
LEXICON LATIN
POLONICVM

[illegible] coram SS. Summa
Maiestate [illegible] proie[illegible] at Deus si eiciar
Sacra Eremo propter meos deffectus [illegible] f. f.
faciam, solummodo tibi Servire Jesu Christe desidero
vivi qui me [illegible] Sacrosancto redemisti Cruore
eam plus estimasti quam tuum SS. Sanguinem
[illegible]atissimum Domini [illegible] Corpus qui propter me de
[illegible], ego propter [illegible] amorem mundo moriar desi[illegible]
[illegible] [illegible]arabo, nec praeter Eremiticam
[illegible]ionem [illegible] Corpus meum animam, casti[illegible]
[illegible]pantum te juvante valeam ieiunabo, orabo, clamabo,
[illegible]atur ac totius mundi [illegible] SS. Maiesta[illegible]
[illegible] ne juvet [illegible] Sanctissima Deitas Bea[illegible]
Virginum [illegible], et omnes Sancti, Et quis
[illegible] a te [illegible], aut [illegible] aut calor, aut contem[illegible]
[illegible]es imo [illegible] infernus [illegible] monstra nec persecutiones nec
[illegible], quia tu [illegible] meus Pater meus, refugium
hic tent[illegible] [illegible]are [illegible] secca, ut tua Sma volun[illegible]
[illegible]as.

Albericus [illegible]

DICTIONARIVM LATINOPOLONICVN IN VSVM ET GRATIAM

Polonicæ Iuuentutis, summa diligentia concinnatum.

A

A PRÆPOSITIO, cum Ablatiuo significat, Od. Vt, A Domino, Od pána. ¶ Interdũ, Po, ut A partu, Po porodzeniu/ A cœna, Po wieczerzi. Cuius a morte, Po którego smierci. Cicer. Ita secundus a Rege, Wyßßy álbo pirwßy po krolu. ¶ Significat etiam interdũ Pro, ut, A senatu stetit. Zá Senatem pomogal/ álbo przi senacie stal. A nobis stat, Dzierzy s námi. Sic & a reo, Id est, pro reo. ¶ Aliquando denotat officium, ut, Ille est a secretis Cæsaris, On yest Cesárski Sekretarz. Sic A sacris contionibus, Káznodzieya. A manibus, qui alias Amanuensis, Podpisek, álbo/ Substitut. A pedibus, id est cursor & huiusmodi multa, in quibus fere subauditur seruus, ut, Meus a pedibus scilicet, seruus, Moy Cursor/ álbo/ Posel. A calculis uel rationibus, Rechmistrz/ álbo. Száfarz/ Podskárbi. Similiter apud Terent. A facundia, Przes wymowę/ álbo/ Dla Oratoriey á wymowy. Tantum potuit a facundia, Ták wymowny byl/ álbo/ Ták wiele mógl przewieść przes wymowę swoyę. Sic apud Plautum, A me pudica est, Z strony moyey pánieństwá swego nie vtrácila/ nie nárußyla. id est, per me, uel quod ad me attinet. A tergo, Z tylu. A fronte, Z przodku. A puero A paruulo, A pueris, A paruis, Z mlodych lat. Apud Ter. A puero, Paruulo. Et iã inde a puero pusillo apud Plautum, Od dzieciwá/ álbo/ Dzieciństwá. Item a teneris, & huiusmodi alia, A primo, id est, A principio, Od początku. A summo deorsum, Od wierschu do ziemie. A matre pulli, id est, recentes. Mlode kury álbo Kurczętká. A Roma uenire, Od Rzymu przichodzić. id est, a locis Romæ uicinis, Sed e Romæ uenire. Z sámego miástá Rzimu. ¶ Aliquando significat contra, ut, A frigore defendo, Bronię przeciw zimnu/ dla mrozu.

A

A cum recipit aspirationem, est Interiectio dolentis & commiserantis, ut, Ah quid agis, Ach co cziniß. Et si duplicatur, aut triplicatur, Vt, Ah, ah, ah, ridentis est uox.

A ante B.

Ab, ualet idem quod A Præpositio, Od Item, Abs, ut, Abs re, Dármo/ Prózno Niepotrzebnie/ Abs re consulit, Darmo Prózno/ w niwecz/ niczemnie rádzi. Haud abs re, Nie bez przicżyny. Item, Præter ratione, Króm przicziny. Ne quid ores abs re, id est, Nihil absurdum, Niezgadáy nic niesluſznego. Item, Ab re tua, Po twey sprawie. Terentius, Tantum ab re tua est otij tibi, Maßli ták wiele czásu przed twemi sprawami/ álbo/ Dla twoyich spraw. Ab animo otiosus, Vmyslu spokoynego / álbo / Prożnuyącego. Ab animo improbus, Z przirodzenia zly. Et illud Ciceronis, Ab oratoribus solitudo in foro, hoc est, quantum ad Oratores attinet, Co sie Oratorów/ álbo/ Prokuratorów doticze / pokoy yest ná sądziech/ álbo/ przed práwem. Ab ineunte ætate, Od dzieciństwá. Ab hinc trienniũ, Przed trzemi laty. Ab hinc triennium huc commigrauit, Juß temu są trzi látá yáko sie tu przíprowádził. Ita, Ab hinc decennium, Przed dziesiąci lat. Ab integro, id est, denuo, Z nowu. Ab Auo, Od dziádowych lat. Ab intestato, Aduerbium. Sine testamento, ut, Ab intestato mortem obijt, Króm testámentu ßczedł. Nie cziniąc testámentu vmárł.

Abacus, ci, mas. ge. sec. de. nomi. latinus a Græco Genitiuo ἄβακος ab ἄβαξ Kredencia/ Służbá/ też/ Stół Rechmistrzki też/ Kuchenna Tablicá. Abaculus diminutiuum, Mála/ Służbiczká/ Służebká.

Abaphus, a, um, penultima correpta, Nie fárbowány/ Nie maczány. Ab α priuatiua particula & βάπτω, id est, tingo

go. Inde Baptismus, id est, immersio.

Abatos, gen. communis, penultima correpta, inaccessus, Inuius, Niedostępny/ Niedochodny.

Abauus, ui, pen. cor. Pater proaui, Prápradziad.

Abax, idem quod Abacus.

Abba, Syriaca dictio, Latine, Pater, Ociec.

Abbas, tis, masc. tert. Pater inter Monachos. Opát. Vnde feminin, Abbatissa prim. Opáciczá/ Xiéni/ sed latinius, Sacerdos maxima.

Abdomen, gen. neutri, penul. producta, Tłustość. Smalc. pinguedo quæ spinæ adhæret.

Abies, abietis, pen. cor. fem. tert, Jodłá. unde, Abiegnus, a, um, Yodłowy/ wa/ we/ ut, Abiegnus asser, Yodłowa deszczká, Szkudłá.

Abigeus, & Abactor, masculin. secund. qui pecora furatur, Złodziey który bydło krádnie. Vwodziwołek niektórzi zową. Compositum ab Ago.

Abigeatus, tus, Ipse abigendi actus, siue crimen abactionis intelligitur, Złodzieistwo stádá.

Abolla, fem. prim. Vestis militaris, Żołnierskiego kroiu szátá.

Abominor, aris, depon. pri, Przikrość mam. Brzidzę się. Odrzekam się. Mierzi mie.

Abominandus, da, dum, Detestatione dignus, Mierziony. Brzidliwy. Przeklęty.

Abominatio, onis, gen. femin. Mierzioność. Brzidliwość. Przikrość. Przeklętość

Aborigines, gen. masculi, Naipierwszy/ á Naystárszi przichodniowie w Italiey/ álbo w Włoskiey ziemi

Aborior, reris, uel riris, depon. tert, uel quartæ, & Abortus, Vide ORIOR.

Ab re, uel, Abs re, Bez przicziny Vide supra in AB.

Abrotanum, neut. sec. penul. corre. Boże drzewko/ ziele yest.

Abrotonites, æ, Wino s Bożim drzewkiem náczinione/ przipráwione. Korzenne wino.

Absens, omn. tert, Niebędący/ inde, Absentia, Niebytność.

Absis, absidos, masc. ter. uel habsis Græcum est curuatura rotæ, Krziwość/ álbo/ okrągłość kołá. Obłód yáko niektorzi zową. Też Cirkiel/ álbo Okrąg gwiazdeczny.

Absonus, Vide SONO.

Absq, præpositio separatiua, Vt, Absq pecunia, Bes pieniędzi. Absq indulgeria, Bes dozwolenia.

Abstemius, a, um, qui temeto, hoc est, uino abstinet, Który winá nie piya/ niektórzi. Wodką zową. Adiectiuum est trium uocum,

Absurdus, a, um, Nietráfny/ Nieobyczáyny/ Sprosny. Absurde Aduerbiū, Nietráfnie/ Nieobyczáynie/ Sprosnie.

Absynthium, thij, neut. secund. Piołyn. Absyntites, tæ, masculin. Piołynkowe wino.

Absyrtides, Insula, Morzá Adriátskiego wyspá.

Abundo, neut. prim. Vide VNDA.

Abydos, penultima producta, feminin. Vrbs Troadis, Miásto Troyáńskie.

Abyssus, fem. secun. aquarum profunditas immensa, Wielka y niewymowna głębokość wodna. Bezdenność/ álbo bezedná przepaść.

A ante C.

Ac, Coniunctio, Polonice A/ Y/ aliquando Aduerbium est, et significat, Quam nizli. Vt, Tu aliter facis, ac iusseram, Ináczey czynisz/ nizliciem polecił. Et tum fere postponitur illis particulis Æquę, Secus, Aliter, Iuxta, Perinde.

Acacia, feminin, primæ, succus pomorum ex arbore quadam spinosa Ægyptiaca, Sok yábłeczny.

Academia, feminin. primæ. Mieisce ták rzeczone od Athen nie dáleko/ ná którym Plato szkołę swoię miał. Vnde pro quouis loco publico, in quo bone literæ docentur, accipitur, Kollegium/ albo/ Gymnasium zowiemy.

Academici, Vczniowie Platonowi. Też ći którzi yego nauki ná śládowáli.

Achantis, thidis, fem. tert carduelis, auis stridula, Szczebietliwy ptászek około ciernia álbo ostu się obchodzący/ Szczigieł.

Achantes, thi, masculin. secund. herba Branca ursina, Barszcz

Acarnania, gen. femin. Pars Epiri. Niektóra część Epiru.

Acarus, ri, masc. secund, Rdzá. Pleśń/ álbo/ Brudy woskowe.

Acatalectus uersus, cui nulla syllaba desit, Wiersz zupełny.

Acacium, tij, neut, secundæ. Łódź króm żaglu.

Accendo, is, neut. tertiæ. Záświecam zápalam/ simplex non est in usu. Metapho,

Instigo

Instigo, Inſzego podußczam pobudzam/ podßczuwam. Sunt & alia compoſita, a Cando inuſitato uerbo, Et Incendo, ſuccendo eiuſdem ſignificationis cum priore.

Accenſus, ſi, maſc. ſecund. miniſter Magiſtratus apud Romanos, Podwoyski Mieiski sługa.

¶ Item miles ægrotos antecedens & miniſtrans ſi opus fuerit. Videlicet miles in demortui locum ſurrogatus, Zolniers ná mieiſce zmárlego wſadzony.

¶ A Iureconſultis Optio dicitur.

Accentus, tus, ma. qua, Tonus, Vocalatio, Ton álbo intonowánie/to yeſt/ſpiewánie ſyllab w wierßách.

Acceſo, ſis, ſiui, tert. & Accerſio, ſis, ſire, quar. Záwoławam/ Accerſere, Przizwáć/ Záwołáć/ Componitur hoc uerbum ab Ad & Cio, Acceſſo inde Accerſo per Metalepſin.

¶ Significat etiam Accuſo, Oskárżam/ pozywam / Capitis accerſitur, O głowę mu idzie/álbo pozwány ná vtrácenie głowy.

Accerſitus, tus, maſcu. quint. Wezwánie.

Arceſſo, Vide ARCEO.

Accipiter, tris, maſcul. tert. Yaſtrząb.

Accliuis & Accliuus, a, um, uel Acclinis & Acclinus leniter erectus, ſurſum pendulus, Pochodziſty/ Podniosły/ Vt, Accliuis mons, Pochodziſta górá. Accliui montes, Pochodziſte góry. Decliuitas, Zchodziſtość.

Accuſo, as, aui, act. prim. Oskárżam/ Obwiniam. Hinc dicimus, Accuſat me huius rei, de hac re, & in hac re, Dawa mi winę w tey rzeczy. Accuſa tuam ipſius inertiam, Skárż ſie ná ſwoyę leniwość.

Accuſabilis, le, Godny oskárżenia. Excuſabilis, le, To co może być łatwie wymówiono/ Vt, Excuſabile negotium habes, Obronną rzecz máß ktorá łatwie może być wymówioná.

¶ Inexcuſabilis, Nieobrony / Niewymowny.

¶ Incuſo, Dawam winę. Excuſo, Wymawyam/Bronię. Recuſo, Odmawiam. Recuſauit mihi librum, Odmówił mi Xięgę. Volunt compoſita a cudo eſſe.

Accuſator, Oskárżyciel.

Accuſatio. Oskárżenie.

Accuſatorius, a, um, To co ku oskárżeniu należy. Accuſatoria, Wolnyczay skárgi.

Excuſatio. onis, Wymówká.

Acedia, fem. prim. ἀχηδία non Acidia. Pigritia, Tedium, Leniſtwo/ Teskność/ álbo/niedbáłość,

Aceo, ces, ui, neu. ſecund, Kwáśnieyę/ Yeſtem kwáśny.

Acidus, a, um, Kwáßony/ Kwáśny. na/ne.

Acidulus diminutiuum, a, um, id eſt ſubacidus, Przikwáśny.

¶ Item, Acor, Kwás. Vinum acidum Kwáśne wino. Inde Aceſco, Poczinam Kwáśnieć.

Acephalus, id eſt, ſine capite, Przes głowy ἀκέφαλος, Græce caput, trium generum.

Acer, eris, ſubſtantiuum, gen. fe. nomen arboris, Klón.

Acernus, a, um, materia ex hac arbore, Klonowy.

Acer & Acris, in neutro, Acre adiectiuū, Oſtry/ Byſtry/ & pro forti accipitur, ut, Acer Thurnus, Męzny/ Rzeczwy mąż w rzkit.

¶ Vnde Acritudo & Acrimonia, Oſtrość/ Rzezwość.

Et Acriter Aduerbium, Rzezwie/ Oſtrze Byſtrze.

Acer, cris. neu. ter. palea, Vel, Acus aceris, Plewá/ Ość.

Acero, uerbum Acti. prim. S plewámi/ álbo s ośćiámi mießam.

Aceratum lutum, Gliná/ s plewámi/ álbo/ s Ośćiámi przemießána.

Acerosus, Ośćiſty. Aceroſus panis, Chleb s ośćiámi s plewámi.

Aceroſum frumētum, Zyto nie dobrze wyczinione/ Wyprawione/ álbo wywiane. Obacero, as, are, eſt obſequi & alterius ſermonem interturbare, obſoletum.

Acerbus, ba, bū, Gorski/ przykry/ niedoſtáły. Acerba poma, niedoſtáłe/ przykre ábłká/ proprie enim dicitur de fructibus.

¶ Sed & ad alia etiam transferuntur, Vt, Acerba mors, Gorska/ przikra, ciężka/ okrutna śmierć. Acerbū edidit ſpectaculū, Okrutny/ przykri vczinek vczinił.

Acerbitas, Gorskość/ Okrutność/ Okrućieńſtwo/ Przykrość.

¶ Et Metapho. pro moleſtia.

Et Exacerbeſco, Okrutnym ſie ſtawam/ Przikrym. Exacerbare autem eſt, Rozgniewáć/ rozkwilić/ pobudzáć w wielki gniew

¶ Obacerbo, as, are, Bárzo rozgniewawam kogo.

Acerra, æ, fem. prim. Vulgo Thuribulum, Turybularz kadźidlnik / kośćielne naczinie ktorym kádzą.

Aceruo, as, aui, Acti. prim. Zgromadzam.

¶ Compoſitum, Coaceruo, Weſpołek zgromadzam/ Grábię/ kopię/ to ieſt/ kopy czinię.

Aceruatim Aduerbium.

Aceruus,maſcul.ſecund.Stóg/álbo bróg.
¶Strues lignorum, Kupá albo ſtós drew
¶Strages cadauerum, Kupá trupów.
Aceruális,le. To co ſie może zgromádzić.
Acetabulum,li,neu.ſe. Vaſis genus certę menſurę continens ſeſquiciatum,uide infra, Fláſzá octowa/ Naczinie octowe.
Acetum,neut.ſecund. Ocet.
Acetoſus, Octem czuchnięcy / Oczczony.
Achaia,fe. Regio Græciæ, Ziemiá albo powiát w Greciei/ Teras Moreę zowę w ktõrey Korinth miáſto wielmi slawne leżáło.
Achates,pen.pro. Rzeká w Sicilien też kámien/álbo perłá droga/ Itẽ Æneæ ſocij nomẽ, Imię niektórego towárziſzá Aeneáſá.
Acheus, Grek.
Acheron,maſcul,ter. Piekielna rzéká.
Acheronticus,a,um, Piekielny/na/ne.
Acharis,latine ingratus, Niewdzięczny.
Græce enim χαρισ gratia, ἀ priuandi particula.
Achelous,maſcul. Rzeká w Echolien.
Acheloius, Wodny. Nam Veteres omnem aquam Acheloum dixerunt.
Acheruſia, Yeziorá w Kámpánien.
Achilles , Syn/ Peleuſów, Hetman ludu Greckiego do Troyiey.
Achilleos herba,alias Myriophillum.
Acicula,læ,fe.pri. diminutiuum ab acu.
Acidalus,m.pen.cor. Fons Veneri ſacer Zrzodło ták rzekącę w Boecien Bogini Venus przywlaſzczone y poświęcone, unde mater Acidalia dicitur apud Virgilium.
Acidus,a,um,uide aceo & Acidulus a, um, diminutiuum.
Acies,ei,fem.quin. Oſtrze/álbo kończiſtość Hart.
¶Metaph, Acies oculorum, Oſtry wzrok Acies ingenij,id eſt,perſpicuitas, Dowcipny rozum/ Prętkość rozumu.
¶Præterea exercitus inſtructio,acies dicitur, Woysko vſzikowáne
Vnde inſtruere aciem, Woysko vſzikowáć. exterere aciem cultri, Náoſtrzić álbo zákończić nóż.
Acinacis,maſ.pen, cor.peregrina uox, Miecz Perski/álbo ſzáblá Turecka. Bulat quidam dici uolunt.
Acinus,ni,maſc.ſec. Jágódki álbo yędrká/ Baccæ autem ſunt maiores, Vt, Baccæ lauri, Bobkowe yágody.
Acinaceus,a,um, To co z yágód bywa.
Hinc uinum Acinaceũ, Cierpnęce wino
Acinoſus,a,um, Rzęsiſty/Gęſty/ Vt, Acinoſa Vua Rzęsyſte yágody.
Acipenſer ſeu Aquipenſer,ſeris,maſ.ter. piſcis magnę æſtimationis olim, Rybá nie poſpolita ná którey łuſzcziná wſpák leży to yeſt/ku głowie á nie ku ogonowi.
Acclides,dum,neu.t.pe.cor.apud Virgilium lib.7, Bełt/Strzałá/álbo ſtrzelbá.
Acmon,uel Agmon,onis,m.ter. Latine incus idis, Nákowálniá. Vnde Pyragmon apud Virgil. ſeruus Vulcani.
Acoluthus,thi.ma.ſec.latine conſequens Náſládownik własnie/ ále obyczay otrzymał że też. Akolit zowiemy. Eſt autem dictio Græca ἀπό τοῦ ἀκολουθεῖν, id eſt, a ſequendo. Od náſládowánia/ Eius correlatiuum eſt dominus,uel Epiſcopus
Aconitum,ti,pen.pro,neut.ſecun.herba nenenoſa, Wilcze ziele/ ſed aliud etiam eſt.
Aconitæ,arum,fem.pri. Kometá/álbo pożorziſta/ Ogoniſta gwiazdá /formam ſagittæ præſeferens.
Acopa,orum,plur.numeri tantum neu. ſecund. Lekárſtwo przeciwko trudowi/leniſtwu álbo ſprácowániu.
Acraton,purum merum, Szczére/ ſámowſobne. Vt, Vinum Acraton, Nieprzypráwne wino.
Acredula,putatur Luſcinia eſſe, Słowik.
Acriſius. Abantis Argiuorum Regis filius pater Danaës, Król Argiński ociec Danaes.
Acroceraunia,plura,num.tantum. Góry w Epirze nád Adriátskim morzem.
Acrocorinthus,gen.maſ. Góra ná którey miáſto Korinth leży.
Acroama, neut, tert. Subtylna powieść. Sententia albo foremne á wdzięczne wypoczitánie rzeczi.
Acropolis,Latine Arx Zamek ná Górze.
Acta,æ,feminin,prim.littus, Brzég.
Acta.orum,neut,ſecund Dzieye.
Acta Apoſtolorum, Dzieye Apoſtolskie.
Acta dicuntur Chronica, Dzieye/ Spiſánie czáſów y ſpraw náſzich.
Actus,maſcu.quar. Spráwá. Idem quod actio.
Item , Actus ſunt partes Comediarum, Części w Komedivách.
Item, Spacium agri, Mieiſce ták wielkie w polu/ yáko ſto y dwádzieściá ſtóp.
Item Actus, Rownia/ To yeſt/ Mieiſce tákowe po którym wozem y koniem może ſnádnie yecháć.
Acturum Aduerbium, Hnet/ Nátychmiaſt Skokiem.

Aculeus,i,mas. Koniec/Kończistość/żądło/ albo własnie to co vpycha a dolega kogo.

Aculeatus,a,um, Kończisty. Metaphori. Przikry/Cieżki.

¶Aculeatæ spinæ, Ostre ćirnie.

Acumen,nis,neu.ter. Subtilność. Ostrość. Et de ingenio dicitur, Vt, Acumen ingenij, Ostrość rozumu. Acumen cultri, Koniec albo/ śpiczastość v noża.

¶Acuminatus,a,um, Szpiczasty.

Acumino,as,aui, Act.prim, Zakończam/ Ostrzę.

Acus,femin. quart. Igła.

Vnde Acula diminutiuum, quo ornatrix utitur ad discriminandos capillos, Iglica albo/ śpica/ albo niejakie naczinie ktorym przedzyal czinią.

Acupictor, alias Phrygio, Wyśiwacz. Hawtars niektorzy zową.

Acus,aceris,neut.ter. Plewa. Vide supra Acuo,uis, Act.tert. Kończę/Ostrzę.

¶Meta, Podusczam/Pobudzam/Podsczuwam. Cicero, quæ languorem adferunt cæteris, illum acuebant, Ktore rzeczi innym ludziom chęć odejmują/ tyż iste jemu jei dodawały/ y jego pobudzały.

Et comp.exacuo, præacuo.

Acutus,a,um, Ostry/Kończisty/a/e.

Transfertur etiam ad incorporea, Acutum ingenium, Wielki dowćip. Acuta uox, Rzeżny głos.

Acutulus,a,um, Przysubtylniey.

Acyrologia,æ,fem. pri. Latine, Improprietas sermonis, Nie własność mowy.

A ante D.

Ad, Præpositio, Na/Do/Ku. Vt, Ad cœnam, Na wieczerzą Ad ripam, Do brzegu. Sic, Ad urbem accessit, Ku miastu przistąpił. In urbem accessit, Nad miasto przićiągnął.

Et in proprijs etiam, Vt, Cicero. Vsque ad Numantium misit, Aż do miasta/ Numanciey posłał. Ad Troiam, Ku Troiey. Eadem est distinctio inter hæc, Ad domum est profectus, Et domum est profectus.

Ad, aliquando pro contra ponitur, Vt, Ad illum mihi pugna est, S nim/ albo/ przećiwko niemu mam czinić/albo/Walczić.

¶Et circiter, Vt, Cicero. Fuimus ad ducentos, Było nasokoło dwuset.

Nonnunquam similitudinem notat Vt, Ad arbitrium suum scribere, Po/ albo/wedle woley jego pisać. Ad portionem uirium, Wedle przemożnośći/

Vel, Vsque, Vt, Ad meum reditum, Aż do przywróćenia mego. Cicer. Ad rauim, Aż do omiemenia.

¶Item comparationem significat, Vt, Nihil hæc sunt ad opes Cæsaris, Nic to nie jest przećiwko bogactwam Cesarskim Ad Dianæ, Ad Castoris, & huiusmodi loquutiones passim inueniuntur. Et sunt Ecclipses, nam subintelligitur templum, uel, Ædes, uel aliud tale quidpiam.

Ad, pro iuxta, Vel Apud, Quæ est ad uxorem tuam, Ktora v twojey Zony jest Abeamus ad me, apud Terentium, pro, Ad ædes meas, Synecdochikῶς. Podźmy do mego domu. Ad manum esse. Po gotowiu być. Ad manum uenire, idem fere apud Liuium, Quod cuique ad manum uenisset Czego kto mogł dostać/albo/ kto co mogł połapić. Sed ad manus uenire, idem, Quod ad arma uenire, Ku zwadzie prziść. Ad tempus, Do czasu/albo do jedney chwile. Ad tempus consilium capiam, Czasu słusznego chcę o tym porádzić.

¶Ad diem, absolute, pro ad diē præscriptum, Na pewny dzień. Ad summū, A naywięcey/a nawyższy. Ad summum, & in summa, Krotkiemi słowy rzecz ostęgając/albo/Krotko mowiąc. Ad postremum, Na ostatek/na koniec. Ad assem, Aż do ostatecznego pieniądza / albo/ naymnieyszego szeląga. Ad unum, Aż do jednego. Ad unguem, Prawie jako ma być/ aży do paznoktuszkow/ jako więc mowią/ Do szczątku. Ad uerbum, Od słowa do słowa. Ad literam, Jako słowa samy w sobie brzmią. Vulgo, In forma, Ad uotum successit, Ex sententia, idem, Wedle myśly/ Wedle chuci. Ad id tempus. Do tego czasu. Ad modum, penultima cor. Prawie/albo barzo/uel etiam, Też.

Adamas,tis,masc.tert.gemma, quasi indomitus dicas, Kamień/albo perła drogą/niewymowney twardośći. Adamant.

Adamantinus, penult. cor. uel Adamanteus, a,um, To co z Adamantu vczinionо jest.

¶Et per Metaph. pro Duro et Intractabili, ac infragabili accipitur, Adamātinum cor, Zakamieniałe serce. Adamantinum uinculum patitur, Ciężkie albo/ twarde więzienie ćierpi.

Adagium, neut. secund. Prouerbium, Przipowieść. Gadka.

¶Inuenitur etiam Adagio,nis, Gadacz.

Adelphi, Latine, Fratres, mas. se. Bracia.

Adeo Aduerbium in tantum, Ták bárzo wiele.
¶Adeo res rediit, pro. Eo, res rediit, K temu przißlo K temu ſie obróciło.
Item pro Certe, uel, Valde, etiam Ducem hoſtium intra mœnia, atq; adeo in Senatu uidetis, Hetmáná nieprzyiacielskiego nie tylko w Mieſcie/ále tez yuz y w rádzie widźicie. Adoleſcens adeo nobilis, Wielmi ſláchetny młodzieniec.
¶Nonnunquam abundat in oratione, Vt. Donatus ait. Tute adeo iam audies eius uerba, Ty ſam owßeki vſlyßyß yego słowá.
Adeps, ge. dubij pinguedinem omnem ſignificat, Káżda tłuſtość/Smalc.
¶Adeps urſinus, Niedźwiedzie ſadło. Adeps anſerinus, Gęſi ſmalc. Adeps Bouinus. Wołowy łóy.
Adipatus, a, um, Tłuſtośćiá náßpikowány/ álbo polány.
Adipalis cœna, Okſita á známienita wieczerza.
Adiabene, gen. fem. Ziemia Aſſyriiska.
Adiaphora, gen. neu. Latine indiferentia, Wezeſnie/ áni dobre áni złe/co áni pomaga áni záwadza. Vt. Diuitiæ forma, bene utentibus, bona ſunt, male utentibus, peſtis. &c.
Adipiſcor, adeptus ſum, deponent. tert. Doſtawam Oſięgam. Et Indipiſcor apud Plautum.
Adeptus, a, um, etiam paſsiue, Oſięgniony.
Adminiculor, laris, deponent. ter, Wſpomagam.
Adminiculo, as, aui. act. eodem ſignificatu, Adminiculare uitem, Podetknąć winną macicę. Adminiculare pyrum, Podeprzeć/Podſtáwić gruſzkę.
Adminiculum, Wſpomożenie/Podporá.
Ador, gen. neu. Zyto/Ziarno. Eſt autem frumenti genus.
¶Hinc Adoreus, a, um, Co z tego ziárná bywa.
Adoria, æ, fem. prim. idem quod Gloria, Sławá/Cześć.
Adonis, nis, & idis, penult. prod. nomen proprium filij Cinari Cypriorum regis & myrrhe eius filiæ, Veneri amatus, Syn Cynáre y Mirrhe.
Adraſtia, gen. fem. penul. prod. Ziemiá ták rzeczona nie dáleko od Troiey.
Aduerſus & aduerſum, prepoſitio, Przećiwko Aduerſum animi ſui ſententiam. Przećiwko ſwoyey woley/nád wolą ſwą.
¶Aliquando pro Erga, Przećiw. Aduerſum te gratum fuiſſe, apud Terentium.
¶Sine caſu, Aduerbium eſt, & ſignificat Obuiam. Aduerſum uenire, Podkáć ſie.
Aduerſus, a, um, nomen, Przećiwny. Aduerſa ualetudo, Niemoc/Nie dobre zdrowie. Aduerſa fortuna, Nießczęśćie/Niefortuná. Aduerſo amne & aqua uehi. Przećiwko wodzie yecháć. Aduerſa uulnera, Oblicżne/álbo przedſobne rány.
Aduerſitas, fem. tert. Przećiwność.
Aduerſor, aris, deponent. prim. Przećiwiam ſie.
Aduerſarius, Przećiwnik.
Metaph. Nieprzyiaciel/ Odpowiednik.
Aduerſaria, orum, in plural. Prothocol uulgo dicitur, Xięgi álbo Liſtek/w ktory pretko naterminowáć á náznáczić może á z niego záś ták yáko ſie godźi przepiſáć.
Adulor, aris, atus ſum, penult. product. deponent. Pochlebiam.
Adulter, Pochlebcá.
Adulatio, Pochlebſtwo/ proprie canum.
Adulatrix, Pochlebnicá.
Adulter, ri, maſcul. ſecund. Cudzołożnik.
Adultera, fem. prim. Cudzołożnicá.
Adulterium, Cudzołoſtwo.
Adultero, & or, Cudzołożę/Fáłßuyę.
Adulterinus, a, um, Fáłßiwy/Nákáżony. Adulterina moneta, Fáłßywa monetá/álbo myncá. Adulterinus color, Przyprawna płeć. Cudność. Adulterinum uinum, Roſtworzone wino.
Adytum, gen. neut, Táyemne mieiſcá kośćielne/Zákriſtiya.

A ante E.

Ædes, dis, fem. tert. Kośćioł. In ſingulari, ſed fere habet adiunctum, Vt. Ædes Saturni.
Ædes in plurali, Dóm.
Ædicula diminutiuum, Domek/ſiue Ædiculæ, alij putant, Ædis in ſingulari dicendum eſſe.
¶Item Ædicula, Káplicá/ & Ædicula, Loculamentum ſimulachri. Thrumná w ktorey obrázy chowáyą.
Ædifico, as, aui, Act. prim. Buduyę.
¶Ædificare hortum, Wyprawić/álbo/ wyſtáwić ogród.
Ædificator, Cieślá/Budownik.
Ædificium, neut. ſecund. Budowánie.
Ædilis, Nád budowániem przełożony/Baumiſtrs/álbo/Miſtrs ćieſielski.

Ædilitas, Vrząd/álbo/przełożność nád budowániem.

Ædilitius,a,um, possessiuum.

Ædituus,mas.secun. Kościelny Wytrykuß Zákristian niektorzi zową.

Ædo,is,ædidi, Acti tert. uel sine diphthongo sed prima longa, Wydawám/

Ædere opus, Wydáć Xięgi.

¶Et per Metaph. Vrodźić. Ædere gemellos, Bliźnięta vrodźić. Ædi in lucem, Wydáć/ Vrodźić

Ædere animam, Vmrzeć.

Et, Exhibere, Dáć oględać/Vkázáć.

Ædere spectaculum, Niejáką grę wydáć/ Vkázáć.

¶Vnde Æditio, Publicatio, Jáwna rzećz Wydánie jáwne. Et æditus excelsus Wysoki Æditus locus, Wysokié miejsce.

Ædititius, Nástawiony/ námieniony.

Ædititius iudex, Sędzia od jednej częśći wybrány. Nominatus dicitur.

Aëdon, onis, Luscinia, Słowik.

Ægeon gen.ma. Własne ymię. alias Briaceus.

Ægea, Miásto w Mácedoniej ták rzekące. Item in Eubœa, Hinc, ut quidam putant mare Ægeum, Morze ktore miedzy Grecią y Asią leży.

Æger, gra, um, Chory/smutny nakázony. Nam etiam de corpore inuenitur, Inde, Ægra Respub. Cic.

Ægre Aduerbiũ, Ledwie/z ciężká/z trudná Ægre impetrabis, z ciężká/Trudno otrzymaß/Vel idem quod moleste, Ægre ferri ac pati, Nierado cierpieć Nie zá dobre przyjąć. Ægre est istud animo meo, Niepomału mi tego żal/ bárzo mię to smući.

¶Apud Comicos, Ægre facere, Ná złość czynić/álbo zátroskáć. Ægre pedibus ingredi, Záledwe iść. Niemoc się ná nogách odzierżeć/ álbo ná nogách stáć.

Ægritudo, Troskánie/Smutek. Vnde, Ægritudinem leuare, detrahere, adimere, Pociesżić, Ochłodźić. Smutek oddalić Ægrimonia idem apud Plautum.

Ægrotus, a, um, Chory Niemocny.

¶Differt enim ab Ægro cum hoc sit animi, illud corporis, Quamuis ægrotus animus, pro ægro apud Terentium legitur.

Ægroto, as, neut, pr. Niemogę/jestem chór.

Ægrotatio. Niemoc/Chorobá.

Ægresco, Chorzeję.

Ægeria, gen. femin. Boginiá ktorą Numá Pompilius mawiał v jeziorá Aricino ták náziwániego.

Ægialus, Latine Littus, generis masculi. Brzeg.

Ægina, gen. fem. pen. prod. Insula Peloponeli, Wyspá Peloponeska.

Ægipanes, gen. mascul. Zwierzę s nogámi koziemi.

Ægis, idis, fem. tert, Tarcza/álbo/niejáka obroná piersi miedziána/ májąc wierzch/ álbo głowę wężową.

Ægides, penult. produ, Patronymicum est ab Ægeo.

Ægiochus gen. mascu. Przeświętsko Jowiszowe.

Ægloga. æ, fem, prim. Vt quidam scribunt, uel potius Ecloga, Rozmowá pásterska wirßámi spisána.

Ægoceros, Latine, Capricornus, Kozieł leśny. Kozorożec. Inter Alpes frequens.

Ægylops, gen, mas. Flux w oczu. Item uitium frumenti est, alias festuca, & a Virgilio sterilis auena dictum, Zájęcze ziele/pánieński włos/ Owsikiem niektorzi zową.

Ægyptus, gen. femin. Egipt. Ziemiá Egyptska.

Ægyptius, a, um, Adiectiuum, Egypski/a/e.

Ægyptius, Substantiuum, Egipczik.

Aëllo una est Harpyarum Własne imię/ apud Virgilium est trium syllabarum.

Ælurus, ri, mascul. secund. penult. prod. Catus, Kot.

Æmilia, gen fem. Ziemiá we Włoßech/Romandiola.

Æmonia, Thessalia.

Æmulor, aris, atus sum, depont. prim. Zajźrzę/Nienawidzę Gorliwością bywam pobudzony/jáko y Czechowie mowią/ też násláduję.

Æmulus, Ten ktory zajźrzy/zawiśći/ álbo/ nienawidźi/ też Náśládownik gorliwy bywa rzeczon.

¶Aliquando idem quod Inuidus, Obtrectator, Inimicus, Zazdrośćiwy/ Omowcá/Nieprzyjaciel.

Æmulatio, Náśládowánie/Gorliwość/niekiedy z chući/ niekiedy ze złej wolej.

¶Imitatio autem, Náśládowánie/ krom zazdrośći/ álbo nienáwiśći.

Æneas, æ, mas. prim, penul. longa, Anchisesów syn.

Æneades, Trojańczik. Et, Ænea, Miásto potym Ianiculum, Wezwáne.

Æneator, oris, gen. masculin. tertiæ. Trębácz.

A ante E.

Æneus,a,um, & per Dieresin ac aspiratione interpositā, Aheneus, Miedziány Et Meta Trwáły/ Mocny. Murus aheneus, Miedziány mur/to yest/mocny gruntowny.

Ænigma,tis,neu.ter. Trudne á chytre pytánie/albo gadká.

Vnde Ænigmatistes, Gádacz/ ktory tákowe powieści vmié álbo zádáwáć/ álbo wykládáć.

Ænna, Miásto w posrod Siciliey.

Ænobarbus, Ktory Lisowátą brodę ma/ Lis yáko niektorzi zową. Domitius Romanus sic dictus.

Ænum, neut. & per Diæresin, Ahenum, Kociel. unde Ahenarius faber, Kotlars ten ktory miedzią robi.

Æolus, Krol tákrzekąc/ Ktory wiátry w mocy álbo/pod posłuszeństwem swym ma.

Æolia, Ziema w Asiey miedzi Misią á Yonią.

Æpolus,li,penul.cor,masc.sec. Caprarius, Kozlars.

Æquus,æqua,um, Rowny/Prosty/práwy.

¶Et per Metap Iustus, Spráwiedliwy.

Æquus animus, Spokoyny / Práwy vmysl.

¶Aliquando æquus idem quod beneuolus, Zyczliwy/Dobrotliwy. Æquum bonum impetrare. Prawo á sprawiedliwość swą osięgnąć. Ex æquo & bono statuere, uel censere, arbitrari, æstimari, Wedle sprawiedliwości sądzić.

Æqualis idem quod similis, Rowny/Tákowy.

Æquabilis, Ten ktory zrownáwa/ álbo porownáwa s ludzmi.

Æqualitas, & æquabilitas, Rowność/ Miárá/álbo Mierność.

Æquabiliter, Rowno/Rownie/æqualiter. fere idem.

Item, Æqueuus, Ták stáry/tych lat.

Æqualis, pro eodem.

Æquanimus, Státeczny/Stały.

Æquanimiter, Skromnie s dobrą wolą.

Æqui boniq; consulo, Zá dobre przimuyę.

Æquilibrium, Práwa wagá. Libramentum idem, Æquinoctium, Czás gdy dzień s nocą yednákiey dlugości yest.

Æquinoctialis,e, Co ku rownosci dzienney á nocney zależy.

Æquæ aduerbium, Rownie. Æque ac tu. Rownie yáko ty. Æque turpe atq; illud, Ták zádnie yáko y ono.

Æquiparo,as,aui,act.p. Przyrownawam.

Æquiparatio, Przirownawánie.

Æquiparabilis,e. Przirownawány.

Æquipolleo, Ták wiele przemagam. Yestem tychże syl/teyże przemożnosci.

Æquiualeo, Ták wiele ważę.

Æquitas, Rowność/ Miarność/ Spráwiedliwość.

Æquiuocum, To co wiele známionuye/álko wiele wyrozumienia w sobie ma.

Æquo, Actiu. primæ coniugat. Rownam/Gládzę Zárowno podzielam.

¶Et, Composita, Adæquo Coæquo, Exæquo eiusdem significationis sunt.

Æquor, neut. tert. Morze/też Rowność polá.

Æquoreus, a,um, To co ku morzu należy.

Aër, mascul. tert, trium literatum, Powietrze/to yest dálekość álbo rowność miedzi/ Niebem á Ziemią/miedzi cztermi żywioły yeden.

Aëripes & per Syneresin, æripes, Prętki/ quasi Aerios pedes habens.

Aereus,a,um, Wysoki. Aërea turris, Wysoka wieżá. ná wiatr wysadzona/Wietrzna Sicut & Aereus dicitur, Wietrzny.

Aera,æ,fem.prim,nota numeri est, puta in moneta notabatur numerus quem ualebat, Liczbá ktorą kládą ná grosse yáko wiele płácą/ yáko ná trzigrosznikách/ álbo szesćigrosznikách y ná iney monecie.

Æra dissyllabum, herba & uitium frumenti, Latine Lolium, Kąkol.

Ærumna,æ, fem.prim. Nędzá. Vnde, Erumnula diminutiuum, Nędzká.

Ærumnosus,a,um, Nędzny/na/ne. Mizerny/ Obciążony.

¶Dicuntur item Ærumnulæ furciunculæ quibus uiatores sarcinas suas religatas tabella interposita, ferre consueuerunt, Podrożne yásły ná ktorych tłumoczki przywięzuyą/ ¶Mariani multi dicti sunt, quod Marius ea instituit. Mulowie ktorzi tákowe tłumoczki nosili.

Ærugo,inis,fem,ter. Rdzá ná miedzi, álbo ná kuprze. ná spiży/á tá zielona yest.

Nam ferrugo ferri est, Rdzá ná żeleżie álbo pleśń ná życie.

Æruginosus a,aum, ferruginosus, a,um Rdzáwy/Zárdzewiáły/Splesniały.

Æs,eris,teu,te. Miedź/Kupr/ Spiżá/álbo rozmáyity kruszec.

Huius tria genera ponit Plinius, Æs coronarium, Miedź. Æs caldarium, Zwonna spiżá. Æs regulare, siue ductile Kupr.

Item pro pecunia sæpe accipitur, unde Æs alienum. Dług/ æs alienū comtrahere, uel conflare, Zadłużić się. Et, Æs alienum dissoluere, Dług zapłacić. Item, Æs circumforaneum, Pieniądz przez lichwę nabyty. Contra, Æs nostrū, Dług nasz/gdy kto nam nieco dłużen yest/ Sum in ære tuo, Jam yest twóy dłużnik/ Yam yest tobie winien.

¶Item in Ære meo est, pro inter amicos meos est, On yest z moich przyiaciół yeden. Ci. Æs militare, Myto żołnierskie

Æreus, Aheneus, Miedziány.

Ærarium, Skarb.

Ærarium publicum, Mieiscá gdzie odmierzáią pieniądze/ Mynicá.

Ærarium sanctius, Skarb którego nie ruszáią/ wyiąwszi w wielkiey potrzebie.

Ærarij milites, Żołnierze/ quibus es, id est, stipendium datur, Ære diruti, którym służbę wypowiedziano/ álbo myto odięto ku zelżeniu ich.

Ærarius, a, um, adiectiuū, To co ku skárbu należy. Vt, Ærarius currus, Skárbny wóz, Ærarius faber, Pusskars/Konwisars ten który Zwony/Rusznice/álbo działá leye

¶Ærarium facere, uel, in ærarios referre, Czinsz ná kogo włożić/Hołdownikiem vczinić Ex ærarijs redimere. Od czinszu álbo hołdu wypuścić/to yest/wolnym vczinić

Æro, uerbum pri. coniu. Fałszuię/ Przisádę czinię/ Miedzią okrywam.

¶Vnde Obæro & Subæro, Subæratum aurū, Nieszczyre złoto w którem przisády pocz się yest Złoto s miedzią zmieszáne

¶Et oberatus, Zadłużony. Æruscare, per fas & nefas pecuniam corradere, Nábywáć pieniędzi/lubo złe álbo dobrze.

Æruscator, Lichwars/ Żyd.

Æramentum, Panew/ álbo yákie naczinie miedziáne.

Æsculapius, Syn Apollinów. Græce Asclepiades. Który lekarskiey nauce świątkości przidały oney popráwił.

Æsopus, Własne ymię yednego skłádáczá báśni.

Æstas, tis, fem. tert. Láto.

Æstiuus, a, um, Letni/na/ne.

Æstiua, plu. num. Letne śiedzenie, Chłodnik álbo chłodnicá.

Vnde, Æstiuare, Látowáć/ przez Láto mieszkáć.

Æstifer, ra, rum, quod colorem adfert, Æstifera æstas, Gorące láto.

Æstimo, as, aui, pen. pro Szácuię/Dważam. Æstimare litem, Oszácowáć Policzićko co się ná práwo wydáło. Æstimare magni & magno, Wysoko ważić/ drogo odzierżeć.

Æstimatio, Szácowánie.

Æstimabilis, le, Łatwie ku oszácowániu.

¶Inestimabilis, le, Inestimabiles thesauri, Wielkie niewymowne skárby/ których oszácowáć nie może.

Æstus, mascul. quart. Gorącość/Ciepłość.

¶Et per Metaph. Żądza/żądliwość/ cupiditas, & libido. Et æstus maris, Nawálność morska.

Æstuo, uerbum, Jestem gorący.

Item, commotus sum, subintelligitur ad iram, Zágniewałem się Pobudzony yestem w gniew.

Æstuaria, plu. num. Loca dicuntur per quæ mare uicissim tum accedit, tum recedit, Głębokośći álbo doły morskie.

Æstuarium cōcauitas aliqua, Kąty o które się wiátry y náwálnośći odtrącáią.

Æstuarium rusticanum, Czarna yzbá.

Ætas, pro æuitas per syncopen. fem. tert. Wiek álbo káżdey rzeczi látá/starość. Vt, Ætas iuuenilis, Młodzieństwo.

¶Item Ætas quandoq; uitæ cuiusque spacium significat, Látá káżdego człowieká. Per omnem ætatem suam. Przez wszistek czas żywotá swego. Et, Acta uel exacta ætas, Ostateczne dni żywotá.

¶Item affecta ætas, Prouecta ætas, pro eodem. Integra ætas etiam, Obstárząłość. Prouectę ætatis patrem habes, Przistárszim yest twoy Ociec. Sed adulta ætas, Męstwo. Sicut & ætas uirilis, Ineuntis ætatis studia, Dziećińskie ćwiczenia.

Ætas aduerbialiter, pro longo tempore ponitur. Faciunt autem sex ætatis gradus, ut sunt, Infantia, Pueritia, Adolescentia, Virilis Ætas, uel Grauitas, Iuuenta & Senectus. Et harum unamquanq; trifariam diuidunt, in Viridam, Adultam & Præcipitem.

Ætas etiam pro tempore accipitur, Vt, Aurea ætas est, Sic nostra ætate, Nászego wieku. Et pro spacio centum annorum, Vt, Tres uixit ætates Nestor. Nestor trzi stá lat żył. Alij putant triginta annorum esse spacium.

Ætatula diminutiuum, Máły czás álbo dziećiń每stwo.

¶Coætaneus, a, um, Moy rowiennik/ w tychże leciech yáko yá.

Æternus, a, um, quasi æuiternus & sempiternus, Wieczny/ Wiekuisty.

Æternitas

Æternitas, Wiecznosć. Wickuistosć.

Æter, gen, masc. Græcum est in Accusatiuo æthera. Vnde Nominatiuus, Æthera, rę, Niebiosá/álbo náywyßßy element/ álbo zywyól/ Ogień.

¶ Aliquando pro Aëre accipitur, & apud Poëtas, pro Ioue,

Æthereus, a, um, Adiectiue, Niebieski.

Æthera, ræ, fe. pri. Yásność niebieska. Nūc est æthereum cœlum, Teras yest czista pogodá/ postquam æthereum erit cœlum, Iáko sie wyyásni/Wytrze.

Æthiopia, fem. prim. Murzińska Ziemiá.

Ætiops, Murzin.

Ætiopicus, Murziński.

Æthon, gen, masc. Yeden koń z kóni Apollowych/ Sloneczny koń.

Æthna, feminin. prim. Gorá w Sycilien która záwzdy gore.

Ætolia, æ, femin. prim. Ziemiá w Grecien/ miedzi Epirem y Arkádią.

Ætolus, a, um, pen, pro. & Ætolicus, a, um, Co z támtąd yest/álbo co k temu należi

Æuum singul. tantum, neu, secun. Wiek.

¶ Vnde dicimus in æuum, Ná wieki/ Ná wiek wieków.

¶ Coæuus, a um, & æqueuus, Iednego wieku/ yednych lat.

¶ Grandęuus, et Longæuus, a, um, Dobrze stáry/ Podstárzáły.

Æuum aliquando pro tempore, Vt Plinius. Ad hoc æui. Do tego czásu/Wieku.

Æuitas, Annositas, Wiecznosć/ Stárość.

A ante F.

Affatim, prim accuta, Otficie/Koßtownie Aduerbium, Affatim est, abunde est.

Affabilis, Vide FARIS.

Africa uel Aphrica, femin. prim Trzecia częsć świátá. Nam orbis diuiditur in Europam, Asiam & Africam, Vnde Afer, Kto z Afriki yest.

A ante G.

Agamus, mi, mascul. secund, Græcum est, Latine sine uxore, Inuxoratus, Vulgo, Ten który zony nie ma

¶ Digamus uero Bigamus, Który dwie zenie miał/álbo ma.

Aganippe, femin, Zrzódło ták rzekące w Boecien/Boginiam przywłaßczone.

Agaso, ma. ter. Osli/álbo konny obyézdzácz.

¶ Est etiã nõen prop. serui, apud Hor.

Agathyrsi, Lud ná Tákárskich gránicách.

Age, Nuz/ Przedsię/Prowadz swą rzecz.

¶ Agite & Agedum, primum singulari tantum adiungitur numero, Secundum plurali, Tertium utriq;, licet

primum etiã cũ plur. uerbo reperiat.

Agelastus, Græcum est, Który sie nie rad smieye/ Státeczny.

¶ Ita dictus fuit Grassus Romanus.

Agema, atis, pe. pro. neu. ter. idem quod Agmen, Woysko/ Huf nie máły ludzi.

Ager, ri, mas. se. Rola/Pole/Dziedzina/significat enim circumiectum territoriũm alicuius urbis, uel regionis, ut, Ager Campanus, Własnosć Kámpáńska/ natus est in agro Spirẽsi. Pod páństwem álbo ná własności Spyrski sie vrodził.

Agellus, diminut. Pólko/Rólká.

Agrestis, e, Chłopski/ Prosty/ Vt, Agrestibus moribus, Chłopskich obyczáyów.

¶ Item, Ager, aliquot Colonorum congregatio, Wieś/ Folwárk.

Agesis, Aduer. excitandi, Bá nuß/Nuze.

Ager, masc. sec. Grobla/ Wał/& eminentia uiæ, Támowána álbo dilowána drógá.

Aggero, as, ui, Podnoßę grobli/ Násypuyę.

¶ Et Cõposita adaggero, Przycziniam.

¶ Exagero per Metaph. Szérzę. Exagerare negotium, Szerzić rzecz.

Agmen, nis, ne, t Rotá/ Huf nie máłi ludzi

¶ Aliquando motum significat, Porußenie/Porwánie. ut, Leni fluit agmine Tybris, Snádnie z lekká z nienaglá cieczę/ Tybris.

Agnus, mascul. secund. Báran álbo skop.

Agnimus, a, um, penul. produ. Skopowy. Nam de castrato agno dicitur.

Agnellus, diminut. Báránek/álbo skopek.

Agna, fem. prim, Owcá.

Ago, egi, actum, prim. Czinię/Sprawuyę. Proprie tamen significat, Myslić/Rozum ostrzić.

Recipit uarias significationes ex adiunctis casibus, ut, Ago uitam, Zywę. Ago consulem, Iestem Burmistrzem/ álbo rányą. Arbor agit radices altæ, Drzewo głęboko w ziemi korzenie rozßérza Ago animam, Vmieram/Konam. Ago pecus, Pędzę bydło. Ago fabulam, Komedię álbo grę spráwuyę.

¶ Vnde actor, Osoba w Komedien.

¶ Actor etiam significat, Stronę powodną w prawie/tę która skárzy, cuius relatiuum est Reus, Strona która bywa ciągniona ku práwu/ która oskarzáná / állo którey wynę dawáyą. ¶ Actio, Spráwá Czynienye/tez rzecz/mowá/skárgá/zelzenie drugiego. ut, actio Ciceronis in Verrem Skárgá álbo inwectiwá Ciceronowá przeciwko Verresowi. Inde actionẽ intendere uel instruere, Oskárzyć álbo pozwáć

Agnus castus, frutex, ex cuius kogo gestatione viatores levamen habent, et recreantur

kogo. ¶ Et actione eximere, dicitur Iudex. Rzecz práwą odlożeniem przekázowáć. Actum est, Stálo ſie yeſt. To yeſt/ już to przeßlo/ już po nim. Vtrácil drudzi mowią. Agilis, le, Przętki/ Nie leniwy. Czerſtwy. Agilitas, Czerſtwość/ Prętkość. Agere ætatem. Żyć. Ago annum uigesimum, Teraz mi dwadzieśćia lat. We dwudzieſtym roku ſtoię. Agere lege, Práwem ſie obchodźić. Agere ad populum, hoc est, cōcionē habere, Rzecz ku ludowi uczynić. ¶ Sed agere cum populo, significat, Sięym/ álbo rádę s ludem mieć. Agere gratias, Dziękowáć. Et apud Poëtas, grates agere pro eodem, Agere aliquem furti ad iniuriam, Dáć komu winę w złodzieyſtwie. Agere uigilias, Czuć. Agere in crucem, Obieśyć. Vos facilime agitis, Wy macie ſie ná wßem dobrze / Macie wßiſtki potrzeby. De fama & capite suo agitur, O cześć y o głowę mu idzie. Itē bona illius agūtur. Et de bonis illius agitur, O máiętność álbo o ziemie mu idzie. Item, Agitur gloria populi Romani, Odbieży powieść pánóm Rzymianóm idzie. ¶ Cuiusmodi locutiones crebro usurpant Cicero & Teren. Bene mecum est actum, Dobrze mi ſie wiodło/ álbo ſtáło. Agere delectum, Wybieráć. Agere delectum militum, Popis mieć/ álbo trzymáć. Wybieráć co lepße rycerſtwo. Agere rimas Dziuráwieć/ ſkal nádziáláć.
¶ Cōp Adigo, Przymußam/ Przypędzam ¶ Abigo, Odpędzam. Redigo, Zás przypędzam. Item. Ach quo redactus sum Teren. Ach k czemużem przyßedł/ w com ſie obróćił. ¶ Cogo, Zgrzęczam/ Zgromádzam Spędzam w gromádę. Ambigo, Obwodzę p Meta. wątpię. ambactus, obegnány ¶ Ambigo etiā signifi. dubito, wątpię. ¶ Vnde Ambiguus. a, um, Wątpliwy. Dego. Mießkam/ Żywę idē quod ago. Exigo, Vpominam ſie/ Wyciągam dług. Exegi hunc diem ludendo, Străwiłem ten dzień ná grze.
¶ Inde, Exactus, a, um, nomen, Pilny/ Prácowity. Exactus in suo negotio, Piſen tego co nań włożono/ Spráwny/ Nie zábácz gruſzki w popiele/ iáko w przypowieśći bywa mówiono.
¶ Exactio, Vpominánie/ Wyciągánie długu. Pobor/ Porádlnia. Exactor, Poborcá Ten który długi wyciąga.
¶ Prodigo, Rozpraßam/ Márnotráwię. Inde prodigus, Nárzbyt ßczodry Rosprá ßáięcy/ márnotráwiący.

¶ Et, Prodigalitas, Rosproßenie / Márnotráwność.
¶ Prodigaliter Aduerbium, Názbyt ßczodrze. Subiugo, quasi sub iugo. Przymußam. Et subactum ingenium, Roſtropny dowćip. Item frequentatiuum. Agito, Vſtáwicznie czynię/ Myślę záwżdy o tym/ záwżdy mi to ná myśli leży. Item, Agito mente & animo, Stáram ſie pilnie.
Agitatio, onis, femin. tert. Rußánie właſnie vmyslu/ Rozmyślánie.
¶ Et Compositum, Exagito fere idem
¶ Agitator, & Exagitator, Nieſpokoyny/ Nágábácz iáko niektórzi mowią. Agitare equum, Mordowáć koniá. Imprudenter agitat equum, Nieroſtropnie bodzie koniá/ álbo ßalenie biegá ná koniu.
¶ Exagitatio, Biegánie/ Bodzienie/ też y Ćwiczenie. Subagito, Vt, Subagito equum, Rußáć ná koniu/ Bość.
Agon, masc. latine, certamen, Silowánie/ też mieiſce ná ktorym záwód biegáią/ álbo ſie gonią/ álbo ſie z koni zbiiáią. Też Szermowánie/ Zapáſt chodzenie/ Zbiiánie/ w záwód biegánie. Sic Romę Circus dicebatur fortasſis quia ibi hastiludia exercebantur.
Agonista, pugil, Szermierz.
Agonotheta, Latine Numerarius, nomen erat officij. Który vpominki dawał tym ktorzi ſie z koni zbiiáli/ álbo ßermowáli.
Agoræus, latine Nundinarius, Wendetars/ który ſie s proſtémi rzeczami obchodźi.
Agrios, la. agrestis, Chłopskie obyczáie máiący/ Grundis/ Grundichwal/ Głupi/ Proſtak.
Vt, Agrestibus moribus, Grubych á chłopskich obyczáiów.
Agrippa, Który przi porodzeniu nogámi á nie głową ná świat ſie rodzi/ Masculinū quasi ægro partu.
Agrippina Neronowá mátká/ a qua Agrippēsis, Miáſto Kolno/ od niey bywa rzeczono

A ante H.

Ahenum, neut. secun. Miedź/ uel ipsummet instrumentum, Kociel.
Ahenus, a, um, Miedźiány/ na/ ne/ ut supra

A ante I.

Aio, ais, ait, pluraliter aiunt, uerbum defectiuum, Mowię/ Powiedam.

A ante L.

Ala, fem. prim. Skrzydło. Præterea equitum turma. quod peditestegat, alarum uice, Huffiec kilkodzieśiąt koni/ pießy lud zákrywáiące.

Ala, uel axilla, uel asella, Podpachy/mieiscá pod rámiony. Locus ille concauus sub/ter brachium in homine, Vt, Sub alis uel axillis, Pod pachámi.
Alatus, a, um, Skrzidlány.
Alabastrum, neut. secun. Kámień/ Marmorowy gládki przezroczysty/ rozmáitey máści y fárby. ¶ Tez krobká/ álbo/ Słoyek z tego kámienia vczyniony ku chowániu drogich máści.
Alacer, cris, cre, Czirstwy/ Krzepki/ Krzezwy/ Wesoły.
Alacritas, Czerstwość / Krzepkość/ Wesołość.
Alapa, Policzek.
Alauda, ge. fem. Galerita, Cassita, Skowronek.
Albus, a, um, generis mascul. Biały/ per Metaphoram, Bonus, Dobry.
Alba loga, Miásto w Aszkaniey zbudowáne
Albani, ci ktorzi tam mieszkáli.
Albanus mons, Górá támze.
Albico, Bieleye/ & Albidus, a, um, Przibiel. Subalbidus idem.
Albeo, Yam yest biały. Albarium, Pobielánie tá białość ktorą pobieláyą. Albor & Albedo, Biała fárbá. Albo & dealbo, Pobielam. Dealbare linum, Bielić płotno.
Album, albi, neut. secun. Substantiuum Tablicá álbo insza rzecz byała ná ktorey może pisáć/ álbo/ nákı regestr/ ut, Referam te in album meorum amicorum, Chcę cie w regestr moyich przyiaciół włożić.
Albugo, inis, femin. tert. penultima producta macula in oculo, Białość w oku.
Albumen, minis, neut. gen. tert. Białek w yáyu.
Alburnum, ni, adeps arboris, Bieliznà ná drzewie pod zwierschnią skórą áz do drzeniá.
Albula, feminin prim. Rzéká ták rzeką ca we włoszech/ alias Tybris.
Albis, gen. mascul. Rzéká w niemieckich stronach ktora tez pod Wittemberg bieży.
Alcides gen masculi. Patronymicum est Herculis.
Alcinous, Krol tego imienia Pheacum.
Alcion, Ptak ktory w posrzód zimy nád morzem sie lęze/ á tego czásu morze spokoyne yest
Alea, femin primæ, Kázdagrá/ ktora ná fortunie wiśi/ yáko są Kostki/ Kárty/ Wárcaby
¶ Inde Metaphorice, pro fortuna & periculo. Aleam subire, W niebespieczność sie vdáć.

Aleo & Aleator, Gracz/ Kostyrá.
Allecto una ex furijs infernalibus, Latine non cessans, ab α priuatiua, & λήγω desino, Iedná z piekielnych yędz.
Alemani, Niemcy, Alemania, Niemiecka Ziemiá.
Ales, tis, gene. femin. Ptak. Adiectiuum pro ueloce Prętki.
Alexandria, penultima producta gen. feminin. Miásto w Egypcie.
Alexicacon, Latine amuletum, Lekárstwo przeciwko wrzodóm y ynszym rzeczam/ hoc nomine Hercules uocatus est ab eo quia depellebat mala ab hominibus.
Alga, Ziele w wodzie rostące / ktorego list sie z wody vkázuye.
Algeo, es, alsi, Márzniee/ zimnomi/
Algor, zimność/ mroz Metaphor. Smutek. Algor animi, Obciązliwość vmysłu/ serdeczne obciązenie.
Alias, Inszego czásu / Podczás.
Alibi, Ná ynszym mieiscu.
Alieno, as, aui, Actiu, primæ. Oddalam/ wadzę álbo przekazam/ Vt, Alienasti a me uoluntate amici, Vczyniłeś mie podezrzánym przyiacielowi/ álbo oddaliłeś chuć yego odemnie/ tez zwadziłeś mie s przyiacielem. ¶ Inde abalieno, idem quod simplex Et abalienatio, Oddalenie nieżyczliwość. Alienare hæreditatem ab aliquo Oddalić bliskość od kogo.
Alienigena, næ, generis communis, Vel, Alienigenus, a, um, Czudzoziemiec przichodzień.
Alienus, a, um, idem.
Alioqui, uel Alioquin, penult. product. Ináczey.
Aliorsum, Ná ynszim mieiscu / yndzien.
Aliptes, Latine Vnctor, generis masculi. ἀλείφω Vngo, Ktory ták tłuczone/ bytte/ yáko y krwáwe rány léczi álbo máze. Aliphi unctio, Pomázánie
Aliquantisper, Máluczko dłuzey/ máłą troche dłuzei/ ná máły czas.
Aliqua, Kędykolwiek.
Aliquatenus, ná chwilę.
Aliquoties, Kilkokroć.
Aliquorsum, Gdziekolwiek.
Alchymia generis feminini, Vulgo etiā dicitur, Alchimiya / Nauká kruszce przemieniáiąc álbo fałszowáć. Sed Al uidetur esse barbarus articulus Nam Arabes quorum fortassis inuentum hoc est, solent ita simul dictionibus præponere, Vt in Algarythmus fit, & alijs, Cum Arithmus Græce numerū signi-
ficet

ficet. Haud dubie igitur Chymia rectius dicitur. Et Chymistę a Hermolao uocantur. Ktorzi sie tym rzemieslem obchodzą, Vulgo, Alchimistá.

Alimentum & alimonia. Ziwność/Rzeczi ku żywności należące. Inde Alumnus. Vide infra.

Aliter aduerbium. Ynácey/inßym obyczáyem Aliter accipis atq; ille dixit. Ynácey rozumieß nyzli ón rzekł.

Alius, a, ud. Iny/drugi. Alius alium ridet. Yeden sie z drugiego náśmiewa. Aliud ex alio in mentem uenit, Yedna mysl zá drugą idzie/álbo/y to y owo mi przichodzi ná pamięć/ álbo/ná vmisł.

Allegoria. Gdy ynßą rzecz mowiemy á ynßą rozumiemy/álbo/gdy ynacey rozumiemy nizli słowá sámy w sobie brzmyą.

Allia, Rzeká we włoßech która w Tyber ciecze.

Allium, lij, neut. se. Czosnek.

Allobroges penult. corr. populi Galliæ transalpinæ, Lud Fráncuski.

Allobrox, in singulari, mas.

Allophylus, la, lum, alienigena Obcy/ cudzy.

Alo, lis, lui, alitum, actiu. tert. Wychowawam/ chowam/ idem quod Nutrio. Żywię. Vt, Multam familiã alit. Wielką czeladź chowa. Exercitatio alit uires, Ćwiczene śył przidawa.

Almus, a, um, Omne quod nos alit, ab alẽdo. Epitheton telluris & Cereris. Alma tellus, Płodná ziemiá.

¶ Altilis, e, in plurali altilia. Karmny/ Tuczony. Altilis porcus. Vtuczony wieprs. Altilis gallina. Karmna álbo vtuczona kokoß.

Alnus, fem. sec. Olßa.

Aloe, fe. g. Græcum est. Ziele wielmi gorzkie/Aloe zową.

Alopecia, fe g. pri. Niemoc/ álbo/ chorobá głowy od ktorey włosy z głowy łążą/ Parch

Alpes. Wysokie góry Włoską ziemię od ynßich pánstw dzielą.

Alpinus, a, um. Transalpinus, cisalpinus composita,

¶ Vocantur etiam Alpes alio nomine Albium, quod quotidie a niuibus albescant, tam Æstate quam Hyeme.

Alsiosum, quod est naturæ frigentis. To co łatwie zmárznie/ á mrós mu ßkodzi. Alsiosus, Alsius, Alsus. Zimny.

Altare, gen. neu. Ołtarz.

Alter, a, um. Yeden ze dwu/ Vnus & item alter. Yeden álbo więcey/kilko ich.

¶ Item, alter pro Secundus, Vt, Alter & uicesimus annus. Wtóry y dwádziesty rok.

Altero, as, aui, Mienię/Odmieniam/ Vario quasi Alterum facio.

Altercor, aris, Wádzęsie/Swárzęsie.

Altercatio, Zwádá/ Swar.

Altercator, Swádzcá/Swarliwy.

Alterno, nas, naui, uicissim alterum duorum pono, Przemieniam.

Alternatim Aduerbium. Item Alternis, Po rázu/álbo/yeden pro drugiem/ álbo/ pierwey yeden/potym drugi.

Alteruter, Ani ten ani ón z onych dwu.

Altilis, le, uide supra in Almus.

Altrinsecus, Zewnątrz.

Altus, a, um, Głęboki/ Wysoki.

¶ Altum ocium. Wielkie prożnowanie. Altum ingenium, Wysoki/álbo/ostry rozum.

Altum substant, Morze/álbo/głębokość.

Altitudo. Wysokość/Głębokość.

Altisonus, Głośny.

Altiuolans, Wysoko latáyący.

Alto, Wznoßę. Cuius compositum. Exalto, Powyßam.

Alueus, ei, masc. sec. Vl/ Pßczelne dźienie.

Aluearium, Mieysce gdzie vle stawáyą/ Pßczelnik.

¶ Alueus alioqui dicitur. Káżda rzecz wydrożona. Tez Rów którym wodá ściekа. Tez koß/ álbo słomianká.

Alueolus diminutiuum,

Aluus, ab aluendo dicta est, gener. dubij. qua sordes effluunt siue eluuntur, Yelito żádowe/ którym plugawości wychodzą.

¶ Quandoq; capitur pro uẽtre. Brzuch/ żołądek/ Vnde Ciere aluum, Porußić dworu/ Stolce vczinić. Citum habere aluũ, Nie z trudná stolce miewáć. Exonerare aluum, Przechodowáć sie. Sistere aluum, Zápiec sie/álbo/Zápyeky żołądek mieć.

Alumen, nis, neu. ter. Háłun.

Alumnus, Wychowániec. Vulgo dicitur Creatura.

Aluta, æ, fe. pr. Ließ/álbo/zameß/ skórá.

Alutarius, Zameßnik/Gárbarz/Byałoskornik

A ante M.

Amabo, prima acuta. Interiectio blandientis. Miły móy. Vide amabo, an domi sit. Teren. Miły moy spatrz yesli yest doma.

Amaracus, ci, mascul. secun. penult. cor. Máyoran.

Amaracinum, Oleyek máyoranowy/álbo/ wodká/Samſucinum alias dicitur.

Amanuēſis, uide ſupra a manibus. Podpiſek.

Amarus,a,um, Gorzki/ka/kie.

Amaritudo & amaror, Gorzkość.

Amarulentus,a,um, Gorzkliwy/wa/we.

Amareſco, Gorßczeję.

Amaraco, Czinię gorzko. Non ſatis probatum uerbum.

Amazones, Byly niewiáſty które ſobie práwy cic/ álbo/ pierśy obrzezowáły/ áby tym ſpoſobnieyße były ku walce.

Ambages, fem. ter. plur. tantum, Okoliczności. Metaph. Wymówki. Teren. Quas malum mihi ambages narrare occipit, Y coż mi zá wymowki powieda.

Ambarualis,le, omnis tert. Swiętobliwość y oſtárá którą około pól obchodzą.

¶ Sacrificium Ambaruale, Obrzędy niektóre były/naßym krzizewnikóm podobne gdy ko pólu s chorągwiámi ſię włocząc ſpiewáyą. Quod Vergilius. Agros luſtrare dicit, Zegnáć polá/zytá.

Ambidexter,tri,maſ.ſec. Który ták lewey yáko y prawey ręki vżywa.

Ambiguus, Vide AGO.

Ambo, in fem ambæ, Obádwá/Obiedwye

Ambracia, Miáſto w Epirze/ Potym Nikopolis wezwáne od Auguſtuſá.

Ambroſia, fem. prim. Latine Immortalitas, herba eſt, Zolcien/ álbo nogietek/ też nieſmiertelność.

Ambroſius,a,um, Immortalis, Nieśmiertelny/na/ne.

Ambubaia, fem. prim. Kázda ſámopáśna á błąkáyąca ſię niewiáſtá/Málpá.

Ambulo,as,aui,neu,prim. Chodzę/Przechodzęſię.

Ambulatio,onis,fem.ter. Przechádzká. Też ßopá/ álbo/ wiátá/gdzie ſię przechodzić może/ Salá potius.

Ambulacrum, idem.

¶ Inde compoſita, Perambulo, Obambulo, Inambulo, Deambulo, pene eiuſdem ſignificationis cum ſimplici.

¶ Antambulo, Wprzód chodzę. Vnde, Antambulones, Którzy przed pány chodzą/ Dworzánie.

¶ Antambulo, Foritars/Też Marßalek

Amentum,ti,neu.ſe. Rzemień. Trok/ſnór. Amentata iacula, Procá.

Ames,itis,gen.maſ, Pertica aucupalis.

Amicio,is,iui,act.q. Przyodziewam.

Amictus, nomen, Odzienie zwierſchne/ álbo Plachtá.

Amiculum, Koleth/álbo Obyczik.

Amita, fem. pr. penul. cor, Ciotká/ Oycowa ſioſtrá.

Amitini, penul. prod. Wuyeczne á ciotczone dzieci.

Amnis, maſ. ter. Rzeka. Vnde, Amnicus, a,um, Rzeczny/a/e.

Amniculus,a,um, Strußká. Rzeczká.

Amo,as,aui,act prim. Miluyę/też Gámratuyę/Dworzę.

¶ Amator, Miloſnik/ Gámrat, Amatorius,a,um. Vt: Amatorium carmen. Gámrácka pieśń. Et ſubſtantiue, Amatorium, Græcæ φιλτρον. Philtrū, Picie álbo/ trunek nieyáki/ który ßaloney miłości dodawa.

¶ Amicus,a,um, Przizemny/wdzięczny Przinyáſny.

¶ Amicus ſubſtantiuum, Dobry przinyaciel/Inde Amicitia, Przinyacielſtwo, Et, Inimicus, Nieprzinyaciel. Subſtan.

¶ Sed Inimicus,a,um, Nieprzinyázny/ Nieżyczliwy/a/e. Amica ſubſtan. Przinyaciołká/ Miloſnicá.

¶ Amabilis,le, Miłoſny.

¶ Amare plus eſt quam diligere. Cic. Vt ſcires etiam a me non ſolum diligi, ſed etiam amari.

¶ Aliquando idem quod delectat. Compoſita, Adamo, Deamo, penult. cor. Wielmi bárzo miluyę. Redamo, Miluyę zás.

Amor, Miłość. In amore hæc omnia inſunt uitia, W miłości ſą ty ſpoſoby/ álbo/ wyſtępy y złości.

Amœbæus,a,um, Mutuus, uiciſsitudinarius, a uerbo Græco ἀμείβομαι Adin uicem reſpondeo. Yáko kiedy chor yeſt ná dwie części rozdzielony/ Ták iß yedná część wierß yeden ſpiewá/ á druga/ drugi. Et hoc uocatur ἀμοιβαῖος / W odmiany.

Amœnus,a,um, Pięknny/Weſoły/ Roskoßny/a/e.

Amœnitas, Weſołość/Roskoß.

Amomum genus fruticis, Ex Hiericho Drzewo/álbo Ziele nam nie znáyome.

Amorphus,a,um, Latine, Informis, Nie kſtałtowny/

Ampelos, Latine, Vitis, Mácycá/álbo/Látoroſl winna.

Amphibion, Græcū eſt, Ab ἀμφι, quod eſt circum, Et βίος, id eſt, uita. Quod utroq; elemento uiuat, Nempe, Aqua & Terra, Vt ſunt Phocæ, Crocodili,

Zwierzęta

Zwierzęta które ták ná ziemi / yáko y w wodzie żywą.

Amphibolus,a,um,Latine,Ambiguus, Niepewny/a.e/co może być ná obie stronie rozumiano.

Amphibologia ab ἀμφὶ & λόγος siue λόγια Wątpliwe mowienie.

Amphimalla.To co ná obie stronie kosmáte yest/ yáko bywáyą gunie na obie stronie kudłate.

Amphimerinon.gen neut. Febris quotidiana , Febrá / álbo zimnicá na kożdy dzień.

Amphitheatrum.g.neut.penult. produ. Okázáła Salá / Tesz mieysce szermowánia w Rzimie.

Amphitricæ, Morze/álbo / Bogini morska Neptunowá małżonká.

Amphora,gen.fem.penult.corre.Genus uasis uinarij duas ansas habentis.Sic dicta,quod utroque latere feratur , ab ἀμφί & φέρω siue φόρεω . Latine Metreta,Krusz/ álbo czásza vcháta / pospolicie zowiemy Wiádro/.Tesz Fasá Winna/czterzy dwádzieściá gárncow winá/w sobie máyąca.

Amphorarius,Który tákowe naczinie nosi zá zápłátę.

Amphyctiones,gen.masc. plur. tantum Lud ták rzekący w Greciy. Item Publicum Græciæ consilium,seu locus comicorum & conuentuum totius Græciæ,alias,Termopylas uocant.

Amplector, eris,xus, & Amplexor frequentatiuum, Obłápiam, Metaph. autem Sequor,ut,Ego Ciceronis sententiam amplector, Ya dzierzę w tey rzeczy s Ciceronem.

Amplexus,xus,xui , nomen , Obłápiánie.

Itē, Amplecti,pro Tenere, Vt, Amplecti limina porte, Dostáć brány . Amplecti uirtutem, Cnotliwie sie obchodzić. Amplecti aliquid, Dyąć nieco / álbo/ dzierżeć. Amore amplecti, Miłowáć. Cogitationem aliquam amplecti toto pectore, Dáć/álbo/wydać sie ná cokolwiek Amplectuntur annales memoriam temporis.

Amplecto uetuste peramplector dixit Plautus,Item & Amplexari. Virtutē amplexari , Voluptatem amplexari.

Amplio,Amplius,& Amplificator, & reliqua,uide in AMPLVS.

Amplus,a,um, Wielki / Szeroki/ známienity.

Vnde, Amplitudo, Známienitość.

¶ Et uerbum Amplio. Rozszerzam, Vt, Ampliare negotium, Rzecz szerzić. Vnde, Ampliati, Rei/ Oskárżeni / Winni. Amplus,& grandis orator , Nieposposlity wymowcá. Ampla & potens ciuitas, Sławne y mocne / álbo / twárde miásto. Præmia ampla professoribus linguarū & Philosophiæ scholæ Argentinensis ampla præmia sunt proposita, Dobrze są Opatrżeni nauczyciele szkoły Argentińskiey / id est, Magnifica honorifica, Máyą wielkie y poczciwe płáty.

¶ Item Amplius aduerbium , Daley/ więcey. Terentius. Ego Amplius deliberandum censeo , Mnie sie widzi w tey rzeczy więcey/álbo/dáley rádzić. Et Liuius. Pugnatum amplius duabus horis est. Dłużey niż na dwie godźinie bitwę mieli . Virgilius cum accusatiuo iunxit . Noctem non amplius unam.

¶ Et Ampliter aliud Aduerbium, Okficie/Známienicie . Ampliter sumptum facere, Wiele trawyć/álbo / Okficie nálożić.

¶ Reperitur etiam Amplissimus ordo, pro ordine Senatorio, Vrząd / miásto rádnych pánów. Et, Amplissimus Magistratus, Wysoka / Známienita rádá . Sic dictus non propter numerum, sed propter maiestatem.

¶ Amplifico, as, aui, Szerzę / Rozszerzam/Więtsze czinię . Amplificare Rempublicam, Rzeczi pospolitey pożytków powyższić. Dolorem amplificare, Żáłości przidać. Aliquid uerbis aut dicendo amplificare, Nieco słowy rozszerzić. Precium amplificare, Myta podwyższyć/albo Podnieść. Rem familiarem amplificare, W gospodárstwie sie zámoc . Gospodárstwo pomnożyć.

¶ Amplificator, Rozszerzácz / uerbale, Dignitatis meæ amplificator , Powyższenia mego prziczińcá / Pomnożiciel dostoyności moyey.

¶ Amplificatio, Pomnożenie.

¶ Amplifice Aduerbium . Páńsko/ okficie/s dostátkiem.

¶ Ampliuagus,a,um, Biegun/wiele przebiegáyący.

Amplustra,gener.neut. Vel, Aplustre, &, Amplustre, Vel, Amplustria, Nauium ornamenta, Łodzi ochędożność/ a πλέω , id est, nauigo. Festus autem deducit ab

Amplius, quod illa ornamenta Amplius quam neceſſaria eſſent,

Ampulla, gen. fem. Ampułká/ tež kruž álbo dzban/ y bániá oleyowa.

Ampulla in balneis, Słoyek s oleykiem łáziennym.

Ampulla ad menſam, Służebne naczinie/ w którym wodę miewáyą/ Wánienka/ Tež kruß y czáßá z ktorey piyáyą.

Ampulla uitrearia, Sklenicá.

Ampullæ, μεταφορικῶς. Nádęte słowá/ Pyßna mowá.

Ampullari, apud Suetonium, Nadymáć ſię.

Ampullarius ſubſtantiuum, Słoyars/ Czáßars.

Ampullarius adiectiuum, Vt, Ampullariæ unctiones, Oleykowne/ nácárcie/ Pomazánie. Ampullaceus Aliud adiectiuū idem ſignificans,

Ampullor aris, ſuperbio, Pyßnię ſię.

Amuletum, quere ſupra, ALEXICACON.

Amulius, Brát Numitorów ſtarego oycá Romuloſowego.

Amurca, ge. fem. ſordes olei, Nieczyſtośći Oleyne/ Drożdże.

Amurcarius, a, um, Amurcaria dolia, Zakážona bániá.

¶ Inde Examurcatus, a, um, Wypráwiony/ Wychędożony/ Examurcaria ampulla, Wychędożona bányá od drożdży.

Amuſis, ſis, fem. tert. Liniał/ álbo/ Ołowna wážká. Item, Sznur cieſielski/ ktorym miárę przy budowániu bierzą.

¶ Vnde, ad Amuſsim & Examuſſim aliquid facere, Foremnie nieco vczinić/ Spráwić. Amuſsi applica lapidem non contra, Prouerbium, Czyn iáko ſię godzi.

Amuſsim, Aduerbium, ſignificat, Práwie yáko ſię godzi/ Foremnie.

¶ Amuſsitatus, a, um, Amuſsitata opera, Foremnie á spilnośćią ſpráwione rzeczy Wyborne.

Amygdalus, femin. ſecund. Migdałowe drzewo.

Amygdalum, neu. ſec. Migdałowy orzech/ álbo Iądrá. Græca nux, idem.

Amygdalinus, a, um, penultima correp. Vt, Amygdalinum oleum, Mygdałowy oley.

Amygdalites, herba ex genere Tithimalli, a ſimilitudine Amygdali dicta.

Amylum li, neut. ſecund, penultima correpta, Farina ſine mola facta, ab ἀ priuatiua, & μολος, Mola, latine, Mączka/ Krochmal.

A ante N.

An Aduerbium interrogandi. Izali/ yeſli An uero unus omnia ſcire poteſt, Izali yeden wßiſtko może vmieć.

An aliquando Coniunctio diſiunctiua, Vt. Albus an ater ſis neſcio. Yeſliś dobry albo zły nie wiem. Kto cie wie yeſliś dobry albo zły.

Anabathra, rorum, neut, ſecun. penult. product. Latine, Scalæ, Ławy co daley to wyßße/ yáko w łaźniey/ ἀνά quod eſt Supra uel ſurſum. Et βιάνω id eſt, Scando Aſcendo.

Anacephalæoſis, femin. tert. penultima product. Latine, Recapitulatio, Krótkie powtarzanie/ przes ktore bywa wyliczono co ſię przed tym mówiło.

Anachoreta, gen. maſ. penult. prod. Puſtelnik.

Anachoreſis, Eremus latine, Pußcza. Vnde monachi Anachoretæ, eremum incolentes, Puſtelnici a χῶρος locus, & ἀνα ſurſum, ſeorſum, Inde uerbū Græcum ἀναχωρέω ſecedo.

Anachoreta, ſeceſſor.

Anachoreſis, ſeceſſus, uel ſeceſsio.

Anaclinterium, Lectulum paruum, Łóżko małe ná którym ſię we dnie przeſypiáyą/ ab ἀνα ſupra, & κλινῶ iaceo.

Anadema, tis, neut. tert. Ornamentum muliebre.

Anadiploſis, gen. fem. penultima prod. Latine, Reduplicatio, ab ἀνα Re & διπλόω, duplico, Inde ἀναδιπλόω, reduplico, Powtarzam záś. Inde Anadiploſis, Powtarzánie.

Anaglyptes, tis, maſ. ter. Latin, Sculptor Sznicer/ ten ktory obrazy rzeże.

Anagnoſtes, æ, Latine, Lector. Czyciel/ álbo czytelnik ktory czyta.

Anagogæ, ges, penultima prod. Latine Receſſus, cum ſenſus ad altiora tollitur, Poſtępowánie ku wyßßemu á ſubtilnieyßemu wyrozumieniu.

Analecta, orum, plural. numeri tantum, Purgamenta cœnarum, & Quiſquiliæ ciborum, Odrobiny/ Skórki/ tež kośći/ álbo Rybie ośći/ ktore álbo ná obruſie zoſtáwáyą/ álbo/ pod ſtół pádáyą.

Analectis, æ, Który tákowe rzeczi sbiera álbo vmieta.

Analectis, idis, fem. ter. Wezgłówko.

Analogia, Latine proportio, conuenientia, Rownosć / Rowne wzięcie / Zgodzenie.

Analogos, Latine, proportionalis, conueniens, Rowny / tenże miáry.

Analphabetus, Latine indoctus, qui nescit A, b, c, &c, Alias qui nescit Alphabetum, Ignarus, adiectiuum, Nieuk / Prostak.

Anantapodoton, gener. neut. Latine non redditum, Niezupełne wyrzeczenie słów / które yednák máyą być rozumiáne. Schema Græcorum est, quando alterum membrum deficit in oratione.

Analytica, orum, Latine resolutoria. Wykład árgumentów á dowodów. Liber Aristotelis hoc nomine dictus.

Anapæstus, masc. secund. Pes in carmine constans duabus breuibus & una longa syllaba, signatur hoc modo, ◡ ◡ –. ¶ Anadactylum alij uocant, quasi dactylo contrarium.

Anapesticus, a, um, Anapesticum carmen, in quo hic pes prædominatur.

Anaphora, Repetitio uel relatio, Latine, quæ Epanaphora dicitur, penult. cor. Schema rhetoricum est, quod fit tum cum unum uerbum in oratione repetitur, sine tamen uitio.

Anarchos, Latine, sine Principe, sine capite, Vel, sine origine, Sobie Pan / Łożny álbo / króm porządku. Ab, ἀρχὸς Græce Princeps, & α, priuandi particula, Est aũt uitium, in quod Democratia degenerat.

Anas, atis, fem. tert. penul. correpta. Káczká.

Anaticula diminutiuum, Káczeczká.

Anatarius & Anatinus, a, um, Vt, Fortuna anatina & anataria, Szczęście ná káczę pole.

Anastrophe, gen. fem. penul. cor. Latine inuersio, Przewrocenie / quæ fit, tam in oratione quam in uerbis, Vt, Italiam contra, pro, Contra Italiam.

Anathema, atis, neu. ter. penult. prod. ab ἀνα & τιθημι, inde ἀνατίθημι, Repono, offero, oblationẽ facio, Inde ἀνάθημα, oblatio, sacrificium. Offiárá / którą pogáństwo Bogóm á bałwanóm swym ku czci á chwale záwieszáwáli w ych bóżnicách.

Anathema, penult, cor. dicitur homo sacer, hoc est, Dijs dicatus, sacratus, Et tales erant qui in honorem deorũ mactabantur.

Inde in sacris literis Anathema accipitur pro abominatione, & detestatione, quia Deus abominatur huiusmodi hostias, Atq; ita Anathema est, Przeklęctwo / Brzidkosć.

Inde Anathematizo, as, are, Przeklinam / Dyabłu oddáyę.

Anatomia, femin. prim. Dissectio latine, Rozsieczenie / Rozebránie / yáko bywa gdy lekarze dáyą trupá rozbieráć / żadney żyłki tákież y wnętrsznosći nieopuszczáyąc. Ab ἀνα & τεμνω, Incido, Inde etiam fit ἐπιτομη.

Anceps, itis, om. tert. adiectiuum, Na obye stronie. Vt, Anceps ferrum, Na obye stronie ostry miecz. Potissimum enim dicitur de gladio Estq; quasi Epitheton gladij. Deriuatur autem a capite, in ablatiuo habet ancipite uel ancipiti, Pluraliter, Ancipites & ancipitia, genitiuo Ancipitium, & per syncopen, Ancipitum.

¶ Item, Anceps oratio, Mowá którą może ná obie stronie rozumieć / Casus Anceps, Przigodá niepewna. Prelium Anceps, id est, a fronte & a tergo, Anceps fortuna belli, id est, incertus euentus, Wątpliwe skończenie woyenne. Anceps disputacio, Anceps dimicatio, Cibus anceps, Wątpliwy niebezpieczny pokarm. Morbi ancipites, Niebezpieczne niemocy. Bestiæ ancipites, Zwierzętá które w ziemi y w wodzie żywą. Vocabula ancipitia, Anceps etiã duplex, Vt, Varro Ancipiti urgentur bello, Dwoyę woinę ná się máyą.

Anchora, æ, femin. prim. Kotwicá / to iest / Łodźny hak. Item, Vincula quibus antennæ tenentur.

¶ Et per Metaphor. Wspomożenie / Pocieszenie. Vnde sacram Anchorã soluere, Ostateczny fortuny pokosztowáć. Anchoris duabus niti, Prouerb. Bespiecznym być. Metaphorice, Anchora, Biespieczność. Anchoram soluere, prendere, tollere, Podnieść kotwicę / to yest / puścić sie ná wodę / nechác.

Anchorarius, a, um, Et, Anchoralis, le, Vt, Anchoralis funis, Kotwiczny powrós.

Ancile, ancilis, penult. produ. neut. tert.

 A ante N.

Máłá táręczká/ o ktorey powiedáyą/ iżby s nią z niebá miáłá spáść.

Ancilla, læ, femin. prim. Służebnicá / służebna dziewka. Ancillula diminutiuum Dziewczká.

Ancillor, aris, ari, deponen. prim, Służę/ proprie de uiris qui præter dignitatem alicuius seruitio sese subijciunt.

Ancillaris, e, etiam adiectiuum. Vt, Ancillare officium, Służebny vrząd álbo rzecz.

Ancona, Vel, Ancon onis, mascul. tert. pen. prod. Ankon miásto we włoszech nád morzem Adriátickiem.

Ancus, Ktory w yednym rámieniu wádę ma ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος a cubito incuruo.

Anculare uetus uerbum, pro ministrare, Służyć. Vnde, Anculabris, Stoł ku Bożey służbie sprawiony. Item, Anculi & anculæ, Dij deæque ancillarum.

Antabatæ populi artis gladiatoriæ studiosi, quam clausis oculis exercebant, Metaphorice, Nie mądry. Vnde Antabatarum more facere, Nietráfnie się spráwowáć/ álbo/ nieść/ Pierzchliwie czinić.

Andegania, gen. femin. Ziemiá we Franciy. Oceano mari proxima.

¶ Andegani, populi eius regionis, alij uocant, Andes.

Andes, Wieś nie dáleko Mantuy w ktorey się Virgilius vrodził.

Androgynos, Ktory obojgá przyrodzenia yest ták męskiego yáko y niewieściego. alias Hermophroditæ nuncupantur.

Andronitis, itidis, gen. femin. Et. Andron Andronas, gener. mascul. Kownátá/ álbo/ yedná część mieszkania w domu/ w ktorym tylko mężczyzny mieszkáyą/ męski cymmer/ dwor.

¶ Sic & Gyneconitis, uel Gynecion penultima produ. Fraucimer/ Pánieński dwor/ yáko yest v Krolow y Xiążąt/ gdźie pánny swym dworem też służą.

Anethum, ethi, neut. secund. declin. penultima longa, Genus herbæ boni odoris, Kopr swoyski.

¶ Aneticus etiam Asiæ locus arundinibus abundans.

Anfractus, tus. masc. quar. substantiuum ab ambitu & frango nomen hahens. Lomiste á nie rowne drogi/ skáliste á opoczyste mieiscá. Conuoluta cornua in anfractum, Rogi skrziwione. Oratio circumscripta longo anfractu uerborum. Rzecz zániosła ná wiele słow. Anfractus littorum flexuosus, Brzegi á kąty zábrzeziste. Anfractus iudiciorum, Labirynti/ álbo/ Samolowki/ Sądowne wykręty/ ktoremi schitrzáyą drugie w práwie.

¶ Aliquando etiam est adiectiuum.

Angarea penult. longa, gen. femin. Niewolstwo/ Niewola/ Posty/ álbo/ podwodá/ to yest/ Náyemne konie / od miástá do miástá rozłożone.

Angarij, Ci ktorzi ná tákowych postach/ álbo/ podwodach yeżdżą.

Angario, as, are. Przymuszam / Przyniewalam/ w niewolstwo bierzę. Rzeczone też bywáyą suche dni/ á posty poniewolne / vstáwione

Angelus. li, mas. s. Latine nuncius, græce ἄγγελος, Poseł/ Anyoł.

Angelicus, a, um, adiectiuū, Poselski Anyelski.

Anger, Genus serpentis, Et, Nomē fluuij in Illyrico.

Angillæ, populi Affricæ.

Angerona, Bogini wesołości á roskoszi/ quæ & Volupia dicitur, ab Angore tollendo dicta, Eius festa, Angeronalia uocitata sunt.

Angina, æ, fem. prim, penult. product, ab angendo dicta, Genus est morbi acutissimi, quo fauces anguntur ac strangulantur, alio nomine Tonsilla dicitur, Medici squinantiā appellant, Hypocrates & Galenus, Synanchen appellarunt, Slinogors.

Angiportus uel Angiportum, Máłá/ álbo/ ciásna vliczká.

Anglia, alias Britannia, Regnum Gallico uicinum, Angelskie Krolewstwo. Albion etiam dicitur,

Ango, is, xi, ctum, Dręczę się/ Trapię Et, Metaph. O dobrą mysl przipráwuye. Angit animus quotidiana cura, Zbytną pracą się dręczi. Angere sese animi, Troskáć się. Angere aliquem incommodis, Przypráwić kogo w szkodę. Angi expectatione, Swielkiem oczekawániem niekogo czekáć. Diuitijs angi. O bogáctwá się stáráć.

¶ Vnde, Angor, & Anxietas, Stáránie. Trapienie. Et, Anxie ludo Idem, Cura & angor animi, Bezmierne myślenie. Capere angorem, Wdáć się w trapienie.

Anguilla, femin. prim. Węgorz. Anguillam cauda tenere, Prouerbium, Na włosku co trzymáć. Anguillam captare O swą własną rzecz się stáráć/ pilnie á bes prze-

przeſtanku. Turbata enim aqua anguil lę capiuntur.

Anguis,is,i,femin.tert. Wodny wąž. Reperitur etiam in genere maſc.

Anguinus,a,um, Vt, Anguinus cucumis, Dlugi, Krziwy ogórek/ Anguiculus diminutiuum.

Anguimanus, us, ui, Elephant á Słoń. Ideo dictus, quod proboſcide flexibili tanquam manu utatur,

Angulus li, maſc. ſec. Kąt.

Angularis, re, Węgielny/ Kątowy.

Angulosus, a, um, Kątowny/ na/ ne/ Węgielniſty.

Angulatus, a, um, Idem.

Angulatim, aduerbiū, Od kątá do kątá. Vel, Angularis lapis, Węgielny kamień.

Anguſtus,a,um, Ciáſny/na/ne/ Vnde Anguſtia, Ciáſnośc. Metaph. etiam, Smutek Trapienie. in Anguſtum uenire, W niebezpieczność przyść. Latum & Anguſtum, contraria.

Anguſtiæ, plurali numero tantum. Trostki. Anguſtiæ uiarum, Ciáſności dróg.

Anguſte aduerbium, Vt, Re frumentaria anguſte uti, Skąpo pożywáć zboża Anguſte ſcriptum, Ciáſno ná pyſano. Anguſte & exiliter dicere, eſt Atticorum, Krótko á ſubtilnie rzecz prowádzić. In ſummas anguſtias inducere, W trudne á w cięſzkie rzeczy kogo wwieść

Anguſtior, aris, in biblijs barbare legitur pro Angor. Et, Anguſtio, pro Ango.

Anguſto, Cięſzko czinię/ Vciskam/ Trudność zádáyę. Vnde, Anguſtatus,a,um, adiectiuum, id eſt, coarctatus, Y z tąd y z onąd obciążony. Pectoris anguſtiæ, Metaphoricos, Nieſmiáłość/ Wſtydliwość.

Anhelo, as, aui, neut. prim. penult. pro. Dycham/ dyſzę/ zieyę. Et Metaphoricos. Wielmi żądam. Anhelare frigus, Oddimáć. Odmucháć. Amnis anhelat frigore, Rzeká ſie kurzy przed mrozem. Anhelata uerba, Nadęte słowa.

¶ Inde Anhelator uerbale & Anhelus, a, um, Który ſie vdyſzał/ ſprácowány.

Anhelatio, Dyſzenie.

Anhelitus, Dech. Anhelitum reddere & per uices recipere. Wytchnáć/ Odpoczywáć.

Anima, fem. prim. Duſza/ też żywot.

Animalis, le, Zywiący/ to co duſzę ma.

Animal, neut. t. Zwyérzę. Animans, idē.

Animatus, a, um, Ita animatus eſt, Tego vmyslu yeſt. Tę chuć ma. Ták vmyslił/ in bonam partem.

Animo, as, aui, act. prim. Verbum, Ożywiám. Et Metaph. Smiáłym czynię/ Smiáłości dodawam.

Animatus, Swięży/ Surowy. Inanimatus contrarium.

Animoſus, a, um, Smiáły/ła/łe. Mężny. Animoſitas, fe. ter. Smiáłość/ Mężſtwo.

Animabilis, le, id eſt, Spirabilis, Zywiący.

¶ Exanimo, Vmorzam. Metap. Záſmucam. Inde Exanimatus, Záſmucony/ Przeſtráſzony.

¶ Exanimus, e, Nieżywy/ Martwy. Confunduntur tamen.

¶ Semianimus, e, Nápoły żywy/ Nápoły vmárły.

¶ Vnanimus, e. Zgodny/ne/ Inanimis, Bes duſze.

¶ Magnanimus, a, um, Wyſokiey myſly czyſtego ſercá.

¶ Puſilanimis, Boyażliwy. Quæ tamen ab animo deducuntur. Agere animā, Et, Efflare animam, Vmrzeć. Nam anima uitam dat.

Anima, Item, pro flatu & ſpiritu ponitur Miáſto dchu. Anima illius fœtet. Smierdzi dech yego. Smierdzi mu z vſt. Animam opprimere. Zátáić w ſobię duſzę. Item, Animam adimere, Zábić. Animam efflare, edere, agere, dimittere amittere, Vmrzeć. Animam debet, Winien y s włoſy/ álbo winien duſzę y s ciáłem. Animæ, mi Phedria, Miły/ Jedyny. Moy miły Fedria. Anima putei, pro Aqua.

Animula, femi. prim. dim pen. cor. Duſzyczká Item. Recipe animum, Wytchni/ Odpoczyń. Animam relinquere, Z ſwiatá zeyść.

Animus, maſ. ſe. proprie, Vmysł Rozum. Wola. Vnde dicitur, Ex animi ſententia, Wedle myſli/ Wedle chuci/ woley. Hoc animo ſum, Tegom yeſt vmyslu/ álbo/ tey woley. Et, Animi gratia. Dla ochłodzenia vmyslu. Et, Animo obſequi, Dobrey myſli być. Animum explere. Woley ſwey doſyć vczynić. Animum adijcere ad aliquid, Vdáć ſie w co. Animum ad uirginem adiecit, Terent. Vmysł skłonił ku pánnie. Chuć obrocił ku pánnye. Præſenti animo. Forti animo, Cōſtanti animo eſſe, Smiáłym á ſtáłym być. Animus pendet, Wątpię.

¶ Animus etiam pro memoria, Vt, Quæſo animum aduortite, Słuchaycie Bacżcie/ Intendere & defigere animum in aliquam rem, Vdáć ſie ná co.

Animaduerto,is,Baczę. Rozumiem, Też/ karzę. Vt, Animaduerti & didici ex tuis literis, Wyrozumiałem z twoich liſtów Adſint cognoſcant & animaduertant. Niechay przidą wyrozumieyą y obaczą.

¶ Item, Animaduertere in aliquem. Crudeliter in illum animaduertit, Okrutnie go skarał. Verberibus animaduertere, Bijć. Animaduerſor & Animaduerſio. Baczenie/też karánie.

Animaduerſus, a, um. participium paſsiuum, Wyrozumieyący. Baczący. Vnanimis, Zgodny yednomyſlny. Et, Magnanimis, ut ſupra, In plurali ſignificat etiam iram, Vt, Pone animos, Nie gniewayſie.

Animoſus, a, um, Smiáły ſmiele/ Cziſtey myſli.

Animoſe aduerbium, Smiele. Animus habitat in auribus, Prouerb. Dobre tuſzenie ſmiáłości dodawa.

Anio, enis, maſ. tert. pen. prod. Rzeká we Włoſzech

Aniſum uel Anicetum, Aniz. Græci ἀνίκιτον, appellant, quaſi inuictum.

Annus maſcu. ſec. Rok. Annus Lunaris, Mieſiąc 30. dniów máyący.

Annus magnus 49000. annorum continet, uel, ut alij uolunt, 12554.

Annus intercalaris, Vulgo, Biſextilis, Przeſtępny rok.

Annus Solſtitialis 12. menſium, Annus producit non Ager. Prouerb. Káżda rzecz s czáſem przychodzy. Annus eſt. Hyperbo. Prouerb. Bárzo długi czas.

Anni prætextæ, pro Anni pueritię, apud Plinium, Látá dziecinſtwá.

Annis cedens, Dicitur ille qui eſt attenuata ualetudine, quod ſenectam attingere non poſsit, Vt, Vinum annis cedens, Nietrwáłe ku chowániu wino. Annum agere decimum, W dzieſiątym roku ſtać/albo dzieſięć lat ſtárym bydź.

Annuus, a. um, Roczny.

Anniuerſarius, Obrocenie roku/ od yednego czáſu aż záś do drugiego przes rok.

Annoſus. a, um, Letny. Stáry. Annoſam arborem tranſplantare, Prouerb. Wilkiem orać. To yeſt/ Pózno co czinić. Annoſa uulpis haud capitur laqueo, Aliud Prouerbium.

¶ Anniculus, a, um, ut, Anniculus canis, Roczny pies. Sicut, Bimus & bimulus, Dwuletny. Trimus, Quadrimus, a, um.

Annales, plural. numer. gen. maſc. Dzieye roczne/ To yeſt/ Hiſtoria gdzie wſzyſtky przigody y ine rzeczy które ſie kolwiek czáſów tych álbo przeſzłych przetoczily/ bywáyą ſpiſowáne. Diarium & Ephemeris, idem, niſi quod illud multorum annorum, hoc unius tantum geſta continet, Vulgo dicitur, Minucie/álbo/ Iudicie.

Annalis, e, adiectiuum, Roczny. Vnde, Legem annalem dixerunt, quæ præſcribebat legitimam ætatem ad petendum magiſtratum, Statut/álbo/vſtawá/ w których leciech mieli bydź ku radzie obierani.

¶ Annona, penult. longa, Roczne pożytky.

¶ Annotinus, a, um, To co ku pożitkóm rocznym należy.

Annulus, Pierſcień/obręczká/ Vt, Annularis digitus, Pálec ná którym pierſcień noſzą Annellus diminutiuum.

Annulatus, a, um, Który pierſcieńmi ſie obłożył/álbo/oſádził.

Anno, as, neut. prim. Verbum, unde, Perenno, id, eſt, Annum perficio. Roku dokonawam/ álbo/yeſtem trwáły.

¶ Perrennis, Trwáły/ Wieczny. Perenne ſeculum, Wieczny czas. Et, Perennitas, Wiekuiſtość/ Wieczność.

Anomalum, latine, Inæquale, a νόμος, Lex & α priuandi nota, ſine lex, quaſi extra regulam.

¶ Anomalia, inæqualitas, ἀνώμαλος, Græce, uerbum anomalum, quod ad communem uerborum uariandi rationem non poteſt applicari, Nierowność. Nierowney formy. Niezgodny.

Anonymum, penultim. corre. id eſt, Sine nomine, Bes imienia. Metaphori. Obſcurum, Niesławny ὄνομα Græce, nomen latine, inde ἀνώνυμον.

Anſa, fem. prim. Vcho/álbo/ Rękoieść v każdego naczinia. Et per Metaphoram, pro occaſione, Przyczina. Vt, Dare Anſam, Dáć przyczinę. Accipere anſam, Wziąć przyczinę. Reprehenſionis anſa, Przyczyna ku karániu / álbo/gánieniu kogo.

¶ Anſula diminutiuum, Przyczinká/ Vszko.

Anſatus a, um, Vcháty. Vt, Anſata olla Vcháty garniec.

Anser,eris,mas.tert. Gęś. Anserculus diminutiuum,Gąska.

Anserinus,a,um,Gęśi.Vt, Anserinus adeps,Gęśi smalc.

Antæus, Gigas Neptuni ex terra filius, Mąż ktorego Herkules zabił w potykániu w Libij.

Antarcticus , Niebieski cyrkiel á okrąg przećiwko południi, Alias, Polus meridionalis.

Ante, Przed / Vt, Ante domum, Przed domem , Hinc illa figurate composita apud Poetas,Ante malorum,pro, Anteactorum malorum, Przeszłych niefortun.Præpositio est accusatiua, Iungitur accusatiuo temporis,loci, & personæ, Vt,Ante duos annos,Przed dwiemá latomá. Ante Iouem nulli subigebant arua coloni,Przed czásy Iowisowémi nie była rola oráná. Ante tubam Przed tym niżli zatrąbiono . Antelucem,Przed dniem. Ante pedes esse dicitur,quod nobis est præsens. Et est locutio prouerbialis. Terentius, Isthuc est sapere,non quod ante pedes modo est uidere , sed etiam illa quæ futura sunt prospicere. Item, Ante alios fortunus . Nayfortunnieyszi miedzi wszistkiemi . Scelere ante alios immanior omnes, Gorszi y okrutnieyszi niżli ynszi wszisçy. Ante pilos uenit prudentia,Persius Prouerbialis loquutio , Przed czásem mądry . Ante barbam docere senes, Prouerb . Gdy młody mędrszim chce być niżli stárzy. Ante uictoriam encomium canere,Prouerb. Przed zwyćięstwem sie chwalić. Ante mysteria discedere,Odeydź niżly sie rzecz skończy.Prouerbium.

¶Ante Aduerbium temporis , Przed czasem Przed tym.Longe ante , Dawno przed tym. Ante interdum uocat in oratione Terentius. Nõne oportuit pręscisse me ante.

Antea,& Antehac, idem, Ante & Retro, contraria: Vt,Paucis ante diebus, Annis ante paucis, Przed kilkiem lat.

Anteactus, Participium sine uerbo, Ex, Ante,& actus, Præteritum significat. Vt, Anteacta uita, Przeszłych lat żywotá swego.

Antenna per duplex n,femini prim. Lignum per transuersum in malo positum, in quo uelum alligatur , a circumtenendo dicta, Kij/álbo/drewno náprzeki żaglowego drzewá przywiązáne.

Ante,arum,g:f. dicuntur ostiorum latera Podwoye.

¶ Anta in singulari apud Victruuiũ legitur, Inde, Antarius, a, um , adiectiuum. Vt, Antarium bellum, Quod ante ciuitatem geritur.

Antepagmenta . Valuarum ornamenta, Malowanie/álbo/ yákie ochędożenie przed domem. Dictum ideo, quod appingantur siue affigantur Antis, id est , Valuis.

Antes, ium, masc.tert.plur.num. tantum Nomen ab Ante deductum, quo significantur eminentes lapides, aut loca a priori parte domus eminentia , Ganki przed domem. Tez / Ganki w Ogrodzech.

Anthrax gen.masc. Węgl. Et morbus, qui dicitur Sacer ignis, Swiętego/Antoniego niemoc/ Ale własniey Piekielny ogień. Est etiam genus lapidis, Vulgus Carbunculum uocat.

Anthracinus,a,um,id est,Carbonarius, Węglisty. Metaph. Niger, Czarny/Okopciały.

Antraces, penult, prod. Latine , Carbones, Węgle.

¶Anthracites, Gemma est, in qua ueluti scintille discurrere uidentur.

Anthropophagi, Sámoyedź/to yest/Ludzie tákowi ktorzy drugie ludzie yedzą.
ab ἀνθρώπος quod est, homo, & φάγω comedo, ut, ἀνθρωπωφαγια, Samoyedzenie.

Anthropomorphitæ, Heretici huius nominis, Kácerze byli/ktorzy dzierżeły yákoby też Bóg kstalt/ ciało y ynsze członki człowiecze miał/id est, hominibus per omnia similis.

Antias, in plurali Antiades, morbus faucium, Latine, tonsillę, Wrzody w Gardle gdy yęzyczek spádnie á człowiek nie może dobrze połykáć.

Antiæ, fe. plu. num. tantum . Przedsobnie włosy/Warkocz niewieśći/álbo przyprawki.

Antica, fem. pri. pe. prod. Przednia część káżdey rzeczi.

Anticategoria, fem. pri. Latine, Recriminatio, Odmowá/álbo/Odpowiedź ná żáłobę gdy kto kogo záś obżalowawa/κατηγορία Græcæ, Accusatio,& ἀντι Contra.

Anticatones , Księgi Cesárzá Augustusá przećiw Katonowi nápisáne.

Antichthones, ludzie ktorzi mieszkáyą ná drugiey częśći świata. Hoc est in Zona Hyemali, ab ἀντι contra & χθὼν terra.

Anticyra, femin. prim. penultima correpta, Wyspá nie dáleko od Macedoniy kędy wiele korzenia rośćie Ciemierzice. Vnde prouerbium. Nauigat Anticyras, Niespelnego rozumu człowiek.

Antidotum, ti, penult. correpta, neut. sec. Lekárstwo przećiwko yádóm. Ex ἀντι & δῶμαι, id est, ex contra & do.

Antigerio, Aduerbium, Hnet / skokiem / Pilnie.

Antigraphum, phi, neu. secun. Zapis ręki własney. Latine, Exemplum literarum, ab ἀντι & γράφω, scribo.

Antilena, æ, femin. pri. Podpierśien / też yárzmo / álbo chomąto. Sic Postilena, Pochwy.

Antiochia, penul. prod. fem, prim. Miásto ták rzekące w Syriy.

Antipelargesis, is, femin. tert. Latine retributio penultima correpta, Græcæ ἀντιπελάργησις Latine, Beneficiorū retributio, Oddánie / Dobrodzieystw odsłużenie. Vnde pelargos dicta est Ciconia, quod retribuat parentibus gratiam. Antiperistasis. Gr. Sciśnienie.

Antiphrasis, femin. tert. ab ἀντι & φρασις locutio. Gdy przećiwne wyrozumienie wyzly słowá sámy w sobie máyą. Sicut bellum, quasi minime bellum, Sic & Parcę, quia nemini parcant.

Antipodes penult. correp. Podnożnicy / ludzie ktorzi ná drugiey części świátá przećiwko nam nogámi są.

Antiptosis, penultima produ. femin tert. Casus pro casu positio, Gdy yeden casus á spadek miásto drugiego bywa wzięt w mowie.

Antiquus, a, um, mascul. secun. Stáry / rare / Metaph. Ważny / Sláchetny / Vt, Nihil mihi tua amicitia antiquius, Nic v mnie ważnieyszego nie yest yáko twoyá przyiaźń.

¶ Compara, Antiquus, Stary. Antiquior, Stárszi. Antiquissimus, Naystarszi. Vt, Antiquissime cuiqꝫ primum respondebo, subauditur, Epistolæ. Item Homo antiqua uirtute & fide, Człowiek wysokiey cnoty y wiáry.

¶ Antiquum, pro, charo, Vt, Patria antiqua, Miła oyczizná. Antiquior Codro. Prouerb. Bárzo stáry. Antiquior quam chaos. Aliud Prouerbiū idem significans, Antiquissima cura, Pilne stáránie / Pieczołowánie.

Antiquitas, Starość. Vt, Vltima antiquitas, Ostátnia stárość. Generis antiquitas ex clarissimo municipio profecta.

Antiquitus, Aduerbium, Z stárádawná.

Antiquarius, adiectiuum, Vnde Antiquarij homines, Ludzie / ktorzi stárych obyczáyow / álbo / słów stárádawnych się pilnu.

Antiquo, as, are, Verbum, penult. prod. act. prim. Zátrácam / Gładzę / Kaźę. Proprie tamen dicitur de legibus, Vt, Antiquare legem, Zrzućić vstáwę / Statut.

Antiquare tamen, In morem pristinum reducere, dixit Festus, Antiquatio, Verbale, Abolitio.

Antistes, com. tert. Biskup / Xiądz / Zwierzchny pan. Componitur enim, ex, Ante & Sto. Vt, Cicero eloquentiæ antistes id est, Vindex & Assertor.

¶ Legitur etiam apud Ciceronem Antista, æ, femin. prim. Xieni. Opáćycha / Przeoryni /

Antistœchon, neut. sec. Gdy yedná literá drugiey mieysce otrzyma. Vt, Sella, pro Seda, Olli, pro Illi.

Antithesis, gen. fem. penult. cor. Antitheton etiam dicitur, ab ἀντι, & θεσις Positio, Przećiwná rzecz /

Antlia, fem. prim. Żoraw / ktorym śięgáyą wody w studni / álbo wiadro.

¶ Inde Antlare uerbum, Czerpáć. Et, Exantlare, Wyczerpáć. Et Meta. Wyssáć álbo wyżąć kogo z pieniędzy. Też zwyciężić. Græcum est, ἀντλάω Exhaurio, & ἄντλημα ατος. Czerpánie.

Antonomasia, Gdy yedno imię własne miásto drugiego bywa wsádzono w mowie. Vt Saturnia, pro Iunone, schema est.

Antrum, tri, neut. se. Jáskiniá.

Anubis, masculin. secund. penultima longa, Bóg Egypsky / ktorego obraz psi łep miał / álbo Byk malowan ze psim łbem.

Anus, ni, gen. masculin. penultima producta, Tył. Zádek / Pośládek / Podex, idem.

Anus, ui, femin. quart. Bábá / Anicula diminut. Bábká. Et, Anilis, le, Stáry / Letny. Aniliter Aduerbium, Po bábsku.

Anxius, a, um, Troskliwy / wa / we / Pieczołowity / ab, Ango, gis, ut. Animo anxio esse, Pieczołowitym być. Oratio anxia, Mowá pilnie vczinioná.

Anxietas & Anxietudo, femin. tert. Pieczołowánie / Stáránie.

¶ Anxie

¶ Anxie Aduerbium qualitatis, Pilnie Pieczołowicie. Anxifer Poeticum est.

Anxur, neut. Miásto we Włoßech / przed tym Thárácinę zwano. Tez / zrzodło támże.

Anypodetus, penult. long. Græcum est, ἀνυπόδητος, Bosak / Mnich. ktory ná drewniánych trepkách chodzi.

A ante O.

Aonia, Ziemiá w Boecii / álbo Tracij / Vnde Musæ Aonides dicuntur, Et Aonius a, um, Adiectiuum.

A ante P.

Apage & Apagesis, pen. cor. Aduerbialiter, Wies sie. Idz przecz / Precz s tym Wies sie ná dáley / Cum fastidium significamus.

Apamea, gen. fem. Insula Tygri fluuio circumfusa, Wyspa ták rzekącą / Tez / miásto w Bitinij.

¶ Sed Apamia, Miásto Phrygij.

Aparrine, es, femi. tert. Lappæ genus Rzep / Alio nomine Philanthropos dicitur.

Apathes, gen. neu. Niemiłosierny / Nielitośćiwy / ab ἀ & πάθης quasi sine affectionibus, & Apathia, Nielitośćiwość. Niemiłosierność. Et παθεὰ, Litość.

Apella, læ, mascul. prim. Obrzezániec / Zyd Quasi sine pelle.

Apelles, Sławny málars tego ymieniá z wyspy Kao / ták rzekącey.

Apoliotos apeliotæ, gen. mas. Nomen uenti, Wiatr od wschodu słońca przychodzący.

Appenninus, pen. prod. gen. masc. Góry we włoßech.

Aper, masc. secund. Dziki wieprs.

Apes uel Apis, fem. ter. Pßczołá. Apium & apum in genitiuo plurali.

¶ Apes apum similes, Prouerbium. Bárzo sobie podobni. Apis hospitem, Siren amicum nunciat. Prouerb. Káżdy mu dobrze sądzy / álbo / życzy. Siren, autem genus insecti api non dissimile.

Apicula, diminut. Pßczołká. Apiacium, Pßczelnik.

Apiarius, Ten ktory pßczoły opatrzuye. Pßczelars. Bártnik.

¶ Apiatus etiam adiectiue ab Ape.

Apiastra, Auis quæ apes comedit, Alias Merops, Zołná.

Apiastrum & apium, Wrzos / tez / Rzęsá, álbo / Opich / Mellissephilon etiam appellatur, ac Mellitena.

Apex, cis, mas. ter. Wierzch głowy / Tez / ßpicá / álbo / Wierzch káżdey rzeczi.

¶ Apices literarum, Wierzchy v liter / á punkti nád literámi / roznosć známionujące. Et Metapho, Apex senectutis, id est, Auctoritas, Poważność. Apiculus siue Apiculum diminut. Guzek.

Apexabo, inis, Kiełbásá krwią nádziána.

Aphracta siue affracta aphractorum, Aperta intectaq; nauigia, Et, Aphractū etiam dici potest singulariter.

Aphæresis, gen. fem. penult. corre. Odjęcie jedney litery álbo syllaby od początku słowá. Vt, Temnere, pro contemnere.

Aphrodite, Bogini Venus, inde Aphrodisia, Lubieżność cielesna / Ofiárá Bogini Venus.

¶ Aphros autem latinè dicitur spuma Inde Aphroditen Venus dicta est, quia ex spuma maris concepta fertur.

Aphrica, Lybia, Trzecia część świátá / Dicta ab ἀ & φρίκη, frigus, quasi sine frigore.

¶ Vnde Afer uel Apher, Człowiek z Affriki. Et Africus, a, um, Item, Aphricanus.

Apicæ oues, Máłe owieczki á gołe / to yest / ktore máło wełny mają.

Apinæ, penult. prod. Orzech wielmi miętko mający ßczeßuyę / álbo / skorkę. Metaph. Nie pożyteczne á nie ważne rzeczy. Ab urbe Apina.

Apium, herba est folia habens petroselino similia, Opich.

Aplanes, penult. produ. Non uagus, ab ἀ & πλάνη error, & πλάνω, Erro, Niebłądzący.

Apluda, Obsoletum nomen, Significat nomen frumenti, Otręby.

Ampluste, uel, Amplustre, Ochędożenie łodzi.

Apocalypsis, ex ἀπὸ Re, & καλύπτω Velo, Latine, Reuelatio, Objáwienie / Ziáwienie.

Apocleti, penul. prod. Táyemni á nayprzwßi pánowie rádni / Vel potius, Táyemna rádá / De qua apud Liuium sæpe inuenitur.

Aphorismus. Gr. Summowánie. Apocope

Aphorismus Rufiniano, figura sententiarum temere dicta corrigens. al. Diorismus, Correctionis species.

Apocope, pen, pro. fem. ter. Odięcie/ albo odrzucenie iedney litery od końcá słowá/ Vt: peculi, pro peculij. Paragogæ est contraria.

Apocryphus, a, um. Latine absconditus Zakryty/ Taiemny. Ex ἀπὸ & κρύπτω Occulto, Abscondo.

¶ Sic Apocrypha dicebantur, non ea quæ sine authore erant, sed quibus publice non licebat uti. Sic libri quidam in Biblijs Apocryphi dicti sunt non quod illis non liceat uti, legere & docere, sed quod non parem habeant authoritatem cum reliquis libris ad asserenda & confirmanda dogmata Ecclesiastica. Nam etiam apud Hebræos libri illi non reperiuntur, sed tantum apud Græcos.

Apodes penult. cor. masc. nominatiuo singulari, Apus apodis, Alio nomine Cypselli dicuntur, ex hirundinum genere.

¶ Dicti Apodes, quod careant usu pedum. Ptacy ktorzi bárzo krotkie nożki máyą/ á na ziemię nie prętko pádáyą/ bo záledwe z Ziemie wstáć mogą. Jrzykowie, ktorzi sie w lochách murnych chowáyą.

Apodixis, fe. tert. uel, Apodexis, ut quidam uolunt. Latine, Euidens probatio, Demonstratio, Jáwne/ Jásne á nie wątpliwe potwyrdzenie. Vt cum dico: Bis, 4. sunt 8. Apodixis est, quã nemo sane mentis homo in controuersiam uocat.

Apodosis, fem. ter. Latine, Redditio, Figura seu schema, Rethoricum est. Oddánie/ albo/ przystosowánie rzeczi ku rzeczy.

Apodyterium. fem. secun. Latine spoliatorium, Mieysce/ albo/ gmách w ktorym sie w łáźni rozbieráyą. Zuwádlnia.

Apographum, phi, neut. sec. Latine, Descriptum, uel. Exscriptum, ab ἀπὸ & γράφω Scribo, Przepisánie / albo/ wypisánie.

Apollo, inis, mascul. tert. Bóg zdrowia/ Práktikowania /y lekarstwá. Tez/ Słońca.

¶ Inde Apollinares ludi. Gry á świętá ku czci tego Bogá wstawione.

Apologia, æ, fem. pri. Latine, Responsio seu excusatio, ab ἀπὸ & λόγος sermo & λογια. Odpowiedź/ albo przeciw nakiemu oskarżeniu odmowá/ wymowká á obroná

Apologus, gi. masul. secun. penul. cor. Wymysłki. Powieść/ albo Bayka/ In quo bruta animalia loqui introducuntur.

¶ Et Apologo, Verbum. Latine postulo, sed raro utuntur Autho.

Apophoretum, ἀποφόρητον, Dar ktory bywał dawan w świętá Sáturnusowe/ Xiężyca Grudnia/ Nowe lato/ albo kolędá Strena, idem.

Apophthegma, atis, neu. tert. ἀπόφθεγμα, id est, Multa comprehendens. Powieść subtilná á bárzo tráfna wielkich á známienitych ludzi.

Apoplexia, æ, fem. prim. siue apoplexis, ab ἀποπλήσσω id est, ictu consterno, Powietrzne záráżenie/ albo/ zábicie/ gdy wszistko ciáło zmartwieye/ albo/ tez część á członek ktory ciáłá.

Apoplecticus, a, um, Latine, Attonitus, Powietrzem záráżony. Przeklęty. Item, & Syderatus dicitur.

Aposiopesis, penul. prod. fem. ter. Zámilczenie gdy z gniewu / albo z nakiego poruszenia wszistkich słów nie wymawia. Latine, Reticentia, & Obticentia.

Apostata, mascul. prim. penult. cor. seu Apostaticus, Latine, Rebellis, Káżdy ktory stan swoy opuści/ albo z niego nako nietráfnie wykroczy/ Łázęká, Ex præpositione ἀπὸ & στῆναι id est, sisto.

Apostato, as, are, penult. cor. Latine, Rebello. Odstawam. Vt: Apostatare a fœderibus. Zrzućić przemierze. Apostatare a regula, Kápicę zrzućić.

¶ Apostatrix, in Biblijs.

Apostasia, substan. Latine, Defectio. Odstánie/ Łazęknie/ nako bywa mówiono.

Apostema, atis, neut. tert. penult. produ. Latine, Suppuratio, uel Abscessus, Puchliná/ albo/ Nádęcie/ To yest/ Gdy skórá od ciáłá odstánie. Otręt toż znamienuye.

Apostolus, li, mas. secun. Latine, Legatus siue Nuncius, ab ἀποστέλλω, emitto. Apostoł/ Poseł/ Legat.

¶ Apostolatus, Poselstwo/ Vrząd Apostolski.

Apotheca, fem. prim. proprie Cella uinaria, Winna piwnicá.

Apotheosis, penult. pro. Latine, Consecratio. Ex ἀπὸ & θέωσις Diuinitas, Kánonizowánie. To yest/ Poświęcenie/ gdy ktory człowiek bywa powyższon/ albo w liczbę świętych wzięt.

Apostrophe,

Apostrophe, phes, femi. tert. Latine conuersio, Gdy rzecz nasz ku ktorey ynney osobie obracamy.

Apostrophus, Latine Auersio, Accentus collisiuus, in fine alicuius dictionis denotans uocalem præcedentis esse elisam. Vt, Tanton pro, tantone. Egon, pro egone.

A pello, as, aui, act. coniug. prim. Zowię/ Mowię ku komu. Też/ W sądziech Appeluyę á odzywam sie/ od yednego sędziego do drugiego. Vt: Paulus appellauit ad Cęsarem, Páwel do Cesarzá áppelowal á odzywal sie / álbo/ Wybil sie z sądu przes áppelácią á odzew.

¶Inde appellatio, Ruszenie sądu/ odezwánie álbo/ Appellácia od yednego sędziego do drugiego

¶Et Appellatus, Strona która bywa ruszona/ álbo/ przizwána przed sąd ynszego sędziego.

Appellatiuus, a, um, idem quod commune apud Grammaticos.

Apricus, a, um, penul. prod. Latine quasi sine frigore, soli expositus, a Græco φρίκη, id est horror, φ aspirata conuersa in π, Sloneczny. Vt, Apricus locus, Mieysca gdzie slonce bárzo biega.

Aprici senes, Stárzy ktorzy slońca szukáyą

Apricor, Verbum, Ná slońcu sie chowám/ Apricabar hodie toto die, Cálym dzień dziś ná slońcu strawil.

Apricatio, Ná slońcu chowánie.

Apricitas, tis, feminin. tertiæ, Pogodá.

Aprilis, lis, masculin. ter. quasi Aperilis, quod terram aperiat, Kwiecień Xiężyc.

Aptus, a, um, Participium, ab antiquo uerbo Apiscor.

¶Vnde adiectiuum nomen, Aptus, a, um, Aptior, Aptissimus, Godny/ sluszny/ Vt, Habilis & Aptus calceus ad pedem, Wczásny bót ná nogę. Aptus ad rem œconomicam, Gospodárny.

Apto ab Aptus deductum, Przytrawam/ Przystosuyę/ Aptat se pugnæ, Gotuye sie ná walkę. Conuiuium aptare, Biesiádę nárządzić.

Apte, Aduerbium qualitatis, Slusznie. Aptius, Slusznie. Aptissime, Náyslusznie.

¶Et composita, Coapto. Yedno s drugiem przyrownawam.

¶Adapto, Przymierzam.

Aproxis. Gr. Nieprzystep ziele. Cgnyste ziele.

¶Ineptus, Niegodny Nietrafny. Et ineptio, uide supra.

Apud, Præpositio, V/ Vt, Apud dominum, V Paná. Apud maiores nostros Zá czásu nászich przodków. Is tibi apud me gratias egit, Dziękowalci przede mną. Aut, Quia sum apud te primus, Tercius, W więtszey powadze v ciebie yestem. Apud se non esse, & uix apud se esse. Zapámiętác sie. Apud aram consultare. Prouer. Dopiro sie rádzić/ gdy sie yusz rzecz poczęlá. Apud Matrem manere, Prouerbium. Swowolnym albo pieszczonym być. Apud fimum odores spargere, Nietrafnie co czinić. Opák sie spráwowác. Apud nouercam queri, Nieprzyiacielowi swemu sie czego skárżyć.

A ante Q.

Aqua, æ, fem. prim. Wodá. Aquam igni miscere, Prouerbium, Przeciwne sobie rzeczy ziednoczić. Aquam e Pumice postulare, Tám czego szukác gdzie niemasz nic Aquam in mortario tundere, Prouer. Próżno czynić. Aqua, aquæ, similis. Prouer. Yáki szczep tákie yáblko. Aquam infundere cineri, Prouer. Dopiro gásić kiedi yusz zgorzálo. Aqua mulsa, Miód, Aquam cribro haurire, Dármo co robić Aqua niualis Wodá z śniegu. Aqua intercus, Ropá Aqua & igni interdicere Záklą́ć. Wywolác. Wypowiedzieć kogo.

¶Aqua pluuia, & aqua cœlestis, apud Plinium, pro eodem, Inde deriuata.

Aqualiculus, Swinskie koryto. Et per Metaph. Brzuch.

Aquagium & aquæ ductus. Huius aquę ductus, Rów ktorym woda schodzi.

Aquarium & per diminutionem, Aquariolum, Naczinie kámienne w ktorym wodá stawa/ yákie przi kościelech kropidlnice bywáyą.

Aquula, diminutiuum, pro riuulo, Zrzódelko.

Aquarius, signum cœleste, Wodnik.

¶Aquarius sulcus, alias Elix, Zagón.

Aquarius, a, um, ab, aqua, Vt, Cotes aquariæ, Osly.

Aquaticus & Aquatilis, Wodne. To co w wodą żywie.

Aquatus, a, um, Wodny/ na/ ne/ Vt, Aquata cereuisia, Wodne piwo/ To yest/ przebráne.

Aqueus. a, um, Vt, Aqueus color, Wodna máść/ Fárbá.

Aquoſus a,um, Gdźie wiele wody yeſt.

Aqualis,le,omn.tert. Száflik álbo Miednicá.

Aquilegium, Mieyſce gdźie ſie wody ſciekáyą/káłużátesz ługowiſko.

Aquilex, gis penult.prod. Który zrzódł vmie dobywáć. Rurmiſtrz/álbo/wynáydowácz wód.

Aquor,aris, Czerpam wodę/álbo/ Wody przinoſzę.

Aquator. Czerpácz. Ten który wodę czérpa/álbo/Który woyennym lud wodą zwieżą opátruye. Aquari equos Náponić konie.

Aquatio,uerbale, Nápawánie Vt Liuius Aquatio intra teli coniectum erat, Nápawánie na ſtrzeleniu z łuku było.

Aquila,læ,fem.pri. Orzeł. Vt: Aquilam cornix prouocat, Prouerb. Mnieyſzi ſie ná więtſzego miece. Aquila in nubibus Prouerb. Trudna yeſt rzecz ku oſięgnieniu. Aquilam teſtudo uincit Prouerb. Gdy mdleyſzi mocnieyſzego podeydźie á zwiciężi. Aquila Thripas aſpicit Prouer. Gdy kto kogo lekce waży. Thrips parua quædam auicula, Aquila non captat muſcas, idem. Aquilam noctuæ comparare, Nierówną rzecz ku nierowney przirádzáć. Aquilam uolare doces, Vcziſz vbogiego żebráć/ Nędznego płákáć. Aquilæ ſenecta Corydi iuuenta, Podczas ſtáry dáleko mocnieyſzi bywa/nyżli młody.

Aquilinus,a,um, Orłowy/wa/we. Vt, Aquilinus, naſus, Dlugi załomiony nos.

Aquilifer,liferi,penult.cor. Proporcznik/álbo/Chorąży v Rzimiánów. Nam Aquila etiam fuit ſignum legionum.

Aquilo, lonis, maſc. tert. Græce Boreas Wiátr który z pułnocy wieye. Dictus Aquilo a uehementiſſimo uolatu inſtar Aquilæ. Siccus eſt & frigidus.

Aquilonaris & hoc Aquilonare, Adiectiuum,penult.prod. Vt, Regio Aquilonaris, Pułnocna kráyina.

Aquilonius,a,um,idem. Situs Aquilonius, Położenie á ſtroná przećiw pułnocy.

Aquilus,a,um,pen.corre. Vt, Aquilus color, Brunatna máść.

Aquitania, æ,fe.prim. Ziemiá/álbo/ Kráyiná we Fránciei. Alio nomine, Gáskonią zową. Eſt autem tertia pars Galliæ ſeu Franciæ,

Aquitanus uel Aquitanicus, Adiectiua,

Vt, Aquitanus populus, Ludźie z tey kráyiny.

A ante R.

Ara,femin.prim. Ołtarz.

¶Sed Hara cum aſpiratione, ſtabulum porcorum ſignificat, Swini chlew Hara, etiam ouium, Owczárnia. Nec aram nec fidem habet, Prouerb. Nie tylko zły ále też y łżywy. Pro aris focilq; certare, Prouerb. Ták o własność ſwą/yáko y o rzecz poſpolitą walczić.

¶Ara,pro refugio, Vt, ad Aram legum profugere, Do práwá ſie vciec/álbo práwem ſie obchodźić. Vſq; ad aras eſſe amicum, Vprzeymym przyiacielem być. Et Aram tenere, Bogiem á práwem ſie cieſzić.

Arabia,æ,fem.prim. Kráyiná miedzi Indią y Egyptem.

¶Eſt autem triplex, Arabia felix, inter ſinum Arabicum & Perſicum, Arabia deſerta, finitima eſt Meſopotamiæ, Arabia petrea, finitima eſt Paleſtinæ.

Arabs, Człowiek z tey Ziemie/ Arábczik.

¶Eſt autem Adiectiuum Arabs, Vt, Arabs uir, Arábski mąż. Arabs mulier, Arábska niewiáſtá. Arabs animal, Arábskie zwierzę. Inde & alia Adiectiua, Arabius, & Arabicus,

¶Arabice, pro Odorate quod in Arabia plurima aromata creſcant, Arabicus tibicen, Prouerb. Który záwżdy yedne pioſnkę ſpiewa. Arabum Gazæ. Prouerb. Wielkie bogáctwá. Et, Arabis fluuius eſſe uidetur, Et apud Plinium lib.z. Sarbis ſcribitur.

Aracynthus, maſc. ſecund. Górá ták rzeczona w Akárnániey.

Aranea,fem.prim. Páyąk/ Aranearum telas texere. Prouerb. W niwecz co czinić/álbo/ Prożną robotę robić. Araneas eijcere, Leniwſtwa á plugawſtwu ſie odiąć

Araneoſus,a,um, Vt, Araneoſus caulis, Páyąkowi podobien. Araneoſus uomitus. Prouerb. Plugáwſtwo.

¶Araneolus etiam in maſc.gen. dicimus. Páyąk. Et Areneola, læ, diminutiuum, Páyączek.

Aranetum ei,o,pe.cor. Vitium peculiare oliuis & uitibus, cum ueluti telæ inuoluunt fructum & abſumunt.

Araris, maſ.ter pen.cor. Rzeká we Franciei álbo/Galliey/Fluuius Narbonenſis in Rhodanum influens.

Atarus, pen. correp. Schytarum fluuius, Tátárska rzeká.

Arbitror, aris, Mniemam/Sędzę/Niekiedy/Baczę/Rozumiem.

¶Et, Arbitrari, dicitur, Iudex, Cum sententiam dicit, Inde, Arbiter, Sędzia álbo/yednacz ná którego sie obie stronie dobrowolnie zdawáyą.

¶Et, Arbiter, idem quod testis, seu præses, Vt, Dij fœderum arbitri, Sine arbitris, Ab arbitris remotus locus, Et, Loca ab Arbitris libera, Osobliwe á táyemne mieiscá. Arbiter initiationis, Krzesny ociec/álbo/mátká krzesna.

Arbitrium, Sentencia/ álbo/wola sędziego/aut alicuius alterius, Vt, In Arbitrio stat Iudicis, Tá rzecz ná woléi sędziego yest.

Arbitrium etiam, Mniemánie/ Widzenie/ Vt, Hoc est arbitrium iudicis, To yest mniemánie sędziego. Pro suo arbitrio facit, Po swey woley czini Et, Suo Arbitratu, idem, Wola.

Arbitrium etiam, Sąd/Vt, Ad Arbitriū suum sententiam dicere, Po woley swey osądźić. Et, Ad Arbitrium suum reuocare, Rzecz w swóy sąd wźiąć. Iudicio arbitrioq; nostro ludemus, Obierzem álbo/wymyslym sobie yáką grę wedle náßey woley. Mentes iudicum ad Arbitrium suum mouere, Sędu ku swey stronie náchylić/nákłonić. Ad alicuius Arbitrium & nutum totum se fingere. Ná wolą sie czinię wzdáć/álbo/czinić co ón chce. Filij ad Arbitrium parentum suorum uiuere debent, non ad suum, Dzieci nie wedle swey mysli/ále wedle stárßich swoyich woley mayą żyć á spráwowáć sie Ad Arbitrium mulieris uiuit/Wedle woléi niewiásty żywie. Arbitrium eius est de Repub. Ná nim rzecz pospolita wiśi á położona yest. Non uestri Arbitrij est, Nie ná was tá rzecz leży / Nie w wáßey mocy tá rzecz yest.

Arbitrium recipere, Rzecz ná się przyiąć.

Arbitramentum, pro Arbitrio inusitate dicitur.

Arbitratus huius Arbitratus, Mniemánie/Widzenie/Osądzenie. Arbitrari ex bono & æquo, Spráwiedliwie osądźić.

Arbitrari etiam censere, idem apud antiquos.

Arbor, ris, femin. tert. Drzewo.

Arbos etiam in nominatiuo dicitur Arboses, pro Arbores antiqui dixere

¶Arbore deiecta quiuis ligna colligit, Prouerbialis locutio, Po plebanowey smierći/kàżdy w yego stodole rad młoći. Arbores transferre, Prouerb. Ná ynym sie mieiscu siedlić. Arbores cadunt post folia, Ze dżdżu pod rynne vstąpić/Z málego nießczęsćia w więtße vpáść. Arbores in quincuncem disponere, Arbores rumpotinæ, Szczepy.

Arbor, etiam est, Malus nauis, Máßt ná którym żagiel wiśi.

Arborarius Adiectiuum, Vt, Arborarius picus, Dzięciół.

¶Arboreus, aliud Adiectiuum, Vt, Arborei fœtus, Owoc drzewny. Arborea cornua ceruorum, Gáłęziste rogi yelenie.

¶Et Arborius, a, um, Vt, Arborius falx.

Arborator, toris, mascul, tert. Ogrodnik Winars/ten który sad opátrzuye.

Arbustula & Arbuscula, diminut. pro Arbore, Drzéwko/Arbusculæ palmites Látorosli.

Arbustum, ti, o. Sad/Szczepnik. Pomarium uulgo dicitur,

Arbusto, as, aui, neut. prim. Szczepię.

Arbustinus Adiectiuum, Vt, Arbustina uitis, Chmielowa mácicá. . Et, Arbutum pomum rubrum syluestræ, Orodon Plinius uocat, Et, Vnedo, Siesnie yábłko

Arbutus, ti, femin. penult. correp. Yabłoń lesna. Et, Arboresco, Rostę yáko drzewo. Arbustum, Arboretum, & Arbustium, idem.

Arca, æ, fem. prim. Skrzyniá/ Vt, Arca uestiara, Skrzinia ßátna.

¶Item, Arca, pro monumento uel loculo, in quo mortui conduntur in terra, Trumná w której vmárle chowáyą.

Arcula, diminutiuum, Skrzinká.

Arcella, læ, aliud diminut. Skrzineczká.

Arcularius, Tesars/Stolars.

Arcadia, Kráyiná w Polopenesu/álbo/w Greciei/pars Achaiæ, Arcadiam postulare Prouerb. O wielkie ále nieużyteczne sie rzeczy stáráć. O tytuł tylko stáć krom pożitku

¶Vnde, Arcas & Arcadicus, Niektóry z tey ziemie. Vt, Arcadium germen, Gruby gbur/Grundichwal/Prostak. Arcades imitari, Ynym być pożyteczniey ßym niżli sam sobie. Arcades enim solebant alienis auspicijs & nomine tituloq; bella gerere.

Arcanus, a, um, [illegible]/na/ne/Et. Arcanum substantiuum, Táyemnicá/Sensus

arcanus, Skrite/álbo/trudne wyrozumienie. Homo arcanus, Człowiek skryty á ćichy sam w sobie.

Arcane, Táyemnie Arcanius, Tayemniey. Arcanissime, Naytáyemniey. Aduerbiū

¶Et Arcano etiam Aduerbium, Vt, Arcanius tecum agam alias, Ynszym czásem więcey á tayemniey o tym s tobą będę spráwę miał/

Arceo, arces, arcui, arcitum, supinum rarissime lectum, Niedopuszczam/Powśćiągam. Vt, Arcere a progressu, Niedopuśćić daley iść. Arcere aditu domini, Przeszkadzáć przistępu do páná. Arcere Solem, Słońce záćmić/Zásłonić komu od słońcá. Homines arcere ab improbitate, Od łotrostwá odwodźić. Ferro contumeliam arcere, Ręką a mieczem o dobrą powieść/á sławę swą czinić.

¶Et composita, Abarceo, Odganiam Coherceo, Vśmierzam/Vspokoiam/Powśćiągam.

¶Item, Exerceo, es, ui, itum, Cwiczę się Karzę/ Trudność zádawam. Artem exercere, Cwiczić się w naukach. Exercere simultatem cum aliquo, Nieprzyiaźń mieć s kiem. Quæstionem exercere, Disputowáć á gádáć sie o yákie rzeczi. Istud uocaculum diu me exercuit, Długom myślił nád tym słowem. To słowo trudnośćimi zádáło. Exercere discipulos, Cwiczić vczinie w nauce Exercere uires, Mocowáć/ álbo/siłowáć sie Vocem exercere Vczić się śpiewáć, Głos naprawiáć. Iustitiam exercere, Iudicium exercere. Spráwiedliwość czinić. Stylum exercere, Cwiczić sie w pisániu.

¶Vnde, Exercitatus, a, um, Participiū, Wyćwiczony. Vt, Exercitatus in re militari Dobrze w rzeczach walecznych wyćwiczony. Multa lectione exercitatus, Wiele czitáiąc w náukach wyćwiczony.

¶Et Exercitus, tus. ui, quart. declina. Woysko/Zástęp.

¶Exercitium, Cwiczenie.

¶Item, Exercito, Frequentatiuū, Pilnie się ćwiczę. Vnde Exercitatio, Cwiczenie/Exercitatus, a, um, Wyćwiczony/ álbo/ćwik/yáko też niektórzi mówią. In dicendo exercitatus. Dobry wymowcá/ Wyćwiczony w mowie. Curis exercitatus, W pieczołowániu nałożony.

¶Excitator uerbale, Podusczenie/Ten który kogo podusczá.

Arcesso, is, iui, ere, Záwołáć. Przizwáć Oskárżyć. Ab aratro arcessebantur qui Consules fierent. Od plugá do rády wzywano. Arcessere ad societatem laboris, Ku rátunku w pracey wezwáć. In patriam arcessere, Wezwáć kogo do oyczizny. Pisáć do kogo áby sie náwróćił do oyczizny.

¶Item, Arcessere pro aduocare, Causam sibi mortis arcessere, Sam sobie u śmierći być winiem. Arcessere aliquem in summum periculum capitis, O śmierć álbo/ ku niebespieczności śmierći kogo przipráwić. Arcessere a capite rem aliquam Rzecz od początku począć

¶Arcessere interdum accusare significat et ablatiuo iungitur cum genitiuo. Iudicio capitis arcessere, Stáć komu o głowę. Cicer. Dum ipse alterum ambitus crimine arcesseret. Aliquem iudicio arcessere, Oskárżić kogo w sądzie. Ipse sibi periculum arcessiuit, Sam się w tę niebezpieczność/ álbo w vpádek wdał.

Arcera, æ, femin. prim. ab Arca deducitur, Nakryty wóz. Rydwan. Quo uehiculi genere senes & ægroti cubantes uehebantur.

Archetypus, pi, mascul secund. pen. cor. Latine exemplaris, Przykładny ex ἀρχὴ principalis & τύπος figura Archetypi amici per Metaph. pro ueris & intimis Archetypæ nugæ. Práwie tákie powieśći/yákie mogły być od sámego mistrzá wymyślane.

Archaismus, mi, mascul. secund. Latine antiquitas, Figura apud Grammaticos, Stároświeckie mówienie/Gdy obyczáimi stárych mówią.

Archiater, mascul. secun. Græce, Archiatros, Latine medicorum princeps, ἰατρὸς Medicus, & ἀρχὸς, Princeps, Lekarz naywyższy.

Archigrammateus, m. s. Latine, Princeps scribarū, Kánclerz/ab ἀρχὸς Princeps & γραμματεὺς Scriba, Notarius.

Archimagerus mascu. se. pen. pro. Latine Princeps, uel, Magister coquorum, ab ἀρχὸς Princeps & μάγειρος Coquus Kuchmistrz.

Architectus & Architector, Latine Princeps fabrorum, ab ἀρχὸς Princeps & τέκτων faber, Cieśielski mistrz.

Architecton, Mistrzstwo/ álbo/nauká około budowánia.

Architector, aris, uerbum depon. prim. Buduię. Et per Metaphor. Podusczam/ Przicziny dawam. Vt, Architectus sceleris

leris, Przyczyna złości/albo/ Podusczyciel.
Architectari uoluptates, Biedsiadować Roskoszy poczynać.

Architectonicus, a, um, Co ku takowey nauce należy. Vt Architectonica securis Topor ciesielski. Et Architectonice idē quod architectura. ἀρχιτεκτονική.

Architriclinus, ni, mas. se. Latine principalis in aula discumbentium, componitur ab ἀρχή τρεῖς & κλίνη. Idest, Princeps trium lectorum, Marszałek.

Archiuum, pen. prod. neu. secun. Latine Tabularium, Mieisce/albo/sklep/w ktorym Ziemskie/albo/mieskie/albo/tez Konsistorskie Xięgi chowaią. Cancellaria/ albo tez Consistors.

¶Item monumentorum publicorum receptaculum, Pospolity skarb.

Archus, Latine, Princeps. Xiąże. Vnde multa composita, Patriarcha, Naywyszy ociec albo / przodkow naszych przodek.

Arcio, is, iui, ire, itum, obsoletum, pro indere, & adigere, Przypędzam/ Przyciskam.

Arcto, as, are, act. prim. Ciśnę/Potłoczam.

Arctus, a, um, Ciasny. Arcta uia. Ciasna droga.

¶Composita, Coarcto, Ciśnę wespołek quidam sine c scribunt.

Arctos, gen. fem, Latine, Vrsa, Woz niebieski/albo Niedźwiedź yako niektorzi zową/ Znamię siedmi gwiazd niebieskich na pułnocy świecących.

¶Vnde Arctos septemtrionalis, Niebieski woz na pułnocy.

Arcticus, a, um, & Arctous, Pułnocny. Arctica regio, Pułnocna krayina.

Arctophylax, alias Bootes, Woźnica tego wozu siedmi gwiazd. Małuczka gwiazdeczka nad średnią gwiazdą / ktore koniami zową ἄρκτος Vrsa, & φύλαξ custos.

Arcturus, Gwyazda za ogonem niebieskiego wozu/tak rzeczona.

Arcus, ci, mas. sec. Łuk/tez sklep/albo podsienie yako w mieściech przed domy bywaią.

Arcuatus, a, um, Zakrzywiony / załomiony/yako sklepy bywaią.

Arcus, ponitur pro iride, Tęcza/ sed fere additur Adiectiuum cœlestis.

Arcuo, as, aui, Nakrzywiam/ Naginam/ zasklepiam. Arci pro Arcus in plurali dixit Varro.

Ardea, æ gen, epicœni, Czapla.

Ardeola dimin. Item, Ardea urbs in Italia, non procul a Roma.

Ardelio onis, masc. tert. Natręt. Wszeteczník/ Ten ktory się w każdą rzecz wtrąca a wmieta

Ardeo, es, arsi, neut. se. Gorę. Metaphorą żądam/chćiwością palam/Ardere amore Szalenie/albo/gorąco miłować a Miłością palać Ardeo te uidere, Wielmi cię żądam widzieć. Ardet ad ulciscendum animus. Vmysł pała a wolą ma się pomścić. Cum cuncta bello arderent, Gdy że wszędy woyna naliegała. Cura ardere, Pieczołowac/Starać się. Auaritia ardere Łakomstwem być zarażonym / Mrzeć na grosz niektorzi mowią. Flagitio ardere, Na złość się wydać. Ardere studio & amore alicuius, Wielmi kogo miłować Życzliwym a vprzeimem mu być.

¶Ardens purpura, Piękney a gorącey maści Szarłat.

Ardesco, Zagorywam się/ Zapalam się,

Ardor, Chuć. Chćiwość. Gorącość/ Żnoy. Solis ardore torreri, Ogorzeć. Opalać się na słońcu.

¶Ardor animi consedit, Przestała/ albo/ wysiliła się chćiwość. Ardor oculorum, Zapalenie oczu.

Ardens Participium, Gorejąc. Ardens equus ad cursum, Czyrstwy koń / albo/ Chćiwy ku bieganiu. Ardentes literæ, Gniewny list. Oratione ardenti alloquutus est illum, Surowie a s gniewem s nim mowił,

Ardenti studio facere officium suum Pilnie a ochotnie się w swym stanie sprawować.

Ardens nomen ex Participio, ut, Ardentissime diei horæ.

Ardenter, Gorąco/ Ardentius, Gorącey. Ardentissime, Naygorącey/ Aduerbium.

Arduus, a, um, Ciężki/Wysoki. Trudny. Opus arduum, Ciężka a trudna rzecz. Magna & ardua cogitatio, Wielkie a wysokie myślenie.

Arduus aditus, Trudny przistęp. Difficilis ascensus & arduus, Trudne a ciężkie wstąpienie.

Arduitas, id est altitudo, Wysokość.

Ardue Aduerbiū, Trudnie/albo s trudnością. Sipontinus sine authore.

Area, æ, femin. prim. Siedlisko/ Plac. Græce Platea, Mieisce krom budowania.

Area in hortis, Groby / albo ozimki w ogrodziech na ktorych kwiatki y rozmayite ziela siewaią.

Area, genus morbi in capite, Gdy kto głowę obłázłą ma/ niekiedy inszy.
Area, Boiewisko / Klepisko / albo Gumno w stodole/ná którym mlacáią.
Areator, Młocarz/albo/młocek.
Areola, læ, diminutiuũ, Plácik. Gumienko
Arena, quere infra Harena, nam quidam cum aspiratione scribendum putant.
Arelate, Miásto w Delphinacie we Francieį Vulgo, Arle.
Areo, es, ui, ere, neut. secund. Schnę.
Aresco, Oſycham.
Aridus, a, um, Suchy/a/e.
Ariditas, Suchość Obaresco circumquaq; aresco. Wkoło obsycham/ Calepin.
Arefacio eci, actum, Suszę.
¶Exareo & exaresco, Wysycham.
Aritudo, penult. prod. fe. tert pro Ariditate, Suchość.
Areopagus, masc se. Vlicá ták zwána w Athenach Latine uicus Martis, ab ἄρης Ars & παγος uicus. A templo Martis sic cognominatus, Vbi causæ criminariæ & capitales iudicabantur.
Areopagita, Sędzia z tych którzy ná tákowy sąd byli wysádzeni. Et, Metaph. Nielitościwy/ Niemiłosierny człowiek.
Areopagita taciturnior, uel subtilior. Prouerb. Milczący który nie ták łatwie s słowem wyleci.
Aretalogus, Latine de uirtute loquens ἀρετη enim uirtus & λόγος sermo. Alias, Loquax & garrulus in ostentatione uirtutis, Chełpliwy, który o sobie wiele dzierży/á o swoich dziełách powieda.
Argema, tis, femin. tert. morbus oculorum, Albugo Latine. Græce λευκωμα, Bolénie oczu. Krostká w oczu.
Argentum, ti. n se. Srebro. Argenti fontes loquuntur. Dufa w swoie bogáctwá.
Argentum, pro nummo Argenteo, Grosz Mincá.
Argentum pastilatum, Srebro w blachách iáko ie przedawáią.
Argentum etiam pro suppellectili argentea, Srzebrna służbá.
Argentarius, Mensarius, Nummularius Myncarz ten który nad tym siedzi áby mynce zá mynce dostawał. Vnde facere argentariam, S mynicámi sie obchodzić.
Argentarium auxilium, Pieniężna pomoc Commeatus argentarius, Pieniądze ná stráwę ná drógę. Inopia argentaria Nędzá bes pieniędzi.

¶Argentariam dissoluere, Prouerb. Spuścić Urząd odmieniánia mynce / álbo przed długi zbieżeć.
Argentaria, si absolute ponitur subaudiendum est fodina, Złote góry/ w których złoto kopáią.
Argentarius, a, um, adiectiuum. Vt, Argentina taberna, Wárzstát/ albo / Dóm kędy mynce odmieniáią.
Argentaria substantiue, Wymienianie/ albo przemienianie mynce.
Argenteus, a, um, Srebrny. Argenteum poculum, Srebrny kubek.
Argentatus, a, um, ut argentati milites, Żołnierze którzi dla pieniędzi służą.
¶Argenteus puteus loco & ironicos dicitur pro magno poculo, Argenteum folium, Srebro málárskie. Argenteis hastis pugnare, Prouerb. Odkupić sie/ álbo / przenáiąć kogo.
Argentosus, a, um, Vt, Aurum argentosum, Złoto s srebrem pomieszáne.
Argentum uiuum, Żywe srebro/ Rtęć.
Argiletum, ti, neut. sec. Mieisce ták zwáne w Rzimie nie dáleko od pálácu gdzie Xięgi legawały/ Konsistorz też zowy. Et Argiletanæ tabernæ, dictæ a loco illo.
Argilla, femin. prim. Gliná.
Argillaceus, Gliniány.
Argillosus, Gliniásty.
Argo, gen. fem. Nauis qua Iason cum aliis heroibus nauigauit in Colchum Łódź Iasonowá.
Argonautæ dicti sunt, qui nauigarunt in Argo.
Argos, gen. neut. in plural masc. Miásto w Greciey/ które teras Moreą/ przed tym Peloponesus zwano.
Argolici & Archiui, id est, Græci & Argolidæ idem, Grekowie.
Argopelasgi, id est, Thessali.
Arguo is, ui, Adiect. tert. Karzę. Łáię. Złorzeczę: też Disputuię.
Arguo & Purgo sunt contraria.
Arguere aliquo crimine, Dać komu winę / álbo Kogo mieć podejrzanego w czym złym. Ex moribus arguere aliquẽ Z obyczáiów kogo kárác/ álbo / o tym sądzić. Arguere furti, W złodzieystwie komu dáć winę.
Arguens Participium, Karzący.
Argumentum, Potwierdzenie. Dowód/ też summá á krotkie námánowánie/ co sie w kázdy rzeczy dzieie. Vt, Argumentum Virgilij, Summá krotkiemi słowy ogárniona co sie w cáłym Wergiliusie wypisuie

¶ Item argumentum dicitur, Wymyślona iáka rozmowá / álbo spráwa / ále / wszákże prawdzie podobna / Vt, sunt in Comedijs.

Argumentor, aris, Verbum deponen. prim. Disputuię / Dowodzę rzeczy.

Argumentatio, Dowodzenie / álbo / potwierdzenie rzeczy.

Argumentosus, a, um, Dowodny. Argumentosa oratio, Gruntowna á dowodna rzecz á mowá.

Argutus, a, um, Mądry / Ostrego rozumu / też Subtilny y chytry.

Argutus & subtilis homo. Człowiek mądry á ostrego rozumu. Literæ argutæ, Mądry list. Arguti oculi, Ostre oczy.

Arguta uox, Głośny á przeźroczysty głos
Argutum caput, Mądra głowá

Argutulus diminutiuũ, Et, Argutia, Mądrość / Subtilność.

Argutor Verbum, Subtilnie co czinić. Vnde ARGVTATIO.

Argus, Imię męża który sto oczi miał.

Argyraspis, mas. ter. Latine, Argenteum clypeum gerens uel habens, ἄργυρον enim, Latine Argentum, & ἀσπὶς scutum est, Srebropáwężnik.

Argyritis, gen. fem. Srebrna piáná.

Aricia, gen. fem. Miásto we włoszech. Vnde ARICINVS.

Aries m. ter. Báran / Skop nie czyściony / nie kliczniony / też naczinie álbo działo którym mury tłuką á łamią / y miast dobywáią.

¶ Arietem emittere. Prouerb. Odpowiedzieć. Nam Fœcialis bellum indicens arietem in hostium fines mittebat

Aries, signum Zodiaci circuli unum e duodecim, Báran / álbo / Skop / niebieskie známię.

Aries est etiã piscis marin⁹, Morski báran

Arieto, Walczę / Przewrácam / Szturm do muru przypuszczam.

¶ Arietare per Metaph. Tłuc / Pustoszić. In portam arietate, Szturm przypuścić / álbo / szturmowáć ná bramę. Et, Arietarius, a, um, To co ku szturmowi należy.

Arietinus, a, um, Vt, Caro arietina, Báranie, álbo Skopowe mięso.

Arimaspi, Ludzie w Tátárzech ták rzeczoney, którzi tylko iedno oko máią w czele / á z Gryffy záwżdy walczą.

Ariminum, Miásto we włoszech nie dáleko od Ráwenny.

Arista, f. p. Kłos. Arista pro frumẽto, żyto

Aristarchus Grammatyk tego imienia który Homerusowe Xięgi gánił. Vnde Aristarchus pro censore accipitur, Sędzia Poprawiacz.

Aristocratia, fem. prim. Latine Optimatum principatus, ubi Optimates Rempub. tractant, ab ἄριστον optimum & κράτος imperium, Regiment. Rządzenie. Pánowánie gdzie znamienitszi z ludzi Rzecz pospolitą spráwuią.

Arithmetica, Latine numeralis scientia, ἀριθμὸς enim Græce, Numerus, Vnde Arithmetica, Rechmistrska náuká Liczbá. Algarythmus, Vide supra in ALCHIMIA.

Arma, neut. sec. armorum pluraliter tantum, Woienna broń / Zbroiá. Dare arma alicui cõtra alterum, Dodáć zbroię Portare arma, Discedere ab armis, Zjednáć się. Prouocare armis aliquem Wywábiáć kogo ná rękę / álbo ku bitwie.

¶ Itẽ Arma, Káżdego rzemiosłá naczinie.

Arma rusticorum, Chłopski sprzęt.

Arma coquinaria, Kuchenny sprzęt. Arma nautarum, Łodzi / wiosłá / y ine rzeczy. Arma studiosorum, Xięgi. Arma tonsoria, Brzitwy / nożice. Vocare ad arma Ná trwogę zátrąbić / álbo / w bęben vderzić / ku bitwie ná gwałt zázwonić. Armis eloquentiæ causas tueri, Wymową rzeczi bronić.

Armarium, Szpizárnia. Almária / też chowánie wszelákich rzeczy.

Armariolum, diminutiuum.

Armo, as, are, act. p. W zbroię się vbieram Armari spe, Dobrey nádzieię dodáć.

¶ Armare aliquem in Rempub. Przeciw rzeczy pospolitey kogo podbuszić. Periculum mihi est ab eo, quem ipse armaui, Muszę się strzedz á chronić tego / któregom sam wspomogł. Armare naues, Łodzi nágotowáć. Armare onerarios currus. Ná wozy skárbne vkłádáć. Armare ferrum ueneno. Miecz / álbo / drzewce iádem nápuścić álbo / pomázáć. Accusatorem armare omnibus rebus, Powodną stronę potrzebnémi rzeczami ku prawu opátrzić. Aliquem armare, pietate atq; religione, Náuczić kogo wiáry nabożeństwá y bogobojności.

Armatus Participium, a, um, W zbroię vbrány. Armata muris urbs, Miásto murem obwiedzione. Armatus animo & audatia, Smiáły. Armata dicebatur, uirgo sacrificans cui Lacinia toga erat in Humerum reiecta, Festus.

Armatus, huius Armatus, idem quod armatura.

Armatura, ræ, femin. prim. Zbroyá y wszelaki woyenny rusztunek á naczinie.

Armaturæ leuis milites, Rycerstwo lekkę zbroyę máyęce/ yako husárze. Leuis armaturæ oratio, Metaph. Lekkaá prosta mowá. Armare duplares, Kopieniczę sluzbę/ álbo/ rustunek zgotowáć. Simplares uero, Strzelczę sluzbę/ álbo, strzelczy rustunek mieć.

¶Composita, Obarmo, ze wszęd we zbroyę sie vbieram, Exarmo, Dearmo, Z zbroyey rozbieram.

¶Inermis, Nie vbrány/ bez zbroye/ álbo ktory w ręku nic nie ma. Facile est uincere inermem, Látwie tego zwicieżyć/ ktory sie nie ma czim brónić.

Armiger, pen. corr. Pacholek/ álbo/ Chlopiec ktory drzewo zá pánem nośi.

Armipotens & Armisosus apud Poetas sunt Epitheta Palladis.

Armamenta, Naczinie á sprzęt rozmáyitych rzeczy.

Armentarium, Dóm/ álbo/ Plác/ ná ktorym Dziala/ Rusznice/ Zbroye/ Tarcze/ Drzewá/ y ynne woyenne rustunki á naczinie chowáyę.

Armitenēs, qui arma tenet, Zbroyę dzierżęcy.

Armentum, ti, neut. secund. Rogáte bydlo.

Armentarius, Substantiue, Pástirz.

Armentarius, ria, um, Pástirski/ Vt, Armentarius pullus aut equus, Pástirski źrzebiec. álbo/ koń.

Armentalis, le, Trzodny. Stádny. To co z stádá yest. Armentalis equa, Swierzobká ze stádá. Armentinus, idem.

Armus, mi, mas. se. Lopátká. Dicitur enim de bruto & de homine, Armus ouillus, Lopátká skopowa.

Armilla, læ, Priscianus Brachialia uocat et ornamenta fœminarum in brachijs, Koralowe paciorki - álbo yákie ynsze vpominki.

¶Armillatus, a, um, Ktory tákowe vpominki nośi. Armilatos cursores, Budeus uocat, quos Postas dicimus, quia id insigne gerunt, quod (ut ipse sentit) potest Armilla aut Spinter dici.

Aro, as, aui, neut. prim. Orzę. Vt, Arare & colere agrum, Rolę oráć / spráwowáć. Arare terram, & sulcum altius imprimere, Oráć á zagōn wystáwić. Litus arare. Prouerbium, Prózno cozinić/ Wodę mierzić/ Wodę z morza przelewáć niektorzi mowię/

Aratur impersonale, Orze sie. Composita, Inaro. Worywam. Exaro. Wyorywám.

Arator, Oracz. De homine & boue dicitur, Vt, Arator nisi incuruus preuaricatur. Prouerbium, Nic sie trwálego nie mnozy/ yesli sie pilnośći á vstáwicznośći nie przylozy.

Aratorius, a, um, Rolny Vt, Aratorius bos, Rolny wól.

Aratro, as, are, Odwracam rolę/ lomić. álbo/ z nowu przeoráć.

Aratrum, neut. sec, Plug. Vt, Centum aratra illi uertunt terram. Sto plugów mu wychodzi ná rolę.

Aratio, Verbale, Oránie.

¶Exaro, Metaph. pro, Scribo paucis uel festinanter, Vt. Hæc paucis ad te exaraui, propter temporis inopiam. Item Cicer. Hæc cum essem in Senatu exaraui, Tom siedzęc w radzie przętko pisal.

Arabilis, le, To co sie látwie da oráć. Vt Arabilis terra, Ziemiá ktora sie godzi oráć/ álbo/ ktora nie zápiekla yest. Obaro, ras, aui, are, penultima correpta.

Aromata, plur. tantum gen. neut. penul. prod. Ziele korzenne.

Aromatopola, & Aromatarius, Aptekarz.

Aromatices, Wino s korzenim przipráwione.

Aromatices, ticæ, penult produ. Gemma quæ in Arabia gignitur.

Aromaticus, a, um, Korzenny. Vt, Aromaticum uinum, Korzenne wino.

Ara, uel Arrha, fem. prim. Et, Arrabo, bonis mas. tert. Zádátek. Swiętoyáński grosz. unde, Arrare & Suburrare, Smówić/ álbo/ Vrzędzić kogo y zádáć mu co dla pewnośi.

Ars, Nauká/ Rzemięslo. Et per Metaph. Chitrość á zdrádá. Vt, Ars sordida, Plugáwe rzemięslo Ad artem & præcepta reuocare, Doświádczić á skosztowáć nauki á rzemieslá swego.

¶Artes bonas & malas dicimus, Vt, Ars Parasitica, Pochlestwo. Pásorzictwo też bywa mówiono.

Artifex, is, com. tert. Rzemieśnik. Artifex ad corrumpendum officium, Mędrek ná skáżenie sędu. Artifex comparandæ pecuniæ, Obeszly Gospodárny. Vmieyętny zbieráć pieniędze. Græci dicendi artifices & doctores, Wymowni. Ná wymowę ćwiczeni Grekowie.

¶Artifex, Adiectiuum, Vt, Artifices argutię Foremne á misterne subtylnośći.
Artificium, Rzemięsło.
Artificiosus, a, um, Dobry rzemieślnik/álbo foremny/Misterski/Vt, Artificiosa pictura, Misterne á foremne málowánie.
Artificiose, aduerbium, Misternie/Balbe non artificiose ambulare, Nietráfnie álbo błazeńko się nieść.
Artificialis, le, idem, Vt, Artificiale poculum, Mysterny á foremny kubek.
Artificialiter Aduerbium, idem quod Artificiose.
¶Cōposita, Iners, Nieumiętny/Nieuk/ Solers, Mądry. Rostropny. Inertia, Nie umiętność Prostotá. Solertia, Contrarium, Mądrość. Czerstwość rozumu.
Arsis, Latine uocis eleuatio, Podnieśienie głosu/& Thesis, Spußczenie głosu. Vt Arma uirumq; cano, Ar, est Arsis: ma, ui, est Thesis.
Artemis, gen. femin. Bogini/Diany przezwysko.
Artemisia, fem. prim. Cariæ regis uxor insignis pudicitiæ.
Artemisia, Bylicá/Też świętego Yaná ziele niektórzi zową.
¶Artemisium promontorium, Eubœæ, Podgórze Euboiei.
Arteria, fem. prim. pen. prod. Żyłá pulsowa ktorey lekárze mácáyą / tęż bywa rzeczona Puls.
Arteria aspera, Gardziel Krztań z ktorego dech wychodzi.
Artocrea, æ, & Artocreas, atis, Epulum ex pane & carne, Genus cibi, Pásthet/ Potráwá mięsna w chlebie vsmáżona.
Artopus, pen. cor. Latine, Pistor, Piekarz Nam ἄρτος panis, κόπος, labor.
Artopta, Piekárká chlebowa. Item, Vas conficiendo pani & coquendo aptū. Dzieżá.
Artus, uum, ubus mascul, quart. Członki Nerui atq; artus sapientiæ, non temere credere, Artua, g. ne. dixit Plautus.
Articulus diminutiuum, Członeczek. Et pro digito accipitur. Vt, Supputat Articulis, Liczy na pálcách. Habere dolores articulorum, Podogrę á łamánie mieć w członkách. Et pro momento temporis, Vt, Articuli temporum Chwile czásów. Articuli temporum non sunt negligendi, Nie mamy czásów á chwil próżno zániedbáwáć.
Articulus apud Grammaticos dicitur, Nota casuum & generum in sermone Latino, Vt, Hic, Ten. Hæc, Tá/ Hoc, To.
Articularis, Członkowáty. Morbus articularis, Łamánie w członkách.
Articulatim, Aduerbium, W sztuczki. W kąski. Vt, Articulatim & distincte dicere, Przeźwornie y różnie álbo zrozumiále mowić.
Articulatus, a, um, Sękowáty.
Articulatio uerbale, femin. ter. Plinius Tunc cernitur excrescentium cacuminum articulatio. Loquitur enim de germinatione & partu arborum.
Aruina, næ, fem, prim. pen. prod. Sádło.
Arula, Ołtarzik/in Biblijs, Et, Ar, Fluuius Heluetiorum, Rzeká w Szwáicerskiey ziemi.
Aruncus, ci, masculin. secund. Podgárdlek/á kozia brodá/to yest/kosmy ktore pod gárdlem wiszą.
Arundo, inis, fem. tert. Trciná. Accipitur etiam pro sagitta, Strzałá Tęż/ laská na ktorey dzieci yeżdżą miásto koniá. Inde Prouer, Senes equitare in arundine longa, Odmłodzić się á czinić to/co ná stan czy/nie prziſtoi.
Arundineus, a, um, Trcinny/ na/ne/ze trcyny vcziniony.
Arundinaceus, a, um, Trcinie podobny.
Arundinetum, Trciná/álbo/Mieysce gdzie trcina rośćie. Vide in dictione CANNA.
Aruspex, icis, com. ter. seu Haruspex, Vt quidam legi uolunt, Práktykars ktory pátrząc á oglądáyąc wnętrznośći bydląt offárowánych práktikował. Qui erat mos gentilitatis, a Iudæis quidem acceptus, sed in Idolatriam degenerauit apud gentes.
Aruspicina, Nauká práktikowánia. Et, Haruspica, æ, Práktikarká/ Czárownicá Wieszczká.
Aruum, arui, uel aruus, arui, masulin. secund. Folwárk/álbo/sprátwna rola. Vt, Frugifera arua Asia tenet, W Aśiey yest vrodzáyna rola.
¶Aruæ, aruarum, dixere ueteres,
Aruo, as, are, Sádzę cokolwiek w ziemię.
Aruales fratres, dicti sunt Sacerdotes quos Romulus instituit.
Arx, femin. tert. Zamek. Et per Metaph. aliquid egregium & nobile. Vt, Vitemberga religionis Arx, Hæc urbs est arx omnium gentiū, To miásto yest główne miedzy wszemi miásty. Aphryca omnium prouinciarum arx, Africá yest główna á naywyższa miedzi ynemi kráinámi. Itē, Arx, Metap. Mieyscá bespieczne.

As, huius

Aſ, huius Aſsis, uel Aſsis, huius, Aſſis, maſc. ter. Libra, Fund. Wagá. Græce, μνα, Latine interponunt i literam, & dicunt Mina.

¶Eſt autem As, Cáła rzecz káżdey rzeczy ktorą może dzielić ná dwánaście częśći/ albo ná wiele ſie może doſtać/ albo/ też yle potrzebá yeſt/ á ony częśći Vnciámi zaszową.

¶Apud Romanos erat nummus libralis qui Aſſem conſtituebat, Vnde cōpoſita, Treſsis, Decuſsis, Centuſsis.

¶Partes Aſsis ſunt, Vncia, Sextans, Quadrans, Triens, Quincunx, Semis uel Semiſsis, Septunx, Bes uel Beſsis, Dodrans, Dextans, Decunx, ut exēplum de moneta Polonica.

¶As, Dwá ſzelągi/ Deunx, Yedennaście pieniędzi. Dextans, Dzieſięć pieniędzi. Dodrans, Pułgroſza. Bes/ osm pieniędzi Septunx, Siedm pieniędzi. Semiſsis, Szeląg. Quincunx, Pięć pieniędzi. Quadrans, Cztery pieniądze Triens. Kwartnik. Sextans, Dwá pieniądzá. Vncia, Pieniądz. Semiuncia, Halerz. wrocłáwski yákoby puł pieniądzá. Semiſſis, Yeſt połowicá wſzelákiey rzeczi. Et Semiſsis dimidium Aſsis, Puł funtá. Semiſsis uſura, Lichwá przes ſześć mieſięcy trwáyąca. Septunx, cis, omn. terr. Siodma część rzeczi/ ktorych to częśći dwánáście / yedną rzecz zupełną á cáłą czinią. Item, Septunx, Czini czternaście łotow/ yednego funtu ktory w ſobie dwánaście vnciei ma. Hæres ex ſeptuncæ, Dziedzic ná ktorego przipada trzecia część ymienia/ y yedná dwánaſtna cząſtka.

¶Sexcunx, ſeſcuncis, & ſeſcuncia, æ, Pułtory vnciye. to yeſt/ trzi łoty/ albo oſma część yákieykolwiek rzeczi. Seſcuncialis, le, Trzilotny. Craſsitudo ſeſcuntialis, Miąższość ná pułtorá wielkiego pálca. Sextans, tantis, uel, ut quidam ſcribunt Seſtans, tantis, Szoſta część wſzelkiey rzeczy/ też pieniądz około kwartniká náſzego/ álbo/ máło więcey/ ważący. Vt, Hęres ex ſextante, Ná ktorego ſzoſta część máyętnośći przipáda. Vſura ſextans, Dwá czinſze ná rok od yedney głowney ſummy. Też. Sextans, Szoſta część wagi. Seſtans agri, Szoſta część. Seſtantius, a, um, Cztery łoty/ álbo/ dwie vncie częśći czterołotny. Quadrans & teruncius, nummus perexiguus, a tribus uncijs.

¶Ita diuiditur pes apud Geometras in duodecim pollices. De hæreditate etiā, Vt, Hæres ex Aſſe, Dziedzic/ wſzitkich dobr/ Yedynak. Hæres ex ſemiſſe, Dziedzic ná połowicy wſzyſtkiey máyętnośći. Nam ſeſtercius, Trzecia część. Aſsis, Kwartnik/ Vt ſupra.

¶Item Aſſes uel Axes, Szkudłá/ Gonty ktoremi dopobiyáyą czego. Budeus.

Aſarum, Kopytnik ziele.

Asbeſtinum, Genus lini quod igne non abſumitur, Len ktoremu ogień nie ſzkodzi/ Sálámándrą. - Niezgaszony.

Asbeſtos, gemma quædam, lat, inextinguibilis, Aſcalon, Miáſto w Páleſtinie/ Vnde, Aſcolonita, Niekto z tamtąd.

Aſcania, Regio Phrigiæ ſeu Troiæ, & alia Miſiæ.

Aſcanius, lacus Phrygiæ, & fluuius oriens ex eo.

Aſcia, æ, femin. prim. inſtrumentum fabrorum, Topor cieśielſki.

Aſcio, as, are, neut, pri. Ciośáć álbo Drzewo nákárbowáć. Zrąbić ku ciośániu/ zotym ciośáć.

Aſciola, diminut. Toporek/ Siekierká.

Aſcopera, æ fem, prim. pen, pro. Sanki/ álbo/ Skorzány worek w ktorym wino álbo oley może nośić.

Aſia, æ, fem. prim. Trzecia część świátá/ Vide ſupra, APHRICA.

¶Vnde, Aſianus & Aſiaticus, a, um, Ktory z tamtąd yeſt.

¶Item Aſia prima longa, Yeziora w Miſtei.

Aſilus, li. maſcul. ſecund. pen. produ. Græce, Æſtus, uulgo Tabanus, Bąk ktory konie lecie kąſa.

Aſinus, ni, maſculin. ſecund. Oſieł. Aſini homines dicuntur, Głupi á grubi proſći ludzie. Dubielo?ie.

Aſininus, a, um, Oſłowy. Aſininæ aures, Oſłowe/ álbo Oſle vſzy.

Aſinarius, Páſtirz osłowy. Item adiectiue, To co ku Osłowi źáleży. Vt, Mola Aſinaria, Osłowy młyn/ w ktorym osłowie robią/ my nie mamy osłow/ á przeto końmi/ álbo/ wołowy młyn zowiemy.

Aſellus diminutiuum, Oſiełek.

Aſellus, piſcis dictus quod ſit colore cinericio, Sztokfiſz/ ták rzekące ryby.

Aſelli, aſellorum ſtellæ Plinius, Dwie gwiazdzie w Ráku znamieniu niebiskim ták rzekącym

Aſotis, ti, maſcul, ſecund. pen. prod. Łákomy/ Obżarſi/ álbo Opilyczłowiek.

Aſotia, Obżárſtść Pijáństwo. Roſpuſtność

Aſotos, Aduerbiū, diſſolute, Roſpuſtnie.

Aſpargus, aſpargi, penul. correp. Rydz.

Aſpectus, Vide SPECIO.

Aſpalathus Gr. Ciernie. Spina Aſpalathi Aſper ſeu Lignum Rhodium.

Aſper, a, um, Chropowáty. Niegládki. Vt, Aſper lapis, Chropowáty kámień Aſpera nouerca, Nieprzyiázna oſtra/ ziádla mácochá. Aſperum uinum, Przikre wino ¶ Lene & aſperum contraria, Homo aſper & durus in oratione & moribus Nieludzki á przikry człowiek ták w mowie/ iáko y w obyczáiach. Homo natura aſper & omnibus iniquus. Aſpera triſtis & horrida oratio. Denſa & Aſpera ſylua, Gęſty Ciemny á przikry lás.

Aſperitas, Srogość. Nieluckość. Niewdzięczność. Aſperitas uiarum, Oſtrość á przikrość dróg. Aſperitas aceti oſtrość octowa. Aſperitas orationis, Srogość á ſurowość mowy.

Aſperitudo, Srogość.

Aſpergillum, li, neut. ſecund. Kropidło.

Aſpergo, gis, ſi, Act. tert. Kropię.

Aſpere, Aduerbiū, Srogo/ Twárdo/ Ciężko/ Vt, Aſpere & uehementer loquutus eſt ad populum, Srogo á s wielką popędliwością ſwą rzecz ſpráwował á mówił przed poſpolſtwem.

Aſpere, Przikrze/ Chropowáto czinię. Exaſpero, Meta, Pobudzam kogo przećiwko komu. Exaſperat rem uerbis, Oſtrzi rzecz słowy. Pobudza tym więcey ku iákiey rzeczi.

Aſphaltos uel Aſphaltites. Martwe morze w Páleſtinie. Mare mortuum uulgo dicitur.

Aſpis, dis, fem. tert. Rodzay wężów máłych á wielmi iádowitych.

Aſſentio uel Aſſentior, Item & Aſſentor & Aſſentatio, quære infra in uerbo SENTIO.

Aſſer, gen. neut. Deſczka. Dil. Tárćicá.

Aſſerculus, diminutiuum. Tárcicżká.

¶ Dicitur enim Aſsis & Aſſamentum Szkudla álbo Gonty.

¶ Coaſſo, Spoiam / Zbiiam weſpołek ſzkudły álbo gonty.

Aſſula, diminutiuum, Szkudełká/ álbo Spund którym piwo w kłodach záſpunduią.

Aſſero & Aſſertor, Vide, SERO.

Aſſiduus, a, um, Vſtáwiczny. Pilny. Aſsidui dicuntur etiam locupletes, Vt, Aſſiduus dominus, Goſpodarny Pan. Obeſzły. Aſſidua febricula, Febrá / Zimnicá bes przeſtánku. Quotidiane querimoniæ, Aſſiduus fletus, Vſtáwiczne ſkárgi/ y nárzekánia / Płákánia. Aſſiduus eſt in prælijs Záwżdy ná wałce leży vſtáwicznie walczy. Aſſidua Stilla ſaxum excauat, Prouerbium, Y żeláżo ſie przerobi/ y ſtál ſie przenośi. Aſſiduus ſcriptor, Pilny á vſtáwiczny Piſarz.

Aſſiduitas, atis, Pilność/ Vſtáwiczność. Quotidiana amicorum aſſiduitas & frequentia eſt apud hominem, Nigdy bes gośći nie yeſt. Aſſiduitates & uigilię Vſtáwiczne czinienia á czuyności.

Aſſidue & Aſſiduo, Aduerbium, Vſtáwicznie bes przeſtanku. Aſsidue uenjebat Vſtáwicznie przichodził.

Aſſiduiſſime mecum fuit, Zawżdy ſe mną Przebywał.

Aſſo, as, are, act. prim. Piekę. Ignis aſſat non homo.

Aſſarius. a, um, Vt, Aſſaria daps, Pieczíſte.

Aſſus, a, um, Pieczony/ Aſſatura, Pieczenia Item, Aſſa uox, Yeden głos króm drugich głoſów/ álbo/ ſpiewaków.

Aſſyria, Kráiná w Aſſiriey.

Aſtaphis, femin. tert. Latine Vua paſſa, Rozynká.

Aſteſmus. maſc. ſec. Latine, Vrbanitas. Nam ἀςεῖς urbanus & ἀςεῖσομαι, Vrbanus ſum, Obyczáyność á foremność w rzeczy.

Aſteriſcus, ſci. diminutiuum eſt ab Aſter Signum eſt ad paruæ ſtellæ ſimilitudinem, Snák yákoby máła gwiázdeczká/ którey vżywamy gdy co náznáczić chcemy oſobliwego/ albo godnego ku pámiętaniu.

Aſthmaticus, maſcul, ſec, Latine Anhelus & ſuſpirioſus, Dychawiczny/ ἆσμα, Anhelitus & difficultas reſpirantium Który nie może oddycháć.

Aſtrum, ſtri, neut. ſecund. Latine Sydus, Wielogwiazd znamię niebieſkie / tákowe gdzie wiele gwiazd weſpołek yeſt.

Aſtronomia, Nauká o niebieſkich známionach/ y o ynſzim biegu niebieſkim.

Aſtronomus, Aſtronom. Gwiazdozorcá/ który ſie około tey nauki obiera tez Matemátikiem zową niektórzi.

Aſtrolabium, Inſtrumentum quo aſtrorum motus colliguntur.

Aſtrologia, Náuká práktikowánia wedle biegu niebieſkiego.

Aſtrologus, Práktikarz/ który Iudicie á Práktiki ná roki popiſuye.

Aſtrale, quod ad aſtra pertinet.

Aſtragalus, li, pe, cor. Koſty dźiecinna grá.

Aſtragalus, Herba eſt, apud Flinium, creſcens in antiquis dumetis fructu quadrato, Aſtragaliſo, Græce, talis ludo, Koſty gram.

Aſt, Coniunctio aduerſatiua, pro, At, Ale. A Poetis potiſſimum uſurpatur.

Aſtu.gen.neu.indeclinabile, urbs, Athenienſium quam ἄςυ uocabant, ſed a Latinis mutatur in u, Vnde, Aſtutus, a, um, Chytry/a/e,

Aſtutior, Chytrość/ Zdrádá.

¶Item Aſtu pro Aſtutia Poetæ uſurparunt indeclinabiliter.

¶Aſtutior fallatia, Chytre oßukánie.

Aſtu, Aduerbium, pro Aſtute, Zdrádnie/ Przewrotnie.

Aſtutulus & Aſtutule, Sipont. Przychytrßim/ Przyzdrádnieyßim.

Aſturia, gen.fem. Miáſto w Hyſpaniey. Vnde Aſtur gentile nomen. Vnde, Aſturco, conis, Equus generoſus Hiſpanicus, Hiſpáński Ynochodnik. Vulgo dicitur, Equus totularius, uel gradarius

Aſylum, li, neut ſec. Latine, intemeratum ab α priuatiua particula, & συλαῶ Spolio, Aufero, Rapio, Vciecżká á oſtáteczna nádziená.

Aſylus, Statua, ad quam confugientes tuti erant.

Aſylia, æ, Swiebodá á beſpiecżność Vt, Aſyli homines. Swiebodni á beſpieczni ludzie/od wßech złych przigód..

Aſymbolus, li, maſ.ſe. Gręce ἀσυμβολος Wolny á wyięty od składánia pieniędzi ná iáky bieſiádę/ álbo cześć. Quemadmodum fit in hoſpitijs publicis.

Aſyndeton, Figura orationis, id eſt, coniunctionum in oratione abſentia.

Aſyſtaton genus quoddam Philoſophiæ quod latine dici poteſt, Inconſtans, Inſtabile.

A ante T.

At, Coniunctio increpatiua, At tibi dij dignum factis exitium dent, Bodayćie nieſláchetnie zábito / zá twoye vczinki złoſliwe.

¶Item, eſt Aduerſatiua & Copulatiua, Vt, Pater bene monuit, at non eſt curæ filijs, Oćiec w prawdzie dobrze rádził/y nápominał/ ále ſynowie niedbáyącnic.

¶At, differentiam rerum ſignificat, Vt, Scipio eſt bellator, at Marcus Cicero orator. ¶ At, cum aliquid oramus. Vt: Cicero pro domo ſua, At uidete hominis impudentiam, Ale

proßę was obáczcie nieſrumieżliwość yego.

¶At, Interrogatiue, Vt, At per Deos immortales quid eſt, Cicer. Ale y przes żywego Bogá co yeſt/albo/ dla Bogá co ma być.

¶At, pro ſaltem. Vt, Si non eodem die, At, poſtridie, Yeſli nie tego dniá tedy wżdy nązáyutrs.

¶At. pro, etiam. Vt, Exi foros ſceleſte at etiam reſtitas fugitiue, Terentius Wynidź precz złoſniku / á yeßcżeß ſtoyiß zbiegu.

Atat, de improuiſo aliquid deprehendentis. Plaut. A ha.

Atat, Admirantis O hoo.

Atat, Interiectio, conterriti perturbatiq;, Oh yuści złie.

Atat, Interiectio, Paulatim percepti intellectiq; mali, O. Atat data Hercle uerba mihi ſunt, O ieciec mie zdrádzono.

Atat, Formidantis, O biedaß mnie boyęſie.

Atabulus, penult. correp. Ventus in Apulia, Wiátr w Apuliey.

Attlaus, maſc. ſec. Król Pergánski wielmi bogáti. Vnde, quicquid eſt ſplendidum aut magnificum dicitur Attalicum Cokolwiek koßtownego á wielmożnego yeſt Attalica ſuppellex, Bogáty á páński ſpráẓt domowy. Attalicæ ueſtes, Koßtowne ßaty.

Ate, fem. Latine Noxa, Szkodá. Bogini. ßkód á niefortun/ która yáko Poete powiedáyą z nieba yeſt zrzucona y wypchniona, á dla tego ná ſwiecie wßelkie złe przygody niefortuny á reſterki miedzi ludźmi ſieye. Idem quod Diabolus.

Ater, ra, rum, Czarny. Et Metaph. pro maliciosa accipitur. Vt, Atrum agmen, Woysko czarne. Atra bilis, Melánko iya Atros dies uocat Cicero pullatos, Nędzne á niefortunne dni. Atrū nemus Czarny á geſty lás. Atræ nubes, Pochmurne obłoki. Atræ ſpeluncæ, Ciemne yáskinie. Atratus, pullatus, Mizerny/ Nędzny.

Atramentum, Inkauſt. Czernidło/ Sutorium atramentum, Czernidło ſwieckie.

Atramentarium, Káłámars/álbo/ Fáská w którey czciernidło ſtawa.

Atramentum ſcriptorium ſeu librarium Inkauſt.

Atratus,a,um, Poczirniony/a/e.

Atritas,atis,femin.tert.Czarność.

Atrium,quaſi aterrium quod a terra oriatur,Plác/Báſzta. álbo Podworze. Etiam accipitur pro primo ædifitio domus, Sień.

Atrium publicum, Salá mieyſcka poſpolita/ná ktorey táńcuyą/álbo co tákowego czinią. Eſt & atrium genus ædificij,ante ædes ſacras,Ganek.

Atriolum diminuti. Przyſionek Atrici, corum,Wrotni/albo ſtroże bramy.

Atrarius, a, um, Vt, Atriarius ſeruus, Odwierny. Stróż.

Atrienſis,huius atrienſis, Wrótny. Odwierny.

Athanatos,Latine imortalis, Nieśmiertelny.

Athanaſius,idem.

Athenæ, arum, fœmin. prim. Miáſto Atheniēńſkie/w Greciey.

Athenæum, Locus Mineruæ, & ſtudijs dicatus. Athenienſium inconſulta temeritas.Prouerb,Kwápiona rzecz nigdy nie bywa dobra.

Atheos, Latine ſine Deo ab ἀ Priuatiua particula & θεὸς Deus,Bezbożny. Zápámiętały człowiek zbáwienia ſwego.

Atheſis,pen.cor.Fluuius ex Tridentinis alpibus, Tridentum aluens, Rzeká ku Weronie ydąca.

Athleta,penul. pro. maſ.pri.Latine pugil & luctator,ἀθλεῶ, ſignificat certo, Szermierz/álbo Zápáśnik. Vnde Athleticus,a,um, Athletica ars, Zápáśnicze ćwiczenie. Athletica uictoria. Athleticus uictus, Prouerb, Niekoſztowne/Mierne/ Letkie chowánie.

Athlotheta,Oberman/Przedłożony ktory rozeznawał miedzi zápáśniki/albo ſzermierzmi ktory męzniey ſobie poczinał/á temu vpominki zá to dawał. Athletica ualetudo,hoc eſt corpulenta & firma. Et Athletice ualere, Dobrze ſie mieć. Athletice reſiſtere,Męznie ſobie poczinác.

Athos,maſ.Górá/niewymowney wyſokośći miedzi Mácedonią / á Thrácią. Fuit & nomen Gigantis,Ymię yednego obrzimá.

Athlas,ſiue Atlas,ut quidam Scribi uolunt,Niewymowńie wyſoka górá w Mauritániey/ná ktorey(yáko Poetowie piſzą)yeden obrzim Athlas rzeczony ſtoyi niebo rámionámi ſwémi podpieráyąc. Propterea quod hic primus curſum Solis, Lunæ, & Syderum inueſtigauit.

Atocion, Medicamentum uim concupiſcendi adimens.

Athomos,Latine inſecabilis,a particula ἀ & τίμνῶ. Diuido,Seco, Ták máła rzecz ktorey nie może ná dwie częśći rozdwoyić/yáko ſą proſzki ktore ſie w promieniách ſłonecznych vkazują.

Atq;, Coniunctio copulatiua, Y tež A/Y Terent. Mihi quidem non ſit uerisimile,atq; illis commentū placet,Mnie ſie w prawdzie to nie widzi rzecz być podobna/á wſzákże ſie im to ſmyślienie podoba/ ¶Aliquando ponitur pro Quā, Nyzli Vt, Illi ſunt alio ingenio,atq; tu, Ynych oni ſą obyczáyow á przirodzenia/ nizly ty. ¶Atq;,pro,Sed Cicer, Atq; ego qui te confirmo, ipſe me non poſſum, Ale ya ktory ciebie cieſzę/ ſam ſie cieſzić nie mogę. Atq; audin, Ale wżdy ſłuchay. Cicero. Negotium magnum eſt nauigare,atq; id menſe Quintili,Trudna rzecz yeſt żeglowáć á zwłaſzcza Mieſiącá Lipcá. Atq; ædepol ea res eſt, A owszeki tá rzecz yeſt. Atq; equidem Terentius, Colligauit primum eum miſeris modis, atq; equidē,orante ne id faceret Thaide, Mizernie go związał / áczkolwiek go Thais proſiłá/aby tego nie czinił. Etiam atq; etiam peto, Y powtore cie proſzę/ tež bárzo cie proſzę.In alijs rebus uerſor,atq; tu, W ynich ſie rzeczach obieram/nizli ty.

Atqui,& Atquin,Coniunctio Aduerſatiua,pro Sed,uel,Immo,Aley owſzem. Atq; ſic inuenta eſt, Owszeki ták ſie náláżło.

Atropos,gen.femin,Latine immutabilis τρωπὴ conuerſio, & ἀ priuatiua particula, Nieużyty. Quo nomine dicta eſt una ex Parcis deabus, Bogini yedná ktora káżdemu ſwoy czas śmierći náznáczyłá. Vide Clotho,

Atrophia, Vna ex ſpeciebus tabis, Suchoty. Dum alimenta corpus non alunt propter naturæ imbecillitatem, Inde laborare Atrophia, Nie popráwiáć ſie we zdrowiu/Schnąć/tež nie róść.Et, Atrophi qui ab imbecillitate uires uix colligunt Mdli.

Atrox, ocis, om. tert. Srogi/ Okrutny. Niemiłoſierny.Refertur etiam & ad orationem. Genus eſt orationis & uehemens, Cui contrarium eſt, Lene & Manſuetum.

¶Atrox,& Mitis contraria, ut Atroces literæ, Okrutny liſt. Atrox iniuria, Wielka Krzywdá.

Atrox & difficile tempus, Trudny á niefortunny czás. Atrocissimum certamen, Okrutne potikánie. Atrocissima suspitio, Niesłycháne podeyźrzenie. Atroxa nimus, pro Constanti, Stały á nie odmienny umysł.

Atrocia, & Atrocitas, Okrutność. Srogość. Vt, Augere atrocitatem peccati, Przewinienie yeszcze kárzieyszérzic. Atrocitas uerborum, Srogość słów.

¶Atrociter, Aduerbium, Okrutnie/ Srogo. Bes lutości. Atrociter inuehi, Srogo przećiwko komu mówic. Paulo atrocius, Przisroßßym. Atrociter omnibus horis studere, Bes przestanku sie vczić.

Atello, Miasto we Włoßech było . Vnde Atellaciæ fabulæ, Wymysły álbo Komedye/ w których smießne á niesrómieźliwe persony w wodzono.

A ante V.

Auarus a,um,ab Aueo, Łákomy/ma/me. Skąpy. Vt, Auarus nisi moriens nil recte facit, Prouerb. Łákomy człowiek nigdy nie ßczodry tylko w wigilią śmierci. Auarior, Cōparatiuū, Łákomßy/Skępßy. Auarus laudis, Chwały pożądáiący.

Auaritia, Łákomstwo/ Skępstwo. Vt, Auaritia hiante homo, Łákomstwem nienásyćony/ Ogárniony. Auaritia ardere, Łákomstwem być záráżony.

¶Auare & Auariter, Aduerbium, Łákomie. Skąpie. Vt, Auare atq; Acerbe imperare, Łákomie á srogo sie s poddánemi obchodźić. Auare statuere pretium arti suæ, Káżdą rzecz drogo dzierżeć.

Auceps, cupis, com, tert. Ptaßnik.

Aucupor, aris, ari, dep. prim. Łowię. Aucupari famam, Metapho. Chwały ßukác Aucupari inanem rumorem, Opróżną sie chwałę stáráć. Aucupari sibi famam obtrectatione alienæ scientiæ, Ynße gániąc á lekko ważąc swey chwały ßukáć. Aucupari gratiā alicuius assentaciuncula aliqua. Pochlebstwem łáski v kogo ßukać á nábywáć. Aucupari uerba & uim uerborum, Pilnowáć ná słowá/ y ná właśność słów. Aucupari tranquillitates, Pokoyu ßukáć. Aucupari tempus, Pátrzać czásu słußnego.

Aucupium & Aucupatio, Myśliwstwo. Item. Lucrum, Zisk.

¶Aucupor. Itē pro, Solerter quæro, Vt, Aucupari aurem popularem, Stáráć sie o chwálę pospolitego ludu.

¶Aucupatorius, a, um, Vt, Aucupatoria retia, Myśliwskie sieći.

Aucupatorius canis, Polny pies.

¶Legitur etiam Aucupo, Apud ueteres, sed est obsoletum.

Audeo, es, ausum, neut. secu. Smiém/ yestem śmiáły. Vt, Aude negare, Smiey przec.

Audax, om, ter, Smiáły. Audaculus diminutiuum, Smiáłek.

Audacia, æ, femin, prim. Smiáłość. Item pro Fiducia, Dufność.

Audentia etiam, Smiáłość.

Audacter, Aduerbium. Smiele. Vt, Audacter iurare, Smiele przisiąc.

Audio, is, iui, uel, Audij, itum, ire, Acti. quart. Słyßę. Vt, Attente bonaq; uenia alicuius uerba audire. Pilnie á s dobrą wolą kogo słucháć. Auribus parum audire, Nie dobrze słyßeć. Audire toties Terent. An ego toties de eadem re audiam, Yzali tak często o tym będę słuchał.

¶Audire, pro, Intelligere, Rozumieć. Vt, Audiui sæpius, a maioribus natu, Częstom o tym od swych stárßich słuchał.

Audiui de parente meo, Prouerbium. Yeßcze będąc dziecięciem słyßałem od oycá swegó. Ex te audiui, Od ciebiem słyßał.

¶Audire, pro Exaudire, Wysłucháć. Terent. Capias tu illius uestem Ch: Vestem, Quid tum postea P. Pro illo te deducam Cher. Audio, id est, Intelligo, Rozumiem.

¶Audio, pro Credo, Wierzę. Cicer, Si me audies, Yesli mi vwierzyß. Item, Bene audire, Dobre záchowánie á sławę mieć miedzi ludźmi. Audire male, Contrarium, Mieć złą sławę.

Auditur noui nihil, Niesłyßeć nic nowego. Audita re ex utraq; parte, Wysłuchawßi obiedwie stronie. Audire minus commode, Nie owßeki dobrą sławę mieć ále nátárgnioną.

¶Aliquando autem significat, Obtemperare, Vt, Audio tibi, Chcęć być posłußnym. Vnde, Audiens dicto, Roskazánia strzedz á vczinić wedle niego.

¶Cōposita, Exaudio, Wysłuchawam twoyę prozby. Inaudio. Bárzo słyßę.

Obaudio, Aliquando, Nie dbam/ yákoby nic słyßę.

Auditio, onis, femin, tert. & Audientia, Wysłuchánie.

Auditus, tus, iu, mascul. quartæ. Słuch.

Inaudicus,ta,tum, Niesłychány/na/ne/ Vnde Inaudita res, Niesłychána rzecz.
Auditor, Słuchacz. Auditorium, Miẏsce ku słucháníu. Lectorium, Vt, Frequens auditorium habet, Wiele vcżniów/ álbo/studentów słucháyących ma.
¶ Audiciuncula.læ,diminutiuum, Vt, Aspersum est audiciuncula, Násłychnienie po troſze.
Auella,feminin. prim. Miásto w Kámpániey.
Auella nux, Laskowy orzech. Alias Coryli Nuces, Ponticæ & prænestinæ, Laskowe orzechy
Auena,æ femin. prim. Owies. Auenæ, steriles, Owsik.
Auenaceus,a,um,Et, Auenarius,a,um, Owsikowy/wa/we/Vt, Auenaria farina, Owsiana mąká. Auenarium legumen, Owsianká/álbo/Grucá/ Owsiane krupy.
¶ Alia est auena, quam Virgilius sterilem uocat, uitium frumenti, Alias, Festuca Ægilops, Sniec owsiána
¶ Auena, interdum pro stipula accipitur, Et, Metonymικῶς pro fistula apud Poëtas.
Auenticum,gen.neut. Miásto w Szwáicerskiey ziemi.
Auentinus unus ex septem montibus Romæ, Góra w Rzymie tak rzeczona.
Aueo,es,ere, neut. secu. Verbum defectiuum significat Concupisco, Ządam. Valde auere/Wielmi żądáć. Auere te scribis accipere a me aliquid literarum, Cicer. Piszesz mi że vprzeimie oczekawasz á żądasz moich listów. Aueto in fine Epistolæ, Mieẏ się dobrze. Auere te iubet, Kazał cie pozdrowic/albo wiele dobrego powiedziec.
¶ Item, Auere, pro Gaudere, Et, Aue, salutantis est uox, Pozdráwiam cie.
Auidus,a,um, Chciwy/łákomy. Vt, Auidus cibi potusq́ꝫ, Łákomy obżárły.
Auiditas,atis, femin. tert, Chciwość.
Auernus,ni, mas. secun. In Singulari, In plurali Auerna, neutri generis, Lacus Campaniæ quo ad inferos introitus patere creditum est, per Poetas & Fabulatores.
Auerrunco,as.aui, Vetus uerbum, Odwalam/Odrzucam. Vt, Auerruncare uites, Obrzezowáć winne máćice.
¶ Et, Auerruncus, Bóg tego Imienia/ ktory mieszkáć od ludzi odpędzał jáko pogáni dzierżeli. Secundum Poetas, Auerruncasso antiquum pro Auerrunco.
Augeo,es,xi, ctum, act. sec. Przymnażam Augere,& ampliare, Rozszerzáć y pomnażáć. Augere munus uerbis, Dar słowy okrásić á więtszi vczynić. Augere opes, Pomnożyć bogactw. Augere magno cumulo beneficium, Co dáley to więcey dobrodzieystwá komu okázowáć á przydawáć. Augere timorem, Tym więcey strászyć. Augere & ornare aliquem, Opatrzic y powyższić kogo. Et, Numerum augere, Przyliczáć.
¶ Item, Auctus, Participium, Pomnożony. Auctus sum noua prole, Pomnożyłem się nowym plodem. Auctus honoribus, Powyższony poczćiwościámi. Auctus re fortunisq́ꝫ, Na szczęściu y ná máiętnosci pomnożony. Auctus honoribus & Sacerdotijs.
¶ Et, Augesco, Pomnażam się/zámagam się.
Aucto,as,aui, Idem quod Augeo.
Auctus,huius auctus uerbale, Pomnożenie. Auctus dierum, Dniá ná długość przybywánie.
Augmento,as, Pomnażam Et, Composita, Adaugeo, Exaugeo, Wielmi pomnażam.
Augmentum & Auctio & Augmentatio, Pomnożenie.
Auctio etiam significat, Sperowánie/Szácowánie/ gdy kto dla długów zbiezy/ tedy iego dobrá sperują/ to iest/ száciują.
Auctionari, Sperowáć/ Szácowáć/ quod alias dicitur, hastæ subijcere, & auctionem facere, idem, Inde multæ locutiones sunt huiusmodi auctionem facere, auctionem uendere, Constituere auctionem, auctio hastæ, idem est.
Auctionarius, Sperownik/ Szácownik. Adiectiuũ, Vt, Auctionari atria, Mieysca gdzie tákie rzeczy oszácowáne przedawáią.
Auctionariæ tabulæ, Regiſtr á spisánie/ álbo/ Inuentarz tákowych rzeczi.
Auctionans, auctionantis, Participium, Szácuiący.
Auctor, Pomnożyciel. Auctrix, Pomnożycielka. Auctarium, Przydátek Podwyższenie myta/ kiedy yeden przed drugiem kupuiąc podwyższa/ álbo/ nádáwáne więcey nád drugiego / Alias, Podkupowánie.

Author & Autor, com. ter. Pirwny wynalezciel kazdey rzeczi. Autores sententiæ alicuius aut consilij uocantur ij, quorum sententiam & consilium secuti sumus. Suasor & author idem, Hortator atq; author idem, Author his rebus quis est, Kto to wynalasł Skąd sie wszczęło.

Autor legis & disuasor contraria. Author tuæ dignitatis fui, Jam przyczyną był twego podwyższenia. Author fuit mihi, Radził mi na to. Non me pœnitet illi super hac re autorem fuisse. Nie załuję izem mu na to radził.

Inde authores dicuntur, Ktorzi Xięgi wydawaią á popisuią / Składacze Xiąg. Et Authores clasici, Wzięći / Przyięci składacze. quorum authoritas ad confirmanda uel impugnanda dogmata adfertur, Authorem aliquem sequi. Náśladowáć w pisaniu / álbo / w mowie ktorego składaczá

Auctoritas, Ważność / Powagá / Wziętość. Authoritas Senatus, Powagá á moc zwierzchność Senatorskiey. In auctoritate esse, W powadze być. Vulgus autoritate tenui, Pospolstwo máłey wagi máłego względu. Imminuere autoritatem, Vmnieyszić komu powagi. Tribuere authoritatem diuinationi, Wiele dzierżeć o praktikowaniu. Authoritatibus conuincere, Pismiem co zwięzyć.

Authoro, authoras, are, pen. prod, Obowiązáć sobie kogo / álbo / zachowániem ołło / iurgieltem á płatem iákim sobie togo powinnym vczinić.

¶ Authorari milites, Zolnierze ktorzy iurgieltem y przysięgą sie komu obowiązali.

¶ Exauthorare, Wyrzwiedzieć komu iurgielt / też wypuśćić z sluzby álbo / z przirzeczenia.

¶ Exauthorari milites, Z przisięgi y z Iurgieltu wypuszczeni.

Authoramentum, Zápłátá. Myto. Obowiązánie.

Auguror, aris, deponent. prim, Práktykuię. Obiecuię.

Auguro, as, actiue inuenitur, proprie ex uolatu auium coniecturã capere, Augurare & diuinare idem, Gádáć. Augurare futura Przyszłe rzeczi przepowiedáć. Augurari coniectura, Domyśláć sie Domnimać sie.

Augur, Wieszczbiarz Práktikarz. Erat autem non minima dignitas apud Romanos Augurem esse, Nie poslednia dostoyność byłá v Rzimianow Praktikarzem być. Et habebant collegium, ut alij Sacerdotes.

Auguratus nomen, Vrząd á dostoyność wieszczbiarska. Sacerdotium erat cuius tantum ius ut unius Auguris obnunctiatione maxima consilia & instituta (Vt Cicero testatur) tollerentur.

Augurium, Wieszczbá, Inauguror, aris, inaugurari, Wsadzić / albo / lepiey w wieżać kogo w iaki vrząd.

Augurato, aduerbiũ, id est, Auspicato, W dobry czás początec.

Auguratrix pro fœmina auguria captante, in sacris legitur.

Augustus, a, um, Sławny / Szczęsliwy / Znamienity.

Augusta facies, Páńska / Sławna / Znamienita twarz / Sancta & Augusta idem.

¶ Octauius Rzimski Cesarz był Augustem pirwy nazywany / a potym inszy wszyscy cesarze.

Augustus, Miesiąc Sierpień. ab eodem Augusto dictus, przed tym Sexilis rzeczony.

Augustale, Páński / Szczęsliwy.

Auguste Aduerbium, Páńsko. Wielmożnie / Znamienicie. Et multæ urbes ab Augusto denominate sunt.

Augusta uindelicorum, Augspurg.

Augusta rauricorum, Augspurg miesto ktore nad Basyleą leży. Ale tám iuż dziś y dno murow / przed tym slawne a známienite miasto było.

Auis, huius auis, gene. feminin. tertiæ Ptak.

Aues palamedis, a Poëtis uocantur Grues, Zorawie.

Auicula, auiculæ, diminutiuum, Ptaszek.

Auiarius, Ptásznik / Myśliwiec

Auicularius, qui auiario præest, Sipontinus.

Auiarium, Klatká álbo / iákakolwiek ptasza liszka / Gáyek

Auicium, Ptástwo / y Myśliwstwo Eusdeus.

Aula, æ, femin. prim. Salá. Pálac páński / Dwor też zowią.

Aula regia, Krolewski dwor / Pálac.

Aulula diminutiuum, Dworek / Pálacek.

Aulicus

Aulicus, a, um. Adiectiuum, Dworski. ut Aulicus apparatus, Dworski strój/ Rustunek dworski.

Aulicus, Substantiuum, Dworzánin.

Aula, pro olla, antiquum, Garnek. Et inde diminutiuum, Aulula, Gárnuszek.

Aulæa, femin. prim. uel Aulæum, aulæi, fere in plurali tantum legitur in neutro genere.

Aulæa, auleorum, Oppony którémi ściány obiyány.

Auletes, aulete, masculin, qui tibia canit. Piszczek Trebácz.

Aulicocia exta, id est elixa antiqui dicũt quasi in aulis, id est ollis cocta, Wárzone wnętrzności. Vide infra EXTA.

Aulis, Miásto w Greciey do którego sie Grekowie zyli ziechali / kiedy do Troiey ciągneli / y popis tám mieli.

Aura, femin. prim. Powietrze też pogodá.

Pestilens aura, Morowe powietrze.

Salubris aura, contrarium, Dobre powietrze.

Aura, auri. Promienie álbo mięknienie od złotá. Auras uitales capere & uesci aura, Żyć.

Captare aurã, Chłodzić sie/ Krzeźwić sie.

¶ Aura ætherea uesci, Żyć.

Aura etiam, Życzliwość lucka. Inde Captare Auram popularem, Stáráć sie o dobre słowa á życzliwość miedzy pospolitym ludem.

Et Aurarij dicuntur fautores, Życzliwy lud.

Auriga, com. prim. Woźnicá. Furman.

Et Auriga signum cœleste,

Aurigo, as, are penult. prod. Furmánię. Furmáństwem sie obchodzę.

Aurigor, deponens pro rego, Woźę. Rządzęsie. Ex Varrone, Nonius, Aurigarius idem quod auriga.

Aurigo, auriginis, feminin. tert, morbus regius, Żółtá niemoc.

Hinc, Auriginosus, a, um, qui obnoxius est huic morbo, Żółtą niemoc cierpiący.

Auris, huius auris, femin. tert. Vcho.

Auris etiam in brutis, ut, Auribus Lupum teneo, Prouerbium, Zá vszy wilká trzimam / To yest/ áni mie tám/ áni mie sám.

In utramq; aurem dormire, Spokoinym á bezpiecznym być/ Nietroskáć sie.

Abhorret a nobis auris deorum atq; anim⁹, Nie miłościw yest nam Pan Bóg

Aures arrigere, Nástroszić álbo nástáwić. uszy/ To yest s pilnością czego słucháć. Aures dare & debere alicui, Być posłusznemu.

Ad aures meas peruenit, Vsłyszałem.

Aures claudere ueritati, Zátulić vszy od prawdy.

Auribus alterius aliquid dare, Posłucháć kogo s cierpliwością.

Aurium ædes uacuas loco dixit, Plautus pro surdo.

Hæc ferunt aures hominum, Tá słáwá yest miedzi ludźmi.

Hebetes aures habere, Tępe vszi mieć, to yest nie chcieć báczić

Offendere pias aures, Pogorszenie dáć.

Prebere aures, Z radością słucháć.

Digna res auribus Doctorum, Godna rzecz yest áby byłá przed vczonémi ludźmi przełożona.

Auricula diminutiuum, Vszko.

Auricularius, a, um, Et, Auricularis digitus, Máły pálec.

Auricularis morbus, Bolenie w vszu.

Auriscalpium, Vszna łyżeczká.

Auritus, Adiectiuum, Który wielkie vszy ma.

Vt, Asini auriti dicuntur quia magnas aures habent.

Auritus testis, Świádek który vszámi swémi słyszał/ álbo/ przi czym sam był.

Aurem accommodare, Báczić/ Słucháć.

Aures patefacere idem.

Aures demittere, Nie báczić. Nie słucháć.

Aurora feminin. prim, Switánie. Zorzá.

Prima aurora, Ná świtániu gdy sie zorze zápaláyą.

Aurora Poëtis dea, uxor Thithoni,

Aurum, ri, neut. secund. Złoto.

Aurum Tolosanum habere Prouerb. Zniszczeć w niwecz sie obrócić dla złie nábytego dobrá.

Aurum nequam, quod hominem trahit ad malum, dixit Sipontinus.

Aureus, a, um, Złoty/ a/ e.

Item, Aureus absolute, Złoty czerwony.

Aureus coronatus, Fráncuski Koronat złoty yest.

Aureum coronarium, hoc est, Corona triumphantis ex auro, Vpominek á Koroná wygránia.

Aurum putum, uel purum, Szczére złoto/ od przisádi wypráwione.

Aureos montes polliceri, Prouerbium Złote góry obiecowáć.

Aurea æreis permutare, Prouerbium,

Ná frimarku oszukanym być. Aurea uerba, Piękne słówka.
Aureo piscari hamo, Złotą wędą łowić/ to yest/ dla máłego pożytku wielki nákład czynić.
Auratus, a, um, Pozłocisty.
Auratura, auraturæ, Pozłotká. Pozłocenie
Aurifer, a, um, Adiectiuum, Vt, Auriferum flumen, Rzéká w ktorey złoto zbieráyą.
Aurifex, & Aurifaber, Złotnik.
Aureus, Kosztowny/ Ze złotem przipráwiony.
¶ Aureus color, Złotogłowowa máść.
¶ Aureum malum pro Punico. Pomáráńczá.
¶ Aurea cesaries, Włosy ńáko złoto.
Aurea secula, Szczęśliwy á pobożny
Aureolus, Adiectiuum diminutiuum,
Aureola oraciuncula, Wdzięczna á przyiemna powieść.
Aureolus libellus, Pozłocone xiąszki.
Aurifodina, & Auraria, Złote góry gdie złoto kopáyą.
Aurificina, æ, Złotniczy wárstát.
Aurarius, Pozłotnik.
Aurilegus, & Aurifur, Aurifuris, Złodziey ktory złoto krádnie.
Auro, as, are, Deauro, Inauro, Pozłacam Inauratum, Deauratum, Auratum poculum, pozłocisty kubek.
Auripigmentum, Arsenik/ Proch y fárbá ktorey málárze vżywáyą.
Ausculto, as, are, Słucham. Yestem posłuszen.
Auscultare ab hostio, Podsłucháwáć v drzwi.
Auscultare ad fores, Idem.
Ausculta paucis, Posłuchay trochę.
Auscultare, cum Accusatiuo significat, Słucháć. cum Datiuo, Być posłuszen.
¶ Audire est minus quam auscultare.
Auscultatio uerbale, Słuchánie, Powolność. Posłuszeństwo.
Auscultator uerbale, mascul. tert. Słuchacz. Oczeń.
Ausim uerbale Defectiuum, Indicatiuo & Optatiuo futuri temporis, Ausim, ausis, ausit, Et pluraliter, ausint, ceteris caret, significat audebo, & utinam audeam, Bych śmiał.
Liuius. Nec si sciam dicere ausim Acżkolwiek bych wiedział/ wszákże bych rzéc nie śmiał.

Ausim, Virgilius 1, Geor. Ausim uel tenui uitem committere sulco.
Ausitis dicitur Regio, Hebraice Vz dicta patria Iob.
Ausonia, Włoska ziemiá. Primum pars dicta Italiæ hoc nomine, deinde tota, Auson & Ausones, Włoch.
Ausonium mare, pars maris Thirheni a Campania Siciliam uersus.
Auspex, auspicis, idem quod Augur, Wieszczy.
Item qui præerat nuptijs celebrandis, Zerzec/ Przełożony ku opátrzeniu wszech rzeczy ku godóm/ z strony oblubieńcá/ Bo z strony oblubience Pronuba po łácinie rzeczon bywa. Nymphus Græce.
Auspex legis, Ten ktory naprzód ná co vstáwę á státut rádzi,
Auspitium, auspitij, Prákticá. Wieszczbá z ptástwá/ Fortuna.
Bene auspicare aliquid, W dobrą godzinę co począć czinić.
Bonis auspicijs, Fortunnie. Szczęśliwie.
Bonis auspicijs eas, meliori auspitio redeas, Boże day ábyć sie fortunnie ná drodze wodziło/ á yeszcze fortunniey k nam sie przywrócił.
Auspitio malo, Niefortunnie.
Auspicijs salutis, Szczęśliwie.
Tanquam auspitium malum aliquid detestari, Odrzekáć sie kogo yáko czego złego.
Auspicor, auspicaris, auspicari, depon. prim. Poczinam nieco.
Auspico, as, dixit Plautus.
Auspicatus, a, um, Szczęśliwie poczęty.
Inauspicatus, Niefortunny.
Auspicato aduerbium, Szczęśliwie. Fortunnie.
¶ Inauspicato, Niefortunnie.
Auspicalis, le, quod ad auspitium pertinet, Vt, Auspicalis pisciculus, Rybká ktora przed siecią vskákuye. portendens piscium copiam.
Auster, masculin. Południowy wiátr.
Austri, rorum, promontoriū Ægypti
Australis, & hoc Australe, Południowa kráyiná.
Auster, mascul. secund. Vt, Austrini Flatus, Wiátry z południá.
Austrinus dies, Dżdżowy dzień.
Austrinum cœlum, Miękkie powietrze.
Austerus, a, um, penul. pro. Srogi. Przikri. Cieszki. Trudny.
¶ Austera nouerca, Gniewliwa. Sroga

Ziádla mácochá. Austerus homo, Nielucki człowiek.
Austerum uinum, Przikre wino.
Austerus color, cui floridus opponitur, Smutna fárbá.
Austeritas, Srogość. Przikrość. Austeritas coloris, Niewdzięczney fárby.
Austere, Aduerbium Przikrze. Srogo.
Austro, as, are, Acti. penult. id est, Humecto, Odmięczam.
Austraria insula in oceano septentrionali.
Austria, æ, Germaniæ Regio, alias Pannonia inferior, Rákusy.
Authenticus, a, um, Latine autoratus, Poważny á wzięty.
Authentica scriptura, Wzięte pismo/ktoremu nie może gány dáć/ani go odrzućić gdy niem potwierdzáją.
Authographum, phi, neu. secun. Latine, propria manu scriptum ab ἀυτορ & γραφω scribo, Handtschrifft/Ręki swoyey zapis.
Automata orum, Co się sámo przes się rusza/iáko są zegary / & alia instrumenta Mathematica.
Authomatos, gen. com. Latine solus per se, Sam przes się ἀυτὸς ipse & νόμος Lex, Swieboda. Wolność.
Authomos gen. neut. Wolny Swiebodny. Sam sobie pan.
Autumo, as, penult. correp. Mnimam Szácuię.
Autumnus, mascul. secund. Jesień.
Autumnalis & Autumnale, Jesienny.
Autumnalia pyra, Jesienne grusski.
Autumnitas, antiquum pro Autumno Jesienny czás.
Auus, aui auo, mascul. secund. Stáry ociec/ własnie Dziad.
Proauus, Prádziad. tertius a patre,
Abauus, Práprádziad. quartus a patre. Tritauus & atauus, Práprádziádów ociec.
Auia, Stára mátká/własniey Babká.
Abauia, Tritauia, & Atauia, discriminis caussa addimus, Paternus uel maternus.
Auitus, ta, tum, Stárodawny/ne/ne. Od stárego oycá.
Auunculus nomen non est diminutiuũ significat matris fratrem, Wuy.
Auunculus maior, Stárey mátki brát/ Babczin brát.
Auxilium, lij, neut. secund. Pomoc.
Auxilium afferre alicui malo, Pomoc komu przećiwko iákiey szkodzie.
¶ Auxilia militaria, Pomoc ludźmi przećiw nieprzyiáćielowi.
Ope & auxilio alicuius, gubernari, Zić cżyiém nákłádem.
Auxilior, aris, Pomagam.
Auxiliaris, & Auxiliare, Vt, Auxiliaris, amicus, Przyiaciel ku pomoci.
Auxiliares copiæ, Auxiliares cohortes, Żołnierze ku pomocy posłáni.
Auxiliarij milites, Idem.
¶ Legiociarij autem milites dicuntur Własni álbo ći ktorzi ná swoy szkodę ciągną.

A ante X.

Axioma, tis. neut. tert. Latine pronunciatum, Proloquium, & Propositio apud Dialecticos, Piękna á foremna náka powieść prawdziwa / ktorey się nikt przećiwić nie może.
Vt, Veritas odium parit, significat etiam quod latine dignitas & amplitudo, Dostoyność/Wysokość.
Axis, mascul. tert. Oś v wozá. Też koniec á sredni punkt okręgu niebieskiego/ ná ktorych się wszistek świát obráca.
¶ Et pro cœlo accipitur aut pro polis mundi.
Vnde, Axis septemtrionalis, Szpicá ná niebie pułnocna.
Sic Axis austricus, Polus/álbo Szpicá/ Południowa ná niebie.
Axilla, Vide ALA.
¶ Item, Axis uel Assis, Tabulæ sectiles Gonty. Szkudły. A Plinio Assamenta uocantur, ut iam dictum est, differunt ab asseribus, hinc Coaxatio uel Coassatio, Pobiyánie domu/álbo też fás/kłód y ynszego naczinia domowego.
Axungia, æ, femin. prim. Wozowa máż Kołomaż. Smolá/álbo ynszá tłustość.
Axus, Macedonium, fluuius.

A ante Z.

Azana, Ætiopiæ regio ad sinum maris rubri Barbaricum.
Azotus, urbs Syriæ.
Inde Azotice Aduerbium, Po Azicku
Azymus, Vide ZYME, Nie kwászony.

B ante A.

BAbactes, Vinum ex nominibus Bachi.
Babæ, Apud Plautum pro Interiectione, Papæ. Admirantis, Hui/ Ey Ey yakie dziwy.
Babylon, femin. tert. pen. correp. Mesopotamiæ urbs seu Chaldeæ, Latine confusio seu translatio dicitur propter linguarum confusionem, Główne miasto w Chaldeyskiey ziemi.
Propter quam tota Mesopotamia & Assyria, Babylonia dicta est.
Babylonus & Babylonicus, a, um, Bábiloński.
Bacca, baccæ, femin. prim. Yágodá/ y ynszich drzéw owoc/iáko sa oliwy/winá/ y yne.
Et per similitudinem, Margarita, Perlá. Et Baccula, diminutiuum, Perełká. Yágódká.
Baccæ indigent oleo, Prouerb. Ma dosić á yeszcze więcey chce.
Ex baccis enim oliuarum, exprimitur oleum.
Baccatus, ta, tum, Adiectiuum, Vt, Baccatum monile, Perłowy kolnierz.
Baccifer, a, um Adiectiuum, Yágody rodzący.
Bacchar huius baccharis, siue Baccharis huius baccharidis, fe. tert. penul. cor. Herba, Niektórzy Korzenik zową/ ziele yest. Quidam absque aspiratione scribunt, Nardum rusticum quidam uo- lunt.
Baccha, Wino w Hispániey ták rzeką.
Et Bacchum genus uasis uinarij, Faśá wina.
Bacchus, mas. sec. Bóg winny/ to yest pijaństwá á obżárłośći/ Iouis ex Semele filius Baccha & Bacchis, Mniszká Bachusowá.
Bacchanal, uel, Bachanale, Mieisce ná ktorym Bachusowi święta święcono/ tez Swięto Bachusowe.
Bacchalia, liorum plu. num. Mięsopusty. ut, Bacchanalia uiuere, Rospustnie w obżárstwie y w pijánstwie żyć.
Bacchor, aris, ari, deponen. prim. Huczę/ Krzyczę/ Rospustnie żywę/ Mięsopustuyę.
Et per Metaphor. Szálenię.
Furere & Bacchari, Szaleć.
Bacchari in aliquem, Obrzucáć á miotáć się ná kogo.
Bacchata loca, in quibus est debacchatum, Virgil.
Composita, Debacchor, idem quod simplex, Szálenię.
Bacchicus, ca, cum, To co ku Bachusowi należy.
Bacchici mores, Rospustne obyczáye.
Bacchilus, la, lum, Possesiuum, Co ku Bachusowi przisłucha.
Bacchacia, Mięsopustowánie. Szaleństwa.
Bacchius, per Metric⁹. Constans, prima & postrema Syllaba longa, & duabus medijs breuibus, Notatur uero sic -⏑⏑-.
Bactes, nomen Bacchi.
Bachilio, Fluuius de Vincentinis montibus defluens, Calep.
Bactra, orum, neut. sec. Scythiæ prouincia ultra Assyriam a flumine Bactro cognominata, Ziemiá ták rzeką w Tátarzech.
Bactrianus, a, um, qui ex Bactris est.
Baculus, masculin. secund. uel, Baculum, neut secund, Kiy.
Bacillus, diminutiuum masculin. secun. & Bacillum neut. Kiyek.
¶ Vnde Imbecillis, la, lum, Vel, Imbecillis, & hoc, Imbecille, Mdły.
Imbecillitas, Mdłość. Krewkość.
Badius color, id est, Phœniceus siue spadiceus, Vnde, Badius equus, Cysowáty koń/ álbo Gniady.
Badizo, as, are, Græco uerbo usus est Plautus, pro, ire insolenter.
Baiæ, baiarum feminin. Plural. tantum, Campaniæ oppidum.
¶ Vnde Baianus, a, um, Yeden z tám tey ziemie.
Baiulo, as, are, Actiuum prim. Noszę.
Baiulus, baiuli, Nośiciel,
Balena feminin. primæ. Cetus. Wieloryb.
Balanus, masculin. secund. Żołądź.
Et per similitudinem dicitur, Id genus quod alui subducendæ subditur, Czopek ktory bywa w zádek wetkniony/ dla przepuszczenia żywotá áby stolec ktomiał. Suppositorium, uulgo dicitur, & quicquid formam glandis habet.
Vnde pro uirga uirili etiam accipitur, Táyemny członek męski.
Proprie tamen de palmulis siue dactylis dicitur, Dáktilowy orzech/ ex quo unguentum exprimitur.

Balanatus,ta,tum, Takiem oleykiem pomázány.

Balanius.a,um, Quod ex hoc unguento constat.

Balanites tæ,mascul.gene.Nomen gemmæ.

Balanites linitis, fem.gen. Rodzay nieyáki Kástanów

Balo,as,are,neut.prim. Dicuntur oues, Bekam yáko owcá/ wrzeszczę.

Balatus,Bekanie/ Owczi wrzask.

Balatro,onis masculin,tert. Płoto/ álbo/ próch który do trzewika/ álbo/ bótów przystaye. Metaph. Homo uilis, Szuyá. Niczemny człowiek.

Balbus,ba,bum, Który nie może dobrze mówić/który się záyąká álbo Bálbod náko niektórzy mowyą. Inde Prouerbium. Balbus,balbum rectius intelligit, Głuchy rychley się s gluchem zmówi.

¶Balbe, Aduerbium, Vt Balbeloqui Mowić záyąkáyąc się.

Balbutio,is,ire, Záyąkam się/ álbo / prętko mówię.

¶Balbucinari, Calep.ex Cicer, pro balbutire.

Baleates,gen.fem.Duæ Insulę iuxta Hispaniam,quæ nunc Maiorica & Minorica dicuntur, Dwie wyspie w Hispaniey.

Balearis,e,& Balearicus, a,um, Adiect.

Balista,æ,femin.prim Kuszá álbo/ dziáło wielkie którym mury tłuką á Miast dobywáyą.

¶Manubalista,Ręczna kuszá.

Balistarium,Mieysce gdzie dziáłá chowáyą

Balneum,ei,neut secund. Łáźnia.

Balneæ,arum,in plurali, Pospolita łáźnia álbo/ Cieplice. Balnea Herculana, Prouerbium.

Balneator,orum,comm.gen. Licet (Vt ait Seruius) Petronius usurpauerit, Balneatricem, Łáziebnik. Dicitur etiam Balneum & Balneæ.

Balnearius,a,um, Adiectiuum, Łáziebniczy/ łázowe

Balneolum,diminut. Łázienká.

Balsamum,neut sec. Drzewo Bálsámowe.

¶Opobalsamum, Sok bálsámowy.

¶Xilobalsamum, Bálsámowe drzewo.

Balsaminus,a,um, Vt, Balsaminum oleum, Bálsámowy oleyek.

Bambia,species oliuæ.

Baltheus,maſ sec.in plur.Balthea, Szeroki pás/álbo/ Trémá.

Baptiso,as,aui, Krzczę/Pogrążam. Venit enim a Græco uerbo βαπτω, id est, immergo , eo quod ibi in mortem Christi pro nobis passi mergimur, in ablutionem peccatorum nostrorum,

Baptismus,mascul.sec. Krzest. Pogrążánie.

Baptista,æ,mascul prim,Krzciciel.

Baptisterium,neut.secund. Krzesnicá/ álbo/Krzcielnicá.

Bamphia, taberna tinctoria, Dóm fárbierski.

Baphicus,a,um,Latine Tinctorius, Vt, Coccus Baphicus, Granum tinctorium, Yágodá którémi szárłat fárbuyą.

Baratrum,tri,neut sec. Wielka głębokość/ Piekło. Et pro uoragine, Przepáść.

Baratrum etiam refertur ad alia , ut ad meretricem quæ omnia absorbet, Inde Prouerb.Charybdis baratrum, In hominem maiorem in modum edacem,bibacem,& helluonem, Zárłok/ Piyánicá.

Barba,barbæ,feminin prim, Brodá.

Barbatus, Brodaty.

¶Imberbis, Bez brody Golowąs. Barbatenus Philosophum dixit, Cicero, Mędrzec ále tylko brodą nie rozumkiem. Barba non facit Philosophum, Brodá nikogo Philosophem á mędrcem nie czyni.

Barbitium, idem quod Barba.

¶Barbatulus diminutiuum, Który máły bródkę ma.

Barbula,feminin.prim. Bródká. Barbula hircina, Kozia brodá/ Ziele yest

Barbarus,masculin secund, Gruby/á nie luby w swym yęzyku,

¶Barbarus & Disertus contraria.

Barbarus, Tez Niemy. Semiagrestes ac barbari, Dziky á głupi Barbarus succus, Plin.id est, Alienus a sua natura. Sordida & barbara, Plugáwa á gruba.

¶Barbari etiam dicuntur, Którzy nie są Żydowskiego/Greckiego y Łácińskiego yęzyká umiętni,

Barbaricus,ca,cum, Fere idē quod Barbarus, Græci olim omnes alios populos barbaros uocabant, Et Item Romani,qui non essent Latini.

Barbaralexis, Nie łácińskie słowo.

Barbarismus , Gdy nie wedle záchowánia łácińskiego yęzyka kto pisze / álbo/mówi.

Barbaries, Grubość/ Nieobyczáynosć.

Barbaricarij Alciato sunt, qui barbaricas uestes intexunt, uarijs rerum formis, Wyszywácze Háftarze/ Tkácze.

Barbaria, Barbarorum Regio est.

Barbarica, orum, neut. secund. sunt pauimenta quæ & subtegulanea uocantur, ex testis tusis, rudere, & calce. Pauimentum, idem, Dno a náſzypowánie w domu.

Barbitus & Barbitum, Lener/álbo/ Lira gra yeſt.

Barbo, Genus piscis, alio nomine mulus dicitur, Toporek.

Barbocha, etiam genus piscis, Mientus.

Barce, femin, Miáſto w Africe.

Bardus, mascul. secund. Stultus, Głupi/ Nierostropny.

Bardoculus, mascu. sec. Hyſzpańska káppá/ v nas może być názywána Delia.

Baro, Wolny pan. Forτasis non latinum Dicitur tamen & Vir fortis.

Barunculus, diminut. Pánek.

Barrus, generis masculini, Elephas, Słoń.

Barrire dicuntur Elephanti cum ædunt uocem. Ryk Elefantów/ álbo/ Słoniow.

Barritus huius Barritus, Vox Elephanti, Ryk.

Basanites, Lapis ex qua fiunt cotes, Kámień który rozcynány ná osły.

Basculi, Populi Hispaniæ.

Basium, neut. secund. Cáłowánie.

Basiare, Cáłowáć.

Basiatio, Cáłowánie.

Basilica, Latine, Regia, Græci enim βασιλικὴν uocant, Sądowny dóm/ álbo/ Dwór.

Basilicus Adiectiuum, Basilica facinora, Królewskie vczinki. Basilicus status, Páński stan Basilica uita, Hoyne vżywánie Basilica nux, dicitur Iuglans, teste Plinio, Orzechowe drzewo.

Basilice Aduerbium, Regie & Basilice uiuere, Páńskim ſtanem ſie mieć Basilice ornatus, Páńsko przioch, dożony.

Basilicus, mascul. secund. substantiuum, Báziliſzek z rodzáiu wężów.

Basis, huius Basis, fem. tert. Latine, Sustentamentum dici potest, Podpora. Słup Filar/ ná którym co ſtoi.

¶Basis, też prawdá ſtolowa / ná którey miſy s potráwami ſtawiáią.

Basis, Firmamentum narrationis, Grunt á wßiſtká moc rzeczy á obrony ták w práwie/ iáko y w ynßich rzeczách.

Bassaris, is, uel Bassaridis, Sacrificium Bachi, Et, Sacerdos Bachi, Służbá

á offiárá ku czći Bachusowi. Nam Bassareus, est etiam cognomen Bachi, Przezwisko Bogá Bachusá. Hinc Bassarides.

Bassara, Locus Lydiæ, Et, Vestis genus.

Batauia gen. fem. prim. Ziemiá w nißßey ziemi Pomorskiey / álbo / ktorą Holánderską zowią. Erasmi Rotherodami patria.

Batauus, Holánderski/ Adiectiuum.

Batillus, mascul. secund. uel Batillum, Łopátá ogniowá ktorą węgle ogniſte wybieráią.

Batillum, Sierp álbo/ Kosá. Batillus, est etiam nomen adolescentis, Samij.

Battologia, femin prim. Wielomówienie Klektánie.

Batuo, is, batuere, Bić kogo rózgą.

¶Batuere etiam significat dimicare, Potykáć ſie s kiém.

Battus, mascul. secund. Ymię niektórego pásterza.

Batus, mas. apud Hebræos dicitur, Bath Est liquidorum mensura, sexaginta duos sextarios continēs, Idem quod Metreta, uel Cadus apud Græcos, Kuffa/ álbo/ Kádź.

Baubare, Lucret, dixit pro latrare, Szczekáć.

Bauli, Vicus inter Baias & Misenum,

Baxeæ, arum, femin. prim. Pántofle

B ante D.

Bdellium, neut. secund. Græce βδέλλιον, Rodzay czarnego drzewá w Báktriánie.

B ante E.

Beatus, ta, tum, Bogosłáwiony/ na/ ne. Opulentissima & beata ciuitas, Bogáte á dostáteczne/ y bogosłáwione miáſto w ktorym na wßem dobrze yeſt.

Beatus & miser contraria, Vt, Nihil ex omni parte beatum, Prouerb. Zadna rzecz nie może być bes przigány.

Beatitas, & Beatitudo, Bogosłáwieńſtwo.

Beate, Aduerbium, Szczeſliwie. Fortunnie.

Beatus etiam significat, Bogáty/ Fortunny.

Beo,as,are, Adiectiuum, primæ. Vbogosławiam. Vbogácam. Vweſelam.

¶Beatulus, diminutiuum.

Bebrycium, ſiue Bebryacum, Vicus inter Cræmonam, & Veronam.

¶Inde Bebryacenſis, Bebryacus,a,ū.

Bebrycia, alias, Bithynia.

Beelzebub, Báłwan. Obraz. In Accaron, & pro Dyabolo, ponitur.

Beelphegor, Idolum Moab, Báłwan/ Obraz Moabski.

Belgica, fe.p. Krąyiná we Fráncien/ od rzeki Rhenu nád rzeką Mátrona áż do morzá.

¶Et, Belgæ, Lud z tey ziemie yáko ſą Pikárćy. Brábáńcy/ y ini tamże.

Bellaria, orum, n, plu. tantum, Oſtátnia potráwa/ yako ſą wſzeláki e owoce/ y inſze potráwy/ ktore s ſérem dawáyą ná ſtół / po wſzyſtkich potrawách. Wet v dworu zową.

Et Bellaria, liberi patris, Vina dulcia,

Bellum, neut. ſecun. Woyna. Walká.

¶Bellum inteſtinum, & bellum ciuile, Domowa woyná. Bellum nauale & maritimum, Woyná ná wodzie/ albo/ ná morzu. Bellum Calamitoſum & Exitiale,

Bellum ponere, Przeſtáć walczić,

Bellum impendet, imminet, naſcitur, oritur, exardeſcit, fere eadem, Bellum conflare, moliri, parare, comparare, inchoare, iniri, incipere, fere eadem. Bellum denunciare, uel, indicare, Odpowiedzieć. Bellum ſuſcipere uel ſumere, Woynę począć. Bellum deducere, prorogare, trahere, alere, Przedłużáć woynę. Bellum ſeneſcit, Niſzczeye. Bellum ex bello ſerere, Liuius, Yednę woynę z drugiey wſzczináć. Prælium uero, Bitwá.

Bello, as, aui, neut. prim, Walecznik.

Vnde, Bellator, Woyennik. Walecznik.

Bellatrix, femin. tert, Bellatrix iracundia, Cicero.

Bellax, & bellicoſus, a, um, Waleczny/ náne/ Vt, Bellicoſiſsima natio, Waleczny naród.

Bellona, Bogini walek. Soror Martis,

Belligero, as, Vel, Belligeror, aris, Walczę. Woynuię. Bellare cum dijs, pro, naturæ repugnare.

Bellantur, pro bellant, dixit Virgilius

Dulce bellum inexpertis, Słotka tym woyná ktorzy w niey nie bywáli.

Bellicum canere, Claſsicum canere. Prouerbium, Trwożyć. Ná woynę wołáć. Ku bitwie wzywáć. Yako czinią trębácze ná woynie.

Bellum omnium pater, Prouerbium, W mōr á w woynę naywięcey nowin. Bello peracto machinas adferre, Prouerbium, Po obiedzie łyżká. Po ſmierći kádzidło.

¶Compoſita Rebello, as, are, Przećiwiam ſie. Odpieram,

Vt, Fortiſsime rebellauit ſemper, Cziśćie á mężnie odpierał záwżdy.

¶Rebellio, onis, femin, tertiæ. Odpieránie Sprzećiwienie. Nieposłuſzeńſtwo

¶Rebellis, le, Przećiwny. Odpiráyący.

¶Rebellium, rebellij, idem.

¶Rebellator, & rebellatrix, Verbalia, Przećiwnik. Nieposłuſzny.

Bellus, la, lum, diminutiuum, a bonus, Miły/ Dobrzuchny Nadobny. Też / wyborny. Vt, Bellus homo, Miły człowiek.

Bellus, diminutiuum, Miluchny. Wyborniuchny. Dobruchny Pięknіuchny.

Belle ualere, Dobrze ſie mieć.

Bellua, fem, pri. Beſtia, Dzikie á okrutne ſwierzę. Et per Metaphoram, ſeu conuitium, dicitur in hominem.

Belluinus, a um, Nieludzki. Okrutny.

Bellaoſ⁹, a, um, Ktory wiele źwierzu ma.

Lithuania eſt belluoſa, Litewska ziemiá ma rozmáyitego zwierzu doſyć.

Belluatus, a, um, Vt, Belluata tapetia, Opony ná ktorych zwierzętá wyſziwáne álbo wyttane ſą.

Belus, Krol tego imienia Aſſiryski. pater Nini.

Bellerophontis literæ, Prouerb. Vriaſzowe liſty To yeſt/ Ktory ná ſię liſty prziniesie

Benacus, ci, ma. ſe. Lacus Cardæ dicitur, Vel, Ciſalpinæ Galliæ, Yezioro w Lombárdiey/ Włoſzi zową. Laco di guarda.

Bendidia, Sacrificia & Feſti dies, apud Thraces, Ofiary y dni ſwięte v Thraków.

Bene, Aduerbium, a bonus formatum. Dobrze Cziśćie, Bene ambulato, dobrze chodź. Dijs bene iuuantibus, S Bożą pomocą. Bene & fœliciter euenit, Dobrze ſie ſtáło. Ita me dij bene ament, Y bóg day bych ták zdrów był. Bene audire, Dobrą sławę mieć. Bene conuenit inter eos, Dobrze ſie zgadzáyą. Bene habere, Być zdrowym. Bene mereri de aliquo, Dobrze ſie komu záchowáć. Beue uelle alicui ex animo, Życzić komu wſzego dobrego/ z prawego vmysłu. Bene doctus, Dobrze vczony. Bene ante lucem, Dobrze przed dniem. Bene & nauiter impudens, Bárzo niewſtydliwy. Bene longinquus dolor, Długo trwáyąca boleść.

Beneuen-

Beneuentum, neut. secun. Miásto w Kámpániey.
Benignus, a, um, Dobrotliwy/wa/we. Liberalis, Beneficus idem, Benigna tellus, Drodzáyna ziemiá. Benigna manu, Szczodrze.
Benignitas, Liberalitas & Beneficentia, Dobrotliwość.
Benigne, Aduerbium, Dobrotliwie. ut, Benigne audire aliquem, Dobrotliwie kogo słucháć. Benigne & Liberaliter idem, Sicut e diuerso Maligne prebere, Nie z dobrey woley dáć. Benigniter Aduerbium pro benigne, antiquum, Nonius.
Benna, æ, Lingua Gallica, Kárá. Kolásá. ¶ Inde Combenbones, Ktorzy ná Kárze sie wożą.
Berecynthus, mascul. secun. Górá/y Miásto w Frigiey.
Berecynthia, Bogini Cybele.
Beronice uel Berenice, gen. fem. Królowa Egyptska też córká Herodowá Weronika Item Beronices crines septem stellæ ad Leonis caudam, ueluti in triangulo collectæ, Sipont.
Bero, onis, mas. te, Wór. też wielka Káletá.
Beryllus, ma. & fe. secun. Drogi kámień.
Bes, Vide supra AS.
Bestia, femn. prim. Nieme źwierzę. Bestia. bestiam nouit, Prouerb. Zna swóy swego/ wunecżny ciotczonego.
Bestiola diminutiuum, Zwierzątko.
Bestialis, ale, Zwierzecey/ Dźiki.
Bestiarius, Ktory sie z niememi źwierzęty obchodźi. Bestijs obijcere, Zwierzętóm podrzucić áby był ziedzón.
Beta, femin. prim. Herba quæ in hortis crescit, Ćwikłá. Dicitur etiam Bleta & Betacius ac Betacium.
Betaceus. a, um, Ćwikłány/na/ne.
Betiso. Mdły yestem yáko ćwikłá. Sed Beto, tis, est, Eo, is, itere.
Betis, ma. te. Rzeká w Hiszpaniey w Gránácie Vnde, Betica, Ziemiá á kráyina ktorą Gránátą zową.
Beticus, a, um, Vt, Beticus color, Brónátna á ciemna fárbá yákoby ćwikłá.
Beto, tis, ere. id est, Vado, Ydę. Verbum obsoletum.
Betonica, cæ, fem. p, Bugwicá. Herba est.
Betula, fem. prim. Brzozá. Arbor est, Vnde Betulaceus. a, um, Brzozowy/wa/we.

B ante I.

Bias gen. mascul. Yeden mędrzec z siedmi mędrców Greckich.
Biblion, gen. neut, Latine Liber, Xięgi.
Bibliopola, pen. pro. Bibliopola Xięznik Krámarz ktory xięgi przedáye.
Bibliopoleum, penult. prod. Budá w ktorey xięgi przedáyą.
Bibliotheca, Gmách w ktorym xięgi są/ álbo komorá do chowánia xiąg.
Bibliographus, Latine Librarius, Ktory xięgi przedáye.
Biblia, orum, plura Libri sacri, per Antonomasiam, Bibliá.
Bibliotecalis copia, Obfitość/ moc xiąg.
Bibo, is, bibi, bibitum, neut. tert. Piyę. ¶ Bibax, & Bibosus, Opiły. Vt, Bibere mandata, id est, Potando obiuisci, Plaut. Bibere aure, id est, studiose audire. Horatius, Bibere more Græco, Wiele pić.
Bibitur, Impsonale, Piye się. Bibere Elleborum, Prouer. quo significatur aliquem insanire, & opus habere ut bibat Elleborum, quia hæc herba abstergit & sanat multa capitis uitia.
Bibaculus, diminutiuum, Piyániczká. Et Bibulus, a, um, idem.
Bibula charta, Pápir ktory przebiya. Bibula harena, Piasek w ktory wodá hnet wsiąknie.
Bidental, alis, neut. tert Kośćioł/ álbo mieysce ná ktorym ofiárowano owce/ gdy grom ná dóm vderzał
Bidens, dentis, Owcá dwuletna/ álbo też ine bydlę ku ofiárowániu godne.
Bidens, Fossorium rusticorū, Grábki żelázne/ álbo drewniáne o dwu zębu/ ktoremi z wozá gnóy śćiągáyą.
Biduum, ui, neut. secun. Dwa dni. Biduanus, a, um, Dwudzienny. Bidui castra aberát, Woysko leżało ná dwu dniu yázdy
Biennis & Bienne, Dwuletny. Biennium, biennij, Dwie lecie.
Bifariam, Dwoyáko. Sic, Trifariam, Troyáko. Multifariam, Rozmáićie. Omnifariam, Wszelákim obyczáyem/ álbo Sposobem.
Biferus, a, um, Adiectiuū, ut bifera arbor Drzewo ktore yednego roku dwa kroć rodźi
Bifidus, a, um, Ná dwie częśći rozćięty álbo rospádły.
Bifidatus, Adiectiuum, idem Biforis, & hoc bifore, ut, Valuæ bifores, Bramy ze dwoyem podniesieniem/ álbo ze dwoyemi drzwiámi/ Też/ z zwodem/ yáko niektorzy mówią.
Bifrons, tis/ com, tert, Dwoczelny/ to yest/ ktory ma dwie czele/ álbo twarzy. Iani.

Epitheton est, Iani bifrontis.
Biga, Bigæ, & Bigæ, arum, Kárá. Wós. Kolasa / w ktorey dwá koniá robią / Wasszny wozek zowią drudzi.
Sic, Quadriga, Czug woźników czworakich. Item & currus ipse quadriga dicitur, Kolebká / álbo rydwan w ktorym cztery konie robią.
¶ Dicuntur etiam equi biiuges uel biiugi, & quadriges, Konie tym sposobem zaprzężone.
Bigatus, a, um, Vt, Bigatum argentum, Grosz / álbo / ynsza moneta / ná ktorey wos / a kará wybita iest / quod bigas impressas habet. Bigati equi, Dwa konie pole siebie robiące.
Bigamus, mas. se. Qui duas duxit uxores, a quo Bigamia, ipsa conditio. Sipont.
Bigemmis, Vitis quæ habet duas gemmas.
Bilanx, femin. tert. Instrumentum quo res in lancibus ponderantur, Wagi / álbo / Szale kramne.
Bilbilis, Miásto w Hiszpaniey.
Bilibris, huius Bilibris. Rzecz ktora w sobie dwá funty ma / álbo / wazi dwa funty.
Bilibra, bilibræ, idem.
Bilinguis, & hoc bilingue, om. ter. Ktory vmie dwá yęzyki. Et Metaph. Niestáły / Niestatecżny / Odmienny.
Bilis, huius bilis, fem. tert. a Græcis dicitur Cholera, Żołć
¶ Bilis atra, Melankolia. Bilem alicui mouere, Rozdráznić á rozgniewáć kogo.
Bilis, adiect. Cholericus, Koleryk. Gniewliwy. Iadowity.
¶ Aliquando Metapho. Bilis pro ira accipitur.
Billix Adiectiuū, Vt, Billix lorica, Páncers dwoyáki / albo sowity.
Bilis, apud Afros semen humanum, humi perfusum, Fėstus.
Bimater, Epithet. Bachi ex Semele & femore Iouis geniti.
Bimembris, & hoc bimembre, om. ter. Ktory ma obadwá człónki.
Bimestris & hoc bimestre, Adiectiuum Dwomięsięcżny. Dwomiesięczny.
Bimensis, huius bimensis, Idem.
Bimus, a. um, Dwuletny. Bima die, Iurisconsulti, Pro tempore duorum annorum.
Bimulus, la, lum, dimin. idem.
¶ Sic Trimus, Trzyletny. Quadrimus Czworoletny.

Bimatus, huius bimatus, Czás o dwu lát.
Bingium, oppidum infra Moguntiam in Germania, in ripa Rheni.
Bimus, adiectiuum, a bis, idem significat quod duo, Sed frequentius usurpatur in plurali, binæ & bini, Dwá a dwá. Binas accepi literas a te, Dwoyem listy wziął od ciebie.
¶ Et ad distributionem pertinet. Vt, Dedit singulis militibus binos florenos, Podárował káżdego po dwu złotych. Secus est si dico, Dedi duos florenos Dał dwá złote miedzi wszystki.
Binarius, a, um, Dwoyáki / ka. kie.
Binoctium, id est, Duæ noctes, Dwie nocy.
Binonimus, Ktory dwoye imię ma, Binomius, idem.
Bionæi sermones, Prouerb. id est, mordaces, Vszczypliwe słowá.
Bipalium. In, neut. sec. Instrumentum ad fodiendum, Motyká álbo / łopáta do kopania.
Bipalmis, & hoc bipalme, Dwie dłoni ná szerz.
Bipatens, Adiecti. Na obiedwie stronie otworzony.
Bipennis, fem. tert. Topor / álbo / Halábart / álbo / Siekierá ná obie stronie ostrze mayąca.
Bipartio, siue bipertior, tiris, tiri, depo. quart. Na dwie częsci rozdzielam.
Bipartito siue Bipertito Aduerbium, Vt Signa bipartito conferre, We dwoyę sie potykáć. Fit bipartito, Dwoyáko bywa.
Biparia, quæ bis peperit, Calep. sine authore.
Bipes omn. tert. Ktory má dwie nodze. Bipedum nequissimus. Prouer. Łotr nád łotry.
Vnde, Bipedalis, le, Et, Bipedaneus, a, um, Na dwu stopu w dłuzi.
Biremis, Łodz / Okręt / álbo / Násad, o dwu rzędzich wiosł.
¶ Sic Triremis, W ktorey są trzy rzędy wiosł / Et, Quadriremis, O czterech rzędzich wiosł.
Birotum, Genus uehiculi duas rotas habentis, Calep. Dwokole.
Bis, Aduerbium numeri, Dwá kroć, Bis in anno, Dwá kroć w rok. Bis terq; dwá y trzy kroć. Bis deni anni, Dwádziescia lát. Bis septeni, Czternascie. Bis tanto ualeo quam ualui prius, Dwá kroć sie teraz liepiey mam / nizli pierwey. Bis sex, Dwánascie, Cibus bis coctus, Potráwá

powtóre warzona / álbo / grzána. Bis dat qui cito dat, Prouerb. Gdy kto rychło á s dobrą wolą co komu vczini á da wdzięczniey bywa / niźli gdy się da długo prosić.
Bisaltæ, Populi Scytici dicuntur.
Biseta, Porca dicitur, a cuius ceruice setæ bifariam diuiduntur, Festus.
Bisextus siue Bissextus, Czwarty á dwudziesty dzień xiężyca Lutego / który w przestępnym roku dwá kroć bywa liczon. Ingeminatur enim in calẽdario syllaba sic, pe, trũ, trũ, uel, ut alij faciunt, math, math, i, am, officito, &c. Fitq; hoc singulis quoq; annis, dum scilicet annus cõpletur. Quilibet enim annus habet 365. dies & 6. horas, Iam quater sex faciunt 24. horas, quæ constituunt unum & integrum diem, hic dies qui ita per 4. annos accreuit intercalatur seu interponitur, inter Petri & Mathiæ festum in mense Februario, habetq; tum Februarius 29. dies & annus 366. dies.
Bison, tis, masc. tert. Báwół / álbo / ynszi Indijski woł.
Bistones, gen. masc. pen. corrept. Lud w Tráciey.
Bistonis, Yezioro y kráyiná támże.
Bistonius, a, um, Yeden z tamtąd / álbo / ku temu tám należący.
Bistonia, Tracia dicitur.
Bisulcus, Adiectiuum, Ná dwie części się dzielący. Vt, Animalia bisulca, Bydlętá które rosczepione kopytá mayą / yako woły y yne.
¶ Huic contrarium est, solidus pes, Et, Bisulcus pes.
Bithinia, fem. pri. Kráyiná mnieysza Asiey pográniczna Gálláciey / Misiey y Páfláǵoniey.
Bitumen, neut. tert. Kliey.
Item genus cretæ, quod si quando accenditur extingui non potest, quia est de natura sulphuris. Calep.
Bitumino, Kliię / álbo spoyam wespołek tákową kretą. Crescit autem in India & Babylonia.

B ante L.

Blandior, iris, iri, dep. quart. Pochlebuyę. Blandiri sibipsi, Kocháć się sam w sobie. Blandiri uitijs alicuius, Pozwaláć ná złe vczinki komu. Blandiri dicuntur etiam animalia.
Blandus, a, um, Łágodny / na / ne, Miły.
Blanditiæ, arum, Pochlebstwo. Blanda oratione falli, Pięknemi słowki być zdradzon. Milites blando appellando sermone delinire, Zołnierze a rycerski lud nadobnemi słowki vymić á vłagáć. Vocare aliquem blanda uoce, Lu..o á łágodnie kogo záwołáć.
Blande, Aduerbium, Łágodnie / Nadobnie. Blande & benigne hospitio excipere, Wdzięcznie á ochotnie kogo w dóm przyiąć. Blanditer aliud Aduerb.
Blandimentum, idem quod Blanditiæ. Blandimenta plebi dare. Potuszić dobrze pospolstwu.
Blandiloquus, Który łágodnie słowká vmie dáwáć.
Blandiloquens, Idem.
Blandiloquentia, Pochlebstwo / Łagodne mowienie.
Blandiloquentulus diminut. Exprimere nummulos in aliquo blandiloquentijs, Wyłudzić ná kiem pieniądze łagodnim mówieniem. Blandifico, blandifatio, Calep.
Blandusia, Sabimensis agri Regio, Horatij patria.
Blapsigonia, Prolis detrimentum, morbus est apum, Niemoc nieyáka pszczelna gdy się nierlodzą / á βλάπτω noceo & γονὸς fœtus.
Blascorum insule, in Rhodani hostio, alias Metina.
Blasphemo, as, are, act. prim. Bluźnię.
Blasphemus, Bluźnierz.
Blasphemia, Bluźnierstwo. Blatio & blatero, as, aui, Szczebiecę / Klekcę. Blaterare sermone, Klektáć / álbo / yęzykiem prożno mówić.
Blatero, onis, Wielomowny / álbo klekot / yáko niektórzy mowią.
Blatta, tæ, Mól / robák który száty kázy, a βλάπτω noceo.
Blatta etiam ponitur pro purpura. Vnde Blatteus, a, um, Purpurowa máść álbo / szárłátowá fárbá.
Blattaria herba est, quam & herbascon uocant.
Blax, cis, com. tert. id est, Tardus, Stupidus, Prostak / Dubiel też zową. Inde Prouerbiũ, Blace inutilior, Niczemny.
Blesus, a, um, Który nię może wymáwiáć słów / szepielak niektórzy zową.
Blesulus diminut. quidam per æ diphtongum scribunt.
Blitum, uel blitus, uel blætum, indiferenter dicitur, & Græce & Latine insipidum

ſipidum holus, Zieleyeſt. Inde, Blatteus a,um, Nieſmáczny / Niewdzięczny.

B ante O.

Boa boæ, Wodny wąż.
Boarium, neut. ſe. Wołowy / álbo Bydlęcy huk / álbo Ryczenie.
Boarium forũ, Wołowy álbo bydlęcy targ.
Boarius, a, um, Co ku wołowi należy.
Boalia, Ludi, qui bobus peragebantur inferis conſecrati, Sipont.
Bohemia, fem. prim. Czeska Ziemiá.
Bœocia, fe. pri. Krayina w Grecyey / nunc Ducatus appellatur.
Boletus, maſc. ſ. Rydz.
Bolis, huius bolidis, maſc. ter. Latine iaculum, Bełt / álbo Strzáłá też kula nieyáká którą w wodę ná ſznurze puſzczáyą / bierząc miarę yako głęboko.
Bolus, Sztuká káżdey rzeczy. Item Iactus, Rzucenie. Bolum e faucibus eripere, Sztukę chlebá / álbo ynſzey rzeczy komu z gārdłá wydrzeć.
¶Itẽ, Bolus, Metaph. yáki ſmáczny kęs.
Bombarda, cũ re dictio noua, Ruſznicá
Bombus, maſc. ſec. Dźwięk / álbo ſzum od pſzczół / álbo / od trąb.
Bombax, Aduerb. Negligenter.
Bombilis, Vermis fit ex ſpeciæ erucæ unde Bombyx naſcitur.
Bombyx, bycis, maſc. tert. Robak ktory yedwab przędzie.
Bombycinium, pen. cor. Szátá yedwábna.
Bombycinus, a, um, Yedwabny / na / ne.
Bonaria, Maris tranquilitas.
Bononia, Vrbs Italiæ, Miáſto we włoſzech.
Bonus, a, um, Dobry / ra / re. Vt, Bono animo iubere aliquem eſſe, Dobrze komu tuſzić. Bono animo aliquid dicere uel facere, Vprzeymie a życzliwie co mówić / álbo czinić. Bona forma, Piękna oſobá. Bona pars ciuium, Więtſza część mieſzczan. Bonis & malis auibus, Fortunnie y niefortunnie. Bonus Poeta, & Orator non malus, Dobry Poetá y wymowca nie podły. Bonus nuncius, Dobry poſeł. Bona uenia id a te peto, Zá dobrą wolą twą o to cie proſzę.
Bona uerba quæſo, Niẽ tuſz / álbo / nie ſądź ták źle / lepiey mów proſzę cie Bone uir, per contemptum aut deriſionem dicitur, Ty dobry mężu.
Bona, orum, ſubſtantiuum, plurale tantum, Wſzyſtki zwierſchne dobrá. Bona patria, Oyczyſte dobrá Boni conſulere Zá dobre przyiąć. Bona fide, Krómzdrády, Wiernie. Bona uenia dicere, S dozwoleniem mowić. Boni paſtoris eſt tondere pecus non deglubere, Prouerb. Dobry páſterz ná wełnie / álbo ná mleku ma przeſtáwáć / á nie z skorey odzieráć. Bonus e pharetra dies. Prouerb. Fortunny dzień Bonæ leges ex malis moribus procreantur, Prouerb. Dla złoſliwych vczinków dobre prawá wynáleziono. Bo by nie trzebá żadnych praw kiedyby wſzyſtcy ludzie dobrzi byli.
Bonitas, fem. tert. Dobroć. Vt, Bonitas ingenij tui, Przyrodzona dobroć twoyá. Bonitas ac ſimplicitas mea tibi malo fuit, Górſzileś ſię z moyey dobroći.
¶Bonitas, etiam in herbis dicitur, ut Bonitas agrorum, Plodna á vrodziwa rola.
Boo, as, are. Ryczeć yako wół. Beo, is, re, neut prim. & tertiæ, Antiquum pro beare.
Boarius Adiectiuum. Vt, Boarium forum, Wołowy targ. Inde, Reboo, as, are, compoſitum.
Boreas, Vide ſupra AQVILO.
Boreus & Borealis, Adiectiuum, Pułnocny.
Boryſtenes. Fluuius Scythiæ, Niepr ktōry przez Ruś ciecze. Inde Boryſtenide Populi Scythici.
Bos, uis, com, tert. Wół. Datiuus & ablatiuus plurales, bobus per ſyncopã facit, & more ueterum bubus.
Bos Luca ſeu Lucana, Veteribus Elephantus dicitur.
Bos patulus, Plaut. id eſt, Late patentibus cornibus.
Bos aliquando genus monetæ ſignificat. Ideq quia apud maiores bouis aut ouis formã & imaginem numiſmata ferebant, & inde etiam uenit appellatio pecuniæ.
Bos in lingua, Prouerb. Przypowieść przeciwko tym ktorzy dla przedárowania nie mowią prawdy.
Bouinus, a, um, Et Bouillus, la, lum, Wołowy / wa / we. Bouilli oculi, Wołowe oczy.
Boarius, a, um, Forum boarium. Wołowy targ.
Bouile, & bubile, Wołowy chlew / álbo / oborá.
Bouinor, id eſt, Conuicior, Łáyę / Rzucam ſię ná kogo.
Bouinator, id eſt, Cõuiciator, Bluźnierź Przeklinayący.

¶ Bubulus, la, lum, Vt, Bubula caro, Wolowe mięso.
¶ Bubulcus & Bubsequa, Wolowy pástirz.
Bouatim, Aduerb, Ná sposob wołów/yákoby wół.
Bouile, plurale tantum, Miásto nie daleko od Rzimu.
Bostar, Wolownia/Stáynia gdzie woły stawáyą.
Boschis, chidis, fe. tert. Wszelákie ptástwo/ które w klatkę sadzáyą/ku wabieniu y karmieniu.
Bosphorus, pen. cor. Mare angustum, quasi boui transmeabile, Miáłkość morska nie dáleko od Konstantinopola/ gdzie Asia od Europy tylko ná piący stay od siebie są. Et hic Bosphorus, Tracius dicitur. Alter, Cimerius Bosphorus, Bágno v morzá które Meotskim zową. Mæotis palus.
Botrus uel Botrys, Racemus, Grono cále yagód/ á zwlaszcza winá.
Botryon & Botryo diminut. Græcum, idem.
Botryon, etiã Konfekt z winnych yágód vczyniony.
Botrys, Herba, Ambrosia, Yeleni korzeń.
Botrytes, Nomen gemmæ.
Bostrichites, Gemma quædam.
Botulus, masc. se. Kiełbásá.

B ante R.

Brabeum, uel, Brabium, neut. sec. penul. prod. Kleynot który ná grę/ná zawod/álbo/ná zbiyánie z koni sadzą.
Brabeuta, uel, ut alij scribunt, Brabeutha, latine designator, Iudices spectaculorum, Græcis dicuntur Brabeuthæ. Ten komu kwiernej rzece základ/albo kleynot zákládány polecáyą/aby on rozeznawał kto wygrał / á kleynota godnieyszi yest.
Bracca, æ, fem. prim. Łázienne odzienie/ Femuraly.
Brachatus siue Braccatus, Femuraly noszący/ adiectiuum.
Brachium, neut. secund. Rámię aż do łokciá.
¶ Lacertus, Rámię od łokcia / aż do ręki. Cohibere brachium, Vśmierzić kogo. Obiurgare, Łágodnie kogo karáć.

¶ Brachia etiam pisces habere dicuntur.
¶ Item Brachia in arboribus sunt, Gáłęzi/Rózgi. Brachium maris. Odnoga morska. Brachium Istulę, Odnoga wisłna. Brachia montium, Poległość gor/gdy sie dáleko rosciągáyą / álbo rozwloką góry.
Brachiale substantiuum, in plurali, Brachialia, Zárękawie/ też vpominki które ná ręku noszą.
Brachialis & hoc Brachiale, To co ku rámieniu należy.
Brachiatus adiectiuum, ut Brachiata uinea, Winnicá która wielkie á szerokie ogrody ma. Brachiata arbor, Gáłęzisie drzewo.
¶ Brachiolum etiam inuenitur in sacris diminutiuum.
Brachycatalecton metrum cui desunt in fine syllabæ.
Brachylogia, latine Breuiloquiũ, Skrocona rzecz álbo mowá.
Bracmanæ, gymnosophystæ, Et Philosophi apud Indos, Philosofowie Indeyszczy.
Bractea Bracteæ, fem. prim. Cienka bláchá bądź ze złotá/ ze srebrá / álbo z żeláza. Lamina alias dicitur.
Bractearius, Blechownik / który ze złotá álbo ynszego żeláza bláchy kuye.
Bracteator, idem.
Bracteatus, ta, tum, Bláchámi obłożony.
Bracteola, diminut. Miękusieńka á cienká blászka. Vt, Bracteola auri. Piana złota.
Bragada, gener. mascul. Rzeka w Afrycę przi mieście Vtyka rzeczonym.
Bragodurum, Ciuitas in Rhetia primaria, Germanice, Rockenburg.
Branchos, Chrápká. Artericum alias uocant.
Branchiæ, arum, Rybie skrzelle.
Brassica, brasicæ, fem. prim. Czarna kapustá. Iármusz / álbo/ Brostiew/ Kreiczowo lekarze. Brassica capita, Wyrscholki/álbo głowki Kapustne / álbo / Brostkiowe.
Brauium, Vide BRABIVM.
Brephotrophia, æ, femin. prm. penultima prod. Latine paruulorum hospitalia in quibus infantes expositiij, & pupilli aluntur a βρέφος infans & τροφὴ educatio, Sirotny dóm, álbo/Szpital dziecinny.

Breuis & hoc breue, Krótki. Breue æuum & fragile, Krótki wiek á nędzny. Breuis exigua & depreſſa aqua, Miálka wodá. Breuis commendatio, Krótkie zálecánie. Exiguum uitæ curriculum & breue. Zywot tego ſwiátá máły á bárzo krótki.

Breuibus aliquid dicere & agere. Prętko ſie odpráwowáć.

Breuitas, is, fem. prim. Krotkość.

Breuia, Breuiorũ, Mieyſcá gdzie miálka wodá yeſt / Brody.

Breuis, gen. maſ. ſubſtantiuum: uel hoc breue breuis, Regiſtrek.

Breue ſignificat etiam id quod uulgo dicitur, Bulla, Liſt / álbo Przywiliey. Inueſtitura, Ná duchowny chleb / á zwłaſzczá ná Biskupſtwo.

Breuiarium, rij, neu. ſec. Græce Epithome, Latine, Compendium ſummariũ Summá ktorychkolwiek rzeczy / krótkiemi słowy ogárniona. Skrocenie.

Breuiloquens, Máłomowny.

Breuiloquentia & breuiloquiũ, Krótkie mowienie.

¶ Breui ablatiuus ſubauditur tempore, W krótkim czáſie. Breui conficere aliquid, Prętko álbo ná krótce co ſpráwić.

Breuiter Aduerbium, Ná krótce.

Breuio, as, are, Wkracam.

Cuius compoſitum abbreuio, as, are, Skraczam. Hinc abbreuiator, Ktory co skraca. Et abbreuiatio, Skrócenie Okrócenie.

Briareus, gen. fe. Cœli & terræ filius Gigas 50. capitum 100. manuum Stoſzym niektorzi mówią Stwolin. Obrzim.

Britannia, Vide ſupra ANGLIA.

Britannicus & Brito. Yeden z Angelskiey ziemię. Britannica menſa, Prouerbiũ, Obfite á hoyne vżywánye.

Britanneum, deambulatorium, Marmoratum, Calep.

Brochus Adiectiuũ, idem quod Bronchus, Ktory krótkie wirschnie wárgi ma / á zęby dłuſſe dáleko wytknione / álbo ſpodnia wárgá nad wirſchnią záchodzi.

Brochitas Brochitatis, Wygłodánie trzonowych ząb. Pro ſenectute accipitur.

Bronchocœla, Tumor magnus & rotũdus in ceruice inter cutem & aſperã arteriam.

Bromius nomen ſeu Epitheton Bachi.

Bromus, Vitium ſegetis triticum imitans, Et Bromos, Owies. Plinius.

Bronte a Græcis tonitru dicitur, Grzmienie.

Bruchius & Bruchus. Zytna rdzá. Robak ktory ziele gryzie / niektórzi wąſienicámi zową á βρούκω, Rodo.

Brucum, Antiqui grauem dicebant.

Bronteus, Dictus eſt Iupiter a tonitru.

Broncia, Piorunowy kamień.

Bruma, æ, fem. prim. Obrocenie dnia y słońcá / mieſiącá grudniá. Ponitur pro Hyeme, Zima.

Brumalis, le, Czas zimi / zimny.

Brumæ ter dene apud Martialem, Trzydzieśći lát. Brumale frigus, Zimno. Brumales menſes, Pochmurne á nie weſołe dni zimnych mieſiącow.

Brupeo, pro ſtupeo antiquum, &c.

Brundulium, neut. ſec. Miáſto we włoſzech w kraynie Kala bryiskiey.

Bruſcum bruſci, Drzewo wzorziſte yáko flader / tez / zwierſchnia skora na drzewie.

Brutij, Italiæ populi ultimi, Siciliam uerſus.

Brutiani autem dicebantur, qui officia ſeruilia præſtabant magiſtratibus, Feſtus.

Brutus, ſtupidus, hebes, Nierośtropny. Niemy / opponitur rationali. Et Bruta fulmina, apud Plinium, Piorunowe vderzenie / ktore zadnemu nieprzepuſzczáto yeſt / nie ma nánikogo oſobliwego względu / wſzitki zá rowno ſtráſzy / álbo / ktorá bes wieśćy á błyskánia yednym rázem trząſnie.

Bruta tellus dicitur ab Horatio, Nieplodna rola. Bruta animalia, Nieme zwierzętá. Bruta arbor, Plinius.

Brutus, Własne imię yednego rodzáyu Rzimskiego.

Bruteo, es, & Bruteſco, Vnde Obbruteſco, Stawam ſie niemym / głupim.

Brya, æ, fem. prim. Rokicina / álbo / Chroſt z ktorego rózdżek ſatne ſczotki czinią.

Bryon, Pleśń / álbo / mech / ná ſtárych drzewiech gdy yákoby łuſki białe ná skórze ſie vkázują.

Bryonia, herba ziele ná ktorym korby yáko bánie roſtą.

Bryſea, Vrbs Aoniæ.

Briſeus nomen Bachi, Przezwiſko Bachuſowe.

Bryſſa, Wytłoczone yágody.

Bua, æ, femin. prim. Napóy młodych dziatek. Varro cum cibum ac potionem Papas & Buas uocent, & matrem Mammam, & patrem Tatam, Calepinus.

Bubalus, Báwół. Vide, BISONS.

Bubalus, la, lum, Adiecti. a Boue, Wołowy. Vt, Bubalum corium, Wołowa skórá. Item, Bubula caro, Wołowe mięſo. Vel, Bubula, abſolute etiam dicitur & Bubulcus, Vide ſupra in dictione BOS.

Bubaſtis, Ciuitas Ægypti & nomen Deæ quæ colebatur in Ægypto.

Bubbacio, Plin. 34. lib. cap. 14. Lapis qui in Cantabria naſcitur, non ille Magnes caute continua, ſed ſparſa Bubbacione ita appellant.

Bubetiæ ſiue Bubetij ludi, alias, Boalia dicti.

Bubeum, Genus uini, Feſtus, Bubleum alij legunt.

Bubinare, menſtruo mulierum ſanguine inquinare Feſtus obſoletum eſt.

Bubo, bubonis, ge. dub auis eſt, Puhacz. Bubonium uero Græce dicitur herba quo alias, Alibium & Inguinalis uel Stellaria/ Ziele które gwiazdką zową.

Bubones, Dymioná / álbo Dymienice.

Bubonocele, Wypuklina gdy komu yelito wychodzi w kroku.

Bucardia, Lapis bubalo cordi ſimilis.

Bucar, genus uaſis.

Bucca, fem. prim. Gębá / Vſtá. Policzki. Quicquid in buccam uenit, Co ſlinká przinieſie do gęby.

Buccea, uel Buccella, Sztuká dobra. Buccella panis, Sztuká chlebá.

Buccula, bucculæ diminutiuum a bucca, Gębká.

Bucco, bucconis, Oddmá / który nádęte á wypukłę policzki ma / yáko trębácze.

Bucculentus, a, um, Plauto ſignificari uidetur grandiore ore homo, uel malis plenioribus, Oddmá/ oddęte policzki máyący.

Buccina, Trąbienie ná ſzálámáyách y ná cinkach y ná innych trąbách.

Buccino, as, are, neut. prim. Gram. Trąbię ná cinkách/ álbo ná ſzálámáyách.
¶Ebuccinare, Chwálić Wysláwiáć.

Buccula, diminutiuum, a Boue, Jálowicá. Buccinator, Trębácz/ & Metapho. Wysláwiácz á Wychwalácz.

B ante V.

Buccula, pars caſsidis quæ buccam tegit, uel in qua defiguntur criſtæ in ſummo galeæ, Policzki v przilbice.

Bucētaurus, Nauis magna, Venetorum Sipont.

Bucephalus, li, maſ. ſec. Kōń ták rzekący wielkiego Alexándrá.

Bucephalon, Vrbs Italiæ, Latine, Bouiscaput.

Bucolica, bucolicorum, gen. neut. Xięgi álbo powieści w których páſterze o bydlęcych y innych chłopskich ſpráwách y ych robotach s ſobą rozmáwiáyą. Dicitur etiam Bucolicum carmen.

Bucolicus, a, um, Paſturski.

Bucolicon ſpecies, Panacis herbæ.

Bucerus, a, um, penult. correp. a boue. Ouidius.

Buceras herba, fenum græcum, Kozirożek/ ziele yeſt.

Buculus, li, maſc. ſe. Cielec/ álbo/ podrosły wáłaſzek.

Budas Heluetiorum fluuius, Germanice, Reuſz.

Buda, Vrbs Vngariæ, Budzin / Węgerskie miáſto/ teras pod Turkiem.

Budoris, Vrbs Germaniæ, Germanice, Heydelberg.

Budorum autem promontorium oppoſitum Salamini, Steph.

Bufo, bufonis, maſ. ter. Ogrodna żábá álbo ziemna.

Bugloſſa, uel Bugloſſus, fe. ter. Wołowy yęzik. Borrago, alij dicunt, Borag. Huius duę ſunt ſpecies, Altera domeſtica Borag. Altera ſylueſtris. Wołowy yęzyk/ álbo owczi yęzyk / yáko zową niektorzi.

Bugones a Græcis dicte ſunt apes, quoniam ex boue putrefacto naſci perhibeantur, Calep. Pſzczoły.

Bulapathum, Balapathi. Łopián/ Herba quæ etiam dicitur Lapa maior, Nam Lapa minor, Rzep.

Bulbus, bulbi, Leśny czoſnek/ trzemucha niektorzi zową/ y przitym wſzelakie ogrodne ziele / á korzenie które w okrąg roście á skorę ná skórze y ſupinę ná ſupinie ma/ yáko yeſt Cebula.

Bulbus agreſtis, Pſie ziele.

Bulboſus adiectiuum, Pełny ſupin / álbo pierza ná korzeniu / yáko ná coſnku.

Bulbine, bulbines, gen. fem. Herba, Plinius, Łuk leśny/ álbo dziki/ Łuk ziele yeſt.

Bule, gen. fem. Latine, Conſilium uel Senatus, Rada.

Bulentæ

Bulentæ, Senatores Decuriones, Rádni pánowie.
Bulga, gæ, fem. prim Tłumoczek skórzány sumki. Hippopera etiam dicitur quasi equi pera, Nam Græcis ἵππος equus.
Bulinia, Nienásycona łacznośc zbytna chćiwość ku yedzeniu.
Bulla, fem. prim. Bániecżká/ álbo nabłuszko w ktorym woniáyące rzecży ná szyi naszáyą. Erat apud ueteres insigne ingenuorū puerorum & triumphantium, Też bywał ná wodźie. Inde Prouerb. Homo bulla, id est, Vitæ caducę, uelut bullę. Item bulla, To yest/ náka łszczyca rzecz miedzi pięrostkámi panieńskiemi.
Bullatus, ta, tum, bullis ornatus, Tákiemi rzeczámi przioch dożony/ też nádęty/ pyszny
Bullate nugæ, Forenma lez.
Bullula diminutiuum.
Bullo, as, are, bullas facio, Bąbele czinię náko sie kiedy wody zruszáyą.
Bullio, bullis, ire, Wrę. Ebulire, Wykipieć
Bumamma & bumastos idem, genus quoddam Vuæ grossioris, Iagody nieyákie ktore ná wzrok ciekow rostą/ Nā βȣ particula augendi est apud Græcos, Et μάσος mamma. Cicek/ álbo sutek náko niektorzi mówią.
Bumelia, Rodzay nieyáki Iesionowego drzewá w Mácedoniey.
Bumelia, etiam Wielkie gáłęziste drzewo.
Bumastus, Vide supra BVMAMMA, Cicáty.
Bunias, adis, Wielkie yágody okrągłe.
Bunion, Bania, Herba quædam.
Buphonum, ni, herbæ genus quæ a bobus deuorata anginā procreat, eosq; necat quidam Chamelęontem uocant. Alij Cynozolon.
Buphtalmos herba, Wolowe oko/ βȣς bos & ὀφθαλμός oculus Græcis,
Bu apud Græcos augendi particula, Vnde multa composita, Vt, Bumastus, Bumelia uide supra.
Bupina, Wielkie prágnienie.
Bupodos, Wielkonóg.
Bupleuros, Ziele nieyákie rostące krómnaśienia dwie piędźi ná zwyż/ s długiem á s gęstym liśćiem.
Buprestis, is, femin. tert genus herbæ. Item, Genus uermis, Bąk ktory sie miedzi trawą chowa/ yádowity robak s długiemi nogámi/ we Włoszech/ woły przed nim uciekáyą á skaczą precz.
Bura, buræ, Króy, Buris etiam dicitur gen. fem. Rękoieść v pługá zákrziwiona.
Burchana, Insula in Oceano Germanico
Burdo, burdonis, masc. tert. Muł ktory sie z koniá/ y z osła rodźi.
Burgundia, Galliæ prouincia ea regio quam olim Sequani & Hedui tenuerunt, Hanc partim Germani partim Galli tenent, Burgundia.
Burgundio: Burgundczik.
Buris, Vrbs mediterraneæ Achaiæ.
Burrhus, a, um, antiqui dicebāt Ruffum Festus: Lisowáty. Burry, Quidam Byrrhum scribunt.
Burrhanicum, Genus uasis, Festus
Burrhanica, Lac sapa mistū, Mléko wárzonem moszczem záláne.
Busactores, Częśc Fryzyiskiey źiemie nád Rénem leżącey.
Busiris, Neptuni filius Deus lini creditus. Item, Tyrannus seu Rex Ægypti qui hospites immolabat. Item, urbs Ægypti, alias. Vrbs Solis & Thebæ dicta.
Bustum, neut. sec. Locus in quo cadauer hominis est ustum. Mieisce ná ktorym trupy palono.
Bustarij, Szermierze álbo gońce były, ktorzi v stárych ludźi przi paleniu ciáła nieyáką grę/ gońbę álbo szermowanie okázowáły/ v nas/ pácholek we zbroyi drzewo z koniá łamie przi pogrzebie.
Buteo, buteonis, mascul. tert. Genus accipitris.
Buthysia, magnū sacrificiū, uel, magnarū hostiarū, imolatio, Ofiará wydleca.
Buttubata, id est, Nugatoria. Nonius. Obsoletum, Mátactwá.
Butyrum, Másło.
Buxentum, Oppidum in sinu Possidoniæ.
Buxus, fem. sec. & Buxum, gener. neut. arbor exigua semper uirens & tonsilis, Drzewo/ tak rzekące y lecie y źimie zielone/ podobne liśćie ma źielu ná ktorym czernice yágody rostą/ álbo źiela co ye zową Suchowirsch.
Buxeus adiectiuumm, Buxeum, Lás tákowego drzewá.
Buxosus, a, um, ut, Lignum Balsami buxosum, Podobne Buxowi.

B ante Y.

Byrsa, byrsæ, unde bursa bursæ, Latine corium, Skórá.
Byssus, gen. fem. Wszelákye náyniższe á nayforemnieysze plótno.

Byssinus, a, um, pen. cor. Co z tákowego płotna bywa vczyniono.
Byzantium, Vrbs Thraciæ nunc Constantinopolis uocatur.
Byzari & Buzeri qui a consuetudine cæterorum uiuendi recesserunt, Calep. Mnißy.
Byzenus, Filius Neptuni mire libertatis in dicendo. Inde Prouerbium, Byzeni libertas, Swieboda w mowieniu.
Byzen, Est urbs Schythię, Erasm.

DE LITERA C.

C ante A.

Caballus, li, mascul. sec. Koń / Vnde Caballinus, a, um, Koński. Fons Caballinus, Zrzódło á studnicá Boeciae.
Cabile, Vrbs Thraciæ.
Cabarij, Indie populi.
Cabusin sacris genus mensuræ, secundum quosdam cadus, Kadká.
Cacabus, bi, mas. sec. Kociełek / też y Potrywka.
Cacabo, as, are, dicitur Perdix, Głos kuropátwy.
Cacephaton uel Cacophaton, Latine mala & obscœna uocum enuntiatio.
Cachinnus, ni, masul. se. Chechotánie, bezmierny śmiech.
Cachinno, as, are, & Cachinnor, aris deponens, Nád miarę śie śmiáć / Chechotáć śie. Cachinnos mouere, Záśmießić.
Cachinnū sustollere, Począć śie chechotáć.
Cachinnatio, Chechotánie.
Caco, as, are, neut. prim. Ná stolec álbo ná Sekret idę / Sram.
Cacatio, Sráczká.
Cacator, Srácz.
Cacatrix, Sraczká. Concaco, as, are, Wßędzie śie posráć. Pofáńdać.
Cacaturio, Chce mi śie ná wychod.
Cacodemon, Zły duch.
Cacoethes, gener. neutri. Złe obyczáne ἀκακῶν malum ἔθος consuetudo est, genus morbi, hoc est, ulcus dolosum & uix sanabile. Niektóry rodzay świrzbu nieuleczonego. Alias etiam Chyromum, Carcinomatis ulcus & Telephinum dicitur.
Cacosyntheton, Mala orationis compositio, gener. neut. Złe złożánie słów.
Cacostomachus, Kto zły á niepewny żołądek ma / iż nie może dobrze trawić.
Cacozelus, gen. neut. Zły naśládownik.
Cactos, Rodzay niektóry ostu. Leśny oset.
Cacula, Seruus militis apud Plautum, Chłopiec żołnierski.
Cacumen, neut. tert. Wysokość á wierzch kázdey rzeczy.
Cacumen oui, Róg yáyá. Cacumen montis, Wierzch góry. Cacumen capitis, Wierzch głowy.
Cacumino, as, are, Zákończáć / záostrzáć.
Cacuminatus, a, um, Zákończony.
Cacus, Imię morderzá yednego we włoßech Wulkanusów syn.
Cadauer, neut. tert. Trup. Cadauera Oppidorum per traslationem dictū Zborzone miástá.
Cadauerinus, a, um, Martwy. Cadauerina facies, Oblicze by trupá.
Cadauerosus, a, um, Cadauerosa forma, Stráßliwa á okrutna twarz by trupá.
Cadiscus diminutiuum a cadus, masc. sec. uasculum quo suffragia colliguntur, Sipont. Miednicá álbo misá álbo ktorekolwiek naczynie / na ktore zbierayą głosy á wotowánia od radnych Pánów.
Cadmus, m. s. Syn Agenorów w Phoeniciey.
Cadmia, Lapis ex quo fit æs, Kámień miedźny.
Cadmites gemmæ nomen.
Cado, is cecidi, casum, neut. tert. pen. cor. Pádam. Cadere ab alto, Z wysoká spáść. Cadere ab equo, Z koniá. Cadere ex equo, idem. Cadunt dentes Zęby pádáyą. Cadunt folia arborum Ex arboribus, Liście pádáyą z drzewá. Cadunt lachrymæ, Łzy pádáyą. Ciekę. Cadunt uerba, Bierze śie ku nocy / Poczyna śie zmierzkáć. Cadit illi animus, Boyi śie. Cadere causa, Vtráćić rzecz w prawie. Cadere or fmula idem. Non cadit sub oculos, nec sub sensum, niemoże tego oczyma oględáć áni myślą ogárnąć. Cadere in offen-

sionem

sionem alicuius, Przisć v kogo w gniew Cadere in iudicio, idem, quod Cadere causa. Cadit solutio ad Calendas Martias, Czás zapláty/álbo kłádzienia pieniędzy/ydzie na pirwszy dzień Márcowy / Non cadit in uirum bonum mentiri. Nie przistoyi dobremu człowiekowi kłámáć. Quæcunq; in disceptationem cadere possunt, O czymkolwiek może sporá być. Non cadit in hanc æratem, Nie stánie sie to áni podka tego starego Cadere in morbum, Wpáść w niemoc / Záchorzeć. Cadere in suspicionem alicuius, We złe mniymánie / álbo podeżrzenie do kogo przisć. Cadere in potestatem alicuius, Przisć wczyię moc. Ne cadat tuus aduentus in alienissimum tempus, Nie odwlocz ná długi czas twego prziązdu.

Cadere significat, etiam euenire uel accidere. Vnde Cicer. Verebar ne ita caderet, Obawałem sie áby sie ták nie przigodziło. Item, bene cecidit aut feliciter, Dobrze á fortunnie sie przitráfiło. Et crebri hostes cadunt, apud Plautum, Wiele nieprziyacioł vpádáyą. Quod melius caderet nihil uidi. Nie widziálem coby sie snádnie á práwie k myśli tráfiło Nihil mihi incommodi cecidit, Zadnami sie szkodá nie przigodziłá. Cecidit belle, Wybornie sie przigodziło.

¶ Item Cadere, Vmrzeć/Zginąć. Tua laus una cum Repub. cecidit, Sławá twoyá wespołek s stanem rzeczy pospolitey zginęłá álbo zgásłá.

Cadiuus, a, um, Co ma vpáść. Poma cadiua, Pádáyące iábłká.

Caducus, a, um, Przemienny/Mdły/Niestały/vłomny. Fragile & caducum ac momentaneum, Mdłe/niepewne á doczesne. Morbus caducus, Comicialis, quod hominem cadere faciat, Wielka niemoc/niektórzy zową / swiętego Wálentego niemoc. Caduca & incerta sunt bona fortunæ, Czesne ymienie. Dobrá a Máyętności násze/są yákoby letnia rosá/Niepewne. Caducum & infirmum corpus hominis, Mdłe á chore ciało człowiecze.

Caducor, id est, præcipitor, obsoletum.

Caduceus, uel um, Virga Mercurij, Pálcat, álbo/laská / ktorą pokoy / álbo przemierze známionowano / v stárych Heroldska rózgá/álbo laská.

Caduceator, Herold/Poseł który pokoy przinosy.

Caduciter, Prętko / Priscum Aduerbium.

Cadurcum, Tasz Krámárski/ Tentorium seu calcitra, qua merces teguntur, Calep.

Cadurcum, etiam est nomen mensuræ Rózmiar.

Cadus, mas. se. Kądź. Item genus uasis uinarij, idem quod Amphora & urna. Miárá około sześcidziesiąt kwart winá/álbo máło więcey. Est autem Græca mensura, Alias Metretes uel Metreta & Ceramium, Aliquando simpliciter usurpatur pro uase latinis.

Cadiscus, dimin Kadká / Stągiew.

Casus huius casus, Pádnienie/Przigodá. Fortuna casu aut forte fortuna fieri, Z przigody sie co stać. Grauis & miserabilis casus, Ciężká á żałosna przigodá. Fatalis casus, Przirodzone nieszczęście. Casu gestum magis quam consilio Casu aliquo affligi, Być vdręczonym nákiem vpádkiem. Casus, id est, periculum, Zła przigodá. Nieszczęście / nie bezpieczność. Vltro sibi casum & periculum accersere, Z swey dobrey woley w yáką sie niebespieczność vdáć.

Casurus Participium.

Caduciter, Aduerbium Antiquum.

Casu, Z przigody.

¶ Composita, Incido, Wpadam. Vt. Quoties in huius nomen incidisti, Yákoś wiele ná tego ymię wspominał. Sæpe incidit, Często sie to przigadza. Impersonaliter.

¶ Item, Incidunt tempora periculosa, Nástáyą niebespieczne czásy.

¶ Accido, Przigadzam sie. Et Impersonaliter, Accidit, Przigadza sie.

¶ Intercido, W srzod vpádam. Memoria intercidit, Pamięć ginie.

¶ Occido, pen, cor. Ginę / Zachodzę/też vmieram. Sol occidit, Słońce zachodzi. Inde Occasus, Zachód/Smierć.

¶ Procido, Pádam o ziemię / álbo ná ziemię. Procidere ante genua alicuius Vpáść przed kim ná ziemię.

¶ Decido, Spádam z wierzchu. Vnde Deciduus, a, um, Odpádáyący.

¶ Concido, idem quod cado, Sed Metaph. pro pereo, Ginę.

¶ Excido, Wypádam, Excidit mihi, Zápámiętałem.

¶ Recido

O człowieku gdybys wiedział, Gdzie po śmierci będziesz się
Nigdybys sie niewesełeł, Alebys się zawsze kwieleł.

¶ Recido, Pádam wsnák/álbo/záś z nowu odpádam. Vnde, Recidiuus, a, um,

¶ Recido, recidis, recidi, recasum, pen. correp. recadere, Odpáść. Recidit ad paucos res musica, Ná máło ludzi przisżła Musika/ Niewiele sie ludzi w niey obieráyą. Ad nihilum recidere, W niwecz sie obroćić. Recidit ad paucas familias attenuata bellis ciuitas, Miásto vstawycznemi woynámi bárzo znędzone/ná máło pokoleniu zostáło. Hoc recidit in memoriam pueritiæ tuæ, Aż ná pámięći dziećinnych lat zostawa. Recidit in casum omnis impensa, W prożno á w niewecz sie obrocił wszistek nákład. In grauiorem morbum recidere, W więtszą chorobę z nowu wpáść. Quorsum recidat responsum tuum non magnopere laboro, K czemu sie sciąga odpowiedź twoyą/ nie názbyt sie po tym pytam/ álbo o to nie dbam. Puto ad nihilum recasurum, Mam zá to że sie w niwecz obroci.

¶ Reciduus, a, um, Z nowu vpádły Vt Febres reciduæ, Záś przichodzące febry/álbo/zymnice.

¶ Succido, dis, pen. cor. Succasum succadere, Spádam. Succiduus, a, um, Pádnący/Lecący.

Cæa, Insula maris Ægæi.

Cæeus, a, um, To co z támtąd yest.

Cæcias, gen. masc. Wiatr który chmur á obłokow nie rozbiya/ ale ná się ciągnie/ Wieye srodkiem miedzi wiátrem pułnocnym. Qui Aquilo, Boreas Græce dicitur, á miedzi wiatrem od wschodu słońca/ qui Eurus dicitur & Subsolanus.

Cæcus, ca, cum, Sliepy. Cæcus cupiditate & auaritia, Záśliepiony łákomstwem cæcus atq; amens furore, Od yádu záśliepiony. Fortuna cæca, cæcum uallum, quod frondibus & herbis occultatur, Calep.

Cæcitas, Sliepota.

Cæco, as, are, act. p. Záśliepiam. Cæcare mentes largitione, Záśliépić vmysł dáry.

¶ Excæco, Záśliepiam/álbo oczi wykalam

¶ Obcæco, as, are, Záśliepiam. Dicimus & occæco. Obcæcat orationem totam oratione obscura, Zátrudnia wszistkę mowę trudnym powiedániem. Obcæcatus stultitia, Záśliepiony szaleństwem. Obcæcare fossas in agro, Nákrić rowy ná roli áby ych nikt nie obaczył.

Cæcutio, Nie doyźrzę. Nie dobrze widzę. Item Cæculto.

C ante AE.

¶ Cæcus etiam significat, occultus, uel latens, Táyemny. Cæcus auditus, Przigłuch. Sic cæcus morbus, Táyemna chorobá którey sie przyczina nie może wynáleść.

Cæculus diminut. Przisliep.

Cæcigeni apud Lucretium, id est, Cæci geniti, Sliepo národzeni. Item, Cæcum intestinum a medicis uocatur, Niektore yelito/ktore yednę dziurę w sobie ma/ To yest/Nie przechodzi ná drugą stronę/ co w nie wnidzie támże zostawa. Et, Cæcum testimonium, quod scripto ab absente perhibetur.

Cæcitas non solum ad corpus, sed etiā ad animum refertur. Vt, Cæcitas mentis, Głupość/ Szaleństwo. In furore & animi cæcitate, W gniewie á w száleństwie.

Cæcata oratio, Cice Nie yásna mowá.

Cæco cum speculo nihil, Prouerb: Nic śliepemu po swierciedlie.

Cæcubum, Osobliwe wino w Kampaniey.

Cædo, cum diphtongo, is, cæcidi, act. ter. pen. prod. Cæsum cædere, Biyę. Siekę/ Zábiyam. Cædere aliquem uirgis ad necem, Rózgą kogo vsiec aż do śmierci. Cædere pugnis, Pięśćią bić Cædere arbores, Drwá rąbáć. Cædere testibus, Przeświadczić.

Cædes, Zábicie/ Mężobóystwo. Vt, In cæde atq; ex cæde uiuere, Morderstwem á drapiestwem sie żywić. Cædem facere perpetrare, ædere, idem, Zábić/ Mężobóystwo popełnić.

Cæsum Aduerb Siekmie. Vt, Cæsum dicere, Krótko ále ostrze mówić.

Cæsus Partic. Vcięty/Zábity. Vt, In cæsis copijs, Miedzi trupy / Miedzi zabitemi

Cæsura, f. p. Rozdarcie drzewá. Też rozszczepienie/álbo obrzezowánie szczepów/Cæsio uerbale, Sieczenie odcięcie. A cædes, uenit Homicida, Mężobóycá.

Parricida, Który oycá zabił. Matricida Który mátkę zábił/ Vnde Homicidium mężobóystwo. Parricidium, Matricidium.

¶ Item, Cęsa particulę orationis, alias incisa & Græcæ commata, Stuczki/ álbo cząstki/ in oratione, quæ non perfectam continent sententiam.

¶ Præterea Cæsura est decora syllabarum terminatio in medio uersuum notata, Cuius species sunt, Penthemimeres, Heptemimeres, de quibus infra uidere potes.

O homo si scires quo post mortem ires
Nunquam gauderes ast semper fleres.

Cælebs, libis, com, ter. Bezzeniec / ktory zony nie ma. Cælebs uita, Zywot krom małzeństwa. Cælebs arbor, Niepłodne drzewo / ktore zadnego owocu nierodzi

Cælibatus, huius cælibatus, Stan krom małżeństwa.

Cælibaris hasta, qua caput nubentis comebatur, Calep.

Cælius, gen. masc. Góra w Rzimie tak rzeczona / Vnus ex septem montibus.

Cæduus, a, um, Co sie siec godzi. Vt, Cædua sylua, Lás z ktorego drwa woza.

¶ Composita, Occido, Zábiyam. Præcido, Przicinam. Circumcido, Obrzezuye. Circumcisio, Obrzezánie. Excido Wysiekam Excidium, Wysieczenie / Porázenie. Incido Z cinam. Incisio & incisura, Záciecie.

¶ Incisuræ etiam dicuntur, Linije ná reku. Abscido, Odcinam. Decido, Idē, Concido, Przecinam. Recido, Odcinam / Odsiekuye. Omnia habent penultimā produ. Intercido, Rozrzezuye Rosprawiam / Rozwodzy. Intercisio, Przeciecie / álbo / przerzezánie. Pactiones intercisæ. Vmowy połamánie. Intercise Aduerbium.

¶ Præcido, idis, idi, isum, idere, Odzinam / Odsiekam. Precidere inimicitias per translationem, Odczinác nieprzinacielstwa. To yest / Porownác á ziednác sie. Præcidere spem alicuius rei, Odyác nádzieie. Præcisa opitulandi potestas, wszistká nádzieiá pomocy odpádłá / á odeszłá

¶ Præcisus, a, um, Participiū. Odyęty. Vt, Præcisū caput, Odcięta głowá. Præcisa narratio, Vkrócona á krótka powieść

¶ Præcisum præcisi substantiue, Pars carnis uiscerum, hoc est, Circa quod uiscera inuoluta sunt, quod oras circumcisas habeat, Sipont, ex Nonio.

¶ Præcise Aduerb. Krótko / Krótkiemi słowy. Præcise aliquid negare, Práwie odmowić komu czego. Præcise dicere, Krótkiemi słowy mówić.

Precisio Verbale, Odcięcie y odsieczenie

¶ Præcidaneus, a, um, Co naprzod bywá ofierowano. Præcidaneam porcam diceb ant ueteres quam imolare soliti erant, antequam nouam frugem inciderent. Præcidaneæ feriæ, quæ solennes legitimas ferias præcederent, Cal. Præcidaneæ hostiæ quæ ante solennia sacrificia æduntur.

¶ Succido, idis, idi, isum, ere, pe. cor. Podrzinam / Podcynam. Arbor succisa, Podcięte drzewo. Segetes succisæ, Pozęte zboże.

Succidia, æ, fe. pri. Solona sztuka mięsa świniego / Szoldra / álbo Połec.

¶ Succida, dæ, Niepráwa wełná. Nowostrzizona wełná.

¶ Succidaneus, a, ū, Vt, Succidaneæ hostiæ dicebantur, quæ secundo loco cædebantur, obsoletum.

¶ Succisiuus, a, um, quod subtrahitur a rebus necessarijs. Vt, Succisiuum tempus, Czás á ty chwile ktore nam zbywáyą od potrzebnych spraw / znienacká chwile zbywáyące. W dochwatny czás niektorzi mowią. Succisiuis horis aliquid scribere, Y tedy y owedy sie niektorych godzin dorwác pisác kiedy czasu zbywa. Succisiuæ operæ, W dochwátniá robota. Succisiuæ aliquid agere, W dochwatki / álbo / w dorywki nieco czinić yáko też niektorzi mowią.

Cæmentum, Wapno ktorym muruyą / też / kámienie pospolite ku murowaniu.

Cæmentitius, a, um, Wapienny / ná / ne. Item, Cæmentum pro ædificio, Budowánie.

Cæsa, cæsæ, Genus quoddam teli.

Cæsar, mascul. ter. Przezwysko niektorych Rzimianōw. Yáko Iuliuszá pirwego Cesárzá / od ktorego wszisci yni tym ymieniem bywáyą náзywáni. Cæsares, Plinius libro 7. natura. histo. scribit Scipionē Africanum primum fuisse dictum Cæsarem, a cæso matris utero, qua de causa & Cæsones appellati.

Cæsarea, pen. prod. Vrbs Palestinæ seu Iudeæ. Altera Philippi, Tertia, Cappadociæ. Quarta Mauritaniæ.

Cæsarianus, a, um, Et Cęsareus, a, um Cesárski.

Cæsaries, Krzćicá.

Cæsim, Aduerb. Siekiem / álbo / Siekmie.

Cæso, onis, Wyprotek / ktorego z zywota matczinego wyproto.

Cæsariatus, Ktory długie włosy má.

Cæsar, Augustana urbs Hispanie, Cale.

Cælo, as, are, neut. pri. cum diphtongo Dłubię, Wydrożam / Ryię. Cælare serpentem in auro, Wyryć wężá ná złocie. Cælatum argentum, Wyrobione srebro Cælata uasa, Wydrożone śiátki. Cælatum poculum, Kubek vtoczony.

Cælum, Dłóto.

Cælum & Cæruleus, a, um, uide infra per œ diphtongum.

Cælatura, Wydrożenie.

Cælator, Drożyciel/ten ktory obráży rzeże

Cælus, Pater Saturni.

Cænæ, Vrbs circa ſinum Laconicum, Tænaron ante dicta. Vnde Cænites Portus & Cæneus Iupiter.

Cænos Græce, Latine Nouus, Inde Cænodoxia, noua gloria.

Cæpe uel potius Cæpa, fem. prim. Cebula. Cæpam edere, płákáć.

Cære, indeclinabile, Vel, Cæres cæritis pen. cor oppidum Tuſciæ.

Cærimonia, uel Cæremoniæ, arum, fe. plur. tantum, Kośćielne obchody/ albo/ obrzędy.

Cæra uel Cære, indeclinab. gene. neut. Miáſto w Tuſciey było.

Cærites ex oppido Cære.

Cæretum, Vmbriæ oppidum, Vnde Cæretani.

Cæſena, gen. fem. Miáſto we włoſzech. Vnde Cæſenas, Yeden z tamtąd.

Cæſius, a, um, Bláwy/błękitny/ który białe źrzenice á oczy ma. Cæſius color. Bláwa/álbo/obłoczna maść Błękitna farbá.

Cæſpes, itis, maſculin. tert. a cædo fit, Darn.

Cæſpititius, a, um, Adiectiuum, quod ex ceſpitibus fit, ut, Ara ceſpititia, Oltarz z darnów vczyniony. Cæſpiticea menſa, Zolnierski ſtół z darnów vczyniony. Ita, Ager ceſpititius, Grobla z darnów vczyniona.

Cæſpito, as, are, Potykam ſie álbo/ otrącam ſie o co w drodze. Cæſpitator equus Koń ktory ſie rad potyka/álbo wſtirka.

Cæſtrum, Dłóto/Rywádlnik/ álbo/ynne naczinie ktorym dłubią.

Cæſuliæ, Ktorzi błękitne á yákoby ſzáre oczi máyą.

Cæſtus huius cæſtus, femin. quart. Genus claue, Baſalyk/álbo/Bułáwá. Ceſtus autem ſine diphtongo aliud eſt, Vide ſuo loco.

Cæſum, Pars orationis nondũ ex duobus aut pluribus uerbis quicquam abſolute ſignificans, hoc pacto: Etſi uereor iudices, ne turpe ſit. Interdum tamen Cæſam dicimus orationem, cum non efficiuntur membra ex connexione uerborum, ſed ſingula uerba aliquid ſignificantia proferuntur. Sipont.

Cæſuratim, Succincte, & breuiter, rarũ eſt, Cæſuratum uas, Cæſim orificatum, Calep.

Cæter uel cæterus, a, um, Yny/ na/ ne. Nunquid me uis cæterum, Maſzli yeſzcze co ynego po mnie. Cætera diligentia, Yna pilność. Cætera ſeries, deinde ſequetur, Yna ſtrona/ álbo część będzie náſładowálá. Quid cæterum, Co ynego.

Cætera & cætero Aduerbium, Na potym Caueas tibi de cætero, Strzeſz ſie ná potym.

Cæteroquin Aduerb. pro Alioquin, Yowſzem.

Cæterum, Aduerb. Záś/Dáley. Nunc omitte quæſo hunc, cæterum poſthac ſi quicquam, nihil precor, Nu day że mu teras pokoy/ale yeſli záś ná potym co vczini/ nie chce ſie więcey przyczyniáć.

Caius gen. maſcul Przezwiſko v Rzimianow. Scribitur etiam per G. Vt, Gaius.

Caicus, Fluuius Phrygiæ, labens per Myſiam & Pergamum,

Cala, læ, fem. prim. Máczugá. Seruius, Calas dicebant maiores noſtri fuſtes, quos portabant ſerui ſequentes dominos ad prælium.

Calæ, arum, Eſt ciuitas Indiæ, Calones dicebantur, calas portantes ad uallum conficiendum.

Calabya, Curia dicebatur, ubi tantum ratio ſacrorum gerebatur, Feſtus.

Calabria, fem. prim. penult. corre. Inſula quam ueteres Meſſapiã & Peucetiam uocarunt, Siciliæ proxima, Kráyiná we Włoſzech/ ná gránicach przećiwko Greciey/ w ktorey Brunduſium głowne miáſto. leży.

Calaber, ra, rum, Qui ex Calabria eſt.

Calabris & hoc Calabre, idem.

Calabricus, a, um, Ex Calabria,

Caladrius & Caladrion, Nomen, auis. Calepin.

Calagarium. ge. maſ. Miáſto w Hiſpaniey/ in Vaſconibus ſita.

Calagurianus & Calaguritanus, a, um, Yeden z tamtąd.

Calais, Boreæ ex Orithya filius, Et, Nomen gemmæ.

Calamintha, thæ, uel, Calaminthe, thes. Species mente uel pulegij, Koczá miętká álbo ziele/niektorzy biała lebiotką/Niektorzy ią ná nazywą.

Calamiſtrum, neut. ſec. Nieyáka iglicá ktora trefią włoſy.

Calamiſtratus, a, um, Kędzierzáwy/wa/we/ Vt, Calamiſtrati crines, Kędzierzáwe włoſy.

Calamita,

Calamita, tæ, Máluczkie żabki zielone.
Calamitas, tis, fem. tert. Nędzá. Proprie autem, Calamitas dicitur, Szkodá / gdy grad żyto pobiye. Calamitas in amore, Smutek á tesknosć w miłości.
Calamitosus, a, um, Nędzny / Troskliwy / Znędzony. Vt, Calamitosum cœlum, Powietrze á wielka niepogodá.
Calamitose, Aduerb. Cicer. Turpiter potius quã calamitose, Nie tak nędznie yáko wielmi spátnie.
Calamites, Gemmæ nomen.
Calamochnus, Piscis aquatilis, qui latine Adarcha dicitur.
Calamodinus, Genus arundinis, Niektóry rodzay trzćiny.
Calamus, mi, mas. sec. Genus arundinis minor, quam arundo, Trzćiná ktorey w szálámáye w surmy / w dudy / y w ynsze piszczałki kłády.
Calamus etiam, Zdźbło. Vt Calamus auenæ, Zdźbło owsa.
Calamus, item, Drzewo piekney wonięy w Arabiey. Calamus odoratus & Aromaticus dicitur, Vide in dictione, CANNA.
Calamus, etiam Káżda rzecz ktora z swego przirodzenia czcza / álbo dźta yest / też pióro którym pisze.
Calamarium, Kálámarz.
Calamaris & hoc calamare, Co ku kálámarzowi należy.
Calamaris theca, Pennał / co piórá w nim chowáyą do pisánia.
Calantica, fem. prim. Tegmen muliebre quod capiti innectitur, Rybek / też / Kántuszek.
Calanus, pen. prod. Gymnosophista Indus, qui se uiuum sponte cremauit.
Calaris, Ciuitas in Sardinia.
Calasastri pueri, canoram uocem habẽtes. Calep.
Calasis, Tunicæ genus.
Calatia, Italiæ oppidum, Festus,
Calathus, Kosz vpleciony. Alias Qualsillus Koszik.
Calathores, Serui qui semper ob necessitatem seruitutis uacari possunt, Tragárze / álbo ynszi mieyszy sludzy / ktorzi záwżdy są gotowi ku posludze. Festus.
Calbei, Armillæ, Vpominki á dáry, quibus ob uirtutes milites donabantur.
Calcaneus, & Calcaneum, Piętá v nogi.
Calcar, aris. pen. prod. Ostrogá. Adhibere & admouere calcaria, Przipiąć ostrogi. Concitare equum calcaribus, Zábóść koniá / Dodáć mu ostróg. Calcaria equo subdere. Idem, Calcar addere currenti, Dobrowolnego / á z swey woley chutliwego podusczáć.
Calcaria in gallis. Ostrogi v kurów.
Calcarius, Substantiuum, Który ostrogi robi.
Calcarius aliquando est Adiectiuum & a calce deducitur, Co ku wapnu należy. Vt, Calcaria fornax. Wapienny piec.
Calcidonius, Kalcedonowy kámyk.
Calcẽdix, Genus conchę, Koncha. Festus
Calceus, mas. se. Et, Calceamen, Et, Calceamentum, Bót / Trzewik.
Calceus lunatus, Senatorum & nobilium insigne.
Calceolus diminut. Boćik.
Calcearius, Et, Calceolarius, Szwiec.
Calceo, uel, Calcio, act. prim. Obuwam.
Calceatus, Vbrány w bóty / álbo Obuty.
¶ Composita, Excalceo, Discalceo, Rozuwam.
Calcitro, Kopam á depcę. Recalcitro, Záś odbiyam / á odkopawam.
Calcitro, onis, Koń który biye.
Calcitrosus, a, um, Który rad biye / Kopa / Non liberat podagram calceus, Prouerb. Nie vczini głupiego doktorem długa suknia / ani czerwony bierzt. Item, Eundem calceum omni pedi induere, Yedne piosnkę záwżdy śpiewáć. Ne supra quidem calceus, Proueb. Co w czás to dobrze. Po przeczkę / dworskie mowienie.
Calchas, antis, Græcus augur, Wieszczi / álbo wieszczek v Greków.
Calco, as, aui, act. prim. Szłápię / Depcę. Composita, Concalco, Podeptuię. Procalco, Rozdeptuię. Inculco, Wbiyam. Wtłaczam Per Metaph Náuczam Czesto przypominam. Inculcare puero præcepta grammaticæ, Wlámowáć dźiecię w Grammátikę. Często náuczáć y przipominać dźieciẽ iu naukę Grammátiki
¶ Recalco, as, are, Záśię nogami oddeptuię / odbiyam / odkopawam.
Calculus, Primo significat, Drobne kámyczki rzẽzne / álbo / piásek ostry á kámienisty. Tez kámien známienitye chorobę á niemoc w człowieku.
Calculosus, a, um, Ten który kámienną niemoc ma. Calculosa uia, Ostra á kámienista drógá. To yest / w ktorey wiele kámienia. Significat etiam Calculus, Wárczabny Kamień. Tez / Liczmany ktorémi ráchuyą. Vnde ad calculos uoca-

 C ante A.

re, ideſt, Calculare, Ráchowáć. Calculum, ponere cum aliquo, Ráchowáć ſie s kiém/ Ná liczbę kłáść.

¶Per calculos præterea ſententias ferebant iudices antiquitus, Stárzy mieli dwoye lóſy/ álbo/ kamienie/ biáley czarne. Białemi wolno puſzczali/ Czarnemi przekazowali. Vnde Calculum addere, Pochwalić/ Przyzwolić.

Item, Reducere calculum, Porádźić ſie Rozmyślić ſie. Sed, Calculum permittere, porrigere, proponere, hoc eſt, Cenſenti poteſtatem facere, Zdáć ſie ná ſądźie/ chcąc to cierpieć co oni naydą. Ideo autem ſic dicitur quia per calculos ſententias ferebant ueteres. Calculo candido notare diem fortunæ, Poſzczęścienie którego dnia náznáczić. Calculum album adÿcere errori alterius, Dopuśćić komu ſwego głupſtwa vżywáć.

Calculoſa pelagia, ſpecies purpuræ.

Calculoſus homo, Człowiek który kámień ma.

Calcator, Verbale, a Calculo, las, are, quo uerbo uſus eſt Vegetius, Rechmiſtrs. Calculatrix cc.

Caldarium, quaſi calidarium, Kocielek.

Caldarium, Adiect. Vt, Caldaria cella, Łáźnia.

Caldarium æs. Kupr.

Caldariæ, Sellæ in quibus calida aqua lauamus, Wánná cc.

Calendæ, arum, fem. prim. Pierwy dźień káżdego mieſiącá. Vnde ille loquutiones apud Ciceronē, In ante diē quindecimum Calend. Nouemb. diſtulit, &c. Odłożył aż do xv. dnia przed Xiężycem Grudniem. Item, Tertio Calendas, & ad tertium Calendas, pro eodem leguntur.

Calendaria dicebantur tabulæ ab obſeruatione ſingulorum menſium, Kálendars/ Minucie/ Judicie. Calendarius a, um, Vt, Calendarius liber, Regeſtr.

Calare Græce, Latine uacare.

¶Intercalare, W poſrodek wſtáwić przićzinić. Intercalaris menſis, Mieſiąc w którym yeden dźień przićadzáyą ku ſpełnieniu czáłemu biegu rocznemu/ yákoſzto bywa káżdego roku przeſtępnego/ To yeſt czwartego á czwartego roku miſiącá Lutego. Vide ſupra in dictione BISEXTILIS.

¶Sic Intercalaris uerſus, Wierſz który záwżdy w poſrzod przyſtáwiáyą.

Calendaris etiam dicitur, Iuno, quia ei dicatæ erant Calendæ.

Calenium, Vrbs Campaniæ.

Caleo, es, ui, Cieplomi.

Caleſco, Zagrzewam ſie. Compoſita, Incaleo, & Incaleſco, Idē quod ſimplex Concaleo, Zgrzewam ſie. Recaleo, Zymnieyę zás. Et, Recaleſco, es, ere, Poczinam ſie zás zágrzewáć.

Calidus, a, um, Ciepły/ ła/ łe. Et, Caldus,

Calor, Ciepło.

Caldor, idem.

Calefacio, act. ter. Zágrzewam. Calefio, Zágrzewam ſie ſam, To yeſt, Poczinam być ciepło. Calendula. Nogietek.

Caldarium, Kocielek w którym wodę zágrzewáyą.

¶Dicitur etiam Caldus pro calidus.

Caliditas, Ciepłość/ Gorącość.

Et, Caldaria cella, Łáźnia. Sic Tepidaria cella, Wolna Łáźnia.

Caliga, fem. pri. pen. cor. Nogáwicá/ też żołnierskie skorznie. Caligas Epicratis oratoris laſciui, uidetur Cicero accipere pro oratione laciuiuſcula. Caliga Maximini, prouerbialiter, Długi człowiek/ Szmagły/ Nogay/ Długowiży yáko niektórzi zową.

Caligula, Nogawka.

Caligatus, Obuty w nogawice/ albo w skorznie.

Caligarius, a, um, To co ku nogáwicam/ álbo skorniam przysłuſza.

Caligaria ligula, Wſtęgá od nogáwic.

Caligarius clauus, Spyen v nakolanek.

Caligaris & hoc Caligare, idem.

Caligÿ, Populi Arabiæ.

Caliugi, populi Indiæ.

Caligo, caliginis, fem. tert. pen. produ. Cmá/ ciemność/ Quaſi per caliginē cernitur uis naturæ, Yákoby przez mgłę pátrzémy ná przyrodzenia skłonność. Caliginem illorum temporum uide, Bácz yáko wielka ciemność tych czáſów była.

Caligo oculorum, Zamirzkánie w oczách.

Caliginoſus, a, um, Ciemny. Polum caliginoſum, Pochmurny dźień.

Caligo, as, are, cæcutio, Niedoyzrzę/ nie mam yáſnego wzroku. Caligante animo Nieroſtropnym rozumem.

¶Caligare dicuntur amnes, Gdy ſie kurzy z rzék/ á gdy yákoby mgla nád wodámi leży. Caligare in ſole, W yáſny dźień błądzyć. Caligat ad eas res animus, Vmysł tego nie może oſięgnąć.

Caligans

Caligans, Adiectiuum, Vt, Caligantes fenestræ, Ciemne okná.

Caligatio uerbale, Ciemny wzrok niedoyzrzenie.

Calix, maſ. tert. pen. cor. Kielich czáſzká álbo ynſzi Kubek z ktorego piyáyą.

Calix uitreus, Sklenicá.

Calix argenteus, Kubek ſrebrny.

Calices ex terra, Glyniáne kuſliki.

Calix fœcundus, Hor. Napełniony kubek

Calices diatreti, cœlati, & tornatiles, Toczone kubki. Toreuma, idem.

Calix glandis, Szczeſzyná / álbo czáſzká w ktorey zołądź roście.

Calix roſæ, Wnętrzna okoliczność rożey kiedy ſie kwyát roskwitnie/gniazdo rożey

Calix conchæ, Morska konchá czáſzká. Fœcundi calices quem non fecere diſertum, Prouerb. Hoyne napiyánie/ náſladuye wielkie zálecánie.

Caliculus, diminut. Kuſliczek.

Caliculatim, Aduerbium, W ſpoſob kuſliká.

Callaici, Hiſpaniç populi.

Callais, Nomen gemmæ.

Calleo, es, ui, neut. ſec. Zátwárdzam/Stawam ſie twárdym/ Okamieniałim. Occalleo & Occa leſco, idem. Item Calliſcere, Corpus occalluit ad plagas Zátwárdziało, álbo odbolało ciało ná bicie.

Calleo per Metaph. ſignificat/Rozumiem Wyem dobrze/Vmiem. Callet hoc artificium, Vmie to rzemięsło dobrze.

Callus uel callum, Otręt ná nodze/ álbo/ ná ręku/ też twirda skórá od roboty. Obducere callum, Otrętwieć/zatwardzieć.

Calloſus, a, um, Vt, Calloſæ manus, Grube á pempelowáte ręce od roboty.

Callidus, a, um, Chytry.

Calliditas, Chytrość.

Callide, Chytrze.

Calliblepharum, Nieyákie lekarſtwo/álbo cofect/ ku leczeniu oczu.

Callidromus, Fluuius iuxta Chermopylas.

Calligonon, Herba quæ & Polygonon dicitur, Vulgus Sanguinariam uocat, Officinæ pharmacopolarum. Centinodia, Sporyż.

Callimus, Lapis.

Callionymus, Genus piſcis.

Callis, Via callo perdurata. Calep. Vtárta/Vtorowána drógá.

Calliope, fe. Iedná bogini miedzi ſiedmią ktorey głoſu wdzięczność przipiſuyą.

Callipedæ, Populi Schytici,

Calichoe, Fons apud Athenas, & nomen Nymphæ.

Calliſtruciæ, Rodzay nieyáki fig.

Callitrichon, gen. neut. Capillus Veneris. herba eſt pulchros faciens crines, Murna ruta/właſniey Pánny Mariey włoski/ ztele yeſt.

Calœnum, Vrbs Campaniæ.

Calo, calonis, gen. maſ. Drab/Podkonnik zowy drudzi.

Calones etiam dicuntur, Drewniane boty yáko bywáyą pátynki z ſámego drzewa/ yáko mniſzi miewáyą.

Calophanta, Irriſor, Náſmiewcá. Plaut. Obſoletum.

Calopodium, Pátynki á pántofle drewniáne/ Trepki. Sipont.

Calpe. neut. Góra w Hiſpaniey wielmi wyſoka/Naprzecywko górze Albiey w Affrice leżąca/ yedna góra z ſtych ktorą Columnas Herculis zową.

Calopus, Animal Syriæ, iuxta Euphraten habitans, Calep.

Calon, Græce, Latine, Bonũ, Pulchrũ, Honeſtum.

Calpar, ris, neut. tert. Nieyáky ſtátek / á naczynie drewniane.

Calpar nomine antiquo dolium, Faſá.

Calpar, uinum nouum quod ex dolio demittitur ſacrificij cauſa, antequam guſtetur.

Calparni, a Calpo oriundi, Feſtus.

Caltha, thæ, fem, prim. herba, Vulgo Calendula. Modrak biały miedzy żytem niektorzi zową Moderek.

Calthula, Genus ueſtis palliolum breue Płaſzczik.

Calumnia, fem. prim. Potwarz.

Calumnior, aris, Potwarzam/Oskarżam fałſzywie.

Calumniator, Potwarcá.

Calumnioſus, Potwarzliwy/łżywy.

Calumnia etiam dicitur, Złe wyrozumienie. Per calumniam, malitiam aliquid petere, Przes potwarz co ná kim wyſtać chcieć/ álbo wyprawowáć. Iuramentum de calumnia uitanda, Przyſięgá ktorą w práwie ſtrony / álbo ych procuratorowie czynili, że ſie niechcieli potwarzą á fałſzem w práwie obchodzić yedno prawdą

Caluus, a, um, Adiectiuum, Łyſy.

Calueo, calues, calui, duabus ſyllabis caluere, Łyſieć.

Calueſco, idem.

Caluo, as, & decaluo, Czynię kogo łyſym.

Calueſco, calueſcis, caluefieri, Liſiéyę.

Caluicies & caluicium, Łyſiná.

Caluaster & Recaluaster, Przylis/ ktory rzadkie ma włosy ná głowie.
Recaluatio, Łysyná. In Biblijs insolẽs.
Caluatus, a, ũ, Vt, Caluata uinea, Winnicá mało mácie winnych máyąca.
Caluio, is, ire, act. quart. pro Decipio, Frustor, Zwodzę/ Bywam omylon. Inde
Caluor, eris, antiquum uerbum, idẽ quod Frustror, Omylam/ Bywam omylon.
Calua, Wierzchnia część głowy.
Calx, dub. tert. Pięta/ też koniec álbo rog káżdey rzeczy. Vt, In calce epistolæ, Na końcu listá. A capite ad calcẽ, Od głowy do pięty/ to yest/ od począthu áż do końcá.
Calcaneus, Stopá.
Calx, cis, fem. ter. Wapno.
Calcarius, Wapiennik/ ktory wapno pali. Vt, Calcaria fornax, Wapienny piec w ktorym wapno palą. Calydna, Insula circa Rhodum.
Calydon & Calydonia, gen. fem. Miásto w Etholiei.
Calydonius, a, um. Vt, Calydonia sylua, Łas w Angliei.
Calydonij Angli seu Britanni.
Calypso Nympha Oceani, & Theryos filia, Bogini tego ymienia.
Calyptra, Operimentum capitis muliebre, Niektákie zawicie niewieście.
Calyx, cum y, Folliculum quo fructus arborum cooperitur a χαλύπτω cooperio, Calep. Martwa skorá/ álbo skorupa ná owocach. Item Calyx, Rożána szypułka poki sie yeszcze kwiat nie roskwitnie.
Calyculus diminutiuũ, Idem quod primogeniũ Calyx, Szczeszuyá/ Orzeszyny.
Camara, Oppidum Cappadociæ,
Camarina, ge. fe. Yezioro y miásto w Sicilien. Mouere camarinam, Prouerb. Sam sie w yákie nieszczęście wdáć.
Camarina tamẽ alijs est frutex quidã qui commotus tetrum reddit odorẽ.
Cambades, cognomen Tauri montis.
Cambetis, Pagus quidam in Germania superiori citra Basilæam.
Cambio, cambis, campsi, cambire, Odmieniam. Cambire Hungaricum, Odmienić czerwony węgierski złoty.
Cambodunum, Pars quædam regionis in Vindelicia, Germanice. Kemmat.
Cambyses, pen. prod. Rex Persarum, & fluuius Hircanie, quidam scribunt Cambises, per i, non per y.
Camelus, li, com. s. Wielbląd. Camelus cornua desiderans etiã aures perdidit
Camelinus. a, um, adiect. Vt, Camelinũ lac. Mleko wielblądzie.
Camelinus color, id est, pullus, cc.
Camera, ræ, f. p. Komorá/ sklep/ sklepiste budowánie.
Camerũ, pro obtorto antiquũ Nonius
Camerarius, a, um, Adiect. Vt, Cameraria cucurbita. Korby álbo bánie ktore ná dáchách/ álbo ná sklepiech rostą.
Camero, as, are, neut. p. Sklepię. Et concamero, as, are, Zasklepiam.
Cameratus, a, um, Cameratum autem opus, Sklepiste budowánie. Cameratũ uehiculum, Kolebká. Cameratus currus, Rydwan/ Nakryty woz.
Cameracum, neu. se. Miásto w Picardiei. Kambray po Francusku.
Camelis, lani consors.
Camilla, Volscorum Regina.
Camillos ueteres uocabant, sacrorum ministros & pueros ingenuos.
Camillas autem ministras, Wytrykusze/ sludzy kościelni.
Camillus etiam est nomen proprium uiri Romani, qui Gallos expugnauit
Caminus, camini, m. s. pen. pro. Komin.
Camino, as, are, Nieco w sposob kominá czynię.
Caminus, Latine, Fornax, Piec.
Camarus, camari, Rodzay rakow wietszich.
Camænæ, camænarum in plurali tantũ Musæ dicuntur, Boginie śpiewánia.
Campans, pro campanus, Plautus.
Campana, næ, fe. pri. Zwon.
Campanula, Zwonek. Æs Campanũ, idẽ
Campania, f. p. Kráyiná á ziemia we Włoszech w ktorey Neapolis leży.
Campanus cãpus uel ager, Mayętność dzierżenie Kampáńskie/ po włosku zową/ La Toscana.
Campania, Regio Galliæ, Kráyiná we Franciei. Schampania po Francusku.
Campanus, Kto z támtąd yest.
Campas, Marinos equos Græci uocant, Festus.
Campe, campes, uel, campa campæ, Latine eruca, ge. fe. uermis genus, Liszki/ w sionky ktore ogrodne zyolá yáko kápusty y gáłęzie drzew yedzą. Vnde Pityocãpe, qui in pinu arbore nascitur, Robak ktory prochno czini/ á w mokrych drzewiech á zwłaszcza w sośninie roście. Czerwzową niektorzi.
Campus, m. s. Pole/ też mieysce gonitwy. Et accipitur pro quouis exercitio, tã animi quã corporis. Latissimus tibi patet campus, Szeroką á przestroną máß rzecz ku wiwiedzieniu w tey álbo onei rzeczi
Campestris uel campester, adiect. Polny.

Campestria, Polne/Nizyna/ Blonitá. Oprimi atq; uberes cāpi, Vrodzáine pole

Campus absolute positus subaudiendū est Martius. Mieisce gonitwy w Rzimie

Campestris ager, Niska rola.

Campestre iter, Równa drógá.

Campestria etiam dicuntur, Fámuráky gácie/eo quod ludendo in campo uestibus omnibus exuebantur. Calep.

Campestratus, W femuraty vbrány.

Camurus, adiec. a, um, Krziwy. Camura cornua, Krzywe rogi. Priscū uocabulū

Camus, cami, m. s. καμὸς Latine genus uinculi, Vzdá/álbo vzdzienicá. Vt in Psalmo, In Camo & Freno maxillas eorū constringe, Calep.

Cana, id est, Canistra, Festus.

Canabis, huius canabis, pen. cor. fe, ter. uel Canabum, g. neut. Konopie/est herba funibus faciēdis, & telis et retibus texendis accommodata, Decorticare Canabum, apud Plin. Konopie trzeć.

Canabinus, a, um, Konopny.

Canabaceus, a, um, idem, Canabinus funis, Konopny powrós. Canabinum indusium, Konopna kosulá.

Canabus, cella uinaria, Calep. nullo authore idoneo.

Canalis huius canalis, gen. com Rynná Rynstok. Canales structiles, structura & fabrica constantes.

Caniculus, Rynká.

Canaliculus columnarum, Laskówánie słupów/Podwoyów/álbo Bálków.

Caniculatus, a. um, Laskowány. Caniculata ædium superficies, Laskowánie podniebienie/álbo/strop.

Canalicius, adiect. Vt, Canaliciū aurū, quod puteis foditur.

Canalicula, Nędzny człowiek. Nędznik.

Canaan, dicta est Arabia a Cham, Cal.

Cananæa, Syriæ regio.

Canaria, una ex insulis fortunatis, Canarij populi Africæ.

Canastreum, promontorium proximum Palænæ.

Cancelli, lorum, per, diminut. uocantur, Krátká plur. tantum. Cancellos sibi circumscribere uel circundare. Yedne rzecz przed sie wziąć. Cyl sobie wstáwić.

Cancello, as, are, Krátki czynię/ Też wyskrobuię/wymázuię/ náznáczam. Cācellare uersum, Náznáczyć/wymázáć wiersz.

Cancellatus, a, um, Cancellata cutis elephantorum.

Cancellarius, Kanclerz.

Cancellatim, Aduerb. Ná sposob kráty czynię. Cancellatim reticulata, idem. Cancellatim, mordax uenter, Zołądek który wnątrs yest yáko czepiec/ álbo krátká.

Cancer, cancri, m. s. Rák/ też Známię niebieskie Też niemoc nieyáká/Rák zową.

Cancris dicebatur pillula in medicina urendi uim habens. Calep.

Cancri antique, qui nūc Cācelli, Festus

Candebæa, pars Syriæ quæ Phœnice uocatur, Et palus in ea.

Candax, candacis, f. t. pen. cor. Krolewa Murzyńska/

Candela, læ, fem. prim. Swiecá.

Candelabrum, Swiecznik/Lychtarz. Can delas sebare, Swieczki czynić.

Candeo, es, ui, candere, neut. sec. Swiecę sie / yestem iásny / biały.

Candesco, Vnde Excādesco, Oświecam sie. Item Metaph. Gniewam sie. Excandescentia, Zápálienie/zagniewánie. Item Incādesco, Zápalam sie/Bieleię/yásnieię ¶Recandens, entis, Yásnieiący sie / álbo sie rozyáźniáiący/rospaláiący.

Candico, as, are, idem quod Candeo, Bielę/Pobielam.

Candido & Candefacio. Item, Excandefacio, Bywam biały.

Candidatus, Wybielony/& Metaph. który ná vrząd yáki yest obran. Vt, Candidatus consulatus, Który by rad rayca był. Candidatus iurisprudentię, Który sie vczy w práwie.

Candidatus prætorius, qui præturam petit.

Candidatorius, a, um, Vt, Candidatorium munus, Vrząd/záchowánie á obyczáy tych którzy się o dostoyność á vrząd yáki stáráią.

Candidus a, um Jásny/Biały/per Metaph. Dobrotliwy szczyry/ Vt, Candida cutis, Biała skórá / Candidum piper Biały pieprz. Candida uita, Niewinny ále sprawiedliwy y pobożny żywot. Purum quoddam & candidum genus dicendi. Candidus scriptor, Czysty łáćinnik/alias in quo nō est obscuritas

Candidulus, a. um, Jáśniuchny.

Candor, yásność/nieobłudność/niechytrość.

Candide, Jasnie/ nieobłudnie. Candide cum aliquo agere, Nie obłudnie/ale práwie sie s kim obchodzić. Candide uestitus, W biały odzienie przyobleczony.

Caneo, nes, nui, neut. se. Siwieię od stárośći. Cani montes, Biały góry od

ſniegu . Cano ſitu obductus color, Pleśnyą obeſzła fárbá. Canus december Grudzień śiwy.

Caneſco, & incaneſco, Siwieyę.

Cani, plur. numeri tantum, Siwe włoſy.

Canus, a, um, Siwy/ Byały yáko yabłoń od ſtárośći.

Canicies, Siwość/Stárość/Byałość. Caneſcit arbor, Stáraſye/długo trwa Caneſcit oratio, Bywa poważnieyſza mowá

Canuſium, Apuliæ oppidum, Vnde lana canuſina, cuius color eſt rutilis.

Canuſinatus, Canuſinata ueſte indutus,

Canica, cæ, f. prim. Furfur, Otręby/ otrzebiny/ propriæ, które z wyerzchu zbieráyą.

Canicaceus, a, um, Vt, Canicaceus panis, Otrębny chlèb.

Canis, com. tert. Pies. Metaph. Canis, Złorzecznik.

¶Canis etiam dicitur facies una Tali quæ unum duntaxat punctum continebat, ideo damnoſa erat.

Canicula, Yedno oko na koſtce/ álbo ná wartatce/ ktora ná grze tráci Es zową.

Canis ſeu canicula ſignum cœleſte, Pſia gwyazdá ná niebie / też Pſianką zową. Vnde dies Caniculares, Pſie dni które ſie o świętey Málgorzęcie poczinayą/ a ku świętemu Bartłomyeyowi trwáyą.

Caniculus & catellus diminut. Pieſek/ Pieſeczek.

Caninus, canina, um, Pśi/a/ie.

Canini dentes, Przednie zęby.

Caninum prandium uocatur abſtemiū Pśi obyad bes winá y piwá.

Canarius etiam adiectiuum, a canis. Vt, Canariū ſacrificium. Canaria lapa, Łopyanowe ſzyſzki które ſie ná pſyą skorę przipináyą. Canes timidi uehementius latrant, Prouer. Boyáźliwi pśi. Bárziey ſzczekáyą/ yádowići milczkyem kąſayą.

Cani das paleas, aſino oſſa. Prouerb. Opák co czyniſz. Canis feſtinans cœcos parit catulos, Prouer. Rzecz kwáplywa nigdy nie bywa dobra. Periculoſum eſt canem inteſtina guſtaſſe, Prouerbium Zły nálóg w złych rzeczach. Canis aſuetus corrigio, Prouerb, fere idem ſignificans, Kto ſie náłoży dworskiey polewki trudno mu yei zoſtáć/ przyydzye mu ná dyſlie oſtáć.

Caniſtrum, neut. ter. Koſz.

Caniſtellum dimin. Koſzyczek.

Canacius, Apuleius in Floridis dixit, pro clara & præconis uoce.

Canna, næ, fem. pri. Trcina.

C ante A.

¶Inter arundinem & calamum fere, & Sponte proueniens, Nam arundo craſsior & longior eſt, ſeriturq; ad uſum præcipue uinearum, Calamus uero gracilis ac tenuis eſt, tibijs & ſcripturæ aptus, Cyenka trcina do pyſzczely/ álbo do piſánia godna. Sed confundūtur hæc plerunq; apud Poetas.

¶Cannetum, Trcyniány puſz.

Cannicus, Adiectiuum, Trciány.

Canna dicitur etiam uas in quo ferebatur oleum, Bánya oleyowa.

Cannæ, cannarum, uicus Apuliæ, Inde Cannenſis pugna, Bitwá myedzy Rzymyány á miedzy. Kartaynskiemi ludźmi.

Cano, nis, cecini, cantum, canere, neut. tert. Spiewam.

Cano fidib⁹, Gram ná lutni/ álbo ná kobzie

Cano tuba, Trąbię. Canere dicunt Poetę, Popiſowáć wierſze. Canere bellicū, uel claſſicum, Ná trwogę zátrąbić. Canere carmen, Wierſze ſpiewáć/ czinić Rymowáć. Cantilenam eandem canere, Yedne pyonſkę záwżdy ſpiewáć/ to ieſt/ wſzyſtko o yedney rzeczy powyedáć. Quicquid fama canit, O czimkolwiek sláwa álbo powieść yeſt. Intus canere, Sam ſobie yedno gwoli być. Canere muſis, Prze uczone ludzie nieco popiſáć. Canere receptui, contrarium eſt canere bellicum pro finire ſepe ponitur, Przeſtáć/ odwieść od walki. Signa canere dicuntur in bello cum congrediuntur milites & collatis ſignis depugnare ſignificat, Potykáć ſie. Surdis auribus canere, Prózno co komu mowić/ álbo rádźyć.

Cantor, oris, m. tert. Spiewak.

¶Compo. Accino, Stronę ku gràniu.

Concino, Spiewam weſpołek. Concentus Náſtroyenie / dobre brzmienie. Præcino Záczynam.

Succino, Niſko ſpiewam/ ſrzednim/ álbo tenorowym głoſem.

Occino, Przekázam komu ſpiewáć.

Recano, as, re, Odſpiewawam / Opiewam/ Odmawiam. Recino uel recanto, Odwołáwam.

Canto frequentatiuum, idem quod, celebro, Laudibus extollo, Chwalę/ wysławiam. Terent. Qui harum mores cantabant mihi, Który mi vſtawicznie ych obyczáye wysławyał. Vnde, Decanto Wysławyam.

Canto, & cantillo, Wſtáwicznie ſpiewam. Incāto, Zaklinam/ czaruię. Vnde, Incātatio, uel incantamentū, Oczárowánie.

¶Excanto

¶Excanto, Odczaruye. Recanto idem.
Cantus, & huius cantus, & Cantio, Spiewánie. Cantiuncula, Piosneczká.
Cantilena, Piosnká.
Canticum, Pieśń.
Canor, Ton/glośność,
Canorus, ra, rum, Głośny/na/ne.
Cantrix, Spiewaczká. Cantor formularũ pro Iurisperito dixit, Cic. Lityersam concionem canis, Prouerb. Poniewoli spiewasz/Nam nic nie wesolo. Telamonis cantionem canere, id est, quæreri quotidie, Zawżdy sie vskárżáć / Telamon enim mortem filij Aiacis apud Troiam misere pereuntis impotentius ferebat, Intercino, intercinis, pecor. Intercinium, intercentum, intercinere, Przyspiewawam w pośrod spiewam yáko we grách czinyą / álbo w komediách.
Canon, nis, Grçce, Latine regula, Náuká wedle ktorey co ma być spráwowano/tesz sznur ciesielski / Linial do vprostowania.
Canon etiam est locus interior scuti in quod Brachium immittitur.
¶Canonibus soluere, pro dispensare dicendum est quod & graciam canonis legisq; facere dici potest, Niecopofolgować/Nie wedle srogości sie práwá obchodzić.
Canonicus, a, um, regularis. Canonisare ad regulã examinare, nõ dicit latine.
Canopus, pen. prod, ciuitas Ægypti.
Cantharis, cantharidis, uel cantharida cantharidæ, gener. femin. Robák nieyáky/ ná drzewie rostący / wszistek zielony miekce sie po nim yákoby złoto á w nocy sie świeci Kobylkámi niektorzi zową
Cantharis, pro uenenata pocione, Yad z tegóż robaká.
Cantheria, uel cantherias, Species gẽmæ scarabæi effigiem habens, Cale. Nieyáki kámień/álbo perla/ krówki obras ná sobie máyąc.
Cantharus, m. f Konew. (ryb.
Cãthar⁹ etiã est, Rodzay nieyáki morskich
Canthari etiam dicũtur per quos aquæ saliunt, Vt ait Aphricanus, Iuriscon.
Cãthar⁹ Græce, Lat. scarabeus. Krówká.
Cantharoletros, locus paruus in Thracia, in quo hoc animal non potest uiuere, mox necatur, ὄλετρος enim pernicies dicitur, Calep.
Cantherium, Kárá kolásá.
Cantherius. g. m. Koń wyrzezány. Wáłách.
¶Est etiam ordo uinearũ cum hastilibus in terram defixis singulæ transuersæ porticæ in unam tantum partẽ ordinis annectuntur. Rosztowánie álbo podtykánie winnic/w obyczay potkiatu/ták że ye podchodzić może.
Cantheriatus, a, um, Cantheriatæ uineę Podrostowáne podetkniyenie winnice.
Cantherij, tigna dicuntur, Dyle.
Cãteriolus, dim Máły potkiaczyk pod winę.
Cãtherinus, a, ũ, ut, Cãterino more somniare, Gdy kto stoyąc spi a ono musie śni.
Cantherium lapathum, Latini Rumicẽ appellant, Kobyli szczaw.
Canthes organorũ fistulę, piszczele v organ
Canthus, thi, g. m. Szyny żelazne ktorymi kolá okowáyą.
Canusium, Apuliæ oppidum, Vnde Lana Canusina cuius color rutilus, Báwelna cielista.
Canusinatus, canusinna ueste indutus, Z tákiey welny w szaty obleczony.
Capedo, dinis, pen. prod. fem. ter. Vas sacrificijs aptum.
Capeduncula diminutiuum.
Capena, pen. prod. g. f. Miásto nie dáleko od Rzymu było.
Capena porta, Braná w Rzymie / aduersus Capuam, alias Appia porta.
Caper, capri, m. f. Cziściony/wyrzniony kozieł. Caprum pro hirco posuit, Virg.
Capra, capræ, Kozá. Dorcas Græce, Itẽ signum cœleste.
Capella, dim. Kózká. Capella etiã stella.
Caprarius, Kozyars/ Pastirz kozy.
Caprea, capreę, Sárna/dziká kozá.
Capreus, a, ũ. Kozy. Calep. pro caprinus.
Capreolus dimin. a Capreus, Sarn.
Capreolus, Vitis genus quod pariat capreolum, Rososzká widelki/ álbo widlicá. Alias, Máłe á cienkie witki ná ktorych sie wino okolo tyczi opleta á záwiesza.
Clauicula, idem.
Caprigenus, a, um. Kozy rodzay.
Caprile, lis, Kozárnia/ Stáynia kozya.
Caprillus, id est, caprin⁹, apud Varronẽ inquit Cal. sed ibi nunc legit caprinus
Capero, ras, rare, Smarszczać sie yáko kozieł. ut, Caperare frontẽ, Smárszczić czoło. Nie wdzięcznie a nie láskáwie patrząc
Caperatus, a, um, Caperata frons, Smárszczone czolo twars.
Caphareus, Eubœæ mons altissimus uersus Hellespontum, unde Caphareũ mare, Nygroponth.
Capharnaum, Metropolis Galileæ.
Capidulum, quoddam tegmen capitis apud Veteres.

Capillus, m. ſ. Proprie, Włoſy głowne.

Capillus pro cæſarie, Krcicá.

¶ Capillus compoſitus, Vczoſáne włoſy/ Vſmuknione. Capillo conſcindere mulierē, Drwać niewiaſtę za włoſy/ Roſtargać. Capillus horridus. Zwikłáne włoſy. Capillus horrens, Roſtárgáne włoſy. In capillum inuolare, Zá łep kogo porwáć/ rzucżić ſie do włoſów. Capillus paſſus, Roſpráwione roſczoſáne włoſy á pádáyące. Summus capillus. Capillum in hædis dixit Gellius.

Capillorum defluuium uel profluuium Padánie/ álbo łezienie włoſów. Defluit uirgini capillus, Łażą pánnie włoſy.

Capillus etiā pro barba ponitur, Brodá

Capillus ueneris, herbæ ſpecies, Murna rutá ále właſniey Mátki Bożey vlóski Vide ſupra, CALLITRICHON.

Capillaceus, a, um, Adiectiuum. Włoſiány.

Capillatus, adiect. a, um, Włoſaty/ który yákoby gęſte á długie włoſy ma. Capillacior ſolito, Kudláty názbyt.

Capillamētum & Capillicium. Poduſzka włóſyána. Galericiū dicitur. Przyprawki/ przyprawne włoſy/ to yeſt czudze włoſy.

Capillamenta radicum dicuntur, Koſmácżyny á włochátość ná korzeniu/ yáko ná pyotruſzce máłe ſie odnoſzki okázuyą.

Capillamentum in Cryſtallo, Stréfy á promienie po Kryſtalle.

Capillare, capillaris, capillari, Syatecżká yedwabná którą na głowie niektórzy ludzie naſzayą. Alias uitta dicitur.

Capillaris arbor in qua tonſum capillū Deo ſacratum ſuſpendebatur, Feſtus.

Capillo, as, are, apud Plinium eſt capillos facere, Roście włoſy.

Capillatura in Biblijs pro capillicio.

Capio, is. cepi, uel cum diphtongo cœpi, captum, capere, Yąć/ Wziąć. Capere in manu, Rękę wziąć. Terent. Me capere arbitrum, Námię ſie zdáli/ przyięli mię zá yednacża. Capere aduerſarium, hoc eſt, fallere, Podeyć nieprzyiaciela. Capere cibum, Yeść.

Capere coniecturam, Domnimáć ſie. Capi & delirari re aliqua, Być zdradzon á podeidzyon.

Capere etiam, Oſięgnąć/ Ogárnąć/ wmieścić ſie. Ædes noſtræ uix capient tantam multitudinem hoſpitū, Niewmieſzcżąſie wſzyſcy goście w naſz dóm.

¶ Non poſſum capere, id eſt, intelligere, Niemogę wyrozumieć. Puer non capit iſtum authorem, Dziecię nierozumie tego Autora. Ex his prædijs talenta bina capiebat. Nákozdy rok ſto koron z tego imienia dochodu myał.

¶ Conijcito quid ego ex hac inopia nunc capiam, Gaday yákomi ſie wiele z tego vboſtwá doſtawa.

¶ Eū bello cepi, Ná woyniem go doſtał.

¶ Cepit me amor adoleſcentulæ, Rozmiłowałem ſie panny. Angorem pro amico capere, Troskać ſie dla przyiaciela. Arma capere, Bronić ſie/ woynę wieść. Capere arma contra patriam, Wálczić przeciw oycżyźnie/ Commodum capere ex aliqua re, Pożytek mieć Conditionē capere, Przyiąć yaki vrząd Conſiliū capere, Rádzyć ſie. Conſulatum capere, Burmiſtrzem zoſtać. Capere deſyderium ex aliquo, Vteſknić ſie zo kim. Quamprimum diſceſſi cepit me deſyderium tui, Yakoś ſkoro odyechał yąłem tęſknić po tobye. Exemplū de aliquo capere, Przykład z kogo brać. Experimentum capere, Pokoſztowáć Pokuſić ſie. Exordium a re aliqua capere, Pocżąć. Meorum laborum cepi fructum maximū, Wzyąłem nawiętſzi pożytek zá moyę prácę. Capere fugam, Vciec. Capere generum, Zięciá doſtáć Capere ſuffragio populi honorem, Przyść ku yákiey doſtoyności za życliwością poſpolytego człowieká. Incrementum capere, Wſpomagáć ſie Roſć. Incommodum cepi maximum, Stáłá mi ſie niewymowna ſzkoda. Inimicos oēs homines capere, Zlie ſie ze wſzemi ludźmi obchodzić. Inimicitias ob aliquem capere, Dlia kogo nie przyiaźni nabywáć. Inuidiam capere apud aliquē. Być w nienawiśći v kogo. Capere laborem, Prácowáć. Multum tibi laboris ſumis mea cauſa, Wiele prácuyeſz/ álbo podeymuyeſz dla mnie.

¶ Non poſſum mihi tantum laborem ſumere, Nie mogłbych ták wiele prácowáć Quanta laudem capiet Parmeno, Terent. O yáko wielki chwały doſtánie z tego Parmeno.

¶ Loca capere, Obyeżeć mieyſcá ku położeniu obozu. Montem capere, idem, Locum caſtris capere, idem. Cœpit luctus ciuitatem, Wielki ſmutek ogárnął wſziſtko miáſto.

¶ Mente capere, Wirozumieć. Metū capere, Bać ſie. Miſericordiam capere, Smiłowáć ſie. Modū in rebus capere.

Mjernie ſie ſpráwowáć. Mortē capere ob Rempub. Nieżałowáć vmrzeć dla rzeczy poſpolitey. Capere nomen ex aliqua re, Osławić ſie. Obliuionem capere, Zápámiętáć. Negocij ſi quando odium ceperat, Yeſlym ſie kiedy ſteſknił nád ſprawami. Odorem rurſus capere. Wonien záſię doſtáwáć. Capere pallorem, Blednąć. Cepit eos pauor, Vlękli ſie. Pœnam capere de aliquo, Skáráć kogo. Pignus capere, Záſtáwę wziąć/też vpominek. Prouinciam capere, Podiąć ſie yakiego vrzędu. Portum capere, Do brzegu przypłynąć. Quietem capere, Odpoczywáć. Rimam non capit Cedrus, Cedrowe ſie drzewo nie ſzczepa/Nie ſkáli. Cepit eum ſacietas huius rei, Steſknił ſie nad oną rzeczą. Sicubi eum ſacietas hominum ceperat, Yeſli mu ſie kiedy nie przykrzyło ták miedzy ludźmi záwżdy bydź. Capere ſedem, Vſtánowić ſie. Sonitum non poſſe capere aurib⁹, Niemodz ſłucháć dźwięku á brzmienia. Specimen capere, Sprobowáć/Sztukę wyſtáwić. Spem capere, Nádziewáć ſie. Stipendiū capere, Myto wziąć ná ſłużbę żołnierską. Cepit eum tediū belli, Wſtrzął ſie ná woynie. Cepit eum terror, Zięła go boiaźń. Tempus & oportunitatē capere, Pátrzáć czáſu á pogody. Virtutē animo capere & corde expellere deſidiā, Pokrzepić ſie/wziąć śmiáłość/á boiaźń s leniſtwem z ſercá wypędźić. Vires capere, krzeſzwić ſie/Wzmagáć. Verecūdia eū cepit, Záſrumał ſie. Vtilitates ex amicitia cape. Pożytek z przyiáźniey ludzkiey mieć. Miſeriā oēm ego capio. Terent. Wielką nędzę mam y cierpię.

Capere quietem & ſomnum, Spáć.

Captus Partic. Jęty. Captus mente, Głupi/ſzalony. Captus oculis, ślepy. Oppreſſa atq; capta repub. Vćiſnąwſzy y iąwſzy pod ſwą moc Rzeczpoſpolitą. Captus & fraudatus, Zdrádzony. Capti conatus fruſtra, Wniwecz ſie yego praca obróciła. Capta oportunitate, Vbaczywſzy czás.

Captus eſt, ſubaudi, amore, Doſtał/miłuye. Captus dulcedine pecuniæ, Zwiedziony przez pieniądze. Captus auribus Niedosłyſzy/ſtrácił ſłuch. Captus ſplēdore nominis tui, huc me contuli, przywiedziony wielką ſławą twoią przyiechałē. Capt⁹ ſua fraude Hānibal, Sam ſie przerádził. Captus furore eſt, qui furit, Błąd ſie go yął ſzalenie. Captus membris, Niema mocy w członkách.

Captus, huius captus, nomen g. m. Wyrozumienie/Rozum. Vt, Captus eſt puerorū, Ták yáko dzyeci mogą wyrozumieć. Accomodare ſeſe ad captū ſtudioſorū, Wedle tego yáko mogą wyrozumieć diſcipułowie ſpráwowáć ſie. Excedit captū noſtrū, Niemożem tego wyrozmieć. Ista ſunt nimis ſubtilia & Philoſophica excedunt captū meū, Ty rzeczy ſą bárzo ſubtylne filoſofſkie przechodzą moy rozum.

Capax, capacis, adiect. om. g. t. Capax xv. conuiuarū tricliniū, Stół około którego ſie może piętnaście perſon ſieść. Capax templum, Niemáły kościoł/który wiele ludzi może w ſobie ogarnąć. Capax poculū, Niemáły kubek. Capax amicitiæ, ſtáły á ku záchowániu prętki. Eſt mihi capaciſsima omnis ſecreti uxor, mā żonę milczącą we wſzelkiey táyemności.

Capacitas, tis, f. t. Wielkość gdźie ſie może wcisnąć.

Capedo, dinis. pe. pro idē q́ Capacitas ¶ Intercapedo, Dálekość miedzy czym.

Captio, Verbale, Doſtánie. Oſięgnienie. Hæc eſt captio mea in hoc bello. Tegom doſtał na tey woynie.

Captio, Zdrádá/Chytrość Podeście. Nulla in ea re eſt captio, Zadney chytrości w tym niemaſz.

Captiōes dialec. Zdrády á podchwytliwości

Captiōes refellere, odkryć á okázáć chytrości. p̄ſtigię & captiōes, Chitroſzky á podchwytki. Captiuncula, dimi. Podchwytánie.

Captioſus, a, um, adiect. Chytrek/Mędrek/Podchwytáiący. Captioſa ſoluere ſiue diſſoluere, Chytre od podchwytáiące rzeczy odkryć. Captioſum eſt populo q́ conſtitutū eſt negligi, Sámołowká yeſt ludziem/omieſzkáwáć tego/to co Rádá vſtáwiła. Captioſum genus interrogatiōis pytánie którym może yedē drugiego vłowić.

Captioſe, aduerb. Cytrze/Podchwytliwie. Captioſe interrogare, Chytrze kogo pytáć chcąc go vłowić. Podeiść.

Captura, Yęcie Captura piſciū Yęcie ryb.

Capto, as, are, frequentatiuū, Pilnowáć ná co yákoby onego przes chytrość mogł doſtáć. Auram popularē captare, Chwały ludzkiey ſzukáć. Beneuolentiam captare, Przyiaźnia życzliwości nabywáć. Cōſiliū captare, Rádźić ſie. Wſzędzie rády ſzukáć. Lucrum captare, O zysk ſie ſtaráć. Captare umbras arborū, Cienia ſzukáć/Pod cień vciekáć. Captare aliquem, Na kogo pilnowáć/Podchwytáwáć. Captare aliquem, aliquo emolumento, Záchowáwáć ſie komu yákiemi poſługámi.

Captatio

Captatio, Verbale, Pilnowánie ná yákąrzeć.

Captator, Podchwytácz. Vt Captator auræ popularis, Pilnuyący á łakomy ná chwałę lucką.

Captatorius, id est, adulatori⁹, ut interpretatur Papinianus.

Captito pro capto, cc.

Captiuus, a, um, adiectiuum, Yęty/ta/te/ Vt, Captiuos ab hostibus redimere, Yentce odkupowáć.

Captiuo, as, are, Yąć á przywłaszczić sobie kogo.

Captiuitas, captiuitatis, Niewola/Poymánie.

Capesso, capessis, capessi, capessum, secundum Diomedem, Vel, Capessiui capessitum, secundum Priscianum, Verbum est actiuum, Nam dicimus Capesso, capessor, significat autem capere. Vt, Capessere fugã, Gotowáć się vciec. Capessere iussa, Roskazanie wypełnić Melitam capessimus, Cicer. Yedziemy / albo bieżimy do Melithy. Capessere Rempub. Rzeczi pospolitey bronic/w swą obronę yą przyiąć. Ad saxum capessit, subaudi, iter, Yedzie ku skale/ Ku skale się ma. Quo nunc capessis tute hinc aduersa uia, Gdzie się bierzesz w tak niepogodną drogę. Cibum capessere, Yeść. Se domum capessere Bráć si do domu. Vrbem aliquam capessere, Do którego miásta ciągnąć. Capessere se præcipitem ad malos mores, Złych się obyczáyów nakładáć / álbo poddawac się złym obyczayóm. Capessere arma uel bellum, Woynę począć. Capessere curas imperij, Przyiąc ná się stáránie o pospolite dobro Libertatem capessere, Wolność się domagáć. Se in altum maris capessere, Puścić się ná głębokość morską. Munia capessere, Vrzędu się domagáć. Medium iter capessendo, Gdy w pul drogi byli.

¶Composita, Accipio, Bierzę/ Przyimuię.

¶Acceptus, a, um, Przyiemny/ na/ ne/ Referre acceptũ alicui, Przywłaszczáć komu/ Refero acceptũ tibi, Znam się że to od ciebie mam.

¶Interdum, Accipio, pro Audio, Intelligo. Nunc accipe sententiam meã, Teras słuchay á obá.;/Chciey wyrozumieć wolą moię/álbo moię myśl. Item, Accipere aliquem hospitio, Postawić kogo Przyiąć go w swóy dóm. Accepit nos lauto prandio, Hoynie nas częstował ná obiedzie. Et, Accepit nos laute, idẽ. Humaniter aliquem accipere, Lucko á łáskáwie kogo przyiąć. Cum suma humanitate & beneuolentia recepit omnes, Bárzo wdzięcznie y ochotnie á lucko wszistki przyimuie.

¶Decipio, Zdrádzám / Oszukawam/ Podchodzę.

¶Deceptor, Zdraycá /Oszust.

¶Decipula, Połápká łapicá/kliatká. Decipula murium, Łapicá / Decipula auium, Kliatká/ álbo sidłák ná ptaki.

¶Concipio, Ogárniam rozumem. Concipere aliquid in animo, Vmyślić co/Poyąc co ná vmyśle Concipere aliquod Epistolium, Poyąć yaki list na vmyślie.

¶Conceptio, Poczęcie. Conceptio animi, Przyięcie vmysłu. Cõceptio prolis, Poczęcie płodu. Conceptus, huius conceptus, Poyęcie. Conceptus mentis, Poyecie vmysłu. Conceptis uerbis iurare, Przisięgáć/Mówic za kiém. Conceptis uerbis orare, Rozmyslnie się modlić.

¶Conceptaculum, Poyęcie / Ogarnienie. Ad annum refertur.

¶Excipio, Wymuię. Vt, Excipio te ab hoc onere, Cziniącie wolnego/Wymuięcie od tego obwiązania / álbo posłuszeństwá.

¶Exceptus, a, um, Wyięty tez. Przięty. Vt, Exceptus est de numero militum, Wyięty yest/ to yest / Wypowiedziano mu służbę. Excepto hoc, Wyiąwszi to/Króm tego. Exceptus est per consulatum, Wyięty yest od rady/to yest potrzebámi opátrzony.

¶Exceptio, Wyięcie. Vt, Hac adiecta exceptione, Pod tym obyczáyem.

¶Excipio etiam significat, Piszę pod kim. Excipere lectionem sub præceptore, yego słowá pisząc które ku wykładu á wyrozumieniu textu przidawa. Excipere ad calamum, Idem, Annotowáć/naznáczić. Inde etiam fit. Excipula, uas ex arundine uel uiminibus confectũ quo falluntur & capiuntur pisces, Więciers.

¶Excipula & decipula sunt quasi contraria instrumenta, altero pisces, altero aues, uel mures capiuntur.

¶Excipula dicitur ab excipiendo seu eleuando, quia eleuantur instrumenta ex aqua & pisces excipiuntur.

¶Incipio incepi, Poczinam. Vt, Aliquid ſerio incipere, Statecznie ſię czego ięć/álbo począć. Incipere litem, Począć ſię wádźić. Amicitia a paruis incepta Od dziecińſtwa mamy s ſobą záchowánie.

¶Incepto, as, are, Frequentatiuũ, Vt Quid inceptas Traſo, Co poczinaſz Traſo

¶Inceptum, incepti, Początek.

¶Inceptor, oris, Poczinacz. Inde, Inceptio, Poczęcie.

¶Intercipio, Przeryuam/ Przekażam. Vt, Vereor ne quo pacto literæ interceptæ ſint in uia, Obawam ſię áby yáko liſty nie były przechwycone ná drodze Intercepit mihi concionẽ, Przechwycił mi vrząd/álbo/Podſzedł mię w vrzędzie Quod nos capere oportet hæc intercipit, Co ſię nam miało doſtáć/ to tá wſzyſtko przechwyci. Sermonem intercipere, Przerwáć komu rzecz/álbo mowę.

¶Interceptio, Verbale, Przechwycenie Przeyęcie. Przeſzpiegowánie. Vt, Intercipit fugientem ſeruum, Vciekáyącego ſługę przeſzpiegował.

Interceptor, oris, Przechwytácz/ Szpieg. Interceptor prædę, Który kogo do hárapu vbiegł/to yeſt/do łupu vbieżał.

¶Recipio, Przimuię. Vt, Recipio libenter, Mam rad/Wdzięcznie przimuię. Teren. Militem riualẽ ego recipiendũ cenſeo, Mnie ſię widźi/ ábyście tego to rycerzá zá towárziſzá miłości wáſzy przyięli

¶Item, Recipere, pro promittere. Vt, Recepit ſe facturum, Obiecał to vczinić Recipio tibi bona fide, Obiecuyę to dobrym słowem. Wiernie.

¶Item, Recipere, Wyiąć/wydrzeć. Vt Recepit puellulam e manibus matris, Wydárł dziewczękę mátce z rąk.

¶Item, Recipio, Bierzę ſię. Vt, Recipio me domum, Bierzę ſię/álbo/ idę do domu. Recipio me in meũ conclaue, Idę ná ſwóy pokóy. Anhelitum recipere, Oddechnąć. Animum recipere, Śmiáłość wziąć. Ad frugẽ ſeſe recipere, Polepſzić ſię. Se ad ingeniũ ſuũ recipere, Wrócić ſię ná ſtáre obyczáye. Aliquẽ Menſa Lare, Lecto, recipere, Przyiąć kogo w dóm ſwóy y do ſtołu. Recipere ciuitatem in fidem, W obronę miáſto przyiąć. Recipere aliquem in familiaritatem, W towárzyſtwo kogo przyiąć. Ad me recipio, faciet, Przyimuię to ná ſię/bo wiem że vczini. Cauſam capitis recipere, Głowną rzecz przyiąć ná ſię ku obronie/to yeſt/ komu o gárdło idzie. Receptum officiũ perſoluere, Obiecáną rzecz ſpełnić. Si te reciperes te correcturum, Byś ſię był obiecał polepſzić. Vt mihi coram recepiſti, Yákoś mi vſtnie/ álbo/ obliczni obiecał. Non recepit cunctationem hæc res, Tá rzecz nie ćierpi rozmyſliánia.

¶Recipere & Reſpuere contraria. Vt, Ita uſu receptũ, Ták obyczay otrzymał.

¶Receptus, Partic. Vt, Recepti in ciuitatem, Przyięći ſą do mieyſkiego práwá.

¶Receptus, huius receptus, Nomen, Wrácánie ná zad do domu. Canere receptui, Wrácáć ſię z woyny ná zad. Receptui ſignũ dare, idẽ Itẽ, Receptus, Mieyſce ná które wyieżdżáyą dla beſpiecżnośći.

¶Receptio, Verbale, fe. ter. Przyięcie Poſtáwienie ná goſpodzie.

¶Receptitius, a, um, Przyięty/ Wzięty

¶Recepto, as, are, Frequẽtatiuũ, Stáwiam goście/Stáwiam ná goſpodzie Sub cuius tecto te receptas, V kogo ſtáwaſz goſpodą. Meum receptas filium ad te Pamphilum, Przechowawaſz mego ſyná Pámfiluſá v ſiebie.

Receptor, Goſć y Goſpodarz. Receptrix Verbale, fem. tert. Goſćia y Goſpodini.

¶Receptaculum culi, neu. ſ, Przyięcie/ Mieyſce od przimowánia gośći Vt, Recipio me in meum receptaculũ, Idę do ſwego domu/álbo/Ná ſwóy pokóy. Receptaculũ omniũ purgamentorũ urbis, Mieyſce gdzie wſzyſtki nieczyſtośći z miáſtá płyną. Receptaculũ animi corpus, Ciało yeſt záchowánie duſze. Ciało yeſt przibytek duſzny.

¶Receptibilis, & hoc Receptibile, Adiectiuum, non purum latinum in Biblijs, Godny ku przyięciu.

¶Suſcipio, pen. co ſuſcepi, ptum, ere Przimuię ná ſię. Vt, Suſcipio crimen. Znam ſwoyę winę. Suſcipio liberos, Rodzą mi ſię dzieći.

¶Suſcipere, tam ad animum quã ad corpus refertur, ut, Onus ſuſcepi, Przyiąłem tę prácą ná ſię. Æs alienum amicorum ſuſcipere, Podiąć ſię przyiacielſkich długów płáćić. Aliquem ſuſcipere & tueri, Przyiąć kogo w obronę ſwą. Cic. Tantum ſibi in Repub. authoritatis ſuſcepit, Táką ſobię możność á moc w rádzie przywłaſzczył. Cauſam alicuius ſuſcipere, Podiąć ſię czyiey rzeczy. Caſum ſuſcipere, W przigod á w niebeſpieczność ſię wdáć. Suſcepit conſuetudo communis, Ták ſię poſpolićie záchowawa / Ták w obyczay weſzło.

C ante A.

Fidem ſuſcipere, Obiecáć/Przirzec. Inuidiam & odium omnium ſuſcipere, Przisć w nienawiść v wßiſtkich ludzi. Crimen in ſe recipere, Winę czinę ná ſie przinąć. Suſcipere crimen defenſione, Podnąć ſie czizey winy/álbo/oskárżenia bronić. Crimen culpe ſuſcipere, Idem, Exilium ſuſcipere. Z ſwey dobrey woley z ziemie yecháć/ Dáć ſie wywoláć. Parricidium ſuſcipere, Męzobonſtwa ſie dopuśćić. Offenſas in eligendo aliquo ſuſcipere, Rozgniewáć kogo przi wybierániu. Perſonā boni uiri ſuſcipere, Dobrym człowiekiem być. Pœnam dignam ſcelere ſuſcipere, Być skaran yako ſie godzi zá ſwoię złość. Turpitudinem ſuſcipere, Sproſnego vczinku ſie dopuśćić. Vigilias diſcendi cauſa ſuſcipere, Nałożić ſie ráno wſtáwáć dla vczenia. Voluntatem & beneuolentiam erga aliquem ſuſcipere. Dobrotliwym y łaskáwym ná kogo być. Deo uota pro aliquo ſuſcipere, ſlub czin ná ſię przinąć/

¶ Suſceptio, onis, Verbale, fem. tert. Przięcie/ Podięcie Vt, Suſceptio bonæ cauſæ, Przięcie ſprawiedliwey rzeczi na ſię. Suſceptio ordinis equeſtris, Poięcie ſlacheckich ludzi. Suſceptione prima, Ná pirwßém pokoßtowániu/ Gdy ſie naprzód kuſił.

¶ Satisaccipio, is, ere, Przimuię rękoiemſtwo/álbo/przirzeczenie za co takowego Vt, Quid ſi ueretur ne res protrahatur ſatisaccipiat, Yeſli ſie obawa áby ſie rzecz nieodwlokłá/ niechay rękoiemſtwo/ álbo zapis przimie.

¶ Satisacceptio, onis, Przięcie rękoiemſtwá/Zapiſu/álbo przirzeczenia zá co tákowego.

¶ Præcipio, ipis, penul. cor. præcepi, ptum, ere, Przikázuyę/Każę/Roskázuię Vt, Præcipere atq; interdicere, Przikázáć y zakázáć. Præcipere cogitatione, Przeyźrzeć/Obacżić przed tym. Spe iam præcepit hoſtem, Zda mu ſie yákoby tu nieprzinaciel yego był.

¶ Item, Præcipere, id eſt, inſtruere, Náuczáć y Przikazánie dáwáć. Præcipiendum fuit, ut eam diligentiam adhibeamus Roskázáć nam było/ ábyſmy byli tego pilni.

¶ Præcipitur imperſonale. Plin. Præcipitur ante omnia ut caſti legant, Przed wßiſtkiemi rzeczami to naprzod roskazano/ aby powściągliwi czitáli.

¶ Præcepto, as, are, Frequentatiuum, Często roskázuię. Antiquum uerbū.

¶ Præceptus, Participiū, Roskazániem vprzedzony.

¶ Præceptum huius præcepti, Subſtantiuum, Przikazánie/ Náuká. Monita, Iuſſa & Præcepta, Nápominánia Przipominánia / y Rozkazánia. Vt, Tradere præcepta Grammaticæ, Vczić kogo Grammatiki. Præcepta & quaſi uias quæ ad eloquentiam ferāt tradere, Oratorſkiey á wymowy vczić. Præcepta & inſtituta Philoſophiæ, Náuká o mądrości/ Philoſophia.

¶ Præceptio, onis, pro præcepto, Przikazanie.

¶ Præceptor, Verbale, Miſtrz/ Náuczíciel. Præceptrix, Verbale, fem. ter. Náuczícielká.

¶ Præcipuus, adiectiuū, Naypierwßi/ Naygodnieyßi/Nayznámienitßi.

¶ Commune & præcipuum, contraria, Poſpolite y oſobliwe. Vt, Negas præcipuum mihi ullum incommodum impendere, Mnimaß ábych oſobliwey ßkody z tąd nie popad. Præcipua remedia, Oſobliwe á nalepße lekárſtwá. Ad ſerpentium ictus præcipua herba, Ná vkąßenie wężowe/ naypewnieyße á náyoſobliwße ziele. Contra uenenatos morſus præcipua remedia, Przećiwko vkąßeniu yádowitych robaków/nayoſobliwße á naylepße/ y naypewnieyße lekárſtwá.

¶ Præcipue, Aduerbium, Zwłaßcza/ oſobliwie / Naywięcey. Vt, Mea ſalus in qua præcipue ab illo ſum adiutus, Moye zdrowie/ á przywrocenie/ w którym yeſtem oſobliwie ód niego ſpomożon. Præcipue aliquid appetere, & in communi iure uiuere contraria, Nieco nád ludzie żądáć á chcieć mieć.

¶ Intercipio, Przechwytawam/Przeßpieguię. Vt, Literas intercipere, Przechwyćić/á przeßpiegowáć liſty. Iter intercipere, Odiąć drógę. Przekopáć Sermonem alicui intercipere, Przekázić komu mowę/ álbo/rzecz. Intercipere aliquid alicui, Pochwićić/ co drugi miał wziąć.

¶ Interceptio, Przechwycenie.

¶ Interceptor, Przechwyciciel.

¶ Percipio, ipis pe. cor. pi. ptum, ere. Ex per & capio, Rozumiem dobrze. Percipere artem, Náuczić ſie rzemiosłá. Percipere doctrinam, Náuczić ſie nauki. Percipere dolores, Czuć ból. Percipere fructum ex arbore, Owoc z drzewá obráć, Percipere iucunditatem &

lætitiam

etiam, Weselić się. Nec urbis nec agri me odium unquam percipit, Nie vteskię się / albo, nievtrzę nigdy áni w mieście áni ná wsi. Percipere usum alicuius rei quotidiana consuetudine, Niektórey rzeczi vstáwycznie vżiwáć. Percipere nomina omnium ciuium, Pámiętáć ymioná wszistkych mieszczan. Percipere memoria, Pámiętáć / Wziąć w pámięć. Percipere opinione, Mniemáć. Percipere sensibus, Myślą rzecz yáko ogárnąć. Ex uultu percipi potest qualem animum erga me gesseris, Z postáwy á z obliczá vznałem coś zá vmyślmiał przeciwko mnie.

¶Perceptio, Verbale, Pożitek / Wyrozumienie. Vt, Perceptio fructuū, Vżywánie / álbo / zbieránie pożitków. Perceptio animi, Rozum / Bacżność. Item, Pignora capere uel auferre, Zakłády od kogo oddáláć. Manum facultatibus iniicere apud Cice. Huc pignoris capio, sicut Vsucaptionem dixerunt Veteres.

Capis, idis, fe. ter. Nieyáki kubek / álbo / ynsze nacżinie z którego piyą.

Capistrum, neu. se. Vżdzienicá / też / Kágániec. Item, Witki ktoremi wino do tyczi przywięzuyą.

Capistro, as, are, act. pri. Vżdzienicę wkłádam / vwięzuyę.

Capnias, Nomen gemmæ.

Capnos, pni, mascul. sec. Latine fumus.

Capnio, dimin. Dimek.

Capnio, herba, Gołębie gárdło / álbo / ziemny dym. Inde etiam dicuntur, Acapna, Suche drwá / które płoną yáko słomá. Et, Capnias, Piwo dymne.

Cappadocia, Pontica Regio, Kráyiná mnieyszey Aziey.

Cappadox, ocis, pen. cor. Yeden z tám tąd.

Cappadocus, idem.

Capparis huius capparis, fe. tert. Capparis Spleneticis prosunt, ideo anima splenis uocatur.

Cappar, pro Capparis, dixit Palladius.

Capra, Caprea, Vide CAPER.

Capraria, Insula in mari Ligustico.

Capralia, Ager, qui uulgo Capræ paludes dici solet, Festus.

Capricornus, corni, mas. sec. Kozorożec / też / Górny kozieł który się ná skáłach chowá.

Caprificus, fici, fem. sec. Figi leśne.

Caprificor, aris, ari, Szczepić takowe drzewo.

Caprificatio, Verbale, Calep.

Caprificationem uocat, quando in arboribus cortex cultello finditur, ut commodius crescant.

Caprificales dies, idē caniculares, quod illo tempore fœminæ Romanæ sub Caprifico sacrificarent.

Caprifolium, Herba, uulgo, Mater sylua,

Caprimulgus, Nieyáki ptak káwce podobny / który w nocy mléko v kós wysysa. Fures nocturni interdiu non uidentur, qua iniuria emoriuntur ubera, Calep. Ægoteleos, idem.

Capronæ, arum, Przedsobnie włosy / álbo / grziwá przedsobna v koni.

Caprunculum, mas. se, Gliniáne nacżinie / Dunicá. Alij Capunculum legunt.

Caprotina, Przezwisko Iunony.

Capsa, psæ, fem. prim. Skrzinia / álbo / yákie záchowánie.

Capsula, & Capsella, diminut. Spidwásek / álbo / Skrzinecżká / też Szafká.

Capsarius, qui mercedis gratia in balneis uestimenta suscipit, Calep. Zuwácz. Item, qui portat libros, Krámárczik Xięgi noszący.

Capsaces, pe. c. Bánia Oleyowa. Capsit, id est, præhendit, Vyął. Festus.

Capsis, pro capias si uis ueteres Comici dixerunt, Weźmi yesli chcześ.

Capsus, carruca, undiq; tecta, Nákrity Wózek.

Capua, fem. prim. Vrbs Campaniæ.

Capulus, masc. & neut. sec. Capulum, Mary / też Rękoieść. Vnde, Capularis lare, Vt, Capularis senex, Starzec / który yusz ná poły w grobie stoi.

Capula, læ, fem. prim. Kiellá / álbo / ynsze nacżinie s rękoieścią / do przelewánia / Szkopiec.

Capulo, as, are, Czerpam kiellą.

¶Decapulo, as, are, Kiellą / álbo szkopcem co przelewam / wypróżniam.

Capulator, Przelewácz / Dolewácz / Napełniácz.

Capulum, Vżdzienica. Calep.

Capus, capi, mas. se. Káplun.

Capo, onis, mas. ter. idem.

Caput, itis, neut, tert. Głowá. Vtinam tibi uideam commitigari sandalio caput O dáyże to Boże / ábyć pántofłą głowę zmiękczono. Caput canū, Siwa głowa Extollere caput, Podnieść głowę.

¶Caput etiam pro ipso homine. Vt, Si quidem hoc uiuet caput, pro si

uixero, Jeſlić będę żyw. Capite cenſi, Vbodzi á nędzni ludzie/ktorzi nád ciało ſwe nić więcey nie máyą. Capitis res eſt id eſt, de uita periculum eſt, O głowę idzie. Caput ſuum offerre uilitati, pro Capite alterius, Cżyię ſromotę ná ſię przijąć. Iudicium capitis, Sąd o głowę. Petere caput alicuius, Stać komu o głowę/ Chcieć kogo zábić. Capitis & famæ certamen habere cum altero, Cżći á sławy ſwey bronić/álbo/ręką popráwowáć/iáko niektorzi mówią.

¶Caput pro Æſtimatione, Sławá/ dobra powieść. Capite damnatus, Ná śmierć skázány. Capite ſuo aliquid decernere, Cice Vtinam meo capite ſolum decernerem, Boże day to áby iedno tylko o moie gárdło ßło. Aby tylko ná mnie przeſtáło. Pro patria capita ſua ponere, Dla oyczizny żywotá nie żałowáć/álbo/żywot ſwóy wydać.

¶Caput, id eſt, Summa rei, ut, Caput literarū, Summa liſtu. Capita rerū expedi, ſummę powiedzieć o czim ſię dzieie.

¶Caput etiam, Początek/álbo/przicziná niektórey rzeczi. Hic eſt huius rei caput, Ten tego ieſt przicziná/ z tego to głowey pochodzi.

¶Capita in libris, Kapitula, Rodzielenia Xiąg. Vt, In ſexto capite Euangelij ſancti Ioannis, W ßóſtem rozdzieleniu Euangeliey świętego Janá. Vulgo enim, Capitulum & Capitellum diminutiue dicitur.

Capitellum etiam ſignificat, Głowicá álbo/Gałká ná słupie.

¶Caput etiam dicitur, ex quo riuuli emanant, Zrzódło Vt, Capita fluminis, pro oſtijs, Odnogi/álbo/wychody wód/któremi w morze wodá z rzek wychodzi. Caput rei frumentariæ, in Sicilia ager Leontinus, Naylepßi vrodzay zboża. A capite ducere diſputationē, od początku począć diſputowáć. Caput ſcelerū, Wßiſtkich złości przicziná. Tu es hui⁹ rei caput, Tyś tego przicziná/tyś tego náſtał/Tyś to ſpráwił. Nec caput nec pes. Ani początku áni dokonánia nie znáć w tey mowie. Nec caput eſt nec pes, Wßiſtko ſię weſpołek pomießało/ Ani początku áni końcá niemáß. Sine capite audire, Co nowego vsłißeć bez pewnego powiedáczá. Sine capite res manare dicitur Niewiedzieć z kąd ſię co wzięło.

Caput etiam dicitur facere apoſtema, Gdy ſię wrzód zbiera.

C ante A.

¶Capita, deorum appellabantur faſciculi facti de uerbenis. Feſtus.

Capitalis & hoc capitale, Smiertelny/ kto śmierć záſłużił. Capitalem fraudem admittere, Smiertelney á głowney zdrády ſię dopuśćić. Crimen capitale. Głowny wyſtęp. Facinus capitale, idem. Capitale odium, Okrutna nieprziiaźń. Nulla capitalior peſtis atq; morum corruptela, Nic nie ieſt ßkodliwßego iáko złe obyczáie. Aduerſarius capitalis, Głowny nieprziiaciel/Iuſticia capitalis, Wielkie głupſtwo/ á nieumiętność. Capitales triumuiri ad quos capitalium cauſſarum animaduerſio ſpectabat.

¶Capitalis ſcriptor, Który krótko piße

Capitaliter, Aduerbium, Smiertelnie.

Capitatio, tributum quod in capita ita conſtitutum erat.

Capitatus, a, ū, Wielkogłowá/ który wielką głowę ma. Caules capitati, Kápuſtá w głowách.

¶Capitellum, telli, diminut. Główka/ główeczká/gałeczká ná budowániu.

Capitellum etiam, Szpica ná budowániu iákim.

Capitiū, capitij, Mniskie odzienie przedſobne y záſobne. Antependium, Caparonem uulgo, & barbare Monachū uocant.

Capito, nis, maſ. tert Który wielką głowę ma. Duri capitones, Swey główki/ ſwey myśli.

Capito, Genus piſcis apud Catonem.

Capitulare, id, eſt, Per capita diſtribuere, aut caput adiungere, uel facere, Calep. Capite diminutus, Którego ſię ſtan zniżył.

¶Capitulum etiam eſt uox blandientis, O lepidum capitulum, Terent. O miła główko.

¶Capitulum in columnis, Wierſch/ álbo gałká ná słupiech. Caput uacuum cerebro, Prouerb. Cudny ále głupi.

Capitolium, Kośćioł w Rzimie/ álbo zámek ná iedney górze/ która przed tym/ Mons Tarpeius byłá rzeczoná.

Capucium, neut. ſe. Kápuſtá/Seſsile & cumanū Plinius uocat, ſpecies Braſsicæ, a quibus caulis capitata dicitur, Broskiew / niektórzy krcziczową.

Carabus, ſpecies cancri, teſte Plinio.

Carambis, Promontorium Scythiæ.

Carba, Carbinus, uentus, Qui alias Aphricus dicitur, Wiátr od Afriki.

Carbatinæ

Carbatinæ, Genus calciamenti, Calep.

Carbaſus, aſi, pen. cor, fem. ſe. Secundũ Priſcianum. Et gen. maſc. ſecundum Phocam, Probus uero & Caper, dicunt eſſe maſc. & fem. in ſingulari, in plurali uero neutri, Subtilne Płótno z ktorego zagle do łodzi á okrętów czynią. Vnde accipitur pro uelo, Zá zagiel.

Carbaſeus, a, um, Vt, Carbaſinus, a, um Carbaſineus, a, um, idem.

Carbo, onis, maſc. ter. Wągl. Carbone notare, id eſt, damnare, Gánić. Cui cõtrarium eſt, Creta notare, Chwálić.

Carbonarius, Węglarz.

Carbonaria, Dóm/álbo mieyſce / ná ktorym palą/álbo skłádáyą węgle.

Carbunculus, dimin. Wąglik.

Carbunculus, maſ. ſe. Niemoc/ ktorą piekielnym ogniem zową. Vulgo, morbus ſancti Antonij, uel Ignis ſacer uocatur, Medici Furniculum, ex bile aduſta, & ſanguine inflammato uocãt Vide ſupra ANTHRAX.

¶Item Carbunculus, Gemma, Perłá

Carbunculus, etiam dicitur, uitium in arboribus atq; uitibus, Opłonienie/álbo przipłonienie ták máćię winnych/yáko y ynich drzéw.

Carbunculatio, Idem.

Carbunculo, as, are, apud Plinium, Gorzeyę/Pálę ſie/Tznię ſie yáko wągl. Fornax carbunculat, Pieć ſie łſczy od wielkiego ogniá. Carbunculãtur ſemina, Płonie naſienie od gorącośći. Carbunculantia ulcera, Zágorzáłe á zápalone wrzody.

Carbunculoſus, a, um, Vt, Carbunculoſus ager, Zápiekła ziemiá. Carbunculoſa arena, Piaſek w ktorym pełno yeſt czerwonych kámiczkow. Carbonariã artem exercere, Węgle palić.

Carcer, eris, maſc. ter. Ciemnicá/ Więzienie/wieżá. Vt, In carcerem conijcere, Do więzienia wſádzić. Mittere in carcerem, idem. Carcer homo, per Metaph. Godny wſádzenia.

Carceres, tantum pluraliter, Szranki miedzi ktoremi bitwy á gonitwy ſtroyą / Dicitur enim Carcer a coercendo, Vt, A carceribus ad metam, Od mieyſcá áż do celu/álbo malu/też/od początku áż do końcá.

Carcerarius, a, um, Ciemnice przigládáiący. Vt, Carcerarius quæſtus, Pieniądze á pożitek od tych ktore wypuſczáyą z ciemnice.

Carchedon, fem. tert. pen. prod. Miáſto Kárthago.

Carchedonius, Kamik Kalcedonowy. Gemma eſt.

Carcheſium, Poculi genus, Kubek s rękoyeściámi/Rozmiar.

Carcheſia, Foramina quæ in ſummo mali funes recipiunt. Dury/álbo/łochi ná wierſchu mąſztu w ktore powrozy záwodzą dla wciągánia zaglu.

Carchoquios, Genus ranunculi cœnulentũ in dorſo habens, in uentre croceas maculas, Calep. Pſtra zabká.

Carcinethron, Herbæ genus, Vulgo Sanguinaria, Sporyz.

Carcimas, Gemma, & Carcima, ciuitas a qua ſinus Carcinites.

Carcinodes, Carcinodous, g. n. Smárki á nieczyſtośći w noſie.

Carcinoma, atis, neu. t. pen. prod. Niemoc ktorą Rák zową.

Carcinus, Latine, Cancer animal, & ſignum cœleſte.

Cardamon, ſiue Cardamina, herba, Latine Naſturcium, Rzeżuchá. Et eſt duplex, Altera ſatilis, Ogrodna. Altera aquatica, Wodna z ktorey ſáłatę czynią.

Cardamonium autem genus herbę odoriferæ, Párádiskie ziele.

Cardinũ, idem quod Naſturciũ, Calep.

Cardiſce, Gemma e draconis cerebro.

Cardiaca & cardia, Kordiaká/niemoc kiedy człowiek cierpi wielkie uciążenie ná ſercu y ynſzich wnętrznośćiach pod pierſiámi

Cardiacus, a, um, Qui huic morbo eſt obnoxius, Ná ktorego tákowa chorobá nádchodzi. χαρδια Grecis, Latinis, cor.

Cardia etiam nomen urbis in Thracia.

Cardo, onis, dub. tert. Dicitur quaſi cor ianuæ, ſed potius maſcul. Zawiaſá ná ktorey drzwi wiſzą.

¶Cardines appellantur a Vitruuio duo cœli uertices, alter Septemtrionalis, alter Meridionalis, Dwie ſpicy ná niebioſách/ yedná pułnocna/ druga południowa. Polos uacant Aſtrologi & uertices.

¶Cardines temporum uocantur a Plinio, Ver, Wioſná. Æſtas, Láto. Autumnus, Yeſien. Hyems, Zima/Czterzy częśći roku.

¶Cardo pro oportunitate, Miáſto godnego czáſu á pogodnego ná ktorą rzecz

¶Cardines agrorum, dicuntur, Kopce Gránice á poboczne ſciány wedle południa przećiw pułnocy leżące. Hui⁹ correlatiuũ

est, Decuman' ager, Przeczne gránice/ które dzielą ymienie od wschodu, słońca przeciw zachodowi. Plin. Vt, In eo cardo uertitur, Ná tym rzecz stoi/ álbo wisy O to grá idzie. Cardo litiū, Naypierwsza á nāygruntownieysza obroná w práwie.

Cardineus, a, um. Et, Cardinalis, & hoc cardinale, pro præcipuo ponitur, Sipont, Pirwszi / Przewyborny.

Cardina, & Cardinea dicta est Dea, quę cardinibus apud Veteres præerat.

Cardinalis, substantiuum, Kārdinał.

Cardinatus, a, ū, Vt, Tignū cardinatū.

Carduelis, huius elis, fem. t. Szczigieł.

Carduus, ui, m. s. Oset.

Carectum, Vide CAREX.

Carex, icis, m. t. uel secundum aliquos fem. Ośćiste ziele/ z którego pod czas koszki plotą/ ālbo/ łącz/ rzezącz ká yáko nie którzi zową. Hinc, Carectum, Mieysce gdzie tákie ziele rośćie.

Careo, es, ui, neu. s. Niemam / Niedostáye mi Caritum & contra regulā cassum Vt, Carere culpa, Nic nie być winien/ Niewinnym być. Id quod amo careo, cum accusatiuo, Plaut. To co miłuye nie mogę mieć/ cum ablatiuo. Ego illa nō careā, si sit opus, uel totū triduū, Ter. Yabych sie przes niey nie miał otrzimāć/ yesli potrzebá będzie/ by też y przes cāle trzy dni. ¶ Carere & frui contraria. Vt, Carere dolore, febri, molestia, Bez bolesći/ febry/ y którey przikrośći być. Carere sensu doloris, Żadney bolesći nie czuć. Carere Domo, Patria, Publico senatu, & similibus Cicero, Prope trienniū Prouincia domoq; caruit, Málem trzi látá stárostwā y domu nie miał / álbo przes trzi látá sie chrōnił. Carens patria ob meas iniurias. Do oyczyzny sie nie śmieć nāwróćyć dla swoyich występów/ álbo złośći. Caruit foro postea, Pompeius. Caruit senatu, Caruit publico, Nie postał potym ná Ratuszu/ álbo/ ná sądziech/ Nie bywał w rádzie. Nā rynku niepostał/ álbo z domu sie nigdziey nie wychilił. Qui hac luce carēt, Ludzie którzy z tego swiátá zeszli Carere forensi luce, Niewidzieć komu do prāwā/ to yest/ strzec sie przed sądem. Fide caret res, Niewidzi sie rzecz być podobna ku wierze. ¶ A supino Casum uenit Participium, uel adiectiuum Nomen.

Cassus, a, um, Czczy/ Prōżny/ niezwykły. Vt Cassa nux, Czczi orzech. Cassa nuce nō emam, Prou. Y łupiny bych orzechowey zá to nie dał. Lumine cassi, Zmārli/ którzi yusz tego swiáta nie vżywáyą. Cassū granum & inane, Lekkie á czcze ziárno. ¶ Inde Aduerbium. Incassum, Prózno Dármo/ w niwecz.

Caria, Regio minoris Asiæ, Kráyina mnieyszey Azyey. Inter Lyciam & Ioniā. ¶ Vnde, Car, caris, Yeden z Kárieу. Et Caricus, a, um, idem.

Caries, ei, fem. quin. Pleśń/ Sprochnienie/ wstęchliná. Cariem sentire, Carie infestari, Cariem trahere, Cariē inducere dicūtur ligna, Gnić/ álbo Prochnieć. Cariem uetustatis recipere, Zástārzeć sie. Carnium caries, Czuchnienie mięsá/ ālbo przismrodzenie. Caries uini aut cereuisiæ, Przitęchnienie winā albo piwā.

Cariosus, a, um, Prochnisty. Proprie de ligno. Cariosa terra, Wstęchla ziemiá.

Cariosa ossa. Celso, spruchniałe kośći. Materies luna decrescente cęsa, cariæ non infestatur, Drzewo ná budowánie po pełni xiężicá rąbione nie prochnieye. Colum.

Carica, cę, f. p. uel Caryca, proprie ficus sicca, Suche figi.

Carina, næ, pe. prod. f. p. Dno v łodźi. Et Synecdochικῶς, Łodzia. Carinæ putaminum, Skorupy.

Carinæ, arum, Nomen uici Romæ.

Carino, as, are, Zginam yákoby łódź.

Carinatus, a, ū, Partic. Wydłubány / á ták skrziwiony yákoby łódź/ Zálomiony/ zgięty.

Carinatim. i. ad similitudinē carinę. Sip.

Carinātes. i. Probra obĳciētes. Festus

Cariota, æ, f. p. Dáktil. (obsoletū.

Cariosa, id est, Vafra, obsoletum.

Carius, Filius Iouis & Danaës, qui diuinos honores in Lydia consecutus est, qui etiam monti nomen dedit.

Carmania, Regio minoris Asiæ & eius Metropolis.

Carmelus, pe. prod. Mons Galliciæ, & alter iuxta Ptolemaidem.

Carmen, inis, n. t. Spiewánie Pieśń. Item, Carmen, Modlitwa/ álbo yáko yne wzywánie ymienia boskiego / ktore pewnemi słowy v stárych ludźi bywáło. Carmine longo aliquid effari, Długo o czim pisáć

Carmen componere alicui, Pieśń/ álbo też wiersze komu złożyć. ¶ Carmen & cantus idē, Itē, Carmen significat Czárynieyákie/ záklęcie/ którego czárownice/ álbo czárnoxięśnicy vżywáyą.

Carmenta, f. p. Matká Ewandrusowá. Alias, Nicostrata. Vnde Carmentalis, porta Romę, Et Carmētalia, ludi in honorē Carmētæ matris Euādri instituti

Carmino, Verb. Czechránie/álbo Czosánie.
Carminarius, Ten ktory welnę bije / álbo czechrze.
Carna siue Cardinea, Dea quæ uitalibus humanis præesse existimata est. Bogini długiego żywotá.
Carni, Populi supra quos Apenninus mons incumbit, Kárwacy/álbo Karinczy Olim Noricis adnumerati.
Carninothron, herba, Podrożnik. Sipōt,
Carnion, Locus in Messenia, Templum Apollinis in Laconia. In Achaia flumen, & mons in Peloponeso.
Carnotum, siue Carnutum, Regio Galliæ, Inde Carnutes populi ibidem.
Carnutum, neut. sec. Miásto w węgrzech.
Caro, fem. t. Mięso. Proprie mortuorū dicitur, seu occisorum.
¶Carnem Cicero, Vt, Theologi, accepit, Zá ciało. Caro putida. Nágnile Przignile mięso.
Caro arborum, Co pod bielizną drzewá yest/á miedzi drzeniem.
Caro piscium etiam dicitur, Ryby.
Carnalis, Mięsny/niekiedy cielesny/ in Biblijs tantum usitatum.
Carneus, a, um, Mięsny/na/ne.
Carnosus, a, um, Mięsysti/ta/te.
Carnositas, fe, tert. Mięsystość,
Carnarius, a, um, Ktory się w mięsie kocha Mięsko yako niektorzi mowią.
¶Item, Carnarius, substant. Rzeźnik.
Carnarium, Mięsna spizárnia/ yatká.
Carniuorus, a, um, Zárlok mięsny.
¶Carnariū, apud Plautū, pro carne.
Caruncula, uel Carnicula, diminut. cc. nullo authore.
Carnifex, icis, mas. ter. Kát. Carnifex & Tortor idem.
¶Carnifex per Metapho. Morderz/ Lotr/ Srogi by kát. Carnifices ad reliquias uitæ lacerandas & distrahendas
Carnifico, as, are, Et, excarnifico, Kátuyę Morduyę.
Carnificor, aris, Być męczōn Kátowan.
Carnificina, Mieysce ná ktorym gubią złoczince/ niektorzi męczennicą zową gdzie ludzie męczą. Vt, Carnificinam subire Kátowi przisć w ręce.
¶Carnificinas dixit Catho in plurali numero, pro tormentis & crudelitatibus, Dręczenie á męczenie.
¶Carnificina & crudelitas, idem Carnificinam facere, Kátcwáć. Plaut.
Carnificium, Męczenie. Dręczenie/Plaut.
Caros, In officinis Pharmacopolarum carui, Biały karuy Cukier yest.
Carpathos siue Carpathus, Insula, Wyspá miedzi Rhodem á miedzi Kreta. Vnde Carpatheum mare.
Carpatus mons, Gorá miedzi nászą Polską á miedzi. Węgierską ziemią/ Krępak zową niektorzy.
Carpatina & Carbatina, pen. cor. fem. pri. Chłopski bōt/kurp/ obnożnek/ ex recētiorib⁹ corijs bubalorū factū, Cal.
Carpentum, enti, neu. se. Genus uehiculi, Kárá/kolásá/też Kotczi wōs. Carpentis utebantur in bello.
Carpētari⁹ faber, Kolesnik/álbo, Stelmách.
¶Et Carpentarius, a, ū, Vt, Carpentarius equus, Wozowy álbo kotczi kōn.
Carphos, Herbæ genus; Fœnum græcum, Kozyróg.
Carpinus, pini, f. s. Nieyáki rodzay drzewá
Carpineus ex Carpino factus.
Carpio, onis, mas. tert. Kárp/rybá.
Carpis, Scythiæ fluuius.
Carpo, is, si, ptum, ere, Zbieram/Odłamuię yáko kwiatki/albo ynsze owoce z drzewá
¶Carpere & colligere, idem. Vt, Carpere flosculos, Kwiatki á piękne sentencie z pismá wybieráć. Carpere quietem Odpocziwáć. Auras uitales carpere, id est, uiuere Poeticum, Ziewáć. Cibum carpere, Yeść. Carpere herbam, boues dicuntur, uel etiam anseres, Szczikáć/albo sczipáć. Iter carpere. Wędrowáć. Carpere lanam & linum, Bráć len. Carpere pensa, idem. Carpere rura, Ná pole ciągnąć/álbo yść. Somnos carpere, Spáć. Carpere soporem idē. Viam carpere, idem quod iter carpere. Carpere agmen hostium, Náczieráć ná woysko. Carpere exercitum in multas partes, id est, separare, Carpere orationem membris minucioribus, Ná stuczki máłe rozebráć rzecz czynę.
¶Carpere pro eligere, Terent. Vnum quicquid, quodquidem erit bellissimum carpam, Co mi się nalepiey będzie widziáło/rad to bede rwał. Carpere aliquem, Gánić kogo. Maledico dēte carpere, idē. Carpere uerbis idem, Genio carpamus dulcia, Bądźmi dobrey myśli á ochotni. Itē, Carpere aliquid obiter & p̄cipitāter facere, Niedbále á nagle czinić
Carptim, Aduerb. Nagle / Potroszey tu y owdzie. captim breuiterq; perstringe aliquid, Nieco krotkiemi słowy dáy znáć.
Carptim aliquem perstringere, Przicinąć komu. Carptim dicere, Kwápiąc się mowić.

wić. Et, Carptim in aliquem dicere, Wſzczypliwie przeciw komu mowić, Carptim & Vniuerſum oppoſita.

Carptura, ræ, Szczykanie/Szczypánie.

Carptus huius Carptus, idem.

Carptor, Verbale. Szczypácz.

¶Compoſita, Decerpo, pis, pſi, ptũ, ere, Odlamać/Odebrać. Vt, Decerpere uuam, Zebrać Rwać yágody. Decerpere fœtus arborum, Otrząść / álbo zebrać owoć z drzéw. Humanus animus decerptus, de mente diuina. Si noſſem palatũ tuũ decerpſiſſem tibi aliquid Bych wiedział co rad yadaſz/vkronił' álbo vrwał bych tobie. Decerpere ex dignitate alterius, Vwlacząć komu cześć czći á doſtoynośći. Decerpere flores, Obrać á oſzczypáć kwiatki.

Excerpo, pſi, ptũ, ere, Wybieram/Wyſzczykuię. Quod boni eſt excerpis, Dicis quod mali eſt, To co dobrego yeſt wymuyeſz, A to co złego yeſt powiedaſz.

¶Et, Excerpta dicimus quæ ex libris ueluti floſculos excerpimus. Calep.

¶Diſcerpo, is, pſi, ptũ, ere, Rozedrzeć Rozdrápáć. Diſcerpere, Dilacerare & diſtrahere, idem, Vt, Diſcerpere rem propoſitam in membra, Rozdzielić á rozebráć rzecz ná części.

¶Cõcerpo, is, pſi, ptũ, ere, Rosczosnąć Rozedrzeć/podrużgáć. Vt, Concerpere epiſtolas, Ná kąski zdrápáć liſty.

¶Concerptus, Participium. Vt, Concerpta linteola, Ná kąski rozdrápáne chuſtki.

Carpophyllon, phylli, Allexándriskie/ Laurowe álbo Bobkowe drzewo.

Carra, ræ, fe. p. Ciuitas Arabiæ, ſeu Meſopotamiæ ad mare rubrum, Vnde Carrei populi.

Carrodunum, Ciuitas in Vindelicia ad Oenum.

Carrus & carrum, Kárá/Koláſá. Carruca uidetur diminutiuum a Carrus.

Carrucarius, Kárnik/álbo Furman.

Carrucarius Adiectiuum. Vt, Carrucarius mulus, Muł kárny.

Cartallus, alli, Græca dictio, ſignificat caniſtrum.

Carteia, Oppidum Hiſpaniæ.

Carthago, Vrbs Affricæ, Głowne miáſto w Affrice.

Carthaginenſis, Karthainczik.

Carthago noua, Miáſto w Hiſpániey.

Carthopilis, Genus ſimiæ, cc. Małpá.

Cartilago, f. t. pen. prod. Chrząſzczká. Cartilaginem in moris dixit Plinius.

Cartilaginoſus, a, um, Chrząſzczowáty/ Chrząſliſty.

¶Cartilaginoſum galbanum & Cartilagineus, idem.

Carus, adiect. Drogi/Koſztowny. Vt, Non eſt trecentis minis cara, Nie yeſt droga zá trzy ſtá koron.

Care, Aduerbium, Drogo. Vt, Care æſtimare, Drogo cenić/álbo ſácowáć/Drogo dzierżeć. Care uenire, Drogo być przedan. Care uiuere, Silny koſztunek wieść.

Caritas, Drogość. Vt, Caritas annonæ, Drogość zboża.

¶Vtilitas & Caritas contraria, Nummorum caritas, Niedoſtátek pieniędzi.

Caruſiĳ populi Troglodytis finitimi.

Caruum, id eſt, Carus.

Carya, Ciuitas Peloponeſi. Inde Carias nomen patrium.

Cariatis, idis, Muli ex Carya. Tales olim ignominiæ cauſſa, columnis inſculpebant. Vitruuius lib. 1. cap. 1. Telamones latini Athlantes Græci appellant.

Caryitis huius caryitis, fe. t. Wilcze mléko álbo tyko/ ziele yeſt.

Caryon. g. neu. Latine, Nux aut iugulãs Orzech/drzewo orzechowe. Vnde, Carynus, a, um, Orzechowy/ wa/we/ Vt, Carynum oleum, Oleyek orzechowy.

Cariophylbon, aliĳ Cariophyllon dicunt, Gozdziki/ ziele yeſt.

Caryopon, Caryopi, Sok z orzechowego drzewá/ ktory yeſt Cinámonowi podobny.

Caryſte, caryſtes, uel caryſtos, una Cycladum inſularum in mari Euboico.

Caryum, Laconiæ oppidum.

Caſa, æ, a cauatione dicta, authore Feſto, Chálupká Chyſz chłopski.

Caſula dimin. Chalupka/Chyżyk.

Caſana, Quæ cuſtodit caſam. Ita fugias ne præter caſam, Prouerb.

Caſcus, a, um, antiquitus appellatiuum eſt, quod nos uetus, Stáry. Caſcus caſcam ducit, Prouerb. Rowny s rownym ſie towárzyſzi.

Caſeus, ei, a coeundo dictus eſt. Sér. Caſeus breuis & muſteus, Máły y świeży Sér. Caſeus recens aut mollis, idem.

Caſeolus diminutiuum, Sérek.

Caſeale, alis, gen. neu. Stáynia końska / y też ynſzich zwierząd ym rownych.

Caſsilini, Populi qui famem nucibus ſuſtentarunt, uel quod in eorum regione plurima nux minuta naſcat̃, Feſtus

Caſo,

Caſo,as,neut.p.id eſt,Frequenter cado, a quo fit caſito caſitas Frequentatiuũ Czeſto pádam / Padam bez przeſtánku/ utrunq; obſoletum.
Caſius,Mons Ægypti,Sipont.
Caſmænas, dixerunt ueteres pro Camænis,Sipont.
Caſmillus nominatur in Samothracæ myſterĳs Deus, quidam Adminiſter Dĳs magnis Varro.
Caſnar,Senex Oſcorũ lingua,Feſtus.
Caſinum,oppidum unum ex illis , in quibus & ius dicebatur & nundinæ agebantur, & erant quædam Reſpub. neq; tamen magiſtratus ſuos habebant,in quas legibus præfecti mittebantur quotannis, qui ius dicerent, Feſtus.
Caſo,Vide CASITO uel CADO.
Caſos,Inſula iuxta mare Carpathium.
Caſpiæ portæ,Wychōd á brany w górze ktorey.Tarrus zowy w Mediey.
Caſpius,Mons dict⁹ eſt a dextera, Sip.
Caſpium mare,quod inter Caſpios & Hircanos montes eſt.
Caſsia,æ,f.p.Ziele woniáyące. Item Caſsia,Via a Caſsio ſtrata. Feſt
Caſsinum,oppidum Samnitum.
Caſsidilæ, Nomen thecæ in Biblĳs, Pochwy.
Caſsiopæa,uel Caſsiope,Cephæi regis Æthiopum uxor,& nomen ſyderis.
Caſsis,huius caſsis,m.t.Polna ſiec/ptaſza
Caſsiculum dimin Siatká/Siateczká.
Caſsis, idis, Przilbicá.
Caſsida,dæ,idem.
Caſsita,tę,Alauda,Galerita,Skowronek
Caſsiterum,teri,Plumbi genus, Olów.
Caſsitias,Viſci genus in Abiete & Larice naſcens,cc.Lep.
Caſſo,as,Niſzczę w niwecz obrácam. Vnde Caſſata claſsis,Rozbita lódź / Roſtrącona.
Caſſus,Vide CAREO.
Caſtalius,Fons Muſis ſacer in radicib⁹ Parnaſsi,Zrzódlo Boginiom przipiſáne Hinc ipſæ muſæ uocantur Caſtalides.
Caſtanea,neæ,Kaſtan/ták drzewo yáko y orzech,Caſtaneæ molles,Caſtaneæ hirſutæ, Yedny gládkie á drugie koſmáte kaſtany.
Caſtanetum,Káſtanowy lás. Caſtaninũ oleum,Káſtánowy oleyek.Eſt enim adiectiuum,Caſtaneus,a,um.
Caſtellum,neut.ſe.Miáſteczko murowáne. Caſtellani,inhabitatores Caſtelli,ktorzi mieſzkáyą w nim.
¶Item Caſtellum,Zámek/Twirdza.Caſtella Philoſophiæ.
Caſtellanus,Káſtellan.
Caſtellanatim Aduerb.Od zamku/ do zamku/od kluczá do kluczá.Item,po huffcu/ Tu yeden huffiec tám drugi.
Caſtrum, idem quod Caſtellum , Zamek.
Caſtra,orum,pluraliter tantum,Obós/ Vt,Caſtra naualia, Obós á woysko ná wodzie.Caſtris exui,Z obozu być wybit y wypędzōn.Caſtra mouere,s woyskiem ſie ruſzić.
Caſtrenſis & hoc Caſtrenſe, Co ku obozu należy.Vt, Caſtrenſis labor, Robotá około obozu. Caſtrenſe latrocinium, Morderſtwo obozne.Caſtrenſis ratio & militaris Caſtrenſis corona, Datek á vpominek tego ktory ſie naprzód pokuśił w obós nieprziyacielski.Triumphus caſtrenſis,Caſtrenſe peculium, Łup ná woynie nábyty.Caſtrenſe uerbũ,Háslo Dic caſtrenſe uerbum,Mień háslo.
Caſtrametor,pen.prod.aris, ari, Obós toczę/álbo kládę. Caſtrametatus eſt in cacumine montis , Ná wierſzu góry położył obós.
¶Caſtellum etiam accipitur pro laxiore deriuaculo in aquæ ductibus, ex quo aqua per fiſtulas uarie diſtribuitur,Mieyſce ná ktore wodá z rzék/albo ynich zrzódl ſcieka/ á z onąd záſię ruràmi wody miáſtu dodawa.
Caſtellum,Pagus Menapiorum.
Caſteria,fe.p. Mieyſcá ná ktorych łodzie ſtawáyą/á odpoczywáyą nieyáką chwilę.
Caſtigo,as,pen.prod.are,Karzę / słowy kogo bákam.Vt,Caſtigare literis, Przes liſt kogo nápominác y kárác. Caſtigare dictis, Vſtnie kogo kárác. Segniciem alicuius caſtigare , Leniſtwo komu ná oczi wyrzucác. Moras caſtigare,idem Se in aliqua re caſtigare,Vſnác ſwoyę winę. Vinculis,carcere, & uerberibus caſtigare.
Caſtigatus,a,um,Nomen,Skárány/ nápomniony,Polepſzony.Vt,Factus eſt poſt primas plagas caſtigatior, Polepſził ſie po pirwym karániu.
Caſtigator, Verbale.Ten ktory karze/nápomina/Polepſza/Deus caſtigator ſeculorum,Pán Bóg karze ſwiat dla złośćy. Caſtigatio,Skáránie. Animaduerſio & caſtigatio omnis contumelia uacare debet,Wſzelákie nápominánie/ má być nie popędliwe y króm pohánbienia.

Castigaciuncula, dim. Lekkie nápominánie.

Castigalis, & hoc le, Godny karania.

Castor. oris, m. t. Latine Fiber, Bobr.

Castoreus, a, um. Et, Fibrinus, a, um, Bobrowy/wa, we. Castorei pili, Bobrowe osći. Castoreus odor, Wonia bobrowa.

Castoreum substantiuum.

¶ Castorea, authore Plinio uocantur Testes castorum, Yáycá bobrowe/strony bobrowe zowy.

Castor & pollux, Dwá brácia bliźniakowie/ álbo bliźnięta. Ex Tyndaro & Leda progeniti qui in cœlum relati, signum geminorũ constituere dicunt.

Castro, as, are, act. p Wałászę / Kápłunię Klesznię Mniszę. Castrare pullos gallinaceos, Kury kápłunić. Castrare sues, Mniszić/ albo cżiśćić świnie. Castrare equos, Wałaszić konie. Vites castrare, Macice winne obrzezowáć. Arbores castrare, Drzewá obchędożyć/á z wyslonek y z wilków obráć. In sterilitatem castrare id est, impotentes reddere ad generandum, Owałáßić Castrata Respub. Złupiona rzecz pospolita.

Castratio, Verbale, Ocżiśćienie / Okápłunienie/Owáłaßenie/Omnißenie. Vt, Castratio arborum, Ochędożenie á obránie drzew.

Castratura, rę, idem quod castratio. Castrũ & castra, Vide CASTELLVM.

Castula, æ, Palliolum quo puellæ nudæ infra papillas præcingebantur, Nonius Odziemna niewieścia koßulá.

Castus, a, um, Adiect. Czisty/Ten ktory czistość miłuye/Powściągliwy/Srumiesliwy Castus & integer homo. Castus moribus & integer pudore, Sliachetnych/á powściągliwych obyczáyów/też srumiesliwy Castus animus & purus, Mẽs casta & integra, powściągliwy y doskonáły vmysł Integerrima domus & castissima, Dóm wysokiey cnoty y záchowánia. Ludos castos esse oportet, Kunßtowánie obyczáyne á wstydliwe ma być. Castus a culpa, Niewinny. Castæ manus, Ręce żadnego łupu á drapiestwá niewinne.

¶ Casta mola, Sacrificij genus, quod uestales uirgines faciebant, cc.

Castus, huius castus, idem quod Castitas.

Castitudo, nis, fem. tert. idem.

Caste, Aduer. Cżiśćie/Vczćiwie/ Obyczáynie/Wstydliwie/Srumieźliwe. Vt, Caste & integre uiuere, Cnotliwie á vczćiwie żyć. Caste integreque uersatus est labor meus in priuatorum periculis. Cicer. Obyczáynie/ Cznotliwie á vczćiwie záchowáli broniąc niewinnych.

Castitas, atis, Cżistość/ Powściągliwość/ Vczćiwość/wstydliwość.

Castimonia idem. Vt, Castimonia orationis id est, Puritas sermonis latini.

Castificare, barbarum uerbum, pro purgare in Biblijs.

Casurgis, Nomen ciuitatis, Prágá/miásto w Czechách. Dasyp.

Casura, ræ, pro casu, Insolens nomen est, Calep.

Catabasis, Inferior solis descensus, Sip.

Catabathmus, m, s. Oppidum in Affrica, & uallis repente connexa, Przikry wał ktory dzieli Affrikę od Aegyptu.

Catechesis, Latine instructio, Vstne nauczanie/ a uerbo Græco κατηχέω & κατηχήσω, i. instruo, doceo, erudio Inde fit κατήχησις, Instructio, Erudicio & κατηχητής, Susceptor, Krzesny ociec/álbo matká. Compater uulgo, quod eorum fit officium, ut pueri recte de Deo, & religione instituantur.

Catechumenos, etiam uenit a uerbo κατηχέω, κατηχούμενος dicitur nondum initiatus, sed qui adhuc inbuitur elementis religionis, Ten ktorego yeßcze w wierze krześćiańskiey náuczáyą.

Catacheresis, fem. ter. pen. prod. Latine abusio, Złe vżywanie słów. Vt cum alienis pro proprijs utimur, Vt, Parricida, pro Interfectore fratris,

Cataclysmus, Latine diluuium. mas. se. Potop/Zebránie wody.

Catadromum, uel, Catadromus, mas s. pen. cor. Latine decursorium, Mieysce zawodu/álbo gonitwy.

Catadupa, Nomen loci apud Cicer,

Catagraphæ, Obliquæ imagines ubi tantum latus unum pictum est, Poiedno stronne málowánie / yákie bywa ná płoskich tabliciách.

Catalanum, Ciuitas Franciæ, Po Francusku/Szalan ßámpánien. Catalannici campi, id est, Campani ibidem in Francia.

Catalecticum carmen, W ktorym yedney syllaby nie dostáye/quo minus perfectũ sit, Acatalecticum autem, Ktory spełna yest.

Catalepsis, Latine perceptio, Cic. Poięcie. Cataleptũ præceptũ, Cic. Poięcie.

Catalogus. masc sec. Registr/Wyliczenie.

Catalypsis, Latine dissolutio, fem. tert. Rozbicie/Rozglobienie.

Catamido,as,are, Gręcũ uerbũ,Latine Derideo, ludibrio habeo, ſmiechowiſko z kogo czinię/náſmiewam ſię/ßidzę z kogo

Catamitus,Puer meritorius quo quis ſede abutitur.

Cataphractus,gen.om. Wzupełny kyris vbrány.ut, Cataphractes eques, Kyrisnik. Cathafractæ naues, Łod, ie nakrite.

¶Cataphracta etiã dicitur, Zupełna zbroyá/kyris. Inde Cataphractarij, kyrisnicy/a κατα undiq; & φρακτ☉,munit⁹

Cataphrigiæ,Heretici, qui aduentum Spiritus ſancti non in Apoſtolis, ſed in ſe traditum aſſerebant.

Cataplaſma,atis,neut.t. Plaſtr/emplaſtr.

Catapocia,orũ,n. plur. tantũ, Wżelákie lekárſtwo ápteczne / ktorego nie żuyą/ ále yednym razem połykáyą / yáko piłułki.

Catapulta, Strzała/ Ręczna kußá. Vt, Catapultarium pilũ, hoc eſt, Sagitta ſiue iaculum,quod catapulta emittit.

Catarracta,æ,fem.pri.& hic Cataractes mas. Vt, Cataractæ portarum, Brány zátámowáne/to yeſt/Zoraw ktory podnoßą/álbo kratá s żieláznemi haki/ktorą ſpußczáyą nie dopußczáyąc nieprzyiaciela do miáſtá. Catarrhactæ aquarum. Támowánie/záſtáwidło/ álbo vpuſt wod. Catarrhactę Rheni, Byſtrość/łamánie/ſpad á ſkok wod rzeki Rhenu/miedzy opokami á ſkaliſtemi mieſcámi/ quales uidi propriè Schaffuſium urbem & pagum Heluetiorum, anno Domini 1546. in craſtino Epiphaniarum . Dictæ Catarrhactæ quod ex alto defluere uidentur. Græci enim καταῤῥεῖν defluere dicunt. Item, Catarrhactæ aues quæ Diomedeæ dicuntur.

Catarrhus,g m.Latine, deſtillatio Ryma

Catafcopium, Genus nauigij exploratorij, Máła łodká ná ktorey wyieżdżáyą á wyſpiegáwáyą.

Cataſta,tæ, Mieyſce ná ktorym niewolne ludzie przedawano/ targowiſko niewolnikow. Item, Machina lignea qua ſerui uincti tenebantur, Wilk álbo kłodá/teżdybá yáko niektorzi zową.

Cataſtrophæ,es,Latine, Conuerſio, Obrocenie/ſkończenie rzeczi. Metaph. Koniec á ſkończenie káżdey rzeczy.

¶Cataſtrophæ, Poſtrema pars comediarum.

Catax, Claudus, Feſtus, obſoletum.

Categoria,gen.fem . Latine Accuſatio ſkárgá, oſkárżenie. Et, Prædicamentum apud Dialecticos,id eſt, generale uocabulum, quod multis nominibus poteſt attribui, ſicut Virtus, Prudentiæ, Fortitudini, Iuſticiæ, &c.

Categorema,idem.

Catena,nę, Alij ſcribũt Cathena, per h, Łáńcuch/wrzecią dz, Et, Catenula dimi. Łáńcżußek.

Cateno,as.are, Łáńcuchem związuię. Catenatus ianitor, Pies łáńcuchowy. Catenata lagena, Flaßká ná łáńcuchu vwiązána. Labores catenati, Metaph. Roboty/ktore yedná zá drugą ydą/bes przeſtánku. Ham⁹ catenat⁹, Wędá ná drocie

Contenatio, Zgłobienie/Spayánie.

¶Concateno, Compo. idem ſimplex

Caterua,æ,f.p. Huſtec ludzi / pro multitudine enim ex maximo numero uſurpatur. Vt, Caterua ruſticorum, Wielka gromadá chłopow. Cateruæ atq; conuentus hominũ, idẽ, Magna cateruа togatorũ . Wielki huſſiec ſtáteczných ludzi. Cateruarij.i. cateruati cõglobati

Catechon, Figura cum quid per excellentiam dicitur de aliquo.

Catharmata, plur. num. gen. neut . Lud ktory pogáńſtwo Bogom ſwym ku vbłagániu ych zwykli oſiárowáć.

Catharticus,a,um, adiectiuum, Vt, Catharticum medicamentum, Lekárſtwo ktore czyści á purguye.

Cathedra,æ,f.p. Kazálnicá/ Stolec kaznodzieyski.

Cathedraliticius,a,um, Co ku kázálnici należy.

Cathi, populi Germaniæ, Heſſowie/ quidam ſcribunt Catti.

Cathmæa, Terra quæ in æs conijcitur, Vt fiat aurichalcum, Feſtus.

Catholicus,a,um, Græce, Latine Vniuerſalis, uenit enim ex præpoſitione κατα ſecundum, & ὅλον, totum, Poſpolity. Catholica eccleſia, id eſt, omnium temporum incipiendo, a primo homine Adam, uſq; ad nouiſſimum in qua includũtur omnes fideles, tam Patrum, Patriarcharum, Iudæorũ & Chriſtianorum.

Catifons, ex quo aqua Petronia in Tyberim fluit, Feſtus.

Catinus & Catinũ, g.n. Krzinow. Miſa.

Catillus ſeu Catillum, dimin.a catinus, Miſeczká.

¶Catillus etiam, Pars eſt ſuperior molæ, Calep.

Catillo,onis, Gulosos dicebant antiqui authore Feſto, żárłok.

M. XXXXX
Nego Authoris
suppositum.
Quia Ecclesia Catho
lica est Omnium
Christi Fidem profi
~~tentium~~ et eandem do
ctrinam profitentium
fidelium Congregatio
quae sub uno capite
Xti in ~~terris~~ Vicario
scilicet Papa guberna
tur, quae se extendit
tum ad omnes par
tes mundi tum ad
omne tempus seu
ultimum Iudicii Diem
et inde Universalis
seu Catholica dicenda

Catillatio

Catillatio, Zarłoctwo/obżárſtwo Dicebat abliguritio et expoliatio, puinciarũ
Catillo, as, are, Miski polizuię.
Catina, Miáſto w Siciliey/ Ptolomęo & Straboni Catana.
Catoblepas, Genus feræ,
Catochites, Genus lapidis.
Catopyrites, Species gemmæ.
Cato uel catho, Ymię iednego Rzimiániná
Catus, a, um, Adiect. Mądry/Chytry. Catus ſubſtantiuum, Kot.
Catorthoma. geu. neut. pen. pro. Cnotliwy vczinek. Latine officium, Poteſt reddi a præpoſitione, κατὰ, ſecundum & ὀρτοῶ, rectæ facio.
Catortholis, idem.
Catulus. m. ſe. pen. cor. Szczenię/ á przitym káżdego zwierzęciá młody płód. Vt, Catulus ſimiæ, Máłpă młoda. Catuli canum, ſerpentiũ, delphinorum, draconum, lacertarum, tigridum, muriũ, uaccarum, equorum.
Catellus, & Catulaſter, diminut. Szczeniątko.
Catella, læ, dimin. fe. a Catula, Psiczká.
Catulinus, a, um, Adiect. Vt, Catulina ædulia, Szczenięce párzenie.
Catullio, is. ire, Dicitur de canibus, quãdo uenerem appetunt, Gzić ſie. Vt, Catuliunt canes, Gzą ſie psy.
Catulicio, Verbale, Gzenie. Ita ruſtici uocant naturam ſemina accipere geſtientium. Catulicio uaccarum, Bydlenie krów/ To ieſt/ Gdy bierzą/ álbo przyimuią bydło/ iáko poſpolicie bywa mowiono.
Catullus per duplex ll, Nomen Veronenſis Poetæ.
Caucalis, lis, femin. tert. Herba, ſpecies Dauci.
Caucaſus, pen. cor. gen. maſ. Mons Indiæ, editiſsimus, uerſus ſeptentrionẽ, pars Tauri, Góra miedzi Indią á Tátárską ziemią.
Caucaſeus, a, um Co z tám tey góry ieſt.
Cauchi, Populi Germaniæ ſub ducatu Lunenburgenſi, Epulenſi, & Bremenſi.
¶Cauchæ autem campi ſunt, quos Tygris ſeptentrionem uerſus flexus alluit, cc.
Cauda, æ, fem. prim. Ogon. Caudam trahere, Prouerb, Być nágráwan/ Náśmiewan. Cauda tenes anguillã, Proue.
Caudatus, a, um, Ogonáty/ta/te/ Cauda de Vulpe teſtatur, Prouerb.

Caudecæ, ciſtellæ iunceę, a ſimilitudine, equinæ caudæ factæ, Feſtus.
Caudacus, Suauis & manſuetus, Cale.
Caudex, icis, maſc, tert. Pień który w ziemi korzeniem ieſzcze stoi. Item, Caudex dicitur, Słupek w który dile/ álbo deſzczki záwodzą/ iáko bywa gdy dóm álbo dwór dilowániem obwodzą. Hinc etiam dicitur, Codex.
Caudex, per Metaph. pro homine ſtulto, Głupi/ Dubiel/ Pień.
Caudeus, a, um, Adiect, Ze pnia vczinioni
Caudicalis & hoc le, quod pertinet ad caudicem, Caudicate naues, Ex tabulis craſsioribus factæ, Łodzie z wąskich deſzczk zbite. Monoxylum.
Caudis, Oppidum Samij. Vnde Caudinus, Adiectiuum.
Cauea, æ, fem. prim. Kliatká ptáſza. Item, skálá/ álbo dziurá pod ziemią. Fit enim Cauea a cauo.
¶Cauea, etiam Area in medio theatri Yátá w pośrzód tego mieyſcá/ ná ktorey iá kie gry wywodzą.
Caueo, es, aui, tum, ere, act. ſec. Strzegę ſie/ Chronię ſie. Vt, Cauere malo. Wystrzegáć ſie złego. Cauere alicui, Ostrzec kogo/ tez opátrzić áby ſzkody nie wziął. Ædificijs cauere, Opátrzić budowánie/ to ieſt/ dogl, dáć áby dobrze budowáno. Quod cauere poſsis ſtultum eſt admittere, Głupia rzecz ieſt tego ſie dopuśćić/ co może być wyſtrzeżono. Cauere pecuniam alicui. Ręczić/ álbo przirzec komu zá dług. Cauere aliquem facere aliquid, Wystrzedz kogo z iákiego vczinku Pietatem cauere, Strzedz ſie/ Chronić ſie pobożnośći. Metuere & cauere aliquẽ, Báć á wyſtrzegáć ſie kogo. Quid iſti caueam, Y czemu ſie mam zań záſtáwiáć. Scabiem pecori caueto, Strzeſz trzody od parchów. Tum pol tibi hera ab iſto cauendum cenſeo, Rádzę ſie go ſtrzedz. Caue quicquã niſi quod rogabo te mihi reſpondeas, Bądź tego pilná ábyś mi nic inſzego nie odpowiedáła/ iedno to o co cię będę pytał. Terent.
Et caue ne decipiaris, Strzeſz ſie áby cię nie zdrádzono. Item cum Accuſatiuo Vix poteſt cauere inſidias, Ledwey ſie może vwiárowáć zdrády/ á niebeſpiecznośći. Cum ablatiuo, Caue tibi ab illo, Strzeſz ſie go. Cauere tibi, id eſt, prouidere, Cauere in iure, Rády komu dodáć/ álbo/ oſtrzedz w práwie. Cauere teſtamento, Teſtamentem rzecz ogrodzić

Vtwierdzić

vtwierdzić. Cauet ne decipiatur, Strzeże się áby go nieoszukano.
¶Cauendum, & prouidendum, idē, Sic etiam dicimus, Cautum est legibus, Ogrodzono tę rzecz práwem. Obsidibus cauere de pecunia, Cæsar, Miásto pieniędzy więźnie dáć tego czásu áż się pieniądze położą. Cauere sibi obsidias ob aliquo. Więźnie przyiąć dla swey bezpieczności. Caue faxis, facias, responderis, & similia, pro Caue ne facias, ne feceris, aut respondeas Bácz áby ś nie czynił.
¶Caueri, passiue, Cicer. Cætera cauebuntur, Opátrzą się inße rzeczy. Cauetur pagana lege, Zákazano tego práwem. Cautum est illi, Yest bespieczen/ Vczyniono mu bespieczność. Cautum debitum, Pewny á ysty dług. Cautum est lege xij. tabularum, Zágrodzono tę rzecz práwem ná 12. tablicách nápisánym.
Cauendus, Participium, Ten którego się má być wystrzegano.
Cautela, Wymówká/ y kluczká/ opatrność/ álbo obroná. Non legimus apud probatos authores.
Cautio, onis, Verbale, Opátrność/ Obroná/ kluczká. Mihi cautio est, id est, cautione opus est, Ter. Muszę się opatrzić. Sobie porádzić.
Cautionalis, & hoc cautionale, apud Iurisconsultos, Ku obronie należące. Cauto est opus, ut, sobrie, &c. Rządnie á rostropnie się muszy w tę rzecz wdáwáć.
Cautus, a, um, Bespieczny/ na/ ne/ Opátrny. Cautus & prouidus, idem. Vt, Cautus ero in credendo, Ták będę wierzył yż teß przyzym do wiáry będę przyglądał. In periculis cautus, Nemo minus timidus, Nemo cautior. Quo res esset cautior, Aby rzecz tym pewnieysza byłá.
Caute aduer. Opátrznie/ Mądrze/ Obronnie/ Rządnie/ Ostrożnie. Caute cogitare & rem suam tractare, Ostróżnie á pilnie rzecz swą spráwowáć. Caute pedetentimq; dicere, Ostrożnie á z nienacká mowić. Occulte conari & caute efficere aliquid, Cautissime aliquid tractare, Cautum idem quod caute, Calepin.
Cautor, Verbale, Opátrziciel/ Ostróżnik. Vt. Cautor alieni periculi, Ostrożnik cudzey niebespieczności. Cautor formularū, subtylne/ náprawne/ sądowne zápisy
Composita, Præcaueo, es, pen. cor. aui, autū, ere, Wystrzegam się / opatruię się

Præcauere ab insidijs, Opátrzić się od niebespieczności. Præcauere peccata, a me ita præcautum, atq; ita prouisum est, Tákem to opatrził. Prouisa & præcauta res. Præcauto opus est, Muszę temu zábieżeć/ Muszę się ostrzec. Præcautor, oris, Verbale, Wystrzegácz.
¶Incautus, a, um, Nieostrożny Nieopátrny/ Głupi. Esse a iuuenta incautiorem Z młodości być gnuśnym á Nieostrożnym.
¶Incaute Aduerb. Nieostrożnie/ Nieobácznie/ Nierozmyślnie. Incaute & inconsulte. Dum incautius subit muros Gdy nierozbácznie á nieostrożnie wstąpił ná mur.
Cauilla, læ, & Cauillum, li, Szyderstwo/ Násmiewánie/ Nagrawánie.
Cauillatio, idem, Też potwarstwo.
Cauuilor, aris, ari, Nagrawam kogo/ Násmiewam się. Cauillari cū aliq̄ & iocari, śmieszki sobie s kim stroić przepierowáć
Cauillator, Verbale, Násmiewcá/ Szyderz/ Oszust.
Caula, læ, a cauum dicta, Owczárnia.
Caulina, uina quæ iuxta Capuam proueniunt, Sipont.
Caulis huius lis, m. t, Głąb káżdego ziela
Caules uitis aut arborum, Látorośli.
¶Caulis, pro Brassica, Kápustá czárna/ álbo Broskiew. Caulis pennarum auiū, Pipá v piórá.
Caulias, æ, Succus qui ex caulibus Laspertij exprimitur.
Caliculus & caulicus, diminutiua, a caulis, Głąbik.
Caulesco, scis, ere, dicitur herba, Głąbisto/ szeroko á listowáto rość.
¶Decaulesco, Compositum, Opádáwác z liścia.
Caulon, Oppidū in prima regione Italię
Cauerna, næ, fem. prim. Yáskinia.
¶Cauernæ, pro auribus, Vszy. Caua cauerna, Græca figura dictū a Virg.
Cauernosus, a, um, Yáskiniáty. Radix cauernosa, Sprochniáły/ Przegłodány y tam y sam od robaków.
Cauernula, diminut. Yáskinká.
Cauiares hostiæ. Partes hostie caudatenus, Festus, Cauneæ, fici, a loco sic dictæ.
Caunus, Insula in mari Oceano,
Cauo, as, are, Wygłábiam/ dłubię/ wydrázam, Cauare, luna dicitur cornua quando decrescit. Cauma Pożar
Cauator, oris, Wydrożyciel. Vt Cauator arborum, Picus, Marcius, Dzięcioł.

Cauaticus,

Cauaticus, a, um, Wydrżony/ Wydłubány a Cauo uenit cauerna de quo ſupra,

¶ Compoſita, Excauo, as, are, penul. cor. Wydrażam żłób/ álbo koryto czinię. Vt, Excauata lintea, Wydżożone koryta. Concauo, idem, quod excauo.

Cauus, a, um, Et, Concauus, um, id eſt, uacuus ſinuoſus, Czczy/ Prózny. Wydrożony. Concaui dentes, Wyglodane zęby. Et, Concauitas, Wydrożenie/ Wydłubánie/ Wyglodánie/ Krzywość

Caupo, onis, maſ. ter. Goſpodárs/ Kárczmarz/ Szinkars.

Caupona, Kaczmarka / álbo też Kárczmá.

Cauponula, diminu. Kárczemká/ Gośćiny domek.

Cauponarius, a, um, Adiectiuum, id eſt, ars cauponaria, Handel á rzemięsło kárczmárskie.

Cauponius, a, um, Kárczemny/ Káczmárski. Vt, Puer cauponius; Karczmarski chłopiec.

Cauponor, pe. prod. aris. ari, Kárczmárſtwem ſie obchodzę/ Tęż. Przekupowáć. Y tym y owym tribowáć.

Caurus, gen. maſ Wiátr z záchodu słóńcá/ qui & Chorus & Euronothus uocatur.

Caurus, Inſula circa Delum ſita. Alias, Andrus, poſtea Antandros dicta.

Cauſſa, ſæ, fem. prim. Przyczyná. Vt, Cauſa belli, Przicżina woyny. Contumeliæ cauſſa, Dla potwarzy. Plurimis iuſtiſſimiſqꝫ de cauſſis. Dla wiele známienitych przicżyn. Cauſſa uidendi, Dla oglądánia. Iuſta cauſſa, Słuſzna przicżiná. Cauſſæ dictio, Odpowiedź ná ktorą rzecz/ Wſporá. Cauſſam haud dico, Nie przećywiam ſie/ Nie wymawiam ſie. Non cauſſam dico, Dico quin quod meritus eſt ferat, Nie yeſtem od tego/ aby nie muſiał wziąć tego to co záſłużył. Exire ex cauſſa, Wymowić ſie z tey rzeczy/ álbo wypráwić ſie z tey przyczyny.

Item Cauſſa, Spráwa/ Rzecz. Cauſſam aliquam accipere, Poyąć á wyrozumieć ktorą rzecz. Suſcipere cauſſam alicuius defendendam, Podyąć ſie czyiey rzeczy ſpráwowáć przed práwem. Cauſſam agere, Prokurowáć/ Rzecz ſpráwowáć. Cauſſa cadere, Vtrácić rzecz. Cedere cauſſæ, Być odſądzon. Verſare cauſſas Prokuracyą ſie obchodzić. Cum cauſſa diſſidere non cum homine, Amicus perſonæ inimicus cauſſæ, alias dicitur Ingredi in cauſſam, Poczyąć rzecz ſpráwowáć. Cauſſam obtinere, Wygráć. Cauſſam orare, Spráwowáć. Cauſſa ſuperior, Cauſſa inferior, contraria, Yednego rzecz lepſza/ niż drugiego. In ſuperiore conditione & cauſſa poni, Lepſzą rzecz mieć.

¶ Item, Cauſſa, idem quod conditio uel ſtatus, Vt, In eadem eſſe cauſſa, W rownym ſtanie być. Fingit cauſſas, ne det ſedulo, Terē. Vſtáwicznie yuſze przicżyny wynáyduye/ áby nic nie dał. Cauſſas nectere, Wiele odwłok czinić. Tibi cauſſa nulla eſt, Niemaſz żadney przyczyny Cauſſas offenſionum & ſuſpicionum dare, Dáć ná ſię przicżinę czrey przećyw ſobie niechući á nieprzyyazni. Cauſſam quærebat ſenex, quamobrem aliquid inſigne faceret, Myślił o tym dawno / áby mógł yáką przyczynę przećywnem wynáleść. Scio te feciſſe cum cauſſa, Wiem yżeś nie bez przyczinny vczinił. Cauſſa leui impulſus, Máłą przicżyną pobudzony k temu. Mea quidem cauſſa ſaluus ſis licet, Co ſie mnie dotyce/ álbo z moyey ſtrony. Cauſſa mea. Cauſſa tua, Cauſſa ueſtra, quod uulgus dicit, Amore mei, tui, ueſtri, Vt, Honoris mei cauſſa, Dla poczciwości moyey. Propter hanc cauſſam, Ob eam Cauſſam, Dla tego. In cauſſa hæc ſunt, Ty ſą tey rzeczy przicżiny. Non ſine cauſſa, Nie bes przicżyny. Verbi cauſſa, uel Exempli cauſſa, Chcąc ták rzecz/ álbo przykład dáć. Cauſſas ſequi, Po rokách yeździć.

Cauſſidicus, maſc. ſec. Procurator/ Rzecznik.

Cauſſula diminut. pro parua cauſſa, Przicżinká.

Cauſſarius, a, um, Adiect. Vt, Cauſſarij milites, id eſt, propter legitimā cauſſam dimiſſi, Dla ſłuſzney przicżyny opuſzczeni. Miſſio cauſſaria, idem,

Cauſſarij Metaphorikῶs pro ualetudinarijs, Chorzy.

¶ Cauſſare, id, eſt, efficere, non eſt latinum.

Cauſſor, eris, ari, Deponens, Przicżinę wynáyduyę. Przećiwiam ſie / á odmawiam.

Cauſſo autem, as, are, id eſt, Induco, Efficio, Nárządzam/ Opátruyę.

Cauſſatio, onis, fe. tert. Vitium interius,

&

& ægritudo, Vt Calep. ex Pall. lib. 1. probat.

Caussatiuus & caussalis, pro eo quod caussa est, Adiectiua sunt, non per omnia latina. Vt, Nimia repletio, est caussatiua infirmitatis, Naymnieysze w piciu/álbo w yedzeniu przebránie yest przyczyna choroby.

Causificari, Plauto pro causari.

Causia, fem. prim. Kániasta czapká/ álbo yáka yna która promieniow slonecznych do twarzy broni / yákie też slomiane bywáyą.

Causon, Æstus seu ardor, Gorączká/Febra ciężká.

Causodes, Febris ardens.

Caustum, sti, Co wypalono yest.

Causticus, a, um, Gorący. Causton enim Græcis, Latine ustile dicitur. Inde, Encaustus, a, um, Vt, Encaustū opus Naczinie wypalone/yáko są gárnce/krużę/sklenice.

¶Encaustes, Sklenicá/álbo kruß má lárski w którym fárby rospráwuyą.

¶Encaustice, Naukà á rzemięslo málárskie.

Caustica medicaměta, quæ habent uim causticam, id est, Vstiuam, Calep. Lekárstwá które máyą moc w sobie/ ku paleniu á zágrzewaniu czlowieká.

Cauterium, rij, gen. neu. Zelázna cechá/która rospaliwßi cechuyą. Piętnuyę/ Piętno.

Cauteriatus, a, um, Cechowány/Przipalony Cauteriatus equus, Piątnowány koń.

Cautes, tis, fem. t, Opoká/Oslá. Cotes, Cos, idem.

Cayster, Rzeká Lideyská. Sardibus proxima.

Caystrus , Vrbs Ciliciæ mediterraneæ.

Caxo, id est, catax, quod significat claudum ex Nonio.

Caycus, Fluuius Phrigiæ.

C ante E.

Ce, syllabica adiectio, componitur cum Pronominibus & Aduerbijs quibusdam, in c, & s, desinentibus ut, Hicce huiusce.

Cecrops, opis. Conditor Athenarum Król Atheniensky. Inde Cecropidæ Athenienses.

Cecryphalæa, Promontorium, seu Insula Athenarum.

Cecubum, Vini genus.

Cecurri, ueteres dixerunt pro cucurri, Sipont.

Cedur, Regio Arabiæ.

Ceditiæ, Tabernæ a Ceditio quodam dictæ.

Cedo, si, sum, ere, Vstępuyę/Mieysce ynnim dáwam. Vt, Cedo in re, id est, de iure. Vstępuyę z swego práwá. Proprie significat se uictum fateri. Hæc bona mihi cedunt, Ty dobra mnie należą/ álbo ná mię spádáyą. Cedo tibi hortorū possessionem, Dopußczam dzierżenia. Cedam & abibo, idem, Vstąpię/Odeydę. Cedere Patria, Vrbe, Loco, Domo, Vstępić z oyczizny/etc. Cedere retro, Ná zad vstępić. Cedere fato. Cedere uita, Vmrzeć. E uita cedere, idem. Cedo tibi in hac laude , Znam się k temu że mię w tym przewyßaß. Cedere annis, dicuntur uina, Które się nie godzą ná chowánie dlugie. Bonis cedere, Vstępić z ymienia/Dáć ymienie dlużnikóm w ręce. Cedere uilla creditoribus, idem. Cedere fortunæ, Nie przećiwić sie fortunie Cedere ius suum alteri, id est, dare, Swoye práwo komu spuśćić. Cedere legibus, Nie przećiwić się/ ále być poslußnym vstáwam. Precibus cedere, Dáć się vprośić. Cedere tempori, Wedle czásu się rządźić. Cessit illi uictoria, Otrzimal zwycięstwo. Cedit huic quæstus ille Ná tego przipādáyą ty dobrá. Bene illi cessit, Dobrze mu się tráfilo. Cessit in Prouerbium , Weßlo w przipowieść. Prospere omnia cedunt, Dobrze mu się ná wßem powodźi.

Ceditur, Impersonale, Cice. Non multum aut nihil omnino Græcis cederetur, Málo/álbo prosto nic by się Grekóm naprzod nie vstąpilo/á Nie dálo.

Cedens, Participium, Vt, Cedentes capilli, Lážące wlosy . Annis cedens, Który nie trwály yest.

Cessio, onis, Przipádnienie/Spadek. Vt, In iure cessio, Spußczenie práwá.

Cessim, Aduerbium, Iustinus, Ite cessim Miencie się ná zad/Vstępuycie.

¶Cedo, quidam dicunt esse uerbum defectiuum, prima breui, accentum in ultima habens, in Imperatiuo tantum legitur, Cedo, id est, dic uel da. Et Cedite, dicite uel date. Cicero. Cedo mihi ex triennio præturæ qui octupli damnatus sit, Day álbo vkaßmi yednego/ etc. Cedo aquam manibus,

Day wody ná ręce. Cedo manum, uel dextram, Day mi rękę. Cedo cuium puerum hic apposuisti, Powiedz czyies to dziecię położyłá. Cedo quem uis arbitrum, Day kogo chcesz ná yednánie. Cedo alios, ubi Centurio, Sanga & manipulus furum, Powiedz gdzie są drudzy/To yest. Gdzie sie chowáyą/ Cedo quid didiceris, Powiedz mi czegoś sie náuczył.

¶Composita, Accedo, is, penultima longa, si, sum, ere, Vt, Accedere ad fores, Do wrót przistępić. Ad pedes accedere, Przed nogi komu przistępić. Accedere ad manum, W ręce przyść. Verbum illud ad aures accessit, Słyszałem ták. Accede huc, Chodź sám. Obuiam accedere, Przeciw komu wynić. Prope, propius & cominus accedere, Z bliská przistępić. Accedere ad Rempublicam, Pánem rádnym zostáć. Somnus accedit, Spik mię morzi. Accedo tuæ sententiæ, Dzierżę s tobą/ Przystępuię ná twoye słowá. Illud incommodum accessit nobis, To sie nam nieszczęście przigodziło. Plurimum precio accedit, Co daley to drożey. Accessit operi manus extrema, Dokonáłá sie rzecz/Iuż wszistko vczyniono. Nihil accedere potest ad meum erga te amorem, Nie mogę cię iuż bárzey miłowáć. Accedere amicitiam alicuius, Sprzyiacielić sie s kiem. Accedent tibi a me hæc dona, Yeszcze ty dáry k temu chcę przidáć. Accedit ętas uiro, Stárzeie sie. Subauditur nonnunquã ipsum quod Terentius, Ad hæc mala, Hoc mihi accedit etiã, Hæc Andria, K temu nieszczęsciu to drugie nieszczęscie nasłáduye. Euripides magis accedit oratorio generi, quam Sophocles, Euripides więcey orátorskiem strychem pisze niźli Sophocles. Hyems accedit, Zymá przichodzi.

¶Acceditur, Impersonale, Cicer. Ad eas cum accederetur, iste cum omnibus copijs præsto fuit, Gdy sie k nim przistępowáło/etc.

¶Accessus, a, um, Który może być dostąpion. Nomen seu Participium a passiuo Acceditur, ex quo etiam fit Inaccessus, Ouid. Et non accessis in uia fluminibus, Inaccessus locus, Niedostępne/Niedobyte mieysce.

¶Accessibile, pro Accesso in Biblijs legitur, Łátwie ku przystąpieniu.

¶Accessus, huius accessus, Verbale Przystęp/Wschód/ cui contrarium est Abscessus & Recessus. Accessus maris & recessus, Wschód y odchód morski.

¶Accessio, onis, Szczęście. Fortuna/ Pomnożenie. Accessio & discessio contraria. Vt, Accessionem adiungere, ædibus, Roszerzić domu/ albo podwiższić.

¶Accessio etiam dicitur in comiciali morbo. Et, Accessio febris, Przistęp/Przywrácánie febri. Accessio annorum, Podeszcie w leciech. Accessiones fortunæ & dignitatis, Pomnożenie w fortunách y w dostoyności.

¶Accessiones etiam fideiussores uocant.

¶Abscedo, dis, pe. pro, essi, essum, ere Precz odstępuię. E conspectu meo abscedebat semper, Chronił sie záwżdy oblicznosci moyey. Sol abscedit, Słonce nád záchodem. Irrito incepto abscedere, Niespráwiwszi nic odyecháć. Cito ab eo hæc ira abscedet, Odgniewa sie wnet.

¶Absceditur, Impersonale, Odchodzi sie.

¶Abscedens, entis, Participium, siue nomen ex participio, Odstępuiący/ álbo Odstąpiony.

¶Abscessus. huius abscessus, mascul. Odyechánie/Odstąpienie. Abscessus etiã Wrzód/Wrzedzienicá.

¶Abscessio, onis, idem quod abscessus.

¶Recedo, dis, si, sum, ere, Ná zad vstępić Vt, Recede illuc, Odstęp tám. A uicio recedere, Odstąpić á przestáć od złosci. Ab officio recedere, Swóy vrząd opuścić. Recedere ab usitata cõsuetudine, Swoich obyczáyów przestáć. Ab armis recedere, Przestáć walczić. A uita recedere, Vmrzeć. A statu dignitatis recedere, Vtrácić vrząd.

¶Recessus, huius recessus, Odstąpienie. Accessus & Recessus Lunæ, contraria, Recessus in oculo, Tá niskość y głębia w ktorey oko siedzi, Recessus collium, Iáskinia/Wychody/ Wchody/ Vchody/ To yest/ Mieyscá osobliwe w ktorych sie może skrić/Vleżeć.

Solitudo & Recessus idem. Latebræ & Recessus in animis hominum.

¶Recesſim Aduerbium, Vſtępuyąc nă zad.

¶Decedo, is, pen. prod. ſi, ſum, ere, Odſtępuyę/Odchodzę. Vt, Decedamus hinc, Odſtępmy z tąd. Decedere alicui, pro illum auerſari, Schodzić komu/ Chronić ſie go. Decesſit uia errabundus, Oblądził ſie/Omylił ſie. Decedere de ſententia, Ze ſwego mniemánia vſtępić. Decedere ſuo iure, & de ſuo iure, Vſtępić ſwego práwá. Decedit hoc opibus, Szkodzi to máyętnośći. Nihil decedet de ſumma, Nie vbędzie ſummy. Decedet hæc ira, Opłonie á przeſtánie ten gniew. Decedunt uires, Mocy ſie vmnieyſzą. Decedere de uita, Vmrzeć. Et, Decedere abſolute, aidem.

¶Decesſio, Odſtánie/Odſtąpienie. Manſio & Decesſio contraria. Decesſio de ſumma, Oſtatek ſummy.

¶Deceſſor, Verbale, Vſtępuyący.

¶Decedens, Participiũ, Odchodzący zchodzący.

¶Deceſſus huius deceſſus idem quod Decesſio Vt, Ab eius deceſſu, Po yego odyecháńiu. Deceſſus febris, Opuſzczenie febry.

¶Diſcedo, is, pen prod. ſi, ſum, ere, Odeyzdzam/ Odchodzę/yadę precz. Vt, Diſcedere cubitum, Yść ſpáć. A uita & ex uita diſcedere, Vmrzeć. Diſcedere e conſpectu alicuius, Zeydź komu z oczu.

Diſceſcit ſuperior ex pugna, Otrzymawſzi zwiciẹſtwo odyechał. Diſcesſit inferior, Odſtąpił y odyechał zwyciężony. Negat unquam ſe a te pedem diſcesſiſſe, Powieda że od ciebie ſtopy nie odſtępował. Ne latum quidem digitum diſcedere, Ná piędzi nie odſtępowáć. Vxor a Delobella diſcesſit, Odeſzłá Zoná od Dolobelle. Diſcesſit mos, Záſtárzał ſie obyczay.

¶Diſceditur, Imperſonale. Odchodzi ſie.

¶Diſcesſio Verbale, Odeśćie/ Odyechánie.

¶Diſceſſus, huius diſceſſus, idem. Subitus diſceſſus & præceps profectio, Nagłe á nienádziáne odyechánie.

¶Incedo, dis, ſi, ſum, ere, Chodzę/ Poſtępuyę. Magnifice incedit, Powaznie ſobie chodzi/poſtępuye. Eccum Parmenonem incedere uideo, Aleć owo widzę ſobie chodzić Pármenoná. Incedit pedes, Ydzie piechotą. Incesſit me libido, Zápala mie miłość / Gábá mie Venus

¶Hinc Inceſſo, is, ſi, uel ſiui, itum, ere, a ſupino uerbi Incedo formatum, Poduſzczam/Pochodzę. Quum æſtas inceſſerit, Gdy láto będzie náſtawáło. Inceſſere hoſtes iaculis & ſaxis., Doyecháć nieprzyiaciół ſtrzałami y kámienmi. Incesſit ambos inopia, Nędzá ſie obudwu yęła. Incesſit illum admiratio, Dziwowánie go nádeſzło. Ingens ipſum cupido inceſſerat potiundi, Tarenti, Ná to ſie był zániósł yákoby Tarent wziął álbo/yákoby dobył Tárentu. Incesſit mœſticia animos, Ogárnął ſmutek vmysły Noua nunc religio unde te iſthæc incesſit, cedo, A skądżeć ſie wzięła / á przyſzłá ku tobie tá nowa wiárá teraz. Is incesſit mos, To ták w obyczáy weſzło. Inceſſerunt mortalitates in caſtra, Powietrze przyſzło ná woysko. Inceſſo huius male gratiam, Plautinum eſt.

¶Inceſſus huius inceſſus, uenit ab incedo, Chód/Chodzenie. Equeſtris inceſſus, Yezdecki/ álbo ziemiański chód.

¶Intercedo, is, pen. prod. ſi, ſum, ere, Przyczyniam ſie/Yednam / Záſtępuyę kogo w czim. Cum multa annorum interceſſerant millia, Gdy wiele tyſięcy lat minęło. Dies nondum decem interceſſerant, cum ille, etc. Nie było temu y dzieſiąci dni/gdy on/etć. Vna nox interceſſerat, Tylko przez yednę noc. Vt ſpacium intercedere poſſet dum milites conuenirent, Aby czás mieli ku zgromádzeniu ſie. Si nulla ægritudo huic malo interceſſerit, Yeſliby która niemoć á nieſzczęśćie tego weſela nieprzeſzkodziło. Cum genere humano quaſi ciuile ius intercedit, Poſpolite záchowánie y práwo yeſt miedzi wſzemi ludźmi. Intercedit tibi cum illo amicitia, Maſz s nim yákie przyiacielſtwo. Veteres mihi necesſitudines cum his omnibus intercedunt, Mam z ſtárodawná s niemi wſziſtkiemi dobre záchowánie. Quæ ratio tibi cum illo interceſſerat, Coś s niem miał zá ſpráwę. Pro alio intercedere, Przyczynić ſie zá kiem. Senatus intercesſit authoritas, Rádá ſie przyczyniłá. Tribuni interceſſerunt, Przyięły tę rzecz ná ſie / álbo włożyły ſie w tę rzecz Tribunowie.

¶Intercesſio, onis, Przyczyná. Multum ualet intercesſio Senatus apud hominem, Wielce ſobie wazy przyczynę pánów rádnych. Intercesſioni cedere, Przyczynę przyiąć á nieprzecywić ſię woley tych ktorzi ſię przyczyniáyą.

¶Inteccesſor, huius oris, Przyczinćá/ Záſtepca/ Obrońcá.

¶Præcedo, is, penultima producta, ſi, ſum, ere, Vprzedzam/ Vbiegam. Præcedere per translationem, Przewiſſzáć. Præcedere authoritate, Więtſzą powagę á możność mieć. Sapore, Smákiem. Suauitate, Słodkością, & ſimilibus.

¶Antecedo, is, penult. prod. ſi, ſum, ere, Vprzedzam. Cicer. Brutus ad Ciceronem, Biduo me antecesſit, Dwá dni przedemną przyiechał. Antecedere quempiam magnis itineribus, Vprzedzáć kogo kilkiem dni w drodze. Antecedere aliquem ætate, Być ſtarſzym.

¶Antecedens Participium, Przeſzły. Vt, Antecedenti anno, Przeſzłego roku.

¶Antecesſor, Verbale, Vprzedziciel/ vprzedzácz.

¶Procedo, is, penult. product. ſi, ſum ere, Postępowáć á yść przed ſię. Procede tu huc, Wyſtęp/ álbo chodź ty ſam. Procedit interea funus, Postępowáno s vmárłym. Lente & paulatim cum quadam grauitate procedere, Z lekká á s powagą ſobie postępowáć. Procedere foras, Wyniść precz. Procedere obuiam. Przeciw komu wyniść. Morti ipſi aduentanti paululum procede obuiam, Ku nádchodzącey śmierci ſię przyrządzay. Cum paulo longius a caſtris procesſiſſet, Iáko skoro od obozu/ álbo od woyská ſię oddalił. Procedere ad opus, Do roboty yść. Procedentibus ad prelium exercitibus, Gdy ſię woysko ku bitwie ściągáło. Ne in infinitum procedat noſtra diſputatio, Aby ſię ná dáley nie zániosło náſze gadánie.

Procedunt in ſublime uites, Rostą Podnoſzą ſię ná wyſzſzą. Procesſit aliquantum ad uirtutis aditum, Stał ſię teras obyczáynieyſzym. Procedere in Philoſophia, Dobrze ſię vczyć á s pożytkiem w náuce o Mądrości. Procesſit eo inſolentiæ, Vdał ſię w táką ſwą wolą/ Procesſiſſet honoribus longius, niſi, &c. Przyſzedł by był ku więtſzemu ſtanu á dostoynośći/ by nie, etć. Num quid procesſit ad forum hodie noui Byłoli co dziś ná rinku/ álbo ná tárgu nowego. Procedente die, Gdy ſię yuż dzień náklaniał. Cum parum procederet inceptum, Gdy mi ſię nie zlie poſzczęſćiło wodzić. Nihil procedit, Bene procedit, contraria.

¶Procedens Participium, ſiue Nomen ex participio, Postępuiący. Vt, Procedente tempore, S czáſem/ zá czáſem.

¶Procesſus, huius procesſus, Postępowánie/ Pochodzenie/ Wſpomagánie. Vt, Longior procesſus, Dálſze odeſcie/ Oddalenie. Scripſit ſe in Græcis literis magnum procesſum habere, Piſał mi że dobry postęp ma w náuce Greckiego yęzyká/ id eſt, promouit. Procesſio pro procesſu in Biblijs tantum.

¶Secedo, is, ſi, ſum, ere, Ná zad vſtępuię. Vt, De uia ſecedite, Vſtępcie z drogi. Secedant improbi, ſecedant a bonis, Niechay wynidą źli/ niechay ſię nie mieſzáyą s dobrémi. Secesſit ad partem cum altero amicorum, Vſtąpił trochę ná ſtronę s niektórem przyiacielem.

¶Secesſio, Verbale, Odſtąpienię ná ſtronę. Secesſionem facere, Odſtępowáć od ludzi ná ſtronę.

¶Secesſus, huius ſecesſus, Oſobliwość/ Oſobliwe mieyſce/ Táyemne/ Spokoyne. Secesſus auium, Gniazdá á ſtadłá ptaſze.

¶Succedo, is, ſi, ſum, ere, datiuo iungitur, Wchodzę ná yego mieyſce/ zoſtawam po kim. Bierzę po kim vrząd. Noſtris ſuccede penatibus hoſpes, Wnidź w naſz dóm. Nihil ſemper floret, ætas ſuccedit ætati, Nić nie może być w yedney miárę/ latá ná látá przichodzą/ Yedny drugie wyciskáyą. Muris ſuccedere, Do murów przyſtępić. Portis ſuccedunt, Aſz do/ álbo pod bramy yuſz przyſtępuią. Item, Succedere, Vrząd pod kim wziąć. Succesſit Brutus Ciceroni in prouincia, Wziął po nim ſtároſtwo. Succedere in locum alterius, Mieyſce czyie otrzimáć. Integri & recentes defatigatis ſuccedunt, Swiezi wſtępuią ná ſprácowánych mieyſcá. Succedere uicarium muneri

neri alterius, Ná ynszego vrząd być postánowion.

In paternas opes succedere, Osieść oycowskie dobrá.

Negotium omne iam succedit ad manus, Dobrze sie wodźi. Hac non successit, alia aggrediemur uia, Nie chciáłá nam tędy fortuná folgowáć / ynszey drógey skosztuyemy.

Succedit ex sententia, Wodźy sie wedle myśly. Quod si successerit alienari mente, uel ex equo hominem decidere, Yeslyby sie tak przygodźiło yźby / etć.

¶Successum est, impersonaliter, Cicero, Cum Macedoniam obtineret nec ei successum esset, Zadny pod niem prowinciey / álbo stárostwá nie otrzimał.

¶Successus, a, um, Adiectiuum, Passiuum, Cicer. Cum omnia mea caussa uelles mihi successa, Zyczałeś mi wszelakiey fortuny y wodzenia.

¶Successus huius successus, Fortuná Szczęście. Prosperi & aduersi successus, contraria.

Prosperos successus petere, Dobrze życzić.

¶Successor oris, Potomek. Chari successores, Mile potomstwo.

¶Successio, successionis, Potomstwo / quid mihi prodest in Antonij locū successio.

¶Successio prouinciarum, Dśiędźnienie stárostw.

¶Succedaneus, a, um. Który sie gdy ye po kiém ná vrząd wstępić / Namiestnik.

¶Succedaneus alieni periculi, Zastępcá cudzey niebezpiecznośći / szkody / Námiástek.

¶Concedo, concedis, penultima producta, Concessi, concessum, concedere. Pozwalam / Tak o tym dzierżę yáko y ty / Vstępuyę.

Concedamus huc, Vstąpmy sám trochę ná stronę.

Num ab oculis concessi tuis, Azażemći kiedy z oczu zchodźił. Pol ego abs te concessero, Owszeki czás mi iść od ciebie.

Concede ad dexteram, Vstąp ná práwą rękę.

Tantisper ego hic ad ianuam concessero, Ya przez ten czás tu v vliczki postoię.

¶Concedam hinc intro, Poydę w dom.

Biduum saltem ut concedas solum, Abyś tylko ná dwa dni vstąpił. In uoluntarium exilium concessit, Dobrowolnie szedł na wywołánie / Wygnánie.

Concessit in iras, Zágniewał sie.

Concedere in sententiā alterius, Mniemać álbo dzierżeć ták o tym / yáko y ón.

Concedere fato, Vmrzeć. Date & concedite hoc pudori meo, Pozwolćie tego sromieżliwośći moyey / Pati & concedere, id est, conniuere, Przezrzeć.

Concedere impunitatem, Nie skáráć Niewziąć z kogo winy. Alicui suas inimicitias concedere. Odpuśćić komu / Ziednáć sie. Libertatem concedere, Swiebody wolność pozwolić.

Vitam concedere & ignoscere peccata, Darowáć kogo żywotem y winy przepuśćić.

Concedere de suo iure, Swego práwá vstąpić.

Concessit senatus petitioni tuæ, Dáłáć sie rádá vprzośić / álbo / otrzimałeś to v rády coś żądał.

Nemini studio, beneuolentia, & cupiditate erga te concedam. Nie dam sie żadnemu vprzedźić w tym ábyć kto miał życzliwszy á vprzyemieszy bić nad mię.

Concedere alicui primas in dicendo partes, Chwałę y pirwsze mieysce dáć w wymowie.

Conceditur profecto esse uerum, ut bonos boni diligant, Ták sie to prawdzie náyduie / áby dobrzi dobre milowaly.

Etsi cupiditate tui nemini concedam, tamen, etc. Acz nie ták łatwie sie dam vprzedźić w chući komu przećiw tobie / wszákże.

¶Concesso, as, are, frequentatiuum, Przestawam / Pozwalam.

¶Concessatio, Verbale, Przestánie / Pozwolenie.

¶Concessus, a, ū, Participiū, Dopuszczony / álbo dopuszczáney cy. Vt, Concesse res, Dopuszczone rzeczy,

Concessa substantiuum, Dopuszczone rzeczy Nie zábrónione.

¶Concessus, huius concessus, pro permissione, Dopuſzczenie / Dozwolenie.

¶Concessio Verbale, idem quod concessus

Concessiuus modus, sermo est cum tædio contentionis, quasi uidemur concedere, quod tamen nolumus fieri.

Cesso, as, are, Przeſtáć / Omieſzkáć / Odpoczywáć

Cessare & nihil agere, Próżnowáć á nic nie czinić. Nunquam cessauit dicere hodie contumelias, Nie przeſtał dźiś łáiáć.

Nunquam in suo opere cessauit, Uſtáwicznym był w ſwey ſpráwie. Cessare a prælijs, Przeſtáć walczyć. Quid cessas, Coſz czyniſz / có omieſzkawa. Cessas alloqui, Czemuſz s nim nie mowiſz. Paululum si cessassem Pythia, domi non offendissem, Bych był máluczko omieſzkał / domá bych go był nie zaſtał. Æschinus ociose cessat, prandium corumpitur, Ey długo go nie maſz / długo omieſzkawa / obyad kwáśnieye.

Cessatum usq; adhuc est. Aż do tyd ſie omieſzkawálo.

Cessatio Verbale, Odpocziwánie / Przeſtánie / Prózowánie.

Cessator, aliud Verbale, Leniwiec / Zámieſzkawácz.

Cedras, Oppidum Cariæ.

Cedrelate, cedrelatos, gener. femin. W Cyprze nieyáki rodzay Cedrowego drzewá.

Cedria, fem. prim. Pix est quæ ex cedrelatæ defluit, Żywicá z tegoż drzewá.

Cedropolis, Oppidum Cariæ,

Cedros, Insula in Germaniæ littoribus Cedri genere syluosa, cc.

Cedrostis huius cedrostis.

Cedrus, cedri, femin. secund. Cedrowe drzewo yeſt bárzo proſte / á nigdy nie prochnieye á nie ták látwie gniye.

Cedro dignum, id est, dignum immortalitate, Godne nieſmiertelnośći.

Cedrinus, a, um, Cedrowy. Ædificium Cedrinum, Budowánie z Cedrowego drzewá.

Cedris, cedrilis, Owoc z Cedrowego drzewá.

Cedrium cedrij, Cedrowy ſok.

Cedratus, a, um, adiectiuum, Sokiem Cedrowym nátárty álbo námázany. Porro Cedrina ligna uocantur νεκρῶν ζωήν, id est, cadaueris uita. Bo gdy vmárłego Cedrowym ſokiem námáże / tedy nie prochnieye.

Celadusa, Insula proxima Orthigiæ quam alij Arteniten uocant.

Celæna, Locus Campaniæ Iunoni sacer.

Celænæ, celænarum, Vrbs Phrygiæ.

Celeno, una ex Harpijs.

Celebris, & hoc celebre, & celeber, Sławny / Známienity / Chwalny / Wzięty.

Celebris locus, Sławne mieyſce.

Celebris homo, Známienity człowiek / Rumor celebris, Osławiona powieść.

Conuentus celeberrimus, Známienity ſyem.

Celeberrimus portus, Sławny port á przyſtęp morski.

Celebriter cum cultu & honore. Calesed nullo Authore.

Celebro, as, are, acti. prim. Wysławiam.

Celebrare conuiuium, Spráwowáć bieſiády / cżćić goście. Epulas celebrare idem. Nuptias celebrare, Spráwowáć weſele.

Celebrare exequias & funera, Pogrzeb ſpráwowáć. Festos dies celebrare, Swięćić. Natalem suum celebrare Przeyináć ſie w dźień ſwego národzenia.

Cœtus hominum celebrare, Siyem álbo zyazd yáki trzymáć álbo zebráć.

Memoriam nominis alicuius celebrare, Na kogo cżęſto á gęſto wſpominać. Studium agriculturæ celebrare, Goſpodárſtwo á Oráctwo wychwaláć. Artes celebrare, Nauki chwalić. Locum aliquem celebrare, Cżęſto ktore mieyſce náwiedzáć.

¶Item, Celebrare, Chwálić. Celebrare & ornare, Laudibus celebrare, Chwálić.

Virtutem illius fama omnium celebrat, Známienicie wſzyſcy dźierżą o yego cnocie. Laudem gloriamq; alicuius uersibus seu carmine celebrare, Ku cżći á chwale cżiey wirſze nieyákie ſpiſáć. Res celebrata omni sermone, Rzecz poſpolitemu człowiekowi yáwna.

Constanti fama, atq; omnium sermone celebratum, idem. Celebratur literis.

literis, Cżęsto o tym piśmie wspomina. Celebrari sermone, Być wysławian. Res celebratior, Sławnieysza.

Celebratio uerbale, wychwalánie/Wysłáwiánie/Spráwowánie. ut, Ludorũ celebratio, Spráwowánie a wywodzenie gier

Celebratio quotidiana & familiaris, Vstawiczne á spólne towárzistwo

Celebretco Accius dixit, id est, celebris fio, Osławiam się.

Celebritas, celebritatis, Sławá/sławność Zieżdżánie. Hic locus celebritatem maximam habet, Wiele ludźi na tym mieyscu bywa Frequentissima celebritas, Zgromadzenie/Celebritatem adderel udis, Co osobliwego okázáć Famæ celebritas, Dobra a chwalna powieść o kiém.

Cic, Hac tanta celebritate fame cum esset iam absentibus notus, Romam uenit.

Celeia uel Celia Cyli, urbs Croaciæ.

Celer, is, e. Prętki. Brachio celeri contendere, Prętko á ochotnie szermowáć. Consilium celere, Nazła á prętka radá.

Celeres antiqui dixerunt, quos nunc equites dicimus.

Celero, as, are, Pospieszam/Kwápię się. Fugam celerare. Prętko uciekać. In festinacionibus nimias suscipere celeritates, S wielkiem pędem się kwápić.

In capiendis castris celeritas, W dobywaniu zamków albo obozów prętkość.

Celeritudo, idem.

Celeripes, Prętki á krzepki ná nogách.

Celeriter, celerius, celerime, Bárzo prętko/Strzaskiem/ Ochotnie/ Pospiesznie.

Celeriter nunciare, Prętko komu dać znáć.

Celerius transigere, Tym prędzey spráwić.

Celeranter. obsoletum pro Celeriter.

Celeratim Antiquum pro Celeriter.

Celetes, masc. tert. penult. prod. Koń który sam ku bieganiu ná záwod bywa náuczón. Desultorij latine, Konie ku turnieniu należące/ná ktore łatwie wsieść y zsieść y przitrzeć ku drugiemu może.

Celetizones Participium. Græcum, Ci ktorzi Turnieye spráwuyą.

Celesma uel celeuma, gen. neut. Latine exhortatio uel hortamentum, quasi sibi inuicem iubentes, Społeczne záwołanie álbo napominánie yáko gdy co ciężkiego wiele ich dźwiga/tedy zwykli mowić. Nu/nu/pomożmy sobie wiernie. Item Nautæ habent eiusmodi uoces quasdam peculiares, Hinc Celeustes, æ, Napominácz. Hortator remigum.

Celo, as, aui, Táię/Zakrywam/Kryię/Nie dam znáć.

Celo te hanc rem, & celo tibi hanc rem, uel, celo te de hac re, Táię przed tobą tey rzeczy. Non enim te celaui sermonem, Nie zataiłem przed tobą powieści.

Celor passiuum, Teren. Vbi ubi est, diu celari non potest, Gdziekolwiek yedno yest nie może się długo zátáić.

Cella, Komora, Schowánie / sed addimus fere adiectiua.

Cella uinaria, Winna piwnicá. Cella frumentaria, Sół/Spiherz. Cella promptuaria, Szpizárnia.

Cella penuaria, idem quod frumentaria.

Cella etiam pars templi erat sacratior in quam ingredi fas non erat, Zakristyia.

Cellas, Virgilius uocat cauernas, Plastrowe dziurki w miedzie.

Cellula diminutiuum, Komórká.

Cellulæ columbarum cauatæ, Łochy w gołębińcu w ktorych się gołębie lęgą Cellares columbæ & palumbes, id est, domesticæ, Swoyskie gołębie.

Cellaria, æ, Piwnicá.

Cellarius cellarij, Piwniczny/alias Promus Condus, sic & Cellaria, Piwnicznа dicitur.

Cellarium, cellarij, idem quod cella.

Cello on est in usu, sed composita.

Excello, excellis, excellui, excellum, excellere, Przewyszáć.

Excellere ceteris, Przed inszemi przodek mieć.

Excellere opibus, Bogátym być.

Excellere consilio, Porádnieyszim być.

Excellere ingenio, Ostrszego á rostropnieyszego rozumu być.

Dignitate excellere, Dignitate ceteris excellere, Mieć poważność więtszą przed inszemi.

¶Excellens Participium, Przewyższający/Znamienity.
Excellens animo & forma, Wespołek urodziwy y mądry.
Excellens omni genere laudis, Z każdey strony godny chwały.
¶Excellens ingenium, Znamienity rozum/Dowcip.
¶Excellentiæ, huius excellentiæ, Przewyższánie/Wysokość/Známienitość. Excellentia animi, Wysoka myśl. Excellenter Aduerbium, Známienicie/Przewybornie.
¶Excelsus nomen ex Participio, Wysoki/Sławny/Zacny. Nidificant in excelsissimis rupibus, Legą się ná naywyższych skałách. Excelsus mõs, Wysoka górá. Excelsissimum uiscerum cerebrum, Miedzi wnętrznościami ludzkiemi mózg naywyższy yest. In excelsum emicant rami, Gáłęzie rostą á pną się w zgorę.
¶Excelsitas, Wysokość. Animi excelsitas, Zacność/Známienitość umysłu. In excelsitatẽ nascitur, Rośćie ná wyższą.
¶Excelse, excelsius, excelsissime, Aduerbium, Wysoko zacnie. Scandit excelsius, Wyższey postąpił. Excelsius magnificentiusq; & dicet & sentiet.
¶Præcello, præcellis, præcellui, præcelsum, præcellere, Przebiyáć/Przodek mieć/Przewyższáć. Præcellens, Adiectiuum, Zacny/Známienity. Omnibus rebus præcellentissimus uir, Ze wszech stron nayzacnieyszy á nayposполitszy człowiek. Præcelsus, Vt, Præcelsus mons, Przewysoka górá.
¶Antecello, is, ui, ere, idem quod præcello, Antecello illum hac re, Mam przed nim przodek w tey rzeczy. Tibi hac re antecello, Nie dam ći w tey rzeczy naprzõd. Vt, quisq; dignitate antecellit cæteros, ita & uirtutibus præcellere debet, Kto zacnieyszy w Vrzędzie yest/też zacnieyszy w cnotach być ma. Longe ceteris antecellit, Facite ceteros antecellit, Ma przodek przed ynszemi.
Antecellens Participium. Vt, Antecellens sapientia, Mądrość ynne przewyższająca/przedchodząca.
¶Recello, recellis, recellui, recellere, id est, Reduco, reclino, Odwodzę/Odginam.

Celox, celocis, fem. t. Czołn.
Cellus, a, um, Adiectiuum, altus, Wysoki. Celsus corpore, Wysoki w ciele. Celsa cristis auis, Pták s wysokiem grzebieniem álbo czubkiem. Celsissima sedes honoris & dignitatis, Naznámienitszy á naywyższy stolec czći y dostoyności. Compositum excelsus, Vide CELLO supra.
Cellæ, arum, gen. fem. Populi Galliæ inter Garmunam Matronam, Sequanam, & Rhodanum flumina, comprehensi, Lud we Fráncyey. Vnde Celticus, a, um, Yeden z Fráncus.
Celtiberi, gen. masc. penult. prod. Populi Hispaniæ, Krolestwo Náwárskye / apud fluuium Iberim. Quorum regio Celtiberia dicitur, Et inde adiectiuũ Celtibericus, a, um.
Cellicum, promontorium in Hispanijs.
Cellis arbor in Affrica, quæ alio nomine lotos dicitur.
Celydros, Calep. ornatum muliebrem uocari dicit, a Iuuenali, ubi nunc legitur Cylindros.
Cemetellio, oppidum Liguriæ in Alpibus situm.
Cenchris, huius cenchris genus serpentis uenenosi.
Cenchris, huius cenchridis, gen. fe. genus accipitris, Rodzay nieyáki Yástrzębów. Latine Tinunculus.
Cenchreæ, Port v Korinthu.
Cenchrites, gemmæ species.
Cenchron, genus adamantis millij magnitudine.
Ceneia, filia Cenei, Atalanta.
Cenina, Vrbs Italiæ non ita procul a Roma, Festus.
Cenomani, Populi Galliæ, Cisalpinæ Calep.
Cenotaphium, Prózny grób ná pámiątkę tylko wystawiony. κενὸς enim Græce uacuus, & τάφος sepulchrum.
Censeo, censes, censui, censitum, censere, acti. secund. Mniemam. Ták drzierżę o tym szácuye/Censebat. ut, Pompeius in suas prouincias proficisceretur, Ták mu się zdáło/álbo ták skázował áby Pompeius do starostw swoych yechał,
De ea re ita censeo, O tey rzeczy ták dzierżę/też moye widzenie yest.
¶Aliquando significat idem quod Decerno, Vstáwiáć/Zkázowáć.

Censor

Cenſores, huius cenſoris, maſ.ter. Oßácòwnik tež Szácownik á Omowcá luckich obyczáyów. Et Romæ fuit Magiſtratus magnæ reuerentiæ & poteſtatis, Panowie rádni ktorzi mieli moc káždego žywot / záchowánie/y ymienie ßacowac/ nápominác/ karác y polepßác. Erant autem duo cenſores & quinto quolibet anno noui creabantur.

Cenſus, huius cenſus, maſcul. quartæ, Czinß/ Szacunek káždego ymienia y maiętnośći. Vnde cenſum agere eſt recenſere hominum facultates, Szácowác káždego maiętnośći. Ars illi ſua cenſus erat, Naukę ſwoię miał za czinß álbo ſwym ſie rzemięsłem žywił/ nie miał ynßich dochodów. Cenſus ſenatorius, qui fuit aliquando mille ac ducenta ſeſtertia, Trzidzieśći tyſięcy koron. Cenſus equeſtris fuit Romæ quondam quadraginta ſeſtertia, Dzieſięć tyśięcy koron dochodu ziemiańskiego.

Cenſorius, a, um, adiectiuum, quod ad Cenſorem pertinet.

Cenſorius uir, Yeden z tych ßácowników Rzimskich/ qui cenſuram geſſit.

Cenſoria animaduerſio & caſtigatio, Winá od ßácowników vlozona. Nota cenſoria, idem.

Cenſura, cenſuræ, Cenſoris officium. Vrząd ßacowniczy. Item, Reprehenſio Correctio, wyrzucanie ná oczi á wzgląd ná obyczaye. Cenſuram uini facere, Skoßtowáć y oßácowáć winá.

¶Cenſum agere uel habere, Szácowáć.

Cenſu liberare, Wolnego vczinić od wßeliakich poplatków/dać wolą. Irrepere in cenſum ciuitatis, Domágác ſie mieyſckiego práwá. Referre agros in cenſum, W regiſtr wpiſác yáko kto wiele ymienia ma.

Cenſio, idem quod cenſus, Szacunek.

Cenſus, adiectiuum. Vt cenſi capite, Vide CAPVT.

Cenſuales qui cenſoribus famulantur, Calep.

Cenſualis, le, adiectiuum, Vt, Cenſualis forma, Obyczay á záchowánie ßacunku.

¶Compoſita, Percenſeo, percenſes, percenſui, percenſere, Przeglądam. Wyliczam / Szácuię dobrze á z pilnośćią. Percenſere beneficia numerando, Yedno dobrodzieiſtwo zá drugim przypomnieć álbo wyliczić.

Recenſeo, es, ui, itum, ere, Wyliczam. Recenſere exercitum, Popis mieć. Recenſere captiuos, Yęte wyliczić. Recenſere numerum ſcholaſticorũ, Zliczić wßiſtki žaki.

¶Recenſus, huius recenſus, m. quar. Wyliczenie. Popiſanie. Recenſio, onis, idem.

Succenſeo, es, ui, ere, Zágniewáć ſie álbo/Nágniewáć ſie.

Cenſum Eubœæ promontorium in ſeptemtrionem porrectum.

Centaurea uel Centaureon herba Centurzya. Vulgus & officinæ Centuria uocant.

Centarium medicamentum a Chirone Centaneo inuentum, Feſtus.

Centauri populi Theſſaliæ circa Teliũ montem, Ludzie o ktorych poetowie pißą iž by ná poly człowiek miał być/á na poly koń/podobno dla tego iž oni nayprzwey walkę á bitwę z koni poczęli.

Centaurus, Ymię łodzi/apud Vergilium Et, nomen fluuij qui prius Euentus dicebatur.

Cento, centonis. maſcul. tert. Strychów płaßcz/to yeſt/ſuknia/ álbo deká z rozmáitych płátów á ze ſtuczek y kąsków ſukiennych y ynßey rzeczi y z rozmáitich farb weſpołek vßita.

Cento. genus ueſtimenti ruſtici, Pſtra gunia/albo tanßká ruska/ tež Koc.

Cento, etiam carmen ex uarijs Poetis collectum.

Centones ferre Prouerb. Yednę lež álbo baykę zá drugą powiedáć.

¶Centunculus diminutiuum, Smaczisko/ & Centunculus herba uulgo appellatur Coronaria, Plinius penulam uocat.

Centrum, centri, Káždey okrągłey rzeczy pośrzedni punkt.

Centrum ſolis, Pośrzodek álbo punkt w pośrzód słońcá

Centrum mundi eſt ipſa terra, Ziemia. Centrum in marmore, id eſt, duricia clauo ſimilis, inimica Serris.

Centralis, & hoc centrale. Vt terra centralis, quia eſt in medio mundi.

Centroſus

Centrosus,a,um,adiectiuum. Vt, Centrosa scobs, Opiłki/álbo ten proch który páda z żelaza gdy ye ślosárze piłuyą álbo piłkámi trą.

Centum,gen om.nomen numerale, Indeclinabile, Sto.

Cencies aduerbium, Stokroć/ sto rázów. Cencies,H S, reliquit Cicer. Sto kroć sto tysięcy zostáwił. Sic Ducenties, trecenties, & reliqua, Cum centum composita, Ducenti, ducentæ, ducenta, pluraliter tantum, Dwieśćie. Sic Trecēti. Trzi stá. Quadringenti, Cztery stá Quingenti, Pięć set. Sexcenti, Sześć set. Septingenti, Siedm̄ set. Octingenti Osm set. Noningenti, Dziewięć set.

Centesimus,a,um, Setni. Centesimum fructum ager attulit, Stokrotny owoc á vrodzay dálá rola.

Cyntesima , Lifă gdzie ode stă ná kázdy Mięśiąc yeden złoty lyi przipádał ná káżdy rok ode stá dwanaśćie złotych.

¶Ducentesimus, Dwusetny. Trecentesimus, Trzisetny.

Centenarius,a,um, W którym yest ták wiele yáko sto. Centenaria pondera, Sto funtów záważáyąca Centnar. Centenarius numerus gregum, Setna liczbá yest.

Centenariæ cœnæ dicebantur, in quas lege Licinia non plus centussibus, id est, Trecentis assibus præter terræ nata impendebantur, Festus.

¶Sic etiam Ducentenarius, a, um. Vt, Ducentenarius numerus, Liczbá w którey dwie śćie yest. Et, Centenarius substantiuum, Cętnar.

Centenus,a,um, quo Poetæ utuntur in singulari, sed in plurali frequentius. Vt, Centenis durare annis , Sto lat trwáć.

Centeni, centenæ, centena, pro centum aliquando, proprie tamen distributiuum est. Vt, accepimus a præceptore centena poma , Káżdy z nas wziął po stu yábłek Singuli numeramus centenos florenos , Káżdy z nas sto złotych dáye.

Centuplus,a,um, Stokrotny. Inde uerbū Centuplicare, sed hoc nusquam legitur nisi in Biblijs & centuplex, centuplicis, idem, Centussis, Sto asses/ to yest/ ná nász monetę yákoby Taler y puł groszá.

Centimanus, Który sto rąk ma. Centipes Kto sto nóg ma.

¶Centipedia alias Scolopendra, Kosmáty robak sto nóg máyący w rzżysku álbo w trawie sie chowáyący.

Centum capita alias bubonium, herba Vide supra, Græci Hecatoncephalon nominant. Alij tamen a Græcis Erigion uocari dicunt, a uulgo Iringium uel Eryngium.

Centumuiri pluraliter, Sto á pięć sędziow w Rzimie ktorzi káżdą pospolitą y naymnieyszą rzeć sądzili/ yako sądy około ymienia / Testámentow y ynsze ym rowne/ było ich sto á pięć/aczkolwiek dla krotkośći tylko sto bywa wspominano.

Centumuiralis & hoc centumuirale, quod pertinet ad centum uiros. Vt, Centumuirale iudicium, Sąd ná ktorym sto sędziów siedziało.

Centumuiralis hasta dicta, quod centū uiri hasta in foro posita iudicabant.

Centuplicato aduerbium. Vt, Centuplicato ueneunt , Stokroć drożey przedáyą.

Centuria centuriæ in agris significat ducenta iugera, in re militari, centum homines, Sto morgów Hufiec ludzi w ktorym sto koni yest.

Centurio, onis, Rotmistrs nad stem.

Centurio, as, are , Roty po stu/ á po stu dzielić.

¶Vnde Succenturio, as, are , Ostátek ludzi ktorzi nád wydzielenie rot zostáli/ Miedzi roty podzielić.

Centuriatus , huius centuriatus, Rotmistrztwo.

Centuriatim, aduerbium, Po stu/á po stu po rotach á po rotách. Centurionus apud antiquos pro Centurione. Festus.

Centuriata comicia, Vide infra.

Centussis, Vide A S, Centum ponderum pro immani pondere legitur, Bezmierna ćiężkość.

Centipellio, onis, Rozmáitey máśći. Pstro ita uocat Plinius de hircis loquens, Lib. 28. cap. 9.

Centinodia herba, Polygonon alias latine sanguinaria, Sporyż.

Centigranum, genus tritici, dictū quod ferat centum grana.

Centifolia, Rosæ species in Campania, Italiæ crescens.

Centena, pondo dicebant antiqui referentes ad libram , Cętnar/ sto funtów. Centenos annos excedere, Nad sto lat żyć/

Centumpe-

Centuperanea,æ.paruum Italiæ oppidum,ab aquis undiq; circumfluxum Sipont.
Centuripe,id est,Sicilia.
Cepe,g.n.Indeclinabile,Cebula. Cepa, æ,idem,Cepas edisse,Prouerb. Pochmurnego wrzoku ludzie.
Cepeus,a,um,adiectiuum.
Cephale,siue cephalis Græce,Latine caput,Glowá.
Cephalea,æ,Bolenie glowy.
Cephaleus,a,um, Glowny.
Cephalenia,Insula Ionij maris, A yeszcze y do tego czásu bywa zwána tym ymieniem Cephalenia.
Cephalocrustes, Robak ktory sie w Broskwiniáne liscie wikle.
Cephalus a Græcis dicitur,quem latini uocant Mugil, Ryba nieyáka okuniowi podobna ále glowę więtszą ma.
Cephenes,Imperfectæ apes & inutiles, nisi quod multitudine,quæ calorem adfert,fœtum adiuuant,Sipont.
Cepheus Æthiopum rex, Andromedæ pater.
Cephisus fluuius phocidis.
Cephisia,Atticę regionis pars,Cephisis Lacus iuxta Atlanthicum mare.
Cephisus,penult.product.fluuius Bæociæ.
Cepidines saxa prominentia , Festus, fortassis legendum crepidines.
Cepina,æ,f.p.herba hortensis.Colum. lib.11.cap.3.Ogrodne ziele/Cebuli / albo czosnkowi podobne.
Cepionides gemmæ species.
Cepites siue cepocapites species gemmæ.
Cepos,Latine hortus & urbs iuxta Bosphorum,
Cera,ceræ,fem,p.Wosk.Item,Woskowa tabliczká.Vnde in prima cera & extrema,uel ima cera scriptum . Ná naypirwszey á ostateczniejszy deszcze woskowy nápisano.Primæ & secundæ ceræ testamenti,pro primis & secundis tabellis siue folijs testamenti.
Cereus,a,um, Woskowy/ Zolty yáko wosk ¶Cerea pruna,Biale álbo zolte sliwy. Cereus color,Zolta fárbá.
Cereus, aliquando mollem significat, Miękki latwi.Cereus in uitium flecti, Latwy a latwi ku zlemu.Aliquando significat pinguem.Vt, Brachia cerea Rámiona mocne Plástie / Slátkie/Tlu ste yákoby ye z wosku vlal.
Cereus substantiuum,Swieczká woskowa.
Cereolus diminutiuum,Swieczeczká.
Cero,ceras, cerare , Náwoszczić/Dwoszczic.
¶Incero,as,are.idem.
Cerosus,a,um,Dwoszczony álbo vwoskowány/albo tez s woskiem zmieszány.
Cerarius,mas.se.Ten ktory sie s woskiem obiera.
Cerula,læ,fem.pri.diminutiuum a cera Woszczek.
Cerifico,as,are,ceram facere,Wosk czinić/de apibus dicitur.
Ceratura,ræ,Dwoszczenie álbo Dwoskowánie.
Cerinus,a,um,adiectiuum , Woskowy. Vt,Cerinus color,Fárbá woskowa.
Cerachates,gemma cerei coloris.
Ceramicus,locus Athenis.
Ceramites,gemma testacei coloris.
Cerastes cerastæ , uel cerastis huius cerastis , Rodzay nieyáki wężow s roszkámi.
Cerasum,pen.cor.neu.se.Wisnie.Et cerasus,fem.sec.pen.cor.Drzewo wisniowe.A Seruio,Cerasum cerasium dicitur.Aquitanica cerasa,Wielkie mięsiste wisnie.Cerasum duracinum,Morwy.
Cerasum Apronianum,Morelle. Item, Cerasus cerasuntis,Miásto w Poncie.
Ceracia herba,Ziele yeden tylko list máyące.Item,stella speciem cornu habens, Sipont.
Ceratinæ,ceratinarum,f p.species argumentationis captiose. Chytry obyczay disputowánia á ięcie slowne w ten sposob. Tego czegos nie vtracil yeszcze masz/ rogowes nie vtrácil/á przeto rogi masz.
Ceraunij montes Epiri.
Cerberus,m.s.Piekielny pies / máyący trzi glowy ktory pieklá strzeze.
Cerceis,nomen nymphæ,
Cercita genus temonis a populis inuentoribus,ut ait Pausanias grammaticus,qui Cercitæ appellabantur,
Cercius uentus,quem alij Circium uocant.
Cercopa,Græci uocant,Lakomego czlowieká / quem lucrionem uocamus, Festus.
Cercophitecus,pen.prod. Morski kot
Cercos,auis de genere accipitrum
Cercurus siue cercuron, Nauis Asiana prægrandis Authore Nonio a Cypris inuenta,

Cerdo, cerdonis. maſ. ter. Gárbars/ Białoskornik/ á przitym też każdy rzemieśnik ręczny bywa rzeczon.

Cere oppidum Thuſciæ.

Cerebrum cerebri, neu. ſec. Mózg. Cerebrum arboris, Plinius, Libro decimo tertio. Cap. 4.

Cerebellum dimin. Możdżek.

Cerebroſus, a. um, Mozgowiec/ który álbo gniewliwy/ álbo zuchwáły/ álbo też ſwey myſli yeſt. Cerebroſus bos. Głuchy wół.

Ceres Saturni atq; Opis filia, inuentrix frugum Dea credita, Bogini á wynaydźicielká żyt y zboża. Et per Metonymiam, Chléb. Expediunt Cererem caniſtris, Wykłádáyą chléb z koſzów. Cereri ſacrificare, Obiadmieć króm piwá álbo winá.

Cerealis & hoc cereale, quod ad Cererē pertinet.

Cereales ædiles duo qui frumentariȩ rei apud Romanos præerant.

Cerealia arma, Naczinię ku oraniu álbo też pieczeniu chleba należące.

Cereales ludi, in honorem Cereris facti.

Cerealia, orum, abſolute, Swięta. Cereris a Tryptolemo inſtituta.

Ceretum oppidum umbriæ inter Spoletum & Nurſiam, Vnde Ceretanus.

Ceria, huius æ, genus potionis quo utuntur Hiſpani.

Corinthe, corinthes, gen. femin. genus herbæ.

Cerinthus oppidum Eubœæ Iuſulæ. Item apum cibus dum operantur, Wrzos.

Cerinus, Vide CERA.

Ceritus, pen. prod. a, um, Nie cálego rozumu. Cereris ira & indignatione uexatus.

Cerion cerij genus ulceris, Wrzód.

Cermalus locus Romæ ſic dictus.

Cerno, cernis, creui, cretū, Cuius etiam antiquum præteritum, cerni apud Liuium inuenitur, Pátrzę/ Baczę/ Widzę oględuyę. Cernere & uidere, Clariſsime cernere, yáśnie pátrzić/ Cernere oculis. Oſiegnąć á ogárnąć oczymá/ dobrze doyźrzeć. Cerno hȩreditatem pro adeo hæreditatem, Dochodzę á doſtępuyę dziedźictwá á ymieniá ná mie przipádáyącego. Item. Cernere, Rozumieć/ báczić. Terent. Vt conſuetum amorem facile cerneres, Ták iżebyś ſpolną miłość mógł dobrze poznáć y obaczić. Quis eſt qui non cernat, quanta uis ſita ſit in ſenſibus, Kto nie rozumie/ nie widzi. Cernit animus, Nádziewa ſie/ obawa ſie. Cernere animo, uidere mente dicimus, Cernere atq; intelligere aliquid animo. Cernere de uarijs rebus, pro colloqui & diſceptare, O rozmáyitych rzeczach rozmáwiáć/ rozpráwiáć/ Pro patria cernere cum hoſtibus, Bić ſie o oyczizne s nieprzyiacielmi. Armis cernere cum altero, Potykáć ſie. Cernere ferro, idem.

¶Cretio uerbale, Oſięgnienie dziedźictwa.

Cernuus, a, um, Zgárbiony/ Schilony yáko ſtárzi ludzie.

Cernus, nus, nui, genus calciamenti, Feſtus.

¶Compoſita, Decerno, decernis, decreui, decretum, decernere, Przed ſię wziąć/ umyślić/ U ſiebie vſtáwić/ Oſądzić. Quid hoc malum infœlicitatis, nequeo ſatis decernere. Niemogę ſie prawie domyślić. Vxorem decreuerat dare ſe mihi hodie, Ták to przed ſię wziął áby mię dziś ożenił. Tibi decreuit Senatus ut Regem reducas, Ciebie ná to Senat wyſádził. Acre inter ſe decernere ſtatuerunt, Wzięli przed ſię o to s ſobą czinić/ á potykáć ſie bukcem á ſytkiem. Decernere iniuriam, Nieſpráwiedliwość komu vczynić.

Decernere de re aliqua, Vſtáwić/ roſpráwić którą rzecz. Honores alicui decernere, Ná vrząd álbo doſtoyność yáką kogo wziąć. Legationem contra aliquem decernere, Poſelſtwo przeciw komu wypráwić. Quæſtionem decernere Skázáć áby złoczińcę męczono/ áby ſwe złe vczinki ná ſię powiedział. Supplicationem decernere, Poſpolitą modlitwę vſtáwić. Stipēdium decernere, Iurgelt przipowiedzieć.

¶Decerto, as, are, frequentatiuum, Biedźić ſie/ zá páſy chodźić/ Szermowáć. Demoſthenes & Æſchines inter ſe decertare ſoliti ſunt, Walczić á wſpieráć ſie zwykli. Contentione decertare cum aliquo, Z rádem á s gniewem wſpieráć álbo wádźić ſie. Miſera conditione cum aliquo decertare, Dla nędzney á máłey rzeczki s kim ſie wádźić. Manu decertare, Prælijs decertare, Armis decertare, Skoſztowáć ſie s kim ná rękę.

¶Decertatur

¶Decertatur, impersonaliter, Cicer. De imperio decertatur. O Pánowánie álbo ó páństwo s tobą cżinię.

¶Decertatio uerbale, Bitwá / Cżinienie / Zwádá.

Decertationem aliquarum rerum committere, Polecić komu niejákie spory / á różnośći porownáć. A Decerno uenit Decretum, Osądzenie / Przisąd. Dekret / Przedsięwzięcie / Przikazánie, Edictum & decretum, Pospoliti mandat / Vstáwá. Decreta publica defendere, Brónić pospolitych vstaw. Dies decretorij, Vide infra CRISIS.

Decretorius, a, um, Sądowny. Vt, Decretorius dies, Sądowny dzień / qui & Criticus dicitur.

¶Discerno, discernis, discreui, discretum, discernere, Rozdzielić / rozsądzić.

Discernere utra pars habeat iustiorem caussam, Rozsądzić która stroná ma sprawiedliwszą rzecz. Stultum a sapiente discernere, Błazná á mądrego poznáć.

Discernere uera a falsis, rozsądzić práwe rzeczi od fałszywych.

Discernere armis, pro certare dixit Apuleius.

¶Discretus Participium passiuum, Rostropny / Odłączony. Indiscretus, Nie rostropny.

¶Discretor in Biblijs legitur pro diiudicare.

¶Discretio, Verbale, Prouidētia, Cœlestis ordinatio, Rostropność / opátrzność / náznácenie / Rozdzielenie.

¶Discrete Aduerbium, Mądrze / Rostropnie / Rządnie. Cuius contrarium est, Confuse & permixte.

Discretim aliud aduerbium idem significans. Discrimen. Różność / Dzielnicá. Inter bonos & malos nullum est discrimen. Zadney rozności miedzi dobrēmi á miedzi złémi.

Nullo discrimine res dijudicatur, Króm pracey y króm którey trudnośći rzecz bywa rozsądzona. Discrimen atq; delectus habendus est, Trzebá wzgląd á różność mieć. Item, discrimen, id est, certamen, Zwádá / Wsporá. Item, Discrimen, Periculum, Niebezpieczność / szkodá. In summo esse discrimine, W wielkiey być niebezpiecznośći. Venire in discrimen, Wdáć się w trudność pracę / á niebezpieczność.

In contentionem aut discrimen uenire, Powadzić się. Offerre se in discrimen pro amico. Wdáć się w trudność dla przijaciela. In discrimen adducere hostem, Przíwieść ná hak / á ku vpádku nieprzijaciela.

¶Discrimino, as, are, Rozdzielić / Przedział vczinić / przełożyć.

¶Discriminatus Participium. Vt, Discriminata tempora, Rozdzielne czasy.

¶Discriminatim aduerbium, Rozdzielnie.

Discriminate in Biblijs legitur, Rozlicznych farb odzienie.

Item, Discriminale, & Discerniculū, discerniculi, Szwánca álbo glicza która przedział czyną ná głowie. Indiscriminatim, Nie bácznie bes którego względu.

¶Incerno, incernis, increui, incretum incernere, Przes rzeszoto przebiyáć / Podsiewáć / Pytlowáć. Inde Incerniculum, incerniculi, Rzeszoto / syto / álbo pytlowy sak.

¶Secerno, secernis, secreui, secretum, secernere, Widzielić / Wyłączić / Rosądzić. A bono uoluptatem secernere, Cnotę od roskoszi rozdzielić. E grege secernere, Wyłączić z trzody. Nucleos secernere, Jąderká wybrác.

¶Secretus, a, um, Wydzielony / Wyłączony / táyemny. Secretus & celebris locus, contraria. Secretum colloquium Táyemna rozmowá. Stylus secreto gaudet, Ku pisániu potrzebá spokoynego á osobliwego mieiscá. Secretum etiam, Táyemnicá / Zwierzenie. Secretiora terrę Apul. Occultiora sub terra loca uocat.

¶Secretio, Widzielenie / Wyłączenie. Secreto, Aduerbium, Táyemne / Potáyemne. De quibus suo loco dicam secretius, Ynszim czásem przestrzeniey á swiebodniey powiem. Secreto rogare, Táyemnie prosić.

¶Excerno, excernis, excreui, excretum, excernere, Wydzielić / Wypodsiać / wyczyśćić. Excernere ceram, Od brudów oddzielić. Excernere frumentum, Wyczyśćić álbo wypodsiać zboże. Excretum Substantiuum, To co yuż yest wyczisćione / Podsiane.

¶Excrementum, Káżda nieczistość z ktorychkolwiek rzeczy. Excrementa hominis, Łayná / Gowna / też smarki. Excre-

mentum accipitris, Skwárná. Dicitur etiam Recrementum, Excrementa, uel recrementa narium. Smarki y inße nieczyſtośći z noſá idące. Succerno, ſuccernis, ſuccreui, ſuccretum, ſuccernere idem quod excerno. Farinario cribro ſuccernunt, Mącznym śitem podśiewáyą/ Pytlują. Frondem putridam a nucleis ſuccernito, Obierz yądrká od Orzeßin álbo liśćia nátęchłego.

Ceroſtrotum, pen. prod. picturæ genus Cztworo gránne málowánie rownie/ ták yáko zwykli Teßarze ſtoły czinić/ foremnie kłádąc rozmáitych farb drzewa ná cztery gránie alias, Vermiculatum opus dicitur, Iż ſie po nim promienie yákoby robaczki álbo włoſy vkázuyą/ Venit a κερας cornu, & ϛρωτος ſtratus.

Ceroma, ceromatis, neut. tert. Máść z oleyku á z ziemie ktorym ſie zápáſnicy zwykli nácierác/ potym ſie tez zwykli nieyákiem prochem poſypowáć/ ktory Aphe zową. Dicitur etiam oleum ceratum. Hinc Ceromatiſtes, Ktory tákowe zápáśniki nácierał.

Cerrus, cerri, fem. ſec. arboris ſpecies ex glandinum genere, Czinerowe drzewo.

Cerrinus, adiectiuum, Vt, Cerrinus calix, Kubek z tego drzewá.

Cerreus, a, um, aliud adiectiuum. Vt, Cerrea glans, Zołądz álbo orzech tego drzewá.

Certo, certas, certare, certaui, neu. prim. Wádzę ſie. Biyę ſie s kim/ Zákładam ſie/ álbo wetuyę ſie s kim o cokolwiek. Bello certare, Walczić. Certare maledictis, Bánki yeden drugiemu ſádzić á złorzeczić. Certare benedictis, Wychwaláć á wysłáwiáć yeden drugiego. Pignore certare, Záłożyć ſie. Certare labore & uigilijs cum altero. Pracą/ pilnośćią á vſtáwicznośćią kogo przewyßić chcieć. Certare cum aliquo pugnaciter de aliqua re. Swárzić ſie o co s kim do zęb. Certat Ægyptus cum feraciſsimis terris, Krolewſtwo Aegypskie nie da żadnemu páńſtwu naprzod vrodzáynośćią. Certatur, imperſonale, Liuius. Inter ordines certabatur.

Certamen huius certaminis, neut. Bitwá zwádá/ Walczenie. Item, Zákład o ktory pußczáyą záwod/ álbo ſie gonią z koni. Contencio & certamen, idem. Certamen & Diſcrimen, idem.

Eſt mihi tecum pro aris & focis certamen, Mam s tobą czinić á bić ſie. Gladiatorium uitæ certamen ſubire Sam á ſam ſie s kim potykáć z wywabiania ná ręky.

¶Certamina ſacra, Cztery chwalne gry w Greciey/ de quibus in uerbo Ludo Græci Agonas uocant, & Hieronica qui in illis uictor exiſtit, Vide HEROS.

¶Certatio Verbale, Zwádzenie/ Potykánie. Iniqua certatio, Nie rowne potykánie. Non fuit mihi par certatio cū illo, Nie byłem mu rowien. Inter pueros ſit honeſta certatio, Miedzi dziećmi ma być poczćiwe ſpieránie y gránie bez ktorey ßkody.

Certator, Walecznik/ Zwadźcá.

Certatim aduerbium, Yeden drugiego vbiegáyąc/ Vprzedzáyąc/ Yeden drugiemu nie dáyąc naprzod. Certatim de ſalute alicuius dicere, Yeden drugiego vprzedzáyąc ku ſpráwowániu á wypráwieniu cziniey rzeczy.

¶Compoſita, Concerto, as, are, Pokoßtowáć/ Spieráć ſie s kim. Concertare cum hoſte, Wyiecháć ná hárc s nieprzyiaćielmi.

Concertare cum aliquo Zá páſy yść álbo ſie tez wádzić s kim.

Concertare uerbis cum aliquo, Podſwárzić ſobie s kim. Concertatus participium, Vt, Concertata res, Dobrze słowy wywiedziona á zacna vczinioна rzecz.

Concertatio Verbale, Poſwarká Hadrunek Diſputacia. Animorum concertatio, uerborum concertatio, Prozne nie pożyteczne á nie k rzeczne mowienie.

¶Concertatorius, adiectiuum, Poſwarliwy poręḋliwy. Concertatorium genus orationis, Poręḋliwa rzecz. Decerto idem quod Concerto, quidam uolunt eſſe frequentatiuum a Decerno, Vide CERNO.

Certus, a, um, Pewny/ Bezpieczny/ Wiádomy. Incertus, Niepewny/ niebezpieczny.

Certi amici, Pewni á wierni przyiaciele. Animus certus & cōfirmatus, Státeczny/ Stały á vtwierdzony vmysł. Certis de cauſsis, Dla pewnych á nie ládáyákich przyczin. Parum certæ fidei res Nie owßeki rzecz pewna.

Certo nomine maleficij uocatus est in iudicium, Dla pewnego vczinku złego wezwan yest do sądu. Certa oratio Prawdziwa rzecz. Certo patre nasci, id est, ex legitimo matrimonij thoro, Certum est, Pewno yest/ takem to przed się wziął/ ná tom sie vdał. Non certum est mihi quid agam, Niewiem co daley mam czinić. Si ita certum est tibi, ut illuc transeas, Yesliś to ták przed się wziął. Certum alicui facere, Vbezpieczić kogo. Itē, dać znać. Aliquid certum habere, Zá pewne co wiedzieć. De Cœlio nihil certi habemus, O Celliusie nic pewnego nie zlyszimy. Certum promittere, Vpewnić. Pro certo creditur, Tak o tym pospolicie dzierżą / zá prawdę máyą. Hoc pro certo putauimus, Zá pewnesmy to v siebie mieli. Facere certiorem, Dać komu znáć. Per homines certos cognoui, Od pewnych to ludzi wiem. Ad diem certam, Ná pewny á náznáczony czás.

Certe, Aduerbium confirmantis, Owszeki/ Záprawdę. Certe captus est, Owszeki yęty yest miłością. Certe is est, Bá wierę ten yest. Certe enim scio. To wiem zápewne. Certe ædepol scio, idē, Certe tu quidē pol multo hilarior, sed est ne ille noster Parmeno: Certe ipsus est. Owszeki ten yest.

Certisso, certissas certus fio obsoletum,

Certo Aduerbium, similiter affirmandi quod etiam pro certo dicimus, Cic. Quasi certo futurum, Zá pewne krom wątpienia. Item, Aduerbium confirmantis, Plaut. liberum ego te iussi abire: certo, Ták yest. Hoc certo scio, To wiem zápewne. Perij certo, certo comperi, &c.

Ceruus, masc. sec. Yeleń.

Ceruinus, a, um, adiectiuum, Yeleni.

Ceruarius, a, um, idem.

Cerua, Łány. Item, Ceruus, Rososzka/ Widełki.

Ceruarius Lupus, animal ex Lupo & Cerua, aut ceruo & lupa genitū & mistum, Ceruinus uir, Prouerb. Boyázliwy mąż/ nie smiáły który rad piersza. Ceruus canes trahit, Prouerb. Yelień psy łowi/ quando præposterum aliquid significamus.

Ceruchus, penult. prod. Rogáty. Item cornu antennæ, alijs cauea quæ in fastigio nauigij sustollitur effigie corniculata.

Ceruisia, femin. prim. Piwo, alij Cereuisiam dicere malunt.

Ceruix, huius ceruicis, fem. tert. Kręgi/ zasobna część/ Szyiá. Ceruici imponere, id est, quasi iugum seruitutis iniungere, Na szyię włożić/ to yest/ zniewolić. Magna ceruice homo, Mocny á smiáły. In ceruicibus bellum, pro in uicino, Tudzież zá pásem/ przed drzwiami. A ceruicibus depellere hostem, Odyąć sie nieprzyiacielowi.

Ceruix, uitis, Pieniek od którego sie látorośli puszczáyą.

Ceruicosus, a, um, Twárdosciásty/ Ocięty. Twárdousty/ Niepowolny/ Niesklonny.

Ceruicale, uel ceruical, Zagłowek/ Podstuká zagłowczána.

Ceruicula diminutiuū, a ceruix, Krąszki Ceruicari in Ecclesiastico legitur, pro perfractum esse.

Cerussa, fem. prim. Bleywás / którym też złotnicy srebro przyprawuyą z Olowu y octu to czinią.

Cerussatus, a, um, adiectiuum, Vt, Cerussata meretrix, Bleywásem vpiękrzona.

Ceryx, Latine præco, uel caduceator.

Cespes, Vide CAESPES.

Cesticillus, Rynieczká mięká z chust vczyniona którą niewiásty ná głowę kłádą/ gdy co na głowie noszą/ yakosz to w Niemieckiey stronie okolo Norymberku/ Strasburku/ y we wszistkiey Swanceskiey ziemi niewiásty obyczay máyą/ że wszistko y do miástá y z miástá ná głowie noszą/ y wody od rury/ y wszistko co potrzeba yest muszą ná głowie nosić.

Cestron, Herba Bethonica, Bukwicá.

Cestrum, pro instrumento quo cauatur ebur, Vide CAESTRVM.

Cestus, masc. sec. huius cesti, sine diphtôgo, Pás á opásanie/ álbo Vpominek miłości. Item cestus, Wszelakie opásánie álbo Obwiąsło/ Związánie.

¶ Inde incestum huius incesti, gen. neut. uel Incestus, huius incestus, ge. masc. Nieczistość/ Zákazáne á niesłuszne małżeństwo miedzi krewnémi sobie personami álbo ślubem czystości obwiązánemi álbo też insze złączenie á krwie zgwałcenie.

¶ Inde Adiectiuum. Incestus, a, um, Vt, Incesta uestalis, Sromotna Mniszká Incesto flagitio polluere sese, Nierządny á zákázáną miłością sie zesmromocić.

Inde diminutiuum Cesticulus, de quo supra Incestuosus pro Incesto, Calep. nullo authore.

¶ Inceste aduerbium, Nierządnie/ Niegodnie/ Sromotnie. Vt, Inceste nubere Iżyć się w zákazánym małżeństwie.

¶ Incesto, as, are, Swą wolą á kurestwo płodzić s zakazánémi niewiástámi.

Cætra, cætræ, gen. fem. Tárcżká Hiszpańska. Cetris utebantur etiam Galli, Inde adiectiuum, Cetratus, a, um. ut, Cetrati milites, Páweżnicy/ Vel qui Cetra utuntur.

Cette obsoletum pro dicite & date.

Cetus, ceti, gen. masc. in plurali ge. neu. Wszeliákie ryby wielkie w morzu/ Wielgory pluraliter Cete, Vergil. Cete immania.

Cetarij, Rybikwi ktorzi wielkiemi rybámi tribuyą.

Cetarius, a, um, adiectiuum. Vt, Cetarij fines ubi capiuntur Cete.

Cetrariæ, cetarariarum, Mieysce bliskie morzá ná ktorym ryby násaláyą.

Ceu Aduerbium similitudinis, magis est Poetarum quam Oratorū, Yáko by/ Rownie ták/ argumento animaliū quæ semper de fossa uiuūt ceu Talpę Rownie ták yáko kretowi.

Ceua ceuæ, uaccæ genus humilis staturæ lactis abundans.

Ceuere, clunes motitare & obscœno tali motu blandiri.

C ante H.

Chære Græce, Latine salue, Bądź zdrów Pozdrowion.

Chærephilon herbæ genus, Korbowe ziele.

Chalame ciuitas Persidis.

Chalasis, tunicæ genus laxe.

Chalastra, Vrbs ad Tremeum sinum

Chalasias gemma.

Chalaza, Vide GRANDO.

Chalcantum, Atramenti genus a similitudine æris sic dictum, Nieyákie czirnidło Witriol zwáne.

Chalcedon, penul. prod. uel Chalcedonia, gen. fem. Miásto w Azjey iuxta Bosphorum Thracium, za Constantinopolem.

Chalceos, Rodzay nieyáki ostu.

Chalcetum species herbæ.

Chalceus, a, um, adiectiuum, id est, æreus, Miedziány.

Chalcidica, Nieyáká kretá/ & serpentis species, & Chalcidium genus ædificij, Festus.

Chalcidix uel Chalcidis, genus lacertæ, Yászczorká nieyáká.

Chalcis, chalcidis, fem. tert. Główne miásto w Euboey/ nunc Nigropont zową.

Chalcidocus, a, um, Yeden z támtąd.

Chalcis etiam est genus piscis.

Chalcites gemma ærei coloris.

Chalcitis, huius Chalcitis, gen. fem. Kámień miedziány z ktorego Kupry miedz czinią.

Chalcophonos species gemmæ.

Calcosmaragdos species gemmæ.

Chalcus genus numismatis quod denariolum ualebat.

Chaldæa, Asiæ minoris Regio, ge. fec. in qua ciuitas Babylon, & Chaldeus genethliacus, Wieszczi práktikarz.

Chalestra, Vrbs Thessaliæ.

Chalybes, Populi Ponti, Ktorzi się Kruszcámi żywią.

Chalybs, chalybis, mas. ter. Genus ferri durissimi, Stál.

Chalcographus, mas. sec. Drukarz/ ktory Xięgy tłoczy/ á wybiyá álbo drukuie.

Chacographia, Náuká drukowánia Xiąg.

Chamæcissus, gen. masc Genus est hedere. Złota nác ktora się po ziemi kładzie nie rośćie w zgórę. χαμαι infimum & κισσος hedera.

Chamæcyparissus, gen. mas. Ciprés/ ziele álbo kwiat Cipresowy.

Nam Cyparissus est ipsa arbor, Drzewo sámo Cipressowe.

Chamedaphne, chamedaphnes, herba Powiąs/ Powiązło.

Chamælea, herba quæ similitudinem foliorum oleæ habet,

Chamæleon, chamæleontis, quasi paruus Leo. Zwierzę Indiiskie ktore bárzo prętko fárby odmienić może. Vnde de homine inconstante aut uersipelle dicitur Chamæleonte mutabilior.

Chamæleon chamæleonis, est etiam genns herbæ, id est, Chamilla.

Chamælence, chamelences, Herba.

Chamæmirsynæ, fem. tert. Herba, Ziele z ktorey we włosech motły czinią.

Chamepitys Herba.

Chamærepes, arbor ex specie Dactylorum, Calep.

Chamætere, id est, pedisseque, Calep.

Chamæmilum, neu, s. uel Chamæmelũ Herba, Rumienek.

Chamedrys, gen. fem.

Chamæzeleon herba, quę latine quinqȝ folium dicitur.

Chaoma, gen. fem. montana pars Epiri Inde Chaones & Chaonius ex Chaonia. Chaonides dicti sunt lupi ceruarij, Calep.

Chaos, gen. neut. indeclinahile, Zámieszánie wszistkich rzeczi wespolek / z kąd Elementá á źywioły y ynsze wszistki rzeczi początek swoy máyą / yáko Poetowie o tym piszą.

Chara, charæ Genus radicis.

Characatus, a, um, adiectiuum. Vt, Characatæ uineæ, Winnice tyczámi nátykáne.

Characias, huius characiæ, Genus herbæ, Wilcze mléko. Characiam etiam uocant arundinem crassiorem, firmioremqȝ.

Character, huius characteris, masc. tert. Latine signum, Cech / Znák.

¶ Vnde, Literæ dicuntur characteres pen. longa.

Character etiam genus & figura dicendi id est stylus.

Characterismos, designatio alicuius per Periphrasin, Vt, Caluus Nero, pro Domiciano.

Charadrius auis maritima & magna.

Charientissimus, mas. se. Wdzięczność wymowy / Alias, figura qua dura dictu gratius proferuntur, Vt, cum pro meretrice & scorto dico inhonestã & inpudicam matronam.

Charista, plur. numeri tantum, ge. neu, Swięto niektóre / ná ktore się przyiacielstwo wespolek zieżdżiło dáryá vpominkámi się podarząyąc.

Charis Græce, Latine gratia, donum munus diciut.

Charisma, atis, idem.

Charites, gen. fem. Latine Gratiæ, Boginie wdzięczności / łaski y záchowániá. Sunt autem tres Aglaia, Thalia, Euphrosyne uel Pasithea,

Chariophylum herba, neu se, Goźdźiki.

Charon, charontis portitor inferorum antiquis creditus, Wrótny á przewoźnik piekielny / ktory dusze przes piekielną rzekę przewodźi.

Charta, tæ, fem. prim, Pápir / Kártá.

Charta pro libro.

Chartæ codicis, Kárty w Xięgách.

Charta uirgo, Práwa pánná / ktora yeszcze nie rodźiła.

Chartæ lusoriæ, Kárty ktoremi grawáyą.

Chartula diminutiuum, Pápirek.

Chartularius, Pápirnik.

Chartaceus, a, um, Papirowy.

Chartarius, a, um, idem.

Chartaria officina, Pápirowy młyn.

Chartophylacium, Mieysce gdźie suszą pápir / álbo skrzinia w ktorey pápir chowáyą / tez sklep álbo mieysce ná ktorym Przywileye álbo pospolite Xięgi chówayą.

Chartophylax, Ten ktoremu Xięgi á Przywileyá zwierzano.

Charus, a, um, Miły / Łáskáwy.

¶ Charissimus & amicissimus, Bárzo miły á łáskáwy. Amare & charum habere, Być ná kogo łáskaw. Sibi quisqȝ charus est.

Charitas huius charitatis, Miłość / Łáská serdeczna chuć. Hominum charitas & amicitia gratuita esse debet. Omnes omnium charitates patria una complexa est.

Charybdis, gen. fem. Locus maris periculosus inter Calabriam & Ciciliã. Welm morski ná ktorym się łodźie rozbiyáyą. Poetæ fabulantur rapacissimam mulierem, in hoc monstrum fuisse conuersam, Accipitur etiam pro Voragine. Przepáść. Cum sit accutissima rupis aut petra, ad quã pręter nauigantes impelluntur, Poetæ monstrum esse dicunt, superne Canem inferne fœminam, Vnde Prouerbium, Euitata Charybdi in Scyllam incidi, Vciekłem ze dżdżu pod rynnę. Item, Inter Calabriam & Siciliam nauigare, Być między dwiemá niebespiecznościámi. Charybdis bonorum, Cicer. Pożercá wszelkych dóbr.

Chasma, atis, neut. tert. Wielka skáłá álbo rostąpienie ziemie. Latine, labes agri Vel, Hiatus terræ dicitur, cum uidelicet, ager repente terræ motu subsidet.

Chasmaticus, terræ motus, Poruszenie álbo rostąpienie ziemie.

Chasma etiam dicitur, Skáłá ná niebie gdy się zda yákoby się niebo otwarzáło.

Chelæ, gener. fem, penult. product. Ostrzele á rámionká v rákow y niedźwiadkow.

Chelone,fem.ter.pen.prod. Żółw/Chelonophagi, Żółwye y ślimaki yedzący.

Chelidonium siue chelidonia herba, Yaskółcze ziele.Græcis χελιδών, Latinis est Hirundo,Item, Nomen gemmæ,& chelidonij , Yaskółcze Kámienie.

Chelonitis, Gemma est.

Chelonium,neut,sec. Skorupá żółwiowa álbo ślimakowa/ integumentum testudinis.

Chelonium etiam uel chelonia, Naczinie nieyákie/ ktorym nieco ciężkiego podnoszą/ Kólo/Báran/albo S;lisa/ też w. lki ktoremi wielkie fasy z piwnic wyciągáyą. Et, Sucula , Rigle którémi wálków popycháyą.

Chelidrus, Rodzay nieyáki wężów.

Chelys,fem.tert.Latine testudo, Żółw. Item,Instrumentum musicum, Lutniá. Inde Chelius, Lutnistá.

Chenoboscium,neut.sec . Gęsie pástwisko.

Chenotrophium, Gęsi chlew.

Chenomychon,neut.sec.Herba ad cuius aspectum expauescunt anseres.

Cheniscus,masc.sec.Pars proræ a qua dependent anchoræ, Pirwa część łodzi v ktorey kotsice wieszáyą.

Cheranides, Genus lapidis præciosi.

Chernites,Lapis Ebori similis.

Cherronesus,uel Chersonesus , id est, insula per excellentiam ponitur pro Peloponeso , Mieysce álbo wyspá ze wszyd wodą obeszła χέρρος enim & χερσος Græcis est terra,& νησος insula dicitur.

Chersos, Terra inculta , Płonna ziemiá.

Chersydros, Serpens qui tam in terra quam in aquis moratur.

Cherusci,gen. masc. Lud w niemieckiey ziemi/gdzie teras są Saxones álbo Sásowie y Turingowie przi rzece Albis.

Chibis,Herba,alias Scortana, cc.

Chidnei,Populi circa Pontum.

Chiliarchus,mas.sec. Qui præstat mille militibus, Rotmistrz / álbo Hetman máyąc pod sobą tysiąc żołnierzów,apud Latinos Tribunus est.

Chilias,adis,fem.ter. Liczbá w ktorey sie tysiąc zámyká.

Chilo, Ktory wielkie wárgi ma/Gębá/Pucek yáko niektorzy zową.

Chilorus,Macedoniæ fluuius.

Chimera,fem.prim.Kozá/mons Liciæ & Poetæ fingunt monstrum esse tria capita habens,nempe Leonis,Capræ & Draconis.Alij dicunt esse, Pectore Leonis, Ventre Capræ,Cruribus serpentinis , flammam spirans & euomens.

Chimerij,Populi Asiæ , Amasonibus proximi & quicunq; præfrigida loca habitant.

Chimastrum,neut.sec. Odzienie ktorego zymie vżywáyą/Szubá.

Chimus , Alimentum confectum,sed nondum in sanguinem conuersum.

Chios,Insula in Ægæo mari,olim Ætolia dicta.

Chius,a,um, Adiectiuum, Yeden z támtąd.

Chiragra,Latine,dolor manuum, Boleść w ręku/χεὶρ enim manus ἄγρια dolor & cruciatus dicitur.

Chirodota,gen.fem.pen.prod. Vestis habens manicas usq; ad digitos, Suknia s rękawy. Manuleata uestis Latine,

Chirographum,neut.se. uel Chirographus,masc. Własną ręką nápisány list/ Schuldtbrieff, Handtschrifft niektorzy zową/z niemieckiego yęzyká wzięte słowáut,Chirographũ imitari, Cżyney ręki w pisániu násládowáć. Suo Chirographo misit mihi literas . Swą własną ręką nápisány list.

Chirographarius creditor, Ktory zá swoye długi tylko cedułki ma.

Chiromantia,fem.prim. Diuinatio ex manuum inspectione, Wieszczbá/ álbo prákktikowánie z liniy ręcznych.

Chironia, Genus uitis,

Cheron,gen.mas.Nomen medici præstantis,fuit auem Cētaurus & Achillis magister.

Chironium, Vlcus, Vide CACOETES.

Item Cheron, idem quod sagittarius,Signũ cœleste apud Poetas, Hic enim Cheron medicus dicitur esse,ob eximiam probitatem, relatus esse in Astra.

Cheronomus,masc.sec.pen.prod. Ten ktory rękomá rzeczy frágáncowáć/álbo kuglowáć. Latine Gesticulator,Kuglarz. Vnde Chironomia , Plęsny taniec. Item Chironomia, Náuká á mistersztwo frágáncowánia/ álbo kuglowánia / Też słuszne á vczciwe obyczáye/ktorych orato-

rowie

rowie vczą/iáko ſie ći máyą ſpráwowáć s ruſzeniem ręki kiedy co mowią álbo każą.

Chironomon,ontis,idem quod chironomos.

Cheiroteca,fem.prim. Rękáwicá.

Cheirurgus,maſc.ſec.Bárwierz / Lekarz ktory rány goi.

Cheirurgia,Náuká leczenia ran/ álbo też wrzodów zwierzchnich.

Cheirurgicus, Idem quod Cheirurgus.

Chius,Genus carbunculi.

Chlæna & læna,fem.prim . Zwierzchnia ſukniá/Pláſzcz.

Chlamys,dis , Iezdecka ſzatá krótká iáko kárwatká álbo ſtradeyeta v nas. Paludamentum,idem.

Chlamidatus,a, um, W tákie odzienie obleczony.

Chlamydula dimin.Kárwateczká.

Chlorion, Ptak nieiaki wſzyſtek zielony/ ták wielki iáko Sinogárdlicá.

Chloris,Nympha florum habens poteſtatem.

Chlōrites,Gemma.

Choa,fem.prim.id eſt,Chus. Nomen eſt menſuræ uel uas,ubi reponuntur libamina.

Chenix,icis,fem.tert.Nomen menſuræ apud Græcos,duos ſextarios continens,Miará winna / okolo dwu kwart trzymáiąc/ á ták wielki był dzienny obrok ſług v Grekó w. Inde,Pythagoricum ſymbolum,Chœnici ne inſideas,Nie bądź leśny/Sámopáśny á proznuiący.

Chœlogryllus, Pro caniculo in Biblijs legitur.

Chola,Smaragdi genus.

Cholera,æ,fem.prim.Żółtość iákoby żółć okolo ſercá leżąca/niemoc ieſt/gdy ieden wiele żoltośći á zielonośći iákoby żábiego zkrzeku zwróci.

Cholericus,a,um-Który wiele w ſobie ma tákowey żoltośći y zielonośći.

Cholerica tormina,Gryzieniew żółądku/ od żoltośći á zieleni przychodzące.

Choliambus,Verſus claudicans.Nie zu pełny wierſz/ iákoby chramiący ná końcu. Alias Scazon.

Choma,atis,neut.tert.Ganek / álbo iáka wynioslość á podnieſienie od ziemie.

Chorannei,Genus hominum ſylueſtræ Perſidum.

Chorda,æ,f.pri Struná / Sznur.Fides.

Chordapſon,Morbus tenuioris inteſtini,Ileos uulgo,Iliaca paſsio,Gryzie-

nie á teſkność ná wnętrzu/kłocie w żywocie

Chordi,Agni qui poſt tempus naſcūtur,Poſlednie iagniętá.

Chorus maſc.ſe.Chor á zeście y zgromádzenie ſpiewaków/bieſiádników/Tanecznikow/ y ynſzich ktorzy dobrey myſli nie káżą.

Chorea,penult.indiferente,Taniec.

Choraules huius læ, uel lis, Vel Choraula,læ.Gracz/ſkrzipek.Bębennica/álbo ynſzi Muſik ku tańcowi gráiąc.

Choragus,Ktory rey wodźi/ Też / ktory koſztunek czyni / á pieniądze wydáie ná taneczne y ynſzych gier rzeczi.

Choragium,Tanecznicá/ álbo ynſze mieiſce/na ktorym gry/álbo tańce ſpráwuią.

Choriambus,maſc.ſec.Pes ex prima & ultima , productis medijs breuibus, notatur ſic – ◡ ◡ –

Chorius uel Choreus,maſc. ſec. Pes, alias Trocheus , habens unam longam & alteram breuem ſyllabam, notatur hoc modo – ◡

Chorobates,tæ, Sznur ktorym proſtuią drzewo cieśle,

Chors,tis,fem.ter. Podworze/ Ganek / ná ktorym ſie kury pasą.

Chortalis,le,Co k temu mieyſcu należy. Vt Chortalis gallina,Dworna kokoſz.

Chranaen,Inſula adiacens, Sunio Atticæ promontorio,Calep.

Chria,fem.prim. Poſpolita przepowieść/ która w obyczay poſpolity weſzłá . Alias commemoratio alicuius dicti uel facti,celerem habens demonſtrationē. Vt,Virtutum radices amaræ, fructus uero dulces.

Chrombus,Genus piſcis.

Chromis,Piſcis nidificans in aquis.

Chriſtus, Græce gen.maſc.Latine Vnctus,Pomázániec. Hebraice Meſsias a uerbo Moſchah,id eſt, Vngo.

Chriſis,Latine Vnctio, Pomázánie.

Chriſma,Vnguentū,Máść.Inde,Chriſtianus,a,um,Pomázány. Ideo autem nos unxit,quia nos luctatores & bellatores eſſe uoluit,cum Diabolo ſcilicet,Carne,Sanguine,& Mundo.

Ghroniaticus.Qui nulla uerecundia colorem mutat.

Chronia , id eſt,Saturnalia.

Chronos,maſc ſecund.Latine tempus, Czás.

Chronica,orum plurale tantum , Kroniká , to ieſt Xięgi dzieiów przeſłych lat. Annales,Latine, Vide ſupra.

Chronicus,a,um, Adiectiuũ, Vt, Chronici libri, Kięgi dziejów á pámiątká lat przeſzłych.

Synchronus, Rowiennik/jednych lat. Latine coetaneus, uel contemporaneus. ¶Synchroni, pe. prod. Którzy jednego czáſu żyli.

Chryſa, Ciuitas Phrygiæ, Inſula Indiæ & fluuius agri Siracuſani.

Chryſalis, Genus uermis.

Chryſendeta, pen. cor. Kuflik álbo jnſze naczinie ze złotemi / álbo pozłociſtemi obręczkámi/álbo łáńczuſzkámi.

Chryſippea, Herba Plinio authore.

Chryſites, Gemma eſt.

Chryſitis, hius itis, Złota piáná.

Chryſoberillos, Gemma eſt.

Chryſos, gen. maſc. Latine, Aurum, Złoto. Vnde multa compoſita, Chryſoceras Auricornu, Złote rogi/Miáſto nie dáleko od Konſtántinopolá.

Chryſocolla, Złota piáná/álbo gliná złota

Chryſolith[9]. Lapis præcioſus aureo nitore transfluens, Perłá tego jmienia.

Chryſomelum, pen. long. Pomoráńcza Armeniacum.

Chryſoſtomus, Złotouſty.

Chryſocomus, Złotowłoſyſty.

Chryſocome, es, Herba, Alias, Chryſantemon uocata.

Chryſolampis, Genus lapidis.

Chryſon, Genus piſcis.

Chryſopaſſus, Genus lapidis.

Chus, idem quod Congius, qui ſexies capit ſextarium. Budeus uero ſic, Chus ſiue Choa, Faská álbo naczinie ku czerpániu / Wiádro/ Też Miárá około dwu gárncu winá mniej álbo więcej.

Chytra, fem. prim. Latine Olla, Gárniec. Vnde Chytrapus, odis, Gárniec o trzech nogách.

Chutra, Ogniſko.

Chytus, Cizici portus.

C ante I.

Cibus, maſc, ſec. Potrawá/Pokarm / Karmia.

Cibarium, idem Vt, Cibum capere cũ aliquo, Jeść s kim. Cibum deducere, Ująć obroku/Podnieść komu koritká/jáko w przepowieści bywa mówiono. Cibo ſuo ſeruire, O ſwych obrokách czuć.

Cibo, as, are, Karmię.

Cibarius, a, um, Potráwny/To co ku potráwie należy.

Cibarius panis, Czeládny/álbo/obroczny chléb.

Cibaria cereuiſia, Obroczne á podlejſze piwo.

Cibarius homo, Proſty człowiek.

Vua cibaria, Jagodá dobra ku jedzeniu.

Cibatus huius cibatus, Karmia / Gnárowánie. Vt, Cibatu longiore ſuſtentare ſues, Jeſzcze dłużej á dálej kármić wieprze.

Cibalis, & hoc le, idem quod Cibatus ſed obſoletum.

Ciborium ſiue cibocium, Genus pomorum Alexandrinorum.

Cicada, æ, f. p. pen. prod. Swiercz polny/ też Szárańczá.

Cicatrix, icis, f. ter, Blyzná/Dęga. Szram Známię gdzie byłá ráná. Vt, Ne refricare iam obductam Reipub. cicatricem uiderem, Abych záſię znowu nieiznawiał rány á vpadku rzeczy poſpolitej.

Cicatrico, as, are, Zránić kogo/ álbo dęgámi nácechowáć.

Cicatricoſus, a, um, Pełny blizn/álbo dęg/ Szrámowáty.

Ciccum, Dicebant antiqui membranã tenuem, quæ eſt in malo punico diſcrimen. Feſtus

Cicer, eris, neu. ter. Tátárká/ Griká niektorzi zową.

Cicercula, diminutiuum quaſi minutũ Cicer.

Cicerculum, in neutro genere, Niejáka ziemia z którey fárbę áni żółtą / áni czerwoną czinią / ále ſrzednią álbo mienioną.

Cicerbita, fem. prim. Zajęcze ziele.

Cichorea, & Chichoreum herba, Cikorea niektórzi zową/jeżyczek gęśy/ Podrożnik własniej.

Cici, herba, alio nomine Ricinus dicta, Calep.

Cicina, Auis nocturna, Calep.

Cicindela, f. p. Alias Nitedula, Nocna muchá/świéći ſię w nocy á lata około ogniá około świece. Vnde accipitur, pro penſili lychno, Miáſto lámpy álbo kágáńca w którym ogień przez cáłą noc chowány w oleju. Lampyris græce.

Cicinia, Parua & gracilis ſerpẽs in Italia.

Ciclicus, id eſt, cicculator, Okręzácz. Calep.

Cicones, Populi Thraciæ.

Ciconia, fem. prim. auis, Bocian/ Item Ciconia genus mensuræ apud Columellam.

Cicuno, Membrana tenuis malorū punicorum, Calep.

Cicur, uris, omn. tert, pen. prod. Swoyski/ Nieplochi/ Okrocony/ Oglaskány. Vt Cicur ingenium, Wdzięczne/ Láskáwe á mile przyrodzenie.

Cicuro, as, pe. prod. are, Vnośić/ Oglaskáć. Vt, Cicurare accipitrem, Vnośić yástrzębá. Cicurare dorcam, Oglaskáć Sárnę.

Cicuta huius cicutæ, fem. prim. penult. product. Herba uenenosa, Swinia weß/ quam Socrates bibit Athenis, contra hoc uenenum præstantissimum est remedium, haustus uini, Metaph. Cicuta pro Canna uel fistula Miásto rury.

Cidaris, fem. tert. Czapka/ proprie regum Persarum, Thurecki kwiór.

Cieo, es, iui, tum ere, Testibus, Diomede & Phoca. Item, Cio, cis, a Cieo priorem corripit. Hinc Frequentatiua Excito, Concito, Recito.

Citum a Cio producit. Vnde Accitus & Excitus, pen. prod. Composita uero utriusq;, semper sunt quartæ coniugationis. Vt, Accio, Concio, Excio, Diomedes, Accieo per secundam etiam dicendum credit, Porußam Záwoływam/ Podußczam/ Podpomagam. Ciere gemitus & lachrymas, Rozrzewnić. Ciere turbas, bellum, prælium, pugnam, Zwadę záczęć. Ciere aluum Wypróżnić żołądek. Ciere aliquem, Rozjątrzić/ Rozgniewáć kogo. Vrinam ciet, uel cit hæc herba, Porußa mokrzą álbo wody to ziele.

Cietur, Cicero. Id motu cietur interiore & suo, Ciągnie śię we wnątrz.

Ciens, Participium, Liuius, Prælium ciens ipse, Bitwę nárządzáiąc.

Citus, Participium. Prouocatus, Záwołány/ Porußony.

Citus, a, um, Adiectiuum, Celer, a citando dicitur, quasi citatus, Pospießny/ Prętki/ Ochotny. Vt, Incessus citus, Prętki chód. Citus ad scribendū, Prętki ku pisániu.

Cito, Aduerbium, Prętko/ Skokiem/ Ochotnie. Vt, Cito & cursim aliquid agere, W dochwátki co spráwowáć. Tam cito, Ták prętko. Non cito dixerim, Nie ták łátwie wymowię.

Citius, Rychley/ Prętcey. Vt, Citius dicto, Pirwey niżli wyrzekł.

Citissime, Nayprętcey/ Skokiem z trzaskiem.

Cito, as, are, Frequentatiuum, Wzywam Pozywam, Vt, Citare senatum in forum, Zgromádźić radne pány. Citare aliquos per nomina, Swym ymieniem káżdego wezwáć.

Citare testes alicuius rei, Dáć świátki ná ktorą rzecz.

Authores citare, Przywieść pismo vczonych ludźi.

Citacio, Pozwánie/ Pozew. Est enim Cito, citas, citare, Iudiciale uerbum.

Citatus, Participium. Vt, Citato ualere equo & citato gradu. Prętko á skokiem pochádzáć.

Citatus, nomen ex Participio pro celeri, Prętki. Vt, Rhenus citatus fertur, Prętko płinie Rhen. Item, Citatus, Pozwány.

Citatim, Aduerb. id est, celeriter, Prętko Ochotnie/ Biegiem.

¶Composita, Concito, as, are, Podußczam/ Podßczuwam/ Porußam.

Excito, as, pen. cor. are, Zbudzam/ Porußám. Vt, Aliquem ad uirtutem excitare, Nápominać álbo mieć ku cnocie kogo.

Excitare somno, Zbudźić. Animos excitare ad letitiam, Kázáć dobréy myśli być.

Excitare cespites dicitur sus, Ryć ziemię/ álbo darn. Studia literarum & philosophiæ excitare, Wnieść náuki. Risum excitare, Záśmießić. Excitare ignē Skrzesić ogień. Tragediam excitare aliquam, Yákie zámießánie vczinić. Wznowić co tákowego.

¶Excitari Passiuum, Być zbudzōn/ Podußczon. Vt, Excitari præmijs & promissis, Być nákłoniōn obietnicámi.

¶Excitatus, Nomen ex Participio, Zbudzony/ Porußony/ Ochotny. Excitatissimus odor, Ostra á mocna woniá.

¶Excitare, Aduerbium, Ochotnie/ Okazále.

Incito, as, are, Podußczam/ Podßczuwām Vt, Ad scribendum inuitare, Dodáć śmiáłośći ku pisániu. Incitat auiditatem hæc herba, Dodawa chući ku yedzeniu.

¶Incitatus,

¶Incitatus, Participium siue nomen ex Participio, Podußczony/ zyatrzony. Incitato equo sese hostibus obtulit, Rozbodwßi konia potkał się s nieprzyiacielmi.

¶Incitatio, huius onis, Prętkość/ochotność.

¶Incitate, Aduerbium, Prętko/Ochotnie.

¶Incitamentum, huius, enti, Podußczenie.

¶Incitabulum, li, idem.

¶Recito, as, are, pen cor. Głosem á przestwornie czitam. Literas recitare, Cęć list. Recita ex literis publicis, Cęy przywiley. Item Recitare, Z pámięci mowić.

¶Recitatio, Verbale, Czytánie

¶Recitator, Verbale, mascul. Cęyciel/ álbo czitelnik/Pisarz.

¶Suscito, as, are, Zbudzić/wzgnáć/spędzić. Vt, Ex somno suscitare, Zbudzić. Suscitáre aliquem ad suum officium Nápomin ąć kogo ku swey powinności.

¶Resuscito, as, are, Wskrzesyć Ożywić Resuscitat⁹, Wskrzeßony. Resuscitatio Wskrzeßenie.

¶Oscito, as, are, Poziewam.

¶Oscitor, aris, ari, Deponens, idem.

¶Oscitans, antis, Participium Poziewáiący. Oscitans & dormitans, Drzemiąc/Ziewáiąc. Oscitans Epicurus, Niedbały/Dzien za dzień żywiący.

¶Oscitanter, Aduerbium, Vt, Oscitanter aliquid agere, Niedbále/Leniwie/á Nieochotnieco spráwowáć.

¶Oscitatio, Verbale, Poziewánie/Ciągnienie ciáłá. Item, Oscitatio, Niedbalstwo/Lenistwo.

¶Oscedo, onis, Chorobá gdy kto vstáwicznie poziewa/Poziewacz.

¶Præterea, Concieo, Wespołek wzywołowam. Vnde Concio, onis, Kazánie/ Rádá/Zgromádzenie Ecclesia Græce. Item, Concio, Mieysce ná ktorym kazą Kazádlnia. Vt, Legi concionem tuā, Czedłem twoię declámácią álbo kazánie. Concionem habuit, Vczynił rzecz/ álbo kazánie miał.

Concionor, aris, ari, Verbum, Każę. Vt, Apud populum concionari, Vczynić rzecz do ludu. Vnde, Concionator, Kaznodzieyá. Et, Concionarius, a, um, Káznodzieyski.

¶Concionalis, le. Vt, Concionalis senex, Stárzec ktorego záwżdy ná kazániu nadzie. Clamor concionalis, Záwołánie pospolstwá. Concionale genus caussarum, idem quod deliberatiuum apud Oratores. Xięgi ktore należą ná pospolitego człowieka rádę.

Cilicia, fem. prim. Kráyiná w mnieyßey Asiey.

Cilix, Yeden z támtąd.

Cilicium, Odzienie álbo guniá z włosienia capiow álbo kozłow/ też/kudły kozłe.

Cilicimus, a, um, Włosiány. Vt, Vestis cilicina, Sukniá włosiana/aut quæ ex cilicio est.

Cilium, lij, neut. sec. Brwi v oczu. Supercilium, Zwierzchnie brwi.

Cillere, id est, monere, Seruius.

Cillibæ, Mensæ rotundæ, Festus.

Cilo, masc. Cui frons est eminencior, Ktory spiczástą głowę ma od czołá

Cilon, a Græcis dicitur ea pars quæ sub collo est, Festus.

Cimas, Insula inter Istri ostia.

Cimbri, Populi Germaniæ, Xięstwo Holsáckie y Sliesw ickie/ po Niemiecku zowią/Holsác/á Sleßwig.

Cimbrica Chersonesus, idem ducatus non procul a Lubeco, aut regno Dacię.

Cimmerij, masc. Populi Scythiæ, & omnes præfrigida loca habitantes. Cimmeriæ tenebræ, Prouerb. Sylna ciemność głupość/Slepotá Bosphorus cimerius, Wąstoce morzá támże.

Cimex icis. masc. tert Pluskwá.

Cimolius, id est, ex Cimolo insula.

Cinædi, apud ueteres dicti sunt saltatores, Tanecznicy. Postea etiam pueri meritorij, Inde Cinedicus, Adiectiuum.

Cinædia, Lapillus qui inuenitur in cerebro piscis eiusdem nominis.

Cincia, Locus Romæ.

Cincinnus, mas. sec. Kędzierze/Kędzierząwe włosy/Skrzywione. Vnde Cincinnatus, a, um, Kędzierzáwy/wa/we. Cincinni oratorum per Metaph. Okrásá á przychędożenie rzeczi.

Ciner & cinis, mas. t. Popioł.

Cinereus, a, um, Popiołáty/ta/te/ Vt, Cinereus color, Szára fárbá/Popiołáta.

Cinericius, a, um, Vt, Cinericius panis Podpłomyk/ Plácek.

Ciniflo, onis, Ktory nglicę/ktorą włosy trąsią/zágrzewa/Pochlebcá Przecherá. Cinefacio, Veteres dixerunt, pro in cinerem redigo.

Cingo,gis,xi,ctum,ere,act.ter. Opásuję Obláپiam/Okrążam. Vt,Cingere muro,Murem obtoczić. Castra uallo cingere,Obóz wálem obegnáć. Cingere mœnibus urbem,idem, Cingit urbem Adnabis fluuius,W koło płinie Vrbem cingere copiis & militibus, Obledz álbo obegnáć miásto. Cingere se gladio,Miecz przypásáć.

Cingulum,Pás.

Cinctus,Substantiuum,idem quod cingulum,Pás álbó opasanie.

Cinctus Participium,Opasány/ Obstąpiony. Vt, Cinctus corona hostium, Ze wßąd obstąpiony.

Cingula,læ,Popręg.

Cingulus,idem quod cingulum, dicitur enim utroque modo.

¶Composita, Incingo & præcingo is,xi,ctum,Przepásam.

¶Accingo,Przipásuję. Vt.Accingere gladium,Przipásáć miecz. Accingere sese alicui negocio,Nágotowáć. Accingere sese itineri, Gotowáć sie ná drógę.Accinctus itineri,Podrózny/który przed sobą drógę ma. Vnde, Accinctus,a,um,Pospießny/na/ne/ Gotowy.

¶Discinctus, Leniwy / Zgniły/ Niedbáły.

¶Procingo,etiam significat, Gotowáć sie. Vt,Stat in procinctu acies,Woysko stoi ußikowáne ä gotowe ku potykániu.

¶Recingo,Odpásuję opák álbo zá sobą opásuję.

¶Succingo,Wskásuję. Vnde Succinctusa, ũ,Wskásány/Krótki/Keßká niektorzy mowią.Vt,Succincta oratio Krótka rzecz.

Succinctorium,Fartuch/Szorc.

Et,Semicinctum,idem.

¶Intercingo, Przepásuję. Intercinctus Participium, Opleciony/Osádzony.

Cingriæ,fem,prim. Tibiæ,quæ licet breuiores essent, subtilioribus tamẽ modis insonabant,Sipont. Pißczele.

Cingulum,ciuitas Piceni.

Ciniphes,In Exodo legitur, ubi uox Hebraica significat pediculos, Wßy.

Cinnabaris,huius aris, fem.tert. Cimter, Szárlátna fárbá / Smokowá krew.

Cinnamomum,neut.sec.pen.prod. Cinámon.

Cinnara,ræ,fem.prim, Rodzay niejáki ostu w Niemcech.

Cinniligium, neut.sec.Quo noua nupta cingebatur.

Cinnus,masc.sec.Wárkocz/też/zmießánie rozmáitych rzeczi / Rozmącony trunek.

¶Concinnus,a,um,Tráfny/na/ne/Chędogy/Ochędożony/Wysmukniony.

¶Inconcinnus,a,um, Nietráfny/na/ne/Prosty.

¶Concinno,as,are, Ochędożam/Przypráwiam.

¶Concinnitas,Tráfność,Ochędożność

¶Concinnitudo,idem.

Cinxia, Iuno dicta est, quod nuptiis præesset,in quibus cingulum nuptæ soluebatur.

Cio,cis,iui,tum, Vide CIEO.

Ciperum,Radix plantæ, similis Porro Calep.

Cippus,Górká niejáká/ álbo podwyßenie ziemie nákoby gróp/ też kij álbo kłodá w ktorą złoczince sadzáją / też/ słub álbo kámień nágrobny/Tez słup ná rostániách dróg ukázujące drógę.

Circa,Præpositio,quæ accusatiuo casui iungitur, locum & tempus significat, Przy/ Okolo Vt, Circa forum, Przy rinku.Circa hæc tempora,Okolo tych czásów. Varia circa hæc opinio est,Rozmáite są okolo tego mniemánia. Circa omnia defecerunt,We wßistkich rzeczách.

¶Circa,Aduerb Plin.Ad capiendas muscas circa grassantes.

Circanea,Auis quæ uolando circuitũ facit,Festus.

Circe,g.fe. Dziewká Słoneczná/ y Persis Silna czárownicá.

Circeum, Miásto nád morzem w Kámpániey.

Circei,orum,idem.

Circeium,Herba.

Circenses,ludi dicti,quod in circo fierẽt

Circerus,Nauis Asiana prægrandis.

Circinus,ini,Cerkiel.

Circino,as,are,Okrążam/Czinię okrągło.

Circiter,Præpositio,quæ accusatiuo casui iungitur,& ad tẽpus numerumque refertur,Interdum ad locum, Vt,Circiter meridiem, Okolo południá. Dies circiter quindecim iter fecerũt, Mießkáli ná drodze okolo piećinaśćie dni. Circiter uiginti, Okolo dwudziestu.

Circum ad locum fere pertinet. Vt, Circum castra dispositæ fuut excubiæ, Okolo obozu strazą położono.

Circius

Circius & Cercius, masc. sec. Ventus a turbine ac uertigine dictus, Wiátr gwaltowny ktory osoblіwie we Fránciey w Delphinatu wieye.
Circites, Circuli ex ære facti, Festus, Itẽ genus oleæ.
Circos, Genus accipitris claudum altero pede, Pustołká.
Circulus, masc. secund. Obręczká / Pierściẽ.
Circulus ligneus, Obrzecz.
Circulus mensarius, Prawdá.
Circularis, re, Okrągły.
Circulator, Łázęká / Tuláćz / Kuglarz.
Circulatrix, Kuglarká.
Circulatorius, a, um, Vt, Circulatoria eloquentia, Niepospolita wymowá. Circulis uasa cingere, Statki obręczámi pobić.
Circulo, as, are, Okrążam.
Circulatim, Aduerb. Ze wszad.
Circus, mas. se. Kres / Okrąg / też / mieysce plotem álbo murem obtoczone / yáko w Rzymie było mieysce do ẜirmowánia. Vnde, Circenses ludi, Vide supra.
Circum Præpositio accusatiua, Vt, Paucæ quæ circum illam essent, Máło ych zostáło przy niey.
Circius, Insula Misiæ.
Cirnea, neæ, Miárá winna / Kwartá / Bocal.
Cirrha, Oppidum phocidis, Vnde Cirrhæus Apollo.
Cirrus, cirri, masc. sec. Ktory kępiátą á zwikłáną głowę ma.
Cirrathus, a, um, idem.
Cirtatus, Balsami genus, cc.
Cis, Præpositio, quæ idem, quod citra significat, sed fere montium & fluminum nominibus iungitur.
Cis Euphratem, S tey strony rzeki Euphrates. Cis paucos dies, W kilku dni.
Cisalpinus, a, um, Z tey strony gór Alpes.
Cismontanus, a, um, Z tey strony gór.
Cis etiam significat, Vndique, Ze wszad.
Citra etiam significat sine, Bez / krom. Vt nemo potest hoc citra fastidiũ identidem audire, Nikt nie może bes / przikrości tego záwżdy słucháć. Citra calendas, id est, ante calendas. Citerior, Cõparatiuus, a cis, Bliższy / Citimus, nayblizszy.
Cisium, neut. sec. Kárá / álbo kolá są.
Cisiarius, Furman.
Cispius, Gorá w Rzimie. Alias Exquilinus.
Cissanthemos, Herba quam officinæ & herbarij, uocant Sigillum Mariæ.
Cisseus, Rex Thraciæ, pater Hecubæ, quæ cissus dicitur.
Cissites, Gemma,
Cissibium, uel Cissymbiũ, uel Cissimbium, neu. se. Poculi genus lignei ex hedera, Kubek nieyáki do picia.
Cista, æ, fem. prim. Skrzinia.
Cistula. dimin. Skrzinka.
Cistella, aliud diminutiuum, Skrzineczká.
Cistellatrix, icis, fem. tert. Krámarká krobczána co w krobce swoy kramnosi.
Cistifer, Krobnik / ktory w skrzinecce álbo w krobce kramne rzeczi nosi.
Cistarca, Insolens nomen pro cista panaria in Biblijs.
Cisterna, næ, Grubá / Káłużá / gdzie sie deszczowa wodá schodzi / álbo scieka. Vnde Cisterninus, a, um, Vt, Cisternina aqua, Káłużna wodá / ktora nie ma zrzodłá.
Cisthum, Genus fruticis.
Cistophoros, m. s. Monetá / álbo mynća stára Grecka / ná ktorey mąż trzymáyąc yáki kosz ná głowie był málowan.
Citanos, Insula olim Cycladum clarissima.
Citeria, olim dicebatur effigies quædã arguta & loquax, Festus.
Cithara, ræ, fem. prim. penult. correpta Harfá.
Citharedus, Harfistá.
Citharistria, Pánná ktora ná lutni álbo ná hárfie grać vmie.
Citharœdicus, a, um, To co ku hárfie / álbo hárfiscie náleży. Vt, plectrum Citharoedicum, Młotek hárfisthy.
Chithariso, as, are, Ná hárfie gram.
Citheron, Mons Bæociæ, Musis sacer.
Cito, Vide CIEO.
Citò, Aduerbium, Prętko / skoro / bnek.
Citius, Rychley / Pręcey. Vt, Dicto citius, Pierwey niźli słowo wyrzekł / yákoby pioro opalił / bywa też mowiono.
Citrus, tri, fem. sec. Kosztowne drzewo w Maurithaniey.
Citreus, a, um, Vt, Citrea mensa, Stoł z tego drzewá.
Citrium, Wdzięczney woniey oleyek z tego drzewá.

¶Citrinus

Citrinus color, Złotu podobna fárbá.

Citra, Præpositio, accusatiuo casui seruiẽs, cui opponitur Vltra, a Cis deriuatur, Vide CIS. Citro utroq, Y z tey strony/y z oney Citeriora, Bliższe y znákomitsze. Gallia citerior, Fráncuska ziemia która leży z tey strony gór. Vlterior, Która z oney strony leży.

Citta, Latine Pica, Niemoc niewiast brzemiennych/gdy ku dziwnym á rozmáitém rzeczom chuć máią ku iedzeniu/Niektóre ku mięsu/Rybam/tesz y ku glinie/niektóre ku smole / wósku/ węglu/ y innym rzeczam.

Cittium, neut. sec. Miásto w Ciprze. Vnde Citticus, a, um.

Citus, cito, Vide CIEO.

Ciuis, com. ter. Mieszczánin y mieszczká. Vt Meus ciuis est, Z iednego zwa miástá obádwá. Non conciuis. Ciuis huic est, Tego miástá mieszczánin.

¶Ciuis & peregrinus, contraria. In ciuitatẽ recipere, Zá mieszczány przyiąć. Impartiri ciuitatem cuipiam, idem. Perdere ciuitatem, Mieyskie práwo utrácić.

Ciuitas etiam dicitur ius ciuium, Vnde, Ciuitate donare, W práwo mieyskie kogo przyiąć.

Ciuilis & hoc le,, Mieyski/kie. Vt, Ciuile ius, Mieyskie práwo.

Ciuilis etiam, Obyczáyny/Dworski / Rostropny. Vt, Ciuilibus moribus præditus, Obyczáyny. De ciuilitate morũ scripsit Erasmus, O obyczáiách y o obyczáynośći pisał Erasmus.

Ciuilitas, atis, Obyczáynosć / Wdzięcznosć.

Ciuiliter, Aduerb. Obyczáynie/ Tráfnie/ Foremnie. Vt, Ciuiliter cœnare, Obyczáynie sobie poczináć przy stole.

Ciuicus, a, um, idem quod ciuilis. Vt, Ciuica corona, Winiec Máiowy z dębowego liśćia upleciony/który zwykli dawáć mieszczánie ieden drugiemu/ gdy mu pomógł álbo go rátował ze złey przygody.

Cius, Fluuius Thraciæ.

Cizicus, Ciuitas Asiæ minoris.

C ante L.

Clabuta, uel (ut quędam habent Exemplaria) Clauola.

Clades, dis, femin. tert. Porażká/Szkodá/ Nędzá. Vt, Clades dextræ manus, Szkodá álbo chromotá prawey ręki.

Clam Præpositio, ablatiuo casui seruiens & nonnunquam accusatiuo. Táyemnie. Cicer. Clam Syracusis profuisse, Táyemnie. Clam omnibus, Nie dáiąc znáć nikomu, Non te clam est, Nie iest ći táyemno. Clam me, Krom álbo bes moiey wiadomośći.

Clam accusatiuo iunctum, Plaut. Amas clam uxorem, Miłuiesz táyemnie żonę. Clam alter alterum, Niewiedząc nic ieden o drugiem.

Clam etiam est Aduerbium, Terent. Clam subduxti te mihi, Táyemnieś się ukrádłá/álbo uwiozłá odemnie.

Clam & palam contraria sunt.

Clanculum diminutiuum, Potáyemnie.

Clancularius, a, um, Potáyemny/na/ne/ Cichy. Vt, Clancularius Poeta, Który potáyemnie złorzeczy.

Clandestinus Adiectiuum, penult. pro. Skryty/Cichy/Milczący. Vt, Clandestina consilia, Skrite á chitre rády.

Clandestino, Aduerb id est, abscondite, Pocichu.

Clamo, as, are, Wołam. Vt, Clamare alicui de uia, Záwołáć ná kogo z drógi. Clamo atq; testor, Mowię y świádczę. Clamare nomine, Włásnym ymieniem kogo záwołáć.

Clamito, as, are, aui, Frequentatiuum, Ustáwicznie wołam. Quid clamitas? Y coż ták wołasz? Supercilia illa clamitare calliditatem uidentur, Brwi á wzrok okázuiecie być chytrego.

Clamor, oris, Wołánie.

Clamator, Który wiele woła.

Clamosus, a, um, Głośny/Wołáiący/Wielomowny.

Clamatorius, a, ũ, Vt, Clamatoria auis, quæ prohibitoria dicitur in auguriis.

¶Composita, Inclamo, penult prod, Záwołáwam. Vt, Inclamare aliquem magna uoce, Záwołáć ná kogo wielkiem głosem. Inclamare aliquem, Ogłuszyć kogo.

¶Inclamito, as, are, Frequentatiuum, Bes przestánku wołam.

¶Acclamo, idem quod inclamo. Acclamare canibus, Szczwáć wołáć ná psy. Acclamare hospitibus, Kázáć dobrey myśli być gośćiom.

¶Acclamatio, Záwołánie / Wezwánie Powabienie / Szczwánie.

¶Exclamo, as, are, Głośniey záwoławam / Wyższuwam.

Hinc Exclamatio, figura apud Rhethores, Głośne záwołánie.

¶Reclamo, as, are, Odwabiam / Odzywam / Oczekawam / Sprzeciwiam się. Vt, Reclambo tibi uicissim, Odśpiewamći záśię.

¶Reclamatio, Odśpiewánie.

¶Conclamo, Wespołek wołam. Vt, Conclamare uasa, Záwołáć w obozie áby się gotowano dáley ciągnąć. Conclamatum est, Iuż się stáło / iuż to przeszło / Co się stáło nie może się odstáć. Conclamata corpora, Rąnne / ná poły martwe.

¶Proclamo, as, are, Iáwnie wołam / Wywoławam. Vt, Iussit proclamare Dał wołáć. Vnde Proclamator. Ten ktory wywoława / Wypowiedácz.

¶Declamo, as, are, declamatią á rzecz czinię / iáko czinią w Kolegiach nauczeni dla ćwiczenia w wymowie / álbo ćwiczę się w wymowie.

¶Declamatio, Rzecz á mowienie smyślone dla ćwiczenia rozumu y nszyká vczinioná.

¶Declamatorius, a, um, Co záleży ku ćwiczeniu wymowy.

Clandestinus, Vide CLAM.

Clango, gis, xi, ere, neut. tert. Trąbię / Brząkam / Brzmię. Vt, Tuba clangit, W trąbę trąbi.

Clangor, oris, Trąbienie / Brzmienie / Szum. Vt, Clangor aquilæ, Orłowy skrzek. Clangor gruum, Kreránie żórawiów. Clangor anserum, Gęgánie Szczebietánie gęśie.

Clanius, Fluius Campaniæ.

Clarium, Oppidum Colophomorum. Vnde Appollo Clarius.

Claros, Insula una Cycladum.

Clarus fluuius ex Alpibus in Istrum influens. Calep.

Clarus, a, um, Iásny / na / ne. Vt, Clara dies, Iásny á pogodny dzień. Clarus plausus, Iáwne wesele. Clara uoce, Głośnie. Luce clarius, Iáśniey niż słońce. Res clara, Iásna / Iáwna rzecz / Nietáyemna. Item clarus, Metapho. Sławny / Wielkiego záwołánia. Vt, Vir gloria clarus, Wielkiey sławy.

Amplissimus & clarissimus uir, Clarus & honoratus uir. Nobilitas clara.

Claræ mortes pro patria oppetitæ, Patre clarissimo natus, Maioribus præclarus, Známienity / Osobliwy z przodków swoich.

Claritas & claritudo, Iásność. Vt, Claritas oculorum, Iásny wzrok. Claritas uocis, Głośny á rzeczny głos. Claritas generis, Sławność á záchowánie rodzaiu.

¶Claritudo, Nobilitas Fama, idem.

Claro, as, are, id est, clarum ostendere, Wyiaśniam / Osławiam / Czinię iásno

¶Declaro, Wyspowiedam / Wykłádam. Declaratio, Wykład / Obiáśnienie.

Clareo, es, ui, ere, Słynę / Sławny yestem Vt, Claret lumen, Swieci się.

Claresco, is, ere, Swiecę się / Sławny yestem.

Clarificare, id est, clarum reddere, Wyświecić / Wyhodzić / Wytrzeć / Wyzolerowáć.

Clare, Aduerbium, Iásnie. Vt, Clare lucet lychnus, Iásnie gore świecá. Clarissime audire, Mieć czisty á przestrony słuch.

¶Composita, Inclareo & Inclaresco, Rozsławiam się / Oznaymiam się.

¶Clarigare autem est, Clare repetere res oblatas, & bellum indicere, Wypomináć się tego co wziąto ysi á przyiętem odpowiedzieć. Ita solebant Romani facere, hasta in hostium agrum missa, bellum indicturi.

Clarigatio, Verbale. Ipsa belli denunciatio, Odpowiedź.

Clarigatio etiam, Wywołánie / przeciwko yákiemu złoczińcy áby káżdy moc miał yego poimáć.

Clarigatio, Wypominánie o rzeczy od-yęte.

Classis huius classis, fe. tert. Huf / Woysko álbo liczbá nie máła ludzi wespołek ciągnących / Też / stan / Rozdzielenie / Rozsádzenie ludzi. Vt, Homo primæ classis, Człowiek z wyższego stanu. Nam Populus Romanus erat diuisus in quinqꝫ classes ex instituto Seruij Tulij, quemadmodum populus Atheniensium in quatuor Timemata.

Classes

Claſſes ſcholaſticæ, Części á rzędy żakowſkie. Claſſem ducere, Wieść obós łodźny. Claſsi ſcholaſticæ præeſſe. Preceptorem á miſtrzem być nád yedną częścią żakow.

Claſſis etiam dicitur multitudo æquitum, Huffiec/ Woysko/ Szyk.

Claſsicula diminutiuum, Máły huffiec łodźi.

Claſsicum, ci, ſubſtantiuum, neut. ſec. Trębacz/ albo tez trąbienie/ Trwogá. Vt, Claſsicum canere, Ná trwogę zátrębić Claſsico facere ſilentium, Zátrębić ná pokoy

Claſsicus, a, um, Łodźny/ To ku łodźy náleży/ albo yeden z rzędu á ſtánu yednego.

¶Infra claſſem dicebantur illi qui remanebant ſupra quatuor claſſes apud Athenienſes, qui autem pauperes & infime ſortis homines erant Proletarij dicebantur, Capite uero cenſi dicebantur illi, qui prorſus deſtituti erant omnibus bonis, Hinc per Metaphoram, Claſsicus teſtis, Prawdziwey Státeczney á poważney wiáry człowiek. Claſsici authores aut ſcriptores dicuntur, Náyprzedniejszy/ Náyznámienitszy ſkłádácze. Contra, Proletarij, Proſci/ Niewzięci. Item, Claſsica bella, Woyná ná wodzie.

¶Quidam putant claſsicos dici non omnes qui In claſsibus erant, ſed primæ tantum claſsis homines. Infra claſſem autem eos dici putant qui in ſecunda & ſequentibus claſsibus erant, id eſt, qui minore ſumma cenſi erant, Którzy ná mniey ſzácowáni byli.

Claſsici, Trębácze.

Claſsiarius, idem quod aſsiduus, Vſtáwiczny/ Pilny.

Claſsiarij, Zołnierze náwodni.

Clatrus & clatrum, neu. ſec. in plurali hi clatri & hæc clatra, orum, Kratá. Vt, Ferreum clatrum, Zelázna kratá.

Clatratus, a, um, Kraciſty. Vt, Clatratæ feneſtræ, Okná s kratámi.

Clatro, as, are, Kratę czinię/ Grodzę/ zágradzam. Alias, Clatris claudere, Kratámi zágrodzić.

Claua, uæ, fem. prim Buławá/ Máczugá tez Kiczká albo pilatyk á kiyec.

Clauator, Który ſię s máczugą albo buławą obchodzi.

Clauiger, idem.

Claudius, maſc. ſec. Ymię własne niektórych Rzimiánów Vt, Claudiana tonitrua appellabantur quæ Claudius pulcher inſtituit. Vt, Ludis poſt cœnam factis lapidum coniectus ita fieret, ut ueri tonitrui ſimilitudinem imitaretur, Feſtus, Trząſkánie á puſzczánie z dział/ podobnie yákoby grzmiáło.

Claudinum, Oppidum Norici, Germanice Melch.

Claudo, is, ſi, ſum, ere, act. tert. Záwieram Vt, Claudere exitum, tranſitum, uiā aditum. Clauſus terra mariq; Ziemią y morzem obległy. Claudere cœnas, dicitur lactuca, Zawrzec zołądek/ to yeſt/ nie pić áni yeść więcey ná to. Claudit aqua locum illum. W koło obeszłá wodá to mieyſce. Fugam alicui claudere, Przeszkodzić komu vciecżkę. Clauſa domus pudori & ſanctimoniæ, Dóm w którym áni wſtydu áni ſromu niemaſz Nolo tibi ullum commodum in me claudi, Gotowem yeſt wſzyſtko przećię vczinić. Nuncubi meam benignitatem ſenſiſti in me claudi, Yzaſem ſię kiedy ciężkim á trudnym zdał przećiwko tobie/ yzali kiedy moyá dobrotliwość przećiw tobie byla zámkniorá.

Clauſus, Participium. Vt, Clauſum hoſtium, Záwárte drzwi. Item, Clauſus, Yęty/ Poymány/ Przywárty.

Clauſum, ſubſtantiuum, Záwárte mieyſce.

Clauſtrum ſtri, Zámcziſte mieyſce/ Zamek/ Klaſztór. Vt, Clauſtra reuellere, Vbieżeć zamek. Clauſtra reſerare, uel refringere Polámáć.

Clauſtrarius, Zámecznik.

Clauſterinus, Quod clauſtri eſt, & qui ianuæ præeſt, Wrótny.

Clauſula, Zámknienię/ Rzecz konieczna. Vt Vtar ea clauſula qua ſoleo, Ná koniec to rzekę á ták rzecz zámknę yákom zwykł.

Clauſula edicti, Artikuł álbo człónek Decretu.

¶Clauſura a claudendo dicimus, cc. ſine authore, Klauzurá/ Zamek/ Zámknienie.

Clauis, Klucz.

Clauicula dimin. Kluczik.

Clauicularius, Slosárs.

Conclaue, Komorá/ Mieyſcá táyemne/ á zámcziſte.

¶Compoſita, Includo, is, ſi, ſum, ere, penult. prod. Záwieram/ Przywieram

ram. Vt, Includere uasi, Zábić w fáſie. Includam orationi, Włożę w mowę rzecz. Includere in carcerem, Vſádźić/ Wtrącić do ciemnice.

¶Incluſor, parum latine dicitur in Biblijs.

¶Incluſio Verbale, Zámknienie.

¶Concludo, is, ſi, ſum, ere, pen. prod. Przywieram/ Ymam. Vt, Aliquem concludere in anguſtiſsimam formulam ſponſionis, Przymuśyć á przywieść kogo w ciáſny základ. Concludere cauſſam, Skończyć á záwrzeć rzecz. Concludere & definire, Rozeznáć. Dekret vczynić. Concludere & perorare, Rzecz á orácyą zámknąć. Concludere res multas in unum diem, Wiele ſpraw odpráwić przez yeden dźień. Concluſa oratio, pro numeroſa, Rimowna mowá/ álbo Rytmámi ſpiſána rzecz.

Concluſe, Aduerbium. Vt, Concluſe aliquid facere.

Concluſio Verbale, Koniec/ Zámknienie.

Concluſiuncula, diminutiuum.

¶Recludo, Otwarzam/ Odpieczętuję.

¶Diſcludo & Excludo, Wyrzucam/ Wypycham precz. Vt, Excludere oua, Wylęgą yáycá. Excludere alicui oculum, Wybić komu oko. Excludere ab hæreditate, Wyłączyć od dźiedźictwa. Excludi tempore, aut temporis ſpatijs. Málo cżáſu mieć.

Excluſus ſuffragio, Nie miał zá ſobą żadnego wotum.

Excluſus Participium, Wygnány/ Wypędzony/ Wyrzucony. Vt, Nunc ego ſum excluſiſsimus, Od wßiſtkich opußczony/ Opuśćiály.

¶Occludo, Záwieram.

¶Præcludo, Antecludo, Záwieram przed kim.

¶Intercludo, Záwadzam. Vt, Intercludere comeatus, Odiąć żywność/ Potrzeby.

¶Secludo, Ná oſobliwym mieiſcu przywieram.

Claudus, a, um, Chromy.

Claudi tas, Chromátá.

Claudico, as, are, Chramię.

Claudicatio, idem quod claudi tas.

Claudicare, Per Metapho. Pádáć. Vt Claudicat Reſpub. Leci/ Pádnie rzecz poſpolita. Amicitia claudicat. Vacillat & claudicat res, Claudicare in aliquo officio, Nie pilnie ſie obchodźić w ſwym vrzędźie.

Clauus, maſc. ſec. Gózdź. Clauo trabali fixum, Prouerb. Co mocnego á trwálego yeſt.

Clauus etiam dicitur gubernaculũ nauis, Wioſło ktorym ſpráwuyą lódź.

Claui annales qui ſingulis annis fingebantur in templis, Vt per eos numerus annorum colligeretur, notæ enim numeri annorum illi claui fuere, Feſtus.

Claui caligares, a caligis militaribus quibus ſuffigebantur. Podkówki álbo ćwieczki.

Clauum imperij tenere, pro gubernare Rządźić/ ſpráwowáć.

Clauus etiam eſt genus tuberculi, Bybel Pecherz álbo bolączká.

Clauum etiam paciuntur arbores, Opálenie od słońcá.

Clauus præterea eſt genus ueſtis, alias tunica palmata & tunica laticlaui.

¶Item, Latuſclauus, Radny pan/ Rayćá. Też/ Odźienie rádnych pánów Rzymſkich.

¶Laticlauium dicitur, Práwo rádnych pánów. Vt, Laticlauium tribuere, Doſtoyność rádnych Pánów przywłáſzczyć.

Clauus etiã pro ſenatoria dignitate, ſicut & Latiſclauus uel laticlauus.

Clauiculus diminut. Gożdźik.

Clauiculus uel clauicula dicitur etiam Witká w máćicách vinnych/ ktoremi ſie przypinąyą álbo przyplatáyą do tyczy. Alias capreolos, Koźiełek/ Roſoßká.

Clauatus, a, um, Godźiáty/ Sęczyſty. Vt, Clauata ueſtimenta, Odźienie s petlicámi álbo s knefllkámi.

Clauulus dimin. Ćwieczek/ Gożdźiczek. Vt clauum pangere, Pal álbo gózdź wbić.

Clauiculatim, Aduerbium.

Clazomenæ, fem. prim. Pluraliter tantum, Vrbs Ioniç Aſiaticæ, prius Grina dicta, Vnde Grinæus.

Clazomenia, Inſula quæ & Marathuſa dicitur. Calep.

Clematis, huius, atis, femin. tert. Herba.

Clemens, entis, Łáſkáwy/ Miły/ Dobrotliwy/ Miłośćiwy. Clementiſsimus ab innocentia, Naymiłośćiwßi nád niewinnemi.

Clemens

Clementia, Łáskáwość Miłośćiwość/Miłosierdzie. Vt, Clementia, æstatis, Clementia Hyemis, Pogodna y twárda źymá. Clementia cœli, Pogodá/ dobre powietrze.

Clementer, Aduerbium, Łáskáwie / Miłosiernie Miłośćiwie.

Inclementia, Srogość/ Niemiłosierność. Vt Inclementia aëris, Twarde á ćiężkie powietrze. Inclementia hyemis, Twárda/Ostra/Ciężka źymá. Clementer tractare liberos, Łáskáwie á miłośćiwie śie s dźiećmi obchodźić.

Cleobolus, Nomen unius ex septem sapientibus.

Cleone, arum, Oppidum in uia ex Argo Corinthum ducens.

Cleopatra. fem. prim. Krolowa Egiptiskâ ták zwána.

Clepo, is, psi, Latine furor, Krádnę. Priscis in usu fuit.

Clepsydra, æ, fem gen. Zegárek piásczisty/ sed ueteres aqua implebant uitra clepsydrarum, κλεπτω enim feror, & ὕδωρ aqua, quasi aquam ferens. Et oratores ad clepsydram dicebant Romæ, horologium aquarium latine dicitur.

Clepsydra etiam dicitur, Gliniáne naczynie ktorym pokrapiáyą ogrodki máyące pełno dziurek we dnie.

Cleros, siue clerus, ri, Łos, Latine, Sors, Fortuna.

Clericus, Łośem obrány/sorte datus.

Clerus etiam dicitur ipsa Electio, Constitutio, Diaconus, Kápłan/Xiądz. Veteres enim ex multis dignis unum digniorem ad ministeriũ Ecclesiarum eligebant, non sese temere inijciebant in ministerij munus; nolentes autem trahebantur, sicut Ambrosio episcopo Mediolanensi factum est.

Clerus etiam dicitur uermiculus aluearijs noxius, Mrowká.

Clibanarius, qui bene armatus certamen inijt, Calep.

Clibanus, ani, mascul. sec. Piec pałáyący álbo też máły piecek w ktorym piekáyą. Też Fánna miedziána nákrita w ktorey pásztety piecą.

Cliens, entis, masc. tert. Sierotá/ ktora obrony potrzebuye.

Cliens etiam per Metaphoram dicitur Ten ktory przez prokuratorá rzecz swą ná sądzie spráwuye. Patronus uero dicitur quem uulgus procuratorem uocat, & cliens cuius caussam ipse patronus suscepit in iudicio defendendam medijs iuris.

Clientulus, dimin. Sirotká.

Clienta huius tæ, fem. prim. Ktora pátroná álbo opiekuná ma.

Clientela, Opiekuństwo/Obroná. Vt, Esse in fide & clientela alicuius, Być w czyiem opiekuństwie. Patri se commendauit in clientelam & fidem, Terent. Podáłá śie oycu w opiekę y w obronę. Se in Chrysogoni fidem ac clientelam contulerunt, Poddáły śie w moc y obronę.

Clientela etiam est idem quod Defensio, Obroná.

Clima, atis, neut. tert. Latine Tractus Kráyiná. Plagá álbo dálekość ná niebie álbo też ná ziemi. Cœlum diuiditur in Climata.

Climax, gen. fem. Latine scala, Drabʼ álbo wschod. Item figura rhetorica, Latine gradatio. Vt, Quodlibet, licet, quod licet possunt, quod possunt, audent.

Climactericus, a, um, Scalaris uel scansilis, Wschodźisty/Szczeblisty. Vt, Annus climactericus, Podeyzrzány á niefortunny rok. Astrologi liczą siodmy á siodmy rok po národzeniu áż do dziewiątego rázu / á ostátnia siodma liczbá ktora czini 63. látá/yest naynieb ezpiecznieysza/ bo tego czásu ludźie wiec umieráyą/albo w wielki vpádek przichodzą/y ná zdrowiu y ná máyętnośći. Tákiego roku vmárł. Aristoteles, Philip. Melanthon/y wiele zacnych ludźi. Bo śie látá tákowe z obudwu stron wespołek zchodzą/ gdy mowiemy śiedm̃ kroć dziewięć/álbo dźiewięć kroć śiedm̃/ ktory czás gdy kto przeżywie/ bywa potym długo żyw. Habes climactericum tempus, Niebespieczny á podeyrzány czás masz.

Climacteres, quos Plinius uocat legem scansilem annorum, a Chaldæis uocantur tẽpora periculosa uitæ & fortunis hominum.

Climacter, Lyná álbo poręcze v wschodu.

Cline, gen. femin. dicitur Græce, quod lectus latine, Łoże. Vnde Hexaclinos Łoże álbo łáwá ná ktorey ludźie mogą śiedźieć.

Clinicus, Medicus, Lekarz który Páráliżem záráżone leczi.
Clinicus etiam dicitur, Który się z łożá nie może ruszić przed ciężką choroby.
Clinice, es, gener. feminin. Medicina quæ uictu & pharmacis corporalibus medetur.
Clinopale, quasi dicas colluctationem in lecto.
Clinopodion, Herba, Rodzay nieyáki po leyu.
Clino, Græcum uerbum, cuius compo sita latinis usurpantur, quæ sunt Inclino, as, aui, pen. prod. are. Schylić się. Vt, Animum ad aliquam rem inclinare, Vdáć się ná yáką rzecz. Inclinare uel inclinari dicitur acies, Vstępowáć/ Vyeżdżáć. Inclinata Respub. Podeszła/ Vpadáyąca rzecz pospolita. Inclinata est dies, Dzień nád zachodem słóńcá. Inclinata res cui integra opponitur, Inclinat se Sol, Słóńce się náklánia/ yest nád zachodem. In uitium inclinare, Nákłániáć się ku złości.
¶Inclinatus, Participium siue nomen ex Participio. Vt, Inclinatus ad causam plebis, Skłonny ku stronie pospolstwá. Inclinatior ad pacem animus, Powolnieyszy ku yednániu. Inclinatus morbus, Popráwienie ná zdrowiu.
Inclinans Participium, uel Nomē ex participio. Vt, Inclinans magis ad crocum quam ad rubeum colorem Zda się bárziey żołty niżli czerwony.
¶Inclinatus huius inclinatus, pro declinatione, Grammaticorum nota, Przemieniánie/ ex uno casu aut genere in aliud.
¶Inclinatio, Náklonienie/Schilenie. ut Rerum & temporum inclinationes, Przemienność czásów y rzeczy. Cœli inclinatio, quam quidam aspectum & Horisonta uocant, Plagá niebieská.
¶Inclinamentum, ti, pro declinatu uel deriuatione, uel terminatione, apud Gellium inusitatum.
¶Acclino, acclinas, aui, are, Náchylam.
¶Acclinis & hoc accline. pen. prod. Pochodzisty/Stoczisty.
Accliuus, a, um, idem quod Accliuis,
Accliuitas, atis, Vt, Accliuitas collis, Pochodzistość góry. Vide supra.
¶Declino, as, are, Náchilam / Náginam/ Vstępuię precz/ Strzegę się. Vt, Declinandum est de uia, Musiemy stępić z drógi. Declinanda sunt ea quæ nocent, Mamy się tego strzedz co szkodzi.
Ne declines ab officio tuo, Nie przestáy czinić coś przed się wziął. Vrbem illam declinaui, Opuściłem ná stronę ono miásto. Non declinare a loco aliquo, Nie vstępowáć z mieiscá. Sed ut eo reuocetur, unde huc declinauit oratio, Gdzie się vniosłá rzecz.
¶Declinare de uia per translationem pro aberrare, Omylić się/Zbłądzić. Declinare de uia ad dextram, Ná práwą rękę z drógi vstępić.
Declinare a malis, Przestáć złe czinić Chronić się złe czinić. Contentiones declinare, Chronić á wiárowáć się zwad. Declinata iam ætate, Podstárzáłych lat.
¶Declinans Participium. Vt, Declinans morbus, Opuszczáyąca niemoc.
¶Declinatio, Vstąpienie / Chronienie/ Strzeżenie. Declinatio apud Grammaticos, est uocis per casus ac terminationes uariatio, Ruszánie Náklániánie / Przemieniánie.
¶Reclino, Ná zad náchilam / Náginam/też Odchilam.
¶Reclinatorium, Dictio minus latina in Biblijs legitur.
Clio, femin. Vna musarum a gloria dicta.
Clitellæ, arum, Sumki / Tłumoczek podrożny/Też Tász.
Clitellarius, a, um, Vt, Clitellarius equus, Podwodny koń / który sumki á tłumoki nosy.
Clitorius, masc. sec. Fons Arabiæ.
Clitumnus, Vmbriæ fluuius in Italia.
Clinus, Locus molliter arduus & pro Colle ponitur, Pochodzistość/ Górá. Vnde compositum, Accliuus, a, um, uel Accliuis & hoc accliue, & decliuis, de quibus supra. Item Procliuis & hoc procliue, Schodzisty / Pochyłowy. Et per Metaph. Łatwi łácny. Vt, Istud mihi facere in procliui est,

To ya łatwie ſpráwię. Nie trudno mi to vczinić.

Clinoſus,a,um, Pochodziſty/Pochyły. Vt, Clinoſi montes, Pochiłe góry.

Cloaca,æ,fem,prim Dół/Sakret / álbo kánał/Rinßtok/ przes który nieczistośći vchodzą.

Cloacare,obſoletum pro inquinare, Pomázáć/Splugáwić.

Cloris,generis feminini, Bogini kwiecia.

Clotho, Vna Parcarum præſentis temporis curam habens, ſunt autem tres Parcæ, Clotho, Lacheſis, Atropos, O tych boginiách Poetowie wymyślány iákoby w ych mocy rząd y spráwowánie wßiſtkich rzeczy były. Ty żywot lucki w mocy mány / ßczęśćie y nießczęśćie na ludzie przepußczány.

Cludo,is, ſi, ſum, idem quod claudo, de quo ſupra, Vt, Cludere arborem reſtibus, Drzewo wićiámi obyać. Cludere auro, Złotem oſadzić.

Cluſilis & hoc cluſile, Co ſie łatwie zámyka / zámczisty.

Cludidatum, antiquis dulce & ſuaue, Feſtus.

Clueo,es,ere , Veteribus ſignificat, Walczę/Potykam ſie. Też / Być miánowan. Vt, Cluere aliquem, Tknąć kogo słowem / id eſt, Nominari , Putari.

Cluma generis feminini, Folliculi hordei, Jęczmienne liſtki álbo ośći. Dicitur etiam Gluma.

Clunadum , Cultrum ſanguinarium uocant ueteres, Feſtus, Rzezak / Rusak niektórzi zową.

Clunis, huius clunis, gener.dub. Sæpius in plurali, Clunes,ium, Lędźwie/ Gużicá/Pulrzitek. Vt, Clunis caponis, Gużica kápłunna.

In clunes extremas deſiliunt, Skaczą ná pośladek.

Clunaculum , Rzezak / Rzeźniczy nóż.

Cluniculus, diminutiuum: Vt, Cluniculæ gallinarum, Gużiczká / lędźwicá v kokoßy.

Clupea, Ciuitas Affricæ uicina Carthagini & genus piſcis.

Cluſinus, Ianus dictus eſt, Sipont.

Cluſios, Galli uocant dæmones quosdam, Sipont.

Clypleus uel clypeum, Tarcza.

Clypeatus, Który tárczę nośy.

Clyſmus, maſc.ſecun. Latine Purgatio; Purgowánie/cziśćienie.

Clyſter,eris,penul.produ,maſcul. tert. Kliſter.

Clyſtorium, Purgowánie przes kliſter/ Kliſterowánie.

Clytia, Vna nympharum Oceani.

C ante N.

Cnicos, uel cnicus, Herba, Dwoyákie ziele yedno bywa z rano leśny ßáfran / á drugie Cartamus/alko Atractilis.

Cnidos, Herba eſt, Plinio.

Cnidos etiã uel Gnidos, Vrbs Cariæ ubi Venus colebatur.

C ante O.

Co & coos, Inſula Icarij maris, non procul a Rhodo.

Cous,a, um, Yiden z támtąd. Hipocrates fuit cous.

Coagulum, Serzisko . Item quicquid condenſat & coniugit, Iáko kley.

Coagulo,as,are, Spußczam / Czinię áby ſie ſiádło/á nápiło.

Coagulatio, Verbale, Spußczenie.

Coaſſo, Vide ſupra ASSER.

Coagmentum,neut.ſec. Spoyenie/ Złączenie/ Zbicie. Vt, Coagmentum literarum, Stáwiánie á złożenie liter ná drukowánie.

Coagmento,as,are, Spoyam/Zbiyam. Vt Coagmentare pacem, Pokoy vczinić/ Ziednáć.

Coagmentatus Participium, Spoyony/ Zglobiony.

Coaxo, as, aui, idem quod coaſſo, Spoyam Weſpołek. Vt, Aſſeres coaxare, Spoyić deßczki weſpołek. Vnde

Coaxacio, Spoyenie. Item Coaxare, dicuntur ranæ cum uocem emittunt, Skrzeczeć/ Rzegotáć.

Cocalus, Rex Siciliæ.

Cocanicus, Yezioro w Sicilii.

Coccus,ci,gen.maſcul.uel coccum, ci, neut.ſec. Latine granum, Ziárno. Eſt frutex cui adherent grana tincturis utilia , & pro purpura accipitur.

Cocceus,a,um. Et, Coccineus,a,um, id est,purpureus, Szárlatny.
Coccinus,penult.corrept. Szárlat.
Coccina,pen.cor. Odzienie álbo ßátá z purpury á z Szárlatu.
Coccinatus,a,um, Vßárlacony / w ßárlat przioble.zony.
Coccyx,ge. masc.tert. Auis, alia Cuculus, Gzegżółká.
Cochlea,æ,fem.prim Żółwiowa skorupá Aliquando Sam żółw Et in ædificijs Okrągły álbo kręcony wchód / jáki w murze.y bywa. Præterea, Oś / albo przetogá v prasy.
Cochlis, idem quod cochlea, siue cochlidium scala rotunda.
Cochleare,& per Apocopen Cochlear & Cochlearium, Łyßká/ & mensura, alias ligula,qua medici in potionibus ægrorum utuntur.
Cocles,gen.masc. Yednooki / Też / przezwisko Rzimiániná yednego.
Coctiæ alpes, gen.femin. Góry/około góry Gotárdy w Szwáncerskiey ziemi/ktore Włochy dzielą od Niemiec. Dicuntur etiam coctiæ montes.
Coctus, Vide COQVO,
Cocyrus,m.f.pe.pro.fluuius. Piekielna rzeká / a luctu dictus, od płakánia wezwána. Item ipse Pluto.
Cocynthum, Italiæ promontorium.
Cocytia, Sacra in honorem Proserpinæ.
Coda,femin.prim. Veteribus cauda dicebatur, Ogón.
Codatremula,æ, Auis quæ semper mouet caudam, alias Motacilla dicta, Pliská / ptaßek nad wodą sie chowáiący.
Codex,icis,masc.tert. Idem quod Caudex, Pień/Pieniek. Et pro libro etiam accipitur, Miásto xiąg.
Codiculus diminutiuum & codicillus List.
Codicilli proprie Epistolas significant.
¶Bulla, Codicillaria potestas, Moc przez list komu ná co podána / idem quod Diploma, Przywiley.
Codex accepti & expensi, Registr.
Codiciariæ naues, Vide CAVDEX.
Codrus, Król Athenieński / który sie vbogiém vczinił áby był zábit dla oyczizny. Vt, Codro pauperior, Prouerb, Yeden z tych który nic nie ma. Item Codro nobilior, Náyślachetnieyßi.
Codrion, Genus Lactucæ, Siponunus.
Codonia, Insula quædam Calepino, quam Teutones teneant.
Cœliacus, Morbus intestinorum, Biegunká / Sráczká. Accipitur etiam pro homine qui laborat hoc morbo.
Cœlosyria, siue cœle, Pars Syriæ quæ contingit Arabas, Quæ & Palestina & Iudæa dicitur.
Cœlostomia, Vitium est cum uox uelut in recessu oris auditur.
Cœlum,li,neut.secund in plural.masc. Niebo In cœlo esse,gestientis est cum lętitia, Wesielić sie.
Cœlicola, com.prim. Swięty który w niebie mießka.
Cœlestis,& hoc cœleste, Niebieski.
Cœlicus,a,um,idem.
Cœlites,in plurali tantum, Niebiośá/ Swięcy.
Cœlitus, Aduerbium, Z Niebá / z Niebios.
Cœlestis arcus, Tęczá.
Cœli columna, Górá Athlás w Maurithániey.
Cœlius, Górá w Rzimie.
Cœruleus,a,um, Błękitny/Modry.
Cœrulus,a,um,idem.
¶Cœlum terræ miscere, Prouerb, Niebo z ziemią zmießáć/nie ku rzeczi mowić.
Cœmiterium, neut sec. Latine Dormitorium, Cmintarz / Odpoczywánie.
Cœna,næ,femin.prim.& in plurali cœnæ,arum, Wieczerza.
Cœnula, diminutiuum, Málá wieczerza.
¶Cœna nitida & frugi, Wdźięczna á chędoga wieczerza króm zbytku. Recta cœna, Páńska wczta/albo wieczerza.
Cœnaculum, Letnie siedzenie/ Zwierzchnie budowánie ná domie.
Cœnacula, Gmáchy które ludziom náymuyą.
Cœnacularius, Komornik/ który ná wyßßey częśći domu mießka. Et cœnacularia, æ, Vnde cœnaculariam facere, siue exercere, Komory álbo gmáchy náymowáć.
Cœnacularius, Ten który náymuye. Gospodarz.
Cœnatio uero sola, Kownátá.

Cœnaticus, Quod ad cœnam pertinet, obsoletum.
¶ Antecœnium, alias Merenda, Podwieczorek.
Cœnatus, a, um, Ktory yuß wieczerzał.
Cœnipeta, Pochlebcá/Páſorzit.
Cœno, as, are, aui, Et Cœnatus ſum, cœnatum, Neutropaſsiuum Wieczerzam Inde, cœnito, Frequentatiuum, Czeſto á czeſto wieczerzam.
Cœnaturio, Deſideratiuum, Gotuię ſobie álbo chcę yeść w nocy.
¶ Incœnatus, a, um, Ten ktory yeßcze nie wieczerzał.
¶ Cœnare male malum, Nießczeście połknąć. Cœnare foris, Nie domá wieczerzáć.
¶ Cœnatus, Pranſus & Potus Cic. Cœnato mihi epiſtola tua reddita eſt, Jákom wieczerzał dano mi liſt twoy.
Cœnobium, neut. ſe. Klaßtor/Mieyſce ná ktorym zpoſpolitego dobrá żywą/nikt nie ma nic własnego.
Cœnobita, Mnich/ Yeden ktory tákowy żywot wiedzie.
Cœnum, neut. ſec. Błoto. Cœnum per Metaph. Cicer. O cœnum, o portentum, Smrod/Plugáwość.
Cœnoſus, a, um, Błotny/Plugáwy/ Nieczyſty.
¶ Obſcœnus, a, um, Plugáwy/Nieſromiężliwy. Vt, Obſcœna uerba, Sromotne słowá.
Cœpio, Verbum, Quo ueteres utebantur, pro Incipio. Nunc eſt Defectiuum, ſolum enim præteritum eſt in uſu Cœpi, cum ſuis deriuatiuis, cœperā, cœpiſſem, cœpero, cœpiſſe, ptum ire, Począć. Terent. Illuc quæſo redi quo cœpiſti. Cœpit clamare, Począł wołáć. Cœpta eſt fieri oratio. Præcepit celeriter, Ad maiores cauſſas adhiberi cœptus eſt, Poczęto go vżywáć w więtßych ſpráwách.
Cœptum, pti, Początek, Vt, Chriſtus aſpiret cœptis, Boze day ßczęście ná początku.
Cœptus, huius cœptus, idem.
Cœpturus, Quint. Non rite cœpturi ab Homero uidentur.
Cœpto, as, are, idem quod incipere, Wdáć ſie/Podyąć ſie.
Cœtus huius cœtus, maſc. quart. Zgromádzenie/Wielkość ludzy. Conſilium & cœtus, Rádá. Cœtus uiciorū, Dimittere cœtū, Dáć odpußczenie zgromádzeniu ludzi.
Cœus, Cœli & terræ filius, Vnde, Cœa Inſula in Aægæo mari.
Cogito, as, are, Myślę. Quidam uolunt eſſe frequentatiuum a Cogo. Vt, Toto pectore cogitare de re aliqua, Pilnie o czym myślić. In animo cogitare, Sam w ſobie rozmyśláć. Cogitare aliam rem ex alia, Yedną rzecz po drugiey myślić/ y tego y owego ſie obáwáć. Cogitatum eſt mihi, quid loquar, Rozmyśliłem ſie co mam mowić.
Cogitatus, a, um, Vt, Cogitatum & meditatum ſcelus, Vmyślona złość.
Cogitatus, us, ui, maſc. quar. Pro cogitatione in Biblijs legitur.
Cogitatio Verbale, Myślenie. Vt, Cogitatione nulla homo, Niebáczny człowiek
Cogitatum, Subſtantiuum, idem quod cogitatio. Vt, Cogitata perficere, Wymyślone rzeczy wypełnić.
¶ Compoſita, Excogito, Wymyślam/ Wynáyduię. Excogitatio, Wymyślánie. Wynáydowánie.
¶ Præcogito, Myślę przed tym
¶ Recogito, Rozmyślam / Roſpámiętawam ząś.
¶ Incogitans, antis, Nomen, Nierozſączny/Nierozmyślny.
¶ Incogitancia, Nierozmyślność/ Niebáczność.
¶ Incogitabilis & hoc incogitabile, Nieroſtropny/Nierozmyślny.
Cognati require Naſcor.
Cognobilis, Vide NOSCO.
Cognomen, Vide NOMEN.
Cogo, require ago.
Cohors, fem. tert. Woysko/Rotá. Legio habet decem cohortes, Vt, Cohors prætoria, Woysko álbo rotá / ktora vſtáwicznie przi hetmánie bywálá/ tez Drábáncy ktorzy przy ſtároście bywáli.
¶ Cohors etiam uel potius chors, Oplecione mieyſce w ktorym kury y ynße ptáſtwo chowáyą/Sadz/Laſek.
Cohortalis, le, a cohorte, Ville, Folwárk Vt, Cohortalis auis, W folwárku vchowány.
Coix, Genus ſtirpis, cuius folia ad textum ſunt utilia. Strabo.
Colaphus, huius phi, maſc. ſec. Pogzbek Policzek. Latine Alapa. Vt, Infligere colaphos, Wyciąć komu policzek.
Colaphiſo, as, are, non admodum latine dicitur, Pogzbkuię/Policzkuię.

Colasis, Latine punitio, Wyná/ Pomstá Sipont.
Colax, Latine Assentator, adulator, Pochlebcá/ Pásorzit.
Colchis, Regio iuxta pontum, Kráyiná miedzi morzem Euxinem / á miedzi gory Caucásem ná granicách Armeńskich. Vnde Colchicus, a, um. Yeden z támtąd.
Colens id est testiculus, Sipont. Podolek/ yądro w mosznách męskich.
Colis, idem, Et, Colis pro caulis de quo supra.
Colliculus dimin. Głąbik.
Colica passio, Kłocie wnątrz.
Colliciæ, fe. Rowy álbo brozdy miedzi zágony/ ktoremi wodá ścieka.
Colliquiæ, idem quod colliciæ.
Collega, mas. prim. Towárzisz ktory yednego stanu y vrzędu yest.
Collegium, gij, Zgromádzenie tych ktorzy yednego żywota vczestnicy są. Vt, Collegium sacerdotum, Zgromádzenie álbo Kolegium duchownych ludzi wespołek mieszkáyących. Cooptare aliquem in collegium, Wziąć kogo w towárzistwo kolegiáckie.
Collegium augurum, fuit Romæ, eorũ qui diuinabantur res futuras, ex auiũ uolatu, garritu, & id genus aliis officiis.
Collimo, as, are, pen. prod. a limis oculis, Mierzę do celu strzeláyąc. Vt, Recte collimaui, Práwiem vmierzil, vgodził.
Collineare in eadem significatione reperitur apud Ciceronem, & collinare, nisi mendosa sint exemplaria.
Collina, Porta Romæ, quæ nunc Salaria.
Collis huius collis, masc. tert. Pagorek/ Wyniosła gorká. Septicollis dicta fuit Roma propter septem montes qui intra muros continentur.
Colliculus diminutium, Pagoreczek/ Goreczká/ też Kopiec.
Collinus, a, um, adiectiuum, Pagorzisty Kopcowy álbo co ku kopcowi należy. Collina aqua, Wodá z pagorkow álbo gorek ciekąca.
Collatinus, a, um, idem quod collinus.
Collatina, Bogini gor.
Colossus, masc. Obras á bárzo wielki bálwan był w Rhodis z miedzi/ sto y pięć stop ná wyższ.
Colosei, dicti sunt Rhodani.
Coloseus, a, um, Bálwáński. Vt, Colosica onera, Cięszkie obciążenie/ obłożenie. Vnde Colossicoteron Comparatiuus Græcus.
Colossæ, arum, fe. plur. tantum, Miásto Phrigiey.
Colosenses, Kolosensczy do ktorych Swięty Pá wel pisał Epistołę swoyę.
Colluco, as, aui, Lás wyrzynyę/ Wysiekawam/ Czynię przestwor á odcinam gáłęzy ktore ciemność w leśie czinily/ proprie Przerzedzić lás.
Collum, neut. se. Szyiá. Vt, Collum obstrictum, seu collum obtortum, Verbum est Iuris, Plaut. Collum obstringe, Przywiedz go zá gárdło przed sąd.
¶Decollo, as, are, Scynam. Decollare etiam significat frustrari seu decipere, Zdrádzić/ Omylić. Et tunc est uerbum neutrum.
¶Succollo, Podstáwiam / Podpiram Szyię.
Collare, Obręcz żeláżna ktora ná szyi bywa.
Collaria, æ, idem.
Colluies, Vide LAVO.
Collustrum uel colustrum. neu. se Siárá Pirwe mleko po porodzeniu.
Collyrium, neut. se Lekárstwo niektore do oczu/ też lekárstwo do klisterowánia bywa.
Colo, as, aui, are, Cedzę przes ćyto/ durszlák álbo chustę.
¶Percolo, Przecedzam.
¶Excolo, Wyścżam do końcá/ álbo też wyczyściam.
Colum Naczinie przes ktore cedzą / Durszlák/ sitko.
Cola etiam in torcularibus Kosz.
Colo, is, ui, tum, ere, Czcić/ Wážyć/ chwalić Modlić sie. Vt, Colere & obseruare aliquem, Służyć á záchowáć sie komu. Colere aliquem absentem memoria, Wspomináć często ná kogo. Colere se, Ochędożyć sie. Colere agrum, Oráć twem álbo oráninę sie obchodzić. Colere urbem, W mieiscie mieszkáć. Colere hortos atq; uineas, Náprawiáć á wystáwiáć ogrody/ Folwárki. Colere diem natalem, Obchodzić dzień národzenia swego/ Przepiyáć sie. Colere amicitias Towárzistwo á záchowánie s kim wieść. Colere religionem, Bogoboynym być.
Colens, gen. om. Vt, Colens religionẽ, Bogoboyny/ Nabożny.

¶Cultus.

Cultus Participium, Vt, Culta arbor Ochędożone drzewo.
¶Cultus, Nomen Ochędożny. Cultior, Ochędożnieyszy. Cultissimus, Nayochędożnieyszy. Vt, Cultissimum rus, Wieś dobrze budowána/ Ochędożna ná śiadlá.
Cultus, huius cultus, Ochędożenie. Vt Cultus agrorum, Náprawienie/ Spráwienie roli. Cultus animi, Rostropność rozumu.
Cultus DEI, idest, adoratio, Chwałá boska. Modlenie sie ku Pánu Bogu.
Cultor Verbale. Vt, Cultor agrorũ & terræ, Oracz.
Cultor mineruæ, Miłośnik náuk. Cultor ueritatis Prawdziwy.
¶Cultrix, Verbale, fæm. Miłośniczká.
¶Cultura, Budowánie/ Spráwowánie Vt, Cultura ingeniorum, Ćwiczenie w náukach.
¶Agricultura, Oráctwo/ álbo oránie ná.
¶Agricola, Oracz. Et, Agricolatio, Oráctwo/ Oránina.

Colonus. Kmieć.
¶Incultus, a, um, Nieochędożny/ Niebudowány. Vt, Incultus ager. Niespráwna álbo niepłodna rola. Inculta oratio, Nie misterna mowá. Item, Colere studia literarum, Uczić sie. Colere iustitiam & pietatem. Colere uitam Żyć.
¶Denicq; Colo idem quod habito Mieszkam. Vnde Cultor, Vrbs est cultoribus uacua, Puste miásto.
¶Incola, Mieszczanin.
¶Inquilinus, Komornik.
¶Cœlicola, W niebie mieszkáiący.
¶Accola, Sąsiad który przy górze álbo rzece mieszka.
Nam Accola significat habitare circa fluuium uel montem.
¶Incolo, Mieszkam. Vt, Incolo hanc ciuitatem, Mieszkam w tym mieście.
¶Excolo, Ćwiczę sie. Vt, Excolere ingenium literarum studijs, Wyćwicić sie w náukách.
Excultus ager, Wypráwna rola
Excultum ingenium, Dobrze ćwiczony rozum.
¶Circumcolo, W koło mieszkam.
¶Percolo, idem quod excolo.

¶Recolo, Rospámiętawam sie/ Przywodzę sobie ná pámięć
Colonia, Lud który bywa ná ynsze mieysce przesadzon. Inde dicitur, Nouas colonias ducere, Przesádzić lud ná ynsze mieysce ku mieszkániu. Mittere coloniam in Podoliam, Posłáć woysko ludzi nie máłe ku mieszkániu do Podola/ áby tám mieszkáli/ y bronili od Tátar. Sicut Romani faciebat mittentes Colonias in Asiam, in Affricã. &c. Colonia e im nihil aliud quam maioris populi effigies & imago.
Colonia etiam dicitur, Folwárk. Et per Metapho. Locus ubi aliquis habitat.
Colonicus, a, um, Vt, Colonicæ leges, Vstáwy ludu tákowego który bywa posyłan yndzie ná mieszkánie. Colonica, ouis, Folwárkowa owcá.
Coloniarium, Quod Cælius annotat ex Cicer. & exponit uectigal, quod pro re rustica penditur, multi legũt Columniarium.
Colobium, Suknia bes rękawów álbo płaszcz.
Colophon, Ciuitas Ioniæ, claruit olim equitatu. Vt, Colophonem addere uel imponere Prouerbialiter, Skończić Dowieść/ Dopráwić. Fuerunt enim Colophonij populi qui tantum olim belli gloria ualuerunt, Vt, ubicunq; bellum gereretur quod confici non posset, ipsorum auxilio profligaretur. Inde Colophonẽ addere dicitur cum summa manus rei cuipiam imponitur.
Colocasia & Colocasium, Faba Ægyptiaca.
Colocynthis, idis, fem. tert. Leśne korby.
Colon, Vide COMMA.
Color, masculini gener, ter. decli. Fárbá/ Máść Colos ab antiquis dicebatur.
Color, Per Metaph. Rumiáność. Cudność. Vt, Cicer. Amisimus colorem & speciem pristinam ciuitatis, Utrácilismy stan pierwszy.
Colores Rhetorici apud Ciceronem uocantur, Ornamenta orationis, hoc est figuræ, Et a Græcis Schemata appellantur.
Coloro, as, are, pen. pro. Fárbuię. Vt, Colorari sole, Ogorzeć. Coloratæ Vuæ, Zárumienione/ podpolále iágody. Colorata oratio, id est, Coloribus oratorijs decorata.

Colorificus, Quod colorem facit, Calepinus.

Colorius, a, um, Vt, Coloriæ ueſtes.

¶ Decoloro, Mázę.

¶ Concolor, oris, Rownej á jednákiej fárby.

¶ Diſcolor, Różnej fárby.

¶ Verſicolor, Rozmáitej fárby.

Coloſtrum, neut. ſec. Siárá/ Pirwe mléko po porodzeniu. Dicitur etiam Coloſtra, æ.

Coloſtratus, Adiectiuum. Który ſie ſtáry oſſal.

Colloſtratio, Malum illud quod infantibus atq; adeo animantibus ex nimia coloſtri potatione euenire ſolet.

Coluber, penult. indif. Wąß. Colubra etiam dicitur in fœminino genere.

Columba, æ, fem. prim. Gołębicá.

Columbus, Gołąb.

Columbinus, a, um, Et, Columbaris & hoc columbare, Gołębi. Vt, Columbinus fimus, Gołębi gnój.

Columbarium, Gołębnik. Koß właſnie/ w którym ſie dzikie gołębie gnieżdżą álbo lęgą.

Columbarius, Który zá gołębmi biega.

Columbæ agreſtes, Dzikie gołębie. Limę dictæ latinis.

Columbæ domeſticæ, Swojskie gołębie quas & Cellares & Miſcellas uocant.

Columbulus dimin. Gołębek.

Columbatim, aduerbium, Ad ſimilitudinem columbæ. Sipont.

Columbar, neut, tert. apud Plaut. genus uinculi.

Colum Vide COLO.

Columen, Columinis neut. tert. penult. prod. a columus, id eſt, culmus, Słup/ Filar/ Podporá/ Pomoc. Vt, Columem familiæ, Podporá rzeczy domowey/ to jeſt ná kiem goſpodárſtwo leży. Columem amicorũ. Antonij Corylą, Naprzedniejßy przyjaciel. Columem Reipub. Podporá rzeczy póſpolitey.

Columella, diminut. Słupik.

Columellares dentes, Okrąnki v koni które w czwartym roku poczinają puſzcząć/ zrzuciwßi ráne álbo ronione zęby.

Columella eſt etiam nomen proprium uiri, qui de re ruſtica ſcripſit.

Columella etiam ſignificat ſeruum maiorem in familia, Porucznik/ Opiekun/ Włodarz.

Columnatus, a, um, Słupy podpárty.

Columnatio, idem,

Columna, Regia ciuitas in Brucio, proprie Słup/ albo Filar z cáłego kámieniá álbo drzewá. Pila uero, Z wiela kámieniá murowány słup.

¶ Intercolumnium, Srzodek á mieyſce miedzy słupámi.

¶ Capitellum, Gałká ná słupie/ Epiſtylion Græce.

¶ Baſis autem dicitur, Nogá álbo fundáment grunt słupu który ná ziemi ſtoji. Alias etiam Spira dicitur.

Columnæ Herculis, Dwie górze ná záchód słońcá/ jedná w Affrice Abyla zwáná. druda w Hiſpániey Calpe. rzeczona. Alij uolunt duas eſſe columnas æreas, Dwá słupy miedziane/ in Gaditana inſula.

Colurnus, a, um, Vide CORYLVS.

Colurus, ri, maſc. ſec. penul prod. Puł cyrklá/ quales in Sphæra imaginamur duos maiores qui diſtinguunt Solſtitia & Æquinoctia.

Colus, li, maſc, ſec. Colus, coli, uel Colus, huius colus quart. declin. Kądziel. Genus tormenti e corio, Feſtus.

Colutea, Arbor Syluestris.

Colymbades, Dicebantur oliuæ quæ frangebantur & herbarum uiridiũ condiebantur ſapore.

Collybus, pen. cor. Mieyſce gdzie monetę odmieniáją/ Też ten który nád tym jeſt przełożón/ Myncarz.

Collybiſta, Latine, Nuũularius & menſarius.

Coma, æ, fem. prim. Włoſy. Vt, Comare, Czóſáć włoſy. Et, Metaph. etiam dicitur de arboribus & herbis, quanquam Verbum non ſit in uſu, Participium tamen eſt frequens, Comans, Vt, Comantes herbæ, Koſmate álbo pełne liśćia.

Comatus, a, um, Który długie włoſy ma/ álbo Koſmáty/ Kudłáty.

Comatulus dimin. Przykudłatßym/ Przikoſmátßim.

Comata Gallia, Cała Fráncia/ która niegdy Tranſalpina bywa názywána/ którą Alpes od Włóch dzielą.

Cometa, Kosmáta/Kudláta gwiazdá/Kometá.
Como, Vide infra.
Combennones, Vide BENNA.
Combino, as, are, pen. prod. Dwu á dwu wespolek sláwię.
Combinatio, Tákowe vstáwienie/ też powtarzánie yednego słowá. Est figura quę Græcis ἐπιζεύξις dicitur. Vt, Me, me, adsum qui feci.
Combretum, Herba baccari similis.
Comagena, pen. prod. fem. pri. Kráyiná w Syriey.
Comenses, a como oppido Galliæ dicti.
Comes, itis, mascul. tert. Towárzisz. Vt, Comes itineris, Podrożny towarzisz.
Comes est etiam nomen dignitatis apud Romanos, gen. com.
Comites erant legati uel præfecti aut scribæ, qui cum magistratibus in prouincias mittebantur, Socius & comes calamitatis, Uczestnik złey przigody.
Comitor, aris, ari, depon. ter. Násláduyę Odprowadzam. Comitor cum datiuo Cicer. Cæteraq; quæ comitantur huic uitæ, Które násláduyą ten żywot.
Comito, as, are, Actiuum, Vnde Comitor passiuum, Idem.
Comitatus, Actiue & Passiue. Vt, Quousq; illum comitatus es, Jákoś go dáleko prowádził. Comitatus uno Achate. Tylko Achatesa zá sobą máyąc. Hinc Incomitatus, a, um, Bez sług/ bez towárzistwá/ Sam yediny.
Comitatus, huius, tus, Towárzistwo/ Gleytowánie/ álbo Odprowadzanie honoris caussa.
Comitatus etiam pro curia principum in Iure subinde legitur teste Budæo, Dwór páński. Muliebri & delicato ancillarum puerorumq; comitatu.
Comessor, aris, atus, sum, a comedo deducunt quidam, Dżywam/ Rozgárdiasz stroię/ Bonuyę niektórzi mowią.
Comessatio, Biesiádá Sueto. de Vitellio Epulas quadrifariam dispertiebat, in Ientacula, Prandia, Cœnas, & Comessationes.
Comessator, Biesiádnik.
Comessans, idem.

Comessabundus, a, um, Biesiádny/ Rozsprośny. Stráwny.
Comis & hoc Comæ, Miły/ Pokorny/ Ludzki.
Comitas, Ludzkość/ Dobrotliwość.
Comiter, Aduerbium, Ludzko/ Mile.
Comior, Comparat. Cic. Quis. C. Lælio comior. Comiter & blandæ appellare aliquem, Comiter accipere.
Comitium, tij, neut. sec. Sed frequentius in plurali, Comitia, orum, Syem/ Zyazd ludzi/ proprie cum magistratus eligendus est, Vt, Comitia indicere Syem wywoláć.
Comitium uero, Mieysce álbo Plác ná którym syem bywá. Erant Romæ comitia calata in quibus sacerdotes & summi pontifices eligebantur.
Comitia curiata, Ná których sie wszistki stany okázowały á własnym ymieniem był káżdy wołan.
¶Centuriata, Ná których pány rádne obierano/ á z káżdey Centuriey głos yeden był dawan. A Cicerone comitia magna dicuntur, Erat enim populus Romanus ex censu & ætate in Centurias diuisus, Wedle przemożenia y wedle lat.
Comitialis & hoc comitiale, Seymowy. Vt Comitiales homines litigiosi dicuntur, Którzi sie práwuyą. Dies comitialis, Dzień ná który syem położono. Morbus comitialis, alias Herculeus & Sacer morbus, Græce ἐπιληψίας Swiętego Wálentego/ álbo wielka niemoc. Homo comitialis, Człowiek który tę niemoc miewa.
Comiciarius, a, um, fere idem quod Comicialis. Co seymowi podobno yest.
Comitiatus, a, ū, Przes pospolstwo obrány
Comitialiter, Aduerbium, Pli. Etiamsi id comitialiter accidat, Przes wielgą niemoc.
Comma, atis, Latine incisio, neu. tert. Pars periodi, Część á niedokończona sentencia ani spełne wyrozumienie.
¶Colon autem, id est, membrum, Członek á część rzeczy máyąc spełna sentencia/ Wszakże nie owszeki wypełniony.
¶Periodus postremo latinis circuitus, Zupełna sentencia. Ergo Comma & Colon sunt partes Periodi, Periodus autem est totum.

C ante O.

Comendo, act. p. a uerbo Mãdo uide in (fra.
Commercium require Merx.

Comminiſcor, eris, tus, ſum, depo. tert. Dictũ a con & mente, cum finguntur in mente quæ non ſunt, Zmyſlam/ Wymyſlam. Confingere & comminiſci aliquid, Wymyślić á wymrzeć nieco.

Commentum, ti, Zmyſlenie/Wymysł. Terent. Atq; illis comentum placet, Podobaſie ym y h wymysł.

Commentitius, a, ũ, Vt, Commentitia res, Zmyſlona rzecz. Noua & commenticia, Commentitij & ficti dij, Comentitiæ fictileſq; ſententiæ, Inde uenit Frequentatiuum, Commentor, aris, Zmyślam / Myſlę ſam w ſobie/ Rozważam ſam w ſobie. Item Commentatio, Wymysł. Et Commentarius ſiue commentarium, Wykład/ Wyrozumienie piſmá. Ita Donatus ſcripſit Cõmentarios in Terent. Commentarius diminut. Wykładek.

Cominus, Aduerb Z bliská.

Commodus, a, um, Użyteczny/na/ne/ Przigodny.

¶Accommodus, Przytráfny.

¶Incommodus, Nieprzigodny.

Commodum ſubſtantiuum, Pożytek.

¶Incommodum, Szkodá/ Niepożytek Vt, Citra tuum incommodum hoc fit, Stawa ſie to króm ßkody twoyey.

Commodum Aduerbialiter, W ten czás. Prawie tego czáſu. Vt commodum cœnabam cum allatæ mihi ſunt literæ tuæ, Wieczerzałem w ten czas gdy mi oddano twóy liſt.

Commode, idem quod oportune, Práwie w czás.

Commoditas, Pożytek/ Użyteczność.

¶Incommoditas, Szkodá.

Commodo, as, are, Posługę náko czynię/ Pożyczam / ſcilicet ad tempus, & proprie ueſtes aut eiuſmodi res quæ eædem redduntur, Vt, Commodato accipio, Pożyczam. Commodare alicui in re aliqua, Pomoc komu.

Commodatarius, a, um, Pożyczány/ też ten który pożycza

¶Accommodo, Przymierzam / Przistoſuyę. Vt, Omnibus ſeſe accommodare nouit, Umie ſie s każdym obchodzić Każdemu przypodobáć.

Commode Aduerbium, Tráfnie / Prawie w czás. Vt, Commode cadit adhuc, Dobrze ſie wodzi. Commode adminiſtrare Rempub. Dobrze ſpráwowáć rzecz poſpolitą. Commode latine dicere, Dobrze po łácinie mówić.

Communis & hoc commune, Poſpolity/ Proſty. Vulgaris, Ita communis animus, apud Terent. Pro ſtupido uel ignaro, Proſty/ Głupi. Communis hoſtis gentium & nationum, Poſpolity nieprzyiaciel wßego świátá.

Communitas, Poſpolſtwo. Vt, Quæ communitas bonis cum improbis, Y co zá towarzyſtwo złych s dobrémi. Conſociatio hominum atq; communitas Stowárzyßenie.

Communio, onis, aliud denominatiuũ Poſpolſtwo/ Poſpolitowánie. Vt. Communio ſanguinis multum ualet, Wiele waży krewność.

Communico, as, are, Udzielam. Vt, Communicare aliquid cum altero, Zwierzić czego drugiemu.

Communica mecum hanc prouinciam, pro adiuua me, Wſpomoż mię. Communicant inter ſe conſilia, Yeden ſie drugiego radzy. Nic przed ſobą nie tayą.

Communicatio, Udzielánie/ Towárzyſtwo. Vt, In commune conſulere, O poſpolitym dobrém radzić/ álbo/ Weſpołek rády ſwe znośić. Senſus communis, Przyrodzony rozum. Communicatis conſilijs uidebimus quid opus facto erit, Porádziwßi ſie/ obaczimy co będzie potrzeba czynić.

Como, is, pſi, ptum, re, Ochędożam/ Głáßczę/ Przypráwiam.

Comptus, pta, ptum, Ochędożony/na/ne/ Vt, Comptum caput, Uglaskána głowá. Compta oratio, Piękna á foremna mowá.

Comptus huius ptus, Verbale, Ochędożenie.

¶Incomptus, a, um, Nigládki/ka/ kie Nieochędożny/ id eſt, Inornatus, Incõpoſitus.

Comœdia, æ, fem. prim. Komedia / To yeſt/ wymyślona rzecz/ wzięta z obyczáiów á poſpolitego záchowánia ludzkiego/ Zwierciádło żywotá ludzkiego/ która bywa przez wywiedzienie gry/ á ſpráwy perſon miedzi ſobą mowiących.

Comœdus, Który tákową grę wywodzi/ álbo ſpráwuye. Comicus autẽ, Który yą złożył y nápiſał.

Comicus, a, um, Komediski To co ku Komediey należy. Vt, Comicus ornatus, Ubior komedyski.

Comice, Aduerb. Ludzko obyczáynie/Mile/id est, Mansuete & Suauiter.

Comœdior, id est, ridicule & loquaciter loquor, Calep. nullo authore.

Comosis, Primum fundamentum operis apum in alueo, Wiąs woskowy/álbo pirwe wiązánie pszczelne w vlu/Bartnici Skárzik zowią.

Compago & compages in genitiuo compagis non compaginis, fem. ter. pen. prod. Spoienie/Zglobienie/Sięcie.

Comparo, as, aui, are Proprie est parare Gotuię/Zgotuię. Vt, Comparare conuiuium, Spráwić/ Nágotowáć wesele. Dum se uxor comparat, Poki sie gotuie Narzędza. Domicilium comparare, Gospodę náleść/Ziednáć.
Comparo etiam significat, Przyrownawam iedno s drugiem.

Comparatio, Przyrownánie też, Nágotowánie.

Comparatiuus, a, um, Przyrownány / álbo Przyrownáyący.

Comparabilis, & hoc cōparabile, idē.

Comparate, Aduerb. S przyrownániem.
Comparatiuus gradus apud Grammaticos qui positiuo plus, superlatiuo minus significat, Przyrownawáyący.

Comparo, Zmyslam/Gotuię. Vt, Ita se comparat quasi libenter faciat, Ták dáie znáć iákoby rad vczynił. Natura sic comparatum est, Ták z przyrodzenia zrządono. Comparatum est egregie legibus, Dobrze tę rzecz práwem ogrodzono.

Comparo significat etiam emo, Kupuię. Vt, Prædium comparaui mihi ducentis florenis, Kupiłem folwárk zá dwie ście złotych.
Item comparo, Dostáię/ Nábywam. Vt, Ex incommodis alterius sua cōparat commoda, Dostáie álbo bogáci sie z inszich szkodą. Ad amicitias comparandas nihil utilius largitionibus, Nic lepszego iáko dáry ku nábiciu á osięgnieniu przyiáźni. Comparare exercitum, Woysko spráwić Dostáć służebnych ludzi. Comparo te illi, uel cum illo, Przirownawam cie ku niemu /álbo s nim.

Comparandus, a, um. Vt, Ne comparandus hic quidem est cum illo, Terent. Nie ma ten co s onym czynić. Nie iest mu nic podobien. Nie ma być ku onemu przirownan.

Compedes, Vide PES.

Compendium, require Pendo & Compensio.

Comperendino, as, aui, are, actiu. prim. Odwlaczam/Dzień zá dzień. Vt, Comperendinare reum, Wlécá odkłádáć rzecz na dalszy á na dálszi czás oskárzoney stronie. Comperendinati rei, Oskárzona strona ktorey rzecz iesz cze na sądzie wisi/ktora iesz cze nie iest przekázona álbo wolno pusz czona.

Comperendinatio, onis, fem. tert. Odwloká / Odkładánie / Zápisánie roku ná inszi czás/quæ etiam Condictio apud Iurisconsultos dicitur, Vnde, Dies comperendinaria, Dzień ná ktorym zápis wisi. Ita, Lis comperendinata, Spráwa w práwo wtoczoná.

Comperio, Vide PARIO.

Comperuis, gen. com. Ktory długie nogi ma/Nogay/Kuláwy/álbo Kosławy.

Compita, plur. uel Compitum singul. gen, neut. Rostánie dróg/Gdzie sie wiele dróg schodzi.

Compitalitia, Swiętá ktore ná tákowych mieyscách pogáni obchodzili. Vt, Cōpitalitius dies, Swięty dzień tegosz święta.

Compingo, require Pango.

Complector, eris, xus, sum, cti, Osięgam Ogarniam/Obłápiam. Vt, Complector animo, Bacżę/ Rozumiem. Complector memoria, Pámiętam. Complector te amore, Miłuię cie. Cōplector te idem, Absentem cogitatione complecti, Pámiętáć á wspominác ná kogo. Me somnus complexus est, Sen mie ogárnął. Complecti arcta familiaritate, Vprzeymie kogo przyiąć / álbo sie potowárzyszić. Beneficio complecti, Dobrodzieystwo komu okázáć.

Complectens, Participiū. Ogarniáiący.

Complexus, aliud Partic. Ktory ogárnął

Complexus, Partic. passiuū Ktory ogárnion iest. Cic. Quo uno maleficio scelera omnia complexa esse uideantur, W iednym złoczyństwie wszistki są iákoby ogárniony / áby sie w tym álbo iedinym złym vczinku wszistki insze zámykáły.

Complexus, huius xus, Nomen, masc. quart. Obłápiánie. Vt in sinum, & complexum alicuius uenire, Sinu cōplexuq; illum Respub. accipiet, id est, cum magno gaudio & lætitia.

Complexio Verbale, idem quod complexus, Obłápiánie.

Complexio oratoria etiam est Figura in qua utrum concesseris reprehendit

Compos, otis, gen. maſc. pen. cor. Władny/ Mąnący. Vt, Compos mentis, Compos animi, Compos rationis, Mądry/ Mąnący rozum. Compos ſanitatis, Zdrowy/ quod hæc habet. At compos uoti, Compos uictoriæ, Compos optati, quod hæc opera mea & labore obtinui, obtineoq́. Cōpos conſilij, Porádny. Cōpos ſciētiæ, Náuczony. Vix dum mei Cōpos eſſem, Yeſzczem niepráwie był wzmógł/ álbo gdym ledwey mógł ſobą władáć. Cōpos uotorum uel uoti, To co żądał otrzimał. Compos miſeriarum, Nędznik/ Mizerak. Compotem patriæ facere aliquem, Pomoc do oyczizny.

¶Impos, otis, gen. om. Niewładny/ Niemąnący. Impos mentis, Szalony/ Głupi/ Niemąnący rozumu.

Comprimo, require Premo.

Comum, gen. neut. Miáſto w Lombárdiey Kom. Vnde, Comenſis, Yeden z tego miáſtá.

Concauus, require CAVO.

Concedo, require CEDO.

Concentus, Vide CANO.

Conceptaculum, Vide CAPIO.

Concha, æ, fem. prim. Wſzeláka ryba morſka/ która ná ſobie czáſzkę álbo ſkorupę ma/ yáko yeſt Rák/ Zołw/ etć.

Conchæ propriæ ſunt, quæ teſtam leuem habent politam, ſiue uniformiter rugatam, ſiue denticulatā, Oſtrum uero ſiue Oſtrea quæ aſperā ſcabramq́, quamuis generali uocabulo Oſtrea quoq́ Cōche uocentur, Konchy gładką ſzczeſzuą álbo ſkorupę mąyą. Oſtrea uero chropáwą y nierowną.

Concha etiam accipitur pro uaſe dolato, Wydłubány/ álbo wydrożony kuſlik czáſzá.

Conchæ cytheriacæ, Morſkie żółwie którzy perły rodzą/ Perłowa mátká.

Conchyliū & conchyle, Rodzay nieyáky morſkich żółwiów z których purpurową fárbę/ álbo ſzárłat czinią. Sicut Murex & purpura, Zá fárbę ſzárłatową. Oſtrū idē

Conchyliatus, a, um. Vt, Conchyliata ueſtis, Purpurowa ſzátá/ ſzárłatna.

Conchyliarius, Ribitw który żołwie morſkie łápa/ a Plauto Conchyta dictus & Murilegulus a muricibus legendis in codice Iuſti.

Concha etiam pro tuba ponitur Trąbá. Conchula, diminut.

Conchis, huius conchis, fem. tert. Fabæ genus, ſiue edulium ex faba, Sipon. dicit eſſe fabam cū cortice ſuo elixā.

Concilio, as, aui, act. pri. Yednam/ Przepráwiam komu gniew v kogo/ Też Gotuyę/ Doſtáyę. Vt, Concilias tibi odiū Nabywaſz/ Nárządząſz ſam ſobie nieprzyiaźń. Virtus conciliat amicitias, Cnota yedna przyiaźń y záchowánie. Cōciliare aliquem alteri, Ziednáć kogo z drugiem. Conciliare ſibi animum alicuius, Ziednáć ſobie życzliwość czyię. Cōciliauit has res homini natura, Ma to człowiek z przyrodzenia. Conciliare ſomnum cui, Opponitur fugare ſomnum.

Conciliatus Participium, Ziednány. Vt, Conciliatum mancipium, Okupny ſługá/ Niewolnik Animus conciliatus Dobrey woli. Ziednány.

Concilator Verbale, Yednacz.

Conciliatrix Verbale. fem, Yednaczká. Vt, Oratio quæ conciliatrix eſt humanæ maxime ſocietatis.

Conciliatricula diminut.

Conciliatio Verbale, Ziednánie/ Przepráwienie.

¶Reconcilio, as, are, Záſię yednam/ Przywodzę ku yedności. Vt, Reconciliatus amicus, Ziednány przyiaciel. Et Reconciliatio, Ziednánie/ Poyednánie. Vt, Gratiam ueterem reconciliare Oſiegnąć/ álbo przyść ku pierwſzey łáſce.

¶Reconciliator, Yednacz.

Conciliabundus, a, um, Łátwi ku yednániu/ álbo który ma być przeyednan.

Concilium, neut. ſecun. Sieym/ Zgromádzenie/ Ziazd.

Concilium œcumenicum, id eſt, generale, Vt concilium conuocare, Sieym wywołáć.

Concilium ducum. Concilium Deorum, Cætus & Concilium, Conciliū dimittere, Rádę opuśćić.

Conciliabulum diminutiuū, eſt locus ubi conuenitur, Mieyſce do rády.

Concilium etiam eſt Herba Plin. teſte.

Concinno & concinnas, require CINNVS.

Contio, item concionator & huiuſmodi, require ſupra in CIEO & CIO.

Concordo, require Cor.

Conculco, Vide CALCO.

Condio, is, iui, uel Condij, itum, penul. prod. neut. quart. ire. Okraſzam/ Okorzeniam. Vt, Condire mortua corpora, Bálſamem námázáć.

Condi-

Condimentum, Okrásá / Korzenie y wszelka ynsza okrásá potráwna. Vt, Condimentum humanitatis, mitigare seueritatem. Condimentum amicitiæ suauitas morum & sermonum.

Conditus, a, um, Nomen ex Participio Okraszony / Zakorzeniony. Vt, Sale conditus & facetijs, Smieszny y kunsztowny.

Cōditus huius tus, Okrásá / Smák / Smáczność.

Conditiuus, a, um, Co sie ná dlugie chowánie godzi. Vt: Conditiua mala, Yablká dlugoleżące. Sed tunc a condo deriuatum est.

Conditura, idem quod condimentum.

Condimentarius, a, um. Vt, Condimentarium genus, Co może solić / Kwásyć álbo w miedzie dlugo chowáć.

Conditaneus, idem quod conditiuus, Nonius obsoletum.

Conditio, onis, fem. tert. Vrząd / Mieysce / Stan / Obyczay. Vt, Do tibi ea conditione ut reddas, Dawam ci tym obyczáyem ábyś wrócił. Homo mediocris conditionis, Srzedniego stanu / Ták w czás bogáty. Conditio temporum talis nunc est, Tákie teraz czásy są / álbo táki sposób czásów. Hæc est mearum rerum conditio, Ten yest moy żywot. Fero & offero conditionem, Dawam mieysce álbo vrząd. Accipio conditionem, Bierzę / Przyimuię vrząd / Bierzę ten vrząd ná się. Stare conditionibus Obiecáne rzeczy spełnić / Trzymáć vmowę. Perferre conditiones uita, Vmrzeć. Prouidere conditionē ciuium, Opátrzić á polepszić stanu mieyskiego.

Condo, is, Vide in uerbo DO.

Condulus, & condalius, mascul. Pierścień.

Condyloma, atis, neut. tert. pen. produ. Niemoc nienáka gdy z zádku wychodzi żyłá / álbo pęchirzyk prącá ćyśnąc yelito w postadku. Plinius, Sedis procidētiā uocat, Medici Resolutionem anus, Fráncuzowie zową / Fiakers / Niemcy / Ausgang des Leybs Quidam Hemorroidim cœcam uocant.

Condylus, masc. sec. pen. cor. Członek v pálców t z kostká która czásem rośćie nad zwyczay.

Confestim. Aduerb. Wnet.

Conflictio, & confligo, Require FLIGO.

Confuto, as, are, act. prim. pen. producta, Przewściągam Zesromocam / Vspokoyam tego słowy. Vt, Audaciam alicuius confutare, Zelżyć tego z yego pychy y śmiáłości.

Confutatio, Przerzucenie / Przedysputowánie / Przegadánie.

¶Refuto & Refutatio, idem.

Congiarium, neut. sec. Dar / Vpominek / który król álbo xiążę ludziem / álbo osobliwym yákim personam dáye / álbo też żołnierzóm / Donatitium alias.

Congiarium etiam dicitur genus mensuræ.

Congius, gij, masc. se. idem quod Chus Liquidorum mensuræ genus est, sex sextarios continens, Miárá nieyáka około pięći kwart winá w sobie máyąc więcey álbo mniey. Hinc fit Congialis & hoc Cōgiale, To co ku Congim należy. Fidelia congialis apud Plautum, Krusz álbo wiadro / trzy miary w sobie máyąc.

Congiarius, a, um, idem.

Congrus & conger, masc. sec. Morska rybá. Vt, Terent. Congrum istum magnum finite aliquandiu in aqua ludere, Niechay sobie w wodzie pogra.

Coniecto & conijcio, Vide IACIO.

Coniugo, Vide IVGVM.

Conniueo, es, pen. prod. uel Conniueo uis, iui, & xi, ctum, ere, neu. se. Przeyzrzywam / Niedoyzrziwam Per Metapho. Conuiuere in re aliqua, Przez pálce pátrzić / Widzieć yákoby nie baczęc.

Conniuencia, æ, Przeyzrzenie / Niedbánie Niebácznosć.

¶Inconniuenter, Opatrznie / Nieniedbále.

Conor, aris, tus sum, ari, Kuśić sie / Pokuszáć sie. Vt, Scio quid conere, Wiem co przed sie wziął. Conari manibus & pedibus Ze wszytką mocą sie kuśić / Kosztowáć / Vsiłowáć.

Conatus Participium. Vt, Conata perficere, Pokuszonych rzeczy dowieść.

Conatus huius conatus, Pokuszenie / Pokosztowánie / Vsiłowánie. Vt, Magno conatu studioq; agere aliquid, Ze wszemi Syłámi czego sie pokuszáć.

Conamen, idem quod conatus.

Conon, masc. tert. Własne ymię yednego Atheniéńskiego Hetmáná. Inde Prouerbium, Curabit prælia Conon,

Spiz dobrze ná to Nieſni mi ſie o tym Co mnie do tego. Item nomen cuiuſdã Aſtrologi.

Conopœum, Namiotek około łożá.

Conoides, Cupreſſus fœmina, Calepinus.

Conquiniſco, ſcis, xi, ere. Pochylam ſie/ Głowę ſchylam.

Conſcendo, Vide SCANDO.

Conſciſco, Vide SCIO.

Conſecro, Vide SACRO.

Conſualia, Vide CONSVLO.

Conſilium, lij, neut. ſec. Rádá. Vt, In conſilium adhibere. Porádzić ſie. Dicitur a Con & Salio, quod in unam ſententiam plures rationes conſiliant. Vt, Fortis conſilio, Porádny. Sapiens conſilium, Mądra radá Mutatio conſilij, Odmienienie vmysłu.

Conſilium pro iudicibus, Pánowie rádni / Sądowni.

Conſiliarius, Rádny Pan. Sekretarz.

Conſiliarius, a, um, Adiectiuum. Vt, Conſiliarius amicus, Porádny przyiaciel.

Conſilior, aris, Rádzę. Item, Conſilium eſt ita facere, Wziąłem to przed ſię.

Conſido, Require SIDO.

Conſors & Conſortium, Vide SORS.

Conſpicio & conſpicior, Vide SPECIO.

Conſtantinopolis, fem tert. Miáſto w Trácięi/ alias Biſancium.

Conſtituo, Vide STATVO.

Conſueſco, Vide SVESCO.

Conſulo, is, pen. cor. ui, tum, ere, Rádzę ſie. Vt, In longitudinem conſulere, Opátrowáć ſie ná dálę. In publicum conſulere, Rzecz poſpolitę wſpomágáć Conſulere in commune, O poſpolity pożytek rádzić. Conſulere aliquid grauius in ſe, Sam ſie ßkodzić/ Káżić. Boni conſulere, Przimowáć zá dobre. Optime illi uult conſultum eſſe, Życzy mu wßego dobrego/ Dobrze mu rádzy. Concordiæ conſulere, Ná zgodę wieść/ ku zgodzie rádzić. Pudori, famæ, fortunis conſulere.

Conſule prudentiorẽ, Rádz ſie mędrßego. Quid tibi conſuluit medicus Coć rádził lekarz.

Conſulere ualetudini, Stáráć ſie á mieć pieczą o zdrowiu. Conſulere liberis, Dziecy opátrowáć. Non conſulis honori tuo, Nie rádziß o cześć ſwę.

Conſulto, as, are, Frequentatiuum, Rádzę ſie y tu y owdzie. Vt, Deliberare & conſultare de re aliqua, Rozmyſláć ſie ná ktorę rzecz.

Conſultatio, Porádzenie / Rádá.

Conſulto, Aduerbium, Dobrze/ Porádnie. Vt, Conſulto feciſti, Dobrześ vczynił.

Conſultor, Ráycá/ ten ktory rádę dawa.

Conſultrix uerbale, fem. tert. Vt, Conſultrix & prouida natura. Item, Conſulto Ablatiuus, qui uice infinitiuĩ uſurpatur. Vt, Priuſquam incipias conſulto eſt opus, Muśyß ſie pierwey porádzić niżli poczniesz.

Conſultus, Nomen, Mądry / Státeczny mąß.

Conſultus, a, um, Vt, Conſultus eloquentiæ, id eſt, eloquens, Wymowny. Conſultus iuris & iuſticiæ, W práwie náuczony. Conſultus uniuerſæ diſciplinæ, We wßiſtkich naukách dobrze ćwiczony. Conſultiſsimus iuris, Wielmi ćwiczony w práwie. Niepoſpolitey porády. Verba conſulta, Mądre słowá.

¶ Inconſultus, a, um, Niemądry/ Niebáczny. Vt, Inconſulto domino abijt, Bes wiádomośćy páńſkiey poßedł precz.

Conſultum, ti, Porádá.

¶ Senatus conſultum, Vſtáwá pánow rádnych.

Conſulte, Aduerbium, Mądrze/ Roſtropnie.

Conſul, Ráycá/ Rádny Pan.

¶ Proconſul, Burmiſtrz/ Náywyßßy ráycá álbo ſprawcá w ktorym mieyſcie álbo ziemi.

Conſularis & hoc re, Burmiſtrzowſki/ Radziecki. Vt, Conſularis prouincia, Stároſtwo / ktore pan rádny ſpráwuye. Item Conſularis, Ten ktory pánem rádnym/ Ráycę álbo burmiſtrzem był.

Conſulatus, Vrząd mieyſcki / álbo tez ynſchich pánow rádnych.

Conſulor, eris, li, Vt, Conſulor de hac re, Bywam rádzon / álbo rádzą ſie mnie.

Conſulens Particip. Rádzący.

Conſus, Deus conſilij putabatur cuĩ ludi fiebant. Conſualia, Conſualiorũ dicti.

Conſydero, as, aui, Baczę / Widzę/ Pámiętam. Vt, His de rebus uelim cum Pompeio conſyderetis, Chcę ábyśćie ſie porádzili Conſyderare ſecum in animo, Rozważáć ſam s ſobą.

Conſyderatus, a, um, Obáczny. Vt, Quis conſideratior illo, Kto nádeń bácznieyſzy. Conſilium conſyderatiſsimum, Dobrze vważona rádá.

Conſyderatio, Obaczenie.

Conſyderantia idem.

¶ Inconſyderatus, Niebáczny.

Conſyderate, Bácznie/ Roſtropnie/ Conſyderantius, Roſtropniey. Conſyderantiſsime, Náyroſtropniey.

Contagium, Require TANGO.

Contemplor & platio, Vide TEMPLVM.

Contentus, Vide TENEO.

Contingo, Vide TANGO.

Continuus, a, um, Vide TENEO.

Contus huius conti, maſc. ſec. Kiy/ Tluk álbo Spis rybitſki którym mierzą glebokość wody.

Contor, aris tus ſum, Mácám żerdką głębokości/ też Wątpię/ Myślę/ Pytam ſie.

¶ Frequentius compoſitum, Percontor, Pytam/ Dowiáduyę ſie.

Contatio, Myślenie/ Wątpienie/ Poſtawánie.

Contor, Vide CONTVS.

Contra, Præpoſitio accuſatiuo caſui ſeruiens, Przećiwko/ Naprzećiw. Vt, Pugnare contra ueritatem, Wálczić przećiwko prawdzie. Contra expectationem omnium, Nad mniemánie wſzyſtkich. Contra officium, Przećiwko powinności álbo urzędowi.

Contrarius, a, um, Przećiwny.

Contrarietas, Przećiwność.

¶ Contra, quando eſt Aduerbium ſignificat uiciſsim, Záśię/ Przećiwko temu. Item apud Cic. Sæpe pro ſecus uel aliter, addita particula ac uel atq; uel quam. Vt, Vides tamen omnia contra ac dicta ſunt eueniſſe, Widźiſz yſz ſie ynáczey przygodźiło niźli oni mówili. Item, Contra eſt ac dicitis, Ynáczey yeſt niſz powiedacie/ Apud eundem Ciceronem.

Controuerſus & controuerſia, Vide VERTO.

Contubernium, nij, neut. ſec. Towárzyſtwo Burſa/ Rota/ Właśnie Dźieſiątek żołnierzów. Eſt enim uerbum caſtrenſe contubernium & Decanus, Dźieſiątnik dictus eſt, Inde accipitur, Zákáżde towárziſtwo.

Contubernalis, huius alis, Towárzyſz weſpołek mieſzkáiący.

Contubernales, Burſnicy/ Towárzyſze. Vt Militiæ cõtubernales, Żołnierze którzy pod yednym dźieſiątnikiem ſą.

Contumax, cis, pe. cor. om. tert. Oczętny/ Nieposłuſzny/ Krnąbrny/ Przećiwny. Vt, Contumaces boues, Woły które ſie záſtáwiáyą/ zacináyą á niedbáyą nic ná bicie.

Contumatia, æ, fe. pri. Oczętność/ Swowolność/ Krnąbrność.

Contumaciter, Aduerbium, Przećiwnie/ Swowolnie/ Oczętnie/ Krnąbrnie.

Contumelia, æ, fem. prim. Potwarz/ a Cõtumeo uerbo, uel a Cõtemnendo Vt, Contumelia plus eſt quam iniuria. Contumeliam accipere in ſe, Záſtępić kogo w tym w czym mu winę dawáyą/ álbo potwarzáyą. Verborum contumelijs aliquem lacerare, Omáwiáć kogo.

Contumelioſus, a, um, Potwarzyſty/ ta/ te Łżywy. Vt, Contumelioſæ in aliquem literæ, Liſt przećiwko komu pełen yádu potwarzy/ gniewu y złey woley.

Contumelioſe, Aduerb. Gniewliwie s gniewem/ Yádowićie s potwárzaniem.

Connexus, a, um, Załomiony/ na/ ne/ zgięty/ yáko by ſklep. Vt, Connexum pedis, Wierzch ſtopy.

Connexitas, Krziwość/ Záſklepiſtość.

Connexum & Concauum relatiue oppoſita.

Conuitium, neut. ſe. Potwarz/ Łáyánie. Vt Conuitia in aliquem dicere, Złorzeczić komu.

Conuitior. aris, ari, Depon. pri. Złorzeczę/ id eſt, conuitium facio.

Conuiciator Denominatiuum, Potwarcá/ Bluźnierz. Vt, Maledicus conuiciator, Bluźnierz złorzeczący.

Conus, coni, maſ. ſec. Proprie nux picea, Szyſzká. Et Conus quicquid tali forma eſt, Cokolwiek kończiſtego á podługowátego yeſt/ conus uocatur.

Coniferus, a, um, Vt, Arbor conifera, Drzewo które ſzyſzki rodzy. Conifera cupreſſus. Et, Coniferi, Którzy noſzą Thyrſos kiyę w świętá Bachuſowe.

Conus etiam dicitur figura Geometrica, Item, Nos v przełbice.

Conoides, idis, Co ná ten kſztałt rośćie/ álbo yeſt vczyniono yáko ſzyſzká.

Coniſcor, aris, ari, Et Coniſco, ſcas, are, Trykam ſie/ álbo Tryksam ſie/ yáko czynią báráni/ gdy ſie rogámi tłuką.

Coos ſiue Cos, Require ſupra Co.

Conyza huius zæ, Herba quæ & cunilago dicitur.

Cophinus, ni, maſc. ſec. pen. cor. Koß. Latine Corbis.

Copæ, Locus in Græcia apud Orchomenon Boeotiæ iuxta Cephiſum amnem.

Copia, æ, fem. prim. Doſtátek/Zbytek/Okſitość/Przemożność/Moc. Vt, Copia frumenti, Okſitość żytá. Orationis ubertas, Varietas, Copia.

¶Frugũ copia & inopia contraria.

Copia dicendi, Wymowność. Vbertas in dicendo & copię, & exilitas contraria. Copijs locuples, Bogáty/ Bogácz. Pro mea copia, Wedle przemożności moyey. Copia cauſſę, Práwá doyść. Exiguæ amicorum copiæ, Máłe przyiacielſtwo. Neq; pol conſilij locũ habeo, neq; auxilij copiam, Ani rádźić/ áni pomoc nie umiem/ Nie yeſt mieſto. Facere copiam alicuius rei, Pożyczyć, Dźyczić ná czás/ Vkázáć.

Copiæ, arum, in plurali, Woyská/ Roty. Cogere, & colligere copias, Zbieráć woysko/ Popiſowáć lud. Fundere copias Poráźyć woysko. Copiæ in arctum coactæ.

¶Copiæ ſignificant etiam, Bogáctwá Vt, Noui copias tuas, Wiem yákoś ty bogáty yeſt. Item, Vix mihi fuit copia cum adeundi, Záledwiem miał czás náwiedźić go. Copiam facere conueniendi alterum, Vczinić álbo ziednáć komu prziſtęp do kogo. Copiam pugnandi facere. Potykáć ſie. Non faciet pugnandi copiam, Nie będzie ſie śmiał potykáć. Copiam facere argenti, Pożyczić pienięḋzy.

Copia aliquando in ſingulari pro exercitu inuenitur, ſed frequentius in plurali.

Copiola dimin. Huffiec nie wielgi/ Hufferczek. Máłe woysko.

Copio, as, are, neu. pr. Et, Copior, aris, ari, dep. prim. Caſtrenſe uerbũ, Woyská przymnażam/ álbo vmocniam.

Copioſus. a, um, Okſity/ta/te/ Doſtáteczny Zbytny/ Bogáty. Vt, Amplum & copioſum patrimonium, Bogáte/ Doſtáteczne ymienie. Tenuis & copioſus uictus, contraria. Copioſus in re cibaria, Okſity w potráwnych rzeczách Doſtátek kuchen máiący.

Copioſe, Aduerb. Okſicie/ Bogácie. Vt, Copioſiſsime & grauiſsime dicere. Szeroko s powagą rzecz prowádźić.

Copo, idem quod Caupo, Vide ſuo loco.

Copta huius coptæ, fem. prim. Niemieckie płácki álbo pączki tu yedzeniu.

Copula, læ, fem. prim. Złączenie/ Spoyenie.

Copula canina, Sforá. Vt, Detrahere canibus copulam, Wywrzy psy ze ſwory.

Copulo, as, are, act. pri. Złączam/ Związuię/ Sprzęgam Vt, Copulare cum præſentibus futura, Niniejſze rzeczy s przyſzłemi złączić. Concordiam copulare Yednáć/ Zgodźić.

Copulor, aris, ari, dep. pri. idem, Plaut. Copulantur dextras, Przywitują ſię. Iungere dextras, & copulari dextras Witáć ſie.

Copulatus, Nomen ex Participio, Cic. Nihil copulatius quam morum ſimilitudo bonorum. Nu ku potwarzeniu naypewnieyſzego yáko zgodá á yedność dobrych obyczáyów.

Copulatiuus, a, um, fictum a Grammaticis quod copulat, Złączony/ Zgodny. Towárzyski.

Copulatio, Verbale, idem quod Copula.

Copula uel copulatio carnalis, Szeście máłżeńskie.

Copulate, Aduerb. Weſpołek/ Złącznie.

Coquo, is, xi, ctum, net. tert. Warzę. Vt Coquere lateres in fornace, Cegłę páliś. Coquere cibum, Trawić pokarm w żołądku. Coquere fructus dicitur Sol, Dźrzeniałe á doſtáłe czini owoce Coquuntur fructus quando perfecte matureſcunt, Doſtawáyą ſie/ Dźrzenieyą. Coquere bellum, Na woynę ſie zbieráć. Coquit me illud, Piecze mie to/ yeſt mi to cięſzko. Coquit me cura, id eſt, conſumit, Stáram ſie.

Coquito, & coctito, as, are, Frequentatiuum, Vſtáwicznie wárzę.

Coquinor, aris, ari, Warzę/ W kuchni ſie obchodzę.

Coquus & cocus, Kucharz.

Coquina & colina, Inde Culina, Kuchnia.

¶Popina, Pos[?]olita/ Kuchnia yákie w mieſciech bywáyą/ Kárczmá.

Coctus Participium, Vt, Coctus Solibus fructus, Doſtáły/ Dźrzáły owoc.

Coctio, Wárzenie/ pro ipſo coquendi actu, Coctionem facere, Tráwić.
Coctura, Wárzywo.
Coctura etiam dicitur, Cœli temperies Pogodá/ Wyjaśnienie.
Coquinarius,a,um, Kuchenny/na/ne/ Vt, Coquinaria uaſa, Kucheńe ſtátki/ ſprzęt kuchenny.
Coquinaria, Náuká á miſterſtwo wá-rzenia.
¶Item, Culinarius,a,um, idem quod coquinarius.
Coctilis, & hóc le, To co yuż vwárzono/ álbo vpalono yeſt. Vt, Coctilis lapis, Cegłá.
Coctiuus,a,um, To co do wárzenia nále-ży. Vt, Coctiua legumina dicuntur, Wárziſte.
Coculum, Vas æneum coctioni aptum Gárniec miedziány/ Panew álbo kocielek.
Cocula, idem Panewká.
Coctibilis & hoc le, Co yeſt łatwiego ku wárzeniu. Co wnet vwre.
¶Compoſita, Concoquo, pen. cor. Trawię/ weſpołek wárzę. Vt, Cibus ille nō facile cōcoquitur, nie ták ſie łatwie ſtrawi. Metaph. Cierpieć/ znośić. Vt. Cō coquere iram, Przechowáć gniew. Poſ-ſum hanc iniuriam concoquere, Mo-gę to ſcierpieć. Inde, Cōcoctio, Stra-wienie. Quem Senatorem concoquere ciuitas uix poſſet, Regem ferret, Cier-pieć.
¶Decoquo, Przewárzam/ Wywárzam. Coquendo abſumo, Muſtum ad ter-tias decoquere, Moſzcz áż do trzeciey częśćy wywárzić. Hinc, Decoquere pa-trimonium, Przetráwić / Vtráćić oy-czizny/ Ymienie.
¶Decoctor, oris, Stráwcá / Vtrátny/ który márnie vtraca.
Excoquo & Percoquo, Dobrze tráwię
¶Incoquo, Przywárzam.
¶Præcoquo, Przed tym wárzę/ Gotuię wczás. Vnde Præcox, ocis, pen. pro. Ránny. Et, Præcoquis, pen cor. gener. om. Ránny/ Przedczáſny/ Nagły. Vt, Præ cox ingenium, Przedczáſny/ Ranny ro-zum. Præcox fructus, Ránny owoc.
¶Præcoquus idem.
¶Recoquo, Záſię wárzę. Vt, Recoctus homo, Wyćwiczony/ Dobrze ćwiczony/ który koſztował złego y dobrego. Reco-ctus cibus, Zágrzána potráwá.
Cor, dis. neu. ter. Serce też Myſl. Vt, In corde inſtituere aliqd, wziąć co przed ſię Vmyślić. Cordi eſt mihi, Podoba mi ſie.
Corculum dimin, Serduſzko. Vt, Plaut. Meum corculum, Moye ſerduſzko/ Mo yá duſzko/ blandientis uox.
Cordatus,a,um, Mądry.
Cordate Aduerbium, Mądrze.
Cordolium, Cordis dolor, Serdeczna boleść/ Teſkność. Plaut.
Concors, dis. Zgodny.
Concordo, Zgadzam. Yednam/ też Náciá-gam álbo Strony. Vt, Concordare fi-des teſtudinis, Náſtroić ſtruny ná lutni.
Concordia, Zgodá/ Yedność.
Concordantia, idem.
¶Diſcors, Niezgodny.
¶Diſcordia, Niezgodá.
¶Diſcordo, as, are, Niezgadzam ſie.
¶Diſcordantia, Niezgoda.
¶Excors, Niemądry/ Głupi.
¶Secors & Socors, Leniwy/ Niedbáły.
¶Socordia, Leniwość/ Niedbáłość.
¶Vecors, Szalony/ Głupi.
¶Vecordia, Szaloność/ Głupość/ Sza-leńſtwo.
¶Præcordia, orum, plurale tantum, Błonká álbo ſiatká ſerdeczna wnętrzna Præcordia Antiqui, Diaphragma Græce dictum, uocabant.
¶Præcordium, Dołek w pierſiách.
Coraceſius, Pars montis Tauri.
Corallium, lij, neut. ſec. Lapis, Korał.
Coralochates, Drogi kámien korálowi po-dobny.
Corax, acis, maſ. ter. Coruus Latine di-citur, Kruk. Item, nobile oppidum in Volſcis.
Coracinus, Co ku krukowi należy. Vt, Co-racinus color, Czarna Wrona máść.
¶Coracinus dicitur etiam genus pi-ſcis, Nilo peculiaris.
Coram, Præpoſitio Ablatiuo caſui ſer-uiens, Przed. Vt, Coram ſenatu, Przed rádą. Aliquando Aduerbium. Vt, Ve niat coram & mecum diſputet, Nie-chay tu przidzie. Coram etiam adera-mus ipſi, Byliſmy ſámi przi tym Corā inter nos conferemus, Oſobnie z ſobą pomowimy. Mihi ante oculos amato-rem adduxiſti tuum, Przywiodłaśmi przed moye oczy miłośniká/ á gámratá twe-go. Huc corā adducā, Tu przed cię przy-wiodę. Vereor corā in os laudare am-plius, Niechcęcie w oczy więcey chwalić.
Coraxiſus, Tauri montis pars, cc.
Coraxis, Mons qui a Septētrione, Col-chidē claudit, & inde manās fluuius,

Corban,Dictio peregrina,Domum ſi-
gnificat in ſacris,Matth.7.
Corbis,huius bis,fem,tert.Pleciony koſz.
Secundum tamen Priſcianum eſt ge-
neris maſc.Vt, Corbis pabulatoria,
Opalká w ktorey dáyą koniom yeść.
Corbula,æ,dim. Koſzik álbo opaleczká.
Corbita,tæ,fem.prim.pen.produ. Na-
ues onerarie,Okręt/Lodź/Korab.
Corbito,as,are, Vt, In corbitam im-
mitto,Nakłádam ná łódź.
Corbona,Galophylacium barbarum.
Corcholipis,Genus ſimiæ quæ ultimã
partem uilloſam habet,Feſtus.
Corchorus uel Corchoron , Herba,
Kurze ziele.Vt,Corchorus inter olera
Prouerb.Nędzny á pyſzny/ Lichy / Nie-
poczeſny/á wzdy chce być widzian.
Corcyra,pen.prod.fem.prim . Inſula
maris Adriatici , V Wenetów wyſpá
nie dáleko Epiru.Vulgo Corfun,olim
Phæacia dicta.
Corda,Cięćiwá v łuku álbo v kuſze/też ſtru-
ná do lutni álbo skrzypic.
Cordax,id eſt,trochæus. Vt, Cordax
ſaltatio,id eſt,obſcena & comica,Bla
zeńskie skakánie.
Corduba,Ciuitas Hiſpaniæ,Patria Lu-
cani & Senecæ.
Cordus,a,um,Pózny rodząy.Vt,Cordi
agni,Báránki ktore ſie pózno rodzą.
Cordum,neut.ſec.ſubſtantiuum, Fœ-
num ſecundarium,Yeſienne ſiáno/gdy
drugą ras ná tymże mieyſcu bywa trawá
ſieczona/niektorzy zową Potraw.
Cordyla,Rodząy nieyáki drobnych rybek.
Corgo,Antiqui profecto dixere.
Coriaceſia,Herba.
Coriago,huius,inis,Niemoć bydlęca/gdy
ſie ym skórá przyrina do kośćy/yże yey nie-
może oderwáć/wielmi ſuſzy bydło.
Coriandrum,huius dri,Koriánder.
Corias,æ,Genus piſcis.
Coricus, Mons & oppidum Ciliciæ.
Corinthas,dis, Herba , alias Menais,
Plin.lib.24.cap.17.
Corinthus,Vrbs Achaiæ.
Corinthius,a,um,Vt,Corinthium æs,
Korincka miedź.Corinthia uaſa, Mie-
dziány ſprzęt á naczynie/koſztowne á forem
nez miedźi y ze złotem y s ſrebrem zmie-
ſzány.
Corinthiarius,Ktory ſie w tákowym na-
czyniu kocha.
Corinthiacus,a,um,Co z Korintu yeſt.
Vt,Nõ cuiuis datur adire Corinthũ,
Prouerbium , Nie káżdemu ſie może
wſzyſtko ſtáć.
Corion,Herba quæ & Chamepitys di
citur, Swiętego Yaná ziele/Leśna rutá.
Alias Perfoliata.
Coriſcus,Leue miſsile in modum ſa-
gittarum, Nonius.
Corium,rij,Skórá.
Coriaceus,a,um,Skórzány/na/ne.
Coriarius,Gárbars.
Coriago,Vide ſupra.
Corigium,Rzemień.
¶Excorio,as,Verbũ,Łupię/Odzieram
Cornicularius,ordinis nomen in mili-
tia,Nieyáka doſtoyność miedzy żołnierz-
mi.Accenſus decurionis ſiue miniſter
eius.
Corniſcarũ,Locus trans Tyberim cc.
Cornix,icis,pen.prod.Wroná.Vt.Fu-
ſca cornix.Cornicum oculos confi-
gere,Prouerb.Wronóm oczy wykłóć/to
yeſt/Chytrośćy/náuky/miſterſtwá y zdrády
czirye odkryć/chytrego podiść.
Cornicula,dimin.Wronká.
Cornicor,aris,pe.pr.Kracze yáko wroná
Corollarium,Vide CORONA.
Cornu,indeclinabile,gen.neut.Priſcia-
nus contendit dici hoc Cornum , &
hic Cornus,Róg.
Cornu uel Cornus,gen.maſc. Pars ci-
tharæ,Część lutni.
Cornu etiam dicitur , Kąty á zákolenie
álbo zákrążenie rzék.
Cornua in prælio pro utraq; parte
exercitus,Końce skrzidłá/álbo rogi vſzi-
kowánego woyská.Vt,Cornua diſpu-
tationis alicuius cõmouere,Rozgnie-
wáć/álbo nágábáć kogo ku diſputowá-
niu á gadániu.
Cornua etiam ſunt, Trąby/ Róg w
ktory trąbią.
Cornucopiæ,Indeclinabile,Róg yedney
kozy Amalthea zwáney/ ktora Iowiſá
wedle baśni poetów wychowáła/ ktorą po
tym Iowis wſzem dobrém obdárził Inde
accipitur,Zá wſzelákie rzeczy obfitośći.
Corniculũ dim Rożek/Też Vpominek żoł
nierski od hetmáná dány.
Cornicen,icis,Rożek w ktory piskáyą.
Cornicularius, Caſtrenſe uocabulum,
Námieſnik álbo porucznik ktory ku dzie-
ſiątnikowi przyſądzón yeſt.
Corniger,Rogáty ktory rogi noſi/ita di
ctus eſt,Bachus,& ita pingebatur.
Cornipes,Ktory rogową ſtopę ma,kopyto
rogowe noſi/yáko koń/woł/etc.

Cornupeta

Cornupeta, Który rógámi bodzie/ná rogi bierze.

Cornutus,a,um, Rogáti/ta/te.

Corneus,a,um, Rógowy. Vt, Corneus color, Rogowa máść.

Corneolus,dimin. Rożek.

Cornigenus,a,um, Z rodzáyu rogátych zwierząt/Calep.

Corneſco,ſcis,ere, Rogimi rostę/ Twárdzieyę/ Rogáćieyę też mowiono bywa.

Cornus huius nus,fem.quart.& ſecun. declinationis, Głóg/ Drzewo nieyákie twárde z którego oszczepy czynią. Aliquando pro ipſo telo accipitur, Miásto strzały/Rohatyny/álbo oszczepu.

Cornum,ni,neut.ſecun. Fructus corni, Owoc który rodźi głóg.

Cornetum, Mieyſce gdzie tákowe drzewo rośćie.

Cornetus,a,um, Co z tego drzewá vczyniono yeſt.

Corona,næ,fem.prim. Korona/Wieniec. Vt, Coronæ floreæ & roſeæ, Kwiátkowe/rożáne wieńce. Corona triumphalis, Wieniec laurowy/który ten nosył/ który triumfował á sławion był. Corona obſidionalis, Wieniec z trawy/ álbo z źiela/ który temu był dawan/ który oblężonym przićiągał ná pomoc/ y wybáwił ye z oblężenia. Corona ciuica, Wieniec który mieszczánin yeden drugiemu dawał miásto vpominku rátowánia/ á ſpomożenia z nieyákiey niebeſpieczności. Corona muralis, Złoty wieniec który temu dawano/ który naprzód ná nieprzyiacielskie mury wstąpił. Corona naualis, Złoty wieniec/ który dawano temu/ który ſie naprzód w nieprzyiacielski okręt puśćił.

¶Corona etiã ſignificat, Kres/ okrąg/ á obstąpienie ludźi. Vt, In magna doctorum uirorum corora hæc dixit, Przy obliczności á obstąpieniu wiele vczonych ludźi to rzekł.

¶Coronæ dicuntur etiam, Prominentiæ ac ueluti ſupercilia quædam parietum arcendis ſtillicidijs inuenta, Dászek máły który deszczowi bróni ná dóm pádáć.

Corono,as,are, Koronuyę.

Coronamentum, Dostátek kwiećiá ná wieńce.

Coronarius, Wianecznik który wieńce czyni.

Coronarius,a,um, Wianeczny/ To co ku wieńcowi należy. Vt, Coronarium aurum, Złoto wianeczne.

Coronula, & corolla,æ,dimin. Wianek Wianeczek/álbo pierśćień.

Corollarium, Przidátek/Náddátek/ który dawáyą nád wyż niżły to co winno yeſt Alias Auctariũ, Corollaria, Máłe vpominki.

Coronæ,arum, Vrbs Achaiæ.

Coroneus,a,um, Yeden z támtąd.

Coronæa, Vrbs Boæciæ.

Coroneola, Herba.

Coronis,idis,pen.prod.fem.ter. Szpicá á koniec v káżdey rzeczy/præſertim autem apud nauem, Łodźiny nos. Vnde dicimus uſq; ad coronidem, Aż do ostátecznego końcá. Præter præfationẽ & coronidem, Prouerb. id eſt, ſine principio & fine, Ani początku áni końcá/Ani to áni owo.

Coronopus, Herba, Kurza nogá. Alijs Gramen aculeatum,

Corophium, Rodzay nieyáky morskich rákow.

Corpus,oris,neut.tert. Ciáło. Corpus pro ſola carne ponitur. Vt, Vires & corpus amiſi, Cicer. Moc á śiłym zgubił/y opadłem ná ćiele/nic mie niezostáło yedno skórá á kośćy.

¶Corpus etiam pro opere aliquo ſcripto & uolumine accipitur, Cice. Videtur mihi modicum quoddam corpus confici poſſe, Mnie ſie zda że mogą być nie owszeki máłe xięgi.

Corpuſculum diminut. Ciałko.

Corpulentus,a,um, Cielisty/ta/te/Krępy/ Tyłowity/Tłusty.

Corpulentia,æ, Tyłowitość/ Tłustość/ Krępość.

Corporalis & hoc le, Cielesny. Vt, Corporalia bona, Cielesne álbo cesne dobrá.

Corporaliter Aduerbium, in Bibijs, Cielesnie.

Corporeus,a,ũ, Cielysty/ Mięsysty/ Widomy. Vt, Corporea ſubſtantia, Rzecz która może być ſmysły/to yeſt widzenim y mácánim ogárniona.

¶Incorporeus, Niewidomy/ pod ſmisł nieprzypádáyący.

Corporatio, & corporatura, æ, Xtałt/ Stan/á postáwá ćiáłá.

Corporo,as,are, Veteres uſi ſunt pro interficere, Zábiyam/ mięſá náczynam.

¶Incorporo, & cõcorporo, Wćielam

¶Incorporatio, Wćielenie, Corpore uiciatus, Któremu ná yednym człónku szkodźi.

Corrigia, æ, Rzemień. Vide supra.
Cors, ortis, Vide supra COHORS.
Corsica, pe. cor. f. pri. Insula, Wyspá nie dáleko od Sardiniey ná morzu Ligusticum názwánym. Vide Corsicum uinũ Romæ inter nobilia uina habetur.
Corsoides, Lapis caniciei hominis similis.
Cortex, masc. & fe. tert. Skórá ná drzewie.
Corticula diminut. Skórká.
Corticosus & corticatus Adiectiua, To co skórę ma.
¶Decortico, as, are, Odzieram drzewo z skóry. Vt, Decorticare canabim, Zetrzeć konopie.
¶Excorticare idem, Wylupić.
Cortina, æ, fem. prim. pen. prod. Primo significat, Kortyny któremi obnáyąściány. Tez Kocielek w którym fárbę przypráwiáyą. Item, Wieszczba / Prattiká Appollonowá.
Cortinale, alis, neut, tert. Mieysce fárbowánia gdzie wiele kotłów s fárbą stoyi.
Cortona, fem. prim. Miásto w Tusciei / alias Cortoma.
Cortinon, Gramen, uel Raphani semen cc. Nác álbo nasienie rzotkwiáne.
Cortyna uel Gortyno, fem. Miásto w Krecieyi.
Corus, Vide CAVRVS, Mieysce z kąd wiátr od záchodu słońcá wieye.
Corus, masc. Mensuræ genus, & est uox Hebraica, quæ Medimnos Atticos unum & quadraginta capit. Quid sit Medimnus uide infra.
Corusco, as, aui, are, neut. prim. Łyskam się. Vt, Coruscat, Łyska się.
Coruscus, a, um, Łyskáiący / Łszcący się. Vt Coruscæ syluæ, Brzmiące á drżące y łszcące się lásy.
Coruus, ui, masc. sec. Kruk. Vt, Coruos in cruce pascere, apud Horat. est suspendi, Wieszáć.
Coruus etiam piscis, Nieyáki rodzay ryb.
Coruinus, a, um, Kruczy / Krukowy / Vt, Albus coruus, Prouerb. Rzadka rzecz.
Corybantes, id est, Sacerdotes Cybeles Popi Bogá Cybeles / álbo stroże Bogá Jowisa.
Coryceus, masc. sec. Inhabitator montis Coryci in Pamphilia, ubi plurimi prædones Marini erant, Inde Corycæus, Podsłucháçz / Szpieg. Vt, Corycæus auscultauit, Prouerb. Táyemna rzecz wyszłá ná yásność / Yuż to y przekupki wiedzą / bywa mówiono.
Corycus, Mons Pamphiliæ.
Corycum, neut. sec. Miásto y gorá w Cyliciei / gdzie wiele száfranu rośćie.
Corycius, a, um, Yeden z Cyliciey.
Corydalla, Vrbs Liciæ, Calep.
Corydalus, Auis latine Alauda, Vide supra Skowronek.
Corylus, fem. pen. cor. Leszczyná. Eius fructus est auellana, Vt auellana nux Laskowy orzech / Vt supra.
Colurnus, a, um, Laskowy.
Coryletum, Locus corylis obsitus, Leszczinowy álbo laskowy gay.
Corymbus, bi, masc. se Vuæ hederarũ quibus coronabatur Bachus.
Corymbifer, Który tákowe yágody rodzy. Vt, Corymbi chrysocomæ, Yagody álbo rząski ziela Chrysokomá názywanego.
Coryphæus, masc. sec. Est cuiuscunque ordinis caput, Calep.
Corythus, fem. penult. correp. Ciuitas Tusciæ.
Corytus, ti, penult. prod. Kucharz.
Cos, otis, fem. tert. Osła. Vt, Cos olearia Oliwny Kamień.
Coticula diminut. Oselká / licet non seruet significatum primitiui, non enim est parua cos, sed lapis quo fit auri uel argenti experimentum, Proba á kosztowánie złotá álbo srebrá.
Cosmus, Latine mundus, Swiat. Item ornatus, Ochędozenie.
Cosmicus, a, um, Swiecki / ka / kie.
Cosmeta, Smukarz / który ránie przioché doża / Piekrośká. Latine enim ornator uel ornatrix interpretatur.
Cosmiana, Vnguenta a Cosmo excellenti unguentario. Sipont.
Cosmographus, pen. cor. Który świát popisuye.
Cosmographia, Náuká popisánia świátá.
¶Microcosmus, Latine Paruus mundus, pro homine accipitur, Człowiek.
Cossus, masc. sec. Próchno / Kolácztwo które w drzewiech miedzy korą á miedzy drzewem rośćie / Drzewny czerw.
¶Cosses, nominatiuus Pluralis etiam apud Plinium legitur pro cossi.

¶Cosſi etiam olim dicebantur natu-tura rugoſi corporis, Smarſzonego ciáłá. Item, Coſsicij, Nomen familiæ apud Romanos.
Coſta, maſc. prim. Grzbiet/álbo chrzibiet.
Coſtatus, a, um, Grzbiecyſty. Vt. Coſtæ nauium.
Coſtus Herbæ genus.
Coſyros, pen. cor, Inſula in Libyco, Vnde Coſyrius Adiectiuum,
Cotillia, Inſula in Cutili lacu, Feſtus.
Cothurnus, maſc. Bót á trzewik ktorego w ſpráwowániu komediey y ynnych grach vżywano/ Drzewiána pántofla. Vnde Cothurno, inſtabilior dicitur, Nieſtáteczny/Pierzchliwy yáko wiátr.
Cothurnus etiam pro alto dicendi genere, Wyſoka á známienita wymowá.
Cothurnatus, id eſt, Cothurno inductus uel, Grandiloquus.
Cotoneum, Cydoneum, neu. Yábłko Kotońskie. Malum Cothoneum, idem. Cotoneum, Veneti herbam uocant, quam Galli Halum, Sipon.
Cotona, uel Coctona ſiue cottana uel ut alij uolunt cotana uel coctana ſiue cottana plu. tantū, Rodzay niejáki fig.
Cotones, Portus ſunt in mari interiores arte & manufacti.
Cottabus, bi, Swiſtánie gdy rozgą álbo bicz głos wydáye kiedy nim ſieką.
Cotula ſiue cotyla, Menſuræ genus, quę Hemina alias dicitur, Italica uox eſt, qua & Græci uſi ſunt.
Coturnix, icis, fem. tert. Przepiorká.
Cotyledon, Paruula herba, Vulgo Vmbilicus Veneris.
Couinum, neut. ſec. Rheda idem, Koláſá álbo żołnierski wóz. Inde Couinarius a, um, Miles, Żołnierz ktory z káry bitwę wiedzie. Vt, olim ſoliti fuerunt. Alij tantum Cataphractos intelligunt.
Coxa, æ, & Coxendix, fem Lędźwi álbo krzyż zá ktorą vłránie záchodzić ma.
¶Coxendix etiam, Krzyż y bolenie krzyżá.

C ante R.

Crabro, onis, maſc. tert. Sierſzeń. Vt, Irritare crabrones, Prouerb. Ty rozgniewáć ktorzy mogą ſzkodzić. Noli irritare crabrones, Day pokoy złemu. Nie gábay złego.
Craneum, Gymnaſium apud Corinthum, Mieyſce zápáſowania y też ſzermowánia. Alij legunt Crangum, penult. producta.
Cranos ſiue cranium, Łyſiná ná czele.
Crapula, fem. prim. Obzárſtwo/ y bolenie głowy ktore z niego przichodzy. Vt, Crapulam edormiſcere, Wyſpáć ſie po pijáńſtwie.
Crapulor, aris Ożyram ſie/Opiyam ſie.
Cras & Craſtino Aduerbium, Significans die proxime futuro, Iutro/Záránie.
Cras etiam aliquem alium futurum diem ſignificat.
Craſtinus, a, um, Iutrzeyſzy. Vt, Dies craſtinus, Iutrzeyſzy dzień. In craſtinum differre, Do iutrá odłożyć.
Craſtino, as, are, Et compoſita, Procraſtino, Recraſtino, Odwłoczyć dzień zá dzień.
¶Procraſtinatio, Przedłużánie/ Odwłoczenie/ Odwłoká.
Craſsis, Latine, Temperamentum & mixtio, Smieſzánie.
Craſsiuenium, neut. ſec. Aceris arboris genus, cc. A uenatorum craſsitudine dictum.
Craſſus, a, um, Mięſzy/Tłuſty/ Opukáły. Et per Metapho Głupi/ Gruby/ Nieháczny. Vt, Craſſum cœlum & tenue contraria, Ciężkie powietrze y letkie. Craſſus & concretus aer, Gęſty wiátr. Craſſa minerua dicitur aliquid fieri, Proſto/Grubo/Po chłopsku.
Craſsicies & craſsitudo, Mięſzość/Tłuſtość.
Craſſamen, inis, & Craſſamentū, idem.
Craſſare & incraſſare, Tuczić/mięſzo czynić.
Craſſeſco, ſcis, ere, Mięſzeyę / Na ſzerzą roſtę. Vt, Craſſeſcunt nubes, Obłoki yeden ná drugi záchodzą.
Craſſe, Aduerbium, Mięſzo/Grubie.
Cratægonon ſiue cratęgonon, Herba
Crater, eris, maſ. ter. pen. lon. in accuſatiuo craterem & cratera, Vnde etiam nominatiuus Cratera, ræ, Czáſzá álbo ynſze naczinie do picia.
Crater etiā in monte Ætna uocatum eſt foramen, per q ignis cinisq; euomit, Dziurá w gorze Aetna ktorymi ogień pała.
Crater etiam, Zdroy/ zdroyewisko/Zrzodło
Craterites, æ, Gemma inter Chryſolithi & Electri colorem.
Craterra, Cebr.
Crates uel cratis, fem. Kratá. Item, Crates lignorum, Płáwy drzewá.

Craticula, diminut. Rośt/Kuchenne naczynie.
Craticus, a, um, Kraćisty/ Vt, Craticus paries, Laskowána śćiáná.
Craticius, a, um, idem.
Cratio, cratis, cratire, Laskuię álbo laskowániem futruię.
Crathis. Fluuius Achiuorum, & alius Calabrorum.
Cratinas, Africæ fluuius e lacu Sicyone in Oceanum fluens.
Crambre, Latine Brasſica, Kápustá czarna/ álbo broskiew. Aut ſpecies eius. Hinc Crambræ repetita, Prouerb. Nie miła á niewdzieczna rzecz. Quicquid cum faſtidio fit.
Creagra, in Biblijs, Widelki álbo łyżká dziurkowáta/ ktorą z gárncá mięso wybieráią.
Crebenia, Regio Troadis, cc.
Creo, as, aui, Stworzę Vt, Creare & Gignere, Stworzić y ſpłodzić. Creare magiſtratum, Rádę wybráć. Ærumnas alicui creare, Zádáć komu troskę. Lites creare & ſerere, Wádzić ludzie. Siać nieprzyiaźni/ Vitio creati conſules, ſæpe legitur apud Cicer. Nie wedle praw. Sibi creare periculum, Sam ſie wdáć w iákie nieſzczęście. In urbe luxuries creatur, Mnoży ſie á rośćie rozpustá w mieśćie. Voluptatem inimicis creare, Vczynić weſele nieprzyiaćielóm.
Creator, Stworzićiel. Vt, Creator urbis Romę, Romulus, Záſádźićiel. Fundownik miástá Rzimu.
Creatio, aliud Verbale, Stworzenie.
Creatura, fem. prim. idem.
¶ Compoſita, Procreo, Płodzę.
¶ Recreo, Ochładzam.
¶ Procreator, Płodźićiel/ Oćiec.
¶ Procreatio, Płodzenie.
¶ Recreatio, Ochłodá.
Creber, ra, rum, Częſty/ ta/ te/ Vſtáwiczny.
Vt, Crebri ad terram decidere. Plau. Wiele ych ná źiemię vpádáło. Crebræ literæ, Częſte liſty.
Crebritas, Vſtáwiczność/ Gęſtość. Vt, Crebritas officiorum, Pilne á vſtáwiczne służby.
Crebro, Aduerbium, Vſtáwicznie/ Gęſto Częſto.
Crebreſco, Percrebreſco & increbreſco Vczęśćiam/ Osłáwiam ſie.

Credo, dis, didi, ere, Wierzę. Vt, Credo illum iam adfuturum eſſe, Nádźiewam ſie go tu wnet. Ne credas nimium opibus tuis, Nieufuſzay ſie ná twe bogáctwá. O formoſe puer nimium ne crede colori, Nieſpuſzczay ſie. Credo te credere, Mniemam że zá to masz. Item, Totum me tibi credidi, Wſzyćiekiem ſie ná ćię zdał/ Spuśćił. Quid tu his rebus credis fieri, Y co mniemasz żeby ták było. Committere & credere aliqd fidei & poteſtati alicuius, Spuśćić ſie álbo zdáć ná kogo. Crede hoc meæ fidei dabit hic aliquam pugnā denuo, Pátrzay tego ná mię/ yż ony nieſzcze co gorſzego z nowu wyrządźi. Credere ſe Neptuno ſeu mari, Puśćić ſie álbo wśieść ná morze. Credere ſua conſilia alicui, Swierzyć ſie komu ſwoiych táiemnic Credere uni omnia, Wſzyſtkich rzeczy iednemu zwierzić.
Credere alicui argentum ſeu pecuniam, Pożyczić komu pieniędzy. Sunt quibus credas male, Są ktorym nie dobrze pożyczáć. Credere ſe pugnæ, Bić ſie/ Potykáć ſie. Sententiam ſuam literis credere, Mnemánie á ſentencią ſwoię piſmem okázáć/ álbo poświadczić. Qui mihi pecuniam credidit, nunc repoſcit, Ktory pieniędzy pożycził/ teraz ſie ich vpominá.
Creditur, Imperſonale, Plaut. Creditur tibi, Wierzą tobie.
Creditor, Verbale, Ten ktory pieniędzy pożycza. Debitor autem, Dłużnik ktory v kogo pożycził.
Creditum, Subſtantiuum, Dług.
Credulus, a, um, Ktory łatwie wierzy.
Credulitas, Prędkość á łátwość ku wierzeniu Huic Incredulus, Niewierny. Et, Incredulitas, Niewierność. Contraria. Vt, Ego non credulus illis, Ya niemiałem ym wierzić.
Credibilis hoc Credibile, Wierny/ Práwy/ Godny wiary.
Credibiliter, Aduerbium.
¶ Concredo, Zwierzam ſie/ Spuſzczam ſie.
Cremaſteres, gen. maſcul. Nerui a quibus teſtes dependent, Żyli ná ktorych táiemny członek męski wiśi.
Cremera, penultima correpta. Fluuius Italiæ, apud quem Fabij a Verentibus occiſi ſunt.

Cremo,as,aui,are,act.prim, Palę. Vt, Cremata in cinerem purgamenta, W popioł ſą ſpalone.
Cremium, Przywárá.
Crematio Verbale, Spalenie.
Cremor,oris, Mączka ktorą ſáty mątzkuyą. Też mleko álbo kleik z rozwárzenia pſzenice/ álbo yęczmieniá.
Cremor ptiſannæ, Ptiſanna yęczmienna.
Crena,fem. Spáry álbo roſtrzyżenie Sicut in Sagitta, Srzodek / Roſczepek álbo ſpárá ſtrzały/ktora ná cięciwę bywa wſádzona / gdy chcą z łuku puśćić/ Też żyłowánie łuku.
Creon, Rex Thebarum, Creon autem uel Creontes, Rex Corynthiorum.
Crepæ, a principio capræ ſunt appellatæ quod cruribus crepent, Feſtus, Bo łuſká ym w nogách gdy niemi tępáyą.
Creperus,a,um, Niebeżpieczny/ Wątpliwy. eſt enim idem quod dubius. Vt, Creperum bellum, Ważna rzecz á niebeſpieczna woyná.
Crepi, Luperci dicti ſunt a crepitu pellicularum, quæ faciunt uerberantes, Sipont.
Crepida,æ,fem.prim.pen.cor. Pátynká Pántoflá.
Crepidula,dimin. Máła pántofliczká/ Pátyneczká.
Crepidarius, Swiec ktory pátynki czini.
Crepidatus,a,um, W pántofle przyobuty.
Crepido,inis,fem.tert.pen.prod. Brzeg o ktory ſie wodá otrąca. Per Metaphor. uero, Et putei extremam oram & omnem extremitatem, ſolemus crepidinem appellare, Krawędź/Kray.
Crepo,as,ui,itum,neu.prim. Raro crepaui,atum,are, Skrzipam. Vt, Crepuerunt fores, Skrzipnęły drzwi. Crepãt tibi inteſtina, Kruczy álbo wárczy w tobie. Cum accuſatiuo ſignificat loqui iactanter, Niſi uictorias ſuas crepat, Tylko o ſwoyich bitwách ſpiewa. Sulcos & uineta mera crepat, O bogáctwie/ o o zagoniech y o winnicãch ſwych powieda.
Crepito,as,are, Frequentatiuum, Uſtáwicznie trzáskam / ſkrzipię. Vt, Crepitare dentibus, Sgrzitáć zębámi. Crepitat mihi uenter, Kruczy á wárczy wemnie.
Crepitus huius crepitus, Skrzinienie. Vt Crepitus dentiũ, Sgrzitánie zęb. Crepitus armorũ, Grzmienie á dźwięk zbroy Crepitus forium, Skrzinienie drzwi. Crepitum reddere, Popuśćić wiátru z żołądká/Zápierdzieć.

Crepundia,orum,uenit a crepo, neut. plur.tantum, Máłych dziatek vpominki ktore brzmią á ktoremi dzieci bywáyą vtulone/yáko ſą wilcze zęby/korale/obraski & huiuſmodi ſimilia, Vnde a crepundijs, Od dziećińſtwa. Vt, A crepundijs ipſis inter nos coaluit amicitia, Od dziećińſtwáſmy ſie poczęli miłowáć.
¶Compoſita, Percrepo & concrepo as,aui,pitum,are, Skrzypáć/ Brzmieć/ Dźwięk puſzczáć. Vt, Percrepare foribus, Częſto ſkripáć drzwiámi.
¶Increpo, Brzmię. Vt, Cic. Simul atq; increpuit ſuſpicio tumultus, artes illico noſtræ conticeſcunt, Yáko ſkoro yáka nowiná przidzie álbo zá brzmi o woynie/náſze náuki vmilkáyą. Et per Metaphoram, Increpo, Łáyę / Złorzeczę. Vt, Aliquem auaritiæ increpare, Łáyáć kogo o łákomſtwo. Probris increpare aliquem, Złáyáć kogo.
¶Increpitus Participium, Złáyány/złákány.
¶Increpito,as,are, Frequentatiuum, idem quod increpo. Increpitare & incuſare, Łáyáć / Winowáć. Æſtatem increpitans ſeram, Gniewáyąć ſie/ Obrzucáyąć ſie ná pozne láto.
¶Diſcrepo,as,pen.cor.ui, & aui,itũ, are, Nieyednáko brzmię/ Niezgadzam ſie Sibi diſcrepare, Sam ſie s ſobą niezgádząć. A conſilijs alicuius diſcrepare, Ynáczey o czym dzierżeć. Diſcrepant fides, Nieſtroyne ſtruny. Diſcrepant facta cum dictis, Niezgadząyą ſie vczinki s ſłowy. Diſcrepant inter ſe authores, Niezgadzáyą ſie miedzy ſobą ſkłádácze.
¶Diſcrepantia,æ, Niezgodá / Nie yednákie brzmienie.
Crepuſculum, Smierzk. Vt, Crepuſculo primo, Gdy ſie poczynáło ſmierzkáć.
Cres,tis,id eſt, Cretenſis.
Creſco,cis,ui,tum,ere.neu. Roſtę Vt, In altitudinem creſcere, W zgorę róść. Ad plenitudinem & latitudinem creſcere, Rozraſtáć ſie.
Creſcere etiam pro honoratiorem & ornatiorem fieri, Vel etiam diteſcere. Doſtoyności komu przybywáć y bogactw. In multas opes creſcere, Wielmi ſie vbogáćić. Creuerunt hoſtes in dies ſingulos, Zámogli álbo rozmnożyli ſie nieprzyyaciele. Creſcit amor nummi quantũ ipſa pecunia creſcit, Prouerb. Ym kto bogátſzy tym ſkępſzy.

Crescens Participium, Rostący.

Crementum, id est, augmentum, Calep. Rozmnożenie.

¶ Composita, Concresco, Zrastam się wespołek. Vt, Corpus concretum ex elemẽtis, Wespołek złożono z żywiół. Cõcretus aër, Gęsty wiatr. Aër purus ac tenuis, Cœlum crassum atq; concretum, contraria.

¶ Concretum, ti, Zroszczenie/ Przipojenie. Concretus, huius tus, idem, Plin. In concretu albicantis succi.

¶ Concretio, Zpuszczenie. Concretio & Liquor contraria, Vt, Concreta flumina, Zamarzłe rzeki.

¶ Incresco, is, ui, tum, ere, Wzrastam/ albo podrastam. Vt, Increscit audacia ad quoduis facinus, Zamaga się śmiałość ku złemu.

¶ Incrementum, ti, Rozmnożenie/ Rozszerzenie/ Podrastánie. Vt, Incremento ingenti res auctæ, Powiętszone są rzeczy jego wielkiem rozmnożeniem.

¶ Decresco, Umnieyszam się/ Ginę/ Nędzieję. Decrescere & accrescere contraria, Decrescente die, Gdy dzień nád zachodem słońcá był.

¶ Succresco, Wschodzę. Vt, Ærati alicuius succrescere, Poścignąć kogo w Roszczeniu.

¶ Supercresco, Przerastam.

¶ Recresco, Rostę záś z nowu.

¶ Accresco, Przyrastam/ Przymnażam.

¶ Excresco, Wyrastam. Vt, Excrescunt caules herbarũ, Wyrastáją głąby v ziół.

Creseis, idis, Nymphæ marinæ nomen.

Creta, Insula in medio ponto, Wyspá ná pośrzodku morzá/ które Mediterraneum zową. Kancia teras zowią/ jest pod Wenetmi.

Creticus, a, um, & Cretensis & hoc cretense, Jeden z tey wyspy.

Cretæus, a, um, Idẽ, Cretisare cum Cretensi, Prouerb. S oszustem á łgarzem tżą się obchodzić/ Też/ jáko gałą táko biją/ ktwa mówiono. Cretensis cretensem nouit, Prouerb. Zna dyabeł pogáná.

Cres, id est, Cretensis cuius femininum Cressa.

Creticum uinum, Málmásia.

Creta, tæ, Kretá.

Cretatus, a, um, Kretą nácechowány.

Cretula, diminut. Kretká.

Cretosus, a, um, Ukretowány. Creta notare, Prouerb. Chwálić/ Dobrze dzierżeć o kiem. Carbone autem notare, Sánie złe o kiem dzierżeć.

Cretaceus, a, um, Co z krety uczyniono jest.

Creticus, gen. masc. Pes alias Amphimacrus constat ex tribus syllabis, prima & ultima longis, media breui, notatur sic, –∪–

Cribrum, neut. sec. Syto Rzeszoto. Vt, Cribrum setaceum, Syto włosienne.

Cribrum pollinarium/ Rzeszoto którym żytó podsiewáją. Alias, Incerniculum, Cribro incernere uel subcernere Siać/ Podsiewáć/ Pytłowáć. Cribro aquam haurire, Prouerb. Dármo a wniwecz co czynić/ Wodę mierzić.

Cribro, as, are, Podsiewam/ Przes syto przebijam.

Cribrarius, a, um, Co ku sytu należy.

Cribrarius, Substanti Sytars.

Crimen, is, neut. tert. Winá/ Zły uczynek/ Grzéch. Item, Calumnia uel Accusatio Potwarz álbo oskárżenie. Vt Crimen obijcere, Dáć komu winę. In crimen uocare, Oskárżyć. Crimen alicui inferre, Przigánić komu. Vita rustica quam tu probro & crimini putas esse oportere Żywot chłopski który ty zá sromotny stan masz. Facere crimen, Dopuścić się jákiego występu Falsum crimen iacere, Fałszywie się ná kogo skarżyć/ Potwarzáć kogo.

Crimen etiam ponitur pro caussa. Virg. Sere crimina belli, Dawaj przicziny wojnie.

Criminor, aris, ari, Łáję/ Potwarzam/ Złorzeczę. Vt, Apud populum Romanũ criminatus est bellum illud ducere. Oskarżón jest jákoby on tę wojnę rozciągł. Non libet omnia criminari, Niechcę wszitkich niecnot powtarzáć.

Criminosus, a, um, Potwarzliwy/ wa we Przimowny. Vt, Criminosa oratio, Pełna potwarzy/ Sromocenia y Przimówek Ille hoc putabat Verri criminosum fore, Mnimał áby to miáło sromotę/ állo dobrey pówieści szkodzić Werresowey.

Criminatio, Potwarz/ Przimówká/ Sromocenie.

Criminose Aduerbiũ, Sromotnie/ S przimówką. Criminat pro criminatur apud Ennium.

Crimissus, Siciliæ fluuius.

Crinis, huius crinis, m. t. Crines in plurali, Włosy.

Crinitus, a, um, Włosisty/ ta/ te/ Kosmáty. Vt Crinita stella, Kosmáta/ Pozorzista gwiazdá/ Kometa.

Crinon, Herba, alias Cynorrhodon, Itali uulgo Martagon uocant.

Criſa, Nomen oppidi a Criſo conditi.

Criſis, g. fe. Latine Iudicium, Sąd.

Criticus, a, um, Iudiciarius, Sądowny.

Critici dicuntur librorum cenſores & reprehēſores, Którzy xięgi ſzácują/gánią. Critici dies, alias Decretorij, Podeyrzáne dni w chorobách ludzkich/ z których łatwie poznáć yeſli ſie ku zdrowiu álbo ku śmierći ma/ yáko ſą dni/ ſiodmy/ czternáſty/ etc.

Criſpus, a, um, Kędzierzáwy/ wa/ we/ Vt, Criſpi capilli, Kędzierzáwe włoſy/ Criſpum lignum, Vulgo, Madrum dicitur, Flader. Criſpa abies, Kędzierzáwa yedlina. Criſpioris elegantiæ materies, & ob id Perſis gratiſsima.

Criſpulus dimin. Kędzierzáwiuchny.

Criſpo, as, are, neut. prim. Kędzierzáwię. Criſpari terra herbis dicitur per translationem, Miękcęć ſie od kwiatków.

Criſpans, antis, Vt, Criſpans buxum, Yákoby flader.

Criſpiſulcans, Flumen uocauit Cicer. in Topicis, obſoletum, Błiskáyące grzmienie.

Criſta, tæ, Grzebień/ Czubek ná głowie v ptaków.

Criſta etiam, Puſz. Criſta galeæ, Helm/ Przyłbicá. Criſta galli, Herbæ ſpecies.

Criſtula, dimin. Grzebieniek.

Criſtatus, a, um, Grzebieniſty/ Czubáty. Vt, Criſtata galea, Przyłbicá s Helmem.

Critæ, Latine dicuntur omnes iudices, Vnde qui muſicis agonibus, id eſt, ſcenicis præerant Cretæ dicti, Wſzeláczy rozeznawácze/ a quibus Critici de quib⁹ ſupra, qualis Ariſtarchus & Ariſtophanes Grammatici fuerunt.

Crithmon, Herba, Alias Balis, uel Fœniculus marinus.

Crinas, Philoſophus, qui dixit animam eſſe ſanguinem.

Crocalis, Gemma.

Crocias, Gemma crocei coloris, Cale.

Crocio, cis, ire, dicitur, Coruus, Krakam

Crocito, as, are, Frequentatiuum.

Crocitus, huius crocitus, pen. prod. Kruko ve krakánie.

Crocatio ſiue crocitatio, idem.

Crocis, idis, Herba magica.

Crocodilon oppidum, Arſione poſtea dictum, Calep.

Crocodilus, uel Crocodylus, pen. prod. m. l. Krokodil Aegypskie zwierzę / które żák w wodzie/ yáko y ná ziemi żywie. Crocodili lachrymæ, Prouer, Nieprawdziwy żál álbo płácz.

Crocodylinus Adiect. Ná xtałt krokodilá.

Crocodilea, Animal ſimile Crocodylo

Crocodylium, Herbæ genus, Panny Mariey ziele.

Crocota, Pánieńska ſzátá / żółtey fárby v ſtárych w vżywániu była.

Croton, idem.

Crocotula dimin. Feli crocoton, Prouerb. Wyrządzaſz temu cześć który yey nie godzien.

Crocotularius & crocotarius, Fárbarz tákowego odzienia

Crocotillum, Veteres pro ualde exili dicebant, Calep.

Crocotoriū, Genus operis piſtorij, Cal.

Crocum uel crocus, ci, Szafran.

Croceus, a, um, Száfránny/ żółty.

Crocatius, a, um, Idem.

Croceatus, a, um, quod crocei coloris eſt, Calep. ſine authore.

Crocinus, a, um, Aliud adiectiuum, idē quod croceus. Vt, Crocinum ſemen Száfránne naſienie. Crocinum, Máść z ſzáfranu.

Crocomagma, Łuſzczyny álbo ośmiecy ſzáfránne/ które zoſtawáyą po wyciſkániu ſzáfránu.

Crocus, a quibuſdam ſagittarius dicitur, Sydus.

Crocuta, Zwierzę / naſcens in Æthiopia.

Crolla plectilis, detractione ſecundæ literæ o, pro Corolla parua corona, Wianek.

Cronia, orum, ge. neu. Saturnalia latine, Swięta Bogá Sáturnuſá.

Croniū mare, Morze lodowe/ które záwżdy zmárzłe yeſt. Item Acronius lacus, Yezioro w Niemieckich ſtronách/ po Niemiecku zową/ Boden ſee.

Crotallū, li, g. n. pe. co. Cymbał álbo brząkáwka, ktorą w Aegipcie gdy do kośćiołá miały yść.

Crudaria, Argenti uena quæ in ſummo reperta eſt.

Crudus, a, um, Surowy/ Niedoſtały/ Niedowrzáły. Cruda poma, Niedoſtałe/ nieużrzałe yábłká. Crudi cibi, Surowe/ Nieprzetráwne potráwy. Crudus homo Który żołądek ma nie dobrze trawiący. Crudum uulnus, Swieża rána. Cruda aluus, Żołądek źle trawiący. Crudus enſis, pro crudeli & cruento, Okrutny á okrwáwiony miecz.

Cruditas, atis, Surowość/ Nieſtrawność.

Crudeſco, is, ere, Surowieye. Vt, Crudeſcit morbus, Roʒerʒa ſie/ Surowieye niemoc. Pugna crudeſcit, Bitwá ym dáley tym ſurowʒa/á okrutnieyʒa.

¶ Incrudeſcere, Yętrzić ſie/odnawiáć ſie Vt, Incrudeſcit ulcus, Yętrzy ſie wrzedzienicá.

¶ Recrudeſco, cis, recrudui, ere, Odnawiam ſie/z nowu ſie zás yętrzę. Recrudeſcere dicitur morbus, Odnawiáć álbo yętrzić ſie. Seditio recrudeſcit, Znowu ſie zás zwádá poczina. Pugna & bellum recrudeſcit, Z nowu ſie woyná poczina. Doleo recrudere doctorum uirorum diſputationes, Zal mi yʒ ſie zás wznawiáyą/miedzi vczonemi ludzmi niepotrzebne diſputácie. Odium recrudeſcit Surowi ſie nieprzyiazn.

Crudelis & hoc crudele, Srogi/ Okrutny. Vt, Crudeles pœnæ, Cieʒkie á ſrogie kásni.

Crudelitas, fem. ter. Srogość/ Okrutność. Vt, Inſaciabilem crudelitatem exercere, Nieſlycháną okrutność ſtroyić.

Crudeliter, Aduerbium, Okrutnie. Vt, Crudeliſsime illum afflixit, Vſiekł go bes lutości/ Niemiloſiernie

Cruor, oris, maſ. ter. Krew/ Poſoká.

Cruentus, a, um, Vkrwáwiony/ Vpoſoczony Vt, Cruentus mucro, Krwáwy miecz. Cruenta uictoria, Krwáwe zwycieſtwo. Poráženie ná glowę. Cruenta Vox & crueta oratio, Okrutna á ſroga powieść.

Cruento, as, are, act. pr. Vkrwawiam. Vt, Templum cruentauit, Trib. pleb. Zekrwáwil. Cruentare ſcelere, Metaphor. Złością ſie pomázáć. Cruentati oculi, Krwáwe oczy.

Crumena, næ, f. p. Taʒká/ Káletá/ Mieʒek Pytel tez niektórzy zową.

Crumenula, dimin. Pytlik/ Mieʒeczek.

Crus, uris, neu. ter. Golień / Właſnie koſć pod cząʒką kolanną. Tibia uero, Goleń/ Sura, Łyſt. Crus arborum, Pień drzewa od korzenia aʒ do gáłęzy. Crus uitis, Pieniek winny/ Mácycá.

Cruſculum, dimin. Koſtká.

Cruſma, atis, Taniecżna grá/ Tyrlikánie.

Cruſta, æ, f. p. Wʒeláka luská álbo skorupá twárdych rzeczy/ yáko ſą z marmoru ze ſkłá z drzaſtwá/ któraʒto skorupá álbo luská gládka á lʒcząca być ma/ tez luská ná niektorych morskich rybách. Cruſtæ & emblemata argenti cęlati, Proch który páda z ſrebrá gdy złotnik ryie.

Cruſtula diminutiuum.

Cruſto, as, are, act. p, Vt, Cruſtare parietes, Tynkowáć ściány.

Cruſtarius, Tynkarz.

Cruſtarius, Adiect. Vt, Cruſtariæ tenebræ a uaſis potoriȷs cruſtatis dictæ, Wárſtát gdzie ſtátki potynkowáne przedáyą.

Cruſtoſus, a, um, Pełny lusk.

¶ Compoſita, Incruſto, as, are, Potynkuyę/ Łyʒczącę czinię. Vt, Cruſtatus & incruſtatus paries, Potynkowána ściáná.

¶ Incruſtatio, onis, Potynkowánie.

Cruſtum, ti, neu. ſe. Sztuká yedzącey rzeczy yáko chlebá/ ſérá/ tez kołaczá.

Cruſtulum, dimin. Stuczká.

Cruſtulata, tæ, Calep. ex Sparciano pro cruſtulo annotauit.

Cruſtuminum, Oppidum iuxta Veios, Vnde Cruſtuminus & cruſtumius Adiectiua, Vt, Cruſtumina pyra, Rodzay nieyáki gruʒek.

Crux, f. ter. Krzyʒ/ Szubienicá/ Roſoʒká. Vt Abi in malam crucem, Ydz ná ʒubienicę. Crucem ſibi ipſi conſtituere. Sam ſobie złie nárządzić. Cruci affigere, vkrzyzowáć. In crucem tollere. Obieśyć. Cruci aliquem dare, Ná ſmierć skázáć. In crucem agi, Ná ʒubienicę być wiedzion.

Crux etiam dicitur quicquid nos cruciat, Cokolwiek nas męczy/ álbo nam cięʒko á przikro yeſt.

Crucio, as, are, act. p. Męczę/ Dręczę. Vt, Ne crucia te obſecro anime mi Phedria Terent. Nie troʒcz ʒe ſie moy mily Phedria.

Cruciatus, huius, tus, Męczenie/ Dręczenie. Vt, Per Cruciatum interficere, Zádáyąc komu rozmáyite męki zabić. Tetri cruciatus, Okrutne á Niesłycháne męki. In cruciatum dare, Ná męczenie wydáć.

Cruciamētū, huius ti, Męczenie/ dręczenie.

¶ Tormenta & cruciamenta, idem.

Cruciabilitas id eſt, cruciamentū, Plaut.

Cruciabiliter, Aduerb. Mizernie/ okrutnie

¶ Compoſita, Excrutio, Dręczę/ Dopiekam/ Dozegam/ Bárzo męczę/ Cięʒko czinię. Vt, Excruciat eum animi, Dręczy go na umyſle. Conſcientia animi excruciari, Ná ſumnieniu być vciązony y vtrapion. Excruciari uicem, dixit Plautus, pro, Dolere uicem meam.

¶ Excruciabilis & hoc le. Godny męk á dręczenia.

Crucifigo, xi, xum, ere, Krzizuyę.

Cruciatus Participiū, Męczący/ Dręczący Trapiący.

Crucinum, Vinum insuaue, Calep. sine authore.

Crypta, tæ, Kruktá á zásklepienie przy kościele też sklep podziemny.

Crypticus, a, ũ, Calepinus annotat pro Occulto.

Cryptoporticus, Murowána kruktá á zásklepienie/ktore lecie człowieká chłodzi kiedy wielka gorącość słoneczna bywa.

Crystallus, te, se. & Crystallum, ge. neut. Krystał.

Crystallinus, a, um, pen. cor. Krystallowy.

C ante T.

Cteniatrus, ge. mas. Latine mulomedicus & ueterinarius, Bydlęcy lekarz/ quidam legunt Creniatus, Vulgus Marescallum appellat.

Ctematrus, Vide CTENIATRVS.

Ctenes, sunt quatuor dentes medij, Przednie zęby/Ciesle niektorzy zową / qui & Galesini dicuntur,

Ctesiphon, Locus in Parthia, aut Castellum magnum, ibidem.

C ante V.

Cuba, Sabinornm lingua, Lectica dicitur, Festus.

Cubo, as, ui, itum, are, n. p. Leżę. Vt, Cubare in faciem, Ná oblicze leżeć. Cubuit supinus, Leżał wznák. Cubare cum aliquo, Cubat puerpera, Leży w połogu.

¶Cubare etiam, Niemoc/Stękáć. Primus cubitu surgat, Postremus cubitũ eat, Gospodarz pierwey niechay wstáwa/ á napoźniey się niechay kłádzie.

Cubito, as, are, Frequentatiuum, Wylegam się.

Cubatus, huius tus, Leżenie. Vt, Cubatus gallinarum, Náśiedzienie kokoszy.

Cubitus, huius cubitus, idem.

Cubitus pronus, supinus, & in latera, Leżenie ná nos/wznácznie/y ná boki.

Cubile, huius cubilis, pe. prod. Pościel/ też mieśce ná ktorym się we dnie przespiáią. Vt, Cubilia & nidi gallinarum & auium, Siadłá álbo gniazdá.

Cubile etiam dicitur de structura fundamentis, Kámień fundámentowy álbo węgielny. Item cubilia dicuntur loca in quibus fere cubare solent, Sámy Páty/ Iáskinie zwierzęce.

Cubiculum, Łożnicá / Komnátá álbo komorá w ktorey sypiáią.

Cubicularius, Komornik/sługá ktory w komorze posługuje.

Cubicularis & hoc Cubiculare, Adiectiuum. ut, Cubicularis lectus, Komornicza pościel. Cubicularia lucerna, Kágánek komorniczy.

Cubitor, huius, oris, Legáwiec. Vt, Bos cubitor, Wół ktory się rád kłádzie.

¶Cõposita sunt partim primæ tantũ coniugationis, Excubo, Czuię/Strzegę/ Dzierżę stroża. Vt, Excubare pro portis, V brámy strzedz. In muris & in nauibus excubare, Straż trzimáć.

¶Excubitor, Stróż.

Excubiæ, arum, plur. tantum, Stróża. Vt, Habere excubias, Stróżę dzierżeć. Partim tertiæ tantum. Vt, Discumbo is, ui, itum, ere, Zá stołem siedzę.

¶Discumbitur impersonale. Cicer. Maturæ ueniunt, discumbitur, Wczás się zeszli, Siadło się do stołu.

¶Accubo, & accumbo, idem. Inde, Discubitorius, a, um, Co ku siedzeniu zá stół należy. Vt, Discubitorius lectus, apud Plin. super quo discumbebant antiqui cœnaturi, Posłánie á siedzenie zá stół.

¶Discubitus huius discubitus, in Biblijs legitur, Zá stół sádzenie/ Posádzenie gości.

¶Procumbo, bis, bui, itũ, ere, Pádam ą ziemię. Vt, Procumbere segetes imbribus, Zyto poległo od gwałtownych dżdżów. Procumbere ad genua, uel ad pedes alicuius, Vpáść komu przed nogi/ Páść przed kim. Procumbunt milites Pádáią/Bywáią zwyciężeni. Procumbunt folia, Liście pádáią. Partim uero primæ & tertiæ. Vt, Incubo, & Incumbo. Incubo, Náśiedzę. Vt, Gallina inbubat ouis, Náśiedzi ná iáiách.

¶Incumbo uero, Vczę się, Pilenem. Vt, Adolescens incumbit literis, Vczy się/ Pilen náuki. Incumbo in hanc rem uel huic rei, Stáram się o to / Pilenem tego/ Ná tymem wszytek yest. Incumbo illi, & non in illum dicimus. Incumbe quæso in eam curam, Proszę cię przyłóż ku temu pilności. Tota mente omniq; animi impetu in Rempu. incumbas, Stáray się o to ták napilniey/ ábys Rzeczy pospolitey pożytków strzegł. Incũbit illi spes possessionis, id est, manet illum spes. Ad salutem Reipub. incumbere, O rzecz pospolitą się stáráć y wspomágáć. Sed incubo. Incubuitq; thoro dixitq; nouissima uerba, Położył się ná pościel/etc.

¶Incubare, absolute positum, subauditur oua uel ouis, Nasiedzieć.
¶Incubari passiuum, Plin. Oua incubari intra decem dies utilissimum, Jayca wylęgdz.
¶Incubito, as, are, Frequentatiuum, V ṡáwicznie siedzę.
¶Incubatus, huius tus, Lężenie. Incubatio idem. Incubitus, huius tus, idē.
¶Incubus qui græce dicitur ἐφιάλτης, Strach nocny/ albo pokusá/ gdy kto mnima áby go kto diabil we śnie.
¶Accubo & Accumbo, Siedzę zá stolem. Nam ueteres epulantes in Thoris cubabant.
¶Accumbitum, alias Anaclinterium, Łoszko ná którym sie we dnie przesypiáyą.
¶Accubitus, Nomen, ge. m. Przisádzenie/ Posadzenie/ Vkladzienie. Accubatio idem.
¶Recubo & Recumbo, Odpoczywam/ Lężę. Vt, Recumbamus hic paululum Odpocznimy tu sobie trochę.
¶Decumbo & Decubo, Lężę/ Stękam Nie mogę/ aliquando, Vmieram też siedzę zá stolem.
¶Secubo, Lężę á spię osobnie.
¶Succumbo, is, ui, itum, ere, Vpadam Powálam sie. Vt, Oneri succūbere, Niemoc zdoláć/ Vpáść pod brzemieniem. Succumbere doloribus, Niemoc wytrwáć bolowi. Succumbere doloribus eosque humili animo imbecilloque ferre miserum est, Dáć sie zwyciężić bolowi/ etc. Labori succumbere, Niemoc wytrwáć tákich prac. Succumbere, ad animū relatum, Wytpić. Succumbere animo, Wyćpliwym być. Occumbo morti & morte, Vmieram. Occubitus solis, Záscie slōncá.
Cubitus, ti, m. se. Łokieć/ też miárę łokieć zową/ który czynią dwie stopie ná dlużą/ á ten zową chelmieński łokieć.
Cubitale. Substantiuū, Bramká álbo ynsze ochędożenie ná łokciu bywáyące.
Cubitus, & hoc cubitale, Adiectiuum.
Cubus, mas. Figura est omni latere quadrata, Kostká/ też káżda ynsza rzecz czworogránna.
Cucubo, as, aui, are, Proprius est uocis noctuæ, Hukam. Vt, Noctua cucubat, Sowá Huka.
Cuculio, onis, Genus pilei, Káptur/ Kápturek.
Cucullus uel cucculus, m. s. Szezgzólká/ też Kápá. Vt, Cuculum maritum uocat mulier apud Plautū, qui cum alienis uxoribus dormiebat.
Cucullatus, a, um, Który w kápicy chodzi/ Kápicznik/ Mnich.
Cucuma, mæ, f. pri. Kociel w którym wodę zgrzewáyą Panew.
Cucumella, dim. Málá pancwká.
Cucumer uel cucumis huius cucumeris mas. ter. Ogórek.
Cucumis etiam est, Rodzay nieyáki ryb.
Cucumion & Cucumula diminutiua, apud Calepinum sine authore.
Cucumerariū, Ogrodek w którym ogórki sá (dzą.
Cucurbita, fem. pri. Korbs.
Cucurbitarium, Miesce gdzie korby rostą.
Cucurbitanus, a, um, Co xtalt álbo formę ma korbsową. Vt, Cucurbitana pira, Gdule/ gruszki.
Cucurbitari⁹, amator cucurbitarū, Cal.
Cucurbita & cucurbitula, Est quam nos uentosam dicimus, qua medici & balneatores utuntur ad sanguinē leui scarificatione educendum, Báńki którémi krew wyciągáyą álbo pusczáyą.
Cucurio, ris, rire, pen prod. Gallorum proprium est, Kokorekam. Gallina autem dicitur gracillare, Gdákáć. Vt, Gallus cucurit, Kur kokoreka álbo pieye Gallina gracillat, Gdacze.
Cudo, is, si, sum, ere, act. ter. Kuyę. Aliquando paro, Gotuyę. Vt, Cudere nummos uel argentum, Monetę bić. Cudere carmina, Wiersze pisáć. Dolos cudere apud Plautū, Zdrády á podrywki wynáydowáć. In me hæc cudet faba, Ya w tym będę krzyw/ ya zá to musze vćierpieć.
¶Composita, Excudo, Wybiiam. Vt, Excudere scintillam uel ignem, Wykowáć/ Skrzosáć.
¶Excudere etiam dicuntur oua gallinæ, Wylęgdz.
Excudere aliquod opus, Nágotowáć/ Wypráwić.
¶Procudo, id est, cudendo extenuo, Przekowawam/ przecieńczám. Procudere dolos, Plautus.
¶Recudo, Znowu kuyę/ Drugą ras kuyę/ Przekowawam proprie.
¶Incus, incudis, pen. prod Nákowálnia. Sub incudem reuocare, Przecynáć ynáczey/ Popráwiáć. Incudi reddere & Recudere, idem.
Cuias, atis, ati, om. ter. Interrogatiuum gentilium, Z których ziemie.
Cuiatis & hoc cuiate dicebant Veteres. Vt, Cuias es tu, Z kąd es ty/ co zá rodzáyu

dzain álbo yęzyká. Reſpondendum, Polonus, Polak. Germanus, Niemiec. Gallus, Fráncus. Vel dubitatiue, Neſcio cuias ſit iſte, Nie wiem co zacz yeſt Item Cuias pro cuius ſectæ, Ktorey wiáry. Lutheranus an Pontificius, nõ Lutheranus neq; Pontificius, ſed Chriſtianus, ſed agnoſco & uenero Eccelſiam Catholicam pro matre. Item, Cuiatis Philoſophi eſtis, Stoici ne an Epicurei Ktorey Sekti.

Cuius, cuia, cuium, Antiqui dicebant, Vt, Meus, mea, meum, Virg. Dic mihi Dameta cuium pecus? An Mœlibei? Czyie to yeſt bydło. Cuiam uocem audio, Czyi głos tu ſłyſzę. Nunc potius interrogamus per cuius, genitiuum, a Qui, quæ, quod, ad quem nõ reſpondetur ſemper in eodem caſu in poſſeſsiuis, tam nominibus quam pronominibus,

Cuiuſmodi, ge. om. Yáki. Vt, Cuiuſmodicunq; Cic. Vereor enim cuiuſquemodi eſt. Obawam ſie yákyſzkolwiek yeſt.

Culcitra, ræ, Łożysko/to yeſt/Sák słomą/ ſłánem álbo liściem násłány/ktory w łoże ná deſzczki álbo ná dno kłádą/Niektorzy teſz wełną s zgrzebiámi/báwełną y grubym pierzem//tákowe pierzyny naſcielayą. Odſpodnią pierzyną álbo Odeſpodni Piernat/Máteracz/ále to włoskie á nie polskie słowo proprie. Cultricula dim Odſpodnia pierzinká/ Piernatek/ Materaczek.

Cultricula Fuſticulus, uel, ut alij legunt, faſciculus quidam ligneus in ſacris dicebatur, Feſtus.

Culeſt, p Qualeſt, id eſt, quale eſt, apud Plautum, obſoletum.

Culeus, huius culei, Skorzány miech/ też Sák álbo wór skorzány/w ktory mężobóycá rodzicow ſwoich/ze pſem/yaſzczurką/kurem y małpą v Rzymiánow był wſadzon y záſzit/y ták weſpołek s tym był vtopion/tá byłá męką przeciw mężobóycóm vſtáwiona. Item genus menſuræ, uicenas amphoras continens, uel urnas quadragenas, qua nulla maior menſura, liquidorum, Fáſá winna máyąc w ſobie dwádzieſciá miar tákowych. Amphora continet duas urnas, Dwie Omie, Nam urna capit quatuor cõgios, Erat itaq; maxima liquidorum menſura apud Veteres Culeus, My możemy zwáć drelink. Vnde Culearis & hoc culeare. Vt Culeare dolium, Drelink.

Culeum & culleum, n. ſ. Antiqui dixere.

Culeolus, diminutiuum.

Culex, icis, maſc. tert. Komór. Generali nomine dicitur omnis uermiculus alatus, Káżdy robaczek ktory yedno láta.

Culices, Komory/ Robáctwo.

Culigna, æ, Niejákie naczinie kuchenne.

Culina, æ, Kuchnia.

Culinarius, a, um, Vide COQVO.

Culeolũ uel culleolum. g. ma. Orzeſzyny/á zwierzchnie zielone wyłupiny z orzechow.

Culullus, g. maſ. Kruſz álbo ynſze naczinie ktorym ſie nápiyáyą.

Culmen, ne. ter. Poſzicie/też Chochoł ná brogu/y ná ynſzich rzeczách wierzch. Vt, Peruenire ad culmen dignitatis, Ku nawyſzſzemu ſtanowi przyść. Culmen hominis, Wierzch głowy,

Culmimana, Olea apud Columellam.

Culmus, huius mi, qui & colmus, maſc. ſec. Zdzbło v żytá,

Culpa, æ, f. p. Winá/ Grzéch/ Przyczyná/ Przewinienie. Vt, In culpa eſſe, Być winien. Ego non ſum in culpa. Et, In me non eſt culpa. Item, Culpa non eſt mea Nie jeſtem w tym niewinien. In alterũ conferre culpam, Ná ynſzego winę skłádáć.

Culpam committere, Winy ſie dopuſzczáć.
Vitio & culpe dare, Przypiſowáć komu winę. Culpa hæc a me procul eſt, By námniey w tym niewinien yeſtem. Liberare culpa, Záſtąpić kogo. Præſtare culpam, Winę położić/álbo nágrodzić to co ſie wyſtąpiło. Tu culpam omnem præſtabis, Ná tobie ſie to wſzyſtko zoſtoni Ty tego przypłáciſz.

Culpo, as, are, Winuyę/ Dawam winę/ Oskarżam.

Culpito, as, are. Frequẽtatiuum, Vskarżam ſie/ Skárżę ná kogo vſtáwicznie obſoletum.

Culpatio Verb. Winowánie/ Oskárżenie.

Culpabilis, & hoc le, Winny/ Godny karánia.

¶Inculpabilis, Niewinny.

Culter, m. ſ. Nóż Et, Cultrum, tri, etiam dicitur. Vt, Culter tonſorius, Nożyce. Culter uenatori9, Włocznia wieprzowa.

Cultellus, dimin Nożyk.

Cultrari9 faber, Nożownik. Et, Cultrari9 alias uictimarius, Rzeźnik v żydow ktory ná ofiáry bydło rzezał.

Cutellatus, a, um, Cutellatum dorſum, Oſtry grzbiet zrzezány ſie on.

Cultratus, a, um. Vt, Cultratus mucro, Miecz ná xztałt nożá vczyniony.

Cum

Cum, Præpoſitio ablatiuo caſui ſeruit. Hæc in noſtra lingua Polonica unica litera, s exprimitur & non z, ut quidam ſcribunt, Z enim eſt Ex. Vt, Cū hero, S Pánem. Quid tibi cum illo negotij eſt, Co maſz s nim ſpráwowáć. Duo iuuenes cum equis, Dwa młodzieńcy s końmi. Cum dicto abijt, Wyrzekſzi to vmárł. Cum diluculo abijt Yáko álbo skoro świtáć poczęło. Cum prima luce, idem. Cum fide perſoluere, Wiernie zápłáćię. Cum fide magna uir, Wielkiey wiáry á ſtáłośćy człowiek. Cum bona uenia fortunæ iter abſoluere, Szczęſliwie drógę odpráwić. Cum bona gratia aliquem dimittere, Łáskáwie kogo odpráwić.

¶ Aliquādo ſignificat, Gdy álbo gdyż/ álbo gdym/ & tunc eſt Aduerb. etiam quidam ſcribunt per duplex Q & u, Vt Quum. Alij etiam, per o & m, Vt Quom ſcribunt more ueterum, præcipue cum cauſſam ſignificat. Iungitur autem, modo indicatiuo, modo ſubiunctiuo. Cum indicatiuo, Terent. Cum huc reſpicio ad uirginem, Gdym ſie obeyzrzał za pánnę. Subiunctiuo Teren. Cum ipſum me noris quam elegans ſpectator formarum ſim, Gdyſz mie znaſz/ etc. Cum hoc non poſſum illud minus poſſum, Gdy tego nie mogę vczinić / dáleko mniey ono vczinię.

¶ Aliquando eſt Coniunctiuo. Vt, Diu eſt cum abijt, Dawno yeſt yáko odſzedł. Item, Cum pro Præterea, Terent. Quandoquidem eſt ingenio bono cumq; huic ueritus eſt optimæ adoleſcenti facere iniuriam, Gdyſzwięc yeſt ták cnotliwy/ nád to obawał ſie tey pánnie krzywdy vczinić/álbo nie chciał yey w ſromocie zoſtáwić.

¶ Cum & tum, eleganter ſe inuicem in eadem clauſula ſubſequuntur, quę licet idem ſignificent diuerſo tamen modo ordinantur, Nam in cum eſt quiddam minus, in Tum quiddam maius, Et hoc duobus modis fit, Vt aut generale aliquid præcedat, & ſequatur ſpeciale, aut ambo ſint ſpecialia, & tum Indicatiuo tum Subiunctiuo adherent uno uerbo contenta. Indicatiuo & primo modo, Quintili. Quod cum omnibus confitendum eſt, tum nobis præcipue Kczemu gdy ſie wſzyſtky muſzą znáć/tedy teſz y my. Secundo modo, Cic. Luxuria cū omni ætati turpis, tum ſenectuti fœdiſsima eſt, Nieczyſtość gdy wſzelkiey letności nieprzyſtoyi tedy zwłaſzcza w ſtárości. Coniunctio, Cic. Qui cum ſuis laudibus, tum uero te filio ſuperaſſet omnium fortunam, &c. Aczkolwiek ſam przes ſię doſić sławny był/ále więc przes cię tákowego ſyná/dálekoby był w więtſzą sławę á ſzczęśćie przyſzedł. Item, Iuuenis eſt cum eleganti forma, tum uero moribus optimis, Młodzieniec yáko yeſt pięknу/ ták teſz y obyczáyów niepoſpolitych. Cum primis mihi carus eſt, Wielmim nań łáskaw. Iam biennium eſt cum mecum eſſe cœpit, Yuſz temu dwie lecie ſą yáko ſem nę począł mieſzkáć. Diu eſt cum dentes exciderunt, Yáko dawno yeſt yákoć zęby wypádáły. Vtinam illum diem uideam cum tibi gratias agam, Boże day mi tego doczekáć/ábychcy zá to ſłuſznie mógł podziękowáć. Cum maxime, Gdy naywiecey/Naibárziey.

Cuma, urbs Locrenſi agro, qui eſt Ioniæ Aſiæ minoris. Vnde Cumæa, Sibylla quam alij a uicinitate loci Eathream uocant.

Cumæ, arum, f. p. Ciuitas in Campania

Cumeus, a, um. Et, Cumanus a, um, Vt, Cumanum linum, Przędziwo/ Len z tego miáſtá.

Cumatilis & hoc cumatile, Color eſt, Błękitna fárbá/ quidam ſcribunt Cymatylis cimatile, Błękitna ſzátá.

Cumbam, Sabini uocant lecticā, Sipō.

Cumera, ræ, fem prim. Pleciony koſz álbo słomiány w ktory żyto wſypuyą.

Cumerum, Vas Nuptiale, Fectus.

Cuminū & Cyminū, g. n. pe. pd. Kmin.

Cumulus, li, maſ. ſe. Kupá/Gromádá. Vt, Cumulus deliciarum, Rozmáyite roskoſzy. Cum maximā cœpiſſem lætitiā ex humaniſsimi patris epiſtola, tum uero iucundiſsime tuæ literæ cumulum mihi deliciarum attulerunt, Twoy liſt dáleko roſzerzył moye weſele/etc.

Cumulo, as, are, act. prim. Zgromadzam/ Pomnażam. Vt, Omni laude cumulatus, Ze wſząd sławny y chwalebny. Hęc alijs nefarijs cumulant atq; adaugent, To yeſzcze ku ynſzim niecnotam przyczinią. Cumulare gaudium, Metaph. Pomnożyć. Cumulari gaudio, Weſelem być napełnionym. Cumulare ſibi inuidiā Nieprzyiáźni ſobie przimnożić. Cumulare aliquē multis laudibus apud alios Bárzo wysławiáć kogo. Cumulare benefacta.

nefacta, Pomnażáć dobrodzieyſtw á. Cumulare ſcelus ſcelere, Co dáley to gorzey czynić. Popráwiáć ſie w niecnocie.

Cumulatus Participium, Zgromádzony. Cumulatus omni laude orator, Sławny á chwalebny ze wſząd. Cumulatus iniurijs, Wielmi vtroskány / álbo Rozmáyitemi krzywdámi ogárniony.

Cumulatus, Nomen ex Participio. Vt, Cumulatiſsimus ſcelerum, Wyrudny łotr. Cumulatior gloria, Więtſza sławá. Perfecte & cumulate uirtutis adoleſcens, Młodzieniec wielmi cnotliwy á ſláchetny.

Cumulate, Aduerbium, Cice. Cumulatiſsime mihi gratiam reddiderunt, Okſficie mi zá to dziękowáli.

Cumulatim, aliud Aduerbium, W gromádzie/W kupie. Vt, Cumulatim ſtabant, W kupie ſtali.

¶Accumbo fere idem, Cumulare & accumulare aliquem honoribus, Powyſzić kogo ná wyſzſzy ſtan.

Cunæ, arum, f. p. plur. tantum, Item, Cunabula, orum. Et Incunabula, orum Kolebká. Vt, Qui cum eſſet in cunabulis, Gdy yeſzcze kołyſan był. A cunabulis, Et, Ab incunabulis, Od dziećińſtwá. A primis cunabulis idem. Et, Incunabula, Początki káżdey rzeczy. Vt Hæc ſunt incunabula oratoriæ, To ſą początki álbo przyſtępki ku wymowności. Vbi gentis cunabula noſtræ, Gdzie ſie poczina naſz rodzay Cunabula auium, Ptáſze gniazdá.

Cunctus, a, um, Wſzyſtek. Vt, Cuncta pubes, Wſzyſtká młódź weſpołek.

Cunctor, aris, ari, atus, ſum, Wątpię/ Myſlę/y to y owo przed ſie biorę. Vt, Alij dum cunctantur in ripis, Gdy myſlą á ſtoyą ſpokoyem ná brzegu. Serũ eſt in Thalamo cunctari, Nie wczás yuſz kto ſie w położnicy rozmyſla. Cunctari & tergiuerſari, Wątpić/Nie śmiele co czynić. Hæſitare, Cunctari & Dubitare, Pod wagą co czynić.

Cunctatio, Verbale, Wątpienie. Vt, Abiecta omni cũctatione, Opuściwſzy wſzelákie wątpienie. Cunctationem eximere Dodáć komu ſercá/á ſmiáłości. Cunctatio & mora, Przedłużánie. Cunctatio & tarditas.

Cũctator, Verbale m. Przedłużácz/ Leniwiec/Niepoſpieſzny. Cunctator & ſegnis

Cunctans, Twárdego dowćypu. Cunctantior, Twárdſzego dowćypu. Cunctantiſsimus, Naytwárdſzego dowćypu. Vt, Ingenio cunctãtior, Twárdſzego dowćypu. Cunctãtiſsim⁹ eſt in ſuis negotijs, Leniwo á niedbále ſie ſpráwuye w ſwych rzeczách

Cunctabundus, a, um, Leniwy/ wa/ we/ Niepoſpieſzny. Częſto ſie rozmyſlaiący.

Cunctãter, Aduer. Leniwie Rozmyſláiąc ſie. ¶Percunctor, aris, ari. Et, Percontor, aris, ari, idem, quod ſimplex Cũctor, Obawam ſie/też Oczekawam/ Dowiáduię ſie. Vt, Vndequaq; percunctabar de hòine, Wſzędziem ſie o nim pytał ¶Percunctatio, Et percontatio, Dowiádowánie/Pytánie. Vt, Cæſar, nihil de eo percunctationibus reperiebamus, Niceſmy ſie o nim nie mogli dowiedzieć. Ex captiuis percontatione facta, Ná więźniech wypytáno.

Cuneus huius cunei, maſ ſe. Klin którym drwá ſzczepáią.

Cuneus per translationem, Klin álbo Kąt vſzikowánego woyská/Podługowáto á kończáto yákoby klin.

Cuneus etiam dicitur, Węgieł/ Kąt. Et locus in theatro.

Cuneolus, diminutiuum, Węgiełek.

Cuneo, as, are, Kąt á węgieł ſtáwię.

Cuneatus, a, um, Kończyſty yákoby klin. Vt Cuneatus ager, Rolá ná vkoś yáko klin vchodząca.

Cuneari ſignificat, Zákończić/ Zȧoſtrzić/ Szpiczáſto vczinić

Cuneatus, Nomen ex Participio Liui. Ad imum cuneatior, Ku końcowi cieśnieyſzy álbo konczyſtſzy.

Cuneatim, Aduerb. Ná vkoś/Klinem. Vt Cuneatim progrediuntur milites ex caſtris, Ná vkoś álbo klinem ſie wytoczily z obozu żołnierze.

¶Diſcunneatus, Roſzczepiony. Vt, Diſcuneata ligna, Szczepy/klinem rozdarte drwá/Kloffty.

Cuniculus, li, m. ſ. Królik. Chód álbo rów pod ziemią táyemny/ Sámołówká. Vnde Cuniculis aliquem aggredi, Táyemnie kogo doyecháć. Agere cuniculos, Kopáć ſie do murów.

Cuniculoſus, a, um, Pełny chodów á ſklepów pod ziemią.

Cunicularius, Miſtrz który ſie s kopániem do murow vmie obchodzić.

Cuniculatim, Aduerb, Táyemnie/Chytrze przes kopánie.

Cunicula, æ, fe. pri. Et Cunilago, ginis, Pieprzik/herba, uide plura de hac herba, Calep.

Cunina, Dea cuius infantium præsidere credebatur.

Cunire, Est more infantium in cunis stercus facere, Calep.

Cupa, uel Cuppa, æ, Kubek winny. Alias Cyathus.

Cupa etiam, Słąb álbo łodigá.

Cupedia, pluraliter tantum, ge. neu. uel cupediæ, Łákoci.

Cupes, Łákotnik który ná łákoci łákomy yest Aliqui tantum dici uolunt, Cupedia huius cupediæ, in fœminino genere.

Cupedula, diminutiuum, Łákotká.

Cupedinarius, a, um, Adiectiuum, Który łákotki przedáye. Vt, Cupedinarium, Et forum cupedinis, Kramnice w których łákoci przedáyą.

Cupeucus, Sabinorũ lingua Sacerdos dicitur, Sipont.

Cupio, is, iui, itum, ere, Żądam/Chcę/Pożądam. Vt, Cupio omnia quæ tu uis, Wszistko mi sie podoba / co sie też y tobie podoba/álbo co ty chceß. Cupio omnia tua caussa, Gótówem wszistko dla ciebie vczinić. Nic mi nie będzie cießko dla ciebie/ Cupere alicui, Życzić komu. Cupit te conuentum, Chce álbo pożąda cie náwiedzić. Cupio te, Żądam cie ná chwilę. Cupit te uidere & colloqui, Żąda sie s tobą widzieć y ku tobie mówić/álbo Rad by sie s tobą widział y mowił. Cupire in quarta coniugatione Veteres usi sunt.

Cupiens Participium, Żądáiący. Cupiẽs Nomẽ genitiuo iunctum. Vt, Cupiẽs tui, Życzliwy tobie/Ciebie żądáiący. Cupiens pro libenti Salustius. Marius cupientissima plebe consul factus, Zá życzliwością wszego ludu.

Cupienter Aduerbium, Chciwie.

Cupidus, a, um, Chciwy/wa/we/Życzliwy. Vt, Pacis cupidissimus, Wielmi pokóy miłuiący. Nihil animo meo erga te cupidius, Yestem ći vprzeymie dobrze. Cupidus in perspicienda cognoscẽdaq́ rerum natura. Chciwy ku vznániu y wyrozumieniu rzeczy przirodzonych.

Cupide Aduerbium, Chciwie. Vt Cupide appetere & cupide cupere, Bárzo pożądáć. Cupide & libenter tibi in hac re morem gero, Wielmi cie rad w tym/ vsłucham álbo będę tobie powolen.

Cupido, inis, Deus amorum, filius Veneris pro ipso amore ponitur, Miłość/Gamractwo. Vt, Cupido habendi, Chciwość ku bogáctwóm. Romulum cepit cupido urbis colendæ, &c.

Cupido, inis, femin. tert. Chćiwość/ Żądza.

Cupiditas, idem. Vt, Cupiditas & auaritia reddit homines cœcos, Żądza záślepia ludzie Frangere cupiditates, Odiąć sie swey woley. Flagrat & ardet cupiditate pecuniæ, Łákomy ná pieniądze.

¶Composita, Concupio uel concupisco & percupio, Pożądam. Vt, O quam percupio uidere parentes, O iáko bárzo pożądam widzieć rodzice.

Concupiscentia, Pożądánie. Vt, Concupiscentia carnalis, Palánie álbo Zápáliśtość / á ogień cielesny.

Cupressus huius cupressi, Cipressowe drzewo. Vel, Cupressus in quarta declinatione.

Cupressinus, a, um, Cypressowy. Vt, Cupressinæ frondes, Cypressowe gáłązki.

Cupressus, a, um, Et Cupresseus, a, um, Adiectiua, idem.

Cupressetum, Mieysce gdzie Cypres rośćie.

Cuprum, neut. sec. Kupr.

Cuprinus, a, um. Et Cupreus, a, um, Kuprowy. Vt, Cupreum poculum, Kuprowy kuflik,

Cur, Aduerbium interrogandi, scribitur a nonnullis per Q, a quare deducentibus per Syncopen atq́ Apocopen, a & e literis extractis, Terent. Cur me excrutio, Czemu sie troszczę/trapię. Cur simulas igitur, Czemuß tedy zámyślaß. Tibi nulla caussa cur hunc tanta calamitate affici uelis, Niemaß żadney przyczyny ku niemu/ áby mu miał iáką krzywdę wyrządzić. Non fuit caussa cur tantum laborem sumeres, Nie było żadney potrzeby/ ábyś sie dla tego trudził. Ták wielką prącą podeymowáł.

Cura, æ, fem. prim. Prácá/Pieczołowánie Pilność/Stáránie. Vt tibi non est curæ, Ty o to nic nie dbaß. Curam abiecit filij, Opuścił precz syná/Nie dba on. Magnam mihi iniecit curam, Zádał mi wielkie pieczołowánie. Curæ habere, Mieć báczność/ Pámiętáć. Cura & angor animi ac diligentia Synonima, Magna cura & sollicitudine Atticum & me liberabis, Wywiedzieß Attiká y mnie z wielkiey troski y myślenia. Seruus

spectatus

ſpectatus cui dominus curæ eſt, Cnotliwy to ſługá ktory páná pilen. Magnæ eſt mihi curæ ut ita erudiatur, Stáram ſie o to áby ták był wyćwiczón á wyuczon Sane curæ eſt mihi quorſum euenturum hoc ſit, Stáram ſie owſzeki iáko ſie tá rzecz obróćy. Curæ habere rem aliquam, Podyąć ſie niektorey rzeczy. Cura aliquem afficere, Zádáć komu trudność. Curas iniicere, idem. Curas adimere contrarium, Libero te hac cura atq; ſollicitudine, Każeć dobrze ſpáć ná to/ Nieſtáray ſie nic o to/ Pátrz tego ná mnie.

¶Securus, a, ũ, Beſpieczny/ na/ ne/ Nieteskliwy/ ſpokoyny. Vt, Securus a metu ſomnus, Beſpieczne ſpánie. Securum reddere, Vbeſpieczić. Securi animi homo, Beſpiecznego vmysłu Securum teſtamentum, Gruntowny á Beſpieczny teſtament.

¶Securitas, atis, Beſpieczność/ Niedbáłość. Vt, Præſtare ſecuritatem, Vbeſpieczić. Vt tranquillitas animi adſit & ſecuritas.

¶Curioſus, a, um, Prácowity/ Pieczołowity/ Pilny/ Nieſpokoyny/ Wſzeteczny. Accipitur enim in bonum & in malum. In bonum. Cic. Homo non modo prudens, uerum etiam (quod uidi) curioſus, Nie tylko mądry ále też opátrzny/ Pieczołowity. Oculis curioſis perſpicere, Pilnie doyźrzeć. In malum. Cic. Si tantummodo ad iudicia ueterum memorię cognoſcẽda curioſorũ, ſubaudi, ſpectant iſta ſtudia.

Curax & uigilax, pro accurato, Pilny vſtáwiczny.

Curioſitas, Denominatiuum, Opátrność Pieczołowitość / Wſzeteczność / Niepokoy.

Curioſe, Aduerbium, Pilnie / Opátrznie Wſzetecznie.

¶Incurioſus, a, um, Niedbáły.

¶Incurioſitas, Niedbáłość.

¶Incurioſe, Niedbále. Vt, Caſtra incurioſe poſita, Nie ná pewnym mieyſcu. Niedbále obós położón.

¶Incuria, Niedbáłość/ Niebáczność.

Curio, onis, Pręco, Woźny. Vel ſacerdos curię, Káplan. Agnus curio, Chudi báránek.

Curia, Ratuſz/ też Cech álbo bráctwo ktorych w iednym cechu v Rzymiánów bywáło pięć á trzydzieśći. Vnde Curiales, alias Tribules, Cechownicy/ ktorzy do iednego cechu álbo bráctwá náleżą. Curiata comitia, Vide alibi Comitium.

¶Curia etiam, Rádá. Vt, Conſedit nunc curia, Siádłá teraz rádá. Curia Calabra, dicebãtur ubi tantum ratio ſacrorum gerebatur, Feſtus.

Curiatus, a, um, Vt. Curiata lex quæ curiatis comitiis lata erat.

Curionatus, us, ui, Vrząd cechmiſtrztwá/ Bráctwá/ Pleban.

Curionia ſacra, quæ curionibus in curiis fiebant, Calep.

Curionium, Æs quod dabatur Curioni ob ſacerdotium curionatus, Calep. Dochod Plebáński.

Curo, as, aui, are, Opátruię/ Obaczawam/ Pieczołuię. Vt, Cura ut ualeas, Miey pieczą o zdrowiu/ pieczołuy áby ś był zdrów. Ego iſthæc moueo aut curo, Co ia dbam o to/ A wieleć mnie do tego. Per iocum dicitur, Hoc curaſti probe, Ey cześcieś ſpráwił Stoyi zá koży rożek twoyá ſpráwá/ bywa też wowiono. Quid me curas quid rerum geram, A co tobie do tego co ia czynię. Curare ædes, Domoſtwá álbo goſpodárſtwá pátrzáć. Cuticulam curare, Vżywáć/ Dobrey myſli być/ Bieſiádowáć. Curare ægrotos, Niemocne leczić. Curare ætatem & ualetudinem ſuam mediocri ſomno, cibo & potu, Zdrowia ſwego miernośćią ſzánowáć. Curare parentes, Mieć pilność á ſtáránie o rodzicách. Boues curare, Pieczą mieć o wolech. Officium ſuum curare, Swey rzeczy pátrzáć. Prandium curare, Nágotowáć obiad. Curare prouinciam, Pilnie ſie w ſwym vrzędzie ſpráwowáć. Hiſtriones curare, O błazniech pieczą mieć. Non curat redire, Nie dba o to áby ſie wróćył. Medicaminibus curari, Lekarſtw pożywáć/ Lecżić ſie lekárſkiemi rzeczmi.

Curabitur, impſonale, Ma być opátrzono.

Curatus Participium ſiue Nomen ex Participio, Opátrzony/ Wypráwiony. Vt Curata cute homo, Syty/ Tłuſty.

Curator, oris, Opátrzićiel/ Száfarz/ Pleban/ Vrzędnik. Et ille quem uulgus uocat procuratorem, Opátrzićiel Vt, Curator Reipub. Rádny pan ná ktorym rzecz poſpolita wyſi. Curator gallinarius, Kokoſznik.

¶Curatores dicuntur qui pupillis loco tutorum dantur, Opiekunowie. Item qui rem familiarem temere profundebant iis dabantur curatores.

Curatio Verbale, Proprie est medicorũ Léczenie. Curationem adhibere, Léczić. Curationem ualetudinis præscribere, Vstáwić komu dyete/ á pożywánie pokármów dla záchowania zdrowia. Item, Curatio, Polecenie. Vt, Curatio est mea, Móy to vrząd/álbo polecenie.

Curantia, æ, idem.

¶ Composita, Accuro, pen. prod. S pilnośćią opátruyę/ Doglądam/ Przyczyniam ſie. Vt, Pensum accurare, Polecenie á powinnąy vſtáwę wypełnić. Hospites accurare, Gośćinne rzeczy opátrowáć.

¶ Accuratus, a, um, Pilny/na/ne. Vt, Accuratæ literę, Pilnie pisany liſt. Commendatio accurata, Pilne zálecánie. Malitia accurata, Wymyſlona złość. Accuratum & exquisitum dicendi genus.

¶ Accurate, Aduerbium, Pilnie. Vt, Defendere accurate, Pilnie rzeczy brónić. Disputare de re aliqua prudenter accurate & exquisite, Mądrze/pilnie á dowodnie czego dowodzić. Facere aliquid accurate ſtudioseq́, Vmyślnie co vczinić.

¶ Accuratio, Verbale, Pilność/ Vmyślenie.

¶ Procuro, as, are, Opátruyę/ Rozrządzam. Is procurat rationes negotiaq́, Dionisij noſtri, Ná nim leżą ſpráwy/on opátruye. Procurare & expiare, idem, Przeyednáć.

¶ Procuratio, Vrząd. ſpráwá/ ſzafowánie Vt, Habere procurationem alicuius rei, Miec ná ſobie ſpráwę á opátrowánie niejákiey rzeczy Procuratio & expiatio idem, Przeyednánie/Vbłagánie.

¶ Procurator, oris, Verbale, Száfarz/ Vrzednik/Opátrziciel. Procurator regni, Namieſnik/ álbo Administrator á ſpráwcá kroleſtwá. Item, Procurator seu legatus, Poſel Procuratio in iure, Opátrowánie ku ſpráwowániu rzeczy w práwie. Procuratrix, Szafárká.

¶ Procuratorius, a, um, Adiectiuum, Calep. sine authore, To co ku opátrzeniu álbo prokuratorowi á Rzecznikowi należy Vt, Procuratorium est hoc munus, Prokuratorska to rzecz.

Curcura, Insula in mari Adriatico, alias Metena, Sipont.

Curculio, onis, masc tert. Animal paruum frumentum arrodens, Robak niejáki żytny/Zyto kážący/ alij per g scribunt. Vt, Gurgulione infestantur etiã lentes & fabæ.

Cures, ium, gen. fem. plur. tantum, Sabinorum oppidum, cuius ciues Quirites dicebantur.

Curis, Lingua Sabinorum, Drzewo ſpis.

Curetes, pen. pro. Cræte populi qui Iouem nutrierunt infantem; Tez Popi Cybeles/ alias Corybantes, Vide supra.

Curia, Chor. Oppidum Rhecię. Vt, Curios simulare & Bachanalia uiuere, Prouerbialiter, Cnotę ſmyſláć á roſpuſtnie żyć Curius enim magna uirtute ciuis Romanus prædictus fuit.

Curmundula, Herba quædam. Sipont.

Curro, ris, Cucuri, cursum, ere, neu. tert. Biegam Vt, Curio cucurrit Puteolos, Poyechał do Puteolan. Currere subsidio Ná pomoc ćiągnąć. Currere in mari naues uelociter euntes dicuntur, Wieść ſie/Mknąć/ Pláwić ſie. Currit uox, Currit oratio procliuius, Łatwie ſie słowá rozlecą. Curritur ad prætoriũ, Bieży ſie skokiem do ratuſzá. Currens Participium, Bieżący/Mknący. Currentẽ incitare, Nápominác tego/ktory yednák doſyć z ſiebie czini.

Curo, as, are, Frequentatiuum, Często á często bieżę / tylko ſie przechodzę. Vt, Cursant huc atq́ illuc, Y tám y ſám biegáyą/ Wſzędzie ych pełno.

Cursito, as, are, Frequentatiuum, a Curso Frequentatiuo, Bes przeſtanku biegam. Vt, Ne quis forte ad istam cursitet, Aby kto do niey nie nádchodził.

Cursus huius cursus, Bieg. Vt, Cursu se exercere, W bieganiu ſie ćwiczić. Cursu eunt in eam sententiam, Wſziſcy ſie ná to zgadzáyą. Omnis hominum cursus est ad uos, Káżdy ſie v was zoſtoyi/álbo Kaſzdy do was bieży. Cursum tenere, W drodze być. Cursus uitæ, Zywot. Cursus solis atq́ lunæ, Bieg Słońcá y xiężycá Cursus atq́ exitus rerum, Bieg y skończenie rzeczy. Cursus honorum atq́ dignitatum, Doſtoyeńſtwá. Vita breuis est cursus gloriæ sempiternus, Zywot krótki ále sławá wieczna. Vtinã cursum beneuolentiæ tuæ queam sustinere, Boże day to ábych był widzian wdzięczen być twoyey chući przećiwko mnie.

Cursura, huius ræ, Bieg, obsoletum.

Cursor, Verbale, Kurſor / Biegun/ Láłáy.

Curſorius,a,um, Bieżąćy/ca/ce. Vt, Curſoria nauis, apud Sidon - Płynąca łódź.

Curſim Aduerbiū, Prętko/ Wskok/ Wzawód. Vt, Curſim currere, Ochotnie pochadzáć. Senſim & Curſim dare, contraria, Curſim legere, Przebieżeć/ Przeyrzeć.

Currus huius rus, Wóz. Vt, Suſtinere currum, Zádzierżeć wóz áby ſie nieprzewróćił.

Currus arcuatus, Ridwan.

Currus per Metap. pro triūpho, Miáſto triumfu.

¶Curriles equi, in Biblijs iuuſitate dicuntur, Wożniki.

Curriculum, diminutiuū, a currus, Wózek/ Kárá.

Curriculum etiam pro curſu, Bieg. Vt, Conijcere ſe in curriculum, Począć biegáć/ wędrowáć. Curriculo celeri ire, Prętko pochadzáć. Curriculum uitæ, Czás żywotá krótki. Curriculum induſtriæ atq; ſtudiorum, Czás náuk y ćwiczenia.

Curriculum etiam, Zawód/ to yeſt mieyſce gdźie zawód puſzczáyą. Vt, De curriculo deflexit conſuetudo maiorum Oblądźiliſmy ſie zá náſzemi ſtárſzémi/ Uſtąpiliſmy z ych drógi.

Curriculo Aduerbium, pro Curſim, Prętko.

Curſorie, aliud Aduerbium, Prętko/ z nienacká. Vt, Curſorie legi literas tuas, Przebieżałem Przeźrzałem ná prętce.

Curule huius curulis, gen. neut. per ſimplex r prima breui, Et Curulis huius curulis, fe. Stolec z Elephántowych kośćy á zwłaſzczá z złota/ ná ktorym Senatorowie á rádá Rzimska byłá wozona.

Curulis ſtella, idem.

¶Ædiles curules, Senat á vrząd ktory nád budowánim był vſtáwion.

¶Compoſita, Accurro, ris, ri, ſum, ere, Przibiegam / Przymykám. Vt, Romam accurrit, Przimknął ſie do Rzimu Ad me accurrit, Przibieżał ku mnie s prętkośćią.

¶Concurro, Zbiegam ſie. Concurrere dicuntur milites, Zgromádzáć ſie. Haſtis cum aliquo concurrere, Potykáć ſie s kiem/ Ná oſtrze gonić. Ad arma concurrere, Ná gwałt ſie ſchodźić. Concurrunt inter ſe milites, Náćieráyą ſie Potykáyą ſie. Omnia licet concurrant, By też nie wiem co záwadzáło / By ſie wſzyſtki przećiwne rzeczy zeſzły. Tot concurrunt uериſimilia, Ták wiele rzeczy yeſt/ ktore ſie ku tey rzeczy ſtoſuyą / álbo podobne ſą.

Concurrunt multæ opiniones quæ mihi animum exaugeant, Tráfia ſie wiele ſentencey ktore moy vmysł roſtárgáyą Liceat concurrant plebei omnes Philoſophi ego tamen non diſcedam a ſententia Ariſtotelis, By ſie też wſzyſtcy ynſzy philoſophowie ná to zgadzáły ya yednak zoſtawam przi Ariſtotelesowym mnimániu.

¶Concurſus huius ſus, Zbiegánie. Vt, Concurſus fiunt ex agris & uicis, Schodzą ſie tákze wśi yako y z miáſteczek Concurſus calamitatum, Zgromádzenie vprádków Concurſus militum atq; equitum, Potykánie.

¶Concurſatio, onis, Zbiegánie/ y tam y ſam biegánie.

¶Concurſo, Frequentatiuum, a Concurro. Vt, Concurſat urbe tota multitudo, Biegáli wſzyſtcy/ y tám y ſám cyſnęli ſie. Coucurſio rerum, fortunarum Wiele przigód ná yeden ras.

¶Concurſans, antis, Particip. Zbiegáyący węſpolek/ Schodzący.

¶Cōcurſator, Verbale, Biegun/ Kurſor y tam/ y ſám biegáyący.

¶Diſcurro, Y tam y ſám biegam/ Przechodzę ſie/

¶Diſcurſus, Przechodzenie, Látánie y tám y ſám.

¶Decurro, Zbiegam. Vt, Decurrit de gradibus, Zbieżał prętko z ſchodu. Decurrere ſurſum ac deorſum, Y tám y ſám zbiegáć.

¶Decurrere etiam dicuntur milites, Potykáć ſie/ Náćieráć ſie. Vt, Decurrere in armis ad monarchiā, Ná bárć wyyecháć. Decurrere cum aliquo, Pokoſztowáć ſie s kiem. Decurſum eſt ad calcem, Aż do końcá ſie zbieżáło.

¶Decurrens Participium, Vt, Decurrens ad Oceanum Gallicum fluuius, Śćiekáyąc/ Schodząc.

¶Decurſus Participium. Et, Nomen item ex Participio. Vt, Decurſum ſpacium ætatis, Wypełniony czás żywotá. Decurſa abs te hæc ſunt breuiter, Ná prętce ś to przebieżał/ Przeyźrzał.

¶Decurſus huius decurſus, Podkánie Śćieczenie ná turnieyu álbo ná podkániu.

¶Decurſorium, Plác potykánia/ á kurſnienowánia.
Decurſio. Vt, Decurſiones militum, Potykánie/Náyeżdżánie.
¶ Excurro, excurris, excurri, & excucurri, apud Plautum & Liuium, excurſum, excurrere. Wybiegam / Wyieżdżam. Excurrere dicuntur milites, Ná picowánie wyiecháć. Excurrere etiam dicitur, Wymykáć ſię. Euolabat atq; excurrebat ſermone, Wymykał ſię s rzeczą.
Excurſus, Participium ab excurſor Teren. Prope iam excurſo ſpatio, Yákoby vmierziwſzy kres.
¶Excurſus huius excurſus. Vt, Excurſus nauigiorum, Wychód Wywód łodzy.
¶Excurſus & excurſio etiam refertur ad orationem, Odſtąpienie nieco od rzeczy. Schema eſt Rheticorum.
¶Excurſor, Verbale, Wyieżdżácz Náieżdżácz.
¶Incurro, Nádyeżdżam álbo wyieżdżam. Vt, Inter confertiſsimos hoſtes incurrit, Między poſrzodek nieprzyiacieli wbieżał Incurrere in odium hominum Przyiść w nienawiść ludzką. In uarias reprehenſiones incurrere, Dopuśćić ſię niemáło złego. In aliquem uerbis incurrere, Obrzucyć ſię ná kogo słowy. In urbanitatem facetoſum hominum incurrere, Záſmieſzyć ludziom / Dáć przyczynę śmiechowi.
¶Incurſio uerbale, fe. ter. Wyiechánie/ Náyechánie. Vt, Incurſiones militum in agrum hoſtium, Náyechánie w cudzą ziemię. Vaſtari incurſionibus, Vſtáwicznemi náiázdámi puſtoſzyć ziemię. Incurſionem facere, Náyecháć kogo.
¶Incurſus huius incurſus, idem.
¶Incurſo, as, are, Frequentatiuum, Vſtáwicznie náieżdżam. Vt, Pugnis aliquē incurſare, S pięścią kogo doyecháć. Inter ſe arietes diuerſis cornibus incurſantes, Báráni ſię między ſobą tłukący. Lana ouis nigræ cui nullus alius color incurſauerit, Wełná czarney owce którey by ſię námniey inſzey fárby nieprzimieſzáło/ to yeſt/ którąby námnieyſzey pſtrocìny nie miáłá.
¶Incurſans, antis, Part. Náieżdżáiący.
¶Intercurro, Wpoſrzod wbiegam/ Wſtáwiam ſię/ Wſtępuię między dwie ſtronie.
¶Intercurſus huius ſus, Wſtáwienie/ Wſtąpienie między dwie ſtronie.

C ante V.

¶Intercurſo. as, are, Frequentatiuum, Vſtáwicznie ſię wſtáwiáć/ Yednáć ſtrony.
¶Occurro, Zábiegam. Vt, Occurrere obuiam, Wyniść przeciwko komu/ zábieżeć/ Occurrit ex aduerſo inſtructa acies Vſzykowány huff przybieżał przeciwko. Nō occurrit mihi nunc, Nie mogę teras wſpámiętáć. Si id quod officij ſui eſt non occurrit animo, Yeſli tego niemoże wſpámiętáć/ co yemu należy/ etc. ut, malitię illorum conſilio noſtro occurramus, Abyſmy ich złośći rádą náſzą zábieżeli. Miſericordia ſolet ſupplicibus & calamitoſis occurrere, Nędznym á vtrapionym oſtáteczna pociechá y łáſká s miłośierdziem złączona. Occurrere maleuolentię hominum, Zábieżeć złośći ludzkiey. Occurrit pulicibus hæc herba, Dobre to ziele przeciwko pchłóm. Conſilijs Catilinæ occurri & obſtiti.
¶Occurſus, huius ſus, Zábieżenie/ Wyiechánie przeciwko komu.
¶Occurſo, as, are, Frequent. Vſtáwicznie zábiegam/ záchodzę. Vt, Occurſant animo multę cogitationes, Wiele myſli mam przed ſobą. Occurſare numinibus, Boski gniew wprzedźić/ Przeyednáć.
¶Occurſatio, Verbale. Zábiegánie/ Pozdrawiánie/ Włáſnie gdy ſię dwá między ſobą trą o iáki vrząd álbo doſtoyność.
¶Præcurro, Vbiegam / Naprzod przeieżdżam. Vt, Præcurrere aliquem, Vprzedźić kogo. Appetitus ne procurrat rationem, Swaewola niechay nie uprzedza dobrego rozmysłu. Præcurrere aliquem ætate, Stárſzym być. Multo me præcurrit ætate, Dáleko ſtárſzi yeſt niżli ia.
¶Præcurſus, huius ſus, Vprzedzenie.
¶Præcurſio Virb ale, idem.
¶Præcurſor, Vprzedziciel/ Poſeł. Vt, Percurſor Chriſti Ioannes, Poſeł przed pánem Kryſtuſem S Yan.
¶Procurro, Wybiegam/ Naprzód wyieżdżam. ut, Procurrere longius, Daley odbieżeć. Procurrere in uias, Ná drógi wyiecháć. Procurrentem retrahat & cunctantem producat, Aby wykraczáiącego zádzierżał/ á niedbáłego pobudził. Procurrere in medios hoſtes, Wbieżeć między nieprzyiaciele.
¶Procurrens, Participium, Vprzedzáiący. Procurrens ſinus inter duo maria, Nieiáko vnioſły brzég miedzi dwiemá morzomá.
¶Procurſus huius ſus, Wybieżenie/ Wylecenie. Curſus atq; procurſus
aquarum

aquarum, Y tám y sám sciekánie wód.

¶Procursio idem.

Procurso, as, are, Frequentatiuum, Vstáwicznie wyjezdżam/Náciekam. Modo procursantes, modo recurrentes, Już náciekawáiąc. Hostem aggrediuntur, Nieprzyjacielá wspieráią.

¶Procursatio, Wyciekawánie/wyjeżdżánie/Wymykanie.

¶Transcurro, Przechodzę/ Przejeżdżę sie y tám y sám. Vt, Transcurrit ætas, Przemijáią látá. Cursum suum transcurrere, Więcey sie ważyć niżli były nioso. Transcurrere etiã, Vprzedźić. Transcurso ablatiuus, a transcursum participio iunctum cum hoc nomine (opus) Terent. In arcem transcurso opus est, Muśi sie pośpieszić ná zamek.

¶Transcursus, huius sus, masc quart. Vprzedzenie/Przeyście/ Przebycie. Vt, In transcursu Kwápiąc sie. In transcursu eas attigere nostri, Pospieszáiąc / Pochodząc álbo też mijáiąc.

¶Recurro, Wrácam sie/Przywrácam sie zás. Vt, Cursum recurrere, Ná zad sie puśćić. Ad me statim iussi recurrere, Roskazałem áby sie do mnie vciekáli. Eodem recurrit res unde emersit, Z kąd sie wszczęłá/w to sie zás obróćiłá rzecz.

¶Recurso, as, are, Frequentat. Vstáwicznie sie ná zad wrácam.

¶Succurro, Wspomagam/Podpomagam Przychodzę ná pomoc. Vt, Laborantibus succurrere, Prácuiącym pomoc. Pudicitiæ & uitę mulieris succurrere, Pomoc ku záchowániu wstydu y żywotá. Istud mihi non succurrebat, Nie miałem tego ná ten czás ná báczności. Istud mihi succurrebat graue esse me iudicio patris accusari, Tom przed sie brał / álbo tom baczył dobrze ciężko być/ od oycá być winowat. Succurrit mirari, Nie mogę sie temu zdźiwić.

¶Succursum, Impersonale, Liuius, Cuius aduersæ fortunæ uelit succursum Chce cie wspomoc.

Curruca, æ, fem. pri. Mżice trawne/Máły ptaszek / żywi ynszich ptaków ptaszętá miásto swoich.

¶Curruca, per translationem, Ten który żonę miłuie/álbo iei zá trzewik záſtępuie bywa mówiono.

Currus, Vide CVRRO.

Curtus, ta, tum, Krótki/ Podkásániec/Kęszká.

¶Curtum & redundans contraria, Vt, Curtus calix, pro fracto, Złamány kubek. Curta uestis, Vkrócona sukniá. Curta sententia, Niedostáteczna. Curta supellex, Persius, Tecum habita & noris quam sit tibi curta suppellex, Dotkni sam siebie á obaczysz iáko szczupły masz dostátek/á sprzęt domowy ktemu. Ampla suppellex, Et Curta suppellex cõtraria, Obfity á máluczki sprzęt domowy.

Curto, as, are, Skracam. Et Decurto, Vkracam.

Curuus, a, um, Krzywy/Zgięty. Vt, Curua senecta, Pochiła stárość.

¶Incuruus, Skrzywiony/Záłomiony.

¶Recuruus, a, um, Odgięty/ Odkrzywiony.

Curuo, as, are, Krzywię/Sginam. Vt, Indiuersum curuari, Przegibáć álbo chlustáć sobą y tám y sam.

Curuatio Verbale, Skrzywienie/ Zgięcie.

Curuatura, ræ, idem, Też záłomienie/ Zákrzywienie.

Curuamen, inis, idem.

Curuesco, id est, curuus fio, Krzywię sie. Calep.

Curuipes, qui curuos pedes habet, Krzywonogi/ cc.

¶Incuruo, & Incuruesco, idem quod curuo & curuesco,

¶Recuruo, Zás nakrzywiam/Ná drugą stronę náginam/ Naprászczam.

Curuitas, Krzywość/Zgięcie.

Cuso, Frequentatiuum, a Cudo eius compositum, Accuso, as, aui, are, Oskarżam/winuię. Vt, Crimine aliquo accusare, Dáć komu w czym iáką winę. Capitis accusare, subaudi crimine, O głowną rzecz dáć winę. Tabulas accusare, Fałszywość komu przypisáć. Accusatiuus casus est Grammaticis.

¶Accusatio, Oskárżenie/Skárgá.

¶Accusatiuncula, diminutiuum, cc. Máła skárgá.

¶Accusator Verbale, Oskárżiciel/ Potwarcá. Vehemens, Molestus, Acer & & Acerbus accusator, fere Synonima.

¶Accusatrix, Verbale, femin. Oskárżycielká.

¶Accusabilis & hoc bile, Godny oskárżenia.

¶Accusatorius, a, um, Adiectiuũ, Co ku oskarżeniu należy. ut, Accusatorius animus, Skłonny á popędliwy ku oskarżeniu.

¶Accusatorie Aduerbium, W obyczay oskárżenia.

¶Incuso, Vskárżam się/dáyę winę. Quid me incusas Clitipho, &c. Y czemu się ná mię vskarżasz. Intemperiem cœli incusantes, Vskarżáiąc się na silną niepogodę.

¶Incusatio, Vskárżenie.

¶Recuso, Odmawiam/Niechcę ná tym przestáć iáko ty chcesz. Munus legationis recusare, Niechcieć wziąć daru będąc v kogo w poselstwie. Non recuso quin te eo conferas, Nie iestem od tego/Nieprzećiwiam się ábyś tám nie miał iecháć. Non possumus quin alij a nobis dissentiant recusare, Nie możemy tego nikomu obrónić áby się s námi niezgadzáli/ áby ynáczey nietrzimali nizli my. Nec enim recusabo quo minus mea omnes legant, Nieiestem od tego/etc. Nie chcę nikomu drógi zágrodzić/áby nie miał czitáć mego pisánia.

¶Recusatio, Odmówká / Wymówká/ Odmowienie.

¶Accusatio pro defensione, Oddalenie á obroná przećiwko skárdze.

¶Excuso, Wymawiam. Vt, Vxori excuses te, Pámiętay się żenie wymówić. Atticæ meæ uelim me excuses, Pámiętay mie wymówić. Excusari aliquem alteri per literas, Iis omnibus uehementer me excusatum uolo, Niechcę nic być w tym winien. Excusatum me habeas rogo, Proszę miey mie zá wymówionego.

¶Excusabilis & hoc le, Ten który łacwie może być wymówion.

¶Excusatorius, a, um, pro excusante Calep. sine authore.

¶Excusatio, Wymówká. Vt, Excusationē accipere uel admittere, Przyiąć wymówkę/Mieć zá wymówionego.

¶Excusate Aduerbium, s wymówką/ króm winy.

¶Inexcusabils & hoc le, in Biblijs tātum legitur, Nieobronny który nie może być wymówión.

Custos, odis, com. t. Stróż. Vt, Custos sacrorum, Sákristian/álbo zwónnik. Custos omniū præclarus, lupus, etc. Známienity stróż wilk do owiec. Malus custos diuturnitatis, metus, Gdźie boyaźń tám nie trwáła á niepewna stroza. Senatus Reipub. Custos, Preses, Propugnator Pater, Defensor, Synonima.

Custodio, is, iui, itum, ire, act. quart. Strzegę. Vt, Custodire se, Strzec się. Morem custodire, Obyczáyu á záchowánia przistrzegáć. Custodire modum Miárę chowáć. Custodire quæ a summis uiris dicta sunt, Popisáć. Percipere animo, & custodire memoria, Wyrozumiawszi na pámięcy mieć. Custodire parsimoniam, Skąpić.

¶Custodia, æ, Stróża.

¶Custodiæ, arum, Straż/Czucie. Vt, In custodiam alterius se tradere, Polecić się komu w obronę. Custodia iustitiæ, Sprāwiedliwośćy doxomagánie.

Custodia, pro eo qui custoditur, Yęciec/ yęty. Itē, Custodia, Mieysce gdźie strzegáią. Item, Custodia, Ciemnicá/ Mieysce gdźie wsadzáią yęte. Custodelam antiqui dixerunt Custodia. Festus.

Custodicio, in Biblijs insolens pro obseruatione.

Custodite Aduerbium, Plin. Custodite ludebat, Opátrznie/ Bácznie. Apud Plinium etiam Custoditimi, To co w straži yest.

¶Incustoditus, a, um, Nieostróżny/Nieopátrzny/Nieowárowny. Vt, In custodiā dare, Do więzienia dáć.

Cuspis, idis, fem. ter. Harty álbo Groty ná drzewie.

Cuspis longa, Włocznia.

Cuspides apud Varronem, pro tribulis fictilibus, Miásto rur gliniánych. Vnde. Tricuspis, Troyáki hart/ Grot o trzech końcách. Aliquando etiam absolute, Cuspis pro hasta, Miásto drzewa.

Cuspido, as, are, Zákończam álbo grot ná drzewo wbiyam.

Cuspidatus, Participium. Vt, Stimulus cuspidatus, Ośćien kończisty.

Cuspidatim Aduerbiū, Kończystowicie.

Cutis, huius cutis, fem. ter. Skórá. Vt, Cutis arborum, Skorá ná drzewie/ Łub.

Cuticula, diminut. Skórká / Skóreczká. Vt, Curare cuticulam, Łostowáć/Używáć/ Roskosz płodźić.

¶Intercus, Zaskórze/to co miedzi ciálem á miedzi skórą yest.

¶Subcutaneus, & Subtercutaneus, a, um, Zaskórny.

¶Recuticeus, a, um, Obrzezániec żyd/ któremu yákoby skóre zerżniono.

Cuturnium, Vas in quo in sacrificijs uinum fundebatur, fortasse legendum, Guturnium uel Suturnium, Festus.

C ante Y.

Cyamea, Gemma.

Cyamos,

Cyamos, Herba est quæ Colocasia alias dicitur.

Cyane, Nympha Sicula, in fontem sui nominis conuersa.

Cyaneæ, Insulæ seu magis scopuli sub Thracio Bosphoro, dicuntur & Sym plegades.

Cyanos, Gemma, Thurkyß.

Cyanos siue Cyanus, Herba. Zytny kwiát

Cyanus, Viola.

Cyaneus, a, um, Vt, Cyaneus color, Błękitna farbá.

Cyathus, thi, pen. cor. masc. se Kubek naczinie ktorim sie nápiyáyą, w ktory sie ták wiele wleye yáko yeden może dußkiem/ álbo yednym thchem wypić. Item, mensuræ genus, máyąc w sobie cztery łyßki ligulãs.

Cyathisso, as, are, act. prim. Nalewam/ też Sarkam. Leniwo piyę. Vt, Ad cyathum stare, & A cyathis esse, Podczaßym być/ v służby stać. Alias Pincerna & Pocillator.

Cybele, es, Vel, Cybele, is, uel æ, Vxor Saturni, mater Deorum a Cybelo monte Phrigiæ sic dicta, alias Rhea, Ops, Bona Dea, Berecynthia.

Cybelus, Mons Phrygiæ.

Cybesteres, Kuklarze/ ktorzi sie ná powietrzu záwießáyą á skoki czinią.

Cybistema, Kozielek/ yáko dzieci zwykli ná głowie yezdźić y kozielki przewrácáć.

Cybium, Vas quod prisci Quadrantal uocabant. Item, Cybium, Rodzay nieyáki ryb czworogránistych.

Cyclaminum, Herba, Ziele yest dwoyákie/ yedno pospolicie bywa zwano. Panis porcinus, Swiński chleb/ Drugie/ Sigillum Mariæ, Pierścionek albo pieczęć panny Mariey.

Cyclas, adis, fem ter. Pániensk plaßcz długi okrągły s długiem ogonem/ to yest s ruchem/ rucho własnie zową.

¶Cyclades etiam, Insulæ maris Ionii, rostrzeláne insuli á wyspy po morzu Ægeo siue Ionio, Nie dáleko od Athen.

Cyclopes, masc. Obrzimowie byli niekiedy w Sicliey o yednym oku. Vt, Cyclopica uita, Cyclopum mores. Cyclopis domus, Prouerbia.

Cydnus, mas. Fluuius Siciliæ.

Cydon, & Cydonia, fem. Ciuitas Cretæ aut Candiæ.

Cydonius, a, um, Vt, Cydonium pomũ Cotoneum, Yábłko Cydońskie. Et Cydonitis, Confect z tego yábłka vczinione.

Cygnus, gni, mas. se. Latine Olor, Łábęć.

Cygneus, a, um, Łábęci. Vt, Cygnea pluma, Łábęcie pierze Et, Cygneus pro candido, Biały/ ßczyry. Vt, Cygno candidior, Cygnea cancio, Piosnká łabęcia/ to yest/ wielmi wdzięczna á miła / albo ná ostátecznym pożegnaniu piesń á rzecz y mowá ku komu.

Cyliciani, Populi Hispaniæ, Sipont.

Cylindrus, dri, m. se. Kámienny álbo drzewiány wał/ długi á okrągły/ ktorym dno gładzą y vbiyáyą/ w niektorych też stronach po rozsieniu żita miásto włok álbo bron włóczą/ też wßeláka rzecz ktora okrągła yest/ á ktorą może potoczić/ też małe kámyki drogie.

Cylindraceus, a, um, Co tę formę álbo kstałt ma okrągły.

Cylindroides, idem.

Cylisma, atis, neu. tert. Latine uolutatio Taczánie/ Wálkowánie/ Walánie.

Cyllene, fem. Mons Arcadiæ, Vnde Cylenius, Bog Mercurius.

Cyllo, onis, Latine, mutilis, debilis, Mdły/ Niedostáteczny & cui crassa sunt genitalia, Wypukli.

Cylydros, Genus serpentis, Calep.

Cyma, æ, fem. pri. Młode cośiki álbo łodigi/ ktore sie ná kápuście/ álbo też ná ynnich ziołach náostátek pußczáyą/ Podczos.

Cyma, atis, neut. ter. pro eodem dicitur.

Cyma Græcis, Latinis fluctus dicitur Wełny ná wodzie. Cymatilis uestis, Błękitna ßátá. Vide supra Cumatilis.

Cymea, Gemma,

Cymba, fem. pri. Máła łodka/ Czoln.

Cymbula, dimin, Czolnek.

Cymbalum, ali, Cymbał/ Zwonki brzmiące

Cymbalista, æ, Cimbałtownik kory cimbały czini.

Cymbium, bii, Naczinie od nápiyánia podługowáte/ ná kstałt czolnu álbo łodki.

Cyminum, Herba quæ & Cuminum, Kmin. Vide supra.

Cyminus, mas. Hetriæ lacus.

Cymothoe, Nomen Nymphæ.

Cyna, huius næ, Nieyaki rodzay Arábskiego drzewa/ z ktorego sobie odzienie czinią/ też Cyná nieyaka czapká Lacedemonyska.

Cynachanta, Arbuscula, quæ acinos ueluti Vua producit, Sipont.

Cynethius, Ciuitas Arcadiæ.

Cynanche, Niemoc nieyáka dawiąca á duszęca człowieká/ Zgágá.

Cynasonas, Acus quib⁹ mulieres caput ornant, Widlicá do przedziału czinienia.

Cynogelicon, neu. Cynogelica, in plural. id est, Venatoria, Myśliwskie rzeczy
Cynici, masc. Sectá byłá Philosophów którym się nic nie podobáło / káżdey rzeczy s urągániem przigániáli / y w wzgárdzeniu mieli / ych mistrz á pirwszy wynálezićiel był Antisthenes.
Cyniphes, Wodne muchy.
Cymphis siue Cymphos, Fluuius Africæ, też kráyiná tamże w którey wielkie kozli rostą. Vnde Cymphius, a, um, pro hircino, Kozłowski.
Cynocephalea, Herba canino capiti similis, alias Psylion, & Pulicaris dicta.
Cynocephali, Simiæ caninis capitibus in Ætiopia.
Cynodontes, Dentes canini, Psie zęby.
Cynoglosos & Cynoglosa, Herba, Psi yęziczek.
Cynomorion, Herba a similitudine canini genitalis dicta, alio nomine Orobanche dicitur.
Cynomia, fem. Psia muchá. Item herbæ genus quæ alias Christallion Psylion & Pulicaris dicitur.
Cynopolis, Ciuitas Ægypti.
Cynorrhodos, fe. Herba, Polna álbo leśna róża.
Cynos, Ciuitas Locridis, Vnde Cyneus a, um.
Cynosarcina, Genus herbæ, Calep.
Cynosbaton, ati, Nieyáki rodzay ćiernia Yeżinowego.
Cynas, Latine Canis, Pies.
Cynosorchis huius chis, quasi caninus testis, Herba, Pánny Máriey łzi yáko niektórzi mnimáyą.
Cynosema, Sepulchrum Hecubæ.
Cynosura, pen. prod. Canis cauda interpretatur, quæ & minor ursa dicitur Gwiazdá niebieska / którą mnieyszym miedźwiatkiem zową / leży ná północy.
Cynozolõ, herbá, Kiernozi korzeń ziele / od którego muszicze psóm z vszu precz wypádáyą Alij legunt Cynozoon.
Cynthus, mas. Mons Deli, Vnde Cynthia Diana, & Cynthius Bóg Apollo & locus Romæ.
Cynus, Danielis 13. mendose legitur pro Schinus, Morwy.
Cyparissus, issi, fe. per syncopen Cypressus, deinde couuersione y in u, Cupressus dicitur Cypris.
Cyparissia, Genus tithymali omnium maximũ quod tithymalus, Cyparissus uocat. Nieyáki rodzay wilczego mléká
Cyperus uel Cyperon, Rodzay nieyáki rokićiny woniáyącey y dobrego smáku / Niektórzi máyą zá leśny Gálgan. Cyperum apud Varronem in genere neu. dicit.
Cyperus. Genus herbæ, Calep.
Cyphi, Genus odoris. Calep.
Cyprinus, Piscis genus ex congrorum genere, Nieyáki rodzay węgorzow.
Cyprinum oleum, factum fuit ex glande Ægyptia odorum caussa, Alij uocant oleum de Alcana, Oleyek nieyáki woniáyący.
Cypreum æs, Kupr. Cyprium etiam absolute pro ære Cyprio.
Cyprus, Arbor est in Ægypto, Mauris Alcana dicitur. Item, Insula in Carpatico mari inter Ciliciam & Syriam Veneri sacra, Dla tego Venus Cyprogenia bywa zwáná.
Cyprius, a, ũ, & Cypricus, a, ũ, Cyprski.
Cypsellus, Auis ex hirundinum genere, Yáskółká.
Cyrcerũ, n. nauis Asiana, Cal. wielka łódź
Cyrene, nes, Et, Cyrenæ, arum, pe. pro. Piękne miásteczko w Libiei. Vnde & tota Lybia, Cyrenea dicta est, Inde Adiectiua Cyrenaicus, a, um, & Cyreneus, a, um, & Cyrenensis, & alias Pentapolis dicitur.
Cyrenea, Vasis uinarij gen⁹ apud Plaut.
Cyrnij, Indiæ populi.
Cyrnus, Insula quæ Corsica dicitur in Ligustico mari.
Cyrneus, a, um Vt, Cyrnea taxus, Cis który tám w obfitośći rośćie.
Cyrphis, Rupes Parnassi montis.
Cyrrha, Iugum Parnassi montis Bęociæ
Cyrrhea, fe. pen. prod. Vrbs in Helicone iuxta Nysam.
Cyrrus, Fluuius Armeniæ & alius Mediæ, Vnde Cyrrhestica regio.
Cyrus, Primus Rex Persarum qui deuicto Astiage ultimo Medorum rege, Imperium a Medis in Persas transtulit
Cyssus, Genus hederę.
Cysthus, Drzéwko nieyákie. Vulgo rosa canina, Psia roża.
Cytherea, pe pro plur. num. tantũ neut. Wyspá nie dáleko od Cypru przećiwko Krecie. Vnde Venus dicitur Cytherea.
Cytheriacus, a, um, Kto z tamtąd yest / też roskoszny / Słodki.
Cytherea etiam, Miásto w Cyprze.
Cytheriades, id est, Musæ a Cytheronę saltu, Od lasku Cytheron.
Cytheron, pen. prod. Mons Bæociæ.
Cythnos, Vna Cycladum, alias Ophinsa, Vnde Cithnius Adiectiuum.

Cythynus, masc. Kwiát/ Drzewa Gránatów Jabłoń.
Cytisus, masc. Wrzos/ ouium pabulum quod lac auget.
Cythorus, Mons Paphlagoniæ & ciuitas, Synopensium Emporium.
Cyzicum, uel Cyzicus, Insula in Propõtidæ, Vnde Cyzicenus, a, um, Który z támtąd yest.

DE LITERA D.

D ante A.

Achrymas pro Lachrymas sæpe dixit Festus
Dacia, fem. prim. Wáłáska ziemiá. Sarmatiæ Europeæ pars.
Daci, Wáłáßi. Dicuntur & Dacæ.
Dacus, a, um, Et, Dacicus a, um, Wáłáski. Vt, Dacicus equus, Wáłáski koń. Item, Dacicus dictus, qui Dacas uicit.
Dactylus, Piscis genus e concharum genere.
Dactylus, masc. Latine digitus, Pálec.
Dactylus etiam dicitur pes, constans prima longa & duabus sequentibus breuibus. Cicero. Dactylum numerum uocat pro eodem.
Dactylus, pro fructibus palmæ arborũ Pálmowy orzech
Dactylus est etiam herbæ genus habens granum aculeatum.
Dactylis, idis, Jágody obdłuż Máliny álbo morwy.
Dactylis etiam, Pierściećny signet. Inde Dactylotheca, ę, Gemma, Perłá/ która złotem osadzána / álbo w pierścień wsadzána.
Dædala, Vrbs Lyciæ.
Dædalus, masc. se. Ymię włásne Atheniensczyk yednego w postáwieniu budowánia wielmi mistrzowne go / który Labyrinth w Krecie zbudowáł/ significat autem Græcis Dedalus ingeniosus, uarius, Dowcipny/ Dźiwny/ Rozmáity. Inde Logodędalus, Mądry / W rzeczy niepospolity/ Wymowny.
Dæmon, masc. tert. Latine sciens, Wiádomy/ a Christianis uocantur spiritus cœlo deiecti, Dyabeł.

¶Eudæmon, Dobry ányół álbo dobry duch.
¶Cacodæmon, Zły duch/ Dyabeł.
Dæmon etiam apud prophanos scriptores pro malo genio accipitur, Miásto ßátáná/ Pokusy. Hinc Dæmoniacus & Dæmoniosus, id est, a dæmone obsessus, Opętány/ Obses.
Dæmoniacus, a, um, Adiectiuum, Dyabelski/ Szátánski.
Dæmonium, Dyabelstwo.
Dæmonisticus, Wießczy / Czárnoxießnik który s dyablem ma porozumienie.
Dæmogorgon, Deus terræ Latinæ.
Dagnades, Auicularum genus, Calepinus.
Dalmacia, Regio Illyrica, Kráyiná w Illyryskiey źiemi/ pogránicżna Mácedoniey/ Illyriey á morzu Adryátyskiemu/ którzi też Sławácki yęzik máyą/ yáko y my ták Dálmáte yáko y Illyrici/ Swięty Hieronim był Dálmathá y wykożył stáry y nowy testáment ná yęzyk Sławácki/ yáko o tym Erasmus Rotherodamus świádczy in præfatione Paraphrasum in Nouum testamentum.
Dalmaticus, a, um, Sławáckii/ Dalmacki.
Dalmata, æ, Sławak. Item Dalmaticus który sie sławáckiem kroyem nosi.
Dama, æ, tam, gen. masc. quam fem. Genus capræ syluestris, Łáni.
Damula, diminut. Łáńká.
Damascus Metropolis Syriæ, Główne miásto w Syrici/ w którym święty Páweł był okrczon/ y náwrocón po widzeniu które miał ná drodze yadąc do Dámáßku.
Damascenus, a, um, Yeden z támtąd. Vt, Purpura Damascena, Adámáßek/ Damascena pruna, Dámásceny/ Greckie śliwy.
Damia, gen fem. Cognomen, Cybeles Bogini Cybeles/ przezwisko.
Damium, Sacrificium eius, Offiara tey to boginiey táyemna.
Damatris, Eius sacerdos, Pop tey boginiey.
Damno, as, aui, are, act. prim. Osądzam Skázuyę/ Zdáyę Potępiam. Gánię/ Przigániam. Aliquando genitiuo, aliquando ablatiuo iũgitur, & ad eos maxime pertinet qui in iudicio cõuicti sunt Vt. Damnare capitis, Skázáć kogo ná śmierć. Damnari rei capitalis, Być osądzón ná śmierć. Damnatus longi Sisyphus labori, Ná wieczną pracę á niewolą wskazan.

Sceleris

Sceleris aliquem damnare, Náleść kogo winnego w tym álbo w onym złym vczynku. Maiestatis damnatus, Náleziony jest być występnym przećiwko máiestatu Krolewskiemu. De maiestate damnatus est, in ablatiuo, idem, De ui damnatus est, Przekazan á potępion jest w gwalcie. Dãnari nomine coniurationis, Być náleziony wynnym w przisiężeniu / álbo w spiknieniu przećiwko komu. Damnatus per arbitrum, Náleziony jest winien przes jednacze / álbo ty ná które ſie ſam zdal / ſami go przekazáli. Damnatur in totum hęc herba, Gánią owßeki to ziele / jáko to które nicżemne jest. Damnare aliquem, Gánić. Damnare tempora infelicitatis, Nárzekáć ná niepogodę / ná nießczęście. Damnas tu hæc, Przigániaß ty temu / Niepodobáć ſie to. Damnatus esse repetundarum, & de repetundis, Przekazan jest álbo potępion w tym co niespráwiedliwie wydárł ná ludziech kiedy był Stárostą álbo vrzędnikiem, to jest / musi wrácáć co niespráwiedliwie wydárł. Damnatus est indicta caussa, Dostano nań roku y przekazano go w jego niebytności. Damnari enim indicta caussa dicuntur, qui ad iudicium uocati non affuerunt, absentesq; sententiam passi sunt. Iurisconsulti dicunt In contumaciã aliquem damnare uel contumacẽ pronuntiare & in contumaciam absentis sentenciam ferre.

¶Condemno idem quod damno.

Damnatus, Nomen ex Participio, Osądzony / Wskazány / Wzdány / Potępiony przes sąd Vt, Quis te damnatior, Y kto sroßßi sąd miał jáko ty. Damnatæ cœcitatis talpa, Kret ku wiecznej ślepocie stworzony.

¶Indemnatus, Qui indicta caussa, id est, non defensa aut incognita caussa damnatus est, Który przekazan jest w którey rzeczy ácz jey nie brónił. Aliquando Indemnatus dicitur pro non damnatus, Nieosądzony. Calep. Vt, Damnatus uoti, Którego wypußczono á vczyniono wolnego od ślubu / quod de illo dicitur, qui q̄ petiit consequutus est.

Damnatio, Verbale, Skazánie / Potępienie Zdánie / Przekazánie / tez Winá.

Damnatorius, a, um, Adiectiuum. Vt, Damnatoriũ iudicium dare in aliquẽ Dáć moc ku skazániu kogo ná śmierć.

¶Damnas pro damnatus apud Iurisconsultos.

Damnum, ni, Szkodá. Damnum, Detrimentum, Iactura, Synonima. Vt, Nisi eo ad mercatum ueniam damnum maximum est, Jesli tego jármárku omießkam popádnę nie málą ßkodę. Nihil damni erit ex hac tempestate, Niebędzie dali Bóg nic ßkodziło zytu álbo ynßim rzeczõm tá niepogodá Damno auctus. Przisporziło mu ſie ßkody. Dare damnum, Vczinić ßkodę. Nolo quicquam mea caussa dãni facias, Nie radbych ábys dla mnie naymnieyßą ßkodę miał popáść. Dãni nihil facis, Zadney ßkody w tym nie maß.

Damnosus, a, um, Szkodliwy. Vt, Nihil est damnosius deserto agro, Nic nie jest ßkodliwßego jáko rolą plonno leżeć.

Damnifico, Damnum facio, cc.

Damnificus, Szkodnik / apud Plautum.

Damnigerulus, idem apud eundem.

¶Indemnis & hoc indemne, Ten który nie ma zadney ßkody. Vt, Indemnem aliquem reddere, Zástąpić kogo w ßkodzie.

¶Indemnitas, atis, Bespieczność od ßkody. Vt, Indemnitati alicuius consulere, Obwárowáć aby jákiey ßkody nie wziął. Existimans indemnitati suæ confusis prælijs consuli posse, Nádziewáiąc ſie ze tym obyczáiem mniey w ludziech ßkody miał wziąć gdyby ſie ná utárczkách álbo ná vr ywkách potykáli.

Dan, Vicus in quarto a Paneade miliario euntibus Tyrum.

Dania & Dacia, Regio Germaniæ, Duńská ziemiá.

Dani & Daci, Duńczánie.

Danaẽ, ge. fe. Dziewká. Acrisij regis Argiuorum.

Danaus, gen. masc. Krol Argiński który piecdziesiąt dziewek miał Belides zwáne Vnde Danaides, Ty iste córki rzeczone.

Danista, æ, Lichwarz / który ná lichwę rozpozycza pieniądze.

Danisticus, a, ũ, fœneratori⁹, Lichwiarzny który ſie lichwą obchodzi.

Danisma, Lichwá.

Danubius, Fluuius, Dunay / alias Ister.

Dantiscum, Dańsko / álbo Gdańsko. Vrbs nobilis ad ostium Istulæ, Przi wiśle.

Danunt pro dant, ueteribus usurpatum.

Daphnis, Mercurij filius formosissim⁹, Latine significat Laurum, Laurowe álbo bobkowe drzewo / & tunc est gen. fem.

Daphnis etiã dicit̃ Anthiochiæ suburbanũ, Daphnites cognominat̃ Apollo.

Daphon, onis, Mieysce gdzie wiele laurowego álbo bobkowego drzewá rośćie.

Daphnoi-

Daphnoides, Vulgus uocat Polygonon fœminam, herba eſt.

Daphne, Nymphæ nomen, & nemus apud Athenienſes.

Daphnia, Gemma quæ comitialibus morbis exiſtimatur utiliſsima.

Daps, Nieyáka offiará v ſtárych w obyczáyu będąca.

Dapes, g. f. plu. tantum, Páńskie potráwy.

Dapicio, as, are, Dapes parare apud Plautum.

Dapifer, Dapes ferens, Calep. Truksés.

Dapalis & hoc le, Vt, Dapalis cœna, Rozkoſzna á łákotliwa wieczerza z łákoćy rozmáyitych przigotowána.

Dapatice Aduerbium, id eſt, magnifice, Wielmożnie. Po páńsku / też łákotnie / Okſicie / id eſt, laute, s doſtatkiem.

Dapaticus, a, um, Veteribus idem quod Amplus uel Magnificus ſignificabat Pańſki / Spánily / Poważny ut, Dapaticum negotium, Páńska ſpanila á poważna ſpráwá.

Dapſilis & hoc le, Okſity / Hoyny. Vt, Dapſilis ſumptus, Wielki koſztunek. Dapſile conuiuium, Hoyna uczta. Dapſilis lectus, Koſztowna pościel. Dapſile munus, Páńſki dar.

Dapſile & Dapſiliter Aduerbium, Okſicie / Koſztownie / Hoynie.

Dapſa apud ueteres genus ſacrificij, quod fiebat aut hyeme aut uere, Calep.

Dardanus, Filius Electræ & Iouis, Od którego Dárdánia á potym Troya wezwána.

Dardanidæ, Troyanowie.

Dardanarij, Przekupniowie / Lichfnicy / a quodam mago dicti. Vt, Dardaniæ artes, Czárnoxięſkie náuki. Inde adiectiua, Dardanarius, a um, Przekupnicy. Et, Dardanius, a, um, Czárnoxiężnicy.

Dardanium, Nieyákie ochędożenie ná ręku álbo vpominek który ná ręku noſzą.

Dareus, Rex Perſarum cui Xerxes ſucceſsit.

Daritus, pe. cor. Numiſma priſcū, Darij imagine percuſſum, Monetá tego królá

Darmentius, Fluuius Meduallorum & Rhodanum labens.

Daſia uel Daſeia, æ, Græci uocant ſignū aſpirationis, h. H, quod illi ita ſignāt, ʽ ut ὁ ἄνθρωπος hic homo.

Daſyp⁹ huius odis, g. m, Latine lep⁹, Záyąc / álbo królik / też to co ma włocháte nogi.

Daucus, Herbæ genus.

Daunia, Apulia dicitur, Apulska ziemia.

De Præpoſitio ablatiuo caſui ſeruiens, quæ ſuo caſui ſemper præponitur, aliquando interponitur inter ſubſtantiuum & adiectiuum elegantiæ cauſſa, Cicer. Id inſigni de cauſſa non fecit, Nie bes wielkiey przicżyny. Porro in noſtra lingua Polonica hæc Præpoſitio De exponitur ſola litera Z. Præpoſita. Vt, De æde ſacra uenio, Przichodzę z kościołá. De taberna, Z kárczmy. Partim exponitur, O, Vt Georgius Maior ſcripſit libellum de uitis patrū O żywociech świętych oycow. De æterno ſacerdotio Chriſti, O wiecznym biſkupſtwie Kryſtuſowym. Aliquando ſignificat propter. Ter. Ecquid nos amas de fidicina iſthac, Yákoſz nas miłuyeſz dla tey lutenniczki. De nocte abire, i. nocte, w nocy. De multa nocte ſurrexi, Twár do w noc porániłem ſie. De media nocte miſſus equitatus, W puł nocy. De nocte uigilare, W nocy czuć. De die portare, We dnie. De induſtria, Vmyślnie / chcąc. De more, Wedle obyczáyu. De more patriæ oportet uiuere, Muśi ſie wedle obyczáyu ziemie y oyczizny ſpráwowáć y záchowáwáć. De die uiuere cum perditis, Dzień pole dniá loſtowáć / álbo ná roſpuſtę ſie vdáć. Apparare de die conuiuium, Zá dniá nágotowáć co potrzebá ku bieſiádzie. De tuo iſthuc addis, Z twoyey to głowy przidawaſz álbo mówiſz. De mei parentis benignitate hactenus liberaliter ſumptus ſuppeditabant in bonarum literarum ſtudijs, Z dobrodzieyſtwa / etc. De ſententia populi lectus imperator, Zá życzliwością ludzką wzięt yeſt ná páńſtwo. De amicorū ſententia Roſcius Romam profuit, Wedle rády przyiacielskiey. Flebat pater de filij morte, Dla śmierći ſynowskiey. Mittere legatos ad Cæſarem de pace, O pokoy / etc. Diligenter nauiges de menſæ decembri, Czáſu mieśiącá grudniá. De ſummo loco adoleſcens, Poważnego domu álbo rodu młodzieniec. De ſummo loco ſumoque genere filius, idem. Ædificare de exemplo alterius, Ná ten ksztáłt dóm ſtáwić. De ſcripto ſententiam dicere, Z piſmá tżić. Interuenit homo de improuiſo, Z nienacká ſie tráfił. De induſtria fugiebatis conſpectum Cæſaris, Vmyślnieście ſie chronili przed Ceſárzem / álbo oblicznośći Ceſárskiey. De integro, Z nowu De integro incidere in morbum, Záśię wpaść w niemoc.

De

De nihilo irasci, Ni ócz / etć. Non de nihilo quod Laches nunc me conuentam expetit, Terent. Nie dármo / Nie bes przyczyny chce ſie mną mówić. De principio, pro a principio, Z początku De proximo hic senex, Ten stáry / który tu w sąsiectwie s námi mieszka. De repente irrumpere in alienas ædes, Nagle wpáść / Wedrzeć ſie w czyy dóm.

De in compositione auget interdum. Vt, Deamo

Dea, æ, fem. a Deus, Bogini / in ablatiuo Deabus.

Dealbo, as, are, Pobielam.

Dealbatus, a, um, Pobielony / na / ne / Vt, Dealbatus paries, Pobielona ściáná.

Dealbatio, Pobielenie.

Deambulo, Vide AMBVLO.

Deambulatorium, Mieyśce / Plác / Przechadzki.

Deamo, Yestem dobrze á práwie vprzeymie komu. Vide AMO.

Deargentassere, Verbum obsoletū, pro argento spoliare.

Deargentare in Biblijs legitur, Posrzebrzić.

Dearmatus exercitus, Złupiony ze zbroye.

Deartuare, Członki odłamáć / Odsiec.

Deaurare, in Biblijs legitur, Pozłoćić. Vide AVRVM.

Debachor, aris, ari, Vide BACHVS.

Debello, as, are, act. prim. Zwalcziwam / Zwyciężam. Vt, Debellatus ui hostis, Gwaltem á wielką mocą porázony. Debellatum est cum Græcis, Porázilismy ye.

Debellato, uice Aduerbij, Yáko yuż po woynie / Po bitwie / álbo po porásce.

Debeo, es, ui, itum, ere, neut. sec. Ya mam to álbo owo vczinić / Yestem winien / Powinien. Vt, Pecuniam alicui debere, Być winien pieniądze. Tibi hoc debemus, Tobie to przipisuyemy álbo yestem powinni zá to dziękowáć. Nemo est cui libentius debeam, Zadnemu ſie nierádney / záchowawam yáko yemu. Animam debet, Prouer. Winien y s włosy / s Duszą y s ciálem. Debemus morti nos nostraq;, Nic od śmierci nie yest wymówiono. Debuit hæc nosse, Miał to wiedzieć.

Debetur impersonale. Vt, Pro mea in te beneuolentia quæ officiosissimis tuis in me meritis debetur.

Debitus Participium, Winny. Vt, Iustū ac debitum honorem alicui decernere, Wyrządzić komu powinną poczesność Debitam gratiam meritumq; referre Powinne służby komu okázáć. Dać ſie vznáć wdzięcznym przeciwko czinem dobrodzieystwom. Debito officio fungi, Powinności swoyey strzedz / álbo vrząd powinny spráwowáć

Debitum substantiuum, Dług. Vt, Fraudari debito. Niemoc wyciągnąć swego długu. Cur me fraudas meo debito, Czemu nie płáciſz cos mi winien.

Debitor Verbale, Dłużnik. Vt, Debitoribus certas pecunias condonare, Dłużnikóm długi odpuścić. Debitor numerosus, Wiele ludziom winien

Debitio, Powinność.

Debilis & hoc le, Mdły / Ułomny. Infirmus, Imbecillus, Debilis, Synonima Vt, Membris omnibus captus ac debilis, Chorżuchny.

Debilito, as, are, act, prim Mdlię / Mdłym czinię. Turpe est uiro debilitari, dolore frangi, Nie należy ná męża vstáwáć y lámenty á narzekánia stroić Debilitantur cogitationes inimicorum & proditorum, Wychodzą ná yáwność myśli nieprzyiaciół y zdrayców / álbo nie wodzi ſie wedle myśli nieprzyiacielskiey. Debilitat spem meam tua profectio, Moyá nádzieyá o ziemię dla twego odyechánia. Debilitat⁹ stupris, Wyhárowány. Equ⁹ nimio cursu debilitatus, Wyhárowány / zemdlony koń zbytnym bieganiem.

Debilitas, atis, Mdłość / Bladość.

Debilitatio, Zemdlenie. Cic. Quid debilitatio atq; abiectio animi tui.

Deblatero, as, are, Wiele mówię / Niezáwieram gęby / Gdacze á gdacze vstáwicznie.

Deca, Latine Decem, Dziesięć.

¶ Composita, Decachordū, Lutnia álbo ynsze ynstrument Muzyczny o dziesiąci strunach.

Decadorus, penult. prod. Dziesięć dłoni ná szers.

Decalogus, pen. cor. Dziesięcioro Boże przikázánie / a δέκα decem, λογῶs sermo seu uerbum.

Decaphorus, Lectica quæ fertur a decem hominibus, Lotrowskie łoże.

Decapolis, Iudeæ regio decem urbium trans Iordanem.

Decarchus, etiam composita a δέκα & ἄρχω Decē & princeps, Dziesiątnik Hetman

Hetman nad dziesiątkiem miast albo Rot/ Rotmistrz.

Decanus, In Biblijs legitur pro decurione, Miásto dziesiątniká / Rotmistrzá. Etymologia uidetur nasci ex δέκα decem, & νοῦς mens, quod eum qui alijs præest, decem mentes habere oporteat, quem non sibi soli, sed multis alijs sapere, multis Philosophum, Vt, Plutarchus inquit, esse oportet, Inde Decanatus, Dziekaństwo/pro fundo & prouentibus Decani, nō inuenitur apud probatos scriptores.

Decaluare, In Biblijs legitur pro caluū reddere.

Decanto, Vide Cano.

Decapulo, as, are, n.t, pe.cor. Deplere de alio dicitur, Zláć/ albo vláć z wierzchu.

Decas, dis, niecó/co w sobie dziesięć ma sztuk

Decaulesco, Vide Caules.

Decedo, Vide Cedo.

Decem, Numerale indeclinabile, Dziesięć. Numero decē septē, Siedmnaście.

Decennis & hoc ne, Et, Decennalis, & le, Decem annorum, Który dziesięć lat ma. Decenus citat Calep. ex Colum. lib, 3. cap. 3. sed corruptissime non em ibi legitur Decenus.

Decies, aduer. Dziesięć. Decies dixi, Dziesięć kroć rzekłem Decies in anno pariūt colūbæ, Dziesięć kroć łęgą sie gołębie w rok. Decies centa subaudi millia sestercium, Ták wiele iáko pięć y pięćdziesiąt koron Francuskich. Bis decies, Dwádzieściá. Vsq; ad decies æris, scilicet centena millia. id est, Decem millia coronatorum Gallicorum.

Decennium, Dziesięć lat.

Decimus, a, um, Dziesiąty/ta/te.

Decimæ, arum. pluraliter tantum, Dziesięcina zytnia.

Decimum, Aduerbium, Po dziesiątku/albo po dziesiąci kroć. A decem uenit December, Grudzien miesiąc.

Decemiugis, Wóz o pięci par koni.

Decempeda, kiy albo laská ná dziesiąci stopách miárá iest/który ymioná á rolé mierzano.

Decempedator, Który tákową miárą mierzi.

Decumanus limes, Liniia/ albo Gránicá/ albo sciáni od wschodu słońcá ná záchód. Nam alter ex transuerso currēs uocatur Cardo, Vide supra in dictione, Cardo.

¶Decuma dicuntur decima pars quā arator decumano dabat, Et, Decumani fluctus qui sunt magni, nam & ouum decimum maius nascitur, & fluctus decimus maximus dicitur.

¶Decumana Pyra apud Columellā, Wielkie gruszki.

Decumanus acipenser, Iedná ribá z nawiętszich. Decuman⁹ ager, Rola która dziesięcinę powinna dáć.

¶Decumanus, Wytykownik / Poborcá/ Urzędownik ten który dziesięcinę wytyka.

Decumæ, uini & olei & frumenti in Sicilia locabantur Naymowánie.

Decimo, as, are, act. pri. Wytykawam/ álbo tez dziesiątą część od którey rzeczi odeymuię. Vt, Decimare frumenta, Wytykáć zboża. Sed Decimare legionem Od dziesiąci á dziesiąci głowę iedne wyiąć albo dziesiątą głowę na śmierć zdáć.

Decimatio, in Biblijs Verbale, Wytykánie dziesiątkowánie.

Decemscalmus, Łodz o dziesiąci wiosłách

¶Decimodie siue Decemmodie, Fasá albo słomian dziesięć wiertely w sobie máiąc.

Decuria, Rząd w którym dziesięcioro ludzi iest/ Dziesiątek/tez Bráctwá á Cechy.

Decurio, as, are, Ná roty rodzielam.

Decuriatus, huius atus, Verbale, Ipsa decuratio. Vt, Vbi ad decuriatum conuenissent, Gdy sie wespołek zeszli wedle ych Rot y Cechow / ydzmy do swoich rotmistrzów Pieszy do swoich.

¶Decurio, Dziesiątnik nád tymi dziesiąciemi. Item Decurio, Radny pan albo stárostá nád iednym miáste który wierzchnego ma nád sobą/Podstároście albo Burgráblá

Decuplus, a, um, Dziesięćkrotny.

Decuplatus, a, ū. i. Decies repetitus, Cal.

Deni, Dena, Dene, Dziesięć á dziesięć.

Denarius, a, um, Co w sobie ma dziesięć.

Denarius, Substantiuū, Pieniądz, Quia decima pars assis esse debet, Vide As.

Denarius Grosz był v stárych dziesięć skoricy srebrá w sobie máiąc.

¶Denarius Romanus, Grosz Rzimski ualebat quatuor sestertios.

¶Denariæ ceremoniæ dicebantur & tricenariæ quibus sacra adituris decem continuis rebus uel triginta certis quibusdā rebus carendū erat, Sipon.

Decussis huius is, Numerus denarius perfectus & absolutus, dicitur enim a decē assib⁹, Liczbá máiąc w sobie dziesięć/ tez Podzielenie albo Rozłożenie ná xtalt krzizá świętego Andrzeiá/to iestná vkoś.

Decusso, as, are, Ná vkoś rozkłádam / albo ná xtalt gwiazdki / albo ná xtalt krzizá świętego Andrzeiá.

Decussatim Aduerbium, Ná vkoś / gdzie wiele

wiele liniy yest ná przeki/y ná vkoś leżących práwie ták yáko kraty bywáyą.

Decussaceo, Foremne vlożenie álbo postáwienie ná xtalt kraty.

Decemuir, Dziesiątny mąß. Yeden Pan z dziesiąci Rádnych pánów. Erant Romæ decemuiri consulari potestate post cõsules, Ná mieyscu pánów rádnych bywáli.

Decemuiratus huius, tus, Dignitas & officium decem uirorum, Vrząd á dostoynośc tychto dziesiąćy pánów.

Decẽuiralis & hoc decẽuirale. Vt, Leges decemuirales, Práwá á vstáwy tych dziesiąćy pánów/alias, leges decem tabularum, Práwá dziesiąci tablic.

Decendium, spacium seu tempus decẽ dierum, Calep. sine authore.

Decermina, authore Festo dicuntur quę decerpuntur purgandi causa.

Decerno, Vide Cerno.

Decerto, Vide Certo.

Decerpo, Vide, simplex.

Decessio, Vide Cedo.

Decet, Verbum est, nec plane personale, nec etiã plane Imper. cum numeros habeat, Godzy sie / Przystoyi/To ták yest. Aptũ est, & Decet & Honestũ est affinia, Decet & Dedecet contraria, Decet me hęc uestis, Przystoyimi tá sukniá. Decet abs te id impetrari, Godzi sie to v ciebie vprośić. Decet sic fieri Godzy sie to.

Decet cũ Datiuo, Terẽt. Ita nobis decet To nam przystoyi álbo ná nas należy.

Decens Partic., Przystoyący/, godzący sie.

Decentia, Tráfność/ slußnośc/przystoynośc

Decẽter aduer. Przistoynie/ tráfnie/slußnie

Decitare insolẽs, Freq. a decet in Apuleo legit. Cõpo. Cõ decet, Przystoyi/Godzi sie/ slußnie ták/idem ꝙ simplex decet.

Dedecet, Niegodzy sie/nieprzistoyi/nienależy

¶Indecens, Niegodny/Nieprzystoyny.

¶Indecentia, Niegodność/Nieslußność

¶Indecenter, Nieslußnie.

Decido, Vide simplex.

Decipulum, li, uel Decipula, æ, Slák ná ptaki/klatká/Vide supra.

Declamo, Vide Clamo.

Declaro, Vide Clarus.

Declino, Vide Clino.

Decliuis, Vide Cliuo.

Decollo, Vide Collum.

Decolor, Vide Color.

Decoquo, Vide Coquus & Coquo.

Decor, decoris, p pro. m. t. Przystoynośé Okrásá/Ochędożenie/pięknosc/foremnosc

Decorum, ri, pe. pro. Co komu przistoyi w swey spráwie/Wdzieczność/Láská/myárá/

D ante E.

Obyczáyność/vczćywość ták w mowie yáko y w vczinkách. Seruandũ est decorũ in unaquaq; re, Niemamy sobie pierzchliwie nieobyczay nie á rospustnie poczynáć. Ale obyczáynie a vczćiwie sie spráwowáć.

Decorus, a, um, Piękny/Wdzyęczny/czistey osoby/Vrodzywy Decora facie uir Vrodzywy mąß. Honestum, Decorũ, Elegans, fere synonima. Non est decorum, Niegodzi sie/Nie przistoyi to. Vix satis decorum, Ták wczas/Nie owßeki foremnie. Color decorus uerus & succi plenꝰ, Práwa ßczyra á przyrodzona fárbá.

Decore, Aduer. Obyczaynie/ Tráfnie.

Decus, decoris, pe cor. Cześć/chwalá. Dignitatem & decus ciuitatis sustinere, Dostoyność mieyską ná sobie mieć.

Decus uerum in uirtute positũ est, Prawdziwa cześć z cnoty rośćie.

Decoro, as, are, Czczę/Ważę/ przyochędożam Chwalę á cześć wyrządzam. Vt Amplissimis honoribus & præmijs decorari, Ná wielką dostoyność być wzięt.

¶Indecorus, a, ũ, contrariũ Decorus Niepoczesny/ Nieforemny / Nietráfny.

Dedecoro, as, are, Sromocę/lżę/oslawiam kogo/częy vwlaczam komu.

Dedecus, pen. co. coris, sromotá/Lekkość.

Dedecus, Infamia, Ignominia, Turpitudo, Flagitium, fere synonima. Cum dedecore & ignominia perire, Sromotnie zginąć. Flagitium & dedecus suscipere, Dopuśćić sie yákiey niecnoty. Dedecori esse parentibus, Ku zelżywośćy/ku lekkośći być rodzycóm. Incurrere in dedecora, Sam sie o lekkość á sromotę przypráwić. Ita perditus & deploratus est, ut nullum dedecus non dubitarit subire, Táki wyrudny łotr yest/żesię káżdey niecnoti śmie ważyć.

Decus & dedecus, Vide Decor.

Decortico, Vide Cortex.

Decrepitus, a, um, Wielmi stáry: Tristis & decrepitus senex, Pochmurny á zgrzibiáły/álbo skurczony stárzec. Decrepita ætas, Ostáteczny wiek.

Decretorius, Vide Crisis.

Decuplus, a, um, Vide Decem.

Decurio, Vide Decem.

Decutio, Vide Quatio.

Decusso, as, are, cũ denomi. Vide Decem.

Decotes, togę Atticæ, Festus, obsoletum.

Decemuir, & decemuiratus, Vide Decem.

Decresco, Vide Cresco.

Deculco, idem quod Calco, Podeptawam/O ziemię rozcieram.

Decubo, Vide, Cubo.

Decuma

Decuma & Decumanus, Vide *Decem.*

Decumbo, Vide *Cubo.*

Decupa, quid sit a uiris doctis ignoratur, legitur tamen apud Ciceronem in Pison. ubi Budæus legit de Cuppa ut sit sensus Pisonem non ut frugales solent asseruato uino uti, sed de cuppa protinus & musteñ adhuc consumere.

Decures, Decuriones, Festus.

Decurro, is, Vide *Curro.*

Decurto, Vide *Curto.*

Dedico & Dedo, Vide *Do.*

Deduco, Vide *simplex.*

Dedolo & Dedoleo, Vide *simplex.*

Deerro, Vide *Erro.*

Defectio, Defectus & huiusmodi, Vide *Facio.*

Defeco, Vide *Feces.*

Defalco, Vide *Falx.*

Defatigo, Vide *Fatigo.*

Defendo, is, di, defensum, defendere, act. tert, Brónię. Simplex fendo non est in usu, Defendo frigus, Oddalam zymno, Defendere locum suum, Swoyey dostoinośćy álbo stanu swego strzedz. Defendere se manu, Brónić sie ręką. Vrbē a uastatione defendere, Obronić miásto. Solstitium pecori defendere, Ostrzec Opátrzić áby gorąćość słóneczna bydłu nieszkodzyłá.

¶Defendere, Propulsare, Tueri, fere Synonima,

Defendere aliquē contra iniquos obtrectatores, Wstáwyć sie zá kiēm przeciwko złosliwym omowcóm.

Defendere hostes, & defendere uim, Odbiyać/Bronić. Rectū defendere, Sprawiedliwośćy brónić.

Defensus, Participium, Obroniony. Causa illa defensa, Rzecz oná obróniono yest/ Genere morbi defensus est Piso, Ostrzezon/opátrzōn yest.

Defenso, as, are, frequentatiuum, Vstáwicznie brónić sie od nieprzyiaciół. Defendere se iniuria, Nie dać sobie krzywdy czynić.

Defensito, as. are, a defenso, Frequentatiuo, Causas defensitare, Rzeczy przystrzegáć/Procurácią sie obchodzyć.

Defensor, oris, Verbale, Obrońcá / Opiekun. Propugnator.

Defensor Patronus, fere idem.

Defensio Verbale, fem. Obroná. Defensionem habere in iudicio, Mieć spráwę ná sądzie. Dare defensionem, Dáć mieysce ku spráwie áby sie spráwił w czym yest obwinowan. Suscipere defensionē dignitatis alicuius, Podyąć sie kogo brónić yego dostoynośći.

Deferbeo, Vide *Ferueo.*

Defero, Vide *simplex.*

Defetiscor, Vide *Fatiscor.*

Deficio, Vide *Facio.*

Defigo, Vide *Figo.*

Definio, Vide *Finio.*

Defit Impersonale, pro deest, non nisi in aliquot tercijs personis reperitur, Niedostáye. Neq; defiat, neq; supersit, Niechay nie zbywa á niechay też nie dostáye. Nihil apud me tibi defieri patiar, Niechcę ábyś yáki niedostátek miał przi mnie cirpieć. Nihil defit, Nie mam niedostátku/Niedzieyemi sie żadna krziwdá. Defit animus mihi, Niemam sercá smiáłośći. Deficiente luna, Gdy xiężic ná schodzie yest.

Defioculus, dicitur a Martiale pro lusco. Rozoki też ten kto zezem pátrzi yáko niektórzi mowią Też Swydrowáty.

Deflacco, as, are, id est, altero, Nonius obsoletum.

Deflagro, Vide *simplex.*

Deflecto, Vide *Flecto.*

Defleo, Vide *Fleo.*

Deflo, Vide *Simplex.*

Defluo, Vide *Fluo.*

Defodio, Vide *Fodio.*

Defœtus, Vide *Fœtus.*

Defore, Optatiuo utinam deforem, defores, deforet. Et pluraliter, deforent, Futur. infinitiui defore. Cæteris caret, significat deesse, Niedostáć. Arbitrantur non defore qui illa restituerent, Zaden niedostatek w ludziech nie będzie ktorzi to zásie nágrodzą/náprawią.

Deforis, in Biblijs legitur pro extrinsecus, Ze wnątrz insolitum.

Deformicatū, id est, a formicis submersum quibus confoueri solebat, Cal. sine authore.

Deformo, Vide *Forma*

Deformicatum a formicibus succisum, quibus foueri erat solitum lignum, Festus.

Defraudo, as, are, act. prim. Vide *simplex.*

Defrico, Vide *Frico.*

Defrigo, is, xi, id est, bona decoquo & consumo. Calep. sine authore. Vtracam/przes gárlo przelewam.

O 2 Defringo

Defringo, Vide *Frango.*

Defrigeſcere, idem ſignificat quod Frigeſcere, Oziębnąć

Defrugo, defrugas, defrugare, Rolię wypianiam.

Defrutum, defruti, gen. neut. plurali caret, eſt uinum decoctum ad mediam uſq; partem uel tertiam, Wárzone wino z grón/ álbo w gronach proſto warzone/yákoż to czinią tam gdzie ſie wyno rodzy miaſto przyſmaky do potraw/ albo też miáſto konfekt tów.

Defruto, as, are, Konfecti czynie z winych grón przez warzywo/też przecedzam przez ſytko albo chuſtkę tákowy moſcz.

Defrutarius, a, um, Vt, Vaſa defrutaria, Naczynie w kórym warzą tákowy moſcz.

Defugio, Vide *Fugio.*

Defundo, Vide *Fundo.*

Defungor, Vide *Fungor.*

Degener, Vide *Genus.*

Dego, Vide *Ago.*

Deglabrare, id eſt, depilare, Pogłádzyć/ Porownáć. Calep. ſine authore.

Deglubo, Vide *Glubo.*

Deglutino, Vide *Clueo.*

Degrauo, Vide *Grauis.*

Degrumor, Vide *Gruma.*

Degulo, Vide *Gula.*

Et alia compoſita, vide una cum ſuis ſimplicibus.

Deguſto, Vide *Guſto.*

Dehaurio, Vide *Haurio.*

Dehiſco, Vide *Hio.*

Dehinc Aduerbium temporis, Ná potym.

Dehinc omnes deleo ex animo mulieres. Juſz mi ná potym nie może żadna wpáść ná myſl Biała płeć.

Dehinc pro deinde aduerbium ordinis Powtore.

Deianira, gen. fem. Filia Oenei Ætoliæ Regis, uxor Herculis.

Deidamia ſiue Deiamia, filia Lycomedis ex qua Achilles Pyrrhum ſuſtulit.

Deiero, Vide *Iuro.*

Deijcio, Vide *Iacio.*

Dein & Deinde idem ſignificant, hoc eſt, poſtea, Potym.

Deinde Ponitur aliquando licet non præceſsit primum aut aliud ordinis aduerbium, Cicero, Capit hoc conſilium ut pecuniam quibuſdam iudicibus leuiſsimis polliceatur, Deinde poſtea ſupprimat, Aby ná potym zádusył.

¶Deinde quater repetitum apud Ciceronem inuenitur.

Deinceps aduerbium, Ná potym/ Yedno pod rugim/ też ná oſtátek / nákoniec. Tres deinceps fratres regnauerunt, Trzey brácya yeden po drugim pánowáli Non pigebit deinceps præcipere Nię będziemy ciężko / ná potym roskázowáć. Deincipem ueteres uocabant ſecundum a Principe.

Deinſuper, pro deſuper apud Saluſtium obſoletum.

Deintegro, Vide Præpoſitionem, *De.*

Deiugo, Vide *Iugum.*

Deiuuo, as, are, id eſt, non iuuare apud Plautum obſoletum.

Delabor, Vide *Labo.*

Delacerare, pro dilacerare, apud Plautū obſoletum.

Delaſſo, Vide *Laſſus.*

Delator, Vide *Fero.*

Delauare, pro eluere, Plautus, obſoletū, Wymyć.

Delecto, as, Vide *Lacio.*

Delego, Vide *Lego.*

Delenio, Vide *Lenis.*

Deleo, Vide *Leo.*

Deleterion, noxium uenenum.

Delibatoriū, Vide *Libo.*

Delibutus, a, um, Pomázány wodkámi/álbo máśćiámi polany. Participium eſt ſine uerbo. Delibutus capillus, Prochámi z Apteki nátrześiony álbo wodkámi nákropiony włoſek. Medicamentis delibutus, Lekarſtwy náolęykowány. Et Metaphoricæ, Animus gaudio delibutus, Dobrey myſli/Serca/napełniony weſela. Periurijs delibutus, Krzywoprzyſieſtwy opętany/to yeſt nie ras áni dwá krzywo przyſięgł.

Delicium & Deliciæ, Vide *Lacio.*

Delicia ibidem.

Delicata, Delicatorum, Vide *Lacio.*

Delico, as, are, pro dedicare, Feſtus, obſoletum.

Item delicare, pro Indicare, Explicare, Nonius, obſoletum.

Delicus porcus, Ostáwiony wyeprzek ktory yuß wiecey nie ßie.

Deligo, & delectus, Vide Lego.

Delinio, is, Vide Lenio.
Delineo, Vide Linea.
Deliro, Vide Lira.
Deliteo, Vide Lateo.

Delos, Latine Manifestus, generis masculini, Yáwny. Insula est in Ægeo mari Cycladum clarissima Apollinis & Dianæ patria, ibi enim a Poëtis nati esse fabulantur.

Delius, Yeden z támtąd.
Delius natator, Wyborny pływácz. Prouerbium. Et delio natatore indigens, Co yest chytrego/álbo trudnego ku wyrozumieniu.

Delia, id est, Diana.
Deliacus, a, um, Co z Delu yest.

Delica uasa, Kosztowne naczynie miedziáne w Delu.

Deli, Lacus erant breuiores mire profunditatis non procul a Catana.

Delphi, delphorum, plurali tantum, generis masculini, Ciuitas in Bæocia, siue in Phocide, Tám Apollo miał swóy kościoł do ktorego ßie pogáństwo s offyarámi yákoby ná odpust obiecowáli.

Delphicus, a, um, Kto z Delfu yest/ álbo k temu przisłuſza.

Delphicus gladius, Prouerbium, Miecz álbo/ ynße naczynie ktore ßie ku rozmáytemu vżywániu przygodzyć może.

Delphides, Fructus de genere Caryotarum.

Delphin & Delphinus generis masculini, Morska świnia Delphin niewymowney prętkości snadź nietylko zwyerzęta poziemne/ále też ptaki prętkością zwycięża á przeto gdy go máluyą prętkość przez to známionuyą. Item uocatur alio nomiue Simon, Musica uehementer delectatur.

Delphinum notare doces, Prouerbium, Prostak doktora vczy/ yáye chce być mędrßeniß yego máć kokoß.

Delphinum cauda ligas, aliud Prouerbium, Wniwecz co czyniß. Propterea quod Delphinus cauda sit lubrica, nec ea parte teneri queat, Erasmus Rothetrodamus, Delphinum syluis appingit fluctibus aprum, Carmen prouerbiale apud Horatium, Delphina Wpośrzod lásów y borów/ wieprzá w pośrzod morskich wód máluyeß/to yest/ opák á przeciwko náturze y záchowániu pospolitemu co wczyniaß. Cum Delphinus sit animal marinum & aquaticū illud uero terrestre.

Delphinus etiam est stella apud Varronem, Gwiazdá tego ymienia.

Delubrum, Delubri, generis neutri, secundæ declinationis, penultima producta, Báłwan/obras/też kościoł Báłwochwálski gdzie ręce/nogi/ twarz/ chomąta/vzdy/y ynße rzeczy ym rowne wießáwano. Græce τὸ τέμενος Musarum delubra colere, Boginiom Musam służyć/offiáry ym czynić.

Deluctor, deluctaris, deluctari, depon. prim. Byedz ßie/ zápásy chodzę.

Delucto, as, are, actiuum prim, dixit Plautus.

Deludo, Vide simplex.
Delumbo, Vide Lambo.
Deluo, Vide. Luo.
Deluto, Vide Lutum.

Dema, id est, polygonon herba, Sipontinus.

Demagis, pro minus antiqui dicebant. Festus. Demagis & ualde magis, obsoletum.

Demando, Vide Mando.

Demarchus, generis masculini, Latine Princeps populi, hoc est, Tribunus plebis, Niektorzi zową Woyski/ v Rzimiánów był podobny vrząd naßim posłóm od ziem/ álbo powiátów posłánych/ ná ktorym o pospolite dobro mowić y rádzić pospolstwo moc dawáło. O czim piße też y Marcin Cromer w kronice Polskiey a δῆμος populos, & ἄρχος Princeps.

Demeæ homines, id est, rustici & asperi, Grundychwał Nieuczosániec/ Surowy Mrogęty a gniewliwy człowiek.

Demens, Vide Mens.
Demensum, Vide Metior.

Demeter, gen. fem. Latine Ceres, Bogini żytá.

Demetrias, gener. fem. Miásto w Tessáliey.

Demo, Vide *Emo.*

Democratia & Demagogus & Demostenes, Vide *Demos.*

Demos, gen. maſ. Latine populus, Lud. Vnde multa compoſita, Democratia, id eſt, principatus populi, Pánowánie poſpolitego człowieká/ſtan á regiment rzeczy poſpolitey przes poſpolſtwo/gdy poſpolſtwo ſobie rádne pány wrok á wrok obiéra z poſrzodku poſpolſtwá.

Democraticus, a, um, Który tákiego ſtanu broni ßczyćy y mnoży.

Demagus, Latine populi ductor, Wodz poſpolſtwá/którego poſpolyty człowiek powinien słucháć/Quaſi plebicola.

Demoſthenes, Latine robur populi, Moc á podporá poſpolitego człowieká. Sic & Stanislaus eſt idem, a σθένος robur & λαὸς populus, Sic Demoſthenes δῆμος populus, & σθένος Robur, Fortitudo.

Demolior, Vide *Molior.*

Demonſtro, Vide *Monſtro.*

Demoueo, Vide *Moueo.*

Demulceo, Vide *Mulceo.*

Demum, Aduerbium ordinis, Ná oſtátek/ná koniec, też práwy oſobny/álbo ſámá dopiero. Ea demum eſt gloria quam uirtus meretur, Tá yeſt/práwa ſamá cnotá/która cnotliwym záchowániem bywá oſięgniona. Sic & Plinius poſuit pro ſolum. Cognitum eſt caſtiſsimæ Demum fœminæ manu moueri poſſe, Ták ſię náláżło że ſámey białey głowy ręką mogło być podźwigniono/któraby nauczćywſzego żywota byłá. Nunc demum intelligo, Teras dopiero rozumiem.

Nunc demum literis tuis reſcribo, Teras dopiero odpiſuię. Dicam tibi tum demum quando uſus poſcet, Ná ten-ci czás dopiero przipomnie/ gdy czas będzie potrzebował. Ita demum mihi ſatis facies, ſi. etc. W ten czás dopiero ná twoyey ſentenciey przeſtánę.

Demus, pro demum, ueteres poſuere, Sipont.

Demuſſata, Contumelia apud Apulegium, id eſt, Silentio diſsimulata, obſoletum.

Demutilo, Vide *Mutilis.*

Denarius, Vide *Decem.*

Denarro, Vide *Narro.*

Denaſcor, Vide *Naſcor.*

Denaſo, Vide *Naſus.*

Denato, Vide *Nauis.*

Dendrachates, Gemma eſt.

Dendritis, dendritidis, gen. fem. Gemma.

Dendrociſſos, Hedera ſine adminiculo ſtans, Sipon.

Dendroides, Tithymalli ſpecies, Sipontinus.

Denego, Vide *ſimplex.*

Denicales feriæ colebantur, cum hominis mortui cauſſa, familia purgabat, gentilitius fuit ritus.

Denigro, Vide *ſimplex.*

Deniq; Aduerbium ordinis, fere in fine ſenſus, & in ultima ſententia ponitur a Terentio pro præterea & tandem, Quid fit deniq;, Y co ſię dzieye. Fodere, aut arare, aut aliquid facere deniq;, Kopáć álbo oráć / álbo wżdy nieco czynić. Item, Deniq; ad finem dictorũ ponitur pro poſtremo, Ná koniec.

Denobilito, pro dedecoro, Calep. annotauit.

Denomino, Vide *Nomen.*

Denormo, Vide *Norma.*

Denoto, Vide *Noſco.*

Dens, m. ter. Ząb. Dentes putridi, ſpróchniáłe zęby. Et, Metaphor. Żelázny hak którym co podnoßą álbo wyciągáyą.

Dens aratri, Kroy płużny.

¶ Dentes primores, Przedſobnie zęby.

¶ Dentes canini uel ſerrati, Kończąte zęby które miedzy przedſobnémi á miedzy trzonowémi ſtoyą. Deinde ſunt molares & maxillares, Trzonowe zęby. Poſtremo Genuini, Które yeßcże zá trzonowémi ſą/qui ſero emergunt, nempe circiter annum uigeſimum, multis & octogeſimo, ut author eſt Plinius libro 11. cap. 37. hinc Genuino mordere, Prouerbiũ, Táyemnie kogo omawiáć, źle dzierżeć. Item, Dente maledico aliquem carpere, Prouerb. idem, Źle o kim mówić.

Dentio is, ire, id eſt, dentes emitto, Puſzczáyą mi ſię zęby/ apud Plautum.

Dentitio, Verbale, Puſzczánie zębów.

Denticulus, diminutiuum, Ząbek.
Dentatus, a, um, Który wielkie zęby ma. Et Metaphor. Zjadły. Dentata charta, Zjadły/Gniewny list.
¶Edentatus, a, um, Bezzębów.
¶Edento, as, are, Wybić álbo wyłamáć komu zęby.
¶Edentulus, Który yuż zębów od stárośći nie ma.
Denticulatus, a, um, Zębisty który ostre á máłe zębki ma/też co xtałt zębów ma.
Denticulatim & dentatim aduerbia ad similitudinem dentium, ná xtałt zębów. Olus denticulatum, Ośćiste ziele.
Denticulo, as, are, dentes imprimo, Calepinus.
Dentale, dentalis, gen. neut. Kroy v pługá. Vomer & dentale, idem, Item dentale Rádlny powóz.
Dentifricium, Nieyáki proch álbo lekárstwo którym zęby bywáią czyniy.
Dentifragibulum, quo dentes franguntur, Kleszczki/Plautus dixit.
Dentiloquos, id est, loquendo dentes expuentes uocauit Plautus.
Dentiscalpium, Widełki/ álbo yglicá którémi zęby wydłubuyą czyśćią.
¶Bidens instrumentum fossorium rusticum, Motyká/ też dwurodzna cwzá.
¶Tridens, Neptuni sceptrũ, & quicquid habet tres dentes, Herb Neptunusów/y co tákowego o trzech końcách á spicách.
Densus, a, um, adiectiuum, Gęsty. Cotrarius eius Rarus, Rzadki. Loca syluestribus sepibus densa, Mieyscá gęste dla Chrostów.
Densa & aspera sylua, Gęsty á pochmurny las. Densa nebula, Gęsta mgłá. Densa & glutinosa terra, Tłusta gliniásta zyemiá. Densus capillus, Gęste włosy. Densæ uuæ, Rzęsyste yágody.
Densus & Spissus, Synonima. Densum lac, Gjádłe mleko/ Vnde Densitas, Gęstość.
Densitudo, idem.
Dense, Aduerbium, Gęsto.
Denso, as, are, Czynię gęsto. Vt, Densare defluentem capillum, Łączym włosóm porádźić áby gęsto rosły. Tela densatis excipiunt scutis, Bierzy strzały ná gęste tarcze / álbo odbiyáyą strzełby tarczámi. Densatum lutum, Spiekłe błoto.
Denseo, es, ere, idem quod denso.
Densatio, Verbale, Gęstość.
¶Densius, & Rarius contraria.

Densifico, id est, Denso, cc, sine authore.
¶Compo. Condenso, as, are, Zgęszczam/ Czynię gęsto. Condensant se in unum locum Oues, Gromádzą się wespolek/ Cisną się wespołek.
¶Condensus, a, um, ex Con & densus compositum, Zágęszczony. Condensa arborum, Drzewá ták gęste yż yedno nád drugim stoyi.
¶Condensa acies, Condensa turma Wielkie woysko. Condensa arboribus prata, Záplonione łąki drzewy álbo chróstem.
¶Densatus, & Condensatus, Zágęsciony. Vt. Densati ordines & cornua.
Dentex, Genus piscis, Calep.
Denubo, Vide *Nubo*.
Denudo, Vide *Nudus*.
Denuntio, Vide *Nuntio*.
Denuo, Aduerbium, Záś/znowu/ drugi ras. Denuo ædificare ædes, Z nowu budowáć dóm, Etiam denuo, Drugi ras.
Denus, a, um, Vide *Decem*.
Deocco, as, are, Vide *Occa*.
Deonero, Vide *Onus*.
Deorare, pro Perorare, Festus obsoletum.
Deorsum, Nisko/Ná ziemi. Sursum deorsum, W zgórę y nádół. Nostin porticulum hanc deorsum, Wiesz vliczkę tę/która nisko álbo ná dół ydzie. Sursum deorsum cursitare, W zgórę y ná dół biegáć. Sursum deorsum ultro citroq; commeare, Wszędzie się wetknąć wszędy być.
Deosculor, Vide *Os*.
Depaciscor, Vide *Paciscor*.
Depalmo, Vide *Palma*.
Depango, Vide *Pango*.
Deparcus, Vide *Parco*.
Depasco, Vide *Pasco*.
Depaupero, Vide *Pauper*.
Depecto, Vide *Pecten*.
Depeculor, Vide *Pecus*.
Depello, lis, Vide *Pello*.
Dependeo, Vide *Pendeo*.
Dependo, Vide *Pendo*.
Deperdo, Vide *Do*.
Deposco, is, ere, Vide, *Pasco*.
Depesta, poculi genus, cc.

Depilis, Vide Pilum.
Depingo, Vide Pingo.
Deplano, Vide Planus.
Deplanto, Vide Planta.
Depleo, Vide Pleo.
Deploro, Vide Ploro.
Deplumo, & Deplumis, Vide Pluma.
Depluo, Vide Pluo.
Depolio, Vide Polio.
Depono, Vide Pono.
Depontani, Vide Pons.
Depopulor, Vide Populus.
Deporto, Vide Porto.
Deposco, Vide Posco.
Deprædor, Vide Præda.
Deprauo, as, are, pe. prod. Káżę/ Krziwię Náchylam.
Deprauatus Participium, Skáżony. Ve, Deprauatus indulgentia, Skáżył się z pieszczoty. Deprauati mores, Obyczáye skáżone/ Niepobożny/ Nie krześćiáński żywot.
Deprauatio, Skáżenie. Distortio & Deprauatio, Przewrocenie.
Deprauatio Verbi, Wywrócenie słowá ná ynsze mnimánie.
Deprauate, Aduerbium, Deprauate iudicare, Nie spráwiedliwie sądzić.
Deprauata Iudicia, Pokażone sądy/ w których yákoby dáry/ pochlebstwo álbo moc z gwałtem pánuyą/ spráwiedliwość wywołána yest.
Deprecor, Vide Precor.
Deprehendo, Vide Prehendo, per diphtongum Præ.
Depremo, Vide Premo.
Depromo, Vide Promo.
Depropero, Vide Propero.
Depso, is, depsui, epsitum, depsere, Gniotę/ Miękczę.
Depsere ceram, Gnieść wosk/ vczynić miękki.
Depsiticus, a, um, Miękki/ Vmiękczony.
¶ Depsiticus panis, Zágniecony chleb.
Depubet, Vide Pubet.
Depudet, Vide Pudor.
Depudico, Vide Pudet.
Depugno, Vide Pugna.
Depurgo, Vide Purgo.
Depuro, Vide Purus.
Deputo, Vide Puto.

D ante E.

Depunio, is, ire, cædere obsoletum, Festus.
Derado, Vide Rado.
Derbies, seu Derbiæ & Derbij, Populi Hircanis proximi.
Dercetum uel Derceton, pen. cor. Dea Syriorum muliebri facie, reliquo corpore similis, Pogáński báłwan/ bogini Syryyska.
Derelinquo, Vide Linquo.
Derepente, una est dictio, Nagle w oce mgnieniu/ Bárzo prętko.
Derideo, Vide Rideo.
Deripio, Vide Rapio.
Deriuo, Vide Riuus.
Derodo, Vide Rodo.
Derogo, Vide Rogo.
Dersæi Populi Græcorum in littoribus Thraciæ.
Deruicino, as, are, pen. cor. id est, dissecare, dissipare, Rośćinąć Rosprośić. obsoletum.
Deruo, is, ire, Spáść/ Odpáść precz. Apul. obsoletum, Deruam cumulum de laudibus Dolobellæ, actiue dixit Cice. ad Atticum lib. 16.
Des, olim pro Bes dicebatur, Calepinus.
Desæuio, Vide Sæuus.
Desalto, Vide salio.
Descendo, Vide scando.
Descisco, Vide Scio.
Descobinatus saucius, abrasus, sectus, obsoletum, Nonius.
Describo, Vide Scribo.
Deseco, Vide Seco.
Desecro, Vide Sacer.
Desero, Vide sero.
Deseruio, Vide Seruio.
Deses & Desidia, Vide Sedeo.
Desicco, Vide Sicco.
Desideo, Vide Sedeo.
Desido, Vide, sedeo.
Designo, Vide signum.
Desilio, Vide salio.
Desino, Vide sino.
Desipio, Vide sapio.
Desisto, Vide sisto.
Desolo, Vide Solus.
Desperno, Vide Sperno.
Despero, Vide Spero.
Despicio, Vide Specio.
Desidero siue Desydero ut alij scribunt, as, aui, actiu. prim. Żądam. Desiderare

ſiderare aliquem, Mieć tęgę po kim/ Curia uires meas non deſiderat, Nie potrzebuye moyey pomocy. Et, Voluptates nullas magnopere deſiderat, Nie nazbyt roſkoszny yeſt. Nie pytaſie zbytnie po wielkich roskoſzach.

Deſidero abs te aliquid, id eſt, non uideris mihi facere quod debes, Nie owſzeki ſwego vrzędu pilen. Item deſidero pro requiro. Vt, Fidem in te deſidero, Niepelnyſz mi ná tym twego slowá/Wiernośći w tobie pożądam. Hic ego humanitatem tuam deſidero, Tu ſie ya odwoławam ná twoyę ludzkość y záchowánie.

Ea deſideratur a magno Philoſopho grauitas, Tá powagá należy ná wielkiego Philoſopha. Nihil unquam quicquam in te deſideraui, Owſzeki mi ná żadney rzeczy v ciebie nyc nie ſzkodźylo. Item, Adeptus eſt quod deſiderauit, Oſięgnął/ Doſtał tego co pożądał.

Multi deſiderati ſunt in pugna, Zginęlo ych niemało w bitwie. Non magnopere deſidero id eſt, nō curo, Nie owſzeki dbam.

Deſiderium, deſiderij, generis neutri, ſecundæ declinationis, Chuć/ żądliwość/ pożądánie/ Tęgá. Teneor deſiderio tui, Wielmi mię tęgá po tobie. Sic Tangor, Torqueor, & Afficior deſiderio tui.

Diutius in hoc deſiderio eſſe non poſſum Nie mogę dłużey w tey pożądliwośći czekać.

Deſiderium pro abſentia, Niebitność.

Deſiderio magno eſſe alicui,Ná wielkiey nadzieyi á oczekawániu być v kogo.

Parentum meorum deſiderio flagro, Radbych ſie rychło v przyiáćiół widział/ bárzo pożądam być v rodzicow moyich.

Deſiderium magnum tui hic reliquiſti Wſzyſtcy tu po tobie tużą. Sacietas noſtri, & deſiderium contraria, Deſideria ſua proferre, Swoyę chuć á pożądliwość oznaymić. Valete mea deſideria, ualete, Mieycie ſie dobrze moye roſkoſzy.

Deſideratio, Verbale, Pożądánie/ Oczekawánie.

Deſiderabilis, & hoc deſiderabile, Pożądána rzecz, Myla/ Oczekawána/ Wdzięczna.

Deſideratiua uerba, a Grammaticis uocantur meditatiua, Vt, Eſurio. Chcę mi ſię yeść/ Yadłbych.

Deſmoterium, neut. fem. Latine Carcer Ciemnyca. Więzienie. Wyeża.

Deſolo & Deſolor, Vide ſolus & ſolum.

Deſpolio, Vide ſpolio.

Deſpicio, & Deſpecto, Deſpicor cum denominatiuis, Vide ſpecio.

Deſtino, as aui, ex de & ſto, compoſitū uidetur, Vmyślam/ przed ſię bierzę/ Stánowię. Morti deſtinatus, Skazan ná śmierć. Deſtinata malitia iſtud fecit, Z vmyſlney złośći to vczynił. Animo deſtinare, Przed ſię wziąć/ Vmyślić. Deſtinatum eſt mihi, Yużem ták ſobie od ważył. Deſtinare alicui Epiſcopatum, Przyrzecá obyecać komu biskupſtwo. Deſtinare aliquid agere, Przed ſię wziąć. Quanti deſtinat ædes, Yako drogo ſácuye. Yako puſzcza dóm. Deſtinare puellam, pro deſpondere, Poślubić.

Deſtinatus Participium, Deſtinati ad certam, Wyſadzeni/ Wymierzeni.

Deſtinatio Verbale, deſtinatio mortis, Odważenie śmierćy.

Deſtinatio, Wyſądzenie/ Wybránie/ Wymierzenie

¶ Prædeſtino, as, aui, pen. cor. Prædeſtinare, id eſt, præordinare, uerbum eſt, quo ſoli Eccleſiaſtici Doctores utuntur, Przeyźrzeć/ Wybráć przed tym.

¶ Prædeſtinatio, onis, Przeyźrzenie/ Obránie. Prædeſtinatio, & electio idē Prædeſtinatus, a, ū, przeyźrzány/ Obrany.

Deſtituo, Vide Statuo.

Deſtringo, Vide Stringo.

Deſtruo, Vide Struo.

Deſubito, Aduerbiū, Znienácka/ Z prętká/ z nieobacznośćy.

Deſubare, id eſt perfodere, Nonius, obſoletum.

Deſudo, & Deſudaſco, Vide Sudo.

Deſueo, Vide Sueſco.

Deſultor, Vide Salio.

Deſuper, Aduerbium idem quod ſuper Ná/ Wegórę. Deſuper infundere, Z wierſzchu nálać.

Deſurſum, id eſt, deſuper Calep. ſine authore.

Deſumo

Desumo, Vide *Sumo*.
Detego, Vide *Tego*.
Detendeo, detendes, detendi, detensum, detendere, Wyłożyć/Wyprowádźić/Wywádźić.
Deter, deterior, deterrim9, & detero Vide *Tero*.
Deterreo, Vide *Terror*.
Determino, Vide *Termino*.
Detestor, Vide *Testis*.
Detineo, Vide *Teneo*.
Detono, Vide *Tono*.
Detondeo, Vide *Tondeo*.
Detorno, idem quod torno Vide infra.
Detorqueo, Vide *Torqueo*.
Detraho, Vide *Traho*.
Detrudo, Vide *Trudo*.
Detrullo, as, are, de trulla in trullam depellere, obsoletum, Plinius hoc uocat diffundere.
Detrunco, Vide *Truncus*.
Deturge, Vide *Turgidus*.
Detulit præteritũ a defero, Vide *Fero*.
Deturbo, Vide *Turbo*.
Deuasto, Vide *Vasto*.
Deueho, Vide *Veho*.
Deuello, Vide *Vello*.
Deuenio, Vide *Venio*.
Deuenusto, Vide *Venus*.
Deuerbero, Vide *Verber*.
Deuerro, Vide *Verro*.
Deuersus, Veteres dicebant quasi deorsum uersus, Festus.
Deuerto pro diuerto apud Plautum legitur.
Deuestire pro Veste exuere, Apule. dixit obsoletum.
Deuexo, pro diuexo, Calep.
Deuexus, a, um, Adiectiuum gen. masc. Ná doł pochodźisty/Schodźisty. Vt, Deuexum caput in dextrũ humerum, Powieszona albo náкłoniona głowá ku práwemu rámieniu.
Deuexitas, deuexitatis, Pochodźistość/Pochyłość.

Deucalion, gen. mas. Filius Promethei.
Deuinco, Vide *Vinco*.
Deuincio, Vide *Vincio*.
Deuius & Deuio, Vide *Via*.
Deunx, cis, gen. masc. Nieco spełná / krom dwunastny części. Vt, Hæres ex deunce Ná którego wszistko ymienie przypádá krom dwunasten częścy.
Deuoco, Vide *Voco*.
Deuolo, Vide *Volo, as, are*.

D ante E.

Deuoluo, Vide *Voluo*.
Deuoro, Vide *Voro*.
Deuoueo, Vide *Vouco*.
Deuro, Vide *Vro*.
DEVS, masc. sec. Bóg. Aliquando idẽ quod author uel Princeps. Deum aliquem facere, Wysławiáć / Wychwaláć kogo.
¶Dij Selecti siue maiorũ gẽtiũ, Przedniejszy bogowie/ ktorzi od pogáństwá bes wątpienia zá bogi byli miani. Sunt autẽ dij gentium uiginti duodecim masculini, octo feminini sexus.
Dij adscriptitij, sine minorum gentium qui ex hominum genere inter Deos referebantur, ut fuit Hercules, Ktorym cześć Bogów powinna byłá wyrządzána.
¶Dij pœnates & patricij, Bogowie domowi y ynszich osobliwych miejsc. Dij uestram fidem, Admirantis uerba sunt, Et dij boni, O Pánie Boże.
Dij boni, boni quid porto, exultantis uox est.
Dij meliora, Deprecantis, Nie sądź ták źle czudniey troche/álbo o Boże vchoway
Dij faxint uel faciant, Boże day to. Optantis est.
Dij bene uertant, Pánie Boże Poszczęść
Dijs iratis aliquid facere, Niefortunie co czinić. Deos minus propitios habeam. Boże mie nie pomnóż / albo Boże nie bądź mi miłościw/ yesli/ etć.
Deum iratissimum sentiam, Boże day mi sie wszistko źle stáło/ álbo day sie wszistko nieszczęście námię okáliło. Deus penetralis dicebatur, qui intra septum domus cuiusq; colebatur, cc, Porro Dei etimologiam uarie deducunt Grammaticorum scholę, Hebræi Deum, Æl, qđ duo significata habet, primũ significatũ est, Ad, quod scilcet adsit præsens omnibus, sicut literæ diuinæ testantur, In ipso uiuimus mouemur & sumus, Alterum significatũ Æl, Est fortis, quod non sit alius Deus fortior sicut Deus noster, Græci deducunt θεός, ἀπὸ τοῦ θέειν id est, a currendo, quod Deus non sit ociosum numen Dei, sed quod in natura humana & tota mundi machina currat, hoc est, conseruet, moueat hanc pulcherrimam mundi machinã & fœcundet terram, Aristoteles deducit, ἀπὸ τοῦ θεῶμαι, id est, speculor, quod Deus sit speculum perspicacissimum omnium

nium bonorum, sapientiæ & scientiæ Germani uocant a bonitate & clementia, Gott quasi Gutt/ nos a diuitijs, quod iuxta Pauli sententiam sit diues in oratione, & super omnes credentes. Alij deducunt a dando, quia Deus omnibus bonis cumulat mortales, Hinc Deitas, tatis, diuinitas, diuinitatis, Bostwo.

Deuteria uinum secundariū, Poslednie wino, Cienkusz, Doymek/to yest poslednye piwo.

Deuteronomion, Latine, Secunda Lex uel repetita δεύτερος secundus & νόμος Lex, Powtarzánie zakonu.

Deuxamene, Vna ex Nymphis marinis.

Dextans, Vide supra As.

Dexter, tra, trum, Práwy/ ktory nakoby ná práwey stronie yest/ Tez/ sposobny/ godny. Dextrum cornu, Práwy rog. Dextra manu pateram tenere. Práwą ręką. Rem ita dexter agit, ut, etc. Ták tráfnie á slusznie sobie poczyna.

Dextimum & sinistimū antiqui pro dextro, & sinistro dicebant teste Festo.

Dexteritas, tatis, slusznosć.

Dexteritate pollet in rebus agendis, Slusny yest w swych spráwách dobrze sobie poczyna/ Ad omnia naturalis ingenij dexteritas, Co poczynie wszitko przistoyi.

Dextera, uel dextra substantiuum, Práwa ręká/ ktorą slubuyemy/ á przyrzekamy komu co. Vnde dicitur fidei consecrata esse, Dare dextram, Podáć rękę. Iūgere dextras, Przywitowáć. Cedo dextram, Day mi ná to rękę/ to yest przyrzecz mi. Dare dextram misero. Pomocny dzyenmu. Fidem & dextram porrigere, Przyrzec komu co podaniem ręki. Per hanc te dextram oro, Prosze cię dla Páná Bogá z spolney wiáry nászey. Dextrorsus & dextrorsum, Ná práwą rękę. Dextrouersum, Ná práwą stronę. Dextre, Aduerbium, Práwie slusznie przystoynie. Hæc sententia bona est si dextre intelligatur, Tá sentencia yest dobra/ kto yą dobrze rozumie kto yey niewywráca ná zly.

Dextrocherium, Nieyáki niewieścy vbior zloty ktory ná lokieć kládą.

Dextrale in Biblijs dexteræ ornamentum.

Dextro, as, are, apud Solinum & Vallam, id est, Equos bigarios iūgere, Zá przęc/ Zálozyć dwu koniu w wos.

Dextella, diminutiuum, Práwa ręczká.

D ante I.

Di, & Dis Præpositiones eiusdē significationis sunt quia ambæ separantur & in compositione solum reperiuntur extra compositionem nihil prorsus significant, Componitur autem DI, cum dictionibus incipientibus a D ut, Diduco, G, Vt Digero, L, ut Diluo, M, ut Dimitto, N, ut Dinumero, I, ut, Dijudico, V, ut, Diuerto.

Diabatra, Genus solearum Græcanicarum, Pántofle/ álbo Sulcaty Greckie.

Diabathrarius qui soleas huiusmodi conficiebat, Pántoflarz/ apud Plaut.

Diabolus, gen. m. Latine Calumniator Potwarcá/ Bluznierz/ Dyabel.

Diabolicus a. ū, Dyabelski/ Bluznierski.

Diabole, calūnia, Potwarz/ Bluznierstwo.

Diacheron, Genus spinæ albæ, Alias Dispacos.

Diacodion, Nieyáka máść z mákowego nasienia y inszych rzeczy vczyniona.

Diaconus, mas. se. Sluga.

Diaconus Ecclesiæ, Sluga kościelny/ Kápłan.

Diaconia, Sluzbá.

Diactor, Epithetō Mercurij, Posel oznaymiciel/ Legat.

Diadema, diadematis, neu. t. pen. prod. obwiązká glowna z purpury yáka przedtym Krolowie y krolowe nosili. Accipitur pro ipsa corona uel pro ornamento a corona regia propendens.

Diadematus, Diademate ornatus, Vt, diadematus Apollo.

Diadochos, Gemma berillo similis, Plinius.

Diæresis, Latine Diuisio, Rozdzyelenie Figura est Grammatis, quando diphtongus diuiditur in duas syllabas, & signatur duob⁹ punctulis supra diphtongum, Vt, Aulāi, pro aulæ.

Diæta, diętę, f. p. Sala/ álbo Gmách w ktorym nadáyą álbo letne siedzenie/ tez postánowienie zycia vstáwicznego ták w yedzeniu yáko y w piciu. Vulgo regimen.

Diætarij, Komornicy/ Stolowi sludzy/ tez ci ktorzy sie yszą do gmachow/ á pálacow pańskich kedy nadáyą.

Diætica medicina, Lekárstwo vstáwione w yedzeniu y w piciu/ ktorego sie nie godzy przestępowáć chorującym.

D ante I.

Diaglaucion, Genus collirij.

Diagramma, Geometria designata.

Dialectica, cæ, uel dialecticæ, dialectices, uel dialectica dialecticorũ, in plurali tantum, Latine disputatoria, uel ars disserendi, Náuká disputowánia / to yest gadánia á rozmawiania / albo też yasnego á rządnego pisánia o wszelákich rzeczách.

Dialecticus substantiuum, który tey nauki vczy / albo yą rozumie.

Dialecticus, a, um, Adiectiuum, ut Dialecticæ captiones, Podchwidki / Podrywki / Dialektyckie.

Dialectice, Aduerbium. Vt, Dialectice disputare, Rządnie á wedle náuki diálektyckiey sie gádáć.

Dialectos Græci uocant linguarum species, Własność yęzyków / yáko w nászim yęzyku słowáckim ynáczey mowi Polak ynáczey Rusyn / ynaczey Czech / ynaczey Ilyryk / á wzdy yednák yeden yęzyk yest. Tylko yż każda ziemiá ma swą własność / y tákże też w Greckim yęzyku było.

Diallage, Latine, Conciliatio, Zgodzenie Poyednánie. Figura est cum plura argumenta ad unum effectum deducuntur.

Dialogus, dialogi, masc. se. Latine colloquutio uel disputatio, Rozmowá. Vt, Includere in dialogos, Niektórą rzecz tak napisáć yákoby dwie / trzy álbo kilká osob s sobą o tento rzeczy rozmawiały.

Dialis, Adiectiuum gen. omnis, Latine Iouialis, To co ku Bogu Iowisowi należy. Flamen dialis, Pop Iowisów.

Dialia, orum, święta Iowisowe.

Dialis & Subdialis, & hoc diale & subdiale, Co nie pod dáchem yest czego dách nie nákrywa / ále ták pod niebem yest.

¶Subdiales colũmnæ, Słupy náwnie stoyące nie w domu áni gdzie pod dáchem / Sub dio & sub diuo aliquid facere, Pod gołym niebem co czynić / subdiales ambulationes, Przechadzki / Powietrze pod gołym niebem.

Dialutenses pelagiæ genera purpuræ, cc.

Dialysis, gen. fem. Latine dissolutio, Rostárgnienie.

Dialyton pen. cor. id est dissolutum, Figura est contraria polysinthero carẽs coniunctionibus.

Diameter, uel diametrus diametri, gen. masc. Latine, Dimeciens, Prostą á rowno dzieląca lynia / ktorą yáki cyrkiel okoliczność álbo ynszi xtałt bywa w prawą miarę dzielon. Hinc, Ex diametro pugnare, Práwie przeciwko być / nic pospolitego nie mieć / Nic sie nietráfiáć áni rymowáć.

Diana. Iouis filia ex Latona, quæ & Luna dicitur, Bogini polowánia y myślystwa. Item, Lucina uocatur a parientibus, Tá Bogini ktorey przi porodzeniu wzywáyą ná pomoc / more gentilium. Hæc, & Proserpina & Hecate dicitur & Triuia Iuno.

Dianium, Insula quæ & Artemisia dicitur.

Dianæa uel Dianœa, gen. fem. Latine Mens uel Sententia, Figura est apud Oratores quæ sensum magis quam uerba designat. Dorozumienie á domyslenie ostátká.

Diapasma, diapasmatis, gen. neu. Prochmieyki ktorymi sie rácieráyą dla zbytnego potu. Latine Inspergimen.

Diapason, διάπασῶν Zgodzenie głosu przes octawę. Sic Diapente, διάπεντε, Co sie przes pięćć wespołek zgadza / διατεσσάρων Co przes czwartę, δὶς διὰ πασῶν, Disdiapason, Latine bis per õnia Gdzie przes dwie Octawie yedno od drugiego yest. Prouerbium Gdy co od czego dáleko yest.

Diaphanum, ge. ne. Latine translucens przeźroczisty Corpus diaphanũ, Nieco przeźroczistego / yáko szklenicá / Krystał etć.

Diaphonia, gen. fem. Niezgoda / Niezgadzánie w spiewániu / gdy sie dwa głosy niechcą w yednę notę trafiáć.

Diaphorus, pen. cor. Latine differens, Różny / Rodzielny. Adiaphorum / indifferens latine, Gdzie rożności niemász co może być / y nie być.

Diaphora, Differentia, Rożność / Oratoribus schema est, Cum uerbum iteratum, aliam sententiam significat, ac significauit primo dictum.

Diaphragma, huius diaphragmatis, ge. neut. tert. Latine transuersum septum, Błonká yest we wnątrz od yednego boku do drugiego / ktora dzieli zwierzchnie wnętrzności od inszych / to yest / serce s płucámi od wątroby s nerkámi.

Diaphragma narium, Chrząstká w nosie miedzy dziurkámi. Item accipitur pro uno quoq; discrimine, Miasto wszelákiey rodzielności.

Si amas Patrem (dum quaeratur quid mali) accuses fratre[m]

Diarium, gen. neut. Obrok/ Dzienny pokarm/ Też register co kto ná yeden dzień wyda/ weźmie álbo vczini/ Vide supra *Annus*. Diaria febris, Febrá ktora tylko yednego dnia bywa/ też ktorá ná kożdydzień trzęsie.

Diarrhæa, Przeplywánie / Przechodzenie/ Przeczyskánie.

Diastema, gen neut. pen. prod. Latine spacium, Plác / Kráyiná Rosciągnienie.

Diastole, gen. fem. pe. cor. Latine distinctio, Figura est, cum una dictio, uel sententia, ab alia distinguitur, Vel, cũ breuis syllaba producitur, Et in arteriis diastole, dilatatio dicitur.

Diasyrmos, Figura qua ab aduersario dicta eludimus,

Diatesseron, Vide *Diapason*.

Diathesis, gen. fe. pen. cor. Latine Affectus, uel dispositio, Przyległość/ Pochilność k czemu.

Diatheca, orum, & Diatheca, æ, Dziedzictwo/ Spadek.

Diatretum, diatreti, Kubek nieyákiż ktorego sie nápiyáyą.

Diaulos, gen. masc. Latine, Certamen uel Cursus, Zawod/ Cyl na ktorym biegáyą/ álbo ná ostre gonya / też mieysce dwie stáyi w sobie máyąc. To yest / ták wiele yako dwánaście set stop w dluż/ dwieście y pięćdziesiąt sążeń álbo krokow. Alii tãtũ spacium habere uolunt mille ducentos pedes.

Diaulodromi, Ktorzy ná tym mieyscu záwodują/ Ná ostre gonią.

Dibaphus, gen. om. Adiect. Latine, Bis tinctus, Dwa kroć fárbowány. Et, absolute, Miásto szárlatnego odzienia ktory dwá kroć bywa fárbowan.

Dica, æ, gen. fem. priore cor. ex Græco fit δίκη & Acte, acta, Pozew/ Oskárżenie Dicas uel dicam sortiri, Otrzymác áby rzecz byłá náprzod sądzona / przed tym/ bo kládziono wszistkich tych ymioná ktorzy sie prawowáli ná kártkách w gárniec/ álbo zban y w ynsze naczynie/ á czyye sie ymię naprzod wynięć tráfiło tego strone naprzod sądzono. Dicam alicui impingere, Obżałowác kogo przed sądem. Dicam scribere, Pozwác kogo á pozwu mu Copią á przepis posłác. Cedo dum, an unquam iniuriarum audisti, mihi scriptam dicam, Y słyszałeś kiedy by mie áby o yáką krzywdę przed sąd przypráwiono.

Dica, etiam dea est, Iudiciorum præses cuius ministri sunt,

Dicastæ, hoc est, Iudices, Formulam intendere, idem quod dicam scribere.

Dicæa, Vrbs in Tyrrhenico sinu.

Dicæarchia, Vrbs quæ nunc Puteoli.

Dicæologia, æ, feminin. prim. Schema est, cum æquitatem caussæ quam maxime breui sententia complectimur, Gdy krotkiemi słowy spráwiedliwość ná się okázuyemy.

Dichotomus, ge. com. Latine, dimidiatus, Ná poły rozdzielony.

Dico, as, prim. cor. dicaui, dicare, Przykazuyę kogo komu/ Przywłaszczam/ Przypisuyę. Pod moc poddáyę. Studiis dicatus est hic locus, Ná naukę obrocono to mieysce. Hanc operam tibi dico, Terentius, Podeymuyę się tego dla ciebie álbo poddáyę się náto tobie. Dicamus totum hunc tibi diem, Tego dnia cáłego chcemy tobie k woli być. Huic meæ laudi tuum studium dices, Vczyń ábych cie znał przeciw sobie życzliwego w tey rzeczy o ktorą się stáram. Dicare se in clientelam, Poddác się komu w obronę.

Dicare aliquid Deo, pro Consecrare & Dedicare, Pánu Bogu poślubić.

Dicatio, Verbale ipse dicandi actus, Przywłaszczenie/ Przykázánie.

¶ Composita, Abdico, abdicas, pen. cor aui, abdicare, Odmawiam komu czego/ wyrzucam przecz/ Wydziedziczam/ Nie przymuyę. Pater abdicauit filium, Ociec syná wydziedziczył. Abdicauit se consulatu, złożył z siebie vrząd. Tutela se abdicare, Niechcieć być opiekunem. Abdicare & Reiicere, idem.

¶ Abdicatio Verbale, ipse abdicandi actus, Odmowienie/ Wydziedziczenie/ Wyposążenie/ Abdicare magistratus dicitur cum magistratus ipse deponitur, Złożenie z Rady.

¶ Abdicatus, Ktory zá żywotá od oycá wydziedziczon yest.

Dedico, Oswięcáyę/ Przywłaszczam. Consecrare & dedicare, idem.

Dedicaui tibi hos libellos, Przypisałem ci ty xięgi. Dedicare alicui Bibliothecam, Odkázáć/Przywłaszczić.

¶Dedicatus Participium, Przipisány Poświęcony.

¶Dedicatio, Poświęcánie/ Przywłaszczenie.

¶Indico, indicas, pe.cor. indicaui indicare, Vkázuię / Oznaymiam. Item, Szácuię/Cenię/Kupuię. Nam indicare est Venditoris, sicut licere Exemptoris, Ten cēni który przedáie/ ten tárguie który kupuie. Indicat librum aureo nummo, Zá złoty czērwony ty xięgi ceni. Bene dissimulatum amorem & celatum indicat, Dobrze táyemną miłość iáwnie okazał. Indicare in uulgus nefas est Niegodzi się o tym pospolitemu człowiekowi wiedzieć / álbo rozumieć. Res ipsa indicabit, & res indicabit, Okaże się to sámo. Iter indicare, Drógę vkázáć. Qui stultum adolescentem nobilitas flagitijs, & eundem patri indicas, Terent. Indica fac præciū Zácen / Powiedz iáko drogo dzierzysz. Inde Index, Vkázyciel/ znák, ge.com. Et, Index librorum, Registr.

¶Index etiam pro digito pollici proximo, Pálec / Rożen. Index morborum fere est arteriarum pulsus, Znák niemocy pulsu prętkie odbiiánie / Sine Duce sine Indice ad aliquid peruenire, Króm mistrzá y náuczycielá.

¶Indicatus, Participium, Accusatus, Oskárżony/Vkazány Item, Oszácowány/ zácениony.

¶Indicatiuus modus apud Grammaticos quo simpliciter rem geri significamus, Indicium indicij, Znák Vkazánie / Powołánie złoczyncow. Ex Indicio nihil est periculi, To powołánie nic mu nie szkodzi. Terent. Quale ingenium haberes, indicio fuit oratio tua, Co za dowcip iest w tobie z twoiey Orácyey poznał. Per indicium enuntiata res, Przes powołánie ná świat wyszłā. Profiteri indicium, Przyznáć się ku powołániu.

Indicatio, onis, Vkazánie / też Cenienie Tua merx est, tua indicatio est, Twoiá kupia iest/ ty też zácenić masz. Indicatura, æ, idem.

Indicina, æ, pro Indicio, Apuleius dixit.

¶Prædico, as, are, pen. cor. Opowiedam / Osławiam / Chwalę. Actum est si quidem hæc uera prædicat. Teren. Po mnie iáko po zmyciu/ iesli toprawdá/ co tá powieda/ Siadłem iáko sól.

De ipso prædicare falsa, Prædicare miris laudibus, Dziwnie wychwáláć.

¶Prædicatio Verbale, Oznaymienie / Osławienie / Chwalā. Plurimorum prædicatione tua uirtus inclaruit, Twoiá cnotá ná światłość wyszłá/ przes wiele ludzi wysokie wysławiánie.

¶Prædicator Verbale, Sławiciel/Wychwálácz. Vt, Prædicator alienæ laudis, Wysláwiácz nieczych cnot.

¶Prædicabilis, & hoc prædicabile, Chwalny / Godny wielkiey chwały y sławy.

¶Prędicatum, prędicati, Powieść/ którá o kim bywa powiedána.

Prædicatum, ti, gen. neu. Apud dialecticos dicitur, quod dicitur de aliquo subiecto. Prædicamentum, Co o wielie rzeczach może być mówiono álbo co ku wielkim rzeczom może być przistosowano. Vt, Animal dici potest de uarijs specieb⁹, uidelicet, Homine, Equo Lepore, Cuniculo, cane: Quintilianus uocat decem prædicamenta, elementa circa quæ uersatur omnis quæstio.

¶Vendico, Przywłaszczam/Sam sobie przypisuię. Totum sibi uendicat, Wszystko chce osięgnąć/ sibi assumere & uendicare, idem. Dicere, Vendicare, & Confirmare esse suum, idem sunt, Sobie przywłaszczáć.

¶Vendicatio, Przywłaszczenie.

¶Vindico, uindicas, uindicare, pen. cor. Mszczę się. Mortem alicuius uindicare, Mścić się czyiey śmierci. Se de aliquo uindicare, Pomścić się swoiey krzywdy ná kim. Dolus malus legibus erat uindicatus, Zdrádá práwem byłá karána.

¶Vindicari passiue, In posterum diem uindicare Przyszłego dnia być ná sądzie obronion. Item uindicare, Rátowáć / Wybáwić. Pecunia quæ nos posset a tributis uindicare, Którąby nas mogłá od podátków wolne vczynić

Vindicare

Vindicare ab obliuione hominum, Ratowáć zápámiętánia luckiego / to yeſt / wznowic zaś á ku pámięcy przywieść. Ab interitu uindicare, Od zátrácenia wybáwyć. Vindico in libertatem, Czynię wolnego. Od niewolſtwá wybáwiam. Se ad ſuos uindicare, Szczęśliwie ſie we zdrowiu wróćyć do ſwoyich przyiacioł.

¶Vindicatio, onis, fem. tert., Verbale, Pomſtá též wyzwolenie.

¶Vindicta, ctæ, idem, Ywyná. Item, Láská á pálcat który w ręku ſtárzy miewáli gdy niewolnikl wolno puſzczáli.

¶Vindex uindicis, Pomśćiciel. Vt, Vindex & oppreſſor coniurationis, Wyſwiebodzyciel od ſprzyſiężenia. Vindex & ultor idem. Vindex etiam Ratownik / Wybáwiciel.

¶Vindiciæ, arum, pluraliter, Swiebodne mowienie przed ſądem / Obroná. Dare uindicias, Swiebody dozwolić. Vindicias petere ſecundum libertatem, Zedáć áby wedle wolnośći praw mógł być ná ſądzie broniōn. Vindicias poſtulare ſecundum ſeruitutem, Zápyſáć á wcielyć ſie w práwo áż do vznánia práwá yeſli wolnym álbo ſwiebodnym być ma.

Vindicijs ac ſacramentis petere, Zędáć tego ná ſądzie áby kto przyſięgl práwa doſtáć / to yeſt wypelnić co práwo ſkaże. Vindicare in ſeruitutem, W niewolſtwo wziąć / Niewolniká vczynić.

Dico, dicis, dixi, dictum, dicere, Mówię Powiedam. Vt, Dico uobis noſtrum illum eſſe hærilem filium, Ya wam powiedam że on yeſt náſzego páná ſyn. Dixti pro dixiſti frequentiſsimũ apud ſcriptores, præſertim apud Comicos, Dic illi, Dic illi, per Ironiam dictum, Zá powiedz mu.

Dic mihi hoc primum, potin eſt hic tacere, Przyrzecz mi to pirwey. Dicere proprie eſt Oratorum, Mówić / Rzecz ſpráwowáć.

Dicendum eſt mihi igitur ad ea quæ ſunt a te dicta, Muſzę ná to odpowiedzieć. Dicere ad gratiam alicui, Pochlebiáć komu Aliorſum dixeram, W ynſzim ſpoſób rzekl.

Dicere ad uoluntatem alicuius, &c. Quod ad gratiam bene atq; amice dicis, Mówiſz yáko ná przyiaciela należy. Dicere apud iudices, Przed ſądem mówić / rzecz ſpráwowáć. Dicere bona, Zá prawdę rzec. Dicere contumeliam, Przymówić komu. Mirum quin te aduerſus dicat, dźiwna rzecz yżecz nie odpowieda / nie przeciwi ſie. Bene, Pure, Caſte, & latiniſsime dicere, Foremnie po łacinie mówić. Dicta dicere, Rzecz nie potrzebnie powtárzáć.

Diem alicui dicere, Pozwáć kogo ná ſąd dzień vſtáwić ku żáłobie álbo ſpráwie. Diem dicere iuris, idem, Dico ius, Dzyerżę álbo ſpráwuyę ſąd / Roki ſądzę. Iurisdictio, Roki / ſądzenie roków. Diem dicere nuptijs, Weſelu dzień vſtáwić.

Hic nuptijs dictus eſt dies, Ná ten dzień weſele yeſt położono. Dicere nummos uel pecuniam, Obiecáć / Przyrzec komu pieniądzy pożyczić / álbo też oddać. Ex animo dicere, Bez kunſztu mówić Serio dicere idem, Ioco dicere contrariũ, Kunſztowáć / Dicere inclementer uel acerbe in aliquẽ, Srodze / Surowie á yádowicie przećiwko komu rzecz ſpráwowáć.

Ius dicis, Mówiſz co ſie godzy. Dicere legem, Vſtáwę vſtáwić. Dicere nomen alicui, Komu ſłużby á powolnośći ſwe zálećić. Dicere pro ſententia, Wotowáć. Rem potius ipſam dic, & mitte male loqui, Powiedz co máſz powiedzieć / á nielay po prożnu. Dicere ſalutem alicui, Kázáć ſie komu pokłonić / álbo pozdrowić kogo. Dicere ſacramento dicebantur milites cum ad iuſiurandum adigebantur Rẽpub. ſe non deſerturos, Hetmánowi przyſiądz. Nunquam audiui dici, Nie ſłyſzałem tego yáko żyw.

Dico, ut & res eſt, To mówię co yeſt. Dicuntur ſententiæ, Wotuyą.

Dicere ſententiam, Decret vczynić. Skázowáć / álbo ſwe mnimánie powiedzieć.

Neſciebam id dicere illam, Niebaczył em áły tak oná mniemalá.

Dicere multam, Wynę ná kogo włożyć.

Dice pro dic, apud Comicos, Dici uix poteſt quam multa me diſtrahant negotia, Trudno ſie mam wypowiedzieć o ſwoyich trudnośćiách. Nihil dictu facilius, Łatwiey rzec / ſubaudiendum ále czynić przytrudnieyſzym. Dicũdi dicũdo

dicundum, pro dicendi, dicendo, dicendum, Veteres dixere.

Dictus, Participium, Terentius, Dictum puta, Miey zá to yáko byśmi roskazał. Soror dicta est, Byłá miáná za rodzoną moią siostrę. Honore dicto, Plin. Wziętey części odpuszczenie. Dicto citius, Pirwey niżli mógł wyrzec/ To yest/ ták skoro. Dictum ac factum, Prouerbium, Ták sie prętko stáło yáko sie wymówyło. Vel Co sie stáło trudno sie ma wróćić. Dictum ac factum reddidi, Sprawyłem com miał spráwić.

Dictum sapienti sat est, Dość mądremu rzeczono.

Dictum, dicti, neut. sec. pro omni sermone intelligitur, Powieść/ Słowo. Dicto obediens, Posłuszny. Dictum ridiculū, Smieszna/ Kunsztowna przipowieść. Dictum idem quod Prouerbium seu Adagium, Przipowieść. Salse dicta, Fotemne, Wyrzeczenie.

Dicturum idem quod dictum, Scomma scilicet, Przipowieść/ Smieszna yáka powieść.

Dicto, as, are, frequentatiuum, Yedne rzecz záwżdy powiedáć/ też dawáć á pronuntiowáć co ku pisániu.

Dictare iudicium, idem quod dictare actionem.

Dictare autem actionem a Iurisconsultis dicitur, quod a Terentio dicam impingere uel dicere, Przywieść kogo przed sąd/ Pozwáć. Rationem dictare Ráchowáć. Ratio dictat, Rozum to vkázuie. Plin. Adijciemusq; quas ratio dictauerit, Y ty przyczini przyłożę które przyrodzony rozum vkázuie.

Dictamen, dictaminis, Obyczay/ Powód rozumu. Calep. sine authore.

Dictatio, idem Calep.

Dictata, dictatorum, To co bywa pronunciowano ku pisániu. Dictata reddere, To co przed tym pronunciowano powiedzieć z pámięci.

Dictito, as, are, Frequentatiuum, a frequentatiuo, Dicto, Często á gęsto spominam.

Dictitare in sermonibus, Rozmáwiáć s sobą wespołek/ á często ná pámięć przywodzić. Dictitare causas, Vstáwicznie ná sądziech siedzieć.

Dictio, dictionis, Verbale, Testimonij dictio, Wyznánie rzeczy wiádomey. Sententiæ dictio, Oznaymienie swego mniemánia.

Dictio etiam pro uocabulo seu uerbo accipitur, Słowo. Item Dictio, Oratoria & facunda oratio. Vt, Dictioni operam dare, Wymowności pilnym być Sadzić sie ná rzecz. Item dictio pro Oratione, Rzecz/ Mowá. Item pro Oraculo, Miásto proroctwá.

Dicturio, id est, dicere cupio, Cale. Macrobio authore.

Dicax, dicacis, generis omnis, Náśmiewcá/ Przechyrá.

Dicaculus, dicacula, dicaculū, diminutiuum, Błazenek/ Smieszek/ Kunsztownik.

Dicteria, dicteriorum, Náśmiewstwá/ Przekwintowánie/ Vszczypliwe przymówki.

Dicteria, dicis in omnes, Nikt sie przed tobą nie może wysiedzieć/ to yest/ vmiesz sie z kożdego náśmiać.

Dictator, huius dictatoris, id est, qui aliquid dictat, Który nieco pronuncuye ku pisániu.

¶Dictator etiam dicitur Naiwyższy Magistrat, to yest rádny Pan był w Rzimie przes sześć miesięcy w swoyem vrzędzie trwáiąc á tylko wnyebespieczne czásy dla zwad albo czásu woyny był wysadzan/ ktoremu wszyscy posłuszeństwo wynni bili. Iulius Cesars naprzod sobie ten vrząd gwałtem á mocą przywłaszczył a potym wszyscy ynszi Cesarze.

Dictatrix, huius dictatricis, coniunx dictatoris, Et Lex præscribens unicuiq; suum officium.

Dictatura, ipsa dictandi ratio.

Dictatura, ipsa dictatoris dignitas, Vrząd/ Dictatorów. Dictaturam gerere, Być dictatorem/ Mieć ná sobie ten vrząd.

Dictatorius, a, um, adiectiuum, quod ad dictatorem pertinet, To co ná tego zwierzchnego Senatora należy.

Dicacitas, atis, idem quod dicterium, dicteria in plurali.

Dictionarium, neut. sec. Xięgi w których słowá wespołek są zgromádzone y wyłożone. Quemadmodum Græci λεξικον uocant ἀπὸ τῆς λέξεως, id est, a dictione, alias Vocabularium.

¶Composita, Addico, addicis, pen. prod.

prod. addixi, addictum, addicere, Przirzec/Obiecáć/ Przywłászczić. Addicere & tradere. Addicere & uendere, In publicum addicere quæ uulgo confiscare dicitur, Wziąć ná królá/ná páná/álbo ná pospolity pozytek. Sanguinem alicuius addicere, Przedáć/ Item, Addicere est, Cenić.

Bona alicui addicere, Puścić komu ymienie zá pewne pieniądze. Minimo prædia addixit, Málem darmo dał. Item, Addicere, est damnare.

Addictus morti, Skazan yest ná śmierć. Addicere in seruitutem, W niewolą wzyąć. Hinc addictus, Ten który dla yákiego długu yest przywłaszczón swemu pánu/álbo temu który pozyczył.

Addictio Verbale, Przyrzeczenie/ Przywłoszczenie.

¶Benedico, Cwalę/ Wysławiam / Bogosłąwię/Dobrorzeczę/cum datiuo præcipue construitur. Vt, Benedicere Deo, id est laudare Deum, Chwálić Páná Bogá.

Benedicit Deus hominibus cum prospera dat.

Benedicere interdum diuisim legitur interposita una, aut altera dictione interdum pluribus, Plautus. Bene quæso inter nos dicite, Zgadzaycie sie Nielaycie sobie/ Niewadzcie sie s sobą.

Benedicere alicui, Dobrą sławę komu dáwáć/ to yest/chwalić.

Bene dixti at mihi isthuc non in mentem uenerat, Dobrze rádzis. Benedictus in sacris literis, pro eo qui gratiam Dei consequutus est, nostrum uerbum Polonicum egregie respondet huic dictioni Benedictus, Bogosłáwiony/quasi qui elogio Dei approbatus est, quod idem est, quod & gratiam Dei consequi, Venit enim ab Hebraica Phrasi, qui in quotidiana salutandi consuetudine salutant se hoc pacto, Benedictus sis, sicut in Latina Phrasi, Salue, in Polonica, Dobry dzień/Pomagabóg/álbo/moyá służbá/yáko dworzánie vzywáyą.

Benedictum, benedicti, Dobrorzeczenie/ Bogosłáwieństwo.

¶Benedictio, onis, in sacris literis, Szczęście/ Bogosłáwieństwo. Benedice aduerbium, Plautus, S Bogosłáwieństwem / s dobrym życzeniem/ winszowániem. Benedicus substantiuum, Dobrze życzący/Dobrze mowiący. Et, Benedicus adiectiuum, Życzliwy.

¶Condico, condicis, penult. prod. condixi, condictum, condicere, Obiecáć/ Przirzec. Vt, Condicere cœnam alicui, Obiecáć sie komu ná wieczerzą. Ad cœnam condicere, idem. Condicere symbolum ad cœnam, Obiecáć komu k woli iść ná wieczerzą do pospolitey gospody o swoyim groszu.

¶Condicere alicui, absolute, Przirzec.

Condicere operam, Podyąć sie czego dla kogo.

¶Condictus Participium. Vt, Condicta cœnula, Przirzeczona/Prziobiecána wieczerza.

¶Condictum, condicti, Zmowa á spiknienie miedzi kilká ich.

¶Conductio Verbale fere idem.

¶Contradico, Sprzeciwiam sie. Et, quicquid tu contradixeris, Bá mów ty co chcesz przeciw temu.

Contradictio, Sporá/Przeciwiánie.

¶Edico, Przikazuyę / Decretem/ Mándatem á przikazániem co zágradzam/proprie est Magistratuū edicere, pro denuntiare, Oznaymić / Ibo intro atq; edicā seruis, etc. Przikażę sługóm. etc. Dico edico uobis nostrū esse illum hærilem filium, Ya wam ták powiedam y nádpowiedam, Edicere conuentum, Siyem dáć wywołáć. Edicere diem ad conueniendum Hetruriam. Wziąć dzień ku zyechániu do Hetruriey.

¶Edictus Participium, Wywołány. Vt Edicto mercatu uendere, Ná wywołánym yármárku tárgowáć.

¶Edicto, edictas, edictare, frequentatiuum, Przikázowáć y nádprzikázowáć.

¶Edictum, edicti, Mándat / Dekret/ Vstáwá/Przikazánie. Ædictum etiam priuati hominis dicitur, Zákazānie. Edictio, idem.

¶Indico, indicis, indixi, &c. Vstáwuyę Opowiędam. Vt, Indicere ferias, Opowiedzieć swiętá. Indicere consilium, Zwołáć/ Zebráć concilium. Item, Indicere Odpowiedzieć. Indicere bellum, Odpowiedzieć. Bellum uoluptatibus indicere per translationem dictum, s roskoszámi sie rostáć. Inimicitias indicere, Odpowiedzieć. Indicitur nouus mercatus, Wywoływáyą nowy yármárk. Supplicationem indicere, Pospolitą proźbę

á wzywánie ku pánu Bogu vstáwić. Vulgus processionem uocat, Tributum populo indicere, Podátek vstáwić.

¶Indictus, a, um, Opowiedziány / zákazány Indictus, id est, non dictus, a dictus participio, Nieopowiedziány. Indicta caussa damnari, W niebytności być wskazan.

¶Indictio, spacium quindecim annorum, quod indicebatur. Vt, tribus lustris tributa toto orbe Romanæ Reipub. soluta essent.

¶Indictiuus, a, um, Záwołány / Yáwny. Vt, Munus indictiuum, Yáwny á sławny pogrzeb. Nuptiæ indictiuæ, Záwołáne gody. Indictiuæ feriæ, Przikazáne Swiętá.

¶Interdico interdicis, pen. prod. interdixi, interdictum, interdicere, Zákázuyę. Datiuum cum ablatiuo frequentissime regit. Vt, Interdico tibi domo mea, Niechcę ábyś mi w mym domu więcey postał.

Aqua & igni alicui interdicere, Wywoláć z ziemie. Omnia Gallia Romanis interdixit, Zápowiedział / Rzimianom drógę do Franciey. Impersonaliter usurpatur a Cicerone, Male gerentibus patrijs bonis interdici solet, Ktorzi się źle spráwuyą tym oyczyste dobrá zwikły być odeymowáne. Passiuum. Ablatiuum regit Sic Interdicor aqua & igni. Aut Datiuum, Sic, Aqua & ignis interdicuntur mihi, Yestem z ziemie wywołan. Rursum actiuum habet datiuum sic. Interdixit ne quid mirer malum meũ Nie dał mi tego przedsię nieszczęścia bráć Item, Accusatiuum cum datiuo, sed rarius. Vt, Fœminis duntaxat usum purpuræ interdicemus, Zákażemy áby się niewiásty w szárłacie nie nosiły. Datiuum unicum regit pro obsto, Cic. Cui nemo interdicere potest, Sprzećiwić się / Obronić się.

Interdicere uestigijs aut uigilijs, Zákopáć álbo zágrodzić drógę. Interdicere commeatus in Silesiam, Záwrzeć drógę do Slęská.

¶Interdictus, Participium, Zákazány.

¶Interdictum, interdicti, substantiuũ, Zákazánie álbo Dekret / Mandat Krolewski / Biskupi / Miescki. Possessionem suam interdicto defendere.

¶Interdictio Verbale, idem quod interdictum substantiuum.

¶Prædico, prædicis, prædixi, prædictum prædicare, Przed tym powiedam Moneo, Prædico atq; Denuntio, fere idem.

¶Prædictus, Przepowiedziány / przed tym dány znáć

¶Prædictio, prædictionis Verbale, Wieszczbá / práktiká o rzeczách prziszłych. Prædictiones diuinæ, Obiecánia boskie.

¶Prædictum, prædicti, pro prædictione, Maledico, Złorzeczę. Verbo malędicere alicui, Kląć kogo.

¶Maledicus, maledicentior, maledicentissimus, Złorzecznik / Przeklinączy Maledicus conuiciator, Wyrudny potwarcá.

¶Maledicentia, Złorzeczeństwo.

¶Maledictus, Przeklęty, in Biblijs tantum.

¶Maledictum, maledicti, Klątwá / przeklinánie / złe słowo. Vexare aliquem maledictis. Trestáć kogo złémi słowy. Conferre omnia maledicta in aliquẽ Co naybárziey komu nálayáć. Maledictĩ & contumeliæ loco ponere aliquid Zá wirudną złość y potwarz co od kogo przymowáć.

Conijcere maledicta in uitam alicuius, Rzucić się komu ná czyię záchowánie álbo żywot.

Dicturio, desideratiuum, Zadam ábych mówił / álbo gotuyę się ku mowieniu.

Dicrotum, Morska łodź po obu stronách wiosłá máyąca Latine biremis, Łodź o dwu rzędzich wiósł.

Dictamus, gen, masc. uel dictamium, pe. prod. Legny poley. quidam Peoniam maiorem, quidam Diptan uocant.

Dictę urbs Cretæ, Vnde Dicteus, a, um, Adiectiuum.

Dictynna, Diana dicitur a Dictynno monte.

Dictynnæum, promontorium Cretæ.

Dictyothetum, reticula, structura riuis oportuna. Festus, Náścielánie chróstem.

Didascalus, Latine dicitur præceptor, Mistrz / Náuczyciel.

Didascalia, Nauká / náuczánie. Vnde Hypodidascalus, Podmistrzek coadiutor magistri.

Didia, Totam Italiam lege sumptuaria astringebat, & non modo ijs qui con uiuia maiore sumptu fecissent, sed etiam qui interfuissent pœnam legis irrogabat.

Dido, Didonis, fem. tert alias Elisa, Królowa Kártagińská która samá Kartaginem záłożyłá y zbudowáłá. Dicitur & Didus, Beli filia fuit.

Didoron, id est, duorum palmorum, Ná dwu dłoni ná ośm pálcy.

Didrachma, didrachmæ, Require Drachma.

Diduco, Vide Duco.

Didymæ, arum, Insulæ Affricæ quæ Ægypto adiacent.

Didyme, es, Insula maris Siculi.

Didymeus, Apollo dict⁹ est, quod duobus modis uim luminis sui exerat sole scilicet & luna.

Didymi, montes Fœlicis Arabiæ.

Didymus, latine geminus dicitur, Bliźnięc.

Directus, pro crucifixo, Obsoletum.

Dies, diei, mascul. & femin. generis in singulari. In plurali uero tantum mas. Asconius.

Dies, in fœminino genere tempus dicitur, Et ideo Diecula breue tempus & mora.

Dies, horarum duodecim, generis masculini est, Vnde Hodie Aduerbium quasi hoc die, Dies igitur diei, Dzień.

Diecula diminutiuum Máła chwilká. In diem & Indies, Vide Præpositionem IN.

Dies ciuilis, Czás do obrócenia słońcá / to yest/ Czterny y dwádzieściá godźin. Noc y dzień wespołek / huius partes sunt, Media nox, Puł nocy. Gallicinium, Pośenie álbo śpiewánie kur. Diluculum uel Aurora. Item, Crepusculum matutinum Świtánie. Mane, Ráno. Meridies, Południe. Occasus solis, Wieczór.

Crepusculum uespertinum, Zmierzk. Prima fax, Gdy świece záświecáyą. Intempesta nox, Twárdo w noc. Concubium & conticinium, Práwa noc gdy yuż wszyscy śpią. Dies artificialis qui alias Naturalis apud ueteres, Czas od wschodu áż do záchodu słońcá. Dies festus, Swięto. Feria idem. Dies profestus, Powszedni dzień.

Dies in fœminino genere, pro die horarum duodecim, hoc est, die naturali uel artificiali.

Dies Fastus, W który sądy możono trzymáć Nefastus, W który sie niegodźi sądźić.

Dies alter uel religiosus, Niefortunny dzień.

Dies comitialis, Dzień ná który syem zołożono. Vide supra.

Dies status, Postánowiony á ku yákiey spráwie wysádzony dzień. Vulgo ordinarius.

Dies constituta, Vulgo præfixa, Zákreślony czás.

Dies iusti, Trzidzieści dni w których ći którzi w yákiem długu byli przekazáni mogli sie yednáć álbo stroni yakokolwiek przeyednowáć.

Diem eximere uel tollere, Odyąć kemu dobrą myśl/ Nadzieię zepsowáć. Sed diffundere diem olim in iudicijs significabat. Do yutrá odłożyć/ Pomknąć roku názáiutrz.

Dies critici, uel decretorij, Require supra Crisis.

Dies Dominica, Niedźielá, &, Dies prima.

Dies secunda, Poniedziáłek.

Dies tertia, Wtorek/ etc. Sic potius Christianos deceret loqui, quam, Dies Solis, Lunæ, Martis, Mercurij, Iouis, Veneris, Saturni, Ethnicorum Deorum uidelicet nominibus, Diei multũ iam est. Yuż dość teraz dniá to yest długi teraz dzień.

Abire in diê, Długo gdźie mieszkáć/ Nie w czás sie wrácáć. Die crastina pro die crastino, Yutro.

Die quinquennij pro quinto anno. Piątego roku.

Die quarti & die quartæ pro die quarto, & similia, Veteres dixerunt, Calep Dies noctesq;, uel dies & noctes, W nocy y we dnie.

Diem noctemq; horrere aliquid, Ostáwiczme sie czego obawiáć.

¶ De die pro interdiu, We dnie.

Diem de die expectabam, Czekałem dzień zá dzień/ to yeſt/záwżdy. Varro diei, id eſt, lucis ponit partes, Mane Ortum, Meridiem Occaſum.

Diecula diminutiuum, Chwilká.

Dieſcit, Dnieye. Dieſpiter, id eſt, Iupiter, Iowis.

Diu aduerbium, We dnie. Interdiu idem.

Diurnus, a, um, Dzienny. Labor diurnus Jednego dniá robotá albo/ która ſie tylko we dnie robić godzi.

Diuturnum, neut. ſec. ſubſtan. Obrok á dziennie myto.

Diurno, as, are, Zyw; długo. In diem dare, Borgowáć. In diem uiuere, Dzień zá dzień żyć. Nic nicz niedbáć. In dies. Co dáley to więcey.

¶Hodie, Dziś.

¶Hodiernus, a, um, Dziſieyſzi.

¶Quotidie, Záwżdy / Vnde Quotidianus, a, um, Powſzedni. Hoc quotidianum eſt, Powſzednia to Quotidiani ſumptus, Vſtáwiczne vtráty. Febris quotidiana, Ná kożdy dzień.

Quotidianus & familiaris ſermo, Niepiſzna/ Proſta/ Domowa mowá.

¶Perendie aduerbium, Trzeciego dnia Poyutrze.

¶Perendinus, a, um. Vt, Perendinus dies, Poyutrzeyſzi dzień. Perendio die, Poyutrze. Vnde Perendinare & Comperendinare, Od vłocżić. Comperendinatio, Odwłoká/ Vide ſupra, Pridie. Dzień przed tym. Poſtridie, po tym. Vt, Pridie calendarum. uel Calendas Ianuarias, Dzień przed poczęciem dnia Mieſiąca ſtycżniá. Poſtridie calendarum Maij. Názáyutrz po pirwſzim dniu Máyowym.

Dieſpiter, tris, & eris, dictus eſt Iupiter, Iowis.

Dieteris, gen fem. Tempus duorum annorum, Czás o dwu lat. Sic trieteris, Od trzech lat.

Difamo Vide *Fama*.

Diffarreacio, ſacrificij genus quod olim inter uirum & uxorem fiebat, Sipontinus.

Differo, Vide *Fero*.

Diffibulo, Vide *Fabula*.

Difficilis, Vide *Facio*.

Diffiteor, Vide *Fateor*.

Digamma, litera F. uocatur.

Digamus. gen. maſc. pen. cor. Który dwá kroć w małżeńſki ſtan wſtąpi.

Digero & Digeries, Vide *Gero*.

Digitus, maſc. ſe. Pálec.

¶Pollex, Wielki pálec. Index, Rożen/ alias Salutaris, Medius, Srzedni/ alias Infamis, Impudicus & Verpus. Annularis qui & medicus, Pierściennÿ álbo lekárſki. Minimus ſiue auricularis, Máły páluſzek.

Digitum tollere, Znáć ſie być przezwiciężonym/ álbo okázáć że chce targ trzimáć/ kupią wziąć y zápłácić. Nam qui digitum in licitatione leuabat, innuebat ſe fore emptorem. Medium digitum oſtendere, Szudzić z kogo/ Za błazná mieć. Pollicem premere, Zyczliwym komu być. Vtroque pollice laudare, Z vprzeymą chucią kogo wysłáwiáć. Conuertere pollicem, Nie życzić komu.

Digitum contrahere aut remittere, Stulić ręki y rosciągnąć. Digitis extremis attingere aliquod genus uitæ id eſt, breuiter ſiue leuiter attingere, quod alias a limine ſalutare dicitur. Páluſzkámi ſie dotknąć / to yeſt / bárzo máło czego skoſztowáć.

Digitum nuſquam a ſententia, Y ná yednym pálcu nie odſtępowáć od ſwego mniemánia.

Digitalis & hoc digitale. Vt, Digitalis craſsitudo, Miąſzość ná pálcu. Digitali craſsitudine radix, Korzeń w miąſzość ná pálcu.

Digitale, in plurali Digitalia ſubſtantiuum, gen. neut Náparſtek też pierścień Rękáwicá/ wſziſtko to cokolwiek ku obronie ręki vczimono yeſt. Digitatus, ta, tum, Co ma pálce. Digitulus diminutiuum, Páluſzek.

Digitellus, Herba apud Plinium.

Digladior, Vide *Gladius*.

Diglito Tigris hoc nomine appellatur uſque ad Medorum fines.

Dignus, a, um, Godny/ Doſtoyny. Laude digni, Godni chwały. Facis quod te dignum eſt, Czyniſz co ná cię zależy/ Coć przyſtoi. Cedro digna, Prouerbium, Godne áby ná wieki trwáły. Dignum patella operculum, Prouerb. Godne wieczko ná táki ſzoyek. Non te dignum feciſti, Vczyniłeś co ná cię nie należy. Dignius nihil eſt quod ametur, Miedzy wſzemi ynſzymi godzień miłości.

Dignus te filius, Ták cnotliwy yáko ty.

Digne

Digne aduerbium, Godnie/Doſtoynie.
Dignitas, huius dignitatis, Doſtoyność/ Godność/Cześć/Powagá/Vrodá. Dignitas & amplitudo idem, Tueri dignitatem ſuam, Nie wykręcáć przećiwko ſwey doſtoynośći á powadze. In ſedem atq; dignitatem aſcendere. Przyść ku wielkiemu ſtanu Retinere in rebus aſperis dignitatem, Nie od poważnośći ſwey nieodſtępić w przećiwny fortunie. Dignitas oris & uultus, Wrodá á wdzięczność w twárzi. Indignus, a, um, Niedoſtoyny/Niegodny.
¶Indignitas, Niegodność. Indignitas rei, Lekkość/ Sromotá. O indignum facinus, O niecnotliwy á nieſláchetny vczinek. Illi indignum facis, Nieobyczáinie ſie przećiw yemu maſz.
¶Indigne aduerbium, Niegodnie. Indigne ferre, Gniewáć ſie/ zá źle przymowáć. Nihil mihi indignius uidetur, Nic mi nie yeſt ćięſzſzego. Factum indignisſime, Nieſláchetnie ſie ſtáło. Orationis dignitas, Powagá w rzeczi.

Digno, as, are, Ważę/ Oſobliwy wzgląd mam ná kogo Merito te hoc honore digno, Słuſznieć tę cześć wyrządzam/ zá godnośćią twoyą.

Dignor, aris, ari, paſsiuum, Być ważon.
Dignor deponens. In frequentiori uſu, pro dignum iudico. Mam zá to że tego godzień yeſt. Non dignor me hoc honore, Niemam ſie zá tego ábych ſobie tę godność chciał przipiſowáć.
Dignatio uerbale, id eſt dignitas, Doſtoyność/ Wyrządzánie czći/ Uczkość.
¶Indignor, aris, ari, Gniewam ſie/ Nie przimuyę zá dobre/ Ciężko mi.
¶Indignor cum accuſatiuo, Quintil. Quidam indignantur imperia, Niechcą być pány zwani Indignamur ſi quis noſtrum interijt, Lámentuyemy/ vſkarżamy ſie ná nieſzczęśćie gdy yeden z nas vmrze.

¶Indignatio, onis, Gniew/ yad przećiwko komu Couertere in ſe indignationē alicuius, Poruſzić przećiwko ſobie kogo.
¶Indignans, indignantis, nomen, Gniewáyący ſie. Vt, Seruitutis indignisſimum, Zadnym obyczáyem newolſtwá nie cierpiącego.
¶Indignabundus, a, um, idem.

¶Dedignor, dedignaris, dedignari, Nie mnimam/ Niemam/ Nie dzierżę zá godnego/ wzgardzam/ niedbam ni ná kogo. Dedignatio, Niedbánie ná kogo.
Dignoto, as, pe. prod. Pewnemi znaki rozeznáć/ obſoletum,
Diambus pes metricus, conſtans duob⁹ Iambis.
Dionis Juppiter dictus eſt, quaſi diem Iuuans.
Dijudico, Vide *Iudico & Iudex*.
Dijungo & diſiungo, Vide *Iungo & Iugo*.
Dilabor, Vide *Labor*.
Dilacero, Vide *Lacero uel Lacer*.
Dilanio, Vide *Lanius uel Lanio*.
Dilapido, Vide *Lapido*.
Dilargior, Vide *Largior*.
Dilato, Vide *Latus, a, um*.
Dilaudo, as, are, Wielmi chwalę. Vide *Infra*.

Dilemma, dilēmatis, neu. ter. Argumentum utrinq; uincens & confeſsionem exprimens, Argumentum Potwirdzánie á wywód ktorey rzeczy ná obie ſtronie (tam ſignificat affirmatiuam quam negatiuam) mocnie potwirdzáyąc.
Diligo & diligens, Vide *Lego*.
Dilogia figura eſt cum ambiguum dictum duas res ſignificat, Calep.
Dilogicare tunicam, apud Ciceronem legitur pro diſcindere, Rozpróć.
Diluceo & diluculum, Vide *Lux*.
Diluo, diluuium, Vide *Luo*.
Dimidius, Vide *Medius*.
Dimano, dimanas, dimanare. pen. prod. Rozeyć ſie/ Rośćieć ſie/ per translationē Cic. Meus hic forenſis labor dimanauit ad exiſtimationem hominum paulo latius commendatione & iudicio meorum.
Dimembro, id eſt, membratim diuido.
Dimetior, Vide *Menſura uel Metior*.
Dimico, Vide *Mico*.
Dimitigo, as, are, Błágam/ Vbłágam/ Tulię.
Dindymus, pen. cor. in ſingulari maſc. in plurali, gen. neut. Dyndima, orum ſunt iuga montis Idæ. Wierſch góry Idy. Inde Dindymene & Dindyme dicitur Cybele. Sipont. Bogini Cybele.
Dinoſis, gen. fem. pen. prod. Latine grauitas, Powagá.
Diobolaris, Vide *Obulus*.

Diœcesis huius diœcesis, fem. tert. Latine Gubernatio, Powiat/ Rządzenie/ sprawowánie/ pánowánie/ Woyewodztwo διοικέω Græce, guberno, & Diœcetes diœcete, Stárosta/ Namiestnik/ Powiatnik. Item, Podwoyewodzi.

Diodorus, masc. sec. Własne ymię Philosopha. Item authoris opus.

Diogenes, masc. ter. Własne ymię Philosopha/ huius assecle Cynici sunt dicti.

Diomedes, masc. ter Król ætolie/ Hetman ludu Greckiego od Apuliey. Et, Diomedei campi, Błonie w Apuliey. Itē Diomedeæ aues, Ptacy niektórzy w przerzeczonych insulach á wyspách sie chowáyący.
Diomedes & Glauci permutatio, Prouerbium, Nierowny frimárk/ konia dáć zá bárk.

Dione, gen. fem. Mátká Veneris / quæ ideo Dionæa dicitur, & Dionæū, Co Weneri należy.

Dionysias insula alias Naxos dicta, & nomen Gemmæ.

Dionysius, id est, Bachus. gen. mas. Vnde Dionysia, orum, Swiętá Bachusowe/ Mięsopusty. Bachanalia, Vide supra.

Diopta, Instrumentum Geometricum & regula librandis aquis apta. Niektákie naczynie którym nieco wymierzáyą.

Dioryges, Fossæ manu factæ.

Dioscoron, Insula e regione Laciniĳ promontorĳ Italiæ.

Dioscurias Miásto in Colchide.

Diospolis, Ægypti ciuitas.

Diota, diotæ, Glinione naczinie o dwu vszách/ Krusz.

Diphris, gemmæ nomen.

Diphthera, æ, fem. prim Pástirskie odzienie/ Skórzány káptur.

Diphthongus, ge. fem. Latine Geminus sonus. Dwoyáki ton / gdy sie wespołek dwie uocales zeydą w yedney syllábie.

Diploma, diplomatis, ge. neu. List/ Przywiley á zwłaszczá/ Bulá Papieska álbo inszego pánā ták świeckiego yáko Duchownego s záwieszistemi pieczęciámi. Vulgo Bulla, Breue & Codicilli dicuntur.

Diplois, diploidis, fem ter. Futrowáne álbo dwoniste odzienie/ Mántel/ Płászczik dwoyczisti álbo drugiem suknem podbity.

Dipondium, & dipondius dipondĳ & dupondius, a duobus pondenribus dicitur, Sztuká srebra o dwu lotu.

Dipondiarius, a, um, Dwolotny.

Dipsacon, Spina alba quæ & Aspalathus & Diaxylon uocatur, cc.

Dipsas, dipsadis, Latine sitis dicitur, ponitur autem pro quodam aspidum genere, cuius morsu incredibilis sitis inducitur, Niektóry rodzay wężów/ wielkie prágnienie gdi go vkędzą przywodzących.

Diptoton, gen. neut. pen. prod. nomen dicitur quod tantum duos casus habet, Inde, Triptoton quod tres, Tetraptoton quod quatuor, Pentaptoton quinque casus habet, Aptoton sine casu casu, quod est indeclinabile.

Dirce, gen. fem. Fons Bœociæ.

Dircæus, a, um, Co z Beociey á osobliwie co z Thebów yest.

Dirceus, id est, Aonius siue Thebanus.

Diribitorium, Mieysce á plác popisu/ okázowánia żolnierskiego ludu.

Diribitor. diribitoris minister, Który liczy Popisuyę y płáci żolnierzóm ych żołd.

Dirigo, Vide Rego.

Dirigeo, diriges, pen. cor dirigui dirigere, Martwieyę/ nieczuyę sie/ est uiribus destitui propter frigus aut aliquo casu.

Dirimo, Vide Emo.

Diripio, Vide Rapio.

Diris, Mons Mauritaniæ.

Diriuare, in Biblĳs legitur pro riuos ducere.

Dirumpo, Vide Rumpo.

Diruncio, is, diruncire, pro depurgare runca, obsoletum, Festus.

Diruo, Vide Ruo.

Dirus, a, ū, Okrutny/ Srogi/ stráßliwy. Dira execratio, Okrutne przeklinánie Dirus cruciatus, Okrutny ból. Dirus aliquando pro magno accipitur, Wielki.

Diritas, diritatis, fem. ter. Okrutność. Diritas & comitas contraria.

Diræ pluraliter tantum, Przeklinánie/ też Bogini piekielna/ Alias Furiæ & Erinnyes, siue Eumenides, Które wßistko złe wyrządzáyą.
Diris deuouere, Przeklinąć / Szátánowi oddáć Diras imprecari idem, Diris agitari, Száleć.

Dis, ditis, masc ter. diuitiarum & inferorum Deus, Bóg piekielny y Bogactw alias Pluto.

Dis, ditior, ditiſsimus, Bogáty. Ditia & opulentia ſtipendia facere, Wielkie Jurgelty ná żolnierſkę służbę mieć. Vnde Dito, as, are, Bogáćę / etc. Diteſco, Bogáćę ſię/ Zámagam ſię.

Ditatus, a, um, Participium, Vbogácony Zámożny w doſtátek.

Dito & diteſco, Vide Dis ſupra.

Dis, Præpoſitio, quæ ſemper componitur, abſolute nunquam ponitur, ut Diſsideo. Diſſotio.

Diſcalceo, Vide Calceus.

Diſcapedino, as, pen, cor diſcapedinare pro Reſero, Aperio, Otwarzam apud Apul. obſoletum.

Diſcaueo, diſcaues, pen. cor. diſcaui diſcautum, Przeſtrzec/Oſtrzec.

Diſcedo, Vide ſupra Cedo.

Diſcepto, as, aui, are, neu. pri. id eſt, Diſputo, Conc̃rdo. Diſputuję/Rzecz iáko rozbieram/Rozkłádam/ wywodzę yęzykiem á słowy. Diſceptare controuerſias aliquorum, Miedzi dwie ſporne ſtronie wſtępić/á rozwieść rzecz słowy.
De fœderum iure diſceptare, O właſności y záchowániu ſtania álbo przimierza rzecz vczinić. Diſceptare armis de controuerſijs, Ręką ſpráwiedliwości ſobie dociągáć. In uno prælio omnis fortuna Reipub. diſceptat, Ná yedney bitwie wſzyſtká fortuna rzeczy náſzey poſpolitey leży.

Diſceptator, Verbale, Sędzia. yednacz/ná którego ſię obiedwie ſtronie zdáły

Diſceptatrix, Verbale, f. Yednaczká/Zgodzicielká.

Diſceptatio, onis, Rozeznánie Rozebránie rzeczy/Wysłuchánie rzeczi. Capitur enim pro Arbitratu, Cognitione & iudicio Libera/diſceptatio, Wolna á świebodna ſpráwá.

Diſcerno, Diſcerniculum, Diſcrimino, diſcrimen, Vide Cerno.

Decerpo, Vide Cerpo.

Diſcens, genus Cometæ uidetur eſſe Plinio.

Diſcindo, Vide Simplex.

Diſcingo, Vide Cingo.

Diſcludo, Vide Claudo uel Cludo.

Diſco, is, didici, neu. tert. Vczę ſię/ Doświádczam/Dowiáduię ſię. Literas apud aliquem diſcere, Vczić ſię wyzwolonych nauk. Diſcere fidibus, Vczić ſię ná lutni gráć. Cœpit me obſecrare ut ſibi liceret diſcere id de me, Yął mię proſić ábych mu dozwolił odemnie ſię tego vczić.

Diſciplina, æ, Nauká. Diſciplinæ, Scientiæ & Artes idem.

Diſciplinam, Cicero pro ſtatu Philoſophorum ponit, Miáſto ſtánu á żywotá Philoſophſkiego. Item diſciplina, wychowánie. Cwiczenie. Colere diſciplinam, Niewykrácáć z kréſu zámierzonego/to yeſt/ záchowáwáć ſię w ſwym ſtanie iáko ſię godzi. Diſciplinam ab aliquo accipere, Być od kogo dobrze wychowan. In militiæ diſciplinam proficiſci, W żołnierſki ſię żywot wdáć. Mala diſciplina deprauari, Złym wychowániem być ſkáżonym.

Diſciplina eſt diſcipuli, Vt, Doctrina præceptoris, hoc eſt, diſcipulus diſcit, præceptor docet. Diſciplinę iuris ciuilis, homo omnium erudiſsimus, Człowiek wielmi w prawie Ceſárſkiem ćwiczony.

Diſciplina etiam, Dobry przikład / á dobre záchowánie/ Obyczáye dobre. Vt, Populus tenax diſciplinæ, Poſpólſtwo niewykroczne przeciwko práwom záchowánym y dobrym obyczáyóm.

Diſcipulus huius diſcipuli, maſcul. ſec. Zwolenik / Vczeń/ Student. Adiutor & Diſcipulus Platonis, Vczeń Plátonów.

Diſcipuli coquorum, Kuchcikowie.

Diſcipula, læ, Zwolenniczká / panná która ſię vczy.

Diſciplinalis & hoc diſciplinale, adiectiuum, Vt, Diſciplinalis puer, Obyczáiny/Posłuſzny/ Powolny chłopiec.

Diſciplinoſus, a, um, Roſtropny/ Dobrego rozumu. Calep. Cathone authore.

Diſciplinatus in Biblijs legitur pro erudito aut bene inſtituto, quod uerbũ apud probatos ſcriptores non reperio.

Diſcobolus, Vide Diſcus.

Diſcolor. Vide Color.

Diſcolus, id eſt difficilis, Trudny. Ciężki Græca dictio in Biblijs legitur, ſed potius ſcrtbendum Dyſcolus per y Græcum.

Diſcumuenio, Vide Conuenio uel venio.

Diſcooperire, inſolens uerbum in Biblijs legitur pro detegere.

Diſcoquo, diſcoquis, pen. cor. diſcoctũ diſcoquere, Przewárzić.

Diſcordo, diſcordia & diſcors. Vide Cor.

Diſcrepo, Vide Crepo.

Diſcretus, Vide Cerno.

Diſcrimen, Vide Cerno.
Diſcrucior, Vide Crux uel Crucior.
Diſcubo & Diſcumbo, Vide Cubo.
Diſcuneatus, Vide Cuneus.
Diſcripeo,is,pen.cor. diſcripiui, diſcripitum,diſcripere, Wielmi żędáć.
Diſcurro, Vide Curro.
Diſcus,maſ.ſec. Szérokă miſá/ Krzinów Tálerz wielki tez/ Okrągla ßibă kámienna/miedziána/álbo żelázna/ którą przed tym grawáli młodzi ludzie/ yako v nas przed czaſy chłopſtwo krąg w poſród wsi zwykli gráwáć/ kiymi kręgu pobiyaiąc. Hinc Diſco ludere,, Vczę ſie kręgiem gráć. Et Diſcobulus,pen. cor. Który kręgiem gra.
Diſcophorus,penult.cor. Nośiciel krzinowu/ Trukſes może być zwan.
Diſculus,diminutiuum, Máły krzinowek Máły krążek.
Diſcutio, Vide Quatio.
Diſſero & diſertus, Vide Sero.
Diſiicio, Vide Iacio.
Diſiungo, Vide Iungo.
Diſpalo,as,pen,prod.act. primæ diſpalare, Rozpoſtrzeć. Item, Błękáć ſie á tułáć ſie.
Diſpaleſco,is,ere, Frequentatiuum, eſt palam omnibus innoteſcere, Wßem ſie osłáwić.
Diſpando, Vide Pando.
Diſpar, Vide Par.
Diſparo, Vide Paro.
Diſpercior & Diſparcior, idem, Vide Pars.
Diſpendium, Vide Pendo.
Diſpendo, Vide Pendo.
Diſsideo, Vide Sedeo.
Diſsipo, Vide Sipo.
Diſpello, Vide Pello.
Diſpendo, Vide Pendo.
Diſpenno,is,ire,pro Expando,obſoletum.
Diſperdo, Vide Perdo.
Diſpereo, Video Pereo.
Diſpergo, Vide Spargo.
Diſpercio, Vide Pars.
Diſpeſco, Vide Paſco.
Diſpicio, Vide Specio.
Diſpliceo, Vide Placeo.
Diſplico, Vide Plico.
Diſplodo, Vide Plodo.
Diſpolio,idem quod deſpolio, Vide Spolio.
Diſpoliabulum, Locus ubi ſpoliantur homines,ut domus meretricum,Plautus, Kurewski dóm/ w którym rădo bierzą gdzie nie kłádą.
Diſpondeus, pes metricus conſtans quatuor ſyllabis longis notat̃ ſic – – – –
Diſpono, Vide Pono.
Diſpudet. Vide Pudor.
Diſpumo, Vide spuma.
Diſpuluero, Vide Puluis.
Diſpungo, Vide Pungo.
Diſputo, Vide Puto.
Diſquiro, Vide Quæro.
Diſraro,as,are,pen.prod. Verbum ruſticum, Przerzedzam.
Diſrumpo, Vide Rumpo.
Diſſuauior,aris,ari, Lyzáć/Pocáłowáć.
Diſſemino,as, Vide semino uel semen.
Diſſepimentum, diſſepimenti, Skórká/ Łupynká która we włoskim orzechu miedzi yądrkyem yeſt.
Diſſereno,as,are,neu.prim. Wiyaśnyąm ſie.
Diſſero, Vide Sero.
Diſsideo, Vide Sedeo.
Diſſilio, Vide Salio.
Diſsimulo, Vide simulo.
Diſſipo, Vide sipo.
Diſſoluo, Vide soluo.
Diſſonus, Vide sonus.
Diſuadeo, Vide suadeo.
Diſſulcus, porcus dicitur quod in ceruice ſetas diuidat, Feſtus.
Diſſuo, Vide Suo.
Ditabeſcere,id eſt, tabeſcere, Nyßczeć/ Mdleć/Wyędnąć.
Diſtædet,diſtiduit, & diſtæſum eſt, Zalmi/żáluyę/ cięßkomi.
Diſtendo, Vide Tendo.
Diſtillo, Vide Stilla.
Diſtermino, Vide Terminus.
Diſtero, Vide Tero.
Diſtichon,gen.neut. Dwá wierßă/ Dwá rymy. Tetraſtichon, Cztéry wierße. Hexaſtichon, Sześć wierßy álbo rymów. Ita Octoſtichon, Osm wierßów.
Diſtineo, Vide Teneo.
Diſtinguo, Vide Stinguo.
Diſto, Vide Sto.
Diſtorqueo, Vide Torqueo.
Diſtraho, Vide Traho.
Diſtribuo, Vide Tribuo.
Diſtringo, Vide Stringo.
Diſtrunco, Vide Truncus.
Diſturbo, Vide Turba.

Dithyrambus,gen.maſ.Epitheton Bacchi,Et uir quidam Thebaicus,Vnde genus uerſuum dithyrambicum nominatum in honorem Bacchi.

Ditio,ditionis,fem.ter.a ditior compa ratiuo nominis.

Dis ditis,Páńſtwo/ Dziedzictwo / Pánowánie.Redigere in ditionem, Pod moc podbić.

Ditione atq; numine Dei geruntur res Wßiſtko ſie dzieye wedle mocy á woley boskiey.Cadere ſub imperium , Ditionemq; alicuius,Przißyć pod cziyę moc.

Ditior & ditiſsimus & dito , Vide Dis Ditis.

Ditrocheus,pes metricus conſtans duobus Trocheis.

Diu,Aduerbium temporis,Dawno. Nō diu huc commigrauit, Nie dawno tu przyiechał/Cum multum diuq; uixeris,Gdy ſie do woley náżywieß.Diu multumq; hæſitaui quid facere deberem Długom ſie rozmyślał com miał czynić.

Dietule diminutiuum , Nieyáki chwilę.

Diutius,comparatiuum a diu, Dłużey. Cic.Non obtundam diutius aures ueſtras, Nie chcę was dáley ná słowiech dzierżeć Ne diutius anno in prouincia eſſem, Abych niedłużey w tym ſtároſtwie álbo vrzędzie był tilko yeden rok.

Diutine Aduerbium, Długo / Przez niemáły czás.

Diutinus,a,um,Długo trwáyący trwáły/ długy/diutina mora, Długie mießkánie.

Diuturnus,a,um,idem.

Diuturnius,diuturniſsimum, Aduerbia

Diuturnitas,tatis, Trwáłość/ przewlecżenie czáſu. Diuturnitas belli.

Diu etiam aliquando ponitur pro diuturno,uel tempore diurno,ut diu noctuq; W nocy y we dnie.

Diuagari,Vide implex.

Diuello,Vide vello.

Diuendo,Vide vendo.

Diuerbero,Vide verbero.

Diuerbium inquit Seruius eſt primus actus Comediæ.Item partes Comediarum ubi plures perſonæ uerſantur.

Diuerto,diuerſor , diuerſorium, Vide verto.

Diuortium,Vide verto.

Diuerſe Aduerbium,Ná rozmáyitich mieyſcách.

Diuerſum,idem.

Diues diuitis,maſc.tert.Bogáty.Copioſus,Diues,Synonima.Inops, pauper contraria,Diues genitiuo iunctum,ut Plaut. Diues operis & laboris expers , Który wiele prácmá ná ſobie/ ále nic nie robi.

Diuitior Comparatiuus,Cicero. Ille licentior & diuitior,Bogátßy.

Diuitiæ, arum,in plurali tantum , Bogáctwá . Diuitas tu ex iſthac facies, Vbogácyß ſie.

Diuito,as,are,Bogácyć.Apud Nonium obſoletum.

Diuexo,as,are.Vide vexo.

Diuido,is,diuiſi,diuiſum,diuidere pen. cor.Dzielę / Podzielam. Secare ac diuidere mactatum porcum , Rozebráć wieprzá/æqualiter in duas partes diuide,Ná dwie częśći rowne rozdziel Nummos uiris diuidere,Podzielić. Diuidere animum in diuerſa,Ná rozmáyite ſie myſl wydáwáć. Teras to á potym owo zámiſláć/ ſic diuidere oſcula , Teras tego á potym drugiego cáłowáć. Diuidere ſententiam , Gdy kto w rádzie ze ſwego mieyſcá wotuiąc dwie álbo więcey rzeczy oſięga ktorych ſie yedná podobáć może druga nię/ Tám bywa żądánie áby tá rádá/ á to tákowe wotum dwie álbo trzy rzeczy w ſobie zámykáiące / było ná częśći rozdzielone/ á oſſobliwie ná káżdą część było pytano/áby omyłká nie byłá w czym kto yego wotowánu podpiſuye / to yeſt/diuidere ſententiam,Yednego páná rádę ná częśći rozebráć.

Diuiſo,as,are,probat Calep.ex Cicer. 11.Philip . Vbi nulla huius uerbi fit mentio in probatioribus exemplaribus.

Diuiſus Participium,Rozdzielony.

Diuiſus,huius diuiſus,nomen, Dzielenie

Diuiſio,Verbale, Rozdzielenie/ Podzielenie.

Diuiſor,Dzielnik/Dzielcá/ Podzielnik.Diuiſores etiam uocabantur qui pecunias inter tribus uirium candidatorum nomine diuidebant in creandis magiſtratibus,quos Plaut.Curiarum magiſtros uocat,Calep.

Diuiduum,To co może być Dzielono.

¶Indiuiduum,To co nie może być rozdzielono.

Diuiſibilis,le,Co łatwie yeſt ku rozdzieleniu

¶Indiuiſibilis contrarium.

Diuidia, æ, gen, fem. Troską/ Stáránie. Plaut. Diuidiculum Castellum, Vnde a riuo communi aquam quisq; in suum fundum ducit, Calep. Wodna skrzinia / álbo zdrój.

Diuinus, a, um, Boski. Rem diuinam facere, & diuinæ rei operam dare, est sacrificare dijs, Offerowáć/Boskę służbę obchodźić. Diuinius comparatiuus, Cicer. Quid hoc somno diuinius dici potest? Y co może być myłszego wdzięcznieyszego od Páná Bogá dánego.

Diuinitas, Bostwo.

Diuinus, diuini substantiuum, Prákticarz Prorok.

Diuino, as, are, neut. prim. Prorokuię/ Gadam. Diuinare de re aliqua, Gádáć Diuina quanti hoc mihi constat, Gaday co mnie to płáci.

Diuinator, atoris, Gádácz.

Diuinatio, Proroctwo/ Prákticowánie/ Gadánie.

Diuinans & præsentiens, Domyśláiące sie.

Diuine, Dostoyne/ Godnie / & Diuinitus Aduerbia, Z bożey łáski/ z boskiey mocy.

Diuinitus ita accidisse reor, Mniemam iż sie z osobliwey łáski Bożey przigodziło.

Diuinipotens, qui in diuinis potestatem habet, Apuleius.

Diuortium, Vide Verto.

Diurnus, Vide Dies.

Dius, dia, dium, Páński/ Slácheck̄i.

Dium etiam Pogodá/ słonce/ sub Dio uel sub Diuo, Pod gołym niebem.

Diuus, ua, um, Boski. Idem quod diuinus & Diuum, idem quod dium.

D ante O.

Do, das, dedi, dare, datum, Dáię. Dare atq; donare idem, Do me tibi totum Záletam sie tobie wszistek. Dare se uoluptatibus, Wdáć sie ná rospustny żywot. Quin te hilarem das mihi, Czemu sie nieochotnie masz przećiw mnie Do fidem Obiecuię/ Przyrzekam. Do pœnas, Bywam karan. Dare se fugæ & in fugam, Vciekáć. Dare terga, Tył podáć. Do manus aut herbam, Wyznawam sie być przezwiciężonym. Dare operam amicis K woli być przyiaćielóm. Dare operam literis, Vczić sie. Do aures alicui, Słucham kogo.

Dare uitio, Gánić. Dare uerba, Zdrádźić. Dono dare, Dárowáć Dare mancipio, Przywłaszczić co komu. Dare nomen, Dáć sie wpisáć.

¶Item, Dare pro dicere aliquando accipitur. Vt, Paucis dabo, Krótkiemi słowy to odpráwie. Item pro facere. Terentius, Haud paternum istud dedisti Nie oycowskieś to vczinił/ to yest nie od oycáś sie tego nauczył. Dare neci & dale leto, Zábić.

Dare uentis & dare obliuioni, Zápámiętáć. Dare uela uentis, puśćić sie ná morze. Turpiter se dedit, Sromotnie/ głupie á nietráfnie sobie poczoł. Dare se somno, Spáć.

Dare se in uiam, Ná drogę sie puśćić. Dare damnum, O szkodę kogo przipráwić.

Dare in matrimonium, Zá mąż wydáć. Dare habenas, Popuśćić wodze. Dedit me ad languorem, Przipráwił mie o chorobę. Vt res dant sese, Wedle szczęśćia/ álbo pogody. Dare palmam alicui, Znáć kogo być wyższym wyákiey rzeczy.

Dare negotium, Polećić. Optionem dare, Dáć komu wybieráć. Effectum dare, Spráwić co yest polecono. Dare per manus dicimus, cum aliquid ueteri usu obseruatum posteris relinquimus Stárádawny obyczay potomkóm naszym zostáwić.

Dare actionem dicitur Iudex, quando actorem ad intentandam actionē admittit, dicitur etiam & dare iudicium, Záłobę álbo sporę stron przyiąć. Me hæc deambulatio ad languorem dedit, Sprácowáło mie tá przechádzká/ Auribus alicuius dare, Pochlebowáć komu. Copiam dare, Dozwolić. Dicta dulcia dare, Piękne słówká komu dáć. Hæc ubi dicta dedit stringit gladium, Wyrzekszy to rzućił sie do mieczá. Dare se in pedes, Vciec.

Iugulum dare, Kręgi á szyię wyciągnąć ku śćięciu. Laudi dare, Chwalić. Locū dare, Procedere, Vstępić. Mandata dare, Polećić.

Materiam inuidiæ dare, Dáć przyczynę złey woley. Mutuum dare, Pożyczić. Natalia dare, Przeżinąć sie. Obsides

dare,

dare, Więźnie dáć dla pewnośćy. Stragem dare, Ná głowę porázić. Da mihi hãc ueniã, Odpuść mi to. Duit pro dent uel dederint antiquum, Sic duit pro det, & danunt, pro dant, antiquata & obsoleta sunt, apud Comicos tamen frequenter leguntur.

¶Dator, datoris, uerbale, Dáwácz/ten który dawa

¶Datio, dationis uerbale, fem. Dánie danina. Remittendum est aliquid in datione, Pofolgowáć nieco przi zdawániu.

¶Datus, huius datus, Plaut. Se aurũ meo datu tibi ferre aiebat, Odemnie dáne złoto/etć.

¶Datarius, a, um, quod est dandum Calep.

¶Dato, datas, datare, frequentatiuũ.

¶Datatim Aduerbium. Vt, Datatim ludere, Przechwitáyąc gráć.

¶Composita quædam sunt primæ coniugationis, Vt, Circundo, Okrążam / Obłápiám/Obtaczam Circundare castrum aut ciuitatem, Oblédz miásto/ Położyć woysko pod zamkiem/ Circundare mœnijs urbem, Otoczić miásto murem.

¶Circundatio, Barbara dictio in sacris pro amictu.

¶Pessundo, as, are, Rosprószić/ Nozámi podeptáć/W niwecz obrocić. Vt, Pessundare aliquem, Potłumić kogo.

¶Venundo, as pen. cor. Venundedi uenũdare, uenũdatum, Przedáć/Spieniężyć.

¶Venundatio, onis, Verbale, Przedánie/ Záprzedánie. Quædam tertiæ coniugationis. Vt, Abdo, abdis, abdidi, abdere, abditum, pe. cor. Zatáić zakryć In aliquem locum se abdere, Chrońić á zátáić sie/Ex conspectu heri se abdere, Z oczu Páńskich zeydź á kryć sie. Nonnunquam interdum subauditur, In, Præpositio, Vt, Abde domo, pro in domo.

¶Abdor passiuum ex abdo, Bywam zátáyõn. Abditus, a, um, Zátáyony.

¶Abditum, abditi, substantiuũ, Mieysce táyemne. Pokóy. Nunc se herus recepit in abditum, Wszedł ná pokóy.

¶Abdite aduerbiũ, Táyemnie/ Zákrycie

¶Addo, addis, addidi, additum, addere, pe. cor. Przydáć. Addere & Demere uel Adimere contraria. Quid ad hanc mansuetudinẽ addi potest? Y co może być przydano ku tey cichośći? Nihil addo de meo, Nie czinię dla tego żadney vtráty. Hoc addebat, To też k temu przypominał. Addendo deducendoq́;, Przydáiąc y wyimuiąc. Addere animum Dodáć sercá.

¶Additus Participium, penult. cor. Przydány/Addita ætate, Plin. itaq́; infantia scabunt aures posterioribus, quod addita ætate non queunt, Gdy sobie podstarzeią. Additus pro Inimico Vergil. Nec teneris addita Iuno, Vsq́; aberit.

¶Additamentum, additamenti, Verbale, Przydátek/Przyczyná.

¶Addicio, Przidánie.

¶Condo, condis, condidi, conditum pen. cor. condere, Stwarzam/ Rzędzę Spráwuię/Buduię, Vt, Romulus condidit urbem Romam, Założył y zbudował. Condere carmina, Pisáć/ Składáć wiersze. Condere historiam, Historyą popisáć. Condere monumento corpus, W grób włożyć ciáło Condere terra, Zagrześć. Cõdere leges, Státutá á vstáwy vstáwiáć. Cõditor, oris, Stworzićiel/Conditor disciplinæ militaris. Postanowićiel. Cwiczenia y záchowánia Ryćerskiego. Conditor Peripateticæ sectæ Aristotelis.

¶Cõdo etiã Táię/ Zákrywam Chowam Nie dáię zniść. Codere captiuos in custodiam, Więźnie dać do do wieże.

¶Conditus, Záchowány/Zákryty Sepositũ & conditũ idem, Ná stronę odłożony.

¶Conditiuus, a, um, Co się ná chowánie godzi. Vt Conditiua mala, Jábłká długo leżące. Condititius, a, um, fere idem

¶Conditorium etiam dicitur sepulchrum, Grób.

¶Conditio, Verbale. Vt, Conditio frugum, Opátrzenie á záchowánie zboża. Conditio humana, Ludzki stan. Conditio uitæ, Obyczay á záchowánie żywotá tego. Conditio religionis, Stan á záchowánie wiáry. Ea conditione nati sumus, ut nihil quod homini accidere possit recusare debeamus.

¶Conditio etiam dicitur, Przicżyná/ Wymówká. Conditione tua non utar, Niechcę sobie ku pomocy bráć twey przyczyny/albo wymówki. Conditione uti. A Condo fit Abscondo, Táię/Kryię/ & Recondo, Ná stronę kłádę. Vnde Abscondítus & Reconditus, a, um, Skryty / Zátáiony.

¶Dedo, dedis, dedidi, deditũ, dedere

Pod moc álbo własność poddáný. Dedo me tibi, Poddawam ſie tobie. Dedere ſe hoſtibus, Poddáć ſie nieprzyiacielom. Dedo tibi hunc diem, Chceć tego dniá k woli být. Hinc deditio, Poddánie. Redigere in deditionem Imperij, Przywróćyć á przywłáſzczić pod moc pánowánia ſwego. Poſt longam obſidionem facta eſt deditio, Po długiem oblężeniu ſámi ſie poddáli.

¶Dediticius, Posłuſzny/ Powolny.

Deditus participium, Vt, Deditus amori animus, Ná miłość vdány vmyſł. Deditus literis a pueritia, Ná nauce wychowány od dziećiwá. Addictus, obſtrictus, deditus alicui, Ná wſzem powolny. Dedita opera, Vmyſlnie.

¶Edo, Vide ſupra *Aedo*. cum diphtongo.

¶Indo, indis, indidi, indere, inditum, pe. cor. Wkłádam/ Wtykam. Cibum in os indidi Włożyłem mu potráwę w vſtá. Cathenas captiuis indere, Yęte więźnie w łáncuch włożić álbo wſádzić. Nomen alicui indere, Okrzćić kogo przezwáć álbo dáć komu ymię. Ex forma inditum nomen eſt, Wedle twarzy á wzroku ymię dáne mu yeſt.

¶Obdo, obdis, obdere, obditum, Założyć/ záwrzeć. Peſſulum oſtio obdo, Zaworkę drzwi zákłádam. Obdore fores, Drzwi záwrzeć.

¶Perdo, Trácę/ Gynę. Perdere aliquē Przipráwić kogo o ſzkodę o niemoc. Cauſam, Litem perdere, Vtráćić rzecz ná ſądzie. Perdere perditum, Nędznego yeſzcze w więtſzą nędzę przipráwić.

¶Perduere, pro perdere, Sic perduaxo, is, pro perdo, antiquata & obſoleta ſunt.

¶Perditus participium ſiue nomen ex participio, Strácony. Perditus adoleſcēs, Zgyniony młodzieniec. Perditi animi homo, Szalonego ſercá. Nihil eſt perditius adoleſcente ad rem meritriciam animum applicante, Nic nie yeſt ſzaleńſzego yáko młodzieniec który ſie ná kurewſtwo vda.

¶Perditio, perditionis, Vtrátá/ Nędzá Sgubá/ Szaleńſtwo.

¶Perditor, perditoris, Zágubiciel. Perditor & ſaluator Reipub. contraria. Aduerbium, Szalenie/ Miſernie. Filiā ille cœpit amare perdite, Rozmiłował ſie dziewczki ſzalenie.

¶Deperdo, fere idem quod Perdo.

¶Diſperdo, dis, Roſpraſzam/ Vtracam/ Gubię. Diſperdere & diſſipare poſſeſſiones, Ymienie roſpróſzyć.

¶Diſperditus, Vtrátny/ Roſproſzny.

¶Diſperditio, Roſproſzenie/ Vtrátá.

¶Prodo, Wydawam kogo Osławiam. Prodere diem, id eſt, Cōſtituere, Vſtáwić/ Náznáczić dzień. Prodidiſti & te & illam miſeram, Wydałeś ſam ſiebie y onę niebogę. Prodere etiam, Podáć. Vt antequam arcem proderent hoſtibus Niżly zamek podáli nieprzyiacielóm. Prodere etiam, Zdrádzić. Prodere exercitū Zdrządzyć woysko. Prodere fidem, Przirzeczoną rzecz złámáć. Prodere literis, Prodere memoriæ, Popiſáć potomkóm W świętey pámięci zoſtáwyć. Proditum eſt memoria ac literis, Są tego pámietnicy y piſemny dowód. Prodere monumentis, idem. Quoſdam fama prodidit in ipſis funeribus reuixiſſe, Yeſt pewna sławá o niektórych że przy pogrzebiech zás ożyli.

¶Proditus, Wydány/ Przerádzony/ Oſzukány.

¶Proditor, Zdraycá.

Proditio, Zdrádá. Proditio arcanorū Táyemnic wydánie.

¶Reddo, reddis, reddere, redditum, Wrócić. Anhelitum reddere, Odetchnąć.

Animam reddere, idem. Reddidiſti animum, Przywróćiłeś mi myśl. Beneficiū reddere, Oddáć/ Odsłużyć. Vini colorem reddit, Tákiey fárby yeſt yáko wino. Crepitum reddere, Pierdnąć. Epiſtolam uel literas reddere, Liſty oddáć. Impendium reddere uſq; ad aſſem, Koſtunek zápłáćyć aż do námnieyſzego pieniądzá. Latine reddere, Ná łácinski yęzyk wyłożyć.

Omnibus in exercitu ſuo militibus nomina ſuo reddidit, Swym ymieniem w woysku ſwoyim kożdego żołnierzá zwał. Rationem reddere, Rachunek vczynić. Panax, Piperis ſaporem reddit. Tákiego ſmáku yáko pieprz. Vitam reddere pro Repub. Dla Rzeczi poſpolitey nie żáłowáć vmrzeć.

Vicem reddere, Oddáć/ Oddzieláć. Inter Philoſophos reddendus eſt, Miedzy Philoſophi ma być policzon. Reddo certiorem, Dawam znáć/ Oznaymiam.

Reddere eruditum, Nauczonym kogo vczynić.

¶Redditus Participium. Vt, Redditæ literæ. Oddáne liſty.

¶Redditio uerbale, Oddánie/ Oddzie-lenie.

¶Subdo, ſubdis, ſubdidi, ſubdere, ſubditū, Poddáyę pod moc/ Podſtáwiam/ Podkłádam. Subdere puerum, Cudze dziécię podrzućić. Subdere oua adulteritia, Cudze yáycá podłóżyć. Ignem ſubdito, Podłoż ogień. Calcaria equo ſubdere, Zabość koniá. Ignem ac materiam ſeditioni ſubdere per translationem, Zwádę rozżárzyć. Boues iugo ſubdere w yárzmo záłożyć.

¶Subditus, Poddány. Subditum teſtamentum, Podrzucony teſtáment.

¶Subdituus, a, um, Adiectiuum, & Subdititius, a, ū, Podrzucony. Vt, Subdititius uerſus, Wierß k temu nienależący.

¶Satisdo, as, are, Vbezpieczam/ zápiſuyę ſie/ Rękoymią albo przirzecznika ſtáwiam. Satiſdari, amplius a ſe non peti, Niezedáć więtßego vbeſpieczenia.

¶Satisdatio, onis, Vbeſpieczenie/ Zápiſánie/ álbo rekoyemſtwá ſtáwienie.

¶Satisdatum, Superlatiuum, idem Cic. Satisdato debet, Yeſt powinien zá przyrzeczeniem ſwym. Debere aliquid ſatisdato, Być nieco powinien wedle przyrzeczenia ſwego zá kogo.

¶Trado, is, didi, dere, ditum, Dáyę, item, Vczę. Nemine tadēte didici hoc, Náuczyłem ſie ſam tego przes ſię. Tradere memoriæ & obliuioni, Zápámiętáć. Tradere monumentis, Popiſáć. Tradi ad ſupplicium, Ná męki być wydan Fama traditur, Ták powiedáyą/ sławá yeſt o tym. Tradere puerum magiſtro, Dziécię dáć do ßkoły. Prouinciam alicui tradere, Nieyáki vrząd ná kogo włożyć/ Polećyć co komu. Tradit Cicero, Cicero o tym piße. Vnguēta quis primus inuenerit non traditur, Kto náprzód máśći wynálazł nic o tym nie pißą. Memoriæ traditum eſt. Yeſt o tym piſano. Monumentis traditur, idem.

¶Traditio, Verbale, Nauká/ Oddánie. Traditio literarum, Oddánie liſtów. Traditio præceptorum, Nauká.

¶Deperdo, dis, didi, dere, ditum, Gubię. Deperdere de Iure & libertate ciuitatis, Nieco opuścić ſpraw mieiskich. Deperdere folia dicuntur arbores, Liście pádáć.

Doceo, doces, docui, docere, doctum, act. ſec. Vczę/ Náuczam. Vt, Docere aliquem literas, Vczić kogo piſmá. Docuit me fidibus, Vczył mie ná lutni gráć.

Tragœdiam docere, pro Edere in ſcena more Græcorum dixit Vitruuius, Tragedią ſpráwowáć. Docere fabulam, idem.

Docebo omnia eſſe uera, Chcę tego dowieść że to ßczyra prawda yeſt. Ne literas quidem ullas accepi, quæ me docerent quid ageres, Niedoſtałem żadnych liſtów ktoreby mie vpewniały co czinißz. Erudire, Docere, Explanare, Sinonyma.

Doctus Participiū, Vczony/ & Nomen ex Participio, Vt, Doctus homo, Vczony człowiek. Græce & latine doctus, Po Grecku y po Łácinie vmię.

Docte, Aduerbiū, Vczenie Mądrze. Docte accurare rem aliquam, Rządnie co ſpráwić. Docte & perite feciſti, Mądrześ vczinił.

Docilis, & hoc docile, Łatwy ku vczeniu Roſtropny/ Dobrego poyęcia. Praui docilis Romana iuuentus, Prętka ku złemu młódź Rzimska.

Docibilis, & hoc docibile, Ten ktory ſie rychło náuczi.

Docilitas, docilitatis, Prętkość ku nauce Roſtropność.

Indocilis, & hoc indocile, Twárdego rozumu/ nie ták łatwie poymie czego go vczą.

¶Indocilitas, Twárdość ku nauce.

Doctrina, næ, fem. prim. Nauka/ & Doctor, Doktor Ten ktory vczy/ Vczyciel.

Documentum, ti, neu. ſe. Nauká/ Dowod Przikład/ Doßwiádczenie. Eſſe documēto reliquis, Być przikłádem ynßym. Doctrix, Vczicielká/ in Biblijs legitur.

Compoſita, Dedoceo, Oduczam/ álbo ynácżey náuczam. Perdoceo & Edoceo Pylnie náuczam.

Dochimus, gen. maſc. genus pedis apud Oratores conſtantis quinq; ſyllabis, primam breuē, medias duas longas, penultimā breuem, ultimam longam habens, quæ ſic notantur. ⏑ – – ⏑ –

Docimaſia, fem. prim. Szácunek/ Mniemánie/ Oßácowánie.

Docos, gen. maſcu. Latine Tignum uel Trabs, Balk/ Tram.

Dodona, pen. prod. ciuitas Epiri penes

Dodecathos herba. Dwunastnik ziele.

syluam Ioui sacram, Vnde Dodoneus, a, um, & Dodoneus Iupiter. Et, Dodoneum æs, Prouerbium. Klekot ktory bes przestanku mowi.
Dodonides, Nymphæ Bacchi nutrices.
Dodra. f. p. Genus potionis nouem rebus constantis, CC. Trunek z dziewięcy rzeczi złożony.
Dodrans, huius dodrantis, & Dodrantalis & hoc dodrantale. Vide As, Dziewięta część assis.
Dogma, dogmatis, n. t. Latine placitū seu decretum, sunt enim dogmata uniuscuiusq; sectæ decreta, Vstáwá / Obyczay / Záchowánie / Wzięcie.
Dogmatistes, qui alicuius dogma sequitur, Cale. Discipul / Násládowník / Obrońcá swych vstaw.
Dolabra, Vide Dolo.
Doleo, doles, dolui, dolere, ne. se. Żáluię / Bolimie / Ciężko mi. Doleo mortem patris tui, Żalmi śmierci oycá twego. Doleo dentibus, Aut dentes mihi dolent Bolą mie zęby.
Dolet mihi caput, Boli mie głowá.
Doleo ab oculis, Bolą mie oczy. Vicem alterius dolere, Przygody czyey żáłowáć. Dolet hoc cordi meo, Yestmi tego sprawnie żal. Doleri dictum imprudenti adolescenti, Żalmi że sie to rzekło głupiemu młodzieńcowi. Vide ne quid, quod illi doleat, dixeris, Bácz ábys nic nie mowiłá coby ię zátroskáło.
Dolendus, a, um, Adiectiuum, Żáłosny.
Dolens, Participium, Żáluiący.
Dolens, Nomen ex Participio, Nihil faciat Inuitus, Nihil dolens, Nihil coactus, Cic. Nic s żalem / etc.
Doliturus, Liuius, Ignominiane sua quenq; doliturum censeret, Aby komu żal było yego lekkośći.
Dolenter aduerbium, Smutnie / Żáłośnie S boleśćią. Hinc Dolor, Boleść / Żal / Smutek. Esse in dolore, Smucić sie. Dolorem capere ex aliquo, Frómáć sie zá kogo. Abijcere omnem dolorem, Deponere dolores, Porzucić smutek. Inuere alicui quam acerbissimum dolorem, Przypráwić kogo w wielki smutek y żal. Refricare dolorem, Żal znáwiáć.
Dolore tabescere, Od troski nędzieć.
Dolorificus, a, um, id est, dolorem adferens, Calep sine authore.

Dolentia, huius dolentiæ, idem quod Dolor, Żáłość / Troská / Smutek.
¶ Composita, Indoleo siue Indolesco is, ire, Poczynáć żáłowáć. Tanta intentione oculorum opus est, ut indolescant Ták potrzebá ostrego wzroku áż zábolenią. Et Perdoleo fere idem quod simplex.
¶ Dedoleo, Nie żalmi / Nieboli mie / Nie troszczę sie.
¶ Indolentia, Zdrowość / Nietroskánie.
Dolium, dolij, neut. se. Stągiew / Fáská / Fictile dolium, Zban / álbo garniec.
Doliolum, diminutiuū, Gárnuszek / Zbáneczek / Fáská / Szafliczek.
Doliarius, qui dolia facit & componit, Bednarz / Zduń / quia dolium uas est tam fictile quam ligneum, Doliaris & hoc doliare, To co ku czynieniu fas należy. Vita doliaris, prouerbium, Vbogi / nie pyszny żywot / yáko Diogenes fáskę álbo dół miał miásto domu. Doliarium doliarij substantiuum, Piwnicá / Parsk w ktorym zymię chowáią rzepy / vkopawszi doł w ziemi.
Dolichos, g, m. Spacium duodecim stadiorum, Dwanaście stay. Vide infra quid sit Stadium, Hinc dolichodromos, Yeden ktory po sześć kroć nie przestáiąc płác á mieśce tákowe przebiega.
Doliche, Insula e regione Chimeræ Lyciij montis. Et Insula prius Icaros dicta.
Dolo, as, are, act. prim. Dolatum & dolitum apud ueteres, Hebluię / Głádzę.
Dolare perticam in quadrum, Kiy heblowáć ná cztery gránie. Dolare dolū Zdrádę heblowáć / to yest / wymyślić á nágotowáć.
Dolabra, dolabræ, Hebel.
Dolabella, diminutiuum, Hebelek.
Dolobelliana Pyra, longissimi pediculi ab Insitore Dolabella sic dicta.
¶ Composita, Dedolo, Poheblowáć.
¶ Edolo, Głádzę / Rownam.
¶ Polio est fabrile uerbum.
Dolon, proprium nomen uiri Troiani, Imię właśne też laská álbo kiy d. ty álbo wydrożony w ktorym miecz álbo grát bywa / yákie zwykli mnisy nośić. Dicti enim sunt dolones a fallendo, q decipiant cum speciem præferant ligni, intus aūt ferrum acutum habeāt, Calep. Dolones tamen apud Liuium uidentur

uidentur accipi pro ornamentis naualibus.
Dolopes.penult.correp.Populi Thessaliæ.
Dolor, Vide Doleo.
Dolus,huius doli, a dolando,id est lædendo & minuendo dictus, ut docet Donatus, Zdrádá. Dolis deludere, Zdrádzyć/Náſmiać ſie. Dolus bonus, Zdrádá dobrym vmyslem vczyniona.Dolus malus,Złym vmyslem.
Dolosus,a,am,Chytry / Zdrádliwy.
Dolositas , pro dolo malo in Biblijs legitur.
Dolose, Aduerbium, Zdrádnie / Chytrze.
¶Subdolus,a,um,Przychitrz/ Táyemnie zdrádliwy.
Doma,domatis,n.t.Latine tectū, Dách/ uel domus Synecdochicos.
Domis,pro, dominus , Lucretius dixit,CC.
Dominus,masſ.ſ. Pan/Właſnie domu ſwego goſpodarz. Sed abusiue pro quouis , qui potestatem aliquam habet.
Dominus etiam pro marito, Mąż/Małżonek.
Domina,næ,Páni.
Dominicus,a,um,Páński. Pecunia Dominica,Pyeniądze páńskie.
Dominium,Páństwo/ Dziedzictwo.
Dominor,dominaris,dominari, depo. prim.Pánuye.Dominari alicui, Dominari in aliquem, Mieć moc nád kim Aliquando accipitur passiue, Yeſtem pod cudzą mocą.
Dominatio & Dominatus huius dominatus, Pánowánie / & Dominator, Ten który pánuye/ Pánuiący.
Dominatrix , Páni dziedziczna.
Dominans,Participium, Vt Dominans ille in nobis Deus,Pánuiące/etć.
Domo,as,are , Vſmierzam / Ogláſkam. Item,Zwyciężam / Domare equum, Ogláſkáć/Obieżdżić konyá.Domare terram aratro uel rastris , Plugiem rolą zoráć.Domare hostem,Vſmierzyć/Zwiciężyć nieprzyiaciela.
¶Perdomo,pen.cor.idem est.
Domitus,ta,tum,Vſmierzony / Ocokány/ Zwyciężony.
¶Indomitus,a,um , Buyny/Nieuſmierzony/Dziky. Domitus huius domitus substantiuū & Domitura, Vſmierzenie/ Ocokánie.

Domitor,domitoris uerbale,Vſmierzacz Vt,Domitor equorum , Obieżdżacz/ końſki.
Domitrix, Verbale fem . Vſmierzicielká.
Domator,domatoris,idem . Domatio ipse domandi actus,Obieżdżánie/ Vſmierzánie . Domabilis & hoc domabile, Łatwi ku oglaſkániu / Ocokániu.
¶Indomabilis, Nazbit buyny/Szalony.
Domus,fem.secundæ & quartæ declinationis,Dóm.genitiuo huius domus uel domi,huic domui,hanc domum, o domus, ab hac domo,uel domu, Hæ domus,horum domorū uel domuum, his domibus , has domos, uel domus , o domus , ab his domibus.
Domus auium,Gniazdo ptaſze.
Domus etiam pro templo accipitur, Kośćiół/ Boży dóm.
Domus pro familia continens pro contento,Czeladz domowa. Domus etiam gens & prognatio tota, Dóm/to yeſt Rodzay á pokolenie.
Domus pro patria, Oyczyzná . Domus genitiuus est, ædificium quod ex tecto & parietibus constat, Vt partem domus demolitus sum, Zrzuciłem niektorą część domu.
Domi genitiuus , locus est in quo quis manent. Terent. Te expectat domi, Domá cie oczekawa . Domi coniecturam facio, Domá o tym ſobie rozmyſlam.
Domi habere,Prouerbium,Sam z ſiebie co mieć.Item, Domi inspicere aliquem, Poznáć kogo yáko ma być co w kim leży.
Domi & in Domo eiusdem plane significationis sunt,Cuius domi fuit, pro In cuius domo, W czyim domu . Qui istius domi erat educatus, V tego domu.
Domi est animus, Pámiętam ſie. Domi & foris. Cic.Parua sunt arma foris, nisi est consilium domi, W mieśćie/yeſli niemaſz mądry porady/ etć.
Domi bellicꝫ, Ták w domu yáko y ná woynie.
Domi & militiæ genitiui aduerbiales id est,absolute positi, pro eo , quod

eſt, In pace, In bello, hoc eſt, pacis & belli tempore. In his obſeruatum eſt, t u fere ſemper per coniunctionem quæ uel & connectantur. Vna ſemper militiæ & domi fuimus, Pomagályſmy ſobie towárziſtwá záwzdy ták domã yáko yná woynie. Domum abi, Ydź do domu. Ad me adducta eſt domum Do mego domu yeſt záwyedzioná. Domo abit, wyſzedł z domu. Domo exulo, Nie ſmiẽm do domu. Domo ſe tenere, Domá ſie chowáć. Doma leżeć.

Domu, abla. Plin. Domu collapſa, Gdy vpádnie dóm.

Domuncula diminutiuum, Domek.

Domeſticus, a, um. Adiect. Domowy. Domeſticũ animal, Swoyſkie domowe bydlę

Domeſtici ſubſtantiuũ, Przyiaciele/Przyiacielſtwo.

Domeſtici & alienigenæ contraria.

Domeſticus pro priuato, Oſobliwy. Cic. Ergo & domeſtica feremus ut cenſes & publica, Y oſobliwe y poſpolite.

Domeſticatim, Aduer. Od domu do domu

Domiciliũ huius domicilij, Mieſzkánie

Domicœnium, ij, apud Marcial. Domowa wieczerza.

Domnicio, apud Cicero. Scie do domu.

Domiporta, Żołw/Cochlea dicitur; quia ſecum domum portat.

Donax, Rodzay nieyáki trczyny.

Donec, Aduerbium, Aż zás/uſq; donec Terentius, Certum obſidere eſt uſq; donec redierit, Aż zás przydzie. Vſq; adeo donec, Terent. Nunquam deſtitit orare uſq; adeo donec perpulit, Ták długo áż ſwego dowiódł co chciał.

Donec ad hæc tempora peruentum eſt Aż. Donec tibi pollicitatus ſum efficere Aliſci ſpełnię com obiecał.

Donec pro quandiu, Ouidius, Donec eris fœlix multos numerabis amicos Póki ſczęście folguye / ná przyiáźnić nic niebrákuye.

Donicum, idem ſignificat quod donec, Quandiu uel Quod.

Dono, as, are, Dáruyę/Dáyę. Vt, Dono te hac re, & Dono tibi hanc rem, Tym cie dáruyę. Et, Dono ſeruum dono, apud Plautum, Dáyę ſludze dar / álbo obdarzam tego ſlugę nieyákiem dárem. Donare alicui multa large & effuſe, Hoynieá okſicie kogo obdarzić.

Donatus, ta, tum. Obdárzony/na/ne.

Donatio, onis, Dárowánie.

¶ Indonatus, Nieobdárzony.

Donum, Dar.

Donarium, idem quod donum, ſed abuſiue, Mieyſce gdzie vpominki á dáry oddáyą. Alias ipſa templa in quibus donaria offeruntur.

Donaria, Proprie dona pro ſtructura & ornamentis templorum facta.

Donatiuus, Który może dar dáć. Vt, Donatiuum munus, Quod a Principe uel Imperatore donatur, Vpominek. Vide ſupra Congiarium, Donaticę coronę Quibus uictores in ludis donabantur Feſtus.

¶ Compoſita, Condono, Podarzam/też Odpuſzczam. Vt, Condonare alicui munuſculum, Podárzić kogo vpominkiem Pecunias debitoribus condonare, Odpuśćić dłużnikóm długi. Remittere alicui & condonare idem.

¶ Condonatus, Participium, a Condonor. Vt, Condonatum iudicium alicui, Odpuſzczono przyſąd.

¶ Condonatus etiam, Obdárzony/Nádárzony.

¶ Condonatio Verbale, Obdárzenie/też Odpuſzczenie. Vulgo Indulgentia, Roſpuſtá.

Doniſa, Inſula in Ægeo mari.

Dorcas, adis, fem. ter. Latine Dama, Łáni

Dorderacum, Portus Batauorum, Brzeg w Holándzie.

Doris, g. f. Herba quæ & Anchuſa appellatur. Item, Doris, Regio Græciæ iuxta Maliacum ſinum, cuius populi dicuntur Dorij, & Dores, & Dorienſes, & Dories. Inde Adiectiuum Doricus, a, ũ, pro Græco, Grek. Item Doris ciuitas eius regiõis, & nomẽ Nymphæ

Dorion, Achaiæ oppidum.

Doriſcus, Vrbs in Thraciæ littore ſita,

Dormio, is, iui, itum, ire, n. quar. Śpię. Vt, In utramq; aurem dormire, Nic nie dbáć. In ſacris literis Dormire pro mori frequenter accipitur.

Dormiens, Participium, Śpiący.

Dormitio, onis, pro Somno in Biblijs, Inſolens.

Dormito, as, are, Frequentatiuum, Ziewam/Drzémię. Vt, Dormitandum tibi non eſt, Nie drzẽmáć/to yeſt/nie trzebá w tey rzeczi ſpáć. Oſcitans & dormitans, Drzemiący y poziewáyący.

Dormiſco, idem quod Dormio, Śpię/Vſypiam/to yeſt/Poczinam ſpáć.

Dormitator, Verbale, Śpik. Oſpáły/to yeſt Nie dbáły w ſwych rzeczách.

Dormitatio, in Biblijs, Spánie.

Dormitorius,a,ū,To co ku ſpániu należy.
Dormitorium,Subſtantiuum , Łożnicá.
Dormiturio,Chce mi ſie ſpáć/Drzémie.
¶Compoſita,Obdormio, & Ob dormiſco,Záſypiam. Vt,Obdormiuit in ſacra æde,Záſnął w kośćiele.
¶Edormio,& Edormiſco,Wyſypiam Vt,Edormire uinum ſeu crapulam, Wytrzeźwić ſie przez ſpánie Edormiſcere uillum,idem.
¶Indormio,is,iui,itum,ire,Záſypiam/ Przeſypiam. Deſidiæ indormire, Dla leniſtwá drzémáć. Qui in iſto homine colendo tam in dormiui diu , Którym ták długo ſpał/ á nie ſtáráłem ſie o łáſkę tego człowieká. Cauſſæ indormire, Rzecz ſwoię przeſpáć/to yeſt/ Omieſzkáć dla niedbáłośći.
Doron,gen.neut.Latine donum, Dar/ Vpominek.Vnde Antidoron , Oddátek/Oddánie.
Dorophoros Poſeł który vpominki noſi.
Dorodotia,corruptio muneribus facta, Przedárowánie.
Doron ſiue Dorū,idem quod Palmus, D.ōń to yeſt/miárá ſzeroká ná trzech pálcach. Vnde Didorum , Tetradorum, &c.pen.cor.
Dorſum,ſi,n.ſ. Et, Dorſum huius dorſus ſecundum Probum,Grzbiet.
Doſſum Antiqui dicebant, quod nunc dorſum dicimus. Inde Doſſuaria Iumenta,Konie/Muły álbo osły/którzi ná grzbieciech tłumoki/yynſze brzemioná noſzą.
Dorſuarius,a,um,Grzbietiſty.
Dorſualia,equorum tegumenta,Gunie/ Deki.Calep.
Dory,g.n.Lat. haſta, Włocznia/Drzewo
Dorypho,pen.cor.Drábánt/Drab.Dory etiam eſt oppidum Ponticum.
Dorylaus,Fluuius Phrygiæ.
Dorypetron,Herba, alias, Leontopodion,Calep.
Dos,otis,Poſag. Vt, Vxor ſine dote ueniet,Doſtánieć ſie żoná bez poſagu.
Dos etiam ſignificat , quicquid alicui datum eſt,uel a natura,uel ab hominibus,Przirodzona cnotá. Vt,Non uulgaribus dotibus adoleſcens, Niepoſpolitych cnót młodzieniec.Dotes ingenij,Dowćip przirodzony. Dotes animi, Cnotá.Dotes corporis, Vrodziwość/ Piękność/Moc.
Dotalis & hoc dotale,Co ku poſágowi należy. Vt,Prædia dotalia, Ymienie w poſágu wzięto.

Doto,as,are,Wypoſáżam. Vnde paſsiuū Dotor,Bywam wypoſáżon. A quo Participiū Dotatus,Wypoſáżony. Vt, Virgo ſatis dotata eſt,ſi pudica eſt, Pánná vczciwa á dobrze wychowána/nie máły poſag zá ſobą ma. Indotata uirgo, Pánná bez poſágu . Olea dotatur lachryma, Plin.lib.12.cap.17. Dotatę uitæ ulmus,Wynną máćicą okrążony.
Doxa,gen.fem.Latine gloria & opinio Chwalá / Powagá/ Mnimánie . Vnde Philodoxus,Pyſzny/ Łákomy ná prożnę chwałę. Et,Paradoxon,To yeſt przećiwko mnimániu poſpolitemu/Co oſobliwego/ Nowego á rzadkiego yeſt.

D ante R.

Drachma,huius mæ, Osma część łotu. Item genus Numiſmatis, Pieniądz álbo groſz nieyáki około czterech groſzi Polſkich w ſobie zámykáyąc. Vnde Didrachmō,Ort złotego osm álbo pułosmá groſza
Draco,onis,m.t.Smok albo wąż o czterech nogach.
Dracæna,Smokowa
Dracunculus diminut Smoczek / Item Dracunculus,Herbæ genus , uulgus Pharmacopolarum uocat,Iarum alij pudendum ſacerdotis.
Dracomgera,A Poëtis uocatur ciuitas Bœociæ Thebæ quia a uiris e Dracone natis dicitur ædificata.
Dracomtes,Gēma eſt, Kámień álbo perłá.
Dracontium,Herba hortēſis, Smokowy korzeń.Item Genus uitis præcocis.
Dracuina,Oppidum Rhetiæ,Miáſteczko w Niemieckiey ſtronie/po Niemiecku zową Ebingen.
Drachma,atis,neu.ter.Latine, Manipulus ſiue Donarium, Garść álbo máluczki ſnopek/álbo wiązáneczká.
Drama,atis,n.t.Spráwowánie komediey.
Dramaticus,a,um,To co ku ſpráwowániu gry y komediey należy. Vt,Dramaticum carmen,Rzecz którą perſony w komediey miedzi ſobą rozmawiáyą/á nie poeta który komedią popiſał.
Dragiana,Prouincia Aſiæ Maioris.
Drauus,fluui⁹ oriēs in Carinthia,Draba
Drepanū. ge.n. Góra y miáſto w Sicíliey.
Dromones,Nieyáki rodzay ryb.
Dromos,g.m.Latine curſus,Bieg/Chód też mieyſce zawodu. Vnde Hippodromos,Zawodniczy plác/álbo wielga á ſzeroka drógá.Et,Catadromos de q̊ ſupra.
Dromedarius,ge.m. Zwierzę wielmi prętkiego biegu/málem táki yáko wielbłąd.
Dromeda,idem. Dropax

Dropax, Niejáki rodzaj máśći/ álbo olejku.

Drupa, Baccæ, Olejek jáki orzechowy.

Druidæ, quidam Gallorum ſapientes, Quidam ſcribunt Dryide.

Druſomagus, Vrbs Rhetiæ, Miáſto w Niemcech Po niemiecku/ Memmingen.

Drys, gen. fem. Latine, Quercus, Dąb. Vnde Dryades & Hamadryades, Nymphæ ſyluarum.

Drylon, Fluuius Dalmatiæ.

Drymodis, id eſt, Arcadia.

Dryopes, Populi Epirotici.

Dryophono, Herba Plinio.

Drypetæ, Genera olearum, CC.

Dryophytæ, Genus ranarum, Zabki máſe/ná liśćiech ſie záwieſzájące.

Dryopteris, Herba, Nonnulli eam eſſe putant quæ uulgo Oſmonda regalis uocatur.

Dryos, Hyphear, Viſcus quercinus, Dębowy lep/ CC.

D ante V.

Dubat, pro dubitat, obſoletum Feſtus.

Dubenus, id eſt, dominus, obſoletum.

Dubius, a, um, Wątpliwy/ wa/ we. Vt, Num dubium eſt? Y zaſz to wątpliwo jeſt?

Dubium, Controuerſum, & Incertum, idem, Sine dubio, Króm wątpienia. Dubius creditor, Niepewny dłużnik. Dubia cœna, Wieczerza z rozmájitich potraw przirządzona/ iż jeden nie wie czego ſie ma jąć. Dubij rumores, Niepewne powieśći. In dubium uenire, idem quod dubitare, Wątpić. Et, In dubiū uocare, Wątpliwém kogo vczinić. Dubia lanugo, Młoda brodá. Mihi tua fortuna dubia non eſt, Nic nie wątpię o twojej fortunie.

Dubito, as, are, Frequentatiuum a Nomine Dubio, Wątpie.

¶Dubitare & Heſitare, idem. Vt, Dubitare de fide alicuius, Wątpić w czijej obietnicy. Hæc dum dubitas menſes abierunt decem, Gdy ſie ná to rozmyſlaſz/ etć. De tua erga me uoluntate nunquā dubitaui, Nigdym nie wątpił w twojej przijáżni. Dubitare utrum ſit utilius, Rozmyſláć ſie coby ze dwu rzeczi było vżyteczniejſzego. Dubitat promittere, Nieśmie obiecáć/ Przirzec.

Dubitatur, Imperſonale, Wątpi ſie.

Dubitatio, Wątpienie. Dubitatio & Heſitatio, idem. Vt, Dubitatio nulla in re erat, żadnegośmy wątpienia o tym nie mieli.

Dubitanter & Dubie, Aduer. Wątpliwie. ¶Indubie, Indubitanter, Króm wątpienia. Haud dubie, Sine dubio, Procul dubio, uel Dubio procul, idem ſunt. In dubium uenio. In dubio ſum, &c. Et, Mihi dubium eſt, idem quod dubito, Wątpię. Pericula indubitanter adire, Śmiele ſie ważyć wſzyſtkiego.

Dubioſus, a, um, Wątpliwy/ wa/ we/ Vt, Dubitat dicere, Nie wie mali powiedzieć álbo nie.

Ducatus & Dux, Vide Duco.

Ducenti, tæ, ta, tantū pluraliter, Dwieśćie.

Ducenteſimus, Dwuſetny.

Ducenties, Aduerbium, Dwieśćie kroć.

Ducenus Adiectiuum, id eſt, bis centum. Vt, Duceni anni, Dwieśćie lat/ álbo wedwie á we dwieśćie lat.

Ducenarius, a, um, Vt, Ducenaria pondera, Dwuſetne funty.

Ducenarius, qui ducentos milites ducebat in acie ſecunda, qui & primus haſtatus dicebatur.

Ducenarij Iudices, apud Romanos a cenſu dicti putantur, quod dimidium cenſus equeſtrum poſsiderent.

Duco, is, xi, ctū, ere, Wiodę/ też Mniemam, Mam zá to Vt, Omnia Dei nutu ducunt, wſzyſtko ſie dzieje wedle Bożej wolej. Parui ducis, Zá máło ważyſz. Nie dbaſz. Agmē ducere, Wojſko wieść. Ducere ſe deorſum de arbore, Spuśćić ſie z drzewa. Animā ducere, pro uiuere, Żyć. animo ducere, Rozważáć ſam w ſobie. Aquā ducere, Wodę przywodźić. Bellum ducere, Wojnę wieść. Vix poſſum anhelitum ducere, Ledwy mogę odetchnąć.

¶Duci abſolute in paſsiua ſignificatione, Być karan/ álbo/ ná śmierć wiedźion. Vt, Nero ſtatim duci iuſsit, Nero je roskazał hnet pośćinąć. Ducere foſſam, Przekop wieść. Ducere horas extremas, Konáć. Duco uxorem, Ożeniam ſie. Ducere choros, Tańcowáć. Ducere literas, Piſáć. Ducere primas lineas, Náznáczić/ Nácechowáć. Ducere noctem iucundis ſermonibus, Miłemi rozmowámi noc przetrwáć. Rationem alicuius ducere, Mieć kogo zá co/ to jeſt/ ważyć. Ducere ſpiritum, Ziewáć/ & per translationem, Żyć. Ducere ſuſpiria, Wzdycháć. Ducere ſulcos, Zagony czinić álbo prowádźić. Vallum ducere, Sypáć wał. Duci cogitatione alio, O czym jnſzim myſlić.

Duci deſpicatui, Być wzgárdzan. Duci falſo gaudio, Prożno ſie weſelić. Duci ineptijs & fabulis, Obieráć ſie w bayȝkach. Diē de die ducere, Dzień zá dzień puſzczáć. Ducere laudi, Ku chwale przipiſowáć. Ducere minoris, Nie ták drogo ſzacowáć. Ducere pre ſe neminem, Wſzyſtki puſzczáć á wzgárdzáć mimo ſię. Ducere aliquid pro nihilo, Zá nic ważyć.

¶Duce pro duc. Vt, Ducere aliquid uxori probro, Zá ſromotę żenie meco przipiſowáć. Vaſa ex luto ducere, Zbánki z glini czinić. Ducere coniecturam, Domniemáwáć ſie. Ducere argentum uel aurum, Rościęgáć/to yeſt blachy czinić. In ius ducere, Poſiwáć. Sortem ducere, Łós rzucyć.

Ducto, as, are, Frequentatiuum. Vt, Ductare exercitū, Woyſko wieść Ductare aliquem fruſtra, Piekńémi słówki kogo odbywáć/á długo ná słowiech dzierżeć. Ductare amicū, Ludzić á wieżić około ſiebie.

Duco, as, are, Varro, id eſt, guberno, obſoletum.

Ducatus, huius tus, Xięſtwo. Vt. In omni ducatu, W káżdym xięſtwie.

Ductus, huius ctus, Prowádzenie / Prziwodzenie. Vt, Ductus aquarum, Prziwodzenie wód. Item, Ductus eſt pœnitētia, Załował tego. Sorte ductus, apud Vergil. Łoſem obrány.

Ductor, Wódz.

Dux, cis, com. ter. Qui uel quæ ducit, Xiążę y Xiężna. Vt, Dux & præfectus claſſis, Hetman woyská nawodnego. Dux recte uiuendi natura, Dux ac Princeps in illa multitudine Sicariorū.

¶Redux, Wrócony do domu.

¶Irredux, icis, Który ſie nie wrócił do domu.

Ducatus, Xięſtwo. Ducatus etiam numiſma, Dukat.

Ductito, as are, idem quod ducto, Y tám y ſám wodzę. Mam moc nád niejákiem woyſkiem.

Ductarius, a, um, Vnde, Ductarius funis Powróz którym ciągną/to yeſt/Liná.

Ductilis, & hoc le, Co ſie łatwie dácią gnąć á cienko vczinić. Ductim aduerbium, Lekko/Leniwo.

¶Compoſita, Abduco, cis, xi, ctum, ere, pe. pro. Precz odwodzę. Vt, In aliquē locū abducere, Odwieść ná niejákie mieyſce. A uero abduci, Od prawdy być odwiedzion.

¶Abducere, pro abduc dixit Teren.

¶Adduco, Przywodzę. Vt, Non poteſt adduci ut credat, Nie chce temu wierzić/álbo/Nie może ſie ná to zdobyć áby mógł wierzić. Qui mihi amatorem ante oculus adduxti tuum, Przywiodłás mi w oczy. In ſummam expectationem adducere aliquem, Vczinić álbo puścić o kiem wielką sławę. In eam ſpem adducimur, Mamy tę nádzieię. Nullis rationibus potuit adduci, Zadnym obyczáyem do tego ſie nie dał przywieść. His rebus adducti, Témi rzeczámi poruſzeni. Nullo frigore adducitur, ut capite operto ſit, Zadne zymno k temu go nie może przywieść, In eum ſtatum Rempub. adduxerunt, K temu ſtanowi Rzeczpoſpolitę przywiedli. Adducere arcum, Włożić cięciwę na łuk.

¶Conduco, Zwożę weſpołek. Vt, Conducere & congregare frumenta in horreum, Zwożić żyto do gumná. Item, Conduco, Náymuję. Vt, Conducere ſeruum, Náyąć ſługi. Vnde, Conductus, Náyęty. Conductus ſum coctu, Náyęty yeſtem ku wárzeniu. Conducta nauis, Náyęta Łódź. In conducta domo habitat, W náyętym domu mieſzká.

¶Conductitius, a, um, To co bywa náymowano Vt, Equus conductitius, Náyęty kóń Hic alit cōductitios equos, Chowa konie do náymowánia.

¶Conductio, onis, Náyęcie Nayem/też Zwiezienie.

¶Conductor, oris, Nayemnik który ſie czego podeimuje zá pieniądze.

¶Conducibilis, & hoc le, Vżyteczny/też łatwi ku wożeniu.

¶Conducit, imperſo. Yeſt pożyteczno.

¶Circumduco, Obwodzę. Circumducere per tranſlationē, pro Abdere, Delere & abrogare, Oddalić/Zgládzić Circumducere aliquem per dolos, Chitrze á zdrádliwie ſie s kiém obchodzić.

¶Circumductus, Obwiedziony/ Obſtąpiony.

¶Circumductio Verbale, Ipſe actus circumducendi, Obwiedzienie. Itē, Circumductio, id eſt, Decerptio, Zdrádā Chitrość.

¶Deduco, Odwodzę. Vt, Deducere riuos, Zrzódłá odwieść. Aliquem de ſententia deducere, Zwieść kogo z rego vmysłu Ab eo deduci non poteſt, Nie może być od tego odwiedzión Item, Deducere, Prowádzić/Doprowádzić deduc hominē in forū piſcatorū, Doprowadź.

Domum

Domum uſq; te deducam, Záprowádzę cie áż do domu. Deducere cibum, Podnieść korytá / to yeſt / vyąć obroku. Deducere funus, Yść zá vmárłym. Deducta eo res eſt, K temu rzecz przyßłá. Rem eo deduxi, Ná tym rzecz poſtánowiłem / Dowiodłem.

¶Deductio Verbale, Záprowádzenie / Záwiedzenie.

¶Deductor, oris, Záwodziciel / Doprowádziciel. Deducere nauē, Od brzegu odepchnąć. Diduco, Rozciągam / Rozwodzę / Roſprzeſtrzeniam. Diducere & Contrahere contraria, Cōprimere & Diducere digitos, etiam contraria. Diducere aquam in uias, Y tám y ſam wodę á zrzodłá prowádzić.

¶Educo, is ere, Wywodzę. Vt, Educere e cuſtodia, Wywieść z ciemnice. Eduxit gladium e uagina, Dobył mieczá z nożen. Educere in ius aliquem, Ná ſąd kogo przywieść. Educere fœtū, Wylędz.

¶Induco, W wodzę / Rádzę komu ná co. Vt, Induco animum, Bierzę przed ſię. Induco in animum, idem. In errorem inducere, Zwieść kogo. In iter & uiam inducere, Ná drogę náwieść. Sic animum induco meum, Malo qui ſuum officium facit, Mam zá to. Ad miſericordiam inducere, Ku miłoſierdziu poruſzić / Inductus argumentis, Poruſzony temi słowy.

¶Inductio uerbale, Dowiedzenie. Inductio etiam apud Oratores, eſt oratio quæ rebus non dubijs captat aſſenſionem eius qui cum inſtituta eſt. Inductio animi, Przed ſię wzięcie.

¶Induciæ, arum, Pluralis tantū, Przymierze / Græce ἐκεχειρία,

¶Introduco, W wodzę. Introductio, W wiedzienie. Præſidium in oppidū introducere. Introducere quod & in medium afferre debet, Przywieść / Przypomnieć. Conſuetudinem introducere W obyczay w wieść. Perſonæ introducuntur in dialogis, Bywáyą w wodzone.

¶Obduco, Obwodzę / Nákrywam. Obducere plagam limo, Zátkáć. Obducere tenebras rebus, Záćmić á trudno vczinić. Obducere cicatricem, Zálecźić.

¶Obducto, as, are, Frequentatiuum, Często á gęſto obwodzę.

¶Obductio, onis, Verbale, Obwiedzienie / Okrążenie. Vt, Obductio capitis Záwiązánie głowy.

¶Perduco, Dowodzę áß do końcá / Dokonawam. Vt, Ad centeſimum annum uitam perduxit, Aß do ſtá lat żywotá ſwego pociągnął.

Perducere ad aliud iudicium, Ná ynſzi ſąd przywieść. Perducere ad exitum culmen, ſummum, Skończić / Práwie yáko má być wyſtáwić. Inchoata perducere ad exitum, Poczęte rzeczy skończić. Perduxit omnes ad ſuam ſententiam Námówił álbo przyciągnął ye ná ſwą ſtronę. Oppugnatio uſq; ad mediā noctē pducta eſt, Szturm aß do puł nocy trwał.

¶Perducto, as, are, Frquent. Dowodzę.

¶Perductor, oris, m. t. Verbale, Dowodziciel / Skończiciel. Perductores etiā dicunt, Zwodzce którzy białe głowy zwodzą.

¶Perduco, Rościągam / Przewłoczę / Wywodzę / Mam przedáyno. Cyathos ſorbillans paulatim hunc producam diē Nápiyáyąc ſię ten dzień przetrwam. Producere noctem uino, Dobrze w noc ſię nápiyáć. Przy winie ſiedzieć. Rem in hyemem producunt, Odwłaczáyą / Od dawáyą. Producere ſermonem longius Przydłuż kázáć. Producere amica colloquia in multam noctem, Długo w noc rozmáwiáć. Producere moram alicui malo, Wádzić / Przeßkádzáć. Producere aliquem falſa ſpe, Ná prożnych słowiech kogo dzierżeć. Ancillas, Seruos omnes produxi & uendidi, Wywiodłem ná targ.

¶Productus, productior, productiſsimus, Rozciągniony / Rozwłokły. Lōgior & productior ſtatus.

¶Productilis & hoc Productile, id eſt, Ductilis, in Biblijs tantum legitur

¶Productio Verbale, Rozwłoká / Rościągánie. Vt, Productio cœnæ, Długie wleczenie wieczerzy.

¶Reduco, Zás odwodzę. Vt, Reducere in gratiam, Poyednáć. Reduco in memoriam, Przywodzę ná pámięć. Wſpámiętawam. Reducere ad planum cicatrices, Dicitur herba aliqua, Nápełnić Zrownáć / lecźić. Exules reducere, wywołáne przywrócię.

¶Reducere etiam ſignificat, Wybáwić. Vnde, Redux, icis, pen. cor. om. tert. Ten ktory ſię we zdrowiu á w ßczęściu do ſwych wroći. Tu me ſola reducem in patriam facis, Dla ciebie ſię ſam do domu wrácam / álbo ty mie ſámá przywrácaß do oyczizny.

Reduct9, Przywrócony / też odprowádzony

Reductio, Przywrócenie / odprowádzenie.

¶Reductor

¶Reductor, Odprowádziciel/ten ktory kogo záś ná ſwoy ſtan á vrząd wſádza.

¶Seduco, Pole ſiebie wiodę. Też zwodzę/ Zdrádzam. Vt, Seduxit me ad partem, Odwiódł mie ná ſtronę. Seduxit hominem a ſententia, Zwiódł/Zdrádził/

¶Seductio, Pole ſiebie wiedzenie. Też Zwodzenie/Zdrádá.

¶Seductor, Swodzcá/ álbo Zwodziciel.

¶Subduco, Odwodzę precz/ Ráchuię/ Odeymuię/Schrániam ſie ut, Subducere cibum, Vyiąć obroku. Subducere rationem. Ráchowáć. Subducere ſummam, W yedną ſummę wßiſtko zráchowáć. Tempus eſt ſubducere huic me, Czás mam z tąd. Subduxit ſe paulatim a ſocietate, Ták z nienacká ſie ſchrónił á odßedł od towárziſtwá. Lac agnis ſubducere, Báránki odſadzić od owiec/ Odyąć ym mléko.

¶Producere & Subducere contraria, Subducere etiam ſignificat, Kráść. Furto ſubducere, Vkráść. Qua ſe ſubducere colles incipiunt, Kędy ſie górki poczinąyą dzielić. Subducere copias in collem ſatis arduum, Vwieść woyſko ná przikrą górę. Subducere naues, Do brzegu ſie mieć. Przywieść. Sed, Deducere naues, Odepchnąć á puścić ſie od brzegu. Subducere pallium lapſum a cubito, Podnieść ſukniey. Subducere ad nummum, idem quod ſubducere rationem. Inde. Subductio, Schrónienie/ też Podnieſienie/Ráchunek/Vulgo Computus.

¶Subductuarius, a, um, Adiectiuum, Vt, Funis ſubductuarius, Powrós ku wciągániu czego/ Liná.

¶Superduco, Yedno nád drugie przywodzę. Superduxit liberis nouercam, Poyął mácochę ná dziecy.

¶Traduco, ex trans & duco, n. & s. abiectis, Przewodzę z yednego mieyſcá ná drugie Vt, Eo traducenda eſt, Tám ma być przewiedziona. Traduc familiam omnem ad nos, Przewiedź/ Przeprowadź. Copiæ flumen traduxere, Woyſko ſie przes rzekę przepráwiło. Item, traducere ſignificat, Mießkáć á trawić czás Tempus traducere, Czás ymo ſię zubczáć Vitam ſine ullo corporis languore traducere, W dobrym zdrowiu żywot przetrwáć. Item traducere, Osławić/ Zgánić/ Sromocić. Paſsim hominem traducebat, Wſzedzie o nim źle mówił/Sromocił. Librum traducere, Xięgi z yednego yęzyká ná drugi wyłożyć.

¶Traductio, Verbale, Przepráwienie/ Wyłożenie / Omówká / Czáſu trawienie.

¶Traductor, Verbale, Omowcá/ Przepráwiciel.

¶Tradux, icis, penult. corre. Traduces in plurali in uitibus dicuntur, qui aliunde tracti & propagati ſunt, Gdy z yednego drzewá ná drugie winna witká ſie przemknie álbo przeskoczy/To zową poſzczepnie. Tradux, Varro uocat, Traduces rumpos.

Dudum, Aduerbium, Dawno/ Przed tym dawno. ut, Quam dudum iſtud factum eſt, Yáko ſie to dawno ſtało. Non dudum ante lucem, Máło przede dniem. Sic ſalutas quaſi dudum non uideris, Yakobyś dawno nie widział. Iam dudum te expecto, Dawno ná cię czekam. Nunc incertior multo ſum quam dudum, Niżli przed tym.

Duella, æ, gen. femin. prim, Tertia pars unciæ. Vncia quid ſit uide ſupra in ASSE.

Duellum, ſiue Duellium, gen. neu huius duelli, ſeu lij, Woyná/bitwá miedzi dwiemá ſtronomá/álbo dwiemá perſonomá/yáko gdy rycerze ná hárc wyyeżdżą. Duellum dicitur proprie

Duello, as, are, Walczę. Ná hárc wyyeżdżę

Duellator, pro Bellatore, Walecznik

Duellicus, a, um, Waleczny. Vt, Ars duellica, Waleczna náuká.

Duellonam, Bellonam, Deam, antiqui putabant. Sipont.

¶Perduellis, Nieprziyaciel.

¶Perduellio, onis, Spiknienie á ſprziſiężenie przeciwko rádzie y rzeczipoſpolitey. Też odpowiednik yáwny/Rántar álbo zbóycá. Vnde, Perduellionis reus, Ktory yeſt oskárżoná ktoremu dano winę w tákowym vczinku. To yeſt/ Odpowiedzi y prziſiężeniu.

Duicenſus, cum altero cenſus, Feſtus obſoletum.

Duidens, hoſtia Bidens.

Duis, pro dederis, antiqui dixerunt.

Dulcis & hoc dulce, Słódki. Vt, Dulciſsime frater, Namilßi Brácie. Dulcis & iucunda conſuetudo inter ſuos, Miłe wdzięczne mießkánie miedzi ſwémi. Dulce patriæ ſolum, Wielmi miła oyczizná.

Dulciculus, diminut, Słociuchny.

Dulcedo, inis, Słodkość. Vt, Dulcedine morum tuorum captus ſum, Wielmi miłemi obyczáymi twémi yeſtem zwiciężon.

Dulcitas, atis, pro Dulcedine dixit Nonius.
Dulcetudo idem, obsoletum.
Dulciarius, arij, Kucharz ktory łakotki warzy.
Dulceo, es, ui, ere, Słodnę. obsoletum.
Dulcesco, cis, ere, Poczinam słodnąć.
Dulco, as, are, Słodko czinię obsoletum
Dulcor, oris, pro Dulcedine, Słodkość.
Dulcorare in Biblijs, pro Dulce reddere, Insolens, Osłodzić.
Dulce, Aduerbium, Słodko.
Dulciter idem.
¶Composita, Prædulcis & hoc prædulce, Wielmi słodki.
¶Subdulcis, ce, Przisłodz.
¶Obducesco, Zástarzam sie w słodkości/ Zásłodzieię.
¶Edulco & Condulco, Przisładzam/ Czinię słodko.
¶Indulco, & Indulcoro, coras, are, idem.
Dulciloquus, Słodkomowny/ Wdzięcznomowny.
Dulcisonus, Wdzięcznie brzmiący.
Dulcifluus, Dulciter fluens, Calep.
Dulia, feminin. prim. penultima produ. Latine, Seruitus, Służba/ Niewolstwo.
Dulichium, gen. neut. secund. Insula maris Ionij non ita procul a Corintho. in qua Vlisses dominabatur.
Dum, Aduerbium, temporis uaria significat. Dum, id est quando, Kiedy/ álbo przes ten czás. Plinius. Dum calciantur. Przes ten czás gdy sie przizbuwáyą. Vsque dum uel donec, Et iungitur his fere uerbis, Moror, Operior. Expecto, Liuius, Paucos morati dies, dum socij uenirent, Kilko dni oczekawali áż ych towárzirze nádciągneli. Expectabo dum ueniat, Będę czekał áż przidzie. Nec dum, Yeszcze nic.
Dum, pro modo, siue dummodo. Faciant quid uelint, dum ne reducam, Niechay czinią co chcą tilko ábych nie musiał przywrócić. Verba dum sint, Słowá yáko słowá.
Dum, etiam pro Quandiu, Vt, Dum hæc consilescunt turbæ, Poty poki sie nieuśmierzi to zámieszánie. Dum hominum genus erit, Poki rodzay ludzki trwáć będzie. Nihil dū, id est, nihil aliud. Ci. Quanq̃ nihil dum audieramus Acżkolwiek(e)śmy yeszcze nic byli nie słyszeli.
Dum, pro, Quoad, Colum. Paululum aqua maceratur dum inlentescat, Aż odmięknie. Item, Dum ne, Cicer, Sicui adhuc uideor segnior fuisse, dum ne tibi uidear, Tilko ábych v ciebie nie był leniwym á niedbáłym widzian.
Dum etiam aliquando abundat, Vt, Ehodum.
Dumus, huius dumi, mascul secun. Głóg. Chróst. Czérnie.
Dumosus, sa, sum, Głogowity/ Czérnisty.
Dumetum, ti, Mieysce pełne czérnia. Dumeta Stoicorum, per translationem, Mieysce skropowate á ciężkie/ to yest trudne/ Nie ktrzeczne.
Dumecta, pro dumeta, Antiqui dicebant, Festus,
Dumarius, a, um, To co ku czérniu należy. Vt, Dumaria falx, Kosá ktorą czérnie wysiekáyą.
Dumtaxat, Aduerbium, Tilko/ Osobliwie/ Namniey.
Duo, æ, o, Pluraliter tantum, Dwa/ dwie, dwoye.
Dualis, & hoc duale, Dwoyáki.
Dualitas, dualitatis, femin. tert. Dwoyakość.
Duodecim Nomen indeclinabile, Dwánaście.
Duodecies, Aduerbium, Dwánaście kroć.
Duodecies, H S. Dwánaście set tysięcy/ to yest/ Trzidzieści tysięcy Fráncuskich koron.
Duodeni, æ, na, Adiectiuum, Dwánaście á dwánaście. Vt, Dati sunt militibus duodeni floreni sex, Dwánaście á dwánaście żołnierzóm są dane sześć złotych.
Duodeuiginti pro octodecim, Ośmnaście.
Duodeuiceni, Vt, Duodeuiceni denarij, Ośmnaście á Ośmnaście.
Duodeuicesimus, Ośmnasty.
Duodetricies, Aduerbium. Ośm y dwádzieściá kroć.
Duodetriginta, id est, 28.
Duodequadrageni pedes, To yest/ Trzidzieści y ośm stop/ álbo trzidzieści y ośm.
Duodequadraginta anni idem quod 38. anni.
Duoquadragesimus annus, id est, 38. annus.
Duoquinquagesimus annus, id est, 48. annus.
Duodenonaginta, id est, 88.

Duodecocto-

Duodeoctoginta, 78,
Duplex, icis, gen. omn. tert. Dwoyáki.
Duplex stipendium, Dwoyáki żołd.
Dupliciter, Aduerbium, Dwoyako.
Duplio, onis, Sowitość.
Duplarius, a, um, Adiectiuum, Dwoyáki. Vt, Duplarÿ milites, Żołnierze dwóy żołd mayący.
Duplo, as, are, Sipontinus sine authore, pro duplicare, Dwoyáko czinię.
Duplus, a, um, Dwoyáki/Sowity.
Duplum, li, Substantiuum, Dwoyákość. Vt, Pœna dupli, Winá dwoyáka. Duplo maior, Dwá kroć więtszy.
Duplaris & hoc duplare, Calepinus annotauit pro Duplarius, Duplonem Veteres pro duplo usurpabant, CC.
Duplex & Duplico, require, Plico.
Duram in Biblÿs, Alÿ fluuium Babiloniæ, Alÿ campum interpretantur.
Dureta, Genus lauacri cc,
Durateus, a, um, Adie. Latine, Ligneus, Drzewiány/apud Lucretium.
Duramen & Duramentum, gene. neut. Brachium uitis, Odnoszká máciczna/ álbo winna máczicá.
Duromagus, Vbiorum oppidum, Po Niemiecku Durmegen.
Duria, siue Durias, Nomen fluuÿ Valentiæ proximi CC. Durius in Lusitania.
Durus, a, um, Twárdy/Cięszki/ Surowy. ¶Et per Metapho. Niemiły/ Niemiłosierny. Durus & ferreus homo, Cięszki á trudny człowiek. Duro animo es, Srogiś/ Niewdzięczny. Duriori fortuna conflictare, Nędzę klepáć. Duras fratris partes prædicas, Terent. Przicieszszym to ná brátá/álbo/yáko bączę że sie brátu mepo swu porze. Durum os, Niezpowściągliwe/Rospustne vstá. Durus oratione & moribus, Ták ná rzeczy yáko y ná obyczáyách gruby/Niewdzięczny/ Drwal. Dura prouincia, Cięszki á nieznośny vrzędu. Dura tempora, złe á cięszkie czásy.
Duriusculus, Diminutiuum, Przitwárdszym.
Vnde Duricia, æ, Et, Duricies, ei, Twárdość/ Niewdzięczność/ Surowość.
Duritas, atis, idem.
Dureo, dures, Et Duresco, durescis, ui. durescere, id est, Durum fieri, Twárdzieć.
¶Composita, Induresco, is, ui, ere, Ztwárdząm.
¶Obduresco, idem, Vt, Obduruit ad uerbera, Zátámiał ná bicie/ to yest/ yuż nic nie dba ná bicie.
Duro, as, are, Czinię twárdo/ Zámocniam/ Też Cierpię/ Długo trwam.
Durabilis, & hoc durabile, Trwáły. Vt, Durare se ad laborem, Náłożić sie/ Przikożić sie robocie.
¶Composita, Eduro, as, rui, are, Zápiekam/ Wielmi zatwardzam.
¶Perduro, Trwam aż do końcá.
¶Induro, Zátwárdzam.
¶Obduro, idem quod simplex.
Duracinus, a, um, Vt, Duracinæ Vuæ, Yágody winne Zátwárdziáłe. Duracinum Persicum, Przischla á przipiekła Pferská. Dicuntur etiam Duracinæ quia duram & firmam corticem habent, hoc est, a duriciæ, uel duris acinis, Od twárdych yágód. Duracina cerasa, Oschłe wiśnie/ które ták ná gáłęziách aż do zimy zostáwiáyą / álbo w piecu lubo ná słońcu popiekáyą.
Duricors, id est, duri cordis, Sipont. Sine authore.
Dusmosus, Antiqui dicebant Dumosus, Festus.
Duumuir, duumuiri, Magistratus Romæ, Dwá pánowie rádni w Rzimie/ ktorych też vrząd osobliwy był.
Duumuiralis, & hoc le, Co k temu rádzie należy.
Duumuiratus, huius atus, Ipsa duorum uirorum dignitas, Dostoyność tego vrzędu.
Dux, Vide Duco.

D ante Y.

Dyas, Latine Dualitas, generis. feminin. Dwoyákość.
Dynastes, uel Dynasta, tæ, gen masculin. Pan/ Mocarz.
Dynastia, Páństwo/ Mocárstwo.
Dyrrachium, ciuitas Epiri.
Dyscolus, li, Zły/ Szkodliwy/ Dziwny/ ktoremu żaden niemoże vgodzić.
Dysenteria, gen. fem. prim, Latine Tormina, Czerwona niemoc.
Dyspepsia, gen. femin. Nietrawność/ Złe trawienie żołądká/ gdy surowy pokarm cieczę przez człowieká.

Dysphilus, apud Iuuenalem, quasi malus amicus.
Dyspnæa, ge, fem. Cieszkość w piersiách gdy ktò nie może álbo s ciężkością oddycha.
Dysuria, gen. fem. Latine, Stranguria, Niemoc gdy kto nie może wody puszczáć / Rzezánie w kroku.

DE LITERA E.

Præpositio Ablatiuo casui seruit, quæ Præpositio in nostra lingua Polonica, per unicam literam z exponitur. Vt, E domo, Z domu. E templo, Z Kośćiołá. E seruo libertus, Z niewolniká wolen. E proximo aspicere, Z bliská pátrzić. Fugere e conspectu, Schronić sie zoczu. Laborare e dolore, Niemoc. Peperit e Pamphilo, Z Pámphilusá porodźiłá. E flamma te petere cibum posse arbitror, Z ogniá. E re nata melius fieri haud potuit, Nie mogło tráfniey z rzeczi przyść. E longinquo, Z dáleká. E uestigio, Hnet. Vicinus proximo, Nayblisszy mòy sąsiad.

E ante A.

Ea, uel, Eadem, Vide, Is, Ea, Id.
Eatenus, Aduerbium, penultima correp. Ták dáleko / Ták wiele / Poty. Vt, Eatenus quoad, Cice. Ferres eatenus quoad per se negligeret eas leges, Ták długo by cierpiał pokiby tylko sam przez się tych vstaw omieszkawał. Eatenus nequid, pro Solum, Tilko.

E ante B.

Ebeo, Beatitudine priuo. CC. Et inde Ebeati, idem, sine authore.
Ebenus, uel, Ebenum, siue ut quidam scribunt Hebenus, Drzewo niejákie w yndiey / czarne drzewo máyące.
Eblandior, Vide Simplex.
Ebrius, a, um, Piyány / na / ne. Vt, Ebricœna pro oppipara, Z dostatkiem.
Ebriolus, Diminutiuum, Piyániczká.
Ebriosus, a, um, Piyánicá.
Ebrietas, & Ebriositas, Piyáństwo.
Ebriulo, as, are, Ebrium facio, Poyę / obsoletum.
Ebriatus pro Ebrio apud Plautum.
Ebrio, as, are, Et Inebrio, inebrias, are, Poyę.
Ebullo, & Ebullio, Vide Bulla.
Ebulum, uel Ebulus, Genus herbæ, Baccæ Ebuli idem, Chebd.
Ebur, siue Ebor, oris, gen. neut. tert. Słoniowy ząb. Sed accipitur pro quouis dente, cuius in medicamentis est usus,
Eburneus, a, um, Et, Eburnus, a, um, Eburnowy / Z zębów słoniowych. Eburnus ensis, pro uagina eburnea.
Eboreus, a, um, Elephantowy / To yest co z Elephantu yest.
Eburneolus, Diminutiuum.
Eburatus, a, um, Słoniową kośćią powleczony.
Eburini, Lucani Populi.
Eburo, Eburonis, Oppidum, Lusitanie.
Eburones, pen. prod. Populi Galliæ Belgicæ, Biskupstwo Leodinskie.
Eburonices, Populi inter Celtas.
Ebusus, penultima producta gen masculi. Wyspá ná morzu Hispáńskiem. Alias Insula Heberica dicitur.

E ante C.

Ecbasis, gen. feminin. Latine, Excursus uel Egresio, Wykroczenie z rzeczi ku niejákiey rzeczi / quæ ad principale negotium attinet, figura est Rhetorica, dicitur etiam Parecbasis, Digresio,
Ecardia, siue Ecardiste, Gemmæ nomen.
Ecastor, Aduerbium iurandi, Per Castorem & Pollucem, Owszeki / Záprawdę.
Ecbatana, gen. neut. penultima correp. pluraliter. tantũ, Metropolis Mediæ, Głòwne miásto w Mediey.
Ecbolia, orum, pluraliter tantum, siue Ecbolima, mæ, aut Ecbolas, adis, Lekárstwo niejákie, ktòrym martwe dźieci z máćczi-

z mátczinego żywotá wypędzány álbo wyrzucany. Latine Eiectoria dici poſſũt.

Ebolini, Tákowe dzieci martwe. Eiectitij pueri.

Ecce, Aduerbium, Demonſtrandi, repentinum aliquid inſperatumue ſiſnificans, & fere ſemper ſequitur autem, Vt, Ecce, Oto. Ecce autem, Otóż máſz.

¶Item, Ecce, Poyźrzy/ Báwey. Ecce tibi. Frequentatiſsimum apud Ciceronem, Cum hæc maxime ſcriberem ecce tibi Sebolus, Gdym ſie ná tym piſnie zábáwił álić przyſzedł Sebolus. Vnde uenit, Eccum, Eccam, Eccos, Eccas, id eſt, Ecce illum, illam, illos, illas. Eccũ ipſum, Onóſzgo mamy. Onośći ydzie. Eccum Parmenonem incedere uideo, Onoż háyno Pármenoná widzę chodzący.

Eccillum, pro ecce illum, apud Plautum.

Eccista, pro ecce iſta.

Eccere, Aduerbium, Iurantis, ac ſi dicatur per Cererem.

Eccleſia, æ, gen. fem. prim. Latine, Concio. Cœtus, Concilium, Congregatio, Zebránie/ Zgromádzenie/ Zbór. Vt, Eccleſia Chriſtiana, Zbor/ álbo Zebránie Krześćiáńskie. Venit enim a uerbo Græco ἐκκλεσιάζω, id eſt, Congrego, Zgromádzam, Zbieram.

Eccleſiaſticus, Latine, Concionator, Káznodzieyá.

Eccubi, id eſt, Ecce ubi,

Ececharia, Induciæ, Przymierze.

Echemythia, fem. prim Latine, Taciturnitas, Milczenie/ Zámilczenie.

Echeneis, gen. fem. penultima. producta Rybá morska tákiey mocy że też y okręty zátrzymáć może. Latine Remora, Omieſzkánie.

Echidna, gen, fem. Genus ſerpentis, Alias Hidra, Wodny wąż któremu Hercules łby pościnał. Alias Excetra, Inde Prouerbium, Rem eſſe cum excetris, Nieskończona woyná.

Echinales, penult. correp. Inſulæ in Maleaco mari.

Echinus, huius, Echini. penult. product. Oſtra á ośćiſta Łuſzczyná/ w którey káſtany roſtą. Inde dicuntur, Caſtaneæ Echinatæ ab huius tegminis ſimilitudine.

Echinus, dictus eſt piſcis quidam ex cancrorum genere.

Echinus, etiam dicitur, Yéż/ máłe źwierzątko ośćiſte. Alias Erinaceus ſiue Ericius, Item genus uaſis Ænei, Niektórie naczinie miedziáne. Inde Prou. Echinus parturiens cunctãter uel, Echinus partũ differt, S ſwoyą więtſzą ſzkodą trzecz odwłóczy. Vide Chiliada Eraſmi, Prius duo Echini amicitiam ineant. Aliud Prouerbium, Pierwey ſie dwá yeżowie ſtowárzyſzą. uidelicet/ Yeden morski drugi ziemski/ to bywa mówiono o trudnych y niezgodnych ludzich. Echino aſperior. aliud, Ośćiſtſzy niżli yéż.

Echinatus, a, um, Adiectiuum, Vt, Echinata cortex, Chropáwa/ Ośćiſta skórá.

Echinophora, genus Conchæ.

Echion, ſiue Echium, Medicamentum quoddam oculorum.

Echioni, id eſt, Thebani Calep.

Echites, Gemmæ nomen. CC.

Echo, ſoni uel uocis repercuſſio, Pádnienie/ álbo odzywánie głoſu/ gdy ſie ná czije wołánie widzi yákoby ſie kto odzywáł właſnie niektórzi zową Odgłos/ Latine dicitur Imago, Et fingitur Dea eſſe. Declinatur, ut Calypſo, Echus, in Genitiuo.

Ecligma, atis, penult. correp. ſiue Eclegma, Latine, Linctum, Lekárſtwo niektórie áptecżne/ którego zębami nie kąſáyą/ ále ye ták długo w uściech dzierżą/ áż ſie rozeydzie Vulgo, Electuarium.

Eclipſis. ge. fem, Defectus ſiue Defectio, Niedoſtátek/ Odyście/ Vymá. Vt, Eclipſis, Lunæ, Záćmienie Xiężycá/ Solis, Słońcá.

Eclipſis eſt etiam figura Rhetorica, Gdy czego niedoſtáye w rzeczy.

Eclipticus, a, um, Niedoſtáteczny/ Ułomny/ Nieſpełny.

Ecloga, fem prim. penult. correp. Latine, Electio, Explanatio, Annotatio, Sermocinatio, ſeu Colloquium & Paruum poëma, Wybránie/ Wykład/ Rozmowá. Vnde Eclogarij, Sermocinatores, uel Auditores ſermonum. Scribitur & Aegloga, Vide Alias.

Ecnephias, Roſtąpienie obłoków/ Wielki ſtórm ná powietrzu.

Econ, uel Icon, εἰκών, gen. feminin. Latine, Imago, Poſtáć/ Poſtáwá/ Obráz Podobieńſtwo.

Econcula, uel Iconcula .Diminutiuum; Máły obrazek.

Ecphrasis, gen. fem. Práwy á yásny wykład.

Ecstasis, gen. fem. Latine, Stupor, Záchwycenie vmysłu/ Zábiezenie.

Ectasis, gen. fem. Latine, Extensio, Productio, Rosciągnienie / Rozdłuzenie/ Figura est quando syllaba natura correpta producitur.

Ecthlipsis, gen. fem. Est consonantium cum uocalibus aspere concurentibus difficilis ac dura collisio, Wytrącenie Wyrzucenie literi álbo syllaby z posrzodku słów. Vt, Multum ille & terris, Legendum est, Mult ille.

Ectypa, Opera ex ipsis typis formata, Wydrukowáne/Wybite/Plin.

E ante D.

Edacitas, Vide Edo.

Edeatræ, Qui præsunt regijs epulis, Festus, Kredencarze.

Edera, Vide Hedera.

Edentare, Edentulus, Vide Dens.

Edessa, Ciuitas trans Euphraten fluuium.

Edico, Vide Dico.

Edisero, Vide Sero

Edo, es, est, Vel Edo, edis, prima correpta, Edi, esum, uel estum esse uel Edere, Yem. Vt, Edere ex patella, Z miseczki yeść.

Ede nasturcium, Prouerbialiter dicitur in stupidos, quod nasturcium credatur uim mentis excitare. Edere pugnos, per Metaphoram, pro percuti pughis, Bić. Vbi esuri sumus, Gdzie będziemy yeść.

Edor, ederis, estur, Præteritum esus, Plinius, Propter amaritudinem non estur, Dla gorzkości nie bywá yedziono.

Esito, esitas, esitare, Frequentatiuum a supino Esum, Yeść á yeść bes przestanku.

Edax, edacis, gene omnis tert. Łákomy/ Obżercá/ Zárłok. Edax liuor per translationem.

Edilis, & hoc edile, uel, Edulis, Yedzący/ To co dobre yest ku yedzeniu.

Estrix, icis, fem. prim. A supino esum, formatur Esor, Vnde Estrix, Obżarła niewiástá/Zárłoczká.

Edacitas, atis, femin. tert. Obżárstwo/Zárłoctwo.

Edulium, Edulij, Pokarm/ Potráwá/ Edulia, Yedzione rzeczy.

Esurio, esuris, penultima correp iui, itum, ire, Chce mi sie yeść.

¶Esuribo, pro Esuriam, Vt, Est spes nos esurituros satis, Bacze że sie do woliey námrzemy.

¶Esuriales feriæ, quibus ab edendo feriatur, apud Plautum, Pôst/ Wilia.

¶Esuritor, oris, Verbale, Ten komu sie chce yeść.

¶Esurio, esurionis, idem apud Plautum.

¶Esurigo, esuriginis, id est, Esuries obsoletum.

¶Esuries, ei, Łácznienie.

¶Esuritio, onis, idem.

¶Esus, esus, ui, id est, Comestio, Yedzenie.

Edo, onis, Pożercá/Zárłok.

¶Composita, Ambedo, ambedis, penult. correpta. Vel, Ambes, edi, ambesum, ambedere, uel ambesse, Ex ad & edo, id est, Circumedo, Ogryzam/Ogłodawam/Obyadam.

¶Ambesus, Participium, ab Ambedor, Ogłodány/Ogryziony/ Obyedziony.

¶Comedo, penultima correpta, Comes, comest, uel comedis, comedi, stum, ere, Vel comesse, idem quod simplex, Edo, Yem Vt, Comedere aliquem, Bona alicuius, Nummos, Rem suam, per translationem dictum pro consumere, Stráwić / Vtrácić. Patrimonium comedere, Oyczyznę zyeść To yest vtrácić /Comedere beneficia alicuius, Dobrodzieystw czych zápamiętáć.

¶Comedim, pro Comedam Veteres dixerunt.

¶Comesus, Participium, Ziedziony. Vt, Comesum Patrimonium, Vtrácone dobrá oyczyste.

Comestus

Legi pater Josephus A.D 1842.

¶Comestus, pro Comesus, in Biblijs Comestura, huius comesturæ, Cato, Hæc septem habet bona in comestura, W yedzeniu. &c.

¶Comedo, huius comedonis, Zárłok. Stráwcá. Comedum, Bona sua consumentem Antiqui dixerunt.

¶Comessor, aris, ari, Dzyiwam/ Biesiáduię.

¶Commessatio, Verbale, Dzyiwánie/ Biesiadowánie.

¶Comessator, Który vżywa á biesiad rad pátrzy / Biesiádownik / Godownik.

¶Comessabundus, Liuius, Temulento agmine comessabundus incessit, Dzywáiący/Goduiący,

¶Comessans, santis, idem quod comessator, Comestores in Biblijs, Łákomcy/Zárłocy.

¶Exedo, exedis, penultima correpta, Vel, Exedo, exes, exedi, exesum, ere, Poyeść/Wszistko zyeść, Vt, Tibi omne exedendum est, Tobie to wszistko zyeść. Exesæ fruges in horreo, uentilentur, Wstęchłe zyto á śniecią náruszone w stodole przewietrzić/ Przesuszyć. Exedunt animos ægritudines, Choroby człowieká gryzą/To yest/Vtrapią. Exedor miser, Sam się gryzę/Trápię. Exesæ ædes, Sprochniáły/ Lecący dóm.

¶Obedo, obedis, penult. correpta, Obedi, sum, dere, Obyádam. Hinc Obesus, a, um, Obyedzony/ Też/ Tłusty/ Tyłowity/Ssiádły. Vt, Facies rubida & plerumque ex uinolentia uenter obesus, Twars rumiána á brzuch z pijaństwá otyły.

¶Obesitas, obesitatis, Tłustość/ Tyłowitość/ Siádłość. Hinc, Obeso, as, are, Tuczę/Karmię.

¶Peredo, peres, uel peredis, penult. correpta, Peredi, sum, esse uel ere, Przeyeść/Przetráwić, Perediam Plautus finxit, pro cupiditate edendi.

¶ Ab Edo simplici fit Inedia, Łácznienie. Vigilijs & Inedia sibi consciuit mortem, Ani śpiąc ani yedząc przipráwił się o śmierć.

¶Aedo, cum Diphtongo, Vide supra.

Edoceo, Vide simplex.

Edolo, Vide Dolium uel Dolo.

Edomo, Vide Domo uel Domitus.

Edomus, Mons prope Pangæum in finibus Thesaliæ.

Edonides, Mulieres Bacchantes, Niewiásty Bachusowe święta święcące y offiáry stroyące. Alias Euantes, & Thyades. Item, Menades, & Mimallonides ac Bassarides.

Edones, penultima correpta, Populi Thraciæ.

Edonij Idem.

Edonus, Mons Thraciæ,

Edormio, & Edormisco, Vide Dormio.

Edor, Antiqui dixerunt pro Adore genere sacrificij.

Edria, aliquando dicta est Rhodus Insula. CC.

Educo, Vide Duco.

Edulco, Vide Dulcis.

Eduro, Vide Durus.

Edusa, Dicebatur Dea quæ Esui præerat, CC. Bogyni pokármów.

E ante AE.

Eæ, Plurale, Ab Ea Pronomine.

E ante F.

Effari, Proprie est Elloqui, Vide Faris.

Effarcio, Vide Farcio.

Effascino, Vide Fascino.

Effaxillo, effaxillas, are, Brachium exero, Wyciągam rámię/ Sipont. obsoletum.

Effero, Vide Fero & Fera.

Efficax, & Efficio, Require Facio.

Effigies, ei, gen. fem. quart. Wyobrażenie náczyn xtałt wymálowánie/ Twars. Vt, Effigies ingenij. Effigies lupi, Xtałt á postáwá wilcza. DEI effigiem in se ostendere, Wyobrażenie boskie w sobie vkázowáć.

Effigia, effigiæ, idem apud Plautum obsoletum.

Effigio, as, are, Wyobrażuję / Na ten xtałt czinię / Wyrażam.

Effigiatus, a, um, Wyobrażony / Wyrażony.

¶ Ineffigiatus, Niextałtowny / Niewyrażony.

Efingo, Vide *Fingo*.

Efio, is, eri, pro perfici, Plautus, Insolens.

Efilatum, Vide *Filum*.

Efflagito, Vide *Flagito*.

Effligo, & Efflictum, Vide *Fligo*.

Efflo, Vide *Flo*.

Efflóresco, Vide *Floreo*.

Effluo, Vide *Fluo*.

Effodio, Vide *Fodio*.

Effœmino, Vide *Fœmina*.

Effœtus, Vide *Fœtus*.

Efforare idem quod Perforare, Przewierćieć.

Effrenatus, Vide infra *Frenum*.

Effringo, Vide *Frango*.

Effulgeo, Vide *Fulgeo*.

Effugio, Vide *Fugio*.

Effundo. Vide *Fundo*.

E ante G.

Egelaste, Oppidum in Hispania Citeriore Calep.

Egelidor, aris, ari, Vide *Gelu*.

Egeo, eges, egui, tam Genitiuo quam Ablatiuo iungitur, Niedostáyemi Potrzebuję. Nō eget increpatione, Nie trzebá mu łáyáć. Egeo tui, & Egeo te, Trzebá mi cie. sic Egere consilij & consilio.

¶ Item Egere, Być vbogim. Egetur acriter, Wielki niedostátek ćierpi.

Egens, egentis, gen. omn. Niedostáteczny Potrzebuyący.

Egenus, a, um, Potrzebny / Vbogi / Nędzny. Egenæ res, Nędzne rzeczy.

Egestas, tatis, Vbostwo / Nędzá / Niedostátek / Lichotá.

Egestosus, quod annotat Calepin. non est Latinum.

¶ Et, Composita, Indigeo, indies, pe. correp. Indigui, indigere, Ex In & Egeo compositum, d interposito Euphoniæ causa, Et nunc Genitiuo nunc Ablatiuo iungitur, sicut & simplex, Potrzebuję Trzebá mi. Indiget defensionis, Potrzebuję obrony / quasi tu huius

indigeas patris, Yákobyś ty potrzebował Oycá. Quid enim erat Affricanus indigens mei, Y co miał po mnie.

¶ Indigetur impersonale dixit Plinius.

¶ Indigentia, tiæ, Potrzebizná / Niedostátek.

¶ Indigus, a, um, Potrzebuyący / Metaphoricῶs, Chudy / Nędzny

Egeria, gen. fe. Bogini brzemyennych w pogáństwie.

Egero, Vide *Gero*.

Egermino, Vide *simplex*.

Egesta, æ, ciuitas Siciliæ,

Egestas, Vide *Egeo*.

Egis, Vide *Aegis*.

Ego, mei uel mis mihi me a me, Pronomen, Ya. Ego in principio Narrationis commodissime ponitur Cicer. Ego omni officio Ego uero maneo, Ya zostawam Ego uero istuc ago, Ya owszem w prawdzie to czinię. Ego ne? Yzali ya? Interrogatiue, Egomet, Ya sám. Cœpi egomet mecū cogitare, Yąłem s sobą rozmyśláć. Egomet memet uerberaui. Samem się vderzył.

¶ Egomet, pro Solus, Sam / Si nequeo facere ut aberis, egomet abire uolo, Ya sam chcę yść. Ego ne debacchatus sum in te an tu in me, Yzalim się ya ná cię rozmietał czyli ty ná mię. Ego ne id timeo, Yzaly się ya tego boyę. Mihi pulchra satis est, Dosyć mnie pięknа yest. Mihimet, Mnie samemu. Me miseram, O niestetis mnie / O ya nędzna nędznicá. Me uiuo, Pokim ya żyw. Ego ipse, Ego solus, Ya sam

Egredior, Vide *Gradior* uel *Gressus*.

Egregius, Vide *Grex*.

Egula, genus Sulphuris.

Egurgitare, pro Exhaurire Plautus.

E ante H.

Ehem, Interiectio, Oho Bá wey / Gdy kto ná nas z nieobaczności przypádnie.

Eheu Lamentantis & Lachrymantis Interiectio, Ach ach. O niestetis.

Eho, Interiectio, Słuchai Słuchai / Gdy kogo do siebie wołamy. Eho tu, Choć ty sam. Ehodum idem, Ehodum ad me, Choć sám do mnie. Ehohum bone uir quid etc. Słysz ty dobry męzu co czinisz.

Ehodum

Ehodum dic mihi nunquid nam amplius : Bá ſluchay powiedz mi.&c.

E ante I.

Eia, Aduerbium, hortandi, Nuz/ Bá nuze/Bá nuze. Eia haud ſic decet, Bá toć ſie niegodzy. Eia ut elegans eſt, Bá obácz yáko yeſt pyękny.

Eiaculor, Vide ſimplex Iaculor uel Iacio,

Eijcio, Vide simplex,

Eiulo, eiulas, pen.correp, eiulare, Lkam Lámentuyę / Wyyę / Nárzekam/mulierum eſt.

Eiulatus, huius eiulatus, Lkánie/ Nárzekánie/ Lament.

Eiulacio, onis, idem,

Eiuſmodi, Nomen indeclinabile gener. omnis, Compoſitum ex Genitiuo, Is Pronominis, & modi, Genitiuo nominis Modus, Tákowy/Táki.

Eiuſmodi & Diſsimilis contraria, Eiuſmodi uir, Tákowy człowiek. Eiuſmodi monſtrum. Táki dziw. Eius generis, idem quod Eiuſmodi.

Eiuro, uel Eiero, Vide Iuro.

E ante L.

Elabor, Vide Labo.

Elaboro. Vide Simplex.

Elacata uel Elacatena, Genus Salſamenti Feſtus.

Elacteſco, Vide Lac.

Elæon, Latine Oleum, Oliey, Vnde apud Plinium Elæomeli in Syria naſcens.

Elamitę, Populi Arabię et Principes Perſarum.

Elangueo, Elangueſco, Vide Langueo aut Languor.

Elape, es, gene. feminin, Genus Serpentis.

Elaphoboſcon, Herba uulgus pabulum cerui uocat, Yelienie zielie.

Elapido, Vide Lapis.

Elargior, Vide Largior,

Elaſſeſco, is, ere, Laſſum fieri, Byz ſpracowánym/Námordowáć ſie.

Elate, Elates, gen femin, Rodzay nieyáki pálmowego drzewá,

Eaterſum, ſuccus expreſſus ex aggreſti cucumere, qui uulgo Cucumer aſininus dicitur, Ogórkowa woda álbo ſok.

Elatites, Lapis Plinio.

Elatus penultima produ. Adiectiuum, Podniosły, cui Depreſſus opponitur.

Elaudare, pluſquam nominare Feſtus,

Elauo, Vide Lauo.

Elcebus, Ciuitas fuit ad Rhenum in Tribonijs, in ſuperiori Germania.

Elea, fem. prim. Ciuitas Lucaniæ cuius ciues Eleatæ.

Elecebræ, id eſt, meretrices, Feſtus obſoletum.

Electare, pro Elicere, apud Plautum, Wyłudzyć.

Electus, Vide Eligo.

Electridas, uocant arbores Electrum ferentes, Vide Plin.

Electrum, electri, gen. neut. ſecun. Latine Succinum, Burſztin, gummi ſiue lachryma ſuccuſue ex arboris pinei generis profluens Calepinus, Gumi, Kley drzewny álbo zywicá yeſt dwoyáka yedná drzewna druga ziemna/á táz yeſt złota przy której piąta część śrebra yeſt właſnym ymieniem zowa/Gleſum álbo glaſur. Vide Plinium.

Electryon, gen. maſculin. Filius Alcei Amphitræonis frater.

Eleemoſyna, feminin. prim. Latine Miſericordia, Miłoſierdzie / Smiłowánie tez dar á wſpomagánie vboſtwá yálmuzny.

Elegans, generis, omnis, Pięknẏ/Nadobny/Wyborny.

Elegantia, Pyęknosć Okráſá, Elegantia, Latini ſermonis, Wdzięcznosć yęzyka Láćyńskiego.

Eleganter, Aduerbium, Pięknie Nadobnie Czyśćie/Wybornie.

Elegia, gen. feminin. penultima product. Latine, Miſerabilis, uel miſera cantilena, Myłoſierna á ſmutna pioſnká álbo wyerſʒe.

Elegi enim uerſus dicuntur quibus triſtia facta decantantur.

Elegia, orum, in plurali, id eſt, Carmina. Elega ſeu Elegica.

Elegidion ſiue Elegidium, Diminutiuum, Elegius uerſus idem quod Elegia.

Elegiacus, a, um, To co ku ſmutkowi należy.

Elegiographus, Który takowe wyerſze piſze.

Elei, gen. maſculin. penult. producta populi Peloponeſi.

Eleleus, dictus eſt Sol, Słońce CC.

Elementum, elementi, gen. neut. Żywioł/ to yeſt/ początek á yakoby rzódło każdey rzeczy. Sic Literę Elementa dicuntur. Obiecádło.

Elementa loquendi, Pirwſze początki yęzyku.

Elementarius, a, um, Vt, Elementarius puer, Dziécię które ſie yeſzcze obiecádłá vczy.

Elementa Muſices, Elementa Geometriæ, Pirwſze początki tych nauk / Dicuntur & principia rerum ipſa Elementa, quæ ſunt quatuor: Ignis, Ogień. Aër, Powietrze. Terra, Ziemiá. Aqua, Wodá.

Elenchus, Elenchi. gene. maſculi. Latine, Argumentum, Index, Dowód / Doświádczenie/ Regiſtr. Złorzeczenie álbo łáyánie.

Elenchicus, ca, cum, Który rad łáye etiam.

Elenchi proceriores Margaritæ, Perły obdłuż kończyste.

Eleo, Vide, *Leo.*

Eleo, eles, eui, etum, ere, id eſt, Maculare obſoletum,

Elephas, elephantis, Et Elephantus Elephanti gen maſculin, Elephant/ Słoń. Animal & terreſtrium animalium maximum, alias accipitur pro Ebore, Miáſto ſłoniowey kości.

Elephantinus, a, um, To co z Elefántu yeſt

Elephantia æ, & Elephantia huius Elephantiaſis, Nieyáka chorobá trądowi podobna gdy ná ciele ſą nieyákie mákuły álbo łupiny y puchliná. Imo morbus ille quem hodie lepram uocant, Práwy trąd.

Elephantiacus, Który tę niemoc ma/ Trędowáty.

Eleuies, pro Eluuie obſoletum.

Eleuo, Vide *Leuis.*

Eleus, Przezwyſko Bacchuſowe. qui hoc nomine a Græcis ſortitus eſt quaſi pius pater.

Eleus, etiam Fluuius Mediæ, Eleus habitus. Plinius lib. 34. cap. 8.

E ante L.

Eleuſa, Inſula ex oppoſito Cypri.

Eleuſis & Eleoſin ciuitas Atticæ in qua templum Cereris fuit.

Eleutheria, Eleutheriorum, Latine Libertatis ſolennia, Obchód wypuſzczenia z niewoli.

Eleutheros, Fluuius apud Plinium.

Eliberare, pro Liberare Plinius lib. 30. cap. 6.

Elicio & Elix, Vide *Lacio.*

Elido, Vide *Lego.*

Elimino, & Elimo, Vide *Limo.*

Elingere in Biblijs legitur. Wylizáć.

Elinguis, Vide *Lingua.*

Eliqueo, Vide *Liqueo.*

Elis, gen. feminin, Ciuitas Arcadiæ. Inde Eleus, a, um, penult. producta Yeden zſtámtąd.

Eliſſa, alias Dido, Vide ſupra.

Elixo & Elixus, Vide *Lix.*

Elleborum, Vide *Helleborum.*

Elleborine, genus herbæ.

Ellum, Aduerbium demonſtrantis apud Comicos pro Ecce illum/ Owóż go maſz.

Ellychnium, ij, gen neut. Knották w lámpie yáko y we ſwiedzce.

Eloco, Vide *Locus uel Loco.*

Elogium, Elogij, gen. neut. Chwałá/ Niepoſpolite świádectwo o kiém/ accipitur tamen in utramque partem, in bonam ſcicet & in malam, To yeſt ku Gániebie y ku Chwalie.

Elogium etiam, Nápys á titul nagrobny.

Elonginquo, quod annotauit Calepinus non eſt Latinum, pro Longius abſcedo.

Elongo, Vide *Longus.*

Elops, piſcis qui accipenſer, Vide ſupra.

Elorus, gen. maſculin. penult. producta, Miáſto y rzéká w Sycilicy.

Elotę, gen, maſcul, uel, Elotes, pen. pro. Sludzy v Spartánów.

Eluceo, Vide *Lux uel Luceo.*

Elucubro, Vide *Lucubro.*

Elucum, penultima producta languidum & hallucinatorem uel uino languentem uocat Calepinus.

Eludo, Vide *Luſus uel Ludo.*

Elugeo, Vide *Lugeo* uel *Luctus.*

Elumbus, Vide Lumbus.
Eluo Vide Luo.
Elusco, Vide Luscus.
Fluctare probat Calepinus ex Virgilio ubi legitur Eluctari,
Elucia orum, Auraria metalla.
Elutrio,as,are, Przelewam z yednego naczinia w drugie.
Eluuies, Vide, Luo.
Eluxatus, idem significat quod simplex Luxatus, Z ſtawu wybity.
Eluxuriari idem quod Luxuriari ad arbores translatum, Przebujeſie albo wiſilicſie.
Elysium, gen. neut. Poëtis campus Beatorum apud inferos, Błonie albo pole odpoczywania roſkoſne zmarłych ludzy po smierci.
Elysij campi pro eodem.

E ante M.

Emacio, Emacias, are, id est, Macrum facio, Suſze koſo / Nedze / Chudze.
Emaciatus, a, um, Wyſchły / Nedzny ná ciele / Chudy.
Emacitas, Vide Emo.
Emacror, aris, ari, Schne / Chudne.
Emancipo, Vide Mancipo.
Emanacio in Biblijs pro Effluxu dicitur, Miaſto wyplynienia.
Emansor, Który rad długo w goscinie albo gdzie yndzie mieſzka nie wczas ſie wraca. Vagus niepilny ſługa.
Emarcum genus, Vuæ.
Emarcesco, in Biblijs legitur pro Marcesco.
Emargino, as, penult. corre. are, significat crustas & puluillos & margines ulcerum adimere, Ropić / Rozgnoyić á roſſzerzyć wrzod albo rany też wyczyſćyć.
Emasculo, as, are, Owałaſzyć.
Emanthia, siue Emathia, Regio Macedoniæ alias Pharsalia.
Ematuresco, Vide Maturus.
Emaus, auris apud S, Lucam, Miaſteczko Paleſtiny, quæ nunc Nicopolis.
Emax, Vide Emo.

Embamma, atis, generis neutri. Latine, Intinctus seu Condimentum, Wſzeláka poliewká w którey chleb maczáyą / Przyſmák.
Emblema, emblematis, gene. neut. sunt opera quæ ex Tesserculis structa sunt, Czworogránna / albo ſzachownicza robotá yákie bywáyą ſtoły y ſkrzinki / Tákież ſtropy albo ſciány laſkowáne / Też aſtrichy naziemne gdy cegłyſą rozmáyitemi fárbámi przeplietáne. Item quicquid ornatus gratia inseritur.
Emblema etiam dicitur opus, insitum, Wſzczepione / wſtáwione Alias opus uermiculatum. Emblemata item dicuntur, Subtilne krámarſkie rzeczy pſtre á yákoby gwiazdkámi nakrapiáne.
Embolium, Nomen, gen. neut. Latine quasi argumentum & ingressus quidam scenicus, Wrzucenie / Weſcie. Venit enim ab ἐν καὶ βάλλω, id est, ab & iacio, Wrzucam / Przimietam. Vnde Emboliarius, a, um, Wrzucony / Przicziniony.
Embelon autem dicitur ipsa stabilitas, Zátwárdzenie / á Zábártowánie które ná rogach w okrzyciech bywa.
Embolæ dicuntur ipsa rotarum fibula, axibus firmandis immitti solita, Podosek.
Embolimos uel Embolimæos, Wſadzenie / Przisadzenie albo wplecienie dnia yednego który bywa roku przeſtępnego czwartego á dwudzieſtego dniá mieſiącá Lutego. Latine dicitur Bisextilis uel Intercalaris dies, Vide supra in dictione Bisextilis, Vnde Embolymus uel Embolismus, Intercalatio, Przisadzenie / Przipleciente.
Embryo, generis masculin uel Embryon generis neut. Latine, Fœtus in utero, immaturus, Dziecię które yeſzcze w żywocie mátczinym yeſt ab ἐν, id est, intus, Et βρύω germino, accipitur pro partu imperfecto, Miáſto porzucenia.
Emedullo, Vide Medius.
Emen, pro eundem dicebant Antiqui, Festus.
Emendico, Vide Mendico uel Mendicus.
Emendo, Vide Menda.
Ementior, Vide simplex.

Emerco, Vide Merco.
Emerita, gen. fem. Myáſto w Hiſpániey.
Emergo,
Emeto,
Emico. Vide ſimplex.
Emigro.
Emineo & Emino, Vide Maneo,
Eminus, Aduerbium, Zdáleká. Eminus iacula mittuntur, Z dáleka ſtrzeláyą/ Vide, Maneo.
Emiſſarius, & Emitto, Vide Mitto.
Emanuel, Hebraica dictio, Latine Nobiſum Deus, Pan Bóg s námi.
Emo, emis, emi, emptum, emere, Kupuyę. Piper pondere emitur, Pyeprz ná wagę bywa kupowan. Emere magno, Drogo kupić. Emere præcio alterius, Ták kupyć yako zácenią. Ego ſpem præcio non emo, Terentius. Ná obyetnice ſuntów nie kłádą. Emptum conſtupratumque iudicium, Sąd przedárowány.
Emptio, Verbale, Kupienie/ Kupia.
Emptito, as, are. frequentatiuum, Vſtáwycznie kupuyę.
Empturio, is, ire, Rad kupuyę.
Emptor, Verbale, Kupiec.
Emptionalis, & hoc Emptionale, id eſt, frequens in emptionibus & proſcriptionibus bonorum. Cœlius ad Cic, lib. 7. Vbi rectius legitur Concionales ſenes.
Emptitius, a, um, Kupny/ Kupiony. Cui gratuitus opponitur, Dáremny.
Emax, acis, Który rad kupuye.
Emacitas, atis, Skłoność a chćiwość ku kupowániu.
¶Compoſita, Adimo, adimis, penult, correp. Ademi, ademptum, adimere, Odyąć. Omnia iſta nobis adempta atque erepta ſunt, Wſzyſtki ty rzeczy nam ſą odyęte y wydarte. Adimere ægritudinem, Odyąć komu troskę. Animam alicui adimere, Zábić. Ciuitatem alicui adimere, Wignać á wyświećić z miáſtá. Diem adimit nox, dies noctem. Soccos pedibus adimere, Skorznye zióć. Vocem homini adimere dicitur lupus, Głos odyąć / Chrápkę á omienie przypráwić. Tranſitum uel aditum alicui adimere, Przinąć á przyſtęp komu odyąć.
¶Ademptio, onis, Verbale, feminin. Odyęcye/ Oddárcye.
¶Coemo, Skupuyę/Pokupuyę. Coemptio/Pokupienie/ Skupienie.

¶Eximo, Wykupuyę/ Wybáwyam Eximere alicui quod eum angit, Odyąć to komu/co go troſzcze. Exemiſti tute huic pateram, Wydárłeśmu miſeczkę. Inde non eximam te, Nye odkupięcie ztamtąd. Eximere cupreſſos cum radicibus, Wykopać / Przeſádźić. Eximere de dolio aliquid, Wyyąć co z fáſy álbo z dolu. Varijs exemptus periculis, Z rozmáytych niebeſpiecznośći wybrnął. Eximere cum Datiuo conſtructum, Vt, Eximere noxæ, Myłośćiwym komu być wyny mu odpuśćić. Eximere notæ, Rátowáć kogo w yego sławye á dobrey powyeśći. Eximere honoribus cum Ablatiuo, Rzućić ſie komu ná dobrą powieść albo vwieść komu cześć. Eximere numero, Z poſpolſtwá wyłączić/ to yeſt cześć ważyć / á powyſſyć kogo. Eximere ſeruitio. Z nyewolſtwá wyzwolić. Eximere metu, Odyąć komu boyaźni. Obſidione eximere, Ná pomoc obłężonym przićiągnąć, Eximere uinculis. Wyświebodźić z więzienia. Eximere curam, Nye dáć ſie troskáć. Eximitur dies Nie daleko do wyeczorá. Dubitationem eximere, Nie dáć wątpić. Scrupulum alicui eximere Zmyſlenia á z fraſowánia kogo wyzwolić.
Exemptus, Participium, Vt, Exemptus dies, Dzień przeſzedł. Exemptus alias, Wyyęty Odyęty. Exemptus rebus humanis, Vmárł.
¶Exemptilis & hoc Exemptile, Co ſie łatwie da wyyąć.
¶Exemptibile, Calepinus. ex Græco probat ubi legitur Exemptile.
¶Exemptio, Wyyęci e.
¶Exemptor, Ten który kámienie w ziemi á w ſkáłách dobywa.
¶Eximius, a, um, Wyborny/oſobliwy/ nieposſpolity/ cudny/ známienity. Eximia forma. Eximia pulchritudo, Vrodá/ Pięknosć. Eximia ſpe adoleſcens, Známienitey nádzieye młodzieniec. Eximius odor, Nieposſpolita wonia.
¶Eximie, Aduerbiũ, Známienićie/rządnie/Nieposſpolicie. Eximie ornatum templũ, Nád miárę przipiękrzony kośćioł
¶Interimo, Zábiyam Vitam ego tuam interimam, Przypráwięcie o gárdło. Veneno interimi, Ydź otruć. Interemiſti me tua oratione, Práwieśmie zábił twoyą powieśćią. Cicer. Me quidem iudices examinant & interimunt hæ uoces Milonis, quas aſsidue audio.

¶Interemptio, Verbale, Zábicie Mężobóyſtwo.

¶Perimo, idem quod Interimo. Vt, Perimere reditum alicui, Bronić komu wrócenia. Perimere conſilium alicuius, Zniſzczyć komu yego porádę. Smyślić komu ſiki. Vnde, Peremptorius, a, um, Smiertelny. Vt, Peremptorium edictum, Oſtáteczny á konieczny Mándat/ Dekret/ álbo pozew w práwie/ ná który yeſli kto nie ſtánie/ ſędzia przedſię poſtępuye ku ſądzeniu y skazániu ſentencicy.

¶Peremptalia, Fulgura dicuntur, quę ſuperiora fulgura perimunt, id eſt, tollunt authore Feſto.

¶Redimo, Odkupuyę. Vt, Redimere ſibi amicos, Vpominkámi ſobie przyiaciół nábywáć. Pacem redimere, Pokóy odkupić. Te redimas captum, quam queas minimo, Abyś ſię wyſwobodził. &c. Capros redimere, Więźnie odkupić. Vectigalia redimere, Náiąć cło.

¶Redemptor, oris, Náyemnik. Vt, Redemptor uectigalium, Náyemnik cłá.

¶Redemptio, Odkupienie/ Wyſwobodzenie. Cicer. Redemptio huius iudicij eſt facta grandi pecunia, Wielkiemi dáry ten ſąd skázono/ to yeſt Przedárowano.

¶Demo, is, pſi, ptum, ere, Odeymuię precz. Addere & Demere contraria, Soleas demere, Trzewiki zuć. Demere ungues, Páznokcie obrzezáć. Demere curas, Troskę komu odiąć.

¶Demptus, Participium, Precz odięty. Vt, Dempta æternitate nihilo beatior Iupiter, quam Epicurus, Króm wieczności/ Wyiąwſzi wieczność. &c.

¶Dirimo, mis, mi, ptum, ere, Rozpráwiam. Rozeymuię yedno od drugiego/ Rozwięzuię. Vt, Rixam dirimere, Rozwádzić. Colloquium dirimere, Przeiąć komu rzecz. Iras & Altercationes dirimere, Niedáć ſię wádzić. Actionem dirimere, Vyąć rzecz ſądowną miedzi ſtronámi. Dirimere ueterem coniunctionem, Stárádáwne towárzyſtwo rozerwáć. Coire ſocietatē cum aliquo & dirimere, contraria. Dirimuntur oppida unius oppidi itinere, Dzień yázdy yedno od drugiego. Dirempta mari gēs, Morze ye dzieli. Prælia uoce diremit, Okrzykiem ſiekące ſię weſpołek rozerwał/ Rozwádził. Dirimere tempus, idem quod Diem eximere, de quo ſupra in dictione Dies.

¶Diremptio, Rozięcie/ Rozdzielenie.

¶Diremptus, huius, diremptus idem.

Emollio, Vide *Mollis & Mollio.*

Emolumentum, ti, neut. ſecund. Pożytek/ Zysk który przichodzi z náſzey prace. Fructus & Emolumentum idem, Vt, Emolumento eſſe, Ku pożytku być. Emolumentum facere, Pożitek vczinić/ Przinieść.

Emorior, Vide *Morior.*

Emoneo, Vide *Simplex.*

Empanda, Paganorum Dea, Feſtus.

Empetron, Herba, Ziele które przeciwko kámieniowey niemocy vżyteczne yeſt/ Vulgo, Calcifraga.

Empedocles, gen. maſc. Philoſof z Agrigenthu miáſtá Sicilienskiego.

Emphaſis, is, fem. tert. Latine, Expreſsio, Figura qua latens aliquid ab aliquo dicto eruitur, Wyciącie słowy gdy z yednego słowá włáſności co bywa mocno wyrázono.

Emphracta, tæ, Latine, Nauis tecta, Nákryta łódź.

Empiricus, ci, Lekarz który nie z nauki/ ále z doſwiádczenia léczi.

Empirice, ces, gen. fem. Yego nauká.

Emplaſtrum, gen. neut. ſecund. Latine, Fictum uel Formatum, Pláſter/ Empláſter / quia ex uarijs rebus conficitur, Vulgo Vnguentum, Máść. Sed quod indocti uocant Emplaſtrum, Pláſter/ Docti Cataplaſma dicunt.

Emplauſtro, as, are, Szczepię/ Korzenię ſię.

Emplaſtracio, Denominatiuum, Szczepienie/ Pukánie/ álbo Wymietánie pączków ná drzewiech/ quæ alias Inoculatio dicitur, Vide infra. Emplaſtrum in arboribus, Obwiąsło/ álbo obwiązánie/ gdy ſczepy gliną/ woskiem s chuſtámi obwiązuią.

Emporium, rij, neut, ſecun. Skład/ Miáſto do którego kupie zkłádáią/ gdzie známienite yármárki bywáią.

Emporos, ri, maſcu. ſec. Krámarz/ Kupiec.

Emporeuma, atis, Kupiectwo/ Ziskowánie.

Emporeticius, a, um, Co ku Krámárskim á Kupiekim rzeczam należy Vt, Emporeticus ſeruus, Kupiecki sługa. Emporetica charta, Pápier którym Krámarze obwiiáią ſwe rzeczy Krámárskie.

Emproſtotonus, Morbus cum muſculis ceruicis reſolutis mentum pectori annectitur.

Empyreum, Latine, Igneum, Ogniſte.

Empusa, Genus laruæ & terriculamenti dicatum Hecate uno pede incedens, Calep. Lárwá/Strászidlo/Duch.
Emungo, Require Mungo.
Emulgeo, Vide simplex.
Emunio, Vide Munio.
Emusco, Vide Muscus.
Emussatum, id est, ad amusim factum, W miarę á po snurze vczinono.
Emucio, Vide Mucio.
Emuto, Vide simplex.

E ante N.

En, Aduerbium, Demonstrantis, Oto/Ono/ Vt, En tibi, Otóż masz/Weźmi o- demnie. En cui tuos liberos committas, Bácz komu sie dzieći masz zwierzić.
¶ En pro cum, dixerunt Veteres.
Energia, æ, fem. prim. penu, product. Okazáłość/Jáwność/tak slowy rzeczy wyrázenie/iákoby ná to oczywiście pátrzał. Latine Euidentia & rerum illustratio.
Enarro, Vide Narro.
Enascor, Vide Nascor.
Enato, Vide Nato.
Enauigare, Vide Nauigo.
Encænia, orũ n. s. pluraliter tantũ Latine, Initialia, Poświącánie á odnáwiánie
Encanthis, Morbus cum in angulo oculi tuberculum palpebras parum diduci patitur.
Encardia, Gemma.
Encaustum, Require Causticus.
Endiuiam, Barbari uocant Intybum.
Echiridion, n. Rękoieść/álbo co ynszego/ co sie w ręku nosi/Xiążeczki máłe/też kordzik/ Jánák/Deczká.
Enchiros, Nomen Animalis.
Enchirius, a, um, Latine, Regionalis, Z tey kráiny/Ziemek/który nieobcy yest.
Enchrista, gen. ne. Lekárstwo którym może mázáć/náciéráć.
Enclisis, gen. fem. Latine, Inclinatio seu Declinatio, Skłonienie/Náchilenie.
Encliticus, a, um, Ktory sie da náchilić nágiąć. Particulæ Encliticæ, quæ, ne, ue, quoniam inclinant ad se accentum.
Encyclius, a, um, Okrągły/W ogrąg vczimiony. Też Prosty, Pospoliti. Vt, Encyclius uir, Alias, In ordinem redactus, Prosty człowiek Gburowic. Vnde Encyclopedia, pen. prd. Okrąg wszistkich náuk/iákoż to yedná ná drugiey wisi. (Sic enim se habent Liberales artes) Orbis doctrinæ a Quintiliano & Concentus doctrinarum a Cicerone uocatur. Cyclopædiam absoluit, We wszelkich náukach yest dobrze ćwiczony.
Endelechia, gen. fem. pen. prod. Latine, Continua motio, Vstáwiczne/Wieczne á bez przestanku ruszánie sámo z swey mocy/ iáko yest duszá człowiecza która nigdy/ nieprożnuye/aliy legunt Entelechia.
Endiadys uel Hendiadys, ἓν διὰ δυοῖν figura Grammaticorum, cum pro Adiectiuo & Substantiuo, uel pro duobus Substantiuis sine coniunctione, ponuntur duo per coniunctionem copulata, Vt, apud Virgiliũ, Molemq; & montes insuper altos, id est, Moles montium.
Endoicium, Endoplorato, &c. Antiqua sunt, pro Initio & Imploratu, Festus.
Endromis, idis, fem. tert, Odzienie włośáte y kosmáte/ Guniá.
Endymion, gen. masc. Nomen proprium eius qui primus cursum Lunæ inuestigauit, propterea fingitur eum adamasse, Luna & a Ioue perpetuum somnum impetrasse, Vnde Endymionis somnum dormire, Prouerbium, Bárzo długo spáć/Leniwym być.
Eneco, Vide simplex.
Enneaptongos, gen. com. To co o dziewięcy głosiech yest.
Enneaptongochelim, Lutnia o dziewięći głosiech/apud Marcialem, Calep.
Energia, æ, fem. prim. pen. prod. Latine, Efficatio, Krzepkość/Moc/Tęgość.
Eneruo, & Eneruus Vide Neruus.
Engonasis, gene. fem. Známię niebieskie, Latine, Ingeniculus uocatur, Herculi ad leuum genu affixus.
Enchydris, Coluber in aqua uiuens, Wodny wąż.
Encydros, Nomen lapidis, CC.
Enim, Coniunctio, Causalis, Yż/Bo/& ferme semper secundo loco ponitur, Vt, Sed enim, Ale. Enimuero, Záprawdę/Owszeki. At enim isthæc in me cudetur faba, Ale sie to wszitko ná mnie zostoni Ná mię to wypádzie. Incommode Hercle, CH. Imo enimuero infeliciter, Y owszem wielmi nieszczęśliwie.
Enipens, gen. mascul trisyllabum, Fluuius Thessaliæ.
Enna, gen. masc. Miásto w Sicíliey.
Enitor, & Enixum, Vide Nitor.

Enneacrunos, Fons apud Athenas.

Enneaphyllon, Herba apud Plinium.

Enneas, ados, Latine, Nouenarius, Dziewięciorāki.

Eno, Vide *No.*

Enodo, Vide *Nodus.*

Enorchis, Nomen gemmæ, CC.

Ennoſigæus, gen. maſc. Neptunus, Bóg morſki, dictus eſt quia terram quaciat, Nam ἔννω quatio γάια terra.

Enormis, Vide *Norma.*

Enoteſco, Vide ſimplex *Noſco.*

Ens, entis gen. neut. Venit a uerbo ſum, To co yeſt rzecz.

Enſis, huius enſis, gen. maſcul. Miecz.

Enſiculus, Diminutiuum, Mieczik.

Enſifer, Chłopiec ktori zá pány miecz noſi.

Enterocle, uel Enterocele, gen. fem. pen. prod. Wypuklina gdy yelito wychodzi w moſzenkā.

Enterocelicus, Wypukły.

Enteron, gen. neut. Latine, Inteſtinum, Yelito. Vnde, Exenterare, Wywnętrzić/ Vt, Exenterare piſces, Sprawiáć ryby.

Exenteratus porcus, Wywnętrzony wieprz.

¶ Exentero, as, are, Wywnętrzam/ Spráwuyę/ Rozbieram.

Entheus, a, um, Latine. Diuinus, & quaſi Deo plenus, Boſki/ Boſkiem nádchniony. olim fanaticus & furore afflatus.

Entuſiaſmus, idem quod Entheus afflatus poëtici furoris, Boſkie nádchnienie/ Przirodzenie.

Enthymema, atis, gen neu. penul. prod. ἀπο τῦ ἐνθυμεῖν, quod eſt, mente concipere, Animaduertere, Conſiderare, Rozumem poyącie/ Wynálezienie/ Rozumem oſiągnienie. Item. Imperfectus ſyllogiſmus, Niecáły Syllogiſm. Latine dici poteſt Commentum ſeu Commentatio, Wymyſlenie/ Dowód/ Podpárcie rzeczi.

Enubo idem quod ſimplex, Nubo, uide in loco.

Enucle, Vide *Nucleus.*

Enudo, idem quod ſimplex Nudo, Vide in loco.

Enumero, Vide *Numerus.*

Enuncio, Vide *Nuncio uel Nuncius.*

Enutrio, idem quod ſimplex.

Entoma, gen. neut. Latine, Inſecta, Wſzelákie robactwo/ yáko ſą Muchy/ Oſy/ Bąki/ Krówki/ Pſzczoły/ które ſie głową od drugiey częśćy ciáłá dzielą.

Enyo, gen. fem. Latine, Bellona, Bogini woyenna.

Enyalius, Yey ſyn álbo wáleczník.

E ante O.

Eo, Ablatiuus caſus Pronominis, Is, Ea, Id, Eo, pro in tantum, Ták wiele/ Ták dáleko. Vt, Eo creuit ut iam magnitudine laboraret ſua, Ták ſie rozroſł/ yż ledwy nogi podnośić może. Eo inſolentiæ proceſsit, Ták ſie ſtał roſpuſtnym.

¶ Eo, id eſt, Propterea, Dla tego. Terē. Eo ad eam non admiſſa ſum, Dla tegom do niey nie yeſt dopuſzczona. Eo redactæ res erant, K temu było przyſzło. Eo ne es ferox quia habes imperium in belluas, Y przetoś hárdy. etc. Eo loci Támże. Eouſq;, Aż do tąd. Eouſq; dum anhelet, Aż pocznie dycháć. Ea quæ ſcripſi eo ſpectant, K temu ſłużą/ Náleżą. Eo fuit mirabilius quod ab eo non expectabatur, Dla tego dziwniey było yż ſie go nie nádziewáli.

Eo, is, iui, itum, ire, Ydę. Ire & Redire contraria, Ire grandibus gradibus, Wielkie kroki czinić. Ibam ad te, Ku tobiem był poſzedł. Ire in ſententiā alicuius Przizwaláć komu/ ták dzierżeć o tym yáko y on. Ire opitulatum, Ku pomocy ciągnąć. Ire inficias, Záprzeć. Terent. Serui qui aduerſe ierant, Słudzi którzi przećiwko wyſzli. Ire ſuppecias apud Cæſarem, Ku pomocy yść. Prorſus ibat res, Dobrze ſie owſzeki wiodło. Ire ſub umbras, apud Virgilium, Vmrzeć. Ire pedibus, Pieſzki yść. Pedibus ire in ſententiam alicuius, idem quod ſupra. Ire ſuſpenſo gradu, Ná pálcach yść. Item, Ire uel abire in obliuionem, Zápámiętáć. Sic in conſuetudinem abiit. Ták obyczay otrzimał. In flammas ire, Zgorzeć. In auras ire, Zniknąć. Vniwecz ſie obróćić. In cinerem abire, Zginąć/ W popiół ſie obróćić. Item, Res ire dicitur cum facilius procedit.

¶ Iens, euntis, Participium, Ydący.

¶ Itus, huius itus, Chód. Itus & reditus, Przechodzenie y támy ſám.

¶ Iturus, Participium, Chcący yść. Iturus an Thais quopiam es? Terent. Y chceſz gdzie yść Thais.

¶ Itio, itionis, Chodzenie/ Wędrowánie.

¶ Ito, as, are, Frequentatiuum, Chodzę bez przeſtanku.

¶Cōposita, Abeo, is, iui, et per Syncopem, abij, abitum, abire, Odchodzę Precz idę. Vt, Tempus abit, Czas ginie. Abi illis obuiam, Wynidź przeciwko ym. Dum hæc dicit abijt hora, Nizli to wyrzekł godziná przeszłá. Quo diuersus abis, Dokąd ciągniesz. Sic abijt de uita, Vmárł. Abi nescis inescare homines, Ydź precz/niegodziß się/Nieumieß się s ludźmy obchodzić.

¶Abiens, untis, Participium, Odchodzący.

¶Abitio, Verbale, Odeiście/Rostánie.

¶Abitus, huius, tus, gen, mascul. pen. correp. Verbale, Odchodzenie Rostawánie. Iam adornauit abitum, Yuß się nágotował ná drógę.

¶Adeo, adis, adiui, uel adij, aditum, pen. correp. adire, Ydę do kogo. Vt, Adire aliquem de re quapiam, Yść do kogo dla ktorey rzeczy. Adire ad ædes, Przistąpić do domu. Adire Rempub. & Adire ad Rempub: Do rády być wzięt. Duris uerbis aliquem adire Obrzucić się ná kogo. Adire discrimen, Wdáć się w niebespieczność. Adire fortunam, Ważyć się. Hæreditatem adire, Spadku po kiem dostáć. Inimicitias adire, Nieprziyáźni sobie nábyć.

¶Adeor, adiris, Passiuum, sed fere in tertijs personis, Cicero, Illa pericula adeuntur in prælijs, Ty á tákowe niebespiecznośći przichodzą ná człowieká ná walkách.

¶Aditur, Impersonale, Cicero. Antequam in ius aditum est, Nizli się w sąd wdáły/álbo/niż rzecz przed práwo przißla.

¶Adito, as, are, Frequentatiuum, Często á gęsto kogo náwiedzam.

¶Aditus, Participium a passiuo Adeor, pen. correp. Cice. Periculisq; aditis, Skoßtowawßi złego y dobrego/ Ważywßi się tego y owego.

¶Aditus, huius aditus, Verbale, Przistęp. Vt, Aditum præcludere, Przistęp komu odyąć. Templi aditus, Kruktá/ Munire sibi aditum/ Nárządźić sobie przistęp.

¶Aditio, onis, Dostąpienie/ Dośćie. Aditio & Reditio, Contraria.

¶Ambio, is, iui, itum, pen. prod ire, Obchodzę/Żądam, Trwam álbo się stáram ocz. Maximo circulo ambire, Z dáleká/ Obchodzić. Ambire puellā, Stáć o ktorą pánnę/ To yest w małżeństwo pożądáć. Vnde Ambitio, Obchód/ Też Pycha. Pożądánie czći y Sławy.

¶Ambitiosus, a, um, Pyßny/Wysokiey myśly. In laude ambitiosus, Ná prozną chwałę łakomy. Homo minime ambitiosus, Człowiek niepyßny.

¶Ambitiose, Aduerbium, Pyßnie/ Spániále. Ambitiosus facere aliquid, Okazále/ Spániále co czinić.

¶Ambitus, pen. produ. Participium, Obchodzący. Sed Ambitus, pen. corre. Obchod/Trwanie álbo stánie o co.

¶Anteeo, is, iui, itum, ire, Vprzedzam. Anteire per Metaphoram, pro Antecellere, Przewyßßáć. Vt, Omnib[9] bonis corporis anteit, Przewyßßa. Ætate anteire, Stárßym być.

¶Anteiri, Passiuum, Być przewyßßan.

¶Circumeo, is, uel m ablato, Circueo uel Circuo, is, iui, itum, circumire, uel circuire, W koło obchodzę. Vt, Per hortum circuit clam, Krążi się y tam y sám po ogrodzie.

¶Circumitio, uel Circuitio, Obeśćie wkoło. Circuitione uti, Okrążenia vżywáć/hoc est, Periodica oratione uti, Circuitio & Anfractus, Obchód/Krążenie, y Lomistość.

¶Circuitor, aliud Verbale, masculinum, Ktory co y tám y sám nośi/Kramárczik/ Krōbecznik.

¶Circuitus, huius circuitus similiter Verbale, Cic. Circuitus solis orbium, Okrąg słoneczny, Verborum circuitus pro periodo, Vide supra Coma, Cáłá á spełna rzecz. Orationis circuitus, id est Conclusio, Zámknienie w rzeczi. Circuitus, pro circuitu insolens est.

¶Coeo, is, coiui, coitum, coire, Zeiść się wespołek. Vt, Coire in porticum templi, Zeiść się przed kośćioł do kruktу. Coit cicatrix, Zrasta się rāná/Blizná. In densitatem coire, Zgęstnąć.

¶Coire per Metaph. pro Concordare, Zyednáć się s kiem. Societatem coire cum aliquo, Potowárzißić się s kiem. Coire in fœdera, Przimierze przyiąć s kiem. Coire, & Congredi dicuntur milites, Potykáć się/Náćieráć yeden drugiego. Item, Coire de re uenerea dicitur, Coire cum uxore, Spáć á złączić się s żoną.

¶Coitio, Verbale, Zyazd/Ześćie. Coitio item significat, Zyednánie. Et, Coitio militum, Potykánie.

¶Coitus,

¶Coitus, huius coitus, Zeście męża z żoną.

¶Coitus, Lunæ pro Ecclipsi, quando scilicet Soli opponitur.

¶Coibilis & hoc coibile, Vt, Coibilis oratio, Rzecz która yedna z drugiey snádnie ydzie.

¶Exeo, is, iui, itum, ire, Wychodzę. Vt, Exeo ad te, Do ciebie wychodzę. Exire de uita, Vmrzeć. Exire in alias domos Przeprowádzić się do ynego domu. In angulos exire dicuntur folia, Wrońiuszczki róść. Sic, Exire in herbam, fruges, radicem, Wschodzić/ Kwitnąć y korzenić się.

Exijt dies, Dzień przeszedł.

Exitur, Impersonale, Plautus, Crepuit hostium. Exitur foras. Prowádzą się wychodząc z domu. Exitum hunc nollem, Wolałbych tu był nie przyść.

¶Exitus, Participium, apud antiquos usurpatum.

¶Exitus, huius tus, Verbale, Wyście/ Vt, Exitus orationis Koniec rzeczi.

¶Exitium, huius exitij, Szkodá/ Zgubá/ Vtrátá/ Zkázá.

Exitialis, & hoc exitiale, Szkodliwy/ Vtrátny/ Vt, Exitialis exitus, Mizerne dokonánie.

¶Exitiabilis, & hoc le, idem quod Exitialis.

¶Exitiosus, a, um, Idem, Vt, Exitiosum bellum, Szkodliwa woyná/ która nie yednego o nędzę przyprawi.

¶Ineo, is, iui, itū, ire, Wniść/ Począć. Inijt te nunquam febris? Nigdy ná cię nie przyszłá febrá. Prælium & Certamen inire, Walkę począć. Consilium inire cum genero cœpit, Począł się rádzić s zięciem. Gratiam inire, Záchowáć się komu. Honorem inire, Czci powagi dostáć. Inire fœdus, Przimierze wziąć. Inire rationem aut uiam, Obyczay á drógę temu náleść.

¶Iniēs, tis, Part. Przichodzący Nádchodzący, Vt. Ineunte uere, Ná wiosnę. Ab ineunte ætate, Od dzieciństwa. Si qui mente ætate studiosi uenandi fuerint Yesly kogo z młodu ku myśliwstwu mysl ciągnie. Ineūte Ianuario, Ná początku. Ná nástániu Stycznia. Item, Inire significat Coire, Nieczistość płodzić. Hinc, Initor bos, Byk. Initor asinus, Który po oślicy yeżdżi.

¶Initus, huius tus, mascul quart, Od sámcá poyeżdżony, Et, Initium, Początek.

Item, Initia, orum, Ofiáry boginiey Cereri. Præterea Verbum, Initio, as, are, Poświęcam / Cerimonie Kościelne obchodzę. Bene literis tam prophanis quā sacris initiatus, Dobrze ćwiczony w obojm piśmie.

¶Initiatio, Poświącánie. Vt, Initiatus sacris ordinibus, Święcił się ná kápláństwo.

¶Initiarius, a, um, Co ku poświącániu należy.

¶Intereo, interis, pen. correp. interiui, uel interij, itum, ire, Zginąć/ Zniszczeć/ Wniwec się obróćić. Vt, Interij, Stádłem yáko sól. Fame interire, Od głodu zdechnąć. A ualentiore interire, Być przezwyciężonym/ Obrażonym.

¶Interitus, huius tus, Smierć. Vt, Interitus patriæ, Skáżenie oyczyzny.

¶Interitio, Verbale, apud Ciceronem in Frumentaria, ubi Internetio legitur.

¶Introeo, is, iui, itum, re, Wchodzę. Vt, In urbem introire, Wniść do miástá, In uitam introire, Národzić się.

¶Introitus, huius, tus, Wéście, Vt, Defensionis introitus, Wéście á początek obrony.

¶Obeo, is, iui, uel ij, itum, ire, Obchodzę. Vt, Negocium obire. Spráwić to co polecono yest. Id obire non potui, Nie mógłem tego spráwić. Obeunt tres noctes, Przeydą etc. Obire diem. Et, Obire mortem, Vmrzeć. Morte obijt repētina, Nagle vmárł. Omnia per se obire, Wszistko sám przez się spráwowáć. Obire domos amicorum, Od przyiaciela do przyiacielá yeżdżić. Obire opus rusticum, Kmiectwem się obchodźić. Obire sacra, Obchodźić dni święte.

¶Obiri, Passiuum, Być ogárniōn/ Obchodzōn.

¶Obiens, Participium, Obchodzący.

¶Obitus, aliud Participium, Cicero, A maioribus nostris morte obita positos in illo loco, Po ych śmierci/ Ześciu.

¶Obitus, huius tus, Verbale, Zeście/ Smierć. Vt, Signorum obitus & ortus, Známión niebieskich záchód y wschód.

¶Pereo, is, iui, uel ij, ire, Ginę. Vt, perierunt ædes, Zniszczáło budowánie/ Domostwo. Perijt illi pudor, Niesroma się. Nullus otio perit dies apibus, Zadnego dniá pszczoły nie próżnują. Prudens.

Sciens, uiuens, uidensq́ pereo, Będąc przi rozumie/ Bácznośći. Żywiąc á widząc nißczeię. Perire morbo, Przez chorobę znißczeć.

¶Perito, as, are, Frequentatiuum, Ginę/ Lecę.

¶Composita a pereo, Depereo, deperis, iui, uel ij, ire, idem quod simplex, Vt, Deperierunt naues, Zginęły łodźi. Ne qua depereat, Aby która kártá nie zginęłá.

Deperire etiam pro mori ponitur, Item, Deperire aliquem amore, Z duße kogo milowáć. Deperire amore adolescentulæ, Szalenie milowáć pannę. Deperit sapor, Wietrzeye / Ginie smák.

¶Dispereo, is, iui, uel ij, itum, ire, Okrutnie ginę. Vt, Disperij, Siadlem/ Yuß po mnie,

¶Prodeo, is, iui, & ij, itum, ire. Wychodzę. Vt, prodire in publicum, Wynyść ná świát. Prodire in funus, Zá vmárłym na pogrzeb yść. Prodeunt in pascua pecudes, Wychodźi/ álbo wyganiáią bydło na pole. Prodire etiam significat, Yść przed kim naprzód.

¶Præeo, is, iui, itum, ire, Vprzedzam/ Ydę naprzód Prei uerbis quoduis, Powiedz ty pierwey co maß po mnie. De scripto aliquem præire, Przeczitáć komu naprzód. Vt tibi uoce præirem quid iudicares, Abych ći tylko nárzekł/ á ty skázánie vczyniß. Præeunt discipulis præceptores, Dawáią ym przikład.

¶Prætereo, Minam/ Przeminam. Vt, Præterijt dies, Dzień przeminął. Nescis quid mali præterieris qui nunquam es ingressus mare, Niewieß iákos wiele złego minął / gdyżes ná morzu nie był. Præterire aliquid Mináć co. Præterijt me hæc res, Nicem o tym nie wiedział. Me præterit/ Nie wiém.

¶Præteriens, untis, Participium, siue Nomen ex Participio. Cic. Quasi præteriens satisfaciam uniuersis, Yákoby przeminąiąc.

¶Præteritus, ta, tum, Przeßli. Vt, Præteritum tempus nunquam reuertetur. Co yuß przeßlo to trudno wróćyć. Præterita & Futura contraria.

¶Redeo, Wrácam sie. Vt: Ad pauca redeam, Krótko mowiąc. Redire in memoriam, Spomináć. Redire in gratiam, Zyednáć sie. Redire ad rem, Wróćyć sie k rzeczy pierwßey Ad se redire, Przyść k sobie. Ad ingenium redire, Ná stáre stopnie sie wroćyć/ To yest/ Do pirwßich obyczáyów. Ad restim mihi res redijt, Niczego mi niedostáye yedno ßubienice. Desperantis est ad rastros redire, Ku wielkiey nędzi przyść.

¶Reditio, onis, Verbale, Fœm. Wrocenie.

¶Redito, as, are, penul. correp. apud Plautum legendum uidetur, ubi alij legunt Rebitare pro Continuo, & statim redire.

¶Reditus, huius tus, idem quod reditio, Czinß/ Dochód roczny. Vt reditus annui, Roczne dochody. Reditus in gratiam, Ziednánie.

¶Subeo, Podchodzę pod cię / Wchodzę. Vt, Subeo tectum, Wchodzę w dóm. Subire mortem, Smierć podyąć. Subit mentem uel subit in mentem, Przichodźi mi ná pámięć. Subit me pœnitentia, Żalmi. Subire aleam fortunæ, Ważić sie. Labores subire, Prácę ná sie podyąć. Dolorem subire. Cierpieć. Incommoda subire, Popáść ßkodę. Subire notam turpitudinis, Dopuśćić sie sromoty. Quando mihi subit recordatio meorum, Yle kroć spominam ná moye przyiaćioly.

¶Subiri, Passiuũ, Ci. Inimicitię sunt subeantur. labores suscipiantur. &c. Item, Subire, pro Suscipere, Podyąć sie. Aliquando etiam Succedere & sequi, Yść zá kim.

¶Transeo, Miyam.

¶Pertranseo, Przemiyam.

¶Transitus, Prześćie.

¶Transitorius, a, um, Latwy ku prześćiu. Też ku zginieniu. Vt, Silentio aliquid transire, Zámilczeć czego. Ad reliqua transeamus, Mieymy sie ku końcowi. Neronem transeo, Niespominam Neroná. In uarios colores transire, W rozmáyite sie fárby przemieniáć. In sententiam alterius transire, Wstąpić ná czyię rzecz álbo mniemánie.

Transitio, Przeminienie/ Prześćie/ Zámilczenie.

¶Transilis, & hoc transile, Przechodzący/ Przeciekáiący.

¶Veneo, is, iui, & sæpius uenij per syncopen, Venum ire, Bywam przedawan. Venit a Venum & Eo, Vt, Quam plurimo uenire, Bárzo drogo być przedan. Venum ire, Et, Venum ibit, dicimus,

mus, Pojdzie ná targ / Bedzie przedan. Inde, Venalis, & hoc nale, Przedány.
¶ Venalitius, a, um, Przedány/ Co yuż przedano yest. Też Przekupny/ ktory więzne álbo niewolniki przedáye.
¶ Venalitiarius, idem, Venalitium, Nieyáki sunt przedáyny. Też Mieysce gdzie targuyą.
Eousq; Vide Eo, Aduerbium.
Eous, prima longa, gen masc. Wschód słonca. Et, Eous prima correp. Solis equus, Kon słoneczny. Item, Adiectiuum, Ráno/ Poránu.

E ante P

Epagris, Insula una Cycladum.
Epanagogæ, es, pen. prod. Przirownánie/ Przywodzenie. Figura est rerum uel argumentorum similium collatio.
Epaminondas, gen. masc. Hetman Thebański tego ymienia.
Epanadiplosis, Figura cum eadem dictio primum et extremum locum sententiæ occupat.
Epanodos, gen. fem. pen. correp. Latine, Regressio, Przistosowánie Figura cum pluribus breuiter propositis ad singulorum enarrationem recurritur, ut, Vicerunt Romani, mari Carthaginenses, terra Gallos, scilicet uicerunt.
Epanalepsis, gen. fem Latine, Repetitio, uel Resumptio, Powtarzánie yednego słowá ná końcu wierszá/ ktore ná przodku wierszá yest położono. Vt, Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.
Epanaphora, gen. fem. pen. cor. Latine, Repetitio, Powtarzánie yednego słowá ná począttku wiele wierszow/ Figura.
Eparchus, gen. mas. Latine, Præses prouinciæ, Stárostá/ Namiesnik.
Eparchia, Latine, Præfectura, uel Administratio, prouinciæ, Stárostwo.
Epenthesis, gen masc. Latine, Interpositio, literæ uel syllabæ in medio dictionis, Vt, Induperator, pro Imperator, ubi syllaba, dum, est interposita.
Ephebus, gene. mascul. Latine, Pubes, Młodzieńczik około czternaście lat y wyszsey.
Ephebia, æ, Latine, Pubertas, Młodz około tych lat. Et, Ephebion, siue Ephebium, Pars palestræ in qua Ephebi exercebantur, Mieysce ná ktorym młodz bywa ćwiczona. Szkolá.
Ephemeris, huius Ephemeridis, mascul. tert. pen. correp. Latine, Diarium, & Acta diurna, Dziennik. To yest/ Regestr álbo xięgi w ktore sie wpisuyą káżdego dniá spráwy. Vide supra *Annales*.
Ephemerinos, Diaria febris, Febrá ktora tylko przez yeden dzień trwa.
¶ Amphimerinos quotidiana, Ustáwiczna febrá ktora ná kożdy dzień bywa.
Ephemeron, Nomen animalis & herbe.
Ephestiades, Insulæ, Latinis Vulcaniæ uel Æoliæ, dictæ.
Ephestris, idis, Sukniá żołnierská/ ktora ná zbroyę kłádą/ Deliá może być zwána.
Ephesus, gen. fem penu correp. Głowne miásto w Ionien/ álbo Lydien. Inde Ephesus, a, um, Yeden ztámtąd.
Ephialtes, Vide supra *Incubus*.
Ephippium, ij, neut secund. Siodło/ Też/ Deká ktorą koniá nákriwáyą / albo Násiołká. Siodlisko
Ephippiarius, Siodlarz.
Ephippiatus, a, um, Osiodłány.
Ephodion, gen. neut. Latine, Viaticum, Pieniądze ná strawę.
Ephorus, gen. masc pen. cor. Latine, Inspector, Przigłądácz. Tribunus fuit Lacedemoniorum qui ludis præerat.
Ephyra, gen. fem. pen. cor, Corinthus, Miásto Korynth.
Epialos, m. Febrá ktora z pituitią wilgotności zimney przichodzi/ gdy ciáło zewnątrz też gore/ á we wnątrz yest zimne.
Epibades, Łodzi álbo promy ná ktorych ludzie y tam y sám przez rzekę przewożą.
Epibates, Łodz álbo okręt woyenny/ Z ktorych walczą po morzu.
Epibatra, Wschody do okrętu.
Epicharmus, mascul. secund. Známienitego Philosopha w Sicilien ymię.
Epicherema, atis, neut tert. Latine, Adgressio, uel mente conceptum argumentum, uel Ratiocinatio, Et est idem quod Syllogismus Dowod rozumny.
Epichysis gene. fem. Latine, Infundibulum, Ley/ Naczinie którem siewáyą cokolwiek.
Epicedium, gen. neu. alias, Nenia, Pogrzebne śpiewánie ktore ku czci vmárłym czyniono.
Epicœnum, gen. neu, Latine, Super, commune, uel Promiscuũ, Dwiemá rodzáyom służące/ Nomen scilicet Substãtiuũ, Oboyey płći/ ták sámcowi iáko y sámicy przisłuchąyące.
Epictetus, mas. pe. pr. Philosoph z Frigien.

Epicurus, gen. maſcul, ſecund. Philoſoph. Atheniensti, qui felicitatem hominis in corporis uoluptate ſtatuebat, Vnde, Epicurus pro uoluptuario, Miáſto tego ſwiátá człowiek. Item, Impius, Beſduſzny á ktory ſie ná roſkoſzi tego ſwiátá vdał. Vnde Epicurei, Zwolenni-cy Epicurowi.

Epicureus, a, um, Adiectiuum, idem.

Epidanus, gen, maſ ſecund. Miáſto w Epirze/ alias Dyrrachium.

Epidaphne, gen. fem. Mieyſce wielmi pię-kne á weſołe w Syriey przi mieście Antiochiey.

Epidaurus, gen, maſc. Miáſto in Peloponeſo uel in Morea, w ktorym kośćioł był Aeſculápiuſow.

Epidicticon, gen. ne, Latine, Demonſtratiuum, Okazáliſte/ yákoby przed oczy podłożone.

Epidromos, gen. maſc. uel Epidromius, Powroś v ſiecy ná ktorym ſieć wiśi ták ſwierzchni yáko ſrodni.

Epidromon, Velum in naui quod retrorſum panditur, Zagiel v okrętow.

Epigloſsis, huius ſis, fem. tert. ſiue Epiglottis, Latine, Ligula, nux gutturis, minor lingua, Yęziczek ktory dech przi-muyey zámyká.

Epigonos, gen. ma, Potomek. Et, Epigoni dicti ſunt, Ktorzi byli przicziną y począt-kiem wtorey Tebáńskiey walki. Item, Epigonos, Tragœdia Euripidis.

Epigramma, neut. tert Napis Titul. Vnde Epigrammatiſtes, & Epigrammatarius, Ten ktory máło wierſzow piſze.

Epigraphe, ge. fem. pen, cor, idem quod Epigramma, Napis/ Titul.

Epigryphus, maſcu. ſecund. Krziwonoſy ktory yákoby złomiony nos ma.

Epilepſia, æ, fem. prim. Morbus comitialis, Swiętego Walentego niemoc/ Wielka niemoc/ Pádáczka niektorzi zową. Vide ſupra, Dicitur etiam Sacer morbus & Herculeus,

Epilepticus, Ná ktorego tá niemoc przichodzi

Epilogus, gen. maſ. ſec. pen. cor. Latine, Concluſio, uel Cumulus, & Peroratio, Oſtáteczna część rzeczi/ Zámknienie álbo dokonánie mowy

Epimedium, Herba, Plinio.

Epimenides, gen. maſ. Philoſoph Kreteń-ski/ O tym Poetowie ſmyślily yákoby ſiedm y czterdzieśći lat ſpałnie przeſtáyąc. Vnde Prouerbium. Vltra Epimenidem dormire, Leniwym/ Oſpáłym á zgniłym być.

Epitome, g. fem. Latine, Commoratio, figura eſt, Gdy o yedney rzeczi/ długo rzecz bywa prowadzona.

Epimyctis, Vlcus aciem hebetans.

Epimythium, uel Epimythion, gen. neu, Wykład fabuł álbo Bayek/ co ſie przes kto-rą rozumie.

Epinicion, ij, Latine, Victoriale, Triumf gdy po zwicięſtwie Te Deum laudamus ſpiewáyą/ alias Niceterium.

Epinyctis, idis, Puſtula modice humeſcens & plena ſanguinis in tibijs & pedibus.

Epiodium, Canticum quod canitur cadauere nondum ſepulto.

Epiphanes, gen, comm, Latine, Illuſtris, Yáſny/ Sławny

Epiphania, Latine, Apparicio, Obyáwienie Zyáwienie/ quoniam eo die Chriſtus Dominus a Ioanne Baptiſta in Iordane baptizatus eſt, ubi facta eſt uox de cœlo Patris: Hic eſt Filius meus dilectus in quo mihi cōplacui, hūc audite. Item, Spiritus ſanctus apparuit uiſibiliter in ſpecie columbæ. &c.

Epiphonema. ge. ne. pro. Latine, Acclamatio, Zákrzyknienie/ Głoſu podnieſienie/ gdy yáką wziętą ſententią w rzecz náſzę wſádzamy.

Epiphora, ræ. fe, pri, pen. cor. Záciekánie oczu łzámi/ Vulgus lachrymam uocat,

Epiplocele, ge, fe. pen. pro. Przepuklina/ gdy yelitá wychodzą w moſzenká.

Epirhedium, idem quod Rheda, Woś/ Kolebká.

Epirus, gen. fem pen. pro. Latine Continens, Regio eſt quæ nunc Albania, Hinc Epirota, Yeden ztámtąd. Et, Epiroticus a, um idem.

Epiſchidion, g. n. Latine, Cuneus, Klin.

Epiſcopus, pi, maſ. ſe. Latine, Inſpector. Superintendens, Opiekun/ Opatrziciel/ ten ktory czego dogląda áby było dobrze á rządnie ſpráwowano/ quod eſt officium Epiſcoporū, Ktore my biskupi zowiemi,

Epiſcopatus, Biskupſtwo, Sed propriæ, Vrząd opiekuński.

Epiſcopius, a, um, Czuyny/ Pilny Vt, Epiſcopia nauis, Łodká máła przi okręciech ná ktorey ſie puſzczáyą ku ſzpiegowániu.

Epiſpaſtica, gen. neut. plurale, Lekárſtwá niektore wyciągáyące ropę ná wierzch á czyśćiące ránę.

Epiſtates, m. Száfarz/ Rządzcá. włodarz.

Epiſtola, læ, fem prim, Posłany liſt.

Epiſtolium, Máły liſtek.

Epiſtolaris, et hoc are, Co ku liſtowi należy.

Epiſtomium,

Epiſtomium, Kurek álbo czop/ iáki bywa v ſas winnych dla toczenia picia.

Epiſtylium,gen.neut Gałká álbo głowicá ná wierſchu ſłupá álbo tez domu. Capitellum Latine.

Epiſynalæphe,gen.fem.Duarum uocalium in unam ſyllabam colliſio.

Epitaphium , gen.neut.Tytuł álbo Nápis nagrobny/ab ἐπὶ ſupra, & τάφος ſepulchrum

Epithalamium,Hymnus qui ad Thalamum nuptialem canitur, Swádźiebna pioſnká/ Wierſze ku czći weſela cżynego v cżinione. Epithema. Gr. Plaſtr. Epitheſis. Piſkwil.

Epitheton,gen.neut.pen.correp.Latine, Adpoſitum uel Adiectiuum, Własny tytuł/Właſne przezwisko komu oſobliwe.

Epitome,es,gen.fem.pen.correp. Vkrocenie długiey rzeczy/á zwłaſzcza xiąg wielkich w krotką ſummę ogárnienie / Vide, Breuiarium.

Epitoma,atis,Perperam dicitur,Epitoma,autem Epitomæ,recte dicitur.

Epitogium, Zwierzchnia ſukniá, Płaſzcz.

Epithymia,miæ,pen. prod fem. prim. Latine,Concupiſcentia,Deſyderium, Pożądánie. Chuć/Ządliwość/ ab ἐπὶ ſupra θυμός animus.

Epitritus,gen maſc.pen.correp.Pes metricus conſtans tribus longis & una breui ſyllaba quouis loca ſita.

Epityrum,Genus cibi,& genus condituræ.

Epolanos,Vocabant Veteres,Epulones Feſtus.

Epitropos,m pe.co Száfarz/Sprawcá.

Epitrope,Száfárka / Goſpodini.

Epiſeuxis,gen.fem. Latine,Subiunctio. Cobinatio,Figura eſt,Quando dictio in uerſu abſque medio aliarum ſubiungitur,aut duplicatur. Vir. Me me,adſum qui feci. &c.

Epops,gen.promiſcui Latine, Vpupa, Dudek.

Epos,gen.neut.Latine, Verſus, Wierſz/ Pioſnká.

Epodus,di,pen.prod. Genus carminis cum ſingulis uerſibus, ſingulæ clauſulæ ſubijciuntur.

Epoto,as,are, Vide Potus.

Epulæ,arum, plurali tantum, gen,fem. Rozmáyite potráwy koſztowne.

Epulum,li,Záwołáne gody/ná ktore káżdy ydźie/tákie bywáiy przed tym ná dźień poświącánia/ná dźień pogrzebu/ná dźień triumphu.

Epulor,aris,ari,Dżywam/Bieſiáduię.

Epulo,onis,Et,Coepulo,onis, Gość.

Epulacio,Dżywanie/Bieſiádowánie. Verbale fœmininum.

Epularis,& hoc lare,Gośćinny/ Bieſiádny/álbo to co ku potráwam á Czceniu gośći należy. Vt, Epularis ſermo, Bieſiádna rozmowá.

Epulatorius,id eſt,Epularis Calepinus nullo authore idoneo.

Epulis,Excreſcentia carnis in gingiuis, Dziąsłá.

E ante Q.

Equus,equi,maſc ſecund. Koń. Vt, Equis & uelis,Prouerb. Bárzo prętko/ Skokiem. Bez omieſzkania.

Equa, æ, Swierzobká/ Máciorká/Kobyłá.

Equus gradarius, Yenochodnik .Equus meritorius,Náyemny/Mytny koń. Veredus, Koń mytny/Poſty włoſzi zową.

Equuleus & Equulus, Zrzebię/Koniczek/ Zrzebiec/ Diminutiuum ab Equus. ¶Item, Equuleus,ei, Miedźiány álbo żelázny koń/ná ktory złoczińce wſádzáyą á płomieniem ogniſtém vmarzáyą.

Equula,læ,Diminutiuū. Zwierzupeczká. Equila,idem apud Varronem.

Equile,lis,gen,neut.Stáynia.

Equiſo,onis,Roſtucharz/Obieżdżácz koni/Máſztalerz ktory ſie s końmi vmie obchodźić/To yeſt/Dobrze konie wieść y bość.

Equinus,a,um,Końſki. Vt. Equinus fimus,Końſki gnóy.Equina ſeta, Końſka grziwá.

Equarius,a,um, Końſki/Yezdecki. Vt, Equarius medicus,Końſki lekarz.

Equaria, Subſtantiuum, Stáynia.

Equio,is,ire,Dicuntur equi cum coitum appetunt,Rżáć,Byſtrzić ſie.

Equito,as,are,Yeżdżę.
¶Compoſita, Adequito, Doyeżdżam.
¶Obequito,Y tám y ſám yeżdżę.
¶Perequito,Przeyeżdżam.
¶Equitacio,Yáżdá.

Equitium,tij, Stádo kóni.

Equimentum,ti, Myto końſkie/gdy koń ku ſwierzobce bywa przipuſzczon.

Eques,itis,Yezdny/Tez Sláchcic/Ricerski człowiek. Hinc eques auratus, Rycerz.

Equeſter,uel Equeſtris,& hoc Equeſtre, Yeſdecki/álbo co ku yáżdzie należy. Vt, Equeſter ordo , Yezdecki Stan/ To yeſt/Sláchecki. Nam populus apud Romanos

Romanos in tres ordines erat diuiſus, In Ordinem Patricium, Equeſtrem & Plebeium, Equeſtres copiæ, Woyſko yezdeckie/ Nieprzeße.

Equeſtre, Equeſtre ęs, Myto Zóld żołnierſki. Equeſtris cenſus, Vide ſupra in uerbo Cenſeo.

Equeſtria, orum, plurale tantum, Mieyſce na ktorym ſlachtá ſiadálá przi grach.

Equitabilis, & hoc Equitabile, Co látwie yeſt ku yezdzeniu. Vt, Equitabilis locus, Mieyſce ku yázdzie beſpieczne.

Equitatus, huius tatus, Yezdecki cug. Vt, Equitatus regius, Królewſki dwór/ to yeſt yezdecki lud. Item Equitatus, Yazdá.

Equiferus, Dziki koń.

Equiſetum, eti, Herba, Quidam uocant Koteſlogón.

Equiſelis, Herba, Końſka grziwá.

Equapium, Herba, alias Hippoſelium.

Equicerus, Genus animalis.

Equirij, orum, Ludi quos Romulus Marti inſtituit,

Equidem, Coniunctio Affirmatiua, pro Certe, Owßeki/ Zápráwdę/ Zápewne. Vt, Equidem Pol in eam partem accipio, Owßeki ták przimuyę/ Tak rozumiem.

E ante R.

Eradico, Vide simplex.

Eraphyotes, Cognominatur Bacchus,

Eraſinus, pen. product. Fluuius in Argolica.

Eracæ, Numeri pluralis, Vrbs Corytanorum.

Erato, gen fem. Vna Muſarum, Yedná y dziewiąci Bogiń.

Ercinia ſylua, Czarny lás miedzi Straſburkiem á miedzi Tubingą leżący.

Erciſceor, eris, uel Erciſceo, Erciſcere antiquitus ſignificabat diuidere, Rozdzielam. Eruſcundæ Reifamiliaris, Máiętność a dobrá oyczyſte rozdzielić.

Ercius, Iupiter dictus eſt ab arcendo.

Erctum, Pro Arcto, dixerunt Veteres.

Erubus, gen. maſc pen. correp Niaciemnienße mieyſce w piekle/ Tez piekielna rzeká.

Erembi, Populi Arabiæ.

Eremigo, Vide Remigo uel Remus.

Eremodicium, apud Iuriſconſultos, Deſertio cauſſæ, Abſentia ſeu Negligentia partium facta, Nieſtánie na rok Zámieſzkánie roku. Latine, Deſertum uadimonium.

Eremus, eremi, generis. feminini. Puſzcza.

Eremita, tæ, Puſtelnik.

Eremitanus, a, um, Puſtelniczy.

Erepo, Vide Repo.

Eretria, Genus Ceruſæ.

Eretum, Vicus Sabinorum.

Erga, Præpoſitio Accuſatiuo caſui ſeruiens, Przećiw/ Przećiwko. Vt, Amor meus erga te, Moyá chuć k tobie.

Ergaſter, ſtri, gen. maſc. ſec. Latine, Operarius, Robotnik.

Ergaſterium, Wárſtát.

Ergaſtulum, li, Mieyſce w ktorym niewolniki zámykáyą/ albo pod ſtrożą máyą áby tam uſtáwicznie robili/ ázwlaßczá w ziemi gdzie ſól/ olow/ ſrebro/ złoto y ynße kruſzce kopáyą. Ergaſtulū etiā dicitur, Szibę zową w wielicce álbo w Bochni gdzie ſól kopáyą. Itē, Ergaſtulū, Ciemnica álbo wieżá/ w którą niewolniki albo yętce ſadzáyą. Vnde Ergaſtula libertate donare, Et, Ergaſtula ſoluere, Z niewoli wypuśćić/ Swiebodnym á wolnym uczinić.

Ergaſtulus, li, Niewolnik/ Yeciec.

Ergaſtularius, Rządzcá, Stároſtá álbo opráwcá niewolniczy/ który nad niewolniki ma zwierſchność.

Ergata, æ gen. fem, Wagá/ Klobá állo kolo niejákie/ którym ciężkie burdy á brzemioná wzgorę wściągáyą/ zoraw náßi zową.

Ergo, Coniunctio illatiua, ſeu completiua ponitur in principio pro Itaqȝ A przeto/ A ták/ á ztąd/ á dla tego. Aliquando Cauſſalis, Vt, Illius ergo, Dla niego Virtutis ergo, Dla cnoty Amoris & perpetuæ beneuolentiæ ergo, Dla ſtałney á wieczney náßey miłośći.

Eribæa, gen, fem. Quæ alias Iuno, Máchochá Merkuriuſowa.

Ericæum, Genus mellis ſylueſtris,

Erice, ces, ſiue Erica, cæ, ſiue Exix, icis, gen. fem. Frutex eſt, quam alij Syſarum nominant,

Erichtheus, gene. maſcul. triſyllabum, Król Athemeńſki tego ymienia.

Erichthonius, gen, maſcul. Vulcani filius & Mineruæ Athenienſium reginæ.

Ericius, Vide Hericius.

Eridanus, gen. maſc. ſecund pen. correp. Rzeká we Włoßech álbo Longobardiey/ tez Padus zwana.

Erigone,

Erigone, gen. fem. Filia Icari, quæ ob fratris necem laqueo se suspendit, Zná mię niebieskie.
Erigeneton, Nomen herbæ, Calepinus, Alias Erithales.
Erigeron, Herba quæ a nostris Senecio uocatur.
Erigo, Vide Regia.
Erinaceus, Máłe zwierzątko ościste/ Jeż.
Erineon, Vrbs Doridis.
Erinnys, Furia inferenalis, Vide supra Dirus.
Eriphysa, Insula una ex Æolijs.
Eripio, Vide simplex.
Erodo, Vide Rodo.
Erogo, Vide Rogo.
Eris, gen. fem Latine, Lis, Contentio, Zwada/ Hadrunek. Item, Nomen herbæ.
Erisi, Herba alias Dipsacon.
Erithales, Herba est semper uirens, quæ alio nomine Sedum siue Semperuiuum minus appellatur, Plinius. Lib. 25. Cap. 13.
Erodius, g. neut. sec. Auis, Ptak náwiętszi miedzi wszistkiem ptaki/ który ỹorla ubija y zázada. Quidam tamen putant esse Ciconiam, Bociana/ Alij Ardeolam, Czáplę/ Alij Fulicam.
Eropia, Insula una Cycladum.
Erotylos, Gemma silici similis.
Eros, gen. masc. Latine, Amor, Miłość.
Eroticus, a, um, id est, Amatorius, Miłosny/ Gámrátny.
Erotema, gen. neut. tert. pen. prod. Latine, Interrogatio, Pytánie.
Erro, as, aui, neut. pen Błądzę, Chibiam. In sylua errare, Zábłądzić w leśie. Boues errant, Woły błądzą/ Tez Pasą śie/ nam proprie de pecudibus dicitur. Toto cælo errare, Prouer. Być w wielkiem błędzie/ Nierozumieć nic. Et, Tota uia errare, idem, Manus errat, Drży ręká/ Niemoże tráfić. Sic, Telum errat, uel aberrat, Chybia. Erras si id credis, Chybiasz śie dáleko s prawdą/ yesli temu wierzisz. Errare malo cum Platone, &c.
Errans, Participium, Błądzący. Vt, Errantia sydera, Errantes stellæ, Nienáyednym mieyscu stoyące.
Errantia, tiæ, pro Errore Antiqui dicebant.
Error, oris, Błąd Chybá.
Erratio, Zbłądzenie/ Vstąpienie z drógi. Nam erratio est pedum Error animi.
Erro, onis, gen. masc. tert. Łázęká/ Tułácz/ który śie tu y owdzie tuła/ Item, septem Planetæ dieuntur, Errones.
Errabundus, a, um, Błąkáyący/ Tułáyący śie.
Erraticus, a, um, fere idem, Vt, Frratica herba, Ziele którego wszędzie pełno/ które wszędzie rośćie.
Erratica uitis, Winna máćicá wszędzie rostąca.
Erroneus, a, um, idem quod Erraticus.
Erratum, idem quod Error, Chybá/ Błąd Grzech.
¶Composita, Aberro, as, aui, Vstępuię dáleko z drógi chybiam/ Błądzę/ Nietráfiam. Vt, Aberrare a scopo, Chybić celu/ Nietgádnąć.
¶Deerro, Vstępuię.
¶Oberro, Błądzę. Vt, Oberraui in sylua, Obłądziłem śie w leśie.
¶Circumerro, Motam śie y tám y sám.
Erubesco, Vnde Rubens.
Eruca, huius, cæ, Wąsionká/ Liszká/ Robak podsugowáty/ drzewá y ziołá á zwłaszczá kápuste kázący. Item genus herbæ, Ziele niejáko gorącego przirodzenia/ Quidam putant, Biała gorczicá.
Eructo, as, are, Vide Ructus.
Erudio, Vide Rudis & Rudio.
Erudero, Vide Rudus.
Erugo, is, ere, pen. produ. pro eructare, Festus.
Erugo, Vide Ruga.
Eruilia, seu Eruila, Genus Leguminis.
Eruum, gene. neut. Wyká który konie/ tuczą/ Tez, wszeláka [potrawa] prze bydło.
Erumna, Vide Aerumna.
Erumpo, Vide simplex.
Erunca, Vide Runcina.
Eruo, Vide Ruo.
Erymantus, Mons Arcadiæ. Item nomen syluç & fluuij in Alphæum delabentis, in qua sylua Hercules dicitur aprum cepisse.
Eryngium, siue Eryngion, siue etiam Erynge, gen. neut. Herba, alias dicta Centumcapita.
Erysipelas, Zápalenie/ Zágorzenie wrzodu.
Erythace, Niejáki rodzay wosku/ Et species herbæ quam alij Sandaracham uocant.
Erythacus, auis.

E ante R. & S.

Erythea. gen. fem. pen. produ. Insula in mari Gaditano.

Erythres, herba apud Plinium.

Erythræ, atis, gen. fem. Plural. tantum, Miásto w Asiey z którego sybilla, Erythrea.

Erythræum mare, neut. secund. Czerwone morze.

Eryx, gen. mascu. Mons Siciliæ, a quo filius Veneris Eryx dictus. Hinc etiam Erycina, id est, Venus.

E ante S.

Esalon, Esalonis, ge. ma. tert. Parua auis apud Plinium.

Esca, huius escæ, fem. prim. Pokarm/ Potrawá/ dicta est ab Edendo. Item, Esca, Wszelakie ziárná którémi ptacy / y tez ryby zwabiáią necone.

¶ Inde, Inesco, as, are, & Obesco, as, are, Necę/ Podsypuię. Et per Metapho. Inescare significat, Zdrádzić/ Oszukáć.

Escarius, a, um, Pokármny/ Tez to co ku necceniu á stáwieniu ptaków nalezy. Escarius culter, Stołowy nóz.

Esculentus, a, um, Yedzący co sie godzi yeść.

Esculenta animalia, Zwierzętá które sie godzą yeść.

Esculum, Ciuitas Italiæ in Picenis.

Esculus, uel Æsculus, cum diphtongo, gen. fem. Drzewo nieyákie zołędz rodzące.

Esito, Vide *Edo, es est*,

Essæi, Hebraice, Latine, Operarij, secta fuit Iudęorum, ab uxoribus, uino, & carnibus abstinentium.

Essedones, Schytarum populi.

Essedum, Essedi, Nieyáka formá wozowa/ Kárá/ Kolimagá yako niektorzi zową.

Essedarius, Essedarij, Woźnicá/ Tákowy wós rządzący.

Essentia, Vide *sum*.

Estrix, Esurio, Esuritio, require, *Edo*.

Esula, herba est ut Barbari uocãt, Wilcze mléko.

E ante T.

Et, Coniunctio copulatiua, significat, Y A Cicer. Quod tum explosum & eiectum est, Co ná ten czás wzgorzeniono y wyrzucono yest. Aliquando pro etiam, Tez.

E ante T.

¶ Composita, Etsi, Aczkolwiek. Tametsi idem, Etenim, Bo.

Etearchus, Rex Oaxis, urbis Cretæ.

Etesiæ, gen. mascul. uenti subsolani qui quotannis stato tempore post caniculæ exortum flant quadraginta diebus, Roczne wiátry około swięter Márgorzety ná kozdy rok przes czterdzieści dni wieyące.

Etheocles, pen. correp. Rex Thebanorum, siue Orchomeniorum.

Ethesius, Lapis ex quo mortaria confici solent Plinius.

Ethice, Ethices, Latine, Moralis disciplina, Náuká obyczáyów dobrych.

Ethicus, a, um, Latine, Moralis, Obyczáyny to co ku dobrym obyczáyõm nalezy.

Ethologus, penul. correp. Który w cudze obyczáye vmie tráfiać á ták słowy yáko vczynki obyczáye czyie okázáć.

Ethologia, Tákowych obyczáyów okázánie.

Ethopœia, Formowánie álbo. Násládowánie cudzich obyczáyów.

Ethnicus, a, um, Latine, Gentilis, Pogáński ab ἔθνος quod gentem significat.

Etiam, Coniunctio, Tez, Etiam tu hoc respondes, Smyesz tez y to mówić, Etiam atq; etiam cogita dum est tempus. Etiamnum, Yeszcze áz do tego czásu. Etiam nunc hic stas, Yeszczesz tu stoisz.

Etsi, Vide *Et*.

Etymon, gen. neut. Latine, Verum, Certum, Pewne/ Prawdziwe.

Etymologia, Veriloquium, Práwy Pewny á isty wykład/ álbo powód/ Pochop/ Początek/ álbo Rodzay niektórego słowa.

E ante V.

Euacuo, Vide *Vacuus & Vacuo*.

Euadne, Martis Filia ex Thebæ.

Euado, Vide *Vado*.

Euenetus, Lex Lacedæmoniorum.

Euagino, as, are, in Biblijs legitur, non admodum Latine pro stringere ui gladium.

Euagor, Vide *Vagus* uel *Vagor*.

Eualesco, Vide *Valeo*.

Euallo, Vide *Vallum*.

Eualuare, extra ualuas eijcere Plaut.

Euan, Interiectio Exclamantis, & uox Bacchancium, Heyda Heyda / álbo Heydasz Heydasz yáko nászi Polacy mówią.

Euangelium, gen. neut. s. Latine Bonum nuntium, ab εὖ bene & ἄγγελος nuntius, & ἀγγέλλω nuntio. Dobre/ Wesołe/ á wdzięczne poselstwo á oznajmienie álbo zwiástowánie/ quia per euangelium annuntiatur nobis æternæ mortis sublatio, liberatio a gehenna, & donatio uitæ æternæ & perpetuæ fœlicitatis, propter Christum, idq; gratis, hoc est, propter beneficium Christi absq; operibus legis, per quem habemus reconciliationem cum Deo patre, dona Spiritus sancti & spem æternæ salutis.

Euangeliso, as, are. In Biblijs est Euangelium prædicare, Euangelista in Biblijs est Euangelij præco.

Euax, Interiectio exultantis, Hey/ Hey/ álbo Heyda/ Heyda/ też Heydaß/ Heydaß.

Eubœa, gen fem. Insula in mari Ægeo, Teras Nigropontem zowy/ przi ktorey wyspie mały strumień morza od Mácedoniey odtrącony leży.

Euboicus, a, um, Yeden ktory z támtąd yest. Euboicum mare duplex, aliud in Ægeo, aliud in Thusco.

Eucarpia, urbs Phrygiæ. Tám wiele y wielkie grona winne rostą.

Eucharistia, Latine Gratiarum actio, Dziękowánie zá dobrodzieystwo/ εὖ bene & χάρις gratia.

Euchion, gen. mas. Nomen Bacchi.

Euchyla, gen. neut. pluraliter tantum res dicuntur quę sunt boni succi cacochyla contrarium, Vt sunt salsamenta & legumina.

Euchymon, Ellebori species.

Euclides, g. mas. pen. prod. Wielmi węzony á známienity Philosof y Mathematik z miastá Megara.

Euello, Vide simplex.

Eueho, Vide veho.

Euelatum antiquum pro euentilatum.

Euenio, Vide venio.

Euentilo, Vide ventus uel ventilo.

Euenus, Fluuius a Thracia descendens & Calcidoniam secans, pen. product. quidam legunt Euemus.

Euehemerus. g m. Vetus historicus, Ex ciuitate Messana, aliqui scribunt sine aspiratione Euemerus.

Euerbero, Vide verbero.

Euergo, Vide vergo.

Euerro, Vide verro.

Euerriator, oris, Nomē obsoletum pro eo qui mortuum efferre & ei iusta facere tenetur.

Euerto, Vide verto.

Euestigio, Aduerbium temporis. Wnet álbo Hnet.

Euganei, Venetiarum populi, non procul a Patauio.

Euganei etiam sunt montes supra Patauium Istriam uersus.

Euganeus, a, um, Adiectiuum.

Euge, Interiectio gratulantis, Gdy śie weselimi/ Ey chwała Pánu Bogu.

Eugeniæ, uuæ a generositate sic dictæ.

Euhoe, Interiectio dolentis aut exclamantis, O niestetyß.

Euhyus, Przezwisko Bacchusowe.

Euibro, Vide vibro.

Euides, Vide video.

Euigilo, Vide vigil uel vigilo.

Euincio, Vide vincio.

Euiresco, Vide viresco uel vireo.

Euiratus & Euiro, Vide vir.

Euiscerare, Wywáłáßić.

Euito, Vide vito.

Eulogium, neut. sec. Latine benedictio, Chwałá/ Wysławiánie/ Dobre słowo.

Eulogia, æ, fem. prim. Latine, Benedictio Munificētia, Pożegnánie/ Zyczenie/ Winßowánie też mowią niektorzi.

Eum, Antiqui dixerunt pro eorum, Festus.

Eumeces, Balsami genus cæteris procerius.

Eumenides furiæ infernales sic per Antiphrasim dictæ Vide supra Dirus.

Eumetus, Gemma Plinio.

Eumolpidæ, Sacerdotes & Magistratus Athenis.

Eunuchus, gen. mas. pen. prod. Wáłach, ktoremu meski człónek vrzinión yest/ tákie kroliewny zá komorniki v stárych miewáły

Eunucho, as, are, pro castrare, Oczisćić/ Owáłáßić obsoletum est.

Eunuchizo autem Græcum est, idem.

Euoco, & Euocatus, Vide voco.

Euohe, Vox Bacchantis.

Euolo, Vide volo, uolas, are.

Euoluo, Vide voluo.

Euomo, Vide vomo.

Eupalia, Vrbs Locridis.

Eupatoria uel Eupatorium Herba.

Eupetalos nomen. gemmæ.

Euphorbia & Euphorbium in neutro genere, Herba.

Euphonia, euphoniæ, generis feminini, Latine, bona consonantia, Dobra zgodá á wdzięczne brzmienie.

Euphrates, penult. prod. Fluuius Mesopotamiæ Babilonem alluens, & in Tigrim influens.

Euphrosinum Herba, Wołowy yęzyk.

Euphrosyne, gener. femin. penultima correpta, Latine lætitia, Wesele/ Ochota/yedna boginy z tych ktore Gratias zową/ ktoreßto boginie są Wdzięcznośći/ Záchowánia/ y potowárzißenia. Vide infra.

Euripides, generis masculini. Ymię własne yednego Greká wielmi vczonego á niepospolitego skłádácza Tragediey.

Eupilis, Lacus Galliæ Cisalpinæ.

Eureos nomen Gemmæ.

Euripus, generis masculini, Wąski strumień álbo odnogá morska yáka yest miedzi Włoską á Sicilijską ziemią. Item, miedzy Macedonią á Nigropontem álbo Euboeą. Metaphorice dicitur, pro Inconstáte, Miásto niestátecznego/ Niestalego. Inde prouerbium. Euripo inconstantior, Ták stateczny yáko wiatr. Item Euripi dicuntur, Zrzódłá/ Kanałá álbo rury ktoremi z daleká wodę do miásta álbo ynßego mieysca/ przywodzą/ row strugá/ przekop też może być zwan.

Euronotus, alias Vulturnus, generis masculini. Wiátr od wschodu słońcá/ qui exortus hyberno fit tempore.

Europa, generis feminini, penultima producta, Trzeciaczęść świátá/ w ktorą bywa kłádziona Włoska/ Niemiecka/ francuska/ Hißpáńska/ Polska/ Węgierska/ Czeska ziemia/ In summa, Miedzy morzem ktore mediterraneum zową á miedzi rzeką álbo biotem Tánáis.

Eurotas gener. masc. pen. prod. Fluuius Laconiæ.

Eurocias nomen Gemmæ.

Eurus, generis masculini, alias Subsolanus, Wiátr od wschodu słońcá.

Eurydice, generis feminini, Zona Orpheußowa.

Euristeus, generis mascul. Rex Micenarum.

Eusebes nomen Gemmæ.

Eusebius, gen. m. Latine pius, Bogobojny Nábożny.

Euterpe, gen. femin. Yedná z bogiń ktore Musas zową.

Eutrapelis, gen com. Latine Facilis, Comis, Ludzki/ Wdzięczny/ Łatwi á powolny człowiek.

Eutrapelus idem Facetus.

Euthymia, æ, gene. femin. Latine, Lætitia, Ochłodzenie/ Wesele/ Odpocżynienie.

Euulgo Vide *Vulgus uel vulgo.*

Euxinus, generis masculini, penultima producta, Morze/ seu sinus maris, W ktore Dunay wpáda. Vicinus Thraciæ & Bulgariæ uel Misiæ inferiori.

E ante X.

Ex, Præpositio ablatiuo casui seruiens, uarijs uerbis iungitur, in nostra lingua Polonica sola litera Z. Præpositio hæc effertur, Vt, Ex domo, Z domu.

Ex animo facere, Z dobrey woley/ Z práwey chuci.

Ex animo & simultate contraria.

Ex etiam. s. secundum, Wedle. Vt, Ex animi sententia, Wedle mysli. Też, Od Vt, Ex alto aliquid repetere, Od pocżątku rzecz pocżąć.

Ex aperto, Yáwnie/ audiui ex hoc Slißałem od tego.

Ex insidijs aliquem adoriri, Zdrádliwie kogo doyecháć. Ex ea causa, s tey przicżyny. Ex cōposito, Vmyślnie/ Smowiwßi się. Ex continenti pro statim, Wnet álbo hnet/ factus ex oratore, arator, Z wymowce stał się oraczem. Excessit ex Ephebis, Ma około cżternaście lat. Ex hoc die, Od tego dnia.

Exacerbo, Vide *Acer.*

Exacesco, Vide Acetum uel Acesco.
Exactor & Exactum, Vide Ago.
Exacuo, Vide Acus uel acuo,
Exaduersum & exaduerso, Prawie/Naprzeciwko.
Exædifico, Vide Aedifico aut Aedes.
Exequo, Vide Aequus uel Aequo.
Exæstuo, Vide Aestus.
Exæuio, exæuis, exæuiui, exæuitum, exæuire, Wściec się/Szaleć. Canum proprie. Tez wyszaleć á od gniewu przestać/ bywa mowiono.
Exaggero, Vide Agger.
Exagito, Vide Agito uel Ago.
Exagoga, æ, masculin. prim. penultima producta apud Plautum, Wywodziciel Wyprowádziciel.
Exagoga, æ, femin. prim. etiam apud Plautum, Eductio latine, id est, Prouentus, Dochód. obsoletum.
Exalbesco, Vide Albus.
Exalburnare, Odłupić drzewo. Alburnū est adeps arboris, Miazgá.
Exalto, Vide Altus.
Exaluminatus, denominatiuum ab alumine, Hałunowány Vnio exaluminatus, Jasna á przezroczista perłá.
Examen, examinis, neut. tert. Roy pszczół/ os/álbo tez Szerszeniów. Piscium examina, Stada ryb. Examina seruorum, Rotá niewolników.
¶Examen etiam Prętek w pośrodku wag stoyący / práwy wagę vkázuyący/ alias Trutina. Item examen, Wagi v wozów ná które postronki zákładáyą/alias Libramentum & æquilibrium. Inde Metaphorice, Probá/ Doświádczenie.
Examino, as, are, Probuię / Doświadczam/ Wywiaduię się/ Sluchám.
Examinare etiam dicuntur apes, Roić się.
Examo, Vide Amo.
Examurcare oleum, Apul. id est, ab amurca defæcare.
Examussim Aduerbium, Vide supra Amussis
Exanclo, uel exantlo, Vide Antlia.
Exanguis, Vide Sanguis.
Exanimus, Vide Anima & Animus.
Exardeo, Vide Ardeo.
Exareo, Vide Areo.
Exarmo, Vide Arma.
Exaro, Vide Aro.
Exaturo, Vide Satur.
Exasceare, Vide Ascia.
Exaspero, Vide Asper.
Exauctoro, Vide Autor.
Excæco, Vide Cæcus.
Excalceo, Vide Calceus.
Excanto, Vide Canto.
Excandescentia, Vide Candeo.
Excarnificatus, Vide Carnifex.
Excello, Vide Cello.
Excipio, Vide Capio.
Excio, Vide Cio uel Cieo.
Excito, Vide Cieo.
Excetra, idem quod Echidna, Vide supra.
Excerno, Vide Cerno.
Excidium, Vide Cædo.
Excipula, Vide Capio.
Exclamo, Vide Clamo.
Excogito, Vide Cogito.
Excutio, & Excussorium, Vide Quatio.
Execro & execror Vide Sacro.
Excludo, Vide Simplex.
Exedra uel Exhedra, gen. femin. Máły gmászek/ od domu trochę winiosły ganek/ Wyezyczká.
Excolo, Vide Colo uel Cultus.
Excommunico sine authore probato. Calep. Záklinam. Wywoływam.
Excoquo, Vide Coquus uel Coquo.
Excorio, Vide Corium.
Excreo, as, are, Spluwam/Charcham.
Excresco Vide Cresco.
Excretum, Vide Cerno.
Excrutio, Vide Crux uel Crutio.
Excubo, Vide Cubo.
Excubiæ, Vide Cubo.
Excudo, Vide Cudo.
Exculco, Vide Culco.
Exculpo, Vide Sculpo.
Excuciare, pro excludere, obsoletum.
Excursio, Vide Curro.
Excurro, Vide Curro.
Excuso, Vide Cuso.
Exdecimare, id est, decimum quodque eligere, C C. sine authore, Wityká Dziesiątkowáć.

Exdiscutere, inepta compositione dicitur, Calepinus, pro discutere, Rozbić/ Rosprowádźić.

Exdorsuare piscē, Plautus dixis, Spráwić / Rozebráć rybę/ Ná sztuki zrzezáć.

Exceco, Vide Seco.

Exegesis, gem. fem. Latine expositio, Narratio, Wykład.

Exegeticus, a, um, Expositiuus, Narratorius. Vt, Exegeticum carmen, Wiersze któremi bywa co spisowano.

Exegematicō poéma dicitur, Gdźie tylko sam poeta mowiá prowádźi rzecz krom ktorey persony w wodzeniá. Diuersum genus carminis, a Dramatico.

Exemplar, exemplaris, neut. tert. Forma Copia/ Przepis/ Przikład. Vt, Exēplar literarum, Kopia/ albo przepis listu. Exemplar huius uel illius libri, Xięgi ty álbo ony. Exemplar antiquæ religionis Forma, Przikład a obyczay staradawney wiary. Exemplarium legitur apud Plinium, l. 6. ubi fortassis legendum exemplar.

Exemplum, exempli, neut, sec. Przikład. Vt, Exemplo alicuius facere, Nasadowáć kogo w czym / Z kczynić áko kto. Pingere exemplum alicuius, Formę/ albo wyobráżenie czyie wymálowáć. Item Exemplum, Dćinek meyaki. Hinc exemplum in aliquem fieri, Starać kogo áby sie ynszi karali. Vterqꝫ in te exempla ædent, Terent. Będzieß bit od obudwu/ albo Náławiß grzbieta obiema/ álbo dadzą sie obadwa znać. Hodie in aliquem ædentur exempla indigna Dźiś będą gubić niezátkiego złocżyńce. Exemplo caret, Niemáß przikładu yáko żywo sie ták nie stało. Eodem exemplo binas ad te dedi literas, Dwoyem listy dal do ciebie yednego sposobu / albo ná yeden xtalt nápisáne. Item exemplū species argumentationis, Niektóry rzeczy przes rowny przykład dowód / albo potwirdzenie. Item, Exemplum quam uulgo copiam uocant.

Exemplum literarum, Copia listu.

Exeo, Vide Eo.

Exequiæ, Require Sequor.

Exequor, Vide sequor.

Exerceo, & Exercitus, Vide Arceo.

Exercire, ab ex & sarcire compositum annotat Calep. sine authore.

Exero, Vide sero.

Exerto, as, Vide ibidem.

Exerrare in Biblijs legitur, pro aberrare uel delirare, Błądzić / non reperitur apud probatos authores.

Exfilatus extra uestimētum filo contextus, Festus, obsoletum.

Exfio, is, ire, pro purgare ueteres dixere.

Exfitus, id est, purgatus, & exfit purgamentum, obsoletum.

Exfodere pro effodere antiquum.

Exgregius pro Egregius annotauit Festus.

Exgrumo, as, are, Dicuntur cochleæ grumos eruentes, Lieść á mknąć sie po źiemi pod skorupą/ albo grubka ziemia. Grumus enim est terræ collectio a congerie dictus.

Exgurgitare argentum domo, dixit Plautus, pro Expendere, Wydawáć pieniądze.

Exhæredo, Vide Hæres.

Exhæresimus dies, id est, exemptibilis qui ex anno eximi solebat, Vt annus cum Solis & Lunæ ratione congrueret.

Exhalo, Vide Halo.

Exhaurio, Vide Haurio.

Exhebenum gemma qua aurifices aurum poliunt, CC.

Exherbo, Vide Herba.

Exhibeo, Vide Habeo.

Exhilaro, Vide Hilaris.

Exhonorare, in Biblijs non est Latinū Cześć odiąć.

Exhorreo, Vide Horreo.

Exhortor, Vide Hortor.

Exibilo, Vide Sibilo uel Sibilus.

Exifilare, C.C. Veteres ait dixisse pro Exibilare.

Exicco, Vide Sicco uel Siccus.

Exigo, Vide Ago.

Exiguus, a, um, Adiectiuum, Máły. Exiguæ amicorum copiæ, Máło przyiácioł. Exigua fortuna, Niebogaty. Exigua spes, Máła nadzieyá. Exigua seges, Máłe żniwo.

Exigue, Aduerb. Máło. Exigue sumptū facere, Máło nakłożyć/ Skąpić/ Máło wydawáć.

Exigue se habuit frumentum dies XXX. Przes trzidzieści dni máłosmy żytá mieli.
Exiguitas huius exiguitatis, Máłość/ Troszká. Vt, Exiguitas lactis, Máłá troszká mleká.
Exilio, Vide salio.
Exilium, & exul, Vide in dictione Solum.
Eximo, Vide Emo.
Exin, siue Exinde, Aduerbium ordinis Potym/ Stąd.
Exinanio, Vide Inanis.
Exinsulare, id est, exercere, Wyćwiczyć/ Festus.
Exiurare, apud Plautum pro iuramento asserere Antiquum, Przysiądz/ poprzeć.
Exlex, Vide Lex.
Exloqui, pro eloqui, Plautus.
Exoculo, Vide Oculus.
Exobsecro, as, are, Wielmi bárzo prosić.
Existimo, as, aui, are, act. pri. Mniemam Sądzę/ Ważę. Bene dece existimat Dobrze o tobie dzierży Bonus es cum hæc existimas, Gdy ták o tym dzierży/ álbo gdy to ták rozumiesz.
Existimatur in probro, Z sromotę to poczytáją. Existimo, longe aliud est, quam Æstimo, de quo supra dictum est, siquidem hoc ad prætia rerum pertinet, illud uero idem quod Iudico significat, Vnde non recte dixeris quanti existimas agrum sed quanti æstimas, Drogo szácujesz. Contra recte dicimus, Existimo te nullum delectum habere in cibis, Mam zá to że żadney różnośći nie mász w potráwiech. Non æstimo, Vnde Existimatio, Mniemánie/ Zdánie/ Widzenie też, Powaga á dobre dzierżenie o kim. Hinc dicimus hominem magnæ existimationis, Wielkiey powagi.
Sed hic est quædam differentia quando accipitur actiue significat, Mniemánie/ Zdánie/ Widzenie co się komu o czym zda.
Existimatio autem passiue. Vt, Homo magnæ existimationis, Człowiek powáżny. Bona existimatio, Powagá Cześć/ Chwałá/ y dobre słowo/ Powieść.
Existimationē, dignitatemq; ab inimicis defendere, Bronić powagi y dostoyność swey przećiw nieprzyiaćielóm/ O swą cześć y powagę nie milczeć. Existimationi suæ consulere, Mieć wzgląd ná swą powáżność.
Existimationem omniū uereri, Obáwáć się co káżdy z osobná myśli álbo mówić będzie.
Existimationem pudoris sui amittere, Vtráćić chwałę á powáżność wstydliwośći.
Existimator, uerbale, Szácownik.
Existo, is, extiti, Yestem/ Powstáję/ Wychodzę ná świát.
Exitialis & Exitium, Vide Eo.
Exomologesis, gen. fe. pen. prod. Latine Confessio, Wyznánie/ Oznaymienie.
Exoche, gen. fe. Latine Eminentia, Wysokość/ Przewyższość/ Okazáłość.
Exodium, exodij, neut. sec, Skończenie Dokonánie/ Wyśćie/ też pieśń á śpiewánie niektóre/ które ná końcu gier zwykli v stárych śpiewáć. Vel ut ait Perotus ridicula erant uersibus intexta, quæ iuuenes sine cantu iactabant, Smieszki á kunsztowánia niektóre.
Exodus, Exodi, Latine exitus, ab ἐξ Ex & ὁδός uia, Wyśćie/ Wychód.
Exolesco, Vide Oleo.
Exoluo, Vide Soluo.
Exomis, Exomidos, gen. mas. Niektóre odzienie/ álbo suknia krom rękawow. Comicus uestitus, Odzienie tych którzy Comedie spráwuią.
Exonero, Vide Onus uel onero.
Exopto, Vide Opto.
Exorbeo, Vide Sorbeo.
Exorbare, pro orbum facere, Sierotę vczynić/ Zubożyć/ obsoletum.
Exorbitare pro delirare, Száleć. Cale. sine authore probato.
Exorcizo, as, are, non est latinum, sed Græcum, Poprzysięgam/ Záklinam.
Exorcismus, Poprzysiężenie/ Zákłęcie diabelstwá.
Exorcista in Biblijs, Poprzysięgácz/ Záklinacz. Græcum est non Latinum.

Exordium, Vide Ordior.
Exorior, Vide Orior.
Exorno, Vide Orno.
Exoro, Vide Oro.
Exors, Vide Sors.
Exos, Vide Os, ossis.
Exosculor, Vide Osculor uel osculum.

Exosus, a, um, actiue dicitur, qui odio habet, Ten ktory kim gardzy / Nie to- wirzyski / nieluczki / Aliquando passiue, Niewdzięczny / Mierziony.
Exoticus, a, um, Wygnaniec / Wywołániec / Obcy. Exoticæ merces, Kupie obce to yest z dalekich stron.
Expalleo, Vide Palleo uel Pallidus.
Expallio, as, are, pro pallio priuare, Plautinum, est.

Expalmare, pro eo quod Gellius dixit Depalmare, id est, palmis cædere, Dłonią kom u dorobić. Calepinus sine authore.
Expalpo, Vide Palpo.
Expando, Vide Pando.
Expapillo, as, are, Piersi odkrywam.
Expatare, pro Expaciari, Obsoletum.
Expatior, Vide Spacior.
Expaueo, Vide Paueo.
Expecto, Vide Specto.

Expectorare pro pectore eijcere, Obsoletum.
Expeculiati serui sine peculio apud Plautum.
Expedio, Vide Pes.
Expeditus, ibidem.
Expeditio, ibidem.
Expello, Vide Pello.
Expendo, Vide Pendo.

Expergeficare, pro expergefacere, Obudzić, obsoletum.
Expergo, expergis, experrexi, experrectum, expergere, Obudzam / Zbudzam.
Expergisco & Expergefacio, idem.
Experrectus participium, siue Nomen ex Participio, Zbudzony.
Experrecta nobilitas, Swieże á ochotne slachectwo.
Experrecta uirtus, Okazála yáka cnotá.
Expergiscor, expergisceris, expergisci, Ocucić się / Ze śnu powstáć. Ad nobilitatem & uirtutis laudem expergisci, Być pobudzon ku cnocie.

Expergesio, expergesis, Expergefactus sum uel fui, Expergefieri, Być zbudzón.

Expergitus, Zbudzony / Ocucony.
Experio, Vide Pario.
Expers, Vide Pars.

Expersa limina probat Sipontinus ex Vergilio, ubi legitur aspersa.
Expes, Vide Spero.
Expeto, Vide Peto.
Expilo, Vide Pilo.

Expingo, Vide Pingo uel pungo.
Expio, Vide Pio.
Expiro, Vide Spiro.
Expiscor, Vide Piscor.
Explano, Vide Plano.
Explanto, Vide Planto.

Explendesco, Vide Splendeo uel splendor.
Expleo, Vide Pleo.
Explico, Vide Plico.
Explodo, Vide Plodo.
Exploro, Vide Ploro.
Expolio, as, are, Vide Spolio.
Expolio, is, ire, Vide Polio.
Expono, Vide simplex.
Expopulor, Vide Populor.
Exporrigo, Vide Porrigo.
Exporto, Vide Porto.
Exposco, Vide Posco.
Expostulo, Vide Postulo.
Expotare pro epotare Plautus Wypić / Expotus pro Epoto, Wypity.
Exprimo, Vide Premo.
Exprobro, Vide Probro.
Expromitto, Vide Promitto.
Expromo, Vide Promo.
Expugno, Vide Pugno.
Expungo, Vide Pungo.
Expuo, Vide Spuo uel Sputum.
Expurgo, Vide Purgo.
Exputo, Vide Puto.
Exputresco, Vide Putresco.
Exquiliæ, arum, pluraliter tantum, ge. femin. Górá y vlicá w Rzymie tak rzeczona.
Exquilinus, a, um, Vt, Exquilina porta quæ Exquilias ducit.

Exquiro

Exquiro, Vide *Quæro*.

Exradicari, Vide *Radix*.

Exrogare ex lege ueteri aliquid eximere per legem nouam, obsoletum, Festus.

Exsacrificare antiquum est, pro Sacrificio immolare. Ofiárowáć.

Exscindo, Vide *Scindo*.

Exscribo, Vide *Simplex*

Exsignare idem quod Signare, Náznáczić/ Náznámionowáć.

Exsordescere, Zgnić/ Zleniec.

Exta, extorum, gen. neut. plurale tantum Wnetrznośc zwierschna/ yako yest Osierdzie Serce/ Wątrobá/ Płuce/ quia in parte superiori locantur, ab extando dicta.

Extipex, extipitis, Praktikars / ktorzi v Rzimianow pospolici bili z osierdzia praktikując á przyßłe rzeczy oznaymuyąc. Extispicium, extispicum ars,

Extalis, uia purgandi alui, Zádnie yelito. Hæc dictio non inuenitur apud probatos authores.

Extabesco, Vide *Tabes*.

Extemplo aduerbium pro Confestim, Wnet álbo Hnet/ Tedyß.

Extemporalis, Vide *Tempus*.

Extendo, Vide *Tendo*.

Extenuo, Vide *Tenuis*.

Exterebro, Vide *Terebrum*, *uel Terebro*.

Extergo, Vide *Tergo*.

Extermino, Vide *Termino uel Terminus*.

釋Externare ueteres usurparunt pro Dementem facere.

Exter uel Exterus, ra, rum. pen. cor. Item Externus, a, um, & extraneus, Obcy/ Gość/ Ludzoziemiec.

Extero, Vide *Tero*.

Exterreo, Vide *Terreo uel Terror*.

Extexo, Vide *Texo*.

Extillo, Vide *Stillo*, Kápić.

Extimeo, Extimesco, Vide *Timor uel Timeo*.

Extimulo, Vide *Stimulus uel stimulo*.

Extinguo, Vide *Stinguo*.

Extirpo, Vide *Stirps*.

Extipex, Vide *Exta*.

Exto, extas, extiti, Yestem/ Zostałem. Item Yestem pogotowiu/ Quædam Ciceronis opera non extant, Nie ktore xięgi Ciceronowe zginęli/ Nie są pogotowiu. Extare enim & Intercidere contraria sunt. Longo tempore extiterunt inimicitiæ inter eos, Długo miedzy sobą nieprzyiaźni wiedli.

Meum studium erga te semper extabit, Nigdić mie przestanę k woli bić. Extat a pede sesquipede, Podniosł sie od ziemie ná pultory stopy. Extant ædificia modice ab humo, Budowánie á odmostwá bárzo niskie.

Extant uestigia, Są tego pewne znáki. Vbique Platonis æmulus extitit, Záwżdy sie przeciw Platonowi sadził. Extaturus a supino extatum,

Extantia, Extantiæ, Bytność/ Pochod/ Powod.

Extollo, Vide *Tollo*.

Extollentia in Biblijs pro Superbia non est latinum.

Extorqueo, Vide *Torqueo*.

Extorris huius extorris, Wywołány/ Wygnány/ Wyswiecony.

Extra Præpositio accusatiuo casui seruiens, Przed. Comparatur, Extra, exterior, Dalßi/ Ostáte zmienßy. Extremus uel extimus, Nadalßi/ Náostateczmienßy/ Náposlednieyßy. Extra præcium est, Niemoże być oszacowano/ álbo/ nikt tego przepłacić nie może.

Extra culpam esse, Niebić winien.

Extra iocum, Bez śmiechu.

Extra periculum est, Bespieczen yest.

Extra te unũ omnes culpamur, Krom ciebie samego wßystkim nam wyny dáyą.

Extremus, a, um, adiectiuum, ex superlatiuo, ab Exter, Ostáteczny / Poślednij.

Extrema hyemæ apparuit, Ná końcu zimy sie vkazał.

Extrema pueritia miles fuit Imperatoris, Yako skoro wyrosł z chłopiąt/ Ad extremam inopiam redactus, Fu wiel kien nędzy przyßedł/ Zubożał. Extrema pati, Smierć podiąć.

Ad extremum spiritum tuus sum, Poki duszá w ciele tobiem yest obowiązan. Extremo supplicio affici, Być skazan ná śmierć. Extremum omnium mors Koniec wszistkich rzeczy śmierć / álbo śmierć wszistko zámyka.

Ad extremum, Ná koniec. Extremum tunicæ, Kray w sukniey.

Extimus, a, um. etiam adiectiuum ab exterior, opponitur Citimo, Náostátecznieyszy / Nydalszy. Extimum promontorium, Nadalsze podgórze. Extremo Aduerbium, Ná koniec / Ná ostátek.

Extremitas, extremitatis, denominatiuum, Kray / Krawędź / bręg. Ora & extremitas regionis, Koniec á gránicá kráiny. Composita Extraordinarius a, um, Sobie Pan nie należąc ku cechu stanu albo rządu / Obcy. Extrarius, a, um, Obcy nienależący ku rządu Cudzoziemiec. Extraneus, a, um, idem. Exteriori opponitur Interior. Extrinsecus, Zewnątrz / cui opponitur Intrinsecus, Wewnątrz. Extrorsum,

Extraho, Vide *Traho.*

Extrico, Vide *Tricæ.*

Extringo, Vide *Stringo.*

Extrinsecus, Vide extra Præpositionem.

Extro, as, are, pro exire, Wynidź / obsoletum.

Extrudo, Vide *Trudo.*

Extruo, Vide *Struo.*

Extubero, Vide *Tuber.*

Extumeo, Vide *Tumor.*

Extunc, non dicitur latine, pro ex illo tempore, Od tego czásu.

Extundo, Vide *Tundo.*

Exturbo, Vide *Turbo uel Turba.*

Extussire, Odkászlnąć.

Exubero, Vide *Vber.*

Exuccus, a, um, id est, sine succo, Cale. sine authore.

Exudo, Vide *Sudor.*

Exuerne, purgatio domus ex qua mortuus efferendus est, Calep.

Exuerro, Vide *Verro.*

Exuertere, Plautus dixit pro præuehire Oprzedzić.

Exufflare, pro efflare in Biblijs non est latinum.

Exugo, Vide *Sugo.*

Exulcero, Vide *Vlcus.*

Exulo, as, aui. exulare, Yestem wywolan z ziemie. Item, Yestem dáleko od oyczizny. Exulabundus, a, um, Wywołány.

Exul, & Exilium, Vide *Solum.*

Exulto, Vide *Salio & Salto.*

Exum, id est, extra sum, CC.

Exundo, Vide *Vnda.*

Exungo, Vide *Vngo.*

Exuo, Vide *Suo.*

Exupero, Vide *Superior.*

Exurdo, Vide *Surdus.*

Exurgo, Vide *Regia uel Rego.*

Exuro, Vide *Vro.*

Exuscito, Vide *Suscito.*

Exuuiæ, arum gen. fem. plurale tantum Odzienie z człowieká zzyte. Item, Wszelákich zwierząt skóra. Exuuiæ bubulæ apud Plautum, Wołowa skórá. Exuuiæ serpentis. Łuská álbo wylinâ wężowa. Dictæ Exuuiæ ab exuendo, sic Induuiæ ab induendo, Legitur etiam Exuuium. Philip. Melanthon de Luthero.

Errant qui uita functum dixere Lutherũ,
Non obijt, posuit corporis exuuias.

DE LITERA F.

F ante A.

Aba huius fabæ. Genus leguminis, Wielogroch / v nas taka yárzina nie owszeki yest pospolita / we Fráciey y we Włoszech pospolita / ale yey nie yadáyą / yedno poki młoda yest w strączu Est enim cibus melancholicus & rusticus.

Fabalia, Łuszczyny / Grochowiny tey to yárzyny.

Fabacius, a, um, & Fabarius, Co z tey yárzyny vczyniono yest. Fabariæ calendæ, prima dies mensis Iunij Pierwszy dzień miesiącá czerwcá / quoniam eo Die fabæ offerebantur in honorem dijs præsertim Cereris.

Fabius

Fabius & Fabianus, Nomina Romanorum, Od tey yárziny wezwáne.

Fabula, læ, Diminutiuum a Faba.

Fabaginns, a, um, idem quod Fabarius.

Fabale, fabalis, Nasienie teyto yárziny.

Fabalis, & hoc le, Co ku tey yárzinie nalezy.

Fabacia, æ, fem. prim. Genus cibi apud Veteres.

Fabaris, Nomen fluuij apud Vergilium.

Fabella, Vide *Fabula*.

Faber, huius fabri, m. se. Kowal y wszeláki ynszi rzemieśnik.

Faber lignarius, Ciesla.

Faber ahenarius, Koczielnik.

Faber ferrarius, Kowal ktory konie kuye.

Faber serrarius, Slosarz.

Faber lapidarius, Brukarz álbo ten ktory kámienie ciesze. Faberimum signaculum dixit Apul. id est, per quam fabre factum, Foremnie vczinione.

Fabrilis & hoc le, Co ku rzemieśnikowi nalezi. Ciesielski/ Kowálski.

Fabre & affabre Aduerbium, Foremnie á misternie. Hoc factum est affabre, To foremna robotá.

Fabrefieri, in Biblijs legitur pro fabricari.

Fabrico, as, are, Kunę/ Buduyę/ Przirządzam. Vt, Fabricare uerba, Słowá kowáć/ to yest/ nowe wynáydowáć. Cic, 4. Acade.

Fabricor, aris, Deponens, idem quod Fabrico.

Fabricator Verbale, masc. Rzemieśnik Kowal.

Fabricatio, Verbale, fem. Kowánie/ Robotá.

Fabrica, huius cæ, Wárstát. Vt, Fabrica ferrea, Nákowádlnia. Item Fabrica Materia ná budowánie/ yáko yest Drzewo/ Cegłá/ Wapno/ etc. Fabrica etiam, Chitrość/ Wymysl/ álbo zdrádá.

Fabiranum, Ciuitas Germaniæ, Germanice, Bremen ad Visurgum.

Fabitor, Apud ueteres dicebatur, Fautor, CC.

Fabula, læ, fem. prim. pen. cor. A fabulando dicitur. Powieść, Báśń/ Luko prawdziwy lubo nieprawdziwy wymysl. Vt, Iam nos fabulæ sumus, Staliśmy sie gadką ludzką/ to yest/ Wsziscy o nas mowią/ álbo kázdy nami vstá wymywa. Item, Fabula, Wymysl/ Lgarstwo.

Fabella diminutiuum, Bayká/ Wymyslek ludzki.

Fabulor, aris, ari, Powiedam Báyę/ Klekcę o kiém.

Fabulo, as, are, Actiue dixit Plautus.

Fabularis, in Biblijs pro Fabula, Insolens est.

Fabulator, oris, Lgars/ Nieprawdziwy czlowiek.

Fabularis, & hoc are, Vt, Historia fabularis, Niepewna historiá/ Wymyslona powieść/ prawdzie niéyáko podobna.

Fabulosus, a, ū, Ktory sie niepewnemi powieściámi rad pytá/ Lżywy. Fabulosior comparatiuus.

Fabulose Aduerbium, Niepewnie/ Wymyslnie/ Lżywie.

Fabulositas, Denominatiuum, Wieszczbiárstwo/ Lżywość.

Fabulinus, Antiquis Creditus Deus qui fari daret infantibus Calepinus.

Facetus, a, um, Smieszny/ Kunsztowny/ Biestrdny. Vt, Facetissimi sales, Tráfne á wesołe kunsztowánie/ Smieszki/ Faceto lepore solers, Bárzo tráfny w rzeczy.

Facetiæ, arum, pluraliter tantum, Kunszty Smieszki.

Facete, Aduerbium, Smiesznie/ Kunsztownie. Vt, Facete & commode dicere, Kunsztownie krom przimowek mowić. Facete & urbane irridere, Tráfnie á dworsko sie z kogo náśmiać.

Facetosus, a, um, Pełny kunsztowánia y smieszkow.

Facies, huius faciei. fem. quint. Twarz/ Oblicze Vt, De facie noscere Mieć oblicznq s kiém znáyomość. Item Facies, Ksztalt/ Postáć/ Sposob/ Obyczay. Vt, Facies maris, Ksztalt morski. Venusta facies, Foremny ksztalt. Facies Reipub. immutata est, Stan/ Sposob á záchowánie pospolite zmieniło sie. Quæ facies rerum est nunc in Germania, Co zá sposob teras yest w Niemcách. Facies arborum, Ksztalt drzewa.

¶Facies huius facies dixerunt antiqui.

¶Composita, Superficies, Wierzch Zwierzchność káżdey rzeczy/ wierzch ktory sie zewnątrz vkázuye.

¶Superficarius,a,um , Co ku xtaltowi wierzchu należy. Superficariæ ædes, Domostwo ná nayemnym gruncie postáwione nie ná włásnym.

Facilis, Vide Facio.

Facio,is,ci,ctum, ere, Czinię/ proprie, To czinię co może być widziano ysłyßano Recepit uarias significationes ex adiunctis. Vt, Facio uerba, Mówię. Facio iter, Ydę. Facio urinam, Pußczam wodę. Facio te certiorem , Dawam ćy znáć. Facio copiam, Dopußczamćy/ Dozwalam / Dawam moc.
Facio lucrum, Ziskuię. Facio iacturam, Trácę.

Facio emolumentum , Czinię pożytek. Facio naufragium, Ginę. Facio ludos Náśmiewam śie . Facio stipendium, Zolnierstwem śie obchodzę/ Zolnierski żywot wiodę. Facere Tyrocinium, Stuki w káżdym rzemięśle okázowáć . Facere boni , æqui , Zá dobre przyiąć. Facere gratiam, Odpuśćić. Nunquam rem facies, Terent. Nie zbogáćiß śie tym obyczáyem.

Facere sementem, Siać. Facere aliquē Deum , Wychwaláć / Wysławiáć kogo pod niebo.

Facero stomachum, Rozgniewáć kogo. Facere oletum uel stercus, Sráć. Facere alicui negotium , Zádáć komu trudność.

Facere sumptus , Vtracáć/ Koßtunek nie máły wieść. Fac me missum, Day mi pokóy. Facere mentionem , Spominái. Facio coniecturam , Ták śie obawam/ Nádziewam śie . Facere promissum, Obietnicę komu spełnić. Facere fucum, Zdrádźić. Facis irritum , Ty ná przekáźie yesteś tey rzeczi. Ty tę rzecz rosparaß. Abortum facere, Porzućyć. Martwe dźiećię mieć. Diuortium facere, Rozwieść śie. Facere initium, Począć. Facere insidias alicui, Stáć ná kogo. Facere paria, Rownáć. Nullum facis modum ; Zadny miáry w sobie nie maß. Czyniß sobie gwałt.

Facere uota, Slubowáć też modlić śie Pánu Bogu. Argentariam facere, Rozmáyitą mynce mieć ku odmieniániu . Fac periculum, Skoßtuy.
Facit ad mores, Należy ku dobrym obyczáyóm .

Facio etiam significat, Ofiárowáć. Facio rem diuinam, Służbę Bożą obchodzę/ Suo arbitratu facere, Wedle swey woley czinić.
Facite adsitis domi, Báczcie ábyśćie byli domā. Adulterium facere , Cudzołostwa śie dopuśćić . Ægre alicui facere Przykro komu czinić / Złość wyrządzáć komu. Animum alicui facere, Dodáć komu sercá. Bustum alicui facere, Kamień ná kogo włożić . Cædem facere, Mężobóystwo popełnić. Cautionem facere, Vbespieczić kogo. Compotem uotorum facere, Wysłuchać kogo/ Vczinić to ócz żąda.
Copiam puellæ alicui facere , Zwieść komu . Deditione facta , Poddawßi śie.

Facere delectum militum , Popis mieć służebnych ludźi. Eruptionem facere in regnum, Wtárgnąć w królestwo. Impetum facere, Przipáść na kogo / álbo nátrzeć . Obnoxium sibi aliquem facere, Vczinić kogo sobie powinnym / álbo zniewolić kogo. Ratum facere, Potwyrdźić. Reducem facere, Przywróćić kogo do oyczizny. Stragem hostium facere, Porazić. Vadimonium facere quod & promittere dicitur, Przirzec ná náznaczony czás stánąć. Fac nunc promissa appareāt, Bacz ábyś teras spełnił coś obiecał. Biennium iam factum est postquā abiȷ̃ domo, Już temu dwie lećie yákom z domu wyßedł. Faciundum fuit, Muśiáło ták być Muśiałem ták vczinić.

Factus Participium, Vt, Factus ad ludū & iocum, Ku śmiéßkóm á kunßtōm śie vrodźił.

Factum, facti, substātiuum, Vczinek/ haud muto factum, Co śie stáło tego nie odmieniam.

Facta, Vczinki.

Factus huius factus, Stāna rzecz/ Rzecz która śie stáłá.

Facesso, facessis, facessi, facessitum secundum Priscianum, secundum alios facessum, quidam tamen dicunt carere supino. Facessere, Czinić/ wypełnić/ też gotowáć śie precz. Hæc huic facessat, Niechay śie z tąd porywa/ niechay śie z tąd precz wieźie Facessere alicui negotium Zadác komu trudność . Facessere alicui periculum, W niebezpieczność kogo wwieść.

Facesse

Faceſſe dictum elatum, Plaut. id eſt, aufer huic dictum elatum, Wieś ſie precz ſwiſoką myſlą.

Faceſſe hinc, wieśſie precz / pochadzay/po rywáy ſie ztąd.

Factito, as, are, Frequentatiuum, Vſtáwicznie czinić. Factitare medicinam, Lekárſtwy ſie obchodzić

Factitare hæredem, Wſzędzie chcieć być dziedzicem/też chcieć być pánem/ wſzędzie ſie wtrącić.

Factor, factoris, Czyniciel/ Vrzędnik/ ſzafars.

Factitius, a, um, Rękoma vczinióny á nie wedle przyrodzenia.

Factitium uinum, Przypráwne wino.

Factio, onis, Sekta/Rota/Strona/ zbuntowanie/Spiknienie. Factio etiam, Vczinek Moc. Cui Teſtamenti factio nulla eſſet Który żadny mocy nie miał ku zrządzeniu Teſtamentu.

Factioſus, a, um, Ku ſpiknieniu Zbuntowániu/Sekcie przychilny/ Zwádliwy.

Factura, facturæ, Vczinienie/Robotá.

¶Faxo indicatiui modi eſt futuri tēporis pro faciā, Vczinienie/& inclinatur. Faxo, faxis, faxit, & plur. faxint, Dicimus etiam Faxim, faxis, faxit, & pluraliter, Faximus, faxitis, faxint, pro faciam, facias, faciat, &c, uel fecerim, feceris, fecerit, Lubens faxim, Bárzo rad vczinię. Quod faxitis Deos uelim fortunare, Coś cie przed ſię wzięli / day Boże ſzczęśćie. Vtinam ita dij faxint, Boże day to áby ták było.

Facilis, & hoc facile, Łatwi. cuius contrarium eſt Difficilis, Trudny.

Facilis aduerſarius, Nie cziężki przećiwnik Facilis & plana uia, Dobra a rowná drógá. Facilis pater, Dobrotliwy / Łaſkáwy/Cōtrariū eſt durus & inexorabilis ſiue moroſus, Cziężki/twárdy/nie vſłuchány. Mores facilimi, Powolne á ſuc‑kie obyczáye. Facilis & liberaliſsimus homo, Człowiek wielmi dobry skłonny y powolny Nihil dictu facilius eſt, Łatwieć rzec. Ex facili aduerbialiter poſitum, Łatwie/Łácniuchno. Facile aduerbium, Bez którytrudnośći/ ſnādnie. Facile res tuas collocabis, Snádniuczko ſie poſtánowiſz. Tibi dabo puellam lepidam quā tu facile ames, Opatrzęcie dziewczką którąć ſie będzie podobáła/álbo który ſie ty ſnādnie rozmiłuyeſz/ Iſtuc facile non credo tibi, Nie táki łatwie w tym wiáry dáyę. Tam facile illum noui quā te, Ták go dobrze znam yáko ciebie. Facile paſſus ſum, Łatwiem tego dopuśćił. Facile querere uictum, Snádnie ſie żywić. Facile Princeps & facile primus Málem pyrwſzy á Naznamienitſzy.

Facilitas, facilitatis, gen. fe. Łatwiość/Powolność/dobroć/Skłonność. Me facilitas hominis delectat, Łuckość á skłonność yego mnie wielmi rozkoſzuye.

Facultas, facultatis, Moc. Przemożność Facultas pro facilitate, Cicer. Quoties mihi certorum hominum facultas erit, Ylie kroć mi ſie poſcł nágodzi. Dare facultatem, Dozwolić.

Facultatem habet in dicendo, Może ſie dobrze z rzeczą rozpoſtrzeć/to yeſt vmieć rzecz wywieść/wyſtrzychnąć.

Facultas ingenij, Dowćip/Oſtrość rozumu. Vtinam eſſet facultatis, Boże day to by to w moyi mocy było.

Facultas nummorum, Bogáctwo/ Przemożność pyenięzna. Facultates in plurali tantum ſunt diuitiæ, Bogáctwa/ Doſtátek.

Facultas a Celſo accipitur, pro eo quod uulgo uirtutem in medicina uocant, Moc / Syła.

Facultas etiam eſt profeſsio, Non eſt meæ facultatis, Nie mego ſtanu. Nie ná tenem ſie żywot vdał. Difficultas cōtrarium, Trudność/ Twardość/ Cziężkość. Difficultas annonæ, Drogość Dificultas & obſcuritas me reiecit a libro. Trudne á nieyaſne piſánie odtrąćiło mie od xiąg.

Facinus huius facinoris, Vczynek/Popełnienie á wyrządzenie yákiego vczynku. Niecznotliwy á nie ſláchetny vczinek. Accipitur enim in bonā & in malam partem, Præclarum facinus, Znāmienity vczinek.

Facinus iſtud non eſt famæ meæ conducibile, Vczinek ten może záſzkodzić moyei dobry powieśći. Facinus etiā pro ſcelere & flagitio ut dictum eſt accipitur.

Facinoroſus, a, um, Wielmi ſilny złoczyńca/Sámá niecnota.

¶Compoſita cum Præpoſitionibus, mutant a in i.

Afficio

Afficio, afficis, pen. cor. affeci, affectũ, afficere ex ad & facio, compositum Zádawam komu to álbo owo. Afficio te gaudio, vweselam cie. Afficio illum damno, Przyprawiam go w ßkodę. Affici molestia ex re aliqua pasiue, Popáść smutek y troskánie dla niektórey rzeczy.

Affici admiratione, Zádziwowáć sie. Beneficijs afficere aliquem, Dobrodziey stwo komu okázáć. Cæde afficere, Zábić. Calamitate afficere, W trudność á wnedzę kogo wegnáć. Exilio afficere, Wywoláć. Grauiter affectus e dolore, Wielmi yest chory. Laudibus affici, Być chwalon.

Afficiunt corpora fames & sitis, Mdlią ciáło przypráwiáyą w chorobę. Afficere absolute, Poruszyć / Nakłonić Rostkoßowáć. Vt hoc magis afficit quã illud, To więcey człowieká porußa / Pobudza albo rostoßuye nyzli ono.

¶Affectus Participium ab afficior, ut Affectus pœna, Skarány. Male affectus Zlie sie ma / Smutny. Bene affectus, Wesoły / Ochotny. Hinc affectæ res, Podeßłe rzéczy nie bárzo fortunne. Affectæ ætatis homo, Człowiek podeßłych lat. Affectæ uires & ualetudo, Moc y zdrowie nátárgnione. Valetudine affectus Czięście zdrowy.

¶Affectus cum absolute ponitur fere semper accipitur pro languente, Miásto chorującego / Nędznego. Terentia est affecta tuis literis, Yest strapiona. Quomodo sim affectus ipse non facile dixero, Yáko mi sie wodzy álbo co mi sie dzieye y sam tego nie umiem powiedzieć. Affecta & prostrata Respub. Znędzony y záßły stan Rzeczy pospolitey.

¶Affectus, huius affectus nomen, Miłosierdzie Zal / Poruszenie serdeczne. Affectus mouere, Poruszić komu sercá ku łásce á miłosierdziu.

¶Affectus pro morbo, Chorobá / item pro amore, Serdeczna chuć / Miłość.

¶Affectio uerbale, Poruszenie ták ku zału yáko y ku weselu. Affectio erga aliquem, Skłonność / Chuć przećiwko komu. Affectiones cœli, Przemieynosć powietrza. Niepogody. Impetus, Commotio Affectioq; animi, fere idem.

¶Affecto, as, are, ab affectu deductum uerbum, Chutliwie álbo łákomie żądam / Też wydawam á wysadzam sie ná co. Viã affectare ad aliquid, Łápáć á chwytáć drógi ku czemu. Affectare dexterám, Vergil. Ná przywitánie sie kogo sádzić. Rado sie s kim witáć. Regnum affectare, Stáć o krolewstwo. Affectare aliquẽ damnis, Ustáwicznie komu skodę wyrządzáć.

¶Affectatus Participium & Nomen ex Participio, affectatus sermo & affectata oratio, Pyßna / Wystáwna á chwytána rzecz.

¶Affectatus scriptor, Autor álbo skłádacz który sie ná wysoką okazáłą á wystáwną rzecz sadził.

¶Affectatio, onis, Verbale, Wystáwność / Postáwá / Sádzenie sie ná co.

¶Affectate, Aduerbium qualitatis, Pißnie / Wystáwnie / Okazále.

¶Affectator, affectatoris Verbale mascul. Pyßny / Wysoko á wystáwnie sie noßący / Sádziciel / Postáwá.

¶Conficio, conficis, fectum conficere, pen. cor, Wypráwić / Zrządzić / Dokonáć / Rozbić / Zábić / Wypełnić. Cõfeci negotium, Sprawiłem to com miał w poleceniu.

Bellum conficere, Dokonáć / Skończyć woynę. Conficere nucem, Rozbić / Rozgryznąć orzech. Hominem conficere, Człowieká dokonáć / to yest zábić. Conficere per translationem infirmitate & merore confectus sum. Smutek s chorobą dokonáł mie Znędził. Conficere aliquem, Ziednáć sobie kogo. Ex quo conficitur, Z kąd sie okázuye. Prope centum confecit annos, Málem mu sto lat minęło.

Argentum alicuius conficere, Cziye pieniądze strawić. Bibliothecam conficere, Bibliotekę spráwić. Cursum uitæ & uiuendi curriculum conficere, Żywotá swego dokonáć. Conficere exercitum, Woysko spráwić. Flagitium & facinus conficere, Niecnotliwego vczinku sie dopuśćić. Pensum conficere, Kądziel oprząść.

Patrimoniũ conficere, Utrácić oyczyste ymienie. Conficere rem idem. Tabulas conficere, Spráwić sobie Registr. Confectum est, Stáło sie co sie miáło stáć. Vetustas omnia cõficit & consumit, Stárość wßistkiego dokona.

¶Confectus Participium, ut Confectus languore, Znędzony długą niemocą. Confectus ætate, Bárzo stáry.

Confectus

Confectus cura, Sprácowány. Gladiator uulneribus & ætate confectus. Zginęły/Zmordowány. Confecta res est, Yuż sie stáło.

¶Conficiens, Nomen & Participio, Wypełniáyący/Zrządzáyący. Conficientissima literarum ciuitas, Wielmi pilne miásto ku opisániu tych rzeczy które ku pámięcy ludzkiey należą. Conficientes & efficientes causæ pro eodem,

¶Confectio, confectionis, Spráwá/Spráwienie.

¶Annalium confectio, Popisánie rocznych dzieyów Confectio escarum, Tráwienie/álbo Nárządzenie potraw.

¶Confector, oris, Wypráwiciel/Spráwiciel tez Dokończiciel.

¶Confectura, ræ, Spráwienie/Nágotowánie.

¶Deficio, cis pen. pro. defeci defectũ, deficere, quando pro relinquere accipitur, habet passiuum, quando uero pro defetiscor, Neutrum est, Deficere itaque s. Vstáć/Niedostátek cierpieć. Dies me deficiet, Niedostáło mi dniá. Item, Deficere, pro Deesse, Cicero, Vererer ne mihi uox uiresque deficerent, Obawálbych sie by mi siył y głosu dostáło. In ea uoce deficit, Ná tym słowie vstał. Memoria deficio, Schodzi mi ná pámięci. Dolor me non deficit, Nie schodzy mi nyę ná boleści/Nie czuię żadnego odelżenia. Deficiunt me Latina, Nie mam dostátek słów Láćińskich. Deficere a seipso, mores mutare, Polepszić sie Item, Deficere, Odstáć. Defecit ab uno Principe ad alium, Odstał od yednego/Xiążęciá á Przistał do ynszego. Multi a Rege defecerunt, Wiele ych od Królá odpádło. Visu deficere, Wzrok stráćić. Deficior passiue Colum. si memoria deficitur, Yesli ná pámięci schodzy.

¶Defectus, Participium, a Deficio uel Deficior, habet significationem Actiuam, in uoce passiua, Vt, Defecta senio arbor, Drzewo od stárości stało sie nievżyteczne. Fauore defectus, Schodzy mi ná życzliwości y ná przyiaźni luckiey. Defectu medicorum multi perierunt, Przes niedostátek doctorów wiele ich przyszło o śmierć.

¶Defectus Solis & Lunæ, Záćmienie.

Defectiuus, a, um, citat Calepinus, ex Offi. Cicero. 1. quo loco non legitur Defectiuus, sed uidetur ab aliquo manu adscriptum, cui mancus significare uidebatur defectiuum, Niedostáteczny Vłomny.

¶Defectio, onis, Odstánie/Odpádnienie Odtrącenie od kógo gdy yákoby miásto álbo yáki lud od posłuszeństwá swego páná odpádnie. Defectio a recta ratione, Prziście o rozum.

¶Defectio Solis & Lunæ, Záćmienie słońcá y xiężycá.

Defectio, pro debilitate, Mdłość. Defectus seu Defectio animi, Animi deliquium, Vtrácenie rozumu.

¶Efficio, Wypełniam/Dokonawam/Gotuyę. Efficere nuptias alicui, Wesele komu wypráwię. Efficere pollicita, Spełnić to co sie obiecáło. Effectum dare uel reddere, Spráwić. Efficiam tibi tua ut sit. Pátrz tego ná mię że ku niey przidzieß. Efixis, pro Efficeris, obsoletum,

¶Efficiens, Participium, siue Nomen ex Participio, Spełniáyący Czyniący.

¶Efficientia, æ, Wypełnienie.

¶Efficienter, Aduerbium.

¶Effectus, Participium & Nomen, ex Participio quarte declinationis, huius effectus in Genitiuo, Dokonánie/Spełnienie/Koniec/Moc/ álbo Przemożność.

¶Effector, Verbale, mascul. Czyniciel/Wypełniściel, Effector & Magister dicendi præstantissimus, Przewyborny á misterny wymowcá który tez yuż vmié náuczić.

Effectrix, Verbale, fem.

¶Effectio, gen. om. Spráwienie. Effectio artis, Rzemięsło/Robotá.

¶Efficax, efficacis, gen. omn, Mocny/Syłuyący/ Disciplina efficax ad rite uiuendum, Nauká á dobrē wychowánie yest wielmi pożyteczne ku cnotliwemu życiu, Efficaces ad muliebre ingenium, preces, Prozbá á klekánie wiele v białych głów może. Efficacissimum remedium contra serpentinum ictum, Pewne lekárstwo przećiwko wężowemu yádowi.

¶Efficaciter, Aduerbium, Mocnie/Gwaltownie/ Silnie/Efficaciter sanat, Wyelmi pomoga ku zdrowiu.

¶Efficacitas, atis, Pokrzepienie.

¶Efficatia, æ, idem.

¶Inficio, Maczam/Fárbuię/Pogrążam. Inficere lanam, Wełnę vfarbowáć Item, Metaphoricῶs, Zárażam. Pocula ueneno inficere, Kupki álbo picie yádem zárazić.

zárážić. Artibus pueros inficere, W naukach dzieći ćwiczić. Prauis moribus inficere, opinione, grauitate & similibus, Złych obyczáyow náłożyć, Ex delitiis, otio, languore, desidia, animum inficere Roskoszy/ Próżnowánia Ospáłośćy y Lenistwa kogo náłożyć.

¶Infectus, Participium, Fárbowány. Infectum mari, Zarážone.

¶Infectus, huius infectus, Farbowánie.

¶Infector, uerbale, Fárbierz Tynkarz. Item Infectus, Nieuczyniony. Niedokonány. Infecta pace discesserunt, Nie postánowiwszy pokoyu odeszli.

¶Inficior, aris, ari, Záprzeć sie/ Nie znáć sie k czemu.

¶Inficias tantum Accusatiui casus & pluralis num. solum, cum Eo, is, ire, iungitur sine Præpositione, Vt, Ire inficias, Nie znáć sie/ Przeć/ Si inficias ibit testis mecum est annulus, quem amiserat, Yesli będzie przał.

¶Inficiator, Inficiatoris, Ten ktory przi á nie zna sie ku długowi álbo ynszey rzeczy/ Łgarz.

¶Inficiatio, Przenie Łgárstwo.

¶Inficialis, & hoc inficiale, Ten ktory rad przy/ Łżywy.

¶Interficio, icis, pen. correp. eci, etum ere, Zábiyam. Vt, Aliquem uita interficere, O żywot kogo przipráwić. In acie Interfectus, W woyszcze álbo w bitwie zábit.

¶Interfector, Mężoboycá/ Zábiyak.

¶Officio, icis, pen. correp, offeci, tū, ere, Szkodzę/ Szászkadzam. Vt, Obstare atq; officere, Wádzić y Szkodzić. Officiunt claritate oculorum lactucæ, Sáłatá szkodźi oczom. Officere & Obstare commodis alicuius, Być ná przekázie komu Officere luminibus, Zásłonić komu od ogniá/ álbo od świece Officere nomini alicuius, Być ná przeszkodzie powyszszeniu czyiemu/ ku wyszszemu stanu.

¶Offici, Passiuum, Cicer. Cuicumq; particulæ cœli officeretur.

¶Officium, cij, gen. neut. secund ab officiendo, Powinność/ Posługá/ Chuć/ Dobra wola przećiwko komu/ Vrząd. Vt, In officio esse, Mieć ná sobie yáki vrząd/ Też Powinnośći swoyey przećiwko komu strzedz. Hominis frugi fungi officio, Czinić to co ná dobrego człowieká należy. Neutiquam officium esse liberi puto, postulare, &c. Zadnym obyczáyem to dobrze vrodzonemu nieprzistoi. Deserere officium, Powinnośći swey niebácżić. Discedere ab officio scribendi, Zápámiętáć kogo pisániem listow. Summo officio præditus homo, Człowiek wielmi vczćiwy/ Łucki/ Skłonny. Seruare omnia offitia amicitiæ, Pilnie strzedz wszelákich powinnośći ku záchowániu przyiáźni należących. Officij caussa persequi aliquem. Dla obyczáyow dobrych/ dla záchowánia á wziętośćy pospolitey kogo prowádźić. Officia mutua, Spolne posługi. Non temere urbe egressus est, nisi uespere, ne quem officij caussa inquietaret,

¶Officialis, & hoc officiale, Co ku vrzędowi á záchowániu należy. Item, Officialis, Substantiuum, Official. Et, Magistratus minister apud Apul. inusitatum,

¶Officiosus. a, um, Posłuszny/ Pilny/ Skłonny/ Chętliwy ku káżdemu/ Prácowity. Vt, Officiosus dolor, Przyiacielski żal. Officiosus in aliquem, Prętki ku posłudze. Nec diligentiorem nec officiosiorem facile delegissem Vestorio, Nie ták bych łatwie mógł tráfić nápilnieyszego y chutliwszego. Est ille quidē officiosissimus in me, Wielmi sie rad mnie záchowawa.

¶Inofficiosus, a, um, Nieludzki/ Nieskłonny/ Niepilni/ Vt, Testamentum inofficiosum, Niepewny/ Nierządny/ Niedostáteczny.

¶Officiose, officiosius, officiosissime, Aduerbium, Pilnie/ Vprzeymie/ Przyiacielsko/ Skłonnie/ Vt officiose scribere, & humaniter scribere, idē, Ludzko á skłonnie pisáć.

¶Officina, næ, Wársztát. Vt, Officinas promercātium uestium exercere, Wendetą sie obchodźić. Officinæ uiciorum, per translationem, Swey woley pełnienia. Officina nequitiæ & diuersorum. etc. Łotrowski dom. Officinā chirographorum domum Antonij uocat Cicero, ubi falsa chirographa scribebantur, Officinam Gallinarum uocat Columella, Kurnik.

¶Officinator pro fabro apud Vitruuium.

¶Præficio, cis, ci, præfectum, ere, Przedłożyć álbo vrzędniká dáć. Vt, Præficere Legatos legionibus, Vstáwić Hetmány nád ludem służebnym.

¶Præfectus,cti, Stárostá/Przełożony/Vrzędnik/Præfecti Regij, Stárostowie. Præfectus Academiæ, Rector, Przełożony nad wszistki w Kollegium. Præfectus prætorio, Wóyt. Præfectus moribus, Rządzcá nád dobremi obyczáymi.

¶Præfectura,ræ, Stárostwo.

¶Præfectorius,a,um, Vt, Præfectorius uir, Człowiek ktory przed tym stárostą, Woytem/albo ynszym przełożonym był.

¶Præca,cæ,penu. correp. fem. prim. Náyemna niewiástá ku opłakáwániu á obżáłowániu cziey śmierćy/yáko v Ruśi y v Litwy był obyczay/ktory yeszcze niektorzy záchowawáyą/albo też ku wychwalániu á wysławiániu cziyego vczinku známienitego/yákoż to przed czasy zwykło pospolicie bywáć w Włoszech/ á zwłasczá w Rzimie yeszcze ten obyczay chowáyą.

¶Proficio,cis,ci,ctum,ere, Postępuyę/Zámagam się/ Pochop bierzę/ Pochadzam. Vt, Profecit in studijs literarum, Dobrze się vczył/Zámogł się w náuky. Se minis profecisse arbitrantur, Mnimáyą áby co mieli wygroźić. Apud quos quum proficere nihil posset, V ktorych niekacził swego pożitku. Si quid celeritate itineris proficere possem, Bych prętkośćią drogi mogły pożitku yákiego dostáć á pośćignąć mogł.

¶Proficitur, Impersonale, Plin. Memoriæ frequenti emendatione proficitur, Pámięćy bywa podpomagano.

¶Profectus,huius ctus, mascu. quart. Dochod/Pożitek. Nec minorem sub eo præceptore profectum fecit, Nie mniey się wćwiczył/ Zámogł.

¶Perficio, Dokonawam/Wypełniam. Vt, Perficere instituta, Przedsięwzięcie wypełnić. Perficere promissa, Obiecáne rzeczy spełnić.

¶Perfici, Passiuum, Plin. Difficulter perficiuntur omnia in cibis acria, Ledwy bywáyą strawione.

¶Perfectus, Participium siue Nomen ex Participio, Zupełny/Doskonáły/Docziniony. Perfectus, Absolutus & Consumatus, idem.

¶Perfecte, Aduer Doskonále/ Zupełnie/ Práwie yáko ma być.

¶Perfectio, Verbale, Doskonáłość. Zupełność.

¶Perfector, oris, aliud Verbale, Doskonálec/ Dokoncziciel. Inuentor, Inceptor, Perfector, apud Terentium, Tyś Wynálasł./ Tyś począł y dokonał.

¶Reficio,cis,ci,ctum,ere. Náprawiam/Ochłodzam/Okrzeżwiam. Vt, Aliquid reficere ex pecunia alicuius, Cziyem nákładem co náprawić. Hic cogito morari quoad reficiam, nam & uires & corpus amisi, Aż się pokrzepię/Okrzeżwieyę. Refectus sum cum tua lego, Serce mi się weseli gdy twoye xięgi czitam. Refici, dicitur qui conualescit, Ozdrowieć. Vires cibo reficere, Podeprzeć bokow pokarmem. Reficitur ei tantum ex suis possessionibus, Ták wiele ma rocznego dochodu. Refacere, pro reficere antiqui dixere.

¶Refectus, Náprawiony/Ochłodzony/Vweselony.

¶Refectus, huius refectus, Pośilenie też Gospodárstwo.

¶Refectio, Verbale, Náprawienie/Ochłodzenie/ Pokrzepienie. Refectio etiam dicitur arborum.

¶Sufficio,cis,ci,ctum,ere, Dostátek mieć/Też zasadzam mieysce prozne/też dostátek czinię. Sufficere tibi debet, Musisz ná tym przestáć. Sufficit hoc prædiolum alimentis omnium, Ten folwarczek dodawa żywnośći wszem. Large sufficiens prædium annuis uictibus, idem fere. Demortuo consuli nouus præfectus est, Ná zmárłego mieysce ynszi yest wsadzon. Sufficere, pro Maculare, Cicer. in Hortensio, Vt, Hij qui in conuiuijs purpuram tantum sufficiant, post sanant medicamentis quibusdam, inusitatum.

¶Sufficientia,æ, Dostátek, in Biblijs tantum legitur.

¶Facio cum alijs partibus compositum seruat a, Vt, Satisfacio, satisfacis, satisfacere, Dosyć komu czinić/ Stánie się zá czinę. Vt, Satisfacere quibus debemus, Długi popłácić. Existimationi hominum satisfacere, Oczekawániu á nádzieni ludskiey dosyć vczinić. Publice satisfacere, Nieco yáwnie odpokutowáć/Mandatis alicuius satisfacere, Polecenie czine spełnić.

¶Satisfactio, Dosyć vczinienie/ Zápłácenie/ Zapłátá.

¶Benefacio, Dobrze czinię Vt. Benefecisti, gratiam habeo maximam, Dobrześ vczinił/ Dziękuyę, Benefacere erga aliquem, Láskáwie á przyiácielsko się komu stáwić.

¶Benefactum, cti, Substantiuum, pro Beneficio, Dobrodzieystwo.

¶Benefit, Impersonale, Dobrze się dzieye. Benefit beneficium, Plautus.

¶Beneficus, a, um, Łáskáwy/ Miłościwy. Vt, Liberalissimus & beneficentissimus, Wielmi Łaskáwy y miłosierny/ Szczodry.

¶Beneficium, Dobrodzieystwo/ Łáská. Accipere beneficium, Wziąć dobrodzieystwo. Beneficium collocare, Okázáć komu łáskę. Beneficium abnegare, Odmówić. Budeus, Vt, Solidum pararem hoc mihi beneficium, Abych tym vprzeymą łáskę sobie nábyłá. In beneficij & gratiæ locum ponere aliquid, Záwielką łáskę y dobrodzieystwo przimowáć.

¶Beneficarius, Ten który komu yest obowiązan dla czijch dobrodzieystw. Pensionarius, Który ma nieyákie myto álbo yurgelt od kogo.

¶Malefacio, Złie czinię/ Przipráwiam kogo o szkodę. Malefactum pro maleficio in Biblijs tantum Malefactor barbarum pro Maleficio.

¶Maleficus, a, um, Złośliwy / Niecnotliwy. Vt, Maleficum frondibus animal, Szkodliwe zwierzę szczepóm. id est, Capra, Kozá.

¶Maleficium, cij, Złoczinstwo/ Łotrowstwo. Vt, Committere & admittere maleficium, Dopuśćić się złego vczinku. Maleficium, Scelus, & Latrocinium. Idem.

Maleficentia, æ, idem.

¶Maleficiose, Aduerbium, Złośliwie/ Łotrowsko/ Niecnotliwie

¶Malefica, cæ Czárownicá.

¶Malefacio, Kropię w wodzie/ Maczam/ Rozmiękcam. Vt, Madefacere terram. Pokropić ziemię.

¶Madefio, madefis, ere, Vmakam ode dżdżu.

¶Madidus, cui opponitur Siccus, Mokry. Madidus aliquando pro Ebrio ponitur, Miásto piyánego.

¶Madido, madidas, are, Pokropiam/ Poróniam.

Madifico, as, are, Idem.

¶Arefacio, Suszę. Arefio pro Aresco, Sipont. Arefactus, Vschły/ Wyschły.

¶Pinguefacio, Tuczę. Pinguefactus, Vtuczony. Tłusty.

¶Asuefacio, Nákłádam/ Náuczam/ Asuefactus, Náłożony/ Przyuczony.

¶Putrefacio, Gnoyę. Putrefactus, Zgniły.

¶Acrefacio, Ostro/ Przikro czinię/ & huiusmodi multa.

¶Interfacio, eci, actum, Liuius, Vt, Simul interfaciendo muro adiuuarent, Aby wszisćy pomagáli około muru robić. Interfacio, apud Quintilianum, Verbale, Przicziná/ Przicziniénie.

Facundus, a, um, Wymowny/ Wdzięczney wymowy.

Facundia, æ, Wymowá.

Facunde, Aduerbium, Wymownie. Vt, Hostem facunde alloquendo sibi conciliauit, Poziskał sobie wdzięczną mową nieprziyaciełá.

Facundiosus, pro facundus, obsoletum.

Fagus, fagi. fem. secund. Buk.

Fagineus, a, um, &, Faginus, a. um, Bukowy.

Fageus, idem, aliqui scribunt Phagus.

Fagutta, Sacellum Iouis Romæ, a Fago dictum.

Falarica. æ, Wielka strzałá/ Cymbulc przed czásy pospolita.

Falco, onis, Sokol a Falce dictus, quod nasum & ungues in morem falcis habeat, Też kołożąb który krziwe zęby ma.

Falæ, Ligneæ turres antiquis dicebantur Festus, Twirdza.

Falere, gen. neut. Nomen Architecturæ incognitum.

Falernus, gen. masc. Kráyná Kámpańska we włoszech gdzie bárzo dobre wino rośćie. Vide Falernum absolute, To yste wino.

Falisci, Populi Hetrurie, Inde Faliscus, a, um, Adiectiuum, Yeden ztámtąd. Faliscus uenter, Pełny brzuch Bęben.

Fallo, lis, fefelli sum, ere, Zdrádzam / Oszukawam. Vt, Fallere fidem, Niedzierżeć słowá. Non me fallit, Nie yest mi táyemno / Wiem dobrze. Fallere dolis, Zdrádźić. Nisi me animus fallit, Yesli dobrze pámiętam, yesli się nieomylam Irrides nihil me fallis, Nie wyśmieyesz mi się/ Ey nie możesz mi się wyśmiać/ Znam cie bárzo dobrze. Fallere liberos parentibus, Rodzicóm dzieci vwieść. Fefellit spes, Chybilá mie nádzieyá / álbo Moyá nádzieyá o ziemię. Quæ ne spes eum fallat,

uehementer

uehementer te rogo, Aby go tá nádzieyá ktorą o tobie wziąl nie omyliłá, zá to cie pilnie proſzę. Falſus ſum, Omyliłem ſie. Haud mihi ſum falſus, Nicem ſie nie omylił. Falli memoria, Zápámiętáć. Tanta celeritate ut uiſum fallant, Tákiey przętkośći że yeden łatwie przezrzeć może.

Fallens, entis, cui opponitur Conſtans, Nieſtáteczny/Chybiáiący.

Falſus, Participium, Fálſzywy. Vt, Falſus codex, Podeyzrzáne xięgi. Falſa cauſſa, Niesprawiedliwa rzecz. Falſam gratiam inire, Po niewoli ſie o czyię łáskę ſtáráć. Falſa lachrymula. Zdrádny płácz. Falſus Scriptor, Niepewny/ Podezrzány skłádácz. Vt falſus animi eſt, O chybia dáleko.

Falſum, gen. neut. ſecun. Subſtantiuum, Falſus apud Iuriſconſultos, Falſarius Calepinus ſine authore, Fálſzerz. Falſare non eſt Latinum pro Adulterare, Káźić.

Falſitas, tatis, Fálſzywość/ Podeyzrzenie.

Falſo, Aduerbium, Fálſzywie/Niepewnie/ Omylnie/Obłądliwie/Zdrádnie/Bes przyczyny/ Bes winy

Falſe, Aduerbrum, idem.

Falſidicus, a, um, Łżywy/ktory ſie niepewnemi powieśćiámi rad pęta.

Falſificus, a, um Ktory ſie fálſzem obchodzi.

Falſiiurus, a, um, qui falſa iurat, Krzywoprzyſiężcá.

Falſiloquus, a, um, Qui falſa loquitur, Ktory nieprawe rzeczy mowi.

Falſimonium pro Fallacia apud Plautum.

Fallax, acis, gen. omn. tert. Zdrádliwy/ Niepewny/Omylny Vt, Fallax coniectura, Niepewne domniemánie. Fallax hamus, Zdrádliwa/Omylna wędá. Fallax ſpes, Omylna nádzieyá. Fallaciſſimo ſenſu iudicare, Bárzo ná ſwym rozumie błądźić. Fallax puellarum forma Omylna pánieńska krasá. Fallaces herbæ, Piękne/ále nie długo trwáiące kwiecie.

Fallacia, huius æ, Zdrádá/Omylność/Chybá.

Falläciter, Aduerbiũ, Fálſzywie / Omylnie/ Pochybnie.

Fallacioſus, a, um, Zdrádliwy/ Omylny/ Pochybny.

¶Compoſita, Refello, lis, li, ere, Arguendo falſum oſtendere, Słowy odprzeć / Skáżyć czy dowod przećiwnym dowodem. Cum tu horum nihil refelleres, Gdyś ná to nic nie odmawiał.

¶Refello, & Approbo, Contraria, Vt, Dicta alicuius refellere, Czyię powieść przeprzeć. Aliquem refellere, Przegádáć. Teſtes uel dicta teſtium refellere, Pokáźić świádki/To yeſt, Okázáć że ych świádectwo wedle práwa nie może być ná ſądzie przyięte.

Falx, huius cis, Kosá/ Sierp. Falces uinariæ, Nóż ktorym obrzezują winnice. Syluaticæ & Arborariæ, Siekiery/Ruſticariæ, Motyki álbo sierpy.

Falx, eſt etiam aliquod inſtrumentum bellicum, Woyenna kosá. Falx fœnaria, Łączna kosá. Falx dumaria, Rydl álbo Motyká. Falx putatoria, idem quod Falx uinaria, Falx frumẽtaria, Sierp.

Falcula, diminutiuũ, Kosá máła/Sierpik.

Falculæ etiam aduncitates unguium.

Falcicula, pro Falcula Cal. ſine authore.

Falcifer, & Falcarius, Kosnik / Żeńcá.

Falcarius, a, um, Adiectiuum, Co ku kosnikowi należy.

Falcatus, a, um, Krzywy yáko kosá álb o sierp

Falcito, id eſt, Falces cædo, Koſzę/Żnę. Cal. ſine authore.

Falco, as, are, Żnę/Koſzę. Et Defalco, as, are, Pożynam/Pokoſzam.

Fama, mæ, fem. prim. Sławá / Poſpolita powieść o kim / też cześć á powagá káżdego. Hinc famæ conſulere, &, Famam tueri, Swoyey dobrey powieśćy ſtrzedz y popráwowáć. Sed famam ſubire, O sławić ſie v czym nieuczćiwym. Minus curat famam quam pecuniam, Więtſzą w nię go powagę máią pieniądze niż uczćiwość á dobre słowo. Famam temeritatis ſubire, Dáć ſie upornym uznáć. Famæ commendationis homo, Człowiek nieoſtatniey wziętośćy. Intra famam eſſe, Nie owſzeki być wziętym/ á zacnym miedzy ludźmi. Famæ incolumis uir, Człowiek ſtáteczney sławy. Vt fama eſt, Yáko poſpolicie o tym mowią. Fama eſt olim Iouem in Imbrem aureum conuerſum, Yeſt poſpolite mniemánie etc. Regnum eũ affectare fama ferebat, Dał ſie znáć że o Krolewſtwo ſtał. Fama non inferior gens, Nie mnieyſzey sławy. Famę in plurali apud Plinium.

Famoſus, a, um, Sławny/Osławiony/ſiue in bonam, ſiue in malam partem, Vt, Famoſi libelli, Uſczypliwe piſánie o kiem. Famoſa mulier, Nie ſromięźliwa/ Podeyzrzáney

dey źrzáney sławy biała głowá. Famosa caussa, Iáwna rzecz álbo spráwá.
Famiger et Famigerator apud Plautum, obsoletum, Ktory częste nowiny nosi.
Famigero, as, are, Nowiny noßę.
Famigeratus, a, um, Osławiony/ Obnáwiony.
Famigeratio apud Plautum pro Fama Sławá/ Ponowienie.
Famigerabilis, pro nobili apud Puleium.
¶Composita, Diffamo, as, are, Osławiam.
¶Diffamatus, Osławiony.
¶Diffamatio, onis, Osławienie.
¶Infamo, as, are, Sromocę.
¶Infamia, Sromotá.
¶Diffamia, æ, Idem.
¶Infamis, Bezecny/Sromotny.
Famella, Diminutiuum a Fama Festus, Sławká.
Famel, antiqui dixerunt pro Famulo.
Famen, inis, Nomen obsoletum, pro Sermone.
Fames, mis, fem. tert. Głod. Vt, Fame dominante, Gdy wielki głod nálegał.
Famelicus, a, um, Głodny.
Fameo, es, ere, etiam non reperitur, apud probatos authores.
Familia, æ, fem. prim. Czeladź/ Rodzay. Norod/Dom/ Pokolenie, Vt, Celebris familia, Poważny dom. Summouere, aliquos familia, Z pokolenia kogo wyrzucić. Familia Philosophorum pro Sectis, Roty/Sekty.
Familiaris, & hoc are, Domowy/ Towárzyski. ut, Res familiaris, Gospodárstwo. Familiaris Italiæ arbor, Drzewo we Włoßech pospolite. Familiarissimum hoc platanis, Pospolite to iáworom.
Familiaris, Substantiue, Domowiec/Sługá/Też Sąsiad/ Przyiaciel.
Familiaritas, tatis, Towárzystwo / Sąsiectwo. Vt, Intrare in familiaritatem alicuius, Potowárzyßyć sie s kiem.
Familiariter, Aduerbium, Towárzysko/ Skłonie. Ludzko. Vt, Familiariter aliquem, diligere, Towárzysko y przyiáźnie á v przeymie kogo miłowáć. Familiariter aliquem inspicere, Towárzysko sie mieć ku komu. Familiariter mecum loquutus est, Skłonnie sie ku mnie miał mowiąc seymną, Familiariter monere, Zyczliwie á przyiacielsko nápominać kogo. Familiariter nosse caussam alicuius, Práwie á włáśnie wiedźieć położenie rzeczy. Familiariter ferre mortem alicui⁹, Serdecznie á vprzeymie czyiey śmierći żáłowáć. Familiariter aliquo uti, Et, Familiariter cum aliquo uiuere, Mieć vprzeyme towárzystwo y záchowánie s kim.
Faminare, pro dicere antiqui usi sunt.
Famulus, li, mascu. secund. Sługá/Służebnik/ Pácholek.
Famula, læ. Dźiewká/ Służebnicá.
Famulor, penul. correp, aris, ari, Służę.
Famularis, & hoc famulare, Służebniczy. To yest co ku sługom należy.
Famularius. pro Famularis, Calep. sine authore.
Famulatus, huius famulatus, Służbá.
Famulicium, idem, Też celadź.
Famulatio, pro Famulitio, apud Apul. obsoletum.
Famul, pro Famulus antiqui dixere.
Fanaticus, Vide Fanum.
Fanesij, Populi in Oceano septentrionali apud Plinium.
Fantasia in Biblijs & Phantasia quidam scribunt, Latine, Imaginatio, Widzenie/Mniemánie/Ták zdánie.
Fanum, huius fani, gen. neu. secund. Kościoł. Hinc Prophanus, a, ũ, Swietski/ Niepoświęcony uulgo Laicus, Też nieuczony/Nieuk.
Fanaticus, a, um, Opęs álbo opętány/Szalony ktoremu sie káźi głowá/ Też Głuch/ Quondam significabat numine afflatum, Bostwem á duchem świętym nádchniony. Item, Fanaticus, Kośćielny stroż. Fanatici Philosophi, Prożni á Szaleni Philosophowie. Fanaticus homo, Człowiek ktoremu koczki drą we łbie/ álbo sie mu muchy roią w głowie/ iáko niektorzi mowią / Też Głupi / Szalony.
¶Prophano & Profano, as, are, Gwałcę kośćioł/ Mażę.
¶Prophanatio, Zgwałcenie. Vt, Prophanatio rerum diuinarum, Kośćielnych á duchownych rzeczy zgwałcenie. Przewrocenie.
Fanum, Oppidum Piceni, Vide Fanensis CC.
Far, faris, gene. neut. Wßelákie ziárno/ á zwłaſzczá pßeniczne/ tamen proprie dicitur illud frumentũ quod Germani, presertim

preſertim Heluetij uocant, Dinkelkorn/ eſt medium quiddam inter ſiliginem & triticum, hoc eſt, melius ſiligine deterius autē tritico, Tale frumentum in Polonia non inuenio, alias Adoreum & Ador dicitur. Farrata cibaria, e farre Calep. ſine authore.

Farraceus, a, um, Adiectiuum, Pſzeniczny/ álbo z tego zboża o ktorym wyſzſzey rzeczono.

Farreus, a, um, Vt, Farreus panis, Pſzeniczny chléb.

Farreum, farrei, Genus cibi ex farre, Kolacz/ Feſt.

¶Farreum, etiam pro Horreo ueteres dixere, Stodołá / Gumno.

Farreatio, onis, fem. tert. Genus ſacrificij quoties ſacrificia conficebantur, Kołacz ná ofiare v pogáńſtwá w dzień weſela dawány.

¶Confarreatio, idem;

Farrago, ginis, Sieczká/ álbo ynſza bydlęca karmia z rozmaytych ziarn zmieſzána/ yáko yeſt/ z plew/ z ſie ki/ czwyki/ otręb/ owſá/ z gonin/ Tez Rozmáytych rzeczy ſpolnie ſcieczenie/ Spoyenie álbo ſmieſzánie. alias Metallum.

¶Farrago etiam, Zgoniny/ Smiecy/ álbo to co ynſz weſpołek zgrábiono / Zgromádzono.

Farraginaria, orum, idem quod Farrago, a Far uenit.

Farrina, næ, Mąká.

Farrinula, in Biblijs Diminutiuum, Mączká.

Farinarius, a, um, Mączny. Vt, Farinarium cribrum, Mączne ſito.

Farinarium, rij, neut. ſecund. Mączna ſkrzyniá/ Koryto pytlowe/ Calepinus ſine authore.

Farinaceus, a, um, Z mąki vczyniony. Vt, Farinaceus cibus, Pokarm z mąki.

Farcio, farcis, farſi, fartum, uel (ut alij uolunt,) farctum, farcire, Acti. quart. Nápełniam/ łatam/ Tuczę/ Nádziewam kiełbáſy. Hinc Farcimen, Kiełbáſá/ ytrznicá/ álbo kiſzká.

Fartus, ſiue Farctus, Participium, Nápełniony/ Nádziány/ Złatány. Vt, Fartus uenticulus coriandro, Nápełniony álbo Nátkány.

Farſilis, & hoc farſile, Tłuſty/ Obetkány. Vt, Farſilis porcellus, Tłuſty wieprzaſzek.

Farſilia, Nádziewánie/ Tucz/ To co ku tuczeniu/ nádkániu álbo nádzieniu należy.

Farctor, oris, maſcul. tert. Kiełbáſnik/ Kuchárz ktory páſtety álbo ynſze łakotki czyni.

Fartile, generis. neut. Tucz / Nádzienie.

Fartum, farti, gen. maſculin. tertiæ. idem.

Fartura, ræ, uel Farctura, ræ, fem. prim. idem.

Fartim, Apul. pro confertim, Obſoletum.

¶Compoſita, Confertio, confercis, conferſi, fertum, ere, Nádziewam/ Nábiyam / Vtykam áby nie przeciekáło.

¶Confertus, a, um, Myąſzi/ Nábity/ Nádziány/ Gęſty. Conferti & Rari contraria, Vt, Liber confertus uoluptatibus, Xięgi pełne roskoſzy. Cibo confertus, Obżárły/ Nátkány. Ták pełny áſz mu w gárle ſtoy. Confertior, confertiſſimus. Vt, Confertiſſima turba, Táká ćyzbá yſz yeden ná drugiem leży.

¶Confertim, Aduerbium, Gęſto/ Ciáſno. Vt, Confertim incedebant, Stuliwſzy ſię / Sciſnąwſzi ſię/ álbo pomieſzawſzi ſię weſpołek poſtępowáli.

¶Effertio, & effartio, fere idem, quod confertio.

¶Infartio, Nádziewam. Vt, Infarcire farcimina, Nádziewáć kiełbáſy.

¶Offertio, Zátykam Vtykam áby nie przeciekáło. Czopem zábiyam / Záſzpuntuyę.

¶Offertus, a, um, Vtkány/ Záſzpuntowány. Offertiſſimus pro pinguiſſimo apud Plautum.

¶Refertio, Nápełniam/ Dolewam, Complere & Refercire, idem, Vt, Totum domicilium referſit libris, Wſzędzie pełno xiąg ma w ſwym domu. Hæc quæ coarctauit & perangusfte referſit in oratione ſua, dilatet nobis atq; explicet, Co vkrocył/ Zágniotł/ To y áſniey niech wywiedzie y wyłoży.

¶Refertus, referta, refertum, Nápełnioni. Vt, Refertæ ſuauitate literæ, Pełne dobrych nowin álbo wdzięcznoſci.

¶Plenus, Refectus, Locuples, idem, Refercius ærarium nunquam uidi, Okſitſzego ſkarbu nigdym nie widział/ Genitiuo aliquando, frequentius tamen Ablatiuo iungitur, Cicer. Referta Gallia negotiatorum eſt, & plena ciuium Romanorum cum Genitiuo, Filio cunctis referto copijs, idem Cicero cum Ablatiuo.

Farcimen, neut. tert. Vide *Farcio*.

Farfenum, Virgulti genus, Feſtus.

Farfarus, Syriæ fluuius, Item alius Sabinorum, & apud Plautum arbor Populus, Topola.

Farfugium gen. neut. ſecun. Arbor quæ & Chameleuce dicitur, quidam putant eam eſſe quæ Populus alba uulgo dicitur, Wirzba álbo biała lipá. Nonnulli uero eam eſſe herbam putant quæ Bechion & Tuſſilago appellatur, habet enim folia ſubtus alba, & circa fluuios naſcitur.

Faris, uel fare a Faro deductum eſt, nihil enim eſt fari quam ferre, id eſt loqui, Mówić. Faris igitur, Mówiſz. Prima perſona caret, Fatur in tertia perſona, Mówi.

¶Fandus, a, um, Co ſie godzi powiedzieć álbo mówić. Inde etiam uenit Fama & Famen, Sławá/ Mowá.

¶Fatum, ti gen. neut. Obiecánie álbo zrządzenie Boże. Sic fata tulerunt, & ita in fatis fuit, Muſiáło ták być/ Niemogło być ynáczey.

Fatum etiam. Smierć/ Kres żywotá. Fato conceſſit, Vmarł. Hinc Fatalis & hoc le, Smiertelny/ Obiecánie boskie. Vt, Fatalis calamitas, Obiecáne nieſzczęście.

¶Fatum, id eſt, Oraculum, Proroctwo/ Práktiká.

¶Fatiliter. Aduerbium, Przes boskie obiecánie/ Náznáczenie.

¶Fatidicus, a, um, Prorok/ Práktikarz/ Wykłádácz boskich obietnic. Vt, Fatidici libri, Xięgi máyące w ſobie wykład boskich táyemnic.

¶Fatifer, a, um, quod eſt mortiferum, Smiertelny. Vt, Fatifer enſis Miecz od którego komu obiecána rzecz yeſt zginąć.

¶Fatiloquus, a, um, idem quod Fatidicus.

¶Fatim, Calep. pro affatim ſine authore. Affatim igitur prima acuta, Okſicie/ S doſtatkiem.

¶Faſti, ſtorum, gen. maſc. pluraliter tantum, Kálendarz z którego świętę dni od robotnych albo powſzednich łączimy. Tez kiedy ſą dni ſądne á kiedi nie/ álbo tez Roczne xięgi/ w których wſzyſtki wſtawy świąt Ceremoniey/ Obchodów kościelnych y ſądów ſą ogárnione. Qui dies latine dicebantur Interciſi, Vt, Faſti dies, Sądowne dni. Cuius contrarium eſt, Nefaſti dies, Dni w które ſie nie godzi ſądów trzimáć. Faſtorum libri. Xięgi wſzelákich vſtaw y Cerymonie y á obchodow rocznych. Faſtus dies, Sądowny dzień.

¶Nefaſtus, a, um, Nieſzczęſny. Niefortunny/ Nieſądowny. Vt, Nefaſtus dies, Nieſądowny dzień. Nefaſtum habetur libare dijs, Máyą zá nieſzczęście ofiárowáć bogóm. Nefaſta terra, Niefortunna ziemiá. Nefaſtum & dirum.

¶Fas, gen. neut. Indeclinabile in Nominatiuo & Accuſátiuo tantum inuenitur, Słuſzno/ Godzi ſie/ Práwie/ Co nie yeſt zákazano. Vt, Fas eſt, Godzi ſie. Fas habere, Zá poświęconą mieć á nie śmieć ſie dotknąć.

¶Nefas, Adiectiuum indeclinabile, Co ſie nie godzy/ Szkodliwie Sromotnie. Nefas eſt diere, Nie godzy ſie álbo ſromotá yeſt powiedzieć.

¶Infandus, a, um, Niewimowny/ Co ſie nie godzi álbo nie może być mową oſięgniono. Infandum facinus, Niecnotliwy vczynek. Infanda res, Sromotna beſecna rzecz.

¶Infandum, Interiectio quemadmodum malum & ſimilia poni ſolent, O nieſtetyſz/ O niecnoto.

¶Infans, tis, Dziecie które yeſzcze mowić nie może/ niemowiątko od czechó w wzięte słowo. Infantes de brutis et auibus etiā dicitur, Kurczęta/ Gołębięta/ Wróblięta y ynſze ptaſzętá.

¶Infans, gen. omn. capitur pro qualibet re parua, Vt, Infans boletus, Młody grzibek. Infans etiam dicitur de homine parui momenti, Nieroſpráwny. Infantes & Inſipientes homines quibus opponuntur Magni & Diſerti.

¶Infantulus, diminutiuum, in Biblijs tantum legitur/ Dzieciątko/ Chłopiątko.

¶Infantia, Infantiæ Dziectwo/ Dziecińſtwo/ Tez Nieroſpráwność.

Infantaria, æ, pro Puerpera Marcialis ſatis licenter dixit, Położnicā.

¶Compoſita,

¶Compoſita, Affor ſeu adfor nuſquam legimus, Sed Affarus, affatus ſum, affari, id eſt, Alloqui, Mówić s kim / Affari proprio nomine aliquem, Własnym ymieniem kogo záwołáć. Affatur Deos Virgil. Dziękuyę Pánu Bógu. Vnde uenit, Affabilis & hoc affabile. Dobrotliwy / Łucki/Skłonny człowiek.

¶Affabilitas, affabilitatis, Łuckość/ Skłoność/ Cnotá. Sic Effari, Effatus ſum wimowić.

¶Profari, Pirwey mówić. Vnde, Præfatio, nis, Przedmowa/ To yeſt pirwſza rzecz przed yakiemi xięgámi. Et, Præfaciuncula diminutiuum, Przedmowko. Item, Præfari Dáley rzecz prowádzić álbo wſczinác. Calepinus adſcribit aliud uerbum.

¶Fator, aris, ari, id eſt, Multa fari, Wiele mówić/Klekotáć.

Farrago, Farreatio, Farreum, Farina, Vide Far.

Fartor, Fartilia, Fartum Fartura, Vide Farcio,

Fas, Vide Faris.

Faſcia, huius faſciæ, fem. prim. Podwięski Proprie Powiązło álbo pas ſukienny w którym dzieci powiiayą/ też cingátura,

Faſcię orbis, pro ÿs quas Aſtrologi Sonas uocant, Niebieskie kołá álbo obrázy.

Faſcia lecti, Deká łóżna.

Faſcia pectoralis, Zgłogá.

Faſciæ iunci, Snopek álbo wiąská wiązu. apud Plinium, Faſcia apud Iuuenalem pro nube Faſciæ ſimili.

Faſcia crurulis, Podwiąská do vbránia.

Faſciola, lę, Diminutiuum, Máła podwięzeczká załoſzká.

Faſcio, faſciaris, faſciare, Związáć powić. Faſciare infantem, Powić dziécię. Faſciare crura, Podwiązáć vbránie.

Faſcis, huius faſcis, gen. omn, Wiązáneczká/Snopeczek. Faſcis cocularius, Wiązanká z chroſtu / álbo z rokicinẏ.

Faſces ſtramentorum ac uirgultorum, Słomiáneá chroſtowe wyązánki.

Faſces in plurali, pro Magiſtratibus & honoribus qui a populo præſtantur alicui, Vrząd/Zwierſchność. Quia Magiſtratum Romanum lictores cum faſcibus uirgarum ſecuribus alligatis ad terrorē præibāt, Inde faſces ſubmittere, Spuścić á złożić z ſiebie vrząd/ & Illius nunc faſces ſunt, On teras yeſt pánem radnym Stárostą álbo ynſzym vrzędnikiem.

Faſciculus, Diminutiuum, Snopeczek/ Wyązáneczká.

Faſciculus literarum, Wiązáneczká liſtów.

Faſciculus olfactoriolum, Garść kwiecia do woniánia/Rowniankà. May. Item Metaphorice. Faſcis recipitur, Miáſto nieyákiego brzemienia. Vt, Ego te hoc faſce leuabo Virgil. Odeimę ć to brzemię.

Faſcinium, faſcinÿ, Przyrok/Vczárowánie. Venit a Fando.

Faſcinans, ſaſcinantis, Czárownik.

Faſcino, as, aui, are, Et, Faſcinor, aris, ari Czáruyę/ Przyrok czinię.

¶Efaſcinor, aris, ari, idem.

Faſcinatio, onis, Vczárowánie/Przirocze nie.

Faſellus, gen. maſcu. uel fem. Nieyákaforma łodzi/ Nawá też zową.

Faſeolus, qui & Phaſcolus & Phaſilus ſcribitur, genus eſt leguminis.

Faſti, Vide Faris.

Faſtidio, is, pen. prod. Faſtidiui, faſtiditum, faſtidire, Gardzę kim/brzidkość álbo przikrość mam/Nie mam chući. Faſtidit mei, Nie ma ku mnie chući. Faſtidit me, Gárdzi mną. Faſtidire preces alicuius, Gárdzić cziyemi prozbámi.

Faſtidiens, faſtidientis, Participium, Gárdzący. Faſtidientis ſtomachi eſſe, Przebieráć w potráwiech/ Nie wſzyſtkiego rad yádáć.

Faſtidium, faſtidÿ, neut. ſec Gárdzenie/ Przikrość/Brzidkość. Superbia, Faſtidium, & Arrogantia fere idē, Adducere in faſtidium rem aliquam, Sprzikrzyć komu co. Faſtidÿ delicatiſſimi homo, Człowiek / któremu ſie barzo prętko co ſprzikrzi. Faſtidium purgare, Niechuć komu odyąć. Magnum faſtidium ſtomachi, uel cibi contraxi, Żadna mi rzecz niemoże w ſmák prziść. In faſtidio eſſe, Być w gárdzeniu. Faſtidium meum Gardzenie które ya czinię. Faſtidium mei, Wzgardzenie które ya cierpię.

Faſtiditus, Participium, a Faſtidior paſſiuum, Wzgárdzony/ Brzidki.

Faſtidioſus,

Fastidiosus, a, um, Przezdzięczny / Dziwak/żaden mu nie może vgodzić/nie chćiwy też Mierziony / Nie smáczny/Fastidiosus latinarum literarū, Ten ktory nie ma chućy ku Łáćińskiemu yęzykowi/Gárdzi ym

Fastidiose, Aduerbium, Niechutliwie/ Prezdzięki. Fastidiose iudicare de re aliqua, Przezdzięki co sędzić. Fastidiose spectare aliquid in aliquo, Zayźrzeć komu czego/álbo/ Nie rádo widzieć czego na kim/ Nieprzyiáyáć komu.

Fastigium, huius stigij, neut. secu. Szpicá / Gálká/Nawyższy wierzch álbo chochol/ też wierzch á wysokość káżdey rzeczy. Fastigium imponere opinioni, Dokonáć wyprawić yáko się godzi. Fastigium tenere inter homines, Przednieyszym á poważnieiszym być, Eiusdem fastigij homo, Człowiek rowney wziętości y záchowánia. Et, Verbum, Fastigio, as, are, Zākończam Szpiczásto czynię.

Fastigiatus, a, um, Szpiczásty/ Kończysty/ wysoki. Collis leniter fastigiatus, Górá nieyáko wysoka/Przikra. Fastigiata folia, Szpiczáste liście.

Fastus, huius, tus, ge. ma. quart. d. Pychá/ Wysoka myśl. Fastus & Superbus et procax idem, Inde fit Fastidio, de quo supra Fastuosus, uel Fastosus, Pyszny/ Nádęty/Wielmożny/ktory sobie ná wiele mis poczina.

Fatalis, & Fatum, Vide *Faris*.

Fatantur, id est, multa fantur, Festus.

Fateor, ris, fassus sum, fateri, Znam się k temu/Wyznawam / Nie przę. De se ipso haud cunctanter fassus, Swiekodnie się przyznał. Latensis nostri & fidem et animum singu arem in Rempub. semper fatebor, Nie mogę nie wysławiáć chući wiáry y stáłości przećiwko pospolitemu stánu.

¶Confiteor idem. Hinc Confessio, Wyznánie/ Spowiedź. Confessio fidei, Wyznánie yáko dzierży o Bodzey o wszistkich członkách wiáry Krześciáńskiey.

¶Confessus, a, um, Participium, Ten ktory wyznał / Ten ktory się spowiedał. Confessa res, Wiádoma rzecz. Cōfessū æs, Yáwny á wiádomy dług. Confessa Manifesta & Minime dubia signa idem. Ex confesso Quintil. Quæ ex confesso prima turpia, Ktore krom wątpienia á spornośći są wielmi żádne á szpátne

¶Confessor, Ten ktory się wyznał álbo też spowiedał.

¶Diffiteor, ris, ri, Przę/Nie znam się ku temu Łżę.

¶Profiteor, Yáwnie wyznawam/też obiecuyę. Se sapientem profiteri, Mieć się zá mędrego. Fateri, Profiteri, Affirmare idem. Profiteri nomen suum apud Rectorem, Dáć się w Registr wpisáć. Profiteri suum studium, Zwoyę powolność komu obiecáć. Item Profiteri significat Publice docere, Czytáć á vczyć w Kollegium. Quid profitetur magister? Co czyta? Profitetur Græcas literas, Vczy Grekiego yęzyku. Item, Profiteri significat, Máyętność á ymienie swoye dáć oszácowáć. Profiteri se Iurisconsultum, Mieć się zá w práwie náuczonego. Hinc Professor, id est, Publicus doctor, Ktory yáwnie czyta/ Mystrz / Doktor. Dialecticæ Professor, Diálektiki vczyciel/ Professio, Wyznánie/ Oznaimienie też czytánie w Kollegium. Non est meæ professionis, Nie ya tego vczę/Nie ná tom yest wysádzon albo nie ná tom się vdał.

Fatigo, as, pen. produ. aui, are, Spracowáć/Zádáć trudność. Fatigare Iouem uotis, Prozbámi á Modlitwámi Bogá sprácowáć/wyprośić bezdzięki. Fatigatū corpore dicimus, animo uero Fessū, Item, Fatigare Przymuśić/ Poniewolić. Sociosque fatigat, Virgil. Towárzystwo przimuszá. Et alibi, Quæ mare nūc terrasque metu cœlumque fatigat, hoc est, perturbat, Zásmuca.

Fatigor, ris, fatigatus sum, Fatigari passiuum, Bywam sprácowan. Fatigari æstu, Vgorzeć álbo vpalić się ná słońcu.

Fatigatus, a, ū, Sprácowány/Zmordowány.

Fatigatio, Sprácowánie/Zmordowánye.

¶Defatigo, as, are, aui, Wielmi prácuyę/ Morduyę.

Fatisco, Vide *Hio, as*.

Fatuus, ge. om. Substant. Blazen Glupi.

Fatuus, a, um, Adiectiuum, Niesmáczny/ Wywietrzáły. Et per translationem. Szalony. Fatuus et Insulsus, Nierozumny y mierziony. Fatuus cibus, Nie smáczna potráwá.

Fatuitas, tis. Szaleństwo Nierozum / Glupość. Fatuitas ciborum, Niesmáczność potraw.

Fatua, æ, Bogini, Rheá alias Fauna & Ops, Ziemiá

¶Infatuo, as, aui, ere, Czynię kogo szalonym / Glupim/Prostakiem/ Też odeymuyę smák. Reddere stultos & infatuare idē.

Fauces, Vide *Faux*.

Fauencia, Italiæ ciuitas.

Faueo, faues, faui, fautum, fauere, Zyczę/ Yestem mu dobrze. Fauere sententiæ alicuius, Być w tym rownego mniemánia/ s niém trzimáć Przistáwáć ná yego rzecz. Fauete adeste æquo animo, & rem cognoscite, Słuchaycie pilnie / Bądźcie zyczliwi y Czirpliwi. Fauere linguis, Pilnością á s chucią drugiego słucháć. In sacris proprie & in Diuinis faciendis ita dicebatur, Fauere linguis, cum silentiũ imperabatur, Fauere, ori, Fauere faucibus, &c. Hinc fauor, Zyczliwość/ Winszowánie.

Fauorabilis, & hoc fauorabile, Zyczliwi. Inuidiosus, & Fauorabilis contraria.

Fautor, orum uerbale, Obrończá / zyczliwy.

Fautrix uerbale, fem. Zyczicielká/ Obronicielká álbo Spomożycielká. Fautrices uoluptatum amicitiæ. Gdzie przinázn á towárzistwo panuye tám wesołość s ochotą przebywa.

Fauorabile, Aduerbiũ, Zyczliwie/ Uprzeimie Chutliwie/ łáskáwie.

Fauentia, æ bona ominatio, a Faueo sic dicta CC. sine authore, Wynszowánie.

Fauentia etiam, Miásto we włoszech tego ymieniá.

Fauentinus, a, um, Yeden ztamtąd.

Fauentia, Vide Faueo.

Fauilla, lę, fem. prim Perzinká álbo zágászone rzezewie Pyrziná.

Fauissæ, gen. fem. Locus in quo erat aqua circa Templum Romæ, Festus, & locus in Capitolio sacro dicatus.

Fauna, Vide Fatuus.

Fauni, agrorum & Syluarum putati sunt dij, Bogowie leśni. alias Satyri.

Fauonius, alias Zephyrus, gen. mascu. Wiatr od zachodu słońcá. Fauoniana poma, id est, rubra, Czerwone.

Faustus, a, ũ, Szczęsliwy Fortunny, O faustum & fœlicem hunc diem. Faustum omen. Szczęsliwa wieszczbá.

Fauste, Aduerbium, Fortunnie/ Szczęsliwie.

¶ Infaustus, a, um, Niefortunny.

¶ Infauste, & Infeliciter idem. Nie w dobry czás w złą godzinę.

Faustulus, Pastirz ktory Romulusá y Remusá wychował.

Fauus, faui, Pszczelny wiás. A fouendo dictus quod in his sobolem foueant. Fauus mellis, Plaster miodu, frustum operis apiarij. Fauulus diminut.

Faux, superior pars gulæ mento propinqua, Gardziel/ tez krztań/ quanquã faux nõ dicitur, sed Fauces faucium, faucibus plural. tantum femin. gen. Hinc bolum e faucibus eripere, Párteke álbo kęs z gárdłá wydrzeć.

Fauces per translationem, Ciasny wchód Scianki álbo kąt miedzy skáłámi álbo górámi. Fauces scopuli, fauces portus, Candine fauces, Scianki przy mieście. Candis in Samnitibus.

Fax, facis, fem. tert. Pochodnia. Faces ferre in Capitolium, Zápalić. Faces seditionis, Przyczyny á początki zwad. Fax accusationis, Ten ktory rzecz przeciw obwinionemu surowi y roszerza. Prima fax, Smiersk/ kiedy swiece zaswiecáć poczináyą. Alij facem tradere, Prouerbium, Ynszemu rzecz álbo vrząd spuścić ktorego ónnuz syt yest.

Facula, Diminutium, Pochodeńká.

Facularius, Pochodniarz. Calepinus sine authore.

Faxo, futurum Indicatiui, Uczinie rad defectiuum est uerbum, Vide Facio.

F ante E.

Febiana castra Monasterium circa Tubingam in Germania, Germanice, Bebenhausen, & Oppidum in Rhetia prima.

Febris, huius bris, fem, tert, Febrá/ Zimnicá.

Febricula, læ, diminut. Zimniczká.

Febricito, as, are, Mam Febrę.

Febris quotidiana Amphimerinos, Nákozdodzienna.

Febris terciana, Przezdzienna. álbo / Trzeciaczká/ ktora trzeciego dniá bywa.

Febris quartana, Czwartáczká / ktora czwartego á czwartego dnia sie wráca.

Febrilis, & le, Zimniczni, Oua & aromata non sunt cibi Febriles, Yáycá y korzenie nie są potráwy Februyących á zimnicę máyących/ Febrire pro Febricitare Calepinus, nullo authore idoneo.

Februo, as, are, Czyście/ Chędożę/ kádzę. Dicitur autem a Ferueo, quia hoc adolendo & flammis feruentibus fieri solebat apud gentiles, Rownie ták yáko v nas czinią s gromnicámi gdy bydło/ konie/ ludzie y domowe kąty ogniem gromnicznym obchodzą/ co yest pogáński á nie Krześciáński obyczay.

Februum

Februum, Oczyśćienie/Okádzenie. Festus dicūtur Februa eſſe ea, quęcunq; purgamenti cauſa in ſacrificijs adhibebantur. Februm Sabinorum lingua uocatur purgamentum, Smiećy/Omiećiny. Inde uenit Februarius, Luty/tež tego Mieſiącá tákowe Ceremonie á obrzędy s ogniem bywały.

Februus uel Febrius, alias Dis uel Diris pater, Piekielny Bóg/Pluto.

Fecialis, huius lis, plur. Feciales fecialium, Poſeł á vrząd ktory przed czáſy przimierze y pokóy Nieprzyiacielóm wypowiedał á woynę oznaymiał/álbo tež zá ś przimierza s pokoyem zędały przimował Tež odpowiednik y yednacz. Romæ fuit peculiaris ordo Fecialium qui fuerūt Sacerdotes.

Fel, fellis, gen. neu. tert. Zołć. Et, Metaph. Gorskość. Plus fellis, quā mellis, Prouerbium, Więcey żołćy/nižli miodu To yeſt/nędzę/nižli roskoſzy.

Fel terræ, herba,

Felleus, a, um, Co yeſt z żołćy/Gorski/Vt, Sudores Fellei, Gorskie yáko żołć.

Felis, huius felis, maſcul. uel femin. gen. alias Catus, Kot.

Fello. as, aui, are, atum, prim, Wiſyſam mléko. Solinus, Nequaquam mater equa pullo præbet ubera fellicanda, Wymięná álbo Cicki wyſiſáć/wytłukáć. etc.

Fellator, Wyſyſácz.

Fellatrix. foe, Et, Fellito, as, are. Frequentatiuum.

Felix, Vide Fælix cum Dipthongo nam ita ſcribunt quidam.

Femur, Vide Femen.

Femen, feminis, neut. tert. a Ferendo, uel a Flexu potius, Wnetrzna á zádnia część mięśiſta ciáłá począwſzy od kroku áž do kolan/ Zadek/Posladek. Femur uero, Zwierſchnia á przednia część tež począwſzy od kroku áž do kolan. Vnde, Femorale & Feminale, alias Subligaculū, Łáźienne odzienie/Fámurały, Gáce Fártuch/Krok/Szorc Inter fœmineū, Niewieśći członek ſromotny.

Feneſtra, huius, ſtræ, fem. prim. Okno. Feneſtram ad nequitiam aperire alicui, Prouerb Dáć przicżinę y pochop komu ku złemu.

Feneſtella, Diminutiuum, Okienko.

Feneſtrella, & Feneſtrenula, Diminutiuum, nimium licenter conficta. Cale. ſine authore, Okieneczko.

Feneſtro, as, are, Okno czinię / Yáſność á ſwiátło przywodzę.

F ante E

Feneſtratus, a, um, Dziuráwy/w okiczki okná przekowány álbo przerzezány.

Fera, huius feræ, feminum. prim. Dzikie zwiérzę.

Ferinus, a, um, Dziki/Bydlęcy/by beſtia á nieme zwiérzę. Ferina caro uel Ferina abſolute Zwierzyna. Ferinus uictus, Bydlęce żywienie.

Ferinus, Smák zwierzinny.

Ferus, a, um, Okrutny/Srogi/Dziki. Fera gens, Okrutny lud, O fera tempora.

Feritas, huius tatis, Srogość/Okrutność/Surowość. Ex feritate ad manſuetudinem traducere, Od beſtialskiey grubośći ku luckośći y ochędożnośći przywieść Feritas, & Immanitas.

¶Semiferus, Nápoly dziki/co yeſt ſwynskiego á z dzikiego zwiérzęcia národzono.

¶Effero, as, are, Czinię dzikim/Płochym/Szalonym. Tu efferas equum, Złych obyczáyów konyá vczyſz/ yáko kęſáć/ zuchwáłym á vporiiym być.

Ferabites, pen. prod. pro Aggreſti. Sipont. ex Siſenna probat.

Feralis, et hoc ferale, id eſt, Dirum et Exitiale, Smiertelny/ Zgubny/Szkodliwy/Okrutny. A feralibus ſacrificijs deductum.

Feralia, feraliorum, ſacrificia parentalia quædam a ferendo dicta, quod ferrent epulas ad ſepulchrū eius, cui uolebant parentare, Ofiáry á obchodzenie Swiąt álbo rocznych obchódów y Zaduſznych/ y ofiárowánie bogóm álbo duchóm piekielnym. Inde ferialis dies, Dzień ktorego tákie Cerimonie pogáńſtwo ſtroyilo.

Feralis pompa, Proceſſia á obchód w dzień pogrzebu.

Feralia amicula, Czechel y ine odzienie vmárłych.

¶Tæde ferales, Swiéce/Pochodnie á poſtáwniki pogrzebne. Arma feralia, Náczinie ku pogrzebowi należące.

Feralis cultus, pro Lugubri & Funebri, Záłobne odzienie.

Feralia offitia, Ofiáry y zádusne ſpráwy ktore pogáńſtwo zwykło czinić bogóm ſwym.

Ferax, Ferculum, Vide Fero.

Ferbeo, es, ferui, & ferbui, aut Ferueo, per u. Kipieć/wzbináć ſię. Vinum ferbet ſiue feruet, Szumi/Kipi. Fora litibus omnia feruent, Metaphoricωs, Wſiſtki ſądy kipią/to yeſt / wielkie ſpráwy ſą ná ſądziech/ cżizbá wielka przi ſądziech.

Feruo, feruis, ferui, feruere, tertiæ coniugationis. Sol feruit, Słońce wielmi pali. Animus feruet ira, a uerbo Ferueo, Pała od gniewu. Opus feruet, Robotá pochadza przedsię precz/to yest/żadne sie omieszkánie w rzeczi nie dzieye. Officina feruet, idem.

Feruefacio, feruefacis, feruefacere, Zwárzić/zgrzać/chcę áby kipiáło. Feruefactum uinum, Warzone wino. Feruefacere etiã significat, Zágrzać. Feruefacta iacula, Strzałi gorące od częstego strelánia.

Feruens, feruentis, Kipiący. Feruentes oculi, Pálaiące oczy. Feruens gustu radix Pali w yęzyk. Feruentissimus æstus, Bárzo wielka gorącość.

Feruidus, a, ũ, Goręący Kipiący. Et Metaphorice, Vstáwiczny/Pilny. Ferui animi uir, Zápalcziwy páchołek. Feruidus furto, Zápalcziwy ná kradzież. Feruida oratio, Surowa á męska rzecz.

Feruide aduerbium, Gorąco/zápalcziwie/Surowie/Męsko.

Feruor, feruoris, Gorącość/Znóy/palánie słoneczne.

¶Composita a ferbeo, Eferbeo, Wykipiam. Eferbuit iusculum, Wykipiálá polewká. Eferbuerunt pisces, Wykipiały riby.

¶Deferbeo, Przestawam kipieć. Et Metaphorice, Opłonąć/Przestáć sie gniewáć.

Feruesco, ferueſcis, feruescere, Palam/Gorę/Co daley tom gorętszi.

¶Eferueo, Eferues siue eferuo, eferuis, eferui & eferbui, eferuere, & eferuesco Kipię/Poczę sie názbit/Yestem wielmi gorąch.

¶Eferuescere pro refrigescere. Cicer. Dum eferuescit hæc gratulatio, Gdy ochłodnie/Ominie tá rádość. Eferuescere in dicendo stomacho & iracundia, Zápalić sie. Eferuescentia uerba, Zápalcziwe yádowite słowá.

¶Referueo, referues, referbui, referuere, Zás sie zápalam/Poczinam zás być gorąco. Item referuere, Opłonąć/Ochłodnąć. Amor referuens, Opłonioná miłość.

¶Deferueo, es, bui, & deferui, ere, & deferuesco, deferuescis, deferuescere, Chłodnę/Odpłonam zás/Przestanę kipiec gorącym być. Manete paulisper dum deferueſcũt æstus, Pozostańcie trosżkę aż gorącość ominie.

¶Deferuere etiam ad hominem transfertur. Plin. Cum ille primus impetus deferuisset, Gdy sie pirwszi szturm vspokoił/álbo/gdy go zápálcziwość obeszłá/minęłá/gdy sie odgniewał.

Deferuescit ira, Ominą gniew. Deferbuit adolescentia, Vstáłá młodzieńska czérstwość. Sudia hominum deferbuere, Zgásła miedzy ludźmi cnotá/Stałość Statek/Rząd. Deferuefacio, is, ere, idem.

Fere aduerbium remissionis, Málem/niektórzi mówią yákmiers. Fere ruri se continet, Málem záwżdy nã wsi yest. Fere plericꝫ, Málem wszisćy. Vt, fere ut fit, Málem ták yáko pospolicie bywa. Fere cecidi, Málom nie padł.

Ferentarij, Vide Fero.

Ferentinum, oppidum Italię cuius Incole Ferentinates.

Ferentum oppidum Sabinorũ seu Samnitum, cuius incolæ Ferentarij.

Fareola uitis genus apud Columellam.

Feretrius cognominatus est Iuppiter.

Feretrum, Vide Fero.

Feriæ, feriarum, gen. fem. plural. tantum Swięto. Statiue feriæ, Pewne święto/które záwżdy ná yeden dzień przipáda. Conceptiuę feriæ, Niestałe świętá/które bywáią wedle wolei przełożonych przekłádáne y pomykáne.

Feriæ natalitiæ, Boże národzenie. Imperatiue feriæ, Przikazáne święto

Feriatus dies, Święty dzień/Niedzielny dzień.

Feriatus, a, um, adiectiuum, Prożnujący.

Feriata familia, Czeladź która rádá prożnuye. Feriata toga, Odświętnia sukniá.

¶Maleferiatus, a, um, Niespokoyny/też Nieucziwy/Niewiczosániec dworskie słowo.

Ferio, as are, uel Ferior, feriaris, feriari, deponens, Święce/Prożnuyę/Nic nie czinię.

Feriari a studijs, Odpocziwáć/Nieuczić sie ná chwilę.

Ferio, feris, præteritum proprium non habet, sed mutatur a uerbo percutio

percussi, ferire, Biję/Trąfiam/ Vbijam cel. Fores, ferire, Kołátáć we drzwi Ferire iugulum, Zábić / Ściąć. Ferire Fœdus Przimierze wziąć zbutowáć się. Ferire rostro, Klwáć / Wklwąć nosem. Ferire securi, Wedle práwá kogo ściąć. Ferire frontem alicuius, Zasromáć kogo. Ferire aures, Dowiedzieć się. Ferire monetam, Monetę bić.

Referio, referis, repercussi, referire, Odbić.

Ferio, as, Vide *Feriæ*.

Feritas, Vide *Fera*.

Ferme, aduerbiũ, Málem/ Yákmiers/ haud ferme, Nic owszeki prętko Fidelẽ haud ferme mulieri inuenias uirum, Nie ták łatwie ná vprzeymego páchołká tráfić. Pene idem quod Ferme.

Fermentum huius fermenti, Kwas/ Kwászenina/ żur.

Fermento, as, are, Kwászę / Dopuszczam się skwásnąć. Fermentare terram, nágnoyć roli ą/ Nadchodzę yáko Dzieza/ Mnożęsię Farina fermentescit. Dzieżá rádchodzi Mnoziste. Panis fermẽtat', Kwasny chlieb cuius contrarium est panis Azymus, Niekwászony chlieb.

Feruentesco, is, Ydę wzgórę.

Fero, fers, fert, tuli, latum, ferre, acti. in consequens, Noszę/ Cierpię. Ægre fero Cziężko mi to/ Nie rad tego widzę/ Nie mam zá dobre.

Nõ fert quin uapulet, Nie zwiedzie mu się to áż będzie bit. Wząć mu kiyem. Quo te uestigia ferunt, Gdzie się prowadziż/ to yest / gdzieś się zániósł.

Ferre acceptum, Przipisowáć co komu.

Acerbe & atrociter ferre, Wielmi się ócz gniewáć.

Ad cœlum ferre, Wistáwiáć / Wichwaláć.

Præ me fero, Dawam znáć. Præ te fers Dawasz znáć, Præ se fert, Łási się/ Dáye się tak znáć.

Pro labore odium fero, Zá pracę moyę nie przinázním nábył. Ferre opem auxilium, suppetias, Pomoc.

Ferre pedem, id est, accedere, Przisię pić. Cuius contrarium est referre pedem, Wróćić się.

Fero palmam, Triumfuię/ Otrzimákem zwicięstwo.

Necesse est ut illi acceptam feramus uictoriæ palmam, Dármoć to musim się ktemu znáć że ón yest przicziną zwicięstwá / to yest/ by był nie ón snadź byśmy byli porázeni.

Vterum fert, Cięská chodzi. Sententiam ferre, Osędzić/ Skazáć/ Mniemánie swoye powiedzieć.

Ferre pedem retro, Vstąpić się ná zad. Susq; deq; fero, Zá nic tego nie ważę/ Niedbam nic o to. Ita tempus fert, Terentius, Ták czás przinosi. Ferre æquo animo, Zá dobre przimowáć. Quæ fert adolescentia, Co młodzieństwo przinosi álbo yáko się pospolicie młodym ludziõm przigadza.

Desyderium coniunctissimi uiri atq; amantissimi ferre nullo modo possem, Zadnym bych się obyczáyem nie mógł obyć przes człowieká mnie wielmi miłego łaskawego y vprzeymego. Ita fama ferebat, Pospolite to záwołánie było / zá to wszyscy mieli.

Ferre immoderate res aduersas, Niecierpliwym być w przećiwnych rzeczách. Impune ferre, Wyniść z czego bez winy. Aliquem in oculos ferre, Niemoc się kogo nápátrzić. Indigne, Grauiter, Moleste, Ægre ferre. S wielką niecierpliwością / cięszko y przikro znosić. Fer me Nie przećiwmi się. Vt mea fert opinio, Yáko ya mniemam. Partum ferre dicitur fœmina, Dziećmi chodzić/ Brzemienną być.

Precium ob stultitiam fero, Szaleństwa swego przipłaczam / w czas to ná mię.

Primas ferre, Mieć przódek przed kim. Contra posteriores ferre, Ná zádu bić/ to yest/ nie być w tákiey powadzę. Si ita res fert, Gdyż táka rzecz yest / y yesli ták yest. Repulsam ferre, Nie otrzimáć tego ócz kto stał.

Sublime ferri, Z wysoká stępáć / to yest wysoko się nieść.

Dum tempus ad eam rem tulit, Póki tego był czás.

Fertur ad terram uitis, Náklonilá się ku ziemi. Quam Iuno fertur terris magis omnibus unam Posthabita coluisse Samo, Którą Juno yáko powiedáyą w poczćiwości więtszey miáłá. Ibi enim fertur non uenit a fero, sed a Faris fari, id est loqui.

Ferri passiue sig. Iść bez ktorey báczności. Feri rabie, Száléć. Ferri scelere W łotrostwo się wdáć. Elephantes fert Africa, W Africe się chowáyą Elephantowie/

kowie álbo Sloniowie. Latio, lationis, uerbale, Wnoszenie. Legislatio, Vstáwá, Státutu vczinienie. Latio suffragij Wotowánie.

¶Lator, latoris uerbale masc. Nośiciel. Vt, Lator literarum, Posel listowny. Lator legis, Vstáwiciel státutu.

¶Latorius, a. um, Vt, Latoria lex, Cicero, lib 3. officiorum ubi doctissimi quicq; legunt, Pletoria.

Ferax, huius feracis gen. om. Obfity, Plenny/ Vrodzáyny/ plodny. Inferax, nieplodny/ nieurodzáyny/ niepleny/ niepożyteczny Feraces agri, Plenne role. Nullus feracior & uberior locus.

Ferax bonarum artium seculum nostrum, Pilni sy ludzie nauk wieku nászego.

Ferax ingenium, Niepospolity dowćip. Ferax miraculorum Asia, Asia pełna dziwów.

Feracitas, feracitatis, Plenność/ Obfitość/ Vrodzáyność.

Fertilis & hoc fertile, Vrodzáyny. Fertilis hominum frugumq; Gallia. Nálázdla y vrodzayna ziemiá Frańcuska

Fertiliter aduerbium, Vrodzáynie/ Obficie/ Plennie.

Fertilitas fertilitatis, Vrodzáyność / Plenność. Ferentarius, ferentarij, gen. masc. plur. Ferentarij, leuis armaturæ milites, auxiliatores a ferendo auxilio, Husárze lekcy żolnierze/ ktorzy niekopieniczy służbę służą.

Ferculum, ferculi, Potráwá nárządzenie niektákie/ też niektáki rynsztunek ktory miásto niektákiego dziwu zwikli stárzy nośić w tryumfi/ qualia multa fuerunt, uidelicet simulachra Deorum. Obrázy Bogów pogáńskie. Spolia hostium, Łupy nieprzyiacielskie. Machinæ, Dziáłá.

Fercula ludorum quæ in ludis dabantur.

Fercula sacrorum quæ in sacris fiebant. Item, Fercula pulpita in qubus deorum simulachra seruabantur, Almáriye/ Spidwáski w ktorych pogáni chowali obrázy swoych Bogów/ rownie yáko w nászich kośćielech Ciboria. A Fero etiam uenit Feretrum, Máry też drzewo ná ktorym chorągiew albo proporzec y Herb noszą.

¶Composita, Adfero seu Affero, affers attuli, penultima correpta allatum penultima producta, afferre, Przynoszę Afferre & efferre contraria, Afferre se. Przimknąć się/ Wrazić się.

Affert aliā uitā hic dies, Już tych obyczáiow y ynszego żywota ten czás potrzebuye. Negat ad beate uiuendū aliquid afferre, id est conducere, Pomágá/ etc.

Accessionem magnam attulit domi suæ, Poddźwignął dobrze domu swego/ to yest Vbogáćił.

Afferre animum uacuum ad scribendum, Swiebodnym a spokoynym vmysłem swym.

Animi magnitudinem afferre ad alicuius causam, Swiebodnie stale mocnie/ á aż do gárdła przi kim stać.

Manus alicui afferre, Zábić kogo. Manus sibi afferre, Zábic sam siebie. Mortem alicui uno ictu afferre, Yednym sztychem kogo o gardło przipráwić.

Repulsam mihi attulit hæc res, Dla yedney rzeczy od tego odpadł. Vim uirgini afferre, Pánnie gwalt vczinić. Varij rumores afferuntur, Rozmáyte sie powieśći wnoszą/ bywáyą przinoszone/ rozsłáwione.

Allatus participium ab afferor, Przinieśiony.

Allatis his nucijs, Sprawiwszy ty poselstwá.

¶Aufero, aufers,, abstuli, ablatum, auferre, Odnoszę precz. Auferre e conspectu, Z oczu znieść.

Auferre uberibus fœtum, Zostáwić. Auferre caput alicuius, Sćiąć kogo. Aufferre eripere & abducere fere idē. Auferri de conuiuio, Być precz wźięt. Aufferre etiam significat, Ośięgnąć. Aufferre opem ab aliquo, Ośięgnąć Pomoc.

Auferent quindecim dies ludi hi, Nie skończą sie ty gry przes piętnaśćie dni álbo zgubiemy piętnaśćie dni ná tych grách.

Ne te auferant aliorum consilia, Niechayćie nie vnoszą cudze rády.

Ab aufero uenit ablatiuus, Odeymuyące / Oddaláyący / Odbieráyący.

¶Antefero, pe. co. antefers, antetuli, antelatũ, anteferre, Przedkłádam / W więtßi powadze mam / więcey o tym dzierżę. Anteferre aliquem alteri honore, Więtßą poczeſnoſć komu wyrządźić niżli drugiemu.

¶Antelatus participium ab anteferor, Przełożony / W więtßey powadze miány.

¶Confero, confers, contuli, collatum, conferre, Znieść weſpołek / Słożić / rozmowić s kim.

Conferre manus, Potykáć ſię. Confero beneficium, Czynię komu dobrze okázuyę dobrodzieyſtwo.

Conferre culpam in aliquem, Winę słożić ná kogo. Vt, Rem in pauca conferam, Na krotce mowiąc.
Contulit ſe domũ, Szedł do domu. Cõferre ſigna, Z nowu ſię potikáć. Conferre & confabulari, Rozmáwiáć ſię.

Conferre cum aliquo, Rozmowić s kim. Animum alio conferre, Udáć ſię ná co ynßego.

Collatis conſilijs reſpondebimus uobis, Poradzywßi ſię weſpołek damy wam odpowiedź.

Ne poſt conferas culpam, Nie składay więc winy ná mię. Omne conſilium ſtudium, officium, operam, laborem, diligentiam, fidem, beneuolentiam ad amplitudinem alicuius conferre, Wßelaką możnoſć ſwą obrocić ku powyßßeniu czyiemu.
Caſtra caſtris conferre, Obóz álbo Namiot pole obozu ſtáwić.

¶Præterea confero ſignificat, Yednę rzecz s drugą porownawam / przipodobam Contuli cum illo, Kładłem / rownałem weſpołek s nim. Item pro Examino, Vt Contuli textum latinum cum Græco Examinowałem / to yeſt pátrziłem yeſli Grzecki text ták w ſobie ma / yáko łáciński.
Confert ſtomacho, Yeſt pożitecżno żołądkowi.

Plurimum mihi contulit ad ſanitatem Wiele mi pomogło ku zdrowiu.

Conferre in commune, Ná poſpolity pożytek włożyć. Iter Brunduſium uerſus contuli, Puśćiłem ſię ku Brunduſiey.

Conferre cuncta maledicta in aliquẽ Nie zoſtáwić ná kim czći zá pieniądz.

Conferunt ſermones inter ſe, Rozmawiáyą ſię. Tributum ex cenſu conferre, Z przemożnośći á z máyętnośći ſwei daň álbo ßácunek płáćić.

Conferre ſe totum in amicitiam alicuius, Uprzeime przyiacielſtwo s kim wieść.

Ego me in pedes confero, quantum potui, Uciekłem / też vderzyłem w nogi yákom naibárziey mógł.

¶Conferre, id eſt, Comparare, Dicimus autẽ confero te iſti, & cum iſto Jemu cię przirownawam.

Confero me in campum, uel ad campum, in urbem uel ad urbem, id eſt uado, quæ locutio eleganter etiam poteſt poni ſine particula, IN, & AD, ſi autem perſonam dicas non locum, Neceſſario particula Ad utendum eſt, ut, contuli me ad patrem, non in patrem, Udałem ſię ku oycu.

¶Quoties autem ſignificatur donatio, particula IN utendum eſt, ut, multa in Ioannem contulit beneficia, Wiele mu dobregó vczinił. Quicquid in ingratos confertur plane perditur, Nõ autem Ad ingratos tam eleganter dixeris.
¶Confert in tertijs perſonis pro conducit, uel prodeſt, & utile eſt, Pomaga, Pożytecżno yeſt. Nihil ad bene uiuendum confert hæc res, Nic ták nie czini ku ßczęſliwemu żywotowi.
¶Collatus, a, um, participium, Vt, Collata omnium uota in unius ſalutem, Wßiſcy Bogá proſili o yego zdrowie.
Collatus huius collatus, Przipodobánie / Przirownánie. Itẽ Dánie / Szacunek / álbo złożenie pieniędzy ná co.

¶Collatio, collationis, uerbale, idem. In collatione, Gdy yeden ku drugiemu był przikłádan.
Collator, Podawcá. Vulgo, Patron też ten ktory weſpołek zdawa pieniądze ku czemu.

¶Circumfero, circumfers, circumtuli, circumlatum, circumferre, Obnoſić.

Oculos circumferre, Poyźrzeć okolo ſiebie.

Prædicatione circumferre, Wſzędzie á wſzędzie o tym mówić. Circumfert fama Wſzędzie o tym mowią. Circumlatus participium W koło obnieſiony.

¶Defero, pen, cor. Defers detuli, delatum, deferre, Nioſę/ Zánoſzę. Deferri naui ad ulteriores Iſtulæ littus, Być przewieźióni ná onę ſtronę rzeki. Deferre dotem uiro dicitur uxor, Poſag w dóm wnieść.

Deferre aliquid in aliquem, Zdáć co ná kogo.

Defero tibi in hac re, Vſtępuyę W tey rzeczi znam ſie być nie ták godnym yáko ty. Deferre alicui honorem, Dáć komu pierwſze mieyſce nád ſię/ Wáźić kogo. Defertur iſtula in mare Dantiſcanum, Wyſlá wpáda w morze przi Gdánsku.

Deferre cauſam ad patronum dicitur litigator, Rzecz ſwoię przed prokuratorem przelożyć y yemu polećić. Deferre & negare contraria. Omnia ad unum delata ſunt, Wſziſtki rzeczy w yednego mocy y poruczeniu ſtoyą.

Deferre regnum alicui, Zdáć kogo ná krolewſtwo. Vt, Sigiſmundus Rex Poloniæ, poſt Criſternum regem ditione pulſum, ultro delata Noruegiæ, Sueciæq; regna, conſtanter recuſauit, ne ſuis hac occaſione, belli materiam accerſeret, inquit Eraſmus Roterodamus in Epiſtolis, Folio. 826.

Plurimum illi defert, Wyſoko ſobie waży Rad ná yego ſlowie przeſtáye.

Delatus, ta, tum, Zánieſiony. Vt, Delatus eſt domum, Zánieſion yeſt do domu Item, Deferre ſignificat, Táyemno kogo oskárźić/ Wydáć kogo. Vnde delatus eſt apud Senatum, Oskárżón yeſt przed rádą. Vnde etiam delator, Zdraycá/ Oskárżyciel/ tez ten co ná kogo zdawa.

¶Delatio, uerbale actus ipſe deferendi aliquem, Oskárżenie/ Wydánie/ Przerádzenie/ tez Zdánie ſie ná kogo.

¶Delatura in Eccleſiaſtico legitur inſolenter, Zdrádá/ Omówká.

¶Differo, differs, diſtuli, dilatum, differre, Odkládam ná ynſzi czás/ tez roznoſzę y tám y ſam. Differre rumorem, Roznieść ſláwę/ Ad aliquod tempus differre, Do niektórego czáſu odlożyć. Diem de die differre, Dzień zá dzień odkládáć. Inde dilatio, Odwloká/ Odkládánie. Petere dilationem, Zędáć odwloki.

Differre aliquem, Záſmućić á roſtárgnionym kogo vczinić. Differri, Vt, differri doloribus, Teskliwą niemocą być obciążony. Item, Differre, Roznym być.

Quid hoc ab illo differt, Co zá różność yeſt miedzi temi dwiema rzeczomá. Hi omnes legibus inter ſe differunt, Máyą różne á oſobliwe práwá. Hinc differentia æ, Różność/ & Differens, differentis, Różny. Differens cauſa, Różna rzecz.

¶Differitas pro differentia, Obſoletum.

¶Dilatus, a, um, Odlożony. Comitia dilata ſunt in feſtum Epiphaniarum, Ná dzień trzech królów Syem yeſt odlożón.

¶Indifferens compoſitum, Nie różny.

¶Effero, effers, extuli, elatum, efferre, Wnieść. Efertur funus, Vmárlego nioſą do grobu. Immundicias ex piſcina efferre, Wyſzlámowáć á wyczyśćić ſadzáwkę. Efferre ex acie ſaucios, Ránne wynieść z ſzyku.

Efferre pedem aliquo, Iść gdzie. Efferre de cuſtodia, Z ćiemnice wypuśćić. Effert ſe alueo Nilus, Rzeká Nilus wylewá z brzegów. Item efferre, Wychwaláć ſlawić/ podnośić Sublime pennis elatus, Wzbil ſie wyſoko.

Efferre laudibus in cœlum, Aż do niebá podnośić/ wyſláwiáć. Efferre ſe inſolentius, Chelpliwie ſie nieść.

Efferre ſeſe, Chelpić ſie. Elat[9] Arrogãtia Superbia, Inſolentia, Wzbil ſie pod trzecie niebo/ bywa mowiono.

Efferri Iracundia, Bárzo ſie gniewáć.

Efferri in amorem alicuius, Vprzeymą chuć mieć przećiwko komu.

¶Elatio, Chelpienie. Elatio animi, Wyſoka myſl/ Chelpienie.

¶Efferens, Efferentis participium, Wynoſzący. Elate aduerbium, Wyſoko. Elate dicere, Chelpliwie/ Pyſznie mówić.

¶Infero pen.cor.infers, intuli, illatum inferre, Wnoßę. Inferre damnum, Szkodę komu v.zinić. Inferre arma uel bellum, Odpowiedzieć/ Wálczyć s kim. Inferre stuprum, Zgwałćić dzieweczkę. Inferre se, Wpáść gwałtem Crimen alicui inferre, Zádáć komu yákę niecnotę.

Manus alicui inferre, Zábić kogo. Memoriam sempiternam in domum suā inferre, Wieczną pámiątkę domowi swemu vczinić.

Ignominiam inferre, Lekkość komu wyrządźić. Signa patriæ inferre, Odpowiedźieć/obledz y obtoczić woyskiem oyczizne.

Rationibus inferre, W registr wpisáć. Stuprum in domum aliquam inferre pro uxorem alicuius stuprare. Vim & manus alicui inferre, Gwałt komu vczinić. Intulit illi sex cruenta uulnera, Zádał mu ßeść krwawych ran. Item inferre significat, Z niyákiego dowodu álbo pisma co wtoczić y zámknąć. Quid inde infers? Co ztąd w wodźiß / álbo zámykaß. Vnde illatio. Dowod / Zámknienie/ Potwierdzenie/ & Illatiuus, a, um, Ku dowodu á potwirdzeniu załeżące.

¶Inferiæ, arum, plur. tantum, ge. fem. Zadußne dni/ Ofiáry zá vmárłe.

¶Offero, offers, obtuli, oblatum, offerre, Podáyę/ Okazuyę/ Ofiaruyę. Offerre auxilium, Ofiárowáć komu swą pomoc. Offers te mihi oportune, Práwie mi w czás przichodźiß Offerre moram, Zámießkáć komu czego.

Offero me tibi ad omnia humanitatis officia, Wßelákie służby moye W. M. załecam.

Si se in uita obtulerit occisum iri, iam ab ipso Milone uideo, Podkał się s Milonem w drodze pewnie mu dáć gardło.

Offerre se periculis sine causa, Wdáć się w niebespieczność bez przicziny. Offerre se ultro prælio, S dobrą się chucią potikáć álbo na niepotrzebną woynę kowáć. Quantum tibi offert, Wieléć podáye.

Oblatam mihi causam gaudeo, Radem że mam przicżynę k temu. Oblatam occasionem non negligam, Fortuny/ Przicziny/ á ták słußnego czásu nie omießkam. Item offerre significat, Dáć ofiarę/ Ofiárowáć co pánu Bogu ku czći. Hinc Oblatio, Ofiárá/ Quamuis non admodum usitatum.

¶Oblatum substantiue positum, Dar/ Poczta.

¶Oblatus, a, um, Participium, Ofiárowány. Offerumentum, Ofiara obsoletum.

¶Perfero, perfers, pertuli, perlatum, perferre, penult. cor. Ćierpię/ Przenoßę Perferre literas, Listy przenieść komu sługą.

Omnia aut scripta esse a tuis arbitror, aut etiam nunciis aut rumore perlata. Mam zá to żeś wßistko częśćią z listów przyiaciół twoich/ częśćią z posłów y ná koniec z pospolitey sławy wyrozumiał.

Quemadmodum milites hybernent quotidie sermones ac literæ perferuntur, Iáko się żołnierstwo tey to zimy spráwuye/ná kozdy dzień przichodzą nowiny y listy.

Perferre nuncium, Poselstwo álbo nowinę komu przinieść Perferre, Ćierpieć/ Zgádzáć się. Terent. Omnes perferre ac pati, Zadnemu się nie sprzikrzil/ zgadzał się ze wßemi.

Maximum pertuli cruciatū, Okrutnym ból wyćierpiał.

Perferre Frigus, Sitim, Zimno/ Głód/ Prágnienie wyćierpieć.

Deficere animo & Perferre contraria, Cum ad eos Imperatorum mandata perferret, Gdy v nich poselstwo Cesárskie spráwował. Gdy był posłem v nich od Cesárzá.

¶Præfero, præfers, prætuli, prælatum præferre, Przekładam / Wiecey dźierżeć dány znać/ Náprzód noßę.

Dextra ardentem facem præferebat, Zedł naprzod s pochodnią.

Præferre alicui facem, Nyść álbo nieść przed kim łaną świecę.

Præferre alicui facem ad libidinem, Ku swey woley á rospuście komu dáć przicżynę.

Mirabar

Mirabar quod hominem rudem atq; ignarũ tibi præferret, Było mi to dziw iż nád cię człowieká proſtego y nieumiętnego przedkłádał.

Vultus tuus neſcio quod augens malum præfert, Poſtáwá twoyá yákieś nieszczęście známionuie.

¶Profero, profers, protuli, prolatũ, proferre, Wynoszę/ Przinoszę/ Powiedam yáwnie/ Rościągam ſię dáley.

Linguã in tuſſiendo proferre, Kászląc yęzik wyszyniáć. Proferre gaudium oculis, Pięknym á weſołym poyźrzenim robotę y weſele ſwe dáć znáć. Arma ex oppido proferant, Niechay z miásteczká zbroyę przinioſą/ álbo zbroye niechay dodádzą z miásteczká.

Si quid eſt a nobis peccatum, profer Yeſliſmy co złego komu wyrządzili / powiedz/ Rzecz ſwiebodnie.

Proferre palam & Manifeſte idem, Proferre in ſolem, Ná słońce winieść. Aperire & in lucem Proferre res occultiſsimas, Táyemnice wielkie wyſpiewáć

Proferre in medium, Głoſem powiedzieć. Neq; ego hæc eo profero, Wszák że to nie dla tego mówię.

Proferre gradum, Dáley poſtępić precz iść.

Fines atq; pomeria regni ſui proferre & dilatare, Páńſtwo ſwoye rospościeráć/ Mnożyć.

Proferre limites idem, Cum lineam protuliſſet longiſsimam & rectiſsimam, Vczyniwszy liniią dłużuchną y proſciuchną. Saltem aliquot dies profer dum proficiſcor aliquo, Poczekay álbo odłóż do kilká dni/ áż ſię precz wypráwię.

Proferre beatam uitam uſq; ad rogũ Żywot ſwoy áż do ſmierci fortunnie przekonáć.

Proferre apud Iuriſconſultos eſt quod nos producere dicimus, Dáć. Prolatus, a, um, Vt, Prolatus de te rumor, Osławiona o tobie powieść. Prolatio uerbale. Plaut. Quantumuis prolationum dum modo Ták wiele sławy powieści. Item prolatio, Przedłużenie Odwłoká.

¶Refero, pen. cor. refers, retuli, relatũ, & metri cauſa rettuli, relatum, referre, Odnoszę/ Przinoszę zás Powiedam Wiliczam.

Referre pedem, Ná zad vſtępić. Referre ad Senatum, Ná radę to włożić/ Rádzie oznaymić.

Referre in numerum Deorum, Miedzi Bogi policzáć Refert per omnia patrem, Práwie táki yáko ociec/ Podobny we wszem oycu.

Referre parem gratiam, Oddziałáć Odsłużyć/ Odpłácić Multum refert, O bárzo wielie ná tym.

Referre in acta, W regiſtr wpiſáć. Refero tibi acceptum, Tobiem zá to winien dziękowáć y odsługowáć/ álbo Z łaskitwey to mam.

Retulit me uentus in Italiam, Zániósł mię zás wiatr do włoch. Omnia ad uoluptatem referre, Wszyſtko ná roskoszy/ álbo bieſiády ſądzić. Se ad ſtudia referre Wróćić ſię do nauk.

Referunt hæc ad rem, Náleżą to ku rzeczy.

In album ſtudiorum referre, Wpiſáć kogo w regiſtr ſtudencki/ to yeſt zá ſtudentá go mieć.

In tabulas ſiue tabellas, In Comentarios, In libellum, In codicem referre idem, W regiſtr wpiſáć. Par pari referre, Oddáć Odwetowáć. Aliquem referre, Być komu podobien. Mores patris referre, Tákich być obyczáiów yáko y ociec.

¶Refert imperſonaliter. Saluſt. Quod illorum magis quam ſua refert, Co ym więcey ku pożitku czini niżli yemu.

Quid id mea refert? Y co mnie do tego.

Aliquando his accuſatiuis ſeu aduerbiis iungitur, Multũ, Plus, Plurimum, Parum, Paulũ, Pauxillum, Nihil, Aliquid refert, & ſimilibus.

Relatum, relatu, ſupinum, a refero. Plin. Aliqua relatu magna, Niektórych ſię nie godzi ſpominác.

¶Relatiuum a Grammaticis uocatur quod aliquid ſuperius refert, Co ſię ná wyższy omienioną rzecz ściąga.

¶Relatus,a, um, Participium, Záś przinieſiony / Odnieſiony.

¶Relatio uerbale, Oznaimienie/ Powiedzenie/Włożenie.

¶Relator uerbale maſ. Odnośiciel/ Oznaymiciel.

¶Relatiuus,a,um, Ten który rad odnośi/ Odnoſzący.

¶Suffero, ſuffers, ſuſtuli, ſublatum, ſufferre, Cierpię znoſzę. Nunquam ſufferre eius ſumptus queat, Nie wycierpi tego yego doſtatek. Pœnam ſufferre, Wynę podyąć. Sufferentia pro patientia Barbara deriuatione in Biblijs legitur.

¶Transfero, pen. cor. transfers, transtuli, translatum, transferre, Przenoſzę/ Przeſadzam na ynſze mieiſcá. In Italiam domum transfero, Wyciągnąć ná mieſzkánie do włoch. Trans Alpes transferri, Być przeſádzón za podgórze. Alpium transferre modo ad dexteram modo ad ſiniſtram partem, Yuż na prawą Iuż na lewą ſtronę przekładáć. Ad ſe transferre, Sobie przywłaſzczać. Omnem culpam in te transfert, Wſzyſtkę winę nā cię skłáda.

Græcos authores transferre, Greckie kięgi przekładać. In linguam Polonicam transferre, Ná polską rzecz álbo yęzyk wyłożyć.

¶Translatus,a,um, Partic. Przeſádzony/ Przenieſiony. Translatio uel tralatio Nieſienie/ Przeſádzenie/ też przełożenie ná ynſzy yęzyk też przemienie álbo vżywánie słów właſnych nie własnym obyczayem. Vt, Sentire, Czuć. Pro Intelligere, Rozumieć. Criminis translatio, Słożenie winy ná co ynſzego.

¶Translator, Przekłádácz/ Przeſadziciel/ Vt, Translator quæſturæ.

Translatitius, a, um, ſiue tralatitius,a,um, Przeſádzony/ Przenieſiony/ Z kąd yndąd tu przinieſiony.

¶Translatiuus,a,ū, idem, ut Translatiuus mos, Poſpolity dawny obyczay/ Nie nowy.

Translatiua uel translatitia officia, Proſte á poſpolite vrzędy.

¶Introeo, Wchodzę. In uitam introire Národzić ſie. Introire in ædes, Wnyść w dóm.

¶Introitus, huius introitus, Wchód. In cauſam introitus, Wdánie ſie w ſąd.

Ferax, fertilis, Vide Fero. Ferculum ibidem.

Feronia, æ, Dea libertorum, aut nemorū antiquis credita,

Feronia, æ, eſt etiam ciuitas ſub monte Soractæ.

Ferox, ferocis, omnis ter. Okrutny/ Srogi ſzalony/ nadęty/ ſwówolny. Eone es ferox quia habes imperium in belluas, Y dla tegoś ták nadęty/ etć. Ferox equus, Okrutny koń.

Ferox uictoria, Okrutne zwycięſtwo. Ferociſsime gentes, Okrutny álbo ſm ály lud który ſie ochotnie póbiye a nie rad vſtąpi.

Feroculus diminutiuum, Smálek.

Ferocia, æ, fem. prim. Srogość. Okrutność/ Pychá. Arrogantia & Ferocia idem.

Ferociter aduerbium, Okrutnie / Pyſznie/ Nadęcie.

Ferocitas, idem quod Ferocia.

Ferocio, is, ire, Swowolny yeſtem/ Nie dam ſie vyąć.

Ferocire dicūtur Iuuenes, Dobrey myſli y dobrego ſercá być/ Czuć ſie na mocy/ Mrzeć ná młość.

Ferrum huius ferri, neut. ſe Zelázo. Ferrū aliquando pro gladio accipit, Miáſto mieczá/ kordá/ y ynney żelázney broni.

Ferreus, a, um, Zelázny. Ferream fabricam inuenere Ciclopes, Zelázá kowánie nálezli/ etć.

Ferrei coloris atq; duritiei Marmor, Mármor rowny farbą y twárdością żelázu.

Ferreus per translationem, Twárdy/ Niemiłoſierny/ Zelaznego/ álbo kámiennego ſercá. Durus Ferus, Ferreus, Inhumanus fere idem.

Ferrarius, a, um, Co ku żelázu nálezy.

Ferrarius faber, Kowal żelázem robiący.

Ferraria aqua, Wodá którą w kominie kowale przigaſzáyą.

Ferratus, a, um, Zelázny álbo żelázem opráwiony/ obity.

Ferratis uectibus, Zaworámi żeláznemi obity.

Ferramentum, ferramenti, neut. ſec. Náczinie żelázne.

Ferramenta uetera, Stáre żelázá Ferramentum camini, Wilk żelázny kominny.

Ferramentarius

Ferramentarius, ferramentarij, ſubſtantiuum, Ten który żelazo czini/ Hutars/ hutnik. Calepinus ex Iulio Firmiano probat.

Ferrugo, ferruginis, Zárdzewienie. Rdzá. Item Ferrugo, Kaſztanowa fárbá/ to yeſt/ tákowa yáko káſztany/ álbo yákie żelazo zárdzewiale.

Ferrugineus, a, ū, Zárdziewiáły. Ferrugineas maculas habentes, Máyące zárdziewale kropki.

Ferrumen, ferruminis, glutinum iunctura ſeu ligatura, To czim ſpanáyą/ lutuyą álbo háftuyą yedno s drugim.

Ferrumino, as, are, iungo, aut ſimul tempero proprie dicitur de metallis, Spanam / háftuyę/ yedno s drugim s ſadzam/ Lutuye.

Ferrumina hoc ferrum. Zlutui to żelázo.

Ferraria locus in quo ferrum foditur, ſic Auraria, Argentaria, Æraria, in quibus Aurum, Argentum, & Æs effoditur, Grubá álbo mieiſce gdzie złoto/ ſrebro/ miedź kopáyą. Item, Ferraria, Miáſto we włoſzech. Inde Ferrarienſis, Yeden z támtąd.

Ferro, ferras, id eſt, ferrum induco, Calepinus.

Ferueo, Vide Ferbeo.

Fertilis, Vide Fero.

Fertum, ferti, genus cibi, Kuch nieyáki.

Ferula, læ, Páticzká álbo rózgá w ſzkolách a feriendo dicta, Od bicia. Hinc dicimus ſub ferula eſſe, Pod rózgą być / to yeſt / ná nauce być.

Manum ferulæ ſubducere, Do ſzkoly chodźić álbo pálmatce ręki náſtáwiáć / to yeſt pod poſluſzeńſtwem być. Item, Ferula, Chróſt/ dębicá/ krzewie albo pálicá wiele członkow álbo ſekòw máyąca á we wnątrz drzeniowáta yákoby bes z których pálice do podpiránia czinią Græce νάρθηξ, Vide etiam infra Nartex.

Ferulaceus, a, um, Páliczczány álbo Chroſtowy.

Ferus, Vide Fera.

Feſcenium oppidum Campaniæ, neut. tert. Item, Feſcenium Talaſsio, uel Hymenæus uerſus qui in nuptijs canebantur, Feſtus, Swádziebne ſpiewánie.

Feſsis pro Ferijs dixerunt antiqui. C C.

Feſſus, a, um, Sprácowány. A fero fers deriuatum dicitur, tam de animo quam de corpore, Feſſus bello, Syt woyny.

Feſſus uulnere, Zemdlony od rány. Feſſus uita, Steſknionego żywota/ doſić długo żył.

¶Defeſſus, a, um, idem.

¶Indefeſſus, a, um, Nieſprácowány. Indefeſſo animo tua cauſa omnia ſuſcipiam, S cziſtą chucią záwżdy będę k woli.

Feſtino, as, aui, are, penult. prod. Kwápię poſpieſzam ſie / pochodzam ochotnie.

Feſtinat ad Comicia, Poſpieſza ná Syem.

Feſtinans, antis, Participium, Kwápiąc ſie.

Feſtinatus Participium, Vt feſtinati honores, Názbyt prętkie wzięcie ná yáką doſtoyność.

Feſtinatio, Kwápienie/ Prętkość. Feſtinationis plena Epiſtola, & pulueris, &c. Liſt prętko piſany.

Feſtinanter aduerbium, Prętko skokiem.

Feſtinatio aduerbium, Kwápiąc ſie.

Feſtinus, a, um, Prętki.

¶Præfeſtino, as, aui, are, Názbyt prętko Poſpieſzam.

Feſtiuitas & feſtiuus, Vide Feſtus.

Feſtuca, cæ, fem. prim. pen. prod. Klóſek/ Proſzek.

Feſtuca etiam uirga prætoria qua quis libertate donabatur apud Plautum, Feſtucarius, Gellius, libro 20. Cap. 9.

Feſtus, a, um, Co ku ſwiętemu / álbo ynemu známienitemu dniu należy/ Weſoly ſwiebodny.

O Feſtus Dies hominis amice ſalue O yáko to nam weſoły dzień náſtał. Feſta facies, Miła/ Wdzięczna/ Weſoła twarz.

Feſtus clamor, Karczemne wołánie yákie poſpolicie w ſwiętá bywáyą.

Feſtæ

Festæ frondes, Máy który ná dzień świąty w kościoły y w domy przynrzą dzáyą.

¶Profestus dies, Powszedni dzień. Festiuus,a,um, Wesoły/Smieszny/Kunsztowny/Wdzięczny. Festiuum caput per Ironiam pro lepido & iucundo homine, Piękny. Ochotny/Tráfny. Festiuus sermo, Smieszne rozmowy. Festiui ludi, Smieszne gry.

Festiuitas, huius festiuitatis, Wdzięczność/ Ochota/ Wesołość.

Festiue aduerbium, Smiesznie/Bárzo tráfnie.

Fex uel Fæx, ut quidam scribunt, fecis gen.fem. Drożdże/ Sordes cuiusque rei, Fex ciuitatis, Nędzá/ Lichotá/ pospolstwo miástá Fex Romuli, id est, partes a Romulo degenerantes apud Cic. Feculentus,a,um, Pełny drożdży/Mętny/nie czysty. Feculenta aqua, Mętna wodá. Fecatum quod e fecibus expressum est, Z drożdży wyćiśniony. Fecatum uinum, Mętne/ jeszcze nie vstałe wino. Fecutinus adiectiuum pro feculento, Obsoletum.

F ante I.

Fiber, Vide supra Castor, Fibrinus,a,ū, adiectiuum, Bobrowy.

Fibra, fibræ, fibrarum, omnium rerum extremitates & iecoris & cordis, Kráye á krawędzi wszelákich rzeczy. Fibræ iecoris, Kráye á konce / álbo kruszki osierdzia.

Fibræ arborum uel stirpium, Máłe odnoszki álbo włochacinki ná drzewiech. Item in folijs & herbis, Koniaszczki y włochacinki/ etc.

Fibratus,a,um, Vt, Fibrata radixceparum modo, Kosmáty álbo włochaty korzeń rako Cebulá.

Fibula, læ, Obręczká / Przypaská / własnie przęcká v pasá.

Fibulis aureis donabantur antiquitus milites.

Fibulis tigna coniuncta, Balki obręczámi zbite zahaftowáne y zátwirdzone.

Fibulo,as,are, Wespołek sponić / zlutowáć záglobić. Refibulare & diffibulare, Odglobić/Odłożyć.

Ficedula, læ, fem. prim. Ptaszek niejáki figámi żywiący.

Fictilis & fictitius, Vide Fingo.

Ficus, sec. uel quart. declinationis, gen. fem. uel masc Figá.

Ficus, gen. fem, tantum, Figowe drzewo. Ficus autem fructus, sec. declin. gen. mas. Figi. Ficus Ægyptia fructus siliquæ arboris, CC.

Ficus pro morbo, gen. masc. quart. declinationis, Krosty niejákie które pospolicie ná brodzie / ná głowie/ y ná ynszich mieyscách gdzie włosy są około zadku rostą/ węgry podobno jáko niektorzy zową.

Ficosus,a,um, Pełny tákich krost. Calepinus.

Ficulus, ficuli, pro parua ficu, Máłe drzewko figowe. Ficetum, ficeti, Figowy sad.

Ficarius,a,um, Który sie figámi rad karmi. Ficariæ crates, Figowy kosz.

Ficaria, æ, pro ficu arbore, Figowe drzewo.

Ficitor, ficorū amator & collector, Obsoletum.

Ficolea palus ficulinus, C C. Tyk z figowa.

Ficitas, ficinum abundantia, Obsoletum.

Ficulneus,a,ū, Co jest z figowego drzewá Ficulnea arbor, Figowe drzewo.

Ficulnus,a,um, idem quod ficulneus, sed Mataph. Miękki/Mdły / Pieszczony.

Fidelia, æ, fem. prim. Niejáki gliniány kruż/ dobra Ampułá gliniána z ktorey sie ná piyą. Duos parietes de eadem dealbare fidelia, Prouerbium, S jedną rzeczą dwie chcieć ośięgnąć.

Fidena, æ, uel, Fidenæ, arum, urbs Latinorum.

Fides huius fidei, fe. quart. Wiárá / Stałość/ y prawdá w słowiech/ vprzeymość. Vnde bonæ fidei homo, Człowiek zupełney wiáry/ y státecznego słowá. Bona fide reddam, Chcę záś wroćić pod moją wiárą. Dare fidem, Dowieść / Poświadczić.

Liberare fidem suam, Przyrzeczenie swe spełnić. Soluere fidem, Niedzierżeć słowá.

Abrogare fidem alicui, Zgánić kogo áby mu ná potym nie wierzono.

Nolo fidem meam interponere, aut fidem meam adstringere. Nie chcę zá to przyrzec.

Fides Christiana, est fiducia misericordiæ, non notitia historiæ, qualem & diaboli habent, Krześciáńska wyárá yest vprzeimie dufáć á nic nie wątpić w milosierdziu bożym.

Fides etiam est quod uulgo conscientiam dicimus, Cice. Adest uir summa authoritate, & religione, & fide, M. Lucullus, Mamy człowieká wielkiey powagi Bogoboinosci y cáley á vprzeymy wiáry. Bonæ fidei possessor, Sprawiedliwy dzierżáwcá / ten yákoby który co zá dobrym prawem dzierży. Conferre se in fidem & clientelam alicuius, Spuścić sie ná czyię łáskę / álbo podáć sie w opiekę y w obronę. In nullius fide esse, nie bić nikomu poruczón / bić sobie pánem. Fide nulla es, Ty żadnemu nie dzierżysz słowá.

Fides publica, Gleit Fide publica iussus est dicere causam suam, Dano mu sie sprawowáć ná gleicie. Fide publica Romam uenit Salustius. Ná gleycie przyiechał do Rzymu. Sequi fidem alicuius, Przestáć ná czyim przirzeczeniu. In fidem alicuius recipi uel redire, Przeprawić sobie v kogo gniew á w łáskę być wzięt.

Fideiubeo, fideiubes, fideiussi, fideiussum, fideiubere, Slubuię / ręczę / przirzékam / zástępuię kogo / bierzę to ná się. Hinc fideiussor, fideiussoris, Rękoymia Zástepcá.

Fideiussio, onis, Rękoyemstwo. Fides significat etiam, Obroná / Opiekunstwo. Vt, in fidem suam recipere, W obronę y w opiekę swoię przyiąć / inde uenit Fidei commissarius, Opiekun / Testámentars & Fidei commissum; Testáment / Opiekánie.

Fidei commissus a, um, Vt fidei commissa libertas, id est, fidei commisso relicta. Hinc ille exclamationes, Proch Deum atq; hominum fidem, O miły Boże spomoż.

Fido, fidis, fisus sum, fidere, Wierzę / Dufam / cum ablatiuo Plin. Qui ingenio parum fidimus, Którzy nie wszicy dowcipowi nászemu dufamy / cum ablatiuo, Vergil. iam fidere terra.

Fidus, a, um, Wierny / Pewny. Fida custodia, Pewna straż. Fida familiaritas, Vprzeyme towirzistwo. Fidissimus domino seruus, Pilny á wierny sługá pánu swemu. Fidissima coniux, Myła żoná.

Fidus Deus qui fidei præest apud gentiles hinc aduerbium Iurandi, Medius fidius, Owszeki / Záprawdę.

Fidelis & hoc fidele, Wierny. Fidelis opera, Pilna robotá. Fidele consilium dare, Wiernie komu porádzić.

Fidelitas, fidelitatis, Wierność / Prawdá / Pewność.

Fideliter, Aduer. Wiernie / Pilnie. Rzędnie Constanter & fideliter permanere in amicitia populi Romani, Być zienarusżonym przyiacielem ludu Rzimskiego / álbo zachowáć sie cále przećiw Rzimiánom.

Fidens, fidentis, Dufaiący / Smiáły.

Fidenter aduerbium, Smiele s czistą chućią.

Fidentia, æ, Smiáłość.

Fiducia, æ, Dufánie. Fiducia sui, Wiele dzierżenie o sobie. Non est quod fiducia mei in utramq; aurem dormias, Nie spuszczay sie ná mię. Qua fiducia tandem id audeam facere, Którym sposobem bych sie tego smiał ważyć.

Fiducialiter in Biblijs pro fidenter non dicitur latine.

Fiduciarius, a, ū, Ten czego komu zwierzono álbo do rąk dano. Fiduciaria mancipatio, Zástawny funt który zás wykupić może. Ft fiduciaria uenditio, Przedánie czego tym obyczáyem / áby yáko zás połozy pieniądze / swoye rzeczi mogł mieć / Zástáwá.

Fiduciarius heres, Opiekun / álbo dzierżáwcá cudzego ymienia aż do pewnego czásu.

¶Cōposita, Infidelis, Niewierny / Niepewny. Infidelitas, Niewierność / niepewność. Et apud Theologos alias Fidelis significat, Krześciánina bogoboynego Item, Fidus, Wierny. Perfidus, Niewierni krzywoprzisięscá Zdrádliwy / Zdraycá łgarz / mátácz. Perfidia, Niewierność / zdrádá / Krziwoprzisięstwo.

¶Confido idem quod simplex Fido, de quo supra, Wierzę / Nic nie wątpię Dufam / Hin confidens, Smiáły. Confidentia, Smiáłość / fere in malam partem, Confidenter aduerbium, Smiele Confidenter hosti occurrere, Smiele nieprziyaciela koniem nátrzeć.

Confisio, onis, uerbale, Vbespieczenie. Confidentiloquius in comparatiuo gradu dixit Plautus pro Confidentius & confidentioribus uerbis, Smieley.

¶Diffido

¶Diffido, diffidis, pen. prod. diffiſus ſum uel fui, diffiſum diffidere, Nie wierzę/wątpię/ Nie chcę ſię ná to ſpuśćić. Diffidere perpetuitati bonorũ ſuorũ nie chćieć ſię ſpuſzczać. Na ták ſzczęſliwe wo dzenie, quem enim fortuna alit ſtultũ facit.

De nobis diffidimus, Sámi ſobie nie wierzymi.

¶Diffidens, Wątpiący / Boyázliwy.

¶Diffidentia, æ, Wątpliwość/Boyázliwość.

¶Diffidenter, Nie śmiele. Itẽ Fidus cõpoſit. Infidus & Malefidus, Nie owſzeki pewny.

Fides, fidis, fem. ter. declin. Struná/y wſzeláki inſtrument ktory ſtrunámi bywa náciągan/yáko yeſt lutnia / hárfá. Fidicula diminutiuum, parua cithara, Hárfeczká/Lyrká. Fidibus canere, Ná lutni álbo ná hárfie gráć. Fidicula, ſyderis nomẽ quod fides a Columella dicitur, Gwiazdá ták zwána/ Lirá.

Fidiculæ pluralis numeri tantum, Powroz ktorym złodzieye námękách przyciągáyą.

Fidicen, pe. cor. Fidicinus, Lutniſtá/ Hárfiſtá/Orgániſtá.

Fiducinus, a, um, Vt ludus fidicinus, Wſzeláka grá ná ſtrunách.

Fidicina, fidicinæ, Luteniczká ktora vmie ná ſtrunách gráć.

Fido, Vide Fides.

Figo, figis, fixi, fixum, figere, Vtykam/Záglabiam/zátwirdzam. Figere palum in terram, Pal álbo Kół wbić w ziemię. Figere carnes uerubus, Pieczyſte zátknąć ná rożny.

Figere imbrices clauibus, Záglobić álbo przytwirdźić ryn goździkámi. Figere ad ſtatuam, Do ſłupá przybić. Legem figere, Státut nieyáki vczynić. Figere tabulas idem, Figere aprum, Dzikiego wieprzá vbić/vkłoć. Fixum per tranſlationem pro firmato, unde fixum conſilium, Mocna/ſtała/ vtwierdzona rádá. Datum, firmum, fixum, idem, Figebantur noſtri diuerſis telis, Rozmáyita ſtrzelbá ná náſze ſłá. Figere ceruos, Yelienie łowić álbo ſtrzelbą ich doſtáwáć.

Fixus, a, um, Participiũ, Przybity/ Nieporuſzny/Tęgi. Platus, ad parietẽ ſunt fixę clauis ferreis, Zeláznẽmi goździámi do śćiany ſą przybite/Si hæc mala fixa ſunt yeſli tych niefortun niemożem ubdź. Quę perpetuo animo meo fixa manebũt, Ktore mnie záwżdy ná pámięci tkwieć będą.

Fixura in Biblijs non eſt latina dictio, pro infixo uulnere.

¶Compoſita, Affigo, affigis, affixi, affixum, affigere, pen. prod. Przybić/ Przyáſtowáć. Affigere parieti, Do śćiány przybić. Cruci affigere, Vkrzyżowáć. Affigere ad caput literam, Náznaczyć komu nos álbo vcho przepalić. In animo affixum meo, Dobrze mi to ná ſercu vſiádło. Affixus alicui in re aliqua, Stać przy kim w pewney ſpráwie.

¶Configo, configis, confixi, confixũ configere, pen. prod. Wykłoć/ Weſpołek zglobić/Przybáſtowáć. Configere ſagittis, Vſtrzeláć. Tabulas inter ſe configere, Kárty álbo regiſtr weſpołek ſſyć. Configere cornicum oculos, Wronom oczy wykłoć. Prouerbium, To yeſt/ chytrze/á ty co ſię zá naychitrſze máyą podeyść.

¶Defigo, Ná doł ſpuſzczam/ſczepię/wſádzam.

Defigere aliquem colaphis in terram Porázić kogo pięśćią o ziemię. Sicam in corpore alicuius defigere, Dekę w kim vtopić. Altiſsimis defixa radicibus, Głęboko wkorzeniona. Defigere oculorum aciem, uel oculos in terram Spuśćić twarz ku ziemi. Tacita mœſtitia ita defixit oculos, Ták kázdego ſerce zránił[o].

Defigere oculos in picturam, Zápátrzyć ſię ná málowánie. Defigere alicui oſculum, Cáłowáć / Wyciąć komu pue niektorzy mowią. Infigo, Przybiyam/Wtikam. Religio animis infixa, Bogoboyność ſtoyi przed oczyma. Gladium hoſti infigere in pectus, Przebić nieprzyiaciela mieczem. Infigere animo & memoriæ, Wziąć ſobie dobrze w pámięć.

¶Refigo, Odginam/Rozglabiam y Odwodzę/Wyciągam zaś. Figere & refigere leges, Czynić y zaś kázić ſtatuta á vſtawy.

Refigere clauum, Odwieść álbo odgiąć goźdź.

¶Præfigo, Na przod wtykam/Przed ſobą nátikam. Præfixa ferro iacula, Przed tym żelázem obite ſtrzały Præfixa

eſt

est opera Epistola Yest przedxiegámi Epistola nieyaka przedlożona.
¶Suffigo, Podstawiam/Podbiyam to Przibiyam Sufficere cruci & in cruce, Ná krzyżu przibić.
¶Trāsfigo, Przebiyam ná drugę stronę. Transfixus est hasta, Przebodzion yest.
¶Transfixus, Paricipium, Przekloty Przebity/ Przebodziony.
¶Crucifigo, crucifigis, fixi, figere, Obiesić/ Ná szubienice podnieść.
Figulina, Figura, Figulus, Vide Fingo.
Filictum, Filicula, Vide Filix.
Filius, filij, gen, masc. secund. Syn.
Filijfamilias, qui in potestate patrisfamilias est, Syn ktory yeszcze nie wyszedl z opieki oycowskiey. Filius fratris, Synowiec. Filij etiam in brutis, Kurczętá.
Filia, Corká.
Filius terræ, Prouerbium. Człowiek ktory yest rodzaiu nie bárzo poważnego/á ktorego rodzayu nie znánomy ani zachowáły mie dzy dobremi ludźmi yest. Contra cœli filius, Pánskie dziecię/ slawnego á záchowalego domu człowiek.
Filiolus, Diminutiuum, Synaczek.
Filiola, Coreczká.
Filiaster quo quidā utuntur pro Priuigno, qui imitatur filiū, Valla, Pásierb.
Filix, cis, ge. fe. te. Genus herbæ, Paproć.
Ficula, Diminut alias Polypodium. Paprodká
Filictum, filicti, Mieysce gdzie tego ziela dosić rośćie. Filicata patera ad filicis herbæ similitudinem cœlata. CC.
Filum fili gen. neut. Nić. Filum ducere, Prząść. Filum etiam est, Strefa, Linia/ Sztrich. Inde filum sequi, Nići sie dzierżec/albo wedle liniey yść.
Filum etiam Lineamenta facere, Xstalt twarzy/ strefy á linia twarzu.
Filum orationis pro Stylo & ducendi forma ac cōpositione ipsius orationis, Obyczay/ xztalt/ formá subtilość/sposób/rozczygnienie álbo rospostárcie rzeczy.
Filo, as, are, Przedę.
Filatim, Aduerbium, Po nići. Effilare, Nićiá ni co zbrózdowáć/Dáć przykład. Ec Effilatum, Oblogá Bramá/ Wyszuwánie ná kożuli álbo inszem odzieniu.
Fimbria, æ, fem. secun. Bram nadolny v száty/Podolek/ Obrámowánie.
Fimbriatus, a, um, Brámowány/ Oblożony bramá ni. Fimbriata uestis, Brámowána szátá. proprie tamē Fimbria est, Rzezány bram,

Fimus, fimi, masc. secun. Gnóy, Fimus equinus Końskí gnóy. Fimetum, fimeti, Gnoyewisko á Mieysce gdzie gnoy kłádą.
Findo, findis, di, fissum, findere, Rosczepić/Roztrącić. Findere & diuidere idē, Finditur ibi Euphrates, Dzeli sie tám rzeká Euphrates/ Fissilis & hoc fissile, Sczepny/ Łatwi ku rosczepieniu.
Fissilia ligna, Drwá w szczepách. Fissibile probat Cale. ex Plinio ubi legit̄ fissile.
Fissura, ræ, Skálá/ Rospadliná.
Fissio, onis, Verbale, & Fissus, huius sus, idē, & , Rostnowánie/Rozdárcie drzewá.
¶Composita, Bifidus, a, um, Ná dwie części rosczepiony. Quadrifidus, a, um, Ná czterzy części rozdarty.
¶Diffindo, dis, di, sum, dere, idem quod simplex Findo.
¶Infindo autem, Wszczepiam klin/ Zásádzam albo wbiyam w drzewo.
Fines, uel Adfines quondam Oppidum in Thurgania Heluetiæ.
Fingo, fingis, finxi, fictum, fingere, Formowac/ Tworzyć/ Xtaltowáć/ z wosku co tworzyć. Fingere & Formare idē, Spōdeo habiturum te generū, quo melior fingi ne uoto quidem potuit, Slubuyę że tákiego bedzieß miał z niego zięciá nád ktorego k myśli nie mogł by być lepszy stworzon. Fingere iuuentutem, Młódź uczyć y wychowác w dobrych naukách. Sic fingere mores, pro formare, Dobrych obyczáyow uczyć/ Cwiczić togo. Hinc figulus, figuli.
¶Figulina, næ, quod magis a doctis usurpatur, per Syncopen Figlina, Zdunski wárstat/ tez zduńskie rzemiosło.
¶Figlinū, ni, Zdunska robota á naczinie.
¶Figlinus, a, um, Zdunski/ Vt, Figlina creta, Ktorey zduni vżywáyą. Figulinum opus, Gliniáne naczinie.
¶Figularis & hoc lare, Vt rota figularis, Kolo zduńskie.
¶Fictilis, & hoc le, Z gliny vczinione.
¶Fictilia uasa, Gliniáne státki. Fictilis Iupiter, Z gliny vlepiony.
Fictile, fictilis, Substantiuum, Gliná/álbo ynsza máteria.
Figura, æ, pen. prod. Xtalt. Figura. Noua figura oris, Osobliwa twars Figura apud Grammaticos, Nowe vżywánie yednego slowá álbo tez cáley sentenciey przeciwko własnemu á wlasnemu vżiwániu
Figuro, as, pen. produ. figurare, Formuyę xtaltuyę. Figurare os pueri Metaphoricos, Uczić dziecię mówić

Figuratio, onis, Verbale, Xtałtowánie Wyformowánie.

¶Composita, Configuro, Przyformuię/Przixtałtuię/Przistosuię. Cōfigurare alicui toracem, Przitosowáć komu kábat.

¶Præfiguro, id est, Præmonstro, Repræsento, Okázuię naprzód nieiáką formę álbo xtałt. Præfigurare uerbis, Formā uestis, Podáć komu słówy rozumu iáką ma sátę stánowić.

Fingo etiam significat, Zmyślam/ łáżę sie. Fingit causas ne det sedulo, Terét. Iedne przicżinę z drugiey winánduie/ áby tylko nie dáć. Fingere ex sua natura cæteros, Táko ynszych dzierżeć iáki sam iest. Fingere amicitias, Zmiśláć przyiacielstwo. Fingere fallaciā, Zdradę nieiáką wyrwáć. Nidos fingere, Gniázdá czinić. Ebrietatē fingere, Rzkomo być piiánym

Fictus, Participium, Zmyślony/ Wymálowány/ Vformowáni. Picta & ficta imago, Málowány obraz. Mulier ficta, Niewiástá s przipráwną twarzą/ która iákoby v skrzinki byłá vmyiwszy sie iáyem/ potym barwiczki s krzinki dobyłá y oną sie vmálowáłá. Ficto offitio simulataqꝫ cōsuetudine adiunctus, Nie s prawą chucią ku przizáźni przilączony. Ficta religio, Fálszywa boza służba álbo bogoboyność.

Ficte, Aduerbium e Fálszywie/ Smiślnie.

Fictio, onis, & Figmentum, figmenti, Wymysł/ Smyślenie/ fałsz/ też fántásia wyobráżenie. Et, Fictor, fictoris, Zmiśl ácz ten który sie vmie łásyć / Też Formarz/ Zdun.

Fictor legum, Státutów vstáwcá

Fictrix uerbale, f. Zdunká/ Rzemieśniczká.

¶Composita, Affingo, affingis, affinxi, affictum, affingere, Priczinić wymysłów/ przixtałtowáć/ Przilepić. Affingere aliquid pro mendaciter addere, Prziłgáć/ Przipodmówić sie. Affingere ollis auriculas, Przipráwić/ Przilepić vszy ku gárncóm. Addere & Affingere rumoribus, Nowin pomnożyć. Affictius apud Varronem, Przipráwiony/ Przicziniony. ¶Confingo, Zmiślam/ Zwodzę, Confingere crimen in aliquem, Nałgáć nō kogo. Confingere & Comminisci aliquem rumorem, Wymyślić iáką nowinę.

¶Confictus, Participium, Zmyślony/ Wymyślony. Cōfictæ lachrymę, Wimyślone łzy.

¶Confictio, onis, Wymysł. Vt. Confictio criminis, Potwarz..nie/ Oskárżenie.

¶Diffingo, is, xi, ictum, ere, est, Conquassatum reformare apud Hor. Ná ynszy xtałt vczinić.

¶Effingo, Wiformuię/ Wyrzezuię/ Wybiiam/ Wydrukuię. Effingere a parētibꝰ mores & formas, Od rodziców wziąć obyczáie y wszystkie postáć. Similitudinem ex uero effingere, Prawie iáko ma być rzecz niektórą tráfić/ to iest/ rowną vczinić. Effingunt senem queruli mores Znáć stárcá po vskarżeniu.

¶Effictio, nis, Prawdiwe tráfienie álbo też wymysł

¶Effigies, Vide supra Refingo. Z nowu záś czinię/ Tworzę/ Gniotę/ Xstałtuię.

Finis, huius, finis, Koniec/ gen. dubij, Też Cél á cżiię przedsięwzięcie. Finis agrorum, Gránicá álbo wigoniská ról. Orandi iam finem face, Przestań sie iusz modlić. Finis ædificatę domus, usus, Dla tego dóm zbudowano áby w nim mieszkano Ambo ad eūdem finē respiciūt, Obádwá są iedney myśli álbo przedsięwzięcia. Fine & fini in ablatiuo facit sępius per e. Vnde fit Affinis, Przirodzony.

¶Affinitas, tis, Krewność/ Przyiacelstwo.

¶Confinis & hoc confine, pen. pro, Prziległy/ Pogránicżny.

¶Confiniū, Pogránicżność/ Sąsiectwo In confinio agrorum, Tam gdzie sie role schodzą. Item, Finitimus, a, um, Bliski/ Niedáleki/ Gránicżny. Et, Verbum Finio, is, iri tum, re, Kończę/ Konam/ Wypełniam. Finire uitam inedia, Vmrzeć od głodu. Finire morbo, Swego żywotá przes chorobę dokonáć. Vitam suspendio finire, Sam sie obesić. Errorem finire, Z błędów sie wypleść. Animo aliquid finire, Wziąć co przed się/ álbo vłożić sobie co. Inicium sumere & finire contraria.

Finitus, a. um, Participium, Skończony Łatwi ku zliczeniu.

¶Infinitus, Nie skończony/ Niezliczony. ut, Infinitus labor, Nieskończona robotá.

Finite, Aduerb. Koniecżnie. Finitio Verbale idem quod Definitio. Wypisánie wyliczenie też wyłożenie á opisánie rzeczy zupełne iáko sie sámá w sobie ma krotkiemi słowy/ ále wżdy ták iżeby wszistka nátur á y własność rzeczy byłá ostęgniona y ogrodzona/ áby nic niezbywáło ani też niedostawáło/

Finitor, oris, p. pro. Skończiciel/ Wiliczyciel/ Też ten który role pomierza y kończy.

Fines, finium pluraliter tantum, Gránice ták miedzy rolámy iáko y miedzy kráynámi álbo páństwy y krolestwy. Fines proferre, Gránic pomknąć á máietności álbo

pāńſtwá ſwego rozßerzić. Fines, Termini, Limites.

Finio etiam ſignificat, Wywodzę/Wykładam właſność rzeczy niektórey. Vnde Deffinio idem, Skázuię. Quam uitam ingrediar, definias, Náyáki ſie żywot mam vdáć skáż/oſądź/ Powiedz twe widzenie. Diem definire, Dzień vſtáwić. Ita definitum eſt, Ták skazano y oſądzono yeſt.

¶Definio idem quod Finitio, Vide ſupra Definitiuus, a, um, Vt, Conſtitutio definitiua, Státut á vſtáwá zupełna/ pewnie á doſtátecznie rzecz opiſuiąc.

¶Definite Aduerb, Zupełnie/Pewnie/ Doskonále.

¶Diffinio, Diffinitio idem quod Definio & Deffinitio.

Finitiuus, a, um, Konieczny/ Doskonáły Pewny.

¶Infinitiuus, a, um, Niepewny/ Niedoskonáły/ To yeſt/Który/ Niepewność rzeczy ma w ſobie.

Fio, fis, factus ſum, id eſt, Efficior, Stawam ſie. Paſſiuam enim uerbi (Facio) ſignificationem habent. Irregulariter autem fierem pro firem facit, & fieri pro firi, præteritum eſt factus ſum uel fui, præſens Imperatiui capit a futuro optatiuo, Fias, fiet, fiamus, fiatis, fiant, quia fi, nō, dicit̄, Et fite rariſſime legitur, Vt apud Catonem. Et Fitote in Amphytrione Plauti, Fiens & fiendus barbara ſunt. Veteres Fitur dixere & facitur, paruifaciatur, faceſſetur, Vt probat Priſcianus, quæ exoleuerunt. In reliquis, Fio per quartā Coniugationem, Si quidem biduum, uerum ne fiant iſti uiginti dies, By yedno tylko dwá/ále ſie obawam áby ſie z tych dwu nieſtáły dwádzieścia dni. Mane, aliquid fiet cibi, Potrway máło áż ſie co przigotuie yeść. Ne quid detrimēti fiat dabitur opera a me, By ſie w czym ßkodá nie ſtálá będę yá tego przyſtrzegał. Nulla adeo ex re iſtuc fit, niſi ex nimio ocio, To niskąd ynąd nie przichodzi yedno z próżnowánia á roſpuſty. Ex ea re quid fiat, uide. Bacz co z tego vroście. Fit obuiam caſu ei multitudini C. Cario, Podkał ſie s tą rotą z przigody Vbi ſacietas cæpit fieri, comuto locum, Yáko ſie skoro vtądzę/ wſtesknie/ Przemienię mieiſce. Mihi quidem hercle non fit ueriſimile, Mnie ſie owßeki temu nie chce wierzić. Factus reus a populo, Obwinowan yeſt od poſpólſtwá. Iſtud ſępe fit, Często ſie to przigadza. T. Ito mecū obſecro te, S. Fiat, Podź ſemną proßęcie. Qui fit: Co ſie w tym dzieye/ Co zá przicziná tego.

¶Compoſita, Confio, Stawam ſie. Spero confore, Mam nádzieyę że ſie ták ſtánie.

¶Deficio, Niedoſtáye mi/ Potrzebuię. Nihil tibi defieri patiar, Nie chcę ábyć ná czym ſchodziło. Aliqui Impſonaliter tantum declināt, Defit pro deeſt, Nie doſtáye. Neq; deficiat neq; ſuperſit, Niechay nie niedoſtáye áni zbywa. Deficiē te Luna, deficiunt humores, Gdy xiężic yeſt ná ſchodzie/ vmnieyßa ſie wilgotności.

¶Deficulus, dicitur a Martiale, pro Luſco, Yednooki/ Zés.

¶Exfio, exfis, exfire, pro Purgare Veteres dixerunt, Cziścić/Chędożę.

¶Exfitus, a, um, purgatus, Wyczyściony/ Ochędożony/ & Exfuit purgamētū.

¶Infit, Defectiuum uerbum pro Incipit uſurpatur, Poczyna ſie.

¶Infit, pro Inquit Liuius, Ibi infit annum ſe tertium & nonageſimum agere, Tám rzekł. etc.

¶Suffio, ſuffis, ſuffiui, ſuffitum, pen. prod. Suffire, Zákádzić/Zákurzić.

¶Suffitus, Participium, Zákádzáący.

¶Suffitus, tus, Zákádzenie/Zakurzenie.

¶Suffitio, onis, uerbale idem.

¶Suffimen, Suffimius idem.

¶Suffimentum, Suffimenti idem.

¶Fac ſuffitum, Zákadź/Zákurz tu. Suffitor toris, Zákádzácz.

Fieri etiā ſignificat Być ważōn. Hinc Magnifieri, Być w wielkiey powadze. Magni fit apud illum, Łáskaw nań/ Wyſoce go ſobie wáży. Nihili fieri, Zá nic nie być myan/ w pomietlich być. Item. Fit nōnunquam, Przigadza ſie pod czás. Fieri poteſt, Może to być/ Yeſt podobieńſtwo.

Firmo, ás, aui, are, Twirdzę. Firmare corpora cibo, Pedeprzeć ſobie żołądká. Firmauit fidem dextera, Dałmi ná to rękę. His rebus pace firmata, Vtwirdziwßy pokōy. Firmatæ uires cibo, Pośilona moc pokármem.

Firmamentum, ti, ge, n. ſ Vtwierdzenie/ Vmocnienie/ Grunt/ Fundament/ Też Niebieski Firmáment álbo fundáment. Reipub. firmamētū M. C. Rzeczy poſpolitey grunt. Firmamentū diſciplinę, Dobrych obyczáyów fundáment. Fundamentum ac Robur idem.

Firmus, a, um, Stáły/ Mocny/ Twárdy/ Niedobyty/ Nieużyty.

Firmum Stabileq;, Mocne y trwáłe. Firma amicitia, Stała miłość. Stabilis & firma ciuitas, Twárde / obronne miásto Firmissima arx, Niedobity zamek. In firmiore spe esse, Wlepszey nádzieji być. Firmissimus, pro Veritate, Dałby sie o prawdę zábić.

Firmitas, atis/ Mocność Stałość. Firmitas & Constãtia idem. Firmitudo, idem, Firmitudo animi, Smiáłość.

Firme, Aduer. Mocnie/ Stale/ Obronnie.

Firmiter aliud Aduerbium idem.

¶ Infirmus, a, um, Niemocny/ Chory/ Blady Mdły.

¶ Infirmitas, Chorobá/ Niemoc.

¶ Infirmiter, pro Infirme in Biblijs proprie legitur, Mdło/ Licho.

¶ Cõposita, Affirmo, as, aui, are, Ex ad et firmo, Zapewne powiedzieć/ Twierdzić co/ Swiádczić, p certo affirmare, Zápewne twyrdzić. Iureiurando affirmauit, Záprzisięgł sie.

¶ Affirmatio, Twirdzenie/ Poświádczenie.

¶ Affirmate, Aduerbium, Zápewne. Affirmatiue, id est, affirmate. Ci. Of. 3.

¶ Cõfirmo, Powirdzam/ Poświádczam Dowodzę. Cõfirmare se dicuntur qui ex morbo conualescunt, Ozdrowieć/ álbo pokrzepić sie. Nondum sum confirmata ualetudine, Yeszczem práwie nie ozdrowiał/ Mdłem yeszcze. Confirmata ætas, Wczesne látá Męstwo. Nondum satis sum confirmatus ad scribẽdum, Yeszczem práwie nie yest ku pisániu potwirdzony.

¶ Confirmare, & Infirmare cõtraria.

¶ Confirmator, toris, uerbale, Vpewniácz/ Twyrdziciel. Cicer. Confirmator pecuniæ desyderabatur, Niemielismy ktoby zá pieniądze przirzekł. Confirmatio, onis, uerb, Potwirdzenie/ Dowód.

¶ Confirmitas, atis, Vpewnienie/ Przirzeczenie Plautinum est.

¶ Infirmo, as, aui, are, Kážę/ Rosprowadzam. Porz. Quæ erant confirmata iterum infirmat, To co sie yuż było postánowiło zás kázy/ Porze. Fidem testis apud iudicem infirmare, Podeyrzáne swiádectwo vczynić álbo skázyć swiádká.

¶ Infirmare, pro Ægrotare, in Biblijs tantum legitur. Infirmatio, Zemdlenie.

¶ Offirmo seu Obfirmo, Firmum propositum in animo habeo, & quasi obstinate, Nie dáć sie vżyć/ Záciąć/ záwrzeć/ zástánowić sie. Ne tã, obffirmate, Nie zácinay sie ták bárzo/ álbo nie odrzekay sie/ Nie przeciw sie ták bárzo. Obffirmare animum, Zátwardzieć/ zákámiáłym być. ¶ Obffirmatus Nomẽ ex Participio, Zákámiáły Nieużyty. Lapide ipso obfirmatior es, Rychleyby kámienia vżył niż ciebie.

¶ Obffirmate Aduerbium, Zákámiále/ Animũ offirmo, Pewnie sie niedam vżyć.

Fiscula, Vide Fiscus.

Fiscus, ci, m. Skarb/ Dochód roczny/ pańskí álbo Krolewski. Vulgo dominium Páństwo/ Mayętność/ Własność. Nam ærarium est ciuitatis. Item fiscus, Kosz Trzos. Lineus fiscus, Płocienny worek.

Fiscalis, & hoc le, Co ku skárbowi a Mayętności Krolewskiey należy. Inde, Confisco, as, are, Wzyąć komu ymienie. Applicare fisco regio, Ná Królá wziąć.

Fiscina idem quod fiscus, Fiscina ficorum, Figowy kosz.

Fiscilla, læ, Diminut. a Fiscina, Koszyczek Korbeczek. Itẽ Fiscilla, Kratki ná gębie/ ktore zwierzętóm á zwłaszczá koniom záwieszáyą ná gębie.

Fiscellis, capistrare, Kratkámi obzdáć.

Fiscellum, fiscelli, pro eodem.

Fistellus dictus est antiquis casei mollis appetens Calep. sine authore, Ktory sie twarogiem rád karmi/ Twarożek. Item Fiscellus, Górá we włoszech.

Fison, Require Phison.

Fistuca, cæ, fem. ge, pri. Młot/ Kula Kloc álbo Báran/ Táran ktorym pale á zwłaszczá mostowe w ziemię wbiyáyą/ Też ktorym kámienie w ziemię pobiyáyą kiedy brukuyą. Hinc Fistucatio, Támowánie/ Rośtowánie gdzie z wiela olszowych álbo dębowych palów w ziemię nábitych fundáment álbo grunt stáwyą/ ná ktorym może Mur y ynsze budowánie stáwić/ á bywa pospolicie tákowe rosztowánie w wodzie ná mieyscách źrzodlistych/ Vidi talem Vuittembergæ & Argentinæ, alias dicit Palatio.

Fistucatus, a, um, Pálámi nábity/ też pniem álbo baranem tákowym w ziemię wtłuczony.

Fistula, læ, f. p. proprie dicitur per quam aqua educitur, Fasa/ Rinná/ Rurá/ To yest/ Wydrożone drzewo álbo kánał/ Też trzciná v piszczeli. Item morbi gen⁹, Flux gdy sie komu yáki wrzód we flux/ To yest w vstáwiczne ropienie álbo cieczenie obróci. Fistula spiritualis, Żyla w szyi ktorą oddychamy. Fistula cibalis, Potráwna

rurká

kurká w ßiy. Fistulæ pineę, Kuri sosnowe. Fistulæ fictiles, Gliniáne pißczałki. alias Tubulli.

Fistulæ applumbatæ, Pißczeli ołowem slutowáne. Sed fistulæ plumbeæ, Ołowne pißczeli yákie w orgániech.

Fistulo, as, are, Pißczę/Gram ná pyßczałce/ Też wydrążam/Wywierciam/álbo czinię rury/pißczałki.

Fistulator, uerba. latine, Pißczek/Trębácz

Fistulosus, a, um, Wydrożony/Wywierciány/Czczy/To yest/ Co wiele rur/y dziur w sobie ma/Dziuráwy. Fistulosa terra, Rzadká á piasczista ziemiá / ktora bywá polpolicie nievrodzáyna / To yest / Lugowáta ziemiá/ktora ták rzadka yest yákoby gębká. Fistulosus cancer, morbus, Ták dziurá vieyące ciáło. Fistulosæ densitatis spongia, Gębká pełna dziurek.

Fite Imperatiuus a Fio uide supra.

Fitiges, pe. pro. genus animalium apud Plinium.

Fiuere, pro Fugere antiquum Festus.

Fixulas, pro fibulis antiqui dixere, Fest⁹

F ante L.

Flabrum, bri, Vel ut uult Seruius. Flabra tantum pluraliter, Dmuchánie/ Wiátr /też/ Kichánie.

Flabellum, li, Diminutiuum, Ogánká ktory wiatr czini.

Flabellum per translationem, Podánie komu drógi álbo prziczyny ku zwádzie.

Flabellifer, Ogánecznik.

Flacceo, ces, Siue Flaccesco, flaccescis, flaccui, ere, id est, Langueo, Bledniey Płonieyę, yáko gdy zioła roczinéne schnące y więdnące. Flaccescit oratio per translationem, Słabieye rzecz/Nie ma wdzięczności y łáski.

Flaccidus, a, um, id est, Languidus, Smiády/Zwiędły, per translationem, Słáby/Mdły/Też Kłápouchy ktory záwiesiste vßy ma. Flaccide aures, Kłápouche vßy.

Flaccus, ci, Kłápouchy. Flaccidę mammę, Odwiésiste Cice.

Flaccum etiam significat, Przenoßone Wytárte/id est, Detritum, Vnde Deflacco, as, are, Drę/ Noßę. Conflaccesco idem quod simplex *Flaccesco*.

Flacces, flaccium, Drożdże álbo brudy oleyowe.

Flagellum, Vide *Flagrum*.

Flagitium, tij, ge. n. Wielki á zły Lotrowski vczinek/Kurewstwo y wßeláká niecnotá.

Flagitio ardere, Niecnotą á łotrowstwá być pełen. Aliquem flagitijs nobilitare, Ostáwić kogo w yákiey wielki niecnocie

Flagitiosus, a, um, Niecnotliwy/ Lotrowski Vita flagitiosa, Lotrowski żywot.

Flagitiose, Aduerbium, Niecnotliwie/ Nieślachetnie Impure, Turpiter, Flagitiose uiuere idem.

Flagitium proprie dicitur, Zgwałcenie biały głowy. Flagitium est, Sromotá yest/id est Dedecus.

Flagito, as, aui, are, prim. penul. corep. Vprzeymie bárzo proßę Náliegam komu vstáwicznym modleniem / Modlę się. Flagitare enim plus est quam postulare, Stipendium flagitari a Legionibus audio, Słyßę że się żołnierstwo pilnie mitá vpomina. Promissum flagitare ab aliquo, Vpominác się komu obietnice.

Flagitator, Modlek/ktory się modli záwiesiwßy się komu v ßyie / álbo klękáyące przed kim.

¶ Conflagito idem.

Efflagito, as, are, Vpominam się/Wyciągam dług náwnie. Efflagitare conuitio, Złorzeczenim się komuczego vpominác.

¶ Efflagitatus, Participium, Wymodlony/ Wyklękány. Efflagitatus huius tatus, Modlenie/Klękánie przed kim.

¶ Efflagitatio Verbale idem. Item, Łáyánie /Vpominánie s gniewem á słémi słowy.

Flagro, as, aui, are, n. pri. Gorę/ Pálam. Flagrare desiderio alicuius, Tążyć po kim. Libidinibus flagrare, Ná rospustęá kurestwo się vdác. Studijs flagrare, Pilnie się vczyć. Amore flagrare, Szálenie miłowác. Flagrat bello tota Germania, Wielkie zámießánie woyenne yest w rzéßey niemieckiey. Flagrare infamia, Złą sławę mieć osobie. Flagrant conuiuia stupris & flagitijs Romæ, Pełno kurestwá y wßelakiey niecnoty w Rzimie. Flagrat gratia apud suos, Ma wielkie záchowánie miedzi swemi.

Flagrans, antis, Participium, siue Nomē ex Participio, Páláyący/Goreyący. Studium flagrans, Vprzeyma pilność. Flagrantissimus Sol, Wielmi polące Słóńce.

Flagrantia, æ Gorącość/ Pálánie.

¶ Conflagro, as, aui, are, Spálić, Zgorzeć. Cōflagrare inuidia. Być w wielkim wzgardzeniu dla zazdrości. Inuidia Incendio conflagrare idem, Deflagro idem quod *Conflagro*.

Flagrum, flagri, ne, ſe. Bicz/ Rózgá/ Pręt á wiązánká/ Miotełká z rózg/ Rzemieniá álbo powrozów/ Bicz Tátárski. Flagra pati, Vbitym być/ też wziąć mu ná bęben.
Flagellum, Dimin. Bicżyk/ Rózgká. Flagellà uitis, Látoroſli. Flagella arboris idem.
Flagello, as, aui, are, Bicżuję/ Siekę/ Biję rozgámi. Flagellare annonam. Wzdrożyć żyto. Flagellare perticis frumentū, Młócić.
Flagro, onis, Sługá ktory bicie álbo kijem zásłużył/ Smard/ Nogiec. Eſt enim conuitium, Przimówká ktorą ſlugóm złic záſłużonym przipiſują. Flagratores autem, (Vt, inquit Feſtus) Genus hominum quod mercede flagris cædebatur.
Flagriones dicūtur, Szubienicá/ yáko mowiēm/ Z ſzubienice ſie vrwał/ to ieſt/ Smard/ Nogiec/ Kiya gódny.
Flamen, Vide Flo,
Flamma, mæ, fe. pri. Plomień. Flamma fumo eſt proxima, Ogień przez dymu być nie może. Flamma etiam aliquando periculum ſignificat, Niebeſpieczność. Incidi in ipſam flammam ciuilis diſcordiæ, Tráfiłem ná ten czás gdy naywiętſze nieprzyiaźni w mieſcie były.
Flammula, Diminut. Plomieniek. Hinc flammeus, a, um, Plomieniſty/ Ogniſty.
Flammiuomus, a, um, Plomieniem dycháiący/ To yeſt/ Ten ktory plomieniem álbo ogniem rzyga/ Pożarziſty. Flammeſco, is, ere, pro Exardeſco, Zápalám ſie/ Zágorywam ſie.
Flammo, as, are, Plomienny ogień dáyę. Flammatus Iupiter, hoc eſt flammam dextra manu tenens, pro Sceptro, Ktory w ręce ſwey plomień ma.
Flammifer, a, um, Cicer. 4. Acad. Plomień dawáyący.
¶Compoſita, Inflammo, as, are, Zápálam/ Zágorywam Inflammātur rabie equi, Zápaláyą ſie yádem. Inflammo, Podużczam/ Podżegam kogo. Animum alicuius inflammare, Podużczyć kogo. Furorib⁹ inflammari, Rozyádowić ſie. Gloria ad quam ab ineunte ætate inflammatus fuiſti, Chwałá/ ku ktoryś ſie záwżdy z młodu miał, Inuidiam inflammare, Yątrzić á ſurowić kogo przećiwko komu.
¶Inflammatio, Zápalenie/ Spuchnienie.
Flammigena eſt Flam̄agenitus CC.
Flammigerare, Pálać/ Plomień dáwáć.

Flammeum, ne. ſe. Złoty rąbek pánieński.
Flammeolum, Dimin. Rąbeczek żołty.
Flammearius, ma. ſe, Ktory czyni/ przedáye álbo fárbuye tákowe rąbeczki.
Flammeolus, a, um, Przirumienſzym/ Przizołtſzym co yákoby nie bárzo żołto yeſt
Flandria, Kráyiná w Niderlandzie/ To yeſt w wyſzey ziemi niemieckiey. Olim Cimbri dicti.
Flauus, a, ū, Plowy/ Nieowſzeki żołty/ Podpoláły. Flauus puluis, Plowy piaſek. Flauum mare. Flaua mella. Flaui capilli, et flauam Cererem dicimus, Plowe morze/ żołty miód/ Włoſki yáko złoto/ podpoláłe przipłowiáłe/ álbo ſpłowiáłe żyto Item, Flaua moneta, Złota mincá.
Flaueo, es, ere, Żołcieyę/ Plowieyę.
Flaueſco, cis, ere, idem. Flaueſcunt frumenta, Płowieye/ To yeſt/ Doſtawa ſie/ Smáży ſie żyto.
Flebilis, Vide Fleo.
Flecto, tis, xi, xum, ere, Act. t. Náginam Krzywię. Flectere curſum ad aliquem, Wſtąpić do kogo. Flectere præcibus, Wymodlić co ná kim/ Vproſić. Flectere equum in gyrum, Obrocić koniem
Flexus, Participium, ſiue Nomen ex Participio, Nákłoniony Nágięty. Flexa coma, Tráſione/ Kędzierzáwe włoſy.
Flexus, huius xus, Krziwienie y ná tę y ná owę ſtronę Nákłánianie. Flexus ætatis, Podeſzłe álbo pochylone látá. Flexipeda hædera quam Virgilius errantem uocat. CC.
Flexipes, qui flexos pedes habet, Krziwonogi/ Szpotáwy/ Kuláwy.
Flexo, flexis, xi, xum, ere, pro Flectere, Calep. annotat, ſed non alio authore quam Priſciano.
Flexio, onis, uerbale, fœ. Krziwienie/ Náginánie/ Zgárbienie.
Flexibilis, & hoc le, Powolny ku ſgięciu/ Słáby/ Gibki. Molle, Tenerū. Fragile, Flexibile fere idem.
Flexilis, Wolny/ Gibki/ Niekęgi. Flexilis equus, Obrotny/ Toczny Koń.
Flexuoſus, a, um, Krzywy y ná tę y ná owę ſtronę nákłoniony. Flexuoſus mōs, Górá rozmáyicie krziwá álbo záłomiſta. Flexuoſus uolatus hirundini, Lot Yáskółczyn/ mota ſie álbo przewiyá y ták y owák.
Flexuoſe, aduerbiū, Krziwo/ Záłomiſto.
Flexanimus, a, um, Vmysł nákłoniony Flexanima oratione uſus eſt ad populum, Ták mowił s poſpolſtwem że kāz

demu do ſercá ßło/To yeſt/ Porußyk ſercá kázdemu.

Flexura, ræ, Zgárbienie. Flexiloquus Cicer. Qui ambigna & obſcura loquitur, Który y ták y owák rzeczy mowa.

Flexumines, ſiue Flexamines, Yezdá Rzimska/alias Celeres & Troſſuli.

¶Compoſita, Circumflexo, ctis, xi, xum, Circumflectere, Wokolo skrziwyam/Wokolſginam/Tez okrozam.

Circumflexus, a, um, Wokolo zgięty yáko obręcz/Zálomiony. Item, Circumflexus, huius xus/ Zákrozenie. Grammatici uocant Circumflexum tonum, cuius ſedes eſt in ultima & in penultima ſyllaba.

¶Deflecto, is, xi, xum, ere, Stępuię/Vſtępuię z drógi. Deflectere de uia, Vſtępić z drógi. Deflectere ex itinere ad aliquem, Wſtępić do kogo z drógi. Oratio redeat eo unde deflexit, Rzecz náßá niechay ſie tám wróci z kąd vſtąpiłá. Declinare a propoſito & Deflectere ſententiam, Rozmyślić ſie.

Deflexus, Participium. Ten który vſtąpił álbo odſtał od czego. Ætas in laboribus deflexa ad ocium, Stárość opuściwßy prace v dátá ſie ná pokóy.

¶Inflecto cum Deriuatiuis, Inflexus, Inflexio. Inflexibilis idem quod ſimplex. Reflecto, Odginam. Reflexus, Odgięty. Reflexio, Odgięcie.

Flegeton, Vide Phlegeton.

Flegma, Vide Phlegma.

Flegmen, nis, Wzdęcie/ Zápalenie.

Flemina dicuntur cum ex labore uiæ, ſanguis efluit circa talum Feſtus, Otręt zowy niektórzi.

Fleo, fles, ui, tum, ere. neut. ſecu. Płácżę. Hominum eſt proprium tantũ. Flere de morte alicuius, Płákáć cziey ſmierci.

Fletur, Imperſonale, Płácże ſie.

Fletus, Participium, Obzáłowány/ Opłákány. Virg. Hinc fleti ad ſuperos belloq; caduci, Opłákáni. etc.

Fletus, huius tus, Płácz. Fletum gemitumq; facere, Płákáć y wzdycháć.

Flebilis, & hoc le, Płáczliwy/Płáczek/ Vskárzáyący ſie. Cantus flebilis, Záłoſne ſpiewánie.

Flebiliter, Aduerb. Płáczliwie / záłoſnie.

¶Defleo, Opłákawam/ Záłuię. Non poſſum ſatis deflere mortẽ patris, Nie mogę zápámiętáć ſmierci Oycá mego.

Flexanimus, Flexile, & Flexibile, Vide Flecto.

Flexibula, læ, Satyræ, Nomen eſt apud Varronem.

Fligo, fligis, xi, ctum, ere, pro Affligo apud Plinium, Biię Verbum non admodum uſitatum. Et, Fluctus-us, ui, apud Virgilium, Szum/Dźwięk.

¶Compoſita, Adfligo, ſeu Affligo, gis, xi, xum, ere. pe. prod. Bić/ Sztós komu dáć/Dręczić. Affligere ad terram, O ziemię kogo vderzyć. Affligere oſculum, Cáłowáć Et Metaphorice Affligere, Nędzić/Treſtáć kogo. Tez Karáć Męczić. Corpus affligit ſenect⁹, Stárość ciáło nędzi. Grauiter me afflixit febricula, Vdręczilá mie Febrá á zimnicá Dákámi dobrego Febrá. Frigoribus affligi, Zymno cierpieć. Affligere ſe, Sam ſiebie dręczić/Trapić/Treſtáć. Hunc diu afflixit calamitas, Tego ſie długo zle dzierzáło.

¶Afflictus, Partici. Strapiony/ Streſtány/ Zlichocony/ Znędzony/Vdręczony. Fractus, Afflictus, Profligatus, Proſtratus, Perculſus, Euerſus, Perditus, fere idem. Religiones proſtratę & afflictæ, Nabożenſtwá żadnego. Afflictus & iacens homo, Mizerny człowiek. Fractus & Afflictus calamitate. Vdręczony. Afflicta amicitia cui contrarium Florens. Fortuna afflicta, Podeßłe/Nálomione ßczęście. Vrbs peſtilentia afflicta, Od powietrza ſtreſtane.

Afflicte, Miſernie/Nedznie.

Afflictio, onis, Smutek/Miſeria/Troská / Trapienie/Vdręczenie.

Afflictare, Frequentatiuũ, Trapić/ Fráſowáć. Afflictare ſeſe, Fráſowáć ſie. Morbo afflictari, Vſtáwicznie chorowáć. Afflictatur Reſpub. Ginie/ Nędzieye.

¶Afflictatio uerbale, Trapienie/ Fráſowánie

¶Afflictator, Verbale, Fráſownik.

¶Afflictus, huius tus, Karánie/Smutek/ Troská.

¶Confligo, gis, pen. prod. xi, ctum, ere, Potykáć ſie/Bitwę wieść. Manu cũ hoſte cõfligere, Acie confligere, Armis confligere idem, Potikáć ſie. Pro noſtra ſalute contra ſceleratiſſimam hoſtium conſpirationem confligamus, Czińmy o zdrowie y o gárdłá naße przećiwko niesláchetnemu nieprzyiacielskiemu ſpiknieniu. Confligare ratione, Rzeczy á rozumem ſie s kim potikáć.

 ¶Conflicto,

¶Conflicto,as,are. & Cōflictor,aris, ari, Frequentatiuū deponens, Vstáwicznie śie potykáć/Vtarczki vstáwiczne miewáć. Inflictari cū incomodo aliq̄, Bywáć śie s nieiákim nießczęśćiem. Qui cū ingenijs conflictatur eiusmodi, Ktory śie s tákowemi ludźmi obchodźi/álbo śie w tákowe towárzistwo wdáye. Conflictari iniqua ualetudine. Bárzo niemocen być. Nouissima ualetudine conflictari, Ná śmiertelney pośćieli leżeć. Conflictari graui añona, Wielką drogość cierpieć.
¶Conflictatus, Part. Vt, Conflictatus graui morbo, Ciężko chorującym być.
¶Conflictatio, uerbale, Częste biedzenie Mordowánie/ßtosowánie álbo potykánie.
¶Cōflictus, huius tus, Bitwá/Potykánie. Conflictus militum, Potykánie. Conflictus nubium, Obłoku ná obłok záchodzenie. Conflictio, onis, Aliud uerbale idem quod *Conflictus*.
¶Infligo, is, xi, tū, ere, Zádáć komuco/ Vderzić. Colaphum infligere quod & Infringere et impīgere, Szwánk/Sztós á pogebek komu wyćiąć. Infligere uulnus, Zádáć ránę/Ránić. Turpitudinem, sibi infligere Sam śie sromoćić.
¶Profligo, gas, pen, pro. Profligare, Porázić/Wyśiec ne przecz/potráćić. Profligare Rempub, Pospolity stan skáźić.
¶Profligatus, Participium, siue Nomen ex Participio, Odpárty/Spárty/ Porázony/stracony. Profligat⁹ exercitus, Porázone woysko. Profligata ualetudo, Zdrowie zeßłe ktore śie ná włósku dźierży. Profluentissimus omnium mortalium ac perditissimus, Bezecny łotr/nieszláchetny. Profligatis hostibus domū redijt, Poráziwßi. Profligato bello ac pene sublato, Skończywßy woynę.
¶Profligator uer. Stráwcá swego dobrá Iste, pfligator pditissim⁹, Ten nieszláchetnik ktory swe dobrá przez gardiel przelał.
¶Profligo, gis, tertię Coniugationis, Pustoßę w niwecz obrácam. et Effligo idē Efflictim, Aduerb. Nędznie/Miernie. Efflictim amare, Szalenie miłowáć.
Flexuminas, Vide *Flecto*.
Flo, flas, flare, n. p. Dąć/ Chucháć/też wiać. Vnde, Flatus, huius tus, Dęcie/wiátr Wianie/Chuchánie. Flare simul & Sorbere prouerbiū, Wespołek dąć y sárkáć álbo dech w śię bráć. To yest dwie rzeczy w społek czynić niepodobno yest, yáko pánu Bogu y Dyabłu służić.
Flabilis, & hoc flabile, Wietrzny/
Flamen, nis, fem. idem quod *Flatus*.

Flamen nis. gen. mascul, Kápłan.
Flamen Dialis, Pop Bogá Yowißá.
Flamen Martialis, Pop Mártesow.
Flamen Quirinalis, Pop Romulusow.
Flaminica, Zoná przerzeczonego Popu.
Flaminis flamina idem,
Flaminius, Flaminiū, Præminister Cal. Klerykà sługá popow przerzeczonych. Et proprium Nomen Romani.
Flamima, nis, Domus flaminū, p ipso Sacerdotio/Beneficium á dochod. Flaminesow. Flaminium, Bart/ Zasłoná álbo velum álbo nieiáki rąbek ktory przed czásy/Rzimski Fraucimer nośił.
¶Item, Flare aliquando significat, Krußce rospußczáć/smálcowáć. Inde dicitur Flata Moneta & Pecunia Flata, Bite pieniądze.
¶Composita, Adflo, as, aui, are, Podnymam/Podwiewam.
¶Adflatus, huius tus, Poddymánie,
¶Conflo, as, aui, are, Wespołek dáć. Item, Conflare, id est, Fabricari, Kuć/ Kowáć. Cōflare pecuniam, Pieniądze bić. Też zbieráć/zgromádzáć summę. Conflare æs alienum, Zádłużyć śie. Bellum conflare, Woynę nárządźić. Exercitū conflare, Woysko zebráć. Conflata familiaritas, Wźięte Towárzistwo s kim. Conflare inuidiam alicui, Przyprawić kogo o nieláskę czyię. Conflare mendacium, Leß wymyślić.
¶Conflator in Biblijs, qui conflat metalla, Ktory leye krußce.
¶Conflatorium, in Biblijs legitur, Lány/Miedziani tigel.
¶Cōflatilis, et hoc le, Lany/Spußczány.
¶Conflatura, æ, Vt, Auri conflatura, Lanie álbo spußczánie złotá.
¶Defflo & Difflo, as, aui, are, Rozdymam/Oddymam/Rosproßam ogień.
¶Inflo, Nádymam. Buccinā et Tibiam inflare, Zátrąbić. Buccas ambas inflare, Odąć śie/Puckiem być. Inflatū esse, Głupimá nádętym być.
¶Inflatus, a, um, Nádęty. Animus inflatus, Nádęty vmysł/ Pyßny. ¶Inflatus Tumens, Superbus, Insolens idem.
¶Inflatus, huius, tus, Nádęcie. Inflatus diuinus pro adflatu & aspiratione, Nádchnienie boskie. (wienie.
¶Inflatio, f. t. Nádęcie/Spuchliná/záśliwienie.
¶Perflo, Przedimam / Przewiewam. Paries perflat/Scianę wiátr przewiewa.
¶Perflatus, h. tus, Wielki wietrzny ßum.
¶Perflabilis, & hoc perflabile, Co łatwie wiátr przewiewa/ Przedima.

¶Reflo, Oddymam/Odwiewam. Reflatus, us, Oddymánie.

¶Sufflo, Poddymam. Sufflauit uxori pro Insufflauit Plaut. Poszeptal żenie. Sufflatio, onis, uerbale, Poddymánie.

¶Sufflatus, tus, idem. Sufflatorium, Poddimká Fachel in Biblijs tantū legit,

¶Sufflamen, nis, g.n.t. Instrument á naczinie wozowe ktorym koło zadzierżaią gdy z wysokiey a spzrikrey gory wós spuszczá.

¶Insufflo idem quod Sufflo. ią.

¶Efflo, Wywiewam/Odor qui efflatur ex florib⁹, Wonia ktora z kwiatkow wywiewa albo wychodzi. Animam efflare et efflare extremū halitū, Skonáć/vmrzeć.

Floces, flocum, flocibus. Poślednie wino/ Przilewáią bo wody na grona wynne gdy iusz máło w nich zostało a gdy iusz pyrwszą moc dobrze z grón wysiękniá po niemiecku zową Trestwein/domiek winny.

Floccus, ci Welniany kosmek. Flocculus li, Diminut. Kosmeczek. Hinc Floccifacio cis, are, Nyzacz nie mieć. Idem autem significat floccifacere aliquem, Zá máło sobie wáżić/ Zá borowy szyszkę kogo mieć. Et non flocci facere diuisa compositione, Vt, Flocci non facit fidem illius, Námnieyszy mu wiáry nie dáie.

Floccipendo, is, ere, idē quod Floccifacio.

Flora, Vide Flos.

Flos, huius floris, mas. ter Kwiát.

Flosculus, Diminu. Kwaitek Flos ætatis Yunáckey Prawey stalosci wiek. Flos per Met, pro quauis re prestāti accipitur, Flos uini, Nálepsze wino. In ipso Græciæ flore, Gdy Grecia w wym st nie yeszcze byłá, Gdy kwitnęła rzecz pospolita. Flos salis dicitur quasi rubigo quædam salis rufi coloris. Flosculos decerpere, zbieráć kwiatki. Decerpite uobis Flosculos, Drwi cie sobie kwiatków.

Florens & Floridus, a, um, Adiectiua, Kwiatkowy/kwiateczny/pełni kwiatków. Et per Metaph. Wesoły. Color floridus, Wesoła wdzieczna máść. Floridus Orator, Foremny/Niepospolity wymowcá.

Florulentus, a, um, Pełny kwyatków.

Floriger, Dawáiący kwyatki. Vt. Hortus floriger, Ogród/ná ktorym rostą kwiatki Flora, Bogini kwiatków y żyt. Fuit Romana meretrix prædiues quæ sua bona Romanis reliquit.

Floralia & Ludi florales solennitas fuit Romæ Których dni Rzymiánie wszystky nierządy płodzili.

Floreo, es, ui, ere, ne. se. Kwytnę. Ætate & fortuna florere, Być wprawey mierze stárszy dobrze zdrowy/piękny. Existimatione florere, Wysoko być wáżōn. Florere authoritate & gloria in urbe, Mieć powagę y chwałę w mieście.

Florere & Vigere idem. Florent studia, Nauky kwitną. Florētissima fuit Grecia Literarum & Musicorum, W Greciey wielmi kwitnęły nauki y Musiki á spiewánia. Florere re bellica, Fortunę mieć ku walce/Walecznym być.

Florens Nomen ex Participio, Kwitnący Florenissima fortuna, Wielkie szczęście. Florente Antonio, Gdy Antonius pánował. Nihil florentius, nihil præstabilius uirtutis amore.

Floresco, cis, ere, Poczynam kwitnąć. Et, Metaph. Cicer. Tua iustitia & lenitas animi florescet quotidie magis, Będzie co dalei wyższa y sławnieysza.

Florifer tamen dies quo spice ad sacrificium ferebantur CC.

Floriger & Florifer, id est, flores ferens Kwiatki rodzący CC.

Floridare idem quod Florere.

¶Composita, Defloreo, es, ui, ere, Okwitam/ Przestawam kwitnąć. Defloruit hæc arbor, Iusz okwitnęło to drzewo.

¶Defloresco, & Effloreo, & Effloresco, Wielmi kwitnę/Przekwitam/ Roskwitam się.

¶Refloreo, Z nowu kwitnę.

¶Refloresco, Poczynam z nowu kwitnąć.

Floro, as, are, Roskwitam się.

¶Præfloreo, res, ui, ere, Pirwy niżli drugie kwitnąć. Sed, Præfloro, as, are, prime coniugationis idem, Pirwszy kwiát wypuścić.

Fluctus, Fluctuo, Flumen, Flutuosus, Vide Fluo.

Fluo, is, xi, xum, ere, Płynę/Ciekę. Fluit amnis, Cieczę rzeká. Vestis fluit, Szátá się ná tobie zwiesiłá. Fluere etiam Rami dicuntur, Rospościeráć się á gałęzi sto rość. Oratio fluit, Płynie rzecz Pythagoræ doctrina cum longe lateq; flueret, Gdy się szeroko rospościeráła rozszerzáłá Fluere Mollicia, & Luxu, Dla zbytku á rospusty ginąć.

Fluens, entis, Participium, Vt, Fluens aqua, Ciekąca wodá. Fluere facetijs, Pełny kunstów być.

Flumentum, pro flumine in Biblijs tantum legitur, Rzéka.

Fluonia, cognominata eſt Iuno, Quaſi ſanguinem mulieribus ſiſtens.

Fluor, pro Fluxu non eſt Latina dictio.

Fluxus, a, um, Płynący.

Fluxa, dicimus, Nietrwáłe rzeczy które łatwie przeydą. Fluxa ueſtimēta, Rozwlekłe/ długie ſzáty.

Fluxe, pro Abundanter, Obficie obſoletum.

Fluxio, onis, Płinienie Cieczenie. Fluxio ſanguinis, Cieczenie krwie.

Fluxurus, a, um, Participium, Pádnący Lecący. Columella. Qua ratione uineę pariant feraces, & fluxuræ poſſent conſtitui.

Fluito, as, are, Frequentatiuum, Vſtáwicznie rzecz płynąć. Fluitat mihi ſanguis, Rádą mi krew czeſto cieka. Itē fluitare, Kąpáć ſie/ Pływáć po wodzie.

Fluidus, a, um, Ciekący/ Pádnący Ginący. Fluida aqua, Ciekąca wodá.

Flumen, fluminis, neut tert. Rzéká. Flumen riui, Zrzódło.

Fluuius huius fluuij, idem Rzéká.

Fluuialis, & hoc fluuiale, Rzéczny/ Zdroyowy.

Fluuialis aqua, Zdroyowa wodá.

Fluuiatilis, & hoc le, Rzéczny. Piſces fluuitiales, Rzéczne ryby.

Flumineus, a, um, Co ku rzéce należy.

Fluuiaricus, a, um, idem.

Fluuiatus, a, um, Moczony. Canabis fluuiata, Moczone konopie.

Fluctus, huius fluctus, Wełny ná wodzie Też Szturm álbo ſzum powietrzny. Metaph. per Impetu, Multitudine & Mœſticia, Miáſto gwałtu/ Szturmu y ſmutku. Fluctus fortunæ, Nieſzczeście/ Przigodá.

Fluctiferagum littus apud Lucrecium quod fluctus frangat.

Fluctiuagus, a, um, Wełniſty. Vt, Fluctiuagum mare, Wełniſte morze.

Fluctuo, as, are, Tłukę ſie/ Motam ſie. Mare proprie dicitur Fluctuare, Podnośić ſie/ wełny wymiotáwáć. Fluctuari etiam dicunt homines, Pływáć po wodzie Sed Fluctuare p trāslationē/ Wątpić/ Tułáć ſie/ Nie wiedzieć czego ſie yąć. Fluctuat animus, Błądzę/ Szwánkuye. Animo fluctuare Roſpáczáć.

Fluctuo & Fluctuor dicimus, Fluctuari, Po wodzie ſie skrobáć. De nauibus imbecilioribus dicitur.

Fluctuans, antis, Participium, Tułáyący ſie Szwánkuyący/ Wątpiący.

Fluctuatꝰ, a, um, Ten który ſie y tám y ſám po wodzie nátułał.

Fluctuatio, Tułánie. Szwánk. Animorum fluctuatio, Wątpienie/ Ważenie ſie.

Fluctuoſus, a, um, Powietrzny/ Wełniſty.

Fluctuatim, Aduerbium, pro Iactanter & ſolute, Chełpliwie álbo Szwánkuyąc też/ Wątpliwie obſoletum,

Fluſtra dicuntur cum in mari fluctus non mouentur, Cichość.

¶Compoſita, Affluo, afflugis, affluxi, affluxū, affluere, Przibywáć/ Przipływáć/ Przicieкáć. Hinc affluunt opes & affluit opibus, Przibywa bogactw. Nihil ex iſtis locis non modo literarum ſed ne rumorum quidem affluxit.

¶Affluens, Participiū, Liui. Affluente multitudine ad famam belli, Gdy ſie ludzi nie máło ſciekało ku poſtrachowi woyennemu. Homo bonitate affluens, Názbyt dobry.

¶Affluens, affluentior, affluentiſſimꝰ, Okſity/ Zbytny.

¶Affluenter, affluentius, affluentiſſime, Obficie/ Zbytnie.

¶Affluentia, æ, Zbytek/ Okſitość.

¶Confluo, Sciekám ſie weſpołek/ zwierám ſie. In unum locū confluere, Zeyć ſie ná yedno mieyſce. Multi hic mercatores confluunt, Wielki tu zyazd bywa Krámárski. Flumina confluunt, Sciekáyą ſie rzéki. Vnde, Confluxus, Confluuium & Confluentia, Sciekānie Ziazd

¶Confluentia, Miáſto w niemcech Kobelenc po niemiecku zwáne. Quia ibi duo fluuij Moſella & Rhenus, confluunt.

¶Confluens, gen maſcul. Dwu álbo trzech wód ſpółeczne ſciekánie.

¶Confluges. pen. produ. Mieyscá ná których ſie roſmáyite zródłá y wody ſciekáyą.

¶Circumfluo, Wkoło opływam/ ociekam. Item abundo cum affluo, Mam doſić/ per translationem Circumfluere pro Accurrere undiq;, Ze wſządſie ſciekáć. Circumfluere atq; Abundare idem, Okſitowáć Vndequaq; aquis circumfluere, Ze wſzyd wodę mieć.

Circum-

¶Circumfluere, pro circumdare, Varro, Circumfluxit nos ceruorum multitudo, Obstąpiłá nas ieleni wielkość.

¶Circumfluens, Participium, Obiegáiący. Vt, Circumfluens amnis oppidum, Rzeká obiegáiąca wkoło miásteczká.

¶Circumfluus, a, um, Wkoło wodą obieżany.

¶Defluo, Sciekam/ Też / Spádam Defluit in Istulam Varta/Wpáda w Wisłę warta. Defluũt capilli, Lecą włosy. Hinc Defluuium & Defluxus, Lecenie álbo padánie włos.

¶Defluxisse dicitur quod transactum est, Co iuż przeszło/Minęło dawno.

¶Defluus, a, ũ, Ciekący/Pádaiący/Sciekáiący. Deflui capilli, Lecące włosy. Deflua coma idem.

¶Diffluo, Rościekam się/Rostąpiam się. Metaphorice, Mam dosić iákopan/Rospustnie żywę. Sudore fluere, Pocę się áż na dół pot spáda/albo w kąpieli leżeć od potu. Diffluere Luxu, Ocio, Luxuria et Lasciuia, Lostowáć sobie.

¶Diffluens, Participiũ, Rościekáiący/Rostępuiący się. Metaphoricos. Rospustny/Lostuiący. Diffluens ac Solutum, uas, Fasa rozechła y rosypána.

¶Influo, Wciekam. Influit fluuius in pontum, & sine præpositione, Influit pontum, Wpáda w morze. Nihil tam facile in animos teneros atq; molles influit quã uariĩ canẽdi soni, Nic sercá dobrego w roskoszy wychowánego richliey nie zeymie iáko Musiká á spiewánie.

¶Influens, Participium, siue Nomen ex Participio, Wpadáiący/Wciekáiący.

¶Perfluo, Przeciekam. Papyrus perfluit, Przebiia. Dolium perfluit, Fásá álbo stągiew przecieka. Terentius, Hac atq; illac perfluo, Metaphoricõs, Przeciekam wszędzie/To iest nic nie mogę zámilczeć.

¶Præfluo, Ciekę pyrwey naprzód.

¶Præterfluo. Ciekę álbo bieżę. imo Præterfluit Istula Varsauiam/Wisła idzie pod Warszawę álbo idzie imo wárszáwę.

¶Profluo, Wyciekam. Profluunt lachrymæ ab oculis, Wirzucaią się łzy z oczu. Ab his fontibus profluxi ad hominum famam, Z tądem przyszedł ku znáiomości y záchowániu ludzkiemu.

¶Profluens, tis, aliquando Participium, aliquando Nomen est, pro Flumine, Wyciekáiący / Rzeká.

¶Profluenter, Aduerbium, Obficie nád miarę.

Profluentia, æ, Zbytek.

¶Profluus, a, um, Ustáwicznie ciekący.

¶Profluuium, uĩ, Cieczenie.

¶Profluuium alui, Biegunká.

Profluuium sanguinis, Czerwona niemoc.

¶Refluo, Wspak/Ná zad ciekę/Wrácam się.

¶Fluxus & Refluxus, Cieczenie wody támy zás wrácánie się sam.

¶Superfluo, Obfituię/ Mam názbyt/

A quo Superfluus, a, um, Zbytny. Superfluitas, Zbytek.

¶Subterfluo, Podciekam. Subterfluit aqua murum, Podcieka pod mur wodá.

¶Interfluo, W pośrzód ciekę/ Płynę.

Flustra, Vide Fluo.

Fluta, flutre, Flutæ, flutaris, anguillæ siue murenæ dicebantur in freto Siculo, quæ Græce Ploæ dicuntur, Węgorz álbo Murena morska

Fuuialis, Fluuius, Fluxio, Fluxus, Vide Fluo.

F ante O.

Focale, huius focalis, pen. prod. Obróż álbo záwiązánie nieiakie około szyie/obończik też żelázny. Instrument iákoby szwáycá do Tráfienia włosów / alias Calamistrum.

Focaneus palmes dicitur qui in fauce uitis nascitur

Focillo, as, aui, are, & Focillor, aris, Ochładzam/Pociesżam/Posilam kogo. Vnde Refocillo, as, aui, are, idem, Et, Refocillatio, Posilenie/Ochłodzenie.

Focus, huius foci, gen. mascul. secund. Ognisko. aliquando, Kuchniá.

Focus publicus, Pospolita Kuchniá.

Focus paternus, Oyczizny dóm.

Foculus & focillus, diminutiua, Ogniszczko.

Focarius, a, um, Co ku ognisku należy.

Focaria ligna, Drwá do czinienia ieść nárządzone.

Focatia

Focatia, tiæ, in Biblijs tantum, Kuchárká.
Focarius panis in foco coctus Sipont.
Focula uentris pro nutrimentis authore Nonio dixit Plautus.
Fodare, pro fodere dixerunt Veteres.
Fodio, fodis, fossum, fodere, Actiuũ. tert, Kopam/Kolę Sztychuię. Fodere ense iugulum, Myeczem przebyć ßiię. Fodere stimulis, Pachmie bić. Fodere puteos, Studnie kopáć. Fodere piscinas, Sádzawki czynić.
Foditur nunc stimulo, Kolemie ku sercu.
Fodiri, Być kopan.
Fodico, as, are, Frequentatiuum, Ustáwicznie kopam/Rinę. Animum alicui fodicare, Serce komu gryść.
Fodina, æ, Sziba álbo Grubá w ktorey náktie metalla á kruszce kopáią.
¶Salis, fodina, Solna ßybá.
Aurifodina, pen. pro, Złota ßybá gdźie złoto kopáią.
¶Argentifodina. Srebrna grubá.
Fossa, fossæ, Przekop. Vallo & Fossa castra munire, Wałem y przekopem obóz obtoczić.
Fossula, fossulæ, Diminutiuum, Przekopek.
Fossatum, pro Fossa, Plinius.
Fossor, fossoris, Kopacz/ Grábarz.
Fossio, onis, Kopánina/ Grábárstwo.
Fossura, æ, idem.
Fossilis, & hoc le, Co bywa kopano/ Wykopány/wybrány. Vt, Ebur fossile, Słoniowa kość z ziemie wykopána.
Fossitius, a, um, idem. Vt, Fossitia arena, Przekopny piasek to yest ten ktory bywa wybieran á wywożon ná grobly.
Item, Fouea, Doł/ Parsk.
¶Composita, Confodio, re, Roskopáć/Dkłoć, Apud me hortum confodere iussi, Kazałem swoy ogród zryć. Aliquem uulneribus cõfodere, Dkłoć kogo ßtychem álbo pachmie zábić. Cõfodiatur minute terra, Niechay będźie miáł ko zrika ziemią.
¶Confossus, a, um, Dkłoty/ Przebity/ Zrity. Octo confossus uulneribus, Wośmiorz przebity.
¶Circumfodio, Wkoło kopam/ Okopawam/ Pußczám rów wkoło.
¶Defodio, Zákopáwam. Defodere in terra, Zákopáć w ziemi.
¶Defossus, huius defossus, Zákopánie.
¶Effodio, Wykopawam. Effodere oculos, Wykłóć oczy. Effodit illius memoria pectus meum, Co nań spámiętam tomi sie sercá chwyći.
¶Perfodio, Przekopawam/ Przekalam/ przebiyam. Perfodere montem, Przekopáć góre. Perfodere nauem, Przebić łódź. Perfodi gladijs, Być vkłot mieczámi.
¶Refodio, Odkopawam álbo zákopawam záś.
¶Suffodio, Podkopawam sie.
¶Transfodio, Przebiyam/ Przekalam.
¶Transfossus, Przebity/ Przekłoty.

F ante OE.

Fœcundus, a, um, Płodny. Fœcundissimus melle & felle amor, Miłość pełna Miodu y żółcy. Fœcundus ager, Urodzáyna rola. Fœcundi calices quem non fecere disertum, Po częstey á pełney szklance nic żadnemu nie zeidźie ná mowie.
Fœcunditas, Płodność/ Urodzay.
¶Infœcundus, a, um, Płonny/ Nieurodzáyny. Infœcunditas, Płonność/ Niepłodność.
Fœcundo, as, are, Urodzáyne á płodne czinie Nágnoyam.
Fœcundæ, aduerbium, Obficie/ Urodzainie czinie/ Bogácę.
Fœdus, a, um, Mierźiony/ Szkárády by co złego/ Hániebny. Fœdus odor, Szkárada wonia. Fœdum exemplũ, Szpátny przikład. Fœdissima senectuti luxuria, Nieczistość stárego człowieka hániebnie spácy y ßkárádzy.
Fœdo, as, are, Szpácę/ Szkárádzę/ Mażę. Fœdare aliquem appellatione, Zásrómáć kogo.
Fœde, Hániebnie/ Szkárádźie. Fœde interemptus, Hániebnie zabit.
Fœditas, huius fœditatis, Mierźioność/ Szkárádość/ Háńbá. Fœditas & Turpitudo idem.
¶Defœdo, as, are, idem quod Fœdo.
Fœdus, fœderis, gen. neut. ter. Przimierze Bunt/ Pokóy. Fœdus iacere uel inire uel ferire, Przimiérze s kim wźiąć. Facere fœdus cum aliquo idem. Fœderi ascribi, Ku przimierzu być przyięt. Certo fœdere, Pod pewnym zakonem.
Fœdifragus, a, um, Ten ktory przimierze złamał.
Fœdero, as, are, Pro Fœdus percutere in Biblijs legitur, Insolens latinis.
Fœderati populi & fœderatæ ciuitates, Ktorzi są w yednym bunćie. Vt, Confœderat⁹, a, ũ, Sprzimierzony/ Ziednocony.

Fœlix,

Fœlix, fœlicis, Szczęsliwy Fortunny. Item Bogosławiony wdzięczny / potemny. Fœlix seruus domino, Pożyteczny sługá pánu swemu.

Fœlices horti, Vrodzáyne ogrody. Fœlix hostia, Tłusta offiárá / álbo z ktorey dym ku niebu okſćie leći. Foelix ad literas, Godny ku nauczaniu.

Fœlicitas, fœlicitatis, Szczęśćie / Fortuná. Fœlicitas terræ, Vrodzay. Infœlix Nießczęsny / Przećiwny Mierziony y też Nievrodzáyny. Infœlicitas, Nießczęśćie Przećiwnośc / etc.

Fœlicito, as, are, pro foelicem reddere, Vbogosłáwić, vßczęsliwić / obsoletū. Fœliciter aduerbiū, Fortunnie / Szczęsliwie. Fœliciter is sapit qui alieno periculo sapit, W czas ten mądrze poczina / ktory cudzą przigodę przed oczimá miewa.

Fœmen, Vide *Femen.*

Fœmina, æ, fem. prim. Niewieścia płeć. Fœmineum ac molle, Niewieście y roskoßne / Miękkie.

Fœmineus, a, um, Niewieśći,

Fœmineum, ac, molle.

Fœmella diminutiuum, Niewiástá álbo dziewięczká.

¶Effœmino, as, are, Zniewieściam to yest z mężnego czinię niewieście / to yest / Nieśmiále / Mdłe / Miękkie.

¶Effœminatus, a, ū, Niewieśći / Rospustny / Zbłaźniony.

¶Effœminatus est, Zbłaznił się.

¶Effœminata uox, Máłpi głos.

¶Effœminate aduerbium, Nie miło / Nie wesolo.

¶Interfœmineum, Sromotny niewieśći członek.

Fœniculum, Fœniculi, Włoski kopr ziele.

Fœnum, fœni, Siáno. Fœnile, gen. neut. Bróg álbo stodoła gdzie siáno skłádáyą Siennicá może być zwána.

Fœnisex, secis, gen. com Kosiarz.

Fœniseca, æ, gen. com. Żeńcá idem. Fœnisecum, fœnisecīū uel ut alīj scribunt Fœnisiciū, Czás ten kiedy łąki zbieráyą / też żniwo / Z polá zbieránie.

Fœnarius, a, um, Sienny. Vt, Fœnarius aceruus, Sienny bróg. Fœnum Græcū Koziróg ziele yest.

Fœnus, fœnoris, gen. neut. Lichfá / też pożytek ktory ziemia z siebie dáye / przirosczenie.

Credere fœnus argenti, Pieniędzi ná lichwę pożyczáć.

Fœnusculum diminutiuū, Lichfeczká / Pożyteczek.

Fœnero, as, are, actiuum uerbum a quo Fœneror passiuū, aliquādo datiuo uel accusatiuo iūgitur, Ná lichwę pieniędzy pożyczam / lichfą się obchodzę. Fœneratū beneficium, Sowite dobrodzieistwo. Fœnerat Sol lumen suum cæteris syderibus, Vżycza swoyey świátłośći ynßim gwiázdóm.

Fœneror quando est deponens ablatiuo cum præpositione iungitur, Zástáwiam y dáyę ná lichfe. Fœnerari aliquid alicui, Zástáwić komu co / & iterū, Dáć komu pieniędzy ná zástawę / deponentaliter.

Fœnerator, Lichfiarz.

Fœneratio, onis, Lichfienie / Lichfą się obchodzenie.

Fœnerato aduerbium, S lychwą.

Fœneraticius, a, um, Zástáwny / Ná lichfę dány.

Fœneraticia uestis, Zástáwna sukniá.

Fœneralia, orum, Dzień ná ktory lichfá páda.

Fœnebris & hoc fœnebre, Lichwiárski Zástáwny hándel.

Fœstuca, Vide *Festuca.*

Fœteo, fœtes, fœtui, fœtere, Smierdzieć / Czuchnąć.

Fœtor, oris, Smród.

Fœtidus, a, um, Smrodliwy / Smierdzący. Czuchnący.

Fœtus, huius fœtus, gen. masc. Płód każdego zwierzęciá / ac etiam aliarum rerum, nam est generale, Arborei fœtus, Owoce z drzew.

Foetus terræ, Zboże.

Fœtus gallinarum, Kurczętá.

Foetus apium, Miód álbo młodę pßczóły. Foetus nemorum, Látorośli / álbo żołądź.

Foetus, a, um, Cższki / a / e.

Foeto, onis, Owcá ktora yest ná okoceniu.

Foeta canis, Psicá ná oßczenieniu. Vnde Effoetus, a, um, Ktora yuż vrodziła / Mdła / Chora.

¶Defoetus, a, um, idem.

Foetura, æ, Noßenie płodu / to yest wßistek ten czás ktorego noßą płód. Item, Foetura, Płód / to yest yágnięta / cielęta / kurczętá y inßich zwierząt młody płód.

Fœtura pratorum etiam dicitur, Podrástanie.

Fœtifico, as, are, Kocić ſie / álbo rodźić.

Fœto, as, are, idem de auibus dicitur.

Fœtoſus, a, um, Która wiele rodźi/Plodna in Biblijs tantum legitur inſolens eſt, Bos fœtauit, Krowá ſie ocielila. Ouis fœtauit, Owcá ſie okocila. Equa fœtauit Swierzóbká ſie ochrzebilá.

F ante O.

Folium, folij, Liſt ták ná drzewie yako y ná ziolách/tez kártá wxięgách. Nam antiqui in arborum folijs ſcribebant.

¶Pagina, næ, Obiedwie ſtronie kárty/ Trifolium, Konik ziele. Quinque foliũ herba, Tormetilla, etiam dicitur Millefolium, Krwawnik.

Foliaceus, a, um, Liſtowny.

Foliatus, a, um, Kartowny co z kart álbo z liſtów vczyniony yeſt.

Folioſus, a, um, Pelny liſcia.

Foliatus genus unguenti.

Follis, follis, maſc. tert. Skorzány mieſzek który w ſię wiátr bierze y wypuſzcza ku podnymániu ognia. Eius Epiteton eſt Ventoſus follis, Wiátrowy mieſzek.

Follis etiam dicitur Pęcherz wieprzowy álbo wolowy/który nádimány á potym pęcherzyni z nich bywány/ſed accipitur pro coriaceis ſaccis & crumenis, Miáſto skorzánych miechów.

Follis fabrilis, Kowalski miech. Item follis Wietrzna álbo nádęta pylá która grawány we wloſzech poſpolicie / & dicitur follis pugillatorius, quia pugno percutitur.

Folliculus diminutiuum, Skorzány mieſzeczek / Pecherzinká. Item Folliculi etiã dicũtur Kazdego naſienia plewá/klos álbo glówká w których ſie naſienie chowa. Vt, Folliculus lini, Lniana glówká.

Follicure pars remi follicule tecta, Feſtus, Rękoięść wyoslá skórą obleczona.

Follicare apud Apul. Záwieráć y otwieráć ſie yáko poddymiy álbo wiátrowy mieſzek. Inſolens eſt.

Follitus, id eſt, obuolutus corio, obſoletum.

Fomes, fomentum, Vide Foueo.

Fons huius fontis, m. ter Ciekące zrzódlo/ Fons putealis, Studniá. Fons prorumpere dicitur, Wybiyáć ſie ná wierch.

Fons per translationẽ, Rozum/ y Dowćip Vt, Fons ingeniorum, Homerus, Zrzódlo rozumu y dowcipu Homerus.

Fonticulus, huius fonticuli dim. Zrzodelko/Studzienká.

Fontanus, a, ũ, Zrzódlny/Studzienny, Vt, Fontana aqua, Zrzódlna álbo ſtudzienna wodá.

Fontalis & hoc fontale idem.

Fontalia, fontium ſacra, Calep.

Fontinalis porta, Romæ, quæ & Capena dicitur, Brána w Rzymie.

Foramen, Vide Foro.

Forago, pen. prod. Filum quod a textricibus fertur, Vt diurnum opus diſtinguat, Calep.

Foras aduerbium ad locum, Ztąd precz Ne hinc foras ambulet, Aby ztąd gdzie nie wychodźil/ to yeſt áby ſiedzial domá. Foris autem aduerbium eſt in loco uel de loco, Tam/ Przed.

Foris eſt, Nie maſz go domá. Foris occludere fores, Zewnątz zawrzeć drzwi. Foris cœnare, Nie wieczerzáć domá.

Forinſecus aduerbium, Zewnątrz.

Forbeam antiqui omne genus cibi uocabant, Feſtus, Proſant/Wſziſto ku pożywieniu przislucháyące,

Forceps, forcipis, gen. dubij, Kleſzcze.

Forcipes dẽticulæ cancrorũ, Raczne noſzki

Forfex, forficis, Nożice.

Forficulus uel forficula, Nożiczki dimin.

Forda, æ, Bos pregnans, Która bydlem chodźi.

Forem, es, Optatiuo modo tempore præſenti, & præterito imperfecto & Coiunctiuo modo tpe præſenti, & præterito imperfecto, utinã, uel, cum forẽ, fores foret, Et pluraliter, Forent, id eſt, eſſem eſſes, eſſet, &c, Infinitiuo futuro, Fore, id eſt, eſſe, Być. Cæteris caret, Item fore ſignificationem habet Participij, quod eſt Futurum, una cum Infinitiuo eſſe, ideo iungitur cum nomine non cum Participio, Spero fore ut contingat id nobis, Mam nádzieię yż to nas podka. Si quid poſſet remedij fore By co moglo pomoc. Te ad me fore uenturum ſpero, Nádziewam ſie że do mnie przidzieſz.

¶Compo. Adfore, Być.

¶Confore pen. cor. Stáć ſie.

¶Abfore, Nie być.

¶Defore, Nie mieć Nie doſtáć. Profore Pomoc. Verba ſunt defectiua, coniugatur ſicut Forem primitiuum.

Fores pluralis numeri, gen. fem. Wrotá/

quidam

quidam tamen declinant in ſingulari etiam Foris huius foris, Wrotá. Amicitiæ fores aperire uel amicitiam auſpicari, Począć być ſobie dobrze.

Foricula, læ, diminutiuum, Wrotá/Vliczká.

Foriculus Deus antiquis credebatur qui foribus præerat.

Forfex, Vide Forceps.

Fori, fororum, maſ. ſec. plurali tantum, Ganek w okręciech y tám y ſám chodzenia vcziniony/ też łáwy/podpory á mieyſcá z ktorych ná gry pátrzano v Rzimianów/ná wielkim rynku. Vnde etiam Circenſia ſpecula dicuntur, Item fori parui ſulci & oblongi in agris, Liéchy/ Zagonki máłe.

Foruli, orum, diminutiuum, Lieſzki / też okiennice gdzie xięgi ſtá wáyą w murowanych domiech.

Forica, orum, pen. cor. Poſpolity ſácret/álbo domek do potrzebowania/ Latrina autẽ Domowy á oſobliwy ſácret. Nonius dicit Forica eſſe ſtercora liquidiora, Miętki á prętki ſtolec.

Forio, foris, iui, Potrzebuyę/ Czinię ſobie wczás.

¶Conforio idem, nõ admodum uſitata uerba.

Foriolus, Ktory żołądek wypraznia. Forium, Miętki ſtolec.

Forinſecus & Foris, Vide Foras.

Forma, æ, f. p. Xtałt/Twarz/Oblicze/Vrodá. Egregia forma atq; ætate integra, Młoda y ktemu vrodziwa. Terent Bona forma adoleſcentula, Nie ſzkárádá pánná.

Forma honeſta & liberali, Piekney y ochędożney twarzi.

Forma quotidiana, Domowá/Powſzednia vrodá.

Forma ſtata & uxoria, Wżeſzna vrodá nie názbyt cudna/ á nie ſzkárádá też.

Forma etiam ſignificat, Stan/Obyczay álbo Záchowánie. Vt, cum formam Reipub. uiderem, Gdym Rzeczy poſpolitey ſtan widział. Res proxime in formam latrocinij uenerat, Mogło ſie złie ſtáć. Item Formà, Tworzydło álbo formá w ktorey ſię wyciſkáyą álbo tworzą.

Formula, diminutiuum, Xtált. Formulam intendere idem quod Dicam impingere, Grozić ſie kogo pozywáć álbo iuſz pozywáć.

Formella barbaris diminutiuum in Biblijs pro Formula, Norma Iuris, &

Formula Iudicij, Obyczay práwá. Obſtrinxit ſeſe formula, ſponſionis anguſtiſsima, Twárdym ſie zápiſem zápiſał. Formula excidere, Vtrácić rzecz ná ſądzie/ Od rzeczy odpáść/ Być odkazan.

Formularius, Ktory vmie zápiſy y pozwy piſáć. Procurator, Ktory wie záchowánia ná ſądziech.

Formoſus, a, um, Piękny/ Vrodziwy.

Formoſitas, tis, Piękność/ Vrodá/ Wdzięczność. Formalis temperatura æris, Pewná przyſádá miedzi.

¶Cõpoſita, Conformis & hoc Conforme, máłem yednáki/ táki/ rowney formy álbo xtałtu. Conformis eſt Illi, Przyrodził ſie k niemu. Item Conformis, Potemny/ Godny.

¶Conformitas, Yednákość. Deformis & e, Szpátny/ Szkárády.

Deformitas, Szkárádość. Informis, e, Niextałtowny/ Niecudny żadnego zroſtu

¶Multiformis, e, Rozmáity.

Formo, as, are, Xtałtuyę/ Formuyę. Iuuẽtutem formare, Dzieci á młodź vczyć. Mores formare, Dobrych obyczáyów vczyć. Formator, formatoris, uerbale, Xtałtownik/ też miſtrz/ álbo Pedagog. Formator iuuentutis & morũ, Miſtrz/ Náuczicie/etć.

¶Cõpoſita, Conformo, as, are, Przyformuyę/ Xtałt biorę/ Przyſtoſuię. Conformare toracem alicui, Przyſtoſowáć komu kábat. Conformare ſe ad alicuius uoluntatem, Dáć ſie komu ná wolią.

¶Conformatio, Xtałtowánie/ Formowánie/ Przyrownánie. Conformis Vide ſupra.

¶Deformo, as, are, Szpácę/ Szkárádzę. Deformis, Vide ſupra,

¶Informo, Náuczam/ Animus bene a natura informatus, Dobry vmysł z przirodzenia náuczony.

¶Informatio, Nauká/ Náuczánie.

¶Reformo, Popráwiam/ Poxtałtuyę.

¶Reformatio, Popráwiánie.

¶Transformo, Przecziniam / Inſzim xtałtem czinię.

¶Transformatio, Przeczinienie/ Przemienienie.

Formiæ, urbs latinorum ſeu Italiæ.

Formica, formicæ, fem. prim. Mrówká.

Formicinus, a um, Mrowczány.

Formicoſus, a, um, Pełny mrowek.

Formicæ dicuntur a ferendis micis, Mica uero proprie puluiſculus ille, qui in arena quaſi argentum fulget, Calep.

Formicatio, onis, uitium corporis, Niemoc niejáka. Cum parua tubercula rotunda & pinguia corpus infestant, Gdy ſie na ciáło niejákie krostki czérwone wyſypują.

Formicans, formicantis, Rojący ſie jáko gdy ſie mrówki roją.

Formido, formidinis, pen. cor. gen. fe. Bojaźń/Strách.

Formido, as, are, Báć ſie/ Stráchowáć ſie.

Formido mihi nec? Y záß mie ſtrách zejmuje? Formidat auro, Boji ſie o ſwe złoto to jeſt o pieniądze. Formido illum nimis male, Boję ſie go jáko czego złego.

Formidabilis, e, pro terribili, Stráßny.

Formidatio, Strach/Bojáźliwość.

Formidoloſus, a, um, actiue & paſsiue accipitur, Actiue, Stráßny. Paſsiue, Bojáźliwy.

Formidoloſum facinus, Et formidoloſum bellũ, Stráßliwy vczynek/ Straßliwa wojná.

¶Reformido, as, are, Strách mie zejmuje/Bárzo ſie lękam.

Formo, formoſus, formula, Vide Forma.

Fornax, huius fornacis, Piec.

Fornax calcaria, Wapienny piec.

Fornacula, læ, Piecek.

Fornaceus a, um, Ná xtałt piecá vczyniony.

Fornacarius, fornacarij, Zdun/Piecownik który piece czyni/ też Piekarz który chleb piekа. Sed fornicarius, a, um, adiectiuum, Cudzołożnik.

Fornacalia, orum, feriæ inſtitutæ farris torrẽdi gratia, Feſtus, Cerimonie pogáńskie przy ſußeniu żytá.

Fornix, fornicis, pen. cor. maſ. ter. Skliep/ y wßelákie budowánie sklepiſtym/álbo zákomionym obyczájem budowáne. Idem quod Camera, Vide ſupra.

Fornix, etiam dicitur arcus triumphalis, Niejákie záłomione budowánie ná xtałt sklepu vczynione Hetmánowi álbo xiążęciu po otrzymániu zwycięſtwá ku czci. Fornix, Nierządnych niewiaſt poſpolity dóm/ Zántuz. Hinc fornicarij, Komornicy przekupnie którzy w nájemnych sklepiech/y do mách przedáyne rzeczy przedáyą.

Fornico, as, are, pe. cor. Sklep czynię/ Záſklepiam. Paries fornicatus, cui opponit Solid⁹, W którym pełno okien zásklepionych. Opus fornicatum, Sklepiſte budowánie.

Fornicatio etiam ſignificat, Nákrzywiáć Náginąć czego.

Fornicari pro Meretricari nõ inuenitur apud Latinos authores, ſic nec Fornicator, Cudzołożnik. Nec fornicatio, Cudzołoſtwo. Nec fornicarius, Kurwiarz.

Fornicalis quaſi Fornucalis Forceps dicebatur, obſoletum, CC.

Foro, as, are, act. prim. Wiercę. Vnde Foramen, Dziurá/Łoch.

Foratus, tus, idem, Foraminoſus, Dziurawiſty/Łochowáty.

¶Perforo, Przewiercam / Przekopawam / Przekalam.

¶Perforatio, Przewiercenie.

¶Inforo, pen. cor. W wiertuję. Inforare in parietem, W wierciec w ściánę. Inforare inſolenter dixit, pro in forũ diuulgare, aut in forum uocare.

Fors Vide Forte.

Forte ablatiuus ſolus a Fors, Szczęście Przigodá. Forte ſua, Sam z ſiebie / ták z przigody. Nam fors ſignificat Szczęście/Fortunę/Przigodę. Vnde fors fuat apud Comicũ, Ná ßczęście. Eſt enim bene precantis. Fors uiderit, Szczęście to okaże. Mala fors, Nießczęście. Fors fortuna, Szczęście s pogodą. Et forte ad uerbium dubitandi, Snadź/ Podobno/ z przigody.

Fortaſsis, forſan, & forſitan, idem, Forte ita inciderat, Z przigody ſie ták tráfiło. Forte fortuná adfuit hic amicus, Ták z przigody ku wielkiemu memu ßczęściu.

Fortis, e, Mocny/Mężny/Stały/Státeczny Rządny proprie refertur ad animum, Vt uirũ fortem decet, Jáko ná rządnego człowieká należy. Vir fortis ad pericula, Mężny á czyſtego sercá páchołek. Fortes fortuna adiuuat, Smiáłym fortuna folguje. Fortia facta recenſet, Powieda o ſwoji męskości.

Fortitudo, Męskość/Stałość/Rząd/moc.

Fortiter aduerbium, Mężnie. Fortius, Mężniey. Fortiter loqui, Smiele á przeſtwornie mówić. Conſtanter, Viriliter, Fortiter, & Magnanimiter agere idẽ. Rządnie ſie ſpráwowáć.

Forticulus dimi Máłuczki/Mocniuchny.

Forteſco, is, ere, Mocnieję/ Poczinam krzepieć.

Fortifico, as, are, Posilić/Pomocnić.

Fortuna, æ, Szczęście/ Przygodá ták zła jáko y dobra Fingunt deam eſſe cæcam & uolubilem & incertam in ſpherico globo ſtantẽ, Fortuna manca, Ułomne Szczęście to jeſt máłe.

Fortuna etiam ſignificat diuitias & bonorum

narum multarum possessiones præsertim in plurali numero, Fortunæ, arum, Bogáctwo/Ymienie/Máyętność, id est, Facultates, Homo plenus fortunarum, Człowiek wielmi bogaty. Amplissimæ fortunæ, Wielkie bogáctwá. Domum amicos & fortunas relinquere, Dóm przyiaciele y máyętność opuśćić. Fortunis omnibus aliquem euertere Wywnętrzić kogo z yego máyętnośći.
Fortunatus, a, um, Szczęsliwi.
Fortuitus, a, um, Przigodny.
Fortuito, aduerbium, Z przigody.
Fortunate alíud aduerbium, Fortunnie. Fortunatæ Insulæ, Insuly á wyspy nie dáleko od Mauritániey / in Mari Athlantico, nunc Canariæ uocantur.
Fortuno, as, are, Szczęsliwie się wodzić.
¶Infortunium, Nießczęście/Zla przigodá.
Fortuitu, aduerbium idem significans quod Fortuito.
Foruli, Vide Fori.
Forum, fori, neut. sec. Targ/Rynek gdzie kupuyą y Przedáwáyą.
Forum Boarium, Targ wolowy.
Forum frumentarium, Zytny targ.
Foro uti prouerbium, Vmieć kupowáć y przedáwáć/to yest vmieć się obeyść. Ná wßistko się godzić.
Forũ holitoriũ, Tárg gdzie zyolá/Sálaty Rzodkwie/marchwie/kapusty/etc. przedáyą
Forum piscatorium, Ribne láwy.
Forum cupedinarium uel cupedinis, Gdzie łákotki przedáyą.
Forum lignarium, Gdzie drwá.
Forum suarum, Gdzie świnie przedáyą.
Foracia, Gburká ktorá wßelákie rzeczi ná táki targ nieśie. Forum etiam, Sąd / to yest plác / álbo mieysce gdzie sądy bywáyą. Hinc forum agere, Sądy mieć. Idem quod ius dicere, Forum attingere, Poczyć rzecz sprawowáć.
Forensis & hoc forense, Co ku sądom naleźy.
Forensis causa, Rzecz w sąd wtoczona.
Forensia uerba & forensis eloquentia, Sądowne słowá.
Forensis quæstus, Zysk pisárski y prokuratorski.
Forensia substantiue, togæ forenses, Száty odświętne álbo vczciwße ktore obloczimy gdy miedzy ludzie idziemy.
¶Circumforaneus, a, um, Pospolity/Podły.
¶Circumforanei homines, Ktorzi się y tu y owdzie tuláyą/Błąkáyą. Præterea nomina quædam urbium a foro deducta, Vt, Forum Cornelij, Miásto we włoßech/teraz Imola zową.
Forum Liuium, Drugie miásto włoskie. In Æmilia.
Forum Tyberij, Miásteczko w Schwaicerskiey ziemi nád Renem leżące/po niemiecku zową/Keyserstul/to yest/ Czesárski stolec.
Forum Zicij, Miásto y kráyina we włoßech pod Venetámi/ teraz zową Frynl.
Fossa, Fossio, Fossor, Fossura, Vide Fodio.
Fouea, Vide Fodio.
Fotus, Vide Foueo.
Foueo, foues, foui, fotum, fouere, Ciepło nákriwam/też zywię/Wychowawam. Bronię. Fouere ignem, Záchowáć ogień áż názáynutrz.
Fouere nidum, Ná gniazdzie siedzieć/to yest/ domá się chowáć. Oua fouere, Ná yaycách nasiedzieć/ Kurczęta lęc. Fouere gremio, Na łono bráć álbo w zánádrá wsádzáć. Fouere spem, Mieć nádzieię. Fouere spem alicuius, Dáwáć komu dobrą potuchę. Fouere uulnus, Leczić/ Goyić ráný. Foueri spe, Nádzieyą się cześzić.
Fotus participium, Ciepło chowam.
Fotus, huius fotus, Zágrzewanie.
Focillationes pro fomentis obsoletum.
Fomentum a fouendo sumptum denominatur, Wßistko to co ciepło bywa przikládano ná Wrzód/ránę/álbo yáką chorobę dla odelżenia bolu.
Fomes, fomitis, Zágiew. Et per translationem, Causa, Fons, uel Origo, ut Fomes inimicitiarũ simultas, Nie vprzeymość zwierzchnia przyiáźni/zagiew yest zwad y nieprzyiáźni.
Composita, Confoueo, es, oui, otum, ere, Przygrzewam/Zywię/ Przyglądam.
¶Refoueo, Ochładzam zás/okrzeżwiam

F ante R.

Fraceo, es, fracui, fracere, neu. se. & Fracesco, is, ere, Lenieię / Gniię / Gmieszieię Yużem ciężki od starośći / iuż mi ná schodzie/Gmiesznym.

Fracidus, a, ũ, Ocięzáły/Nárażonego zdrowia/Siwy/nápoły zgniły/gnuśny. Fraces olei, Drożdże álbo brudy olejowe.

Fractus, Vide Frango.

Frenum, Vide Frenum.

Fragum, uel in plurali tantũ Fraga, fragorum, Poziomki.

Fragilis, Fragmen, Fragor, Vide Frango.

Fragilides authore Celso dicuntur uenę grandes, quæ tumidæ ab utroq; latere colli apparent, Sic Calep.

Fragor, non usurpatur, sed eius composita, Refragor, aris, refragatus sum, refragari, Przeciwiam się. Refragatur illi ingenium, Niema po temu rozumu/ Nie yest mu ná rękę.

¶Suffragor, suffragaris, suffragari, pen. prod. Pomagam/ Głos swóy álbo wotum dáyę zá kim. Hinc suffragium, Głos/Wotum/ Przizwolenie czyie ná kogo áby był obran/wzięt ná yáki vrząd álbo dostoynosć, Et suffragator, Ten który ná kogo przizwala.

Fragro, as, aui, are, neut. prim. Wonieyę Dawam piękną wonią. Vnde Fragrantia, Wonność/Wonia.

Framea, æ, pen. cor. fem. prim. Száblá naszi zową. Sed Cornelius tacitus, Pisze że yest niemiecká broń. Constat autem Germanos huiusmodi gladijs non uti, Nie vżywáyą niemcy tákiey bróniey które mi száblámi zowiemy. In Biblijs legitur pro Gladio.

Frango, frangis, fregi, fractum. frangere Łamię. Per Metaphor. Czynię kogo niechotnym/ smutnym. Animum frangere Vsmierzić kogo. Brachium fregit, Rámię złamał. Frangere molis frumenta dicuntur, Mleć/Zemleć. Ceruicesalicui frangere, Vkręcić komu szyię. In micas frangere, Zdrobić. Fracto & demisso animo esse, Wątpić. Sic e diuerso Infracto animo aliquid aggredi. Ochotnie się czego yąć.

Frangere uires alicuius, Náwątlić sił czyich. Fœdus frangere, Przimierze złamáć.

Frangere morbum & uincere, Przekonáć á zwiciężyć niemoc.

Frangi dolore, Frásowáć się álbo przez boleśćią nie wiedzieć co czynić.

F ante R.

Fractus participium siue nomen ex parti. Złamány. Fractus prælio, Náwątlony woyną. Fracta spes, Słába nádzieyá.

Fractio, onis & fractura, æ, Łamánie.

Fragmẽ, fragminis, Sztuczká/Kąsek/Odrobiná.

Fragmentum, idem.

Fragor, fragoris, Trzask/łom/szum/gdy się co złamie albo spádnie.

Fragosus, a, um, Ostry/Łomisty. Vt locus fragosus, Mieisce łomiste/ Ostre.

Fragose aduerbium, Ostro/Łomisto.

Frageo, es, & inde Fragesco pro frangor obsoletum

Fragilis & hoc fragile, Mdły/Niemocny prętko się złamie. Fragilis mortalitas, Mdły rodzay ludzki. Fragile dentibus, Prętko się da rozgryznąć. Fragiliter, Mdło. Fragilitas, atis, Mdłość /Błádość.

¶Composita, Confringo, gis, gi, ctũ, ere, Połomić/ Confringere rem, Máyętność swoię vtrácić. Confringere iura Práwá połámáć, Confractio in Biblijs Połamánie.

¶Confragosus, Ostry. Via lapidibus confragosa, Cięszka drógá dla kamienia y opoki po drodze leżącego.

Diffringo, Rozłámuię/álbo ná sztuki rozbieram.

¶Effringo, Wyłamuię. Effregit fores, wybił drzwi. Effractus fame per translationem, Vschnął od głodu.

¶Effractor, Który ludziem drzwi wybiya/ Nocownik.

¶Infringo, Vłámuię. Colaphũ infringere, Wyciąć komu pogębek.

Conatus aduersariorum infringere, Zábieżeć nieprzyiacielõm od sprawy/to yest/ ych przedsięwzięcie wytrącić.

¶Infractus Participium, Nałomiony/ Násłábiony. Non integra re sed minus infracta, Item, Infractus animus, Dobre serce/ Smiáłość/Nielękliwość.

¶Infractio uerbale, Vt Infractio animi pro Inconstantia, Vpádnienie sercá. Niestałość.

¶Offringo, offringis, egi, ctum, ere, Zoráną rolą przyoráć/ Mieszić.

Perfringo, Przełámuię/ Przebiyam/ wybiyam. Perfringere castra hostis, Przełamáć

łamáć

łámáć obóz nieprzyiacielski. Perfringere decreta, leges, & omnes immunitates, Wßiſtki prawa/vſtáwy/y wolnośći połámać. Perfracte, Cic. li. 3. Off. Vbi rectius legas Præfracte.

¶ Præfringo, Przed tym vłámuyę.

¶ Præfractus, a, um, Cziężki/Twárdy/Surowy/ktory ſie nie da nakłonić/Siádły.

¶ Refringo, Odłámuyę.

¶ Refractorius, a, um. Swarliwi / Ziádły.

¶ Suffringo, Podłámuyę / Podcżoſuyę.

¶ Suffrago, ſuffraginis, pen. prod. Zádnie koláná v zwierząt / & Suffragines Krziwe odnożki ná drzewiech á zwłaßcżá ná winnych / gdźie po obrzezániu winnic puſzcżáyą ſie gáłązki krziwe.

¶ Interfringo, Połámuyę / Przełámuyę.

Frater, huius fratris, maſculini tertiæ, Brát.

Fratres patrueles, Striyecżni bráćia. Frater Germanus, Non Germanus frater. Rodzony brát. Sic fratres gemini, non gemini fratres dicendum, Bliznkowie.

Fraterculus dimin. Bráćiſzek.

Frater uterinus Yednej mátki á inßego oycá. Fratria, Yatrew / Brátowa żoná.

Fraternus, a, um, adiectiuum, poſſeſsiuū brácki. Fraternus amor, Bráckie przyiaźń. Fraternitas in Biblijs, Bráctwo, Nō eſt latina dictio.

Fratractæ dicuntur mammæ puellarum cum primum tumeſcunt, Feſtus.

Fraterne aduerbium, Brácko.

Fratricida, dæ, fem. prim. Mężoboycá brátá ſwego.

Fratilli, uilli ſordidi in tapetis, Calepinus.

Fraus, fraudis, Zdrádá. Agere aliquem in fraudem, Ciągnąć kogo áby ſie yákiey niebeſpiecżnośći ważył. Nam ueteres etiam Fraudem pro pœna acceperunt, unde dicimus, Ne mihi fraudi ſit, By mie to nie omyliło álbo o ßkodę nie przipráwiło. Sine fraude aliorum, Krom cudzey ßkody. Non eſt illi fraudi, Nie może mu to nic ßkodźić.

Fraudulentus, a, um, Zdrádliwy.

Fraudulentia in Biblijs pro Fraude.

Fraudulenter, aduerbium, Zdrádnie.

Fraudo, as, are, Zdrádźić / Oßukáć. Cuius paſsiuum Fraudor, Pecunia aliquem fraudare, Nie dáć odwłoki komu cżinić s płácą yego pieniędzy. Fraudare ſtipēdio milites, Nie zapłáćić myta żołnierzōm. Aliquē regno fraudare, Pozbáwić kogo krolewſtwá / álbo podeidź kogo w krolewſtwie. Genium ſuum fraudare, Skępić Oßczędáć ſie / Nieużyć ták yáko ſie godźi.

Fraudator, toris, Verbale, Zdraycá.

Fraudator prædæ, Pozbawiciel łupu ten ktory ſobie wßiſtek łup przywłaßcżił.

Fraudatio, Zdrádá. Fides & Fraudatio contraria.

Frauſum, ueteres Fraudatum dicebant, hoc eſt, eum qui ad fraudis fructum ueniſſet, & Frauſus erit pro Fraudem commiſerit. Feſtus, Defraudo, idem quod Fraudo.

Fraxare, hoc eſt, Vigiliā circuire, Obſoletum.

Fraxinus, fraxini, Jeſionowe drzewo.

Fraxineus, a, ū, Jeſionowy. Fraxinea haſta, Włocżnia yeſionowa.

Fregella locus Romæ, Et Fregella olim ciuitas in Italia, nunc uicus non longe a Velitris, Vnde Fregellanus, a, um.

Fremo, is, fremui, fremitum, femere, neut. tert Drżę / Szumię / Dźwięk cżinię. Fremuit Leo ore cruento, Ricżi / Rzuye też niektorzi mowią.

Fremebat tota prouincia, Drżálá wßiſtká kráyiná. Fremant omnes licet, dicam quod ſentio, By też wßiſcy zębámi zgrzytáli yá wżdy wyznam to o cżim dzierżę.

Fremebundus, a, um, Drżący / Zgrzitáyący.

¶ Infremo, Drżę / Zgrzitam.

Fremitus, huius Fremitus, pe. cor. Szum Szmer / Dźwięk wody álbo ludźi.

Frendeo, frendes, frendui, freſſum, frendere, eſt Frangere, Łámáć.

Frumentum freſſum, Żyto trochę kámieniem we młynie nárezone / to yeſt / skrupione.

Frendeo etiam ſignificat, Zębomá od yádu zgritam.

Frendens Participium, Sgrzitáyący. Vt, Leo frendens.

Jnfrendeo, idem, Infrendes, Ktorzy yeßcze zębownie máyą. Nefrendes porci, Proſiątká máłe / Oſeski.

Frenū, huius freni, uel ut aliqui ſcribunt Fræнum a frangendo, Wędźidło. In ſingulari neutrum, in plurali tam maſculinū, quā neutrū. Frenos equo inijcere, Vzdę ná koniá włożić. Sed Metaphor. Frenū alicui inijcere, Uſpokoić/ Ukoić kogo.

Frenum mordere, Przećiwiać ſię/ Niechćieć być po woley. Frenos adhibere, Zádzierżeć/ Nie dać ſwey woley. Frenum recipere, Dáć ſię ná wolą. Hinc effrenus uel Effrenis, e, Szalony/ Swowolny/ Nieobyeżdżony.

¶Infrenus, e idem.

Freno, as, are, Vzdam. Frenare equum, Ovzdáć koniá. Populos frenare, Uſpokoić/ Uſmiérzić. Voluptates frenare ac domare, Nie dać ciálu ſwey woley.

¶Compoſita, Defreno, Odużdawam Zeymuię vzdę/ też Puſzczam ſwiebodnie.

¶Effreno idem Effrenata libido, Háńiebna/ Przewydrzona/ Nieodięta ſwa wola y pátrzánie nierządu.

¶Refreno, Zádzierżawam/ Powściągam koniá/ Nie dawam mu ſię śilić.

Frequens, frequētis, om. tert. Uſtáwiczny Gęſty/ Pełny. Frequentem locum dicimus, Gdzie wielki ſiázd ludźi bywa. Quādo autem de perſona aut de re animata loquimur duobus modis dicitur, uel de ſola perſona, ut Miles frequens, Wiele żołnierſtwá. Vel de turba, frequens populus, Pełno ludźi. Frequens ſenatus, Wielki poczet panów rádnych.

Frequens concio, Pełny kośćioł ludźi. Frequēs auditorium, Pełne Collegium Studentów. Frequēs ludus literarius, pełna ſzkołá żaków. Aliquādo aduerbialiter, Frequens, Záwżdy tu bywa. Frequēs eſt cum eo, Uſtáwicznie yeſt v niego. Frequentiſsimi uenerunt ad hoc iudicium mercatores, Wielki huf kupców ná ten ſąd przyſzedł.

¶Infrequens, Nieczęſty/ Nievſtáwiczny Puſty. Infrequens concio fuit, Mało ludźi było ná kázániu. Infrequens regnum, Nie náſtádke.

Frequentia, æ, Wielkość. In magna hominum frequentia, W wielki wielkośći ludźy. Domum reducebatur frequentia maxima, Prowádzón yeſt do domu przes wielką wielkość ludźy.

Frequēto, as, are, Uczęśćiam/ Częſto á gęſto ná którym mieyſcu bywam. Locum aliquē frequentare, Ludźmi oſádzáć/ Budowáć. Frequentare pro geminare uſus eſt Gellius, Powtárzáć.

Frequentarius apud ueteres pro frequente, Feſtus.

Frequētatio, onis, Uczęśćiánie/ Częſte náwiedzánie.

Frequentamentum, frequentamenti, Vt, Frequentamenta uocis.

Freſſa faba, Yárziná nieyáka/ wielogrochowi podobna.

Fretum, freti, gen. neut. ſec. Morze. Sed proprie, Náwálność/ Szmer álbo ſzum wód.

Fretus, a, um, Participium ſine uerbo, Dufáiący/ Wierzący który ſię ná kogo ſpuśći. Vobis fretus. Terent. Wam dufáiąc/ Spuſzczáiąc ſię ná was. Aliqui deriuant a Fruor.

Friabilis Vide Frio as.

Fribolus antiquum pro Friuolus.

Friburgum ciuitas Germaniæ. Et eſt duplex, Friburgum Briſigamæ, Po niemiecku. Fryburg in Breſzgáw. Friburgū Nuithomæ, Po niemiecku zową. Fryburg in Vchtland.

Frico, as, fricui & aliquando fricaui, frictum, & fricatum fricare, Trápáć, Trzeć/ Skrobáć ſię. Manus manū fricat Prouerbium, Ręká rękę drápie/ to yeſt yáko nászy mówią. Dar zá dar dármo nic. Inde Frictio, Drápánie/ Czoſánie ſię.

Fricatio, Nácieránie / Zágrzewánie chuſtámi ſurowemi. Frica me pauliſper uel fac mihi fricationes, Wetrzyimie trochę. Fricationes uehemētes, Wielkie nácieránie.

Fricatus huius fricatus, idem.

¶Compoſita, Adfrico ſeu Affrico, id eſt, iuxta frico. Podle drápię/ Przydrápuię.

¶Confrico, Wſzędzie y tám y ſám drápię.

¶Defrico, Zdrápuię/ Rodzieram/ Śćieram Defricui mihi cutē, Zdárłem/ Starłem Zdrápałem ſobie ſkórę.

¶Infrico, Wdrápuię/ Wćieram. Oportet uehementiam adhibere in infricando, Muśi gwałtem wetrzeć.

¶Infricatus Participium, Wtárty.

¶Perfrico, Przedrápuię/ Przećieram Prę fricare faciem uel frontem, & os, Odſrumáć ſię Caput ſiniſtra manu perfricans, Drápiąc ſię álbo rwąc ſię zá łep.

¶Perfrictio uerbale, Przedrápánie.
¶Refricare, id est, Renouare, Odnawiam z nowu drápię.
¶Refricare dolorem, Odnáwiáć boleść. Desyderium refricare, Tęgę komu odnáwiáć.

Frigeo, es, frigui uel frixi secundũ Donatum frigere, Ziębnę. Et Metaphor. Nieochotnym być / też Nie mieć gdzie łáski. Opus friget, Robotá nie ochotnie pochodzi. Nimirum hic homines frigẽt Terent. Strácili tu łáskę, álbo Przyjaźń ku ich o ziemię. Friget ibi homo, Nie nápádź go tám. Oratio friget, Rzecz nie yest wdzięczna. Vbi friget huc euadit, Gdy yuż nie wiẽ co ma dáley począć wrzeć k temu przidzie. Frigent iudicia omnia, Ná sądziech niemaß nic / Są prozne. Sine Cerere & Bacho friget Venus, Króm pywá y chlebá nie stroyi fyrlenów bábá.

Frigesco, is, ere, Poczynam ziębnieć. Frigore frigeface, Od mrózu ziebnąć.

Frigefacio, is, ere, Mrożę / Na zimnie mam ziębię.

Frigefacto, as, are, frequentatiuum a Frigefacio, Wstáwniem yest ná zimnie.
¶Composita, Refrigeo, refriges, pen. prod. refrixi, sine supino refrigere, uel potius, Refrigesco, is, ere, Záś ziębnąć Márznąć. Refrixerit res pro refrigescit Metaphoricos, Tánieye / Przestáye Woyi sie sáma przes się. Res refrigescit, Stydnie / Koyi sie / Przestáye sie śierzić. Nõ refrixit amor, Yeßcze sie miłość nie przihádlá / Nie ostydła.
¶Refrigero, as, are, Ochłodzić / Okrzeżwić / Pokrzepić.
¶Refrigerato & extincto calore, Ochłodziwßy sie. Refrigerauit me frigus, Umrozyło mie zymno.
¶Refrigerato lenissimo sermone hominum, Gdy sie básńy álbo lekkie powieśći luckie vkoyą. Accusatio defessa & refrigerata, Skárgá / Ostydła.
¶Refrigeratus, a, um, Participium, Ochłodzony / okrzeżwiony.
¶Refrigeratio, Ochłodzenie / Ostudzenie Pokrzepczenie.
¶Refrigerator & Refrigeratrix uerbalia.
¶Refrigeratorius, a, um, Chłodzący. Vt uis refrigeratoria, Moc która chłodzi. Hæc herba habet refrigeratoriam naturam, To ziele chłodzi.
¶Refrigeriũ, ij, Ochłodá / Pokrzeżwienie

Frigus, oris, Zimno / Mróz. Cõtrarium calori. Frigus impendebat, Poczynáło yuż márznąć.

Frigus pro Timore, Boyaźń. Item pro Morte, Smierć. Frigus acutum, Ostre zimno / Mróz.

Frigidus, a, um, Zimny. Meraph. Zgniły / leniwy. Frigidus homo, Mierziony. Frigidæ literæ, Nie wdzięczny list.

Frigida substantiue & absolute positum cui subauditur aqua, Wodá zimna. Inde frigidam suffundere, Podußczić Podßczuć kogo ná drugiego.

Frigidum etiam, Niesmáczne / Niewdzięczne / Nietrafne. Cui Facetum opponitur.

Frigidulus, diminut. Zimniuchny.

Frigidarius, a, um, Vt, Frigidaria cella, Chłodnicá / gdzie sie chłodzą.

Frigidarium, Naczinie nieyakie do zymney wody / w którey chłodzą piwo álbo wino.

Frigutio, frigutis, frigutiui, frigutire a Frigeo, Márznąć / Ziębnieć.

Frigor, frigoris idem quod Frigus, Frigorificus, a, um, quod frigus inducit Calep.

Frigilla, læ, auis sic dicta, Ziębá. dicitur, & Fringilla.

Frigo, gis, xi, xum, & frigui, ctum, Smáżę. Frixus, a, ũ, Smáżony. Frixa, oua, Smáżone yáycá álbo yáycá ná máśle. Vnde Frictoriũ & frictorium, Tygiel Fánná w którey co smáżą. Alias Sartago.

Frio, as, aui, friare, id est, Tero, Trę / Máciéram. Eius cõposita sunt, Affrio, Infrio, proprie, Pálcámi co rozcieram / álbo Nadrobiam. Vnde Friabilis, le, Co sie łátwie da rozetrzeć.
¶Suffrio paululum contero, Przicieram / Przidrobiam.
Frisij, Vide Phrisij.

Frit, dicitur illud in summa spica iam matura, quod est minus quam granum.

Fritilla, lę, cibus ex pulte factus qui frigitur, Smáżone krupy.

Fritillus, fritilli, m. s. dicitur tabula lusoria, Warcabnicá.

Friuolus, a, um, id est, Inanis, Leuis, & Nullius momẽti, Nyczemny Niekrzeczny Máłowáżny. Friuolum dictu, Sromotá powiedać.

Futiles & friuolas causas dicis, Nie k rzecznego niepowiedasz / mógł by sie zá to sromáć.

Friuola uasa, Statki których wszędzie poryway.

Fribolarius, Krámárzyk / który proste rzeczki przedáyne ma.

Frondator, frondes, frondosus, Vide Frons Frondis.

Frons, frontis, fem. tert. Czoło. Contrahere, Obducere, & Corrugare frontem Zámárszczić sie. Exporrigere & explicare frontem, Być dobrey myśli. Porrectiore fronte apud me lis oportet, Musisz bić v mnie weselszy nyzli's yest. Nubila frons, Smutna twars. Cuius contrariũ serena frons, Wywáśniona, to yest wesoła twarz. Obducta, Corrugata, Cõtracta Caperata, Nubila frons, idẽ, rursus Exporrecta, Porrecta, Serena, Delecta frons, idem, Caperata fronte aliquid facere, Przezdzięki co czinić. Prima frõte Hnet ná początku. In fronte Tauri montis, Pod górą.

Frons etiam Metephorice significat pudorem, Srómięzliwość. Inde dicimus fronte caret, Nie srómaste. Vnde Effrõs Nie srómięzliwi Et Bifrons, Odważelech. Sicut Ianus bifrons dicitur. Máyącey dwie czole.

Fronto, frontonis, Który przestworne czoło ma.

Frontosus, a, um, Czolisti / to yest kto ma wielkie czoło / też niesromięzliwy.

Frontale quod ad frontem pertinet, Kápturek końskí który kłádą ná vszy y ná czoło.

Frontatus, a, um, Vt, Frontati lapides, Ciosánc kámienie które ná obie stronie muru przechodzą á dla dzierżenia muru bywáyą wstáwiáne.

Frons, frondis, fem. tert. Galąź wespołek z liściem / to yest zielona á máyowa rózgá.

Frondeus, a, um, Co z gáłęzy yest.

Frondosus, a, um, Gałęzisty.

Frondeo, es, ere, dicuntur arbores, Kiedy liście poczináyą rość / Zielenieć sie.

Frondens sylua, Zieleniejący sie lás.

Frondarius. a, um, Pełny liścia.

Frondesco, frondescis, frondescere, Zielenieyesie / Poczinam gáłęzy s liściem pusczáć. Sylue frondescunt, Puśkáyą sie y poczináyąsie liściem nákrziwáć.

Frondo, as, are, Gałęzy obsiekawam.

Frondator, frondatoris, Który drzewá obcina / Gáłęzi vschłe odłamuye.

¶ Defrondo, Obłámuyę liście obcinam gáłęzi. Vites defrondare, Obrzezáć winnice.

Frondatio, onis, Obcinánie gáłęzy.

Frondifer, a, um, Gałęzisty.

Frumentum. ti, neut. sec. Zyto. Frumentum Triticeum, Pszenicá / Dicitur enim frumentum in genere de omni frumento Zboże.

Frumentarius, a, um, Zytny. Res frumentaria, Hándel niejáki co ku zywności á zwłasczá chlebu nálezy.

Frumentarium solum, Rola żyta dosić dawayąca.

Frumentarius, a, um, Co ku zytu nálezy. Frumentarius negociator, Przekupień.

Frumentor, frumentaris, frumentari, Przekupuyę zytem / Spusczam do Gdańská.

Frumentatio, Spizowánie zyt.

Frumentator idem quod Frumentarius.

Frumentaceus, a, um, Męczny / co z żyta yest.

Frux & fruges, frugifer, frugalis, fruiscor Vide Fruor.

Frumen, fruminis, summa pars gulæ interior.

Fruor, frueris, fretus sum uel frui, Używam / Pożywam / Zywę. In exemplis patebit. Fruor ocio, Prożnuyę / Łostuyę. Fruor alicuius sermone, Rozmawiam s kim.

Frui ut liceat quod amo, Abych mógł dostáć co miluyę. Frui quiete, Używáć dobrego pokoyu / to yest mieć pokóy. Frui ingenio suo, Wedle swego podobániá żyć. Frui uita, Zyć.

Frui recordatione, Mieć pociechę wsrámiętawszy ná co. Fruiturũ, Cic. qui præsentibus uoluptatibus frueretur considereto se fruiturum.

Fruitus Participium, Używány. Non meo nomine, sed suo fruitus est emptor, Nie mego ymienienia / ále swego vżywał.

Fretus, a, um, Spusczayącysie ná kogo / Wierzący á dufáyący w kogo.

Fretus consilijs & innixus, Spuszczáiący sie ná swe rádę. Fretus fuga, Mäiąc nádzieię yzby mógł vciec. Fretus intelligentia uestra differo breuius quā causa desyderat, Máiąc zá to że vam nic ná wyrozumieniu álbo poięciu rzeczy nic nie schodzy krocey mówić nie potrzebá.

Fruitio, Vżywánie.

Fruendus, a, um, passiue, Co má być vżywano.

Fructus, huius fructus, Owoc Pożytek.

Fructuosus, a, um, Pożyteczny / Vrodzáyny.

Fructificus, a, um, idem, Fructuarius, a, um, idem, Co ku pożytku należy.

Fructifer, a, um, Vrodzáyny / Pożyteczny.

Frux non usurpatur in nominatiuo, sed obliqui Frugis, frugem, quidam tamen ponunt nominatiuum, Fruges, huius frugis, gen. fem. Wszelákie zboże y vrodzay. Recipere sese ad frugem, Polepszić sie. Ad frugem perducere aliquē Vczinić z kogo dobrego. Reddere frugem bonam & euadere ad frugem bonam, idem.

Frugi indeclinabile, gen. omnis, Pożyteczny Dobry / Cnotliwy.

Frugi homo, Dobry Slácheтny człowiek. Frugi es, Dobris dobry. Aliquando Ironice dicitur, Frugi ædificium Pożyteczny dōm. Frugi seruus, Wierny Pilny sługá. Cui nequam opponitur.

Frugifer, a, um, Vrodzáyny / Pożyteczny.

Frugiferū solum, Vrodzáyny grunt.

Frugiferum & salubre, Dobre y zdrowe.

Frugiferens antiquum pro Frugifero,

Frugiperda salyx, id est, ocyssime semen amittens apud Plinium.

Frugalis & hoc frugale, Mierny / Obeszły.

Frugalissimus homo Mierniuchny człowiek.

Frugalis uilla, Wieś wiernie budowána. Frugalitas, tatis, Mierność.

Frugaliter, Miernie

Frustro, as, are, & Frustror, frustraris, frustratus sum. Omilam kogo / Spe frustratus est, Omylił sie ná swey nádzey. Ceteris Frustrari uerbum commune secundum Priscianum, idem quod Frustro, alij tātū deponens esse uolunt

Frustrari ab aliquo passiue, Być oszukán / Omylón. Frustrari expectationem alicuius, Cziny nádzieię o sobie skázić Omylić. Frustrari laborem, Swoiy pracy strácić. Hercle sepe iam me hæc spes frustráta est, Owszeki iuż mie to nie raz omiliło.

Frustrari & dare uerba, idem, Zdrádzić.

Frustratio, onis, Omilenie / Zdrádá. Frustrationes dare, Opák sie stáwić.

Frustratio est nō cultura agri, Mieszkánie ná to tylko yest / nievprawienie roli yáko sie godzi.

Frustra aduerbium, Próżno darmo. Frustra habere aliquem, Mamić kim / Nie wiernie sie obchodzić. Ea res frustra, Tá rzecz nic nie pomogłá.

Frustum, frusti, Sztuká. Frusto panis conduci potest, Poydzie dla sztuki chlebá.

Frustulum, li, Sztuczká / Kąsek.

Frustulentus, a, um, Pełny sztuczek / kąskow

Frustatim & frustillatim aduerbium Po kąsku / W kęsy.

Frusus genus ruborum, Calep.

Frutex, fruticis, gen. mas. Płonká.

Frutetum, Krzewina / Mieysce gdzie wiele Krzewiny álbo chróstu yest.

Fruticosus, a, um, Pełny / krzewiny.

Fruticesco, is, ire, Pomykam sie wzgórę.

Frutico, fruticas, are, Wiele máłych szosnkow á gáłązek pusczam / też rozrastam sie.

Fruticor, aris, ari, deponens idem quod Frutico, actiuum.

Fruticatio, onis, Pusczánie sosznkow / Rozkwitánie.

Frutinal dictum est templum Veneris Frutæ, Calep.

Frux, huius frugis dixerunt antiqui, Festus, Vide supra Fruor.

Fruxinum oppidum Vindeliciæ in Germania.

F ante V.

Fuat, pro fit, antiqui dixere.

Fucilis, id est, falsa, Festus.

Fucinus Lacus Italiæ prope Albenses, & alius Volscorum.

Fucus, fuci, masc. sec. genus apis sine aculeo, sed maior ape, Trąd to jest/rodzaj pszczół niedoskonałych/które nie mają żądła a ná miod też nic nie robią. Per translationem sumitur pro fraude, astutia, sine insidiis, Chytrość/zdrada/chybá omyłka. Item pro homine ignauo, Metaphoricos, Fucus marinus, Herba quę & Alga marina dicitur. Item fucus Farbá/bárwiczká/którą się białe głowy fárbują. Vt, Mulieres fucatę dicũtur, Które się s bárwiczkámi obchodzą a ich vżywáją. Sine fuco, Krom któréj zdrady.

Fucatus, a, um, Przypiękrzony/ Przypráwiony.

Fucata facies, Przyprawna twarz

Fucatus amicus, Niepewny/Przykrity przyjaciel. Fucatus nitor cui naturalis opponitur, Fálsz.

Fucosus, a, ũ, Fálszywy/Nieprawy/ Nieszczery.

Fuco, as, are, Przyprawiam / Przychędożam.

Fuga. Fugax, Vide Fugio.

Fugio, is, fugi, fugitum, fugere. Vciekam Fugere e conspectu, Zejść z oczu. E manibus fugere, Z ręku vyjść. Item Fugere, Wiarować się Fugere curã, Chronić się práce. Fugere congressus hominũ Chronić się ludzi álbo towárzystwá. Infamiam fugere, Strzedz się złej sławy.

¶Fugere etiam dicitur de iis qui nauibus fugiunt, & de auibus, Vwieść Vlecieć Non me fugit, Wiem dobrze. Nisi si quæ me forte fugiunt, Wiele rzeczy o których snadź nie wiem.

Fugiens participium, Vciekający. Fugiens laborum, Leniwi.

Fugito, as, are, Frequentatiuũ, Vciekam Chronię się vstáwicznie. Fugitare patrem Strzedz się ojcá.

Fugitant omnes hanc prouinciam, Nikt się tego vrzędu/álbo rzeczy nie chce podjąć/wszyscy się chronią.

Fugitans, fugitantis, Vciekający. Participium a frequentatiuo uerbo, Fugitãs litium, Nomen.

Fuga, fugæ, Vcieczká. Fugam capessere, Vciekáć. Dare fugam, idem. Podáć tyłu. In fugam dare, Zeprzeć kogo obróćić ná zad.

Fugam adornare, Nágotowáć się vciec.

Fugo, as, are, Gonię/Ná zad obrácam.

Fugax, fugacis, Pierzchliwi/ który rad vcieka.

F ante V.

Fugacia, mala Persica appellat Plinius, Które łatwie gniją/nie długo leżą/niegodzą się ná chowánie. Fugax etiam prętki. Vt, Fugax contra insequentes Crocodillus. Prętko vcieka gdy go goni.

Fugaces aues, Ptacy którzi się łatwie wymkną. Breuia, Fugacia, Caduca & Interitura fere idem, Łatwie/Przemijające.

Fugacitas, tatis, Pierzchliwość/ Prętkość.

Fugitiuus, a, um, Zbiég. Seruus fugitiuus Zbiég. Fugitiua gaudia, Wesele łatwie przemijające.

Fugitiuarius, Ten który zbiegów szuka Szpieg.

¶Composita, Aufugio, aufugis, aufugi, aufugitum, aufugere, pen. corrept. Vciec.

Aufugit tibi seruus, Vciekł ci sługá. Aufugit aqua, Wodá wycieka. Aufugium, g. neu. CC. Vcieczká.

¶Confugio, Vciekam się do kogo/Podáć się komu w obronę. In arcem confugere, Ná zamek vciec. Confugere ad uota preces&#x;, Vdáć się ná modlitwę Confugium, Vcieczká.

¶Effugio, Vtrunąć / Wymknąć się.

¶Effugium, Vtrunienie / Vcieczenie.

¶Diffugio, Rozbiegam się. Nebulæ diffugiunt, Roschodzą się mgły / & diffugiẽt magis exorto sole, Y rozejdą się dáley ják ko słońce wzejdzie. Perfugio, Mknę/ Skokiem vciekam. Idem quod Confugio, unde Perfugium, Vcieczká pod cziję obronę. Perfuga, Zdrajcá który do nieprzyjaciol zbieży.

¶Refugio, Vciekam ná zad. idem quod Confugio, inde Refugium idem quod Perfugium.

¶Profugio, Vciekam precz/Mknę ná dáli.

¶Profugus, Zbieg.

¶Suffugio, Potájemnie się schraniam.

¶Subterfugio, Schrániam się. Nullum laborem tua causa subterfugiam, Nicmi dla ciebie ciężko nie będzie. Nomen loci subterfuit mihi, Zápamiętałem jáko mieysce zową.

¶Transfugio, Z jednego mieyscá ná drugie się pomykam.

¶Transfugo, Łázęká/ ktory nie trwa ná yednym mieyſcu. Tei ktory do nieprzyiacieli vcieká. Sunt etiam compoſita a fuga.

¶Lucifuga, Ktory ſie świátłá chroni, Vel lucifugus alias lucernarius.

¶Solifuga, Ktory ſie słońcá chroni.

Fulcio, fulcis, fulciui, fulcitum, quidam fultum, fulcire, Podeprzeć / záſtrzał vczinic. Amicitiis fultus, dobrze ſpárty przyiáźniami/ to yeſt/wielkiego záchowánia. Fultum gloria imperiū, Pánowánie s chwáłą złączone. Suffulcio idem quod ſimplex fulcio.

Fulcimen uel fulcimentum, Podporá/ záſtrzenie. Fultura, ræ, idem.

Fulcrum, fulcri, Podporá/záſtrzelenie ściáni álbo czego tákowego áby nie pádło. Fulcrū lecti, Łożowa podporá. Fulgeo, fulges, fulſi, fulgere, Jáſnieię / łſczę ſie. Auro & purpura fulgere, Od złotá y od koſztownego odzienia ſie mieńić.

Fulgetrum, fulgetri, Łyskánie.

Fulgetra, æ, in femin. gen. etiam dicitur, idem.

Fulgidum pro ſplendido, Cal. annotauit, Jáſny.

Fulgor, fulgoris, Jáſność. Fulgores & tonitrua, Łyskánie y trzáskánie.

Fulgur, fulguris Łyskánie.

Fulguralis & e, Powietrzny/łyskáwiczny.

Fulguritas, atis, pro ſplendore, Obſoletum.

Fulgoro, as, are, Grzmię / łyskam ſie.

Fulgurat, Łyska ſie.

Fulguratum, Co od pyorunu zábitego álbo opalonego yeſt.

Fulgurator, fulguratoris, Fulgurum inſpector.

Fulguritaſſunt, pro fulgure percutiunt dixit Plautus, Fulgire pro fulgur iacere obſoletum, & fulguritum pro fulmine ictum ſeu fulguratum.

Fulmen, fulminis, Grom/pyorun. Fulmine ictus, Od pyoruná zábity álbo trácony. Fulmina uerborum, Srogie / okrutne słowá.

Fulmino, as, are, Gromem biyę.

Fulminat, Trzáska/ Grzmi / Piorun biye.

Fulminans Mars per translationem,

Fulminatus, a, um, Od pyoruna zábity.

¶Compoſita, Affulgeo, Przyiaſniam.

¶Confulgeo, Wſziſtek ſie łſczę.

¶Effulgeo, Wyiáśniam ſie. Omnis fabuloſitas Græciæ ex hoc primum ſinu effulſit, Ztąd ſie naprzod poczęłá/powſtálá. etc.

¶Refulgeo, Wyiáſniam ſie oświecam ſe záś.

¶Præfulgeo, Wielmi ſie łſczę naprzod świecę Fulica, auis marina, Łiſzká. Fuligo, fem. ter. Sádzá.

Fuliginoſus, a, um, Okopciáły. Fullo fullonis, Wáłkarz/ten ktory bieli płotno / álbo tez ſzáty chędoży / tez fárbierzem zową niektorzi. Fullonia, Wałkarska naukā.

Fullonius, a, um, & fullonicus, a, um, Co k temu nalezy.

Fulmen, Vide *Fulgeo*.

Fuluus, a, ū, color dicitur, qui ex rufo & uiridi uidetur eſſe mixtus, Gorącozołty. Quia dicitur fuluum aurum, Tez ciemnoczerwony álbo czerwono á zielonomiemony. Quia dicimus fuluum æs & fulua arena.

Fumus, maſc. ſe. Dym. Fumus terræ, herba, Polna rutá.

Fumoſus, a, um, Dymny.

Fumidus, a, um, idem Okopciáły. Fumoſæ imagines, Stáre okopciáłe obrázy/ Vel ſi refertur ad nobilitatem, Nie záchowány/podły dom.

Fuminoſus pro fumoſo, Plin. lib. 26. ca. 5. fortaſsis mendoſe.

Fumarium fumarij, Dymna dziurá/álbo mieſce gdzie wino álbo piwo odkiſawa.

Fumifer, a, um, Dayący dym/ kopcący. Vt fumiferi ignes.

Fumo, as, are, a. p. Kopcę ſie. Suprema uillarum culmina fumant, Kopci ſie wſzędzie z kominow po wśi.

¶Infumo, as, are, Odimiam/ Okopciam/ Wędzę. Infumata caro, Wędzone mięſo.

Fumigo, as, are, act. pri. & ſuffumigo, Podimiam/ Przikopciam.

Fumigatio, Kopeć.

Fumico, as, are, act. p. idē ut fumicare arabico odore, Kádzidłem kadzić/ dym czynić kádzidłowy. Plaut. Fumifico idem Calepinus.

¶Infunibulum, Kominek. Funalia & funabulus, Vide *Funis*.

Funda, æ, fem. prim. Procá/ tez ſák ktorym ribylowia. Item pro marſupio, Myáſto mieſzká / Táſzki/ uſurpatur.

Funda etiam dicitur circulus ex auro ſiue alio metallo, quo gemmæ ita nectuntur, ut aurum non niſi margines amplectatur, Przęcká álbo inſze ſpinánie.

Funditor, funditoris, Procars ktory sie s procą vmie obchodzić. Pro bellico instrumento, Fundibula in Biblijs legitur pro funda.

Fundabularius idem qui funditor, Fundi, dorum, Italiæ ciuitas, unde Fundanus.

Fundamentum, Fundo, funditus, Vide Funda.

Fundo, fundis, fundi, fusum, dere, a. t. Leyę Poliewam. Fundere uerba, Mowić. Fundere exercitum, Porazić woysko. Fundere preces, Modlić sie. Fundere uitam uel animam, Vmrzeć. Apud Poëtas. Fundere se ad amnem, Położyć sie przy rzece. Fundere ex ære imaginem, Vlać obras z miedzi. Fusa per gentes superstitio, Yzło sie ludzi Bałwochwalstwo/ albo powiara/ yako tez niektorzi wykładaya. Fundere lachrymas, Płakać. Fundere sanguinem, Krew rozlać/ zabić. Fundere copias, idem quod exercitum, Talia fundebat lachrymans, Ty słowa mowił płacząc. Fusi fugatiq; inimici, Porazeni y na zad obroceni. Funditur latissime, Szeroko sie rozlewa. Fuse aduerbium, Szeroko/ daleko/ Obficie. Fuse copiose lateq; dicere, Szeroko rzecz rozpostrzeć.

Fusim aduerbium pro fuse, Calep. sine authore.

Fusilis, & hoc fusile, quod fusum est. Lany. Vt, Fusilia uasa, Lane statki.

Fusio, onis, fem. tert. Wylanie. Fusor, fusoris, Konwisar.

Fusor tormentarius, Ktory rußnice leye. Fusor pocularius, Ktory konwie leye. Fusorium opus in Biblijs, Naczynie lane.

Fusura, æ, lanie.

Fusorius, a. um, Co ku laniu nalezy.

Fusoria ars, Konwisarskie rzemięsło.

Fundito, as, are, frequentatiuum, Vstawicznie leyę. Funditare uerba, Wiele mowić/ a niepotrzebnie. Funditare rem, Mayętnosć swą zastawić.

¶Composita, Affundo, Przylewam. Affunditur huic æstuarium e mari, K temu podlewa odnoga morska poden.

¶Confundo, wespołek zlewam. Confusa & perturbata oratio, Vt nihil sit primum, nihil secundum, Tak zamießana zamotana rzecz. Vera cum falsis confundere, Zmießać prawdę s fałßem.

¶Confundo etiam significat, Zasromawam/ Ganię kogo. Inde Confusio, Zlanie/ tez sromota/ zasromanie/ Ganba.

¶Confusus, a, um, Participium, siue nomen ex participio, Zlany/ Zmießany/ tez zesromocony.

¶Confuse aduerbium. Nierządnie/ pomießanie. Confuse loqui, Nierostropnie/ nie yednę rzecz po drugiey mowić. Confuse & permixte, cui contrarium est discrete & electe.

¶Confusum aduerb. idem apud Plin.

¶Circumfundo, W koło oblewam/ Obciekam. Circumfunditur mari, W koło obiega morzem. Circumfunditur illi multitudo, Obstępuye go wielkosć ludzi. Terra mari Atlantico circumfusa, Morze wßistkę ziemię w koło krazy/ obyega. Circumfundere aliquid, Oblać co. Hostes circumfundere, Nieprzyiaciele obstąpić.

¶Diffundo. Rozlewam/ Roßerzam sie. Arbor diffundit ramos, Gałęzysto roscie Diffundit se in latitudinem lactuca, Szeroko roscie. Diffusum & Dissipatum ius ciuile, Zmießane/ Pokazone. Diffusus error longe lateq;, Błędow wßędzie roz... Diffunditur morbus a capite, Ydzie od głowy do drugich członkow ... moc. Diffusus nomen ex participio, Szeroki/ Rozlany/ Rosciecony. Vt diffusi campi, Szerokie pola. Diffusum uinum Z kadzi moßcowych w fasy rozlane. Diffusus sus, Wielka rozwlokła swinia.

¶Diffuse aduerbium. Szeroko ...

¶Effundo, Wylewam. Effundere sanguinem pro repub. Wylać krew dla pospolitego dobra. Effundere uirus, ... gniew swoy na kogo wyrzignąć. Effundere in sinum, Tayemnie sie komu ... swych tayemnic zwierzić. Item Effundere dicimur ea quæ subito & inordinate uel dicimus, uel scribimus, Co ... rozmyslnie czyniemy. Ciuitas omnis obuiam effusa, Wßitko miasto na przeciw wyßło. Effundere patrimonium, Vtracić oyczyznę.

Effusus, a, um, Wylany Roßs... Effusa lętitia, Wielkie wesele. Effuse opes, Wielkie bogactwa. Effuso sinu, Rosp... ßy sie/ vkazawßy piersi. Effusis habenis inuadere hostem. Rosbodßy ... na nieprzyiaciele vderzyć.

¶Effuse aduerbium, Wielmi ... Effuse uiuere, Hoynie zyć. Effusissime ridere, Barzo sie chechotać/ smiać. Effuse petulans, Nad miarę bespieczny/ niesromiezliwy. Effuse aliquem diligere, Z serca kogo miłować.

¶Effusio

¶Effusio, Wylanie. Vt, Effusio aquarũ Wylanie wód. Effusio pecuniæ, Vtrátá.

¶Infundo, Wlewam. Náliewam. Faucibus infundere, W vstá wlać.

¶Infusus, a, um, Wlany. Infusa terræ maria, Ziemiá yest wodámi polaná.

¶Infusus, huius infusus, Wlanie. Infusio idem.

¶Infusorium, Lijek in Biblijs.

¶Infundibulum, Lijey też ladá we młynie nád kámieniem w ktorą żyto wsypuyą.

¶Offundo, Obliewam. Offundere aliquem, Oblać kogo. Offundere tenebras Zácmić/zásłonić. Offundere caliginem oculis, Zásliepić kogo. Aër crassus nobis offunditur, Mgłá nas ciemna opádłá. Offusa Reipu. sempiterna nox, Nie może wskuráć pospolita rzecz. Offundere alicui errorem, Wpráwić kogo w błąd. Offusa animis caligo, Zásliepiony vmysł.

¶Perfundo, Poliewám. Perfundere aliquem lotio, Oblać kogo mokrzem. Perfusus cruore, Krwią oblány. Perfundere animum religione, pro imbuere, Náuczić kogo wiáry y bogoboyności. Perfudit horror, Wzdrgałem sie / Zyął mie strách. Perfundi iucunditate, letitia, uoluptatibus, suauitate, pro repleri. Być nápełnionym/etć. Perfusus metu ac timore, Zlękł sie.

¶Perfusio, Polanie/Oblanie.

¶Profundo, Poliewam Profundere terram, Polać ziemię álbo skropić. Profundere substantiam omnem, Wszystkę máyętność swą vtrácić. Profundere uocem, Zákrzyknąć. Cum pecuniam omnem profudisset, Vtráciwszy wszystki pieniądze.

¶Profusus, Okfity/zbytny. Non amat profusas epulas, Nie kochá sie w zbytnym vżywániu. Profusus homo, Vtrátny/Strawny. Profusa hilaritas, Zbytna ochotá.

¶Profuse aduerbium, Okficie/zbitnie.

¶Perfusio, Polanie/też vtrátá.

¶Refundo, Odliewam / záś przeliewam. Glaciẽ refundit Sol, Rostápia lód słónce od mrozu. Refundere cereuisiam in aliud uas, Piwo przelać w ynszy sand. Fluuius refusus, Rościekła rzeká / ktora z brzegów dáleko wylałá.

¶Refuse, refusius refusissime, Okficie.

¶Suffundo, Podliewam/Przilieưam/prziczyniam. Suffundere frigidam. Prouerb. Vide supra in uerbo, Frigeo. Robore suffundi, Zásromáć sie. Suffusus maleuolentia animus in cæteros, Pełny złey woley y nieżiczliwości.

F ante V.

¶Suffusio, Podlanie/Przylanie.

¶Suffusio etiam morbus oculorum, quem uulgo catarrhactam uocant.

¶Suffusorium suffusorij, instrumentum ad fundendum aptum in Biblijs tantum legitur.

¶Transfundo, Przeliewam z yednego naczynia w drugie. Amorem suum in aliã transfudit. Obrocił swoyę miłość ku ynszey. Omnem laudem in te libenter transfundam, Rádći wszystkę chwałę przypiszę/y przywłaszczę.

¶Transfusio, Przelanie.

Fundum fundi, n. sec. Dno/ziemia. Grunt. Sera in fundo parsimonia, Prouerbium, Nie wczás ten skąpić poczina/ktory sie gdy máło ná dnie oszczymia.

¶Profundus, a, um, Głęboki. Profunda nocte, Dáleko w noc. Profundus somnus, Ciężki sen. Profundus puteus, Głęboka studniá. Profundus amor, Wielka miłość. Profunditas, Głębokość.

Funditus aduerbium, Aż do dná álbo aż do gruntu. Aliquem funditus perdere, Wniwecz kogo obrocić. Funditus euersa ciuitas, Do szczątku zburzone miásto. Funditus omnia miscẽtur, W niwecz sie wszystko obráca.

Fundamentũ, huius fundamenti, Grunt. Fundáment. Fundamenta locant alij, Niektorzy Fundamenty zákłádáyą. Fundamenta iacere idem. Fundamentum substruere idem. Fundamenta dialectices iacere, Náuczić sie dialektiki. Fundamenta pacis iacere, Dobre początki mieć ku poyednániu.

Fundo, as, are, Funduyę/Gruntuyę. Fundare mœnia, Miásto murowáć álbo záłożić. Nauem fundare, Zbudowáć. Anchora fundabat naues, Ankorij á kotwice mocno łodzi dzierżáły. Fundatam paternis, auitisq; opibus domum exhaurit, Stárądawną. vbogácony dóm wyssał/zniszczył. Fundata legibus ciuitas, Dobrze prawy vmocnione miásto. Cui opponitur euersa.

¶Effundare, Do fundámentu wywrocić.

¶Interfusus, a, um, W pośrod wlany/álbo przelany. Fundus fundi, gen. masc. Grunt/to/yest/máyętność/Ymienie.

Funebris, Funestus, Funero, Vide Funus. Funetum in arcus speciem formatum & funium modo complicatum, Sipont.

Fungor, fungeris, functus sum, fungi ac-

cusatiuo quandoq; ablatiuo iungitur Mam ná sobie nieyáki vrząd. Fungor consulatu, Jestem panem rádnym.

Funguor uita, Żywę. Neq; boni, neq; liberalis functus est officio, uel etiam officium uiri in accusatiuo & ablatiuo, Dopuścil się tego co ná dobrego człowieka nie przysluchálo. Fungi aliena uice, & fungi alienam uicem, Czinić co zá kogo. Fungi aliquo munere, Mieć ná sobie vrząd nieyáki. Fungi munere interpretis, Być tlumáczem też wykladáć xięgi z yednego yęzikă ná drugi. Fungi officio suo, Powinnośći swoyey strzedz. Functus fato, & functus uita, Vmarl. Functus militia studia repetit, Przestáwszi żolnierzowáć ná naukę się vdal.

Functio, functionis, Vrząd.

¶Defungor, defungeris, defunctus sum, defungi, Wypráwić/skończić/Wypelnić też vmrzeć. Defungi prælio festinat, Kwápi się bitwę zwieść y onę wygráć. Cura defūgi, Zbyć prace. Inimicitijs defungi, Przestáć nieprzyiáźni wieść. Defunctus periculis, Wybáwiony z niebespieczności. Defunctus iam sum meo officio, Spráwilem com myal spráwić.

¶Defunctus participium, Vmárly. Defuncta corpora incorrupta conseruat cedrus, Cedrowe drzewo yest tey mocy że vmárle ciala záchowawa od rozsypánia/ y smrodu álbo gnicia.

¶Defunctum etiam more Græcorum pro cadauere intelligimus. Trup.

¶Defunctio, in Biblijs pro morte insolenter.

¶Defunctorie aduerbium, Vt defunctorie aliquid agere, Niedbále. Niepilnie. Perfunctorie idem.

¶Perfungor idem quod defungor, Perfungi consulatu, Magistratu, Honoribus, Dokonáć á złożić swe vrzędy. Perfunctus a febri, Opuszczony od febry. Ominęlá go Febrá.

¶Perfunctio, Wypelnienie.

¶Perfunctorius, a, um, Prętki/prętko co sobie poczináyący. Vnde perfunctorie ali quid agere, Prętko á nierządnie co czinić Od ręki pusczáć.

Fungus, fungi, mascul. secund. Grzyb.

Fungi arborum, Bedlki ná drzewie rostące.

Fungus Metaphor. Zgnily/ Leniwy Niedoscipny.

Fungosus, a, um, Grzibiásty/Rządki/miękki yákoby Grzib álbo gębká.

Fungosa terra, Lgnąca álbo lugowátá ziemiá.

Fungositas, Łużina/Trzęsáwicá. Quando ad terram refertur, alias quicquid est leue & rarum.

Funginus, a, um, idem quod fungosus.

Funis huius funis, masc. tert. Powroz/sznurá.

Funiculus, diminut. Powrozek.

Funalis, & e, Co ku powrozowi należy.

Funale, gen. neut. uel funalis substantiuū Woskowa świeczká. Et funales equi qui fune iuncti currum præcedunt.

Funanibulus funanibuli, Ktory po powroziech chodzi álbo się spuszcza/Kuglarz.

Funipeus, ei pro funambulo apud Apule.

Funus, funeris, neut. tert. Pogrzeb/vmárlego do grobu prowádzenie. Alicui funus celebrare, Obchod pogrzebny komu czinić.

Funus mortem aliquando significat, Vmárly. Trup. Funus facere, pro mortem inferre, Ku śmierći przyprawić. Dixit Plautus.

Funereus, a, um, Pogrzebny.

Funereæ faces, Świece do pogrzebu należące.

Funerea frons, Blada twarz by vmárlego.

Funeralis, & hoc funerale idem.

Funebris, e, Żálobny/Pogrzebny.

Funerea oratio, Kazánie ná pogrzebie.

Funebria iusta, Obchod/Pogrzeb.

Funebre uestimentum, Żálobne odzienie.

Funebre bellum, dixit Horatius, Śmiertelna woyná.

Funero, as, are, Pogrzebuyę.

Funestus, a, um, Żálobny/Śmiertelny/Smętny/Miserny. Funesta familia, Żálobny dom/gdzie yákoby kto vmárl.

Funestæ nuptiæ, Smutne wesele/ niefortunne.

Funestum bellum, Mizerna/nieszczęsliwa woyná.

Funesta arbor uocatur Cypressus, Dla tego yże ya przed dom wystáwiano gdy kto w domu vmárl.

Funesto, as, are, id est funere inquino, Zápowietrzam álbo zárażam.

Funestare aliquando significat cruentare, Skrwáwić / Zbuszić álbo sposoczić się krwią.

Fur

Fur, huius furis, com. tert. Złodźiey. Fur etiam pro seruo, Miásto sługi. Per contumeliam, Bifur, trifur.
Furculus dimin. apud Prisc. Złodźieyek.
Furunculus aliud idem, Złodźieyczek / też wrzód / bolączká. Etiam in uitibus dicitur Máli kończysty listek / pączek.
Furinus, a, um, Złodźieyski.
Furtum, furti, Złodźieystwo. Furtum facere Kráść. Furti damnatus, Náleźiony w złodźieystwie.
Furtum etiam ueteres dicebant quicquid clam fiebat, Táyność. Et furta in plurali, Cudzołostwá / Nierządne miłośći. Celari uult sua furta Venus, Chce swoye miłośći táyemnie wieść Venus.
Furtum etiam pro insidijs, Zdrádá.
Furax, furacis, Ktory rad krádnie.
Furacitas, furacitatis, Kradźiestwo / złodźieystwo.

Furtim aduerbium, Pocichu / Táyemnie / cuius contrarium est Palam, Iáwnie.
Furanter aduerbium, Złodźieyskim obyczáyem.
Furtificus, quod furtum facere solet, Plautus.
Furtiuus, a, ū, Kradźiony. Furtiuus equus, Krádźiony koń.
Furtiue aduerbium, pro furtim, Krādźionym obyczáyem.
Furor, furaris, furari, Krádnę. Suffuror, Przikradam.

Furca, æ, fem. prim. Rozsochá / widły. Et furcula diminutiuum, Widełki / Rososzká. Furcam ferebant deprehensi in aliquo maleficio serui, Inde furcifer, Sługá ktory sie w czim przewinił. Nic dobrego Niecnota. Inde furca accipitur pro patibulo, Szubienicá.
Furcilis pen. cor. Gnoyenne widły. Trifurcifer, Sługá ktory sie wiele złych vczinkuw dopuśćił / szubieniczńik. Łotr.
Furfur, furfuris, mascul. tert. Otręby.
Furfures in capite, alias porrigo, Otrębiny głowne.
Furfureus, a, um, Otrębny. Furfureus panis, Miászy chleb.
Furfurosus, a, um, Pełny otrąb.
Furiæ, Furiosus, Furo, Furio, Vide Furor Furoris,
Furinalia sacra Romæ quam deam dicebant, Festus.
Furniana uasa a Furnio quodam dicta.

Furor, furaris, Vide Fur.
Furor, furoris, Wśćiekliwość / Oszálenie. Item furor, Poruszenie álbo nādchnienie / vmysłu. Sic dicitur, Furor Poëticus, Nadchnienie Poetow ku pisániu wierszow.
Furio. as, are, Czinię wśćiekłym / Gniewliwym.
Furiosus, a, um, Wśćiekliwy / szalony.

Furiose, aduerbium, Szalenie / wśćiekliwie. Gniewliwie / Rozjawszy sie yáko pies.
Furo, furis, furire, Száleyę / wśćiekám sie. Furens mero & iracundia, Oszálawszy od piyāństwā y Rozjadszy sie od gniewu.
Furenter aduerbium, Wśćiekliwie.
Furiatus, a, um, Sdźiczáły ten ktory zdźiczał álbo ku wśćieczeniu yest pochilon.
Furibundus, a, um, Száleyący / Szalenie sobą rzucáyący.
Furialis, e. idem, Furiales uoces, Wśćiekliwe wołánie.

Furiæ, furiarum, Boginie szalonośći / ktore sie káżdego złego vczinku y łotrowskiey sztutki mszczą. Alias dicuntur Eumenides Dyræ & Erinnyes, sunt autem tres & finguntur apud inferos habitare ac faces sceleratis immittere, Poetowie o nich powiedáyą że káżdemu złoczinci pochodnią do sercá przisadzáyą. Vnde accipiuntur, Miāsto trapienia y grizienia sumnienia. Harum nomina sunt Allecto, Megæra, Tisiphone.
Furuus, a, um, id est nigrum & atrum Festus, Okopciáły / czarny.

Furuusbos Diti imolabatur. Był nieyáki czarny woł ktory Plutonowi piekielnemu bogowi był ofierowan.
Furnus, masc. sec. Chlebowy piec.
¶ Præfurnium, Czeluście.
Furnaceus, a, um, Co ku temu piecu należy.
Furnarius, a, um, idem.
Furnaria, Piekárká. Furnaria item, Piekárstwo / álbo piekárskie obchodzenie. Furnariā exercere, Piekārstwem álbo pieczeniem chlebá sie żywić. Infurnibulum, Łopátá ktorą chleb w piec wsadzáyą.
Fuscina, pen. cor. telum tridens piscatorium, Widełki o trzech końcách ribitwskie.
Fuscinula diminutiuum.
Fuscus, a, um, Ciemny / Smiády / przikry.

colorsubniger, Fusca nox, Ciemna noc.

Fusus, fusi, masc. uel fusum fusi, gen. neu. secundæ declin. Wrzeciono. Instrumentum muliebre, Torquere fusos, Toczić wrzecioná.

Fustis, huius fustis, Pálicá/ Laská. Fustem inpingere, Pálica kogo wezbráć. Fustuarium, Kijowánie / to yest wezbránie kogo.

Fustuarium meretur, Zásłużył áby mu kijem dano.

Fustio, as, are, Biye kogo pálcatem álbo kijem.

Fustiligo, fuste stimulo, Calepinus sine autore.

Fustuarius, Harumpálcatnik ktory rad ná ludźiech kiyá odchodźi/to yest biye.

Fusius pro furius antiqui dixere CC.

Futilis, Futile, Vide *Futio*.

Futio, futis, futiui, futire, id est, effluo, Wyciekam. Inde effutio, Wyźiewam / Wyblekam/mowię bez rostropnośći. Inde futilis & hoc futile. Ciekacy ktory nie może w sobie nic záchowáć/niestały. Homo futilis, Wielomowny/ klekot/ktory nie może nic zámilczeć.

Futilitas, Niestátecznośc/ Prozne mowienie.

Futile aduerbium, Nicżemnie/ Niepożytecznie.

Futile, Niektory státek álbo naczynie s spiczástym dnem ktore musy záwżdy ná bok leżeć.

Futile pro futiliter aduerbium.

Futis genus uasis aquarij, CC.

Futo, as, aui, are, id est, Redarguo, Gánię Karzę. Obsoletum. Cato usus est pro sæpius fuit.

¶Composita a Futo, Confuto, as, are, Gánię/ Odrzucam/ Wywrácam ná rzeczy/to yest okázuyę fálsz/ Odpor czynię. Confutare alicuius scripta, Pisáć przećiwko czyiemu pisániu y odpor vczynić.

¶Refuto, idem. Hinc confutatio & refutatio, Zgánienie. Odporu vczynienie. Vide supra *Confutatio*.

Futatim, id est profuse, Plautus obsoletum.

Futurus, Vide, Sum, es, est, &c.

DE LITERA G.

G ante A.

Gaba oppidum Galliæ. Gabalus, Gabali apud ueteres crux seu patibulum, Szubienicá. Aliqui ponunt in neutro genere, Gabalū. Gabalum oppidum Auernorum in Gallia Aquitanica, unde Gaballici populi.

Gabata, fem. Plur. Gabatæ, arum, Miśá álbo krzinow.

Gabba urbs Syriæ.

Gabyorum urbs Volscorum in Italia unde Gabianus, a, um.

Gabreta sylua, Herciniæ pars, Czeski lás.

Gados duæ Insulæ sunt & utramq; tam singulari numero, Gadam, quam plurali, Gades appellamus, Dwie wyspie w Hispániey tám był kośćioł Herkulesow y ty sławne słupy Herkulesowe. Vnde Gaditanus, a, um, Kto ztámtad yest. Et Gaddir gen. neut. Miásto támże ná tych wyspách.

Gadir, Vide *Gades*.

Gaderes ciuitas Syriæ.

Gæsa Vide *Gesa*.

Gagates seu Gages fluuius Siciliæ & nomen gemmæ.

Gazites, uel ut quidam scribunt Gagites nomen gemmæ alias Ætites, Kámień álbo perlá ktora bywa ná orłowym gniazdźie náleziona.

Galactites, gen. mas. gemma.

Galactopora, æ, Ktory mleko piya, apud Columellam.

Galactophagi pen. cor. gen. masc. Lud w tátárskiey ziemi ktory mlekiem żywie. Galatia regio minoris Asiæ alias Gallogræcia unde Galatæ, Lud z tám tey kráiny do ktorich świety Páwel pisał. Etiam Gallogræci dicti.

Galaxias nomen gemmæ,

Galba fem. prim. Máły Robaczek w potráwie się rodzacy yáko w tłustich serzech/ też czerw w drzewie.

Galbanus gen. fem. pen. cor. uel galbanum gen. neut. s. Żywicá/gumi / ktore w Syriey rośćie. Galbanum, Odźienie niewiele biale á miękie. Quo delicatuli uti solent.

Galbinus, s, um, pen. producta, id est, lasciuus & mollis, Rostoszník / Rospustny.

Galbani mores, Rozpustne nieskromieżliwe obyczaje.

Galbanatus, a, um, nomen simile participio formauit Horatius, Który przerzeczone odzienie nosi.

Galbaneus, a, um, Co jest z żywice albo gumi przerzeczoney.

Galbeum ornamenti genus, Festus.

Galbulus, galbuli. masc. sec. Orzech z cypresowego drzewa.

Galbula, æ, Niejaki ptak. Galea, æ, Przyłbica, łepka / helm.

Galeo, as, are, Przybieram kogo w przyłbicę.

Galeatus, a, um, W przyłbicę ubrany.

Galeola, Czaszka przyłbicy podobna.

Galena, æ, fem. prim. Latine plumbago liquor remanens in fornacibus postquam effluxit stannum & argentum, Plin. lib. 34. ca. 16. Ołowu od srebra spuszczenie. Vide Molybdæna.

Galenus penult. product. Imię wielmi sławnego a znamienitego lekarza z Pergamy miasta w Asiey.

Galeotre in Sicilia dicebantur portentorum interpretes, Galerita, tæ, Sowronek. Galerus, ri, uel Galerum, Biret / czapka / też cudze włosy / to jest poduszka włosiana / jakie panie w czapkach zwykły miewać.

Galericulum diminutiuum, Poduszecka / Przyprawki albo zaprawki włosianie. Alias capillamentum.

Galesus, masc. sec. pen. prod. Fluuius iuxta Tarentum.

Galilæa, æ, gen. fem. Krajina Palestine albo żydowskiey ziemie / przez którą rzeka Jordan ciecze. Et est duplex, Galilæa superior alias Galilæa gentium, Która pograniczna jest górze. Antibibanum, Gdzie się Jordan poczyna. Inferior Galilæa, Gdzie jezioro Tyberiadis jest.

Galilæus, a, um, Galilejczyk.

Galeus huius galei piscis qui a latinis mustela dicitur.

Galgulus, auis.

Galiophis herba.

Galla læ, fructus quercuum, Żołądź.

Gallia, fem. prim. Francuska ziemia. Europæ pars hæc primo diuiditur in Togatam & Comatā, Togata alias a Romanis Cisalpina dicta, Która w sobie ma wszystkę, Lombardią / Xięstwo Mediolańskie y niejaką część. Senatu Weneckiey majętności. Comata transalpina, Wszystko Francuskie królewstwo s niderlande masz do góri Alpes / y do rzeki Rheme. Hæc rursus diuiditur in Narbonensem Która teras zową Prowincia albo Delphinat. Alias Braccata Gallia in Aquitaniā, Która teras zową Guienne albo Gaskouia, in Celticam & Belgicam quæ & Gallia Lugdunensis, de quibus alibi. Hinc & Gallus, a, um, adiecti. gentile, Francuski / Francuska / Francuskie.

Gallicus, a, um, & Gallicanus, a, um, Francuski / a / e.

Gallicus morbus, Franca / Ospice albo niemoc kurewników y cudzołożników. Est eñ pœna peccati illius.

Gallica uestis, Francuska szata.

Gallogræcia alias Gallatia, Vide supra Galatia. Galitia, Krajina w Hispaniey w które. Compestella, Gdzie świętego Jakuba grób powiedają leży.

Galluto, as, are, & Gallulasco, Poczynają mi się włosi pod Brzuchem puszczać. Id est pubesco, Obsoletum.

Gallicæ gallicarum, Deszczowy płaszcz.

Gallus huius galli, Kur. Et discriminis causa dicitur.

Gallus gallinaceus, idē, Nam Gallus etiam dicitur qui ex Gallia est, Gallus etiam fluuius est Phrygiæ, Gallus etiā Pop boginiey. Cybeles, Wałach.

Gallina, æ, Kokosz.

Gallinaceus a, um, Co od kur jest. Vtouum Gallinaceum, Kokosze jaje. Lac Gallinaceum, Rzecz osobliwa rzadka a kosztowna / wielkie szczęście y bogactwa.

Gallicinium, Pieniekur / gdy kury pieją. Quarta castrensis uigilia.

Gallinaris, gen. masc. Kurnik / ten który kury opatruje.

Gallinaria, Która kury sadzi.

Gallinaria insula in mari Ligustico.

Gallinarium gen. neut. Kurnik gdzie kury chowają.

Gallicantus in Biblijs pro Gallicinio.

Gallipes, Kurzonogi.

Gallare pro insanire, Obsoletum.

Gallulare Vide Gallia.

Gammarus gammari pen. cor. gen. masc. Rak.

Gammaides ferrū quo utuntur Cheirurgi ad extrahendum pus, Barwierskie żelazko którym ropę wyciągają.

Gamos gen. masc. latin. nuptiæ, Wesele Swadźba. Vnde Agamos, Bez żony. Digamos, Który wtórą żonę ma. Vide alibi.

Gamphaſantes populi Lybiæ.
Ganeum,ganei,gen.neut.uel Ganea,æ, gen.fem. Kurewski dóm/żantus.
Ganeo,ganeonis,Lotr/ kurwiarz ktory ſie vdał ná ſwą wolą y vtrátę. Gangaridæ populi inter Aſſyrios & Indos.
Gange,ganges,ingens fluuius Indiæ.
Gangeticus,a,um,Co ktemu należy.
Gangrena caro emortua,Zgniłe / odrętwiáłe álbo zmartwiáłe mięſo/ niektorzi zową Rák chorobę.
Ganimedes,gen.maſc.pen.pro. Troyáńskiego krolá Syn bárzo piękny / ktorego bóg Jupiter ſobie zá podczáſzego ſwego wziął
Gannio,gannis,ganniui, & gannij, gan nitum gannire, Szczekam/Wołam yáko Liſzká. Vulpium enim eſt proprium,ſed etiam transfertur ad homines,Szemráć Mruczeć Szczekáć.
¶Obganio,is,ire,Odſzczekawam/odmrukawam/ przekazuyę tomu rzecz. Inde gānit⁹ Szczekánie/Mruczenie/Szemránie. Gannitu aliquem inceſſere, Nágábáć/Nászywáć kogo álbo przekwintowáć ſobie przeciwko tomu.
Ganze germanicum uocabulum,Gęś.
Garamantes,gen.maſ.populi Lybiæ unde Garamantius,a,um,& Garamantes,idis , Yeden ztámtąd.
Garganus mons Apuliæ, nunc mons ſancti Angeli dicitur.
Gargarus maſc.ſec.in Plurali. Gargara, orum, Cacumen montis Idæ, Wierzchołek góry Idy. Item oppidum ad radices eiuſdem montis, Miáſteczko pod gorą.
Gargarizo,as,are, Máłym yęzyczkiem glegotáć nábrawſzy wody wuſtá/chárcháć.
Gargarizatio, Glegotánie.
Gargarizatus huius Gargarizatus, idē.
Gargus unus ex collibus Tauri montis, CC.
Garrio,is,iui,itum,ire, Łádá co mowię co mi ſlinká przyniesie do gęby. Sed quando refertur ad aues, Grucham/ſzczebiecę yáko ptacy czynią gárdły. Garriunt ranæ, Krzekocą. Nugas garrire, Łádá co pleść. Alicui in aurem garrire, Szeptáć co komu w ucho.
Garritus huius garritus,Klekotánie/ gruchánie.
Garrulus,a,um,Wielomowny. Item nomen auis. Soyká.
Garrula pica,Rzekotliwa ſroká.
Garrulitas,Rzechotánie/Gruchanie / wielomowność.
Garrulus,id eſt,cordatus Nonius, Garridare uel garriditare pro garrire Obſoletum.
Garum,gari, Rybna polewká álbo ſzálſzá.
Garumnia fluuius Celtas ab Aquitanis diuidens.
Garyophylon, Vide *Caryophylon.*
Gaſidanes nomen gemmæ. CC.
Gaſter,latine uenter,Brzuch. Et genus uaſis,
Gaſtrimargia, æ, Obżárſtwo / łakomſtwo.
Gaſtrimargia, Vide *Gaſter.*
Gaudium gaudij,Weſele. Gaudium percipere,Być pocieſzon.
Gaudeo,gaudes, gauiſus ſum gaudere, Weſelić ſię. Iam gaudeo , Radem temu.
Gaudere gaudio,gaudere gaudia,& animo gaudere. Weſelić ſię. Simile gaudet ſimili , Rowny ſię z rownym zgodzi/álbo rowiennik ſię rad ku ſwemu rowiennikowi ma. Adoleſcentia gaudet libertate, Młodź rádá ná ſwiebodzie yeſt Gaudere in ſinu, Sam ſię w ſobie weſelić. Gaudet doceri, Rad ſię da náuczyć.
¶Congaudeo,Weſpołek ſię ſkim weſelę. Crede mihi gaudebis facto , Uczyniſzli to niebędzieć tego żal.
Gaudimoniū in Biblijs legitur pro gaudio non eſt latinum.
Gaulus genus nauigij pene rotundum Feſtus.
Gaunodurum ciuitas in Heluetia, Lauffenberg Po niemiecku.
Gaurus mons campaniæ unde Gauranū uinum.
Gauſape neutrum, & Gauſapa fem. Koc to yeſt ſukno ktore ná obie ſtronie koſmáte yeſt.
Gauſapina,æ, Odzienie ná zimę. Quidam uolunt eſſe indeclinabile & tantum Gauſupe dici.
Gaza,gazæ,dictio Perſica,Skarb/ Bogáctwo. Item ciuitas eius nominis in Paleſtina.
Gazeus,a,um. Yeden ztámtąd. Item urbs Perſiæ unde Galeticus,a,um,
Gazophylaciū,gazophilacij, Skłep gdzie skarb chowáyą.

G ante E.

Gebalena regio in finibus Eleutheropoleos.
Gebannitæ populi Arabiæ deſertæ.
Gebenna, Gorá we Fránciey ktorą dziś Geneue zową.

Gehenna,

Gehenna,æ,ge.fem.nomen uallis in Bibliis. mieyſce było niedáleko od Hieruzalem támże y plác ná ktory wßiſtki roſpuſtne á łożne perſony z Hieruſalem wywodzono/ y wyßwiecáno. Inde per Metaphoram pro inferno, Myáſto piekłá y wiecznego potępienia.

Gela fluuij urbs nomen in Sicilia.

Gelo,as,Gelabile,Gelaſcere, Gelicidiū Vide Gelu.

Gelaſinus,gem.maſc.Smießek ktory ſtroyi krotofile,Gelaſini,Przednie zęby. Itē lineæ faciei quæ ridendo efficiuntur.

Geloi,campi Siciliæ.

Geloni,ſiue Gelones populi Scitiæ nunc Getæ uel tartari dicuntur,Tártárzi.

Gelu,gen,neut indeclinabile, Mroz.

Gelus,in gener.maſculino dixerunt ueteres.

Gelidium,gelidij,Szron.

Gelo,as,are,Márznę. Gelatum lac, Siádłe mleko. Gelant frigora,Márznie.

Gelatio,onis,gen.fem.Zmárznienie.

Gelaſco,is,ere, Poczinam márznąć.

Gelabllis e,Co prętko zámárznie.

¶Ingelabile,eius contrarium.

Gelidus,a,um,Zimny/Mrozny.

Gelidus aër,Mrozny wiátr. Gelidiſsime naturæ,Bárzo zimnego przyrodzenia.

¶Compoſita,Congelo, & congelaſco, Zamarzam. Congelatus lacus, Jezioro zámarzłe.

¶Congelatio,Zámarznienie.

¶Egelidor,aris,ari, Odmárznąć też wymárznąć.

¶Egelidus,a,um, Odmárzniony.

Gemea, ala mille equitum.

Gemellar,pen,neut. Nieyaka Bániá oleyowa

Gemini,gen.maſc. Bliźnięta/ Bliſnkowie. Et pro duobus accipitur, Miáſto/ dwu.

¶Compoſita, Trigemini uel tergemini,Troyáci/trzey.

¶Quatergemini, Czworáci/czterey. Caſtor & Pollux, Bywaya gemini zwáni.

Geminus,a,um, Dwoyaki/Sowity. Gemi nuſictus, Dwoye cięcie w yedno mieyſce.

Geminus Deus Ianus dicitur, Jß dwoye oblicze ma.

Gemellus,a,um,diminutiuū, Bliźnieczek.

Gemellæ uites,Ktore dwoye wino dáyą w rok/yáko yeſt za Rzimem w Apuliey y w Sicilien.

Gemino,as,are,Dwoyę Sowito czinię powtarzam

Geminatus,a,um, Powtwarzany. Geminata uictoria,Dwoye zwicięſtwo.

Geminatio,Powtarzánie.

¶Congemino & ingemino idem.

Gemma,æ,fem.prim.Perłá też paczki ná drzewie gdy ſie poczinaya pukáć.

¶Bigemmis ſurculus, Roßezká máyąc rowne dwie odnoßki / od pienká ßcepnego pochodzące.

Gemmula,æ,dimin.Perleczká.

Gemmulas, flores uocat Apuleius.

Gemmo,as,are,Pukam ſie/paczki pußczam.

Gemmaſco,is,ere,Poczinam ſie pukáć. Arbores gemmaſcere incipiunt,Poczinaya ſie pukáć.

Gemans,gemantis, Vt gemmantes alæ pauonis, Lßczące ſie yákoby perły.

Gemmatus,a,um,Perlámi obſádzony/ochędożony.Puella bene gemmata, Pánná dobrze perlámi przibrána. To yeſt/Kleinoty ynßemi nie tilko perlámi.

Gemmoſus,a,um, Pełny drogiego kámienia/kleinotow.

Gemmeus,a,um,Perłowy. Radix gemmeæ rotunditatis,Ták okrągli yáko perłá.

Gemmarlus,a,um,in Biblijs, Z cioſánego kámienia vczinony.

Gemmifer, Vt gemmifer amnis, Rzeká perły wyrzucáyąca.

Gemites,es,fem.gen.gemma apud Plinium.

Gemo,is,gemui,gemitum,gemere,Wzdycham.Plauſtrum gemit,Wos skrzipi. Gemit turtur,Synogarliczká grucha. Item gemere ſignificat flere,Płakáć.

¶Ingemo idem quod ſimplex gemo Wzdycham.

Gemitus huius gemitus,Wzdychanie. Gemitus Delphini, eſt ſimilis humano, Delfin ribá morska ták wzdycha yáko człowiek.

Gemibundus,a,um,Wzdycháyący/ Smucący ſie.

Gemiti,genitiuus,apud Plau,a Gemitus.

Gemonides,gemmæ apud Plinium,

Gemoniæ,arum,gen.fem.ſcalæ ad quas corpora damnatorum tracta præcipitabantur, Schod w Rzimie gdzie złoczińce ſpychano. Gemoni gradus,idem. Gemurſa inter digitos pedum naſcens tuberculum quod gemere faciat Feſtus.

Gena,æ,fem.prim.Yágodá ná twarzy álbo policzki, Alias mala, Też powieká nád oczimá.

Genanius

Genanius,a,um,pro guloso,Miasto żárłoká. Apud Varonem Obsoletum.

Genealogia,æ,fem.pri. Rodzay/ Registr álbo wyliczenie wszystkiego rodzáyu. Vt genealogiam Christi continēt libri Biblici,cuius compendium Euangelistæ fecerunt in suis Euangelijs in libro Generationis.

Genarcha,æ,mas.prim. Pierwszy ociec ktorego pokolenia / od ktorego wszystek rodzay ydzie.

Gener, Generalis, Genero, Generosus, Genus, Vide Genero.

Generiana pyra dicta sunt a plantatore cc

Genero,as,are,Rodzę. Generare etiam, Wynáleść.

Generatio, Rod/ Rodzenie / rodzay. Genus etiam, Rodzay pokolenie. Genere summo, prognatus, Známienitego domu. Genere sum ei proximus, Nie ma nád mię w rodzie bliższego. Genere indignum facit, Wyrządza lekkość domu swemu. Genus humanum, Rodzay ludzki. Genus hominum idem. Dum hominum genus erit, Poki świát będzie stał. Genus thebanum, Id est natio, Lud Tebáński. Genere Andria, Z Andru.

Genus apud Dialecticos quod dicitur de pluribus differentibus specie. Co może być o rozmáyitich osobách sobie roznych rzeczono. Vt animal, Zwierzę/ może być rzeczono/o człowieku/koniu/wołu. Genus etiam, Nieyáki rodzay/ To yest nieyáka rzecz/álbo obyczay. Vt alterius generis, Inszego rodzáyu to yest iney yákośći álbo obyczáyu. Aliud genus uitæ delegit, Inszy rodzay á obyczay/to yest / stan żywotá sobie obrał. Et id genus alia, Y tez rowne rzeczy. Est genus hominum qui se primos omnium hominum esse uolunt Terent. Są niektorzy ludzie tákowi. Non dico, Iest rodzay ludzki. Hoc enim ad nostram phrasim non quadrat, Versatus est in omni genere disciplinarum, Dobrze sie ćwiczył we wszelákich naukách. Vno genere capere pisces Yednákiem obyczáyem łowić ryby. Omnigenus,a,um, Rozmáity.

¶Multigenus,a,um.idem.

¶Alienigena, Cudzi/ Obci/nie nászego rodu przichodzień.

¶Indigena,com.gen. Nászyniec/ziemek ktory sie tu vrodził.

Generosus,a, um, Vrodzony/Szlachetny mężny nie lękliwy pácholek. Generosa uirtus, Szláchetna cnota. Rex generosus, Czystego sercá śmiałego. Generosæ arbores, Niepospolite drzewá.

Generositas,atis, Szláchecstwo/cnota/ mężkość. Generositas equi in oculis est, Wesołe poizrzenie końskie dobrego koniá znamienuye.

Generalis,læ, Pospolity. Generalis capitaneus, Głowny stárostá ktory ma ynsze pod sobą.

Generaliter aduerbium, Pospolicie/ Obecnie. Et generatim aduerb. Przes wszistko pokolenie. Publice & generatim contraria, Generatim distributi in ciuitates Są rozdáni do miást wedle ich rodzayow.

Gener,generis, Zięć.

¶Progener, Mąż wnuczki moyey. Auus uel auia habet progenerum.

Generalis,e, Plodny álbo to co prętko może być

Generator uerbale, Rodźiciel.

¶Composita,congenero,as,are,id est adiungere associare, Przirodzam/Przyłączam sie. Non usq; adeo est in usu.

¶Congener, congeneris, Iednego rodzáyu, Przirodzony. Degenero, as, are, Odradzam sie od swego rodzáyu/ to yest / nie násláduyę w záchowániu y w cnocie. Dicimus enim in utramq; partem, tam in bonam, quam in malam degenerare, Degenerare a parenni contestataq; uirtute maiorum, Odrodzić sie od przodkow swoich potomney á wszem yáwney cnoty. Degenerare a secta uel doctore aliquo, Odpáść/ opuśćić. Degenerare in feritatem, Zdziczeć. Poma degenerāt succos oblita priores, Nie rodzą sie tákie yábłká yáko pierwey.

¶Degener degeneris,gen. omnis, in ablatiuo degenere, uel degeneri, Odrodek/ wyrodek/ niecnotá.

¶Ingenero,as,are, Wradzam/przirodzam sie. Ille appetitus omnibus a natura ingeneratus est, Tá chćiwość przirodzona yest káżdemu. Ingenerat præcipuū quendam amorem in eos qui procreati sunt, Przinosy álbo przidawa osobliwą miłość przećiwko tym. Ingenerata familiæ tuæ frugalitas, Gospodárstwo yobeszłość yest twey czeládzi przirodzona. Natura nobis nostri amorem ingenerauit, Mamy to z przirodzenia że sámi siebie miłuyemi.

¶Progenero,as,are, Rodzę/ przimnażam rodzáyu. Progenerare etiam gallinæ dicuntur, Kurczętá lądz. Progenies, Rodzay/pokolenie/też wychowánie. Tua progenies, Twoye vchowánie.

¶Progeneratio

¶Progeneratio, Rodzenie.
¶Progener, progeneris, Wnuczin mąß.
¶Regenero, Odnawiam/z nowu rodzę. Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto in Euangelio, Yeſli kto nie będzie odnowión z wody/to yeſt okrcion zwierzchnią tą ceremonią á świątoſcią / á yeſli nie przymie duchá świętego/etc.
¶Regeneratio, Odnowienie.

Geneſar & Geneſaret, Morze Galileyskie. alias locus Tyberiadis, Miejſce przez ktore Jordan rzeká ciecze/tamże miaſtá Tyberias/ Capernaum Jerichez y Bethſaida leżą.

Geneſis, huius geneſis, fem. tert. Latine Generatio, Rodzenie/ álbo pokolenie/ narodzenie. Natiuitas, Genethius. Latine natalis, Dzień národzenia. Et Deus nuptiarum creditus antiquis.

Genethlia natalitia, Pámiątká národzenia to yeſt/przepijánie yáko náſzi polacy mowią. Plur. tantum, Celebrare genethlia uel diem natalitium, Przepijáć ſię.

Genethliacus gen. maſ. Prákticars wedle godziny národzenia czyiego. Alias chaldæus.

Genethliacon carmen, Pieśń álbo wierßę ku cci národzenia czyiego vczynione.

Genethliacus, Vide Geneſis.

Genimen, genitalis, Genitor, Vide Gigno.

Geneua, Miáſto we Fráncien In ducatu Sabaudiæ, Po Fráncuſku Xięſtwo zową Sáfoy.

Genialis, Vide Genius.

Geniana nomen gemmæ, CC.

Geniculum & Geniculatim, Vide Genu.

Geniſta, æ, genus fruticis.

Genocha nomen animalis, Calep.

Genon cœpe genus, C C.

Gentiana, æ, Herba, Goricżká.

Gentilis, Vide Gens.

Genius genii, maſc ſecund. Zły álbo dobry ánioł yáko pogáńſtwo o nym dzierżáło/ powiedánąc że káżdemu człowie owi dwá Aniołowie / yeden dobry drugi zły/ſą przydáni. Hinc dicemus, Hic quidem meſtiorem genium tuum non facies, Nic ſię ná tym niepolepßyß.

Genius etiam dicitur Deus generationis, Bóg rodzenia. Vnde propitio genio natus eſt, Dobrze ßczęśliwie ſię vrodził. Siniſtro genio, Niefortunnie. Indulgere genio, Vdáć ſię ná roskoß. Loſtowáć/Dżywáć/ Bieſiádowáć. Defraudare genium, Skrzymawáć ſię/nie dáć ciáłu woley/Skąpić/ nie vżywáć ták yáko ſię godzi.

Belligerare cum genio ſuo, Plautus, idem.

Genialis, & hoc geniale, Przyrodzona rzecz to co ku przyrodzeniu naleiy. Genialis dies, Weſoły dzień. Genialis thorus ſiue lectus, Weſele álbo pokłádziny. Hyems genialis, Zymá ktora ku próżnowániu/vżywániu y bieſiadowániu doſyć czáſu ma. Genialis homo. Ktory rad bieſiad pátrzi.

Genuinus, a, um, Przirodzony/Własny co z przyrodzenia yeſt. Genuini dentes, Trzonowe zęby. Genuinum frangere in aliquo, Obwięzáć kogo zębem. Genuino dente rodere & arrodere, Źle o kim mowić/żwáć o kim. Et genuino rodere abſolute non addito dente, idem.

Gens gentis, uenit a Generando, fe. ter. Gens Thurcica, Lud Turecki.

Gens, Rodzay/Pokolenie. Gens Ælia, Dóm álbo pokolenie domu tego Aeliae.

Gentes in Biblijs reſpectu Iſrahelitarũ uocantur omnes aliæ nationes, Pogáńſtwo. Sicuti reſpectu Græcorum Barbari, Gens etiam de apibus, Rodzay.

Gentilis & hoc gentile, Ktory yeſt yednego rodzáyu y pokolenia. Ad agnatos & gentiles eſt deducendus, prouerbium de ſtultis & ſtupidis hominibus, Dáie doſyć/czas mu do domu náßy mowią/ Varro.

Gentilis in Biblijs qui non eſt Iſraheli ta, Pogánin. Et nos etiam itidem uocamus gentiles, Pogány.

Gentile aduerbium, Po pogáńsku. In Biblijs.

Gentilitius, a, um, Co ku ktoremu rodzáyowi oſobliwie należi.

Gentilitium nomen, Własne ymię ktorego domu.

Gentilitia inſignia, Tego domu herb. Gentilitium eſt hoc illi, Przirodzono mu to/ Ma to od ſwoich ſtárßich.

Gentilitas, gentilitatis, Przyiácielſtwo/domu ktorego pokolenie.

Gentilitas tantum in Biblijs, Pogáńſtwo.

Gentiana

Gentiana, næ. femin primæ radix eſt Gorycżká.

Genu, gen. neut. indeclinabile in ſingulari & in plurali, genua, genuũ, genib⁹ Kolano. Genua ſubmittere, Poklęknąć.

Genu, geni, g. ma. dixerunt antiqui Nonius.

Geniculum diminutiuum, Kolanko y też knodiſzki ktore ſą we żdźble słomy.

Geniculatus, a, um, Knodowáty.

Geniculatim aduerbium Po knodiſzkách

Ingeniculor, aris, ari, Klękam ſie/podginam kolan.

Genna, gen. fem. Miáſto ták zwáne. Liguſticum Emporium in Liguria ſcilicet.

Gennenſis, e, Yeden ztámtąd.

Genninus Vide *Genius*.

Geodetes, pen. product. gen. neut. Wydzielnik ziemie.

Geodeſia, Nauká wydzielenia ziemie.

Geodæticus, a, um, Co k temu należy.

Geographus, gen. maſ. Popiſnik ziemie ten ktory wie o położeniu ziem/morzá/y kráiny popiſuye.

Geographia, Nauká popiſánia ziemie.

Geometres ſiue geometra, g. m. pe. cor. Pomiernik / Miernik ziemie. Geometria æ, Pomierzánie ziemie.

Geometricus, a, um, Co ku pomierzeniu ziemie należi. Geometrica ſcientia, Nauká pomierzánia ziemie.

Geometrice aduerbium, Pomiernie.

Georgus, gen. maſc. Latine colonus uel agricola, Oracz/Kmieć.

Georgia, æ, Oráninà/Kmieci żywot.

Georgica, orum, Ty rzeczy ktore ku ſpráwowániu roliey y ynſzemu goſpodárſtwu kmiecnemu należą.

Georgica etiã, Xięgi w ktorich bywa o rolnych rzeczách piſano.

Georgicus, a, um, Georgicum carmen, Wierſze o kmiecich rzeczách. Georgius idẽ quod colonus, Kmieć rolnik. A nomine γῆ terra, & ἔργον opus.

Georgi populi Scythiæ,

Geranion herba, Bociánie ziele álbo Bociáni nos.

Germania, æ, Niemiecka ziemiá. Germanus Niemiec.

Germanicus, a, ũ, Niemiecki. Germanicus oceanus, Niemieckie morze.

Germanus, a, um, Rodzony. Frater germanus, Rodzony brát. Germana uirtus, Przirodzona cnotá.

Germanitas, tis, Przyiacielſtwo Pokumánie.

Germane aduerb. Bráckie/ wiernie vprzeimie/ item Właſnie.

G ante E.

Germen, Germinis, neut. tert. Płod/ látorosłká/pączki ktore ſie puſzczáyą od drzewá/álbo wſziſtko to co roſć álbo wſchodzić poczina. Germina hortorũ exuruntur, Ogrodne náſienie przygoráwáyą/ Więdną od słońcá.

Germino, as, are, n. p. Wſchodzę/podraſtam puſzczam ſie.

Germinaſcere pro germinare, Obſoletũ.

Germinatio, Pukánie/roskwitánie drzew/ też wſchodzenie ziół.

Germinatus huius germinatus, idem.

¶Congermino, as, are. Przyraſtam / wſchodzę ochotnie.

¶Progermino, Roſtę/ Roſchodzę ſie.

Germinales arbores Papinianus dixiſſe uidetur, quæ ex iacto ſemine uel ſponte naſcuntur.

Gero, geris, geſsi, geſtũ gerere, a. ꝗ. Nioſę też ſpráwuyę/Mam ná ſobie vrząd/ Rządzę. Bellum gerere, Walkę wieść. Cenſuram gerere, Vrząd ſzácowánia mieć ná ſobie. Conſulem gerere, Być rádnym pánem. Sic gerere conſulatum, Morem gerere, Być posłuſzen. Longas gerere ueſtes, Długie ſzáty noſić. Quaſi re bene geſta, Terent. Yákoby rzecz rzkomo naliepiey ſpráwił. Gerere uicem alterius Zá kogo co czynić álbo záſtępowáć kogo w czim. In ſinu gerere, Zanádri noſić. Quomodo ſe gerit, Yáko ſie ſpráwuye álbo yáko ſie ma. Turpiter ſe geſsit, Nierządnie ſie ſprawował. Reuiſo quidnam Chærea hic rerũ gerat, Co tu Cherea czinić/Scio quã rem gerã, Wiem co mam czinić. Alias res geris, Ty o czim ynſzim myśliſz. Rem alicuius malitioſe gerere, Niewiernie czyię rzecz ſpráwowáć. Leuiter rem gerere, Niedbále co ſpráwowáć. Cum cura rem gerere contrarium, Gerere ſeſe pro nobili. Mieć ſie zá ſlachcicá. Simultatem cum aliquo gerere, Nieprzyiáźni s kiem wieść. Geſtus particip. Dziany. Hoc modo res geſta eſt, Ták ſie rzecz działá. Geſtus eſt illi mos, Vsłuchano go.

Geſta, geſtorum, Dzieye.

Geſtus huius geſtus, Obyczáye/pochutnáwánie á poruchánie ſobą. Agere geſtum humeris, Pochutnáwáć á poruchawáć rámiony. A quo geſticulor, geſticularis, geſticulari, Pochutnawam ſobą. Geſticuli manibus, Rękomá tráfnowáć/kunſztowáć.

Geſticulator, oris, m. ter. Kuklarz. Geſticularia pro geſticulatria apud Gelliũ, Kuklarká.

Geſticulatio, onis, Kuglowánie/ Trąfnowánie.

Geſticularius, a, um, Kuglárski. Vt mores habet geſticulares, Ma obyczáye kuglárskie.

Geſtuoſus, a, um, Ktory nie ma miáry kuglowánia / ſtorzypietka tez zową niektorzi.

Geſtamen, geſtaminis, Burdá/ nieco ku noßeniu.

Geſto, as, are, & geſtito as, are, Vſtáwicznie noßę.

Geſtatio, onis, Noßenie.

Geſtatorius, a, um, Co ku nößeniu należy.

Geſtatoria ſella, Stolec do noßenia.

Geſtatorium ſubſtantiuum, Stolec/ ſtolek.

Geſtatorium penſile, Kotiebka / álbo wißący wos. Pilentum alias.

Gerulus, Nosiciel ktory co nosi.

Germidium, a Grammaticis dicitur nomen participiale carens numeris & perſonis ſub una uoce actiuam & paſſiuam ſignificationem gerens. Vt, amandi, amando, amandum.

Gerundiuum a grammaticis dicitur gerundium participij modo declinatum a geſto uenit geſtor geſtoris, Nośiciel.

Geſtores linguis, Nowin przinośiciele. A geſtito frequentatiuo.

Geſtatus participium, Noßony.

Geſtatus huius geſtatus, Noßenie.

Geſtatio idem ſicut ſupra.

Geſtio, geſtis, geſtiui, uel geſtij, geſtitum geſtire, Weſelę ſie/ pochutnawam ſobą od weſela.

Geſtio etiam, id eſt, uehementer cupio Bárzo bym rad / Pißczęmi zeby ná to. Omnes lætitia geſti unt, Wßiſci ſą ochotni y weſeli / Wykrzikáyą.

¶Compoſita a gero, Aggero, as, are, Przinoßę/ weſpołek zgromádzam. Vnde agger, Vide ibidem in dictione Agger.

¶Congero, Zgromádzam/ znoßę weſpołek/ grábię. Congerere maximas opes, Wielkie bogáctwá zgromádzić. Crimina in aliquem congerere, Dáć komu winę w wielu rzeczách. Omnia maledicta in hominem congeſsit, Nie zoſtáwił ná nim czci zá pieniądz. Námowił mu co diabeł kazał. In quem dij & homines omnia ornamenta congeſſerunt, Ktory wielką łáską od Boga y od ludzy yeſt obdárzon. Congerere nidum, Gniazdo vczinić.

¶Congeries, Gromádá/ Kupá.

¶Congeſtus huius congeſtus, Zgromádzenie / grábienie. Congeſtitius, a, um Zgromádzony/ skupiony. Locus congeſtitius, Vgruntowáne mieiſce ná ktore długo noßono. Digero, Y tám y ſám roznoßę. Digerere & diſtribuere fere idem Item dirigere, Rządnie co rozłozić. Digerere acta ſeu tempora, Dzieye przeßłich czáſow rządnie ſpráwić. Crines digerere, Roſprowádzić álbo vczoſáć włoſy. Digerere cibum dicitur ſtomachus, Trawić Dirigere mandata alicuius per tranſlationem, Roskázánie cziye ſpráwić.

¶Digeri pro reſolui, Roſchodzić ſie.

¶Digeſtio, onis, Trawienie tez roſpráwienie.

¶Digeries, id eſt, diſpoſitio nomen inſolens Calep. ex Macrobio annotauit.

¶Egero, Wynoßę precz tez potrzebunę/ czinie ſobie wczas. Egerit aquam fons, Wymieta wyrzuca.

¶Egeſtus, Wynieſiony. Egeſtus cibus, Przetrawiona ſtráwá.

¶Egeſtio, onis, Wyprozniemie. Egeſtio ſtomachi, Wyproznienie zołądká.

¶Ingero, wnoßę/ wciskam wkłádam w co/ tez yem. Ingeſsit ſe in magiſtratum, Wciſnął ſie w vrząd. Ingerere pugnos alicui, Pięścią komu dotłuc. Multa mala in aliquem ingerere, Wielie złego komu wyrządzić. Probra ingerere, Názłorzeczić Semen ſolo ingerere, Naſienie wſiać. Ingerere cibū. uel potionē ægroto, Przez dzięki komu w gardło wlać.

¶Ingeſtabilis te, Nieznośny.

¶Progero, Odnaßam precz.

¶Regero, Odnaßam záś/ wracam. Regerere conuicium, Odłáyáć záś/ złe zá złe oddać. In commentarios regerere quæ ab alijs audiuimus, W xięgi to popiſáć coſmy od ynßich ſłißeli.

¶Regeſtum ſiue regeſta terra, Podorána rola.

¶Suggero, Podpieram/ przywodzę ná pámięć przipominam. Suggerere in memoriam, Przipomnieć. Suggerere ſumptus alicui, Dodáwáć komu pieniędzy. Suggere tela, Podawáć bełty. Feras ſyluæ ſuggerunt, Láſy zwierzu dodáwáyą. Bruto ſtatim Horatium ſuggerunt, Na mieyſce Brutuſowe wſádzili. Si memoria forte defecerit tuum eſt ut ſuggeras, Yeſli zápámiętam / tedy mi pámiętay przipomnieć.

¶Suggeſtus huius ſuggeſtus uel ſug-

gestum, suggesti, neut. se. Kazálnicá. Alias editior locus ex quo ad populum fit contio.

¶Suggestio, onis, Podpárcie/podporá/tez przipomnienie.

Gerra nomen trium urbium unius in Syria alterius prope Traconitas, Tertiæ in felici Arabia.

Geron, gen. mas. Latine senex, Stáry.

Geronticus, a, um, id est, senilis, Stárzáły.

Gerontocomeon, Stárych ludzi dóm gdzie stáre chowáyą. Gerusium, Zgromádzenie stárych ludzi. Senaculum latine.

Gerræ gerrarum, Plecione łoße.

Gerræ per translationem, Niczemne/Podłe rzeczi. Siculæ Gerræ prouerbium, Niczemność/matánina.

Gerro, gerronis, Wielomowny/mátáz. Vnde congerrones, Towárzistwo.

Geranium, neut. sec. Latine tympanum uide infra in loco.

Gerres nomen piscis uilis.

Gerrus, fluuius Scythiæ, Geryon Rex hispanorum, Ktorego Hercules zábił poetowie báyą że trzy ciáłá miał.

Geryonaceus, a, um, Ktory trzy ciáłá ma.

Gesa gesæ, & gesum gesi, Nieyáka strzałá.

Geseoreta genus nauigij, CC.

Gesos fortes Galli uocant, CC.

Gessoriacum uel Iccius portus we Flandriey.

Gessoriacum nauale, Miásto w niderlandzie/Vulgo Gandauum, Genth.

Gessus fluuius apud Iones.

Gessuri populi Asiæ pen. cor.

Gesta, gestamen, gestatorium, gestio, gestito, gesto, gestus, Vide Getæ, Getæ, Getarum, alias Daci, Wáláßy/tez Siedmigrodzánie w węgrzech. Tátary własnie zową niektorzi.

Getuli populus uagus in Affrica uel alias in Libia & Getulia, Kráyiná támże.

G ante I.

Gibbus, gibbi, masc. se. & Gibber gibberis, masc. tert. Garb.

Gibbosus, a, um, Gárbáty. Gibber. gibbera, gibberum, & gibber gibberis & hoc Gibbere idem.

Gigas, gigantis, mas. ter. Stoliman/ Wielki okrutny człowiek/Stwolin álbo obrzim niktorzi zową stolin.

Gigantulus dimin. Stwolinek/obrzimek.

Giganteus, a, um. Stolimański. Vt genus giganteum in Biblijs, Rodzay stolimański/obrzimski.

Gigantomachia, Walká stolimańska/obrzimska.

Gigeria, intestina gallinarũ & quæ cum his conquebantur, Nonius.

Gigno, gignis genui, uel ginui secundum Diomedem genitum gignere, Rodzę. Ad maiora nos natura genuit, Ku więtßim rzeczam nás vrodziło przirodzenie. Gignitur capillus, Rośćie włos. Gignuntur oua, Bywáyą niesione yáycá. Gignere fastidium, Przikrzić komu co. Refertur etiam ad inanimata. Ebrietas gignit uarios morbos, Piyáństwo rozmáite wrzody rodzi. Et uarias opiniones genuit hæc sentẽtia, Tá sententia rozmaytą disputácią vrodziłá. Inde genitor, Ociec.

Genitrix, Mátká. Genitura, ræ, Rodzenie

Genitalis, e, Vt genitale solum, Oyczizna. Genitale semen, Plemię rodzenia. Et genitalia membra uel genitales partes, id est, pudenda, Sromotne członki. Genimen insolens dictio in Biblijs pro progeniæ & fœtu.

Genitus, a, um, Porodzony/ Národzony. Genitus annos nouem, Má około dziewięći lat. Genitus Cellis, Fráncos we Franciey sie vrodził.

¶Genitiuus, a, um, Płodny / Rodzaci. Notæ genitiuæ, Známioná przirodzone ktore káżdy ná ciele miewa.

¶Genitiuus casus apud Grãmaticos est primus casus a recto alias patrius casus dictus, A genitus cõposita sunt, Primogenitus, a, um, Pierworodny/ a/e. Vnigenitus, a, ũ, Yedinak yednorodzony.

¶Genius, genij, Vide Genero. Compo.

Ingigno, ingignis, ingenui, ingenitum ingignere, Przirodzić sie/ być co komu przirodzonego. Natura cupiditatem ingenuit homini inuestigandi, Przirodzenie przidáło człowiekowi chćiwość wynalezienia prawdy. Ingenitus mos, Przyrodzony obyczay. Ingenita uis. Przirodzona moc.

¶Ingenium, Rozum/ Dowćip przirodzony

¶Ingeniosus, a, um, Rozumny/ Dowćipny mądry/a/e.

¶Ingenuitas, ingenuitatis, Swiebodá.

¶Ingenuus, a, um, Swiebodny.

¶Ingenue aduerbium, Swiebodnie. Ingenue loqui, Bespiecznie/Swiebodnie. A to co prawdá yest mowić.

¶Progigno, Rodzę.

¶Progenitores, Rodzice/ Stárßy.

¶Progenies, Naród/Płód/ Dzieci.

Giluus, a, um, color medius inter album & rufum

& rufum, Płowy/ Spłowiały.
Gindes fluuius per Dardanos in Tygrin fluens,
Gingiber, Vide Zinziber. Jmbier.
Gingiua, æ. fem. prim. Dziasła.
Gingiuula, læ, dimin. est caro ipsa in qua dentes sunt a gignendis dentibus, Cale.
Gingrio, gingris, gingriui, gingritum, gingrire, Gęgać yakoby gęś.
Ginzeriator, id est, Tibicen inquit, Festus obsoletum.
Gion id est, Nilus fluuius Ægypti.
Girgillus, girgilli, masc. sec. Motowidło.
Girim mons apud Garamantes.
Gith uel git indeclinabile genus seminis, pharmacopolæ putant, Nigellam Romanam.
Gittago herba in frumentis crescens Gith speciem referens.
Gyarus Insula in mari Ægeo. Jedná z tich ktore Cyklades zowa.

G ante L.

Glaber, a, um, Gładki/ Śliski/ łysy co niema włosow.
Glabellus, a, um, diminutiuum, Śliziuchny Gładziuchny.
Glabellam Martianus Capella uocauit locum glabrum, supra nasum inter supercilia.
Glabretum, glabreti, neut. sec. Goły plac álbo mieysce/ ná ktorym sie nic nie rodzi.
Glabro, as, are, Wyszczyram/ skubę. Gładzę. Sues glabrare, Ze szczecin oskubać.
Glabreo, es, ere, Gładkim być/ Włosy pusżczać.
Glabresco, is, ere, Poczinánymi włosy lieść. Glabrescit etiam area, Płonienie.
Glabriones, id est, Glabri, Calep.
Glacies glaciei, Lod.
Glacialis & hoc glaciale, Lodowy. Vt Glacialis oceanus, Morze lodowe.
Glacio, as, are, Márznę.
Glacior, aris, ari, Zámárznieyę, Lac glaceatum, Siadłe mieko.
Glacito, as, are, Gęgam yákoby gęś.
Gladius, gladij, masc. se Miecz. Et gladius piscis nomen apud Plin. Gladiolus dimin. Mieczik. Item gladiolus herba quædam. Mieczikowe korzenie.
Gladiator, gladiatoris, Szermierz. Gladiatores, Byli przed czásem osobliwi ludzie w szermierstwie wyćwiczeni ktore spusczano w szranki szermowáć o gárlo v Rzimiánow.

Gladiatorius, a, um, Szermierski.
Gladius gladiatorius, Szermerski miecz.
Gladiatorius animus, Szermierskie serce to yest / gotowe ku bitwie y zátráceniu. Gladiatorio animo aliquem adoriri, Nieprzyiacielskiem obyczáyem kogo doyechác.
Gladiatoria substătiue, Szermierska nauká.
Gladior, aris, ari, Szermuyę. Digladiari idem.
Glans, glandis uel glandis huius glandis, fe. tert. Żołądź. Glans quernea, Żołądź Nam est generale uocabulũ glans pro fructu omnium arborum ideo plerunq; solet addi adiectiuum, cum de specie dicitur, Vt glans fagina, Bukiew. Glans caduca, Czerwiwy żołądź. Glans etiam, Ołowny Básályk/ álbo kulá/ też gołot álbo kulká do rusznice/ te. głowká ná człon u meskim.
Glandula, læ, dimin. morbus faucium, Dawienie w gárdle. Alias tonsillæ, Item glandula, æ, Węgri álbo żołki w wieprzách gdy sie po wszistkiem mięsie rozsipuye nieyáki wrzod.
Glandulosus, a, um, Nádęty/ nápuchły/ a/ e.
Glandulosum collũ, Spuchła szyiá. Item Glandosus, Pełny węgrow Porcus glandosus, Wieprz węgrowáty. Glandium glandij idem quod glandula.
Glandifer, a, um. Co żołądź rodzy.
Iuglans, Włoski orzech. Glandatio, Zgromádzenie żołędziu álbo tuczenie żołędziem.
Glandarius, a, um, Żołędny. Glandaria sylua, Żołędny lás.
Glanicus, amnis quidam, CC.
Glanus, Nieyaki rodzay ryb.
Glaphyrus apud Martialem pen. cor. latine Festiuus, iucũdus, ornatus, politus, Wesoły/ Ochotny/ wdzięczny/ a/ e.
Glarea, æ, fe. pri pe. cor. Dresztwo/ piasek nágoły s drobnemi kámyszkámi ná brzegu rzeki a bo mor:á/ Dresztwem nie ktorzi zowa.
Glareosus, a, um, Piásczysty / Dresztwisty. Arena, puluis, & glarea idem. Glareosa amat ficus, Figowe drzewo ná piásczystich kámienistich mieysćách sie plodzi. Saxa glareosa, Dresztwiste kámienie.
Glareola, læ, diminutiuum.
Glastum, glastij, Herba, quæ & Isatis dicitur, & a barbaris Cauda uulpis similis Plantagini.
Glancium genus herbæ Syriacæ.
Glaucus, a, um, Bławy/ błaski/ modrawy. Glauci oculi, Błaskie álbo białe oczi.

Glaucus amictus, Syw odzienie.

Glaucus etiam genus piscis Glauciolus diminut. Glauciolus equus, Koń s siwemi álbo bláskimi oczimá.

Glaucinus, a, um, Bláskáty.

Glaucoma, glaucomatis, neu. ter. & glaucomatum glaucomati, & glaucoma glaucomæ, Niemoc oczna neyáka gdy zrzenicá zbieleye. Laborat glaucomate, Poszło mu oko/Bialkiem mu záßło.

Glaucopis pen. pro. Epiteton Mineruæ, Przezwysko boginiey Minerwy.

Glaucus etiam deus maris, Bóg morski.

Gleba, glebæ, Skibá álbo breká ziemie.

Glebula dimin. Brekká.

Glebosus, a, um, Pełny bryl/ brelisti. Sulphur glebosum, Sárká brelista.

Glessum, neu. s. alias succinum electri species quo Glessaria insula abundat, Calep. Bursztin.

Glessaria Insula in Oceano Germanico

Gleucinum apud Columel. oleum mustum, id est, expressum antequam oliuæ in torculari subigantur.

Glinon aceris genus campestre, candidum nec crispum, CC.

Glis, gliris, m. t. Szczurek/ yeden yest domowy/ á drugi leśny.

Glis, glissis, terra argillosa, Kliyowáta ziemiá. Gilowátá ziemia. Glirarium. Gliraryi. Mieysce gdzie leśne szczurki chowáyą.

Glisco, gliscis, gliscere sine præterito, Rosty/ mnozy sie/ roskochawam sie. Gliscente indies seditione, Przimnazáyąc sie co dzień nieprzyiázni. Gliscere dicitur terra, Tłusta być.

Globus globi, masc. sec. Kulá/ gałká alias sphæra, tez zgromádzenie ludzi álbo bydłá ná yedny gromády.

Globosus, a, um, Okrągły. Globosæ stellæ & rotundæ, globosum saxum, Okrągły kámień. Corpus globosum, Máteria nieyáka okrągla.

Globulus dimin. Kuleczká/ galeczká/ work.

Globo, as, are, Ná yedny kupy gromádzy/ trązy. Globari in rotuditatem, Sam sie zwinąć w okoł.

¶ Conglobo, as, are, Przigromádzam winy wespołek.

¶ Conglobatim aduerbium, Gromádnie/ Hurmem.

Glocido, as, are. & glocio, is, glociui glocitum, glocire, Gdacży yákoby kokoß/ álbo kur.

Glomus, glomi, masc. sec.

Glomus, glomeris, neut. sec. Kłąb nici.

Glomero, glomeras, are, Winy ná kłębek Metaphorice, Zgromádzám Glomerantur aues, Royą sie. Glomerantur homines, Sypą sie ludzie. Glomerantur nubes Obłoki ná drugie záchodzą.

Glomeratio, Wicie ná kłębek toczenie.

¶ Adglomero & conglomero, Przywiyam/ Przitaczam.

Gloria, æ, fem. prim. Cześć, sławá. Gloria excellere, Być sławnym.

Gloriola, dimin. Sławká.

Gloriosus, a, um, Sławny/ Poczciwy. In bonam partem, in malam uero partem, Pyszny ktory o sobie powieda/ butny chełpliwy. Gloriosa mors, Poczciwa śmierć. Illustria & gloriosa facta, Známienite sławne uczinki. Gloriosus miles, Butny rycers.

¶ Inglorius, a, um, Niesławny. niezacny/ niewzięty/ a / e.

Gloriose aduerbium. Sławnie/ známienicie

Gloriose etiã in malã partẽ, Butnie / chełpliwie. Gloriose amiciri, Pyszno sie nosić álbo kosztowne száty sobie sprawowáć.

Glorior, aris, ari, Sławić / chełpić/ bucić sie/ apud aliquem gloriari, Wysławiać sie przed kim.

Gloriabundus, a, ũ, Sławny/ butny/ pyszny. Gloriandus, a, um, idẽ Cic. Beata uita glorianda & prædicanda.

Gloriatio, sławienie/ pycha/ butá / chełpliwość

Glorificare in Bibliis legitur pro gloria & prædicatione efferre.

Glos, glossis, Zełw álbo żełwicá/ tez niewiastká niktorzi zową/ to yest/ męzowa siostrá.

Glossa, æ, fem. prim. Latine lingua, Yęzyk. Vt glossæ pro interpretationibus recipiuntur, Miásto komentu álbo glozowánia. Glossema pen. prod. glossematis, idem.

Glossematicus, a, um, qui glossas conscribit, Calep. Ktory wykład czini ku wyrozumieniu xiąg.

Glossopetra gemmæ species apud Plin.

Glottis, glottidis, f. ter. Yęziczek/ tez nieyáki pták ktory krolem przepierczym bywa zwan.

Glubo, glubis, glubere, id est, corticem detraho, Obłupiam / z skory odzieram. Glubere pecus, Obłupić bydły. Deglubo idem.

Gluma, glumæ, Plewá.

Gluo, is, iui, ere. pro distringere, Rozgrizawam / rozciskawam. Obsoletum, alii pro Gluit, in Varrone legunt Gluuit quasi sit a Gluuio, is, gluuire.

Gluten siue glutinum glutini, neut. sec.

To czym

To czym co ſpayaią lutuią.

Glutinoſus, a, um, Spaiáiacy/lutuiacy.

Glutino, as, are, Spayam/ lutuię co.

Glutinamentum, Lutowánie.

Glutinator, glutinatoris, Ten ktory co lutuie.

¶Compoſita, Adglutino, as, are, Przi lutuię/przipayam.

¶Adglutinatio, Przilutowánie.

¶Conglutino, as, are, Spayam weſpolek/ Sadzam weſpolek.

¶Conglutinatio, Spoyenie.

¶Deglutino & reglutino, Odlutuię. Rozſadzam/ Rozbieram záś yedno od drugiego.

Glutio, glutis, glutiui, glutire, Połykam rázem przez gárdło przepuſzczam. Deglutio idem.

Gluto, onis, Zárłok.

Gluuio, is, ire, id eſt, ſeparare diſtinguere Rozłączam / roſpráwiam.

Glutoſus, a, um, Obżárły.

Glutus, a, um, Obſoletum, Dobrze gnieciony y ſpoyony.

Glyciameris, dis, genus cibi, Calep.

Glycyrrhiza, Słodkie drzewko. Gliceriza łákricia.

Glycyſide herba, alias Pæonia, Bukwicá.

G ante N.

Gnaphalium herba uulgo Cotonaria Latine centunculus.

Gnaphalon, gen. neut. frutex ſpinoſus quo ueſtes raduntur, CC. Latine tomentum.

Gnarrare pro narrare, Powiedzieć.

Gnarrus, a, um, & Narus, a, um, dicitur ſciens, Wiádomy/Biegły/Swiádomy / w wielu rzeczách rozumny. Gnarus ſum loci huius, Mam świádomość tego mieyſcá Amoris & militiæ gnari, Vmieyą ſie w walecznych rzeczách sprawowáć.

Gnare & gnariter aduerbia non admodum uſitata, Rozumnie/Bácznie.

Gnaritas, gnaritatis, Biegłość/Rozum.

¶Ignarus, a, um, Proſtak/ niewiádomy nieuk/nauk nie vmieyętny.

Gnatus, gnati, maſc. ſe. filius, Syn.

Gnathus uel Gnathos potius latine, Gena, maxilla, Policzek yágodá.

Gnauus, a, um, & Nauus, a, um, id eſt celer, ſtrenuus, Prętki/Ochotny/śmiáły/ beſpieczny.

Gnauiter, Beſpiecznie/śmiele / pilnie.

¶Ignauus, a, um, Leniwy/Gnuśny/ zgniły też boyázliwy.

¶Ignauia, Leniſtwo/Gnuſność/ Boyaśń.

Gnefoſum, id eſt obſcurum quaſi Nebuloſum. CC.

Gneſius, a, um, idem quod Germanus, Szczíry/práwy/przirodzony/ niefálſzowány

Gnidus ciuitas Liciæ, unde Gnidius, a, um.

Gnomon, gnomonis, pe. corr. gen. maſc. Wſzeláka rzecz ktora co bywa miárkowano. A ktora práwą miarę vkázuye yáko yeſt ſznur cieſielſki / wedle ktorego vkazánia drzewo trą álbo cieſzą. Latine regula uel norma peculiariter accipitur, Miáſto żeláżá álbo laski/ ktora ná zegárze słonecznym cień dáiąc vkázuye o ktorey godzinie yeſt/Kompás.

Gnoro non uſurpatur ſed eius compoſita, Ignoro, as, aui, Niewiem/ Nieumiem Vnde ignarus, Nieumięttny. Vide ſupra in dictione gnarus & ignoratio, Niewiádomość. & Ignorãtia. æ, Nievmieyętność.

Gnoſis, gen. fem. Latine cognitio, ſcientia, Wiádomość / vmiętność.

Gnoticus, a, um, Wiadomy/vmieyętny.

¶Compoſita, Prognoſis pen. prod. Przeyrzenie.

¶Prognoſticon, Prάktyká rzeczy przeſzłich przeyrzenie.

Gnoſis, gen. maſ. pen. prod. ciuitas Cretæ uel Candiæ, Vnde Gnoſius, a, um.

G ante O.

Gobio, gobionis, maſ. tert. uel gobius, gobij, maſ. ſec. Piſcis, Kiełb.

Gomor, Miárá winna żydowska. Sicut Chœnix, Grecka. Vt, Budæus cẽſet, Ma w ſobie około dwu kwart winá. Vide infra de menſuris.

Gomorrha, fem. prim. Miáſto przedtym było/in Paleſtina, W obiecáney ziemi gdzie teras yeſt yezioro álbo martwe morze.

Gonorrhœa, Wyciekánie przyrodzonego naſienia álbo plemienia. Vnde Gonorrhœi hoc uitio laborantes.

Gorgones, pen. cor. Dziewki Phorci ktore Perſeus poráził/miedzi ktoremi Meduſa przednieyſza byłá/o ktorey Poetowie powiedáyą żeby miáſto włoſow węże ná głowie miáłá mieć/ y ktemu okrutną twars.

Gorgoneus, a, um, adiectiuum, Co ktemu należy.

Gortys, & gortina uel Cortina, fem. pri. Przednie miáſto w Krecie. Vnde Cortinius, a, um, Kortinski. Goſsipium, goſsipij, n. ſ. drzewo ná ktorym Báwełná roście

Goſsipinus, a, um, Báwełniáne odzienie.

G ante O.

Goſsipinum linum.

Gotthia, æ, fem, prim. Krayina w Tátárzech pográniczna Sármaciey.

Gotthi populi, Lud ktory przed czáſy w Norweiey Szweckiey ziemi y Gotiey około morzá Sármáckiego mieſzkał. Potym do Daciey z támtąd do Aquitaniey Francuskiey wyciągnął Wyſſogoty ná ten czás zwány. Alij etiã uocabantur oſtrogoti. Od ktorych niemcy ydąc wſzistko páńſtwo Rzimskie ſpuſtoſzili y włoską ziemię wſzistkę przeſzli.

Gotthicus, a, um, Co ku gotóm náleży. Et pro barbaro accipitur, Gotticũ, Gruby / Nierozumny doſćyp.

G ante R.

Grabatus, grabati, penult. prod. Pościel / Piernaty.

Grabatulus dim. Pościołká.

Gracchus, maſc. ſec. Ymię yednego rodzáyu Rzimskiego.

Gracchuris urbs Iberiæ regionis, Feſtus.

Gracilis. e, Cienki / wdzięcznego zroſtu wyſoki ále cienki. Gracilis liber, Cienkie xięgi gdzie máło pápiru.

Gracilentus, a, um, idem.

Gracilitas, atis, Cienkość ſubtilność.

Gracilitudo pro gracilitate, Obſoletum.

Gracileſco, gracileſcis, gracileſcere, Poczinam cienczec / wyſicham.

Graccus, gracci, maſc. ſec. Káwká. Graculus diminutiuum, Káweczk.

Gradior, graderis, greſſus ſum, gradiri, Ydę / chodzę. Hinc gradus huius gradus Chód / chódzenie / ście też wſchód / ſtopnie. Addere gradum, Poſpieſzáć.

Gradu pleno, Całym krokiem. Gradu mouere, Pomknąć. De gradu dignitatis dimoueri, Z ſwey doſtoynośćy być zrzucón.

Gradus etiam dicitur, Stopień ku doſtoynośći yákiey álbo powyſzſzeniu. Gradus officiorum ciuilium, Vrzędy mieyſkie álbo Swieckie. In gradum ſuum reponi Być zás ku ſwemu vrzędowi przywrocón. De gradu deijcere Prouerbiũ, Odyąć komu dobrą myſl / Dufánie y śwyebodę.

Gradus cognationis, Członki pokolenia. Vt eſt mihi ſanguine iunctus in ſecundo affinitatis gradu, Yeſt mi przirodzon w wtorym pokoleniu.

Gradatus, a, um, Stopniſty / a / e.

G ante R.

Gradatio apud Rhetores cum ex prima ſententia oritur ſecunda, & ex ſecunda tertia, & ſic deinceps, Vide *Climax*.

Gradarius, a, um, Vt equus gradarius, Inochodnik. Vide *Aſturia*.

Gradiuus Martis cognomen.

Gradatim aduerb. Od stopniá do stopniá álbo z stopniá ná stopień. Item poſobie / nie porzędnie. Pedetentim & gradatim fere idẽ, minutatim & gradatim interrogare, Po troſze á yedno po drugim pytáć. Gradatim aſſequi honores, Po ſtopniách doſtąpić doſtoynośći / To yeſt potroſze co dáley to więcey nie wſzistko záráżem.

Greſſus, huius greſſus, Chód.

¶Com. Adgredior ſiue aggredior, aggrederis aggreſſus, aggredi, Przyſtępuyę doyeżdżam / Póymuyę kogo / też poczinam. Aggredi aliquẽ de re aliqua, Zeyść ſię s kim dla niektórey rzeczy. Aggredi aliquem dictis, Nápáść kogo słowy. Aggredi aliquid, Począć co. Conſultemus paululum inter nos priuſquam aggrediamur rem, Parádźmy ſię trochę niźli ſię w rzecz wdamy. Opus magnum & difficile aggredi, Wielkiey á trudney ſię rzeczy podyąć.

¶Aggreſsio, onis, Doyechánie / poyimánie. Aggretus fari dixit Ennius, pro aggreſſus.

¶Congredior, Schodzę ſię s kim weſpołek. Congredere actutum cum homine, Yść co náprędzey do niego. Congredi alicui quotidiana conſuetudine, Częſto á gęſto v kogó bywáć. Congredi cum hoſte, Potykáć ſię. Luctari & congredi cum aliquo, Pokoſztowáć ſię s kim.

¶Congrediens Participium cui digrediens contrarium, Schodzący álbo potykáyący ſię.

¶Congreſſus huius congreſſus, Ześćie ziechánie. Congreſſus taciti, Táyemne ſchadzki.

¶Congreſſus etiam, Potykánie. Primo congreſſu amiſit ducem exercitus, W pierwſzem potikániu hetman zábit.

¶Congreſsio uerbale, Ześćie ſchadzká.

¶Digredior, Odchodzę / ydę precz / Odſtępuyę od rzeczy. Digredi ab aliquo, Odeyść od kogo. Digredi ad latus, Ná ſtronę odeyść. Digredi de cauſa, Odſtąpić od rzeczy.

¶Digreſſus huius digreſſus, & digreſſio, Odſtąpienie odeśćie. Congreſſus & digreſſus contraria ſimiliter acceſſus & digreſſus.

¶Egredior

¶Egredior, Wychodzę. Egredi ex domo, Z domu wynisc. Pedem e uilla egressi nō sumus, Nie postalismy stopą ze wsi. Egredi obuiam alicui, Wynisc przeciwko komu. Egressus & egressio, Wyscie. Egressio etiam est Figura Rhetorica, Vide Ecbasis quæ figura & digressio etiā dicitur.

¶Ingredior, Wchodzę. Tardius ingredi incipiunt, Leniwiey poczinayą wchodzić. Ingredi iter, Ná drogę się puscić. Ingredi in conspectum populi, Pzed oblyczność wszistkich przyść.

¶Ingredi etiam significat, Począć. Ingredi in causam, Rzecz począć álbo w rzecz wstępić. In orationem ingredi, Począć mowić. Ingredi uestigijs patris, Dzierżeć się przykładu oycowskiego. Studia ingredi, Począć się vczić.

¶Ingressus & Ingressio, Wescie / wstąpienie / początek.

¶Introgredior, Wnątrz wchodzę.

¶Progredior, Postępuię / dáley ydę przed się. Progredi in studijs literarum, Dobrze się vczić. Progredi in malitia, Zámágáć się w złość / co dáley to być gorszym.

¶Progressus & progressio, Postąpienie / zámagánie się w czym.

¶Prætergredior, Minąm. Prætergredi ædes amici, Minąć dōm przyiacielski.

¶Prætergressus & prætergressio, Minienie / przeiechánie.

¶Regredior, Wracam się ná zad.

¶Regressus & regressio, Wrócenie.

¶Supergredior, Przestępuię álbo przeláżę.

¶Transgredior, Przestępuię / dopuszczam się iákiego grzechu. Transgredi præcepta legalia, Przestępić zakon boży. Transgressio, Przestąpienie / Przewinienie.

¶Transgressio apud Rhetores est quę Græco sed usitatiore uocabulo Apostrophe dicitur, Digredior, Odchodzę.

Græcia, Grecká ziemia. Magna græcia, Kráyiná we włoszech od kumisz aż do Tarentu.

Græcus, Grek. Græculus dimin. Greczek który máło po grecku vmie.

Græca salix dicitur salix rubra CC.

Græco more bibere, Yeden do drugiego pić. Græca fide prouerbialiter, Niepewnie. nieprawie. Ad calendas græcas, Ná swięty Bóg wiedz / nie możeli się dáley odwlec / niektorzi mowią kiedy kiye zákwitą / to yest nigdy. Quia græci calēdis carēt.

Græce, Po grecku. Scire græce, Vmieć po Grecku.

Græcisso, as, are, id est, Græcos imitari, Násláduię Greków álbo się vczę po grecku.

Græcismus, græcismi, Własność yęzyku greckiego.

Græcor, græcaris, ari. Lostuię / pániczkuię roskosz płodzę.

¶Pergræcor idem.

Græciensis & hoc græciense apud Gellium pro Græco.

Grecanicus color apud Plinium.

Græcostasis pen. cor. Mieysce w Rzimie gdzie poslowie postronni á zwłaszcza Grecy ná seymiech stawáli.

Graiugena pen. cor, id est Græcus.

Graius, a, um, idem scilicet Græcus.

Gralla, fem. prim, Pálcat álbo drążek którym się ydąc podpieráyą / też o którym przes płoty álbo rowy skaczą. Proprie tamen, Stolce álbo nogi drewniáne ná których dzieci á zwłaszczá chłopiętá zwikli chodzić. Quidam in plurali tamen declinant, Gralle, grallarum, gen. fem.

Grallator, grallatoris, mas. tert. Który wielki krok ma / dáleko stąpa.

Grallatorius, a, um, Szeroko stąpáiący. Vt Grallatorius gradus, Szerokie stąpánie álbo ná stolcách chodzenie.

Gramen, graminis, neu. ter. generali uocabulo, Trawá. Sed est herba quæ Grece Polygonom, latine Sanguinaria dicitur, Podrożnik. Officinæ Centinodiā uocant.

Gramineus, a, um, Co z trawy yest álbo z podrożniská.

Graminosus, a, um, Trawisty / pełny trawy.

Gramia, æ, & ut quidam in plurali tantum Gramiæ, arum, gen. fem. Flegmá álbo płinienie z oczu gdy się oczy vstáwicznie iákoby iáką plesnią pocą.

Gramiosus, a, um, qui huic morbo est obnoxius, Który tákie oczy ma. Item recipitur pro tristi, Smutny / pochmurny.

Gramma, grammatis, gener. neut. Latine litera, Litera yedna z obiecádłá. Inde uenit Grammatica, Grāmaticæ, Grámmátiká / náuká która się obiera około vczenia obiecádla / syllab / tciont / álbo rzekow słow / y wszego yęziká.

Grammaticus, grammatici, Grāmmátyk / to yest / mistrz náuczíciel który dobrze vczony yest w którym yęziku / ták yż może ynsze vczić y wykład álbo wyrozumienie czinić ná autory które w tym yęziku są nápisáne. Latine literarius.

Grammatistes autem uel Grammatista Latine literator, qui mediocriter eruditus est, Przeżak.

Grammaticus, a, um, adiectiuum, Co ku Grāmmátice należy.

Grammateus, grammatei, Pisarz.

¶ Archigrammateus, Kānclerz.

Grammatophylacium, Káncelaria tez sklep álbo ynsze mieysce gdzie pospolite xięgi/ w ktore zapisy czinią/ leżą.

Grammie, uel Gramma, æ, femin. prim. Liniyá.

Gramanæ gemmæ, quæ per transuersum alba linea præcinguntur, Calepinus.

Grandis & hoc grande, Wielki/ wysoki známienity. Grandis ætas, Stáre látá. Grande æs alienum, Wielki dlug. Grandi pecunia res mereantur, Bárzo drogo. Grandi pecunia est redemptus, Wielką summą pięniędzi wykupion yest.

Grandiusculus, Niemáły/ podrosły diminutiuum.

Granditas, atis, Wielkość.

Grandæuus, a, um, Bárzo stáry/ Letny.

Grandæuitas, atis, Stárość.

Grandiloquus, a, um, Wysoko/ spániło mowiący.

Grandiloquentia, Spánilomowność.

Grandio, grandis, grandiui, granditum grandire, Rość/ rozrástáć się. Testudineum istum tibi ego grandibo gradum, Chcęć tego twego zolwiowego chodu przimnożić. To yest yáko my mowiemy o wierę cie náuczę chodzić álbo táncowáć.

Grandesco, is, ere, Rostę/ mknę się wzgorę. Ingrandesco idem, grandigrare Plautus insolenter dixit pro magnis passibus contendere.

Grando, grandinis, fem. tert. Grad.

Grandinosus, a, um, qualitas cœli grandinosa, Niebo yest nákłonione ku gradowi álbo ma się ku gradowi.

Grandino, as, are, dicitur Deus, Gradem bić. Grandinat, Idzie grad.

Grandinatus, a, um, Od gradu słuczony.

Granum, grani, gen. neut. ziárno. Granarium, Sol/ spichlerz gdzie zyto sypuyą.

Granosus, a, um, Ziarnisty/ a/ e.

Granatus, a, um, Pełny ziarn. Vt malum granatum, Yáblko włoskie pełne ziarn.

Graphis, graphidis, fem. ter. ars pingendi quæ maxime lineis constat & linearis uocatur, Náuká málárska ktora z linij tilko yest/ To yest/ nie kładzie rozmáytich farb yedno yedny.

Graphicę, graphices idem, sed hoc addit diuersos colores.

Graphium, huius graphij, Pyoro żeláżne ktorym y pisáć y málowáć może.

Graphicus, a, um, id est, ad unguem factus, Ták práwie yáko ma być wymálowány by go wyrznął.

Graphice aduerbium, Dostátecznie/ Práwie by wymálował. Graphice aliquē depingere, Wystáwić/ wyrznąć/ wycząć kogo yáko ma być.

Graphiarium, graphiarij idem quod theca graphiaria, Káłámarz málárski.

Grassor, grassaris, grassatus sum, grassari, Idę by wściekły/ gwałtem wydzieram/ łupię/ Pustoszę/ morduyę okrucieństwo wyodę álbo przewodzę.

¶ Degrassor idem, Turca grassabitur Christianum orbem donec malignus mundus resipiscat, Turek ták długo będzie przewodził nád krześciánstwem áż się świát we złościách swoich vzna.

Grassator, grassatoris, Gwałtownik/ pustoszyciel.

Grassatio, Łup/ drapiestwo/ pustoszenie/ morderstwo.

Grates, gen. fem. plurali tamen apud Poëtas, Dzięki/ dziękowánie. Persoluere grates, Podziękowáć.

Gratia, æ, gen. fem. prim. Łáská/ dziękowánie. Habeo gratiam, Dziękuyę/ mam dzięki. Ago gratias, Dziękuyę słowy. Refero gratiam, Odsługuyę/ oddziaławam. Parem referre gratiam, Oddziáłáć/ oddáć. Etiam in malam partem gratiam facere, Odpuścić/ łáskę komu vczinić. Componere gratiam, Yednáć. Ponere gratiam idem. Redire in gratiam, Poyednáć się. Inire gratiam, Záchowáć się komu. Inuenire gratiam, idem, álbo łáskę czinę znáć przeciw sobie. Cum illo nulla est mihi gratia, Niemam s niem zadnego záchowánia álbo tez zadnego mieru áni pokoyu. Cupio tuam gratiam, Radbym ábyś ná mię był łáskaw.

Erat in Syria nostrum nomen in gratia, Myałem wielkie záchowánie w Syryey.

Facere gratiam delicti, Przepuścić komu winę.

Negligere gratiam alicuius, Nie dbáć o czyię łáskę. Lentulum ponam tecum in gratiam, Chcę cie poyednáć s Lentulusem.

Me apud eum in magna gratia posuit, Vczynił mi wielką łáskę y záchowánie v niego. Scribere gratias alicui, Dziękowáć komu przez list.

Gratia

Gatia etiam, Wdzięczność. Oratio omni gratia caret, Tá rzecz żadney wdzięczności nie ma. Hic uestitus est satis magnificus sed gratia caret, Szátá w prawdzie yest páńska kosztowna ale nietrafna álbo nie trafnym kroyem. Cum bona gratia impetrare, S dobrą wolą otrzimáć. Sed cum mala gratia, Przesdzięki.

Gratia etiam pro causa ponitur, nuptiarum gratia hæc facta sunt, Dla wesela sie to stáło. Terent. In tuam gratiam feci, Dla ciebie álbo tobie k woli.

Gratiæ, arum, Boginie wdzięczności/ służliwości y záchowánia. Charites dictæ, quarum tres sunt Aglaia, Thalia, & Euphrosynæ, Które nágo bywáyą málowáne y wespołek zwiazáne/ yedná sie obrociła od nas á dwie k nam/ á są dziewki Iowisowe y Boginiey Venus álbo Eurynomes.

Gratus, a, um, Wdzięczny ten który yest wdzięczen. Gratum se prebere alicui, Pámiętáć ná czyie dobrodzieystwá. Rem gratam mihi feceris, Uczinilbyś mi rzecz wdzięczną álbo záchował byś mi sie tym wielmi. Gratum in cibo, Dobrze smákuye w potráwie. Et id gratum aduersum te, habeo gratiam, Dziękuyę żeś tego wdzięczen á przymuyeß to zá dobre ode mnie.

Grate aduerb. Cuius contrarium Ingrate, Wdzięcznie pámiętáyąc ná dobrodzieystwo. Grate recipit, Przyiął zá dobre.

¶ Ingratus, a, um, Niewdzięczny / niepámiętáyący ná dobrodzieystwo.

Gratiosus, a, um, Záchowáły/ Ten który ma v kogo łáskę. Passiue non actiue, Homo potens & gratiosus, Człowiek powáżny y wielkiego záchowánia.

Gratiosi fuim⁹ apud illū hospites, był nam wielwi rad/ Byliśmy mu wdzięczni goście.

Gratis aduerbium, Dármo krom którey zasługi. Seruire gratis alicui, habitare gratis in alieno, Krom czinszu. Gratis diligere uirtutes, Z szczerey swey chuci cnoty miłowáć. Gratis & precio contraria.

Gratuitus, a, um, Ten który z swey chuci co czini/ Dáremnie krom których zásług. Gratuita ei hospitia decreuere, Nie chcieli áby co płácił ná gospodách / álbo zastąpili go ná gospodách/ dárowáli go sumptem á nákłádem Gratuitam tibi amicitiam polliceor, Nieslubię ó żáden pożytek towárzistwá násszego. Tylko cie z szczerey chuci z swey chcę miłowáć. Nam gratuitus & mercenarius sunt contraria.

Gratuito aduerbium, S dobrą wolą/ s czystą chucią.

Gratificor, aris, ari, Rem gratam & beneficium facio, Posłużić/ záchowáć sie komu w czym. Cic. Pompeio gratificari se putant, Máyą zá to że sobie tym wielką przisługę v Pompeyusa vczynią. Cur tibi hoc non gratificer, nescio, Nie wiem czemubych cię tego odmowić miał. Si mihi dabitur gratificandi facultas, Będzieli mie sto ábych ći sie w czim mógł záchowáć. Gratiam gratificari, Záchowáć álbo przysłużić sie komu.

Gratificatio, Záchowánie/ Przisługá / okázánie dobrey woley.

Grator, gratáris, gratari, Dziękuyę Pánu Bogu/ weselę sie z sercá práwego.

Gratitudo, inis, fem. prim. Wdzięczność cżiyey łáski/ Dzięká/ pámiętánie dobrodzieystwá.

¶ Ingratitudo, Niewdzięczność.

Gratulor, aris, ari, idem fere quod gratari, sed est magis oratorium, quam illud gratulor tibi reditum, Rádem żeś sie do nas we zdrowiu náwroćił. Gratulor tibi hanc rem, Życzę tego. Gratulor tibi affinitatem uiri medius fidius optimi, Rádem temu żeś sie krom którego wątpienia szláchetnemu człowiekowi krewnym stał.

Gratulatio, Rádość / wesele.

Gratulatorius, a, um, Co ku radośćy y weselu należy.

Gratulabundus, a, um, & gratulans gratulantis, Weselący/ Ráduyący sie.

¶ Congratulor, Ráduyę sie wespołek s wámi.

Graucasus aliquando dictus est mons Caucasus, CC.

Grauionarium ciuitas Germaniæ, Po niemiecku Bamberg / przy rzece Meme.

Grauis & hoc graue, Cięszki. Leuis & grauis contraria.

Grauis ætate, Podeszłych lat. Cibo graues sopiti iacebant, Obciążiwszy sie twárdo spáli. Vulnerib⁹ grauis Alexāder, bárzo zránioný duże vsiecżony. Metapho. Grauis, Twárdy/ szkodliwy/ smutny. Absynthium graue, Piołynek przykry/ Gorzki. Aduersarius grauis, Cięszki nieprzyiaciel. Grauis annona, Drogość zboża.

Grauis etiā, Powáżny/ poczesny/ stały. Grauis uir, Powáżny człowiek. Grauis testis, Dobrey wiáry świádek. Bellum graue, Cięszka woyná. Halitus grauis, Cięszkie oddychánie. Odor grauis, Mocna wonia. Oculi graues, Spiące oczy. Pietate grauis Niepospolitey bogoboyności.

Grauius

Grauius erit tuum unũ uerbum ad eam rem, quam mea centum, Ważnieyſze twoye yedno słowo będzie ku tey rzeczy/ niżli moyich ſto. Diuitijs grauis, Bárzo bogáty. Mulier grauis, Ciężką chodzy.

Grauitas, grauitatis, Powagá / Vczciwość Státek/Ciężkość. Grauitas audiendi, Niedosłyſzenie. Grauitas aurium idem grauitas capitis, Ciężkość głowy od bolu. Grauitati deditus homo, Vdał ſie ná ſtátek. Tuenda eſt tibi tua grauitas, Maſz ſtrzedz ſwey powagi.

Grauiter aduerbium, Ciężko. Grauiter accipere aliquid, Nie zá dobre co przyimowáć. Grauiter ſpirant uenti, Wielkie wiátry powſtáyą. Grauiter olet, Szkárádzie śmierdzi. Grauiter reſpondit, Mądrze á bácznie álbo s powagą odpowiedział

Greuiter aliquid audire, Nie rad czego słuchá:/ przeſdzięki. Grauiter fert, Záluye tego.

Grauate, Obcziężliwie / beſdzięcznie/nie s dobrą wolą.

Grauatus, a, ũ, Obciężony. Grauatus ſomno, Spik go morzy.

Grauedo, grauedinis, fem. ter. Bolenie głowy/ ſápká.

Grauedinoſus, a, um, Kogo głowa rádá bála álbo ſápkę cżęſto miewa.

Graueolens, graneolentis, Szkárádzie ſmierdzący.

Graueolentia, æ, Przykry/ciężki ſmród.

Grauicors, Gnuśny. Nomen ineptum annotatur tamen a Sipontino.

Grauiloquus grauiter loquens, Sipont. Pową nie mowiący.

Grauo, as, are, Obciążam / okłádam burdami. A quo grauatus ſupra.

Grauor, grauaris, grauari deponens, Nie s dobrą wolą co czinić przeſdzięki. Ego uero non grauarer ſi mihi ipſe conſiderem, Owſzeki bychſie nielenił bym ſam ſobie dufał.

Grauate ſupra grauatum aliud aduerb. idem ſignificans quod grauate.

Graueſco, graueſcis, graueſcere, Ciężeyę.
¶Aggraueſco & ingraueſco idem ingraueſcens ætas, Látá nádchodzące / Obciążáyące.

Grauidus, a, um, Ciężki/ Grauida mulier Dziećmi chodzy/Brzemienna niewiáſtá. Grauidam facere mulierem pro impregnare, Plodną vczinić. Grauida e Pamphilo, Z Pamfiluſa poczęłá.

Grauido, as, are, act. pri. Płod czynie / cżinię ciężką.

G ante R.

Grauiditas, hui⁹ grauiditatis, f. t. Ciężkość
¶Compo, Aggrauo, pen. cor. Degrauo & Prægrauo, Bárzo obciężam.

Graueſtellus, id eſt, ſenio grauatus, Obſoletum, Ingrauo idem.

Gremium, gremij, neut, ſec. Łono. In gremio fouere. Ná łonie mieć/álbo bárzo miłowáć. Gremium terræ, Metaph. Dno Grunt ziemie. Medio fere Græciæ gremio continent, Máłem yeſt práwie w pośrzod Greciey.

Greſſus, us, maſ. q. Chód.

Greſsilis, & le, Co ſie ná chód godzy/ ut ſupra.

Grex, gregis, maſ. t. Trzodá/ſtádo proprie drobnego bydłá. Tákież drobnych ptaków. Sed etiam de hominibus, de noſtro grege, Z náſzego ſtanu.

Grex armentorum, Bydło.

Grex equorum, Stádo koni.

Grex hominũ, Hufiec álbo gromádá ludzi.

Grex amicorum, Wielkość przyiaciół.

Gregarius, a, um, Trzodny co z trzody yeſt.

Gregarius miles, Proſty/poſpolity żołnierz niewzięty.

Gregalis, & hoc gregale Co ku trzodzie należy. Vt gregalis equa, Swierzobłą ſtádna.

Gregales etiam, Towárzyſtwo.

Gregatim aduerbiũ, Trzodámi / kufcámi. Gregatim incedere, W gromádzie chodzić. Gregatim ſentiuntur morborum genera, Niemoc nigdy ſámá ná człowieka nie przyidzie ále wiele ych rázem.
¶Compoſita, Egregius, a, ũ, Niepoſpolity/cżiſty/wyborny. Egegius homo, Cziſty człowiek. Egregia fama, Piękna vrodā.
¶Egregie aduerbiũ, Wybornie/ Cziście. Egregie incũbit literis, Czyście ſie vczy.

Grego, gregas, non eſt in uſu, ſed aggrego pen. cor. Przyłączam/a/c.

¶Aggregatus, a, um, Przyłączony.
¶Aggregatio, Przyłączānie.
¶Congrego, Zgromádzam.
¶Congregatio, Zgromádzenie.
¶Congregatus, Zgromádzony/a/e.
¶Segrego, Wyłączam/Odłączam/Oddzielam.

Groſſus huius groſsi, maſculini uel fem. ſec Gogołki figowe.

Groſſus, a, um, Miąſzy.

Groſſulus, huius groſſuli, dimin. Gogołeczki.

Groſsitudo in Biblijs legitur pro craſſitiæ, miąſzość.

Gruma menſura quædam, qua fixa uiæ ad lineam diriguntur, Niejáka miárá álbo cel wedle którego drogi proſtuyą.
¶Degrumo, as, are, Drogę proſtowáć. Exgrumo, idem.
Grumus huius grumi, Kupká roley álbo górká podnioſła ná roley.
Grumus ſalis, Bałwan ſoli.
Grumulus diminutiuum, Góreczká.
Grunnio, is, ire, Kwiczę yáko ſwiniá.
Grundio, grundis, idem.
Grunnitus penult. prod. huius grunnitus, Kwiczenie świnskie.
Grus huius gruis dubij tert, Zóraw.
Gruo, gruis, gruere, Kreram yáko żoraw.
¶Compoſita, Congruo, congruis, congrui, congruere, Przytráfiam / przyrymuyę / Przygadzam. Temporum ratio non congruit, Czáſy ſie nie zgadzáyą. Congruit mulier mulieri magis, Nie wieście s niewiáſtą łepiey przyſtoi. Congruit extrema primis Oſtátecznie ſie s pierwſzemi zgadzáyą. Aptum & congruens noſtris ſtudijs. Barzo ſie ku náſzym naukam rymuyące. Congruũt inter ſe, Zgadzayą ſie. Congruunt illi commoda multa, Y dąmu do ręki. Cum moribus alterius congruere, Mòdz dobrze wycierpieć ynſzego obyczáye.
¶Congruens huius congruentis, Przitráfuyący / Rimuyący ſie.
¶Congruenter aduerbiũ, Przytrafnie / Snádnie.
¶Congruentia in Biblijs legitur pro conuenientia.
¶Congruum pro congruente, ibidem
¶Incongruus, a, um, Nierymowny / nie przitrafny / a / e.
¶Ingruo, Przypádam / Donaglam. Ingruit neceſsitas, Donaglami potrzebá. Ingruenti periculo remedium quærendum, Lekárſtwá ſzukáć przećiw nádchodzącey przygodzie. Ingruit ætas, Láto nádchodzi.
Gryllus huius grylli, Swiercz. Grynia urbs Ætiolæ in finibus Ioniæ.
Gryneus, a, um, & Grineus, Bóg Apollo.
Grynus ſiue gryni oppidum Myrineorum.
Grypes uel Gryphones, gen. maſc. Griffowie ſą wielkie zwierzęta yáko Lwowie á k temu máyą ſkrzydłá. In ſingulari, Griphe hnius Gryphis uel etiam Gryphus, Gryphi.
Gryphus ſermo implicitus & inſolubilis apud Gellium, Záwikłána rzecz.
Griphus etiam uocatur, Który zátrzywiony nos ma.

G ante V.

Guadum herba.
Guberno, as, are, aui, act. prim, Rządzę / Spráwuyę / Pánuyę. Orbem terrarum gubernare Nád wſzem świátem pánowáć. Regere & Gubernare idem.
Gubernator uerbale, Pan ſprawcá / Stároſtá.
Gubernatio, Rządzenie / Pánowánie. Cuſtos gubernatorq; reipub, Stroż y obrońcá rzeczy poſpolitey.
Gubernator uerbale fem. Gubernator equorum, Woznicá.
Gubernaculum, Wioſło w łodzi / alias clauus, Gubernacula reipub. tenere per translationem, Rzecz poſpolitą ná ſobie mieć. Accedere ad gubernacula reipublicæ. Być wzięt ná yáką doſtoyność.
Gueſſellæ genus murium quorum ſtercus redolet muſcum, Calep.
Gula, gulæ, fem. prim. Gardziel álbo drógá w ſzyi która potráwá ſchodzi do żołądká. Gulam frangere. Udáwić.
Gula Metapho. Obżárſtwo.
Guloſus, a, um, Obżárty / Łákomy / a / e.
Guloſe aduerbium, Łákomie.
¶Degulo, as, are, pro obligurire apud Plautum, Obſoletum.
Guliocæ, Orzeſzyny.
Gumi, gen. neut. indeclinabile & hæc Gumis, Gumi / Kley który z drzewá płinie Lachryma arboris.
Guminoſus, a, um Pełny kliju.
Guminum oleum ex gumi factum, CC.
Guncĩa, æ, oppidum Rhetiæ primæ in Germania, Po niemiecku / Gunzburg.
Gurges, gurgitis, maſ. tert. Wir / głębokość kręcenie wody w rzekách. Metaphorice. Pożercá / przepáść. Vt gurges & uorago uitiorum, Wſzitkich niecnot przepáść. Gurges & uorago patrimonij, Strawcá y przełokácz ymienia oyczyſtego.
Gurgito, as, are, & Ingurgito, Obżeram ſie.

Gurgulio

Gurgulio, gurgulionis, masc. tert. Krztań przes który wiatr álbo dech wychodzi.
Gurgulio item, Zytny mól który żyto kázi.
Gurgustium, gurgustij, Cháłupká/chiżynk mál ły y prosty.
Gurgustiolum, diminutiuum, Chyżeczek/cháłupeczká.
Gusto, as, are, act. prim. Kosztuyę.
Gustus, gustus, gustui, Smák.
Gustatio, Smákowánie/skosztowánie. Gustare sermonem alicuius, Wyrozumieć.
Gustatus huius gustatus idem quod gustus, gustatorium, Kubek álbo szklenicá piwá ná skosztowánie wyniesiona.
¶ Composita, Degusto, Kosztuyę dobrze
Prægusto, Krágánuyę / to yest/pierwey kosztuyę.
¶ Prægustator, Kránczy / álbo kredenscars.
¶ Prægustatio, Kredencowánie. Ingustabilis, le, Nie yedzony co sie yeść nie godzi. Fert uuas acerbas & ingustabiles, Rodzi yágody bárzo gorzkie ku yedzeniu nie godne.
Gutta, huius guttæ, Kropiá álbo kroplá.
Gutula, læ, Kropká.
Guttatim aduerbium, Po kropce.
Guttatus. a, um, Kropiásty.
Guttans, Kropiący.
Guttur, huius gutturis, neut. Gárdlo.
Guttorosus, a, um, Który wielkie gárdlo ma.
Gutturnium, gutturnij, neut. sec. Lane naczynie / Handsas álbo naliewká.
Guttus, gutti, masc. sec. Bániá niejáká ku chowániu kosztownych olieykow tei konewka rurka.
Guttulus diminutiuum, Konewczká máła s cyplikiem álbo noseczkiem yákie przes dzieci miewáyą.

G ante Y.

Gyarius oppidum in quod Romani noxios in exilium mittere solebant.
Cygæus lacus Lydiæ.
Gyges Rex Lydiæ, Gygemorus collis non procul a Thessalia, CC.
Gymnasium gymnasij neut. sec. Wszeláka szkolá gdzie sie czego ucżą álbo nauk álbo szermowáć/skákáć/Táńcowáć.
Gymnasiarchus, gymnasiarchi & gymnasiarcha, æ, Mistrz/Szermierz.
Gymnasiastes, Oćeń który sie w yákieyżekolwiek szkole ćwiczy.
Gymnasiastica, Nauká szermierská álbo ynszego ćwiczenia.
Gymnasma, atis, Ćwiczenie.
¶ Progymnasma, Pierwsze ćwiczenie.
Progymnastes, Który dopiero do szkoły przyszedł.
Gymnosophistæ dicti sunt populi Indorum quod nudi incederent.
Gymnus, a, um, Latine nudus, Nági.
Gymnici ludi, Gry ná których szermierze álbo zápáśnicy nágo chodzili. Inde Gymnosophistæ, ut supra.
Gynecæum, Gynæcei, Fráucimer/Pániensky rey álbo dwor.
Gynecooitis, Gmách á mieszkánie Frawcymern.
Gynæcratumenos, Który da po sobie nie wiećie yeździć/ to yest którego żoná rządzi.
Gynecante nigra uitis quā Aproniam uocant, CC.
Gypsum, gypsi, uel gypsus gypsi. in sec. Kretá która tynkuyą sciány.
Gypso, as, are, Pobielam/ tynkuyę.
Gypsatus, a, um, Potynkowány / Pobielony.
Gypsatis manibus apud Ciceronem id est, medicamentis perfusis, Gyrus gyri, Wir/Krążenie.
Gyro, as, are, Krążę/Obrácam. Gyrare in Biblijs legitur pro ambire.
¶ Regyro, Odwiyam záś com zákręcił.
Gytheum oppidum omnium maritimarum rerum Lacedemonijs receptaculum cuius incolæ Gytheates dicti.

DE LITERA H.

H ante A.

HA Interiectio corripientis.
Ha, ha, ha, interiectio ridentis.
Habena, habenæ, femin. prim. Wodzá v rządy.
Habena etiam pro potestate & facultate, Urząd/Stárostwo/zwierzchność. Habenas reducere uel remittere, Powściągáć y popuszczáć wodze.
Habeo, habes, habui, habere, habitum, act. se. Mam/dzierżę.
Habeo occultum, Táię.
Habeo frustra, Ludzę kem.
Habeo cōtemptui, Wzgárdzam. Nihil pensi habe

si habet, Nie ma żadney baczności. Habeo honorem, Cześć wyrządzam. Habeo rationem & respectum, Mam wzgląd y baczność. Habeo dicere, Mam nieco powiedzieć. Habeo polliceri, Mogę obiecać Przyrzec. Habeo orationem, Mowię. Habet omnes numeros, Yest doskonáły. Habere in numerato, Mieć po gotowiu. Habet me spes, Mam dobrą nadzieyę. Vt se habent res tuæ, Yákoć się wodzi. Male habet uirum, Nie miło mu to. Bene habeat, Dobrze yest. Male se habet, Źle się ma/Chor yest. Habeo compertum, Wiem zá pewne. Habeo persuasum, Mam zá to. Habeo in animo, Wziąłem przed się. Iter habere, Yáć. Habet uirtutem uenalem uel in propatulo, Máley wagi yest v niego cnotá. Habet impune, Przepuszczono mu to / Nie karano go zá to/tez/zwiozło mu się to. Habere delectum, Mieć wybor. Nunquam secus illam habui ac si esset nata, Nie ynaczeym ya miał yedno yákoby własną swą corkę. De repub nihil habeo ad te scribere, Nie wiem co bych ci miał pisać. Eo die acerbum habuimus Curionem, Tego dniá przeciw nam był bárzo Curio. Habet hæc res admiratione͂, Y ta rzecz yest dziwna. Anxium me res habet, Tá rzecz mie trapi. Audire habeo quid hic de hac re sentiat, Muszę posłuchać co ten o tym dzierży. Belle habere, Czyście być zdrów. Charum aliquem habere, Być na kogo łáskaw. Concionem habere Kázáć. Curæ habere, Mieć ná pieczy. Habet me ipsum sibi documento, Niechay się po mnie sprawuye álbo niechay się mną karze. Fidem alicui habere, Wierzyć komu. Habeo te fratrem, Mam cie zá brátá. Habere aliquem obuiam, Podkać się s kim. Receptum ad suos habere. Mieć ucieczkę do swoich. Multis uerbis ultro citroq; habitis, Po długim rozmawianiu y tákim y owákim. Habere uoluntatem ad aliquam rem, Mieć chuć k czemu. Vsum multarum rerum habere, Wiele rzeczy skosztować. Vsum ex aliqua re habere, Mieć pożytek. Habere usum belli, Skosztować żołnierskiey służby. Habet utilitatem hæc res, Przynosi pożytek. Miserrimum istud uerbum & pessimum est habuisse & nihil habere, Przed tym mieć á yusz nic nie mieć zła á nędzna to rzecz yest. Certe captus est habet, Wierz się podobno zagonił/Dostał/ma/yuż yet á zwiedzion yest. Non habet secundum, Nie ma sobie rownego. Cum qua rem habet, Ktorą miłuye. Habeo etiam significat, Towárzystwo mam. Metus me habet, Boyę się. Pudicitiam in propatulo habet, Zbłaźniła się niecnotliwą się stálá. Vbi nunc comitia habentur. Gdźie teras seymem máyą. Non me falsum hæc res habuit, Nie darmom się tego obawał. Virtus habet admirationem, Cnotá ma w sobie podziwowánie. Susq; deq; habeo, Wszystko mi zá yedno niedbam nic. Semper habet in ore dictum hoc, Záwżdy to słowo w vściech ma. Non est inter doctos habendus, Nie ma być miedzy uczone policzon álbo s uczonemi porownan.

Habet pro habeat Obsoletum.

Habenæ, Vide supra.

Habitus participium, Miány. Habita huic fides, Wierzono mu. Habitus est magnæ autoritatis, Był wysoło ważon. Habiturus es me pro derelicta, Opuścisz mie. Aut hæc cum illis habenda aut illa cum illis amittenda.

Habitus, huius habitus, Obyczay ksztalt postáwá/álbo postá: tez odzienie/przyobleczenie forma. Habitus oris, & uultus, Postáwá twarzy. Lugubri habitu uenerant, W żáłobnym odzieniu przyszedł. Scenicus habitus, Odzienie w ktorym Comedie á gry sprawuyą. Habitior, Tłustszy/siedleyszy. Si quæ habitior est paulo pugilem esse aiu͂t, Yesli ktora ciáło przitłuszcz ma zowie dayą żeby się szermierzem być godziła. Corpulentior atq; habitior, Tiłowitszy y siedlieyszy

Habitudo, habitudiuis, Zrost álbo przyrodzenie ciáłá.

Habilis & hoc habile, Potemny/Przytrafny. Aptus habilis & accommodus ide͂ habilis ensis, Czysty miecz. Habilis locus pandendis retibus, Potemne mieysce ku zarzuceniu sieci ná zwierz.

Habilitas, Potemność/ Przytráfność.

¶ Inhabilis, e, Niepotemnie.

¶ Inhabilitas, Niepotemność.

Habito, as, are, neut. prim. frequentatiu͂u͂ Mieszkam. Triginta millibus dixistis eum habitare, Powiedáliście że trzydzieści tysięcy dáyą od mieszkánia. Bene habitare id est, bonam domum habere, Dobrze siedzieć/dobre mieszkánie mieć. Tecu͂ habita Prouerb. Pátrz sam ná się sámego.

Inhabito, as, are, idem quod habito.

¶ Inhabitalis, le, Gdzie się niegodzi mieszkać. Inhabitabilis regio, propter adustione͂ solis nimiã, W tey kráinie ludzie

Nie mogę mieszkáć dla wielkiego palánia słonecznego.

Habitatio uerbale, Mieszkánie.

Habitator, Mieszkácz.

Habitaculum, idem quod habitatio in Biblijs.

Habitabilis & hoc habitabile, Osyádły/ násiádły/ álbo gdzie się może mieszkáć.

¶ Composita, Cohabito, as, aui, are, atum, Wespołek s kięm mieszkám. Cohabitat mihi, Mieszka sę mną.

¶ Adhabito idem, Quæ a primitiuo habeo composita deriuantur quædam retinent a, ut Posthabeo, Wpośledzam/Odpuszczam. Omnes posthabui mihi res, Wszistkóm opuścił. Hoc honore me multis posthabitis affecistis, Teście mi cześć wyrządzili opuściwszy ynszych wiele. Posthabere aliquem, Nie dbáć o kogo. Non debuisti posthabere amicũ. Nie miałeś wpośledzáć przyiacielá. Quædam a in e mutant, ut Adhibeo, Przydawam/Przicziniam / przysadzam. Adhibere diligentiam, Pilnośćy przydáć. Adhibeo testes, Stáwię świádki. Adhibeo in consilium, Rządzę się. Adhibeo fidẽ. Wierzę. Adhibetur Lucina ad partum, Bogini Lucina bywa wzywána od niewiast rodzących. Adhibere animum, Przyłożyć báczności. Arbitrum adhibere, Ná yednaczá się zdáć / álbo yednaczá sobie obráć Adhibere aliquem cœnæ suæ, Wezwáć kogo ná wieczerzą. Artem adhibere, Nauki przydáć. Calcaria equo adhibere, Zbóść koniá ostrogámi / álbo dodáć mu ostróg. Te adhibe in consilium, Rádź się sam siebie. Vires in re aliqua adhibere Mocy swey przydáć. Deum testem adhibeo, Pánem bogiem świádczę. Parsimoniam adhibere, Oszczędáć się skępić.

¶ Cohibeo, Wśmierzam zádzierżawam Cohibere se intra locum aliquem, Nigdzie się nie ruszáć z iednego mieyscá. Cohibere se, Wyiąć się/nie dáć sam sobie swey woley. Iracundiam cohibere, Nie dáć swey woley gniewowi. Cohibere manus ab alieno, Nie dotikáć się cudzego. Cohibere uagas libidines, Strzedź się od nierządnych białych głów/álbo od nieczistości. Cohibere filium, Powściągáć syná/mieć go ná wodzy. Cohibent pugnare leges, Zákázuyą się práwá wádzić. Cohibitio uerbale fe. Wśmierzenie.

¶ Exhibeo, Okázuyę. Exhibere alicui affectum parentis, Okázáć komu chuć oycowską. Exhibere faciem parentis, Táki być yáko ociec. Exhibere fidem & constantiam suam domino suo, Wyárę y stałość przeciwko pánu swemu okázáć. Exhibere iusticiam suam, Swoyę niewinność okazáć. Exhibere negotium, Zádáć trudność. Exhibere spectaculum, Spráwowáć grę.

¶ Exhibitio, okazánie. Exhibet se amicũ Okázuye się być przyiacielem / Láskáwie się stáwi.

¶ Inhibeo, Niedopuszczam/powściągam/ bronię. Inhibere quo mi[...]s aliquid fiat Zábronić áby się co nie stáło. Frænos inhibere, Wodzę zádzierżeć. Profluuium uentris inhibere, Czerwoną niemoc zástánowić. Nauem retro inhibere, S łodzią się ná zad mieć. Tela inhibere, Odbiyáć strzały.

¶ Inhibitio, Zákazánie.

¶ Prohibeo, Zákázuyę/niedopuszczam. Facias licet nemo prohibet, Możesz dobrze vczynić nikt ci nie wádzy. Prohibere domo, Niedopuszczáć kogo w swoy dóm. Potuisti prohibere ne ferret, Mogłeś tego nie dopuszczáć. Nihil prohibet quo minus belles homunculos agamus, Nic nam nie wádzy ábyśmy się ná dobrą myśl nie mógli zdobyć. Prohibere a pugna, Nie dáć się wádzić. Prohiberi cibo.

¶ Prohibessis, prohibessit, pro prohibueris, prohibuerit Antique.

¶ Perhibeo, Swiádczę zá prawdę powiedam. Vt perhibent, Ták yáko pospolicie powiedáyą. Tu perhibebis mihi testimonium, Dasz o tym świadectwo/będziesz moyém świádkiem. Si uos uultis perhiberi probos, Yeśli chcecie być za dobre mniemani Perhibere honorem, Cześć wyrządzić.

¶ Redhibeo, es, ere, Swrócę stáwić záś Rehibetur mancipium, Bywa záś kupcowi wrócono.

¶ Redhibitio, Wrócenie/wedle práwa temu co v kogo kupisz.

Hac aduerbium per locum, Tędy. Hac multo propius ibis, Tędić będzie bliżey yść Hac non successit, Nie chciało się tędy álbo tą drogą szancowáć álbo powodzić. Inde hac, illac, Tędy onędy. Hac illac circumcursa. Zbiegay wszędy y tám y sam.

Hactenus pen. cor. aduerb. compositum ex hac & tenus quod finem significare docet Nonius. Aż do tych czásow. Sed hæc hactenus ne uidear, Ale o tym teraz dosić/etc. Item hactenus, Ták wiele.

Hadria, mas. se. id est, mare Hadriaticum Weneckie morze.

Hadria etiam oppidum iuxta Ferrariã in Italia uulgo Ari, unde adiectiua Hadrianus.

Hadriacus,a,um, & Hadriensis alij sine aspiratione scribunt.

Hadrobalum, hadrobali, Nieyáki rodzay/ Gummi álbo kli u drzewnego.

H ante AE.

Hæc, huius, huic, hanc fem. a pronomine Hic, Tá/ten/ten/tę.

Hæbades quinq; Insulæ sic dictæ.

Hædus, hædi, Koziel.

Hædulus, dimin. Koziełek.

Hædillus, hædilli, idem, Hædile, hædilis, gen. neut. Kozia stáynia. Calep.

Hædinus,a,um, Kozłowy. Hædinæ pelliculæ, Kozłowe skory.

Hæmatites, æ. gen, masc. pen. prod. nomen lapidis.

Hæmatopodes, aues dictæ a colore pedum sanguineo.

Hæmorrhois, hæmorrhoidis, fem. tert. Czerwoná biegunká/tesz nieyáki rodzay węzów bárzo yádowitych zá ktorego vkąszeniem krew ciecze á nie może być zástánowioná.

Hæmorrhoia, æ, idem.

Hæmus mons Thessaliæ. Hæmonia Thessalia.

Hæreo, hæres, hæsi, hæsum, hærere, Wątpię/obawam się/áni mie tám/ áni mie sam/ tesz záwießam się/trzymam się. In te spes omnis hæret, Ná tobie wßystká nádzieyá wisi. Hærent parietibus scalæ, Opieráyą się o ściány. Vix hærere in equo senex poterat, Ledwie się mogł ná koniu vbogi stárzec zostáć. Hærent mihi in uisceribus, Tkwią mi ná wnętrzu álbo ná sercu. Hæret in pictura, Nie może dostátecznie obeyrzeć málowánia tego. Hæret in luto uel salebra, Ugrzązł we błocie. Hæret in uado, Nie wie ktorędy má z brodu wybieć. Hæret uox faucibus, Vstáye mu głos/nie dostáye mu słow. Lingua hæret metu, Yęzyk od boyázni drży/ to yest nie może mowić. Hærere in parte aliqua amoris apud aliquam, Mieć trochę łáski. Hærere in iniquitatibus, Leżeć we złosćiách. In multis uocabulis hærebam, Wątpiłem nie pewienem był o wielu słowiech. Aqua hærere Prouerb. Źle się wozić.

Hæsito, as, are, frequentatiuũ, Wątpię/tesz przypinam się álbo przylipam. Cum hæsitaret addi animum, Gdy wątpił dodáłem mu sercá. In eodem hæsitare luto, W tym zás błocie czwáłáć álbo tkwieć/ to yest/ w teyże niefortunie być. In eo maxime hæsitabat, W tym nawięcey wątpił.

Hæsitatio, Wątpienie/ przylipánie.

Hæsitator, Wątpliwy.

Hæsitantia, æ, idem, quod hæsitatio, Hæsitantia linguæ, Záyąkánie yęzyká.

Hæsitans, hæsitantis. Ten ktory się záyąká.

Hæsitanter aduerbium, Wątpliwie. Hæsitanter loqui, Nie śmiele mowić.

Hæresco, Przypinam się/przylipam.

¶Adhæresco & Inhæresco idem.

¶Composita, Adhæreo, adhæres, adhæsi, adhæsum, adhæres, Przylepam/ przypinam się. Lateri alicuius adhærere, Do czyiego boku się przyczepić/to yest/ stopą nie odchodzić. In tuis uisceribus adhærebunt tela, Utkwią w twoich członkách. Tibi adhæreo, Stoyę przy tobie. Adhæsit mihi ad uestem nescio quid immundi, Przylnęło mi coś do száty nieczystego. Inde adhæresco, Co dáley tym się bárziey przypinam.

¶Adhærentia, æ, Przylnienie.

¶Adhæsio idem.

¶Adhæse aduerbiũ, Gellius neq; adhæse loquutus est, id est, non ultra, obmutuit, dura phrasis est, Nie záyąkał się dáley.

¶Cohæreo, Spoyam stulam się s drugim. Optime cohæret, Szczęście się tráfiło yedno s drugiem. Non cohærent hæc; To się niechce rymowáć. Cohærere dicuntur aliqui, Ktorzy się wespołek zgadzáyą. Cohærent hæc dicta inter se, Stráfuye się yedná powieść s drugą. Cohærentia inter se dicere, Prawdę powiedáć. Male cohæret, Nie chcą się przytráfiáć.

¶Inhæreo, Przylipam/ymuię się. Inhæret oculis memoria imaginis, Plecie mi się w oczách ksztált obrázu álbo leży mi w oczách. Priorib. uestigijs inhærere, Przy pierwszem mieyscu zostáć. Voluptatibus inhærere, Ddáć się ná rospustę.

Inhæresco, is, ere, idem, Obhæreo, Obwießam się/przylipam/ przylinam.

Hæres huius hæredis. gen. com. Dziedzic. Facere hæredem, Zdáć álbo zápisáć komu ymienie.

¶Cohæres, cohæredis, Vczestnik dziedzictwá.

¶Exhæres, dis, Od ymienia oddalony.

Hæres ex asse uide alibi, Hæredem facere ex deunce, Yedenaście części ymienia swego komu dáć/álbo wßystko ymienie krom dwánásty częscy.

Hæres ex dextante, Ná którego wßiſtko ymienie przypáda krom ßoſtey czeſci. Hæres ex dodrãte, Ná którego trzy czwarte czeſci ymienia. etc. Hæres ex beſſe, Ná którego dwie czwarte cześci przypádáyą. Hæres ex ſepunce, Dziedzic máyący więcey niźli polowicę máyętnośćy / wespołek y s iedną dwánaſtą częścią. Hæres ex ſemiſſe, Z polowice wßego ymienia/etc.

Hæres ex quincunce uide ſupra hæres ex quadrante, Ná ktorego ſie czwarta częśc doſtawa. Hæres ex triente, Ná ktorego trzecia część. Hæres ex uncia, Z dwanaſty częśćy.

Hæredipeta, æ, pen. cor. Ktory ymienia dochodzy.

Hæreditas, hæreditatis, dziedzictwo. Adire hæreditatem, Dochodzić ymienia. Auertere hæreditatem ab aliquo, Oddalić kogo od ymienia wydziedzicic. Obire hæreditates, Goſpodárſtwo wieść.

Hæredito, as, are, in Biblijs, Dziedzyczić. Non dicitur latine.

Hæredium, hæredij, Czaſtká máyetnośći/ Folwárk. Hærediolum, hærediolí, dim. Folwárczek.

Hæreditarius, a, um, Dziedziczny/ potomny.

Hæreditaria controuerſia, Práwowánie o ymienie. Morbus, Hæreditarius, Potomny wrzod.

Hæreditarie in Biblijs, Dziedzicznym álbo potomnym obyczáyem.

Hæreſis huius hæreſis latine electio uel ſecta. Rotá/Sektá/ oſoblíwe mnimánie złe álbo dobre niektórych ludzy.

Hæreticus, a, um, Rotnik ten który ku zákiey ſekcie przyſtáye/odßczepieniec.

Hæreſiarcha, Rotmiſtrz á wodz ktorey ſekty ¶ Aphæreſis, Diæreſis, & Sinæreſis uide alibi.

Hæſito, Vide Hæreo.

H ante A.

Hagios latine dicitur ſanctus, Swięty. Inde Hagiographa ge. neu. Piſmo święte.

Halalcomene, es, & Halalcomenæ, arũ, & Halalcomenium ciuitas Boeociæ unde Minerua Halalcomineis cognominata,

Halcyon, onis, auis quæ & alcedo dicitur, quidam ſcribunt ſine aſpiratione

Halec, huius, halecis, tam fem. quam neu. gen. Śledź. Arenga idem.

Halec infumatum, Wędzony śledź. Arenga paſſa, idem.

Halecula, læ, dimin, Sliodek.

Haleſius, gen. maſ. Fluuius & mons non longe ab Aethena monte.

Haliæetus, eti, gen. maſc. genus aquilæ, Rodzay niektori orłów.

Haliatmon, fluuius Macedoniæ.

Haliartus, nomen urbis Straboni.

Halicacabus, gen. maſc. uel halicacabum in gen. neut. herba. Zydowskie wiśnie, quidam uocant.

Halicallis nomen herbæ, CC.

Halicaſtrum, halicaſtri Colum. lib. 2. ca. 6. ſemen trimeſtræ quod dicitur Halicaſtrum de farre cluſino loquitur.

Halicarnaſus, pen. prod. urbs Cariæ in minori Aſia.

Halicarnaſeus, a, um, Halikarnáſeńczyk/ quidam ſcribunt per duplex ſſ. Halicarnaſſus, idem eſt.

Halientica, gen. neu. Xięgi w ktorych o rybách y o ych łowieniu bywa piſano.

Haliphleos nomen arboris, CC.

Haliplenmon genus piſcis apud Plinium.

Halitus, huius halitus, Vide Halo.

Halius genus ſcaphæ. Calep.

Haliſones, populi Paphlagonum.

Hallium, hallij genus oleris, Calep. Czoſnek.

Hallucinor, aris, hallucinatus ſum, depo. prim. Podmawiam ſie/omylam ſie/Chibiam rzeczą. Quidam ſcribunt ſine aſpiratione, ſed Gellius per aſpirationem ſcribi putat exemplo ueterum.

Hallucinatio, onis, fe. ter. Omylenie/omyłká/chibienie rzeczą.

Hallus, hallucis, maſ. ter. digitus, Pollex, Wielki pálec.

Halmas nomen herbæ, CC.

Halo, as, aui, halare, Dycham/dmucham.

Halito, as, are, frequentatiuum, Oſtáwicznie dmucham.

Halitus huius halitus, Dech, Efflare extremum halitum, Umrzeć/skonać.

Halitus terre, Dym álbo chmurawy/páry ktore z ziemie wychodzą.

¶ Compoſita, Adhalo pen. prod. Nadmucham/przywiewam.

¶ Exhalo, Odwiewam/oddymam. Animam exhalare, Duſzę rzygnąć. Exhalare crapulam, Obżárſtwo przechowáć. Vinum exhalare idem, Exhalatio, Wywiánie. Terrę exhalationes, Mgli z ziemie powſtáyące.

¶ Inhalo

¶Inhalo, Wwiewa/mwdymam.
¶Inhalatio, Wdęcie w wianie.
Halo, g. ne. Kres wokol álbo kolo ktore okolo xiężyca. widáć.
Halanosos Insula Ægæi maris. Galepi.
Halophanta, tæ, masc. se. hominis genus quod ad suenda mendacia mercede conducitur, Łgarz. Festus.
Halosis, gen. fem. pen. prod. Latine captio uel captiuitas, Poráženie / Więzienie.
Halosis Ilij, Sturm y poraźká Troyáńska.
Halter, halteris, uel halteres halteris, gen. mas. Olowna kulká álbo yábłuszko ktore cy ktorzy táncuya álbo ktorzy się po powroziech pusczáyą w ręku máyą áby zym w miárę przychodziłá waga y skoki.
Halus, hali, herba.
Halys Fluuius ex Tauri montis radicibus profluens per Cappadociam in Euxinum mare euoluitur.
Hama, hamæ, Pociask ktorym ognia przygrzebáyą.
Hamadryades gen. fem. Nymphæ syluarum, Boginie łásow.
Hamatilis, hamatꝰ, hamiotæ, Vide Hamus
Hamaxa syderis nomen, Woz niebieski. Gellius.
Hamaxobij populi Sarmatici, Moskwá
Hammites, nomen gemmæ.
Hāmon cognomē Iouis apud Libienses Latine Harenarius, Piaszczysty. Hamus hami, Wędá/y wszelákie ynsze żelázo hakowáte. Itē pro cathena aliquādo accipit.
Hami ferrei, Szczotká żelázna przedziwna. Plin. lib. 19. cap. 1.
Hamulus dimin. Wędká.
Hamatus, a, um, Hakowáty.
Hamata munera dicuntur, Dáry ktore dla tego bywáyą dáwáne nádziewáyąc się zás zá to co wziąć.
Hamatiles, le, Plaut. habemus hamatilem piscatum, Łowienie ryb wędą.
Hamiota, tæ, Rybitw. Antiquis dicebatur Hamatrahones alij piscatores alij unco cadauera trahentes dicti; Festus.
Hamo, id est, Curuo, Krzywię. Calep.
Haphe, es, Inspersio pulueris.
Hara, hare. fem. pri. Swiński chlew. Ex hara productum Prouer. Co mierzionego á plugáwego yest.
Harena, æ fem. pri. Piasek.
Harenula diminutiuum.
Harenarius, a, um, Co ku piaskowi należy.
Harenaceus, a. um, Co z piasku yest.
Harenosus, a, um, Piasczysty/a/e.
Harena accipitur etiam, Miásto plácu szermowánia. Inde in Harenam descendere, Szermowáć álbo zápásy yść. Harena cedere, Z plácu zeyść/vstąpić.
Harenatum substantiue id quod uulgo mortarium dicitur, Wapno.
Harenatus, a, ū, Wapienny. Fit ex calce & arena, quidam scribunt sine H.
Harena cum omnibus denominatiūis idem est.
Hariolus, harioli, mas. se. Wieszczek/ Práktikarz.
Hariolor, aris, ari, dep. prim. Prátykuyę/ Gadam.
Hariolans, antis, participiū, Práktikuyący.
Hariolatio, Wieszczbá/Práktykowánie.
Harmonia, æ, fem. pri. pen. cor. Yedność álbo zgadzánie głosow. Latine concentus Dobre stroyne brzmienie. Ad harmoniā canere, Przy lutni álbo orgániech śpiewáć.
Harmoniacus, a, um, Dobrze stroyny Instrument muzyczny.
Harpaction genus sulphuris, Nieyáka śiárká.
Harpa, æ, Hák v łodzy krzywy też wszeláki hák ktorym czego w wodzie w studni dosięgáyą.
Harpe autem ensis falcatus, Száblá Turecka może być zwáná.
Harpago, harpaginis, Bednárski hák ktorym obręczy záwodzą ná fásy.
Harpax, idem.
Harpago, as, are, id est, rapio, Bierzę/kradnę/wydzieram/też k sobie ciągnę. Apud Plautum.
Harpago, harpax, harpe. Vide Harpa.
Harpasa oppidum Asiæ oppositum, Harpaso fluuio.
Harpastum, harpasti, Piłá/wełną álbo szczeciną nápełnioná.
Harpocrates Deus silentij creditus, Bog milczenia. Harpocratem agere Prouerb. Zámilczeć/ táyić.
Harpocrati dictū esse puta, Pámiętay ábyś tego vmiał táyć.
Harpiæ uel Harpyiæ monstrosæ & rapaces pelagi uolucres, Morskie ptaki pániéńską twarz máyące á żadnym obyczáyem nigdy nie násycone á przeto wielmi drapieżne. Harum nomina Aēllo, Ocypete, & Cæleno.
Haruga, haruge autore Donato est hostia, Ofiárá.
Haruspex haruspicis, masc. tert. Wieszczek álbo Práktikarz ze wnętrznośći zwierzęcich ná ofiárę dánnych práktiką swą bierzący.
Haruspicina, Nauká wieszczbiárska.
Hasta, hastæ, fe. prim. Włocznia/ żołnierskie

drzewo. Hastam abijcere, Drzewo odrzucić/to yest wątpić o zwyćięstwie.

Hastula, diminutiuum, Włoczenká.

Hastile idem quod hasta.

Hastatus, a, um, Máiący włocznią.

Hasta centumuiralis, Sądy sto oycow popisánych/to yest/ pánow rádnych w Rzymie Vide supra subijcere hastæ, Czyię máyętność skazáć/ poprzedáć pod więtſzą cenę/to yest/ kto więcey zá nię chce dáć áby ią miał. Venire sub hasta, Yáwnie przedáwáć tákowe ymienie. Hinc dicitur hasta pro ipsa uenditione bonorum, Cemenie. Hasta uenditionis idem. Hastula læ, etiam est herba.

Hastarium uenditio auctionaria, Przedáwánie pod więtſzą ceną.

Haud interiectio, Ey/ey.

Haud secus, Nie ynaczey.

Haud aduerbium negandi, Nié/nie. Haud diu est, Niedawno temu. Haud dubie, Krom ktorego wątpienia.

Haurio, hauris, hausi, haustum, haurire, Czerpam/wyciągam. Hausurum pro hausturum sine t, apud Vergilium legitur aqua ex puteo hausta, Wodá z studni czerpána. Haurire auribus uocem alterius, Słucháć. Haurire supplicium, Odcierpieć winę. Incendium omnia hausit, Ogień wſzistko pożárł/to yest/ pogorzáło wſzistko. Haurit latus, Przypirámi do boku. Incredibiles hausit calamitates, Wielkich nędz vcierpiał. Sic haurire dolores, Ból cierpieć. Luctum non hausimus maiorem, Nigdyśmy ták wielkiey żáłośći nie mieli. Haurire uoluptates, Rosk oſzy vż c. Poculum haurire, Wypić.

Haustus participium, haustæ mari naues, Potonęłe łodzie w morzu. In paludes quidam coniecti profundo limo cum ipsis equis hausti sunt, Niektorzy sie vdáli ná błotá á tám s końmi potonęli á bo przepádli.

Haustus, huius haustus, Czerpánie. Haustus aquæ frigidæ, Trunek zymney wody. Haustum facere, Trunek vczynić.

Haustorium, Wiádro/ weborek tez zową.

Exhaurio, Wyczerpawam.

¶Inexhaustus, a, um, Nieprzeczerpány niewyczerpány/a/e.

H ante E.

Heautontimorumenos, Latine seipsum excrucians Sam się trápiąc.

Hebdomas hebdomadis, & Hebdomada æ, Tydzień, Latine septimana.

Hebenus, gen. fem. & hôc Hebenum genus arboris Indici & Æthiopici.

Hebe, hebes, gen. fem, Dziewká Iunonis żoná Herkulesowá ktora Bogu Yowisowi do stołu służy á Bogini yest młodzieństwá.

Hebes huius hebetis, gener. omnis, tert. Twárdy/ tępy/nie ostry. Metaph. Głupi leniwy Vt hebes homo & rudis, Prostak/ Nievmieyętny. Hebes acies oculorum Nie ostry wzrok. Hebes ingenium, Twárdy dowcip.

Hebetudo, Tępość/ prostotá.

Hebeo, es, ere, Tępieię/ nie yestem ostry.

Hebesco, is, ere, Poczynam tępieć. Hebescit acies, Tępieie ostrze. Hebere & languere in otio, Tępieć y lenieć od próżnowánia.

Hebeto, as, are, Czinię tępym. Hebetatur acies oculorum, Przepátrzawáią mi się oczy.

Hebetesco siue hebetasco pro hebesco, Sipont. annotauit nullo autore.

Hebetatus, a, um, participium, Stępiony. Hebetata luna, Záćmiony xiężic.

Hebetatio, Stępienie. Oculorum hebetatio Przypátrzenie oczu.

Hebetatrix uerbale fem, ut hebetatrix umbra, Záćimiáiąca.

Hebiones pauperes olim esse dictos nescio unde Calep. annotauit.

Hebræus, id est, Iudæus, Zyd.

Hebraicus, a, um, adiectiuum, Zydowski.

Hebrus fluuius Thraciæ,

Hecatombe, es, gen. fem. sacrificium in quo centene sui generis uictimæ mactabantur, Gdzie sto wołow álo owiec ofiárowano.

Hecaton, Latine centum, Sto.

Hecatompolis, id est, centum urbium. O stu miast.

Hecatompylos centum portarum, O stu bram,

Hecaton archus, id est, Centurio, Rotmistrz.

Hecatompus, Co sto nog ma.

Hecatonchirus Latine centimanus, Ktory sto rąk ma.

Hecate, Vide Diana.

Hecta, æ pustula panis cocti & capitur pro re minimi precii, Skorká chlebowa. Metaph. Niczemna á bárzo podła rzecz Hectæ me fecit, id est, parui me facit. Sipont.

Hector, hectoris, Priamá krolá Troyáńskiego Syn / brát Parisow ktory Helenę vniosł.

Hecyra, fem. ptim. pe. cor. Latine socrus, Moyey zony mátká/ świekrá.

Hecyrus, Szwagier.

Hedera herba ab hærendo dicta, Ziele záwżdy sie zieleniejące o swey mocy stáć nie może/ále po murzech po plociech tyczách álbo co blyższego ma pnieśie precz ná wyż w zgorę.

Hederaceus, a, um, Co z tego ziela yest. Vino uendibile suspensa hedera nihil opus est, Ná przedáyne dobre wino nie trzebá wiechy wystáwiáć/ to yest/ co dobrego á cnotliwego przes się/ temu nie trzebá záprawek przyprawiáć / bo cnotá y w ćiemnośćiách świeci.

Hedra, æ, fem prim. Latine sedes, Stołek. Vt cathedra, Stółec kázalnicá.

Hedui, gen mas. populi Galliæ, Ktore teras Burgundziki zową.

Hediosinum huius hediosini latine dicitur menta herba.

Hegesias nomen Philosophi Cyrenaici.

Hei & heheu est interiectio dolẽtis, & ingemiscentis, Hei misero mihi, O nestetis mnie nędznemu/ gdy kto wzdycha / álbo żáłuye czego.

Helcium, helcij, ne. se. Chomąto/ też szla. Dicitur quod ante pectus equorum est.

Helciarius, a, um, W chomąto álbo we szlą vbrány.

Helei populi Peloponesi.

Heleus, a, um, adiectiuum.

Helena, pen. cor. Dziewká Tyndárusowá y Ledy/ kastorowá y Pollucesowá śiostrá/ żoná Menelausowa krolá Greckiego/ która potym Paris krolewic Troyański vniósł á przeto Troya yest zburzona przes Greki.

Helenium, helenij fruticis seu herbæ genus uulgo Enula campana dicitur Oman.

Heli Hebraicum est, id est, Deus meus, Boże mόy.

Helice urbs Achaiæ & ursæ sydus, Miásto w Achayiey y gwiazdá która niedźwiedźiem zową. Alias Calisto & Arctos, Septentrio.

Helicon, heliconis. masc. ter. pe. co. mons Boeociæ iuxta Thebas musis sacer.

Heliconiades dictæ sunt Musæ, Boginie.

Helicteres, id est, Inaures.

Heliocaminus, ni, solare uaporarium in aprico loco sitũ ad calorem solis excipiendũ quo antiqui utebantur, Mieysce w domu które od słońcá bywa wszędźie ogrzewáne nie od ogniá.

Heliochrysos nomen herbæ.

Helcysma, gen. neu. scoria argenti, Srzebrny szlak.

Helius, gen. mas. Latine Sol, Słońce.

Heliopolis, Miásto w Egypćie.

Heliotropium, Ziele które sie zá słońcem obraca / słonecznik.

Heliades, Siostry Phaetontis.

Heliochrysos herba aureum florem producens.

Helioscopium Tithimalli genus columbis gratissimum.

Helioselinum genus appij, quod rectius Eleoselinum dicitur C C.

Helis oppidum Arcadiæ iuxta quod fiebant certamina Olympica.

Hellas, gen. fem. alias Græcia, Grecka ziemiá miedzy Peloponesem á miedzy Mácedonią.

Hellenes pen. prod. Grekowie.

Hellespontus, Wąskość morzá miedzy Thracią á Phrygią od którego mieyscá Europa s Azyą tylko przes siedmi stay od siebie są.

Helix genus est salicis breuissimæ, capitur etiam pro hedere specie.

Helleborum, hellebori, uel ut quidam uolunt Helleborus in gen. masc. Herba, Ciemierzycá. Latine ueratrum, Mdłość głowy álbo záwrácánie przywraca ku zdrowiu. Vnde Prouerbium, Bibe helleborum, Pi ciemierzycę / to yest/ toś szalon masz muchy álbo koczki w głowie. Et ἐλλεβορίζειν, Száleć. Quidam scribunt absq; aspiratione & rectius, quia Græca dictio aspiratione caret,

Hellebrosus qui nimium hellebori sumpsit apud Plautum.

Helorus pen. prod. Siciliæ fluuius.

Heluetia, æ, ge. fem. Szwancerska ziemiá teras yą zową Eydgnoschafft po niemiecku/ po polsku sprzysiężona ziemia.

Helueciȷ, Szwancerowie teras sie zową eydgenosz od buntu á sprzysiężeniá które miedzy sobą mąyą bowiem yest wolna ziemiá/ áni krolá áni Cesarzá áni xiążęciá żadnego niemá/ tylko miástá wszistkę ziemię rządzą y spráwuyą á są ty miasta które k temu buntowi należą. Tigurum olim Turegum, Po niemiecku Czurych/ Berna/ Lucerna/ Vry/ Schwicz/ Vnderwalden/ Czug. Glaris/ Bastlea/ Fryburgum/ Soloturnum/ Scaphusia/ et Apocella.

Heluella, heluellæ, herba.

Heluo, onis, maſ. ter. Zárłok/Obżercá. Heluo patriæ, Metaph. Zátrácićiel oyczyzny. Heluo & gurges idem, Heluo librorum, Zárłok xiąg ktory rad wiele czyta.

Heluor, aris, ari, Piyę/huczę/ używam.

Heluatio, Opilſtwo/obżárſtwo.

Heluolum uel heluola, Yágody winne ktore áni biáłe áni też czarne álbo czerwone ſą ále yákoby Brónátney fárby.

Heluus color, Bronátna cegielna álbo płowa máść.

Heluolus ſiue helueolus, a, um, Brónatny.

Helueolum uinum, Brónatne wino/to yeſt áni biále áni czerwone.

Heluacia genus ornamenti Lydij coloris Heluuij, Calep.

Helxine, es, gen. fem. Latine conuoluulus, herba, Zwoniſzczek/bo ma formę zwonkową.

Heilxne alia herba quæ latine parietaria dicitur. Noc y dzien álbo ſwiętego Piotrá ziele.

Hem interiectio, corripientis, admirantis, & indignantis, Ey/bá wego/ báwenzego. Hem Dauum tibi, Bá wey Dawuſá.

Hemeris genus arboris glandiferæ,

Hemicadia, uaſa dimidij cadi CC,

Hemicranea morbus, Nie mocgłowy.

Hemicranici, Ktorych puł głowy boli.

Hemerodromi, gen. maſc, Curſorowie álbo posłowie pieſzy bárzo prędcy.

Hemerobios, gen. maſ. Nie troskliwy ktory ſię nie ſtára o yutrzeyſzym dniu/ Dzień żywie zá dzień.

Hemina, heminæ, fem. pri, pen. pro. menſuræ genus qua uinum & frumentũ metiebatur alias Cotula uide infra Heminarius, a, um.

Hemiolus, li, Numerus qui relatus ad alium eum totum habet & præterea dimidium eius.

Hemionium hemionij herba quæ alio nomine Aſplenũ dicitur ſiue hemionitis pharmacopolę Scolopendriam appellant, Yeleni yęzyk.

Hemis Græce latine dimidium uel ſemis, Połowicá. Vnde multa compoſita

Hemicyclus, hemicycli. Połowicá cerkłá/połowicą okrągłego kołká.

Hemiſphærium, Połowicá Sphery/to yeſt okrągłey kule álbo ynſzey rzeczy okrągłey. Sed proprie dicitur de figura cœli, Zá połowicá niebá ktora nam widoma yeſt.

Hemiſtichium, Puł wierſzá.

Hemiplexia, æ, gen. fem. Powietrzym záráżenie przes połowicę/gdy człowiek w połowicy wſzyſtkiego ciáłá nie ma włodzei. Sic & hemiolus de quo ſupra.

Hemitritæus, id eſt, ſemitertiana febris tertio die ut tertiana repetens, non tamen ut illa diem unum præſtat integrum, ſed inter horas 36. plus minus porrigitur, Hermolaus.

Hemodes, Inſulæ ſeptem in Oceano Germanico.

Hemorrhois, uide *Hæmorrhois*.

Hemus altiſsimus mons Thraciæ.

Hendecaſyllabus uerſus undecim ſyllabarum.

Hendecaſyllabum carmen quod conſtat ex undecim ſyllabis

Henecia olim, nũc Venetia dicitur, Seruius.

Heniochi populi in Iberia.

Hepar, hepatis, neut. tert. Wątrobá. Latine iecur dicitur.

Hepaticus, a, um, Ktory nie pewną ma wątrobę/náruſzoną yáką chorobą.

Hepatites nomen gemmæ.

Hepheſtites, æ, genus lapidis.

Hephæſtus, gen. maſ. Latine Vulcanus, Bóg ogniá.

Hepiolus, hepioli, Muchá nocna.

Hepta, latine ſeptem, Siedm. Vnde multa compoſita Heptaphonon, Co ſiedm głoſow ma. pen. prod. & nomen porticus apud Plinium.

Heptaporos, Co ſiedm dróg álbo wychodow ma. Quo nomine dictus eſt Rheſus fluuius Troianus.

Heptapylos, Co o ſiedmi bramach álbo wrotách yeſt.

Heptemimeris pen. cor. Latine ſeptenaria cæſura, hoc eſt, cum ſyllaba natura correpta producitur in principio quarti pedis.

Hepteris, Łodź o ſiedmi wiosłách.

Hera, fem. prim. Latine Iuno. Też pání. Vide *Herus*.

Heraclea ciuitas Boſphoriana, Nie dáleko od morzá ktore Pontum Euxinum zową.

Heracleotes, Yeden ztámtąd też ynſze miáſto tego ymienia we Franciey w Delphinatie/ też miáſto we włoſzech.

Heracleotica nux/Káſtany.

Heracleon genus herbæ.

Heraclius, lapis qui & Lydius, Kámień ná ktorem złoto probuyą á doświadczáyą. Latine index, & prouerbialiter pro homine acri exactoq; iudicio.

Heraclides, pen. cor. nomen cuiuſdam Philoſophi Pontici.

Heraclitus

Heraclitus,gen.maſ.pen. pro. Philoſoph. á mędrzec ktory záwzdy płákał yle kroc z domu wychodził.

Herba,herbæ ab hærendo,Ziele / trawá wßiſtko to co ſie zieleni, Herba dicitur.

Herbula,herbulæ,dimin. Ziołko. Dare herbam & porrigere herbam,Prouer. Znáć ſie być zwyciężonym.

Herbaceus,a,um,To co z ziela yeſt.

Herbarius,a um,Co ku ziołom náleży/ też ten ktory ſie ná ziołách zna.

Herboſus,a,um,Pełny ziela. Locus herboſus, Mieyſce pełne rozmáitego ziela.

Herbeus, a, um, idem, quod Herbaceus.

Herbigrada cochlea dicitur apud Ciceronem,quod ſuper herbam gradiatur,Złow.

Herbeſco,is,ere,neu.ter.Wſchodzę/ ſtawam ſie zielem/ zielenieyę ſie. Obherbeſco idem.

Herbilis & hoc herbile,Trawny. Vt herbilis anſer,Trawą vchowána gęś.

Herceus uel hercæus, Latine penetralis cognomen Iouis.

Hercynia ſylua,gen.fem.Czarny lás. Superior dicitur Martiana ſylua,Vide ſupra *Ercinia ſylua*.

Hercules,gen.maſc.Syn Iowiſow y Alcimene / śmiáły obrzym ktory wiele známienitych dzieyow poczynił/bitw/y woyen zwodził.

Herculeus,a,um, Co Herculeſowi náleży. Metaphoricos, Mocarz wielki obrzym.

Herculianus,a,um,idem. Vnde Herculiana pars, Dzieſięcyná / Dzieſiąta część. Decimæ.

Hercle,mehercule aduerbium eſt iurandi quaſi dicas per Herculem, Przyſięgam przez Herkuleſa.

¶Me hercle, Owßeki/záprawdę. Bene hercle faciunt, Dobrze owßeki czynią. Faciam hercle ſedulo, Rad z pilnością owßeki vczynię.

Hercules dicitur pro Hercule,Cic. Cupio me Hercules, Owßeki żądam. Herculanum campaniæ oppidum.

Herculeum promontorium Locrenſe.

Herculanea herba apud Plinium.

Hercynij populi, CC.

Herebus, Vide *Erebus*.

Heri aduerbium temporis,Wczora.

Here antiqui dixerunt pro heri.

Heſternus,a,um,Wczorayßy /a/e.

Heſternum ius,Wczorayßa polewká.

Hericius,maſc.ſec.& herinaceus,Yeż/máłe zwierzątko oſciſte.

Herma,æ,maſc.prim. uel hermes, Bog Mercurius.

Hermæ, Słupy álbo obrázy tákowe ktorym głowy mogły być odeymowáne á ynße przypráwiáne. Hermathena Mercurij & Mineruæ ſtatuæ coniunctæ.

Hermaphroditus, p.pr.nomen propriū filij Veneris & Mercurij accipitur pro quolibet Androgyno, id eſt,utrumq; ſexum habente, Ktory ma oboy członek ták męski yáko y niewieśćy.

Hermemęa, pen.prod.Wykład, Latine interpretatio.

Hermogliphus, Ktory obrázy máluye álbo z kámienia wyrzezuye.

Hermodorus nomen Philoſophi Epheſini.

Hermon,Gorá w Páleſtinie. Trans Iordanem.

Hermenij populi Moſchorum, prope colchos,Lud Mośliewski.

Hermunduri populi Germanici, Myßeńská ziemiá około Lipská.

Hermupoa herba latini Mercurialem uocant.

Hernius fluuius, qui Smyrnæ campos interſecat.

Hernia huius herniæ,Wypuklina.

Hernioſus,a, um,Wypukły/a/e.

Hernici populi Campaniæ.

Herodes,Antipatris Idumæi filius anno duodecimo Augusti rex Iudæorum declaratus, hic fuit primus rex Iudæorum ex gentibus, Ten też dziatki álbo młodzianki pobił/ á potym yego ſyn/ Herodes Iunior, Taná krzciciela zábił/ á z pána Chriſtuſá ſie náśmiał. Regnauit annis 37.

Herodes antipas huius filius præfectus Galliæ, Herodes Agrippa Ariſtobuli Iudæorum regis filius hic S.Iacobum intefecit.

Herodius,auis,Rarog/bywa też zwan Auis Diomedea, uide ſupra Theodor⁹ tamē putat Ardeolam,Czáplę.S.Auguſtinus Fulicam,Lißkę.Suidas putat eſſe Ciconiam,Bociana.

Heros,herois,gen.maſc.pen.longa,Známienity człowiek zacny á nieposſpolity pan ktory wielkiemi cnotámy yeſt obdárzon.

Herois

H ante E.

Herois, heroidis, gen. fem. Zacna/znamienita ſlachetna pani. Heroina, æ, idem.

Heroicus, a, um, Pański/ zacny. Heroica facies, Piękna vrodzywa pańska twarz.

Herous, a, um, aliud adiectiuum, Vt Heroi pedes quibus in carmine Heroico utimur.

Herpeta, gen. fem. pen. cor. morbus qui ſerpit, Wrzód który ſie rozſzerza po ciele yako yeſt ſwierzbiączka y liſzaye po cielie. Et Herpetæ ulcera ſerpentia, CC.

Herſilia, Zoną Romuluſową.

Herus, heri, maſc. ſec. Pan.

Hera, Páni.

Herilis & hoc herile, Pański. Herilem filium aduentare uideo, Widzę pańſkiego ſyna przychodzącego.

Heſperus, maſ. ſe. Wieczorna gwiazda/ mrok Alias ueſper & ueſperugo.

Heſperides, Dziewki Heſperuſowe brata Atlantuſowego które miały ogród w nim y drzewa złote yabłka rodzące/ którego ogrodu ſmok przyſtrzegał.

Heſperia, Włoska ziemia. & Hiſperia magna dicitur.

Heſperia ultima, Hiſzpańska ziemia.

Heſperis, nomen herbæ.

Heſternus, Vide Heri.

Heſtræa Theſſaliæ pars apud Strabonem & Homerum, oppidum Eubœæ apud Stephanum urbs Acarnaniæ.

Heteroclitum ſeu Heterocliton, gen. neu. Latine Inſolitæ declinationis, Które niepospolitym obyczáyem bywa declinowano álbo nákłániano/ále oſobliwym/etc.

Heterogeneus, a, um, pen. cor. Latine diuerſi generis quod genus uariat.

Heteroſis figura Grammatica quando genus pro genere, uel numerus pro numero uſurpatur.

Heteromaſchalon, Co ná yedney tylko ſtronie koſmáto yeſt.

Heteromaſchala idem ſcilicet ueſtis ex altera tantum parte uilloſa.

Hetero maſchalon, Vide Heteroclitum.

Hetruria regio Italiæ quæ Tuſcia dicitur & Hetruſcia, Kráyiná we włoſzech miedzy Tybrem á miedzy Macra rzeka gdzie miáſto Piſe leży. Florentia Volateranus.

Hetruſcus, a, um, Yeden ztámtąd álbo co z tey kráyinie należy.

Heu interiectio dolentis, Ach/ách nieſtetis.

Houoe uox Bacchantis, Heydaſz, heydaſz/Bru/bru.

Heus aduerb. uocantis, Słuchay/Hey słyſz.

Heus euocate huc Dauum. Słuchaycie záwołaycie ſam Dawuſa.

Hexaclinum, gen. neut. Zedel álbo łoſzko do ſiedzenia okolo ſtolá / ná którym ſie ich ſześć może ſieść/ yáko tákie przed tym w obyczáyu były á zwłaſzczá v żydow.

Hexagonus, a, um, pen. prod. Co yeſt o ſześci rogách álbo kąciech.

Hexameter, hexametri uerſus ſex pedum, Wierſz o ſześci nogách.

Hexameron, pen. produ. Co ma ſześć dni ſześciodzienny.

Hexaſtichon, Co ſześć wierſzy ma.

Hexaſticum hordeum dicitur cuius ſpicæ ſex ordines habent.

Hexaphorus, Nieco tákowego co bywa od ſześci noſzono/ yáko ſą máry álbo łoże.

Hexeconthalithos nomen gemmæ apud Plinium.

Hexeres, Łodzia o ſześci wiosłách.

H ante I.

Hiarbas fuit Getulorum Rex.

Hibiſcus, hibiſci, maſc. ſec. uel Hibiſcum gen. neut. Et a quibuſdam Ebiſcus herba.

Hibernia Inſula uicina Angliæ, Po niemiecku/Irland.

Hibla mons & regio Siciliæ.

Hibris, hibridis, Dzika świnia z dzikiego kiernozá a z ſwoyskiey świnie vchowána.

Hic, hæc, hoc pronomen demonſtratiuum, Ten/tá/to. Tu ſi hic ſis aliter ſentias, Terent. Byś ná moyem mieyſcu był álbo byś mną dziań był/ ynáczey byś o tym dzierżał.

¶Compoſita, iſthic, iſthæc. Hiccine & hiccepro hic. Ten. Vel interrogatiuæ, Hiccine fecit, Tenly to vczynił.

Hic aduerbium in loco producitur una cum compoſitis, Tu/rá tym mieyſcu. Illic, iſthic, Tám. Aliquãdo temporis eſt Potym/ ná ten czás. Pro tum ſcilicet.

Hiera, Inſula inter Siciliam & Liparim.

Hieracites, hieracitæ, gen. fe. nomen gemmæ.

Hieranthemis huius Hieranthemis gen. fem. Kwiát rumienków.

Hierapicra medicamendi genus.

Hierapolis pen. cor. Ciuitas Aſiæ contra Laodiceam.

Hierapolitæ, ktorzy tám mieszkáią.
Hierarchia, Vide Hieros.
Hieros, a, ũ, Latine sacer, Swięty. Vnde multa composita, ut Hierarchia, Swięte krolestwo/pánstwo álbo xięstwo.
Hieronymus, Swięty mąsz.
Hierodulus, Zwoniarz/sacristian álbo tez wy trikusz.
Hierophanta, tæ, ge. mas. Kápłan ten ktory co wykłáda álbo oznáymuye o Bodze
Hieracomeion pe. prod. Trędowátych dom/ Szpital.
Hieroglyphica, æ, sacre literæ Ægyptiorum quibus Ægyptij utebantur figuris scilicet animalium pro literarum utentium.
Hierophanta, Vide Hieros.
Hieroglyphica, Vide Hieros.
Hieronica qui triumphabat in sacris certaminibus Græciæ de quibus alibi.
Hieratica papyrus quæ subtilior est. CC.
Hieri populi ultra Sauromatas.
Hierobotane herba apud Plinium.
Hierocomæ ciuitas Cariæ.
Hieroduli, Vide Hieros.
Hierochus, untis, mas. tert. Známienite miásto Palestinæ, Przy ktorym Bálsámowe drzewo rosło.
Hiero nomen tyranni Siracusanorum in Sicilia.
Hierosolyma, orum, gen. fem. Iherusalem miásto głowne w żydowstwie. Qua urbe expugnata Pompeius Hierosolymitarius dictus est.
Hierosolymitanus, a, um, Ierosolimski.
Hila, æ, fem. prim. Máłe yelitko. Aliquando, Miásto kiełbásy.
Hilaris & hoc Hilare. uel Hilarus, a, um, Wesoły/ czysty mysly.
Hilare ingenium, Wesoła mysl. Hilarem hunc ducamus diem, Chcemy ten dzien ná dobrą mysl obrocię álbo ná dobrey mysli strawię.
Hilaritas, hilaritatis, Wesołość/Ochotá. Hilaritas & tristitia contraria, Hilaritas diei, Iásność dnia. Alicui hilaritatem eripere. Zákłopotáć kogo.
Hilaria, hilariorum, gen. neut. in plurali antiqui diem equinoctij uerni colentes appellarunt, Mięsopusty.
Hilarulus, Hilaruli, dim. Máło wesoły.
Hilare aduerbium, Ochotnie.
Hilariter aliud aduerbium, Wesoło.
Hilaritus pro hilariter dixit Plautus.
Hilaro, as, are, act. prim. Owesielam.

Hilaresco, is, ere, Wesele sie.
¶ Exhilaro idem quod Hilaro.
Hilum, huius hili, neut. sec. Máła máłulka. zwierzchnia ná wielogrochu. Et Metaph Niczemna rzecz. Vnde dicimus, nõ proficit hilum, Nic owszeki nie czyni. A pud Cicer. 1. Tuscu. 16. pro breui & exiguo hinc nihilum, Niczemność/nic.
Himera, gen. m. pen. cor. Fluuius Siciliæ
Hin, Miará nieyáká v żydow. Duos choros atticos continens, Vide infra.
Hinc aduerbium de loco, Ztąd/Od. Ad cœnam hinc eo, Idę ztąd ná wieczerzą. Hinc intro concedã, Wnidę ztąd w dom
Hinnio, hinnis, hinniui, hinnitum, hinnire, Rżę yáko koń. Vnde, Hinnitus huius hinnitus, Końskie rżánie.
Hinnus, hinni, m. s. Co sie z koniá y osłá rodzi
Hinnulus dimin. ab hinnus, Zrzebię od koniá y od oslice.
Hinnulus, Młody yelonek. Młoda sarnká. Młody Siarnek. Item młody konik/to yest zrzebiątko y tym rowne.
Hio, as, aui, neut. pri. Poziewam/ Otrę vstá.
Hiare flores dicuntur, Roskwitáć sie. Terra hiat æstu, Páda sie ziemiá od wielkiey gorącości.
Hians, hiantis participium & nomen ex participio, Poziewáyący. Oratio hians, Nie rymowna/nie yednostayna rzecz.
Hiatus huius hiatus, ge. mas. Poziewánie.
Hiatus terræ, Rospádnienie/rostąpienie álbo vrwánie ziemie.
Hiatio idem, & inchoatiuum.
Hisco, hiscis, hiscere, Ziewam/poziewam yáko ze snu. & Metaph, Boię sie/nie śmiem mowię. Nec hiscere quidem audebat, Nie śmiał y vst otworzyć. Significat etiam, Dziwowáć sie/zápátrzyć sie nieco.
Hiasco, is, hiascere idem, Poziewam sobie, ciągnę sie.
¶ Composita, Dehisco, Pozyram/ Rostępuię sie/Rospádam sie. Dehiscit terra, Rostępuye sie álbo pozyra. Dehiscit flos, roskwita sie. Et Fathisco idẽ, quod Fatigo
¶ Ab Hio composita, Inhio idẽ quod Hio, sed Metaph. Zábiegam czemu/ stoię o co/Łákomem ná co. Inhiat auro, Łákomy ná grosz/áby złotá násbierał.
Hiulcus, a, um, Rostąpiony/ ziewáyący/a/e.
Hiulce aduerbium, Ziewáiąc.
Hiulco, as, are, Otwarzam/rospádam sie. Catullus æstus hiulcat agros, Skwierá ziemię
Hippace, Hippago, Vide Hippos.
Hippodromos, Vide Hippos.
Hippea genus cancrorum.

Hippos

H ante I.

Hippos, gen. masc. Latine equus, Koń. Vnde multa composita, Vt Hipparthus, Koniuszy álbo Hetman ná yezdeckim rusztunkiem.

Hippopera, Sumki álbo yáki ynszy tłumoczek ktory ná koniech noszą.

Hippace, es, pen. cor. gen. fem, Ser z kobylego mleká.

Hippago, Lodź ktora bywa końmi ciągnioná.

Hippiades statuæ mulierum equestres, Slupy niewiast ná koniech yeżdżących yákie były Amazones.

Hippobotos, Końskí pásters mástálerz.

Hipponomos idem.

Hippodromus, hippodromi, gen. masc. Plác ná ktorym álbo zawod pusczáyą / álbo też thurnieye spráwuyą.

Hippomachia, Bitwá á potikánie z koni Gonienie ná ostre.

Hippomanes, gen. neut. indeclinabile uirus ex equarum inguinibus defluens, Nieyáki kąsek álbo sztuczká mięsá ná czele / dopiero národzonego źrzebięcia / ktore máciorká zwykłá zlizowáć yáko ye skoro vrodzy. Powiedáyą że czárownice tego pilne są á mogąli tego dostáć wielkie czáry s tym czynią.

Hippopotamos pen. cor. Nieyákie zwierzę w rzece Aegypskiey Nilusie / Ktorę szyyę y grzbiet má yáko koń.

Hippotamos enim dicitur quasi equus fluuialis seu aquaticus.

Hippotoxotos equestris sagittarius latine, Ktory z koniá strzela.

Hippei cometæ qui Iubas equinas habent.

Hippice, hippices, gen. fe. nomen herbæ apud Plinium.

Hippocampæ siue Hippocāpi, Morskie konie máyąc ogony rybie.

Hippocomos, Kostuchars ktory końmi tribuye.

Hippocrene pen. prod. Fons in Bœocia, a quo musæ Hippocrenides dictæ.

Hippoglossa herba, Końskí yęzyk álbo szczaw.

Hippolapathum, Kobyli szczaw.

Hippolitus pen. cor. Własne ymię syná Tesensowego.

Hippuris herba, latine equisetum.

Hippotoxotes, Vide Hippos.

Hir indeclinabile, uel ut quidam uolunt, Hir hiris, id est, uola manus, Dłoń.

Hira, hiræ intestinum quod Ieiunum uocant.

Hirquus, hirqui, penultima. cor. Kąt w oku.

Hirquitalli pubescentes pueri, Obsoletum.

Hircus, hirci, Kozieł / też pot álbo czuchnienie podpaszne.

Hircinus, a, um, Kozłowy. Hircina cutis, Kozłowa skorá.

Hirquinus antiqui pro Hircinus dicebant, Hirquina barba, Kozia brodá.

Hircosus, Kto nie cudnie pachnie. Smierdzy yáko kozieł párkotem.

Hircipite dicuntur homines qui duros pilos habent, Ktorzy máyą łep yáko końską grzywę. Calep.

Hirnea, æ, Nieyáka fáſá.

Hirrire proprium uocis canis rabiosi, Calep.

Hirsutus, a, ū, ab horreo, & seta quasi horrens setis. Kosmáty też ná ktorym włosy stoyą yáko szczeciny ná świni / roskudłány / a / e.

Hirsutæ castaneæ, Kolące kásztány.

Hirtus, a, um, idem Hirtæ capellę, Kosmáte kozki. Hirtæ oues, Hirta corpora, Hirtæ sepes, Płoty po ktorych się głog puszcza.

Hirudo, hirudinis, mas. tert. alias sanguisuga, Piyawká.

Hirudo ærarij per translationem, Wyproznienie / wyczerpánie pospolitego skárbu.

Hirudo nisi plena non omittit cutem, Prouerbiū, Piyawká pierwey się nie puści ciáłá áliż będzie pełna to yest / co wcas to s nas á co násbyt tám śmiechu y biesiády niemasz.

Hirundo, hirundinis, femin. tert. Yáskołká.

Hirundininus, a, um, adiectiuum, Jáskołczy. Vt Hirundininus nidus, Jáskołcze gniazdo.

Hisciacus, Ktory wiele poziewa. Obsoletum.

Hisco, Vide Hio.

Hismaelitæ, gen. mas. Lud ktory teras Saraceny / to yest / Turki zową / álbo sámi sobie Turci ten tytuł przywłaszczáyą chcąc przodek pokolenia tego mieć od Sary żony Abramowey / á nie od Hismaela syna Abramowego ktorego miał s służebną dziewką o tym w inszich xięgach.

Hispalis, Miásto w Hiszpániey ktore teras Sibilią zową.

Hispania, gen. fem. Hispańska ziemia, sosta część Europy. Hæc diuiditur in Betican, to yest krolestwo Granatckie / Lusitania / Portugalia / przes ktorą ciecze rzeka Tagus złoto dawaca Tarraconensem / ktora teras zową. Cataloniam & Aragoniam, to yest Kastylskie / Galliteńskie / Nawarskie y Catalonskie krolestwa. Porro Hispania olim dicta est Iberia & Gallacia, nunc Celticum promontorium, alias finis terræ, Et quod olim Ianusium uel Ianasum nunc Compostelã uocant, Gdzie powiedaią o grobie świętego Iakuba. Ab Hispania fit Hispanus, Hiszpan. Et Hispanicus, a, um, Hiszpański / a / e.

Hispaniensis, Ktory nie yest vrodzony Hiszpan / ale yednak w Hiszpaniey mieszka.

Hispidus, a, um, Od szczecin kudłaty, naszerszony / kudłaty.

Hispidus aspectu per translationem, Ogromny.

Hister, gen. mas. alias Danubius. Dunay. Præterea, Hister histri, mas. se. hetrusco uocabulo ludio uocabatur, Ktory gry wywodzi.

Historia, historiæ, fem. prim. Dzieye / wyliczenie albo popisanie dzieiow my też zowiemy historia.

Historicus, & historiographus, Historik ktory popisuie historiie.

Historicus, a, um, Adiectiuum, Historiski.

Historialis, & le, Co ku historiey należy. Vide supra *Annales*.

Histrio, onis, com. ter. pe. pro. alias ludio uel ludius qui alienam personam simulat, Græce Hypocrita, Błazen albo ktory Comedie y ynsze gry wywodzi. Histrionicus, a, um, & Histricus, a, um, Co ku takowem sprawom należy.

Histrionica & Histrionia, Nauka takowa.

Histrix, histricis, fem. tert. Morska świnia.

Hiulcus, Vide *Hio*.

H ante O.

Hodie, Vide *Dies*.

Hododocus latro atq; obsessor uiarum Festus, Hœdus uide *Hædus*.

Hodœpericon seu Hodæpericum neu. Latine itinerariũ, Opisanie drog wędrowania.

Hodœperus, hodœperi. Latine uiator, Podrożny / wędrownik.

Holcos nomen herbæ apud Plinium.

Holocaustum hostia: quæ detractis extis tota cremabatur, Palona ofiara.

Holocautoma, atis, idem.

Holocaustosis, etiã, idem, Gdy cała ofiara była palona krom wnętrzności.

Holor, Vide *Olor*.

Holus, Vide *Olus*.

Holophanta, æ, masc. prim. Łgarz ktory się lża obchodzi.

Holor, holoris, masc. tert. Łabęć.

Holorinus, a, um, Łabęcy. Vt Holorina pluma, Łabęcie pierze.

Holosericum, Axamit / co yakoby yest wszistko yedwabnego, ὅλον totum & sericum Yedwab.

Homerus, mas. se. pen. prod. Przewyborny Poeta Grecki.

Homeromastix, id est, Homeri flagellũ, hoc est oblocutor, Omowca Homerusow

Homelium pilei genus Festus.

Homicida, Vide *Homo*.

Homo, hominis, com. tert. Człowiek. Homo Bulla prouerbialiter dicitur propter fragilem naturam.

Homuncio, homuncionis, dimin. Człowieczek.

Homunculus, aliud dim. & homulus homuli aliud idem.

Homo nouus, Człowiek ktory z niskiego stanu y rodzaiu yest / ale przes swą własną cnotę yuż się wstawił y dostoyności nakiey dostał. Homo a se ortus idem, & prouerbialiter Filius terræ, cui opponitur filius cœli, Vide *Filius*.

Homo trium literarum Prouerb. Złodziey.

Homicida, Mężoboyca.

Homicidium, Mężoboystwo.

¶Humanus, a, um, Ludzki / łaskawy, skłonny przeciwko ludziam.

¶Inhumanus, a, um, Nieludzki / odludek / okrutny.

¶Humanitus aduerbium, Wedle obyczaiu ludzkiego.

¶Humanitas, humanitatis, Ludzkość / skłonność ku zachowaniu / też człowiecze przyrodzenie / też baczność rozum y wyćwiczenie w wyzwolonych naukach. Singularis humanitas & suauissimi mores, Osobliwa skłonność y wdzięczne obyczaie. Lepor Humanitas, Modestia, Mansuetudo, Eruditio, Facilitas fere idem, Obtinemus ipsius Cæsaris summam erga nos humanitatem, Otrzymawamy v Cesarza naywiętszą skłonność ku nam ma osobliwy na nas wzgląd. Versari in hu-

maníoribus literis, Vczyć ſie náuk wyzwolonych. Nam humanitatis ſtudia artes ipſe liberales dicuntur, uir humanitate politus, Człowiek niepoſpolitego báczenia/rozumu y nauki.

Homilia, liæ, fem. prim. Latine colloquiũ Rozmowá. Et ſermo ad aliquem, Mowienie ku komu/kazánie.

Homœoptoton, Homœoſis, homœoteleuton, homonymum, Vide Homos.

Homos, gen. maſc. latine ſimilis uel unus Rowny / yednáki. Vnde multa compoſita, ut Homonymum. Yednego ymienia. Alias æquiuocum quando una uox diuerſa ſignificat.

Homothechnus, Yednákiego rzemiesłá.

Homophonus, Yednákiego głoſu.

Homouſius, a, ũ, uel Homouſios, Yedney yſtnośći/ yedney ſubſtánciey.

Homœoptoton pen. prod. Gdy ſie wiele/ caſuſow á ſpadkow yednáko kończa.

Homœoſis, Podobieńſtwo yednákość. Cuius ſpecies ſunt exemplum & parabola.

Homœoteleuton, Gdy ſie wiele słow yednáko kończy. Vt abiit, exceſsit, euaſit, erupit, ſunt figuræ grammaticæ.

Homouſios, Vide Homos.

Honeſtus, Vide Honos.

Honos & honor honoris, maſ. ter. Cześć. Honori eſſe ſuis, Ku czći ſwoyim być. Habere honorem alicui, Cześć komu wyrządzáć. Habere in honore aliquem idem. Præfari honorem, Odpuſzczenie wziąć. Saluo honore, Zá łáską W. M. Salua reuerentia idem.

Honor etiam, Doſtoyność vrzędu yákiego. Honore florere, W vrzędzie yákim być. Reddere alicui ſuum honorem, Przywrocić komu yego vrząd. Honoribus ampliſsimis decorari, Ku wielkim doſtoynośćiam przyść.

Honor etiam ſignificat, Vrodzywość/ pięknośc.

Honorarius adiectiuum, Co ku vczćiwośći należy.

Honorarium munuſculum, Dárowny dar.

Honorarium uinum, Dárowne álbo poczczone wino.

Honorarius arbiter, Oberman/to yeſt ſędzia ná ktorego ſie obie ſtronie zdawáyą álbo ktorego tez ſędzia na co wyſádza áby ſtrony poyednał. Tumulus honorarius, Grob kámieniem álbo moſiądzem położony, idem quod Cenotaphium.

Honorarium abſolute, Poczta.

Honorarium munus, idem.

Honoro, honoras, honorare, pen. prod. act. prim. Czczę/cześć wyrządzam.

Honoratus, a, um, Vczćiwy/tez ten ktory ma ná ſobie vrząd yáki. Vetus & honorata familia, Stáry vczćiwy y poważny dom. Honoratus uir, Vczćiwy poczeſny mąż. Quatuor filijs honoratus, Czteremi ſyny obdárzony.

Honorate aduerbium, Vczćiwie.

Honorabilis & hoc honorabile, Vczćiwy poczeſny/to yeſt godny czći.

Honorificus, a, um, Vczćiwy/poważny.

Honorifica mentio alicuius, Vczćiwe ſpominánie ná kogo.

Honorifice aduerbium, Vczćiwie/ známienicie. Cicero. Nunquam niſi honorificentiſsime Pompeium appellat, Nigdy o nim nie mowi yedno s wielką czćią á powagą.

Honorificare in Biblijs legitur, non dicitur latine pro honorare, honorificentia, æ, Poważność vczćiwość/ in Bibliis, non reperitur apud alios autores.

Honeſtus, a, um adiectiuum ab honore Poczeſny/piękny/wdzięczney oſoby. Honeſtiorem honore facere, Cześć komu wyrządzáć. Honeſta facie uirgo, piękney vrody pánna. Honeſta forma & liberali idem, Honeſti homines, Rządni/ſtáteczni ludzie. Ampla honeſta fama, Doſtáteczny y poważny dom. Honeſta ciuitas, Piękne miáſto. Honeſto loco natus, Zacnego domu yeſt.

Inhoneſtus, Zádny/mierziony/niepoczeſny.

Honeſtum ſubſtantiue pro honeſtate crebro ſumitur, Vczćiwość/ przyſtoyność.

Honeſtas, honeſtatis, fem. ter. Vczćiwość/ cnotá. Honeſtas & turpitudo contraria, Dignitas, honeſtas, uirtus fere idẽ honeſtatibus partis & omni dignitate priuare, Vrzędow/czći/y wſzelakiey doſtoynośćy pozbáwić.

Honeſte, Vczćiwie/pięknie. Satis honeſte te geſsiſti, doſyćieś ſie pięknie ſpráwował. Alio pacto honeſte quomodo hinc abeam neſcio, Nie wiem yáko ſie ynaczey ztąd poczćiwie mam wyplieść. Honeſto, as, are Czczę/cześć wyrządzam.

¶Dehoneſto eius contrarium, Sromocę. Et cohoneſto, Czći przidáwam álbo przicziniam.

¶Inhonoratus,a,um,honorato contrarium, Nieuczciwy niepoważny.
¶Inhonorus,a,um,idem, Niesławny/ niewziety.
¶Inhonorare in Biblijs, Zesromocić. Inhonoratio ibidem pro dedecore.
Hora,horæ,fem.prim. Godziná. Dum hæc dicit abijt hora, Nisli to wirzekłá wyszłá godzyná. Hora amplius, Málo wiecey niż yedná godzyna. Hora anni pro parte, Część roku. Omnium horarum homo,id est,qui serijs pariter ac iocis accommodatus est, Człowiek y do rády y do zwády/nándzie go yáko kto chce.
Horæ in plurali, Boginie czásu / służebnice słońcá.
Horarium,horarij, Czás yedney godziny. Spatium unius horæ, Horologium Zegar.
Horologium solare, Zegar słoneczny.
Horula,læ,diminutiuum, Godzinká.
¶Semihora, Pułgodziny.
¶Sesquihora, Półtory godzini. Sonat horam, Bije zegar. Quota est hora, O ktorey yest godzinie.
Heroscopus,pen.cor.significat eam cœli partem,quæ hora qualibet ab inferiori hemisphærio surgit ab Oriente, Wschod álbo Podniesienie niebá od wschodu słońcá. Latine ascendens.
Horoscopus etiam, Niektori instrument ktory godziny známienuye y vkázuye. Et tunc est adiectiuum,ut Vasa horoscopa, Gdzie sie godziny dowieduremy.
Horæum,mel,æstiuum & salsamentum ex pisce.
Horctum & forctum pro bono dicebant ueteres, Festus.
Horda, hordæ, Krowá bydłem chodząca.
Hordeia genus piscis inquit Calep.
Hordeum,hordei,neut.se. Jeczmień.
Hordeaceus,a,um, Jeczmienny. Hordeacea cereuisia, Jeczmienne piwo/ Márzec.
Hordearius,a,ū, Co ku yeczmieniowi należy. Hodearium æs, ueteres dicebant quod equitibus dabat pro hordeo. Pieniądze ktore dawano służebnym miásto yeczmienia.
Horia,horiæ,gen,femin. Łodká rybitwia. Czołn.
Horiola.dimin. Czołnek.
Horestes gen.masc. Syn Agamemnonis ktorego s Klitemnestrą miał/ ktory swoyę mátkę klytemnestrę zábił.

Horizon,horizontis,pen.prod.mascul.tert.Latine determinans, Kres álbo cyrkiel ná niebie yákogo kto może wokoł po ziemi oczymá ogárnąć.Id est, Wszystko to yáko dáleko doyzrzeć możemy w okoł około siebie/uel sic, Połowicá niebá álbo hemisphærij ktorą my oczimá swemi ogárnąć możemy/bo káżdy z nas połowicę niebá widzy á połowicá pod ziemią yest/to tedy Horizon zową/ yáko dáleko oczimá doyzrzeć możemy.
Hornus,a,um, Látoszny/roczny. Hornus agnus, Roczny báránek.
Hornotinus,a,um,idem Hornotinæ nuces, Látosie orzechy. Hornotinæ uirgæ, Látosie sośki álbo látorośłki.
Horno aduerb.id est,hoc anno, Tego roku. Calep.sine authore.
¶Et composita Bihornus,a,um, Dwo roczny. Bihornium uinum, Dworoczne wino/etć.
Hormesion nomen gemmæ, CC.
Horminum herba, Szárłat.
Hormum genus armatæ saltationis, CC.
Hornus, Vide, Horizon.
Horologium, Horoscopus, Vide Hora.
Horomasdes apud Caldeos Iupiter dicebatur, CC.
Horreo, Vide Horror.
Horreum,horrei,neut.sec. Gumno/ stodołá.
Horreum apud Apul.locus ad custodiā rerum preciosarum a quotidiano usu sepositarum, Sklep.
Horrearius,horrearij, Ten ktory sie żywi śpichlierzem opieká / śpichlerznik.
Horror.horroris,mas.ter. Drżenie od zymná álbo od boyáźnien/ też mierzionóść.
Horrore perfundi, Zádrżeć.
Horridus,a,um, id est, hispidus asper, Ogromny/Srogi/ Kosmáty / Stropowáty.
Horride aduerbium, Okrutnie/ srogo.
Horridulus,dimin. Boyázny/ wylękniony.
Horribilis,& hoc horribile, Ogromny / okrutny.
Horriditas,horriditatis,idem quod horror.
Horrifico,horrificas,are,act.pri. Strászę/ boyáźnien komu przydawam.
Horrificus,a,um, Strászny/Strászliwy.
Horreo,es,ere,id est, horrorem habeo, Zimnomi/ boyę sie/wstáyą ná mnie włosy.
Horrens,horrentis,participium,horrens leo. Ryczący/ Drżący /Trzesący sie.
Horrendus,a,um.idem quod horribilis

totus Parmeno tremo horreoq; postquam aspexi hanc, Wßistek drżę y trzęsę się.
Horresco,is,ere, Poczynam się trząść/lękać bać.
Horrisonus,a,um,ut Horrisonus fremitus,Sträßny dźwięk álbo ßum.
Horrifer, ra, rum, Straßny ogromny/a/e.
Horripilare apud Apuleum pro horridiore asperioreq; pilo fructicare, máßy á gruby włos pußczam.
Horripilatio in Biblijs pro horrore, Miásto wstáwánia włosów ná kim.
¶Composita, Abhorreo, Mierżi mie Brzydzę się niedbam yáko o co złego. Non multum ab illo abhorret, Nie bárzo dáleko od niego / málem mu podobny. Ablatiuo iungitur cum præpositione a uel ab, ut abhorrui semper a nuptijs ab re uxoria, Nigdym nie dbał o żonę / Nie miálem się woley oženić. Nec abhorret multũ a ueritate, Nie bárzo się s prawdą miną. Cum ab ea sententia Pompeius ualde abhorreret, Gdy sobie tego mniemánia Pompeius nie dał nárżec. Ab auribus uulgi abhorret, Nie rad tego pospolity człowiek słiży. Parum abhorrens famam, Nie wiele mu ydzie o dobrą powieść/Wßistko mu zá yedno.
¶Abhorresco idem quod abhorreo Calep.
¶Exhorreo,es,,ui,ere, & Exhoresco is,ui,ere, Zdumieć się/zlęknąć się wzdrygnąć się. In quo igitur homines exhorrescunt, Ná co się ták záſádzáyą ludźie czego się lękáyą.
¶Inhorreo & Inhorresco, Strách mie zeymuye. Mare inhorrescit, Trzęsie álbo wzdyma się morze. Inhorrescit mesis spicea, Miece się álbo polęga żyto od wiátru.
¶Perhorreo & perhorresco fere idem
Horsum aduerbium loci, Tedy.
Hortor,hortaris,hortari,com.prim, Nápominánie.
Hortari & Monere idem, Pacem quidem hortari non desino,id est,ad pacem, Wyodę bez przestánku ku pokoyowi.
Hortatio,onis,& hortatus,us, Nápominánie.
Hortamen & hortamentum idem.
Hortator,oris, Nápominácz. Hortare te fecimus, Zá twoyą rádą/nápominániem. Nolim tibi hortator faciendi esse nec autor, Niechciałbych cy żadnym obyczáyem ná to rádzić. Adiutor, Autor, Hortator Intercessor fere idem.
Hortatorius,a,um, Co ku nápominániu á rządzeniu należy.
Hortatiuus,a,um, idem, Vt genus hortatiuum, Porádny obyczay.
¶Composita, Adhortor, adhortator adhortatio, adhortatorius, & adhortatiuus. idem quod supra.
¶Cohortor, Przynápominam. Ad uirtutem cohortari, Ku cnotliwemu záchowániu przynápominác. Cohortari inuicem. Yeden drugiego álbo wespołek się nápominác. Cohortare etiam ueteres dixerunt.
Cohortatio, Nápominánie.
¶Dehortor, Odradzam. Inuitare & dehortari contraria.
¶Dehortatio. Odradzánie.
Hortus,huius horti, masc. sec. Ogród.
Hortulus dimin. Ogrodek.
Hortus in singulari pro hortis olitorijs accipitur, Miásto zielnych ogrodów. In plurali uero horti, pro hortis arboribus consitis uoluptatis amenitatisq; causa paratis, Miásto sádów ßczepników.
Horti pensiles, Ogródki ktore pod oknámi v domów czynią.
Hortulanus, Ogrognik. In Biblijs tantum legitur.
Hortensis,& hoc hortense, Ogrodny.
Hortensis herba, Ogrodne ziele.
Hortensius, Známienity wymowcá w Rzimie.
Hortensia, Yego dźiewká też niepospolicie vczona y wymowna.
Hospes,hospitis,gen.com.uel omnis ter. Gospodarz/też gość.
Hospes & peregrinus idem, Ad hospitem diuertere, Do Gospodarzá wiecháć álbo w gościnnym domu stánąć. Recipere hospitem, Postáwić gościá. Habere hospites domi, Mieć goście domá. Hospes etiam, Obcy nie bywáły ná yákim mieyscu Adeone es hospes huiusce urbis, Tákżeś tu nigdy przed tym nie bywał. Post tres sæpe dies uilescit piscis & hospes Ni sale conditus, uel sit specialis amicus, uersiculi prouerbiales. In plurali reperitur in genere neutro. Vt Hospita æquora, Cudze morzá. Seruius tamen interpretatur uicina, Blyßße álbo ſąſiedzkie morzá.
Hospita,tæ, Gospodyni. Hospitium, hospitij

ſpitij, Goſpodá/Goſćiniec/ Goſćinni dōm Kárczmá. Magnificentiſsimum hoſpitiū Znāmienity goſciniec.

Hoſpitium renunciare, Wypowiedzieć goſpodę.

Hoſpitium etiam, Goſćynne potowárzyſzenie miedzy dwiemá općēma gdy ſie ná yednę goſpodę z rożnych ziem zyáda y potowárzyſa. Cic. Fuit mihi cum illo uetus hoſpitium, Miáłem s nēm ſtárādawne podrożne záchowānie. Pro hoſpitio quod mihi cum eo eſt, Wedle tego záchowánia ktōre s niem mam.

Hoſpitalitas, hoſpitalitatis, Ludzkość/skłonność przećiwko opcym ludziam/też ſtáwianie gośćy.

Hoſpitaliter aduerbium, Skłonnie s chęcią s czyſtą wolą.

Hoſpitalis & hoc hoſpitale, Ktōry rad gośćiōm y rad ye dobrze częſtuye. Cœna hoſpitalis, Hoyna wieczerza. Homo qui ſemper hoſpitaliſsimus amiciſsimusq; noſtrorum hominum exiſtimatus eſt, Człowiek ktōry záwżdy świebodny á wielmi przećiwko náſzym skłonnym był mian.

Hoſpitalis, e, To co ku gośćiōm należy.

Hoſpitale cubiculum, Goſćinna komorá.

Hoſpitalis domus, Goſćinni dōm.

Hoſpitalis teſſera, Hásło á mieyāki znāk słowny miedzy temi ktōrzy ſie kiedy ná goſpodách potowárzyſzyli. Hinc hoſpitalem teſſeram confringere, hoc eſt, uiolare ius hoſpitij. Zápāmiętáć towárzyſtwā/y y záchowánia dobrego.

¶Inhoſpitalis locus. Niebeſpieczne mieyſce. Inhoſpitalitas, Nieludzkość przećiwko gośćiam.

¶Inhoſpitus, a, um, ut inhoſpitia tecta Niegośćinne domoſtwo/ puſte nie budowne niebezpieczne.

Hoſpitor, hoſpitaris, hoſpitari, amice in hoſpitium recipio & recipior, Poſtáwiam gośćiā też ſtonę ná goſpodzie yeſtem tu gośćiem. Hoſpitari neſcit caſtanea, Niechce ſie przyimowáć w ynney ziemi.

Hoſsimi ſine naſo nati quibus foramina tantum loco narium ſunt, Calepinus.

Hoſtia, hoſtiæ, fem. prim. Zābita ofiárā/ proprie ſacrificium ob deuictos hoſtes. Ofiárá ktōrą czynią ku cżći Bogu dla oſięgnienia zwyćięſtwā nád nieprzyiacielmi.

¶Victima, ſacrificium, & hoſtia idem

Hoſtiatus apud Plautum, hoſtijs ſiue ſacrificijs onuſtus.

Hoſticus hoſtilis, Vide *Hoſtis*.

Hoſtis huius hoſtis, com. ter. Nieprzyiaciel.

¶Inimicus & hoſtis idem.

Hoſtis capitalis, Smiertelny nieprzyiaciel. Hoſtis nimis ferus & immanis, Nieprzyiaciel bárzo ciężki/ſrogi y okrutny.

Hoſtilis, le, pen. prod. Nieprzyiacielski.

Hoſtilia arma, Nieprzyiacielska brōń/zbroyá. Legati retulerunt omnia hoſtilia, Posłowie ſie wrōćili niſczem inſzem yedno s woyną.

Hoſticus, a, um, idem.

Hoſtiliter aduerbium, Nieprzyiacielsko.

Hoſtio, hoſtis, hoſtiui, hoſtire, Oddáć/záwetowáć. Et rehoſtio idem.

Hoſtimentum, hoſtimenti. neut. ſec. Oddánie/záwetowánie.

Hoſtorium, hoſtorij, neut. ſec. Strychulc ktōrym ſtrichuyą zboże.

Hoſtium, Vide *oſtium*.

Hoſtorium, Vide *Hoſtis*.

Hoſtus, hoſti, Oleyu yeden kuch ā kołaczek/ to yeſt ták wielie oleyu co ſie z yednego kuchā doſtáć może.

H ante V.

Huber, huberis, & hubertas, Vide *Vber*.

Huc aduerb. ad locum, Sám/Tu. Huc in medium agmen, Sám w poſrzōd woyská. Huc in urbem, Sám do miáſtá.

Hudum, Vide *Vdum uel Sudum*.

Hui interiectio admirantis, Oy pánie boże. Báwey/bá wey. Hui tam cito, ridiculum Bá wey/ ták prętko/śmiechowisko to.

Huiuſce genitiuus ab hic, hæc, hoc, compoſitum cum ſyllabica adiectione, C E. Hicce Tenże/genitiuo huiuſce, Tegoż.

Huiuſmodi nomen compoſitum ex duobus obliquis huius & modi, gen. om. ſic huiuſcemodi per interiectionem ſyllabice adiectionis, Tákowych/ tym rownych. Indeclinabilia ſunt.

Hulula, læ, Vide *Vlula*.

Hululare, Vide *Vlulo*.

Humanus, Humanitas, &c. Vide *Homo*.

Humarium sacrificij genus, Calep. sine authore.

Humatio, humatus Vide Humus.

Humeo, humes, Vide Humor.

Humerus, humeri, Rámię. Humeris rēpu. sustinere per translationem, Rzecz pospolitą ná sobie mieć. Extollere in humeros Zápomoc ná rámioná.

Humeri, Pleci. De homine tantum dicitur raro enim humerus dicitur de brutis, Armus idem, sed id dicitur etiam de brutis, Łopátki.

Humerulus dimin. Rámionko.

Humerale, huius humeralis, Káplierz / obonczik.

Humerosus, a, um, Plecisty ktory ma szerokie plecy.

Humerosus locus apud Colum. Podniosłe przynywsz mieysce.

Humesco, humidus, Vide Humor.

Humilis & hoc humile, Pokorny. Humiles arbores, Niskie drzewká. Humiles casæ, Niskie cháłupki chłopskie. Humilis bos, Niski y máły wolek.

Humilis etiam, Prosty / zgárdzony / ná ktorego máłe baczenie máyą.

Humilis, abiectus, cōtemptus fere idem Humilis, & minime generosus | ortus Niski á námniey sławny rod. Humili loco natus, Z vbogiego domu národzony.

Humilis & obscurus uir cui contrarium præstans & clarus.

Humilis & demissus cui contrarium Alacer & lætus.

Humiliter aduerbium, Pokornie. Demissæ idem.

Humilitas, humilitatis, fem. ter. Pokorá. Cui contrariū est altitudo. Humilitas etiam, Vbostwo / Nędzá.

Humilitatem generis alicui obijcere. Wyrzućić komu ná oczy vbogi stan rodzáiu yego. Humilitas & dignitas contraria.

Humilio & humilior, Vniżam się. In Biblijs legitur.

Humiliatio, Vniżenie. Vpokorzenie. Humor humoris, masc. ter. Mokrość wilgotność. Deriuatur ab humus, Od ziemie. Quia aquæ terris inclusæ sunt.

Humidus, a, um, Mokri / a / e.

Humiditas, atis, idem quod humor.

Humeo, humes, humere, Yestem mokri / wilgotny.

Humesco, humescis, humescere, Stáwam się mokrym / Wilgotnym. Humescentes oculi, Płynące oczy / to yest / ktore bywáyą łzámi zálewáne.

Humecto, as, are, Odmiękczam / Pokrápiam wilgotno y mokro czinię.

Humectatus & humectus, a, um, Vmoczony / Vmokrzony.

Humigatus pro humectato Apul. Obsoletum.

Humus, humi, gen. fem. sec. Ziemiá.

Humi aduerbium, Ná ziemi. Genitiuus est, sed uice aduerbij ponitur & significat in humo uel super humum, Insistens humi, Stoyąc ná ziemi. Vt latius sese frutex humi diffundat, Aby się szerzey mogł szerzey po ziemi puśćić / rosłorzenić.

Humeus, a, um, Ziemny / ziemski / a / e.

Humo, as, are, act. prim. Zágrzebam / zákopawam.

Humatus, a, um, Pogrzebiony / Zákopány.

Humatio, onis, Pogrzeb / zágrzebienie / schowánie w ziemię.

Humifer, a, um, adiectiuum obsoletum.

¶Exhumo, as, are, Wygrzebam / wykopapam.

¶Exhumatus, a, um, Wykopány / a / e.

¶Exhumatio, Wykopánie. Inhumo, as, are, act. prim. Wgrzebam w ziemię.

¶Inhumatus, a, um, Wgrzebiony / wkopány / a / e / w ziemię.

¶Inhumatio, W ziemię wgrzebienie.

Hunni gens Scythica, Lud Tátárski ktory Trácią y Węgierską y włoską ziemię przeszli y spustoszili.

Hunnicus, a, um, Co ku hunnōm należi.

Huso, Ribá nieyáka tego ymienia.

H ante Y.

Hyacinthus, huius Hyacinthi, masc. sec. nomen floris, Hyácinkt / Szarlatny / fiolkowy kwiát ktorym fárbuyą. Latine Vaccinium.

Hyacinthus etiam, Perlá álbo kámień drogi tego ymienia Hyacynkt.

Hyacinthius, a, um, adiectiuum, Co tákowey máśćy yest.

Hyades, gen. fem. septem filiæ Athlantis & septem stellæ in capite tauri, Siedm gwiazd

gwiazd ná czele Bykowym známieniá niebieskiego. Latine Siculas uocant. Hyena genus animalis, Zwierzę Africkie ktore człowieczego głoſu y wymowy náśláduje. Calep. ſcribit per diphtongum Hyæna.

Hyalus, Hyali, maſc. ſecund. pen. cor. Latine uitrum, Scklenicá álbo ſzkło á miáſto zielonej fárby bywa kłádziono.

Hyalugus, gi, Vitrearius, Hutnik ktory ſcklenice czyni.

Hyalinus, a, um, Scklány.

Hyberes populi Moſchorum Colchis finitimi.

Hyberna, plur. non tantum gen. neu. Zymowánie.

Hybernaculum, hybernaculi, neut. ſec. Yzbá.

Hybernus, a, um, Zymny., Tempora hyberna, Zimne czáſy.

Hybernum cubiculum, Zymna komórká. Hyberni agni, Zymne yágnięta / to yeſt ktore ſie zimie rodzą.

Hybernalis, le, id eſt, Hyemalis.

Hyberno, as, are, neut. prim. dicuntur milites. Zymie náczci yeſtem przes zymę.

Hyberma, gen. fem. Wyſpá tego ymieniá / nie dáleko od Angielskiego kroleſtwá, uulgo po niemiecku zową Irlandt.

Hybla, uel Hyble, Myáſto y górá w Sycyliey.

Hybleus, a, um, Co ktemu náleży. Hybleum mel, nam ibi plurimum mellis & optimi conficitur.

Hybris, hybridis, gen. fem. Pies z Kłayniká ogárzice álbo chárćyce vrodzony. Dicitur etiam de aliis brutis. Vt Hybryde ſues ex fero & domeſtico ſue progeniti, Gdy ſie dzyki kiernós przyłączy do ſwoyskich świni. Item dicitur de homine. Yáko gdy ociec yeſt Rzimiánin á mátká niemkini / álbo ynego rodzáyu.

Hydaſpes, gen. maſ. Fluuius Indiæ.

Hyderos apud Columel, Hydropiſis, Opuchliná.

Hydor, gen. neut. Latine aqua, Wodá. Hinc multa deriuata.

Hydria, Wodne naczinie / Ceber álbo ſtągiew.

Hydrochous pen. cor. Latiue aquarius, Wodnik. Signum cœleſte.

Hydromantia, tiæ, fem. pri. Práktikowánie z wody álbo ná wodzie / czáry potius,

Hydromeli, pen cor. gen. neu. Indeclinabile, Pity miód / Troynik, lipiec.

Hydrophobia, æ, Niemoc gdy ſie kto wody boyi / ktorym ſie to przigadza ktorzy bywáyą od wſcieklego pſá vkąſzeni.

Hydrophobus pen. cor. & Hydrophobicus, a, um, Ktory tákową chorobę ma.

Hydropotes, & Hydropota, pen. cor. Ktory wodę piye / wódká.

Hydros, huius hydropis & Hydropiſis, Latine aqua intercus, Zastorna wodá / to yeſt / ſpuchliná.

Hydropicus, a, um, Spuchły. Opuchły / a / e.

Hydrus & hydra, Wodny wąż.

Hydram fingunt Poëtæ multa capita habuiſſe & eam ipſam fuiſſe fœminam quorum capitum aliquo exciſo plura ſubnaſcebantur, hanc beſtiam Hercules occidit. Hydrotes, Latine ſuccus, Sok álbo pot, Vel lachryma in arboribus, Kley ktory z drzew wyſtępuye.

Hydrolapathum ſpecies lapati in aquoſis locis naſcens, Liſcie nawodne / owszem ów szeroki liſt ktory po wodzie pływa.

Hydrocephalea morbus capitis, Bolenie głowy / gdy mokrość głowę nádmie.

Hydrocele, es, fem, pen. pro. ſpecies Herniæ quam aquoſam uocant, Niemoc gdy komu moszenká ocieką álbo ſie ná yądrzá zbierzą nieyákie mokrośćy / ból wielki poruszáyące.

Hydrocelicus, a, um, Ktory tę niemoc cierpi.

Hydraulos, Rurá / rinná álbo tez rynsztok ktorym wodá ſcieká / tez wiádro s zorawiem ktorym wodę cerpáyą.

Hydranlax, gen. maſc. Ten ktory ruri do przywodzenia wody czyni.

Hydranlicus, a, um, Vt Hydranlica organa, Naczynie do czinienia rur / Rinsztokow.

Hydrargyrium pigmenti genus in uicem argenti uiui aliquando dilutum, quo argentum optime inauratur, Nieyáka fárbá álbo máść ktora bywa winem roſtworzona ku pozłacániu złotnikóm potrzebna.

Hydrus, hydruntis, nunc uocatur Hydruntum urbs in littore maris Adriatici non ita pridem a Turcis capta.

Hydrussa, una Cycladum.
Hyella Oenotriæ oppidum.
Hyems, hyemis fem. ter. Zimá. Summa hyems, Twárda zimá. Hyems iam præcipitauerat & Ver iam appetebat, Zymá yuß ná ſchodźie byłá / á láto ſie przybliżáło. Frigorum uis et hyems, Ciężkie okrutne zymná / y mrozy. Hyems ignaua, Nie twárda niemżorna zyná.
Hyems aliquando pro anno, ut sexta Hyems, id est, sextus annus, Hyeme, pro in Hyeme. Cic. Montes Hyeme & æstate peragrant, Zymie. Matura hyems, Rána zymá. Cui opponitur, Twárda/ Pozna.
Hyemare, Zimowáć. Dies hyemat tempus hyemat, Mrożny dźień / mrożny czás.
Hyematus participium, ut hyematus lacus, Zámarzłmone yezioro.
Hyematio, Zymowánie.
Hyemalis, hyemale, Zymny/ Mrożny. Hyemalis dies, Mrożny dźień.
Hyems etiam significat, Wielkie powietrze pochwyćiel gdy ſie śnieg mróz/ deßcz weſpolek wiya.
Hylæa siue hylea regio a qua Hylæum mare quo alluitur.
Hylactor, gen. masc. Przezwisko pſá niektórego.
Hylas lacus Bithyniæ.
Hymella fluuius apud Vergilium.
Hymen, hymenis, net. membrana quædam claustrum uirginitatis in pudendis mulieribus. Błoná.
Hymeneus Deus nuptiarum creditus est, Bóg małżeńskiego złączenia był mian.
Hymeneus etiam, Pienie á śpiewánie swádźiebne.
Hymettus siue Hymerus mons Atticæ unde Hymerius, a, um, Co ktey górze naleśy.
Hymnus, hymni, latine laus, cantio, Chwałá / dźiękowánie.
Hyoscyamus genus herbæ, Bálſam.
Hyoscyaminus, a, um, Vt Hyoscyaminum oleum, Oleyek z tego źiela.
Hyosiris herba apud Plinium.
Hypacaris Scythiæ fluuius.
Hypæpæ, arum, urbs quæ occurrit a Thmolo monte ad Caystri campestria.
Hypetra, uel hypetræ plurali numer neu. uel femin. generis, Latine subdialia uel subdinalia, Przechadzki pod gołym niebem / to yest / nie pod drzewy liśćiem álbo yáką yátą.
Hypagum quoddam nauale instrumentum apud Plinium.
Hypallage, es, figura cum uerba per aduersum intelligũtur, ut cum quod agimus pati dicimur & contra. Latine subalternatio uel submutatio, Wywrocenie rzeczy w mowie. Vt dare classibus austros, pro dare austris classes.
Hypanis fluuius Scythiæ & Indiæ.
Hypata ciuitas Thessaliæ unde Hypatensis adiectiuum.
Hypanemium, siue Hypenemium ouum. Latine subuentaneum. Czcze yáye z ktorego ſie nic wylądz nie może.
Hypelatos herbæ species, Sipontinus.
Hyperbaton siue Hyperbasis, figura cum differtur longius uerbum ad finem periodi, uel commatis, quod orationem claudere debet, Latine transgresio, Przestąpienie/ álbo słowá ná końiec ſentencyey záchowánie/ ktore rzecz spełná czyni.
Hyperaspistes, gen. masc. Latine protector, Obrońcá / opiekun.
Hyperbole, gen. fem. Latine superlatio uel superiectio, Przeyęcie/ przewyższecie gdy przeymuyemy rzecz słowy nád miárę y nád podobieństwo / to yest / álbo názbyt wielka álbo názbyt máła.
Hyperbolicus, a, um, Kto zwykł tákowym obyczáyem rzecz prowádźić / przyłgáć.
Hyperborei montes & populi Scythiæ siue etiã Moscouiæ qui circa fluuium Tanaim incolunt, Pułnocni ludźie.
Hypercatalecticum metrum cui una aut duæ syllabæ superant.
Hypermeter siue Hypermetrus idem.
Hypermetrus, Vide Hypercalecticum.
Hyphen latine subunio est autem contractio duarum dictionum in unam Złączenie dwu słów w yedno.
Hypocaustum hypocausti, neut. sec. Yzbá też łáźnia niekiedy zowa.
Hypnalis species aspidis morsu sommũ inducens, Wąż niektory gdy vkąśy ſpik wielki człowieká morzy.
Hypobarus Indiæ fluuius. CC.

Hyppocrita, gen. maſ. Latine ſimulator, Przikrity/ Symulat álbo zwierzchny człowiek/ ktory ſie vmie łasić á wydáwáć zá tego yátimby rad był mian / Vel etiam idem quod Mimus, Ktory náſię bierze cudzą oſobę/ błazen.

Hypocriſis, huius hypocriſis, Latine ſimulatio, Łáſzenie/ zmyſlánie / też błáznowánie.

Hypodema, gen. neut. pen. prod. Latine calciamentum, Trzewik.

Hypodiaſtole, fem. pen. cor. Latine ſubdiſtinctio, Podrozdzielenie. Rozſádzenie dwu słow źle złączonych. Figura eſt quæ duas dictiones perperam coniunctas diſtinguit.

Hypodidaſcalus, pen. cor. maſ. ſec. Podmiſtrzek/ ſubſtitut/ lokatem w ſzkołách zową.

Hypogeon ſiue Hypogeum hypogei, Mieyſce á yáskimá pod ziemią/ piwnicá álbo ſpiżárniá poddomna.

Hypogeſon herba in ſubgrundijs naſcens, C C.

Hypomnema, hypomnematis, neut. tert. & Hypomnematum, hypomnemati, neut. ſe. pen. cor. Latine commentarium ſeu acta, Regiſtr álbo dzieje roczne też wykład álbo xięgi poſpolitych ſpraw.

Hypoſtaſis, gen. fe. pen. cor. Latine ſubſiſtentia ſiue ſubſtantia, Yſtność.

Hypoteca, æ, fem. prim. pen prod. Latine pignus, Záſtáwá/ Fant.

Hypoteſis, gen. fem. pen. cor. Latine argumentum ſiue materia, Powod/ więzienie á máteria około ktorey ſie rzecz więzi.

Hypothyra apud Victruuium ualuarum cauitas.

Hypotypoſis, gen. fem. pen. prod. Latine ſubfiguratio, effictio, & rei repreſentatio, Opiſánie niektorey rzeczy tákie yákoby ná to pátrzał gdy ſie o tym czyta.

Hypozeuxis ſiue Hypozeuſis, gen. fem. Latine, ſubiunctio figura, cum ſuum cuique clauſulæ uerbum redditur, Gdy káżdey z oſobná ſłuſzney rzeczy oſſobliwe słowo bywa przydano álbo przyſádzono. Eſt contraria figura zeugmati.

Hypozygia, gen. neu. Latine ſubiugalia, Zwierzętá ktore w yárzmie ciągną robotne woły.

Hyrcania, æ, fem. prim. Kráyiná Aſiey/ pogránicżna po yedney ſtronie Parthiey. Vnde Hyrcanum mare, alias Caſpium.

Hyſge genus herbæ, CC.

Hyſginum color ſimilis coccineo.

Hyſſopum, gen. neut. & Hyſſopus, femi. pen. prod. Iſop.

Hyſſopites, hyſſopitæ, gen. maſ. ſed figurate neutro fungitur, uinum eſt factitium ex Hyſſopo.

Hyſtorologia, gen. fem. ſiue Hyſteron, proteron figura eſt, cũ id quod prius eſt, poſterius dicitur, Gdy to co przedniey ſzego yeſt/ poślednim mowiemy/ á záś co pośledniey ſzego yeſt/ náprzod mowiemy.

DE LITERA. I

I ante A.

IAcchus, id eſt Bacchus, aliquando ponitur ꝓ uino.

Iaceo, es, iacui, ſine ſupino iacere, neu. ſe. pen. prod. Leżę. Aliquando, Bywam wzgárdzan. Pauper ubique iacet, O vbogiego nikt nie dba/ nikt ſie nád vbogim nie zmiłuye. Iacere alteri ad pedes, Vpáść przed kim krzyżem/ to yeſt modlić ſie álbo proſić zmiłowánia. Iacere proſtratum, Wzdłuż ſie rozciągnąć od rázu. In obliuione iacer, Zápámiętał ſie. Iacere in occulto, Nie znánymym / nie záchowálnym być. Animus iacet, Nie ochocienem/ nie weſołem. Iacent ſtudia literarum, id eſt, frigent, Potániały náuki. Iacet grauiter, Cięſzko niemoże. Iacent uirtutum præmia, Zadney bácznośći nie máyą ná cnotliwe záchowánie.

Iacens participium, Leżący. Homo afflictus & iacens, Człowiek wielmi ſtreſtány y vnędzony. Abiectum & iacentem animum erigere, Smutne ſerce pocieſzyć. Iacente te, Gdyś chorował.

¶Compoſita, Adiaceo, Przyleżę/ yeſtem w ſąſiectwie s kim.

¶Interiaceo, W poſrzod/ álbo miedzy leżę. Planities qui inter Capuam & Thiphatam interiacet, Błonie ktore leży miedzy Capuą á Thiphatą. Quanquam uia interiacet, Acżkolwiek drogá w pośrzodku byłá álbo ſrzodowáłá.

¶Obiaceo

¶Obiaceo cum supino obiactum obiacere, Ná przeciwko tomu leżeć/ná drodze zawadzáć.

¶Subiacio, Leżę pod tim. Apennino subiacent, Pod gorą Apenninem leżą.

Iacio, iacis, ieci, iactum, iacere, pen. corr. Miecę czy ciskam. In sublime iacere, W zgorę rzucić. Iacere aggerem, Szańce álbo grobłę vczynić. Iacere fundamenta ædificiorum, Fundament á grunt záłożyć. Iecissem me potius in profundum, Ráczey bych się ná głębię vdał álbo wstoczył. Iacere dicta uel scommata in aliquē, Szydzić z kogo. Iacere anchoram Anchorę á kotwicę spuścić. Iacere fundamenta salutis alterius, Vczynić dobry przystęp komu ku vznániu prawdy.

Iacto, as, are, frequentatiuum, Vstáwicznie miecę. Cestus iactare, Dárny miotáć. Dicta iocosa iactare in aliquem, Náśmiewáć się z kogo. Minas iactare, Grożyć się ná kogo. Iactatur hoc uulgo, Ták to pospolicie mowią. Iactare curas pectore, Wielkie stáránie ná sobie mieć.

Iactare etiam significat, Chwalić się. Iactat sese perpetuo, Wszystko o sobie powieda. Item iactare se, Y tám y sám się miotáć w každy kąt nayżrzeć. Magnificētissime iactare se, Wysoko o sobie dzierżeć. Sese iactare & alios cœco impetu incurrere, Sam sobie tylko przeskwor czynić á ná ynsze oslep á bez obláznieу pádáć. Intolerantius se iactare, Nazbyt sobie śmiało poczináć. Iactantur uarij rumores, Rozmáite się powieści wiją.

Iactito, as, are, frequentatiuum, a Iacto idem significat.

Iactus participium, a iacio, Wrzucony.

Iactus huius iactus, Rzucenie.

Iactus etiam retis dicitur absolute, Tōnia.

Iactans, iactantis participium siue nomen ex participio, Butny/Pyszny/chełpliwy. Iactantior gestus, Chełpliwe obyczáye.

Iactatus participium, Y tám y sám miotány/rzucány. Vt multum ille & terris iactatus & alto, Bárzo długo błądził y tám y sám po ziemi y po morzu.

Iactatus, huius iactatus, id est, iactio.

Iactatio, onis fem. tert. Chełpienie/Miotánie sobą y tám y sám. Insolentiam & iactantiam hominū potest ferre, Szalenie y pusiowánie ludzkie może wycierpieć. Iactatio studiorum, Okázowánie/chełpienie swey nauki.

Iactator uerbale masculinum, Chwalcá/chełpiciel.

Iactancia, æ, Chełpienie. Iactanter nusquā legitur.

Iactuose & Iactuosus non sunt latina, & in Cicerone mendose leguntur pro actuose & actuosus.

Iactura, iacturæ, Przerzucenie dobr/to yest/škodá. Facere iacturam rei familiaris, Wziąć škodę w gospodárstwie. Facere iacturam studiorum, Zámieszkáć wiele.

Iaculum, Iaculi, Strzałá/Belt/álbo to czym yedno może być miotano.

Iaculor, iacularis, iaculari, Miotáć/Rzucáć/strzeláć.

Iaculo, as, are, etiam dicitur significat idem.

Iaculatio, Miotánie/Strzelánie. Calepin. sine authore.

Iaculator, Strzelec.

Iaculus, iaculi, masc. sec. Nieyáki wąż/ten włázy ná drzewá á s wielkim pędem się spuszczá ták ná zwierzętá yáko y ná ludzie y przeniká Calep.

¶Composita, Abījcio abījcis, abieci abiectum, abījcere, Odrzucam/zárzucam też wzgárdzám. Abījcere arma defatigatus, Spracowawszy się zárzucić kréń. Abiecit hastam, Prouerb. Vstał. Abījcere animum, & abījcere spem, Wątpić. Abījcere socordiam, Odiąć się lenistwu. Voluntatem discendi abījcere Przestáć się vczyć. Abījcere se, Nic o sobie nie dzierżeć. Abījcere se alteri ad pedes Vpáść przed kim ná koláná.

¶Abiectus participium, Odrzucony wzgárdzony. Cunctatione abiecta, Krōm wszelákiego wątpienia.

Abiectus, abiectior, abiectissimus, nomē ex participio, ut abiectus homo, Prosty niewziętý człowiek. Abiectum excitare, Smutnemu á wątpiącemu o sobie sercá dodáć. Humilis, desertus, abiectus submissus, fere idem.

Abiecte, aduerbium, Pokornie/wątpliwie. Ne quid abiecte faciamus uidendum est, Báczmy ábyśmy sobie nie boiáźliwie poczináli.

¶Abiectio, onis, ut abiectio animi, Nieśmiáłość/wątpliwość/Niedziarskość też wzgárdzenie.

¶Adījcio

¶Adijcio, Przirzucam / przidawam. Adijcere animum ad aliquid, Wziąć to przed ſię. Adijcere operam ſuam, Prziczinić ſie ſam o co. Adijcere animum ad adoleſcentulam, Rozmiłowáć ſie dziewczki. Vires adijcere, Przydać mocy ſwey. Adijcere ſuum calculum, Głos álbo wotum ſwoye przidáć. Hæc adiecit, To k temu yeſzcze rzekł. Adijciales cœne, cœne ſacerdotum, Popowskie bieſiády.

¶Adiectio, onis, Przirzucenie / przidanie.

¶Adiectus huius adiectus, idem.

¶Adiectiuus, a, ũ, Przisádzony / przyczyniony.

¶Adiectiua ficto a Grammaticis uocabulo dicuntur nomina quæ ſubſtantiam non ſignificant, ſed tamen ſubſtantiæ adhærent & adiacent.

¶Conijcio, Yeſzcze ras przirzucam / náydziewam / Domniemawam ſie. Conijcere ſe in ignem, Wrzućić ſie w ogień. Aliquem in amorem conijcere, Wpráwić kogo w miłość. In carcerem, in uincula, in cathenam, conijcere, W ćiemnicę / W kłodę / w łáńcuch wſádźić. Pallium in collũ conijcere, Wrzućić płaſzcz ná rámioná. In fugam ſe conijcere, Vciec vderzić w długą. Hic ſe coniecit intro, Tu wſzedł wnątrz / vtronał. Maledicta in aliquem conijcere, Názłorzeczyć komu. Culpam in aliquem conijcere, Złożyć winę ná kogo. Facile inde conijcio, Łatwie ſie ztąd domnimawam. Tu conijcito cetera, Gaday álbo ſie domyślay drugich rzeczi. De me enim conijcio, Bierzę ſam z ſiebie przikład. Hinc uenit coniecto, as, are, frequentatiuum, Domyślam ſie / gadam / Dorozumiewam ſie. Coniectare aliquid ex euentu, Po przetoczeniu rzeczy / domyśláć ſie oſtátká. Argumento aliquid coniectare, Zá powodem á zá przicżyną nieyáką ſie czego domyśláć.

¶Coniectatio, Domyślenie / dorozumienie.

¶Coniectus participium, a conijcio ut coniecti ignes, Zárzucone ognie. Coniecti omnium in te oculi, Káżdy ná cie źrzy.

¶Coniector, Gádácz / Wykłádácz ſnów.

¶Coniectura, ræ, Znák / dobaczenie / domyśł. Coniectura conſequi, Domiſlić ſie Coniectura augurari, idem, Coniectura & Diuinatio, idem, Terent. quantum ex ipſa re coniecturam fecimus Yleſmy ſie mogli z rzeczy dobáczyć. Explicare coniectura, Zgodnąć. Coniectura reperire idem quod conſequi.

¶Coniecturalis, le, To co ſie przes domyśł bywa wywiedziano álbo rzecz przes którą dochodzimy czego.

¶Coniecturo, as, are, pen. pro. Domyślam / dobaczamſie.

¶Coniectarium, id eſt, efficax & perfectum, Nonius. Cic. lib. 4. de finibus, To czegoſmy yuż doſzli.

¶Coniectaneus, a, um, id eſt, collectaneus, Weſpołek zgromádzony. Vt liber coniectaneorum, Xięgi w które ſie y to y owo zbiera.

¶Coniectus huius coniectus, Społeczne zrzucenie álbo też cyśnienie. Coniectus oculorum. Okiem mgnienie. Coniectus lapidum, Zrzucenie álbo gromádá kámienia. Coniectio, onis, idem.

¶Deijcio, Zmiatam / zrucam precz ná doł. Deijcere oculos in terram, Spuśćić oczy ná doł. Deijcere officio, Wyſádzić kogo z vrzędu. Deijcere de foribus araneas, Omieść ze drzwi pąyęki s pąyęczyną. Deijcere equo, Zrzućić z koniá. Deijcere partem murorũ, Część murów ſtrzelbą zrućić. Deijcere aluum, Ná wychodowánie wynić. Deijcere de ſententia, Odradźić Deijcere aliquem de poſſeſsione bonorum, Wybić kogo z ymienia. Deijci & Deturbari idem.

¶Deiectio, Zrzucenie / Spuſzczenie. Deiectio alui, Przechodowánie.

¶Deiectus participium, Zrzucony.

¶Deiectus, us, nomen, ut deiectus arborum, Pádnienie drzew.

¶Deiectus etiam dicitur habere collis, Pochodzyſtość.

¶Diſijcio, Rozrzucam / Roſproſzam. Diſiectæ naues, Roſproſzone łodzie. Diſiecti milites, Roſproſzeni. Res ſparſæ & uagæ diſiectæ, Rzeczi roſproſzone y tám y ſám rozrzucone.

¶Inijcio, Wmietam. In ignem inijcere, W ogień wrzućić. Inijcere ſe in medios hoſtes, Wpáść miedzy nieprziyaciele. Ardorem inijcere, Żegę żądáć komu.

Cogitationem

I ante A.

Cogitationem alicui inijcere, Dodáć komu yákiey myſli. Formidinem alicui inijcere, Przeſtráſzyć kogo. Fræenos furoris inijcere, Okiełznáć kogo áby nie ſzalał. Manus in aliquem inijcere, Rzućić ſie ná kogo. Religionem inijcere, Boyazni boza komu zágrozyć álbo nábożnym vczinić. Scrupulum homini inijcere, Zádáć komu ſtárania w ſep. Inijcere tragulam, Ná rzadzyć ná kogo nieyáką ſápkę / to yeſt/ zdrádę.

¶Iniectus participium, Wrzucony. Hic tum iniectus eſt hominibus ſcrupulus & quædam dubitatio quid nam eſſet actum, Tu ſie wſzyſcy zumieli nie wiedząc co ſie ſtáło.

¶Iniectus huius iniectus, Wrzucenie. Iniectu pulueris, Przes wrzucánie piaſku.

¶Obijcio, Zádawam co komu/ Wyrzucam ná oczy. Obijcere crimen, Zádáć komu yáką niecnotę. Obijcere ſe periculis, Wdáć ſie álbo wydáć ſie ná niebeſpieczność. Obijcere caput ſuum ferro pro religione, Dáć ſie zábić dla bożey służby. Obijcere ſeſe pro patria, Záſtáwić ſie zá oyczizne. Obijcere ſe telis hoſtium, Wysadzić ſie przeciwko nieprzyiácielom. Obijcere alicui religionem, Vczinić komu ſumnienie. Obijcere corpus ferro.

¶Obiecto, as, are, frequentatiuũ, Vſtáwicznie zádáwam/ tez dzierżę przećiwną ſtronę. Falſum crimen bonis uiris obiectat, Szczira potwarz ná dobre ludzie wiedzie. Corpora bello obiectant, Waża ſwoye gárdłá ná woynách.

¶Obiectio, Zádánie wyrzucenie czego ná oczy/ tez zábieżenie temu weſpołek s odpowiedzeniem/ co by mogło náprzeciwko być przywiedziono.

¶Obiectus participium, Zádány / wyrzucony ná oczy. Obiectæ uallo munitiones, Mury wałem obtoczone.

¶Obiectus, us, Zádánie co komu/ Wyrzucenie ná oczy.

¶Obiectatio, Zábiegánie komu od czego.

¶Obiectaculum, obiectaculi, Zaworá/ Zaporá / Wſzyſtko to czym co zápieráyą.

¶Interijcio, Wpoſrzód wſádzam wmietam wpoſrzodek przekłádam. Inter equites raros ſagittarios interiecerant, Mieli miedzy yeſdeckim ruſtunkiem y tu owdzie po ſtrzelcu.

¶Interiectus participium, Wpoſrzodek wrzucony. Interiecta collibus prata, Sa miedzy gorkami łąki. Longo interuallo interiecto, Po długim czáſie. Paucis interiectis diebus, Po kilku dni. Aër interiectus inter cœlum & mare, Miedzy niebem y morzem nic ynſzego nie yeſt yedno wiátr.

¶Interiectio uerb. Wpoſrzod/ wrzucenie.

¶Interiectus, us, uerbale. idem

¶Proijcio, Porzucam/ Pomietam. Proijcere arma, Porzućić broń. Proijcere lachrymas, Wielmi płákáć. Proijcere uirtutem patriam, Cnoty á záchowánia oycowſkiego pozoſtáć. Proiecit ſe in gramina, Rośćiągnął ſie ná trawie. Proijcere ſe ex urbe, Wypáść z miáſtá. Proijcere ſe in iudicium, Do ſądu ſie vciec. Proijcere ſe in muliebres fletus, Rozpłákáć ſie yáko by niewiáſtá.

¶Proiectus parti, ſiue nomen ex participio. Porzucony. Proiectæ humi uineæ, Rośćiągnione / Roſzerzone po ziemi winne máćice. Proiecta audacia atque eminens, Wielka przeſobláżna śmiáłość. Inſula in utriuſque portus oſtium proiecta eſt. Wyſep yeſt ták wielki że oboy brzeg y przyſtep oſtęga. Proiectum, proiecti ſubſtantiuum, gen. neut. in plurali proiecta, Przednieyſza część domu ku wierzchowi precz ydąca/ ſczyt.

¶Proiectus, a, um, adiectiuum. Porzucony. Homo proiectus, Nic dobrego/ zginiony człowiek.

¶Proiectio uerbale, Porzucenie/ tez roſpoſtárcie / roſzerzenie.

¶Proiecto, as, are, Częſto á gęſto porzucam. Proiectare aliquem probris pro contumelia afficere Plautina eſt elegantia.

¶Proiectura, proiecturæ, Przeddáſzek álbo poddáſzek przeddomny.

¶Proiectitius, a, um, Porzucony. Infans proiectitius, Porzucone dziecię/ náleziónek.

¶Porricio, is, pen. cor. quaſi porro iacio, Id eſt, ualde porrigo quod uerbum ſolenne ſacrificantibus erat, Podawam/ Porzucam/ tez ofiárUyę czinię ofiári.

¶Reijcio, Odmiátam/ odrzucam/ nieprzymuyę tez pádám álbo zdawam ſie ná kogo. Reiecit ſe in eum flens quã familiariter Teren. Odrzućiłá álbo záwieſiłá ſie v niego płácząc wielmi rzewno. Reiectis in tergum manibus, Záłożywſzy ręce ná zád. Vento reiectus ab illo in Macedoniam, Odrzucony/ zánieſiony wiátrem.

Iudicia omnia ad comitia generalia reiecta ſunt, Wſzitki ſądy záwieſzone á

odłożone

odłożone ſą ná wielgi ſyem. Cauſam ad ſenatum reiĳcere, Wźiąć ſobie przed pány álbo odeſłáć przed pány. Reiĳcere iudicem Odrzućyć nie chcieć ſie dáć ſądźić. Reiĳcere argumentationem tanquam friuolam & inualidam, Nieprzi[illegible]owáć dowodu yákoſzto wątlego y niczemnego.

¶Reiectus participium, Odrzucony oddalony.

¶Reiectio, Oddalenie. Reiectio ſanguinis, Plwánie krwią. Selectio & reiectio contraria.

¶Reiectus, us. idem.

Reiectus, a, um, & Reiectitius, a, ū, Oddalony/odrzucony. Reiecul æ oues, Wyłączone owce dla choroby.

¶Reiectamentum, reiectamenti, Odrzucenie/ſmieci/ omiecciny.

¶Subĳcio, Poddáwam / Podkłádam. Subĳcere animum, Dáć ſie ná wolą komu. Subĳcere oculis, Jáwnie okázáć. Subĳcere ſecuri ceruices, Skázáć ná ſciętą ſmierć. Prælo ſubĳcere, Miedzy práſy włożyć. Ignem ſubĳcere, Ogień práſowáć. podetknąć. Oua gallinis ſubĳcere, Pod náſiádki yáyec náſypáć / náſádźić ná yáycách Tutele alicuius ſubĳci, Być pod czyyem opiekuńſtwem. Se imperio alterius ſubĳcere, Poddáć ſie pod czyię moc.

¶Subĳcere etiam ſignificat, Przywieść ná pámięć. Cogitationem ſuam ſubĳcere, Przypomnieć. Crimini ſubĳci, Być oſkárżon. Rationem ſubĳcere, Przyczynę temu przydáć. Exempla ſubĳcere, Przykład przywieść.

¶Subiectus participium, ut ignis ſubiectus, Ogień podetkniony/podłożony. Subiecta oculis res, Rzecz yeſt yáwna. Subiectus alicui, Poddány komu/to yeſt kmieć Gbur. Subiecta ſub uarios caſus uirtus, Cnotá wielkim niebeſpiecznośćiam yeſt poddána.

¶Subiectibilis, le, in Bibliĳs barbare legitur.

¶Subiectio, onis, f. t. Przydánie/ Podrzucenie. Sed quando eſt figura Rhetorica, Odpowiedź gdy my ſámi ná ſwe pytánie ſobie odpowiedamy. Nam ſubĳcere etiam ſignificat dicere uel reſpondere ut hæc ad ea ſubiecit, To temu rzekł álbo odpowiedźiał.

¶Subiector, ſubiectoris, ut ſubiector teſtamentorum, Fálſziwy podrzutek.

¶Subiecto, as, are, frequentatiuum, Częſto podrzucam. Dicitur & ſubiacto.

¶Subicito, as, are, idem ſed Obſoletū.

¶Superĳcio, & ſuperiacio, ſuperiacis ſuperieci, ſuperiacere, ſuperiactum. pe. cor. Przymietam co z wierzchu też przerzucam przez wierzch.

¶Superiacto, as, are, frequentatiuum, Przeskákuyę/przełáżę.

¶Traĳcio, Przebywam/ też przewożę ſie w łodźi/przebywam ná drugą ſtronę. Traĳcio flumen, Przebywam rzekę. Et nauta nos traiecit, Przewoźnik nas przewiózł. Claſſem in Italiam traĳcere, Obóz nawodny do włóch przewieść. In alia uaſa traĳcere, Przeláć w ine ſędy. Metaph. Item, traĳcere culpam in alium, Zegnáć ná inego winę. Etiam Metaph. Murum iaculo traĳcere, Mur kulą przebić.

¶Traiectus participium, Przebity/przekłoty/też przewieziony ná drugą ſtronę. Vt traiecta præcordia, Przebite wnętrzności około ſercá. Traiectus nauicula in alteram fluminis ripam, Przewieziony w łódce ná drugą ſtronę brzegu.

¶Traiectus huius traiectus, Przebycie/ Przewiezienie. In traiectu Iſtulæ ſubmerſus eſt, Gdyſmy przebywáli wiſłę vto nał yeſt.

¶Traiectio, onis, idem, Też przebicie/przekłocie.

¶Traiectum urbs in Holādia, Tráyekt po niemiecku zową Vtrich.

Iadera, f. p. miáſto w Jſtriey pánów Weneckich.

Iam aduerbium temporis, Teraz/dopiero/ też wnet álbo hnet/też yuż. Tace egomet conueniam iam ipſum, Milczże yuż yá poydę teras ſam do niego. Iam ne imus Chcemy yuż yść. Non pædagogum iam me, ſed Lydum uocat, Juz mię więcey zá miſtrzá nie ma/etć. I nunc iam, Ydź yuż teras. Iam aderit, Wnet będźie. Iam adero, Przydę záś wnet. Iam a principio Romani nominis, Málem od począttku Rzimianów. Iā antea petiui abs te, Dawnom cie o to żądał. Plus iam anno ſcio Wiem to dawniey niżli od roku. Item adſciſcit multas particulas, ut iam pridem, Yuż dawno. Iam primum, Dopiero. Iam tandem, Ná oſtátek. Iam non faciam, id eſt, poſt hac non faciam, Nie dopuſzczę ſie tego nápotym. Iam reuertere, Wrácay ſie záś okokiem. Nos putant iam a pueris ilico naſci ſenes, Mniemáyą ábyſmy od dziećińſtwa mogli ſtáremi być. ¶Iam diu expecto, Dawno tu czekam. Iam Iam aliquando ingeminatur. Vt Iam Iam faciam

ciam, Hnet wzinie. Iam Iam desino, Więc nuż przestanę. Iam inde a cunabulis, Małem od pieluch albo dziecińſtwá. Iam inde a teneris, a puero idem Iam inde ab initio, Od początku. Iam inde ab Racilij morte, Które po śmierci Racilius owey. mihi magna cũ eo iam inde usq; a pueritia semper fuit familiaritas, Małem s nim práwie od sámego dzieciństwá wielkie towárzistwo. Iam pridem, Dawno przed tym. Iam tum, Ná ten czás około siedmi lat. Iam dudum, O nuż dawno. Iam dudum audiui, Słyszałem to dawno. Iam olim, Dawno przed tym. Iam puer dixit Plautus pro iam a pueris.

Iambus pes metricus constans prima breui & ultima longa syllaba, notatur sic ◡ – Dijābus, id est, duplex iambus, constans ex quatuor syllabis, Prima & penultima breui, secunda & ultima longa, notatur sic ◡ – ◡ – Hinc Iambicus, a, um, quod ex Iambis factum est.

Ianiculum, oppidum non procul a Roma fuit.

Ianitor, Vide *Ianus & ianua*, ibidem.

Ianthia pen. cor. gen. fem. subauditur uestis, Fiyołkowe odzienie.

Ianthinus, a, um, Z fiyołkowey máścy.

Ianthina subauditur indumenta, Száty fiołkowey álbo purpurowey maścy. Nam ἴον uiolam significat.

Ianus, masc. sec. Bóg tego ymienia Janus/ który bywa ze dwoyą twarzą málowány/ to yest/ y naprzód y ná zad/ známionuiąc przes to ſze on y przyſzłych y przeszłych rzeczy wiádomość miał/ y ludziom też to oznaymował/ kościoł yego w Rzymie stał otworzony czásu walki / á zás gdy Rzymiánie wszędzie pokoy mieli stał záwárty. unde Patulcius & Clusius cognominabat, & consecrata huic erant omnium rerum initia. Hinc Ianua, Ulicżká drzwi. Effringere & reuellere ianuã, Wybić do kogo drzwi.

Ianitor, ianitoris, Wrotny/ Odźwierny.

Ianitrix, Ianitricis, Wrotna. Laurus ianitrix Cæsarum pontificumq;, Wrotna to yest/ przed domem/ postáwione álbo wszczepione. Bobkowe drzewo. Quoniam olim ante domos & hospitia Cæsarum lauri uirga collocabatur.

Ianeus, a ueterib⁹ dicebatur Ianitor, CC.

Ianual libi genus quod Iano tantum delibabatur. C C.

Ianualis, porta Romæ.

Ianuarius, mensis nomen, Styczeń.

Iapetus, mas. s. pe. co. Pater Promethei.

Iapis, lapidis, fem. tert. nomen oppidi in Italia, a quo ea pars ubi Timanus fluuius est lapis dicitur.

Iapygium Salentinorum promontorium.

Iapyx, Iapygis, pen. cor. uentus ex Apulia quasi aduersus Eurum flans.

Iapygia, id est, Apulia in qua Brundusium & Tarentum.

Iasa nomen ciuitatis Moabiticæ.

Iasius, gen, masc. primus rex Græcorũ, unde Græci dicuntur Iasides.

Iason, iasonis, masc tert. pen. cor. Własne ymię syna Aesonis brátá Pensowego królá Tesalieńskiego/ qui Colchos profectus uellus aureum abstulit & Colchi Argonautæ dicuntur, Vide alibi.

Iaspis, iaspidis, ma. ter. lapidis preciosi genus. Jaspis.

Iaspideus, a, um, Vt Iaspidea gemma, Perłá Jáspisowey máścy.

Iasponyx nomen gemmæ.

Iasum insula Cariæ.

Iatros, gen. masc. Latine medicus, Lekarz. ¶ Archiatrus, Nawyższy lekarz.

Iatraleptes medicus unguentarius, Bárwierz.

Iaxamatæ, id est, Sauromatæ.

Iaxatres fluuius Sacarum.

Iaziges, gen. neut. Siedmigrodzánie w węgrzech/ wáláskiey ziemi pográniczni. Iuxta Carpatum montem, alias Metanastæ.

Iasme. Gr. Ἰάζμιν.

I ante B.

Iberus, masc. sec. pen. prod. fluuius Hispaniæ.

Iberia Kráyiná w Hiszpániey/ przy tey rzece leżąca. Capitur pro tota Hispania etiam Celtiberica dicta, Est etiam alia regio hoc nomine inter Colchida & Armeniam.

Iberica herba Spartum dicebatur antiquis, Pfrumen oder ginstern pa niemiecku.

Ibi aduerbium in ioco, Tam. Ibi, ubi, Tám gdzie. Cic. Ibi pestis est, ubi templi aditus est, Ibi tum exanimatus Pamphilus, Tám zápámiętawszy sie Pamphilus.

Ibidem, Támże. Inibi idem.

Ibis, ibidis, uel Ibis huius ibis, Nieyáki ptak

ptak Egyptski bocianowi podobny.
Ibix, ibicis, in Biblijs ponitur ut uidetur pro caprarum genere uel ariete.

I ante C.

Icarus, masc. sec. Syn Ebalusow krolá Mácedonskiego / tež Syn Dedalusow ktory Labirynt zbudowal. A quo Icarium mare.
Icarus etiam mons Atticæ & Icaria Insula maris Icarij.
Ichnemon, Ichnemonis, Zwierzę Egyptckie ták wielkie yáko kot ále myszy podobne. Alias mus Indicus.
Ichnographia, Opisánie álbo wymálowánie tego zwierzęciá.
Ichnusa, fem. prim. pen. prod. Insula, quæ alias Sardinia dicitur.
Ichticusa Insula, alias Icaros dicta, Delo ad quinquaginta millia passuum propinqua.
Ichthys, gener. masc. Latine piscis. Ribá.
Ichthyophagi, Ktorzy sie tilko ribámi karmią.
Ichthyotropheum, Sadzáwká / Stáwek / sadz gdzie ryby chowáyą.
Ichthyopolium, pen. prod. Rybny targ.
Ico, icis, ici, ictum, icere, Tracam / tráfiam / Biyę. Vnde ictus participium, Vt ictus fulmine, Gromem tracony / álbo zábity. Icere fœdus, Przymierze wzynąć.
Ictus, huius ictus, Tracenie. vderzenie / ciecie Vno ictu abscidit illi auriculam, Jednym cieciem odciął mu vcho. Ictu scorpionis exanimatus est, Od vkąszenia nieǳwiadkowego zápámiętał sie.
Icon, Iconis, fe. tert. Latine imago, Obras forемne wymálowánie. Vnde uenit Veronica uox composita ex Latina & Græca quasi uera imago, Práwe práwǳiwe wyobráżenie.
Iconula, læ, dimin. Obrazek.
Iconicus, a, um, Wyobrázony / práwie yáko má bẏc wyrżniony.
Iconismos Seneca, libro 15. Epist. appellat descriptiones, Opisowánie.
Iconium oppidum Cappadociæ & alterum Ponti.
Icteros, gen. mas. pen. cor. morbus, Chorobá. Latine miluus & morbus regius Zołtá niemoc. Alias Aurigo & Arquatus. Dicitur etiam Icteria.
Ictericus, a, um, Ktory żołtą niemoc ma.
Icterus, icteri, masc. secund. Niyáki żołty ptak.
Ictis, ictidis, fem. tert. Mustelæ genus, latine Viuerra, ut Gasa putat. Lásicá.

I ante D.

Id, eius, pronomen demonstratiuum, To Id quod res est, To co rzecz yest. Ták yáko sie rzecz ma. Nunc id prodeo ut conueniam Patmenonem, Dla tego teraz wychodzę. Id modo dic abijsse Dorum Tylko to powiedz że Dorus szedł precz. Id ipsum uolebam, Tom chciał. Id quod & quod ipsum, To co, etc.
Idcirco & Ideo coniunctio causalis, Dla tego / A przeto. Identidem, etc.
Ida, Idæ, mons altissimus qui Troiadem spectat.
Idæus, a, um, Co k tey gorze náleży. Idæus dactylus nomen gemmæ.
Idæa mons Cretæ & Idæus Cretensis.
Idalium, oppidum in Cypro unde Venus Idalia.
Idalus, mons & nemus in Cypro Veneri sacer.
Idalius, a, um, Co k temu náleży.
Idea, fem. prim. Latine forma, species prima & inchoata Intelligentia, Pochop / poczatek ksztaltu álbo formy álbo wyobráżenia yákiego.
Idem, eadem, idem, gen. masc. producit primam.
Idem gen. neut. corripit, Tenże. Idem animus nunc est mihi, Tenże teraz vmysł mam. Præsens absensq; idem erit.
Ideo coniunctio collectiua siue rationalis, Dla tego / A przeto. Hæc ideo dico To dla tego mowię. Ideo te accusat, A przeto cie winuye.
Idioma, Idiota, Vide *Idios*.
Idios, a, um, Latine proprius, Własny.
Idiotes, uel Idiota, pen. produ. Osobliwy ktory sam sobie tylko żywie / tež ten ktory nie ma ná sobie yákiego vrzędu áni dostoyności / tež prostak gmiṅny nieumieyętny. Idiote enim opponitur ingeniosus.
Idiographum, Własne pismo álbo własną ręką.

Idioma, idiomatis, pen. prod. Własność yęzyku.
Idiotismus idem.
Idolum, idoli, gen neut. pen. prod. Latine simulachrum, Obras/Bałwan/Słup wyciosány álbo wyrzezány Bożek/też wyobráżenie á xtałt nieyákiey rzeczy.
Idolium, Báłwáński/Bałwochwálski dóm, in Biblijs legitur.
Idololatra, Báłwochwálcá ten zwłaszczá ktory sie kłánia/zeymmye czapkę przed yákiemi obrázy álbo ye chwali.
Idololatria, æ, femin. prim. Báłwochwálstwo.
Idolathytum, idolathyti, neut. sec. Ofiárá báłwáńská.
Idomeneus, gen. m. quattuor syllabarum filius Deucalionis & Cretensium Rex.
Idoneus, a, um, Godny. Idonea tempestas Dobra pogodá. Idoneus autor, Godny ku czeniu. Idonei atque integri homines, Rządni á státeczni ludzie. Idoneus tingendis uestibus flos, Ku krasżeniu sukná dobry kwiát. Idoneus tibi uideor quem fallere incipias dolis, Tákżeć sie zdam álbo podobam, ktorego sie ty nie obawasz wodzić zá nos.
Idonee aduerbium, Dostáteczynie/godnie.
Iduo, as, are, lingua Hetruscorum est diuidere, Obsoletum.
Idumæa, gen. fem. Kráyiná pográniczna żydowstwu ku zachodu słońcá leżąca, ma w sobie miástá ty Gasam/Azotum/Ascalon.
Idumæus, a, um, Ydumeyczyk.
Idus, iduum, pluraliter tantum, ab Iduo uerbo obsoleto uenit, gen. fem. Octo dies qui in singulis mensibus Nonas sequuntur, Osḿe dni w káżdym miesiącu Nonas násláduyące.
Idula ouis, quæ singulis idibus Ioui immolabatur, CC.

I ante E.

Iecur, iecoris, uel iecinoris, Wątrobá.
Iecusculum diminutiuum, Wątrobká.
Ieiuno, as, aui, Pośćię sie. Apud Idoneum autorem non reperitur Ieiunium, Post Instituere ieiunium, Ustáwić post. Laborare ieiunio. Mdłym być od postu.
Ieiunus, a, um, Poszczący sie/też ktory yeszcze nic nie yadł/czczy. Ieiuna saliua, Ślina náczczą. Ego adhuc ieiunus sum, Yam yeszcze nic nie yadł. Frigidam & ieiunam allegasti causam, Nic nietrafną áni gruntowną przyczynę powiedział. Terra ieiuna Nieurodzáyna ziemiá. Ieiuna oratio cui opponitur plena & copiosa, Niewięźista rzecz.
Ieiunum, ieiuni, intestinum est, Czcze yelito przez ktore pokarm prętko przechodzi.
Ieiune aduerbium, ut ieiune negotium alicuius promouere, Niedbále czyię rzecz spráwowáć. Ieiune cum aliquo colloqui, Nie chutliwie s kim rozmáwiáć.
Ieiunitas, ieiunitatis cui cōtraria est ubertas & copia, Nieurodzáynosć/niedostátek.
Ieiunatio pro ieiunio in Biblijs legitur insolens est.
Ientaculum, ientaculi, neut. sec. Śniadánie.
Iento, as, are, Śniadam.
Iesus nomen est Redemptoris & Seruatoris nostri Christi, gen. mas. est autem triptoton, id est, tribus casibus declinatum. Dictio Hebraica est significans idem quod Saluator, Zbáwiciel. Ad quam ætimologiam Angelus apud Euangelistam alludit, dum dicit, Vocabis nomen eius Iesum, is enim saluum faciet populum a peccatis suis, 1. Cap. Matth.

I ante G.

Igilium, Iusula Cossanum littus, CC.
Igitur collectiua uel rationalis cōiunctio est, a dla tego/a przeto. Quid igit faciam miser, Coż tedy mam czynić nędznik. Item pro Deinde, Terent. Quid igitur faciam, Coż mam dáley czynić.
Ignauus, Vide supra Gnauus.
Ignarus, Vide Gnoro.
Ignauit pro Ignarum fecit, Obsoletum.
Ignis, huius ignis, masc. tert. Ogień. Aliquando pro meretrice accipitur.
Ignis sacer, Piekielny ogień álbo świętego Antoniego plagá. uide supra Anthrax. Excitare ignem, Wzkrzesić ogień.
Igniculus, igniculi, diminutiuū, Ogieniek & Metaph. Cielesna pożądliwość.
Igneus, a, um, Ogniowy/płomienny. Color igneus, Płomieniowa mász.
Ignipotens, ignipotentis, Bóg Vulcanus.

Ignio,ignes,a quo ignesco,ignescis,ignescere, Podniecam / podpalam / też gorę świecę się. Ignescunt iræ pro accedun-tur, Zapalaią się gniewy. Ignescit amor, Korzeni się miłość.
Ignescens participium, Vt Ignescens color, Ogniowa czerwona maść.
Ignitus,a,um, Goreiący/ pałaiący / kszczący się od ognia. Ignitabulum,id est, ignis receptaculum, Ognisko/też krzesiwo, skarka zagiewy y co ku krzeszeniu ognia należy.
Ignarius,a,um, Co ku ogniowi należy.
Ignarius lapis, Krzemień.
Ignarium,ignarij,substantiuum, Pal / to iest drwa do palu.
Ignarium ferrum, Krzesiwo.
Ignia quædam uasorum fictilium uitia quæ coquendo contrahuntur, Przepalenie/przegorzenie/garnców y ynszego naczynia glinianego.
Ignipes,ignipedis,pen.cor. Poëticum est, Zelazonogy.
Ignispicium,ignispicij, Praktikowanie z poyrzenia na ogień. Plin.
Ignobilis, Vide *Nobilis*.
Ignominia, Vide *Nomen*.
Ignoro, Vide *Gnoro*.
Ignosco, Vide *Nosco*.

I ante L.

Ilba uel Ilua Insula in mari Tusco, Calepinus.
Ile,ilis,gen.neut. Flak /ielito. pluraliter, Ilia,ilium,ilibus, Jelita/flaki / ea quæ in hominibus, & in ouibus lactes dicuntur.
Ileos, Dlugie ielito / też niemoc kłocie albo darcie w żywocie. Alias Colica siue Iliaca passio, Tormina latine.
Iliosus,a,um,& Iliacus,a,um, Który tę chorobę cierpi.
Ilia,gen.fem. Matka Romulusowa/ y Rhemusowa.
Ilex,ilicis, Iestionowe albo Jaxurtowe drzewo
Iliceus,a,um,& Iligneus,a,um, Co z tego drzewa iest.
Ilignus, a,um,idem Ilicetum, Mieysce gdzie to drzewo rośćie.
Ilissus,gen.mas.fluuius Atticæ.
Ilium,gen.neut. Miasto Troia. Vrbs minoris Asiæ,
Iliacus,a,um, Troiański/a/e.

Ilias, adis, Xięgi Homerusowe o zburzeniu Troiey napisane.
Iliadæ,id est,Troiani, Troiańczycy.
Iliboris, Vide *Illyberum*.
Illatebro, Vide *Lateo*.
Illaudatus, Vide *Laudo*.
Ille pronomen demonstratiuum, Ten.
Illecebræ,gen.fem.plu.tantum.pen.cor. uenit a uerbo illicio quod ipsum uenit a uerbo lacio, Vide in loco, Łakotki / podusczania a pokusy świata tego. Irretire adolescentulum illecebris corruptelarum, Zawiązbić młodzieńca na omylnych roskoszach świata tego. Dedere sese illecebris & lenocinijs cupiditatū, Wdać się na wszelaką rospustę y łotrowanie.
Illecebrosus,a,um, Zabawiony takowemi roskoszami.
Illecebrose,illecebrosius, Podusczenie. Isthoc illecebrosius fieri nihil potest, Nad to nie może nic być podusczeńszego/ albo co by barziey człowieka gabało.
Illac aduerbium per locum, Onędy. Hac atq; illac, Y tędy y onędy/to iest/ wszędy.
Illachrymo, Vide *Lachrymo uel Lachryma*.
Illæsus, Vide *Lædo uel Læsus*.
Illætabilis, Vide *Lætum*.
Illaqueo, Vide *Laqueum uel Laqueo*.
Illepidus, Vide *Lepidus*.
Illex,id est, sine lege Obsoletum apud Plautum.
Illi aduerbium loci pro ibi, Tam.
Illibatus,a,um, Participium sine uerbo uel nomen, Niepokalany /czysty/ niepomazany/zupełny/ nienaruszony. Integerrimus & illibatus homo, Człowiek uprzeymy a w żadney rzeczy nienaruszony.
Illiberalis, Vide *Liberalis*.
Illic aduerbium in loco, Tam/na tym mieyscu.
Illicet aduerbium, Na tych miast/wnet/hnet. Actum est, illicet peristi, Wnet po tobie iako pioro opalił.
Illicio, Vide *Latio*.
Illico, aduerbium temporis, Hnet albo wnet.
Illido, require *Lædo*.
Illigo, Vide *Ligo*.
Illimus Vide *Limus*.
Illinc aduerbium de loco, Ztamtąd. Hinc illinc, prouerbiale, Terentius dum cognatus hinc illinc ueniret, Gdy ztąd y zonąd przichodził.
Illinio,& illino, Vide, *Lino*.

Illiquefacio, Vide *Liquor.*
Illo aduerbium ad locum, Tám.
Illiterátus, Vide *Literatus, uel Litera.*
Illotus, Vide *Lauo.*
Illocabilis, Vide *Locus uel Loco.*
Illuc aduerbium ad locum, Tám. Huc atq; illuc intueri, Y tám y ſám poyźrzeć.
Illuceo, Vide *Lux.*
Illunis, Vide *Luna.*
Illudo, Vide *Ludo,*
Illumino, Vide *Lumen.*
Illuſtris & illuſtro. Vide *Luſtro.*
Illutibilis, & hoc illutibile, Czego ſie nie godźy vmywáć.
Illuuies, Vide *Luo.*
Illiberis ciuitas prouinciæ Narbonenſis.
Illyris, Illyria, Illyricū, Ylirická ziemiá leżi przy Adryatyckim morzu pográniczna yeſt Mácedoniey, hiſtriey/węgierſki ziemi teraz zową Slauonia / to yeſt/ Słáwácka ziemiá iż yęzyk słáwácki yáko y my polacy máyą. Hinc illyrij, Słáwacy/ Kárwaci/ Dalmate & Boſnenſes, Bywáyą zwáni. Vadianus ſcribit Illyricos lingua Dalmatica uti in ſacris & ſacras ſcripturas eadem lingua legere. A yeſt podobieńſtwo ku prawdźie bo święty Hieronym był Dálmátá / słáwak ktory ná słáwácki yęzyk oboy teſtáment przełożył. Teſte eodem Vadiano, & Eraſmo Rot. Inde adiectiuum, Illyricus, a, um.
Illurcis, Iberiæ urbs, poſtea Grachuris dicta.

I ante M.

Imago, imaginis, pen. cor. gen. fe. Obraz Wyobráżenie. Nullam imaginem Reip. & ueſtigium nullam relinquent, Wywodzą przez rzeczpoſpolity ſtan. Memoriam & imaginem patris tui tibi propone Weźmi ſobie ná pámięć Cnotę y záchowánie oyca twego. Imago animi uultus eſt, Iudices oculi, Co w kim leży / to twarz oſobá y oczy okázuyą. Muta imago dicitur pictura.
Imagines in plurali, Sliachectwo też herby domow Sliáchećkich. Fumoſæ imagines Stárádawny dom. Subitæ imagines, Nowe ſliáchectwo. Plinio, Nam cerea ſimulachra maiorum ſuorum in armarijs olim per atria diſponebant Romani ad generis nobilitatem oſtendendam, quæ & ſtemmata dicuntur, Vide *Icon.*
Imaginem pro uagina dixit, Verg. lib. 8. Æneid. ſeruans ſub imagine falcem.
Imaginarius, a, ū, Mnimány/ Domniémány. Imaginarius miles, Máłowány ricerz to yeſt ymieniem tilko. Non re.
Imaginarij dicti ſunt qui ferebant ſigna militaria in quibus imperatorū imagines erant. Chorąży.
Imaginariæ militiæ genus, Kunſztowne ſzermowánie.
Imaginoſus, a, ū, Pełny wyobráżenia/ Domniemánia. Vt ſpeculum imaginoſum.
Imagino, as, are, Bierzę/też czynię wyobráżenie. Vt ſpeculum imaginat, Okázuye obraz.
Imaginor, aris, ari, Myſlię nieco / Bierzę ſobie ná myśl. Imaginatio, Myślenie.
Imaguncula, læ, dimin. Obrazek.
Imantopodes, pen. cor. populi Ætiopiæ.
Imans, mons Indiæ.
Imbecillis, & imbecillus, Vide *Baculus.*
Imbellis, le, Niewáleczny / niemocarz / niemężny/też mdły błády. Imbellis inermiſq; fœminarum turba. Imbelles & timidi idem.
Imbellia, æ, Nieſmiáłość/boyáźliwość. Sed plane antiquum eſt, & inuſitatum.
Imber, imbris, gen. maſc. Ablatiuo imbre uel imbri, Wielki deſzcz. Compoſita Septēber, Wrzeſień. October, Páźdźiernik. Nouember, Liſtopad. December Grudźień.
Imbrex, imbricis. Rynna. Imbricium idem.
Imbrifer, a, um, & imbricus, a, um, Dżdżowy/ku dżowi nákłoniony.
Imbrico, as, are, id eſt, in modum imbricis facio, Ná xtałt rynny co czynię wy dłubuyę wydrążam. Imbricati ungues ſimiæ, Zákrzywione páſnokcie.
Imbricatim aduerbium, Ná xtałt rynny.
Imbricoſus, a, um, pro imbricato. Cale. ſine autore.
Imberbis, Vide *Barba.*
Imbibo, Vide *Bibo.*
Imbrex & imbrico, Vide *Imber.*
Imbrus, inſula Thraciæ, Mercurio ſacra
Imbubinare eſt menſtruo ſanguine fœdare, CC. obſoletum.
Imbuo, is, imbui, imbutum, imbuere, Wmoczyć w fárbę włożyć/ Nápełnić. Et Metaph. Náucząć. Imbuo literis Græcis Vczę greckiego yęzyku. Doctrina inſtitutus & imbutus, Dobrze náuczony. Imbuere ſe

studij

ſtudijs ab ineũte ętate. Vczyć ſie od dziećin ſtwá. Imbuit eorum mentem ea opinio, To mniemánie zyelo ych vmysł. Imbuta Appia uia ſanguine latronis, Nápiłá ſie trwiá łotrowſtá. Gladium ſcelere imbuere, Dopuśćić ſie nieślachetnego vczynku. Adoleſcentuli pietate & morum elegantia imbuti ſunt, Nápili ſie bojáźniey boskiey y dobrych obyczáiów. Animos errore imbuere, W błąd kogo wpráwić.
Imitor, aris, atus ſum. imitari, Náśládują. Imitari chyrographum alterius, Chćieć kśtáłć cżyię rękę/náślądowáć kogo w piſániu. Imitari & exprimere, idem.
Imitatus participium, Náśládowány. Paſſiue ſumptum, ut imitata & efficta ſimulachra, Wedle pirwey formy vczynione.
Imitatio, Náśládowánie. Imitator, Náśládownik.
Imitator & narrator facetus, Vmię forem nie twyczynáć cudze obyczáie.
Imitatrix, fem. Cic. imitatrix boni uoluptas, Cnotę roskoß náśládują.
Immitabilis, le, Łatwy ku náśládowániu. Ve imitabile exemplum, Sliáchetny vczynek godny ku náśládowániu.
Inimitabilis, le, Co nie może być vczyniono czemu kto nie może ſprostáć.
Immadeo. Vide *Madeo uel Madidus.*
Immanis, Vide *Manes.*
Immanſuetus, Vide *Manſuetus.*
Immarceſco, Vide *Marceſco.*
Immaturus, Vide *Maturus.*
Immediatus, Vide *Medius uel Medium.*
Immenſus, a, um, Niezmierny/wielki. Immenſum iter, Dáleka drógá. Immenſæ quæſtionis eſt, Wiele by o tym trzebá mówić. Immenſum precium, Zbytna drogość.
Immenſitas, atis. Wielkość / bezmierność.
Immeo, as, are, Wprowádzam ſie gdzie.
Immerens, Vide *Mereor.*
Immergo, Vide *Mergo.*
Immigro, Vide *Migro.*
Immineo, Vide *Maneo.*
Imminuo, Vide *Minuo.*
Immiſceo, Vide *Miſceo.*
Immiſericors, Vide *Miſereor uel Miſericors.*
Immitto, Vide *Mitto.*
Immo eligendi uel corrigendi aduerbium, Y owßem. Cauſa igitur bona non eſt, immo optima, Y owßem bárzo dobra. Dictum puta nempe ut curentur recte hæc, Si. immo aliud, Y owßem cos ynßego.
Immobilis, Vide *Mobilis.*
Immoderatus, Vide *Moderatus.*
Immodeſtus, Vide *Modeſtus.*
Immodicus, Vide *Modicus.*
Immola, penult, cor. urbs in Æmilia, Calepin. Olim forum Cornelij, Miáſto włoskie ták rzeczone.
Immolitus, a, um, Vide *Molior.*
Immolo, as, aui, are, pen. cor. Ofiáruię / Ofiarę zábitą czynię. Homines immolare, Bogu ku czći ludzie ofiárowáć/to yeſt zábić. Id quod faciebant gentiles. Hoſtias immolare, idem.
Immolator, oris, Ofiárownik. Immolatio, Ofiárá. Vide *Mola.*
Immorior, Vide *Morior uel Mors.*
Immoror, Vide *Moror.*
Immortalis, Vide *Mortalis.*
Immotus, Vide *Moueo.*
Immulgeo. Vide *Mulgeo.*
Immugio, Vide *Mugio.*
Immundus, Vide *Mundo uel mundus.*
Immunificus apud Plautum pro non munifico, Obſoletum.
Immunis. Vide *Munus.*
Immunitus, Vide *Munio.*
Immuſculus, immuſculi, gen. maſ. auis eſt quam alij Regulũ, alij Oſſifragam dicunt, Plin. Immuſſulus uocat.
Immuteſco, is, ere, Vide *Mutus.*
Immuto, as, Vide *Muto.*
Imo, Vide *Immo.*
Impactus, Vide *Pango.*
Impages, impagis, gen. fem. Wbity gwoździk Impago, impagis, uel impaginis, idem.
Impancrare, pro inuadere. Obſoletum.
Impar, Vide *Par.*
Imparatus Vide *Paro uel Paratus.*
Imparens, tis, gen. om. id eſt, non obediens, Feſtus, Obſoletum.
Impartio, Vide *Partior uel Pars.*
Impaſco, Vide *Paſco.*
Impatibilis, Vide *Patior uel Paſſ.*
Impauidus, Vide *Pauidus.*
Impecabilis, Vide *Pecco uel Peccatum.*
Impedo, as, are, pen. cor. Winnicę tyczámi nádkuáć.
Impedio, Vide *Pedum.*

Impeditura, æ, in Biblijs legitur, ubi dicitur legi inpædatura, Wrzeszcze w wyliczániu pokolenia. Non tamen est latina dictio.
Impello, Vide Pello.
Impendeo impendo impendium, Vide Pendo, Impensus ibidem.
Impennatus, Vide Penna.
Impensibilis, le, apud Gellium pro inconsyderabili, Obsoletum.
Imperditus, Vide Per do.
Imperfectus, Vide Facio.
Impero, as, ui, are, Vide paro
Impertior, Vide Pars.
Impersonalis, Vide Persona.
Imperitus, a, um, Nievmieiętny / Niewiadomy.
Imperitia, Nievmiętność Głupość.
Imperterritus, Vide Terreo.
Imperturbatus, Vide Turba uel Turbo.
Impes, impetis pro impetu, ueteres dixerunt, Obsoletum. Impesco, is, ere.
Impetigo, impetiginis, Suchy świerzb álbo liszay mknący sie po ciele.
Impeto & reliqua, Vide Peto.
Impetritus, id est, stabilis quasi in petra fixus, Festus obsoletum.
Impetro, Vide Patro.
Impico, as, are, Zásmalam / smołą pomázuię.
Impingo, Vide Pango.
Impiger, Vide Piger.
Impius, Vide Pius.
Implacabilis, Vide Placo.
Implanare pro in errorem impellere uerbum male ex Græco detortum in Biblijs legitur.
Implexus, a, um, ab implecto, Wpleciony, Vide Plecto.
Impleo, Vide Pleo.
Implico, Vide Plico.
Imploro, Vide Ploro.
Implumis, Vide Pluma.
Impluo. impluuium, pluo, & pluuia.
Impœnitens in Biblijs legitur pro pœnitere nescio.
Impolitus. Vide Politus uel Polio.
Impollutus, Vide Polluo.
Impomenta quæ post cœnam mensis imponebant, Festus. Obsoletum.
Impono, Vide Pono.
Impostura, ibidem.
Imporco, Vide Porcus.
Importo, Vide Porto.
Importunus, Vide Portus.
Importuosus, ibidem.

Impos, Vide Compos.
Imposibilis, Vide Posibilis.
Impostor, impostura, Vide Pono.
Imprimo, Vide Premo.
Impotens, Vide Potens.
Impransus, a, um, Ktory ieszcze nie obiedwał.
Impræsentiarum, aduerbium, Ná ten czás teráźnieyszy / álbo tym czásem. Refertur ad tempus præteritum & futurum rarius ad præsens.
Imprecor, Vide Precor.
Impresio, Vide Premo.
Imprimis, Vide Inprimis in In prapositione.
Improbus, Improbo, Vide Probus uel Probo.
Improcerus, Vide Procer.
Improlis & improlus, penult. prod. qui nondum adscriptus est in ciuitate, Festus, Ktory ieszcze nie ma mieyskiego práwá.
Impromptus impropero, Vide Propero.
Improuidus, Vide Prouidus.
Imprudens, Vide Prudens.
Impudens, Impudicus, Vide Pudor.
Impugno onis a ueteribus impudens dicebatur, CC.
Impugno, Vide Pugno.
Impunitus, Vide Punio uel Pœna.
Impurus, Vide Purus.
Imputo, Vide Puto.
Imputresco, Vide Putresco uel Putidus.
Imus, a, um, Naniższy / naspodnieyszy. Imæ radices montis, Niniższe mieyscá pod górą. Imo a pectore uel de pectore, Z gruntu serdecznego. Imus pes, Stopá. Imus sonus, Naniższy głos / Bás. Venit ab infra.

I ante N.

In præpositio accusatiuo & ablatiuo iungitur uariaque significat pro adiunctionum uarietate, Vt amor filij in patrem, Miłość synowska ku Oycu. Oratio Ciceronis in Catilinam, Naprzeciwko Kátilinie. In tempore, Czásu swego. In loco, Gdy potym będzie mieysce / álbo gdy sie snádnie zdáć może. In præsentia & in præsentiarum, Ná ten czás. In diem uiuere, Dzień zá dzień żyć / to iest / nioc sie nie stáráć. In morem, Wedle obyczáiu. In rem tuam est, Tym tobie lepiey. In horas expecto literas, Ná kożdą godzinę. In utramuis aurem dormire, Nioc sie nie stáráć

nie stáráć álbo niczego sie nie obáwáć. In medio relinquere, Ná cziney woley zostáwić. In ordinem redigere, Porownáć stány. In manibus est, Ná gotowiu. Est in manu mea, W moyey mocy. In ære alieno esse, Być wiele dłużen. In æuo nostro, Náßego wieku. In agendo, id est, in repræsentanda comœdia, Wten czás gdy spráwowano comedią. In apparando consumunt diem, Gotuyąc sie strawią dzień. In ambiguo esse, Wątpić. Est mihi in animo. Mam tę wolą. Indutias in triginta annos impetrarunt, Przymierze do trzydzieśći lat osięgnęli. In ante diem XV. Calend. distulit, Aż do piątegonastego dniá ktory przed Calendami yest odłożił. In aurem dicere, W vcho poßeptáć. In cœlo esse Prouerbium, Fortuny wielkey vżywáć. In cœnas singulas consumo assem, Ná kożdą wieczerzą. In confesso est, Jáwna rzecz yest. In conspectum aspice, Pátrz prosto przed się. In crastinum uale. Miey sie dobrze do yutrá. In qua die, W ktory dzień. In genu astare, Ná koláná vklęknąc. In hoc factum est, Dla tego sie stáło. In loco fratris amare, Niemniey miłowáć yáko brátá rodzonego. In memoriam sempiternam, Na wieczną pámiątkę. In noctes singulas, Na kożdą noc. In pedes sese conijcere, Vderzić w nogi/vciec. In partem mediam decoquere, Ná poły wywárzić. In perendinum differamus ista, Odłoż my to do trzeciego dniá. In posterum, Ná potym. In præsens tempus pro tum, Ná ten czás. Cum emere uellet in palatio domum & pecuniam in præsens non habere, A pieniędzy przy sobie álbo ná ten czás nie miał. In primis, A zwłaßczá. Vt omnes cupimus in primis ego. Wßyscy żądamy á zwłáßczá ya.

Fui illic in re præsenti, Byłem sam przi tym. In uolatu, Latáyąc. In tussiendo, Káßląc. In tuto res est, Rzecz bespieczna yest. In summa, Ná koniec. Ná ostátek. In commune consulere, O pospolitą rzecz rádzić. In delitijs aliquid habere, Kocháć sie w czym. In numerato habere, idem quod in promptu, Ná gotowiu. In numerum saltare, Tráfiáć w skok.

Inacceßus, Vide Cedo.

Inachia regio quæ Io uocabatur.

Inachus, Pierwßy krol Arginski/ też rzeká w Achaiey. Inachidæ, id est, Grekowie.

Inaduersum pro in parte aduersa, Ná przećiwko. Vice aduerbij fungitur.

Inædifico, Vide *Ædifico*.

Inadulabilis, le, Ktory sobie nie da pochlebowáć.

Inæqualis, Vide *Æquo aut Æqualis*.

Inæstimabilis, Vide *Æstimo*.

Inaffectatus, a, um, Niepyßny / a/e. Vide alio loco.

Inalbesco, Vide *Albus*.

Inalgesco, Vide *Aldeo*.

Inaltare in Biblijs legitur pro exaltare Barbarum.

Inamabilis, Vide *Amo*.

Inambulo, Vide *Ambulo*.

Inanimus, Vide *Animus uel Anima*.

Inanis & hoc inane, Prożny/czczy/ dármy/ Mensa inanis, Czczy stół/ to yest niemaß nic ku yedzeniu. Redit inanis, Wráca sie z prożnemi rękomá. Nauis inanis, Prożna łodź. Inanis equus, Powodny koń ná ktorym nikt nie siedzy.

Inanitas, Prożność / Dármość. Inanitas & error, Prożność y Błąd.

Inaniter aduerbium, Dármo / Prożno. Inaniter ista facis, Prożno to czyniß/ wniwecz. Inaniter moueri, Porußyć sie ni ocz.

¶Obinanis, & hoc obinane, Z wierzchu prożny/czczy/nie pełny.

Inaniloquus, a, um, Dárwo mowny/ pletliwy ktory nic k rzeczy nie mowi.

Inaniæ, arum, apud Plautum, Prożnośćy/ niczemnośćy. Obsoletum.

Inanio, inanis, inanini, Inanitum, inanire Prożnię.

Inanitus, a, um, Wyprożniony/a/e.

Inanescere pro inanem fieri Calep. Prożnym być.

¶Exinanio, Wyprożniam / też vpokarzam sie. Exinanire se ipsum, Vpokorzić sie sam.

¶Exinanitus, a, um, Wyprożniony/a/e.

Inapparitio, cui contrarium est Apparitio, Nieprzigotowánie.

Inaquosus, Vide *Aqua*.

Inardeo, Inardesco, Vide *Ardeo*.

Inargentatus, a, um, Posrzebrzony. Vide *Argentum*.

Inargute aduerbium, Nietráfnie Niemisternie.

Inarime, pen. cor. Insula in mari Thuscô alias Pithecusa & nunc Isthia dicitur & montis nomen apud Plinium.
Inaro, Vide *Aro*.
Inartificialiter uide *Artifex*.
Inassatus, a. um, Nievpietły.
Inaudio, Vide *Audio*.
Inanguro, Vide *Augur*.
Inauris, huius inauris, gen. fem. Náuszeki/ Nieyákie ochedożenie zauszne ze złotá / álbo ze srzebra po spolicie cigáni mięwáyą kołeczká álbo pierscionki.
Inauritus, a, um, Bezvszny ktory nie má vszow.

Inauro, Vide *Aurum*. Pozłacam.
Inauspicatus, a, um, Niefortunny.
Inauxiliatus, pro auxilio destitutus in Biblijs legitur barbare.
Incæduus, a, um, adiectiue dixit Seruius Niegodzący się ku sieczeniu.
Incalesco, Vide *Caleo uel Calor*.
Incalo, as, are, id est uocare, Festus obsoletum,

Incallidus, a, um, Niechytry. Vide *Callidus*.
Incandesco, Vide *Candeo*.
Incanto, Vide *Cano*.
Incanus, Vide *Canus*.
Incapistrare, Vide *Capistrum*.
Incassum aduerbium, Poprożnu / Dármo w niwecz. Vide *Careo*.
Incastraturæ in. Biblijs.
Incano, Vide *Cano*.
Incautus, Vide *Cautus uel Catuio*.
Incedo incesus, Tide *Cedo*.
Incendo, incendis, incendi, incensum, incendere, Zápalam/ Zážegam. Incendere odores, Zákádzić. Inflammari nauem, incendiq́ iussit, Zápálić á kazał.

Incendere, per translat. Rozgniewáć. Vt incedere ira. Rozgniewáć. Incendi ira, Rozniádowić się od gniewu. Incendunt oẽs ad studia, gloria, Sławá/ cześć/ y chwałá/ wiele ym dodáwa chuci ku vczeniu. Incensus est studio utriusq́ uestrum, Rad się obiemá wámá wielmi záchowawa.
Incensus, a, um, Zápalony/ a/ e.
Incendium, incendij. gen. neut. Pogorzenie Incendio conflagratæ ædes, Zgorzał dom od ogniá.
Incensio, onis, idem.
Incensus, a, um, adiectiuum a censu, Nieoszácowány.
Incentiuus, a, um, ab Incino, Co yednego ku czemu podusczá. Pobudzá/ zápala/ podusczá.
Incentor in Biblijs legitur pro incentino uel inuentore.
Inceps pro Deinceps antiquum, Festus.
Incepsit pro incæperit, Obsoletum.
Incerno, incerniculum, Vide *Cerno*.
Incero, as, are, Owosczam/ Oszwárcuię. Vide *Cera*.
Incertus, a, um, Vide *Certus*.
Incesso, & Incessus, Vide *Cedo*.
Incestus & Incestum, Vide *Cestus*.
Inchoo, as, aui, pen. cor. Poczynam. Inchoare uirtutem, Począć cnotę. Id est, Rozmiłowáć się cnoty. Inchoata atq́ rudia, Dopiero poczęte á yeszcze nietrwáłe. Maturitatem inchoare, Yąć się státku/ Począć státecznym być.
Inchoatus, a, um, Poczęty.
Inchoatio, onis, Poczęcie / początek.
Inchoatiuus, a, um, Poczęty/ álbo poczynáiący się/ a/ e.
Inchoatiua uerba a Grammaticis dicuntur quæ initium & incrementum rei significant. Ktore poczęcie y postęp známienuyą. De quorum tantum significatione magna digladiatio est inter Grammatiocs.
Incido, pen. prod. Vide *Cædo*.
Incido, pen. cor, Vide *Cado*.
Inciens, id est propinqua partui, Obsoletum.
Incilare pro increpare uel improbare, Obsoletum.
Incile, incilis, gen. neut. Rurá albo rów ku przywodzeniu wody. Inciles, id est, Canales, inquit Festus, in quos aqua confluit in uijs lapidibus stratis, Rynsztoki. Incilíæ idem. Festus.
Incilo, as, are, Łáię / Sromocę.
Incingo, Vide *Cingo*.
Incino, incinis, incinui, incentum, incinere, pen. cor. Przyspiewam/ Nátrącam głosem.
Incentio, onis, Spiewánie ták głosem yáko ná instrumencie.
Incentio etiam, Vczárowánie/ Zážegnánie.
Incentiuus, a, um, Vide supra.
Incipio, Incœpto, Vide *Capio*.
Incisio, incisura, incisim, Vide *Cedo uel Cædo*.
Incita, æ, gen. fem. prim. id est paupertas egestas obsoletum ad incitam redactum, id est, ad paupertatem redactũ Antiqui dicebant.

Incito, Vide Cito.
Inciuilis, Vide Ciuis.
Inclamo, Vide Clamo.
Inclareo, Vide Clareo.
Inclemens, Vide Clemens.
Inclino, Vide Clino.
Includo, Vide Claudo.
Inclytus,a,um, Známienity zacny / Sławny nieposṗolity/a/e. Inclytũ diuitijs templũ Kościół máiący nieposṗolite skarby.
Incoctilis, Vide Coquo.
Incœnis & hoc Incœnæ, Ktory nieſzcze nie wieczerzał.
Incœnatus,a,um.idem.
Incœpto,Incœptum, Vide Capio.
Incogitans, Vide Cogito.
Incognitus, Vide Noſco.
Incognobilis,& hoc incognobile, Co ſie nie chce rymowáć tráfiáć weſpołek.
Incoinquinatus,a,um, in Biblijs legitur. Nie pomázány/a/e.
Incolo, Vide Colo.
Incolumis. Vide Columis.
Incomis, Vide Comis.
Incomitatus, Vide Comitor aut Comes.
Incomitare, Obſoletum eſt.
Incommodo, Vide Commodus.
Incommunicabilis,& hoc incommunicabile in Biblijs tantum, Nieudzielny.

Incompactum,id eſt,male compactum, Zle zbite. Sipont.
Incomparabilis,& hoc incomparabile, Nie przyrownány.
Incompertus, Vide Comperio.
Incompoſitus, Vide Pono.
Incompræhenſibilis. Vide Præhendo.
Incomptus, Nieochędożny/a/e.
Inconceſſus, Vide Cedo.
Inconcilio, Vide Concilio.
Inconcinnus, Vide Cinnus.
Inconcuſſus, Vide Quatio.
Inconditus, Vide Do.
Inconditus,pen.longa, Vide Condio.
Inconfuſibilis, le, in Biblijs tantum, Ktorego nie ták łatwie záſromáć áni zgánić może.
Incongelabilis, Vide Gelu.
Incongruus, Vide Congruo.
Inconueniens, Vide Venio.
Inconſequentia, Vide Conſequor uel Sequor.
Inconſpretus, id eſt, non improbatus, Nienágániony. Feſtus obſoletum.
Inconſtans, Vide Sto.
Inconſcius, Vide Scio.
Inconſultus, Vide Conſulo.
Inconſutus, Inconſutilis, Vide Suo.
Inconſyderans, Vide Conſydero.
Incontaminatus,a,um, Nienáruszony/ niepokaláný/a/e.

Incontentus, Vide Tendo uel Teneo.
Incontinens, Vide Teneo.
Inconueniens, Vide Venio.
Incoquo, Vide Coquo.
Incorruptus, Vide Rumpo.
Incoxare in coxam ſedere, Skurczyć ſie Obſoletum.

Incraſſatus,a, um, idem quod craſſus, Vide ſuo loco.
Increatus,a,um, Niestworzony/a/e.
Increbreſco, Vide Creber.
Incredibilis, Incredulus, Vide Credo.
Incrementum, Vide Creſco.
Increpo, Vide Crepo.
Increſco, Vide Creſco.
Incruentus, Vide Cruor.
Incruſto, Vide Cruſta.
Incubo, Incubus, Vide Cubo.
Inculco, Vide Calco.
Inculpatus, Vide Culpa.
Incunabula, Vide Cunæ.
Incuria, Vide Curia.
Incurro, Vide Curro.
Incus, Vide Cudo.
Incutio, Vide Quatio.
Incuſo, Vide Cuſo.

Indago, indagas, indagaui, indagare, pe. prod. act. prim. ab in & ago, Compoſita d interpoſito Euphoniæ cauſa, Dowieduię ſie. Pytam / Bádam ſie/ ſzukam/ Vt uenatores ſolent indagare feram, Łowić zwierzę/oſłádą dochodzić.
Indagare & odorari, Szukáć y podsłucháwáć.

Indicia, indagata, id eſt, patefacta, Indagatio uerbale, Szukánie / Oſłiádowánie Łowienie. Indagator, Pytácz / Szpieg. Indagator ferarũ, Myśliwiec. Indagator aquarum, Sperownik wod/ id eſt, Ten ktory przepátrzuie gdzieby lepsza wodá byłá/á łatwiey mogłá być przywiedziona/ Rurmiſtrz.

Indagatrix, uerbale, fe. Szpiegowniczká.
Indaganter aduerbium, Colum. Boni uenatoris eſt indaganter quam plurimas feras capere, Ná dobrego myśliwcá należy zá oſłádą zwierzu nábyć.
Indaganter, Dowieduiąc ſie/ ſzpieguiąc.
Indago, Indaginis, Oſłádá/ Sperowánie/ pogonia.

Inde aduerbium de loco, Zſtámtąd. Et ordinis, potym. Inde eſt, Zſtámtądże yeſt Redeo inde Iratus, Wrocilem ſie z támtąd będąc gniewnym. Quid tum inde, A coż potym / álbo dáliey.

¶Compoſita, Deinde, Potym / Nápotym. Exinde, Zſtámtądże / od tego czáſu.

¶Perinde ſimilitudinis, Jákoby / yáko gdy. Et plerunque ſequitur. Ac, ac ſi, uel atque, Fac perinde ac ſi tua res agatur, Czyn ták yákoby twoyá rzecz ſámego byłá. Nonnunquam ſignificat, Niemniey ták wiele. Vt non perinde gratus eſt, Nie owßeki yeſt wdzięczny. Perinde te amo atque meum germanum, Niemniey cie miłuyę yáko brátá rodzonego.

¶Proinde coniunctio rationalis, A prze to / á dla tego.

¶Aliquando aduerbium ſimilitudinis, proinde expiſcare quaſi non noſſes, Ták ſie pytaß yá obyś nie wiedział.

¶Subinde, Potym tez vſtáwicznie bes przeſtanku / tez częſto roc.

¶Subinde, Hnet. Indidem, Z tegoß to mieyścá / zſtámtądże.

Indecens Vide Decus uel Decor.

Indeclinabilis, Vide Clino.

Indecoris & hoc indecore uel indecor indecoris pro Indecoro apud antiquos Nonio teſte, Vergilius, Non erimus regno indecores, Nie będziemy ku ſromocie króleſtwu.

Indecorus, Vide Decor.

Indefenſus, Vide Defendo.

Indeficiens in Biblijs tantum legitur pro nunquam deficiente, Nie vſtáwáyący / vſtáwiczny / Wieczny.

Indefinitus, a, um, apud Gellium, pro obſcuro & complexo, Nieyáſny / niewyrozumny / a / e.

Indeflexus, a, um, Nienákłony / kto ſie nie da náchylić nievżyty / a / e.

Indemnatus & Indemnis, Vide Damno.

Indeſes, Nieleniwy. Vide Deſes.

Indeſinenter aduerbium, Bes ſprzeſtanku.

Indeprecabilis, Nievbłágliwy ktory ſie nie da vgośic / nievżyty. Nieubłáprány / a / e.

Indeprecabilis pœna / Winá ktorey ſie nie godzy odpuścić.

Indeuoratus apud Martialem, Co ſie nie da połknąc.

Index, indicatio, indicatura, indicium, Vide Dico, as.

India regio orientalis, Kráyiná ná wſchod słońcá bárzo wielka. Aſiæ terminus, Trzeciey częścy ſwiátá ktora Aſią zową koniec. Indus, Rzeká tego ymienia támże.

Indi, Ludzkie tey krayiny.

Indicus, a, um, Co zſtamtąd yeſt.

Indico, as, Vide Dico, as.

Indico, is. pen. longa, Vide Dico, is.

Indidem, Vide Inde.

Indies, Vide Dies.

Indiferens, Vide Fero.

Indigena, Vide Genero.

Indigeo & Indigus, Vide Egeo.

Indignos, indignus, Vide Dignus.

Indiligens, Vide Diligens.

Indipiſco, indipiſcis uel indipiſcor, Indipiſceris, indipiſci, deponens, Oſięgam Doſtawam. Nunquam pol indipiſcet poſtea, Juß tego więcey nieposcigne álbo nie oſięgnie. Multum in cogitando dolorem indipiſcor, Wielkiego bolu od myſlenia vżywam. Pugnam indipiſci, Gell. Porázić / otrzimác pole.

Indeptare frequentatiuum pro indipiſci apud Varro. Obſoletum.

Indirectus, a, um, Id eſt, incompoſitus, Nieproſty. Vide infra.

Indiſcretus, a, um, Niebáczny / Nieroſtropny a / e / Vide Diſcrimen.

Indiſertus, Niewymowny. Diſertus eius contrarium, Wymowny. Indiſerte, Nieyáſnie / niewymownie.

Indiſſolubilis, Vide Soluo.

Indiſtinctus, Vide Diſtinguo.

Indiuiduus, Vide Diuido.

Indo, Vide Do.

Indoctus, Vide Doceo.

Indoleo, Vide Doleo.

Indoles, indolis, fem. tert, ab Inoleſco fit per interpoſitionem d literæ, Przyrodzenie / Rozum / Doſcip / Skłonnośc ták ku dobremu yáko ku złemu. Puer bonæ indolis, Dziecię cżyſtego doſcipu / tez wychowánia. Generoſæ indolis adoleſcentulus, Młodzieńczyk nieposſpolitego báczenia. Læte indolis puerulus, Weſołego / Ochotnego / Okazáłego doſcipu. Cum hac indole uirtutum ac uitiorum ſub Aſdrubale meruit, S temi niecnotámi ſwemi pod Aſdrubáleſem żołnierſki żywot wiodł. Sæpius tamen accipitur pro præſtantia & generoſitate, Miáſto ſliáchetnych cnot.

Indomitus, Vide Domo.

Indormio, Vide Dormio.

Indotatus, Vide Do.

Indubitatus, Vide Dubito.

Induco & Induciæ, Vide Duco.

Indugredi, antiqui dicebant metri causa pro ingredi.

Indulcare, Vide Dulcis. Osłodzić. Non dicitur latine.

Indulgeo, indulges, indulsi, indultum, indulgere, Dopuſzczam/Przeglądam / Nie dzierżę ná wodzy/popuſzczam/też pilnuię álbo ſtrzegę. Vt indulget ualetudini, Strzeże/Szánuie zdrowia. Indulget otio, Prożnuie/Lenistwá się ymał. Indulgere poculis Opijáć się/Pátrzáć pijáństwá. Indulgere uino idem, Indulgere ſuis affectibus, Popuſzczáć wodz pożądliwościam ſwym. Veſtitu nimio indulges, Spráwuieß ſobie niepotrzebne álbo koßtowne ßáty. Terent. pro ueſtitui per Antiptoſin, Indulgere dolori, Názbyt żáłowáć / ſmucić się nád miárę. Choreis, luſibus, luxuriei indulgere, Tańców/Gier/y mierządów páttrzáć.

Indulgere etiam ſignificat, Dopuścić. In bonam partem, balneum fieri indulſit medicus, Dopuścił mi łáźnię używáć lekarz. Alicui indulgere, Przeględáć komu czego/álbo przeźrzeć co/być mu życzliwym. Peccatis amici indulgere, Przyiaciela od grzechu nie odwieść. Indulgere aliquid ſuo ſtudio, Popuścić trochę ná czás nauki. Indulgere ſeſe dicunt meretrices, Gdy komu k woley bywáyą.

Indulgeor paſsiuum, Gellius, quando animus eorum laxari indulgeriq; potuiſſet, Gdy się umysł ych ochłodzić y pokoy niejáki mieć mógł.

Indulgere cum accuſatiuo antique dixit Terent. Nimis me indulgeo, Názbyt ſobie pozwalam.

Indulgens nomen ex participio, Popuſzczáiący/ Dozwaláiący. Plin. nutricem indulgentiorem eſſe quam matrem ſæpe conuenit, Należy ná mámkę dziecięciu więcey pozwáláć niżli ná mátkę/to yeſt niema się ták srogo obchodzyć s cudzemi dziećmi iáko mátká.

Indulgenter aduerbium, Niedbále/popuſzczaiąc wodze. Indulgenter aliquem habere, Wiele przeględáć komu.

Indulgentia, Rozpuſtá/Przeglądánie / też dopuſzczenie / dozwolenie.

Induo, induis, indui, indutum, induere, Oblocżę się/wżuwam. Veſtem induere. Oblec się w ſuknią. Induere nouas caligas, Nowe ubránie przyobuć. Torquem induere, Włożyć ná ßyię łáńcuch. Soleas equis induere. Podkowáć konie. Annulos digitis induere, Włożyć pierścienie klenoty ná pálce. Arma induere, Wzbroyę się ubráć. Induere perſonam iudicis, Wziąć ná się perſonę ſędziego. Induere galeam, Przyłbicę ná głowę włożyć. Indue hominem, Bądź ludzki skłonny przeciwko ludziom. Induere perſonas miſerorum, Udáwáć się zá nędzne. Habes ſomnum imaginem mortis eamq; quotidie induis, Maß wyobráżenie ſmierci/ſen/ktore ná kożdy dzień przyobuwaß.

Indui fructum dicuntur palmites arboris, Rodzić owoc. Induunt ſe uuis uineæ, Winnice dobrze ydą. Indui ſegetibus dicitur terra, Być przykrita zbożem bywa rzeczona ziemiá. Induere mores pudicos & ſeueros, Udáć się ná rząd y ná wielki ſtátek. Induere ſibi nomen aliquod, Ináczey się zwáć. Induit ſe nux in florem, Kwitnie. Vetuſtatem induere, Stárzeć się. Induere togam uirilem, uide alibi in uerbo Texo.

Indumentum, Odzienie. Et Induuiæ idem Induſium, Koßulá.

Induſium laneum, Sukienna koßulá.

Induſiarius, Ten ktory koßule ſzyi. Apud Plautum. Induſiata, æ, pro induſio, apud Plautum.

Induſtria. æ, fem. prim. Dowcip/rozum ku wynáydowániu czego. Induſtria in agendo, Pilność w ſpráwowániu ſwych rzeczy.

Induſtria & diligentia pro eadem accipiuntur, antelucana induſtria, Ránne wſtáwánie y praca. De induſtria aliquid facere, Umyślnie co uczynić. Ex induſtria, idem.

Induſtrius, a, um, Dowcipny / pilny ſwego urzędu/prętki. Homo nauus & induſtrius expertiſsimus ac diligentiſsimus arator. Człowiek dowcipny / prętki/oſtrożny/wiádomy á wielmi dobry goſpodarz. Acer & induſtrius in rebus agendis, To co przed się weźmie / to pilnie á rządnie ſpráwuie. Induſtrior comparat. quo neq; induſtrior de iuuentute erat arte gymnaſtica, Ktory gdy był młodym / nie miał ſobie rownego ßermierzá/Gończá / zápáśniká/álbo ubiegniká. Nam hæc omnia uocabulum gymnaſticus comprehendit.

ars gymnastica

Induſtrie, Pilnie / mądrze/dowcipnie/ foremnie/rządnie/ſpráwnie.

Induuium, induuij, Skorá iednego drzewá.

Inebræ aues quæ in angurijs aliquid fieri prohibent, Feſtus,
Inebrio, Vide *Ebrius*.
Inedia, Vide *Edo*.
Inefabilis, Vide *Faris uel Fare*.
Inefficax, Vide *Facio*.
Ineffigiatus, Vide *Effigies*
Inefugibilis legitur in Biblijs pro ineuitabili, ſed inepte.
Inelaboratus, a, um, Krom pilnośćy uczyniony/nieforemny.
Inelegans, Vide *Elegans*.
Ineluctabilis, Vide *Luctor*.
Inemptus, Vide *Emo*.
Inenarrabilis, Vide *Narro*.
Inenodabilis, Vide *Nodus*.
Ineo, Vide Eo.
Ineptus, a, um, Niegodny/nietráfny. Non aptus, Tez mierziony. Ineptus es, Otożeś mierziony. Inepta ſaltatio, Błazeński skok Inepti mores, Nietráfne/Błazeńskie obyczáie.
Ineptia, æ, Błazeństwo/nietráfność.
Ineptio, ineptis, ineptiui, ineptire, Błáznuię nietráfnie ſobie poczynam..
Inepte aduerbium, Nietráfnie / błazeńsko.
Inermo, inermis, Vide *Arma*.
Iners, inertia, Vide *Ars*.
Ineraditus, Vide *Erudio*.
Ineſco, Vide *Eſca*.
Ineuitabilis, Vide *Vito*.
Inexcogitatus, Vide *Cogito*.
Inexcultus, Vide *Cultus*.
Inexcuſabilis, Vide *Cuſo*.
Inexercitatus, Vide *Arceo*.
Inexhauſtus, Vide *Haurio*.
Inexorabilis, Vide *Oro*.

Inexpectatus, a, um, Nienádziewány/nieoczekawány.
Inexpertus, Vide *Pars*.
Inexpiabilis, Vide *Pio*.
Inexplanatus, Vide *Plano*.
Inexplebilis, Vide *Pleo*.
Inexplicabilis, Vide *Plico*.
Inexplicitus, a, um, Zámotány/niewykłożony Nieyázny/nierozdziergniony.
Inexploratus contrarium explorato, Niewywiedziány/niedoświádczony/niewiádomy/nieskoſztowány.
¶Explorate ſeu explorato aduerbium Niewiádomie / niedoświádczywszy ſie.
Inexputabilis, le, Niemniemany / to yeſt/ co nie może być doſtátecznie vważono.
Inexterminabilis, le, Niezgłádzony. Niewykorzeniony/co trudno wykorzenić.
Inextricabilis, Vide *Tricæ*.
Inexpugnabilis, Vide *Pugno*.
Infabre aduerbium contrarium habet Affabre, Nieforemnie/Grubie.

Infabricatus, fabricato contrarium, Nieuformowány.

Infacetus, Vide *Facetus*.
Infacundia, Vide *Facundus*.
Infamis, Vide *Fama*.
Infandus, Vide *Faris*.
Infartio, Vide *Fartio*.
Infatigabilis, Vide *Fatigo*.
Infatuo, Vide *Fatuus*.
Infans, Infantia, Vide *Faris Fare*.
Infectus, Vide *Facio*.
Infœlix, Vide *Fœlix, uel Felix*.

Infenſus, a, um, plus eſt quam inimicus, Grożny/gniewny/nádowity przećiwko komu. Eſt mihi infenſiſsimus, Głowny mi nieprzyiaciel. Nemini infenſior quam tibi, Nikogo niegrożnieyszy yáko ná cie nikomu więtszym nieprzyiacielem yeſt/ yáko tobie.
Infer pro infra, antiquum eſt.
Inferiæ, Vide *Fero*.
Infernas, Infernatis, idem.
Inferus, Infernus, Vide infra prepoſitionem.
Infero, infimus, Vide *Fero*.

Infimates dicuntur *a* Plauto, Náńiszszy/naliszszy.
Inferueo, ſiue Inferueſco, inferueſcis, inferbui, inferbeſcere, uel inferueſcere, Poczinam kipieć / wzbiiáć ſie ná wierzch. Inueruescunt piſces, Poczinánie kipieć.
Infeſtiuus, a, ū, Niewdzięczny/niemiły/niewesoły/mierziony/a/e.

Infeſtus, a. um, Przećiwny/Grożny. ſrogi/tez szkodliwy. Plus eſt quam inimicus. Infeſta fortuna, Przećiwne szczęście. Infeſta prouincia, Niebeſpieczna kráyiná. Sic itinera infeſta, Niebeſpieczne drógi. Infeſtis oculis aliquem aſpicere, Weyrzeć ná kogo yákoby go chciał zieść. Animo infeſto aliquem reprehendere, Obrzućić ſie ná kogo s gniewem. Odium infeſtum, Wielka nieprzyiaźń. Senectus infeſta, Stárość przikra/Mierziona/álbo biedna ſtárość. Infeſtum ferri in ſuos, Srogo ſie obchodzić s ſwemi przyiacioły.

Infeste aduerbium, Nieprzyiacielskie/ przeciwnie.
Infesto, as, are, Szkodzę / przenagabam/ trapię kogo. Infestat infantes editos plenilunium, Pełnia szkodzi dziatkom które się pod nią rodzą. Infestantur segetes uentis, Zytá bywáyą szkodzone od wiátrów. Infestis signis confligere, Wytoczywszy się w pole bitwę zwieść.
Infestuminare pro mare latrocinijs infestare ueteres dixerunt.
Infibulo, as, are, Zápinam kneflikámi kogo.
Inficias, Vide Facio.
Inficio, Vide Facio.
Infidus, Vide Fides, Infidelis, ibidem.
Infigo, Vide Figo.
Infinitus, Vide Finis, Infinitiuus, ibidem.
Infirmus, Vide Firmus.
Infixus, Vide Figo.
Infit defectiuum uerbum & in hac persona tantum reperitur pro incipit, Poczina.
Infit etiam apud Liuium pro inquit, Vide supra Faris.
Infixus, Vide Figo.
Inflammo, Vide Flamma.
Inflecto, Vide Flecto.
Infligo, Vide Fligo.
Inflo, Vide Flo.
Influo, Vide Fluo.
Infodio, Vide Fodio.
Infœcundus, Vide Fœcundus.
Infœlix, Vide Fœlix.
Informis, Vide Forma, Informo, ibidem.
Inforo, Vide Foro.
Infortunatus, Vide Fortuna.
Infra præpositio, Pod/nisko. Accusatiuo casui seruiens, cui contrarium est supra Wyżey. Aliquando aduerbium quando scilicet sine casu ponitur. Infra reperies, Nisko nayndzieß. Me infra ætatē filij sui posuit, Uczynił mie młodszym niżli syná swego. Multo infra, Dáleko poniżey.
Inferior, Nißßy. Et infimus, a, um, Nainißßy.
Inferus, a, um, Niski. Inferum mare, Nißße/nadolnieyße. Alias Tyrrhenum.
Inferi, inferorum, in plurali, Podziemne piekło. Inde dicuntur dij inferi & dij superi.
Infernus, a, um, Nadolny/odspodny.
Infernas, infernatis sicut supernas, supernatis, gen. om. Odspodny.
Inferne, Odespód.
Infer nalis, le, Piekielny.
Infernales furiæ, Piekielne yędze/to yest/ boginie wściekłości. De quibus alibi.
Infringo, infractio, Vide Frango.
Infræno, Vide Frænum.
Infremere pro infrendere in Biblijs legitur.
Infrendeo, Vide Frendeo.
Infrequens, Vide Frequens.
Infrico, Vide Frico.
Infrigo, Vide Frigo.
Infringo, Infractus, Vide Frango.
Infrio, Vide Frio.
Infructuosus, Vide Fruor.
Infrunitus, a, um, Insipiens ac stolidus, Obsoletum.
Infuco, Vide Fucus.
Infula, læ, gen. fem. Biskupia czapká którey we mßy vżywáyą/ Infułá.
Infulatus, a, um, Który infułę nosi.
Infumo. Infuimbulum, Vide Fumus.
Infundo, Infurnibulum, Vide Fundo.
Infusco. as, are, Vide Fuscus.
Ingemino, Vide Gemini.
Ingemo, & ingemisco, Vide Gemo.
Ingenero, Vide Genero.
Ingenium, Vide Gigno.
Ingēs, huius ingētis, bárzo wielki. Animus ingens, Czyste/śmiáłe serce. Gratias ingentes agere, Wielmi dziękowáć. Gaudiū ingens, Ignis ingens, pecunia ingens, Wielka summá pieniędzy. Ingentis spiritus uir, Człowiek wielkiego tchnienia. Ingentes impensæ, Wielki kosztunek.
Ingenuus, Vide Gigno.
Ingero, ingestabilis, Vide Gero.
Ingigno, Vide Gigno.
Ignitas, atis, Perotto significat egestatem apud Plaut, ubi nunc legitur Incitas
Inglorius, Vide Gloria.
Ingluuies, ingluuiei. fem. q. Obżárstwo/ też podgárdlek álbo Gárdło v ptaków gdy ye nábierzą/ yáko gołębie gdy gołębięta kármią.
Ingluuiosus, a, um, Obżárły. Festus.
Ingrandesco, Vide Grandis.
Ingratus, Ingratitudo, Vide Gratia.
Ingrauo, Ingrauesco, Vide Grauis.
Ingredior, Ingressus, Vide Gradior.
Ingruo, Vide Grus.
Inguen, inguinis, neut. tert. Ták męski yáko y niewieści członek. Genitalia tam uirorum quam fœminarum.
Inguinaria, æ, herba sedans dolores inguinis.
Inguium urbs Liburniæ.
Ingurgito, Vide Gurges.

Ingustabilis, Vide *Gusto*.
Inhabilis, le, Vide *Habeo*.
Inhæreo, inhæresco, Vide *Hæreo*.
Inhalo, Vide *Halo*.
Inhibeo, inhibitio, Vide *Habeo*.
Inhio, Vide *Hio*.
Inhonoratus, Vide *Honos*.
Inhorreo, Vide *Horror*.
Inhumanus, Vide *Homo*.
Inhumo, Vide *Homo* uel *Humus*.
Inibi, Vide *Ibi*.
Injcio, Vide *Iacio*.
Inimicus, inimicitia, idem, Vide *Amicus*.
Inimitabilis, le, Vide *Imitor*.
Inindeaduerbiũ apud Liuium ex eo loco, Ztámtąd. Fortaſsis mendoſum pro Inde.
Initium, initij neut. ſe. Początek.
Initia, initiorum in plurali Cereris ſacra dicuntur, Ofiáry boginiey Cereri. Initiũ iræ, Początek gniewu. Illa initia quæ Græce elementa dicuntur, Początki nieyákich nauk.
Initio ablatiuus pro In initio, Ná początku. In initio dicendi exanimatus ſum Ná początku rzeczy zdumiałem ſię / zápámiętałem ſię. Facere, ponere, capere initiũ, idem.
Initio, as, are, Poświęcam / pierwſzą poſługę pánu bogu ofiáruyę.
Initiatus ſacris, Swięcony ná kápłáńſtwo.
Initiatus literis, W naukách dobrze ćwiczony.

Initior, aris, ari, Swięcę ſię ná kápłáńſtwo.
Initiatio, Swięcenie / też ofiárowánie / idem ſcilicet quod initia.
Initiari aliquando ſignificat, Począć. Vide in uerbo Eo.

Iniquus, a, um, Compo. ab æquus, Nieſpráwiedliwy / nierówny. Locus iniquus, Nierowne mieyſce. Aſcenſus iniquus, Nierowny / trudny wſchod ná gorę. Iniquus iudex, Nieſpráwiedliwy ſędzia. Iniquæ conditiones pacis, Niepobożne vmowy álbo poſtánowienie przimierza. Iniquo animo ferre, Zá złe przymowáć.
Iniquus etiam, Nieprziyacielski / przećiwny. Iniqua fortuna, Przećiwne ſczęśćie. Iniqui ſermones, Nieprziyacielskie omowki. Pugna iniqua, Nierówna bitwá.
Inique aduerbium, Nieſpráwiedliwie / niepobożnie.
Iniquitas, atis, Niepobożność / nieſpráwiedliwość / nierowność. Vt loci iniquitas, Nierowność.

Iniquitas fortunæ, Przećiwność ſczęśćia. Iniquitas temporis, Ciężkie czáſy. Iniquitas hominum, Przezduſzność ludzka.

Iniquare pro iniquum reddere, Obſoletum.

Iniucundus, Vide *Iucundus*.
Iniudicatus, Vide *Iudex*.
Iniungo, Vide *Iungo*.
Iniuratus, Vide *Iuro*.
Iniuria, iniurioſus, Vide *Ius*.
Iniuſſus, Vide *Iubeo*.
Iniuſtus, Vide *Iuſtus*.
Innaſcor, Vide *Naſcor*.
Innato, Vide *No*.

Innauigabilis, Vide *Nauis*.
Innecto, Vide *Necto*.
Innitor, Vide *Nitor*.
Inno, Vide *No*.
Inobediens, Vide *Obedio*.
Innocens, Vide *Noceo*.
Innocuus, Vide *Nocuus*.
Innoteſco, Vide *Noſco*.

Innouo, Vide *Nouus*.
Innoxius, Vide *Noxa*.
Innubo, Vide *Nubo*.
Innumerabilis, Vide *Numerus*.
Innuo, Vide *Nuo*.
Innutrio, Vide *Nutrio*.
Inobſcuro, Vide *Obſcurus*.

Inobſeruatus, inobſeruabilis, Vide *Seruo*.
Inocco, inocculatio, Vide *Occo*.
Ino, geu. fem. Bogini morska. Alias Leucothea & Matuta eius filius Melicerta, aut Portunus.

Inoculo, Vide *Oculus*.
Inodoro, Vide *Odor*.
Inoffenſus, Vide *Offendo*.
Inofficioſus, Vide *Facio*.
Inoleſco, Vide *Oleo*.
Inopaco, Vide *Opacus*.
Inopia, inops, Vide *Ops*.

Inopinatus, inopinabilis, Vide *Opinor*.
Inordinatus, Vide *Ordo*.
Inornatus, Vide *Orno*.
Inoratus, Vide *Oro*.
In primis aduerbiũ, Náprzód / też á zwłaſzcza. Vide ſupra in præpoſitione I N.

Inquantum aduerbium, Ták wiele yáko. Amamus te in quantum mereris, Miłuyemy cie ták wiele yákoś godzien.

Inquies, inquietus, Vide Quies.
Inquilinus, Vide Colo.
Inquino, as, aui, are, act. prim. Mażę/plugawię / Kalam. Inquinatum lauare, Splugawionego omyć. Famā alicuius inquinare, Dobrey powieśći czyiey nászczerbić/ Sławę czyię zelżić/Sławy czyiey náruszić. Sromocić kogo. Obscurare & inquinare splendorem solis, Zásłonić. Inquinare uellus murice, Wełnę w fárbę włożyć.
Inquinatus, inquinatior, inquinatissimus, Pomázány/splugawiony/nieczisty. Nihil illo homine inquinatius, Nic plugáwszego. Iniquitate aduerbium, Plugawie / niecnego.
Inquinamentū. Plugáwstwo zmázá / nieczistość.
¶ Coinquino, as, aui, are, Pomázuyę/pokalam / & Metapho. Sromocę / Hánbię Targam się ná czyię dobrą powieść.
Inquio, inquis, inquit, inquiunt, Mówię/powiedam. Verbum defectiuum est quod in his fere tantum personis legitur, Inquio, inquis, inquit, pluraliter inquiunt, Præterito perfecto, inquisti In futuro inquies, inquiet.
Imperatiuo modo tempore præsenti ad secundam & tertiam personam, Inque, inquiat, Futuro, inquito, Coniunctiuo modo tempore præsenti inquiat, hæc in usu tantum. Reliqua olim lecta, Inquimus, inquitis, Inquiam inquite, inquirem, &c. Eccum me, inque, Otóż mie masz/ powiedz. Quid em tibi uis, aliquis inquiat, Mogłby mi niekto rzec. Inquam, id est, dicebam uel dixi ut quid homo inquam ignauissime. Terent.
Inquiro, inquisitio, Vide Quero.
Insalubris, Vide Salubris.
Insanus, insania, insanio, Vide Sanus.
Insatiabilis, Vide Satio.
Insatiuus, Vide Sero, is, seui.
Insaturabilis, Vide Saturo.
Inscendo, Vide Scando.
Insciens, inscientia, Vide Scio.
Inscribo, Vide Scribo.
Inscrutabilis, Vide Scrutor.
Insculpo. Vide Sculpo.
Inseco, as, are, Vide Seco.
Insecta animalia, Vide Entoma.
Insector, Vide Sequor.
Insedatus, insedabilis, Vide Sedo, as, are.
Insedi, insessum. Vide Sedeo.
Insensilis, insensibilis, insensatus, Vide Sentio.
Insenesco, Vide Senex.
Insepultus, Vide Sepelio.
Insequor, insector, Vide Sequor.
Insero, insitus, Vide Sero, is, seui.
Insero, is, inserui, Vide Sero, is, inserui.
Inseruio, Vide Seruio.
Insidens, insideo, Vide Sedeo.
Insidiæ, insidior, Vide Sedeo.
Insido, Vide Sedeo.
Insignis, insignio, Vide Signum.
Insilio, insulto, Vide Salio.
Insimul pro una, Wespołek. Dixit Statius Inusitatum est.
Insimulo, Vide Simulo.
Insinuo, Vide Sinuo.
Insipidus, Insipiens, Vide Sapio.
Insisto, Vide Sto.
Insitio, insitum, insitiuus, Vide Sero.
Insociabilis, Vide Socius.
Insolens, insolitus, Vide Soleo.
Insolo, insolatus, Vide Sol.
Insolabiliter, Vide Solor.
Insolubilis, Vide Soluo.
Insolum pro insolito ueteres dixerunt.
Insomnium, Vide Somnus.
Insono, Vide Sono.
Insons, Vide Sons.
Inspecto, inspicio, Vide, Specio.
Insperatus, Vide Spero.
Inspergo, Vide Spargo.
Inspicio, Vide Spica.
Inspoliatus, Vide Spolio.
Instabilis, Vide Stabilis.
Inspuo, insputo, Vide Spuo.
Instar aduerbium, Ná ten xtałt/ yákoby. Instar montis, Ná xtałt góry / álbo yákoby górá. Instar mortis, By śmierć. Instar uoluminis erat Epistola, List był podobny xiegóm.
Instauro, as, aui, cuius simplex non extat, sed uidetur esse, ab Instar deductū Nápráwiam / odnawiam/ku cáłośći przywrácam Instaurare bellum. Woynę znowu wieść. Acies instaurare, idem, Nowa bitwę zwodzić. Tunicam instaurare aduersus Hyemem, Opátrzić się odzieniu suknią. Monumentum sibi instaurabat, Gróp sobie budował. Funus instaurare, Pogrzeb obchodzić.
Instauratio, Nápráwienie / zgotowánie/odnowienie.
Instauratiuus. a, um, ut ludi instauratiui Nowe gry/ álbo ktore záś bywáyą sprawowáne.
Instaurator, Nápráwiciel.
Instaurator humani generis, Pan Kristus bywa ták zwan.

¶Restaurare, restaurator, restauratio, idem.
Insterno, Vide Sterno.
Instigo, instinctus, Vide Stigo.
Instillo, Vide Stillo.
Instipulor, Vide Stipulor.
Instita, tæ, tenuis fascia apud Horat. & Ouid. Podwiąská też krátká álbo oblogá v niewieściech ßát / brama.
Institor, pen. cor. Institoris, masc. ter. Krámarz / budnik.
Institor eloquentiæ per translationem.
Institorius, a, um, Co ku krámárskim rzeczóm należy.
Institoria domus, Krámnicá / budá.
Instistoria actio, Práwo przećiwko krámarzowi o niectáki fálß álbo niepewność hándlu.
Instituo, Vide Statuo.
Insto, Vide Sto.
Instratus, Vide Sterno.
Instragulum, idem quod stragulũ, Vide Sterno.
Instrenuus, Vide Strenuus.
Instrepo, Vide Strepo.
Instrumentum, instructio, Instruo, Vide Struo.
Instupens, Vide Stupor.
Insuasum, insuasi, neut. sec. appellabant antiqui colorem similem luteo qui fiebat ex fumoso stillicidio, Okopcáły.
Insuauis, Vide Suauis.
Insubinde aduerbium apud Gellium pro præcipitanter obsoletum, Kwápliwie.
Insubres, gen. masc. populi Italiæ, Lud we włoszech w xięstwie Mediolańskim.
Insucco, as, Vide Succus.
Insuesco, insuetus, Vide Suesco.
Insufflare, in Biblijs legitur pro inflare, Nádchnąć / nádąć.
Insula, læ, fem. prim. Wysep álbo Wyspá.
Insulæ etiam dicuntur, Twierdze / kopce álbo dóm osobliwy od drugich domów. Sed hoc Metaph.
¶Peninsula, Pul wyspy / niepráwa wyspá która się po iedney stronie dzierży ziemie. Sed Insula, Wyspá która ze wßad wodá á zwłaßczá morze obiegło.
¶Chersonesus, pen. prod. idem quod peninsula.
Insularis, & hoc Insulare, Co ku wyspie należy.
Insularius, a, um, Wyspiny / a / e. To iest prosty / niewolny / ieciec / godny ná wyspę w niewolą posłánia. Sipont.
Insulsus, Vide Sal.
Insulto, Vide Salio.
In sum, ines, inest. Vide Sum.
Insumo, Vide Sumo.
Insuo, Vide Suo.
Insuper, Vide Super.
Insuperabilis, Vide Superior.
Insurgo, Vide Surgo uel Rego.
Insuspicabilis in Biblijs tantum legitur, Nienádziewány / niedomniemány.
Insustentabilis, etiam in Biblijs pro intolerabilis, Nieznośny.
Insusurro, as, are, Vide Susurro.
Insyncerus, Vide Syncerus.
Intabesco, Vide Tabesco.
Intactus, Vide Tango.
Intalare taleam præscindendo formare, Rozßczepiwßy gáłąskę vformowáć.
Integer, integra, integrum, Zupełny / cáły / doskonáły / nienkomny / a / e. Integra ætas, Zupełne látá męskie. Integra æui puellula, Pánná práwie doskonáłych lat álbo doskonáła w leciech. Integra uita, Cnotliwe rządzenie / záchowánie. Integer homo, Człowiek dobry státeczny. Integer opponitur imbecilli, Homo sanctus, integer innocens, religiosus, castissimus, fere idem, Integra res, Cáła rzecz. Cui opponitur perdita.
Inter etiam, Zdrowy / świeży. Eum uidi plane integrum, Widziałem go cżyśćie zdrowego. Non facile defessi integros & recentes sustinebant, Sprácowáni nie ták łatwie mogli odeprzeć świeżym ludziom y nowym. Integri exercitus, Spełne zástępy w których się żadna ßkodá nie stáłá. Nondum plane sum integra nec confirmata ualetudine, Jeßcżem nie práwie ozdrowiał iáko mą być. Non est mihi integrum, Nie godzi mi się. Incorrupti & integri testes, Státeczney wiáry świádkowie. Si mihi esset integrum, Bymi się godziło / álbo by tá rzecz ná mnie leżáłá. In integro causa dicitur, cui dubia opponitur, Ab integro & de integro aduerbia, Od początku / z nowu. De integro aliquid narrare, Z nowu co powiedáć.
Integro, as, are, act. prim. Odnawiam / z nowu co poczynam / nápráwiam.
¶Redintegro idem Redintegratio, Odnowienie / nápráwienie.
Integrasco, is, ere, Odnawiam się. Terent. hoc malum integrascit, Záś się odnawia

Integre aduerbium, Doskonále pobożnie/ etc.
Vt integre uiuere, Pobożnie/ cnotliwie s dobrą sławą żyć.
Incorrupte atq; integre iudicare, Sprawiedliwie á pobożnie sądzić.
Integritas, atis, fem. ter. Zupełność/ cáłość/ Metaph. Cnotá dobre záchowánie. Homo integritate atq; innocentia singulari præditus, Człowiek wysokiemi cnotámi obdárzony. Corporis integritas, Zdrowie/ świeżość.
Intego, integumentum, Vide Tego.
Intelligo, intellectus, Vide Lego.
Intemeratus, Vide Temero.
Intemperiæ, arum, gen. fem. Pluraliter tantum, Niespokojność/ Gryzienie sumnienia. Antiqui putabant Deas esse, Intemperiæ hunc agitant, Szalony/ chce sie wściec.
Intemperies, ei, etiã in singulari, Szalenie wściekliwość.
Intemperies etiam, Niepogodá/ zła chwilá. Propter intemperiem solis, Dla wielkiego ogniá słonecznego. Propter intemperiem Hyemis, Dla srogości zimy. Fortunæ intemperies, Przeciwność szczęścia.
Intemperans, intemperantia, Vide Tempero.
Intempestus, & intempestiuus, Vide Tempus.
Intendo, intento, intensus, Vide Tendo.
Inter præpositio, Miedzy. Accusatiuo casui seruit, ut inter me & te est murus, Miedzy mną y miedzy tobą jest mur. Inter omnes potentissimus odor, Miedzy wszemi natęższa álbo námocnieysza wonia. Inter cœnam, W wieczerzą. Cum inter homines esset, Gdy jeszcze żyw był. Ludamus inter nos, Pográymy sobie. Inter se amant, Miłują sie. Inter se fabulantur, Rozmawiáją s sobą. Inter se amplexari, Obłápiáć sie wespołek. Bonis inter bonos necessaria amicitia est, Gdzie wszyscy dobrzy tám pewna vprzeyma przyiaźń. Inter uias, Miedzi drogámi. Inter cœnandum, Gdyśmy wieczerzáli. Inter initia principatus, Ná początku jego pánowánia. Inter legendum didici Czitáiąc náuczyłem sie.
Intraneus, a, um, & Internus, a, um, Wnętrzny.
Interus, antiquus est positiuus unde comparatiuus, Interior, & hoc interius, Wnętrznieyszy. Vt interiore ædium parte, Quod interiore Epistola scribis, Co w pośrzodku listu piszesz. Qui interiores scrutantur & reconditas literas, Którzy sie dowiedują táiemnic listowných.
Intimus, a, um, Naywnetrznieyszy/ a/ e. Superlatiuus, Traxi ex intimo uentre spiritum, Serdecznym westchnął. Sermo intimus, Głęboka mowá. Amicus intimus Gruntowny przyiaciel. Intimus enim significat, Gruntownego/ cáłego/ vprzeymego/ á naymilszego przyiaciela.
Intimus & alienus contraria, Intimus sum illi, Jestem mu vprzeymie dobrze. Intimus es consilijs nostris, Ty wiesz wszystki táiemnice násze. In intimis alicuius esse, Vprzeymym/ przyiacielem komu być.
Interalbico, as, are, Przebiiam białością.
Interamma urbs umbriæ, Miásto we włoszech.
Interanea, orum, plur. gen. neut. Wnętrzności.
Interarescere, Vschnąć. Calepinus sine autore.
Interbibo, bis, bere, bitum, Wszystko wypiiam.
Interbitare pro interuenire, Obsoletum.
Intercalo, Vide Calendæ, Intercalaris, ibidem.
Intercapedo, Vide Capio.
Intercido, Vide Cedo.
Intercido, is, idi, isum, Vide Cædo.
Intercido, intercasum, Vide Cado.
Intercino, Vide Cano.
Intercipio, Vide Capio.
Intercludo, Vide Cludo.
Intercolumnium, Plác miedzy dwiema słupomá. Columa enim, Słup/ & inter Miedzy significat.
Inter conciliare Quint. Poiednáć sie wespołek. Rarum est.
Interculcare ex calco compositum, W pośrzod wstąpić/ wpáść.
Intercurro, intercurso, Vide Curro.
Intercus, Vide Cutis.
Interdico, Vide Dico.
Interdiu, Vide Dies.
Interduis pro interdiu antiquum.
Interduatim & Interatim dicebant antiqui, quod nunc interdum, & interim, Festus
Interductus, us, ui, Przekreślenie strewka álbo kreská którąśmy zwykli czynić gdy co piszemy.

Interea, Vide Inter.
Intereo, Vide Eo.
Interequito, W pośrzód wyeżdżam.
Interest uerbum impersonale, Należy yest pożytecżno. Vide Sum.
Interfœmineum, Vide Fœmina.
Interfluo, interfluus, Vide Fluo uel Fluuius.
Interfringo, Vide Frango.
Interfusus, Vide Fundo.
Intergero, is, pen. cor. intergesi, stum, gerere, Plin. lib. 15. cap. 12. usus est. W pośrzód wniéść / rarum est.
Intergerinus, a, um, Vt intergerinus paries, Srzednia ściáná.
Interiaceo, Vide Iaceo.
Interibi aduerbiũ idem significat quod interea, Przes ten czas / w te chwile. Tym czásem
Interiicio, interiectus, Vide Iacio.
Interimo, interemptus, Vide Emo.
Interior, interius, Vide Intra uel Inter.
Interiugo, interiugis, interiunxi, interiunctum, interiungere, id est, subsisto, Zástánowiam. A curribus ducta Metap.
Interlino, interlinis, pen. cor. interlini, siue interleui, interlitum, interlinire, id est, in medio siue per medium maculo, Przes pryśrzodek pomázuye.
Interloquor, Vide Loquor.
Interluceo, Vide Lux.
Interluco, Vide Lucus.
Interlunium, Vide Luna.
Interluo, Vide Luo.
Intermedius, Vide Medius.
Intermeo, Vide Meo.
Intermestris, Vide Mensis.
Intermico, Vide Mico.
Interminor, Vide Minæ.
Interminatus, Vide Terminus.
Intermisceo, Vide Misceo.
Intermitto, Vide Mitto.
Intermorior, Vide Morior.
Intermundiũ & intercolumniũ dixit Cic. lib. 2. de finibus & de natura Deorũ.
Internascor, Vide Nascor.
Interneco, internecio, Vide Neco.
Interniteo, Vide Niteo.
Internodium, Vide Nodus.
Internosco, Vide Nosco.
Internuncius, Vide Nuncius.
Internus, Vide Inter.
Intero, intrita, Vide Tero.
Interordinium, interordo. Vide Ordo
Interpello, Vide Pello.
Interpensiua apud Vitruuiũ, perticarũ, tegillorum, asserumue genera sunt, quæ ab angulis parietum, ad angulos tignorum, ad imbres in colliquias deriuando, uel alium quemuis usum interlocantur.
Interpensiui parietes qui supra contignationem struuntur, nec in solo fundamentũ habẽt, sed in pendẽti surgũt.
Interpolare significat, Odnowić / w pośród wsádźić / Opráwić / złátáć.
Interpolare & renouare idem.
Interpolator, Odnáwiácz stárych rzeczy.
Interpolis & hoc interpole, Odnowiony. Vestimenta interpola, Odnowione / pochędożone odźienie.
Interpolatio, Odnowienie / opráwká.
Interpolatrix uerbale, fem. Odnowićielká Aliquando etiam interpolare idem significat quod interpellare, Przyczynić sie zá kim.
Interpolis etiam gen. fem. odiosa mulier
Interpolus, a, um, idem quod interpolis.
Interpono, Vide Pono.
Interpremo, Vide Premo.
Interpres, interpretis, pen. cor. om. ter. Poseł / spráwcá. Per amicos interpretes agere aliquid, Przes przyiaciele á posły nie sam przes się co spráwowáć. Interpres enim sæpenumero pro nucio accipitur.
Interpres etiam, Wykłádácz / tłumácz. Græcus interpres Homeri, Homerusów wykłádácz Grecki. Iouis interpres & satelles aquila, Iowisów tłumácz y sługá orzeł.
Interpretes poëtarum grammatici dicuntur, Didicit sine interprete & doctore, Krõm mistrzá álbo náuczyciel á / etc.
Interpretor, interpretaris, interpretatus sum, interpretari, Wykłádam z yednego yęzyká w drugi / tez comentarze pisáć ná niektõre składácze tez tłumáczyć. Legem interpretari & æquitate explicare, Státut wyłożyć yáko ma być spráwiedliwie rozumian. Authores interpretari, Składácze wykłádáć. Somnium interpretari, Sen osądźić / wyłożyć.
Interpretari etiam significat, Mniemáć sądźić. In bonam partem interpretari, Zá dobre przymowáć. Existimes me de tua liberalitate ita interpretaturnm, ut tuo summo beneficio me affectum iudicem. Peruerse interpretaris, Opák rozumiesz / sądźisz. Cum ego huius uerba interpretor, Gdy yego słowá wuaiam.
Interpretabilis Hebr. 5. tantum legimus in sacris, pro interpretatu difficilis, ubi rectius leges, Ininterpretabilis, tametsi utrumque est Insolens.
Interpretatio, Wykład / tłumáczenie / przełożenie

nie z yednego yezyká ná drugi. Interpretatione explicare, Inſzemi slowy wyłożyć/ wyyáſnić.
Interpretatio item ſignificat, Sąd/ Oſądzenie. Nec interpretatio eſt facilis, Nie tát łatwie oſądzić.
Interpretamentum idem quod interpretatio.
Interpretatus,a,um, Wyłożony/ wyyáſniony
Interpunctus, interpunctio, Vide Pungo.
Interpurgo, Vide Purgo.
Interputo, Vide Puto.
Interquieſco, Vide Quies.
Interrado, Vide Rado.
Interregnum. Vide Rego, uel Regia.
Interrogo, Vide Rogo.
Interrumpo, Vide Rumpo.
Interſcalmium, Mieyſcá á dáleкość miedzy dwiemá wiosłomá v wielkich łodzy / też mieyſcá miedzy dwiemá końiomá/ przeworá.
Interſcalpium, interſcalpij ſpacium inter ſcapulas, Sipont. Interſcalpiliū. Cale. legendum cenſet & rectius, Mieyſce miedzy łopátkámi. Vtrumq; inuſitatum uerbum.
Interſeco, Vide Seco.
Interſcindo, Vide Scindo.
Interſcribo, Vide Scribo.
Interſepio, Vide Sepes.
Interſero, is, ſeui, ſatū, Vide Sero, is, ui. ſatū.
Inteſero, is, ſerui, ſertū, Vide Sero, is, ſerui,
Interſpino, Vide Spino.
Interſpiro, Vide Spiro.
Interſponſio, Vide Spondeo.
Interſterno, Vide Sterno.
Interſtinguo, Vide Stinguo.
Interſtitium, interſtitij, Mieyſce miedzy dwiemá rzeczomá.
Interſtitium lunæ pro interlunio, Apul. inuſitatum.
Interſtitio, onis, Odpádnienie / Odwſtánie/ odkliyenie.
Interſtrepo, Vide Strepo.
Interſtringo, Vide Stringo.
Intertextus, Vide Texo.
Intertraho, Vide Traho.

Intertrigo, fem. tert. pen. prod. Sádno/ to yeſt gdy ſie od chodu álbo od yázdy zedrze yednemu ſkórá ná poſládku/ też otręt.
Intertrimentū, intertrimenti, Szkodá/ odeśćie pieniędzy/ złotá/ śrebrá/ álbo ynſzych rzeczy/ też ſzkodá miedzy dwiemá ná obie ſtronie/ yáko gdy ſie dwá frimárczniey zeyda á da yeden drugiemu złego á nábedzie gorſzego álbo tákowegoſz.
Interturbo, Vide Turba.

Interuaco, Vide Vaco.
Interuallum, Vide Vallum.
Interuello, Vide Vello.
Interuenio, interuenium, Vide Venio.
Interuerto, Vide Verto.
Interuiſo, Vide Video.
Interula, læ, fem. prim. Koſzulá.
Interuomere pro interſcatere dixit Lucretius, W poſrzód wpádáć yáko zrzódło.
Inteſtatus, Vide Teſtis.
Inteſtinum, neut. ſec. in plurali inteſtina ab intra, Wnętrzności/ fláki. Inteſtinum tenue, Máły fláczek.
Inteſtinus, a, um, adiectiuum, Wnętrzny/ a/ e.
Inteſtinum bellū, Domowa woyná/ gdy ktora nácio á naród ſam przeciw ſobie walczy. Alias ciuile bellum, inteſtinum odiū, Wielka nieprzyiazń álbo táyemna.
Inteſtinum opus, Nienákie naczynie Ceſzárskie w dóm potrzebne / yáko yeſt ſtół/ łoże/ ſkrzynia / ſzafá. Dolor inteſtinus, Vprzeyma żáłość / też bolenie wnętrzne.
Intexo, Vide Texo.
Intimus ſuperlatiuus ab intra Vide Intra uel Inter.
Intimo, as, are, id eſt, denuntio. oznaymuię Liui. 4, ab urbe, intimaſſe filio ut milites ſcriberet, Oznaymić ſynowi áby lud żołnierski przymował.
Intimatio, Oznaymienie/ rarum eſt hoc uerbum.
Intingo, intinctus, Vide Tingo.
Intolerabilis, Vide Tolero.
Intondeo, Vide Tondeo.
Intono, Vide Tono.
Intorqueo, intortus, Vide Torqueo.
Intra propoſitio, Wewnątrz/ też pod. Accuſatiuo caſui ſeruit, Intra cubiculum, W komorze. Intra famam eſſe, Pod sławą być/ To yeſt nie owſzeki być sławnym/ nie mieć nic nád ludzie porownáwáć s ludzmi. Sic Cic. Modice hoc faciam, aut etiam intra modum, W mále to chcę vczynić / álbo yeſzcze mniey niżli w mále. Continebat ſe intra loquendi modum Mniey mowił niżli było potrzebá. Intra legem epulari, Nędzniey yęć niżliby ſtráwnie miał / álbo niżli yeſt vſtáwiono. Intra me futurum eſt, Wemnie to ma być/ to yeſt nie ma tego nikt odemnie wiedzieć. Intra quam modicum, Bárzo w máley chwilce.
Intra uiginti dies, We dwudzieſtu dniach.

Intra ſine caſu, cui contrarium eſt Extrinſecus, We wnątrz.

Intrarios amicos Plautus uocauit intimos, Obſoletum Intrinſecus, ¦ Wewnątrz.

¶Extrinſecus, Zewnątrz.

Intro aduerbium, wnątrz w domu. Eamus intro, Pomy w dom.

Introrſus, idem.

Intro, as, are, ædem, & in ædem intrare, W dom wniść. Intrant urſos uenabula Wchodzą w niedzwiedzie włocznie / to yest / ymuyą ſie ych yako my mowiemy.

Intrare per translationem pro contrahere familiaritatem, ut intrare in familiaritatem alicuius, Wzyąć s kim towárzisłie záchowánie. In mentem iudicis nõ poteſt definitio intrare, Opiſánie tey álbo owey rzeczy nie chce w ſędziego wniść / to yeſt / nie chce yey rozumieć.

Intrari paſsiue Liui, ibi rurſus ſyluæ intratæ, a præpoſitione intra, Comparatiuus Interior, Superlatiuus Intimus, uide ſupra in præpoſitione Inter.

Intractatus, tracto, intractabilis, Vide *Tracto.*

Intremo, intremiſco, intrepidus, Vide *Tremor, uel Trepido.*

Intrico, Vide *Tricæ.*

Intrinſecus aduerbium, Vide *Intra.*

Intro, as, are, & Intro aduerbium, Vide *Intra.*

Introcludere, Wnątrz zámknąć / przywrzeć kogo.

Introcurrere, compoſita uoce in Biblijs tantum legimus.

Intrudo, Wmykam ſie wnątrz álbo co wpycham.

Introduco, Vide *Duco.*

Introeo, Vide *Eo.*

Introfero, Vide *Fero.*

Introgredior, Vide *Gradior.*

Intromitto, Vide *Mitto.*

Introrſus, Vide *Intra.*

Introrumpo, Vide *Rumpo.*

Introſpicio, Vide *Specio.*

Introuoco, Vide *Voco.*

Intrudo, Vide *Trudo.*

Intubus, huius intubi, ge. fem. ſiue Intyba, intybæ, ſiue Intubum, intubi, herba eſt ex cichoriorum genere. Nos ab Intybo corrupto uocamus Endiuiam, Wyſoki mlecz.

Intubaceus, a, um, Co yeſt z tego ziela. Vt folia intubacea.

Intueor, intuitus, intuor, Vide *Tueor.*

Inturba, Vide *Turba.*

Intus aduerbium in loco, Wewnątrz. Foris & intus contraria, Intus eſt, Jeſt w domu. Intus nemo eſt, Niemaß nikogo domá / álbo w domu. Intus ſerua, Strzeß w domu. Subauditur enim in domo, ſed non uſurpatur niſi abſolute in hac ſignificatione.

Inuado, Vide *Vado.*

Inualeo, Vide *Valeo.*

Inueho, Vide *Veho.*

Inuenio, Inuentarium, Vide *Venio.*

Inuenuſtus, Vide *Venus.*

Inuerecundus, Vide *Verecundia.*

Inuergo, Vide *Vergo.*

Inuerto, Vide *Verto.*

Inueſperaſcere, Vide *Veſper.*

Inueſtigo, Vide *Veſtigium.*

Inueſtio, Vide *Veſtis.*

Inuetero, & Inueteraſco, Vide *Vetus.*

Inuicem aduerbium, Weſpołek / też odmieniáyąc ſie / w odmiánki. Crimen inuicem intentare, Złorzeczić yeden drugiemu. Inuicem pro uiciſsim, Plin. Habes res urbanas, inuicem ruſticas ſcribe, Maß co ſie dzieye w mieyśćie / záś mi piß co yeſt ná wśi.

Inuictus, Vide *Vinco.*

Inuideo, Inuidia, Vide *Video.*

Inuigilo, Vide *Vigil.*

Inuinius, a, um, Inſolens pro abſtemio, Ktory winá nie piya.

Inuiolatus, Vide *Violo.*

Inuiſo, Inuiſus, Vide *Video.*

Inuito, Vide *Vito.*

Inuitus, a, ũ, Nierad / przezdzięczny / niechutliwy / a / e. Inuitus facio, Nie rad tego czynię. Ego illam inuitis omnibus, Ja tę nád wolą káżdego y Diabłu z gárdłá. Subauditur eripiam, wydrę. Inuita Mynerua aliquid facere aut dicere, Nád przirodzenie ſwoye álbo przećiwko przirodzeniu. Hoc facere inuiti & recuſantes coacti ſumus, Toſmy muśieli rádzi y nierádzi czinić. Inuite, inuitius, iniuſte, Przez dzięcznie nie s dobrą wolą.

Inultus, Vide *Vlciſcor.*

Inumbro, Vide *Vmbra.*

Inunco, Vide *Vncus.*

Inungo, Vide *Vnda.*

Inuoco, Vide *Voco.*

Inuolo, Vide Volo,as,aui.
Inuolucris, Vide Volo,as,aui.
Inuolucrum, Inuoluo, Vide Voluo.
Inurbanus, Vide Vrbs.
Inuro, Vide Vro.
Inusitatus, inutilis, Vide Vtor.
Inuestigo, Vide Vestigum.
Inuulneratus, Inuulnerabilis, uide Vulnus
Inutrium locus Germaniæ in Vindeliciа prope Augustam, Po niemiecku zowa Mittenwald/Poszrzedni lás.

I ante O.

Io dolentis particula est, Ach. Quandoque exprimit gestientis lætitiæ affectum, Heya/Heya/Heyda. Aliquando irridentis interiectio, Io, Ba to ták/tez dziewka Inachi/ták zwana ktora potym Isis yest wezwána.
Iobacchus, Bacchi cognomen, Calepinus.
Iocus, ioci, masc. sec. in plurali aũt masculini & neutri generis, hi ioci & hæc ioca, Smiech/kunßt.
Ioco aduerbium, Kunßtem/śmiechem. Ioco dicis, an serio, Kunßtuyeß czili ni. Ioco ne an serio hæc dicat nescio, Smiechemli álbo wprawdzie to mowi nie rozumiem.
Iocosus, a, um, Smiesżny/kunßtowny/krotochwilny/e. Iocosus homo, hilaris & iocosus.
Iocose aduerbium, Smiesżnie / kunßtownie.
Iocularius, a, um, & Iocularis & hoc le, idem quod iocosus.
Iocularitér aduerbium, Kunßtuyąc/ śmiesżąc.
Ioculatorius, a, um, Vt ioculatoria disputatio, Smiesżne gadánie.
Iocor, aris, ari, Smieße/kunßtuye/błázenuye. Atqui tu hanc iocari credis, Mniemaß áły kunßtowálá.
Iocans, iocantis, Kunßtuyącey/śmiesżącey.
Ioculans, antis, idem, iocatio, Smiesżenie/Krotochwilowánie.
Ion nomen gemmæ.
Ionia regio minoris Asiæ inter Cariam & Æoliam in qua ciuitas Ephesus, unde Ionius & Ionicus, a, um, Co z ktámtąd yest álbo k temu należy.
Ionium mare, Morze miedzy Sicilią Peloponesem y Kretą.

Ioppe, gen. fem. Miásto Pálestiny przy morzu lezące.
Iordanis, fluuius Iudeæ.
Iota nomen literæ Græcæ quæ respondet i latino.
Iotapata, urbs Syriæ.
Iouinianos Diuus Maximianus uoluit uocari qui se fortiter in Illyrico gessissent, C C.
Iouiste compositum ex Ioue & Iuste. C C.

I ante P.

Iphigenia, Dziewká Agamemnony y Clytemnestry.
Ips, ipis, Græcum est uermiculi nomen quem alij Scolopendram nominant, alij Millepedã, alij Centipedam, Stonog.
Ipse, ipsa, ipsum, & antique Ipsus pronomen relatiuũ genitiuo ipsius pe. pr. On/ponitur pro tribus personis pro prima, Ipse facio, Ja sam czinię. Pro secunda, ipse dixeras, Tyś rowiedał. Pro tertia, ipse scribit, On sam piße. Sic quando est demonstratiuum iungitur alijs pronominibus quorum accipit significationem, Vt ego ipse, Ja sam. Male mulctabo ipsam, Terent, Dbiyę ya dobrze. Homo ipse nusquã est, Nie wiem gdzie sie podział. Flos ipse, Prawy kwiatek/álbo práwie kwas/wzrálá. Res ipsa indicat, Sámá rzecz tego poświadcza.
Ipsemet, On sam/álbo sam yedny.
Ipsus etiam inuenitur sæpe apud Comicos.
Ipsissimus superlatiuus, Práwie ten/wirudny/prawdziwy. Ipsissimam dicis ueritatem, Wirudną prawdę mowiß. Ipsissimus nebulo, Wyrudny lotr.
Ipsissima bonitas, Práwa sczyra dobroć.
Ipsullices bracteæ dicebantur in uirtutem aut muliebrem speciem expressæ, Calep.

I ante R.

Ir, gen. neu. alij scribunt Hir indeclinabile concauitas manus, Dłoń.
Ira, æ, fem. prim, Gniew, Iram euomere in aliquem, Gniew swoy ná kogo wyrzignąć. Dłáząć. Ira incitatus, Gniewem pobudzony.

Iracundus,a,um,Gniewliwy/a/e. Iracundia secum mussitat,Szemrze coś gniewaiąc się.
Iracundia,æ,fem.prim.Gniew / gniewánie Vix sum compos animi ita iracundia ardeo , Nie czuyę się od wielkiego gniewu.Iracundiam reprimere , Vpámiętáć się/gniewu wściągnąć.
Iracunde aduerbium,Gniewliwie/z gniewem.
Irascor,irasceris,irasci,dep.ter.Gniewam się / yestem gniewien. Irascor tibi istud dictum, Gniewno mi ná cię o to słowo.
Irasci, succensere, & stomachari idem.
Iratus,a,um,Rozgniewány. Aliquem iratum habere,Mieć rozgniewánego kogo ná się.
Iratus,offensus idem,Iratior iratissimus Cic.Antonio est fortassis iratior,Bárziey się gniewa ná Antoniusá. Eum sibi iudicē delegerant qui illis erat iratissimus,Tego sobie sędziego obráli ktory się naybárziey ná nie gniewał.
¶Subirascor,eris,irasci, Gniewam się. Jestem nieco gniewien.Subiratus respondit,Przygniewliwszym odpowiedźiał. Est mihi aliquantulum subiratus, Nie owszeki ma chuć ku mnie/nieco się gniewa ná mię.
Irate aduerbium,Gniewliwie.
¶Obiratus,a,um/Zágniewány.
Irceus genus est farciminis,CC.
Ire, & Iri , infinitiui uerbi, Eo,is, & iui.
Irenarchæ(inquit Vlpianus) sunt qui disciplinæ publicæ & corrigēdis moribus præficiuntur quasi dicat principes & moderatores pacis,&c. Qui dant operam ut paccata sit resp. id aūt fit moribus bene institutis, Apud Romanos fuit Censoria dignitas.
Iris,huius iridis,fem.tert.Tęczá.
Iris etiam herba gladiolus dicta, Kosáciec.
Irinus,a,um , Vt irinum unguentum, Máść z tego źiela.
Irnella, læ, uasis genus in sacris, Festus.
Ironeia,æ,fem.prim.Latine irrisio, Náśmianie/ opáczna rzecz gdy yákoby ynsze mowiemi á ynsze rozumiemy.
Irpini dicti sunt Samnites,Festus.
Irradio,Vide *Radio.*
Irrasus.Vide *Rado.*
Irraucio,Irrauesco,Vide *Rauus.*
Irrediuiuus,Vide *Viuo.*
Irrationabilis.
Irrationalis & Irrationabilis, Vide *Ratio.*
Irredux,Vide *Dux.*
Irreligiosus,Vide *Religio.*
Irremunerabilis, Vide *Munus.*
Irreparabilis, Vide *Paro.*
Irrepo,Vide *Repo.*
Irrepræhensus,Vide *Præhendo.*
Irrequietus.Vide *Quies.*
Irretio,Vide *Rete.*
Irreuerenter,Vide *Veneror.*
Irreuocabilis,Vide *Voco.*
Irreuolutus,Vide *Voluo.*
Irrideo , Irrisor , Irrisus , Vide *Rideo.*
Irrigo,Vide *Rego.*
Irrito,as,are,pen.prod. frequentatiuum, Irruo, irruis per commutationem u in i,Euphoniæ causa,Ku gniewu pobudzam / pobudzam/nágábam.Irritare canes irritatus,Pobudzony/pro irato sæpe accipitur,Miásto rozgniewánego.
Irritabilis,le,Poprzdliwy/poruszony/a/e.
Irritatio,& Irritamentum, Poprzdliwość/ pobudzenie,też rozgniewánie.
Irritatus,irritatior,irritatissimus nomen ex participio,Poduszczony/ zágniewány zánuszony.
Irritus,penultim.cor.& Irrito,Require,*Ratus.*
Irroboro,Vide *Robur.*
Irrigo,Vide *Rigo.*
Irrogo,Vide *Rogo.*
Irroro,Vide *Ros, Roris.*
Irructo,Vide *Ructus.*
Irrugio,Vide *Rugio.*
Irtiola,læ.gen.fem.Genus uitis.

I ante S.

Is,ea,id.pronomen eandem significationem habet quam hic, Ten/ta/ to. Vtimur maxime hoc pronomine si præcedat aut sequatur QVI,ut qui diuitias

uitias cupit is auarus eſt, Kto bogactwá żąda, ten łákomy yeſt. Et certe is eſt, Owſzeki ten yeſt. Vbi is eſt, Gdźie ten yeſt. Ea memoria erat, Táką pámięć miał. Eo pacto, Tym obyczáyem. Ea ætate ſum, Jeſtem tych lat. Et id maxime hyberno tempore, A to zimie álbo á zwłaſzcza więc. Ab is fit idem in maſ. gen. prima longa, in neutro uero correpta, Tenże/tenżyſty. Idem ipſe fecit, Tenyſty ſam vczynił. Idem mihi euenit, Toż ſie też mnie przigodziło.

Iſce, pro is ipſe, Teniſty.

Is urbs a Babilone diſtans itinere octo dierum apud quam eſt Is fluuius.

Iſagoge, Iſagoges, fem. pen. prod. Latine aduerbium ſonat introductio, Wiedzienie/ wprowádzenie/ to yeſt krótka nauká álbo przyſtęp ku nieyákiey nauce. Elementa latinius dicuntur quam introductiones.

Iſagogicus, a, um, Wwodzący/wprowádzáiący przyſtęp czyniący.

Iſapis, pen. pro. fluuius propinquus Ceſennæ.

Iſara fluuius Galliæ in Rhodanum influens.

Iſatia, Inſula e regione Veliæ.

Iſatis huius iſatis uel iſatidis, fem. ter. herba, Sznido ktorym tąyſtki w Ruśy y w litwie fárbuyą. Magnus uſus eſt huius herbæ in tingendis & colorandis pannis in Thuringia Germaniæ prouincia ſeritur, & magnæ opes inde colliguntur.

Iſaurum ciuitas Pamphiliæ a qua Iſauricus, a, um.

Iſchia, latine coxa ſiue coxendix, Kość v lędźwi/ zá ktorą vbránie záchodźić ma. Vel ſimpliciter, Lędźwie.

Iſchiadicus, a, um, Ktorego krzyż bala.

Iſchias, iſchiadis, Bolenie krzyżá. Vulgo Schiatica.

Iſis, huius Iſis, uel iſidis, Bogini Egipska. Ante Io dicta uide ſupra Iſiaci eius ſacerdotes.

Iſmarus, pen. cor. gen. maſcul. in plurali gen. neu. Mons Thraciæ & iuxta eum Iſmara urbs Ciconum.

Iſmenias, maſc. Ymię yednego Thebáná nie poſpolitego gędźcá.

Iſmenus, penult. product. Fluuius Bœociæ.

Iſocinamon, herba, quæ & Daphinos dicitur.

Iſocolon latinis compar figura Rhetorica quæ duabus aut pluribus ſententijs breuibus & inter ſe paribus exigitur, Gdy ſą rowne ták Cola yáko Periodi uel ſententiæ in oratione.

Iſodomos Græco nomine dicitur genus ſtructuræ apud Plinium.

Iſocrates, gen. maſcul. Sławny wymowcá Atenski.

Iſoetes Ambroſiæ genus, CC.

Iſopleurus, id eſt, triangulus æquitaterus notatur ſic △. C C.

Iſopyron uocant aliqui phaſeolum.

Ipſellum ciuitas Vmbriæ.

Iſonomia, fem. prim Rowne álbo Rymowne kończenie słow. Latine æqualitas iuris, Práwność / to co ſie práwie ſtawa.

Iſraël hæbraicum nomen, latine ſonat fortis ſiue fortitudo Dei, Imię własne yeſt Jácobá pátriárchy świętego ktory dwánáśćie ſynow Pátriarchow po ſobie zoſtáwił od tegoż żydowie Iſráhelite bywáyą zwáni.

Iſſa, Inſula maris Adriatici inde Iſſeus, a, um.

Iſſus, urbs Ciliciæ & fluuius Syriæ, Iſſicus ſinus.

Iſte, iſta, iſtud, genitiuo iſtius, pen. prod. pronomen demonſtratiuum, Ten/ tá/ to. Ab iſto uenio, Od tego przychodzę. Iſtuc frequentiſsimum eſt pro iſtud maxime apud Comicos, Iſtuc ipſum Toż yſte.

Iſto aduerbium ad locum, Tędy/tám. Et compoſita iſtic aduerbium in loco, Támże. Qui iſtic mos eſt, Co tám zá obyczay yeſt.

Iſtinc de loco, Ztámtąd. Iſtinc redeo, Ztámtąd ſie wrácam.

Iſtac per locum, Tędy/tám.

Iſtoc aduerbium, Teren. Nimirum iſtoc abiſti, Ná tę ſie ſtronę vdał.

Iſtorſum, Tędyż.

Iſtic, iſtæc, iſtoc, aliquando ſunt pronomina, non aduerbia, Vt iſthic me appellat furem, Ten mie názywa złodzieyem Iſthac lege tibi filiam ſpopondi meã, Tymemcy obyczáyem zá cię Corkę moyę dał. Iſtac ratione rem non facies, Nie zbogáćiſz ſie tym obyczáyem. Iſtoc modo ſolita es me ante appellare, Tym obyczáyem/álbo tákież mie przed tym zwykłá zwáć.

Iſtiusmodi & eiuſmodi nomina indeclinabilia, Tákowe/tym rowne.

Iſter, Rzeká Dunay. Alias Danubius.

Iſthmus, iſthmi, maſc. ſec. Latine collum ſignificat, Szyiá. Terra oblonga & anguſta inter duo maria, iſthmos dicitur, Ściánki álbo ćiáſność ziemie miedzy dwiemá morzomá yáko w Peloponezie kráinie Greckiey/ gdzie Corinth miáſto známienite było.

Iſthmia, orum, in plurali numero tantum, Swięto á záwołány dzień ku czći Neptunuſowi.

Iſtria Italiæ regio Illyrico contermina.

I ante T.

Ita aduerbium ſimilitudinis, Ták. Aliquando affirmandi, Ták. Ita eſt, Ták yeſt. Fac ita ut iuſsi, Vczyń ták yákociem roskazał. Nonnunquam eſt optantis uel teſtantis, Ita me Deus amet, Bych ták pánie boże zdrów był. Item reſpondendi uox, ut apud Terent. Quid iſtic tibi negotij eſt, Co ty tám maſz zá ſpráwę/ álbo co tám maſz czinić. Mihin, Ia. Si. ita, Ták/ ty. Vel coniunctio illatiua Itaqꝫ. A ták/ przeto. Ita ſane, adfirmantis, Ták owſzeki. Ita te amabit Iupiter ut tu neſcis, Byś ták zdrów był yáko nie wieſz. De ijs non ita ualde laboro, O ty drugie nie ták bárzo dbam. Neqꝫ ita multo poſt, Nie długo potym.

Ita etiam pro in tantum uel uſqꝫ adeo in fine orationis, Terent. Ego neſcio hercle, neqꝫ unde eam, neqꝫ quorſum eam, ita prorſum oblitus ſum mei, Tákem práwie od rozumu odſzedł. Ita ut ſi eſſet filia, Nie mniey by właſna corká byłá.

Italia, æ, fe. pr. regio Europæ, Włoska ziemiá w ktorey Rzim/ Venecia/ Apulia/ Sicilia/ Florencia/ Mediolan y ynſze páńſtwá y kráiny aż do mórza leżą. Tirrenum & Adriaticum olim Heperia byłá zwána niektórzy ią dzielą ná ſzeſnaśćie kráin.

Italus, a, um, & Italicus, a, um, Włoski.

Italia, Miáſto w hiſpániey. Vnde Italicenſis

Italicum ſubſtantiue genus Philoſophiæ Pytagoricum dictum, Calep.

Item aduerbium ſignificans Interdum Ita uel Sic, Interdum autem, Interdum ſimiliter uenit hoc mihi in mentem te eſſe hominem diuitē, me item hominem eſſe pauperrimum, Tom ya przed ſię brał ciebie być człowieká bogátego/ mnie zás bárzo vbogiego. Item pro Sic uel ita, Rex ſemper maximas mihi agebat gratias quicquid feceram, alijs non item, Drugim nie ták. Solis defectiones itemqꝫ lunæ prædicuntur, Práktikuyą że ma być záćmienie słońcá y też xiężycá.

Iter, itineris, gen. neut. Et itiner, itineris, Drógá/ Wędrowánie/ yechánie.

Iter etiam de mari dicitur, Wożbá álbo puſzczenie ſie ná morze. Iter diei, Jeden dzień yázdy. Iter deuium, Dáleko z drógi/ nie proſta drógá. Iter aliquo conferre, Gotowáć ſie ná drógę. Conficere iter pedibus, Pieſzki drogę odpráwić. Dirigere iter Romam, Ku Rzymowy ſie mieć. Nobis iter eſt in Germaniam, My myſliemy do niemiec. Iter facere, Wędrowáć/ yecháć. Equo iter ingredi, Yezno yecháć. Pedibus iter ingredi, Pieſzki yść.

Itinerarium pro commentarijs rerum per iter geſtarū, Opiſánie peregrinácięy á pielgrzimowánia álbo wędrowánia ſwego Alias Hodoeporicon.

Itineror, itineraris, itinerari, Wędruyę/ pielgrzimuyę. Non dicitur latine.

Iterato aduerbium pro iterum in Biblijs tantum legitur.

Iterum aduerbium, Drugą ras/ Powtore. Item conſul, Drugą ras ráyca.

Iterum ac iterum nominaui, Powtore y potrzećie miánowałem.

Itero, as, are, act. prim. Powtarzam. Iterare pugnam, Powtore bitwę zwieść. Dicta iterare, Powtárzáć to co ſie przed tym rzekło. Verba iterare, Zāyąkáć ſie.

Iteratio, Powtarzánie.

Itero, Vide *Iterum*.

Ithaca inſula ante Epirum, ubi Vlyſſes dominabatur.

Itacus, a, um, adiectiuum.

Ithome oppidū Peloponeſi, itemqꝫ Theſſaliæ unde Ithomeus, a, um.

Ithonea, ciuitas Bœociæ uel ut Strabo uult Theſſaliæ.

Ithyra urbs in Tauro monte Parthiam uerſus, a qua Ithyreus, a, um.

Itidem aduerbium ſimilitudinis, Tákże/ Timże obyczáyem/ rownie ták. Vtinam hoc tibi doleret itidem ut mihi dolet, Boże day ábyć ták tego żal było yáko mnie żal yeſt. Itidem ut ſi ſit cognata, Nie mniey yáko ſwą przirodzoną.

Itio, itionis, Vide *Eo*, *Ito*, *Itus*, ibidem.

Iturea regio Cœlosyriæ seu Palestinæ, Pogránicżna Galileyey.
Itureus,a,um,Yeden żámtąd.

I ante V.

Iuba,æ,fem.prim. Grżiwá. Et non solum de equis dicitur sed de omnibus alijs animalibus,etiam de Leonibus.

Iubatus,a,um,Grżiwiásty, Equus iubatus, Ktory wielką grżiwę ma y kosy plieciońe dlugie ż grżiwy sie puszczáiące. Leones iubati.

Iubar,iubaris,Gwiazdá.Lucifer & uesper zwána /nutrżenna y wieczorna gwiazdá też yáśnienie álbo lśczenie káżdey rzeczy.

Iubeo,iubes,iussi,iubere,iussum,act. sec. Każę.Iubeo dare,Każe dáć. Si respexeris donec ego te iussero , Bedzieszli ná mię pátrżał áżći każę.Iubere etiam, Polecyc żedáć.Iubeo uos bene ualere,Zadam ábyście sie mieli dobrże/álbo Mięcie sie dobrże simpliciter,Iubeo te saluere, Zadam ci zdrowia.Iubet nos esse sine cura, Nie da sie nam stáráć/ nie chce ábyśmy sie stáráli chce ábyśmy byli bez kłopotu.Iubere etiam Przisadzić/przyobiecáć/ przyrżec/ przyzwolić. Postquam ei Numidiam prouinciam, populus iussit, Jáko mu skoro lud Rzimski pánstwo Numidienskie przirżekł álbo przyobiecał. Salust. Nam populi est iubere, Senatus uero censere,Senatus eam pacem seruandam censuit,& paucos post dies populus iussit , Po kilku dni lud przizwolił.Liuius.

Iussitur pro iubetur,Cato dixit, Obsoletum.

Iussus participium,Kazány.
Iussus , huius iussus , Rozkazánie.
Iussa,iussorum,in plurali raro reperitur, præterquam in ablatiuo,Plautus,Iussu Iouis uenio, Z rozkazánia Jowisowego.

Iussum,iussi,& Iussio,onis idem , Iussa facere,& iussa capescere, Polecone rzeczy wypełnić.

¶Iniussus, Niekazánie / niedozwolenie.Iniussu meo abijt, Nie z moią wolą odszedł.

Iubilo,as,aui,are, Wykrżikam dla wesela.

Iubilum,iubili,neut sec.Wykrżikánie/swiebodá/wesele.

Iubilatus , tus, tui , idem , Obsoletum.

Iubileus annus in Biblijs,Miłośćiwe láto. Porro hæc dictio Iubileus non est latina,sed Hebraica Iobel, id est cornu arietis a Themate Iibbeb,quod significat eiulauit , ululauit , tubauit seu cornu inflauit, quia singulis septennijs & uno quoq; anno quinquagesimo,habebant Iudæi annum iubilei, hoc est quietis, quo anno nihil serebant nihil metebant, nec uindemiabant,qui annus seu festiuitas per clangorem buccinæ omnibus Iudæis denuntiabatur,per clangorē inquam Iubel,id est cornu,de hoc expresse habes Leuit.25.et 7.cap.

Iucundus,a,um,Miły/wesoły/wdzięczny/roskoszny/a/e/Agri iucundi,Piękne polá. Odor iucundus,Wdzięczna wonia.Fuit mihi magnopere gratum & iucundum officium tuum , Byłá mi bárzo wdzięczna y miłá posługá twoiá.

Iucunditas,iucunditatis,fem,tert. Wesołość/ ochotność / wdzięczność.Dare se iucunditati, Dáć sie ná dobrą myśl. Perfundi iucunditate, Być wweselon.

Iucunde aduerbium, Miłe / pięknie/ochotnie / z czystą chucią. Iucundissime uiuere, Czyście / swiebodnie żyć.

Iucundor,aris,ari,pro letari non est latinum.

Iniucundus , Niewesoły / niewdzięczny.

¶Iniucunditas,Niechotność. Iniucunde,Niechotnie.

Iudæa,æ,fem.pri.Zydowska ziemiá. Alias Palestina terra Chanaan, Obiecána ziemiá yż byłá Abrahámowi Isáákowi y Jákobowi Pátriárchom świętym y ich potomkom obiecána.

Iudæus,Zyd.
Iudæa,Zydowká.
Iudaicus,a,um,Zydowski.Vt Iudaicum ingenium,Zydowskie przirodzenie. Iudaizare in Biblijs Græca forma dicitur Iudæos imitari,Po żidowsku sie mieć żydostwá záchowáć.

Iudaismus,iudaismi,Zidowski zakon y záchowánie ceremoniey.

Iudex,iudicis,Sedzia.
Iudex ordinarius Práwy vrzędny sedzia.

Iudex delegatus, Commissarz. Extraordinarius, idem.

Iudex quæstionis, Wóyt / Szołtys. Alias prætor, Sedere iudicem, Ná sądzie siedzieć. Sumere iudicem de re aliqua, Obráć yednaczą.

Iudicium, iudicij, Sąd.

Iudicium centumuirale, Senatorów Rzimskich práwo álbo sąd. Iudicium capitis, Sąd o głowę. Aducere aliquem in iudicium, Pozwáć kogo. Exercere iudiciū prætor dicitur, Sądzić. Iudicium facere idem quod iudicare, Dare iudicium, Wysádzić kilká person ku vznániu czyiey rzeczy. Pronunciare iudicium, Osędzić/ sententią álbo decret vczynić.

Iudicium etiam significat, Dowcip/ rozumu ostrość. Vt, caret iudicio, Nic nierozumie. Magno & acri iudicio, Niepospolitego rozumu y baczenia/ Limatum & perpolitum iudicium idem. Varia sunt iudicia hominum de hac, Rozmáyite są mniemánia á rozsądy ludzkie o tey rzeczi álbo rozmáicie o tym dzierżą. Habere iudicia & testimonia multa populi, Mieć wielmi dobrą powieść v pospolitego człowieká. Interponere iudiciū Swoye zdánie powiedzieć. Stare iudicio, Stánąć ná sądzie. Vt stare suo iudicio, Przy swém mniemániu zostáwáć. Subire graue iudiciū, Ciężką rzecz ná się przyiąć sędzić. Meo iudicio, Wedle mego zdánia.

Iudicialis, le, Sądowny. Causæ iudiciales, Rzeczy sądowne. Forum iudiciale, Ratusz álbo ynsze mieysce gdzie sądzą.

Iudiciarius, a, um, idem, Cōtrouersiæ iudiciariæ, Spory sądowne. Quæstus iudiciarius, Dochody przysądne/ przysąd sędziego.

Iudico, as, are, act. prim. Sądzę / szácuyę/ mniemam/ zdánie swe powiedam. Ex ingenio aliorum aliquem iudicare, Z cudzych obyczáiów o tim się czego domniemáć. Non recte iudicas de Catone, Źle dzierżysz / omyliles się ná swym mniemániu / etc. De aliquo grauius iudicare Koniecznie / nie dobrze dzierżec. Ex æquo & bono aliquid iudicare, Pobożnie á sprawiedliwie co osądzić.

Iudicassit pro iudicauerit Antiquum.

Iudicatus participium, Osądzony/a/e.

¶Iniudicatus, Nieosądzony. Iudicatum facere ad exequtionem, Sędziego decret á sąd przywieść álbo wypełnić. Iudicatum enim est id de quo sententia lata est.

Iudicatio, Sądzenie.

Iudicatus, huius iudicatus idem, Moc ku spráwowániu sądów.

Iudicato aduerbium, Sądownie.

¶Composita, Abiudico, Odsądzam. Abiudicare & reijcere idem, Libertatem sibi abiudicare, Wolność strácić ná sądzie. Abiudicabo me a uita, Pożegnam się s tym świátem / álbo żywotem.

¶Adiudico, Przysądzam / przywłaszczam Przipisuye. Saporem alicui rei adiudicare, Smák ktkoreyn rzeczy przipisáć.

¶Dijudico, Rozeznawam / Rozsądzam.

¶Præiudico, id est, ante iudico, Przed tym sądzę. Ego tibi præiudicabam, Wszákom cy ták sądził/ yż ták miano skazánie vczynić. Aliquando præiudicare idem significat quod nocere, Szkodzić. Vt paucorum error non præiudicat religioni, Błąd ych nic nie może szkodzyć wierze.

¶Præiudicium, Rowne osądzenie w rowney y w tákowey rzeczy ktéra teras ná sąd przyszłá / ktorego násláduyąc / tej y tá ták osądzona być może. Præiudicium etiam, Krzywdá/ niesprawiedliwość. Nullum tibi facio præiudicium, Nie czynięć zadney krziwdy. Sed in hac significatione apud Iurisconsultos reperitur sæpe, apud oratores raro.

Iugerum, Vide *Iugum*.

Iuglans, iuglandis, Włoski orzech / orzechowe drzewo.

Iugerum, iugalis, iugamentum, iugo, iugarius, Vide *Iugum*.

Iugo, gis, gere, miluorum est, Pyszcze yáko kány kánia. Calep.

Iugum, iugi, mascul. sec. Nawyższy wierszcholek álbo szpicá góry. Summum iugum Sam wierszcholek.

Iugum etiam, Járzmo.

Iugum boum, Párá wołów.

Iugum aquilarum, Párá orłów. Pari iugo niti, Równo ciągnąć. Iugum etiam, Nawoy tkácki ná ktory przędzę náwiyáyą.

Iugum, Też przed czásy był táki obyczáy

miedzy wálecznemi dwoye gończe drzewo álbo włocznie wtikano w ziemię/trzecią ná przeki yákoby ná xtałt ſzubienice przywiązano/tám miedzy ty włocznie byli przinuſzániczi podchádząc ktorzi byli zwiciężeni ku oznaymieniu że ſie yuż dawáli/y ośięgnieni od ſwych nieprzyiaciol byli. Vnde ſub iugū mittere exercitum, Woisko nieprzyiacielskie pod tákowe yárzmo álbo ſzubienicę ym ku lekkośćy każąc podchodzić/to yeſt zwyćięſtwo nád nieprzyiacielem otrzimáć. Subiugo,as,are,inde deriuatur, Podbiyam pod ſwą moc. Subiugatus,Podbity pod czyię moc.

Iugum etiam, Szranki ná winnicách ná xtałt pokletnice álbo poklatu po ktorych ſie wino puſzcza liśćiem y yágodámi pokletnicę nákriwa. Vnde Iugatæ uites dicuntur.

Iugum etiam,Stáye roley álbo ták wiele yáko dwá woły przes dzień zoráć mogą.

Iuga in plurali, Przecznie łáwy w łodziách.

Iugo,iugas,iugare, W yárzmo zákłádam/Záprzągam/weſpołek ſpayam álbo ſtánowię. Inter ſe nexæ iugatæq; ſunt, Są weſpołek złączone y ſpoyone. Iugari uineæ dicuntur, Ku roſztowániu álbo ſzrankom przywiązáć.

Iugantiuus dictus eſt Deus olim iugis præeſſe creditus.

Iugarius,iugarij, Wołownik/Pogániácz/Oracz.

Iugarius etiam dictus eſt uicus Romæ in quo altare Iunonis fuit.

Iugatorius,a,um,Ku yárzmu należący. Vt iugatorius bos,Robotny woł ktory w yárzmie robia.

Iugamentum,iugamenti,neut.ſec. Wſzelaka rzecz ku związániu álbo zmocnieniu yárzmá.

Iugalis & hoc iugale,Járzmu poddány álbo przywiązány,Iugale uinculum,Małżeński ſtan.

Iugalis nodus,idem.

Iugis,& hoc iuge, Vſtáwiczny yákoby bez przeſtanku w yárzmie ciągnący. Iuges in plurali,Ktorzy w yednym yárzmie ciągną. Is mihi theſaurus iugis in noſtra eſt domo,Ten moy vſtáwiczny domowy skarb Iugis puteus,iugis aqua,Wieczna vſtáwiczna wodá/ktora nigdy ciec nie przeſtawa.

Iugiter aduerbium,Vſtáwicznie/Wiecznie bes przeſtanku.

Iugoſus,a,um,Wyſoki/ſzczáſty/a/e.

Iugerum,iugeri a nominatiuo iuger uel iugeris,Datiuo Iugero,Accuſatiuo & Vocatiuo Iugerum,Ablatiuo Iugero & iugere. Et pluraliter, Nominatiuo, Accuſatiuo,Vocatiuo,Iugera,Genitiuo,Iugerū,Datiuo & Ablatiuo, Iugeris uel iugeribus,Ták wiele roley yáko pará wołow może zá dzień przeoráć policzáyą w to dwie śćie y czterdzieśćy ſtop ná dłużą/á ſto y dwádzieśćia ná ſzerzą.

Iugeratim aduerbium, Po ſtáyu álbo od ſtáyá do ſtáyá roley.

¶Compoſita a Iugis,Cōiuges,Małżonkowie. In ſingulari,Coniunx, coniugis,Żoná/Małżonek.

¶Iuiuges boues dicuntur a Feſto qui ſub iugo non fuerunt,Nierobotne/nierolne woły.

¶Bijuges,& bijugi equi, Pará koni w wozie ciągnących.

¶Sic quadrijugi & quadrijuges, Poczworne woźniki.

Iugula uel iugla,Gwyazdá álbo świętego Jákubá páliczká.

Iugulus,& Iugulum, iuguli, Kárki álbo krzgi w ſzyey. Oſtētare iugulum pro capite alterius, Do gárdłá ſwego przi kim ſtáć. Iugulū ferire pro interficere dixerunt ueteres,Zábić/śćiąć. Dare iugulum,Wyćiągnąć ſzyię álbo podáć ſie dobrowolnie ná śmierć.

Iugulo,as,are,act. prim. Kárki ſtrącam/śćinam/zábiyam. Hominem ſuis uerbis iugulare,Z yegoſz słow kogo podeyść álbo yąć. Iugulare hominem ſuo gladio,idem. Aliquem iugulare plumbeo gladio, Miſernie kogo zámordowáć y ſtráćić.

Iugulare etiam de morbo & aquis dicitur Celſus, Quartana neminem iugulat, Febrá czwartodzienna nie przipráwia nikogo o żywot álbo ku śmierći. Et Iugulum petere Metaphoricos, Ruſzáć konia ſádná/to yeſt ktemu co ſie rzeczy naibárziey dotycze przićieráć/przimuſzáć loġo.

¶A Iugo,Compoſita Abiugo pen. cor. Wypuſzczam/wyprzągam z yárzmá. Abiugare boues,Wyprząc woły. Sic abiugare equos,Wyprząc konie. Adiugo Przyprzągam/przywięzuyę. Adiugare equos duos,Przyprząc dwu koniu. Adiugare uites, Przywięzáć rożgi winne do tyczy.

¶Coniugo,coniugas,pen.cor. Sprzęgam/zwięzuyę/weſpołek ſtánowiam.

¶Coniugata apud Dialecticos & Rethoricos sunt uerba quæ orta ab uno uarie commutantur, ut a uerbo sapio uenit Sapiens, Sapientia, Sapienter, &c.

¶Coniugatio, onis, uerbale, Sprzężenie związánie.

¶Coniugatio apud Grammaticos est consequens uerborum inclinatio.

¶Coniugalis, le, quod ad coniugium pertinet, Małżeński. Vt coniugalis thorus, Małżeński stan.

¶Coniugulus, a, um, idem, Vt coniugula myrtus, Wespołek sie spayáyąca.

¶Coniugium, coniugij, Małżeństwo.

¶Coniux, coniugis, gen.com. Zoná y małżonek.

¶Deiugo, Rosprzągam/Rozwiężuyę. Bono aratori non licet boues dijugare Dobremu gospodarzowi álbo oraczowi nie godzi sie wołów rosprzęgáć.

¶Subiugo, Vide paulo supra.

¶Subiugalis, le, Járzmowy/to yest/ który w yárzmie rabia/poddány/posłuszny. Metaphoricos. Subiugis & hoc subiuge idem. Subiugis equa, Robotna świerzóbká. Subiugis equus, Który we śley rabia/wozowy koń/woźnik. Subiugia, Rzemienie yárzmie álbo yárzmowe/ też śle nabiodrki/postronki/etć. Porro subiugo & subiugalis non reperitur apud probatos autores.

Iugulus, iugula, Vide *Iugum*.

Iulea uox, id est, suauis, qualis Simonidis cuius patria Iulis erat.

Iuliacum oppidum Vbiorum in Germania, Po niemiecku zową Gulich.

Iuliomagum oppidū Rhetiæ primæ, Po niemiecku Pfalwendorff.

Iulis, iulidis, piscis genus.

Iulium Carnicum uetus oppidum Carinthiæ.

Iulus, gen.masc. Lanugo pomorū & arborū, Mech który sie po drzewiech puszcza też pączki ná orzechowych drzewách z których sie orzechy záwiężuyą.

Iulus, Też młodzieńczik któremu sie wąs poczyna sypáć.

Iulus etiam nomen piscis.

Iulus etiam fuit uocatus Ascanius Æneæ filius, Inde uenit Iulius, Pirwszy Cesarz Rzymski.

Iulius etiam dicitur mensis, Lipiec miesiąc. Alias Quintilis.

Iulianus, a, um, Co Cesárzowi Iulio należy.

Iuliani milites, Żołnierze Iuliusowi.

Iumentum, Vide *Iuuo*.

Iuncus, iunci, masc, sec. Sitowie/też wiąz/rokicina.

Iunceus, a, um, Wiązowy/Sitowy/a/e.

Iuncinus, a, um, idem ut Iunceus Cophinus, Kosz z wiązu álbo z rokiciny vplecio- ny. Et Metaphoricos Iunceus, Cienki/Suchy.

Iuncea uirgo, Cienka suptylna á wysoka pánná.

Iuncetum, iunceti, Mieysce gdzie wiązu á rokiciny pełno rośćie.

Iuncosus, a, um, Wiązowáty.

Iunculus genus cibi dulciarij instar iunci Calep.

Iungo, iungis, iūxi, iunctum, iungere, act. tert, Złączam. Sapientia iuncta eloquentiæ, Mądrość s wymową złączona. Iuncta inuidiæ gloria, Zazdrość s dostoynośćią złączona/álbo nienawiść dostoyność násłiáduye. Rhedam equis iungere, & iungere equos ad currum, Wprządz konie do wozá. Affinitates cum aliquo iungere, Przyiacielstwo s kim złączyć. Fœdera iungere, Przymierze vczynić. Iungi fœdere alicui regi idem, Iungere dextras, Przywitáć. Magna mihi familiaritate iunctus est, Mam s nim vprzeyme záchowánie.

Iunctus participium siue nomen ex participio, ut iunctus illi cognatione, Przyrodzon mu yest. Iuncta matrimonio puella, W małżeński stan poślubioná. Iunctus bos, Járzmny wół. Iunctura, ræ, Złączenie/spayánie/sprzężyná. Iuncture digitorum, Członki. Boum iunctura, Sprzężenie wołów. Iunctio, idem.

Iunctim aduerbium, Wespołek yedno ná drugim.

¶Compo. Abiungo, Odłączam/Rozszá- dzam. Quod se ab hoc refractoriolo iudiciali dicendi genere abiunxerint, Iż sie odłączili/etć.

¶Adiungo, Przyłączam/przywiężuyę. Adiungo animum ad literas, Oddawam sie ná naukę. Adiūgere se ad aliquem, Przyłączić sie ku komu. Id est, Potowárzyszić sie. Adiungere sibi aliquem beneficio, Przes okazánie dobrodzieystwá powinnym sobie kogo vczynić, Adiungere sibi socium aliquem, Zá towárzyszá sobie wziąć. Fortuna adiuncta diuinitus summis uiris ad res bene gerendas, Szczęśćie od páná Bogá przydáne známienitym ludziom ku wielkich rzeczy sprawowániu. Vxorem sibi

ſibi adiungere, Ożenić ſię. Adiungi ad autoritatem ſenatus, Przi rádzie ſtać. Adiuctus participium, Przilączony/Przidány. Et adiunctus nomen ex participio, ut propiora cauſæ & adiunctiora, Więcey należące k rzeczy.

¶Adiunctio, adiunctionis, uerbale, Przilączenie / przisądzenie. Adiunctio etiā figura Grammatica, Vide Zeugma.

¶Adiunctor, adiunctoris, Przilęczyciel/ Przisądziciel.

¶Coniungo, Złączam / sadzam weſpołek. Caſtra oppido coniunxit, Podle ſámego miáſtá obós położył. Coniungere ſibi fœminam matrimonio, Ożenić ſię. Connubia coniungere, Oženiáć/Ráić komu żonę / Dziewoſtębić. Coniungi uſu cum aliquo, Spolnego towárziſtwá záchowánie mieć. Coniunctis ſententijs decernere, Zā ſpoleczną rádą co zámknąć.

¶Coniunctus, a, um, Złączony. Coniuncta multis uitijs uita. Żywot z wiele nierządów złączony. Coniunctiſsimi inter ſe, Wielmi vprzeymie ſą ſobie láskáwi ná ſię. Nemo mihi coniunctior atq; charior, Niemam náden przyiaźliwſzego. Coniunctio, Złączenie. Coniunctio etiá pro mutua amicitia & concordia, Item neceſsitudine & affinitate, Towárziſtwo przyiaźń/krewność / záchowánie. Pro noſtra ſumma coniunctione te rogo, Proſzę cię dla náſzey vprzeymy miłości y potowárziſzenia.

¶Coniuncte aduerbium, Złącznie / też przyiáźliwie/vprzeymie. Coniunctiſsime uerſati ſumus, Milowáliſmy ſię by brácia. Coniunctiſsime & amantiſsime uiuere cum aliquo, idem.

¶Diſiūgo, Rozłączam/Rozſádzam. Pompeium a mea familiaritate diſiunxit, Pompeyuſzā s ſemną rozłączył. A mamma diſiungere, Oſtáwić dziecię. Diſiuncta coniugere, Rozłączone słączyć.

¶Diſiunctus participium, Rozłączony. Vt diſiunctus populus a Senatu, Poſpolity człowiek nie ſtoi przi rádzie. Diſiunctus freto ab Italia, Morze leży miedzy nim y miedzy włochy/álbo morzem rozłączony od włoski ziemie.

¶Diſiunctus nomen ex participio, ut diſiunctiſsimi loci, Dálekie yedno od drugiego. Diſiunctior a te ſum, Jeſtem opodal od ciebie. Interuallo locorum & temporum diſiuncti ſumus, Dálekoſmy ſię od ſiebie odſtrzelili.

¶Diſiunctio, Rozłączenie. Diſiunctio amicorum, Zwádá. Diſiunctionem facere inter amicos, Powádzić przyiacielſtwo.

¶Diſiunctiuus, a, um, Rozłączáiący. Cuius contrarium eſt Coniunctiuus, a, ū, Słączáiący/a/e.

¶Iniungo, Poliecam/ roskázuię/wkłádam co ná kogo. Mihi hoc munus iniunxit pater, Włożył to ná mię ociec. Laborem ſibi iniungere, Podiąć ſię niejákiey prace. Amicitiam cum eo iniunxit, Zyął s niem towárziſtwo. Detrimentum Reipu. iniungere, Oſzkodę przipráwić állo przirządzić/to yeſt być przicżyną ſzkody.

¶Subiungo, Przikłádam/to k temu przidawam álbo mówię. Cum hæc dixiſſet, hæc ſubiunxit, Wyrzekſzy to / yeſzcze to przidał. Subiungere urbem aliquam ad Imperium Romanum, Poddáć.

¶Subiunctio, Przisadzenie / przidánie.

¶Subiunctiuus, a, um, Przisadzáiący.

¶Subiunctiuus modus apud Grammaticos qui ſubiungitur alteri uerbo, Nam eget aliqua re ut impleat ſententiam.

¶Seiungo idem quod Diſiungo.

Iunices, Młode krówki/iáłoſzki. In ſingulari Iunix, Jáłoſzká.

Iuniculus, iuniculi, in uitis dicitur quos Dracones alio nomine uocant, Wielkie ſtáre korzenie álbo pálice winne.

Iuniperus, iuniperi, fem. prim. pen. cor. Drzewko iálowcowe. Morum Iuniperi, Jálowiec.

Iunis & hoc Iune, pro Iuuenis, Obſoletum.

Iunius, Czerwiec imię mieſiącá.

Iuno, Iunonis, fem. tert. Bogini wiátru. Iuno Lucina, id eſt, Diana, Vide Alibi.

Iunonius, a, um, Co ty boginiey nāleży.

Iunonia, auis, Paw.

Iunonia maior & minor Inſulæ ſunt ex fortunatis.

Iupiter, in genitiuo Iouis, gen. maſc. Náwyżßy Bóg v pogáńſtwá y Poetów. Quæ appellatio uidetur ab Hebraico uocabulo יהוה demanaſſe, Sicut & Saturnus ab Hebraico Schadai Aliquando accipitur pro aëre, Miáſto powietrza.

¶Diiouis idem quod Iupiter.

¶Veiouis, Szkodzący Bóg ktorego pogáńſtwo chwaliło áby nie ßkodził.

Iurgo, as, aui, act. pri. & Iurgor, aris, ari, ex Iure & ago compoſitum eſt quaſi de iure ago & concendo, Wádzę ſie Swárzę ſie/Hadrunkuię s kim. Iurgatio Swárzenie.

Iurgium, iurgij, Zwádá/wádzenie/Hadrunkowánie.

Iurgioſus, a, um, Swarliwy / Zwádliwy/ á/e.

¶Obiurgo, as, aui, are, Karzę/ Łáię. Obiurgauit illum acerbiſsime, Náłáiał mu iáko pſu.

¶Obiurgatio, Karánie / Łáiánie.

Iuro, as, aui, act. prim. Przisięgam. Conceptis uerbis iurare, Wedle wydánia roty przisięgáć. Si per plures Deos iuret, By mi ſie ſpráwiał y nád ſpráwiał. Iuuare in leges, Przisiąc praw ſtrzedz. In litem iurare, Przisiąc że ſie w práwie nic ynßego nie ßuka yedno ſpráwiedliwośći. In uerba magiſtri iurare, Chcieć być powinien we wßem násládowáć nauki miſtrzá ſwego. Omnes in uerba iurarunt conuenturos eſſe, Wßiſtkim ſie ták zdáło áby ſie ziecháli. Iurarunt inter ſe, pro coniurarunt.

Iuratus participium paſsiue, Przisiężny to yeſt iákoby ktory przisiągł.

¶Iniuratus, Nieprzisiężny. Iuratus eſt mihi, paſsiue pro iurauit, Przisiągł mi.

Iuratus ſenatus, iurati teſtes, Rádá y świádkowie przisiężni. Autores iuratiſsimi, Cáſey wiáry skłádácze ktorzy ſie żadnym fálßem by namniey nie zwykli obchodzić.

Iuramentum, Przisięgá. Iurandum, iurandi, idem quod Iuſiurandum, iureiurare idem quod iurare.

¶Compoſita, Adiuro pen. prod. Poprzysięgam. Id eſt iuramento adigo, adiuramentum legitur in Tobia, Poprziſiężenie.

¶Abiuro, Odprziśięgam. Creditum abiurare, Dług odprziśiąc. Et etiam ponitur pro ſimpliciter nego & inficior, Przę/Nie znam ſie.

I ante V.

¶Adiuratus, a, um, Poprzisiężony/ á/e. & adiuratiſsimi pro coniunctiſsimi, Uprzeymi/ ſprzisiężeni przyiáźnią. Apud Plinium.

¶Coniuro, Powtore przisięgam/ weſpołek ſie ſprzisięgam. Coniurarunt inter ſe, Sprzisięgli ſie. Coniurare de aliquo interficiendo, Sprzisiąc ſie ná czyie gárdło. Coniurat amicæ, Zápiſuieſie s przisięgą miłośnicy/pániey dußce.

¶Coniuratio, Sprzisiężenie.

¶Coniurati, coniuratorũ, Sprzisiężeni Buntownicy.

¶Deiero pen. cor. Valde ſancte ſeu libere iuro, Przisięgam y nádprzisięgam. Deiuro apud Plautum legitur.

¶Deiurium, Záprzisiężenie.

¶Eiuro, id eſt extra ius facio, Odprzisięgam/zárzekam ſie. Eiurauit patriam, Odſprzisiągł oyczyzny álbo ſie odrzekł.

¶Eiuratio, Zárzeczenie.

¶Obiuro, id eſt, iure iurando obſtringo, Poprzisięgam / pod przisięgą záwięzuię. Obſoletum eſt.

¶Peiero, pen. cor. Krziwo przisięgam. Przisięgę łamię. Vnde periurus, a, um, Krziwoprzisięßcá.

¶Periurium, Krziwoprzisięſtwo.

Ius, iuris, neut. tert. Práwo.

Ius naturale, Práwo przirodzone ktore ſie też okázuię miedzy niememi zwierzęty. Sicut eſt ſobolem educare.

Ius gentium, Poſpolite práwo wßego świátá ták pogánów iáko y krześciánów.

Ius humanum, idem.

Ius ciuile, Ceſárskie álbo świeckie práwo.

Ius pontificium, Duchowne práwo.

Ius municipale, Właſne práwo ktorego kroleſtwá/páńſtwá/álbo miáſtá.

Ius prætorium idem.

Ius honorarium, idem.

Ius proprium idem,

Ius ſingulare, & ius priuatum, Oſobliwe práwo niektorych ártikułów ſie dotykáiące.

Ius ſummum, Srogie/ Oſtre práwo / gdy kto bywa ſądzon wedle zwierſchnego omawiánia ſtátutu/ nie przyimuiąc okoliczności. Vulgo ſtrictum ius, Summo iure agere, Ku zwierſchniemu wyrozumieniu ſtatutu kogo ćiągnąć á nie wedle łáski álbo ſpráwiedliwośći.

Id Cicero ad extrema iura decurrere uocat alicubi. Inde illud, Summum ius summa iniuria, Ostre práwo/wielka krziwdá. Suo iure agere, Wedle powinności vrzędu swego czynić. Iure suo decedere, Swey spráwiedliwości popuścić. Ius suum obtinere, Spráwiedliwość swoyę otrzimáć. Ius annulorum donare, W herb á w dom swoy kogo wzyąć/to yest szlachcicem vczynić. Ius habere, Mieć moc nád czym. Ius dicere, Ná sądzie siedzieć roki sądzić. Ius postulare, Spráwiedliwości sie swey vpominać. Ius tibi esto Miey dozwolenie y dopuszczam ci. Ius moribus constitutum, Práwo obyczáimi á stárádawnym záchowániem vmocnione.

¶Prudentia Iuris, Vmieyętność práwá.

Iurisconsultus. gen. masc. Doctor w práwie/ten ktory vmie práwo.

Iurisperitus & Iurisinterpres, idem.

Iurisprudentia & Iurisperitia, Vmiętność práwá. Sui iuris est, Iest wolny nie má nád sobą páná.

Iure aduerbium, Spráwiedliwie.

Iuridicus, a, um, Práwny co wedle práwá yest.

Iurisdictio, Moc/páństwo. Vt in iurisdictione capitanei generalis Posnaniensis, W páná stárosty Poznáńskiego stárostwie/poruczeniu/ mocy/páństwie.

Iurisdictio etiam, Sądzenie rokow álbo do pomagánie spráwiedliwości. Sunt qui scribant.

Iuriditio, Vide Dico.

¶Iniuria, Krzywdá/niespráwiedliwość/ vkrocenie spráwiedliwości. Facere iniuriá, Vczynić krziwdę.

¶Iniuria aduerbium, ut non iniuria gaudes, Nie bes przyczyny's wesoł.

¶Iniurius, a, um, Niespráwiedliwy krziwdzący/a/e.

¶Iniuriosus, a, um, idem, Ktory rad krziwdzi.

Iuridicialis, le, Sądowny. Iuridicialis status, Sądowne práwá.

Iustitium, iustitij, quasi iuris statio dicitur, Záwieszenie praw. Edicere iustitium Záwieśić práwá. Et intermittere iurisdictionem idem. Iustitium agitur, Sa wszistki práwá záwieszone. Iustitium remittere, Práwo záś otworzić.

Ius significat etiam, Polewkę. Ius nigrum Czarna yuszká/polewká.

Ius congelatum, Gáláredá / álbo náziméne.

Iusculum diminutiuum, Polewecźká.

Iurulentus, a, um, Polewczány/ to co z polewki yest. Iurulentus panis, Chleb polewką polány / álbo prosto Poliewká s chlebem.

Iustus, a, um, Spráwiedliwy/prawdziwy/a/e Tez ták wczesny. Iusta causa. Spráwiedliwa rzecz. Iusta magnitudo, Práwie wczesna wielkość. Est liber iuste magnitudinis, Xięgi ták wczesne/áni máłe áni wielkie. Iusta pars, Więtsza część. Iusto praelio per quatuor pugnatum est, Mężnie sobie z obu stron przes cztery godzini poczynáli/ álbo rowno ym było. Vxore iusta nati, z práwey małżonki národzony/to yest vczciwie w stanie małżeńskim. Iustus miles, Godny żołnierz.

¶Iniustus, a, um, Niespráwiedliwy/niepobożny. Item názbit wielki.

¶Inustitia, ae, Niespráwiedliwość.

¶Iniuste aduerbium, Niepobożnie s krziwdą przećiwko spráwiedliwości.

Iuste, Spráwiedliwie / pobożnie. Iuste & legitime imperare, Pobożnie sie spráwowáć w páństwie.

Iusto ablatiuus uice aduerbij, Gladius longius iusto, Miecz názbyt długi.

Iusta, iustorū plurali. tantum, gen. neut. Pogrzeb á obchod pogrzebny. Iusta fecere, iusta peragere, Pogrzeb spráwowáć. Iustis exequiarum carere, Procz ceremoniey pogrzebnych być pochowan/ pogrzebion.

Iusta prosoluere idem quod facere & parentare.

Hospitalia iusta, Powinnośći przećiwko gościom.

Iusta etiam, Powinność káżdego stanu. Iusta operum peragere. To co kto winien odrobić.

Iustitia, Spráwiedliwość.

Iustitium, Vide supra in Verbo Iuro.

Iustificus, a, um, Pobożny/a/e.

Iustificare pro iustum reddere aut declarare in Biblijs, Spráwiedliwym vczynić.

Hoc est ut Paulus loquitur, non imputare peccatum.

Iuuamen, Vide Iuuo.

Iuuanium urbs Norici in Germania, Salzburg po niemiecku zową.
Iuturna, gen. fem, Siostrá Turnuſowá.
Iuuencus, iuuenalis Vide *Iuuenis*.
Iuuenis, Młodzieniec ſubſtantiue.
Iuuenis adiectiue & hoc iuuene, Młody/ młode. Vnde comparat. Iunior, Młodszy.
Iuuencus iuuenci, & iuuenca iuuencæ, Młodziuchny/młodziuchna/młodzyczká też mowią.
Iuuenca etiam, Młoda krowá ktora już bydło bierze / jáłowicá.
Iuuenculus, & iuuencula diminutiuum, Młodziuſieńki / młodziuſieńka.
Iuuenilis, le, Młodzieński. Iuuenilis ætas, Młodzieński wiek.
Iuueniliter aduerbium, Ták jáko młody.
Iuueniliter laſciuire, Pieśćić ſie jákoby co młodego.
Iuuenalis, le, idem quod Iuuenilis.
Iuuenilia, orum, Ludi pro ſalute iuuenũ celebrabantur, Swiętá dla zdrowia młodych ludzi.
Iuuentus, iuuentutis, Młodź od dwudźieſtu lat aż do ośmi y dwudźieſtu. Iuuenta idem & Iuuentus, Huſiec niemáły młodzieńcow/młodź.
Iuuentus & Iuuenta, Dea iuuentutis, Boginí młodzieńſtwá.
Iuueneſco, is, ere, Odmładzam ſie.
Iuuenari dixit Horatius pro iuueneſcere.
Iuuo, iuuas, iuui, iuuare, iutum, act. prim. Pomagam. Iuuare aliquem conſilio, Spomoc kogo rádą. Auxilio iuuare, Dobrze pomoc. Multum nos potes apud Plancum iuuare, Możeſz nam ná wielkiey pomocy być v Plánkuſá. Eruditio ad beatam uitam iuuat, Nauká człowieká ſzczęſliwego żywota doprowádza.
Iuuat imperſonale, ut iuuat alloqui hominem, Bá tu dobrze mowny s niem. Neq; unquam quicquam me iuuat quod edo domi, Nic mi nie ſmákuje co jem domá. Quando ita tibi iuuat, uale atq; ſalue, Gdyć ſie ták podoba/widzy.
Iuuari paſsiuum, Być ſpomożon.
Iuuans participium, Pomagáiący. Neq; dijs iuuantibus ante brumam expectabis, S pomocą boską nádziewáy ſie mnie przed zimą.
Iuuamen & Iuuamentum, Pomoc / ſpomożenie.
Iumentum etiam, Dobre bydlątko robotne jáko koń álbo ośieł.

¶ Compoſita, Adiuuo, Podpomagam ſpomagam. Iuto & adiuto frequentatiuum, Vſtáwicznie ſpomagam.
Adiumentum idem quod Iuuamentum.
Iuxta præpoſitio, Blisko/podle/nie dáleko wedle. Iuxta me ſede, Siądź podle mnie Iuxta tuam opinionem, Wedle twego mniemánia. Iuxta erat locus, Niedáleko było mieyſce.
Iuxta abſolute Saluſt. Iuxta boni ac mali ſtrenui & imbelles, Ták dobrzi jáko źli/ták mężny jáko y boyázni.
Iuxta pro Ac Cic. in officijs iuxta ac ſi frater meus ſuſtentauit, Nie ynaczey jáko brát rodzony okazowałmi powolnośći y posługi ſwe.
Iuxta atq; Liuius, Trucidant inermes iuxta atq; armatos, Ták zbroynym jáko y niezbroynym nieprzepuśćili. Iuxta hyeme atq; æſtate bella gerere, Zimie y lecie walczić.
Iuxta etiam aliquando eſt aduerbium ſignificans æque, Rowńie.
Iuxtim aliud aduerbium, Podle / niedáleko. Id eſt prope.

I ante X.

Ixia, æ, genus herbæ Chamaleon.
Ixion gen. maſculini, pen. prod. Krol Teſalieyſki ktory wedle poeckich fabuł bez przeſtánku ná jednym kole w piekle bywa obracan.
Ixon Græci appellant uiſcum, Lep Quo aues capiuntur.

I ante Y.

Iynx Iyngis nomen auis.

DE LITERA K.

Non eſt latinorum litera, ideo non utuntur ea niſi in paucis quibuſdam Græcis dictionibus, Vt Kalendæ, Kyrie eleyſon Id eſt, Domine miſerere.

L ante A.

Abasco Vide Labo.

Labefacio, Vide Labes.

Labium, labij, neu. se. Wargá. Sæpius plurali numero usurpatur, labia, labiorum, Wárgi.

Labia, æ, gen. fem. Obsoletum pro eodem, Labeo, labeonis, Ktory wielkie wárgi ma/ Odmigebá aut simpliciter Gebá.

Labellum diminutiuum.

Labrum idem quod labium supremis labris aliquid degustare, Ledwey sie czego dotknąć / nie wiele sie w czym ćwiczic.

Labrum etiam, Kray álbo krawędź v káżdey rzeczy yáko yest v studni źrzodlá też brzeg v rzeki.

Labrum etiam, Naczinie nieyákie ktorym czerpáyą / wiádro/Cebrzik. Vt labra doliorum circumfundere, Poplokáć krawędzie naczinia domowego. Labrum etiã Wánná lázienna.

Labrum lapideum, Kámienna wánná álbo skrzinia wodna. Crater alias.

Labra uinaria, Cebry/ szkopce álbo ynsze naczinie ktorym wino z winnic do prási znaszáyą.

Labrum Venereum, herba in flumine nascens, Plinio.

Labrosus, a, um, Kráwędziśti co krawądź ma.

Labes, labis, fem. tert. id est ruina & dedecus, Drwánie ziemie/też zmázá/ szkodá/ mákulá. Hinc labem aspergere, Zesromocić. Labes & pestis Reipub, Szkodá á zgubá wieczna Rzeczy pospolitey. Labes conscientiæ, Zmázá sumnienia.

Labecula, læ. diminutiuum, Mákulká. Labeculam aspergere, Przimowić komu.

Labefacio, is, eci, ere, Labefactum, Psuyę/ kázę. sromocę / mázę. Labefacere fidem suam, Wiárę v ludzi zgubić.

Labefacto, labefactas, are, frequentatiuũ idem quod labefacio, Też porußam czinię gorzey. Labefactare & peruertere, Znisczić y wywrocić. Labefactare & sustentare siue restituere contraria, Labefactare, iura atq; leges, Znißczič spustoßić práwá y vstáwy. Labefactare aliquem & infirmare, Námdlić iego. Labes agri, Vide *Chasma*. Drwánie ziemie

Labefactatio, Zemdlenie/Porußenie/zniszczenie. Labefactatio dentium, Ruchánie zębow. Plin. li. 25. cap. 1. Vbi Budæus legit labefactationem.

Labici populi Italiæ.

Labo, as, are, neut. prim. Padam / lecę do ziemie. Labare sermone per translationem, Zánękáć sie álbo szwankowáć w rzeczy Labant animi, Pádną vmysły. Labat memoria, Watleye mi pámięć/ Labat consilium meum quod fixum erat, Leci o ziemię moyá rádá ktorąm zá cálą miał.

Labasco, is, ere, inchoatiuum uerbum, Poczinam watleć pádnąć/lecieć/yuß mi ná schodzie.

Labascor deponentale obsoletum, Labor priore producta, Vstáyę / omylam sie. Laberis, lapsus sum labi, Pádnę Watleyę też cieknę. Labi uerbis, Omylić sie ná slowiech. Hem lapsus sum, Záwey omyliłem sie. Labebar longius nisi me retinuissem, Padł bych był dáley bych sie był nie zádzierżał. Labi in opinionem aliquam, Wpáść w nieyákie mniemánie. Labi mente, Odeiść od rozumu. Labuntur ad mollitiem mores, Pádną obyczáye ku roskoßkom/ to yest co dáley tym sie bárziey ludzie roskoßy ymuyą. Labens participium, Pádnący/lecący/gingący/a/e. Labentem fortunã cõtinere, Lecącą fortunę zádzierżeć. Labente deinde paulatim disciplina.

Lapsus participium, Vpádły. Lapsus facultatibus, W nędzę wpadł. Consuetudo lapsa, Vstał obyczay. Lapsis paucis post diebus, Po kilku dni.

Lapsus huius lapsus, Pádnienie/ omylenie/ podknienie. Lapsu scalarum exanimatus interijt, Spadwßy z drábiny vmárł. Lapsus rotarũ, Obrácánie/ toczánie kół.

Lapsus Metaphor. W grzech wpádnienie z krewkości álbo z nieobacznośći. Lapsio uerbale idem.

Lapso, as, are, frequentatiuum, Często pádam. Equus lapsat, Częsty vstirk má. Lapso etiam, Często w yáki grzech wpádam.

¶Composita, Allabor pen. prod. allaberis, allapsum, allabi, Przipádam Przipływam / przicieкam. Flumen allabitur urbi, Rzeká ciecze pod miasto.

¶Collabor

¶Collabor, Wßiſtek weſpołek pádam álbo vpádam. Collapſum ædificiū, Vpádły dōm. Collabi ruina, Do gruntu vpáść. Iter eius collapſum eſt, Zápádłá mu drōgá.

¶Collabaſco, is, ere, ruinam minitari, Pochyláć ſie / zálomić ſie ku vpádnieniu.

¶Collabefacere, Rozwálić / Rozrzućić. Collabefactari teſtula, id eſt, ex urbe eijci per ſigna teſtarum, Calepinus.

¶Delabor, Spádam. Delabi de cœlo & e cœlo, Z niebá ſpáść. Signum cœlo delapſum, Znák dziw z niebá ſpadł. Delabi res familiaris dicitur, Roſpráßáć ſie. Delabi in uicium, Dopuścić ſie yákiego grzechu. Delabi in aliquem ſermonem, Z rzeczi w drugą rzecz wpáść. Magis delabor ad Clodiam, Skłonnieyßym k niey. Aues ex aere delabuntur, Spußczáyą ſie po powietrzu. In ſummam turpitudinem delapſus, Dopuścił ſie wielkiego nierządu/nieſtátku. Delapſus in idem genus morbi, W chorobę wpadł.

¶Dilabor, Rozſchodzę/roſpływam/rośćiekam ſie/też w niwecz ſie obrácam. Dilabitur fluuius per agros, Rośćieka ſie rzeká po polách. Male parta male dilabuntur, Złie nábyte złie ſie rozchodzą álbo obrácáyą. Dilabunt diſcordia res maxime, Wielkie bogáctwá wniwecz ſie obrácáyą dla roſtirków. In turpitudinem aliquam dilabi, Dopuścić ſie yákiego nierządu. Plures mea memoria dilabuntur, Nie mogę wßiſtkich miánowáć nápoły mi ych z pámięći wypádło. Dilabitur ueſtis condita ſitu & corrumpitur, Káży ſie ßátá od pleśni/etć.

Dilapſus participium, Rozeſchły/rośćieczony. Dilapſus rapide fluuius, Rośćieka ſie rzeká bárzo prętko. Glacies liquefacta & dilapſa, Lōd rośćiekły.

¶Elabor, Wypádam / vćiekam. Elapſus ſum Bachidi, Vćiekłem Báchidzie. Latronibus uix elapſus eſt, Ledwey zbóycōm vćiekł. Facile memoria elabitur, Łatwie z pámięći wypádnie. Elapſus ex prælio, Vćiekł z woyny. Elapſa eſt ea ſpes, Juß tá nádzieyá ominęłá.

¶Illabor, Wpádam/ Wćiekam. Illabitur mari, Wpáda w morze. Medios illapſus in hoſtes, Wpádßy miedzy nieprzyiaćiele.

¶Illapſus, huius illapſus, Wpádánie/ wpływánie.

¶Interlabor, W poſrzód wpádam miedzy poſrzodek ćiekę. Interlabitur ciuitati, Ciecze przes poſrzodek miáſtá. Prælabor, Pierwey pádam/ ciekę. Prælabentis temporis fuga, Przeßłego czáſu vćieczká.

¶Præterlabor, Ciekę mimo. Preterlabitur ciuitatem, Ciecze mimo miáſto.

¶Prolabor. Ciekę dáley álbo ná dálą/ Dáleko pádam álbo wpádam.

¶Relabor, Wrácam ſie / záś ćiekę wſpát.

¶Sublabor, Podchodzę / podćiekam/ podrywam. Sublabitur agger, Grobla bywa podrywána.

Labor, priore cor laboris, maſc. ter. Robotá/ pracá. Conſumere multum operæ ac laboris in aliqua res, Wielką pracę podyąć / Pożić wielkiey prace. Frangere ſe laboribus, Zniſczeć / znędzić od roboty. Labor infinitus. Nieskończona pracá. Nullo labore aliquid facere, Bes trudnośći co czynić. Perfunctus ſum maximis laboribus, Pożyłem wielkich prac. Labori eſſe alicui, Zádáwáć komu trudność.

Labos laboris, idem.

Laborioſus, a, um, Robotny/a/e. Laborioſiſsimus hominis ſocius in agricultura bos, Wōł dobry pomágácz orácżowi ná rolą.

Laborioſus ager, Cięßká rolá ku wyprawieniu. Laborioſa deambulatio, Prácowita przechadzká.

Laborioſe, laborioſius, laborioſiſsime, Robotnie s wielką pracą.

Laboro, ras, laboraui, laborare. neu. pri. Robię / prácuyę / czinię.

Laboro etiam, Jeſtem chory/Stáram ſie. Laborat febri, Ma febrę. Laborat inedia, Cierpi głōd. Laborat ambitione, Wyſokiey myſli yeſt. Et cum membri dolorem ſignificamus fere ſemper præpoſitionem addimus, Vt laborat ex ſtomacho, Boli go brzuch. E dolore laborare dicitur puerpera, Męczyć ſie dzieciątkiem. Laborare ex inuidia, Być w nienawiśćy. Cauſa laborare, Nie dobrą rzecz mieć. Labore iniuria, Krziwdę cierpieć. Re frumentaria laborare, Niedoſtátek cierpieć ná zićie. Laboraui amari ab eo, Stárałem ſie o to áby był ná mię łáſkaw. Non laboro de nomine, Nie ſtáram ſie o ymię. Non multum laboro, Nie bárzo dbam. De ſe nihil laborat, Nie ſtára ſie o ſię. Nihil eſt quod labores, Niemaß ſie przecz ſtáráć. Valde laboro ne id fiat, Obáwam ſie bárzo áby ſie to nie ſtáło. Quaſi de uerbo non de re laboretur, Jákoby

ko ną

ko ná słowiech á nie ná rzeczi leżáło. Laboratur uehementer, inclinata res eſt, Pilnie ſie trá álbo ſpieráyą o to. Náchiliłá ſie rzecz nieyáko. Vitiis laborare, Złoſliwym być. Haud ita multo poſt peſtilentia laboratum, Máło potym powietrze pánowáło. Cic. Domeſticis hoſtibus laboramus, Mamy miedzy ſobą nieprzyjaciele domowe.

Laboratus, Zrobiony s pracą á s pilnoſcią vczyniony.

¶Compoſita, Collaboro, Pomagam robić/weſpołek robię.

¶Elaboro, Wyrabiam. In literis certe elaboraui, Owſzekim ſie pilnie vczył. In his potiſsimum elaborabimus, Ná to nawiętſzą pilnoſć włożimy. Elaborare aliquid, S pilnoſcią co czynić.

¶Elaboratus, a, um, Foremnie s pilnoſcią wypráwiony. Elaboratum poculum Piękny Foremny kubek. Elaborata oratio, S pilnoſcią vczyniona/ Rządnie wypráwiona.

¶Inelaboratus, a, um, Nieforemny / nie s pilnoſcią vczyniony. Inelaborata oratio Niedbáła rzecz.

¶Illaboratus, Łatwi/niecięſzki / to yeſt/ nie s trudnoſcią vczyniony. Vt illaboratum carmen, Łatwie piękne wierſze. Inelaboratum reprehenditur, Illaboratū laudatur.

Laboriæ, arum, Italiæ pars illa quæ uulgo Terra laboris dicitur.

Laborinus, a, um, adiectiuum, Jeden ztamtąd.

Labruſca, æ, fem. prim. genus uitis aggreſtis quæ erratica dicitur, quod in terræ marginibus & ſepibus naſcatur, Płonne álbo dzikie wino.

Labruſcum in gen. neutro dixit Vergilius in Culice.

Labyrinthus, Łábirint/ Dedáluſowe / budowánie bárzo dziwne wiele obchodów y gánków w ſobie máyące / w które gdy yeden wſzedł trudno ſie ztámtąd mógł wyleść. Vnde accipitur pro re difficili & perplexa, Miáſto rzeczy bárzo zátrudniony/ záwikłány y zámotány. Fuerunt autem quatuor Labyrinthi, Yeden w Egypcie. Drugi w Krecie/ Trzeci w Lemnie/ Czwarty we Włoſzech.

Lac, lactis, neut. tert. Mleko. Lac ſubducitur agnis, Zoſtáwiáyą yágnięta nie dádzą ym więcey ſſáć. Lactes in plurali, Máłe yelitká. Gaza interpretatur Meſenterion.

Lacteus, a, um, Mleczny. Lacteus porcus, Oſeſek/ proſiątko które yeſzcze ſſie.

Lacteus orbis circulus eſt in cœlo, uulgo Swiętego Jákubá drogą zową. Et Metaphorice Lacteus, Biały. Lactea crura, Białe nogi.

Lactarius, a, um, idem, Item Lactarius, Mleko dawáyący. Vt herba lactaria.

Lactarius ſubſtantiue, Który rozmáyite potráwy vmie z mleká przypráwowáć.

Lacticinia, Mleczno.

Lacto, as, are, neut. prim. & Lacteo, es, ere, neut. ſec. Sſę. Lactare per tranſlationem, Nęcić kogo/ piękne słówká komu dáwáć.

Lacteſco, is, ere, neut. tert. Mlecznieyę/ to yeſt/ mlekiem ſie ſtawam.

Lactans, lactantis, Sſący. Vbera lactantia, Mleczne wymioná.

Lactantia etiam, Rzeczy mleko dáyące.

Lactatus, huius lactatus, Sánie / dzierżenie.

¶Compoſita, Ablacto, as, are, Oſtáwiam / odſádzam od mleká.

¶Ablactatio, onis, Oſtáwienie.

¶Collactaneus, a, um, Collectanei in plurali, Którzy yednych pierſy pożywáli.

Collacteus, a, ū, idem, Towárzyſz z dzieciñſtwá.

Lacedæmon ſiue lacedæmonia urbs Peloponenſi alias Sparta cuius ciues Lacedæmonii, Spártánowie.

Laconicus, a, um, Spártáñſki álbo co k temu miáſtu należy.

Lacon, laconis, Jeden z Pártiey.

Lacæna, Niewiáſtá Spártáñſka.

Laconiſmus, laconiſmi, Id eſt, breuiloquentia, Krótka mowá/ yáko Spártani zwykli mówić. Et Laconia regio Peloponeſi.

Lacer, lacera, lacerum, Oſzárpány/ Odárty/ a/ e.

Lacer a ueteribus dicebatur qui auribus orbatus erat, Któremu vſzy były obrzezáne. Laceras gentes colligare, Roſproſzone ludzie zebráć.

Lacero, as, are, act. prim. Szárpam / Drapię Drę. Aliquem uirgis lacerare, Siec kogo rózgámi áż do krwie. Rem ſuam lacerare, Jmienie ſwoye roſproſzyć. Famam alicuius lacerare, W złą sławę kogo wpráwić. Probris lacerare, Názłorzeczić Náłáyáć. Lacerarūt omni ſcelere patriā Wſzyſtki niecnoty płodzili.

Laceratio, Odárcie/Oszárpánie.

¶Dilacero, as, are, idem quod Lacero.

Lacerna, æ, fem. prim. Deszczowy płaszcz ták męski yáko y niewieścy.

Lacernatus, a, um, Ktory deszczowy płaszcz ná sobie ma.

Lacerta, æ, f. p. uel lacertus, lacerti, Rodzay węzow we włoszech zielonych/też yászczorká.

Lacertus etiam genus piscis.

Lacertus & lacertosus, Vide *Brachium*.

Lacesso, lacessis, lacessiui, & lacessij, lacessitum, lacessere, Nágábam / Niedáyę pokoyu/pobudzam ku gniewowi/też wywabiam ná bitwę. Fere semper in malam partem accipitur, Voce lacessere, Náziwáć. Ad pugnam lacessere, Wywábiáć ná rękę. Lacessere bello & tentare populos, Złośćy wyrządzáć/w ziemię wtárgáć. Iurgijs maledictis lacessere, Poswárki czinić/złorzeczić.

Lacessor passiuum, Bywam nąygrąwan.

Lacessitus, Ziątrzony/rozgniewány.

Lachanum, neut. sec. Latine olus, Ziele ku yedzeniu dobre/Niektorzy też chcą mieć nieyáką łátoć z máki á z ziela.

Lachanopola, Ktory ziołá przedawa.

Lachanopolium, Rynek zielny.

Lachesis pen. cor. Jedna z bogin ktore parce są wezwáne. Vide supra in Cloto.

Lachryma, fe prim Łzá. Tenere lachrymas, Odyąć się płáczu. Profundere lachrymas, Rzewno płákáć.

Lachrymas excutere, Rozrzewnić. Lachrymas non teneres, Cic. Nie mogł był się zdzierżeć od płáczu.

Lachrymula, læ, Łezká.

Lachryme arboris, Gumi álbo kley z drzewá płynący.

Lachrymo, as, are, Neutrũ p. Et Lachrymor lachrymaris, deponens, Płáczę. Lachrymare ex abitu amici, Żáłowáć odyecháuia przyiacielá. Num id lachrymat uirgo, A dla tegoszto płácze.

Lachrymans, antis, Płáczący/a/e.

Lachrymatio, Płácz/Łkánie.

Lachrymosus, a, um, Pełny łez/ Rzewliwy.

Lachrymose aduerbiũ, Płáczliwie/Rzewliwie.

Lachrymabundus, a, ũ, Płáczący/ Płáczek.

Lachrymabilis pro lachrymando in Biblijs.

Lachrymare etiam dicitur de uitibus & alijs arboribus, Gdy kropki pádáyą z drzew. Vnde lachrymans & aridus calamus arboris contraria, Gosßik z ktorego krople pádáyą.

¶Composita, Collachrymo Wespołek s kim płáczę / Pomagam żáłowáć. Terent. Tristis interim nonnunquam collachrymabat, Przes ten czas był smutny/pod czás mu się łzy z oczu rzućiły.

¶Delachrymo, id, est, deorsum lachrymo, Żáłomu wszy głowę płáczę.

¶Illachrymo, ualdelachrymo, Rzewno płáczę.

¶Superlachrymo, Opłákawam też z wierszchu kropki puszczam.

Lacyburgum ciuitas Germaniæ in Ducatu Mechelburgensi, Po niemiecku Rostok.

Lacinia, æ, Brzég álbo obłogą v száty. decoris causa.

Lacinia, Fald/też sztuczki w száciech.

Laciniatus, a, um, ut laciniata uestis, Z máłych sztuczek vczyniona/faldzista / yákie przed tym niewiásty miewáły od wierzchu do ziemie pełne szwow y faldow. Transfertur etiam ad alia non solum ad uestes, ut Columella iubet in lacinias pecus egrotum distribui, Ná máłe sztuczki rozebráć.

Laciniatim aduerbium apud Apul. Faldownie/ też ná sztuczki.

Laciniosus, a, um, idem quod laciniatus, laciniosa folia, Faldziste liśćie.

Laciniosus, flexuosus, alias.

Lacinium, promontorium Italiæ inter Adriaticum & Ionium mare, Podgorze we włoszech.

Lacio, lacis, lexi uel lacui secundum Priscianum, Lacitũ & lectum lacere, act. ter. Id est, In fraudem inducere, W zdrádę w wieść. obsoletũ, Festus, Composita magis sunt in usu, Allicio, Przywabiam/nęcę. Allicere & attrahere ad se idem, allicere & permulcere fere idem Allici beneficijs, Dobrodzieystwy być przynęcon. Beneuolentiam alicuius allicere, Chuć czyię sobie yednáć.

¶Allecto, as, are, frequentatiuum, idẽ.

¶Allector, uerbale ab allicio, Przywábiácz/nęćićiel.

¶Allicefacio, allicefacis, allicefeci, allicefactum, allicefacere, idem quod allicere.

¶Allicefactus, a, ũ, Przynęcony. Suetonius de Vitellio, id est Allectus.

¶Delicio idem.

¶Delecto, as, are, Roskoszuię/Ochładzam Wwesselam. Cum musis se delectare, Roskoszowáć się w naukách. In re aliqua & re aliqua delectari, Chuć mieć ku niektorey rzeczi.

¶Delectatio, Roskoß/Wesele/ochłodá.

¶Delectamentum & delectamen idem. Delectatio, Iucunditas, Suauitas, idē.

¶Delectabilis, le, Roskoßny/miły/wdzięczny/przyiemny.

¶Deliciæ, arum, plurale tantum, Roskoßy/łostowánie. Aliquando reperitur in singulari, Delicium pro eodem Deliciæ meæ Dicæarchus, Moya roskoß. Esse alicui in delicijs, W kochániu być v kogo. Habere in delicijs, Kocháć się.

¶Deliciæ aliquando in malum, Rospustá/swa wola. Delicias facere, Swą wolą plodzić/Biesiad pátrzić. Deliciarum causa & animi causa, Dla dobrey myśli á krotofile.

¶Delicatus, a, um, Roskoßny/ Miękki Pießczący/rospustnie wychowány.

¶Delicata, delicatorum dicebantur Dijs consecrata, quæ nunc dicata appellantur, unde adhuc manet Delicatus quasi luxui dicatus, Puer lepidus & delicatus, Miłe á roskoßne chłopiątko. Libidinosa & delicata iuuentus Rospustna młódź. Voluptaria & delicata disciplina, Swa wola. Delicatissimus amnis, Rzeká bárzo wesoła. Conuiuium delicatum, Hoyna vcztá.

¶Delicate aduerbium, Roskoßnie. Vt delicate cœnitare, Pyßno/Hoyne/wieczerzáć. Vestiri delicate, Koßtowne odzienie spráwowáć.

¶Delicia etiam dicitur genus tigni quod a cacumine ad tegulas angulares infimas uersus fastigium collocatur, Festus.

¶Elicio, elicis, pen. cor. elicui, elicitum uel elixi electum, Antique elicere, Wyłudzić/wywábić. Elicere sentētiam alicuius, Wywiedzieć się czyiey woley. Elicere ad pugnam. Ná bitwę wywábiáć/ Drażnić. Elicere aluum, Wypróżnić się. Elicere lachrymas, Rozrzewnić Sudorem elicere Zápocić álbo zgrzáć się aż do zápocenia. Elicere arcana alicuius, Wyśterowáć czyie táyemnice. Verum elicere, Prawdy się dozdáć/doczekáć álbo dobyć.

¶Electo, as, are, pro elicio dixit Plaut.

¶Elicito, as, are, frequentatiuum idem.

¶Elicius cognominatus est Iupiter Romæ cultus. Elix, elicis, in plurali, Elices, pe. cor. sulci aquarij, Brózdy miedzy rolámi.

¶Illicio idem quod allicio. Illectus participium, Przynęcony/przywabiony.

¶Illecto, as, are, frequentatiuum idem.

¶Illicium, illicij, Wabienie/Nęcenie.

L ante A.

¶Illex, illicis, gen. om. idem. Hinc ueniunt Illecebræ Vide in loco.

¶Oblicio & oblecto frequentatiuum Roskoßuię/ vweselam. Oblectare aliquē falso gaudio, Nieprawdziwym kogo weselém cießić. Qui se agricolatione oblectant, Ktorzy się roskoßuyą w oraniu. Vbi te oblectasti tam diu, Gdzieś ták dłu go biesiádował. In eo me oblecto & solum id est charum mihi, W tym się yedno kocham/ Oblecta te cum Cicerone nostro quam bellissime, Twoyá roskoß niechay będzie Cicero náß.

¶Oblector, aris, ari, deponens idem quod oblecto.

¶Oblectamentum, Kochánie/vciechá.

¶Oblectatio, idem, Też krotochwilá. Oblectamen idem.

¶Pellicio & Pelliceo, Pięknemi á gładkiemi słowki kogo przywabiam/przyciągam ná moyę stronę przymawiam. Vestes a uiris pellicere dicuntur mulieres, Wyświekotáć/wyliżáć/etc.

¶Pellicator huius pellicatoris, Wyłudzácz/przerzucinoßkátej żową/to yest ten ktory vmié ludzie przes nogę przerzucáć. to yest zdrádzáć. Pellax pellacis, idem, hoc est qui per blanditias decipit.

¶Pellacia, pellaciæ, per blanditias deceptio, Piękroßki słów pod ktoremi zdrádá leży.

¶Pellex, pellicis, pen. cor. Kurwá ktora s żonátym nierząd plodzy.

¶Pellicatus, huius pellicatus, Kurestwo á nierząd tákowy. Vel actus quem pellex exercet, sicut concubinatus quem concubina.

Prolicio & prolecto idē quod Allicio.

Lacon, laconia, laconium, laconismus, Vide *Lacedæmon*.

Lactoris genus herbæ.

Lactuca, lactucæ, a lactis copia dicta est quod abundantiam lactis exuberet, To yest ziele ktore my sáłatą zowiemy. Lactula diminutiuum.

Lacuna, lacunæ, fem. prim. & Lacunar, Vide *Lacus*.

Lacus huius lacus uel laci, mas. se. & q. declin. Jezioro.

Lacus etiam, Kadź/ przykádek álbo stągiew w ktorą wino ściekа z prásy.

Lacus in ædificijs, Balki álbo gładkie dyle álbo tramy ná ktorych pologá leży. Generali uocabulo, Strop álbo ástrych nadomny

Lacunar idem significans alias laquearium & laqueare dicitur & Lucanariū.

Lacubus diſtinguntur granaria ut ſeparatim quæq; legumina ponãtur, Przegrody w ſo'ech álbo w ſpichlierzách.

Lacus aliquando ſignificat carcerem, Ciemnice.

Lacuſculus,li,dimin. Jeziorko.

Lacuna,lacunæ,Káluzá bloto/tez gruká álbo rów ná polách ku ſpuſzczániu wody z pól.

Lacuna in pauimento, Dół w ãſtrichu gdy ſie yáko przedchnie. Lacunam explere prouerbialiter, Wziętey ſzkody powetowáć.

Lacunoſus,a,um, Pełny grub/ rowów/ nierownych mieyſc y dolów.

Lacunatus,a,um, Doliſty yákoby dół.

Lada appellatur herba ex qua ladanũ fit in Cypro, Ladanũ Sok z tego ziela Ladá

Ladon,onis,maſ.ter.pen.prod. Fluuius Arcadiæ.

L ante AE.

Lædo,lædis,læſi,læſum,lædere,act.tert. Obrázam/Szkodzę tez ſromocę Lædere pedem, Obrázić ſie w nogę. Alterius famam lædere, Obrázić kogo ná dobrey powieśćy. Sic lædere os alicui, Zlie o tim mowić. Vergil. Ach ne te frigora lædant, Ach byś nie vmãrzłã. Lædere aliquem iniuria, Krziwdę komu wyrządzić. Ludibrio lædere, Náśmiać ſie z kogo. Lædere ferro Ránić. Lædi odore, ſmrodem być zárázony.

Læſus, Obrázony/a/e. Læſe maieſtatis reus, Náleziõn być winnem yz obrázil máyeſtat.

Læſio, Obrázenie. Læſura,æ, pro leſione in Biblijs inſolens.

¶Compoſita, Allido,allidis,alliſi,allidere,alliſum, pen.prod. Otrącam ſie/ Przipádam. Allidere caput hoſtio, uel ad hoſtium, Vderzić ſie w glowę o drzwi/ ſtrącić z podwoyã woſk/w przipowieśći. Allidi aliquis dicitur per Metaph. Otrącić ſie/gdy kto yáką ſzkodę zopádnie. Allidi in re aliqua, Wziąć ſzkodę w czym.

¶Alliſio in ſacris legitur, Otrącenie.

¶Collido, Trącam á tráfiamſie s kim weſpołek. Confligunt & colliduntur leges Jeden ſtátut yeſt przećiwko drugiemu. Są ſobie przećiwni.

¶Colliſus,huius colliſus, & colliſio Otrącenie/ przećiwiánie yedno drugiemu.

¶Elido, Wytrącam/Wyrzucam. Elidunt fœtus ſues, Proſzą ſie świnie. Elidere herbas, Wykopáć/wyrwáć. Elidi ex turba, Być wytrącõn z gromády ludzi. Elidi ægritudinib. Strzeſtan być chorobą. Elidere ignem e ſilice, Skrzeſáć ogień z krzemieniá A quo Eliſio, Wytrącenie/Wybicie. Et figura quæ Eliſio dicitur, fit quando uocalis cum litera in uno uerſu eliditur, Bywa wyrzucona.

¶Illido, Wtrącam/vderzam ſie. Illidit caput parieti, Dał ſobie w łep o ſciánę. Illidere ſaxis, otrącić zábić ſie o kámienie álbo páść ná kámienie. Fluctus illiduntur, Wełny ná wodzie otrącáyą ſie yedny o drugie.

¶Illiſus,huius illiſus,m q. Vderzenie/ Otrącenie.

¶Oblido, Ze wſząd ſie pourázam tez potłumiam. Oblædo,oblædis,oblæſi,oblædere,idem.

Lærmagia,fem.prim. Latine Ingluuies, Obzárſtwo.

Laěna ſiue læna,æ, Płaſzcz ktőrego przed czáſy ná woynie zołnierze & Angures Romæ, Vziwáli.

Laěrte, laěrtes, nomen urbis Ciliciæ.

Laertes. g.m. Ociec Viſſis.

Laerciades patronymicum.

Lætus,a,um, Weſoły. Lætus atq; alacer, Weſoły y ochotny. Lætus lætitijs omnibus, Záwżdy dobrey myſly.

Lætus etiam pro fauſto & fortunato, Fortunny ſzczęſliwy. Et ad inanimata etiã transfertur, ut læte ſegetes, id eſt, fertiles, Nádobne zyto. Lætum ſolum, Tłuſta á czarna ziemiá. Læta corpora, Dobrze ſie máyące / nie chude. Læta indoles, Czirſtwe przirodzenie. Lætus id facio, Rad to czinię.

Læte aduerbium, Weſoło. cui opponitur Seuere, lætius, Weſeley. Lætius dicere, Powiedzieć co milſzego. Lætius fructificare, Weſeley ſie mnozić. Læte ſurgunt ſegetes, Nádobnie wſchodzi zboże.

Lætitia,æ,f.pri Weſele/ſwiebodá / ochotá/ czerſtwość.

Lætabilis le, idem quod lætus.

¶Illetabilis, Smutny/Tołhmurny. Afficere læticia, Vweſelić. Efferri læticia, Przed weſelem niewiedziec co czinić.

Lætandus,a,um, Weſelący ſie/czyſtey myſli. Cic. Illud inprimis mihi lætandũ eſſe uideo, To nam nay pierwey dobrey myſli dodáwáć ma.

Lætamen, lætaminis, Gnõy ktőry ná rolą wywożą.

Lætitudo pro læticia, Obſoletum.

Lætor, lætaris, lætari, Weſelę ſie / Dobrey myſly yeſtem. Vtrunq; lætor & ſine dolore corporis te fuiſſe, & animo ualuiſſe, Ráduyę ſie dla obu rzeczy yześ y ná ciele cząśćie zdrõw był/ y ná dobrey myſly nic nieſchodziło.

Lætor

Lætor malorum Græcorum more di-ctum est.

Lætare uoce actiua pro lætum reddere, Wweselić. Antiqui dixerunt.

Lætans,lætantis participium,Wesoły.

Lætifico,as,are,Wweselam / też nagnayam.

Lætificus, a,um, Wweselayący. Vt lætificæ uites,Wweselayące wino.

Lætificor,aris,ari,deponens, Weselę sie. Lætiscere,Poczinać weſołym bydź.Obsoletum.

¶Composita, Collætor,Weselę sie wespołek.

Læua,læuæ,fem.prim, Lewa ręká. Versi ad læuam petebamus Coloniam, Wdawszy sie ná lewą rękę pochadzáliśmy ku Kolnu. Dextra montibus læua Tyberi amne septus,Z práwey strony ma góry á z lewey rzekę Tybrym.

Læuus,a,um,Lewy. Vt oculus leuus, Lewe oko.Læuus etiam,Przećiwny/Nieforemny. Vt læua auspicia,Przećiwne szczęście.

Læuum cum de humanis rebus loquimur significat contrarium & stultum Vergil.Si mens non leua fuisset, By vmysł móy nie lewy był/ to yest by było dobre baczenie we mnie/ bych był ná ten czás przi rozumie.E diuerso cum de cœlestibus rebus loquimur,significat prosperum & secundum, ut intonuit læuum. Okazáło sie szczęście. Læuum lumen,Przećiwna szkodliwa świátłość.

Læuorsum aduerbium,Ná lewą rękę.

Læuis,Vide infra leuis.

L ante A.

Lagari uersus qui in medio claudicant pede.

Lagena,æ,fem.prim.Lagwicá/Flászá.

Laguncula,æ,dim.Lagwiczká/Flászká.

Lageos,fem,Nieyákie ziele w którym sie záyące wielmi kocháyą.

Lagia,unum ex nominibus Deli insulæ.CC.

Lagois,gen.fem.genus auis.

Lagophtalmus,gen.masc.genus mali est apud Celsum quoties in aliqua curatione plus æquo excisa cute, uel alia causa euenit,uti oculus non contegatur,Któremu sie nie mogą powieki stykáć álbo schodzić.

Lagopus,pen.prod.Lagopodis,pen.co. Nieyáki ptak mäyąc włochate nogi yáko by záyąc.

Lagopus etiam, Benediktá ziele.

Lagotrophium , Ogród álbo ynsze mieysce gdzie záyące chowáyą.

Lagyges populi Sarmatiæ.

Lagyra urbs Tauricæ Chersonesi, CC.

Laicus,a,um,pe.cor.Laik/pospolity/świecki który żadnego świecenia nie ma.Popularis idem.

Lais,laidis,fem.ter.Sławna kurwá w Korincie.

Laletania Hispaniæ Regio.

Lalisio,lalisionis,masc.ter. Młody/dźyki ośieł.

Lallo,as,are,more infantium blandiusculis uocibus loqui,Háláć/Lálláć/Blegotáć yáko dzieci czinią.

Lama,æ,aquæ collectio inquit Festus.

Lamach a Zabthani Hæbraicæ uoces,id est,cur me dereliquisti.

Lambo,lambis,lambi,lambitum, secūdum Priscianum lambere. Loczę álbo liżę/lepcę/yáko psi czinią. Cibos lambere,Lokáć.Lambunt muscæ,Piyą.Lābunt flumina,Podlizuyą sie . Lambere per translationē,Przemáwiáć/przeráżáć kogo.

Lambrus fluuius Cisalpinæ Galliæ cuius accolæ Lambrani.

Lamentor,aris,ari, dep.pri.Lámentuyę/nárzekam/łkam.

Lamentatio,onis,fem.ter. Lámentowánie/ Rzewne nárzekánie.

Lamentabilis,le,Płácżliwy/lámentliwy.Lamentabilis gemitus,Rzewne wzdychánie Lamentabili uoce deplorare,Rzewnym głosem opłákáwáć.

Lamentarius pro lamentabili Obsoletū.

Lamentum,lamenti, Lámēt/Płácz/Nárzekánie / łkánie.

Lamentas pro lamentationibus scripsere ueteres

Lamia,æ,Nocna yędzá Matołká/nocne strászidło,Duch álbo czárownicá. Et item animal muliebri facie pedibus equinis, Zwierzę máyąc twarz niewieśćią á nogi końskie. Alias Stryx.

Lamius mons Ioniæ.

Lamina,æ,fem.p.Miedziána/Cenowa/kuprowa y tákowych metállow blachá. Laminas cādentes admouere,Rospalone bláchy przilożić.

Lamna pro lamina dixit Horatius.

Lamella,læ.dimin.Blászká.

Laminarius,Bláchownik/Płátnerz.

Lamium,Martwe pokrziwy.

Lampas,lampadis,fem.tert. Latine fax.

Lampa, Pochodnia kaganiec. Vel etiam idē quod splendor, Jásność. Est autem Græca dictio, in accusatiuo Lampada facit, Lampada cursu tradere, Prouerbium, Swoy vrząd á dostoynosć ynszemu spuścić.
Lampada, æ, idem, ab accusatiuo lampada.
Lampetra, genus piscis alias Murena ut quidam uolunt.
Lampheus mons Arcadiæ.
Lampsacus, pe.co. uel Lampsacum, gen. neut. nomen urbis in littore Hellespon ti in ora Asiatica.
Lampsacenus, a, um, Ktory z támtąd yest.
Lampyris huius lampyridis, fe. ter. Robaczek ktory w nocy świeci.
Lamyrus lacertarū genus Plin.
Lana, æ, fem prim. Wełná.
Lanarius, lanarij, substantiuum, Knap/rzemięśnik ktory wełnę robi.
Lanaris & hoc lanare, Wełniany. Vt pecus lanare, Bydłę ktore wełnę nosi/owcá.
Lanatus, a, um, idem, Wełnisty. Pelles lanate, Skory wełniste/ owcze. Vites lanatæ Niektori rodzay winá/ná ktorych sie biale pstrocinki ná obu wełná vkázuyą.
Laneus, a, um, Wełniány. Laneus pannus, Sukno.
Lanicium, lanicij, Wełniána robotá/badź tkána badź tež wiązána yáko koberce.
Lanificium, lanificij, idem.
Lanificus, Ten ktory wełnę robi/knap/tkacz wełniány.
Lanifer, a, um, Vt laniferæ arbores, Drzewá ná ktorych báwełná rośćie.
Laniger, a, um, idem,
Lanosus, a, um, Co wiele wełny dáye.
Lanaria ę, herba uulgo Coronaria, Gnaphalion, Dioscorides,
Lanugo, lanuginis, Mech tež pierwszá brodá ktora sie naprzod młodzieńcom pușcza wąs
Lanuginosus, Mszysty/Włochaty/ kosmáty.
Lancea, æ, fem. prim. Włocznia szefelin tež drzewo gończe.
Lanceola, diminutiuum, Włocżenká.
Lanceatus, a, um, Ktory s włocżnią yeźdza.
Lancearius, lancearij, Drab/Lancknet. Sic etiam & lanceatus idem, álbo ktory włocżnią yest przebodziōn.
Lancino, as, are. pen. cor. Przebość/Przekłoć. Ferio.
Langa, æ genus animalis quod alij langnariam uocant.
Langia, æ, nomen fontis, CC.
Languor, languoris, mas. ter. Niemoc/Ciężkość/mdłość/niemocą. Et aliquando refertur ad animum, Niedbálstwo. Languor etiam Sprácowánie.
Languidus, a, um, Chory/Mdły. Languidior indies, Co dzień to gorszy. Languidus uino, Lenwy. Pecus languida ad pastum, Lenwe bydłę ná pástwę. Languidus ictus seu pulsus cui creber opponitur, Lenwy. Languidior autoritas patrum facta est, Nie ták yuż o nie dbáną zeszło ym ná powadze. Languide, Lenwo chorowo/mdło. Languidius in opere uersari, Przeleniwszym sie spráwowáć.
Langueo, es, langui, languere, neut. sec. Mdleye/ Ciężeye. Otio languere, Od prożnowánia gnić. Nam languere significat etiam, Prożnowáć. E uia languere, Z drogi sprácowanym być. Item languere Niedbáć/Niedbáć co czynić/ tež nie śmieć pokuśić. Languet animus, Nie śmiem/ niemam sercá. Si te languere uiderit ferocior fiet, Jáko cie vyźrzy być boiáznego tym będzie gorszy.
Languesco, is, ere, Leniey/Gniye/Schodzimi ná cżerstwośći y mocy. Omnium rerū cupido languescit cum occasio est, Wszystkich rzeczi chciwośći lenieyą gdy máyą przyczynę/to yest nie ták sie bárzo tego żywią/ ludzie domagáć co sie ym łatwie może stáć. Languescente colore in album, Przebiiáiąc álbo ciągnąc ná biáłą fárbę.
¶Composita, Elangueo, Niszcżeye ná mocy/Mdleye/Lenieye/Ociężeye. Differendo deinde elanguit res, Przes odwłokę zniszczáłá rzecz. Neq; tum elanguit cura hominum e mora, Nie zlienáło sćeránie ludzkie dla dawnośći/ to yest nie ym nie zeszło ná stáránu.
¶Elanguesco, is, ere, idem.
¶Relangueo, & Relanguesco fere idem uel etiam, Záś sie pokrzepiam.
Lanio, as, are, act p. Drę ná sztuki rozbieram Drápię.
¶Dilanio, as, are, Rozdzieram/roszarpuię Dentibus laniare, Zębámi szárpáć. Vnguibus laniare, Páznokćiámi zdrápáć.
Laniatus, huius laniatus, Drápánie/ Rozebránie.
Lanigena, pen. prod. Rześ/ Rzeźnicze rzemięsło/tež sieczániná.
Lanius, lanij, Rzeźnik.
Lanio, lanionis, mas. ter idem.
Lanionius, a, um, Rzeźnicży.
Lanionia mensa, Rzeźnicza łáwá álbo pień ná ktorym bydlętá rozbieráyą.
Lanarium neutro gen. pro lanigena, Rześ.

Lanista

Lanista, tæ, Szermierz.

Lanistæ auium apud Columellam qui aues certaminibus præparabant.

Lanoculus, qui lana uitium oculi tegit inquit Festus.

Lanugo, Vide *Lana*.

Lanx, lancis, fe. ter. Krzinów/ szeroka misá/ tez wagá/ & lances, Misy v wagi. Bilanx idem.

Laodicea, urbs Asiæ Lico flumini imposita.

Laomedon, pen. cor. gen. masc. Król Troyański/ oćiec Priámusów. Vnde Laomedontiades patronymicum, Potomek Laomedontis.

Lapathos, pen. cor. siue lapathium siue lapathum herba est, Szczaw kobyli/ uel ut quidam uolunt, Szpynát. Alias Rumex.

Lapathos uel lappa, Łopian.

Lapathes, in plurali numero tantum, in Biblijs, Nieyáki tuch.

Lapis, lapidis, mas. ter. Kámień.

Lapis preciosus, Drogi kámień.

Lapis molaris, Młyński kámień. Item ad tertium lapidem, Trzy mile drógi. Nam olim lapidibus erectis miliaria signabantur, ea forma loquendi sæpe utitur Liuius. De lapide emptus, Nápodleyszy slugá/ Golotá.

Lapis angularis, Węgielny kámień.

Lapidem etiam hominem dicimus, Niemy/ niebáczny. Lapidem ferre altera manu panem ostentare altera, Prouerbialiter dixit Plautus, Pięknie sie okázowáć á źle myślić. Lapidem uerberare, id est in uanum, prouerbialiter, Po prozni.

Lapideus, a, um, Kámienny. Murus lapideus, Kámienny mur. Imber lapideus, Deszcz kámienny. Lapideo imbri pluit, Kámienie z niebá pádáyą.

Lapidosus, a, um, Pełny kámienia/ kámienisty. Ager lapidosus, Kámieniste pole.

Lapidarius, a, um, Co ku kámieniu należy.

Lapillus, lapilli, dimi. Kámyszczek.

Lapilli, Drogie kámienie yáko są perły.

Lapicida, æ, Kamieniczny ten ktory kámienie ćiesze/ kámienny ćieslá.

Lapicidina, æ, fe. p. Mieysce gdźie kámienie ćiesza.

Lapido, as, are, Kámionuię. Lapidauit, Deszcz kámienny był.

Lapidatio, fem, ter. Kámionowánie/ to yest gdźie gęste kámienie lecą. Fit magna lapidatio a muris, Gęste kámienie lecą od murów.

Lapidator, aliud uerbale. Ten ktory kámiénmi ćiska/ kámienuyący.

Lapidesco, is, ere, neu. tę Kámienieyę/ twárdnyę yáko kámień. Lapidescere in duritiam Zátwárdźić yáko kámień. Lapire pro durum facere, Obsoletum.

¶ Composita, Delapido, Pokładam kamieniem. Delapidati muri, Mury kámieniem położone.

¶ Dilapido, Od kámienia obieram. Et Metaphoricos, Vtracam/ Rosproszam. Dilapidare bona sua, Vtráćić ymienie/ Rosproszić.

¶ Dilapidatio, Rosproszenie/ Vtrátá.

Lapithæ, pen. cor. populi Thessaliæ fuerunt.

Lapithos urbs Cypri, Calep.

Lappa, lappæ, fem. pri. Łopian. Alias Canaria philantropos Aparinæ personata, Vide supra.

Lappago, herba similis Anagallidi.

Lapithæ, pen. cor. ge. mas, Populus Thessaliæ quondam.

Lapsana, æ, nomen herbæ.

Lapsio, lapsus, Vide *Labor*.

Laquear, laquearis, uel laqueare, laquearis, Item laquearium a Lacus uenit idē quod lacunar, Vide supra in dictione Lacus, laqueatum auro templum, Ma podniebienie pozłocone. Laqueata tecta, Łaskowáne podniebienie.

Laqueus, laquei, mas. se. Stryk/ Powrozek.

Laqueus etiam, Wszelka rzecz przes ktorą bywa kto zdrádzon/ śidło. Laqueo uitam finiuit, Obieśił sie. Incidit in laqueum, Wpadł w śidło. Laquei Legum & Iudiciorum, Sądowne zdrády y chytrośći. Ad Chrysippi laqueos, Do chytrośći Chrysipusowych.

Laqueatus, a, um, Stryckámi/ powrozki ziętry. Laqueum mandare Prouerbium, Ná szubienicę odesłáć/ to yest/ Zgárdźić.

¶ Composita, Ablaqueo, Odwięzuię/ Wypuszczam z stryczkow/ z śidł. Ablaqueare arbores, Drumowáć około drzew. Quanquam uideatur, a lacu deriuatum,

Lar, genius in plurali lares, gen. maſ. Domowy bożek. Et pro domibus accipitur, unde dicimus ad patrios lares rediit, Wrocził ſie do domu. Ad larem ſedet, Siedzi v ogniá/v kominá. Nam focus laribus ſacer erat, Ogniſko było. Laribus / poslubiono/poſwięcono. Hinc lararium ſacrarium domeſticum in quo lares ſuos colebant antiqui, Domowa káplicżká w ktorey pogáńſtwo ſwe boskie báłwochwálſtwo zwykło miewáć. Cæterum antiquitas ſingulis hominibus & domibus ſuos lares tribuit,

Laranda ciuitas Lycaoniæ.

Lardum & laridum, gen. neut. Słoniny/ wieprzowe mięſo ſolone.

Larentia, æ, fem. prim. Imię sławnei á bogátey kurwy ktorą Rzimiánie zá boginią chwalili / Floria zwána. Vide in dictione Flos.

Largior, largiris, largitus ſum, largiri, com. q. Dáję / Odzielam / obficie/ hoyne vpominki dáję. Cœnam largiri, Wieczerzą ſpráwić. Largiri ciuitatem idem quod donare ciuitate, Práwo mieyſckie dáć. Libertatem populo largiri, Wolnym vczinić / wyswiebodzić. Largiri ſe ultro, Dobrowolnie ſie podáwáć. Si tempus non largitur, Jeſli czás nie wynieſie.

Largitor uerbale pen. prod. Dárownik hoyny.

Largitio, onis, fe. ter. Dárowánie/ Hoyność/ też vpominkámi przenáymowánie. Largitione redemit, militum uoluntates, Przes hoyne dáry ziednał ſobie łáskę v żołnierſtwá.

Largitas, largitatis, fem tert. Sżczodrość. Largitas & parſimonia contraria.

Largus, largi, Szczodry/ też ßeroki. Larga ueſtis, Szeroka ſuknia. Largum alimentum, Hoyne wżywánie. Largæ opes, Wielkie bogáctwá. Largus opera ſua, Wierny á życżliwy pomocnik. Larg⁹ lachrymarum, Wielmi ſie rozrzewnił. Vino largiore uti, Nád ſwoy obyczay więcey pić.

Large aduerbium, Obficie / ßczodrze / nieskąpie. Large blandus, Czyſty / wdzięczney mowy. Vino largius epulas celebrare, Ochotnie kázáć nálewáć. Recipit hominē nemo largius, Nikt ták hoynie gośći nie czey yáko on.

Largiter aliud aduerbium idem quod large, & largitus pro largiter obſoletum, Largiloquus qui abundanter loquitur, Wielomowny. Apud Plautum.

Largifluus, a, um, adiectiuum, apud Ciceronem 3. de Orato, inuſitatum.

Lariſſa nomen ciuitatis Theſſaliæ, Z ktorego był Achilles. Vnde Lariſſeus dictus eſt.

Lariſſa etiam, Drugie miáſto w Aſiey/ y Krecie.

Larinæ, gen. maſc. nomen fontis in Attica.

Larius, maſ. ſe. Jezioro. Iuxta alpes Rheticas, Po niemiecku Kumerſee. Largius lacus etiam dicitur.

Larix, laricis, genus arboris de genere abietum.

Larodii populi in Scythia Aſiatica.

Larua, laruæ, fem. pri. Máßkorā / Lárwá.

Laruatus, a, ū, Máßkáráty/ Lárwiſty ktory lárwę noſy.

Laruæ in plurali, Nocne pokuſy. Vnde laruatus etiam dicitur, Duchem złym opętány/álbo ßalony/wśćiekły.

Larualis, & hoc laruale apud Sido. Szkáráda á ßprátna twarz.

Larus latine Fulica, auis marina uiliſsima, Vide ſupra.

Laſanum, laſani, Nieyákie naczinie ku wyprożnieniu żołądká.

Laſciuus, a, um, Waśniwy/ skokliwy / pießczący/roſpuſtny/nieſromeżliwy/nurny. Laſciuus iocus uxoris cum marito, Nieweſty dawny śmiech / Capella laſciua, Kozká ie kcywa.

Laſciuia, æ, f. p. Pießczotá/roſpuſtá/przelwiecánie. Maledicendi laſciuia, Popędliwość niewſtydliwość ku złe mowieniu. Laſciuia orationis, id eſt, oratio ludibunda & exultans.

Laſciuio, is, ire, neut. q. Pießczę ſie / Przekwintuię ſobie. Laſciuire etiam dicuntur arbores, Gdy ſie nadobnie roskwitáyą.

Laſciuibundus apud Plautum, inuſitatum.

Laſer, laſeris, neut. tert. herba, uulgo Aſa odorifera, Laſerpitium, laſerpitii. Nieyákie drzewo/in Cyrenaica prouincia, Z ktorego ciecże nieyáki ſok koßtowny Laſer zwány.

Laſerpitiatus, a, um, ut laſerpitiatū acetum, Ocet s lázerem zmießány.

Laſibus pro laribus dixerunt ueteres, C C.

Laſsia inſula quæ & Andros.

Laſſus, a, um, Sprácowány/a/e. Laſſus opere faciendo, Sprácował ſie robiąc. Laſſa terra, Wypleniona rola.

Laſsitudo, laſsitudinis, Sprácowánie.

Laſſeſco, is, ere, Oſtáwam/nie mogę dáley.

Laſſo

Laſſo,as,are,Prácuyę,Laſſare equũ,mordowáć końia.

Laſſatus,Sprácowány/Zmordowány/a/e.

¶Delaſſo idem quod laſſo.

Lateo,es,latui, latere,net.ſe.Táyę ſie/kryię ſie/Nie dam ſie znáć. Latuit per multos annos,Táił ſie przes wiele lat/nie dał o ſobie ſłiſzeć. Abdite & in occulto latere. Táić ſie.Me latet,Nie wiem.Nec latuere doli frenum Iunonis & iræ,Nie táyemne były.Apud Germanos latet, Miedzy Niemcy ſie chowa.

Latito,as,are,frequentatiuum,Przechowawam ſie táyemnie.

Latitatio uerbale,Táyemne przechowawánie.

Latenter aduerbiũ,Táyemne/cycho/zákrycie.

Latibulum,latibuli,Jáskinia w ktorych dzikie zwierzęta legáyą.

Latebra,uel latebræ,arũ,idem.

Latebræ ferarum,Jáskinie zwierzęce.

Latebræ tabellæ,Táyemne oſadzenie/ álbo dekret ktory przed tym ná cedułkách ſędziowie zwykli dáwáć á nie vſtnie pronunciowáć.Adhibere latebram obſcuritatis, Záćmić nieco. Ex latebris erumpere, Z ciemnośći wybrnąć. Latebram periurio querere, Krzywoprzyſięſtwu ſwemu deki ſzukáć/to yeſt omáwiáć/ográdzáć.

Latebricola qui latebras colit, Plautus.

Latebroſus,a,um,Táyemny/Skáliſty. Locus latebroſus,Pełne mieyſce skał/ yáskin skrytych á táyemnych mieyſc. Latebroſe aduerbium,Skrycie.

¶Compoſita,Deliteo,delites,delitui,a quo Deliteſco,deliteſcis,delitui,deliteſcere,Vlężeć/ vkryć ſie zátáić ſie. Deliteſcunt in uirgultis atq; graminibus, Lężą w chróśćiech álbo w trawiech. Deliteſcere & ſe aperire contraria,uix tandem delitui, Ledwem vlezał/Máluczkom nie był wyſpiegowan. Delitens,delitentis, participium a deliteo,Zákryty/zátáyony.

¶Illatebro,as,are, id eſt, in latebras me abdo,Kryię ſie. Apud Gellium Obſoletum.

Latex,laticis, Wſzeláka mokrość wnętrzna.

Laterna,æ,Láterná.

Laternarius,laternarij,Ktory laternę nośy.

Later,lateris,maſ.te.Cegłá.Laterem lauare,Prouerbium,Prożno co czinić.

Laterculus,dimi. Cegiełká.Later crudus, Nie palona Cegłá. Sed ſole ſiccatus ex quo ſtructuræ quondam fiebant,later coctus uel coctilis laterculus,Palona Cegłá.Ex quo ſtructura fit quæ teſtacea uocatur.

Lateritius,a,um,Cegielny/a/e.

Lateritius murus,Cegielny mur.

Lateritiæ ædes,Kámienicá.

Lateritium templum, Murowány kośćioł.

Laterarius,laterarij,maſc. ſec. Cegielnik/ſtrycharz/Murarz.

Lateraria,laterariæ,Cegielnicá álbo też Cegelny piec.

Laterarium genus tigni Victruuio libro 1o.cap.12.

Lateralis,Vide *Latus*.

Laterna,laternarius,Vide *Later*.

Lateſco,Vide *Latus*,adiectiuum.

Latex,Vide *Later*.

Lathyris,herba.

Latibulum,Vide *Lateo*.

Latibulare,pro latere Obſoletum.

Laticlauium,latifolium,latifundiũ,Vide *Latus* adiectiuum.

Latine,latinus,Vide *Latium*.

Latio, onis,Vide *Fero*.

Latitudo,Vide *Latus,a,um*.

Latium,latij,Łáćińska ziemiá/ Teras zową włoska ziemia.Propriæ tamen latium. Kráyiná we włoſzech okolo rzeki Tybru przećiwko morzu leżąca.

Latialis,le,Co z łáćińskiey ziemie yeſt.

Latius,a,um,idem.

Latinus,Krol w łáćińskim páńſtwię/ Aeneaſow ſzwagier.

Latinus,a,um,adiectiuum,Łáćińſki. Latina lingua,Łáćińſki yęzik. Romana lingua,idem.

Latine aduerbium,Po łáćinie.

Latinitas,Łáćińska rzecz.Latine conſuetudini tradere, Wyłożić ná łáćińſki yęzyk. Vertere in latinum,ſubaudi ſermonem idem, Parum latina uocabula, Nie dobrá łáćiná.

Latinæ,arũ,feriæ latinæ,Swięto ku chwale á czći Jowiſzowey od łáćinnikow vſtáwione.

Latimenſis,& ſe,idem quod latinus.

Latonia,æ,f.p.Latine lapicidina,Mieyſce gdźie kámienie kopáyą y też cieſzą.Olim ad lapicidinas dabantur homines in ſeruitutem,unde pro carcere plerunq; accipitur,Miaſto ćiemnice.

Latomus,latomi,maſ.ſ. Latine lapicida, Cieſlá kámienny.

Latinus & latimus,g.m.mons in Ionia.

Lator,latoris,uerbale,a Fero Vide *Fero*.

Latona,ge.fe. Mátká Appollową Dianny.

Latria,æ, f.p.Latine cultus,Cwáłá/ Cześć Vnde Idolatria ſimulachrorum ſeruitus,Vide ſupra.

Latrina,æ,f.p.Sácret,Vide Forica.

Latrina etiam, Grubá ná ktòra domowe plugáwstwá/gnoy y śmieci wirzucáyą.

Latro, as, aui, are, neu. pri. Szczekam. Proprie canum.

Latrare etiam ad hominem transfertur, Jad swoy ná kágo wyrzignąć.

Latratus, us, ui, Szczekánie. Grauis latratus, Wielkie psow szczekánie.

Latrator uerbale, Szczekácz.

¶Composita Allatro, Przyszczekawam/ naszczekawam.

¶Oblatro, as, are, Obszczekawam/ omawiam/też odszczekawam/odmawiam.

Latro, latronis, pen. prod. masc. ter. Zboycá morderz/lotr. Qui ex rapto uiuit.

Latrones apud ueteres etiam uocabantur condicti milites, Drábáńci.

Latrunculus dimin. Lotrzik / zboyczik.

Latrunculus etiam, Szách.

Ludus latrunculorũ, alĳ ludũ Scachia uocant, Grá száchow.

Latrocinor, latrocinaris, latrocinari, dep. q. Jestem zboycą/lotrostwem sie obchodzę. Ex occulto latrocinari, Z kątá gdzie ná ludzie wyskákowáć y odzieráć. Latrocinari pro mercede militari apud Plau.

Latrocinium, Morderstwo/kradzieß.

Latrocinium pro militia apud Plautum. Miásto zolnierzowánia.

Latrocinatio, onis, idem. Latrunculatur, Ktory złodzieye zbiera y wieśi/ opráwcá. Iudex rerum capitalium qui de latrociniĳs iudicat.

Latamiæ, arum, Kopánie kámieni.

Latus participium a Fero fers, Vide suo loco.

Latus, a, um, latior, latißimus, adiectiuũ, Szeroki. Cuius contrarium est angustus, Wązki, Latus pectore, Szeroki w piersiách.

Late aduerbium, Szeroko. Longe lateq́ diffusa laus Pompeĳ, Dáleko y szeroko słynie chwałá Pompeiusowá. Late uagatur ignis, Bárzo sie szerzy/Bierze wielką moc. Latius opinione disseminatum est hoc malum, Dáley sie rozniosło niźli smy mniemáli. Late perscribere omnia ad aliquem, Szeroko opisáć. Late patet & latißime patet hæc disputatio, Siłá by około tego trzebá mowić. Latius loqui cui comprehense opponitur. Late patet, Szeroko leżi/Szeroko sie rościąga.

Latusclauus, Senatorskie odzienie.

Laticlaui, Senatorowie álbo pátriciĳ. Latifolium, Szerokiego liśćia. Latifolia, æ, etiã dicitur.

Latitudo, latitudinis, fem. tert. Szerokość.

Latitudo possessionum, Szerokość ymienia.

Latesco, latescis, ere, neut. tert. Szeroko sie rozrastam. In uentrem latescere, Sádło rość. Lato, as, non usurpatur.

¶Compo. Dilato. pen. pro. Roszerzam/ Rospośćieram. Dilatare & contrahere contraria, Aciem exercitus dilatare, Szerzey woysko rostáwić. Pomeria regni sui dilatare, Páństwá swego roszerząć. Dilatata lex coangustari potest, Szeroko omawiáyący státut może być vkrocon.

¶Dilatatio, Roszerzánie.

Latifundium, latifundĳ, Szerokość/Szeroka poległość.

Latus, lateris, pe. cor. neu. t. Bok/Stroná. Homines a latere, Przyiaciele ktorzy przy kim stoyą/powinowáci.

Latera insulæ dicuntur etiã, Strony wyspy

Lateranus, laterani, Drábánt. Qui latus principis stipat, Stipator uel satelles potius.

Lateranus. Własne ymię yednego Rzymiániná a quo Lateranense palatium.

Latyris, f. Vulgo cataputia maior Stoczek

Lauacrum & lauatio, Vide Lauo.

Lauce Insula in Ponto.

Laudicœnus, nomen, apud Plin. Epist. 38.

Laudo, Vide Laus.

Lauerna, æ, f. p. Bogini złodziejstwá v Rzimiánow.

Lauernio, Złodziey.

Lauernalis porta Romæ, Bramá w Rzimie nie dáleko od kośćiołá Lauerny boginiey.

Lauer, laueris, n. t. & aliquando fem. herba, Niektorzi mniemáyą wodny Jsop.

Lauinium, ĳ Miásto we włoszech. Quæ & Laurentum dicta est.

Lauo, lauas, laui, lautum & lotum, & antique lauatum, lauare, act. p. Vmywam mię sie. Lauare laterem, Prouer. Prożno czinić. Lauare peccatum suum, Omyć swoy grzech.

Lauo, lauis, antiqui dixerunt. Lauatio, lauationis, Myćie/Kąpánie.

Lauacrum, lauacri, idem, też łáźniá.

Lauatrinæ olim dictæ sunt quæ nunc latrinæ, Wychody Sacrety.

Lautulæ, id est, thermæ, Cieplice, Calepin. sine authore.

Lautus siue Lotus, a, um, Zmyty/czysty/a/e Lautus homo, Chędogi/Dworski/Wyśrzechniony/Dostátnie kosztownie á hoynie vżywáyący człowiek.

Laute aduerbium, Okficie.

Lautitia, æ, Łákotká / páńska potrawká.

Lautitia

Lautitia etiam in uestitu, Foremne miękkie á kosztowne száty.
Lautus etiam significat, Roskoszny miękki.
Lautulus dim. Pieszczony/Subtilno chowány.
Lautia, lautioris, Dáry ktore Rzimiánie po stronnym posłom zwykli dáwáć. Liuius in singulari gener. femin. usus est. Lautia, æ, a Lauo fit lotrix, Praczká. Inde lotorius, a, um, Co ku pránu należy. Malleus lotorius, Kiyan álbo kiyánká. Et lotura, loturæ, Pránie. Et lotium, Szczyny. Composita require in Luo.
Laureotis, tis, genus cineris quod in ipsa fornacis area colligitur, ex fauillis argenteis sursum ascendentibus ac deinde in aream descendentibus dum argentum in fornace uritur.
Laurion locus Atticæ.
Laurolauinium urbs Latij proxima Laurento, Laurolanium quidam scribunt.
Laurus, lauri, fem. sec. & q declin. Laurowe álbo bobkowe drzewo. Bacca lauri, Jagody bobkowe.
Laurea idem quod laurus & laurea, Liście Bobkowe.
Laurifolium idem.
Laurea & item laureola dimin. Wieniec z bobkowego liścia ktory bywał dawan temu ktory zwiciestwo otrzimał. Vnde lauream adeptus est & lauream meruit, Vkoronowan yest/ godzien czci y chwały.
Laureatus, a, um, Tákowym wiencem bobkowym vkoronowány.
Laureus, a, um, adiectiuũ, Vt laurea corona, Bobkowa korona.
Laureus ramus, Rozgá bobkowa.
Laurerum, laureti, Sad mieysce gdzie drzewo bobkowe rośćie / álbo bywa szczepione.
Laurifer, a, um, Vt laurifer tellus, Ziemia ná ktorey sie rodzy bobkowe drzewo.
Lauriger, a, um, Ktory nieco Bobkowego drzewá nosy.
Laurinus, a, um, Bobkowy/a/e. Vt oleum laurinum, Olej bobkowy. Laurina folia, Liście bobkowe.
Lauream & Laurum mutata diphtongo Loream pro eodem accipit Cato.
Laureolus nomen proprium cuiusdã nebulonis.
Laurentum, Miásto we włoszech.
Laurens & Laurẽtinus, Ktory z támtąd yest.
Laurentia, Zoná Faustuli pásturzá/ ktory Romulum y Rhemum wychował.
Laurentalia, orum, Swiętobliwość gry ku czci w Rzymie/ etc.
Laus, laudis, fem. tert. Chwałá / cześć. Laudibus ad cœlum extollere, Wychwaláć. Celebratus laude illustri, Wysoko wychwálon. Summis laudibus efferre, Bárzo wiele dzierżeć o kim. Ornare ueris laudibus aliquem, To przipisáć czego godzien yest. Latine pure loqui est in magna laude ponendum, Rzecz chwalebna yest dobrze mowić po łáćinie mowić.
Laudo, as, are, act. pri. Chwalę. Probare & laudare idem, Laudare laudib⁹, Wielkimi wychwáláć.
Laudatus participium siue nomen ex participio, Chwálny/ chwálebny/a/e.
Laudator, laudatoris, mas. ter Wychwálácz. Laudator uolũtarius, Zyczliwy/ vprzeymy wychwálácz.
Laudatrix uerbale fem. Chwalicielká.
Laudatio, onis, Chwalenie.
Laudabilis & hoc bile, Chwalebny/a/e.
Laudabiliter, Chwalebnie / Rzadnie.
Laudatiuus, a, ũ, ut laudatiuũ genus orationis, Rzecz komu ku czći á chwale vczinioná.
Laudo item idem significat quod Cito Przywodzę/ dowodzę, potwierdzam. Cicero Autores certissimos laudare possum Mogę pewne skłádácze ná to przywieść álbo niemi dowieść / á rzecz swą potwierdzić. Sed est uerbum Iuris hoc loco
¶ Illaudatus, a, um, Ktorym sie nie godzi dowodzić/ niechwálny. Illaudatus author Niesławny/ niewzięty Autor. Et illaudabilis, idem.
¶ Composita, Collaudo, Pochwalam.
¶ Collaudatio, Pochwalenie.
Laudicœnus, Ktory vpominki komu dáye za to iż go chwalił. Sophocles Græce dictus ut Plin. in Epist. testatur.
Flaudo, as, are, pluscꝫ nominare, Fest.
Lautia, æ, Vide Lautus, a, um.
Lautomia, idem quod latomia, Mieysce gdzie dobywáyą kámieni. Latine Saxifodina uel lapidicina, Item carcer Syracusanus subterraneus immensus ac profundus, Głęboka wieża v miástá. Syracusę/ in Sicilia, & pro quouis carcere & loco subterraneo aut Hypogæo in saxo inciso accipitur.
Lautitia, lautus, lautulus, Vide Lauo.
Lautrices duorum fratrum uxores, Cal. sine authore.
Lax fraus est inquit Festus, unde lacire decipere utrumcꝫ obsoletum.
Laxus, a, um, Przestrony/ Szeroki/a/e. Laxus ager cui opponitur angustus, Szeronie pole. Laxas dare habenas, Puścić wodzę. Laxæ opes, Wielkie bogactwá.

Laxe aduerbium, Szeroko. Laxissime pererrare, Dáleko wędrowáć.

¶Composita, a laxus. Prolixus, a, ũ, Dlugi/a/e. Laxitas, Szerokość. Prolixitas, Dlugość.

Laxo, as, are, act. prim. Rościągam/Rospościeram/też otwarzam. Laxari a uinculis, Być wypuszczon z więzienia. Laxare animum a laboribus, Odpocżinąć. Laxatus curis, Wyświebodzony od prac á stáránia. Annona haud multum laxauerat, Nic sie drogość nie vstąpilá. Astringere & laxare contraria.

Laxatus participium siue nomen ex participio, Roszerzony/rosprzestroniony. Laxatior area, Przestronsze śiedlisko.

Laxitas, Vide paulo supra.

Laxamentum, Przestrenstwo/rosprzestronienie też odpoczinienie. Laxamentum & ueniam non habent leges si modum excesseris. Nie máyą żadnego odpocżinienia áni odpustu. Laxamentum dare, Dáć odpocżinąć.

¶Composita, Relaxo, as, are, Rozszerzam/Rosprzestrzeniam/też ochlādzam. Relaxare & constringere contraria, Relaxare animum & dare se iucunditati, Ochlodźić sie y dáć sie ná dobrą myśl. Relaxatus somno animus, Ochlōdzony/pokrzezwiony. Se occupatione relaxare, Odpocżinąć od prac.

¶Relaxus, a, um, Rosprzestroniony/a/e.

¶Relaxatio, Rosprzestrzenienie/ochlodá/odpocżinienie. Contētio animi & relaxatio contraria.

L ante E.

Lea, æ, quæ & leæna femin. prim. Lwicá.

Lea item Brassice genus, Ćwikłá. Leæ etiã Insula iuxta Cyrenaicam Africæ regionem.

Leander, masc. sec. Własne ymię/Cuiusdam ex Abydo.

Lebadia urbs Bœotiæ.

Lebedus, pen. prod. Ciuitas a Colophone 120. stadijs distans.

Lebes, lebetis, pen. prod. masc. uel fem. Miedźiány gárniec álbo też kociel.

Lebesum pro liberum dixerunt ueteres.

Lecheum alterius maris portũ appellari tradit Liuius de bello Macedonico.

Lectrum promontorium Asiæ.

Lectus, lecti, m. sec. Łoże. Est in lecto, Jeszcze śpi. Lecto teneri, Chorowáć. Lectus etiam Łoże ná ktorich przed czásy do stołá siadano.

Lectulus & lecticulus, diminutiuum Łożko.

Lectisternium cum sacrorum gratia lecti in templis sternebantur ad discumbendum siue pernoctandũ apud Romanos, Festus.

Lectisternator, oris, Ten ktory ściele.

Lectica, æ, pen. prod. Łożko noszące/ my zowiemy kolebká. Abusiue lecticula dimin. Łożeczko/kolebeczká.

Lecticarius, Ktory tákowe łoszko nośi yáko przed czásy bogáci miewali. Nunc uocamus equos, Woźniki kolebczáne.

Lecticariola quasi parua lectica. Martialis.

Lecythus, lecythi uel ut quidam scribunt.

Lechytus, pen. cor. masc. sec. Oleyowa bániá.

Legerda urbs Armeniæ maioris.

Legio, onis, a delectu militum dicta est teste, Var. lib. 4. de lingua latina eo q legionis milites uiritim legi, hoc est elegi soleant, Vide Lego.

Lego, legas, aui, are, Posyłam/ślię. Primæ coniugationis, Legare negotium alicui Polieċić. Legare aliquid alicui, Odkázáć co komu ná Testámencie.

Legatus, legati, Poseł/Legat.

Legatus etiam, Namiestnik Hetmánski/ták ná woynie miedzy żolnierstwem yáko y nád miástem álbo prowincią nieyáką. Obijt legatus Ægyptum & Syriam, Poselskim obyczáyem przeyechał.

Legatio, onis, fem, tert. Poselstwo. Mittere legationem ad aliquem, Posłáć poselstwo ku komu. Esse in legatione, W poselstwie być.

Legaticus, a, um, Poselski. Vt Legaticum mandatum, Poliecenie poselskie.

Legatum, legati, net. se. substantiue, Odkazánie testámentne. Nam legare significat etiam testamento relinquere, Ná testámencie odkázáć. Et Legator, Testámentarz ten ktory komu co odkazał.

Legatarius, a, um, Ten komu co yest odkazano/też ktory czeka spadku po kim. Nam Testator & Legatarius opponuntur inter se relatiue.

Legatiuum legatiui, Kosztunek álbo wyprawá ná poselstwo/pieniądze ná strawę.

Legatitium pro legatiuo.

Legatitius, a, um, idem quod legaticus, ut Legatitium uiaticum, Pieniądze ná strawę posłowi.

¶Composita; Ablego, as, aui, are, Odsyłam/odpráwuyę. Pueros uenatum ablegauit, Wysłał ná mysliwstwo. Pecus a prato ablegandũ, Bydło z páśi wziąć. Hoc me a te ablegat, Tomie odtrąca od ciebie. Remouere & ablegare aliquem Odpráwić kogo prżecz. Ablegatio, onis, Odpráwá/odesłánie.

¶Allego, id est, cito ad aliquem locum mitto, Posyłam/Przipominam/prziwodzę. Ad aliquem allegare, Wziąć sobie do kogo. Allegare aliquem alicuius rei gratia, Posłáć ku komu ná pytánie o niektórą rzecz. Multorum allegabat testimonia, Wiele ich świádectwá prziwodził/przipominał. Inter allegatos Oppiniaci nomen primum esse constat, Miedzi temi ktorzi byli prziwodzeni náprzedniejsze mieysce miał Oppiniacus.

¶Allegatio, uerbale, Prziwodzenie/przipomnienie.

¶Delego, Poliecam/ Skłádam ná kogo. Rem aliquam ad alterum delegare, Ku ynszemu odesłáć. Delegare officium alicui, Spuśćić komu vrząd. Delegare aliquem alicui causæ, Wysádzić kogo ku nájdzieniu posrzodku miedzi stronámi. Prouinciam alicui delegare, Spuśćić vrząd. Delegatio iurisdictio, Spuszczona/Polecona spráwá. Delegatum munus, Polecony vrząd/álbo sprawá.

¶Delegatio, Polecenie / Dánie mocy ku czemu.

¶Subdelego, Spuszczam á polecam ynszemu co ná mię włożą. Subdelegatus iudex, Podkomisarz.

¶Collego non legitur, sed collega, æ, Towárzisz w vrzędzie álbo w kommisiey vczesnik polecenia á vrzędu tego ktory ná mię włożon yest.

Collegium, Zgromádzenie vczesnikow yednego vrzędu tez wszelakie towarzistwo álbo bráctwo.

¶Collegium sacerdotum, Zgromádzenie xięzey. Cooptare aliquem in collegium, Wziąc kogo miedzy się.

¶Relego, Odsyłam/zás wrácam / odpráwiam/oddalam. Longe relegati a cæteris, Dáleko oddaleni od drugich. Hunc in prædia rustica relegarat, Odesłał go był ná wieś. Ad authores relegare, Odesłáć. In exilium relegare, Z ziemie wywołáć.

¶Relegatio, Oddalenie/odesłánie. Relegatio & amandatio, idem.

¶Relegatus, Odesłány/a/e, tez wywołány.

¶Sublego. Inszym prożne mieysce zásadzam wstáwiam ynszego ná to mieysce.

Lego, legis, legi, legere, lectum, act. tert, Czytam/tez zbieram/zgromádzam/tez obieram. Legi literas tuas, Czytałem twoye listy. Eos libros per te ipse legas, Xięgi ty czitay sam przes się. Remissius legere, Nie ták prętko czitáć. Item legere flores, Zbieráć kwiatki. Spolia legere, Łupy zgromádzić. Legere uestigia, Czirch tropow álbo śladu náśládowáć. Legere picturam Málowánie przeględáć. Legere littus, podle brzegu się wieść. Item Cæsar in Senatum eum legit, Cic. Cesars go zá páná rádnego obrał. Legere in demortui locum, Ná vmárlego mieysce ynszego obráć. Milites legere, Popis mieć służebnych.

Legio, onis, fe. ter. Inde deriuatur, Woysko á zastęp służebnych ludzi/ták wielki yáko 12500. osob álbo yáko Vegetius chce 6000. mniey álbo więcey. Alij dicunt legionem comprehendere decem cohortes, Dziesięć hufcow. Cohors diuiditur in 50. manipulos Ná pięćdziesiąt rot. Manipulus in 25. milites, W pięć á dwádzieśćiá osob. Legio et cohors ac manipulus [illegible]

Legionarius, a, um. Co ku zástępowi á woysku należy. Legionariæ cohortes, Hufy zástępskie.

Leguncula, æ, diminutiuum a legione, Zástępik.

Legulus, leguli, Zbieracz ktory yágody wino rozinki/y co tákowego zbiera.

Legumen, leguminis, Járzyná.

Lector, lectoris, Czitelnik tez zbieracz.

Lectus participium siue nomen ex participio, Wybrány/tez zebrány/zgromadzony/czitany/a/e. Lectissimus adolescens, Przewyborny młodzieniec. Lectissimi atq; ornatissimi uiri, Náypierwszy á naywybornieyszi mężowie.

Lecte, lectius, lectissime, Wybierayąc po yednemu.

Lectio, onis, Czitánie lekcyia.

Lectio literarum, Czitánie listow.

Lectio lapidum, Zbieránie kámieniow.

Lectio militum, Popis rycerstwá.

Lectio Senatorum, Obieránie rády.

Lectito,as,are,frequentatiuum,Vstáwicznie czitam.

Lecturio desyderatiuum, Rad bych czitał.

Legumentum, legumenti idem quod legumen, Járzyná.

Legarium,idem.

¶Composita, Allego,Przywodzę. Vide supra in dictione Lego,as,are, Allego idem enim est.

¶Allectus participium,ut allectus est in senatum,Wzięty yest w rádę.

¶Colligo, Zbieram / zgromádzam. Colligere iram,Gniewáć się. Colligit se in arma,Vbiera się we zbroyę. Colligere exercitum,Przymowáć służebne. Colligere uestem, Záwziąć ná się suknią álbo się wskáſáć. Omnes laudes colligere, Wszistki chwały ostęgnąć. Breuiter quæ dicta sunt colligere, Krotkiemi słowy ostęgnąć. Considerare & animo colligere, Bráć sobie ná mysl. Colligere animum & cogitationem, Pokrzepczić się.

Vbi se colligit, Jáko się pokrzepczył. Causas colligere,Wymowek szukáć. Colligere rationes,Ráchowáć.

¶Collectus participium, Zgromádzony.

Collectio,Zgromádzenie. Item ex hoc potes colligere, Ztąd się możesz dobáczić/ dorozumieć. Sic collige hoc, Pámiętay to yedno / weźmi to przed się.

¶Collecta,æ,Zgromádzenie / zebránie. Item collecta, id est, Symbolum, Skłádá zrzucenie pieniędzy ná co tákowego.

¶Collectaneus,a, um, Zgromádzony/ zrzucony/a/e. Vt æs collectaneum. Pieniądze przez pospolitego człowieká zdáne.

¶Collectanea, Zebránie á náznáczenie ze wszech xiąg.

¶Collectitius,a,um,idem.

¶Collectiuus,a,um,idem.

¶Deligo,Wybieram/obieram. Deligere locum idoneum castris,Godne mieysce obozowi obráć. Delige quem diligas, Cic. Obierz sobie kogo byś mógł miłowáć

Aliquem deligere ad imitandum, Obráć kogo sobie ku násláдowániu.

¶Delectus participium,Wybrány. Delectus ad rem aliquam,Ku nieczemu wybrány.

¶Delectus,huius delectus nomen uerbale, Vt datus est illi delectus,prouinciarũ, Dano mu wybór w stárostwách. Habere delectum uel agere delectum militum,Popis trzimáć.

¶Delectus & discrimen,Różność. Vnde sine delectu,Krom rożności álbo braku.

Recipiebantur milites sine delectu,Żádá kogo przymowano nie brákowano nikim kto w ymię boże okrzczon tego pisano.

¶Diligo,diligis,dilexi,diligere, dilectum,pen.cor.Miłuyę.

Diligere,Charum habere, & Colere, idem.

¶Diligens, diligentis, Miłuyący. Et diligens nomen ex participio, Pilny/ pracowity/a/e.

Diligens ac Studiosus idem, Diligentissimus rei familiaris, Czisty gospodarz.

Diligens, attẽtus,assiduus,idem. Assidua & diligens scriptura, Pilne pisánie.

¶Diligentia,æ,Pilność. Assiduitas, Industria, diligentia,idem.

¶Indiligens,Niebáczny/niepilny/a/e.

¶Indiligentia,Niebáczność. Negligẽtia idem.

¶Diligenter aduerbium, Pilnie. Studiose ac diligenter curare aliquid, Rządnie co spráwić.

Diligenter hic eram, Nie odstępowałem ztąd stopą/álbo miałem wszeláką pilność ná wszistko.

¶Eligo,idem quod deligo, Vnde Electio,Wybránie.

¶Elector,oris,Wybieracz.

¶Electrix, uerbale fœm. Wybieráczká.

¶Electus participium,Wybrány.

¶Electus, huius electus, Wybránie.

¶Elegans,elegantis, Wybrány/Nádobny/pięknym.

Elegans formarum spectator, Niepospolicie się znóyąc ná pięknośći. Vir mundus & elegans, Piękny y ochędożny. Elegantem regem narras, O nieposполitym krolu powiedasz. Elegans in cibis, Piękne á ochędożne czinienie yeść.

¶Elegantia, Piękność/Ochędożność.

Elegantia

Elegantia sermonis latini, Foremność rzeczi łáćinskiey.
¶Eleganter aduerbium, Pięknie/ Nádobnie/ chędogo.
Eleganter acta uita, Vcżćiwe wiedzienie żywotá.
¶Intelligo, is, xi, ere, ctum. Rozumiem. Antiqui intelligo scribebant per e secundam uocalem in penultima, Animum alicuius intelligere, Rozumieć co kto myśli. Tibi pol ab isto hera cauendum intelligo, Ja tobie rádzę páni ábyś temu niedowierzáłá.
¶Correxit miles quod intellexi minus, Złáyał ya pan rycerz czegom ya nie wyrozumiáłá.
Non intelligo satis quæ loquatur, Nie owszeki rozumiem co mówi.
¶Intelligitur impersonale, ut, Non intelligitur quando obreperat senectus, Nie sie nie baczy gdy stárość kogo nápádnie.
¶Intellectus participium, Wyrozmieyaćy/a/e.
¶Intellectus huius intellectus, Rozum Wyrozumienie. Intellectu consequi, Domyślić sie.
Columbis inest quidam gloriæ intellectus, Gołębie máyą nieyáki rozum gdy ye chwalą.
¶Intelligens participium, Rozumieyący. & nomen ex participio Ingenuosus & Intelligens idem.
Intelligens princeps, Dobrze báczne Xiążę.
¶Intelligentia, æ, Rozum/ Baczność.
¶Intelligenter, Bacznie/ Rozumnie.
¶Intelligibilis, & hoc intelligibile, Rozumny/ báczny. In Biblijs tantum legimus.
¶Subintelligo, Baczę/ Dobaczawam sie.
¶Subintelligitur impersonale, Ma być rozumiano.
¶Negligo, Niedbam/ zgárdzam/ zamieszkawam/ opuszczam/ puszczam mimo się. Negligere uestem, & uestitum, Niestrony sie/ niedbáć nic ná pyszne noszenie. Negligere mandatum alicuius, Zgárdzić cudze przikazánie.
Negligere minas, Nie dbáć ná grożenie.
Negligere periculum capitis & fortunarum, Nieważić sobie nic zdrowia y máyetności.
¶Negligens, om. Niedbáły. Negligens in amicis colendis, Nie dba o záchowánie á miłość przyiaćielską.
¶Negligentia, æ, Niedbáłość.
¶Neglectio, Zgárdzenie.
¶Neglectus, huius neglectus, Niedbáłość.
¶Neglectus, a, um, ut Neglecta coma, Nieuglaskáne włosy.
¶Negligenter aduerbium, Niedbále.
Negligenter habere, Nic nie dbáć o kogo.
Neutiquam hæc res neglectui est mihi, Niegodzi mi sie tey rzeczi opuśćić.
¶Perlego, is, legi, ctum, ere, Przeczitam.
Perlegere oculis Vergilium, Dobrze á s pilnośćią przeyzrzeć.
¶Prælego, Czitam komu/ vczę kogo wykłádam niektórego Autora studentom á vczniom swym.
¶Prælectio, Czitánie/ vczenie. Prælector, Przeczitácz/ mystrz który vczy.
¶Relego, Czitam z nowu/ Przeczitam drugą raz.
¶Sublego, sublegis, sublegi, sublegere sublectum, id est, furto aliquid surripio, Potáyemnie schraniam sie/ też wybieram.
In locum demortui sublegere, Ná zmárłego mieysce postáwić. Sublegere sese Schronić sie potáyemnie.
¶Sacrilegus, Złodziey kośćielny.
¶Sacrilegium, Kośćielne złodziejstwo.
¶Seligo, Wybieram/ wydzielam/ wyłączam.
¶Selectus participium, ut, Selectæ breuesq; sententiæ, Wybráne sentencie á namowy.
¶Translego, Przeczitam aż do końcá.
Leguleius, Vide *Lex*.
Leleges, uel lelegæ, pen. cor. populi errabundi, Błakáyący sie ludzie ktorzy przed tym Thessália dzierżeli. Et alia plurima loca, Cariam, &c.
Lema in oculis lachryma congelata, Latine lippitudo, Płákánie álbo ćieczenie vstáwiczne z oczu.

Lemosus,a,um,Komu záplywáyą oczi.

Lemannus, Jezioro w niemieckich stronách miedzi Yenewą y Lozáną leżące.

Lembus,lembi,masc.sec. Máła łodká/ Czołn.

Lemma,lemmatis,neut.tert.latine sumptio siue assumptio,argumentũ, Cic. Assumptum uocat,Potwierdzenie dowod Hinc dilemma, Vide supra.

Lemnisci,lemniscorum,Jástrzębowie/krogulce/y ynszy ptacy ktore ná ręce noszą/też pasti/albo co ochędożnego v wiencow y koron wiszącego.

Lemniscatus,a,um, Vt manus lemniscata, Ręká nieyákiemi vpominiámi obowiązána.

Lemmus Insula in Ægeo mari, Miedzy Troyą á miedzy górą Atko w Mácedoniey która Wulkanusowi poslubiona yest.Lemnium malũ prouerbium, Wielkie nieszczęście.

Lemonium nomen herbæ alias Cinnara.

Lemures,lemurum,masc.Strászidłá/á lárwy álbo obludy nocne.

Lenæus cognomen Bacchi.

Lenia ornamenta tunicarũ aurea, Brámy.CC.

Lenis,& hoc lene,Miętki/Lietky.Et Metaphorice,Nieśrogi/powolny.Leue uinũ Lietkie wino. Non asperum fere idem quod lenis prima longa,Ego sum animo leni natus,Jam yest miętkiego przyrodzenia.Lene uenenum,Ktore z nienacká o śmierć przyprawuye.Leuissimus homo est & natura & consuetudine,Człowiek powolniuchny by dziecię.

Leniter aduerbium,Z nienacká/Letko.Leniter pungit eos animi dolor,Nie bárzo yem żal. Leniter arridere,Milie się ku komu vśmiecháć.

Lene aduerbium idem.

Lenitas,lenitatis,fem.ter.Powolność/miętkość/łátwość.

Lenitudo,lenitudinis,idem.

Lenimentum,Pogłádzenie/ vkoyenie/Vbłágánie.

Lenio,is,leniį,uel leniui,lenitum, lenire, act.q.Vbłágáć/vkoić/ miętczić . Lenitur ægritudo,Koyi się chorobá. Lenire tempestates inimicitiarum,Vspokoić zmiętczić zámieszánie nieprzyiáźności.Lenire dolorem,Vspokoić ból.

Lenimen,idem quod lenimentum.

¶Delenio idem quod Lenio.

Leno,lenonis,masc.ter.uel com. quamuis habeat fem.Lena ut ait Priscianus Gospodarz ktory kurwy chowa/ Kurwigospodarz / Rufian też niektorzi zową.

Lena,lenæ,Gospodini takowych pániduszek kurwogospodini.

Lenonius,a,um,Vt fides lenonia,Wiárá Rufiańska.

Lenonicium,lenociniį , Gospodá / pan tákowych/záńtus.

Lenocinium , Kurewskie przybierānie/vbiory/strzenie / Piękroszki / y wysmuknienie.

Lenocinium etiam,Pieszczotá / gábánie/przekwintowánie.Sine ullo uerborum lenocinio,Krom ktorego przekwintowánia álbo zdobywánia ná piękne á foremne słowá.Omnis lenociniį negligens,Niedbánie o ty piękroszki.

Lenulus, lenuli,dimin. Rufianek.

Lenocinor,aris,ari,Spániámi duszkámi się obchodzę / Rufianski żywot wiodę/też gábam.

Lenocinari per translationem , Piękrzić się/piękroszek pilen być.

Lenunculus, aliud dimin.Rufianek.Et lenunculus,Czołnek rybitwi.

Lens,lendis.fem.ter.Gnidá.

Lendinosus,a,um,Gnidzisty.Vel Lendiginosus, a,um,idem,CC.

Lens,lentis,fem.ter.Soczłá/ álbo Soczewicá.

Lentim pro lentem, frequentatiuũ apud Catonem.

Lenticula diminutiuum,Soczká máłá.

Lenticulæ etiam, Nieyákie máłulki pocieslie/ też nieyákie naczinie bárzo máłe/miseczká.

Lenticula etiam nomen gemmæ.

Lenticularis,& hoc lẽticulare,Apul.Lenticularis forma,Ksztalt soczczásty.

Lentigo,lentiginis,fem.Piegá.

Lentiginosus,a,um,Piegáty.

Lentiscus,lentisci,fem.sec. Drzewo z ktorego gumi ciecze mástich zwáne.

Lentiscinus,Mástichski.

Lentulitas,nomen a Cicerone fictum, id est lentuli studium,Chuć á życzliwość Lentitulusowa.

Lentus,a,um,Cienki/subtilny/miętki/też leniwy/proźnuyący/pániczkuyący.Lenta fœmina,Rosłoszna niewiástá . Lentus humor,Zimna mo rość Lentus ignis e fago,Dlugo trwáyący ogień bukowy.

Lente aduerbium, Z nienaczká/ poliekku. Lente ferre iniurias , Pokornie cierpieć krzywdy.Lente agere,Leniwo się sprawowáć.Lentissime procedere,Nayleniwiey postępowáć.

postępowáć. Lente nasci, Poźno się vrodźić.
Lentitia, æ, Miękkość.
Lenitudo, lenitudinis, Leniwstwo/ Polekku poczinánie.
Lento, as, are, act. prim. Kręcę czinię miękko. Vnde lentandus remus apud Vergilium, Kręcony styr.
Lentor, lentoris, masc. ter. Miękka mokrość ńákoby flágmá.
Lenteo, es, ere, id est lentum esse, obsoletum.
Lentesco, lentescis, lentescere, Cienczeję/ subtilnieję/ teź przilipam. Ad digitos lentescit, Przilipa do pálców.
Lenulus & lenuculus, Vide Leno.
Leo, les, leui, id est, imprimo & formo, Hor. lib. 1. Carm. Leni id est aperui & protuli inusitatum.
¶ Composita, Deleo, es, eui, Zgládzam Gubię/ zmázuję. Delere epistolas lachrymis, Polać łzámi list.
¶ Delere per translationem pro funditus abolere, ut delere urbē, Do gruntu wywroćić/ wykorzenić/ przewroćić. Delere urbem cruore & flamma, Wyśiec y wypalić miásto. Extinguere & funditus delere idem, Veritatem delere, Zgládźić.
¶ Deletio, Zgládzenie.
¶ Delebilis, & hoc delebile, Co łátwie zgládźić y zaginąć może.
¶ Deletor, & deletrix, deletricis, fe. ter. Zgladźiciel/ poráźiciel/ poráźicielká.
¶ Deletilis, & hoc deletile, ut Spongia deletilis, Gębká ktorą może nieco zmázáć/ Omyć.
Leo, onis, masc. ter. Lew.
Leæna, Lwicá.
Leo marinus ex cancrorū genere.
Leo signum cœleste, Niebieskie známię/ Lew.
Leunculus diminutiuum in Biblijs, Lwek.
Leoninus, a, um, Lwowy. Leonina exuuies, Lwowá skórá.
Leopardus, & Leopardalis, Zwierzę ze Lwu á Párdu vrodzone/ Lwopard.
Leodium oppidum Herniorum in Germania, Luttich po niemiecku.
Leontice, leontices, fe. herba quæ & Cacalia.
Leoncios, gemma Plinio.
Leontopetalon, herbæ genus, Wald benedicten/ Leśna benedyktá.
Leontophonon, Máły robaczek rośćący tilko tám gdźie się lew rodźi/ którego gdy lew zje hnet zdechnie.
Lepadusa siue lopadusa Insula Siciliæ.
Lepidium, lepidij, neut. sec. herba, Ziele gorzkośćią podobne gorczicy y pieprzowi.
Lepidotes, is, fem gemma, Plinio.
Lepidus, a, um, Tam de hominibus quā de oratione & alijs dicitur rebus, Wdźięczny/ rozmowny/ miły. Lepidus ad omnes res, Co pocznie to mu wszistko prziſtoi.
¶ Illepidus, a, um, Nietrafny/ Nieforemny. Lepida & suauis cantio, Piękna á wdźięczna pieśn. Lepida forma, Piękna vrodá. Lepidi mores, Piękne obyczáje. Lepidum nuntium, Przyjemne poselstwo.
Lepide aduerbium, Pięknie/ wdźięcznie. Lepide stratus lectus. Foremnie/ pięknie vsłáne łoże. Lepide hercle adiuuas, Cziście pomagáß.
Lepidule aduerbium diminutiuum, Idem.
Lepiditas, atis, fe. ter. Piękność/ okrásá/ vrodá.
Lepista, æ, fem. prim. Niejáka fláßá / álbo bębenecżek.
Lepor, & lepos, leporis, pen. pro. m. ter. Wdźięczność/ piękność. Venustas. i. lepore & uenustate affluens, Pełen pięknych á wdźięcznych obyczájów. Lepos quidam facetiæq; hominem ornant, Ochotá kunsztowánie/ á rospráwność człowieká kráßą. Leporem quendam & salem est consecutus, Tráfnym á rospráwnym się stał.
Sermonis lepor, lepor dicēdi. Wdźięczność mowy. Inde uenit adiectium lepidus, ut supra.
Leporinus, leporarium, Vide Lepus.
Lepra, lepræ, fem. prim. Trąd. Sic uulgo putatur, Cum sit proprie cutis uitium alias mala scabies, Złe krosty/ álbo zły świerzb. Et quod lepra dicitur Elephantiasis est, uide supra.
Leprosus, a, um, Trędowáty/ a/ e.
Leprium ciuitas Achaiæ unde Lepriatæ populi, & altera in Arcadia.
Leptenacra promontorium Indiæ.
Leptis ciuitas in Africa, unde Lepitanus, a, um, Kto ztámtąd jest.

Leptoludiæ genus ficorum, CC.
Lepton herba, species fellis terræ, Lepton Græce, Latine minucia septima pars Æreoli, quod est sexta pars oboli.
Leptophyllon Tithymali genus.
Leptorax uuæ genus, CC.
Lepus, leporis, penult. corre. mascul. ter. Záyac.
Lepus etiam piscis ex lacertorum genere.
Lepusculus dimin. Záyaczek.
Leporinus, a, um, Záyeczy. Vt leporinum lac, Záyecze mleko.
Leporarium, leporarij, Zwierzyniec/ ogród zwłaszczá gdzie zwierzętá rozmáyite chowáyą.
Lerna siue lerne, fem. Miásto w Greciey. Vel ut quidam uolunt Argiui & Myceni agri locus.
Lernæus, a, um, ut Lernæa palus, Błoto ál bo yezioro támże w ktorym Hidrá lezálá. Hinc prouerbium, Lerna malorum, Cáły huf álbo gromádá nieszczęścia. Leros siue Leria. Insula in Icario mari.
Lesbos, mas. Wyspá in mari Ægeo, Támże miásto Mitilene.
Lesbius, a, um, & Lesbous, Kto ztámtąd yest.
Lessus huius lessus, masc. Lugubris eiulatio, Rzewne nárzekánie dla czynien śmierci.
Lestorum regio Indorum extra Gangem.
Lestrygones, pen. cor. masc. populi in extremo Italię, Nie dáleko od miástá Formię ktorzy mięsem człowieczym żyli.
Letalis, Vide *Letum*.
Lethargus, lethargi, m. s. Spiąca chorobá/ niemoc gdy yeden vstáwicznie á vstáwicznie śpi nie máyac żadney pámięcy o przeszłych rzeczách.
Lethargia, æ, fem. prim. idem.
Lethargicus, a, ũ, Ktory tę chorobę ma. Metapho. Głupi/ niemadry.
Lethe, fem. latine obliuio, Zápámiętánie. Et fluuius apud Inferos a poëtis fictus, Ktora rzeká zápámiętánie wszelákich rzeczy przywodzi/ kto z niey wody skosztuye.
Letheus, a, um, Co ku tey rzecze náleży.
Lethum, lethi, n. s. substantiuum, Smierć. Letho interire, Vmrzeć.
Lethalis, le, Smiertelny. Lethale uulnus, Smiertelna rāná.
Lethifer, a, um, & Lethificus, a, um, idem.
Lethaliter aduerbium, Smiertelnie.
Letho, as, are, act. pri, Zábiyam. Vt lethata corpora, id est, interempta apud Ouidium, Zábite. Vtrumq; inusitatum.
Leua, Vide *Læua*.
Leuamen, leuamentum, & leuatio, Vide *Leuis*.
Leucacantha herba apud Plin. alijs frutex.
Leucachates, tis, mas. gemma.
Leucanthemis, leucanthemidis, fem. herba Camilla.
Leucargillion cãdida argilla, Biała gliná Plinius.
Leucathes promontoriũ Epiri, Podgorze ná ktorym Appolinesow kościoł był. Leucadius dictus & Leucadia uel Leucas, Wyspá w Epirze.
Leuci populi Galliæ, in Ducatu Lothoringiæ.
Leucochrysos gemma.
Leucogabi, Gory w Kámpániey.
Leucogæa, gemma,
Leucoion, Wszelákie fiołki yákiegkolwiek fárby/ tez gozdziki y ynsze kwiatki.
Leucoma, neu. pen. prod. Latine album Biała tablicá ná ktorey ymioná sędziów Rzimskich były nápisáne.
Leuconium idem quod Gossipium, Báwełna. Tomentum.
Leucopetra promontoriũ Siciliæ, Przedgorze Siciliey.
Leucopæus, pen. prod. Biała/ śiwa fárbá. Alij scribunt per h, Leucophęus, hinc Leucopæatus siue leucophæatus, Ktory prostá szárą á śiwą suknią yest przyobleczon/ niepocżesny.
Leucophlegmatias species aquæ intercutis, Leucophorum glutinum auri, Plinius.
Leucophtalmos gemma quæ candidam nigramq; oculi speciem continet, alias Rutila.
Leucosia Insula contra Pestainon sinum in mari Tyrrheno.
Leucosyria olim dicebatur quæ hodie Cappadocia.
Leucothea, fem. latine Matuta, Switánie gdy zorze wschodzą.
Leuctra, siue leutra, fe. & leuctrum, neut. leuctra, orum, & leuctræ, arum, fem. oppidum Bœotiæ.
Leuidensa, Miąższe grube zgrzebne odzienie Hinc leuidensæ munus, Prosty dar.
Leuigo, Vide *Læuis*.
Leuir, leuiri, Mego męzá brát. Dziewierz.

Leuis, leue, prima breui, Lekki / łatwi. Et Metaph. Nieſtáteczny. Leuis labor, Lekka robotá. Pluma leuior, Lekczeyſzy niżli pióro

Leuis homo, Nieſtáteczny by wiátr.

Leuis homo etiam, Proſty/niepoczeſny.

Leuis author, Niewziety niepoważny. Leui brachio alquid agere, Nidbále/niepilnie.

Leuiculus, a, ū, dimin. Łatwi / Prościuchny.

Leuifidus, adiectiuum apud Plautum qui leui fide eſt, Nieſtáteczney wiáry. Inuſitatum.

Leuitas, leuitatis, fe. ter. Lekkość / Łatwiość. Et Metaph. Proſtotá / nieſtátek / Niepoczeſność.

Leuiter aduerbium, Snádnie / Łatwie.

Leuiter attingere ſtudia. Máło ſie pouczyć. Inter ſe leuiter diſsident, Nie wielka roznicá yeſt miedzi niemi Leuiter in tranſitu attingere aliquid, Ledwy ſie dotknąć. Leuiter bene uelle alicui, Ták wczás komu być dobrze. Leuiter eruditus homo, Ták wczás náuczony. Leuiter inflexum, Máło nákrzywione.

Leuo, as, are, act. prim. Podnoſzę wzgorę / zápomagam/też vmnieyſzam pracey álbo czięſzkośc̄y. Leuare in ſublime, Wzgorę podnieść. Leuare uincula, Rozwięzáć. Multum inopiam leuat, Wiele pomaga vboſtwu/to yeſt vmnieyſza nędze y vboſtwá. Sperat ſumptum ſibi leuatum iri harum abitu, Terent. Nádziewa ſie że mu vbędzie koſztunku przes odeśćie tych. Leuare morbum, Vlżyć niemocy. Leuare dolorem Vlżyć boleśći. Hoc te faſce leuabo, Chcę cię tych burd pozbáwić. Leuare ueſicam, Wymokrzyć ſie. Leuare uentrem, Przechodowáć ſie. Leuare ſitim, Prágnienie vlżyć. Leuare tædium, Vlżyc álbo odyąć komu teſknośći. Leuare aliquem onere & leuare alicui onus, Złożyć z kogo brzemię álbo pomágáć komu nośić brzemienia. Leuare laborem alicui, Vlżyć vmnieyſzyć roboty. Leuare aliquem cura, Nie dáć ſie komu ſtáráć/troſkáć. Leuare facinus alicuius, Wymáwiáć. Leuare metum alicui & aliquem metu leuare, Odyąć komu boyáźni/káząć dobrego ſercá być. Leuari fœnore, Od lichwy ſie wybáwić/Wyzwolić.

Leuaſſo pro Leuo antique.

Leuatus participium, Vlżony/vmnieyſzony/a/e/ Leuatio, Vlżenie. Leuatio uitiorum Złożenie/ przeſtánie od grzechów.

Leuamen, leuaminis, idem, Leuamentum leuamenti, idem, Leuamento eſſe, Vlżyć Ná pomocy być.

¶Compoſita, Alleuo, alleuas, pe. cor. alleuare, Podnoſzę też vlżam brzemienia. Alleuare onus, Vlżyć brzemienia. Alleuatum corpus per translationem, Gdy nie ták doymuye chorobá. Alleuor cum loquor tecum abſens, Mam poćiechę y ochłodę ſercu memu gdy twoy liſt álbo xięgi czitam.

¶Alleuatio, onis, uerbale, Vmnieyſzenie vlżenie. Alleuamentum, idem.

¶Alleuiare, pro alleuare Calep. ſine authore.

¶Colleuo, fere idem.

¶Eleuo, Podnoſzę Et Metaph. Vwłoczę komu powagi/álbo Niſzczę yego záchowánie. Eleuare & extollere ad aſtra, Podnośić aż do niebá. Eleuare alicuius authoritatem, Vwłoczyć komu powagi.

Eleuare teſtimonium alicuius, Odrzućić świádectwo czyie. Niedodáwáć mu wiáry. Eleuatio, Podnoſzenie. Et Eleuator, Podnośiciel/in Biblijs legitur.

¶Releuo, Záś podnoſzę/też wyſwiebodzam wyzwalam. Animum alicuius releuare, Ochłodźić kogo/ćieſzyć. Id eſt relaxare. Cauſam communem releuare, Cieſzić ſie w poſpolitey przigodźie.

¶Subleuo, Podpomagam/zámagam / też Podnoſzę.

Leuis, & hoc leue, quidam ſcribunt cum diphtongo quod probatius eſt Læuis Gládki/nieskropowáty. Læue ſpeculum, Gládkie / wypolerowáne zwierćiádło. Hinc Læuor & læuitas, Gládkość. Læuo, læuas, are, act. prim. Et Læuigo, as, Gládzę. Dente læuigat chartam, Zębem gládzi pápir.

Leui, Imię pátriárchy/ſyn Iákobów/też pátriárchá. Vnde Leuites & leuita, Ieden z pokolenia przerzeczonego Pátriárchy.

Leuiticus, a, um, poſſeſsiuum, Co k temu pokoleniu Leui należy.

Leuus. Vide ſupra in dictione *Leua*.

Lex, legis, fem. ter. Zakon. Legibus ſoluere uulgo diſpenſare, Wyzwolić/ Wyświebodzić od zakonu/álbo ynſzego powinowáctwá. Vnde legibus ſolutus. Wiświebodzony. Lege agere, Práwem ſie obchodźić Hac lege, uel ea lege, Tym obyczáyem/ ſpoſobem. Ea lege adeo hoc faciam, Teren. Tym ſpoſobem to vczynić chcę. Lege cautum eſt, Zágrodzono tę rzecz práwem.

Lex Cornelia quam Cornelius Sylla dictator tulit aduerſus falſarios.

Lex Lepidana quæ & ſumptuaria dicta eſt, quod cœnarum ſumptus reſtringeret.

Lex Maria pontes fecit auguſtos.

Lex Iulia qua ciuitas eſt ſocijs & latinis data, Lex Papyria uetat ædes iniuſſu plebis conſecrari, Lex Licinia, ne quis ipſe ſibi curationem ferret, Lex Sodalitia quæ eſt de Sodalitijs, Lex Municipalis, quam unaqueq; urbs ſibi priuatim conſtituit, Lex Orchia numerū conuiuarum præſcribebat, Lex Plagiaria, quæ & Fannia, Lex Satyra dicebatur quæ uno rogatu multa ſimul comprobabat. Lex Tabellaria ſuffragia ſcribere non permittebat, ſed puncto notare, Aſtringi legibus, Być przyciśnion práwem. Conſtituere, componere, dare, ſcribere & ſancire leges, Vſtáwić yáki ſtátut. Deuincere, perfringere perrumpere, diſſoluere leges, Połáżić ſtátutá.

Legiſdoctor & legiſperitus in Biblijs dicuntur Iuris diuini periti, W piśmie á w zákonie świętym vczeni.

Legiſlator, oris, qui etiam legumlator dicitur, & ſeparatim lator legum uel legis denominatiuum, Vſtáwcá praw/zákonu/Státutu.

Legiſlatio in Biblijs pro lege lata.

Legifer, a, um, idem.

Legiruptio, qui rumpit leges, Plautus inſolens.

Legirupa pro eodem æque Inſolenter.

Leguleius, legulei, Ktory ſie ćwiczy w práwie á yeſt dobrze w nim ćwiczony.

Legitimus, a, um, Własny/ zakonny wedle práwá.

Legitimi dies, Słußny czás w práwie ſtronóm opiſány áby ſie mogli ku práwu przygotowáć.

Legitima ætas ad petendum conſulatum Słußne látá ku ſtárániu ſie áby był wzięt do rády. Legitimum impedimentū, Słußna przekaźká ku wymowce. Legitima uxor Własna práwa żoná. Legitimus filius, Własny ſyn.

Legitime aduerbiū, Wedle práwá / słußnie przyzwoycie. Legitime natus, Wedle práwá to yeſt w małżeńskim ſtanie. Legitime & iuſte imperanti obediendum eſt, Ktory wedle prawá ſpráwiedliwośći pánuye/ powinne mu yeſt posłußeńſtwo.

¶Illegitimus, a, um, Niepráwy/ ná przećiwko zakonny/nieslußny.

¶Illegitimus filius, Bękárt.

¶Illegitima uxor, concubina, Kurwá.

Legalis, & hoc legale, Zákonny/co ku zakonowi należy. Priuilegium, Przywiley, to yeſt oſobliwe práwo ná ktorą rzecz.

Lexis Græce, latine dictio, Słowo.

Leucophæus [illegible]

L ante I.

Liæ foramina quæ ſummo mali recipiunt funes, Dziury w żaglu zá ktore powrozy záwodzą/CC.

Liba Inſula in mari Ionio.

Libæ in plurali fem. idem quod liæ.

Libadium, Herba idem quod Centaurion minus, Strzałki podobno ktoremi fárbuyą ſukno.

Libamen, libamentum, libatio, Vide *Libo*

Libanius, Imię sławnego wymowce czáſow Iuliana Ceſárzá.

Libanochnes uel alij legunt apud Plin. Libanochros gemma.

Libanotis, huius libanotis, fem. herba, Roſmáryn.

Libanus, maſ. pen. cor. Gorá miedzy Arábią á Phenicią.

Libanus etiam eſt arbor thurifera tam maſ. quam fem. gen. Drzewo kádźidłowe. Sæpe accipitur, Miáſto ſámego kádźidłá y kádzenia. Sed tum Libanum in gen. neut. dicitur,

¶Antibanus, Druga gorá nie náleko od tey álbo ſnadź część á wierßch tey przerzeczoney gory Libanus, Z ktorey ſie Iordan rzeká poczina.

Libanotus, maſ. pen. cor. Ventus flans inter Liba, hoc eſt, Africum & Notū Plin. lib. 2. cap. 47.

Libella, Vide *Libra.*

Libellus, Vide *Liber.*

Libens, libenter, libet.

Libentina Dea Venus ſeu Proſerpina.

Liber, id eſt, Bacchus interdum pro uino ponitur,

Liber etiam pro Sole ponitur.

Liberalia, orum, ne. Plurale tamen, świątobliwośćy ku czći bachuſowi.

Liber, libera, liberum, Wolny/świebodny/a/e. Libera uti lingua, Mowić co ſie zda świebodnie. Liberum arbitrium alias libera uoluntas, Swiebodna/własna wola ktorą w mocy á śyłách ſwych mamy. Mihi non eſt liberum hoc facere, Nie godźi mi ſie tego vczinić nie mam tey mocy. Eſt mihi adhuc liber lectus, Mam yeßcze świebodne łożko/ to yeſt/ nie ożeniłem ſie. Liber atq; immunis ab omnibus oneribus, Wolny od wßelákich poſtępkow.

Libere aduerbium, Swiebodnie / Dobrze / Cziście. Libere educari, Rzadnie być wychowan. Libere loqui, Swiebodnie mowić. Tuto ac libere, Przespiecznie y świebodnie.

Libertas, atis, Swiebodność / wolność / wola. Libertas & licentia in malum, ut Cic. Vereor ne ei largiar maiorem libertatem ac licentiam, Obawam sie ábych mu nie názbyt popuścił wodze. Libertatem adimere, & admittere, Wolą odjąć y vtráćić. In libertatem uindicare sese, Wyzwolić á wyświebodźić sie z cudzey mocy. Libertate donare, Wolą dać / z slugi á z niewolniká wolnego vczinić.

Liberalis, & hoc liberale, Swiebodny / Poczesny / y rodziwy. Liberalis causa, Spráwá sadowna / opuszczenie z niewolstwá. Liberalis forma, Swiebodna á vrodziwa twarz. Lepida & liberali forma est, Pięknej y vrodziwey á przestroney twarzy. Non solum necessarij, sed etiam liberales sumptus, Nie tylko potrzebne / ále dobrze szczodre nakłády.

Liberalis etiam significat, Szczodry. Cuius contrarium est Auidus, Skąpy.

Liberales artes, Cicero ingenuas appellat, Z siedmi nauk wyzwolonych które człowieká świebodnym á wolnym czinią.

¶Illiberales artes, Nieświebodne nauki / yáko są rzemiosłá ręczne. Liberalis uxor Zacnego domu żoná. Liberale responsum, Czistá śmiáła odpowiedź.

¶Illiberalis, Nieświebodny / niepoczesny / skąpy / niebezpieczny. Illiberale ingenium Chłopskie przyrodzenie. Illiberalis forma Niepiękna twarz. Illiberale factum, Nie śliachetny vczinek.

Liberalitas, liberalitatis, Swiebodność / szczodrość / hojność. Pudore ac liberalitate liberos retinere satius esse credo quam metu, Przez sromieżliwe á świebodne wychowánie.

Liberaliter aduerbium, Swiebodnie / hojnie oficie.

¶Illiberaliter, Nieświebodnie / skąpie. Large & liberaliter æstimare, Drogo sobie ważić / álbo też czinić. Liberaliter aliquem tractare, Hojnie kogo czić. Ingenuus & liberaliter educatus, Sliáchetny á dobrze wychowány wyćwiczony. Liberaliter eruditus, Dobrze nauczony. Liberaliter polliceri, Wiele obiecowáć. Liberaliter seruire, Slużąc tu czćy być pánu swemu. Liberaliter uiuere, Hojnie żyć. Vel etiam, Vczliwie sie záchowáć. Exercitum quem in Asia ductauerat luxuriose nimisqꝫ liberaliter habuerat, Woysko które w Asiey w swym poruczeniu miał / zbytków y zbytney hojności dopuszczał. Liberi in numero plurali dicuntur Filij & filiæ, Dziecy ták synowie yáko y córki. Quamuis in singulari aliquando reperiatur, Diciturqꝫ in plurali etiam de uno filio filiaue. Habet ne liberos, Ma li dzieci. Quot liberos suscepit ex priore uxore, Wiele dziecy ma s pierwszą żoną.

Libertus, & liberta substantiuum cuius correlatiuum est patronus, Libertus meus, Wyświebodzony moy którego ya vczinił wolnego / álbo którego sie spráwą na sadzie toczy.

Libertinus, a, um, in ablatiuo facit libertino & habet correlatiuum ingenuus Ten który sie národził z niewolniká ále yusz świebodnie puszczonego / też ten który yest vczinion wolnym.

Libero, as, are, act. prim. Wybawiam / wyzwalam / Rátuję / wyświebadzam. Liberatus sum Daue tua opera, Jestem wybáwion vsiedlem / etc. Liberare fidem suam, Obiecáną rzecz płáćić álbo wypełnić. Liberare se ære alieno, Popłáćić swoye długi. Liberare animos errore, Wywieść z błędu. Liberare se inuidia magna & inueterata, Wyzwolić sie od wielkiey á zástárzáły nieprzyiáźniey. Liberasti me magno metu Odjąłeś mi wielką boiaźń.

Liberator, oris, masc. ter. uerbale, Wybáwiciel / zbáwiciel / Wyświebodziciel / odkupiciel. Te propter Iesum Christum liberatorem nostrum peto, Proszę cię dla páná Kristusá zbáwicielá y wybáwyciela nászego.

Liberatio, Wybáwienie / wyświebodzenie.

¶Delibero, as, aui, are, Rozmyslam sie / rádzę sie / też niekiedy wątpię / niewiem czego sie yąć mam. Quidam uolunt a libra deductum esse. Deliberant utrum traijciant legiones ex Africa nec ne, Rozmyśliáją sie máyąli zástępy z Afryky przewieść álbo nie.

Cum amicis deliberare, Rádzić sie / rozmáwiáć sie s przyiacioly.

Amplius deliberandum censeo, Rádzić sie yeszcze więcey rádzić mniemą.

¶Deliberatus

¶Deliberatur impersonale, Cæsar deliberatur de Auarico in cõmuni consilio, Máyą rádę rozmisláyą sie/etc. Deliberatum est mihi & constitutum, & deliberatum habeo, Wziąłem przed się. Tákem sie sam s sobą vrádził/ ták mi sie zda.

¶Deliberatus, a, ũ, Cic. Nec illi quicquam deliberatius fuit, quam me, Nic nie miał pewnieyszego v siebie / álbo nic bárziey przed się był nie wziął.

¶Deliberator, oris, m. ter. Rozmyśliácz ten ktory sie rozmyśla. Cic. Illi interea deliberatori merces duplicata est, Temu rozmyśliáczowi podwyższono w dwoy násob mytá.

¶Deliberatio, Rozmyślánie/Rádá. Suscipe nunc meam deliberationem, Weźmi przed się moie przedsię wzięcie. Moię rádę. Deliberatio & Consultatio idem, Quod in deliberationem cadit, Około czego sie rádzić musi.

¶Deliberatorium, Mieysce gdźie rádá bywa.

¶Deliberatiuus, a, um, Rozmyśliáiący sie/Rádzący sie. Genus deliberatiuum orationis, Rádząca sprawá/ też napomináiące á przeciwo dzące mowienie ku czemu kolwiek. De quo uide oratores.

¶Deliberabundus, a, ũ, Myśliący/ a/e. Deliberabundus incedit, Chodząc wszistko coś myśli.

Liber, libri, substantiuum, masc. sec. proprie pars corticis interior quæ ligno adhæret, Wnętrzna skorá ná drzewie z ktorey łyká czinią.

Liber etiam, Xięgi. Nam olim in corticibus arborũ scribebatur, unde & codices appellati sunt libri ab arborum truncis.

Liber aliquando ponitur, Miásto cáłych xiąg/ yáko są xięgi Vergilius cáły/ niekiedy miásto yedney częśći xiąg/ yáko Bucolica / Georgica Vergilij/ ktore też xięgámi bywáyą zwáne.

Liber & uolumẽ, Cáłe zupełne xięgi. Libros edere, Xięgi ná świátłość wydáć. Voluendi sunt libri Catonis, Máyą być czitáne y przeczitáne etc. Libri tres subtiles & diligentes, Troye Xięgi wyborne s wielkim rozumem á pilnośćią nápisáne.

Libellus, libelli, dimin. Xiąszki.

Libellus etiam dicitur quem uulgus supplicationem appellat, Prozbá w pisániu ośięgniona. Libelli supplices, Żáłobny list Proszący list/gdy oćz poddáni páná swego żądáyą.

¶A libellis & magister scriniorũ, Pisarz álbo Káncl erz/ ktorzy tákowe listy odbieráyą y chowáyą.

Libellus, Sądowna żáłobá ná piśmie dána.

Libellus memorialis, Cedułká pámiętna.

Libelli etiam, Listy ktore yeden do drugiego pisżemy.

Libellus aliquando pro literis quas uulgus literas passus uocat, Pielgrzimuyący list áby był dobrowolnie przepuszczon krom cła / Dobrowolny list.

Libellus genus mensuræ apud Catonem.

Libellio, libellionis, Poseł listowny/ Cursor ktory s listy chodzi.

Librarius, a, um, adiectiuũ, Co ku xięgom należy. Vt librarium atramentum, Inkáust/czerńidło.

Librarius, librarij substantiuum, Ktory xięgi z myta przepisuye/Drukarz. Item aliquando, Pisarz álbo Káncl erz.

Librariolus diminutiuum, Podpisek/Pisárek. Alias Substitut & Amanuensis.

Librarium substantiuum, Regiestr.

Libraria, librariæ, Librárya/ mieysce przedáwánia xiąg. Libraria taberna idem Bibliotheca alias.

¶Delibro, as, are, Drzewo z skory odzierám/obłupiam.

¶Delibro etiam pro pondero Gellius dixit ubi tamen quidam legunt Delibari, libro 15. cap. 5.

Libet, libuit, & collibet, collibuit, impersonale uerbum, Podoba mi sie / Bá dobrze. Cur id ausus es facere B. libuit mea fuit, Iákoś to śmiał vczinić B. Podobáło mi sie/ ták mi sie zdáło, á zaś nie moyá byłá. De quo libitum mihi est paulo plura dicere, Podoba mi sie więcey mowić. Quæ cuicq libuissent, Coby sie komu podobáło.

Libens, libentis, Rad/dobrowolny. Libenti animo & libentibus animis aliquid facere, Rad á s czystą chucią co czinić. Lebentissimis omnibus, Zá dobrą wolą y życzliwośćią wszistkich.

¶Lubens, pro lubenter apud Terent. B. Ego uero ac lubens, Bárzo rad.

Libenter aduerbium, Rad s dobrą wolą s czystą chucią. Libenter cœnitat, Rad dobrze wieczerza.

Libentia, æ, uoluptas uel gratia apud Gellium, Roskosz.

Libethrus, masc. Studnia w Macedoniey Musis poświęcona. Vnde Libethrydes dictæ sunt.

Libethra, Jáskinia támże.

Libido, libidinis, fem. ter. Wszeláka zła á nierządna pożądliwość.

Libido dominandi Żądliwość pánowánia. Libido ulciscendi, Żądliwość pomsty. Sed fere cum absolute ponitur significat, Nieczystość / nierządna cielesna pożądliwość. Aliquando tamen in bonam partem etiam accipitur, Salustius, magis in decoris armis libidinem habebant, Bárziey sie w pięknej zbroji kocháli. Si tibi bona libido fuerit patriæ, Będzieszli sie kochał / w oyczyźnie / álbo miłował oyczyznę.

Libidinosus, a, um, Niepowściągliwy / Cielesny / nieczysty który sie vdał ná swą wolą á nierządność cielesną / Rospustny / zápálczywy ku nierządney miłości. Libidinosa uoluptas, Cielesna roskosz á żądza.

Libidinosæ dapes, Łákotne potráwy.

Libidinose aduerbium, Rospustnie / zápalczywie / niepowściągliwie / cielesnie. Libidinose aliquid agere, Niepowściągliwie krom sromu.

Libidinose & crudeliter Wedle swey woley y okrutnie.

Libidinor, aris, ari, Nierząd á swą wolą płodzę.

Libidinosus, Vide Libet.

Libitina, æ, fem. prim. pen. prod. Dea, Bogini w którey kościele potrzebne rzeczy ku pogrzebowi przedawano. Inde accipitur, Miásto tych rzeczy które ku pogrzebowi są potrzebne. Aliquando pro ipsa morte, Miásto śmierci. Seu pro lecto in quo mortui ferebantur, Miásto mar.

Libitinarius, libitinarij, Który vmárłe chowa / álbo też ku pogrzebowi rzeczy potrebne przedáye.

Libitinam exercere, handlem pogrzebnym sie obchodzić / też ludzie chowáć.

Libo, as, are, aui, id est, leuiter degustare & quasi primis labris attingere, Po pánsku kosztuję / máluczko sie dotykam. Oscula libauit natæ, Cáłował córkę.

Libare etiam, Ofiárowáć / też co pięknieyszego á lepszego z xiąg wybráć y zgromádzić. Id est, excerpere & libare, idem.

Libatio, onis, Ofiárá.

Libatus participium, Skosztowány / a / e.

Libamen, libaminis, & libamentum, libamenti, pro eodem sumitur, Wszeláka ofiárá. Libatorium uas, quo libamus in Biblijs.

Libũ, libi. n. s. Kuch álbo kołacz z szczyrey mąki miodu a z oliwy który stárzy dawáli ná ofiárę.

¶ Composita, Delibo, as, are, idem quod libo, Wárgámi sie tylko dotykam. Delibare flosculos, Wierzchołki kwiatków szczykáć. Flos populi delibatus, Ze wszego ludu wybrány.

¶ Delibare etiam, Pomázáć / Zesromocić. Honestatem delibare, Delibatio, Kosztowánie. Delibatorium locus delibationi accommodatus.

¶ Illibatus, a, um, Niepokálány / Czysty / a / e.

¶ Prælibo, Kosztuję naprzód.

¶ Prælibatio, Credencowánie / Przipiyánie ku komu.

Libra, libræ, quæ & As asis mina seu μνᾶ & pondo dicitur, Funt 24. łotów máyąc w sobie.

Libra argenti, Grzywná srebrá.

Libra argenti quadringenti sestertij, idem, Libra Romana duodecim uncias continebat uel 96. Drachmas, Czyni v nas 24. Łotow álbo słoyci. Nam semiuncia Romana, Jest v nas ták wiele yáko łot álbo słociec.

Libra etiam, Wagá. Libra też znánię niebieskie wagá. Et instrumentum fabrile, Sznur ciesielski.

¶ Sesquilibra, Pułtorá funtá.

¶ Sesquilibra argenti, Pułtory grziwny srebrá.

¶ Bilibris & hoc bilibræ, Dwá funty wajacy.

¶ Trilibris, trilibræ, Trzi funty wający.

Libralis, librale, Funtowny / co tylko yeden funt wáży.

Libella, libellæ, Máła wážká też ołowna wážká / álbo kłóbká ciesielska.

Libella nummus argenteus qui & As dicitur, Był przed láty srzebrny. Ad libellam aliquid facere, Rządnie / Dostátecznie / pilnie / pod miárą.

L ante I.

Librarius,a,um,ut libraria fruſta,Sztuki ważne.

Libraria,ſubſtantiuum,Welniána wagá.

Libripens,libripendis,maſ.ter.Ważnik.

Libro,as,are,act.prim.Ważę/mierzę/ przimierzam.Librare lanam,Ważić wełnę.

Libro etiã, Strelam.Librare telum, Puśćić z łuku / ſtrzeláć.

Librare etiam,Záwießáć ſie. Aues librant corpus in aëre,Záwießáyą ſie ná powietrzu.Librat ſeſe ex alto aquila, Spußcza ſie z wierſchu orzeł.

Librator,libratoris,maſ. ter. Rurmiſtrz/ ktory vmierzić może yáko wyſoko wodę przywieść.

Libratores etiam,Drabi ktorzy tylko ſtrzelby á cyskánia przećiw nieprzyiacielowi vżywáli.

Libramentum,libramenti,& æquilibriũ Odważenie / práwa miárá / gdy wagá w kłobie ſtoyi.

¶Æquilibrium facere,Odważić/ rowno vczinic.

Libs , libis,uentus alias Africus, Vide ſupra.

Liburnia,Kráyina miedzy Illiria á Dalmácia miáſto yeſt miedzy sławáckiemi ziemiámi/Bo ty obie ziemie Dalmate y Illirici máyą sławácki yęzyk / to yeſt / naß polski.

Liburni,Sławácy.Liburni uiatores etiam dicti ſunt, Posłowie ßołtyſcy / Mieſtci sludzi.

Liburnum et liburna,æ,& liburnica,æ, Náſad / álbo łodź bárzo prętka.

Libya,æ,& libye,libyes,Afrika, Libys, Jeden z Libiey.

Libyſſa, Jedná ztámtąd.

Libyſtis,libyſtidis,idem.

Libyſſinus & lybycus,a, um, idem álbo co ku Afryce należy.

Libyx,libycidis,idem.

Libycis,libycidis,Miáſto w żydoſtwie.Ab orientali parte Iordanis.

Libyconis genus carbunculorum, C C.

Liceo,lices,licui, cuius ſupinum eſt ab imperſonali licitum eſt,paſsiuam habet ſignificationem,Bywam cenion/ßácowan.

Liceor,liceris,licitus,ſum liceri,actiue ſignificationis, Cenię.Quanti liceris,Jáko drogo ceniß.Si exiſtat qui plus liceatur, Ktoryby więcey podáwał.Pluris liceris quam fortaſsis ille uenditurus erat, Drożey ceniß niżliby on ſam przedáć chciał.

Licitor,licitaris licitari, frequentatiuum a liceor,idem ſignificat,Tárguyę. Qui pluris licitatur ei addicetur,Kto więcey poda ten otrzima.Licitans,licitantis participium,Podáyący/tárguyący.

Licitatio,Tárgowánie / podáwánie. Licitationem facere,Tárgowáć ſie.

Licitator uerbale,maſc.ter.Ktory tárguye á ktory nád drugiego więcey podáye/podkupnik.

¶Polliceor inde deriuatur,Obiecuyę/ przirzekam.

¶Pollicitor,aris,ari, frequentatiuum, Dobrym słowem obiecuyę.Vnde polliceri alicui operam ſuam, Obiecáć pomágáć.Polliceor me buccinatorem fore exiſtimationis tuæ,Chcę wyſoko sławić cnotę á powagę twoyę.Auſim tibi tantum polliceri,Smiemcy to obiecowáć.Habeo polliceri,Mogę zá to przirzec.

¶Pollicitatio,Obiecánie/ zálecánie ſie komu w łáskę.Pollicitum,polliciti, Przirzeczenie / sliubienie.

Licet,licebat,licuit,licere, Imperſonale, Godzi ſie.Per me tibi licet facere quod lubet,Z moyey ſtrony możeß czinić co chceß. Si per te licet,Jeſli mi dozwoliß.Si per patrem liceret,By mi ſie godziło / álbo bych śmiał przed oycem. Non licet mihi uenire per negotia,Nie mogę pred trudnośćiámi przisć.Licuit eſſe ocioſo Themiſtocli, licuit Epaminondæ, Mogł Themiſtocles vżywáć prożnowánia y pokoyu. Nobis non licet eſſe tam diſertis,My niemożemy być ták wymowni. Licet me id ſcire quid ſit,Godzimi ſie też to wiedzieć.Vt paſsim uidere licet,Jáko ſie wßędzie nayzrzyß gdzie yedno oczy obroćyß.

Licet coniunctio, & particula aduerſatiua pro Quamuis,& fere ſemper ſequitur tamen,Cic.Licet nos ipſos amemus tamen nec numero Hiſpanos nec numero Gallos, Aczkolwiek ſie ſámi miłuyemy/wßákże / etc.

Licet aduerbium concedendi quemadmodum Eſto , Dobrze/niechay ták będzie.

Licitum eſt,idem quod licet, Godzy ſie. Expectaſſem Brunduſij ſi eſſet licitum per nautas,By mi ſie godziło przed żeglarzmi/etc.

Licite Aduerb. Wolnie. Cale. sine Autore

Licentia, æ, fe. prim Odpuszczenie/ Wenia/ Tez Pozwolenie / Rospusta/ Swa wola. Deteriores omnes sumus licentia. Wszyscy smy gorszy gdy sie nam wodze popuscy. Albo gdy nam dadza wola. Pœna abest licentia consequuta est. Zadney kazny nie masz/ swey wolej pelno. Aliquando in bonam partem accipitur Licentiam dare, Dozwolić / Dopuścić. Licentiam dare pecunias ab alieno repetēdi, Dać komu moc vpominacsie dlugu.

Licentior, et hoc licentius, Swowolnieyszi/ Rospustnieyszi. Licentiore Epistola tecū agam, Swiebodnie do ciebie pisać chce Licentior uita, Ropustnieyszi zywot nizli trzeba.

Licentiosus, a, um, Swowolny/ Rospustny a/e.

Licenter Aduerb, Swowolnie / Rospustnie.

Lichas mensuræ genus, uel spacium ab indice extremo ad pollicem usque, Piadz.

Lichen, huius lichenis, mas. uel lichene, lichenes f. idem quod Mentagra uel Impetigo, Suchy liszay albo swierzb lupiacy sie na twarzy.

Lichen etiam Ziele nieyakie. Quidam putant idem esse quod Muscus latine, Mech. Quidam uocant herbam Hepaticam, To yest watrobne ziele na mokrych mieyscach rostace.

Licium, et licia, liciorū, Nici tkackie przes ktore postawa plocienna bywa przeciagana/ ktora wzor na plotnie czinia. Vnde uestem tricilem dicimus, O trzech wzorzech, ktora niciami tkana yest/ yako bywaia reczniki. Obrusi.

Licitatorium, rij, lingum circa quod licia inuoluūtur, Laski na ktorich nici wisza/ albo drzewo na ktorym nici czinia.

¶Trilix, licis O trzech wzorzech/ Albo troyakiemi niciami tkany.

Licima, mę, genus oliuæ, quæ & liciniata dicitur, Nieyaka oliwa.

Licitator, torum, Vide Liceo.

Licus, lici, m. s. Rzeka v Auspurka ciekaca. Lech niemcy zowa.

Lictor, uide Ligo.

Lidoron, n. pe, pro. Cegla na pultory stopy dluga/ a na stopie szeroka.

Lien, lienis, m. Lienis, huius nis, idē quod splen, Slodzona.

Lienosus, siue Lientosus, Ktory slodzonę wrzedliwa ma. Splenicus alias lienicus idem.

Lienteria. lienteriæ, Sraczka/ Biegunka

Ligellum, n. s. Mala chalupka. Et diminut. a ligno, Drewienko.

Liger, ris, & ligeris huius ligeris, Rzeka we Franciey ktora miedzy Celtas y Biturgines, w morze Angielskie wpada.

Lignum, huius ligni, n. s. Drewno.

Ligneus, a, um, Drewniany, a/e.

Lignarius, a, ū, ut faber lignarius, Ciesla.

Lignosus, a, ū, Pelny drew/ albo tak twardy by drewno.

Lignile, huius lignilis, Wierzysko. Mieysce gdzie drwa chowaya. Naton tez zowa

Ligneolus Cic ad Quint. fratrem, lib. 3.

Lignor, lignaris, lignari deponens, Drew przyczyniam/ Gromadze.

Lignatio, Wozenie albo przyczynianie drew.

Lignatio, Porebą. Mieysce w lesie gdzie drwa rabia.

Lignator, lignatoris, Porebnik/ Przyczyniacz drew/ Lesnik.

Ligo, as, ligaui, are, a, p. Wiaze Zwiezuye. Spayam.

Ligamen, ligaculum ligamentum & ligatura, æ, Nieyaka rzecz ktora co zwiezuya/ rzemien/ Powrozek.

Ligula, Wstega.

¶Subligaculū, Łazienne odzienie/ famuraly

¶Subligamen, Podwiaska.

Lictor, oris, Oprawca albo mieyski sluga szargarz/ buttel a kat ktory zloczince ymuye y tracy Romæ maiorem Senatum, seu maiores magistratus lictores præcedebāt faces, uirgas, & securim portantes.

Lictorius, a, um, Co ku szargartom a butlom nalezy.

¶Comp. Alligo, as, are, pen. cor. Przywiezuye. Ad palum alligare, Do pala przywiezać. Alligare & uincere dolia Cato, Pobiyać statki domowe. Hic furti se alligat Terent. Ten sie dobrowolnie ku zlodzienstwu przyznawa/ albo sie w zlodzieystwo wdawa. Nuptijs alligatus, Stanem malzenskim obwiazany. Alligata fœdere ciuitas, Zbuntowane. Alligat⁹ et solut⁹ cont.

¶Alligatio, Przywiazanie.

¶Alligator, Przywiezca/ ten ktory przywiezuye.

Alligatura æ, idem quod alligatio.

¶Colligo, Zwiezuye. Colligare in fasciculos, Zwiezać w snopeczki. Verbis colligare sententiam, Slowy ostegnać a ogarnać mniemanie. Colligare uno libro omnia, Wszystko w yedny xiegi zgromadzić. Colligare impetum furentis, Usmierzyć szalonego.

¶Circumligo, Obowiężuyę wkoło / obwiężuyę.

¶Deligo idē quod Colligo, Zwiężuyę Deligare sub mēsam, Pod stół przywiężáć.

¶Illigo, Wwiężuyę / Zámotuyę / Záwikłáwam. Illigare alicui bello gentem aliquam / Wieść niepotrzebnie woynę.

¶Obligo, Obowiężuyę / przyćisłam kogo k czemu. Obligare uulnus, Obwiężáć ránę / Obligare sibi aliquem beneficio, Zniewolić sobie kogo dobrodzieystwem. Obligare fidem suam, Zástáwić wiárę swoyę / To yest obowiężáć sie. Obligatus pecunia, Wiele dłużen / długámi obowiązány. Obligare sacramento, Pod przysięgą obowiężáć. Nemini magis obligatus sum quā tibi, Jestem ći ták wiele winien yż nikomu więcey. Obligare apud Iurisconsultos significat, Zeznáć dług v Xiąg y zápisáć sie yei płáćić ná pewny czás.

¶Obligatio, Obowiązánie / Winność przećiwko komu / Tez zapis / zeznánie długu.

¶Præligo, Przewiężuyę. Præliganeum uinum, Wino nowo otworzone od czopu álbo tez od pierszych grōn.

¶Religo, Odwiężuyę / Wypuszczam, aliquando tamen idem quod ligo, Albo ná zad záwiężuyę.

¶Religatio, Odwiązánie.

¶Subligo, Podwiężuyę. Hinc subligaculum & Subligar, Łaziennie odzienie fámuraly.

Ligo, ligonis, m. ter. pen. prod. Motyká.

Liguria Italię regio, Pográniczna Thusciey tám miásto głōwne Genuá leży.

Ligur, Ziemek z teyże ziemie.

Ligusticus, a, um, Co k tey krāyinie należy.

Ligus, liguris, idem quod *Ligur*,

Ligurio, ris, iui, uel rĭi, tū, rire, Ná łákotkách przetrawiam / vtracam. Item ligurio, Jēm po páńsku / Leniwo á pomáłym kąsku.

Liguritio, Łákotki / łákocy pátrzánie.

¶Abligurio idem, Omnia bona abliguriuit, Wszistkę máyętność márnie vtrácił.

Liguritor & abliguritor, Strawcā / Vtrátny žárłok / Piyanicō / brzuch / bęben.

Ligustrum. genus arboris.

Ligyes populi Asiæ.

Lilium, lilij, herba hortensis genus, Liliya.

Lilietum, Gdźie wiele liliey rośćie.

Lirinus, a, um, Vt lirinum oleum. Liliyowy oleyek.

Lilibæum, Przedgorze Siciliey przećiwko Affrice. Item urbs eiusdem nominis.

Lima, limæ, f, p. Naczynie kowálskie álbo tez śłiosárskie ktōrym piłuyą / Trą / Piłká / Tárká

Limula, diminutiuum, Pilecžká. Limā adhibere, Wypolerowáć / Wychędożić. Lima opus habet, Trzebá popráwić / polerzić.

Limo, mas, are, Piłuyę. Głádzę / Poleruyę.

¶Delimo & Elimo, Wypolerawam / Wychędożam / Wygládzam. Policitus est limare aliquot opus, Obiecał yest mieyąkie xięgi przezrzeć y wypráwić yáko sie godzi. Moribus domesticis & urbanitate limatus, Dobrze wypolerowány pácholek. Oratione maxime limatus atq; subtilis, Foremnie pisze y mōwi. Limare comoda alicuius, Piłowáć to yest mnieyszić vtrácáć. Limatur ueritas in ipsa disputatiōe, Przes disputowánie á spieranie, szczyrey sie prawdy domawiamy. Scalpere atq; limare gemmas, Rownáć / Piłowáć perły,

Limatus, a, um, & Elimatus, a, um. Wypolerowány / a / e. Limatulus, diminutiūm, Cic, Opus est hic limatulo & polito iudicio tuo, Polerowánego á ostrego baczenia twego potrzebā tu yest.

Limatura, Proch ktōry páda pod piłę od piłowánia / alias Scops,

Limagus fluuius Helueticus quem lacus Tigurinus emittit influit Rhenum inter Basileam & Tigurum.

Limax, acis, Ziemny żółw / Tez złodziey szpiegownik.

Limbus, mas. se. Obłōgá / Bramá v niewieśćich szat. Instita idem.

Limbalus & limbellus diminu Obłoszká / Brámik.

Limbolarius, Kráwiec ktōry bramuye á okłáda száty.

Limen, nis, ne, te. Prōg. Limen superū & superliminare, Podwōy. Limē inferum, Prōg. Nonio, Et limen Sinecdochicos, pro ianua, Miásto vliczki / drzwi. Tez miásto przystępu ku ktōreykolwiek rzeczi. Inde prouerbium, In limine deficere, Ná początku vstáć. In limine offendere, Ná początku chybić. A limine salutare, Przed wroty czołem vderzić / To yest / Z dáleká ā máło sie czego dotknąć. Ad limina seruus, Odwierny Strōż / wrotny. Alias Atriensis Limina imperij / Gránice Krolewstwá / Páństwá.

Liminaris, & hoc liminare, Progny / co ku progu należy.

¶Postliminium, Przywrocenie / co z cudzych rąk zás ku nászey mocy przyidzie. Postliminio recipere, To cośmy vtrácili ā co w obcych á w nieprzyiaćielskich rękách długo było zás dostáć.

¶Elimino, as, are, Wyrzucam / Wypycham / Wykorzeniam.

¶Eliminatio

¶Eliminatio, Wyrzchnienie. Præterea(ut quidam uolunt, a supero limine fit sublimis & hoc sublime, pen. produ, Wysoki znamienity.
¶Sublimitas, Wysokość. Podnieśienie.
¶Sublimiter aduerb. Wysoko/ Niepospolicie.
¶Sublimo, as, are, Podnoszę/ Powyszam. Sublime pro sublimiter cui apponitur Humi.
Limenarcha mas. Græca uox est, Latine portuum præfectus, Stárostá álbo porucznik nád porty morskiemi.
Limen, limenos, Græce, Latine Portus archos Princeps, Dux.
Limes. tis, pen. corr. m. t. Gránicá/ też przecznia drógá przez máyętność ścieszká. Sūt aūt duo maximi limites in agris Cardo et decumanus, Dwie są gránice/ álbo dźielenie ymienia w polách/ Jedná Cardo druga Decumanus, Bywáyą zwáne. Limes Decumanus, Gránicá Decumáńska od wschodu do zachodu słońcá bywa mierzona/ To iest w dłuż/ záś Gránicá. Cardo/ od południá ná pułnocy/ To yest/ ná przek wszerzą. Cardines limitū, Nászy węgielniki podobno zową Et Decumanes limites, Sciány gránicżne
Limito, as, are, & limitor, taris, tari, Kończę/ Gránicżę/ Zágradzam.
Limitatio, onis, Ográniczenie.
Limitaneus, a, um, Ográniczny. Limitanei milites, Ktorzy ná gránicách leżą.
Limentinus, putabatur Deus qui liminibus praeesset.
¶Collimicium, cij, Schodzenie rol y pol.
Lineum herba apud Plin.
Limoniū herba, Wisenmangolt/ po niemecku
Limonia, æ, Alterum genus Auemones,
Limoniates, gemma eadem uidetur cum Smaragdo Plin.
Limpha, æ, aqua, Wodá. Vide *Lympha.*
Limpidus, a, um, Cżysty/ Przezroczisty/ a/ e. Limpidissimus fons, Wyborney wody zrzodło.
Limpitudo, nis, Przezroczistość.
Limus, limi. m. s. Błoto/ Kal.
Limosus, a, ū, Kálisty/ Błocisty/ Lgnący/ a/ e. Limosa aqua, Kálista/ Nieczista wodá.
¶Illimis, e, pen. prod. Czisty/ niebłotny.
¶Oblimo, as, are, Kálę/ błotem okalam. Metaphoricos, Záśliepiam/ Mążę. Et penultimam product. producit.
Limus, a, um, Rozoki też krziwooki. Et limis & hoc lime, tert, declin. idem. Limis oculis inspicere aliquem, Po oku weyzrzeć ná kogo.
Limimulus, a, ū, adie. dim. Nie bárzo rozoki
Linamentum, Vide *Linum*. Linaria. Rzezotha.
Linea, æ, fe. pri. Liniya/ Kryská. Ducere lineam, Pociągnąć kryskę.
Linea etiam, Wszeláki sznur álbo nicy ktoremi co kosztuyą áby prosto było. Linea etiam, Wędny sznur ktorym ryby łowią.
Linearis, & hoc are, Co ku liniey álbo liniowániu należy. Linearis pictura, Græce Graphis, Liniámi tylko álbo kreskami náznáczone málowánie.
Lineo, a, are, a. pri. Liniyuyę/ kryszę/ kriski czinię.
Lineamentum, ti, Liniya ná twarzi/ ręku/ y ynszych członkách. Lineamenta animi, Sposob vmysłu człowieczego.
¶Delineo, nes, ere, Kryskámi cechuyę málowánie.
Lino, linis. lini, liui uel leui, linire, Pomuskam.
Lingo, gis, linxi, ctum, gere, a, t. Liżę też w wszech dźierżę áż sie rozeydzie.
Linctus. hulus linctus. m. q. Lizánie.
¶Elingo, is, xi, ctum. ere, Wyliżuyę.
Lingones, m. pe. cor. Lud Francuski/ Burgándiey pográniczny po Fráncusku zową Langres.
Lingua, guæ, fem. prim. Język też mowá á rzecz osobliwa ktorego narodu. Vt lingua Græca, Język Grecki/ To yest mowá.
Lingua Hebraica, Język żydowski. Vnde uarietas linguarum, Rozmáitość yęzykow. Varias linguas scire, Rozmáyite yęzyki vmieć. Lingua hæsitare, Záyąkác sie. Linguas hominum effugere, Vstrzedź sie ludzkich omowek.
Lingua quæ et lingula herba quædam Plinio. Et lingula diminut, siue ligula, Języczek.
Ligula calceorum, Rzemień ktorem spináyą trzewiki.
Ligula etiam, Wstęgá.
Lingula seu ligula, Zelázna łopystká ktorey Bárwierze y Aptekárze vżywáyą/ y wszeláki ynszy Instrument ktory od yednego końcá szeroką pláski yest/ Szpatel/ zową.
Lingula etiam, Podługowáta gorá przi morzu álbo ynszey wodźie. Vnde dicuntur, Lingulæ & promontoria.
Linguax, cis, Wielomowny/ Swiekotliwy.
Lingula, læ. Swiekotká.
Lingulaca, quæ & lingua herba.
Lingulatus, a, um, apud Victrouium. Z yednym vchu yáko szaslik.
Linguatus & linguosus in Biblijs tantum leguntur pro linguax.

¶Composita, Elinguis et hoc elingue, Nie máiacy yęzyká/ Gluch/ Niemy.
¶Elinguo, as, are, Wyrzywam yęzyk.
¶Bilinguis, e, Niestaly/ W rzeczy nie pewny/ Dwoyęziczny/ też mowiemy Omylny. Trilinguis. e, Ktory trzy yęzyki vmie.
Lino, linis, lini, liui uel leui litum, linere, act. tert. &
Linio, is, ire, quart. coniug. Mußczę/ Pomázuię. Dolium si recte lineris, Jesli dobrze pomußczeß. Mariti tui sanguine parietem linisti, Pomázáláś męzá twego krwią ściány.
Litura inde deriuatur, Wymázánie álbo przekreślenie, Et aliquando pro linitione, Miásto pomusłánia. Ne lituris coargui possit, Aby żadney zmázy nie było.
Lituro, as, are, a. p. Wimázuię/ Przekreślam.
Litus, a, um, Pomusłány/ a/ e. Vergil. Paribus lita corpora guttis, Pomusłáne/ Pokropione.
¶Composita, Allino, pen. cor. Pomusłuię.
¶Collino idem.
¶Collinere pro coinquinare apud Plaut. Blotem pomázáć.
¶Circumlino, Ze wßąd omusłuię.
¶Elino & Delino, Odmusłuię.
¶Delinio, nis, pen. cor. deliniui, tum, re, Máśćią nieiáką pomusnąć/ Odmiękczić. Et per translationem, Pięknemi słowki námowić. Pellicere atque delinire, Przywabić/ Przemowić. Blanditiis delinire, Łágodnem mowieniem k sobie przyciągnąć.
¶Delinitor uerbale. Námownik/ Vbłágácz. Delinitio, Vłzenie/ Vbłagánie. Delinimentum idem.
¶Illinio & illino, Mußczę/ Pomusłuię. Idem quod simplex, Illita Tela, Pomusłána postáwá. Illutus homo, Pomusłány/ Opiękrzony.
¶Illitus huius illitus, Pomusłánie. Interlino, Przes pośrzodek mußczę/ Mázę. Corruptæ atque interlitæ tabulæ, Skáżony y Pomázány list.
¶Oblino, id est circumfœdo, Obmázuię/ Oblewam. Stomachus cibis oblitus, Zolądek pokármy oblány.
¶Oblitus, a, ū, Obmázány/ Pokalány/ a/ e. Cœno obliti, Blotem popluskáni.
¶Perlino, Pomázuię/ Poliewam.
¶Perlitus, a, um, Polány / Pomázány.
¶Perlinio, Pomusłuię. Perliniat intus prædictis herbis, Niechay we wnątrz pomußczę przerzeczonym zieliem.
¶Relino, Otwarzam/ odmusłuię/ odḋzieram com przimusłal.
¶Relinere epistolam, Otworzić/ Odpieczętowáć list. Relinere dolia, Záßpuntowáć álbo czopy zátknąć v łodź. Releui dolia omnia, Záßpuntowalem/ Zátknąłem czopy wßistkim łodom. Estque hoc loco Metaphoricos dictum, quia obturantur & oblinuntur dolia pice & alia re huiusmodi.
¶Sublino, Podmusłuię/ Przimusłuię. Aliquantulum tingo seu noto, Sublinere os, prouerbium, Ośukáć/ Zdráḋzić kogo miásto słoßtowánia pomusnąć mu po gębie.
Linostrophon herba quæ alias Marrubium dicitur.
Linozostis herba quæ alias Mercurialis dicitur.
Linquo, linquis, linqui, ctum, secundum Priscianum, linquere, Pußczam/ Odpußczam.
¶Relinquo et derelinquo idē, Reliquit me febris, Opuściłá mie febrá/ álbo przestáłá mi febra. Linqui animo, Záḿámiętáć sie. Reliquit me somnus, Ocućilem sie. Nuces relinquere prouerbium, Przestáć dzieciństwa rzeczi/ mieć sie ku státkowi. In medio relinquere, W pośrzodku zostáwić. To yest nynßym zostáwić/ Wypelnić/ álbo dokończić. Animam relinquam potius quam illas deseram, Radßey pirwey vmrę niżli bych ony opuśćić miał. Hæredem testamento relinquere, Testamentem komu ymienie odkázáć/ Dziedzicem vczinić. In suspenso delinquere, Ná wątpieniu zostáwić.
¶Relictus participium, Zostáwiony. Relictis rebus omnibus quesiui, Opuśćiwßy wßistki rzeczi ßukalem, Ab omnī honestate relictus, Ze wßelákiey poczćiwośći obnażony. Relictum cuique arbitrium intelligendi, Może rozumieć yáko kto chce.
¶Reliquus, a, um, Zostály/ a/ e. Nihil mihi reliquū fecit, Nic mi nie zostáwil. Reliquum est ut certemus officiis inter nos, To zostáwa ábyśmy sie ná potym sobie wespolek záchowáwáli. Reliquū omne tempus, Wßistek ynßy czás. Reliqui nihil fecit de bonis, Nic nie zostáło po niem ymienia. Reliquum uitæ, Ostátek żywotá.
¶Reliquiæ, reliquiarum, pluraliter, Ostátki. Reliquiæ cœnæ uel prandii, Ostátki wieczerzine.
¶Reliquiæ etiam, Martwe kośći. Vnde legere reliquias & legere ossa, Zebráć vmárłych kośći do kośnice. Reliquiæ febris, Ostátki febry.

¶Reliquor,

¶Reliquor, aris, ari, deponens, Et Reliquator, reliquatoris uerbale, W ostátkách długów zostáwuyący.

¶Delinquo, Pozostawszi powinności/ Też grzeszę/ Opuszczam co ná mię należy. Delinquere aliquid, Opuścić co. Delinquere contra aliquem. Wystąpyć/ Wykroczić przećiw komu. Peccare & Delinquere idem.

¶Delictum, cti, inde deriuatur, Występ/ Grzéch. Delictum admittere, Dopuśćić się grzéchu.

¶Deliquium, Niedostátek. Vt deliquium solis, Záćmienie słońcá. Deliquium animi, Błądzenie vmysłu, Deliquum, id est minus apud Plaut. Obsoletum,

Linternus, m. s. fluuius in Campania.

Linteum, ei, a lino fit neut. se, Prześćierádło/ Pláchtá płoćienna.

Lintea, Żagiel/ Pláchtá ná łodziách.

Linteolum diminut. Prześćieradłko/ Szátká máła.

Linteamen, nis, idem quod linteum.

Linteus, a, um, Płoćienny/ Pláchciány. a/ e. Vt lintea uestis, Płoćienna szátá.

Linteatus, a, um, Który płoćienne odzienie nośy.

Linteo, onis, Tkacz.

Lintearius, rij, idem, Albo krámarz płótnem kupczący.

Linter, tris, fe. ter. Koryto/ Też czółn/ Monoxylon/ Czołn z yednego drzewá wyćiosány.

Linum, lini, neu. se. Len/ Przędziwo.

Lineus, a, um, Lniány/ a/ e. Linea tunica, Płoćienna lniána sukniá.

Linarius, rij, Tkacz.

Linamentum, ti, Przędziwo/ yáko yest len/ nići przędzione.

Linamentum etiam, Wełná álbo mech płoćienny który w rány kłádą.

Lippara, ræ, fem. pri pen. cor. Jedná wyspá z tych które Aeolias, Vulcanias et Hephestades bywáyą zwáne/ Tych yest siedm/ miedzy włoska ziemią á miedzy Sicilią/ ná morzu Tyrrenskim.

Liparæus, a, um, Kto zámtąd yest.

Liparis Ciliciæ fluuius et genus lacertorũ & nomen gemmæ.

Lipopsychia, fem. Et Lipothymia alias Syntexis & Latine defectus animi uel deliquium animi, Zápámiętánie/ Záchwycenie.

Lippus, mas. secund. Któremu oczy płáczą/ álbo łzámi záćiekáyą/ Ślięp.

Lippitudo, Choroba tákowa.

Lippio, lippis, lippiui, lippitum, lippire, Bolą mie oczy/ záćiekáyą mi łzámi.

Lipposus, a, um, Który tákową chorobę ma.

Lippus, a, um, adiectiuum est, Omnibus & lippis & tonsoribus notum esse, prouerbium apud Hor. Wszemu świátu yáwno.

Liptote figura est cum minus dicitur & plus intelligitur, ut Non indoctus pro perquam doctus.

Liquentia fluuius Galliæ Cisalpinæ.

Liquio, es, licui, ere, neut. sec. siue liquesco, scis, ere, neut. tert, Cui opponitur durescere, Roschodzić/ Rostapiáć się. Cera liquescit ad ignem, Wosk się rostapia przy ogniu.

Liquet imperson. Jáwna rzecz yest. Liquet mihi deierare, Mogę przisiąc. Non liquet, yeszcze rzecz nie yásna yest/ Był obyczay mowienia ná sądziech/ gdy która rzecz potrzebowáłá więtszych dowodów/ tedy ták Sędzia mówił, Non liquet.

Liquidus, a, um, Miękki co się może topić y roschodzić od ogniá/ álbo od słońcá.

Liquidus, Jásny/ Przezroczysty/ a/ e. Liquidus fons, Czysty wody zrzódło/ Studnia. Purum liquidumqꝫ idem.

Liquido, aduerbium, Jáwnie. Liquido dicere, Jáwnie rzec. Liquido discere ab aliquo, Dostátecznie się wywiedzieć od kogo.

Liquide, liquidius, liquidissime, idem.

Liquido, as, are, pro manifestare, Calep. sine authore,

Liquor, liquoris, pen, cor, m. Káżda ciekąca rzecz.

Liquor, priore prod. liqueris pen. corre. liqui, deponens, Rostapiam się.

Liquo. liquas. are, a. p. Topię się/ Rostapiam się/ Actiuum a cuius passiuum Liquor, Rostopion bywam.

¶Eliquo, Wytapiam.

Liquatum, liquati nomen substantiuum, Et liquamen, liquaminis, Co stopionego yest/ yáko yest smalc y Tłustość.

Liquo, liquis, prima longa, Kápię/ Wyćiekam.

¶Colliquo, Sćiekam się/ Spuszczam się wespołek.

Liquefio, liquefis, liquefieri idem quod liquescere, Rostapiam się.

Liquefacio, liquefacis, liquefacere, a. p. Rostapiam/ Topię.

¶ Composita a Liqueo, Colliqueo, & Colliquesco, Stapiam się wespołek.

¶Deliqueo & Deliqueſco, Roſtápiam/ Rozchodzę ſie wßiſtek /Roſtápiam ſie.

Lira, liræ, fem. prim. Skibá roley/ tez zagon álbo léchá roley miedzy dwiemá brozdomá. Alias Porca.

Liro, liras, lirare, Włoczę nákriwam ſiemię broną, Nam ita colitur ager, Ták bywa ſpráwowána rola. Primum aratur quod eſt proſcindere, Zoráć. Deinde iterum aratur quod uocant effringere, Przeoráć álbo łomić. Poſtremo ſemine iacto crate dentata uel tabula operiunt, Ná oſtátek broną włoczą roſiawßy pierwey naſienie. Et id uocant lirare, Włoczić.

¶Deliro, as, are, inde deriuatur, Wykracam z brozdy nie po zagonie włoczę. Et Metaphorice, Deliro, Száleyę/Głupie a niemądrze czinię. Aegrotantes aliquando delirant, Choruyący błądzą rzeczą nie kiedy.

¶Deliramentum, deliramenti, Błąd/ błądzenie rzeczą/ Szaleńſtwo/Głupſtwo.

¶Delirus, a, um, Głupi./ Niemądry/ Głuchy/Szalony/a/e.

Liræ etiam ſunt nugæ, Gerræ, Báśni/ Bayki.

Liratim aduerbium, Wedle zagonu nie wyſtępuyąc z brozdy.

¶Delirans, tis, Száleyący/a/e.

Lirimeris, Saxonum oppidum in Germania, Po niemiecku Mulheim.

Liris fluuius Campaniæ.

Lis, litis, fem, tert. Zwádá/ Hádrunek. Proprie tātum eſt, Sądowna ſpráwá. Litem alicui intendere, Pozwáć kogo ná práwo. Litem ſuam facere, Táką pilność czinić około cudzey rzeczi yákoby własna byłá. Litem æſtimare, Koßtunek oßácowáć/ ktory ſie w práwie vczinił. Hinc lis æſtimata eſt, Temu przisądzono nákłády ſądowne płácić. Litem conteſtari, Wdáć ſie w przeſtroną w práwie/ odpowiedzieć ná żálobę ták álbo owák. Inſtrumentum litis, Wypis wßiſtkiey ſpráwy xiąg ſądownych. Litem perdere, Vtrácić rzecz ná ſądzie.

Lite cedere, Odſtąpić rzeczy. Lite cadere idem quod litem perdere.

Litigo, as, are, ne. p. Práwuyę ſie. Tez wádzę ſie. Qua de re nunc litigatis inter uos, Co macie zá ſpráwę ná ſądzie miedzy ſobą/ álbo tez ocz ſie wádzicie.

Litigium, gij, neut. ſecun. Práwowánie/ wádzenie. Litigium tibi eſt cum uxore, Maß rzecz ná ſądzie s zoną.

Litigioſus, a. um, Zwádliwy /Swarliwy/ a/e/ Tez ktory ſie vſtáwicznie práwuye.

Litigoſum ſubſtantiuum, Ocz ſie práwuyą.

Litigator, oris, uerbale ma. tert. Hadrownik/ Zwadźcá.

Litigatrix, fem. tert. Hádrowniczká/ Zwádzicielka/ Práwuyąca ſie.

Litera, literæ, fem. prim. alias elementum, Słowko yedná z obiecádłá. Literá.

Litera ſalutaris, Litera A. przes ktorą ſędziowie wolno puſzczáli oskárzonego. A, id eſt abſoluimus, Wolno puſzczamy. Ediuerſo litera triſtis, C. id eſt condemnamus, Skázuyemy/Potępiamy. Et eadem apud Perſium nigrum ο Thita uocatur, Nam tres iudicibus tabulę dabantur Romæ, a Queſtore h. eſt a Iudicū præfecto in quibus ſingulis unica litera ſentenciā Abſolutionis, Condemnationis, & Ampliationis ferebant.

Literam longam ex ſe facere, Sam ſie obieśić. Trium literarum homo, Złodziey.

Litura uide in uerbo Lino.

Litera etiam Własne piſmo cziye. Vt tua eſt iſta litera, Tyś to piſał/ Twoyá to ręká.

Literæ, literarum in plurali, Liſt/ Tez nauki. Vnæ literæ, Jeden liſt. Binæ literæ, Dwoye liſty. Studia & literæ, Nauki. Literæ publicæ. Otworziſte pod pieczęcią liſty.

Literatum exemplum uulgo uocant Copia, Przepis/Copia. Dare operam literis, Vczić ſie.

Literula diminut. Słowecżko tez nauká od słowek poczęta. Grammatica ſcilicet, Literulæ, Liſteczek. Et literulæ pro ſtudijs.

Literatus, a, um, Náuczony/ a/e/. Qui Grammaticus dicitur, Viri literati ac ſtudijs doctriniſq; dediti, Vczeni ludzie ku naukám y vczeniu vdáni.

Literate, literatius literatiſsime, aduerbium, Vczenie.

Literatulus diminutiuum, Ták wczas vczony.

¶Illiteratus, a, um, Nieuk/proſty/ Nieumieyętny ktory nigdy nie chodził do ßkoły/ Láik.

Literarius, a, um, Vt ludus literarius, Szkolá/

Literator, literatoris, maſ. tert, Ták wczás náuczony przezák. Grammatiſtes Græce

Literatura, æ, Piſmo/Tez nauká.

Literoſus, pro literato antiquum.

Oblitero, as, are, Wymázuyę/Głádzę/ W zápámiętánie w wodzę. Obliterare famam

rei male gestę, Zágáśić á zátłumić co ſie złie poczynáło. Nondum obliterata memoria ſuperioris belli, Jeſzcze nie wyſzłá z pámięći przeszła wałká. Vetuſtate obliterata res, Záſtárzáła rzecz.

¶Obliteratio, Zágłádzenie/Záſtárzenie.

Lithos latine lapis, Kámień.

Lithargyrium uel Lithargyrum, Złota piáná. Pharmacopole Lithargyron argenti corrupte appellant.

Lithocolla, Kámienny kley ktorym kámienie ſpoyáyą.

Lithiaſis, latine Calculus, Kámień/ Niemoc.

Lithoſtrotus uel Lithoſtrotum, Páwiment álbo kámienny bruk/Tło.

Lithiaſis lithocolla uide Lapis.

Lithoſtrotum ibidem.

Lithoron herba CC.

Lithoſpermum herba quam & officinæ & medici Milium ſolis appellant, Jágły/Ber.

Lito, as, aui, are, & Litor, litaris, ari, Deponens ſacrificio facto Deos placo, uotumq; impetro, Przes ofiáry boski gniew błagam.

¶Perlito, Doskonále/ doſtátecznie ſlub ſwoy wypełniam.

Litatio, onis, Ofiárowánie/Wypełnienie ſlubu.

Littus, oris, neut. pen. corr. Brzég. Proprie maris, Brzég morski. Nam ripa eſt fluuiorum & lacuum.

Littoreus, a, um, Brzeżny/ co ku brzegowi nałeży. Littorea domus, Dom ná brzegu. Littoreæ aues, Ktore ſie ná brzegách morskich legą.

Littoralis & hoc littorale idem Littoralis Piſcis, Przi brzegách ſie chowáyącá.

Littoroſus, a, um, Zábrzeżiſty/a/e. Littoroſo mari ſimilis, Wodzie morskiey polebrzeżney podobny.

Litura, Vide Lino.

Lituus, litui, maſc. Pálcat biskupi kurwáturże podobny/przed czáſy. Apud Autores fuit in uſu.

Lituus, Rożek/álbo krziwa trąbá/Puſan. Liticen qui lituo canit, Puſániſtá/ Trębácz.

Liuor, liuoris. maſc. tert. Siność/ Dęgi od bićia. Metapho, Zazdrość/Nienawiść. Id eſt Inuidia.

Liuidus, a, um, Siny czarny yáko błoto od plag álbo dęg. Metaph. Zazdośćiwy/Nieżiczliwy.

Liuidulus, li, diminutiuum, Przizazdrośćiwſzym.

Liueo, liues, liuere, Sinieyę/ też yeſtem zawyſny zayzrzę, Metaph, Liueſco, cis, ere, idem.

Lix, femininum, idem quod cinis, Popioł.

Lixiuium, lixiuij, ſiue lixiuia, lixiuiæ, Ług.

Lixa, lixæ, pluraliter, lixæ, lixarum, maſc. Kuchárz/y tákowi ludźie ktorzy ciągną zá obozem ná woyne ku nienáktey posłudze żołnierzom. Lixam aquam ueteres dixerunt CC.

Lixus, a, um, Wárzony.

¶Elixus, a, um, idem. Elixa caro, Wárzone mięſo.

Lixo, as, are, Wárzę/Kuchárzę.

Elixo idem.

Lixabundus qui exigue mercedis gratia uiliſsimis ſe obſequijs immiſcet Plautus.

Lixos Colonia in Africa a Claudio Cæſare deducta.

L ante O

Loba, lobæ, Kłos/yáko ná życie.

Locellus, Vide Locus.

Locri, orum, maſc plurale tantum, Miáſto we włoſzech było ná pográniczu Siciliyskim.

Locri, Lud ták zwány w Greciey Pográniczny Bœocium. Alias Epicnemidij & Oponcij.

Locris, locridis, Kráyiná w Greciey pográniczna Phocidi. Vnde Locrenſes populi ibidem alias, Ozolæ.

Locus, loci in ſingul. m. plu. n. Mieyſce/ Plác. Loco mouere, Ruſzić kogoż ſwego mieyſcá y doſtoyności. In locum demortui ſubſtituere, Ná mieyſce zmárłego wſádzić. In unum locum conuenire, Ná yedno ſie mieyſce zeiść. Locus opacus & frigidus in ſylua, Mieyſce ciemne y chłodne w leśie. Locus amœnus ab arbitris remotus, Mieyſce weſołe y oſobliwe. Locus opportunus captus ad eam rem, Mieyſce po temu. Loca editiora, Wyſzſze mieyſcá. Loco filij habere, Miáſto syná mieć. Primo loco, Pierwey/Ná pierwym mieyſcu. Priore loco cauſam dicere, Pierwey rzecz ſpráwowáć. Secundo loco, Powtore / Ná wtorym mieyſcu. Quo loco ſunt res tuę uelim mihi pſcribas. Jákoć ſie tam wodzy piſz do mnie. Noſtrę res meliore loco uidebãtur Widziáło ſie nám że to ku rzeżi náſzey było

L ante O

Eſſe magno loco apud Regem, Być w powádze v Królá. Eo loco habet honeſtatem ut ſine ipſa uitam mortem exiſtimet, Ták wyſoko wáży poczćiwość iż by rádſzey vmárł / niżby czego nierządnego dopuśćić ſie miał.

Loci plurale tantum, Máćice w niewiáſtách. Alias uterus & uulna uulgo matrix.

Loci plurale, apud Dialecticos & Rhetoricos, Pewne nauki z których potwierdzenia y dowody bywáyą przywodzone. Topica Græce.

Locus, Czáſu potemność. Nunc non eſt narrandi locus, Teraz czáſu nie maſz ku powiedániu álbo nie godzi ſie teraz powiedáć. Res eſt facili loco, Rzecz łatwia ku otrzymániu. Summo loco natus, Známienitego rodu. Humili loco natus, contrarium, Z vbogiego rodu. Locum dare precibus, Wysłucháć prozby. Locum dare iræ, Przeſtáć ſie gniewáć.

Loculus diminutiuum, Máłe mieyſce.

Locellus, locelli, aliud diminut. Máluczkie mieyſce / Też mieſzek / pytlik / álbo táſzká. Marſupium &c.

Loculus ſeu loculum in g. neutro, Máry. Alias Feretrum,

Loculamentum, ti, Nieyáki koſz álbo kázub ku gnieżdżeniu ptákóm dobry.

Locuples, tis, om. tert, ſecundum Priſcianum in ablatiuo habet Locuplete uel locupleti, Bogáty / Máyętny. Et Meta. Doſtáteczny / Pewny. Locuples teſtis, Pewney wiáry świádek. Homo domi ſuæ cum primis locuples, Człowiek w domu ſwym wielmi doſtáteczny. Locuples, tenuis aut egens, contraria. Locuples tabellarius, Pewny / Rządny poſeł liſtowny.

Locupleto, as, are, Vbogácam á zwłaſzczá ná leżącym ymieniu. Locupletare fortunis, Pomnożić wſzem dobrym. Locupletatus, argento, auro, Vbogácony w śrebro / w złoto.

Locupletatio, Pomnożenie / Vbogácenie. Augmentatio.

¶Collocupleto, Hoynie vbogácam.

Loco, locas, aui, are, Stáwię / Kłádę. Caſtra locare, Obóz położyć.

Locare etiam, Náyąć. Locare domum, Náyąć domu. Locaui hunc agrum fodiendum, Náyąłem tę rolą. Locari argentum fœnori, Náropożyczáć. Locare fundamenta in firmo atq; ſolido ſolo, Ná twárdey ziemi fundáment záłożić. Filiam locare, Dziewkę wydáć zá mąſz / quod elocare potius dicitur, hinc Illocabilis, Nienáyemny. Locito, locitas, locitare, frequentatiuum formatum a ſupino a in i mutata, Roſpożyczam / Roznaymuię. Locarium precium quod datur in ſtabula & tabernas, Calep. Myto od koni ſtáyenne / Czynſz / Náyem.

Locator, locatoris, & locatarius, Nayemnik domu álbo roley.

Locatio, locationis, Pożyczenie / Náyęcie.

¶Compoſita, Abloco, as, pen. prod. Naymuię z czynſzu.

¶Colloco, Kłádę / Dáyę. Collocare in aliquem beneficium, Okázáć komu dobrodzieyſtwo. Collocare aliquem in lecto, Poſádźić ná łożu. Suo quecq; loco collocare, Káżdą rzecz ná ſwem mieyſcu położić. Multa in pectore collocare, Rozmayite myſli mieć ná ſię. Male collocare horas, Źle trawić czás. Præſidium collocare in urbe, Oſádźić miáſto dráby. Collocare, inſidias alicui, Záſádźić ſie ná kogo. Collocare aliquem in aliquo gradu, Wſádźić kogo ná vrząd. Collocare ruſticum in agro, Oſádźić kmieciá.

¶Collocatio, Rządne poſtáwienie rzeczy / káżdą ná ſwym mieyſcu. Collocatio filiæ, Wydánie córki zá mąſz.

¶Eloco, as, are, Roſpożyczam / też z ſwego mieyſcá wytrącam.

Elocare fundum, Náyąć rolią. Elocare filiam, Wydáć dziewkę zá mąſz.

Elocatio, Wypoſáżenie / Wyrzucenie.

Locuſta, locuſtæ, fem. prim. Száráńczá.

Lodix, lodicis, pen. prod. fem. tert. Kobierzec / Pláchta łożowa álbo deká płocienna ná łoże.

Lodicula diminut, Kobierczik.

Logice uel logica, æ, fem, prim. Nauká rozmawiánia / Diſputowánia prawdy od fálſzu rozłączenia. Alias Dialectica.

Logos, maſ. Latine ſermo uel ratio, uerbum, oratio, modus, ſupputatio, liber, dictum ridiculum & contemnendum. Mowá / Słowo / rzecz ráchunek / etc.

Logiſta, æ, Rechmiſtrs. Vulgo Algoriſta dicitur.

¶ Inde Compoſita, Cathalogus, Dialogus, Epilogus, de quibus ſupra.

Logiſtoricon liber ſermonum & dictorum inſignium narrationum continens, Wybráne ſentencie á namowy z niektórych autorów.

Logodædalus, Mądry w rzeczi / Pięknych słów vżywáyący.

Loligo,loginis, fem. tert.pen. prod. uel
Lolligo, Ryba máiąca glowę miedzy nogá-
mi á czarną krew z siebie puszcza by inkaust/
gdy ią ymowáć chcą/ jáko y Sepia/ ztądże.
Succus lolliginis, Miásto obmówki by-
wa wzięt.

Lolligo Metaph. Nienawiść/ zazdrość.

Loliguncula,æ,diminut.

Lolium,lolij, Kąkol. Alias zizania, Lolio
uictitare prouerbialiter dicuntur qui
uisu sunt imbecillo, quia lolium ocu-
lis nocet.

Loliarius,a,um, Kąkolowy/a/e. Cribrum
loliarium, Rzeszoto/ którym kąkol wypod-
siewáią

Lombardia, Kráiná we włoszech/ xięstwo.
Mediolańskie. Longobardi populi ibi-
dem.

Lombricus nomen piscis Calep.

Lomentum,ti,ne.s, Mąká wielogrochowa
która zmázy ná sáciech wycieráią y wymy-
wáią.

Lonchitis eadem herba est quæ xiphion.

Londium, Głowne miásto w Angliey zkąd
miewámy sukná które zowiemy lunskie.

Longa Alba urbs latij, Miásto we włoszech.

Longæuus, Vide supra Aeuum.

Longano,onis,mas.tert.apud Apicium,
Jelito przez które żołądek gnoy wyrzuca.

Longobardi populi Germaniæ, Lampar-
ter po niemiecku.

Longus,a,um. Długi/ Przewlekły/ Dłu-
gotrwáiący/a/e. Nam de tempore & de
corpore dicitur, Longum esset singula
recensere, Długoby było wszystko powie-
dáć/ Wspominác/ Przywodzić. Longior
sum quam tu, uel te, Większym niżli ty.
Longus amor, Długa miłość. Longior esse
nolo, Nie chcę dłużey mowić. Aliquando
aduerbiū est, in neutro genere, ut Vale
longum, Miey się ná długi czás dobrze.
Longum ualere dixit uel longum ua-
lere iussit, Ná długi czás pożegnał.

Longe aduerb. Dáleko. Długo. Longe a
mari rus est, Dáleko od morzá iest wieś.
Non longe ab ædibus, Nie dáleko od do-
mu. Longe iam abieram, Iużem był dále-
ko minął. Longe gentium abest, W dá-
lekich stronách iest. Longe prospicere fu-
turos casus, Dawno opátrzić przyszłe przy-
gody. Longe aliter res est, Dáleko ynáczey.

Longule aduer. diminut, a longe, Ab ur-
be haud longule, Nie owszeki dáleko od
miástá. Longe lateq;, Dáleko w dłuży w
szerz.

Longitudo, dinis,fem.tert. Długość. In
longitudinem habet duos pedes, Ná
długość ma dwie stopie. Longulus,a,um,
diminut. a longus, Przydłuższym. Vt lon-
gulum iter, Przydálszym drogá. Longiu-
sculus,a, um, adiectiuum, diminutiuū
a comparatiuo longius, Przydłuższy.

Longanimis, Nie vkwápliwy/ Miłosier-
ny.

Longanimitas, Nie vkwápliwość.

Longanimiter aduerbium, Miłosiernie.

Longipes,dis,om. Długonogi.

Longinquus,a,um, Dáleki Dawny. Lon-
ginquis bellis obrui, Dáwnemi á dłu-
giemi walkámi obciążeni. E longinquo
multa annunciare cui opponitur e
propinquo, z dáleká.

Longinquus morbus, Długa chorobá. Lon
ginqua uita, Długi żywot.

Longinqui, Dáleko mieszkáiący.

Longinquitas, tatis, fem. tert. Dálekość/
Długość. Longinquitas, ætatis, Dłu-
gość żywotá.

Longiscere pro longum fieri uel frange-
re obsoletum.

Longiturnitas uitæ in Biblijs pro lon-
ginquitate ætatis barbare dicitur.
¶Ligurio,onis, Długi/ Obsoletum.

Longurius,rij, Długa tycz álbo tramá.

¶Composita, Oblongus,a, ū, Przydłuż-
szym
¶Prælongus.a,um, Názbyt długi/ Wiel-
ki/a/e.

Longo,longas,non usurpatur,sed com-
posita. Elongo,as, are, Odwłaczam/
Przedłużam.
¶Elionginquo idem quamquam non
reperitur apud probatos Authores in
ea significatione quam Calep. annota-
uit, pro longius abscedeo.
¶Prolongo, Przedłużam/ Przewłóczę.

Lopas,lopadis,genus conchæ mari-
næ q.f.

Loquor,ris,loqui, deponens, Mówię.
Loqui aperte Przestwornie mówić. Lo-
qui ad uoluntatem, K woley komu mó-
wić. Loqui cum aliquo uehementer-
Surowie s kim mowić. Loquit fama, Sła-
wá świádczy. Hæc quidem loquuntur
tua scelera, To okázuią dobrze twoie nie-
cnoty. Loqui mature et grauiter, Bácznie
á poważnie mówić, Lente loqui, Pięknie
mówić. Male loqui absenti, Omáwiáć ko-
go. Græcas literas. M. Catonem in se-
nectute didicisse historiæ loquuntur.
Swiadczą/ Loquens Particip. Mowiący

Locutor

Locutor ſeu loquutor, Swiekot.
Locutulentus idem,
Loquax, Wielomowny.
Loquacitas, f. tert. Wielomowność.
Loquaciter aduerb. Swiekotliwie.
Loquela, fem. prim. Mowá.
Locutio idem.

Loquentia, fem. prim. Mowienie. Quamuis in compoſitione magis utuntur, Breuiloquentia & Breuiloquium, Krótka mowá.
¶Grandiloquentia, grandiloquentiæ, Pyßnomowá.
¶Grandiloquus, a, um, Wyſoko mowny. Magniloquus idem.
¶Blandiloquentia, Wdzięczna mowá, pochlepska mowá.
¶Blandiloquus, a, um, Pochlebca.
¶Multiloquium, Wielomowność.
¶Multiloquus, a, um, Wielomowny a/e. & huſmodi alia.

Loquutio, Mowá. Idem quod oratio.
¶Compoſita a loquor, Alloquor, Mówię s kim. Alloquamur hominem, Mówmy s niem.
¶Alloquutio & alloquium, Mowienie s kim.
¶Colloquor idem, Rozmawiam s kim, Inde colloquium, Rozmowa. Ad colloquium admittere, Ku rozmowie pripuśćić. In colloquium uenerunt amborum exercitum duces, Przißli w rozmowę hetmáni oboyego woyská.
¶Circumloquor, Obmawiam, Ogrodzam/álbo opiſuię którą rzecz słowy.
¶Circumloquutio, uel circumlocutio inde deſcendit, Opiſánie słowy krótkiemy niektórey rzeczi. Græce Periphraſis.
¶Eloquor, Wymawiam.
¶Eloquentia, Wymowá.
¶Eloquens, eloquentis, om. Wymowny. a/e.
¶Eloquium, neut. ſecund. Słowá álbo wyrzeczenie.

¶Elocutio figura Rhetorica, To co ſie wynálázło godnemi á ſłußnemi słowy/ oſięgnienie y wyſtrychnienie foremne. Quæ pars pertinet ad Oratorem.
¶Interloquor, Wmietam ſie w cżyię rzecż/ mowię gdy kto ynßy począł mówić/ Záwádzam/ Przeßkadzam.
¶Obloquor, Omawiam/ Złie dzierżę o kim Sromocę kogo.
¶Oblocutor, Omowcá.

¶Oblocutio, Omówká.
¶Proloquor, Cżynię przedmowę/ Pocżynam mówić. Vnde Proloquium, Doskonáłe mówienie.
Lora, loræ, fem. prim. Poſliednie wino w którym ná poły wody/ cienkuß winny.
Lorea idem apud Catonem.
Lorica loricæ, pen. prod. fe. pri. Páncerz też skorzány kábaty wßeláka ynßa zbroyá.
Loricula diminut. Páncerzyk.
Lorica etiam, Przedáßek nieyáki v murów.
Loricula etiam, Szánce króremi ſie żołnierze záſtáwiáyą od ſtrzelby.
Lorico, as, are, a. p. Vbieram ſie w páncerz y w ynßą zbroię.
Loricatus, a, um, We zbroię vbrány. Lorica etiam ſignificat, Podporę v wſchodów moſtów których ſie trzimamy ábyſmy ſie nie ſtocżili álbo nie vpádli/ Poręcże właſnie zowiemy. Tez kraty w domiech.
Lorum, lori, n. ſ. Rzemień/ Cugiel rzemienny. Hinc lorarius, Butel/ Szárgant który złocżyńce ymuie. Opráwcá álbo mieyski ſługá.
Loreus, a, um, Co z rzemieniá yeſt.
Lora in plurali, Bicże rzemienne/ Tez pás.
Loripes, dis, Krziwonogi/ Szpotáwy.
Loramentum, loramenti, Rzemienie.
Lotium, otij, neut. Szczyny.
Lotura & lotus, Vide Lauo.
Lotos uel lotus, fem. quint. Drzewo w Africe słotki á dobrze ſmácżny owoc dáyące. Tez zielie w Egipcie.
Lotophagi populi Africæ, Którzy tym zielem żywą. Vnde prouerbium Lotum guſtauit, Záwziął z koláná niechce ſie mu z tąd do domu.
Louanium, nij, Miáſto w Bárbáncien y známienite Collegium támże.
Loxios, Apollo cognominatus eſt.

L ante V

Lubet lubuit, per u ſcripſere ueteres quod tamē nunc per i ſcribimus, Vide Libet. Quando lubet, Kiedyć ſie podoba. Lubet quicquid facias, Podobami ſie cożkolwiek vcżiniß.
Lubens, tis, om. Rad Dobrowolny/ Chutliwy. Lubenti animo, Bárzo rad.

Lubens pro lubenter Plaut. Lubens fecero; Rad vczinię.

Lubenter aduerbium, Rad/Schucią s cziſtą ochotą.

Lubentia, Vide *Libentia*.

Lubido. Vide *Libido*.

Lubricus, a, um, Sliski. Lubricus locus, Sliskie mieyſce. Et per translationem, Nieſtały/Nieſtáteczny. Sic dicimus hominem lubrica fide, Niepewney wiáry. Lubrici oculi. J tám y ſam ſie miecące oczy, Lubrica adoleſcentia, Nieſtáteczna młodość. Lubricus congrus, Sliski węgórz.

Lubrico, as, are, a, p, Slisko/ Gládko czinię.

Lubrice aduerbium,, Slisko/Gládko,

Luca, lucæ, Miáſto we włoſzech in Thuſcia.

Lucenſis, e, Kto ztámtąd yeſt. Luca bos Elephanth/Słoń.

Lucani populi in Italia inter Calabros et Apulos ſiti.

Lucania, Kráyiná támże.

Lucanus, lucana, um, Dniowy/ Oświtły/a/e.

¶Antelucanus, a, um, Przeddzienny/ przed ſwytániem. Antelucanum tempus Czás prze de dniem niżli oſwitnie.

Lucanica, Katna yątrznicá álbo ſam żołądek ſwini/yágły álbo ynſzem nadzieniem nádziány.

Lucar, ut ait Feſtus æs quod ex lucis captatur, alijs erogatio quæ in lucis fiebat,

Lucaris pecunia quæ in luctu erat data.

Lucaria, orum, feſta quæ in luco Romani celebrabant.

Luceo, lucerna, Vide *Lux*.

Luceres ſiue lucerenſes, maſ. Trzecia część ludu Rzimskiego bo ná początku ták było od Romuluſa y Taciuſa vſtáwiono yż niektorzy byli zwáni Rānenſes, Druga część. Tatienſes, tzecia Luceres uel lucerēſes, Z trzech trzech potym yeſt Tribus (ut Varro aſſerit) vczyniona.

Luceria urbs Apuliæ.

Lucerna ciuitas ſeu pagus Heluetiorum, Lucern / po niemiecku.

Lucetius dictus eſt Iupiter & Iuno Lucetia.

Luci, lucidus, lucifer, Lucifuga, Vide *Lux*.

Lucina, Bogini Juno/ iuuare partum credita,

Lucini quibus ſunt parui utrinq; ocelli & breuis uiſus, Ktorzy nie dáleko wáidzą pátrząc yáko ſczurek z miechá yáko w przipowieśći mowiemy.

Lucinia, Vide *Luſcinia*.

Luco, lucas, Vide *Lucus*.

Lucomenſes quidam homines ob inſaniam dicti quod loca ad quæ ueniſſent infeſta facerent, Feſtus.

Lucomedi qui poſtea Luceres dicti.

Lucrinus lacus Campaniæ.

Lucrum, lucri, neut. ſecun. Zysk. Quid mihi lucri eſt te fallere, Co mam zá zysk tego oſzukáć cie. In lucro deputare, Zá zysk poczitáć. Facere lucrum in uectigalibus publicis Spomoc ſie ná cle.

Lucellum diminutiuum, Máły zysk.

Lucroſus, a, um, Zyskuyący/ Użyteczny/a/e.

Lucratiuus, a, um, apud Quintilianum, Zyskány.

Lucrio, lucrionis, Ten ktory może á chciwy yeſt ná zysk. Qui undequaq; lucrari cupit.

Lucror, lucraris, lucrari, deponens, pri. Zyskuyę/Dostáyę.

Lucrifacio, lucrifacis, lucrifacere, idem.

Lucrificabilis, lucrificabile, pro lucroſo obſoletum.

Lucrifuga, qui lucrum fugit Plautus licenter finxit.

Luctor, luctaris, luctatus ſum, luctari, Zápáſy chodzę/ Spieram ſie s kim/ Szermuyę.

Lucto, as, are, reperitur apud antiquos in eodem ſignificatu. Luctantur inter ſe, Zápáſy chodzą/Biedzą ſie.

Luctitor & luctito frequentatiuum, Uſtáwicznie ſie biedzę/kuſzuyę ſwoyich śył.

Luctator, luctatoris, maſcul. tert. Zápáśnik.

Luctatio, Biedzenie/Zápáſychodzenie.

Luctatus, huius tus, idem.

Lucta, luctæ, Mocowánie/Biedzenie. Certemus lucta, Biedzmy ſie. Skuſzuymy ſie zápáſy.

Luctamen idem quod lucta.

Luctatius, Imię yednego Rzymiániná.

¶Compoſita, Collucto r, Chodzę s kim zápáſy.

¶Colluctatio idem quod Luctatio.

¶Obluctor. Záſtáwiam ſie.

¶Reluctor, Sprzećiwiam ſie. Reluctatio, Sprzećiwiánie.

Luctus,

Luctus, luctuoſus, Vide *Lugeo*.

Lucubro, as, are, Robię/ Ráno wſtánę. Przi ſwietle piſzę/ vczę ſie. Lucubrata nox, Robiąc przeſiedziána noc.

Lucubratio, onis, f. tert. Robotá przi ſwietle. Ad lucubrationem conficere aliquid, Przi ſwiécy co ſpráwić.

Lucubratorius, a, um, Co ku robocie á pilnośći nalezy. Vt luctubratoria lectica in qua quis lucubrare ſolet. Et ſcriptores libros ſuos Lucubrationes uocant, Antelucana lucubratio ſtudioſis apta eſt, Przeddzienna pilnośc. Ráne wſtáwáni vczącym ſie yeſt vżitecżne. Sed ueſpertinæ lucubrationes ruſticanę dicuntur,

Lucubratiuncula diminut Robotká.

Luculentus, Vide *Lux*.

Lucullus, Imię yednego Rzymiáninà slawnego.

Lucumo, Ymię slawnego Hetmáná. Apud Thuſcos unde et Lucerenſes dicti ſunt,

Lucus, luci, maſ. ſecun. Piękny á weſoly lás Tez poświęcony á przywłaſzczony lás ktoremu Bogu ku czci.

Lucus, us, ui, in quar. declinatio pro luce, Miáſto ſwiatlá álbo dnia.

¶ Colluco, as, & Interluco, as, Przeſiekam/ Przerzedzam lás / czinię ſwiatlość w leſie przes obcinánie gáłęzi.

¶ Subluco, Podcinam álbo Obcinam gáłęzie które ſie puſzczayą od ſpodku drzew.

Ludo, ludis, luſi, luſum ludere. a. t. Gram/ Tez kunſztuię/ krotochwlę. Naśmiewam ſie z kogo/ Omylam.

Ludo cithara, Gram ná hárfie. Ludere teſſeris, Kostki gráć. Luſiſti omnem operam, Wniwecześ robil. Ludere cum accuſatiuo, Sueto. Ludit aſsidue aleam, Vſtáwicznie koſtyruye.

Ludere pila cum ablatiuo, Pilę gráć.

Ludere par impar, Cetno czi licho gráć.

Ludere, ludum, & ludere ludo, Gráć/ Krotochwilić. Ludere ocium idem, Ludit piſcis in aqua, Gra w wodzie. Tibi luditur, Ciebie ſie dotycze. Ludere dolis aliquem, Oſzukáć kogo. Ludis, Kunſztuyeſz.

Ludere etiam poëtis ſignificat, Wierſze piſáć. Luſit carmine heroico uitas Imperatorum et breuiſsime comprehenſam Hiſtoriam Regum Polonoruw Sabinus, Sabinus popiſal ziwoty Ceſarskie y krociuchno zebrána Hiſtoria o Polskich krolách wierſzami.

Luſito, as, are, frequentatiuum, Vſtawicznie gram/ Bieſiáduię/ krotochwilę/ Kunſztuię.

Luſor, luſoris, Gracz.

Luſorius, a, um, Gracki a/e/ Tabula luſoria, Tablicá grácka. Cartæ luſorię, Kárty.

Luſio, luſionis, Gránie/ Smiech/ Kunſzt.

Luſus huius luſus idem,

Ludus, ludi, m. ſ. Grá. Tez mieyſce gdzie dzieci vczą/ ſzkolá. Dare alicui operam ludo, Krotochwilić s kim.

Ludimagiſter, Szkolny miſtrz. Ludum aperire, Szkolę otworzić. To yeſt począ vczyć.

Ludus literarius, Szkolá.

Ludus gladiatorius, Szermierſtwo.

Ludus Grammatices, Vczenie Grammatiki.

Ludus Muſicus, Szkola ſpiewánia/ Spiewánie.

Ludus pilæ, Gránie pily.

Ludus paleſtræ, Zapáſowanie. Ludos facere, Blaznowáć/ Náſmiewáć ſie z kogo. Lud' eſt illa pdiſcere, Jeſt yedna krotochwilá tego ſie náuczić. Quos ludos prębueris intus, Cos zá ſmiech álbo ygrę wyrządzil w domu. Vt ludos facit, Jáko ſobie gra pánicz kuye/ Prozuuye/ Nic nie czini.

Ludi in plurali, Swięta wywodzenia ſprawowánia gier/ ſzermowánia.

¶ Apparare ludos, Przigotowáć gry. Celebrare dies feſtos ludorũ, Obchodzić dni ku ſwiętim ygram vſtáwione. Apud Græcos huiuſmodi ludorum genere quatuor præcipua fuerũt, Olympici Bogu Jowiſzowi ku czci przi mieście Piſá ná gorze Olimpo od Herculeſa vſtáwione. De quibus in dictione Olympus. Pitij ku czci Appolineſowi. Iſthmij przi mieście Corincie ku czci Palemoni álbo Melicerty. Nimei przi mieście Argos ku czci Herculeſowi. Sic apud Romanos erant Megalenſes funebres, Plebei, Appollinares, Ty pierwſze Megalenſes byly vſtáwione ku czci więtſzym Bogóm/ Ty drugie gdy przednieyſze oſoby do grobu nieſiono/ álbo tez ná vrząd wſádzano. Trzecie dla ſcześcia y zdrowia poſpolitego ludu/ Czwarte/ Bogu Appolowi wſzelákich náuk Bogu ku czci.

Ludicrus, a, um, Smieſzny/ Kunſztowny/ Blazenski/a/e/ Ars ludicra, Blazeńska nauká. Hiſtrionum uel comedonum.

Ludicrum ſubſtautiue. Kunſzt/ Smiech.

Ludibrium, ludibrij. neut. ſe. Náſmiewiſko. Ludibrio haberi, Być naſmiam/ Nangrawan.

Ludius & ludio ludionis. Blazen. Alias Hiſtrio.

Ludia, ludiæ, Błaznicá.

Ludibundus, a, um, Smießny/ kunßtowny/ krotochwilny/a/e.

Luſorie aduerbium, Gráyąc / kunßtuyąc.

Ludifico, as, are, act. prim.

Ludificor, aris, ari, deponens, Omylam/ Náſmiewam ſię/ oßukawam kogo.

Ludificatio, Omylká/ oßukánie.

¶Compoſita, Alludo pen. pro. Kunßtuyę s kim. Alludere ad mulierem, Kunßty á ſmießki ſię przymáwiáć. Item alludere, Słowy przytoczyć/ przyrzynąć ku cżyiem słowóm. Alludit ad dictum Catonis Frons occipitio prior, Przyrzyna álbo nátycha/ álbo przywodzi przyrácża/ ciągnie ku tym słowóm/ Czoło yeſt pierwe niżli tył. Prouerbialis eſt locutio, Alludens uarie & copioſe, Rozmáyicie przyrzynáyąc.

¶Alluſio, onis, Przyrzynienie / przytoczenie słowy.

¶Abludo, Nie yeſtem podobny. Vt, Hæc a te non multum abludit imago, Ten obras yeſtći małem podobny/ nie dáleko cie chybia. Non multum a tua abludit ſententia, Máłem to mowi co y ty.

¶Colludo, Gram s kim weſpołek.

¶Colludere dicuntur cauſidici cum diuerſam partem adiuuant, Colludamus paululum, Pograymy trochę.

¶Colluſor, Towárzyß we grze.

¶Deludo, Náſmiewam ſię/ náygrawam. Deludere dolis, oßukáć zdrádnie. Coruū deluſit hiantem, Ziewáyącego kruká zdrádził.

¶Eludo, idē ꝙ Deludo, Omylam. Orator plerunq; eludit obiecta quæ diluere nō potuit, Sprawcá rzecży zwikł ſię náſmiewáć z tych rzecży ktorych nie może pokázáć.

¶Illudo, tam datiuo quam accuſatiuo caſui iungitur, Náygráwam / Náſmiewam. Illudo te, uel tibi uel in te, Náſmiewam ſię z ciebie. Illudere uiri optimi exiſtimationi, Náſmiáć ſię z rządnego cżłowieká. Dum ſtudeo obſequi tibi pene illuſi uitam filiæ, Gdyć ſię záchowáć chcę máłemem corkę zeſromocił.

¶Illuſio, Náſmiánie/ Náygránie.

¶Illuſus participium, Náygrány/ Náſmiany.

¶Præludo, Przegráwam náprzod.

¶Præludium, Pierwße przegránie álbo przebieżenie przed práwym gräniem. Et Metaphoricos, Przyſtęp do wßelákiey rzecży.

Lues, luis, fem. Poſpolita chorobá/ plagá/ powietrze ktore yednego cżáſu ná wßiſtki ludzie przypáda.

Lugdunum, Miáſto we Fránciey.

Lugdunenſis, a, e, Jeden ztámtąd.

Lugdunenſis Gallia, Vide ſupra.

Lugeo, luges, luxi, luctum, lugere, act. ſe. Płácżę/ Nárzekam/ Krzycżę/ też żáłuyę. Romanæ matronæ Brutum, tempus annuum luxerunt, Rzymskie pánie cáły rok Brutuſowey ſmierci żáłowáły. Lugere Rempub. Záłowáć opłákáwáć Rzecżypoſpolitey.

Luctus, huius luctus, Płácz/ Láment/ Záłobá Eſſe in maximis luctibus, W wielkich ſmutkách być. Squalor & luctus idem. In luctu eſſe idem quod lugere, Záłowáć. Incidere in maximos luctus, W wielkie ſmutki wpáść. Triſtis & acerbus luctus.

Luctus, lucti, antiqui dixere.

Luctuoſus, a, um, Záłobliwy/ żáłoſny/ ſmutny/ lámentliwy/a/e/ Pełny żáłośći y vtrápienia.

Luctificus, a, um, Co dáye przycżynę żáłośći Hoc luctuoſum eſt parenti, To wielką żáłość cżyni oycu.

Luctifer, a, um, idem quod Luctificus.

Lugubris, e, Záłoſny/ żáłobny/a/ e. Lugubris eiulatio Záłoſne nárzekánie. Lugubris ornatus, Záłobne odzienie. O rem lugubrem, O miſerna lámentliwa á żáłobliwa rzecż. Lugubre carmen, Záłoſne pienie/ álbo ſpiewánie.

Lugubre aduerbium, dixit Plaut. Záłobliwie.

Elugeo, es, eluxi, etc. Odżáłowáć/ żáłobne odzienie złożyć. Patriam eluxi iam, Cic. Jużem odżáłował oycżyzny.

Luma, æ, genus ſpinæ quæ in pratis naſcitur & locis uliginoſis.

Lumeta loca lumis plena.

Lumariæ falces quibus lumæ exciduntur.

Lumbricus, lumbrici, maſ. ſ. Gliſtá robak ktory ſię w żołądku luckim záląga/ też ktorych w ziemi pełno/ dżdżowe gliſty álbo dżdżewnice yáko niektorzy zową.

Lumbus, lumbi, maſc. ſecund. Lędźwi.

Lumbago, inis, debilitas lumborum, Boleść lędźwi. Feſtus.

Lumbus etiam de brutis dicitur, Lumbus leporis. Olędźwie záyęcże.

Lumbare, lumbaris, neutro genere, pro cingulo barbare legitur in Biblijs.

Lumbifragum, nomen a Plauto fictum ictus circa lumbos.

¶Elumbis, & hoc elumbe, Mdły.

¶Delumbis, e, idem, Też miętki / pieszczący/rospustny. Id est, mollis & effœminatus.

¶Delumbo, Chramię / chorym á mdłym czynię / przetrącam lędźwie. Delumbatæ radices, Obsieczone korzenie.

Lumen, luminis, neut. ter. Swiátłość / też jásność. Lumen admouere, Przybliżyć swiátłości.

Lumen etiam, Dźień. Cic. Si te secundo lumine hic offendero, moriere, Jeśliée tu jutro zástánę / etc.

Lumen etiam pro oculo aliquando ponitur, Miásto oká.

Lumen Metaphoricos, Przedniość / Wybór / ozdobá. Lumen ciuitatis, Ozdobá wszego miástá. Lumina orationis dicuntur Schemata & Tropi.

Lumina etiam, Oczy. Duo lumina Reipu. nostræ extincta, Dwá naznámienitszy á nagodnieyszy pánowie vmárli. Virtutis tuæ lumen eluceat, Niechay sie cnoty twoyey swiátłość okáże.

Luminosus, a, um, Jásny / świátły / a / e.

Luminare, luminaris, neut. Swiátłość.

Luminaria, Metaphorice, Cic. Tot luminaribus extinctis, Po ták wiele známienitych ludzi ześciu.

Lumino, as, are, act. prim. sed magis compositum est in usu.

¶Illumino, Oświecam / zážegam.

¶Illuminatio, Oświecenie.

Luna, lunæ, fem. prim. Xiężyc. Noua luna, Nástánie xiężycá. Plena luna, Pełnia.

Luna uicesima pro uicesimo die post nouam lunam, Dwádziestego dnia po nástániu xiężycá.

Lunula dimin. Máły xiężyc.

Lunula atq; annellus aureolus, Złoty pierścionek álbo obrączká.

Lunaris, & hoc lunare, Xiężicowy / a / e. Lunaris annus, Jeden xiężyc.

Lunatus, a, um, Ná xtałt xiężycá vczyniony.

Lunatus calceus, Bót ná xtałt xiężycá vczyniony / ktory przed czásy rádni pánowie á slachtá nosilá.

Lunaticus, a, um, Lunatyk xiężycową niemoc máiący. Lunensis caseus qui ab Hetruscis figura lunari fiebat, Sér zálobny pul xiężycá.

¶Plenilunium, Pełnia.

¶Interlunium, Nów. Coitus lunæ uulgo Coniunctio.

Luo, luis, lui, luere, act. ter. Cierpię / płácę. Luere scelus, Odcierpieć winę. Luere supplicium, Być karan / cierpieć karánie. Capite luit, Głową to záplácił. Quomodo ergo hæc lues, Jáko to záwetuyesz / od cierpisz / záplácisz.

Luitio, luitionis, Odcierpienie Dánie winy záwetowánie.

¶Composita, Alluo, Podciekam, ciekę mimo. Acronius aluit Constantiam, Jezioro Bodensee zwáne cieczę mimo Constantią. Istula alluit Cracouiam, Wisłá bieży mimo Krákow.

¶Alluuies, alluuiei, Mętna wodá ná brzegách rzecznych / od náwálności wodney wybita.

¶Alluuio, alluuionis, idem.

¶Abluo, Odmywam / chędożę. Terra pluuijs non abluitur, Nie bywa pokropioná od dzdżu.

¶Ablutus participium, Odmyty / zmyty / a / e.

¶Ablutio, onis, ipse actus abluendi, Odmywánie / omicie.

¶Abluuium, pro diluuio, Laberius nimium dixit licenter pro diluuio, teste Gellio.

¶Colluo, colluis, Pomywam / płocżę. Colluere amphoram, Popłukáć dzban.

¶Colluo etiam, Sciekam sie wespołek.

¶Colluuies, colluuiei, Scieczenie błotá y ynszich nieczystości wespołek. Et colluuies hominum, Zgromádzenie ludzi z rozmáitych ziem.

¶Colluuies nebulonum, Zgromádzenie łotrowstwá.

¶Colluuio onis, idem.

¶Colluuio per translationem, Nieczystość pomyie. Colluuiaris porcus, wieprz z pomyi wychowány.

¶Colluuiaria loca per quæ colluuies expurgatur, Przez ktore nieczystości / pomyie wylewáyą.

¶Diluo, Rozczyniam / pomywam / roztwarzam. Diluere uinum aqua, Roztworzyć wino wodą. Diluere per translationem Wyłożyć / wyjaśnić wrzecz. Diluere crimen, Oddálić winę. Diluere argumenta, Pokázáć dowody / okázáć że nicżemne są. Diluere & extenuare molestias, Lżyć á vmnieyszáć trudności.

¶Dilutus

¶Dilutus,a,um, Rostworzony/a/e. Dilutum uinum, Rostworzone wino. Absytnhij dilutum, Wino piolinkowe. Diluta urina apud Celsum, Przezroczista woda.
¶Diluuium, diluuij, Potop.
¶Diluuies, diluuiei, Gwałtowność wód.
¶Eluo, Płoczę/wymywam. Vascula eluere, Fáski popłokáć. Eluere amphoram, Wypłokáć źban. Eluere maculam uestium, Wymyć. Eluere labes & maculas animi per translationem, Od swych złości odstáć.
¶Eluuies, eluuiei, & Eluuio, eluuionis Pomyje/nieczystości.
¶Eluibilis, eluibile, Co yest łatwie ku wypłokániu.
¶Ineluibilis, e, Nie łatwi ku wymyciu/wypłokániu.
¶Illuo, Wciekam.
¶Illuuies, ei, Nieczistość/plugáwstwo.
¶Interluo, Przes pośrzodek ciekę. Ellus interluit Argentoratum, Rzeká Ellus ciecze przes miásto Argentoratum.
¶Præterluo, Ciekę mimo. Istula præterluit Warsouiã, Wisłá ciecze mimo Warszáwę.
¶Polluo/Mażę.
¶Pollutio, Pomázánie.
¶Proluo, Poliewam / też pomywam y zwierzchu y wnątrz.
¶Proluuies, & proluuium, Polanie nieczistości / też utrátá / hoyne wydawánie pieniędzy.
¶Reluo, Płoczę/wymywam záś.
¶Deluo idem quod Eluo, hæc omnia quidam a uerbo Lauo composita esse uolunt, sed omissis rixis Grammaticorum simplicitatem sequamur.
Lupia, fluuius Germaniæ fluit per Hassiam & illabitur Rheno.
Lupus, lupi, mas. sec. Wilk.
Lupus etiam piscis, Szczuká też nieyáki rodzay pánąkow.
Lupa, Wilczicá.
Lupulus diminutiuum, Wilczek/też chmiel.
Lupus etiam significat, Nieyáki hak ktorym nieco z studni bywa wyciągano. Harpago alias.
Lupus etiam, Przikre wędzidło końskie.
Lupa, Pospolita kurwá.
Lupanar, & lupanarium, Zántus/kurewski dom.
Lupanaris, & hoc e, Zántuski co ku temu domu należy.
Lupor, luparis, lupari, Kurewstwem się obchodzę. Obsoletum,
Lupatum, lupati, Przikre wędzidło końskie.
Lupercal a lupa dicitur locus Romæ sub Palatino monte.
Lupercalia, Swiętá ktore ná tym mieyscu bywáli trzimány miesiącá lutego ku czci bogowi Pán.
Luperci, Popi ktorzi ty świętá nágo bálewáć obchodzili.
Lupinus, a, um, Wilczy/a/e.
Lupina pellis, Wilcza skorá. Lupini dentes, Wilcze zęby.
Lupinũ, lupini, & lupinus substantiuum Wyká. Lupus in fabula. Prouerb. Otoż go mamy o ktorymeśmi mowili. Lupi te uidere priores aliud Prouerbium, Wilcy cie pierwey wyzrzeli / to yest ochrápiáłeś/álbo oniemiáłeś. Ouem lupo commisisti, Prouerbium, Pewnemuś powierzył yákoby owcę wilkowi. Auribus lupum teneo, Prouerbium, Ani mie tám/áni mie sám. Lupo agnum eripere Prouerbium, Nieco z łákomych rąk wydrzeć.
Lura, æ, os culei siue utris, ab antiquis dicta est Festus.
Lurco, lurconis, masc. ter. Zárłok, Popas/Utrácićiel swego dobrá.
Lurco, as, are, neut. pri. Zrę łákomie. Obsoletum.
Luridus, a, um, Náźbyt błády/śiny/yáko bywáyą stłuczeni álbo zmárli.
Luscinia, æ, fem. prim. Słowik. Philomela & Athis idem.
Lusciniola dimin. Słowiczek.
Luscus, a, um, Rozoki/Jednooki/a/e/też mdłego wzroku.
Lusca, æ, fem. prim. Rozoká.
Luscus, a, um, & Luscitiosus, a, um, Ktory niedoyzrzy dobrze/Mdły wzrok ma/á dla tego musi mrugać oczimá áby tym lepiey mogł widzieć. Græce Myops.
¶Elusco, as, are, Jednooki czinię.
Lusitania, æ, Kráyiná w Hispániey ktora teraz Portugálskim krolewstwem zową.
Lusitanus, a, um, Portugálczik.
Lustro, as, aui, act. prim. Oczyściam/też oglądam/przepátrzuyę/przebaczam/obchodzę. Lustrare agros, Z nieyáką pompą álbo processią około pol chodzić. Lustrauimus ciuitatem, Chodziliśmi wszędzie po mieyscie oględuyąc budowánie.

Lustrare exercitum, Oględowáć ruſtunki służebnych.

Lustrare oculis, Przepátrzić. Puerperæ cereolo accenso ſeſe luſtrant, Położnice s wostową świeczką s ogniem ſie cziścią wywodzą.

Alicubi ruſtici boues cum aratro ineunte uere agros proſciſſuri ſimili ſuperſtitione luſtrant, Obkadząią / obchodzą s świeczką wostową.

Lustrare æquora, Przes morzá pielgrzimowáć.

Dum omnia luſtrat eundo, Gdy ták wßiſtko przepátrowal ydąc. Lustrare diuis, Bogóm kádzić/ofierowáć. Sol annuo ſpacio ſigniferum luſtrat. Słońce w yednym roku przechodzi Signiferum. Aliquando ſignificat ueneficio & incantamentis curare, Leczić álbo lekowáć yáko báby mowią/żegnáć. Et Luſtrare pro Illuſtrare, Oświecić.

Lustror, aris, ari, deponens, Kurewſtwá á nierządów pátrzę/ mießkam v nierządnych niewiaſt w domu.

Lustrum, Jáskinia dzikich zwierząt. & Metapho. Nierządnych niewiaſt dom. Vitam in lutris agere, Nierządny żiwot wieść / Kurewſtwá y ynßich roſpuſt pátrząć.

Lustrum etiam, Cziścienie miáſtá Rzymu s ofiármi ktore bywálo w pięć á w pięć lat gdy czinße ßoſużny ynße podatki płacono.

Hinc pro quinquennio uſurpatur frequenter, Lustrum condere, Tákowe vſtáwy obchodzić rozkázáć.

Quadriennio tamen exacto & quinto anno ineunte luſtrum completum eſſe intelligatur, Nondum tria luſtra exegit, Jeßcze nie ma piącinaśćie lat.

Lustratio, Cziścienie/kádzenie.

Lustralis, e, Co ku oczyścieniu należy. Vt luſtralis aqua, Swięcona wodá.

Lustrale ſacrificium, Ofiárá dla oczißcienia / álbo to pięcroczne ofiárowánie Rzimskie.

Lustralis bos, Pięcroczny wół.

Luſtricus, a, um, idem quod Luſtralis.

Luſtrici dies, Dni w ktore dzieci pogáńſtwo krzcilo/y oczißciálo.

¶Composita, Colluſtro, Oględuyę/ przepátrzawam.

¶Colluſtratio, Obeyzrzenie / oględánie.

¶Illuſtro, oświecam/czinię słáwnym/osławiam / oznáymiam.

¶Illuſtratio, Oświecenie/oznáymienie/ Osławienie/etc.

¶Illuſtris, Sławny / známienity / a/e.

Illuſtris uir, Zacny człowiek.

¶Perluſtro, Przeglądam/przepátruyę / zewßąd oględuyę.

¶Perluſtratio, Przeyzrzenie.

Liter, luteris, uas quo uinum diluitur, Nieyákie naczinie ktorym wino roſtwarzáią/to yeſt wody przilewáią. Veteres enim non niſi diluto uino utebantur, S wodą zmießánym.

Luteria, Miáſto Paryß głowne we Fránciey.

Luteus, a, um, medius color inter rubeum & rufum, Ciemnożołta álbo bládożołta fárbá.

Luteæ uiolæ, Zołte fiołki.

Luteum oui, Zołtek w yáyu.

Luteolus diminutiuum, Zołczący ſie.

Lutra, lutræ, Wydrá. Animal amphibion.

Lutum, luti, ne. ſe. Błoto. In eodem hæſitas luto, W tymże błocie tkwiß.

Lutum per tranſlationem uocat lenonē Plautus, Smrod.

Luteus, a, um, Błotny/Gliniány/a / e. Luteus paries, Gliniána ściáná.

Luteus homo, Nicżemny człowiek. Luteum uas, Gliniáne naczinie.

Lutoſus, a, um, Błociſty / vkaláný/ a/e.

Lutulentus, a, um, idem, Lutulentus ſus, Błociſta świniá.

Luto, as, are, act. prim. Błotem pomázuyę/ kalę/też z gliny ściány ſtawię.

Luteſco, is, ere, Błotnę/obrácam ſie w błoto/ álbo w glinę.

Lutamentū, lutamenti, Mur Sciáná / tło álbo co z gliny vczinionó/gliniána robotá/ położenie/Pokłádánie w domu gliną.

Lutarius, a, um, ut lutuariæ teſtudines, W murzech żywiące / etc.

Lutifigulus, Zdun/Gárncarz.

Deluto

¶Deluto,as, are, Polepiam. Delutare domum,Polepić dom. Delutare horreũ Olepić ubić z gliny boiewisko w gumnie.

¶Delutamentum , idem quod Lutamentum.

¶Elutare probat Calep. ex Vergilio, ubi legitur eluctari.

Lux,lucis,fe.ter.Swiatłość/Dzień/iasność Altera luce,Wtorego dnia. Ostendam uobis luce clarius,Okażę to wam iaśniey niż sama iest swiatłość.

Luce uigesima pro die uigesimo, Dwudziestego dnia.

Luce prima , Naświtaniu/gdy poczyna dnieieć.Haud multo post luce lucebit Wnet będzie dzień.

Lux etiam pro uita,Miasto żywota. Vnde Lucem aspicere,uita frui,Żyć.Et habere lucis usuram,idem , Lux mea, Moia swiatłość / Roskosz.

Lucum,pro luce,masc.sec. dixerunt ueteres cum lucu abijt, Rowno se dniem wyiechał.

Luce aduerbium,We dnie.

Lucet,lucebat,lucere,impersonale,Lucebat iam fere,Iusz małem dzień był. Lucere facem alicui,Swiecić komu pochodnią Lucere luce aliena dicitur Luna,Xiężic świeci ale nie swoią swiatłością. Sed Solis scilicet.

Lucescit lucescere etiam impersonale lucem fieri, Dnieie.

Lucens participium, Swiecący.

Lucidus,a,um,Iasny.Lucida nox,Iasna noc.

¶Perlucidus & Translucidus, a, um, Przezroczysty/a/e.

Sublucidus, a, um , Przyiaśnieyszym/a/e.

Luculentus,a,um,Swietny/Iasny/mieniący się/ozdobny/okazały.Camino luculento utendum , Musi się przy kominie przy czystym ogniu siadać.

Luculentus dies,Iasny dzień. Luculentæ diuitiæ,Obfite bogactwa. Luculenta atque magna hæreditas , Obfita maiętność.

Luculenta oratio,Piękna rzecz. Luculentus scriptor,Czysty a iasny ku wyrozumieniu składacz.

Luculente aduerbium,Iasnie/swietnie/pięknie/ozdobnie.

Luculenter aliud aduerbium , idem.

Luculentias nomen Obsoletum.

Lucifer,luciferi,mas.se.Iutrzenka gwiazda Idem quod Hesperus,Stella Veneris alias dicitur,Rano wschodzi przed Słońcem a wieczor za Słońcem.Et tunc dicitur Vesperus & uesperugo, Græce Hesperus,Wieczernica.

Lucifico,as,are,Obsoletum.

Lucifugus , a , um , Chroniący się swiatła.

Lucigena,id est,lucegenitus,CC. We dnie urodzony.

Lucido, as, are, Zaświecam/iasno czynię.

¶Elucido, & Dilucido, inde deriuatur Wyiasniam/ wykładam iaśniey.

¶Elucidarius,elucidarij,mas.se.Wyiaśniciel/wykładacz.

¶Elucidarius Poëticus,Xięgi ktore wykładaią Poetowskie fabuły.

Lucionus,masc.sec. Małooczki/ ktory małe oczki ma.

Lucina,æ,fem prim. Bogini Iuno ktora rodzącym niewiastom na pomocy być u pogaństwa była wierzona.

Lucerna,æ,fem.prim. Pochodnia / lampa/ kaganiec/swieca.

Lucernula diminutiuum ; Mała pochodenka/swieczka.

Lucernarius,Pochodniarz. Qui lucernam fert.

Lucerius,Przezwisko Iouis. Lucerna eadem scripsi,Przy iedney swieci / albo iedney chwile/etc.Facerem diutius nisi me lucerna deficeret,Czynił bych dłuzey by mi na swietle nieschodziło/ By mi swiece dostało/Bych świece więcey był miał.

Luceo,es, neut.sec. Swiecę się. Lucesco, idem.

¶Composita, Alluceo,Przyświecam.In sacris legitur.

¶Colluceo,idem.

¶Diluceo,Wyiasniam się,Poczynam świecić.

¶Diluculum,Switanie. Vide Dies.

¶Eluceo,Wyiaśniam / oświecam.

¶Illuceo, Dnieię.Simul atque illuxerit cras iter arripiam,Iako się skoro wyiaśni, dzień będzie / na drogę się puszczę.

¶Illucesco, Dnieię się / świtać poczynam.

¶Pelluceo , & perluceo , & Transluceo, Iestem przezroczysty.Interluceo fere idem.

¶Polluceo sacrificantium uerbum, Tych ktorzy ofiaruią.Et significat,Okazale/iaśnie/ofiaruię/a po pańsku.

¶Pollucibilis,e,Okazáły/Páński/hojny/a/e.
¶Pollucibilis cœna, Kosztowna/pyszna/hojna/á páńska wieczerza.
¶Pollucibiliter,Hojnie/ po páńsku.
¶Præluceo,Swiecę komu/ yde przed kim s świecą. Ego meis maioribus præluxi,Cic.Jam mojim przodkóm záświecił/to yest uczynił/ Sławne uczinil/ sed Metaph.dixit.
¶Prælucens, prælucentis, participiũ, Naprzód,s świecą ydący/też láná świecá s którą bywáyą pan młody s pánią młodą do łożnice prowádzeni. Græce, δᾳδοῦχος.
¶Reluceo , Z nowu pocżinam świecić.
¶Subluceo,Máło sie świecę.
¶Sublustris, e, Przyćmionym nie co.
¶Antelucanus,a,um,Przeddzienny.Antelucanis horis, Ráno przededniem.
¶Sublucanus,a,um,Máło przeddziennym/nad świtániem.

Luxo, as, are, Wytikam/z ſtáwu wytrácam.

Luxus,a,um,uel Luxatus,a,um, Wytkniony z ſtáwu wyſtąpiony/wytrácony. Vt Luxata uel Luxa membra dicuntur ſuis locis mota,Wyrwáne/ wyſtąpione/ wytkniọne z ſwoich ſtáwów/ roſtąpione cżłonki.

Luxus,us,ui,m,q.Zbytek w piciu/w yedzeniu y w ſzáciech.

Luxuries,& luxuria idem, Też cielesna pożądliwość/ niecżyſtość. Odit populus Romanus priuatam luxuriam,publicam magnificentiã diligit,Lud Rzymski ma w nienawiśći hojne czći á cżęſtowánia domowe/ ále dla pocżciwośći á máyeſtatu rzeczi poſpolitey Rzimskiey rad hojne á przepyſzne czći wyrządza.

Luxuries ſegetum , Piękne wſchodzenie żyt.

Luxurioſus,a,um,Zbytny/przeſmierny/roſpuſtny/a/e. Nierządów pátrzący/Obżárły/ Muliebris & luxurioſus cultus non corpus ornat , ſed detegit mentem.

Luxurioſe aduerbium, Bezmiernie/zbytnie/nierządnie.Luxurioſe uiuere , Roſpuſtnie żyć.

Luxurio,as,are, neut. pri. & Luxurior, aris ari,deponens,Zbytków pátrzę/ ná roſpuſty y ſwą wolą vdáłem ſie. Dicitur etiam de arboribus & ſegetibus, Cacumina uirgarum ne luxurientur demutilato. Colu.Wierzchołki róźdżek áby ſie nie śiłiły przyrzynay.

L ante Y.

Lyæus,Przezwiſko Bacchuſowe.
Lyæus,latex,id eſt uinum.
Lycæus mons Arcadiæ,Bogu Pan poświęcona.
Lycaon Rex Arcadiæ,Którego Jowiſz w wilká przemienił/ dla tego yż go chciał zdrádnie zábić v ſiebie w gośćinie.Sicut Poëtæ fabulantur.
Lyceum,ſiue Lycæum, lycei, Mieyſce w Atteniech ná którym Ariſtoteles miał ſzkołę ſwoję. Gymnaſium Ariſtotelis & Ciceronis in Thuſculano ſuo.
Lycaonia,fem.Kráyiná.Aſiæ minoris,Pográniczna Phrygiey.
Lycaones populi, Lud támże.
Lycaonius,a,um,Jeden ztámtąd/ álbo k temu należący.
Licaſtus,maſ. Miáſto w Krecie drugie w Kandiey.
Lychnus,lychni,maſ.ſec.latine Lucerna, Candela,Swiecá/Lámpá.
Lychnus,penſilis,Lámpá záwieſiſta.
Lychnus ligneolus , Pochodnia łuczywna.
¶Elichnium,Knot ogorzáły.
Lychnobij, Którzy przi świecy rádzi ſiadáyą ſwe rzeczi ſpráwuyąc. Alias lucernarij.
Lychnite,huius lychnitis,maſ.ter.Mármurowy kámień z wyſpu Paro zwánego/ álbo náſzy drogi kámień.
Lychnitis,huius lychnitidis,fem.herba, quidam putant , Taxum barbatum.
Lychnuchos,Pochodniarz . Qui facem fert,Też ſwiecżnik.
Lycia,fem.prim.Kráyiná mnieyſzey Aſiey pográniczna Pamphiliey.
Lycius,a,um, Jeden ztámtąd.Et Apollo dictus eſt etiam Lycius.
Lyciſca,Pies. Teſte Plinio natus ex canibus & lupis inter ſe mixtis,Z wilká á ze pſá vrodzony . Lycos enim Græce Latine lupus,Wilk. Vnde compoſita

Lycopolis, Wielcze mięsto. Ciuitas Ægipti.
Lycus etiam, Rzeka w Kariey.
Lycium genus medicamenti.
Lycophtalmos nomen gemmæ.
Lyctos, masc. Miasto w Krecie.
Lyctius dictus fuit Idomenæus, Krol Idomeneus.
Lycopsis herba.
Lycos nomen aranei.
Lycurgus masc. sec. Krol y ustawcá práw Spartánski.
Lydda, Miásto Palestine álbo Judeæ ktore potym Diospolis yest wezwáne.
Lydia, Kráyiná Asiey/pográniczna Joniey y Phrygiey.
Lydus, a, um, uel Lydius, a, um, Jeden ztámtąd/álbo co ktemu należy.
Lydius lapis qui alias Heraclius, Latine index, Zlotniczy kámień ná ktorym probuyą á doświadczáyą srebrá y złotá.
Lydus nomen proprium filij Herculis.
Lyenteria, fem. Sr-zaczka.
Lygos urbs quæ nunc Constantinopolis, CC.
Lympha, æ, latine aqua, Wodá.
Lymphatus & lymphaticus, a, um, Wodny/a/e. Et Metaph. Szalony/Głupi/nátrzet.
Lymphaticum uinum, Rosćworzone wodą wodne wino.
Lymphaticus pauor, Szalona boyaźń.
Lymphor, lympharis, lymphari, Szaleye.
Lymphatius uinum quod plus habet aquæ, C C.
Lympidus, a, um, Jásny/przezroczisty/czisty a/e.
Lynceus, Vide Lynx.
Lyncurium, lyncurij, nomen gemmæ.
Lyndus ciuitas Rhodi.
Lyndius, a, um, Co ztámtąd yest.
Lynter, Vide Linter.
Lynx, lyncis, dubij, tert. Ostrowidz wielmi ostrego wzroku zwierz.
Lynceus, uel Lynceus, Ostrego wzroku/ostrowidzowy.
Lynceis oculis contemplari, Dobrze obaczić.
Lyncurium, Drogi kámień ze szczin ostrowidzowych sie rodzący.
Lyra, lyræ, femin. prim. Lyry / álbo lyzer.
Lyra, etiam signum cœlestæ.
Lyricus, a, um, Co ku leyerowi należy. spiewne/spiewáne/ktore może być przi leyerze spiewáne. Sicut Odæ Horatij.
Lyricus Poëta, Leyerski Poetá/to yest ktorego wierśze śpiewáć y gráć może.
Lyrices, & Lyristes, Lernik.
Lysander masculin. gen. Krol Spártáński.
Lysimachia, urbs Helesponti terræ motu Collapsa.
Lysis latine solutio, Rozśpánie/Rostápienie.
Lysias, Slawnego wymowce ymię własne.
Lysius Arcadiæ fluuius.
Lysippus, Jmię sławnego málárzá/álbo śnicerá / to yest tego ktory obrázy rzeże.
Lytta, Nieyáki robak ktory szczeniętow pod yęzikiem rośćie.

DE LITERA M.

M ante A

Acarius, a, um, Latine Beatus, Bogosłáwiony/szczęśliwy/a/e.
Macarismos, Beatitudo Blogosłáwieństwo/szczęśliwość.
Macedonia, Kráyiná w Greciey miedzy Thraciá. Eripere á Sławácka ziemią leżącą/w tey są ony miástá do ktorych świętey Páwel pisal. Thessalonica, Amphibolis Philippi, Teraz Turek wszistko posiadł á Albánią wezwał.
Macedonicus, a, um, Co ku Mácedoniey należy.
Macedo, penultima correpta. Mácedończik.
Macellum, macelli, neut. sec. Játki gdzie mięso/ ryby / yáycá/ y ynsze żywioly przedáyą.

Macellarius, macellarij, Rzeźnik.

Macellota, æ, fem. prim. ab Ionibus ortorum hostium dicitur, teste Varrone.

Macer, a, um, Suchy/Cienki/a/e. Eius contrarium Pinguis, Tłusty. Pinguissima & macerrima humus, contraria.

Macilentus, a, um, Wyschły/wycieńczały/a/e.

Macror, macroris siue Macor, macoris, absque r post c, Suchość/wywiędłość/wycienczenie.

Macritudo, inis, idem.

Macellus pro macilento, Obsoletum.

Macies, maciei, fe. q. idem quod Macritudo.

Maceo, maces, macui, macere, n. f. Cienczeię/schnę/więdnę.

Macesco, macescis, macui, macescere, Poczinam schnąć/więdnąć/Cieńczeć.

Macio, macias, are, id est, macrum facio Suszę. A quo Emacio, as, are, Wysuszam/wiewędzam.

Maceria, æ, fe. prim. & Maceries, ei, fe. q. paries siue murus uel congeries lapidum in unum compactorum sine cemento, Mur á Płot kámienny bez wapná tylko z kámienia stáwiony. Aliquando pro muro ponitur.

Macero, as, aui, are, Gniotę w ręku / mięk- czę.

Macerare ocreas aruina, Zmiękczić/wymázáć skorznie sádłem. Macerare restes, Skręcić/zmiękczić wici.

Macerare uimina, Rokicinę zmiękczić ku przywięzowániu winnic.

Macerare lutum, Vgnieść/vszłápáć/vpráwić glinę. Sale macerare pisces, Násolić/solą potrząść.

Macerare salsas carnes in aqua, Moczić w wodzie. Item Macerare, Wycieńczáć/suszić. Et Metaph. Troskáć/stáráć się.

Noli te nimium macerare, Nie troszcz/nie trap się ták bárzo.

Maceratus participium, Zmiękczony/wymoczony/vgnieciony/też strapiony. Pro adiunctorum uarietate.

Macresco, macrescis, ere, Mięknę/wymiękam/etć.

Machæra, æ, fem. prim pen. prod. Szábla.

Machæropœus, Kowal szábelny/miecznik.

Machærophorus, masc. Latine Ensifer, Chłopiec miecz/száblę/tarczą/ drzewo zá pánem noszący.

Machaon filius Æsculapij, Sławny lekarz.

Machina, æ, fem, prim. Wszelákie naczinie ku rzemiosłóm służące. Latine Inuentio, molitio, Wynálezienie / wymyślienie. Metaphor. significat Chytrość/zdrádę. Vnde dicimus, Dolum machinamue ad aliquem commoliri, Nieyáką zdrádę á chitrość wymyśliáć/ pokuszáć.

Quid isti doli, quid machinæ, quid prestigię prosunt? Jco po tych chytrościách zdrádách/co po podrywkách? Nic.

Machina etiam significat, Nieyákie naczinie yáko koło ktorym wielkie kámienie álbo co cięszkiego bywa podnoszono/álbo też strzelano.

Machina tractatoria idem, Machina bellica, Dziáło.

Machinula diminutiuum, Działko/ máły wárstátek.

Machinalis, le, Vt machinalis scientia, Nauká, rzemięsło rozmáitych rusztunków czinienia.

Machinor, machinaris, machinari, Myślię/pokuszam/gotuię/wynáyduię co dziwnego/chytrego/y zdrádliwego.

Machinari insidias alicui, Chcieć komu zástępić/Stać ná kogo.

Omnibus machinatus est perniciem, Ná wszistki się groził.

Machinari etiam in bonam partem accipitur aliquando.

Machinamentum pro machina.

Machinator, Wynálezićiel/wymyśliácz.

Machinator bellicorum instrumentorū, Woyennych á walecznych rusztunków wynálezićiel.

Architectus & machinator omnium scelerum, Wszeláckiego łotrostwá przyczina.

Machinatio uerbale, Wymyślienie / wynaydzienie/ też kuszenie álbo pokuszánie czego.

Eludere alicuius machinationem, Wyrozumieć czie kuszenie / y zábieżeć mu od spási bywa mówiono.

Macra, æ, mas. prim. Rzéká we włoszech przes miásto Lunam ciekące.

Macri campi inter Bononiam & Rauennam. Calep.

Macrobius, mas. Latine longæuus, Długożywotny ktory długo żywie/świeży krzepki stárzec.

Macrobij etiam populi in Ætiopia ultra Meroen.

Macros, Latine longus, Dlugi.

Macrocher compositum, latine Longimanus, Dlugoręki.

Macrochera, æ, fe. tunica manicata, Suknia s rękawy.

Macrocollum uel ut alij scribunt Macrocolum sunt maiores & longiores chartæ, Wielki pápir. Alias charta regalis.

Macrologia Latine longa oratio uel longus sermo, Dluga mowá.

Macrocatalectos ductio in longum desinens.

Mactea, & mactea, orum, pluraliter dicuntur preciosa edulia, Łákoci.

Machicus, pen. cor. qui habet magnas malas & os patens, Calep. Pucek / Gębá.

Macto, as, are, Biyę ná rzeź. Præcipue autem, Biyę ku ofiárowániu. Mactare porcum, Zábić wieprzá. Mactare supplicio uel morte, O śmierć przypráwić. Mactare orco, Diablu ku czci zábić.

Mactare aliquando significat Crucio, adfligo, Trapię / Męczę / zadawam trudność. Mactare infortunio, Wypráwić w nyákie nieszczęście. Mactare damno, w szkodę przypráwić.

Mactare aliquando significat, Pomnażam. Mactare aliquem honoribus, Pomnożić kogo w dostoynościách.

Mactus, a, um, id est, magis auctus, ut ait Festus, Pomnożony. Genitiuo & ablatiuo iungitur, & ut plurimum in uocatiuo utimur, ut Macte uirtutis & uirtute, id est, magis aucte cumulateque, Pomnożony w cnotách.

Mactus est hoc sacrificio, Deo dicitur, Racz wdzięcznie przyiąć / niecháy ći się podobá táto ofiárá.

Macte uirtute puer esto, Dziękuy pánu Bogu zá tę cnotę ktorą cie obdárzil / álbo / O ty dziecię day ći boże szczęście ku twey cnocie y niecháy ći ná rozmnoży. Vocatiuus enim est macte quo & laudamus & hortamur, Iuberem macte uirtute esse, si pro patria ista uirtus staret, Życzylbych ći wszelákiey fortuny ku twey cnocie / by to stroney oyczyzny było.

Macte te ingenio estote, Pomnoż wam Boże wászę nauki.

Macte amare, id est maxime, Wprzeynie, quo loco est aduerbium, significat Macte, Przewybornie / etc. Et Macte obsoletū, Dziękuyęć miey cześć y chwałę / Czo sem zá cześć bywa też mowiono / etc.

Mactra, æ, fem. prim. Chlebna skrzyniá / leśicá / álbo policá / też dzieżá. Arca in qua panis & conspersio reponitur.

Macula, læ, fem. pri. Zmázá też przyrodzone zmázy / pstrociná.

Macula etiam, Niecnotá / zla sławá / nieprzećiwość. Labes & macula idem, Non ita facile hanc maculam absterges, Nie ták łatwie tey zmázy odmyyesz / to yest tey zley sławy pozbędziesz. Eluere maculam, zmázę odmyć. Afficere aliquē macula, Wypráwić kogo w nieyáką niecześć.

Inurere æternas maculas alicui, quas reliqua uita eluere non possit, W wieczną niecześć kogo wypráwić.

Macula etiam significat, Dziurę / loch / oko w śiecy. Vt rete grandi macula, Sieć wielkiego oká / wielkiego dziania.

Maculosus, a, um, Pomázány / pełny zmas y pstrocin.

Maculosa cutis, Pstra skorá. Maculosus homo, Piegáty / pstry / álbo też sromotny złosliwy człowiek.

Maculo, as, are, act. prim. Mázę. Omni nefario stupro & scelere maculari, wszelákiemi niecnotámi być pomázan. Maculare partus suos parricidio, Własne dźieci pobić / potráćić.

¶ Commaculo, idem quod maculo.

¶ Commaculatio, Pomázánie / pokalánie.

Maculatus, Pomázány. Commaculatus, idem.

¶ Immaculatus, a, um, Czysty / niewinny / niepomázány w sławie menáruszony.

Madaura, Miásto w Africe Getuliey y Numidiey pogránicżne / z tego miásta Apuleius był.

Madaurensis, e, Jeden stámtąd.

Madeo, es, madui, madere, neut. secun. Moknę / Jestem mokrym / opádlem deszczem.

Madere uino, Pijánym być. Madere metu, Poćić się od boyáźniey.

Madesco, madescis, ere, fem. Poczinam moknąć / przemakáć.

Madens

Madens,madentis,participium, Mokry/ zmokły. Madens sanguine uestis, Sukniá pełna krwie.

Madefacio,is,feci,ctum,ere, Odmiękczam. Pokrapiam wodą. Madefacere terram, Polać/pokropić ziemie.

Madefio,is, madefieri, Moknę od deszczu.

Madidus,a,um, cui opponitur siccus, Mokry.

Madidus aliquando pro ebrio ponitur Miásto piyánego.

Madido,as,are, Pokrápiam / mokro czinię.

Madifico,as,are,idem.

Mador,madoris, Mokrość.

¶Semimadidus,a,um, Nápoły mokry.

Madulsa,æ,uel Madusa,æ,masc. Id est, ebrius, Piyány. Apud Plautum, Obsoletum.

¶Commadeo,commadui, commadere, Bárzo vmoknąć. Madusa, uel Madulsa, Vide Madeo.

M ante AE.

Mæander,qui & mæandrus, Rzeká bárzo sie dziwnie krążąca / y ták y owák kręcąca ciecze z Phrygiey przez Lydią y Karią/á dla ney krziwośći y dziwnego krążenia wszeláka rzecz krziwa á rozmáńicie sie krążąca Mæander bywa zwána. Mæandri prouerbialiter, Krziwi. Nieprośći. Mæandri more, id est, flexuose & tortuose.

Mæander etiam genus picturæ flexuosum more labyrinthorum.

Mædia ciuitas Thraciæ, Calep.

Mæna,mænæ, Nieyáki rodzay ryb morskich.

Mænas,mænadis,fem.ter. Szalona álbo wśćiekła niewiásta świętá Bachusowe obchodząc/ y tám y sám biega by wśćiekła. Mænades in plurali.

Mænalus,pen.cor.in singulari,masc. in plurali neu.gen. Górá w Arkádiey wielmi wysoka.

Mænalius,a,um, Jeden ztámtąd. Et Bacchus dictus est Mænalius,& Mænoles.

Mænomenon genus mellis insaniam inducens, Másłák podobno Turecki którym sie potrzezwiáną/gdy sie máyą potykáć / á ták nápoły są szaleni.

Mæonia,id est, Lydia regio minoris Asiæ, Pográniczna Phrygiey y Kariey.

Mæonius,a,um, Jeden ztámtąd. Mæonius uates,id est, Homerus.

Mæones & Mæonide populi, ibidem.

Mæotis,mæotidis,pen.prod.fem. tert. Jezioro álbo błoto w tátárzech w które Tánais rzeká wpáda. Diuiditur ab Euxino per Bosphorum Cimerium de quo alibi.

Mæoticus,a,um, Co k temu należi álbo co z tego yeziorá yest. Palus Mæotis dicitur.

M ante A.

Magar,magaris,neut.ter. Punicum uocabulum, Latine Villa, Wieś.

Magalia pro eodem, Wśi/folwárki/chłopskie domy.

Magas,magadis,siue Magadium, Gigá álbo Lyra. Dicitur etiam ea pars Lyræ in quã plectrũ illiditur,id est,ubi percussio fit chordarum manum dextra, Gdźie w struny biyą/etc. Iugum uero ubi sinistra manu corde præmuntur, Gdźie przebierąyą.

Magea,fem. Umieyętność przirodzonych rzeczy/dostonáła mądrość. Est autem duplex Magia una naturalis a qua Magus dictus est.

Magus.mas. dictio est Persica qua apud eos sapiens significatur, Mędrzy. Eos enim Persæ Magos appellant quos Græci Philosophos, Latini Sapientes Ægyptij Prophetas seu sacerdotes, Galli Druydas, Nos, Mędrce vczone. Altera Magia dæmonum potentia constat, quæ etiam ideo a legibus prohibita & sacrarum scripturarum autoritate damnata est. Hanc Plinius artem instabilem & irritam appellat, Huius Plures sunt species Hydromantia, quæ fit ex aqua.

¶Axinomantia quæ fit ex securibus & alijs dolabris.

¶Lecanomantia quæ fit ex peluibus unde Lecanomantici, Którzy z miednic praktikuyą álbo czáruyą.

¶Catoptromantia, quæ fit per specula, Przez zwierciádłá.

¶Pyromantia,quæ fit per ignem.

¶Geomantia, quæ per terram.

¶Chiromantia quæ fit ex liniamentis manuum.

¶Necromantia siue Necyomantia, quæ fit per euocationes umbrarum,

ſeu ſuſcitationem mortuorum, Scyomantia idem, Niſi quod hic nullo ſanguine opus eſt, In Necromantia opus aiunt eſſe ſanguine.

¶Capnomantia quæ fit ex fumo aræ de his copioſius Vide Calepinum.

Magicus, a, um, Czárownicży / Czarnoxięſki.

Magice, magices, fem. Czáry / czárownicża náuká.

Magia, æ, Czáry / záklinánie / popiſſegánie / czárnoxięſka náuká.

Magus, magi, Czarnoxięźnik.

Magica præſtigia, Czárnoxęſkie náuki.

Magicæ herbæ, Zioła ktorych czárownice ku czárom vżywáyą. Idq; diaboli inſtinctu, Habet enim diabolus cognitionem naturæ & herbarum, quæ ad certum uſum & eundem bonum a Deo conditæ ſunt, ſed diaboli aſtu in abuſum conuertuntur.

Magigophori qui Agonothetas in certaminibus comitantur.

Maginari tarde conari & ungi, inquit Feſtus.

Magerus, maſ. pen. pro. Latine coquus, Kucharz. Archimagerus, Kuchmiſtrz.

Magis aduerbium, Więcey. Tum magis, id dicas, Ty byś więcey dopiero rzekł. Annos natus magis quadraginta, Więcey má niżli czterdzieśći lat.

Magis ac magis uel magis magiſq;, Im dáley tym więcey.

Maxime ſuperlatiuus, Bárzo. Vt maxime adoleſcens, Bárzo młody. Maxime utile, Bárzo pożytecznie.

Maxime ſignificat quod præcipue, præſertim Cic. cum audiſſem ex aliis, maxime ex meo fratre, Gdym vſłyſzał z ynſzych á zwłaſzczá z mego brátá.

Maxime item concedentis ſeu affirmantis aduerbium.

Fac illi adducantur P: maxime, I cżemu nie / przywiodę ynet.

Magis, magidis, fem. Dzieżá / tez okrągły ſtoł / tez wielkie okrągłe dno yákoby tálerz / ná ktorym piekárze ciáſto zágniatáyą.

Magiſter, magiſtri, maſc. ſec. Miſtrz / náuczyciel.

Magiſter ludi qui & Ludimagiſter uno uerbo dicitur, Szkolny miſtrz. Proprie dicitur de quouis præcipuam alicuius rei curam gerente, ut Magiſter equitum, Rotmiſtrz álbo Hetman yezdnych.

Magiſter pecoris, Páſturz.

Magiſter curiæ, Márſzáłek.

Magiſter nauis, Zeglarz.

Magiſter morum, Dobrych obyczáyow ſtroż yáko w Rzymie Cenſores, od tego byli.

Magiſter ad aliquam rem, Miſtrz rozumny ku ktorey rzeczy.

Magiſtra, æ, Miſtrzowá żoná.

Magiſtellus dimin. Miſtrzik.

Magiſterium, Miſtrzowſtwo / Rządzenie / náuczánie.

Magiſtro, as, are, act. prim Miſtrzuyę / pánuyę.

Magiſtratus huius magiſtratus, Zwierzchność / Swiecki vrząd / Rádá. Creare magiſtratum, Rádę obráć. Magiſtratus, Jeden z rády / Woiewodá / Burmiſtrz / etc. Hic nunc eſt urbis noſtræ magiſtratus, Ten teras yeſt Burmiſtrzem náſzego miáſtá.

Magiſtratum gerere, Być w rádzie / być rádnym pánem / Burmiſtrzem. Magiſtratu abire, Być wyſádzon z vrzędu / z rády. Qui tum Syracuſis magiſtratum habebat, Ktory náten czás był pánem Syrákuſkim / ktory rádził Rzeczą poſpolitą.

Magma, magmatis, Drożdże álbo oſtátki / brudy pod oleyámi á maśćiámi ſie zoſtáwáyące. Vnguentorum fex aut paſtilli.

Magmentum, ut ait Feſtus ueteres dixerunt, quaſi magis augmentatum.

Magnus, a, um, Wielki / a / e. Comparat. maior, Więtſzy. Superlatiuus, Maximus, Naywiętſzy. Magnus amator mulierum, Wielki gámrat. Stabili firmo & magno animo uir, Człowiek nieposſpolitego ſercá.

Magna pars Arabiæ, Więtſza część Arábiey.

Magnus uir, Poważny / známienity człowiek.

Maximus natu, Naſtárſzy miedzy brácią.

Magno conſtat, Koſztuye wiele / Wielie ſtoyi.

Magno hæc uendis, Jáko drogo to przedáyeſz.

Maximus pontifex, Naywyżſzy biſkup Qui eſt Chriſtus Ieſus.

Magnum

Magnum ſocerum appellat uir uxoris ſuæ auū, Dziádem żowie ſwoyey żony ſtárego oycá / Dziadá. Magnum ſocrum uir uxoris ſuæ Auiam appellat, Bábká żowie ſwoyey żony ſtárą mátkę. Maior ſocer, Dziad żony moyey ſtáry ociec álbo dziad/álbo ſtáry ociec moy bywa tákież przeżiwan od żony moyey. Socer magnus.

Maior ſocrus uxoris meæ proauia, Żony moyey ſtárey mātki mátká / Przebábá.

Maior patronus, Oycā mego ſtárego / álbo dziádōw brát. Maior amita Aui & auiæ amita, Moyich ſtárych rodzicōw ciotká.

Maior magiſtratus conſul dicitur, Burmiſtrs.

Maiuſculus, a, um, dimi. Przywiętſzym/nie bárzo wielki.

Magnalia, orum, in plurali, pro magnificis operibus uel magnificentia, Miáſto wielmożności á známieni tych dzieyōw. In Biblijs tantum legitur.

Magnanimus, a, ū, Wyſokiey myſli/ poważny/á/e. Vide in dictione Animus, uel anima.

Magnanimitas, Poważność. Ibidem.

Magnas, magnatis, ſed potius in plurali uſurpatur, Magnates pro proceribus, Przedniejſzi pánowie/Przednieyſza ā poważnieyſzá ſlāchtá.

Magnificus, a, um, Wielmożny.

Magnificentia, Wielmożność. Factis uir magnificus, Sławny w ſwych sławnych vczinkāch.

Magnificus apparatus, Pāńskie przirządzenie/koſztowne. Magnifica uerba, Pyſzne słowā. Ad alciora quædam & magnificentiora nati ſumus, Ku więtſzym ā známienitym rzeczōm nārodzilismy ſie.

Magnifice aduerbium, Wielmożnie/známienicie.

Magnifice tractare aliquem, Hoynie/pyſznie kogo czeſtowáć.

Magnifice incedere, Pyſzno ſie nosić. Magnifice uiuere, Pyſzno żić. Magnifice utilis, Bárzo pożiteczny. Magnifice loqui, Powagi w słowiech vżywáć.

Magnifico, as, are, act. prim. Wychwalam/sławię.

Magnifacio, is, ere, & Magniduco, & magnipendo, Wyſoko ſobie ważę.

Magniloquus, a, um, Pyſzno mowny/a/e.

Magniloquentia, Pyſznamowā.

Magnarius apud Apul. pro magno negociatore ponitur.

Magnificiſsima pro magnificentiſsima ueteres dixerunt, Magnitas pro magnitudine Obſoletum.

Magnitudo, dinis, fem. ter. Wielkość. Magnitudo æris alieni, Wielkość długōw. Magnitudo animi, Cziſta myſl/Cziſte ſerce.

Magnopere, aduerbium, Bárzo/wielmi. Magnopere doleo, Wielmi żáłuię.

Magnopere ſeparatim etiam aliquando legimus, Terent. Thais maximo te orabat opere ut cras redires, Dáłā cie pilnie Thais prosić ábyś iutro przieſzedł.

Magnopere cenſeo, Owſzeki mi ſie tāk zda/Podoba mi ſie bárzo dobrze. Non magnopere miror, Nie bárzo ſie temu dziwuię.

Auunculus maior, Moyey mātki oycā brāt.

Maiores plurale tamen, maſ. Przodkowie náſzy ſtárſzy.

Magna Græcia, dicta eſt ea pars Italiæ quæ a Tarento uſq; ad Cumas eſt, uel a Locris Italiæ fonte ad Tarentum uſq; protenditur.

Magnes, magnetis, pen. prod. maſc. tert. Magnetowy kāmien żelázo nā ſię ciągnący.

Magnata urbs hyberniæ.

Magneſia, æ, fem. prim. Kráyinā Mācedoniey pogrānicżna Teſſaliey álbo ſnádź yeſt yey ſámey część. Huius populi dicuntur Magnetes & Magneſij.

Magneſius, a, um, adiectiuum, & Magneſia urbs in Aſia.

Magnetes, magnetum, apud Macedones erant, qui apud nos Senatores dicuntur, ſiue Principes, ſiue capita urbis.

Magudaris, huius magudaris, fem. tert. ſeu magydaris, Głąb wſzelākiego żiela/kāpuſty/etć.

Maguncíacum, ſeu Maguncia, æ, urbs Germaniæ ad Rhenum ſita, Po niemiecku Mentz am Rhein.

Magus, Magicus, Magice, Vide Magia.

Maia. fe. Dziewkā. Atlántis ā mātkā Mercurij. A qua nonnulli Maium putant dictum eſſe.

Maialis, porcus caſtratus, Cziściony wieprzek.

Maiestas, maiestatis, fem. tert. a magnitudine dicta est, Máyestat / Wielmożność. Dostoyność Krolewska / Xiążęcia / Páńska y osobliwych person. Imminuere uel minuere maiestatē, Umnieyszyć / Uczynić stan żwierzchnego máyestatu. Lædere maiestatē, Obrázić máyestat Wykroczyć przeciwko prawom. Crimen lęse maiestis, Wykroczenie przeciwko máyestatowi. Et maiestatis reus, Náleziony być winnym w wykroczeniu przeciwko máyestatowi. Maiestas alicuius loci, Powagá. Maiestas orationis, Spánilość y Poważność w rzeczy.

Maiores, Vide *Magnus*.

Maius, mas. May Miesiąc. Forte a maioribus dictus.

Mala, æ, fe. prim. prod. alias Gena, Jágodá ná twarzy.

Malaca ciuitas Hispaniæ.

Malacus, a, um, Latine mollis, Miętki.

Malacisso, as, are, Miękczę / Miętko czynię / gniotę.

Malacia, æ, Spokoyność morska / gdy się námniey nie porusza. Bonossa alias, Zowa.

Malacia fastidium, Przykrość ktora się zwłaszczá niewiástom Brzemiennym przigadza.

Malache, malaches, alias malua. Sliaz ziele.

Malachites nomen gemmæ.

Malachra nomen arboris.

Malagma, malagmatis, neut. tert. Nieyáki emplastr ktory bywa ná wrzod przikładan / tylko dla odmiękczenia. Nam Emplastrum, Yest máść / ktora bywa przikładána ná otworzyste á trwáwe rány.

Male aduerbium, Maledico, Malefacio, Maleuolentia, Vide *Malus*.

Malea pen. indiferente, Przedgorze. Laconiæ quod in quinquaginta millia passuum in mare protenditur ubi periculosa est nauigatio propter aduersos uentorum flatus.

Maleacus, a, um, Co k temu należy.

Maleuentum urbs Campaniæ postea boni ominis causa Beneuentum, dicta.

Maleus mons Indiæ.

Malicorium, rij, Skorá álbo Łupiná ná gránowitym yábłku.

Maliea urbs Thessaliæ cuius populi Malices.

Maleiacus adiectiuum,

Maligne, malignus, malicia, Vide *Malus*.

Malimnus mons Siciliæ,

Malleus, mallei, masc. secund. Młot. Malleus ligneus, Sklagá / Kulá / Tárán.

Maleolus, diminut. Młotek / kulká.

Malleoli, Kostki w nogách miedzy stopą á miedzy głozną. Propter similitudinem quam habent cum malleis.

Malleolus, Roczny sośnyk winny / Látorośl.

Malleolaris, & e, Co yest młotkowi álbo pękowi yákiemu podobnego.

Malleolaris uirga, Látoroślia rożczká.

Malleator, maleatoris, mas. Młotnik ktory młotá vżywa.

Malleatus, a, um, Dobrze młotem zbity. Malleatus liber, Xięgi dobrze młotem zbite

Malluuium, masc. secund. Miednicá / Polubrum idem.

Malluuię, arum, quibus manus sunt lauate, Brudy, Myciny. Festus.

Malo, Vide *Volo*.

Malobathrū, molobathri arbor Syriaca Plin. uel folia aquis innatantia absq; radicibus in India.

Malobathratus, malobathro capillos delibutus CC.

Malua, maluæ, herba fem. Slaz. Vnde.

Maluaceus, a, um, Sliazowy / a / e.

Malus, mali, fem. secund. priore prod. Jábłoń / Jábłoniowe drzewo.

Malum mali, neut. Jábłko.

Malum punicum, Gránowite yábłko.

Malum granatum idem.

Malum persicum / Fersti. Broskinie

Malum orbiculatum, Okrągłe yábłko. Alias, Párádiskie.

Malinus, a, um, Jábłoniowy / a / e.

Malina tabula, Jábłoniowa tablicá. Malicornium, Łupiná z yábłká gránowitego.

Malus, mali, masc. secund. priora prod, Żagel / drzewo ná łodzy zá ktore powrozy záwłoczą.

Malus, a, um, adiectiuum priore corr. Zły. Compara Peior, Gorszy. Sup. Pessimus, Nágorszy. Malus miles, Niesmiáły żołnierz. Malus imperator, Nieumieyętny Hetman. Sic malus nauta, Nieopátrzny / Niepilny żeglarz. Malus agricola, Zły oracz / Niegospodárny.

Malum substantiuum, Trudność / Szkodá Niewola. Nihil facit nisi malo coactus, Nic nie czyni yedno po niewoley / álbo áliż nuż musi / áliż go dopędziż yáko wołu do yárzmá. Dare malum, Zádáć trudność szkodę vczynić. Malo coactus qui suum officium facit, Ktory po niewoley czyni co nań należy. Aliquando est interiectio indignantis, Quæ malum ista demētia est, Y zá to mie wyrudne szaleństwo / Item, Quid tua (malum) id refert, Y

coż wżdy tobie do tego Diabeł tobie do tego

Male, aduerbium uarijs uerbis adiungitur, Źle. Male timeo, Bárzo się boję. Male audio, Łáją mi wszyscy. Gniewáją się ná mię. Male animo est, Nie wiem co mi się dzieje. Male animatus erga Principẽ, Nie machuci ku pánu. Male aliquẽ accipere uerbis, Ná złorzeczić komu. Subauditur tamẽ aliquãdo (uerbis) Male audire Złą sławę mieć o sobie. Male conciliatus, Drogo kupiony/ Dostány zá wielkie pieniądze. Pessime isthuc in te atq; in illum consulis, Nie dobrze ynemu y sobie czinisz. Male me habet hæc res, Ták mię tá rzecz trapi/ Gniewno mi. Male multabo ipsam. Słukę ją yáko naybárziey. Male oculatus, Nie obáczny. Male odisse aliquem, Z sercá się gniewáć ná kogo. Male sanus, Szalony. Male maceror, Trapię/ Gryzę się/ álbo sam siebie. Male seruare fidem, Nie stálym być w wierze. Male uestitus, Źle przyodziány.

Malesuada, æ, fem. pri. Źle rádząca. Verg. malesuada fames, Głód domieszcza człowieká co się nie godzi.

Maledico, dicis, dixi, ctum, ere, Złorzeczę.

Maledicus, a, um, maledicentior, maledicentissimus, Złorzeczny/ Omowny/ Plugáwey gęby. Maledicus conuitiator, Wyrudny potwarcá. Maledicus in omnes, Nie dzierży ni o kim dobrze/ wszystkim w kászę pluje bywa też mówiono.

Maledicentia, æ, fem. prim. Złorzeczeństwo/ Omowá/ Bluźnierstwo.

Maledictus, a, um, Przeklęty/ Odrzucony od łáski bożey. In Biblijs tantum.

Maledictum, cti, neu. sec. Złorzeczenie/ Przeklęctwo/ Bluźnierstwo. Conferre omnia maledicta in aliquem, Námowić komu co Diabeł kazał/ Wszystki niecnoty przypisáć. Figere omnes maledictis, Wobec o wszystkich źle mówić. Conijcere maledicta in uitam alicuius, Przećiwko dobremu záchowániu czyjemu mówić.

Maledice, aduerbium, Złorzeczliwie/ Nie vczciwemi słowy. Maledice alicui insultare, Nie vczciwemy słowy ná kogo powstáć.

Maledictio, Złorzeczenie/ Przeklinánie.

Malefacio, siue Male facio quidam enim separatim scribunt, Źle czynię.

Maleficus, a. um, Szkodliwy/ Szkodnik. Maleficum frondibus animal capra, Szkodliwe źwierzę gáłęziom kozá. Malefica mulier, Czárownicá/ Szkodnicá.

Maleficium, cij, neut. Złoczyństwo. Maleficium committere & admittere, Dopuścić się czego złego.

Maleficium & Scelus idem, Temperare ab iniuria & maleficio, Strzedz się od wszeláki ey niecnoty.

Maleficencia, æ, idem.

Malefactor, oris, Złoczyncá/ łotr/ Zbóycá. Non usq; adeo Latinum.

Malefactum pro maleficio in Biblijs tantum.

Maleficiose, aduerbium, Złośliwie/ Łotrowskie/ Niecnoliwie.

Maleuolus, a, um, Nieżyczliwy/ Zazdrośćiwy/a/e.

Maleuolens, tis, idem.

Maleuolentia, æ, fem. prim. Zazdrość/ Nieżyczliwość.

Malignus, a, um, Złośliwy/ Niewierny/ záwisny. Homo malignus & inuidus, Zazdrośćiwy/ A nieprzyjázny człowiek. Malignus ager, Niepłodna rola/ około ktorey roboty dość á pożytku máło. Malignus aditus, Trudny/ Ciężki przystęp. Maligna lux, Nieyásna/ Ciemna świátłość.

Maligne aduerbium, Niechutliwie/ Nie s dobrą wolą. Maligne sumptum suppeditare, Skąpie komu nákłádáć. Maligne cibum prebere, Przesdziekie czinić yeść.

Malignitas, tatis, Złość/ Niechuć/ Nieżyczliwość. Malignitas prædę partitę, cui opponitur Prodiga largitio, Nie wierne/ łákome rozdzielenie łupów.

Malignitas, Skąpość/ Łákomość/ Niesytość.

Malignari barbarum uerbum in Biblijs, Gorszić się.

Malicia, æ, fem. prim. Złość. Malicia mala, Wyrudna złość. Malicia cœli, Niepogodá. Malicia soli, Płonność/ Nievrodzáyność roley.

Maliciosus, a, um, Złośliwy. Maliciosa Iuris interpretatio, Przećiwny wykład práwá

Maliciose, Złośliwie/ Przećiwnie. Maliciosius gerere rem mandatam, Przezdzięcznie poruczoną rzecz sprawowáć.

Mamers lingua Oscorũ dictus est Mars, Bóg woyenny.

Mamertus nomen proprium Romani cuiuspiam.

Mamertini populi Cãpaniæ siue Siciliæ.

Mamma, æ, fem. p. Piersi/ Cicek. Sutek też niektorzi zową od sánia.

Mamma Græce, Latine Auia, Stára mátká/ Bábá.

Mamma pro matre uel nutrice, Plautus, Miásto mátki álbo mámki.

Mammula & mammilla, æ, fem. prim. diminut. Mály cycek. Mamillæ pensiles in capris. Powieśiste cice v kóz.

Mammeatus, a, um et Mammosus, a, um, Cycáty/ Pierśisty/ a/ e. Mammatæ tegulæ, Szeroka dáchówká.

Mammeatus, a, um, idem.

Mammillare, aris. neu. Zakogá.

Mammon et Mammona Syriaca lingua, idem quod diuitię, Pluto/ Bogáctwo álbo Bóg bogactw.

Mamphur lignum rotundum, loro circumuolutum quod circumagunt fabri in operibus tornandis Calepinus, Mymphur potius scribi debet.

Mamzer dictio est Hebraica de scorto natum significans, Bękárt/ Nálezionek.

Man, Vide Manna.

Manalis lapis, uide Mano, as.

Manceps, pis, m. t. Celnik/ Nayemnik/ Poborcá/ Ten ktory yáki dochód ku pospolitemu dobremu nalezący/ yáko yest clo/ porádlnia/ szos/ dań/ naymuye álbo odkupuye zá pewną summę pieniędzy. Conductor alias dicitur Latine, aut Redemptor. Ea autem emptio per quandam iuris solennitatem fiebat quæ Nexus dicebatut. Et qui ad hunc modum aliquid uendit, dicitur mancipio dare, Jáwnie wzdáć v xiąg/ zapisem y zakládem to vtwirdzić.

Mancipiū, Własny człek niewolnik zá pieniądze kupiony/ álbo ná woynie dostány. Idem quod dominium uel dominij traditio, Swiebodne dopuszczenie w ymienie s woźnem s sliáchtą wnechanie ku dzierżeniu y vżywániu yego wedle nászey polszczyzny y obyczáyów práwá nászego dopuszczenie.

Manceps, Wárownik/ Ten ktory przedawszy ymienie/ zápisuye sie pod pewnym zákládem wárowáć/ To yest wyswiebodzić. Mancipes per translationem conducti & redempti, Nayemnicy ktorzy dla pewnych vmów podeymuyą sie nico wypráwić.

Mancipo, as, are, Przedáyę ná wieczność/ wzdáwam y ku dzierżeniu przipuszczam/ oddalam od swych bliższich á kupcowi przywłaszczam. Vt mancipare agrum, Záprzedáć y wzdáć rolą. Est enim macipare et emancipare alienare, Oddalić.

Mancipatus participium, Poddány/ Własny/ Przywłaszczony/ Wzdány/ a/ e. Cicer. Senectus honesta est si nemini mancipata est, Jesli nikomu nie yest obowiązána/ Poddána/ ále yesli swiebodna yest.

Mancipatus, huius tus, Plin. In mancipatum uenit ut prædium aliquod, bywa záprzedawan yákoby folwárk á sztuká roley nieyáka.

Mancipatio, onis. fem, Záprzedánie/ Wzdánie pod témi ceremoniámi/ yáko wyższey rzeczono.

Mancipium. Własność práwá/ á spráwiedliwe posiedzenie y vżywánie. Dicitur etiam mancupium, mancupij, Vita mancipio nulli datur omnibus usu, żywot nie bywa nikomu ku własności wzdan á przipisan ále tylko do czásu pożyczón. Lex mancipij, Wárunek/ zapis á práwo wárunkowánia. Mancipio dare, Przed práwem wzdáć. Mancipio accipere, Vrzędnie á sądownie być wiedzión w dzierżenie. Mancipi siue mancupi indeclinabile in singulari & plurali, gen. om Alij figurate dici uolunt in dandi casu.

Mancipi, Własność. Res mancipi, Rzecz własna. Homo mancipi, Człowiek swiebodny/ nikomu nie poddány áni obowiązány. Non est sui mancipij, Nie yest swiebodny/ Nie yest w swey mocy.

Mancupi emptio, Vrzędne wkupienie wedle práwá przi obliczności pięci swiádków.

¶ Com. Emancipo, emancipatus idem quod mancipo & mancipatus, Wyzwalam/ Wyswiebodzam/ Swiebodnym czinię. Sic emancipatus, Wyswiebodzony/ wolnym vczyniony. Item mancipati dicuntur, Ktorzy od oyczystego ymienia dla złego záchowánia odpádli/ álbo też ktorzy nie są swiebodni ále komu są poddáni.

Mancus, a, um, Vłomny/ Niedostáteczny/ chromy ná yedney ręce. Et Metaph. Mdły. Pręsertim cum ad res inanimatas trāsfertur, Vt Manca uirtus sine accessiōe, Cnotá krom dobrey fortuny mdła/ niedostáteczna yest.

Mando, as, aui, atum, are, a. p. Roskázuyę/ Poliecam/ Poruczam. Sat ne hoc mandatum est tibi, Dosićli sie rzekło álbo roskázáło. Mandare literis, Popisáć. Mandare memoriæ, Ná pámięć wziąć/ Pámięcią osięgnąć/ Náuczić sie. Mandare semina terræ, Posiać/ zásiać. Mandare æternitati, Wieczną pámiątkę vczinić. Mandare in ultimas terras. Odesłáć przecz. Huic mādes si quid recte curatū uelis, Temu yedno polić co chcesz mieć dobrze spráwionego/ Albo bá spuść sie yedno ná tego. Mandare monumentis idem quod æternitati, Mandare monumentis annalium, W kronikę wpisáć. Mandare aliquem humo aut sepulturę, Pochowáć/ Pogrześć/ vmárłego. Mādare uinculis, Jąć/ Poymáć.

Mandatus participium, Polecony. Mandata & Commssa imperia, Przikazáne/y polecone roskazánia.

Mandatum, ti, substantiuum, Polecenie/ Mándat. Vulgo Commissio Commissia. Mandata peragere, Polecone rzeczi spráwić. Mandata acccipere ad aliquem Mieć nieyákie poruczenie s kim mówić. Dare mãdata alicui de magnis rebus, Poliecić/Kredencia dáć komu do kogo w wielkich spráwách. A nobis id certe mandatũ non habet, Mysmy mu tego byli nie poliecili. Legati cum huiusmodi mandatis ad Regem missi sunt, Poslowie sa poslani do krolá w tych spráwách. Cum mandatis redire, Wrocić sie s poselstwem.

Mandatarius cui dantur mandata peragenda, Posel/ Porucznik ktory ma co w swym poruczeniu.

Mandator, oris uerbale, Porucznik / Namiestnik.

Mandatores, Ci ktorzi poliecaya.

¶Compo. Amando, as, are, Odsylam/ Odpráwiam/Oddalam. Amandare procul a se. Zásláć dáleko od siebie. Amandauit filium suum in studia literarum, Wyslal ná nauki.

¶Amandatio, Odesłánie/ Zásłánie.

¶Commendo, as, are, Poliecam też chwale/záliecam.

¶Commendo tibi meum filium, Poliecam ći syná mego. Commendaui te apud Principem, Záliećilem cie Xiazeciu. Superis te commendo, Pánu Bogu cie poruczam. Commendo tibi eius omnia negocia, Zálecam ći wszystki yego spráwy. Comẽndare se alteri in clientelam, Podáć sie w czyie obrone. Commendare alteri libros suos testamento, Ná testámencie oddáć/Odkázáć.

¶Comẽndare plus est quam committere, Cic. Iudicium non modo commissum sed etiam commendatum arbitrantur, Nie tylko poliecone sady ále też zwierzone. Commendo me tuæ fidei, Záliecam sie twoiey cnocie. Commendare se fuge, Uciec. Oleum amygdalinũ colorem commendat, Migdalowy oleyek czini dobra fárbe. Oris halitus & suauitatem commendat, Czini dobry dech y wonia z vst. Taciturnitas maxime commendat fœminam, Rzadkie mowienie wielmi záleca y slachci biala glowe.

¶Commendatus participium, Poliecony/Záliecony/a/e. Commendatum habere aliquid, Mieć ná co dobra bacznośc. Commendatus sibi, id est, sui amans, Com sie w sobie kochaiacy.

¶Comẽndatus nomen ex participio Cicero. Cui illa ciuitas sit comẽndatior, Bárziey záliecensze miásto. Commendatioris esse famę, Wietsza chwale y slawe mieć. Ipsi per se tibi commendatissimi sunt, Sámi przes sie dosić sa tobie zálecenì.

¶Commendator, oris, uerbale, Poliecićiel/ten ktory poliecа.

¶Commendatrix, fem. Polećićielká/ zálećićielká Vt lex uirtutum commendatrix, Práwo cnot yest stánowićielka/ To yest práwá nas zádzierzawáyа ábysmy sie cnotliwie záchowáli /y spráwowáli.

¶Commendatrix regio, Chwalna kráyiná/dla nieyákich osobliwych dárów Bozych.

¶Comẽndatitius, a, ũ, Zálecáyacy/a/e.

¶Commendatitiæ literæ, Zálecáyace listy. Hic est ille tuus commendatitius, Ten yest ktoregoś mi záliećil.

¶Commendabilis & le, Chwalny/a/e. Commendabilis forma, Dosić chwalna vrodá/dosić piekna nie zádna.

¶Demando idem quod mando, Wkládam co ná kogo. Cur non aliis hoc muneris demandatur, Czemu to nie ná kogo ynszego wlozono. Strenue demandato fungitur officio, Rzadnie sie spráwuye w swym vrzedzie.

¶Præmando ante siue prius mando, Przed tym roskázuye/Zákázuye. Nonne præmandaui tibi, Azaзem ći nie zákazal.

Mando, dis. di, mansum, ere, a, t. Coniugationis, Zuye. Mandi passiuum, Być zwan. Cic. Dentibus autem in ore constructis manditur atq; ab his extenuatur & mollitur cibus, Bywa zwano zebámi/etc.

Mansito, as, are, frequentatiuum, Bes przestanku zwáć/zuchać.

¶Præmando, Zuye naprzod. Præmansum cibum in os inserere, Zczwány pokarm w vstá wlozić. Prouerbium, To yest niektora rzecz dowodnie wywieść/ yásnemi slowy wylozić.

¶Remando id est rumino, Z nowu zuye. Trawie. Animalium est mundorum proprium, ut sunt bos, ouis, &c.

Mandibula idem quod maxilla, Policzek czeluść.

Manduco, as, are, a, p. Jem. A plerisq; usurpatur pro Mando, Miásto zuye.

Manducor, aris, deponens in eadem significatione, Jem/ zuye. Obsoletum.

Manduco, manduconis, siue manducus, manduci, Zárlok.

Mando, mandonis idem.

Manducus

Manducus (inquit Festus) effigies in pompa antiquorum inter ceteras ridiculas & formidolosas imagines ire solebat, magnis malis & latæ dehiscens & ingentem dentibus sonitum faciens, Błazeńskiey postáwy/Rozdárty gęby błazen/etc.

Mansus participium, Zeżwány żżuty/a/e. Vt ut erat mansum tamen oportuit, Jákożkolwiek było nędnák się musiáło żwáć.

Mansucius pro edace, Obsoletum.

Mandra, ræ, fem. prim. Jáskini też obora owczárnia. Receptaculum boum ouium, &c.

Mandragora, æ, fem. prim, herba, Zielie sen á spik przywodżące/Pokrzik.

Manduco, Maducus, Vide Mando, mandis, ere.

Mane aduerbium, Ráno. Aliquando pro nomine ponitur & significat, Jutro/Poránu. Bene mane, Bárzo ráno. Mane totum dormire, Cáłe dopołudnie spáć. Bene mane hæc scripsi, Bárzom to ráno pisał. Mane & mani dixerunt ueteres, quemadmodum Heri & here.

Maneo, nes, si, sum, ere, n. sec. Mieszkam/Czekam/Zostawam. Quam diu manebis hic, Jáko tu długo zmieszkasz.
Ego te illic manebo, Ja cię tám poczekam. Ingens præmium manet uictorem, Piękny vpominek oczekawa zwyciężcy. Tu modo promissis maneas, Vergil. Ty tilko coś obiecał pełni. Manere hanc affinitatem inter nos uolo, Terent. Ja chcę áby tá przyiaźń miedzy námi trwáłá. Vt maneam solus cum sola, Abych został sam s sámą. Manet te bonum, Podka cię yákie szczęście. Quo abis Antipho mane, mane inquam, Gdzie ydżiesz Antipho postóy/postóy trochę. Sin autem me aliud fatum manet, Jesliż mię ma co ynszego podkáć. Albo yesli mi Pan Bóg co ynszego obiecał.
Manet te hic ampla satis conditio, Czekáyą ná cię dobrze s uczciwym vrzędem. Dum memoria hominum manebit, Jáko długo ludźi stánie. Societas inter nos semper manebit, Wieczna przyiaźń miedzy námi będźie. Manere in sententia Philosophorum, Przi mniemániu mądrych ludźi zostáwáć. Manere in fide, Strzedz wiáry y poczciwości swoyey. Manere in officio, Powinności swoyey strzedz. Manere in uita, Zyć. Excedere e uita, Vmrzeć. Maneri impersonale, Cic. Id si est in Italia forsasse manebitur, Jesli ták yest musi się przizostáć we włoszech.

Mansio. Mieszkánie/Trwánie.

Mansio & Decessio contraria.

Mansio in uita cuius contrarium est, Excessus e uita. Mansiuncula diminut. in Biblijs pro Domicilio, Domek/Komorá.

¶Composita, Commaneo, Mieszkam s kim. Commanet mihi socius unus, Mieszka się mną yeden towárzisz.

¶Emaneo. id est extra maneo, Nie chowam się domá yndziey mieszkam/yndziey się tułam.

¶Emansor dicitur qui diu rogatus ad castra regreditur sicut desertor, qui per tempus longum uagatus reducitur, alias Erroneus, qui non quidem fugit, sed frequenter sine causa uagatur, Wagus/Tułká/ktory się y tu owdzie tuła mieszkáyąc á mudząc czás-Tułayący się.

¶Emineo mutato a in i, in penultima, emines, eminui, ere, Jestem wyższym/Is enim eminere dicitur qui altior est, Eminet telum per costas, Vkázuye się/Przechodźi ná drugą stronę. Eminet ira in dies maior, Co dzień to się gniewu przimnaża. Eminet tribus digitis, Wyższy yest trzemi pálcámi. Eminere supra omnia ædificia, Nád wszystkiemi ynszemi domy być wyższym.

¶Eminens participiũ, Przewyższáyący/a/e. Trabes paulo eminentiores. Balki nieco wychodzące/álbo przywyższym zbudowáne. Eminens uirtutis effigies, Náyforemnieyszy xtałt cnoty.

¶Eminentia, æ, Przewyższánie.

¶Eminulus, a, adiectiuum, diminutiuũ Przywiętszym/nieco przewyższáyący.

¶Composita, Præmineo siue præemineo id est Ante sto, præsum, Przechodzę/Przewyższam/mam zwierzchność nád kim.

¶Præeminentia siue præminentia, æ, Zwierzchność/Przewyższánie/Przechodzenie Multis me passibus præminet, Dáleko mię vprzedza. Non offendor tua præminentia sed faueo, Nie zayzrzę twego vprzedzánia ále ráczey życzę.

¶Promineo id est porrigor superemineo, Jestem dálszy/Dłuższy/wychodzę dáley niżli trzebá. Prominens aliquantum ex edibus, Wychodźi nieco z domu. Prominens a cætera acie, Vprzedzáyąc nieco drugie woysko.

¶Prominens, & præminens participia, siue nomina ex participijs, Wychodzący/Záwieszáyący się nieco. Item Præminens,

nens, Przewyſzáiącÿ. Prominentes uenæ, Znákomite vkazuiące ſie żyły.

¶ Eminulus & Prominulus, a, um, Nieco wychodzący Nieiáko trochę vwyſzáiący álbo záwieſzáiący.

¶ Eminus aduerbium, pen. cor. Z daleká.

¶ Immineo, immines, imminui, imminere, Leżę nád tim/ Przipieram/ przićiskam komu.

Mors propter incertos caſus quotidie imminet, Smierć záwżdy yeſt zá páſem dla rozmáitych przigód. Inſtare & imminere, alicui, Przipieráć/ przinagláć komu. Imminere infortunas alicuius, Wmietáć ſie w czyię máiętność. Imminebat in occaſionem opprimendi Ducis exercituſq́, Czuhał á godził ná to yákoby mógł zniſzczić y páná y woysko s nim weſpołek. Putat ſibi imminere periculum, Obawa ſie nieiákiey niebeſpieczności/ álbo mniema że mu z tego co złego vrośćie. Imminere rebus alicuius, Czuháć/ godzić/ Przyczyn ſzukáć/ kluczki zákłádáć ná kogo. Iminens Dario Czuháiąc ná Dáriuſá/ chcąc go poymáć. Imminere uidetur atrox bellum, Będzie álbo vrośćie ztąd okrutna woyná. Bellum imminet a Tarquinijs, Potrzebá ſie obáwáć woyny z ſtrony Tárkwiniuſów.

Imminens, imminentis participium, Nádchodzący/ Czuháiący/ Przinagláiący/ a/e. Imminenti auaricia eſſe, Nienáſiconego łákomſtwá być.

¶ Permaneo, permanes, permanſi, permanſum, permanere, Trwam/ Zoſtánę áż do końcá. Et permanere per translationem, Ná niektórą rzecz czuháć/ Czekáć/ Godzić. Permanere in amicitia, Trwáć w przijáźniey

Permanere in officio, Zoſtáwáć przi ſwey powinności. Permanere in propoſito conſilio, et ſententia, Nie odmieniáć ſwego przedśięwzięćia.

¶ Permanſio uerbale, Trwánie/ Stałość.

¶ Remaneo, Zoſtawam. Remanſit in ciuitate, Zoſtał w mieśćie. Remanſio, Zoſtánie.

Manes, manium manibus plurale tantum, Duſze vmárłych Nieboſzczici. Martwi.

Manes etiam apud Vergilium pro ſupplicijs quæ ſunt apud manes, hoc eſt inferos. Quiſque patimur ſuos manes, Káżdy ma ſwego molá co go gryzie. Vnde Summanus, Król piekielny Pluto zwány.

¶ Compoſita, Immanis, & hoc immane, Okrutny/ Srogi/ Straſzliwy/ a/e.

¶ Immanitas, Strách/ Okrutność/ Srogość.

Manum ueteres bonum dicebant, Inde Immanum eius contrarium.

Mania, maniæ, Bogini á Mátká domowych bożków które Lares zową.

Mania etiameſt Inſania, Száleńſtwo. Græcum eſt uocabulum.

Maniæ, maniarum, ſiue Manioliæ maniolarum, Szkárade Máſzkáry któremi dzieci ſtráſzą/ Lárwy/ Stráſzidłá.

Mango, mangonis, com, Którzy przed czáſy ludźmi kupczili/ Mangones byli zwáni. Quaſi manu agones, Solebant enim pueros puellaſq́ quo facilius uendi poſſent artificio quodam componere colorem alias fuco, ita mancipia uendibiliora & præciſiora efficiebantur, Nie ynáczey yáko zwykli czinić roſtucharze s końmi.

Mangones dicti ſunt, Wſzelákich ſtárych rzeczy poprawiacze/ Smukirze/ Gremplarze.

Mangonicus, a, ũ, Smukierski/ Roſtuchárski/ álbo co ku wyſtrychnieniu á wyſmuknieniu należy.

Mangonium, mangonij, Náuká roſtuchárska álbo wyſmuknienia á ku słupności przirządzona.

Mangonizo, mangonizas, mangonizare, Wyſmukuię/ Pięknę/ Przipráwiam/ Foremno á Słupno czinię.

Mangoniſatus, a, um, Wyſmukniony/ Wypráwiony/ Vpięknony/ a/e.

Mangoniſata etiam Oratio dici poteſt, Domus ueſtis & reliqua.

Maniæ & Mania, Vide Manes.

Manica, manicæ, fem. prim. a manu deriuatur, Rękaw/ Też żelázna rękáwicá.

Manicæ, Rękáwice.

Manicæ manuum uincula.

Manicatus,a,um, Co rękawy ma. Vestis manica, Suknia s rękawy.

Manicare in Biblijs pro mane surgere uerbum est imprimis barbarum.

Manicon, genus herbæ.

Manifestus,a,um, Jáwny/ Jásny/a/e. Manifesta cædes, Jáwne męzobóystwo. Re ipsa manifestum facere, Sámą rzeczą tego dowieść. Testatæ & manifestæ res, Wszemu świátu yáwne.

Manifeste aduerb. Jáwnie.

Manifesto aliud aduerbium, idem.

Manifestarius,a,um, idem quod Manifestus. Manifestarius fur, Ná yáwnym złodzieystwie poymány/ złodziey.

Manifesto,as,are,a,p. Obyáwiam/ Oznaymiam/ odkrywam.

Manifestatio, Obyáwienie/ Oznaymienie.

Mamolæ, Insulæ ex aduerso Indiæ extra Gangem.

Manipulus, manipuli, masc. sec. Garść/ Snopeczek/ wiązánká proprie, Ták wiele yáko żeńcá záraz sierpem vrżnie/ Garść.

Manipulus etiam, Bursá/ Rotá/ Dziesiątek żołnierzów.

Manipulus furum, Terent. Rotá á Dziesiątek sług.

¶Commanipulones inde deriuatur, Towárzystwo yedney roty/ Bursnicy.

Manipularis, e, Dziesiątnicży/ Bursácki/a/e. Manipularis substantiuum, Dziesiątnik Proporcznik/ chorąży. Nam olim manipulis herbarum hastili alligatis pro uexillis utebantur, Przed czásy miásto chorągwie/ álbo proporcá wiązankę trawy ná drzewo przywiązowano.

Manipulatim aduerbium, Po rocie á po rocie/ yedna bursá zá drugą.

Manlius, Własne ymię yednego Rzymiánina/ który srogie práwá vstáwił.

Manliana imperia, Srogie á ciężkie pánowánie. Ob prærigidum imperium Manlij in filium de quo Liuius.

Manna, mannæ, Mánná/ Niebieska rosá.

Manna thuris, Ziarnká kádzidłowe których w liekárstwách vżywáyą/ też. Mánná. Aërium mel a similitudine illius cœlestis cibi, quo Hebræi pasti sunt,

Manni & Asturcones, equi gradarij sunt, Jnochodnicy. Calepinns sine authore, Mannulus, mannuli, Źrzebię/ Koniątko.

Mannor, aris, ari, id est Furor, Krádnę. Calepinus, Obsoletum.

Mano, manas, are, neut. prim. Płynę/ Ciekę. Gelidus toto corpore manabat sudor, Zymny pot po wszystkim ciele płynął. Manabant omnibus gaudio lachrymæ, Dla rádości/ wszystkim się łzy puściły z oczu.

Manat picem hęc arbor, Puszcza smołę to drzewo. Sudore manat, Poci się/ Cieczę po nim pot. Cernitis ex uno fonte omnia scelera manare, Baczicie yáko z yednego zrzódłá wszystki niecnoty płyną y wszczinâyą się. Manat tota urbe rumor, Roschodzi się po wszystkim mieście tá sławá.

Manans, manantis, Ciekący/ Roschadzáyący się. Vt Manātia ulcera, Wrzody co dáley to się bárziey rozszerzáyące/ Roschodzące.

Manalis, manale, Ciekący. Vt Manalis fons, Ciekące zrzódło.

¶Composita, Demano, Promano & Emano, Wyciekam/ Wyliewam. Emanare saniem, Ropę wypuścić. Emanauit fama per totam urbem, Rozeszłá się sławá po wszistkim mieście, Demanauit ad nos, Przyszło k nászey wiádomości/ Doniosło się nas. Quamprimum demanauit res ad populum, Jáko się skoro rzecz ludzi doniosłá.

¶Emanatio in Biblijs pro Effluxu, Miásto wieciecżenia.

¶Permano, Ciekę przes pośrzodek. In uenas atq; omnes corporis partes permanat, Żyły y ynsze członki przecieká. Permanare, Donieść się/ Przyść ku wiádomości. Terent. Ne hoc aliqua ad patrem permanet, Aby się to oycá yáko nie doniosło, Hoc ubi ad plures permanauerat atq; alius alij tradiderat, Tá rzecz gdy przed kilká ich przyszłá á yeden drugiemu powiedział.

Sæpe ad nostras aures permanat, Często to przed nas przychodzi / często o tym słyszymy. Permanescere pro sensim permanare, Plautus, Obsoletum.

¶Permanatio, Doniesienie/ Dościę/ Dowiedzenie.

Mannus mascul. Filius Theutonis Dei, seu Patriarchæ Germanorum,

Mannulus, mannuli, Vide, Manni.
Manobarbulus, masc. Olowna kulá/ Vel alias teli genus quo utentes milites ipsi Manobarbuli dicti sunt CC.
Manser in Biblijs mendosum pro Manzer, Bękart.
Mansisterna alias Vrceus, Wiádro. Obsoletum.
Mansuetus, a, um, Cichy/ Spokoyny/ Pokorny/ Skromny/ Okrocony/ Vlorzony. Mansuetæ bestiæ, Okrocone zwierzętá. Mansuetum & Ferum contraria.
Mansuetus homo, Dobry/ Spokoyny/ Nie zwádliwy człowiek.
Mansuetudo fem. prim. Cichość/ Skromność/ Pokorá.
Mansuefacio, is, ere, act, tert. Krocę/ Vporzam. Mansuescere plebem, Vśmierzić pospolstwo. Domitus & Mansuefactus, Vkrocony y vśmierzony.
Mansuefio, is, mansuefactus sum, mansuefieri, Krotnąc/ Spokoynieyßym bydź. Popuścić dzikości álbo dziwności precz.
Mansuesco, is, ere, idem, Pokorzę ſię / Ciße/ Pozoſtáwam ſwych dziwnych obyczáiów. Equi mansuescunt tractatu, Konie krotną od głaskánia.
Mansuetarius rij, Okrotnik dźikich zwierząt.
Mansuetus pro mansueto posuerunt ueteres Festus, Mansuetare pro mansuefacere Barbarum in Biblijs.
Mansus, Vide Mando, dis.
Mantat per manet Obsoletum.
Mantile, mantilis, neut tert, Ręcznik. Aliquando pro Mappa, Miáſto obrusá.
Mantelum, manteli, & mantelium, mantelij idem, uidetur esse dictio composita a manu & tela, hoc est a manibus tergendis, Aliquando Mantelum, Płaßcz/ Mantel.
Mantica, manticæ, fem. prim. pen correp. Mántykà/ To yeſt mießek tákowy który y nazad y ná przod odwiſa/ wiesáki/ kapſá. Non uidemus manticæ quod in tergo est prouerbium, Inßé widzimy á sámi ſiebie nie/ Cudze wyſtępy nam w oczu tkwią. á ſwoie/ my nád zadkiem powieſili. Manticula diminutiuum, Bieſaßki / Kárseczká/ Mántyczká.
Manticularius, manticularij, Złodźiey który ná cudze mießki czuha álbo godźi.
Manticularia, orum, in plurali tantum quæ in frequenti usu habentur & quasi manu tractantur, Wßelkie rzeczi ktore w ręku częſto miewamy/ álbo ná gotowiu mamy. Festus.
Manticulor, manticularis, ari, Krádnę. Do cudzych mießkow náglądam. Et Metaphorice Oßukawam / Zdrádzam.
Manticulatio, onis, Krádźieß / Oßukánie/ Zdrádá.
Manticora siue mantichora fem. penul. producta. Indeyskie zwierzę ták wielkie yáko lew / trzy rzędy zębow máiące.
Mantinea seu mantinea, Miáſto Arkádeyskie. Postea Antigoma dicta.
Mantis, mascul. Latine Diuinus, Boski Vel Vates, Prorok/ Práktikarz.
Mantea Latine Diuinatio, uaticinium Wießczbá/ Práktikowánie.
Manteum, Mieyſce wießczbiárſtwá. Locus oraculis dicatus CC.
Mantice, mantices, fem, ars ipsa diuinandi, Nauká wießczbiárska.
Mantissa lingua Thusca dicitur additamentum quod ponderi adijcitur. Et quod sine ullo usu est alias Auctarium, Przidátek ktory yednák nie bywa poczitan w summę w kupi.
Manto, feminin. Dziewká Tireſie wießczki.
Manto, as, are, ueteres pro manere usurpauerunt. Czekam/ Oczekawam. Plautus Herus nos apud ædem Veneris mantat, Pan nas przi kośćiele bogini Veneris czeká.
Mantua, æ, fem. prim, Miáſto In Gallia Cisalpina, álbo w Lombardiey/ To yeſt w xięſtwie Mediolánskim.
Mantuanus, a, um, Jeden z Mantuy.
Mantuanus, Homerus, id est Vergilius quoniam Mantuanus patria erat.
Manubiæ, & Manubrium, Vide Manus.
Manum dicitur Clarum Nonius Obsoletum.
Manus huius manus, fem. quart. Ręká. Et Metaphorice, Wielkość/ Zgromádzenie. Vt Manus militum, Huf/ Woysko zolnierzow, Manus afferre uel afferre manus, Zábić/ Ogárdło przipráwić. Manum inijcere, Pomknąć ſię ná kogo s ręką. Manus multas poscit hoc opus, Wielkiei pomocy żąda tá robotá. In manu et in manibus esse,

W mocy czijey być. Manu docere, Pálcem vkázowáć. Venire in manus, Być w ręce. Inter man⁹ accipere aliquē, Zá bárki kogo pochwycić. In manibus et pr̨e manibus est, Po gotowiu yest. Per manus tradere, Jeden drugiemu podáć od przodków wziąć á potomkom podáć. Historia per manus tradita, Historia á Dzieje wieku nászego vstnie od ynszych á nie z pismá wzięte. Manus inferre, Gwałt vczinic/zábić. Manus adferre idem. Et manus adferre socias uel auxiliares, Przyciągnąć ná pomoc/ Pomoc. Manus dare, Podáć sie. Manus admouere operi, Jąć sie obiemá rękomá roboty. Ad manus tandem uentum est, Ná ostátek ku mieczom przyszli / Posiekli sie. Pobili sie. Manus tollere, Wesele okázowáć/ pokrzikáć. Sed manus tendere, Rátunku żędáć. Plena manu, Obficie. Manu fingere, Pilnie á foremnie co czinic. Manibus pedibusq̨, Ze wszeláką pilnością. Manum ferulæ subducere, Do szkoly yść. Dáć sie kárác y vczic. Manum habere sub pallio, Ręke zá nádry miec/ To yest leniwie á gnuśnie sie sprawowáć. Primam manum, dicunt artifices, Nie wypráwiona robotá yáko ma być. Extremam adhibere manum, Wypráwić yáko sie godzi. Conserere manum, Bitwę zwieść/ Potikáć sie. Totum hominem tibi trado de manu in manum tuam istam, Podawam ci go ták nie zostáwuyąc sobie żadnego práwá do niego. Supinas manus ad cœlum ad deos tendentes, Złożywszy ręce modlili sie pánu Bogu. Manum non uerterim, Nie obrocił bych rączką dla tego.

Manus etiam instrumentum nauale seu telum, Hak lodzny. Et proboscis Elephāti dicitur manus, Nos Słoniowy bywa rzeczon Manus. Manus aliquando pro potestate, Tibi in manū est quod uelis, Ty możesz vczinic co chcesz. In tua manu est, Masz to w mocy.

Manumitto, is, ere, Puszczam świebodnie/ Czinię wolnym.

Manumissio, Wolne puszczenie/ Wyświebodzenie.

Manicula diminutiuum apud Plautum Rączká.

Manciola, læ, aliud diminut⁹ Obsoletum. Manus iniectio dicitur quoties non expectata iudicis authoritate rem nobis debitam uindicamus Calep. Gwałtowne dochodzenie spráwiedliwośći swoyey.

Manuarius, a, um, a manu fit, Ręczny. Vt, artificium manuarium alias Mechanicum, Wárstátne rzemięsło.

Manuarium æs, Wyrobione pieniądze.

Manuleatus, a, um, Co rękawy ma. Vt Homo manuleatus, Który włożył ręce w rękawy. idem quod Manicatus.

Manulearius, rij, m. f. qui uestes manicatas conficiebat, Plaut.

Manualis, læ, Ręczny/ co ręką obiąć może Manualis pecten, Ręczna szczotká.

Manualis fasciculus lini, Garść lnu.

Manubrium, manubrij, neut. secund. Rękoieść, Aliquando/ Vszko. Vt uas uinarium cum manubrio aureo, Winny kubek s vszkiem złotym.

Manubriolum pro scapella apud Celsum sæpe legitur, Miásto pálcatá álbo szropeczká máley która sie grzbiecie drápiemy.

Manubiæ manubiorum, plurali. tantum legimus, Łup z nieprzyiacielów dostány álbo pieniądze które zá łup bywáyą zgromádzone Woyenny álbo żołnierski Łup/ Korzyść. Manubias facere, Drzeć/ Łupić.

Manubialis, læ, Vt, manubialis pecunia, Pieniądze które sie z korzyśći dostáły.

Manubiarius, manubiarij, particeps Manubiarum, Vczestnik korzyśći. Obsoletum.

Mapalia, mapaliorum, gen. neut. plurale tantum, Chálupká/ Chyżyk pásturski/ też námioty.

Mappa, pæ, fem. Obrus. Mappula diminut. Obrusek.

Mappa etiam Circensium comittendorum signum erat, in ludis enim Crretensibus mappa a Prætore Victori aurigæ ueteri instituto mitti solebat.

Marathon n. Pole Atheńskie ná którym Milciades Atheński Hetman Persy porázil.

Marathonius, a, um, Co k temu polu náleży.

Marathron seu marathrum, latine feniculum, Włoski kopr. Marathritos uinum, S włoskim koprem przypráwione wino.

Marathusa nomen Insulæ quæ Clazomæma dicitur.

Marcellus, masc. secund. Własne ymię yednego Rzimiánina sławnego.

Marcipor, oris, mas. tert. Marci puer hoc est famulus, ita olim ueteres formabant Publipor, Lucipor, &c,

Marceo, ces, cui, cere, neut. secun. Więdnę/ Schnę/ Lenieyę. Metaph. Marcet animus, Nie ochotnegom vmysłu. Marcere uino, Od opilstwá gnuśnym być.

Marcesco, cis, ui, ere, Poczynam być gnuśnym/ Leniwym/ Wywiędłym Nieochotnym. Marcescere desidia & ocio, Od lenistwá y Prożnowánia lecieć o ziemię. Marcescente adhuc stomacho pridiani cibi onere, Gdy yeszcze żołądek mdły był/ dla przeszłego obżárstwá.

Marcidus, a, um, Zwiędły/ Zeschły/ Zgniły/ a/ e. Marcidus homo, Niczemny człowiek.

Marcor, oris, mascul. tert, Id est putredo, Zwiędnienie/ Zgnoyenie/ záplesnienie. Panni marcor, Wstechnienie álbo Splesnienie sukná.

¶ Composita. Emarceo, & Emarcesco emarcescere, Wywiędnieyę/ Zgniyam/ Wysycham.

¶ Emarcidus, a, um, Wywiędły/ Wyschły a/ e.

Marcomani, Moráwiánie y Czechowie.

Marcodurum Vbiorū uicus in Germania, Pod Kolnem/ po niemiecku Düren vnder Cöln.

Marciana sylua, Czarny lás w niemcech.

Marcus, masc. Własne ymię.

Marcipor, oris, Sługá Márkusów. Sicut Publipor, Sługá Publiusów. Vide paulo supra.

Mare, maris, neut. ter Morze/ wielkie zgromádzenie wód. Vnde Metaphoricos, Niewymownie wielka á nieprzeczerpána rzecz. Malorum mare, Niefortun á nędz pełno. Mare agitari & turbari dicitur, Wznosić się/ &c. Immensum, Profundum & uastissimum mare, Epitheta maris, Mare cœlo miscere prouerbium, Wszystko w niwecz obrácáć/ Zámieszáć wszistką Rzeczą pospolitą.

Mare generale est nomen. Sed uarias & speciales appellationes recipit a regionibus quas alluit, Od kráiu mimo które ciecze/ ymioná swoie bierze. Oceanus, Naywyższe morze które około wszistkiego świátá obiega.

Mare mediterraneum & mare nostrum, Morze które przes pośrzodek świátá ciecze/ Afrikę y niektórą część Asiey od Europy dzieli.

Mare Indicum, Indeyskie morze

Mare Athlanticū, Które mimo gorę Athlas w Máuritániey ciecze.

Mare Ibericum & Balearicum, Które mimo Hispánią ciecze.

Mare Tyrrhenum & Thuscum, Włoskie morze miedzy Genną á Sicilią ciekące.

Mare Ligusticum, Które pod Genną ydzie.

Mare Ionicum, Morze Greciey pográniczne/ z tey strony od włoch á Siciliey leżące/ á zás które zonę stronę Greciey przeciwko Asiey leży. Mare Aegæum, bywa zwano.

Mare Adriaticum, Które miedzy włoską ziemią á miedzy Illirią y Dálmacią/ to yest słáwácką/ ziemią ciecze/ ná którym Wenecia leży. Alias superum mare dicitur quemadmodum Tyrrenum uocatur inferum. Vide etiam in dictione Pontus,

Marinus, a, um, adiectiuum, Morski/ a/ e. Marina aqua, Morska wodá. Marinus piscis, Morska ribá.

Maritimus, a, um, Pomorski/ nád morzem leżący. Maritimi homines, Przi morzu mieszkáyący.

Maritimum prælium, Woyná ná wodzie.

Maritimus & Semotus a Mari contraria.

¶ Transmarinus, a, um, Zámorski/ co zá morzem yest.

Mareotis, tidis, Lacus in Aegypto ac pars Libyæ Aegypto contermina.

Mareotis etiam pars Epiri,

Mareotides uuæ & Mareoticæ uites.

Marga, margæ, fem. prim. genus terræ in modum cretæ albæ qua utuntur ad agros stercorandos, uox est Gallica Po Fráncusku Mergel/ Też yest ziemiá, yákoby gliná siwa

Margæa nomen fontis apud Plin. & urbis in Elide.

Margarita, tæ, fem. prim. Perłá. Vnio idem & in genere neutro, Margaritum ti, idem.

Margaritarius, margaritarij, Kramarz Kupiec/ perłámi kupczący.

Margaritifer, a, um, Seu Margaritiferus, a, um, Co perły rodzi álbo nosi.

Margarida, margaridæ, Niektóry rodzay dáctylów.

Margiana, æ, fem. prim. Kráyiná w wielkiey Asiey / w ktorey leży Antiochia miásto.

Margo, nis, com. t. seu dubij ter. Kráwędź / kray ktorey kolwiek rzeczy.

Margines fluminis, Brzegi rzéczne.

Margines imperij, Gránice krolewstwá. Margo proprie dicitur extremitas folij uel pagine unde dicimus in margine adscripsi, Przipisałem ná brzegu kárty. quid castigandum sit, Co ma być poprawiono.

Margineus, a, um, & Marginalis, le, Co ná końcu / brzegu / kráwędzi ż á kráyu yest.

Marginatus, a, um, Zábrzeżisty / Kráwędzisty / yákoby wielki kray álbo krawądź.

Margus fluuius Asiæ.

Mariaba metropolis Sabæorum est.

Mariandynorum regio Asiæ Bithyniæ contermina.

Maris fluuius Agathyrsorum Istrum influens.

Marisca, cæ, fem. prim. Brzidka / Niesmáczna figá / tei nieyáki wrzod nád posládkiem od drápánia álbo tárcia gwałtownieyszego rostący. Mariscus, sci, neut. & Mariscū, sci, ma. genus iunci, Nieyáki rodzay więżu / álbo rokiciny.

Maritus, ti, mas. secund. Mąż / Małżonek álbo manżonek yáko niektorzi piszą / Dowodząc iże to słowo złożone yest z niemieckiego słowá man / co známienuye męża y z polskiego słowá żoná / Manżonek / mąż máyący żonę / Manżonká / żoná máyąca mężá.

Marita, Małżonká / żoná. Maritum esse, Mieć żonę. Nouus maritus, Oblubieniec / Młody pan. & Noua marita, Młoda páni / Oblubienicá. Sponsa alias.

Maritæ etiam arbores dicuntur, Drzewá ko ktorych się chmieliny álbo winne wicy puściły.

Maritam pecuniam, Plautus uocauit dotem matrimonij. Posag.

Marito, as, are, a, prim. Ożeniam się / też ydę zá mąż / wstępuię w małżeński stan / ślubuię się / Bierzę ślub. Et de arboribus dicitur Maritare, Wino do tyczy przywiązáć / Przipleść.

Maritalis, & hoc maritale, Małżeński. Vt maritale coniugium, Małżeński stan.

Marius, mas. Własne ymię Rzimnániná sławnego.

Marmarica, Kráyiná Affrice pográniczna Aegyptu.

Marmaritis, marmaritidis, femin. herba Plinio uidetur esse Achantos, uulgo Branca ursina, Barszcz. Apud Dioscoridem tantum Capnos uocatur, Gołębie gárdło.

Marmor, marmoris, neut. tert. Mármurowy kamień.

Marmoreus, a, um, Co yest z mármurowego kámieniá.

Marmoreum sepulchrum, Mármurowy grob.

Marmoratus, a, um, Mármurem położony.

Marmoratum substantiue idem.

Marmoratæ laudes dicuntur quando in alicuius honorem decernuntur statuæ marmoreæ.

Marmorarius, rij, Cieślá ktory kámień mármárowy vmięciosáć.

Marmoratio, onis, fem, tert. Pokłádánie Mármurowym kámieniem.

Marmorosus, a, um, Co ná ksztáłt Mármuru vcziniono yest / álbo ták twárdy yáko mármur.

Marpesus, masc, pen. prod. Gorá ná wyspie Paro.

Marpesius, a, um, Co ztámtąd yest. Marpesia cautes, Skálá ná tey gorze / álbo Mármurowy słup tamże.

Marplacidæ nauigiorum genera quibus Medi utebantur CC.

Marra, Rydlik ogrodny ktorym zielá wykopuyą / álbo też rzepę ná polách ryyą.

Marrubium, bij, herba.

Marrucini populi in regione Marsorum.

Mars, martis, masc. tert. & apud Poëtas Mauors, Pogáński Bog woyenny.

Mars aliquādo ꝓ ipso bello, Miásto walki. Liuius Aliquandiu ibi Marte incerto pugnatū est, Nieyáką się chwilę potykáli / spieráyąc się z obu stron / ták yż nie wiedzieć było ktora stroná podleysza álbo wyższa byłá. Suo marte conficere aliquid, Swym własnym dowcipem á rozumem co sprawić / krom cziyey pomocy. Communis omnis belli Mars, Zwycięstwo á skończenie woyenne nie pewne yest / Nie wiedzieć kto ná koniu álbo pod koniem zostánie / Kto wygra álbo vtráci.

Martius,

Martius,a,um, Bogu Marsowi przisłuszáiący/Poslubiony. Alias,Woienny/Waleczny.

Martia auis uocatur,Paw.

Martius campus, Plác á mieysce w Rzymie miedzy miástem á miedzy rzeką Tybrem Bogu Marsowi poświęcone.

Martius mensis, Miesiąc Márzec. Qui & primus mensis anni dictus est.

Martiacus,a,um, idem quod Martius.

Martialis, le, Kto się pod plánetą Marsem vrodził. Alias Waleczny/ Smiáły/żołnierski człowiek.

Martialis substantiuum, Własne ymię Poety yednego.

Martigenus,a,um, apud Plautum idem quod Martialis.

Marsia regiuncula Italiæ ultra Picenum Sammites uersus cuius populi Marsi sunt, & Marsi in Scythia.

Marspiter,pen.cor.Martis pater.

Marsias, Jeden z Satyrów który się Bogu Apollinesowi w śpiewániu / piskániu y ynszych muśikách przećiwić chciał/ á przeto łył od niego z skóry łupión yáko yest in fabulis Poëtarum.

Marsias etiam flumen Phrygiæ.

Marsupium,marsupij, Mieszek/Pitlik,

Marsupiarius masc. Mieszník/kaletnik/Tászník. Nam nomine Marsupij ea omnia etiam comprehenduntur, Káletá/ Tászká/ etc.

Martes,masc. Kuná.

Martyr.com. Latine testis, Swiádek y wyznáwácz/Męczenik. Inde sancti Martyres dicti sunt, Iż dla świádectwá á wyznáwánia wiáry á nauki o pánie krystusie śmierć podeymowáli/ Męczenicy.

Martyrium, Swiádectwo/Wyznánie / Męczenictwo.

Mas,maris,mas tert. Męszczizná/ Męska/ płeć. Cui contrarium est fœmina, Niewieśćia płeć.

Masculus diminut. Chłopię/Párobek,

Masculus, a, um, adiectiuum, Mężny/ Smiáły/Czistego sercá. Generosa & mascula indoles, Cziste/Smiáłe/ á mężne przirodzenie.

Masculinus,a,um, Męski/ Męskiey płći á co ku męskiey płći należy.

Masculesco,is,ere, Mężnieię/Rozrastam się.

Masculo,as,are,act.pri, Potrzepczam, Potwirdzam/ Mocy śmiáłośći y sył dodáię.

¶Commasculo idem.

¶Emasculo,as,are, Wáłászę/ Mniszę/ czyszczę. Emasculare porcellos. Oczieśćić wieprzki. Emasculare equum, Owáłászić/ koniá.

Masculetum, Wysoko wyniosłe wino/ To yest drzewo winne,

Masdoranus,mos qui Parthos ab Aria separat.

Maspetum, maspeti. Liśćie v ziela Silphium zwánego.

Massa,æ,fem.prim. Roszczina/Ciásto z którego chleb czinią. Alias Conspersio.

Massa etiam, Wszelákich rzeczi sztuká/ kloc álbo kulá niemáła. V t massa auri, Sztuká złotá. Massa ferri, Kloc álbo kula z żeláza. Massam picis urbe reportat, Sztukę smoły álbo żywice z miástá s sobą przinósł.

Massula diminut. Sztuczká/kulká/klocek.

Massagetæ masc.pen.corr. Lud w Tátárzech Asiatickich nie bárzo opodal od morzá Caspium zwánego/ ći w obyczáiu máią stáre ludzie gdy yusz od stárośći więcey nie mogą bić/ y ich mięsem żić, Sámoiedź.

Masica regio Bethicæ Tarthesijs apposita.

Masicus penul. corr. mons Campaniæ plural. Masico, orũ, Ná ty górze niepospolite wino rośćie. Vnde Masicum Vinum.

Masinissa, Król Numidarum tego ymienia.

Masilia,æ,fem.prim. Miásto słáwne y stáre. In Gallia Narboñsi, Albo w Delphynacie po Francusku Marsilien. Vnde Masiliensis,e, Jeden ztámtąd.

Masilia prouincia est, quam quidem Getuliæ & Numidiæ Mauris uicinam dicunt, cuius populi Massyli seu Massuli & Massylei.

Mastiche.es, siue Masticha,æ,fem, uel ut alij scribunt Mastice absq; aspiratione, Kley álbo Gumi z drzewá Lentisco, Plynące. Vulgo Mastix dicitur, Lachryma alias arborum.

Mastigia,æ,ma prim. Latine Verbero, Godny Karánia/ v prągi vśieczenia/ Łotr/ szubienicznik/ Niecnotá.

Mastigeus,gei, apud Plaut ibidem,

Mastrix, mastigis, fem. Græce, Latine dicitur Flagellum, Bicz/ Tátárska puhá. ¶Homeromastix, inde deriuatur, Który gáni y háñbi Homerusá, Sic Ciceromastix & Vergiliomastix.

Mastos, masc. Latine Mamma, Cicek/Sutek. Et Metaph. Kurká álbo kurek v rur y zdroiów yákoby odętą gębá/ z których wodá wyćieká. Quidam uocant Vbera, Cycki.

Mastruca,æ,Nieyákie odzenie ludu Sardeńskiego.

Mastrucatus,a,um,Ktory tákowe odzienie nosi.

Matella, Matellio, Vide Matuta.

Mattæus,a,um,om. Græce, Latine Vanus, Prożny / niczemny / niepożyteczny.

Mattæologus, Nieczemnomowcá/ktory ládá co mowi.

Mateoola,læ,Nieyáki rydlik.

Mater,matris,fem.ter.Mátká.

Mater matrima,Ktora yuż mátká yest á yey mátká yeszcze żywá.

Mater matuta aurora dicta est , Switánie.

Matercula,æ, diminutiuum, Mátuchná.

Maternus,a,um, Mátczyn co ku mátce náleży. Materna lingua , Własny yęzyk.

Materfamilias,Gospodini.In genitiuo matrisfamilias casus genitiui est familias ad imitationem Græcorum qui fœmininorum in a purum desinentium genitiuos in as mittunt. Dicimus tamen & Materfamiliæ,& Materfamiliarum.

Matralia,matraliorum, Matris matutæ festa,Swięta były v pogáństwá ku czci świtániá.

Matrona,æ,fe.Niewiástá/páni/żoná/gospodyni.

Matertera,æ, Moyey mátki śiostrá/ Ciotká.

Mater magna,Ziemiá.

Mater alma,idem.

Mater Deum, Mater phrygia.idē quod Mater matuta,Switánie.

Matrimus,a,um,Ktoremu yeszcze mátká nie vmárłá. Decem ingenui,Decem uirgines patrini omnes matrimiq́;, Dziesięć młodzieńcow/Dziesięć pánien oycá y mátkę yeszcze máyące.

Matronalis,le,Niewieśći / pánieński/ gospodynien.

Matronale est hoc munus, Nágospodyniey to należy.

Matrimonium,matrimonij,Małżeństwo małżeński stan/ożenienie.

Matrimonialis, le, Małżeński. Thorus matrimonialis, Małżenki stan/álbo pod kłádánie.

Matricida,æ,Mężobóycá mátki swey.Nero fuit matricida, Matricidium, Mężobóystwo mátki swey.

Matruelis,huius matruelis, idem quod Matertera,Ciotká.

Matrueles, Od dwu śiostr dzieci/ciotczone dzieci rodzone po mátkach.

Matrix,matricis,fem. Máćicá/ niewieśćiniec/to yest członek w ktorym sie płod chowa.Et abusiue etiam dicitur de arboribus,Korzenie drzewne. Et de Vrbibus Nam matrices urbis latini uocant quas Græci Metropolis,Głowne miásto z ktorego drugie miástá wysádzone y osádzone bywáyą.Sed medici Matricem pro uentriculo in fœminis accipiunt qui iunctus est uesicæ.

Matrescere matri similem fieri Obsoletum.

Matrona,pen.cor.mas. Rzeká we Fránciey Marne po Francusku . Cum matrona pro matrefamilias , fe. sit, ac pe.prod. habeat.

Materia,æ,uel Materies,ei,f. Máteria/wątek/to yest wszeláka rzecz/z ktorey co może być.Et pro argumento, plerunq́; pro ligno accipitur,Miásto budowney máteriey.

Materies scribendi non suppetit,Nie dostáyemi wątku do pisánia/ to yest nie mam co pisáć/nie wiem co bych miał tákowego pisáć.

Materia libri, Grunt/ wątek xiąg około ktorey sie w nich rzecz plecie . Materia benefaciendi , Możność dobrze vczynienia.

Materia domus,Calx, Lapides, Ligna, Tegulæ,Materia budowna/wapno/kámienie drzewo/dáchowká.

Materiarius,materiarij, Cieślá.

Materialis,æ,Co z máteriey álbo wątku yáka rzecz yest.

Materiarius,a,um,adiectiuū,ut Materiarius faber,Cieślá.

Materiaria fabrica, Wárstát cieśielski/to yest yátá pod ktorą robią.

Materiaria incrustatio,Cieśielskie łaskowánie też z dilow álbo z tárcic ściány stáwienie.

Materior,aris,ari,depon.prim.ea forma dictum quia lignari idemq́; significat, Máteriey á drzewá przyczynić.

Materialiter sumi quippiam dicitur cum materia rei significatur non forma, Gdy tylko ná Máteria mámy wzgląd nie ná xtałt ktory bywa z oney máteriey vczynion.

Materiatus,a,um,Máterzyski co yákoby z máteriey yest.

Materiatio, & Materiatura apud Vitruuium legitur.

Materis, huius materis, fem. ter. teli genus Niežáła strzała.

Mathesis, pen. prod. fem. & Mathema, mathematis, neut. Latine Disciplina, Náuká pewne á málem oczywiste dowody álbo okazánie máyąca / yáko yest Geometria, Arithmetrica, Musica, Astronomia siue Astrologia, Quæ Mathemata & Mathematicæ dicuntur.

Mathematicus, Mátemátyk / to yest ten ktory w tych czterech naukách ćwiczon yest. Aliquādo pro Genethliaco uel Chaldeo, Miásto yednego práktykarza ktory z biegu niebieskiego á dniá národzenia cżiyego práktykuye.

Matrimonium, Matrix, Matricida, Matrona, Vide Mater.

Matta, mattæ, storea & teges, Rogoża / też słomiána / trciniána / rokitowa deká / álbo przikriwádło mieyátie.

Mattiacum oppidum Germaniæ.

Mattici homines malarum magnarum oræ late patente, Festus, Pucołowáci á wypukłych cżeluśći.

Mattula, læ, fem. prim, Szczak / vrynał.

Matella. læ, dimin. Vrinalik też wodny zbanek.

Matellio, onis, dimin. a Matula inquit, Festus, & Varro de lingua latina.

Maturus, a, um, Dostały / vżrzáły / a / e. Proprie de fructibus.

Matura poma, Dostále yáblká.

Matura pruna, Vżrzále tarnki.

Maturus æui, Metapho. pro Sene, Stáry.

¶Immaturus, a, um, Niedostały / nievżrzáły / a / e. Immatura morte nobis ereptus est, Názbyt nam prętko vmárł.

¶Præmaturus, a. um. Názbyt rány.

Maturus, Godny / tráfny / potemny / wcżesny. Vt Virgo matura uiro, Godna męża / ktora yuż yest ná wydániu zá mąż.

Maturum nobis tempus delegimus deambulationi, Czisty / potemnyśmy sobie czás obráli ná przechodowánie.

Maturus partus, Częsne porodzenie. Matura ætas, Męstwo.

Vir maturo iudicio, Człowiek státecżnego niepospolitego baczenia.

Iuuenis est quidem sed maturissime iudicat, Jeszcże w prawdźie młodzieńcem yest / ále ták bácznie y rozumnie mowi / by mu było sto lat.

Sic rursus Præmaturum iudicium, Ráne baczenie / to yest niemądre / głupie / błazone. Maturus homo, Mierny stárośći.

Maturitas, atis. fe. ter. Dostáłość / vżrzáłość / też stáłość / státek / rządność. Cic. Etsi abest maturitas ætatis, Acżkolwiek yeszcże nie ma lat potemu. Nondum est maturitas illud faciendi, Nie masz yeszcże czásu.

Mature aduerbium, Ráno / wczás. Vide ut mature redeas, Bácz ábyś się wczás wrácał. Mature mittere, Wczás posłáć.

Maturissime. Bárzo ráno. Præmature, Názbyt ráno Aduerbium.

¶Immature, Niewczás. Immature uenisti, Niewczáseś przyszedł. Quibus rebus quam maturrime occurrendū putat, Ktorym rzeczom co nárychley mu się zdá zábieżeć.

Maturo, as, pen. prod. maturare, act. prim. Pospieszam się / kwápię się. Romam profecturus maturauit, Wczás się puśćił ná drogę / pokwápił się. Dic ut maturet, Rzekni mu áby się pospieszał. Maturabat abitum, Kwápił się precż.

Maturare cœpta, Poczętych rzeczy doprawiác / dogotowáć.

Ni maturatum ab eo esset, By się był nie spieszył.

Hinc mortem maturabat inimicus, Forytował / pomagał mu ku śmierći.

Maturatus participium, Vżrzáły / Vstáły.

Maturato ablatiuus iunctus cum hac dictione opus, ut Maturato opus est, Potrzebá się pospieszáć.

Maturate aduerbium, Pospiesznie. Maturate properare, Pospiesznie pochodźić.

Maturesco, is, maturaui, maturescere, neutr. Zrzeyę / dostawam się.

Poma maturescunt, Dostawáyą się. Maturuerunt iam, Już vżrzáły.

Maturor, aris, passiuum eiusdem significationis quod Maturesco.

Matureo etiam idem quod maturesco de fructibus proprie dicitur, sed etiam ad alia transfertur, Vt Hulcus maturuit, Wrzod się zebrał.

¶Ematuresco

¶Ematuresco, Dostawam się / dozrzewam.

¶Permaturesco, Przestawam się.

Matuta, matutæ, fem. prim. pro Aurora, Switánie. A Græcis λευκοθέα,

Matutinus, a, um, Rány/a/e/ Ná świtániu. Matutino tempore, Ná świtániu.

Matutinæ horæ idem, Omnibus matutinis, Záwżdy ná świtániu. Matutinus homo, Rány człowiek ktory záwżdy ráno wstawa.

Mauors, id est, Mars & Mauortius, a, ū, Vide Mars.

Mauritania, fem. Africæ regio extrema uersus occidentem partim Cæsariensis appellata partim Tingitana.

Maurus, Jeden ztámtąd.

Mauritanus, a, um, Co k temu należy. Illud gentile hoc possessiuum est.

Mausolus, pen. prod. Krol był Kariæ tego ymienia ktoremu po śmierci yego żoná Artemisia bárzo kosztowny grob zbudowáłá á Mausileum wezwáłá / zkądże wszelákie kosztowne groby Mausilea bywáją zwáne.

Maxilla, maxillæ, fem. Policzek/czeluść. Idē quod Mala uel Gena, Jágodá w twarzi.

Maxillaris, e, Policzkowy. Vt, dens maxillaris. Trzonowy álbo policzkowy ząb.

Maximus, a, um, superlatiuus irregularis a Magnus, Naywiętszy.

Pontifex maximus, Naywyższy Biskup/ Papież.

Maxima uestalis, Naywiętsza miedzy mniszkámi/ opáćichá. Vesta enim uestæ, Mniszká.

Maxime aduerbium, Naywięcey/ A zwłasz-czá. Vide supra.

Maximates pro Optimates, Calepiline authore, Vide supra.

Maximitatem ueteres pro magnitudine dixerunt.

Maximopere. A zwłaszczá. Aduerbiū, Vide Magnopere in Magnus.

Maza, Migdałowy chleb álbo kołacz. Vel alias, Niekwaszony chleb / płácek s winem á olejem vczinjony.

Mazaca ciuitas Cappadocię, postea Cæsarea dicta.

Mazacenius, a, um, & Mazaces, cis, Jeden ztámtąd.

Mazara, Nieyáka strzała stároświecka álbo włoczenká.

Mazeras fluuius in ora maris Hyrcani.

Mazonumum Græca dictio qua Lanx significatur, Krzinow/ wielka misá.

M ante E.

Me accusatiuus, Mnie. Ab Ego mei.

Mecum, id est, Cum me, Se mną. Vt colloqui mecum una possit, Aby mogł ze mną mowić. Mecum ista faciunt, Zá mną to czini/ Po mnie to yest. Mecum sentit, idem, Vt tacita mecum gaudeā Abych się sámá w sobie weseliłá.

Mecænas, mecænatis, masc. ter. Własne ymię śliáchćicá Rzimskiego wielmi ná dworze Cesárzá Augustusá záchowálego / ten był osobliwey łáski przeciw Vergiliusowi y Horatiusowi Poetom onego wieku bárzo sławnym / zkądże wszeláki obrończá wspomágácz y łáskáwiec Mecænas bywa zwan.

Medea seu Medea, fem. pen. pro. Dziewká Oëtæ krola Colchorum / żoná Jasonowa wielmi okrutna.

Mederga, pro Erga me Plaut.

Medeor, mederis, mederi, deponens, sec. Lieczę/ lekárstwy zdrowię. Non tantum enim de uulneribus dicitur. Contra serpentium ictus medentur, Przećiwko vkąszeniu wężowemu są dobre/ to yest/ pomagáyą/ zdrowią.

Mederi uitijs & erroribus, Zábieżeć występom.

Mederi rei alicui, Zábieżeć ktorey rzeczy. Facilime inopiæ frumentariæ sese mederi posse existimant, Máyą zá to że łatwie mogą záliecżić niedostátek zytny/ to yest/ żyt dostáć.

Mederi Reipub. Rzeczpospolitą rátowáć/ wspomoc.

Medetur impersonale Plin. Ex eo medetur oris ulceribus, Bywa podpomożono.

Ægrescit medendo, Im się dłużey lieczy tym się gorzey ma.

Medela pro Remedio in Biblijs tantum legitur.

Remedium, remedij, Lieкárſtwo/ też zábiezenie. Vt oportet huic rei remedium inuenire aliquod, Muśi ſie tey rzeczy nákozábiezeć.

Vſus es hoc remedio, Dzywáleś/ kosztowáleś tego liekárſtwá.

Medibile pro medicabili, Obſoletum.

¶ Compoſita, Immedeor, We wnątrz lieczę/zdrowię.

Media, æ, fem. pri. Regio Aſiæ maioris, Pograniczna Perſiey y Armeniey.

Medi, Lud Medeyski.

Medica, Nieyákie zielie, konie dobrze tuczące/ Konik.

Medico, as, are, pen. cor. Lieczę/ vzdrawiam.

Medicor, aris, ari, depones uſitatius quã Medico, datiuo aliquando iungitur, Terent. Cum ego poſsim in hac re medicari mihi, Gdym ſie ſam mógł vzdrowić. Accuſatiuo aliquando Plautus. Ego iſtum lepide medicabor metum Ja tobie ſnádnie tę boyaźń odeymę/ álbo ſnádnie cie wywiodę z tey boyáźniey.

Medicatus, a, um, Vlieczony/vzdrowiony/to yeſt nieyákim zielem álbo korzeniem ku polepſzeniu przywiedziony. Vt Medicata ficus, Figowe drzewo/ nieyáką nauką ták vlieczone że lepſze figi rodzi.

Medicata pocula, Napoy nieczym przemieſzány.

Medicatiſsima res, Bárzo pomagáiąca ku zdrowiu.

Medicatio, onis, uerbale, Lieczenie/Lekowánie.

Medicus, medici, Liekarz.

Medicus, a, um, adiectiuum, Liekárski/ zdrowy. Vt medica manus, Liekárska ręká/ to yeſt pomagáiąca ku zdrowiu.

Medica herba, Vide *Media*.

Medicina, æ, pen. prod. Liekárſtwo. Medicinam adhibere Reipub. Pomoc Rzeczypoſpolitey.

Medicinam facere, Liekárſtwo vczynić.

Medicinæ, arum, in plurali, Szkoły lekárſkie.

Medicinalis, le, Liekárski / pomagáiący ku zdrowiu. Herba medicinalis, Pomagáiące ziele.

Medicabilis, le, Co kátwie á ſnádnie może być vlieczono.

Medibilis, e, idem.

Immedicabilis, le, Nieulieczony. Immedicabilis morbus, Nieulieczona choroba.

Medicamen, medicaminis, medela, medicamentum, Liekárſtwo.

Medicamen aliquando pro ſucco purpuræ, Miáſto potu álbo iuchy nieyákiey ryby morskiey/ którą przed czáſy ſzárłat fárbowano.

Medicamenta doloris, Liekárſtwo przeciwko boleściam.

Medicamentum aliquando accipitur pro Veneno, Miáſto trucizny / Jádu.

Medicamentarius, rij, Liekarz/Aptekarz który gotuie lekárſtwá.

Medicamentoſus, a, um, Liekuiący/ przydáiący mocy ku liekárſtwóm.

Meditrina Dea a Medendo dicta.

Meditrinalia, orum, dies quo ſolebant uinum nouum & uetus libare & guſtare medicamenti cauſa cum certis cærimonijs.

Medicum uelum quod in prora ponitur, Płáchtá ná przedniey ſzy częśći łodzi. Calep.

Medimnus, maſ. & Medimnum, medimni, neut. genus menſuræ ſex modios continens, Miárá v Greków byłá ſześć ćwiertłów w ſobie máiąca. Eſt enim aridorum menſura, Vide infra.

Mediocris, Vide *Medius*.

Mediolanum, Vide *Medius*.

Mediomatrices uel Mediomatrici populi Germaniæ in Archiepiſcopatu Moguntino, Po niemiecku Weſterreycher.

Medioximus, Vide *Medius*.

Medipontus, ti, Inſtrumentum funarium apud Catonem.

Mediſtuticus nomẽ Magiſtratus magni apud Campanos, Calep.

Meditor, aris, ari, depon. prim. Myślię/ rozważam/przygotowuię ſie. Meditari fugam Myślić vciec.

De tua quoq; ratione meditere, Myśl też ſam o ſobie.

Meditabar quomodo cum illo loquar, Rozmyſliałem ſie com zá rzecz miał k niemu vczynić.

Multos annos regnare eſt meditatus, Brał ſie ná długie pánowánie. Meditari

exilium

exilium, Bráć ſie ná wywołánie. Meditari editionem alicuius libelli, Gotowáć nieyákie xiąžki ná świát wydáć. Meditari ſecum oportet, quo pacto aduerſam ærumnam ferant.
Meditari dolum ceruis, Sidłá náyelenie wymyśláć. Inuenitur in paſsiua ſignificatione.
Meditatus, a, um, Rozmyślony/ a/ e. Paratus & meditatus uenit, Zgotowány y s rosmyślną rzeczą przichodzi. Et omnia mihi meditata ſunt, Terent. Rozmyśliłem ſie ná wßiſtki rzeczy.
¶Compoſitum, Immeditatus, a, um, Nierozmiſlny/ niegotowány/ a/ e. Meditari ſe, Cżwiczić ſie.
Meditatio, onis, Myślenie/ ćwiczenie/ koßtowánie.
Stulta eſt meditatio futuri mali, Szalona rzecz yeſt myślić o przißłych nieſortunách.
Meditate aduerbium, Rozmyślnie/ nieukwápliwie/ bácżnie.
Meditatorius, a, um, Myślący/ przygotuyący ſie k czemu.
Meditatiuus, a, um, idem.
Meditatiuum uerbum Grammatici appellant uoce ficta quod ſenſum quendam meditandi uidetur habere.
Meditabundus, a, um, Myśliwy. Meditabundus perpetuo incedit, Záwżdy ma coś ná myśli.
Meditullum locus meditationis & exercitij, C C. ſine authore.
¶Compoſita, Præmeditor, præmeditaris, præmeditatus ſum, præmeditari Námyślam ſie przed tym/ uważam y rozważam ſam s ſobą rzecż. Præmeditari oportet quæ mihi dicenda ſunt, Mußę ſie rozmyśláć co mam mówić.
¶Præmeditatio, Przemyślenie/ rozmiślenie / wzięcie ſobie ná pámięć. Nihil abſq; præmeditatione faciendum cenſeo, Nie rádzę nic cżinić krom rozmyślenia/ rozważenia.
Medius, a, ū, Pośrzedni/ mierny/ ſredny/ a/ e. Media uocabula, Słowá ſrednie/ to yeſt ktore mogą być ku złemu y ku dobremu ciągnione/ dobrze y źle rozumiáne. Vt ſunt Valetudo, facinus. Medio æſtu, W pośrzod goracości.
Medius annus, Pułroká. Media nocte, W pułnocy. Media die, W południe. In medio foro, Ná pośrodku rynku.
Mediam mulierem complectitur, Obłápił yą w pás.
Medius etiam ſignificat, Głęboki. Vt Ex medio ſomno, Z głębokiego álbo twárdego ſnu.
Medius aliquando ſignificat, Poſpolitá rzecż. Vt Conſulere in medium, Rádzić o poſpolity pożytek. In medium producere uel proferre, Jáwnie okázáć. Ponere in medio, idem. Venire in medium & procedere in medium, Wyſtępić przed kogo.
In medio relinquere, Ná poły niedopráwić. Dicendi ratio in medio poſita eſt, Wolno káżdemu mówić. De medio tollere pro occidere, Zábić. Sublatus eſt de medio, Vmárł/ poßedł przed Abráhámá.
E medio exceſsit idem, Medium reſponſum, Wątpliwa odpowiedź.
Mediuſculus, a, um, dimin. apud Plin. lib. 11. cap. 37.
Medianus, a, um, Sroduyący/ śrzedni/ a/ e. Architectonicum uerbum, Medianæ columnæ, Srzoduyące pośrzednie słupy.
Medioximus, a, um, idem, ſed obſoletum.
Medietas, Połowicá / miernośc. Quamuis hac uoce Cicero uti reformidauit, ut ipſe teſtatur in libello De mundo.
Mediusfidius aduerbium iurandi, Záprawdę/ Dwßeki.
Mediare barbare dicitur, pro medium intercedere.
Mediaſtinus, mediaſtini. pen. prod. Gołotá / pálipiecek / to yeſt slugá ktorego ku nápodleyßym posługom vżywamy.
Mediaſtinus, a, um, adiectiuum, ut Mediaſtina opera fungi, Podnoßkiem być v wßiſtkich / do nayrodleyßych posług być.
Mediterraneus, a, um, Dáleki od morzá/ ná poſrzodku ziemie leżący. Mediterreus pro eodem obſoletum, Mare mediterraneū Vide Mare.
Meditullium, meditullij, neut. Pośrzodek wßelákiey rzeczy. Meditullium Poloniæ maioris, Poſrzodek wielkiey polski gdzie Srodá miáſteczko leży. In meditullio Italię Ná pośrodku włoch. Alias in umbilico dicimus.
Mediocris, & hoc mediocre, Srzedny/ wczeſny/ mierny/ práwie wczeſny. Mediocre ingenium, Ták wczeſny dowcip. Medio-

cris ſtatura, Wcżeſna wyſokość. Non mediocre telum ad res gerendas fama, Nie pul rzeczy yeſt miec dobra sławę ku przewodzeniu.

Mediocritas, atis, f. t. Mierność/wcżeſność. In ueſtitu mediocritas optima, Mierność w odzieniu nayl'epſza.

Mediocriter aduerbium, Miernie / ták wcżás. Nemo mediocriter doctus ignorat, Zadnemu wcżeſnie náuczonemu to nie yeſt táyemno.

Nõ mediocriter ferre, Nie żá dobre przyimowáć.

Haud mediocriter doctus, Niepoſpolicie náuczony.

¶Compoſita, Dimidius, a, um, Połowiczny/nápoły rodzielony.

¶Dimidiatus, a, um, idem.

¶Dimidius aliquando ſubſtantiue, Vt dimidium noctis præterijt, Pułnocy przeſzło.

Mediolanum, mediolani, Miáſto y xięſtwo Mediolánskie we włoſzech też w Lombardiey/Mediolan.

Mediolanenſis, Mediolanczik. Qui & Inſubres uocantur.

Medulla, medullæ, fem. prim. Mózg w koſciách/tákież też drzenie w drzewách.

Medullitus, aduerbium, Od ſercá/od ſámych wnętrzności.

Medullitus amare, Serdecznie milowáć.

Medullatus, a, um, in Biblijs tantum pro pingui legitur.

Medulla mellis, Szczera treść miodowa.

¶Emedullo, as, are, Wyłupuię drzeń álbo mózg. Et Metaphorice, Obnáſzam/obnáwiam.

¶Intermedius, a, um, Sroduiący/ pośroduiący.

Meduacus ſiue Medoacus fluuius Venetorum Patauium alluens qui nunc uulgo Brenna dicitur, Padewská rzeká.

Medulla, Medullitus, Vide *Medius*.

Medullum locus in Vindelicia Germaniæ, Melding po niemiecku.

Medus, Vide *Media*.

Meduſa, fem. pen. prod. Dziewká Phorci która miáſto włoſów węże ná głowie miátá tá yeſt od Perſeuſá o gárdło przypráwioná. Gorgone ſiue Corgonis, dis, etiam dicitur.

Megabizus ſiue Megalobyſus, Pop/ álbo kápłan Boginiey Diány y Epheſtany, Megabizi, Popi tey yſtey boginiey którzy wáłáſzeni bywáli. Inde per Metaph. accipitur, Miáſto niemężnego człowieká/ to yeſt máłpiego á niewieściego przyrodzenia.

Mega Græce, Latine Magnum, Wielkie.

¶Compoſita, Megaleſia, orum, Swádziebne weſele/ też świętobliwość y weſwodzenie gier ku czci y chwale boginiey Cybeles. Alias dies Magnæ matri deorum dicati quæ eſt ipſa Cybeles.

Megalenſes ludi idem.

Megaleſia, & Megalenſis, Vide *Mega*.

Megæra, æ, fem. prim. Jedna z bogiń álbo nędz piekielnych które furie bywáyą zwáne. Vide *Furo*.

Megara, pen. cor. fem. oppidum Atticæ & mons Siciliæ.

Megarenſis, e, & Megaricus, a, um, Jeden ztámtąd.

Megiſtanes, m. Latine proceres, ſeu primates, Zacznieyſzy ludzie.

Mehercule aduerbium iurandi per Herculem, Owſzeki / záprawdę.

Mehercules idem, Bych ták zdrów był/etc.

Meio, meis, minxi, mictum, meiere. Puſzczam wodę/ ſzczę. Diomedes præteritum meij eſſe dicit, ſed in uſu minxi. Quidã dicunt carere præterito.

Mel, mellis, neut ter. Miód.

Mel meum, blandientis uox, Móy duſzko/ móy rodzony/Móy miły.

Melculum diminut. etiam blandientis uox.

Melliculum, melliculi, & melliculus, la, lum, adiectiuum, dimin. etiam blandientis, Móy yedyny/moye ſerce/móy pieſzczku.

Mellarius, a, um, Miedźny. Vt mellaria uaſa, Fáski do chowánia miodu.

Mellarius, mellarij, ſubſtantiuum, Ten który pſzczoły podbiera/który ſię vmie s miodem y ſe pſzczołámi obchodźić.

Mellarium in gen. neut. Pſzczelnik mieyſce gdźie pſzczoły chowáyą. Græce Meliturgos idem.

Mellatio, onis, fem. Podbieránie/zgromádzánie miodu.

Mellatum, ti, neut. Sapa ſeu muſtum ad mediam partem decoctum, Nonius, Miodowa brzeczká.

Mellus, a, um, Miodowy/ a / e. Co yákoby z miodu yeſt/ták słodki by miód.

Mellitus,a,um, Slodnący/slodniejący / by miód.

Mellitus succus, Slodnący sok. Mellitus puer per translationem, miły wdzięczny párobeczek/mile chłopiątko.

Mellifico,as,are,act.prim. Miód czinię. De apibus dicitur. Mellificant apes erit magna copia mellis, Pilnie pszczoły robią będzie miedzno / álbo miodowo.

Mellificus, a, um, ut locus mellificus, Mieysce ná którym wrzos y kwiecia dosić rośćie / z ktorego pszczoły miód zbieráyą.

Mellifluus,a,um, adiectiuum Poëticum, Miodu pełny/ Miodem płynący / slodki.

Mellificium,mellificij, Náuká podbierániá pszczół álbo sprawowánia miodu.

Melligenus, a, um, Ták smáczny by miód.

Melligo,melliginis, Soká slodkość tá ktora pszczoły ze wrzosu kwiecia y liscia wysysáyą/álbo zbieráyą.

Melæne oppidum Arcadiæ.

Melamphyllis Insula in Samothracia & Samos ipsa dicta est Melamphyllos.

Melamphyllum,melamphylli, herba de genere Brancæ ursinæ.

Melampodium,melampodij,herba.

Melas Græce, Latine Niger, Czarny.

Melancholia atra bilis, Czarna krew / kolerá.

Melancholicus, Melánkolik/gęstą á czarną krwią okfituyący/dziwak yáko by nie zupełnego rozumu. Vide supra.

Melanurus,melanuri, Nieyáka rybá czarney płuszk / álbo ogon máyąca.

Melas etiam fluuius Pamphiliæ, alter Bœotiæ, tertius Thraciæ.

Melancholia, Melancholicus, Vide Cholera & Melas.

Melancoryphus,melancoryphi, auis quę & Ficedula dicitur, Vide supra.

Melandrium uel ut alij legendum censent Melampyrum herba.

Melanthium, melanthij, herba, Czarny koryánder álbo czarny bánny.

Melanurus, Vide Melas.

Meleager, masc. Syn Enei krolá Etolskiego.

Melagræa ipsa urbs Calydon in Etolia quia Meleager in ea imperauit.

Meleagrides gallinæ Africæ, Africkie kury pstrego pierza y gárbáte.

Melegnia Insula maris Adriatici.

Meles,lis, & Meletis fluuius prope Smyrnam.

Meli Græce, Latine Mel, Miód.

Melicraton, Klaret / pity miód/lipiec. Alias uinum mulsum.

Melipecta, Pláćki s miodem. Alias bellaria Confekty.

Melimela, pen.prod. Slodkie yáblká.

Melitones, pe.pro. Pszczelnik/mieysce gdźie ule s pszczołámi stawáyą.

Melibæa fem. urbs Magnesiæ uel Thessaliæ & uicus in mari Laconico.

Melibæus, Imię własne pásturskie v Vergilius.

Melibocus. Góry ktore sie poczinayą w Asiey á ydą áż do Misznienskiey ziemie w niemieckich stronách.

Meliceris, meliceridis, fem. pen. prod. uel Meliceria, æ, a cera & melle nomen accipit, Nieyáki wrzód krosty álbo boliączká puszczáyąca z siebie ropę ták yásną y żołtą yáko miód / á pospolicie ná łokciách á kolánách vsiàda.

Melicerta masc. fluuius Athamantis, & Inois Deus maris creditus alias Portunus & Palæmon.

Melichros nomen lapidis.

Melichrysis gemma.

Melicraton, Vide Meli.

Melicus, masc. sec. idem quod Musicus Muzyk/Kantor/skłádácz śpiewánia / śpiewak.

Melicum Columella testatur corrupte uocari genus gallinarũ quod Medicum dici solet.

Melilotos, fem. herba.

Melimeli, melimelis, neut. Confekty z yáblek Cotoniye rzeczone vczimony.

Melimelum, Vide Mel.

Melinum, melini, herba.

Melinum etiam, Oleyek z kwiecia yáblek. Cotonijs rzeczone.

Melinum etiam color a Melo Insula dictum quod ibi effodiatur, Nieyáka biała fárbá.

Melina genus uestis apud Plaut.

Melina etiam genus tibiæ acutissimi soni, Nieyáka trąbá álbo piszczałká ostrzego dźwięku. Festus.

Melinus color in floribus Luteum significat, Ciemnobronatny. Quidam tamen Melinum colorem uolunt esse mediũ inter album & fuscum qui dicitur Giluus, Smiády/podpołáły.

Melior & hoc melius comparatiuus a Bonus, Lepßy. Melior ager, Lepßa rola. In meliore cauſa eſſe, Pobożnieyßa/ lepßa rzecz mieć. Opto tibi meliorem mentem, Zadam ábyś ſie vpámiętał / polepßył.

* Meliuſculus, a, um, adiectiuum diminut. Nieco lepßy/máło lepßy/ też zdrowßy. Vt Qui meliuſculus eſſe cœpit adijcere debet exercitationem, Ktory ſie począł lepiey mieć ná zdrowiu/nie ma leżeć ma ſie przechadzáć.

Melioreſco, is, ere, Polepßam ſie / poczinam ſie mieć lepiey.

Melis, huius melis, fem. animal mellis auidiſsimum & aluearibus infeſtiſsimum, Zbik álbo dziki kot. Vulgo Taxus & Taxo, maſ.

Meliſſa, fem. Latine apis, Pßczołá. Item nomen proprium mulieris.

Meliſſophyllum, meliſſophyli, herba.

Melita, æ, ſiue Melite, melites, pen. cor. Wyſpá miedzy Sicilią á miedzy Afriką. Seu inter Italiam & Epirum, nunc Malta uocatur, Potym czáſie yáko Turek Rhodis wziął/ byłá dána zakonnikom. Ordinis S. Ioannis.

Melitæus, a, um, Vt Melitæi canes, Máłe pieski.

Melitæa lana, Melitæa ueſtis, Subtylna wełná/miękkie odzienie.

Melitenſis, e, idem.

Melites, tis, maſ. lapis.

Meliturgus, Vide Mel.

Melitites, melititis, fem. Potio ex muſto & melle, Moßcz s miodem zmießány.

Melitites etiam nomen lapidis.

Melitton, melittonis, maſc. Pßczelnik.

Melium in Calepino mendoſe legitur pro Millum, Vide in loco.

Melius comparatiuum aduerbium a Bene, Lepiey. Nemo accipit melius, Nikt nie lepiey gośći przimuye. Melius erit iſti morbo, Będzie lepiey ty chorobie to yeſt polepßy ſie. Incipit res melius ire quam putaram, Poczina ſie lepiey wodzić niźlim mniemał. Meli⁹ pœnis, proſit obſit nihil uident, niſi quod lubet, bądź ſtrátá bądź zysk/bądź zdrowo/ bądź nie zdrowo/ wßiſtko im zá yedno/nie baczą nic/yedno ná co ye myśl záwiedzie zá tym ydą.

Meliuſcule & meliuſculum aduerbia diminutiua, Lepiey. Plaut. Meliuſculum eſt mouere, Lepiey yeſt nápomináć. Iam meliuſcule habet, Ma ſie trochę lepiey.

Mellatio, mellarium & mellarius, Vide Mel.

Mellica genus leguminis, Calep.

Melliceris, Vide Meliceris nam unico L ſcribi debet.

Mellifico, mellificus, mellitus, Vide Mel.

Melligo, Vide Mel.

Mellinum, Vide Melinum.

Mellonia mellis Dea Romanis culta.

Melo fluuius qui & Nilus & Gehon uocatus eſt.

Melodes, melodia, Vide Melos.

Meloeſſa Inſula ex Syrenis una.

Melolanta Scarabei genus.

Melones, Niektóri rodzay korbow/málony zwánych/we włoßech poſpolity lecie wielmi chłodzi.

Melos, neut. indeclinabile Latine Cantus Spiewánie.

Melodia, æ, Zgodne ſpiewánie/ſtroyne brzmienie/wdzięczne á miłe śpiewánie.

Melo des, Melodeyny.

Melicus, melici, Spiewak. Kantor / Muſyk.

Melon, neut. μῆλον, Latine ouis, Owcá.

Melota uel Melote. pen. prod. Latine pellis ouina, Owcza skorá / owczy kożuch.

Melpomene, Jedná bogini z bogin.

Membrum, membri, neut. ſec. Członek/yedná cząſtká ciáłá. Proprie, Ciáło s skorą/ członki/y kośći nákrywáyące/też część wßelákiey rzeczy yáko mowy/powieśći/kazánia/

Membra concionis, Częśći kazánia. Græce κῶλα Vide ſupra. Vnde Bimembris, e. Dwoczęſtny. Trimembris, e, Trzyczęſtny.

Membratim aduerbium, Ná kąski. Po kąsku / ná ßtuki. Membratim diſcerpere, Ná kąski rozedrzeć. Membratim dicere uel tractare aliquid, Po ßtuce á po częśći co wyprawowáć. Generatim & Mēbratim contraria.

Membrum aliquando abſolute poſitum ſignificat membrum uirile, hoc eſt, Mentulam, Męski członek.

Membroſus, a, um, Ktory ten członek wielki ma.

Membrana, æ, fem. prim. Skorá / Párgámin. Alias Pergamenum.

Membrana ligni, Skorá ná drzewie.

Membranula, læ, dimin. Skoreczká/Párgáminek.

Membranaceus,a,um, Párgáminowi podobny.

Membraneus,a,um,Párgaminowy / skórzány/a/e.

Membranarius,Párgáminnik/białoskornik Gárbarz.

Membro,as,are,uel membror, aris, ari, pro membra formari,Stáwiam wespołek członki. Inusitatum.

Membratura,æ,Członkowánie. Insolens, Wzrost.

Meme accusatiuus geminatus a primitiuo Ego,ad maiorem uehementiam Mnie mnie / nie kogo ynszego. Memet pronomen compositum, Mnie sámego.

Memerylus,id est arbutus,arbor est, Vide supra.

Memini,Pámiętam.Verbum defectiuum in præterito tantum coniugatur & temporibus a præterito formatis,Prę ter hæc,habet etiã in Imperatiuo, Memento,Pãmiętay.Mementote,Pámiętaycie.

Memini item significat, Wiem/ yest mi wiádomo/też spominam/ przipominam. Vt, Nemo quicquam de hac re uel huius rei meminit, Zaden tey rzeczy nie przipomionął/álbo Nic o tym żaden nie mõwił.

Meminero,Będę to pámiętał. Meminerint sese unde oriendi fient,Niechay się rospámiętáyą zkąd się wzięli. Memini me uidere aut memor sum me uidisse,Pámiętam żem to oczima swemi widział. Memineris meminisse,Bácz ábyś się mógł rozbáczić / álbo ábyś mógł spomnieć/ ná pámięć sobie przywieść.

Faciam ut huius loci, dieiq; meiq; semper memineris,Uczinię że tego mieyscá/tego dniá/y mnie sámego wiecznie nie zápámiętasz / ále zwłasczá będziesz żałował.

¶Commemini idem significat quod Memini.

Memor,memoris,om.fit a Memini, secundum Priscianũ,Pámiętny. Memor & gratus,Pámiętny ná dobrodzieystwo/y wdzięczny.

¶Immemor,Niepámiętny / niewdzięczny.

Immemor beneficij alicuius,Niewdzięczny dobrodzieystwá czyiego.

Memoria,æ,fem.pri.Pãmięć.Memoria & recordatio idem.In memoria habeo Pámiętam.

Insidet in memoria idem, Memoriæ affigere,Wziąć w pámięć.

Memoriæ mandare,Náuczić się/pámięcią ostięgnąć.

Memoria custodire quod præceptum est,Strzedz tego co polecono yest. Memoriam alicuius usurpare cum charitate,Serdecznie ná kogo spomionąć/ álbo z vprzeymey chuci często o kim mówić.

Memoriæ alicuius dare operam, W niebytności czyiey często nań spominác. Memoria memini facile, Dobrze ná to pámiętam.

Memoriæ prodere sermones alicuius Popisác/pisnem ostięgnąc y ná świát wydác.

Memoria proditum est, Nápisano yest.

Memoriæ traditum est idem, Memoria falli, Nie dobrey pámięci być. Repetere memoria res antiquas, Powiedáć o stárych rzeczách.

In memoriam redite quæso,quæ libido istius fuerit, Rospámiętaycie się proszę was ná wielką swą wolą y rospustę tego.

Post hominum memoriam, Jáko ludzie nástáli.

Post homines natos,idem, Vsq; ad hanc memoriam,Aż do tego czásu. Vt mea memoria est,Jáko długo mogę pámiętáć.

Quod sæpe & nostra & patrum memoria usuuenit,Co się często nászych lat/ tákież y przodków nászych przigadzáło. E memoria excidit, Zápámiętałem/ wyszło wyleciáło mi z pámięcy.

Sic, Omni memoria uel in omni memoria,pro in omni tempore, Wszelakiego czásu.

Memoriola diminutiuum, Pámiątká.

Mentio,onis,fem.ter.Spominãnie/Przipominánie.

Mentione facta amicitiæ nostræ, Przywiodszy ná pámięć násze towárziskie záchowánie.

Facit huius rei mentionem in hoc uel illo libello,Przipomina to álbo pisze o tym w tych / álbo w onych xięgách.

Memoriale,memorialis, neut. pro Monumento,Znák pámiątki czyiey/też pámięć In Biblijs tantum legitur.

Memoriter

Memoriter aduerbium, Z pámięci / krom xiąg.

Memoriter recitare aut narrare aliquid Z pámięci powiedáć. Memoriter respondere, Krom ktorego rospámiętawánia prętko odpowiedáć.

Memoriter exponere aliquid, Z pámięci á nie z pismá co przed kim przełożić. Memorabis, le, Godny pámiętánia/álbo łatwi ku pámiętániu.

Memorabile ingenium, Niepospolity dowcip/rozum zwłaszczá godny pámiętánia.

Memoro, as, are, act. prim. Przywodzę ná pámięć/też spominam/mowię/wyliczam. Verum est uerbum quod memoratur Vbi amici ibi opes, Prawdziwa rzecz yest yáko mowią pospolicie/Gdzie przyiaciele tám bogáctwá.

Nomen tuum memora mihi, Powiedz mi yákoć dzieją.

Musa mihi causas memora, Powiedz álbo przywiedź ná pámięć. Incredibile memoratu est quam facile coaluerit, Rzecz niepodobna ku powiedániu/yáko sie prętko ziednoczyli.

Memoror, aris, ari, deponens pro Memini uel Memoro barbarum.

Memoratus, huius memoratus, idem quod Memoria, Pámięć.

Memorandus, a, um, idem quod Memorabis.

¶Commemoro, as, are, Przypominam przywodzę ná pámięć. De quibus antea commemoraui, O ktorychem przed tym mowił álbo przypominał.

Quodcunq; dixerim, egerim, audierim, commemoro uesperi, Comkolwiek mowił/czynił/słyszał przes cáły dzień/to sobie wieczor przywodzę ná pámięć. Non est opus multis uerbis commemorare, Nie potrzebá około tego wiele mowić.

¶Commemorādus, a, um, Godny przypominánia.

¶Commemoratio, Spomnienie. Nemo illo in commemoratione antiquitatis solertior, Nikt nie vmie ták o stárych rzeczách powiedáć yáko on.

¶Commemorabilis, le, idem quod commemorandus.

¶Rememoro, as, are, Rospámiętawam.

¶Rememoror, aris, ari, Barbare legitur in Bibliјs pro Reminisci.

¶Reminiscor, reminisceris, reminisci, sine præterito, Pámiętam/Baczę/ przychodzi mi záś ku pámięci/ też rozpámiętawam sie. Veteris incommodi reminisci, Ná przeszłą niefortunę pámiętáć/baczić. Ea potius reminiscere quæ tua persona digna sunt, Więtsze baczenie miey ná to co tobie przystoi. Reminisci & recordari idem.

¶Reminiscentia, æ, Spomnienie / przyśćie ku pámięci.

Memphis, fem. Głowne miásto w Egypcie. Nunc Cayrum dicitur.

Memphitis, & hoc Memphite, adiectiuū pen. prod. In genitiuo, Memphitis uel Memphitidis, & Memphiticus, a, um, Co ku temu miástu należy.

Memphi substantiue populi Memphim inhabitantes.

Mena Romanis credita Dea quæ menstruorum fluxui præesset.

Mena etiam & Menula, Rybá niektora śledziowi podobna. Aliquando scribunt pro diphtongum Mæna.

Menaria Insula a Menarum piscium copia dicta.

Menalippe, fem. Bogini Amazonum.

Menapіј masc. populus Galliæ Belgicæ Vbіјs finitimi, Lud xięstwá Geldriskiego y Iuliackiego po obu stron Rhenu leżący. Alias Geldrenses & Iuliacenses in inferiori Germania, Po niemiecku zową Geller vnd Gulch.

Menander, Menandri, masc. sec. Właśne ymię Poety Greckiego.

Menda, æ, fem. prim. uel Mendum, mendi, neut. sec. Błąd/zmázá. Mendum corrigere, W czym sie pobłądziło popráwić/ błąd wyrzucić.

Mendosus, a, um, Pełny błędow. Exemplar mendosum, Xięgi pełne błędnego/ fálszywego/á nieumieyętnego pisánia. His laudationibus historia rerum nostrarum facta est mendosior, Tymi ták zbytnemi chwalámi Historiá dzieiow nászych stálá sie fálszywszą / Podeyrzánszą. Deesse aliquam partem & superare mendosum est, Gdy niedostáye czego / álbo też bywa názbyt przydano tám fálsz yest.

Mendose aduerbium, Pochybnie / błędnie/ fálszywie. Mendose scribis, Pochybnie piszesz/to yest/nie chowasz orthographiey. Mendose colligis, Fálszywie wywodzisz á okázuyesz rzecz.

¶Emendo, as, aui, are, Popráwiam/ polepszam/błąd y omyłki wyrzucam. Emendare sese, Polepszyć sie.

¶Emendator

¶Emendator, Polepſzyciel / náprawiciel / poprawcá.

¶Emendatrix, Poprawicielká.

¶Emendatio, Popráwienie / zlepſzenie.

¶Emendare aduerbium, Dobrze / nieprochybnie / krom fálſzu. Emendate ſcribere, Wedle orthographiey piſáć.

Mendacium, mendax, Vide *Mens.*

Mendeſium unguenti genus.

Mendicula, Stároświeckie odzienie nieyákie.

Mendicus, pen. prod. maſ. ſe. Zebrak / nędznik.

Mendicus, a, um, adiectiuum, Zebrácki.

Mendiciſsimus enim forma ſuperlatiui dixit Cic. Wyrudny żebrak.

Mendiculus dimin. Zebraczek.

Mendico, as, are, neut. prim. Zebrzę / bierzę prze bóg.

Mendicare ſibi malum Plautus dixit Metaphoricos, Nieſortun ſie domieśćić.

Mendicans, mendicantis, Zebráczy.

Mendicitas, atis, Zebránná / nędzá / vboſtwo / niedoſtátek.

Mendicatio, onis, Zebránie. Mendicabulum Idem, ſed Obſoletum.

Mendicimonium, mendicimonij, neu. ſe. pro mendicitate obſoletum.

Mendiciter aduerbium, Po żebráćku / nędznie / żebráckim obyczáyem.

¶Emendico, as, are, Wyżebráć / wyprośić / wymodlić.

¶Emendicatio, Wymodlenie.

Mendix apud Oſcos nomen eſt magiſtratus.

Mendum, Vide *Menda.*

Menecina urbs Oenotriæ cuius populi Menecinei & Menecinij.

Menecis pen. product. urbs Phocenſium.

Menium. neut. ſe. Budowánie s podśieniámi ná ſlupiech ſtoyące ktore yákoby wychodzy przecz przed grunt á fundáment práwego budowánia / ganek / przedſienie / wykuſz niektorzi zową. A Memo quodam Inuentore Romano.

Menium uel Meſonium putatur eſſe ciuitas Germaniæ, maydenburg. po niemiecku w Saski ziemi nád rzeką leżące.

Menix nomen Inſulæ quidam ſcribūt Meninx.

Mennonia nomen gemmæ.

Mens, mentis, fem. ter. Vmysł / rozum / doſćip. Non poteſt mihi uenire in mentem, Nie może mi ná myſl przyść / nie mogę wſpomionąć.

Optare alicui mentem meliorem, Zdáć komu lepſzego vmysłu / vpámiętánia.

Mentem mutare, Odmienić vmysł ſwoy / rozmyślić ſie.

Mente captus, Szalony / głupi. Compos mentis, Rozumny / roſtropny. Mens mundi apud Philoſophos idem quod Prouidentia, Opátrznośc / rząd / á ſpráwowánie boże.

Deorum mente ac ratione mundus adminiſtratur, Pan Bog świátem rządźy.

Aliquando pro conſilio uoluntate & opinione, Miáſto przedſię wzięcia woley y mniemánia czyiego. Vt Intelligo mentem tuam, Rozumiem mniemánie y wolą twoye. Non poſſum inueſtigare mentem authoris, Nie mogę wyrozumieć mniemánia składáczowego.

Sana mens, Dobry rozum. Mala mens. malus animus, prouerbialiter uſurpatum, Złe plemię / zły owoc / zła myśl / złe vczynki. Vt ueſtræ mentes atq; ſententiæ cum populi Romani uoluntate, ſuffragijſq; conſentiant. Aby wáſze vmysły y rády z ludu Rzimskiego wolą y przedſię wzięciem ſie zgadzáły / to yeſt áby śćie z obu ſtron yednoſtáyną myſl y chuć mieli.

Nunc noſtram accipe mentem, Báczy yuſz teraz náſze mniemánie. Dum mihi ſolet in mentem uenire illius temporis, Gdy mi ná myſl przychodzi on czás, Gdy ná on czás wſpominam. Neſcio quid illi in mentem uenerit qui hæc cogitet, Nie rozumiem w ktory ſpoſop to czini gdy to zámyśla.

Mentio, fem. ter. Spomnienie. Vide *Memini.*

¶Compoſita a mens, Amens, Niemądry / głupi / ktory odſzedł od rozumu.

¶Amentia, æ, fem. pri. Głupośc / odeśćie od rozumu.

¶Demens, Szalony / wśćiekły / niebáczny / nierozmyślny.

¶Demētia, Szaleńſtwo / niebácznośc / nierozum.

¶Demēto, as, are, Szalonym czinię, błazná z kogo czinię. Et dementare dixit Apul. pro inſanire, Szálec.

¶Dementio, is, ire, pro inſanire dixit Lucretius. Miáſto ſzálenia.

¶Dementer

¶Dementer aduerbium, Szalenie/Glupie/niebácznie.

¶Vehemēs, Gwałtowny/mocny/surowy/kárzy/popędliwy. Causa uehemens ad obiurgandum, Dosić słuszna wielka przyczyná ku karániu. Vehementes literæ, Surowy/popędliwy list.

¶Vehementia, æ, fem. prim. Mocnosć/Gwałtownosć/ silnosć/popędliwosć. Odoris uehementia, Silnosć woniey.

¶Vehementer aduerbiū, Bárzo gwałtownie/popędliwie. Vehementer, acriter, animose, idem, Silnie/surowie/ śmiele/popędliwie.

Vehementer aduersari, Mocnie się sprzeciwiáć.

Vehementer amare, Bárzo miłowáć.

Minari uehementer, Srogo/ popędliwie komu grozić.

Vos credere hoc mihi uehementer uelim, Chcięycie temu uprzeymie wierzić.

Mentior, mētiris, mentitus sum, mentiri, depon. q. Lże s prawda się mijam. Mentiri aduersum aliquem, & in aliquem Łgáć ná kogo.

Mentiri alicui, Łgáć komu / to yest powiedáć ládá co.

Mentiri colorem fuco, Bárwić się. Mentiri sexum muliebri motu, Niewieściemi obyczáymi się wydáwáć zá niewiástę. Idē quod Simulare.

Mentibor pro mentiar apud Plautum.

Mentitus participium, Cic. Ne tu uidearis mentitus, Abyś nie był nimeman nieprawdę powiedáć.

Mendax, mendacis, om. tert. Łgarz / fálszerz.

Mendacium, mendacij, Łgárstwo. Improbi hominis est mendacio fallere, Nie należy ná dobrego człowieká máțáć kimomyláć kogo.

Magnum & impudens mendacium, Wirudna lež. Dare mendacium alicui, Zełgáć/ zmamić kim. Dicere mendacium alicui, Zádáć komu lesz.

Mendaciter aduerbium, Łżywie / nieprawdziwie.

Mendaciloquus, a, um, idem quod mendax, Który się łża pyta.

¶Ementior, ementiris, ementiri, Wyłżygam/ wymyslam cō yáko żywo nie było. Ementiri & fingere idem, Ementita opinio, Wirudna lesz. Ementiri stirpem, Powiedáć się z czyiego rodzáiu á nie być.

Mensa, mensæ, fem. prim. Stół. Consistere ad mensam, Służyć do stołu. Aliquando pro cibo prandio uel cœna accipit Metonmycōs hinc prima mēsa Pierwsze potráwy. Secūda mensa, Wtóre potráwy/to yest ser/álbo yábłká owoc. Quæ dicuntur Bellaria & Græce τραγήματα De mensa mittere, Nieco z stołu posłáć komu/to yest z potraw. Mensam iubet tolli, Káże zbieráć obrus. Mensam remouere idem, Omnium mensarū assecla, Próżny chléb / rásorzyt/ wszędy był. Mensa etiam quadra dicitur, Táliesz y ráchowniczy stół ná którym ráchuyą y pieniądze odliczáyą.

Mensula diminutiuum, Stolik.

Mensarius, a, um, adiectiuum, Co ku stołowi należy. Mensaria pocula, Stołowe kupki.

Mensarius substantiuum qui & numularius Argentarius & Collybista dicitur, Mincarz który nád rozmáyita monetą siedzy/odmieniácz monetę zá monetę.

Mensularius dimin. a mensula idē quod Mensarius.

Mensio, onis, Vide *Metior.*

Mensis, huius mensis, Miesiąc.

Menses in plurali tantum, Niewieścia niemoc/Miesięczna chorobá.

Menstrua in plurali tantum, idem.

Menstruatus, a, um, Co tákową chorobę cierpi.

Menstrualis, le, Ná kożdy miesiąc.

Menstrualis mulier, Ná którą miesięczna chorobá przyszłá.

Menstruus, a, um, Miesięczny co się ná kożdy miesiąc przygadza. Menstruum spacium, Jeden miesiąc.

Menstruum substantiuum. Żołd/myto żołnierskie ná yeden miesiąc.

Mensurnus citat Calep. ex libro de Inuentione ubi nunc legimus Menstruus

¶Composita, Bimestris, & hoc bimestre, Dwomiesięczny / przes dwá miesiące.

¶Trimestris, e, Trzymiesięczny.

¶Semestris, e, Sześćmiesięczny/

¶Semestræ substantiuum, Puł roká.

¶Sesquimestris, seu sesquimensis, Puł miesiącá. Intermestris, e, Miedzy miesięczny.

¶Intermeſtris luna, Náſtáyący nów / yáko by miedzy mieſiącmi náſtáyący xiężyc.
¶Intermeſtrum, intermeſtrui idem,
Menſura, Vide *Metior*.
Menta inde Mentula, æ, fem, pri. Męski członek. Alias Muto, mutonis.
Mentulatus, Ktory męski członek ma.
Menta uel ut alij ſcribunt cum h Mentha, æ. fem, prim herba, Miętká.
Menthaſtrum, Leśna miętká.
Mentagra, mentagræ, fem. morbus dictus a mento a quo incipit. Nieyáki Liſzay / Suchy świerzb. Albo ſupież ná twarzy Vide *Lichen*.
Mentaſtrum, uide *Menta*.
Mentigo, mentiginis, femin. tert. genus morbi, Kroſty / Párchy ná podgárdłkách y wárgách owczych.
Mentio, onis, Vide *Menum*.
Mentior, Vide *Mens*.
Mentoas olim dictus eſt Danubius.
Mentor, oris, maſc. ter. Własne ymię sławnego ſnicerá / to yeſt tego ktory obráczy rzeźe / y też ſtátki foremne czini.
Mentum, menti, neut. ſecund. Podgárdlek.
Menus Germaniæ fluuius, Rzeká w niemcech. Men przes Frankonią pod Francfort ciekąca á przy Moguncieyi w Ryn wpáda.
Meo, as, aui, are, n. p. Ciekię / bieżę. Tanta eſt anguſtia ut uix ſingula meent plauſtra, Táka ciáſność yeſt że ſie ledwey yeden woz w mieśćić może.
Meatus, huius meatus, Dziurá / przechod / wychod. Græce πορος.
Meatus ſyderum, Bieg á mijánie gwiazd.
Meabilis, le, Przechodzący / Przeciekáyący / co łatwie może prześć / Przebrnąć.
¶Compoſita, Permeabilis, Remeabilis.
¶Commeo, as, are, Jadę / Prowádzę ſie, y tám y ſám ſie przeyeżdżę. Quacunque commeauerat, Kędyſzkolwiek yechał / Kędyſz ſie kolwiek obrocił. Vt tuto ab hoſtium curſu etiam ſinguli commeare poſſent, Aby mogli bezpiecznie y tám y ſám yść y wrácáć ſie / wędrowáć. Ad eos mercatores ſæpe commeant, Często do nich krámárze przyieżdżáyą. Commeare ultro citroque, Y tám y ſám ſie przeyeżdżić.
¶Commeatus, huius commeatus, Dozwolenie / Dopuſzczenie / ktore Hetman zolnierzom / álbo ynſzy pan poddánym álbo ſługom ſwoyim dáye / áby ſie ná pewny czás wrácáli / gleytowny liſt. Huic commeatum liberum impetrare, Oſięgnąć dobrowolne dopuſzczenie ku mieſzkániu álbo też zołnierzowániu gdzie ſie komu podoba.
¶Commeatus, huis commeatus, & hi commeatus in utroque numero pro cibarijs etiam ad alimoniam Reipub. ciuitatis exercitus aut alicuius multitudinis ſumitur. Interdum etiã priuati hominis, Wſzelákie potrzeby ku żywnośći ziemiom / Miáſtom / Zołnierzom / Woyskom należące.
Commeatus negare in Sileſiam, Zámknąć drogę do Sląská. Exercitus abũdat commeatibus, Ma doſtatek wſzelákich żywnośći.
¶Permeo, as, are, Przeciekam / Przechodzę ná drugą ſtronę. Permeare extra, Przeciekáć ná wierzch.
Permeabilis, le, Łatwi ku przecieczeniu / prześćiu / przebyciu.
¶Remeo, as, are, Wrácam ſie záś / Na zad yadę / Ná zad ciekę. Certis horis peſtifer calor remeat, Pewnych ſie godzin cięſzka gorącość wrácá. Cum ex Italia remearem, Gdym ſie z Włoch wrácał.
¶Tranſmeo, as, are, Mijam / Przemiyam.
¶Intermeo, as, are, Ciekę / Idę przes pośrodek.
Mephitis, huius mephitis, fem. ter. Pleśń / wſtęchnienie / á wſmierdnienie ziemie y wody. Terræ putor.
Mephiticus, a, um / Smrodliwy / Stęchły.
Merax, meracus, meraculus, Vide *Merus*.
Mercator, Mercatura, Vide *Mercor*.
Merces, mercedis, fem. tert. penul. produ. Myto / Záplátá / dzienny żołd / Nayemnik. Prędiorum merces, Dochody folwárczne Experiri fidem hominum magna mercede, Doznáć wiernośći ludzkiey s wielkim Koſztunkiem / y s wielką ſzkodą ſwą.
Mercedula diminutiuum, Mytko.
Mercenarius, ſubſtantiuum, Náyemnik.
Mercenarius, a, um, adiectiuum, Náyemny / Niedármy. Vt mercenarij teſtes, Náyemni świádkowie. Mercenarium præmium, Náyęte zmowione myto.
Mercimonium, Vide *Mercor*.
Mercor, mercaris, mercatus ſum, mercari, deponens, Kupuyę. Mercari Græca fide, Zá gotowe pieniądze kupić.

Mercatur minori precio, Zá mnieyßę pieniądze bywa pod czás kupiono. Mercari præſenti pecunia idem quod Græca fide.

Merx, mercis, fem. tert. Kupia/ Towar.

Merces, mercedis, idem Profiteri merces, Odecliç od towárów / Opowiedziec ſie ná cle.

Merces improfeſſæ/ Wolne ode clá towáry Apud Iuriſconſultos.

Merces eſculentæ, Przedáyne rzeczy yedzące.

Mercimonium, mercimonij, neut. ſecun, idem quod Merx.

Commercium, Spolne kupczenie/ Handlowánie/ y kupiectwo. Nonnunquam accipitur pro conſuetudine & uſu, Miáſto towárziſzenia. Nihil mihi tecum amplius commercij erit, Chcę mieć s tobą od tych czáſów dobry pokóy.

Mercator, mercatoris, Kramarz/ kupiec.

Mercatio, mercationis, Kupowánie/ Krámowánie.

Mercatura, æ, fem. prim. Kupiectwo/ Krámárſtwo. Mercaturam facere uel exercere, Kupiectwem ſie obchodzić.

Mercans, mercantis, Kupiec/ Kupuyący.

Mercatus participium paſsiuum pro emptus, Kupiony.

Mercatus, huius mercatus, Skład/ Miáſto gdzie dla wielkich yármárków kupie skłádáyą Græce ἐμπόριον.

Mercatus etiam, Iármárk. Mercatum indicere, uel, Inſtituere, Wywoláć yármárk. Sed prohibere mercatum, Odwołáć yármárk.

Mercalis, & hoc mercale, Skupny. Citat Calepinus ex Colum. ubi nunc legitur mercantibus.

¶ Promercalis, le, Przedáyny.

Mercurius, rij, maſc. ſecund. Bóg wymowy y kupiectwá/ Syn Iowiſzów y Maie poſeł wſzech bogów. Vt Poëtæ fabulantur Græce, ἑρμῆς hoc eſt nuncius & interpres, Poſeł/ Curſor/ y Tłumácz.

Mercurialis, le, Co ku poſelſtwu y vrzędom. Merkuriuſowym należy.

Mercurialis, pro facundo & expedito, Miáſto wymownego/ ſpráwnego/ prętkiego.

Mercurialis, huius mercurialis, fem. tert. herba.

Mercuriales in plurali Sodales quidam in honorem Mercurij, uel Collegium aliquod.

Mercurius etiam, Gwiazdá á plánetá yedná z ſiedmi plánet.

Merda, merdæ, fem. prim. Człowieczy gnóy/ Gówno.

Merdo, as, are, & Permerdo, permerdas, permerdare, Sram / Id eſt fœdo conſpurco.

Merenda, æ, feminin. prim. Podwieczorek.

Mereo, meres, merui, meritus ſum, & Mereor, mereris, mereri, deponens, Służę/ z naymu robię. Scio hanc mericam eſſe ut memor eſſes ſui, Żeć to záſłużyłá ábyś ná nię pámiętał. Mereri laudem, Chwałę záſłużyć. Meritus laureā linguæ Cicero. Cicero mimo ynſze záſłużył koronę álbo chwałę wymowy. Mereri offenſam, Záſłużyć niełáskę/ to yeſt wykroczyć przeciwko komu. Quid de te merui, qua me cauſa perderes, Comći vczynił/ w czimemći ſie przewinił. Bene de me meritus eſt, Wiele mi dobrego okazał. Male uel peſsime de aliquo mereri, Przipráwić kogo o yáką ſzkodę/ Niełukość/ Niewdzięczność. Alias, Co złego wyrządzić.

Merere, pro ſtipendium facere, Żołnierską służbę służić. Iurgeltnikiem być. Cum accuſatiuo & ablatiuo reperitur, Prima ſtipendia meruit, Suet, Pierwſza mu to służbá byłá w żołnierſtwie. Aere merent paruo, Luca. Ná máłym myćie służą/ álbo z máłego mytá trwáyą. Triennio ſub Haſtrubale Imperatore meruit, Trzy látá pod Hetmánem Haſtrubálem żołnierską służbę wiódł. Merere equo & merere equo publico, Ná yeden koń myto mieć. Merere pedibus, Drapską służbę służić. Meruit ſtipendia in eo bello, Miał też ná poczet ná tey woynie. Merere alicui, Służić niekomu.

Meritus participium ſiue nomen ex participio, a, um, Godny/ Powinny/ Słuſzny/ Doſtoyny/ a/ e. Primus in toga triumphum meritus, Pierwſzy nie walcząc w pokoyu będąc triumph otrzymał. Meritos, aris imponit honores, Godne álbo powinne ofiáry ofiárowáł. Meritas dependit pœnas, Záſłużone winy odćierpiáł. Meritum adeptus eſt honorem, Powinny cżći doſtał.

¶ Immeritus, a, um, Niegodny/ Niedoſtoyny/ Niezáſłużony.

Merito aduerbium, et meritiſsimo in ſuperlatiuo, Słuſznie/ Godnie/ z powinnośći. Merito te amo, Práwie z powinnośći cie miłuię.

¶ Immerito.

¶Immerito, Niegodnie / Niedostoynie. Immerito succenses illi, Bez winy sie nań gniewasz. Immerito a te accusor, Skárżysz sie ná mię bes moiey winy.

Meritum, meriti, substantiuum neut. sec. Zasługá / záchowánie złe álbo dobre. Przisługá / Dobrodzieystwo. Non satis tibi gratias agere possum, pro tuis in me meritis, Nie yest mie sto ábych twe dobrodzieystwá mógł odsłużyć. Tuo merito hoc fit, To sie dzieye zá winą á przewinieniem twoyim. Nemo me accusauit merito meo, Nikt sie ná mię nie skárżył zá przewinienie moye. Pisonem nostrum merito eius amo plurimum, Zá yego vprzeyme záchowánie. Pro merito, Wedle zásługi. Merito uestro maximas gratias uobis omnes & agere & habere debemus, Winniśmy wam zá wásze szláchetne záchowánie przećiwko nam wielkie dzięki czinić y odsługowáć.

Meretrix uenit a Mereo, Nierządna niewiásta y pospolita kurwá.

Meretricula, æ, diminu. Kurwiczká / kurewká.

Meretricius, a, um, Kurewski. Meretricius amor, Nierządna miłość. Meretricia domus, Nierządnych niewiast dóm / Zántus.

Meretricium, meretricii, substantiuum, neut. secund. Kurewstwo / Nierząd.

Meretricie aduerbium, Po kurewsku.

Meretricor, aris, ari, d. p. Pátrzam nierządu kurewski żiwot wiodę.

Meritorius, a, um, Nayemny / Co od náymu yest. Vt Meritorius equus, Nayemny koń.

¶Biga meritoria, Kárá álbo wóze o dwu koniu nayemny.

¶Quadriga meritoria, Wóz o czterech koniách.

¶Taberna meritoria, Gośćiniec / kárczmá.

Meritorium absolute substantiue, Gośćinny dóm.

¶Composita, Commereor, res, pen. cor, commerui, & commeritus sum, commerere neutrum.

¶Commereor, eris, eri, deponens, Zásługuię / Też dopuszczam sie złego álbo dobrego / Grzeszę. Nunquam sciens commerui ut caperet odium illa mei, Nicem s wyádomośćią mą przećiwko yey nie wykroczył / áby miálá przyczynę ná mie sie gniewánia / álbo nicem yey chcąc álbo wiedząc nie zásłużył. Quid commerui aut peccaui pater. Terent. Com zásłużył / w czymem sie przewinił oycze. Commereri aliquid erga alterum, Wykroczić przećiwko komu. Nullam de his rebus culpam commeruit, Nammiey w tym nie winien.

¶Demereor & Demereo, Przisługuię / záchowawam sie komu. Omnes sibi demereri studet, Wszistkim sie rad záchowawa rad by káżdego łáskę miał. Demereri aliquē aliquo officio, Záchowáć sie komu yáką przisługą.

¶Emereor, & Emereo, Wysługuię sie / Zásługuię dobrze.

¶Emeritus, a, um, Wysłużony / a / e. Emeritus miles, Wysłużony żołnierz który dla stárośći nie yest powinien dáley żołnierzowáć. Emerita arma, Wysłużona zbroyá / to yest którey więcey nie może dla pokázenia vżywáć. Emeriti boues, Stáre woły więcey w yárzmie nie robiące. Emeritę apes, Pszczoły które więcey rá miód nie robią. Emeriti āni, Stárość / gdy yusz yeden dáley nie może.

¶Emeritum, emeriti, substantiue, Zásłużone myto.

¶Emerita Augusta Hispanie oppidum.

¶Promereor, eris, eri, & Promereo, eres, erui, tum, ere, Zásługuię. Promeruisti ut ne quid ores, quod uelis quin impetres, Zásłużyłeś to że krom prozby wszistko co chcesz możesz otrzimáć. Quando bene promeruit fiat, Gdyż dobrze zásłużył niechay ták będzie. Promereri malū, Złe sie zásłużić. Promereri principē pro principatum promereri, Osięgnąć. Cum his nihil promereat, Gdy sie w niwczym ni: przewinił.

Promerens, entis, Zásłużony. Promeritum, ti, Zásługá.

Merga, æ, fem. prim. Grábie / któremi żito y śiáno grábią / też Grabki przi kosách bywáyące / gdy owies álbo tátárkę siekáyą. Dictæ a mergis uolucribus, quia ut illi se in aquam mergunt dum pisces persequuntur, sic messores eas in fruges mergunt.

Merges, mergitis, fem. tert. penul. correp. Kupki żytá álbo owsu yusz grábione ále yeszcze nie związáne / kuczkámi / niektorzi zową.

Mergo, mergis, mersi, mersum, mergere, act. tert. Narzam / Topię / w wodę pograżam / maczam / krzczę. Mergere se in flumen, Pomurzić sie w rzekę. Mergere aliquem in aquam, Pomurzić kogo w wodę. Mergere cymbam, Vtopić łódkę. Mergere ultimis supplicijs per translationem, Skáráć kogo áby tego więcey nie czinił. Mersus secundis rebus, W szczęśćiu pograżony / Vtopiony. Neq; in hoc administrantur

tutelæ ut mergantur pupilli, Nie dla tego bywáyą polecone opiekunſtwá áby ſieroty były topione/ To yeſt ſzkodzone w ymieniu.
Merſio,onis, fem.tert. Pogrąźenie/ Narzánie/Wmoczenie.
Merſo,as,are,frequentatiuum, Uſtáwicznie narzam/ Maczam.
Merto,as,are,pro Merſare Obſoletum.
¶Compoſita,Demergo, Pogrąźam/ Ná głębią wpycham/ Topię. Demergit caput cornix per littora, Wroná ſie kápie po brzegách/ Nurza głowę w wodę. Demergere ſemen, Pośiać y pográbić naſienie/ rolą nátrzeć. Demerſus in palude, Utonął w ługowiſku. Demerſa in profundo ueritas, Prawdá ná głębokośći pogrąźona/ zákopána. Aere alieno demerſus, Utonął w długách po uſzy/ zádłużył ſie. Patriam demerſam extuli, Dobrzem rátowął oyczyznę.
¶Emergo, Wynurzam ſie ná wierzch. Cum tandem de paludibus emerſiſſet, Gdy ſie z błót wykołátał álbo z długów wybrnął. Emergere utero puer dicitur, Ná świát przyść/ Urodźić ſie. Hinc ad dignitates & honores emergere, Przyść ku wielkim doſtoynośćiam. Video te olim ad ſummas dignitates emerſurũ, Widzę że czáſu ſwego przidzieſz ku wyſokiemu ſtanu. Emerſit e uadis oratio, Wyſkrobálá/ Wypláwiłá ſie z ćięſzkich mieyſc. Emergere e iudicio peculatus, Wybrnąć/ Wypráwić ſie przed ſądem. Emergere e mendicitate, Wybrnąć z żebrániny/ Doſkrobáć ſie kęſá chlebá. Emergere ex aliquo negocio, Wypráwić/ Wyplieść ſie, przekonáć nieyáką trudność.
Emerſura uirtus ex omni ſeuitia fortunæ, Wynurzy ſie cnotá ze wſzeláKiey fortuny/ przećiwnośći. Emerſit hoc uno modo depreſſa ueritas, Tym yednym obyczáyem/ pogrąźona prawdá ná świátłość wyſzłá. Emergere ex incommoda ualetudine, Z niemocy powſtáć.
¶Emergi paſsiue Terentius, Tot res repente circumuallant ut emergi non poteſt, Ták wiele rzeczi z nienácká przypádáyą z których ſie yeden trudno wyplieść może/ álbo z nich wykuráć.
¶Immergo, Wnarzam/ Wgrąźam. Vbi Iſter amnis immergitur, Tám gdźie rzeká Dunay wpádá. Se aliquo imergere, Ponurzić ſie. Immerſit ſe aliquo in ganeum, Utonął gdźie miedzy łotrowſtwem. Se in uoluptates immergere, Udáć ſie ná wſzeláką roſpuſtę. Immergere ſe blanditijs in conſuetudinem alicuius, Wkráść ſie w kogo pochlebſtwem á przylizowániem.

¶Submergo, Topię/ Pogrąźam ná głębokość. Nauis ſubmerſa, Łódź utonęłá. Submerſus uoraginibus, W przepáśćiách utonął. Innatare & Submerſum eſſe contraria.
¶Submerſio,onis, Utopienie/ Zágrąźenie.
Mergus,mergi, Nór/ pták wodny nárzáyący ſie.
Mergus in uite, Skrzywienie wićy winney wo byczay obłáłu gdy yą przywiązuyą do tyczy álbo laſkowánia/ Pal. Mergum dicimus quoties uelut arcus ſupra terram relinquitur alia parte uitis infoſſa.
Mergulus,merguli, Lámpá Naczinie w którym knot gore. Et in Biblijs nomen auis.
Mergus,& Mergulus, Vide Mergo.
Mergur,mergoris genus, quod nonnulli Situlam appellant.
Mergites,mergitis, fem.tert.
Meridies,meridiei, Południe. Vide Dies.
Meridianus,a,um, Przypołudnieyſzy.
Meridianus Sol, Przypołudnieyſze słońce/ Meridiano ſubaudi tempore, W południe.
Meridio,as,are, Et Meridior,aris, ari, deponens, W południe obiád yem.
Meriditare, Przeſypiáć ſie o przypołudniu.
Meridiatio, onis,uerbale, Przypołudnieyſze ſpánie.
Merito,as, Meritorius, meritum, Vide Mereo.
Merobiba, Vide Merus.
Meribibulus ibidem.
Merocтes,tis,fem.genus lapidis.
Meroe,es,fe. Wyſpá y miáſto nád rzeką Nilu ſem.
Merops,is,maſcu. Nieyáki ptak pſzczoły rad yadáyący/ żołná.
Meropus,pen. corr. mons Græciæ iuxta Theſſaliam.
Meros,maſcu.mons Indiæ in qua ciuitas Niſa ſita eſt.
Merſo,as, Vide Mergo.
Merula,læ, Kos.
Merus,a,um , Szczyry/ práwy/ wirudny/a/e. Meri bellatores, Wirudni żołnierze, Meræ nugæ, Wirudna lez/ zywa mataniná. Mera ſpes, Zupełna nádźieyá.
Merum, meri, ſubſtantiuum pro uino, Szczyre wino w które wody by namniey nie przymieſzano.
Meracus,a,um, pen.pro.& Merax, acis, pen.prod.idem quod Merus, Vt, Meracum uinum, Szczyre wino nie przemieſzáne

ſáne wodą. Hyeme bibendum eſt, meracius, æſtate dilutius, Zimie mocnieyſze wino mamy pijáć/ Lecie lżeyſze wodnieyſze.

Meribibulus, li, Pijánicá ktory w wino wody nie przimieſzawa.

Merobiba, æ, maſc, idem.

Mere aduerb. Szczyrze/ Wirudnie/ Zupełnie.

Merx, mercis, Vide Mercor.

Mercimonium ibidem.

Meſa, fluuius qui rectius Moſa dicitur.

Meſapia idem, quod Apulia, Kráyiná we włoſzech.

Meſauli, ædium itinera inter duo atria, Sianki/ Ganek/ Sipont.

Meſe, es, uentus inter Boream & Cæciā.

Meſia prouincia quæ Pannonię iungitur ad Pontum uſq; cum Danubio decurrens, alij Mœſia ſcribunt.

Meſos, maſc. Latine medius, Pośrzedni/ Vnde multa compoſita, Meſaulos uide paulo ſupra Meſauli.

Meſochorus, p. c. Gracz ktory ku táńcowi gra

Meſonyction, Púłnocy.

Meſopotamia, Kráyiná w Aſiey miedzy dwiemá rzekomá, Tigri & Euphrate.

Meſoleucos, nomen gemmæ, & nomen herbæ.

Meſomelas, gemma,

Meſochorus, Vide Meſos.

Meſon, perſona comica coci aut nautæ aut ſimilium, Feſtus.

Meſopotamia, uide Meſos.

Meſophærum, ri, Nardi ſpecies.

Meſpanenſe, unum ex hoſtijs Rhodani fluuij, CC.

Meſpilus, fem. pen. corr. genus arboris.

Meſpilum, meſpili, fructus,

Meſpila, læ, fem. pro ipſa arbore.

Meſſala, maſc Przezwyſko yednego Rzimiánina. Valerius Coruinus, Zwánego.

Meſſalina, Zoná Ceſárzá Claudiuſá.

Maſſana ciuitas Siciliæ.

Meſſanenſis, e, Jeden ztámtąd.

Meſſenia, fem. prim. Kráyiná w Greciey In Peloponeſo Laconiæ & Arcadiæ finitima.

Meſſene ciuitas Peloponeſi.

Meſsias Hebraice, Græce Chriſtus, Latine unctus, Pomázániec.

Meſsis, meſſor, uide Meto.

Met ſyllaba ornatus cauſa ponitur & aduerbium eſt, ut Egomet, Ja ſam/ Tumet, Ty ſam.

Meta, æ, fem. pri. Cél. Kres koniec wſzelákich rzeczy. Item congeries ſeu ſtrues, in acutum tendens, Gromádá álbo kupá kończáta, ut Meta fœni, Kopá ſiáná.

Meta, Gránicá/ kopiec. Nam terminos agrorum pyramidali forma effigiari etiam nunc moris eſt.

Meta lactis, id eſt caſeus ad morem metę, hoc eſt pyramidalis figuræ factus, Tákiey formy ſér yáko kopce bywáyą/ wyſoki kończyſty ſér. Ad metam peruenire, Od krysu przyść/ Skończić co. Attingere metam, Cel ubić. Et e carceribus uſq; ad metam, Od początku aż do końcá.

Metula, diminutiuum, legitur apud Plinium Iuniorem in Epiſtolis.

Metari, uide Metior,

Meta, μὲτα præpoſitio Græca Latine. Cum uel Trans & Poſt.

Metabaſis compoſitum, Tranſitio, Przeſtąpienie/ dáley poſtąpienie/ przemińienie/ Prześćie/ gdy w mowie oznáymuyemy o czymeſmy mowili/ á o czym dáley mowić będziemy.

Metabole, μεταβολὴ Mutatio, Przemienienie.

Metaphora, μεταφορα Latine translatio, Przełożenie. Cum dictio a propria ſignificatione ad aliud transfertur ſignificatum improprie, Vide ſupra.

Metatheſis, μετάθεσις pen. corr. Latine tranſpoſitio. Przeſádzenie liter. Vt Tymbre pro Tymber.

Metamorphoſis eos. fem. μεταμορφωσις Transfiguratio, Przextaltowánie/ Odmienność/ odmienienie xtaltu.

Metaplaſmos, μεταπλασμὸσ transformatio, ſeu translatio quædam recti ſolitiq; ſermonis in alteram ſpeciem, Przeczinienie/ Przetworzenie mowy ná ynſzy obyczay. Cuius multæ ſunt ſpecies, ut Aphęreſis, Protheſis, Paragoge, Epentheſis, &c, quibus Poëte in carmine licenter utuntur, alioquin in oratione ſoluta pro uitijs putandæ.

Metaphyſica, orum, neut plurale tantum, Latine ſupernaturalia, Nád przirodzone.

Metalepſis, μετα[illegible], Eſt cum aliqua dictio a propria ſua ſignificatione ex his quæ præceſſerunt denotat, Vt, ariſta pro ſegete, æſtate, & anno.

Metalli dicti ſunt in re militari quaſi Mercenarij.

Metallum, li n, ſec, Wſzeláka miedź álbo mátería ktora w ziemi kopáyą/ yáko yeſt kruſzec złoto śrebro/ miedź/ ołow.

Metallum miniarium, Szybá gdzie minium

kopáyą. Argentaria, metalla, et plumbaria, Szyby w ktorych srebro y olow kopáyą.

Metalus, a, um, Co ku metallom á kruszczom nalezy/ Kruszcowy.

Metallicus, substantiuum. Gornik/ chlop w gorách robiący okolo kruszcow.

Metamorphosis,

Metaphora,

Methaphysica, Vide μετα

Metaplasmus praepositionem Grecam

Metathesis,

Metapontum, ti, Italiae oppidum in sinu Tarentino,

Metator, Vide Metor.

Metaurus, neut. uel Metaurum, n. fluuius Italiae in Vmbria.

Metellus, Wlasne ymie Rzimiániná yednego.

Meteoros, mascul. pen. prod. μετέωρος Latine Sublimis, Wysoki/ ná wysokość podniesiony/ ná wysokość záwieszony.

Meteora Aristotelis, Xięgi Aristotelesowe w ktorych o wysokich rzeczách/ to yest o obłokách powietrzu/ wodzie/ ogniu wysokich zwłaszczá elementách á żywiołách wypisano yest.

Methodus, methodi, fem. secund. Latine Compendium, Krotka drogá/ krotki obyczay ku ostęgnieniu á spráwowániu sie w ktorey nauce. Ratio & uia docendi qua celerrime ad peritiam euadere possumus.

Methodicus, a, um, Ktory krotkiego á snádnego sposobu w vczeniu násláduye. Vt est Aristoteles.

Metonymia, ae, fem. prim. Latine transnominatio, Przekrzczenie/ Przemienienie ymienia gdy sklenicá bywa brána miásto piwá ktore w niey yest. Alias nominis pro nomine positio ut Bacch⁹ pro uino

Methymna, fem. Miásto ná wyspie Lesbo. Dicitur etiam & Methymne.

Methymnaeus, a, um, Jeden ztámtąd.

Meticulosus, Vide Metuo.

Metior, metiris, mensus sum, metiri, de. p. Mierzę/ Dzielę. Multi foelicitatem metiuntur uoluptate, Wiele ich szczęśliwość roskoszą álbo rospustnością mierzą/ To yest zá naywiętszą szczęśliwość pokłádáyą / Roskoszy vżywáć. Metiri iter, Wędrowáć/ iść. Non me piguit tua causa tantum itineris metiri, Nie leniłem sie dla ciebie ták dáleko iść. Metiri stipendiũ militibus, Podzieláć żołd miedzy żołnierze. Omnia quae ad beatam uitam pertinent uentre metiri idem quod supra, Metiens omnia dignitate, nõ ambitione, Wedle godności vrzędy rozdáyąc/ nie wedle łakomości tych ktorzy ná nie mrą/ y pilnie czuháyą álbo o nie stoyą.

Mensus participiũ, Mierzony / Mierny.

¶ Immensus, a, um, Niezmierny/ Wielki.

Mensio, onis, uerbale fem. Mierzenie.

Mensor, oris, Pomiernik/ Miernik.

Mensores etiam dicti sunt, Ktorzy vmieyą obóz tocżić/ Woysko kłáść w polu.

Mensura, ae, fem. prim. Miárá.

Mensuro, as, are, Mierzę.

Mensuratio, Mierzenie. Vtrumq; inusitatum apud probatos autores.

Mensurabilis, le, in Biblĳs barbare legitur pro dimensionis capaci, Wymierny álbo pomierny.

Metor, aris, ari, deponens, Wymierzam/ Pomierzam/ Miárkuię/ Zákreszam/ Cechuię. Metari castra, Obóz położić Et castra mentari idem.

Metata etiam passiue dicitur.

Metatio, onis, fem. tert. Wymierzánie.

Metator, oris, masc. tert. Wymiernik, Metatores, Oboźni ktorzy vmieyą obóz kłáść. Videtur esse a Meta deductum.

¶ Composita, Demetior, demetiris, demensus, uel demetitus sum, demetiri, Pomierzam/ Dważam/ Odmierzam. Demetiri suis commodis omnia, id est aestimare, Wszystko wedle pożytku swego vważáć.

Demetitus, a, um, actiue & passiue accipitur, Pomierzony ten ktory mierzał.

¶ Demensus, a, um, participiũ, Odmierzony/ a/ e.

¶ Demensum substantiuũ, Obrok/ Wydzielona żywność ná yeden miesiąc. Erant autem quatuor modĳ frumenti quos singulis mensibus accipiebant serui apud Romanos pro cibo, id erat Demensum. Et si recte computes Graecorum Choenici respondebat nisi quod ille menstruus erat cibus, hic uero diurnus. Nam unusquisq; modius octo Choenices Graecas, & unus Choenix duos sextarios continebat.

¶ Dimetior, Oddzielam/ Rozmierzam.

¶ Dimensio, Rozmierzenie/ Oddzielenie.

¶ Dimetiens, participium, Rozmierzáiący /. Vt, Dimetiens linea, Rozdzielna linia. Idem quod Diametros, Co zá rowne krzywa rozdzielono. Vide supra.

¶ Emetior, Wymierzam. Emetiri iter uehiculis per translationem, Wymierzić drogę sankámi. Cursu emetiri uno die ingens spacium, Wielki ząd álbo ciąg yednego dniá vczinić. Emensus est sol ardua, Słonce teraz naywyższey yest.

¶ Emensus passiue Liuius postquam multo maiorem partem itineris emen-

sam

ſam cernunt, Gdy obaczili że więtßą część drógi vyechali.
¶Permetior, Przemierzam / Przebiegam. Non ſemel hoc iter permenſus ſum, Nie razem tędy przemierzył.
¶Permenſus paſsiuum, Przemierzány.
¶Remetior, Z nowu mierzę / Przemierzam záś
Meto, metis, meſſui, meſſum, metere, a. te. Żnę żyto / ſiekę trawę. Purpureos metunt flores, Zbieráyą / Szczikáyą etć. Mihi iſtic nec ſeritur nec metitur, Ani mi tám ſieyą áni żną. Dicitur etiam de uuis.
Meſſor, oris, Żeńcá.
Meſſorius, a, um, Co ku żniwu należy. Meſſoria falx, Kosá. Meſſis, huius meſsis, fe. tert. Żniwo. Aliquando pro ſegete matura, Miáſto doſtálego żytá.
Meſsio, onis, f, t Żęcie. Inſolens pro meſſe.
¶Compoſita, Demeto, pen. corr. Pożynam. Demetere et congregare fructus, Pożąć y zwozić pożytki.
¶Præmeto prius meto, Pirwey pożynam.
Metona urbs Peloponeſi.
Mepion genus arboris, CC.
Metopon, neut. Latine frons, Czoło.
Metopoſcopos, pen. corr. Práktykarz z oblicza á z twarzy luckiey práktykuyący.
Metopoſcopos Vide Metopon.
Metopum id eſt oleũ Amygdalinũ CC.
Metor, aris, uide ſupra Metior.
Metator, Metatio ibidem,
Metreta, æ, fem. prim. uel etiam Metretes maſc. genus uaſis, Nieyáki ſąd albo ſtągiew / máyący w ſobie dwánaście. Conglos, Græcorum eſt menſura eadem cum Cado, uide ſupra in dictiõe Cadus idẽ quod Amphora, cum urna Latini genus mutauerunt id quod mirum uideri poteſt Nam apud Græcos maſculinum eſt.
Metropolis, fem. penultima correpta, Głowne miáſto.
Metropolitanus, a, um, Jeden z głownego miáſtá / Albo co ku głownemu miáſtu náleży.
Metropolites, pen. prod. Metropolitanæ ciuitatis Pontifex, Metropolitan.
Metrum, metri, neut. ſecund. μετρον. Latine menſura, Miárá, Accipitur autem pro carmine, Miáſto wierßów / To yeſt rymowney mowy.
¶Monemetrum, Wierße álbo rymy. A duobus pedibus.
¶Dimetrum, O czterech. Trimetrum, O ßeści. Tetrametrum, O ośmi. Pentametrum, O pięci. Hexametrum, O ßeści.
Metricus, a, ũ, Wierßowny / Rymowny / álbo co ku wierßowi należy.

Metuo, is, ui, ere, n. t. Boyę ſię. Proprie ſeruorum eſt, Metuo mihi ualde, Bárzo ſię boyę. Metuo tibi, Obawam ſię áby cię co złego nie potkáło. Metuo meo amori moram, Ták mi ſię widzi że ſię moyá miłość odwlecze. Et metuo meo amori, Zdami ſię że ná ſwey miłości vtrácę. Metuo illum, Boyę ſię go. Eos nunc homines metuo mihi ne obſint, Tych ſię teraz ludzi boyę by mi nie byli ná przeßkodzie. A me inſidias metuunt Obawáyą ſię o demnie nieyákiey zdrády. Ab Hannibale metuens, Boyąc ſię Hánnibáleſá. Metuo abs te de uerbis tuis, Lękam ſię dla twych słów. Metuo Reipub. malum ab eo, Obáwam ſię áby czego złego nie wyrządził poſpolitemu ſtanu. Nihil eſt quod metuas, Nie maß ſię czego obáwáć. Haud metuo qualem tu me hominum exiſtimes, Nic o to nie dbam yáko ty o mnie dzierżyß, Metuo quid agam, Nie wiem co mam czinić dla boyáźniey tákowego reſt. Metuo ut poſsim recuperare, Widzi mi ſię że z trudná k temu záś przydę.
Metuens, tis, Participium, Boyący ſię. Et nomen ex participio, Vt, Metuens legum, metuens iudiciorum, Boyący ſię praw / Boyący ſię vſtaw / To yeſt nie przeſtępny nie rad wykraca przeciwko práwom.
Metus, huius metus, Boyáźliwy. In metu eſſe pro metuere, Bać ſię. Amoto metu, Oddaliwßy boyaźń. Incutere metum alicui, Przeſtráßić kogo. Ponere aliquid in metu, Obáwáć ſię niezego. Metus de fratre in ſcribendo impedit, Boyaźń á ſtaránie ktore mam o brácie nie dopußcza mi piſáć.
Metus pro religione, Miáſto boyaźni bożey.
Meticulus, li, diminut, Máła boyaźń.
Meticuloſus, a, um, Boyáźliwy / a / e.
Metys purgamentum, ceræ ex quo partem aluei priorem apes illinunt.
Men herba apud Plinium,
Meuania, ciuitas Vmbriæ in Italia cuius populi Meuanates,
Meus, a, ũ, pronomẽ poſſeſsiuum, Móy. Meus gnatus, Móy ſyn. Meus ſum, Jeſtem ſwiebodny nikomu nieobowiązány.
Meum uel mea eſt negare, Ná mię należy záprzeć. Si hoc eſſet meum hodie nũquam remorarem quin darem. By to w moyey mocy było / By ná mnie leżáło nie chciałbych temu żadney przewłoki czinić ábych zá rázem nie dał.
Mea, mea tu, & huiuſmodi muliebria ſunt blandimenta, Miła rodzona / miła yedina. Non eſt mentiri meum, Nie zwykłem ſię kłą olchodzić.

Meus, tuus, aliquando substantiua sunt, Z moyich yeden. Mea quidem sententia, Wed e mego zdánia. Meus carnifex, Móy kát ktory mię trapi. Mea manu literæ, Moyey wlasney ręki list nápisány. Meopte ingenio, Mym wlasnym dowcipem. Meapte malicia, Z moyey wlasney zlości. Non tam meapte causa lætor quam illius, Nie ták sie weselę dla sam siebie/ yáko dla niego.

M ante I.

Mi dandi casus a genitiuo mis, Mnie. Vergil. Et mi genus ab Ioue summo, id est mihi, item uocatiuus pro meus, Terent. O mi Aeschine, O móy yedyny Aeschine. Mi uir blandientis, Mily.

Mica, fem. pri. Odrobiná/ Krußiná/ Wlasnie/ Srebrne/ scklane/ zlote okrußki ktore pádáyą v zlotnikow od ricia.

Mico, micas, micui, & micaui, are, neu, p, Blyskám. Nam significat subinde per interualla splendere, ut Micat ignibus æther Ver, Blyska sie ná powietrzu ná niebie. Micari digitis, Pálcámi gráć. Genus fuit ludi apud ueteres, Byla nieyáka krotochwila v stárych yeden miał á drugi vkázowal pálce / mowiąc/ gaday wiele ich, Micant uenæ, Drgáyą zyly. Micat animus, Drga skacze serce álbo vmysl.

¶Composita, Dimico, as, pen. corre. dimicui et dimicaui, dimicatum, dimicare, Szermuyę/ biyę/ potykam sie s kim. Dimicare acie uel prælio, Polem sie potykáć/ Bitwę zwieść. Dimicandum omni ratione, ut incolumes seruentur, Wßeláka sie pilność ná to ma wlożić áby byli záchowáni. Dimicant inter se, Potykáyą sie/ Szermuyą. Dimicare pro altero, Wßczynáć wzęymowáć sie zá kim. Dimicare pro re aliqua/ Wádzić sie o nieyáką rzecz. Dimicare pro capite, O glowę ßermowáć. ¶Dimicatio uerbale, Szermowánie/ Potykánie/ Bitwá. In aciem dimicationem'q; uenire, Ku potykániu przyść.

¶Emico, Wyblyskam. Hoc est extra splendeo, Wyyásniam. Aliquando Metaphorice, Extra salio, Wyskákuyę/ vkázuyę sie. wynurzam sie. Emicuit longe ante omnes Euphranor, Dáleko ynße vcziekl zwyciężył.

¶Promico. extendo, uel longe iacio splendeo'q; Dáleko sie s blyskániem zánoßę Dáleko strzelam.

¶Intermico, id est inter, & in medio mico, Miedzy posrzodek blyskam.

Micturio, uide Mingo.

Micros, masc. Latine Paruus, Máły.

Microcosmos compositum Paruus mũdus, Máły świát/ To yest człowiek.

Micrologus, penul. corre. paruus sermo uel parua ratio, Krotka mowá/ mála przyczyna.

Micrologia, Breuiloquentia, Krotka mowá/ Skąpość słow.

Micropsych os, pusilanimis, Nieśmiály/ Niedziarski. Nam ψυχή anima.

Micropsychia pusilaminitas, Nieśmiáłość Niedziárkość.

Mictyris paupercula pulmentaria inquit Nonius.]

Mida, Robak w strączu grochowym rosłący/ álbo w sámym bowowym ziárnie.

Midas, mascul, nomen Regis Phrygum, Krol Phrygyski wielmi bogáty ále głupi.

Midion, genus nauigij,

Mieza oppidum Macedonię, quod olim Strymonium uocabant.

Migro, as, aui, are, neut prim. Prowádzę sie ná ynße mieysce ku mießkániu. Migrare e uita, Vmrzeć. Cassita nidum migrauit, Skowronek sie ná ynße mieysce s gniazdem przeniosł. Migrare e phano foras, Wynieść sie gdźie z domu álbo z kościolá. Ex urbe tu rus habitatum migrabis: Chceß z sie miástá ná wieś przeprowádzić.

Migrassit pro migrauerit.

Migratio, Prowádzenie/ Ciągnienie ná ynße mieysce.

¶Composita, Commigro. pen. corre. Przeprowádzam sie se wßystką máyętnością ná ynße mieysce. Habitatum hic commigrauit, Przyciągnął tu ku mießkániu.
In domum suum commigrare, Prowádzić sie do swego domu.

¶Demigro, Wyprowádzam sie/ Vstępuyę ynßemu mieyscá. Demigrare ex campestribus uicis agris'q;, Wyciągnąć ze wsy y y z pol. Demigrare ex agris in urbem, Wyprowádzić sie ze wsy do miástá. Demigrare ex uita, Vmrzeć. Demigrare de statu suo, Odmienić sie/ ynßy sposob żywotá swego przyiąć. Demigrare ab improbis, Oddalić sie od złych.

¶Emigro fere idem quod demigro, Wynoßę sie/ Wyciągam precz. Finibus suis emigrare, Wyciągnąć z swoyich gránic. Przeyecháć prez gránice.

¶Immigro, Wprowádzam ſie/ Wnoßę ſie w dōm. Germani in Gallias immigrauerunt, Przenieśli ſie álbo wnieśli ſie z Niemiec/ do Franciey wciągnęli. Immigrauit auaritia, ambitio, et luxuria in Rempub. Zámnożyło ſie łákomſtwo/ Pycha/ vtrátá s roſpuſtą w krolewſtwie.

¶Immigrare in ingenium ſuum, Plaut. Wprowádzić ſie w ſwoy vmyſł. To yeſt ſam ſiebie vznáć/ á począć wieść żywot pobożnieyßy.

¶Immigrare & Emigrare contraria, Vt quando tandem immigrabis, Kiedy ſie wprowádziß. Et quando emigrabis, Kiedy ſie wyprowádziß.

¶Immigratio, Wprowádzenie.

¶Emigratio, Wyprowádzenie/ Wyciągnienie/ Wynieśienie.

¶Remigro, Wyprowádzam ſie záś w pierwße mießkánie. Moleſtiſsimum eſt immigrare & remigrare, Wielmi cięßka rzecz yeſt y tám y ſám ſie przeprowádzáć.

¶Tranſmigro, Przeprowádzám ſie precz/ ná ynße mieyſce/ przenoßę ſie/ z yedney goſpody ná drugą ciągnę.

¶Tranſmigratio, Przeprowádzenie/ Przenieſienie.

Mihi, Mnie. uel mi, Datiuus eſt primæ perſonæ ab Ego pronomine, Si quid peccat Demea mihi peccat, Jeſli w czym wykracza ná moy to kárb czini/ Mnie grzeßy nie komu ynßemu. Nam is mihi eſt profecto ſeruus ſpectatus ſatis cui dominus curæ eſt, Mnie ſie zda ten sługá doſtić być zacny y cnotliwy ktory pilen páná.

Mihi etiam pro a me, Terent. Syrus eſt prehendendus, atq; adhortandus mihi, Muße Syruſá przed ſię przizwáć y nápomionąć. Vt uos mihi domi eritis, Jáko ſie będziecie przećiwko mnie mieć.

Mihi & tibi aliquando ita ponuntur in oratione, ut neq; ad me, neq; ad te, neq; aliquem referantur, ſed tantum feſtiuitatis gratia Cicer. Is mihi gloriatur ſe omnes honores, ſine repulſa obtinuiſſe, Ten mi ſie chwali że wßiſtki doſtoynośćy krōm odbicia álbo odpádnienia ktōrego otrzimał. Hunc dicendi morem & colorem Lingua Polonica etiam habet, ut in ſuperiori exemplo uides, Dicimus enim, Chwaliß mi ſie. Y chwaliß ſie/ pro eodem. Sic, Niechwal mi ſie. Et, Niechwal ſie. pro eodem etiam, Mihi crede, affirmantis particula, Wierz mi/ pátrz tego ná mnie.

Mihimetipſi, Mnieſámemu.

Mihipte pro mihi ipſi poſuit Cato.

Milago, Genus Piſcis, Nieyáka ryba.

Miles, militis, maſc. tert. Zołnierz/ Rycerz.

Militia, æ, Zołnierſtwo/ Rycerſtwo/ woyná. Proficiſci in militiæ diſciplinam, Jechác ná woynę. Dare nomen militiæ, Ná zołnierski ſie żywot vdáć. Militia uacare, Przeſtáć woyowáć. Imaginaria militia, Szermowánie.

Militiæ genitiuus aduerbij uice poſitus ſicut Domi, Terent. Vna ſemper militiæ & domi fuimus, Nigdyſmy ſie nie ráczili od ſiebie / ták domá yáko y w zołnierſtwie.

Milito, as, are, neut. prod. Walczę/ Jeſtem zołnierzem / zołnierſtwá patrzę. Qui in eadem legione militabat, Ktōry w tymże hufie zołnierzował/ ſtátek ſwōy miáł. Militare didicit ſub Annibale, Náuczył ſie zołnierzowáć pod Annibaleſem. Omnis inuentus ſub ſignis Veneris militat, Wßyßká młodź pod proporcem á Chorągwią boginiey Venus rycerzuye/ To yeſt rádá ſie młodź pęta miłośćią/ nie nieroſpolitßego młodym yáko miłowáć.

Militaris, & militare, Waleczny/ Rycerski.

Militaris homo, Zołnierski człowiek.

Militaria ſigna, Zołnierskie hásłá á záchowánie woyenne. Via militaris, alias uia regia, & uia conſularis, Krolewská wielka drōgá/ Gośćiniec.

Militarius, pro militaris Obſoletum.

Militariter, Walecznie/ po zołniersku / po woyeńsku. Militariter loqui, Hárdźiey mowić.

¶Compoſita, Commilito, onis, maſ. Towárziß w zołnierſtwie / towárziß w drodze. Meus in Græcia commilito fuit, Byláźwá obádwá w yedney rocie w Greciey. Metaph. Commilitones, condiſcipuli dicuntur, Towárziße w naucze ktōrzy ſie pod yednym miſtrzem vczili.

¶Commilitium ipſa belli ſocietas, Towárziſtwo zołnierskie.

Miletum, ſeu Miletus, pen. prod, Miáſto w Joniey nie dáleko od Ephezu.

Mileſius, a, um, Co k temu miáſtu należy.

Mileſia uellera uel Miletia ſtragula prou. Precioſa & generoſa uelleris, Szláchetna á koßtowna wełná.

Milium, milij, neut. ſecund. Proſo / Jágły.

Miliarius, a, um, Prośny/ Jáglány/ a/ e.

Miliaria auis, Przepiorká.

Miliaria herba, Zielsko/ kąkol w proſie roſtący.

Mille ſubſtantiuum neut in ſingulari indeclinabile, declinatur hoc mille, huius mille, pluraliter hæc millia, horum millium, Tyſiąc. Genitiuo iungitur. Mille boum, Tyſiąc wołów. Duo millia peditum, Dwá tyſiące pieſzych drabów.

Millia decies centena, uulgo Million dicitur, Jeden milon.

Mille adiectiuum om. plurale tantum & indeclinabile Mille, horum mille, Tyſiącne. Mille equites, Tyſiąc yezdnych. Per mille & quingentos paſſus, Przes tysiąc y pięć ſet krokow. Mille ſunt uſus arborum, Tyſiącne ſą pozytki owoców drzewnych.

Milleſimus, a, um, Tyſiączny. Milleſimam partem uix intelligo, Ledwey tyſiączną część rozumiem.

Milliarius, ſiue Millearius, a, um, Co tysiąc funtów waży/ też co tysiąc w ſobie zámyka. Millearius grex, Trzodá máyąc w ſobie tyſiąc pogłowia.

Millenarius, a, um, idem, Millenarius numerus, Liczbá tyſiąc w ſobie zámykáyąca.

Millies aduerbium, Tyſiąc kroć/Tysiąc rázów. Plus millies audiui, Więcym niż tyſiąc rázów słyſzal. Quinquies millies, Pięć tysiąc kroć. Millies oppetere mortem maluiſſem quam illa pati, Wolał bych tysiąc rázów vmrzeć niżli to cierpieć.

Milliarium, milliarij, ſubſtantiue & hoc Milliare, aris, Milá drógi. Mille paſſus/ Tyſiąc Kroków przinosi/ málem czini godzinę drógi. Et octo ſtadia, Oſmioro ſtay w yednę milę bywa policzono.

Milliarium etiam uas ad coquendum accōmodatum, Kocieleł álbo ynſze naczynie miedziáne wąskie á wyſokie.

Millefolia, ę, ſiue Millefolium herba quæ & Achillion & Syderitis dicitur.

Millepeda, æ, Nieyáki robak w trawie ſie chowáyący.

Milliarium & milliare Vide Mille.

Millum uel Millus milli, Obróż ná pſy oſtremi á kończátemi ćwieczkámi nábita dla wilká chárty zá ſzyyę łápáyącego.

Milo, milonis, Własne ymie Rzymiánina yednego/też ymię slawnego zápásniká z Crotá/ktory cálego wolu nosił/ktoregoż ná oſtátek pięścią zábił, Milo crotoniates, Zwány.

Miluus, milui, uel miluius, miluij maſcul. ſecund Kániá. Et per translationem de homine rapaci dicitur,

Miluus etiam, Nieyáki rodzay ryb,

Miluinus, a, um, Co z kánie yeſt.

Miluinæ plumæ, Kánie pierze.

Miluinus pullus per translationem, Łákome kurczę.

Mima mons Ioniæ.

Mimallis Inſula alias Melos uel Zephyra.

Mimallo, mimallonis, fem. penul. corre. Niewiáſtá Báchuſowe święta obchodząca á ſzáleyąca yáko wściekła. Vide ſupra in dictione Edomites.

Mimallones Bacchæ mulieres.

Mimalloneus, a, um, Szalony/ Nieſoromſtny/a/e,

Mimas, antos, Mons minoris Aſiæ uel ut Suidas Thraciæ.

Mimeſis, Vide *Mimus*.

Mimus, mimi, maſcul ſecund. Latine Effictor uel Imitator, Błazen ktory wſzech ludzi mowę /słowá/poſtáć/y obyczáye vmie okázowáć.

Mimo ſubſeruire, Pomágáć błaznowi/tráfnowáć/Błaznowáć.

Mima, mimæ, gene. feminini. Błaznicá.

Mimula, æ, diminutiuum. Mała Błaznica,

Mimicus, a, um, Błazeński.

Mimi etiam, Rymowne słowá powieśći y przyczinánia krom ktorego wſtidu ludzkie obyczáye ſpomináyące,

Mimigraphus, mimigraphi, Poetá ktory tákowe rzeczy piſze.

Mimeſis, penult, product. Latine Imitatio morum, Náſládowánie/ álbo tráfiánie w ludzkie obyczáye.

Mina, minæ, feminin, prim. Funt, Græce μνᾶ idem ferme quod libra & pondo ſi ſemiunciam detraxeris. Eſt enim Græcorum pondus, & Drachmas centum continet, cum libra ſit Romanorum & tantum 96. drachmas habeat, ut ſupra in dictione Libra indicatum eſt. Ergo mina ualet uncijs duodecim & ſemiuncia, To yeſt ták wiele yáko 24. łotow. Sed Graiam minā, hoc eſt cōmunem, Gręcorum uel Solonis intellige, Nam uetus Attica 25 drachmis

5 drachmis fuit minor. Medica uero 4 uncijs maior eadem cum libra noſtra aromataria, Korzenny ſunt cztery y dwádzieśćiá lotow w ſobie máyący. Cum autem de re numaria loquimur Mina Græcorum ualet, Około pułtrzećiánaſtá Rinskiego złotego/ około pułczwártánaſtá złotego polskiego/ Dźieśięći koron Fráncuskich á czerwonych węgierskich złotych ośmi mniey álbo więcey. Non tamẽ exacte reſpondet cũ quotidie precia uarient.

Mina etiam, Sztuká roley ſto y dwádzieśćiá ſtop w ßerz y w dłuż.

Minam ouem Varro interpretatur uellere glabro, Goła ná brzuchu owcá.

Minæ, minarum, plurale tantum femin. Groźby/Grożenie/Groźy.

Minaciæ, arum, apud Plautum idem.

Minax, minacis maſc. tert. Groźny. Minaces ſermones, Groźne mowy. Minaces literæ, Groźny liſt,

Minaciter aduerb. Groźnie/Srogo. Prohibentibus minaciter Decemuiris, Nád ſrogie zákazánie Dźieśięci mężow rády.

Minaciter expoſtulare, Groźnie á s gniewem s kim mowić.

Minacius, Groźniey/Ci. Nũ putatis P.C. dixiſſe eum minacius, q̃ facturũ fuiſſe.

Minor, minaris, minatus ſum, minari, d. prim. Grożę/odpowiedam. Minatur illi mortem, Odpowieda mu ná głowę/Odpowieda mu że go chce zábić. Ab hac minatur ſe abire, Groźy ſie od niey odeyść. Aliquando Minor ſignificat Emineo, Wychodzę nád co/ Dłużßy álbo wyżßy yeſtem.

Minæ ſunt etiam eminentia murorum, Wychodzące końce z murow álbo z płotow. Minari alicui incendium, Groźić ſie kogo zápalić. Minari ruinam, Groźić ſie páść. Vt hęc domus minatur ruinam, Ten ſie dom groźi páść.

Minito, as, are, frequentatiuum, Vſtáwicznie groźę/Wßyſtko ſie groźę. Quorum utriq; mortem minitatur, Ktorym obiemá o gárdło ſtoi/vſtáwicznie ſie ná nie groźy, Minitari ferrum & flammam, Odpowiedáć komu ogniem y mieczem.

Minitans participium, Grożący ſie.

Minatio, Grożenie/Odpowiedánie. Minitabiliter pro Minaciter, Obſoletum.

Minitabundus, a, ũ, Vſtáwicznie ſie grożący.

¶Compoſita, Comminor, aris, ari, Bárzo ſie grożę ná kogo,

¶Comminatio, Grożenie/Pogrążánie.

¶Eminor, & Eminatio idem.

¶Interminor, S pogrożeniem zákazuię/ záṗowiedam. Nonne tibi inter minatus ſum ne faceres, A zażemći nie zákazał ábyś ſie tego nie dopußczał.

Mincius, maſ. Rzeká w Lombárdiey we włoſzech z yeziora Gárden ciekąca mimo Mántuę.

Minæi populi Arabie.

Minerua, fem. prim. diſciplinarum Dea, quæ Græce Pallas dicitur, Bogini nauk y wßelákiey mądrośći/ Dźiewká Iowißowá Náleźićielká tkáckiego y knapskiego rzemięsłá. Pingui ſeu craſſa minerua aliquid facere, Grubo/Nie foremnie/ Nie ſubtilnie co czynić. Inuita Minerua aliquid facere, Kuśić ſie ócz nád ſwoye przirodzenie. Sus mineruam ſcilicet docet, prouerbium, Nieuk á grundychwał doctorá vczy.

Mineruał ſeu mineruale, Myto od nauki. Vulgo, W ßkołách precium álbo ſuche dnizową.

Mingo, gis, xi, ctum, mingere, neut. tert. Wodę pußczam/ ßczę.

¶Permingo, is, xi, ctum, ere, Wßędzie pośikam. Poplugáwiam.

Mictito, as, are. frequentatiuum, Vſtáwicznie s wodą chodzę.

Micturio, ris, ire, meditatiuum, Chce mi ſie s wodą/Rad bych wodę puśćił.

Miniarius, miniatula, Vide Minium.

Minulus, mons Teſſaliæ, CC.

Minimus, a, um, Vide Minor comparatiuum a Paruo,

Miniſcitur ꝑ reminiſcitur Obſol. Feſtus

Miniſtro, as, are, neut prim. Służę. Miniſtrare poculum principi, Być podczáßym/ Dáwáć pić pánu. Miniſtrare uictum, Żywić kogo. Hic Regi pocula miniſtrat, Ten krolowi dáye pić. Eſſe a poculis miniſtrandis. Być podczáßym.

Miniſter, ſtri, m. ſe. Sługá/Pomocnik.

Miniſtra, æ, Służebnicá/ dźiewká służebna. Miniſtræ, uoluptatum artes, Nauki ku roskoßy pomagáyące, Miniſtræ & Satellites felicitatum uirtutes, fere idem.

Miniſter libidinis, Zwodźićiel/Zwodcá/Chłopiec ktory pánu zwodźi pánie/ Ruffian álbo Ruſſian yáko niektorzi pißą.

Minaciter, aduerb., Służbá/ Pomoc.

Miniſtri Euãgeliȷ, Káznodźieye/Doctorowie,

Miniſterium Euangeliȷ, Służbá kośćielna/ Duchowieńſtwo/vrząd służebnikow słowá Bożego.

Miniſterium aliquando pro ipſis miniſtris, Czeladź. Domeſtica miniſteria, Domowe posługi.

Miniſtrator, oris, idem quod miniſter. Sługá/Służebnik.

Miniſtratrix, cis, Służebnicá.

Miniſtratorius,a,um,Służebniczy álbo to co yeſt od yákiey posługi álbo potrzeby. Vt miniſtratorij urceoli, Naczinie wodne ktorym wody przinaſzáyą.

¶Compoſita, Adminiſtro, as, are, Spráwuyę/ Rádzę / Opátrzuyę/ mam w ſwym poruczeniu. Adminiſtrare munus, Spráwowáć yáki vrząd. Ciuitatem adminiſtrare,Rządzić miáſtem. Prouinciam adminiſtrare,Stároſtą być. Bellum adminiſtrare, Hetmáńskie mieyſce mieć ná woynie. Adminiſtrare,gerere,& regere idem.

Pocula Ioui adminiſtrare, Nálewáć/ Dáwáć pić.

¶Adminiſtratio,onis,fem.tert. Spráwowánie/Rządzenie. Habes uxorem in rerum domeſticarum adminiſtratione ualde exercitatam, Maſz żonę ku wiedzieniu goſpodárſtwá wielmi ćwiczoną/ vmieyętną.

¶Adminiſtrator,oris, Sprawcá/ Poruczník/Namieſnik.

¶Adminiſtratiua ars,Rzemięsło. CC. ſine authore alio.

¶Adminiſtratorij ſpiritus in ſacris legitur pro adminiſtris,

¶Adminiſter fere idem quod miniſter, Sługá/ Przisługáyący/ Pomocnik. Aliquando idem quod adminiſtrator, Sprawcá/Poruczník/Towárzyſz w vrzędzie.

¶Adminiſter audaciæ,libidinis, cupiditatum alicuius, Poduſzcziciel/ Przisſzczuwácz/ten ktory kogo kázy/kaźcá. Adminiſtra uirtutis ars & comes, Nauká yeſt sługą y towárzyſzem cnot.

¶Subminiſtro,as,are, Przi posługuyę/ Pomagam/ Dodáyę/ Nádawam/ Przikládam. Ille mihi ſumptus ſubminiſtrat, On mi pieniędzy dodáye/ Nákláda mi. Ligna igni ſubminiſtrare , Przikládáć drew ná ogień . Tabellarium alicui ſubminiſtrare, Náſtręczić komu poslá/ Bieguna/Curſora. Aquam radicibus ſubminiſtrare,Kropić/Polewáć wodą.

Minito,minitabundus, Vide Minor. Vide Minæ,

Minium,minij,neut,ſecun. Fárbá ktorą też náſzy málarze Minium zową. Alias rubrica,Glinká,

Minaria,æ,fem.prim. Sztibá álbo Górá w ktorey Minium kopáyą.

Miniacus,a,um, Vt expolitio Miniaca,Pofárbowánie z Minium.

Minarius,a,um, Vt Minarium metallū.

Miniatula,æ,cera eſt, Czerwony wosk.

Minio,minas,are, Fárbuyę tą fárbą Minium/czinię czerwono.

Miniatus,a,ū,Co yeſt z tey fárby Minium. Miniatus liber, Xięgi ktore ſą y tám y ſám czerwonym piſmem/to yeſt rubriką pomázáne.

Minius fluuius Hiſpaniæ.

Mino,as,are,idem quod Duco, Wiodę. Feſtus Obſoletum.

Minoa urbs in Amorgo Inſula Cycladum & alia Siciliæ & alia Megarenſium Metropolis.

Minor,& hoc minus,Mnieyſzy,Comparatiuū a Paruus. Minor filius, Mnieyſzy ſyn. Minor natu,Młodſzy. Quaſi iſthic minor mea res agatur quam tua, Jákoby tám o mniey mnie ſzło niżli tobie. Minoris dimidio, Mniey niżli zá połowicę.

Minores qui & poſteri,Potomkowie.

Minorare pro minuere barbarum eſt, cum deriuatis in Biblijs.

Minimus,a,um, Naymnieyſzy/a/e. Superlatiuum a Paruus. Minimi precij homo, Niczemny człowiek. Minimo emit, Bárzo tanie kupił. Minimus natu, Naymłodſzy.

Minimum aduerb, Namniey. Minimum uini, Bárzo máło winá.

Minuſculus diminut. Przimnieyſzym/ Máleńki. Si minuſculo digito increpuerint fores, By máłym páluſzkiem skrzinęły drzwi. Reſcripſi Epiſtolæ maximę, audi nunc de minuſcula, Odpiſałem ná on długi liſt/á to daley odpiſuyę náon máleńki.

Minuſcula uilla, Máleńka wioſeczká,

Minus aduerbiū, Comparatiui gradus, Mniey. Terent. Minus potens quam tu, Mniey możny. Albo nie ták możny yáko ty. Minus dixi quam uolui de te, Mnieyem mowił o tobie/niżlim ſię brał.

Minus aliquando ſignificat idem quod Non. Si minus intelligis, cur non iterū interrogas, Jeſli nie rozumieſz czemu powtore nie pytaſz. Correxit miles quod intellexi minus, Złayał yą pan Rycerz czegom ya nie wyrozumiał. Mihi iam minus minuſcę obtemperat, Co dáley to mniey słuchá. Minus quindecim anni ſunt, Mniey yeſt niżli piętnaście lat. Duobus nummis minus eſt, Dwiemá pieniądzomá mniey. Minus tribus ſeptimanis abſoluit, Mniey niżli zá trzi tygodnie dokonał.

Minime aduerb. Negandi, Nie/namniey. Minime gratum ſpectaculum, By namniey. Minime feceris prohibendi particula, Nie czin tego/ Waruy ſię. Minime gentium, By kaská ná świecie nic. Heus puer Pamphilam accerſe ut delectet hic nos, illa exclamat, Minime gentium O nie nie. Minime omniū, By kaská/By krzyny.

Minime

Minime uero negantis est in responsione. Wierę prawdá. Minime multa habet A náżbytći má/ to yest ták wiele yáko nic.
Minimopere, Bynamniey/Dixerunt ueteres sicut maximopere.
Minos, minois, masc. pen. prod. Rex & Legislator Cretensium, A wedle fábuł Poeckich sędźia piekielny.
Minoius, a, um, Co yemu należy.
Minotaurus monstrum biformæ, Zwierzę dwoxtałtne. ex Pasiphae, Z żony Minois á z byká národzone / potym w Lobyrincie zámkniono cżłowieczym ćiałem było kármione.
Minturnæ oppidum Campaniæ, in Italia.
Minus, minime, minusculus, Vide Minor.
Minuo, minuis, minui, minutum, minuere, act. ter. Mnieyszę / vmnieyszam. Minuere alicuius authoritatem, Mnieyszyć / vwłáczáć cżiney powaznośći. Minuere æs alienum, Płáćić długi. Non minuam meum consilium, ex usu quod est id persequar, Nie odmienię swego vmysłu / to co pożitek niesie to przed sie poprowádzę. Minuere sumptum, Vmnieyszáć nákłádu.
Minutus participium, Vmnieyszony. Vt minuta spes, Vmnieyszona nádźieyá.
Minutus, a, um, Nomen, Máły / krótki. Minutæ fruges, Máłe pożitki.
Minutus cum diminutiuis additur eleganter ipsam rem attenuat & minorē facit ut Minuti pisciculi, Máłe rybki. Minutæ literæ, Máłe literki.
Minulus, a, um, adiectiuum diminut. Máłucżki. Minutulus caniculus, máłucżki piesecżek.
Minutio, Vmnieyszenie. Minutio sanguinis, Vpuszczenie krwie.
Bona minutio, Dobry czás puszczáć krew.
Minutatim aduerbium, Ná máłe kąski / po sztuce.
Minutatim interrogare, Po troszę pytáć.
Minutim aduerbinm idem.
Minutia, minutiæ, contemplibilis paruitas cuiuscunq; rei, Sipont. Máłucżkie kąski sztucżki odrobinki wszelákich rzeczy.
Minutal, minutalis, genus edulij quod ex concisis minutatim oleribus fit, Siekána potráwá z yákichkolwiek ogrodnych ziół.
Minurizo, as, are, Sidonius dixit pro parua uoce succinere, Jákáć, yęczeć. Græca uox est & inusitata Latinis.
¶Composita, Comminuo, Rozsiekam / rozbiyam / rostrácam. Statuam comminuere, Połámáć słup. Comminuere atq; uiolare officium auaritia, Zgwałćić / zniszczić záchowánie dobre przez łákomstwo.
Comminuti re familiari, Ná gospodárstwie podeszli. Comminute opes & depressæ, Podeszłe nátárgnione bogáctwo. Frangere & Comminuere idem.
¶Diminuo fere idē, ut diminuti auxilio, Ná pomocy vbliżeni. Diminuam tibi caput nisi hinc abis, Rostrácęć łep / zmiękczę párchów yesli sie nie porwiesz precz. Nec; de tanta uoluptate quicquam diminuerat, Nic nie odeszło / nic sie nie vmnieyszyło było ná tey roskoszy. Multum diminutum est ex regia potestate, Wiele vszło możnośći krolewskiey.
¶Diminutio uerbale, Vmnieyszenie. Diminutio capitis, Rozbicie głowy / nátłucżenie w głowę.
¶Imminuo, Vmnieyszam. Caput alteri imminuere, Rozbić komu łep. Pudicitiam uirginis imminuere, Zesromoćić biało głowę.
Maiestatem populi Romani imminuere, Powaznosć ludu Rzymskiego łżić. Authoritatem imminuere idem.
¶Imminutus participium, Vmnieyszony.
Imminuta libertas, Vmnieyszona wolnosć
Imminutio, Vmnieyszenie / Zelżenie.
Minyæ, masc. populus Bœotiæ & Thessaliæ, Z ktorego ludu ći byli ktorzy w łodźi Argo do Troyey ciągnęli.
Minyæ etiam urbs Thessaliæ & altera Phrygiæ, CC.
Mirabilis, Miraculum, Mirificus, Mirus Vide Miror.
Miritus Thessaliæ monticulus.
Mirmillo, mirmollonis, masc. tert. Był nieyáki zapáśnik álbo szermierz Francuskim obycżáyem we zbroyę vbrány / miał ná przyłbicy miásto herbu wymálowáną rybę / ten sie potykał z drugim Retiarus zwánym dla tego iż rybną sieć pod helmem swoyim nosył w ktoren przerzeczonego Mirmilloná v wiązáć chciał; Inde qui sese ad

M ante I.

duellum prouocant, Którzy ſie ná rękę wywabiáyą. Alter Reticarius alter mirmillo appellatur, Feſtus, Mirmillonium, Zbroyą przerzeczonego mocarzá.

Miror, miraris, miratus ſum, mirari, depon. prim. Dziwuyę ſie/dziw mi. Mirari aliquem, Dziwowáć ſie komu. Miratur ſeſe, Dziwuye ſie ſam ſobie/ kocha ſie ſam w ſobie.

Miror unde ſit, Dziwno mi z kąd ſie wziął.

Mirabar hoc ſi ſic abiret, Dziw mi było áby to ták miáło przeminąć. Satis mirari nequeo eorum inconſtantiam, Nie mogę ſie wydziwić ich nieſtátku. Miror tam ineptum quicquam potuerit tibi uenire in mentem mi uir, Dziwuyę ſie temu miły mężu yákoć mogło ná myśl wpáść co tákiego nietráfnego.

Miror aliquando ſignificat Veneror, Czczę/wáżę.

Miro, as, are, antiquum.

Mirus, a, um, adiectiuum, Dziwny/ á/ e.
Non mirum fecit uxor mea, ſi hoc ægre tulit, Nic ſie dziwnego nie dopuściłá iż tego zá dobre nie przyimowálá.

Mirum ſubſtantiuum, Dziw / dziwna rzecz.

Miraculum, miraculi, fere idē, Aliquando pro monſtro ponitur, Miáſto dziwu który yeſt przećiw przyrodzeniu.

Mirum in modum & mirandum in modum, Bárzo dziwno.

Mirum quantum illius conſuetudine delecter, Dziw yáko ſie ya w yego obcowániu kocham/to yeſt nie mogę ſie wypowiedzieć.

Mirum aliquando reſponſio aduerbij formam habens, Terent. Rex ergo te in oculis, Te ſcilicet G geſtire T. uerum credere omnem exercitum, conſilia, G mirum, I to wielki dziw. Mirius pro magis mirum obſoletum.

Mirator, miratoris, uerbale, Dziwowidzá.

Miratio, onis, fem. tert. Dziwowánie.

Mire aduerbium, Dziwnie.

Mirandus, a, um, Dziwny/godny podziwienia. Vt miranda res, Dziwna rzecz Mirandum in modum gaudeo, Dziwnie ſie weſelę / bárzom temu rad.

Mirabundus, a, um, Dziwuyący ſie/dziwowidzny.

Mirabilis, le, Dziwny, Idem quod Mirus.

Mirabilem in modum fere prouerbialiter uſurpatur, Bárzo dziwnie. Mirabilē in modum iucunda, Bárzo czyſta/dziwnie weſoła.

Mirabiliter aduerbium, Dziwnie. Mirabiliter mi Brute lætor, Nie pomáłu ſie weſelę miły Brutuſie.

Mirabilitas, Dziw. Pro Miraculo apud Nonium.

Miraculo eſſe, Ku podziwieniu być. Miraculo nobis omnibus fuit, Nie mogliſmy ſie wſzyſcy temu wydziwić.

Mirifieo, as, are, act. prim. Dziwno czynię. Pro mirabilem facere, apud Plautum ponitur, fere iam obſoletum.

Mirificus, a, um, Dziwny/ á/e. Mirificiſsimus ſuperlatiuus, Bárzo dziwny.

Mirifice aduerbium, Dziwnie.

¶Compoſita, Admiror idem quod ſimplex Miror, Admiratus ſum quod tarde redires, Dziwowałem ſie iżeś ſie nie rychło przywrácał. Admirari aliquem, Wyſoko ſobie tego wáżyć. Suſpicere & admirari idem.

¶Admiratio, onis, uerbale, Dziwowánie. Habet hæc res admirationē, Dziwna to rzecz yeſt.

Admiratione obſtupefacti omnes, Zdumieli ſie wſzyſcy od dziwu.

¶Admirabundus idem quod mirabundus, Admirabilis, le, idem quod mirabilis, Admirabiles in nectendis Machinis Ægypti, Prouerb. Tráfni ku wynáleżieniu czego dziwnego. Admirabilitas idem quod Admiratio.

¶Admirabiliter aduerbium, Dziwnie.

¶Admirabundus idem quod Mirabundus.

¶Demiror, aris, ari, Bárzo ſie dziwuyę/ zdziwić ſie nie mogę.

Miſantropos, maſ. pen. pro. μισανθρωπος Latine oſor hominum, Nietowárzyſki/ oſobliwy człowiek który gárdzi ludźmi álbo ſie chróni poſpolitowánia s ludźmi. Talis fuit Timon Athenis quidam.

Miſceo, miſces, miſcui, miſtum uel mixtum, miſcere, act. ſec. Mieſzam. Miſcere uinum aqua, Przyláć wody w wino. Mare cœlo miſcere uel ſacra miſcere prophanis, Prouerbium, Wſzyſtkiemi rzeczámi zámieſzáć/ zámotáć. Et abſolute miſcere ſignificat, Náláć / podáć pić.

Miſcere pocula Nálewáć ochotnie. Miſcere colloquia cum aliquo, Rozmáwiáć s nieким.

Miscere sermones idem.
Mistus uel Mixtus participium, Zmieszány.
Mistus candore rubor, Zmieszána czerwona fárbá s białośćią/ to yest záwadza śie biáłośći miedzy czerwonym.
Mistio uel Mixtio, Zmieszánie.
Mistura seu Mixtura, æ, idem, Mistura iocorum, Krotochwilenie.
Mistarius, Naczinie w ktorym wino s wodą przemieszáyą.
Miscellus, a, um, Rozmáyicie przemieszány.
Miscellum columbarum genus uocat Varro quod non aggreste est, nec domesticum, sed utroq; temperatum, Gołębie áni dzikie áni swoyskie/ ale z obudwu rodzáyow zmieszáne.
Miscellæ uites, Ktore śie wszędźie przymuią á wszędźie ym źiemiá lubi.
Miscellas uuas appellat Cato, quibus præligarent uinum fit quod operarij bibant.
Miscellaneus, a, um, Zmieszány/ rozmáyity/ nie porządnie vłożony.
Miscellanea plurale tantum, Xięgi w ktore śie y to y owo piʃze/ rozmáyite rzeczy ośięgáyące. Qualia sunt Miscellanea Politiani.
¶Cõposita, Admisceo, Przimieszawam przyczyniam. Admisere se alicui negotio, Wpletáć śie w niektorą rzecz.
¶Admisceri ad aliquod consilium, Być przizwan ku nienáyiey rádźie.
¶Admistus, a, um, participium, Przimieszány/ a/ e.
¶Admistio, Przimieszánie.
¶Admistura, æ, pro Admistione. C C.
¶Admiste aduerbium, Z przimieszániem CC, nullo authore.
¶Commisceo, Wespołek mieszam yedno s drugim mieszam.
Animum alterius cum suo commiscere, Pokumáć śie/ stowárzisić śie yeden s drugim.
¶Commixtio in Biblijs, Pomieszánie.
¶Commixtim, Jedno s drugiem pomieszawszy. Aduerbium.
¶Immisceo idem quod Admisceo, Przimieszawam/ przilewam w co. Colloquũs se immiscere, Przichylić śie ku rozmowom.
¶Intermisceo idem, Hostibus intermisti, Nieprzyiacielmi przemieszáni/ przeplecieni.
¶Permisceo, J támy sám ze wszad przemieszawam. Permiscere omnia, Wszistkimi rzeczámi zámotáć/ zátrudnić/ záplešć. Permisceri connubio, W stan małżeński wstąpić.
¶Permistus, Przemieszány/ przeplecziony.
¶Permiste aduerbium, Przeplatáyąc.
¶Permistio, Przeplecienie/ przemieszánie.
¶Promiscuus, a, um, Zmieszány/ pospolity/ nie yednostáyny/ nierówny/ a/ e. Genus promiscuum apud Grãmaticos uocatur quo sub una terminatione utrumq; sexum significat, Rodzay w ktorym nie rozeznáć sámice od sámcá. Diuina atq; humana habere promiscua, Zadney rozności nie mieć miedzy boskiemi á ludzkiemi/ álbo miedzy duchownemi á świeckiemi rzeczámi. Promiscuus uictus, Pospolita żywność/ prosta, nic nie osobliwa. In promiscuum usum uenire, W pospolitowánie prziść/ spospolitowáć śie. Promiscuã operam dare, Pomoc sobie wespołek.
Misellus, Vide Miser.
Miser, a, um, Nędzny/ mizerny/ a/ e. Miser animi, Nędznego vmysłu. Miser ambitionis, Zdechły/ wydáyący śie ná pychę. Miserrima miseria, Nędzá s lichotą/ wielkie nieszczęśćie.
Miser aliquando Innocens dicitur teste Asconio, Cic. Defensione miserorũ odio improborum, Broniąc niewinne/ przenásláduyąc złe.
Miseram me, Dolentis & merentis particula, O biedá mnie nędźnicy.
Misellus dimin. Nędzniuchny / mizerniuchny.
Misellum pallium, Nędzny płaszczyk.
Misere aduerbiũ, Nędznie. Eam misere amat, Miłuye ią z duszę/ szalenie. Aliquando ualde, Misere cupit, O wielmi bárzo żądá.
Misere hoc esse cupio uerum, O boże day to by to prawdá byłá.
Miseriter pro misere, Obsoletum.
Miseria, æ, Nędzá/ niedostátek. Incidere in miseriam, W nędzę wpáść.
Miseritudo, pro miseria Obsoletum.
Misereor, misereris, misert⁹ sum, misereri genitiuo iungitur, & est neutrius significationis, Vt misereor tui. Záłuyę/ żal mi cie/ mam litość nád tobą.

Misereo pro misereor obsoletũ, Mei miseret nemo, Nikt nie ma ná de mnie lutośći.

Miseret impersonale, idem est Miseret me illius, & misereor illius, Zal mi go.

Miseret me tui, Zal mi cie. Nonne te miseret mei, Izaliż mie nie zal. Menedemi uicem miseret me tantum deuenisse ad eum mali, Zal mi Menedemu sá że sie ták wiele nędz wespołek nań zgromádziło.

Miseretur impersonale, Cic. pro Ligario Cauete fratrum pro fratris salute precantium, uos misereatur, rarũ est, præterquam in præteritis.

Misertum uel Miseritum est, Vlutowano/ zmiłowano sie yest.

Misaresco, is, ere, Zal mi. Mam lutość.

Miseresco cum Genitiuo, Verg. Arcadij quæso miserescite regis, Proszę mieycie lutość nád Arcadeyskim krolem.

Miserescit impersonale, Teren. Atq; inopis nunc te miserescat mei, Zmiluy sie teras ná demną nędznym.

Misericors, misericordis, om. Miłosierny lutośćiwy/a/e.

Misericorditer, Miłośiernie.

Misericordia, æ, fem. prim. Miłosierdzie Bona comparat præsidia misericordia, Prouerb. Pokorney głowy miecz nie śiecze.

Miseratio, onis, Zmiłowánie/ vżalenie/ zlutowánie. Commouere miserationem, Poruszić komu żalu.

Miseror, miseraris, miseratus sum, miserari, dep. prim. Mam lutość nád kim/ żáłuię/lutuię. Accusatiuo casui iungitur Miseratur commune periculum, Załuie pospolitey przigody.

Miserator, Miłośnik ten ktory lutość á miłośierdzie nád kim okázuie. Sed in Biblijs tantum pro miserante scilicet reperitur.

Miserabilis, le, Mizerny/nędzny/ żálosny/ a/e. Voces miserabiles exaudiebantur præsertim mulierum, Zálosne głosy było słycháć á zwłaszczá niewieście. Miserabilis respectus, Nędzny wzgląd.

Miserabiliter aduerhium, Zálośnie.

Miserandus. u, um, Zálosny/a/e. Miseranda res, Załosna rzecz.

Miseranda tempestas, Okrutna niepogodá.

Miserandum in modum milites populi Romani capti, necati, deserti, dissipati sunt, Bárzo mizernie służebny lud ludu Rzimskiego poymány/pobity/opuszczony y rosproszony yest.

Miseranter pro Miserabiliter, Obsoletum.

¶ Composita, Commiseror, commiseraris commiserari, idem significat quod simplex Misereor, Mieć lutość nád kim.

¶ Commiseresco, is, ere, idem. Hinc cõmiseratio, Zlutowánie/vżalenie/ vlytowánie.

Missenus, pen. product. Mons Campaniæ.

Missile, missio, missito, missus, Vide Mitto.

Mitesco, Mitis, Vide Mitigo.

Mithra, æ, a Persis dicitur sol, Słońce. Et aliquando primarius sacerdos, Wyższy kápłan. Apud Apul.

Mithriaca, neut. sacra solis siue Osyridis, Ofiárowánie słońcu ktore pogáństwo zá bogá chwaliło.

Mithrax nomen gemmæ, Calep.

Mithridates masc. Krol był Poncki w Asiey ktory przećiwko Rzimiánom wielkie woyny wiodł.

Mithridaticus, a, um, Co ku temu należy.

Mithridaticum substantiuum, Osobliwe liekárstwo przećiwko/yádu y truciznie. Mithridaticum antidotum zową.

Mitigo, as, are, act. pri Vśmierzam/skromnym pokornym czinię/vspokoyam/ błagam. Mitigare alicuius iracundiam, Vbłágáć czy gniew.

Mitigare animi uehementiam, Vśmierzyć/vspokoyić.

Mitigare dolorem, Vżić boleśći.

Mitigatio, Vśmierzenie/ vkoyenie / vbłagánie.

Mitigatorius, a, um, Ku vśmierzeniu cziniący.

Mitesco, is, ere, Koyę sie / bywam vbłagan/ vśmierzon.

Mitescunt discordiæ, Bywáyą vśmierzone zwády.

Mitescente Hyeme, Náschodzie zimy/gdy sie yusz ciepło przibliżáło.

Mitescunt fluctus, Vstáwáyą á koyą sie wełny á nawálnośći wodne.

Mitescere aliquando, Dostáć sie / vźrzeniec.

Mitescunt poma, Dostawáyą sie yábłká.

Mitifico,

Mitifico,as,are, Błágam/ vśmierzam/ kroc kogo.

Mitificare cibum, Przetrawić strawę.

¶ Composita, Commitigo, Zmiękczam kogo/vbłágam/ krocę/też nábiyam/nátłukam Vtinam tibi uideā Sandalio commitigari caput, Terent, Miły boże dáy żeć pátynką tłá nátłuczono.

Mitis, & hoc mite, cui Acer opponit, Cichy/skromny/dobrotliwy/miły/powolny. Nihil poterat fieri illo mitius, Nic nie mogło náden być powolnieyßego / skromnieyßego.

Mitiorem in partem interpretari, W lepßę obrácáć. Mite stagnum, Spokoyne yezioro. Mitia poma, Dobrze vzrzáłe yábłká.

¶ Immitis, & hoc immite, Niespokoyny/ Nieskromny / niełáskáwy / nieogłaskány.

Mite, mitius, mitissime, aduerbiū, Skromnie/pokornie.

Mitis, Vide Mitigo.

Mitra, æ, fem. prim. Biskupia czapká. Barbara uox.

Mitellum, diminut. Czapeczká.

Mitratus, a, um, Táką czapkę noßący.

Mitteris Insula ultra Britanniam sex dierum nauigatione, Calep.

Mittilis pulmentaria dicebatur, capiebaturq; pro paupercula, Vide supra Myctires, ita enim quidam scribunt & rectius.

Mitto, mittis, misi, missum, mittere, act. tert, Ślię/posyłam/ pußczam. Mittere sanguinē, Puśćić krew. Sanguinē mittere incisa uena nouum non est, Nie yest nowa rzecz záciąwßy żyłę puśćić krew. Missa est ancilla obstetricem accersitum, Posłána yest dziewká po bábę.

Mittere legatos ad Regem, Posłáć posły do krolá.

Misit legatos se uenturum, Obiecał mi przes posły że chce przyiecháć. Mittere pilam, Rzućić piłę.

Mittere sub iugum, Podbić pod swą moc. Mittere talos, Puśćić kostki po stole. Vox de quæstura nulla missa est, Zadney zmianki nie vczyniono o poborskim vrzędzie. Voces furiales mittere, Woláć by ßalony. Aliquando pro suo composito, Omitto uel Dimitto, ut Mitte lachrymas, Przestań płákáć. Mitte maledicta Przestań tego złorzeczenia / nie złorzecz. Mitte orare, Nie proś więcey / przestań prosić. Mittere manu. Wyświebodzić wolnym vczynić.

¶ Manumissio, Wolnepußczenie/wyświebodzenie. Mittere ad nomen, Posłáć ku popisowi áby sie dał wpisáć że chce żołnierskiey służby pátrzáć.

Mittere in consilium, Posłáć álbo odesłáć do rády/do wyßßego práwá Mitto de illo nunc, Nie spominam o tym teraz. Mitte me Dáy mi pokóy/Puść mie. Vnam hanc noxam mitte, Terent. Odpuść mi tę yedne winę.

Missum facere, Dáć pokoy komu. Hæc missa facio, To opußczam/ tego teras nie przypominam. Missam facere uxorem, id est repudiare, Rozwieść sie s żoną. Misso conuiuio, Gdy wstawáli od stołu.

Missus, huius missus, Ciśnienie / rzucenie. Liuius. Telum ictu missuq; uehementius.

Missus etiā, Spußczenie rozmáitych zwierząt álbo też ßermierzów miedzy sobą też skład ná yáką biesiádę. Vt plures ad idem conuiuium conuenerunt singuli singulos missus adferentes, Zeßło sie ich niemáło ná tę biesiádę/á káżdy swoyę potráwę przyniosł.

Missilis, & hoc missile, Co łátwie może być rzucono/ álbo co yest od strzelánia.

Missile substantiuum, Wßeláka broń ktora może ćisnąć álbo strzelić.

Missiles lapides, Kule kámienne. Missilia saxa & Missilia tela idem.

Missilia tormenta, Dziáłá.

Missilia etiam, Dárowánie /podárze yáko są pieniądze ktore bywáyą od Hetmáná álbo ktorego xiążęciá miedzy żołnierze álbo ynße pospolstwo wrzucone.

Missio, onis, Posłánie też dozwolenie ciągnąć precz od práwá odpußczenie.

Missionem dare militibus, Rospuśćić żołnierze.

Missionem efflagitant ab Imperatore, Stárał sie o łáskáwe odpußczenie v Hetmáná.

Missito, as, are, frequentatiuum, Vstáwicznie ślę. Oportet me eo sæpius missitare, Mußę tám bes przestanku posyłáć.

Missiculo, as, are, pro missitare, Vstáwnie ślię.

¶ Composita, Amitto, amittis, amisi, amissum, amittere, Gubię/Trácę/vpußczam.

E manibus amittere, Z rąk vpußczáć. E conspectu amittere, Spuśćić z oczu. Ani-

mam amittere, Vmrzeć. Causam amittere, Stráćić rzecz ná sadzie. Authoritatem amittere, Powagę vtráćić. Ciuitatem amittere, Mieysckie práwo vtráćić. Filium in hoc prælio amisi, Zginął mi syn w tey bitwie.

Mentem & memoriã amittere, Odeść od pámięći.

Fortunam & uitam per dedecus amittere, Máiętnośc y żywot sromotnie vtráćić.

Amissus, a, um, participium, Strácony/ vtrácony. Amisio, Zgubá/vtrátá.

¶Admitto, Przypuszczam/ dopuszczam / też grzeszę/dopuszczam sie czego złego. Quod cauere posis stultum est admittere, Szalona rzecz yest w to sie wdáć/ czego sie yeden snadnie może vstrzedz.

Admittere equum, Koniá przypuśćić do świerzóbki.

¶Admissura, æ, Przypuszczenie koniá álbo byká do stádá.

Admissarius, a, um, przypuszczány/a/e. Vt equus admissarius, Stádnik. Bos admissarius, Byk.

¶Admissarium Cicero in Pisonem pro homine libidinis peruagatæ posuit, ad omnium fœminarum libidinem exposito, Item admitti ad aliquem, Być przed kogo dopuszczon. Admittere partum ad ubera, Przysádźić dźiećię do pierśi.

Si te ad meas capsas admisero, Jeśli ćię do moich gratów dopuszczę. Solatia admittere, Weselić sie/krotochwilić. In se aliquid admittere, Dopuśćić sie iákiego grzechu.

Culpam admittere idem. Dedecus admittere, idem. Indignum facinus atque flagitium admisisti, Niecnotęś wielką popełnił.

¶Admissus, a, um, participium, Przypuszczony/a/e.

Admissum substantiuum pro delicto, Grzech/wystep.

¶Admisio, onis, Przypuszczenie/ dozwolenie.

¶Admisionalis, mas. Wrótny/odwierny/ktory ma moc wpuszczáć kogo.

¶Committo, Spuszczam/poliecam. Committere semen solo, Posiáć. Committere in conclaue, Wnieść ná pokoy do komory. Item pro Commendare & credere, Ouem lupo commisisti, Owcęś wilkowi poliećił / zwierzyłeś owcę wilkowi.

Committere & credere omnia fidei alterius, Poliećić y zwierzić cnocie cudzey czego.

Se in fidem & tutelam alicuius committere, Poliećić sie komu w obronę. Committere se fidei alterius idem, hoc non ausim literis committere, Nie śmiem tego listowi zwierzić / to yest ná liśćie pisáć. Committere se in discrimen, W niebespieczność sie wdáć. Committere se in præcipitem locum, & committere se periculo idem, Committere se fortunæ, Ważić sie.

Se Hyemi & fluctibus committere, Puśćić sie z ziemie ná morze/ważić swoye zdrowie.

Viæ & nauigationi se committere idem, Item Committere, Dwu á dwu spuśćić. Nam olim in spectaculis committebantur singula gladiatorum paria aut etiam Poëtas binos & binos sese inuicem carminibus proscindentes, Prælium committere, Zwieść bitwę.

Committere pugnam & committere prælium, Committere manus idem, Ludos committere pro incipere, Poczáć niejaką grę.

Multa in se committere, in deos, in homines, Wiele sie złego dopuśćić/ przećiwko Bogu/ ludźiom/ y sam sobie wykroczyć.

Iurgia & rixas committere, Zwády y kadrunki napocząć. Committere de existimatione sua alicui, Przypuśćić ná kogo sąd swoyey dobrey powieśći. Et item committere. Oddáć / poliećić/przywłaszczić. Testamentaliter committere, Testámentem oddáć.

Hæreditas ueneri commissa, Przyrádłe ymienie ná boginią Venus.

¶Commissus participium, Poliecony/ zwierzony/a/e.

Enuntiare commissa, Táyemnice á zwierzone rzeczy wywoláć. Et commissa exequi, Polecone rzeczy wypełnić. Et commissa, id est, peccata, Grzechy/wystepy. Sæpe pro peccare accipitur hoc uerbum committo, ut quid meus Æneas potuit committere tantum, J yáko sie mój Aeneas ták bárzo mógł przewinić.

¶Commisio, Poliecenie / przypuszczenie. Item

Item mandatum de iudicanda & cognoscenda causa, quod etiam nos uulgo Commissia uocamus, Tež spusʒczenie dwu á dwu.
¶Commissura, ræ, fem. prim. Spuʃzczenie klinem/ sklijenie álbo spojenie. Alias iunctura.
¶Commissorius, a, um, Vt Lex commissoria, Postánowienie álbo ziednánie dwu strón pod pewną vmową / ktora jesli nie bywa pełnioná/ postánowienie nic nie waży.
¶Demitto, Z wierʃchu puʃzczam/ popuʃzczam.
Demittere aures, Powieśić vʃzy. Demittere uultum, Spuśćić twarz ku ziemi.
Demittere in uiscera censum, Máiętność swoję przez gárdziel przeláć / vtráćić.
Demittere in aures, Wysłucháć. Demittere in pectus, Dopuśćić do sercá / przyiąć.
Debilitari & animos demittere, Osłábieć.
¶Demissus, a, um, participium siue nomen ex participio. Demissa tunica, Spuʃzczona/ zwieʃzona suknia. Demissis labiis homo, Powieśistych warg człowiek.
Aures demissæ, Powieśiste vʃzy. Demissa & palustria loca, Vniżone á ługowáte mieyscá.
Demissa usque ad talos purpura, Szkárłatna ʃzátá áż do kostek długa. Demissus animus alias abiectus, Osłábiony vmysł.
Mœrens, tristis, afflictus, demissus, fere idem, Humilis & demissus cui contrarium est alacer & lætus, Demissior animus, Słábʃzy vmysł.
¶Demissio, Spuʃzczenie. Animi demissio, Osłábienie vmysłu.
¶Demisse aduerbium, Pokornie/ skromnie.
Suppliciter & demisse gratias agere, Pokornie dziękowáć. Humiliter demisseque sentire de sese, Nie pyʃznie/ nie wiele o sobie dzierżeć.
Demisse aliquid exponere, S wielką skromnośćią á pokorą rzecz swą spráwowáć.
¶Dimitto, Opuʃzczam/ odsyłam/ rozsyłam.
Dimittere literas in alias urbes, Rozesłáć listy do ynnych miast. Dimittere boues in pascua, Puśćić woły ná páświská.

Dimittere folia dicitur arbor, Puʃzczáć liśćie.
Dimittere se ad aurem alicuius, Przychylić sie komu do vchá. Dimissus est senatus, Wstáłá rádá. Dimittere de summa, Opuśćić nieco z summy. Dimittere uxorem, Opuśćić żonę.
¶Dimissio, Opuʃzczenie / odpráwienie/ odesłánie.
¶Dimissoriæ literæ, uulgo Apostolos uocant, Gdy sędźia ná vstánie strony Apellującey áppellácyey dopuʃzcza á czás zákreʃza áby ya przez ten czás do tego sądu do ktorego appeluye przeniosł.
¶Emitto, Wypuʃzczam. Emitti ex custodia, Być wypuʃzczon z więzienia. In hostem emittere equites, Wypuśćić ná nieprzyiaćielá jezdę.
Emittere arcu sagittas, Strzeláć z łuku.
Emittere fulmina & iacula, Grzmieć/ łyskáć sie.
¶Emissio, Wypuʃzczenie. Emissiones tormentorum, Strzelánie z dział.
¶Emissarius, emissarij, Niespokojny człowiek/ ktory nic nie czini jedno wʃzystko złe.
Emissarius equus, aries & huiusmodi, Zwádliwy koń ktory sie kwiká á bije s drugiemi końmi ná paʃzy.
Emissarius, Buttel/ mieyscki párobek/ ktorego y támy sám ślią / ktory też złodzieie jmuje.
¶Emissarium, emissarij, in neut. Vpust/ ktorym wod vpuʃzczáyą.
¶Emissitius, a, um, fere etiam idem alias Explorator, Szpieg. Emissitij oculi, Wiercące sie oczy/ y tám y sám sie miecące.
Emissitius globus, Kulá ktorą strzeláyą.
¶Immitto, Wpuʃzczam / wrádam/ wrzucam.
In medios hostes se immittere, Wpáść w pośrzod nieprzyiaćioł. Ad immunem ciuitatem immittitur, Do świebodnego miástá wpuʃzczon.
Perturbationes immittere, Zátrosłáć kogo.
Immissa barba, Podługowáta brodá.
¶Immissio, onis, uerbale, Wpuʃzczenie.
¶Immissura, ræ, Łátá/ wstáwienie/ klin w suknieу.
Intermitto, Przestáwam. Vbi habitamus non intermittit sol nitescere, Tám gdźie mieʃzkamy nie przestáye słońce świećić. Ad mirationem non intermittere, Przez przestánku sie dźiwowáć.

Conſuetudinem intermittere, Towárziſtwá pozoſtáć/álbo nálogu przeſtáć. Nunquam unum intermittit diē quin ſemper ueniat, J yednego dniá nie opuśći áby tu nie miał być.

Necq; diem necq; noctem intermittit, J we dnie y w nocy nie przeſtáye. Opus intermittere, Przeſtáć od roboty/odpoczywáć chwilę. Id tempus intermiſeram potius quam ommiſeram.

¶Intermiſſus participium, Popuſzczony ná chwilę. Tecta intermiſſa, Dáleko yeden dōm od drugiego/rzadkie domy.

¶Intermiſſus, huius intermiſſus, Przeſtánie.

¶Intermiſsio, onis, idem, Sine intermiſsione pulſabat, Bes przeſtanku kołátał. Intermiſsio literarum, Przeſtánie liſtów piſáć.

¶Intromitto idem quod Immitto, Wpuſzczam.

Alienum hominem intromittat neminem, Zádnego obcego człowieká niechay nie wpuſzcza.

In ædibus meis neminem uolo intromiti, Nie chcę áby ktō był wpuſzczon w mōy dōm/ álbo áby kto poſtał w mym domu.

Phedriam intromittamus comeſſatum, Weźmiemy go ſobie ná bieśiádę.

¶Omitto difert ab Intermitto, Opuſzczam. Id omitto, To opuſzczam / nie bierzę ſobie tego ku pomocy.

Omitte me, Day mi pokōy / nie nágábay mie.

Iam dudum omiſi illam, Juzem yą dawno opuśćił. Omitte iracundiam, Popuść tego gniewu.

Omitte ſolicitudinem, Niechay tego froſkánia.

Omitte timorem, Nie bōy ſie nic. De iſthoc rogitare omitte, Nie pytay ſie więcey po tym.

Omitte de te dicere, ego te furcifer ſi uiuo, Nie ſpráwuy ſie / nie wymawiay ſie/etc.

¶Omiſſus, Opuſzczony. Participium ſiue nomen ex participio, Omiſsior ab re, Niedbáły o goſpodárſtwo / nie pilny ſwey rzeczy. Omiſsis iocis, Opuśćiwſzy kunſzty.

¶Permitto, Dopuſzczam/ Dozwalam. Permittere equum, Puśćić koniowi wodze. Concitāt equos permittuntq; in hoſtē, Zábodſzy kōni przitárli ná nieprzyiaciele. Permittere ſeſe, podáć ſie. Permittere ſe in deditionem idem, Tibi pater permittimus, Tobie oycze dopuſzczamy. Deus & ſacræ literæ permittunt, Pan Bōg y piſmo święte dozwala. Permittere omnia iudicio alicuius, Wſziſtko przipuśćić ná czyie uznánie.

¶Permittitur imperſonale, Plin. Si coniectare permittitur, Jeſli gádáć dozwaláyą.

¶Permiſſus, a, um, Dōpuſzczony/a/e.

¶Permiſſus, huius permiſſus in ſing. num. q. declin. eſt, & in plurali ſec, Permiſſa, permiſſorum, Dozwolenie/dopuſzczenie.

Permiſſu tuo, Zá twoyim dozwolenim. Permiſſu patris, Zá dozwolenim oycowskim.

¶Permiſsio uerbale idem.

¶Præmitto, Ná przod ślę/ poſyłam. Conſtruitur fere cum ad, uel in præpoſitionibus, Hunc ad Acherontem præmittam, Ná przod poślę. Præmiſerat in Hiſpaniam legiones, Wysłał był naprzōd woyská do Hiſpaniey. Prætermitto fere idem quod Intermitto, Przeſtawam/ przemiyam/zámieſzkawam chcąc. Prætermittere ſilentio, Zámilczeć.

Neminem prætermiſit qui cum loqui potuit, cui non eadem iſta dixerit, Zadnego nie opuśćił s ktōrymkolwiek yedno mōgł mōwić/komu by tego nie powiedział.

Nihil prætermiſi inter ornando, Nicem nie opuśćił com yedno twey chwale należeć baczył.

Prætermittere pœnam, id eſt, ignoſcere, Opuśćić winę.

¶Prætermiſsio uerbale, Opuſzczenie/popuſzczenie.

¶Promitto, Obiecuyę. Quod tibi promiſeram præſtiti, Spełniłem com ći obiecał.

Promittere cœnā, Obiecáć u kogo ná wieczerzy być.

Promiſi mea fide, Wziąłem to ná ſię/ przirzekłem dobrym słowem.

Promittere bona fide, Dobrym słowem przirzec. Promittere & in ſe recipere, Przirzec y ná ſię przyiąć.

Promitto fere & promitto futurum, Obiecuyę/ma ſie ták ſtáć/ma ták być. Grāmatica plus habet in receſſu quam in fronte promittat, Item promittere, Rośćiągnąć/dáleko ſięgáć. Nec ulla arbor auidius ſe promittit, Zadne ſie drzewo ták bárzo nie roſpośćiera/rozraſta. Longius tela promittere, Dáley ſtrzeláć.

¶Promiſſu

¶Promissus,a,um, Obiecány/a/e. Promissus in scripturis, W pismie obiecány. Promissa barba, Dlugá brodá. Promisso uentre uaccæ, Odwieśistego brzuchá. Promissæ uestes, Dlugie száty.

¶Promissum substantiuum, Obietnicá/obiecánie.

Consequi promissa, Obiecáne rzeczy osięgnąć. Promissum ac receptum idem, Constantia promissi, Stáłość á pełnienie obietnic. Cōficere munus promissis, Obietnice swe pełnić. Stare promissis & implere promissum, Seruare promissa satisfacere promisso idem. Repetere promissum, Vpominąć się obietnice. Vberius promissum, Hoyne á łáskáwe obiecánie.

¶Promissio, onis, uerbale idem quod Promissum.

¶Composita, Compromitto, cōpromittis, compromisi, compromissum, compromittere, Przirzec/przyiąć ná się/ to yest obrawszy sobie yednacze álbo sędzie/ zdáć się ná nie/ przirzec/ przyiąć ná się zákłád/ y zápisáć się/ wszysło to trzimáć co ci yednacze nayda á miedzy stronámi postánowią. Alias compromittere, Dáć w ręce yednaczóm.

¶Compromissum, cōpromissi, Zdánie się ná yednacze/ Dánie yednaczóm w ręce. Compromissum facere de re aliqua, Obrawszy sobie yednacze podáć ym swoię rzecz w ręce.

¶Repromitto, Przirzekam/ obiecuię. Idē fere quod Promitto, Repromissio, Przirzeczenie/ obietnicá.

¶Repromissor, oris, in Bibliis, Obiecnik/ ten ktory co komu przirzekł.

¶Remitto, Odpuszczam. Alicui remittere, Odpuścić komu. Remitto debitum, Odpuszczam dług. Remittere arcum, Spuścić łuk z cięciwy. Remittere animū curis, Popuścić stáránia/ ochłodzić się od prac. Remittere peccatum, Odpuścić grzech.

¶Remissio, nis, fem. tert. Odpuszczenie grzechów. Remisit dolor, Vlżył się ból. Remitte iam me onerare iniuriis, Przestań mi yuż złorzeczić. Nullum remittis tempus neq; te respicis, Zadnego czásu nie opuszczasz/ nie máyąc ná się żadnego względu.

¶Remissus, a, um, Odpuszczony/a/e. Remissus animus, Niedbáły/ słáby. Remissiorem esse, Słábszym być. Remissior arcus, Słábszy łuk. Frigus remissius, Nie ták cięskie zimno.

¶Remissio etiam, Osłábienie/ popuszczenie.

Remissio animi & dissolutio, Osłábienie vmysłu. Quies & remissio, Pokóy y puszczenie/ odpocżynienie. Remissio & moderatio uocis, Spuszczenie głosu.

¶Submitto, Podkładam/ podcżiniam/ podsádzam/ postáwiam/ podpieram. Submittere fœtus matribus, Podsádzić yágnięta pod owce.

Prata in fœnum submittere, Sprzętáć łąki/ zbieráć śiáno. Genu submittere, zgiąc koláno. Et submittere per translationem, Vkorzić się. Submisit sese, Poddał się/ vkorzył się. Animum alicui periculo submittere, Zlięknąc się yákiey przigody. Submittere se in humilitatem, Iáko náyskromniey się vpokorzić. Submittere capillum, Zápuśćić brodę, & barbam, quod in luctu fieri solet, Submittere uocem, Zniżyć głosu. Submittere sub urbem hortum, Pod sáme miásto ogród podsádzić. Et submittere, Táyemnie nádesłáć.

¶Submissus, a, ū, Vniżony/ zniżony/ a/e. Prata submissa, Poległe/ niskie łąki. Submissa uoce aliquid dicere, Po máłu co mówić/ nie wysokim głosem.

¶Submissum dicendi genus concitato contrarium.

¶Submissus & abiectus, submissum & populare.

¶Submissio uerbale fem. ter. Zniżenie/ podcżinienie.

¶Contentio & submissio uocis contraria, Podwyższenie y zniżenie.

¶Elatio & Submissio contraria, Pychá á skromność álbo poniżenie.

¶Submisse aduerbium, ut Submisse supplicare, Pokornie prośić. Submisse dicere, Niskim głosem mówić. Submisse se gerere, Nisko się nieść. Quidam scribunt summisse conuerso b in m, quod & in aliis dictionibus compositis a sub fere fit, quæ ab m incipiunt.

¶Submissius aduerbium idem quod Submisse, Suet. Submissum fabulātes prouocabat, Szepcące/ po máłu mowiące wyzywał.

¶Transmitto

¶Transmitto, Przepuszczam / przesylam. Flumen transmittere, Przebyć/ przepláwić sie przes rzekę/też przewieść sie w lodzi. Mare transmittere, Zá morze sie puścić. Cribro tantum arenas transmittere, Przes rzeszoto piasek przesiać.
Cursu campos transmittere, Przes polá przebieżeć.
Tectum lapide transmittere, Dóm kámieniem przecisnąć. Transmittere literas papyrus dicitur, Przebijáć/ ná druga strone/splywáć.
Aliquot menses transmittere in specu, Kilká miesiącow przetrwáć w jákiey jáskiniey.
Transmittere tempus temporibus amicorum, Trawić czás ná poslugách przyiacielskich.
Discrimen transmittere, Dwárowáć sie przygody. Hæreditatem fratri transmittere, Máyetność brátu po sobie zostáwić.
¶Tramittere pro transmittere apud Ciceronem.
¶Transmissio, Przepuszczenie/przewiezienie/ná druga strone przeslánie.
Mitylene, es, pen prod. uel Mitylenæ, arum, urbs Lesbi & ipsa Insula.
Mixtarius uas quo uinum aqua diluitur, Lucillus obsoletum.
Mna, mnæ, Vide Mina.
Mnemosyne, es, fe. pen. cor. Latine Memoria, Pámięć. Et mater musarũ, Mátká bogin nauk. Mnemosynon, Latine Monumentum, Pámiątká, znák pámiątki czyniey/też vpominek dár niejáki / ktory jeden drugiemu dawa w vpominku.

M ante O.

Mobilis, Vide Moueo.
Mocenia oppidum Germaniæ in Vindelicia, Motzing po niemiecku.
Modero, Moderor, Modestia, Modicus Vide Modus.
Modius, Modiolus, Vide Modus.
Modo aduerbium, o finali breui tempus significat præsens, uel mox, præteritum, uel nondum præteritum uel statim Futurum, Teras / już. Modo ait, modo negat, Już zná/już przy. Modo unum, tum autem plures, Teras jednego á potym hnet wiele ich. Modo a nostris imperatoribus subacti, modo bello domiti, modo triumphis notati, modo a senatu agris multati sunt, Już od nászich Hetmánow woyennym obyczáyem podbici / Już woyna vśmierzeni / teras zwycięstwem posiędzeni, teraz ná máyętnościách od senatu skaráni.
Modo de tempore præterito Plaut. Modo eum uixisse aiebant, Máło przed tym powiedano że jeszcze żyw jest. Modo enim hoc malum in hanc Rempub. inuasit, Máło przed tym/ nie dawno to nieszczęście w to krolewstwo sie zámoglo.
Quid dico nuper? Immo uero modo ac plane paulo ante uidimus, Ale co mowię nie dawno? y owszem teraz á práwie máluczko przed tym widzielismy.
Modo etiam pro Tantum modo, Cic. Hæc omnibus qui ea mediocriter modo cõsiderant pertractata esse possunt Te rzeczy mogą sie jásne káżdemu zdáć/ ktory je tylko miernie przed sie bierze. Modo ne, Cic. Declinatum est a uia, modo ne summa turpitudo sequatur, Vstąpilo sie z drogi/ tylko by k temu ztąd co złego nie vrosło.
Modo ne interrogatiuum, Teren. Modo ne id demum sensisti Pamphile? Terazżeś to dopiero obaczył Pamphilusie?
Modo non auri montes pollicẽs, Tylko nie złote gory obiecując.
Modo aliquando pro Interdum, Pod czás / niekiedy/. aliquando pro Saltem, Tylko.
Modo nõ id est ferme, Málem. Habes exempla supra A modo, Od tegõ czásu/od tey chwile.
A modo non ueniam, Od tego czásu nie przydę.
Modulor, pen. cor. modularis, modulatus sum, modulari, dep. pri. Spiewam/ nocę/też miárkuję.
Modulari carmen, Niejáką pieśñ śpiewáć.
Modulari uoces, Miárkowáć / vmiárkowáć /podáć glosy.
Modulatus participium, ut Modulatus sonus, Vmiárkowány / násttrojony glos.
Modulatio, onis, femin. tert. Spiewánie.
Modulator, Spiewak/ miárkownik glosow. Vocis & cantus modulator, Kántor.
Modulate aduerbium, Miernie/stroynie w práwą miárę.

Modus, modi maſcul. ſecund. Obyczay/ Miárá/ ſrodek. Eſt modus in ſiccando fœno ut neq; peraridum neq; rurſus uiride colligatur, Jeſt miárá y obyczay zbieránia ſiáná/ etć. Suus cuiq; modus eſt, Káżdy ma ſwoy obyczay. Modus uiuendi, Obyczay żicia. Adhibere modum alicui rei, Miárę w ktorey rzeczy trzimáć.

Hoc modo, Tym obyczáyem. Ad hunc modum, Tym ſpoſobem. Bono modo, Dobrym obyczayem.

Definire modum alicui rei, Náleść ktorey rzeczy pośrzodek. Extra modum & ultra modum, Nád miárę. Habere modum, Mieć miárę. Sine nunc me meo uiuere modo, Niechay też teraz nuż żywę yáko mi ſie zda.

Modis omnibus, Wſzelákim obyczáyem/ wedle wſzelákiey przemożnośći. Statuere modum alienæ petulantiæ, Zátrzyść komu áby nie wyſtępowal zá przecżę. Statuere modum inimicitiarum, Nie ták ſie hániebnie przenáſládowáć.

Saltare ad tibicinis modos, Táńcowáć w nótę.

Niſi tibi aliquem uitæ modum conſtitueris, Jeſli ſobie nie vſtáwiſz á nie vmiárkuyeſz yáko ſie maſz ſpráwowáć.

Modulus diminut. Siłká/ obyczáyek. Vt pro meo modulo, Wedle mego máluczkiego przemożenia/ wedle mych śiłek.

Modulus aliquando, Niejáka miárá cieſielska.

Moduli aquarij a principibus imperabantur, quibus priuatis licebat tanquam publicam in priuata loca ducere e caſtellis aquæ ductuum.

Moduli erogatorij quibus aqua erogatur & diſtribuitur.

Modulus etiam, Pienie/ pioſnká/ wierſze ku ſpiewániu.

Modiperator, Cechmiſtrz ſtárſzy w cechu. Itē qui in conuiuijs modum imperabat, C C.

Modificor, aris, ari, depon. prim. Mierzę/ miárę biorę/ wymierzam yáko czego może ná co doſtáć.

Modicus, a, um, Máły/ ták wczeſny. Modico igne foueri, Málym ſie ogniem zágrzewáć.

Modicus collis, Nie wyſoka gorká. Modica pecunia, Nie wielkie pieniądze. Máła ſummá.

Modicus facultatibus, Ták wczás bogáty.

Domum modici introierunt, Plaut. Máło ludzi.

Modicus cultu uel in cultu, Ták ſie w czás vbiera/ nie koſztownie ſie nośi. Modicum iudicium, Máły rozum.

Immodicus, a, um, Niemierny/ zbytny/ a/ e. Immodica concio, Dlugie kazánie. Immodicus libidinis, Zbytny/ ſwey woley/ mieczyſty/ niepowśćięgliwy.

Modicum aduerbium, Máło.

Modice idem, Ea res me modice tangit Tá ſie rzecz mnie máło dotycze/ máło mi do tego. Modice dicere, Krotko mowić.

¶ Immodice aduerbium, Bezmiernie/ nádmiárę/ názbyt.

Modero, as, are, Rządzę/ ſpráwuyę/ nie dopuſzczam ſwey wolei/ záchowawam pry mierności.

Moderor, moderaris, moderatus ſum, moderari, idem, deponens.

Moderari aliquem, Rządzić kim/ vczić kogo.

Moderari currum, Woźnicą być/ woź wozić.

Moderari affectibus, Vskrámiáć álbo powśćięgáć popędliwośći. Nie pozwáláć ſobie ſwey woley.

Officio & conſilio moderantes, Rádą y záchowániem dobrym ſpráwuyąc/ rządząc.

Moderari ſe modeſtis moribus, Plautus, Pięknych ſie obyczáyow dzierżeć. Ex ſua libidine moderantur, Wedle ſwey wolei rządzą/ vſtáwuyą.

Moderandum mihi eſt iam orationi meæ, fugiendaq; ueſtra ſacietas, Ale yuż naleźy ná mię ku końcowi rzeczy moyey ſie mieć/ ábych wam teſknośći á ſtąjenia nie vczinił.

Moderator ludi, Szkolny miſtrz.

Moderator, oris, Sprawca/ rządźcá.

Moderator iuuentæ idem, Miſtrz á vczyciel dobrych obyczáyow. Rector, Gubernator, Moderator, fere idem.

Moderatrix, moderatricis, Rządźczina/ Rządziciełká.

Moderatrix rerum ſapientia, Mądrość wſziſtkiemi rzeczámi rządzi.

Moderatio

Moderatio, onis, fem. ter. Mierność/skromność.

Moderatio uirium, Szánowánie. Moderatio animi, Vymowánie / powściągliwość.

Summa moderatione animi præditus, Wielką powściągliwośćią obdárzony.

Moderatio modo uirium adsit, Tylko niechay ſie śánuyą / niechay ſobie gwałtu nie czynią.

Moderatus, a, um, Mierny / powściągliwy / niewykroczny / a / e. Moderatus in omnibus uitæ partibus, We wszelákich rzeczách skromny.

Nihil pensi, necq; moderati habere, Zadney báczności áni miáry w ſobie nie mieć.

Moderate aduerbium, Miernie / niepopędliwie.

Ferre moderate, Skromnie cierpieć. Moderatius ferre, Nie przećiwić ſie. Quæ res cum moderatiſsime, ſapientiſsimecq; constituta eſſet, a maioribus nostris, Która rzecz gdy od przodków nászych yest bárzo dobrze mądrze postánowiona.

¶Immoderatus, a, um, Niemierny / popędliwy / niepowściągliwy.

Immoderata intemperantia, Zbytna niemiárá.

Mulier immoderata, Swowolna niewiástá.

¶Immoderatio, Niemiárá. Immoderatio animi, Swa wola / popędliwość. Efferri immoderatione uerborum, Popędliwie mówić.

¶Immoderate. Niemiernie / zbytnie. Immoderate profusa uox, Názbyt wrzeszczący głos.

Res aduerſas immoderate ferre, Przećiwić ſie fortunie / nie skromnie cierpieć złey przygody.

Immoderate & intemperanter uiuere Rospustnie żyć.

Modestus, a, um, Mierny / skromny / obyczáyny / cichy / który nie rad wyláta. Modestus uultu, Pokorney postáwy. Modestus moribus, Obyczáyny / wstydliwy. Modesto ingenio præditus, Cichego przyrodzenia.

Modeste aduerbium, Miernie / obyczáynie / cicho / skromnie.

Modeste melius facere ſumptum quã ampliter, Wcześnie trawić lepiey niźli názbyt.

Quid tum postea? ſi modeste ac raro hoc fecit, Oy coż ná tym / yż mu ſie to ras álbo dwá przigodziło. Adnuo in terram intuens modeste, Przyzwoliłem skromnie oczy ku ziemi máyąc / pátrząc ná ziemię.

Modestia, æ, Obyczáyność / skromność / wstydliwość.

¶Immodestus, a, um, Niewstydliwy / nieláczny nic ná kogo. Immodesti mores, Rospuſtne obyczáye. Immodestum ingenium, Swowolne przyrodzenie. Immodesta lingua, Niepowściągliwego yęzyká.

¶Immodestia, æ, Niewstydliwość, niemiárá / roſpuſtá.

¶Immodeste aduerbium, Bezmiernie / niewstydliwie.

Immodeste ſeſe efferre, Názbyt ſie chełpić.

Modius, modij, maſc. ſec. Miárá żytna / Korzec / Cwiertnia álbo też maldr. Non enĩ respondet nostra ueterum menſuræ poſſumus tamen uocare, Modium, Korzec álbo czwiertnię. Est autem aridorũ menſura tantum.

Modius tritici, Cwiertnia pszenice.

Modius uini, Może być zwano yedno wiádro 24. kwart.

Modius agri qui & mina etiam dicitur Zrzeb álbo stáye roley / Też Sztuká roley ná ſtu stop w szerz y w dłusz.

Modiolus, modioli diminutiuum, Miárká.

Modiolus, aliquando, Wiádro którym wodę czerpáyą.

Modiolus in rota cui affixi ſunt radij Piastá kołowa w którey oś chodzi á ná którey szpice stoyą.

Modialis, & hoc modiale, Co czwiertnię wáży / czwierćienny / korzeczny.

¶Semimodius, Pułczwiertnie / pułkorcá.

¶Semimodialis, Pułczwierćienny / pułkorzeczny.

¶Sesquimodius, Pułtory czwiertnie.

¶Sesquimodialis, Pułtoroczwierćienty.

¶Bimodius, Trimodius, apud Columellam.

Mœchus, mœchi, m. ſ. Cudzołożnik też kurewnik.

Mœchus mulierum, Kurwiarz.

Mœchia in Biblijs tantum pro adulterio, Miásto cudzołostwá.

Mœchor, aris, ari, dep. prim. in Biblijs etiam tantum, Cudzołożę / kurewstwá pátrzę.

Mœchiſſo, as, are, idem.

Mœnia, mœniorum, mœnibus, neut. pluraliter tantum declinatur, Mury około miástá. Muri & Mœnia idem, Cingere mœnibus, Obwieść murem. Circundata mœnibus ciuitas, Obtoczone miásto murem. Mœne singulariter dixit Ennius Obsoletum.
Mœnitus pro mœnibus cinctus, obsoletum.
Mœnus, Vide Menus.
Mœreo, mœres, mœstus sum, & olim mœrui, ere, Smucę / troszczę się / wzdycham / żáłuię.
Grauiter mortem filij mœret, Cice. Bárzo żáłuie śmierci synowskiey. Mœrere propter casum alicuius, Smućić się dla złey przigody cziney.
Mœreo, as, are, act. prim. id est, mœrentem facere, Obsoletum.
Mœstus, a, um, Smutny / troskliwy / a / e.
Mœstitia, æ, Smutek / żáłość / troskánie. Tanta in mœstitia fui, Quanta, &c. W tákim smutku byłem. Resistere mœstitiæ, Odpáć się smutkowi.
Mœror, mœroris, idem, Mœror funeris Żáłobá pogrzebna.
In mœrore esse & uersari, W wielkim smutku być. In mœrore iacere idem.
Mœstitudo, inis, fem. tert. Smutek / troskánie. Obsoletum.
Mœste aduerbium, Smutnie / żáłośnie.
Mœstiter pro mœste, Obsoletum.
Mœri, mœrorum pro muris antique dici testatur Seruius.
Mœsia corrupte quidam scribunt pro Mysia, Vide in loco.
Moga olim dicta est Cappadocia.
Moguntia oppidum Galliæ Cisalpinæ & ciuitas Archiepiscopalis in Germania, alias Moguntiacum, neu. Menz po niemiecku.
Moguntinus, a, um, Moguncki.
Moguntinensis, e, Jeden z Moguncey.
Mola, molæ, fem. prim. Młyn. Molæ operam dare, Młynárzem być.
Molæ equinæ, Końskie młyny.
Mola asinaria, Młyn w ktorym osłowie robią.
Mola manuaria, uel trusatilis, Żárná.
Mola aliquando, Niektora sztuká ciáłá nieksztaltowna ktora pod czas w żywocie niewieściem w Máciercżiznie krom plemienia męskiego rośćie / krá żowa niektorzi.
Mola etiam far tostum & sale conspersum, Festus.
Niektory placek ktory pogáństwo bogom swym ofiárowáło.
Mola salsa, idem.
¶ Imolo, as, are. inde deriuatur, Ofiáruię / ná ofiárę biję. Homines imolare, Ku czci bogom człowieká zábić y ofiárowáć. Id quod gẽtilitas faciebat, Hostias imolare, Ofiárowáć ofiáry.
¶ Immolator, oris, Ofiárownik.
¶ Immolatio, Ofiárowánie.
Molendinum, molendini, neut. sec. idem quod mola, Młyn.
Moletrina, æ, Żárná / młyn ktory rekomá bywa obrácan / też młynicá mieysce ná ktorym młyn stoi.
Molendinarius, a, ũ, Młyński / co ku młynowi należy.
Molaris, & hoc molare idem, Młinski.
Molaris lapis, Młinski kámień.
Molaris, huius molaris, m. Trzonowy ząb też sztuká kámieniá młińskiego.
Molarius, a, um, idem quod Molaris adiectiuum, ut asinus molarius, Młinski osiek. Equi molarij, Młinskie konie.
Molo, molis, molui, molitum, molere, Mielę.
Molitor, molitoris, mascul. tert. Młynarz.
Molendinarius, substantiuum. idem.
Molitrix, molitricis, femin. tertiæ, Młynárká.
Molitura, æ, Mielcie / mliwo.
Molile, molilis, instrumentum tradendis molis aptum.
¶ Composita, Commolo penult. cor. Zmielam / rozmielam.
¶ Emolo & Permolo, Wymielam / przemielam.
Moles huius molis, fem. tert. Kupá / Gromádá wielka / ydka wielkość. Metaphor. Trudność / ciężkość. Difficultas molibus ferarum mirabilis Africa, Bárzo dziwna Afriká dla rozmáitych bárzo wielkich zwierząd ktorych pełna yest.
Moles gigantum, Okrutna wielkość obrzimska. Tantæ molis erat Romanam condere gentem, Ták ciężka á trudna rzecz byłá Rzym zbudowáć.
Molestus, a, um, Mierziony / nieprzyiemny / przikry / ciężki / a / e. Si uobis non est molestum, Jesli wam nie yest przikro / ciężko. Molestus interpellator uenter, Trudny gábácz brzuch. Molestæ interpellationes, Mierzione nágábánie.

Molestus homo, Trudny. Molesti mores, Mierzione obyczaye.

Molestia, æ, fem. prim. Niepokoy / gábánie / trudność. Capere molestiam, Podyać trudność. Afficio te fortassis molestia, Iestemći snadź ná przekázie / záwádzamći.

Mostiam exhibeo, idem. Eam confeci sine molestia, Spráwilem krom ktorey trudnośći. Ex tuis incommodis magnam capio molestiam, Dla twoich szkod wielkiey záłośći s boleśćią vżywam.

Esse in maximis molestijs, Mieć ná się wielkie trudnośći. Molestiam deponere & molestiam delere, Popuśćić precz trudnośći.

Moleste aduerbium, Nie s dobrą wolą / nie chutliwie / s złą wolą. Obiurgari moleste ferunt, Zá źle przimuyą / gdy bywáyą káráni / nie rádzi się dádzą kárác. Moleste aliquid facere, Zá źle przyymowáć.

Molesto, as, are, act. prim. Zádáwam trudność / prace komu / gábam / nágábam. Noli me amplius molestare, Dayże mi dáley pokoy.

Moletrina, Vide Mola.

Molior, moliris, moliri, molitus sum, dep. prim Kuszę się. Pokuszam się ocz. Gotuyę się ku czynieniu czego / vśiluyę co wymyslić.

Moliri insidias alicui, Grozić się stać ná kogo.

Moliri bellum, Myslić woynę nápoczać. Moliri fugam, Myslić / grozić się vciec. Moliri iter apud Poëtas pro proficisci, Iecháć. Dum moliuntur, dum comuntur annus est, Niżli się námyslą / niżli się vbiorą rok przeydzie precz.

Moliri aliquādo, Robić. Minoribus aratris moliuntur, Mnieyszemi rádły orzą / drą ziemię. Moliri arcem, Budowáć / podnośić zamek.

Moliri aliquando passiue pro retardari.

Molitus, a, um, participium, Cic. molitus tanta, Kuśił się o ták wielkie rzeczy.

Molitio, onis, fem. tert. uerbale, Kuszenie. Molitio agrorum, Wzoránie / wzdzieránie rol.

Molimen, pen. prod. moliminis, n. t. Kuszenie się o co / Grożenie się ná co ciężkiego / Bránie się co czynić tákowego. Res suo ipsa molimine grauis, Cięższa rzecz niż wszelákie pokuszenie.

Molimentum idem, Minoris molimonti ea claustra errant, Nie ták trudne ku łamániu álbo dobywániu ty zamki były.

Molitor, molitoris, Kuśiciel ten ktory przed się co wziął.

Molitores nouarum rerum, Wynálezićiele nowych rzeczy.

Molitrix, molitricis, femin. tert. uerbale idem.

¶ Composita, Admolior, Przitaczam / przirzucam / przitłaczam. Demolior, Zrzucam / rozrzucám / káżę / łamię. Demoliri domum, Polámáć dom. Demoliri culpam de se, Zegnáć z siebie winę. Demolitio, zrzucenie. Demolitio statuarum, Polamánie słupow.

¶ Remolior, remoneo & a conatu reuoco, Odkłádam ná stronę nie dam się ocz kuśić komu.

¶ Amolior, id est, recedo, Odstępuyę / Niechcę się dáley ocz kuśić / też odtaczam / odrzucam / odkłádam ná stronę. Hinc uoces amolimini, Wieśćie się ztąd / wynośćie się precz. Periculum amoliri, Złey przigody obronić. Præmolior, Czinię sobie przistęp ku czemu / kuszę się ocz pierwey.

Mollis, & hoc molle, Miękki. Mollis homo, Miękki niewieśćiego przirodzenia mąż. Mollis lana, Cienka wełná. Mollis uox, Wdzięczny głos. Mollis somnus, Wdzięczny sen. Molle collum, Miękka szyá. Mollis disciplina cui contraria est seuera, Mollis amplexus, Wdzięczne obłápienie. Mollissimus cultus, Subtilne vbiory. Mollissima manus, Subtilna miękka rączká.

Molliculus diminutiuum, Cienki miękuśienki / subtylniuchny. Molliculæ, æscæ Subtilne potráwy.

Mollitia, æ, fem. pri. siue Mollities, mollitiei. q. Miękkość / subtilność. Mollities maris, Spokoyność morská. Mollities siue mollitia animi, Leniwość vmysłu / niedbáłość / pieszczotá.

Mollitudo, mollitudinis, idem quod Mollities.

Molliter, Miękko / subtilno. Molliter se curare, Szánowáć się / lekko sobie poczináć. Molliter ferre, S pokorą przyymowáć. Molliter curare cuticulam, Dobrze swą gęPkę kármić. Molliter educatus, W pieszczocie wychowány.

Mollio, mollis, molliui, mollitum, mollire, Miękko czinię / zmiękczam / błagam / vskromiam. Mollire animos inimicorum, Zmiękczić sercá sobie wespołek odpowiedáyących. Et mollire animos pro effœminare, Mollire iras, Vbłágáć gniew. Mollire hominem, Vspokoyić.

Mollesco

Mollesco,is,ere, Miękczeję/Lenieję / poczynam być niedbáły.

Mollicina, æ, genus uestis antiquum,

Mollipes, mollipedis, Miękkonogi.

¶Composita, Emollio, Odmiękczam. Emollire aluum, Odmiękczić żołądek/purgácią wziąć. Emollire hominem, Wyczyścić człowieká/álbo zmiękczić.

¶Emollidus,a,um, Zleniáły/zmiękczony. Liuius lib.4. de bello Macedonico.

¶Præmollio, Odmiękczam naprzód.

Mollifico,as,are,idem, Præmollis, & hoc præmolle, Bárzo miękki / bárzo subtylny.

¶Remollesco, Poczynam záś leniec/ niedbáłym być.

Mollestra,æ,fe.prim. peluis ouina, Skórá owcza. Qua galeas subtegebant, Którą przyłbice powłoczili. Festus, obsoletum.

Mollusca,æ, Niektóry rodzay orzechów bárzo miękkich.

Molluscum,mollusci, Drzewo kladrowi podobne / to yest ták kędzierzáwe yáko klader.

Molo,molis, Vide *Mola*.

Molochinus,molochini, Fárbá szárłatowey fárbie podobna / yásnobronátna s czerwonym.

Molochinarius, molochinarij, Fárbierz który tą fárbą fárbuje.

Molorthus,molothri, Latine perpendiculum, dictio Græca qua significatur rectum plumbum, Ciesielská wáżká/ktora mierzą yesli w rowniey bywa budowánie kłádziono.

Molossia regio, pars Epiri, alias Romania, Dobre psy máyąca kráyiná.

Molossus,a,um, Co z Molossiey yest.

Molossus pes metricus constans tribus longis, ut Æneas. Signatur sic – – –

Molothrus, id est, Ampelolence, Perotus.

Molucrum, p.cor. Czworográniowite drzewo którego ku ofiárowániu stárzy vżywáli.

Molucrum instrumentum quo molæ utuntur, Calep.

Molucrum etiam pro mola uteri, Vide quid *Mola* in dictione.

Moly herba adhuc incognita.

Molybdæna, næ, fe. Latine Plumbago idem quod Galena, uidelicet plumbi & argenti uena communis, Szybá w którey ołów y śrebro kopáyą.

Molybdæna herba, alias Persicaria, Zielsko od którego pchły zdycháyą.

Molybditis, huius molybditis, fe. Ołowny szlák/Ołowne szimowiny/brudy. Alias Scoria.

Momar Siculi stultum uocant, Festus.

Momen, mominis pro Momento, Obsoletum.

Momentum, momenti, neut. sec. exigua quædam mutatio, & indiuisibilis, Bárzo krótka á prętka przemiennośc/przewierzgnienie/przewrócenie/vpádnienie/też máły kąsek którey rzeczy/mgnienie oká. Plin. Cinis earum bibatur in uino addito resinæ momento, Momento temporis, W oku mgnieniu.

Momēto horæ arsura omnia, Zá czwierć godziny wszistko spłonie. Animus paulo momento huc atque illuc impellitur, Vmysł ládá rzeczką bywa y tám y sám poruszony. Aliquando idē quod pondus. Magnum adfert momentum, Wiele ważnośći przidawa / wielmi bywa pożiteczno. Res nullius momenti, Niczemna rzecz.

Nullius momenti putatur illius testimonium, Zá nic nie stoyi yego swiádectwo/ álbo ná yego swiádectwo czwartey częśći pieniądzá nie dádzą. Caue quicquam momenti habeat gratia in iustitia administranda, Bácz ábyś námnieyszego względu nie miał ná przyiaźń álbo záchowánie w dopomagániu spráwiedliwośći. Plus ad miseram quam ad beatam uitam momenti, Więcey pomaga ku nieszczęśćiu niźli ku fortunie. Plurimum momenti in hoc positum est ad omnia, Wiele ná tym leży.

Momētaneus,a,um, Nie długo trwáyący/ przemienny/doczesny.

Momus, momi, Deus antiquis creditus qui omnium opera uel uitia summa cum libertate carperet. Nam μῶμος Græce reprehensionem significat, Przigánę. Momo satis facere, prouerbium, Wszelákie przyczyny nágánienia vprzedźić/to yest w żadney rzeczy nie nágániony być. Item haud dubitem tecum uel Momo iudice decertare, Námniey bych się nie obáwał s tobą przed bogiem Momusem sądźić.

Inculpatior est eius uiri uita quam ut uel Momus ipse possit carpere, Táki cnoty yest tego człowieká żywot/ że by go y Momus nie vmiał nágánić. Hanc faciem ne Momus possit reprehendere, I

Momus by ták piękney vrody nie vmiał gánić.

Monacris Arcadiæ mons.

Monas, monadis, fem. tert. Vide Monos.

Monachus, monachi, maſc. Latine ſolitarius, Oſobliwy/ten ktory oſobliwie mieſzka Mnich.

Monos, maſc. Latine ſolus, Sam/yedyny. Vnde Monas, monadis, fem. Latine unitas, Jedynoſć/yedina yednoſć.

Monarcha, æ, maſc. prim. Jedyny pan/ xiąże/Krol/ álbo Ceſars.

Monarchia, Jedine páńſtwo/pánowánie/xięſtwo krolewſtwo.

Monaſterium, Oſobliwe/yedine mieſzkánie/ klaſztor.

Monoceros latine unicornus, Jednorogi yednorożec.

Monochordũ, monochordi, Instrument muzyczny/yedną tiemi/ yednoſtáynemi ſtrunámi náwleczony.

Monoculus, Jednooki. Monocula, Jednooka.

Monoculum, Jednookie. Ex Græco & Latino compoſitum.

Monophtalmus idem.

Monodia, Záłobne ſpiewánie ktore ná pogrzebiech od Preſiki biwa czinione. Vide ſupra quid ſit præfica in uerbo facio, alias Nænia.

Monodus, quaſi unus Deus, Ktory miáſto zębow cáłą koſć w dziąsłách ma. Vt Pruſsiæ filius habuiſſe dicitur.

Monogamus, pen. cor. Ktory tilko yedną żonę mial.

Monogamia, Tákowy ſtan małżeński. Cuius contrarium eſt Poligamia.

Monogrammus, Chudy/ ſuchy człowiek/też málowánie a krom nágie położenia fárb. Monomachus, Hárcownik ten ktory ſie ſam á ſam potyka.

Monomachia, Potykánie tákowe/gdy ſie dwá á dwá potykáyą. In monomachiam prouocare aliquem, Wyzywáć kogo ná rękę.

Monopodium, Stoł o yedney nodze álbo krokwie.

Monopolium, Właſna kupia álbo też przedawánie ſám o przes ſię.

Monopola, æ, maſc. pri. Kupiec ktory wszelákie rzeczy zákupuye/ ták yż wſziſcy ynſzy muſzą od niego kupowáć.

Monoptoton pen. prod. id eſt unius caſus unam terminationem habens per omnes caſus. Monoxylon, Łodká álbo czołn z yednego drzewá wyciosány.

Monoſcelos, Ktory yednę golień tilko ma. Vt ferunt eſſe in India quoſdam homines σκελ@ enim crus eſt Græcis Qui & ſciopedes dicuntur.

Monoſtylon unius columnæ, O yednym ſłupie. συλοp columnam ſignificat.

Monotropos ſolitarius, Jednego obyczáyu yednego ſpoſobu.

Monedula, læ, fe. pri. Káwká. Alias Graculus auis eſt.

Moneo, mones, monui, monitum, monere, act. ſec. Nápominam/oſtrzegam. Res ipſa monet, Sámá rzecz tego chce/ potrzebuye/przywodzi ku temu. Neq; poſtulem abs te, niſi ipſa res moneat, Nie domagał bych ſie tego / by ſámá rzecz nie domagálá.

Nec erret moneo, Niechay ſie nie omyla nápominam go. Moneo te hanc rem & moneo te de hac re, Nápominam cie w tey rzeczy.

Monuit mihi illud, Przipominał mi to.

Moneris pro monueris antique.

Monitus, a, um, participium, Nápominiony/oſtrzeżony.

Monitum, moniti, neut. ſec. Vpominienie/ nápominienie.

Monitus, huius monitus idem.

Monitio, onis, idem.

Monitor, monitoris, Nápominácz/ wyſtrzegácz. Quos ego omnium mearum actionum habui monitores, Ktorzy mie we wſzelákich moyich ſpráwách nápominali.

Monitores dicuntur qui in Scena monēt hiſtriones.

Monitorius, a, um, Nápomináyący/ rzecz ku vpominieniu nálezącą.

Monimentum, monimenti, neut. ſec. uel ut alij uolunt Monumentum per u. Pámiątká/ znák pámiątki cziney / wſzeláka rzecz ktora nas nápomina z czego przeſzłego/ yáko yeſt grob kámieniem położony / napis/ titul/słup/xięgi/etc.

Monumentum hoc ſit amicitiæ noſtræ, Niechay to będzie pámiątká álbo vpominek przyiáźniey náſzey. Cicero præclara poſteritati monumenta reliquit, Cicero známienite vpominki potomkom zoſtáwił/to yeſt/xięgi ktore popiſał.

Id mo-

Id monumentis approbare conatur, Chce tego piſmem dowieść. Nullum monumentum recipit niſi ſacrarum literarum, Zadnego dowodu nie przymuje yedno z piſmá świętego.
Monumenta ſcriptorum, Xięgi.
Monumenta annalium, Hiſtoriye.
Monumenta utriuſq; linguæ, Oboyego yęzyku xięgi. Monumentum illius pugnæ, Pámiątká oney bitwy.
Monumenta ſecundum uias ponebant ueteres ut prætereuntes admonerentur ſe eſſe mortales, Stárzy podle dróg czynili groby ku nápominániu że ſą śmiertelni. Multa ſunt clementiæ tuæ monumenta, ſed maxime eorum quibus incolumitatem dediſti, Wiele yeſt známienitych vpominków twoyich láski y miłośćiwośći ále zwłaszczá tych którés záchował przi zdrowiu y máyętnośći ich/máyąc nád niemi moc.
¶Compoſita, Admoneo idem quod ſimplex, Nápominam. Amiciſsime admones, Przyiáźnie vpominaſz. Te huius rei admoneo, Wyſtrzegam cie z tey rzeczy. Admonere in aurem, W vcho poſzeptáć/ cicho nápomináć. Aliquē admonere uerbis alterius, Nápominąć kogo czyiem ymieniem.
Admonere flagello, Biczem pogróżić.
¶Admonitio, Nápominánie.
¶Admonitio doloris aut morbi apud Plin. eſt quod uulgo morbi reliquias uocant, Oſtátki niemocy.
¶Admonitus, huius admonitus idem quod admonitio, Admonitu tuo feci, Ná twoye vpominánie vczinilem.
¶Admonitor, oris, Przipominácz/ nápominácz.
¶Commoneo idem, Commonere aliquem officij ſui, Nápominác kogo áby ſtrzégł ſwoyey powinnośći. Ibi tum Parmeno ſeruus commonuit, Tám mi Parmeno ſługá rády dodał.
¶Commonitus, a, um, participium, Nápominiony. Cōmonitio, Dodánie rády/potuchmienie.
¶Commonefacio idē quod Admoneo, Commonefacere alicuius rei, Nápominácz niektórey rzeczy.
¶Commonefieri, paſsiuum, Nápominion być.
¶Præmoneo, Przeſtrzegam / wyſtrzegam. Præmonitus oraculo, Przeſtrzeżony.
¶Submoneo, Potáyemnie kogo nápominam/nádrzcham komu.

Moneta, monetæ, fem. prim. Mincá/pieniądze. Flaua moneta, Zołta mincá.
Monetarius, monetarij, Mincarz.
Monetalis, le, Mincárski co ku mincy náleży.
Monetales triumuiri, Vrzędnicy nád biciem mince.
Monile, monilis, neu. pe. pro. Klenot który ná ſziey noſzą / kolnierz perłowy/łáncuch.
Monilia, Wſzelákie klenoty ná ſziyey noſzące Alias Segmenta.
Monile etiam non ſolum hominum uerum etiam equorum teſte Feſto, Náſzeynik końſki.
Monimentum ſeu Monumentum, Vide Moneo
Monna Inſula Britanniæ uicina & quædam in Rheno Friſiæ proxima, Calepinus.
Monoceros, monocerotis, Vide Monos.
Monobeli qui ſuo obelo, id eſt, longitudine conſpicui ſunt, Calep.
Monochordon, Vide Monos.
Monochromatos, Jedną fárbą málowány. Monos unus χϱῶμα.
Monochromatos portus & ſtatio quædam Liguriæ, portus Herculis alias.
Monogramus, Monopodium, Monopolium, Monoptoton, Monoxylon, Vide Monos.
Mons, montis, fem, ter. Górá y wſzeláká rzecz górze podobna. Vt mons aquæ, Wełm wody. Montes frumenti, Kopy żytá álbo ſtogi. Montes aureos polliceri, Złote góry obiecowáć. Prouerb. Maria monteſq; polliceri cepit, Ziemie y morzá począł obiecowáć.
Monticulus, monticuli, dimin. Górká.
Montanus, a, um, Co z góry przichodzi.
Montanus ſubſtantiue, Górnik.
Montoſus, a, um, Górziſty. Montoſa regio Heluetia, Szwáycárska ziemiá yeſt gorziſta. Cum locis etiam ipſis montoſis delectemur & Syluestribus, A zwłaszczá gdy ſie kochamy w górziſtych y w leśnych polách.
Montuoſus pro Montoſo, Barbarum eſt.
Montigena, æ, in monte genitus, Calep. ſine authore.
Montiuagus, a, um, Błąkáyący / tłukący ſie po górách.

M ante O.

¶Septimontium, Co ſiedm gór ma/yáko Rzym przed czáſy miál ſiedm gór miedzy mury.

¶Pedemontium hodie dicitur pars Italiæ, Gdźie Taurinum á Fercelle miáſtá ſą. Alpibus Cocijs uicina, Po włosku zową Bemond quaſi ad montes, Inde pedemontanus,a,um, ut pedemontana regio idem quod pedemontium.

Monſtro,as,aui,act.prim. Vkázuyę. Scio ibi ſit uerum hodie nunquam monſtrabo, Zadnym obyczáyem nie vkáżę. Monſtrauit mihi literas tua manu ſcriptas, Vkázał mi liſt twey własney ręki.

Monſtrare etiam pro docere antiquum, Náuczić/powiedźieć.

Monſtratio,onis, Vkazánie.

Monſtrabilis,le, Látwi álbo godny vkazánia oglądánia.

Monſtrum,monſtri, Dźiw/nadprzirodzona rzecz.

Monſtrum ac prodigium idem, Monſtra narrare, Dziwne rzeczy powiedáć. Monſtrum ali dicimus prouerbialiter, ubi quid occulti uitij latere ſignificamus, Nieyáka prál tiká táyemna. Niſi quid monſtri alunt, Jedno co dziwnego ná mię chcą wywrzeć.

Monſtra Deū refero Ver, pro monſtratione.

Monſtrum hominis, Szkárády by co złego/wirudna máßkárá.

Monſtroſus,a,ū, Dziwny/dźiwnego xtałtu/ ßpátny/ßkárady. Monſtroliſsima beſtia Szkárada/okrutna.

Monſtroſe aduerbiū, Dźiwnie/ßkárádźie/niextałtownie.

Monſtrifer,a,um, Et Monſtrificus,a,ū, Który dźiwne rzeczy vmie przitráwiáć.

Monſtrifice aduerbium, Dziwnie.

¶Compoſita, Cōmonſtro idē quod ſimplex, Pokázuyę. Viam commonſtrare, Pokázáć drogę.

¶Commonſtratio, Pokazánie.

¶Demonſtro,as,are, Okázuyę/dowodzę wywodzę. Demonſtrare amorem fraternum in aliquem, Brácką miłość komu okázáć. Digito demonſtrare, Pálcem pokázáć.

¶Demonſtrabitur imperſonale, Cic. uobis alio loco ut ſe tota res habeat demonſtrabitur, Będzie okazano/wywiedziono.

Hoc ita tibi demonſtro, Ták ći to wywodzę.

¶Demonſtratus participiū, Pokazány.

Demonſtratus locus, Pokazáne mieyſce.

¶Demonſtratio uerbale, Okazánie. Et apud Dialecticos, Pewny dowód álbo wywód niektórey rzeczy.

¶Demonſtratio phyſica, Dowód przirodzony.

¶Demonſtratiuus,a,um, Dowodny/wywodny/a/e.

¶Demonſtratiuum genus ſcribendi, Wywodny obyczay piſánia/którym náuczamy ſłucháczé/okázuyemy á wywodzimy rzecz náßę. Alias którym chwalimy álbo ganimy co tákowego/teź gdy przirodzenie á właſność niektórey rzeczy pokázuyemy.

¶Demonſtrabilis,le, Látwi ku dowodzeniu/opiſániu.

¶Demonſtrator, Dowodźiciel / ten który co pokázuye/y wywodźi.

¶Præmonſtro, Naprzód vkázuyę/vczę náuczam/teź známionuyę. Vt uentos præmonſtrat ſæpe in flatum mare, Gdy ſie morze nadima známionuye pewne wiatry.

¶Præmonſtrator.oris, Náuczićiel/vkáziciel.

Monumentum, Vide Moneo.

Mopſopia Attica regio.

Mora, Vide Moror.

Moracea nux dura dicitur unde Moracillum duriuſculum dicitur, CC.

Moralis,moratus, Vide Mos.

Morbus,morbi,maſc.ſec. Niemoc / chorobá. Morbi animi, Grzechy/niecnoty / teź troskánie.

Morbus maior idem qui comitialis, Wielka niemoc, Infirmus ex graui & diuturno morbo, Cięßką á długą chorobą zemdlony/powątlony. Affici graui morbo, Bárzo chorowáć. Delabi, incidere in morbum, W chorobę wpáść. Morbo impedir, Dla niemocy niemoc czemu ſproſtáć. Laborare morbo, Niemoc. Intabeſcere morbo, Náwąt on być od choroby. Tentari morbo, urgeri morbo, Być nágában chorobą.

Conualeſcere ex morbo, Powſtáć z choroby. Confirmata ualetudo a morbo, Potrzepczone zdrowie z choroby. Euadere ex morbo dicitur ægrotus, Wykołátáć ſie z choroby. Leuari morbo, Recreari e morbo, Releuari morbo, Releuare morbum, Rmouere morbum idem, Powſtáć z choroby.

Morbidus,a,um, Chory/wrzedliwy/ niepewnego zdrowia.

Morbida ouis, Parßywa owcá / która drugie záraźa.

Morboſus,a,um,idem,Wrzodowáty.

Morbificus,a,um,Choroby przinoßący/niezdrowy. Fructus morbifici,Owoce wrzody przinoßące.

Mordeo,es,momordi, mordere, morſum,act.ſec.Kąſam.Mordere etiam dicitur herba ſapore acri,Kąſáć. Mordere humum,Gryźć ziemię. Mordere frænum, Vide *Frænum*.

Mordere per tranſlationem,Trapić/treſtáć/łáyáć/ vwłocżić powagi/złorzeczić. Si qua ſunt in tuis ſcriptis quæ me mordeant,Jeſli co yeſt w twych xięgách co by przeciwko mnie było. Me mordet hoc aut illud,Grizie mie to álbo owo.Morderi conſcientia, Gryźć ſie ná ſwym ſumnieniu. Momordit eum rabioſus canis,Vyadł go wśćiekły pies.

Morſus participium,Vkąßony / vyedziony.

Morſus,huius morſus, maſ.q. Vkąßenie. Serpentinus morſus,Vkąßenie węzowe. Et per Metapho. Złorzeczenie / omówká.

Morſio, morſionis idem.

Morſiuncula,læ,Máłe vkąßenie/ zágrizienie.

Mordax,mordacis,Kąſáyący/ziádły/ yádowity.Mordax canis,Ziádły pies. Mordax herba,Kąſáyące ziele.Mordax ſanguis,Złey temperátury krew.Mordax homo,Zły/ziádły/złorzeczny człowiek.

Mordacitas,mordacitatis, Kąſánie / ziádłość.

Mordacitas in herbis,Oſtrość/kłocie á párzenie/yáko ná pokrziwách/oſtu/etć.

Mordicibus pro morſibus inſolenter dixit Plaut.

Mordico,as,are, idem quod Mordeo, uel dolorem perinde ac morſu affero Calep,ſine authore.

Mordicus aduerbium, Ziádle kąſáyąc. Mordicus tenere,Zębomá trzimáć.Id eſt, O cziętą ßiyę nie chcieć puśćić.Mordicus arripere,W zęby vyąć. Mordicus arripere aliquam occaſionem, Mocnie ſie chwyć ktorey rzeczy.

Morſicatim idem ſed obſoletum.

¶Compoſita, Admordeo,id eſt, ualde mordeo, Bárzo kąſam / niezáłuyę zęb.

¶Commordeo,id eſt,ſimul mordeo, Weſpołek kąſam/roskęſuyę/rozgryzam.

¶Demordeo,Skęſuyę zębomá/zdzieram. Morſu decerpo.

¶Immordeo,morſum infigo, Záyádam/zákęſuyę.

¶Obmordeo,Obyádam/okęſuyę/ogryzam.

¶Circummordeo idem,Præmordeo, Naprzod záyadam/zákęſuyę. Id eſt, antemordeo.

¶Remordeo,Odyadam/odkęſuyę. Metaphor.Oddawam złe zá złe/trapię/troßczę/męczę.

Morini maſc. populi Galliæ Belgicæ, Flandrowie.

Morio,morionis,maſc.tert.Latine ſtultus, Błazen/ ßalony/ yákie pánowie rádzi miewáyą.

Morologus,morologi,Klekot/ládá co mowiący.

Morior,riris,uel reris, mortuus ſum,mori & moriri,tertiæ & quartæ coniugationis, Vmieram.Certum eſt mori quã hunc pati lenomem in me graſſari, Wolałbych dáleko vmrzeć / niżli temu dáć ná ſobie przewodzić.Ex uulneribus mortuus,Od ran vmárł.Moriebatur in ſtudio dimetiendi cœli, Málem od wielkiey pilnośći vmierał/ chcąc ſie wywiedzieć cirkłow y ynßych biegów niebieskich.

Moriar iurandi uerbum quemadmodũ diſpeream,Bóg day bych zdechł.

Mortuus participium,Vmárły. Mortuo uerba facere,W niwecż mowić/prożną párę z vſt pußczáć. Facit uerba mortuo, Wßiſtko w niwecż.

Mortuum mare Lacus eſt Syriæ, Martwe morze w zydowſtwie. Alias Aſphaltites ut ſupra.

Moribundus,a,um,Vmieráyący/a/e. Moribundus me ad ſe uocat, Vmieráyąc do ſiebie mnie záwołał.

Mors,mortis,fe.ter.Smierć.Obire mortem,Vmrzeć.

Mortes pluraliter dixit Cic. Præclaræ mortes ſunt imperatoriæ,Známienite ſą śmierci Hetmáńskie. Afferre mortem alicui,Przipráwić o śmierć. Afficere morte idem.

Conſciſcere ſibi mortem, Zádáć ſobie śmierć/zábić ſie ſam Mortem offerre alicui idem quod afferre,Cic. eadem ſibi manu uitam exhauſiſſe qua mortem ſæpe hoſtibus obtuliſſet,Tąż ręką żywotá pozbáwił/która wiele nieprzyiacielom żywot wydzierał.Oppetere mortem idem quod obire,

Minari mortem alicui,Odpowiedáć komu ná głowę.

Mortalis, le, Smiertelny.

Mortales Metonymicōs pro hominibus Miásto ludźi. Omnes mortales, Wßyscy ludźie.

Mortale & æternum contraria, Nihil in rebus humanis mortalius, Nic nád człowieká nie yest śmiertelnieyßego/mdleyßego.

Immortalis, & le, Nieśmiertelny / wieczny.

¶Immortalis memoria, wieczna pámiątká. Immortalis anima, Nieśmiertelna duſſá. Immortalia opera, Wiecznie trwáyące.

Mortalitas, mortalitatis, Smiertelność.

Mortalitas etiam pro hominibus mortalibus, Ludźie.

¶Immortalitas, Nieſmiertelność/ wieczność. Mihi immortalitas parta est si nulla ægritudo huic gaudio intercesserit.

¶Immortaliter aduerbium, Wiecznie/ nieśmiertelnie.

Mortaliter contrarium, Smiertelnie.

Mortifer siue Mortiferus, a, um, Smiertelny/co o śmierć przipráwia. Mortiferum uulnus, Smiertelna ráná. Mortiferus morbus apud Celsum sæpe legitur.

Mortualis, mortuale, quod ad mortuos pertinet, obsoletum.

Morticinus, a, um, pen. prod. Sam przes sie zdechły/martwy Morticina caro, Zdechlina / zdechłych zwierząt mięso / też zgniłe albo złe mięso w ránách.

Morticini claui pedum dicuntur quod ueluti morticina caro sit, Calep. Pásnokcie nożne.

Mortifico, as, are, pro morti tradere plane barbarum est in Biblijs, & inde mortificatio pro cæde.

¶Composita a Morior, Commorior commoreris, commori, commortuus sum, Wespołek vmieram. Et si oportuerit me tecum commori, Bych s tobą miał wespołek vmrzeć.

¶Commorientes, Wespołek vmieráiące.

¶Commortalis, le, ut Commortalis natura, Smiertelne przirodzenie.

¶Demorior, Pomieram. Demortuus est cum tota familia, Pomárł/zmárł ze wßystkim domem.

¶Demortuus, a, um, participium, Zmárły/pomarły/nieboßczik.

M ante O.

¶Emorior, Zdycham/vmieram. Emoriri apud Terent. pro Emori.

¶Emoriar aduerbium imprecandi, Emoriar si non uera dixero, Day bych zdechł yesli nie prawdę mówię. Risu omnes qui aderant emoriebantur, Zdycháli wßiścy od śmiechu.

¶Emortualis dies, Dźień śmierći czyiey. apud Plaut.

¶Intermorior, Zmieram / wßistek giną/ vmiwecz sie obrácam. Memoriā intermortuam renouare, Zágłą pámięć odnowić. Si nullum officium tuum apud me intermoriturum existimas, Jesli mniemaß że ná tym nic nie vtráciß co ná mię dobrodzieystwá włożiß.

¶Intermortuus, Máłem vmárły/ścierpły nápoły mártwy/zmartwiáły. Intermortuæ conciones.

¶Præmorior, Náprzód vmieram.

Moror, moraris, morari, moratus sum, Zámießkawam/ záwádzam / zádzierzawam. Aliquando significat, Mießkam, mam swóy byt. Quid moraris abeuntem, Co zádzierżawaß który zostáć nie chce. Gladiū educare conantis dextram moratur manum, Chcącemu mieczá dobyć vchwycił go zá práwą rękę. Egomet conuiuas moror, Ja sam gośćie zámießkawam. Moratur in agro, Mießka ná wśy. Hic ego moror, Tu ya mießkam / tu yest móy byt.

Moror aliquando, Dbam / wielie mi ná tym. Nihil moror quid ille ganniat, Nic nie dbam co ón blegoce. Clamores imperia nihil moror, Nic mie ich wołánie s roskázowániem nie obeydzie.

Morandi, morando, morandum, Gerundium Vergil. Ipsum morando sustinuit, Zádzierzawáiąc.

Morari prima longa insanire significat.

Morans, morantis, participium, Mießkáiący/też zámießkawáiący sie.

Moratus participium fere idem.

Morator, moratoris, Zámießkácz/zádzierzywácz.

Moratori⁹, a, ū, Odwłacząiący. Moratoria cautio, Zágrodzenie / wyrázenie álbo vpewnienie przeciwko dálßim odwłokōm płácić yákiego długu.

Mora, moræ, Mießkánie/záwadzánie. In me non erit mora, Z strony moiey zámießkánia żadnego nie będzie. Moram creare, Záwádzáć/mudzić czás. Inijcere moram & moliri moram, idem, Zádzierżawáć.

Rumpere morã, Kwápić. Trahere moram, Mieſzkáć / odwłóczić. Producere moram & nectere moras idem, Odwłoki czinić. Nec mora ulla eſt quin eam uxorem ducam, Nic ná przeſzkodzie nie yeſt ábych yey nie miał poyąć. Ne mora egomet meis nuptijs ſiem, Abych ſam ſwemu ożenieniu ná przeſzkodzie nie był / nie omieſzkał.

Faxo haud quicquam ſit moræ, Poſtáram ſie áby żadnego omieſzkánia w mwczym nie było. Per hunc nulla ſtat mora, Ten w tym nic nie krziw. Ne mora ſit quin pugnus continuo in mala hæreat, Ii krom rozmyſliánia komu pięść w gębie uięgnie.

Hoc mihi mora eſt Tibicina & Hymenæum qui cantent, To mie yedno trápi że żadnego gęśćá á ſpiewaká nie mam. Multa mihi morã afferunt, Wiele mi rzeczy omieſzkawáyą.

Moram non puto eſſe faciendam, Nie widzę mi ſie ábyſmy w tym mieli odwłoki yákie czinić. Nulla interpoſita mora, Krom wſzelákiego omieſzkánia. Quid erat moræ & tergiuerſationis, Coż tedy ná záwádzie było. Tu nullam moram interpoſuiſti quin quamprimum maximo gaudio frueremur, Niceś nie opuśćił ábyś nas s trzásliem vweſelił.

Moramentum, moramenti pro mora, apud Apul. obſoletum.

Morula, læ, dimin. Chwilká.

¶Compoſita, Commoror, pen. cor. commoraris, commorari, Nieyáki czás ná yednym mieyſcu / trwam. Commorari apud Pelorum, Mieſzkáć / bytem być. Commorabor hic aliquandiu, Pomieſzkam tu kilká dni. Circum iſthæc loca commoratur, Tám ſie około tych mieyſc tłucze. Tardare & commorari, I tu y owdzie ſie tłuc. Commorari apud aliquem, Mieſzkáć v kogo. Commorari in armis ciuilibus, Potrwáć w woynie domowey.

Commorari aliquem, Zádzierżawáć kogo.

Commorari uerbis pluribus in re aliqua, Długo około yedney rzeczy mówić. Hærere & Commorari in eadem ſententia idem.

¶Commoratio, Mieſzkánie / tez przedłużánie.

¶Demoror, Długo mieſzkam. Demorari actiuum, Zádzierżáwáć kogo. Detinere & Demorari aliquem idem.

¶Demoratus paſsiue Gellius, Demoratos uos eſſe uideo, Widzę was być zámieſzkáne / widzęyżeście zámieſzkáli. Item demorari aliquem, Czekáć kogo.

¶Immoror idem, Immorari honeſtis cogitationibus, Báwić ſie ná poczciwych myślách / to yeſt / o ſtátecznych rzeczách záwżdy myſlić. Diu immoratur in hoc loco, Długo ſie báwi tym mieyſcem / wiele słów czini.

¶Immoratio, Báwienie / długie przedłużánie.

¶Remoror, Odwłóczę / wádzę / záwádzam. Remorari ſpes alicuius, Być ná przeſzkodzie.

Gradum remorari, Záſtánowić ſie. Plautus, Remorari locium, Zadzierżeć wodę.

¶Remora, æ, pen. cor. Przeſzkodzenie / zádzierżenie / zámieſzkánie / odwłoká. Et Remora piſcis eſt, Rybá nieyáká morska tákiey mocy że łodzie zádzierżawa y ynſze rzeczy v których ſie záwieśi. Græce Echeneis, ut ſupra.

Moros Græce. Latine ſtultus, fatuus, inſipiens, Szalony / Głupi / błazen.

Moria, ſtultitia, Szaleńſtwo / błażeńſtwo. Morari prima longa, Szalenie czinić błaznowáć.

Moroſus, Vide *Mos*.

Morphnus, genus aquilæ, C C.

Mors, Vide *Morior* ſupra.

Morſiuncula, Vide *Mordeo*, *Morſus*, ibidem.

Mortam latini uocant unam ex Parcis, C C.

Mortarium, mortarij, neut. ſec. Moździerz / tez mieyſce gdzie wapno rozczynáyą / wápień na fánná.

Mortariolum diminutiuum, Máły moździerzik / fánienká.

Morticinium, Mortifer, Vide *Morior*.

Morus, mori, fem. ſec. arbor, Morwowe drzewo.

Morum, neut. Iágody morwy.

Mora ruborum, Ieżyny.

Mos, moris, maſ ter. Obyczay / záchowánie. Vt moris eſt, Iáko obyczay nieśie. Pro more regionis, Wedle obyczáyu á záchowánia kráyiny.

More maiorum, Wedle obyczáyów przodków náſzych.

Morem

Morem induere, Náłożyć ſie. Morem gerere, Być poſłuſznym. Conſuetudo, mos, idem. Bonus mos, Dobry obyczay. Mos improbus, Zły obyczay. Mores in plurali, Obyczáyność. Dobre obyczáye. More habent licentiam, Z nałogu máyą tę ſwą wolą. More hominum euenit, Ták ſie przigodziło co ſie poſpolicie miedzy ludzmi tráfia.

More noualium proſcindatur terra, Tym obyczáyem niechay będzie zdárta iáko nowiny bywáyą wzoriwáne. In more fluminis, Jákoby rzeká/ná xtałt rzeki. Conformare mores, Náprawſczáć obyczáye. Ad cœli mores ſolicꝫ ingenia, Wedle nátury niebieskiego biegu / á przirodzenia kráiny.

Moratus, a, um, Obyczáyny/złe álbo dobrze. Eſt enim medium uocabulum. Ita nunc adoleſcentes morati ſunt, Tákich teraz ſą obyczáyów młodzieńcy/to yeſt złych. Bene moratus, Dobrze obyczáyny/skromny.

Bene moratæ & inſtitutæ ciuitates, Dobremi obyczáymi y práwy opátrzone. Male moratus homo, Mierziony człowiek/roſpuſtny.

Morigeror, morigeraris, morigeratꝰ ſum morigerari, Kwoliey komu być/posłuſznym być/słucháć.

Morigero antiquum apud Plautum.

Morigeratio, onis, Posłuſzeńſtwo / kwoli bycie.

Morigerus, a, um, Posłuſzny/powolny.

¶Immorigerus, a, um, Nieposłuſzny/niepowolny/oczętny.

Moralis, le, Co ku dobrym obyczáyóm należy.

Moroſus, a, um, pen. prod. Dziwny / dziwak/fantaſtik/ſwey głowy / któremu nikt vgodzić nie może/nic mu ſie niepodoba. Moroſa uitis, Rożgá winna dziwnie á krzywo roſtąca.

Moroſe aduerbium, Dziwnie.

Moroſitas, atis, Dziwność.

Moſillus, moſilli, paruus mos, Obyczáyek. Quo diminutiuo uſus eſt Cato.

¶Submoroſus, a, um, Przidziwnieyſzym.

Morologus, Vide Moros.

Moſa fluuius Belgicæ, Ciecze przez Brábancią.

Moſchum, neut tert. Piżmo.

Moſchus, regio Aſiatica prope Phaſim fluuium.

Moſchus etiam nomen animalis.

Moſchatula, Gruſzki piżmem woniáyące. Ab Moſchi animalis odore, eſt enim Moſchum, Piżmo, ſanies animalis quod eodem nomine Arabes appellant.

Moſci uel Moſcouitæ, maſcul. qui olim Hamaxobitæ populus inhabitus, aliqui ſcribunt per h Moſchi, Moſkwá.

Moſella fluuius Germaniæ, maſc. Muſel po niemiecku zową. Alias Obrincus.

Moſini populi Aſiæ uerſus Septentrionem.

Moueo, moues, moui, motum, mouere, act. ſec. Ruſzam. Mouere animum, Poruſzyć sercá / záſmucić ſie. Nihil mouentur nuptiæ. Teren. Nic nie było weſelu przeſzkodzono/nic nie yeſt ná przekáżie weſelu. Moueri poſſeſsionibus, Być wyrzucon z máyętności. Mouere caſtra, Ruſzić obóz/dáley ſie pomknąć s obozem. Mouere riſum, Záſmieſzyć. Mouere ſtomachum Rozgniewáć. Mouere bilem, idem.

Mouere abſolute idem, ut Moui hominem, Ruſziłem go wſádno/to yeſt rozgniewałem.

Mouere aluum, Pobudzić przechodowánia. Mouere ſenatu aliquem, Wyrzucić z rády. Sic mouere tribu, Z bráctwá wyrzucić. Mouere a ſentētia, Odſtąpić przedſię ſwego wzięcia. Poſtquam ille Canſio mouerat, Jáko ſie skoro z Kauſium ruſzył. Si nondū profectæ ſunt nihil eſt quod ſe moueant, Jeſli ſie yeſzcze nie puściły ná drógę/niechay ſie nie ruſzáyą / niechay ſiedzą domá. Nuſquam te ueſtigio huic moueris, Nie odſtępuy mu ztąd ná ſtopie/álbo ná piędzi. Motus in inferiorem locum de ſuperiore, Przeſádzon. Mouere arma & mouere ſeditionem, Woynę ná poczáć. Mouere bellum idem. Mouere calculos in utramcꝫ partem, Nieyáką rzecz no obie ſtronie vważyć. Moue abs te moram, Poſpieſzay ſie / nie mieſzkay długo.

Mouere miſericordiā, Ku żalu á zmiłowániu kogo poruſzić. Ego iſtuc moueo ac curo? Mi niemáſz álbych ſie ya tym opiekał?

Mouētur res magnæ, Wielkie rzeczy powſtáyą.

Mouere ac moliri aliquid, Ruſzić á zámyſlić co tákowego. Pluma ac folio facilius moueri, Łádá rzeczką być poruſzon áż y piórkiem álbo liſtkiem. Terra mouet Gell. id eſt mouetur.

Mouens

Mouens participium, Ruſzáiący. Mouentes res pro mobilibus, Miáſto ruſzáiących dóbr.

Moto, as, are, frequentatiuum, Bez przeſtanku ruſzam.

Motabilis, le, Barbarum adiectiuum pro mobili in Biblijs.

Motus, a, um, participium, Ruſzony.

¶ Immotus, a, um, Nieporuſzony/ nieużyty.

Motus, huius motus, Ruſzenie / záchwianie zwádá/powſtánie/niepokóy/zámieſzánie. Vt, Magni iam ſunt motus in Germania Wielkie teraz záchwianie w niemcách. Motus animi, id eſt, perturbatio, Záſmucenie. Is omnes motus Catilinæ conatusq́ue prohibuit, Ten wſzyſtkim zwádóm niepokoyóm y uſilowániu Catylinie zábiezał. Magna res in motu eſt, Wielka ſie rzecz dzieie/wielkie zámieſzánie. Audiſti conſilij mei motus, Wyrozumiałeś co mie k temu pobudza / co mie záprzyczyny k temu ciſnie. Terræ motus, Ruſzenie / vpádnienie ziemie.

Motio, motionis, idem quod motus.

Motor aliud uerbale maſc. Pobudzácz/poruſzyciel. Cunarum fueras motor mearum, Tyś mie kołyſał/Tyś był moyim piáſtunem.

Mobilis, le, Ruſzáiący. Bona mobilia, Ruſzáiące dobrá. Homo mobilis cui opponitur conſtans, Nieſtały człowiek. Mobili animo & ingenio eſſe, Nieſtałym być.

Mobiliter aduerbium, Pobudźnie/ochotnie/poſpieſznie. Ad bellum mobiliter celeriterq́ue agitari, Ochotnie á prętko popieſzáć ná woynę.

Mobilitas, atis denominatiuum, Poruſzenie/nieſtałość/ruchánie, Vt dentiū mobilitates, Ruchánie zębów.

¶ Immobilis, le, Nieporuſzony / nieużyty/twárdy.

¶ Immobilitas, Nieporuſzenie/ nieużytość

¶ Immobiliter, Nieporuſznie / mocnie/twárdo.

Mobilito, as, are, uerbum obſoletum.

¶ Compoſita, Admoueo, admoues, admoui, admouere, admotū, pen. cor. Przytykam / dotykam/przytaczam/ przychilam Admouere ad urbem exercitum, Podſáme ſie miáſto podſádzić s woyskiem. Cibum ad os admouere, Potráwę do vſt przytknąć. Admouere aurem, Przychylić vchá. Calcar equo admouere, Oſtrogámi koniá zbóść. Curationem admouere ad aliquid, Leczyć. Admouere manum alicui rei, Dotknąć/włożyć rękę ná co. Admouere manum nocētibus, Winne poymáć/y skáráć.

¶ Admotus, huius admotus, Przytknienie/przyrzucenie.

¶ Admotio, onis, Przykłdzenie/ przyſtáwienie.

¶ Amoueo, Odeymuię/odwodzę/ pomykam ſie precz/odganiam. Amorem ex animo amouere, Odiąć ſie miłośći. Amouere aliquem ex officio, Wyſádzić tego z vrzędu. Culpam a ſe amouere, Złożić z ſiebie winę/wymowić ſie. Odium inuidiam, metum, cupiditatesq́ue omnes amouere, Odłożyć ſie tych rzeczy. Segniciem a ſe amouere, Odiąć ſie leniſtwu.

¶ Amouere aliquando ſignificat, Kráść.

¶ Amotio, onis, Pomknienie/ odięcie/ odſadzenie.

¶ Commoueo, Poruſzam/ pobudzam. Sedibus commouere, Ruſzić/wygnáć, wypędzić z mieſzkánia/z oſiádłośći. Si me in Aſiam commouero, Jeſli ſie pomknę/ Ruſzę do Aſiey. Commouere cornua diſputationis alicuius Metaphoricos, Nápocząć iákąś diſputácią. Se cōtra Rempublicam commouere, Powſtáć / przećiwko páńſtwu ktoremu. Commouere ſui expectationem, Kázáć ſie nádziewáć ſiebie/ álbo dla oczekawánia teskność komu zádáć.

Animo commoueri, Rozgniewáć ſie. Grauiter primo nucio cōmotus ſum, Ciężkom ſie zágniewał. Mente cōmotus, Záſmucony/zdumiały.

Commouere indignationem & concitare odium, Nienawiść przećiwko komu pobudźić.

Miſericordiam alijs commouere, Ku zmiłowániu á lutośći pobudźić.

¶ Commoſſem pro commouiſſem & commorat pro commouerat, & apud Poëtas & apud Oratores legitur, Cōmotus participium, Poruſzony/pobudzony.

Commotæ columæ, Zruſzone słupy. Ego iam te commotum reddam, Juſzći nárzadzę co będzieſz miał czynić z ádami trudność.

¶ Commotior incitatior cui opponitur Remiſsior & Lenior.

¶ Commotio

¶Commotio, onis, Pobudzenie/ zamieszanie/ záchwianie. Commotio animi, zdumienie.

¶Commotiuncula, læ, dimin.

¶Demoueo, Pomykam/ odeymuię z mieysca.

Demouere gradu, Wypchnąć z mieysca.

¶Demouere & constituere contraria, Cic. ut Non alteros demouisse, sed utrosq; constituisse uideatur, Aby nie był widzian yednę część z nich wyrzucić/ ale oboię postánowić/ wsádzić. Demouere aliquem ex sententia, Wytrącić mu yego przedsię wzięcie.

Demouere ex recto, Zwieść z prawdy.

¶Dimoueo idẽ, Nusquam dimouet oculos ab illo, Nie spuści z niego oczu.

Dimouere odium alicuius, Odwrócić gniew.

Dimouere de dignitatis gradu, Z vrzędu wypchnąć. Suspitionem dimouere, Z podeyzrzenia wywieść.

¶Emoueo, Wyruszam/ wypycham. Emouere e foro multitudinem, Wygnáć/ wypędzić.

Herbas emouere, Wyrywáć / wytárgáć ziolá.

Emotis deinde curia legatis, Kazawszy wystąpić posłom z rády.

Emotus, a, um, Wyrwány. Emotæ mentis homo, Szalony człowiek/ niepewnego rozumu.

¶Promoueo, Pomagam/ zamagam się/ postępuię dáley.

Eo usq; in literis promouit ut alios docere possit, Ták dáleko yuż postąpił w naukách że y ine może vczić/ álbo ták się dobrze wyćwiczył. Præsens promoueo parum, Máło tu pomnie/ nie pomágam nic bytnością swą.

Moue uero ocyus te nutrix, S. moueo, C. Video, at nihil promoues, Widzę że się ruszász/ ále nic nie pospieszasz/ alec nic nie spieszno/ ledwey się z mieysca ruszász.

Promouere aliquem apud alium, Zálecáć kogo przed kim. Promouere negotiũ alicuius, Rzeczy czyiey pilnowáć. Promouere studia literarum, Łáskaw być. Pomagáć tym ktorzy się rádzy vczą. Multum promoui sub eo præceptore, Wielem się wćwiczył pod tym mystrzem.

¶Promotus participium, Wćwiczony/ wsádzony ná yáki vrząd. Promotus ad dignitatis gradum, Wsádzony ná dostoyność.

Melius est habere præceptorem promotum, Lepiey yest mieć mistrá tákowego ktoremu Tituł mistrzowstwá dano/ álbo ktory ma świádectwo od vczonych ludzi że się pilnie obierał w naukách.

¶Promotio, onis, fem. tert. uerbale, Vt, Quando erit promotio magistrorum, Kiedyby będą mistrze czynić: to yest/ o vrzędy ty obchodzić wsádzánia ná tituł mistrzowski.

¶Permoueo, id est, ualde moueo, Bárzo poruszam/ pobudzam/ przyciskam. Hoc me permouit, To mię k temu pobudziło/ Tom przed się brał. Vehementer permoueri, Wielkiemi przyczynámi być k temu pobudzon.

Permotus nescio qua animi diuinatione, Nie wiem co zá práktykę brał przed się.

Video mihi permouere hominem, Widzi mi się że go przyciągnę ná nászę stronę.

Adduci & permoueri re tali, Być przywiedzion y poruszon niektorą rzeczą. Permotus mente, Niepewnego rozumu.

¶Remoueo, Odeymuię ná stronę/ odstáwiam/ odrzucam.

Remoue hoc scabellum, Odstaw tę łáwkę/ odeymi precz.

Ab omni laude remotus, Nietrwáyący niedbáyący o prożną chwałę.

A cupiditate remotus, Nie łákomy. Se ab aliquo remouere, Rozwieść się s kim nie chcieć mieć s kim towárzistwa. Remouere aliquem a sese duriusculis uerbis, Odsádzić kogo od siebie popędliwemi słowy.

Se a negotiis publicis remouere, Schronić się przed trudnościámi Rzeczypospolitey/ álbo nie chcieć się podeymowáć spraw Rzeczypospolitey.

De medio remouere, Z oczu zwieść precz.

Moram remouere, Kwápić się. Operam suam a populari cœtu remouere, Nie wdáwáć się w pospolstwo. Suspitionem ab aliquo remouere, Wywieść kogo z podeyzrzenia.

¶Remotus, a, ũ, participium siue nomen ex participio, Dáleki/ dáleko odstrzelony/ oddalony.

Homo a Dialecticis remotus, Nie ćwiczony w Dialektyce. Res a memoria remota, Stárádawna rzecz / nie máyąca pámiątki. Ex remotissimis insulis aromata hic quædam aduehuntur, Z dálekich strón korzenie do nas przichodzi. A culpa remotus, Niewinny. Ab iniurijs remotissimus, Nie rad nikomu krziwdy wyrządzi. Longissime a pudore remotus, Názbyt bespiecżny/Niesromiezliwy. A religione remotus, Niebogobojny/Nie nabożny. Remotis arbitris, Ná osobliwości/ kazawszy wszistkim wystąpić. Libenter tecū uerba facerem, sed remotis arbitris, Radbych s tobą nieco mówił/ále ná osobliwości. Remoto ioco, Króm śmiechu. Remotissima fœmina a uiris, Poczciwości pilnie strzegąca / Niegząca sie Dworskie mówienie. Remotissimus a suspicione minimi errati.

¶Remotio, onis uerbale, Oddalenie.

Remotio criminis, Złozenie winy ná coinszego.

¶Semoueo, Ná stronę pomykam/ Odmykam/też odłączam.

¶Semouere & Segregare idē. Semoue hoc lignū, Odeymi ná stronę to drewno.

¶Submoueo, Zjąć z drógi / Podnieść precz. A terra submotus. Od ziemie podniesiony/rostány s ziemią. Submoue istā turbam, Wesprzy ná zad/ Albo wyżeń precz Submoueri maleficio magnitudine pœnę, Od złych uczinków być odciągnion dla srogości kaznien. Submouent termini ab Italia, Dzielą/ Różnę czinią. Arcere & Submouere, Brónić y odwodzić. Aliquem submouere a negotiatione consulatu, hasta, Zábronić/Zákázáć/etc..

¶Transmoueo, Przenoszę/ Przestáwiam/ ná ynsze mieysce przeciągam. Omnem laudē in se transmouet, Wszistkę chwalę ná się przeciąga/Sobie przywłaszcza. Labore alieno magno partam gloriam, uerbis in se transmouet, qui habet salem, qui in te est, Słowy tylko ná się przeciąga.

Mox aduerbium, significat statim, Wnet álbo Hnet.

Mox etiam pro deinde. Plinius In nostro orbe proxime laudatur Syriacū Nardum. mox Gallicum, tertio loco Creticum, W nas pierwszą sławę ma oleyek de Spicanardi Syriyski/ po nim Francuski á záś potym Kretski. Quam mox, Jáko rychło/Jáko prżetko. Plaut. Quid fit? quam mox nauigo in Ephesum, ut aurum repetam a Teotimo domum,

Mucor, mucoris, masc. Pleśń. Item in uino dicitur mucor, Piáná która bywa ná winie poki yest młode.

Mucor cereuisiæ, Piáná álbo pośiewánie ná piwie młodym kisáyącym.

Mucidus, a, um. Popleśniáły pod pianką.

Mucidum uinum, Pieniące sie wino.

Muceo, muces, mucui, mucere, Pleśnieję/ Pienię sie/Pośiewam sie.

Mucesco, is, ere, idem, Albo poczinam szumieć/ Pleśnieć/piáną sie pośiewáć. Mucescit cereuisia, Poczina sie piáną pośiewáć/Kiśieć. Panis ęstate facile mucescit, Lecie łatwie chléb spleśnieye. Lurido colore mucescere, Siną pleśnią poczáć pleśnieć.

Mucro, onis, masc. tert. Hart álbo koniec wszelákiey bróniey. Aliquando Sinechdochicos pro ense, Miásto mieczá.

Mucro etiam pro quarumuis rerū summo acumine, unde apud Plinium herbarum mucrones dicuntur & herbę in mucronem desinentes, Kończyste/ Szpicżáste/ ościste ziolá.

Mucro dentium, Ostrość zębów.

Murco unguium, Ostrość páznokciów. Mucro defensionis, per translationem, Ostrość.

Mucronatus, a, um, Hartowány/kończysty.

Mucronata folia, Ościste liście.

Mucus, muci, m. secund. narium humiditas & crassior pituita, Smárki w nośie.

Mucus lucernarū, Plugáwstwo od vcieránia nosá świec

Mucosus, a, um, Smárkáty/ a/e.

Mucosæ nares, Smárkáte nozdrze/ Nos.

Mugil, mugilis, uel, Mugilis huius mugilis, masc. Niektóry rodzay morskich ryb/wielki łep máyący.

Muginor, aris, ari, pro murmurare et nugari, Miásto szemránia/Obsoletum.

Mugio, mugis, mugiui, mugitum, mugire, factitium uerbum, proprium est boum & uaccarum, Ryczeć/ Bękáć yáko byk.

Mugitus, huius mugitus, Ryk.

Mugitus nemorum, Brzmienie álbo szum w leśiech.

¶Composita, Admugio, Przirikam/ Rykam po tim.

¶Immugio, intus & ualde mugio, Zárikawam.

¶Remugio, id est Resono, Brzmię záś/ Szumię záś.

Mugonia, porta Romę, quę et Trigonia.

Mula, uide Mulus.

Mulceo, mulces, mulsi, mulsum, & ctum,

secundum Priscianum, mulcere. act, se. Głaszczę/Błagam/Krócę/pochlebiam/Uśmierzam. Alias significat Leniri, Molliri, Blandire, Mitigare, Dulcem facere, ungere, delectare, polire. Mulcere fluctus, Uspokoić nawálności. Mulcētur alloquiis ferae, Nieme/dzikie zwierzętá bywáyą ukrócone łágodnym ku niem mowieniem. Delphinus musica arte mulcetur symphoniae cantu Delphyn, Rybá morska bywa zwiciężona gędźbą.

Mulcedo, dinis, Głaskánie/Błagánie/Pochlebiánie.

¶Composita, Demulceo, es, demulsi, demulsum, demulcere, idem quod simplex, Ubłagam/Ugłaskawam.

¶Permulceo, idem, permulcere atque allicere, Ugłáskáć y przyłudzić. Demulcere animum adolescentium dicuntur mulieres, Pięknemi słówki zwiciężáć. Permulcere iras, Ubłágáć gniewy. Demulcere caput, Pogłaskáć kogo po głowie. Permulcere animum, Umysł ukoić/uspokoić. Permulcere uoluptate laetissima, Być uweselon yákim weselim.

Mulciber dict⁹ est Vulcanus. Bóg ogniowy

Mulgeo, es, mulsi, uel xi, mulsum, uel ctū, mulgere, a. s. Doyę. Mulgere uaccas, Doić krowy.

Mulctra, ae, et Mulctrum, tri, Skopiec/naczinie do doyenia.

Mulctrale, lis, neut. idem.

¶Comp, Emulgeo, Wydayam/Wysysam mleko. Et Metaph, Wyciągam/Wyciskam.

¶Immulgeo, Nádayam/poddawam/podsádzam pod krowy álbo pod owce.

Mulctra, ae, etiam pro lactae mulso, Doyenie udoy yeden od krów álbo od owiec.

Mulctra, uide Mulgeo.

Mulgo. as, aui, are. n. p. Plaut. pro palam facere, Osławiam/wywoławam. Obsolet.

¶Composita, Dimulgo, Rosławiam/wszędzie oznaymiam. Quamuis aliqui eo loci quo Calepinus citat ex Cicerone ad Appium pro dimulgo diuulgo legendum censent.

¶Promulgo, Rozgłoszę/yáwno/pospolito czinię wszem. Decreta iudicum promulgare, Ustáwy á skázánia sędziów yáwne wszem uczinić. Promulgare quaestionem, Státut przeciw nieyákiemu złoczinstwu ucziniony wywołáć dáć.

¶Promulgatio, onis, uerbale, Rosławenie/Oznaymienie/Obyáwienie Legem promulgare, Státut wywołáć. Et promulgatio legis, Wywołánie státutu. passim legitur.

Mulier, eris, fe, tert. Niewiástá. Mulier ancilla, Służebna niewiástá. Mulierem Eunuchum uocat, Terentius.

Mulier etiam de brutis dicitur, Sámicá.

Muliercula, lae, diminut. Niewiastká.

Muliebris, & hoc muliebre, Niewieści. Et Metaph. Niemężny/Miękki. Muliebre uestimentum, Niewieście odzienie.

Muliebris anim⁹, Niewieścy niestáły umysł

Muliebris sententia, Niestáłe/Niepewne/odmienne przedsię wzięcie.

Muliebria, muliebriū, tantum pluraliter dicuntur menstrua, Niemoc niewieścia/miesięczna.

Muliebria, Niewieści członek.

Muliebria officia, Niewieście roboty/spráwy

Muliebritas, atis, Niewieści obyczay álbo przirodzenie/niewieścia płeć.

Muliebriter aduerbium, Niewieścim obyczáyem/Po niewiesku.

Mulierosus, a, um, adiect. Niewieści/niewieściego przirodzenia/też Miłosny/Gámratny. Qui scilicet nimium appetit mulieres.

Mulierositas, atis, Gámráctwo.

Mulierarius, mulierarii, Gámrat/miłośnik.

Muliero, as, are, pro effoeminare. Obsole.

Mulier Imperator & mulier miles prouerbiū, Niewiástá hetman/Niewiástá żołnierz/toyest ták pan yáko y poddány zá nic obádwá stoyą. Mulieri desunt uerba aliud prouerbium, Niedostáye słów niewieście/To yest wielomowny/klekot. Mulieri ne credas ne mortuae quidem, Nie wierz niewieście by też y martwa byłá. Mulieris prodex prouerbiū. Posliádek niewieści/to yest Leniwy Zgniły yáko grzyb

Mulio, onis, Vide Mulus.

Mulseus, mullei, Nieyáki bót álbo o kōw krolów Albáńskich/á potym sliáchty Rzymskiey.

Mullus, mulli, Nieyáki rodzay ryb. Mulli barbati idem.

Mullulus, li, diminut.

Mulsum, mulsi, ne. potio ex melle uinoque confecta, Picie nieyákie z miodu á z winá uczinione/klaret álbo hipocras Mulsum, si calidum bibatur uocem permulcet si frigidum exasperat. Miscere mulsum, Nálać klaretu/moszczu.

Mulsus, a, um, adiect, Vt, aqua mulsa, Pity miód/lipiec. Mulsum lac, Słodkie mleko. Mulsa loqui, Piękne słodkie słówká dáwáć. Mulsa mea amātis & blandientis affectus, Moya rostoszy/moyá pieszczoto

Mulſeus,a,um, Słodeczny/Łágodny. Mulſeus ſapor, Słodeczny ſmák by s miodem.

Multa,æ,uel Mulcta,ę,ſubſtantiuũ fe. p. Pieniężna winá/ skaránie. Multam dicere & multam irrogare, Winę ná kogo wkłożić/ wskázáć kogo w winie. Hæc multa ei eſto uiginti dies uino ut careat, Tá winá niechay będźie yego áby dwádźieśćiá dni winá nie pił. Multam petere, Obżáłowáć kogo ná winę áby byłá winá z niego żięta. Multam committere, Przewinić ſie / dopuśćić ſie winy/álbo przepaść winę. Multam remittere, Odpuśćić winę.

Multatitius, a,ũ, Co z win zgromádzono yeſt. Vt multatitia pecunia, Pieniądze wźięte zá winę.

Multo,uel Mulcto,as,are,act pri. Karzę. W winę wkłádam / winę ſeymuyę z kogo. Multare pecunia, Pieniężną winę wźiąć. Multare capite, Smierćią skáráć. Multare morte idem. Multare multa & pœna, Winę wźiąć. Multari uirgis, V prągi być śieczon. Multatum exilio maleficiũ, Złoczinſtwo wywołániem z ziemie skaráne.

Multare ſignificat aliquando lacerare uerbera, Bić/ dręczić/ Vśiec. Terent. Ipſum dominum atq; omnem familiam multauit uſq; ad mortem, Goſpodarzá weſpołek ze wßiſtką czeladźią vśiekł/ áż do śmierći. Boues iniquitate operis maxime multantur, Nátłukáyą/ Nábiyą wołóm gdy źle robią. Item aliquando ſignificat priuare, Wydrzeć/ Odyąć. Mulierem dote multauit, Wydárł niewieśćie poſag/ Albo nie chciał yey poſáźić. Multantur bonis omnibus exules, Tym ktore wywoławáyą z ziemie bywáyą odeymowáne wßiſtki dobrá. Patria multabor, Nie będę śmiał do oyczizny. Male multare aliquem, Vkátowáć/ Vśiec. Male multare agrum, Źle ſprawowáć rolą.

Multor,aris,ari,deponens idem ſignificans, Multatio, Kaźń/Winá/ skaránie/ wźięcie winy.

Multus,a,um, Mnogi/ Vſtáwiczny/wielki. Vt multus eſt in opere, Vſtáwicznie robi/ nigdy nie prożnuye. Ad multam noctem deſedimus, Siedźieliſmy długo w noc. Ad uigilias multus, Czuyny/máło ſpiący.

Multus in eo fuit, ſiue in ea re. Bárzo dokuczał/Bárzo przyćiskał s tą rzeczą. Multi ſudoris eſt ea res, Wielkiego potu yeſt tá rzecz To yeſt/potrzebuye wielkiey roboty, Multus ſermo ad multum diem, Mnogie rozmawiánie dáleko ná dźień. Multa nocte ueni ad Pompeium, Dáleko w noc. Multa de nocte idem, Multo mane, Bárzo ráno.

Multis modis reprehendi poteſt, Rozmáyicie może być pogániony. Veneri dicito multam meis uerbis ſalutem, Kłániay ſie odemnie/ Pozdrow/czołem vderz moyim ymieniem. Multo tanto miſerior, Tym dáleko nędznieyßy. Multum ſermonem habere cum aliquo, Wiele s kim rozmáwiáć. Radice multa craſſa q; Wielkiego korzenia y miąßego. Vnus ex multis, Jeden z wielu ich.

Multum aduerbium, Bárzo/wiele/ Mnogo. Multum amare, Bárzo miłowáć. Multum differens ab Indico, Dáleko rożny od Indeyskiego. Saluere multum, Pilnie ſie kázáć kłániáć. Multum fleuit, Rzewno płákał. Multum tacuit, Długo milczał. Multum ualete, Mieycie ſie bárzo dobrze. Non ita multum, Nie owßeki wiele. Multum excelluit, Dáleko przewyßßał. Multum & diu cogitare, Długo ſie s ſobą rozmyſliáć.

Multo aliud aduerbium quod comparatiuo & ſuperlatiuo & cum dictionibus alius, aliter, ſecus, ante, poſt, prȩſto, malo, antecedo, excello, et ſimilib[9] ſuperlatiuam uim habentes iungitur. Multo melius, Dáleko lepiey. Illud mihi multo maximum eſt, To mi dáleko więcey czini álbo wáży. Multo aliter, multo ſecus, Dáleko ynáczey. Multo antequam profectus es in Italiam, Dawno przed tym niźliś yechał do włoch. Virtutem omnibus rebus multo anteponentes, Cnotę mimo wßiſtki rzeczy przekłádáyąc. Non multo poſtquam tu a me diſceſſiſti, Máło potym yákoś ode mnie odßedł. Multo præſtat beneficij quam maleficij memorem eſſe, Dáleko lepiey yeſt ná dobrodźieyſtwo niźli złoczinſtwo pámiętáć. Quæ tibi mulier uidetur multo ſapientiſsima, Ktorą ty mieniáſz zá mądrzeyßą maß. In ciuitate totius Siciliȩ multo máxima, W mieśćie we wßiſtkiey Siciliey nay/więtßym. Multo maxima pars eorũ qui in tabernis ſunt Dáleko więtßa część tych.

Multeſima pars pro infinita quantitate, Obſoletum.

Multitudo,onis,fem,tert. Wielkość/ zgromádzenie ludźi. Multibarbus, Ktory wielką brodę ma. Apul.

Multibibulus, Wielki piyánicá.

Multicauatus, a,ũ, Rozmáyicie wydrożony.

Multifarius,a,um, Rozmáyity.

Multifarie aduerbium, Rozmáyicie.

Multifariam idem.

Multifacio,is, Wielce wáżę/ Wyſoko ßácuyę

Multifer,a,um, Rozmáyite rzeczy przinoßący.

Multifidus, a, um, ex multus et fido compositum, Wierny/Dprzeymy/a/e.

Multiforis, & hoc multifore, Pełny dziur/ zdziuráwiony/Zwierciány.

Multiforatilis, pro Multiforis, Apul. Obsoletum.

Multiformis & e, Rozmáyitego xtałtu.

Multiformes species, Rozmáyite osoby.

Multiformiter aduerbium, Rozmáyicie/ Dziwnie.

Multigenus, a, um, Rozmáyitego rodzáyu.

Multigeneris, & hoc multigenere, idem.

Multiiugis & hoc multiiuge siue multiiugus, a, um, Rozmáyity.

Multiiuges Epistolæ, Rozmáyite listy.

Multiloquus, a, um, Wielomowny/ klekot.

Multiloquium, multiloquij, in Biblijs, Wielomowność/ Długie rozmawiánie

Multimodus, a, ū, Rozmáyitych obyczáyów/ Sposobów,

Multinumus, a, um, Drogi/ Pieniężny. Vt multinumi equi, Godne dobrych pieniędzy/ álbo przynoszące wielkie pieniądze.

Multipartitus, a, um, Rozmáyicie ná wiele częśći rozdzielony,

Multipes, edis, & Multipeda, æ, mascul. Wielonożny/ Wiele nóg máyący.

Multiplex, icis, om. Rozmáyity. Multiplex animus cui unus idemq; animus opponitur, Niestáteczny/ Niestały. Varius & multiplex & copiosus, Plaut.

Multiplex mutatio, Rozmáyita przemienność. Multiplici terrore perculsi, Rozmáyicie przestrászeni.

Multipliciter aduerb. Rozmáyicie.

Multiplico, as, are, act. p. Pomnażam/ Rozmnażam/ Przykłádam. Multiplicare gloriam, Pomnożyć chwáły. Multiplicata domus dicitur cui accessio adiuncta est, Rozmnożony/ Vbogácony dóm. Multiplicare æs alienum, Wiele się ludziem zádłużyć.

Multiplicatio, onis, Rozmnożenie, Pomnożenie. Ex multiplicatione summam efficere,

Multipotens, tis, om, tert. Wielmożny.

Multiscius, Wiele vmieyący.

Multisonus, a, um, Rozmáyicie brzmiący.

Multiuagus, a, um, Tułáyący się/ y tám y sám/ łażęká.

Multiuagus lunæ cursus, Rozmáyity chód Xiężycowy. Multiuola columba, Wiele latáyąca gołębicá, Catullus,

Multopere ea forma dixit Pluatus, qua magnopere dicimus, Bárzo wiele.

Multitia, orum, pluraliter tantum neut. Pięknej cienkiej á subtylnej nići płótno/ Pięknej przędze robotá.

M ante V.

Mulus, muli, masc. secund. Muł z osłá á z wierzobki/ vrodzone zwierzę.

Muli mariani, Podwodne muły ná ktorych tłumoki/ skrzinie y ynsze burdy noszą. Vide supra in dictione Aerumna.

Mulio, onis, Osłarz/ pásturzá pogániácz osłów. Mulio etiam, Nieyáki rodzay much álbo Bąków.

Mulius, mulij, idem.

Mulionius, a, um, Pásturza osłowego.

Mula, mulæ, Mulicá.

Mularis, & hoc mulare, Co ku mułóm należy.

Mundus substantiuum hoc est Cœlum & quicquid cœli ambitu continetur, Swiát to yest niebo/ y wszistko to co pod nim yest/ ludzie/ etc.

Mundus etiam Wszeláki vbiór/ Piękroszki y przyprawki niewieśćie.

Mundanus, a, um, Swiecki.

Mundus, a, um, adiectiuum, Czisty/ chędogi. Nihil uidetur mundius nec magis compositum quicquam, Nic się nie zda ochędożnieyszego. Mudior iusto cultus, Názbyt chędogie przypráwiánie/ Vbieránie.

Mundulus, a, um, Wysmuknony/ Przypiękrzony.

Munditer aduerbium, Chędogo / Ochędożnie.

Mundicia, æ, uel Mundicies, mundiciei, Chędogość/ Ochędożność.

¶ Immundus, a, um, Nieczisty/ niechędogi.

¶ Immundicia uel immundicies, Nieczistość. Plugáwość/ Leniwstwo.

Mundo, as, are, Chędożę.

¶ Immundo, as, are, Wycziśćiam/ Wychędożam/ Wycieram. Emunda hoc uas, Wytrzy wymey tę fáskę.

Mundifico, as, are, Czyśćię/ chędożę/ wycieram/ CC. sine authore.

Munero, Vide Munus.

Mungo, mungis, xi. ctum, ere, Wycieram álbo vcieram nos/ Wyrzucam smárki/ smárkam/ chárcham.

Mungor deponens, sed Obsoletum, idem significans.

¶ Emungo idem quod Mungo, & ipsum magis est in usum quam suum simplex. Et per Metaph. Wyczerpam/ wysysam/ wyciągam. significat, Vt, Emunxi argento senem, Wyssałem z pieniędzy stárcá. Emungere candelam, Vtrzeć nos świécy. Emunge nasum, Vtrzy nos.

¶ Emunctus, a, um, Wytárty/ wyczerpány. Emunctus omni argento, Wyssány ze wszech pieniędzy, Emunctæ naris homo,

Wytártego

Wytártego noſá/ To yeſt baczny/ Rozumny/ oſtrego á przetkiego baczenia. Emunctorium rij, Vcieradlo/ kleſzczki/ ktoremi świeczkom noſá vcierąją.

Munia, æ, genus aromatis Calep.

Municeps, Vide *Munus*.

Munio, is, iui, tum, ire, a. quar. Obroniam/ Vtwierdzam/ Oſadzam. Munire ciuitatem, Obronić/ to yeſt murem obwieść. Munire uiam, Náprawić drogę/ Opátrzić by nie były dziury w mośćynách. Sed munire ſibi iter, Vczinić ſobie przyſtęp k czemu. Per Metaphoram Munire ripas, Brzegi opátrzić, Poprawić. Munire a frigore, Od mrozu opátrzić. Munire ſe a frigore, Dobrze ſie opátrzić przećiw zimmu. Alia ſibi ratione uiam munire ad ſtuprum cœpit, Inſzego obyczáju koſztowáć począł. Ad hoc nefarium facinus aditum ſibi aliis ſceleribus ante muniuit, Przyſtęp vczinił. Virtute ac ſapientia ita munitus eſt, ut &c. Ták ſie w mądrośći y w cnotę opátrził.

Munito, as, are, frequentatiuum, Vſtáwicznie obrony czinić/ záwżdy obron przyczyniáć.

Munitus, a, um, participium ſiue nomen ex participio, Obronny. Bene munita ciuitas, Dobrze obronne miáſto. Munitiſſima arx, Cząście obronny twárdy zamek. Munitiſsimus locus, Twárde obronne mieyſce.

Munitio, onis, fe. uerbale, Obroná/ Mury/ Szańce. Munitor uerbale ma. Obroniciel/ Obwodziciel murem.

Munimen, nis, & Munimentum, ti, Obroná/ Báſztá/ Przekop/ Wał/ Strzelbá.

¶Compoſita, Communio, onis, ire, Przyczyniam obron/ Opátruyę lepiey obronámi.

¶Communire aulæ autoritatem, per Metapo. apud Cice, Opátrzić áby nic ná powadze dworu nie ſchodziło. Communita cauſa Roſcii firmiſsimis & ſanctiſsimis teſtimoniis uirorũ, Potwierdzona/ Vgruntowána cnotliwych á gruntownych ludzi świádectwem ſpráwá Roſciuſowa.

¶Circummunio, W koło murem obwodzę/ Ze wſzad obrony czinię.

¶Præmunio, nis, pen, prod, præmuniui uel præmunii, tum, ire, Przed tym naprzod obroniam/ opátrzuyę/ Zábiegam czemu. Præmunire per translationem Cic. Illa quæ ex accuſatorum oratione præmuniri iam & fingi intelligebam, Ty rzeczy ktorymem przećiwną álbo powodną ſtronę w ich żáłobie zábiegáć y zmyśláć obaczył. Præmuniam ne uim faciat, Chcę temu zábieżeć áby gwałtu nie vczinił.

¶Emunio, id eſt, extra munio, Zágrádzam/ Zábraniam/ Záwádę yáką záſtáwiam. Emunire prata ab iniuria pecoris, Zágrodzić łąki dla bydłá.

Munis et hoc mune, Obwiązány/ Poſłuſzny/ Powolny/ Powinny. Officioſus ſcilicet munera populo ſoluit.

Munia, arum, Powinność/ włożenie vrzędu/ álbo poſpolitey rzeczy poſługá. Obſequia lege debita ſeu officia quæ publice præſtantur.

Munia ſua exequi, Powinność vrzędu ſwego ſtrzedz álbo pełnić. Munia regis obire, Ná poſługách krolewſkich być. Belli paciſq; munia obire, Rzeczy ku woynie y ku pokoyowi potrzebne opátrzowáć. Non reperitur in aliis caſibus.

¶Compo. Immunis, e, Wolny/ Swiebodny/ Nikomu nie powinny/ wolą máyący od poſpolitych podátkow. Immunis & Vectigalis contraria, Immunes & Liberę ciuitates, Wolne miáſtá. Immunes agros liberoſq; arare, Z ktorych czinſzu płáćić nie yeſt dáć powinien.

¶Immunitas, Swiebodá/ wolność/ od poſpolitych poſtępkow Dare imunitatem, Dáć wolą/ vczinić wolną od poſtępkow.

¶Communis & communico, uide ſupra.

Munus, muneris, neut tert. Dar. Vpominek. Muneribus corumpere, Przedárowáć Mittit homini munera ſatis large, Hoynie dáruye. Muneri mihi ab amico commiſſum eſt, Ieſt mi w vpominku od niektorego przyiaciela dan,

Munus etiam, Powinność/ Obowiązánie. Tuum eſt munus tuæ partes, Ná cię należy/ twoyá yeſt powinność. Hoc propriũ tuum munus eſt, ut ita erudiatur, ut & patri & Scipioni noſtro tam propinquo reſpondeat, Tá właſna á twoyá ſámego yeſt powinność/ etć. Munus uitæ Cice. In omni munere uitæ, We wſzelákiey powinnośći/ zachowániu y przygodách tego żywotá. Inter ſe munera belli partiti ſunt, Rozdzielili ſie co zá poſtępki kto ná woynę dáć á poſtępowáć winien.

Munus Aedilicium, Vrząd. Alicui muneri & officio præeſſe, Być ná yákim vrzędzie/ Mieć ná ſobie vrząd niektory. Ad omne officii munus inſtruere, Ku wſzelákiemu záchowániu y cnocie wieść.

Munus, & Onus, Munus & partes idem. Munus promiſſi conficere, Obiecániu doſyć czinić. Munus Reipub. explere,

Dotrwáć w vrzędzie do ſwego czáſu. Suſceptum Reipub. munus explere, Podięty álbo wzięty ná ſię rzeczy doſić vczinić. Fungi munere, Być w vrzędzie/ mieć iákie polecenie. Tenere ſuum munus, Powinnośći ſwey ſtrzedz. Deferre munus alicui, Ofiárowáć nieiáki vrząd. Omnia Regis officia, & munera exequitur, Wßiſtki ſpráwy krolewskie ma ná ſobie. Perfungi munere, Dokonáć ſwego vrzędu.

Munus aliquando pro ſpectaculo in gratiam populi facto, Spráwowánie iákiey gry k woley ludu poſpolitemu. Vt munus exhibere, Spráwowáć grę. Munus gladiatorium, Szermowánie.

Munuſculum, diminut. Máły dar/ Vpominecżek.

Munerarius, munerarij, maſc. ſecun. Spectaculi exhibitor, Ten ktory grę ſpráwuie y wodzi k woley wßem. Græce Agonothetes, uel αγωνοθετης, Vide ſupra.

Muneralis, le, Co ku dárom należy. Vt lex muneralis, Vſtáwá przećiwko bránu dárow. Qualem tulit Cintius & nunc quædam urbes in Heluetia eandem legem ſeruant, hoc eſt, non accipiunt dona a Regibus, Principibus dum apud eos munera legationis obeunt, nec ſi domum mittantur, non recipiunt,

Munero, as, are, & Muneror, muneraris, munerari, Dáruię/Vpominki dáię/Nádarzam. Meos oppipare muneratus eſt, Hoynie / bogácie dárował.

¶Compoſita, Remunero, as, are, & Remuneror deponens, Oddáię. Aliquem munere remunerari, Nieiákim vpominkiem záś obdárzić/też dar dáć.

¶Renumeratio, onis, Oddánie.

Munis & Munia, muniorum. Vide ſupra,

Municeps, municipis, .ge. om, tert, proprie dicitur, Ten ktory był wzięt zá mießczáninà do Rzimu ktory iáko by miał mienſkie práwo Rzimskie/To yeſt był vczeſnikiem praw/ wolnośćy y poſtępow miáſtá Rzimskiego acż gdzie yndziey niżli w Rzimie mießkał. Sed nunc Municeps abuſiue dicimus ſuæ cuiuſque ciuitatis ciues, Wßeláſkiego miáſta mießczánie.

Municeps itaq;, Mießczánin Municipium municipij, ne, ſe. Miáſto ktore miáło práwo Rzimskie/to yeſt było vczeſnikiem wßeláſkich praw/wolnośći / podátkow y poſtępkow Rzimskich. Sed nunc recipimus, Miáſto wßeláſkiego miáſta ſwe właſne práwo máiącego.

Municipalis, le, Co ku tym miáſtom práwo Rzimskie máiącym należy. Sed iam dicimus, Właſność miáſtá káżdego. Ius municipale, Właſne práwo/ záchowánie y obyczáie miáſtá páńſtwá y krolewſtwá ktorego,

Municipalis homo, Proſty/ Niebiegły/ niećwiczony człowiek.

Municipatim aduerbium, Od miáſtá do miáſtá. Ode wśi/do wśi álbo przes wßiſtki miáſtá yednych praw vżywáiące.

Municus, a, um, Hoyny/Swiebodny.

Munificentior in comparatiuo.

Munificentiſsimus in ſuperlatiuo., Semper liberaliſsimus munificentiſsimuſq; fuit, Záwżdy hoyny á ſwiebodny był/nigdy nieskąpił.

Munificus laudis, Ktory życży drugim sławy. Munificus amicus, Pewny przyiaciel.

Munifice aduerbium, Hoynie/Obfite Munifice & large dare, Hoynie dárowáć. Rem Romanam omni tempore ac loco munifice adiuuit, Wiernie á pilnie ſpomagał/ żadney rzecży nie litował dla ludu Rzimskiego. Munifice prædam largiri, Hoynie łup rozdáwáć miedzy towárzyſtwo.

Munifex, munificis, qui munus facit, Ktory yeſcże w vrzędzie yeſt á pilnie ſtrzeże powinnośći ſwego vrzędu.

Munificentia, æ. fem. prim. Hoynośc/ Swiebodá.

¶Irremunerabilis, le, Co nie może być oddano. Calep. ſine autore.

Munychia, orum, Swiętá Boginiey Palladi.

Munychius uel Munychia, ę, portus extra Athenas, Brzeg morski ták zwány.

Muræna, murænæ, fem. prim. Morska ryba/węgorzowi podobna, Alias Lampetra.

Murenula, læ, diminut.

Murenula etiam, Kołnierz álbo obończyk okołoſżony álbo ynße przyochędożenie/Káplerzik/ Obręcz.

Muralis & Muratus, Vide Murus.

Murani dicti ſunt Reges Latinorum CC,

Murcea Dea quæ credebatur homines facere murcidos.

Murcus, a, um, uel Murcidus, a, um, Leniwy/ Zgniły/trup/boiáźliwy.

Murcos dicit Calepinus uocari homines qui munus Marcium, pertimeſcentes pollicem ſibi præcidunt.

Murgiſo idem quod Murcidus, id eſt iners, deſidioſus, Obſoletum.

Murginor,aris,ari,id eſt Tardo,Zámieſz-kawam.Peroto teſte Obſoletum.
Murciolum,li,Naſienie Lentiſci.
Murex,muricis,maſc.tert. Morski żołw/ ſzárłatney fárby pot w ſobie máyący. Vnde pro purpureo colore accipitur,Miáſto ſzárłatu / lbo też máſcy á fárby ſzárłatney. Vide ſupra Concha.
Murex ferreus triangulus per cuſpidem, Zeláżo o trzech rogách kończyſtych/záwżdy yednym rogiem wzgórę ſtoyące yákożkolwiek bywa rzucone. Stárych kluczká byłá ná nie-przyiaciele. Alias Tribulus dicitur.
Murcati greſſus, Boyáżliwy chód/Mácánie nogámi ábygdżie nie tráfił ná tákie żeláżo.
Murex etiam,Kończyſtość á oſtrość opoki. Et inde potius murcati greſſus dicuntur.
Muricatus,a,ū, quod eſt muricis modo factum,Co yeſt ná xtałt cząſzki álbo skorupy przerzeczonego żołwiá wydrożono/ Krzywo zwłaſzczá á ſzpiczáſto okrążono.
Muricatim aduerbium, ut uertice muricatim intorto, Wierſch ná xtałt konchy álbo cząſzki morskiey zákrążon.
Murgentina uina a loco dicta.
Murger qui talis male ludit Feſtus Obſo.
Murginare & Murgiſo, Vide Murcus.
Murgis,ſinus Bethicæ Calep.
Muria,æ,fem.prim. Roſół.
Muricies,muriciei idem.
Muriaticus,a,um,Długo w roſole leżący.
Muria etiam, Nieyáka oſobliwa polewká z pewnych ryb od ſtárych czyniona.
Murina.uel Myrina, Vide Myron.
Murinus ibidem.
Murmilonica ſcuta, cum quibus de muris pugnabatur,Páweży/Tárcze/Calep. nullo authore.
Murmur,murmuris,neut.ſecund, Szum/ Dźwięk á ſzmer/ciekącey wody.Abuſiue. Miáſto wſzelákiego ſzumienia/rżenia.
Murmuro,as,are, Szumię/Szemrzę. Et Metaphorice, Przeciwiam ſie/ Odwárkam/mruczę / ſzepcę. Mihi iam dudum inanitate inteſtina murmurāt,Kruczy mi w brzuchu. Ozywa mi ſie brzuch.Quid tecū murmuras ? Co ſam s ſobą ſzemrzeſz/ mruczyſz?
Murmurans,murmurantis, Szemrzący. Murmurans ignis, Szumiący/ Brzmiący ogień.
Murmuror,aris,ari,deponēs, Obſoletū.
Murmuratio,onis,fem,tert. Szemránie/ Szum/Szeptánie/ Mruczenie.
Murmullum, murmulli, diminut.idem.
Murmurillo,las,lare, pro Murmurare, Obſoletum.

Murmurabundus,a,um,Szemrzący.
Murmurator, Szemrácz.
Murmuratrix uerbale fe. CC.deriuatiuo ponit a murmuro.
¶Compoſita, Admurmuro, as, are, idem quod murmuro, Poſzeptawam.
¶ Admurmuratum eſt imperſonale, Przyſzemrano.
¶Admurmuratio idem quod Murmuratio, Poſzeptánie záſzumienie.
¶Commurmuro idem quod Murmuro, Weſpołek ſzumię. Obmurmuro, Odmrukam/Odwárkam/Przeciwiam ſie.
¶Submurmuro, Przyſzeptawam/ Przymruczam nieyáko trochę.
Murrha,murrhæ,fem.pri. Nieyáki rodzay pięknego á liſnącego ſie kámieniá z którego kubki czynią.
Murrhina uaſa,Státki z tego kámieniá vczynione.
Murinus,a,um,Co yeſt z tego kámieniá.
Murrhinus color,Fárbá.
Murrheus,a,um,idem Obſoletum.
Murtius,Górá w Rzymie. Alias Auentinus dictus eſt,
Murtia Dea,Bogini Venus.
Murtea inter uitia oleæ recenſentur a Columella.
Murus,muri,maſc.ſecund.Mur. Traīcere murum iaculo,Strzelbą przebić mur.
Murus per tranſlationem dicitur, Moc/ Grunt/Pewność/Stałość.
Murus etiam dicitur Agger ſiue Foſſa, Szańce/ koſze.
Muratus,a,um, Murowány. Murata ciuitas,Murem obwiedzione miáſto,
Muralis,le,Murowny/co ku murōm należy.
Muralis corona, uide ſupra in dictione Corona, Pilæ murales, Kule któremi do muru ſtrzeláyą. Herba muralis. Noc y dzień/álbo Swiętego Piotrá ziele.
Mus,muris,maſ.tert,Myſz.Mus araneus, Wiewiorká.
Mus Indicus,Nieyákie zwierzę ták wielkie yáko kot Aegypski. Ichneumon alias
Mus Alpinus, Zwierzątko które ſie w górách Alpibus rodzi/bárzo tłuſte tátiey ſierści yáko ſzczurek ná krociuchnych noſzkách/ták wielkie yáko dobry kot/ále dłuſzſze bywa też yedzono. Murmerthier niemcy zową.
Muſculus,li.diminut. Miſzká.
Muſculi, Myſzki w ciele á w członkách człowieczych/to yeſt żylowáte mięſo.
Muſculus etiam, Nieyáki ruſtunek też támowánie woyenne którym ſie záſtáwiáyą żołnierze nápełniáyąc przekopy gdy chcą ſturm ná miáſto vczynić.

Muſculus aliquando, Nieiáki rodzay máłych ribek morskich.

Murinus, a, um, pen. prod. Co z myſzy yeſt.

Murina capita, Myſze łby.

Murinum hordeum, ſeu Phœnix ſeu Lolium murinum, Cziczy owies owieſek/ álbo myſzy owies/ ziele yeſt ná nowych murzech po ſpolicie á ná ſuchych mieyſcách roſtące owſowi podobne.

Muſcerda, æ, Myſzy vpominek gówno.

Muſcipula, læ, Łápicá myſza.

Muſa, muſæ, fe. pri. Latine Cantus, Spiewánie/ Pioſnká. Muſas Poëtæ finxerunt Deas eſſe Iouis, & memoriæ filias quę Poëtis et muſicę prçeſſent, Et propterea ſæpe accipiuntur pro literis doctrina, humanitate, Miáſto mądrości wyzwolonych nauk y luckości.

¶ Amuſus, a, um, Nievk/ Nievmieyętny. Delectari ſe cum muſis, Obieráć á kocháć ſie w naukách. Redire in gratiam cum muſis, Wrócić ſie záś do nauk. Manſuetiores muſæ, Milſze á wdzięcznieyſze piſmá Aduerſus a muſis, Niechętny ku naukóm/ Nieżiczliwy.

Muſica, æ. uel Muſice, muſices, Nauká ſpiewánia. Aliquando pro ipſo cantu, Miáſto ſpiewánia. Artem tractare muſicam pro Comedias ſcribere,

Muſicum ſtudium, pro ſtudio componendi Comedias.

Muſicus, a, um, adiectiuum, Muzyczny/ Spiewácki. Vt muſica ars, Nauká ſpiewánia.

Muſicus, ſubſtantiuum, Náuczony w ſpiewániu/ Muſik. Cantor.

Muſice aduerbiũ, Weſoło/ Ochotnie. Muſice uiuere, Cziſtey myſli záwſze być.

Muſæum, muſæi, μουσεῖον, neut. Mieyſce gdzie xięgi rozłożone ſą/ zdepká/ komorá/ álbo gmáſzek do vczenia. Finxerunt autem Poëtæ nouem muſas Iouis ut dixi e Mnemoſyne, hoc eſt, memoriæ filias artium præſides, quarum nomina hæc ſunt, Caliope, Cleio, Erato, Thaleia, Melpomene, Terpſichore, Euterpe Polymnia, Vrania.

Muſeia in plurale tantum dicuntur, Oſtre nie ociosáne kámienie z murów á zmurowánych ścian nieiáká troche nád gládkie á równe kámienie wychodzą á ták miedzy ſobą ya koły náſzpikowáne ſą. Et tale opus Muſeacum uocatur, Tákowa robotá Muſeacim bywa zwána. Alias Vermiculatum.

Muſca, æ, f. pri. Muchá. Muſce liguriunt, Muchy kąſáyą.

Muſcula, diminut. Muſzká.

Muſcarius, a, um, Co ku muchóm należy. Vt, Araneus muſcarius, Páyąk záſtáwiáyący ſidłá ná muchy/ Myśliwiec muſzány.

Muſcarium, muſcarij, ſubſtantiuum, Ogánká ná muchy.

Muſcarium etiam dicitur, Główká álbo máczuſzká álbo makówká ná ziolách w których naſienia ſą/ yáko ná máku/ etc.

Muſcinus adiectiuum idem quod Muſicanus ea formatione fit qua formicinus inquit Perotus,

Muſcelon neut. in roſæ genus CC.

Muſcerda, Vide *Mus*.

Muſcus, muſci, maſc. ſecund. uiridis herba in corticibus. fontium & locis humidis naſcens, Zielony mech.

Muſcoſus. a, um, Mchem obrosły/ omſzony/ mſziſty. Muſcoſi fontes, Mchem obrosłe zrzódłá/ ſtudnie.

Muſcor, aris, ari, eſt muſco tegi apud Columellam, Mchem obieżeć.

¶ Emuſco, as, are, Ze mchu odzieram/ chędożę.

Muſea, & Muſica, Vide *Muſa*.

Muſimon, onis, maſcul. Nieiáki rodzay máłych koników.

Muſmones genus arietum in Hiſpania.

Muſſo, uide *Mutio*, tis in Mutus.

Muſtace, muſtaces, Rodzay drzewá Laurowego.

Muſtaceus, Vide *Muſtum*.

Muſtella, uel Muſtela, læ, per ſimplex l, Łáſicá/ łáská.

Muſtela etiam, Nieiáki rodzay ryb.

Muſtelinus, a, um, Łáſiczny. Colore muſtelino, Terent. Máści łáſiczny. To yeſt bládey piegátey żołtáwey twarzy, Sed Donatus ait ibi erraſſe Terentium.

Muſtricola, æ, fe, Formá/ kopyto yákie ſzewcy máyą.

Muſtum, muſti, neut. ſecund. Moſzcz/ wino/ młode nowe wino.

Muſtaceus, muſtacei, uel Muſteceum in neut. Nieiákie kołacze/ pláczki moſzczem roczinione.

Muſteus, a, um, Moſzczowy/ słodki álbo nowy. Muſtea poma, Słodkie yábłká. Non dubito cupere te legere hunc adhuc muſteum librum, Mam za to że by podobno rad czitał ty nowe á dopiero świeżo vczinione xięgi.

Muſteus caſeus, Młody ſer.

Muſtarius, a, um, Co ku moſzczowi należy. Vt muſtarius urceus, Wiádro moſzczowe.

Muſtus,

Mustus,a,um, apud ueteres pro musteo legitur.

Mustulentus a,um,idem quod *Musteus.*

Mutabilis, Vide, *Muto.*

Mutilus,a,ū,Niedostáteczny/ Chromy vłomny proprie Ten którego członká yákiego pozbáwiono. Mutili boues, Woły bez rogów.

Mutilus cornibus idem.

Mutila & hiantia,Niedostáteczne. Mutila & decurtata, Skrócone.

Mutilo,as.ne.pri.pen.cor,mutilare, Obćinam/Ochramiam/Obrzezuyę.

Mutilatus,a,um, Ochromyony/ Obsieczony.

Mutilatus dens,Wyłamány ząb. Mutilatus exercitus, Nátárgáne/ Vmnieyszone woysko. Mutilatæ aures,Obrzezáne vszy. Mutulus,mutuli, Wychodzące kámienie z murów ná których balki kłádą.

¶ Demutilo,as, are, idem quod simplex *Mutilo.*

Mutina,æ,fe.p.Miásto in Gallia togata, Albo w Lombardiey nie dáleko od Bononiey

Mutinensis.e, Jeden ztámtąd. Mutinensis color,id est Natiuus, Práwa przyrodzona fárbá CC.

Mutio,mutis, Vide *Mutus.*

Mutito uide *Muto.*

Muto,as,aui,are,a.p.Mienię/Odmieniám.

Mutare sententiam, Odmienić swe przed się wzięcie. Mutare uestē, Jnszą szátę wziąć ná się. Mutare orbiculos uel quadrulas, Jnsze tálerze włożić. Haud muto factum, Nie żalmi/ nie odmieniam co się yuż stáło.

Mutare pecuniam, Mińcę odmienić y dostáć mince potrzebney. Mutare cœlum et sedes, Ná ynsze się mieysce przenieść. Mutare solum idem,sed fere de ijs dicitur qui legibus coacti aut metu pœnæ patriam coguntur deserere, Mutare merces, Kupie przetknąć/przefurmánić álbo towar zá towar wziąć, Mutare dicta, Záprzeć swoyich słów. Mutare mores, Jnsze obyczáye przyobuć. Mutare aliquid cum aliquo, Mieniáć się czim. Mutare ære, Przedáć. Mutare prætextam paludamento, Pokoyowe odzienie zá woyenne dáć. Nihil ipso te fortuna mutauit, Nic cie/ szczęście nie zmieniło/nie vmosło. Exilium patria sede mutaret, Wolał by ná wywołániu być niżli w oyczyznie. Mutare in pęnis, Zgorszić się.

Mutatus ab illo, id est dissimilis, Niepodobny. Si queā mutare, Bych mógł przemienić. Mutare ciuitate, Mieyskie práwo vtrácić á w ynszym mieyście práwo przyiąć.

Mutatus,a,um, participium, Przemieniony/Zmieniony/a/e.

Mutans,mutantis participium præsens, Przemienny. Vt,mutantia uerba, Przemienne słowá.

Mutatio,onis,fe.tert.Przemienienie. Mutatio sedis, Przeprowádzenie/Przeniesienie.

Mutabilis,le,Odmienny/Niestały/Niepewny.

Mutabilis uulgi anim⁹, Przemienny vmysł pospólstwá.

Mutabilitas,atis,fem.tert, Odmienność/ Niestałość. Cic. Inconstantia mutabilitasq; mentis, Niestáłoć vmysłu.

Mutatorius,a,um,in Biblijs tantum legitur, Odmienny/álbo odświętny. Vt,mutatoria uestis, Odświętna sukniá.

Mutatoria substantiue & absolute positum idem.

Mutito,as,are,id est mutua conuiuia celebrare Gell. Insolens.

¶ Composita, Commuto,as, aui, are, pen. prod. Wymieniam / Przemieniam/ Odmieniam. Commutare aurū argento, Złote zá monetę dáć. Quædam in libris commutare, Nieco w xięgách odmienić. In horas commutare, Co godziná to ynszey myśli być, Vitam cum morte commutare, Vmrzeć/wziąć nieśmiertelność zá śmiertelność. Verba cum aliquo commutare, Hadrowáć á Swárzić się s kim. Tria nō comutabitis uerba hodie inter nos, Nie przemowi yeden ku drugiemu dziś trzech słów.

¶ Commutatus, Przemieniony. Commutato genere uitæ, Przemieniwszy stan żywotá swego.

¶ Comutatio, Przemienienie/ Przemienność. Dominiorum commutatio reformidanda, Trzebá się obáwáć przemienności w páństwiech. Cœli commutationes conuersionesq;, Przemienności niebieskie.

¶ Comutabilis,le, Przemienny/ Odmienny/ Niestały. Varia & commutabilis. uitæ ratio, Rozmáyity á przemienny stan żywotá człowieczego.

¶ Demuto idē quod simplex, Demutant ingenium mores, Zwyczay przyrodzenie przemienia, Demutare imperium alicuius, Vblizáć woli á roskazánie czyie Non demutabo, Nie odmienię/Nie chcę ynáczey mówić.

¶ Demutatio, uerbale, Pli. uersicolorū esse demutationis/ W rozmáyite fárby przemienienie.

¶ Immuto, Odmieniam Vultū immutare, Postáwę á xtałt twarzy ná się ynszy wziąć Immutatur ingenium egestate, Czásem dobre przyrodzenie vbostwo skáży/zmieni.

¶ Immutabilis

M ante V.

¶Immutabilis,le, Nieodmienny / Stały/ Státeczny.

¶Immutabilitas, atis, Nieodmienność/ Stałość.

¶Immutatio,Przemienienie. Immutatio ordinis, Zmienienie rzadu.

¶Permuto idẽ,quod Commuto, Permutare pecuniam & merces ut ſupra Lien cum iecinore locum aliquando commutat,Slodzoná s watroba niekiedy ſie mienſcy przemieniáia Nomina inter uos permutatis, Mieniáliście ſie ymiony. Permutare Rempub. Poſpolitym ſtanem zámießáć.

¶Permutatio,Odmienienie.

¶Transſmuto & Emuto idem.

Muto,onis,m.t. pudendum uirile,Męski członek. Vide ſupra in dictione Menta,

Mutoniatus,a,um, pudendo prægrandi præditus,Wielki członek máiacy.

Mentulatus idem.

Mutili,uel Mutulus, Vide, Mutilus.

Mutuo,as,aui,are,act.p, Pożyczam. Mutuo tibi aureum.Pożyczamći złotego.

Mutuor,aris,ari,deponens idem.

Mutor a te frumentũ,Pożyczam v ciebie żytá.

Mutuari,Przemienić/ynße wziać.Mutuemur hoc quoq; uerbum, Odmieńmy to słowo/włoßmy ná to mieyſce ynße. Mutuari laudem aliunde, Zkad ynad sławy nábywáć.A uiris uirtus nomen eſt mutata, Cnotá od męſtwá ymię oſięgnęłá.

Mutuitare, mutuum rogitare Plaut.Obſoletum.

Mutuatio uerbale, Pożyczenie.

Mutuus,a,um,Rowny,Porownány.

Mutuus amor,Spolna miłość. Mutua beneuolentia,Spolná życzliwość. Mutua opera,Spolna pomoc. Mutuam tibi operam aliquãdo præſtabo, Chcęć to rownym ſpoſobem odsłużyć. Mutuus terror, Strãßenie yeden drugiego. Mutua innocentia,Spolna niewinność. Mutua inter ſe fiducia negligentiores ſunt, Jeden ſie ná drugiego ſpußczáiac / niedbálßy dáleko ſa. Mutuas operas tradere, Spolnie ſobie pomágáć. Mutuis uulneribus conciderunt, Jeden drugiego śmiertelnie ránił.

Mutuum,mutui,neut.ſubſtantiuum,Pożyczány dług.Do mutuum & do mutuo, Pożyczam Soluo mutuum, Płácę dług pożyczány.Mutuum argentum dare,Pożyczić pieniędzy.Mutuũ rogare,Chciec pożiczić.

Mutuas pecunias ſumere,Pieniędzy pożyczić.

Mutuo aduerbium, Spolnie. Fac ualeas meq; mutuo diligas, Miey ſie dobrze/ á mnie záś iáko ia ciebie miłuy. Amant ſe mutuo,Spolnie ſie miłuia/yeden drugiego

Mutuatitius, a,um , Pożyczány.a/e.

Mutuatitia ueſtis, Pożyczána ſukniá,

Mutuatitia pecunia. Pożyczáne pieniadze.

Mutus.a,um, Niemy. Quid ille,T.mutus illico, Zámilknał/ſtulił hnet gębę. Mutæ literæ,Littery nieme/Niemáiace ſámy z ſiebie żadnego dźwięku yeſli k niem uocales ã głośne littery nie będa przyłożone. Vt ſunt B,c,d,etc.

Muti magiſtri uocantur libri, Xięgi ktore nas vcza.

Mutus magiſtratus, eſt ipſa lex,cui opponitur magiſtratus, lex loquen s,Uſtáwá/ſtátut.Mutæ artes picturæ dicuntur,Máłowánie. Muta hiſtoria, Popiſáne dzieye.Mutum a literis tempus, Czás do piſánia á przenoßenia liſtow niepotemny.

Muteo,es,mutui.uel potius Muteſco, is, ere.Mutus fio , Zámilczawam ſie/ Zmilkam/ Niemy ſie ſtawam.

¶Obmutuo & Obmuteſco idem, & obmuteſcere dicitur res aliqua, Zmilknać/Scierpnać/z vżywánia wynyść przeiść.

Mutio uenit a Mutus,ire, neut. quint. Jakam/Po cichu mowię/Szepcę. Ne mutire quidem audent,Jyaknać/gęby otworzić nie śmieia.Nõ mutit cardo, Nawnicy nie skrzinie. Id eſt non crepitat.

Muticus.a,um,ut Mutica ſpica,Czczy kłos

Muſſo,as,are,n.p.frequentatiuum,Szepcę Po cichu mowię/ Nie śmiem trunać.

Muſſare etiam, Szemráć/ Odwárkáć/ Wárkotáć przeciwko komu.Muſſat rex ipſe Latinus quos generos uocet,Watpi ſam w ſobie/ Szepce ſám s ſoba,Muſſat dicere, Nie śmię rzec/Záwodzi ſie rzec ále nie śmię.

Muſſito,as,are,frequentatiuum a Muſſo idem ſignificans,Accipienda & Muſſitanda iniuria adoleſcentum eſt, Muśy cierpieć/ Milczeć/ Táic/Przenyrzeć zátrzeć krzywdę młodych ludzi,

Muſſitabundus, a, um, Szepcacy/ álbo Mruczacy / Odwarkáiacy.

M ante Y.

Mya,æ,genus Margaritæ.

Myagros herba.

Mycenæ.arum,& Mycena,æ,pen,prod. urb s Peloponeſi in Græcia.

Mycone,maſc.Jmię sławnego málárzá.

Mycon,es,& Myconos,maſ,pen.cor.Jeden wyſep z tych ktore Cyclades zowa.

Myconius,a,um, Kto ztámtad yeſt.Et pro Caluo accipitur, Miáſto lyſego.

Myconius uicinus, Nieproßony gość.Prouerb.

Mygdonia,æ,fem.pri. Regio littoralis Macedoniæ Arist. Phrygiam esse uult Lydiæ conterminam, Solinus autem Bithyniam.
Mygale Græce, Latine Mustella, Łáśicá.
Mycale,fe.mons Ioniæ non procul a ciuitate Mileto.
Mydas,uide supra Midas.
Mylos,Latine Mola, Młyn.
Mylecos seu Mylechos, Niektóry rodzay molów we młiniech się záplemiáiących.
Mymphur,neut. Vide *Mamphur.*
Myoctonos Radix Aconiti.
Myoparo,onis,masc, Niektora łodź ná ktorey zbiyáno/trádno.
Myops,opis,mascul, Latine Lusciosus, Ktory niedobrze dowidzi / drży powiekámi kiedy pátrzy.
Myopia, Tákowa mdłość á chorobá oczu.
Myra urbs Lyciæ.
Myrias,adis,f.numer⁹ cōtinens decē millia, Liczbá zámykáiąc w sobie dziesięć tysięcy.
Myriarches, Hetman nád dziesiącią tysiąc ludzi.
Myrica,æ,uel Myrice,ces, fe. genus humilis uirgulti in Italia,alias Tamaricas uocamus, Támáriski chróścik.
Myricin⁹,a,ū, Co z drzewá Támárskiego yest
Myrinus, Sámiec ryby morskiey Murena zwáney.
Myriophyllum seu Myriophillon, neut. Latine Millefolium, Ziele yest/krwawnik.
Myristica nux, fe. Mußkatowy orzech.
Myrlea oppidum Bithyniæ.
Myrmecia,gemma & uerruce species.
Myrmecion phalangij genus.
Myrmidones populi sunt idem qui Hellenes, Grekowie od Achilessa wezwáni.
Myrobalanū,ni, Niektory owoc ktory Aptekárze Myrabolanem zową przichodzi Arábiey
Myrobrechi siue Myrobrecharij, unguento stillantes Plaut.
Myron,neut. Latine unguentum, Woniáiący oleyek.
Myropoleiū taberna unguētaria, Apteká.
Myropola,læ,masc. Aptekarz.
Myrothecium, Sioyek Aptekárski.
Myrobrecharij indederiuatur ut supra.
Murina,æ,uel Myrina,æ, Korzenne wino. Korzeniem przipráwiáne/ klaret.
Miropola, Myropolium. Vide *Myron.*
Myrothecium ibidem.
Myrrha,ę.f.pri, Niektórie drzewo w Arabiey z ktorego woniáiący suk ciecze stacte zwány/ my Mirra zowiemy.
Myrrheus,a,um,& Myrthinus,a,um, Co z Mirry yest.

Myrthina uina, Mirra záczinione.
Myrthus,fem.secund. Drzewo we włoßech dobrze smáczne yágody rodząc z ktorych wino czinią.
Myrteus,a,um, Co z tego drzewá yest.
Myrtetū, Mieysce gdzie tákowe drzewá rostą.
Myrtoites. Wino s mirtem.
Myrtinus,a,um, idem quod Myrtus.
Myrtatus,a,um,idem.
Myrtidanus,a,um,idem.
Myrtoum mare, Morze pográniczne wyspōm Cyclades zwánym. Inter Aegeum & Creticum mare quidam cum aspiratione scribunt Myrthus.
Myrrhapia,genus pyrorum Calep.
Myrrhites nomen gemmæ,
Myrseneum Hippomarathron CC.
Myrsimtes nomen fruticis & gemmæ,
Myrsum oppidum Peloponesi.
Myrtopetalon herba est quam multi sanguinariam uocant CC.
Myrtoum, Vide *Myrtus.*
Mys genus piscis Marini.
Mysti,fem.pri. Kráiná w Asiey bywá, Maior Asia zwána od Troady ku Gallaciey.
Mysia minor, Ku Bytiniey Et Proponthida, Podle Hellespontu. Item w Europie są dwie kráinie yedná bywa zwána Mysia, uel Mæsia superior uulgo Bosna,& Seruia dicitur, Pográniczna Macedoniey Aliquādo Dardania dicta fuit, Druga kráinę zową Mysia uel Mœsia inferior pográniczna morzu Euximus zwánemu, gdzie Dunay w morze wpádá. Nunc Bulgaria uocatur inter Traciam, Pontum Enxinum &, Danubium. Hinc Mysy populi ex Mysia Asiatica, Mysorum ultimus prouerbium, Jeden z tych ktorzy naygárdzieyßy są. Mysorum ultimus nauigat aliud prouerbium, W niwecz práciuie/Prożno się trudzy.
Mysterium,rij, Latine Arcanum neut. se. Táyemnicá.
Mysteria, Táyemne ofiáry/cerimonie/álbo obchody/też obrzędy kościelne.
Mysticus,a,um, Co táyemnicę yáką známionuye.
Mystes,æ, Latine Initiatus seu sacerdos, Swięcony.
Symmystes uel symmysta, ijsdem sacris initiatus, Jednego świecenia/ Ná yednáką táyemnicę wzięty. Metaph. Tego stanu y inwotá towárzyß.
Mystigogus,gi,p.pr. Latine Princeps sacerdotum, Náwyßßy /Naystárßi biskup.
Mystic⁹,mysta,mystigosus, uide *Mysteriū.*
Mystus piscis ex Lacertorum genere.
Mythos,

Mythos, Latine Fabula, Bayka/ Wymyslona powieść.
Mythiologia, Wymyślony wykład / powiedzenie/ bayanie.
Myxa, myxæ. fem. Latine Mucus, Smarki Plugáwość w nośie. Vide Mucus.
Myxos, eminens pars lucernæ ex qua profertur Elichnium tanquam e naribus mucus, Nurká ná kágáńcách którémi pociągáyą knotá.
Myxos etiam genus piscis,

DE LITERA N.

N ante A.

NAbathæa, Regio est mari rubro Persico & Indico inclusa, huius Metropolis est Petra, & propterea Arabia Petrea dicitur.
Nabathæi, Lud ten tám kráiny.
Nabathæus, a, um, Co ztámtąd yest.
Nabis, huius nabis, fem. te. animalis nomen.
Nablum seu Nablium, nablij, Item Naulon Instrumentum Musicum, O dziesiąci strunách formy czworográniey. Alias Psalterium.
Naca uel Nacca, æ, masc. prim. Wálkierz. Vel Fullo, Knap. Vel opera ex Lana, Robotá á przędziwo z wełny, Metaph. Prosty á podły człowiek. Obsoletum.
Nactus, Vide Nanciscor.
Næ Græca dictio aduerbium affirmandi, Owszeki/ Záprawdę. Næ tu id fecisses melius famæ melius pudicitię tuę consuluisses, Owszeki byś to był vczynił/ dáleko by lepiey był sławie swey y czystości porádźił.
Nænia, neniæ, uel Næniæ, arum, feminin. Opłákawánie vmárłego / Piosnká pogrzebna. Et abusiue, Wszelákie nietráfne śpiewánie/ Niesporemne powieśći/ bánki/ fábuły. Alias Epicedion, siue Monodia.
Næuus, næui, mas. secund. proprie, Przyrodzona bliźná álbo známię ná ćiele.
Næuosus, a, um, Pełny tákich blizn.
Næiades, fem. Nymphæ fluuiorum, Boginie rzek.
Naim, fem. Miásto w Gálileyey.
Nais fluuius quæ ex Tauro oriens in Pontum mergitur Calep.

Nam, coniunctio causalis primum tantum locum sortitur, Bo, Ji. Teré. quid nam hic uult uenator sibi, Nam si hic mali est quicquam, hem illic est huic rei caput, Bo. Nam est longe aliter in uersibus, Ji dáleko ynáczey stoi w wierszách.
Nanciscor, eris, nactus sum, nancisci de. tert, Dostáyę/ Nábywam. Pisces ex sententia nactus sum, Dostałem ryb ná wolą. Nactus est morbū, Cic. Dostał choroby/ to yest wpadł w niemoc. Nancisci sortem, Losem czego dostáć. Pluribus uerbis ad te scribam cum plus ocij nactus ero, Szerzey tu tobie będę pisał/ gdy się ná większy czásu zdobędę. Nactus sum hominem ex sententia, Tráfiłem ná człowieká wedle mey myśli.
Namq; coniunctio causalis idem quod Nam significās Bo. Cic. Namq; quod tu non poteris, nemo poterit, Bo czemu ty nie sprostaß/ temu nikt ynßy nie sprosta. Czego ty nie będzieß mógł vczynić / tego też iście nikt nie vczyni.
Nanus, nani, om. uel masc. Kárzeł/ Máły/ krótki męzyk by pieniek. Alias Pumilio Latine,
Nanum siue nanus uas breue & latum, Krótkie/ niskie ále opukłe naczynie wodne. Nanum de omni re præter naturam parua, dici Perotus ait Nanium apud Plaut. Alij pro parua muliere, alij pro proprio nomine exponunt.
Napææ, Bogini kwiatków y zół.
Napæi, Lud ná wyspie Lesbo.
Naphtha, æ, fe. genus bituminis, Niektóry kley álbo krecyslá sucha ziemiá łatwie ogień w się przymuyąca. Et genus piscis.
Napus, napi, masc. Podługowáta rzepá.
Napunculus diminut. Rzepká.
Napinæ, Rzepiská gdźie tákowa rzepę śieyą.
Nar, naris, fluuius Italiæ & alius Dalmatiæ,
Naro idem.
Naranæ fluuius Dalmatiæ.
Narbasis urbs Hispaniæ.
Narbo, narbonis, fe. tert. Miásto we Fránciey od którego Gallia Narbonensis bywa zwána. Alias Delphinat & Langendok Vide supra in dictione Gallia.
Narcissus, narcissi, ma. Libij genus, Niektóre ziele które áptikarze Narcissum zową. Quidam putant esse, Wrzos.
Narcissinus, a, um, Vt, Narcissinum oleū, Nárcysowy oleyek.

Narcissites nomen gemmæ. CC.
Nardus, nardi, fe. Ziele láwenduli podobne/ Spicá nárdi.
Nardus celtica, Láwendulá.
Nardus Pistica in Biblijs latine fidelis, Dobra á prawa Spicá nárdy.
Nardosphærum, nardus maioribus folijs, CC.
Nardinus, a, um, Co wonią ásmák Spice nárdy ma.
Nardinum unguentum, Olejek ze Spiki nárdy.
Nardina pyra dicuntur ab odore, CC.
Nares, Vide *Naris*.
Narica, æ, genus piscis minuti, Festus.
Naricium siue Narix seu Narice oppidum locrorum, Calep. Quidam scribunt Narycium per y.
Naricia Insula maris Ægei, Calepinus.
Naris, huius naris, fem. Nozdrze. Naribus indulgere, Prouerb. Náśmiewáć sie z kogo.
Nares in plurali, Nozdrze. Obesæ naris homo, prostak/niebáczny/niedowćipny człowiek.
Emunctæ naris homo, contrarium, Dobrze báczny á ostrego rozumu.
Narnia Vmbriæ ciuitas, Miásto we Włoszech w kráinie ktora Vmbria zowa/ przes ktorą rzeká Nar ciecze.
Narniensis, e, Co ztámtad yest.
Narro, as, aui, are, act. prim. Powiedam. Tu isti narrato omnem rem ordine ut factum fuit, Powiedz mu wszystkę rzecz jáko sie w sobie ma. Quid narras, Co powiedasz dobrego.
Quas mulieres narras, O ktorych niewiástach powiedasz. Narrare stomachum suum, Powiedzieć co komu nie k myśli yest, co ná sercu zá gniew ma. Narrat rumor, Zá sławá yest. Narrauit antiquitas, Zá to stárzi mieli.
Narratio, Powieść/ wiliczenie. Rerum scilicet gestarum expositio,
Narratiuncula, læ, fe. prim. dimin. Krotka powieść.
Narrator, Powiedácz.
¶Composita, Enarro, Wyliczam / wykładam. Id est interpretor. Enarratu difficile, Trudno to wypowiedzieć/ wymowić. Enarrare aliquem authorem, Cżitáć á wykładáć etc.
¶Enarrator, Wykładácz, wyliczyciel.
¶Enarratio, Wyłożenie / wyjáśnienie trudnych á niewiádomych rzeczy. Legi tuas enarrationes in Epistolas Pauli, Cżitałem twoy wykład/twoy comentarz/ etc.
¶Enarrabilis, & le, Co łatwie yest ku wyłożeniu.
¶Inenarrabilis, le, Niewymowny. Subtilitas inenarrabilis, Niewymowna subtilność.
¶Inenarratus, a, um, Jeszcze nie wyłożony.
¶Denarro idem quod simplex.
¶Prænarro, Powiedam naprzod/pierwey oznaymiam.
Narthex Græcis, Latine Ferula, Vide supra quid sit ferula,
Narthecium, narthecij, neut. sec. Puszká álbo słoyeczek w ktorym liekárstwá yákie chowáyą.
Narthecophori, ναρθηκοφόροι ministri Bacchi quasi feruligeri, Sludzy/popi Bachusowi/ktorzy w święto bliwośći bácchusowe rozgi tákowe nośili.
Namasones populi Lybiæ uel Africæ.
Nascor, nasceris, natus sum, nasci, dep. q. Być národzon. Adolescens summo loco natus, Młodzieniec wysokiego domu. Annos natus quindecim, Piętnaście lat ma. Nasci in pedes, Nogámi z żywotá wychodzić. Penelope natus. Penelopy syn. Nasci iusta uxore, Z máłżeńskiego stanu być národzon.
Natus animo leni, Z przyrodzenia miłosierny/łáskáwy. Vir ad dignitatem & gloriam natus, Ku dostoynośćiam y chwalom vrodzony. Natus ad bella, Waleczny.
Annos ad quinquaginta natus, Ma około pięćdziesiąt lat. Nata herba ad spem fœnisecæ, Ták wysoko wzrosłá trawá że może być sieczona. Nascitur uentus, Powstáye wiátr. Scribes ad me ut mihi nascatur epistolæ argumentum, Piszże ku mnie ábym ya też miał ku tobie nieco pisáć/ áby mi ztąd vrosł pochop pisánia do ciebie.
Natus, nati, substantiuum pro Filio, Syn.
Nata, natæ, Corká/dziewká.
Nati de pullis equarum etiam dicuntur Zrzębiętá. Comici & Poëtæ per prothesim dicunt Gnatus & Gnata.
Natu quar. decli. ut maior natu, Stárszy. Non nisi in ablatiuo reperitur & cum adiectiuis magnus & grandis

iungitur. Sum natu maximus, Iam yeſt nayſtárßy. Admodum grandis natu, Bárzo ſtáry. Maiores natu conſulemus, Porádzimy ſie ſtárßych. Minimus natu, Naymłodßy.

Natio, nationis, fem. ter. Rodzay/ pokolenie/ teź lud ktorey kráiny álbo krolewſtwá/ zwlaß czá ktory yeſt yednego yezyku.

Natio me hominis impulit, ut illi bene putarem, Oyczyzná á rodzay tego człowieká k temu mie przywiodłá/ żem mu ſie chciał záchowáć.

Natalis maſc. uel Natale neut. & hoc natalitiū, Dzień národzenia. Natalis urbis Dzień poczęcia zákłádánia miáſtá ktoregó.

Natalis & hoc natale adiectiuum, idem, ut dies Natalis, Dzień Národzenia. Hæc ad te die meo natali ſcripſi, Tom do ciebie piſał dniá národzenia mego.

Natalis & ingenita ſterilitas, Przirodzona niepłodność.

Natalis dies urbis idem quod natalis urbis, Natale ſolum, Oyczyzná.

Natales, nataliū, pluraliter tātum, Stan/ pokolenie. Soletq; illi addi adiectiuum, ut Generoſi natales, Známienite pokolenie. Obſcuri natales, Niſki dōm. Claris natalibus ortus, Sławnego domu.

Natalibus reſtituere, id eſt, nobilitare, Urodzonego ſláchcicá ktory ſie niewolnikiem czynił ſtał/ záś ku ſláchectwu przywrocić.

Natalitius, a, um, Co ku dniowi národzenia należy. Siue idem quod natalis, ut dies natalitius, Dzień národzenia. Dare natalitia, Przepiiáć ſie.

Natiuus, a, um, Przirodzony/ właſny. Idem quod naturalis. Vt natiuus color, Przirodzona práwa płeć álbo máść. Non adſcititius aut fictus, Plin. Sunt & montes natiui ſalis, Sa y gory ſol dáwáyące. Natiuum malum, Przirodzone nießczęście. Natiua uerba, Właſne słowá.

Natiuitas, natiuitatis, Národzenie.

Natura, æ, Przirodzenie. Naturá/ Właſność moc álbo śiłá. Naturæ credere uel ſatis facere naturæ, Umrzeć. Aliquando accipitur pro membro genitali, Miáſto członka przirodzonego/ Miáſto łoná. Si exemeris de natura rerum beneuolentiæ coniunctionem, Ieſli z żywota ludzkiego ſeymieß ſpolne záchowánie. E natura rerum euellere, Z świátá álbo ſwey yſtności wykorzenić.

Natura nihil ſolitarium amat, Przirodzenie nic oſobliwego nie miłuye. Hoc natura eſt inſitum hominibus, To przirodzenie ludziom przidało. Arborum & herbarum naturas dicere, Drzew y ziół moc śiły y właſność ich powiedzieć. Vt fert natura aliquid facere, To czinić ku czemu kto skłonność z przirodzenia ma. Quod & ex animo facere dicimus. Naturæ ſuæ rationem habere, Folgowáć ſwemu przirodzeniu/ álbo mieć wzgląd.

Natura ablatiuus, Z przirodzenia.

Natura taciturnus, Z przirodzenia milczący.

Naturalis, le, Przirodzony.

Naturalis filius, Właſny ſyn.

Naturalia deſideria, Przirodzone pożądliwości. Naturalia plurali num. tantum, Łono.

Naturaliter aduerbium, Przirodzonym obyczayem / z przirodzenia.

¶ Compoſita a Naſcor, Adnaſcor & Annaſcor adnaſceris, adnatus ſum, adnaſci, Przirodzam ſie ku tomu. Vnde agnatus, a, ū, Przirodzony/ krewny. Agnati proprie dicuntur, Przirodzeni po oycu.

¶ Adnaſcor, eris, atus ſum, aſci, Po uczinieniu teſtámentu oycá ſwego być urodzon.

¶ Agnatum etium dicimus quicquid ultra naturæ debitum natum eſt, Co názbyt wyrosło yeſt. Ad agnatos & gentiles aliquem deducere, Do przirodzonych y do ziemkow kogo dowieść.

¶ Agnatio, onis, Krewność/ przirodzenie po oycu.

¶ Connaſcor quaſi una naſcor, Weſpołek ſie rodzę.

¶ Cognatus, a, um, quaſi una natus, idem quod agnatus, Przirodzony/ krewny/ teź przirodzony twarzą/ yednákiey twarzy.

¶ Cognata, Przirodzona/ krewna. Amici agnati, cognati propinqui, affines, idem.

¶ Cognatio, onis, Przyiacielſtwo/ rodzay/ powinowáctwo.

Cognatione patruelis, Krewność ſtrieczny. Habere aliquam neceſsitudinem & cognationem cum aliquo, Powinowáctwo y záchowánie mieć s kim. Denaſcor, eris, pro mori deficere & decreſcere, Uſtáwáć/ mdlieć/ umrzeć.

¶ Enaſcor

¶Enascor, id est, extra nascor, Wyradzam się/wyrastam.
¶Innascor, Wradzam się w kogo/ prziradzam się. Non mihi unquam auaritia innata est, Nie wrodziłem się w łąkomstwo. Id uitium uel id uitij omnibus innatum est, Ten występ yest wßistkim przirodzon/yest pospolity wßem. Innatus nobis amor cognitionis, Chuć umiętnośći yest nam przirodzona.
¶Obnascor, id est, circumnascor, Obrastam wkoło.
¶Pronascor, id est ortum habeo, Pochodzę/mam swóy początek. Bonis parentibus prognatus est, Z dobrych rodziców pochodzi.
¶Prognatus, Syn. Prognati, Dzieci.
¶Renascor, rursus nascor, Z nowu się rodzę/odradzam się. Renascitur malum, Odnawia się nießczęśćie. Bellum renatum, Odnowiona woyna. Renata urbs, Zás z nowu zbudowáne. Annus renascens, Wiosna.
¶Subnascor, Porastam.
¶Internascor, id est, medio nascor, Przerastam.
Nasica, pen. prod. masc. Własne ymię Rzimiániná yednego z pokolenia Corneliorum/
Nasiterna, Fáská wodna v wierzchu ßeroka s vßimá/Ceber.
Nasturcium, nasturcij, neut. sec. Rzeżuchá Græce καρδαμον E de nasturciū prouerbium, Badź czerwstwym śmiálym.
Nasturcium aquaticum, Wodna rzeżuchá.
Nassa, æ, fem. prim. Wierßa/ więcierz. In nassam illicere, Zdradzić.
Nassium, nassij, ciuitas Lothoringiæ in Gallia, Nassen po Fráncusku.
Nasus, nasi, masc. sec. Nos. Aliquando significat, Náśmiewánie z kogo. Naso suppendere, Szydzić z kogo. Nasum habere idem.
Naso dictus est Ouidius ob magnum nasum.
Nasutus, a, um, Wielkonosy/Nosáty. Metaphoricos, Dobrze bácżny/ mądry/też naśmiewcá/przechyrá. Nasutulus diminutiuum.
¶Denaso, as, are, Nosá pozbáwiam/vrzinam nos.
Natalis, Vide *Nascor*.
Natalis, & Nato, Vide *No*.
Nates, natis, pluraliter hæ nates, Pośládek.

Natinatio inquit Festus, dicebatur Negociatio & Natinatores negotiosi.
Natio, natiuus, Vide *Nascor*.
Natrix, natricis, mas. & fem. Wodny wąż álbo yäßczurká.
Natrix herba apud Plin.
Natura, natus, Vide *Nascor*.
Nauale, Nauarchus, Vide *Nauis*.
Naualia, Miásto w Landiey.
Nauci, neut. uel om. indeclinabile putamen nucis siue membranula quæ in nucis iuglandis medio est, Łußczyna orzechá álbo skórká ná yadrku orzechowym też wßistko to co od owoców odchodzy. Metaphorice, Niczemna/podła rzecz. Homo nauci, niczemny człowiek. Naucifacio, uel Nauci facio disiunctim, Zá nic niemam.
Nauclerus, Naufragium, Nauigo, Nauiculor, Nauiclericus, Vide *Nauis*.
Naucratis ciuitas Ægypti.
Nauia, nauiæ, lignum cauatum ut nauis, quo in uindemijs uti solent.
Nauis, huius nauis, fem. Łódź.
Nauis acturia, Łódź tilko s wiosły krom żaglá. Vna nauis est bonorum, Dobrzy záwżdy zgodni. Naues longe, Galie.
Nauicula diminutiuum, Łódká.
Naualis, & le, Łodźny. Vt nauale prœliū Potykánie ná łodziách.
Naualis apparatus.
Nauale bellum, Woyná ná morzu.
Naualis corona, Vide supra in *Corona*.
Naualis gloria, Cześć dla oświegnienia zwiciestwá ná morzu.
Naualis triumphus idem.
Nauales socij.
Nauale, naualis, neut. tert. Mieysce gdzie łodzie do brzegu przistępuyą y stawáyą.
Nauarchus, Pan łodzy/Vulgo Pátron.
Nauarchis, nauarchidis, fem. tert, nauis prætoria in qua est prætor, Hetmáńska łódź.
Nauclerus, naucleri, & Nauicularius, Żeglarz ten ktory łódź sprawuye/łodzią rządzi.
Nauiculator, oris, idem.
Nauicularoria, Nauká żeglowánia / sprawowánia łodzy. Nauiculariam facere, Żeglárstwem się obchodzić.
Nauiculor, aris, ari, Wieść się po morzu/ Puścić się ná morze dla krotochwile.
Naucleriu s, a, um, Co ná żeglarzá należy.
Naucleriacus, a, um, idem.
Naufragus, naufragi, pen. cor. Topień morski ktory łódź złamał/strácił ná morzu wßistkę máyętność swoyę.

Naufragus per tranſlationem, Znędzony/ w wboſtwo wpádły.
Naufragus patrimonio, O máyętność oyczyſta przißły.
Naufragium, naufragij, neut. ſec. Zátopienie/ vtrácenie łodzy. Naufragium facere, Tonąć ná morzu. Metaphoricos, O wielką ßkodę przyść.
Naufragia & bonorum direptiones, Vtráty/ ßkodá.
Naufragia rei familiaris, Podeście ná goſpodárſtwie. Ex naufragio tabula Prouerb. Z wielkiey ßkody nieco rátowánego.
Naufragare in Biblijs pro naufragium facere, non eſt latinum.
Nauicularius, idem quod Græce Naucleros.
Nauiculator, idem.
Nauigium, nauigij, Wozbá w łodzy.
Nauigia ſpeculatoria, Łodzie ßpiegowne.
Nauigiolum diminut. Czołnek.
Nauiger, a, um, Co łódź noſy álbo po czym łódź chodzy. Vt Mare nauigerum dicitur.
Nauigo, as, are, neut. prim. Pußczam ſie ná morze/ wiozę ſie. In Britaniam nauigare conſueuerũt, Do Angliey ſie zwykli pußczáć. Nauigare in portu, Ná brzegu ſie wozić/ to yeſt bezſpiecznym być.
Nauigatur imperſonale, Cic. Cum hyeme referto prædonum mari nauigaretur, Gdy ſie wożono.
Nauigatio, onis, Wozbá.
Nauigabilis, le, Po czym mogą łodzie chodzić Vt flumen nauigabile, Rzeká ktorá wydzierży łodzną wozbę.
¶Innauigabilis, le, Gdzie łódź nie może chodzić. Nauigabile mare, Spokoyne morze.
Naumachia, æ, Bitwá z łodzi álbo ná łodziách.
Naumachia, Mieyſce gdzie ſie bitwá ſtálá.
Naumachiarius, naumachiarij, Zołnierz nálodzny/ namorski.
Naumachiarius pons, Moſt ku námorskiey bitwie vczyniony. Naulum, nauli, Myto od wozby/ od łodzy.
Nauta, tæ, per Epentheſin, Et nauita, nauitæ abſq; entheſi com. Łodznik przewoznik.
Nauticus, a, um, Przewoznicży/ żeglárski.
Nauticus clamor, Żeglárskie wołánie.
Nauticus panis, Łodzienny chlieb.
Nautica res, Rzecz ku żeglárzom należąca.

Nautea, æ, Smrodliwa wodá w łodziách.
¶Compoſita a Nauigo. Adnauigo, Przipływam/ przibiyam ſie ku brzegu.
¶Annauigo idem.
¶Enauigo, as, are, Wypliwam/ wybiyam
¶Enauigatus, a, um, Wypłyniony/ wybity. Sinus duodecim dierum & noctiũ remigio enauigatus, We dwunaście dni przebyty.
Nauaria, fem. prim. Kráyiná w Hiſpániey. Vel Nauarra pars Tarraconenſis.
Naualium ciuitas Liguriæ Calep.
Nauo, nauas, are, neut. prim. Pilnuyę/ przikłádam pilności/ przyczyniam ſie. Nauat operam bonis literis, Vczy ſie. Iſthic quoq; noſtram in te beneuolentiam nauare poſſumus, Támći ſie też my záś możem záchowáć.
Nauare operam alicui, Posługowáć/ záchowáwáć ſie komu. Tibi omnes fortes uiri nauare operam & ſtudium nolunt, Niechcą ſie dla ciebie niczgo wážić/ podyąć.
Nauus, a, um, Pilny/ vſtáwiczny/ roſtropny/ dowcipny.
Nauus & induſtrius homo, Dowcipny.
Nauitas & Nauia, uel Gnauia, æ, Pilność/ dowcip/ roſtropność.
¶Ignauus, a, um, Leniwy/ zgniły/ plugáwy/ boyázliwy.
¶Ignauia, æ, Leniwſtwo.
Nauiter aduerbium, Cziście/ roſtropnie/ pilnie.
Nauiter & ſine conceſſationibus ullis permeabit.
Nauplium, nauplij, Nieyáki rodzay ryb.
Nauportus oppidum in confinijs Norici & Illyrici.
Nauſci inquit Feſtus cum granum fabæ ſe naſcendi gratia aperit, quod fit nõ diſsimile nauis formæ.
Nauſea, æ, fem. prim. Przikrość/ brzidliwość kruczenie ná wątrobie. Mouere menſam Zádáć komu przikrość/ brzidliwość.
Nauſeola dimin. Máła przikrość/ brzidliwość.
Nauſeoſus, a, um, Vt radix nauſeoſa, Korzeń przikrość á brzidliwość poruſzáyący.
Nauſeo, as, are, Vzdrygam ſie przed czym/ brzidzę ſie. Tibi ipſi nauſeas, Sam ſobie przikrzyß/ brzidziß. Nauſere aliquid alicui, Przikrzyć á brzidzić komu co.
Nauſicaa, fem. Dziewká Alcinoi królá Pheacum.
Nauſithous, Syn Neptunów y Alcinoi.

Nauſibulum

Nauſibulum ſeu Neuſtibulum, nauſibuli, Wydrożone drzewo / ná xtalt czołnu vczinione. Alueus ad ſimilitudinem nauis factus.

Nautea, æ, fem. Nieyákie ziele y ſmierdząca woda w łodzy. Vide Nauis.

Nauticus, Vide Nauis.

Nautilus, Nieyáki rodzay ryb brzuchem wzgórę pływáyących.

Nauus, Vide Nauo.

Naxium Cos in Cypro genita.

Naxos, uel Naxus Inſula in Ægeo mari una Cycladum alias Strongile & Dioniſya dicta, fructifera uini. Vnde Naxius, a, um, adiectiuũ, Jeden ztámtąd.

Nazaręus, a, um, uox ex Hebraico declinata, domino dicatum, ſanctum & conſecratum ſignificans, Poświęcony / poślubiony pánu bogu.

N ante E.

Ne aduerbium prohibendi idem ſignificat quod Non, Nie. Cum imperatiuo & coniunctiuo iungitur. Ne ſæui tantopere, Nie bądź ták okrutnym. Ne expectetis me hic, Nie czekaycie mie tu. Ne metuas, Nie bóy ſie. Ne iura ſatis credo, Nie wieray ſie / wierzę. Aliquando cauſalis cõiunctio eſt, Tu me prohibeas ne mea re utar, Chceſz mi ty zábróníc ábych nie vżywał rzeczy moyey. Vel liceam duc ne prorſus nihil facias, Pociągni ácz nic yedne kreskę ábyś wżdy nieco czinił.

Te per amicitiam obſecro ut ne dicas, Proszę cie dla náſzego ſpolnego towarzyſtwá ábyś nie powiedał. Aliquando per interrogationem uel dubitationẽ ponitur & Enclitica eſt, Datur ne illa hodie Pamphilo nuptum? Idzieli dziś zá mąż? Będali dziś weſele ſpráwowáć.

Bonus ne an malus ſit neſcio, Złyli dobryli niewiem. Apud comicos abijcitur plerumq; uocalis in fine. Tun hic aderas mi Phædria, Izaś tu był miły Phedriá. Aliquando pro non. Ego id agam mihi qui ne detur, Ja ták chcę czinić áby mi nie była daná. Ne te diutius detineam, Abych cie dłużey nie zádzierżawał.

Ne aliquando imprecantis aduerbium, Ne ſim ſaluus ſi aliter ſcribo ac ſentio, Day bych boże zdechł yeſli ynáczey piſzę niźli dzierżę. Nec quid agam certum eſt, Pamphilum ne adiutem an auſcultem ſeni, Nie wiem co dáley począć mam Pámphiluſáiy mam ſpomagáć czili ſtárcowi poſłuſzen być.

Neue hoc, neue illud, Ani to áni owo. Ne dicam, Cic. ut moleſte ferrem tantum ingenium in tam leues ne dicam in tam ineptas ſententias incidiſſe, Abych niemiał meżalowáć tákowego człowieká który w ták lekkie / á iż nie rzekę / w ták niczemne mniemánie wpadł. Hæc clauſula (ne dicam) ſi ſequatur ſubſtantiuũ ponitur in accuſatiuo, ſi interijcit̃ inter ſubſtantiuũ & adiect. relinquit utrunq; in nominatiuo, Homo prudens ne dicam ſtultum, non ſtultus quia (homo) ſubſtantiuum præcedit. Crudelis ne dicam impius & ſceleratus Caſtor, non ſceleratum Caſtorem, quia ſubſtantiuum (Caſtor) ſequitur. In alijs caſibus nulla eſt ambiguitas, Quia ſemper oportet conuenire adiectiuum & ſubſtantiuum. Vt non feceris hæc magiſtro conſcio ne dicam præſente nõ præſentem.

Nea Inſula inter Lemnum & Helleſpontum.

Neapolis, fem. Latine noua ciuitas, Nowe miáſto. Sunt autem hoc nomine multæ urbes uocatæ, ſed præcipue illa Italiæ in Campania, quæ olim Parthenope dicta eſt.

Neapolitanus, a, um, Nowomieſtczik / to yeſt / który z Nápulegiey yeſt.

Nebrides, pen. cor. Kozłowe álbo ſánie ſkóry / zameſz. νεϐρός enim dama ſeu ceruus eſt.

Nebrides, ſingulari numero, nomẽ gemmæ.

Nebrodes mons Siciliæ.

Nebula, læ, Mgłá. Per nebulam uidere, Nie dobrze doyzrzeć álbo nie dobrze wyrozumieć.

Nebulo, nebulonis, maſ. ter. Łotr / Niecnotá nogieć. Magnus nebulo, Wirudny łotr.

Nebuloſus, a, ũ, Pełen mgły. Nebuloſum cœlum, Mgláne / to yeſt poſępne pochmurne niebo.

Nebuloſus aer, Nebuloſus æſtus, Nebuloſus ager aut locus, Mieyſce gdzie częſte dżdże y chmury powſtáyą.

Nec diſiunctiua coniunctio, Ani. Cicero.

Nec melior uir fuit Aphricano quiſquam nec clarior, Nád Afrikaná nie był człowiek lepßy áni sławnieyßy.

Nec pro non, Nec opinata res eos percutit, Nienádziána rzecz ná nie przißłá. Nec opinantes aſſecuta eſt ſenectus, Opádłá ye ſtárość ſámi nie zwiedzieli kiedy. Nec iniuria, Nic bes przicziny. Nec mirũ, Nie dziw temu.

Nec dum, pro non adhuc. Ießcze nic. Nec dum rediјt, Ießczeß nie przißedł. Perſolui gratia non poteſt nec malo patri, Nie może być dźięká oddána áni złemu oycu.

Necunquem ueteres dixerunt pro nec unquam quenq̃, CC.

Neceſſe & ſiue neceſſum nomen eſt indeclinabile, Potrzebá. Neceſſe fuit hoc facere, Potrzebá to było vczinić. Neceſſe habere pro opus habere, Cic. in quibus uerbum pro uerbo non neceſſe habui reddere, Nie było potrzebá słowo od słowa wykłádáć.

Neceſsitas, neceſsitatis, Potrzebá/ potrzebowánie. Niſi neceſsitate cogar, Wyiąwßy bych był przimußõn. Neceſsitatem imponere, Przimuśić. Afferre neceſsitatẽ idem Mors neceſsitatem habet fati, Smierćy ſie nikt nie vkrije. Parere neceſsitati, Nie przećiwić ſie mußeniu.

Neceſsitate coactus feci, Potrzebą przimußony.

Neceſsitates, Przyiacielſtwá/ powinowáctwá.

Neceſsitudo, inis, Powinowáctwo/ przyiácielſtwo/ záchowánie. Veteres mihi neceſsitudines cum his omnibus intercedũt Mam s temi wßiſtkiemi ſtárádawne powinowáctwo/ y záchowánie. Neceſsitudinibus circumuentus, Przyiacielſtwem ogárniony.

Hoſpitium neceſsitudo & familiaritas idem, Adiungere ad neceſsitudinem ſuam bonos uiros, Przilączić ſobie powinowáctwem dobre ludzie. Coniungere neceſsitudinem cum aliquo, Złączic powinowáctwo/ poprzyiacielić ſie. Conſtituta familiaritas & neceſsitudo officijs, Záchowániem vgruntowáne przyiáźni. Repudiare officium neceſsitudinis, Zgárdzić posługą przyiacielską/ nie chcieć być ná posłudze przyiacielskiey.

Neceſſarius, a, um, Potrzebny/a/e. Re neceſſaria nulla coacti, Zadna ich rzecz k temu nie ciſnęłá.

Neceſſarium uel uoluntarium contraria.

Neceſſarium ac fatale idem, cætera quæ ſunt ad uictum neceſſaria, Ku żywnośći potrebne.

Neceſſarius ſubſtantiuum, Powinny/ krewny.

Meus eſt neceſſarius, Mòy krewny yeſt.

Neceſſarie aduerbiũ, Potrzebnie/ przimußnie/ z mußenia.

Neceſſario ſimiliter aduerbium, idem.

Necum ueteres dixerunt pro nec eum, CC.

Neco, as, aui, are, necatum, & necui, nectum, necare, act. prim. Zábiyam / zátrácam. Omni ſenatu necato, Pobiwßy wßiſtkę rádę. Necatus fame, Zdechł od głodu.

Necatus ueneno, Otruty. Herbæ necãtur, Zmiłłáyą / byważą zatrácone.

Nectus ſemper ſine ferro dicitur Liuius fame frigore illuuie ſqualore enecta, Od głodu/ mrozu/ plugáwſtwá y nędze zeßłá.

¶Eneco, Dawię/ Dußę/ zábiyam. Metapho. Trapię/ záſmucam zádawam trudność Nec herbis enecetur ruta, Aby nie byłá zátłumiona/ zádußona.

Nex, necis, Gwałtowna / zábita śmierć. Quanquam in nominatiuo non admodum uſurpetur, Dare neci, Zábić. Afferre necem alteri idem, Vitæ neciſq; poteſtatem habere, Mieć moc zábić y żywotem dárowáć kogo. Neci datus, Zábity/ ſtrácony.

¶Interneco, Wßiſtko potrácam/ pobiyam/ wykorzeniam.

¶Internecio, ſiue internicio, internicionis, uerbale, Wykorzenienie. Ad internecionẽ cæſi, Aż do śmierci pobići. Reſiſti ſine internecione poſſe arbitrantur, Mają zá to że bez burzenia y wykorzenienia może odpòr vczinić.

¶Internecinus, a, um, Smiertelny. Vt internecinum teſtamentum, Który przipráwił o gardło/ oſięgáiącego rzeczy teſtamentowe.

¶Internecium bellum, Bárzo ßkodliwa woyná/ wiele ludzi o ßkodę przipráwiáiąca.

¶Internectiuus, a, ũ, pro Internecinus mendoſe legitur in authoribus dictorum exemplorum.

Necromantia, Vide Necros.

Necros, masc. Latine Mortuus uel cadauer, Vmárły/trup/ściérw.

Necrophorus, Ten ktory vmárłe nośi do grobu.

Necromantes, Práktikarz/wieszczy z poyzrzenia ná martwe ciáło.

Necromantea uel Necyomantea, Tákowey práktiki náuká álbo wieszczbá.

Necromanticus, Poprzisiegácz vmárłych/ ktory zwasczá poprzisiega vmárłe á rádzi sie ich.

Nectar, nectaris, neut. ter. Latine Immortalitas, Nieśmiertelność. Poëtæ finxerunt esse dulcissimum potum Deorum.

Nectarius, a, um, Boski / Nieśmiertelny/ też bárzo słodki.

Nectarium uinum, Słodkie wino.

Nectarea, Ziele Allantowy korzeń ktory w wino kłádą.

Nectarites, Allantowe wino.

Necto, nectis, nexui, uel nexi, nexum, nectere, neut. tere. Wiąże/ záciągam/ spinam/ zápinam/ płotę/ zwiężuię wespołek. Nectere moras, Mieszkáć długo / odwłoczyć/ przewłoki czynić. Nectere coronam uel sertū Pleść / wić wieniec. Nectere syllogismos, Dowody/ wywody ná ktorą rzecz czynić.

Causas nectere, Wynáydowáć przyczyny. Nectere aliud ex alio, Jedne rzecz z drugiey pleść. Pleść trzy po trzy rozmáyicie bywa mowiono. Nectere dolum alicui, Sidłá álbo zdrádę yáką ná kogo zámisláć/ gotowáć.

Nexus, a, um, Participiū, Złączony / spoyony/ záciągniony zbyty wespołek. Omnes asseres inter se nexæ & iugatæ sunt, Wszystki deszczki wespołek są złączone y spoyone.

Nexus ob æs alienum, Dla długow stał sie niewolnikiem.

Nexus, huius nexus, Węzeł/ záwiązánie/ záciągnienie/ sknowánie.

Nexus, seu nexum, Niektory obyczay obowiązánia/ podyęcia álbo zápisánia/ á zwłasczá osoby á ciáłá swego w obliczności piąci świádkow. Vnde nexum inire dicebatur, Ten ktory sie temu ktoremu był winien dla długu w moc y we włásność yego ták długo podáwał aż dług zápłácić mogł

Et huiusmodi homines nexi, id est, creditoribus addicti dicebantur.

Nexu uincti idem. Nexu obligare, Tym obyczáyem zápisáć/ áby przepádáł być włásnym/ á niewolnikiem tego v ktorego pożyczał yesli ná czás nie zápłáci.

Nexu solutus, Ktory sie z długow y z niewoley wyswiebodził.

Nexo, nexas, & nexo, nexis, nexui, nexum, nexere, act. tert. frequentatiuum, Vstáwicznie wiążę/ obowiężuię/ węzły czynię/ záciągam.

Nexilis, le, Co łatwie może być záwiązano/ węzeł vczyniony.

¶Composita, Adnecto uel Annecto, Przipayam/ przyciągam/ przywiężuię / przistosuię yedno ku drugiemu. Ad linguam stomachus annectitur Żołądek do yęzyká yest przipoyon.

¶Annecto etiam idem quod subiungo, ut quæ mihi uidebantur annexui, Co mi sie zdáło tom k temu przyłożył/ przisádził.

¶Connecto, Złączam/ spayám / wespołek zwiężuię.

Amicitia cum uoluptate connectitur, Przyiaźń s roskoszą złączona. Connectere alicui rei aliquid, Przipoyić/ przisádzić nieco ku drugiey rzeczy. Inter se connectere, Zbić wespołek.

Connectere uerba, id est, continuare, Przedsię mowić. Aliam insaniam connectere, Drugie szaleństwo ku pierwszemu przisádzić.

¶Connexa, Wespołek spoyone rzeczy/ álbo násládujące.

¶Connexiuus, a, um, Złączáiący/ spoyáiący/ a/ e. Vt connexiua cōiunctio pro copulatiua.

¶Connexio, Związánie/ spoyenie/ záśtowánie/ zápięcie.

¶Connexio etiam pro conclusione apud Quintilianum.

¶Innecto, intus necto, Cateno, wpáyam wplatam / wsádzam/ wmykam.

¶Internecto, Przeplatam / przesádzam/ przewiężuię. Vergil. Vt fibula crinem auro internectat.

¶Obnecto, id est, obligo, Obowiężuię/ że wszad oplatam/ obwodzę / osádzam.

¶Subnecto, id est, subiūgo, To k temu przisádzam/ przidáię / przipominam / też podwiężuię/ podpinam.

Necubi aduerbium loci, Nealicubi, id eſt, ne in aliquo loco, Niegdzie. Et ſemper duo uerba poſtulat ut erunt imbres ſecuti uidendum necubi aqua conſiſtat, Jeſli ſie żadzdzy tu opátrzic trzebá áby wodá niegdzie záſtánowienia nie miálá. Necubi pro nuſquam Liui. Necubi conſiſtere coactis, Nigdziey.

Necunde aduerbium loci, id eſt, ne ex aliquo loco, Circumſpectans necunde impetus in frumentatores fieret, Poglądáiący áby z ktorey ſtrony picownikow nie nániechano/nie wſpárto.

Necydalus Bombycis genus, CC.

Nedum coniunctio ſignificat non ſolum, Nie tylko. Duobus tantum modis uſurpatur, uno cum utranq; ſententiam eodem claudimus uerbo, ut Funderem pro te ſanguinem nedum pecuniam, Rozlałbych rad dla ciebie krew nie tilko pieniądze. Tantum habent myſteriorum, ut eas ne librarijs quidem fere committamus, nedum cuilibet, Tákie táiemnice w ſobie máią iż ich ledwey zwierzamy włáſnym piſárzom/á cuż więc ládá komu/álbo á dáleko mniey kázdemu. Altero modo accipitur cum ſuum utriq; ſententiæ uerbum accomodamus, Vt funderem pro te ſanguinem nedum tibi pecuniam crederem, Rozlał bych rad dla ciebie krew moię / nie tilko izbych pieniędzy nie miał pożyczić.

Nedum ſed etiam Cic. Nedum morbum remouiſti ſed etiam grauedinem Nie tilkoś mi bol oddalił ále też cięſzkość álbo ocięzáłość. Ne legere quidem nouit nedum intelligat, Ani czitáć nie vmie á coſzby rozumieć.

Nefandus, a, um, Quaſi non fandus, id eſt non dicendus, Sromotá rzec/ to yeſt nie ſzláchetny / niecnotliwy/ſromotny. Nefandum facinus, Niecnotliwy vczinek. Nefanda arma, Złoſliwa/ſzkodliwa woyná. Nefandum auditu eſt, Nie godzi ſie wſpominác.

Nefans, nefantis, pro nefandis, Obſoletum.

Nefarius, a, um, Złoſliwy/niecnotliwy/á ktoregoby áni ſie godziło wymowić. Nefariū latrocinium, Okrutne łotrowſtwo. Nefaria promulgatio, Złoſliwe wywołánie/vſtáwá.

Nefarie aduerbium, Złoſliwie/łotrowskim obyczáyem.

Nefas & Nefaſtus, Vide *Faris*.

Nefrendes, Vide ſupra *Frendeo*.

N ante E.

Negligo, Negligentia, Vide *Lego*.

Nego, negas, aui, are, act. prim. Przę/ nieznam ſie/odmawiam czego komu. Factum id eſſe id non negat, Nie przi. Negato eſſe ituram, Powiedz że nie chce yść. Negant enim quenquam bonum uirum eſſe niſi ſapientem, Powiedáią że żadny człowiek nie może być dobry tylko mądry.

Negat & ait contraria, Iam ait iam negat, Juſz ſie zna yuſz záś przi. Negaris ſæpe eſſe domi, Powiedáią że rzadko domá bywaſz.

Negito, as, are, frequentatiuum, Vſtáwicznie przę/odmawiam.

Negabundus pro negante Feſtus antiquum.

Negans, negantis, participium ſiue nomen ex participio, Przący/nieznáiący ſie/Odmáwiáiący.

Negantia, æ, pro negatione, Cic. in Topicis.

Negatio, onis, fem. tert. Záprzenie. Negatio inficiatioq; facti, Záprzenie vczinku.

Negatiuus, a, um, idem quod Negans.

Negatiua oratio, Prząca rzecz nie znáiąca ſie k czemu.

¶Compoſita, Abnego, as, are, Zápieram ſie/ nieznam ſie k czemu. Continuo abnegauit quæ dixerat, Hnet záprzał k czemu ſie pierwey znał. Depoſitum abnegare, Wzięte rzeczy ku wierney ręce záprzeć.

¶Abnegatio, Záprzenie.

¶Denego, Odmawiam. Dare denegabis, Odmowiſz mi tego dáć. Denegarat ſe mihi promiſſurum gnatam ſuā, Nie chciał mi corki ſwoiey zá żonę dáć. Denegare alicui auxilium aduerſus alterū, Nie chcieć pomocy dáć.

¶Pernego, Bárzo álbo oczywiście przę/ żadnym ſie obyczáyem nie znam. Etiam frater de hoſpite, Te. Immo pernegat. J owſzem śmiele przi.

¶Pernegatur imperſonale, Cic. Itaq; illo tempore ac primo iſto aduentu pernegatur.

Negotium, neut. ſec. Sprawá / potrzebá/też trudność / niepokoy. Quid hic habes negotij, Co tu zá ſprawę maſz. Dare negotium alicui, Polecić co komu. Cur illi exhibes negotium, Czemu zádawaſz mu trudność. Sui negotij bene gerens, Pilen ſwego vrzędu. Plurimum in eo negotij habui, Wielem trudności pożył. Faceſſere

ceſſere negotium idem quod exhibere, Nihil mihi tecum eſt negotij, Zadney ſpráwy s tobą nie mam/Mam s tobą pokóy.

Eſt mihi negotium domi, Mam nieco ſpráwowáć domá. Nullo negotio illud conficies, Łácnuchno to ſpráwiſz. Negotij plenus, Zátrudniony/prácowity. Negotium magnum eſt nauigare idque menſe Quintili, Nie mała rzecz yeſt puśćić ſie ná morze/ á zwłaſzcza mieſiącá Lipcá.

Negotiolum, Sprawká / potrzebká.

Negotioſus, a, um, Spráwny/prácowity/ pilny/a/e.

Negotioſa & moleſta prouincia, Nieſpokoyna/etć.

Negotioſa res, Trudna rzecz. Negotioſi eramus nos noſtris negotijs, Byliſmy zátrudneni włáſnemi ſpráwámi/mieliſmy ſámi s ſobą co czinić.

Negotialis, le, ad negotium pertinens, Co ku ſpráwie álbo kupiectwu należy.

¶Negotior, negotiaris, negotiari, depon. pri. Krámuyę/kupiectwá pátrzę. Negotiari animas dicuntur medici, Swe rzemiosłá nád zdrowiem y nád żywotem ludzkim vżywáć. Negotiari aliquo genere mercaturæ, Nieyáką kupią trybowáć.

Negotiator, Krámarz/kupiec. Aliquando Száfarz ktory potrzebne rzeczy ku żywnośći skupuye. Negatiores mancipiorũ, Kupcy niewolnikow.

Negotiatio, Kramowánie/kupiectwo. Negotiationem exercere, Krámowáć.

Neleus, maſc. diſſyllabum, Imię oycá. Neſtorowego Vide *Neleudes.*

Nemea, æ, fem. prim. Łás w Grecyey miedzy miáſtem Cleone á Phliunte álbo Pliunte nie dáleko od Argos przy ktorym Herculeſowi ku czći nieyákie święta álbo gry bywáły ſpráwowáne. Nemeæi ludi, Zwáne.

Nemeæus, a, ũ, Co k temu láſu należy. Vide ſupra in dictione *Ludo.*

Nemea nomen eſt fontis & montis.

Nemeſis fem. pen. cor. Latine indignatio, Gniew/nielubość. Veteres finxerunt Deam eſſe quæ inſolentiam & ſpes immoderatas ulciſceretur, uocatur alias Adraſtea & Rhamnuſia, Hinc Prouerbium Adraſtia Nemeſis ſcilicet aderit, Nie zwieźie mu ſie to ták ſucho/ skarże to Bog/weźmie ſwą zápłátę.

Nemetes, Lud niemiecki około Spiry/in Epiſcopatu Spirenſi.

Nemo, neminis, com. uocatiuo caret & toto plurali, Zaden człowiek. Nam de homine ſolum dicitur, Nemo eſt quẽ ego magis nunc cuperem uidere quã te, Nie yeſt człowiek ná świecie ktoregobych teras ráczey widział yáko ciebie. Nemo homo pro nemo omnino Ter. Nunquis hic me ſequitur? Nemo homo eſt Nie ydzieli kto zá mną? ... żadnego człowieká nie ʒanʒrʒeć.

Nemo e noſtris, Zaden z náſzich. Nemo non uidet, Káżdy to baczy. Nemo eſt quin intelligat populũ Romanũ, &c. Zaden nie yeſt ktoryby nie rozumiał k czemu ſie lud Rzymſki ma. Nemo hoc neſcit, Wiedzą to wſzyſcy.

Non nemo pro aliqui uel non nulli, Niektorzy Contigit tibi quod haud ſcio an nemini, Podkáłá cie przygodá nie wiem by kogo táka.

Nemo de fœminis dictum, Terentius Hoc ego ſcio unum neminem peperiſſe hic.

Nemoroſus, Vide *Nemus.*

Nempe aduerbium confirmandi, Zwłaſzczá. Videlicet, Quod aliquando cum Interrogatione ponitur, aliquando ſine interrogatione Cum Interrogatione, ut Cic, Nempe negas ad beate uiuendum ſatis eſſe uirtutẽ? AT prorſus nego, Temu ſie zwłaſzczá przećiwiſz etć. Sine interrogatione, Terent, Nempe omnia uerba huic redeunt, Iednák ſie wſzyſtki ty słowa ku temu ściągáyą.

Bene uolo ego illi facere, ſi tu non abnuis. P. nempe de tuo L. de meo, Ieſli to nie yeſt przećiwko tobie yą go chcę zápomoc P. Bá dobrze tylko z twego mieſzká L. Ey z czyiegoſz ynſzego. Recta uia equidem illuc, G. Nempe ad Pamphilam, Proſto tám iście mknę G. zwłáſzczá ku Pamphiliey. Scio iam quid uelis, nempe me hinc abire uis, Iuſz rozumiem k czemu przymawiaſz/zwłaſzczá ábych ztąd ſzedł precz. Iam expediam, P. expedies? D. Certe Pamphile, P. Nempe ut modo, Ták podobno yáko y máło przed tym.

Nemus, nemoris, neut. ter. Łás/Gay. Proprie uoluptatis cauſa cõparatus, Piękny weſoły gay.

Nemoroſus, a, um, Pełny láſow y Gáyow.

Nemoroſa prouincia, Pełna láſow kráyiná Collis cupreſſu nemoroſus & opacus, Gorká cypreſsem zágęſzczona.

Nemoralis

Nemoralis,le,Leśny/Gáyowy/a/e. Vt umbra nemoralis,Leśny cien.
Nemorensis,se,idem, Nemorense mel, Leśny miód/to yest z wrzosu á z kwiecia leśnego zbieräny.
Nemut ut ait Festus uerbum antiquum significat nisi, etiā uel nempe,Nenum pro non Antiquum.
Neo.es,neui,netum,nere,neu. sec. Przedę.
Netrix,Przadká.
Neomagus,Miásto w niemcách Spyrá zwáne.
Neomenia,Vide Neos.
Neos,masc.Latine Nouus,Nowy.Vnde multa composita.
Neogamos,Nowy małżonek / młody pan/ nowożenia.
Neomenia,Nástánie xiężycá.
Neophytus pen. cor. Nowowßczepiony/ przichodzień/nowokrześciánin/wstępień.
Neopolemus,Nowy żołnierz. Et propriū nomen filij Achillis.
Neotericus,a,ū,Latine recentior,Nowßy
Neoterici medci,Nowi liekárze.

Neophytus, Neopolemus, } Vide Neos.

Nepa,nepæ,uel nepos, is, more Græco Scorpium significat,Niedźwiadek.
Nepenthes herba seu pharmacum tristitiam discutiens,Ziele niewákie smutek odeymuyac.Quidam putant esse Buglossam Vide supra.
Nepeta,tæ,pen.cor.fem. Miásto we włośech w kráinie która zowa Tuscia.
Nepesinus,a,um,Kto ztámtąd yest.
Nepeta,siue Nepita herba, Leśny poliey álbo leśna ßáłwia / álbo kotcze ziele.
Nephalia,orum,neut.Swięto było v Grekow w ktore żadnego winá nie pili / tylko wodę miodem álbo cukrem osłodzoną.Sobria sacrificia.
Nephritis,nephritidis,fem.Bolenie nerek/ chorobá ná nerki.
Nepos,nepotis,masc.ter Wnuk.Eius cor relatiuum est auus.
Nepos ex fratre,Synowiec.Nepos ex sorore,Siestrzeniec.
Neptis,huius neptis.Wnuczká.Neptis ex fratre,Synowicá.Ex sorore, Siestrzanká
¶Pronepos,Mego wnuká syn/práwnuczek.
¶Abnepos,W czwartym pokoleniu potomek.
Nepotes nonnunquam significant posteritatem,Potomstwo/potomki.

Nepotulus dimin.Wnuczek.
Nepotes etiam uocantur,Pijánice/ żárłocy/strawce.
Nepotinus,a,um,ut Nepotini sumptus Otrátne koßtunki.
Nepotor,aris,ari,Otrácam / trawię/hoynie sobie poczinam / rozrußam máyętność.
Neptunus,masc.sec. Deus maris creditus antiquis,Bóg morski.
Neptunius,a,um,adiectiuum.
Neptunalia,orum,Neptuni sacra.
Nequa aduerbium per aliquem locum, Niktędy.
Nequalia sunt detrimenta,Festo teste ob soletum.
Nequam nomen indeclinabile, Nic dobrego/lotr/ßubienicznik/zły.Nequior,nequissimus,Cic.Nunquam uidi hominem nequiorem , Jákom żyw gorßego człowieká nie widział.Nequitia,Złość.
Nequitia & inertia,Leniwstwo. Aceti nequitiæ inest uirtus magnos ad usus, Kwás á ostrość octowá ma w sobie nie máłą moc ku wiele rzeczom.
Nequiter aduerb.Złośliwie/łotrowskie.Nequius,złośliwiey.nequissime. nayzłośliwiey
Nequam etiam idem quod decoctor, Strawcá żárłok.
Nequando aduerbium,Aby niekiedy/álbo áby którego czásu.Nequando ea arx hostium esset,Aby kiedy ten zamek nie przißedł w ręce nieprzyiácielskie. Nequando iratus tute alio conferas.
Nequaquam aduerbium negandi, Zadnym obyczáyem / owßeki nic.
Neque disiunctiua coniunctio,Ani.Terent.Neq; uirgo est usquam neq; ego qui illam e conspectu amisi meo, Ani sie pánny mogę dowiedzieć/áni ya/etć. At nunc faciet,neq; ut opinor, sine tuo magno malo,Ale yuż teras vczini / á yako mam báczić że nie krom twego złego.
Nequeo, Vide Queo.
Nequicquam aduerbium,id est, frustra, Próżno únmwecz.
Nequino,nequinas,are,modo lasciuire modo negare significat.Sipont.
Nequinum oppidum quod nunc Narsma dicitur,Calep.
Nequis, Vide Quis.
Nequitia, Vide Nequam.
Nequitus pro nequiter apud antiquos Perotus.
Nereus,nerei,masc.sec. filius Oceani & Tethis,Bóg morski. & pro mari aliquando ponitur.

Nereides

Nereides, Boginie morſkie. Nymphæ marinæ.
Neritæ ex concharum genere.
Neritũ uel Neritos, Wyſep ná morzu Iońſkim. Et oppidum ibidem.
Nerio, onis, Zoná Marſá.
Nerium, nerÿ, Niejákie drzewko / ktore Aptekárze Oleader zową.
Nero, neronis, maſc. ter. Imię Ceſárzá Rzimſkiego bárzo okrutnego / dla tegoż ymię yego Metaphoricos, miáſto okrucieńſtwá bywa brano.
Neruÿ maſc. populi Galliæ Belgicæ, W biskupſtwie Tornáckim.
Nerulani populi in Latio.
Nerulum oppidum in Lucanis cuius ciues Nerulonenſes.
Neruus, nerui, maſc. ſec. Zyłá podkolánna / też cięciwá / powrǒz / ſznur.
Neruus etiam, Zelázo ná ſzyię álbo pęto ná nogi / kły w ktory wſadzáyą.
Neruus, aliquando pro robore, Miáſto mocy / śiły / y przemożnośći. Neruus belli pecunia eſt, Przemożność ku wiedzieniu walki pieniądze ſą. Sine neruis, Krom przemożnośći.
Contendere omnes neruos in re aliqua uel contendere omnibus neruis, Wſzyſtkę ſwą przemożność włożyć. Eſt tuorum neruorum, Łatwie temu ſproſtaſz. Intende ſaltem neruos tuos, Przyłoż yedno pilnośćy.
Nerui etiam uocantur, Struny. Neruia, æ, Struná.
Neruulus diminutiuum, Zyłká.
Neruoſus, a, um, Zyłowáty. Metaph. Mocny / krepki / tęgi.
Neruoſus orator, Metaphoricos, Wielki á tęgi wymowcá.
Neruoſitas, atis, Moc / tęgość.
Neruoſe aduerbium, Mocnie / tęgo. Neruoſe dicere & aſſerere, Tęgo czego podpieráć.
Neruicus, neruici, Ktorego zyły bolą.
Neruicius, a, um, Co yeſt z zył. Funis neruicius, Cięćiwá.
¶Eneruus, a, um, uel Ineruis, e, Słáby / mdły / niemocny.
¶Ineruo, as, are, Czinię mdłym / słábym. Ineruata oratio, Nie tęgá niezemna rzecz.
¶Enaruati & exangues homines, Słábi. Eneruata & muliebris ſententia, Nie śmiáła. Eneruatio, Wyśilenie / słábość.
¶Subneruo, Podćinam zyły / Chromię kogo.
Neſa regio montana iuxta Æthnam.

Neſcio, Vide Scio.
Neſſotropheum, ÿ, Kociec álbo ſadz kácży álbo mieyſce gdzie ye kármią / chowáyą.
Neſus Traciæ fluuius.
Neſtor, neſtoris, maſ. te. Nelei ex Chlori uxore filius fuit, Známienity wymowcá y waleczník / trzy wieki człowiecze żył.
Neſtoreus, a, um, ut Neſtorea eloquentia, Niepoſpolita wdzięczna á páńſka wymowá. Viue Neſtoreos annos, Bądź bárzo długo zdrow. Neſtorides patronymicum, Ktory od Neſtorá pochodzi / potomek Neſtorow.
Neu a neue deductum eſt per apocopen, id eſt non, ut neu lachryma ſoror, Nie płácz śioſtro. Neu pro neue, Terent. Te obteſtor ne abs te hanc ſegreges, neu deſeras, Ani opuſzczáy / etc.
Neue, Ne etiam ſignificat, Cic. Peto a te ne id a me, neue in hoc reo, neue in aliÿs quæras.
Neuceria urbs Vmbriæ in Italia.
Neugmate uel negumate, pro negare antiquum Feſtus.
Neuola flumen in Sentinati agro, CC.
Neuolo, neuis, neuult ueteres dixerunt pro Nolo.
Neuri populi Scythiæ Eupææ.
Neuris, herba Solanum, CC.
Neurobatæ, æ, pen. cor. maſc. qui ambulant ſupra neruos & funes nerueos, Skoczkowie ktorzy też po powrożiech chodzą.
Neuroſpaſton Cynorhodos dicitur, C C.
Neuter, a, um, Triſyllabum teſte Priſciano, Ani ten áni ow / żaden że dwu. De duobus dicitur, ſicut alter & uter in genitiuo neutri, neutræ, neutri & neutrius
Neuter alterum amat, Nie miłuyą ſie.
Neutram in partem moueri, Ani ná tę áni ná owę ſtronę być poruſzon. Neutrum ab altero ſeparo, Nie rozłączam ich.
Neuter utri inuidet, Ani ten temu / áni ten zás yemu zayzrzi.
Neutro aduerbium, Liui. Neutro inclinata ſpe, Nádzieyą áni ná tę / áni ná owę ſtronę nákłoniona.
Neutrobi idem, Plau. Neutrobi habeam ſtabile ſtabulum, Ani ná tym / áni ná owym mieyſcu.

Neutralis, le, Kto ze dwu ſtrón ku zadney nie przyſtáye. Vt uerbum neutralis ſignificationis, Które áni czinienia / áni cierpienia známionuye. Quamuis hoc adiectiuum a Grammaticis fictum parum latinũ eſt.

Neutiquam una pars orationis eſt, pro nequaquam, nullo modo, Zadnym obyczáyem/zadną miárą.

Neuus, Vide Næuus.

Nex, necis, Vide Neco.

Nexilis, nexus, nexo, as, Vide Necto.

N ante I.

Ni a niſi per apocopen, Jeſli nie/wyiąwſzy bych. Subiunctiuo interdum iungitur, interdum etiam indicatiuo, Mirum ni domi eſt, Dziw yeſli go domá nie máſz.

Ni ſtultus eſſem, Wyiąwſzy bych ſzalony byl.

Ni metuam patrem, Bych ſie nie bal oycá. Niſi, Vide infra.

Nice, νίκη fem. Latine uictoria, Zwiciẽſtwo triumph. Vnde multa compoſita & deriuata, ut Niceterium uel Niceteria plurale tantum, Dar/datek ā vpominek/który dāyą temu który bitwę wygral.

Niceteria, Ofiārā dla otrzimánia zwiciẽſtwá.

Nicea, Glówne miáſto w Bitiniey w którym slawne onno Concilium bylo miano / tez drugie miáſto tegoſz ymienia w Gálliey.

Nicenus, a, um, Co k temu miáſtu nalezy. Vt Nicenum concilium.

Nicolaus Latine uictor populi, Zwiciẽzcā ludzi.

Nicomedes, Krół Bitinski. Bithiniæ ſcilicet, od którego miáſto Nicomedia w Bithiniey wezwano yeſt.

Nicanor, Nicãder, Nicarchus, Nicophanes, Sa wlaſne ymioná.

Nicopolis, Miáſto w Epirze od triumphu Auguſtuſa wezwan.

Nicoſtrata, Mátká Euándrowá. Alias Carmenta.

Nicocreon Tyrannus in Cypro.

Nicerocianum delicatius unguentum, dictum ab artifice Nicerote.

Nicia uel Nicea, Nicenus, Vide Nice.

Nicolaite ſectatores cuiuſdam Nicolai heretici in Biblijs.

Nicerecium
Nicomedia, } Vide Nice.
Nicopolis,

Nicto, nictis, nictere, Skolę / poſlédziwſzy zwierz álbo ptaki / yáko pśi czinią. Nam eſt proprie canum.

Nicto, as, are, Nictus, Vide Niueo.

Nideo & Renideo, es, renidui, ere, quod magis uſurpatur, Woniam / pachnę/ſwędzę ſie/ſmák dāyę. Proprie Od pieczyſtego álbo od kolaczi ſmák/tez yáśnieyę/lſzczę ſie.

Nidor, nidoris, Smák / ſwąd od pieczyſtych ſmázonych ná rożnie pieczonych rzeczy.

Nidor, Vide Nideo.

Nidus, nidi, maſc. ſec. Gniazdo/ptaſze gniazdo/tez nieyákie naczinie do picia ná xtalt gniazdā vczinione/czáſzá.

Nidi, Koſze álbo słonce yákie Krámárze do kupiey miewāyą/yedną kupiá od drugiey dzieląc.

Nidulus, li, diminut. Gniazdko ptaſze.

Nidulor, aris, ari, Gniézdzę ſie/ Gniazdo ſobie czinię.

Nidulari etiam, Ŀądz.

Nidifico, as, are, idem.

Nidamentum, ti, pro loco ubi nidulantur aues apud Plaut. Inſolens.

Nigilla, Vide Niger.

Niger, a, um, Czarny. Metaph. Zly/ Nieżyczliwy. Vt caue hunc niger eſt, Strzez ſie przed tym rad kąſa/to yeſt zchitrzicie.

Nigrum in candida uertunt, Czarne w biale obrácáyą/to yeſt zle w dobre. Aliquando niger ponitur pro mortuo.

Nigerrimus, a, um, Nayczernieyſzy/á/e.

Nigellus diminutiuum, Przyczern / czārnāwy.

Nigella, fem. prim. ſubſtantiuum herba, Czarna gorczicá / álbo czarny Koriánder. Melanthion alias.

Nigror, nigroris, Czarność/wronāwość Nigredo, nigredinis, idem.

Nigritudo, nigritudinis, idem.

Nigricies, nigriciei, & Nigricia, æ, idem.

Nigreo, nigres, ſiue Nigreſco, is, ere, Czérnieyę/poczinam czérnieć.

Nigrico, as, are, Czérnieyę ſie / yeſtem przyczérnieyſzym.

Nigricans, nigricantis, Czarnāwy. Vt Nigricantes oculi, Czarnāwe oczy.

Nigro, as, are, act. prim. Fárbuię czarno/ czinię czarno.

Nigrans, nomen, ut nigrans color, Czarna fárbá. Nigrantibus cornibus, S czarnemi rogámi.

Nigrefacio, cis, ere, Czarno fárbuię / Czernię.

Nigresio, nigresis, nigresieri, Czernię.

¶Composita, Denigro, Poczerniam/ Fárbuię czarno.

¶Denigratio, Poczernienie.

Niger, masc. secund. Rzeká w Affrice z oney strony gory Athlas rzeczoney.

Nigritæ, Lud ktory około tey rzeki mieszka. Nomades etiam sunt.

Nigris fons Aetiopiæ quibusdam caput Nili putatus, CC.

Nihil componitur ex non & hilum. Nihilum, sed per apocopen. Nihil g. om. Nic. Nihil ad illum, Nic k niemu. Nihil mihi propius, quam ut perirem, Nic mi nie yest bliższego yedno zginąć. Nihil mihi fuit potius quam Masinissam conuenirem, Nieczegom bárziey nie żądał yedno/ etc. Nihil ad te, Nic tobie do tego. Nihil ad te attinet idem, Nihil dictu facilius, Łatwiey rzec. Nihil moror, Niedbam. Nihil dum audieramus, Niczesmy yeszcze ná ten czás nie słyszeli.

Nil idem quod nihil.

Nihilum, nihili, nihilo, idem quod nihil, Cui minus nihilo est, Ktory mniey ma niż nic. Omnia illa tua in Rempub. merita in nihilum uentura, W niwecz sie obrocą. Nihili sum, Nic po mnie. Homo nihili, Niczemny człowiek. Isti nihilo sum aliter, quam fui, Ten mie nie ynáczey dziś waży yáko y przed tym/ Tymem dziś v niego czym y przed tym. Nihilo beatior Iupiter quam Epicurus, Namniey nie fortunnieyszy/ etc. Nihilo magis, Nic tym więcey/ álbo yednák. Vt me nihilo magis respiciet, Jednák on ná mnie będzie pátrzał. Nihilominus, Nic tym mniey álbo yednák. Loquatur quid uelit ego nihilo minus faciam, Niechay mowi co chce/ yednák ya vczinię. Nihilo plus agas quam si des operam, ut cum ratione insanias, Nic by snadź ynszego nieczinił/ yedno ábyś chcąc szálał.

Nihilo secius idem quod nihilominus.

Nihilifacio, cis, ere, Zá nic niemam/ Niedbam/ Nieważę.

Nihilipendo, dis, ere, idem.

Nihil aliquando pro Non Nihil circuitione usus es, Niceś nie ochilił.

Nil a nihil syncopatum est. Aliquando

nomen, Cice. Ego uero nihil mihi assumo, Nic sobie nie przywłaszczam. Aliquando aduerbium Vergi. Deponunt animos nil magnæ laudis egentum.

Nilion, gemma.

Nilus uel Nelus, νεῖλος masc. Sławna rzeká w Egypcie yedná z naywiętszych we wszistkim świecie. Fecundans totam terram Aegypti.

Niloticus, a, um, & Niliacus, a, um, adiectiua, Co k tey rzece należy.

Nili apud ueteres dictæ sunt Fossæ quibus circumdabantur Ludorum loca & septa siue canales aquarum aliunde deductarum, Szranki/ Rowy/ Przekopy.

Nimblis Insula quæ & Agathusa dicitur CC.

Nimbus, nimbi, mas, secund. Wielki deszcz. Pochwiściel/ Náwálność dżdżow.

Nimbus aliquando pro nube accipitur, Miásto obłoku á chmuráwy co pogáństwo zá spuszczánie bogow ná ziemię z niebá trzimáli.

Nimbus etiam, Jednákie naczinie do picia/ Kubek/ Czászá.

Nimbosus, a, um, Niepogodny/ Chmuráwy/ a/ e.

Nimbifer, a, um, Co dżdżowy czás przinosi.

Nimbatus, a, um, Woniáyącemi oleykámi álbo wodkámi pokropiony/ womáyący.

Nimirum aduerbium confirmandi, Bez wątpienia/ zwłaszczá. Aliquando ad responsionem adhibetur. Quintili, uter melior dicetur Orator? Nimirum qui quoque homo melior, J ktory zá lepszego wymowcę będzie mian? krom wątpienia ten ktory też człowiek lepszy. Aliquando pro scilicet. Itaque nimirum hoc illud est, To zwłaszczá ono yest.

Nimis aduer, Názbyt Nimis auid9 Názbyt łakomy. Nimis pulcher, Názbyt cudny. Fūdā tibi nūc nimis uellē dari, O yákobych rad áby procá teraz byłá dána. Nimis uellem, Bárzo bym rad. Ne quid nimis, Bácz áby ś nic nie poczinał názbyt.

Nimium nomen ex aduerbio. Nimium istoc abisti, Názbyteś tám odstąpił. Nimium gulosus, Názbyt obżárty. Nimium diu disputo, Názbyt sie długo gadam. Nimium parce facere sumptum, Názbyt skąpie żyć. Vereor ne indulgens nimiam sies, Obawam sie ábyś nie názbyt swey woley dopuszczał. Videre nimium uelim, O bárzo bym rad widział.

Nimio ablatiuus Comparatiuis solet iungi, Vt, ego te nimio plus diligo, Miłuię cie nád zwyczay/ Názbyt. Nimio plus quam uelim, Dáleko więcey niżlibym chciał.
Nimie aduerbium, Názbyt/ Nádmiárę. Nimie amari, Názbyt być miłowan.
Nimius.a,um, Zbytny/Niemierny. Nimius labor, Zbitna robotá. Nimius animi, Názbyt wysokiey myśli. Nulla adeo ex re istuc fit nisi ex nimio ocio, Z wielkiego próżnowánia.
Nimius & Modicus contraria.
Nimietas, atis, Zbytek/Niemiárá.
Nimiopere aduerbium, Nád miárę/nád obyczay.
Ningo, ningis,& Ninguo, ninguis, ninxi, ningere, neut. tert. Snieg sypie/ śnieży. Sed tertia persona fere usurpatur Ningit, Snieg páda/pierszy.
Nix, niuis, Snieg.
Ninguis, huius ninguis, antiqui pro nix, niuis dixerunt.
Niueus, a, um, Sniezny/Co z śniegu yest.
Niuea massa, Wał z śniegu. Metaphoricos Biały. Niuea uestis, Biała szátá.
Niuosus, a, um. Pełny śniegu.
Niuosa grando, Snieg s gradem złączony. Niuosa Hyems, Zimá wielośnieżna.
Niualis. le, Co z śniegu yest/śniezny Niualis aqua, Sniezna wodá.
Niuatus, a, um, Zaziębiony od śniegu.
Niuarius. a, um, Sniezny.
Ningulum antiqui dixerunt, quasi nec ullum, Festus.
Niniue pen. corre. urbs Assyriorum, seu Chaldeorum a Nino Rege Assyriorum & Semiramide illius coniuge ædificata, cuius populi Niniuitæ.
Niobæ, fem. filia Tantali, soror Pelopis, O tey Poetowie powiedáyą że sie w kámień obrocilá/álbo skámiáłá dla dźiećy ktorych byłá pozbáwioná.
Niphates, pen. prod. Scythiæ fluuius & mons Armeniæ.
Nis pro nobis antique Festus.
Niseus, locus in Media.
Nisæi campi, Mieysce w Persiey gdźie sie dobre konie chowáły.
Nisi coniunctio causalis, Composita ex non & si. In principio sententiæ indicatiuum desiderat, alias etiam subiunctiuũ, Nisi, Wyiąwszy/Jeśli/tilko/kromie. Terent. Nisi me animus fallit, Jeśli sie nie omylam, Ego plectar pendens nisi quid me fefellerit, Ja tego szubienicą przypłácę wyiąwszy bych sie omylił. Hanc nisi mors mihi adimet nemo, Tey mi krom śmierćy żaden nie odeymie. Ego hinc abeo, nisi quid uelis, Ja ztąd ydę wyiąwszy bys czego chciał. Nisi quis nos de⁹ respexerit, Jeśli ná nás Bóg nie weyrzy. Nihil uolo aliud nisi Philumenam, Nic ynego nie żądam tilko Philumeny. Nisi si exemplarium uitium est.
Nissa, Miásto w Kápádociey.
Nissenus, a, um, Kto ztámtąd yest,
Nissa etiam, Drugie miásto w Cariey.
Nisæi campi, Vide Niseus.
Nisurus, pen. cor. Insula parua non longe a Coo.
Nisus, nisi, masc. Krogulec.
Nisus, uide Nitor, oris.
Niteo, nites, nitui, ere, neut. secund. Jáśnieye/ Lśnię sie.
Nitesco, is, ere, idẽ, Nitere unguentis. Nitere oratio dicitur, Dobrze foremna rzecz. Cœlum nitescit, Jáśne yest niebo.
Nitor, oris, masc. tert. Lśczenie/Chędogość/ Gládkość/Piękność.
Nitor marmorum, Lśczenie mármoru.
Nitidus, a, um, Lśczący/ Czisty/ Swiecący sie od wytárcia á chędogośći. Nitida fœmina, Gládka ochędożna biała głową. Nitidus sol, Jáśne słońce.
Nitidum in pictura, cui contrarium est horridum, Nitida suppellex, Chędogie naczinie.
Nitide, nitidius nitidissime aduerbium, Pięknie/Foremnie/ Jáśnie.
Nitidiusculũ dim. a Nitido.
Nitido, das, are. Chędożę/Wyczyściam.
Nitedula, le, Nieyáki rodzay málych myszek. też nocna muchá ktora w nocy świeći. Alias Cicindela,
Nitella, æ, fem pri. dicitur res quæ leuigat sordem & expolit, Piásek álbo dziárstwo ktorym wrchę dożąyą státki. Aurea nitella, Lśczące sie ziarnká miedzy piaskiem.
¶ Composita, Eniteo, & Enitesco, Wynáśniam sie / lśczę / Swiecę sie, Et Metaph. Wysławiam sie/Sławy dostáyę. In eo bello & uirtus & fortuna enituit Tulliĵ, Ná tey woynie cnotá y fortuná Ciceronowá okázáłá sie. Enitent Athenæ cunctis gentibus, Miásto Ateńskie sławne yest wszemu świátu. Studia recta atq; honesta ab optimis enituisse, id est, obsoluisse, Zánść/Zginąć. Cice. I. de Iuuentute 7.
¶ Interniteo, W pośrzodku álbo miedzy drugiemi rzeczámi sie lśczę.
Nitor, priore product. niteris, nixus, uel nisus

nisus sum, niti, de. te. Pokußam ſię/Spußczam ſię/ważę ſię/ Też podpieram ſię. Nititur hasta, Podpiera ſię włocznią. Nititur opibus amicorum, Spuſzcza ſię ná bogáctwá przyiacielskie. Vnus in quo nititur ciuitatis salus, Jeden ze wßech ná ktorym ſię Rzeczpospolita záwießa. Niti gradu, Iść. Niti alis, Látáć. Nititur in coniectura diuinatio, Wießczbiárstwo ná domyślániu álbo domniemawániu ſię funduye. Tantum quantum quisq; potest nitatur, Ták ſię wiele wßeláki niechay podeymuye czemu zdoláć á sprostáć może. Niti ad gloriam immortalem, Ciągnąć ſię ku wieczney słáwie. Plurimi contra nitũtur, Wiele ſię ich temu przeciwią. Niti pro aliquo, wstáwiáć ſię zá kogo. Cuius in uita nitebatur salus ciuitatis, Ná ktorego żywocie wiſiáły dobrá miástá tego. In nobis tantum ipsis nitamur, Tilko sámi w sobie dufaymy nie spußczay my ſię ná kogo inßego yedno sámi ná ſię.

Nitor aliquando significat, Męczić/Mordowáć ſię/chcieć czego zbyć. Vt mulieres in partu solent.

Nixurio, is, ire. Niti uelle, uel cupere, Rad bych rázem odbył.

Nixi dicebantur qui præsidebant parientium nixibus. Sipont.

Nixus, a, um, participiũ, Podpárty/Podpieráiący ſię. Bacillo nixus in littore, Podpárwßy ſię pálicą ná brzegu. Nixæ genibus matronæ, Ná koláná vklęknąwßy.

Nixa honesto uirtus, Cnotá ná poczesności vgruntowána. Nixi æquitate uestra, Spußczáiąc ſię / dufáiąc w wáßey spráwiedliwośći.

Nixus, huius nixus, Rodzenie/ Męczenie ſię dziecięciem, Totius corporis nixu in id quod semel inuasit incũbit, Czego ſię ras podeymie nád tym ze wßistkiemi śiłámi leżi

Nixus huius nixus, aliquando, Pokußánie/Mocowánie/Pracá.

Nitibundus, a, um, adiectiuũ, apud Gell. Conspiratu tacito nitibundi, Spußczáiący ſię ná táiemne spiknienie,

¶Compo. Adnitor & Annitor, adniteris, adnixus sum, adniti. Pokußam/ Pokußtowawam ſię czego/Pilnośći przidáyę.

¶Adniti ad aliquid, Podeprzeć ſię czego.

¶Adnixus & Annisus, & Annixus, Podpárty/Wspárty.

¶Annixurus, Pokußáiący ſię.

¶Connitor, Podeymuyę ſię czego. Conniti uirtute, Cnotą ſię cießić/Podpieráć. Cõnixus omnibus copijs Ancus aciẽ primam uicit, Mocnie ſię zápárwßy ze wßistkim woyskiem ßyk pierwßy zwieciężił:

¶Enitor, Vśiluyę/Morduyę/Mocuyę ſię/ też rodzę/ Męczę ſię dziećmi.

¶Eniti partum, Vrodzić.

¶Eniti oua dicitur gallina, Nieść yáycá

¶Enixus, a, um, Vt, enixa mulier, Ktora yuß porodziłá. Enixa opera, Vśilowna á prácowita robotá.

¶Enixus huius enixus, Porodzenie.

¶Enixe aduerb. Vśilownie/ Prácowicie/ ze wistką pilnością y mocą. Enixe aliquem iuuare, Wiernie komu pomoc. Enixe obstare plebi, Mocnie ſię zástáwić/sprzećiwić pospolstwu. Eo enixius ad bellum adiuuerunt, Tym więtßą pomoc ná woynę dali.

¶Enixim pro Enixe Sisenna dixit,

¶Innitor, Podpieramſię / wißę ná kim/ Mam nádzieyę w kim. Hasta parieti innititur, Drzewo ná ścienie wiśi. Steterunt scutis innixi, Stánęli podpárwßy ſię tarczámi. In aliquem innixus, Wspárty o kogo.

¶Obnitor, Przećiwiamſię. Obniti opibus Bogáctwy ſię przećiwiáć. Obnixius hostium impetum excipit, Zástánowiwßy ſię śmiele nieprzyiacielõm odpierał. Scutis corporibusq; ipsis obnixi urgebant. Spiąwßy ſię tarczámi y ciáły wespołek tego donaglali.

¶Obnixe aduerbium, Mocnie/Vśiłownie/Donagláiąc/Gwałtownie. Obnixe precari aliquẽ, Pilnie Vśilownie prośić. Obnixe urgere, Vśilownie donagláć.

¶Renitor idem quod Obnitor.

¶Subnitor, Podpieram ſię.

Nisibus, fe. ciuitas in Mesopotania alias Antiochia & Mygdonia dicta.

Nitor, oris, uide Niteo.

Nitria Aegypti regio & nomen duarum urbium supra Memphim Calep.

Nitrum, nitri, neut. secund. Sáletrá.

Nitrosus, a, um, Sáletry pełny. Nitrosa aqua, Wodá pełna Sáletri.

Nitraria, æ, Mieysce gdzie sáletrę kopáyą/ Sáletrzna ßibá.

Nitratus, a, um, idem quod Nitrosus.

Niualis, Niueus, Nix, uide Ningo.

Nixus, uide Nitor niteris.

Niueo non est in usu, sed eius compositũ Conniueo de quo supra.

Nicto, as, are, Mrugam oczimá. Volunt autem a Nuo potius deductum esse.

Nictus, us, Mrugánie álbo mgnienie oczimá.

Nictatio idem.

No, nas, nare, Plywam. Proprium est piscium

Nare etiam aues dicuntur aquatiles, Pliwáć. Nare cōtra aquam, W górę plinąć.

Nato, as. are, frequent. Pliwam/Kapię sie.

Natatus, huius, tus, Kapánie/Pliwánie.

Natatilis, le, pen, cor. Pliwáiący.

Natatilis auis, Wodny plywaiący ptak.

Natatile substant. Mieysce gdzie wodni ptacy siadáią/plaw.

Natatorium, Wánná łáźienna.

Natatoria, ę, in Biblijs, Sadzawká. Insolens

Natabula, lorum, apud Apul. Insolenter dicuntur, Sadzawki.

¶Compo. Adno & adnato, Przyplywam. Adnare ad litt⁹, Przyplynąć ku brzegu

¶Conno, as, are, & inde Connatio apud Plaut. Id est simul nato, & Connatatio quibus ipse uocabulis usus est, Metapho, deriualibus eandem mulierem adeuntibus.

¶Connato, Przeplywam/Plinę drugą ras

¶Eno & Enato, Wyplywam. Vix tandem enatauit, Ledwey wyplynął. Metaph. Wychodzę/Wyplątam sie z czego.

¶Inno & Innato, Nurkiem w plywam. Vndam innatate, Po wodzie plywáć. Terra mari aquisq; innatat, Ziemia y na wodách plywa. Fluuius terre innatat, Po ziemi plinię.

¶Obno & Obnato, I tám y sám plywam.

¶Prænato, Przepliwam ná przod.

¶Renato, Plinę ná zad/wracam sie záś.

¶Supernato, Po wierzchu plinę. Oleum aqua supernat, Oley po wodzie pliwa.

¶Transnato, & Trano, Przepliwam/Przebiwam ná drugą stronę.

Nobilis, et hoc nobile, Sláchetny/Slawny/Znáiomy/Známienity/Zacny. Dicitur enim nobilis quasi noscibilis a Nosco & est dictio media, hoc est in bonam & malam partem usurpatur, Nobili genere natus, Z sláchetnego rodzáiu. Fama nobilis, Slawney slawy. Nobile scortum, Slawna kurwá. Locus rusticorum clade nobilis, Známome mieysce od porazki chlopskiey. Homo omnium nobilissimus, Człowiek wielmi sláchetny. Illius ætatis nobilissimus et clarissimus Philosophus, Onego wieku Philozoph á Mędrzec. Magnus & nobilis Rhetor Isocrates, Známienity wymowcá. Nobilis ciuitas, Nobilis pugna, nobile bello regnum, Slawne krolewstwo z rzeczy walecznych Scelere nobiles, Wszem ludziom znáiomi dla swych niecnot,

Nobilitas, Sláchectwo/Wysoki stan/Dostoynosć. Nobilitas familiæ, Zacnosć domu.

Nobiliter aduerb. Sláchetnie/Zacnie/Cnotliwie/Známienicie.

¶Ignobilis, le, Nieznáiomy/Nieslawny/Chłopowic/gbur.

¶Ignobilitas, Chłopstwo.

¶Ignobiliter, Niecnotliwie.

Nobilito, as, are, a. p. Osláchcam/Czinię sláchetnem/slawnym/Zacnym/slawię. Etiã in malam partem Adolescentem nobilitas flagitijs. Terent. Oslawiasz w niecnocie młodzieńczyká.

Nobilitatus, a, um, Osláchcony/Oslawiony. Nobilitatus adulterio, Oslawiony w cudzołostwie. Nobilitata crudelitas Phalaridis, Dáleko slinęło okrucieństwo Phalaridesowe.

¶Denobilito pro Dedecoro Calep. annotauit, Sromocę.

Noceo, ces, cui, tum, ere, ne. sec. Szkodzę. Sui commodi causa nocere alicui, Dla swego pozytku ynszego w szkodę wwodzić. Nocere, noxã, ku szkodzie przyprawić. Nihil nocuerit si cum Balbo eris loquutus, Nie záwádzi nic/etć.

Nocetur impersonale Columel. Non nocebitur ei nocturnis roribus, Nic mu szkodzić nie będą nocne rosy. Ipsi nihil nocitum iri respondit, Odpowiedział że mu nic szkodzić nie ma.

Nocens, tis, om. nomen, Szkodliwy/Złoczincá/Winny Qui turpiter agit reus est nocentissimus, Winny. Turpis & Nocens uita cui opponitur honestissime & laudatissime acta uita. Nocentissima uictoria, Bárzo szkodliwe zwycięstwo.

Nocenter aduerb. Szkodliwie.

¶Innocens, tis, Niewinny/Dobry/Cnotliwy.

Innocentia, æ, Niewinnosć.

¶Innocenter, Niewinnie.

Nocuus, a, ũ, Szkodliwy/co szkodę przinosi. Noxius idem.

¶Innocuus, a, um, Nieszkodliwy.

Nociuus, a, um, idem quod Nocuus in Biblijs tantum legitur, Nocumentum Szkodá/Wadá.

Noctesco, Noctu, Noctiuagus, uide Nox.

Noctua, æ, fem. pri. Sowá.

Noctuas Athenas scilicet portare, uel mittere, prouerb. Drwá do lasá wozić/To yest gzie czego dosyć tám to slać.

Nodia herba apud Plin.

Nodus, nodi, mas. secund. Węzeł/też Sęk ná drzewie. Connectere nodum, Węzeł záwiązáć. Nodi articulorum, Członki.

Nodum

Nodum in Scypro queris prouerbium, Węzłá w śitowiu ſzukaſz/ To yeſt ná zbytes pieczołowity niczemną ſobie prácę zádáwás

Nodus Meta. Co táyemnego á zátrudnionego. Incideramus enim in difficilem nodum, Nápádliſmy byli ná trudną á záplęcioną rzecz. Expedire nodū, Węzeł odwiązáć. Soluere nodum, Zámotáną rzecz wyłożić/ wywikłáć. Nodus amicitiæ, Złączenie przyiacielſtwá. Maximus belli nodꝰ eſt inopia rei pecuniariæ, Ciężki węzeł yeſt do wiedzienia walki pieniędzy nie mieć.

Nodulus diminut. Węzełek/ Sęczek.

Nodoſus, a, um, Węzłowáty/ Sęczyſty a/e. Nodoſum lignum, Sęcziſte drewno. Et Metaph. Trudny. Nodoſa res, Trudna Ciężka rzecz.

Nodellus aliud dimin, Máły węzełek.

Nodo, as, are, a. p. Węzeł czinię/ Záwięzuyę.

¶ Compo. Enodo, pen. prod. Odwięzuyę/ Roſplatam/ wywikławam węzeł. Meta. Wykłádam. Enoda mihi & explica hoc dictum, Wyłóż mi.

¶ Enodari dicuntur arbores cum nodi eis amputantur, Gdy ym ſęki odćináyą. Enodare lignum, Sęki odciąć.

¶ Enodatio, Rozwiązánie/ Roſplećienie/ Wywikłánie.

¶ Enodatio & Explicatio, Wyłożenie.

¶ Enodate aduer. Jáſnie/ Jáwnie/ Wyrozumnie. Enodate interpretari, Jáſnie á wyrozumnie wykłádáć.

¶ Enodis, & hoc enode, Krōm ſękōw/ Nieſęczyſty/ Niewęzłowāty. Enodis haſta, Gładka niemáyąca żadnego ſęczká. Enodis textura, Niewęzłowáta przędzá.

¶ Inenodabilis, le, Trudny ku wywikłániu/ Roſplecieniu/ Wyłożeniu/ Zátrudniony/ Zámotány/ Záwikłány.

¶ Innodo, Wwięzuyę/ Wplątam/ Wwikławam.

¶ Connodo idem quod ſimplex,

¶ Internodium, ii, Przegubá miedzi członkámi/ też mieyſcá od ſęká/ od węzłá do węzłá.

Noẽgæum, æi, Amiculi genus prætextū purpura, candidum ac pellucidum, Białe odźienie ſzkárłatem zbrámowáne. Pro candido accipitur.

Noẽma, atis, neu. tert. Latine Intellectus apud Oratores genus ſententiarum cū quid non dicunt uerū intelligi uolunt, Gdy krotkiemi słowy dawáyą wiele znáć.

Noẽnon ueteres dixerunt pro Non.

Noẽlæ ſeu Næolæ papillæ ex faucibus caprarum dependent, Brodawki álbo ticki ná gardźieli pod ſzyią kozōm wiſzące.

Noẽs fluuius Thraciæ.

Nogarda, Nowogrōd. Vrbs in Lithuania & alia in Moſcouia.

Nola, urbs Campaniæ.

Nolo, Vide Volo.

Nomæ, nomarū, Wrzody nieyákie obiadáyące okōło ſiebie ciáło. Vlcera depaſcentia & conſumentia corpus Calep.

Nomas, uide Nomades,

Nomades, pen. corr. maſc. Lud w Affrice/ też w Scythiey ktōrzy nie máyą pewnego mieſzkánia, tilko ſie s bydłem y tám y ſám tłuką/ máłe cháłupki s ſobą wożą Háyduḱowie álbo Háyducy mogą być zwáni/ co też y Tátárowie czinią. Dicti Nomades a Greco uerbo νέμω quod eſt paſco, Páſę.

Noma, nomadis, nomen paſtoris alias Numida.

Nomen, nominis, neut. tert. Jmię/ Włáſne zwánie wſzelákiey rzeczy, Nomen familiæ uel gentis, Jmię pokolenia. Nomen nominare, Miemić ymię. Et apud Romanos familiæ duo nomina habebant,

Nomen et Cognomen, ut Cornelius Scipio, Scipio Affricanus, Vnicuiq; uero perſonæ diſcriminis cauſa, prænomen imponebatur, ut Publius Cornelius Scipio Lucius Cornelius Scipio. Et illud tantum una plerunq; uel duobus aut tribus literis ſignabatur, ut L. Lucius. Q. Quintus. Sp. Spurius. Sex. Sextus. Aliquando etiam Ex euentibus uel rebus geſtis ſortiebantur quartum nomen, quod erat Agnomen ut P. Cornelius Scipio Affricanus, uocabatur ab Affrica deleta uel ſub iugum miſſa, quanquam illud etiam cognomen uel agnomen potius dicatur.

Nomen aliquando ſignificat, Sławę/ Cześć/ Doſtoyność/ Záchowánie/ wzięto ść/ Zácność. Vir eſt magni nominis, Człowiek yeſt sławny y wielkiey wziętośćy miedzy ludźmi. Et nos aliquod nomē geſsimus, Vergil. Myſmy też kiedyś w powadze byli. Ad memoriam nominis noſtri, Ku pámięći záchowánia náſzego. Inimicus nomini Romano, Nieżiczliwy ludu Rzimskiemu. Nomen dare, Dáć ſie wpiſáć zá żołnierzá álbo zá ſtudentá/ obowiązáć ſie komu. Differre nomen alicuius, Oskárżić kogo. Ad nomen non reſpondere, Nie być ná popiſie/ álbo ná okázowániu. Magna nomina, Známienići ludźie. Nomina nōnunq; ponuntur pro debitoribus uel debitis, Miáſto dłużnikōw y długów. Vnde nomina ſoluere & nomina explicare, Długi popłáćić. Nomina expedire idem. Nomina exigere, Wyciągáć długi. Impe-

dita nomina, Wielkiemi długámi obćiążony/ Zádłużony. Et nomen transferre id est mensuram facere. Omnem pecuniam quæ in nominibus est mihi legauit. Wßistki pieniądze ktore są ná długách odkazał mi. Hinc nomina facere, Pieniądze rospożyczáć/ Dłużnikow nábyć. Idonea nomina, Dobrzi dłużnicy ktorzy rádzi długi płácą. Nomen sæpe accipitur pro causa, Miásto przyczyny. Multis nominibus mihi carus est, Dla wiele przyczyn mił mi yest. Honesto nomine, Dla słußney álbo vczciwey przyczyny. Vno nomine, Jednym obyczáyem. Hoc uno nomine absolui uelle, Dla tey yedney przyczyny chcieć być wyswiebodzon / roiu pußczon.

Nomina aliquando pro capitibus uel titulis rationũ, Miásto titułow w registrách.

Nomino, as are, Miánuyę/ Wzywam/ Dáyę ymię/ zdzieyę. Quis me nominat, Kto mię zowie. Ego neminem nomino, Ja nie wspominam nikogo / Nikogo nie mienię. Nominare honoris causa uide Honor. Nominare ex altero, Ták zdziáć yáko kto ymię ma.

Nominatus participium, Miánowány/ Nárzeczony/ tez sławny/ Zacny.

Nominatim aduerb. Włásnym ymieniem/ Miánowicie. Appellare nominatim aliquem, Miánowicie kogo miánowáć. Nominatim proferre idem. Nemo rogatur nominatim, Zaden nie bywa z osobná miánowicie pytan, Nominatim perscribere, Słowo od słowá/ álbo od ßtuki do ßtuki oznaimić.

Nominatio, onis, uerbale, Miánowánie/ Zdánie ymienia/ Nárzeczenie. Facere nominationem, Miánowáć kogo ná yáki vrząd álbo dostoyność. Nominatione sua cooptare aliquem, Miánowániem swym obráć á zedáć iogo ná swe mieysce.

Nominatiuus, a, um, Casus dicitur apud Grammaticos qui primarius est, Miánuyący Krczący kázdą rzecz swym ymieniem.

Nomenclator, oris, uel ut quibusdam placet Nomenculator, oris, Miánownik álbo oznaymiciel własnego ymieniá Nam Romani habebant huiusmodi ministros qui ciues memoriter unũquenq; suo nomine uocare possent.

Nomenclatura, æ, f. p. & Nomenclatio, onis, f. t. Miánowánie/ Mienienie/ Wyliczenie ymion yednego po drugim.

¶ Cognomen, inis, Przezwisko.

¶ Cognomentum & Agnomen idem. Cognomen addere alicui, Przydáć komu przezwysko.

¶ Cognominis, huius nis, com. & cognomine, n. Kiedy ich dwá álbo tilko yedno ymię máyą. Cognomines dicũt, Drużbá.

¶ Cognomino, as, are, Przezywam/ Przezwisko dáyę.

¶ Binominis, & hoc binomine, Ktory ma dwoye ymię.

¶ Ignominis, & hoc e, Niesławny/ Niewiadomy.

¶ Ignominia, æ, fem. pri. Sromotá.

¶ Ignominiosus, a, um, Sromotny/ a/ e.

¶ Denomino idem quod simplex Nomino.

¶ Denominatiuum apud Grammaticos quod a nomine deducitur, Co od tey częśći mowy ymienia pochodzy. Vt a Bonus uenit Bonitas.

Nomentum oppidum Latij.

Nomentanus, a, um, adiect.

Nomos, masc. Latine lex. Zakon/ Vstáwá Státut.

Nomophylax compositum, Latine Custos legis, Stroz zakonu á vstaw. Nam Græci habebant huiusmodi magistratum, qui legum et morum etiam curam agebant, Ktorzy sie opiekáli vstáwámi/ á obyczáymi ludzkiemi.

Nomothetes, Latine legis lator, Vstáwcá/ zakonu.

Nomodidactes, Latine legis interpres uel doctor, Vczyciel práwá. Doctor w práwie.

Nomos siue Nomæ et Nomarchia idem quod præfectura uel Satrapia, Stárostwo/ Opiekuństwo. Aegyptus in multas Nomarchias uel multos Nomos erat diuisa.

Nomæ, nomaris, uide supra.

Non aduerbium negandi omnibus modis præter imperatiuum iungitur, Nie/ Non est flagitium adolescentulum potare, non est neq; fores efringere, Nie yest sromotá młodziencowi biesiádowáć/ Nie yest y drzwi wybić. Non sic futurum est, Nie będzie ták.

Non interrogatio negatiua cui subintelligitur affirmatio, ut non si rediisset pater ei ueniam daret, By tez dobrze ociec nádßedł yednák by mu nie odezwył. Nõ tu ei dixisti ut essem C. Nõ. Nie powiedziáłes mu yáko sie teras se mną dzieye. Non adeo in humano ingenio sum Cherea, Nie yestem tákowym nieludskiem. Non ausim, Nie śmiem. Non est me clam, Wiem dobrze / nie yest mi táyemno. Non ita longa disputatione, Nie owßeki długą disputácią. Non ita multis ante annis, Przed kilkiem lat. Nõ ita multo post. Máło po-

tym czáſie. Non iniuria, Sluſznie/ Dobrze ták/ Wczás to nań. Non minime commoueri, Nie pomálu ſie zágniewáć/ Bárzo ſie zágniewáć Non modo, Nie tilko. Non nihil, Nieco. Non nemo, Niekto/ Niektory. Non nollem, Bárzo bym rad. Non longe poſt hæc aderit, Nie dlugo po tym. Non poſſum ſatis narrare, Nie mogę ſie wypowiedźieć. Non procul abhorret ab inſania, Nie dáleko yeſt od ſzalonośći. Non pridem, Nie dawno. Non ſine magna cauſa, Nie bez wielkiey przyczyny. Non ſatis conſtat, Nie owſzeki pewna rzecz.

Non ſcire pro neſcire.

Non probus pro Improbo.

Non ſolum, Nie tilko.

Non temere eſt, Nie bes przyczyny yeſt/ muſi być co w tym.

Nonnunquam, Niekiedy/ Pod czás.

Nona una ex Parcis.

Nonacris, fe. Locus in Græcia quæ Arcadia dicitur.

Nonacrius, a, um, deriuatiuum.

Nonæ, arum, pluraliter tantũ f dicuntur in Martio, Maio, Iunio, & Octobri ſex illi dies qui primum diem (qui Calendarum dies uocatur) ſequuntur, in reliquis menſibus quatuor tantum illi dies primum diem ſequentes, ut alibi dictum eſt.

Nonaginta, Vide Nouem.

Nondũ aduer. temporis, Jeſzcze nie. Nondum rediit, Jeſzcze nie przyſzedl. Nondũ, Jeſzcze.

Nonne aduerb. interrogandi, Izáli nie. Terent. Nonne oportuit preſciſſe me ante, Izálim nie miał pierwey o tym wiedźieć. Nonne ita eſt, Izáli nie ták yeſt.

Nonnihil, om. indeclinabile, Nieco/ Nieyáko. Teren. Nonnihil hęc ſunt moleſta mihi, Nieyáko álbo nieco mi to yeſt przikro.

Nonullus, Vide Nullus.

Nonnunquam, Niekiedy. Po kilkákroć. Aduerbium temporis.

Nonnuſquam aduerbiũ loci, Ná niektorych mieyſcach.

Nonus, uide Nouem.

Noricum, Niſzſza y wyſzſza Báwárska ziemiá od Dunáyu áż do gor Apes zwánych/ miedzy rzeką Enum zwána á miedzy gorą w Rákuſiech Kalenberg/ To yeſt łyſa gorá zwána oſięga. Carnitiam, Stiriam, & Croaciã.

Noricus, a, um, Báwárczik.

Norma, æ, fem. prim. Węgielnicá/ Węgielna miárá/ wedle ktorey cieſlie węgły ſtáwiáyą. Longitudines ad regulam & Lineam, Altitudines ad perpendiculum anguli ad normam exigantur Vitru. Sluſz wedle ſznuru álbo liniey/ wyſokość wedle wáżki/ węgły wedle węgielnice álbo węgielney miáry máyą być ſtáwione. Norma uiuendi, Dobry obyczay álbo vſtáwá żicia. Dirigere uitam ad normam rationis, Sprawowáć ſwoy żywot wedle vſtáwy dobrego ſpoſobu.

Normula, æ, f. pri. diminut. Węgielna miáreczká.

Normalis, & hoc normale. Co ku mierzeniu álbo ſtáwieniu węglow nalezy.

Normatus, a, um, Vmiárkowány/ w węgiel wſtáwiony.

¶Abnormis & Enormis, & hoc enorme, Niemiárkowny/ Nie xtáltowny/ Nieprzigodny. Metaph. Wielki/ Okrutny.

¶Enormiter aduerb. Niemiárkownie/ Okrutnie.

¶Enormitas, atis, Wielkość/ Okrutność.

¶Denormo, Káżę/ Zmykam z práwey miáry/ myſlę.

Norimandia regio Galliæ ultra Sequanam flumen.

Nortmandi uel Nortmanni m. Lud Fráncuski ktory przed czáſy niemiecki byl od zachodu ſłońcá przez xięſtwo Lotoryńſkie. Alias Lotoringię regio, Ku morzu Angelskiemu álbo Británs kiemu wyciągnęli.

Noruegia, æ, fe. pri. Norwegia. Regio Europæ uerſus Oceanum Germanicum Jeſt pod Szwędzkiem krolem.

Noſco, cis. ui, tum, ere, act. tert. Znam/ Teſz wiem. Noui animum tuum, Znam twoy vmyſł. De forma non queo noſſe, Z oſoby nie mogę poznáć. Noui omnia tecum Wiem ták dobrze yáko ty. Noui omnem rem, Wiem wſzyſtkiey rzeczy położenie. Nouimus inter nos, Znawá ſie obádwá. Noſſe Venerem pro coire. Notum facere, Oznáymić.

Notus, a, um, participium, Znáyomy/ Wiádomy/ a/ e. Nondum erat tibi id notum, Nie wiedziałeś tego przed tym. Notus omnibus improbitate, & uitiis, Wiádomy wſzyſtkim dla ſwych niecnot.

¶Ignotus, a, um, Nieznáyomy/ Niewiádomy/ Nieswiádomy.

Notus, notior, notiſsimus nomen, Notiores habet unguibus ſuis, Lepiey ye zna niż páznokcie ſwoye.

Notiora notiorum, in Pandectis teſtificationum genus eſt.

Notio, onis, fem. tert. Wiádomość/ Znáyomość. Habere notionem alicuius rei,

Mieć świádomość. Naturalis atq; insita in animis nostris notio, Przirodzona wiádomość vmysłóm nászim. Informata & impressa notio Deorum in animis nostris, Wiádomoć ymienia Bożego w násze vmysły przirodzenie wpoyiło. Deus ille quē mente noscimus, Pan Bóg którego duchownie chwalimy.

Notitia, æ, idem, & aliquando pro familiaritate, Miásto towárzistwá y záchowánia.

Notesco, cis, ere, Oznaymiam sie / ku znáyomośćy ludzkiey przichodzę.

Notifico, as, are, Dáyę znáć / Oznaymiam.

Noscito, as, are, frequentatiuum a Nosco, Poznawam.

Noscitabundus, a, um, Poznáwáyący / a / e.

Noto, as, are, aliud frequentatiuum a nosco, Známionuyę / Cechuyę / też baczę / Bierzę sobie ná myśl / Też sromocę. Notare carbone, Węglem nácechowáć / To yest zelżić / Zesromoćić. Notare creta contrarium, Chwalić. Notauit librū atramento, Pomázał / Poplustał xięgi incaustem. Notare res nominibus nouis, Rzeczóm nowe ymioná dáć / Nowemi ymiony przezwáć. Notarunt hoc annales, To w kronikę wpisano. Notare uicium aliquod, Obaczić nieyáki występ. Notari ignominia, Być osławión sromotnie.

Notatus, a, um, participium, siue nomen ex participio, Náznáczony / Doznány w czym / Zesromocony / Osławiony w czym. Notatissim⁹ omniū scelerum libidinumq; maculis, We wszelákich niecnotách doznány.

Notatio, onis, f. t, Baczenie / Porozumienie.

Notatio censoria, Winá przes Censores ná kogo włożona.

Notationes animaaduersiōesq; censorū

Nota, æ, fe. pri. Znák / Známię. Literatura constat ex literarum notis, Pismo bywa stáwiáne z znáków liter. De meliore nota commendare, Pilnie zálećić / Chwalić.

Notis scribere, Nieyákiemi znáki pisáć / To yest nie pełnych słów pisáć. Habebant enim ueteres peculiares notas quibus hoc modo scribebant.

Nota etiam, Sromotá / Niecześć / zła sławá. Inurere notam, Przepalić twarz / Nácechowáć / To yest osławić. Eximere notæ, Wyprawić ze złey sławy. Ad cœnā, nō ad notam te inuito, Ná wieczerzą cie proszę / nie ná to ábyś ze mnie wzorki wybierał. Apponere notam, Náznáczić co. Notę amoris, Znáki miłośćy.

N ante O.

Notabilis, & hoc le, Godny baczenia / Znáiemity / Nieposполity. Notabilis prorsus res & mira, Rzecz dziwna y godna baczenia. Illud etiam notabiliter est, To też yeden słusznie baczić á ná rozum wziąć ma. Notabilem te præbuisse omnibus, Dobrześ sie dał znáć wszistkim.

Notabilis res, Niepospolita rzecz. Notabilis fauor, Niepospolita życzliwość.

Notarius, rij, Pisarz. Proprie, Który po kim co pisze / czinię mowę pismem osięgá.

¶Cō. Annoto, as, are, Náznáczam / Przipisuyę. Annotandū est, Ma być przipisano / godzi sie to pámiętáć. Annotare enim dicuntur scriptores, Annotator uerbale, Pilny náznácziciel / á obáczicel którey rzeczy.

¶Añotatio, nis, Náznáczenie / Przipisánie.

¶Connoto idem quod Annoto.

¶Denoto, Známionuyę, Quid hoc denotat, Co to známionuye / co sie przes to rozumie. Denotare aliquo colore, Nieyáką fárbą nákrisić. Denotatas habere aliquas res, Pocechowáne mieć.

¶Prenoto, Znáczę / Cechuyę przed tym. Id q̄ prænotarat, To co był przed tym náznácził.

¶Subnoto, Podcechuyę / podnáznáczam táyemnie á nic rzkomo nie bacząc / baczę.

¶Com. a Nosco, Agnosco, cis, ui, tū, pen. cor. agnoscere, Poznawam / Przichodzę ku poznániu tego com przed tym znał. Agnoscere æs alienum, Znáć sie ku długowi Non agnoscis ueterem sodalem, Nie znasz stárego towárziszá. Agnitus filius a matre, Poznan yest syn od mátki. Agnoscere ex se, Wiedźieć sam po sobie. Oculis alienis cognoscere, Przes ynsze ludzie poznáć. Non agnosco quod mihi tribuis, Nie znam sie k temu co mi przywłaszczasz.

¶Agnitio, Poznánie / Vznánie.

¶Agnitor uerbale mas. In sacris legit̄. Agnitio debiti, Znánie długu.

¶Cognosco, Znowu kogo poznawam / też doznáwam / Doświadczam / Też Rozumiem. Cognoscere mulierem pro coire, Vznáć niewiástę. Cognoscere & Percipere studium uirtutis, Wyrozumieć ná czim cnotá należy. Causam alicuius cognoscere, Wywiedźieć sie, Wyrozumieć rzecz á sprawę czię. Cognoscere causas, Słucháć spraw ludzkich / siedźieć ná sądzie / Sądzić. Cognoui ex literis tuis, Wyrozumiałem z twych listów. Cognoscere ex nūcijs, Wywiedźieć sie z posłów. Cognoscere pro Experiri, Miásto doświádczenia.

Hominem prudentē et officiosum cognosces, Doznas go być człowieká mądrego / á który sie rad wszem záchowawa.

¶Cognoscibiliter

¶Cognoſcibiliter barbare pro notabiliter in Biblijs legitur.

¶Cognobilis apud Gellium pro Cognito uel noto.

¶Cognitus,a,um,participium, Poznány/ Doznány/ Doświádczony. Re perſpecta & cognita, Obznawszy y vważywszy rzecz. Virtute cognita & ſpectata fide homo, Człowiek nietáyemney cnoty y wiáry niepospolitey. Cognitum habere, Doznáć/ Doświadczić.

¶Cognitio, Obznánie/ Wyrozumienie/ Osądzenie. Cognitionem habere, Mieć wiádomość. Cognitionem capere, Obznáć.

¶Cognitor, Obznáwácz/ yednacz/ Też ten ktory rzeczy cudzey ná ſądzie bronı y przyſtrzega Vulgo procurator. Ad Senatus cognitionem pertinet, Tá rzecz należy ku vznániu y oſądzeniu pánow rádnych. Dare cognitorem. Procuratorá dáć z práwá álbo yednaczá wyſádzić.

¶Præcognoſco, Przedtym poznawam/ Wyrozumiewam/ Przeglądam/ Przepátruyę.

¶Præcognitus,a,um, Plaut. Latro præcognito noſtro aduentu rurſus in Italiam ſe recipere cœpit, Łotr wyrozumiawszy o náſzym przyiechániu/ przeprowádził ſie záś do włoch.

¶Recognoſco, Poznawam záś/ Roſpámiętawam ſie/ Też przeglądam y popráwiam tego com pierwey piſał. Vt ſolent libros caſtigatiores in publicum daturi, Recognoſce mecum tandem illam ſuperiorē noctē, Roſpámiętay ſie yedno ná onę przeszłą noc. Placet ne recognoſcere peregrinationem noſtrā, Chcemy przeyrzeć á ná pámięć przywieść gdzieś my peregrynowáli á wędrowáli/ chodzili, Codicem recognoſcendi cauſa legere, Dla popráwienia xięgi czitáć. Turmas equitum recognoſcere, Kázáć ſie okázowáć dworzānōm ſwoyemi poczty.

¶Recognitio uerbale, Przezrzenie/ Popráwiánie/ Roſpámiętánie. Recognitio ſcelerum ſuorum, Roſpámiętánie ná ſwe złe vczinki.

¶Dinoſco, ſiue Dignoſco, Rozeznawam Dinoſcere inter partes, Rozeznáć miedzy ſtronāmi.

¶Ignoſco, Przepuſzczam/ Odpuſzczam/ Przeglądam co komu,

¶Ignoturus participium.

¶Ignoſcens, tior, om. adiect. Skłonny ku odpuſzczeniu/ Łáskáwy/ Nieſurowy/ Łatwie ſie da przepráwić. Quanto tuus animus eſt natu grandior tanto ignoſcentior, Imeś ſtárszy/ tymeś łáskáwszy/ tymeś nie ták ſurowy.

¶Ignotus,a,um, uide paulo ſupra.

¶Ignoſcentia,æ, Przepuſzczenie/ Łáská.

¶Ignoſcibilis,le, Godny odpuſzczenia/ Łáski s kim vczinienia. Innoteſco, Oznáyamam ſie/ Przichodzę ku znáyomości wiele ludziōm. Internoſco idem quod Dinoſco, A fallis internoſci non poſſunt, Od fálszywych nie mogą być rozeznáni. Scis inter bonam & adulterinam monetam internoſcere, Vmieſz rozeznáć miedzy dobremi á złemi pieniądzmi. Facile internoſcere, Łatwie rozeznáć.

¶Pernoſco, Doſtátecznie poznawam wyrozumiewam/ práwie yáko má być. Hominis mores naturaſq; ex corpore, oculis uultu, facile eſt pernoſcere, Łatwie yeſt ludzkie obyczáye y przirodzenie z poſtáwy/ oczu y twarzy wyrozumieć.

Noſos, fem. Latine Morbus, Niemoc.

Noſocomıum pe. prod. Dōm chorujących/ Szpital tych ktorzy ſie lieczą.

Noſter,a,um, pronomen, poſſeſs. Náſz.

Noſter eſt, Náſz yeſt. Haud ſimilis uirgo eſt uirginum noſtrarum, Dáleko ſie odſtrzeliłá od náſzich pánien/ Nie podobna yeſt ku náſzim pánnam.

Noſtrum pro noſtrarum uel noſtrorum. Noſtrum omnium adoleſcentia pro noſtra omnium adoleſcentia. Noſtri & externi contraria, Náſzy/ Obcy.

Nota,as, Noteſco, uide Noſco.

Notus,a,um, Báſter/ Bękárt/ z kurwy ſyn. Et Metaph. etiam dicuntur, Xięgi ktore komu fálszywie bywáyą przipiſowáne.

Notia gemmæ ſpecies CC.

Notifico, notio, notitia, Vide Noſco.

Notus, noti, m. ſ. νοτος Latine auſter uentus Meridionalis, Wiátr z południa.

Nouacula, læ, Brzitwā.

Noualis. uide Nouus. Nouellus ibidem.

Nouem, m. indeclinabile num. Dziewięć.

Nouenus,a,ū. Dziewiąty á dziewiąty. Sed magis in plurali oratoribus uſurpatur.

Noueni, enæ, nouena adiect. idem quod nouem. Nouenorrum concepta dierū, Dziewiący dni poyęcie.

Nouenarius,a,um, Dziewiątny. Vt, Nouenarius numerus, Dziewiątna liczbá/ liczbā ktora w ſobie dziewięć zámikā. Nouendium, dij, neut. Przes dziewięć/ Ták długi czáś yáko dziewięć dni.

Nouendialis, & hoc le, Vt, nouendiale ſacrificium, Ofiárá álbo obchōd ktory bywał dziewiątego dniá po śmierci zmárłych.

Nouuncium, cij, quod eſt nouem unciarum Sipont.

Nonus,a,ũ, Dziewiąty. Non nisi Nonis mensibus redeunt, Nie wrácayą się rychliey yedno po dziewiątym Xiężicu.

Nonarius,a,um, Vnde nonariæ meretrices dictæ quod hora nona cellas aperirent corporis prostituendi gratia,

Nona una ex parcis.

Nonaginta etiam indeclinabile, Dziewięćdziesiąt

Nonagesimus,a,um, Dziewięćdziesiąty.

Nonagecuplus,a,ũ. Dziewięćdziesiąt krotny/a/e.

Nogecuplex om.idem, álbo, Dziewięćdziesiąt rozmaity.

Nonagenarius,pro nonagesimo.

Nonagies aduerbium, Dziewięćdziesiąt kroć

Nongenti uel noningenti,æ,ta, Dziewięćset.

Nonies aduerbium a nouem, Dziewięć kroć. Item a nouem ueniunt Nundinæ, arum, Jármárk/Roczny targ fe. pluraliter tantum. Romæ siquidem nono quoque die Rustici in urbem, ad mercatum & leges accipiendas commeabant.

¶Nundinalis,le, Jármárczny/ Jármárkowy.

¶Trinundinum siue Trinumnundinũ dicebatur tertia Nundinarum dies, Trzeciego yármárku dzień.

¶Trinundino & tertiјs nundinis & in Trinundinum, Dnia trzeciego yármárku.

Trinundinus dies idem, Tribus enim nundinis proponebantur Leges & Plebiscita.

¶Nundinarius,a,um, Co ku yármárkowi należy. Targowy. Vt, oppidum nundinarium, Miásto w którym yármárki bywáyą.

¶Nundinor,aris,ari, & Nundino,as, are, Krámuyę/Przedáyę/Téż kupuyę.

Nundinator, Krámarz/Kramownik.

¶Nundinatio, Krámowánie.

Nouember,bris,masc.

Nouenniæ ciuitas Thraciæ Calep.

Nouerca,æ,& Nouercor, uide Nouus.

Nouesium ciuitas Germaniæ, Nie dáleko od kolná/Neus po niemiecku.

Nouissimus,nouitas,nouo, uide Nouus.

Nouium forte idem cum Celtico promontorio.

Nonocomenses dicti sunt quos Comum Cæsar inquilinos habitatum deduxit.,

Nouus,a,um, Nowy/a/e, Noua ædes, Nowy dóm.

Nouus maritus, Młody pan. Oblubieniec. Noua nupta, Młoda páni/ Oblubienicá. Nouo modo, Nowym obyczáyem.

Nouus aliquando uel nouum in neutro genere, Co rzadkiego á miekkiego yest. Ver. Quis furor iste nouus, Co to zá wielkie szaleństwo.

Nouus homo, Nowy Sláchcic.

Noue aduerbium, Nowym obyczáyem álbo xtałtem/ Nowym sposobem.

Nouiter aduerbium, Nowo/ niedawno.

Nouissimus,a,um, Nayostáteczniejszy. Nouissima exempla, Ostáteczna kaźń/To yest śmiertelna. Nouissima conferre primis, Ostáteczne s pierwemi zrownáwáć álbo Przekłádáć. Nouissima luna, Ostáteczna kwadrá xiężycá.

Nouissime aduerbium, Ná ostátek. Albo málo przed tym. Quo ego interprete nouissime ad Lepidũ sum usus, Ktoregom ya málo przed tym álbo ostátnim rázem ku Lepidusowi słał.

Nouitas,atis,fe,ter. Nowość/Nowiná.

Nouitatis studiosus, Pilny nowych rzeczy.

Nouitius,a,um, Nowak/Dopiero nástáły. Nouitiæ puellæ, nouitia mancipia, Nowo kupieni niewolnicy.

Nouitium inuentum, Nowy wymysł.

Noualis, huius noualis fe. & hoc Nouale huius noualis, Nowo dárta rola álbo odłóg / To yest rola która odłogiem leży przes roky á przes roki bywa siána.

Nouellus.a,um,dim. a Nouus. Nowiuchny.

Nouello,as,are, act.pri. Orę/ Orzę nowiny Rolą odlogiem leżącą wzoriwam/álbo z lásu rolą czinię. Domitianus Cæsar uetuit edicto, ne quis nouellaret, Cesarz Domicianus náwnim mándatem zákazał áby żaden nie śmiał nowin wdzieráć/álbo nowych ogrodów y winnic czinić,

Nouelletum,ti, Nowo náprawiona rola álbo ogród nowo nászczepiony.

Nouilunium,niј, Nástánie xiężicá.

Nouerca,ę,f.p. Nowa mátká/Mácochá. Nouerca umbra, Przeciwny cień. Nouerca tristis, Nieżiczliwa mácochá.

Nouercalis,le, Mácoszinski. Nouercale odium, Mácoszinska nienawiść/niechuć.

Nouercor,ris, ari, nouercarũ more ago Nieżiczliwie/ Nieláskáwie co czinię.

Nouaria, Miásto w xięstwie Mediolánskim we włoszech.

Nouo,as,are,n.p. Odnawiam. Nouare agrũ. Poorác/Drugi raz orác/odwrócić rolą

Nouare etiam, Zmienić/Przemienić. Sueto. Multa in communi usu rerum nonauit Wiele nowego wniósł/Wiele przemienił.

¶Innouo, Wznawiam.

¶Renouo, Odnawiam.

¶Renouatio, Odnowienie.

Nouata uerba, Nowo wymyślione słowá.

Nox,noctis,fem,tert. Noc.

Noctes

Noctes & Dies, W nocy y we dnie. Partes noctis, uide in dictione Dies.

Nocte & die, W nocy y we dnie.

Noctesq; diesq; idem, Vstáwicznie. Stertit noctesq; diesq;, Gnije bez przestanku.

Nox intempeſta, Głęboko w noc.

Noctis uigiliæ, Nocna straż. Quæ & Caſtrenſes uigiliæ dicuntur, Obozna straż. Erant autem quatuor, & una quæq; trium horarum ſpacium continebat.

Noctu & nocte aduerbia, W nocy. De multa nocte, Głęboko w noc.

Nox Reipub. Przeciwność á nieszczęście Rzeczypospolitey.

Nocturnus, a, um, Nocny. Nocturnum tempus, Nocny czás.

Noctua, æ, Sowá.

Noctiuagus, a, um, pen. cor. Tułáyący ſię po nocy Cekłownik.

Noctifuga, æ, qui noctem fuit Sipont.

Noctiluca, æ, Xiężic/nocna yáſność.

Noctesco, is, ere, Chmuram ſię.

Noctescit, Mrok pádá/Noc záchodźi.

¶Pernox, ctis, maſ. Przeznocny/ przes cáłą noc, Luna pernox eſt, Xiężic cáłą noc świeci.

¶Pernocto, as, are, Nocuię. Noctem in gramine pernoctare, Noc ná tráwie przetrwáć. Verbum compoſitum eſt cuius ſimplex non eſt in uſu. Maritus pernoctat foris, Nie ſpi domá. Pernoctant uenatores in niue, in montibus, Cáłą noc trwáyą ná śniegu /ná górách.

¶Binoctium, tij, Dwie nocy.

¶Trinoctium, Trzi nocy. Trinoctio manſimus eo, Przes trzi nocy/ etc.

Noxa, noxæ, fem. pri, Wszeláki źły vczinek/ Winá/Grzech/Występ. Dare noxæ uel dedere noxæ, Skáráć/kázáć skáráć. Penes te eſt noxa, Tyś w tym winien/ Tyś to záslużił. Sine ulla ſua noxa, Krom námnieyszey winy. Auertere noxam ab aliquo, Wymowić kogo w czym. Eximere noxæ idem.

Noxa etiam idem quod damnum, Szkodá. Sine noxa aliorum, Krom szkody ynych. Remittere noxam, Odpuśćić winę. Noxam contrahere, Popáść szkodę. Noxam facere, Szkodę vczinić.

Noxius, a, um, Szkodliwy/Winny.

¶Innoxius, a, um, Niewinny.

¶Obnoxius, a, um, Powinny/Poddány/Obowiązány.

Noxia, æ, idem quod noxa cum culpam ſignificat, Noxia careo, Nicem w tym niewinien. Noxijs uacuum eſſe, Nic nie być winien.

Noxitudo pro noxia, Obſoletum,

Noxialis, & hoc noxiale, Vt, Noxialis actio, Spráwá o žádániu álbo vdzielániu szkody końcu/ Pozwánie o szkody.

N ante V.

Nubes, nubis, fe, tert. Obłok.

Nubes peditum, Metaph. Wielki huffiec pieszych drabów.

Nubis in nominatiuo dixit Plautus.

Nubecula, læ. diminut. Obłoczek. Et per translationem, Pochmurne / Niewesołe poyzrzenie.

Nubilus. a, um, Pochmurny. Nubilus color, Ciemna máść.

Nubilum ſubſtantiuum, Chmuráwá/Záſupienie powietrza. Nubilum inducere dicuntur uenti, Chmuráwy pobudźić. Nubilum die, Dla chmurów ciemność dniá. Nubila humani animi ſol Serenat. Ciemności ludzkiego vmysłu słońce/ To yeſt pan Christus oświeca.

Nubilarium, arij, locus quo propter nubes conferuntur frumenta ſemitrita, Stodolá/Játá/do chowánia żitá.

Nubilar. aris, idem.

Nubilo, as, are, Chmuram ſię/ Záćimiam. Nubilat, Chmura ſię/Powstáyą obłoki z chmurámi.

Nubilor, aris, ari, deponens idem.

Nubiloſus, a, um, Obłoczisty/ Chmuráwy/ Pełny chmuraw y obłoków.

Nubifugus, a, ū, Obłoki rozpądzáyący wiatr

Nubigena, æ, nube genitus, m. Centauri putebantur nube geniti.

¶Obnubilo, Záćimiam/ Zásłániam od świátłá.

¶Obnubilus, a, um, Záćimiony/ Záchmurzony. Vt obnubila & obſita tenebris loca, Pochmurne mieyscá.

Nubo, bis, pſi, & nuptus ſum, præteritū facit, nubere, nuptum, neu. te ſignificat Operio, Velo, Nákriwam/Zákriwam/ też yde zá mąż. Nam eſt mulierum, Mea filia nupſit tuo fratri. Moyá corká szłá zá twego brátá. Nupta eſt male, Źle szłá Dare nuptum filiam, Wydáć dziewkę zá mąż.

Nubere etiam Antiqui uiros dixerunt, Ożeniáć ſie. Nubere etiam dicuntur arbores, uitibus & uites arboribus, Przipiąć ſie/ Obłápić drzewo. Nubere in familiam claram, W zacny dom iść zá mąż.

Nubitur imperſonale dixit Plautus.

Nuptus, a, um, participium, ut nobili nupta uiro, Szłá zá zacnego człowieká. Et nupta uerba, Słowá ktorych pánny nie mayą dla wstydu mówić.

Nupta

Nupta, Zoná. Mea nupta, Moyá zoná. Noua nupta, Młoda páni.
Nuptus, huius nuptus, masc. quint. Scie zá mąß. Nuptui collocare, Wydáć zá mąß.
¶Innupta, æ, fem. Dziewicá.
¶Nubilis, huius nubilis, & hoc nubile, Ná wydániu. Nubilis uirgo, Pánná ná wydániu, Godná zá mąż.
Nupturio, turis rire, Chcieć rádá zá mąż iść.
Nuptiæ, arum, pluraliter tantum, Swádziebne wesele / Swádźbá / gody.
Nuptialis, le, Swádziebny / Co ku weselu należy.
Nuptialia dona, Dáry á vpominki ktore dáwaná weselu.
Nuptiales faces, Láne świece s ktoremi prowádzą do łożnice.
Nuptialiter aduerbium, Wesolo / Vbránie / Ochędożnie. Nuptialiter uestitus, Vbrał sie by ná wesele.
¶Composita, Connubo matrimonio iungor quasi simul nubo, Bywam zá mąż wydáwána.
¶Connubium, connubij, Małżeństwo / Małżeński stan.
¶Denubo & Innubo, idem quod simplex, Idę zá mąż. Vel ut Calepinus dicit, W dom do swego męzá idę / Przeprowádzam sie. In domum uiri transeo.
¶Innubus, Oženiáiący sie.
¶Innuba, Idąca zá mąż.
Nuptiæ innuptæ, Nierowny stan / Nierowne stadło.
¶Obnubo, Zákrywam / Nákrywam / Táię. Abscondo, tego.
¶Pronubo, Ráię zá mąż / Dziewosłębię.
¶Pronuba, bæ, pen. cor. Swáßká / álbo Swáchná.
Nucamentum, uide Nux.
Nuceria, ciuitas Campaniæ in Italia.
Nucleus, uide Nux.
Nudiustertius, Dźiś trzeći dźień / záwczorem.
Nudiusquartus, Dźiś czwarty dźień.
Nudiustertius decimus, Przed dwánaście dni. Composita sunt ex nunc & die tertio quarto, id est nunc est dies tertius, nunc est dies quartus, semperq; de præterito dicuntur.
Nudius quintus, Dźiś piąty dźień.
Nudius sextus, Przed szóstym dniem.
Nudus, a, um, Nági. Nuda a magistratibus Respub. Metaph. Niemáyąca pánow rádnych.
Nudus a propinquis, Niemáyący żadnego przyiaciela / Sierotá.
Nuda urbs præsidio, Nie máyąca żadney obrony áni służebnych.
Nuda genu, pro nudum genu habens, Gołe kolano máyąc.
Nuditas, atis, fem. tert. Nágość / Vbostwo / Nędzá.
Nudo, as, are, act. pri. Obnażam / Odzieram / Odkrywam. Nudatur arbor folijs, Bywa pozbáwiono liścia. Nudare gladios, Dobyć mieczow. Nudare littora et port? relinquere, Drumowáć / Vprożnić brzegi / Odciągnąć od brzegow. Nudare uada dicitur uentus, Brody wysußić. Nudare scelus aliquod, Odkryć / Osławić nieyáki złý vczynek.
Nudatus, a, um, Obnażony / Odkryty. Nudato protinus ense hostem aggreditur, Wyrwawßy miecz podkał sie s nieprzyiacielem.
¶Denudo idem quod simplex.
¶Enudo, Odkrywam. Et Metapho. Wykłádam.
Nugæ nugarum, pluraliter tantum fem. Klatki / Báśni / Niczemne świekotánie / Wymysły.
Nugamentum idem.
Nugalis, le, Świekotliwy / ktory sie ládá plotkámi pęta.
Nugax, nugacis, om. Świekot / Łgarz / Klekot.
Nugator, oris, idem.
Nugatorius, a, um, Łżywy / Báśniámi sie pętáyący.
Nugigerulus, pen. corr. Klekot / nowiny vstáwicznie noßący.
Nugiuendus, di, Łátáczny Kramárzik / Ten zwłaßczá ktory łatki / Obraski / Barwki / Dziecinne á niewieście rzeczy w swym kramie ma.
Nugacitas, Łgárstwo. In Biblijs tantum Insolens.
Nugiger, a, um, Plotká / ktory ládá co plecie / Ládá co mowi.
Nugatorie aduerbium, Łżiwie / Pletliwie / Świekotliwie.
Nugor, aris, ari, deponens, Łgę / Łża sie pętam.
Nuithones populi Germanie, Nuchland po niemiecku.
Nullus, a, um, in genitiuo nullius pennul, prod, a Non & Vllus, compositum, Żaden. Aliquando aduerbialiter pro Non. Nullus faciam, Nie vczynię. Nulla igitur est hæc amicitia cum alter uerum audire

audire non uult, alter ad mentiendum paratus est, Tám zadney przyiáźni niemáß álbo niczemna yest táka przyiazn. Nulli cõsilij pro nullius, Nullis literis uir, id est, Illiteratus nullorum hominum homo, S nikim dobrze/s nikim zadnego záchowánia niemáiący. Nullo fine, Krom kõncá.

Nullo tibi loco deero, W zadney cie rzeczy nie opußczę.

Nullo numero homo, Niczemny człowiek. Passim nullo ordine, Wßędzie krom ktőrego rządu.

Nullo modo, Zadnym obyczáyem. Nullã in partem, Zadnym sposobem. Nullo negotio, Łatwiuchno/krom ktorey prace. Nullus sum, Nic po mnie/zginąłem. Si id factum est, ecce me nullum senem, Jesli sie to stáło tom ya nyß vbogi stárzec zaginął.

Cum non liceret mihi nullius partis esse, Gdy mi sie nie godziło/ áni przi tey/ áni przi owey stronie stać.

¶Nonnullus, a, um, Niektőry / Nieyáki.

¶Nonullus honos, Nieyáka cześć. Sunt inter nos nonnulla communia, Mamy s sobą nieyákie záchowánie.

Nullatenus, Zadnym sposobem. Non est latinum.

Nullibi pro nusquam, Nigdziey. Parum latinum.

Num aduerbium interrogandi cui subintelligitur negatio soli Indicatiuo iungitur, Izali. Num ego scire possum quid tu cogites, Izali yá mogę wiedzieć co ty myśliß. Num cui dubium posse poterit, Izali kto w tym wątpić ma.

Numnam compositum aduerbium a Num & Nam idem significat quod Num, Eho numnam tu hic relictus custos, Yzaliś ty tu strożem yest vstáwiõn.

Hem nummam perimus, Hey yzali yuß zginiemy. Quæ illic turba est? Numnam ego perij, Co tám zá zámießánie? Izalim ya yuż zginął.

Numa, masc. Własne ymię wtőrego krolá Rzimskiego po Romulusie. Numa Pompilius dictus.

Numella, numellæ, Nieyáki kiy/ w ktőry zá ßyię y zá nogi wsádzić może.

Numen, numinis, neut. tert. Bostwo/ boska moc. Vnde eundem Deum diuersa numina habere dicimus, Aliquando pro ipso Deo, Miásto pãná bogá.

Numerus, numeri, mas. sec. Lidzbá/też rząd. Digerere in numerum, Rządnie rozsádzić.

Numerus aliquando refertur ad ea quę mensurantur, Frumenti magnum numerum coegit, Wielie zytá názbierał. Habere aliquem in numero suorum, Miásto przyiacielá á záchowálego mieć. Quo numero es apud illum, Jáko cie sobie wáży/Co zá vrząd maß. Distribuere in numeros, Ná hufy rozdzielić. Componere numeros in turmas, Ná roty rozdzielić.

Numero eximere, Wyłączić / oddzielić od drugich. Deorum numero est apud illum, Wáży go sobie yáko bogá / Máło go nie zá bogá ma.

Numerus etiam, Miárá/Rym/obyczay. Vt Numeris astringere, Rymem vczinić álbo wierßámi.

Omnibus numeris absolutus, Z káżdey strony vdátny/potężny. Oratio numeris constans, Rzecz nowa ktora miárę á złożenie pewne ma. Omnes comitatis numeros obibas, Miáleś sie przeciwko káżdemu wielmi vkłádnie. Ex illo numero est, Z onych roty yest.

Numero aduerbium ueteres pro nimium cito dicebant autore Festo, Plaut. Numero huc aduenis ad prandium, Przirãńßym / przirychleyßym.

Numerosus, a, um, Wiele. Numerosa cohors, Wielka rotã. Numerosam pecuniam collegit, Wielkie pieniądze zebrał. Numerosa oratio, Rymowna mowá/ wierße.

Numerose aduerbium, Rozmáyicie/rimownie.

Numeralis, le, Lidzębny/co ku lidzbie należy.

Numeralis scientia, Rechmistrztwo / náuká ráchowánia.

Numerabilis, le, Co łatwie może być zliczono.

¶Innumerabilis, le, Niezliczony / niewymowny.

¶Innumerus, a, um, Rozliczny/rozmáyity. Innumerus aceruus, Wielka okrutná kupá.

¶Innumerabilitas, innumerabilitatis, Niezliczenie.

¶Innumerosus, a, um, idem quod Innumerus.

Numerarius, a, um, Co w lidzbę należy.

¶Supernumerarium, Co nád lidzbę nádano.

Numero,as,are,act.prim.Liczę.Numerare pecuniam,Pieniądze liczić. Numerare alicui ſubintelligitur (pecuniam.)

Numerare etiam,Ważić/mniemáć . Prope alter Timarchides numerabitur,Máłem zá drugiego Timárchuſá będzie mian/ważōn.Nullo loco numerare rem aliquam,Niżacz czego nie mieć.

Numerare in bonis, Zá dobrego poczitáć. Numerare in malis pro malum iudicare,Nie mieć zá dobrego.Honeſtiſsimus inter ſuos numerabatur , Był miedzy ſwemi zá wielmi zacnego mian.

Numeratus,a,um,participium, Zliczony/zráchowány/a/e.

Numero uice aduerbij poſitum,Pogotowiu.Numerato malim quam exiſtimatione , Wolałbych pogotowiu / niżli mniemániem.In numerato habere, Pogotowiu mieć.In numerato habere ingenium,Bárzo prętkiego á oſtrzego rozumu być.

Numeratio, Lidźbá/liczenie/tez zapłátá.Vbi æris numeratio exigitur,Gdy gotowych pieniędzy chce.

¶Compoſita,Adnumero ſeu Annumero, annumeras,pen.cor. annumerare,Przyliczam / przykłádam/przyráchuię.Et aliquando idem quod ſimplex,Liczę. In grege annumerari,W trzodę być przyliczōn.Pecuniam omnem annumerare Zápłáćić. Annumeraſti aliquid,Przyliczyleś nieco. Vide ne annumeres,Bácz byś nie przyliczał.Annumerauit illi aliquot groſſos,Przydał/przyliczył k temu kilká groſzy.

¶Connumero,Policzam.Inter illos cōnumeratur,Bywa policzon miedzy onemi/ k niem należy.

¶Dinumero,Rozliczam/ rządnie roſpráwiam/álbo roſsādzam.Dinumerat digitis Liczy/ráchuie ná pálcách.Dinumerare exercitum,Ná huſce rozdzielić.Denumerare pecuniam pro diſſoluere, ſæpiſsime accipitur,Popłáćić długi.

¶Dinumeratio,Rozliczenie.

¶Enumero.Wyliczam/ iedno po drugim/ rządnie powiedam.Et aliquando,Poráchowawam.

¶Enumeratio uerbale,Wiliczenie.Oratores uotant Enumerationem quod alias Græce dicitur,ἐπίλογος,quando pluribus rebus expoſitis & ceteris infirmitatis una reliqua neceſſario cōfirmatur,ut Neceſſe eſt aut inimicitiarū cauſa ab hoc eſſe occiſum,aut metus, aut ſpei,aut alicuius amici gratia , aut ſi horum nihil eſt,ab hoc non eſſe occiſum.

¶Prænumero,Przeliczam/ dobrze á pilnie liczę.

¶Renumero,Odliczam/oddāwam . Item liczę powtōre / przeliczam.

Numidia pars Africæ inter Mauritaniā & Carthaginem cuius populi Numidæ,alias Nomades Vide ſupra.

Numidicus,a,um,Numidicum marmor Numidieyski mármur.Numidicus lapis, Kámień z Numidiey.

Numantia,fem. olim ciuitas in Hiſpania, Taraconenſi.

Numantinus,a,um,Numáńczk.

Numaſiana uitis & apud Columellam incertum adhuc quid ſit.

Numitius amnis non longe a Lauinio.

Numitor,numitoris,maſ.ſec.Własne ymię ſtárego oycá Romuluſá y Remuſa . Romanorum primi Regis & fundatoris.

Numus,uel Nummus,nummi, maſ.ſec. Mincá/pieniądz.

Numus adulterinus,Fáłszywy pieniądz.

Numiſma idem quod numus,νόμισμα.

Numus aureus,Złota mincá/czerwony złoty.

Numus etiam idem quod Seſtertius, Czwarta część Denarij.Vnde mille numum & mille ſeſtertium pro eodem, Pięć y dwádzieściá koron. Autore Budeo

Numo addicere,Puśćić zá pieniądz / záczenić.In numis alicuius eſſe, Być dłużen/ zádłużić ſie komu.

Numulus diminutiuum, Pieniążek / máła mincá.

Numoſus,a,um,& Numatus,a,um, Pieniężny/bogáty/pełny pieniędzy.

Numarius,a , um, Co ku mincy należy.Numariæ rei præfici,Być przełożon nád biciem mince.

Numarij iudices,Przedárowáni/ przenayęci.

Numarium iudicium,Sąd ná ktōrym dáry á przenáymowánia ważą / nieſpráwiedliwość.

Numaria dificultas,Niedoſtátek ná pieniądzách.Numariæ rei difficultas eum tenet,Nie ma pieniędzy/kupiłby wieś álie pieniądze gdzieś/w przypowieśći bywá mōwiono.

Numularius,numularij,Mincownik/ktōry nád rozmāyitą monetą śiedzi odmieniáyąc kto chce.

Menſarius idem.

Nunc aduerbium temporis, Teras/ Dopiero.

Nunc temporis, Dopieruczko. Nūc ego & illam ſceleſtam & me miſerum ſentio, Teras yuſz y onę złośliwą y mnie miſernego być znam.

Nunc demum, Teras dopiero.

Nunc denicꝫ idem, I nunc iam, Wieś ſię yedno teras. Nunc iam ſum expeditus, Teraſem yuſz świebodny. Nunc primum, Teras dopiero.

Nunc nunc, Práwie dopieruczko. Aliquando non ſignificat tempus, ſed pro Sed accipitur.

Nuncubi aduerbium compoſitum ex nunquid & alicubi, Izali kiedy. Terent. Nuncubi meam benignitatem ſenſiſti in te claudier, Izális kiedy ználá mo- chuć od ciebie być odwrōconą. Loquitur enim ad Thaidem.

Nuncio uel potius nuntio, per t. as, aui, are, act. prim. Oznaymiam / dáyę znáć/ powiedam. Nunciare ſalutem alicui, Kazáć ſię komu kłániáć/posdrowić kogo. Habeo tibi nunciare ſalutem uerbis illius, Rozkazał cie pozdrowić / Rozkazał ći ſię kłániáć/ſwą służbę powiedzieć. Miſit ad me ſtatim qui ſalutem nunciaret, Posłał ku mnie hnet kłániáyąc ſię/o zdrowiu ſwym oznáymuyąc. Voluptatem magnā nuncias, Terent. Oznáymuyeſz mi wielką roskoſz/Powiedaſz to co bárzo rad ſłyſzę. Ita Romam erat nunciatum, Tá sławá byłā do Rzimu przyſzłá.

Nunciatum eſt nobis Cæſarem aduentare, Oznaymiono nam że ſię Ceſarz k nam przybliża.

Nunciatus eſt Siluius Italicus uitā inedia fuiſſe, Oznaymiono o Silwiuſie że od głodu vmárł. Mera monſtra nunciarat, O ſzczirych widziádłách y cudách powiedał.

Nuncius, nuncij, maſc, ſec. Poſeł/ oznáymiciel.

Nuncium in neut. res quæ nuntiatur, Poſelſtwo. Nuncium remittere uxori pro repudiare uxorem, Rozwieść ſię s żoną. Virtuti nuncium remiſiſti, Odpowiedziałeś cnocie/to yeſt niecnotąś ſię ſtał. Nuncio regis accerſitus, Przes poſelſtwo krolewskie przyzwány/ álbo zá roskazániem krolewskim przyſzedł. Venit nuncius regius, Krolewski poſeł przyiechał. Vno nuncio atcꝫ una literarum ſignificatione, Iednym poſelſtwem. Nuncium remittere, Odpowiedzieć.

Nunciatio, onis, Oznaymienie / Dánie znáć.

Nuncia, æ, fem. prim. Poſełká/ oznáimicielká.

¶Compoſita, Adnuntio ſeu annuntio idem quod ſimplex, Oznaymiam / opowiedam/obwieſzczam. Annuntio tibi gaudium magnum, Opowiedamći wielkie weſele.

¶Anuntiatio, Oznaymienie / ziáſtowánie.

¶Denuntio idem, Oznaymiam / opowiedam/ziáſtuyę.

¶Denuntio aliquando Minor, Grożę/ odpowiedam. Denunciare periculum uitæ alicui, Odpowiedzieć komu ná głowę. Denunciauit ut adeſſet, Dał mu znáć áby był ná ten czáś/áby ſię ſtáwił. Denunciare & indicere bellū, Odpowiedzieć. Denunciare inimicitias idem, Denunciare iudicium alicui, Chcieć pozywáć kogo, álbo práwem ſię s kim obchodzić. Denunciare alicui dimicationem, Ná rękę kogo wywoływáć / wyzywáć.

¶Denuntiatio, Oznaymienie / ziáſtowánie też odpowiedź/groźbá. Denuntiatio & minæ idem.

¶Enuntio, Osławiam / roſpuſzczam sławę/wywoławam. Enunciare & diuulgare, Wyyáwić. Enunciare conſilia amicorum aduerſarijs, Wydáć/wyyáwić rády przyiácielskie nieprzyiacielōm. Commiſſa enunciare, Zwierzone rzeczy / táyemnice wyyáwić. Per iudicium enunciata res, Przes ſąd oſądzona.

¶Enunciatum, neu. Ciceroni eſt quod Dialectici propoſitionem uocant. Gruntowna powieść kilkiem słōw ogárniona/ ktōra yeſt w Philozophiey álbo w ſwiętym piſmie fundowána/ktōrą zwłaſzczá práwdá bywa podpierána/że yey skázić nie może.

¶Enunciatio, onis, uerbale, fem. eſt quod Græci Axioma uocant, Iſta práwa rzecz/ ktōrey ſię żaden przećiwić nie może.

¶Pronuntio, Mowię / powiedam ſwoye widzenie/ też skázuyę/ decret á skazn czinię.

Memoriter pronunciare, Z pámięći mowić/krōm xiąg.

Meum non eſt in hac re quam non intelligo quicquam pronunciare, Nie yeſt moyá rzecz wmiętáć ſię w tę rzecz ktōrey

nie rozumiem/álbo mniemánie ſwoye powiedáć/ſędźić. Pronunciare & ſtatuere, Vmówić/vſtánowić. Pronunciare ſententiam, Skázń vczinić. Nec tamé adhuc poſſum pronuntiare utrū ſit difficilius carpere aliquid an ſcribere, Wſzákże nie vmiem powiedźieć álbo rozeznáć co yeſt trudnieyſzego/etć. Pronunciare præliū in poſterum diem, Zwolić ſię ná záyutrz potykáć/bitwę zwieść. Non poteſt bene pronunciare, Nie może dobrze słów wymáwiáć.

¶Pronunciatur Impersonale Plin. patriam ab eo coronari pronunciatur Powiedáyą/etć.

¶Pronunciatum idem quod Enuntiatum uel Enuntiatio, & idem quod Græcis Axioma.

¶Pronunciatus, a, um, ut pronunciata ſententta, Vczinioná skázń.

¶Pronunciatus, huius pronunciatus, Wymawiánie słów/też oznaymienie.

¶Pronūciatio, onis, Obyczay mówienia/ Obyczay wymawiánia słów. Lex & pronunciatio, Skazánie/Decret.

¶Pronunciator uerbale, maſc. Oznáymiácz/ſwego mniemánia ſędźia. Item idem quod autor, aliquando, Skłádácz.

¶Obnuncio, Złą nowinę przinoſzę/też przećiwiam ſie. Proprie Angures dicuntur obnunciare quando aliquid mali ominis uiderint, Obnunciatio, Nieſzczęſliwe oznaymienie/ álbo známionowánie.

¶Renuncio, Wrácam ſie s poſelſtwem/ wskázuyę záś/też wykázuyę/ſpráwiam álbo oznaymiam poſelſtwo/też wypowiedam opuſzczam kogo.

Renuncio tibi hoſpitium, Wypowiedam ći goſpodę. Acta ad ſenatum renunciare Co ſie ſtáło to przed rádę przinieść. Vt nobis renunciatur Ták yáko k nam wskázuyą. Quaſi non tibi renunciata ſunt hæc, Jákoby zwłaſzczá nie wskazano/ nie dano znáć przed tym. Amicitiam alicui renunciare, Wypowiedźieć komu prziyaźń. Repudiū renūciare, Rozwieść ſie s żoną. Ciuilibus officijs renunciare, Nie chcieć náſię ſpraw poſpolitich przyimowáć. Vitæ renunciare, Vmrzeć.

Renuntiatur in tribus illis ſacerdotibus, Bywa policzon miedzy temi trzemi káplany/álbo yeden ſnadź ma być z tych trzech.

¶Renunciatio, Wypowiedzenie.

¶Renuncius, renuncij, Poſeł który ſie z poſelſtwá wráca s drugiem poſelſtwem. Apud Plaut. inuſitatum.

Nuncupo, as, are, act. prim. Zowię/ Mienię/też mianowicie á włáſnie mienię. Sicuti uerbis nuncupaui, Jákom przed tym ſpomiAnal. Id quod ueteres lingua nuncupare dicebant, Teſtamentum nuncupare, Słowny teſtáment vczinić/nie ná piśmie. ut milites in ſummo diſcrimine faciebant. Nuncupare uota, Slubić/ ślub ná ſię przinąć.

Nuncupata uoluntas, Oſtáteczna wola Teſtámentarzowá yáwnemi słowy przi obliczności kiliā świadków vczinioná.

Nuncupatio, onis, Mienieme/ záwołánie.

Nuncupatorius, a, um, Mieniony/ záwołány.

Nuncupatorium ſeu nuncupatum teſtamentum, Słowny teſtáment/słowna roſpráwá o ſwoyich rzeczach.

Nunquam aduerbium temporis, Nigdy. Iſtum hominem nunquam uidi, Tegom człowieká nigdy nie widział. Nunquā poſt illam uidi, Po onym czáſie więcieyem yey nie widział. Nunquam quicquam, Nic owſzeki. Homine imperito nihil quicquam iniuſtius, Niemáſz trudnieyſzy ſpráwy yáko s człowiekiem nievmieyętnym. Albo nád człowieká nieumieyętnego/ nic nie yeſt nieſpráwiedliwſzego. Nūquam fui uſquam quin me omnes amarent plurimum, Nigdzieyem nie był gdzie by mie nie miłowano.

¶Nonnunquam, Podczás/niekiedy.

Nunquamnon, Záwżdy.

Nunquid, Jeſli. & Nunquando, Jeſlikiedy. Interrogantis, Nunquid hic uides quod tibi doleat, Izali tu nie widźiſz coby cie nie mierźiáło. Quæro nunquādo tibi moram attulerit, Pytam yeſlić kiedy w czym zámieſzkał.

Nunquis, nunquæ, nunquod, uel nunquid, Numaliquis omnia iſta per interrogationem dicuntur. Nunquis hic eſt? I yeſt że tu kto. Nunquid tibi uidetur hoc, Coć ſie to podoba/ álbo co ty o tym dzierżiſz. Nunquid uis, Potrzebuyeſz czego? Nunquid eſt aliud, Maſz co drugiego. Nunquid præterea? Jeſt yeſzcze co więcey. Nunquidnā amplius tibi cum illa fuit Carine, Miałżeś s nią co zá ſpráwę dálſzą Cárine.

Nuncius, Vide Nuncio.

Nuo, nuis, nui, nutum, nuere, Kiwam głową/przizwalam. Annuere oculis, Oczimā mrugáć/ dáć znáć. Annuere capite, Kinąć głową.

Nutus, huius nutus, Kinienie / Dánie znáć / przizwolenie / tez schilenie álbo pochilenie. Ad illius nutum fiunt omnia, Ná yedno yego kinienie wszistko bywa. Nutu quid uelit indicat, Kinieniem dał znáć czego potrzebował.

Suopte nutu & suo pondere ad pares angulos in terram feruntur, Z sámego własnego pochilienia y cięszkośćy rowno sie spuszczáyą ku ziemi.

Nuto, nutas, are, frequentatiuum, Vstáwicznie kiwam / pochilam sie. & Metaphorice, Pádam / wątpię. Vt Animus nutat, Nie yest śmiáły / wątpi. Nutant arbores, Kołyszą sie / chwieyą sie. Nutat uictoria, Szwánkuye zwycięstwo. Si fortuna nutabit in prælio potius quam in fuga mortem oppetere, Jesli yáko fortuná będzie szwánkowáłá / wątláłá / liepiey wbitwie niźli w vciecce vmrzeć.

Nutare in re aliqua, Szwánkowáć / wątpić. Ædes nutant, Dóm sie pochylił.

¶Nutatio, onis, fem. tert. Pochylenie / chwianie.

¶Composita, Adnuo & Annuo, Przizwalam / głową kiwam / dáwam znáć. Hoc mihi significasse & annuisse uisus est, Miałem zá to yáko mi to dał znáć / álbo zdáło mi sie yákoby tego chciał. Audacibus annue cœptis, Bądź ná pomocy śmiáło w rzecz w sięrzuyącym.

¶Annuere etiam, Pozwolić / dopuśćić. Nutum annuere, ut gaudere gaudium.

¶Abnuo, Odmawiam / niedozwalam / głową dáyę znáć ze nie chcę.

¶Abnuere & recusare idem, Abnuere & agnoscere opponuntur, Abnuere solo uerbo, Záprzeć sie yednym słowem Abnuere & concedere contraria.

¶Abnueo, Veteres dixerunt.

¶Abnuto, abnutas, are, frequentatiuũ Przec sie / odmáwiáć / nie dáć sie vżyć.

¶Innuo, Kiwam ná kogo / Dáyę znáć. Innuit mihi oculis, Kinął ná mię oczimá. Indicare atq; innuere, Patefacere atq; innuere.

¶Renuo, Głową kiwam / á zátrząsam / dáyąc znáć ze nie chcę / Nie chcę / nie yest moyá wola / odmawiam.

¶Renutus, huius renutus, Zátrzęsienie głową / nie chcenie. Vnius meretricis nutu atq; renutu stant & cadunt uniuersa, Ná yedney kurwy wolą wstáyą y pádnią wszistki rzeczy / to yest wszistko sie dzieye wedle yey woliey.

Nuper aduerbium temporis, Niedawno / Dopiéro / Nowo. Quæ nuper reperta est, Która nie dawno nalieziona yest.

Nuper admodum, Barzo w krótce.

Nunc nuper, Práwie teras.

Nuperrime superlatiuus, Dopieruczko.

Nuperus, a, um, Nowy / a / e.

Nuperrimus, a, ũ, Nowiuczki / Nowiusieńki.

Nupta, Nuptiæ, Nuptus, Vide Nubo.

Nursia, femin. ciuitas Thusciæ in Italia.

Nurus, huius nurus, fem. q. Synowa / synowa zoná / Snieszká. Et aliquando pro sponsa ponitur.

Nusquam aduerbium in loco & ad locum, Nigdziey. In loco, Terent. Ille aũt bonus uir nusquam apparet, A ón dobry mąż nigdziey sie nie vkaże. Ad locum Plaut. Te nusquam mittam, Nie puszczę cie nigdziey. Nusquam gentium, id est nusquam omnino, Nigdziey owszeki. Abundat autem (Gentium) Terent. Fratrem nusquam inuenio gentium, Brátá nie mogę nigdziey náliezć.

Nuto, as, Vide Nuo.

Nutrio, nutris, nutriui, uel nutrij, nutritum, nutrire, act. q. Wychowawam / żywię. Nutrire hulcus, Piesćić sie s wrzodem / to yest lieczić.

Nutricor, nutricaris, nutricari, deponens idem.

Nutrire comam, Chowáć tráfić włosy. Sic barbam nutrire, Nośić brodę / nie dáć golić.

Nutrire tacitos ignes apud Poëtas, Táyemną miłość wieść.

Nutritus, a, um, participium, Wychowány.

Nutritus, huius nutritus, Żywność / potrzeby do żywnośćy.

Nutrico, as, are, idem quod Nutrio.

Nutricatio, onis, femin. tert, Wychowánie.

Nutricatus, huius nutricatus, idem.

Nutritius, a, um, Wychowáyący / álbo co ku dźiećy wychowániu nalezy.

Nutritor, nutritoris, masc. tert. Náuczyciel / ten który dźieći wychowawa.

Nutrix, nutricis, fem. tert. Mámká.

N ante V.

Nutrix aliquando pro ſeminario, Miáſto ogród kágdzie ziolá rozdzki/Látorośłki y co tákowego chowáyą/áż ſie godzą przeſádzáć álbo ßczepić.

Nutricula, læ, diminutiuum, Mámeczká.

Nutricula ſedicioſorum & aleatorum, Tá ktora przechowawa koſtarze/piyánice álbo Ceklowniki.

Nutritia, orum, neut. plurale tantū, Myto/zapłátá/á oddánie zá dobrodzieyſtwo wychowánia. Græcis τροφεῖον.

Nutrimentum, nutrimenti, Zywność/pokarm.

¶Compoſita, Enutrio idem quod ſimplex.

¶Innutrio idem etiam, álbo Chowam ſie. Homines mari innutriti, Około morzá álbo przi morzu ſie chowáli álbo wychowáli.

Nutus, Vide Nuo.

Nux, nucis, fem. ter. Orzech/ wßeláki owoc w ßczeßuyách roſtący yáko ſą orzechy/migdały/káſtany/zołądz/mußkat. Nux iugulans, Orzechowe drzewo.

Nux Baſilica idem.

Nux auellana uel præneſtina.

Nux pontica, Laskowy orzech. Significat etiam arborem, Leßczyná.

Nux Græca, Migdał.

Nux Thaſsia idem.

Nuces pineæ, Szißki. Nuces relinquere prouerbium, Dziecinnych rzeczy pozoſtáć.

Nucula, læ, fem, prim. diminutiuū, Orzeßek.

Nuceus, a, um, Orzechowy/co z orzechá yeſt. Vt oleum neceum, Oleyek orzechowy.

Nucleus, nuclei, maſc. Jądro z orzechá. Et Metaphorice, Wßelákiego owocu wnętrzność/práwy ßczyry owoc.

Nucleus acini, Winne yądrko/ktore w groniech winnych bywáyą. Qui e nuce nucleum eſſe uult frangat nucem prouerbium, Kto chce pożitek mieć nie ma ſie ná robotę oßczędáć.

Nucleum amiſi, Prouerbium, Prziße dlem ku ßkodzie/zámießkalem dobrego pożytku.

Nucifrangibulum ioco, Plaut. dentem appellauit.

Nucipersica, æ, Nieyáki rodzay ferßek.

N ante Y.

Nucamentum Plin. appellat quaſi quaſdam panniculas, ex arboribus dependentes præſertim piceæ & abietinæ arboris.

N ante Y.

Nyctalops, nyctalopis, om. Latine Luſcio uel luſcioſus uide ſupra.

Nyctalops herba, quæ & chenomychon dicitur.

Nycteris, nycteridis, fem. Latine ueſpertilio, Nietoperz.

Nycticorax, maſcul. tert. Nocny kruk νὺξ Nox & κόραξ κόρακος, Coruus, Sliepowron zową nie ktorzy.

Nyctileus maſ. triſyllabum, Przezwisko Báchuſowe.

Nyctileia pluraliter tantum Bacchi ſacrificia, Ofiáry Báchuſowe.

Nympha, nymphæ, fem. prim. Latine ſponſa, Oblubienicá/ młoda páni. Veteres autem Nymphas aquarum Deas uocarunt.

Nymphæ etiam dicuntur apes cum primum formam habere incipiunt, Pßczoły gdy ſie naprzód poczną xtałtowáć. Nam apes primum fiunt uermiculi.

Nymphea, nymphææ, fem. herba, Seeblum oder Härwurtz/po niemiecku.

Nymphæum, nymphæi, Latine lauacrū, Łáźnia/kąpánie.

Nymphus, nymphi, Latine ſponſus, Oblubieniec.

¶Neonymphus, Latine nouus ſponſus, Młody pan/Oblubieniec.

¶Paranymphus, Zerzec/ márßałek ſwádziebny/ktory rádzi ná weſelu. Latine auſpex.

Nympharena gēma, urbis & gentis Perſicæ nomen habet.

Nyſa nomen multarum ciuitatum præcipue autem in India per Bacchum ædificatæ.

Nyſæus, Bóg Báchus.

Nyſa mons ibidem & ciuitas in Bœotia, in Caria, in Helicone, in Ionia & in Thracia.

Nyſia genus hederæ Calep.

Nyſus, Własne ymię troyáńczyká yednego.

Nyſſa, nyſſæ, repagulum, unde curſores mouentur, Cel záwodnicżi.

DE LITERA O.

O Aduerbium uocandi, ſeu interiectio cohortandi, Nominatiuo interdũ & uocatiuo, nonnunquam, accuſatiuo gaudens, Ey/ ut o diſcipule fac tibi curæ ſit quod moneo, Ey ty vczniu badz tego pilen w czim cie nápominam.

O nonnunquā exclamantis, ut o hominum ingratitudinem, Ey álbo o toć wielka niewdzięczność ludzka.

O aliquando admirantis, ut o faciem pulchram, O bárzo niewymownie piękna twarzi.

O dolentis, Cic. o me perditum, o me afflictum, O biedaz mnie nędznemu. O nieſtetis mnie miſernemu człowiekowi.

O Irridentis ut o præclaram ſapientiam Ey to czíſty rozum/ o známienita mądrości.

O exultantis, Terent. o factum bene, O chwálá bogu/ dobrze ták/ dobrze ſie ſtáło.

O admirantis, o utinam, O by to ták było/ o boże day to. O utinam tunc cum Lacedæmona claſſe potebat, O by ſie to było ſtáło/ o nie chćiał tego Bóg.

O admirantis & ſubito perculſi, ut o ſalue Pamphile, Báwey o badz pozdrowión Pámphile.

O quandoq; tacetur quando accuſatiuo iungitur, Cic. Me miſerum cur non ades, O nieſtetis mie ſámemu ná ſię.

O ante A.

Oaxis, maſc. fluuius Cretæ.
Oaxus ciuitas Cretæ.

O ante B.

Ob præpoſitio accuſatiuo iungitur & ſignificat propter, Dla. Terent. Præciũ ob ſtultitiam fero, Záplátę dla ſwego ßaleńſtwá noßę. Huic ob inſignem eruditionem honos debetur, Ten dla niepoſpolitey nauki ſpráwnie ma być czczōn/ y wazōn/ Ob aliquando ſignificat ante, Przed. Vt ob oculos ponere, Przed oczy położyć.

Ob in compoſitione ſignificat circum, Wkoło. Vt obambulo, Wkoło ochodzę.

Obacerbo	Vide	Acerbus.
Obacero,		Acer.
Obæratus,		Aes.
Obambulo,		Ambulo.
Obareſco,		Areo.
Obaro,		Aro.
Obaudio,		Audio.
Obcęco & occeco		Cæcus.
Obcalleo,		Occalleo.
Obdo,		Do.
Obdormio,		Dormio.
Obduco,		Duco.

Obater adiectiuum, Czernáwy/ poczerniáły.

Obba, bæ, fem. Fláßá álbo ynße niezákie naczinie do picia.

Obdulcorare, Słodko vczinić/ osłodzić. Barbarum uerbum in Biblijs.

Obduro, Vide Durus uel Duro.

Obedio, obedis, obediui, obeditum obedire, neu. q, Słucham/ yeſtem/ posłußny. Parere, obedire, obtemperare, Synonyma.

Obediens participium ſiue nomen ex participio, Posłußny. Obediens dicto, Pilny roskazánia. Nemo illo obedientior, Nikt náden nie yeſt posłußnieyßy.

Obedientia, æ, fem. prim. Posłußeńſtwo.

Obedienter aduerbium, Posłußnie.

Obeditio pro obedientia plane dura deriuatio in Biblijs legitur.

Obedo, obeſus, obeſitas, Vide Edo.

Obelus, obeli, maſc. ſec. pen. cor. Latine ueru, Rożen/ też známię álbo punkt w xięgách którym známionuyą fálß álbo co niepewnego/ áby zá podeyzráne było miano.

Obelo notare, Gánić/ Hánbić y odrzucić.

Obeliſco notare, idem.

Obeliſcus, obeliſci, Czworográny proſty/ á podługowáty kámień/ ná wierſzchu yáko by rożen zákończony.

Obeo,	Vide	Eo.
Obequito,		Equito.
Oberro,		Erro.
Obeſco,		Eſca.
Obeſus,		Edo.

Obex, obicis, dep. tert. Zaworá y wßeláka zawádá/ podporá/zamek/ßranki/etć. Obſtaculum.

obfirmo,		Firmo uel firmus.
obgannio,		Gannio.
obhæreo,		Hærco.
obherbeſco,		Herba.
obiaceo,		Iaceo.
obijcio,		Iacio.
obinanis		Inanis.
obiratus,		Ira.
obitus,		Eo.
obiurgo,		Iurgo.
oblædo,		Lædo.
oblangueo,	Vide	Langueo.
oblatio,		Fero.
oblatro,		Latro.
oblecto,		Latio.
oblido,		Lædo.
obligo,		Ligo.
obligurio,		Ligurio.
oblimo, as, are,		Limus.
oblinio,		Linio.
oblino, oblitus,		Lino.

obiter aduerbiũ, Znienaglá/znienacká/wdochwytki/przitym. Compoſitum eſt ex ob quod ſignificat circum & iter, ut obiter hoc dicam, Ji to ták znienaczká przitym przipomionę.

Obiurare, iureiurando obſtringere, Poprziſiąc. Obſoletum, ſi non mendoſum eſt pro obiurgare.

Obliquus, a, ũ, Co yeſt ná vkoś álbo ná przeki/vkośny/krziwi/poboczny. Obliqua uia, Poboczna/przeczna drógá. Obliquis ordinibus in quincucem diſpoſitis, Flexuoſa & obliqua uia, Krziwa y tám y ſám ſie winąca drógá. Obliquus ictus, Náprzeczny ſiek.

Obliquitas, obliquitatis, fe. ter. Vkoś/krziwość. Ni talis obliquitas in latus digredi uideretur, Wynawßy by tá vkoś ná ſtronę precz vchodziłá.

Oblique aduerbium cui contrarium eſt Recte, Ná vkoś/ná bok/ná przeki.

Obliquo, as, act. pri. pe. pro. are, Ná ukoś czinię/krziwię.

Oblitero, as, penult. cor, act. prim. Zniſzczam/zgłádzam/ zámázuię. Siue a litera uel littore, uel obliuiſcor deniq; deducatur. Beneficij publici memoria priuatam offenſionem obliterauit, Pámiątkę dobrodzieyſtwá Rzeczypoſpolitey okazánego/oſobliwy wyſtęp zágłádziłá. Nondum obliterata memoria ſuperioris belli, Nie zápámiętawßy yeßcze pierwßey woyny. Vetuſtate obliterata res, Stárością záßła. Obliterata peccata, Zápámiętáne wyſtępy. Obliterari in animo, Być zápámiętan.

¶Obliteratio, onis, Zgłádzenie/ zápámiętánie/zámázánie.

Oblitesco, Vide Lateo.

Oblitus, Vide Oblino, & Obliuiſcor.

Obliuiſcor, obliuiſceris, oblitus ſum, obliuiſci, dep. tert. pen. prod. Zápámiętawám / niepámiętam. Oblitus ſum dicere, Zápámiętałem rzec. Cum accuſatiuo & genitiuo iungitur, Cum genitiuo Terent. Prorſus oblitus ſum mei, Práwiem ſie ſam zápámiętał. Quæ te rei militaris obliuiſci non ſinit, Która cię by rzeczy nie dopußczáły zolnierskich rzeczy przepámiętáć. Cum accuſatiuo, Cic. & Artificium obliuiſcatur & ſtudium deponat, I rzemięsłá niechay zápámięta y niechay ſie więcey nie vczy.

Oblitus, a, um, participium, aliquando ſignificat paſsiue, ut Nunc oblita mihi tot carmina, Wyßły mi z pámięcy ták wiele wierßów.

Oblitus aliquando actiue, Ten który zápámiętał.

Obliuio, onis, fem. ter. Zápámiętánie. In obliuionem uenire, Być zápámiętan. Obliuioni tradere, Zápámiętáć / przepomnieć. Obliuione delere, obliuione obruere idem, In obliuione diu iacuit cui opponitur in aſsidua eſſe commemoratione, Długo o nim yednego słowá nie słycháć było. Tuas laudes nulla unquam obſcuratura eſt obliuio, Twoyich chwał żadne zápámiętánie nie zgładzi. Vindicare ab obliuione, Ná świątłość wydáć/rátowáć z zápámiętánia.

Obliuium, obliuij idem quod obliuio.

Obliuioſus, a, um, Niepámiętny/ prędko zápámięta.

Obloco,		Loco.
Oblongus,		Longus.
Obloquor,		Loquor.
Oblucto,		Luctor.
Obludo,	Vide	Ludo.
Obmolior,		Molior.
Obmuteſco,		Mutus.
Obnato,		No.

Obmaneus, id eſt, diu manens, Obſoletum.

Obmunuere pro admonere Obſoletum.

Obnectere, pro obligare, Obſoletum.

Obniger, a, um, Przyczérnieyſzym.

Obnitor, obnixe,	Vide	Nitor.
Obnoxius,		Noxa.
Obnubilo,		Nubes.
Obnubo,		Nubo.
Obnuncio,		Nuncio.
Oboleo,		Oleo.

Obolus, oboli, maſc. ſe. pen. cor. Mincá/ álbo pieniądz mniey álbo więcey niżli náſze pulgroſzá ważący.

Obolus etiam ſexta pars drachmæ, Szóſta część dráchmy. Vide infra de ponderibus quid ſit drachma.

¶Semiobolus, Pulobolusá/cztery pieniądze náſze ważący.

¶Diobolaris, & hoc diobolare, Dwopieniężny/ co może zá dwá pieniądzá kupić. Metaphoricos, Wzgárdzony / niczemny.

Oborior, obrepo, Vide Orior.

Obrigeo & obrigeſco, Vide Rigor uel Rigeo.

Obrinca fluuius Germaniæ in Epiſcopatur Treuerenſi.

Obrizum, obrizi, neut. ſec. Szczire złoto którego nie vbywa ácz w ogień będzie włożone/ polerowáne álbo ſzmelcowáne złoto.

Obrodo,	Vide	Rodo.
Obrogo,		Rogo.
Obrumpo,		Rumpo.
Obruo,		Ruo.

Ob rutuit inquit Feſtus obſtupuit a ruto quod antiqui pro graui aut ſtupido dixerunt Obſoletum.

Obſæuio, Vide Sæuio.

Obſalutare eſt ſalutandi gratia alicui ſe offerre Obſoletum.

Obſaturo, Vide Saturo.

Obſcœnus, Vide Cœnum.

Obſcenare malum omen afferre Obſoletum.

Obſcenus ſine diphtongo ab ob & cano deductum interpoſita litera s Euphoniæ cauſa, Niefortunny / Stráſzny/ Mierziony.

Obſcurus, a, um, Ciemny/táyemny. Obſcurus locus, Ciemne mieyſce. Iam obſcura luce innecti, Gdy ſie yuż zmierzkło.

Obſcurus etiam, Cięſzki ku wyrozumieniu.

Obſcura oratio, Trudna mielatwia/etc.

Obſcurum ius, Cięſzkie práwo. Non obſcura beneuolentia, Nie táyemna życzliwość álbo láská. Non erat obſcurum quid homo improbus ac nefarius cogitaret, Nie táyemno było co zły człowiek przed ſię był wziął/álbo ná co ſie ſádził.

Obſcurus etiam, Nieſláchecktiego rodu. Obſcuro genere natus, Chłopowic. Obſcurus homo, Nieżacny/niemáyący żadnego ozdobienia.

Obſcure aduerbium, Ciemno/trudno. Obſcure loqui, Zátrudnioną rzecz mieć. Palam & obſcure contraria, Neq; obſcure hæ duæ legiones uni Cæſari detrahuntur, Nie táyemnie. Obſcure ferre & diſsimulare, Táyemnie mieć/ Nie dáć nie znáć. Obſcure & diſsimulanter idẽ.

Obſcuritas, obſcuritatis, fem. tert. Ciemność/trudność/podlość/też nieżacność rodzáyu.

Obſcuro, as, are, pen. prod act. pri. Záćmiam/ táyę. Neq; diſsimulandum quod obſcurari non poteſt, Nie ma być táyono co ſie zátáić nie może. Tanta uis eſt honeſtatis ut ſpeciem utilitatis obſcuret, Obſcurat magnitudinem periculi lucrum, Zákrywa.

Obſcurare & celebrare contraria.

Obſcuratio, onis, fem. tert. Záćmienie. Vt obſcuratio ſolis, Záćmienie słońcá.

¶Inobſcuro, Záćmiam/záſlániam.

Obſecro.	Vide	Sacer.
Obſecundo,		Secundus.
Obſepio,		Sepes.
Obſequor, obſequiũ,		Sequor.
Obſero, is,		Sero.
Obſeruo,		Seruo.
Obſideo, & obſes,		Sedeo.
Obſigno,		Signum.
Obſiſto,		Siſto.
Obſoleo, Obſoleſco,		Oleo.

Obſidianus, a, um, adiectiuum crebrum apud Plin. quod habet ſimilitudinem lapidis ab Obſidio quondã in Æthiopia inuenti.

Obſipo, as, are, pro obijcere, Obſoletum

Obſonus, a, um, pro Abſono obſoletum

Obſonare, id eſt, male ſonare. Sipon.

Obſitus, a, um, pen. cor. Odziány/ obwikłány/nákrity. Pannis obſitus, Łátámi ogárniony/oſzárpány.

Obſonium, neut. ſec. Wſzelákie potráwy które ku chlebu winu álbo piwu przirządzáyą.

Obſono, as, are, pe. cor. uel obſonor, obſonaris, obſonari deponens, Skupuię/ potrzeby do kuchnien/ álbo nárządzam yeść. Ego obſonabo, Ya chcę wſzyſtek koſztunek záſtąpić/záplácić cos my ſtrawili. Obſonare prandium, Nákupić ná obiad. Obſonare obſonium idem, Cœnæ obſonaui, Nárządziłem ná wieczerzą.

Obſonatus

Obſonatus, huius obſonatus, Sкupienie rzeczy potrzebnych do kuchniey.
Obſonator, huius obſonatoris, maſcul. tert. Szafarz.
Obſopæus, Kucharz. Alij hæc omnia ſcribunt per pſ hoc eſt per χ Græcum.
Obſorbeo, Vide *Sorbeo*.
Obſordere, pen. prod. Sordidum fieri & obſoleſcere, Obſoletum.
Obſtaculum, Vide *Obſto*.
Obſtetrix, obſtetricis, fem. tert. Bábá ktora przi pániách brzemiennych bywa.
Obſtetrico, & obſtetricor, aris, ari, Bábą być/przi porodzeniu pań bywáć. In Biblijs tantum legitur.
Obſtino, as, aui, are, pen. cor. Przećiwiam ſie/Jeſtem oćiętny/zátwardzam ſie. Certũ atq; obſtinatum eſt, Vpárłem ſie yuż ná to. Obſtinauerant animis uincere aut mori, Ná to ſie vpárli álbo zwyćiężić álbo vmrzeć.
Obſtinatus, a, um, Participium ſiue nomen ex participio, Vpárty/oćiętny. Voluntas obſtinatior & in Iracundia obfirmatior.
Obſtinatio uerbale, Oćiętność/vpárcie/vdánie ſie ná co.
Obſtinate aduerbium, Oćiętnie. Obſtinate negare, Mocnie przeć.
Obſtipus, a, um, Oćiętny/vpárty / twárdoſzeyny álbo twárdouſtny. Dicuntur enim obſtipi quibus colla rigent, id eſt, indurantur, Horat. Stes capite obſtipo, Weżmi głowę ná kręgi yákoby miał yáki ſtos á vderzenie głową vczinić.
Obſtipo, as, are, ut obſtipare uerticem, Głowy náchylić ku ſtoſowi.
Obſtitum ueteres modo pro uiolatum, modo pro obliquum dixerunt, Calepinus.
Obſto, & obſtaculum, Vide *Sto*.
Obſtragulum, obſtraguli, Zápinánie álbo załogá yáko v botów niewieſcich bywa.
Obſtrepo, Vide *Strepo*.
Obſtrigillo, as, are, pro obſtare, repugnare, detrahere Obſolet. Przećiwić ſie.

Obſtringo,	Vide	*Stringo.*
Obſtrudo,		*Trudo.*
Obſtruo,		*Struo.*
Obſtupeo,		*Stupeo.*
Obſum,		*Sum.*
Obſurdeſco,		*Surdus.*
Obtego,		*Tego.*
Obtempero,		*Tempero.*
Obtendo,		*Tendo.*
Obtenebro,		*Tenebræ.*

Obtero,	Vide	*Tero.*
Obteſto		*Teſtis.*
Obtexo		*Texo.*

Obturo, as, are, pen. prod. act. prim. Zátykam/vtykam/zámykam. Quidam cum aſpiratione ſcribendum putant, Obthuro, hoc unico uerbo omnibus os obturabis, Tym yednym słowem wszyſtkim vſtá zámkmeſz.

Obturamentum, obturamenti, neut. ſec. Nieco czym co zátykáyą/zátykádło.
Obturamentum piſcinæ, Vpuſt.
Obturatio, onis, fe. tert. Zátknienie/zátwierdzenie/zámknienie.

Obticeo, Vide *Taceo*.
Obtineo, Vide *Teneo*.

Obtingit, obtingebat, obtingere, imperſonale non niſi in tertijs perſonis legitur, Przigadza ſie/potyka ſie / doſtáwa ſie. Aſiam Q. ſuauiſsimo fratri obtigiſſe audiſti, Mam zá to żeś słyszał iż ſie memu brátu Aſia doſtáłá/to yeſt opiekuńſtwo álbo ſtároſtwo w Aſiey. Tibi obtigit quod plurimi exoptant ſibi, To ſie przigodziło tobie/co ich wiele ſobie żąda. Quod cuiq; obtigit hoc quiſq; teneat, Co ſie komu doſtáło to niechay ma. Obtigit præter ſpem, Przigodziło ſie nád mniemánie. Eloquere ut hæc res obtigit de filia, Powiedz yáko ſie tá rzecz ſtáłá s córką.

Obtorpeo, & obtorpeſco, Vide *Torpeo*.
Obtorqueo, Vide *Torqueo*.
Obtrecto, Vide *Traho uel Tracto*.

Obtrigo, is, pen. prod. uel obſtringo, Poprzisięgam / przisięgą obowiązuyę. Iureiurando obſtringo, Obſoletum.

Obtrudo,	Vide	*Trudo.*
Obtrunco,		*Truncus, a, um.*
Obtundo,		*Tundo.*
Obtueor obtut[9]		*Tueor.*
Obturbo,		*Turbo.*
Obturo,		paulo ſupra.
Obuagio,		*Vagio.*
Obuallo		*Vallus.*
Obuenio,		*Venio.*
Obuerto.		*Verto.*
Obuio, obuius,		*Via.*

Obuaricare, & obuaricator pro eo qui cuipiam occurrit quo minus rectum iter conficiat, Obſoleta.
Obuaro, as. are, peruertere, deprauare, Obſoletum.

Obumbro

Obumbro, Vide *Vmbra.*

Obuncus, Vide *Vncus.*

Obuoluo, Vide *Voluo.*

O ante C.

Occa, occæ, fem. prim. Broná ktora włocza á bryły rozbijáją ná roli.

Occo, as, are, Włocżę. Iubet occare dominus, Káže s bronámi ná pole włoczić. Vineas occare, Kopáć motyką.

Occatio, onis, fem. tert. Włoczenie.

Occator, oris, masc. ter. Włocznik.

Occatorius, a, um, Co ku włoczeniu należy. Occatoria opera, Włoczenie.

¶ Inocco & Deocco, Włocżę dobrze/powłaczam drugą ras.

Occæco, Vide *Cæcus.*

Occalleo & occallesco, Vide *Callum.*

Occano, Vide *Cano.*

Occasio, onis, fem. ter. Czás/ przistęp/pogodá ku ktorey rzeczy/potemność/przicziná. Captare occasionem, Stukáć czásu. Captat occasionem loquendi cum Principe, Godzi ná pogodę/radby s pánem mowił. Capere occasionem, Wziąc przicziną. Nunc occasio est & tempus, Teras masz wyborny czás. Vt primum occasio data est feci, Jákom skoro czásu dostał/ etc. Arrepta occasione ex sermone alterius, Wziąwszy pochop z rzeczi drugiego. Amittere occasionem, Omieszkáć czásu. Summa eludendi occasio est mihi nunc senes, O mamże teras wyborną pogodę náwodzić się zá nos stárcow. Tantisper tacet, quantisper occasionem nõ habet effuciendi, Poty milczy poki nie ma pogody wyzienąć.

Occasiuncula, læ, fem. prim. diminutiuum.

Occasus huius occasus, masc. q. Záscie/zachod/zginienie śmierć. De homine & rebus maioribus dicitur, occasus Lelij, Smierć Lelij. Occasus Reipub. Zásćie/záginienie krolewstwá. Occasus urbis, Zátrácenie miástá. Occasus solis, Zachod słońcá. In occasum, Ná zachod słońcá.

Occidens, tis, masc. ter. substantiuum idẽ, Zachod słońcá álbo tą część niebá ktora yest ná zachod słońcá.

Occidentalis & hoc occidentale, Co/ yest ná západ słońcá.

Occiduus, a, um, ut ab orbe occiduo, Od zachodu słońcá. Sole iam fere occiduo, Gdy słońce nád zachodem było.

Occedere pro Accedere Obsoletum.

Occepso pro Accepero antiquum.

Occido, Vide *Cado uel Cædo.*

Occillare apud Plaut. pro contundere ubi quidam legunt oscillare utrunq; Obsoletum.

Occino, Vide *Cano.*

Occipio, Vide *Capio.*

Occiput, huius occipitis, neu. ter. & occipitium, ij, neut. sec. Tył głowy. Frons occipitio prior, prouerbium, Stárszy Bog niż święty Márcin/ állo dáleko lepiey yest sam przes się swey rzeczy doyrzeć/ niżli się ná kogo spuszczáć.

Occlamito, Vide *Clamo.*

Occludo, Vide *Claudo.*

Occo, Vide *Occa.*

Occullo, occulis, occului, occultum, occulere, Táię/zákrywam. Apparent nec occuli possunt, Widáć ye áni mogą być zákrite.

Occultus, a, um, participium siue nomen ex participio, Táyemny/cichy/skrity. Occultissime res, Bárzo táyemne rzeczy.

Occulte, occultius, occultissime, aduerbium, Táyemnie/ Skricie. Occulte aliquid facere, Táyemnie co sprawowáć. Hoc ait quomodo occulte, siue teste siue conscio fallat, Ná tym yest yákoby táyemnie nie dáyąc znáć nikomu/ Nie zwierzywszy się nikomu zdrádził.
Occultissime aliquid moliri, Bárzo táyemnie co zámyśliáć. Occultissime agit, quicquid agit, Wielmi cicho á skricie/ sobie poczina cokolwiek czini.

Occulte & clam idem.

Occulto, as, are, frequentatiuum, Táię/ kryię/chowam.
Occultare se latebris, W kaciech á w skritych mieyscach się chowáć. Occultare se ab aliquo, Kryć się przed kim. Occultare apud se, Táyemnie mieć/ Nie wyiawiáć. Occultare consilium fugæ, Nie zwierzić się nikomu máyąc wolą vciec. Occultare fugam, Nie dáć nikomu znáć o swey vcieczce.

Occultatus, um, participium, Zátáyony/zákryty.

Occultate aduerbium idem quod Occulte.

Occultatio, onis, fem. tert. Zátáienie/skricie.

Occultator, oris, masc. ter. Zátáyciel. Latronum occultator & receptator, Przechowáwácz łotrostwá.

Occumbo, Vide *Cubo.*

Occupo, as, pen. cor. are, act. prim. ex ob & cupio compoſitum, Oſięgam/ Oſiádam poſiadam/ ogárniam/ zeymuię/ vprzedzam/ zábáwiam ſie.
Ego prior hunc locum occupaui, Iam tu ſobie pierwey záſiadł. Mors continuo ipſam occupat Terent. Smierć ią hnet ogárnęłá.
Tantus timor homines occupauit, Táki ſtrách ludzie ziął. Occupare agros, Poſiąć role.
Occupare poſſeſsionem laudis, Vprzedźić kogo w chwale. Niſi te illa ante occupauerit, Wyiąwſzy by cie vprzedźiłá. In ea funditus delenda occupati ſunt, Zábáwili ſie chcąc ią z gruntu wykorzenić.
Occupatus eſt ſolicitudine, Troſzcze ſie Occupauerat animos fuga, Mieli ſie ku vciekániu.
Occupare Italiam militibus, Náwieść zolnierſtwá do włoch. Populus erat occupatus in funabulo, Lud ſie był zábáwił pátrząc ná mietelniki/ ktorzy po powrozách latáią.
Hæc cauſa prima iudicia occupabit, Tá ſpráwá nay pierwey będźie ſądzona. Quę homines occupatos occupat, Ktorá ludźiem zátrudnionym trudnośći zádáie.
Occupans, occupantis, participiũ, Vprzedzáiący/ oſięgáiący/ poſiádáiący/ zábáwiony.
Occupatus, a, um, Zátrudniony/ poſiędzony/ vprzedzony/ prácowity. Niſi quid magis es occupatus operam mihi da, Ieſliś nie ieſt zátrudnion chciey mi máło k woli być.
Occupatus & ocioſus contraria, Occupatus auditione cauſarum, Zátrudniony ſłuchániem ſpraw. Occupatus in amore, Zábáwiony miłośćią. Occupatus ſtudio Occupatus in re familiari, Zábáwiony goſpodárſtwem.
Non dubito quin occupatiſsimus fueris quam ad me nihil dederis literarum, Mam zá to żeś wielmi zátrudniony był iżeś mi nic nie piſał.
Occupatio, fem. tert. Poſięgnienie/ poſiędzienie/ wzięcie/ zátrudnienie/ trudność. Per occupationes non potui ad te uenire, Dla trudnośći nie mogłem do ciebie przyść. Implicatus occupationibus, Wielkiemi ſpráwámi záwiązbiony. Multa quidem cogito ſed prohibeor occupationibus Wiele rzeczy przed ſie biorę ále dla trudnośći temu doſyć vczynić nie mogę.

Occupatio rei familiaris, Zábáwienie około zolnierſtwá.
Occupatio ſchema eſt Rethorum quoties quæ dici ab alio poterant, ea ipſi præueniendo dicimus in noſtrã partẽ ne nobis officiant poſtea, Vprzedzenie.
¶Præocupo, Vprzedzam Præoccupare partes alterius, Vprzedźić kogo w vrzędzie.
¶Præoccupatio, onis, Vprzedzenie.
¶Præocupatio apud Rhetores quæ Græcis Apoſiopeſis uel Paralepſis, Schema eſt, cum aliquid nos reticere dicimus, quod tum tacitum intelligitur, alias Præteritio dicitur, Przemilczenie álbo opuſzczenie. Vt nolo dicere quã turpiter adoleſcentiam transegeris, Nie chcę o tym nic mowić iákoś márnie młodźieńſtwo ſwe ſtráwił.
Occurro, occurſus, Vide Curro.
Oceanus, oceani, maſc. ſec. pen. cor. Wielkie morze ktore wſzyſtek ſwiát okrąza. Vide ſupra in dictione Mare, Poetowie wymyſliáią/ powiedáiąc że ieſt Małzonek Tethios.
Oceanitis, oceanitidis, Dźiewká Oceanowá.
Oceanus etiam, Wánná łáźienna álbo wielki ceber. Vaſtum ſolium.
Ocellus, Vide Oculus.
Ocha, ochæ, Gęś. Inſolens.
Ocha, ochæ, etiam mons Eubœæ.
Ochus fluuius qui Indiæ montibus ortus, per Arcananiam fluit.
Ocior, Vide Ocium.
Ocium, ocij, neut. ſecund. uel otium per t Proznowánie. Aliquãdo ſignificat, Chwilá/ czás.
Non mihi ocium fuit ſcribendi, Nie miałem czáſu piſáć. Ocium agere uel ocium tenere, Czás prozno tráwić. Ocium ſequi, S proznowániem ſie mieć. Ocij plurimi es, Maſz doſyć czáſu. Et ocij plurimi res, Rzecz potrzebuiąca wiele czáſu.
Ocium & labor contraria.
Ocium & negotium etiam contraria, Horum libros, cum eſt ocium lego, Ty xięgi gdy mam czás czytam. Abundare ocio, Mieć doſyć czáſu. Affluere ocio idem. In ſtudijs omne ocium tempuſq; conterimus, Ná naukách wſzyſtek czás tráwimy. Deſidioſiſsimo ocio indulges, Oddałeś ſie ná leniwość y proznowánie.

nowánie. In ocio uiuere, Spokoynie żyć. Hebeſcit & langueſcit animus in ocio, W próżnowániu człowiek tępieye y leniwieye.

Ocium etiam, Pilnowánie álbo ſię obieránie w naukách. Vt quid dulcius ocio literario, I co milſzego yáko ſię obieráć w naukách.

Ocioſus, a, um, Prożnuyący/ a/ e. Ocioſus dies, Swięto. Vide ut ocioſus incedit, Bá bacż álbo poyzrzi yáko ſobie pániczkuye/ álbo prożnuye.

Ocioſus etiam, Spokoyny/ nie troſzczący ſię.
Terent. Ocioſo animo iam nunc eſſe impero, Już tez teras ſobie chcę odpoczinąć.
Ocioſus a metu, Nie máyący ſię czego bać.
Ocioſus ab animo, Nie máyący ſię oczſtáráć.

Ocioſus aliquando idem quod Inanis uel inutilis, ut ocioſa uerba, Niepotrzebne / niczemne słowá. Ocioſe ſententiæ, Nie krzeczne ſententie/álbo namowy. Ocioſus ſtudiorum, Nieuczący ſię.

Ocioſe aduerbium, Prożnuyąc/ tez ſpokoynie.
Sedet ocioſe, Siedźi nic nie cżyniąc. Ocioſe ambulare, Po prożnu ſię przechodźić.
In aurem utranq; ocioſe ut dormias, Abyś bezpiecżnie ſpał krom ktorego ſtáránia.
Qui ſuum officium gerunt ocioſe, Ktorzi ſwoye ſpráwy ládá yáko álbo niedbále ſpráwuyą.

Ocioſitas pro ocio barbara dictio in Biblijs.

Ocior, aris, ari, dep. Prożnuyę/ nic nie czinię.
¶ Negocium, Vide alias.

Ochra, æ, Cretæ ſeu lapidis ſpecies, quæ fit exuſta rubrica in ollis nouis luto circumlitur.

Ocquiniſco, is, ere, Inclino, Schilam ſię.

Ocrea, ocreæ, Skorznie / Boty długie/ dicta quod crus tuetur.

Ocreatus, a, um, W skorznie vbrány.

Octo nomen numerale indeclinabile, omnis plurale tantum, Osm.

Octies aduerbium, Osmkroć.

Octauus, a, um, Oſmy. Octaua pars, Oſma część.

Octauum tanquam aduerbium poſitum pro octies, Liui. Iam octauum, Już po ośmi kroć.

Octuaginta, Osmidźieſiąt.

Octingenti, ta, tæ, Osmſet.

Octingenarius, a, um, Osmſetny/ a/ e. Vt Octingenarius grex, Trzodá w ktory osmſet yeſt pogłowia.

Octogenus, a, um. Plin. Octogenis ſeſtercijs ſtrigmēta olei uendidiſſe, Zá osmidźieſiąt Seſtercia. Octogeni bini æris militibus dati, Káżdemu z osobná żołnyrzowi dano dwá y osmidźieſiąt miedziánych pieniędzy.

Octogeſimus, a, um, Osmidźieſiątny/ a/ e.

Octogies, Osmidźieſiątkroć.

Octonus, a, um, idem quod octo, ſed in plurali diſtributiuum eſt, Vt Octenis pueris dati ſunt duo groſſi, Osmią á osmią chłopiętom dano dwá groſzá/ álbo miedzi osm á miedzi osm chłopiąt.

Octonarius, a, um, Co z ośmi yeſt. Vt octonarius numerus, Osmorá liczbá/ Liczbá zámykáyąca w ſobie osm.

Octophorus pen. cor. Nieco tákowego co muſzą osm nośić/ łoże/ źedel/ máry álbo co tákowego.

Octangulus octo hahens angulos, Oośmi kątach CC.

Octuplus, a, um, Osm kroć w ſobie máyący/ Osmkrotny.

Octuplatus, a, um, Z ośmi części złożony/ álbo osm rázow więcey.

October, octobris, Páźdźiernik.

October, octophorus, Vide Octo.

Octodorus oppidum uel caſtellum quondam Veragrorum.

Octopes, octopedis, maſc. ter. Rybá. Alias Polypus, Vide infra.

Oculus, oculi, maſ. ſec. Oko. Etiam de arboribus dicitur, Pączki ná drzewiech gdy ſię pukáyą z ktorych kwiecie / á potym owoce bywáyą. Vt ego oculis rationem capio, Nie ya doyrzeć mogę/ yle mogę oczimá rozeznáć.
In oculis aliquid habere, Záwżdy ná oczu mieć/ álbo nie ſpuśćić z pámięci. Intentis oculis contemplari, Wytrzeſzcziwſzy oczy oględowáć.

Ocule mi blandientis, Moye oczko. Effodere exculpere oculos, Wykłoć oczy. In oculos incurrere dicitur res aliqua, Ktorą może oczimá oſięgnąć. Oculi eruditi Bacżne / rozumne oczy. Oculis captus, Cæcus, Slepy. CC.

Oculi etiam dicuntur caudæ pauonum Ogony páwie pełne ok.

Ocellus, ocelli, dimi. Oczko. Ocellus meus blandientis, Moye oczko.
Ocellatus, a, um, Pełny oczek/y dźiurek yako ſą czepce/ſtatki.
Oculiſsimus, a, um, formauit, ſuperlat. Bárzo yáſny á oſtry wzrok/máyacy.
Oculeus, a, um, apud Apuleum, Pełny oczek.
Oculatus, a, um, Oſtrego wzroku/baczny/oczywiſty. Oculatus teſtis, Oczywiſty świádek.
Oculatiſsimum locum appellat Plinius. Jáſne á dobre wiádome mieyſce. Oculatus homo, Opátrzny/báczny człowiek.
Ocellatus, a, um, Pełny dźiur/á ok yáko śiec.
Oculata, oculatæ, fem. prim. piſcis, Ninóg.
Oculatio, onis, Odłamánie/ álbo odrzezánie zbytnych látoroſli álbo pacżków ná winnicách.
Oculitus aduerbium in ea forma qua funditus legitur, Oczywiśćie. Plaut. Qui amat ancillam meam oculitus, Jáko ſwoye oko.
Oculo, as, non uſurpatur, ſed compoſita Exoculo, as, are, Oſlepiam/wykalam/álbo dáyę wyłupić oczy.
¶ Exoculaſſo, is, ere, idem, Plaut. Si nō ei caput exoculaſsitis pro exoculaueritis, Jeſli mu oczu nie wyłupicie.
¶ Exoculatus, a, um, Ktoremu oczy wyłupiono/ oślepiony.
¶ Inoculo, as, are, Wpráwiam látoroſlki w ſczep/ſczepię.
¶ Inoculatio, Szczepienie. Emplaſtratio idem.
¶ Vnoculus & Monoculus, Jednooki.
Ocymum, ocymi, neut. ſe. herba, Bydlęca picá/ſtárzy zmieſzawáli weſpołek wykę/ wielogroch/tátárkę y tákowe nárzyny á weſpołek śiewáli/ktorym bydłu purgácią zadawáli. Quidam tamē uolunt eſſe frumēti genus uulgo, Tátárkę.
Ocyor, ocyſsimus, a, um, Prętki/ skory. Sunt gradus a Græco poſitiuo ὠκὺς Celer.
Ocyus, ocyſsime, aduerbia, Prętko/skoro/skokiem. Non ocyus quiui, Nie mogłem prędzey. Accipe a me ocyus, Weźmi odemnie co prędzey.
Ocypete una ex Harpijs uide ſupra.

O ante D.

Odæum, odæi pars quædam ædificij.

Ode, odes, uel oda, odæ, fem. Latine cantus, carmen, Śpiewánie/pioſnká. Vnde comædia de qua ſupra, & Tragædia de qua infra.
¶ Proſodia, Latine accentus, Przinoczenie prętkie álbo długie wedle potrzeb ſylab.
Odi, odiſti, odit, uerbum defectiuum ſub uoce præterita ſignificat præſens & præteritum, tam imperfectum quam perfectum, id eſt odio habebam, uel habui, Præteritum perfectum tantum habet & ab eo formata.
Odi ſignificat odio habeo & habui, Mam w nienawiśći/álbom miał/ Mierzi mie. Male odit, O bárzo go mierzi. Odit ex animo, Mierzi go yáko co złego. Odit lædi ferro uitalia Balſamum, Nie chce być żelázem odćinány.
Oſus, a, um, participium, Máyacy w nienawiśći. Eſt enim actiue ſignificationis, ut Exoſus, a, um, & Peroſus, a, ū, fere idem, Quid tibi cum illis eſt negocij, qui literarum ſtudia ſemper exoſi ſunt, Co maſz zá ſpráwę s temi ktorzi záwżdy nauki máyą w nienawiśći.
Oſurus, a, um, To co bywa w nienawiśći miano/czym bywa gárdzono.
Oſor, oſoris, maſc. tert. Nienawiſtny/nieżyczliwy. Scito illum oſorem uxoris tuæ, Wiedz żeć ná twą żonę nie łáskaw.
Odium, odij, Nienawiść. Actiue & paſsiue accipitur. Actiue apud Cic. Incredibile eſt omniū ciuium odium in M. Antonium, Bez miernie wſzyſcy mieſzczánie máyą w nienawiśći M. Antoniuſá. Paſsiue apud eundem, Es odium publicum populi. Wſzyſtkim yeſteś mierziony. Hinc illæ loquendi formulæ paſsim apud autores, In odium uocare, Odiū creare, uel conciliare, concitare, W gniew á w nienawiść wpráwić.
Odio præmi & in odio eſſe, Być w nienawiśći.
Odium nouercale & capitale, Dźiwa głowney nieprzyiáźniey. Odio eſſe omnibus & in odio eſſe apud omnes, Nikogo nie mieć ná ſię łáskáwego.
Odium etiam pro moleſtia, Si quando negocij odiū eum ceperat, Jeſli ſię kiedy obćiążił nád ſpráwámi. Venire in odium omnibus, Przyść w niełáskę v wſzyſtkich. Si qui ſunt, quibus infinitum ſit odium, Jeſli ktorzy ſię ſą ktorzi nie mogą odgniewáć.

Habere magnum odium in aliquem, Wielką nienawiść mieć ná kogo. Concitare magnum odium in aliquem, Pobudzić przeciw komu nienawiść.
Odibilis, le, pro odioso in Biblijs Barbarum.
Odiosus, a, um, Mierziony / nienawisny/a/e.
Odiosa res, Mierziona rzecz. Odiosa cessas, Ty mierziona yeszcze mieszkai.
Odiosus aliquando, Záwádzáiący / zátrudniáiący kogo.
Odiosus mihi es, Zádáyesz trudność/ trapisz mie. Si porro esse odiosi pergitis, Jesli mie nie chcecie przestáć/ álbo yesli mie nie przestániecie trapić álbo nágábáć.
Odiose aduerbium, S gniewem/ s nienawiścią.
Odiose aliquid facere, Nie s dobrą wolią co czynić. Aeschinus odiose cessat, Mierziony yest s tym ták długim mieszkániem.
Odor, odoris, mascul. tert. Wonia/ wonność.
Odores in plurali & aromata pro eodem accipit Columella, Wszelákie ziołá dobrą wonią dáiące.
Odorus, a, um, Woniáiący/a/e.
Odoratus, a, um, idem álbo pełny dobrey woniey. Odoratæ radicis herba, Ziele woniáiącego korzenia.
Odoratus, huius odoratus, Powoniánie/ wonia. Iucundus odoratus, Wdzięczna wonia.
Odoro, as, are, neut. prim. & Odoror, odoraris, odorari, deponens, Woniam/wacham. Odorare hanc herbam, Powoniay/powachay tego ziela. Odorari uestigijs, Sliedzić/zá ośliádá yść.
Odorari per translationem, Wyrozumieć/ podsłucháć. Cic. Cupio odorari diligentius quid futurum sit, Ciepięsie wywiedzieć y wyrozumieć. Tu sagacius odorabere, Ty pilniey powoniay. Canes uenaticos diceres, ita odorabantur omnia & peruestigabant, Rzekłbyś że myśliwym psom podobni byli/ ták wszystkich rzeczy wącháli/sliedzili chcąc zwłaszczá wyrozumieć.
Odorans participium, Sliedzący/ wacháiący.
Odoratio, Wachánie/sliedzenie.
Odoramen seu odoramentū idem quod odores in plurali, Ziołá dobrą wonią dáiące.
Odorarius, a, um, Vt odoraria myrrha odoramentis apta uel odorata, Dáiąca wonność.
Odorificus, a, um, Czyniący wonią.
Odorifer, a, um, Co wonność dáie/pełny woniey. Vt odorifera Arabia, Wszelákich woniáiących ziół y drzewá pełna.
Odoriferæ Insulæ.
Odorisequus, Który zá wonią idzie / sliedzący/polny pies.
¶Inodoro, inodorus, pen. prod. inodorare, Zásmędzam / zásmrodzam.
¶Inodorus, a, um, adiectiuum apud Gellium, Zadney woniey w sobie niemáiący. Vbi quidam legunt Inora animalia, Krom gęb. Niemáiące gęby.

O ante E.

Oeagrus fluuius Thraciæ.
Oeagrius, a, um, adiectiuum.
Oebalus masc. pen. cor. Król Lákoński, Vnd Oebalia Laconia Græciæ regio.
Oechalia fem. urbs Laconiæ in Græcia & pars Thessaliæ, Item ciuitas Euboeæ alias Nigropont.
Oeconomia, æ, fem. prim. Latine domestica administratio, Gospodárstwo / też rząd á porządne stáwienie / álbo rozłożenie/ kazánia/rzeczy/álbo czego tákowego ná pewne części.
Oeconomus pen. cor. Latine dispensator domus, Gospodarz/sprawcá/ vrzędnik/ Száfarz. Nam οἶκος Latine domus & νόμος Lex.
Oeconomicus, a, um, Co ku gospodárstwu należy / gospodárski/ száfarski / vrzędniczy.
Oecumenicus, a, um, Pospolity wszech pánstw krolewstw y ziem/ też wszystkiego świátá pan. Generał też zowiemy.
Oecumenicum concilium, Zgromádzenie ze wszech ziem/krolestw ku rádzie. Vulgo generale concilium.
Oedipus, œdipodis, uel œdipodi & œdipodes, œdipodæ, secundæ & tertiæ declinationis, masc. filius Laij regis Thebanorum, Który gadkę Sphingis zgádnął. Vnde accipitur pro rerum

 obscurarum

obſcurarum interprete uel induſtrio ac ingenioſo homine. Dauus ſum nõ Oedipus Terent. Proſtakem nie gádácz.

Oenanthæ, œnanthes, fe. uitis Labruſcæ florens una dicta quaſi οἴνου ἄνθος uini flos, Plonne álbo dźikie wino.

Oenantinus, a, um, ut œnantinum oleum Olieyek tákowych yágod.

Oeneus maſcul. Rex Etoliæ Deianire pater.

Oenigena uino genitus, C C.

Oenochena mons in finibus Affricæ.

Oenomans, maſc. Rex Elidis pater Hippodamiæ.

Oenos, οἶνος maſc. Latine uinum, Wino.

Oenophorum, Winna konew/álbo ynſze naczinie ktorym wino noſzą.

Oenophorus, maſc. pen. cor. Przinośiciel winá/ßynk.

Oenopola, pen. prod. Który wino ßynkuye.

Oenopoleum, pen. prod. Szynkowny dom/ gdźie wino ßynkuyą.

Oenophorum, œnopolium, &c. Vide Oenos.

Oenotria regio Italiæ & ipſa Italia.

Oenotrij, Włoßy/lud włoski.

Oenotrides dictæ ſunt Inſulæ, quæ ſunt contra Veliam.

Oenus fluuius Germaniæ.

Oeſtrum, neut. Latine Aſilus & Tabanus Bąk / muchá wielka konie lecie kąſáyąca.

Oeſtrum, Wściekliwość. Furor Latine οἶστρος Græce, Oeſtro præditus, Wściekły/ ßalony.

Oeſypus, œſypi, Lana ſuccida ſeu ouiũ ſordes, Plugáwe kośmy wełniáne.

Oeta, fem. Górá miedzy Theſſáliá á miedzy Mácedonią ná ktorey grob Herkuleſow yeſt.

Oetæus, a, um, adiectiuum, Co k temu náleży.

Oetini populi iuxta pontum, CC.

Oetoſchyros lingua Scythica Apollo dicebatur.

O ante F.

Offa, offæ, fem. prim. Sztuká mięſá/ ſérá/ chlebá ku yedzeniu. Offa inſulata, Polewká/zupa niemiecka.

Offa etiam, Nieyáka oſobliwa potráwá z ćiáſtá/z miodu/z ſérá/y z yáyec vczyniona/ná xtalt bochná chlebá vpieczona. Offa penita Mięſá ßtuká od ogoná/ álbo z poſledniey czwierci.

Offa pro maſſa promiſcue ütitur Columella, ut offa adipis, Sztuká tłuſtośći. Offæ etiam, Ciáſto ktorym kury álbo gęśy tuczą. Offæ panis, Sztuki chlebá.

Offæ ficorum, Groná figowe.

Ofella, læ, diminut. ſimplici, f ſcribendum eſſe docet Seruius, Sztuczká mięſá álbo chlebá.

Offula, ſæ, aliud diminut. idem.

Offella porcina, Wieprzowá pieczoneczká.

Offella uitulina, Cielięcie pieczyſte.

Offarius qui conficit offas, Calep. ſine authore.

Offatini aduerbium, id eſt, particulatim Náßtuczki. Calep. ſine authore.

Offector, offectoris, Fárbierz. Obſoletum.

Offendo, offendis, offendi, offenſum, offendere, act. tert. a Fendo quod non uſurpatur, & ab præpoſitione compoſitum, Náyduyę kogo/ potráfuyę ſię s kim/náchodzę kogo/potykam ſię s kim. Si in platea hac te offendero, Ieſli ćię ná tey vlicy naydę.

Offendi quendam mei ordinis hominem, Terent. Potráfiłem ſię z mego ſtanu człowiekiem.

Offendere etiam, Vderzić ſię/ ſtos podnąć/ podknąć ſię. Quis eſt qui tantis tenebris non offendat, I kto yeſt ktoryby ſię w tych ciemnośćiach nie podknął/ álbo nie zábłądził. Multi hoc dicto grauiter offendebantur, Bárzo ſię ich wiele obrážáło tym słowem. Offendere aliquando, Rozgniewáć obrážić kogo. Offendere alicuius animũ Obrážić kogo. Si qua in re te offendi, Ieſlim ćię w czym obráźił. Si quo uitio eius offenderemur, Byśmy yáki wyſtępek do niego bacżili. Si in me aliquid offendiſtis, yeſliśćie mie w czym nietráfnym doználi. Offendere exiſtimationem alicuius, Zelżić kogo ná yego dobrey powieśći. Offendere in arrogantem animum, Tráfić ná wyſoką myſl.

Offenſum eſſe imperſonale dicitur cum aliquid ſecus accidit quam ſperabamus, Si tantulum offenſum titubatumq; ſit, By yedno namniey niechući álbo ßwánkowánia było.

Offendens, offendentis, participiũ, Obrážáyący/náyduyący.

Offensus, a, um, aliud participium, & nomen ex participio, Obrážony. Offensa uoluntas populi, Rozgniewánie pospólstwo. Offensus alicui, Nie chutliwy przeciwko komu. Cum offensiorem arbitrarer, literas ad eum misi, Cic. Mniemáiąc áby sie miał gniewáć, pisałem do niego.

¶ Inoffensus, a, um, Nieobrážony, ná czim kto nie iest obrážon. Transmittere in offensas uoluptates, Nigdzie sie nie zábáwiáć ná roskoszách. Via inoffensa. Rowna drogá. Inoffensa tempora a ualetudine uiuere, Żyć krom iákiey vszczipliwości ná zdrowiu.

Offensa, offensæ, fem. fere actiua significatione sumitur, Wykroczenie przeciwko komu, Obráženie kogo, też nielubość. Offensam suscipere & subire, Przyść ku niełásce czyiey.

Esse in offensa apud aliquem, Mieć kogo przeciw sobie rozgniewánego.

Offenso as, are, frequentatiuum ab offensum supino, uerbi offendo, Potykam, vstyrkam sie.

Offensans, offensantis, participium, Vstyrkáiący, a, e. Inter sistentes offensantesque.

Offensio, onis, fem. tert. idem quod offensa, Obráženie, vderzenie, też niechuć, záwiść. Inuidiam atque offensionem suscipere apud populum, Przyść ku nienawiści ludzkiey. Offensio totius Senatorij ordinis, Obráženie, etc.

Offensiuncula, læ, diminut. Máłe obráženie wykroczenie przeciw komu, nielubość. Si qua offensiuncula facta est animi tui peruersitate aliquorum, Jesliś iáką niechuć álbo nielubość popádł, z przeciwnośćy niektórych.

Offensus, sus, sui, pro offensa, Obsoletum.

Offensator, offensatoris, ut offensator equus, Koń máiący vstyrk.

Offendiculum, offendiculi, neu. sec. Obráženie, odtrącenie. Item idem quod scandalum, Zgorszenie. Et Metaphoricos, Wątpienie.

Offendix, offendicis, pen. pro. Ligaturæ nodus quo apex retinetur, Festus, Kneflik.

Offendimentum, id est, offendix, C C. Obsoletum.

Offensaculum pro offendiculo. Calep. sine autore.

Offercio, Vide *Farcio*.

Offero, Vide *Fero*.

Officio, officialis, officina, Vide *Facio*.

Offigo, Vide *Figo*.

Offirmo, Vide *Firmo uel firmus*.

Offlecto, offlectis, offlexi, offlectum, offlectere, circum uel contra flectere, Kráżę, kręcę, obrácam. Offlectere nauem, Obrocić łódź.

Offringo, Vide *Frango*.

Offucia, offuciæ, arum, pluraliter, fem. a fuco fallaciæ dicuntur, Zdrádá, przyprawá niepewna, nieprzirodzona fárbá.

Offuco, as, are, Aquam sorbendam in fauces dare Obsoletum.

Offula, Vide *Offa*.

Offundo, Vide *Fundo*.

O ante G.

Ogdoas, fem. Latine octonarius, Liczbá osm w sobie zámykáiąca.

Ogdons masc. Rex Ægypti alias Vohæus.

Ogganio, Vide *Gannio*.

Oggero, ris, oggessi, stum, oggerere, Intendere seu inijcere apud Plaut. Obsoletum.

Oggrassari pro ingredi, Plaut. Obsoletum.

Ogyges, masc. Król Thebáński álbo Ogygus ktory miásto Thebas in Bœocia záłożył.

Ogygius, a, um, Co k temu należy.

Ogygia mala, Wielkie zástárzáłe nieszczęście.

Ogygia etiam, Wysep Calypsus nie dáleko od góry we włoszech, Lacinium zwány.

Ogyris, fem. Insula in Mari rubro.

O ante H.

Oh & ohe Interiectiones exclamantis.

O ante L.

Olea, oleæ, fem. Oliwne drzewo.

Olea etiam dicitur fructus, Oliwki owoc ná oliwnym drzewie.

Oliua idem, uide infra aliquando tamen pro arbore ponitur.

Oleum, olei, Oliwá / olie ktory z drzewá plynie. Oleo tranquillior prouerbium, Spokoynieyſzy niż oley/ to yeſt wielmi ſklonny.

Oleum & operam perdere, O nákład y robotę prziść. Oliuum idem.

Oleaceus, a, um, Co z oliwy yeſt/ álbo od oliwnego drzewá. Plin. Oleacea folia habens, Oliwne liście máyący/ álbo liściu oliwnemu podobny.

Oleaginus, a, um. pe. cor. Z oliwnego drzewá.

Oleagineus, a, um, idem.

Olearis, & hoc oleare, Oliwny. Vt olearis cotes, Oſełki ktore oliwą pomázuyą.

Olearius, a, um, & Olinarinus, a, um, Co ku oliwie należy. Olearia cella, Piwnicá oliwna.

Olearius, ſubſtantiuum, Oliwnik / oleynik.

Oliuetum, oliueti, Oliwny ogrod/ ſad.

Oliuo, as, are, Zbieram oliwki y oliwę.

Oleitas, atis, Czás zbieránia oliwy.

Oleaſter, oleaſtri, Leśne oliwne drzewo.

Oleaſtrinum, oleum ex oleaſtro, CC.

Oleaſtellus diminutiuum ab oleaſter.

Oleatus, a, um, in Biblijs, Oliwą pomázány Barbarum.

Oleoſus, a, um, Pełny oliwy.

Olearius Inſula una ex Cycladibus, CC.

Olenus urbs Bœotiæ & alia Ætiliȩ unde Olienus.

Oleo, oles, oleui, oletum, uel olui, olitum olere, Woniam / dáyę wonią. Pachnę/ też śmierdzę/ czuchnę. Accuſatiuo & ablatiuo iungitur, Olet unguentum, Pachnie oleykiem.

Olet ſulphur, Smierdzi śiárká. Roſa recens a longinquo olet, Swieża roża z dáleká pachnie.

Myrrham olet, Ták pachnie yáko mirrhá. Nihil olebant, Zadney woniey nie miáły. Et Metaph. Olet malitiam, Zrzi mu z oczu złość. Słubienicą pachnie. Olent illa ſupercilia malitia, Známionuyą złość. Aurum huic olet, Pachnie mu złoto/ to yeſt łákomy/ ná zysk.

Bene olere, Dobrze woniáć. Iucunde olere, Wdzięczną wonią mieć. Male olere, Smierdzieć. Stabulū olet, W ſtáyni śmierdzi.

Latrina olet, Wychod śmierdzi.

Oletum, oleti, Człowieczy gnoy. Facere oletum, Przechodowáć.

Olidus, a, um, Pachniący, też śmierdzący. Olidæ capræ, Kozy śmierdzące párkotem. Olidæ ueſtes, Woniáyące ſzáty.

Olfacio, is, olfeci, olfactum, ere. Woniám wacham. Et Metaph. Baczę/ rozumiem. Vis olfacere iſtud pomum, Chceſz powoniáć tego yabłká. Olfeci ego hæc, Pobaczyłem wyrozumiałem ná to.

Olfactus, huius olfactus, Powoniánie.

Olfactorium, olfactorij, neut. ſec. Nieco tákowego czego woniáyą/ yáko yeſt yábłko przimem woniáyące.

Olfacto, as, are, frequentatiuum, Wſzyſtko á wſzyſtko woniam.

¶Compoſita, Ab oleo, Aboleo, les, aboleui, & abolui, abolitum, Gładzę/ zniſzczam/ máżę/ zágubiam/ w niwec obrácam.

Abolere magiſtratum pro abrogare, Złożić/ wyſádzić z vrzędu. Crimen uel nomina reorum abolere, Oskárżone przed rádą wolne vczinić/ niewinne náleść.

Aboleſco, is, ere, Ginę/ záchodzę/ wniwecz ſie obrácam.

Cuius rei memoria aboleuerat, Ktorey rzeczy pámiątká była zginęłá. Si de teſtimonijs falſis pœna aboleuiſſet, By winá miáłá zaiść/ állo by nie mieli być karáni fałſzywe świádectwo dáwáyący.

¶Abolitus, a, um, participium, Zágubiony/ zgłádzony z ludzkiey pámięci. Abolitus liber. Zágłádzone xięgi.

¶Abolitio, onis, Zágłádzenie / zágubienie.

¶Abolitio criminis dicitur criminis remiſsio, Odpuſzczenie winy.

¶Adoleo, adultum in ſupino, Zápalam/ palę/ ofiáruyę/ zážegam/ woni oczą kurzę.

¶Adoleri in paſsiuo pro incendi, Zápalić ſie/ zážec.

¶Adoleſco, is, adolui, & adoleui, adultum, adoleſcere, Roſtę / mnę ſie wzgorę.

Adoleſcere in tria cubita triennio, Przirość ná trzy łokcie przes trzi látá.

Adoleſcit ætas. Vſtáwá ſie látá. Adoleſcere in ſacrificijs pro incendi, Zážec zapalić ſie.

¶Adoleſcens

¶Adoleſcens, adoleſcentis, com. tert. Młodzieniec od 12. lat aż do 22. Adoleſcens moribus, Młodzieniec obyczáyny / to yest dziecinnych obyczayow.

¶Adoleſcentia, æ, prima ætas hominis poſt pueritiam, Młodź / młodzieńſtwo.

Ineunte adoleſcentia, Ná poczatku młodzieńſtwá. Prima adoleſcentia, Poczatek młodzieńſtwá.

¶Adoleſcentiari obſoletum uerbum Roſpuſtnym á ßalonym być.

Adoleſcenturio, is, ire, Pieścić ſie / po dziecinsku ſobie poczinác / tez z dziecińſtwá wychodzić ku młodzy.

¶Adoleſcentulus diminutiuum, Młodzieńczik / chłopiec.

¶Adoleſcentula, læ, Dziewczká / córká.

¶Adultus, a, um, participium, ſiue nomen ex participio, Podrosły / kráßßy.

Adulta ætas, Wcześne látá. Dicimus eſt iam adultus ætate & adulta ætate pro eodem, Kráßßy dobrze podrosły. Et de inanimatis ut urbs adulta, Dobrze náſtádle / piękne. Peſtis adulta, Powietrze ktore ſie zámogło. Sic adulta hyems, Srzodek zimy.

¶Adultior comparatiuus Kráßßy / dobrze podrosły. Adultiore æſtate, Ná posrzód látá.

¶Exoleo & exoleſco, Przeſtáwam rość / ſchodzę / ſtárzeię ſie / nißczeię. Eſt enim exoleſcere adultum fieri deſinere.

¶Exoleſcere & deficere, Schodzić y vſtáwáć.

Ætas tua ab ea patienda exoleuerat, Twoie látá yuż ſie temu odłożyły / nie maszes tego ná twe látá cierpieć.

Exoleuit fauor, Znikńęłá / zaßłá przÿyaźń.

Exoleſcit metus, Odchodzi boyaźń.

¶Exoletus, a, um, participium, Záſtárzáły / zaßły / znißczáły / tez bárzo wyſoko vrosły.

Exoleta uirgo, Pánná ktora ſobie podſtárzáłá / álbo podmatuskáłá / yáko niektorzi mowią.

Reliqui domi exoletam uirginem. Zoſtáwiłem domá pánnę przÿſtárßym. Vetuſtate odium exoletum, Gniew ſtárośćią záßły.

Exoleta uerba, Záſtárzáłe / ſtároſwieckie słowá / ktorych yuż więcey nie vżywáyą.

¶Inoleo & inoleſco, Wraſtam / wmiętam / wſzczynę ſie / wchodzę / zámagam ſie.

Hæc conſuetudo paulatim inoleuit, Ten obyczay z mienacká wßedł / zmienacká ſie zámogł.

Inoleuit nobis natura, dixit Gellius actiue, Przidało nam przirodzenie / yeſt nám to przirodzono. Inuſitatum, poſtquam inoleuit ſemel, Jáko ſie raz zámogło.

¶Oboleo, oboles, pen. cor. obolui & oboleui, obolere, Smierdzę / czuchnę. Oboluiſti allium, Plaut. Záſmrodziłes czoſnkiem. Aliquando per translationem ſignificat, Pobaczam / porozumiewam / záwoniawam czym.

Obſoleo & obſoleſco, idem quod exoleo, & exoleſco, In homine turpiſſimo obſolebant dignitatis inſignia W márnym człowiecze powagá doſtoynośći nißczáłá.

Obſoleuit iam ipſa oratio, Záſtárzáłá ſie / álbo wyßłá z vżywánia tákowa mowá / nie mowiemy ták teras Obſoleuit ſplendor, Záßłá.

Obſoleſcit uirtus, Nißczeye. Obſoleuerunt literarum ſtudia, Zágynęły náuki.

¶Oſoletus, a, um, Záſtárzáły / przeßły / ſtároświecki.

Obſoleta uerba, Stároświeckie słowá / ktorych yuż teraz nie vżywáyą. Obſoletæ ueſtes, Stároświeckie / tez przenoßone odzienie.

Obſoleta ſtudia militaria, Zágynęły ćwiczenia w zołnierskich rzeczách.

¶Oſoletus aliquando pro ſordido accipitur, miáſto pleśniá á plugáwſtwem obległo.

¶Obſolete, obſoletius, obſoletiſsime, Záſtárzáłe. Cic. Vt eum paulo obſoletius uideret, Aby go nieyáko w pochodzonych ßátách widział.

¶Redoleo, Pachnę/ dawam wonią. Redolet fœtorem, Czuchnie/ śmierdzi. Situm redolet, Wstęchniną czuchnie. Redolet hircum, Kozłem śmierdzi. Redolere uinum, Ták smákowáć yáko wino. Redolet antiquitatem per translationem, Stároświeckó pachnie / to yest / stároświeckie yest.

¶Suboleo, Zálatánie nieyáką wonią/ álbo też swąd/ czuię coś. Et Metaphorice, Pobaczam/ porozumiewam nieco. Terent. Nunquid patri subolet, Izali to baczy ociec.

Oleum, Vide Olea.

Olidus, Vide Oleo.

Olim aduerbium temporis præteritum & futurum tempus significat, Przed czásy/ dawno przed tym/ też ná potym czásu swego. Olim isti fuit generi quondam quæstus apud Seclũ prius, Tákowi ludzie przed czásy mieli wielki zisk/ zá stárych ludzi. Ibi de præterito intelligitur, Hunc tu olim cœlo accipies, Vergilius, Tego ty czásu swego do niebá weźmiesz. Et hæc olim meminisse iuuabit, Będzie miło czásu swego ná to spominác. Atticus quidã olim naufracta apud Andrum eiectus est, Dawno przed tym. Vitium oblatum est Virgini olim a nescio quo improbo, Zgwałcona yest dawno przed tym/ nie wiem przez kogo złośliwego/ niecnotliwego.

Alium censes esse nunc me atq; olim cum dabam, Zá ynszego mie dziś masz/ nizli ná ón czás gdym ci dawał. Hæc sunt de præterito, aliquando pro præsenti tempore, Plin. Vt tandem præcipias gaudium quod ego olim pro te non temere præsumo, Które ya ná ten czás álbo pod czás/ etc.

Item pro aliquando siue quandoq;, Horat. Vt pueris olim dant crustula blandi Doctores Elementa uelint ut discere prima, Iáko pochlebuiący mistrzowie pod czás mięákie smáczne kąski dáyą dzieciam/ necąc ye do szkoły.

Olim etiam pro iam dudũ, Plin. Olim nõ librum in manus non stylum sumpsi Iużem bárzo dawno áni xięgi áni piórká nie miał w ręku.

Olim pro quouis tempore, Hæc tibi prænalidas olim sufficiet uites, Záwżdy ná káżdy czás. Iam olim, Iuż dawno. Olim iam idem.

Olitor, Vide Olus.

Oliua, æ, Vide Olea.

Oliua, oliuæ, fem. Oliwne drzewo. Et fructus ipse, Oliwá.

Oliuetum, oliueti, Oliwny sad álbo ogród.

Oliuarius, a, um, Oliwny/ a/ e.

Oliuariæ metretæ, Miáry do oliwy należące.

Oliuina, næ, Obfitość oliwy.

Oliuitas, oliuitatis, Oliwá.

Oliuo, as, are, act. prim. Oliwę zbieram.

Oliuum, oliui, neut. sec. idem quod oliua quando pro fructu recipitur.

Olifer, a, um, oliuam ferens.

Olisippo, Vide Vlysippo.

Olla, ollæ, fem. pri. Gárniec á zwłaszczá niedziány.

Olla fictilis, Gliniány gárniec. Aula idem apud ueteres.

Ollula & Aulula diminutiuum, Gárnek Gárnuszek.

Ollaris, & hoc ollare, Gárncowy / co ku gárncowi należy. Vt ollares uuæ, Iágody które w gárncách bywáyą chowáne.

Ollaria, ollariæ, Temperatura æris ternis aut quaternis libris plumbi argentarij in centenas æris additis.

Ollus, a, um, antiqui dixerunt pro ille, illa, illud, & olli pro illi apud Vergil. Ollic pro illic antiquum.

Ololygones mares ranæ, Calep. sine autore.

Olor, Vide Holor, olorinus, a, um, ibidem.

Olus, oleris, neu. ter. Wszelkie ogrodne ziele które yadáyą.

Olusculum, olusculi, diminutiuum, Ziółko.

Olusatrum, Piotruszká.

Olitor, olitoris, Ogrodnik/ nie ten który wymiata/ ále który ogrodne rzeczy spráwuie/ ogrody záprawia.

Olitorius, a, um, Co ku ziołam należy/ zielny.

Olitorium forum, Rynek ná którym zioła przedáyą.

Olitorius hortus, Zielny ogród.

Oleraceus, a, um, Podobny zielu. Vt oleraceus frutex, Krzew gáłęziem y liściem zielu podobny.

Olusatrum, olusatri, seu olysatrum herba, Opich. Quidam petroselinum uocant, Piotrußka.

Olympus, olympi, masc. sec. mons altissimus Thessaliæ in Græcia, Wielmi wysoka gorá Thessáliey w Greciey/á dla ye wysokośćy bywa v poetow miásto niebá brana. Item alius mons in Misia, tertius in Gallogræcia uel Cypro, quartus Æthiopiæ.

Olympius, a, um, id est, cœlestis, Niebieski.

Olympia, æ, Miásto w Achaiey w Greciey nie dáleko od miástá Elis zwánego/w ktorym w piąćy á w piąćy lat ziazd/yármárk álbo Sniem bywał miewan/ná ktorym rozmáyite Turnieye/Gry/ßermowánia bywáły spráwowáne y wywodzone.

Olympia, olympiorum, plurale tantum, To iste swięto triumph á wesołość Joui olympico ku czći vstáwione. Apud Pisam & Helidem ciuitates Græciæ quinto quoq; anno fieri soliti.

Olympias, olympiadis, quinq; annorum spacium, Czás piąci lát/álbo gdy sie piąty rok poczynał á cztery látá przeßły. Id quod Romani lustrum uocabant, Et per olympiades numerabant Græci annos suos, Grekowie látá swe od tych istych piąćy á piąćy lát. Olympiadas ráchowáli rowinie yáko Rzimiánie wedle ráic á senatorow Rzymskich.

Olympicus, a, um, Co k tey gorze olympo álbo miástu olympia náleży.

Olympicus Iupiter, Bog Jupiter/ ná gorze Olympo chwalony.

Olympicum certamen, Turniey ná gorze olympo.

Olympiacus, olympiaca, olympiacum, idem.

Olympius, a, um, id est, cœlestis, Niebieski.

Olympionices, Ten ktory thurnieye wygrał. In olympico certamine.

Olympias, Mátká Alexandrá wielkiego.

Olynthus, masculini gen. urbs Thraciæ.

Olyras fluuius prope Thermopylas.

Olysippum Lusitaniæ urbs hodie Vlysbona uocatur.

O ante M.

Ombria gemmæ species, Calepinus.

Ombris una fortunatarum Insularum, C C.

Omen, ominis, n. ter. Augurium quod fit ore. Est enim futuræ rei pronunciatio, ori hominis insidēs, Sadzenie álbo prorokowánie ná fortunę álbo nießczęśćie ktore sie ták z nienacżká yuż komu wyrwie. Tam in bonam quam in malam partem usurpatur, Quod omen dij auertant, Vchoway boże tego.

Hoc detestabile omen auertat Iupiter, idem.

In omen accipere, Wziąć sobie zá nießczęśćie cżiye osadzenie.

Conijcere in prouinciam omen, Wpráwić w nießczęśćie yáko gdy sie ktoremu páństwu źle wodzy dla przednieyßego pána.

Pergas optimis ominibus, Jedź w ymię boże á dobrego ßczęśćia vżiway.

Ominosus, ominosa, um, Niefortunny/zły znák.

Ominator, ominatoris, masc. tert. Sędzia/ prorok.

Vis esse ominator somnij mei, Cheeß mi osądzić mey sen.

Ominor, ominaris, ominari, Sadzę komu źle álbo dobrze.

Omnes tibi male ominantur, Wßiscić źle sadzą.

Ominamur tibi omnes in proximum annum consulatum, Życżimyć spryznamić wßiscy Burmistrzostwá ná przißły rok. Male ominaris, Źle sadźiß.

Omino, ominas, ominare, antiquum.

¶Abominor, aris, ari, Mierzy mie/strzeże sie yáko cżego złego/ przeklinam/ żegnam sie.

Cur adeo abominaris, Czemu sie ták odżegnawaß.

Aut moderate perferendum est, aut quod ego abominor in te ruet, Albo muśiß skromnie wycierpieć/ álbo to cżego sie ya lękam á cżegobych nie rad widział popádnieß.

¶Abominan-

¶Abominandus,a,um, detestatione dignus, Okrutny/Hániebny/ktory y spominan być nie ma. Abominandum commisisti facinus, Hániebny ą niecnotliwy vczinek popełniłeś.

¶Abominatio, Przeklęctwo / Mierzioność / brzidkość. Abominatio est coram deo non sacrificium, Przeklęctwo á brzidliwość yest przed pánem Bogiem nie posługá.

¶Abominatus,a,um, participium pas siue sumptum ut parentibus abominatus Annibal, hoc est, execrationi habitus, Mierziony swym stárszym.

¶Abominandus scarabæus prouerbialiter, Od wszistkich wzgárdzony.

¶Abominabilis, le, Przeklęty/ Mierziony.

Omentum, omenti, neut.se. Wnętrzna błonká álbo odzieczká ktora wnętrzności á zwłaszczá żołądek bywa nátriwan.

Omentum abusiue uocauit Macrobius membranam totum cerebrum inuoluentem.

Omitto, Vide Mitto.

Ommaneo diu maneo Sipont.

Omnis, & hoc omne, Wszelki. Dictio distributiua eandem uim in singulari habet quam in plurali, Omnis homo, Wszelki człowiek. Omnes homines, Wszisci ludzie. Omnis grex, Wszistká trzódá. Proprie de ijs rebus quæ numero distinctæ sunt, Positiuo, Comparatiuo & aliquando Superlatiuo iungitur Spem nuptiarum omnem eripis, Zadney mi nadzieye nie zostáwuyesz o weselu. Ad me scribas de omnibus minimis, Pisz do mnie o wszelákich też o naymnieyszich rzeczách.

Omni ratione colenda & retinenda iustitia, Wszelákim obyczáyem. Omni contentione pugnatum est, Wszistkiemi silámi mocno się tego domagano. Omnia ad arbitrium suum facere, Wszistko wedle myśli swey czinić.

Omnibus æstatibus, Ná káżde láto. Omnibus annis, Ná káżdy rok. Omnibus horis, Ná káżdą godzinę. Omnis ciuitas Wszistko miásto. Et similia.

¶Composita, Omnigenus,a,um, Rozmáyity.

Omnifarius,a,um, idem.

Omnimodus,a,um, Wszeláki.

Omnifarius,a,um, apud Apul. Obsoletum.

O ante M.

Omnifariam aduerbium, Rozmáyicie.

Omnipotens, om. tert. Wszechmogący.

Omnipotentia,æ, fem. prim. Wszechmocność.

Omniparens, om. ut omniparens terra, Wszistko rodząca.

Omniuagus,a,um, I tám y sám się błąkáyący. Cic. de natura deorum, Quæ eadem Diana omniuaga dicitur, Non a uenando sed quod in septem numeratur tanquam uagantibus.

Omniuorus,a,um, Wszistko pożyráyący.

Omnifactor qui omnia facit, ineptum nomen. Sipont. annotauit.

Omnimorbus omnes morbos habens ineptum adiectiuum, Sipont.

Omnino aduerbium, Owszeki/cáło/zupełnie.

Omnino leuitatis est, Owszeki wielka lekkość yest. Nondum omnino liberatus scilicet a morbo, Jeszcze nie owszeki ozdrowiał.

Nego illum omnino illo die mortuũ esse, Zadnym obyczáyem tego dniá nie vmárł.

Omoplatæ, Rámioná. Græcum est.

Omphaces, neut. Niedostałe/nie vzrzáłe grona winne/też ynszy owoc nie dostały.

Omphacinum uinum, Kwáśne wino.

Omphacinus,a,um, Co yest z niedostałego winá/kwáśny/przikry.

Omphacinum oleum, Oliwá z niedozrzáłych oliwek.

Omphacinum uulgo, Gogółká.

Omphale fe. Krolowa Lydeyska ktorey Hercules służył.

O ante N.

Onæ ficus perdulces, C C.

Onager, huius onagri, Dziki osieł. też leśny

Onero, Vide Onus.

Oniscus, onisci, mas. Latine centumpeda uel multipeda, Rosmáyity robak/wiele nóg máyący/káży zgárbiwszy się/ Niedźwiedź trawny.

Onoba ciuitas inter sacrum promontorium & Herculeas columnas.

Onocentaurus, masc. Nieyákie zwierzę od głowy yáko człowiek / od nóg yáko osieł.

Onochelos, pen. cor. herba.

Onocrotalus, onocrotali, Nieyáki ptak łábęciowi podobny/ktory gdy nos wścibi w wodę táki głos dáye yáko osieł.

Onoma, neut. Latine nomen, Imię.

Onomatopœia fictio nominis, Wymyslenie ymienia. Vt bombarda suum nomen a sonitu horrendo sortita est per onomatopœiam.

Ononium utrice genus, Martwa pokrziwá.

Ononis herba alias Acutella uel resta bouis, &c. Hewhechel oder stalkraut / po niemiecku.

Onus, oneris, neut. tert. Cięszkość/ burdy/ brzemię. Oneri esse alicui, Zátrudniáć kogo. Nolumus tibi esse oneri, Nie chcemy áby ś szkodował ná czym dla nás. Alleuare onus, Ulżyć cięszkości. Deponere onus Złożyć burdy. Opprimi onere, Przeyęt/ vciśnionym być burdámi. Sustinere onus, Nośić burdy. Attollere onus, Zápodáć/ podáć/ pomoc ná rámię.

Onus etiam, Poliecenie/ spráwá. Suscipere onus, Podyąć się spráwy. Imponere onus Poliecić co spráwowáć. Cur ego tuas partes suscipio, Cur tuum onus sustineo, Czemu się wstępuyę w twóy vrząd.

Onerosus, a, um, Cięszki/ obciężliwy. Onerosum capiti, Cięszko ná głowę. Onerosa præda, Wielki łup.

Onustus, a, um, Obciężony/ okłádziony burdámi. Onusta frumento nauis, Łódź żytem násypána. Onustus cibo atq; uino, Obżárł y opił się. Onustus præda, Obdárzony łupem. Onustum pectus lætitia, Pełne wesela y dobrey myśli.

Onustus cum genitiuo Plaut. Aulam onustam auri, Gárnek nápełniony złotem.

Onustatus ineptissime dicitur in Biblijs pro onusto.

Onero, as, are, act. pri. Obciążam. Sed ego cesso hunc Ægionem onerare lætitia senem, U weselić/ weselem nápełnić. Onerare stomachum, Názbyt yeść. Onerare aliquem iniurijs, Wiele złego komu wyrządzić.

Onerare inuidia, W nienawiść wpráwić. Onerare pugnis, Dotłuc pięścią. Onerare laudibus, Wychwáláć. Onerare aliquem promissis, Wiele komu obiecowáć.

Onerare mendacijs, Nałgáć komu. Onerari imaginibus maiorum, Wiele czci y powagi mieć/ z przodków swoyich áby się cnotliwie w ich strzemioná wstępuyąc záchował. Onerare aliquem præceptis, Dobrze wyćwiczić.

Onerare populum, Podátkámi lud obciężić.

Oneratus, a, um, Obciężony/ a/ e. Oneratus armis, Obciężony zbroyą. Oneratus spe præmiorum, Wiele mu nádbiecowano.

Onerarius, a, um, Náłożony/ násypány / a/ e. Vt oneraria nauis, Náłożona łódź kupiectwy rozmaitemi.

¶Composita, Exonero, as, are, id est, onere libero, Wyswiebodzam/ z cięszkości wyprożniam/ składam. Exonerare uentrem, Wyprożnić się. Exonerare uesicam Puścić wodę.

Flumina sese in mare exonerant, Wpádáyą w morze. Aliquem metu exonerare, Wybáwić z boyáźniey. Liberare & exonerare fidem suam, Obiecániu swemu dosić czinić.

¶Deonero idem quod exonero, Deonerare aliquid ex inuidia alterius & in se traijcere per translationem, Przyiąć ná się cudzą winę.

Onycipuncta gemma, C C.

Onyx, onychis, masc. tert. Latine unguis Páznogieć.

Onyx etiam nomen gemmæ seu lapidis.

Onyx item uas unguentarium ex onichæ factum.

Onyx etiam in Biblijs pro specie aromatis in Biblijs legitur.

Onychinus, a, um, Co yest z tego kámieniá onyxá vczinionó.

Onychina pyra, Gruszki ná xtałt tego kámienia fárbowáne.

O ante O.

Oonæ Insulæ in septentrionali Oceano.

O ante P.

Opacus, a, um, Ciemny dla cieniu drzewnego.

Opaca nemora, Ciemne / Gęſte láſy.

Opacus & Apricus locus contraria.

Opaciores ſyluæ, Ciemnienſze láſy.

Opaco, as, are, act. prim. Zácimiam / záſłániam.

Opacitas, opacitatis, fem. tert. Ciemność. Opacitas nemorum, Gęſtość gáiów. ¶ Inopaco idem quod opaco, Zácimiam / dla cieniá przikriwam.

Opali gemmæ in India, CC.

Opalia, } Vide { Ops.
Opera, } Vide { Operor.
Opes, } Vide { Ops.
Operio, operculum, } Vide { Pario.

Operior, operiris ſine præterito deponēs Oczekawam / czekam. Abi intro ibi me operire, Idź w dóm támże mie czekay.

Operor, operaris, operatus ſum, operari, dep. prim. Prácuię / obieram ſie oko. o czego.
Operari ſacris, Ofiárowáć. Sic operari rebus Venereis, Nieczyſtość płodźić. Operari noctes dicitur luna, Swiecić w nocy.

Operatus, a, um, participium, Liui. Eo tempore quo corpus addictum atq; operatum Reipub. eſſet, Tego czáſu gdy ná poſługách Rzeczypoſpolitey był.

Operatio, onis, fem. tert. uerbale, Robotá / pracá / ſpráwowánie. Item idem quod ſacrificatio, Ofiárowánie.

Operator, Robotnik.

Operarius, a, um, Robotniczy / a / e. Operaria ceruiſia, Piwo robotnicze / ktore robotnikóm dáyą. Operarius homo, Rzemieśnik.

Operarius abſolute ſubſtantiue idem, Rzemieśnik / robotnik.

Operaria, æ, fem. prim. Robotna / niewiáſtá rzemieſniczká. Operarius uſus, Vſtáwiczne vżywánie / álbo porywánie czego do iákiey roboty. Operarius dies, Robotny / powſzedni dzień.

Opera, operæ, fem. prim. Pilność / robotá / pracá. Multæ operæ & laboris res, Rzecz potrzebuiąca wiele roboty.

Opera & labor idem, Multam operam conferre in aliquid, Wielką pilność włożić ná co / álbo podiąć pracą dla czego. Dare operam alicui rei, Obieráć ſie w czym. Dare operam literis, Vczyć ſie. Dare operam muſicis, Vczyć ſie ſpiewáć. Operam dare ueteri domino, Stáremu pánu ſłużyć. Vis me tibi in aliqua re operam

O ante P.

præſtare, Chceſz iż ći w nieczem poſłużę. Dare operam alicui dicitur iudex, Słucháć czyiey ſpráwy. Dare operam amicis, K woli być przyiaciołóm. Dare operam funeri alicuius, Ná pogrzebie być. Nunc id operam do ut per falſas nuptias, &c. Ná tymem yeſt / ná to ſie ſádzę. Dare operam præceptori, Słucháć miſtrzá.

Debita uel data opera facere aliquid, Vmyślnie co vczynić. Eadem opera, Zá iednym rázem / zá iedną drogą. Si uideam tibi operam eſſe, Ieſli obaczę iż máſz nieco ſpráwowáć.

Opera experiri, Vczynkiem ſkoſztowáć. Pauper cui opera uita erat, Vbogi był ten ktory ſie ſwą robotą żywił. Operam perdere & operam ludere, Próżno co czynić.

Operam ponere in re aliqua, Vſádźić ſie ná co. Sumere operam, Podiąć ſie. Præbere operam alicui, Pomoc / poſłużić komu. Oreſtes & Lycurgus una opera mihi ſunt ſodales, qua iſti, Zárowno mi ſą towárzyſzmi iáko y ćy. Vti opera alicuius in enarrando Homero, Być vczon od kogo / etć.

Opera etiam pro operante uel perſona aliquid operis faciente, Miáſto rzemieśniká. Sed id fere in plurali.

Operæ pluraliter, Rzemieśnicy. Operæ ceſſant, Rzemieśnicy próżnuią.

Operæ item, Száfarz.

Operula, læ, & opella, læ, diminutiuum, Robotki / roboteczki.

Operæpreciū, Potrzebno / pożyteczno. Quia uix operæprecium erat, Iż roboty ledwie godno było. Vt cum operæpreciū ſit illi, Gdy będzie potrzebował. Magna operæprecia mereri, Wielki żołd wysłużić. Precium operæ idem.

Opus operis, neut. tert. Spráwá / Robotá / pilność / vczynek. Opus faciam ut defatiger uſq;, Będę nieco robił áż ſie ſprácuię. Omni opere anniti, Wſzeláką pilnością vſiłowáć.
Famam extendere factis hoc uirtutis opus, Sławy cnotliwemi vczynkámi popráwiáć / to yeſt cnotliwy vczynek. Graue Martis opus, Ciężká rzecz woiowáć.

Opus aliquando pro neceſſe ſiue neceſſario accipitur, ut opus eſt feſſum quieſcere, Potrzebá yeſt ſprácowánemu odpocząć. Vt cautus eſt ubi nihil opus eſt, Iáko opátrzny gdźie nie potrzebá. Quid opus eſt uerbis, I co po ták wiele

mówieniá

mowieniu. Opus est lectionis, Potrzebá czitáć. Opus est cibo puero, Dziecię potrzebuye pokármu. Albo dzieciám potrzebá pokármu. Tibi ut opus est facto face, To czyń coć potrzebá. Opus est maturato, Muße ſie kwápić. Quod parato opus est para, Co potrzebá nágotuy. Aliquando nominatiuum habet Dux nobis opus est. Cic. Hetmáná nam álbo wodzá potrzebá Et in plurali opus sunt milites pro opus est militibus.

Opere magno orare, Pilnie prośić. Maximo te orabat opere ut cras redires, Dálá cie wielmi prośić ábys iutro zá ś przißedł.

Opere tanto, pro Tantopere, Plaut. Opera scriptorum, Xięgi.

Opera publica, Pospolite budowánie. Opus intestinum, Wßelákie nacżinie domowe z drzewá, Facere opus, Robić.

Opusculum, opusculi, diminutiuum, Robotká/ Máłe xiążeczki.

Operosus, a, um, Prácowity/ Pełny roboty. Senectus operosa & semper agens aliquid & moliens, Robotna stárość záwżdy co czyniąca/ nigdy nie prożnuyąca. Aliquando pasiiue significat, ut operosę uestes, Száty około ktorych wiele roboty. Res operosa, Wiele roboty potrzebuyąca. Facilis & Operosus contraria. Nec. operosius opificium, Niemáß rzemięsłá prácowitßego.

Operosus & molestus labor idem.

Operose aduerbium, Prácowicie/ Cięßko/ Pilnie. Operose aliquid facere, Pilnie co czynić.

Operositas, atis, Cięßka robotá/ Procowitość.

Opifex, cis, com. Rzemieśnik. I rzemieśnicżká.

Opifex, ędificatorq; mundi Deus. Stworziciel świátá.

Opifices apes, Pilne roboty.

Opifex uerborum. Et dicendi artifex, Wynáleziciel słow y wymowcá.

Opificium, ij, Rzemięsło.

Opificina, æ, pro Opificio.

Operosus, Vide *Operor*.

Opharus fluuius apud Cantabros.

Ophicardelus gemma.

Ophidion, pisciculus congro similis.

Ophiogenæ, Vide *Ophis*.

Ophis, masc. Latine serpens, Wąż.

Ophiogenus, pen. cor. Lud w Hellesponcie ktorzy yednym dotknieniem wężowy yad lieczą.

Ophiomachus, Ktorzy s wężem ßermuią Et genus uolucris in Biblijs.

Ophiophagi, Ktorzy węże yadáyą.

Ophites, Drogi kámień álbo Mármorowy kámień pstry yáko wąż.

Ophiuchus nomen syderis, Gwiazdá. Quod latine aut serpentarius aut anguitenens dicitur.

Ophiula pen. prod. Wysep miedzy Affriką á miedzy Hispánią. Latine Colubraria, W ktorym bárzo wiele wężow yest.

Ophiostaphile frutex de genere ruborũ CC.

Ophites, Vide *Ophis*.

Ophiucus, Vide *Ophis*.

Ophiusa insula quæ & Rhodus.

Ophrys herba.

Ophtalmos, masc. Latine Oculus, Oko.

Ophtalmos etiam piscis quæ Latine Oculata dicitur Ninog.

¶ Monophtalmos, Iednooki. Monoculus.

Ophtalmia, æ, Płynienie álbo záciekánie łzámi oczu.

Ophtalmicus, Lekarz oczny/ ktory oczy lieczy.

Opicus, a, um, pen, cor. Gruby/ Plugáwy/ Nieczisty.

Opica uerba, Grube/ Sromotne słowá.

Opici mures, Plugáwe myßy. Et opici homines, Ludzie ktorzy po Grecku nie vmieyą/ ácz dobrze po Łácinie vmieyą. Nam opici fuerunt populi Campanię, Lud w Kámpániey gruby yęzyk máyący. Vnde opice loqui est barbare loqui.

Opifera, uide *Ops*.

Opifex, Vide *Operor*.

Opigena cognominuta est Iuno.

Opilio, huius onis, masc. Pastuchá owcży/ Owczárz.

Opiso genus auis, Festus.

Opimus, a, um. pen. prod. Tłusty/ Otuczony/ Otyły. Et Metaph. Bogáty/ Obfity.

Opima hostia, Tłusta roczna Ofiárá,

Opima spolia, Obfity łup z nieprzyiacielow,

Opimus præda, Ktory wielki korzyśćy dostał. Opimus ager, Tłusta/ Urodzáyna rola. Asia opima & fertilis, Vt & ubertate agrorum & uarietate fructuum & magnitudine pastionis & multitudine earum rerum quæ exportantur facile omnibus terris antecellat,

Opima prædia, Urodzáyne folwárki.

Opimi boues, Tłuste woły.

Opimus & Gracilis contraria.

Opime aduerbium, Obficie/ Bogácie.

Opimo, as, are, act. pri. Tuczę/Karmię ná zábicie.

Opimo, Vide Opinor.

Opinor, aris, atus sum, opinari, de. prim. Mniemam / Baczę/mam zá to/ Szácuię/ Wierzę/ Domniemawam się. Homo hic est ebrius, ut ego opinor, Jáko mam baczić ten człowiek yest piyány. De his opinentur ut cuique libitum erit, O Tych mechay ták szácuią iáko się ym naylepiey podoba. De uobis Senatus opinatur non secus, ac de teterrimis hostibus, Nie ynáczey was sobie ma. Opinatu paruum, Nie máß co przed się bráć.

Opinio, huius opinionis, fem. tert. Mniemánie/ Domniemawánie/ Pospolita sławá. In his Locis opinio est Cæsarem, Ná tym mniemánie yest/ że Cesarz ná tych mieyscách yest. Summam in scolis opinionem obtinet, Ma przednieyszą chwałę przed wszistkiemi. Magna est hominum opinio de te, magna commendatio, Wysoko cie sobie ludzie ważą/ Albo wiele o tobie dzierżą. Magnam habet uirtutis atque doctrinæ opinionem, Máyą go wszyscy zá wielmi cnotliwego y dobrze náuczonego. Opinio de te multum me fefellit, Nádzieyá ktorą miałem o tobie omyliłá mnie. Hic de uobis malam opinionem animo imbibit, Ten o was nie może dobrze dzierżeć. Albo tego się mniemánia o was nápił. Vincere alicuius opinionem, Przestać/ Zwyciężyć czyie mniemánie / Albo nádzieyę.

Opinio & Veritas contraria, Nostra nos fefellit opinio, Omyliliśmy się ná swym mniemániu. Eius opinionis, Tego yest mniemánia. In ea opinione fui qua reliqui omnes, Tegom był mniemánia ktorego wszyscy ynszy. In ea opinione fui ante annum, Tákem dzierżał przed rokiem. Adducere in opinionem rem aliquam, We złe mniemánie w wieść.

Inserere nouas opiniones & euellere insitas, Nowe mniemánie w kogo wpoyić á stáre wykorzenić Oppleuit opinio hæc totam Grætiam, Wszistká Grecia ták dzierży/ Pełna yest tego mniemánia. Prius tua opinione adero bonum animum habe, Badź dobrey myśli / pierwey tu będę niżli się mnie spodziewaß. Opinione pulchrior, Pięknieyszy niżliby się yeden nádział. Opinione celerius, Prędzey niżli się nádziewał, Opinione tua gratius est, Daleko wdzięcznièy niżli mniemaß. Opinionem uicit omnium quæ de uirtute eius erat, Przestągł nádzieię wszech ktorą w yego cnocie pokłádáli. Vt opinio mea fert, Jako yá mniemam Celeriter contraque omnium opinionem confecto itinere, Odbychawszy drógę nád wszistkich mniemánie/etc. Homini præter opinionem improuiso incidi, Wpadłem ná człowieká z nienacżká nic o tym nie mysliąc. Contra opiniones omnium, Nád mniemánie wszech. Concurrunt multæ opiniones, Wiele się domniemawáńiá wespołek zbiega. Vel spem opinione melius euenit tibi, Lepiey ci się stáło niżliś się nádziewał.

Opiniosus, a, um, Który nic zá pewne nie dzierży. Mniemánia tilko pełen yest.

Opiniosissimos itaque uocat Cicero 4. Acad. Philosophos qui semper opinantur tanquam nihil comprehendi posit, Inusitatum.

Opinabilis, & hoc opinabile, quod opinione consequi potest, To czego się łatwie może yeden domniemáć.

¶ Inopinabilis, inopinabile, Nienádziány/ Trudny ku domyśleniu.

¶ Inopinatus, a, um, Nienádziány, Rzadki/ niepospolity.

¶ Necopinatus, a, um, idem, Multa improuisa necopinata incurrunt, Wiele się nienádziánych rzeczy przigadza.

¶ Necopinato aduerbialiter positum, Nienádziánie/ Vnde ex necopinato hostem inuadat, Zkądby ná nieprzyiaciela mógł bez wieści tráfić.

Opinatio, onis, fe. ter. idem quod opinio, Domniemáwánie.

Opinator, opinatoris, Domniemáwácz.

Opinatus pro celebri barbare dicitur in Biblijs.

Opiparus, a, um, Obfity / Kosztowny/ Hoyny/ S wielkim kosztunkiem nágotowány.

Opiparum conuiuium, Pyszna uczta.

Opipare aduerbium, Obficie. Meos opipare numeratus est, Známienicie obdárzył. Opipare apparata mensa, Hoynie przirządzony stół.

Opis, fem. Imię yedney Boginiey wodney Nimphy.

Opithocomæ, penulti. correp. populus Eubœæ, Ktory sie dlugo y tám y sám powłocził.

Opisthographus, huius phi, masc. secun. uolumen quod in tergo scriptū est, Co yest ze wnątrz pisano/ álbo ná obu stronu pisano/ á ták nie może bydź záwárto/ yáko list ktory z yedney strony tilko pisan yest.

Opisthotonos, rigor quo caput scapulis annectitur τόνοσ rigor & ὄπιοθεν retro masc. pennult. correp. Gdy szyiá cirpnie álbo drętwieye/ á ták sie ná zad ku plecom kurczy.

Opisthotoniscus, Ten ktory szyię miedzy rámioná kurczy.

Opiter, opiteris, uel opitris masc. Ten ktory stárego oycá tilko ma / á własny go odumárł.

Opitulor, Vide *Ops*.

Opobalsamum, Vide *Balsamum*.

Opium, succus ex papauere, Sok z máku.

Opocarpathum succus Carpathi.

Opon promontorium Cretæ occidentem uersus.

Oponax succus panacos herbæ.

Oporice medicamenti genus.

Oporotheca, oporothecæ, femin. penult. prod. Owocowa piwnicá w ktorey owoc chowáyą.

Oportet, oportebat, oportuit, Impersonale, Muśi/ Iest potrzebá. Ma być. Id factum non oportuit, Nie miáło ták być. Cœnam iam coctam esse oportuit, Wieczerza yuż do tego czásu miála być vwárzona. Irritari Antonium non oportuit, Nie trzebá go było draźnić. Seruum te esse oportet, & nequam, & malum hominem peregrinum & aduenam, qui irrideas, Muśisz być niewolnik/ zły człowiek/ y wirudny łotr gdy sie násmiewasz. Nonne prius communicatum oportuit, A zaś mi nie miał przed tym dáć znáć.

Oppa, oppæ, feminin. Flászá álbo lagwicá.

Oppango, Vide *Pango*.

Oppedo, Vide *Pedo*.

Oppeto, Vide *Peto*.

Oppico, Vide *Pix*.

Oppidum, huius oppidi, masculin, secun, Miásto.

Oppidulum, oppiduli, diminuti. Miásteczko.

Oppidanus, Mieszczánin.

Oppidatim, Od miástá do miástá.

Oppidanus, a, um, adiectiuum, Vt, oppidanum ius, Mieyskie práwo.

Oppidicus Calepinus ex Gellio pro oppidanus.

Oppido, penultima correpț, aduerbium, Bárzo.

Dic me hic oppido esse inuitam, Powiedz żem tu bárzo nie rádá. Paululum oppido inter se differunt, Máłą rożnicę miedzy sobą máyą. Albo bárzo w máłe sie nie zgadzáyą. Præterquam oppido pauci idem.

Oppido etiam, Wnet. Vt, oppido uenit ignauia, Wnet leniwstwo ogárnęło.

Oppignero, Vide *Pignus*.

Oppilo, oppilas, are, penult. product. id est occludo. Zátykam/ Zámulam/ Zászpuntuyę.

Oppilatio, onis, Zátknienie/ Zámulenie/ Zászpuntowánie. Oppilatio neruorum, Zágęszczenie krwie álbo zámulenie á zátkánie flegmą y ynszem plugáwstwem.

Oppleo, Vide *Pleo*.

Opploro, Vide *Ploro*.

Oppono, Vide *Pono*.

Oportunus, a, ū, Częsty/ Wczesny/ Tráfny/ Potemny/ Słuszny. Satis oportuno tempore accepisti, Dosyćieś słusznego czásu wziął/ álbo wczás. Ad omnia hæc magis oportunus nemo est, K tym wszistkim rzeczom żaden nie yest ták tráfny áni potemny. Opportunissima urbs exercitui, Częste álbo bárzo potemne miásto ku położeniu woyská.

Opportunitas, opportunitatis, Potemność Pogodá á czás ku ktorey rzeczy. Loci oportunitate profecit, Iż miał mieysce potemu/ przeto. Nacta opportunitate temporis nos itineri committemus, Vpátrziwszy czás ku wędrowániu puśćimy sie ná drogę.

Opportune aduerbium, Práwie wczás/ wpogodę. Opportune te mihi offers, Práwie mi wczás przichodzisz. Satis opportune accidit, Dosić sie tráfnie przigodziło. Oportune ades, Práwieś tráfił. Oportune uenis idem.

¶Importunus, a, um, Mierziony/ Nietráfny. Importunus homo, Niespokoyny/ Mierziony człowiek/ ktory nie ma bácznośćy ná żadną rzecz.

¶Importunitas, Niewczás/ Nietráfność/ Niepokoy.

¶Importune, Nienáczás/ Niewczás/ Po zmyciu bywa tez mowiono.

Opprimo, oppressus, Vide *Premo.*

Opprobrium, Vide *Probrum.*

Oppugno, Vide *Pugno.*

Opputo, Vide *Puto. as, aui.*

Oppuuire uerbum obsoletum est, pro percutere, Et oppuuia dicuntur uerbera.

Opis, Vide *Ops.*

Opitulus, Vide *Ops,*

Ops, fem, Bogini Cybele zoná Sáturnusowá. Alio nomine Rhea,

Opalia, opaliorum, Swięto álbo Swiętobliwość boginiey Ops, Ops item pro opem ferens usurpabant antiqui, Nos non amplius utimur in nominatiuo, sed in obliquis & compositis opis opem ab ope, Datiuus uix legitur. Opis itaq; id est potestatis, Mocy/ Pomocy/ Przemozności. Non est nostræ opis, Nie yest nászey przemozności. Nihil opis est in illis ad bene beateq; uiuendum, Zadney pomocy niemász z nich ku szczesliwemu zywotu/ Nic nie pomagáyą ku szczesliwemu zyciu.

Opis aliquid ferre, Nieco pomoc. Opem alicuius expectare, Pomocy czyiey czekáć. Omni ope atq; opera eniti, Wszystkiemi śiłámi vsilowáć. Opis egens dixit Cicero, Potrzebuyący pomocy.

Opem etiam ueteres pro opulentia dixere

Opes, opum, opibus plurale tantum, Bogáctwá/ Opes integræ, Zupełne bogáctwá. Et opes accessæ, Podeszłe bogáctwá.

Opes etiam, Przemozność/ Moc/ Siły. Implorauit hominũ opes Horatius, Rátunku á przemozności zadał.

Opulescere, Bogáćieć/ Zámágáć sie w bogáctwá. Obsoletum.

¶Composita, Ab ops Inops, inopis, Vbogi/ Niedostáteczny. Inops consilij, Nieumieyący sobie rádzić.

¶Inopia, æ, Vbostwo. Ad extremam inopiam redactus, Ku wielkiey nędzy przyszedł.

Opifer, a, um, Pomagáyący/ Pomocny.

Opitulor, aris, ari, deponens, Pomágáć rátuyący. Nihil iam uidemur opitulari, posse Reipub. Z trudná yusz mamy rátowáć stanu pospolitego. Contra uanas species opitulatur, Przećiwko fántázyam pomaga.

Opitulus dictus est Iupiter quasi opis lator.

Opulentus, a, um, Bogáty/ Okfity. Opulentus mercator, Bogáty kupiec.

Opulentia, æ, Bogáctwo/ Dostátek.

Opulenter aduerbium, Okficie/ Bogáćie.

Opulento, as, are, Bogácę/ Vbogácam/ Zámagam/ Záktádam kogo.

Opsonium, uide supra *Obsonium.*

Opticus, a, um, Do wzroku należący.

Optimus, a, um, Superlatiuus irregularis a Bonus, Náylepszy. Optime & dulcissime frater, Naylepszy á naymilszy bráćie. Quod optimum factum uidebitur facies, Coć sie naylepszego będzie zdáło to vczynisz. Optim⁹ quisq; loquebatur, Zaden sie dobry temu nie sprzećiwiał/ Albo kázdemu sie ták zdáło/ Naylepszy kázdy tákze mowił. Tu optimus es testis quam fuerim ocupatus, Ty naylepszy świádek yesteś/ yákom był zátrudniony. Optima fide, Dobrym słowem. Optimo iure aliquid possidere, Sprawiedliwie á zá dobrym práwem co trzimáć. Deus optimus maximus, Pan Bóg naylepsza y naywiętsza dobroć.

Optime, aduerbium, Dobrze/ Cziście/ Bárzo dobrze. Potin est hic tacere? P. Egone? Optime, Obárzo dobrze. Optime se habere, Cziśćie zdrów być. Optime ualere idẽ, Optime sentire & loqui de aliquo, Dobrze o kim dzierzeć y mówić. Optime sentire de Reipub. Pospolity pozitek miłowáć. Adest optime ipse frater, Práwie wczás. Optime mihi in tempore aduenit, Práwie mi wczás przibył/ práwie mi wczás przyszedł.

Optimates in plurali, Zacnieyszy ludźie/ powaznieysza śláchtá á pánowie rádni. Dicitur etiam in singulari.

Optimas, atis, com. Jeden álbo yedna z zacnieyszich ludzi z wysokich domów.

Opto, as, aui, are. act. pr. Zadam/ wolę/ zicze/ Sprzam/ Albo sprzyiam. Tez winszuyę mowią niektórzy z niemieckiego słowá. Inhoneste optauit parare hic diuitias, potius quã in patria honeste pauper uiuere, Woláłá sie tu nieuczćiwie bogáćić/ Nizli domã vczćiwie w vbostwie zyć. Opto tibi bonum diem, Zadam ći álbo Sprzamci dniá dobrego. Et reor & opto, J winszuyę y zadam,

Optatus, a, um, participium, Pozadány.

Optatus etiam nomen ex participio Cic. Tametsi mihi nihil fuit optatius, Acz kolwiekem nic bárziey nie zadał. Quid optatius accidere potuit, J co sie mogło lepiey wedle myśli nászey przigodzić. Optatissimus nuncius, Wielmi pozadány poseł. Vale mi optime atq; optatissime frater,

ter, Mień ſie dobrze móy naylepſzy y naymilſzy brácie.

Optatum, ſubſtantiuum, Zadánie. Pożadánie. Cic. Illud etiam accidit præter optatum meum ſed ualde ex uoluptate, J to ſie też przigodziło krom mego pożadánia/ále yednák wedle myſli. Optata loquere, Dobrze ſadź/ Dobrze winſzuy.

Optato aduerbium, Wedle myſli wczás. optato aduenis, Práwie wczás przichodziſz/ Wedle myſli.

Optatio, onis, fem. tert. Zadánie.

Optabilis, & hoc le, Pożadány/Zadliwy/ Godny winſzowánia. Optabilē rem narras, Pożadliwa rzecz powiedaſz/ To yeſt boże day to by ták było.

Optabiliter aduerbiū. Pożadliwie / Mile. Cic. Quam optabiliter illud iter iucundum eſſe debet, Jáko mile ták weſoła drōgá ma być żadána.

Optio, onis, fem. tert. Obránie/Wybór. Si tibi daret optio utrum malles, Gdyćby dano wybieráć coby wolał, Dare optionem, Dáć komu wybór/ To yeſt wybieráć co woli. Si optio eſſet, Bych miał obieráć. Optio hæc eſt tua utram harum uis conditionem accipe, Dopuſzczonoć wybieráć /Albo ná twey woley yeſt/weźmi który chceſz vrząd.

Optio apud Iuriſconſultos in gen. maſc. Obrány á przyſádzony towárziſz ku rotmiſtrzowi/ Namieſnik. Item, Jeden żołnierz drugiemu chorunyaczemu miáſto przyſtáwá przidány. Alias accenſus.

Optatiuus, a, um, Pożadány/Pożadliwy.

¶Compoſita, Adopto, as, are, Bárzo żadam / Też bierzę zá ſyná / przyſpoſobiam. Adoptauit illum pro filio, Wziął go przyſpoſobił go ſobie zá ſyná. Adoptare ſibi aliquem filium idem. Adoptare ſe alicui familiæ, Przyiacielſtwo ziąć z niektórym domem. In diuitias adoptare, Dziedzicem vczynić w ymieniu/ Zápiſáć y wzdáć ymienie. Adoptare ab aliquo, Jednego od kogo wziąć zá ſyná. Nomen ſibi adoptare, Jnſze ymię ſobie obráć.

¶Adoptator, Ten który kogo bierze zá ſwe dziécię.

¶Adoptatio, Przyſpoſobienie/Wzięcie zá ſyná/Też obránie.

¶Adoptio uerbale per ſyncopen factum eſt ab Adoptatio idem.

¶Adoptatus, a, um, adiectiuum quod pertinet ad optionem, Co należy ku przyſpoſobieniu.

¶Adoptiuus, ui, ſubſtant. Przyſpoſobiny ſyn/Wzięty zá ſyná.

¶Adoptitius uerbale ex adoptato filio natus, Z przyſpoſobnego ſyná vrodzony.

¶Coopto, id eſt Eligo, Obieram/ Biorę. Cooptare in Collegium & ordinem, Wziąć kogo miedzy ſię. Cooptari in locum demortui, Być obrany wzięty ná mieyſce zmárłego. Cooptare ſenatores, & cooptare ſenatum, Obráć rádę. Cooptare ſibi collegam, Wziąć ſobie zá towárziſzá kogo.

¶Cooptatio, Obránie/Wzięcie/Wezwánie.

¶Exopto, Serdecznie żadam/Sprzam.

¶Exoptatio nomen ex participio Ci. Nihil optatius aduentu meo. Nic nie mogło być przyiemnieyſzego nád przyiechánie moye. Exoptatiſſimus hoſpes. Bárzo wdzięczny gość.

¶Exoptabilis, le, Pożadliwy.

¶Præopto, Wolę, Adeon pertinaci es animo ut puerum præoptares perire, Tákżeś yeſt krnąbrnego vmyſłu yzbyś wolał áby dziecię zginęło

Opulentus, uide Ops.

Opuntia, æ, Nieyákie ziele nam nieznáyome.

Opus, opūtis, ciuitas in Locris in Gręcia

Opuntius, a, um, Jeden ztámtąd.

Opus, operis, Vide Operor,

O ante R.

Ora, æ, Kray á koniec wſzeláktey rzeczy.

Ora ueſtis, Podołek álbo kráye ſuknie.

Oræ itē in plurali, Obłogá álbo bramá około ſukni nadolna yákie miewáyą biále głowy.

Ora maritima, Pomorska kráyiná. Sine ora & extremitate regio, Kráyiná bez końcá/ To yeſt bárzo wielka. Soluere oram, Od brzegá ſie puścić ná morze. Non eſt amplius in noſtris oris, Niemáſz go więcey w náſzich kráyinách.

Ora etiam dicitur, Krés á kráyiná ná niebie.

Oræ uulneris, Brzégi á kráye v rány.

Oráculum, li, neut. ſecund, Práktiká/Proroctwo/Słowo/ Odpowiedzenie álbo oznaymienie boskie. Prophetarum libri mera continent oracula, Xięgi prorockie ſą ſczére boskie słowá. Oraculum eſſe puta, Zá to miey yáko by to ſam z vſt od páná Bogá słyſzał. Ex oraculo Dei putare, Nie ynáczey mieć yedno yáko boskie słowo. Oraculo edidit Deus, Bóg ták oznaymił. Petere oraculum a Deo, Rádzić ſie Bogá. Hæc ex oraculo Apollinis, Pythij edita tibi puta nihil poteſt eſſe certius, Ták Bóg Apollo Pythius odpowiedział / nic nie może być pewnieyſzego.

Oraculum aliquando pro templo accipitur, in quo responsa dantur, Miásto kośćiołá w ktorych sie pogáństwo swych bogow rádziło.

Oracula item accipiũtur, Miásto przepowieśći słow / człowieká ktorego ktory by był wielkiey wziętośći y zacney wiáry. Vt, Oracula Catonis, Przepowieśći á pismo Cátonowe.

Orata, æ, fem. genus piscis,

Oratio, Orator, Vide Oro.

Orbis, huius orbis, masc. te. Krąg / Okrąg / Swiát / Cirkiel wszistko to cokolwiek okrągłego yest.

Orbis mensarius, Tálerz.

Orbis, siue orbis terrę, Okrąk świátá / świát

Orbis rotarũ, Okrąk kół. Orbis pugilatorius, Obręcz około ktorey chłopiętá spuszczáyą. Orbis saltatorum, Tániec w okrąg.

Orbis item, Więczko okrągłe. In orbem ire, W okoł yść / Albo w koło obchodźić. Historia orbem quendam contextumq; desiderat, Historia chce okrągłą á yedne z drugiey rostącą rzecz mieć. In Thucidide orbem orationis desidero, Thucydides nie ma sposobney rzeczy ku pisániu historiey / To yest nie rośćie yedná powieść z drugiey. Vt idem in singulos annos orbis uolueretur, Aby temi tropy álbo sposoby rok przychodźił y odchodźił. Orbes facere, W okrąg stánąć. Facto orbe, Obstąpiwszy wokoł.

Orbes aliquando pro Oculis, Miásto oczu.

Orbiculus, diminut. Tálerzik.

Orbiculus uitreus, Szibá śkláná.

Orbiculatus, a, um, Okrągły.

Orbiculata poma, Okrągłe yábłká / Albo yákoby kulá.

Orbiculatim, aduerbium. W okrąg w okoł. Orbiculatim currere, W około biegáć.

Orbile, huius orbilis, neu. Okrąk kołá.

Orbitus, a, um, in orbem ductus sine circulari motu, Obsoletum.

Orbita, æ, fem. prim: Koley.

Orbita aliquando pro Rota, Miásto kołá álbo czego okrągłego.

Orbita lunæ, Okrągłość xiężicá.

¶Exorbito, as, are, Występuyę z koleyey / Wychodzę z kręsu.

Orbo, as, aui, are, act. pri. Stradam / Pozbáwiam / Ośyrocam. Tali amico orbatus. Tákowego przipozbáwion, Orbari equitatu, Być postrádán yezdeckiego ciągu, Orbari auxilio, Nie mieć żadney pomocy. Orbatus dignitate, Wysádzon z vrzędu. Orbaus filio, Pozbáwiony syná. Orbare oculis, Wyłupić oczi.

Orbus, a, ũ, Ośirociáły / Pozbáwiony / Ostradány czego, Orbus luminibus, Pozbáwiony oczu / Sliepy. Orbus altero lumine, Nie ma drugiego oká. Orba philosophia in Græcia, Opuszczona / Ośierociáła. Orbus pater, Ktoremu dźieci pomárły. Orba ab optimatibus concio, Puste kazánie álbo máło zacznych ludźi ná kazániu. Orbus auxilij, Nie máyący żadney pomocy.

Orbus aliquando idem quod Orphanus, Sierotá.

Orbitas, atis, fe. te. Sieroctwo / Opuśćiáłość / Pozbáwienie yákiey miley rzeczy. Orbitas luminis, Sliepotá.

Orbitudo, dinis, fe. idem.

Orbefaco antique.

Orbifacio idem quod Orbo.

Orbificus pro Orbans ineptæ dictiones quas tantum Sipont. annotauit.

Orca, æ, Rybá morska Balenis infesta.

Orca item, Wszelákie naczinie drzewiáne w ktorym słone rzeczy chowáyą / Ceber / Fáská / Korito / Niecki / etc.

Orca etiam Figowy kosz.

Orca etiam nomen gemmæ & Capsa pigmentorum muliebrium,

Orcula diminut. Cebrzik / fásecżká.

Orchades, penult. cor. Insulæ Oceani Septemtrionalis ultra Britanniam & Hyberniã, Wyspy Szweckiego Krolá. Et Orchades genus oliuę, scribit esse Calep, ex Virg. Vbi legendum est Orchites.

Orchestra, æ, Plác w pośrzodku szrankow ná ktorym gry spráwowano á ná ktorym też pánowie rádni á zacnieysze osoby śiadáły pátrzáyąc ná gry. Spacium Theatri.

Orchis uel Orchites, tis, fem. Niektory rodzay oliwek.

Orchis item nomen herbæ & piscis.

Orchomenus, pen. corr. masc. Miásto w Greciey w kráinie Boecia zwáney w ktorym był kośćioł Gratiarum. Item alia Euboicæ urbs & Insula una ex Cycladibus.

Orchomenius, a, um, Jeden ztámtąd.

Orcula, Vide Orca.

Orcus, orci, masc. Ciemność piekielna / Też Bog piekielny Pluto / też rzeká piekielna / Też rzeká w Thessáliey. Cum orco rationem babere, Wdáć sie w táką nieprzespieczność ktora głowę płáći.

Ordeaceus, ordeum, Vide Hordeum.

Ordesses fluuius maximus Scythiæ,

Ordino, Vide Ordo.

Ordior, ordiris, pe. pr. orsus sum, et orditus sum, facit teste Prisc. Ordiri, de. q. Poczinam. Sic orsus est loqui, Ták począł mowić. Altius ordiri & memoriam repetere, Z końcá począć powiedáć. Ordiri a capite idem, Ordiri a facilimis, Od

łatwieyszych

kátwieyſzych rzeczy począć. Ordiri telam, Począć tkáć.

Orſus,a,um, Ten ktory począł mowić. Aliquádo passiue ſignificat, orſus, Poczęty

Orſus,huius orſus nomen, Początek. Orditus eſt nouum autorem, Począł nyſzego autorá wykłádáć.

¶Compo. Exordior idem quod ſimplex ordior. Exordiri argutias, Począć gádki niezáłe zádáwáć. Bellum, conſilia exordiri. Orationem exordiri, Począć mowić.

¶Exordium,dij, Początek. Exordium dare pro incipere, Począć. Exordiū mali, Początek nieſzczęścia.

¶Exorſum,exorſi,idem. Początek.

¶Exorſus,huius exorſus idem.

Ordo,ordinis,m.t. Rząd/ Rotá. Ordine aliquid dicere, Porzędem co powiedzieć. Memora ordine ut acceperas, Powiedz yedno zá drugim yákoś był począł. Ordinem facere, Rządnie rozſádzić. Ponere ordine idem. Longus ordo, Długi rząd.

Ordo aliquando pro ſtatu, Sunt tres ordines in Reipub. noſtra, Trzy ſtany ſą ludzi w náſzym páńſtwie. Ampliſſimus ordo, Rádnych pánów ſtan. Senatorius ordo idem, apud omnes ordines gratioſus eſt, Wſzyſtkim ſtanóm przyiemny. Romę erant tres ordines Patricius, Equeſtris, & Plebeius, Vide ſupra in dictioue Equus.

Ordo publicanorum, Stan celnicży á poborczy. Mei loci atq; ordinis homo, Mnie rowny/ Mego ſtanu człowiek. Meus me ordo irrideat, Niech ſie ze mnie náśmiewáyą mnie rowni. Homo ordinis ſui, frugaliſſimus, Człowiek wedle ſtanu ſwego doſyć iście świebodny. Si omnes uno ordine habetis Achinos, Jeſli wſzyſtki yednáko ſzáuiecie/ Albo yeſli yednáko wſzyſtkich dzierżycie. Ordines ducere, Hetmánem być / rotmiſtrze ze służebnym ludem ſpráwowáć. In ordinem redigere, Porownáć s drugiemi ludźmi á pod poſłuſzeńſtwo wpráwić/ zniżić/ vtrzeć/ kōnu rogow. In ordinem ſe cogere, Zniżić ſie/ Nie chcieć mieć nád ludźie/ Porownáwáć s ludźmi. Extra ordinem, Nád zwyczay y pospolite záchowánie. Extra ordinem Metaphorice, Cic Ad eam rem quam extra ordinem de te habemus, Ktorą my oſobliwie o tobie mamy. Deſerere ordinem, Swoy rząd opuśćić/ Nie wypełnić ſwey powinnośći álbo vrzędu. Prouerbium.

Ordinarius,a,um, Rządny/ Rządnie rozſádzony. Lapidibus ordinarijs ſtruere parietes, Kámień ná kámieniu/ álbo podle kámieniá ſádzáć/ ściány ſtáwić.

Ordinaria conſilia, Rádá ktorá wedle poſpolitego zwyczáyu bywa miewáná. Ordinarius iudex, Włáſny á práwy ſędziá. Cui opponitur Commiſſarius,

Ordinarius ſeruus, Naprzednieyſzy ſługá miedzy ſługámi.

Ordinarium hominem apud ueteres quidam dictum putant ſolutum ſcurram & improbum, Alij per contrarietatem, hominem minime ordine uiuentem. Alij manipularem ut infimi ordinis.

Ordino,as,are, pen.cor.act, prim, Rzędem rozſadzam/ káżdą rzecz ná ſwym mieyſcu pokłádam. Ordinare & inſtruere aciem, Vſzykowáć woysko.

Ordinare milites idem. Ordinare uineam paribus interuallis, Rowno rozſádźić winnicę. Forſan ita dij fata ordinauerunt, Podobno pan Bog ták náczynáczył. Ordinare Reipub. ſtatum.

Ordinare item, Vſtáwić kogo nád kim/ wſádźić kogo ná yáki vrząd/ Albo włożić nań yáki vrząd.

Ordinatio,onis, Porządne poſtáwienie ná roty álbo rzędy rozſádzenie.

Ordinatim aduerbium, Porządnie yedno po drugim.

Ordinate idem.

¶Extraordinarius.a,um, Bezrzędny/ Nie należący ku rzędowi tez obyczáyowi y záchowániu poſpolitemu.

¶Inordinatus,a, um, Nierządny/a/e. Inordinati & incompoſiti mores, Roſpuſtne obyczáye. Inordinata militum claſſis, Nieuſzykowány huf. Pili inordinatiſſimi, Nieuczeſáne włoſy/ ládá yáko ná głowie leżące. Ex inordinato in ordinem adducere, Z nierządnego rządnego vczynić.

¶Inordinatio, Nierząd. In Biblijs tantum legitur.

¶Interordinium,nij, Mieyſce á plác miedzy dwiemá rzędomá.

¶Præordino, Náprzod álbo pierwey rzady rozſadzam. Præordinare milites, Przed tym vſzikowáć.

Ordulucæ, populi in Anglia.

Orea,oreæ, Wędzidło.

Oreades Nymphæ montiū, Boginie gor. ἀπὸ τοῦ ὄρεος quod montem ſignificat.

Oreges unus ex colliculis Imai montis. Calep.

Oreni populi Celtiberis proximi ad auſtrum, Calep.

Oron herba, Nieyáki rodzay podrożniku ná górách rosłącego.
Oreoselinum, Rodzay nieyáki pietrußki/ ná gorách rosłący.
Orestes, mas. filius Agemnonis & Clyternestræ, Ktory swą mátkę zábił á gdy zá tym vczinkiem osżáłał Pylades yego wierny towárzisz miał o niem wielką pieczą y rad go chciał w śmierci zástępić/ ztąd że bywáyą zá dwu wiernych towárzißów poczitáni.
Oretæ gens Indica,
Oretus Siciliæ fluuius.
Oreus cognominatus est Bacchus.
Orexis, huius orexis, Latine Appetitus, Chćiwość ku yedzeniu. Mouere uel excitare orexim, Pobudźić áppetitu pobudźić żądzy ku yedzeniu. Aliquando pro uomitu ponitur.
Organum, organi, neut, secund, Proprie, Nieyákie naczinie ręczne ktorym co pobiyáyą/ Potłukáyą/ buduyą álbo spráwuyą. Sed per excellentiam dicitur instrumentum musicum, Orgány/ y wßelákie ynße naczinie ná ktorym gráwáyą.
Organum pro Cithara posuit Iuuenalis, Miásto lutnie. Organum item, Nieyáka miárá ku mierzeniu ziemie.
Organarius, rij, Orgánistá ktory czini orgány
Organice aduerbium apud Vitruuium,
Orgia, orum, sacrificia fuerunt quæ dijs immortalibus præsertim aũt Baccho fieri solebant innouabantur autem tertio quoq; anno, Ofiáry y świętobliwośći bogóm pogáńskim czinionó/ á zwłáßczá Bachusowi.
Orgyca, Miárá ßeść stop w sobie máyąca/ krok álbo sążeń. Vlna pro eodem, Łokieć.
Oria, huius oriæ, seu Horia, horiæ, nauis piscatoria, Czółn. Oriola seu horiola diminut. Czołnek.
Oricum, neut. Ciuitas in confinijs Epiri & Dalmatiæ seu Albaniæ e regione Brundusij ciuitatis Italiæ. Nunc uulgo Vnalona dicitur.
Oricos idem.
Orichalcum, ci, neut. secund. Mosiądz.
Orichalceus, a, um, Mosiądzowy. χαλκος æs & ορος mons, quod in montibus fodiatur.
Oricularius pro Auriculario subinde apud Celsum legitur.
Oriens, Vide *Orior*.
Orificium, cij, neut. secund. quod in una quoq; re patet, Sipont. Vide *Os, oris*.
Origanum, origani, neut. secun. pen. cor. herba, Lebiotká.
Origenes, origenis, ma. Własne ymię krześćiáńskiego doktorá.
Origo, Vide *Orior*.
Orion, orionis, mas. pen. pro. Imię gwiazdy. Vulgo, Swiętego Jákubá gwiazdká. Dicitur etiam Iugula ut supra.
Orior, oriris, pen prod. uel oreris, penul, cor. ortus sum oriri, d. Powstáyę/ Poczinam sie/ Wschodzę. Oritur clamor, Powstáye głos. Oritur ab his sermo Cic, Ci poczináyą mowić. Vnde ortum est initium iræ, Z kąd ie gniew álbo rostirk vrósł miedzy niemi. Sol oritur, Słońce wschodźi. Multi ignorant ubi Danubius oritur, Wiele ich nie wie gdzie sie Dunay wßczyna. Tibi a me nulla est orta iniuria, Nie stáłá sie ode mnie żadna krziwdá. Ortus rumor ex Sulpicij literis, Z listu Sulpicinsowego powstáłá wieść. Oritur fons in monte, Pocziná sie etc. Ort⁹ equestri loco, Z śláchetkiego yest rodu. Loco obscuro tenuicq; fortuna ortus, Z niskiego y z vbogiego stanu.
Ortus, a, um, partic, Powstáły/ Weßły. Orta luce, Jáko skoro odniáło.
Ortus, huius ortus, Powstánie/ Rodzay/ Poczatek/ Pokolenie. Ortus solis, Wschód słońcá.
Ortus aliquando idem significat quod Oriundus Cæsar ait plerosq; Belgas esse ortos a Germanis, Pochodźić álbo swóy poczatek mieć od niemców.
Oriundus, a, um, Pochodzący/ Powstáyący. Nati Carthagine sed oriundi a Syracusis, W Kártáynie vrodzeni ále z Syrákusów posżli álbo posżli. Oriundi ex Albanis & Sabinis, Od Albanów y Sábinów pochodzą.
Oriundus ab Vlysse, Przodek swóy od Vlissesá poczina.
Oriundus aliquando ponitur sine præpositione ut apud Liuium, Alba oriundum Sacerdotium, Od Alby pochodzące. Meminerint sese unde oriundi sient, Niechay pámietáyą gdźie sie rodźili.
Oriundus item pro Orto aliquando inuenitur cum præpositione & aliquando sine præpositione, Cumis erant orundi, W Kumiech sie rodźili. Si modo liberis parentibus est oriundus, Jeśli tilko od dobrych á świe bodnych rodźiców pochoci.
Oriens. orientis, participium, Pochodzący.
Oriens, orientis, substantinum nomen, Wschód słońcá.
Orientalis, le, Ná wschód słońcá.

¶ Composi.

¶Composita, Aborior, aboreris, uel aboriris, abortus sum, aboriri, passiue significationis, Rodzę się przed czasem.

¶Abortus, huius abortus uerbale, Porzucenie/ Martwego płodu vrodzenie. Abortum facere, Porzućić/Nie czesny płód vrodzić. Abortum inferre, Być przicziną miedzia martwego dzieciecia.

¶Abortus etiam de arboribus dicitur

¶Abortio, onis, actus ipse ab aboriendi, Pomiot/Porzucenie.

¶Abortiuus, a, um, pe. pro. uerbale a supino abortum, uel fœtus abortiuus imperfectus & imformis, Wyprotek.

¶Aborto, as, are, Pomietam/Porzucam z vrāzu álbo z ktorey ynßey przicziny martwy płód rodzę.

¶Abortio, is, ire, quart, coniug. idem.

¶Aborsus, huius aborsus idem quod abortus, Pomiot/ Porzucenie/ martwego dzieciecia vrodzenie/tez wyprocie.

¶Adorior, Doieżdżam/ Opádam/Przipádam ná kogo. Gladijs aliquem adoriri, S mieczmi kogo opáść/S mieczmi się ná kogo rzućić. A tergo aliquem adoriri, Z tyłu ná kogo przyść. Inopinantem adorsus est, Przipadł nań bez wieści/Adoriri aliquid facere, Począć co czinić. Adoriar te pugno nisi cessas, Doiadę cie s pięścią yesli nie chceß przestáć.

¶Coorior, Poczinam się, Wßczinam się/ Powstáyę. Coorto bello auffugit, Iáko skoro powstáłá woyná vciekł. Coortibus tẽpestatibus, Iáko skoro powstáły náwálności morskie. Coorta tempestas multos abstulit, Wpadßy powietrze wiele ich zágubiło. Coorti ad pugnam, Coorti ad bellum, Porwáni/Pobudzeni.

¶Exorior, Wschodzę/Powstáyę. Exoritur stella, Gwiazdá wschodzi. Exoritur illi color ex temporibus, Poczina rumieniec. Exoriuntur dolores utero, Powstáyą mi boleści/ álbo gryzienie w żywocie. De Præ nestinorum defectione, & anno primũ fama exorta est, O odstániu prenestinorum tego roku dopiero slawá powstáłá. Fama exorta Hetruscos ingentes conscribere exercitus, Slawá przißłá że się Hetruscy s wielką mocą zbieráyą. Rex exortus est Lydiæ, Stał się Krolem Lydeyskim. Exorta sunt hæc omnia a te, Ty wßistki rzeczy od ciebie się wßczęły/Vrosły.

¶Exoriens participium, Powstáyący/ Wschodzący. Exoriens sol, Wschodzące słońce.

¶Exortus, huius exortus, Vt, Exortus solis, Weście słońcá.

O ante R.

¶Exortiuus, a, um, Vt a e parte exortiua, Z strony wschodu słońcá. Fluere a septentrione in exortitum Oceanũ, Ciec od pułnocy w morze ná wschód słońcá leżące.

¶Oborior & Suborior fere etiam idẽ significat, Obortæ sunt ei lachrymæ, Rzućiły mu się łzy z oczu. Vteri dolores oboriũtur mihi quotidie, Ná káżdy dzień powstáye mi grizienie w żołądku. Tanta mihi lœticia oborta est, Ták mi wielkie wesele vrosło / Albo ták mie wielkie wesele ogárnęło.

Orites, huius oritis, masc. gemma est globosa specie, Calep Perłá Okrągła.

Orithos nomen urbis inter Macedoniam & Epirum.

Orex, Vide Oryx.

Oriza, huius orizæ, Ryß/ yęczmień włoski.

Orizon, Vide Horizon.

Ornamentum, Vide Orno.

Orminium seu orminum, Niektorzy máyą zá leśny ßárłat/Niektorzy zá kwiát leśnego ßárłatu.

Ornis, ornios. uel, Ornithos, fem. Latine Gallina uel Auis, Kokoß álbo ptak. Vnde fit Orinthophtium pen. prod.

Ornithon, onis, Latine Auiarium, Sadz álbo kociec w ktorym kury tuczą.

Orinthoboscrium, ὀρνιθοβοσκεῖον Ornithoboscij, Pástwisko kur.

Orinthobarches, Latine Gallinarum princeps, Ten ktory się kurámi opieka/Ornithiæ.

Orno, as, are, act. prim. Chędożę /Piękrzę/ Przibieram/Tez gotuyę/przipráwiam/ Tez chwalę/y okázuyę dobrodzieystwo. Ornare beneficijs, Dobrodzieystwo okázáć. Ornare aliquem suis uirtutibus, Wystrichnąć kogo własnemi cnotámi / Albo wystrichnąć go tákim yákim yest. Aedificare & ornare classes, Budowáć y Gotowáć okręty. Ornare conuiuium, Przirządzáć biesiádę. Ornare munus uerbis, Dar słowy ochędożić/ To yest chwalić. Ornare suffragio, Swoym głosem álbo votum komu pomoc. Ornare sententijs idem. Ornari eximia laude, & summis laudibus, Wysoko wychwalon być.

Ornatus, a, um, participium, & nomen ex participio, Ochędożony/ Przibrány/ Wysmukniony/Wystrichniony. Ornatus in peregrinum modum, Vbrány obcym obyczáyem. Ornatus bono ingenio, Dobrym dowcipem obdárzony. Ornatus pessime, Naygorzey przibrány. Ornatissim⁹ homo, Wßeláklemi cnotámi y náukámi obdárzony.

Ornata

Ornata cuncta in ordine habeo, Wßistki rzeczy gotowe / y rządnie wyßtrichnione mam. Ornatissimus fundus, Grunt álbo ziemiá wßelákiemi potrzebámi dobrze opátrzona.

Ornate aduerbium, Ochędożnie / Przibránie / Chędogo.

Ornatus, huius ornatus, Przichędożenie / Przipráwienie / Przibránie / Nágotowánie.

Ornamentum, ti, idem etiam, Cześć y okazánie łáski / álbo dobrodziejstwá.

Ornamenta, Dostoynośćy. Ornamento suis esse, Ku czći á poczćiwośći być przyiacielom swym. Plurima in me contulit ornamenta, Wiele mi łáski okazał. Ornamenta orationis uocantur schemata & figuræ apud oratores,

Ornator, & ornatrix uerbalia.

¶Inornatus, a, um, Ornato contrarium, Nieochędożony / Nieprzipráwiony. Inornatus adhuc erat, Jeßcze się był nie vbrał.

¶Inornate aduerbium, Nieochędożnie.

¶Adorno, as, are, idem quod simplex, Przipráwiam / Przichędożam / Przigotowawam. Adornare fugam, Chcieć vciec. Nuptias adornare, Wesele przirządzić. Galeas, scuta, gladios, tormenta adornare, Łepki / Tarcze / miecze / Dziáłá przigotowáć / mieć pogotowiu. Firmissimis pręsidijs castra adornare, Dobrze mocnemi obronámi obóz opátrzić. Adornare mensam, Przikryć stół y nágotowáć co potrzebá. Adornare Thalamum, Łożnicę kobiercy obić y przichędożić dla młodych małżonków.

¶Exorno, Wyßtrichom / Wysmukuję. Triclinium exornare, Wyßtrichnąć. Exornare aliquem ueste, Przibráć álbo dárowáć kogo ßátą. Exornatus comitatu, Ma s sobą nie máło towárzistwá álbo páchołków. Exornari philosophia, Być w naukách ćwiczony / álbo być obdárzon mądrośćią.

Aliquando exornare, Odrzeć kogo z ochędożenia, Teren, Adeo exornatum dabo, adeo depexum ut dum uiuat meminerit semper mei, Ták go przibierzę / Ták go przigłaßczę iż mię będźie wiecznie pámiętał. Ironicωs dicta putato. Exornare aliquem magistratu, Jáką dostoynośćią kogo obdárzić.

¶Exornator uerbale, Smukierz / Chędożiciel.

¶Exornatio, Przipiękrzenie / Wysmuknienie.

¶Suborno, Máłą trochę rochędożam, Popráwiam / Też podußczam kogo przećiwko komu / Przirządzam álbo ßikuję. Subornauit fallos testes, Náßikował fáłßiwe świádki. Subornauit illi accusatorem, Nárządził ktoby nań skárżił.

Ornus, orni, fem. arbor, Hagenbuch po niemiecku.

Oro, as, are, act. prim. Proßę / Modlę się / Żądam.

Orare causam, Rzecz czię spráwowáć / Prokuratorem być. Tu pro illa ores, Przicziń się ty zá nią. Orare iussit ut ad se uenias, Dał prośić ábyś ku niemu przißedł. Optimum atque æquissimum orat frater, Słußney rzeczy żąda. Te peto uel potius precibus omnibus oro & obtestor. Proßę cię dla pána bogá żywego. Orat ignoscas (subauditur) ut, Prośi ábyś odpuśćił.

Orans, orantis, participium, Proßący / Modlący się.

Oratus, a, um, aliud participium, Proßony / Wezwány / a / e.

Oratum, orati, neut. Prożbá to zwłaßczá ocz kto prośił.

Oratus, huius oratus, mas. quart. Prośbá / Żądánie. Scripsit oratu tuo, Ná twe żądánie pisał.

Oratio, orationis, Rzecz / Mowá. Proprie, Długa á przipráwna rzecz ku komu. Orationem habere ad aliquem, Vczinić ku komu rzecz. Dirigere orationem ad aliquem, Obrućić się ku komu s rzeczą. Quod si sciret esset, alia oratio, By był wiedział ynáczey by był mówił. Metuo ne mihi deficiat oratio, Obawam się áby mi dostáło rzeczy. Si copia rerum instructus fueris nunquam te deficiet oratio, Jesli wiádomość á vmieiętność wiele rzeczy będzieß miał / nigdyć nie zeydzie ná słowiech. Omnis eius oratio eo uergebat, Ná to się wßistká yego rzecz śćiągáłá. Orationis satis est sequere me, Dość o tym / Dośći cieś się námówił. Orationem tibi para aduersus senem, Nágotuy sobie rzecz przećiw stárcowi. Quid uult sibi Syrehęc oratio, Co się rozumie przes ty słowá.

Oratio aliquando significat, Modlitwá / Prożbá.

Oratio inexpugnabilis arx Christianorum, Modlitwá á Vcieczká ná modlitwę ku pánu Bogu / niedobyty zamek yest wßego Krześćiaństwá.

Oraciuncula, dimin. Krótka mowá/ Krótka rzecz.
Orator, oratoris, mascul. tert. Wymowcá/ Procurat Sprawcá rzeczy.
Orator item. Poseł. Orator Regius, Poseł Królewski.
Oratorius, a, um, Procuratorski/ Poselski/ co zwłaszcá ku sprawowániu rzeczy nale-ży.
Oratoria, æ, substantiuum, Nauká wymownosci álbo spráwowánia rzeczy. Rhetorica.
Oratorie aduerbium, Wymównie yáko sie ná yednego rządnego wymowcę godzi.
Oratorium, rij, Dóm modlenia/ Káplicá. In Biblijs tantum.
Oratrix, Quintilianus lib. 2. cap. 15. Oratoria sic effertur ut elocutoria. Oratrix, ut Elocutrix.
¶Composita, Adoro, Chwalę/ Cżczę/ Modlę sie pánu Bogu. Apulegius pro Alloqui usus est.
¶Adoratio, onis, Chwalenie/ Modlenie/ Pocżciwość wyrządzánie.
¶Adorandus, a, um, Który ma być chwalony. Deus solus adorandus est, Pan Bóg tilko chwalony ma być.
¶Adorator in sacris, Chwalcá.
¶Exoro, Uprászam/ Wymodlam co ná kim. Sine te exorem, Day sie vprosić. Vnum exorare uos sinite nos, Tilko yedny rzecz daycie ná sobie wystáć/ wymoc/ vprosić. Facile exorabis, Łatwie to vprosisz. Restat Chremes qui mihi exorandus est, O Chremes ia tilko ydzie/ którego chcę pilnie prosić/ álbo ná którym to wystáć muszę.
¶Exorabilis, le, Łáskáwy/ Łatwi ku vproszeniu.
¶Exorabula Apuleius licenter uocauit artificialia argumenta quibus Rhetor perorat.
¶Inexorabilis, le, Ciężki/ Trudny ku vproszeniu/ Nieużyty/ Surowy.
¶Peroro & Deoro, significat orationem concludo, Końcę/ Zámykam rzecz. Perorare orationem, Skończić rzecz/ Przestáć mówić. Perorare causam aliquam uel litem, Wypráwić á wymowić rzecz czinę yáko sie godzi. Perorare in aliquē, Rzecz kogo rzecza/ ná końcu rzeczi mówić przeciwko temu. Perorare certum aliquod crimen, Przeciw pewnemu występowi mówić.
¶Perorari passiuum, Cicero. Queritur priore patrono causam defendente nunquam perorari potuisse, Skárży sie że pierwi Procuratorowie nigdy nie mogli yego rzeczy wywieść / okázáć / áni kończic.
¶Peroratus, a, um, participium, Vt, Perorata oratio, Skończona spráwá/ Wywiedziona rzecz.
¶Peroratio uerbale, Skończenie/ Zámknienie/ y wywiedzienie rzeczy w której krótkiemi słowy okázunemy cośmy przed tym mówili/ á ocz stoyemy/ o to szczególnego vpominamy. Conclusio alias.
¶Inoratus, a, um, idem quod inexorabilis, Nieprzeproszony/ Niewezwány.
Oroandes pars montis Imai.
Oroantis fluuius in sinu Persico,
Oroba urbs Assiriæ.
Orobanthe nomen herbæ, Nieyákie ziele rostące miedzi grochem/ wyka y ynszemi yárzinámi y záduszá ye/ niektórzi máyą zá dziką wykę.
Orobatis urbs Persidis.
Orobia Thuris species Sipont.
Orobitis, huius orobitis, fem Nieyáki rodzay zielonej fárby/ Zielone ziele.
Orontes nomen fluuij qui diuidit Syriam ab Antiochia, & per ipsam ciuitatem Antiocheam fluit. Item mons ille fluuio uicinus eiusdem nominis.
Oronteus, a, um, pen. prod.
Orphanus, huius orphani, Sierotá.
Orphanotrophium, Dóm álbo Szpital w którym sieroty chowáyą.
Orpheus dissyllabum masc. Imię Poety Tráckiego z Trácieу.
Orpheius, a, um, Vel Orpheus, a, um, Trissyllabum, pen. prod. Kto z Trácieу yest.
Orsus, Vide Orior.
Orthos, masculin. Latine Rectus, Verus, Prosty/ Práwy. Vnde multa composita.
Orthodoxus, orthodoxi, Latine recte sentiens, Dobrze dzierżący/ Trzimáyący/ Rozumieyący/ Mniemáyący. Pro fideli accipitur, Miásto tego który yest práwey wiáry.
Orthogonus, orthogoni. mascul. Latine rectus angulus, Prosty węgiel/ Równy nie vchodzący kąt ná stronę.
Orthonomus, a, um, adiectiuum, Prostowęgielny/ Równokątny.
Orthographia, æ, Latine recta scriptura, Dobre pisánie, Albo nauká dobrze pisánia.

Orthographia in architectura, Wymálowánie poſtáwienia domu.

Orthopnea, Latine recta ſpiratio, Niemoc á chorobá yeſt nieyáka gdy yeden nie może oddycháć/ yedno podniowſzi álbo wyciągnąwſzi ßiyę.

Ortopnoicus, Ktory tákową chorobę ma.

Orthodoxus, Vide Orthos.

Orthogonus, Vide Orthos.

Orthographia, Vide Orthos.

Orthopnæa, Vide Orthos.

Orthocorybanthij populi Scithiæ Calepinus.

Orthomaſtica genus pomorum,

Orthoſtata, tæ, maſcul, apud Vitruuium eſt quod idem nunc poſtem, Nunc arrectarium lignum uocant, Podporá / Kloc/Pień/álbo dil/ ktorym co podpieráyą.

Orthragoriſcus piſcis.

Orthygia, & Ortygia ſine aſpiratione Inſula quæ & Delos & alia circa Siciliã.

Ortus, orti, Vide Hortus.

Ortus, a, um, Vide Orior.

Ortygometra, Przepiorczy krol/yeſt ptak máło więtßy niż poſpolite przepiorki/ogyrz. Coturnix & μετρον Menſura,

Ortyx, ortygis, femin. Latine Coturnix, Przepiorká. Vulgo qualea.

Oryx, orygis, maſcu. Nieyákie zwierzę kozie podobne/ná ktorym ſierść przeciwko głowie opák ſtoyi.

O ante S.

Os, oris, neut. tert. Vſtá, Gębá.

Os durum & os impudens, Nieſromieźliwe vſtá/Nieſromieźliwy człowiek, Quo ore pro qua audacia, Terent. Quo ore redibo ad eam quam contempſerim, Iáko mam śmieć ku niey yść ktorąm zgárdził. Os ſublinere, Zdrádzić / Oßukáć/ Omylić kogo/ Pomuſnąć mu po gębie. In ore eſt & in ore uerſatur omnibus, Wßiſcy o niem mowią. In ore eſt omni populo, Wßiſcy niem vſtá wymywáyą, Tibi ualde ſolet in ore eſſe, Tyś to zwykł przipomináć. Omnes uno ore authores fuere ut præcipitem hanc darent, Iednoſtáynemi głoſy wßiſcy mu ná to rádzili áby yą dał vtopić. Os ad male audiendum præbere, Dopuśćić ſobie w oczy plwáć/ to yeſt zie mowić. Per ora hominum ferri, Pleść ſie po yęzyku wßem ludziom. Os diſtorquere, Ziewáć. Os ducere idem, Os alicui ledere, Zádáwáć komu niecnotę w oczy. Os humeroſq; Deo ſimilis, Vſty y rámiony bogu podobny. Aliquando pro facie accipitur, συνεχδοχικως. Vt, Ego tamen os ut hominis uideam expecto, Ná to czekam ábych twarz yego widział.

Os aliquando pro lingua ut Duarum & Viginti gentiũ ore loquebatur, Vmiał dwá y dwádzieśćiá yęzykow.

Os etiam de brutis, Virgil. Fremit ore cruento, Trzęſie/Rże álbo ryczy krwáwą gębą/ páßczęką.

Os portus, Páßczęká/wchod álbo przyſtęp do brzegá.

Os ulceris, Dziurá.

Os leonis, herba apud Columellam.

Oſculum, li, neut. ſecund. Vſtká/Też cáłowánie. Oſculum dare, Cáłowáć.

Oſculor, aris, ari, com. pri. Cáłuyę.

Oſculatio uerbale fe, tert. Cáłowánie.

¶ Exoſculor & Deoſculor idem quod ſimplex, Cáłuyę/Pocáłuyę. Et Metaph. Wielmi miłuyę / Nie mogę ſie námiłowáć/ Wyſoko ważę/ Bárzo miło mam.

¶ Exoſculatio & Deoſculatio, Pocáłowánie/Vmiłowánie.

Orificium, neut. ſecund. Dziurá/loch álbo wchod do vſt/ Wierzch gęby.

Os, oſsis, neut. tert. Kość.

Oſsiculum, oſsiculi, neut. ſecund. diminu. Kostká.

Oſſa piſcium, Ośćy rybie.

Oſsiculatim aduerbium, Ná ßtuczki / Ná kąski.

Oſſeus, a, um, Kośćiány/a/e.

Oſſeum lignum, Twárde drewno yáko kość.

Oſſuaria, oſſuariæ, Koſnicá/gdzie vmarłych kośći kłądą.

Oſcillum, li, diminut. a diminutiuo oſciculum, Koſteczká/Chresteczká.

Oſcilla, læ, Máły obrázeczek kośćiány/ Albo też z gliny vxtałtowány.

Oſcillo, as, are, neut. pri. Náchilam/Poruſzam. Inclinare ſignificat Obſoletum.

Oſſifraga, Nieyáki ptak z rodu orłow ktory kośći łamie.

Oſſilegus, oſſilegi, Ten ktory kośći zbiera.

¶ Exoſſo, as, are, Odbieram/Wyciągam o álbo łamię kośćy. Exoſſare piſcem, Ośćy z ryby wybráć.

¶ Exos, exoſſis, adiectiuum, Bezkoſt/ Bezkośćy.

Oscito, as, are, Poziewam. Venit ab os, oris & cito.
Oscitor, aris, ari, deponens, idem.
Oscitans, oscitantis participium, Ziewáiący/poziewáiący. Et Metaphoricos, Niedbáiący/niedbáły/niepilny. Oscitans & dormitans, Ziewáiący/y drzemiący. Et Metapho Ospáły y leniwy.
Oscitanter aduerbium, Niedbále/ospále/leniwie/niepilnie/ládá iáko.
Oscitatio, onis, Poziewánie. Et Metaph. Niedbálstwo/leniwstwo.
Oscedo, oscedinis, Ziewáczká gdy kto bez przestanku ziewa/ciągnie się.
Oscinis huius oscinis om. in plurali oscines, Ptacy z ktorych ziewania pisku y wokánia wieszczbiarze práktikę á wieszczbiárstwo o przyszłych rzeczách bierzą.
Oscines dicuntur, Wszelácy ptacy ktorzy śpiewáią.
Oscinum, oscini, auiū augurium, Wieszczbiárstwo z ptaszego głosu.
Osanna Hebraica dictio, Hosianna, id est, saluum fac queso, Zbáw/wybaw prosze cie/álbo prosiemy cie.
Oscheon, Latine scrotum, Vide infra.
Osci populi Italiæ osce loqui, Grubo mowic.
Oscillum, oscillo, Vide Os oßis.
Oscinis, oscinum, Vide Oscito.
Osculum, Vide Os.
Osi aduerbium optandi, Ey boże day to/O by.
Osiris, pen, prod. masc. Bog Aegypski ktory w postáciе wołu był chwalon á Apis álbo Serapis był zwan/yego żone Isis zwano. Alias Io ut supra.
Osiris est herba alias urinalis, & linaria Leśny len.
Ossa, ossæ, mons in finibus Thessaliæ non procul a monte Olympo, unde Ossæus, a, um.
Osseus, osiculum, Vide Os oßis.
Ostendo, ostendis, Vide Tendo.
Ostensis porta Romæ quæ nunc S. Pauli uocantur.
Ostia, æ, fem. prim. ciuitas in Italia non ita procul a Roma circa quam Tybris influit in mare.
Ostiensis, e, adiectiuum, Kto z támtąd yest.
Ostigo, huius ostiginis, fe. tert. alias mentigo dicitur, Swierzb/álbo strupy ná yágniętách y koźlętách młodych. Sicut in homine Mentagra.
Ostium, huius ostij, Drzwi.
Ostia, ostiorum pluraliter tantum, Wpádánie rzek w morze.
Ostia aliquando pro portu maritimo, Miásto brzegu morskiego ná ktorym okręty stawáią. Introitus atq; ostium portus idem.
Ostiolum, ostioli, diminutiuum, Drzwiczki.
Ostiatim aduerbium, Od drzwi do drzwi/od domu do domu.
Ostiatim prouerbiali figura dixit pro singulatim & nominatim.
Ostraceus piscis quem alij onychem uocant. Sipont.
Ostracias siue Ostratites nomen lapidis.
Ostracion seu ostracium, neut. Latine testa, Skorupá gárncowa/álbo káchlowa.
Ostracius, a, um, testaceus uel testeus, Co z palonej skorupy yest/gliniány. Ostracium pauimentum, Co cegłą położono/Tło.
Ostracismus relegationis genus, Obyczay wywołánia z ziemie áż do dziesiąci lat/ktory zwłaszczá Athenienses przeciwko tym chowáli/ktorzi w mieście náznyt bogáci/możni/álbo przyiacielszy byli/obawáiąc się áby kiedy Rzeczy pospolitey mocą swą nie obciążáli/á to bywáło przez glinianą skorupę ná ktorey wotá á głosy swe przeciwko tákim pisáli. Latini Testularum exilium uocant.
Ostrea, æ, uel ostreum, ostrei, Wszeláki żołwie y ryby morskie w skorupách w czászkách álbo skorupách skropáwych się chowáią.
Ostreatus, a, um, Skropáwy/zmárszczony/ostry.
Ostrearius, a, um, aliud adiectiuum, Żołwiowy. Vt Ostrearius panis, Chleb ktory żołwiom bywa miotány.
Ostreariæ, ostreariarum, Mieysce ná ktorym się żołwie morskie chowáią.
Ostrum, ostri, neut. sec. muricis siue conchylij ac purpuræ color, Szárłatna fárbá ktorey z żołwiow morskich dostawáią.
Ostrinus, a, um, Szárłatney fárby.
Ostrinæ uestes, Szárłatne száty.
Ostrifer, a, um, ut ostrifer abydus, Gdzie się szárłatną fárbę dawáiący żołwie chowáią.
Ostracine ciuitas in Arabia.

O ante T & V.

Ostrya, uel Ostrys nomen arboris infaustæ, Calep.
Ostus, Vide *Hostus*.
Osus, Vide *Odi, Odisti*.

O ante T.

Othimis origani species.
Othome herba.
Othris mons Thessaliæ in Grætia.
Otium, Vide supra *Ocium*.
Otus, uel otis, idis, masc. Nieyaki ptak z rodzáju sów podobno lelek.
Otos etiam dicimus gloriæ affectantes, Calep.

O ante V.

Oualis, Vide *Ouo*.
Ouis, huius ouis, fem. tert, Owcá.
Ouicula, læ, dimin. Owieczká.
Ouinus, a, um, Owczy. Ouinus caseus, Owcze maldrziki. Ouina pellis, Owcza skórá.
Ouillus, a, um, dimin, ab ouinus idem. Ouilli mores prouerbium, Głupie obyczáie.
Ouile, ouilis, neut. Owczárnia.
Ouiaria, ouiariæ, substantiuum, Stádo owiec.
Ouiarius, a, um, ut ouiarium pecus, Bydło owcze.
Ouo, as, are, neut. prim. Wesele sie/ od wesela wykrzikam/ skaczę/ spiewam. Romani ouantes accipiunt Horatium, Rzimiánie s wielkim weselim y rádośćią przyieli Horácinsá.
Ouans, ouantis, Od wesela spiewáiący/ wykrzikáiący.
Ouatio, onis, fem. tert. Rádość s weselim y wykrzikániem Hetmanowi ku czci/ który szcześliwie króm rozlánia krwie zwycięstwo otrzimał / niekiedy máły triumfik.
Oualis, le, Co k temu należi. Oualis corona Koroná która z mirtowego drzewá bywálá tym dawána którzi zwycięstwo nád nieprziyácielmi otrzimawáli.
Ouum, oui, neut. sec. Iáie. Non tam ouũ ouo simile prouerbium, Wielmi sie k sobie trafili by ye yedná mátká vrodziłá.

O ante V. X. Z.

Ouo prognatus eodem prouerbium, Iednego przirodzenia yedney myśli y obyczáiów.
Oua piscium, Ikrá.
Ouatio, ouationis, Czás niesienia yáyec.
Ouatus, a, um, Ná xztałt yáyá vczinione.
Ouifer, oua ferens, Kokoß. Ineptum nomẽ Sipont. annotauit.
Ouiluteum, Zółtek w yáyu. Sipont. non usq; adeo probatum uocabulum.

O ante X.

Oxalis, axalidis herba, Szczaw.
Oxouium, urbs Angliæ.
Oxus fluuius in Scythia Asiatica.
Oxos, neut. Ocet.
Oxycanthos genus spinæ, C C. Erbselstanden po niemiecku.
Oxycedros species Codri.
Oxygala, æ, uel oxygalum, oxygali, Kwáśne mlieko/ máślanká.
Oxygarum, pen. cor. Kwáśna poliewká ribna.
Oxylapatum, Kobyliszczaw.
Oxymeli siue oxymel, oxymelis, neut. Picie z miodu y z octu vczinione.
Oxymoron sententia est ita acute & affectate enunciata, ut fatua uideatur, ut Virgil. Num capti potuere capi?
Oxymyrline frutex similis Myrto.
Oxyporum, oxypori, idem quod oxygarum, Wßeláka poliewká przikwaßoná.
Oxypora, Nieyáka máść s octem przemießana áby tym mocniey przenikáłá.

O ante Z.

Ozæna, ozænæ, Wrzód w nozdrzách w nosie álbo przi nosie.
Ozæna piscis Polypi genus.
Ozæ, Cuchnienie z vst.
Ozenitis Pseudonardus, C C.
Ozimum neut. pen. herba, Basiliowe kwiecie.
Ozimum etiam genus edulij redolentis ex intestinis confecti apud Persium, ubi alij legunt Ocymum.

DE

P ante A.

PAbulum, pabuli, neu, sec. Bydlęca picá/páſtwá/ kármia yáko yeſt trawá/ śiáno/ słomá/ sieczká.

Pabularis, & hoc pabulare, Piczny. Vt pabularis uitia, Wyká ku piczy bydlęcey naleząca.

Pabulor, pabularis, pabulari, Zgromádzam picę dla bydłá/ też páſę.

Pabulari frutices fimo, Szczepy gnoyem okłádáć.

Pabulator, pabulatoris, Picnik / zgromádzácz pice.

Pabulatio, onis, Szukánie/ zgromádzenie pice bydlęcey/ też páſtwá/ karmiá.

Pabulatorius, a, ũ, ut pabulatorius corbis. Koſz álbo złob bydlęcy.

Pacator, pacate, pacifer, pacificator, pacifico, Vide Pax.

Pachynus uel pachynum, Przedgorze w Sycyliey przeciwko Greciey.

Pachyri montes minoris Asiæ.

Pachysos fluuius Siciliæ.

Pacio pro pactio Obsoletum.

Paciscor, pacisceris, pactus sum, pacisci, Zákłádam ſie s kim/ też yednam ſie s kim/ vmowę yáką czynię/ obiecuyę/ poſtánowiam. Pacisci cum illo paucula pecunia potes, Możeſz ſie s nim o máłe pieniądze záłożyć/ álbo też zmowę vczynić. Inducias cum illo paciscitur, Przimierze s nim vmawiá.

Cum Xerxe nuptias filiæ eius paciscitur, Zmowił s Xerxem áby yego corkę zá żonę wziął. Cum pacta esset illa Cæsari Gdy byłá Cesárzowi obiecána. Cui pacta Lauinia ante Æneæ aduentum fuerat, Ktoremu byłá Láwinia obiecána/ przed przyechániem Aeneasowym.

Ne quis frumentum de area tolleret, antequam cum Decumano pactus esset, Aby żaden żytá nie zwożił álibyſie pierwey o dzieśięcinę s poborcą álbo ynſzym wytikaczem dzieſięcyn zgodził. Pactus est duo millia, Záłożił ſie o dwá tyſiącá.

Pactus, a, um, participium, Vmowiony. Pacta cum hoste induciæ, Poſtánowione yeſt przimierze s nieprzyiacioły.

Pactum, pacti, neut. sec. Vmowá/ poſtánowienie/ obiecánie / przirzeczenie. Istud mihi ex pacto debes, Toś mi yeſt winien z vmowy.

Stare pacto & seruare pactum, Dzierżeć vmowę / pełnić to co ſie poſtánowiło. Mansit in conditione atq; pacto, Został przi vmowie / ſpełnił rzeczy vmowione.

Pactio, onis, idem. y Záłożenie/ zmowá. Perturbare conditiones & pactiones bellicas periurio, Vmowione ártikuły złámáć/ nie dzierżeć vmowy. Pactionem nuptialem facere, Zmowić dziewkę zá męſz. Pactiones intercisæ, Vmowy rozerwáne.

Pacto in ablatiuo ponitur, Hoc pacto mecum egit, Tym ſie obyczáyem ſe mną obchodził.

Eo pacto & gnati uitam & consiliũ meum cognosces, Tym obyczáyem y żywot ſynowski y moye przed ſię wzięcie wyrozumieſz.

Pactitius, a, um, Vmowiony/ zmowiony/ poſtánowiony. Vt cessatio pugnæ pactitia, Vmowione przimierze do kilká dni.

Pactor, pactoris, uerbale, Jednacz/ vmowcá poſtánowiciel.

¶ Composita Depaciscor, idẽ quod simplex, Terent. Iam depacisci mortem cupio, J głowę bych ná to rad ſádził.

Depacisci honestissimo periculo, Z swey dobrey woley ſie wdáć w rzecziwą nieprzeſpiecżnoſć. Depacisci partem suam cum aliquo, Przyiąć kogo ná połowicę ſkáci zisku ſwego.

Depacisci ad conditionem alterius, Przyſádzić/ álbo dzierżeć zá kim.

Paco, as, Vide Pax.

Pactilis, Vide Pango.

Pactolus, pactoli, masc. pen. prod. Rzeká w Lidiey złoto noſząca yáko Tagus w Hiſpániey.

Pactum, pactio, pactitius, Vide Paciscor.

Pacunius, pacunij, Jmię ſtárego Poety z miáſtá Brunduſium we Włoſzech ktory Trágedie piſał.

Padua urbs Italiæ quæ & Patauium dicitur, Padwá.

Padus, maſc. ſec. fluuius in ea parte Italiæ quæ Gallia Togata uocatur, To yeſt w xyęſtwie Mediolánskim y Lombárdeyskim. A Græcis dictus Eridanus.

Paduſa etiam fluuius brachium Padi, Odnogá pádri.

P ante AE.

Pæan, pæanis, maſc. proprie Chwálá/cżeść á ſpiewánie ku cżći bogá Apolineſá. Abuſiue accipitur, Miáſto wſzelákiey chwały y ſpiewánia ku cżći bogóm bywáyącego. Aliquando pro ipſo Apolline,

Pæantidæ gemmæ, alias Gomonides dicuntur.

Pædagogus, pen. prod. maſc. ſec. Dźiećinny miſtrz/náucżiciel/pedágóg.

Pædagogium, huius pædagogij, Mieyſce oſobliwe w domu gdźie dźieci vcżą/ſzkołá.

Pædagogia apud Iuriſcōſultos idē quod mancipia, Sludzy z włáſnych poddánnych/niewolnicy.

Pædia, æ, Latine Diſciplina & Inſtitutio, Náuká y ćwicżenie w naukách.

¶Cyclopædia & Encyclopædia, Latine orbis doctrinarum omniū, Náuká/mądrość á ćwicżenie we wſzelákich naukách wyzwolonych/ ktora yedná z drugiey rośćie/yedná ná drugiey wiśi yákoby okrąg álbo cirkiel yáki/ ktory tedy we wſzelákich dobrze ćwicżony yeſt ten Cyclopædiam ſeu Encyclopædiam abſoluiſſe dicitur.

¶Encyclios, idem quod Encyclopedia.

Pædotriba, æ, Ten ktory dźieći vcży skákáć/ſzermowáć. Aliquando pro Ludimoderatore.

Pædomathes, Ktory ſię od dźiećińſtwa vcży.

Pæderaſtes, Latine amator puerorum.

Pæderaſtia amor obſcenus in pueros.

Pæderos nomen herbæ.

Pædor, pædoris, maſc, Smrod/plugáwſtwo.

Pædidus, id eſt, ſordidus, Obſoletum.

Pægnium uel pæchnium, neu. genus Ludicri poëmatis, Smiech á krotochwilenie.

Pæon pes metricus quadruplex, primus conſtat una prima longa ſyllaba, & tribus breuib⁹, notatur ſic, – ∪ ∪ ∪ Secundus conſtat prima & ultima breui media longa notatur ſic ∪ – ∪. Tertius conſtat primis duabus breuibus, tertia longa, ultima breui, notatur ſic, ∪ ∪ – ∪. Quartus conſtat tribus primis breuibus, quarta breui, notatur ſic, ∪ ∪ ∪ –.

Pæonia herba, Piwonia.

Pæonia etiam pars Macedoniæ & ipſa Macedonia dicitꝰ & populi eius Pæones.

Pæpo, maſc. Włáſne ymię yednego lekárzá.

Pæonus, a, um, Co k temu należy.

Pæſtum ciuitas Lucaniæ in Italia a Græcis Poſsidonia dicta, Około ktorego wiele rozmáitego kwiecia rośćie.

Pæſtanus, a, um, Co k temu należy. Sinus pæſtans uel poſsidionautes, Kráżenie morzá przy tym to mieyſcie. Pætus qui obliquatis oculis in altum reſpicit, Ktory ták z wierzchu pátrzy yákoby tylko połowicę źrzenic otwarzał / Zezok rożnem pátrzący.

P ante A.

Pagaſa, fem. ciuitas Theſſaliæ, Przi ktorym okręt Argo zwány zbudowan yeſt.

Pægaſeus, a, um, adiectiuum.

Pagina, fem. pen. cor. Obie ſtronie kárty pápiru Kartá utranq; paginam implet, Nápełnia obedwie ſtronie kárty. Prouerbium,

Pagina etiam in uitibus area intercepta inter duo iuga.

Pagella, læ, dimin. Kártká.

Pagellula, aliud dimin. Kártecżká.

Pago, gis, Vide Pango.

Pagrus, Nieyáki rodzay ryb.

Pagus, huius pagi, maſc. ſec. Wieś.

Pagatim aduerbium, Ode wśi do wśi.

Paganus, huius pagani, Kmieć/ wieśniak. Et paganus dicitur is qui non eſt miles, Wſzelki ktory woyny nie záſtępuie.

Paganicus, a, um, Wieyski/chłopski.

Paganica pila, Piłá álbo lrąk chłopski ktory chłopi ná wśi grawáyą.

Paganicum ſubſtantiuum quod eſt extra caſtra.

Paganalia, paganaliorum, Poświęcánie kośćiołá ná wśi álbo kiermáſz/chłopskie święto.

¶Semi-

¶Semipaganus , Pułkmiecia / ogrodnik.

Pala,æ,fem.prim.Szufla albo wienacka/łopata/też chlebowa łopata.

Pala etiam,Sztuczka szczerego złota.

Pala annuli,Głowica albo osadzenie na pierścieniu / w który kamień wsadzają.

Palacra,æ,fem.Złota sziba / sztuka albo kloc złota.

Palæmon,mas.Bóg morski albo żeglarski. Alias Melicerta & Portunus.

Palestina,æ,fem.prim.pen.prod.Krainá w Sirien / w którey dziesięcioro pokolenie Israelskie mieszkało.Alias Iudæa,Zidowska ziemia wespołek s okolicznemi ziemiami.

Palæstini,Lud żidowski tam mieszkający którzy w świętym piśmie Philistini bywają zwani.

Palæstra,æ,fem.prim.Szermowánie/zápásnictwo / też mieysce do zápásow chodzenia.

Palæstrites,& Palæstrita,æ,mas,Zápásnik szermierz.

Palæstricus,a,ū,Zápásniczy / co ku szermierstwu y zápásom należy.Palæstricus motus,Zápásnicze chibánie/vtaczki.

Palæstricus substantiuum idem quod Palæstrita,Mistrz vczący zápásy chodzić y szermowáć. Cuiusmodi olim fuisse legimus.

Palæstrice aduerbium,Po szermiersku/ zápásniczym obyczáyem.

Palam aduerbium,Jáwnie.

Palam & Clam contraria.

Palam & obscure etiam contraria,Palam in ore atq; in oculis omnium gesta sunt,Jáwnie się przed wszistkiemi działo.

Palam res est,Jáwna rzecz yest. Palam facere rem aliquam,Wyjáwić / Rozniesć.

Palam aduersarius,Jáwny nieprzyiaciel. Palam mentiri,Oczywiście łgáć.Palam beatus,Krom którego wątpienia bogosłáwiony.

¶Propalam idem quod palam, Jáwnie.

¶Propalo,as,are,inde deriuatur,Osławiam/Roznoszę/wyjáwiam / też podnoszę się ná wysz wzrastam. Quamuis eo loci in Columella,unde Calep. probat nunc propagare legitur.

Palamedes,mas. nomen Nauplij Euboæ regis filij,Ten wynálasł szikowánie woyska ku bitwie.Item inuenit tesseram seu symbolum bellicum,Hasło żołnierskie / takież y stróżą obozną wynálazł. Et quatuor literas bello Troiano, θ. ξ. χ. φ.

¶Aues Palamedis,Zorawie.

Palanga,æ,fe.Wałek/okrągłe drewno które pod cieszi albo co tákowego podkłádáją y ná niem taczają. Sed potius phalanga dicendum est,ut infra.

Palango,as,are,Ná wałkách co toczę. Antiquum.

Palanteum,Vide *Pallas*.

Palantia oppidum & nomen fluuij in Valentino littore.

Palantina regio Romæ.

Palas,Xięstwo w niemcech około Renu rzeki leżące.Vulgo Palatinatus Rheni,Pfalcgráwstwo po niemiecku zową/ Die Pfaltz.

Palata,æ,Płácek z fig vczyniony.

Palatinus,Vide *Palatium*.

Palatio,huius palationis,fem.ter. Grunt albo fundáment z palów który czynią ná mieyscách miękkich y zrzodłowátych/ á potym ná nich budują/y mury stáwiają.Alias Fistucatio,Vide supra.

Palatium,palatij,neu.sec.Pálac/królewski dom.

Palatium,etiam mons Romæ.

Palatinus,a,um,Co k tey górze należy.

Palatinus substantiuum , Górá w Rzymie/ ná którey Rzym naprzód był zbudowan á ná którey też Cesárze Rzimscy dwór swóy y Pálac mieli.

Palatinus,Woyewodá/wódz woyenny.

Palatinus Rheni,Pfaltzgraff.

Palatinus Moldauiæ, Wáłáski Woyewodá.

Palatini etiam dicuntur aulici, Dworzánie którzy dworu pátrzą.

Palatina palestra quæ in palatio monte exercebatur.

Palatuar,sacrificium quod Romæ fiebat in monte Palatino.

Palatualis flumen constitutus ad sacrificandum ei Deæ in cuius tutela palatium esset,Pop który ty ofiáry czynił.

Palatum,huius palati,neu.se. Podniebienie w vściech.

Palatus in gen.masc.Cic.lib.2.de finibus nisi mendosus sit liber.

Palea,paleæ,fem.prim.Plewá.

Palea etiam,Podgárdlek/brodá/albo grzebień podszeyny v kur.

Palea æris,Miedziána szumá/piáná.

Peleatus,a,um,Co z plew yest.

Paleatum lutum. Gliná plewámi przemieszána. Lutum aceratum, idem.

Palearium, palearij, neut. sec. Plewnia.

Palear, palearis, neut. palearia in plurali, Odwieśista skórá pod szyją v wołów wiszacá.

Palæpaphos siue palæpaphos, urbs Cypri.

Pales, fem. Bogini pásturska y pástwisk.

Palilia uel Parilia, Swiętá tey ystey bogiey.

Palescamander uel Palæscamander fluuius Troadis.

Palicenus mons quidam Siciliæ.

Palici, masc. dicti sunt Palisci Hi gemini fratres Iouis filij, & Thaliæ Nymphæ, uel (ut alij uolunt) Ætnæ, Ci zá bogi w Siciliey są chwaleni.

Palimbachius, Vide *Palin*.

Palumpissa pix liquida iterum recocta Plin.

Palin Latine rursus uel iterum, Záś drugi raz / Powtóre. Vnde multa composita, Palilogia, Powtarzánie rzeczy.

Palimbachius pes metricus constans duabus longis & una breui syllaba notatur sic, – – ∪.

Palimpsestus, sti, pro quo alij legunt Palinxestus membrana est deleticia quæ abrasis prioribus literis rescribitur, Párgamin skrobány á záś z nowu pisány. Alias Deleticia dicitur.

Palingenisia, æ, fem. Z nowu odrodzenie. Regeneratio Latine, Odnowienie.

Palinodia, æ, Odwołánie wzięcie záś w swe vstá co się źle rzekło.

Palinodiam canere, Odwołáć. Ad palinodiam redactus est, Musiał odwołáć / musiał w swą gębę wziąć.

Palimpsestus, & palinodia, Vide *Palin*.

Palinurus Siciliæ promontorium, Przedgórze w Siciliey od żeglarzá Aeneasowego ták wezwáne.

Paliscorum stagnum Siciliæ, Calepinus.

Paliurus herba spinosa & aspera, Polna álbo dzika róża.

Palla, huius pallæ, Pánieński płaszcz.

Pallula diminutiuum, Płászczik.

Pallace, pallaces, siue pallaca, pallacæ, idem quod Pellex, Domowa kurwá która żonátego miłuje.

Pallas, pallantis, masc. tert. filius Euandri

Pallantium, pallantij, uel pallanteum pen. prod. Miásto ná górze Pálátino przed tym niżli Rzim zbudowan yest.

Pallas, palladis, fem. tert. Bogini. Miuerua olim Dea artium credita.

Pallas etiam palus in Africa, Ługowisko álbo błoto w Africe.

Palladium, Simulachrum Palladis, Obraz minerwy.

Palladius, Własne ymię yednego składáczá / który o gospodárstwie á spráwowánia roley pisał.

Pallancana, æ, cæpæ genus, C C.

Pallene ciuitas Macedoniæ, uel ut alij uolunt Thraciæ.

Palleo, Vide *Pallor*.

Pallium, pallij, neut. sec. Długi płaszcz / száta Grecka.

Palliati pro Græcis aliquando ponuntur, Miásto Greków.

Pallium quoque erat Philosophorum, Tunica pallio proprior Prouerbium, Bliższa koszulá niżli suknia / to yest / Bliższy álbo milszy yeden niż drugi / álbo káżdy woli sobie pierwey dobrze vczinić / potym drugiemu yesli może być.

Palliolum diminutiuū, Płaszczik / też káptur.

Palliolatus, a, um, Okápturzony / w káptur vbrány.

Palliolatim amictus, id est, pallio indutus Plaut.

Palliatus, a, um, W długi płaszcz vbrány. Palliatæ fabulæ, Fábuły álbo komedie które obyczáyem Greckim w płaszczách długich sprawowano.

Palliastrum uel pallastrum rude ac uile pallium, Grube płaszczisko.

¶Expallio, as, are, pro pallio priuare, Plaut.

Pallor, palloris, masc. tert. Bládość. Magno cum tremore & pallore aliquid dicere, S wielką boyáźnią y wstydániem co mówić.

Pallor & tremor, pallor & inuidia coniunguntur in oratione.

Pallidus, a, ū, Blády. Pallido cortice arbor Bládey skóry.

Palleo, palles, pallui, pallere, neut. secund. Jestem blády.

Palleus, pallentis, participium, Bledniący. Vt pallentes curæ, Prace troski ku bládości przipráwuiące.

Pallesco, is, ere, Bledniey / poczinam bledniąć.

¶Expalleo

¶Expalleo & Expallesco,is,ere, Zblednąć. Subito expalluit, Hnet zbladł.
¶Impallesco fere idem, Co dáley to bárziey bledmeyę/yestem chorszym.
Palma,palmæ,fem.prim. Dłoń. Palmam dare, Dáć zá wygráne.
Palma item, Dáctilowe drzewo. Palmæ fructus, Owoc pálmowy. Metaphoricos, Rozgá pálmowa ktorą zwykli ċy nośić ktorzy zwyćięstwo otrzymáli. Vnde accipitur pro uictoria, præmio & gloria uictoriæ.
Palmam ferre, Zwyćiężić/triumphowáć. Habeant hanc palmā ex innocentis cruore, Niechay máyą zwyćięstwo cześć y chwałę z niewinney krwie.
Plurimarum palmarum homo, Człowiek ktory wielkie zwyćięstwá otrzymał.
Palmam adipisci, Zwyćięstwo otrzymáć.
Reseruare palmam alicui, Chwałę zwyćięstwá komu przyśądzić.
Ad tertiam palmam uarie uenere, Do trzeciego zwyćięstwá. Sexta palma urbis, Szóste zwyćięstwo miásto otrzymáło.
Palmula,læ,diminutiuum, Dáctylowy owoc.
Palmula item, Łopátá v wiosłá/ktorą w wodę wpuszczáyą.
Palmetum, palmeti, neu.sec. Sad/ogród pálmowy álbo dáctilowy. Palmetis consita terra, Pełna dáctylowego drzewá.
Palmeus,a,um, Co yest z pálmowego álbo dáctilowego drzewá.
Palmosus,a,um, Pełny palmowego álbo dactilowego drzewá.
Palmatus,a,um, ut palmata ue stis, Szátá tych ktorzy otrzymáli zwyćięstwo.
Palmaris & hoc palmare, ut palmaris statua, Słup ku czci zwyćięscy postánowiony.
Palmarius,a,um, adiectiuu m, Terent. Tum hoc alterū illud uero est, quod mihi puto palmarium, To co mi naywiętszą cześć y chwałę przynieść ma.
Palmarium in neutro genere substantiue idem, quod scilicet palma dignum est, To co słáwy czci y chwały godno yest.
Palmipes,palmipedis, Pląskonogi yáko gęś.
Palmo,as,are, apud Quintilianum uestigium palmæ imprimere, Dłonią przyciśnąwszy/znák dłoni vczynić.
¶Depalmo,as,are, Pogębkuyę/policzkuyę dłonią kogo.
Palmare item, est materias alligare, Vide Palmes, palmitis.
Palmaria Insula maris Tyrrheni, Calepinus.
Palmes,palmitis, Sarmentum uitis & aliorum arborum, Winny sosząk y ynszych drzew látorośl.
Pampinus idem.
Palmo,as,are, Winne soszki przywiązuyę do tyczy/ogrodnych rzeczy pátrzę.
Palmirena regio Syriæ Calep.
Palmus,palmi,neut.sec. mensuræ genus, Miárá czterey pálce w szerz osięgáyąca/ to yest dłoń ná szerzą. Græce παλαιςής uel δῶρον, Cum de minori dicitur. Nam palmus maior est duodecim digitorum alias spithama, Piędź.
Palmarius,a,um, adiectiuum, ut palmarium spacium, Mieysce ná dłoni/ álbo ná piędzi. Cum de maiori fit sermo.
palmaris,re, idem.
Palmipedalis, & hoc palmipedale, Miárá pułtory stopy álbo stopę y dłoń osięgáyąca.
Palo,palas, siue palor,palaris, Vide Palus.
Palpebræ,palpebrarum, Powieká oczna/ álbo włosy ná powiekách.
Palpo,as,are, & palpor,aris, ari, deponens, Dotykam sie z lekká mácam. Et Metaphorice, Pochlebuyę/vmiezgam sie. Obseruatote quam blande mulieri palpabitur, Báczcie yedno yáko sie będzie vmiezgał przeciw białey głowie.
Palpatio,onis,fem.tert. Mácánie. Et Metaphoricos, Pochlielstwo / vmiezgánie.
Palpator, Pochlebcá/dotykácz.
Palpito, as,are, frequentatiuum, Drzę/trzęsę sie/álbo drgam.
Palpitat cor, Drży serce. Palpitant uenæ, Drgáyą żiły.
Palpitatio,onis,fem.tert. uerbale, Drgánie yáko czyni serce y ynne członki dopiero zábitego bydlęciá.
Palpo,palponis,neut.tert. adulator, Pochlebcá.
Palpum idem quod palpatio, Mácánie/pochlebstwo.

Palpum obtrudere, Máczáiąc álbo chędożąc kogo wyrządźić mu iáki kunſzt.

¶Expalpo,as,are,id eſt,Eliceo, Wymączę/ wypochlebuię co ná kim.

Paludamentum, Jezdeczka ſukniá / żołnierſki á zwłaſzczá Hetmáńſki vbiór/ też káwtanik álbo páncerz który pod zbroię kłádą. Feſtus ait Paludamentum dici omne ornamentum militare, Fortaſsis idem quod Epheſtris, ἐφεστρίς Græce, inuenitur etiam de muliebri ueſtitu dici.

Paludatus,a,um, W tákowe odzienie przibrány.

Palumbes,palumbis,tam maſcul. quam fem. Grziwacz/ dźiki gołąb.

Palumbus & Palumba idem.

Palumbula, diminutiuum, Grziwaczek.

Palumbarium accipitris genus uocat, Sipontinus.

Palumbinus,a,um,ut palumbina caro, Mięſo grziwaczowe.

Palus,pali,maſc.ſec. priore producta, Pal/ płotowy kół.

Paxillus,paxilli, Máły palik/ kołek. Diminutiuum.

Palo,as,are, Wbiiam pale w ziemię, też tknę tyczy/ wbiiam koły w ziemię/ też grodzę.

Palor,palaris,palari,deponens, Jtám y ſám ſie błąkam.

Palans participium, Błąkáiący ſie. Vt palantes milites ex improuiſo adorſus eſt, Przyſzedł bez wieśći ná lud y tám y ſám ſie błąkáiący.

Palatus,a,um,participium, Roſproſzony/ poráżony.

Palatim aduerbium,id eſt,paſsim, Wſzędźie y tám y ſám. Calep. ex Liuio.

¶Diſpalo, & Diſpalor idem.

Palus,paludis prima breui eſt, & ſecunda indiferens, fem. ter. Ługowiſko/ błoto/ trzęſáwicá/ bágno/ káłużá/ tonące á trzęſące mieyſcá.

Paluſtris & hoc paluſtre, uel Paluſtris, e, Ługowáty/ błotny.

Paluſtris locus, Błotne mieyſce/ káłużyſte mieyſce/ káłuż pełne. Paluſtria paſcua, Páſtwiſká przi ługowiſkách.

Pamiſſus Theſſaliæ fluuius.

Pamphagus,pen.prod. Który wſzyſtko iada.

Pamphagi populi Æthiopiæ.

Pamphilus maſc.ſec. Który wſzem miły ieſt/ ná którego wſzyſcy łáſkáwi, Eſt etiam proprium nomen.

Pamphilia uel Pamphylia, Kráiná Aſie miedzy Cilicią á Cappadocią przez którą kráinę gorá Taurus zwána roſciągnęłá ſie.

Pampillum denus delicati currus, Calep. Ex Lampridio probat.

Pampinus,pampini,pe.cor.m.ſ. Winna roſzczká/ ſoſzik álbo s látoroſl liśćiem.

Pampinus & palmes aliquando pro eodem accipiuntur.

Pampinus etiã accipitur pro Cyrris polypi piſcis.

Pampino,as,are, Zbytne ſoſzyki y liśćie winne odłámuię/ áby groná słońce miały. Pampinare etiam dicitur de aliis arboribus, Odłámowáć wilki/ álbo ſuche gáłęźie które drzewá ſuſzą.

Pampinatus,a,um,participium, ſiue nomen ex participio, Odłamány / przerzadzony w liśćiu.

Pampinatio,onis, Odłamánie / przerzedzenie liśćia.

Pampinator,pampinatoris, Winarz/ ten który opátruie winnice y ſády.

Pampinarium,pampinariї, neut.ſec. Látorośl winna krom grón.

Pampinarius,a,um,ut Pampinarius palmes, Soſzik winny/ który tylko liśćie rodźi á iagód nic.

Pampineus,a,um, To co z liśćia á z látorośli winnych ieſt.

Pampineæ umbræ, Cień od liśćia winnego.

Pampinoſus,a,um, Pełny liśćia y latoroſli.

Pampinoſa uitis, Gęſta od liśćia.

Pampinaceus,a,um,idem.

Pan panis,maſc.tert. Páſturſki Bóg którego Arcades chwalili / iákoſzto páná wſzyſtkich rzeczy. Nam πᾶν ſignificat omne, Wſzyſtko. Vnde multa compoſita, Panaces, huius panacis pen.cor. uel panax panacis,fem.ter. Ziele które by miáło wſzyſtki choroby lieczyć.

Panax Heracleos, Ziele które teraz niektórzi dźięgielem zową. Vide Silphium.

Panaretus, Latine omnium uirtutum compos, Ze wſzech ſtrón cnotliwy.

Panathenæa plurale tantũ Mineruæ feſta Známienite ſwięta miáſtá Athenieńſkiego/ w którym Thurnieie y rozmáite gry ſpráwowano.

Panathenaicus,a,um, To k temu ſwiętu należy.

Panathenaicum genus unguenti apud Plinium.

Pancarpiæ, Wieńce z rozmáitych kwiatków vplecione.

Pancratium, pancratij, Latine quaſi omnia potens, Schermierska álbo zápáśnicza grá/pięć ſztuk álbo kunſztów w ſobie máiąca.

Pancratio uincere, Otrzimáć ſzkolę ná tákowym ſzermierſtwie/álbo vbić kogo tákowemi ſztukámi.

Pancratiſtes, Zápáſnik tákowy.

Pancratitius idem.

Pancratice aduerbium, Po ſzermiersku/yáko yeden zápáſnik/ to yeſt mocno y ſmiáło.

Pancratice ualere, Cziśćie ſwieżym y krzepkim być.

Panætolium ſeu panetolium ſine diphtongo mons Ætoliæ.

Panaretus, Vide Pan.

Panarium, Panis.

Panathenea, Vide Pan.

Panachaia, regio Arabiæ, Kráiná Arábieyska wielmi piaſzczyſta.

Panachaij, Ludźie támże. Alias Ophiophagi.

Panchreſtum, panchreſti, Niektóre lekárſtwo ná koždą niemoc dobre.

Panchros gemma Plinio.

Pancratiū, pancratiſtes, pancratice, Vide Pan.

Pandana porta Romæ.

Pandatharia Inſula maris Tyrrheni, Calepinus.

Pandecta, æ, uel potius in plurali pandectæ, arum, fem. Xięgi weſpołek wſzyſtko w ſobie zámykáiące y oſięgáiące / yáko ſą xięgi. Digeſtorum a πᾶν omne ex participio uerbi δεχομαι capio.

Pandiculor, aris, atus ſum, ari, Ciągnę ſię/ poziewam yáko czy czinią którzi ze ſnu dopiero ocućili.

Pandiculatio, onis, femin. tert. idem fere quod oſcitatio, Poziewánie/ciągnienie rámion/y ynſzich członków.

Pandicularis, dies, in quo omnibus dīs communiter ſacrificabatur, Wſzyſtkich ſwiętych álbo wſzyſtkich bogów dzień/którego wſzyſtkim ſpołek ofiárowáli pogáni.

Pandioma dicta eſt Attica, Athenieńska ziemia.

Pando, pandis, pandi, panſum, pandere, act. t. Otwarzam/roſzerzam/roſciągam. Metaphorice, Wyzáwiam/rosłáwiam. Pandere uela, Zagle roſciągnąć. Pandere uiā Otworzić drogę. Panditur planities, Wláżuye ſię ſzerokość pól.

Pandus, a, um, id eſt, patulus, Virgil. 2. Georg. Szeroki/ roſzerzony.

Paſſus, a, um, participium, Roſzerzony / roſpuſzczony. Paſsi capilli, Roſtárgane włoſy. Paſſa uela, Zagle roſzerzone.

¶Compoſita, Expando idem quod ſimplex, Rośćiągam/ roſzerzam.

Expandere florem dicitur roſa, Rozkwitnąć ſię. Expanſis alis, Rozciągnąwſzy skrzidłá.

¶Expanditor uerbale, ut Expeditor amnis, Rozciekáiąca ſię rzeká / álbo wylewáiąca z brzegów.

¶Oppando, Záwieſzam/ záſłániam od czego/wokoł záwieſzam.

¶Diſpando, idem quod Expando.

¶Repandus, a, um, Vide Pando, as.

Pando, as, are, act. prim. id eſt, incurro, Skrziwiam/ vchodzę ná ſtronę/ zniżam ſię. Pandari trabs dicitur, Vchodźić á zginąć ſię ná dół dla ciężkośćy zbytney. Pandare neutrum, Vyść á pochilić ſię ná ſtronę yáko ściány názbyt obciężone Pandatio uerbale, Załomienie / zgárbienie / vście ná ſtronę.

Pandus, a, ū, Załomiony/zgárbiony. Repandus, a, ū, idem, Repandica calceoli, Zezſzpotáwione trzewiki.

Pandora, pen. prod. fem. Jedná niewiáſtā wſzelákiemi dáry od bogów obdárzona z nieba ná ziemie (yáko poete wymyśláyą) zesłána która miedzy ynſzemi rzeczámi febrę/ſuchoty y yne choroby s ſobą przyniosłá.

Pandora gens eſt in conuallibus Indiæ.

Pandochæum, neut. pen. pro. πανδοχεῖον Latine hoſpitium diuerſorium, Goſćinny dóm/kárczmá.

Pandocheus, Goſpodarz/ Kárczmarz.

Pandoſia ciuitas in Epiro & alia in Italia.

Pandoſius Arcadiæ lacus.

Panegyris, is, fe. Nundinæ Athenis quæ quinto quoq; celebrantur anno, Známienity ziazd/ſiem/álbo yármárk.

Panegyricus, a, um, adiectiuum, Co ku tákowym ziazdóm należy.

Panegyrici uel panegyrica oratio, Orácia w ktorey známienite persony bywáya wychwalone/ to co ná tákowych ziázdách bywáło przi obliczności mnogich ludzi.

Paneros, Niektóry rodzay drogiego kámienia.

Paneus fons sub Libano monte & fluuius Colchorum.

Pangæus in singulari masculinum, in plurali neutrum, promontoriũ Thraciæ, Przedgórze w Trácier.

Pango, pangis, pepigi, uel panxi, pactũ pangere, act. tert. Wbiyám/ wtykam/ wszczepiam/ spayam. Significat enim figo planto siue iungo, Pangere clauum, Wbić gozdź.

Pangere osculum, Cáłowáć. Pangere inducias, Przimierze wziąć. Pangere pacem cum populo aliquo, Vmocnić/ y vtwierdzić pokóy/ postánowić ná dlugi czás przimierze.

Pangere societaté cum aliquo, Vtwierdzić towárzistwo.

Pangere terminos, Sypáć kopce. Pangere uersus, Pisáć wiersze.

Pangere item, Szczepić.

Pago, pagis, pepigi, pactum significat paciscor, Zákládam się/ vmawiam/ postánowiam.

Pagere cum hostibus, Zgodzić się/ zmowę vczinić.

Pagere rem ducentis Philippeis, Sádzić ná to dwie ście Philippeos.

Pactus, Vide Paciscor, a pango uenit Pactilis, & hoc pactile, Co może być wespołek spoyono/ zbito/ zszástowano/ zgłobiono. Pactilis corona, Vwity/ vpleciony wieniec.

¶Composita a Pango, partim a retinent, ut Circumpango, circumpegi, uel circumpanxi in præterito, Wkoło obtikam/ oglabiam/ álbo zglabiam wespołek.

¶Circumpactus, a, um, Zglobiony/ oglobiony/ wkoło obity.

¶Depango, is, depegi uel depanxi, depactum, depangere, Wtykam/ wbiyam w ziemię.

¶Depactus, a, um, Wbity. Vt depacta in terram non ita facile extrahuntur, Wbite rzeczy w ziemię nie ták łatwie mogą być wyięte.

¶Repango, Zátikam/ zábiyam drugie raz.

¶Repages, huius repagis, & repagulũ Záworá/ záporá/ regiel. Repagula iuris perfringere per translationem, Zágrodzenia práwne przełomić/ pokázić prawá. Quædam mutant a in i, Vt Adpingo, adpingis adpegi, adpactum, adpingere, Przibiyam/ przitłukam.

¶Compingo, compingis, compegi, compactum, compingere, Wespołek zbiyam/ zwięzuię/ ściągam. Componere & compingere, Włożić y ściągnąć wespołek. Solum axibus compingere, Ziemię Tárcicámi álbo dilámi położić. Aliquem in carcerem compingere, Wrzućić wsadzić do ciemnice.

Compegerat se in Apuliam, Záprowádził się ze wszemi rzeczámi/ etc. Detrudere & compingere in pistrinũ, wepchnąć/ etc.

¶Compactus, a, um, participium, Zbity/ spoyony/ sciągniony wespołek. Compacta uasa, Obręczámi zbite.

¶Impingo, Vderzam się o cz/ dawam sobie stos/ otrącam się/ w więzunię. Impegit caput parieti, Dał sobie w łep o ściánę.

Impingere pugnum alicui, Wyciąć komu policzek. Vulnus impingere, Zádáć ránę. Culpam in aliquẽ impingere, Winę ná kogo złożić. Compedes alicui impingere, Pęto włożić ná nogi. Impingere dicam alicui, Pozwáć kogo ná sąd. Nauem impingere, Łódź odtrącić/ Stos wziąć. Impingere librum, Wwięzáć xięgi.

¶Impactus insulis fluuius, O wyspy się otrącaiąca rzéká.

Pannicula, Vide Panus.

Panicus, panici, uel Panicum, panici, in neut. sec. dec. repentinus terror, & consternatio, Przestrách/ zlęknienie/ z nienacká wylęknienie.

Panicus, a, um, adiectiuum, ut panicus casus, Vpadł z przestráchu á z nienackiego wylęknienia.

Panicum, panici, neut. Włoskie proso/ podobno Ber.

Panis, huius panis, masc. ter. Chléb.

Panis ater, Czarny chléb/ Borys. Panis cibarius uel secundarius, Domowy álbo czeládni chléb.

Panis primarius, Páński biały chléb.

Panis nauticus, Dwá kroć pieczony chléb.

Panifex, panificis, masc. Piekarz.

Panifica, æ, Piekárká. In Biblijs tantum.

Panificus, a, um, idem quod panifex.

Panificium, huius panificij, Piekárnia.

Joanes Kowalski

Panarium, panarij, Spiżárnia chlebowa álbo kosz/ wieszádłá álbo policá chlebowa.
Panariolum, panarioli, diminutiuum, Koszik chlebowy.
Panisci, dij syluestres olim crediti, Leśni bogowie Sátyry rzeczoni.
Panneus, pannicularia, Vide Pannus.
Pannonia, æ, Kráyiná Europy ná dwie części się dzieląca.
Pannonia superior uel prima, uulgo Austria, Rákusy.
Pannonia inferior uel secunda uulgo Vngaria, Węgierska ziemiá.
Pannonicus, a, um, Węgierski rakuski.
Pannones, pen. cor. & Pannonij, Rákuszánie/ węgrowie.
Pannus, panni, masc. Sukno.
Pannus subductitius, Futertuch/ Sukno do podbijánia.
Pannus etiam, Mech z płótná ktory w ránny kłádą.
Panniculus diminutiuum, Plát sukná/ też chusteczká.
Pannicularia, æ, Korzyść po netych złoczincách/ to yest/ wszystki ty dobrá ktore bywáyą zá stáne przi złoczincy gdy go ymuyą y do wieże bierzą yáko są száty y pieniądze ktore nád piętnaście złotych nie przechodzą.
Panneus, a, um, Sukienny.
Pannosus, a, um, Pełny lat/ álbo płátow vbłáczony.
Pannuleium pro sudariolo, Obsoletum.
Panomphæus cognominatus est Iupiter, Przezwisko Iowiszowe.
Panormus, panormorum, & panormiũ ciuitas Siciliæ.
Panormius, panormita, & panormitanus, Ieden ztámtąd.
Pansa, pansæ, masc. Ktory szerokie stopy ma/ szerokonogi.
Pansebaston gemma.
Pantagias, masc. fluuius Siciliæ.
Panthaces uel sine aspiratione Pantaces pen. cor. fluuius in Samo.
Pantheum, neut. pen. prod. πανθεῖον Kościoł w Rzimie yeszcze zá pogáństwá w ktorym były wszystkich bogow obrázy y bálwány. Postea Maria rotunda dictum,
Panther, pantheris a quo Panthera, æ, Rys zwierzę yest pstre. Alias Pardalis in Hircania.

Pantherinus, a, um, Rysiowy.
Panterina pelles, Rysiowa skorá.
Pantherinum, neu. se. substantiuum, Pstry yákoby rys.
Pantherinæ mensæ, Słonerzowáte álbo słonowáte stoły yákoby fládr.
Pantheron siue Pantherum, pantheri, Pomek/ yest meyáka siadká ktora ptaki porywáyą y łowią.
Pantices, fluxus uétris, pinguedo & exuberantia, quod uenter pandatur, Calep. Tłusty á wielki brzuch.
Pantominus, pen. prod. pantomini, Błazen/ kuglarz ktory wszystkich obyczáye/ vmie náśládowáć y vkłádáć.
Pantominus genus poëmatis.
Pantrepes Scythiæ fluuius, Calepinus.
Panurgus, masc. Latine astutus, Chytry.
Panurgia astutia, Chytrość.
Panus, pani, Cewká ná ktorą tkacze przędziwo winą. Metaphorice, Spuchliná / zołzy á wszeláka nádętość yákoby kukłá/ ták ná szyey yáko y w kroku ná xtałt dymión.
Panicula, læ, dimin. Wszeláka podługowáta skorá álbo szyszká z drzewá wiszaca.
Papa, uel papas, Latine auus, Stáry ociec Dziad.
Papæ idem quod presbyteri & Senatores, Stárszy/ przełożeni.
Papæ interiectio admirantis, Ey / Ey/ Hi.
Papauer, papaueris, masc. tert. Mák, neu. apud ueteres.
Papaueratus, a, um, ut papaueratæ uestes Mákowey máści száty.
Papeus apud Scythas Iupiter, CC.
Paphlagonia regio minoris Asiæ cuius populi Paphlagones.
Paphos urbs Cypri Veneri sacra.
Pamphius, a, um, Ieden ztámtąd. Et Venus Paphia dicitur.
Papia ciuitas quæ alias Tocinũ uocatur, Miásto w xięstwie Mediolánskim/ Páwei po włosku.
Papilio, papilionis, mas. ter. Motyl.
Papilio etiam, Namiot żołnierski.
Papilla. papillæ, fem. prim. quasi parua papula, Brodawká ná ciciu. Et aliquando pro ipsa mamma, Miásto Wymienia cicka.

Papilla

P ante A.

Papilla etiam, Rurká álbo kurek ktõrym wodá z rur ciecze.

Papillatus, a, um, Brodawce cickowey podobny.

¶Expapillare, Cicki wywálić/odkryć.

Pappa, pappæ, Pápu dziecięce / pápká / pokarm dziecięcy.

Pappas pro patre accipitur, apud Iuuen. Táta/ociec.

Pappare, cibum sumere, Pãpkáć/pápu dziecięciu dáć.

Pappus, huius pappi, Stáry ociec/stãry tátá dziad.

Pappus item, Biały mech/piérze álbo wełnã ktõra sie po okwitnieniu z niektòrych ziół á zwłaszczá z ostu rozlata/ostowe piérze.

Pappus item nomen herbæ, Kreutzwurtz po niemiecku.

Pappous, a, um, Latine auitus, Dziádowski / stároojcowski. παππῷ Græcis auus.

Papula, fem. prim. Brodawká/álbo liszay/pustuła/krostá/węgry.

Papyrus, fem. uel papyrum, papyri, Niejáki wiąz Aegypcki ktõrego miásto karty á pápiru vżywáli stárzi / ztądże y dziś miásto kárty bywa zwan/to yest miásto papiru/ bo stárzi pierwey ná tákowym więzie / potym ná skòrach drzewiánych/po trzecie ná woskowych tablicãch pisáli/poki yeszcze był pãpir nie nálezión.

Papyraceus, a, um, Pápirowy.

Papyraceæ naues, Łõdzi więzem Aegypskim opráwione.

Par paris, om. ablatiuo pare uel pari, Rowny/pará/cetno.

Pares equi pro duobus.

Pararium æs, Służba/ żołd ná dwá konia.

Par etiam, Godny/ spráwiedliwy. Vt par fuerit ut amantem redames, Godzi sie ábyś miłującego ciebie záś miłował. Non puto nos huic rei pares esse, Nie widzi mi sie ábyśmy tey rzeczy mogli zdołáć. Magis par fuerat me dare uobis cœnam aduenientibus, Dáleko więcey mnie przisłuszáło ábych was prosił ná wieczerzą. Itaq; mihi dubitanti quid me facere par sit A ták ya wątpiąc co bych miał czinić czego bych sie miał trzimãć. Pares ætate, Ròwnych lat.

Paribus animis, Jedney myśli. Par ingenium nactus, Tráfił ná swego rõwnego. Pares in amore, Rõwnie sie zobopolnie miłuyący.

Male merenti par erit, Złemu źlie będzie płácono. Par pari referre, Odwetowáć/odpłácić / odgeltowáć. Paria facere idem.

Par, impar, Cetno/czili licho. Pares esse nostro exercitui non potuerunt, Nie mogli sie oprzeć álbo zástãnowić nászemu woysku.

Parem gratiam referre, Rõwnym obyczáyem oddáć.

Parissimus in superlatiuo dixit Plautus.

Par substantiuũ, Pará, Duo paria, Dwie parze.

Paritas, Rõwnosć.

¶Composita, Impar, & Dispar, Nieròwny/niemogący podòłáć.

¶Disparilis, & hoc le, idem quod dispar.

¶Compar, comparis, om. pen. cor. idem quod simplex, Rõwny. Compar consilium, Rõwná rádá.

¶Compar aliquando pro socio seu coniuge, Miásto towárziszá y zony.

Parabola, seu parabole, fem. Latine collatio, Podobieństwo/przipowieść/przirownánie tych rzeczy ktõre nie są yednego rzodzáyu. Vt in Euangelicis literis uerbum Dei uerriculo comparatur, quæ genere sunt diuersa, W Ewángeliey słowo boze bywa przirownano niewodowi w morze puszczonemu/ktòre rzeczy niewõd á słowo są od siebie dáleko rõzne.

Parabos insula parua contra Phœniciã Calepinus.

Paracentesis, Latine punctio, Kłocie.

Paracletus, paracleti, pen. prod. masc. Latine hortator uel consolator, Nápominácz/pocieszíciel. Et est Epitheton spiritus sancti in sacris literis.

Paraclesis pen. prod. Nápominánie.

Paraclytus, paraclyti, per y Græcum masc. Latine infamis, Bezecny/odsądzony czci. Paradiastole schema est, cum similes res descernuntur contrarĳs redditis, ut Triste lupus stabulis, maturis frugibus imbres, arboribus uenti.

Paradigma, paradigmatis, neut. Latine exemplum, Przikład.

Paradisus, paradisi, masc. penul. prod. Pięknу wesoły gay/sad/ray/ogrõd/tez miásto w Syriey nie dáleko od Dámászká.

Paradoxum, neut, uel paradoxus masc. Latine inopinatum, inopinatus, Nádmniemánie rzadki to co yest nád pospolite mniemánie/widzenie y rozum ludzki.

Paradromis paradromidis, masc. idem quod Xistus, Latine subdiale, Plác/ przechadzki pod golym niebem.
Paræneſis, pen. cor. fem. Latine præceptio uel admonitio, Nápominánie/náuczánie.
Parænetĭcus, a, um, Nápominájacy/a/e.
Paragogæ, peragoges, pe. pro. fe. Latine Adductio, uel deductio, Przywiedzienie przysádzenie. Figura est qua litera uel syllaba in fine dictionis adijcit, ut dicier pro dici, Admittier, pro admitti, alias Paralepsis uel proparalepsis dicitur.
Paragogon latine deriuatiuum, Co pochodzi z czego drugiego.
Paragomenon deriuatum, Co yest wzyęto z czego drugiego. Vt syllaturire a sylla uel sulla.
Paragraphe uel paragraphus, Latine adnoratio item præscriptio & exceptio, Przypisánie czego ná stronie xiąg/ też czás dawnośći przekádánia.
Paralipomenon, neut. Latine derelictum prætermissum, Opuszczony/zostáwiony/to zwłaszczá o czym nie bywa zmianká czinoná. Ita uocatur liber ueteris Instrumenti a Græcis, τῶν παραλειπομένων hoc est, earum quæ prætermissa sunt, Tych rzeczy ktore sa opuszczone.
Paralius genus est tithimalli.
Parellelus, li, mas. latine æqualiter distans mutuus uel inuicem comparatus, W róznej rożnicy od siebie będacy. Sunt enim Lineæ seu circuli æquæ distantes, Liniye cirkle á kresy w rowney dálekośći od siebie będacy Páráleli zwáne.
Paralysis, huius paralysis, femin. Latine dissolutio, Záráżenie powietrzem/ chrontá ná ciele.
Paralyticus, a, um, Ochromiony/powietrzem zábity / niedostáteczny ná ktorym członku.
Paranymphus, masc. Latine Auspex uel pronubus, Dziewosłab/zerca/swát/ hochmistrz álbo márszalek/ná swiádziebnym weselu.
Parapetasma neut. Latine Velum, Zasloná/cortyná.
Parapherna, paraphernorum, uel Parapharnalia orum, neut. plur. Wyprawá/ to yest száty/klenoty/y ynsze domowe sprzęty ktore przidána posagowi.
Paraphrasis, sis fem. pen. prod. paulo liberior interpretatio, hoc est, eiusdem sententiæ per alium sermonem fusior interpretatio, Szerszy wykład/á obyáśnienie wietsze slowy.
Paraphrastes interpres latine, Tlumácz/ wykládacz szerszemi slowy.
Paraphrasticos, Szerszym opisuyacym/omawiáyacym obyczáyem.
Pararius, pararij, uox est latina idẽ quod Græcis Proxeneta, Skupień ten ktory skupuye/yedná co ná kogo pieniędzy szuka pozicżic.
Pararium, æs, Vide Par.
Parasanga, gæ, uel parasange, fem. Persica dictio spacium triginta stadia continens, Vide infra quid sit stadium, Multis parasangis præcurrere Prouerbium, Dáleko kogo vvec.
Parasceue, parasceues, fem. Latine præparatio, Przigotowánie/ przinárzadzánie/ przed tym nágotowánie.
Parasitus, parasiti, masc. Pásorzit/ pochlieb cá.
Parasitaster, parasitastri, Podpásorzit vczący sie pochlebstwá.
Parasitor, aris, ari, Pochlebuye/ yestem pasorzitem.
Parastatæ, ut est apud Vitruuium & Plinium lapides sunt, pilarum fere modo appositi columnis a quarum similitudine alterum cruris os (duo enim sunt) parastata nominantur in iumentis a Vegetio: Sed & tabulæ quædam certis instrumentis a Vitruuio parastatæ nominatur. Budeus tamen in Vitruuij & Plinij locis legit parastaticæ.
Parastades, æ, lapides qui utrunq; ostij latus muniunt. Vitruuius quoq; in mentione templorum uocat antas, Hermolaus.
Parasyntheton, neut. pen. cor. Latine decompositum, Co wespolek złożonego schodzi sie/etc.
Parasynthetes Latine decompositus.
Paratragædio, paratragædias, are, dixit Plaut. Licenter pro uerbis aliquid exaggerare, Slowy co szerzic.
Paratrimma, neu. Latine intertrigo, Stárcie álbo odpárzelina / osádnienie / sádno.
Parazonium, neut. fe. gladij genus quod & Zonam accingebatur, Kord/yezdecki miecz.
Parce, Vide Parco.

Parco, parcis, peperci, & parſi, parſum, parcere, neut. tert, Przepuſzczam / ſkąpię / oſzcządzam ſie / żáłuię. Parcere labori, Szánowáć ſie / nierobotnym być. Parcere operæ idem, Parcere oculis, Szánowáć oczu Nihil prætio parſit dum filio parceret, Zadnego koſztunku nielutował gdy ſynowi czinił k woley.

Sumptui ne parcas, ulla in re qua ad ualetudinem opus ſit, Nie oſzczędzay ſie / nie żáluy nákładu żadnego dla zdrowia.

Parcere lamentis, Odyść ſie lamentóm / nie lámentowáć. Ne tibi ægritudinem pater parerem parſi ſedulo, Strzegłem tego pilnie ábych ći przikrośći nie żądał. Parce metu, Vergil. Nie bóy ſie nic. Depone metum, Parcere auxilio alicuius, Nie chcieć komu zádáwáć trudnośći około dánia pomocy.

Parcitur impersonale, Cic. neq; parcetur labori, Ná żadney pracey nieſchodzić nie będzie.

Parcus, a, um, Skąpy. Parcus ſomnus, Krótki ſen. Parcus comitatu, W máłym poczcie.

Parcus opera, Skąpy w robotę / niepilny / názbyt ſie ſzánuiący. Parciſsimus honorum, By łaſká nie łákomy ná prózną chwałę.

Parciſsimus in uictu, Bárzo máło ie.

Parciſsimus æſtimator beneficiorum ſuorum, Nie wyſokoważy / nie názbyt ſzácuie dobrodzieyſtw ſwoyich.

Parce aduerbiū, Skąpie / miernie / ták wczás Parce ac duriter uiuere, Skąpie żyć / s wielkim ſie oſzczadzániem żywić.

Parce parcus, Zbytnie skąpy. Parce uti uerbis, Máło mówić.

Parcius, Skępiey.

Parciſsime, Nayskępiey.

Parcitas, Skąpość / Oſzczadzánie.

Parſimonia, æ, idem, Largitas nimia & parſimonia contraria, Res familiaris conſeruatur diligentia & parſimonia, Pilność s oſzczędliwością dzierży goſpodárſtwo. Rem parſimonia retinere, Oſzczadzáiąc ſie przi ſwym zoſtáć / mieć potrzeby ná potrzeby.

Parſimonia temporis, Skąpość czáſu.

¶Compoſita, Comparo, idem quod ſimplex, Skąpię / ściskam groſz ku groſzowi / oſzczędzam ſie.

¶Præparcus & Deparcus, a, um, Bárzo skąpy / twárdy iáko kámień / rychliey by kámienia użył.

Parcæ creditæ ſunt tres fatorum miniſtræ apud inferos, Są trzy bogini máiące moc nád wſzelákiemi rzeczámi które wſzelákiemu człowiekowi y wſzelákim rzeczóm ſwóy krés śmierći y żywotá zákryſzáią. Dicuntur eſſe filiæ Erebi & Noctis (ſecundum fabulas Poëticas) Earum nomina ſunt Clotho, Lacheſis & Atropos, Vide ſupra.

Pardalianches Aconitum eſt.

Pardalios gemma.

Pardalium unguenti genus.

Pardalus, genus auiculæ, Calep.

Pardus, pardi, maſc. ſe. cuius fœmininū. Pardalis idem quod Panther uel Panthera, Ryś.

¶Leopardus inde deriuatur, Zwierzę ze lwá á z ryśiá ſie rodzące.

Parectatus, ti, Ephœbus, Młodzieńczik który iuż lrodácieye / okrzos / ſzpiczak niektórzi zową.

Parelcon παρέλκον Eſt productio dictionis ex adiectione ſyllabæ uel alterius dictionis, ut adeſdum pro ades, uoſmet, pro uos.

Parens, parentis, Vide *Pario*.

Parens participium, a Pareo, Vide *Pareo*.

Parentheſis, fem. pen. cor. Latine interpoſitio, W poſrzodek wſádzenie. Eſt interiectio orationis in ſermone qua remota ſermo manet integer.

parento, as, Vide *Pario*.

Pareo, pares, parui, parere, neut. ſec. Jeſtem poſłuſzny / ſtawam ſie / doſtawam.

Parere dicto, Być poſłuſzen czyiego roskazánia.

Parere imperio, Być poddánym. Hæc ciuitas paret Regi, To miáſto poddáne yeſt Królowi / Kroliewskie yeſt miáſto. Parere interceſsioni, Dáć ſie użyć. Parere cupiditatibus, Oddáć ſie ná roſpuſtę. Parere gulæ, Obżeráć ſie.

Paretur impersonale, Liuius. Ex templo teſſeram dari iubet, ut prandeat miles, dicto parent, Wnet go vſłuchano.

Parens participium, ſiue nomen ex participio, Cic. Parentiores habuerunt exercitus, Poſłuſznieyſzy lud mieli w ſwym woysku.

¶Compoſita

¶Composita, Adpareo, siue appareo appares, pen. prod. apparui, apparitũ apparere, Okázáć się / stać się. Abscondi & apparere contraria, Res apparet, Jáwna rzecz yest. Fac sis promissa appareant, Bácz ábyś to pełnił coś obiecał.
Ex quo facile apparet, Ztąd się yáwnie okazuye. Vestigium eloquentiæ in eo apparet, Okázuyą się w nim początki wymowy.
Cui enim non apparet affectare illos imperium in Latinos, Ktoż tego nie widzi że stoyą o páństwo włoskie. Apparet seruum hunc esse domini pauperis, Znáć że to yest vbogiego páná sługá. Mox apparebo domi, Wnet domá będę.
Nusquam apparet, Nigdźiey go nie zayźrzeć.
¶Apparitio uerbale, Okazánie.
¶Apparitor, apparitoris, Mieyscki párobek/Butel.
¶Apparitura, æ, Tákowa służbá/mieyskich párobków vrząd. Apparituram facere, Być sługą mieyskim.
¶Apparitorium, Calep. Id est adiutorium, Pomoc.
¶Compareo, Stawam oblicżnie/stáwiam się w swey osobie. Comparauit curam iudicio, Stánął oblicżnie przed sądem. Non comparet argenti ratio, Nie może rachunek przyść álbo nie chce się zgádzáć. Liuius, Conquiri quæ cõparerent iusserunt, Kazáli to nágotowáć co mogło być ználezyono/czego mogli dostáć. Comparent in eo non mediocria officia, apud Cice. Nie pospolitego yest záchowánia.
¶Dispareo, id est a conspectu recedo, Schodzę z ocżu zwinam precz.
¶Transpareo, Jestem przezroczisty.
Parergon seu parergum, parergi, neut. dicitur quod alicui rei præter propositum additur. Wszeláka rzecz ktora z niechcąca dla przyozdobienia álbo ynßey przicżimy á nie z potrzeby bywa przidána tey rzecży ktorąsmy przed się wzięli/ yáko powiedáyac yáka historia nieco się k temu z nienáczká przitocży námniey ku historiey nie należąca/ álbo gdy málarz obraz máluyąc drzewká/kwiatki álbo ptaßki k temu przisádźi / co nie yest ku potrzebie obrázu onego.
Parethonium uel sine aspiratione Paretonium, neut. genus coloris a loco Ægypti ita uocatur, Calep.
Parici quæstores dicebantur qui solebant creari causa rerum capitalium quærendarum, Festus.
Paricida, paricidium, Vide Cædo.
Paries, parietis, masc. tert. Sciáná. Intra parietes, W domu/nie yáwnie.
Paries & intergerinus, Posrzednia ściáná.
Paries craticius, Sciáná ná xtałt kraty wzjiona.
Parietina, næ, Stáre sprochniáłe ściány álbo też leżące mury.
Parietaria herba a parietibus in quibus nascitur dicta, Vulgo Victriolum, & Perdicum, quoniam Perdices ea uescantur quidam putant esse, Noc y dzień álbo S. Piotrá zielie.
Parilis, & hoc parile, pen. cor. Rówmy/ yednáki/rownego xtałtu / yednákiey formy.
Parilitas, atis, Równość. Æqualitas.
Parilia, orum, Deæ Palis festa quæ & Palilia, Vide supra Pales, Palilicium sydus quod & Hyadas & Suculæ uocatur, Vide supra in dictione Hyades.
Pario, paris, peperi, partum, uel paritum parere, act. tert. proprie ad fœminas pertinet, Rodzę.
Parere oua dicuntur aues, Nieść yáycá.
Parior pasiuum, Plin. Oua exeunt a rotundissima sui parte, dum pariuntur, Gdy bywáyą niesione.
Parere Metaphoricos, Dostáć/ nágotowáć. Vt ueritas odium parit, Prawdá gniew przinośi / o prawdę się ludzie gniewáyą.
Parere ægritudinem alicui, Zádáć komu trudność/przikrość. Hæc res tibi pariet laudem immortalem, Wieczną z tego chwałę będźieß miał.
Parere pacem, Osięgnąć pokoy. Parere sibi gratiam apud aliquem, Záchowáć się/Przisłużić się komu.
Parere uictoriam, Zwicięstwo otrzimáć/ być przicżiną zwicięstwá. Qui sanguine nobis hanc patriam peperere suo, Ktorzy nam tey oyczyzny krwią swą dostáli.
Partus, a, um, participium, Vrodzony. Parta, Ktora yuß porodziłá.
Partus item, Dostány/ośięgniony/nábyty. Parta uictoria, Ośięgnione zwicięstwo.

Partæ opes non caſu, ſed ingenio, Oſięgnione bogáctwá nie z tráfunku álbo fortuny ále z dowcipu y z pilnośćy. Non minor eſt uirtus quam querere parta tueri, Nie mnieyßa yeſt cnotá nábytemi rzeczámi vmieć ßáfowáć yáko z nowu dostáwáć.

Male partum male diſperit, Zle nábyte zle zginie.

Partus, huius partus, maſc. q. Rodzenie/ Porodzenie.

Partus etiam arboris dicitur, Owoc.

Partus item, Dźiecię nowo vrodzone. Idem ſcilicet quod fœtus.

Paritura, ræ, idem, obſoletum.

Paritudo, inis, apud Plaut. Czás rodzenia/ Rodzenie.

Partio, partionis, femin. Rodzenie. Plautus.

Partor, partoris, Nábywácz/ oſięgácz.

Parturio, parturis, parturiui, parturire, Rodzę męczę ſię dźieciątkiem.

Parturire per translationem dixit Cicero, Vtinam aliquando dolor, Pop. Rom. pariat quod iam diu parturit, Aby tego dokazał ná co ſię dawno bierze/ álbo áby ſię to ſtáło ná co ſię dawno zbiera.

Parturiens, parturientis, participium, Męczący ſię dźieciątkiem/ rodzący. Exhalauit animam parturiens, Vmárłá przi dźieciątku.

Parens, parentis, priore cor. uenit a uerbo Pario com. Ociec y mátká.

Parentes, Rodźicy y wßiſcy ynßy przodkowie z práwey liniey pochodzący aż do prádźiádów/ náßy ſtárßy.

Parens cunctorum terra, Ziemiá wßiſtkich rzeczy mátká.

Parens patriæ & parens eloquentiæ, dictus eſt, Cicero.

Parens urbis Romulus.

Parenticida, æ, pen. prod. Męzobóycá nád oycem álbo mátką ſwoyą.

Parento, as, are, Obchód czinię/ pogrzeb ſpráwuię rodźicóm ſwoyim. Iuſta facio parentibus.

Parentatio, onis, fem. tert. Pogrzebny obchód.

Parentalia, orum, plurale tantum, idem quod inferiæ, Stypá/ kołácina ná pogrzebie.

¶Aperio, aperis, pen. cor. aperui, apertum, aperire, Otwarzam. Literas aperire otworźić liſt.

¶Aperire item, Odkrić/ powiedźieć/ wyłożić. Aperire caput, Siąć czápkę. Aperire terram, Zryć/ zoráć rolą. Aperire futura Przißłe rzeczy oznáymić. Animum aperire, Serce ſwe to yeſt myśl okázáć. Scelus aperire, Wywołáć ná kogo yego niecnotę/ álbo złość.

Aperire ænigma, Trudną zwikłáną gádkę zgádnąć. Aperire dubia idem, Aperire uentrem, Wywálić brzuch/ odkrić ſię.

¶Occultare & aperire contraria, Viam aperire ad aliquid faciendum, Dáć komu przicżinę álbo prziſtęp ku niektorey rzeczy.

¶Aperiri cœlum dicitur a Poëtis, Gdy pocżina dnieć. Aperire foros amicitiæ, Ku prziyáźni y záchowániu dáć przicżinę.

Aperire fontes Philoſophiæ, Zrzódłá á grunty Phyloſophiey otworzić. Aperire fores, feneſtram, ianuam, alicui rei idem, Być przicżiną czego/ dáć pochop.

¶Apertus, a, um, participium, ſiue nomen ex participio, Otworzony/ yáwny/ odkrity/ a/ e.

Apertis tibiis Prouerbium, Jáwnie/ yáſnym głoſem. Aperta pericula, Jáwne niebeſpiecżnośćy. Apertus & Obſcurus contraria. Apertum & perſpicuum, Jawna rzecz.

Aperta & lucida narratio, Jáſna powieść. Apertum cœlum, Jáſny pogodny dźień.

Campus apertus, Szeroki pole. Apertus & ſimplex homo, Nie chytry/ proſty/ dobry człowiek. Aperto Marte pugnare, Polem ſię potykáć/ yáwnie bitwę zwieść.

Aperto pectore agere, Nie chytrze/ ále práwie á ſpráwiedliwie ſię s kim obchodźić.

¶Aperte aduerbiū qualitatis, Jáwnie/ widomie/ yáſnie/ oczywiście. Aperte odiſſe, Być yáwnym nieprzyiacielem. Aperte palamq; dicere, Jáwnie á yáſnie rzec. Dicam planius & apertius, Rzekę łatwiey y yáſniey.

Aperte falſum, Szczíry fáłß/ yáwna łeß. Aperte mentitur, Jáwnie łże. Aperte ita ut ſeſe res habet narrabo, Jáwnie yákoſię rzecz w ſobie ma powiem. Apertiſsime inſanire, Jáwnie ßáleć. Aperte & tectæ contraria.

¶Apertio, onis, Otworzenie/ obyáwienie.

¶Apertura, æ, pen. prod. idem.

¶Adaperio, is, ire, idem, quod Aperio Adaperire intranea hominis dicitur uis herbæ, Otwárzácz.

¶Adapertilis

¶Adapertilis,le,adiectiuum,Otworzowy.
¶Comperio,Doświadczam/ dowieduyę się/wyrozumiewam/náyduyę.Comperi certo,Zápewnem się dowiedział.Nihil de hoc comperi,Nicem o tym nie słyszał.Postea Cæsar ex captiuis comperit,Potym się Cesarz z więzniów wywiedział.Ex multis audiui & ipse comperi,Słyszałem to od wielu ich y sámem był przi tym. Testibus comperire,Z świádków wyrozumieć.Cõpertum est mihi & exploratum est mihi idem est,Wiem dobrze/świádomem tego.
Compertum oculis ferre,Widziánę rzeczy powiedáć.
¶Comperior deponentaliter pro comperio apud Salust.
¶Compertus,a,um,participium, siue nomen ex participio,ut compertus in stupro,Zástány/poymány/á on gwałt czyni białey głowie.
Nihil cogniti nihil comperti habere, Zadney świádomośćy nie mieć. Facinus manifesto compertum atq; deprehensum, Jáwnie doświádczony zły vczinek.
Experior,riris,expertus sum, experiri,Doświadczam się/ skoßtuyę. Experiũtur opes suas,Cic.Kostuyą yáko bogáci á możni są.
Experiri fidem amici,Doświádczić przyiázni przyiacielskiey.Ipsa re experiere pro pediem,Doznaß sam tego co dzień.Experiri iure,Pokoßtowáć się s práwem.Extrema queq; experiri, Wßistkiego się ważić.
Experiri fortunam,Ná fortunę się spußćić/ważić się.Expertum est,Jáwna á świádoma rzecz yest/ták yest.
¶Experiendus,a,um,Plin. Ad experienda uina,Ku kosztowániu win.
¶Expertus,a,um,Swiádomy/ ten ktory czego kosztował.
Expertæ industriæ homo , Człowiek doświádczonego rozumu.Experta dicimus To mowiemy czegośmy skoßtowáli.
¶Experiens,experientis, Doświádczony a/e.Experientissimus homo, Człowiek wielmi biegły.
¶Experimentum & Experientia,skoßtowánie / Probá Doświadczenie.
¶Composita,Inexpertus,Nieuk / niewiádomy.
¶Operior,operis,pen.cor.operui, opertum , operire , Zámykam/zákriwam.
Metaphor.Táyę.Vbi abire intro operuere ostium,Wßedßy w dóm zámknęli drzwi.
¶Opertum & apertum contraria,operire luctum,Táić swego smutku / płáczu.
In operto esse,Pod dáchem być/ nie vkázowáć się z domu.Opertus dedecore & contumelia,Obciężony.
¶Operto,as,are,frequentatiuum, Festus,Ustáwicznię zámykam / táyę / kriyę.
¶Operimentum,operimenti,neut.sec. Deká / wieko/płáchta do nákriwánia.
¶Opertorium,opertorij,idem,Też powłoká álbo powleczenie czego.
¶Operculum,operculi,Wieczko/pokriwká.
¶Operculo,as,are , Wieczkiem nákriwam.
¶Opertanea sacra quæ in operto nõ sub dio fiebant,Plin.
¶Cooperio,cooperis,Nákriwam/zákriwam.
Cooperire aliquem lapidibus, pro lapidare,Ukámionowáć. Coopertus sceleribus,Wßelákich niecnot á złośćy pełny. Coopertus ulceribus,Pełny wrzodów iły go oblepił.Coopertus puluere,Przipádły prochem.
¶Cooperculum idem quod operculum.Wieczko/pokriwká.
¶Reperio,Náyduyę/z tráfunku potráfiam Sed ubi reperiam Pamphilum , Gdźie nayde Pamphilusá/gdźie go mam ßukáć/gdźie go mam potráfić . Consilium reperire, Náleść rády,Causam reperire, Náleść wymówkę. Reperienda uia est , Muśi k temu drógi álbo przyczyny á obyczáyu ßukáć. Gloriam armis reperire, Chwały z rzeczy walecznych dostáć. Hoc non secus reperies,Nie naydzieß tego ynáczey/ Nie naydźie sie tá rzecz ynáczey.In hac re nihil reperio quod tantopere laudem,Nic w tey rzeczy nie náyduyę co bych owßeki mał chwalić.Reperio eum uenisse Tarentum Wyrozumiewam z pisánia listów że przißedł do Tárentu.
¶Repertitius,a,um,Náleziony/ náleziołek.
¶Repertor,Nálezićiel/nálezcá.
¶Repertorium,Regestr domowych sprzętów álbo czego tákowego.
¶Pariter aduerbium congregandi significans simul,Wespołek yednáko.
Id pariter cum omni animante nascitur,To się wespołek s káżdym źwierzęćiem rodzi.Pariter patribus & plebi gratus,

Iednáko rádźie yáko y pospólstwu wdźięczen. Reliquid filium pariter morum, ut ipse fuit, Odumárł syná rówunie tákowych obyczáyów yáko y sam był. Vtinam pariter doleret tibi atq; mihi dolet, Boże day to ábyś tym obyczáyem y tym sposobem tego żáłował yáko y ya.

Parium ciuitas Asiæ in regione Mysiæ.

Parius, a, um, adiectiuum a Paro Insula.

Parius lapis idem qui & lapis lydius, Kámień ná ktorym probuyą złotá y srebrá.

Parix, paricis, Sikorká.

Parma, parmæ, fem. prim. Tarcza nie wielka páwęská żelażem obita / drapská páwęská. Idem quod Pelta Græce.

Parmula, læ, diminutinum, Páwężeczká máła.

Parma item ciuitas Italiæ non procul a Cremona.

Parmensis, se, Ieden z tego miástá.

Parmularius, parmularij, mascul. Páwężnik.

Parmatus, a, um, Ktory páwężę nosi / vpáwężony.

Parnacides genus uestium puellarum.

Parnasus, pen. pro. mas. mons in Phocide in Græcia apud quem fons Castalius & Hypocrenæ Musis sacratus.

Parnasius, a, um, Ieden ztámtąd. Et Musæ parnasides uocantur.

Paro, as, aui, are, act. prim. Gotuyę / nábywam. Parate animos dextrasq;, Mieycie serce y ręce pogotowiu. Parat abitum, Gotuye sie ná drogę. Parare rem & diuitias, Nábyć bogactw. Parare exercitum, Woysko zbieráć. Pecunia tibi non exigua opus erit ad id quod paras, Będzieć potrzebá nie máło pieniędzy k tey rzeczy ná ktorą sie gotuyesz. Ex libris æditis maximam sibi laudem parauit, Z xiąg ktore popisał y ná świat álbo yáwność wydał / wielkiey słáwy dostał. Cupio aliquos parare amicos beneficio meo, Rádá bych kilká przyiaciół nábyłá záchowániem y dobrodźieystwem moyem. Parare fugam, Chcieć vciec. Parare exercitum alteri, Stáć komu o gárdło. Ita ne parasti te ut nulla spes in te relicta sit tibi, Ták żeś sie nárządził / etc. Ita paratum est, Ták zrządzono yest. Parare necessitudines, W záchowánie sie zamágáć. Hisce ego non paro ut me rideant, Tym sie yá z siebie nie dam náśmiewáć.

Paratus, a, um, participium siue nomen ex participio, Gotowy / a / e. Vir in quouis loco paratus, Człowiek ku wszelákiem rzeczam sposobny, Paratus omnia peperti, Gotów wszistko przepuścić. Paratissimus ad omnia, Gotowiuchny ku wszem rzeczom.

Paratus ad omnem euentum, Ná wszeláką przygodę gotowy / opátrzny.

Paratum, parati, neut. sec. substantiuum, Nágotowánie. Terent. Quo in loco dictum est parati nihil est, Ná ktoreśmy sie mieyscá zmowili nic nágotowánego nie mász.

Paratus, huius paratus, Gotowánie.

Parate aduerbium, Rozmyślnie / gotowie. Parate uenire ad dicendum, S gotową rzeczą przyść. Paratius dimicare, Prętko sie podkáć nie wiele sie rozmyśláyąc. Paratissime respondit, Hnetki odpowiedźiał.

Paratura, ræ, fem. prim. Gotowánie. In Biblijs tantum.

Parito, as, are, frequentatiuum, Vstáwicznie sie gotuyę.

Parabilis, le, Łátwy ku nábyciu nágotowániu. Parabilis cibus, Pospolita / niekosztowna żywność.

¶Composita Apparo, Przigotuyę / nárządzam / przyprawiam. Apparare nuptias alicui, Ziednáć komu wesele / nástrzeżić mu żonę.

Apparare conuiuium, Biesiádę spráwić. In apparando consumit diem, Niżli sie nágotuye dźień precz przeminie. Fabricam apparare, Nágotowáć materiey ná budowánie.

Apparatus sum, Iam yest gotowy. Delinire apparas, Ty chcesz ubłágáć / zmiękczić.

¶Apparatur impersonale Terentius, Dum apparatur uirgo, W ten czas poki sie gotuye.

¶Apparatus, a, um, participium siue nomen ex participio, unde apparatior apparatissimus, Nágotowány / przyrządzony / przyprawny. Apparatissimi ludi, Gry wielmi foremnie przyprawione. Domus omnibus rebus instructa & apparata, Wielmi dostateczny dom / y przyprawny.

¶Apparatus huius apparatus uerbale Nágotowánie / przypráwá / ochędożność. Quorsum iste tam amplus apparatus, Co po ták wielkim zbytku. Epularum

apparatum

apparatum, Sprawienie potraw. Magnifici apparatus, Známienite przipráwy. Apparatus & ornatus.

¶Apparate, apparatius, apparatiſsime aduerbium, Koſztownie / ochędożnie / przipráwnie / ſoremnie. Cic. Bibit & edit opipare & ſane apparate, Pyſznie vżywa y s wielkim doſtátkiem. Ludi magnifice apparateq́ facti, Gry známienicie, y koſztownie wywiedzione.

¶Apparitio, onis, aliud uerbale, Przirządzenie / nágotowánie.

Æquiparo, Przirownawam / zrownawam / przikłádam yedno ku drugiemu. Nemo eſt qui eum factis æquiparare queat, Nie yeſt żaden ktoryby s nim mogł porownáć. Æquiparare ſuas uirtutes ad uirtutes alterius, Swoye cnoty ku drugiego przikłádáć álbo ták wyſoko ważyć.

¶Æquiparabilis, le, Co może być łatwie przirownano.

¶Æquiparatio, Przirownánie.

¶Comparo, idem quod æquiparo & idem quod apparo, Jednam / gotuyę / przirządzam / przirownawám yedno ku drugiemu / też doſtáyę / kupuyę. Dum ſe comparat uxor, Poki ſię żoná gotuye. Domicilium comparare, Ziednáć ſobie mieſzkánie.

Cōparare ſibi aditum ad aliquam rem Ziednáć ſobie przyſtęp ku niektorey rzeczy. Comparare ſe, Nágotowáć ſie.

¶Comparare item Aquirere, Doſtáć. Comparare argentum, Doſtáć pieniędzy / opátrzić ſie pieniądzmi. Gloriam ex rebus bellicis cōparare, Oſięgnąć. Comparare ſe ad omnia nouit, Vmie we wſzyſtkich rzeczách tráfiáć / ná wſziſtko go może vżywáć.

Ita ſe comparat, Zmyśla ták / vdáye ſie záto. Comparare aliquorum ætatem, Przirownáwáć yednego látá ku drugiemu. Ne comparandus hic quidem eſt ad illum, Zadnym obyczáyem ten ku onemu nie ma być przikłádam.

Sic natura comparatum eſt, id eſt, conſtitutum, Ták przirodzenie náturę zrządziło.

Inique comparatum eſt, Nád pobożność ſie dzieye.

¶Comparatio, onis, Przirownánie / też zgotowánie / nárządzenie / też nábycie / doſtánie.

¶Comparate aduerbium, Przirownawáyąc yedno ku drugiemu.

¶Comparabilis, & hoc comparabile, Przirownáyący / álbo przirownány.

¶Incomparabilis, le, ut incomparabilis uir, Niepoſpolity człowiek / ktory ſobie rowniá nie má. Incomparabiliter, Niepoſpolicie. Item comparabilis ſignificat, Co yeſt łatwie ku doſtániu. Vt paruo ære comparabilis, Zá máłe pieniądze może być ſpráwiony.

¶Comparatiuus, a, um, Przirownawáyący / przikłádáyący yedno ku drugiemu. Cōparatiua iudicatio, Szácowánie z przirownánia yednego ku drugiemu.

¶Comparatiuus gradus apud Grammaticos qui poſitiuo plus, ſuperlatiuo minus ſignificat.

¶Impero, as, aui, are, Roskázuyę / przikázuyę / pánuyę. Imperare plus eſt quam iubere, Przikázáć więcey yeſt niźli kázáć. Imperare animo meo nequeo, Nie mogę tego ná ſobie przewieść. Imperare dolori Zwiciężić boleść.

Imperare tributum, Dań vſtáwić. Sic imperare frumentum ſeu commeatus, Vſtáwić zbytny podátek. Magnum numerum militum imperauit, Wielki záſtęp żołnierskiego ludu od poddánych ſwoich chce mieć.

Sic magnum numerum obſidum imperauit apud Cæſarem, Roskazał áby mu nie máłą liczbę więźniow w więźienie dano. Nam fere uſurpatur de ijs rebus quæ uictores deuictis, uel domini ſubditis imponere ſolent.

Imperare cupiditatibus, Popędliwość á cieleſność ſwą vſmierzáć / dzierżeć ná wodzy.

Et animo ocioſo nunc eſſe impero, Teras więc porzucam wſziſtki ſtáránia. Poſtremo imperaui egomet mihi, Ná koniecem ſie náto vdał.

Liberis imperare, Mieć ná wodzy dzieci.

¶Imperor paſsiuum apud Horat. Mnie bywa roskazowano. Rarum eſt.

¶Imperatus participium, Przikazány.

Imperata facere, Przikazáne rzeczy ſpełnić.

¶Imperito, as, are, frequentatiuum, Gwałtownie roskázuyę / Mam ná wodzy poddáne ſwe.

Imperitādo seruiendoq; uicissim, Roskázuiąc y posługuiąc yeden drugiemu.
¶Imperator, imperatoris, Hetman/ zwierzchny pan.
¶Imperator Romanus, Cesarz Rzimski.
¶Imperator Turcarum, Cesarz Turecki.
¶Imperatores dicuutur omnes, Którzy kolwiek yáką zwierzchność nád kim máią.
¶Imperatrix, imperatricis, uerbale fe. Hetmanowa/Cesárzowa.
¶Imperatorius,a,um, Co ku zwierzchnośćy yákiey należy. Vt Imperatorium edictum, Cesárzki edict/álbo wyrok. Donatio imperatoria, Dárowánie Cesárskie.
¶Imperium, imperij, Páństwo / Cesárztwo, też roskazánie. Nullū est tibi in nos imperium, Niemaß żadney zwierzchnośći nád námi.
Imperium exequi, Roskazániu dość vczinić. Quæso inquam Traso eo ne es ferox, quia habes imperiū in belluas, I dla tegożeś hárdy że maß zwierzchność nád Bestiámi/álbo nád zwierzęty. Satis pro imperio quisquis es, Prawie po páńsku ktoßkolwiek yesteś.
¶Imperium item, Páństwo. Galliæ imperio potiri, Dostáć korony Fráncuskiey.
¶Imperiosus,a,um, Hárdy/Pyßny/swey woley pan/ cięßki/gwałtowny. Imperiosa mulier, Swowolna niewiástá. Imperiosissima & superbissima familia. Złytnie hárdy dom / po páńsku wßistko chce.
¶Imperiose aduerbium, Hárdzie / pyßnie/srogo/surowie.
¶Imperialis, le, ut imperialis urbs, Miásto ku páństwu Rzimskiemu należące.
¶Præparo, Gotuię náprzod. Præparare orationem ad excipiendum regem Nágotowáć rzecż ná przywitánie krolewskie.
Præparare Hyemi necessaria, Nárządzić potrzeby álbo potrzebnośći ná źimę.
Præparare animos auditorum, Ziednáć sobie chuć y wolą tych ktorzy słucháią.
¶Præparato ablatiuus, ut præparato aliquid dicere, Rozmyślnie.
¶Præparatio, onis, Nágotowánie/ przyrządzenie przed tym.
¶Præparatus, huius præparatus idem
¶Propero, Vide infra.

¶Reparo, Náprawiam/odnawiam. Reparare bellum, Z nowu walczić. Reparare exercitum, Zdobić się ná nowe woysko. Perdere & reparare contraria, Labore reparari & refici, Záś być ożrzeżwionym.
¶Reparatio, Náprawienie / Odnowienie.
¶Reparabilis,le, Co może być łatwie ná práwiono/náprawny.
¶Irreparabilis,le, Co nie może być náprawiono/nienáprawny.
¶Separo, Oddzielam/rozdzielam/odłączam Vera a falsis separare, Odłączić/ odsądzić. Separare cum collega prouinciā Rozdzielić s towárzisßem stárostwo. Cic. ad Lentulum, libro 19. ubi fortasse rectius legitur se pacturum cum collega.
¶Separatus,a,um, participiū, Oddzielony/odsądzony/odłączony.
¶Separatio, Odłączenie/odsądzenie.
Separabilis,le, Co łatwie może być rozsądzono/rozłeczny/oddzielny.
¶Inseparabilis,le, Nieoddzielny/nieodłęczny. Separate, separatius, separatissime, Osobliwie. Separatim idem, Ná osobnośćy. Coniunctim & separatim contraria, Separatim de probitate alicuius dicere, Ná osobliwośćy o czyiey cnocie á wielkiey dobroći mowić. Disparo idem quod separo,
Paro, paronis, masc. Málá gáliya/ To yest łodź. Vnde Myoparo, Gália z ktorey zbiyáyą.
Parochus, pen.cor. parochi, Podeymownik przystaw ten zwłasßczá ktorego vrząd yest legati álbo posły przymowáć / y gospodą y wßelákiemi potrzebámi do kuchniey/do piwnice y do stáyni opátrzowáć παρέχω enim est præbeo, unde quidam parochum præbitorem interpretātur, Porphirius Copiarium latine dici tradit, Nunc uero pro cuiusq; uicinæ & accolatu in sacris dispōsatore, Miásto plebaná.
Parochus apud Horat. Ktory część á bieśiády yáką spráwuie/czestownik. Conuiuator.
Parochia uel potius Paræcia, παροιχία accolarum conuentus uel accolatus & eiusdem fani consortium.
Parochya latine dici potest Curionatus & Paroeci, πάροικοι Curiales qui fanū aliquod accolunt, Párochianowie.

Parochus etiam reperitur pro Auſpice uel Paranympho, Miáſto żercá/ dźiewoſłębá/ſwátá.

Parodontis, idis, caro ginginarum excreſcens, Dźięgná.

Paræcus, paræci, Párochian. Vide Parochus.

Paræmia, fem. Latine Adagium, Przypowieść.

Paromoeon, uerborum in oratione ſimilitudo, ut id mutauit, quia me immutatum uidet, in nominibus Paronomaſia dicitur.

Paromologia, fem. παρομολογια Latine confeſsio, Wyznánie. Schema eſt quod fit cum aliquot res aduerſario concedimus, deinde aliquid inferimus quod aut maius ſit quam ſuperiora, aut etiã quæ poſuimus infirmet.

Paronomaſia, fem. Latine agnominatio Przisłowienie/gdy rożne słowá yákoby yednáko brzmią. Schema eſt habens nominum in oratione ſimilitudinem, Vt inceptio eſt amentium non amantiũ, Item oneri mihi non honori eſt.

Paronychia, æ, abſceſſus circa radices unguium, παρα ad & ὄνυξ unguis, Bolenie mieyákie páznokciów/zanokcicá.

Paronymon, neut. Denominatiuum, Co z yednego słowá (Hoc eſt nomine) Pochodźi. Vt Abiguus, Jodłowy. Venit ad Abies, Od yedliny.

Paropaniſades regio Aſiæ inter Indiam Arabiam & Arachoſiam.

Paropſis, paropſidis, fem, Latine catinũ, Krzinów / miſá. παρα ad & οψον cibus.

Paropotamia, fem. regio ad fluuium Tigrim ſita.

Paros Inſula una ex Cycladibus & oppidum in eadem inſula de Cycladibus, Vide alibi.

Parius, a, um, Jeden z támtego wyſpu. Et parius lapis, Mármorowy kámien.

Parotis, parotidis, fe. Wrzód/ zołzy záuſzne. παρα ad & οτα aures.

Paroxiſmus, paroxiſmi, neut. ſec. Latine Incitatio, & Irritatio, Poruszenie / pobudzenie/trząſcá/to yeſt febrá / zymnicá.

Parra, parræ, fem. genus auis inauſpicatæ, Niefortunny ptak.

Parrhaſia, æ, fem. prim. regio, Græcia Arcadia ſcilicet.

Parrhaſius, a, um, Arkádeyczik.

Parrhaſius item, Jmię właſne yednego málárzá z Efezu.

Parricida, & Parricidum, Vide Cædo.

Pars, partis, fem. tert. Część. Partes facere Dźielić ná częśćy/rozkłádáć. Parte utraq; audita, Wysłuchawszy obie ſtronie. Pars aduerſa, Przeciwna ſtroná.

Partes primas habere, Mieć przodek przed ynszemi. In parte aliqua amoris herere apud aliquem, Mieć nieco przyiáznieу v kogo. Vtinam mihi eſſet pars æqua amoris tecum, Terent. Boże day to by ty ták mnie miłowáłá yáko yá ciebie.

Pars aliquando collectionem ſignificat ut magna pars hominum, Więtsza część ludźi.

Pars nonnunquam pro officio accipitur, Tuæ partes erunt, Ná cię to będźie należáło. Non arbitror mearum eſſe, Nie należy tá rzecz ná mnie/ Nie mnie ſię dotycze.

Ego tuas partes agam uel ſuſcipiam, Ja ciebie chcę záſtępić. Si erit bellum meæ partes non deſiderabuntur, Będźieli woyná/nie ſtánie ſie żadne omieszkánie z mey ſtrony.

Partes item, Strony. Non conuenit inter partes, Nie mogą ſię zgodźić. Ab illius partibus ſtat, Przi nim ſtoi. Priores partes ferre, Lepsza rzecz mieć.

Poſteriores partes ferre, Poſliednieysza.

Sed nonnunquam omittitur partes, ab omni parte, Ze wszad.

Ab aliqua parte bonus eſt, Nie owszeki yeſt zły.

Nulla parte probus, Nie ma w ſobie yedney cnoty. Ex parte, Częścią/po częśći/ po niektorey częśći. Vt ex parte ſcio, Częścią wiem.

Ex parte noui te, Po częśći vznałem cię.

Duræ partes, Cięszka rzecz. Duras partes fratris prædicas, Przicięszszim to ná brátá.

In bonam partem accipere uel interpretari, W dobre obrácáć. In malam partem intelligere, & in peiorem partem capere, Jnáczey rozumieć/ná złe rozumieć/ á yeszcze ku gorszemu obrácáć.

Magna pars ueſtrum, Więtsza część z was.

Pars multa pro pleriq; idem, Magna ex parte, Po więtszey częśći.

Ex parte, Po częśći/ częścią. In omnes partes, Wszelákim ſpoſobem.

Pars pro uxore,Plau.Satur. Nũc loquitur de me & de parte mea, J o moyey żenie.

Particula,læ,diminutiuum,Cząstká/ ßtuczká/kąsek.

Particulatim aduerbium, Ná cząstki / ná kąski.

Particularis,le,Częstny/sluczásty.

Particulariter idem quod particulatim aduerbium.

Particeps, participis,om.Vczestnik. Participem facere aliquem alicuius rei, Vczestnikiem vczinić.Illi in periculis particeps,W niebespiecznośćiách vczestnik.

Particeps coniurationis,Sprzysięzmk.Particeps uitij,Wlomny.Particeps hæreditatis,Vczestnik dziedzictwá.Particeps consiliorum omnium,Wespołek wiedząc y przyzwoláyący ná co.

Participium apud Grammaticos est pars orationis uerbi pariter & nominis particeps.

Participo, as,are,act.prim.Jestem vczestnikiem/álbo vczestnikiem czinię/vdzielam. Ob eam rem inter nos participes, Dla tego miey miedzy námi część.Participare seruum consilij,Zwierzić sie yemu swych táyemnic.

Non potuit quin suo sermone aliquẽ familiarium participauerit de hæri amica,Nie mógł sie odźierżeć áby o swey miłośći nie miał yednemu z towárzistwá powiedźiec.Participare laudes,Być vczestnikiem chwał.

Partior,partiris,ri,& partio,partis,partiui,partitum, partire, antique futuro partiam & partibo, partiar & partibor, Dzielę/rosdzielam. Partiri & diuidere æqualiter,Ná równę częśći rozdźielić.Vos inter uos isthæc partite,Rozdziel cie miedzy się.Officia inter se partiuntur, Cum Scipione honorem partitur,Czini go vczestnikiem swey chwały.

Partitio uerbale,Rozdział.

Partitor,partitoris,aliud uerbale, Dzielnik / rozdzielcá.

Partite aduerbium,Dzielnie/rozdzielnie.

Partiarius,partiarij, Vczestnik ktory czego ma s kim ná poły állo winien ná poły czego zástępowáć.

¶Composita,Impertio,impertis, impertiui,impertitum,impertire, act. uel Impertior,impertiris,impertiri, deponens,Vdzielam.Impertire calorẽ,Vdzielić ciepłá. Multum temporis huic negotio impertire noluit,Nie chciał ná tę rzecz wiele czásu vdzielić/włożić. Dolorem suũ alicui impertire, Oznaymić komu swóy ból.Impertit tibi multum salutis,Kazał sie pilnie ná twe zdrowie pytáć/kłáńiáć/pozdrowić.

Impertire studiũ Philosophiæ, Swoię pilność ná naukę obróćić.Sed cesso hæram hoc malo impertire propere, Ale czemu nie knet oznaymię o tey nieszczesney przigodzie pániey.Aliquem osculo impertire,Cáłowáć.Plurima salute Parmenonem summum suum impartit Gnato,Wielmi mu czołem bije yákoßto wiernemu / towárzißowi/wielmi cie pozdrawiam yáko nawiernieyßego swego towárzißá. At me imperti quod commentus es, Oznaymi mi coś wynálazł/ smyślił.

¶Impertiri etiam dicitur passiue,Cic. Collegæ meo laus impertiur, Bywa vczestnikiem chwały rzymian.

¶Dispartior,dispartiris,dispartiri, & Dispertior per euocalem deponens, Rozdzielam/rozdawam. Dispartire bona sua inter pauperes, Rozdáć miedzy vbostwo swe dobrá.

¶Dispertio,dispertis, dispertiui , dispertitum,dispertire,idem,Rozdzielam. Dispertire fortunas parricidis,Miedzy łotrostwo álbo mężobóystwo dobrá swe rozdáć.

Exercitum in oppida dispartire,Rozłożić po miásteczkách woysko.Dispertiri in multas curas animi,Być rostárgnióny ná swym vmyśle.Iniuria dispertiuisti,pinguiorem agnum isti habent, Nie spráwiedliwieś dzielił/etć.

¶Dispertitus,a,um,participium,Rozdzielony/wsádzony/też rostárgniony . Cic. Satius existimo uos esse dispertitos & in speculis esse,Mniemam że lepiey yest ábyśćie byli rozsádzeni.

¶Bipertior seu bipartior, bipartiris, bipartiri,Et bipartio,bipartis,bipartiui,re,Ná dwie częśći dziele.Bipartitus seu Bipertitus,a,ũ, Rozdzielony ná dwie częśći/dwoyáki/sowity.

¶Bipartito siue Bipertito aduerbium Dwoyáko/ dwoyákim obyczáyem.Bipertito classis distributa , Ná dwie częśći stron rozdzielony okręt. Signa bipertito inferre,Ze dwu stron sie vżywáć y potkáć s nieprzyiacioły.

¶Tripartitus,a,um,Troyáki.

¶Quadripartitus , a , um , Cztworáki.

¶Expers

¶Expers, expertis, id est. nō particeps om. Nie vczestnik / nie máiący częśći / też niewiádomy / nieumiejętny / nieuk. Expers amoris gnati, Nie wie co to syná miłowáć / nie miłuje syná. Expers consilij, Nieumiejący rádźić. Expers curarum, Niepieczołowity.

Honestatis expers, Rospustny / niesromiezliwy / nie má w sobie żadnego wstydu. Imperitus & expers linguæ Græcæ, Nieumie Greckiego języká. Laboris expers, Nie robotny / prożnujący.

Liberalitatis tuæ factus sum expers, Nie stałem sie vczestnikiem twojey śwyebodności / nie okazałeś mi nic łáski. Rationis expers, Głupi. Turpitudinis expers Namniey w dobrey powieśći nienáruszony / krom ktorey zmázy.

¶Expers etiam ablatiuo iungitur, ut expers eo more, Nie ma tego obyczáju. Expers fama & fortunis, Ani sławy / áni máiętnośći nie ma. Expers metu, Niebojázny / nie bojáźliwy.

Parsimonia, Vide Parco.

Parthanium oppidum Vindeliciæ in Germania.

Parthenos, fem, Latine Virgo, Pánná / dziewicá.

Parthenice idem.

Parthenius, a, um, Latine uirgineus, Páneński / dziewiczy.

Parthenium nomen herbæ, Muter kraut / Feberkraut / melter / po niemiecku.

Parthenius mons Arcadiæ & fluuius Paphlagonum.

Parthenope, pen, cor, ipsa ciuitas Neapolitana in Italia, Napulia, item nomen proprium unius ex Syrenibus.

Parthia regio Asiæ uel Assyriæ cuius populi Parthi Medis & Hircanis finitimi.

Particeps, particularis, particulatim, Vide Pars.

Partim aduerbium fere in oratione geminatur, Po częśćy z niektorey strony / częśćią / niektorzi mowią poniekąd. Partim probabat, partim non, Częśćią chwalił / częśćią nic. Partim utilia esse, partim necessaria, Częśćią są pożyteczne / częśćią potrzebne. Aliquando non geminatur, Plaut, quod partim nostri faciunt argentarij, Po częśći niektorzi z mincárzow zwykli czynić.

Partior, partiris, partitio, partitor, partiarius, Vide Pars.

Parturio, partus, Vide Pario.

Paruifacio, & paruipendo, Vide Paruus.

Parulis tuberculum iuxta dentes in gingiuis nascens.

Parum aduerbium, Máło. Parum consulere, Nic nie dbáć o swe rzeczy. Parum est ut in curiam uenias nisi & conuoces & intersis Senatui, Máło po tym iż przyjdźiesz ná ratusz jeśli nie zwołasz álbo sám nie będźiesz obecznym w rádźie. Parum perdurare, operiri, Máło potrwáć. Parū prospitio, Nie dobrze dojźrzę. Aut parum oculi prospiciunt idem, Parum fœlix, Nie bárzo fortunny.

Paululum & Pauxillum & pauxillulum diminutiua, Paululum pecuniæ, Troszká pieniędzy.

Parumper, Ná máłą chwilkę. Expecta parumper, Potrway máło / máłą chwilkę.

Paruus, a, um, Máły / a / e. Comparatiuus irregularis minor, Mnieyszy. Minimus Naymnieyszy. Parua nauicula, Máła łodká. Parua consuetudo, Máłe záchowánie towárzystwo. Ita ne paruam fidē esse apud te, Tákże mi máło wierzysz. Nihil tam uulgare tam paruum in Senatu agebatur, Nic ták sprosnego / nic ták máłego w rádźie nie spráwowano / etć. Parui æstimare, parui dicere, Máło dbáć. Parui istuc facio, Nie dbam o to.

Paruipendo, is, ere, Lekce wazę.

Paruifacio idem, Quæ dico paruipendunt, Lekce wáżą / nic nie dbáią ná moje słowá. Parui refert, Máło ná tym.

Paruissimus pro minimo apud Lucretium legitur.

Paruulus, a, um, Máluczki. Dimiuutiuum, cum paruulam manum peditum haberet inermium, Aczkolwiek bárzo máły huffiec drabow álbo pieszich miał.

Paruulus etiam, Miłodziuśieńki / dźiecią tko.

Paruulum aduerbium, ut paruulum differt, Plin. Máła rożnośc jest. Paruulum ligni inest, Máła drzaszczká wnątrz jest. Plin. Paruitas, paruitatis, Máłość / máluczkość.

Pasceolus, pasceoli, masc. Pytlik zamszowy mieszeczek / álbo komorá w kálicie.

Pascha, huius paschæ, fem. uel Pascha, paschatis, neut. a Pesach Hebraica uoce uenit, quæ transitum significat, Prześćie / minienie. Et Festum transitus, Wielkanoc.

P ante A.

Paschalis, le, Wielkonocny.

Paschola uocant Græci, quas uulgus Pernas uocat, Festus.

Pasco, pascis, paui, pastum, pascere, act. tert. significationis actiue & neutralis, Pásę / pásę się / dáję yeść / karmię / y yem. Pascit equum fœno, Dáje koniowi śiáná. Et equus pascit, Je / pásie się. Cum propter paupertatem sues pasceret, Gdy dla vbostwá świnskim pásturzem być muśiał. Pascere canem sero, Serwatką karmić.

Pascere per translationuem, ut pascere oculos pictura, Ná málowánie pátrzić. Hic pascor bibliotheca Fausti, Mam roskósz / etc.

Pasci discordijs, Weselić się z rostirków. Qui maleficio & scelere pascuntur, Którzi się raduyą ze złych vczinków.

Pascor, pasceris, pastus sum, pasci deponens, Pásę się / to yest yém. Brutorum est, Depasco idem, Pascitur equus diem & noctem, W nocy y we dnie yeść nie przestáye.

Pascito, as, are, frequentatiuum, a Pasco, Vstawicznie pásę.

Pascor aliquando etiam passiuum est, Bywam karmión / tuczón.

Pastus, a, um, participium, Pásiony / nákarmiony / a / e.

Pastus quæstu iudiciario, Sędzia z przisądowych pieniędzy żywiący.

Pastus, huius pastus, Karmia / pástwá / to yest bydlęcia żywność / picá. Pecudum pastus, Pástwiská.

Pastio, pastionis, fem. tert. idem, Pástwá / passá. In pastione totum diem esse, Cáły dzień ná passy być.

Pascuus, a, um, adiectiuum, Pástewny. Vt Pascua sylua, Lás ku passy należący.

Pascuum, pascui, & pluraliter pascua, orum, substantiuum, Pástwiská.

Pascua etiam nunc in tabulis censorijs, dicuntur omnia ex quibus populus reditus habet, quia diu hoc solum uectigal fuerat, ait Plinius, libro 18. cap. 3.

Pascalis & hoc pascale, Trawny / pástewny. Vt pascalis equus, Trawny koń.

Pascales oues, Owce prosto z passy pobite.

Pascualis in Biblijs idem.

Pastor, pastoris, Pástuchá / pásturz.

Pastoraris, le, Pástirski.

Pastoralis uirga, Pásturski pręt.

Pastorius, a, um, idem,

Pastoritius, a, um, etiam idem, Pastoritiã uitam agere, Pástuchą być / pásturski żywot wieść. Pastoritia & agrestis sodalitas.

¶ Composita, Compasco, compascui compastum, compascere, Popasam / karmię / też wespołek pasę Colonus in agro surculario ne compascat capras, Niechay nie popasa / álbo niechay nie wygáni. Pabulum compascere, Przeyeść / strawić passę.

¶ Compassi passiuum, Varro Si spicæ raræ sunt & operæ raræ, compasci oportet, Muśi wykarmić.

¶ Compascuus ager, Pole do passy.

¶ Compesco, is, compescui, compescere, Pásę wespołek / też vspokoyam / táyę / skromnym czinię / vśmierzam. Compescere tumentes populos, Vśmierzić nádęty lud.

Incendia compescere, Gáśić. Digito compesce labellum prouerbium apud Iuuen. Miey yęzik zá zęby / pierwey się w pálec vkąś niźli co masz rzec / to yest milcz

¶ Depasco, is, depaui, depastum, depascere, Wykarmiam / skarmiam / strawiam / ziadam.

Depascere possessionem alienam per translationem, Vtrácić / przetrawić cudzą máyętność.

¶ Depascor deponens, ut pecora depascuntur sata, Bydło wyiada / kázi nasienie.

¶ Depastus, a, um, participium, Ziedziony / strawiony. Depasta arbor, Oglodáne / ogrizione drzewo.

¶ Depastio, onis, Wypáśienie / wytárcie pástwisk.

¶ Depesco, is, ere, pecus deduco, Calep. sine autore.

¶ Dispesco, is, dispescui, ere, dispescitũ dispescere, Zganiam z pástwiská / też rozganiam / roztaczam. Dispesce sues ab ouibus, Odżen świnie od owiec.

Pasiphae, fem. filia solis uxor Minois regis Cretæ quæ Minotaurum peperisse fertur, de quo supra.

Pasithoe, fem. una ex filiabus Atlantis.

Pasitigris, Tigris dictus est, C C.

Passer, passeris, dubij, tert. Wróbl. Passer marinus a Plinio recensetur inter piscium genera, Plátáyska ryba.

Passerculus dimin. Wróblik.

Passernices genus lapidum.

Passim aduerbium, J tám y sám / wszędzie.

Passum, huius passi, neut. secund. Słódkie picie z winnych grōn dobrze ná słōncu vsmāzonych/ álbo z muskatellowych yágōd/ Mußkátellá. Vua passa, Grono winne więtße groná álbo mußkátelne groná.

Passus, a, um, a uerbo patior participium pro perpesso uide Patior.

Passus, a pando, pandis, unde passus capillus, Rostárgāne włosy. Vide Pando, Passis palmis, Roßerziwßy ręce.

Passus, huius passus, masc. quart. Krok/ Miárá zwłaßczá pięć stop w sobie zámykáyącá. Quinque pedes aut duos gressus, Dwoye stąpienie. Nam gressus duos pedes & dimidium continet.

Passio, Vide Patior.

Pastillus, pastilli, mas. secund. forma panis parui, Powałká/ Máły bochenek. Vel massula cuiuscunque rei, Wßeláktey rzeczy powałußká/ álbo Powaleczká.

Pastillum genus libi rotundi fuit quo utebantur in sacris, Festus. Okrągły plácek

Pastilli medicis, Kołaczki z ápteki.

Pastilli apud Chyrurgos idem.

Pastillicare, Ná xtałt kołaczków álbo powałek formowáć/ powałki kołaczki czinić.

Pastinaca, æ, fem. prim. Pásternak.

Pastinaca etiam, Nieyáki rodzay ryb.

Pastinum, pastini, neut. secund. Motyká/ álbo rydlik o cterech rogách.

Pastino, as, are, est agrum fodere, Motyką kopáć/ Ryć ziemię.

Pastinatus, huius pastinatus, Rycie/ Kopánie motyką.

Pastinatum, huius pastinati, Co yuß motyką álbo rydlem zryto.

Pastinatio uerbale, Rycie/ Kopánie.

Pastinator, pastinatoris, masc. Kopacz.

¶Repastino, as, are, Z nowu ryię. Repastinare agrum, Odwrácáć/ álbo przioráć rolą.

¶Repastinatus ager, Odwrócona rola.

¶Repastinatio, Odwrácānie/ Albo przioránie.

Pastio, pastus, Vide Pasco.

Pastomis, huius pastomidis, fem. penult. cor. Instrumentum ferreum uel ligneum quod ad cohibendam equorum tenatiam naribus uel morsui imponitur, Kluppem/ po niemiecku zową wędzidło ná twárdovsty koń.

Pastophorus, masc. Przezwisko boginiey. Veneris, Latine Thalamifera.

Pastophori, pen. corre. Sacerdotes sacro sancti Aegyptiorum honoratiores cæteum dicti.

Pastophori quod Veneris pallium ferant.

Pastophorium, pastophororum domus, item idem quod Thalamus, Łożnicá/ Kownátá.

Pastor pastoralis, pastoricius, pastorius & pastus, Vide Pasco.

Patagium, patagij, neut. secund. Nieyáká ßátká złotogłowowa która ná drugie ßáty wdziewáyą/ Delia. Quidam uolunt dici, Kolnierz/ Krußki álbo wyłogi v ßat.

Patagiatus, Który tákową ßatkę nosi.

Patagiarius, Który czini, etc.

Patagiata, patagiatæ, idem quod patagium.

Patara urbs Lyciæ in Asia in qua Apollinis templum percelebre fuit, qui & dabat responsa quæ a Poëtis Lyciæ sortes uocantur.

Paratæus, a, um, Jeden ztámtąd.

Patauium, uulgo, Padwá/ Miásto we Włoßech. In Gallia Togata sub dominio uenetorum.

Patauinus, a, um, Pādwiāny/ a/ e.

Patefacio, Vide Pateo.

Patella, patellæ, Misá álbo krzinów/ Tez pānew álbo fānnā. Vt in patello decoctum pulmentarium, Járzinā w fánnie vwārzona.

Patella etiam uas picatum paruum sacrificijs aptum.

Patellarij dij, apud Plautum.

Patena pro patina, Columella.

Pateo, pates, patui. patere, neut. secund. Jestem yawnym/ Otworzisty yestem. Fores patet, Drzwi otworzisto stoyą. Vt mihi tua domus te præsente & absente pateat, Abych miał wolność y świebodę w twym domu/ ácz będzieß ácz nie będzieß domá. Patent aures tuæ quærelis omnium, Wßistkich skarg słuchaß. Planities millia passuum tria in longitudinem patebat, Ná trzi mile błōnia w dłuß było. Patent hæc omnibus ad uisendum, Káżdemu wolno oględáć kto chce. Facile ex hoc patet, Łatwie sie ztąd káżdy domyślić może/ Albo yáwnie sie ztąd okázuye. Late patet hoc uitium, Szeroko sie roschodzi tá złość. Vt mihi tui libri pateant, non secus ac ipse adesses, Abych miał wolne przyście do twych xiąg/ ábych ich przede mną nie zámykano. Cuncta maria terræque patebant Romanis, Wßistki morzá y ziemie stały Rzimiánōm otworzone/ To yest gdzie yedno pomyśliki tám mogli/ álbo wßem ludziōm roskázowāli. Acutis morbis adolescentia, ma-

gis patet, Ku chorobam ſą skłonnieyſzy młodzi ludzie.

Patet etiam pro conſtat, Jáwna rzecz yeſt.

Patens participium ſiue nomen ex participio, Jáwny/Otworziſty/Szeroki. Patens uulneri equus, Nági nie máyący zbroye/kiriſu

Patentiſſimi dolium oris , Sąd álbo ſtągiew s ſzerokim wirſchem. Patentes fores, Drzwi otworem ſtoyące.

Patefacio, is, ere, act. tert. Oznaymiam/Wyiáwiam/Otwarzam. Patefacere feneſtrā ad nequitiam, Otworzić okno ku niecnocie/To yeſt dáć przicżinę. Patefactum iter ad urbem, Otworzona drógá do miáſtá. Patefacere aures aſſentatoribus, Rad słucháć pochlebców. Patefacere odium ſuum in aliquem, Okázáć/Oznaymić gniew ſwóy przećiwko komu. Patefaciendum mihi arbitrabor, Widzi mi ſie że muſzę wyiáwić.

Patefactio uerbale, Wyiáwienie.

Pateſio, pateſis, pateſieri, Otworzam ſie/wyiáwiam.

Pateſco, cis, ere , Szerzę ſie / rozmnożę ſie. Paulo latior pateſcit campus. Roſzerza ſie precz. Danaum pateſcūt inſidiæ. Wyiáwiáyą ſie.

Patulus, a, um, Szeroki/Roſtoczony/Co záwzdy otworem ſtoi. Patulę aures, Otworzone álbo otworem ſtoyące. Patula arbor, Szerokie gáłęziſte drzewo Patulos boues dixit Plautus, Szerokie miedzy rogámi.

Patulicare Sipontinus apud Plinium legit pro Aperiri & patulum fieri, ubi Hermolaus legit paſtillicare.

Pator, patoris, Hiatus & apertio apud Apul. inuſitatū, Roſpádliná. Patulicius dictus eſt Ianus, Vide ſupra.

Pater, patris, maſc. tert. Ociec,

Pater aliquando pro maioribus, Miáſto náſzych przodków. Patrum noſtrorum memoria, Zá czáſów náſzych ſtárſzych

Pater patrimus, Który iuż oycem yeſt á yego ociec yeſzcze żywie.

Pater patriæ, Ociec oyczizny.

Paterfamilias, huius paterfamilias, & patrisfamiliæ, Goſpodarz. Pater patratus, Nayſtárſzy miedzy kapłáńſtwem w Rzimie/ktorego był vrząd odpowiedz noſić nieprziyacielóm. Fœcialis alias dictus uide ſupra,

Patres allecti, Nowo obrána rádá.

Patriarcha in Biblijs Latine princeps patrum, Przodek oyców/Pierwſzy ociec.

Patricida, Vide Cædo.

Patres etiam ſignificant Senatores, Rádne pány. A cura quam habent de Reipub.

Nam Romulus centum primos Reipub, præfectos Senatores ab ætate, & patres a cura uocauit.

Patricius, cij, Który yeſt rádnego páná ſyn.

Patricij item dicuntur, Którzi z zacżnych domów/áż ſtára dáwney ſliáchty poſzli.

Patricinatus, huius patricinatus, Sliáchectwo y Doſtoyność zacżney ſliáchty.

Patrice, aduerbium, id eſt more patricio & nobiliter, Sliáchetnie/Zacnie. Plaut.

Patres conſcripti poſtea dicti ſunt Senatores ubi poſt illos centum alij etiam in eum ordinem adſcripti eſſent.

Paternus, a, um, Oycowski, Paternus amicus, Oycowski przyiaciel. Paternæ inimicitiæ, Nieprziyáźni oycowskie.

Patrinus, a, um, idem,

Patritus. a, um, ſicut auitus, ut patrita philoſophia, Stárodawna ná nás prziſzłá/etc.

Paternitas, atis, fem. ter. in Biblijs tantum legitur, Oycowska doſtoyność.

Patrinus, a, um, Któremu yeſzcze ociec żyw.

Patria, æ, Oyczizná/ Dóm.

Patrimonium, nij, neut. ſe. Oycziſte dobrá.

Patrius, a, um, Oycziſty/Domowy/Też kráiny ktorey obyczáye . Patria abligurierat bona. Oycziſte dobrā vtrácił/Przepił. Hoc patrium eſt potius conſuefacere filium ſua ſponte recte facere quam aliquo metu, To dáleko więcey ná oycá należy áby náłożił ſyná cnoty dobrze czinić á nie dla boyáźniey ůdzey. Patrius mos, Ten kráiny obyczay. Patrius ſermo, Właſny którey kráiny yęzyk. Patria inſtituta, Vſtáwy koronne.

Patrie, aduerb' ut patrie monere, Oycowskim obyczáyem nápominác.

Patrizo, uel Patriſſo, as, are, Czinić yáko ociec náſládowáć oycá/ tátuskowáć też mówią.

Patruus maximus frater proaui & abaui. Dziádów y Prádziádów brát. Calepi.

Patruelis, huius patruelis, com. Strzyiecżny

Patrueles, Strzyiecżne dzieci.

Patronymicū apud Grammaticos quod ſub patris nomine paulo deflexo filium ſignificat, Vt Aeneides pro Aneæ filio.

Patronus, patroni, Opiekun/ Obrońcá/ też prokurator.

Patrocinor, aris, ari, Omáwiáć kogo /Mowić zá kim/Bronić kogo słowy Patrocinari cauſæ alicuius, Bronić / Omáwiáć kogo,

Patrocinium, patrocinij, ge. neut. ſecund. Omowá / Bronienie. Accipere patrocinium æquitatis, Podiąć ſie ſpráwiedliwośći ſtredz á oney bronić. Suſcipere pa-

cinium alicuius deserti, Wziąć ná ſię opiekę/á obronę niektórey śiroty. Repudiare uolupatis patrocinium, Nie chcieć więcey dźierżeć s temi ktorzi roskoß zá naywyßßą dobroć poczitáyą.

Patera, æ, fem. pri. pen. cor. Czáßá do picia.

Paternus, patrius, patricius, Vide supra.

Patesco, Vide Pateo.

Pathe, Vide Pathos.

Patibilis, Vide Patior.

Pacientia ibidem.

Patibulum, Vide Patior.

Patina, huius patinæ, pen. co. fem. prim. Miſá. Iam dudum est animus in patinis, Terent. Juß dawno vmysł mam ná miſie/To yeſt dawno mi ſie chce yeść.

Patinarius, a, um, Co ná miſę wykłádáyą/ Co ná miſie ná ſtół dawáyą.

Pathos, neut. & Pathe fem. Latine Passio, perturbatio seu affectus, Dźiáłowánie/á lutość y porußenie ſercá.

Patheticus, a, um, Záloſny/Pobudzáyący ku żalu y zmiłowániu. Pathetica oratio quæ est ad affectus mouendos accommodata, Rzecz pobudzáyąca ku Lutośći y żálu.

¶Apathsia, Nielutośćiwość/ Nieulitowánie.

Pathmos, Jeden wyſep z tych ktore Sporades zową. In mari Aegeo uel Carpathio in qua S. Ioan. Apostolus exulabat & ibidem Apocalipseos libros conscripsit.

Patior, pateris, passus sum, ati, d. t. Cierpię. Item aliquando significat permitto, Dopußczam. Verbum commune. Nam dicimus patior te, uel patior tuas ineptias, Cierpię twoyę głupość. Et patior a te iniuriam, Cierpię od ciebie krzywdę. Pati a uita, Głód cierpieć. Pati ægre, Nie rad czego widźieć. Pati æquo animo, S dobrą wolą cierpieć. Non patiar, Nie dopußczę. Patior non moleste eam uitam, Nie bárzo mie tęgo w tym żywocie. Non possum pati quin tibi caput demulceam, Nie zdźierżę ſie ábych ći nie miał w łep nátłuc. Pati æuum, Długo trwáć. Quo ad patiatur dignitas, Poki mi dozwáláć będzie moyá dostoyność. Pati repulsam. Nie być dopußczon/Nie oſięgnąć ſwego pożądánia. In petitione consulatus repulsam passus est, Nie mógł otrzimáć álbo nie chciano go wźiąć zá rádnego páná. Qui me tam leui passus est animo, Quæ meo cunq; libitum est animo facere, Ktory mi záwżdy łágodnie pozwalał wßiſtkiego com yedno chciał.

Noli pati litigare fratres, Nie dopußczay ſie brácie wądźić. Pati febrim, Zimnicę cierpieć. Pati supplicium, Cierpieć kaźń.

Pati solicitudinem pro aliquo, Troskáć ſie o kogo.

Passus, a, um, participium præteriti temporis, Ten ktory vcierpiał.

Passio, onis, fem tert. Męká/Boleść, Item idem quod affectus, Zal/Lutość/ Vlitowánie.

Passibilis, le, in Biblijs tantum legitur, Lutośćiwy/Bolący/Dźiáłuyący ſie.

Pasſiuus, a, um, Lutość s żálem okázuyący. Non reperitur apud Idoneos authores.

Patiens, tis, participiū & nomen ex participio, Cierpliwy. Patiens laborum, Trwáły w robocie/álbo w robotę. Patiens nauium Tyberis, Mogący znieść łodźie. Patiens uetustatis, Długo trwáyący. Pacientissimus omnium hominum, Bárzo wielmi cierpliwy.

Patienter, patientius, patientissime, aduerbium, Cierpliwie. Patienter ferre, Skromnie cierpieć.

Patientia, æ, fem, prim, Cierpliwość. Patientiam præstare, Cierpliwym być. Patientia & Obsequio mitigare aliquem, Cierpliwośćią y posłußeństwem vśmierzić álbo przeyednáć kogo. Obdurescere in patientia, Okámieć w cierpliwośći

Patibilis, & hoc le, Łatwie znośna rzecz/łatwia ku wycierpieniu,

Patibulum, li, n. s. Szubienicá.

Patibulus, masc. antique.

Patibulum etiam, Záworá/ álbo záporá domowá.

Patibulo caput defringere, Zmácáć komu głowę záworą.

Patibulatus, a, um, Szubienicznik / Wiſielec.

Patibulum item quoddam instrumentū uindemiatorium,

¶Composita, Compatior, Zal mi/Luto mi tego. Construitur cum datiuo, Ex animo compatior tuo infortunio, Serdecznie mi żal twey przigody.

¶Perpetior id est uehementer patior, Wiele cierpię. Perpeti dolorem, Wielką boleść cierpieć. Nunquam perpetiar si uiuam, Nie będę tego cierpiał będęli żyw. Quiduis perpeti potius malim, Wolałbych nie wiem co ynßego cierpieć. Perpessu difficilis, Trudno ku wycierpieniu. Perpeti & perferre, Perpessu asperum.

¶Perpetiens participium, Wycierpiący.

¶Perpessio uerbale, Wicierpienie.

Patmos, Vide Pathmos.

Patræ, patrarum, plurale tantum f. ciuitas Achaiæ in Græcia.

Patrianus, a, um, deriuatiuum.

Patria, patrius, uide supra Patriarcha ibidem, Patricida, Vide *Cædo.*

Patricius, Patrimonium, patritus, Vide supra *Pater.*

Patrizo uel, patrisso, Vide *Pater.*

Patro, as, are, neut. pen. proprie significat liberis operam do, sed iam prope hæc significatio aboleuit, Patro igitur significat pficio, Wypełniam/ Spráwiam/ Wyrządzam/ broię./ Operibus patratis, Zrobiwszy co miał zrobić. Patrare promissa, Obiecánie spełnić. Patrare facinus, Dopuśić się niecnotliwego vczinku.

¶ Composita, Impetro, Osięgam/ Vprászam. Impetrare & exorare idem. Impetrare ab aliquo aliquid, Vprośić nieco v kogo. Veniam abeundi impetrare, Vprośić się precz. Impetrauit ex pœnitentia ueniam, Odpokutował winę.

¶ Impetrassere pro impetrare, Obsoletum.

¶ Impetrabilis, & hoc le, Łatwie ku vproszeniu/ Osięgnieniu. Dies impetrabilis, Fortunny dzień ná proszenie ocz.

¶ Impetrabilis orator, Fortunny ná vproszenie.

¶ Impetratio, Vproszenie/ Osięgnienie.

¶ Impetrato ablatiuus Liui. Impetratoq; ut manerent, Vprosiwszy áby zostáli.

¶ Perpetro, as, are, Wypełniam/ Popełniam/ Spráwiam. Fere de rebus turpibus & illicitis, Perpetrare cædem, Męzoboystwo popełnić. Perpetrato bello, Wypełniwszy álbo przekonawszy woynę.

Patronus, Vide *Pater.*

Patrocinium, Vide *Pater.*

Patronymicum, Vide *Pater.*

Patruus, patruelis, Vide *Pater.*

Pattagia fluuius Siciliæ.

Patulcius dictus est Ianus.

Paucus, a, um, a parum quidam deducunt singulariter raro usurpatur, Máło/ Niewiele. Pauci admodum familiares, Nie wiele towárzistwá. Respondit mihi paucis uerbis, Krótkiemi słowy mi dał odpowiedź. Paucis subaudi uerbis, Terent. Ausculta paucis, Posłuchay máło. His paucis diebus, W tych kilká dniách. In paucis diebus quam Capreas attigit, W kilká dni potym iáko przyiechał do Capreas. Paucis interpositis diebus iterum rediit, Nie wyszło kilká dni aż się záś wroćił.

Pauci pro bonis apud antiquos Nonius,

Pauculus, a, um, diminutiuum. Cicero, ut ibi pauculos dies esset, Aby tám przez kilká dni był.

Paucies id est raro Obsoletum.

Pauxillus, a, um, diminutiuum, a paulum Máluczki. Vt pauxillos pisciculos apparari iussi, Kazałem máluczko rybek przyczinić/ Nágotowáć.

Pauxillum, aduerbium, Máluczko/ Máluśieńko.

Pauxillulus, a, um, diminutiuum, a Pauxillus, Máluśieńki.

Pauxillatim, aduerbium, Máluśieńko.

Pauciloquium, pauciloquii, neut. secun. Multiloquio contrarium, Málomowność/ Krótkie słowá.

Pauciloquus, a, ū, Málomowny/ Milczący/ Nie wiele słów mówiący.

Paucitas, atis, fem. tert. Máłość/ Niedostátek/ Krótkość. Magna oratorū est semperq; fuit paucitas, Bárzo máło yest y záwżdy bárzo máło było wymownych ludźi.

Paueo, paues, paui, pauere, sine supino neut. secund. Boię się/ Strách mie zeymuie/ Lękam się. Minus pauebam ne peccaret, Bárzom się bał by w czim nie pobładził/ á nie wystąpił. Id pauesne ducas tu illam, Tego się obawasz áby ię nie poiął.

Pauesco, is, ere, neut, tert. Lękam się/ Strách mię zeymuie. Ne ad huiusmodi tactum postmodum pauescant.

Pauefio, fis, eri, Zlękam się.

Pauito, as, are, frequentatiuum, Boiáznym być/ Drżeć od stráchu.

Pauor, pauoris, Boiáźń/ strách, Pauor circa eum ceperat milites ne mortiferū uulnus esset, Zlękli się byli dń żołnierze áby od tey rány nie vmárł.

Pauidus, a, um, Boiázny. Pauidus cordis, Plin. lib. 29. cap. 4.

Pauide aduerbium. Boiáźliwie.

Pauendus, a, um. Boiáźliwy/ Strászny. Profecto pauenda res est, Owszeki strászna rzecz yest.

¶ Composita, Expaueo & Expauesco, idem quod paueo & pauesco, Zlękam się/ Strászno mie/ Wylękam się. Ad tumultum aliquem expauere, Lęknąć się ná iáki postrách. A primo conspectu eius expauescunt, Ná pierwsze nań weyrzenie sami się przelękli. Expauere siue expauescere aliquid, Zlęknąć się czego,

Pauicula, Pauimentum, Vide *Pauio.*

Pauio, pauis, pauiui, pauire, act. quar. priscum uerbum significat ferio, percutio, tundo, Vbijam/Vtłukam/ Rownam, Pauita & complanata terra, Vbita/y vrownána ziemiá.

Pauimentum, ti, n. s. Astrych álbo vrownáne álbo vlepione dno/niektorzy tlo zowa.

Pauimenta, Poenica, Marmore Numidico strata dicuntur.

Pauimentitius, a, um, Co z astrichu yest.

Pauimento, as, are, Czinię tlo/ ástrych/Astrichem ziemię pokłádam. Pauimentata area, Vlepione/ Vbite boyewisko.

Pauicula, læ, f. prim. Młot álbo kulá ktora dno vbijáya/glądza/y vrownawáya.

Paulatim aduerbium diminutiuū, a paulum, Po lekku/ bárzo leniwo.

Paulisper aduerb. Máła chwilkę. Expecta paulisper, Poczekáy trochę.

Paulum aduerbium diminutiuum a parum, Máło/Máluczko. Quasi uero paulum differat, Jáko by máła rożność byłá. A te paulum alatum est noui, Trochę nowelgo przinieśiono od ciebie. Aues paulum infra columbas magnitudine, Máło mnieysze niżli gołębie. Vt post paulum clarius ostendemus, Jáko máło po tym yáśniey okażemy. Paulum interesse censes ex animo omnia ut fert natura facias an de industria, Mniemasz by máła rożność.

Paulus, a um, idem quod paucus, adiectiuum a parum quo rarissime usi sunt authores præterquam in ablatiuo, Plaut. Pacisci cum illo pauca pecunia potes, Możes się s nim záłożyć o máłe pieniądze. Animus paulo momento huc atq; illuc impellitur.

Paulo aduerbium idem significans quod paulum & paucum, Máło. Paulo amplius, Máło więcey. Cum paulo ante ad te dedissem literas, Gdy máło przed tym dałem ku tobie listy. Paulo magis, Máło więcey. Paulo minus, Máło mniey, Paulo mox, Máło po tym. Rediit paulo post, Wrocił się máło po tym.

Paululum, diminutiuum, Máluczko/Trochę. Paululum abscede, Odstęp trochę dáley. Paululum ante, Máluczko przed tym. Habeo paululum quod requirā, Mam o kilká słow pytáć.

Paulus, a, um, Máluczki/Málenki/Troszká. Homines paululi & graciles, Máluczcy ludzie y ciency. Liuius 5. bello Macedonico;

Pauo, pauonis, & pauus, paui, masc. secu. Paw.

Pauonius, a, um, Páwi.

Pauoniæ plumæ, Páwie pierá.

Pauoneus, a, um, & Pauonaceus, a, um, idem.

Pauonicea oua, Páwie yáycá.

Pauonacea tegendi genera apud Plin, lib. 36. cap. 22. ubi quidam legunt Pauimenta, id est pauimentorum modo constructa.

Pauor, Vide Paueo.

Pauper, pauperis, om. t. Vbogi. Licet in fœminino reperiatur paupera.

Pauperimus, Vbożuchny. Superlatiuus,

Pauperculus, a, um, diminutiuum, Vbożuchny.

Paupertas, atis, f. t. Vbostwo.

Pauperies, pauperiei, f. quint. idem, Pauperiem facere dicitur apud Iurisconsultos, Ku szkodcie przipráwić. Sed de Brutis.

Paupertinus, a um, idem quod pauper obsoletum.

Paupero, as, are, act. prim.

¶Depaupero, Vbożę/nędzę/w nędzę wpráwiam.

Pausa, pausæ, f. prim, Odpoczinienie/Odetchnienie/Wytchnienie.

Pausarius, a Seneca dicitur qui remiges quadam quasi pausa moderatur.

Pauso, as, are, Odpocziwam/Oddech czinię.

Pausanias, masc. Sławny Hetman Spártáński/ też ymię sławnego skłádácza.

Pausia, æ, Nieyáki rodzay zielonych oliwek.

Pauxillus, Vide Paucus.

Pax, pacis, fem, tert. Pokoy. Conciliare pacem inter aliquos, Poyednáć kogo. Consulere paci, Ná pokoy rádzić. Cum pace dimittere aliquem, S pokoyem kogo opuśćić. Eripere pacem alicui, Náyecháć kogo/ wtárgnąć w ziemię. Pax per translationem pro uenia, Miásto odpuszczenia. Præfari pacem, Wziąć odpuszczenie. Pace fiat tua, Zá twoyim dozwoleniem/ przyiáźnia. Pace tua dixerim idem, Pace eorum dixisse liceat, Zá ich przyiáźnia. Paces in plurali apud Plautum. Pax, te tribus uerbis uolo, Nie ruszay się tilko mi cie ná trzi słowá trzebá.

Pacifer. a, um, Pokoy dáyacy/ co pokoy przinośi.

Pacifico, as, are, act prim. Czinię pokoy/ Vskramiam/Vspokoyam. Seruius Pacificatus cum librario suo, Vspokoyony/Ziednány/etc.

Pacificatio, Ziednánie/Vspokoyenie

Pacificator uerbale, Jednacz.

Pacificatorius, a, um, ut pacificatoria legatio, Poselstwo o pokoy żądáyace.

Paciſicus,a,um, Spokoyny/Skromny/Czyniący pokóy.

Paco,as,are, Spokoyę/ Iednam/Przeprawiam.Pacare hoſtem,Vſpokoyić/ Vſmierzić nieprzyiacielá.

Pacatus,a,um, nomen ex participio, ut pacatiſſima prouincia, Bárzo ſpokoyna kráyiná.Hoſtes reddit paccatos,Vskromił/Vſpokoyił.

Paxillus,uide in dictione Palus.

P ante E.

Pecco,as,aui,are, act.prim. Grzeſzę/Wyſtępuyę/ Chibiam/ Mylę. Si quid in te peccaui, Ieſlim co przeciw tobie wyſtąpił. Vide ne in cognatum pecces, Bacz ábyś przeciw krewnym nie wyſtępował. Si unam peccauiſſes dictionem, Byś był yedno słowko zmylił. Non in multis peccas, & non multa peccas, Nie myliß ſie/nie wiele myliß/álbo błądziß. Reperitur etiam in paſſiua ſignificatione. Cicer. In patris uita uiolanda multa peccantur,W przipráwieniu oycá o zdrowie wiele bywa grzeſzono.

Peccatur imperſon. ſi in re ipſa nihil peccatur, Ieſli rzecz ſáma nie bywá náruſzona.

Peccatum imprudentię, Z nieobácznośći ſie wykrocziło.

Peccatum, peccati, neut.ſec. Grzéch/Wyſtęp/Winá. Confiteri peccatum, Znáć ſie ku wſtępowi. Carere peccato, Nie nie być winien/Nie wykroczić. In eo eſt peccatum ipſius. W tym wykrocził. Si eſt noſtrum peccatum, Ieſliſmy w tym winni.

Peccatus, huius peccatus, Ci. In uerrem 4 Nemo ita in manifeſto peccatu teneba tur ubi tantum aliqui legunt peccato.

Peccator, oris, maſc.t. Grzeſznik.

Peccans, antis, participium, Grzeſzący.

Pecorarius, pecorinus, Vide Pecus.

Pecten, pectinis, n.t, Grzebień.

Pecten etiam inſtrumentum texorium, Plochá tkácka.

Pecten item, Zeláźna ſzczotká/ álbo grábie z zeláznemi zębámi. Citharæ inſtrumentum, Nieyákie naczinie do lutnien którym ſtruny przed cżáſy náciągano y w ſtruny nim bito. Plectrum uulgo,

Pecten aliquando pro pubæ, Miáſto łoná gdzie włoſy roſtą.

Pectines item ſeu pectunculi, Nieyáki rodzay ryb.

Pecten ueneris herba apud Plin.

Pectino, as, are, prim. Czeſzę. Pectinare ſegetem, Naſienie máluczko podroſłe poorác/ álbo broną powlec yáko yeſt obyczay ná niektórych mieyſcách gdzie czarna á tłuſta yeſt rola.

Pectinatim aduerbium ad pectinis ſimilitudinem factum, Ná xtałt grzebiená.

Pecto, pectis, pexi uel pexui, & olim pectiui, pexum, ere, idem quod pectinare, Czeſzę. Pectere citharam, Brząkác/ Náciągać lutnią. Pectere ſtupam, Czoſác konopie. Pectere lanā, Czochrác wełnę. Plin. ſtuppa pectitur ferreis hamis donec omnis membrana decorticetur, Konopie bywáyą czoſáne ná zeláznych ſzczotkách áż ſie skóry miąſzſze wyłupią. Pectere ueſtes, Zbárwić/Bárwę podnieść/ Kotnorowáć. Pexa toga, Sukniá dobrze skotnorowána/zbárwiona. Pexi capilli, Vczoſáne álbo vtráſione włoſy.

Pexatus, a, um, Kotnorowáną ſzátą obleczony.

Pexitas, pexitatis, Plinius lib. 11. cap. 24. Quam non ad hoc pertinere uidetur cribrata pexitas telæ. Quidam tantum ſunt in ea ſententia, pexas ueſtes eſſe piloſis contrarias, quæ pilis carent, Które ſą wytarte/ Iuż więcey bárwy ná ſobie nie máyą.

Pectinatus, a, um, ut pectinatum tectum, Dách ná obie ſtronie pochodziſty,

Pectitus, a, um, Vczoſány/Vgláſkány.

¶ Compoſita, Depecto, depectis, depexui, xum, ere, Oczoſác álbo wyczoſác. Depectere frondium caniciem, Miech odrzec z drzew.

¶ Depexus, a, um, Vt, Depexum aliquē reddere, Wyczoſác kogo/ To yeſt dobrze záłep dorobić/ vrwáć.

¶ Propecto, id eſt ultra longum pecto, Názbyt długo czeſzę, álbo ná doł ſczeſuyę.

¶ Repecto, Drugieras przeczoſuyę.

Pectus, oris, neut.tert. Pierśi przodnieyſza zwłaſzczá część człowieká od ſzyie áż do Brzuchá. Aliquando pro corde ipſo accipitur, Miáſto ſercá/ tez myſli. Aperto pectore tecum loquar, Bez którey chitrośći s tobą chcę mowić. Nocte dieq; ſuum geſtare in pectore teſtem, Iuuenalis, W nocy y we dnie ſwego świadká nośić/To yeſt nie dobrego ſumnienia być. Corpus ſine pectore, Człowiek bes rozumu. Toto pectore aliquē amare, Serdecznie/ Vprzeymie kogo miłowáć. Sapit hic pleno pectore, Ma rozum w głowie.

Pectuſculum diminut. Serduſzko.

Pectunculus piſcis, qui & pecten dicitur, Nieyáki rodzay morskich ryb.

Pectoroſus,a,um, Pierśiſty/ ktory ma wyſokie álbo ßerokie pierśi.

Pectoralis, & hoc le, Co ku pierśiom należy.

Pectorale, ſubſtantiuum, n. Załogá.

¶ Expectorare pro pectore eijcere, obſoletum.

Pecuaria, peculium, Vide Pecus.

Peculiaris, & peculioſus, Vide Peculium, in Pecus.

Pecus, oris, & pecus, pecudis, f.t.

Pecus item n. indeclinabile in ſingulari, in plurali pecua, pecuũ, pecubus Antique. Cato in genitiuo plurali pecuium dixit, Bydle/Wßelákie zwierzę ktorego człowiek vżywa yáko woł/ krowá/ koń/ Owcá/ Oſieł/ kozá/ etc.

Pecudes etiam Elephantos uocat. Plin.

Pecus equinus. Stádo końskie.

Pecus uolatile, Ptaſtwo. Nam plerumq; peccus accipitur pro multitudine pecorum, Miáſto trzody álbo ſtádá.

Pecorinus, a, um, Bydlęcy/zwłaßczá co od bydłá pochodzi.

Pecoreus, a, um, idem.

Pecorarius, rij, Páſtuchá.

Pecuarius, rij, idem.

Pecuarius, a, um, adiectiuum, Bydlęcy álbo co ku ſtádu á trzodzie należy. Pecuariam facere, Bydlem ſie obchodzić. Erat ei pecuaria res ampla, Miał wielkie ſtádo bydłá. Canis pecuarius, Pies zá bydlem chodzący.

Pecuaria, pecuariorum pluraletantum, Oborá/ Owczárnia/ Tež Trzodá/ álbo ſtádo.

Pecuaria etiam dicebantur omnia ex quibus populus Romanus habebat redditus.

Pecuaria, æ, Pożitek goſpodárſtwá od bydłá/ álbo naukā obeſcia s bydlem/ tež oborá álbo mieyſce gdzie bydło ſtawa.

Pecuatus, id eſt ſtultus, Obſoletum.

Pecuinus, a, um, Bydlęczy/ by bydło.

Peculium, lij, Wßelákie dobrá/ á własność wysłużona y wyrobiona. Eſt enim ſeruorũ proprium ſicut pecunia nobilium. Meum eſt peculium, Moyá własność yeſt/ Moyá praca.

Cui homini hodie peculi numus non eſt plumbeus, Ktory człowiek nie ma ołowianego pieniądzá ná wßiſtki ſwey mayętnośćy. Caſtrenſe peculium, Mayętność w żołnierski służbie doſtána.

Peculiolum, li, diminutiuũ, Mayętniczko/ máła własność.

Peculiaris, & hoc re, Własny/ Oſobliwy. Plin. Me uero peculiaris quædam impedit ratio, Oſobliwa mi przigodá wádzi.

Peculiari inuidia naturæ, Z własney nienawiśćy/ przirodzenia ſwego. Peculiare edictũ ne quis, Oſobliwe wywołánie etc. Peculiare uinum Vlpianus id uocat quod ſerui habuerunt.

Peculiariter, Oſobliwie/ Własnie.

Peculioſus, a, um, Bogáty/ Dobrze ſie máyący/ Doſtátny.

Peculiatus, a, um, idem.

Peculio, as, are, pro peculium auferre, Kráść/ w cudzą własność ſie wmietáć.

Peculator, oris, Ten ktory Rzecz poſpolitą/ álbo krolá krádnie.

Peculatus, huius peculatus, Kradzieſtwo Rzeczypoſpolitey/ álbo skárbu krolewskiego. Reus peculatus. Náleziony winnym w krádzieży Rzeczypoſpolitey.

Pecunia, æ, f. prim. Pieniądze.

Pecuniæ in plurali. Dobrá ták leżące yáko y ruſzáyące. Pecuniam facere, & pecuniam conficere, Zámágáć ſie w pieniądze y w ynße mayętnośći.

Peculiola diminutium, Pieniąßki.

Pecunioſus, a. um, Pieniężny/ Bogáty w pieniądze. Copijs rei familiaris locuples & pecunioſus. W goſpodárſtwo y w pieniądze zámożiſty. Pecunioſæ artes, Nauki pieniężne/ pożyteczne.

Pecuniarius, a, um, Co ku pieniędzom należy. Inopia rei familiariæ, Niedoſtátek pieniężny. Laborat inopia rei pecuniariæ, Nie ma pieniędzy.

Peculor, aris, ari. Z ſpoſpolitey skrzinki á z poſpolitego skárbu kráść.

¶ Depeculor, aris, ari, idem. Depeculatus eſt ciuitatem, Okradł miáſto. Depeculari laudem alicuius, Odrzeć kogo z yego chwały.

¶ Depeculator, Złodziey.

Peculaſſere pro depeculari obſoletum.

Peda ueſtigiũ humanũ Feſtus obſoletũ.

Pedamen, huius pedaminis, et Pedamentum, huius, ti, Podporá/ Tycz/ wßeláka podporá ktorą drzewá podpieráyą.

Pedalis, pedaneus, pedio. Vide Pes.

Pedemontiũ. & Pedemõtanus, uide Mons.

Pedarij dicuntur qui in ſenatu ſententiam non dicunt, ſed ab alio dictam comprobant, Rádni pánowie ktorzi nie wotuyą tilko przizwaláyą.

Pedatim, pedatus, pedatum. Vide Pes.

Pedes, peditis, Vide Pes.

Pedeſter, peditatus, pedetentim, Vide Pes.

Pedica, Vide Pes.

Pedicinus, pedicini, apud Catonem quid sit ignoratur Calepinus dixit esse idem quod Pes.

Pediculus, pediolus, Pedisequus, Vide Pes.

Pedo, pedis, priora longa pepedi, pedere. Pierdzę.

¶Oppedo, dis, di, ere, Ja też zás pierdzę/ Pierdel zá pierdel dáwam. Metaph. Gárdzę/ zá nic nie mam. Oppedere cōtra tonitrua prouerbium, Nie dbáć nic/ námniey się nie lękáć grzmienia.

Pedo, as, are, primæ coniung. idem quod uado, Idę.

¶Repedo, Wrácam się. Aliquando Pedare significat sustentaculum uitibus & arboribus adhibere, Podeprzeć/ Tyczámi podeprzeć winnicę. Pedata uinea, Tyczámi nátkniona.

¶Impendo, as, are, idem quod Pedo, scilcet, Tyczámi natikam.

Pedum, huius pedi, Pręt álbo pálicá pásterská.

Pedusculus paruus pes, Nóżká.

Peganon, Latine alba ruta dicitur.

Pegasa, uel pegasæ ciuitas Thessaliæ.

Pegasæus, a, um, & Pegasicus, a, um. Jeden ztámtąd,

Pegasus, masc, secund. penult, cor. equus ἀπὸ τῦσ πηγῆσ, id est fonte dictus qui dicitur pede fontem in Helicone monte aperuisse, qui ab eo Hippocrene appellatus est musis sacratus,

Pegasides propterea dicuntur poëtarum scilicet fabulæ,

Pegma, atis, & pecma, pecmatis, Niektore drzewiáne naczinie álbo budowánie w ktore obrázy stáwiano/ Puzdro álbo száfá obrázna może być zwánie/ też niektore kuglárskie chłopiętá/ álbo mietelnicy y rozmáite przypráwy má owánie. Cuiusmodi machinæ olim Triūphis et spectaculis producebātur.

Peiero, Vide Iuro.

Peior & peius, Vide Malus,

Pelagus, gi, tam, masc, neut. Głębokość álbo dno morskie.

Pelagicus, a, um, Morski, a, e.

Pelagia, pelagiæ, purpura hoc est piscis uel concha marina,

Pelagmin succus, Cōche marine, Szárłatna fárbá.

Pelamis, dis, fem. t, Niektory rodzay morskich ryb.

Pelargus, gi, Latine ciconia, Bocian.

Pelasia, æ. f. p. olim Thessalia dicta aut Peloponesus, Pelasij populi ibidem, Grekowie.

Pelasgis. regio Achaiæ, unde pelasgus, a, um, Jeden ztámtąd

Pelasgus, Niektory rodzay Laurowego drzewá.

Pelicinum nomen herbæ.

Pelethronium, ne. ciuitas Thessaliæ & Pelethroni, Lud Lápithe zwány.

Pelenthronius item, Właśnie ymię tego ktory naprzod narzędy końskie wynálasł/ yáko wędzidło/ siodło/ wędzę/ etc.

Pelias hasta Achillis, Drzewo Achillesowe

Pelicanus, huius ni, masc. sec. Ptak w Egipcie/ Pelikan/ ktorego to yest przyrodzenie że krwią swoią drápiąc sobie nosem swym piersi ptászętá swe gdy od wężow kyhány záduszone potrápia á ták ye zás ożywia. Eadem cum Onocrotalo ut quidam scribunt.

Pelides, masc. patronymicum, Peleusow syn Achilles.

Peligni, ma. populi Italiæ Marsis finitimi.

Pelion, n. mons Thessaliæ.

Pella, æ, f. p. Miásto Mácedońskie ná brzegu morzá Aegei/ w ktorym się Philippus Alexándrá wielkiego ociec urodził.

Pellæus, a, um, Kto ztámtąd yest. Et Alexander Pellæus iuuenis uocatur, Est etiam Pella urbs Syriæ.

Pellax, & pellex, Vide Lacio.

Pellego, idem quod perlego, Vide Lego.

Pellenæ, pen. prod. Pellenarum oppidum Achaiæ unde Pellenæus, a, um,

Pelliceo, Vide Lacio.

Pellis, huius lis, fem. te, Skorá/ Łupież. włásnie.

Pellicula. diminutiuum, Skorká/ Łupieżik.

Pelliceus, a, um, Skorzány/ Futrzny. Pellicea uestis, Szubká.

Pelliceum, neut. substantiue idem, Szubká/

Pellitus, a, um, pen. prod, W szubkę ubrány/ álbo futrem podszity.

Pelliculo, as, are, Futrem podbiyam.

Pelliris Galerus ex pelle factus CC. Futrzány biryt.

Pellio, onis, Kuśnierz.

Pello, lis, li, sum, ere, Pędzę/ Biyę. Pellere frigus, Wygániáć zimno/ To yest odeymowáć się zimnu. Pellere timorem animo, Nie báć się. Facile pellas ubi uelis, Łatwie go wypędzisz wyżeniesz gdy yedno będziesz chciał. A foribus aliquem pellere, Przeklosić álbo odegnáć od drzwi. Pulsus ex ea regione, Wygnány z tey kráiny. Quisnam pepulit tam grauiter fores, Kto ták bárzo uderzył we drzwi. Pellere in exiliū, Wywoláć. Miles pellitur, Bywa precz wypędzon. Pelli patria, Być wygnany z oyczizny. Pelli regno ac sedibus, Pelle animo timorem, Nie boy się.

¶Pulsus, huius pulsus, Wygnánie. Tež Kołátánie/zwonienie, Pulsus campanarũ, Zwonienie. Pulsus arteriarum, Odbiyánie álbo žił drženie.

¶Pulso, as, are, frequentati. Vstáwicznie biyę/wygániam/Tež dzwonię. Pulsare hostium, Zákołátáć we drzwi. Pulsare Lyram uel citharam pectine, Gráć ná Lutni. Meum pectus pulsat, Tłucže álbo drži mi ná sercu.

¶Pulsatus, a, um, particip. Vbity. Vtłuczony/Wypchniony/Wyrzucony. Pulsatum in pila semen, W možděrzu vtłuczono. Qui se pulsatum a Celio dicebat, Powiedáyąc že go Celius vbił.

¶Pulsatio uerbale, Bicie/Stós/ Kołátánie/ Zwonienie Pulsatio scutorum, Tárczi yedná o drugą stosowánie bicie.

¶Pulsula, pulsulę, dimin, Krostá/Wzdętie. Pro quo fortassis in autoribus legendum Pustula.

¶Pulsatilis, læ, Vt, Pulsatiles uenæ idẽ quod Arteriæ, Žiły ktőremi dech wchodži y wychodži.

¶Pulto, as, are, a supin, pultũ, quo antiqui utebantur idem quod pulso, Plau. Ibo & pultabo ianuam, Poydę y zákołácę we drzwi.

¶Pullito, as, are, aliud frequent. idem significans, Bez przestanku kołácę.

¶Composita, Appello, appellis, appuli, pen. cor. appulsum, appellere. Est uerbum actiui generis, & proprie dicimus, nauis appulsa est non autem appulit, sed homo aut uentus nauem appulit, Do brzegá przywodzę / Przypływam. Cum ad littus idem appulisset, Gdy do tegoż brzegá przypłynął. Appellere ad aliquem, Przybliżyć się do kogo. Alexandrum in Italiã classe appulisse constat, Pewna rzecz yest že Alexánder do Włoch s obozem náwodnym przypłynął. Appellere etiam est, Przygnáć/Dognáć. Vt appellere ad aquam animalia, Bydło do wody dognáć. Et Metaphorice, Wziąć co przed się/vdáć się ná co. Vt appellere animum ad literarum studia, Chcieć się vczyć. Mentem ad philosophiam appellere idem.

¶Appulsus, a, um, participium, Przypłyniony do brzegá.

¶Appulsus, huius appulsus, Przypłynienie.

Appulsus solis, Metaph. pro solis accessu, Przybliżenie słońcá.

¶Compello, lis, compuli, compulsum, ere, Wespołek zganiam/ zgromádzam/ Tež przymuszam. In gregem compellere, Náyedne gromádę spędzić. Compellere in unum idem, compellere & congregare idem.

Dispellere & compellere contraria. In angustias aliquem compellere, W ciásny kąt kogo wegnáć/ Przymusić. Aliquem ad laqueum compellere, Przymusić kogo áby się obiesił.

¶Compulso, as, are, frequentatiuum, Bić o co/ Brzękáć.

¶Depello, Odganiam/Wyganiam/Oddalam/Odbiyam. Depellere urbe, Wygnáć z miástá. Depellere loco & depellere de loco, Wygnáć. Depellere a se, Odbić od siebie. Depellere suspicionem a se, Oddalić. Depellere famem cibo & potione, Tela depellere, Odbić. Depellere agnũ matre, Ostáwić. Depellere lacte idem. Depulsi agni, Ostáwione yágnięta.

¶Depulso, as, are, frequentatiuum, Vstáwicznie wyganiam/ Oddalam/etc.

¶Depulsor uerbale, qui depellit, Odddaliciel.

¶Depulsio, onis, uerbale fem. Oddalenie/Odbicie/ Odegnánie/Odpędzenie.

¶Expello, Wypędzam/Wyganiam. Expellere aliquem regno, Wygnáć z Królewstwá. Bonis & fortunis omnibus expellere, Ze wßistkiey máyętności wygnáć. Expellere se a periculo, Vwieść przed wieyáką niebespiecznością. Expellere ex patrimonio. Fxpellere desidiam ex corde, Odyąć się lenistwu.

¶Expulso, as, are frequentatiuum, Bez przestanku wypędzam.

¶Expulsio, onis, Wygnánie/Wypędzenie. Bene meritorum ciuium expulsiones, Dobrze záchowálnych mießczan z miástá wyrzucánia, Expulsor, oris, Wypędziciel.

¶Expultrix, uerbale f. Vt, Expultrix uitiorum philosophia, Wypędzicielká wßech niecnot.

¶Expulsim aduerbium id est frequenter pulsando Calep. sine authore.

¶Impello, Pobudzam/Przymußam/Wypycham, wyganiam Impellere hastam, Drzewo wepchnąć/Albo záwádzić drzewem. Nullo impellente cadebant, Pádáli áczich nik nie gonił. Disputatio impulit ut ita crederem, Przymusiłá. Animos in spem impellere, Dodáć dobrey nádzieye.

¶Impulsus, a, ũ, Przymußony/Pobudzony

¶Impulsus, huius sus, Pobudzenie/Dodánie chuci. Tuo impulsu, Zá twoyą potuchą. Impulsu uestro loquor, Zá przymußenim wáßym. Impulsus scutorum, Otracenie tarczy. Primo impulsu, Pierwym zápárciem.

Impulsio,

¶Impulsio uerbale, idem, Impulsione tua iam factus sum hilarior, Zá potuchą twoią.

¶Impulsor, impulsoris, Pobudziciel/Podußcziciel. Me impulsore hæc non fecit, Nie zá moiim podußczenim. Me impulsore hanc emptam esse ait, Powieda żem mu ná to rádził/áby tę kupił. Suasor & impulsor profectionis meæ, Rāyca/y pobudziciel iechánia mego/ to iest ōn mi radził y pobudzał ná tę drogę.

¶Propello, Pogániam/ dáley pomykam/ Popycham/Spieram. Propellere inimicos, Zeprzeć nieprziyacioły. Propellere a castris, Pognāć od obozu. Propellere pecus pastum, Bydło pognāć ná paßą. Propellere periculum, Oddalić.

¶Propulso, as, are, frequentatiuum, Odeymuię/Odbiiam/Odganiam. Propulsare ac propellere impetum inimicorum, Nāyechāma nieprziyaciōł zeprzec. Propellere iniurias hominum, Odiąć sie krzywdzie. Morbos remedijs propulsare, Niemocy lekárstwem oddalić. Propulsare famam, frigus, & similia.

¶Propulsatio, Oddalenie/Spárcie/Odięcie.

¶Perpello id est perfecte pello, Dogániam/Dopieram. Perpellere ad deditionem, Dogn ąć aż do poddánia.

¶Repello, Odpędzam/Spieram Odbiiam. Nie podußczam. Clauis ac fustibus repulerunt, Máczugāmi y kiymi odpędzili. Vim ui repellere, Gwałt gwałtem odeprzeć. A gubernaculis ciuitatum repellere, Być wyrzucōn z vrzędōw. Ab eius templi aditu repelusti, Odbiłeś mię od przistępu/ Nie dopuściłeś mi przistępić. Seruitutem a ceruicibus repellere, Wyłamać sie z niewoley

¶Repulsus, a, um, participium, Odbity/ Spārty/Odpędzony. Repulsus foribus, pro a foribus, Odpędzony ode drzwi.

¶Repulsus, huius repulsus, Odegnánie/ Odpędzenie.

¶Repulsa, æ, fem. pri. reiectio ab honore & dignitate, Odmowienie/Wzgárdzenie. Accipere repulsam & ferre repulsam, Nie chcieć być przyięt ná vrząd / Być przerzucōn przes nogę w przipowieści. Post tres repulsas, Po trzecim odrzuceniu ālbo odmōwieniu dostoynośći. Daas ædilitias accepit repulsas, Dwá kroć mu odmōwiono dostoynośći.

¶Dispello, Rozpycham/ Rozeymuię/Rozbiiam. Ventus dispellet istas nebulas, Wiatr rozbiie ty mgły. Dispellere & Depellere contraria, Dispellere caliginem ab animo, Siąć mgłę z vmysłu/To iest dodáć komu rozumu/ Vczynić rozumnym.

Pello, as, aui, are, non est in usu, sed composi. Appello, as, aui, are, de quo supra

¶Compello, as, aui, Mōwię tu komu. Humanissime compellauit, Bárzo Ludzko Vkłádniuchno ku mnie mówił. Blande hominem compellare, Łágodnie s człowiekiem mōwić. Nomine aliquem compellare, Własnym ymieniem kogo záwołáć.

¶Compellare aliquando significat, Rußić/Dotknąć kogo słowy, Vt compellauit eum in contione, Rußił go słowy ná spolnym zgromādzeniu.

¶Compellatio uerbale, Miānowánie/ Záwołánie / Tez Dotknienie.

¶Interpello. Wmiātam sie komu w rzecz/ przeßkadzam komu rzecz āllo iākąś sprawę iego. Nihil te interbellabo continentem orationem audire malo, Nie chcęc przeßkádzáć rzeczy wolę cáley rzeczy wysłucháć. Interpellare negotio aliquem, Pytáć kogo.

¶Interpello aliquando interumpo uel impedio, Záwádzam/Przeßkadzam. Tota res interpellata est bello, Cic. Przeßkodziłá woyná wßistki rzeczy. Debitorem interpellare, Vpomináć sie dłużnikōw długu.

¶Interpellare item, Prośić/Zędáć kogo ocz

¶Interpellatio uerbale, Záwádzánie/Przeßkadzánie.

¶Interpellator, oris, Wádziciel/Przeßkodziciel. Interpellare aliquem pro aliquo, Przyczyniāć sie zā kim.

Pellos pelli genus, ardeæ, Czāplá.

Pelluceo, idem quod perluceo, Videl *Lux* uel *Luceo*.

Pelluo idem quod perluo. Vide *Luo*.

Pelluuium, uij, Miednicā/álbo fás á do vmywánia nōg. Sicut Malluuium, Miednicá do vmywánia rąk. Pollubrum idem.

Peloponesus, fem. secund. penult. prod. Kráyiná w Greciey miedzy dwiemá morzomá. Ionio et Aegeo alias Pelasgia nūc Morea dicitur, W ktérey známienite miāstā były iāko. Argos Lacedæmon.

Pelops, masc. filius Tantali,

Polopeius, a, um, adiect

Peloris, pen. prod. peloridis, Nieiāki rodzay ryb w skorupāch iāko rāki.

Pelorus, pen. pro. m. Przedgōrze w Sicíliey.

Pelorius, Latine Excellus, uastus, Wysoki Wielki/Sżeroki.

Pelta, æ, Máłá tárczá ná kszty okrągłá.

Peltista, æ, masc. idem.

Peltatus, a, um, Ktōry tákową tárczę nośi.

Peluis, huius peluis, Miednicá.

Peluſium,ſij,unum ex oſtijs Nili,et ciuitas Aegypti cuius populi Peluſiotæ.

Peluſius,a,um,adiect.

Peluſiacus,a,um,

Peluſianus,a,um, Jeden ztámtąd.

Peminoſus, a,um, Feſtus annotauit ex Varrone,ubi nūc legitur Aeſtu rimoſ?.

Penarius,penarij,ut legit Feſtus maſc. ſe, uel ut Varro de lingua Latina Penaria æ,ut uero alij Penarium,rij, Spiżárnia/ Komorá do chowánia potráwnych rzeczy.

Penates.penatium,penatibus,maſc, Bogowie domowi przed czáſy byli wierzeni.

Pendeo,pendes,pependi,penſum,pendere, Wiße/ áni mie tám áni mie ſám/ wątpię. Metaph.Sagittæ pendebant ab humero,Strzały wiśiáły od rámion. Pendere per pedes, Zá nogi wiśieć. Pendet a ueſtra ſalute noſtra ſalus, Náße zdrowie ná wáßym naleiy. Pendit Reſpub.a Bruto, Stoij ná Brucie.Pendere ex alicuius arbitrio,Wedle woley cżiyey żyć. Pendere promiſſis, Ná cżiych obietnicách wiśieć.

Pendeo animi, Nie wiem co mam począć áni mie tám áni mie ſám.Pendet ab illius ore, Nie śmie nic począć yedno co ón każe. Pendet ſpe extrema uita illius, Ná włósku ſie dżierży żywot yego.Pendent per ſe dragmas decem, Sámi przes ſię wążą dżieśięć łotów.Narrantis coniunx pendet ab ore uiri,Pilnie zadżiwiwßy ſie słucha.Pendere animi pro animo,more antiquo pro dubium eſſe.Wątpić/W boyáźni być.

Pendens,tis participium ſiue nomen ex participio,Wißący.Pendentes alæ,Wißace skrzidłá.

Pendulus,a,um , Záwieśiſty/ Pochodżiſty. Pendula loca, Pochodżiſte mieyſcá. Pendulum uinum,Wino w gronicch ná winnicy wißace.

Penſilis, & hoc le, Záwießony/Wißący, Quod ſcilicet ſuſpenſum et ſublime eſt, Penſilis currus, Kolieptá.Penſile geſtatorium idē,fecit ſe penſilem,Obieśił ſie.

Penſilis lychnus,Wißaca lámpá.

Penſilia uehicula, Wißace wozy.

Penſilis hortus,Ogrodek ná tramiech álbo ná róſtowániu w zgórę przi oknách vczyniony.

Penſum,penſi, n.ſ.Kądżiel/To yeſt ták wiele przędze álbo wełny yáko ná yednę kądżiel cżinią. Trahere penſa,Prząść. Penſum facere, Kądżiel ſwą oprząść.

Penſum aliquando pro filis, Miáſto nići/ Przędze.

Penſum per translationē, Robotá ná yeden dżień/Obrok roboty. Nondum abſolui hodie meum penſum, Jeßczem ſwego obroku dżiś nie wypełnił. Me ad meum munus penſumq; reuocabo, Wrocę ſie. Accurare penſum, Polecenie álbo obrok dżienny wypełnić. Cōficere penſum, Exigere pēſum. Peragere operis ſui penſū,

¶Compoſi.Dependeo,es,di,ſum,ere, Zwieśić ſie. Dependet illi collo torques, Zwieśił mu ſie łáncuch z ßyie.Omnis illorū ſalus de noſtra ſalute dependebat.

¶Impendeo,Wiße ná cżim/Przibliżam ſie/ Nádchodzę. Impendent magni tumultus bellorum,Wielkie walki ſą zá páſem/Przibliżáyą ſie.Impendebat mons altiſſimus, Nád námi bárzo wielka górá byłá. Impendēt te mala, Ocżekawa cie wielkie nießcżęśćie. Nunc iam alia cura impendet pectori,Jnße teras mam ſtáránie ná ſię/ Jnße mi teras w głowie cżwała.Impenſa uolūtas pro propenſa, Chutliwa wola.

¶Impendens participium, Nádchodzący/Przibliżáyący.Plin.Impendēte pluuia ſeri iubent, Gdy ſie ná deßcż zbiera ſiać każą.Impendens dolor,Przibliżáyąca ſie boleść.

¶Superimpendeo,Wiße nád tzim/ Grozę ſie páść.

¶Propendeo, Záwießam ſie/Sklániam álbo ſchilam ſie.Propendere in aliquem inclinatione uoluntatis, Mieć chuć przećiwko komu.

¶Propendens particip. Ná dół ſie zwießáyący.

¶Propenſus,a,um,participium et nomen ex participio,Pochilny.Et Metaph. Addictus uel deditus, Chutliwy/Vkłádny/Skłonny, Propenſior ad uoluptatem,Skłonnieyßy ku roßkoßam. Propenſus ad bene merendum,Chutliwy ku záchowániu ſie komu. Propenſus ad diſcendum,Máyący chuć ku vcżeniu. Propenſo animo aliquid facere, S cżiſtą chucią. Propenſior in alteram partem, Chutliwßi ku drugiey ſtronie.Propēſior in neutram partem, Nie mniey yedney ſtronie życży yáko y drugiey.

¶Propenſe,aduerb. Chutliwie.

¶Propenſio, uerbale , Chuć,Wola/ Skłonność przećiw komu.

Pendo.dis,di,ſum,ere,act. Waże.Pondero et per translationē, Conſidero æſtimo,Obacżawam/ Roſmyślam ſie/Szácuię. Nunquam oſtendiſti quanti illū penderes,Nigdiś nie okazał yákoś go ſobie wazil Rem uobis proponam uos eam ſuo nominis pondere penditote, Chę wam rzecż przed ocży położić á wy yą yáko ſie ſámą w ſobie má vważcie

Pendere item, Płáćić. Pendere uectigal, Cźlić/Cło zápłáćić. Pendere uſuram, Oddáć lichwę. Pendere pœnas, Być skarán. Pendere pœnas magiſtro, Wźiąć chłoſtę od miſtrzá. Syrus mihi tergo pœnas pendet, Zádkiem mi to zápłáći/ Odbiyę to ná niem.

Penditur imperſonale Plinius. Iterumq; publicanis imperij noſtri penditur, Bywa płácono celnikom. Ibi res ſpectatur non uerba penduntur, Ná rzecż ſámę tám wzgląd máyą nie vważayą słow.

Penſo, as, are, frequentatiuum, Vſtáwicżnie vważam/Szácuyę. Penſare amicos factis, Ty zá przyiaciele mieć y ßácowáć/ ktorzi nie lutuyą cżinić dla przyiacielá. Penſare argento pro emere, Kupić. Penſare uicem, Oddáć/Záwetowáć. Penſare ſingula, Wßiſtki rzecży pilnie vwáżić. Penſare aliquid ex alio, Jednę rzecż z drugiey ßácowáć.

Penſator uerbale, Szácownik/vważiciel.

Penſatio, penſationis in Biblijs pro penſione.

Penſito, as, are, frequentatiuum, a penſo frequentatiuo, Dobrze vwazam/ Myślę/y Rozmyślam/y to y owo przed ſię bierzę/Rozbieram rzecż ſam s ſobą.

Penſitare item, Płáćić Cżinßowáć.

Penſitatio, Oddánie/Záwetowánie.

Penſitator, penſitatoris, Ten ktory vważá á rozbiera rzecż/Rozmyślny.

Penſor, oris, idem.

Penſiculo, as, are, idem quod penſitare.

Penſiculate aduerbium, Vważnie/Pilnie/ Rozmyſlnie. Calep. ſine authore,

Penſiculator idem quod penſitator.

Penſitatus, a, um, participium, ſiue nomen ex participio, ut res pēſitata, Rzecż dobrze vważona.

Penſio, penſionis, Zápłátá/cżinßowánie/ Cżinß/ Lichwá,

Penſionarius qui penſionem alicui ſoluere tenetur, Cżinßownik/Penſionarz. Cal. ſine authore.

Penſiuncula, diminutiuum, Cżinßik.

Penſum, penſi, neut, ſecund. Rozmysł. Vobis quid faciatis minus penſi eſt, Nic wy o tym nie myślicie. Albo nie macie ná to żadnego rozmysłu co byście mieli cżinić. Nihil penſi habere, Nic o cżim nie myślić. Nic nie dbáć.

Penſior, & hoc penſius, Ważnieyßy. Plaut. Altera utra ſit conditio penſior uirginem ac uiduam habere, Ktora by rzecż ze dwu lepßa álbo łácnieyßa ku ßácowániu/á vważeniu byłá. Nihil quicquam eſt charius penſiuſq; nobis quam noſmetipſi, Nic nie mamy lepßego ani ważnieyßego yáko ſámi ſiebie.

¶Compoſita a pando. Paruipendo, is, ere, Zá nic nie mam/Nie wáżę.

¶Floccipendo & Nihilpendo idem.

¶Magnipendo, Wyſoko ważę.

¶Appendo, appendis, appendi, appenſum, appendere, Záwießam. Appendere aurum, Záwieśić álbo wáżić złoto.

¶Mutuo appendere pro mutuo dare, Pożicżić.

Appendere per Metaphoram translatum ad incorporea, ut appendere uerba, Vważić ſwe słowá.

¶Appenſus, a, um, participium, Záwießony/ Tez wazony/a/e.

¶Appendix, cis, pen, cor, Prziſádzenie/ Przizáwießenie.

¶Appendicula diminutiuum, Przisádzenicżko.

¶Compendo non uſurpatur, ſed eius frequentatiuum.

¶Compenſo, as, are, Oddáyę/ Záwetuyę.

¶Diſſoluere & Compenſare, Záwetowáć. Quando tandem compenſabis, Ale kiedyß mi wżdy oddaß to com zwłaßcżá prze cię vcżinił.

¶Compenſatio uerbale, Oddánie/Záwetowánie.

¶Compendium, compendij, Zisk/ oßcządzánie/Skąpienie/Pożitek.

Aliquando etiam pro itinere abbreuiato, Krotßa á lepßa drogá/ Krotkie opiſánie niektorey rzecży. Methodus. Quęſtus & compendium, Zysk. Multos damno afficit dum ſuis compendijs ſtudet, Wiele ich kus złodzie przipráwia przes ſwe łákomſtwo gdy ſobie mießek nábiya. Studere ſuis compendijs, Ná ſwoy młyn wodę obrácáć/to yeſt łákomie zbieráć. Conferre uerba ad compendium, Krotkiemi słowy rzecż odpráwić. Compendium dictis facere idem. Compendium libri facere, Vkrocić/ Vmnieyßić/Summę krotkiemi słowy oſiągnąć.

¶Compendioſus, a, um, Pożitecżny/ Wiele pożitkow prinoßący/Tez krotki. Vt compendioſum iter, Krotka álbo Bližßa drogá.

¶Compendiarius, a, um, Krotki/Bliski. Vt uia ad gloriam compendiaria Bližßa drogá ku oſiągnieniu sławy.

¶Compen-

¶Compendifacere uerbum Plautinū, Skępić.

¶Dependo, Ná wadze leżę/płáczę/odważam.

Dependere mercedē, Zápłáćić myto. Dependere operam, Odpłáćić.

¶Dispendo, Dzielę/podzielam/rozdzielam/vtracam/trawię.

Multum dispendisti pecuniarum, Rozdałeś niemáło pieniędzy.

¶Dispendium, Szkodá/vtrátá/kosztunek.

Nusquam melius fui minore dispendio, Nigdym śie lepiey nie miáł zá rowniey-sze pieniądze.

¶Dispendiosus, Szkodliwy/vtrátny.

¶Dispenso, as, are, frequentatiuum, Rozdawam/rozdzielam/podzielam. Dispensare æqua portione, Rowno podzielić. Res domesticas dispensare, Vrzędowáć vrzędownikiem być.

¶Dispensator, oris, Száfarz.

¶Dispensatio, onis, Száfárstwo/száfowánie.

¶Expendo, Wydáyę / też vważam. Expendere aurum auro, Jedno złoto przećiw yednemu vważáć. Hunc hominem decet auro expendi, Jáko złoto by go sobie ważić.

Expendere pœnas scelerum, Zápłáćić występ / dáć winę. Expendant se ipsi, Niechay śie sámi vznáyą co zacz są. Expendere pecuniam, Wydáwáć pieniądze.

¶Inexpensus, a, um participium, Ważony.

¶Expensum, expensi, & expensa, æ, Kosztunek / wydawánie pieniędzy. Quis reddet mihi expensas, Kto mi wroći com wydał.

Mihi feras expensam, Mnie przipiszs co wydasz.

Expensum referre, Oznaymić co śie wydáło.

Fortunæ omnia expensa feruntur & excepta Wszistko bywa fortunie przipisowáno.

¶Impendo, Nákłádam / kłádę / przidáwam.

¶Impendere operam, Przidáć pilnośći. Impendere alicui, Nákłádáć komu. Pecuniam in res uanas impendere, Ná proźne rzeczy pieniądze wydáć. Tempus studijs impendere, Vdáć śie ná náukę. De suo impendere, Z swych dobr nákłádáć.

¶Impensus, a, um. Náłożony. Vt impensum precium frustra abijt, Náłożone pieniądze w niwecz śie obróćili.

¶Impensus, etiam nomen ex participio, Plaut. Væ misero illi cuius cibo iste factus est impensior, Kosztownieyszy.

Homine ingrato nihil est impensius, Nic nie yest kosztownieyszego yáko człowiek nie wdźięczny/to yest ná ktorym by śie więcey vtráćiło/á w niwecz obróćiło.

¶Impensa, æ, idem quod expensa, Kosztunek / nákład.

Magnis impensis uiuitur hic, Kosztownie álbo drogo tu żywie. Nulla impensa conficies negotium, Krom ktorego kosztunku. Facere impensas, Vtrátę wieść.

¶Impense aduerbium, Bárzo wielmi. Impense amare, Bárzo miłowáć. Impense fauere, Vprzeymie życzić. Illi inuidere misere uerum unus tamen impense, Ale yednák yeden ná bárziey/etc. Multo impensius accendi, Dáleko bárziey śie zápalić.

¶Impendium idem quod impensa, ad assem reddere promisit impendium, Do naymnieyszego pieniądzá obiecał zápłáćić nákład.

¶Impendiosus, a, ū, Kosztowny/vtrátny. wiele trawiący.

¶Impendio aduerbium intendendi, Bárzo.

Impendio odisse aliquem, Z dusze kogo nienawidzieć.

Impendio loquatior, Názbyt świekotliwy.

Ille uero minus minusq; impendio curare, A on co dáley tym dáleko mniey dbał.

Perpendo, Vważam/rozważam/baczę. Diligenter perpendere, Pilnie rzecz ktorą rozważić. Perpendis ne? Bacziszli? Rozumieszli?

Perpensus, a, um, participium, Vważony/rozmyślony/a/e.

Perpensum exploratumq; habere, Dobrze wyrozumieć/wybaczić.

Perpendiculum, perpendiculi, neu. Ołowna wászká ćieśielská.

¶Rependo, Oddáyę/ odwetuyę. Repensum auro caput, Głowá pieniędzmi odkupiona.

¶Repenso, as, are, frequentatiuum, Często á gęsto oddáyę/odcziniam.

¶Suspendo, Wieszę/záwieszam. De arbore suspendere, Ná drzewie obieśić.

In arbore suspendere idem, Rem aliquam suspendere, Záwieśić ktorą rzecz. Causas & iudicia suspendere, Záwieśić sądy.

Aliquem ſuſpendere & animum alicuius ſuſpendere, Zoſtáwić go w niepewney rzeczy. Suſpendere naſo, Náśmiać ſie z kogo. Suſpendere gradum, Záſtánowić ſie. Spiritum ſuſpendere inter legendũ Długo tchu nie puśćić.

¶Suſpenſus, a, um, participium ſiue nomen ex participio, Obieſzony. Reſte ſuſpenſus manibus ſe demiſit, Obieſiwſzy ſie ná wići rękomá ſie ſpuśćił.

¶Suſpenſus item, W wątpienie wpráwiony/nie wiedząc coby miał czinić. Suſpenſus & ſollicitus animus, Gradu ſuſpenſo ire, Ná pálcách iść/vważywſzy ſie iść. Suſpẽſio uerbale, Niepewność/ wątpienie

¶Suſpendium, ſuſpendij, Záwieſzenie/też obieſzenie ná ſzubienicy/ſzubienicá. Suſpendio dignus, Godzien ſzubienice. Suſpendio petere, Foritowáć / przywodzić przećiwko komu złodzieyſtwo. Suſpendia dira cogitabas, Myſliłeś ſie kániebnie obieśić.

¶Suſpendioſus, a, um, Záwieſzáiący.

Pene aduerbium, Málem. Pene me leſiſti, Málemeś mie obráził. Peniſſume in ſuperlatiuo dixit Plaut. Inſolenter.

Penelope, fem. Dziewka Icari żoná Vlyſſis. Penelopes telam texere prouerb. Dármo robić/czinić to co ſie záś tárgáć muśi.

Penelopes aues quæ & Meleagrides uocantur.

Penes propoſitio accuſatiua, Podle. Penes te eſt, W twoiey to mocy yeſt. Penes eum ſumma imperij erat, On rádził á ſpráwował Rzeczpoſpolitą/ on był nayſtárſzym. Vt penes eoſdem pericula belli penes quos præmia eſſent, Aby ći niebeſpieczności walki vżywáli/ którzy pożytek z tego máyą/álbo áby ći gardł ſwych náſtawiáli którzy żołd máyą. Penes te culpa eſt, Tyś w tym winien. Omnia habet bona quẽ penes eſt uirtus, Wni czym temu nieſchodzi kto cnotę ma. Cum penes te omnis poteſtas foret meæ uitæ, Gdyś miał moc nád moyim gárdłem/álbo gdyś w ſwey mocy moye gárdło miał. Muliebris certaminis laus penes Lucretiam eſt, Chwałę walki niewieśćiey Lucrecia otrzimáłá. Iſthæc penes uos pſaltria eſt, W wáſzym domu yeſt/przi was yeſt.

Penetro, as, aui, are, Przechodzę/ wchodzę/ wſtępuyę w co. Penetrare Athlantem, Przes górę Athlantem przeiść. Penetrare in cœlum, Wſtępić do nieba. Ad ſummas dignitates penetrare, Wſtępić ná wyſoki ſtan Nulla res magis penetrat animos hominum, Zadna rzecz bárziey ſie nie chwyći ludzkich vmyſłów. Penetrare in alteram partem, Ná drugą ſtronę przeiść.

Penetrabilis, le, Przechodzący/co zwłaſzczá może być przechodzono álbo przeiedziono.

¶Impenetrabilis, le, Co nie może być przebyto/nieprzebyty/nieprzeſzły.

Penetrale, lis, ſubſtantiue, neut. Wnętrzny gmách/ komorá w domu álbo w kośćiele.

Penetrale aliquando adiectiuum penetralis ſcilicet & hoc penetrale, ut penetralis focus, Wnętrzny ogień/domowe ogniſko.

Peneus triſyllabum, pen. longa, maſcul. πηνειὸς fluuius Theſſaliæ circa montem Oſſa.

Penia, fem. Latine paupertas, Ubóſtwo.

Penicillus Vide Penis.

Penis maſc. cauda, Ogón/też męski człónek.

Penicillus, penicilli, & peniculus, peniculi, uel peniculum, peniculi, omnia ſignificant id, quo calciamenta uaſaq; terguntur, Wiecheć/ſzmáćiſko/ álbo ſzczotká którą co wycieráyą y chędożą/ też pędzel málárſki naczinie którym máluyą.

Peniculum ſiue penicillum tectorium, Naczinie którym mury pobieláyą też mech który w rany kłády.

Peniculamentum, Brzeg álbo obłogá nadolna v ſukniey.

Penitus, a, um, pen. prod. Co z egoná yeſt.

Peniuſcula, Vide Inſula.

Penitus, pen. cor. We wnątrz.

Penitior, Wnętrzniey ſzy. Penitiſsimus, Nawnętrznieyſzy. Abducta ex Arabia penitiſsima, Z ſámego poſrzodku Arábiey vwiedziona.

Penitus aduerb. locale, Aż do dná. Penitus delere, Aż do dná wykorzenić.

Penitus aliquando aduerbium qualitatis, ut penitus ſe in familiaritatem iſtius dedit. Oprzeymie ſie wdał w yego towárzyſtwo. Penitus cognoſcere, Prawie yáło ma być poznáć. Hanc conſuetudinem penitus amiſimus, Ten obyczay prawie ſzpełná zgubiliſmy.

Penna, pennæ, fem. p. Piero. Pennas incidere alicui prouerb. Olſiec komu ſkrzidłá to yeſt odiąć ſwą wolą.

Pennula, læ, dimin. Pierko.

Pennarium, Pennal. Repoſitoriũ pennarũ

Pennatus, a, um, Pierziſty/a/e. Pennatum telum, Strzałá piórem okłyoná. Pennatus equus, Koń s federpuſzen.

Penniger, a, um, Pierziſty/puſzáty.

Penniculum, pinna eſt quæ facili motu uentorum indicet flatum, C C.

Penſiculo, Vide Pendo.

Penſilis, Vide Pendeo.

Pensio, Pensitator, pensito, penso, pensa, Vide Pendo.

Pensum, Vide Pendeo & Pendo.

Pente, Latine quinque, Pięć.

Pentadoron, com. pen. prod. Quod est quoque uersus quinque palmorum, Ná pięći dłoni. Et apud Plin. ædificij genus,

Pentaglottus latine quinque linguis, Pięć yęzików vmieyący.

Pentaphyllon, Tormetilla, ziele/Birckwurtz oder Tormentil po niemiecku.

Pentapolis, pen. prod. Regio illa quinque ciuitatum in Africa inter quas est Sodoma & Gomorra alias Cyrenaica regio ut supra, hodie uulgus Barbariam uocat.

Pentateuchus, Pięciory xięgi Moyżeszowe w Bibliey. πέντε quinque τεῦχος, uolumen.

Pentathli dicuntur qui in ludo quinque artes gymnasticas exercent, uidelicet discum, cursum, saltum, palæstram, & iaculationem, latine quinquetriones.

Pentathlum eiusmodi exercitatio latine Quinquetrium, Gry álbo turniey z pięći sztuk przerzeczonych złożony.

Pentecontarchus, Rotmistrz ná pięćdziesiąt osób.

Pentemimeris, huius pentemimeris, fem. Latine semiquinaria. Cæsura in uersibus quoties post octo tempora syllaba relinquitur partem orationis terminans, Gdy po dwu nogách wierszowych yedná syllábá zostáye. Vt Tityre tu patulæ.

Penteremis, huius penteremis, Łódź pięć wiosł przi káżdym stolcu máyąca.

Pentacontarchus, Vide Pente.

Pentadactylos herba arboris instar quæ & Ricinus dicitur.

Pentadoron, Vide Pente.
Pentaphyllon, Vide Pente.
Pentapolis, Vide Pente.

Pentecoste, pentecostes, Swiątki. Latine quinquagenaria, Pięćdziesiątna częśc álbo dzień. Quoniam dies missionis spiritus sancti a Pascha est quinquagesimus, sicut olim a festo Paschatos ad datam legem etiam dies quinquaginta intercesserant πεντηκοστός Latine quinquagesimus, Pięćdziesiąty.

Pentemimeris, & Pentiremis, Vide Pente.

Pentorobon herba quæ alias Pæonia dicitur, Piwonia.

Penu, Vide Penus.

Penula, læ, pen. cor. fem. Opończa.

Penula scortea, Skórzána opończa álbo płaszczyk.

Penulatus, a, um, W opończą vbrány.

Penularium quasi theca penulæ Nonius.

Penuria, fem. Niedostátek/vbóstwo. Penuria consilij, penuria uirorum fortium.

Penus, penoris, & penu, neut. Et penus, peni, peno, secundæ declinationis, uel penus, huius penus, quartæ declinationis, masc. uel fem. gen. Zywność/wszelákie potráwy y picie ku żywnosći człowieczey náleżące.

Penum, peni, idem.

Penarium, penarij, Szpiżárnia.

Penarius, a, um, Szpiżárski.

Penaria cella, Szpiżárnia. Penatores qui penus gestant, Obsoletum.

Peplion herba quæ alias Portulaca dicitur, Kurza nogá/ziele.

Peplum, pepli, neu. Czepiec álbo rąbek/zaticzká. Legitur etiam peplus masc.

Pepo, peponis, masc. Melon/owoc włoski.

Peplica medicamenta apud Pliniũ, quæ concoctionem iuuant.

Per præpositio accusatiuo iũgitur, Przez dla. Terent. Falli per seruum senem, Być zdrádzon przez sługę stárego. Per adoptionem pater, Ociec przez wzięcie zá syná. Per ætatem non posse, Dla lat nie moc zdołáć. Per eos dies, Przez ty dni. Per id tempus, Przez ten czás. Te rogo per amicitiam nostram, Proszę cie dla społnego záchowánia nászego. Per comitatem omnia disperdidit, Przez zbytnie towárzistwo wszistko vtrácił. Per compita supplicatũ Przez vlice álbo po vlicách.

Per aliquando iurandi & obtestandi particula, ut per Deum, per dextram, per fortunas, per fidem, per homines, per Deum immortalium fidem, Dla páná bogá żywego. Per ego te Deos oro ne illis animum inducas credere idem. Per dilationes, Przez odwłoki. Per dolum, Przez zdrádę. Per flagitium famam perdere, Przez złe záchowánie o dobrą powieśc przisc. Per diem totum, Przez cáły dzień Per uices, Odmieniáyąc się yeden po drugim. Per uim, Gwałtem. Per tempus, Czásu swego Per ludum & iocum, Kunsztuyąc/śmiesząc. Per ludum & negligẽtiam peruenire ad dignitates, Kunsztuyąc/śmieszac á nic nie dbáyąc przisć ku dostoynosćiam. Per me non stetit, Nie yam sam w tym winien.

Pera, peræ, fem. prim. Pielgrzimska kálietá/tez tobołá pásturska.

Perula, læ, dimi. Kálietká/tobołká.
Perabſurdus,a,um, Nieſrómiezliwy / nie-wſtydliwy. Vide surdus.
Peracer, hæc peracris, hoc peracre, Bárzo oſtry. Vide ſupra.
Peracerbus,a,um, Bárzo gorzki/przikri. Vide ſupra.

Peraceſco,	Vide	Acetum.
Peracuo,		Acuo.
Perædifico,		Ædifico.
Peræquus,		Æquus.
Perago,		Ago.

Peracticum gummi genus.
Peræa fem. pri. Regio Syriæ Iudeæ contermina.
Peragro,as,are,ex per,& ager agri, compoſitum, Przechodzę/wędruię. Multas regiones peragrauit, Wiele kráyn przeſzedł zwędrował. Plato Ægyptũ peragrauit, Cic. Plato przeſzedł/przewędrował wſzyſtek Aegypt. Peragrare per animos hominum per translationem, Wywiedziec ſie co ludziom ná ſercu leży.
Peragratus,a,um,participium, Przewędrowány. Vt peragratis Perſis, Przeſzedwſzy Perſy.
Peragratio,onis,uerbale, Przeście.

Perambulo,	Vide	Ambulo.
Peramplus,		Amplus.
Peramo,		Amo.
Peranguſtus,		Anguſtus.
Peraſper,		Aſper.
Peraſtutus,		Aſtutus.
Perattentus,		Attentus.
perbacchor,		Bacchor.
perbeatus,		Beo.
perbellus,		Bellus.
perbene,		Bonus.
perbenigne,		Benigne.
percalleo,		Calleo.
percelebro,		Celebro.

Peranno,as,are, Żywę przez cáły rok. Suet. inuſitatũ, Perannus, Jeden rok trwáiący.
Perantiquus, Bárzo ſtáry. Vide ſupra.
Perargutus,a,um, Názbyt chytry.
Peraridus,a,um, Náz by ſuchy/wyſchły.
Peracius herba C C.
Perca, percæ, fem, pri. genus piſcis, Okuń.
Percello, percellis, perculi, & perculſi, perculſum, percellere, id eſt, euerto, percutio. Ruſzam/popędzam/vderzam/ napádam/ przeſtráſzam. Perculit te dolor, Napádłá cie bolesć. Si te fortaſsis dolor aliquis perculerit, exclamabis ut mulier, Jeſli cie iáka bolesć nápádnie/etc. Percellere alicuius pectus pauore, Przeſtráſzić kogo. perlcuſus eſt atrociſsimis literis, Przeſtráſzon yeſt bárzo ſurowym liſtem. Cum unum atq; alterum peſtis perculit, Gdy yednego y drugiego powietrze ruſzyło.
Percepterus auis ex aquilarum genere.
Percoactare Calep. annotauit ex Columella, ubi nunc legitur coarctare.
Perdicium herba, Noc y dzień.

percenſeo,	Vide	Cenſeo.
percingo,		Cingo.
percipio,		Capio.
percitus,		Cieo.
perclamo,		Clamo.
percognoſco,		Noſco uel Noui.
percolo,		Colo.
percuntor,		Contus.
percontumax,		Contumax.
percoquo,		Coquo.
percrebreſco,		Creber.
percrepo,		Crepo.
percrucio,		Crucio.
percrudus,		Crudus.
percudo,		Cudo.
percunctor,		Cunctor.
percupio,		Cupio.
percurioſus,		Curioſus.
percurro,		Curro.
percutio,		Quatio.
perdiſco,		Diſco.
perdite,		Do.
perdoleo,		Doleo.
perdomo,		Domo.
perdormiſco,		Dormio.
perduco,		Duco.
perduro,		Duro.
peredo,		Edo.
perdiu, perdiuturnus		Dies.
perduellis, perduellio,		Duellum.

Perdius, perdij, m. ſ. Ex per & dius quod eſt dies, Przez cáły dzień. Sicut pernox, pernoctis, Przez cáłą noc. Perdius atq; pernox ſtabat Socrates, Przez cáły dzień y noc ſtał Socrátes.
Perdix, perdicis, fem. Kuropátwá.
Perdo, perditio, pditor, perditus, Vide Do.
pereffluere in Biblijs inepta compoſitione, legitur pro effluere.
Peregrinus,a,um,pen. prod. Obcy/przichodzień/cudzoziemiec. Peregrina facies, Dziwna nowa twarz. Peregrinæ arbores, Z ynych ziem do nas przynieſione.
Peregrinæ dicebantur olim meretrices.
Peregre aduerb. eſt commune tam ſignificantibus quietem quam motum, Dáleko. Peregre abire, Dáleko yecháć. Peregre uenio, Z dáleká przyieżdżę. Peregre ſum, Jeſtem dáleko od ſwych miedzy obcemi. Peregre depugnare, w dálekich ſtronách walczić.

Peregrinor

Peregrinor, pen. prod. peregrinaris, peregrinatus sum, peregrinari, Pielgrzimuię/wędruię/vdáię śie w świat. Vestræ aures peregrinantur, Wáße vßy pielgrzimuią/to yest nie sluchąią co mowiemy.

Peregrinabundus, a, um, Vſtáwicznie pielgrzimuiący.

Peregrinatio, Pielgrzimowánie / wędrowánie.

Peregrinator, Pielgrzim/biegun/wędrownik.

Peregrinitas, atis, Pielgrzimſtwo. Ad peregrinitatem redactus, Wypędzony z swey oyczyzny.

Perendinus, a, um, id est, ab hinc tertius; ut perendinus dies, Trzeći dzień.

Perendino die, Trzeciego dniá.

Perēdie, & perēdino		Dies.
perelegans,		Lego.
pereloquens,		Loquor.
peremptorius,		Emo.
perennis, perenno,		Annus.
pereo,		Eo.
perequito,		Equito.
pererro,		Erro.
pereruditus,		Eruditus.
perexcrucio,		Crucio.
perexilis,		Exilis.
perexpeditus,		Expedio.
perfabrico,		Fabrica.
perfacetus,		Facetus.
perfacilis,		Facilis.
perfamiliaris,		Familiaris.
perfatuus,		Fatuus.
perfero,		Fero.
perferuidus,	Vide	Ferueo.
perficio,		Facio.
perflo,		Flo.
perfluo,		Fluo.
perfodio,		Fodio.
performo,		Forma.
perforo,		Foro.
perfremo,		Fremo.
perfrico,		Frico.
perfrictio, pfrigero		Frigus, frigeo
perfrigo,		Frigo.
perfringo,		Fringo.
perfruor,		Fruor.
perfugio, perfugiū		Fugio.
perfundo,		Fundo.
perfuro,		Furor.

Perfidus, perfidens, perfidelis, Vide Fides.

Perfungor, perfunctorius, Vide Fungor.

Perga, æ, fem. prim. Miáſto w Pámphiliey w którym był kościół boginiey Diany bárzo koſztowny.

Pergæa, Diana dicta.

Pergama, orum, plurale tantum. penult. cor. Mury okolo miáſtá Troyáńskiego też ſámo miáſto troyáńskie. Abuſiue, Miáſto wßelákiego wyſokiego á twárdego budowánia bywa zwano.

Pergamus. pen. co. ciuitas Aſiæ in Phrygia & Troade quæ & Troia dicitur,

Pergamenus, a, ū, & Pergameus, a, um, Jeden ztámtąd.

Pergamenum ſubſtantiue, Párgámin. Pergamena cartha, idem.

pergaudeo,		Gaudeo.
Pergo,		Rego.
pergracilis,		Gracilis.
pergræcor,		Græcia.
pergrandis,		Grandis.
pergraphicus,	Vide	Graphicus.
pergrauis,		Grauis.
perhibeo,		Habeo.
perhonorific9		Honor.
perhorreo,		Horror uel Horreo.
perhumanus,		Humanus.
perhyemo,		Hyems.

Pergula, læ, Ganek przi domu wzgórę wyſtáwiony ku letniemu śiedzeniu álbo przechadzce vczyniony/który y tám y ſám może być przechodzon/też chód álbo też ganek w ogrodzie á w ſadu z obu ſtrón winem lwicciem liśćiem obeßly.

Peri præpoſitio Græca, Latine de uel circum.

Periboeton compoſitum latine celer in Plinio legitur, Prętki.

Peribolus latine ambitus, Obchód/ okrąg. Sed accipitur pro Lorica, uide quid ſit ſupra Lorica.

Pericope, Latine amputatio, Odtrącenie/ odcięcie/ álbo oderznienie yedney ſztuki álbo częśći od cáley mowy.

Periergia, æ, latine ſedulitas uel nimia operoſitas in loquendo, Zbytnie ſądzenie ná rzecz.

Periegeſis pen. prod. Latine de terræ ambitu, Xięgi o okręgu świátá.

Peri herminias latine de interpretatione, O wykładzie á wyłożeniu. Duæ dictiones ſunt.

Periodus, fem. pen. cor. Latine circuitus ambitus, uel clauſula, Cála zupełna ſentencia álbo mowá w rzeczy/też okrąg. Et genus certaminis, in gymnicis enim certaminibus periodo uiciſſe dicitur qui Pythia, Iſthmia, Nemea Olympia uicit.

Periodicus, a, um, Co pewnego czáſu w yednę miárę przichodzi y odchodzi yáko febry. Vnde etiam periodicæ febres dicuntur.

Peripaton, Latine deambulatio, Przechadzká.

Peripatetici, Philosophowie á mędrcy ktorzi Aristotelisowey nauki á mniemánia náslá-dowáli / wezwáni peripatetici od przechadzki / yż chodząc w Lyceo disputowáli y vczili sie.

Peripetasma, peripetasmatis, neut. Zasloná / kortiná / pláchtá od zaslony.

Periphrasis latine circumloquutio, Obmówienie / to yest slowne ogrodzenie / gdy wiele slowy yedná rzecz bywa ogrodzona / álbo szerzey wymówiona.

Peripneumonia morbus cum pulmo totus adficitur, Dycháwicá / zápalenie pluc.

Peripneumonicus, a, um, Dycháwiczny / a / e.

Peripsema, pen. prod. Latine purgamentum, uel quisquiliæ, Smieci / otrzebiny / niczemne podnoszlowe rzeczy.

Perissologia latine superflua locutio, Zbytek w slowiech.

Periscelis, periscelidis, περι circum & σκελος crus, Nieyákie ochędożenie golem / nogawki.

Peristera, æ. Latine columba, Gołąb.

Peristerotropheum, pen. prod. Gołębiniec

Peristereon idem, Peristereon, peristerionis, masc. uel Peristereum, peristerei neut. herba.

Peristroma, peristromatis, latine circum stratum idem quod peripetasma, Zasloná / zaporá / pláchtá / kobierzec.

Peristiliũ, peristilij, & peristylũ, peristyli, Latine circumcolumnium, περι circũ στυλος columna, Okolo slupie / to yest budowánie gdzie wkolo slupy stoyą yáko w klasztorzech bywáyą olchody álbo ganki.

Perizoma, pen. prod. perizomatis, neu. Fámurały / gáce / fártuch / też winnik ktorym sie záslonić może. Pudendorum uelamen perizonium, perizonij, precictorium Latine, Szorc. Castula idem.

Periander, masc. nomen unius ex septem sapientibus Græciæ.

Pericarpon genus bulbi.

Peribolus, Vide Peri.

Pericles, mas. Známienity Hetman Athenienski.

Periclymenos seu periclymenon herba, Polna liliya.

Periculum, periculi, neut. sec. Niebespieczność / też doświadczenie / skosztowánie / vpádek Facere periculũ, skosztowáć. Adire periculum, Wdáć sie w niebespieczność. Periculum creare & procreare, item conflare, W niebespieczność wpráwić. Periculum famæ est mihi, Idzie mi to o dobrą poczciwość. Nihil tibi periculi est a me, Nic sie mnie nie obaway. In periculo esse, Niebespiecznym być Meo periculo, Ná mój mieszek / ná mój grosz / ná moię szkodę. Non procul abfui a periculo uitæ, Máłom nie przyszedł o zdrowie. Committere se periculo mortis, Ważić swój żywot yáko ná kosz. Fac periculum in literis, Skosztuy / sprobuy / doświadczgo w naukách.

Periculosus, a, um, Niebespieczny. Periculosa & lubrica assentandi consuetudo, Obyczay pochlebstwá bárzo niebezpieczny. Periculosus locus, Niebespieczne mieysce.

Periculose aduerbium, Niebespiecznie. Facere periculose, Niebespiecznie sobie poczináć.

Periculari pro periclitari, Obsoletum.

Periclitor, periclitaris, periclitari, Być w niebespieczności / też kosztowáć / doświadczáć / probowáć. Periclitatur de capite, Idzie mi o głowę. Periclitandæ uires ingenij, Ma być probowána / kosztowána / doświádczona krzepkość rozumu czyiego. Periclitari uires suas, Skosztowáć swoich sił. Periclitari & experiri pueros, Doświádczić. Periclitari omnia, Fortunam tentare ac periclitari.

Periclitatus, a, um, Ktory sie y tego y owego ważył / skosztowal. Periclitatio Skosztowánie / ważenie / niebespieczność.

Peridoneus, — Vide Idoneus.
periogesis, — Vide Peri.
perillustris, — Vide Illustris.
perimbecillus, — Vide Imbecillis.
Perimo, — Vide Emo.
Perincommodus, — Vide Commodus.
Perinconsequens, — Vide Sequor.
perincertus, — Vide Certus.

Perileucos nomen gemmæ, CC.

Perimula, Indiæ promontorium.

Perinde aduerbium significat ita & flagitat post se (acsi, uel atq; si) cum negatione uero, etiam (quam) quod si sequatur nec (acsi) nec negatio accipiet pro æque, Ráwnie / ták nie ynáczey. Nihil perinde odi ac hypocrisim, Zadna mię rzecz bárziey nie mierzi yáko pochlebstwo / álbo zmyślánie. Nulla re perinde motus ac responso, Zadną rzeczą ták nie yest poruszony yáko odmowieniem. Aduentus eius non perinde gratus fuit, Nie ousseli było wdzięczne yego przyiechánie. Si perinde amentur mulieres diu ac lauant, By ták dlugo były milowáne yáko sie dlugo chędożą Perinde me habuit ac si essem filius,

lius, Nie ynáczey mie sobie miał yedno yáko syná własnego.

Perinthus, masc. urbs Thraciæ Vide Perinthius.

Periodus, periodicus, Vide Peri.

Peripheroma, matis, quasi supplementũ figura cum particula aliqua sententiæ non necessaria inseritur metro.

Peripleroma, figura quæ & peripheroma.

Periplus apud Plin. Latine, circauigatus Obyechánie ná łodzi.

Peripneumoma, peripnemonicus, Vide Peri.

Perisson latine inæquale & impar, Nierówno/ licho. In Plinio legitur.

Peristeros, peristerotrophium, peristeron peristera, Vide Peri.

Perystilium, peristilum, Vide Peri.

Perito, as, Vide Pereo in Eo.

Peritus, a, um, Náuczony/ vmiętny/ wiádomy. Multarum rerũ peritus, Wiele rzeczy skosztował / ćwiczył sie y w tym y w owym Peritus canendi, Vmieyący śpiewáć. Peritissimus homo & Iuris & officij, Człowiek wielmi dobrze w práwie y w záchowániu ćwiczony. Peritum initium, Mądry/ tráfny początek. Peritus in omni genere disciplinarum, We wszistkich naukách dobrze ćwiczony.

Perite aduerbium. Mądrze/ tráfnie.

Peritia, æ, Mądrość/ vmiętność.

Perindulgens,		Indulgeo.
perinfamis, e,		Fama.
perinfirmus,		Fumus.
peringeniosus,		Ingenium.
periniquus,		Aequus.
perinsignis,		Signo, aut signũ.
perinteger, a, um		Integer.
peripatetici,		Peri.
peripetasma,		Peri.
periphrasis,		Peri.
peripsema,		Peri.
periscelis,	Vide	Peri.
Perissologia,		Peri.
peristroma,		Peri.
Periucundus,		Iucundus.
perlatus,		Latus.
perlabor,		Labor, aris.
perlætus,		Lætus.
perlecto,		Lacio.
perlego,		Lego.
perlepidus,		Lepidus.
perleuis,		Leuis.
perlibens,		Libens.
perliberalis,		Liberalis.
Periurus, periurium,		Iuro.

Perizoma, perizomum, Vide Peri.

Perlecebra, huius perlecebræ, idem quod Illecebra, apud Plautum.

Perlongus, perlonginquus, Vide Longus.

Perluceo, pelluceo, Vide Lubet.

perlibro,		Libro.
perligo,		Ligo.
perlinio,		Linio.
perlito,		Lito.
perlubet.		Lubet.
perluctuosus,		Luctor.
perluo,		Luo.
perlustro,		Lustro.
permacer,		Macer.
permadeo,		Madeo.
permagnificus,		Magnificus.
permagnus,		Magnus.
permaneo,	Vide	Maneo.
permano,		Mano.
permaturesco,		Maturus.
permediocris,		Mediocris.
perme,		Me.
permetior,		Metior.
perminutus,		Minutus.
permirus.		Mirus.
permitis,		Mitis.
permodestus,		Modestus.
permodicus,		Modicus.
permolestus,		Molestus.
permulceo,		Mulceo.
permultus,		Multus.
permunio,		Munio.
pernauigo,		Nauigo.
pernecessarius,		Necessarius.
pernego.		Nego.

Permessus, masc. fluuius Boeociæ apud montem Helicona a musis sacrato, dicitur & permessis permessidis.

Permisceo, permistio, Vide Misceo.

Permitto, permissio, is, Vide Mitto.

Permoueo, permotio, Vide Moueo.

permundus, permundare, Vide Mundus.

Permuto, permutatio, Vide Muto.

Perna, pernæ, fem. pri. Wieprzowa szołdrá álbo golień/ álbo glozná solona.

Pernio, Bolenie nóg gdy zwłaszczá nogi odziębną/ odmrożenie nóg.

Perniunculus diminutiuum.

Pernicies, perniciei, fem. q. szkodá / zágubá. Leno pernicies communis adolescentium.

Pernicialis, & hoc perniciale.

Perniciosus, a, um, Szkodliwy. Perniciales morbi, Szkodliwe choroby. Pernicialia odia.

Pernicialepraelium, Inutilis sibi perniciosus patriae ciuis alitur, Sam sobie niepożytecżny, á Rzeczy pospolitey szkodliwy mieszczanin bywa w mieście cirpian.

Perniciabilis, le, idem.

Perniciose aduerbium, Szkodliwie. Perniciosius de Repu. mereri, O szkodę Rzeczpospolitą przypráwić.

Pernicitas,		Pernix.
Perniger,		Niger.
Pernimium,	Vide	Nimium.
Pernio, perniunculus,		Perna.

Pernix, pernicis, pen. prod. Prętki/ skory. A pernitor, perniteris, quidam deducunt, Tez vporny. Equus quam maxime pernix, Bárzo prętki koń. Pernix uelocitas, Skora prętkość.

Pernix aliquando etiam accipitur pro pernicie, Miásto szkody.

Pernicitas, atis, Prętkość. Electi milites ad pernicitatem, Ktorzyby prętko náiezdżáli.

Pero, peronis, masc. tert. pen. prod. Boty chłopskie z skrowiey skory vczynione / kurpie.

Peronatus, a, um, W kurpie vbrány.

Peroriga, perorige, masc.

Perogigamus, a, um, Ktory przypuszcza konia do świerzobek.

Pernobilis,		Nobilis.
Pernosco,		Nosco.
Pernocto, pernox,		Nox.
pernumero,		Numero.
perobscurus,		Obscurus.
perodiosus,		Odiosus.
peroleo,		Oleo.
peroportunus,		Oportunus.
peropus est,		Opus est.
perornatus,		Ornatus.
peroro, peroratio,	Vide	Oro.
perosus,		Odi.
perpaco,		Pax.
perpauefacio,		Pauco.
perpaulum,		Paulum.
perpauper,		Pauper.
perpello,		Pello.
perpendiculum,		Pendo.
perpendo,		Pendo.
Perpensa herba.		

Perorri populi Aethiopiae.

perparū, perparuulus, Vide Parum.

Perpaucus, perpaucusus, Vide Paucus.

Perperam aduerbiū, Zle / nie dobrze / fałszywie. Perperam pronunciare, Zle wymáwiáć. Perperam iudicare, Zle sądzić.

Perperus, a, um, id est, indoctus, stultus, rudis, Obsoletum.

Perperitudo, stultitia, insulsitas, Obsoletum.

Perpes, perpetis, om. tert. Wieczny/ vstáwiczny. Perpetem noctem dormire, Cáłą noc bes przestanku/ álbo vstáwicznie spáć.

Perpetim aduerbium, Wiecznie/ vstáwicznie.

Perpetior, perpessus, Vide Patior.

Perpeto, is, iui, perpetere, Vstáwicznie prosząc zebráć. Sipontinus, sine authore.

Perpetro, Vide Patro.

Perpetuus, a, um, Wieczny/ trwáły/ tez vstáwiczny cáły. Triduo hoc perpetuo, Przez ty cále trzy dni. Si perpetuam esse uis affinitatem hanc, Jesli chcesz áby było trwále to przyiacielstwo. Perpetuae aedes ruunt, Wszystek dom wespołek leży. Perpetua febris, vstáwiczna febrá/ bez przestanku męcząca. Perpetui montes, Gorá yedná ná drugiey leżąca. Perpetuū studium in aliquem, Wieczna chuć ku komu. In perpetuum, Ná wieczność. Non est perpetuum, Nie záwżdy ták bywa/ nie zawżdy to pewno.

Perpetuum aduerbialiter positum, Vstáwicznie bez przestanku.

Perpetuo aduerbium, Wiecznie/ wiekuiście. Perpetuo perīj, Wiecznięm záginął. Imperpetuum idem.

Perpetuo, as, are, id est perenno, continuo, Przewłaczam/ przez się trwam / nieprzestawam tego álbo onego czynić. Perpetuare data, Vstáwicznie nádáwáć togo. Perpetuare uerbaie, Bes przestanku mowić.

Perpetuitas, atis, Wieczność. Perpetuitas laudis, Wieczność chwały. Perpetuitas uoluntatis, Vstáwiczność chuci przeciwko komu.

Perpetualis, e, Wiekuisty / wiekuyście trwaiący.

Perpetuarius, a, um, idem.

perplaceo,		Placeo.
perplexus,		Plector.
perpluo,		Pluo.
perplus, perplurimum,		Plus.
perpolio,		Polio.
perpopulor,	Vide	Populus.
perpoto, perpotatio,		Poto.
perpurisco,		Pus.
perrodo,		Rodo.
perrogo,		Rogo.

Perpol non est aduerbium iurandi, sed praepositio quae ad aliquam sequentē dictionem, per Tmesim figuram pertinet, ut perpol sępe pro pol persępe, perpolquam, pro pol per quam.

Perpulcher

perpulcher,		Pulcher.
perpurgo.		Purgo.
perpusillus ꝑpusillũ		Pusio.
perputo,		Puto.
perquiro perquisit⁹		Quæro.
perrarus,		Rarus.
perridiculus,		Rideo.
perrepo,		Repo.
perrodo,		Rodo.
perrogo,		Rogo.
perrumpo,		Rumpo.
persæpe,		Sæpe.
persalsus, persalse,		Saluo.
persaluto,		Salus.
persano,		Sanus.
persapiens,		Sapio.
perscienter,		Scio.
perscindo,		Scindo.
perscribo,		Scribo.
perscrutor,	Vide	Scrutor.
perseco,		Seco.
persegnis,		Segnis.
persenex,		Senex.
persentisco,		Sentio.
persequor, ꝑsecutio		Sequor.
persero,		Sero.
persido,		Sido.
persigno,		Signum.
persisto,		Sisto.
persoluo,		Soluo.
persono,		Sono.
persorbeo.		Sorbeo.
perspeculor,		Speculor.
perspergo,		Spergo.
perspicio, ꝑspicax,		Specio.
persterno, perstrat⁹		Sterno.
perstillo,		Stilla.
perseuero, perseuerantia,		Seuerus.

Perquam aduerbium, positiuis iungitur & uerbis, & idem significat, quod quam, ut perquam uelim scire, Bárzo bym rad wiedział. Ruptis perquam utile, Przepukłim bárzo pożytecżno. Aliquando superlatiuo iungitur, ut Curtius perquam maximo potest exercitu comparato, &c. Zebrawszy iáko mógł náwiętsze woysko/etc.

Persepolis, pen. cor. gen. fem. Głowne miásto/in Persidæ regia Persidis.

Perses, masc. nomen Regis Macedoniæ item & Regis in Taurica regione.

Perseus, mascul. filius Iouis, & Danaës qui Medusam occidit & Andromedam liberauit.

Persia seu persis, persidis, & persida, dæ, regio orientalis a septentrione Medos habens ab occasu Susiana ab ortu solis, duas Carmanias a meridie, partem sinus Persici.

Persæ, Lud Perski.

Persicus, a, um, Perseński/a/e.

Persici apparatus, Kosztowna známienita á páńska cześć.

Persica mala, Pferski álbo kroskwinie.

Persicaria, æ, fem. herba, Zyelsko przi kálicách rostące bárzo gorskie od ktorego pchły zdycháią. Alias Siliquastrum.

Pesillum, genus uasis unguentarij.

Persimilis, le, Bárzo podobny.

Persolata, æ, herba, Łopian.

Persolus, a, um, pen. prod. ut persolæ nugæ apud Plautum, quasi dicat, meræ nugæ inusitatum.

Persoluta siue persolyton, herba hortensis apud Ægyptios.

Persona, æ, fem. pri. pen. prod. Persona/osobá. Pacifica persona, Spokoyny człowiek. Mea persona ad istam pacem conciliandã minime fuit deligenda, Moiá osobá nie miáłá być ná to yednánie wysádzona. Persona item, Łárwá/ mászkárá.

Personatus, a, um, W mászkárę ubrány/mászkárnik. Personatus rex, Nieprawy krol. Personata sanctitas, Fálszywa świątobliwość.

¶ Impersonatus, a, ũ, Práwy/niefalszywy/nieprzibrány w maszkárę. Personalis, le, a Grammaticis fictum, quod ad personam pertinet. Verbum personale, quod per distinctas personas coniugatur, Personalis etiam, Obliczny. Vt personalis actio, Záłoba ná yedną osobę.

Personaliter aduerbium, Oblicznie.

¶ Impersonalis, le, ut impersonale uerbum quod nullam personam habet.

Personata, personatæ, femin. herba, Łopian.

Personacia, æ, idem.

Perspisso, aduerbium apud Plautum pro tarde obsoletum.

Perstino, as, are, taxare siue pro precio deputare, Oszácowáć. Apuleius, insolens.

Persto

Persto,		Sto.
Perstrepo,		Strepo.
Penstringo,		Stringo.
Perstudiosus,		Studeo.
Persuadeo,		Suadeo.
Persubtilis,		Subtilis.
Persulto,		Salio.
Persum,		Sum.
Persuo,		Suo.
Pertædet,		Tædet.
Pertego,		Tego.
Pertendo,		Tendo.
Pertento,		Tento.
Pertenuis,		Tenuis.
Pertenebro,		Tenebro.
Pertergo,		Tergo.
Pertero,		Tero.
Perterreo perterrefacio		Terreo.
Pertexo,		Texo.
Pertimeo, pertimesco,	Vide	Timor.
Pertingo,		Tingo.
Pertolero,		Tolero.
Pertracto,		Tracto.
Pertraho,		Traho.
Pertranseo,		Transeo.
Pertribuo,		Tribuo.
Pertristis,		Tristis.
Pertumultuosus,		Tumultus
Pertundo,		Tundo.
Perturbo,		Turbo.
Perturpis,		Turpis.
Peruado,		Vado.
Peruagor,		Vagus.
Perualidus,		Validus.
Peruarius,		Varius,
Peruasto,		Vasto.

Perterricrepus, a, um, pen. cor. apud Lucretium & Ciceronem legitur. sed inusitatum pro terrifico, Miásto strászego.

Pertica, huius perticæ, fem. prim, Długá pálica álbo rózgá.

Perticalis, & hoc perticale, ut Perticalis salix, Długie rózgia wierzba.

Pertineo, pertinax, Vide Teneo & Tenax.

Pertranslucidus, a, um, Przerzoczisty.

Perueho,		Veho.
Peruello,		Vello.
Peruenio,		Venio.
Peruenor,		Venor.
Peruerto,	Vide	Verto.
Peruestigo,		Vestigium
Peruetus,		Vetus.
Peruideo,		Video,

Pertinax, penul. cor. pertinacis, om. tert. Ocietny/vporny/twardousty/krnąbrny/ządny, twardoscheyny.

Pernicax contumacia, Ocietna krnąbrność.

Peruicatia, æ, Krnąbrność/ocietność/swowolność.

Peruicas pro peruicaci, Obsoletum.

Peruigil,		Vigil.
Peruilis,		Vilis,
Peruinco,		Vinco.
Peruiridis,		Viridis.
Peruiuo,		Viuo.
Peruius,		Via.
Perungo,		Vngo.
Peruolo, peruolito,	Vide	Volo.
Peruoluo, peruoluto,		Voluo.
Perurbanus,		Vrbs.
Perurgeo,		Vrgeo.
Peruro,		Vro.
Perutilis,		Vtor.
Peruulgo,		Vulgus.

Perunica, perunicæ, herba quæ in longum crescit, obuia quæque uinciens ac peruinciens.

Perusia, Hetruriæ ciuitas, unde Perusinus.

Pes, pedis, masc. tert. Nogá. Pes imus, Stopá. Et etiam genus mensuræ duodecim pollices, uel sedecim digitos continens, Miárá ná stopie w szerz y w dłuz.

Pedes aliquando aduerbialiter ponitur, Piechota/pieszki. Pedes huc ueni, Pieszom tu przyszedł.

Pedibus idem, ut pedibus stipendia facere, Piesz draibska służyć. Pedibus ire uel iter facere, Piechota. Pedibus præliari, Piesz sie potykáć.

Pedem nusquam subaudi (extuli) Niepostalem nigdziey stopą. Pedibus ire in sententiam alicuius, Dzierżeć s kim/ták mniemáć iáko y ón.

Pedem ubi ponat non habet, Nie ma ná stopie máyetności swey. Seruus a pedibus, Biegun/posel/Cursor.

Ad pedes se abijcere, Pádnąć przed nogámi, krzyżem przed kim padnąć.

Pedem referre, Ná zad vstępowáć. Suo se pede metiri, Wedle przemożności swey sobie poczináć. Pes milui, Kánia nogá. Herba est apud Columellam, Pes gallinacaus uel gallinacei, Kurza nogá/etiã herba.

Pes item dicitur, Powrôz który w zagiel záwodzą. Pes item est metrica constructio syllabarum

ſyllabarum. Hinc dicitur pedeſtris o-
ratio, Mowa ktora nogi/to yeſt pewne ſpo
ſoby w ſobie ma/to yeſt wierſze. Pes etiam
ſignificat, Weſz.

Pediculus, li, maſ. dimin. a pes, Nóſzká.

Pediculus, Szipułká ná ktorey ſie dzierży o-
woc. Pediculi uuarum, Pediculus etiam
Weſz.

Pediculoſus & pedicoſus, a, um, Wſzawy.
Pedicularis, re, idem, Wſzawy. Pedicu-
laris morbus, Wſziwość / nieyáka choro-
bá/gdy ciáło pełne wſzy yeſt. Pediolus, pe-
dioli, dimin. a pes ſcilicet, obſoletum,
Nóſzká. Pedalis & hoc pedale, & pe-
daneus, a, ū, Ná ſtopie długi álbo ſzeroki.

¶Semipedalis, le, & ſemipedaneus, a,
a, um, Pułſtopny/napułſtopy.

¶Seſquipedalis, & Seſquipedaneus,
Napułtori ſtopy.

¶Pedamen, idem quod Pedamentū,
Vide ſupra.

¶Pedarius, Pan rádny ktory tilko przi-
zwala ku temu co wyſzſzy pánowie rádzą/á
ſam przes ſię żadney rády nie dáye. Vide ſu-
pra Pedarij, & pedaria ſententia, Przi-
zwaláyące skazánie/ to yeſt/ przizwolenie ná
ſąd á widzenie ſtárſzich pánow.

Pedatim aduerbium, Zlekká/nogę zá nogą
ſtáwiaiąc.

Pedepreſsim aduerbium, idem.

Pedes, peditis, maſ. Pieſzy drab. Pedes uia-
tor, Pieſzi/curſor.

Pedeſter, pedeſtri, Pieſzy. Vel hic & hæc pe
deſtris, & hoc pedeſtre, idē, Pieſzy/ Dra
bánt/knecht. Pedeſter copiæ, & pedeſtris
exercitus, Drabskie woysko. Pedeſtre ſcu
tum, Drabska páweżá. Pedeſtri tranſitu
iter malim continuare, Wolałbych yuſz
piechotą doiść. Pedeſtria auguria dicebā-
tur, quæ a quadrupedib⁹ dabant, CC

Peditatus, huius peditatus, Pieſze woysko/
pieſzy/drabsky ruſtunek.

Pedica, pedicæ, Pęto.

Pedicinus idem quod pes.

Pedetentim aduerbium compoſitum a
pede & lento, as, Znienacká/ſnadnie/z lek-
ká. Senſum erit pedetentimqꝫ faciendū
Z lekká á z nienacká muśi w tę rzecz wſtępić.
Di bene uertant pedetentim tamen,
Boże day ſzczęście/wſzakże ſie wzdy nie kwap/
nie wylatay.

Pediſequus, pediſequi, Sługá/páchołek/na-
ſláduiący.

Pediſequa, pediſequæ, Służebna pánná. An
cillula pediſſequaqꝫ.

Pedum, huius pedi, Laská/przet álbo pálicá
páſturska.

Pedo, pedas, are, ueteres pro ire dixe-
runt.

¶Repedo, as, are, Wrácam ſie. Vide ſu-
pra, Pedare uineam, Tyczámi podetknąć.

Pedatio, onis, Nátkmenie winnice.

¶Peduſculus paruus pes, Nóſzká.

¶Pedio, pedis, non uſurpatur, ſeu eius
cōpoſita, Vt Impendio, impedis, pen.
cor. impediui, impeditum, impedire,
Wádzę/zámieſzam/záwikłam ſie. Impedi-
uit ſeſe in plagas. Uwikłał ſie w chłoſtę/
to yeſt nárządził ſobie że będzie bit.
Non impedit equas partus ab opere,
Nie wádzi nic robotá źrzebnym świerzob-
kom. Nihil impedit, Nic nieprzeſzkadza.
De rebus ipſis tuo iudicio utere, ni-
hil enim impedio, Spraw mi ſie wedle
ſwego rozumu/yam nie yeſt przeciwko temu.
Caſus quidam ne facerem impediuit
Niektora przigodá mie omieſzkálá. Impe-
dita res, Impedita ſtudia, Zátrudnione.
Religione impediri, Dla boyaźniey Bo-
żey nie śmieć.

¶Impedire & expedire contraria, Zá-
wádzić/odwádzić/ záwikłać wiwikłać.

¶Impeditus, a, um, nomen ex parti-
cipio, Zátrudniony/pełny zátrad. Impe-
ditiſsimæ ſyluæ, Lasy bárzo zámotáne to
yeſt gęſte/bárzo przerosłe. Ad iter facien-
dum impeditiſsimus, Nieſpoſobny/bárzo
trudny ná drogę.

¶Impedimentum, ti, Záwádá/omieſzkánie
Inferre moram & impedimentum ali-
cui, Omieſzkáć kogo. Impedimenta exer-
citus, Wſziſtki woyenne graty/wozy/ tłu-
moki/namioty/ etc.

¶Impeditio, impeditionis, uerbale,
idem.

¶Compedio, Nogi weſpołek zwiężuyę.
Hinc compedes, pen. cor. Pęto.

¶Expedio, Odwiezuyę / puſzczam wolno/
wypráwiam álbo ſpráwiam. Impedire &
expedire contraria, Expedire ſe cura
uel crimine aliquo, Wyświebodzić ſie.
Expedire ſe erumnis, de omni mole-
ſtia expedire, Odyąć ſie. Expedire ſe ab
omni occupatione, Wyświebodzić ſie.
Expediui e ſeruitute filium, Wyyąłem
go z niewoli. Se ex turba expedire,
Przecisnąć ſie z gromády ludzi. Expedias
me hinc, atqꝫ me implicaſti, Wypraw
mie zſtąd/ ták yákoś mie wpráwił. Expe-
ditum facere, Wyświebodzić/brzemię zyąć.
Agrum lectione lapidum expedire,
Rolą wrumowáć z skamienia / zebráć ká-
mienie z roley. Item expedire pro dice-
re, ut expedi paucis, Powiedz ná krótce.

Cauſam

Cauſam aduentus expedire, Przicżinę przyśćia powiedźieć. Nodum aliquem expedire, Záwikłány węzeł odwikłáć. Nomina expedire, Powiedźieć komu yáko wiele dłużen.

Salutem expedire, Rátowáć. Expedire ſe ad pugnam & prelium, Nágotowáć ſie ku bitwie. Expedio me ad Druſum inde ad Scaurum, Gotuyę ſie. Hoc mihi expedi primum, Z tego mi ſie pierwey wypraw/to mi pierwey powiedz. Vno uerbo expedire, Yednym słowem powiedźieć.

¶Expedibo, pro Expediam Plautinū eſt.

¶Expedit imperſonale in tertijs perſonis, pro utile eſt, Lepiey yeſt / pożyteczniey yeſt.

Si ita expedit, Yeſli ſie to widźi lepiey być/yeſli ſie ták zda.

¶Expeditus, a, um, nomen ex participio, Prętki/gotowy/ poſpieſzny. Expeditus & paratus idem, Expedita cœna, Prętká wieczerza. Expeditam excuſationem haberemus, Mielibyſmy gotową wymowkę.

Expeditum iter, Dobra drógá/niemáyąca żadnego omieſzkánia. Expedita ſubſidia, Prętkie lekkie.

¶Expedite aduerbium, Prętko/poſpieſznie/łatwie. Expedite nauigare, Prętko ſie wieść.

Expeditiſsime ſe purgare poterit, Bárzo ſie łatwie może omówić.

¶Expeditio uerbale, Wypráwá. Expeditio bellica, Ciągnienie ná woynę. Expeditionem conficere ternis menſibus, Za trzy mieſiące ſpráwić co potrzebá ná woynie / odpráwić woinę.

Educere exercitum in expeditionem, Wywieść woyſko w pole.

Præpedio, præpedis, pen. cor. præpediui, præpeditum, præpedire fere idem quod impedio, Záwádzam/omieſzkam. Præpeditus morbo, Nie może przed chorobą.

¶Præpedimentum, præpedimenti, Záwádá/omieſzkánie. Compoſita a Pede, Bipes, bipedis, Dwonogi. Tripes, Trzinogi/ o trzech nogách.

Cornipes, cornipedis, Rogonogi/to yeſt o rogowych nogách.

¶Aëripes, aëripedis & per Synereſim æripes, Wiátronogi/to yeſt/ prętki. Alipes idem.

¶Loripes, Szpotáwy / krziwonogi / chromy.

¶Planipes, Pláskonogi. Item Planipes mimus ſeu comendiarum actor. Vnde comædiæ ſeu fabulæ genus dicitur Planipedia ubi nullo procedebatur cultu, quod actores pedibus planis, id eſt, nudis in proſcœnia introirent, non ut tragi actores in Cothurnis neq; ut comici in cocſis, Calepinus.

¶Curuipes idem quod loripes, Krziwonogi.

Peſſi dicuntur medicamenta, quæ in uellere naturalibus mulierum applicantur.

Peſsimus, a, um, ſuperlatiuum a malus, Naygorſzy bárzo zły. Vnde malus.

Peſsime aduerbium, Bárzo źle.

Peſsimare pro perdere in Biblijs legitur fœdum uerbum.

Peſsinus, peſsiuntis Emporium Phrygiæ.

Peſsiuncius, a, um, adiectiuum.

Peſſulus, peſſuli, pen. cor. maſc. ſec. Zaworá rygel.

Peſſulatus, a, um, Záwárty / ryglem zápárti.

¶Oppeſſulatus, a, um, idem.

Peſsum aduerbium ſignifiaat modo retrorſum, Ná zad. Modo deorſum, Ná dół po nogi. Peſsum do, w niwecz ſie obrácam. Peſſundo, as, Trácę/ wniwecz obrácam/káżę. Peſſum premere, Nogámi podeptáć/rozſłápáć.

Peſſundo, as, are, Trácę w niwecz obrácam/ nogámi depcę. Peſſundare aliquem, Zelżić zeſromoćić/ podeptáć kogo. Peſſundare iracundiam, Gniew potłumić.

Peſtis, huius peſtis, fem. tert. Powietrze/ mór/morowe powietrze. Deus auertat hāc peſtem, Boże tego vchowáy.

Peſtes pluraliter dixit Plinius, Multis iam peſtibus, Po kilká morowe powietrzá. Peſtis ac pernicies Reipu. Záráżá Rzeczypoſpolitey. Peſtem minitari, Grozić komu.

Peſtilentia, peſtilentiæ idem, Abijt peſtilentia, Przeſtáło powietrze.

Peſtilens, peſtilentis, cui ſalubre opponitur, Záráźiſty/yádowiti. Peſtilens locus, Mieſcá morowym powietrzem záráżone. I też nie zdrowe.

Peſtifer, a, um, idem, Záráźiſti / powietrze przynoſzący/y ſzkodliwy. Taurorum ſanguis peſtifer potu, Wołowá poſoká zá-

ráziſta yeſt ku piciu. Peſtiferum bellum, Szkodliwa/wiele złego przinoſząca woiná/ Peſtifera exhalatio, peſtifera uitia, Auaritia, Luxuria, Crudelitas.

Peſtifere aduerbium. Szkodliwie / zárázliwie.

Peſtilitas, peſtilitatis, pro peſte, Obſoletum.

Peſtilentioſus, a, um, idem quod peſtifer, Yadowity.

Pateſio, pateſionis, maſc, Wieprzowa ſzoldrá álbo golień á zwłaſzczá przednia/ niektórzy miáſto grzbietá ribiego máyą.

Petaſites herba ſpecies perſonatæ,

Petalon, neut. Latine folium, Liſt z drzewá.

Petalium, id eſt, foliatum, Liśćiánc.

Petaſo, petaſonis, maſ. ter, pen. cor. Wieprzowy grzbiet/ álbo ſzoldrá dla ſzperek náſolona á potym vwędzona. idem quod petaſio.

Petaſiunculus dimin. Sperká.

Petaſus, petaſi, neut. ſec, Wyſoka á ſzeroka czapká/ kániáſta czapká/ też kołpak álbo kiwiór może być zwan.

Petaſus per translationem, Kołpak álbo galka ná domu/álbo Dáſzek ná xſtałt kołpaká vczyniony.

Petaſatus, a, um, Który tákową czapkę nośi.

Petaurum, petauri, neut. ſec. Wſzelákie kuglárskie poczynánie yáko skakánie przes obręcz ná golym mieczu kozielki przewrácánie / po powrozięch liatánie y cotákowego.

Petaurum item Græci dicunt laqueum & aſſeres quibus domus teguntur, Podniebienie/ Tárcice. Iulius pollux putat caueam eſſe in quam ſe cortis alites cubitum conferunt.

Pentatiſta, æ, maſ. Kuglarz/ mietelnik.

Peteſſo idem quod Peto Obſoletum.

Petigo, petiginis. fem. morbi genus, qui & impetigo dicitur, Liſzay/ grecki świerb.

Petilia ſeu Petilla, fem. Metropolis Lucaniæ in Italia nunc Bellum caſtrum.

Petilius, Niektóry rodzay kwiatków.

Petilus, a, um, tenuis & exilis, Cienki/ ſzczupły/ máły.

Petiolus, dimin. a pede idem quod peticinus. Szypułká álbo ogonek v yábłek/ gruſzek / y inſzych owoców.

Petiſsimi, pomi genus, CC.

Peto, petis, petiui, petitum, petere, Proſzę/ żądam. Petere omnibus precib⁹, Uprzeymie prośić. Petere auxilium, Żędáć ſpomożenia. Petere colloquium, Żędáć s kim mówić. Petere diem colloquio, idem. Petere gratiam, Żędáć łáski. Petere oraculo a Deo, Rádźić ſie Bogá. Petere ueniam, odpuſzczenia prośić. Petere mutuū, Chcieć pożyczyć. Petere alte ſpiritum, Serdecznie wzdycháć.

Petere item ſignificat, proijcere, Ciskáć. Petere lapide, Kámieniem ciſnąć. Petere aliquem telis, Donágláć komu ſtrzałámi. Petere iugulum, & petere caput alicuius, Stać komu o gárdło/ też czyháć ná kogo niektórzy mowią. Petere pœnas ab aliquo, Mśćić ſie nád kim.

Petere aliquem, abſolute, Nátrzeć/ náyecháć ná kogo. Petere fraude uel inſidijs, Strzedz ná kogo. Petere inſidijs uitam alicuius, Chcieć kogo zdrádą zábić. Petere item pro ire, Yść/ yecháć. Petere locum aliquem, Yecháć. Petere domum, Do domu yść.

Petere fugam, Uciekáć. Claſsis petere altum uiſa eſt, Obóz nawodny był widźian wzgorę wſtępowáć. Petere Athenas, Do Athen yecháć.

Petit Romam fons ille, Do Rzimu ciecze.

Fuga ſalutem petere, Uciecżką ſobie żywot záchowáć/ rátowáć ſwego żywota vciecżką. Petere ſupera, Petere ſublime, Ná wyſokie ſie rzeczy ſadźić. Petere cœlum, Do niebá wſtępić. Peto te ſecretum, Proſzę cie ná oſobliwe mieyſce/ trzebámi cie ná słowo.

Aliam in partem fugam petebant, Ná ynſzą ſie ſtronę vdáli. Ima petere, Tonąć/ pogrążáć ſie/ do dná yść. Cibum e flamma petere, Terent. Dla pożywienia wielką pracę podyąć/ dla brzuchá w ogień wleźć. Petere conſulatū, Stáráć ſie o burmiſtrzſtwo.

Petere ſomnum, Yść ſpáć. Inde gloriam petijt, Z támtąd chwałę oſiągnął. Hinc tibi exemplum pudicitiæ petendum eſt, Z tąd maſz przykład czyſtośći bráć.

Peteſſo, is, ere, pro peto obſoletum.

Petitus, a, um, participium, Proſzony żądány/ też náyecháńy/ nátárti.

Petitus huius petitus nomen ex participio pro petitione.

Petitio, Proźbá/ proſzenie/ modłá/ żądánie Petitio conſulatus, Stáránie o burmiſtrzſtwo ſtáć o nie.

Petitio item, Nátarcie / náyecháńie / popędzenie przeciwko komu.

Petitor uerbale, masc. Ten ktori sie czego vpomina ná sądzie/powodna stroná.

¶Composita, Appeto, appetis, p. cor. appetiui, appetitum, appetitũ, pen. pro. appetere, pożądam/chcemi sie bárzo/pißczami żeby ná co tákowego/też przybliżam sie nádchodzę.

Cupide appetere alienos agros, Łákomie sie bráć ná cudzą máyętność. Amicitiam alicuius appetere, Żądáć sie s kim poprzyiaźnić. Appetere mammam dicitur lactens, Cycká chcieć. Appetere pectus alicui, Przećiwko sercu komu ßtych dáć. Appetere aliquem, Przypáść ná kogo. Appetit me amor, Nádchodzi mie miłość. Dies appetebat septimus, Przybliżał sie śiodmy dzień.

Nox appetit, Noc sie przybliża. Ver appetit, Wiosná nádchodzi. Messis appetit, żniwo zá páßem/żniwo tudzieß.

¶Appetones antiquis dicti sunt appetentes.

¶Appetens, appetẽtis, participium siue nomen ex participio, Vnde appetentior, appetentissimus, Pożądáyący/chciwy/łákomy. Edendi appetens, Chćiwy ná yedzenie.

Honestatis appetentissimi, Vczćiwość miłuyący.

¶Appetitus, huius appetitus, Chuć/chćiwość/łákomość. Appetitus edendi, Chćiwość ku yedzeniu.

Contrahere & sedare omnes appetitus, Wßytki pożądliwośći skróćić vskromić. Appetitor, Pożędácz/chćiwy. In Biblijs.

¶Appetentia, æ, idem. Appetentiam ciborum præstat, Dodáye chući ku yedzeniu.

¶Appetitio, appetitionis, Pożądánie/żądliwość/też stáránie stanie o co. Principatus appetitio, Stanie o xięstwo.

¶Cõpeto, Społuproßę/stáram sie/żądam/stoię ócz s kim drugim.

¶Competere item, Przystáć/godźić sie/należą.

Si uillæ situs ita competit, Yesli/etć.

Quæro an libertates testamento datæ competierint, Pytam yesli wolnośći Testámentem postánowione należáły/á godźiły sie dáć. Si cuncta competunt uota, Yesli sie ná wßem wodźi wedle myśli. Non competit, Nie przystoi/niegodźi sie. Competit in eum actio, Ma być pozwan/może być przed práwo pociągnion.

¶Competens, competẽtis, participiũ & nomen ex participio, Słußny/godny

Competens uictus, Słußne ták wczesne życie.

¶Competens iudex, Vrzędny sędzia.

¶Competitor, competitoris, Sampierz w stáraniu o yáką dostoyność/gdy sie dwá do yáłey dostoynośći vbiegáyą.

¶Competitrix uerbale, fem. Sámpierzká.

¶Competit impersonale, Godźi sie/przystoi.

¶Competẽtia pro conueniẽtia, æ, Przystoyność/ słußność. Expeto, pożądam/stoię ócz.

Expetenda per se uirtus, Cnotá sámá dla siebie ma być pożądána. Expetere alicuius amicitiã, Stáć o czyię przyiaźń. Abs te hoc bona uenia expeto, Niechay to v ciebie zá łáską twą vproßę. Expetere preces a Deo, pro precari Deum.

¶Expetendus, a, um, Co ma być pożądano.

¶Expetens nomen ex participio, Pożądáyący. Expetiscere Plautus pro Expetere dixit, Expetissere idem, Obsoletum.

¶Impeto, Przypádam/náćieram/náieżdżam. Impetere aliquem maledictis, Doiecháć kogo złemi słowy.

¶Impetus, huius impetus, Gwalt/nawálność/ßturm/prętkość. Primo impetu, Ná pirwßym potkániu/álbo nátárciu. Impetus animi, Porußenie á poludzenie vmysłu/silność álbo śilenie. Impetu repentino, Prętką náwálnośćią. Impetum facere in aliquem, Nátrzeć ná kogo. Impetum facere in agros inimicorum, Wpáść w nieprzyiaćielską ziemię. Impetũ facere in bona & fortunas alicuius, Wybić kogo z ymienia.

Excipere impetum gladij, Odbić ßtych álbo siek mieczá. Sumere impetum, Zápuśćić sie/vstąpić ná zád áby tim mocniey zás nátrzeć y náiecháć mogł. Inanem impetum facere, Chybić sie. Opprimi uiolentiæ impetu, Być zátłumion przez gwałtowne nátárcie. Frangere impetum alicuius, Przezwyciężyć. Cæco impetu ferri & incurrere in aliquem, Szalenie ná kogo nátrzeć. Impetus Marcelli resederunt, Prętkość Márcellusowa vstáłá. Concitato cursu ferrebatur maximo impetu in hostẽ, Rozkórwßy koná s wielkim pędem doieżdżał nieprzyiaciela. Impetus orationis, Prętkość. Plin. Tribus congijs epotis uno impetu, Wypiwßy trzy żwarti zá yeden raz.

¶Impete

¶Impete ablatiuus pro impetu, ab antiquo nominatiuo, Impes Obsoletum.

¶Impetuosus,a,um, Gwaltowny/nawalny/prętki/popędliwy.

¶Oppeto, oppetis, oppetiui, uel oppetij, Vmieram/lecę. Accusatiuum habet expressum aut subauditum, Oppetere mortem, Vmrzeć. Oppetere pestem, idem.

Immaturam mortem oppetijt, Przed czásem vmárł. Clare mortes pro patria oppetite.

¶Præpeto, id est, ante peto, Naprzód żądam. Item Anteeo, Vprzedzam. Antiquum.

¶Repeto, repetiui, uel repetij in præterito perfecto, Záś żądam/vpominam się/też wrácam się/ná zad ydę/powtárzam. Dare & repetere, Dáć y záś się vpominać. Fructum repetere, Pożytku się vpominać. Gratiam pro beneficio repetere, wdzięczności zá dobrodzieystwo żędać. Pœnas ab aliquo repetere, Winę z kogo zdiąć. Cæsari repetenti negare non potui, Nie mogłem tego Cesárzowi vstáwicznie się vpominájącemu odmówić.

Promissa repetens, Záś po wtore obiecując.

Repetere sermonē de re aliqua, Znowu powiedáć / powtarzać rzecz. Repetere memoria, Rospámiętáwáć sam w sobie. Verba sunt ex libris Platonis repetita, Ty słowá są z xiąg Plátonowych wzięte. Singula ordine repetam, Yedno po drugim powiem.

Studia repetere, Wrócić się do nauk.

Reum repetere, Sądowną rzecz záś wznowić.

Castra repetebat, Wrácał się do obozu.

In Africam repetit, Ciągnie záś do Afriki.

Repetam paulo altius iudices, Chcę máło wyszey począć/szerzey rzecz wywieść. Alte & a capite repetere, Od początku álbo od końcá począć. Ab ultimis uel ultima antiquitate repetere, Od dawnich á stárych lat rzec przitoczić. Rem repetere supra annos duos, Niektórą rzecz wyższey niżli ode dwu lat począć przipominać/wyliczáć. Quæ illi in nos infeste fecerint repetite, Yáko się s námi nieprzyiacielsko obchodzili wspomincie.

¶Repetitus,a,um, participium, ut alte repetita oratio, Zdáleká poczęto. Repetito somno, Szedszy záś spáć.

¶Repetitio, Powtarzánie.

¶Repetundarū, repetundis, hos duos tantum casus habet plurales, Accusatus est repetundarum uel de repetundis, Oskárżon yest że niepobożnie zdárł poddáne gdy był stárostą. Sic enim prouinciales magistratus, uel præsides suos Romæ accusabant. Vbi quid dolis, aut iniuste eis eripiebatur.

¶Suppeto, is, suppetiui, tum, id est, latenter seu per fraudem peto, Vpraszam táyemnie vpraszam pod kim/podpraszam kogo.

Sed fere in tertijs personis suppetit & suppetunt, id est, in promptu est, Succurrit, Po gotowiu yest/dostáye. nescio unde illi tantæ opes suppetunt, Nie wiem zkąd mu tych skárbów dostáye. Suppetere itaqꝫ & deesse contraria sunt, Dostáwáć y niedostáwáć. Suppetit copia argumentorum, Ma dosyć dowodów po gotowiu.

Dum uires suppetunt, Poki yeszcze moc máß/gdyż sił dostáye.

Si uita suppetet, Będęli żyw / będzieli mi dostawáło żywotá.

Non suppetit consilium, Nie dostáye mi rády. Vt uitæ tuæ superstes suppetat, Aby cię żywotem przeszągł.

¶Suppetiæ & suppetias plurale tātum in nominatiuo & accusatiuo, Pomoc. Ferre suppetias, Pomoc komu / stáć przi kim.

Suppetias uenire, Ná pomoc przyść. Suppetias tempore adueni modo, Práwiem mu w práwy czás ku pomocy przybył.

¶Suppetior, aris, ari, pro auxiliari, Apul. Obsoletum.

¶Perpeto, is, iui, Vstáwicznie bez przestanku proszę. Sipont. sine authore.

Petoritum huius petoriti, Wiszący wóz/kolebká/wásążek.

Petouio oppidum in confinio Norici & Pannoniæ primæ in Germania, Po niemiecku Pettaw.

Petra, huius petræ, fem. prim. Opoká kámienna skálá/też miásto w Arábiey.

Petrosus,a,um, Opoczisty/kámienisty skálisty

Petricosus,a,um, idem.

Petro, petronis, petrones, in plurali olim dicti sunt rustici & duri homines, Grubi/surowi chłopi.

Petronius & petronia sunt propria nomina.

Petrea pars Arabiæ.

Petrolium, oleum quod e petris naturæ ſponte fluit, Opocżyſty oley / ſam z ſwego przirodzenia zopoki płynaci.

Petreia uocabatur quæ pompam præcedens in colonijs aut municipijs imitabatur anum ebriam, Feſtus.

Petronia, amnis in Tyberim fluens.

Petroſelinum, petroſelini, neut. Piotruſzká.

Petulans, petulantis, om. tert. Swowolny/ roſpuſtny/niemáyąc w ſobie żadnego wſtidu niewſtidliwy. Petulans & improbus ſcurra, Zley á plugáwey gęby ſmard.

Petulantia, æ, Swawola/ roſpuſtá. Pudor & petulantia contraria.

Petulanter aduerbium, Niewſtydliwie/roſpuſtnie. Petulanter inuadere in filiam alicuius, Krom wſzelákiego wſtidu do dziewecżki ſie drzeć.

Petulcus, a, um, idē quod petulans, Hœdi petulci, Koziełki trykliwi ſzłocżni ktorzi ſie rádzi trykáyą.

Petus, peti, Vide *Pætus*.

Petulus diminutiuum ibidem.

Petuſcum palatij, pars urbis Romæ.

Pencedanum, ſiue Pencedanus, Ziele roroſtące w Arkádiey.

Pexatus, Vide *Pecto*.

Pezite, fungi qui ſine pediculo naſcuntur, Feſtus, Grzybki krōm korzonkōw roſtące.

P ante H.

Phæaces populi Corcyræ inſulæ, unde Phæacia dicitur Corcyra.

Phæacius, a, um, & pheacus, a, um, adiectiuum.

Phæcaſius, maſc. genus calcei.

Phæcaſiatus, a, um, hoc genere calcei indutus.

Phæſtum, urbs Cretæ, Phæſtus aūt mōs & promontorium Cretæ.

Phaëton, maſc. triſyllabum, Syn Appollinis y Climenes, Phaetoniades, Sioſtry. Phaetontis alias Heliades.

Phagedæna phagedænæ, f. Wrzōd prętko przeyedzaci áż do koáći / vſtrzelenie álbo wilk.

Phagedænicus, a, um, Ktōri ten wrzōd cierpi.

Phago, phagonis, Latine uorax, Zárłok.

Phagus, Buk.

Phagineus, a, um, & phaginus, Vide ſupra *Fagus*.

Phalacrocorax, Nieyáki rodzay wodnych ptakōw.

Phalacros, maſc. Latine caluus, Łyſy.

Phalæcium, maſc. genus carminis, quod Hendecaſyllabum dicitur quinq; pedes habens, Spondeum, Dactylum, & tres Trocheos a Phalæco inuētore.

Phalanga, æ, fem. Latine palanga dicitur Vide ibidem.

Phalangiarius, Qui aliquid oneris phalangis tranſuehit, Ktōry ná wałkách cięſzkiego przetacza.

Phalangium, phalangij, neut. ſec. Nieyáki rodzay pinakōw.

Phalangium etiam herba dicitur quæ & phalangitis.

Phalanx, phalangis, gen. femin. Woysko drabskie/oſm̄ tysięcy pieſzich w ſobie máyące ku bitwie vſzykowáne / gdy tarcżá ná nátarcży/nogá ná nodze leży. Peditum ſtabile agmen.

Phalangiarij, Drabi ktorzi k temu ſzyku nalezą Macedonicum uocabulum.

Phalanx item regula continens Lanceis librā, Prątek ná wadze / ktōry vkázuye miárę.

Phalanges item dicuntur digitorum internodia, Członki álbo śrzodki miedzi człon kami w pálcách.

Phalangite, phalangitarum, Rotá knechtōw álbo Drabōw ſzeſnaście tyſięci pieſzich w ſobie oſięgáyąca.

Phalangites, phalangitæ, herba.

Phalarica, phalaricæ, Nieyáka brōn woyenna ná xtalt drzewá / żelázem obita ktōrą miáſto ſtrzały w kuſze wpráwiáyą y wyſtrzeláyą. Vide ſupra quid ſit Baliſta.

Philaris, philaridis, maſc. tert. Sicilieyskiego krolá ymię / bárzo okrutnego / ktōrego Agrigento zową.

Phalaris etiam, herba & genus nauis.

Phalera portus Athenenſium celeber.

Phaleræ, phalerarum, plurale tantum, Naſiołká deká y inſze rzędi końskie.

Phalera autem phaleræ in ſingulari, Nieyáki znák klenot á przioche dożenia rycerskich ludzi.

Phaleratus, a, um, Ochędożony/wyſmukniony wyſtrichniony.

Phalerata dicta, Spánile słowá/gdy ſie kto ná rzecż ſádzi.

Phalerium, urbs Tyrrhennæ Hetruriæ, Inde Phalerius, a, um.

Phaliſci, populi Hetruriæ.

Phalora urbs Theſſaliæ.

Phanæus, mons in promontorio Chij.

Phanaticus, phanatici, maſc. ſec. dicitur cui multæ uanæ apparitiones fiunt, Którému ſie w głowie záwráca/ bleſny/ ßáłony. Vide ſupra Fanum.

Phaneſij populi in Inſulis Oceani ſeptẽtrionalis.

Phantaſia, æ, fem. prim. imagines rerum dicuntur inſidentes animo.

Phantaſma, phantaſmatis. neut. Duch/ pokuſá/ fałßiwe mniemánie/ vkazánie álbo widzenie/ ták ná yáwie yáko y we śnie.

Phanum, huius phani, Kośćiół. Vide Fanum.

Pharæ, arum, urbs Cretæ & alia in Miſenia.

Pharao, Właſne ymię krolów Aegypckich. Vel ut quidam uolunt, Nomen dignitatis rerum Ægyptiorum.

Pharetra, fem. Seydak.

Pharetratus, a, um, qui pharetram fert, S Seydakiem yeżdżący.

Pharia, femin. ſiue pharus maſc. Inſula contra Dalmatiam & Iaderam quæ nunc uulgo Liſna dicitur. Eſt etiam ciuitas in ea cuius populi Pharienſes.

Pharias, maſc. Nieyáki wąż ogonem ſwym brozdę ſobie czyniący/ w ktorą potym łáżi.

Pharicon, pharici, genus ueneni.

Phariſæus, hebraica dictio. Latine ſeparatus, Wyłączony/ odłączony. Erant enim Phariſæi apud Iudæos a cætero uulgo ſegregati, Sektá byłá naypirwßa/ y nayznámienitßá miedzy żydy w ktorey Duchowni Biskupi/ y w zakonie náuczeni byli oſtęgáni.

Phariſaicus, a, um, Duchowny/ ſpániły/ wyſokiego ſtanu/ y to co ku Phárizeyskiey ſekcie należáło.

Pharmacum, pharmaci, neut. ſec. pen. cor. Wßeláki lekárſtwo/ ktore przes vſtá w ſię biorą.

Pharmacum aliquando pro ueneno Miaſto yádu.

Pharmacotrophi, Którzy ſie liekárskie chowáyą/ wiele lekárſtw vżywáyą/ też ktorzy bez ßkody yádów pożywáyą.

Pharmacentice medicina, quæ medicamentis curat, Liekárſtwo ktore wnątrz bierzą/ yáko Trunki/ ſyropy/ piłulki/ prochy/ wódki/ confácti/ etc.

Pharmacopola, pharmacopolæ, Aptekarz.

Pharmacentria, æ, Latine ſaga uenefica Czárownicá/ mierzienicá.

Pharmacuſæ, fem. duæ Inſulæ exiles in mari Salaminiaco.

Pharnax, maſc. filius Mithridatis regis Pontici.

Pharos, maſc. Przed czáſy był wyſep nie dáleko od miáſtá Alexándriey Egypskiego/ potym ſie z ziemią zrownáło/ też wieżá támże ná ktorey záwżdy ogień w nocy dla żeglarzów gorzał ztąd że wßeláki wieże y inße budowánie/ ná ktorych ognie tákowe goreyą phari bywáyą zwáne.

Pharius, a, um, & Phariacus, a, um, adiectiua, Kto ztámtąd yeſt.

Pharpharides, unus ex collibus Tauri montis.

Pharſalum, neut. ſec. Miáſto w Greciey/ w kráinie ktorą Theſsálią zową. Et Fharſalia ipſa Theſſalia.

Pharſalici campi Theſſaliæ dicti ſunt, Ná ktorym Rzymiánie bitwę ſámi miedzy ſobą zwiedli Pompeius zwłaßczá s Ceſárzem Iuliußem.

Pharuſij populi Africæ, uerſus Oceanũ occidentalem.

Phaſe hebraica dictio, idem quod Paſcha. Latine tranſitus, Prześćie/ przemienienie.

Phaſelus, fem. pen. pro. Długa łodzia/ nawa álbo náſad.

Phaſelus. Eſt etiam leguminis genus.

Phaſeolus, phaſeoli, qui & phaſelus aut phaſilus uel paſilus genus leguminis diuerſum ab illo, Italiæ tantum notum.

Phaleſinus, a, um, ut phaleſinum oleum, Olieyek z tey yárzyny vczyniony.

Phaſianus, phaſiani, Ptak/ fáſian/ álbo fázant.

Phaſiana, næ, idem.

Phaſinarius, phaſinarij, Ktory fáſiany karmi.

Phaſis, phaſidis, uel phaſis Colchorũ fluuius.

Phaſma, phamatis, neut. tert. Latine Apparitio, monſtrum uiſum, Vkazánie/ zyáwienie/ dziw.

Phellandrios herba, Opich.

Pheneus, amnis in Alphæum fluens,

Phenion herba quæ & Anemonte dicitur. Kornroſen po niemiecku.

Phengites, lapidis genus.

Pheræ, fem. ciuitas Theſſaliæ & Pelaſgicorum camporũ terminus; uſq; Magneſiam.

Pheretrum, Vide Feretrum in uerbo Fero, fers.

Pheugarum putatur esse Marpurgum ciuitas Hessiæ in Germania.

Phiala, læ, fem. prim. Srebrna álbo złota czászá / lubek do kredencowánia.

Phidias masc. Własne ymię sławnego snicerá / to yest / tego ktory rzeze obrázy ze słoniowych kosci.

Phidiacus, a, um, adiectiuum.

Phidicia conuiuia parca & frugi, Biesiády á kolácye pospolite były Lácedemonskie bárzo skromne y mierne.

Philadelphia, nomen ciuitatis in Mysia Asiæ.

Philantropos, Vide Philos.

Philenorum aræ dicuntur quæ Siculo Peloro oppositæ in media quodammodo Syrcium telluræ sunt positæ, C C.

Phileleria, herba.

Philippeus, philippei, siue Philippus, philippi, Nieyáka mincá złota.

Philippi, philipporum, urbs Macedoniæ unde Philippensis, & hoc philippense, & Philippicus, a, um, adiectiua, Philippici campi, Polá przitym mieyscie ná ktorych Rzymiánie / Agustus / Cassius / Brutus bitwę zwiedli.

Philocrates herba quæ Marrubium alias dicitur.

Philos, masc. Latine amicus uel amator, Przyiaciel / miłosnik. Vnde multa composita. Philadelphus, Latine amator fratris, Miłosnik brácki miłuyący brátá.

Philadelphia, æ, Miłość brácka.

Philaretes, pen. prod. Latine amator ueritatis, Miłosnik prawdy.

Philantropos, Latine quasi amator hominũ, hoc est humanus, Ludzki / skłonny ku ludziom.

Philantropia, Latine humanitas, Ludzkość / skłonność / záchowánie dobre.

Philarchus, Latine amator imperij, Łákomy ná páństwo / kwápiący się ná pánowánie.

Philargyrus Latine amator argenti, hoc est auarus, Łákomy ná gross / skąpy.

Philargyria, Auaritia, Łákomstwo / skąpość zmiendá / łákome zbieránie.

Philargyrotatos omnium auarissimus, Nayskępszy / nayłákomszy.

Philippus, phillippi, Latine amator equorum, hoc est, bellicosus, Miłosnik końskí / waleczny / żołnierz.

Philippeus & Philippicus, Vide supra.

Philoermus, Latine amator solitudinis, solitarius, Miłosnik pusczy / osobliwy.

Philocalos, Latine mundus, politus, elegans, Ochędożny / pięknie się noszący / pilny foremności.

Philocalia amor pulchritudinis, Ochędożność / chędogość.

Philoenus, philoeni, masc. amator uini, Pijánicá / żárłok. Vinosus potator, Opiły.

Philocompus, amator iactantiæ, Buthny / chełpliwy.

Philocrates, pen. cor, amoris tenax, Státeczny miłosnik / stały przyiaciel.

Philocrematos, pecuniæ amator, Skępiec / zmiendá.

Philologus, pen. cor. Latine amator uerborum & studij, Miłosnik nauk / ná wymowę á ná spániłą rzecz pilnuyący.

Philomela, Latine luscinia, Słowik. Latine amatrix cantus, quoniam libenter cantat.

Philodutus, amator seruorum, Miłuyący sługi.

Philohistoricus amator historiarũ, Miłosnik Historey.

Philomates, Latine discendi cupidus, Chciwy ku nauce / pilny nauk.

Philomathia, amator discendi, Chciwość pilność ku náukom.

Philoleutheros amator libertatis, Miłuyący swiebiodę y wolności pospolitych.

Philonicus, amator uictoriæ, hoc est, Iurgiosus, Zwádliwy / ktory nie rad ustąpi.

Philopolemus, amator belli, hoc est, bellicosus, Waleczny.

Philopolites amator patriæ, uel ciuitatis, Miłosnik oyczyzny.

Philoponia, amator laboris, Prácowitość.

Philoponus, Prácowiti / robotny / a / e.

Philopsychia cupiditas uitæ, Chciwość żyćia.

Philopsychus, Ktory by rad długo żyw był.

Philosophus, philosophi, amator sapientiæ, miłosnik mądrości / y wszech práwych nauk mądry.

Philosophia, amor sapiẽtiæ, Miłość / chciwość ku mądrości.

Philosophicus, a, um, quod ad philosophum pertinet, Philosowski / ku miłosnikom mądrości należący. Philosophaster, philosophorum imitator, Násládownik mądrich ludzi / uczeń / ktory się rad uczy. Aliquando in malam partem, Miásto tego, ktory zmiśla náukę / á yednák nic nie umie.

Philosophor,aris.ari, Ucżę ſie/piſnye nauk/ ſtáram ſie o mądrość.
Philoſtorgus, Latine neceſſarius, Powinni krewny.
Philoſtorgia,æ, Neceſsitudo, proprie amor parentum erga liberos, Miłość orcowska ku dzieciom.
Philotimos,honorum cupidus, Chćiwy/ łakomy/ná dostoyność y prożna chwałę.
Philoxenus, Latine hoſpitalis, Gośćinny/ ktori rad obce ludźie do ſiebie przyimuie/cżeſtuie y ludzkość okázuie.
Philoxenia hoſpitalitas, Ludzkość: przyimowánie obcych ludźi.
Philogræcus, apud Varronem, Amator Græcarum dictionum.
Philenorumatæ, locus in Africa inter Carthaginem & Cyrene.
Philo, maſc. nomen cuiuſdam Iudæi docti.
Philtrum,neut. ſec. Latine amatorium, Trunek/konfekt/ potráwá/álbo wab niejáki ktory w gámráctwie dla miłośći bywa zádawan/ náſięzrza/ßalona miłość / pod zámną niektorzy zową.
Philyra,æ,uel Philura,fem.pen. cor. Latine, Tilia, Lipa. Secundum quoſdam Cienka skorká ná lipie miedzi drzewnem á miedzi skorą zwierſchnią.
Philyra aliquando accipitur, Miáſto ßerokiey á cżienkiey miſy. Plinius pro capillamentis filiſq; tenuiſsimis accipit.
Phiſon fluuius, qui totam terram Heuialath circuit.
Phla, inſula in Tritone Africæ palude.
Phlanotes, populi, a quibus dicitur ſinus Phlanoticus, qui a Pota Colonia laderam uſq; diffunditur, quem modo nautæ Quernariū uocant, alij Caruarium.
Phlebs, phlebos, Græce, Latine uena, Zyłá.
Phlebotomia,æ, Pußcżánie krwie / záćięćie żiły.
Phlebotomum ſeu Phlebotomon, Pußcżádło.
Phlegeton, phlegetontis, maſc. tert. Piekielna rzeká. Iuxta fabulas.
Phlegontis, phlegontidis, gemma in qua uidetur quædam flamma ardere.
Phlegma, phlegmatis, neu. ter. Latine Pituita, Flágmá/To yeſt/ wodá we krwi tákowa yáko ſmárki z vſt/álbo z noſá pochodzą.
Phlegmaticus,a,um, Flegmátik wiele nie- cżistośći w ſobie máiący / charchálá / chrápek.
Phlegmone, phlegmones, Zápalenie álbo zagorzenie ćiáłá. Inflãmationes ſeu collectiones latine.
Phlegon, maſc. unus ex equis ſolis, Yeden kon z woźnikow słonecżnych.
Phlegræi campi, maſc. Tłuſte á cżarne polá we włoſzech w kráinie Kámpániá zwáne. Latine laboriæ & laborinus, Vide ſupra Też pole w Grecyey w Theſsáliey ná ktorym ſie obrzimowie przećiw bogom byli zgromádzili.
Phlegyas, maſc. filius Martis, Lapitharum Rex.
Phleos, phlei, fem. herba paluſtris.
Phlius, phliuntis, urbs in medio Sicyoni argiuiq; agri in Græcia in Peloponeſo.
Phlox, phlogos Græce, Latine flamma Płomień. & Phlox genus floris apud Plinium.
Phluctena, Latine Puſtula, Krośtá.
Phoca, huius phocæ, fem prim. Latine uitulus marinus, Cielec morski. Piſcis eſt.
Phocæa, urbs minoris Phrigiæ & alia Cariæ, cuius populi Phocæenſes, & inde adiectiuum, Phocaicus.
Phoce, phoces oppidum Bœotiæ.
Phocees, populi Ionum.
Phocion, maſcul. Imię włáſne sławnego Atheniensкiego páná.
Phocis, dis, fe. parua Regio Græciæ finitima ſinui Corinthiaco.
Phocenſes, Phocides & phocæi & phocaici populi.
Phocuſa, inſula una ex Sporadibus.
Phœbas, dis, fem. ter. Prátтikarka/wießcża/ popowa bogá Apollineſá.
Phœbus, Przeżwyſko Apollineſowe.
Phœbe, Bogini Diana.
Phœbe etiam Luna dicitur, Xiężic.
Phœnicea, herba, quæ & hordeum murinum.
Phœnicia,æ, fem. pri. Kráiná y Syriey pogránicżna żidowskiey ziemi Páleſtine. Sydon & Tyrus, Miáſtá w niey/ też Gorá Carmelus & Libanus.
Phœnices, Lud tey kráiny.
Phœniſſa, Niewiáſtá ſtámtąd.
Phœniceus,a,um, ut Phœniceus color, Czerwonobronatna álbo káßtánowa máść.
Phœnicopterus, Vide Phœnix.

Phœnix,phœnicis,uel ut aliꝫ uolunt dubiꝫ unica auis, Jedinẏ ptak w Arábiey ták wielki yáko orzeł á czerwone pierze ná ſobie máyący/ktőri(yáko powiedáyą/gdy ſześć y ſto lat mą/ſam ſie zápala á z tego ſie zás z popiołu rodzi.

Phœnix item, Dactilowe drzewo/ też cerwono brőnatna máść.

Phœnix etiam unus ex Phœnicia.

Phœnicopterus, phœnicopteri, maſcul. Ptak z rodu orlego czerwone pierze máyący ktőrego yęzik niewymowme ſmáczny yeſt ku yedzeniu.

Phœnix Præterea ſignificat fluuium Theſſaliæ in Aſotum fluens.

Pholoe,maſc.pen.cor. mons Arcadiæ ſyluoſus.

Phonaſcus,maſ.Latine uocis pronunciationis eſt magiſter & moderator.

Phorcis,maſc.filius Neptuni.

Phoſphorus,maſc.Latine Lucifer, Jutrzenká.

Phraſis,huius phraſi,f.Dicendi modus, Obyczáy mowienia / záchowánie á włáſność ktőrego yęzika. Alias Stylus.

Phregenia ciuitas Hetruriæ cuius populi Phregenates.

Phrenes,fe. Latine, Præcordia uel exta, Oſierdzie/wnętrzności.

Phrenitis huius phrenitidis, & Phreneſis,huius phreneſis, fem. pen. prod. Latine Delirium, Záwrácánie głowy/ſzálenie.

Phreneticus,a,um, Száleyący ktőremu ſie kázy głowá.

Phroneſi,femi. pen. pro. Latine prudentia, Mądrość/rozum/báczność.

Phrygia,æ,fem.pr. Regio minoris Aſiæ, Kráyiná mnieyſzey Aſiey pográniczna Cáriey alias Troia, w ktőrey miáſto Jlium głőwne miáſto Troyáńskie było.

Phrygius qui ex Phrygia eſt, dicitur etiã & Phryx phrygis, ſero ſapiunt phryges, prouerbium, Po ſzkodzie polak mądr. In ſero & poſt damnum receptum ſapientes, Phryx, plagis emendator, aliud prouerbium.

Phrygio,phrygionis,maſc. Háftarz / yedwabiem vmieyący wyſziwáć/zárony/ á kobierce vmieyący czinić.

Phrygianus,a,um,ut phrygianæ ueſtes, Háftowáne ſzáty.

Phrynos, Latine Rubeta, CC.

Phthia,uel phtia,fem. Miáſto Theſſáliey z ktőrego Achilles poſzedł.

Phtius adiectiuum, & phtiotis,tidis, dicta eſt una ex quatuor Theſſaliæ partibus.

Phthiriaſis,fem. Latine dicitur morbus pedicularis, Wſzáwa chorobá.

Phitrophagi, Ludzie wſzy yedzący / apud pontum Euxinum.

Phthiropciagi, populi iuxta pontum Euxinum.

Phtiſis ſeu phtiſis, phtiſios,fem. Latine Tabes, Suchoty/ſuchotna chorobá.

Phtongus,phtongi,maſc. Latine Sonus, Brzmienie / głos/dźwięk. Diphtongus, Dwoyáki dźwięk / ſowiti głos.

Phucus, Vide ſupra in dictione Fucus.

Phy interiectio admirantis, Hi.

Phycos, frutex.

Phycis piſcis.

Phygeton, genus tumoris.

Phylaca,phylacæ,fem.prim. Latine Cuſtodia uel Carcer, Ciemnicá/ſtraża.

Phylaciſta,æ,maſc.prim. Stróż/ſtárſzy álbo porucznik nád yętemi.

Phylarchus,maſc. Latine Princeps gentis, Pátriárchá rodzáyu á pokolenia ktőrego.

Phylira, Vide ſupra Philyra.

Phyllis amnis Bithyniæ.

Phyllon neut. Latine folium, Liſt. Vnde Pentaphyllon, Vide ſupra.

Phyſeter,phyſeteris,maſcul. genus piſcis marini.

Phyſis, fem. Latine Natura, Przyrodzenie.

Phyſicus,a,um, Przyrodzony/ co yeſt wedle nátury przyrodzenia.

Phyſica, phyſicæ, Nauká o przyrodzonych rzeczách.

Phyſica,phyſicorum,plurale, Xięgi o przyrodzonych rzeczách.

Phyſice aduerbium, Wedle przyrodzenia.

Phyſiologus,phyſiologi, Vczony w rzeczách przyrodzonych.

Phyſiologia,æ, idẽ quod phyſica, Nauká przyrodzonych rzeczy.

Phyſiognomia,æ, ſeu Phyſionomia, æ, Práktykowánie álbo wieſzczbá z liniey á z ztałtu cziey twárzi.

Phyſiognomus ſeu phyſionomus, Prátykarz wieſzczy.

¶Metaphyſica, Nád przirodzone rzeczy ſą xięgi Ariſtotelęſowe o rzeczách nád przirodzonych.
Phyton, Vide Pyton.

P ante I.

Piaculum, piabilis, pio, piamentum, &c. Vide Pius.
Pica, cæ, fem. pri. Sroká.
Picatus, Vide Pix.
Picea, piceæ, fem. pri. genus pini, Drzewo z cedrowego rodzáiu. Vide Pinus.
Piceaſtrum, piceaſtri, Picea ſylueſtris.
Picenum, neut. ſec. regio Italiæ in qua Ancona, Peſaurum, Vrbinū ciuitates ſunt. Nunc Marchia Anconitana dicitur.
Picenus, a, um, adiectiuum.
Piceus, piceutis, qui ex piceno eſt, Piceni populi ibidem.
Piceus, pico, as, Vide Pix.
Picris, huius picris, fe. genus lactucæ ſiue Cichorij agreſtis.
Pictanum uinum Græci uocant, quod pucinum uocamus CC.
Pictacium, Vide Pyctacium.
Picte, pictura, pictor, picturatus, Vide Pingo.
Picumnus Deus qui in ſacris Romanis adhibebatur.
Picus, huius pici, Dzięcioł.
Picus Mardeus idem.
Picus eſt etiam nomen proprium latinorum regis, Et Picus olim dicebatur, Gryf / czworonogi ptak.
Pieria mons & ciuitas Bœociæ, mons muſis eſt ſacratus, Inde Pierides uocant.
Pierus plurale, Liui.
Pieres populi quibus extinctis Macedones ſucceſſerunt.
Pierius, a, um, adiectiuum.
Pietas, pietatis, Vide in dictione Pius.
Piger a, um, Leniwy / niedbáły. Pigra familia, Leniwa czeladz. Ad literas ſcribendas pigerrimus, Bárzo nie rad liſtów piſze.
¶Impiger, a, um, Nieleniwy / pilny / prętki.
Pigre aduerbium, Leniwie / niedbále.
¶Impigre, Pilnie / ochotnie.
Pigritia, æ, Leniwſtwo.
Pigrities, pigritiei, idem.
Pigredo, pigredinis & pigritudo, pigritudinis, & pigritas, atis, fem. ter. idem.

Pigritor, taris, tari, pro pigror, pigraris, in Biblijs tantum.
Pigro, as, are, pro pigrari obſoletum.
Pigror, pigraris, pigrari, Leniwym być / lenić ſie. Scribere ne pigrere, Nie leń ſie piſáć.
Pigreo, & pigreſco, is, ere, Począć lenieć / nieochotnym być.
Pigeo, piges, pigui, pigere, Frequentius imperſonaliter in tertijs perſonis legitur.
Piget, piguit, & pigitum eſt, ſignificat dolere, moleſtum eſſe, Zal być / żálowáć / lutowáć. Id non piget, Nie żal nam tego. Obſecro ne quid plus minusue faxis quod nos poſtea pigeat, Czegoby nam potym żal było. Nihil tam parui eſt quin me id pigeat perdere, Nic nie yeſt ták málego czegoby mi nie żal zgubić / czego bych nie rad zgubił.
Te illud nullo modo facere piguit, Nie leniłeś ſie żadnym obyczáyem tego vczynić.
Piget aliquando accuſatiuū rei patientis cum genitiuo agentis regit, Terent. Num facti piget, Izaliż tego nie żal / nie lito. Vt me non ſolum pigeat ſtultitiæ meæ, ſed etiam pudeat. Iż mi nie tilko lito / ále ſie bárzo ſromam z ſzálonośći ſwey. Si affinitatis inter nos piget, Ieśli ſie káyecie z powinowáctwá wziętego.
Pigmentum, pigmenti, neut. ſec. Vide Pingo.
Pignus, pignoris, uel pigneris, fem. tert. Zaſtáwá / fánt / też vpominek. Pignora auferre, Wykupić záſtáwę. Dare pignus cum aliquo, Poſádzić co przeciwko komu / záłożić ſie o coś kim.
Ponere pignori, Miáſto fántu włożić. Sed pignori opponere, Záſtáwić. Monumentum & pignus amoris, Vpominek miłośći.
Beneuolentiæ tuæ erga me pignus atq; iudicium, Swiádectwo / znák / y vpominek twoyey łáski przećiwko mnie. Et Metaphorice, Pignora, Dzieci. Ouid. Dulcia ſollicitæ geſtabant pignora matres, Pieczołowite mátki słodkie vpominki ſwe noſiły / to yeſt dzieci.
Pignus Reipub. Fánt / záſtáwá ó yákoby vpominek Rzeczypoſpolitey.
Pignus etiam, Sádzenie / ſzánc. Vnde dicimus, quo mecum pignore certabis, Co náto ſádziſz / o co ſie chceſz ſe mną záłożić. Dulcia pignora, Miłe dzieci.
Pignero, as, are, idem.

Pigneror

Pigneror, aris, ari, deponens, Záſtáwiam/ álbo bierzę záſtáwę/ Fánt. Mars ipſe ex acie quemq; fortiſsimum pignerari ſolet, Cic. W woynie poſpolicie námieśnieſzy á naczyſtſzy rycerzegina /bierze ye Mars woyenny/bóg miáſto fántu a záſtáwy z bitwy.

Pignerator, pigneratoris, uerbale, Ktory bierze fant á záſtáwę od kogo/ lichwarz/ żyd.

Pigneraticius, a, um, Záſtáwny. Vt res pigneraticia, Záſtáwna rzecz. Pigneraticius creditor, Fántem á záſtáwą opátrzony/ pożyczićiel.

¶Compoſita, Oppignero, as, are, Záſtáwiam.

¶Repignero, Wykupuyę záſtáwę.

Pigreſco, pigro, as, pigror, aris, Vide Piger.

Pila, pilæ, priore prod. fem. prim. Stępá/ moździerz/ też pilá słup ktory nie z yednego kámieniá yeſt/ ále z wielá kámieni vmurowány. Columna ſtructilis ab Vlpiano dicitur. Nam differunt Columna & Pila, Columna, Yeſt słup z cáłego kámieniá vćioſány/ Pilá z wielá kwadratowego kámieniá vmurowána.

Pilæ item, Wáły w wodźie dla náwálnośći wodney vczinione/ też pal podporá álbo záſtrzelenie w wodźie pod moſty/ álbo też v domow pochyłonych.

Pila priore cor. Okrągła kulá/ skorzána piłá.

Pila luſoria idem, Pila ludere, Gráć piłę. Pila ſe exercere idem. Mea pila eſt, prouerbium, Tá rzecz w moyey mocy yeſt.

Pilula, læ, diminutiuum, fem. pri. Piłká/ też pilułká Aptekárska.

Pilarius, pilarÿ, Kuglárz ktory piłkámi á kubkámi kugluye.

Pilatim aduerbium, Od yednego słupu do drugiego/ álbo ná słupiech.

Pilates, pilatæ, genus lapidis candidiſsimi.

Pilatum, Vide Pilum.

Pilentum, pilenti, neut. Záwieſzony wáſag/ kolebká.

Pileus, pilei, maſc. ſecun. Et Pileum neut. Czapká. Quandoq; ponitur pro libertate unde legimus apud Hiſtoricos ad pileum ſeruos fuiſſe uocatos, quod ſignificat ad libertatem, Niewolniki ku swiebodźie wezwáć/ wyświebodźić / wolne vczinić. Nam pileus ſeruis cum manu mittebantur dabatur, Czapká byłá dawána niewolnikom gdy ye z niewoli puſzczano.

P ante I.

Pileolus uel Pileolum, diminutiuū, Czapeczká.

Pileatus, a, um, W czapce chodzący.

Pilula. Vide Pila.

Pilo, as, aui, prima prod. Piłuyę / głádzę/ rownam. Et eſt Græcum uerbum ſignificat complano.

¶Compoſita, Compilo, as, aui, Porownawam/ popiłuyę.

¶Compilo, Zdzieram/ wydzieram/ krádnę. Mirum in modum compilauit ruſticos, Niewymownie zdárł chłopy. Compilare ſapientiam alicuius per translationem, Potáyemnie przechwyćić to co vmie.

¶Compilatus, a, um, participium, Zdárty/ wyłupiony.

¶Compilatio uerbale, Wyłupienie. zdárcie.

¶Compilator, Łupieſzcá / wydrzigroſz.

¶Expilo, Wydzieram y yednego włoſá nie oſtáwiam. Spoliare & expilare theſauros regis, Okráść / wyłupić krolewski skarb.

Expilare & diripere prouincias, Złupić / zedrzeć. Expilator & Expilatio idē quod Compilator, & Compilatio.

¶Oppilo, Zátykam / zápiekam / zátwárdzam. Oppilato, Zátkánie/ zátwárdzenie. Oppilatio neruorum, Zámulenie á zátkánie żył flegmą.

¶Suppilo, Podkrádam / táyemnie krádnę/ łupię á zdzieram potroſze.

Pilum, pili, neut, ſec. Szceſzin álbo Rohátiná Rzimskiego żołnierſtwá ktorych pociskiem przećiw nieprzyiaćielowi vżywáli.

¶Primum pilum uocabatur prima centuria in exercitu apud Romanos, Pierwſzy ſzyk. Pilani qui pilis pugnabant, Calep. ſine autore, Rohátnicy/ ſzáſzelnicy.

Pilatus, a, um, Rohatynią noſzący.

Primipilus Centurio, Dzieſiątnik / Rotmiſtrz álbo hetman pierwſzego ſzyku álbo záſtępu.

¶Primipilaris, Ktory tákowym Hetmánem był.

Pilus etiam ſiue Pilum, Tłuk álbo ſzyak ktorym w moździerzach co tłuką.

Pilumnus Iouis filius & Dauni pater, qui ſtercorandorum agrorum & pinſendi panis uſum inuenit, Ktory náguayánie rol roſczyniánie y pieczenie chlebá wynálazł. Propterea olim a paſtoribus pro Deo cultus.

Pilumnus, Vide Pilum.

Pilus, pili, priore cor. maſc. ſec. Wlos. Pili non facio, Nie dałbych zá to yednego włoská.

Pilus ſiue pilum, Możdżerzowy tłuk/ſerce. Vide Pilum.

Pilo, as, are, Obrástam / kośmáty być pocżynam.

Piloſus, a, um, Kośmáty/włoſáty Piloſiora folia, Kośmátße álbo gęſtße liśćie.

¶ Depilo, as, are, Wyrywam / wytárgam włoſy/przerzedżam.

¶ Depilatus, a, um, Oberwány/omkniony z włos.

¶ Depilis & hoc depile, Bezwłoſy/goły/łyſy.

Pimplea locus Macedoniæ iuxta Parnaſſum, unde Pimpleus, a, um, adiectiuū, Jeden ztámtąd.

Pina piſcis, Vide Pinna.

Pinnacotheca, Gmách w domu w ktorym málowáne tablice álbo ynße málowánie y ym rowne klenoty ſtárzi ſtáwiáli.

Pinaſter, Vide Pinus.

Pincerna, æ, com. Podczáßy / piwnicżny. In Biblijs tantum legitur, Pindo, pindis, pindi, pinſum, pindere, neut. tert. idem quod Pinſo, Calep. ſine autore.

Pindus mons & urbs Theſſaliæ.

Pinetum & pineus, Vide Pinus.

Pingo, pingis, pinxi, pictū, pingere, act. tert. Máluyę. Pingere genas, Jágody blicżnych bárwicą potrzeć. Pingere acu, Złotem álbo yedwabiem wyßiwáć/háftowáć. Vnde Acupictor, acupictoris, Háftarz. Pingere aliquem ſuis coloribus, prouerbiū, Tákim kogo wyſtrichnąć yákim yeſt. Textile ſtragulum magnificis operibus pictum, Dekả ná łoże foremnie wyßiwána.

Pingere formam hominis, Wymálowáć twarz człowiecżą.

Pictus, a, um, participium, Málowány Pictæ tabulæ, pictæ ueſtes, Háftowáne.

Pictus, nomen ex participio. Cic. Quo nihil poteſt eſſe pictius, Nád co nie może nic być málowánßego/pięknieyßego.

Pictura, æ, fem. prim. Málowánie.

Picturatus, a, um, apud Vergilium, Pictura exornatus uel acupictus, inuſitatum, Vmálowány/álbo vháftowány.

Pictor, pictoris, uerbale, Málarz.

Pigmentum, pigmenti, neut. Barwká/przipráwiona fárbá.

Pigmenta etiam, Málárskie fárby. Dicuntur & per tranſlationem pro coloribus Rethoricis & rurſus pro mēdacijs & fraude, Miáſto fálßu y zdrády.

Pigmentarius, a, um, adiectiuum, Co ku fárbowániu y bárwieniu białych głow należy.

Pigmentarius, ſubſtantiue, Aptekarz álbo krámarz tákowe barwki przedáyący.

Pigmentatus, a. um, Vbárwiony/ vmálowány. Pigmentata facies, przipráwiona twarz bárwkámi.

¶ Auripigmentum, Arſenik.

¶ Compoſita, Appingo, is, ere, Przimálowáć/przyſtrychnąć.

¶ Depingo, depingere, Wmálowáć/wyſtrychnąć. Depingere uerbis rem aliquā Słowy opiſáć / słowy oſięgnąć / wyſtrychnąć. Facta alicuius depingere, Wymálowáć. Depingere cogitatione, ná vmysł wziąć/myslą poyąć. Expingo idē quod depingo.

Pinguis, & hoc pingue, Tłuſty/otyły/tyłowity. Et Metaphorice, Nierozumny/grubego rozumu/niebácżny/lenivy. Vnde pingui Minerua aliquid facere, Grubo/nieforemnie co cżynić. Pinguiores ruſticorum literæ, Grube nauki chłopskie. Grubßy dowćip. Pingues horti, Tłuſte/vrodzáyne ogrody. Pinguis toga, Sukniá z miąßego á z grubego ſukná. Pingue otium, Leniwe prożnowánie.

Pingue ſubſtantiue, neut. Tłuſtość.

Pinguiter aduerbium, Tłuſto. Pinguiter denſum, Bárzo miąßo.

Pinguedo, pinguedinis, femin. tert. Tłuſtość.

Pinguitudo, idem.

Pinguinarius, pinguinarij, Ktory rad tłuſto yada/tłuſtoch.

Pinguiculus, a, um, diminutiuum, Tłuſćiuchny by pecká.

Pingueo, es, ſiue pingueſco, pingueſcis, ere, neut. tert. Pocżynam tyć/otywam.

Pinguefio, idem.

Pinguefacio, is, pinguefeci, pinguefactum pinguefacere, Vtucżić.

¶ Compoſita. Impinguo Barbarum uerbum, in Biblijs legitur pro pinguefacere.

Pinna, pinnæ, fem. prim. Puß / naywiętße pierze ptáße. Differunt hæc tria Penna, Pinna, & Pluma, Penna generale uocabulum, Pierze. Pinna, Puß. Pluma, Kwapcienkie pierze álbo puch.

Pinnæ murorum, id eſt, ſumitates, Wierzchy/ßczity. Pinnæ piſcium, Oſtrzele ryby.

Pinnas etiam gestare gladiatores solebant Reciarij dicti, unde Pinnirapus, Szermierz/federpußnik ktory Myrmilloni sampierzowi swemu federpuß od przylbice mógł odiąć. Vide supra quid sit Myrmillo & Reciarius.

Pinna item, Niektóri rodzay żolwiów morskich álbo inszych ryb w skorupách sie chowáiących/ ktore pospolicie podle siebie drugiego żolwia máyą. Pinnother uel pinnophilax zwánego.

Pinnula, le, diminutiuũ, Pußik. Item summa pars auris, Wierzch vcha. Græce Lobos,

Pinnaculum, pinnaculi, neut. summitas ædificij in acumen tendentis, Szczyt ná domu/ tez gánek gáltá/ kurek ná domu.

Pinnatus, a, um. Pod pußem/ pod piérzem chodzący.

Pinnatus cupido dicitur, Iż pod piérzem bywa málowány.

Pinnata folia. Kędzierzáwe liście yákoby wykosowáne ná krzegách.

Pinnatu fulgor, Promieniste słysłánie.

Pinnirapus, pen. prod. gladiator apud Iuuenalem, Calep.

Pinnotheros, pinnotheris, Piscis marinus.

Pinnaces, mas. Latine Pugillaris, Kámienne xiąszki. Codicillus, tabula cærata, idem.

Pinnacidium, Regestr.

Pinnacotheca, Vide supra.

Pinso, pinsis, pinsui, pistum, uel pinsitum & pinsum, neut. tert. id est, pila tundo uel molis frango, W stępie álbo w możdzerzu tłukę/ we młynie álbo w żárnách mielę.

Pinsito, as, are, frequentatiuum, Vstáwicznie mielę. Olim enim frumenta priusquã molæ essent inuentæ tundebantur in Pila, W stępie bywáły tłuczone. Id erat pinsere, Tłuc.

Pinsor, pinsoris, Żárnarz álbo stępnik. Quẽ nunc pistorem uocamus.

Pistus participium, Vtłuczony/ zmiełty.

Pinso, as, are, idem quod Pinso, is.

Pistor, pistoris, Piekarz.

Pistor dulcidarius, Łákotnych rzeczy piekarz/ tortacznik.

Pistorius, a, um, & Pistoricus, a, um, Piekárski.

Pistoria ars, Piekárska náuká.

Pistoria substantiuum, Miásto we włoßech w Hetruriey miedzy Forentia y Luca.

Pistoriensis, se, Jeden ztámtąd.

Pistrix, pistricis, Piekárká.

Pistura, ræ, fem. pri. Piekárstwo / náuká piekárska/ rosczyná.

Pistillum, pistilli, Stępor/ możdzerzowe serce tez łopyść.

Pistrinum, pistrini, Locus in quo pinsitur, Młynicá/ młyn gdzie żito przed tym w stępách tłuczono. Nunc possumus uocare, Piekárnia álbo młyn. Et Metaphorice, Niewola/ ciężßka służbá/ álbo cięßki prácowity á nieznośny vrząd. Olim seruorum pœna erat in pistrina molere uel pinsere alligatos.

Pistrinensis, & hoc pistrinense, ad pistrinum pertinens Apul. inusitatum.

Pistrilla, læ, diminutiuum, a pistrino secundum Priscianum, Żárná/ máły álbo ręczny młynik.

Pinton Insula inter Sardiniam & Corsicam.

Pinus, huius pini, tam mas. quam fem. & tam quar. quã sec. declinationis, Sośniá.

Pinea idem.

Pineus, a, um, Sosnowy.

Pinifer, a, um, Miejsce sośnie rodzące.

Pinetum, pineti, choyná/ sosnowy bór.

Pinaster, pinastri, Plin. pinus degenerans.

Pio, pias, Vide Pius.

Piones populi in Mysia Asiæ.

Piper, piperis, neut. tert. Pieprz.

Piperatus, a, um, Opieprzony.

Piperitis, huius piperitis, alias siliquastrum & persicaria herba, Ziołko przy káłużách rosnące/ bárzo gorzkie / wodny pieprzik/ Páwie ziele. Vide supra.

Pipilo, Vide Pipio.

Pipio, pipionis, masc. tert. Gołąbię. Pullus columbinus.

Pipio, pipis, pipiui, pipitum, pipire, Piskáć álbo pißczéć yáko młode gołębiętá álbo insze ptacy.

Pilo, as, are, idem.

Pipo, pipas, fere idem, sed est gallinarum nam gallina pipat, Krokorze.

Pip uel pipi, piplum, Przeżywánie / złorzeczenie.

Pipleus, mons qui & Pimpleus.

Pipo, Vide Pipio.

Pipulum pro conuicio dixit Plautus, Licenter fictum idem quod piplum.

Pirata, æ, uel pirates, masc Zbóycá morski.

Piraticus, a, um, Złoczomorski. Vt Piraticum bellum, Złoczomorska woyná/ ktora zwłaßczá złoczy morscy rzeczom komu wiodą.

Piraticam exercere, Ná morzu zbiyáć. Piraticam facere idem apud Ciceronem, Piratecium, Zboycy morskich dom/ Kárczmá á schadzká lotrowská.

Pisa, uel pisę, fe. prim. Miásto Peloponesu/ Inter Ossam & Olympum, item oppidum Arcadiæ. Et ciuitas Italiæ in Tuscia.

Pisæus, a, um, adiectiuũ, Kto z przerzeczonego miástá w Peloponezie yest.

Pisanus, a, um, Kto z miástá włoskiego Pise yest.

Pisaurus, mas. fluuius Piceni in Italia Pisaurum ciuitas ibidem.

Piscis, huius piscis, masc. tert. Rybá. Magis mutus quam piscis prouerbium, Mniey álbo bárziey milczący niźli rybá.

Pisciculus, li, diminutiuum, Rybká.

Pisces in plur. p signa cœlesti, Ryby/ známię yedno ze dwunaście známion niebieskich.

Piscosus, a, um, Rybny. Piscosus amnis, Rybna rzeká,

Pisculentus, a, um, idem ciuitas pisculenta, Miásto máyące dosić ryb.

Piscarius. a, um, Co ku rybóm należy.

Piscarium forum, Rybne ławy/ Rybny targ. Hamus piscarius, Rybna wędá.

Piscarius substantiuum, Przekupień rybny Który ryby wozi do miástá.

Piscaria, æ. substantiuum, Rybne ławy. Idem quod piscarium forum.

Piscina, æ, Sadzawká/ stáwek. Viuaria & piscinæ idem, Sadzáwki

Piscina abusiue, Pływánie/ Kąpánie/ To yest mieysce do kąpánia potemne. Et in Balnæis uas amplum, Wánná/ Stągiew łáziennа.

Piscinarius, rij, Który ma chuć ku kąpániu sadzáwek/ Rad się z grábárstwem obchodzi.

Piscor, aris, ari, dep. prim. Łowię ryby.

Piscari in aëre prouerbiũ, Ná powietrzu łowić/ To yest tám szukáć gdzie niemász nic.

Piscatus, huius piscatus, Łowienie.

Piscatio idem.

Piscator uerbale, Rybitw.

Piscatrix, Rybitwká/ Rybitwini.

Piscatorius, a, um, Rybitwi. Vt, piscatoria nauis, Rybitwia łódź. Piscatoria linea, Rybitwi sznur/ Wędny sznur.

Piscatorium forũ, Rybny tark/ Ławy rybne.

Piscinalis, le, Co ku rybóm należy.

Piscinalis herba. Ziele które ryby rády yadáyą.

¶ Expiscor, aris, ari, Wyłowić/ Wyczerpáć ryby. Et Metap. Wysperowáć/ Wywiedziec się/ Wyłudzić co ná kim. Facile expiscabor ab homine, Łatwie się ya tego wywiem ná nim.

Pisidia, fem. Regio Asiatica inter Lycaoniam & Isauriam unde Pisidæ populi ibidem.

Pisistratus, masc. nomen proprium Atheniensium Tyranni,

Piso, pisis, pisere, Tłukę oścí álbo łuszczimy otłukam/ yáko z yęczmieniá y z prosá.

Piso, as, are, idem.

Pisor, pisoris, uerbale apud Varronem, Stępkarz/ Żárnarz/ álbo krupiarz/ Który yágły álbo krupy czini/ w stępách otłuka/ y w żárnách miele.

Pissa, fem. prim. Latine dicitur Pix, Smołá/ Ziwicá,

Pisselæon, Oleyek ze smoły.

Pissasphaltus, Ziwicá s kliyem spuszczóna.

Pissoceros, Melligenis genus ex cera piceq; siue gumi siue resina mistum.

Pistacium. Nieyáki rodzay orzechów który Aptekárze Phisticorum zową.

Pisticus, a, um, Græcum adiectiuum in Biblijs legitur Latine Fidelis, Wierny/ Prawdziwy.

Pistillum, li, Vide Pinso.

Pistor, pistoria, Pistoriensis, Vide Pinso.

Pistris, bellua marina.

Pisum, pisi, n s. Groch.

Piso, onis, Przezwysko yednego Rzimiánina.

Pitana seu pitanæ, urbs Asiæ cuius ciues Pitanei & Pitanitæ.

Pithecusa, fem. Wysep ná morzu Tyrreno/ nie bárzo dáleko od tego mieyscá. gdzie Tyberis w morze wpádá, Alias Aenaria & Inarime. Nunc uulgo Iscia dicitur.

Pitho, ω ειθω fem. Hanc uarie nocant Latini, Suadam, leporem, Suadelam, Persuadendi Deam, Bogini námowienia y przerádzenia.

Pithus Pithun idem,

Pithonocosome locus quidam in Asia.

Pitisso, pitissas, are, Kosztuyę/ Máluczko piyę dla skósztowánia. Pitissando modo mihi quid uini assumpsit, scio, Terent. Wiem yáko mi wiele winá wypilá tilko kosztuyąc/ Tilko się wárgámi dotykáyąc.

Piptit, ueteres Oscorum lingua pro quicquid dixere CC.

Pittacium, ij, Záwiązká álbo podwiązká nieyáka yáko gdy chorenmu głowę zwiężuyą.

Pittacus, ci, mas. s. Jeden z siedmi mędrców Greckich.

Pituita, tæ, f. prim. pen. prod. idem quod Phlegma, Flágmá/ rymá. Vide supra item.

Pituita in Gallinis, Pypeć.

Pituitoſus, a, um, Flegmátyczny/Flegmátik.

Pituitaria herba, Wilcze ziele álbo wße ziele,

Pityocampe, Vide Pitys.

Pitys, fem. latine pinus, Sośnia.

Pityocampe pinorum erucæ, Robak w ſośnie roſtący/ Prochenny robak.

Pityonices, Ten ktory pole otrzimawal w turniejách greckich ktore Iſtmi byly zwáne.

Pityliſma, atis, neut. tert. genus exercitationis & maxime quæ uelox quidem ſit, ſed citra intentionem uiolentiamq́;, Skoki rozmáyite ktore nie ták ná mocy yáko ná chutkośći należą/ gdy ſie yeden pálcámi noznemi záwieśić może ná liſtwie przi ściente/álbo gdy kto ná ręku chodźić może.

Pityuſſa Inſula quæ & Miletus dicitur, et Pityuſſa genus Tithimalli.

Pius, a, um, Pobożny/Milujący rodźice/ I ſlucháyący ſwych rodźicow y ynich ſtárßich. Pius in fratrem, Pobożny ku brátu. Pius in patriam, Milujący oyczizne. Pius amator, Chrześciánski/ vczciwy miloſnik. Pius in parentes, Pobożny ku rodźicom/ álbo milujący rodźice. Pium bellum, Spráwiedliwa woyná/Slußna przicziná walki. Pius dolor & iuſta iracundia, Spráwiedliwy gniew. Non ſecus in me pius quã pater in filios, Nie mniey ná mię láskaw yáko ociec ná wlaſne ſyny.

Pietas, pietatis, fem. tert. Bogoboyność/ Pobożność/ Nabożeńſtwo/ Boża chwalá/chuć ku bożey ſlużbie y ku ſwym ſtárßym.

Pie aduerbium, Pobożnie/ Bogoboynie. Pie & humane facere, iuſte & amice, Iuſte ac pie accuſare, Spráwiedliwie ſie skárżić

Pio, as, piare, act. prim. ſignificat colere, Chwalić. Quandoq́; pie amare, Rządnie á vczciwie milowáć. Quandoq́; contaminare polluere, Obrážić/Zeſromocić. Aliquando purgare, Przeyednáć/ Przepráwić.

Piaculum, piaculi, neut. ſecund. Lotrowska ßtuká/ Wielki wyſtęp / Dopußczenie czego złego. Item ſacrificium, cultus, & quicquid præbetur pro expiatione peccati, Ofiárá/ Pokutá/ y Wßeláka przepráwá ku odpokutowániu ktorego wyſtępu, Grande piaculum admiſiſti. Dopuśćiles ſie wielkiego grzechu.

Piamen, piaminis, Et piamentũ, ti, idé ꝙ piaculum. Pokutowánie/Ofiárá zá grzech/ Kaźń/Oczyśćienie z grzechu.

Piacularis & hoc piaculare. Co ku ofiárowániu zá grzech á ku pokucie należy.

Piabilis, & hoc piabile, Co może być látwie odpokutowano/Przeyednano/Przepráwiono.

Piatrix, Sacerdos expiare ſolita, Feſtus, Popini álbo mnißká ktora oczyśćiálá ludźie od wyſtępow w pogáńſtwie.

¶Compoſit, Expio, as, are, Oczyśćiam/ Poświęcam/yednam/Odpokutowam. Errorem expiare, Błąd ſwoy odpokutowáć. Expiare iniuriam, Krzywdę komu wyrządzoną nágrodźić. Tua ſcelera dĩ immortales in noſtros milites expiauerunt, Twoyich złych vczinkow Pan Bog ſie pomśćil nád náßemi ludźmi. Expiare iniurias legatorum, Pomśćić ſie krzywdy ſwych poſłow / Albo nágrodźić krzywdy ym wyrządzone. Luxum populi expiare ſolent bella, Zbytki ludźkie zwykly być przez woynę karáne. Cœdem cœde expiare, Jednego mężoboyſtwá drugim ſie pomśćić. Expiare manus mortuorum, Przeyednáć vczinić ym yáką ofiárę.

¶Expiabilis, le, Co látwie może być przeyednano.

¶Expiatio uerbale, Pokutowánie/Oczyśćienie/ Przeyednánie.

¶Expiamentum, ti, idem.

¶Inexpiabilis, le, Nieprzeyednány/ Nieprzepráwiony/ Co nie może być odpokutowano/ Oczyśćiono.

¶Implacabilis, & Inexplacabilis, Nieprzepráwny/Nieużity. Bellũ inexpiabile, Wieczna woyná/Nieuskromiona/Nieprzepámiętána, Odiũ inexpiabile Romanorum aduerſus Annibalem, Nieuśmierzenie á nienawiść.

¶Impio, as, are, id eſt polluere, Obrážić/Wyſtępić/Pomázáć. Impiare ſe, Pomázáć ſie popelnienim grzechu yákiego.

¶Impiatus, a, um, Grzechy á niecnotliwemi vczinkámi pomázány.

¶Impius, a, um, pio contrarium, Niebogoboyny/Niepobożny/Niezbożny/Przesdußny/ Zly/ Nie máyący Bogá przed oczimá.

¶Impius et Sceleratus, Bezdußny y pelen wßech niecnot.

¶Impius & religioſus contraria, Bezdußny á nie nábożny. Fraude impia obligari, Zdrádliwie á niepobożnie ſie ſpráwowáć

¶Impius pro parricida dicitur ab Oratore.

¶Impia herba quædam apud Plinium.

¶Impietas, atis, fem. tert. Niepobożność/ Bezdußność/Zákámiáłość ſercá.

¶Impie aduerbium, Niepobożnie/Niemáyący Bogá przed oczimá.

Pix, picis, f. t. Smolá palona/álbo przetopiona żywicá.

Piceus,a,um,Smolány/Co ze smoły yest.
Piceatus,a,um, Usmolony,a/e.
Pico,as,are,Smolę/Smołą pomázuyę.
Picatus,a,um,participium, Posmolony. Vt,picata dolia,Sędy smołą polane.
Picatum etiam dicitur quod picem resipit,Co smołą śmierdźi. Vt,Picata cereuisia,Piwo smołą trącące.
¶Composita,Impico,Smołą poliewam Zásmalam.
Pyxachautum spinæ species CC.

P ante L.

Placabilis,Placatus, Vide Placo.
Placenta,placentæ,fem.pri. Kołacz/Pláceк z maki/z miodu s serem álbo s smotáną vczyniony.Dicta quod nobis placeat uel quod ea Deos solerent placare Calep.
Placentia,æ,fe. Miásto włoskie in Gallia Togata.
Placentinus,a,um, Jeden ztámtąd.
Placeo,ces,cui,tum,ere,neut.secund.Podobam się/Jestem przyiemny/Wdźięczny.Sibi placet, Nie może się sam się bie nayzrzeć/Nie o kogo nie dba/yedno sam o się.
Placet fere in tertijs personis,p uidetur et censet,Widźi się/Zda się. Senatui placet C.Cassium prouinciam Syriam obtinere, Zda się Senatowi áby Cassius otrzymał Syryeńskie stárostwo. Placet ne sic agi,I podobáć się ták etc Placet de,Ci.Expecto quid istis placet de Epistola ad Cæsarem, Oczekawam co się tym zda z listu ku Cesárzowi dánego. Placitum est mihi uel placitum est ut illud fiat, Ták mi się zdáło/Podobáło mi się.
Placitum,ti,nomen neut.sec. Zdánie/Podobánie/Uznánie/ Albo skazánie sędźiego. Aliquando idem quod Dogma, Vt, Placita medicorum, Pospolite powieśći Sentencie postánowienie lekárskie/ ktore bywáyą zá pewne miáne.
Placito,as,are,frequentatiuum, Co daley tym się lepiey podoba.
Placitus,a,um,participium Podobány. Terent. Vbi cognitæ sunt placitæ sunt, Podobáli się.
Placendus,a, um, Ktory się łatwie podobáć może.
Placor,placaris,placabilitas ipsa in Biblijs Barbara dictio,Podobánie.
¶Composita,Complaceo,ces,penu.cor.complacui,tum, ere,Spodobáć się. Cum quid placitum est semel, Gdy się comu komu vpodoba Hoc Deo complacitũ est, Ták się pánu Bogu podobáło/zdáło/Widziáło.

¶Perplaceo,Dobrze się podobam.
¶Displiceo, Niepodobam się/Mierzę. Displicet tibi fortassis.Mierzi cie to podobno. Displicet mihi per omnem modum, Mierzi mie yáko co złego.
¶Displicentia,æ, Mierziąność/Niepodobánie.
¶Displicina a Plauto confictum uocabum pro eodem.
Placidus, a. um, idem quod mitis sedatus,Skromny/Spokoyny/Cichy/Pokorny/Miły.Vxor tibi placida et placata est, Masz żonę cnotliwą. Feruere & placidum esse contraria Placidus dies & serenus. Cichy y pogodny. Placidum iter, Łatwia drogá/Nie cięszka.Placida animalia cui fera opponuntur.Skromne/Oglaskáne/Nieplochę.Placidis moribus adolescẽs, Skromnych obyczáyow.
Placiditas,atis, Skromność/Pokorá/Pokoy/Cichość,
Placide aduer.Miłe/Skromnie/ cicho/Pokornie/ s pokoyem. Vt placide accubat canis, S pokoyem leży. Placide aperire fores, Z lekłá á cicho odworzić drzwi.Placide unumquemq; rogitare, Pięknie o káżdą rzecz pytáć. Placide ferre iniuriam, Skromnie cierpieć krzywdę.
Placo,as,aui,are, act. prim. Uspokoyam/Ubłágam.Placare precibus iram Dei, Ubłágáć gniew Boży modlitwámi.Placare & lenire animos concordia,Ziednáć.
Placatus,a,um,participium,siue nomen ex participio,Ubłágány/Ukoyony. Placata uita,Spokoyny żywot. Placatissima quies, Spokoyniuchne odpoczinienie.
Placate aduerbiũ,Miłe/spokoynie/Skromnie.Omnia humana placate & humane feramus , Wszystki przigody ludzkie skromnie cierpieć mamy. Remissius & placatius ferre, Nieták się bárzo gniewáć/Opłonąć nieyáko.
Placatio, fem. tert. Ubłagánie / Uspokoyenie/Ukoyenie.
Placabilis,& hoc le, Łatwi ku vbłagániu/Nie surowy/Nie cięszki.Placabile ad iustas preces ingenium,Nietrudnego przirodzenia/Łatwie się da przeyednáć.
Placabilis, & Irritabilis, contraria, æquos placabilesq; dimittere, Ziednánych y skromnie się przeciw sobie máyących odnechać.Præbere se placabilem alicui, Dáć się ná wolą komu.
Placabilitas,atis,fem.tert. Skromność/Ubłagánie.
Placamen seu placamentũ,neu. Czym kto bywa przeyednan / Poczta álbo co tákowego.

¶ Composita, Implacabilis, le, Nieużyty/ Nieprzejednány/ Trudny ku vbłagániu
¶ Implacabilitas, atis, Nieużytość/ Twárdość.
¶ Complaco idem quod placo, Vbłagam/ Koję/ Głaszczę.
Plærumq;, Vide Plerumq;.
Plaga, plagæ, priore prod. fe. prim. Plagá/ Vderzenie/ Cięcie/ Rana. Græce πληγή Facere plagam, Ciąć kogo. Infligere plagam mortiferam alicui. Zádáć komu śmiertelną ránę. Perferre plagas & pati plagas, Cierpieć karánie. Inijcere plagã, Zaciąć kogo. Leuior plaga ab amico,
Plaga item Metaph. Szkodá/ Roczne plagi/ Náwiedzenie boskie. Maximam plagam accepit Cicero, Wielką szkodę podjął. Hoc anno magnam accepimus plagã, Wielką smy szkodę podjęli tego roku.
Plaga item priore cor. Wielka polna sieć/ s wielkiemi okámi. Proprie tantum, Zwierzchny á odspodny powróz ná ktorym sieć bywa rościągána. Inde incidere in plagas, per translationem, Wpáść w niejáką niebespieczność/ Podjąć jáką klęskę.
Plaga item idem quod tractus Latine & Græce Clinia, Kráiná/ Plagá/ álbo Dálekość ták ná niebie jáko ná ziemi.
Plaga item idem quod tapes uel stragulum, Oponá/ Kortiná/ Kobierzec/ Deká ktoremi ściány obijáją/ Plagá. Præterea linum candidum, Rąn tuch álbo rąbek.
Plagula, diminutiuum, Máły rąbeczek/ Rántuszek/ Też niejáka deczká wyszywána y wyháftowána.
Plagiarius, qui plagas, id est, uulnera infert, Morderz/ Mordownik/ Też złodziej vwodziciel/ Ten zwłaszczá ktory komu poddáne á własne sługi/ to jest niewolniki vwodzi/ Záchowawa y Záprzedawa/ Też ktory swiebodnego á wolno vrodzonego człowieká z niewolej puścić nie chce. Et Metap. ktory cudze xięgi álbo wiersze krádnie á zá swoje wydáwa.
Plagium, gij, Krádzież tákowa/ Złodziej człowieczy.
Plagiosus, a, um, Ktory rad bije/ Morderskiego przyrodzenia.
Plagosus, a, um, idem, Pełny ran/ Zránony/ Vsieczony.
Plagiger, a, um, adiectiuam Plautinum Plagis gerendis natus.
Plagor, aris, atus sum, ari, id est plagas accipio in Biblijs Barbare legitur.
Planatrum dicitur aratrum, in quo cuspis uomeris palę similitudinẽ habet CC
Planaria Insula in Ligustico mari non procul a Corsica.
Planasia Insula in mari Thyrreno uel Tusco.
Planca, cę, fe. prim. Szerokie dile/ Mościny/ To jest tárcice ktore ná most kłádą.
Plancus, planci, n. s. Szeroko álbo Płáskonogi ktory zwłaszczá cienkie á płáskie nogi ma
Plancus etiam nomen proprium Romani cuiusdam.
Plandus, Vide Plango.
Plane, Vide Planus.
Planeta, tæ, mas, prim. Plánetá/ Błąkająca się gwiazdá πλάνης enim error, Błąkánie/ πλανήτης erraticus uagus, Błąkający się. Et πλανάομαι erro, Błąkam się/ Sunt autem septem, Saturnus, Iupiter, Mars, Sol, Venus, Mercurius, Luna, Ab illis nomina dierum uulgus Ethnico more uocat, Bowiem je pogáństwo zá bogi chwaliło/ á przeto káżdemu swoy dzień z osobná przypisáli. Latine errones & erratice stellæ siue errantia sydera uocantur.
Plango, is, xi, ctum, ere, act. prim. Nárzekam/ Lámentuję/ Też biję/ tłukę. Vt solent quibus aliquid uehementer dolet, W piersi się bić rękomá, Plangunt littora fluctus, Náwáłności/ Wełny wodne otłukáją się o brzegi.
Planctus huius planctus, m. quar. Láment/ Nárzekánie/ Krzyk/ Płácz/ Też bicie/ Tłuczenie.
Plangor, oris, uerbale idem.
Plango & Lamentatio, Krzyk y Nárzekánie.
Planicies, planiciei, Rowność/ Błonie/ Rowne dno álbo pole.
Planta, tæ, f. p. Stopá/ Podeszwá stopna.
¶ Supplanto, as, aui, are, Podkłádam nogę pod co álbo záwádzam komu nogę áby padł. Et Metap. Zdrádzam/ Podchodzę kogo w czym.
¶ Supplantator, Zdrayca/ Oszukácz/ Omylácz/ Podchodziciel.
Plantaris, re, Stopny/ Podeszwiány. Quod scilicet pertinet ad Plantam pedis inusitatum.
Planta, tæ, f. p. Szczep/ Látorośl/ Rozgá ku szczepieniu.
Plantarium, rij, ipsa planta, Szczep ktory już odrosł á s korzeniem wykopány ná ynsze mieysce bywa przesádzon/ I mieysce plac álbo grubá gdzie szczepy odchowáwáją/ Szczepnik
Plantarius, a, um, Co może być szczepiono. Vt plãtaria arbuscula, Drzewko ku szczepieniu dobre,
Plantiger, a, um, Vt, Plantigeræ arbores, Wiele látorośli rodzące.

Planto,

Planto,as,are,act. prim. Szczepię.
Plantatio,fem, tert. Szczepienie.
¶Deplanto & Explanto, Przeſádzam ſzczepy/Wyrywam co wſzczepiono yeſt.
¶Supplanto,as, are,Podſzczepiam/Podpieram.
Plantago,inis,fe.ter. Bábká.Herba cuius duo ſunt genera, Plantago maior, Większa Bábká.Plantago minor, Bábká mnieyſza.
Planula, Vide Planus.
Planus,a,um,priore lon, Pláski/Równy.
Plana area, Równy plác/Równe ſiedlisko.
Planus & æquus locus, Równe mieyſce.
Plani piſces, Pláskie ryby. Plani pedis ædificium, Budowánie ná równym ſiedlisku/To yeſt gdźie żadney piwnice áni sklepu podźiemnego niemáß Planior aditus, Równieyſzy y łatwieyſzy przyſtęp. Cuſtodiæ nō ſolum pro tribunali, ſed & deplano audiri poſſunt atq; damnari, Spráwy około ſtrożey nie tilko ſądownie ále też w nie bytności vrzędnego ſędźiego mogą być słuchane y oſądzone. De plano cauſam aliquam cognoſcere, apud Juriſconſultos, Krōm poſtępku práwnego / Jednánym obyczáyem rzecz ktorą oſądźić. E plano & E queſtoris tribunali admonebat, cōtraria.
Plan⁹, Metaph. Jáſny/Jáwny/Łatwi.Hinc planum facere,Wyłożić/Jáſniey vczinić.
Plana & certa, Jáwne y Pewne.
Planus,plani,pen. cor.m.ſec. dictio Græca,Latine Impoſtor, Oſzukácz/ Oſzuſt/ Zwodnik/Podchodźiciel.
Plane,planius,planiſſime,Jáwnie/Jáſnie/ Wyrozumnie. Planius commemorare. Jáſniey rzecz wyłożić. Plane & aperte, Jáwnie/Beſpiecznie.
Plane etiam, Málem zá pewne / Owſzeki. Plane hercle hoc quidem eſt, Owſzeki ták yeſt. Qui talia tam plane ſcias, Ktory tákowe rzeczy zá pewne wieß.Si plane a nobis deficis, Jeſli owſzeki od nas odſtáyeß. Si te habebo non mihi uidetur plane periyſſe, Będźli cie mógł mieć/ nie owſzeki ſie zginąć będę mniemał.
Planidor apud Columel, Et, Planitior apud Liuium utrumq; mendoſe legitur pro Planior.
Planicies,planiciei.f. quin. Równość/Pláskość.uide ſupra. Planitudo idem.
Planipes et planipedia,uide in dictiōe.Pes.
Planula,læ,fem. prim. Hebel ktorym gládzą á pociosują deſzczki.
Plano,as,are, Równam/Gládzę. Et Meta. Wykłádam/Jáſniey okázuyę.

¶Complano,pen. pro.as,are, Pogłádzam/Porownawam. Domum alicuius complanare pro deſtruere, & ſolo æquare, Z gruntu wywrócić. Opus complanare,Wypełnić/Dokonáć.
¶Explano,as,are, Porownawam álbo wyrownawam dobrze/ Też obiáſniam/ Wykłádam. Metaph. Ille omnia tibi explanabit,Wyłożić wſzistko/ Wywiedźie cie ze wſzelákiego wątpienia.
¶Deplano,as,are,pro complano,Calepinus ſine authore,
¶Explanari paſſiuum, Być wyłożon/ Szerzey á yáſniey wymowion.
¶Explanator,Wykłádacz/Wyłożiciel.
¶Explanatio, Wykład/Wyłożenie. Ex plāatio animi,Obyáwienie wmysłu ſwego
¶Explanate,aduerb. Jáſnie/ Jáwnie/ Rozumnie.
¶Implanare p in errorē impellere uerbū male ex Græco detortū in Biblijs.
Plaſma,atis,ne.te. Plaſmatum,ti, Latine figmentum ſeu figulinum opus, Zduńskie/Gárcárskie/Gliniáne naczinie.
Plaſmo,as,are,Latine figmentū efficio, Zduńskie naczinie czinię/ Gliną robię.
Plaſtes,tæ,m.Latine figulus, Zdun/Gárncarz. Plaſtice,ces, f. Zduńskie rzemięsło.
¶Proplaſtice, ces, Naukā á rzemięsło formy czinić. (Formarz.
¶Proplaſtes,tæ,m. Ktory formy rzeże.
¶Protoplaſtus ti, Pirwe vlepienie/ Stworzenie/To yeſt Oćiec náß Adam. (wrzod.
¶Cataplaſma,tis,Pláſter ná ránę álbo ná
Platanodes Achaiæ promontorium.
Platanus,ni,pen.cor.tā m,quā f.tā quar. quam ſ.dec. Yáſurt. Vt uulgo creditur arbor eſt, Jáwor.
Platanin⁹,a,ū,adie. Záſurtowy/Jáworowy
Plaſma etiā, Pláſter ná wrzod álbo ná ránę.
Platea,æ, πλατεια, Vlicá w mieſciech.
Platea etiam, Plác á mieyſce gdźie ſie weſpolek ludźie ſchodźić zwykli. (uocat.
Platea itē auis, Niektory ptak Plataleā Cic.
Plateæ, arum, ciuitas Bœotiæ cuius incolæ Plateenſes,
Plato,nis,m.t. Známienity Philoſoph Atheńſki od ktorego ſie Secta Academicorum, Wſzczęłá.
Platys,m, Latine latus, Szeroki, Vnde platycerotes, Zwierzętá ſzerokie rogi máyące.
Platyopthalmon appellatum eſt ſtibiū quod oculos dilatet πλατύς enim latus Et οφθαλμος oculus, Alabaſtrowy álbo kálcedonowy kámień.
Platyphillon genus Tithymalli.

Plaudo, dis.ſi, ſum, ere, neut.t. Weſelę ſie/ Kláskam rękomá od weſela. Qui non manibus clare quantum poterit plauſerit, Kto nie będzie rękomá kláskał iáko naybárziey może. Plaudere ſibi, Sam ſie ſobie podobáć. Plauditur paſſiue Cic. Ne uictoria quidem plauditur, Nie bywa ſie weſelono z otrzimánego zwiciẽſtwá.

Plaudite uerbum addi ſolitum in fine comediarum, Bądźcie weſeli.

Plauſus, huius plauſus, Kláskánie rękomá/ Huczenie/ Wykrzikánie/ Też chwalá, Cum a toto conſeſſu plauſus eſſet multiplex datus, Gdy odwſzego poſiedzenia rozmáyćie byli pochwaleni. Querere uel captare plauſum, Szukáć chwały.

Plauſus laterum, Trzępánie ſkrzidłámi w bok iáko czinią kurowie gdy piać chcą.

Plauſibilis, le, Chwalny Co ſie łatwie może podobáć/ Miły.

Plauſibile atq; populare, Lętus atq; plauſibilis locus, Weſole mieyſce.

Plauſor, oris, uerbale, Weſelący ſie/ Rękomá kláskáiący/ Dobrey myſli. Dare plauſum idem quod plaudere.

¶Compo. Applaudo fere idem quod ſimplex, Weſelę ſie s kim/ Przipochlebiam komu/ Podaię potuchy/ Weſołośći y dobrey myſli/ Prziſpiewawam/ Przikrzikam y przikláskam rękomá. Nemo impediebat omnes quædam modo applaudebãt, Żaden nie rozwadzał/ Wſziſcy to málem rádzi widzieli.

¶Complodo, dis, ſi, ſum, ere, idem, Rękomá kláskam/ Pląſzę. Explodo, dis, ere, cũ ſono elido, Wyrzucam/ Wypycham precz/ Wyśmiać álbo wykołátáć kogo. Exploſus, a, um, Wyrzucony/ wyśmiany/ Exploſa ſententia, Odrzucona ſentencia. Exploſa cõedia, Wyśmiána/ wykołátána.

¶Supplodo, Podbiiam álbo podmykam pod co/ A zwłaſzczá nogámi żácieram. Supplodere terram pedibus, Nogámi po ziemi pomknąć/ Zá[k]ołátáć ná kogo.

¶Supploſio, Pomknienie nogámi po ziemi. Cætera uide in dictione Plodo,

Plauſtrum, plauſtri, neut.ſec. Wóz.

Plauſtrarius, Sztelmách. Inuenitur etiam ploſtrum.

Plautus, ti, & plotus, ti, idẽ quod Plaucus.

Plebs, plebis, fem.tert, uel plebes, plebei, Poſpolity lud/ Gmin.

Plebecula, læ, dimin. Poſpólſtwo/ Ludek.

Plebeius a, um, Ku poſpolſtwu należący/ Też pádły/ Nieſ[z]láchetny, Homo plebeius, Chłopowic. Plebei Philoſophi, Podły/ Nie bárzo zacny.

Plebeius ſermo, Proſta/ Chłópská mowá.

Plebeius magiſtratus, hoc eſt, ipſi tribuni plebis, Woyski poſpólitego człowieká v Rzimiánów/ V nas ſtárſzy w bráctwie álbo posłowie od ziemi.

Plebicola, le, com. pri. Obrõncá á miłoſnik poſpolitego człowieká.

Plebiſcitum, Vide infra Scio.

Plecta, tæ, in Biblijs tantum legitur, Nieiáka pleciona robotá.

Plecto, tis, xi, ctum, a, tert, ſecundum Priſcianum, uel ut alij uolunt plexui, xũ, ere, Karzę/ Biię. Plectere capite, Bić ſcięt.

Plector, paſſiuum, Bywam karan. Ego plector pendens, Terent.

Plectrum, plectri, n.ſe. idem quod pecten, Młotek którym ſtrõn náciągáią/ Strony/ Symphonały y pobiiáią gozdźików.

Plectrum etiam dicitur calcar æneum, quod olim gallis gallinaceis addebatur pugnaturis Sipont. Karże oſtrogi.

Plectilis, le, apud Plautum, Pleciony. a/e.

Plector, eris, deponens non uſurpatur, ſed eius compoſita, Amplector, eris, amplexus ſum, amplecti, Obłapiam/ Obwikławam ſie.

¶Amplecti aliquando pro tenere, Vt, Amplecti limina portę, Trzimáć/ Doſtáć. Amplecti uirtutem, Cnoty ſie rozmiłowáć, Amplecti aliquid, Oſięgnąć á wyrozumieć co. Quod uirtutis nomine amplectimur Co miáſto cnoty á zá cnotę przimuiemy. Amplecti aliquem, Opłápić/ Vprzeymie miłowáć kogo. Plebem amplecti, Zá poſpólſtwem być. Nimium amplecti Rempub. Názbyt Rzeczpoſpolitą miłowáć/ Niczegóy dla niey nie lutowáć. Ius ciuile amplecti, Ná naukę práwá Ceſárskiego ſie vdáć. Amplectuntur annales memoriam temporis, Hiſtoriie oſięgáią/ Máią w ſobie czáſów przeſzłych dzieie.

¶Amplecto uel amplector dixit Plau.

¶Amplexor, aris, ari, frequenta. idem ſignificans, Vprzeymie miłuię/ Obłápiam/ Sciskám vſtáwicznie. Amplexari aliquẽ & in manibus habere, Niemòdz ſie kogo námiłowáć. Amplexari ac tueri iudiciũ, Otium amplexari, Virtutẽ amplexari.

¶Amplexo uetuſte, pro Amplexor, Nonius.

¶Amplexus, huius xus, Obłápienie/ Sciśnienie.

¶Complector, Oſięgam/ Obeymuię/ Okrążam. Sinu complecti, Wziąć ná łono. Complecti animo, Pámiętáć. Complector te amore, Miłuię cię. Complectitur uitis ſuis clauiculis quidquid eſt na

cta, Opláta á kráza ſie około wßego co iedno może doſtáć. Quantum animo complector Ci. Jle mogę rozumem ſwym oſięgnąć Animo rei alicuius magnitudinem cõplecti, Dważić ſam s ſobą. Cogitatione complecti non poſſumus, Cic. Nie może nam przyść ná pámięć. Abſentem cogitatione complecti, Myſlić o kim wnie bytnoſci iego. Memoria complecti, Ná pámięć wźiąć. Memoriam rerum breuiter complecti libro aliquo, Popiſáć piſmem oſięgnąć dźieie przeßłych rzeczy. Vno uerbo complecti omnia, Jednym słowem wßiſtko oſięgnąć. Complecti uno crimine omnia, Jedną niecnotą wßiſtki niecnoty popełnić. Verbis complectitur quicquid uult, Wßiſtko ſnádnie á dowodnie wymowić może co iedno che / Ma słów á wymówy s potrzebę. Cõplexus eſt me ſõnus, Nápadł mie ſpik. Cõplecti hominẽ, Sciſnąć kogo obiemá rękomá z miłoſci. Magna me beneuolentia complexus eſt, Wiele miłáſki y vprzeymy chuci okazał. Arcta me complectitur familiaritate, Vprzeymie s ſemną ieſt dobrze. Complecti & oſculare aliquem, Vmiłowáć y vcáłowáć kogo. Magna nos comitate complexus eſt, Stáwił ſie nam bárzo ochotnie / Skłonnie ſie k nam miał. Me Gne. Pompeius omnibus ſuis ſtudijs laboribus uitæ periculis complexus eſt, Zadney prace pilnoſći y niebeſpiecznoſci dla mnie nie żáłował. Beneficio complecti, Dobrodźieyſtwo okázáć.

¶Complector etiam paſſiue dicitur,

¶Complectens, tis, participium, Oſięgáiący / a / e.

¶Complexus, a, um, aliud participium, Ten ktõry obłápił.

¶Complexus, a, um, participium paſſiuum, Oſięgniony. Cic. Quo uno maleficio ſcelera omnia complexa eſſe uideantur, Ktõrym iednym wyſtępem wßiſtki ſie iuße niecnoty widzą być oſięgnione y pámiętáne.

¶Complexus, huius complexus, nomen, Obłápienie / Obięcie / Oſięgnienie. Complexu luctari, Zápáſy chodźić. Complexus & oſculatio. Complexus & ſinus, In ſinum & complexum alicuius uenire, Ná łono y ná wielką miłość do kogo przyść. Ad complexum alicuius currere, Ná ręce komu łgnąć. Sinu complexuq; illum Reſpub. accipiet. Obiemá rękomá álbo s wielką chucią od wßech ſtanõw będźie przyięt.

¶Complexus etiam pro amore, Cic. Totius complexus gentis humanę,

¶Complexio uerbale idem quod cõplexus, Obłápienie.

¶Complexiones, Copulationes & Adhæſiones idem.

¶Complexio item ſchema Oratoriũ in quo utrũ conceſſeris reprehẽditur.

¶Circũplector idẽ puod amplector.

¶Implector, aris, ari, Zawikławam / Zámotawam / Záplętam.

¶Implexus, a, um, idem quod implicatus, Zámotány / Záplecióny / Záwikłány. Et Metaph. Zátrudniony. a / e.

¶Perplector forte non reperitur. Sed Perplexus, a, um, Zátrudniony / Záwikłány / Wątpliwy / Obłędny / a / e. Perplexum reſponſum, Odpowiedź máiąca dwá końcá / niewiedźieć iáko ią rozumieć. Perplexum iter, Obłędliwa drógá. Perplexi ſermones, Trudne gadki. Nihil perplexi, nihil intricati habet hæc cauſa, Tá rzecz ieſt bárzo łatwia / Nie ma nic w ſobie trudnego.

¶Perplexe, aduerb. Trudnie / Wątpliwie Perplexe loqui, Chytrze á zátrudliwie mõwić, Perplexe reſpondere, Dáć odpowiedź ktõrą może rozmáicie rozumieć.

¶Perplexe & palam contraria.

¶Perplexim .i.e. perplexe, Plau. obſ.

¶Perplexabilis, le. p perplexo obſol.

¶Perplexabiliter aduerb. apud Plaut. pro perplexe antique.

¶Perplexor, aris, atus ſum, ari, Niektõrą rzecz zámotáć / Zámylić. Obſoletum.

Plegma, atis, Wárkocz. Et alias, Co kolwiek plecionego Crines nitorti, tricæ, et omne textũ, Czepiec / Siatká / Poduſzká włoſiána.

Pleiades, dum. plur, nu, tantum πλειάδες Latine Vergiliæ a Verni temporis ſignificatione quo oriuntur, Gwiazdá niebieska. Poſpolity lud zowie náſiadká s ſwemi kurczęty.

Plenus, a, um, Pełny / Cáły / Zupełny / Doſtáteczny / a / e, Plenus a ſummo cadus, Kadź pełna áż do ſámego wierzchu. Plenus ac Refertus idem. Plena manu, Cáłą ręką / Gárśćią, In alienam pecuniam plenam atq; preclarem inuadere, Rzućić ſie ná piękną á doſtáteczną máiętność cudzę. Pleniore ore laudare, Cáłemi vſtámi wychwaláć. Pleniſsimum teſtimonium, Zacne świádectwo. Ire uidi milites plenis uijs, Wßędźiem w drodze widział ſłużebny lud ciągnący. Pleniſſimis uelis nauigare, Prętko iecháć / Mieć wiátr ku żeglowániu.

Plenus genitiuo iungitur aliquando, ut, Plenus ætatis, Stáry. Plenus animi, Czyſtego ſercá / Smiáły.

Plena festinationis Epistola, Ná prędce pisána. Plenus animorum & irarum, Pełny swey woley y gniewu. Plenus gloriarũ, Nádęty/Pyszny/ Sam się chwalący. Plenus ingenij, Wysokiego rozumu. Plenus inimicorum, Wiele nieprzyiacioł máiący. Plenus laboris immensi, Bárzo prácowity. Plenus negotij, Bárzo wiele spraw ná się máiący. Plenus officij, Wielmi posłuszny/ Prędki ku pomocy/ Też ludzki rad się káżdemu záchowawa. Plenus sanguinis, Okrutnego przirodzenia/ Morderz/ Mężoboycá. Stultorum plena sunt omnia, Plenus uini, Opiły/ Piyánicá.

Plenus item aliquando ablatiuo iungitur, Vt, plenus annis, Bárzo stáry. Plenus dedecore, Sromotny. Plenus corporis et externis bonis, Szczęśliwy/ fortunny. Ták ná ciele yáko y ná máięt ności.

Plenus idem absolute, Bogáty. In plenum dicere, Do pospolstwá mówić/ Albo w gromádzie. Exigere plenam operam, Cálego się obroku vpominác.

Plene aduerbium, Pełnie/ Zupełnie/ Dostátecznie. Plene & cumulate perfectum, Ze wszech stron doskonále. Plene scribere, Szeroko á Dostátecznie pisác.

Plenitudo, nis, f. t. Zupełność/ Pełność.

Plenilulium, Pełnia xiężicá.

Pleonasmus, Vide Pleon.

Pleo non usurpatur in simplici, sed in compositis, Compleo, es, eui, etum, ere, Nápełniam. Metaph. Dokonawam/ Skończiwam. Vsq; ad summum complere, Aż do wierzchu nápełnić. Plangore & Lamentatione forum complere, Wielki krzik y láment ná rynku pobudzić. Complere luce terras dicitur sol, Oświecác wszistkę ziemię. Promissum complere, Obiecániu dosić vczinić.

¶ Completus, a, um, participium, Nápełniony/ Spełniony/ a/ e.

¶ Cõpletus perfectus & confertus idẽ.

¶ Complementum, ti, n, f. Nápełnienie/ Dopełnienie.

¶ Expleo, es, eui, etum, ere, Wypełniam/ Násicam. Explere sese, Násicić się. Cicatricem explere Záleczić ránę. Annos ducentos explere, Dwie ście lat przekonác/ Przetrwác/ Albo dwie ście lat zupełnie mieć. Auariciam suam pecunia explere, Zátknąć łákomstwo swe pieniądzmi. Libidinem suam explere, Woley swey dosić vczinić/ Vcieszić się ná kim. Munus explere, Vrząd swoy wypełnić. Explere animum, Wolą swą násicić.

¶ Explere aliquando pro Minuere usurpatur, Nam præpositio ex nonnunquam priuatiua particula est, Wyprożnić/ Vmnieyszić. Vergi. Explebo numerum reddarq; tenebris, Vmnieyszę liczby y vmrę.

¶ Explenũt pro expleunt dixerũt uete.

¶ Expletus, a. um, partici. Wypełniony. Expletum omnibus suis partibus siue omnibus suis numeris, Ze wszech stron wypełniony. Expleta et perfecta forma.

¶ Expletio uerbale, Wypełnienie. Explebilis, le, Łatwy ku násicenu/ Nápełnieniu.

¶ Inexplebilis, le, Nienásicony/ nienápełniony

¶ Expleo, etiã Metaph. Cieszę/ Pocieszam.

¶ Impleo & Adimpleo, Nápełniam/ Násicam. Impleo cum genitiuo, Liuius Adolescentem suæ temeritatis implet, Młodzienczikowi wszelákiey swey woley dopuszcza. Implere cum ablatiuo, Vergil. Impleuit mero pateram, Ná pełnił winem czászę álbo kubek. Annos centum impleuit, Má sto lat/ Spełniło się mu sto lat. Ad summum complere, Aż do wierzchu dolác. Cursum uitæ implere, Dokonác swego żiwotá. Spem implere quamquis de nobis concepit, Nádzieię o nas wziętą nápełnić. Vicem alterius implere, Zástępić kogo w czym. Implet ulnas hominum quatuor, Ośięga/ Ma w sobie cztery łokcie. Libram implere, Plin. Raro modius graui 16. libras implet, Rzadko przinośi 16. funtów. Impletio, Nápełnienie.

¶ Impletus, a. um. Nápełniony/ a/ e.

¶ Oppleo, es eui, Ze wszad álbo z wierzchem nápełniam/ Wierzchowáto czinię. Opplet nares odor, Wonność nápełnia nozdrze. Oppleuit luctus urbem, Wszistko miásto krzicżáło. Oppleuit opiio hęc uet⁹ Gręciã, Zástárzáło się to mniemánie w greciey

¶ Repletio, Nápełnienie. Ex nimia repletione uentriculi hunc morbũ contraxisti, Dostałeś tey choroby z zbytnego picia y obyadánia.

¶ Suppleo, Dopełniam/ Dokonawam. Librum imperfectum supplere, Dopisác/ Dokończić. Si fœtura gregem suppleuerit, Jeśli przipłodek trzody dopełni/ To yest yesli ták wiele będzie przipłodku yáko máciorek. Legiones uel exercitum supplere, Záś cáłą vczinić etc.

¶ Supplementũ. Dopełnienie/ Dostpánie. Si supplemento opus esset, suppleret de legionibus.

¶ Depleo, es, ere, Vliewam z czego pełnego/ vymuię. Deple rursus qnod adimpleuisti, Vley záś coś przelał.

Pleonasmus, Zbytne słowá w rzeczy/ gdy co názbyt nie z potrzeby bywá w rzecz wsádzono. Vt sic ore locuta est.

Plerique, pleræque, pleraque, a plus deducitur, Więtsza część. Pleriq;, Niektórzi

Pleriq; õnes, Málem wszyscy/więtsza część.

Plerus, a, um, dixerunt ueteres, ut plera pars, Więtsza część.

Plerusq;, pleraq;, plerunq;, etiam in singulari, sed raro usurpatur.

Plerumq; aduerbium, Częstokroć/ Pospolicie/ Podczás/ Tez kilka rázów.

Plethrum, ne. se. πλεθρον sexta pars stadij, hoc est mensura centum pedum, Miárá/ Plác/sto stóp ostęgáyąca. Capitur aliquando pro Iugero, Vide quid sit Iugerum in dictione *Iugum*.

Pleuitas pro ignobilitate Obsoletum.

Plura, f. Latine Latus, lateris, Bok.

Pleuritis, dis, fe. pen. prod. Kłocie w boku. Pleura quidam pleuresim uocant.

Pleureticus, a, um, Który tę chorobę ma.

Plexa, Pleciona.

Plico, aui, atum, Et Plicui, plicitum, are, act. prim. Fałduyę/ Zbieram wespołek.

Plicatura, Fałdowánie.

Plicatio idem.

Plicatilis, le, Fałdowny/ Fáłdowaty, a/e.

Plica, plicæ, fem, prim. Fałd.

¶Composita, partim ex præpositionibus quæ duplex præteritũ & supinum faciunt, Vt, Applico, as, pe cor. applicui, applicitum. Et secundum analogiam applicare, applicatum, Przisádzam/ Przitykam/ Przyplatam/ Przyszywam/ Tez przipływam/ Przisádzám się do brzegá. Naues ad terram applicare, Ku brzegu przywieść. Nauem ad locum aliquem applicare, Przyłączić się ku komu. Quo applicem? Gdzie się mam obrócić? Castra flumini applicare, Obóz przi rzece położić. Applicant se turbæ, Przibliżáyą się tłuszcze. Applicare se ad aliquid, Przipiąć/Przilnąć do czego. Se ad amicitiam fidemq; populi Romani applicauit, Ziednoczył się s Rzimiány. Applicare se ad familiaritatem alicuius, Przyłączić się ku towárzistwu czyiemu. Applicare se ad ductum alterius, Dopuścić się wieść drugiemu. Scalas applicare subaudi muris, uel ad muros, Przistáwić drabi do murów. Ad flammam se applicuerunt, Przibliżili się do płomieniá. Applicare se ad aliquod studium, Ydáć się ná yáką naukę. Ad doctorem se applicare, Przyłączić się do nauczicielá. Animum ad frugem applicare, Polepszić się/ Ydáć się ná cnotę. Applicare animum ad deteriorem partem, Źle się stánowić.

¶Applicatus, a, um, participium, Przibity/ Przyłączony/etc. Cæsar applicatis ad terrã nauibus, Przywiodwszy łodzie do brzegá. Aures applicate, Máie v szy do głowy przytulone.

¶Applicitus, a, um, penult. cor. aliud participium, Przitkniony/ Przipięty.

¶Applicatio, Przitknienie/ Przipięcie.

¶Complico simul plico cumulo, as, are, Szukuyę/ Wespołek zbieram/ Wespołek związuyę/ Spinam. Cõplicare et Euoluere contraria, Epistolam complicare, Złożić list. Sarcinam complicare, Włożić tłumok y spiąć.

¶Cõplicatus, a, ũ, Spięty/ Sfałdowány.

¶Complicatio, Spięcie/ Sfáłdowánie.

¶Explico, as, are, pen. corr. explicui, uel explicaui, explicitum, uel explicatum, are, Wyłożić/ Rospiąć/ Rozłożić/ Odpiąć/ Rozdziergnąć/ Odwikłáć. Et Metaphori. Wykładam/ Jásnemi słowy oznawiam. Proferre atq; explicare literas, List otworzić. Explicare acies, & explicare agmen, dicuntur imperatores, Wszikowáć/ Rosprawić woysko ktore za którym ma stać. Pauo explicat alas, Paw rozszerza skrzidłá. Ensem explicare, Dobyć mieczá. Iter explicare, Odpráwić drogę. Cœnas duas unica mensa explicare, Ná yeden ras dwie wieczerzi odpráwić. Se laqueis explicare, Wywikłáć wywiązáć się z sideł. Explicare prouinciam aliquam cinctam undiq; periculis, Wybáwić/ Wyswiebodzić od niebespieczności. Antoniano Latrocinio liberata, sed nondum omnino explicata, Z łotrostwá Antoniego wybáwiona/ ále yescze nie owszeki wolna. Planius explicare, Szerzey á łatwiey wyłożić. Captiones explicare, Chytrości wyłożić. Explicare atq; expedire negotium aliquod, Wypełnić/ Spráwić.

¶Explicatus, a, um, participium, Prętki/ Gotowy/ Pospieszny/a/e.

¶Explicatus, huius explicatus, Rozciągnienie/ Rozłożenie. Explicatus crurũ, Rozciągnienie goleni.

¶Explicitus, a, um, participium, Wyłożony/ Rospráwiony. His explicitis rebus duas in castris retinuit legiones, Rospráwiwszy ty rzeczy dwá zástępy w obozie zátrzimał. Explicitus liber, Rozłożone xięgi álbo dopráwione/ Skończone. Hinc liber explicit, id est finit, Kończą się xięgi.

¶Explicatio uerbale, fe. Wyłożenie. Verborum explicatio, Wyłożenie słów.

¶Explicator uerbale mas. Wykładacz.

¶Explicatrix uerbale fe. Vt, Explicatrix,

trix orationis perpetue est uis dicēdi.

¶Explicabilis, le, Łatwi ku wyłożeniu.

¶Explicate aduerbium, Jásno/Wyrozumnie/Dowodnie.

¶Explicite aliud aduerbium, Łatwie. Cæsar explicitius uidebatur ad Ilerdam reuerti, Widziáło mu ſie że łatwiey y beſpiecznîey mógł ſie do Jlerdá wróćić.

¶Implico id est innecto, inuoluo, Záwięzuiam/Zámotawam/Záwikławam. Et Met. Zátrudniam. Fila implicata, Záwikłáne nići. Eum in certis implicantes responsis Liuius, Zámotáiąc go niepewnemi odpowiedźiámi. Implicare ab hostibus, Być obſtąpion od nieprzyiacielów. Implicata res controuersis uariis, Zátrudniona/Zápleciona rzecz rozmáitemi práwy Graui morbo implicitus, Ciężką chorobą ogárniony álbo záleżał ſie w ciężkiey chorobie. Occupationibus implicari, Spráwámi być zátrudnión. Implicare se societate omnium, Wmieſząć ſie/Wdáwáć ſie we wſzech towárzyſtwo. Morbo implicari, Wpáść w chorobę. Implicita uisco fuga auis, Uciecżká ptáſza lepem zámieſzkána/Zátrudniona/To yeſt vwiązł ná lepie. Conuincti inter se et implicati, Złączeni/y zjednoczeni. Implicare sese uariis negotiis, Podeymówáć ſie rozmáitych ſpraw/W trudnośći ſie wdáwáć.

¶Implicare item aliquando significat ornare, Chędożić. Plaut. Implicat ad speculum caput, Chędoży ſie przi źwierćiádle.

¶Implicitus siue implicatus, a, um, participium, Zámotány/Uwikłány/a/e. Metaph. Zátrudniony. Inter se colligata atque implicita sunt, Weſpołek ſie zámotáły y záwikłáły.

¶Implicatio, Uwikłánie/Zámotánie. Implicatio rei familiaris multas parit difficultates, Opętánie goſpodárſtwem wiele przidawa trudnośći.

¶Implicite aduerbium cui opponitur Expedite, Nierządnie / Nietráfnie/Trudnie.

¶Replico. Dissoluo, Odplątam/Rozdźiergam/Fáłdy rozſtępuię/Rozpuſzczam/Odwikławam, Metaph. Odmawiam/Odmowę czinię/Też przipominam. Cum sæpius replicasset tandem persuasit, Plin. Gdy częſtokroć odmowę czinił/Ná koniec przewiódł. Memoriam annalium uel temporum replicare, Stáre dźieie przipominác / Stárą Hiſtorią przywodźić ná pámięć. Replicans tempus, Stáre á przeſzłe rzeczy czás zás odnawia. Replicare ad uitis caput, Zás nákrzywić/Náchylić. Replica tricam atque extende, Plaut. Rozpleć wárk ocz.

¶Replicatio, onis, f.t. Odplecienie/Rozdźiergnienie / Też odmowy vczinienie / Potwirdzenie ſwey rzeczy przes ynſzy dowód á ukázenie tego co przećiwna ſtroná ku pomocy ſwey ſtronie przywiodłá.

¶Supplico, Pokornie proſzę / Przicziniam ſie. Alicui supplicare, Pokornie ſwą rzecz przed kim przedłożić. Pro huius innocentis salute supplicent, Niechay ſie pilnie przicziniá o wolne puſzczenie niewinnego tego/ etć. Deo thure & uino supplicare, Kádzenim y winem bogu ofiárowáć obyczáyem pogáńſkim.

¶Supplicari impersonale, Plin. Iliacis temporibus non supplicabatur thure, Nie ofiárowano kádzeniem czáſów Troyáńſkich.

¶Supplicassis pro supplicaueris more antiquo.

¶Supplicatio uerbale, Pokorna prozbá/Modlenie/Modlitwá. Vulgus Proceſsią zową. Supplicationem indicere, Poſpolite modlitwy álbo proceſsiye vſtánowić

¶Supplicans, antis, participium, Pokornie proſzący.

¶Supplex, om. te. Pokorny/a/e. Supplicib⁹ uerbis orare, Ják ná ypokorniey może być prośić. Libelli supplices, Liſty ná ktorych żáłoby ſkárgi y żądánie ſwe oſięgáią ći ktorzi czyiey łáski żądáyą.

¶Suppliciter aduerb. Pokornie. Suppliciter & demisse respondere, Wiele Pokornie odpowiedźieć. Suppliciter postulare. Suppliciter ac demisse gratias agere. Literas suppliciter mittere, Przes liſty pokornie prośić.

¶Supplicium, cii, ne. s Pokorna prozbá/álbo Ofiárá. Sed plerunque etiam significat, Skaránie/Kaźń. Supplicium sumere de aliquo. Et supplicio afficere aliquem, Skáráć kogo. Supplicium subire, Káranie podyąć. Supplicium dare alicui, Dáć ſie winnym. Terent, Dabis ei ultro supplicium. Dobrowolnie ſie yey w kaźń podaſz / Będźieſz o łáskę prośił. Constituere in aliquem supplicium, Odpuśćić kaźń/Karánie. Supplicia miserrima & crudelissima perferre, Okrutnie być karan. Ad supplicium trahi, Być ná ſzubienicę wiedźión. Perire supplicio, Złie zginąć / obieſzon álbo śćięt być. Et hæc duo faciunt præterita tantum in aui, Quēadmodū sequētia ex nominib. cōpo.

¶Circumplico, Oplatam wkoło/Okrádam/Obſtępuię.

¶Duplicatio uerbale, Dwoyenie/Sowito czinienie.

¶Duplex

¶Duplex, duplicis, om, tert. Dwoyáki/ Dwákrotny/ Sowity. Aliquando pro duobus accipitur, ut duplices palmæ, Obiedwie dłoni/ Albo weſpolek złożone ręce. Duplex argentum, Dwoyákie pieniądze, Duplex præcium quam ceteris, Dwoyákie myto. Publicibus ſpoliȷs affectus, Dwá kroć yeſt obran/ Złupion.

¶Dupliciter aduerbium, Dwoyáko, Dwákroć/ Sowito.

¶Conduplico, Podwoyam/ Powtarzam/ Dwákrotno czynię. Beneficium conduplicare, Dobrodzieyſtwo powtóre okázáć.

¶Conduplicatio, Podwoyenie.

¶Diſplico, as, diſplicui, aui, diſplicitũ, & diſplicatum, are, fere idem quod explicare, Rozłożyć/ Otworzyć/ Rozſzerzyć/ Diſplicatas uolucres per translationẽ dixit Varro pro Diſgregatas & Diſperſas de apibus loquẽs, Rozproſzone.

¶Multiplico, cis, multiplicatio, Vide Multus.

Pliſſima plurima apud Veteres CC.

Plodo, dis, ploſum, ere, idem quod plaudere hoc eſt quatiendo ſiue collidendo & manibus pedibuſq; ſonum aliquem facio, Rękomá klászkam/ Nogámi y rękomá yáki dźwięk álbo ſzum czynię.

¶Applodo, applodis, fere idem, Ręką w rękę biyę/ weſelę ſię.

¶Complodo, uide ſupra in Plaudo.

¶Explodo, Supplodo idem.

¶Diſplodo, Rozpycham/ Odpycham yedno od drugiego / Też kołácę/ Nogámi po ziemi trę álbo roſcieram.

Ploro, as, are, n. prim. Płáczę.

Ploratus, huius ploratus, Płácz/ Skárgá/ Vskarżánie/ Láment.

Plorabundus, a, um, Płáczący/ a/ e.

Plorator, oris, Płáczek.

¶Compoſita, Comploro, pen. prod. Pomagam komu żáłowáć/ Żáluyę/ Płáczę weſpołek s kim.

¶Comploratus, huius comploratus, Opłákawánie/ Obżáłowánie vmárłego.

¶Comploratio idem, Lamentabilis mulierum comploratio, Lámentliwe niewieście opłákawánie.

¶Deploro, Opłákawam/ Nárzekam/ Vskarżam ſię. Deplorare uitam, Ná nędzę żywotá ſię skárżyć. Conqueri & Deplorare idem. Deplorat ſtatum Reipub. Lámentuye/ Opłákawa tákowogo mizernego ſtanu Rzeczy poſpolitey. Deplorare de ſuis miſeriȷs apud patronos, Vskárżáć ſię ſwoyich nędz przed opiekuny.

¶Deplorare aliquando ſignificat, Przeſtáyę płákáć y dáley ſię ſmucić.

¶Deploratus, a, um, Opłákány/ To yeſt záginęły w niwecz obrócony/ O którym yuż żadney nádzieye niemáſz áby ſię miáł polepſzyć. Res eſt deplorata, Rzecz yeſt záginęła/ gdźie yuſz więcey żáden płácz nie pomoże. Reſpub. deplorata, Poſpolity ſtan w niwecz obrócony, A medicis deploratus, Od lekárzów opuſzczony/ Któremu lekárze nie tuſzą zdrowia.

¶Deplorandus, a, um, Godny opłákawánia/ Obżáłowánia.

¶Exploro, as, are, Wypłákáć/ Wyłkáć. Et Metaph. Wywiedźieć ſię/ Wyſperowáć/ Wyludźić/ Też Doświádczyć. Conſilium hoſtium explorare, Wywiedźieć ſię rády nieprzyyácielſkiey. Iter explorare, Wypytáć drógi. Prouinciam aliquam explorare, Przeſperowáć położenie którey Kráyiny. Explorare portas ciuitatis, Doświádczyć/ Powącháć co ſię dźieye w bránach mieſckich. Fugã explorare, Opátrzyć ſię gdźieby ſnádniey mógł vciec. Explorare etiam pro ſiccare Nonius. Exploratum eſt mihi, Wiem to zá pewne/ Wywiedziałem ſię tego Exploratum habeo idem. Exploratum dicere, Pewne á doświádczone rzeczy powiedáć.

¶Exploratus, a, um, participium, Pewny/ Świádomy/ a/ e. Vt, Explorata ſalus cui contrarium eſt deplorata, Pewne zdrowie. Explorata atq; prouiſa ratio, Pewny y Beſpieczny obyczay.

¶Explorator uerbale, Wywiádownik/ Podsłucháćz/ Spieg.

¶Explorate aduerbium, Pewnie/ Beſpiecznie. Ad te explorate ſcribo, Piſzę ku tobie pewne y doświádczone rzeczy.

¶Imploro, Żądam pomocy/ Modlę ſię/ Wzywam ná pomoc/ S płáczem proſzę. Vos etiam atq; etiam imploro atq; appello, Was wzywam y proſzę yáko napilniey mogę. Auxilium alterius implorare, Pomocy od kogo żądáć. Auxilium a populo Rom. imploraturos ſi bello perſequentur ſcio, Wiem że będą pomocy żądáć v Rzymiánów yeſli ym odpowiedź przynioſą.

¶Imploratio uerbale, Żądánie/ Żáłoſna proźbá.

Ploſtrum, ploſtri idẽ quod Plauſtrũ, Wóz.

Ploſtrarius, a, um, Wozowy/ a/ e. Equus ploſtrarius, Wozowy koń/ Woźnik.

Ploſtellum, li, diminut, Wózek/ Wáſążek.

Plotę dicebãtur olim Strophades Inſulę.

Plotia arundo ſubtilior nexibus apta CC. Rogóż.

Plotina, fem. coniunx Troiani Cæſaris

Ploxinum Capſa CC.

Pluma, plumæ, fem. prim. Miętkie pierze/ Kwap/ Puch.
Plumula, læ, diminut. Piórecżko.
Plumeus, a, um, Kwápowy/ Puchowy/ á/ e.
Plumarius, a, um, idem.
Plumarius. rij, substantiuum qui acu depingit, Háftarz/ wyßiwácż.
Plumatile, lis, neut, substantiuum, Co z pierza vczyniono yest/ Zagłowek/ Poduſzká.
Plumatilis, le, adiectiuũ pro eodem, Pierzány/ Kwápowy/ a/ e.
Implumis, & hoc implume, pen, pro. Goły/ Krom pierza. Implumes auiculæ, Ptaßetá yeßcże pierza nie máyace.
Plumiger, a, um, Noßacy pierze.
Plumo, as, are, act. prim. Obrastam pierzem/ Poczinam ſie pierzic/ Jáko gdy młode ptaki poczinayą obrástác.
Plumare etiam, Wyßiwác/ Háftowác. Apud Flauium Vopiscum.
Plumesco, cis, ere, idem.
¶Deplumo, Skubę/ Wyrywam pierze.
¶Deplumis, & hoc deplume, Krom pierza być/ Albo rzadkie pierze máyacy.
Plumbum, plumbi, n. s. Ołów.
Plumbum album, Cená. Alias Stannum plumbum in oculis, Nieyáki niedostátek w oczu.
Plumbeus, a, um, Ołowny. Et Metapho. Głupi/ Gruby/ Niebácżny. Plumbeo iugulare gladio prouerbium, id est futili leuiq; argumento conuincere aliquem.
Plumbeum pugionem Cic. Frigidũ appellat argumentum.
Plumbeus homo, Głupi/ Nierozumny/ wół.
Plumbeus color, Ołowna fárbá. Plumbeæ iræ, Ciężki á długo trwáyacy gniew.
Plumbeum ingenium, Twárdy dowcip. Plumbeum esse in re aliqua, Nie moc rozumem poyąć kórey rzeczy.
Plumbarius, a, ũ t, Co ku ołowowi należy. ut, Plumbaria officina, Ołowná krámnicá álbo wárstát.
Plumbago, plumbaginis, fem. ter. Sziba/ Kopánina góry gdzie ołów wespołek s śrebrem kopáyą. Communis uena plumbi & argenti. Item Plumbago herba, Ołownik ziele. Quidam putãt idem quod Persicaria maior Græce μολυβδαινα dicitur.
Plumbarius etiam substantiuum, Ołownik. To yest ktory ołowne naczinie czini.
Plumbata, æ, fem, Pila plumbea, Ołowna kulá. Sipont, uulgo Monobarbulus.
Plumbosus, a, um, Pełny ołowu.
Plumbo, as, are, Lutuyę/ Spußczam álbo Spayam ołowem.
Plumbatura, æ, Zlutowánie/ Spoyenie ołowem.
Pluo, is, plui, Vel, pluui, plutum, pluere. Dicitur Deus, Deßcz idzie/ Páda. Quamuis in prima persona non usurpatur Plaut. Idzie deßcz. Pluit lapides, Kámienny deßcz páda. Nunciatum Regi lapidibus pluisse, Oznaymiono Krolowi że kámienny deßcz pádał.
Pluuia, æ, Deßcz.
Pluuialis, le, Deßczowy. Aqua pluuialis, Deßczowa wodá.
Pluuialis dies, Deßczowe dni.
Pluuius, a, um, idem.
Pluuium cœlum, Niepogodne niebo/ záśępione obłoki.
Pluuium frigus, Deßcz s mrozem wespołek.
Pluuiatilis, & hoc pluuiatile, idem, Deßczowy.
Pluuiosus, a, um, Deßczowny. Amnis pluuiosus, Deßczowny/ Niepogodny/ Mokry rok.
¶Composita, Appluo, Pokrápiam. Appluit, Pokrápia deßcz.
¶Compluo, is, ere, Polewam.
¶Compluit, Deßcz polewa/ Wespołek páda.
¶Compluuium, uij, neut. sec, Mieysce gdzie ſie wodá deßczowa z dáchow/ rynnij z domow ściekà/ Rynßtok. Cõpluuius lacus idem fere, Deßczowy stáwek/ káłuża/ ktora tylko deßczowa wode ma.
¶Compluuiatus, a, ũ, Rozßerzony/ Szeroki. Vt, Compluuiata uinea, Winnicá ßerokorozłiegła.
¶Impluo intus siue infra pluo, Ná wierzch pádam.
¶Implutus, a, um, id est pluuio madefactus, Vmokły, Calep. sine authore.
¶Impluuium, uij, Okno w pośrodku dáchu/ Dymnik.
¶Impluuia, æ, uestis qua Sacerdotes per Imbrem utebantur Perotus.
¶Impluuiatus, a, um, Vt, Impluuiatus calor, quasi fumato stillicidio implutus, Okopciáły.
¶Impluiuata genus uestimenti a colore apud Plaut.
¶Depluo, id est deorsum pluo, Ná doł pádam.
¶Perpluo, Przeciekam. Tota domus perpluit, Wßistek dom przecieka od deßczu. Quum cœnaculum perplueret alios

nos contulimus, Gdy do komnáty kápálo/ yndzieśmy ſie przeniesli.

Plus, pluris, Comparatiuus irregularis in ſingulari numero, Wiele. In plurali uero hi & hæ plures, & hæc plura, uel pluria, Więcey. Nominatiuo aliquando iungitur, Liui. Paulo plus trecenta uehicula amiſſa, Máło więcey niżli trzy ſtá wozkow zgineło.

Plus decem millia capta, Więcey niżli dzieśięć tyśięcy wzięto. At Genitiuo iuxta regulam communē. Vt plus plauſtrorum, Więcey wozow. Accuſatiuo, Plus quingentos colaphos infregit mihi, Terent. Więcey niżli pięć ſet pogębkow mi wyciął. Ablatiuo, Terent. Dies triginta aut plus eo in naui fui, Trzidzieśći dni álbo máło więcey byłem w łodzi. Tecū anno plus uixit, Dłużey był v ćiebie niżli rok. Plus uerbis iunctum, Plura dicam de peccatis tuis, Powiem więcey o twych niecnotách/wyſtępkách. ut cū matre una plus eſſet, Aby dłużey v mátki był. Plus ſcis quid facto opus, Więcey vmieſz niżli potrzebá.

Plures pro multi, paſsim apud autores legitur, Cic. plures dies manere non poteſt, więcey dni/ To yeſt dłużey/ etc. Plurib' uerbis aliqd petere, Vprzeymie o co proſić. Plus minus opus quā erat multo dixeram, Dálekom mniey mowił niżli było potrzebá. Ne quid plus minuſue faxit, Aby nic więcey áni mniey czinił.

Venerunt plus minuſue duæ. Mniey álbo więcey/ to yeſt około dwu.

Plus minus ſine coniunctione frequentius legitur, pro plus minuſue, hoc eſt, circiter, Około. Vt dies plus minus triginta, pro eo quod eſt paulo plus aut paulo minus, hoc eſt, circiter, Mniey álbo więcey/ to yeſt/ około. Iam caleſces plus ſatis, zágrzeyeſz ſie więcey niżli potrzebá. Quem plus pluſq; indies diligo, Ktorego ym dłużey tym bárziey miłuyę.

Pluris genitiuus uerbis æſtimandi & precij frequenter iungitur. Eo eſt noſtra pluris autoritas, Tym więcey wazy powagá náſzá/ álbo tym mamy więtſzą powáżność. Pluris æſtimare, Wyſoko wáżić. Pluris dimidio addicitur, Zá mniey álbo tamen puſzcza niżli zá połowicę. Pluris eſſe, Przewyżſzáć.

Plurifarius, a, um, adiectiuum, Sueto. in Claud. cap. 21. Gladiatoria munera plurifaria & multiplicia exhibuit, ubi quædam exemplaria plurifariā habēt.

Plurifariam aduerbium, Rozmáyćie.

Pluſculus, a, um, diminutiuum, a plus, Máło więcey. Terent. Pluſcula ſuppellectile opus eſt, Jeſt potrzebá máło więcey naczinia.

¶Compluſculus, a, um, Niektoro więcey. Quidam tantum in plurali numero declinant, Compluſculi, compluſculorum, Kilká. Compluſculos dies bene conueniebat ſane inter eos, Pięknie ſie zgádzáli przez kilká dni.

¶Complures & compluria caret ſingulari, idem eſt quod multi, & eſt poſitiui gradus non comparatiui, Wiele ich. Complures mihi erant obuiam, Bárzo mi ich wiele podkał.

¶Compluries aduerbium, Częſtokroć.

Plurimus, a, um, Superlatiuus a multus, Bárzo wiele/ długi/ Collis plurimus colli imminet, Tudzież nád miáſtem wielo gor/ to yeſt yedná gorá więtſza/ druga mnieyſza.

Plurimi genitiuus uerbis æſtimandi iungitur, ut plurimi emiſti, Bárzoś drogo kupił.

Plurimum aduerbium. Terent. Plurimū merito tuo, Owſzeki bárzo zá dobrodzieyſtwo twe. Hoc ego utor uno omniū plurimū, Tego yednego mam do ſwey potrzeby Tego yednego posługi więcey vżiwam niżli wſzech ynych. Ibi plurimum eſt, Tám vſtáwicznie leży/ tám go záwżdy naydzieſz. Plurimi æſtimare, Bárzo drogo ſzácowáć/ wáżić.

Pluralis, le, nomen a Grammaticis fictū quod plura comprehendit, Wielkiey liczby.

Pluratiuus, a, um, idem apud Macrobiū

¶Perplus, perpluris, om. Plin, Spondet iugero eius annuos perplureis, uel mediocri ſolo redditus, Bárzo wiele rocznych dochodow.

Perplurimum aduerbium, ut perplurimū refert unde uenerint flumina & quo conceſſerint, Bárzo wiele ná tym należy

Pluteus, plutei, maſ. ſec. Dáſzek do ſzturmu/ było przed czáſy nieyákie naczinie woyenne z rokicziny vpleciione á ſkorámi powleczone pod ktorym żołnierze do ſzturmu chodzili. Páwęż ny ruſtunek może być zwan.

Pluteus item, Wſzeláka rzecz z tárcic z deſzczk álbo z dylow vczyniona/ yáko yeſt pulpit/ ſzrydwas/ ſzafá do xiąg chowánia/ álbo tablice ktoremi bywa nieco przegrodzano y przeſadzano. Tabulæ quibus aliquid præſepiretur, Itē pro fulcro tori diſcubitorū, Zadnia deſzczká ná łożu ktorey ſie grzbietem ſpieráyą/ też tablicá álbo pulpit do piſánia.

Plutealis, & hoc pluteale, unde sigilla plu tealia, id est imagunculæ pluteis, id est tabulis inclusæ, Obrasti ná tablicách wyrzezáne/álbo zámknione.
Pluto, plutonis, mas. ter. filius Saturni & Opis, Piekielny krol. Alias Dis & Orcus,
Pluuia, pluuialis, Vide Pluo.

P ante N.

Pneuma, atis, neu. t. Latine spiritus uel fla tus, Duch/ wiátr/ dech/ wienie wiátru/ szum.
Pneumatic9 a, ū, wietrzny. Pneumatica, orgá ny ktore przes nádymánie bywáya po ludzone
Pneumon, onis, Latine pulmo, Pluce.
Pneumonia siue peripneumonia inflā matio pulmonis, Zapalenie pluc.
Pneumonicus, Ktory táką chorobę ma.

P ante O.

Po in saliari carmine positum est pro po pulo inquit Festus.
Poculum, poculi, neut. sec. Wszelákie naczinie do picia/ kubek. kuflik/ kruz. Vitreum po culum, Szklenica.
Poculum etiam aliquando, Trunek.
Pocillū, li, dim. Kubeczek/ kruziczek/ becherek.
Pocillator, toris, m. ter. Podczászy.
Pocillatrix, Podczászina.
Poculentus, a, um, Pity/ co zwlaszczá może być pito. Sicut Esculētus, Co sie godzi pić.
Podagra, podagræ, fem. prim. Lamánie w nogách/ Podagrá.
Podagricus, Podagriczny/ ktory podágrę ma.
Podagrosus, idem.
Podalyrius, masc. filius Æsculapij, Sławny lekarz.
Poderis, p. pr. podereos, m. Latine tunica talaris, Dluga suknia áż do sámych piąt.
Podex, podicis, masc. ter. Zádek/ dupá/ rzić.
Podia funis in naui quo tendit uelū, Cal.
Podium, podij, neut. sec. Ganek álbo przedsienie/ też wytkusz przed domem z ktorego ná vlicę wyglądáyą/ też szafá.
Podiolum, lij, dimin. Ganeczek/ szafeczká.
Poēcile, fem. fuit porticus Athenis in qua Stoici philosophabantur latine uaria uel uariegata a multiplici colore dicitur, Sjopá.
Poēma, poēmatis, n. t. Wierszámi xiąszki spisáne/ też vmysł rymem vczyniony.
Poēta, poetæ, ma. Wierszow skłádácz/ álbo rymow skłádácz/ Rymownik/ Poetá.
Poēsis, huius poesis, Wiersze álbo rymy nie ktorego Poety.
Poētria, ę, f. p. Rymownicá/ wiersze skłádáyąca
Poētis, poetidis, idem.
Poēticus, a, um, Poecki/ rymowny/ co zwlaszczá k tey nauce należy. Vt ars Poetica & uerba Poētica.

Poetici Dij, Poecci bogowie.
Poetice aduerbium, Wierszámi/ rymownie.
Poetica, æ, Poetice, poetices, f. Náuká pisánia y czinienia wierszow.
Poetor, poetaris, poetari, Rymuyę/ wiersze czynię. Obsoletum.
Poetificus, a, um, adiectiuū apud Enniū quod Poetas facit, Insolens.
Pœna, pœnę, f. p Kaźń/ karánie. Pœnas pēdere, pœnas dare, & pœnas reddere, & soluere, Być karan. Pœnas luere idē. Afficere pœna, Karáć. Cōmittere pœnam, Przepáść winę/ dopuśćić sie kaźnięy. Dependere pœnas, Odcierpieć. Persequi pœnas alicuius, Mśćić sie nád kim. Sustinere, sufferre, sumere, subire, suscipere pœnam uel pœnas idem, Cierpieć/ być karan.
Pœnalis, & hoc pœnale, Co ku karániu ā kaźni należy. Vt pœnalis opera. Robotá miásto pokuty vstáwiona.
Pœnarius, a, um, ut pœnaria actio, Skárgá/ sprawá sądowna o rzecz karánia godna.
Pœnio, pro punio ueteres dixerunt, Vide Punio.
Pœnitet, pœnitebat, pœnituit, pœnitere, impersonale, Záluyę/ żal mi. Regit accusatiuū patientis rei, cum genitiuo agentis, Me haud pœnitet, wszystko mi zá yedno nie żal mi, Me nostri consilij utiqꝫ pœnitet, Żal mi żesmy sobie ták źle poradźili. Eū pœnitet deformem esse natum, Sromá sie tego że sie ták żadnym vrodźił. Nostri nosmet pœnitet, Sromámy sie sámi dla siebie. Pœnitet instituti, Żal mi że to kiedy być przed się wziął.
Pœnitens, pœnitentis, Záluyący/ sromáyący sie/ pokutuyący.
Pœnitendus, a, ū, nomen, Czego komu może być żal/ álbo dla czego sie kto sromáć może.
Pœniturus, a, um, fere idem, Nisi quod futurū est, ut neqꝫ te, neqꝫ quenquā arbitror pœniturū tuæ laudis, Colu. Mam zá to że sie áni ty sromáć będziesz/ áni kto zayrzeć będzie dlá twoiey chwały.
Pœnitentia, æ, fem. prim. Zálowánie / srománie. Illis aliorum uitæ pœnitentia est Nie podoba sie ym álbo sromáyą sie zá cudzy żywot.
Pœnitudo, pœnitudinis in Biblijs legitur pro pœnitentia, Insolenter.
Pœnus, id est Cartaginensis, Kártáinczik. Vnde adiectiuum Punicus, a, um, Kártáinski. Punico bello, W Kartáinskię woynę.
Pœnulus, dimin. Plaut.
Poesis, Poeta, Vide Poema.

Pogonia

Pogonia uel pogonias, pogoniæ, Koſmáta/kudláta gwiazdá/kometá. Cum interiore ex parte in ſpeciē barbæ promittitur iuba.

Pol aduerbium iurantis per Pollucem, Záprawdę/owſzeki.

Polea fimus pulli aſininus, quem æqua in partu antè fœtum effundit.

Polegrados Inſula una ex Sporadib⁹, cc

Polemoma, æ, herba.

Polenta, tæ, dicitur & pulenta, Jęczmienna menáko przichędozona máká álbo krupy.

Polentarius, a, um, Co k temu należy.

Polimenta, orum, teſticuli porcorum dicuntur cum caſtrantur, Jadrká wieprzków cziśćionych. Feſtus.

Polio, polis, poliui, politum, polire, Chędożę/wycieram/wyſmukuję.

Politus, a, um, politior, politiſsimus, Chędogi/ochędożny/wyſmukniony. Politus omnibus uirtutibus, Przichędożony wſzemi cnotámi.

Politus artibus, Wyćwiczony w naukách.

Politior elegantia, Nihil politius, nihil acutius Ariſtotele, Nic pięknienſzego nic oſtrſzego iáko Ariſtoteles. Politiſsimus & acutiſsimus noſtræ memoriæ philoſophus, Wielmi uczony á wyſokiego rozumu. Politæ columnæ, Slupy pięknie wyſtrychnione. Politioris humanitatis & politioris diſciplinæ expers, Namniey nie yeſt ćwiczony w naukách philoſophiey.

Politulus diminutiuum, Przichędożnienſzym niemáko ochędożny.

Polite aduerbium, Ochędożnie/gládko/pięknie. Polite ſcribere, Cziſtą á ſpániałą łáćiną piſáć.

Polities, politiei, fe. mundicies & ornatus, Chędogość/ochędożność.

Politio, politionis, Chędożenie/wyſmuknienie. Politiones agrorum, id eſt, cultus diligentes, Pilna uprawá róley.

Pollitura, polituræ, fem. Gládkość.

¶Compoſita, Depolio, Expolio & Perpolio idē quod ſimplex, Wycieram wychędożam/wyſtrycham/wyſmukuję. Expoliri unguiū ſcabricias, Wychędożić páznokcie.

¶Expolitus, a, um, Wychędożony/wyſtrychniony/a/e. Excultus atq; expolitus uita atq; cultu, Ták w ochędożnośći iáko y w obyczáiách dobrze wypolerowány.

¶Expolitio uerbale, Wyſtrichnienie/wyſmuknienie/wypolerowánie.

¶Expolitio item Schema eſt Rethoricorum, Wyſtrichnienie słowy która rzecz. Inſtituta perpolire, Wypráwić iáko ſię godźi rzeczy przed ſię wzięte.

¶Perpolitus, a, um, participium, ſiue nomen ex participio idem quod Expolitus, perpolitus literis, Dobrze w naukách wypolerowány wyćwiczony. Ornata & perpolita oratio, Piękna ſpániała rzecz. Perpolita humanitate uita, Wielmi ludzkiemi skłonnemi obyczáymi obdárzony żywot.

Polis, huius polis, f. Latine urbs, Miáſto.

Politicus, a, um, Mieſcki/świetski.

Politeia, politeiæ, pen. prod. Mieyſcki ſtan ſpráwowánie Rzeczy poſpolitey/pánſtwo/krōlewſtwo. Cuius ſpecies ſunt bonæ, Monarchia, æ, Gdźie yedno yeden wedle praw krolewſt pánuye.

¶Ariſtocratia, æ, Gdźie wiele dobrych á zacnienſzich ludźi pánuyą/to yeſt gdźie zacna á uczciwa rádá Rzecz poſpolitą ſpráwuye.

¶Democratia, æ, Gdźie wſzyſtko poſpólſtwo pánuye. Contra malæ politiæ ſpecies ſunt, Tyrannis, Gdźie tylko yeden wedle woley ſwey nie wedle ſpráwiedliwośći pánuye/który ſam y práwem y królem y ſpráwiedliwośćią yeſt.

¶Obligarchia, Gdźie máło pánōw wedle ſwego widzenia/Rzeczpoſpolitą ſpráwuyą.

¶Anarchia, Gdźie żadnego pánowánia nie máſz/gdźie żywie káżdy iáko kto chce. A polis multa ſunt compoſita Neapolis, Nowe miáſto. Paleopolis, Stáre miáſto.

Pollen, Vide Pollis.

Polleo, polles, pollere, neut. ſecun. Mogę/Przemogę. Nec eſt ulla res quæ plus apud eum polleat, Niemáſz żadney rzeczy któraby więcey w niego ważiłá/álbo ważić mogłá. Multum illi terra, plurimum mari pollent, Przemożni ſą ná ziemi/ále dáleko przemożnienſzy ná morzu. Pollens medicina Hipocrates, Przemożny w rzeczy lekárskiey Hypocrátes, Tanto magis ferito quando magis potes polleſq;, Tym bárźiey uderz ym nay bárźiey możeſz. Plurimum pollet autoritate, Ma wielką powagę. Aurum pollet in remedijs, Złoto w lekárſtwo bárzo dobre.

Pollens, pollentis, Mocny/przemożny/mogący.

Pollens uini, Bogáty w wino.

Pollentia, æ, fem. prim. Moc/przemożność.

Pollentia etiam Dea apud Romanos.

Pollentia item ciuitas eius nominis in maiore Balearium inſula, & alia iuxta Alpes.

Pollentini etiam in Piceno fuerunt.

Pollex, pollicis, m. ter, Wielki pálec. Polli-

cêm præmere prouerbium, Chuć łáskę y dobrą wolą komu okázowáć. Pollicem cõuertere, Dáć komu niechuć znáć. Vtroq; pollice, Vprzeymie/s wielką chucią y zicżliwośćią.

Pollicaris & hoc pollicare adiectiuum, Vt pollicaris latitudo, Táka ßerokość yáko wielki pálec.

¶Cõpoſita, a Polleo, Æquipolleo id eſt æquiualeo, Ták wiele ważę.

¶Æquipollentia, æ, Jednáka moc/ rõwna przemożność.

¶Præpolleo, przemagam/więcey mogę niż drugi/przewyßßam.

Polliceor, eris, eri, de. ſe, Obiecuyę á zwłaßcżá z ſwey dobrey woley krõm proźby. Polliceri alicui operam ſuam, Ofiárowáć ſwą wolą y chuć komu Polliceris te buccinatorem fore exiſtimationis meæ, Obiecuyeß ſie chcieć wysławiáć záchowánie y dobrą powieść moyę. De ipſo Antonio tantũ tibi polliceor, Obiecuyęć álbo przirzekam o Antoniuſie. Habeo tibi polliceri, Mogę przirzec/mogę to ná ſie wziąć.

Pollicitor, aris, ari, frequentatiuum, Cżęſto á gęſto obiecuyę/ zálecam ſie.

Pollicitatio, onis, uerbale, Obiecowánie/ zálecánie ſie.

Pollicitum, polliciti, Przirzecżenie.

Pollinarius, Vide *Pollis*.

Pollincio, pollincis, pollinxi, pollinctum pollincere, Bálſamowáć/to yeſt/wedle ſtárego obyczáyu vmárłych ludźi ciáłá oleyki pomázáć/vmárłe chowáć.

Pollinctor, pollinctoris, maſ. ter. uerbale, Ten ktõry vmárłe máże y grzebie.

Pollinctura, ræ, fem. prim. Mazánie y chowánie vmárłych.

Pollis, pollinis, maſ. uel pollen, pollinis, neut. flos tritici, Pßeniczny kwiát/ to yeſt naycżyſtßa á nayprzednieyßa máká/ też máká ktõra ſie we młyniech po ściánách záwießa.

Pollinarius, a, ũ, Co k temu należy. ut cribrũ pollinarium, Pytel álbo śito bárzo gęſtę.

Pollintor, pollintoris, Młynarz álbo pytelnik ktõry mąkę pytluye.

Pollintio uerbale, apud Catonem obſol.

Pollex, Vide *Polleo, Pollentia*, ibidem.

Pollubrũ, bri, neut. Miednicá ręczna. Quidam per ſimplex L ſcribunt.

Polliceo, Vide *Lux*

Polluo, Vide. *Luo*.

Polonia, Polska ziemiá.

Polulus, pro paululus antiquum.

Polus, li, m. ſ. Hak/ßpicá álbo koniec niebieski Cardo cœli.

Polus Arcticus, & Borealis, Pułnocna ßpicá

Polus Antarcticus, qui & auſtralis, Południowa ßpicá.

Polus, abuſiue pro cœlo accipitur, dicitur Polus a πολῶ, id eſt uerto & circumago, Obrácam ſie wkoło.

Poliacanthos herba.

Poly, maſ Latine multum, Wiele. Vnde multa compoſita, Polyandros, latine multos uiros habens, Wiele ludźi máyąc

Polyandrium, Mieſce gdźie wiele grobów álbo mogił yeſt/gdźie ſie ná bitwá ſtáłá.

Polyantropõ, latine quaſi multorũ hominũ, hoc eſt, populoſum, Náſtádłe miáſto.

Polycarpus, multi fructus, Pożyteczny/wielkopożyteczny.

Polidorus, multa donans, id eſt liberalis Swiebodny/wiele dáyąc.

Polydoria munificentia, świebodá/ ßcżodrość.

Polygonatum & Polygonum, herba a geniculorum multitudine, alias, ſanguinaria. Ziele záſtáwiáyące krew. Vulgus uocat Sigillum Salomonis, Biáłe ziele/ Spory meltõrzi zową.

Poligonium herba, quaſi multorum angulorum, Podrożnik. Polyhiſtor, latine multiſcius, Wiele vmieyący/ vmieyętny.

Polymitus, a, um, Latine quod eſt ex multis filis, πόλυ multum, μίτος filum, quod nos licium dicimus, Vide quid ſit ſupra Licium, Wzorowáto tkány Polymita ueſtis, Wzorowata słonerzowata ſuknia ktõra z rozmáitich uzorów y rozmáitey fárby nici yeſt tkána.

Polimnia, Vide *Muſæ*.

Polyphagus, Latine uorax, manduco, Zárłok.

Polymorphus, Latine multiformis, Rozmáiti/rozmáitego ksztaltu. μόρφη forma.

Polypodium herba, Latine filicula dicitur, Vide ſupra, Páprotká.

Polyptotum, quod multiplicem habet caſum, Figura eſt, &c.

Polypus, pi, uel polypodis, m. Morská ryba máyąc wiele nóg.

Polypus etiã uitiũ narium graue olentiũ, Cżuchnienie z noſá. Itidem ut Hircus alarum.

Polypi item prouerbialiter, ſtolidi, ſtupidi & rapaces dicuntur, Głupi/ wół.

Polypoſus, a, um, Ktõry tákowe cżuchnienie z noſáma. Eraſ. in prouerb. Suum cuiq; pulchrum.

Polyſyndeton, figura cum ſermo multis coniunctionibus concatenatur.

Polytropus

Polytropus, masc. Latine multimodus prudens, Mądry ktòri wiele rzeczi skoſztował.

Polyanthemum, polyanthemi, Ziele kurza nogá.

Polycnemon herba.

Polygalon, herba, lactis ubertatem inducens, & inde etiam nomen habet.

Polyganaton ſeu Polyganatum, Vide Poly.

Polygonoides herba, uidetur ea eſſe Plinio quam Dioſcorides, Polyganaton appellat, Podrożnik.

Polygrammos, gemma.

Polygyricon, Latine mulierum frequentia, Wiele niewiaſt/álbo ſchadzki niewieście/frawcimer/páńienski dwòr.

Polymedia Troadis oppidum.

Polymyxos, Lucerna quæ multos habet angulos, Lámpá álbo świecznik s wiele rurkámi.

Polyplutos, Latine prædiues, Bárzo bogáti. Apud Plaut.

Polymitus, Polypodium, Polyptoton, Polypus, Polytrichon, Vide Poly.

Polyſyntheton, figura cum ſententię multorum articulorum conuenienti copia continentur.

Polyteba, oppidum Meſopotamiæ.

Polixena, fem. pen cor. filia Priami.

Polizonos, gemmæ nomen.

Pomarium, Vide Pomum.

Pomeridianus, a, um, & poſtmeridianus a, um, Połudny/ſpołudny. Pomeridiana deambulatio, Po obiedźna przechadzká.

Pomilio, Vide Pumilio. Pieniek/kárzeł.

Pomiferus, Vide Pomum.

Pomœrium, pomœrij, neu. ſec. quaſi poſt moerium, hoc eſt murū uel quaſi promurium, id eſt, proximū muro, Pewny plác miedzi muri mieſckiemi/ á miedzi domy z obu ſtrōn muru gdzie ſie nie dopuſzczano budowáć. Pomœria proferre, Páńſtwá ſwe roſpośćieráć / rozſzerzáć páńſtwo ſwe.

Pompa, æ, f. p. Wſzelákie koſztowne známienite á pyſzne przigotowánie lu iákiey grze turnieyowey/álbo proceſsiey iákiey.

Pompa funebris, Proceſsia/obchòd pogrzebny.

Pompa nuptialis, Prowádzenie młodego páná s obłubienicą do kośćioła do ślubu. Adhibere pompam in dicendo, Pyſznie á ſpániele mowić.

° Pompoſus, a, am, Pyſzny/butny/a/e.

Pompatice in Biblijs barbarū, aduerbiū Pyſznie/koſztownie.

Pompeius maſ Znamieniti Hetman y Senator Rzimski.

Pompeij oppidum Campaniæ in Italia.

Pompeianum prædium circa Pompeios

Pompeiana uitis, ab Inſitore dicta, apud Columellam.

Pompilus piſcis.

Pomponiana pyra ab Inſitore dicta. c c.

Pomum, pomi, neut. ſe. Yábłko. Eſt commune uocabulum omnium fructuum Wſzeláki owoc.

Pomus, fem. ſec Yábłoń.

Pomarium, pomarij, neu. ſec. Sad. Alias Viridarium.

Pomarium oleagineum, Oliwny ſad. Ponere pomaria, Sad ſczepić.

Pomarium item, Spychlerz yábłeczny / komorá gdźie yábłká chowáyą.

Pomifer, ra, rum, Rodzący yábłká. Arbor pomifera, Owoc rodząca.

Pomana dicta eſt pomorum Dea.

pondo, Vide Pondus.

Pondus, ponderis, ne. ter. Cięſzkość/ wagá. Metaphorice, Powagá/przemożność.

Pondus item, Brelá. ſztuká co yáką wágę ma/álbo co wążono yeſt. Magnum auri pondus, Wielká brelá złotá. Gemuit ſub pondere cymba, Łodká ſie málem zágrązálá pod cięſzkośćią. Putat meas literas maximum apud te pondus habituras Mniema żá to że liſt mòy v ciebie wiele ważyć będźie. Eius filius eodem eſt apud me pondere, quo fuit ille, Nie mnieyſzey wagi/álbo nie w mnieyſzim baczeniu.

Pondus etiam pro libra, Wagá ktòrą wáżą/funt. Habere pondus, Mieć wagę. Hos aureos meis ponderibus examinabo, Tych złotych chcę ná ſwey wadze skoſztowáć/máyąli práwą wagę. Maximi ponderis eſſe, Wielką mieć powagę/cuius contrarium, Nullius ponderis eſſe.

Ponduſculum, ponduſculi, diminutiuum Máła ważká.

Pōderoſus, a, ū, ważny/cięſzki/máyący wagę.

Pondo indeclinabile, neut. Funt. Et cum additur libra ſignificat idem quod pondus, ut libra pondo auri, Brelá złotá yeden funt ważąca. Quod pondo te eſſe cenſes nudum, Yáko wiele możeſz funtow wáżić nágo. Dicimus duo millia pondo, Ibi eſt genitiui caſus, Mille pondo, nominatiui caſus. Bis mille pondo nominatiuus non eſt, quia mille adiectiuum eſt, Tamen non dicimus, Bina

Trina pondo, ſed tria, Torquis aureus duo pondo, Złoti łáńcuch dwá funti wáżąci. Corona aurea libræ pondo, Funt ważąca. Plus pondo, Gel. lib. 2. cap. 24. pro plus ponderis.

¶Dipondius, Dwá funti ważąci.

¶Centupondium, Sto funtów.

¶Aſsipondium, Yeden funt.

Pondero, as, are, neut. prim. Ważę. Et per translationem, Dważam/roſmyślam ſie ſzáckę. Quo quiſq; animo fecerit ponderãdum eſt, Yákim kto vmyslem vczini ma być vważono. Ponderare fidem ex fortuna, Wedle máyętnoſcy czijey yego wiárę ſzácowáć/álbo ták wiele mu wierzić yáko może przemoc. Põderare officia alicuius, Zádowánie czije przećiwko ſobie vważić.

¶Præpondero, Przeważam/záważam/więcey ważę. & Metaphorice, Wyſzſzey być ważón/przewyſzſzáć.

Pone præpoſitio antiqua, pro poſt accuſatiuo iungitur, contrarium habet ante, Plaut. Pone ædem Caſtoris ibi ſunt, Zá kościołem Káſtorowym.

Pone item aduerbium, Przy/podle.

Pono, ponis, poſui, poſitum, ponere, Kłádę/pokłádam. Aliquando pro Depono Ponere barbam, Ogolić brodę. Ponere ſedem, Poſtánowić ſie. Ponere nidum, Ogniezdzić. Ponere ante oculos rem aliquam Przed oczy przedłożić. Bene ponere beneficium, Dobrze obróćić dobrodzieyſtwo. Caſtra ponere, Obóz położić. Ponere caſtella, Náſadzać y budowáć miáſteczká. Ponere curam, Odłożyć ná ſtronę pieczołowánie. Ponere curam in re aliqua, Przidáć pilnośći. Ponere dies multos in rem aliquam, Wiele dni ná co obróćić álbo ſtráwić. Eſt poſitum in te totum, Wſzitko ná tobie należy. Poſitus extra uulgarem uſum, Nie ládá go kto vżiwa. Poſitus extra omnem ingenij aleam, Cic. Wſziſtki przeſzedł rozumem/ Nikt s nim nie może być porownan. Ponere exemplum, Przikład dáć. Ponere ſe extra culpam, Wypráwić ſie z yákiego wyſtępu/ okázowáć niewinność ſwą. Ponere fundamenta, Fundamentá/grunt zákłádáć. Ponere in admirandis, Miedzi dziwy policzáć. Poſitus in excellſiſsimo faſtigio humani generis, Naywyſzſzego ſtanu doſtąpił. Ponere aliquem in gratia apud alterum, uel in gratiam, Łáskę komu yednáć v kogo. Ponere aliquid in mœtu, Obáwáć ſie. Ponere in ultimis, Miedzy podleyſzemi policzáć. Ponere mala initia, Złie począć.

P ante O.

Ponere inſidias, Náſádzić ſie ná kogo. Ponere in beneficij loco, Zá dobrodzieyſtwo poczitáć. Ponere celebri uel primo loco Miedzy záczńieyſzemi poczitac. Quoniam tantum in ea arte ponitis, Iż ták wiele w tey náuce pilnośći y prace podeymuyecie/ álbo iż ták wiele o niey dzierzicie. Ponere multum in fortuna, Wiele o fortunie dzierzeć. Bene opera poſita, Dobrze pilność obrócona. Ponere oua dicitur gallina, Nieść yáycá.

Si in fundo pedem poſuiſſes, Byś mi ná moyim gruncie ſtopą poſtał. Pedem ubi ponat non habet in ſuo, Wſziſtkiey ſwey máyętnośći nie ma ná ſtopię. Ponere præſidium in aliquo loco, Oſádzić żołnierzmi opátrzić okroną. Ponere ſe totum in re aliqua, Wſziſtkę ſwą pilność ná co obróćić.

Ponere aliquando pro fingere, Pone eſt uictum eum, Terent, Iuſz ná to rzekąc álbo pozwáláyąc tego że yeſt zwyciężón Fagina tibi pocula ponam, Z Bukowych kubków w mnie muſiſz pić. Multum temporis in ſtudia poſuit, Długo ſie vcził. Id ego in lucro pono, To yá zá ziſk poczitam.

Sumptus nuſquam melius poni poteſt, Ten nákład nigdziey lepiey nie może być obrócón. Ponere beneficia apud aliquem, Dobrodzieyſtwo komu okázáć. Ne ponas ſpem me bonæ frugi fore, Nie nádziewáy ſie ábych ſie miał polepſzić. Tantũ ſtudij uel tantũ ſtudiũ in ea ponendũ non arbitrabatur, Nie zdáło mu ſie áby ták wielka pracá dla tego miáłá być podeymowána. Vbicunq; ante poſuit ueſtigia, Gdziekolwiek przedtym poſtał/ chodził. Ponere fruticem, Szczepić. Ponere conſilium, Zmienić ſwóy vmysł. Ponere uitia, Przeſtáć złie czinić. Ponis mihi porcũ, Kłádzieſz przed mię ſwininę ku yedzeniu Ponunt philoſophi, Kłádą/to yeſt piſzą/dzierżą ták.

Poſitus, a, um participium, Położony/ a/e. ut poſitis omnium aliarum rerum curis, Opuśćiwſzy wſzſtki yne ſpráwy.

Poſitus, huius poſitus, maſ. q. Położenie/poſádzenie.

Poſitio, poſitionis, fem. ter. idem.

Poſitura, idem, Poſitio cœli, Położenie niebá. Poſitio campeſtris, Rozległość álbo poległość pól.

Poſitio apud Grammaticos uocatur dum poſt uocalem duæ conſonantes uel una dupla ſequitur.

Poſitiuus

Positiuus,a,um,adiectiuum a Grammaticis fictum quod aliorum est fundamentum,
Positiuus gradus, Pierwszy stopień álbo gruntowny stopień.
¶Composita, Appono,pen.pro. Przikładam/przidáyę. Apponere conuiuis, Przed goście wyłożić/ wroić. Notā alicui rei apponere, Náznáczić/náznáczić co. Apponere machinā, Dziáło náłożić. De suo apponere, Z swego mieszká przikłádáć. Mensam apponere, Nágotowáć/przikrić stoł.
Licitatorem apponere, Podkupniá ktoryby więcey podáwał nárzadzić.
¶Appositus,a,um,participium, Przitożony/a/e.
Appositus in Epistola dies, Dáley przełożony dzień w liście.
¶Appositus adiectiuum, nomen ex participio, Tráfny/potemny/godny/rzadny slußny ku czemu.
Multo appositior illo, Dáleko snádnieyszy nizli on.
Argumentum ad eam rem appositum, Przitráfny dowod k tey rzeczy. Tempus appositum ad aliquid faciendum, Potemny/pogodny czás ku czyniemu czego. Ad medendum est appositum, Umie sie dobrze s lekárstwy obchodzić / Rzadny lekarz.
Appositissimis uerbis usus est, Cżistemi słowy rzecz wywiodł / pięknie mowił.
¶Appositus,huius appositus, Potemność/też przisádzenie / snádność.
¶Apposite aduerbium, Tráfnie/potemnie snádnie. Apposite dicere ad persuasionem.
¶Appositio, Przilożenie/przisádzenie.
¶Appositio apud Grammaticos figura est quam ueteres Epexegesim uocarunt, nomē nomini adiectum quod prius exponat sine copula, quando duo nomina substantiua in nno casu sequuntur absq; coniunctione.
Antepono, Przedkłádam yednego nád drugiego/wyßßey waże. Nemo se anteponat alteri, Niechay sie żaden nie przedkłáda nád drugiego/nie więcey o sobie dzierży nizli o drugim.
¶Compono, Skłádam wespołek/rzadnie układam.
Crines componere, Sczosáć álbo przigłáskáć głowę. Res suas componere, Rzeczy swe układáć. Componere pugnantia, Ziednáć/ziednoczić. Item componere pro finire, ut componere bellum,contentiones,controuersias, Skończić álbo ziednáć. Componere diem dicitur dies, Dzień zámknąć/skończić. Componere pacem inter partes, Poyednáć. Componere & transigere, Umowić y postánowić. Componere aliquid inter aliquos, Niektore rożności porownáć. Compone hoc de argento,de reliquo uide,&c. Porownay nas pierwey o pieniądze,etc.
¶Componere,etiam pro comparare, Vergil. Sic paruis componere magna solebam, Tákiem był zwykł przirownawáć máłe ku wielkim.
Componere societatem cum prædonibus, Stowárzißić sie s łotry.
¶Componere sicut uulgo usurpatur pro scribere,ut componere historiam Historią popisáć. Componere libros, Skłádáć xięgi. Testamentum componere, Testáment uczinić. Componere certam quandam formulam disciplinæ, Niektory pewny obyczay uczenia złożić / popisáć.
¶Compositus, a,um,participiū, Słożony/udány ná co/skłonny k czemu/gotowy/a/e. Compositus in ostentationem, Ku butności álbo chełpieniu skłonny. Compositum ad omnem casum agmen, Woysko ku wszelákiey podcze á przigodzie gotowe.
¶Compositus,a,um,nomen ex participio, Tráfny/potemny/snádny. Compositior ad iter faciendum uidetur, Snádnieyszy ku drodze. Compositissime literæ, Rzadnie nápisány list. Atq; historiæ magis idoneus: alius compositus ad carmen. Quint. Jeden ku pisániu historiey drugi ku wierszom snádnieyszy/ skłonnieyszy. Compositi mores, Piękne obyczáye Compositissime sapientię uir, Człowiek práwie rzadnie madry.
¶Composito ablatiuus uice aduerbii Composito factū est quomodo hanc amās habere posset sine dote, Umyślnie sie tak stáło álbo s wolą y s porządu yego. Nihil nō ex cōposito fecimus, Niceśmy nie czinili krom rozmysłu y porządy.
¶Composite aduerbium, Skłádnie/rzadnie.
¶Compositor uerbale, Skłádácz / yednacz/układácz.
¶Compositio uerbale,fem. Złożenie/ułożenie. Apta membrorum compositio, Cudny wzrost. Si refertur ad corpus, Sed si ad orationem, Rzadnie posádzenie rzeczy. Verborū compositio, Skłádánie.

¶Compositio item, Ziednánie / porownánie / pomierzenie. Pacis, concordiæ, cõpositionis autor esse non destiti, Nigdym nie przestał tu pokoiowi / zgodzie y ziednániu wieść.

¶Compositura uel detractione literæ i, Compostura, æ, fem. Nieco wespołek złożonego / konfekt.

¶Circumpono, Obkłádam / w koło obkłádam.

¶Depono, Skłádam / odkłádam. Deponere arma, Złożić zbroię. Deponere crines, Ogolić włosy. Deponere soleas, Skorznie z zuć. Deponere semina sulco, Posiać. Deponere aliquid de leuitate, Ująć nieco swey wszeteczności. Errorem suum deponere, Błędu swego pozostáć. Contumaciam deponere, Pozostáć krnąbrności.

Pulli deponunt ingenia Syluestria, Zrzebiętá / źrzebce pozostáią dzikich obyczáiów / to iest przestáią płochości. Memoriam deponere, Zápámiętáć. Negotium deponere, Złożić z siebie pracę. Iumentis onera deponunt, Seymuią burdy swych bydląt.

Deponere onus per translationẽ, Nieiáki vrząd z siebie złożić. Deponere officium, magistratum, præturam, prouinciã, Spuścić / podáć ynszym / etc. Aliquem officio deponere, Wysadzić kogo z vrzędu. Deponere uino, Vpoić.

¶Deponens, deponentis participium, Skłádáiący / odkłádáiący.

¶Deponens uerbum apud Grammaticos, quod sub terminatione or, agere tantum uel pati significat, nec uenit ab actiuo.

¶Depositus, a, um, participium, Złożony / też dány ku schowaniu. Vt Depositam pecuniam recuperare, Pieniędzy ku schowániu dánych dostáć.

¶Depositus pro Desperato.

¶Depositum, depositi substantiuum, Nieco ku chowániu k wierney ręce dánego.

Depositurius qui aliquid deponit, Calepinus sine authore.

Depositarius, Ten ktoremu co bywa dano ku wierney ręce.

¶Depositio, Złożenie. In Biblijs legitur

¶Dispono, Rozrządzam / rospráwuię. Disponere suo quæq; ordine, Káżdą rzecz ná swym mieyscu położić. Disponere atq; dispensare, Rosprawić. Classem disponere, Obóz nawodny vszikowáć. Insidias disponere, Rossádzić ná kogo ná wielu mieyscách. Præsidia disponere, Rozłożić po miásteczkách álbo zamcech żołnierze. Stationes disponere, Stráżą vstáwić / ná stráżą wysłáć. Vigilias disponere idem, Comas disponere, Przygłaskáć włosów. Disposuit remedia homini natura, Zrządziłá.

¶Dispositus, a, ũ, partici. Rozrządzony / rozpráwiony. Descriptum ac depositum cuiq; munus, Rospisány y rozrządzony káżdego vrząd.

¶Dispositio, Rozrządzenie / rospráwienie. Ordo & dispositio argumentorum.

¶Disposite aduerbium, Rozrządnie / rosprawnie.

¶Expono, Wykłádam / wysádzam / wyliczam / oznaymiam. Copias in terram exponere, Woysko z łodzi ná ziemię wysádzić. Exponere puerum, Położić gdzie dziecię. Exponere exercitum in Africã, Aż w Afrikę wysádzić. Vasa aurea & argentea exponere, Służbę wyłożić. Exposita malignitati legentium Epistola, Exponere uitam suam iuuentuti ad imitandum, Dobry przikład dáć ku násládowaniu. Expositus arbitrio medentis, Ná wolą dány.

Exposita domus cupiditati & uoluptatibus, Dóm ná roskoszy y rospustności vdány / álbo potemny dóm ku wszem rospustóm. Alicuius beneficia in se exponere Wyliczić / znáć dobrodzieystwá czyie przeciw sobie.

Mandata alicuius exponere, Poliecenie czyie oznaymić. Exponam uobis breuiter consilium profectionis & reuersionis meæ, Oznaymię / wyliczę / wypowiem wam krotkiemi słowy. Omnia ordine exponere, Porzędnie yednę rzecz zá drugą powiedzieć.

¶Expositus, a, um, participium, Wysádzony / a / e. ut expositus Solibus locus Mieysce ze wszech stron od słońcá dochodzące. Ventis expositus, Ná wietrznym mieyscu. Expositus sub dio, Pod gołym niebem.

¶Expositus item, Prętki / chutliwy. Vt promptam & expositam fidem præbuit populo Rom. Chutliwie / życzliwie sie stáwił ku ludu Rzymskiemu.

¶Exposititius, a. um, Wyrzucony / wysádzony / a / e Exposititius puer, Náleziony sierotá Expositio uerbale, Wyłożenie / wykłádánie / wysádzenie / też wyliczenie / oznaymienie czyiey woley. Impono, Nákłádam wkłádam / też poliecam. Imponere finem

Skończić. Impono extremam manum, Dokonáwam czego/wyprawiam yáko ſie godzi. Onus alicui imponere, Włożić co ná kogo/poliecić co komu. In ſtipendium argentum imponere, Położić pieniądze dla przÿymowánia służebnych ludzi. Calculum imponere, Liczman włożić/ráchowáć. Clauſulam diſputationi imponere, Zámknąć skończić diſputácią/ſporę. Imponere nomen uel cognomen alicui, Przezwáć ochrćić kogo.

Cui Syriacæ nomen imponunt, Która Syriáka byłá zwána. Faſtigium rei imponere, Gałkę ná która rzecz włożić/ to yeſt/ skończić/ doprawić. Plurimas iniurias alicui imponere, Wiele złego komu wyrządzić.

Populo leges imponere, Stătutá vczinić Pœnæ capiendæ miniſterium patri de liberis conſulatus impoſuit, Rádá roskazálá oycá/álbo włożilá ná oycá áby dzieći ſwe skaral. Modum ſuo dolori imponere, Miernie żálowáć. Partes alicui imponere, Poliecić co komu . Perſonam alicui imponere, Włożić ná kogo oſobę/ to yeſt poliecić áby ſie zá tę álbo owę oſobę miał y wydawał.

Silentium alicui rei imponere, Uſpokoić która rzecz/vtulić. Tributum & uectigal imponere, dań/pobór vſtáwić. Vim alicui imponere , Uczinić komu gwalt. Imponere in collum, in manum, in nauim, Włożić/ etć.

¶Imponere cum datiuo ſignificat, Zdrádzić/ podeyść/oszukáć. Vt Imponere alicui, Oszukáć kogo.

¶Impoſtor, impoſtoris, Oszuſt.

¶Impoſtura, æ, Oszukánie/podeſcie zdrádá/fálsz.

¶Impoſitus, a, um, participium, Włożony/wſádzony. Impoſitus aliquando, Przedłożony nád kim.

¶Impoſitus, huius impoſitus nomen, Włożenie/poliecenie/roskazánie.

¶Impoſitio, impoſitionis, idem. Impoſitus, a, um, Wſádzony. Vt ſeruis ius eſt impoſititium , Wſádzone álbo vſtáwione práwo/to yeſt nieprzirodzone.

¶Interpono, W poſrzodek wſádzam/ też przicziniam ſie zá kim. Autoritatē interponere, Wſádzić álbo wſtáwić ſie zá kim / przicżinić ſie.

Conſilium ſuum conſilio alterius interponere, Swoyę rádę nád ynszego przedkłádáć.

Condimentis interponere, Zátorzenić.

P ante. O.

Decretum interponere, Skázánie záłożić. Diebus aliquot interpoſitis, Po kilku dni Fidē alicui interponere, Pod dobrą wiárą/álbo dobrym słowem co komu przirzec/ záſtáwić wiarę ſwą . In eam rem ſe fidemq́ ſuam interpoſuit, Pilnie á chutliwie ſie w tę/álbo zá tę rzecz wſádził. Sapientius facies ſi te in iſtam pacificationem non interpones, Jeſli ſie nie wſádzisz nie wdasz/nie wmieszasz/etć. Iudicium ſuum interponere, Mniemánie ſwe opowiedzieć.

Iuſiurandum interponere, Przÿſięgę záłożić/to yeſt/pod przÿſięgą co komu przirzec/ álbo przÿſięgą podeprzeć.

Moram interponere quod & moram nectere dicitur , Omieszkawáć. Magna fluminis mora interpoſita, Długoſmy ná przeprawowániu ſie przes rzekę mieszkáli. Nocte interpoſita, Przetrwawszy yednę noc. Operam ſuam pro aliquo interponere, Przicżinić ſie zá kim.

Pœnas interponere Pod winámi czego zákázáć.

Se interponere, Wmiętáć/wrzucáć ſie w co. Cur te ad hæc interponis, Czemu ſie w to wmietasz/czemu ſie tym pleciesz. Me nihil interpono, Namniey ſie w to nie wkłádam/nie wplatam.

Nulla mora interpoſita, Krōm wszelákiego omieszkánia.

Neq́ interea uerbum ullum interpoſuit, Nie przemōwił żadnego słowá k temu.

¶Interpoſitus, a, um, participium, ut interpoſitis quinq́ diebus , Po pięći dni.

¶Interpoſitus, huius interpoſitus, Wſádzenie/wmiątánie.

Interpoſitio idem quod Parentheſis, Vide ſupra quid ſit Parentheſis.

¶Oppono, Záſádzam/záſtáwiam/ ſprzećiwiam ſie.

Opponere corpus pro patria , Záſádzić ciáło dla oyczizny/to yeſt gárdłá y żywotá nie żáłowáć.

Opponere ſe inuidijs pro ſalute patriæ, Záſtáwił.

Ad omne periculum ſolus opponitur Sam yeden ſie ſprzećiwia wszem niebeſpiecznośćiam / álbo onego tilko wyſádzáyą ná wszeláki niebeſpieczności.

Opponere etiam pro eo quod alias deponere dicitur, Zákład położić / fánt przećiw fántowi położić.

Opponere pignori, Záſtáwić. Opponere ſuam autoritatem, Przećiwić ſie komu.

P ante O.

Opponere causam, Dáć/záłożyć przyczynę. Opponebāt illi interdū nomē Africani, Grozili nam Afrikanem. Opponere uitium uirtuti, Opponere nomen æqui, iniquitati.

¶Oppositus, a, um, participiū, Zásádzony/przećiwko posádzony. Oppositum & obiectum.

¶Oppositus, huius oppositus nomen ex participio, Zásádzenie / sprzećiwienie. Laterum nostrorum oppositus & corporum pollicemur, Obiecuyemy y chcemy się temu mocnie zástáwić.

¶Oppositio uerbale idem, ut Oppositio lunæ, Pełnia xiężycā.

¶Oppositum substantium, neut. Przećiwná stroná. Ex opposito, Náprzećiwko.

¶Prępono idem quod antepono, nunquam præponens se aliis, Nigdy się nád drugie nie przekłádáiąc. Lucrum præposui sopori & quieti, Więtszey wagi v mnie yest zysk niżli spik s pokoyem. Præponere aliquem negotio, Postánowić kogo nád czym/polećić mu co. Præpositus, Przedłożony. Præpositus bello imperator, Ná Hetmáństwo wysádzony. Præpositio Przedłożenie. Præpositio etiam pars orationis apud Grammaticos, Przedłożenie.

¶Præpositiuus, a, ū, Przedkłádáiący/ná przód sádzáiący. Vt particula præpositiua, Ktora naprzód w słowá bywa wsádzona. Cuius contrarium est postpositiua.

¶Propono, Przedkłádam rzecż/powiedam tez vstáwiam/vmyslam / bierzę przed się/ mam wolą/oznaymiam. Proposuit Romā proficisci, Mia wolą do Rzymu yecháć. Proponere animo, wziąć przed się. Proposueram adiicere animum ad Græcas literas, Miałem wolą vczyć się Greckiego yęzyku. Proposueram illud mihi extremū Iużem ták był sobie ná ostátek odważył. Proponere alicui conditionem, Podáć komu obyczáyu. Proponere ediscendum, Roskázáć się komu czego ná pámięć náuczyć. Proponere uenale aliquid, Wyłożyć co przedáynego.

Proponere minas, Grozić. Proponere mortem acerbam, Okrutną śmiercią komu grozić. Proponere periculum ante oculos, Wziąć sobie ná myśl niebespieczność. Proponere pœnam improbis, proponere præmiū, proponere spem, proponere signum pugnæ, Dáć znák kiedy się mieli potykáć. Vt legati ad Cæsarem mittantur qui uoluntatē senatus illi proponant, Oznaymili/etc. Vectigalia proposita, Dań vstáwiona/wywołána. Nobis propositum est naturas rerum manifestas indicare, Mysmy vmyslili/wzięli przed się/ etc.

¶Propositus, a, um, participiū, Oznaymiony/ przedłożony/ wysádzony/ wydány/ Propositum argentum, Położone.

¶Propositum, propositi, neu. substantiuum, Vmyślenie / przed się wzięcie. Declinare & Egredi a proposito, Zmienić swóy vmysł. Permanere in proposito, Trwáć w swym przedsię wzięciu. Nulla re deterreri a proposito potuit, Zadnym obyczáyem nie mógł być odstrászon od swego przedsię wzięcia. Id multos a proposito studendi fugat, To ich wiele od nauk odstrzela/odbija. Auerti a proposito, Być odwrócon od swego vmysłu. Pertinet ad propositum, Należy k rzeczy. Non ad propositum scilicet pertinet quod dicis, Nie k rzeczy mówisz.

¶Propositio, propositionis, Vmysł álbo przed się wzięta rzecz/o koło ktorey chcemy mówić/zupełná sentencia.

¶Repono, Pokłádam / poliecam/chowam/ odkłádam. Cœnam reponere, Cześć zá cześć wyrządzáć/oddáć. Condere & reponere fructus, Chowáć owoc. Omnia in aliquo reponere, Wszystko w kim pokłádáć. Fidem suam in aliquo reponere, Dufánie swe w kim pokłádáć. In Deos aliquem reponere, Pokłádáć álbo policzáć iego zá bogá. In gradum reponere, Záś się ná swóy stan przywrócić. In gremio aliquid reponere, Ná łonie co położyć. In locum alicuius, &c. Ná czyie mieysce być wsádzon. In numerum fabularum aliquid reponere, Miedzy báykámi poczytáć. In solentio reponere recte facta alicuius, Zámilczeć/zátáić czyich cnotliwych vczynków. In optima spe repositus est puer Dáyąc chłopiec o sobie dobrą nádzieyę/ wielkiey nádzieye młodzieńczyk. In suos aliquem reponere, Miedzi swe łáskáwce poczytáć. In Theusaurum pecuniam reponere, Do skárbu włożyć. Seorsum reponere, Osobnie położyć. Vitæ suæ partem in uita alterius reponere, Część swego żywotá we zdrowiu czym pokłádáć. Spem sui in seipso reponere, Nádzieyę swą sam w sobie pokłádáć. Quidquid exposueris reponam, Cokolwiek wydasz wrócę álbo oddam.

¶Repositus, a, um, participium, Położony/

zony/odkożony.Repoſiti & frigidi cibi, Odſtáwione y oziembłe potráwy.

¶Repoſitorium,repoſitorij, Niejákie chowánie gdźie co chowáją/ßafá álbo co tákowego.

¶Sepono,Odkłádam ná ſtronę/ zeymuyę z drógi/odłaczam.Sepoſuerunt a cæteris dictionibus eam partem dicendi, Odłaczili/oddźielili.Pecuniam ad ædificationem ſeponere, Pieniądze ná budowánie odłożić.Tempus ſibi ſeponere ad rem aliquam,Obráć ſobie oſobliwy czás náco.Sepoſitum ac reconditum idem,

¶Sepoſitus,a,um, Odſtáwióny/odſádzony/odłaczony.Sepoſita queque ſuo loco, Wßiſtki rzeczy ná ſwym mieyſcu położone.

¶Suppono, Podkłádam pod co / podſádzam/podſtáwiam.Oua gallinis ſupponere,Podłożić yáycá pod naſádki/álbo náſádzić ná yáycách.Sub menſam ſupponere,Pod ſtół podłożić.Criminibus illis pro rege ſe ſupponit reum, Dáye ſie winnym zá królá/záſtępuye królá. Vicariū ſupponere,ſwoye mieyſce kim ynßim záſádzić Supponere item, Co fálßiwie podrzucić. Teſtamentum ſupponere,Fálßiwy teſtáment podrzucić.

¶Suppoſitus,a,um,participium, Podłożony/fálßiwie podrzucony.

¶Suppoſititius,a,ū, ut puer ſuppoſititius,podmiotek/podrzutek odmienione dźiecię

¶Suppoſitio,Podłożenie/podrzucenie.

¶Suppoſitor & ſuppoſitrix uerbalia, Ten który podrzucił odmienił / podrzuciłá odmieniłá yedno dźiecię zá drugie.

¶Tranſpono,Przekłádam z yednego mieyſcá ná drugie przeſádzam. Tranſpoſitio, Przeſádzenie.

Pons,pontis,maſc.ter.Moſt.

Ponticulus,dimin.Moſtek.

Ponto,pōtonis, Łódź w którey ſie przes rzekę przewożą.

¶Depontani ſenes dicebātur qui ſexagenarij de pōnte deijcebantur.

Pontia Inſula non longe a Palmaria in ſinu Caietano.

Pontifex,pontificis,maſc.ter, Naywyßßy kápłan/biskup.Sumus pontifex, Papież

Pontificatus,huius pontificatus, Biskupſtwo/biskupi vrząd Papieſtwo.

Pontificius,a,um,Biskupi/duchowny.

Pontificium ius, Duchowne práwo.

Pontificalis,le,idem, Pontificales libri, Duchowne xięgi.Pontificales cœnæ, Kápłáńskie bieſiády/to yeſt koßtowne.

Pontificia,orum,plurale tantum, Xięgi o obyczáyách y záchowániu duchowieńſtwá.

Pontificium ſubſtantiue,Kápłáński vrząd y powinność.

Pontina palus, Jezioro we Włoßech. Non procul a foro Appio.

Pontus,ponti,m.ſ.Morze. Sed proprie illud mare quod a Palude Meotidis uſque in Temedū ſeu quod a Boſphoro Thracio uſque ad Meotis paludem protēditur,alias Euxinus,ſed abuſiue, Miáſto wßelákiego morzá bywa brano,

Pontus item,fe.Prouincia Aſiæ minoris Kráyiná mnieyßey Aſiey pográniczna Armeniey/Colchidi y morzu Euximo álbo Ponto/ przed czáſy známienite króleſtwo Mithridátes.

Ponticus,a,um,Kto ztámtąd yeſt.

Pontica nux,Łaskowy orzech.

Popa,popæ, Który bydlętá y ine źwierzętá ku ofiárowániu przedáwał/ofiárowny rzeznik.Metaphorice,Tłuſty/ brzucháty.

Popana,æ,pinguia unguenta, Tłuſte olejki.Veteribus.

Popanum,popani,Kołacz/ßeroki płácek ná ofiárę dawány v ſtárych.

Popellus,Vide Populus.

Popina,popinæ,fe.p.pen.pro. Poſpolita kuchniá/kárczmá.Inhalare popinam, Odrzigáć ſobie od obżárſtwá.

Popinales,le,Kuchenny/kárczemny/co zwłaßczá ku kuchniey poſpolitey należy. Deliciæ popinalis,Kuchenne łákoći.

Popino,pen.pr.popinionis,m.t,Helluo Żárłok/obżárcá.

Popinor,aris,ari,pe.pro.Vżywam/Pijáńſtwá s obżárſtwem pátrzę.

Popinatio,onis,fe.ter.uerbale idē quod Helluatio Aſotia,Obżárſtwo/żárłoctwo.

Poples,poplitis,maſ.ter.Cząßká ná kolenie. Oppoſita pars genu quæ curuatur, dicta quod poſt plicetur, Dołek pod kolánem/podkolenie/koláno.

Poppeana unguenta apud Iuuenalē quibus Poppea uxor Neronis ſolebat uti

Poppyſma,atis,n.t. uocis blandimenta quæ fiunt equis indomitis cum tractatiōe manuū,Czokánie/habákánie y głáskánie rękomá młodych koni yeßcze płochych.

Popyſmus,mi, Trząsk/kłask/gdy kto dłónią w dłóń biye.

Populus,populi,prima cor.maſ.ſe. Singulari numero unius ciuitatis multitudinem ſignificat, Wßiſtko poſpólſtwo miáſta którego,In plurali,Ludźie/ lud. Populus etiam de apibus,Roy pßczół.

Popellus,popelli,dimin,Ludek.

Popularis & hoc populare, Co ku ludu należy/álbo co yeſt przyiemnego poſpolſtwu też ziemek.

Popularis meus, Moy ziemek / też mego ſtanu.

Popularis ciuis, Mieſzczánin poſpolſtwu życzliwy.

Popularis & ciuilis uſus, Poſpolity obyczay y záchowánie. Tentare popularium animos, Kuśić/ pokoſztowáć woley poddánych.

Nihi tam populare quam bonitas, Nic nie yeſt ták wdzięcznego poſpolſtwu yáko dobroć.

Præſtat pauperem eſſe & nobilem quam diuitem & latronem, Lepiey yeſt być vbogim á ſzláchetnym/ niżli bogátym á łotrem.

Popularia loca, Mieyſce prze poſpolſtwo ná płácách gdzie gry wywodzono. Populares mei, Moyi ziemkowie z tego miáſtá co y yá.

Populari etiam nomine a nobis appellantur Balani, Poſpolitym ymieniem/etc.

Popularitas, popularitatis, Ludzkość/ſkłonność/ towárzyſtość / też chuć ku poſpolſtu.

Populariter aduerbium, Poſpolicie/proſto wedle obyczáyu poſpolſtwá/też wedle życzliwości poſpolſtwá.

Populariter loqui, Populariter & limate ſcriptum contraria, Proſto á s pilnością piſano,

Populatim aduerbium, Od yednego ludu do drugiego / od poſpolſtwá do poſpolſtwá.

Populatim Cateruatim, Gromádą/ hurmem Nonius.

Populoſus, a, um, Pełny ludzi náſtádły. Populoſum regnum, Náſtádłe królewſtwo.

Populo, as, are, Stoyę o łáſkę poſpolitego człowieká.

Populo, as, are, & populor, popularis, populari, Puſtoſzę/káżę/łupię.

Populatus, a, um, Spuſztoſzony. Populata & uexata prouincia, Spuſztoſzone páńſtwo.

Populatæ meſſes, Pokáżone żyto ná polu.

Populatio, populationis, Puſtoſzenie. Populatio morum, Pokáżenie dobrych obyczáyów y záchowánia. Prohibere populationem, Nie dopuſzczáć puſtoſzyć.

Populabundus, a, um, Drapieżny / puſztoſzący.

Populator, & populatrix uerbale, Puſtoſziciel/puſtoſzicielká/Turek w przypowieśći bo ták turek poſpolicie czyni.

¶ Depopulor, deponens, Depopulo actiuum.

¶ Depopulatio, depopulator, idem quod ſimplex, Depopulatio prædiorum Złupienie folwárków.

¶ Perpopulor idem.

¶ Perpopulator Italiam uaſtando & urendo omnia, Puſtoſzy włoską ziemię/ paląc y puſtoſząc wſzyſtko.

Populus, populi, fem. prima prod. Topolá.

Populeus, a, um, Topolny.

Populnus, a, um idem.

Populneus, a, um, ſimiliter adiectiuum, idem.

Populetum, Mieyſce gdzie wiele topól rośćie topolny lás.

Porca, Vide Porcus.

Porceo, porces, porcere, pro prohibere Záwádzić/przeſzkodzić. Obſoletum.

Porcus, porci, maſc. ſec. Wieprz álbo świniá. Vtriq; enim communis eſt aper uero, Dziki kiernós.

Porcus Troianus, Piecz'ony wieprz ptaki álbo ynemi zwierzęty nádziány.

Porculus, porculi, diminutiuum, Proſię.

Procellus, procelli, Proſiątko / Wieprzáſzek.

Porcinus, a, um, Swini/świnski/wieprzowy. Porcina caro, Swinie mięſo.

Porcarius, a, um, idem.

Porcarius, porcarij, ſubſtantiuum, Swiniarz/świnski páſturz.

Porcinarius, porcinarij, Rzeźnik/álbo przekupień świniego mięſá/kupiec ktory wieprzámi kupczy.

Porculatio, porculationis, Tuczenie wieprzów.

Porculator, porculatoris, maſ. tert. Ktory vmi czyśćić wieprze.

Porculenta, æ, fe. pri. Swinia trzodá. Plau. obſoletum.

Porca, porcæ, Swinia. Sus, ſcropha idem.

Porca in agro, Zagón miedzi dwiemá brozdomá.

Porca item in hortis, Liechá dluga albo grubá/ziemiá do ſiania ziół nieco od ziemie podnoſła/deſzczkámi obita.

Porcetra, Swiniá ktora tilko raz
proſiá

prośna byłá. Sicut scropha, Ktòra wiele rázów prosiętá miáłá.

Porcius, & porcia, Są ymioná niektòrych Rzymskich domów.

¶Composita, Imporco, as, are, id est, porcas in agro facio, Zagony/ lięchy ná roley czynię.

¶Imporcitor, imporcitoris, quæ porcas in agro facit arando, Festus obsoletum, Oracz.

Pori, masc. Latine meatus, Dziurki w ciele przez ktòre pot wychodzi. Sed porcus prima longa, Kámień ktòrym co roscierąyą/ á zwłaszczá málárze fárby swe roscierąyą Trophus.

Porphyra, æ, fem. prim. Latine purpura Szárłatna fárbá.

Porphyris, dis, fe. uestis purpurea, Szárłatna száta.

Porphyriacus, a, um, purpureus, Szárłatny.

Porphyrites, tis, masc. preciosus lapis, Drogi kámień.

Porphyreticus fructus ex Porphyrite.

Porphyris, pen. cor. Insula in Laconico mari.

Porraceus, Vide Porrum.

Porricio, is, ere, pro porrigere, antiquum Vide Iacio.

Porrigo, Vide Rego.

Porrigo, pen. prod. porriginis, fem. Łupienie głowy/ strupy álbo suchy świerzb miedzy włosy ná głowie/ brodzie/ etc. Porriginosus, Strupiáty.

Porro aduerbium significat certe, Owszeki/ záprawdę/ też dáley ná potym / nád to/ długo potym.

Si ire porro pergas, Jesli dáley pòydziesz. Vt quiescant porro moneo, Aby ná potym milczeli nápominam ye. Quid faciam nisi porro fiam miser, Tylko ábych owszeki nędznym był.

Eunuchum porro dixti uelle te, Zaześ chciáłá komornyká wáłászonego mieć. Quid deinde porro, A czoż dáley/ álbo co potym dáley było.

Porro Aliquando est coniunctio expletiua, Terent. Adeon me ignauum putas adeon porro ingratum, Tákże mie masz zá sprosnego y k temu też zá niewdzięcznego.

Porro aliquando aduerbium ordinis, ut quid agam porro intelligas, Abyś rozumiał co dáley/ álbo potym czynić będę.

Porro autem pro uero, Neq; porro pro Neq; etiam,

Porrum, uel porrus, in plurali porri, Łuk.

Porraceus, a, um, Co yest z łuku. Porum aggreste, Leśny czosnek/ Trzemchá.

Porsena, penult. cor. mascul, Rex Hetruscorum,

Porta, Vide Porto.

Portendo, Vide Tendo.

Pothmeus dissyllabum, mascul. Latine trāsfretator, Przewożnik ktòry przez wodę przewozi πορθμ☉ fretum.

Porticus, huius porticus, fem. Kruktá/ szopá/ to yest mieysce dáchem przykryte dla przechadzki/ dla dżdżu.

Porticula diminutiuum, Krukteczká/ szopká.

Portio, portionis, fem. tert. Część/ sztuká. Circa quod magna mortalium portio hæret, Ná czym się więtsza część ludzi báwi/ więzbi.

Pro portione rerum, Wedle tego yáko rzeczy mogą wynieść.

Porticione ablatiuus Plin. uocem habet porticione maximam, Zbytnie wielki głos ma wedle xtałtu álbo wzrostu swego.

Portiuncula, læ, diminutiuum, Sztuczká/ cząstká. Porcionalis, & hoc porcionale, in Biblijs.

¶Proportio, Przyrownánie dwu rzeczy miedzy sobą. Est enim duarum rerum inter se comparatio.

Portisculus, li, masc. sec. Stárszy nád żeglowniki/ ktòrzy wiosłámi robią/ też laská pálcat tego istego.

Porto, portas, portaui, portare, act. pri. Noszę.

Portare auxilium alicui, Pomoc komu nieść álbo wieść. Dij boni boni quid porto, Co zá nowinę noszę. Co zás nowiná yde.

Nescio quid peccati portet hæc purgatio, Musi to ołmawiánie niejáki występek mieć/ to yest známionowáć/ álbo nie wiem co się rozumi przez to ták pilne wymawiánie.

Portatum, portatu supina, Plin. Mala, pyraq; portatu iumentis mire grauia sunt, Jábłká s gruszkámi wielmi cięszkie są ku noszeniu bydlętom.

Portito, portitas, portitare, frequentatiuum, Bez przestanku noszę á noszę.

Portitor, portitoris, uerbale, penult. cor. Przewoźnik przez jáką rzekę przewożący/ też celnik ktòry cło wybiera ná moście álbo ná brzegu ktorey rzeki/ też trágarz.

Portitorium, portitorij, Myto od przewiezienia/cło ná brzegu/furlon. Portoriũ uini inſtituere, Cło vſtáwić od przewożenia winá. Magnis portorijs mercatores illo ire conſueuerant, Częſte á wielkie cłá miáli tam dojadá kramarze muſzą dáć. Portitorium dare de re aliqua, Odcłić. Vectigal & portitorium pro eodem dixit Plin. Dochód/ czinſz/ pobór. Locare portitorium, Náiąć cło. Portitoria Italiæ ſublata, Zápowiedziano wßiſtki cłá włoskie.

Porta, portæ, Bramá/ álbo braná/ wrotá.
Portæ iecoris, Wielkie żiły wątrobne.

Portula, læ, dimin. Máła braná.

Porta Decumana uide ſupra in dictione Decem.

Portarius ineptum nomen in Biblijs, Wrotny.

Portatilis, le, Co łatwie á ſnadnie może być noßono.

¶Importabilis, le, Trudny ku noßeniu/ ciężki.

Portatus, huius portatus, Noßenie.

¶Compoſita, Adporto ſeu Apporto as, are, Przynoßę/przywożę. Apportare frumenta ad difficillima loca, Przywieść żyt bárzo w drogie kráiny. Quæ de Illyrico apportantur, Które z słáwáckiey ziemie przynoßą.

Quidnam apportas, Co przynośiß nowego/co powiedaß. Apportare bonum nuncium, Apportare gaudium, Noui aliquid apportare uel rem nouam, Nieco nowego przynieść.

Res, ætas, uſus ſemper aliquid apportant noui, Apportare damnum alicui, Przypráwić o ßkodę. Vereor ne quid Andria apportet mali, O iáko ſie obawam áby nam czego złego Andria nie przynosłá. Senectus apportat ſecum multos morbos, Stárość przynośi s ſobą wiele chorob.

¶Aſporto, as, are, Precz zánoßę/vnoßę. Aſportare ex aliquo loco uirginem, Vnieść dzieweczkę ztąd. Aſportare in Macedoniam, Zánieść do Mácedoniey. Aſportare ſecum de rebus ſuis multa, Niemáło s ſobą ſwych rzeczy zánieść. Aſportari Alexandriam ad uirum uxorem iubent, Zánieść do Alexándriey/etc. Aſportare ſecum liberos, Záwieść s ſobą dżieci.

¶Comporto, Znoßę/weſpołek zwożę. Frumentum in aceruum comportare, Zwieść w bregi. Comportare frumentum ex agris in loca tuta.

¶Deporto, Odwożę/ odnoßę ztąd gdżie yndziey.

Deportare iumentis, Ná bydle odwieść.
Deportare manibus, Rękomá odnieść.
Deportare ſe pro conferre, Zánieść ſie gdżie/to yeſt yecháć gdżie. Ex loco aliquo deportare, Z niektórego mieyſcá odnieść.

Humanitatem Athenis deportauit, Przyniósł s ſobą ludzkość z Athen/ſtał ſie obyczaynym. Captiuos Romam deportare, Jęte do Rzymu záwieść. Deportare in ſolas terras, Ná puſtinie kogo zánieść.

¶Deportatus, a, um, participium, Odnieſiony/zánieſiony/a/e.

¶Deportatio uerbale, Zánoßenie/odnoßenie. Ipſe ſcilicet portandi actus.

¶Exporto, Wynoßę. Exportare ex oppido, Wynieść z mieſtá. Exportauit Syracuſis magnam uim mellis, Wielką wielkość miodu s ſobą wyniósł. Exportauit Romam, Wyniósł ztąd do Rzymu.

Exportandum in ultimas terras portentum.

¶Exportatio, Wynoßenie.

¶Importo, Wnoßę. Importat clades diſcordia ciuilis, Roſtyrki mieyskie wnoßą wiele morderſtwá złego. Periculum importare, Niebeſpieczność yáką nárządzić/wnieść.

Incommodum importare, Ku ßkodżie przypráwić.

Peſtem importare, Powietrze wnieść. Inde contagiomen eius importante, Ztámtąd zárázenie przynoßacy.

¶Importatus, a, um, participium, Wnieſiony. Importanda longe, Z dáleká tu mogą być noßone álbo z dáleká tu do nas przychodzą.

¶Importabilis, uide ſupra.

¶Reporto, Odnoßę álbo przynoßę zás com był wziął. Et Metaph. Oſiągam/otrzymawam.

Commodatum reportare, Pożyczáną rzecz zás odnieść. Britannia exercitum reportare, Zás z Angliey wynieść. Prædas ac manubias ad decem uiros reportare, Łup ze wßelaką korzyścią dżieſiąci mężom zrády odnieść. Reportabis ex hac re magnam gloriam, Odnieſieß/ to yeſt oſiągnieß otrzymaß ztąd wielką sławę.

Multas uictorias ex hoſtibus ſuis reportauit, Wiele zwyćięſtw otrzymał nad ſwemi nieprzyiaćielmi.

Ex conſulatu Aſiæ magnam gloriam reportauerat, Z prawowánia á ſtároſtwá Aſieyskiego wielką chwałę oſięgnął.

¶Supporto, Podnoſzę co/noſzę nieco pod co.

¶Tranſporto, Przewożę/przenoſzę. Exercitum uel copias tranſportare, Przez rzekę álbo morze przewieść.

Portula, læ, herba, πέπλιων Græce frigida & humida quæ dentium tollit ſtuporem, Burgel/burzelen po niemiecku/ziele z ktorego też ſáłatę czynią. Kurza nogá álbo ſczyr

Portus, huius portus, maſc. q. in ablatiuo portubus uel portibus, Brzeg morski gdzie łodzie ſtawáyą. In portu nauigare, Ná brzegu ſie woźić/to yeſt przeſpiecznym być.

Res in portu eſt, Rzecz beſpieczna yeſt. In otij portū confugere, Vdáć ſie ná pokoy.

Portus & perfugium, Brzeg y vćieczká. In philoſophiæ portum conferre, Vdáć ſie ná naukę ktora naypewnieyſza yeſt przećiwko wſzem przygodam.

Portulus, id eſt, paruus portus, máły brzeżek

Portunus uel portumnus Deus qui portubus præeſt, Brzeżny bog. Alias Palemon & Melicerta.

Portunalia, orum, Swiętá tego yſtego bogá brzeżnego.

Portuoſus, a, ū, Zábrzeżyſty/álbo pełny brzegow. Portuoſus locus & portuoſum mare, Pełno brzegow á przyſtępowánia łodziami ku ziemi.

Portuoſum littus, Zábrzeżyſty brzeg/kraj.

Poſca, poſcæ, fem. prim. uinum in torculari aquatum, Poślednie wino álbo cienkuſz winny/gdzie zwłaſzczá ná poły groná w práſiech wyćiſnione ſą/tedy ye wodą poliewáyą s octem y wodkámi liekárskiemi zmieſzawáyą á ták miáſto liekárſtwá wżywáyą.

Vel alias idem quod Lora, Vide ſupra

Poſco, poſcis, popoſci, poſcitum, poſcere act. tert. Też vpominam ſie długu ſwego. Filiam tuam mihi uxorem poſco, Zadam ábyś mi dał ſwoyę dziewkę zá żonę.

Cum inſpiciendum popoſciſſes, W ten czás gdyś chćiał ábych ći dał oględáć.

Poſcere cum duobus accuſatiuis, Parentes præcium pro ſepultura liberum poſcit, Vpominaſie rodzicom zapláty od pogrzebu ich dźieci. Poſcere ſumptum ad aliquid, Chćieć mieć pieniądze ná jáką rzecz.

Poſcere ſignificat etiam prouocare in prælia, in pugnam, in certamen poſcere, Wyzywáć ná rękę. Poſcere maioribus poculis, O więtſzą pełną pić. Poſcere aliquem clamore, Wołáć zá kim. Vbi res poſcit, Gdy tego czás yeſt. Vbicunq; cauſę tempus locuſq; poſcebat, Gdźie kolwiek potemu czás y mieyſce było. Ad quos ſecum uſus poſcit celeriter recipiunt, Do ktorych gdy ym doняgláją wyeżdżáyą/vſtępuyą.

Poſco aliquando idem quod accuſo.

¶Compoſita, Depoſco, is, depopoſci, &, Expoſco fere idem, Bárzo żądam. Deſpoſcere aliquem ad ſupplicium, Żądáć áby kogo wedle práwá skarano/áby go skazano ná śmierć. In pœnā depoſcere idē Depſocere atq; expetere idoneū Imperatorem in bellum, Żądáć godnego Hetmáná ktoryby woysko ſpráwował. Victoriam a dijs expoſcere, Prośić bogá o zwyćięſtwo.

Expoſcere precibus & uotis pacem, Vprzeymie prośić o pokoy. Expoſcere & depoſcere aliquem, Stáć komu o gárdło áby go wedle práwá co záſłużył skarano.

¶Repoſco, Vpominam ſie záś/żądam áby mi wrocono. Ab hac puerum repoſcit, Chce záś od niey dźiecię wźiąć. Non hac ratione dediſti ut repoſcas, Nie tymeś obyczáyem dał ábyś ſie záś miał vpomináć Rationem uitæ ab altero repoſcere, Chćieć mieć ráchunek od kogo o yego żywoćie. Vicem repoſcere.

Poſia oliuæ genus, C C.

Poſidonia dicta eſt Ionia.

Poſnania, Poznań. Ciuitas in Ma'ori Polonia.

Poſsideo, poſsides, pen. cor. poſſedi, poſſeſſum, poſsidere, poſięgam/trzymam/dźierżę/mam w ſwey mocy.

Bona ex edicto poſsidere, W máyętność czynę zá roskazániem krolewskim wiecháć y dźierżeć.

Bona publice poſsidere, Imienie ná rzeczpoſpolitą trzymáć.

Poſsidere palmā, Przodek oſięgnąć. Plus fidei quam artis plus ueritatis quam diſciplinæ poſsident in ſe, Nie ták yeſt vczony áni ćwiczony yáko wierny/pewny/á vprzeymy.

Poſsideri paſsiuum, Cic. Quo aliter ager poſsideatur, Aby ynáczey rolá byłá poſiedziona.

Possesio, possesionis, uerbale, fe. Máyętność/ dobrá.

Possesio fiduciaria, Dzierżáwá k wierney ręce polecona.

Possesiuncula, dimin. Máyętniczko/ dzierżawká. In possesionem immittere, Dzierżenia álbo w wiazánia dopuśćić.

Possessor, possessoris, Dzierżawcá/ dziedźic.

Possesiuus, a, um, adiectiuum a Grammaticis fictum, Posiadáyący / ostęgáyący. Vide *Sedeo*.

Posibilis, Vide *Sum*.

Possum, Vide *Sum*.

Post præpositio accusatiuo casui iungitur, Po/ álbo/ zá. Post prandium, Po obiedzie.
Post diem quartum quam ab urbe discesimus, Po czwartym dniu yákosmy się z miástá ruszyli. Post principia, Teręt. Ná zad/ wtyle.
Post homines natos & post hominũ memoriam, Jáko świát nástał. Post tempus consulere, Po czásie rádźić.

Post suo casui non seruiens aduerbium est, & significat postea, Potym. Plaut. Post scies, Potym się dowiesz. Paucis diebus post Tarenti mortuus est. Po máłym czásie w Tárencie zmárł. Post haud multo ad me uenit, Máło potym do mnie przyszedł.

Postea aduerbium, Potym. Postea continuo exeo, Potymem wnet wyszedł.
Quid tamen postea si modeste ac raro hoc fecit, A coż ná tym yesli się tego nie często rość dopuścił.

Posteaquam una dictio est quam nonnulli diuidunt idem significans quod postquam, Potym/ yáko. Vt posteaquam nos reliquit, Potym yáko od nas odyechał.
Biennio postquã hinc Ephesum abijt, Dwie lecie potym yáko do Ephesu wiechał. Biennium factum est postquam abij domo, Juz temu dwie lecie yákom z domu wyszedł.

Postmodum fere idem, Po máłey chwiley/ potym

Postmodo, idem.

Posterus, a, um, Potomny/ wtóry/ názáyutrzny/ a/ e.
Postero die quam aduenerat, Wtórego dniá álbo názáyutrz po przyiechániu. Postera dies, Wtóry dzień. In posterum prouidere, Ná potym się opátrzić. In posterum differre, Dzień zá dzień odkładáć/ álbo od yutrá do yutrá odkładáć.

P ante O.

Posteri, posterorum, qui etiam minores appellantur, Potomkowie.

Posteritas, posteritatis, Potomstwo.
¶Præposterus, a, um, Nárebny/ opáczny/ a/ e. Præpostera consilia, Opáczne rády/ przećiwne.
¶Præposterus & peruersus, Zły.
¶Præpostere aduerbium, Opácznie/ nárebnie/ wspák.
¶Præpostere & ordine contraria, Omnia præpostere ait, Wszystko opák czyni/ dziwniey niźli ludźie.

Posterior comparatiuum cuius superlatiuum Supremus, a, um, Poślednii álbo zá pierwszym ydący/ ostáteczny/ a/ e Non posteriores feram subauditur partes, Ja nie chcę być pośledniym. Omnes res posteriores pono atq; operam tibi do, Wszystki rzeczy opuszczam / tobie chcąc k woley być. Paulo ætate posterior, Máło młodszy.

Posteriora & superiora ueluti contraria, Salus Reipub. posterior illi suis commodis, Dobry stan Rzeczypospolitey/ pośledniejszy yest v niego niźli własne pożytki to yest pilnieyszy swych pożytków niźli pożytków Rzeczypospolitey. Suam salutem posteriorem communi salute ducere, Swego zdrowia dla pospolitego zdrowia nie litowáć.
Nihil uita antiquius existimare, omnia libertate posteriora ducere, Wszystko mniey waźic niźli wolność. Posteriores cogitationes sapientiores solent esse.

Posterior aliquando idem quod flagitiosus, Zły/ niecnotliwy/ a/ e. Vt posterius & nequius isto nihil est, Niemász mu rówiá w złośći.

Postremus, a, um, superlatiuus, Nayostáteczniejszy/ a/ e.
Omnium postremus, Nayposledniejszy.
Non in postremis esse, Nie w pomietlich być/ nie miedzy podleyszemi być poczitan.
Hoc non in postremis ducendum est To owszeki nie lekce ma być wazono. Postremi homines pro nequisimis, Niczemni.

Postremisimus pro postremo ueteres dixerunt, & postremitas pro extremitate C C.

Postremum superlatiuum aduerbium, ut ultimum, Terent. Si id facis hodie postremum me uides, Jesli to vczynisz dziś mnie ostáteczny ras widzisz.

Poſtremo, aduerbium, Ná oſtátek/ oſtátecznie.

Poſterius comparatiuum aduerbium, Oſtátecznieyßy/ ná potym. Renuncio heræ futurũ, ut ſis ſciens ne tu poſterius dicas Daui factum conſilio aut dolis, Abyś więc potym nie mówił/ etć. Iubet iſte poſterius ad ſe uerti, Każe potym do ſiebie przyść.

Poſterius pro minus, Nonius.

Poſtero, as, are, Obſoletum.

Poſtergo, as, are, pro poſtponere, poſthabere, Sipont, ſine autore ſordidum uerbum eſt.

Poſtfero, pen. cor. poſtfers, poſtuli, poſtlatum, poſtferre, Vpośledzam/ mniey ważę. Libertati plebis ſuas opes poſtferre, Wolność pospolitą więcey ważić niżli ſwóy pożytek.

Poſtfuit pro poſthabitum eſt Saluſtius dixit, ſed ubi periculum aduenit, Inuidia & ſuperbia poſtfuere.

Poſthabeo, poſthabes, pen. cor. poſthabui, poſthabitum, poſthabere, Vpośledzam/ mniey ważę. Omnes poſthabui mihi res ita uti par fuit, Wßyſtkim rzeczy popuśćił yáko ſie godziło.
Hoc honore me multis poſthabitis affeciſtis, Tęśćie cześć mimo ynße álbo opuśćiwßy ynßych wiele wyrządźili.

Poſthac aduerbium, Potym/ nápotym. Poſthac non faciam, Nie dopußczę ſie tego ná potym.

Poſthumus, poſthumi, maſc. ſec. Ex poſt & humus compoſitum, Ten który ſie po śmierći oycá ſwego vrodził.

Poſthumus, a, um, adiectiuum, Potomek/ potomny. Vergil. Tua poſthuma proles Twóy płód/ twoyi potomkowie/ po śmierći twoiey powſtáiący.

Poſticum, poſtici, penult prod. a poſt & ſtando compoſitum, Zádek/ tył. Poſtico recedere, Wſpák iść/ vkráść ſie.

Poſtica, æ, fem. prim. Antiquum pro eodem.

Poſticus, a, um, adiectiuum, Tylny/ zádny/ a/ e. Proripuit ſe poſtica parte palatij, Wyrwał ſie z zádniego kąta domu.

Poſtica ſanna, Náſmiewánie z kogo z tyłu.

Poſtica pars mundi, id eſt, aquilonaris Ná pułnocy.

Poſticulum, poſticuli. dimin. Zádek/ tyłek.

Poſticula, læ, idem apud Apul.

Poſtilena, næ, fem. prim. a poſt & ſtando Pochwy v śiodłá. Sicut Antilena, æ, Podpierśien. Quidam tamẽ putant poſtilentinam eſſe, Zádny łęk v śiodłá.

Poſtis, huius poſtis, a poſt & ſtando ſignificat ualuam oſtij ſiue latus portæ Przywóy álbo podwóy.

Poſthumus, poſticum, poſticus, Vide Poſt.

Poſterior, poſtremus,	Vide	Poſt.
Poſtfero, poſthabeo,		
Poſthac, poſtmodum		
Poſtilena, poſtis,		

Poſtilla, duæ dictiones in unam coniunctæ per ſubunionem aduerbium eſt ſignificans poſtea, Potym cżáſie/ od tego czáſu. Tute ſcis quam intimum habeam te Ty ſam wieß yákomći od tego czáſu vprzeymie byłá.

Poſtis,	Vide	Poſt.
Poſtliminium,		Limen.
poſtmitto,		Mitto.
poſtmodum,		Poſt.
poſtpono,		Pono.
poſtquam, aduerbium		Poſt.
poſtremus, poſtremo,		Poſt.
poſtuenio,		Venio.

Poſtmeridianus, a, um, ſeu Pomeridianus, a, um, Popołudny. Vide Meridies.

Poſtonis, poſtonidis, inſtrumentum ligneum uel ferreum quod ad cohibendam equorum tentaciam, naribus uel morſui imponitur, Wędźidło álbo kágániec który ná waśniwe konie kłádą.

Poſtprincipium, neut progreſſus uel abſolutio rei, Obſoletum.

Poſtridie, Vide ſupra in dictione Dies.

Poſtulo, as, aui, are, act. prim. Żądam/ proßę/ chcę/ potrzebuię.
Poſtulo abs te ut mihi illum reddas ſeruum, Proßę cie ábyś mi onego ſługę wróćił.
Ita res poſtulat, Ták rzecz pożąda/ to yeſt ták muśi być.
Longiorem orationem cauſa forſitan poſtulat, Dłużßey rzeczy ſpráwá tá ſnádź potrzebuie.
Quinquaginta florenos in primis ſibi poſtulabat dari, Pięćdźieſiąt złotych náprzód mieć chćiał.
Poſtulare fidem publicam, Ná rátunek wołáć.

Postulare iudicium in aliquem, Zádáć prawá przeciwko komu/álbo zwierzchnośći sadowney przeciwko komu wezwáć. Postulare seruos in quæstionem, Chcieć áby przeciwney strony slugi wedle prawá ná wypytanie prawdy á ná swiádectwo wzięto.

Tempus postulat & necessitas, Czás y potrzebá ták niesie/ Nie może ynaczey być. Etiam nunc me subducere istis dictis postulas, Jeszcze mi sie y teras temi slowy wyrzec chceß. Aliquando cum genitiuo & ablatiuo iungitur & significat accusare & quærelam dicere, ut ait Donatus, Postulabo te iniuriarum, Pozowę álbo oskárżę cie przed sadem o ty krzywdy.

Quum Gabinum de ambitu uellet postulare, Gdy skárżyć chciał ná Gábinum álbo gdy mu chciał winę dáć przed sadem.

Postulare reum, Oskárżyć. Postulari passiuum, Być żadan. Postulari ad iudiciũ, Być pozwan.

Postulatus, a, um, participium, Żadány/proßony/a/e.

Postulatus, huius postulatus, mascul. q. Żadánie/prozbá/tez skargá/pozywánie/pytánie.

Postulatum, postulati, neut. sec. idem.

Postulatio, onis, fem. ter. idem. Postulationibus uacare, Siedzieć ná pytániu/to yest sluchać spraw y dawáć rády/álbo swe widzenie.

Respondere postulationibus idem.

Postularia fulgura, quæ uotorum aut sacrificiorum spretam religionem significant, Festus.

¶Composita, Depostulo, as, are, fere idem quod simplex. Pożadam.

¶Expostulo, as, are, Skárżę sie/Uskarżam sie. Est enim expostulare de iniuria nobis a quopiam illata apud eundem quærere grauissime mecum per literas expostulauit, Uprzeymie álbo okrutnie sie ná mię przez list skárżył/álbo sie semną swárżył przez list. Expostulare cum aliquo iniuriam, Skárżyć sie swey krzywdy/swárżyć sie s kim.

Totum regnum de nostris cupiditatibus & iniurijs expostulat, Skárży sie ná násze rostpusty y wielką swą wolą.

Obstetrix expostulauit mecum parum sibi missum, Skárżyłá sie żem yey nie wiele dałá.

¶Expostulatio, Uskarżánie/skárgá/swárzenie.

Omitte expostulationem, Nie swarz sie se mną dáley.

Postuorta Dea Romanorum quæ futura prospiceret, C C.

Pote pro potis, id est, possibile accipitur metri causa.

Potens potentis, Vide Sum.

Poterium, ποτήριον Latine poculum, Kubek. Item poterion herba quæ & Neuras dicitur.

Potessum, pro possum Obsoletum.

Postas, potentatus, Vide Sum.

Potestam pro potestate ueteres usurparunt, C C.

Potestur, pro potest antiquum.

Potidea, fem. urbs Æmatiæ seu Macedoniæ.

Potinam pen. prod. Deam dixerunt a potando, C C.

Potio, potionis, Vide Poto.

Potior potiris, potitus sum uel fui, potiri, dep. prim. a Potis deducitur partim tertiæ, partim quartæ coniugationis, sed usitatius in quarta, Dostáwam/dostęgam/w swą moc biorę. Construitur cum genitiuo ablatiuo, & accusatiuo. Vt potiri hostium, potiri urbis, pro hostibus & urbe, Porázić/á zwycięzić/pod swą moc podbić.

Cui fatum foret urbis potiri, Któremu rzecz obiecána byłá máśiá tego dobyć.

Potiri rerum, Zwierzchnośći nád wßemi rzeczámi dostáć/to yest krolewstwo/páństwo ostęgnąć.

Ciuitas Atheniensium dum ea rerum potita est, Poki yeßcze miásto Athenenskie pánowáło.

Hostibus uiuis potiti sunt, Cæsar, Żywo nieprzyiaciele poimáli. Hic potitur gaudio, Terent. Ten używa wesela. Potiri regni, Krolestwo posieść. Laborem potiri, Zły czás mieć.

Bello potiri in ablatiuo, Woyennym obyczáyem dostáć/posieść. Vt Cic. Qui bello potiti sunt, Którzy woyennym obyczáyem ostęgneli.

Potior in præsenti tempore plerunq; pro fruor usurpatur.

Potis, potior, potissimus integrum est, autore Donato pro Bonus, melior, optimus,

optimus, & quaſi potens, potentior, potentiſsimus, Mocny/mocnieyſzy/ naymocnieyſzy. Potis ſum, Jeſtem mocny/to yeſt mogę vczinić.

Neq; ferri potis eſt, Nie może być cierpiano.

Potior, potioris, comparatiuus, Lepſzy/ mocnieyſzy. Potior ſit qui prior ad dandum eſt, Ten lepſzym ma być ktory pierwſzy yeſt ku dániu. Ciues potiores ſunt quam peregrini, liepſzy ſą dáleko domowi niżli obcy.

Indicabit nulla ad legendum his eſſe potiora, Hnet rzecże że niemáſz lepſzych ku czitániu yáko ty.

Potiſsimus, a, um, ſuperlatiuus, Nayprzednieyſzy / naylepſzy/a/e. Potiſsima nobilitas applicanda eſt ad ſtudia literarū, Zacnieyſza/známienitſza ſliáchtá ma być ná nauki dawána.

Quod eſt potiſsimum, Co yeſt naypierwſzego/ nayzacnieyſzego.

Potius, Lepiey. Potiſsimum, A zwłaſzczá.

Potiſsime idem aduerbia, Nihil mihi potius fuit, quam ut Maſiniſſam conuenirem, Nicżem bárziey nie ſtał álbo nicem był przed ſię nie wziął. Quorum æmulari exoptat negligentiam, potius quā iſtorum obſcuram diligentiam, Ktorych ōn dáleko woli niedbáłośći náśládowáć niżli tych skritych á nieznákomych pilnośći.

Neſcio quid expediam potiſsimum, Nie wiem czego ſie mam yąć naprzōd.

Potnia, Vrbs Bœociæ.

Poto, potas, potaui, potatum, uel potus ſum, potum, potare, Piię. Potare totos dies, Cáły dzień pić. Apud me potaturus eſt, V mnie ma pić / bieſiadowáć.

Potatum dare, Nápoić/trunek dáć.

Potor, potoris, potus ſum paſsiuum, Bywam pit.

Potatus, a, um, participium, Pity. Vt potata aqua, Pita wodá.

Potito, as, are, frequentatiuum, Vſtáwicznie pić/ lać w ſię bez przeſtanku/bieſiad pátrząc.

Apud hunc uicinum noſtrum potitat, V tego ſąſiádá náſzego vſtáwicznie przeleżi ná piwie.

Qui potitare ſolitus eſt patera aurea, Ktory ſie zwykł nápiyáć złotą czáſzą.

Potus, pota, potum participium actiue & paſsiue ſignificationis, Piyány. Actiue Cic. Domum bene potus ſeroq; redieram, Poźnom przyſzedł do domu/dobrze podpiwſzy ſobie. Paſsiue. Ouid. Quo plus ſunt potæ plus ſitiuntur aquæ, Im więcey wody ſą pite/to yeſt ym kto więcey wody piye/tym więcey prágnie.

Potus, huius potus nomen, Trunek/ picie/ piwo.

Serpentes exiguo indigent potu, Máło picia potrzebuyą.

Potio, potionis, idem quod potus. Lekárski trank/ſyrup picie. Multo cibo & potione repleti, Obyedli y popili ſie.

Potator, potatoris, Pyánicá.

Potatio, potationis, Piyáńſtwo.

Potor, potoris, maſcul. idem quod Potator.

Potorius, a, um, Co ku piciu nalezy. Vt uas potorium, Náczinie do picia. Ampulla potoria idem, Kruſz/czáſzá.

Potiono, potionas, pen. product. potionare, Náprawam / dáyę lekárski trunek.

Potionare iumenta, Nápoić bydło.

Potionor, aris, ari, paſsiuum apud Suetonium.

Potabilis, le, Pity/co może być pito.

Potitius a potando cognominatus qui Herculi ſacra faciebat Romæ, Mieſzczánim Rzimski/ ofiárownik Herculis. & Poticia familia, Tego mieſzczánina pokolenie.

¶Compoſita, Adpoto, ſeu Appoto, Opiyam ſie/ wiele piię, przepiyam miárkę.

¶Appotus, a, um, Opity/a/e.

¶Compoto, as, are, Nápiyám ſie s kim. Vnde Compotor, compotoris, uerbale, Towárzyſz w nápiyániu/ bieſiádny towárzyſz.

¶Compotrix uerbale, fem. Towárzyſzká bieſiádny.

Compotatio, onis, Nápiyánie / bieſiádá.

¶Expoto ſeu potius Epoto, Wypiyam.

¶Expotus ſeu Epotus, a, um, Wypity/a/e.

Epotare medicamentum, Wypić lekárſtwo.

Epotus equus, Nápoyony koń.

¶Perpoto, Vſtáwicznie piję á piję / bieſiáduję. Totos dies perpotat, Cáły dzień przepiyá.

¶Perpotatio, Vſtáwiczne picie / bieſiádowánie.

Perpotatione nimia ſtupidus factus, Zgłupiał od wielkiego pyáńſtwá.

P ante. R.

Præ præpoſitio ablatiuo caſui ſeruit, ſignificat ante, Przed / dla / mimo / od. Vt præ cunctis, Przed wßiſtkiemi álbo mimo wßiſtki yne.

Præ metu, Dla boyáżni. Aliquando abſolute ponitur, Terent. J præ ſequar, Idź na przód yá poydę zá tobą. Aliquando comparationem inducit. Præ nobis beatus uideris, Widziß ſie być ßczeſliwem przećiwko nam. Omnia ſibi poſt putauit eſſe præ meo commodo, Wßiſtkiego popuśćił dla mego pożitku. Præ multitudine. Od / álbo / dla wielkośći. Præ ira, Od gniewu.

Præſeferre, Vdáwáć ſie zacz / dáwáć znáć co o ſobie. Quint. Fiduciam igitur præ ſe ferat orator, Ma to okázowáć y dáwáć znáć ſprawcá rzeczi czyney / że ma wielkie dufánie w ſpráwiedliwośći rzeczy tey ktorey bróni.

Præ ſe cæteros contemnit, Wßiſtki mimo ſie puſzcza / gárdzi wßemi.

Præ in compoſitione nonunquam augetur, ut prædulce, Niewymowmie słotko.

Præacutus, Vide *Acutus uel acuo.*

Præaltus, Vide *Altus.*

Præbeo, præbes, præbui, præbitū, præbere, act. ſec. ex præ & habeo compoſitum abiectis, a & h, Dawam / podawam wyrządam / tez okázuyę. Seruum haud illiberalem præbeſte, Terent. Okázuyeß ſie rządnym á ſtátecznym ſługą. Aurem præbere, Przichylić vchá / słucháć. Aures conuitijs præbere, Skromnie cierpieć złorzeczenie.

Cauſam præbere, Dáć przyczynę. Ceruices præbere, Wyciągnąć ßyę ku ściąciu.

Præbere indignationem, Dáć przyczynę gniewu.

Iuſiurandum alteri præbere, Zdáć komu przyſięgę.

Iuſta præbere, Obrok á powinność ſwą wypełnić.

Lumē præbere feneſtra dicit, Swiatłość dáwáć. Suo ſumptu operam Reipub. præbere, O ſwim koßtunku Rzeczipoſpolitey ſłużyć. Vt modeſte orationem præbuit, Yáko skromnie á vkłádnie mówił.

Os præbere, Wydáć komu / dopuśćić ſie w gębę bić. Os præbere ad contumeliam, Łáyánia słucháć. Os præbere ad male audiendum, Dopuśćić ſobie w oczy złorzeczyć.

Strenuum ſe hominem præbuit, Męźnie ſobie poczinał. Se æquum præbere, Dáć ſie łatwim vznáć. Se docilem præbere, Pilnym nauki być / doſćipnie rzecz poymowáć.

Se duriorem alicui præbere, Surowie ſie komu ſtáwić.

Se facilem præbere in hominibus audiendis admittendiſq; , Rad słucháć y dopußczáć do ſiebie ludzie. Se uirum præbere in re aliqua, Męźnie ſobie poczináć. Se credulum præbere, Łatwie wierzić. Se iudicem acrem præbere, Surowym ſie ſędzią ſtáwić.

Superbum ſe præbuit in fortuna quā putauit noſtram fore, Wyſoko ſtąpał w fortunie mniemáyąc áby yego do końcá byłá / to yeſt / mniemáyąc áby ſie niemiáłá odmienić.

Præbitus, a, um, participium, Dány / podány / a / e.

Præbenda, præbendorum, Conducere præbenda magiſtratibus, Náyąćy tę prace ná ſię wziąć / wßiſtkimi potrzebámi opátrzić.

Præbitor, præbitoris uerbale, Rozdáwácz Obroczny / álbo ten ktori opátrzuye potrzebámi, Græce παροχος.

Præbia, orum, ueteres remedia dixerunt Feſtus.

Præbitere pro perire dixit Plaut, & pro præterire Obſoletum.

Præcaluus, Ná przedniey ſtronie łyſy. Vide *Caluus.*

Præcantrix, cis, fem. Przißpiewaczká. Apud Varronem.

Præcarus, a, um, Bárzo drogi. Apud Terentium, ubi alij legunt Percara eſt.

Præcaue, Præcedo, Præceler, Præcello, } Vide { *Caueo, Cedo, Celer, Cello.*

Præcelſus, a, um, Bárzo wyſoki.

Præceps præcipitis, om. a præ & capio compoſitum, Nagły / prętki / pochodziſti álbo ſtocżyſty. Præceps ingenio in iram, Prętki z przirodzenia ku gniewu.

Præceps uia, Naglo pochodzista drógá. Præceps homo, Prętki człowiek. Præcipitem dare, Zepchnąć/ zrzucić ná dół. Quo iure quacꝫ iniuria præcipitem me in pistrinum dabit, Łádá kluczkę ná mię záłożywszy prętko mie do młynice álbo do żarn/ álbo do piekárniey wtraci. Præcipitē abire, zemknąć się/ stoczyć się. Et Metaphor. znędzieć/zubożeć.

Decliuis & præceps locus, Pochodziste y przikrostoczyste mieysce. Præcipitem in terrram dare, O ziemię vderzić. Agunt eum præcipitem pœnæ ciuium Romanorū quos securi percussit, Dopiekáyąmu tresca á trapią go/etc. Præcipitem ferri, Mknąć się lieciec ná dół. Præcipitem amentia ferri, Y ták y owák się wić á miotáć od szalonośći.

Præceps in occasum sol, Nád sámym záchodem/ tylko nie zaydzie. Bis patet in præceps tantum, Dwá kroć przikrsze mieysce yest.

Præcipito, as, are, act. prim. Zpycham/ ztrącam/spuszczam/spádam/ kwápię. Præcipitare sese de turri, Skoczić z wieże. Præcipitare se in flumen, Skoczić w rzekę. Præcipitare fruticem, palmitem, flagellum & huiusmodi, Ná zad krzywić. Aurium dolores interdum ad dementiam mortemcꝫ præcipitant, Bolenie vszne pod czás ku szaleniu y ku śmierći przipráwia.

Præcipitari in insidias, W łápicę wpáść. Præcipitare moras, Bárzo kwápić. Præcipitant curæ, Yedná praca druga wyćiska/to yest pracom końcá nigdy niemasz. Hyems iam præcipitauerat, Zimā iuż ná schodzie byłá/ yuż się wiosná przibliżáłá.

Nilus præcipitat ex altissimis montibus, Spada/ciecie z wysokich gór.

Præcipitans, præcipitantis, participium, siue nomen ex participio, Spádáyący kwápiący. Præcipitans ætas, Prętko lecące látá/yáko by záwód ku stárośći ydące. Præcipitāte Republica, Yáko poczętá Rzecz pospolita giną́ć/ táyeć.

Præcipitanter aduerbium, Kwápliwie/prętko, nieobácznie. Quidquid agit præcipitanter agit, Cokolwiek czini wszistko ptocho yákoby wiátr czini.

Præcipium, præcipij, Stoczyste schodziste przikre mieysce.

Præcipitatio, onis, Kwápienie.

Præcipitantia, æ, Płochość / kwápliwość by wiátr.

Præcerpo, Vide Capio.

Præceptum, Vide Capio.

Præcertatio, onis, Vide Certo.

Præciæ uuæ apud Virgil. Przedczásne/ ráne/etc.

Præcido, præcidaneus, Vide Cædo.

Præcingo,	Vide	Cingo.
præcino,		Cano.
præcipitium,		Præceps.
Præcipio, præceptum,		Capio.
præcipuus,		Capio.
præcisus,		Cædo.

Præclamitatores dicebātur, Qui Flaminem Dialem præcedebāt, clamitantes ut homines ab operibus abstinerent, quia ei opus facientem uidere irreligiosum existimabatur Sipont.

Præclarus, præclare, &c. Vide Clarus.

Præclauium, pars uestis erat, quæ ante clauum texebatur, Nonius.

Præcludo, Vide Claudo.

Præco, præconis, mas. tert. Woźny/wywołácz vstaw królewskich. Citat præco maxima uoce legatos Æmonenses, Woźny rozywa. Per præconem uendere aliquid, Dáć co wywołáć ná przedánie. Præco uirtutum alicuius, Wysłáwiácz cżiych cnót.

Præconium, præconij, Wywołánie/też chwałá. Præconium facere, Woźnym być/ wywołáwáć co. Acerbum præconium, Srogie wywołánie. Mandare uersibus æternum laudum suarum præconium, Popisáć wierszámi czyię chwałę. Homeri præconio Achillis hasta nobilitata, Włocznia Achillesowa/to yest męstwo yest vsłáwione Homerusowemi wierszámi.

Præconius, a, am, adiectiuum, Calepin. sine authore.

Præcognosco, præcognitus, Vide Cognosco.

Præcogito,	Vide	Cogito.
præcolo,		Colo.
præcoquo,		Coquo.
præcordia,		Cor.
præcox,		Coquo.
præcrassus,		Crassus.
præcurro,		Curro.

Præda, æ, fem. pri. Łup/korzyść. Prædam facere, Zbiráć / wydzieráć/wyłupić. Spe præde adduci, Nádzieyą łupu być przywiedzion.

Prædaceus, a, um, Wydarti. Vt pecunia prædacea, Wydárte pieniądze / álbo zá zá przedány łup á korzyść zgromádzone.

Prædatiuus

Prædatiuus,a,um,Calep.ex Gellio mendoſe,pro prædatiuo.

Prædatitius,a,um,Co z łupu yeſt.

Prædor,prædaris, prædari, Deponens prim. Drapieſtwem ſie obchodzę / zbiyam. Spes rapiendi atq; prædandi cœcat animos eorum, Nadzieyá drapieſtwá/ záſlépia vmysł ich.

Prædo,prædas,are, Barbare legitur in Biblijs pro prædari.

Prædator,prædatoris,maſc.tert.Et prædo,prædonis,Zbóycá/Ráitar.

Prædatorius,a, um , Ráytárski zbóycowski. Prædatoria nauis , Zboycowska łódź.

Prædabundus,a,um.Drapieżny.Prędonulus diminutiuum a prædo,a Catone uſurpatum.

¶Deprædor , idem quod ſimplex prædor,Wyłupiam/zbiyam.

Prædenſus,a,um,Bárzo gęſti. Vide Denſus

Prædeſtino, prædeſtinatio , Vide Deſtino.

Prædico,prædicatio , prædicamentum, Vide Dico,as,are.

Prædamno,		Damno.
Prædes,		Præs.
Prædico,is,ere,	Vide	Dico,is,ere.
Prædiſco,		Diſco.
Prædiuino,		Diuino.

Præditus,a,um,pen.cor. id eſt, habens, Mácący / obdárzony. Et eſt participium ſine uerbo, Præditus amentia, Szalony. Quid faceret illa ætate præditus,Yáko tego obrónić mógł będąc w tych lećiech. Præditus audatia,Smiáły.Præditus autoritate,Powáżny/wźięty.Doctrina multa & rara præditus,Niepoſpolicie vczony Præditus ampliſsimo ſacerdotio. Obdárzony známienitym/kápłáńſtwem/dochodem duchownym.

Prædiues,prædiuitis, om.Bárzo bogáti. Vide Diues.

Prædium,huius prædij,neut ſec.Folwárk leżące ymienie / rolá budowánie.Fere idem quod Fundus.

Prædiolum,li,dimi. Folwarczek/ymienićzko

Prædiatus,a,um , Bogáti w ymienie leżące.

Prædiatorius,a,um, Folwarkowy , Prædiatorium ius, Práwo ná folwarek/ álbo ná ynſze leżące ymienie.

Prædiator , prædiatoris qui peritus eſt iuris ad prædia pertinentis, Podkomorzym może być zwan/ ktory gránic y kopcow obyczáye y záchowánie y práwá wie.

Præficio,præfectura, Vide Facio.

prædo,		Præda.
præduco,		Duco.
præduro,		Duro.
præeo,		Eo.
præfacio,		Faris.
præfaris,		Faris.
præfectus,		Facio.
præfero,		Fero.
præferox.		Ferox.
præferratus,		Ferrum.
præferuidus,		Ferueo.
præfeſtino,		Feſtino.
præfica,		Facio.
præfido,		Fido.
præfigo,	Vide	Figo.
præfinio,		Finio.
præfloreo,		Floreo.
præfloro,		Floro.
præfluo,		Fluo.
præfodio,		Fodio.
præfœcundus,		Fœcundus.
præformido,		Formido.
præformo,		Formo.
præfrigidus,		Frigidus.
præfulcio,		Fulcio.
præfulgeo,		Fulgeo.

Præfor non dicimus, Vide Faris,fari.

Prædulcis,ce,Bárzo słodki.

Præfacile,Bárzo táttwi.

Præfringo,præfractus, Vide Frango.

Præfoco,as,are,Zádusić/zátłumić. Præfocatio,Zádußenie / zátłumienie.

Præfurnium,Czeluśći. Vide Furnus.

Prægermino ,		Germino.
prægeſtio,		Geſtio.
Prægigno ,	Vide	Gigno.
Prægusto,		Guſto.

Prægnatio,prægnationis , Noſzenie / chodzenie dźiećmi.

Prægrandis,de,Bárzo wielki.

Prægrauis,prægrauo, Vide Grauo.

Prægredior,prægreſsio, Vide Gradior.

Prægelidus,a,um,Bárzo zimny.

Prægnans,prægnantis,fem.tert. Cieżka / dźiećmi chodząca.

Præhendo,præhendis, præhendi , præhenſum,præhendere,uel per abiectionem h.

Præhendo,is,Łápam/ chwytam/ymam. Præhendere tribus digitis , Trzemá pálcomá yąć.Prændere dextram, Zá práwą rękę wźiąć.Præhenſus manifeſto furto, Ná náwnym złodźieyſtwie yeſt zástany/álbo poymány.Præhenſus furti manifeſti,idem.

Præhenso, as, are, siue Prænso, as, are, per syncopē frequentatiuū, Vstáwicznie chwytam/ nápominam/ chwytam/ zábiegam/ á mam sie ku czemu. Proprie petitorum Magistratus. Ad consilium prænsandum tempus esse, Ku chwytániu dobrey rádi.

Prænsatio, onis, fem. tert. uerbale, Chwytánie zábiegánie tich ktorzi sie o yaką dostoynosć stáráyą.

¶Composita, Appræhendo, Vymuyę/ vchwytam. Metaphor. Rozumiem/ ostęgam rozumem. Appræhendere manu aliquid Vchwycic sie czego ręką. Morsu appræhendere, W zęby vchwycić. Appræhendere & extorquere contraria, Vchwycić/ wyrwáć/ wychwycić. Regionem aliquam appræhendere, Dostáć/ w swą moc podbić.

Palmam appræhendere, Zwycięstwo ostęgnąć. Quantum appræhenderint tres digiti, Yle mogą trzi pálcę vyąć.

¶Appræhensio, Vyęcie.

¶Compræhendo, is, compræhendi, Ymuyę poymam/ pochwytam. Hostem cōpræhendere, Nieprzyiacielá poymáć. Aliquem in fuga compræhendere, W vcieckániu kogo poymáć. Compræhendere numero aliquid, Liczbą ostegnąć. Compræhendere uerbis, Słowy ostęgnąć. Breui compræhendere, Krótkiemi słowy ostęgnąć.

Compræhendere memoria, Pámięcią ostęgną/ w pámięć wziąć. Compræhendere signis aliquem, Z pewnych znákow iogo poznáć. Animo compræhendere, Rozumem ostęgnąc/ Rozumieć/ baczić. Scientia compræhendere, Bárzo dobrze wyrozumiec ktorą rzecz. Compræhendere aliquē humanitate, Ludzkosć/ skłonnosć komu okázáć.

Multos amicitia compræhendere, V wiele ludzi záchowánie miec.

¶Compræhensus, a, um, participium Ostęgniony/ poymány/ vłápiony/ postęgniony. Compræhensam in animo habere sententiā, Ná vmysł wziętą miec/ etc. Breuiter compræhensis grauissimis sententijs, Ostęgnawszy/ krótkiemi słowy. Compræhensum substantiuum, ut comprænhensi nihil habere, Nic nie wiedziec zá pewne.

¶Compræhense aduerbium, Ná krótce, krótko. Vt compræhense loqui cui opponitur late Krótko mówić. Compræhense scribit Sciśle pisze. Compræhensibilis, le, Co może być łatwie ostęgniono obyęto. Comprælēsibilis scriptura, Czyste pismo/ ktorego sie wiele stánowi ná yedney kárcie.

¶Compræhensio, onis, fem. tert. Poymánie/ poscignienie/ zástánie ná yákim złim vczinku/ tez wyrozumienie/ dobaczenie.

¶Deprehendo, Zástáwam/ doswiádczam/ náyduyę/ poymuyę. Deprehendi pro mœcho, Być poyman miásto cudzołoznika. Oculis facinora deprehendere, Wypátrzić. Deprehēdi cum aliqua muliere, Być zástan s yaką niewiástą. Deprehēdere tabellarios & literas intercipere, Poymáć cursori álbo posły y listi przechwycić.

¶Deprehensus, a, um, Zástány/ nádeszły tez doswiádczony/ náleziony/ poymány ná yákim vczinku.

Testis deprehensus, Swiádek náleziony w nieprawdziwim swiadectwie/ błądząc rzeczą.

¶Deprehensio, onis, fem. ter. Deprehensio, Zástánie/ poznánie / doswiadczenie. Ipse scilicet deprehendendi actus.

¶Reprehendo, is, ere, Powsciągam/ zástanowiam/ tez karzę/ łáyę/ háńbię. Cursum alicuius reprehendere, Bieg czey zástánowic álbo pogonic/ vciec kogo. Manu reprehendere, Ręką powsciągnąć. Fugitiuum reprehendere, Zbiegā poscignąć/ dogonić. Reprehendi malo quā uerberari, Wolę być słowy karan nizli bit.

¶Reprehensio, Karánie/ gāńbá/ łáyánie.

¶Reprehensor, reprehensoris, aliud uerbale, Ten ktory komu łáye / gáni / kárze kogo.

¶Reprehensibilis, le, Godny karánia. In Biblijs tantum.

¶Reprehensus, a, um, Zláyány/ zesromocony/ skarány/ tez zástánowiony.

¶Irreprehensus, a, um, Niekarány/ a/ e.

¶Irreprehensibilis, le, in Biblijs.

Præiaceo, Vide Iaceo.

Præiudico, præiudicium, Vide iudico, uel iudex.

Præiuro, præiurátio, Vide Iuro.

Prælabor, prælaberis, Vide Labor, laberis.

Prælego, Prælectio, Vide Lego.

Prælicenter, Vide, Liceo uel Licet.

Præligo, præliganeum, Vide Ligo.

Prælium, prælij, neu. se. Bitwá/ poraszká/ potykánie. Multi desiderati sunt ex eo prælio, Wiele ich zostáło w tey bitwie. Præliū cōmittere, Bitwę zwieść. Non uult prælium committere, & non uult facere copiam pugnandi, Nie chce bitwy zwieść.

Prætior,prætiaris,ari, Walcżę bitwę zwodżę/potikam ſie. Extremi cum equitibus præliabantur, Oſtáteczni ſie s nyeznemi potikáli.

Præliaris,re, Co ku bitwie należy. Præliares pugnæ, Woyenne potikánie.

Prælongus,a,um, Bárzo dlugi. Vide *Longus.*

Prælongo,as,are, Dlugo czinię / przewlaczam.

Præluceo,prælucidus, Vide *Luceo.*

Præludo,præludium, Vide *Ludo.*

Prælum,præli,neut.ſec. Drzewo ktőre práſę przyciska.

Præla etiam dicuntur, Wſzelákie práſy. Prælum Typographycum, Práſá do drukowánia xiąg.

Prælumbo, as,are, Lumbos præfringere, Ná ledźwiách ochromony. Obſoletum.

Præmercor,aris, ari, Kupić niektőrą rzecz przed ſim/vprzedzić go do kupienia.

Præmeſſum,præmeſsi,ſacrificij genus de piſis quas primum meſsuiſſent, Feſtus quidam legunt præmeſsium.

Præmium,præmij,neut.ſec. Zapłátá/ vpominek/dar/żold. Quod ludis præponitur.

Præmium pro pecunia poſuit Næuius.

Præmior præmiaris,ari, Doſtawam / álbo záslugunę vpominki.

Præmiator,qui præmia ſoluit, Næuius uſus eſt pro prædone, Nonius.

Præmioſus,a,um,pro pecunioſo, Obſoletum.

Præmodum pro ſupra modum, Ob ſoletum.

Præluceo,prælucidus,		*Luceo.*
Præloquor,		*Loquor.*
præmando,		*Mando.*
præmaturus,		*Maturus.*
præmeditor,		*Meditor.*
præmigro,		*Migro.*
præmitto,		*Mitto.*
præmoderor,		*Moderor.*
præmoleſtia,æ		*Moleſtia.*
præmolior,		*Molior.*
præmollis,		*Mollis.*
præmoneo,		*Moneo.*
præmonſtro,	Vide	*Monſtro.*
præmordeo,		*Mordeo.*
præmorior,		*Morior.*
præmunio,		*Munio.*
prænarro,		*Narro.*
prænato,		*Nato.*
prænauigo,		*Nauigo.*
præniteo,		*Niteo.*
prænomen,		*Nomen.*

Præneſte,ge.neut.& hæc præneſtus urbs Lacij non procul a Roma.

Præneſtinus,a,um, Yeden ztamtąd. Nux præneſtina, Laskowy orzech.

Prænimis aduerbium, Bárzo náżbyt.

Prænoſco, Vide *Noſco.*

Præparo,præparatio, Vide *Paro.*

Præpes,præpetis,om. Prętki/ ochotny vprzedzáiący. Præpetere ſixnificat(autore Feſto)præire, Vprzedzić.

Præpetes aues, dicebantur ab auguribus quæ oportune aduolabant abuſiue pro omnibus auibus accipiũtur, Miáſto wſzelákich ptakőw.

Præpeſinthus Inſula una ex Cycladibus C C.

Præputium,præputij, Skőra ktőra męski czlonek nákrywa. Metonymicῶs Gẽtiles Pogáńſtwo. Reſpectu Iudæorum.

Prænuncio,		*Nuncio.*
præoccido,		*Occido.*
præoccupo,		*Occupo.*
præordino,		*Ordino.*
præpando,		*Pando.*
præparcus,		*Parcus.*
præpedio,		*Pes.*
præpendo,		*Pendo.*
præpetere,		*Præpes.*
præpilatus,		*Pila.*
præpinguis,		*Pinguis.*
præpolleo,		*Polleo.*
præpondero,	Vide	*Pondero uel pondus.*
præpono,		*Pono.*
præpoſterus,		*Poſt.*
præpotens,		*Potens.*
præproperus		*Properus.*
præradio,		*Radius.*
prærado,		*Rado.*
præraucidus,		*Raucor.*
præripio,		*Rapio.*
prærodo,		*Rodo.*
præruptus,		*Rumpo.*

Prærogo,prærogatiuus Vide *Rogo.*

Præs,prædis,maſc. Sponſor, Rękoymia/ przyrzecznik zá kogo. A præſtando, quia tam debet præſtare populo quod promiſit, quam is qui pro eo præs factus eſt, Alcinius, unde interpres, uide ſupra.

Prædes, ſatisdatores locupletes, pro re de qua lis eſt apud Iudicem, ne qui tenet diffidens cauſæ poſſeſsionem deteriorem faciat, alias ſequeſtratores Rękoymie ktőrzy do roſpráwienia ſpráwy niektőrey

niektórey zápiſuyą ſie ná ſwym ymieniu / zá tego którego ſie rzecz ná ſądzie toczy

Præſagio, Vide Sagax.
Præſanatus, præſanaſco, Vide Sanus.
Præſcateo, Vide Scateo.
Præſcindo, Vide Scindo.
Præſcio, Vide Scio.
Præſcribo, Vide Scribo.
Præſeco, præſegmen, Vide Seco.
præſens, Vide Sum
Præſentio, Vide Sentio.
Præſento, Vide Sum.
Præſepio, Vide Sepes.
Præſero. Vide Seruo.
Præſeruio, Vide Seruio.
Præſeruo, Vide Sreo.
Præſignifico, Vide Signum

Præſepe, præſepis, neut. & præſepes præſepis, fem. idem quod ſtabulum. Stáynia.

Præſepe etiam, Kurewski dóm/gdźie poſpolicie máłpy mieſzkáyą. Præſepium, præſepii, Złób. In ſtabulo ſunt ampla præſæpia, Columel. W ſtáyni ſą wielkie złoby

Præſertim aduerbium, A zwłaſzczá. Præſertim cum ſe ſeruum fateatur tuum, A zwłaſzczá gdy ſie zna być ſługą twoym. Præſertim ut nunc ſunt mores, A zwłaſzczá yáko teraz obyczaye moſą.

Præſes, præſideo, præſidium, Vide Sedeo.

Præſidero, as, are, dicimus, cum maturius hyberna tempeſtas mouetur, Feſtus, unde præſideratio.

Præſignis, e, Známienity/niepoſpolity.

Præſignifico, Vide Signum.

Præſilio, Vide Salio.

Præſtantia, præſtabilis, Vide Sto.

Præſter, præſteris, maſc, ter. Nieyáki rodzay yádowitych wężów/tez pochwiściel / mrozny wiátr. Ventus turbo.

Præſtes, præſtitis, maſc. idem quod Præſes Antiſtes, Przełożony.

Præſtega, æ, Mieſce dáchem nákrite/gdźie ſie dla nieyákich rozmów ſchádzáyą.

Præſterno, Vide Sterno.

Præſtigiator, præſtigiatoris, maſ. Kuklarz czárownik / czárnoxiężnik / który oczy ludzkie vmie zmamić.

Præſtigiatrix, tricis, fem. Kuglarká.

Præſtigiæ, arum, Zmamienie/omamienie álbo vczarowánie wzroku/yáko kuglarze y czárnoxiężnici czinią. Metaph. Zdrádi, oſzukánie podeśćie.

Præſtigiæ, inſidiæ, captiones, Præſtigiæ uerborum accipiuntur pro eodem.

Præſtigium neut, in ſingulari idem.

Præſtino, præſtinas, are, Præparo, præordino, Gotuyę/nákupuyę.

Præſtituo, Vide Statuo.

Præſto, præſtans, præſtantia, Vide Sto.

Præſto aduerbium, ut nonnulli uolunt, alii nomen indeclinabile, om. eſſe dicunt, ſidnificat præſens, Obliczny. Verbo ſum, es, eſt, iungitur, Præſto ſum, Owo ya yeſtem tu obliczny. Dixeram me domi præſto fore, Obiecałem być domá byc/nigdzey z domu niewychodźić. Ibi mihi præſto fuit L. Lucillius cum literis. tam ſie ſe mną podkał L. L. álbo tám mi ſie vkázał. Præſto eſt, Owo yeſt/yeſt ſám. Præſto adeſt poëtice, pro præſto eſt. Præſto eſſe alicui, Przi kim ſtać á pomágáć mu. Multis hominibus præſto fuit, Wiele ludźióm pomagał. Hirundines æſtiuo tempore præſto ſunt, hyeme pulſæ redeunt.

Præſtolor, præſtolaris, præſtolatus ſum præſtolari, pen. cor. Czekam/ oczekawam kogo. Accuſatiuo iungitur, Cicero tamen datiuo iunxit, Qui tibi ad forum Aurelium præſtolarentur armati.

Præſtringo, Vide Stringo.

Præſtruo, Vide Struo.

Præſul, præſulis, maſc. tert. Prełat/Biſkup miedzi duchowienſtwem á káplány Márteſowi które Sálios zwano / przedtanecznicy Rey wodzący.

Præſulatus, us, Stan á doſtoyność tego prełactwá/ biſkupſtwo.

Præſulto, præſultor, oris, Vide Salio.

Præſum, præſens, Vide Sum.

Præſulſus, Vide Sal.
Præſumo, Vide Sumo.
Præſuo, Vide Suo.
Prætendo, Vide Tendo.
Prætener, Vide Tener.
Prætento, Vide Tento.
Prætenuis, Vide Tenuis.

Præter præpoſitio accuſatiuo ſemper iungitur. Króm/nád/ mimo. Nihil mihi reliquit præter paululum pecuniæ, Nic mi nie zoſtawił króm trochę pieniędzy. Præter omnem morem, Nád wſzeláki obyczay. Tres minas pro iſtis dedi præter uecturam, Krómfurłonu. Præter ſpem Nád nádzieyę. Vnum præter cæteros mirabatur, Jednemu ſie naybárziey mimo wſzyſtki ynſze dziwował. Præter æquum Przećiwko ſpráwiedliwośći álbo nád ſpráwiedliwość. Præter ripam, Przi brzegu. Præter æquum & bonum, Nád wſzelákie práwo y ſpráwiedliwość. Præter modum,

Nád miárę. Mihi uidere præter ætatem tuam facere, Widźiß mi ſie nád látá twoye cżinić.

Præter hæc, Nád to. Præter oculos, Przed ocżymá. Omnis incommodi patientes præter calorem, Wßiſtko wytrwáć mogę króm gorącośći. Præter opinionem omnium factum eſt, Stálo ſie nád mniemánie wßech ludźi. Nullas adhuc acceperã literas, præter quæ binæ mihi in Tribulano redditæ ſunt, Wynawßy tych ktore etc.

Præterbito, as, are, apud Plautum pro frequenter præterire, Obſoletum.

Præterduco, Vide *Duco*.

Præterea aduerbium, Nád to/dáley ktemu Tibi licet præterea nemini, Tobieć wolno ánikomu ynemu.

Præterea autem aiunt te proficiſci Cyprum. Nád to powiedáyą że chceß yecháć do Cypru.

Præterquam unica dictio eſt quæ requiquirit ſemper præcedentem caſum, quia idem uerbum ſubintelligitur, Króm/tylko/wynawßy. Nemo id dixit præterquam Cicero, Nikt o tym nie piſal króm álbo wynawßy ſam Cicero. Coaleſcere in populi unius corpus nulla re præterquam legibus poterat, Tylko ſámemi práwy/etc.

Præterquam quod nonnulli unam dictionem eſſe exiſtimant, ſignificat niſi quod, Yedno/iż/ álbo tylko króm. Ego me in Cumano, præterquam quod ſine te ſatis commode oblectabar, Jam ſie nie owßeki (tylko yż króm ciebie) źlie w Cumánie miał.

Prætereo, præteritus,	Vide	*Eo.*
Prætereauito,		*Equito.*
præterferor,		*Fero.*
præterfluo,		*Fluo.*
prætergradior,		*Gradior.*
præterlabor.		*Labor.*
prætermitto,		*Mitto.*
prætermonſtro,		*Monſtro.*
præternauigo,		*Nauigo.*
præteruerto,		*Verto.*
præteruolo,		*Volo.*
prætermeo,		*Meo, uel Meatus.*

Præterpropter Ennius, Præterpropter uitam uiuitur, Nie żywiemy ni dla czego ynego yedno dla żywotá. Obſoleſum.

Præterquam & præterquam quod, Vide *Præterea*.

Prætervehо, prætervectio, Vide *Veho*.

prætexo, prætexta, Vide *Texo*.

Prӕcimitatores, Mendoſum eſt apud Feſtum, pro præclamitatores.

Prætimeo, Vide *Timeo*.

Prætor, prætoris, maſc. ter. Wóyt/Szoltis. Sed proprie, Wßeláki vrzędnik máiący w ſwym poruczeniu żołnierski lud polny. Hetman/ álbo też śiedzący ná ſądziech. Nam prætoris proprium fuit ius dicere.

Prætura, præturæ, Wóytowſtwo/to yeſt doſtoyność á vrząd woytowski.

Prætorium, prætorij, neu. ſec. Ratuß/wóytowski/álbo ſądowny dom.

Prætorium item Hetmáński namiot ná polu w obozie/ też koßtowne á známienite budowánie przed miáſtem/ iáko by folwark/ktore Rzimiánie wielmi koßtownie zwykli wyſtáwiać.

Prætoriolum diminutiuum, Ratußek.

Prætorius, a, um, Wóytowski / Hetmáński Prætorius uir, Ktory był wóytem. Prætoria cohors, Hetmáński dwor/hetmáński huff.

Prætoria nauis, Hetmáńska łodź. Prætoria porta, Naywiętßa brámá w obozie. Collegium prætorium, Ius prætorium.

Prætorianus, a, um, idem, ut prætoriani milites, Hetmáńßczi drábánci/drábi. Idem quod prætoria cohors, Prætoriana comitia, Własny ſyem ná ktorym obierano Pretorá v Rzimiánow.

Prætoricus, a, um, idem.

Prætortus, a, um, Bárzo á Rozmáycie skrązony/skrziwiony.

Præuello, is, ere, id eſt, anteuello, Calepi. ſine authore.

Pragma, pragmatis, neu. tert. Latine actio uel negotium Spráwá/ſpráwowánie/hándel/á czinienie czego.

Prætrunco,	Vide	*Truncus.*
præualeo,		*Valeo.*
præuaricor,		*Varix.*
præueho,		*Veho.*
præuenio,		*Venio.*
præuelox,		*Velox.*
præuerto,		*Verto.*
præuideo,		*Video.*
præumbro,		*Vmbra.*
præuius,		*Via.*
præuro,		*Vro.*
præuolo,		*Volo, as, aui.*

Pragmaticus,pragmatici,Latine forensis, Iuris interpres, Ten ktory w prawach/vstawach / y zachowaniu praw pospolitich biegly yest. Procurator, poradny sedzia. Pragmatica sanctio cum omnia pragmaticorum arbitrio terminantur, Sipont.

Pragmaticum,pragmatici,Cicer. Tu si quid pragmaticum habes scribe, Yesli sie co ponowilo w pospolitich sprawach/ piß do mnie.

Prandium,prandij,neut.sec. Obiad.

Prandiolum,prandioli,dimin. Obiadek.

Prandiculum,prandiculi, Rane yedzenie/ sniadanie.

Prandeo,prandis,prandi,& pransus sum prandere, Obiedwać.

Pransito,as,are,frequentatiuum.

Pransor,pransoris, Obiednik albo gość na obiad.

Pransorius,a,um, Obiedny.

Prasinus,a,um,adiectiuum, Color uiridis ad similitudinem Porri, nam πρασον græcis, Porrum latinis, Zielona papużina maść.

Prasius,nomen gemmæ [Kamień zielony]

Praseidis,lapilli genus CC.

Pratum,prati,neut.sec. Łąka. Pratulum diminutium, Łączka.

Pratensis & hoc pratense, Łączny.

Pratense fœnũ, Łączne siano. Pratensis herba.

Prauus,a,ũ, Krziwy/ nieprosty. Et Metaph. Rectum & prauum contraria, Malus paruusq́, idem, Zly/ złośliwy.

Prauitas,atis, Krziwość/ nieprostość. Metaphor. Złość / złośliwość.

Praue aduerbium, cui recte opponitur, Krziwo/ Metaph. Źle/ opak/ na rzeby. Praue facta, Źle vczinki/ grzechy.

¶Composita, Deprauo,as,are, Krziwię/ kazę. Vide supra in loco.

Præciæ uuæ, Rane yagody/ richlo vzrzale.

Praxiletes, masc.pen.cor. Slawnego ßnicerza obrazi/ niepospolicie rzezącego ymię.

Praxis,huius praxis, Latine Actio, uel actus, Czinienie/ ćwiczenie / sprawowanie.

Precium, precij, Myto/ pieniądze za nięyaką rzecz kupną. Quanto precio emisti, Yakoś drogo kupil.

Preciosus,a,um, Kostowny/ drogi.

¶Apprecio, as, are, Cenię/ oßacuyę/ co ktora rzecz wazy. in Biblijs tantum Barbare.

Precor,precaris,precari,dep.prim. accusatiuo iunctum, significat petere, Proßę/ żądam/ życzę.

Precor tibi fœlicem noctem, Szczęsliwey nocy. Precor tibi omnia fœlicia, Boże dayżi sie na wßem fortunnie powodziło. Precari ab aliquo, Prosić o co kogo.

Precis,preci,precẽ,prece, Pluraliter, preces,precum,precibus, Modlitwa/ modlenie/ żądanie. Nullus locus preci, Żadnim sie obyczayem nie chce dać vzić/ nie nie chce dać na żadną proźbę. Cum magna prece scribere, S wielką modlitwą pisać. Cedere precibus alicuius, Dać mieysce modleniu cziyemu/ dać sie vzić.

Precatio uerbale, Modlitwa/ proźba. Precatione rem transigere, Prozbą rzeczi dokończić / to yest vprosić.

Precator,precatoris, mas.t, uerbale, Modlący sie/ cziniący prozby.

Precarius,a,um, Co bywa za proźbę dano/ vproßony, wyproßony. Præcarium gerit imperium, Yest panem ale sie w nie wmodlil/ wyprosil.

Præcaria salus, Vproßone/ pożiczone zdrowie.

Præcario, nomen casus ablatiui, pro aduerbio accipitur, S modlitwą/ s proźbą. Præcario rogare, Modląc sie prosić.

¶Composita, Deprecor, pen.cor. deprecaris, deprecatus sum, deprecari, Przepraßam/ modlę sie.

Culpam deprecari, Przepraßać występ.

Deprecari pro reditu alicuius, Prosić/ modlić sie o wrocenie cziye. Deprecatum uenit ad me, ut sibi ignoscerem, Prziszedl ku mnie s wielką modlitwą / proßąc abych mu odpuścil.

Deprecari alicui ne uapulet, Prosić za kim aby go nie bito. Veniam deprecari O łaskę prosić.

Deprecari maleuolentiam, Wymawiać sie / Sprawować sie z niechuci. Nullam deprecor pœnam, Nie proßę aby mi w naymnieyßey rzeczy przeiźrzano/ albo pofolgowano.

Pro amico deprecari, Prziczyniać sie za przyiacielem.

Nullum deprecor supplicium si mendax inueniar, Nie chcę sie przećiwić/ żadnemu karaniu yesli będę łżywim nalezion. Deprecatur iniuriam, Wymawia sie/ prosi o odpußczenie.

Deprecator uerbale, Prziczyńcą/ przeprawiaiący/ ten ktory przeprawuye komu co albo sie sam wymawia.

¶Deprecatio, Przeproßenie/modlitwá/wymodlenie/vproßenie. Diræ deprecationes, pro imprecationibus in malum, Przeklinánie/klatwy.

¶Deprecabilis, le, Latwi ku przeprawieniu. In Bibliis legitur, Deprecatoria uerba in Bibliis, id est, Deprecantia.

¶Comprecor, aris, ari, Proßę modle ſie.

¶Comprecatio uerbale, Prozbá/modlitwá. Vide alias.

¶Imprecor, aris, ari, Zadam á ſprzyiam czego dobrego/álbo zlego. Sed frequentius in malam partem, Przeklinam. Imprecatur illi quecꝫ pessima, Przeklina go áß drzewo ſchnie.

Imprecatio, Przeklinánie/klatwá/zle winßowánie/álbo ſadzenie. Non meritus ſum tam diram imprecationem, Nie zásluzylem ci tákich okrutnych klatw.

Reprecor, zás tym obyczáyem zadam. Quod mihi precaris idem tibi reprecor, Czego mi zyczyß/tego ya tez tobie zás zyczę.

Prehendo, prehenſio, Vide *Præhendo.*

Prelum, Vide *Prælum.*

Premo, premis, preſsi, preſſum, premere, act. tert. Ciſnę/tloczę/táyę. Premere prælo Práſą ciſnąć. Præmere pollicem, Sciſnąć wielki pálec/to yeſt chuć á przyiazń okázowáć.

Premere imperio, Srogo/ſurowo pánowáć. Premere librum, Ciſnąć xięgi/to yeſt obieráć ſie s niemi. Premere uocem, Táić glosu/s pokoyem milczeć. Premit altum corde dolorē, Verg. Sciska/zátula/táyi wielką boleść w ſercu. Quo dura premit cuſtodia matrum, id eſt, cohibet, Którą vſtáwiczną ſtrázę y pilność máczyne powściąga. Aere alieno premitur, Dokuczáyą mu cudze dlugi. Fata iſthec me premunt Boze obiecánie mie ktemu ciśnie. Inuitam preſsit ab ædibus, Ledwey ią odbil od domu.

Caniciē galea premimus, Siwość łapką nákrywamy. Anguē preſsit humi nitens Náslápal/nádeptal ná wężá. Nihil magis preſsi, Nicem bárziey nie táil. Premi inopia, Nędzę/niedoſtátek cierpieć. Premi doloribus, Wielkie boleści cierpieć. Premi bello, Bić obciążon woyną.

Cum ſeruitute premeremur, Gdyſmy w niewoley byli/álbo niewolą cierpieli. Premere ueſtigia, Wciſnąć ſtopy/to yeſt záſtánowić ſie.

Premere mammam, Ssáć/wyzimáć wymioná.

Preſſo, as, are, act. prim. frequentatiuum, Przyciskam/ciſnę vſtáwicznie. Peſſare hubera palmis, Wymioná wyzimáć rękomá/to yeſt doyić.

Preſſor, aris ari, deponens. Plaut. Vomica eſt preſſare parce, Po máłu ciśni/purcháwkáć. A parco.

Preſſatus, a, um, participium, Wyciśnioni/wyzęti/wymięti.

Preſſus, a, um, participium, ſiue nomen ex participio, idem, Subtilny/cienki. Preſſus manu caſeus, Wyciśniony. Preſſa uerba, Niepißne/nieſpánite ſlowá. Preſſa narratio, Krótka ták wczeſna powieść.

Preſſus ac lætus, Skromny/obyczáyny/ſtáteczny á weſoly.

Plenum eloquentiæ genus & preſſum contraria, Preſſo gradu incedere, Státecznie yść/nie plocho.

Preſſus, huius preſſus, Sciśnienie. Ipſo oris preſſu, Sciśnienim vſt.

Preſſura, ræ, fem. pri. Ciśnienie/dokuczánie/przymußánie.

Preſſe aduerbium contrarium habet abundāter, Sciśle/ſkromnie/miernie. Preſſe dicere, Chędogo/ſkromnie mówić/nie zbytnie.

Preſſe & equaliter loqui, Preſsius agere, Fóremniey/tráfniey/chędożey.

Preſſorius, a, um, Co ku wyciskániu należy. Preſſorium uas, Sąd w którym co wyciskáyą.

¶Compoſita, Comprimo, Sciskam/ſzimam.

Comprimere uocem, Zátáić glos. Comprimere uirginem, Zgwalcić. Comprimit roſa florem ſuum, Zwiya ſie zá rożą.

Compreſsis manibus ſedere, Splotßy/zlożywßy ręce ſiedzieć.

Compreſſa palma aut porrecta ferire, Pięścią álbo dlonią vderzić. Compreſſi oculi, Wpádle oczy.

Linguam alicui comprimere, Vtulić kogo.

Comprimere per tranſlationem, pro cohibere, compeſcere, comprimere alicuius audatiam, Vſmierzić czyię śmiáłość. Comprimere ſeditionē, Zwádę vśmierzić.

Animam comprimere, Dech w ſobie zátáić. Manus comprimere, Powściągnąć nie kráść. Vix comprimor quin inuolem illi in oculos, Ledwey ſie odzierzawam ábych mu w oczy nie welnął.

¶Compreſſus

¶Compressus,a,um,participiū,Sciśniony/też vśmierzony/zátłumiony. Compressa manus, Sciśniona ręká/to yest/pieść.

¶Compressus huius compressus,Sciśnienie/ z żymánie.

¶Compressio,onis,idem.

¶Compressiuncula,dimin.Compressus uirginis,Zgwałcenie.

¶Deprimo,Potłumiam/náćyskam. Deprimere naues,Zátopić łodzie. Depressa onere sua nauis,Pogrążyłá/ vtonęła od wielkiego nákłádu.

Deprimere plantam in terram, Zákopáć zágrześć szczep w ziemię. Depriment me quæ porro,Nálegáyą mie/ álbo dolegáyą mi.

¶Depressus,a,ū,Náciśniony/nálężony/potłumiony/a/e.

Depressa & extincta uirtus,Potłumiona.

Depressa ueritas, Zádusżoná álbo pogrężoná. Victæ, cōminute,depresseq; opes ciuitatis.

¶Depressus,a,um,nomen ex participio,ut depressior locus,Niższe mieysce.

¶Exprimo,Wyciskam/wyżymam też wymawiam dobrze słowá.

Exprimere liquorem,Wyżiąć. Exprimere per linteum,Przes plotno wiżżąć. Exprimere sanguinem, Wyćisnąć/ wytrzeć.

¶Exprimere item,Z ciężką prácą co ná kim wymóc.

Confessionem culpæ exprimere, Ledwy ku przyznániu kogo dognáć. Vix exprimere ab illo potui pecuniam , Ledwym ná nim pieniądze wymęczył. Vi lachrymam exprimere , Gwałtem łzy z oczu wycisnąć.

Faciem alicuius exprimere, Tráfić czyię twarz.

Sermones alicuius exprimere,Ták mówić yáko kto. Versibus exprimere,Wierszámi kogo wirżnąć. Vitam patris exprimere, Oycowskiego żywotá náśládowáć. Exprimere uim Græcorum Poëtarū, Expressa in cera ex annulo imago alicuius,Ná wosku wybita/wyrita.

Expressus,a,um, Nomen ex participio,Wyćiśniony/wybity/a/e.

¶Expressio,onis,fem.ter.Wyćiśnienie/wysádzenie álbo wyżżęcie.Quam barbare medici colaturam uocant.

¶Expresse aduerbium,ut expresse dicere, Ciśćie/yáśnie á prześtwornie mówić.

Expresse dixisti nihilq; dissimulasti, Práwieś wyrzekł nic nie ochyláyąc.

¶Imprimo,Wciskam/wbiyam/też Drukuyę.Imprimere librum, Drukowáć xięgi.Imprimitur animo oratio,Wbiyá się w pámięć. Imprimere parieti fabulas, Ná ścienie wymálowáć Plinius lib.35. cap.4.Imprime sigilla annulo, Pierścieniem zápieczętowáć.Imprimere uenenū dicitur serpens,Jad(ło)/yad wpuśćić. Vestigium imprimere,Stopę wyrázić wyćisnąć.

Dedecus Reipub.imprimere, Rzeczypospolitey lekkość wyrządzić.

¶Imprimere etiam significat, Nacechowáć/cech wybić.

¶Impressio,impressionis,Drukowánie wybiyánie/impressowánie. Impressionem facere,dicuntur milites,Gwałtem á wielką mocą się w co ćisnąć/álbo się o nieprzyiaciele vderzić.Impressionem dare idem. Impressio librorum, Drukowánie xiąg.

¶Impressor,impressoris, Drukarz.

¶Opprimo,Potłumiam / obciążym/ ogárniam.

Somnus me opprimit,Sen mie morzy. Oppressa amicitia, Potłumiona álbo zagłádzona przyiaźń.Opprimere Rempub. armis, Rzeczpospolitą gwałtem potłumić. gwałtem podeyść.Oppressus totius corporis doloribus,Ze wszad chori. Opprimi ære alieno , Wiele długów ná sobie mieć.

Opprimitur dolor patientia,Boleść łyła vśmierzona cierpliwośćią. Opprimere pede,Rozszłápáć.Opprimi ruina,Zápáść/zátłumić/żaláć.Os opprimere , Zátłumić komu vstá.

Opprimere incautos, Przypáść ná kogo beś wieśći.Opprimere aliquem consilio,Mądrośćią kogo podeyść. Plerosq; nec opinantes oppressimus & occidimus,Przipádliśmy ná nie bez wieśći y pobili.

¶Oppressus,a,um,participium,Obciążony/potłumiony Oppressus a prædonibus captus est , Opádniony od złóyci yęt yest.Oppressa memoria,Zátłumiona pámięć.

¶Oppressio,onis, Potłumienie / vciskánie / obciążenie.Per oppressionem eripere,Ciężkość czyniąc dokuczáyąc wydrzeć.

¶Oppressor,oppressoris,mas.ter. Obciążiciel/potłumiácz. Oppressor pauperū, Cięszki ná vbogie ludzie.

¶Oppressiuncula,diminutiuum.

¶Reprimo, Odeymuię/przećiwiam ſie. Iracundiam reprimere, Odiąć ſie gniewowi. Ferocitatem alicuius reprimere, Záſtáwić ſie álbo vkoić czyie okrucieńſtwo. Coercere & reprimere idem, Conatus hominum reprimere, Sprzećiwić ſie. Curſum reprimere, Záſtánowić ſie. Obiurgationem ſuſceptam reprimere, Przeſtáć łáiáć. Reprimam me iam & non ſequar amplius, Záſtánowię álbo odeymię ſie iuż.

¶Repreſſus, a, um, participium, Powſciągniony. Repreſſor, Powſciągnićiel.

¶Supprimo, Zátłumiam/zátáiam/zádußam. Senatus cõſulta ſupprimere, Vſtáwy pánõw rádnych zádusić. Abſcondere & ſupprimere idem, Famam rei ſupprimere, Sławę nieiáką zádusić/zátáić. Cibis animus ſupprimitur, Zbytnym obżeránięm rozum bywa zátłumion. Literas & pecuniam ſupprimere, Zátáić liſtów y pieniędzy ſam ſobie przywłaßczyć.

¶Suppreſſus, a, um, participiũ, ſiue nomen ex participio, Zátłumiony/zádußony/a/e.

Suppreſſa nauis, Pogrążona/zátoniona. Voce ſuppreſſa dicere, Niskim głoſem. Oratio ſupprefsior, Nieco nißßa/etc.

¶Supprefsio, onis, Potłumienie/zádußenie. Nocturnæ ſupprefsiones, Nocne dłabienie/gdy ſie komu we ſnie widźi iáko by był dußon/dłábion.

¶Interpremo, Przyskrzinam. Interpreſſiſti mihi ueſtem, Przyskrzinałeś mi ſukniȩ.

¶Interprefsio, Przyskrzinienie.

Prendo, uel Prændo, is, ere, per ſyncopã dicitur pro præhendere, Prenſare frequentatiuum, Vide ſupra *Præhendo.*

Prepeniſſus urbs Myſiæ minoris, C C.

Presbyter, presbyteri, uel potius presbyteros, maſc. Latine Senior, Stárßy.

Preſter, preſteris, Vide *Præſter.*

Prætium, Vide *Precium*, per c.

Priamus priami, maſc. filius Laomedontis Rex Troianus.

Priapus, priapi, maſc. Bõg ogrodny. Aliquando pro uirili membro accipitur Miáſto męskiego członká.

Priapeia carmen obſcœnum, Sromotne á ßkárádne wierße

Priapiſmus continua arrectio membri uirilis ex morbo.

Pridem aduerbium, Dawno/ przed kilkem lat. Iam pridem, Iuß dawno. Non pridem, & non ita pridem, Nie bárzo dawno/nie owßeki dawno. Non ita pridem huc ad nos commigrauit, Nie owßeki dawno yeſt/yáko ſie do nas przyprowádźił.

Pridie aduerbium, Przeßłego dnia / wczorá. Ibi eſſe uolo uſq; ad pridie Calendas Maias, Aż do oſtátecznego dniá przed Máiem. Illam ſententiam Bibuli pridie eius diei fregeramus, Dźień przed tym/etc. Pridie quam occideretur, Dźień przed tym niżli był zábit. Pridie quam excesſit e uita, Dźień przed tym niżli vmárł.

Pridianus, a, um, pro heſterno, Wczoráyßy/a/e. Tranquil. Pridiano cibi onere, Od wczoráyßego obżárcia.

Prior comparatiuus a pridem, Pierwßy. Nomen.

Prius aduerbium, Pierwey. Hoc ad tempus illud ad perſonam refertur.

Pridie, pridianus, Vide *Pridem.*

Priene, urbs Maritima, quæ inuectu Mæandri fluminis inter ipſam & Miletum labentis, mediterranea facta eſt.

Prieneus, a, ũ, & Prienenſis, ſe, Co ztámtąd yeſt.

Primates, primarius, primitiæ, primipilus; Vide *Primus.*

Primus, a, um, Naypierwßy. Ad ordinem pertinet, aut quia ſum apud te primus Terent. Iákobych v ciebie naypierwßy był/ to yeſt naymilßy był. Primi ex omnibus Philoſophis, naypierwßy álbo názacnieyßy Primam dices ſcio ſi uideris, Rzeczeß że yeſt nãde wßiſtki ynße yeſli yą vyrzyß. Prima iuuenta, Pierwßa młodość. Primo ſtatim aduentu, Wnet po przyiechániu. Primo acceſſu, Naypierwßym przyſtąpienim. Primo aſpectu, Zá naypierwßym poyźrzeniem. Prima ſpecie idem, Prima facie, Naprzõd/ná początku. Prima lux, Dnienie. Primo diluculo, Iáko skoro poczęło świtáć. Prima ueſpera, Skoro po záściu słõńcá/yáko skoro począł mrok pádáć.

Primus pleruncq; habet adiunctũ quiſq;, ut primo quocq; tempore, Co nayprędzey. Primo quocq; die, Co nayrychley. Prima quaq; occaſione, Iáko ſie naypierwey może potráfić. A primo, Z początku A primo homo inſaniebat, Ná początku był począł ßáleć. Primis labris aliquid deguſtare, Zwierſchniemi wárgámi czego skoßtowáć/to yeſt zmienaczká/po troße. Primas dare alicui ſubaudi partes, Przodek komu dáć.

Primas deferre idem.

Primum & primo aduerbia, Naprzõd,

Et fere ſequitur præterea uel deinde, Terent. Primum fratrem nuſquam inuenio gentium, præterea autem dum illum quæro, Naprzód brátá nie mogę mgdzieу potráfić/nád to gdy go ßukam. Et rei primum præuorti uolo, Tey rzeczy naprzód zábieżeć chcę. At etiam primo callidum & diſertum credidi hominem, Miałem naprzód zá bácznego/ y roſtropnego człowieká. Cœpi aduerſari primo, Poczałem naprzód przeciw temu być.

Primulus,a,um, diminutiuum a primus, Plaut. Primulo diluculo abiiſti ad legiones, Jáko skoro poczęło dnieć.

Primulum aduerbium diminutiuum, Do pieruczko/práwie teraz.

Primanus, Tribunus qui primæ legioni tributum ſcribebat, Feſtus.

Primarius,a,um, Jeden z pirßich zacnieyßi. Pimarius uir, Zacny mąż. Primario loco eſſe, W pierwßey poważności być.

Primarius bellator, Przewyborny walecznik.

Primaria fœmina, Zacżna páni.

Primas, primatis, in plurali primates, maſc, Zacnieyßego ſtanu ludzie/rádni pánowie/wyſokich domów ślachtá.

Primatus, huius primatus, maſc. q. Stán/ doſtoyność/zacnieyßych ludzi przodek. Primatum dare alicui rei, Przodek dáć mimo ynße wßiſtki rzeczy.

Primoris genitiuus cuius nominatiuus non reperitur, Pluraliter primores, primorum, Przodek/przednosć/zwierſchność. Verſabatur mihi in labris primoribus, Plotło mi ſie w vściech/śiedział mi ná końcu yęzyká.

Primoribus labris deguſtare, Zwierschnieme wárgámi skoßtowáć/ to yeſt ledwey ſie dotknąć.

Primores etiam accipitur pro primis ut primores imbres, Pirwße dżdże. Primores dentes, Przednie zęby. Aliquando etiam pro optimatibus, Miáſto zacnieyßych ſtanów ludzi.

Primores uiri ac fœminæ, Z wyſokich domów.

Primæuus, a, um, Nayſtárßy/ naypierwßy.

Primæua ætate, Stárych lat.

Primitiuus, a, um, quod aliunde non habet originem, Naypierwßy. Primitiui anni, Naypierwße látá.

Primogenius, a, um, idem, primogenius ſulcus, Naypierwßy zagón álbo kres ktory naprzyd do założenia miáſtá vczyniono.

Primogenia ſemina quæ dedit natura, Które przyrodzone ſą

Primogenus apud Lucretium pro primogenius.

Primipara, ræ, Pierwiaſtká która pirwe dźiećię rodzi.

Primipes militum genus, qui a principio gladijs pugnabant, poſtea commutata re militari facti ſunt Pilumni C C.

Primipilus. primipili centurio primæ cohortis, Rotmiſtrz pierwego hufu. Qui 400, milites ducebat in prima acie, eratq; caput legionis.

Primipilaris, huius is, dicitur non tam miles qui eſt ſub centurione primi pili, quam ipſe Centurio qui olim præditus fuit hac dignitate,

Primiter pro primo Obſoletum.

Primitus aduerbium, Naprzód / naypierwey.

Primitiæ, arum, Pluraliter tantum, Pierwßy owoc.

Primitias uitis reſecare conſueuerunt, Pierwße látoroſli odſiekáć zwykli.

Primodum pro primo, Plaut. Obſoletum.

Primogenitus, primogeniti, Pierworodzony.

Primordium, primordij, Początek.

¶Compoſita, Apprime pen. prod. aduerbium, Bárzo. Apprime utile, Bárzo pożyteczno.

¶Imprimis & Comprimis, Naprzód przed wßemi.

Primogena, orum, pluraliter tantum, Práwo pirworodności álbo pirworodny ſyn.

Primæuus, Vide Primus.

Primipilus, Vide Primus.

Princeps, principis, com. ter. Xiążę y xiężná Aliquando idem quod primus uel autor, Princeps prælium inibat, Naprzód ſie potykał Princeps legis Agrariæ P. Rullus, Pierwßy wynáleziciel / vſtawcá. Princeps philoſophorum & autoritate & antiquitate Socraticus Ariſtipus Naypierwßy y naznámienitßy miedzy philozophy.

Princeps terrarum populus Romanus, Głowá wßech ziem. Princeps menſis Ianuarius, Naypierwßy. Inter principes ciuitatis, Miedzy zacnieyßemi z miáſtá.

Principes fœminæ, Zacnieyſze białe głowy. Aliquando eſt adiectiuum & ſignificat primum, Principem habemus Pãſam, Pánſá był nappierwſzą náſzą pomocą.

Principatús, huius principatus, Xięſtwo/ páńſtwo/ przodek. Principatum tenere in re aliqua, Przodek mieć w ktorey rzeczy. Vt quiſq; ætate antecellit, ita ſententiæ principatum tenet, Im kto yeſt ſtárſzy / Ten pierwſzy głos ma w rádźie. Principatum Claudij, Zá pánowánia Claudiuſowego. Penes ipſum eſt principatus, On yeſt pánem xiążęcim.

Principalis, le, Xiążęći / też zacny. Ille nos principalibus rebus exiſtimat dignos, Náyduie nas być godne xięſtwá álbo pierwſzego ſtanu.

Principaliter aduerbium, A zwłaſzczá / á nayppierwey.

Principo, as, are, & Principor, aris, ari, Deponens in Biblijs barbara ſunt uerba pro dominari.

Principium, principij, neut. ſec. Początek.

Principio pro in principio, Ná początku. Virgil. Principio cœlum & terras campoſq; liquentes.

Principia, principiorum, plur. num, Naypierwſza rotá żołnierska w ktorey namężnieyſzy ſą żołnierze.

Principio aduerbium, Ná początku.

Prior, & hoc prius comparatiuum, non ſolum ad duos, ſed etiam ad plures referri poteſt, Pierwſzy. Nos priores ibimus, My náprzód poydziemy. Priora tempora, Pierwſze látá. Prior Siciliæ Tyrannus Dionyſius, Pierwſzy. Prius Terent. Nihil prius neq; fortius Nic lepſzego áni pewnieyſzego.

Prius etiam aduerbium temporis, Pirwey. Prius tua opinione hic adero, Będę tu pierwey niżli ſię mnie nádzieyeſz.

Priuſquam ſubcontraria coniunctio quã nonnulli diſiungunt, Prius quam aliquando indicatiuo aliquando ſubiunctiuo iungitur, Pierwey niżli. Priuſquã incipias, Pierwey niżli poczinieſz.

Priſcus, a, um, Stáry/ ſtárádawny. Priſcus ritus, Stárádawny obyczay. Priſca ſecula, Stáre á dawno przeſzłe látá. Priſci poloni, Pirwſzy polacy. Priſca fides, Priſca uocabula.

Priſce aduerbium, ut priſce agere, Stárodawnym obyczáyem.

Priſtinus, a, um, Dawny / przeſzły. Mores priſci, Przeſzłe á ſtáre obyczáye. In priſtinum locum reſtituere, Ná pierwſze mieyſce wſádźić. Non in priſcum Senatũ ad priſtinam ſuam ſeueritatem reuocaui, Przywróćiłem ſenatowi pierwſzą zacność y powagę. Priſtina dignitas.

Priſtinalis, le, apud Columellam legitur quo in loco uariant lectionem ſcriptores.

Priſtis, huius priſtis, fem. ter. Nieyáky rodzay morskich ryb podługowátych á cienkich Metaphor. Miáſto długiey á wąskiey łodźi.

Priuatus, Vide Priuus.

Priuernum, neut. urbs Campanie in Italia, Vide Priuernas, tis, Kto ztamtąd yeſt.

Priuignus, priuigni, maſc. Páſierzb.

Priuigna, Páſierzbicá.

Priuus, a, um, priui, priuæ, priua, id eſt, ſinguli, Oſobliwy / yedyny. Obſoletum, Priuum, Własny. Vt priuos lapides ſciliceta; ſecum ferrent, Káżdy z oſobná yeden krzemień.

Priuatus, a, um, Oſobliwy / oſobny/ własny. Vita priuata, Oſobliwy ſtan żywotá/ krom ktorego vrzędu poſpolitego. Res quæ ipſius erant priuatæ, Rzeczy ktore yego własne były.

Quo cum mihi coniuncta cura de Repub. & priuata fuit, S ktorymem złączoną pieczą miał ták o Rzeczipoſpolitey yáko y o własney.

Priuatus aliquando, Złupiony / obrány.

Omnibus bonis priuatus ſum, Wſzyſtkich dobr pozbáwiõn yeſtem. A uerbo priuo, Priuatus ſtipendio, Pozbáwiõn myta/ to yeſt odyęto mu żołd/ yurgielt.

Priuatim aduerbium, Oſobliwie / ná ſwey własczyznie.

Priuatim & publice contraria, Eſt quod tecum loquar ſed priuatim, Miam s tobą mowić ále ná oſobliwośći. De ijs priuatim condidit uolumen, O tych oſobliwie xięgi popiſał. Et ſi ea quidam publice & priuatim peruerſe abutuntur, Aczkolwiek yey niektorzi poſpolicie y oſobliwie źle vżywáyą.

Priuate aduerbium idem quod priuatim.

Priuo, as, are, act, prim. Pozbáwiam/ odeymuyę.

Spoliare & priuare idem, Priuare cõmuni lucæ, Pozbáwić tego żywotá. Priuare oculis, Wyłupić oczy / oślepić. Priuauit eum uita, Zábił go/ przypráwił go o gárdło.

Priuatus participium de quo paulo ſu-
pra.
Priuatio,fem.tert.Odjęcie/pozbáwienie.
Priuilegium , priuilegiarius , Vide
Lex.
Prius,priuſquam, Vide Prior & Pridem.
Pro interiectio indignantis ſeu exclamã-
di nominatiuo aliquando iungitur ac
cuſatiuo, Pro dñ immortales, O wßech-
mogący boże.Pro Deum atq; hominum
fidem,quid eſt ſi non hoc contumelia
eſt,Jáko by ták rzekł/y prze bogá żywego/
J prze rátunek wßech ludzi.
Pro præpoſitio, ablatiuo caſui ſeruiens
ſignificat,Zá/wedle/miáſto/przed. Minas
uiginti pro ambobus dedi, Dwádzie-
ściám funtów dał zá oludwu.Pro ſua par-
te loqui,Zá ſwą ſtronę mówić. Ego te
pro iſtis dictis ulciſcar,Ja ſie pomßczę
nád tobą zá ty słowá.In his artibus pro
mea parte ueſcor,W tych ſie naukách we-
dle mego przemożenia obieram. Pro mea
parte audiui,Wedle moyey przemożności.
Hæc tibi pro amore mutuo ſcripſi,
Tomći piſał dla ſpolney miłości y towárzi-
ſtwá náßego.
Pro illo te deducam,Miáſto niego/ál-
bo ná yego mieyſce cie záwiodę.Pro deli-
tijs crudelitas illi fuit, Miáſto roskoßy
okrucieńſtwo miał.
Pro parente colere, Miáſto oycá álbo
nie ynáczey yáko oycá miłowáć.Eduxit ma-
ter pro ſua,Wychowáłá ya mátká yáko ſwą
własną.
Pro uirgine nuptum dari non poteſt,
Nie może być wydána zá pánnę.Pro pieta-
te mori uel religione , Dla krześciań-
skiey wiáry vmrzeć.Pro foribus ſtat,Przed
drzwiámi ſtoyi.Pro ſuo iure,Wedle ſwego
práwá.Pro contione,Ná kazániu. Pro
uirili, Wedle przemożności . Pro curia,
Przed ratußem.Pro & contra eſſe,Zá kim
y przećiw komu być.Pro aliquo ſtare, Zá
kim álbo przi kim ſtáć.
Proædificatum, Vide Ædifico uel ædes.
Proauctor,ſiue ut alij legunt proauthor
apud Suet.Id eſt autor & princeps.
Proauus, Vide Auus.
Probabile,probitas, Vide Probus.
Probatica,æ,Latine ouilis in Biblijs pi-
ſcina dicitur,ubi oues ſacrificio deſti-
natas lauare ſolebant, Sadzawká do o-
mywánia y płokánia owiec ná ofiárę ofiáro-
wánych.
Problema,problematis,neut.ter.Et pro-
blematum, ti, Latine iniectio , uel

proiectio,propoſitio eſt interrogatio-
nem annexam habens, Powieść wątpli-
we pytánie w ſobie máyąc. Vt uxor ducen
da eſt,nec ne?
Proboſcis,proboſcidis,fem.Pysk álbo nos
v zwierząt yáko v świnie v yeżá á zwłaßczá
v słoniá.
Probrum,probri,neut.ſec.proprie, Ku-
rewſtwo/álbo zgwałcenie białey głowy.alias
Lekkość/ſromotá/żelżywość. Vnde probrũ
ingerere uel obijcere,Zelżić/ zeſromoćić/
lekkość wyrządzić.
Magno tibi probro futurum eſt, Mu-
ſiß ſię zá to bárzo ſromáć wyrządzić tá rzecz
lekkość nie máłą. Inferre probrum ali-
cui, Przimówić komu/záſromáć kogo.Pro-
bri inſimulare mulierem,Lekkość á ku-
rewſtwo wieść ná białą głowę.Obiecit ut
probrum quod in prouinciam Poë-
tas duxiſſet,Miał mu to zá lekkość/ ál-
bo poczitał mu to zá żelżiwość.
Probroſus,a,um,Sromotny/nierządny/ złey
sławy.
Pobro,probras,are,Sromocę/ wyrządzam
lekkość.
¶Exprobro,id eſt impropero, Wyma-
wiam/wyrzucam ná oczy.
¶Exprobratio,fem. Wymawiánie / wy-
rzucánie ná oczy.Nam iſthæc commemo
ratio quaſi exprobratio immemoris
beneficij eſt,Terent. Albo to przipominá-
nie rozumie ſie yákoby wyrzucánie ná oczy/
zápámiętánego dobrodzieyſtwá.
¶Exprobrabilis,le,Wymawiáyący. In
Biblijs tantum legitur.
¶Improbro,as,are, idem quod Ex-
probro.
¶Opprobro,Sromocę/żelżywość wyrzą-
dzam/przimawiam.
¶Opprobratio , Przimówienie / żelżi-
wość.
¶Opprobrium,opprobrij, neut. ſec.
Sromotá/lekkość.Opprobrio eſſe alicui,
Ku śromocie y żelżiwości być.
¶Opprobramentum,ti,pro eodem.
Probus,a,um, Dobry/cnotliwy. Probus ar
tifex, Dobry rzemieśnik.Probi nummi,
Dobra mincá.Probus moribus, Dobrych
obyczáyów.Sanctus & probus.
Probe aduerbium, Dobrze / bárzo. Probe
appotus,Dobrze piyány. Probe percute-
re,Dobrze álbo bárzo vderzić.
Curaſti probe,Eyś cziście ſpráwił. Pro-
be memini,Pámiętam dobrze.De aquæ
ductu probe feciſti,O wiedzeniu wody
dobrześ vczinił.

Probitas

Probitas, probitatis, fem. tert. Dobroć/ cnotá. Maxima probitate praeditus, Niewymownie dobry.
Probiter pro probe apud antiquos.
¶Improbus, a, um, Niedobry/ złosliwy/ zły.
¶Improbus aliquando significat, Vstáwiczny/ ocięzny. Improbe preces, Modlenie bez przestanku. Improba facies Nieczudna/ nie kształtowna twarz. Labor omnia uincit improbus, Vstáwiczna gorzka pracá wszistkiemu zdola/ wszistko zwyciężi.
Improbũ os, Złe/ plugáwe/ niewymywáne vstá. Improbum testamentum, Nierządny testáment.
Probulus diminutiuum, a probus, Dobrzuchny.
¶Improbulus dimin.
¶Improbe aduerbiũ, Złie/ niedobrze. Improbe administrat cibum, Nie s dobrą wolą wyrządza yeść. Improbissime praedam comparauit, Niepobożnie.
¶Improbitas, atis, Złość/ niecnotá. Robusta improbitas, Okrutna álbo wirudna złość.
Probo, as, are, Cwalę/ podoba mi się/ też doświádczam/ dowodzę. Nunquã hoc probaui, Nigdym tego nie chwalił/ nigdy mi się to niepodobáło. Valde institutum tuum probo, Wielmi się podoba twoye przedsięwzięcie. Facile ut pro Eunucho probes, Łátwie możesz być zá owáłászonego vdan. Multis se probauit, Cic. wielu się ludziom podobał/ állo dobrym okazał. Mihi neutiquam probari potuit tam flagitiosa tam perdita libido, Mnie się żadnym obyczáyem nie mogło podobáć ták rospustne ták przes obłáżne kurewstwo. Non probatur in uulgus, Cic. Nie podoba się to pospolstwu. Diem istum probo, Ten dzień chwalę.
Probatur experimento, Doświádczenim bywa doznano. Probare factis, Vczinkiem dowieść/ okázáć. Spero me causam meã probasse, Mam zá to żem ći rzeczy swoyey spráwiedliwość wywiodł/ dowiódł. Nemini probatur, Nikomu się to nie podoba/ żaden tego nie chwali. Probare boues Słosztowáć/ doświádczić dobrzeli robią. Probare diligentiam suam in re aliqua, Pilność swoyę okázáć.
Probatus, a, um, participium siue nomen ex participio, Doświádczony/ pewny/ a/ e. Probata opera homo, Człowiek pewnyey pilności. Nemo probatior suis, Żaden międzi swemi nie ma więtszego záchowánia. ná któregoby się ich więcey rádo zdawáło. Probatissimis moribus homo, Człowiek wielmi rządną á státeczną powieść máyący o sobie.
Probator, oris, masc. tert. uerbale, Cwalcá/ dowodziciel.
Probatio, onis, fem. ter. uerbale, Pochwalenie którey rzeczy/ też dowód/ świádectwo/ też wysłyszenie álbo wywiedzienie którey rzeczy.
Probabilis, le, Podobny/ co się zwłaszczá zda być podobno. Non est probabile, Nie yest podobno.
Mihi non probabile uidetur, Mnie się nie zda być podobno.
Probabilis, Chwalny. Probabilis re aliqua Chwalny/ vdátny dlá niektórey rzeczy.
Probabiliter aduerbium, Podobnie. Probabiliter dicere, Dowodnie ku prawdzie mówić.
Probabilitas, atis, fem. tert. Podobność/ podobna rzecz ku wierzeniu/ podobieństwo.
¶Composita approbo, Pochwalam/ zda mi się/ podoba mi się. Dĳs hominibusq; approbantib⁹, Zá boską y zá ludzką wolą. Facere aliquid Musis approbantibus, S ich podobániem/ s ich wolą. Clamore aliquid approbare, Wołániem co pochwáláć. Assensu omnium approbare, Jednostáynemi głosy v wszech być pochwalon.
¶Approbare item, Potwierdzić.
¶Approbatio, Potwierdzenie/ dowód/ pochwalenie/ zdánie vmysłu. Assensio & Approbatio idem.
¶Approbator uerbale, Pochwalcá/ też potwirdziciel.
¶Approbus, a, um, siue adprobus id est, ualde probus, Bárzo dobry. Approbe, id est ualde probe, Bárzo dobrze. Gellius.
¶Comprobo, comprobas, pen. cor. fere idem quod approbo, Pochwalam/ dowodzę/ potwierdzam.
Factum alicuius comprobare, Pochwalić. Legem comprobare, Státut pochwalić. Re aliquid comprobare, Vczinkiem czego dowieść.
Vita & moribus comprobare, Żywotem y obyczáyem podeprzeć.
¶Comprobator uerbale, Pochwalcá/ dowodziciel.
¶Comprobatio, Podobánie/ pochwalenie chwalá.
¶Improbo, Gánię/ niepodoba mi się/ nie zda mi się.

Testamentum

Teſtamentum improbare, Gánić/ káźić. Cur tu ſolus improbas quę omnes alij approbant, Cżemuć ſie to nie podoba / cżemu to gániſz/ co ſie ynſzim wſzem dobre zda co ſie ynſzim podoba.

¶ Improbabilis, Niegodny/ godny odrzucenia y ſromoty.

¶ Reprobo idē quod improbo, Odrzucam/ nie przyimuye/ nie zda mi ſie.

¶ Reprobatio, onis, fem. tert. Odrzucenie/ niezdánie.

¶ Reprobus, a, um, Odrzucony/ zły/ niegodny/ nepráwy. Vtrunq; in Biblijs tantum.

Procas, maſ. Rex Albanorum Amulij & Numitoris pater.

Procax, Vide Proco.

Procedo, Vide Cedo.

Proceleumaticus pes metricus conſtans ex quatuor breuibus ſyllabis, notatur ſic. ◡ ◡ ◡ ◡

Procella, procellæ, fem. Pochwiściel nawálny wiátr s deſzczem y s wiátrem á zwłaſzczá náwálnosć ná wodzie. Metaph. Przećiwnosć/ nefortuná/ zámieſzánie. Liuius, Equeſtrem procellā excitemus oportet ſi turbare ac ſtatu mouere uolumus, Muśiemy w yezdeckim ſtanie zámieſzánie vczinić/ álbo yezdecki ſtan poduſzczić yeſli co chcemy zámotáć. Procella patriæ, turbo ac tempeſtas pacis.

Procelloſus, a, um, Nawálny/ pochwyściely niepogodny. Procelloſum tempus, Niepogodny czás. Procelloſi uenti, Okrutne wiátry.

Procello, procellis, proculi, proculſum, procellere, pro percellere apud Plin. in Pang. 3.

Procerus, a, um, Wyſoki/ dlugowiezy/ Ná dlugich nogách. Procerisſimus homo, Wielki wyſoki człowiek. Procerisſima populus, Bárzo wyſoka topola. Sues procero corpore, Swinie dlugowiezne.

Proceritas, proceritatis, fem. ter. Wyſokosć dlugowiezitosć.

Procere aduerbium, Cic. Brachium procerius proiectum, Rámie opodal wyſzſze.

Proceres, procerum, pen. cor. neut. plur. tantum, Paleczne glowy/ galki álbo kule álbo rogi ktőre z budowánia wychodzą. Per translationem pro primoribus & maioribus ciuitatis uel regni, Miáſto zácnieyſzych ludzi w ktőrym páńſtwie miáſto pánőw rádnych álbo známienitſzey ślachty. Procerem in ſingulari dixit Iuuenalis.

Proceritus malo ſpiritu afflatus, Obſoletum.

Proceriſtrium, ij, neut. ſec. Locus apertus ac patulus in ædificio uel domo perquem proceditur in cubiculum, cœnacula, & reliquas partes ſuperiores, Przedſionek álbo przedſienie ganek mienáki.

Proceriſtria etiam munimenta quædam quæ ſunt ante mœnia caſtrorum ſiue ante caſtra.

Prochyta, æ, pen. cor. & Prochyte, prochytes Inſula in Puteolano ſinu in Mari Tyrrheno.

Procido, Vide Cado.

Procieo. Vide Cieo.

Procinctus, Vide Cingo.

Procio, is, iui, itum, ire, Rumpere atq; irritum facere, Feſtus obſoletum.

Procio item, procis, Pożądam.

Procitus, a, um, pe. pro. Niemocny, Procitum Teſtamentum. Niemocny/ niepewny teſtáment.

Procito, as, are, ſæpe prouoco, Feſtus.

Proclamo, Vide Clamo.

Proclino, Vide Clino.

Procliuis, Vide Cliuus.

Proco, as, are, & Procor, procaris, deponens, id eſt, laſciue peto, Oculos in aliquem fixius intendo, Stać o co/ zágonić ſie bez wſtydu/ okolo biáley glowy zábiegáć.

Procax, procacis, Swowolny / roſpuſtny/ nurzny/ nieſromieżliwy/ wſzeteczny. Procaces manus, Ploche á wſzeteczne ręce/ ktőre y tego y owego ruſzáyą. Procax Epiſtola, Wſzeteczny liſt.

Procacitas, procacitatis, fem. ter. Wſzeteczność/ plochość/ nurzność/ roſpuſtá.

Procaciter, procatius, procacisſime, Wſzetecznie/ nurznie/ roſpuſtnie.

Procus, proci, maſ. ſec. Gámrat/ ktőry ſie zágonil do ktőrey biáley glowy.

¶ Compoſita, Reciproco, Obrácam ſie/ wrácam ſie. ut Euripus Euboicus ſepties in die reciprocat, Morze Eubońskie ſiedmkroć ſie przes dzień obráca / álbo ciecze y tám y ſám.

Fiſtula per quam ſpiritus reciprocatur, Kurká przes ktőrą dech wchodzi y wychodzi. Iſta ſic reciprocantur ut ſi diuinatio ſit, dij ſint, Si dij, diuinatio ſit, Cic. Ty rzeczy ſie weſpolek obrácáyą/ álbo yedná z drugiey wychodzi/ y náśladuye yeſli yeſt wieſzczbá/ tedy ſą y bogowie/ á yeſli bogowie ſą/ tedy też y wieſzczbá yeſt.

Telum

Telum manu reciprocare, Strzałę zaś k sobie ciągnąć / wyciągać z czego.

¶Reciprocatio, Obrácánie / wrácánie.

¶Reciprocus, a, um, Wrácáiący ſię / obrácáiący ſię. Vt amnis reciprocus, Rzeká która ſię záś ná zad obráca / y ná zad cieczе.

Proconeſus, pen. prod. Inſula in Mari Propontino.

Proconſul, Vide Conſulo.

Procraſtino, Vide Cras.

Procreo, Vide Creo.

Procubitor, procubitoris, Ten który ſtraż dzierży w obozie / ſtróż.

Procudo, procudis, procudi, procuſum, pen. prod. procudere, act. tert. Rozciągam / kuiąc rozſzerzam / pláſko á ſzeroko czynię. Procudere, Rostowáć. Procudere dolos, Plaut.

Procul aduerbium, Dáleko / z dáleká. Quis illic eſt quem procul uideo, Kto to yeſt którego z dáleká widzę.

Procul aliquando eſt prepoſitio, ablatiuo interdū accuſatiuo ſeruiēs, Accuſatiuo, Procul urbē Curtius, Dáleko od miáſtá. Ablatiuo, procul muro, Curtius Dáleko od muru. Procul mari incolebāt, Dáleko od morzá mieſzkáli. Procul patria Dáleko od oyczyzny. Haud procul Neapoli, Nie dáleko od Neápolis.

Proculdubio aduerbium, Krom wątpienia bez wątpliwośći / pewnie.

Proculco, Vide Calco.

Proculiunt, id eſt, promittunt obſoletum Feſtus.

Procumbo, Vide Cubo.

Procuro, Procurator, Vide Cura.

Procurro, Vide Curro.

Procuruus, a, um, Skrziwiony álbo zákrzywiony.

Procus, Vide Proco, as.

Procyon ſtella quæ & Canicula dicitur uel Syrius Anticanis, Gwiazdá która kánicula / álbo pſianká / álbo pſia gwiazdą zową.

Prodeambulo, as, are, Przechodzę ſię.

Prodeo, Vide Eo.

Prodictator, prodictatoris, Naypirwſzą zwierzchność máiący przi którym drugim tęże doſtoynośći dla mienákiey prętkiey potrzeby ku pirwſzemu przisádzony / namieſnik.

Prodigium, prodigÿ, neut. ſe. Dziw. Prodigio ſimile, Dziwna rzecz / przećiw przirodzeniu.

Prodigiator, prodigiatoris, maſcul, tert. Wykłádácz znáków á dziwow tákowych.

Prodigioſus, a, um, Dziwny / przećiw przyrodzonny. Metaph. Szkárády / ſzpátny. Prodigioſa facies, Skáráda twarz.

Prodigioſe aduerbium, Dziwnie / przećiw przirodzeniu.

Prodigialiter, aliud aduerbium, idem.

Prodigialis, le, apud Plaut, quod prodigium procurat.

Prodigo, prodigus, Vide Ago.

Prodinunt, pro prodeunt dixere ueteres, Feſtus.

Prodius dictum eſt, interius, longius, Nonius.

Prodo, proditus, Vide Do.

Prodromus, prodromi, maſc. pen. cor. Latine præcurſor, Wprzedziciel / náprzod chodzący. Et ſunt uenti qui ab Aquilone ante Caniculares dies flant.

Produco, Vide Duco.

Productilis, le, Co kowal ná nákowálniey rościągnął.

Profanus, profano, Vide Fanum.

Proetus, gen. maſc. Rex argiuornm filius Abantis, Proetides illius filiæ.

Profaris uel profare, profari, Prorokuię práktikuię.

Profatus, tus, tui, pronuntiatio Gellius.

Profecto aduerbium confirmantis, Owſzeki / záprawdę. Profecto hoc uere dicunt ſi abſis uſpiam, &c. Owſzeki to prawdziwie mowią. Profecto ſic eſt, Owſzeki ták yeſt.

Profero, Vide Fero.

Profeſtus, Vide Feſtus

Profeſſor, Vide Profiteor, in Fateor.

Proficio, Vide Facio.

Proficiſcor, proficiſceris, profectus ſum, dep. t. Jádę / wędruię / wiożęſię. Præterea te aiunt proficiſci Cyprum, Nád to powiedáią że chceſz yecháć do Cypru. Proficiſci obuiam, Przećiwko ionu yecháć. Profecta a natura, Poſzłá od przirodzenia.

Profectio, profectionis, fem. ter. Jechánie wędrowánie. Gaudeo te profectionem tuam feliciter abſoluiſſe, Radem żeś we zdrowiu twoię drogę odpráwił.

Proficeor, profeſsio, Vide Fateor.

Profligo, profligatus, Vide Fligo

Profluo, profluens, Vide Fluo.

Proforem, Vide Fio.

Profugio, profugium, profugus, Vide Fugio.

Profundus, Vide Fundum.

Progemma, Vide Gemma.

Progener,
Progermino,
Progero,
Progigno,progenitor,,
Progenis,
} Vide { Gener. Germino Gero. Gemma

Prognate aduerbium, Id est, aperte, Obsoletum.

Prognariter aduerbium, id est audacter, strenue obsoletum.

Prognatus,
Prognosticon,
Progredior,
Progymnasma.
Prohabeo,
Proiaceo,
} Vide { Nascor. Gnosis. Gradior. Gymnasium. Habeo. Iaceo.

Progne fem. filia Pandionis Atheniensium Regis uxor.

Proinde aduerbium. Zaprawdę/ á dla tego.

Proinde aduerbium item aliquando similitudinis, Ták yákoby. Perinde, Proinde expiscare quasi non nosses, Ták sie pytaß yákobyś nie wiedział.

Prolabor, prolapsis Vide Labor.

Prolatio, Vide Fero.

Prolato, Vide Latus.

Prolecto.as,are, Wywabiam/ Wyziwam/ Poduszczam.

Prolepsis, huius prolepsis, Latine præoccupatio, præsumptio figura, Rhetorica, Zábieżenie. Cum id quod obijci potest præocupamus cum ratione dissoluere, Gdy temu zábiegamy co nam od przećiwney strony może być zádano álbo zárzucono.

Proles, prolis, fem, tert. Rodzay/ Pokolenie/ Płód.

Proletarius, a, um, a prole deductum est.

Proletarij, Nędzni/ Vbodzi ludźie byli v Rzimiánów ktorzi nie bogáctwy ále dźiećmi á płodu wychowywániem pospolitą rzecz mnożyli/ ktorych też ná woynę nie vżiwano tilko od niewoli. Proletarius homo, & proletarius scriptor, Metaph. Nieczemny/ Podły/ Zadney wagi. Proletarius seruus, Palirzecek/ Golotá.

Prolibo,
Prolicio,
Prolixus,
Prolongo,
Proludo,
Promercalis,
} Vide { Libo, Latio. Laxus. Longus. Ludo. Mercor.

Prologus & prologium, Latine Præfatio, Przedmowá.

Prologus, Ktory w komediách álbo w ynßych grách przedmowę mowi/ Przedmowcá/ Pierwßa osobá.

Proloquor, proloquium, Vide Loquor.

Prolubium, bij, neut. sec. Cupiditas & uoluntas apud Gellium Inusitatum,

Prolugeo, es, xi, ctum, ere, id est diutius solito lugeo, Názbyt długo zásmucę.

Proluo, proluuies, Vide Luo.

Promellere, id est litem promouere Festus Obsoletum.

Promereo, Vide Mereor.

Promico, as, are, pro extendere & longe iacere antiquum.

Prometheus, masc. sec. nomen uiri proprium a prouidentia deductum, Od opátrznośći. Fuit enim prudentissimus qui propter nimiam ingenij excellenciam homines finxisse a Poetis dictus est, quia simulachrum hominum primus de molli luto formauit, hic fuit pater Decalionis & filius Lapeti.

Promineo,
Promiscuus,
Prom itto,
} Vide { Maneo. Misceo. Mitto.

Promnion nomen gemmæ CC.

Promo, promis, prompsi, promptum, promere, act. prim. Wydawam/ Wydáię. Promere pecuniam ex ærario, Wydáwáć pieniądze z skárbu. Promere e sacrario.

Promere item, Oslawić/ Wypowiedźieć. Promere consilia, Roslawić rády. Percontanti promere omnia, Pytáyącemu wßistko wypowiedźieć. Longū esset omnes partes promere, Długoby było o wßistkich rzeczách powiedáć. Promo cibum, Wydáyę obroki/ Wyrządzam yeść.

Prompto, as, are, frequentatiuum, Plaut. Vstáwicznie wydawam/ wynośę.

Promptus, a, um, participium siue nomen ex participio, Wydány/ Też gotowy/ Pospießny/ Chutki/ Prętki/ a/ e, Clausum & promptum contraria. Manu promptus, Chutkiey ręki. Promptus ingenio, Dowcipny/ Ostrego rozumu. Promptus lingua, Prętki w rzeczy/ w mowie. Promptissimus homo & experiens, Bárzo cichy człowiek y dobrze ćwiczony. Promptus per translationem, Jásny/ Wiádomy/ Swiádomy. Cui opponitur reconditum. In promptu habere, Po gotowiu mieć. Defero tibi promptam & expositam uoluntatem meam, Ofiáruyę chutliwą á vprzeymą wolą swą.

Prompte, promptius, promptissime aduerbium, Prętko/ Pospießnie.

Promptitudo, promptitudinis, Prętkość/ Chutkość.

Promptuarium, promptuarij, neut. sec. Szpižárnia.

Promptuarius,a,um, & Promptarius, Vt,promptuaria cella, Szpiżárnia/ piwnicá.

Promus, promi,maſc.ſecund. Piwniczny álbo ſzpiżárnik/álbo obroczny kluczńik.

Promus,condus idem.

¶ Compoſita, Depromo fere idem quod ſimplex Extraho, Extraho, Declaro, Wyciągam/ Wydáyę/ Wyczyrpam. Deprompta ex Aerario pecunia, Wzięte. Depromere ſcientiam Iuris de libris, Wyczerpáć naukę z xiąg.

Depromere ex ſuo ſenſu, Z ſwey głowy wynąć/Wyczyrpáć/Wymyślić.

¶ Expromo idem, Wykłádam/ Dobywam. Expromere nomen, Wydáć ymię. Expromere pectore conſilia, Wynáwić. Perfidiam alicuius expromere, Zdrádę czyię wydáć.

¶ Expromptus,a,um, Wyłożony/ Dobyty. Expromta memoria, Gotowa pámięć.

Promonſtra prodigia inquit Feſtus obſoletum.

Promontorium,promontorij,ne. Przedgórze/ Górá zwłaſzczá ktora ſie ná morzu vkázuie/álbo ſie záwieſza nád morzem.

Promoueo, Vide, *Moueo.*

Promulco,as,are, nauis agi dicitur cum fune ducitur,Calepinus ſine authore.

Promulgo, Vide, *Mulgo.*

Promulcis,dis,fem, Nos álbo pysk słoniowy. Manus ſiue proboſcis Elephantorum alias dicitur.

Promulſis,promulſidis,fem.tert. Nienáki trunek z winá á z miodu vczyniony.

Promus, Vide, *Promo.*

Pronepos, Vide, *Nepos.*

Pronomen,onis,pen.prod.pars orationis apud Grammaticos dicta quod loco nominis ponatur.

Pronuba,æ,fem.prim, Swaſzká/Swáchná. Vide ſupra.

Pronuncio, Vide, *Nuncio.*

Pronurus,ri, fem.ſecun. Nepotis uxor dicitur. Wnukowa żoná.

Pronus,a,um, in anteriorem partem flexus, Ná przednią ſtronę nákłoniony. Ná nos. Supinus & pronus contraria. wznák á ná nos Pronus cubo, Ná nos legam. Sicut ſupinus iaceo, Wznák leżę. Cætera animalia præter hominem prona terram ſpectant. Inſze źwierzętá krom człowieká k ziemi pátrzą. Pronus ad meridiem locus, Połegłe álbo náchilne ku południu mieyſce.

Pronus per Metaphoram ſignificat, Popędliwy/ Łatwi/Skłonny/Chciwy k czemu. Vt,Pronus in uitia. Skłonny ku grzechóm. Pronus ad fidem, Łatwy ku vwierzeniu. Pronior ad iracundiam, Skłonnieyſzy/ Popędliwſzy ku gniewu. Pronus lapſus, Łatwe ſpádnienie.

Pronuper aduerbium, Dopieruczko/ Bárzo nowo.

Procœmium,procœmij,ne.ſecund. Latine præfacio ſiue Exordium, Początek/ Przedmowá. Procœmium philoſophiæ, Początek/Przodek philoſophiey.

Proæmior.aris,ari, Przedmowę czinię/ Poczinam mówić.

Propago,propaginis, pen.prod.fe.tert Et,Propages,propagis,ſed hoc antique, Stára winna mácicá ktora ſie w ziemi rozkorzenilá z ktorey nowe ſoſziki winne ſie puſzczáyą y odraſtáyą. Et Metaph. Rodzay/ Pokolenie/Dóm.

Propago,as,are,pen.prod.act.tert. Mácicę winną w ziemię kłádę/y rozſzerzam. Et per Meta. Rozmnażám/Pomnażam/ Rościągam/ Rozſzerzam. Fines imperij propagare, Páńſtwá ſwego przimnáżáć. Propagare uitam, Przedłużić żywotá. Propagare religionem, Bożey chwały pomnáżáć. Vera gloria radices agit atq; etiam propagatur, Cicero, Práwa chwałá rádá ſie korzeni y rozmnaża.

Propagatio,onis, Rozmnożenie/ Rozſzerzenie. Propagatio & ſoboles.

Propagator,oris,ma.tert,uerbale. Mąſz/ Rozmnożiciel/Rozſzerzácz.

Propalam & propalare,uide *Palam.*

Propatruus, propatrui, dicitur maximus patruus pater proaui, Ociec prádziádów.

Propatulus, Vide *Patulus.*

Prope præpoſitio acuſatiua, Blisko/Niedáleko, Prope a domo, Niedáleko od domu. Sine caſu eſt aduerbium, Málem. Plaut. Nemo audet prope accedere, Málem żaden nie śmie przyiść bliſko. Decimus menſis aduertat prope, Dzieſiąty xiężic nádchodzi.

Prope iam ut pro uxore haberet, Málem yą zá żonę miał. Annos prope quinquaginta continuos, Málem przes cáłe pięćdzieſiąt lat.

Propemodum aduerbium idem ſignificans, Málem. Propemodum habeo iam tibi fidem, Málemci yuſz wierzę.

Propediem etiam aduerbium, Co dźień/ Ná káżdy dźień/ Bárzo pretko.
Propediem me hinc subducam, Co dźień sie ztąd wyrwę.
Propior & hoc propius comparatiuū, Bliższy. Propior uero est, Nie dáleko to od prawdy. Id propius fidē est, To dáleko podobniey. Eo maiore cū gaudio quo propius metum res fuerat, Tym s więtszym weselim ym rzecz bliżey wątpienia á boiáźniey byłá.
Propius aduerbium, Bliżey. Propius obsecro accedamus, Terent. Proszę was przystępmy bliżey. Castra propius hostem mouit, Podemknął sie bliżey pod nieprzyiacielá s obozem.
Proximus,a,um,superlatiuus. Naybliższy. Proximus mihi genere, Nie mam nāden bliższego w rodzie. Proximis sex mensibus, Tych bliskich ninie przeszłych sześć miesięcy. Proximus sum egomet mihi, Bliższym sam sobie/ Nikomum ták wiele nie powinien iż yednák więcey sam sobie. Proximus Pompeium sedebat, Náybliżey Pompeiuszá/ To yest podle niego etc. Proximus uicinus, Naybliższy sąsiad.
Proximus aliquando non est superlatiuus, sed propinquum significat presertim cum absolute ponitur, Vt hic est meus proximus, To yest mōy krewny.
Proximior comparatiuus, Jeszcze bliższy krewnośćią.
Proxime aduerbium, Ninie/ Blisko/ Podle, Cum proxime apud te fuissem, Gdym ninie v ciebie był. Proxime ianuam, Podle vliczki. Proxime ad uerum accedunt, Nie dáleko sie s prawdą mijáyą/ Blisko prawdy są. Proxime laudatur Syriacum, mox Gallicum, Tertio loco Creticum,
Proximitas,atis, Bliskość/ Krewność/ Powinowáctwo.
Proximo,as,are, Przybliżam sie / Málem rownym álbo tákim bywam.

Propecto,	Vide	Pecten.
Propediem,		Prope.
Propello,		Pello.
Propemodum,		Prope.

Propendeo, propensus. Vide Pendeo.
Propero, properas, are, act. prim. Kwápię.
Festinare & properare. Properare, proficisci. Pretko yecháć. Properare propero domum, Kwápię sie do domu.
Properare Cyprum, Kwápię sie do Cypru. Propera ocius, Kwáp sie rychliey/ Quo properas, Gdzie pośpieszasz/ álbo do kąd sie kwápisz. Quicquid agit properat omnia, Cokolwiek czini ze wszem sie kwápi.
Properantur passiue. Plin. Hinc delubra occulta celeritate properantur.
Properans, antis, participium, Kwápiący sie. Properantes hæc scripsimus, Kwápiąceśmy to pisáli, Properantes aquę, Pretkie wody. Properato opus est, Musiemy pośpieszáć.
Properatio,onis, Kwápienie/ Pośpieszánie.
Properantia, æ, idem.
Propere & properanter aduerbia, Kwápiąc sie/ Pośpiesznie/ Kwápliwie.
Properiter idem Obsoletum.
Properatim aduerbium pro celeriter, Pretko. Obsoletum.
Properus,a,um, pen.cor. Pretki/ Chutki/ Pospieszny.
¶Præproperus,a, um, Bárzo pretki. Præpropera ac festina ingenia, Názbyt rāne y pretkie dowcipy. Præpropera celeritas, Zbytna chutkość.
¶Præpropere aduerbium, Bárzo chutko.
¶Composita, Adpropero, Pośpieszam. Gradum approperare, Pośpiesznie á ochotnie pochodzić.
Ad facinus approperare, Pokwápiáć sie ná zły vczinek. Approperatum opus, Pośpieszna kwápiona robotá.
¶ Depropero, Bárzo sie kwápię/ Spieszę.
¶Impropero, id est interpropero, Kwápię sie/ Tocze sie wnątrz.
Item improperare, Wyrzućić co komu ná oczy/ Wymáwiáć/ Łáić/ Zadáwáć niecnotę/ Sromoćić.
¶Improperium, pro probro, Sromotá/ Lekkość/ Zelżiwość/ Wymáwiánie álbo wyrzucánie ná oczy yákiey niecnoty.
¶Improperatus nomen, Niepospieszny/ Niechutki.a/e.
¶Propetro perficiendum curo Obsoletum.
Prophanus, Vide Profanus, in Fanum.
Prophasis, feminin. penultima correpta, Latine prætextus, Zamowká/ Wymowká.

Propheta,prophetæ,maſc.prim.Prorok. Et generaliter, Wykładácz álbo oznáymiacz woley boskiey.

Prophetes,tis,idem.

Prophetis,prophetidis. Et Prophetiſſa,æ,fe. Prorokini.

Prophetia,æ,fem.pri,Proroctwo.

Propheticus,a,um, Prorocki/a/e.

Prophetico ſpiritu,Prorockim duchem.

Propheto,as,aui,are, Prorokuyę/Práktikuyę.

Prophetizo,as,are, pro eodem in Bibliis legitur.

Propilo,las,lare,id eſt, Acuo, Oſtrzę/Pikuyę.Sipont.ſine authore.

Propina,æ,pen.prod. Locus iuxta balnea & Thermas ubi balneantes cibum ſumebant,Calep.

Propino,as,are,Przipiiam, Piię do kogo. Propino tibi,Piię do ciebie.Nemo propinabit Calliodore tibi,Nikt ci nie przipiie.Kalliodoruſſe. Metapho. Podáyę/Zdáwam. Terent. Hunc uobis comendendum & deridendum propino, Tego wam ku yedzeniu y ku náſmiewániu przipiiam/Szynkuyę/To yeſt podáyę/Zdawam.

Propinatio,Przipicie.

Propinquus,a,um, Bliski/Tez krewny/Powinowáty. In propinquo ſunt caſtra, W bliskośći/To yeſt nie dáleko yeſt obóz. Stipendij ſpem propinquam facere, Dáć komu dobrą nádzieyę w rychle Jurgelt álbo myto otrzimáć.

Propinquitas,atis, fem. tert, Bliskość/Powinowáctwo/Krewność.

Propinquitas,& affinitas,idem.

Propinque aduerbium,Blisko. Plautus. Eccum adeſt propinque,

Propinquo,as,are,act.prim. Bliżę ſie/Przibliżam ſie.

¶Compo.Appropinquo, Przibliżam ſie/przistępuyę. Tempus appropinquat, Czás ſie przibliża. Impendet, appropinquat,Inſtat ſynonima,Mors illi appropinquat,.Nádchodzi go śmierć.Morte appropinquante, Gdy ſie śmierć przibliżáłá.

¶Appropinquatio,onis, Przibliżenie/Nádeśćie.

¶ Appropiare & Approximare in Biblijs Barbara ſunt uerba,pro Appropinquare.

Propior, Vide Prope.

Propitius,a,um , Miłośćiwy/Łáskáwy/Zicżliwy.

Propitio,as,are, Et, Propitior,aris,ari.

P ante R.

Jednam/Błágam/Przenáyduyę/Łáski ſzukam álbo czinię.

Propitiatio, propitiationis, Ziednánie/Przeprawienie gniewu / Łásłá/Miłośćiwość.

Propitiatoriũ in Biblijs,Mieyſce yednánia Łáski á miłoſierdzia zadánia.

Propitiatus,huius propitiatus, idem.

Propitiator, oris, Jednacz/ Przeprawiciel.

Propitiabilis,le, Co ku przeyednániu należy/Albo łatwie może być przeyednano.

Proplaſtice,& proplaſte, Vide Plaſtes.

propingeon,Czeluśćie v piecá.

Propola,propolæ,maſcul.prim,penul. correp. Krámarz / Przekupień πρὸ ante πωλέω. Vendo.

Propolis, Latine quaſi Suburbanum, Przedmieśćie yeſt nieyákie pſzczelne z wosku álbo z wiązy ludowánie/które pſzczoły przed dziurą vlową czinią.

Propono,propoſitum, Vide Pono.

Propoſitio,uide in uerbo Proponere,& in uerbo Nuncio, Enuncio,Enunciatum.

Propontis,propontidis, Morze miedzi Heleſpontem á miedzi Poſphorem Traciuſem. Item æquor patens & diffuſum,Szerokie morze.

Propontiacus,a,um.

Proportio, } Vide { Portio.
Propraetor, } Vide { Praetor.
Propulſo, } Vide { Pello.

Proprius,a,um.Właſny.Mea culpa propria, Moyá właſna winá. Proprium & Commune contraria.

Proprium & peculiare idem,Proprium eſt eius, Metapho.Temu to ſámemu przipiſuyą.

Propria eſt præceptio Stoicorum. Tá nauká yeſt oſobliwa Stoykóm/Tilko Stoici ták dzierzą. Eſt epiſtolæ proprium,ut is,etc.,Właſność liſtu yeſt etc.. Animantiũ proprium eſt, ut aliquid appetant.

Proprium aliquando ſignificat,Wieczny/Trwáły/Pewny/ Oſobliwy.

Proprietas,atis,fem.tert.Właſność.

Proprie aduerbium.Właſnie/Oſobliwie. Proprie dicere, Właſnych słów vżiwáć/Właſnie mówić.Proprie & uere. Magis proprie,Właſniey.

Propter præpoſitio accuſatiuo caſui ſeruit, Dla. Turba hæc propter te facta eſt,To zámieſzánie ſtáło ſie dla ciebie.

Propter aliquando pro prope accipitur. Terent.

Terent. Hic propter hunc assiste, stań tu blisko niego. Propter Platonis statuam consedimus, Posádźiliśmy śie nie dáleko od słupá Plátonowego. Propter humũ uolitat, Przi ziemi láta.

Propter aliquando est aduerb. Vt, propter est spelunca quædam.

Propterea aduerbium, Dla tego. Propterea quod, Dla tego yż. Terent. Feci e seruo ut esses libertus mihi, propterea quod seruiebas liberaliter, Dla tego yżeś cnotliwie służił. etc.

¶ Quapropter idem.

Propudium, dij, ne. se. Sromotá/ lekkość/ Sromotná rzecz álbo osobá/ pospolita kurwá

Propudiosus, a, um, Sromotny/ Bezecny. a/e.

Propugno, propugnaculũ, Vide Pugna.

Propulso, Vide Pello.

Propylęum, læi, Latine Vestibulum, uel. Porticus ante domum, Przeddaszek/ Przedszopie/ álbo przedganek/ przedśienie.

Proquæstor, Vide Quæro,

Prora, ræ, fem. prim. Przednia część łodźi. Sic Puppis, Pośledniá. Inde prora & puppis prouerbium, Przodek/ Początek y koniec.

Proreta, æ, ma. Ten ktory łodź spráwuje ná przodku in prora.

prorepo, — Vide Repo.
proripio, — Vide Rapio.
proreta, — Vide Prora.
prorogo, — Vide Rogo.
prorumpo, — Vide Rumpo.
proruo, prorut᷒, — Vide Ruo.

prorsus uel prorsum adiectiuũ, Owszeki. Prorsus omnio Terent. Prorsus omnino obsequor, Owszem yest we wszem posłuszny. Prorsus cum negatione, pro nullo modo, ut Terent. Prorsus tacere non queo, Zadnym obyczáyem milczeć nie mogę. Venies expectatus neq; solum nobis, id est tuis, sed prorsus omnibus, Ale Koniecznie álbo owszeki wszistkim. Prorsus aliquando est nomen

Prorsus, a, um id est rectus, Prosti/ obso.

Prorito, as, are, idem quod irrito, Pobudzam/ Podusczam.

Prosa, æ, fem. pri. Rzecz á mowá ktora nie rimem/ to yest nie wierszámi ostęgniona yest. Prosa oratio, Wolna rzecz od wierszow.

Prosaicus, a, um, adiectiuum ut, Prosaica oratio, Nie wierszowna.

Prosapia, æ, fem. prim. Pokolenie/ Rodzay.

Prosapodosis, fem. Latine Redditio, Assignatio, Przyczyny przytoczenie.

Proseda, æ, f. p. Kurwá/ pospolita málpá.

proscenium, — Vide Scena.
proscindo, — Vide Scindo.
proscribo, — Vide Scribo.
proseco, — Vide Seco.
prosemino, — Vide Semen.
prosequor, — Vide Sequor.
proserpo, — Vide Serpo.
prosolio, — Vide Salio.
prosocer, — Vide Socer.
prosopopœia, — Vide Prosopon.

Prosedanum, presedani, neut. Vitium est arietibus & hircis, cum ob nimium laborẽ pigriores ad coitum redduntur.

Proselenus, pen. cor. Latine, ante lunam, Przed mięsiącem vrodzony. Quo nomine dicti sunt Arcades, πϱοσελήνοι πϱο ante σελήνη luna ασελος splendor.

Proselytus, ti, masc. sec. Obcy/ ktori przyiął nászę wiárę y zakon/ Wstępień w nászę wiárę Wczęśnik nászey wiáry y zakonu. Iudæi sic uocabant, quem in legis suæ consortium recepissent, Wstępień álbo vczęśnik żydowskiego zakonu á πϱος ad & ἐλεύθω uenio. Inde πϱοσήλυτος aduenà, aduentitius, Przichodźień/ Wstępień.

Proserpina, fem. Filia Cereris, uxor Plutonis Regis infernalis, alias Hecate, Diana, Luna, Vide supra.

Proseucham, Iuuenalis uidetur dixisse, Latina declinatione, pro eo loco ubi precibus & obsecrationibus mendici stipem a transeuntibus mendicabãt.

Prosferari, pro impetrari, Obsoletum.

Prosicium, ij, quod prosectum proicitur, Festus obsoletum.

Prosimurium, rij, Pontificale pomœriũ ubi Pontifices auspicabantur, Festus, Sipontinus legit proximurium.

Prositum, id est propositum, obsoletũ.

Prosodia, æ, Latine Accentus, Notá/ Nocenie/ Dźwięnk/ Przinocenie niektorych syllab w mowieniu/ Vide Ode,

Prosonomasia, Latine, Allusio nominis ad nomen.

Prosopon, neut. Latine, Persona, Osobá.

Prosopopœia, Latine, Fictio personæ, Zmyślenie osoby. figura est, Cum persona aliqua loqui fingitur, Aut cum inanimata alloquimur, uel ipsa loquentia introducuntur.

Prosopon item, Insula nõ longe a Carthagine.

Prospecto, prospectus, Vide Specio

Prosper, ra, rũ, Fortunny/ Szczęśliwy/ a/ e. Actiue significationis Prosperum sy-

dus, Fortunna gwiazdá/ Fortunę zwłaßczá noßąca.

Prospera & aduersa fortuna contraria, Prospera ualetudo, Dobre zdrowie. Prosper exitus, Fortunne dokonánie. Prosperus dixit Cicero lib.6. de Repub,

Prosperitas, atis fem. tert, Szczęśliwość/ Fortuná/ Szczęście/ Szczęśliwe wodzenie.

Prospero, as, are, act. prim. Poßczęściam/ Pofortuniam.

Prosperor, aris, ari, Mam ßczęście/ dobrze mi się wodzi.

Propspere aduerb, Fortunnie/ Szczęśliwie.

Prospica & Despica intenta & contempta uerba antiqua & obsoleta.

Prospero, as, are, pro Expirare Calepin, sine authore.

prostituo, prostibulū, Vide Statuo,

prospicio,	Vide	Specio.
prosterno,		Sterno.
prosto,		Sto.
prosubigo,		Subigo, uel ago
prosum,		Sum,
protego,		Tego.
protendo,		Tendo.
protero,		Tero.
proterreo,		Tereor.
protest or,		Testor.
protollo,		Tollo.

Prosumia, genus Nauigij Speculatorij, Máłá łódká/ álbo Barká ßpiegowna.

Protasis, huius protasis, fe. Pierwßa część Comediey/ Wchód. propositio fabulæ.

Protelo, as, are, pen. prod. id est, Excludo, Propello. Propulso, Wyrzucam/ Odganiam/ Zastráßam. Metaphori. Zásmucam.

Protelum, li, id est Tenor, Obsoletum.

Protenus aduerb. Bárzo dáleko.

Protermino, as, are, Rozßerzam. Terminos promouere Apull. Obsoletum.

Proteruus, a, um, Ocięty/ Przeciwny/ Ziádły/ Tez rospustny/ Swowolny/ Wßeteczny.

Proterui & molles homines contraria, Proteruum dictum, aut factum, Ziádłe álbo swowolne słowo.

Proterue & proteruiter aduerbia, Ocięcie/ Ziádle/ Swowolnie.

Proteruitas, atis, fem. ter. Ocięstność/ Przeciwiánie/ Swawola.

Proteruia, æ, idem. Proteruiam fecit prouerbium, Vtrácił wßistko/ przelał wßistko przes gárdziel/ álbo kostką/ álbo kartą przerzucił.

Proteruia item, genus sacrificij apud Romanos in quo quod supererat ex sacris epulis hoc igni absumebatur.

Proteruio, is, ire, Yestem swowolny/ Ocięsty/ nieposłußny. Calep. sine authore.

Proteus, dissyllabum, masc. Deus Marinus filius Oceani, Który się w rozmáitey postáci przemieniáć może. Vt in fabulis est, Vnde Proteo mutabilior prouerbium, Płochy/ Niestáteczny/ by wiátr/ Kuropłoch/ Pędziwiárt/ Ták státeczny yáko másło ná słońcu.

Prothesis seu prosthesis, Latine Appositio, Przyłożenie/ Przysádzenie. Figura est cum litera uel syllaba adsciscitur ad principium dictionis, ut, Gnatus pro Natus, Syn.

Prothymia, Latine, Promptitudo, Alacritas, Ochotá wdzięczność. apud Plaut.

Prothyrum seu prothyra, Latine quasi ante ianuam, πρὸ ante. Et θύρα ianua, hoc est uestibulum, Przeddomie/ Przedsienie,

Protinus aduerbi. Wnet álbo hnet. Statim protinus hic adero, Hnet mię tu záś macie. Alique febres protinus a calore incipiunt, Hnet od gorącki poczynáyą.

Protinam aduerbium pro protinus, obs.

Protocollum, li, quasi prima concinatio & raptim confecta scriptura, quæ meliorem compositionem desiderat, Krótkie naznáczenie náczechowánie pisárskie/ pisánia álbo spráwy niektórey/ z ktorey potim ßerzey w xięgi pißą/ á πρῶτος primus & κῶλον, membrum, quia primū sit scripturæ membrum, sed tantū per simplex l scribitur, πρωτοκώλλον Herm.

Protogenes, com, Latine primi generis, Naypirwßego rodu/ álbo ślachetnego/ Zacnieyßego.

Protogenes item nomem proprium celeberrimi pictoris.

Protogonus, Latine, primogenitus, Pirworodny.

Protomartyr, com. Latine primus testis, Naypirwßy świádek/ Naypirwßy męczennik/ który dla świádectwá / To yest wyznawánia wiáry Krześciáńskiey śmierć podiął.

Protomysta, m. Latine Sacerdotū princeps, Naystárßy miedzy duchowieństwem.

Prototonis, latine primogenitus, uel primo enixa, Pirworodny / álbo Pirwiastká.

Protonotarius, primus inter notarios, Naystárßy pisarz,

Protoplastus, seu protoplastes, primo formatus, Naypirwy vlepiony/ Naypirwße stworzenie Adam.

Prototomus,pen.cor,ma,Latine primæ ſectionis, Nappirwßego odſieczenia. Vnde brimus caulis qui ſucciditur uel cima Braſſicæ boc nomine dicitur, Podczoß nappirwßy glab/mloda kápuſtá.

Prototypus,maſc.ſiue Prototypon,neu. pen. cor. Latine, primum exemplar, Nappirwßy przikład nappirwßa formá/ná ktorey xtalt drugie czinią.

Protrepticus,a,ū,latine, Exhortatorius ſiue exhortatiuus, Nápominánący. Vel Inſtructiuus, Náuczáiący.

Protropum, pñ,pe.co. Pirwßy moßcz ktory z grōncieczę nizli ye praſą pzricyſną.

protraho,		Traho.
protrudo,		Trudo.
proturbo,		Turba.
protypum,		Typus.
proueho,	Vide	Veho.
prouenio,		Venio.
prouoco,		Voco.
prouolo,		Volo,as,are.
prouoluo,		Voluo.

Prouerbium,bij,neut.ſec. Przipowieść.

Prouerbialis,læ, Przipowieſtny.a/e.

Prouide,prouidus, Vide video.

Prouincia,æ,fem. Kráyiná/Ziemiá/ Stároſtwo/Powiát. Proprie tantum dicitur, Kráyiná/ Walka á woina ku páńſtwu nâßemu przilączona. Deſcribere in prouincias, Rozdzielić ná powiáti. Obtinere prouinciam, Otrzymáć ſtároſtwo / Stároſtą zoſtáć. Deponere prouinciam, Wyſtáć z vrzędu ſtárościęgo. Et prouincia Metap. Wßeláki vrząd/Poliecenie/ſpráwá. Duram prouinciam cepiſti, Trudnyś ſie rzeczy podyął Dare prouinciam, uel negocium alicui, Poliecić co komu/Włożić co ná kogo. Suſcipere prouinciam, Podiąć ſie czego. Depoſcere ſibi prouinciam.

Prouincialis,le, Powiátny yeden z poddánych ſtároſtwá/kráyiny á powiátu ktorego.

Prouincialium nomine apud Romanos omnes præter Italos appellabantur, Prouincialia negotia, Powiátne ſpráwy. Prouinciales uiri, Poddáni z powiátów.

Prouinciatim,adue, Od powiátu do powiátu/przes wßyſtki ziemie/Kráyiny y ſtároſtwá.

Prouincia etiam dicitur, Kráyiná francuſka. Alias Narbonenſis, ſiue Delphinat ad fluuium Rodanum ſita.

Prout aduerb. ſimilitudinis, Yáko. Prout cuiq; libido eſt, Yáko ſie komu zda/Podoba. Tuas literas prout res poſtulat expecto, Twoich liſtów yáko rzecz pojąda/álbo yákoż to potrzebnych oczekawam.

Proxeneta,æ,Latine, Licitator, Mediator,uel Conciliator, Stupień/ Targownik / Przekupnik / Ten ktori miedzy ſtronámi hándluye,áby ſie o kupią zgodzyli.

Proximurium, Pontificale pomœrium, proximi muri,CC.

Prudens,tis,ō. Mądry/Báczny/Rozumny/ Vmieyętny/a/e. Plus inſciens, quis fecit quam prudens boni, Nizli wiedząc álbo nizli vmyślnie. Quæ prudens ſubinde omitto, Ktore chcąc á wiedząc opußczam. Prudens ingenio, Mądri z przirodzenią. Prudens adminiſtrandi, Vmie ſie rządzić/ſpráwowáć. Prudens agricolationis uir, Vmieyący ſie obeyść/s rolnym goſpodárſtwem. Prudens locorū, Swiádomy mieyſc rozmāyitich.

Prudentia,æ, Mądrość/ Rozum/ Dowćip/ Vmieyętność/Wiádomość.

¶Iuriſprudentia,æ, Vmieyętność práwā.

Prudenter aduerbium, Mądrze/ Bácznie/ Roſtropnie.

¶Imprudens, entis,om. Nie báczny/ Nierozumny/Nieumieyętny/Niewiádomy/ Nieświádomy. Imprudens feci, Niechcącem vczinil, Sic, Prudens feci, Chcącem to vczinil. Imprudēt̄e opprimere, Bes wieści ná kogo przipáść/vcziſnąć. Imprudens maris, Nieświádomy morzá. Non imprudens aduerſabar , Nie z nieobácznośći/ chcącem ſie ſprzećiwiál. Emit eam domi mihi, Imprudens harum rerum ignarusq; omnium, Kupil mi yą w dári/nic o tych rzeczách nie wiedząc.

¶Imprudentia,ę, Nieumieyętność/Nieobácznosć/Nierozum/Nieroztropność. Peccare imprudentia, Z nieobácznośći wykrocżić, Quod ſæpe per imprudentiam fit, Co ſie cżęſto kroć z nieobácznośći przygadza,

¶Imprudenter aduerbium, Nieroſtropnie/Nieobácznie / Niemądrze/Nieoſtrożnie

Pruina,æ,fem. Szron.

Pruinoſus,a,um, Pelny śrzōnu ozrzeniály.

Pruna,æ,fem.prim. Wągl goreyący kßczaſte wągl. Carbo, Vgáßony wągl.

Pruneoli,genus fungorum,CC.

Prunus,ni,fe. Tarnká álbo Sliwā/ drzewo zwlaßczā śliwowe.

Prunum,ni,fructus, Owoc śliwowy/śliwā, Tarnká.

Pruna Damaſcena, Dámáſceny śliwki węgierskie álbo Greckie.

Prunetum, neti, locus prunis obſitus, Tárnczány ſad.

Prunus ſylueſtris, Czérnie álbo głog,

Prunum ſylueſtre, Tarnká czerniowa.

Prunetum ſylueſtre, Czernievisko/ Czirnie.

Prurio, ris, iui, itum, ire, n. quatr. Swierzbię/ Swierzbi mie skórá/ iáko gdy kto ſwierzbma. Pruriunt illi dentes præ inedia, Metapho. Piſzczą mu zęby dla głodu, Prurire in pugnam, Piſzczeć/ chćiwym być/ álbo drżeć ná bitwę.

Pruritus, huius tus, Swierzb/ Drápánie.

Pruſa, Vrbs apud Myſios, ad radices montis Olympi, Vnde Pruſenſis. Itē,

Pruſa, ſiue pruſias, urbs in Hippo monte, Vnde Pruſienſis.

Pruſſia, ſiue Boruſſia, æ, Regio Europe, Pruska ziemiá. Ducatus eſt qui Regi Poloniæ paret, Cuius primus Dux eſt Illuſtriſs. Princeps et Dominus D. Albertus Senior, Dei gratia Marchio Brandenburgenſis, Stetinię, Pomeraniæ, Caſſuborum & Vandalorum Dux, Burggrauius Norinbergenſis, ac Rugiæ princeps. &c.

Pruſias, maſc. Rex Bithyniæ.

Prymneſia, urbs Mœoniæ aut Lydię.

Prymneſius uel prymneſium, Pal do którego łódź przywięzuyą/ álbo powróz którim przywięzuyą. Hunc alij, Noſillam uocant.

Prytanis, maſc. Latine Magiſtratus, uel præfectus, Zwierſchny pan z rády.

Prytanium, pennul. prod. Mieſce było w Athenach/ gdzie pánowie rádni mieſzkawáli/ Pálac/ Ratuſz Atheniński.

P ante S.

Pſallo, pſallis, pſallere, neut, te. Spiewam.

Pſaltes, pſaltis, maſc. Spiewak/ Kántor.

Pſaltria, æ, f, p. Spiewaczká.

Pſalmus, pſalmi, Latine, Cantio, Spiewánie/ Pienie/ Pyoſnká.

Pſalterium, rij, Czworogránne gędziebne naczinie álbo Iſtrument o dźieſiąci ſtrunach. Vide Nabulum ſiue Nablon.

Pſalterium item, Xięgi do ſpiewánia álbo modlitw/ Pſálterz.

¶ Diapſalma, Przeſtánie/ Pauſa w ſpiewániu/ álbo rozdzielenie pſálmu y wierſzá.

Pſammerichus, m. Rex Aegypti.

Pſegma, atis, neut. tert. idem fere quod flos æris, ψῆγμα. Aliqui accipiunt, Miáſto prochu á oſmiecin złotá.

Pſephiſma, tis, neut. dictio Græca, Latine Decretum, Vſtáwá/ Poſtánowienie.

Pſeudos, Græce, Latine, Falſus, Fálſzywy. Hinc multa compoſita, Pſeudadelphus, Latine falſus frater, Fálſzywy brát. ἀδελφος frater ſcilicet.

Pſeudomartyr, com, Falſus teſtis, Fálſzywy ſwiádek.

Pſeudopropheta, æ, ma. Fálſzywy prorok/ álbo nauczyciel/ doctor.

Pſeudoangelus, falſus nuncius, Fálſzywy poſeł.

Pſeudologus, Falſidicus, Łgarz/ Łżywy.

Pſeudolus, Falſus ſeruus, Niewierny sługá/ zły sługá. Et talia multa,

Pſeudauchuſa, Herba,

Pſeudobunion nomen herbæ.

Pſeudophecen, uocant Veſpam quæ ſingularis uolitat, Plin. Oſá látáyącá.

Pſeudourbana Aedificia apud Victruium. Aedificia ſunt ruſtica urbana elegantia extructa, quæ portaria dicuntur, Ochędożne weſołe budowánie,

Pſeudothyrum, Latine Falſum oſtium, Inde pro poſtico recipitur, Tył/ Zádek domu/ Tilna vliczká.

Pſilothrum, tri, dicitur uitis alba, Item Vnguentum depilatorium.

Pſimmythium, Latine, Ceruſa, Bárwá niewieśćia/ którą ſobie twarz przyprawuyą. Fit ex plumbo.

Pſitta, femin. Latine Paſſer genus piſcis, Plátánska rybá.

Pſittacus, ci, Pápugá.

Pſophis, dis, urbs Arcadiæ.

Pſora, pſoræ, fem. Suchy ſwierzb/ Strupiáſty/ po wſzitkiey skórze ſie roſchodzący.

Pſycholutres dicitur, qui frigida aqua corpus lauat ψῦχος Frigus λουτρὸν Balneum, Który ſie rad w zymney wodzie kąpie.

Pſychotrophum herb, a Betonica.

Pſychomantia, Manium euocatio, Záklinánie vmárłych.

Pſylli populi Libyæ prope Garamātas.

Pſyllion, alij Cinoides, Herba quæ uulgo Pulicaris dicitur.

Pſyrra, Inſula iuxta Chium.

Pſytyum genus paſſi, Calep.

P ante T.

Pte ſyllabica adiectio, Ablatiuis aliquādo iungi ſolita, Vt, Meapte, Tuapte, Suapte, Noſtrapte, Veſtrapte.

Ptera, æ, ſiue Pteroma, atis, apud Vitruuium in templis muri duo ſunt ad altitudinem eorum utrinq; ſurgentes, dicti, q alarum ſpecie quaſi protegāt.

Pteris, Latine, Filix,

Pteropheros, Regio apud Ripheos mōtes.

Pterygium, pterygij, Nieyáka bolączká paznokći gdi mięſo zá páznokcie przeroście/ Teżnieyá

niejáki supieź álbo skórká w oczu wzrokowi przeszkadzájąc.

Prisana, prisanæ, pen. cor. fem. prim. Tyzánná/ Wodá s troszką jęczmienia przewárzona.

Prisanarium. Gárniec/ Panew/ álbo jnsze naczynie w którim Tyzánnę wárzą.

Prisanarium Orizę/ Tisánna z ryżu.

Ptochos, mas. Latine Mendicus, Zebrak.

Ptochodochium, Zebráczy dóm/ Zebráczy gośćiniec.

Ptochotrophium, Szpital.

Ptolomæis, masc. Jmię własne kilká królów Aegypckich.

Ptolemais. idis, uel dos. Vel, Ptolemaida, æ, urbs Aegyti, altera Aetiopiæ, tertia Phoeniciæ, quarta Nili fluminis, quinta in Cyrenaica Africæ.

Ptosis, fem. Latine Casus, Pádnienie/ Páśćie. Et casus accidens nominis apud Grammaticos, Stopień álbo szczebel/ po których imioná stępują y odmieniają się.

¶ Vno Monoptoton, pen, prod. unius casus, Co tilko jedno kończenie ma/ tilko ná jednim szczeblu zostáje.

¶ Aptotum, Latine indeclinabile.

¶ Diptotum, duorum casuum.

¶ Triptotum trium.

¶ Tetraptoton quatuor.

Ptyas, ptyadis, genus Aspidis,

Ptyngæ, genus auis.

P ante V.

Pubes, pubis, fem. tert. Włosy w łonie około członká człowieczego.

Pubes, uel puber. puberis, Vt filii puberes, Którzy juź niemáli są/ jáko chłopiec we czternaśćie lat/ szpyczak / á dziewczłá we dwunaśćie.

Pubes etiam aliquando, pro parte pudenda accipitur,

Pubes item, Gromádá młodich chłopiąt/ Młódź.

¶ Impuber, ris, uel, Imbubes, bis. om. Młody / Któremu jeszcze łóno nieobrastá/ Który jeszcze płodzić y rodzić nie może.

¶ Impubescens, entis, adiectiuum, tam de plantis & arboribus dicitur, quam hominibus, Nie dostały/ Niedojrzáły.

Pubens, pubentis, Vt, pubentes herbæ, per translationē, Podrosłe gdy nalepsze są

Pubertas, atis, Młódź / Młódzieństwo/ Czás zwłaszczá wstępowánie w małżeński stan, gdy dziewczki máją 12. á młodzieńczyk 14. lat. Pubertas plena, Májąc około 18. lat. Pubertas uuę, Dojrzáłość jágody

Pubetenus aduerbium, Aź do łoná.

Pubeo, pubes, uel potius Pubesco, scis, ere, Poczynam łono obrástáć/ Puszczáją mi się włosy około łoná, Trānsfertur etiā ad herbas, Podrástáć/ Vrość dobrze ná wyższą/ práwie ná dobie być niektórzy mówią.

¶ Depuber, uel Depubis, qui ad annos pubertatis non potuit peruenire. Et etiam depubem porcum uocabant lactentem, adhuc mactatum, Osesek. Festus.

Publicus, a, ū, Pospolity/ Jáwny. Publica uia, Wielka álbo królewska drógá, gośćiniec Pubilca uectigalia, Królewskie rzeczy pospolite dochody, Publicum consilium dictus est Senatus, Rádá.

Publicum aliquando pro populi conuersatione & frequentia accipitur, Miásto pospolitowánia s ludźmi. Hinc dicimus prodire in publicum, Miedzy ludźie/ wyniść ná rynek Nemo forum ac publicum ualebat aspicere,, Nikomu się nie chciáło ná rinek/ ná vlicę wyjrzeć. Carere publico, & abstinere a publico, Nie śmieć się z domu wychylić/ álbo nie wychodźić ná wiátr. Nō audere esse in publico idē

Publicum aliquando significat uectigal, Cło/ Pobór pospolitey rzeczy.

Publicola, læ, masc. Miłujący pospolstwo / Łáskaw będący ná pospolitego człowieká/ też rad miedzy ludźmi bywájący.

Publicanus, ani, Któri pospolite cła/ pobory/ czinsze / porádlne y jnne dochody zákupuje álbo najmuje/ Celnik/ Poborcá.

Publico, as, are, act, tert. Jáwnie dawam wywoláć/ Oznajmić/ Rosłáwic / wydáć ná świátło. Publicare librum, Wydáć ná świátło xięgi. Publicare se, Jáwnie się okázáć. Publicat uulgo corpus suum meretrix, Czyni się pospolitą/ Przydáje się.

Publicare aliquando significat, Ku rzeczy pospolitey przywłaszczyć. Vt illius bona publicata sunt, Jego jmienie jest ná królá wźięte.

Publicatio, onis, uerbale, Wźięcie/ Przywłaszczenie ku skárbu królewskiemu/ też osławienie/ wydánie ná świátło.

Publice aduerb. Jáwnie/ z spospolitego skárbu. Vt publice cibaria locantur anseribus, Z pospolitego mieszká bywáją żywione gęsy. Dati illi publice sumptus, Z pospolitego mieszká/ skárbu.

Publice redimere, Z pospolitego skárbu álbo pospolitemi pieniądzmi odkupić. Publice bona possidere, Rzeci pospolitey jmieniem czyje dobrá trzimáć. Publice uenire, Jáwnie / Ná jáwnym targu być záprzedan.

Publice,

Publice & priuatim oneri esse, Pospolstwu y ossobliwym osobam być ná záwádzie.

Publice dare causam uel negocium, Imieniem rzeczy pospolitey komu co polecić.

Publice socius, Pospolitim buntem obowiązány, Publice dicere, Jáwnie rzec.

Publicitus aduerbium, Pospolicie/Jáwnie/W pospolstwie.

Publipor, publiporis, Publij puer, antiquum. Sic. Lucipor, Marcipor & similia.

Pucinum, uinum ab Oppido Pucino, in quo nascitur,

Pucinum urbs Istriæ,

Pudor, oris, masc. tert, Sromiezliwość/Wstidliwość/Obyczáyność.

Pudeo, pudes, pudui, puditum, pudere, Srom mie/Sromam wstidam się. Cum accusatiuo Terent. Non te hæc pudent, Nie wstydzisz się / álbo nie wstydcie tego.

Aliquando cum infinitiuo, & subiunctiuo additur accusatiuus (me) uel (te) Terentius, Pudet dicere hac præsente uerbum turpe, Srom mie rzec nieobyczáynego słowá przy oblicznośći tey. Cum genitiuo. Quos libidinis infamiæq; suæ, neq; pudeat, neq; tædeat, Którzy się námniey nie wstydzą zá rospustą y wielką niesławą. Pudet me patris, Srom mie oycá. Puditum esset, Cicero. Nonne esset puditum si hanc causam &c. Azaźby to nie byłá wielka sromotá etc.

Pudens, pudentis, participium siue nomen ex participio, Sromiezliwy/Wstidliwy. Vir optimus & homo pudentissimus, Bárzo dobry człowiek y wstidliwy. Hominem pudentem & officiosum cognosces, Dznasz go być powolnym.

Pudenter aduerbium, Sromiezliwie/Wstidliwie, Cic. Eum tu pudenter appellare nolebas, Jegoś ty nie śmiał przed wstydem spomionąć.

Pudendus, a, um, Sromotny/ Czegoś się ma być sromano.

Pudenda, orum, pro genitalibus, Miásto loná. sæpe accipiuntur,

Pudibundus, a, um, idem quod Pudens.

Pudesio, is, eri, Zásromáć się/ Záczerwienieć się od wstidu/ być zesromocon.

Pudefacio, is, eri, Zásromáć kogo.

Pudificus, a, um, pen. prod. Czysty/ Czystość chowáyący/Też wstidliwy Obyczáyny.

Pudicitia, æ, Czystość/Wstidliwość.

Puderatus, a, um, adiectiuum, in Biblijs prorsus barbarum, pro pudente.

¶Composita, Impudicus, a, um, Nieczysti/Niesromiezliwy. Impudica loqui, O nierządziech mowić. Impudica mulier, Wirudna Kurwá.

¶Impudicitia, æ, Nieczystość/Niewstidliwość.

¶Impudicatus, a, um, pro stupratus, Zgwałcony. Inquit Festus insolens.

¶Impudens, tis, fere idem, Niesromiezliwy. Impudens mendatium, Wyrudna lez. Os impudens, Niewymywána/Plugáwa gębá. Postulatio impudens, Proszenie oco bez którego wstidu.

¶Impudentia, æ, Niesromiezliwość.

¶Impudenter aduerbium, Niesromiezliwie/ krom wstidu. Impudenter rogare, & impudentissime postulare, Przesdzięki się nápieráć.

¶Depudeo, es, ere, Odsromáć się/ Nic namniey się yuż niesromáć.

¶Dispudet, pen. cor, dispuduit, ditum est, ere, impersonalis, Bárzo się niewymownie sromáć/Zápaláć się od wstidu.

¶Depudico, dicas, are, pro Stuprare, Zgwałcić. Obsoletum.

Puer, pueri, mas. secund. Dziecię/ Chłopiec/ tez Sin/Sługá. Vt primum ex pueris excessit Archias, Jáko skoro z dziećinstwá wyrosł. Homo doctus a puero, Człowiek vczony od dziećinstwá.

Puellus, dimin. Chłopiaszek/Chłopiątko.

Puella, Dziewczká.

Puerus, pueri, pro puero Obsoletum.

Puera, ræ, pro puella, Obsoletum.

Puerilis, le, Dziecięcy/ Dziecinny.

Puellaris, le, idem, Albo dziewczczin co ku dziewczkom należy.

Pueritia, æ, Dziecinstwo/ Dziectwo.

Puerpera, æ, Położnicá/w połogu leżąca.

Puerperium, Połog.

Puerasco, is, ere, Odmładzam się/ Czinię się dziecięciem.

¶Repuerasco, is, ere, idem fere de senibus dicitur cū ætate desipere incipiūt.

Puerulus, li, dimin. a puerus, obsoletum, Dziciątko/Chłopiątko.

Puerilitas, atis, Dziecinstwo/Dziecinna grá.

Pueriliter aduerbium, Po dziecinsku by dziecię. Pueriliter blandire, Pieścić się by dziecię.

Puellariter, aduer. Jákoby dziewczká/po páńiensku. Puellascere, Sląłkámi się obieráć albo co tákowego yáko młode dziewczki czinię, Apud Varronem,

Puellascere, pro effeminari obsoletum,

Pugillaris

Pugillaris,& hoc pugillare ſiue pugillar, ares, Woskowe álbo kámienne xiąſzki ktore dla náczechowánia pámięci nosimy,

Pugil,lis,com,Szermierz/Zápáśnik.

Pugilatio,Szermowánie/Biedzenie.

Pugillatus,huius tus,n.idem,

Pugilice aduer.Po ſzermiersku/ Zapaśniczim obyczáyem.Pugilice ualere, Krzepko świe- żo ſie mieć.

Pugillatorius follis apud Plaut. Wielka nádęta piłá.

Pugillus, Vide Pugnus.

Pugio,onis, maſ.t. Tulich/ Deká/ Dagá. Pugionem plumbeum uocat Cicero Inualidum argumentum.

Pugiunculus,li,diminut. Daſzká/ Máły/ tulich/ Deczká.

Pugna,æ,fem,prim.Bitwá/Walká. Pu- gnam committere,Bitwę zwieść. Res uenit ad pugnam, Rzecz ſie chyli ku zwá- dzie. Incerti exitus pugnarum Marſq́ communis, Niepewnie/wątpliwe ſzczeście y koniec woyny. Dare pugnam, Podkáć ſie. Et detrectare pugnam, Nie ſmieć ſie podkáć/álbo bitwy zwieść.

Pugnax,acis,om. Waleczny/ Mężny/ Smiáły. Nimis pugnax, Názbyt ziádli álbo ſurowy álbo waleczny. Pugnax ora- tio & contentioſa, Ziádla á zwádliwa rzecz.

Pugnacitas,atis, Waleczność/ Męſtwo/ Zwádliwość.

Pugnaciter aduerb. Walecznie/ Mężnie/ Smiele. Pugnaciter mecum agis. Wo- yennim á nieprzyiácielskim obyczáyem ſie ſe mną obchodziſz. Pugnaciſſime aliquem defendere, Surowie á walecznie ſie zá kim wſtępowáć.

Pugnator,oris,Waleczník/Zápáſnik,

Pugnaculum,li, Locus unde pugnatur. Plaut. Obſoletum.

Pugno,as,are,neut.pri. Walczę/Potikam ſie / Zwodzę bitwę/ Tez ſwárzę ſie słowy. Pugnare pugnam, Potikáć ſie. Pugnare contra pedites quingentos, Potikáć ſie s pięcią ſet Drabow. Pugnant de loco, Wádzą ſie o mieyſce. Pugnare ex equo, Konno ſie potikáć. Ne quis extra ordi- nem in hoſtem pugnaret, Aby kto z woy ská ná nieprzyiacielá nie ſciekał/nie walczył. Omnes pro P. Quinto. pugnant, Wſzyſcy go bronią/ omawiáyą/ Są zá nim. Cum eorum uita mirabiliter pugnat oratio, Dziwnie ſie nie zgadza ich żywot s ich słowy. Hæc quæ tantum inter ſe pu- gnant, Ty ktore ſie s ſobą nie zgadzáyą álbo ktore ſą rożne. Pugnant Stoici cum Peri- pateticis, Wádzą/walczą/ſwárzą ſie, uidet Epicurus de ijs non magnopere pu- gnare, Epicurus ſie zda nie bárzo być prze- ciwko temu. Pugnatur imperſonale, Cæſar. Cum ab hora fere quarta uſq́ ad ſolis occaſum pugnaretur, Gdy ſie od czwártey godziny málem aż do zachodu Słońcá potikáło. Hoc ſolum hoc tem- pore pugnatur, To tich lat tilko ná pláctu yeſt/álbo o to ſie tillo ſwárzą.

¶Compoſita, Compugno, as, are, Weſpolek ſie biyę / potikam.

¶Compugnare etiam pro uerbis cō- tendere, Swárzić ſie/per Metaph.

¶Depugno,as, are, idem quod ſim- plex. Wádzę ſie/Walczę/Potikam ſie. De- pugnare poſſeſsionis cauſa, Wádzić ſie o máyętność. Collatis ſignis depugnare W rownim polu bitwę zwieść. Ferro de- pugnare inter ſe, Mieczmi ſie doyeżdżáyą.

¶Depugnans,antis,participiū, Wál- czący/Potykáyący ſie. Vidi uiriliter depu- gnātē, Widziáłem go mężnie ſie potykáyącego

¶Depugnatus, a, um, participium a Depugnor,ut, Depugnatum præliū, Skończona bitwá.

¶Expugno,as,are, Zwalczę ſturmem mo- cą á gwaltem dobywam y z gruntu wywrá- cam. Expugnare aurum alicui Metap. Porázić go w pieniądzách. Nihil tam mu- nitum quod non expugnari pecunia poſſit, Nic nie yeſt ták obronnego czegoby pieniądzmi nie mogł dobyć. Puellæ pudici- tiam expugnare, Porázić dziewczkę ná yey czyſtośćy/ to yeſt przemowić przeradzić. Expugnare fortunas patrias alicuius, Pokáźić / álbo odiąć komu ymienie oyczyſte.

¶Expugnatio, onis, Zwalezenie/dobycie/ porázenie/ Wywrocenie.

¶Expugnator, Ktori ſturmem oſięgnął. Pudicitię expugnator, Porobnik/Kurewnik

¶Impugno, as, are, Sprzeciwiam ſie/od- pieram. Fortiſſime impugnabant noſtri milites, Mężnie odpieráli náſzy służebni. Terga hoſtiū impugnare, Od zadku nie- przyiacieli poprzeć. Impugnare & defen- dere contraria. Cur impugnas ea quæ manifeſte uera ſunt, Czemu ſie temu prze- ciwiſz co yáwna prawdá yeſt.

¶Impugnatus,a,um,partic. Porázony.

¶Oppugno,as,are, Obliegam/Kládę ſie obozem ſturmowáć. Et Metap. Dokuczam komu słowy. Oppugnare caſtrū, Obledz zamek. Interim dum oppugnant ciuita tem, W ten czás gdy leżeli około miáſtá, Op- pugnare aliquem, Szkodzić komu. Op- pugnare aliquem pecunia, Pieniądzmi ſie o kogo kuśić. Oppugnare uerbis æ- quitatem, Przeciwko ſpráwiedliwości być.

¶Oppugnatio,

¶Oppugnatio, Oblężenie/Szturmowánie.

¶Oppugnator, oris, Szturmownik/Przećiwnik.

¶Propugno, Bronię/Metaph. Mówię zá kim/Zastáwiam/Sprzećiwiam się. Propugnare commoda patriæ, Bronić oyczyzny. Propugnare pro æquitate, Wstáwiáć się za spráwiedliwośćią.

¶Propugnatio uerbale, fem, Obroná. Propugnatio & Defensio idem.

¶Propugnator uerbale, masc. Obrońcá. Acerrimus propugnator communis libertatis, Mocny/Tęgi obrońcá pospolitich wolnośći. Propugnator studiosissimus,

¶Propugnaculum, li. Báßtá/Wieżá/wał/y ynßa obroná. Propugnaculo esse, Bronić kogo. Propugnaculum contra omnes meos impetus, Propugnaculum firmissimum.

¶Repugno, Przećiwiam się/Odbiyam/Odmawiam.

¶Repugnare & concedere contraria. Repugnant hæc inter se, Ty rzeczy są sámy przećiwko sobie. Repugnare ueritati, Przećiwiáć się prawdźie.

¶Repugnans, repugnantis, Przećiwiáyący się/Odmawiáyący. Repugnante ingenio, Nad przyrodzenie/przećiw przyrodzeniu.

¶Repugnantia, æ, Przećiwiánie/Odmawiánie/Przećiwność.

¶Repugnax, acis, W káżdey rzeczy przećiwną stronę trzymáyący/Swarliwy.

¶Repugnanter aduerbium, cui contrarium est, Patienter, Odmawiáyąc/Odwarkáyąc.

Pugnus, pugni, masc. secund. Pięść. Pugnis & calcibus conscindere aliquem, Pięśćiámi y piętomá dorobić komu. Pugnis contendere & decertare, Pięśćiámi się pobić.

Pugillus, li, diminutiuum, Piąstká álbo garstká.

Pulcher, pulchra, pulchrum, Piękny/Nádobny/Cudny. a/e.

Perpulcher, a, um. Bárzo piękny/Dźiwny. Pulchra dos, Piękny/Poczćiwy posag. Pulchra pulchritudo, Plautus Prædia tam pulchra, tam fructuosa, Folwárki ták piękne ták vrodzáyne. Pulchra mors, Cudna śmierć/To yest vczćiwa/chwalna. Pulcherrimus poetarũ, Náypięknieyßy/Náyzágodnieyßy z Poetow,

Pulchre aduerbium, Pięknie/Nadobnie/Dobrze. Dixti pulchre, Dobrześ mówił.

P ante V.

Pulchre sobrius, Bárzo mierny. Pulchre locare operã, Dobrze swą pracę obróćić. Pulchre notus, Dobrze znáyomy. Pulchre ualere, Dobrze być zdrów. Dobrze się mieć. Pulcherrime factum, Oczyśćie się ták stáło.

Pulchellus, a, um, diminutiuum, Nadobniuchny/Piękniuchny, a/e.

Pulchritudo, onis, Piękność/Vrodá/wdźięczność. Eximia pulchritudine mulier, Piękna biała głowá. Excellens muliebris formæ pulchritudo idem, Venustas & pulchritudo corporis,

Pulex, pulicis, mas. tert. Pchłá.

Pulicosus, a, um, Pchlisti/Náprchlony/pełny plech.

Pulegium, pulegij, neut. secund. Poley. Pulegium sermonis, pro suauitate sermonis. Cic.

Puleium, puleij, sine g pro eodem dicitur.

Pullus, pulli, masc. secund. Káżdego zwierzęćiá młody płód. Pullus gallinaceus, Kurczę. Pullus equinus, Zrzebię. Pullus onagri. Dzikiego osłá źrzebię. Dicitur etiam de arboribus, & de apibus, Látorośli/młode pßczoły.

Pullulus, pulluli, diminutiuum ma. Máluczká látorośłká/Synßik źrzáżik.

Pullulo, as, are, neut. prim. Kocham się/Podrastam/álbo wzrastam ná wyß.

Pullulasco, is, ere, neut. tert, idem.

Pullesco, is, ere, neut. tert. idem fere de arboribus tantum dicitur.

Pullaster, Kurzęnká/álbo Kokorzęnká/Sálelek/młody kurek.

Pullastra, Młoda Kokoßká,

Pullicenus, pulliceni, neut. secund. diminutiuum, a pullus, Młode zwierzątko,

Pullarius, pullarij, Káplon ktöri wodźi kurczętá/álbo kto opátruye kury/kurzyntatá.

Pullatio, pullationis, Lężenie/Násiedzenie ná yáycách/ták kokoßy yáko y ynßich ptaków.

Pullicies, ei, fem, quint. Młode ptáßętá gołębiętá/Wróblętá/etc.

Pullinus, a, um, Co ku młodim zwierzętóm należy/Źrzebięcy. Vt pullini dentes, Źrzebięce zęby.

¶Composita a Pullulo, Expullulo, Pußczam rößczki/látorośli/podrastam wzgorę.

¶Repullulo, Pußczam się znowu/Odrastam/znowu rostę.

Pullari etiam dicuntur feles a Lucilio, quod pullos gallinaceos inquirant Calepinus,

Pullus,a,um,adiectiuum,Podpołały/okopciáły/czárnáwy/a/e.Fárbá zwłaſzczá táka/ yáko gdy co dimem okopcą. Veſtis pulla, Czarne odzienie.

Putre ſolum & pullum , Czarna rola/ klinowáta.

Pullatus,a,um,Czarne odzienie noſzaci. Vt ſolet in luctu fieri , Jáko zwykli czinić ktorzi w żałobie chodzą. Hinc pullata ueſtis,Załobna ſzátá.

Pulluta turba, Gromádá ludźy w czerni/ żáłobna rotá,

Pullatus aliquando ſignificat,Podły człowiek/proſta oſobá.

Pulligo,pulliginis,Podpołáłość/okopciáłość czarnáwa fárbá.

Pulmentum,pulmenti,neut.ſec. Wſzelákie yárzyny/káſze/káſzá.

Pulmentarium, Káſzá.

Pulmentaris & hoc pulmentare,Káſzány Pulmentaris cibus, Potráwá z káſze.

Pulmo,pulmonis,maſc.tert.Płuce.

Pulmonarius,pulmonarij,Ktory yáki niedoſtátek á chorobę cierpi ná płucách. Hoc eſt, Tabes quam Græci φθίσιν uocant Suchoty.

Pulmonaria herba,Płucne ziele.

Pulpa,pulpæ, tam de arboribus quam animalibus dicitur.

Pulpa in arboribus,Biel drzewna / ktora yeſt miedzy zwierſchnią skorą á miedzy drzeniem/ktora ſie łatwie odſzczepa od drzenia/ co w człowieku/y w mięſie Muſculus bywa zwano.

In pulpam dicitur ſecari arbor , Wzdłuż ſzczepáć.In orbem autem ſecari,Gdy drzewo bywa ná przeki piłą przecierano.In animalibus uero pulpa dicitur,Mięśiſte mieyſce gdzie máło kośći yeſt.

Pulpa leporina , Gdzie naymięśiſtſze mieyſce yeſt w záyącu.

Pulpamentum, pulpamenti, Łákoć / łákotna potráwá/á zwłaſzczá zdrápánego/ álbo z vtłuconego mięſá/ yákoby káſzá vczyniona.

Pulpitum,pulpiti,neut.ſec.Pulpit/kazálnicá/wſzeláкie zwłaſzczá wyſokie mieyſce / álbo ſtolec z ktorego kto yáką rzecz do ludzy czyni/ każę/też ſzranki z tárcic vczinione wyſoko od ziemie podnieśione ná ktorich gry ſpráwuyą.

Puls,pultis,fem.tert.Krupá/káſzá/przed czáſy zwano polie wkę álbo káſzę z mąki/ wody miodu/z ſerá/y s yáycy vczyniona.

Pulticula,pulticulæ diminut. Krupká/káſzká.

Pultarius,pultarij,neut.ſec.Gárniec/ miśá álbo ynſze naczynie káſzne.

Pultiphagus, Ktori rad yada káſzę.Nomen Plautina licentia fictum.

Pulſo,Vide Pello.

Puluinar,pen.prod.puluinaris,neu.tert. quaſi pulminar,Węzgłowie.

Puluinar etiam,Łoſzko ktore w kośćieliech pogáńſtwo bogom ſwim zwykło przed láty przyſtráyáć.

Puluinar etiam abuſiue pro templo accipitur,Miáſto kośćiołá. Ocium eſt puluinar diaboli,prouerbialiter, Prożnowánie yeſt węzgłowie diabelskie / to yeſt/ gdźie prożnowánie pánuye /tám też bez pochiby diabeł pánuye.

Puluinarium,rij,neu.ſec.idem quod puluinar,id eſt,lectus, qui in templis ſterni conſueuerat.

Puluinus,puluini, ſeu puluillus , Zagłowek.

Puluinus item pro lectulo, Łoſzko.

Puluini etiam,Gruby w ogrodźiech/ná ktorich zioła ſiewáyą.

Puluinatus,a,um, Co yeſt ná xtałt węzgłowia vczyniono.Molle ſcilicet & connexum.

Puluinulus,puluinuli , Gruſzká ogrodna.

Puluis,pulueris,com.tert.Proch.

Puluis tormentarius,Ruſznicy proch.

Puluis item,Mieyſce álbo plác piaskiem powieziony dla gonitwy á Turnieyow czynienia.In ſuo puluere currere,prouerbiū, Obieráć ſie ćwyczić ſie w ſwym rzemięſlie. Citra pulueris tactū uel iactum,uel ſimpliciter citra puluerem prouerbium, Bez prace/łatwie/ſnadnie.

Puluer,pro puluis antiquus nominatiuus.

Puluiſculus,li,diminutiuum,Proſzek.

Puluiſculum,neut.idem.

Puluillus,li,aliud dimin.in Biblijs tantum.

Puluereus,a,um,& puluerulentus,a, um Z prochu / pełny prochu/prochem opádły.

Puluero,as,are,Ná proch tłukę.

Pulueratio,Słuczenie ná proch.

Pulueresco,Prochnieyę/w proch ſie obrácam.

¶Diſpuluero,as,are,Rozcieram/ná proch rozbiyam/roſtłukam.

Pumex,pumicis,maſ.tert.uel ut quidam uolunt dubij , Purcháty kámień ktorego w łáźny vżywáyą . A pumice aquam quærere,prouerbium,Szukáć gdźie nic niemáſz.Punice ſiccior,Bezmiernie wywięḋli/wyschły.

Pumicosus, a, um, Dziuráwy/ purchäty á lekki/ yáko ten kámień.

Pumiceus, a, um, idem.

Pumico, as, are, Tákim kámieniem głádzę/ chędożę/ wycieram.

Pumicatum, pumice, politum.

Pumilio, pumilionis, masc. ter. uel pumilius pumilij, Kárzeł. A quibusdam scribitur per o, u scilicet conuerso in o, ut Pomilio.

Pomilis, le, Máły krótky/ kęsy kárzeł. Paruus nauus.

Pomilius dixit Martialis adiectiue, cum titulum fecit Epigrammati, Pomiliæ mulæ.

Punctus, Vide Pungo.

Pungo, pungis, pupugi, punctum, pungere, neut. tert. Pcham/ kolę. Pectus pungit aculeus, Kole mie w sercu. Dies noctesque stimulat atque pungit, W nocy y we dnie vpycha y kole. Pungit me rursus quod scribis te esse istic libenter, Metapho. To mie záś trapi y tresce.

Pungens, pungentis, participium, Vpycháiący/ kolący.

Punctio, punctionis, Kłocie.

Punctus, a, um, participiũ, Kłoty/ álbo przekłoty.

Punctus, huius punctus, Pchnienie / kłocie. Plin. oculis punctu erutis, Kłociém oczy wykłówszy.

Punctus, puncti item masc. & Punctum neut. frequentius, nomen, Punkt/ to yest rzecz máluczka która nie może dzielenia cierpieć dla swey máłości. Punctum temporis uel horæ momentum, Chwilká czásu/ okiem mgnienie. Cum iste punctum temporis nullum uacuum peccato præterire passus, Gdy naymnieyszego czásu nie opuścił gdyby złości swey nie prowádził. Fiet ad punctum temporis, Wnetki będzie/ w oce mgnieniu stánie sie.

Punctum item significat, Przitknienie / to yest przizwolenie/ wotum á głosu swego dánie. Nam suffragia punctis in tabula quondam dabantur, Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci.

Punctum item aliquando idem quod caput, Pierwszy ártikuł ná którym rzecz wiśi álbo około którego róznicá yest. In hoc puncto tota res pendet, Ná tey sie yedney rzeczi wszistká rzecz záwieśiłá.

Punctim aduerbiũ, Pachmie/ sztrchen Sicut cesim, Siekmie. Punctim cesimque, Pachmie y z wierschu/ álbo koląc y siekąc.

¶Composita, Compungo, id est, totum pungo, ferio seu signo, Nákłoć/ skłoć/ scechowáć. Cõpunctus notis Thracijs, Nácechowány/ nápiątnowány.

¶Compunctio, Kłocie. Compunctiones lateris, Kłocie w bokách.

¶Dispungo, Rospycham/ przekriszam/ to yest punktámi á krysk ámi pokryszam. Rationes dispungere, Odráchowáć/ summowáć/ liczbę vczinić y przekryśić registrá.

¶Expungo, Wykolam/ wypycham/ wyrzucam/ wymázuyę y zákriszam precz. Expungere nomen debitoris, Wypisáć/ wymázáć z registru dłużniká. Expunctus stipendijs, Wymázány z registru służebnych ludźi/ odyęto mu żołd.

¶Expunctio, Wymázánie / przekryszenie.

¶Repungo, Odpycham/ sztychodbiwam.

¶Interpunctus, a, um, Przepunktowány/ rodzielony/ a/ e. Interpunctæ clausulæ, Rozpunktowáne álbo rozdzielone sententie álbo námowy.

¶Interpunctum, neut. ut Interpuncta uerborum, Rozdźielenie.

¶Interpunctio idem.

Punicus, a, um, Quasi Pœnicus a Pœnis qui a Phœnicia detracta aspiratione deducitur, Kto yest z Afriki á zwłaszczá. Ex Carthagine. Punica mala, gránátowe álbo gránowite yábłká.

Punicus color, Czerwona/ szárłatna máść.

Puniceus, a, um, idem, Szárłatny. Punica fides, prouerbium, Nieprawna/ zdrádliwa/ etc.

Punicanus, a, um, ut Punicani lecti, id est, ex Carthagine.

Punio, punis, puniui, punitum, punire, act. q. Karzę.

Punire capite, Sciąć. Punire supplicio, Obieśić.

Punior deponens etiam legitur, apud Cic pro Milone.

Punitio feminin. tert. uerbale, Karánie kaźń.

Punitor, oris, mas. ter, uerbale, Który karze.

¶Impunitus, a, um, adiectiuum, Nieskarány.

Impunita scelera, Nieskaráne złości.

¶Impunitas, impunitatis, Niekárność/ przepuszczenie yákiey winy.

Habere impunitatem & licentiã, Nie być karan.

Veniam & impunitatem dare, Odpuśćić wszistko.

Assequi impunitatem, Dośięgnąć przirażń w karániu.

¶Impune aduerbium, Bez winy bez kaźniey. Credin te impune abiturũ, Mniemaß ábyś nie miał być karan/ ábyć ſie to máło przepiec. Huic licet impune facere huic illi non item. Temu ſie to może przepiec/ ále yemu by kaská. Impune ferre, Ujáć czego bes kaźniey.

Medicis licet impune hominem occidere, Lekárze mogą bes kaźniey człowieká zábić.

Siquidem iſthuc impune habueris, Być ſie to yedno mogło zwieść. Impuniſsime tibi quidem hercle uendere haſce ædes licet, Wyбornie możeß krom ktorey winy ten dom przedáć.

Pupa, Vide *Pupus*.

Pupilla, læ, fem. Zrzenicá.

Pupula, læ, idem.

Pupulum urbs a latere Meridionalis Sardiniæ, Calep.

Pupillus, pupilli, maſcul. ſecund. Sieroтá.

Pupilla, læ, Sierotká.

Pupillaris, re, Sierotczy/ co zwłaßczá ku ſierotam należy.

Puppis, huius puppis, fe. tert. Zádnia część łodzi/ tył łodzi/ Sinechdochycos pro naui accipitur.

Pupus, pupi, maſc. ſec. Máły chłopieczek/ chłopiątko/ pucek też niektorzi mowią.

Pupulus, li, diminutiuum, Chłopiąteczko/ chłopiątko.

Pupa, pupæ, Máła dźiewczká/ pucká.

Pupa, pupæ, etiam, Łatká/ dziecinne dźieći/ łatki.

Purgo, purgas, aui, are, act. prim. Czyścię/ chędożę/ omietam. Metaph. Omawiam/ wymawiam/ bronię. Purgare ſe apud aliquẽ uel alicui uel de re aliqua, Wymáwiáć ſie komu z czego. Seruos, neq; arguo neq; purgo, Sługom áni ym dawam winy áni ich też wymawiam.

Purgare crimen, Sprawić ſie z yákiego podeyzrzenia. Purgat ſe mihi per literas & affirmat, &c. Sprawuye mi ſie przes liſt/ y potwierdza.

Purgare pauimentum, Umieść tło álbo położenie w gmáchu. Purgare ueſtem, Wyczoſáć ſuknią.

Purgatio, onis, uerbale, Chędożenie/ omietánie/ czyścienie/ też wymawiánie/ ſpráwiánie z yákiego uczynku. Recipio tuam purgationem, Przyimuyę twoyę ſpráwę/ wymowkę.

Purgationes fœminarum pro menſtruis.

Purgatio etiam pro curationibus. quæ medicamentis fiunt, Purgácia.

Purgabilis, le, Łatwi ku wychędożeniu.

Purgamen, purgaminis, Et purgamentum, purgamenti, Smieći/ plugáwſtwo.

¶Compoſita, Depurgo, Omietam. ochędożam/ omuskuyę. Locum aliquem ab herba depurgare, Zielsko wyrwáć. Depurgare crimina, Skárgi oddalić.

Expurgo, Wymiatam/ wychędożam/ wyczyściam. Metapho. excuſo, Wymawiam. Sine me expurgem. Niechay ſie wymowię/ ſpráwię.

¶Expurgatio, Wymiecienie/ wychędożenie Metaph. Spráwienie. Expurgationem habere, id eſt expurgare, Spráwiáć ſie.

¶Perpurgo, Przeczyściam/ przechędożam. Perpurgare locum aliquem per translationem, Wßiſtki wątpliwości y obrázenia ktore togo mogły obrázáć wyłożić y yásnieyßemi słowy ogrodzić.

Interpurgo, Od nieczyſtości y plugáwſtwá wychędożam.

Repurgo, as, are, Záś z nowu chędożę/ oczoſuyę/ omuskawam.

Purifico, puritas, Vide *Purus*.

Puricius apud Plaut. id eſt ſtultus fortaſſe legendum puericius, Calep.

Purpura, purpuræ, Nieyáki morski żołw álbo ryba ktora z ſiebie puſzcza ßárlatny pot ktory zbierayą ná ßárlatną fárbę. Purpura induebatur magiſtratus, Ideo pro magiſtratu ſumitur.

Purpereus, a, um, Szárlatny. Purpureæ ueſtes dictæ ſunt Tyriæ a loco, ubi purpura fit.

Purpureum capillũ, Verg. uocauit pulchrum.

Purpureus apud Horatium pro purpurato.

Purpuro, as, are, Czerwienięę ſie.

Purpuraſco, is, ere, Stawam ſie/ álbo poczinam być ßárlatnym/ czerwonym.

Purpuratus, a, um, Szárlátną ßátą przyoblеczony.

Purpurarius, a, ũ, ut officina purpuraria Wárſtat/ gdźie ßárlaty fárbuyą.

Purpurarius item ſubſtantiuum, Szárlatny fárbierz/ ktory ßárlaty krasi.

Purpurarij, ktorzy ſie w wodzie nurzáyą á tám żołwie purpurne łápáyą.

Purpuriſſum purpuriſſum, Niektóry rodzay kréty purpurą vfárbowána któréy málárze do málowánia vżywáyą/tez barwká którą ſobie biáłe głowy twarz przyprawiáyą.

Purpuriſſo, as, are, Táką fárbą álbo barwką máluię twarz/przypráwiam.

Purus, a, um, Czyſty/ſzczyry. Purum aurum, Szczyre złoto. Pura oratio, Czyſta/ piękna mowá.

Pura toga, Jedney máśći. Pura ſynceritas, Szczyra proſtotá.

Pure aduerbium, Chędogo/pięknie.

Purime dixerunt ueteres pro puriſsime C C.

Puriter aduerbium idem.

Puritas, atis, fem. tert. Chędogość / czyſtość/ ſzczyrość.

¶Impurus, a, um, Nieczyſty.

¶Impuritas, Nieczyſtość. Impurus homo, Nieſzczyry człowiek. Haud impurus, Niezły.

¶Impurus aliquando, Niepráwy/ plugawy/ſromotny/ſzkárády/nieczyſty.

¶Impuratus, a, um, idem quod impurus.

¶Impure aduerbium, Plugáwie.

¶Purifico, as, are, Chędożę / wyczyśćiam.

¶Purificatio, onis, Oczyśćienie.

Puro, as, are, id eſt purum facio quaſi purem extraho, Wyczyśćiam.

¶Depuro, as, are, pro defecare & mundare, Wyczyśćiam. Sipont. Inſolens eſt

Suppuro, Vide Pus.

Pus, puris, neut. ter. Ropá. Mouere pus dicitur emplaſtrum, Ropę wyciągáć.

Purulentus, a, um, Ropiſty/pełny ropy.

Purulentia, æ, femin. prim. Ropiſtość/ropienie.

Purulente aduerbium, Plin. Oſsibus purulente limoſis, Kośći które dla ropy kuſzowáte ſą.

¶Suppuro, as, are, pen. prod. Rozropiam ſię/też wzbieram ſię iáko wrzód gdy ſię wzbiera.

¶Suppuratio, Rozropienie/też wezbránie wrzodu.

¶Suppuratorius, a, um, Rozropiony/wzebrány/a/e.

¶Perpuriſco, is, ere, Bárzo ſię drápię/pełny yeſtem świerzbu.

Puſa pro puella antiquum.

Puſio, onis, maſc tert. Máłe dzieciątko/puſzek.

Puſillus, a, um, Máluczki/niſki/krótki. Vt puſillus homuntio, Máły człowieczek. Puſilla epiſtola, Krótki liſtek. Metaphor. Niewielkiey wagi/máło mogący.

¶Perpuſillus, a, um, Bárzo máły. Perpuſillus homo, Bárzo máły człowiek.

¶Perpuſillum aduerbium, Bárzo máło.

Puſillanimis, & hoc puſillanime, Niſkiego vmysłu, wſtydliwy/nieśmiáły/a/e.

Puſillanimitas, atis, in Biblijs tantum, Nieśmiáłość/niſkość vmysłu zbytna wſtydliwość.

Puſtula, læ, fem. prim. Kroſtá.

Puſtulæ, Oſpice. In plurali.

Puſtulæ liuentis, Białe kroſty bolące.

Puſtulatus, a, um, Kroſtáwy/pełny oſpic.

Puſtulatum argentum, Szczyre śrebro cżyśćie wypolerowáne álbo od przyſády odſádzone.

Puſula, puſulæ, tumefactio illa leuis quæ in coquendo pane ſolet aſſurgere, Kimienie chlebá gdy yuż ná bochny ſzczenia álbo przylepká.

Puſula item, Niektora chorobá która świętego Antoniego álbo piekielnym ogniem zowią.

Puſuloſus, Który tą chorobą bywa trektan.

Puteal, neut. prætoris tribunal ſeu ſubſellium dicitur, Sędziów ſtolec/też mieyſce w Rzymie ná które ſię dłużnicy ſchodzili/ też zorawo álbo koło nad ſtudnią.

Puteo, Vide Putor.

Putealis, Vide Puteus.

Puteoli, orum, ciuitas Campaniæ unde Puteolanus, a, um, Kto ztámtąd yeſt.

Puteus, putei, maſc. ſec. Studnia.

Puteum neut. dixit Varro.

Putearius, a, um, Studzienny. Vt aqua puteana, Studzienna wodá.

Putealis, le, idem.

Putearius, putearij, Studziennik który ſtudnie czyni.

Puticuli locus Romæ ultra exquilias ſepulturæ plebis dicatus.

Putidus, Vide Putor.

Putillatus, a, um, ut putillatum aurum, id eſt, purgatum tanquam a puto, id eſt, puro, annotat Calep. haut dubio mendoſe pro puſtulato auro.

Putilius pro ſtulto apud Plaut. ita annotauit Calep.

Puto, as are, act. prim. Obrzezuię / chędożę/ odcinam precz to co ſię nie godzi. Putare arbores, Obcinać/obrzezáć drzewá z ſuchych gáłęzi.

Putare uites, Wino obrzezowáć.

Putatio, Obrzezowánie / odcinánie.

Putatorius

Putatorius, a, um, Co ku obrzezowániu drzew należy. Putatoria falx, Nóż álbo śierzp którym obrzezuyą látorośli.

Putamen, putaminis, neut. tert. To co yest odcięto álbo odrzezano/y wszeláka rzecz ktora zárzucáyą.

Putamen nucis, Łuszczyná orzechowa.

Putamen iuglandum, Cząszki żołędne.

Putamina ouorum, Skorupy od ráyec.

Putamina testudinum, Żołwiowe skorupy.

Putator, putatoris, masc. t. Obćinácz odrzinácz yáko winnicy drzew.

Puto etiam significat, Mniemam/ mam zá to/też szácuyę/ważę. Hoc putāt quicquid factum est ex te esse ortum, Zá to máyą cokolwiek sie stáło to sie z ciebie wszczęło. Bene putas, Dobrze mniemasz álbo mówisz.

Id nihil puto, Nic o to nie dbam/nie ważę sobie tego zá nic. Nunquam putassem Nigdybym sie nie nádziewał. Neminem præ se putare, Wszistki mimo się wzgárdzáć/ nie ważić sobie nikogo ni zacz. Hoc pro certo putauimus, Mielismy to zá pewne.

Magni putare, Wysoko ważić. Dictum puta, Miey zá to yákobyś mi yuż rzekł y powiedział/rozkazał. Rem ipsam putemus, Weyzrimy á vważmy rzecz sámę. Rem ipsam putasti, Práwieś tráfił/zgodł. Putare pro nihilo, Zá nic nie mieć. Putare rationem cum aliquo, Ráchowáć sie s kim.

Putatur prudens, Máyą go zá mądrego Putare rem, Rzecz vważić. Rationem secum putare, Ráchowáć sam s sobą.

¶Composita, Amputo, as, are, Wćinam/vrzezuyę.

Amputauit illi caput, Vciął mu głowę.

Amputare ramos miseriarum, Metaph. Nie dáć sie nędzy dáley szerzić. Manus amputare, Vciąć ręce.

¶Amputatio uerbale, Vcięcie/ obrzezánie.

¶Computo, as, are, Ráchuyę/vważam/ a rozmyślam nieco.

Digitis computare, Ná pálcách ráchowáć.

¶Computatio, fem. tert. Ráchowánie/ ráchunek.

Computationem expostulare, Ráchunku sie vpomináć.

¶Computabilis, le, Co łatwie może być zráchowano.

¶Deputo, Obćinam/obrzezuyę. Et Metaphoricos, Deputare, Szácowáć/mniemāć/ poczitáć/ráchowáć s sobą. Deputat se in dignum, Mniema sie być niegodnym Satis id dictum uobis puto iam atq; deputo, Mniemam y nádmniemam że sie wam dosić rzekło.

Omne id deputat esse lucro, Poczita to sobie zá zisk. Sed nemo dabit frustra egomet mecum has rationes deputo, Ale nikt nie nádda/popruzinu ya s sobą ty rzeczy ráchuyę/y vważam.

¶Disputo, Rosćinam/ rozsiekuyę/co sie nie godzi odrzúcam. Et per translationem, Dysputuyę/gadam sie/ słowy ktorą rzecz rozbieram/rozważam/prawdę od fálszu wydzielam. Palam disputare, Jáwnie disputowáć. Vt hanc rem uobis examusim disputem, Abych wam tę rzecz z gruntu wyłożił y rozłożił. Disputare rationem cum aliquo, Ráchowáć sie s kim. Non inscite disputabant, Nie głupie dosić foremnie disputowáli. In eam sententiam disputo, K temu sie mam/k tey rzeczy mówię. Necq; ego ullam in partem disputo, Nie dzierzę áni zá tą áni zá ową stroną. Argumantare disserere ac disputare idem.

Disputare uerbis in utranq; partem, Ná obie stronie rzecz słowy rozbieráć. Disputare de omni re in contrarias partes idem.

Disputare pluribus uerbis de re aliqua, Szeroko około ktorey rzeczy disputowáć álbo pisáć.

¶Disputatur impersonale, Disputuye sie.

¶Disputatio uerbale, Disputowánie/ gadánie/rozmawiánie/rozbieránie rzeczy ktorey Longus est in ea disputatione, Szeroko około tey rzeczy pisze.

¶Disputatio & Dialogus, Disputowánie y rozmowá.

¶Disputator, disputatoris, masc. tert. aliud uerbale, Disputownik/ gádácz. Subtilis disputator, Subtilny/ostry/disputownik.

¶Disputatrix uerbale, fem. ut Dialectica disputatrix.

¶Imputo, Przywłaszczam/przipisuyę / winuyę. Imputare aliquid alteri, Winowáć kogo/álbo występ á winę yáką komu przipisowáć. Tibi ipsi imputato, Sam sie winuy. Immerito mihi hæc imputas, Źle mi to przipisuyesz. Imputare, ráchowáć álbo włożić co ná kogo. Vt Imputare ciuitati

cerna millia, Ná trzi tyſiące oſácowáć/ álbo ták wielki pobór vłożić.

¶Imputatus, a, um, adiectiuum, quod non eſt putatum, id eſt purgatum & proprie de uineis & arboribus dicitur, Nieobrzezány/nieobcięty/yáko w winnicách cżinią.

¶Imputatio, onis, uerbale, fem. Przywłaſzczenie/przipiſánie. Imputatione ſumus iuſti, Jeſteſmy ſpráwiedliwi przywłaſzczeniem/to yeſt zbáwienie náſze zależy ydzie z przipiſánia/z przywłaſzczenia łáski Bożey przez Kryſtuſá á nie z náſzych záſług.

¶Interputo, as, are, Drzewá chędożę od vſchłych gáłęzi.

¶Perputo, as, are, Dobrze ku wyrozumieniu dawam/ktorą rzecz wykładám/ rozkłádam/rozwięzuyę słowy. Apud Plaut.

¶Poſtputo, W máłey wadze mam/ná zad tę rzecz odkłádam/vpośledzam. Si ſapis tu hanc rem non poſtputabis, Jeſli maſz rozum tey rzeczy ſobie niemaſz lekce ważić/vpośledzáć.

¶Reputo, Dobrze poobcinam. & Metaph. idem quod Deputo. Dważam/rozważam rozmyślam ſie/baczę. Non reputat laboris quid ſit, Nie báczy nic co zá robotá yeſt Dum hæc mecum reputo, Gdy to s ſobą rozmyślam. Quo in loco me tandem reputas, Jákoſz mie ſobie ważiſz. Inſtitit reputare ſecum ipſe quomodo promiſſi fidem præſtaret, Począł s ſobą rozważáć yáko by obiecáney rzeczy dosić vczinił.

¶Reputatio, onis, uerbale, Rozważánie rozmyślánie / tez powagá. Eſſe in aliqua reputatione apud aliquem, Być w nieyákiey powadze v kogo.

¶Subputo, Podcinam/podrzezuyę z ſpodku Rationem ſupputare, Ráchunek vczinić.

Putor, putoris, maſc. ter. Smród.

Putidus, a, um, Smrodliwy/cżuchnący. Putida oratio, Nieſmáczna/nieochędożna mowá Putida caro, Smierdzące mięſo.

Putidiuſculus, a, um, dimin. Nieyáko cżuchnący/przitęchánący po troſze. Caro iſta iam putidiuſcula eſt, To mięſo poczina przismierdzáć.

Puteo, putes, putui, putere, neu. ſe. Smierdnę/smierdzę/cżuchnę.

Puteſco, puteſcis, ere, Poczinam cżuchnąć/przi smierdáć.

Putiſco idem.

Putris, & hoc putre, Zgniły/ſpróchniáły.

Putridus, a, um, idem, Putridi dentes, Wypróchniáłe zęby. Putrida ligna, Zgniłe ſpróchniáłe drwá.

Putredo, putredinis, Zgniłość/ ſpróchniáłość.

Putreo, putres, putrui, putrere, Gniyę/próchnieyę.

Putreſco, is, ere, idem, Vlcus putreſcit, Wrzód ſie ropi/álbo rozgniwa.

¶Computreſco, is, ere, idem.

Putrefacio, is, ere, Gnoyę/rozgnoyiwam.

Putus, a, ū, id eſt, Purus, Cżiſty/ſzczyry/wyprobowány/a/e. Vnde argentum putum, Szczere śrebro ktore yeſt od przyſády odtopiono.

P ante Y.

Pycnocomon herba.

Pyctacium, pyctacij, neut. Máłe xiąſzeczki/regiſtrek/tabliczká.

Pyctes, pyctis, ſiue pycta, pyctæ, pugil dicitur, Szermierz/zápáśnik.

Pygargus, pygargi, Nieyáki rodzay ſarn/tez nieyáki ptak z rodzáyu orlego.

Pygmæus, pygmæi, Kárzeł. Pygmæi, Máli ludzie w Indiey miedzy gorámi ſie chowáyący/ná yedney piędzi wzwyſz ktorzi walkę wiodą s ptakámi.

Pyla, pylæ, uel pyle, pyles, Latine porta, Bramá álbo braná. Vnde Thermopylæ, Podgórze y skáłá w Theſſáliey.

Pylene, Aetoliæ oppidum.

Pylos, maſc. Miáſto w Peloponeſu/nie dáleko od Spárty w ktorym Neſtor pánował.

Pylius, a, um, Kto ztamtąd yeſt.

Pympleus, fons Macedoniæ, alijs uicus alijs mōs Orchomenoris. Vnde Pympliades muſæ.

Pyr, neut. Latine ignis, Ogień.

Pyra, pyræ, lignorum congeries, Kupá drew ku zápaleniu nágotowána.

Pyræus Athenienſium portus & promontorium.

Pyralis, is, fem. Nieyáka muchá w ogniu tilko żiwiąca.

Pyrama, Lachrymæ genus ex Metopio arbore ſtillans, C C.

Pyragmon, Kowal Wulcanuſow a πυρ ignis ἄκμων incus.

Pyramis,pyramidis,femin. ter. Kámienny czworogránny słup álbo ynſze budowánie czworogránne co daley ná wyſzſza to ſpiczáſtſze ná xtałt ogniowego płomienia.

Huiuſmodi moles immenſæ altitudinis quondam in Ægypto fuerunt.

Pyramidalis,& hoc pyramidale,Co táko wy xtałt ma/yáko v nás czinią ſtogi y kopy Hinc poteſt dici Pyramidalis,Stożyſty/kopiſty.

Pyramidatus,a,um,Z ſpodku od ziemie ſze roki/á ym dáliey wzwyſz tym ſpiczáſto vczyniony.

Pyranſta,æ,id eſt,Pyralis, Vide paulo ſupra & nomen uermiculi.

Pyramus,maſ.ſe.Fluuius in Cicilicia itē nomen adoleſcentis ex Memphis qui ſeipſum cOnfodit.

Pyrene fem.nomen puellæ,Bebricis filiæ in Pyreno monte ab Hercule compreſſæ,a feris laniatæ,& ibi ſepultæ,a qua Pyrænæi montes Galliam ab Hiſpaniis ſeparantes dicti ſunt.

Pyrenæ fons circa Corynthum.

Pyrethrum,pyrethri,herba medicinalis, quam uulgo nunc Draconem uocāt cuius radicem Pharmacopolæ uocāt Pedem Alexandri,Zębowe ziele.

Pyrgum,Thuſciæ oppidum.

Pyrgus,pyrgi,maſ,ſe.Latine turris,Wieżá.

Pyrgus etiam,Niektóry kubek/álbo becherek w ktorym koſtkámi ruſzáyą nizli ye ná ſtół álbo ná wárcabnicę wyrzucáyą.

Pyrgus, militaris ordo quadringentos uiros continens & Turma equeſtris.

Pyrgotele,Sławnego ſztucerzá ymię obrázy y drogie kámienie rzezącego.

Pyria,urbs Lesbi Inſulæ.

Pyriaſis fomentum contra febrim C C.

Pyrites,Kámień ogień w ſobie máyący/krzemień.Dicitur etiā lapis molaris,Młyńſki kámień.Et apud Plin. aliud genus lapidis.

Pyroboli,Puſzki ogienne ktore wzgorę dla krotochwile puſzczáyą.

Pyrobolarii,Ktorey ye przipráwiáyą y ſtrzeláyą.

Pyrocoras nomen auis,Sipont.

Pyrodes lapis,qui & Pyrites.

Pyromantia , Wieſzczbá z poyźrzenia ná ogień.

Pyropœcilus genus lapidis.

Pyrpyle Inſula quam Delon eſſe quidā uolunt.

Pyrous,maſc.uel Pyrois,Jeden koń z koni słonecznych.

Pyrricha, æ, ſiue Pyrriche, pyrriches, Grecki taniec/ktory Pirrus naprzód wynálasł.

Pyrricharii,Taniecnicy tego tańcá.

Pyrrichius pes conſtans duabus breuibus ſyllabis,notatur ſic ⏑ ⏑

Pyrrho m. Imię niektorego Philoſophá Elidenskiego od ktorego ſektá Pyrrhonicorum. Qui alio nomine Sceptici dicuntur, Wątpiący ktorzi ſą tego mniemánia że nie może nic być pewnego od ludzi nálezione/rozumem y náuką oſięgnione / ále wſzyſtki rzeczy ſą niepewne.

Pyrrhus,maſc.Latine Rufus,Liſowáty. Et eſt nomen propriū filij Achillis,item nomen regis Epiri, Ktory s Rzymiány mocnie walczył.

Pyrus,pyri,femin. ſec. Drzewo gruſzczáne.

Pyrum,neut.Gruſzká owoc zwłaſzczá gruſzczány.

Pytagoras,maſc.Philoſoph á mędrzec. Ex Samo, Ktory we włoſzech ktora magna Græcia wezwána yeſt/długi czás vczył.

Pytagorei & Pytagorici, Zwolenicy/vczniowie y náſládowcy náuki Pitagoreſowey.

Pythia,Ludi in honorem Apollinis inſtituti.

Python, pythonis tam maſculin. quam femin.Nomen ſerpentis quem Apollo interfecit,Ideo Pythius dictus ut quidam uolunt.

Pythia,Mniſzká álbo bogini wieſzczá od bogá Apolineſá nádchniona.

Pythonicus,Czarnoxiężnik / ktory máyąc s diablem porozumienie prziſzłe rzeczy powieda.

Pythoniſſa in Biblijs ueluti ſpiritum Apollinis habens, Wieſzczá prákticárká/czárownicá.

Pythius item,Miáſto w Greciey w kráyinie ponto zwáney.

Pythia,Miáſto bitiniey . Alias Stiropolis.

Pythopolis ciuitas Aſiæ circa Myſiam.

Pytiſma, atis, neut. lenis ſputi irrotatio.

Pyxis, pyxidis, fe. Puſzká/ słoyek ku chowániu czego.

Pyxidicula, læ, Puſzeczká/słoyeczek.

Pyxidatus, a, um, Ná xtałt słoyká vczyniony.

DE LITERA Q.

Q ante V.

QVa, cuius, cui, nominatiuo non utimur niſi in compoſitione Aliqua, Siqua, Quā ad rem uis? Ná co chceſz/ álbo ku ktorey rzeczy? Quam rem agis? Co czyniſz? Qua gratia? Dla czego? Czemu? Qua ratione amiſiſti, Jákoś zgubił/álbo ktoremeś obyczáyem zgubił. Qua de re? Dla czego? Czemu? Qua de re nunc litigatis inter uos, O co ſie wádzicie. Qua impudentia eſt, Jáko yeſt nie wſtydliwy.

Qua aduerbium loci, Ktoredy/ktora ſtroná/przes ktore mieyſce. Interrogatiue & indefinite, Neſcio qua huc aſcendit, Nie wiem ktoredy tu wſzedł.

Qua aliquando ſignificat tum ſiue partim, Cic. Nam gladiatorij qua dominus qua aduocati ſibilis conſciſſi.

Quacunq; ablatiuus a quæcunq; Liui. Quacunq; matre genitus, Z ktoreykolwiek mátki národzon.

Quacunq; aduerbium, Cic. Quacunq; iter fuit, Ktoredykolwiek yechał/etc.

Quadantenus aduerbium, Plin. Diximus quadantenus in mentione auri, Mowiliſmy częſcią przy tey mowie ktorąſmy czynili o złocie.

Quadi, maſc. Lud ſtárey ſląski y morawski po częſci aż ku Dunáyowi. Sarmatis & Marcomanis olim uicini, Ale po tym in

Pannoniam primam wyciągnęli / ná ktorych mieyſce Ślęzacy przyſzli.

Quadra, æ, ſubſtantiuum, Czworogránny tálerz.

Quadra item, Czwarta część niektorey rzeczy kwartá/wiertel.

Quadrus, a, um, adiectiuum, Czworogránny/o czterech rogách álbo kątách.

Quadraginta indeclinabile, Czterdzieśći.

Quadrageſimus, a, um, Czterdzieſtny/a/e. ut Quadrageſimus dies, Czterdzieſtny dzień.

Quadrageſima abſolute poſitum ſubſtantiuum eſt, Czterdzieſtna część.

Quadragenarius, a, um, Co czterdzieśći w ſobie oſięga.
Vt homo quadragenarius, Czterdzieśći lat máiący.

Quadragena, quadragenæ, Czterdzieśći á czterdzieśći.
Quadrageni ueniebant, Po czterdzieśći przychodzili.

Quadrageni aliquando idem quod Quadraginta, Czterdzieśći. Vt quadragena millia, Czterdzieśći tyſięcy. Quadragenis diebus latent, Przes cztery dni ſie nie vkázują.

Quadrageni aliquando abſolute ponitur, Suet. Quanquam ex ſchola quadragena annua caperet, ſubaudi ſcuta aut aliquid tale, Acżkolwiek że ſzkoły czterdzieśćiletne brał/etc.

Quadragies aduerbium, Czterdzieśćikroć.

Quadrangulus, a, um, Czworokątny/ czworogránny/álbo czwororożny co zwłaſzczá o czterech kątách yeſt.

Quadrangulatus in Biblijs legitur, ſed barbare pro quadrangulo.

Quadrans, quadrantis, maſc. Czwarta część aſſis/to yeſt cáłey częśći álbo ſztuki czwarta część.
Quadrans opere, Czwarta część obroku álbo roboty dzienny.
Quadrans pedis, Czwarta część ſtopy/to yeſt dłoń/álbo ták ſzeroko yáko dłoń. Hæres ex quadrante, Ktoremu ſie czwarta część máiętnośći doſtawa.

Quadrantalis, le. Plin. Craſsitudine quadrantali, Ná czterech pálcách álbo ná dłoń w mięſz.

Quadrantarius, a, um, ut Quadrantaria permutatio, Zámiāná czworoczęſtna. Przemienienie czworoczęſtne.

Quadrantal, lis, neut. Miárá máyąca w ſobie cztery y dwádzieściá. Sextarios, tantum & amphora continet.

Quadrarius, a, um, ut uas quadrarium, Nieyákie naczinie czworogránne ktorego przi práſowániu winá vżiwano. Quadriduum, Cztery dni. Quadriduo aduerbiũ Przes cztery dni.

Quadriduanus, a, um, Czworodzienny/ a/e.

Quadriennium, quadriennij, Cztery látá. Quadriennio Przes cztery látá.

Quadrifariam aduerbium, Ná czworę.

Quadridens, quadridentis, O czterech zębach/ czworozębny.

Quadrifidus, a, um, Czworozęſtny/ná cztery ſię częśći dzielący.

Quadriforo, & hoc quadrifore, O czterech dziurách/ czworodziurny.

Quadriformis & hoc quadriforme, O czterech xztáltách/czworoxztáltny.

Quadriga, gæ, Wóz o czterech woźnikách.

Quadrijgula, læ, diminutiuũ, Rydwanik/ wózek o czterech woźnikách.

Quadriugus, a, um, ut Quadrijugi ſiue quadrijuges equi, Czteri konie yeden podle drugiego uprzężeni.

Quadrijugus currus, Wóz w ktorym cztery konie robią. Vide ſupra *Iugum*.

Quadrarius, quadrarij, Furman/ woźnicá/ cztermi końmi robiący.

Quadrigatus, a, um, Nieyáka mincá ſtárodawna ná ktorey wóz ze cztermi końmi wybit był.

Quadrigeminus, a, um, ut Quadrigemina cornicula, Cztery rożki yeden podle drugiego.

Quadrilaterus, a, um, quatuor habens latera, O czterech bokách/ ſtronách.

Quadrilibris, re, Cztery funty ważący.

Quadrilinguis, e, Vmieyący cztery yęzyki.

Quadrimembris, re, Dzielący ſię ná cztery częśći.

Quadrimus, a, um, Czwororoczny/cztery látá máyący.

Quadrimulus, a, um, diminutiuum.

Quadrimatus, huius quadrimatus, Wiek o czterech leciech.

Quadrimatum agere, W czwartym roku ſtać álbo być.

Quadringenti, tæ ta, Czteriſtá. Quadringenti uiri, Czteryſtá oſób.

Quadringenties aduerbium, Czteryſtá kroć.

Quadringenteſimus, a, um, Czworoſetny. Plin. Anno urbis quadringenteſimo ſecundo, Látá od záłożenia miáſtá Rzymſkiego czworoſetnego wtorego.

Quadringenus ut nonnulli legunt quadrigenus uel quadricenus Liuius, Vectigal iuſſus pendere denarios quadringenos, quinquagenos, Czteryſtá y pięćdzieſiąt zá raz.

Quadrinoctium, quadrinoctij, neut. ſec. Czteronocny/czworonocny.

Quadrinus, a, um, pro quatuor, quemadmodum Trinus, Plin. Diſcutit & ex folijs ſtrumas quadrinis diebus ſoluta We czterech dniách álbo przes czterni dniami.

Quadripartior, iris, iri, Ná cztery częśći dzielę.

Quadripartitus, a, um, Ná cztery częśći rozdzielony.

Quadripartito aduerbium, Czworáko/ czworákim obyczáyem. Legitur & quadripertior, quadripertitus per e uocalem in ſyllaba per.

Quadriremis, huius quadriremis, fe. ter. Łodzia o czterech rzędach wioſł narządzona.

Quadriſyllabum quatuor habens ſyllabas, Calep. ſine autore.

Quadriuium, quadriuij, neut. ſec. Gdzie ſię cztery drogi ſchodzą/ czworodrożne roſtánie.

Quadrum, quadri, Nieco czworogránnego. In quadrum redigere ſententias, id eſt ſuo numero ſeruato æqualiter diſponere.

Quadro, as, are, neut. prim. Ná cztery gránie czynię. Et Metaph. Quadrare ſignificat, Rymowáć/ zgadzáć/ trafiáć ſię Egregie quadrat, Czyśćie ſię tráfia. Ad multa quadrat, Ku wielu ſię rzeczom przygadza. Non ſane quadrat, Námniey ſię nie rymuie. In eos quadrat hoc prouerbiũ Przeciw ſię tym rymuie tá przypowieść álbo ná ten może być przyrodzona. Summa rationum quadrans dicitur, Summa ráchunkow przychodźić/ etc.

Quadratus, a, um, Czworogranny. Quadratum agmen, Huf czworogránno vſzykowány. Quadrata & triangula, Quadrati boues grandibus membris, Czworogranne woły/to yeſt/welmi wielkie.

Quadratura, ræ, & quadratio a Calepino annotátur ſine autore, Czworogránność/czworoiność.

Quadrupes, quadrupedis, om. ter. Czworonogi. Quidam ſcribunt per i, Quadripes quod idem eſt.

Quadrupedus

Quadrupedus,a,um,idem.

Quadrupedans,quadrupedantis,Ná czterech nogách chodzący.

Quadrupedo,as,are,neut.tert.Ná czterech nogách chodzę.

Quadruplator,quadruplatoris,mas.ter. Delator publicorum criminum in qua re quartam partem de proscriptorum bonis quos detulerat consequebantur, Calep.ex Asconio, Oskárżiciel/ foritarz/wydawcá/ktory zwłaßczá wydáwał przed rádą wyſtępne ludzie y forytował ná nie ten wyſtęp w ktorym yesli był náleżyon czwarta część dobrā yego przipádłá ná wydawcę.

Quadruplor,quadruplaris,ari,masc.ter. Tákowym ludzi wydawánim y forytowánim się olchodzić.

Quadruplex,quadruplicis,om.ter.Czworáki.Quadruplex ordo,Czworáki vrząd.

Quadruplico,as,are,act. prim. Czworákuyę/czworáko czinię.Plaut. Lucris quadruplicauit rem meam, Imienia mego we czwor nasob popráwił.

Quadruplicatio aduerbium , We czwor násob / czworáko/czworákim krāyem.

Quadruplus,a,um,Sámoczwārty/ czworonasobny.

Quadruplum aliquid attribuere, We czwor nasob ták wiele.

Quadruplo aduerbium , Czworáko / we czwor nasob.Plin.Pulmo quadruplo maior bubulo,Płucā we czwor nasob więtßę niżli wołowe.

Quæ,cuius,cui, particula qua frequentissime in compositione utimur. Et interrogatiue etiam pronunciatur , Cic. Quæ malum est ista tua audacia, atq; amentia? J coż się to ciebie zá swą wola y ßaleństwo yęło? Quæ tua facilitas & huiusmodi similia sæpissime inuenies efferri, Plin.Sed(quæ facilitas tua) hoc magis dabis ueniam quod se non mereri fatentur,Ale (ktora yest twoyá ludzkość/álbo wedle twoyey ludzkości)tym łatwiey ym przepuściß ym pilniey niewinność swą spráwuyą. Spero enim (quæ tua prudentia & temperantia est)me hercule,&c Mam bo nádzieyę że nie wedle twey mądrości/álbo yzali to yest twoyá mądrość y mierność. Nam etiam ea dicendi formula in nostra lingua frequens est, Aliquando ponitur in principio sententiæ , Brutus, Quæ tua est humanitas æquo animo moueri patieris, J ktora yest twoya ludzkość dopuściß mi łatwie sprawiedliwey záłości lutowáć. Audiui quæ dixisti, hic (quæ)relatiuum est , & subauditur ea uel quidpiam, Audiui quæ dixeris, hic(quæ) est infinitum , pro qualia nec quidquam est supplendum, Quibus in extremis scriptum erat pro quarum in extremo.

Quæro,quæris,quæsiui, quæsitum, & per syncopam quæstum,quærere,act. ter. Szukam/pytam/dowiáduyę się. Argentum quærere in fœnus uel mutuo, Pieniędzy ßukać pożiczić.

Causam quærebat quamobrem insigne aliquid faceret, Terent , Szukał przyczyny.

Quærere excusationem, Szukáć wymowki.

Quærere fugam , quærere exilium, quærere gloriam, Malum hercle uobis quæritis, Wydawacie się ná niebespieczność. Quærere latebram periurio, Szukáć pokrywki yáliey krzywoprzisięstwu.

Quæro aliquando significat, Nábywam dostáwam/stoyę o co/Godzę ná co/etc. Plau. Liberorū quærendorū causa ei credo uxor data est, Mam za to żemu żoná dana yest dla nábywánia płodu. Quærere locū iniuriæ , Obyczáyu ßukáć komu krzywdę vczinić.

Quærit sermonem, Godzi ná to/ Radby miał przyczinę ku mowieniu. Quærere itaq; sermonē est, Záchodzić rzeczą ná co. Quærere uenenum alicui, Mieć wolą kogo otruć.

Quid sibi hic uestitus quærit , Co się rozumie przez to odzienie. Quid quæris amplius , Czego się dowiáduyeß więcey. Quæsiuit ex me, Pytał mie/ wywiádował się ode mnie. Filio dum diuitias quæro Gdy synowy lozáctwá zgromádzam/ nábywam ymienia.

Contriui in quærendo uitam atq; ætatem meam , Vtráciłem żiwot y látá w nábywániu ymienia / álbo stárayący się o dobre ymienie.

Facile uictum quærere, Łatwie się żywić/ Quærere rem honeste mercaturis faciundis, Nábywáć máyętności vczciwie handlem krámárskim.

Quærere multo labore, S wielką pracą dostáwáć.

Quærere alas lupi prouerbium, Szukáć co nie może być náleziono . Nodum in scirpo quæris aliud prouerbium Vide Nodus.

Quæro

Quæro etiam, Zadam/ſłowe ôcz. Quærit laudem rebus bellicis, Chce być chwalon z rzeczy wáleczných.

Sæpe non de facto ſed iure quæritur, Częſtokroć nie o vczinku ále o tym co práwo nieſie bywa pytano.

Quæritur inter medicos cuius generis aquæ ſunt utiliſsime, Jeſt iedno pytánie miedzi lekárzmi co zá wodi ſą náyzdrowſze.

Quæſitum eſt in ipſos delatores, Męczono/ pociągniono tez ſámy wydawce álbo zdrayce.

Nam quærere etiam iudicum eſt, & ſignificat, Wedle práwá złoczince kárác/ złoczincóm práwo vczinić. Quærere rem tormentis uel per tormenta, Ná mękách ſie dowiedzieć.

Quærito, as, are, frequentatiuum, Częſto á częſto pytam/dowiáduię ſie/nábywam/ doſtawam.

Ehem oportune te ipſum quærito, Práwieś mi ſie wczás trafił/ciebie myſz dawno ſzukam. Lana ac tela uictum quæritans, Wyprzadánym ſie żywiąc.

Quæſito, as, are, aliud frequentatiuum, idem ſignificans.

Quæſtio, quæſtionis, fem. tert. uerbale a quæſtum ſupino, Pytánie/gadká/ tez wywiádowánie. Diſceptatio & quæſtio idē De quo omnis hæc quæſtio eſt, Ná czym ſie tá wſzitká rzecz záwieſza. Perdifficilis & perobſcura eſt quæſtio de natura Deorum, Bárzo trudna yeſt gadká o włáſnośći bogów.

Quæ res in quæſtione uerſatur, Co zá gadká yeſt miedzy wámi o czym rozmawiacie.

Habere aliquid quæſtionis dicitur res, Mieć nieco w ſobie trudnośći y wątpienia.

Afferre quæſtionem, Nieyákie pytánie álbo gadkę przywieść.

Quæſtio item, Sądowne á práwne pytánie o nieyáki zły vczinek / męczenie álbo ciągnienie od kátá.

Quæſtioni accipere ſeruos, Dáć męczić áby powiedźieli prawdę.

Polliceri in quæſtionem ſeruos, Obiecáć ſtáwić sługi przed práwo. Decernere in quæſtionem ſeruos, Skázáć ná męki áby ich w mękách pytano.

Poſtulatur quæſtionem, Zędáć áby ktorey rzeczy wedle práwá wiſłuchano/á to co práwo nieſie skazano.

Decernere quæſtionem, Dokiniwſzy poſtępek práwny/ to co práwo nieſie vczinić.

Q ante V.

Quæſtionem adhibere, Pociągnąć kogo męczić kogo.

Quæſtio aliquando accipitur pro iudicio, ut exercere quæſtionem in ſiccarios, Oſádzić práwo ná morderze y męzobojce.

Abripi in quæſtionem, Być porwan ná męki. Ponere alicui quæſtionem, Dáć kogo o ten álbo o ōn ártykuł ná mękách pytáć.

Quæſtiuncula dimin. Máłe pytánie/ gadká.

Quæſtionarius, ij, & quæſitor, quæſitoris, id eſt, inquiſitor, examinator, Ten ktory yeſt ná to wyſádzōn áby słuchawał tákowych ſpraw około złocżyńſtwá/ſurgrália á od niego foritarz złocżincow/oprawcá/ podkácie.

Quæſitio, onis, id eſt quæſtio apud Plau. Obſoletum.

Quæſtere antiquum pro quærere.

Quæſtor, quæſtoris, maſc. ter. Podskárbi/ pokorcá.

Præpoſitus ſcilicet pecuniæ publicæ, Ktory poſpolite dochody wybierá. Et in exercitu quæſtor uicem imperatoris agebat, Podhetmáni álbo polny hetman álbo námieſnik yego.

Quæſtor item, Sędzia nád rzeczámi ktore głowę płácą.

Quæſtores urbani, Mieyſcy podskárbiowie.

Quæſtores ærarij idem.

Quæſtor etiam idem ſignificat quod quæſtionarius & quæſtor, Oprawcá/ forytarz złocżińcow.

Quæſtorium, quæſtorij, Podketmániego námiot ná woynie álbo ſtánowisko.

Quæſtorius, a, um, Pokorczy/podskárbi.

Quæſtorium officium, Podskárſtwo/ pokorcſtwo/ vrząd á doſtoyność podskarbiego.

Vir quæſtorius, Ktory kiedy przed tym podskarbim był.

Quæſtura ræ, Podskarbſtwo/ vrząd á doſtoyność podskárbiego.

Quæſtus, huius quæſtus uel quæſti antique, Datiuum, & ablatiuum plurales quæſtibus facit per i, Zysk / pożitek.

Quæſtui habere male loqui melioribus, W zisku ſobie pocżitáć lepſzym ludziem miłi ſam złorzecżić/to yeſt ták złim być/że co komu názłorzecżić to yego żiwot.

Quæſtum

Quæstum facere, Händel niejáki prowádzić dla zisku przekupniem być. Vt lingua primum cœpit esse in quæstu, Jáko naprzód poczęli prokuratorowie nástáwáć/álbo ći ktorzi swoje języki przedáwáją.

Quæsticulus, li, diminutiuum, Máły zyszczek/ pożyteczek.

Quæstuosus, a, um, Zyskowny/ pożyteczny/ wiele pożitkow przinoszący. Vt quæstuosus homo, Rozmáyte hándle wiodący y wiele zyskujący.

Res quæstuosa, Wielki zysk przinosząca rzecz.

Quæstuosa mercatura, Pieniężny á użyteczny hándel.

Quæstuosæ artes, uocantur medicina & Iurisprudentia, quæstuosa Margaritis insula, id est, ex cuius margaritũ magnus quæstus prouenit, Quæstuosus & sumptuosus ager, contraria.

Quæstuarius, a, um, quod ad quæstum facit, Calep. sine autore Ars quæstuaria, Rzemięsło niejákie dla zisku wynálezione.

¶Composita a Quæro, Adquiro, adquiris seu Acquiro, acquiris, pen. pro. acquisiui, acquisitum, acquirere Dostáwam/ostęgam/náyduję. Acquirere gratiam & beneuolentiam, Ostęgnąć łáskę zachowáć się komu. Multa acquisiuit in eo bello, Wielkiey korzyśći dostał ná tey wojnie. Dicitur etiam de malis rebus ut acquirere inimicitias, przyść w nienawiść ludzką.

¶Acquisitio, onis, Dostánie/ ostęgnienie.

¶Conquiro, undiquaq; quæro, Zewsząd zbieram/s pilnośćią szukam/ znáyduję.

Vndiq; conquirere, Wszędzie szukáć/káżdy kąt zmácáć.

Terra mariq; conquirere, Opes conquirere meretricio quæstu, Zebráć bogáctwá z kurewstwá/álbo kurewskim się obyczájem zbogáćić.

Conquirere atq; eligere colonos, Zbieráć/znáydowáć kmiećie. Conquisitis rationibus disputare, Wynálezionemi á dobrze uważonemi árgumenty się disputowáć.

¶Conquisitores, Zbierácze/ktorzy máją poruczenie lud zbieráć ná wojnę á obieráć co wybornieyszy lud/też szpiegunowie/ ktorzy się wywiáduią co się miedzy ludźmi dzieje/co ludzie mowią/álbo jáko o tey álbo o owey rzeczy dzierżą.

¶Conquisitus, a, um, S pilnośćią wespolek zebrány. Conquisitus exercitus, Woysko z wybornego ludu.

¶Conquisite aduerbium, Pilnie / obieráiąc po jednemu.

¶Conquisitio uerbale, Zebránie/ ználezienie /zgromádzenie. Conquisitio piaculorum, Ofiárá zá grzechy/ zgromádzenie.

¶Disquiro, Y tám y sám szukam/przepytawam.

¶Exquisitio uerbale, Pilne szukánie/ przewiádowánie. Venire in disquisitionẽ Przepitawáć á rozbieráć niektorą rzecz. Vocare in disquisitionem, Przywieść jáką rzecz ku rozbieraniu.

¶Exquiro, Wywiáduję się/ wypitawam/ doświádczam. Equirere sit ne ita ut prædicat, Doświádczić jesli ták jest jáko powiedą.

Est quod uolo exquirere a te. Mam się nieczego od ciebie wywiedzieć. Exquirere ab stirpe, id est, a principio, Od początku / wypytáć.

Ex uxore hanc rem pergam exquirere, Wiwiem się tego ná żenie. Exquirere mores alicuius, Wypytawáć się co kto zá obiczáje ma.

Præcium alicuius rei exquirere, Wywiedzieć się ceny ktorey rzeczy. Consiliĳ mei rationem exquirit, Chce się wybadáć ná mnie co zá przed się wzięcie przed sobą mam.

Veritatem exquirere. Facta alicuius ad antique religionis rationem exquirere, Uczinki czyje wedle stárodawney wiáry y záchowánia poważáć / porownawáć.

¶Exquisitum supinum, ut exquisitum uenit, Ná to przyszedł áby się wywiedział.

¶Exquisitus, a, um, nomen ex participio, Subtylny/wyobrány/foremny/tráfny niepospolity.

Exquisita doctrina Philosophus, Niepospolitey álbo osobliwey nauki Philosoph/ mędrzec.

Exquisita opera, Foremna robotá. Exquisitæ epulæ, Foremnie przipráwne potrawy.

Exquisitum ingenium, Niepospolity dowcip.

Exquisitissimis uerbis utitur, Wielmi się sádzi ná rzecz.

¶Exquisite aduerbium, Pilnie uważnie rozważnie. Exquisitim pro exquisite, Varro dixit.

¶Inquiro, is, fere idem quod Exquiro, Dowiáduyę się/pytam. Quid inquirit? Po czim się pytaꝫ? Nihil de alieno inquirere, Nie pytáć się nic po cudzych rzeczách.

¶Inquirere itē pro eo quod informationem facere dicuntur, et fere accusatiuo iungitur cum præpositione In, Ci. Dum in istū inquiro, Gdy godnych ludzi wiáry o tego záchowániu pytam. Inquirere in alicuius uitam, Ná żywocie kogo skázáć. In eum quid agat quomodo uiuat exquiritur, Pytáią się po tym yáko się spráwuye.

Inquisita & comperta res, Wiádoma wypitána rzecz.

¶Inquisitio, Pytánie/ Wywiádowánie/ Szpiegowánie. Caue ne mihi inquisitioni sis, Bácz ábych cie nie muśiał szpiegowáć.

¶Inquisitor, Wypitácz/Szpieg/ Wywiádowmk.

¶ Inquisitor hæreticæ prauitatis, Szpieg nád odszczepieńcy.

¶Dequiro, Przepytawam/Przeszukawam. Hic aliquid perquiro, Przepytawam się niczego.

¶Perquiritur impersonale, Cic. Perquiritur a coactoribus, inuenitur ea.

¶Perquisitus, a, um, particip. Wszędzie przepátrzony/Przepytány/Przeszukány.

¶Perquisite aduerbium, Pilnie/ s wielką pilnośćią.

Perquisitius & diligentius conscripsisse pollicemur, Obiecuyemy yáko naypilniey może być popisáć.

¶Perquisitor uerbale, Przepytownik/ Przewiádówmk.

¶Requiro, Pytam/ Dowiáduyę się. Require ab aliquo, Dowiedz się od kogo/ álbo spitay kogo Si quis requirit a te cur Romæ non sum, Yeslicie kto spyta/czemu mie w Rzimie niemász. Ex te ipsa requiro, Ciebie sámey o to pytam. Illud quoq; diligenter requisiui, Potymem się też pilnie pytał.

¶Requirere item, Serdecznie żądáć/ Prośić/Modlić się.

¶Inquirere & flagitare, Auxilium require, O pomoc żądáć. In hoc bello Asiatico uirtutes animi multæ & magnæ requiruntur, Ná tey woynie wielka stałość bywa potrzebowána/álbo yest potrzebá wielkiey stałośći. Nullam requirit uoluptatem, Niedba nic o rostoszi. In quo maiorum nostrorum sæpe requiro prudentiam, W ktory rzeczy nie mądrze mi się zdáli sobie poczynáć stárszy nászy: Albo nie mogę w tey rzeczy mądrośći stárszych nászich chwalić/ schodziło ym tu ná mądrośći. Vereor ne literarum a me officium requiras, Obawam się ábyś mego rzadkiego pisánia zá złe nie przymował. Hic ego tuam humanitatem requiro, Tu mi schodźi ná twoiey ludzkośći álbo tu cie náyduyę być wyłrocznego przećiwko ludzkośći.

¶Requirito, as, are, frequentatiuum, apud Plaut. Obsoletum.

Quæso primam personam indicatiui, & Quæsumus plurale tantum habet, cetera exoleuerūt, Proszę/Prośiemy. Vide quæso etiam atq; etiam, ne etc. Bácz proszę cie mili bráćie áby nie etc. Deos queso ut istæc prohibeant, Uchoway pánie Boże tego. Magnopere a te quæso, Bárzo cie proszę.

Quæso, sis, si, sum, uel quæsiui, situm, antique coniugabatur.

Quæsticulus, Quæstio, Quæstor, Quæstuosus, Quæstura, Quæstus, Vide, Quæro.

Qualibet aduerbium, Plaut. Qualibet perambula ædes oppido tanquam tuas, Kędykolwiek się redno podoba.

Qualis, & hoc quale, relatiuum, Jáki. Vt, Qualis pater talis filius, Jáki oćiec táki syn.

Qualis aliquando interrogatiuum, Cice. Qualis est istorum oratio, qui omnia non tam esse quam uideri uolunt? Yáka yest mowá tych ludzi?

Qualis aliquando infinite, Nosti qualis sim, Wiesz dobrze yákimem yest. Quali fide, quali pietate existimas eos esse? Co mniemasz/Co zá wiárá/Co zá bogoboyność boska yest w tich ludziách?

Qualis pro qualiter comparationibus faciendis apta particula, Vergilius. Qualis populea mœrens philomela sub umbra, Amissos quæritur fœtus, Jako álbo yákimi sposobem / żáłosny słowik żywykł opłákáwáć swych ptászat śiedząc w cieniu ná Topoli.

Qualiscunq;, Jákiszkolwiek. Totum hoc leue est qualecunq; est, To wszistko łatwie yest yákiekolwiek yest.

Qualislibet, Jákikolwiek. Cicero dixit, Quod ibi quidam legunt duabus dictionibus.

Qualisqualis idem quod qualiscunq; Jakiszkolwiek.

Qualitas, atis, Jákość/ Obyczay / Sposob/ Formá/ Xtalt.

 Q ante V.

Qualiter aduerbiũ, Yáko/ yákim obiczáyem.
Qualitercunq;, Yákokolwiek,
Quallus, li, maſc, ſec. Pleciony koſz do cedzenia/ á zwłaſzczá do cedzenia winá ktdri pod práſę winną podſadzáyą v nás może być zwan chmielowy koſz przi wárzeniu piwá.
Quallum, neutro etiam legitur.
Quaſillus, li, & Quaſillum, li, dim. Koſzik,
Quam, coniunctio Electiua cui eleganter in oratione præponitur Tam particula, ut, Tam te diligo, quã meipſum, Ták cie miluyę yáko ſam ſiebie.
Quam eleganter connectit duos comparatiuos Quintil. Sitq; ſalubrior ſtudĩs, quam dulcior, Niechay będzie zdrowſzy naukóm niżli słodſzy / To yeſz nie ták słodki yáko zdrowy. Doctior quam putaſſem, Uczeńſzy niżlim ſie nadziewał.
Quam pro quantum poſitiuo iungitur, Cice. Videte quam ualde malitiæ ſuæ fidat, Báczcie yáko wiele w ſwey złoſci duffa. Quã timeo quorſum euadas, O yáko ſie boyę w co ſie obrócisz. Q uam uellem Menedemum inuitatum, O yákobym bárzo rad/ álbo o bárzobym rad. Iſta audire quam cupio, O yáko bym to rad słyſzał.
Quam, pro quantum, quibuſdam interpoſitis uerbis. Cuiuſmodi ſunt, Poſſum, Valeo, Et ſynonimis tum ſuperlatiuis tum poſitiuis additur. Superla. Cic. Quam potui maximis itineribus ad Amanum exercitum duxi, Yákom naywiętſzemi ciągámi mógł. Albo yákęm s nay więtſzym pędem yecháć mógł. Poſitiuis Ci. Quam quidem poſſum breuiter, Jáko ná krocey mogę.
Quam, pro quantum interrogatiuum. Terent. Quam hoc munus gratum Thaidi arbitrare eſſe, Yáko mniemaſz ten dar wdzięczen może być Thaidzie.
Quam cum uerbo uolo, pro eo quod uulgo dicitur, Tantum, quantum. Teren. Dum ne reducam turbent porro quam uelint. Niechay mieſzáyą yáko nabárziey chcą.
Quam, pro quanto comparatiuo datur. Quintil. Quam in his quoq; libris erunt compoſitiora, Yáko więcey w tych xięgách wſzyſtkie rzeczy będą rządnieyſze/ ſnádnieyſze.
Quam, pro ualde elegantiſſime ſuperlatiuo datur, & aliquando poſitiuo Terent. Apud te hoc quam grauiſſima, W ciebie dla tego yák naywdzięcznieyſze. Agam quam breuiſſime potero, Jáko naykrocey będę mógł Quam magni eſtimas, Jáko to ſobie wyſoko ważiſz. Poſt nonum diem quam id factum eſt, Dzięwiątego dnia potym yáko ſie to ſtáło. Die uigeſimo quam creatus erat Dictator, Liui. Dwudzieſtego dniá potym yáko Dictatorem obran był. Pridie quam occideretur, Wnet dzień przed tym niż zábit. Ea quam lõga eſt nocte, Ty nocey yáko długa yeſt. Multiplex quam pro numero damnum eſt, Tá ſzkodá dáleko yeſt więtſza niżli ſie zda. Albo niżli ſie náprzod ſie okázuye Non eſt item quam dudum, Nie ták teraſz yáko przed tym/ Dáleko ſie zmienily obyczáyę. Quam facete, O bárzo krotochwilnie. Quam cito, Yáko rychło.
Quamdudũ, aduer. interro. Jáko dawno.
Quamlibet, pro quantũlibet, Acżkolwiek.
Quamobrem unica dictio, quibuſdam etiam tres quam ob rem, Interrogantis particula & rationem alicuius rei petentis, Dla czego/ czemu ták. Contemplamini me? Quamobrẽ? Przecz dla czego? Quamplurimo uendere, Bárzo drogo przedáć.
Quampridem interrogantis particula, Jáko dawno, Plaut. Quampridem non ediſti, Jákoś dawno nie yadł.
Quamprimum una dictio, Ynet co nayprędzey. Si ad me quam primũ ueneris, Jeſli do mnie yáko nayprędzey przydzieſz.
Quanquam coniunctio cauſalis, Acżkolwiek. Id quoq; poſſum ferre quanq; iniurioſum eſt, J ná tym przeſtáć mogę ácżkolwiek krzywda yeſt. Quanq; illã cupio abducere, Acżkolwiek bych ią rad wywiodził á
Quamuis coniunctio aduerſatiua idem ſignificans, Acżkolwiek.
Quamuis aliquando pro quantumuis, Cic. Quamuis paruis Italiæ latebris, contentus eſſem, Acżkolwiekem ná máłym kącie we włoſzech przeſtawał.
Quandiu aduerb. temporis, Jáko długo. Q uandiu uixit domi ſuæ, Jáko długo w yego domu żył.
Quandiu aliquando interrogatiue Plau. Q uandiu id factum eſt? Jáko ſie to dawno ſtáło?
Quandudum, Jáko dáwno przed tym.
Quantiſper, Jáko długo.
Quando aduer. temporis, Kiedy. Et acuitur in prima.
Quando aliquando interrogatiue ponitur, Terent, Quando iſtuc erit, Kiedy to będzie. Infinite aliquando, Veniat quãdo uolet, Niechay przydzie kiedy chce.
Quando aliquando eſt coniunctio & ſignificat ſiquidẽ, uel quoniam, habetq;
accentum

accentum, acutū in ultima. Ter. Quando ego tuum non curo, nō cura meū, Gdyż się ya twoyim nie opiekam/nie opiekay się tež ty moyim. Meus fac sis postremo animus quando ego sum tuus, Moyim ná koniec vmysłem bądź/gdyż ya twoyim yestem. Quando gentium, id est quando absolute, ea forma qua ubi locorū & nusquam gentium, Kiedyś kedyś.

Quandoque aduerb. temporis, Podczás/ y tedy y owedy/nie kiedy.

Quandocunq; aduerb. Kiedikolwiek/ álbo kiedyś kedyś.

Quandoquidem coniunctio causalis, Gdyż/Gdyżwięc niektórzi z Czeskiego mowią poniewaś. Terē. Quandoquidem uxor ducenda est, Gdyżwięc álbo Poniewaś mam żonę poyąć. Deos quæso ut sit superstes. Quandoquidem ipse est ingenio bono, Bogá proszę áby ya záchowal we zdrowiu/gdyżwięc álbo ten ták cnotliwy yest.

Quanquam, Vide *Quam*.

Quantisper, Vide *Quam*.

Quantus, a, um, modo relatiuum modo indefinitum, modo interrogat. est, referturq; ad numerū, pondus, & mensuram Jáko wielki/yáko wiele. Quantum pecunię, Jáko wiele pieniędzy, Vę misero mihi quanta de spe dicidi, O niestetis mnie nędznemu yákom od wielkiey nádzieye odpadł. Quantus dolor, Jáko wielki ból. Quantus homo in dicendo, Jáko wymowny człowiek /álbo yáko wielkiey wymowy. Parit oua quanta anseres, Ták wielkie miesie yáicá yáko gęsie. Quanta mea sapiētia est, Jáko mogę mądrością swą przemoc. Tantus, quantus, Cic, Videre mihi uideor, tantam dimicationem quāta nunq; fuit, Zda mi się że ták wielka bitwá będzie yáko przed tim nigdy nie byłá.

Quanti genitiuus nominibus precij solet addi, Quanti uēdis, Zacz dáyesz yáko drogo przedáyesz. Terent. A me argentum quanti est sumito. Weźmi odemnie pieniądze ták wielkie yákich godny yest. Sed quanti quanti bene emitur quod necesse est. Bá zacżiekolwiek/Bá co dáć to dáć/ dobrze bywa kupiono czego potrzebá yest á może być dostano. Di uestrā fidem quanti est sapere, Miły Boże yáko rzecz wielká yest nieco vmieć/yáko wielka rzecz yest mądrym być. Noli spectare quanti homo sit, Nie pátrz ná to yáko wiele może przemoc. Quin scias quanti illum faciam, Gdyś wiedział yáko go sobie wysoko ważę, Vide quāti apud me sis, Bácz yákiś yest v mnie wagi, Quantiuis precij homo ille sit, Niechay będzie czimchce / álbo yákiszkolwiek wagi yest. Quanti ueheret interrogaui, Pytałem go yáko wiele bierze od furlonu.

Quantus, quātus, Ter. in Adelphis pro quantuscunq; uide paulo infra.

Quantum aduerb, tempo. uel quantitatis, Jáko wielka rzecz yest/ yáko wiele ná tym należy. Quantum est adhibere hominem amicū, ubi quid geras, Jáko wiele ná tym należy mieć po ręce przyiácielá gdy kto chce nieco sprawowáć.

Quantum existimare possum, Jle mogę bacżić. Quantum ego intelligere possum, Jle ya mogę wyrozumieć. Quantum e uultu eius intelligo, Jle z postáci/ twarzi yego wyrozumiewam. Quantū ex ipsa re coniecturam facio, Jle z sámey rzeczy mogę bacżić. Quantum ego sentio, Jle ya rozumiem. Quantum assequi potui, Jlem pobacżić/Poścignąć mógł. Quantum ego opinione auguror, Jle mi da bacżić/ álbo yáko ya bacżić mam. Quantum ex tuto poterat, rem Romanā fouebat, Jle nawięcey swą bespiecżnością mógł rzecz ludu Rzymskiego forytowáć. Quantum intelligo, Jáko rozumiem. Quātum in me erit, Jle z semnie będzie. Quantū suspicor, Jle ya mniemam. Quātum potes me certiorem inquit face, Jáko skoro náyprędzey możesz dawáy mi znáć. Quantum potero minuā contentiones, Jle naybárziey będę mógł będę się roswarków á vporów wystrzegał. Quantum queo, Jle mogę.

Quanto aduerb. compa. iungitur, Jáko. Terent. Quanto nunc formosior uidere quam dudum, Jáko mi się dáleko teraz cudnieyszym zdasz niż przed tym.

Quantopere aduerb. Jáko bárzo. Philosophiam quantopere expetendū putas, Jáko bárzo mniemasz Philosophia á nauká mądrości ma być pożądána.

Quantusquātus, a, ū, adiect. Jákokolwiek wielki/ Albo niechay będzie możne yáko chce.

Quantuscunq; idem.

Quantuncunq; aduerb. ut, Quantuncūq; possum, Jle naywięcey mogę. Quantuncunq; ea addideris, Aczkolwiek byś ye przidał.

Quantuslibet, Jákokolwiek wielki/álbo bá niechay będzie yáko naywiętszy chce.

Quantunuis aduerbiū. Aczkolwiek / niechay będzie yáko chce.

Quantulus, a, um, diminut. Jáko máły.

Quantulum aduerb. Jáko máło/Jle. Mulieri reddidit quantulum uisum. Wróćił niewieście tile yle mu się zdáło.

Quantulſcunq; adiecti. diminutiuũ, a Quantuſcunq; ,Bá niechay będzie yáko máły chce.

Quantuluncunq; aduerb. Ile tyle/ Niechay będzie tyle yle chce.

Quantillus,a,um, aliud adiect. diminut. a quantus, Plaut. Quantillo argenti te conduxit, Jáko cie drogo nayal/ Coć ma dáć.

Quantillum aduerb, Vt, quantillum ſitit, Jáko bárzo prágnie.

Quantitas,atis, Wielkość.

Quantiſper, Jáko dlugo/ yáko przes dlugi czás ¶ Aliquantiſper, Niekilki czás álbo niekilká dni,

Quamuis, Vide *Quam* coniunctionem.

Quapropter aduerb, interrog. Dla czego. Przecż/ Dla ktorey przicżiny.

Quapropter aliquando etiam indefinite aliquando idem quod coniunctio, Quamobrem, A dla tego. Quapropter nihil eſt quod metuas, A dla tego ſie nic nie obaway.

Quaqua aduerb Kędyſz kędyſz/ Kędy ſie komu zda. Albo ktorędy ſie może doſtáć. Quaqua uerſus uel quaqua uerſum idem.

Quare aduerb. interrogandi, Czemu/ Czemu ták. Et infinite poſitum. Cic. Satis mihi multa uerba feciſſe uideor quare hoc bellum genere ipſo eſſet neceſſarium, Mam zato żem doſić ſlow vczinil/ okázuyąc to dla czego álbo z ktorey przicżiny tá wypráwá woyenna ná ten czás yeſt wielmi potrzebna. Omnia feci quare Lepido reſiſterem, Wſzyſtkiegom pokuſzal ábych Lepidowi mogł odeprzeć, Et in principio orationis. Cic. Quare quod ſocium, &c. Dlatego etc,

Quartus, Vide *Quatuor*.

Quaſi aduer. ſimilitudinis, Jákoby/ Rownie ták. Quaſi adfuerim ſimulabo, Zmyślę ſie yákobych przi tym był. Quaſi de improuiſo reſpice ad eum, Ták yákoby z nieobácżnośći weyrzi nań. Ita uita eſt hominum quaſi cum ludas teſſeris. Ták żiwot ludzki yeſt yákoby koſtką rzucil. Quaſi ſua res agatur ita diligenter morem gerunt, Jákoby ſie ich wlaſna rzecż dżiałá ták pilnie rádzi vſluguyą.

Quaſi uero, Rownie ták/ Jákoby. Cicero.

Quaſi uero id cupiditate defendẽde nobilitatis, aut ſtudio partium fecerit, Rownie ták yákoby to z chući bronienia ſláchecſkiego ſtanu/ á bo z vporu przećiwko ſtronie vczinil. Quaſi uti mihi foret cuſtos, Plaut. Nie ynáczey yákoby mi zá ſtrożá był przidány. Hora quaſi ſeptima, Okolo ſiodmey godżiny. Quaſi Talenta ad quindecim coẽgi. Okolo. etc. Quaſi tu idem non feceris, Rownie ták yákobyś ty ſam tego nie czinil.

Quaſillus, Vide *Quallus*.

Quaſſo, as, Quatefacio, Vide *Quatio*,

Quatenus, aduerb. pen. cor. Ile álbo yáko dáleko/ Yáko wiele. Quatenus eſt aliquando coniunctio & ſignificat, Gdy. Videndum eſt quatenus amicitiæ tribuendum eſt, Mamy báczić yáko wiele przyyáźni ma być pozwalano. Quatenus fas erit, Ile ſie nadáley godżić będżie. Id primũ uideamus quatenus amor in amicitia ꝓgredi debeat, To naprzod baczmy yáko dáleko milość w przyyáźni poſtępowáć ma. Filiũ docuit quatenꝰ eſſet quodq; curandum, Náuczil ſyná yákim ſpoſobem álbo yáka miárą wſzelka rzecż ma być ſpráwowána. In omnibus rebus uidendum eſt quatenus, etc. We wſzelkich rzecżach mamy báczić co zá miárę mamy trzimáć, Querebat ex me quatenus eum apud me haberem, Pytal mie yákom go dlugo miał przi ſobie. Quatenus intelligit nihil putat prætermiſſum, Ile rozumie. Quatenus de religione dicebat, Bibulo aſſenſũ eſt, Ile o duchownych Sibillinych powieśćiach mowił Bibulus/ w tym mu przizwolono. Quatenꝰ tuto poſſent Italiam ſpectatum irent, Tym ſpoſobem yeśliby mogli beſpiecżni być chcieliby Wloſzką ziemię obeyrzeć. Quatenus aliquando ponitur pro quando, Gdyż. Quatenus nobis negatur diu uiuere, Gdyż nam bywa dlugi żiwot bronion.

Quater, Vide *Quatuor*.

Quatinus, coniunctio ſignificat quoniam uel quia, Dla tego/ Iż.

Quatio, tis, ſi, ſum, ere, a. t. ſignificat moueo, concutio, Poruſzam/ Tlukę/ Biyę/ Tracam. Quatit oppida bello, Vergil. id eſt moleſtat, Trapi miáſteczká woyną. Nimirum homo quatietur certe cum dono foras, Byſmy ták zdrowi byli yáko go z yego dárem wybiyę precż z domu. Mœnia quatit ariete, Strzelbą tluką mury okolo miáſtá. Cum equus prioribus pedibus erectis, magna ui caput quateret, excuſſit equitem, Gdy kon ſpiąwſzy ſie ſbem bárzo trząſł / zrzucił z ſiebie yeźdcá. Quati ægritudine, Chorobą być rzucan. Quatere aliquem foras, Wypchnąc kogo precż z domu.

Quatefacio, is ere. Trzęſę kim/ Stos yednemu dáyę/ Spieram ná zad.

Quaſſo, as, are, frequentatiuum, Tlukę/ Trzęſę/

Trzęsę/Biję/Wspieram vstáwicznie. Caput quassat, Tłucże się/Bije się w głowę.

Quassare etiam significat, Rozbić/Rostrácić.

Quassatus, a, um, Rozbity/Rostrácony/Roschwiany. a/e.

Quassata Respu. Nie yeden sztos podyęłá/Potłumiona.

Quassus, a, um, idem.

Quassus huius quassus, masc. quart. uerbale, Tłuczenie/Sztosowánie/Bicie.

¶Composita mutant q in c, & abijciunt a, Concutio, concutis, concussi, concussum, concutere, Zátrząsam/Tłukę.

Concussa motu terra, Zádrżáłá ziemiá.

Concucientes se corui, Tłukący się krukowie.

¶Concussus, huius concussus, Zádrżenie/Zátrzęsienie.

¶Conquasso, as, are, Rozbiyam/Roztłukam/Rostrącam.

Conquassare nationes per translationem, Zeszkodzić y polowić ludzie/narody.

¶Conquassatio, Potłuczenie/Polowienie.

¶Decutio, Zbiyam/Stłukam co z czego. Vt decutere, Mocą wielką zbić.

¶Decussus huius decussus, Zbicie. Res facilis decussu, Rzecz łatwia ku zbiciu.

Decussare & Decussis, Vide in dictione Decem,

¶Discutio, Roztrącam/Rozbiyam/Roztłukam. Discutere murum, Rozbić/Potłuc mur.

¶Discutere per translationem, ut, Discutit ebrietatem porrus, Wygania piyaństwo/To yest wytrzeźwia piyánego. Discutere tenebras, Rozegnáć ciemnośći. Apparatum belli discutere, Nágotowánie woyenne rozłożić/Popsowáć. Discutere cunctationem. Wszelaką wątpliwość precz oddalić. Sermonem discutere, Rzecz rozłożić. Discutere & comprimere periculum consilio, Radą niebespieczności yákiey zábieżeć.

¶Discussorius, a, um, Rozbiráyący. Vt, Discussoria uis, Moc mieyąca ku rosciera- mu y wygnániu złośći.

¶Excutio, Wybiyam/Wytłukam/Zrzucam/Wytrząsam. Excutere uestem, Wytrząść suknią. Excussit mihi dentes, Wybił mi zęby. Equitē excutere equus dicitur, Zrzućić z siebie yezdcá. Excutere alicui cerebrum, Rostrącić komu głowę.

Excutere feras cubiculis, Zwierz z łożisk á z gniazd ich wykołátáć. Excutere iugum per translationem, Járzmo z siebie zrzućić/To yest nie chcieć być więcey posłusznym/wybić się z niewoli y obciążánia. Ignem excutere. Ogień skrzesić. Excutere lachrymas alicui, Rozrzewnić kogo. Excutere oculos alicui, Wyłłóć/Wybić oczy. Excutere mentem alicui, Odyąć komu rozum Excutere metum de corde, Boyaźń od sercá odrzućić.

Excuti patria, Być wygnan álbo pozbáwion oyczyzny. Excutere rationem militum, Doświádczić yáko żołnierze czuyni są álbo co zá serce máyą. Vomitum alicui excutere, Pobudzić komu wrácánie/motánie szyą. Excussi grandine, Od gradu potłuczeni. Vires hæreditatis excutere, Dowiedzieć się co máyętność może wynieść. Hanc excutere opinionem mihimet radicitus uolui, Chciałem to mniemánie gruntownie rozebráć y vważić. Excutere debitorem, Skosztowáć dłużniká yesli by mógł zápłácić.

Excutere aliquem, Wytrząść kogo/Wypróżnić mu mieszek. Excussimus iuuentā, Wytrzęśliśmy młódź. Id est elegimus, Obráliśmy/Cic.

¶Excussorius, a, um, To co ku wytrząsániu/Przesiewániu należy. Vt Cribrum excussorium, Grube miąższe rzeszoto.

Incutio, Wbiyam/Wtłukam/Wtrącam.

Incutere Scipionem Eburneum in caput alterius, Słoniowy kośćień komu w łep wlepić/álbo kośćiánem przes łep vderzić Pedem terræ incutere, Otrąćić/Vstyrknąć się o ziemię. Colaphum incutere, Pogębek wyciąć.

¶Incutere etiam ad Inanimata transfertur Incutere errorem, W błąd kogo wwieść. Metum incutere, Przestrászić. Terrorē hostibus incutere, Strachem nieprzyiaciele ziąć/Postrászić. Morbum incutere, Przyprawić kogo w chorobę/Zadáć niemóc.

Nuncium alicui incutere, Przes poselstwo niekogo przestrászić. Pauorem incutere, Religionem incutere, W boyaźń boią kogo w wieść. Vulnus incutere, Ránić.

¶Incussus, a, um, participinm siue nomen ex participio, Wtrącony/Wtłuczony. a/e.

¶Percutio, percutis, percutere, actiu. tert. Biyę.

Percutere fores, Kołátáć we drzwi.

Percutere ſecuri filium, Sciąć ſiekierą ſyná. Percuti fulmine, Gromem być tracón/ Zábit. Percuſſæ de cœlo turres, Piorunem vderzone. Percutere animum dicitur res aliqua, Tknąć ſércá/ Zákołátáć w ſumnienie. Palpo me percutis, Głaßnąß ſe mnie/ Szydziß mną.

Percutere fœdus, Przimiérze wziąć. In leges hoſtium fœdus percuſſit, Przyiął przimiérze wedle woley nieprzyiacielskiey. Cum barbaris fœdera percuſſit.

¶Percuſſus, a, ũ, Vderzony/ zbity/ ſtłuczony

¶Percuſſus, huius percuſſus, Bicie/ Kołátánie.

¶Percuſſor, percuſſoris, maſc. tert. Zábiyak/ Męzobóycá.

¶Percuſsio, fe. tert. Vderzenie/ Trącenie.

¶Percuſſura, ræ, pro Percuſsione in Biblijs,

¶Repercutio, Odbiyam/ Odrážam. Dicta alicuius repercutere, Jegóß słowy tego poráżić/ Obróćić yego rzecz k niemu ſámemu. Sol repercuſſus, Záś ſie wyiáſniáiące słońce/ Pogodá/ Wytárte niebo.

Repercutere faſcinatores, Tym ktőrzi mámią ludźmi odtrącić ich nauke/ Nieczemną vczinić.

¶Repercuſſus, a, ũ, Odbity/ Odrážony.

¶Repercuſſus, huius repercuſſus, Odráženie/ Odbicie/ Odtrącenie, Repercuſſus maris, Wrácánie wody morskiey, Repercuſſus ſolis, Wyiáſnienie słońcá.

¶Succutio, Podbiyam/ Podtłukam/ Podtrącam/ Wſtrząſam yáko konie cżinią ktőre ćießko noßą.

¶Succuſſo, as, are. idem, Wſtrząſam. actiue, hinc equus ſuccuſſorius, Koń wſtrząſáiący/ Ciężko noßący.

¶Succuſarius, rij, idem.

¶Succuſator, oris, idem. Quidam ſcribunt per o in media dictione.

¶Succuſſorius, idem eſt.

¶Succuſſatura, ræ, Wſtrząſánie/ Ciężko noßenie.

¶Succuſſus, huius ſuccuſſus, Zrzucenie Vtrząſnienie.

Quatuor, om. plurale tantum indeclinabile, Cztery.

Quater aduerb. Czterykroć/ Cztery rázy.

Quaterdecies. Czternaście kroć.

Quaterquadragies, Czterykroć czterdzieśći.

Quatuoruiri, Nieyáka zwierſchność á vrząd w Rzymie ná ktőrim czterzey mężowie byli wyſádzeni.

Quatuoruiratus, us, Vrząd á doſtoyność tych iſtych.

Q ante V.

Quaternus, a, um, idem quod Quatuor, Cztery. Sed frequentius in plurali diſtributiue uſurpatur.

Quaterni, Quaternæ, Quaterna, Czterzey á czterzey/ po czterech. Quaterni denarij ſingulis debentur, Káżdemu z oſobná czterdzieśći pieniędzy mają być dáne.

Quaternis diebus latent, Czterdzieśći dni ſie nie vkázuią. Quaternorum pedum latitudine, Ná cztery ſtopy w ßérz.

Quaternarius, a, ũ, Czterny álbo czworny to yeſt cztéry w ſobie zámykáiący. Vt, Quaternarius numer⁹, Liczbá cztery w ſobie oſtegáiąca. Quaternarij ſcrobes, Cztery ſtopy w ßérz y w dłuß.

Quaternio, onis, Nieco czworolicznego. In Biblijs tantum.

Quartus, a, um, Czwarty/ Sámoczwarty. a/ c.

Quartum aduerb. ut quartum conſul, Po czwarty kroć. etc.

Quartusdecimus, a, um, Czwartinaſty. Vt, Quartadecima luna, Czwartegonaſtego dniá xiężicá.

Quartus, a, um, Vt febris quartana, Zimnicá czwartego dniá ſie wrácáiąca. Febri quartana liberari, Być pozbáwion od czwartodziennej febry.

Quartanarius, rij, qui quartanam febrim patitur Calep. ſine authore.

Quartarius, rij, Czwartká/ Czwarta część miáry. Apud Catonem in mẽſura quadrans eſt congij, in pondere quadrans libre.

Quadragenarius, uide paulo ſupra in Quadrus.

Quadriduum, dui. Czery dni. Quadriduũ hic fuit, Przez cztery dni tu był. Quadriduo nauigatio, Czterech dni wozbá. Quadriduliter, Czterech dni drógá.

Quatriduo aduerb. Vt, Quatriduo ante, Cztery dni przed tym. Quatriduo quo is occiſus eſt, Czwartego dniá potym yáko yeſt zábit.

Quadriduanus, a, ũ, Czworodzienny/ álbo Czterodzienny, In Biblijs tantum legitur minus Latine.

Quæ abſq; dipthongo coniunctio inclitica & adiectio ſyllabica quæ non niſi in compoſitione reperitur, & modo copulatiua eſt, ut, Arma uirumq; cano Modo cauſatiua, Cic. non ſolum nobis nati ſumus ortuſq; noſtri, partem patria uendicat, partim amici.

Que, pro An apud Horatium. Quid refert uri uirgis ferroq; necari? Hoc eſt, quid refert uri uirgis an ferro necari,

Máło ná tym rozgámi być treſtan álbo od mieczá zginąć.

Queis, ablatiuus, Acz. A quis cuius pro quibus. Którym, Quemadmodum aduerb. ſimilitudinis compoſitũ ex quē & ad, et modum, quæ tres particulę in unam cōiuncte idem ſignificant quod ad quem modum, uel ad eum modum quem, &c. Quemadmodum ſoles, Jákoś zwykł. Excogitaſti hæc quemadmodum prius, Zmyśliłeś to yáko y pierwey. Quemadmodum aliquando interrogatiue ponitur, Ci. Quemadmodum eſt aſſeruatus? Jáko go chowano / Którym ſpoſobem yeſt chowan. Quemadmodum ſpero, Jáko ſie nádziewam.

Quentiam, pro Potentiam, Veteres aliquando ſcripſere, Sipont.

Queo, ques, iui, itũ, ire, Mogę. Nō queo reliqua ſcribere, Nie mogę oſtátká dopiſáć. Necq; te quiuit hodie cogere illā ut duceres, Nie mógł cie przymuśić ábyś yą poyął.

Quitus, apud Tere, antique Forma in tenebris noſci non quita eſt, Kſtałt álbo twarz nie mogłá być w cieniu poznána.

¶Compo. Nequeo, Niemogę. Quid illud mali eſt nequeo ſatis mirari necq; cōijcere, Co to tákowego nie tráfnego yeſt / niemogę ſie wydziwić áni domyślić. Nequeo te exorare, Niemogę cie vproſić.

¶Nequinunt, pro Nequeunt Veteres dixerunt.

¶Nequitum eſt & nequitur, pro non poteſt ueteres uſurparunt.

Quercerus, uel Querquerus, a, um, id eſt frigidus cum tremore, Trzęſący ſie od zimná. Vel grauis uel magnus Obſolet.

Quercus huius quercus, in ablatiuo plurali Quercubus, Dąb.

Quernus, a, um, Dębowy. a/e.

Querceus, uel, Querneus, a, um, idem.

Querculanus, a, um, Plin. lib. 16. cap. 10. inuſitatum.

Quercetum, ti, uel, Querquetum, ti, Dembowy gay / Dembicá.

Querela, Vide Queror.

Queror, eris, queſtus ſum, eri, de. t. Skárżę ſie / Vtyskuyę. Suum actum querebantur, Skárżyli ſie álbo żałowáli ſwego vczynku. Lachrymans apud me eſt queſtus, S płáczem ſie przede mną skárżył. Sæpe de luxuria ciuiũ queſtus, Vſtáwicznie vtyskował ná zbytek mieſcki. Dicimus queritur hoc uel de hoc, O to álbo ná to ſie skárży. Semper aliquid queruntur, Cic. Záwżdy nayda czego ſie máyą skárżyć. Apud populum queſtus quod de ſe tali aliquid timuiſſent, Skárżył ſie przed poſpolitym człowiekiem yż ſie czego tákowego od niego obawáli.

Queritor, taris, tari, frequent. Vſtáwicznie ſie skárżę / Styſkuyę / Nárzekam / lámentuyę.

Queſtus, huius queſt⁹, in ablatiuo plurali queſtubus, Skárżenie / Vtyskowánie / Lámentowánie.

Querela, læ, Skárgá / Vtyskowánie / Láment.

Querela tēporis, Vtyskowánie ná złe czáſy. Plena querelarum epiſtola, Pełny vskarżánia liſt.

Querimonia, æ, idē quod Querela. Querimoniā habere de re aliqua, Skárżyć ſie ná co. Quotidiana querimonia populi,

Querulus, a, um, Vſtáwicznie ſie skárżący / Styskuyący.

Querulus idē aliquando ſignificat, Głośny / Kwiczący álbo Skrzypiący yákoby wóz.

Queruloſus, pro querulo in Biblijs tantum Barbarum.

Queribundus, a, um, idem quod Querulus.

¶Compo, Conqueror, pen. cor. conquereris, ſtus ſum, eri, idem quod ſimplex, Conqueri aliquid, Vtyskowáć ná co. Conqueritur mecum mulier fortunas ſuas, Skárży ſie nā ſwoye nieſzczęście. De eadem re per epiſtolam conquerenti reſcripſit, O też rzecz vskárżáyącemu ſie przez liſt odpiſał.

¶Conqueſtus, huius tus, Skárżenie / Vtyskowánie.

¶Conqueſtio, onis, idem.

Querquedula, læ, auis.

Querquerus, Vide Quercerus.

Querulus, Vide Queror.

Qui, Cuius, cui, pronomen relati. Który. Femi. Quæ, Która. Neut. Quod, Które.

Qui aliquando interrogatiuum pro Quis Plaut, Qui me eſt alter audatior homo, J kto yeſt nád mię śmielſzy. Qui erit rumor populi, Co ludzie będą mówić. Quem te appellem, Jáko cie mam zwáć. Si qui ſint qui uelint, Jeśli którzi ſą którzi by chcieli. Nemini concedo qui maiorem ex pernicie Reipub. moleſtiam acceperit, Nie dam tego yednemu naprzód któryby więtſzą żáłość podyął dla vpádku ſtanu poſpolitego.

Qui aliquando eſt aduerbiũ ſignificans Quomodo, Jáko álbo którym ſpoſobem / Którym obyczáyem. Qui uocare, Jáko cie zową. Dauo iſtuc dedam negoti S. non poteſt P. qui? S. quia habet aliud maius ex ſeſe, Dawuſowi to polecę S. Nie może być / Nie ſproſta temu P. czemu / przecz.

Qui fit ut ego neſciam, Co yeſt w tym yż ya o tym nie wiem.

Qui illum Dñ omnes perdiunt, Boże dan źle zginal. Qui fieri poterat, Iáko to mogło być.

Quidem, Terent. At nunquid aliud, P. quidum, G. quia triſtis es, A dla czego / A przecz / Albo czemu ták.

Qui cum pro cum quo, ut Qui cum loquitur filius, S kim to rozmawia ſyn.

Quidam compoſitum, Niektóry.

Quædam, Niektóra.

Quoddam, uel quiddam cuiuſdam, Niektóre.

Quidam ex aduocatis, Niektórzy z ſadownych pánów. Magni cuiuſdam hominis & perſapientis uidetur, Niektórego człowieká wielkiego y mądrego. Certis quibuſdam uerbis, Pewnemi niektóremi slowy.

Quiddam diuinum, Nieco boskiego.

Quicunque, quæcunq;, quodcunq;, Którykolwiek / Wszelki. Ciceronem cuicunq; eorum oppoſuerim fortiter, Wszelákiemu álbo ktoremu kolwiek z nich.

Quodcunq; militum contrahere poteris contrahe, Cokolwiek álbo yekolwiek możeſz służebnych ludzi zebráć z bierz.

Quicunq; geminatum, Cic. Quoſcunq; de te queri audiui, quacunq; potui ratione placaui, Którem kolwiek słyszał ná cię ſie skarżące ty którymem kolwiek obyczáyem mógł vśmierzał y vblagał.

Quæcunq; in dicendo ſumus, Którzi kolwiek w wymowie yeſteśmy / álbo yákokolwiek wymówni yeſteſmy. Vos in omni fortuna quæcunq; erit complector, Was we wszeláłim szczęściu yákoszkolwiek owa będzie przyymę / To yeſt álbo w dobrey álbo we złey przigodzie / yednák ya was záwżdy będę milował.

Quilibet, Quælibet, Quodlibet. Káżdy z oſobna / Wszelki / którykolwiek. Pollicitis diues quilibet eſſe poteſt, Obietnicámi wszelki może być bogáty. Quibuslibet temporibus egregius fuit Senatus, Nigdy ſie nieprzeyzło / álbo nie przebráło zacnych pánów rádnych. Peritus & quilibet ueluti contraria, Uczony á ládá kto.

Quolibet modo, Iáko ſie komu podoba.

Quiuis, Quæuis, Quoduis uel Quiduis, cuiuſuis idem quod Quilibet. Ab quiuis homine cum opus eſt beneficium accipere gaudeas, Od którego kolwiek człowieká gdy potrzebá dobrodzieyſtwá ma być żądano.

Queiſuis temporibus pro quibuſuis, Wszelákich etc. Quiduis potius quã iudicium, Cosz kolwiek bądź / tilko áby nie ſąd álbo pozywánie było. Quiduis perpeti malle, quam hoc uel illud, &c.

Quia coniunctio cauſalis, Iż / dla tego yż. Quia bis repetitũ ſequente ſubiunctiuo uel indicatiuo. Quintil. Non quia prodeſſe nunquam ſatis ſit, ſed quia hoc proſpicere debet, Nie dla tego yż. etc.

Quia pro quod ſubiunctiuo, Nemo dolorem quia dolor ſit amat, Żaden boleśći dla tego yż boli / nie miłuye Cic.

Quia enim, Plaut. Qui tibi iſtuc in mentem uenit, S. Quia enim ſero aduenimus, Dla tego yześmy pózno przyszli.

Quianam, interrogatiuum, pro Quare, uel, Cur. Plaut. Nimis ocioſum arbitror hominem eſſe D. Quianam arbitrare, Ale czemuſz mniemaſz.

Quiane pro certe, reuera, Otwszeki / Záprawdę. Interpretantur apud Vergil. Aeneidos.

Quiatis pro Cuias antiquum.

Quicquam, Cuiuſquam, Nieco. Si quicquam mentitum inuenies occidito, Ieſli mie namniey we lży doświádczyſz.

Quicque uel quidque, Cokolwiek / Wszelákie.

Quicquid ſubſtantiuum infinite capitur nunquam refert, Wszyſtko to / Coszkolwiek. Quicquid id eſt iam ex Naucrate cognato cognoſcam meo. Coszkolwiek yedno yeſt álbo coszkolwiek w tym yeſt / yuſz ſie tego wywiem z przirodzonego mego Naukráteſá. Iſtuc quicquid eſt fac me ut ſciam, To coszkolwiek yeſt daway mi znáć. Quicquid eſt, Bá niechay będzie co chce. Fores quicquid eſt futurum feriam, Niechay vrośćie ztąd co chce ya yednák záłołácę we drzwi álbo coszkolwiek koſztá przinieſie / etc.

Quicquid ſapit meo amore ſapit, Cokolwiek mądrośći ma / to z moyey mądrośći ma.

Quicum, Vide Qui.

Quicunq;. Vide Qui,

Quid, nomen ſubſtantiuum, Interrogat. aut infinite capitur, nunquã refert, Co. Quid agimus? Co czynimy / Co chcemy począć?

Quid cauſæ eſt quin hinc in piſtrinum recta proficiſcar uia, Co zá przyczyná tego może przeszkodzić / ábych ſie w wieczną służbę do Młyná zá rázem nie muſiał wnośić.

Quid facerent miſeri, A co ynego nie bożętá czynić mieli.

Quid

Quid te futurum, pro quid ad te futurum, Co z ciebie być ma,
Ego scio quod sis ętatis, Ja wiem iákoś stáry. Quid sui consilij sit ostendit, Co zá przed się wzięcie ma/ okázuie. Quid tu hominis es? Cożeś zá człowiek. Exponam breuiter quid hominis sit, Powiem krótiuczko co zá człowiek iest. Quid gentium caret is morbus, Y która ziemia tey choroby prozna iest. Quid istuc gaudij est, Co to tam zá wesele. Quid hoc rei est, Co to iest/ Co się przes to rozumie. Quid cum illa tibi rei est, Co masz s nią spráwowáć. Signi dic quid est, Powiedz co iest zá známię.

Quid istuc uerbi est, Co to iest zá rzecz. Co się przes ty słowá rozumie. Nescio quid uiri sis, Ja nie wiem coś ty zá człowiek.

Quid pro aliquid, Terent. Si tibi quid feci, Jeslim ci nieco vczinił, Portant quid rerum, Przinoszą nieco s sobą. Quid admiratiue dictum a respondente, Co? Jáko? Coż mówisz? Quid uolui aliud dicere, Cożem chciał ynego rzec. Quid autem? Ale czemu? Quid est quod lętus sis? Coć to wesołego? Quid est si non hoc contumelia est, J co ma być ynego zá potwarz mano / iesli to potwarz nie iest.

Quid pater, uiuit ne? Co ociec czini/ żywli ieszcze? Quid amplius uultis? Coż więcey checie? Quid mecum est tibi, Co masz s semną spráwowáć. Quid mihi cum ista sanctimonia & summa diligentia, Ey co ia dbam o tę swiątobliwość á wielką ták pilność,

Quid facere aliud, Coż miał ynego czinić. Quid si hoc quispiam uoluit Deus, Jáko álbo co k temu chcesz rzec iesli to ták Bóg przeyzrzał. Quid tibi uidetur, adeon ad eum, Coć się widzi y mam yść do niego. Quid uerbis opus est, Ale co potrzebá o tym wiele mówić. Quid multa? Quid multa uerba, quid multum moror idem.

Quid ita? Czemu ták? Przecz? Quid ita nō, Czemu nie. Terent. Adduxtin tecum filiam, C. Non D. Quid ita nō, Ale czemu nie.

Quid ita tantum, Terent. Qua audacia tantum facinus, audet. P. Quid ita tantum? Coż mówisz ták wielie? Quid tibi huc? Co tu spráwuiesz? Co tu masz czinić?

Quid tibi istic? Co tam czinić / O czemeś się tám zábáwił?

Quid tua id refert, A co to bie do tego.

Quid tum, A coż. Quid tum postea? A coż ná tym? Quid offendi, W czymem cie obráził. Quid istic, si certum est facere facias, J co mnie do tego. J coż mnie ná tym / iesliś to iusz ták przed się wziął prowadz że w ymię boże. Quid cum illis agas, A co s tákiemi ludzmi począć. Quid huic homini facias, Co s tákim człowiekim chcesz począć.

Quid facias, ita ut homo est ita morem geras, Co się przeciwisz/ nie stworzisz go ynym, Quid est factum, Co się stało.

Quidam, Vide Qui.

Quidem aduerbium affirmandi, ut, Ego quidem scribo, tu uero legis, Já wprawdzie piszę á ty czitasz. Ne ne, nec quidem, Cicer. Nec officium neque studium meum dissiderabis ne in publicis quidem, Też y w pospolitych spráwách.

Et quidem uel ac quidem, Cicer. Mihi quidem placet ac uehementer quidem, Mnie się podoba y wprawdzie bárzo dobrze. Tantum doleo ac mirifice quidem, Tilko żáluię á owszeki nie pomáłu/ Bárzo. Post solstitium Canicula oritur, & quidem aliquod diebus, A to w kilku dni po tym/ etc.

Quidem certe, Cicer, Illud quidem certe nostrum consilium iure laudandum est, Wprāwdzie oná nászá rádá. etc. Teren. Mea quidem hercle certe in dubio est uita. Záprawdę mój żywot ná włosku się dzierży.

Quidem profecto Cicero, Nunc quidem perfecto.

Quidnam interrogatiuum, Teren. Quidnam ille commotus uenit, Czemu álbo dla czego ten ták s gniewem przichodzi,

Quidnam sine interrogatione pro quid, Terentius. Reuiso quidnam Chærea hic rerum agat, Póydę záś á vyzrzę co tam Cherea czini/ Jáko mu się tám wodzi.

Quidni aduerbium confirmandi, Czemu nie. Nostin Pamph. Quid ni, Czemu nie/ Czemu nie mam znáć/ znam. Mutus illico G. Quid ni esset, Czemuby nie miał zmilczeć.

Laudas

Laudat Africanum Panecius, quod fuerit abſtinens, Quid ni laudet? Czemu by go nie miał chwalić.

Quidpiam cuiuſpiam, Nieco/ Nieyáká troche, Num illi moleſtæ quidpiam hæ ſunt nuptiæ, A prawdá yż mu nieyáko yeſt przyciężſze to weſele.

Quidq; cuiuſq;, Káżdy ktos/ Wſziſtko.

Quiduum, Vide Qui,

Quies, etis, fe. tert. Pokóy. In quiete & ſecundum quietem et per quietem, Przes ſen/ W odpocziwániu/ W ſpániu. Somnus & quies, Quietem capere, Odpocziwáć. Tradere ſe quieti idem, Albo yść ſpáć. Mors laborum & miſeriarum quies, Smierć wſzem prácóm y nędzóm pokóy vczini. Quies & uigilia opponuntur.

Quies etiam, Pokóy/ To yeſt przimierze.

Quietes in plurali.

Quieſco, is, eui, etum, ere, neut. tert, Odpocziwam/ Spię/ Stoyę s pokoyem. Tei przeſtáwam/ Popuſzczam/ Pozoſtáyę. Si uiginti quieſſem dies, Bych był dwádzieścia dni odpocziwał. Mare quieſcit, Morze ſtoyi s pokoyem. Quieſcas uel quieſce, Dayże yedno pokóy/ Nie troſzcz ſie/ Pátrz tego ná mię. Nunquam per Marcum Antonium quietus fui, Nigdym ſpokoyny nie był przed Antoniuſem.

Quieſco tranſitiue, Vſpokoyam/ Vskromiam. Plaut. Quieſce tumultum qui eſt ante hoſtium, Niedayſie wádzić przed domem/ Vſpokóy ye.

Quieſci impersonale, Terent, Quibus quidem quam facile poterat quieſci, ſi hic quieſcet, Które rzeczy łatwie mogły być vſpokoyone/ gdyby ten skromnieyſzy był

Quietus, a, um, participi. ſiue nomen ex participio, Spokoyny. Quietus eſto, Badź ſpokoyny Meminero, de hoc quietus eſto, Będę pámiętał/ możeſz ná to dobrze ſpáć. Quietum aliquem reddere, Vſpokoić kogo/ Troski á ſtáránie z kogo ſnyáć. Quieto animo uiuere, Spokoynie żyć. Solutus & quietus animus, Homo quietiſſimus. Quietus annus, Spokoyny rok. etć.

Quiete aduerb. Spokoynie. Quietiſſime ſe recipere, Spokoyniuchno ſie záś wróćić.

¶ Compoſi. Acquieſco, cis, eui, etum, ere, id eſt Aliquantulum quieſco, Odpocziwam nieyaką troche. Aliquando conſencio, condeſcendo, Przizwalam/ Przistáyę. Tuis monitis lubens acquieſcam, Rad przeſtáyę ná twym nápominániu. Nullo modo uoluit acquieſcere, Zadnym obyczáyem ná tym nie chciał przeſtáć. In ali-

Q ante V.

quo homine acquieſcere, Roskoſz. Ochłodę á krotochwilę mieć s niekim.

¶ Acquieſcens, entis, particip. Przeſtáwáyący/ Odpocziwáyący. Cōquieſco, id eſt bene quieſco, Dobrze odpocziwam/ yeſtem content/ Przeſtáyę ná tym/ Doſć mi ſie dzieye Tei ochłodę/ Roskoſz y krotochwilę mam. Conquieſcere ab execrationibus, Pokóy mieć od klątew y przeklinánia/ To yeſt nie być więcey przeklinan, A re aliqua cōquieſcere, Pozoſtáć niektórey rzeczy. Ne ad ſaxa quidem mortui conquieſcūt, Odpocziwáyą. Niſi perfecta re, de me nō conquieſti, Pirwyś nie odpoczinął áliżeś to przewiódł y przekonał co mnie należáło. Facile conquieſco, Łatwie ná tym przeſtawam. In ſtudijs conquieſcere, W naukách ſie tilko obieráć. In amici mutua beneuolentia conquieſcere, W zobopolney miłości przyiacielskiey roskoſz y ochłodę mieć Hyeme omnia bella iure gentium conquieſcunt, Przeſtáyą. etc. Ab armis conquieſcere, Przeſtáć walczić. Cōquieſcit mercatorū nauigatio, Przeſtáyę. etc. Conquieſcent literæ niſi quid noui extiterit, Odpocziwáyą liſty/ To yeſt przeſtáną więcey piſáć liſtów/ yeſli ſie co nowego od ciebie ku mnie nie ponowi,

¶ Inquies, etis, fem, contrarium quieti, Niepokóy.

¶ Item, Inquies, etis. om. Nieſpokoyny.

¶ Inquietus, a, um, quieto contrariū, Nieſpokoyny. Animus inquietus, Nieſpokoyny vmysł. Homo inquietus & ad tribunatum ſpirans, Człowiek nieſpokoyny á ná páńſtwo woyskie czuháyący/ ważący. Ingenia inquieta et in nouas res auida, Nox inquieta, Nieſpokoyna noc.

¶ Inquieto, as, are, Nágábam/ Trudność zádawam. Inquietatio, Niepokóy/ Nágábánie.

¶ Inquietudo, inis, Nieſpokoyność. In Biblijs tantum.

¶ Irrequietus, a, um, idem quod Inquietus, Nieſpokoyny/ Pierzchliwy/ niemogący s ſpokoyem być.

¶ Interquieſco, Podczás álbo niekiedy odpoczywam/ przeſtáyę. Quo tempore maxime lites interquieſcunt, Którego czáſu zwłaſzczá práwá á ſpráwy ſądowne przeſtáwáyą/ álbo záwieſzáyą. Cum paululum interquieuiſſem, Odpoczynąwſzy máluczko Aluus interquieſcet, Záſtánowi ſie záś.

¶ Requies, ei, uel requietis, requiem, uel requietem, ablatiuo requie uel requiete, idem quod quies, Pokóy/ Odpoczywánie. Habere quietem Mieć pokóy.

Dare

Dare requiem ab operæ, Kázáć odpoczywáć od roboty. Requiem ex occupationibus querere, Dáć ſie ná pokoy po wielkich pracách, Oblectatio animi requieſq; curarum. Requies in amicitia alicuius, Ochłodá y odpoczinienie w miłośći cżiyey.

¶Requieſco, cis, ere, Odpoczywam/ Spię ſtoyę s pokoyem/ Nieruſzam ſie. Requieſcere & curam animi leuare, Odpocżynáć/ ſpáć. A malis requieſcere, Od przećiwnośći ſie wykołátáć. Requieſcere in ſpe alicuius adoleſcentis, Rádowáć ſie/ máyąc dobrą nádźieię o nie którym młodźieńcu. In miſerijs requieſcere, Odległ nędzom ſwym náleść. Requieſcere in ſermone alicuius Cieſzić ſie obietnicą álbo powieśćią cżiyą. In lectione Poetarum requieſcere, Roskoſzowáć ſie w cżytániu Poetów. Non requieſcere conſilio cuuiſpiam, Nie chcieć przeſtáć ná cżiey rádźie. Requieſcere cum accuſatiuo, Verg. Et mutata ſuos requirunt flumina curſus, Záſtánowiły ſie álbo s pokoyem ſtánęły.

¶Requietus, a, um. Spokoyny / Cichy/ Skromny. Requietus lacus, Ciche yezioro Agrum requietum, Rola przyłogiem leżąca. Lac requietum, Słódkie mlieko.

¶Requietior, Spokoynieyſzy/ Ciſzſzy.

¶Requietio, onis, in Biblijs Barbarū nomen pro requie.

Quilibet, Vide Qui.

Quimatus. Vide Quinq;.

Quin aduerb. ſignificans, ut, non, Aby nie Fieri non poteſt quin aliquando iſtud tibi utile futurum ſit, Nie może być/ áby to kiedy wielkiego pożytku nie przyniosło. Nunquam tam mane egredior, quin te in fundo conſpicor fodere, Nigdy ták ráno z domu nie wynidę ábych cie nie miał ná roliey záſtáć kopáyącego álbo iuſz ná roley kopaſz. Non dubito quin eo ſis animo, Nie wątpię iżeś tego vmysłu yeſt. Non dubito quin ad te ſtatim ueniam, Mam zá to że wnet do ciebie przyidę. Prorſus nihil abeſt quin ſim miſerrimus, Owſzeki bárzo blisko tego że mi być wielkym nędznikiem Facere non poſſū quin ad te ueniā, Nie mogę ſie odźierżeć ábych ku tobie nie miał przyść. Cauſę nihil dico quin ita ſit, Nie przećiwiam ſie temu ábyták nie miáło być/ álbo może to być nie mówię nic przáćiwko temu. Nullo modo introire poſſum quin uiderent me, Zadnym obyczayem nie mogę wniść áby mie nie vyźrzeli. Quint. taces? Ale czemu wżdy nie milcżyſz. Quin, Pythias ſu me ſeruato.

Quin nonnunq; ſignificat, cur nō, Quin tu aliquid facis, Czemu ty nie robiſz cżego. Quin potius illud adnota quę putaueris corrigēda, Jowſzem racżey to máſz náznácżyć Plin. Epiſt. 57.

Quin item ſignificat, Nád to/ k temu.

Quinetiam coniunc. copulatiua Jowſzem nád to k temu. Quinetiā ſcelus poſtquā ludificatus eſt uirginem ueſtem omnē miſere diſcidit, Nád to yeſzcże bezecnik vcżyniwſzy ſwą wolą nád pánną poſzárpał y podarł ná niey odźienie.

Quinimo, coniunct. J wſzem dáleko więcey.

Quinimo quoties cubiculum eius intrare uolebat uiuere filium ſuum ſimulabat, Jowſzem yle kroć.

Quincunx, cis, om Piąta cżęść aſsis/ Náwadze dźieſięć łótów to yeſt quinq; uncię. Vide ſupra in dictione As,

Quincunx dicitur, Gdy która rzecz yedná od drugiey bywa rozſádzona / Iż gdźiekolwiek poyrzyſz álbo w dłuſz álbo w przecz álbo teſz ná ukoś wſzędźie ſie yednákie rzecży vkázują w yednáki dálekośći od ſiebie ſą. Quod in arboribus diſponendis ueteres curarūt Vnde dicimus arbores in quincuncem diſpoſitæ. In quincuncem diſpoſitas arbores eſſe ordines arborum rectos paribus interuallis longe lateq; in quadrum uel tranſuerſum ductos, ita ut proxime quæq; inter ſe quaternæ arbores figuram conſtituant quadrāgulam, æquilateram, Id iam confeſſum eſt. Sed qua tandem ratione is ordo quincuncialis dictus ſit, nemo hactenus quod ſciam diuinauit, aut certe non unde intelligas prodidit. Eam ego mihi ſic uideor animaduertiſſe, quod ſic conſtitutis arborum ordinibus, ſi proxime quæq; quaternæ arbores (quæ conſtituunt angulos quadrati æquilateri) inter ſe ad inuicem conſiderentur, ut figura quadrata, iuuenientur latera quadrati (id eſt interuallum rectilineum arborū per angulos quadrati diſpoſitarum.) quincuncialem exacte habere proportionem ad Diametrum eiuſdem quadrati, id eſt eam diſtantiam ſiue lineam quæ per medium quadrati ab angulo ad angulum, (ſiue arbore arborem) ducitur id eſt inuenietur laterū unum quodq; ad Diametrum eam habere proportionem quæ eſt quinq; ad ſeptem, quæ coniuncta conſtituunt aſſem duodecim unciarum.

Quod

Quod autem quincuncialis potius hic ordo quam ſeptuntialis dicatur, cum quincuncialia & ſeptuncialia habeat interualla, ea eſt ratio, quia quincuncialium interuallorum tanto plus eſt, quanto latera quadrati plura ſunt diametro. Porro a maiore fit denominatio, Hæc Petrus Cholinus, quæ ita ſe exacte habere quiuis poteſt circino experiri.

Quincunx item menſuræ genus paulum ſupra dimidiam heminam continens.

Quicunces uſure, Lichfy trwáyące przes pięć mieſięcy gdy ná kozdy mieſiąc od głowney ſumy ſtá yeden czynß bywa dawan / Oſtateczne ſiedmi mieſięcy tego roku / (Który tu bywa miáſto Aſsem rochowan) ſą wolne od czynßowánia / To yeſt ná kozdy rok pięcioráki czynß od káżdey ſummy głowney ſto w ſobie zámykáyąci. Hæres ex quincunce, Któremu ſie trzecia część máyętności weſpołek s yedną dwánaſtyną cząſtką áſſis doſtawá.

Quincuncialis, le, Vt, Quincuncialis herba, Ziele ná pięć wielkich pálców wzwyß. Nam 12. pollices conſtituunt unum pedem, Jedne ſtopę.

Quincuplex, Quindecim, Vide Quinq;.

Quinetiam, Quinimo, Vide, Quin.

Quinque, om. indeclinabile, Pięć.

Quinquies aduerbium, Pięćkroć.

Quinquies millies, Po pięć kroć tyſiąc.

Quinus, a, um, idem quod quinque, Pięć Sed ſæpius in plurali.

Quini, næ, na, Pięć á pięć / po pięci. Quina millia peditum, Pięć tyſięci pießych.

Quinarius, a, um, Pięć w ſobie oſięgáyący pięć liczebny. Quinarius argenteus, Dimidium denarij.

Quimatus, huius quimatus. Plin. Pięci lat wiek.

Quindecim numerale nomen indeclinabile, Piętnaście.

Quindecies aduerbium, Piętnaście kroć.

Quindecim uir, nomen magiſtratus apud Romanos.

Quindenus, a, um, idem ſignificat quod quindecim, Albo Piętnaſty á piętnaſti / po piącinaście.

Quingenti tæ, ta, Pięćſet.

Quingenteſimus, a, um, Pięćſetny. Plin. Anno urbis quingenteſimo, Roku od záłożenia miáſtá Rzymskiego pięćſetnego.

Quingenties aduerbium. Pięć ſet kroć / pięć ſet rázów.

Quingeni, næ. na, idem quod quingenti, Albo, Po piący ſet / Pięć ſet á pięć ſet.

Quingenarius, a, um, Vt, Quingenaria lanx, Pięć ſet funtów wáżąca.

Quinquaginta, indeclinabile, Pięćdzieſiąt.

Quinquagies, aduerbiũ, Pięćdzieſiąt kroć.

Quinquagies centena millia, Pięćdzieſiąt kroć ſto tyſięcy.

Quinquagenus, a, um, idem quod quinquaginta, Plin. Quinquagenis diebus, W piącidzieſiąt dni / álbo ná kázdą pięćdzieſiąt dni / álbo pięćdzieſiąt á pięćdzieſiąt dni.

Quinquagenarius, a, um, Z piącidzieſiąt ßtuk / álbo pięćdzieſiąt ßtuk wáżący. Grex quinquagenarius, Trzodá z piącdzieſiąt pogłowia.

Quinquageſies aduerbium, apud Plaut. legitur, Mendoſe pro quinquagies.

Quinquageſimus, a, um, Piącidzieſiąty.

Quinquageſimas exigere, Piącidzieſiątną część obieráć. Quinquageſima liba, pro religione quadam ueteres offerebant,

Quaquatria, orum, Feſta erant quæ quinq; diebus Palladi fiebant, Ku czyći boginey Minerwy.

Quinquatrus, a, um, Vt, quinquatrus dies. Feſtus poſt diem quintum Idus, Marcij.

Quinquatrus, us, ui, pro ipſis quinquatrijs.

Quintus, a, um, Piąty.

Quinquelibralis, & hoc le, Pięć funtów wáżący / Pięćfuntny.

Quinquemeſtris, & hoc quinquemeſtre, Pięć mieſięczny. Vt pulli quinquemeſtres, Źrzebiętá pięć mieſięcy ſtáre.

Quinquennis, & hoc quinquenne, Pięćletny / w piątim roku ſtoyący.

Quinquẽnalis, le, Od piący lat do piący lat / álbo ná kozde pięć lat. Vt, Quinquennales ludi, Ná kozdą pięć lat zwykłe bić ſprawowáne. Magiſtratus quinquennalis, Vrząd pięćletny / To yeſt tilko przes pięć lat trwáyący.

Quinquennium, ij, Pięć lat. Toto quinquennio abfui domo, Przes cáłą pięć lat nie poſtałem domá.

Quinquepartitus, a, um, Pięćczęſtny / To yeſt ná pięć części ſie dzieląc.

Quinquepartito, aduerbium, Ná pięć części.

Quinqueremis, quinqueremis, Gália álbo náſad o piąci rzędów wioseł nárządzona.

Quinquercium, & quinquertiones, uide Pentaphlus.

Quinqueuir, quinqueuiri dicitur, ut triumuir, Vrząd był w Rzymie piącinaście mężmi záſádzony.

Quinqueuiratus,

Quinqueuiratus huius quinqueuiratus, Dostoynosć á zwierschnosć tego vrzędu.

Quintilis, huius quintilis, dictus est mensis, Iulius, Lipiec. Quinquefoliū, uel Tormentilla herba, Przewrotnik álbo pępáwá.

Quintusdecimus, a, um, Piątnasti/a/e.

Quintum aduerbium, Vt quintum consul, Po piąty ras ráycą.

Quinto consul idem.

Quintanus, a, um, Piąty á piąty. Vt quintanus semitari, Po piątym á po piątym obkoku/álbo rosztowániu/ścieszkę pod winnicą czynić.

Quippe rationis redditiue aduerbium, Bo/yákosz to/ dla tego. Sol Democrito magnus uidetur quippe homini erudito & in Geometria perfecto, Demokritusowi się zdá że słońce yest wielkie/ yákosz to człowiekowi vczonemu/á w nauce pomierzenia ziemie doskonálemu. Cic. Conuiuia cum patre non inibat, quippe, qui ne in oppidum quidem, nisi perraro ueniret, Ná biesiádách s oycem nie bywał yákosz to ten ktori y do miástá bárzo rzadko przychodził.

Ego uero laudo, quippe quia magnarum sæpe id remedium ægritudinum est, Dla tego yż/etć. Recte igitur diceres te restitisse? Quippe, Bez wątpliwości.

Quippini, pro cur non, obsoletum.

Quiris, mas. Lingua Sabinorum, Hasta, Włocznia.

Quirinus dictus est Romulus, Pierwszy krol y fundownik Rzimski.

Quiris, quiritis, masc. tert. etiam singulariter Romanus dicitur apud Poëtas, Rzimiánin. Sed frequentius in plurali Quirites, Rzimiánie.

Quirinalis, & hoc quirinale, a Quirino, inde Quirinalis, Górá w Rzimie tim imieniem zwána.

Quirinalia, orum, Dies quo sacra Romulo fiebant, Swiętá w Rzimie były ku czći Romulusowi vstáwione.

Quirito, as, are, & Quiritor, aris, ari, Ná rátunek Quiritow/to yest/ Rzymiánów wołam prze żywy bóg rátunku żądam.

Quiritari etiam, Skárżić się/ lámentowáć á nárzekáć.

Quiritatio, onis, Ná rátunek wołánie/lámentowánie/ vtiskowánie.

Quiritatus huius quiritatus, Żáłosne ná rátunek wołánie.

Quiritatus infantium, Wrzask dziecinny.

Quis, quę, quod, cuius interrogatiue aut infinite ponitur nunquam relatiue, Kto. Quis me uult, Kto mie chce/ kto mie woła.

Tum mihi nescio quis in aurem insusurrauit, Ná ten czás mi niewiem kto w vcho poszeptał. Ex pluribus quis dignissimus, Z wielu ich kto naygodnieyszy. Quis uideor? Yákoć się podobam/ zdam. Quid hic tibi negotij est? Co tu masz zá spráwę? co tu spráwuyesz? Quo iure quaq; iniuria, Bądź wedle práwá/bądź bez práwá.

Quis ego sum, aut quæ in me est facultas, Y ktom ya yest/álbo co zá możność moyá yest.

Queis pro quibus in datiuo & ablatiuo Ktory. Queiscum pro cum quibus, S ktoremi.

E queis pro ex quibus, Z ktorich. In queis pro in quibus, W ktorich álbo miedzy ktoremi.

¶Composita, Aliquis, aliqua, aliquid & aliquod, Niekto / niektora / niektore.

Quispiam, quæpiam, quidpiam, quodpiam, idem. Nequis, nequa, nequod uel nequid, Aby kto álbo żaden. Nequid horum ignores, Abyś o tym chcąc nie wiedział.

Quisnam interrogatiuum est, Y kto. Quisnam homo est? Y kto yest? álbo co zá człowiek wżdy yest. Infinitum aliquando Plin. Delphini quonam modo audiant mirum, Dziwna rzecz yáko mogą słyszeć.

Quisputas, Co mniemasz/ co wżdy zacz.

Quisquam, cuiusquam, idem, Negatiue, interrogatiue, & subiunctiue ponitur, Negatiue, Sic egit causam tuam, ut neq; eloquētia maiore quisquam, neq; grauitate poterit, Ták rzecz twą spráwował yszby żaden nie mógł s więtszą wymownością s pilnieyszym wystáwiániem y s więtszą powagą. Interrogatiue fere semper cum indignatione, Cic. Et quisquam dubitabit quid uirtute profecturus sit, qui tantum authoritate profecerit, Y ktosz yeszcze wątpić chce/etć. Subiunctiue Terent. Si quisquam est qui placere se studeat bonis, &c. Yesli kto yest/etć.

Quisq; cuiusq;, Wszelki. Suam quisq; homo rem meminit, Każdi swą rzecz pámięta.

Quisq; superlatiuis iungitur, ut doctissimus quisq; contemnit, Ym kto vczeńszy tym bárziey gárdzy.

Quinto quocꝫ anno, Ná kożde pięć lat/ álbo w pięć á w pięć lat.

Quotus, Cic. Quotus enim quiſcꝫ Philoſophorum inuenitur, qui ita ſit moratus, Niechay mi yednego Philoſophá vkáżą ktoryby tákich obyczáyow był/ álbo niechay mi yeden z tákowych philoſofow vkaże ktoriby s tákiemi obyczáymi był. Suo quicꝫ tẽpore Káżdy ſwego czáſu. Sua cuiuſcꝫ animantis natura eſt, Wßelákie źwierzę ma ſwe przirodzenie. Pro ſe quiſcꝫ, Káżdy wedle ſwey przemożności.

Quocꝫ ablatiuus priore longa, Cic. Tertio quocꝫ uerbo excitabuntur, Zá trzecim słowem.

Quicuncꝫ, Bá ktożkolwiek/ bá niechay będzie kto chce.

Quiſquiliæ, quiſquiliarum pluraliter tantum, Otrzebiny/ ośmieciny/ wymieciny też ogriski. Et per translationem, podły/ zgárdzeny/ nicżemni ludzie/ podnoßkowie/ ßáráſpátki/ ßáráńczá. Quiſquillium, quiſquilij uocant exiguum fruticem Ilicis, producentem coccum quod granum eſt, ad tingendas ueſtes gratiſsimum.

Quiſquis, cuiuſuis, Ktoßkolwiek.

Quiſquis pro quiſcꝫ, Cic. in officijs maxime ut quiſquis his uirtutibus erit ornatus, inuſitatum.

Quiuis, quæuis, quoduis uel quiduis, cuiuſuis, Vide Qui.

Quo aduerbium Interrogandi ad locũ, Do kąd, Quo feſtinatis tantopere, Do kąd ſie kwápicie ták bárzo. Quo hinc te agis, Do kąd ſie prowádziß/ do kądeś ſie zápuścił. Quo abis, idem.

Quo non, Terent. Perreptaui uſcꝫ omne oppidum ad portam ad lacum, quo non, Zwiedziłem wßyſtko miáſteczko/ v bramy/ v yeziorá y niewiem gdziem tile nie był Quo interdum indefinite ponitur, Abijt neſcio quo, Szedł nie wiem do kąd.

Quoquo & quocuncꝫ item, quouis & quolibet, Do kądkolwiek/ á co wiedzieć do kąd/ gdziekolwiek oczy moſą.

Quo nonnunquam eſt coniunctio, & ſignificat, ut, Aby/ izby. Per ſimile declarat quo melius intelligatur, Przes podobieńſtwo wywodzi/ áby lepiey mogło być wyrozumiano. Non pol quo quenquam plus amem aut diligã eo feci, Owßekim nie tim ſpoſobem vczinilá ábym kogo bárziey miłowáć miálá. Quo ponitur etiam pro quanto, Ym. Vt, quo minus poſſum tanto magis cupio, Ym mniey mogę tym więcey żądam. Te amo quo magis quæ agis curæ ſunt mihi, Tym cie bárziey miłuyę/ ym mi ſie to co ty czyniß więcey lubi álbo podoba. Quo minus ingenio poſſum ſubſidio mihi diligentiam comparaui, Ym mnieyßy dowcip mam/ tim więcey pilności dodawam. Necꝫ id feci quod tibi moleſtus eſſem, Nie dla tegom to vczinił ábych ci to ná złość czynić miał. Non eo dico, C. Aquili quo mihi ueniat in dubium magis, Nie dla tego C. Aquiliuſá mowię ábym tym więcey w tim wątpił. Quo mihi fortunam ſi non conceditur uti, Y k czemu mi yeſt fortuná yeſli yey vżywáć nie mogę. Quoad idem quod donec, Yáko/ poki/ aż. Quoad uixero, Poki będę żyw. Quoad reliqua multitudo aduenerit, Aż oſtáteczna gromádá przyidzie Quoad uixit, Poki żyw był. Quoad potuit reſtitit, Yáko naybárziey mogł ták ſie záſtáwiał. Quoad per me licitũ erit, Yle mi ſie naywięcey będzie godzić. Quoad eius fieri poterit.

Quoad aliquando interrogatiue, Quoad nobis expectandum erit, Yáko długo mamy czekáć.

Quoaduſcꝫ antiquum pro Quoad.

Quocirca, coniunctio rationalis, A przeto dla tego. quocũ ablatiuus a quicũ, S kim

Quod cuius adiectiuum, ut quod pomũ Ktore yábłko. Interrogatiuum & relatiuum eſt. Militum quod haberent ad uos deducerent, Co by zá ludzie mieli/ áby do was przywiedli. Quod me accuſat nũc uir ſum extra noxam, Co ſie ná mie skárży/ ná mniey ſie w tym nie czuyę. Vt quod ad te uenio, intelligas, Abyś wyrozumiał dla czegom do ciebie przyßedł. Et quod nunc tute tecum iratus cogitas, A to o co ſie teraz ſam w ſobie griziesß. Quod ad me attinet, Co ſie mnie dotycze. Quod commodo ualetudinis tuæ fiat, Tilko áby to nic zdrowiu twemu nie ßkodziło/ álbo tym obyczáyem/ ábyś twoye zdrowie naprzod opátrzył. Quod ſine moleſtia tua facere poſsis, Yeſli k temu możeß ſnádnie przyść/ yeśliby tá rzecz przykrości ktorey nie zádáłá. Quod comodo tuo fiat, Tylko áby tobie nic ná tim nie ßkodziło. Quod bene uertat, Heráß/ boże day ßczęſcie. Quod ſatis eſt, Co potrzebá/ Tyle yle yeden ma doſyć. Quod ſupereſt, Ná koniec ná oſtátek/ álbo co ſie oſtátku dotycze.

Quod coniunctio cauſalis, Indicatiuo aliquando frequentius ſubiunctiuo iungitur, Yß/ co/ dla tego. Libellũ ideo miſi cp arbitrabar te delectare poſſe, Posłałem ci xiąſki dla tego yżem cie baczil z nich wielką roskoß mieć/ álbo iż ſie w nich kochaß.

Scio quod utile ſit, Wiem co yeſt pożytecznego. Quod ſcribis de Hermatena per mihi gratum eſt, Co piſzeſz o Hermátenie bárzom tego wdzięczen yeſt. Mihi quod defendiſſem leuiter ſuccenſuit, Dla tego ſię był ná mię nágniewał yżem brónił. Quod ſi quieſſem nihil eueniſſet mali, Bych był s pokoyem ſobie poczynał/ nic by ſię było złego nie ſtáło. Scio quod ſcribis uel ſcribas, Wiem co piſzeſz. Tertius hic eſt dies quod audiui, Trzeći dżień dżyś yákom ſłyſzał. Nam quod iſti dicunt maleuoli homines, Bo co ći mówią złośliwi ludżie.

Quoddam, Cic. de Orat. Sed nimirum maius eſt hoc quoddam quam homines opinantur, Nieco.

Quodammodo aduerbium, Niektórym obyczáyem/ nieyákim ſpoſobem.

Quodcunqꝫ, cuiuſcunqꝫ a quicunqꝫ adiectiuo fuerit, quodcunqꝫ, Niechay będźie co chce. Quodcunqꝫ ſenatus decreuerit agunto, Wſzyſtko to co rádá ská że czyń. Quodcunqꝫ aliquando nomen appellatiuum eſt, Cic. Vos hortor ut quodcunqꝫ militum contrahere poteritis, contrahatis, Ylekolwiek álbo cożkolwiek zá lud możecie zebráć / zbierzcie.

Quodpiam a quiſpiam, Vide ſupra.

Quoduis, Vide Quiuis.

Quominus, pe. cor. id eſt, ut non, Aby nię yż nię. Terent. Si poterit fieri ut ne pater per me ſtetiſſe credat, quominus hæ fierent nuptiæ nolo, By mogło być áby niechciał wierzyć/ áby ſię to weſele przes mię roſproło.

Vento tenebantur quominus in eundem portum peruenire poſſent, Wiátr przećiwny mieli/ á ták nie mogli ku brzegowi przyść/ álbo wiátr ym przeſzkadzał yż nie mogli brzegu oſięgnąć/ ku brzegu przypłynąć.

Quomodo aduerbium ſimilitudinis, Yáko. Quidam uolunt eſſe ablatiui caſus & ſeparatim legendum, Quomodo tibi res ſe habet, Yáko ſię maſz/ yákoć ſię wodźi. Miror quomodo tam ineptum quicquam potuerit tibi uenire in mentem, Dźiw mie yákoć mogło przyść ná myśl co ták nietráfnego. Quomodo nunc eſt, pedem ubi ponat non habet, Yáko go teraz widźiſz/ nie ma ták wiele yákoby ſtopą záſtąpił.

Quomodocunqꝫ, Yákożkolwiek/ bá niechay będźie yáko chce.

Quomodonam, Ale wżdy yáko. Cic. Quomodonam mi frater de noſtris uerſibus, Cæſar.

Quonam aduerbium ad locum, Do kąd. Plau. Quo tute agis C. Quonam niſi domum, Do kąd ſię prowádźiſz/ C. y do kąd ynąd/ yedno do domu.

Quonam ablatiuus a quinam, iungitur cum ablatiuo (modo) eſtqꝫ tanquam una dictio uice aduerbij poſita. Cic. Quonam inquit modo, Ale którym wżdy obyczáyem. Aliquando infinite. Cic. Admirantes quæramus ab utroqꝫ quonam modo uitam agere poſſimus, Yáko wżdy/ którim wżdy ſpoſobem.

Quondam aduerbium temporis, Przed czáſy/ przed láty/ niekiedy. Quondam fuit cum inter nos ſorderemus alteri, Był ten czás kiedy yeden drugiemu ſmierdźiał. Aliquando de futuro & de præſenti tempore dicitur. Quondam tua dicere facta tempus erit, Przyidźie ten czás gdy twoye uczinki wynidą ná świátłość.

Quoniam coniunctio cauſalis, A iż/ przeto iż/ dla tego iż. Et quoniam nemini obtrudi poteſt, itur ad me, A iż nie może być w nikogo wetkáną mnie chce nią zátkáć. Quoniam id fieri non poteſt quod uis, id uelis quod poſſis, Gdyż ſię to nie może ſtáć coć chceſz/ to chcey co ſię może ſtáć. Quoniam quidem, Cic. Quoniam quidem ſuſcepi non deſinam, Gdyżem ſię podyął/ nie przeſtánę.

Quopiam aduerbium ad locum, Niegdźie/ gdźiekolwiek.

Quoquam aduerbium ad locum, idem quod Quopiam.

Quocꝫ coniunctio copulatiua Też. Tu quocꝫ perparce nimium, Ty też názbyt skąpie. Ego quocꝫ hoc etiam credidi, Jam też temu wierzył. Quocꝫ in fine ſententiæ, Quintil. perdidiſſet fidem quocꝫ, Y wiárę by precz utrácił.

Quoquo aduerbium ad locum, Gdźieżkolwiek / gdźie oczy poniosą. Quoquo hinc abducta eſt gentium, A coż wiedźieć do kąd yeſt zánieſiona.

Quoquo ablatiuus, ut quoquo tempore fuerit, Którégoſzkolwiek czáſu będźie.

Quoquo pacto, Którimkolwiek ſpoſobem álbo obyczáyem.

Quoquomodo idem, Mihi moleſta eſt quoquomodo, Wſzelákim mie obyczáyem mierźi. Quoquomodo hominem inueſtiges uelim, Yákiegokolwiek możeſz pośćignąć/ pośćigay. Quoquomodo potes ad me fac uenias, Yákóżkolwiek możes derwi

ſie/przidź ku mnie. Quoquouerſum ſiue quoquouerſus aduerbium ad locum, Y tám y ſám / źe wſzad / y z tey ſtrony y z owey.

Quorſum aduerbium ad locum, cum interrogatione & ſine interrogatione aliquando ponitur, Do kąd / w ktorą ſtronę. Neſcio quorſum eam, Niewiem w ktorą ſie ſtronę mam obrocić / vdać. At ego neſciebam quorſum tu ires, Alem ſie ya nie nádział k czemu ſie twoye słowá ſciagáły. Quorſum recidat reſponſum tuum non magnopere laboro, K czemu ſie twoyá odpowiedź ſciąga/ nie owſzeki dbam álbo trwam. Quorſum iſtuc, K czemuſz to mowiſz/álbo co ſie przes to rozumie. Quorſum igitur hæc ſpectat oratio, A w ktorizeſz widi ſpoſob to rzekł. Quorſum igitur hæc diſputatio? Quorſum? Vt intelligere poſsitis, &c.

Quorſus, idē, Cic. Quorſus inquiſ iſtuc?

Quot nomen numerale indeclinabile, plurale tantum, gen. om. Yáko wiele/yle Quot homines tot ſententiæ, Yle ludzi tile mniemánia. Quod annos nata dicitur, Yáko yey wiele lat powiedáyą/w ktorich liecięch może być.

Quotquot, Yle tyle wſzyſcy ćy. Omnes quotquot aderant, Wſzyſcy ćy y'e ich yedno było.

Quotannis aduerbium, Ná kożdy rok / od roku do roku.

Quotēnis, Yáko wiele lat ma/yáko wieloletny.

Quotenus, pe. cor. Relatiuum diuiſiuum ſed frequentius in plurali diſtributiuum eſt.

Quoteni, quotenæ, quotena, Yáko wiele/álbo yáko wiele ná raz. Cic. Fecit partes in ripa neſcio quotenorum iugerū, Nie wiem yáko po wielu ſtay.

Quotidie aduerbium, Vide Dies.

Quoties aduerbiū, Yle kroć/yáko wiele rázow

Quotieſcunq, Yle kroć/ tyle kroć. Quotduplex, quotduplicis, om. Yáko rozmánti/ yáko wieleczeſtny.

Quotuplus, Yáko gęſti/częſty.

Quotus, a, um, Relatiuum ordinale, Ktori w lidźbie/álbo ktori wedle lidźby. Quotus es, Ktorim yeſteś w lidźbie. Quota eſt hora, Ktora yeſt godziná/álbo o ktorey godzinie może być. Quotas ædes dixerit non certo ſcio, Ktori dom ma być w rządzie/ álbo yle domow mamy minąć/nie wiem zá pewne Quotā ſonuit horā, Yáko wiele zegar bił.

Quotuſquiſq, nomen indeclinabile, & per interrogationem profertur, Y yáko ich wiele / yákoby rzekł/ bárzo máło. Quotuſquiſq hoc intelligeret? A yákoby ich to wiele mogło wyrozumieć/álbo á ktoby to mogł wyrozumieć Perpauci ſcilicet, Quotuſquiſq Philoſophorum inuenitur, qui ita moratus ſit, Cic. Rzáźmi tákowych philoſophow á mędrcow wiele/ktorzyby timi obyczáymi byli obdárzeni.

Quouis aduerbium ad locum, Gdzieſzkolwiek/bá gdzieć ſie zda. Abeat quouis gentium, Niechay idzie w ymię boże gdzie go oczy poniosą/gdzie yedno chce. Quouiſcunq loco potes hunc finire libellum, Możeſz ti xiąſzki skończić ná ktorim ći ſie yedno mieyſcu podoba.

Quouſq, Yáko długo. Quouſq inquies? quoad erit integrum, Ale rzeczeſz yáko długo? ták długo poki ſie będzie godziło.

Quum uel Qum, uel Quom ſcribebant ueteres quando aduerbium temporis erat, Gdy/yáko. Quum prim.ū, pro cum primum, Yáko skoro.

Quum pro quo, Terent. Prope adeſt quum alieno more, uiuendum eſt mihi Málem k temu przyſzło yż muſzę wedle cudzich obyczáyow żyć.

DE LITERA R.

R ante A.

RAbi, dictio Hebraica, id eſt Magiſter, Miſtrz. Raboni, Magiſter mi, Miſtrzu moy.

Rabies, rabiei, femin. q. Wſciekliwość pſow. Sed etiam transfertur ad homines, Yádowitość álbo rozyędzenie / ſzaleńſtwo.

Rabia, æ, pro rabie obſoletum.

Rabioſus, a, um, & Rabidus, a, um, Wſciekły. Metapho. Bárzo gniewliwy/yádowity rozyádły. Rabioſulus, diminutiuū, Przyyádowitſzy/ przywściekleyſzy.

Rabioſe aduerbium, Wściekliwie/ ſzalenie Rabide idem.

Rabio, is, re, neut. q. Być wściekłym. Obſol.

Rabieſco, is, ere, Poczynam być wſciekłim/ſzalonym.

Rabo, rabonis, pro Arrabone, Plaut.

Rabula, læ, procurator, Chrapek / świerczek/piercá/ſzczekulá/ſzczekarz. A rabie uel raucitate dictus, qui ſcilicet in negotijs agendis acer eſt & rabioſus, ktory zwłaſzczá ná ſądzie rzecz ſpráwuyąc świerczy/á wſzyſtko źle plodzy.

Racemus, racemi, masc. sec. Gronowiná/ y wszelákie ynsze owoce ná xtalt grōn rosące yáko są káliny/ trześnie, etc.

Racemosus, a, um, Gronisty/ pełny grōn.

Racematus, a, um, Groná rodzący. Quod scilicet racemos habet.

Racematio, onis, fem. tert. Ostáteczne zbierānie grōn ná winnicách ktōre po pierwszym zebrāniu bywa.

Racemarius, rij, masc. sec. Malleolus ex quo Pampini pullulant uel steriles uel certe minus feraces.

Racha apud Hebreos interiectio indignantis fictitia esse uidetur a sono, ut Latinis Ronchus, ut in Euangelio Matth. Qui dixerit fratri suo racha, Ktory się ná brátá swego obrynknie / yákoby gárdząc á brzydząc się niem.

Radicitus, radico, radicula, Vide Radix.

Radius, radij, masc. sec. Promień słōneczny. Item fulgur oculorū, Błyskánie w oczu.

Radius item dicitur uirga qua Geometræ lineas iudicant, Prątek ktōrym Geometre liniye czynią.

Radius ferreus, Szwáycá.

Radij quoque rotarum dicuntur, Szpice w kolách wozowych/ kolna szpicá.

Radius etiam est instrumentum textorū Tkácki czołnek.

Radius præterea instrumentum quo raduntur mensuræ, Strichole. Hostorium.

Radij item, Nie yáki rodzay podługowátych oliwek.

Radiolus, li, dimin. Māluczka podługowāta oliwká.

Radio, as, are, neu. prim. Promień pusczam.

Radiatus, a, um, participium, ut Sol radiatus, Promieniste słōńce/ to yest/ promienie dawāyące. Radiatus stellæ modo, Promienisti yákoby gwiazdā. Rota radiata, Koło szpicāmi nātkniōne.

Radiatio, onis, Promienistość/ to yest promień y błyskánia dawānie.

Radiosus, a, um, Promienisti/ a/ e.

¶Irradio, as, are, Oświecam/ promieniemá yásnościa obyáśniam.

Præradio fere idē, Obyáśniam/ oświecam.

Radix, radicis, fem. ter. Korzeń. Radices agere, Korzenić się. Fibras radicum euellere, Wykorzeniáć. Habere radices altas Głęboko korzenie pusczáć w ziemię/ Fortiter niti radicibus, Mocno się dzierżeć ná korzeniu.

Radices montis, Podgōrze/ doliznā zwłaszczā pod przistępem gōri leżąca.

Radicula, læ, dimin. Korzonek. Et nomen herbæ.

Radico, as, are, Korzenię się. In fruticem radicare.

Radicatus, a, um, participium, Wkorzeniony/ álbo rozkorzeniony/ a/ e.

Radicosus, a, um, Korzenisty/ a/ e.

Radicitus aduerbium, Y skorzeniem precz/ áż do gruntu y korzenia Radicitus euertere ciuitatem, Z gruntu wywrócić / wykorzenić.

Radicitus per translationem, pro omnino & funditus accipitur.

Eradico, as, are, wykorzeniam/ wyploniam

¶Eradicitus aduerbium, idem quod Radicitus.

Rado, radis, rasi, rasum, radere, act. tert. Golę/ skrobię/ grzebię. Et per Metaphor. Gwałcę. Teneras aures mordaci radere uero, Młode á subtilne vszy dotykając do żywego prawdą. Caput & genas radere, Głowę y policzki ogolić. Radit coruus terram, Grzebie álbo drápie.

Rasus, a, um, participium, Ogolony/ goły.

Rasito, as, are, frequent. Vstawicznie golę.

Rasor, rasoris, Skrobácz/ drápácz / bárwierz.

Rasura, ræ, fem. prim. Golenie / skrobánie.

Rasilis, & hoc rasile, Skrobány / golony/ gládki álbo co się łatwie da skrobáć. Buxum rasile, Dobre ku rzezániu / da się łatwie skrobáć.

Rasorius, a, um, Co ku goleniu należy. Culter rasorius, Brzytwá.

Radulla, læ, Instrumentum ferreum a radendo dictum, Niektore naczynie do skrobánia vczynione.

Radulanus, a, um, Skrobány. Vt pix radulana, Skrobána żywicá.

Rasamentum, rasamēti, Oskrobiny. Quāuis eo loci apud Columellam, ex quo Calep. probat, Nunc ramentū legitur.

Rallum, ralli, instrumentum quo uomeres radendo purgantur, Naczynie/ ktory plużny oskrobuiące/ czyściące.

Rastrum, rastri in singulari neutrum, in plur. masc. hi rastri & hæc rastra dicimus, Grábie.

Rastellum, dimin. Māłe grābie/ grābki.

¶Composita a Rado, Abrado, abradis, pen. prod. abrasi, abrasum, abradere, Oskrobawam/ vskrobawam/ ogolam. Et per Metaph. Vszkadzam/ vwlekam komu czci/ álbo czego inego. Barbam abradere, Brodę ogolić precz.

¶Abrasus, a, um, Oskrobány/ ogolony/ ogłodány. Abrasa supercilia, ogolone brwi

¶Circumrado, Wkolo oskrobuię/ golę.
¶Corrado, Weſpolek skrobię / zbieram/ grabię/gromadzę. Quamprimũ aliquid pecuniæ corraſero tibi ſoluam, Yako ſie skoro ná yáką troche pieniędzy zbierzę / tedić záplácę.
¶Derado, Skrobuię/pogalam/ſgrzebam/ zmietam.
¶Erado, Wyskrobuię/wygalam/wygrzebam.
¶Eraſus, a, um. participiũ, Wyskrobány wygolony/a/e.
¶Interrado, Przegalam/przeskrobuię/ też przecieram.
¶Interraſilis, & hoc interraſile, Przetárti/przeskrobány. Interraſile aurum, Złote złoto.
¶Prærado, Ná przodku przegalam/przeskrobuię/przecieram.
¶Obrado idem quod circumrado.
Ragades, gen. fem. & Ragadia, neu. Rozpádliny/riſowánie/ßczepánie/ yáko ná rękách nogách/vściech tákież na zádku okolo kroku álbo guzice. Quidam ſcribunt per h. Rhagades.
Raia, raiæ, Nieyáki rodzay morskich ryb czterokątych. Quas Græci βατους dicunt.
Ralla, rallæ, Genus ueſtis a ueritate dictæ Nam rarum facit diminutiuum Rallũ Rzadká cienká ßatá.
Ramale, Vide Ram...
Ramentũ, ramenti, Wßeláki máluczkie ßtuczki/oskrobinki/odrobinki ktore zá skrobániem odchodzą. Ramenta arborum, Trocziny/ proch ktori pada pod piłę gdy drzewo trą/ álbo też drzazgi ktore heblem bywáią zrzezowáne/gdy drzewo heblem pogłádzáią.
Ramenta auri, Odrobinki á kaski złotá/ yákoby dziarstwo roztárte / ktore ná brzegách rzek tych náyduią/ ktore złoto w ſobie máią.
Ramex, ramicis, maſc. ter. Wypuklina álbo ociecżenie álbo ſpuchnienie łoná.
Ramicoſus, a, um, Wypukły/ociękłego łoná.
Ramus, rami, maſc. ſec. Gáłąź. Ramum arboris defringere, Gáłąź ná drzewie odłomić. Rami late diffunduntur, Szeroko ſie gáłęzie rozraſtáią. Ramus in radice arborum dicitur quod in herbarum radicibus capillamentũ, Gáłąská / rożczká
Ramuſculus aliud dimin. Gáłązeczká.
Ramuloſus, a, um, a ramulus, Gáłęziſti.
Ramoſus, a, um, idem, Gáłęzyſti/a/e.
Ramale, ramalis, neut. Odcięta gáłąź.
Rameus, a, um, Co s gáłęzią yeſt.
Rana, æ, fem. prim. Żábá.
Rana etiam morbus bobus peculiaris, uitioſum quoddam linguæ incrementũ Spuchliná álbo ociecżenie yęzyká. Quisquis amat ranam, ranam putat eſſe Dianã, prouerbialis ſententia, Kto ſie żáby rozmiłuię/ták dla niey/ yáko dla Diány wiluye. Rana ſeriphia, Milczący niemy człowiek/ ktori áni mowić/áni ſpiewáć nie vmie Prouerbium.
Ranunculus, dimin. Żabká.
Ranunculos uocat Cic. homines ſibi obloquentes.
Ranunculus herba, Ziele gorącego przyrodzenia/ kąſáiące á pálące w yęzyk.
Rancor, rancoris, maſ. te. Pleśń/wſtęchliná/ wſmierdnienie/czuchnienie.
Rancidus, a, um, Popleśniáły/wſtęchły/czuchnący. Rancida caro, Przyſmierdáiące mięſo. Metaph. Niewdzięczny/nieſmáczny/przykry. Aſpectus rancidus, Srogy á ogromny wzrok.
Raucidulus, a, um, dim. Przyſmierdzáiący/ przytęchły/nieſmáczny. Os rancidum, Chrápká/omiemenie.
Rancide aduerb. Nietráfnie / niewdzięcznie.
¶Prærancidus, a, um, Bárzo popleśniały Metaphor. Stary/niewdzięczny/záſtárzáły.
Ranceo, es, ere, rancidum eſſe, Calep. ſine autore, Pleśnieię / wſtęchliną czucheę.
Rantum, uocabant antiqui quadrantem Calep.
Rapa, rapæ, fem. prim, uel rapum, rapi, neut. ſec. Rzepá.
Rapulum, dimin. Rzepká.
Rapacium, ij, ſiue rapicia, orum, in plurali tantum, Rzepna nác.
Rapunculus, uel rapuncium, Pączki álbo ſoſnyki / ktore ſie naprzod puſzczaią po ziemi ktorych w ſáłacie vżywáią.
Rapina, æ, Rzepisko/ziemiá gdzie rzepę ſiewáią
Rapacitas, rapaciter, rapax, Vide Rapio.
Raphanus, huius raphani, pen. cor. maſ. Rzodkiew.
Rhapanus, idem,
Radicula, idem.
Raphanus ſylueſtris, ut quidam putant, Wietká álbo polna rzodkiew. Armoraria forte idem.
Raphaninus, a, um, Rzodkwiány. Vt Raphaninum oleum, Oleyek z rzodkwie vczyniony.
Raphanitis, huius raphanitis, fe. ter. Nieyáki rodzay ſiwołkowy lilicy.
Rapicium, Vide Rapicia, arum in Rapa.
Rapio, is, rapui, raptum, rapere, act. tert, Porywam / pod wytom. Rapere uirginem, Vnieść pánnę. Rapere in peiorem partẽ,

Wßyſtko

Wßiſtko we złe obrácáć. Rapere in calumniam, Złorzeczić/ potwárzáć. Rapere aliquem ſublimem, Popáść kogo zá włoſy álbo zá łep. Animus in diuerſa rapitur, Vmyſł rozmáycie bywa roztárgan. Aliquẽ in ius rapere quod & trahere & uocare dicitur, Porwáć/ ná práwo przywieść etć. Rapere aliquem ad prætorẽ, Przed wqtá kogo pociągnąć. Rapere ad pœnã Do kaźniey kogo wetkáć/ſkáráć. Rapi ad ſupplicium, rapi ad mortem, quod & trahi dicitur, Być porwan ná mękę ku ſkaránia.

In crucem rapere, Ná ßubienicę wydáć. Aliquem in inuidiam rapere, Wpráwiáć kogo w nienawiść. Rapi in errorem W błąd być wiedzionym. Rapſere pro rapere, Obſoletum.

Rapto, as, are, frequentatiuum, Pochwytawam/porywam.

Raptito, as, are, frequent. idem.

Raptus, a, um, participium, Porwány/pochwycony/y też záchwycony. Vt raptus a Dĩs Ganymedes, Záchwycony. Rapta occaſio, Oſięgniona. Rapta ex oculis fortuna, Z oczu źnikněłá.

Raptum, rapti, ſubſtantiuum, neut. ſec. Łápaniná/łup.

Raptus, huius raptus, Porwánie/pochwycenie/też záchwycenie/też vnieſienie. Vt raptus uirginis, Vnieſienie pánny.

Raptura, ræ, idem.

Rapax, rapacis, maſc. tert. Drapieżny/łákomy ná łup.

Rapacitas, atis, fe. ter. Drapieſtwo/łápániná/łákomſtwo.

Raptor, raptoris, Drapieżcá/łápácz/drápácz/vwodnik/vnośiciel.

Rapo, raponis, idem ſcilicet, Obſoletum.

Rapidus, a, um, Prętki/byſtry. Rapidus fluuius, Rzeká byſtrze ciekąca. Celeritas rapida, Byſtra prętkość.

Rapide aduerbium, Prętko/ſkoro/byſtrze.

Rapiditas, atis, Byſtrość/ſkorość/prętkość.

Raptim aduerbiũ, Kwápiąc/wzawōd/wlot/wſkok/nagle. Hæc raptim ſcripſi, Ná prętce/popußczáiąc od ręki precz.

Raptio, onis, fe. ter. uerbale, Pochwycenie/záchwycenie.

Rapina, æ, Łup/korzyść/drapieſtwo Ad rem refertur.

Rapinator, id eſt raptor, apud lucilium, Obſoletum.

¶Compoſita, Abripio, abripis, pen. cor. abripui, abreptum, Precz porwáć/precz pochwycić, oderwáć. Abripere ſeſe, Prętuchno ſię vkráść. Aliquẽ a terra abripere, Pochwycić kogo od ziemie. A cõplexu uel ex cõplexu abripere, od rámion álbo z ręku oderwáć. Abripere in quæſtionẽ uel in cruciatũ. Mknąć ſkim do wieże ná męki

¶Abreptus, a, um, participium, Oderwány/oddárty/porwány/ſa/e.

¶Arripio, Pochwytawam/poriwam/poymuię. Arripere anſam, Vßká/álbo rękoieści ſię dochwyćić/to yeſt/przyczyny y czáſu nie opußczáć/pochop wziąć. Prouerbium Arripere mordibus, W zęby vchwyćić/to yeſt kęſáć.

Arripere cauſam ad incendia, Wziąć przyczynę ku zákłádániu ogniá. Arripere legem ex natura, Zakon z náturi poiąć. Arripere aliquid ad reprehendum, Vchwyćić co ku gániemu. Arripere occaſionem recuperandi, Poiąć álbo wziąć przyczynę/przyść ku ſwemu.

Literas Græcas auide arripere, Chutliwie ſię Greckiego yęzyká yąć. Arripere ſeſe foras, Porwac ſię precz. Arripere celeriter aliquid, Prętuczko co poiąć y wyrozumieć.

¶Arreptus, a, um, Poięty/pochwycony.

¶Arreptitius, Cale. A dæmone uel laruis arreptus.

¶Corripio, Popádam/prętko pochwytam Metaph. Vkracam/krotko czynię, Corriripere morſu, Zębomá popáść. Corripio me hinc, Ya ztąd mknę precz. Corripio me interim ex lecto, uel corripio corpus e lecto, A ya ſię s trząskiem porwę z łożá. Corripere ſe intro, Wpáść w dóm/vwieść mydłá. Corripere ſe repente, Pochwyćić ſię z nienacká. Curſum corripere W pedę álbo w nogę vderzić. Viam corripere, Ochotnie ſobie w drodze pochádzáć/nápáść ná drogę. Corripuit de repente tacitus ſeſe ad filiam, Milczkiem ſię wymknął.

Corripi aliquo morbo, Być złożon yąką niemocą. Corripi flamma, Opáść płomieniem.

Graui correptus eſt morbo W ciężką chorobę wpadł. Hinc correptio, Skaránie/ſtroſowánie/też vkrócenie. Correptio ſyllabe, Skrócenie ſylláby álbo rzeczu/prętkie wymawiánie.

Quæ cauſa fuit correptionis, Co zá przyczynę przećiw tobie miał/yż cie ták ſtroſował á karał.

¶Correptus, a, um, Stroſowány/karány złáiány/też vkrócony/krótki. Correptus ab eo cur ambularem, Złáiány od niego á czemu bych miał yść.

¶Diripio, Rozdzieram/rozbieram/ rozrywam/wyłupiam. Diripere urbem, Wyłupić miáſto. Oppidum militibus diripiendum dedit, Pozwolił żołnierſtwu miáſteczká wyłupić/to yeſt/ wßiſitek plon/łup ko rzyść ku ich pożytku obrócić. Omnia diuexare & diripere, Wßyſtko pociemiężyć y złupić.

Diripere autoritatem alicuius per translationem, Dyąć komu cżyiey powagi. Diripere aras, aut templum, Kośćioł wyłupić.

¶Direptio, onis, uerbale, Wyłupienie/ wypłomienie/rozebránie.

¶Direptor, huius direptoris uerbale Drapieżcá/wyłupnik.

¶Eripio, Wydzieram. Eripere aliquid alicui per oppreſsionem, Wydrzeć komu co przez obciążenie. Eripere aliquem domo, patria, Wydrzeć komu oycżyznę / wypchnąć go z domu. Eripere alicui conſpectum ſenatus, Zákázáć mu przed radę chodźić. Conſulatū alicui eripere, Wyſadźić/ wyrzućić wypchnąć kogo z vrzędu burmiſtrzſtwá.

Eripere facultatem, Możność odyąć/ to yeſt/ przeßkodźić áby nie mógł k temu álbo owemu przyść. Libertatem eripere, Wolność odyąć. Lucem alicui eripere. Zásłonić od świátłá. Ius eripere, Práwá popſowáć Mentem eripere alicui, Zbłáźnić kogo/w kład wwieść. Oculos eripere, Wyłupić oczi Ea quæ ipſe dicturus eram eripuiſti ex ore, Wyyąłeśmi z vſt com dopierko chciał rzec. Pudicitiā eripere, Zgwałćić białą głowę. Reſponſiones omnes uno uerbo eripit, Wßiſtki odpowiedźi yednym słowem zágradza/záwięzuye. Sanguinem uitamq́ eripere, Żywotá pozbáwić. Eripere ex ciuitate ornamenta, Poważność y ochędożności mieſckie odyąć. Se ex crimine eripere, Wyprawić ſie z tego w cżim mu winę dawano.

Ex ſinu parentum liberos eripere, Z łoná rodźicóm dźieci wydzieráć. Bolum e faucibus eripere, Kęs z gárdłá wydrzeć. Prouerb. to yeſt dobrą nádzieię zepſowáć. Eripuit hominē ex magno periculo, Z wielkiey go niebeſpiecżności wyrwał. Eripere uoluntatē mortuis, Cicer. Teſtáment vmárłych połámáć / skáżyć. Eripere animā Zábić. Eripere ſe ex infamia, Ze złey sławy ſie wykołátáć. Agnum lupo eripere, Odyąć odeßczwáć.

¶Ereptor, ereptoris uerbale, Drapieſcá wydzieracz/wyciemięzník.

¶Ereptio, onis, Wydárcie/złupienie.

¶Præripio, Vprzedzam kogo do hárápu/ przechwytam co komu/vbieżeć go w cżim. Præreptus immatura morte, Przed cżáſem vmárł. Præripere uiaticum uel commeatus alicui, Odyąć plon/vbieżeć do plonu/to yeſt/ do potrzeb wßeláκich żywnośći. Præripere conſilia hoſtium, Zábieżeć nieprzyiacielskiemu przedſię wźięciu. Demoſtenes tibi eripuit ne eſſes primus orator, Vciekł cie do wymowy/etc. to yeſt/ wymownieyßy niż ty.

Præripere laudem alteri, Vbieżeć kogo w cżym/ przeyąć go chwałą. Præripere alicui popularem gratiam, Vbieżeć kogo do poſpolitego człowieká w łáskę.

¶Proripio, Poriwam ſie/ pochwytam ſie. Ego me continuo proripio in pedes, A yam ſie wnet porwał w nogi / vderzyłem w nogi/vciekłem. Quo ſe proripit ille, Do kąd ten lieći/ mknie. Proripere ſe repente uel ſubito, Sprętkośćią ſie gdźie porwáć. Ex manibus ſacrificantium cum ſe proripuiſſet, Wymknąwßy ſie z ręku tich ktorzy go chcieli ná ofiárę zábić. Seſe porta foras uniuerſi proripiūt, Wßyſcy ſie rázem z bramy wyſunęli. Proripere ſe ex aula, Wyrwáć ſie z dworu. Proripere ſe in publicum, proripere ſe in cœtum Wymknąć ſie. Proripere aliquem, Porwáć pochwyćić kogo.

¶Surripio, Vkradam ſie/ſchrániam ſie precz Surripere ſe alicui, vkráść ſie komu. Quo te ſurripis, Do kąd chceß, do kąd ſie kráſdaß.

¶Surreptio, Skrádnienie. Surreptitius, a, um, Krádziony/táyemnie/ bez wiádomośći wźięty. Plaut.

¶Deripio idem quod Diripio.

Rapum, Vide Rapa.

Rapunculus, Vide Rapa.

Rarus, rara, rarum, Rzadki/ niegęſty. Rara lanugo, Rzadki wąs. Tenue atq́ rarum textum, Cienka á rzadka przędzá. Rarum & Vulgare contraria, Niepoſpolite. Rarus in potu, Rzadko álbo máło piyący.

Rarus Metaph. Niepoſpolity/známienity/oſobliwy. Rara doctrina præditus homo, Niepoſpolicie náucżony. Raras tuas quidē ſed ſuaues accipio literas, Rzadkie wprawdźie od ciebie ále bárzo vdźięcne liſty bieram. Rarum inuentu, Rzadko ſie naydźie.

Rare, rarius, rariſsime aduerbium, Rzadko/niecżęſto/niegęſto. Rare conſerere, Rzadko poſiać.

Raro aduerbium idem, Insolenter.

Raritas, raritatis, fem. ter. Rzadkość. Raritas arborum seu syluæ, Rzadki przegolony lás. Raritas in pulmonibus, Rzadkość w plucách/ to yest / pełna dziurek álbo purchátośći.

Raritudo, raritudinis, idem quod Raritas.

Rarenter aduerbium idem quod Raro.

Raro, raras, rarare, Rzadzę/ rzedzey czynię co gęsto było.

Rarefacio, is, ere, idem, Przerzadzam/ rozrzedzam.

Raresco, is, ere, Rzedzeyę/ cienczeyę/ to yest/ vmnieyszam sie álbo schnę.

Rarefio, is, ere, pro eodem, CC. sine autore.

Raripilus, la, lum, Rzatkowłosny/ rzadkie włosy máyący.

¶Perrarus, a, um, Bárzo rzadki.

¶Perraro aduerbium, Bárzo rzadko. Perraro uenit in publicum, Bárzo sie rzadko z domu wychyla.

Rasilis, rasito, Vide Rado.

Rasis, genus crudæ picis apud Columellam.

Rastrum, Vide in dictione Rado.

Rastellum ibidem.

Ratarius, Vide Ratis.

Ratifico, Vide Ratus.

Ratio, rationis, fem. tert. Rozum. A supino Ratum, particeps rationis, Rozumny.

Ratio item, Wzgląd/ obyczay. Vt non habet rationem tui, Nie ma żadnego wzglądu ná cię. Habenda est ratio rei familiaris, Ma być wzgląd/ álbo pilność miána/ ná gospodárstwo.

Ratio item, Spráwá/ potrzebá. Habere rationem cum aliquo, Mieć nieyáką spráwę s kim. Habent rationem cum terra, Máyą spráwę s ziemią/ to yest/ orániną sie obchodzą. Rationem commodi ducere, Pożytku swego pilnowáć. Sine ratione officij, Bes względu/ álbo niemáyąc żadnego względu ná powinność swą.

Ratio aliquando sumitur pro supputatione uel calculo, Miásto ráchunku. Supputare & subducere rationem cum aliquo, Obráchowáć sie s kim. Rationes parare, Summy wespołek zebráć/ zráchowáć. Supputatur ratio cũ argentario, Ráchuye sie s myncarzem. Eratosthenis ratione, Wedle ráchunku Eratostenisowego. Ratio cõstat, Zgadza sie/ álbo przychodzi ráchunek. Rationẽ ad ærariũ referre, Oddáć liczbę w skárbie. Reddere rationem uillicationis suæ, Dáć liczbę z włodowánia swego. Rationem uitæ & magistratus gesti reposcere, Vpominać sie ráchunku/ ták záchowánia yáko y spráwowánia vrzędu. Rationibus inferre, W regestrá/ w ráchunek wpisáć.

Rationem uel tabulas rationum conficere, Regestr spráwić. Rationes Galliæ procurare, Fráncuskim krolewstwem rządzić y ono spráwowáć.

Ratio nonnunquam ponitur pro causa, pro uia, uel modo, Miásto przyczyny/ sposobu obyczáyu záchowánia. Qua ratione id fieri queat, non intelligo, Nie rozumiem ktorym by to sposobem mogło być. Propter rationem belli quinq; dies commoratus, Dla woyny/ etc. Quantũ belli ratio permittebat, Yle sie godziło / yle mogło być/ przed woyną álbo dla woyny. Minari diuisoribus ratio non erat, Podzielcam grozić nie było żadney przyczyny. Rationem dicere, Powiedzieć przyczynę. Alia est ratio nostrorum temporum quam olim, Ynszy yest sposob nászych lat niżli przed tym był.

Ostendam rationem qua id fieri facile queat, Vkażę drogę/ obyczay álbo śrzodek ktorym tego łatwie dowiedzie. Ad rationẽ antique religionis exquirere facta alicuius, Wedle kształtu álbo záchowánia stárodawney wiáry / wypytáć sie ná czyy żywot.

Negat se alia ratione facturum, Nie chce w ynszy obyczay vczynić álbo ynáczey. Multis rationibus illis prouisum est, Bárzo dobrze są opátrzeni.

Ratione aliquid facere, Z pewney przyczyny nieco czynić. A quo mea longissime ratio uoluntasq; abhorrebat, Mi nie sie to nigdy podobáć nie mogło.

Posteaquã mea ratio mutata est, Gdyż sie moyá nádzieyá/ álbo przed się wzięcie odmieniło.

Vestram nequeo satis mirari rationẽ Nie mogę sie wam wydziwić/ to yest/ vczynku rádzie/ álbo przed sie wzięciu wászemu/ nie wiem coście ná ten czás myślili/ gdzieście rozum byli podzieli.

Mea sic est ratio & sic animum induxi meum, Tá yest moyá rádá moye przed się wzięcie/ y ná tom sie yuż vdał.

Cum ratione aliquid inire, s rozmysłem nieco poczynáć. Ratione bona dicere, Dobrim sposobem / przyiacielskie. Vt ego oculis rationem capio, Yle ya obáczyć mogę.

Ratiuncula, læ, dimi. Rozumek/máły rachunek/przyczinká/etć. Subducam ratiũculã quantillum argenti erogauerim, Chcę zráchowáć yákom wiele pieniędzy wydał.

Rationarius rationarij ſubſtantiuũ, Regiſtr/xięgi ráchunkowe álbo ráchubne.

Rationarius, a, um, adiectiuum, ut Rationarius codex, Regiſtr/ráchownicze xięgi.

Rationalis, & hoc rationale, Rozumny/a/e.

Rationabilis, le, idem.

¶Irrationalis, le, & Irrationabilis, le, Nierozumny/niemy/niesłuſzny.

Rationales & procuratores Cæſaris idẽ erant, Rechmiſtrze.

Rationor, rationaris, ari, dep prim. Ráchuyę/rozbaczam ſie/rozmiślam ſam z ſobą/z drugich rzeczy przykład bierzę.

Rationator, oris, maſ. tert. Rechmiſtrz/ ráchownik.

Rationatio, onis, fe. tert. Ráchowánie, Dważánie / poważánie rzeczy/álbo pewne zámknienie słowy niektórey rzeczy. Syllogiſmus Græce.

Rationatiuus, a, um, ad rationem pertinens. Cic. 1. de Inuentione, Quintil. lib. 7. cap. 2.

Ratiocinium, rationandi actus, Colum. lib. 5. cap. 1.

Ratis, huius ratis, fem. ter. uel rates, ratis, ſecundum probum, Plaut. & abuſiue pro naue, Miáſto łodzi. Apud Poëtas.

Ratarius, ratarij ſubſtantiuum, Zeglarz/ plętownik kto pléty puſzcza. Accipitur etiã plerunq; pro negotiatione, Miáſto kramárzá/ kupcá.

Ratarie naues, a ratium ſimilitudine dictæ ſunt, CC.

Ratus, a, um, pen. cor. adiectiuum, uel ut quidam putant participium, a Reor reris, ratus ſum ſignificat, Mniemałem/ miałem záto.

Ratus itaq; ſignificat, Pewny/mocny/trwáły/ſtały/yſty. Certus & ratus, firmum & ratum, fixum, conſtans & ratum, ſynonyma ſunt, Ratum & Irritum contraria. Ruptum & ratum contraria, Ratum habere aliquid, Potwierdzáć/ przizwaláć / też wiedzieć zá pewne / nic ſie nie omyláć.

Ratum facere quod uulgus ratificare dicit idem. Ratum mihi eſt, Przyzwałam/potwierdzam/zdami ſie / podobam ſie/ chcę áby ták było.

Rato tempore, Pewnego á potemnego czáſu. Pro rata, uel pro rata parte, Wedle słuſznego podziału. Ratæ preces, Wysłucháne prozby.

Ratifico, as, are, pro approbare.

Rato, as, are, idem, obſoletum.

¶Compoſita, Irritus, a, um, Dáremny/ prożny/w niwecz obrocony/nietrwáły/popſowány. Quod modo erat ratum, irritum eſt, Co ſie dopiero podobáło á vtwierdzono było/ roſwiáło ſie. Irritum facere, Rozwiáć roſproć/nie pewnie nie ſtále vczynić. Ad irritum ſpes mea cadit, Moyá nádzieyá leci o ziemię. Preces irritæ, Prożne dáremne prozby.

¶Irritare, pen. cor. Pſowáć/roſwiać.

¶Irritum aduerbium, Wniwecz/poprożnu dármo.

Raucus, a, um, Ochrāpiáły/ omieniáły / chrápek.

Raucæ chartæ, Niepiſány pápir/goły ná którim yeſzcze nic niepiſano. Niſi ipſe rumor iam raucus erit factus, Wynawſzy by iuż tá sławá ochrápiałá / to yeſt zaſtárzáłá ſie.

Rauciſonus, a, um, pro rauco apud Poëtas.

Raucitas, atis, Ochrāpienie / chrápká/ omienienie.

Raucio, is, rauſi rauſum, raucire, Mam chrápkę/omieniałem.

Rauceo, es, racui, raucere idem.

Rauceſco, is, ere, Chrápieć /omienieć/być chrápkiem.

Raucæ uermes terreni radices arborum ledentes. Calep.

¶Compoſita, Irraucio, is, ire, & irrauceſco, is, ere, idem quod ſimplex.

Raudus uel rodus, id eſt, rudis & imperfectus, Feſtus obſoletum.

Raudum ueteribus æs rude dictum eſt.

Rauduſculus diminutiuum, Rauduſcula porta Romæ ab ære Raudo dicta.

Rauenna, gen. fem. Miesto we Włoſzech. In regione Ciſpadana in ora littoris Adriatici, Nie bárzo opodal od rzeki Rubicon.

Rauis, huius rauis, fem. tert. idem quod Raucedo, Chrápká/omienie. Vſq; ad raucũ, Aż do omienienia. Vſq; ad rauim poſcere, Przez dzięki proſić/áż názbyt.

Rauus, a, um, idem quod raucus uel obtuſus, Omieniáły/ ochrápiáły. Raua uox, Omieniáły głos. Rauus color, Ciemnożołta máść/ wilczáta álbo podpeláła.

Rauiſcellus, a, um, dimin. a rauo, Nieyáko troche omieniáły. Apud Plaut. Vbi legitur & Rauiſellus, uel Rauaſtellus.

Rauidus,a,um,idem quod rauus,color, rauus,Płowy ciemnożołty podpoláty.Raui-di oculi,Płowe oczy.

Rauiliæ qui rauos oculos habent, Festus.

Rauraces uel Raurici populi Germaniæ, Lud niemiecki w Diocesiey á biskupstwie Basileyskim.Quorum urbs Augusta Rauricorum quondam,nunc uiculus exiguus.

Rauricus nemus, Die Hart po niemiecku.

R ante E.

Re præpositio a retro per Apocopen facta uidetur unde respicio retro aspicio.

Reuertor,retrouertor,& non nisi composita reperitur.

Re in compositione cum rursum,ut rursum restituere,rursum repetere,Wspominác sie záś.

Re cum iterum,Plin.Iterum reticuit,Záś zmilknął.

Re ablatiuus a res,Vide suo loco.

Reædificare,Vide Aedes uel Aedifico.

Reapse etiam apud Cic.legitur,reipsa antique.

Reate,gen,fem.ciuitas Vmbriæ in Italia.

Reatinus,a,um,Kto ztámtąd yest.

Reatus,huius reatus,Przewinienie/ dopußczenie winy/winá/obwinowánie/to yest stan tych ktorzy sa obwinowáni.Culpa,crimen idem,precipue in sacris literis, Winá występ/grzech.

Rebito,as,are,pe.cor.reuerti apud Plautum inusitatum.

Rebla regio Babyloniæ uel urbs, Calepinus.

Realis,	Vide	Res.
Rebar,		Reor.
Reboo,		Boo.
Recalco,		Calco.
Recalesco,		Caleo.
Recandens,		Candeo.
Recano,		Cano.
Recedo,		Cedo.
Recalcitro.		Calcitro in calcem

Rebello,rebellio,rebellis,Vide Bellum.

Recaluaster,& recaluus,Vide Caluus.

Recellicluniæ,gen.fem.Pospolite kurwy/nierządne máłpy.

Recello,is,recellui,recellere,id est,reduco,reclino,Odwodzę odginam.

Recens,recentis, com.ter.Nowy / świeży. Recentior,recentissimus, Swießßy/nayśwießßy.

Recens fama,Nowa sławá . Recens maritus,Młody pan/młody małżonek.Recens natus,Nowo narodzony.Pes recens,Swieża krzepka niespracowána nogá. Vestigia recentia , Tropi nowe / dopiero uczynione śleczá.

Re recenti, Przi álbo ná świeżim uczinku álbo rzeczy. Recenti negotio, Poki yeßcze nowa y świeża rzecz yest. Habere aliquid in recenti memoria, Ná dobrey pámięci mieć.

Literæ recentissimæ, Nie dawny/ dopieruczko dány álbo nápisány.

Recens & inueteratus cõtraria,Recens hominum sermo & uetustas annalium contraria.

Recentes Roma uenerunt , Dopiero z Rzimu przyyecháli.

Recens a partu pullus, Dopiero wylęgłe.

Qui recens ab illorum ætate fuit,Ktory skoro po nich żył.

Cum e prouincia recens esset, Ná ten czás gdy był nowo z stárostwá zyechał.

Recentior autor, Nowy składácz.

Recens aliquando est aduerbium,Nowo dopiero/świeżo.

Recentissime stercorato solo,Hnet skoro po nágnoyeniu roley . Recentari, id est renouari,Obsoletum.

Recenseo,	Vide	Censeo.
Recepto,		Capio.
Recessim aduerbiũ,		Cedo.
Receptaculum,		Capio.
Receptus,		Capio.
Recido,reciduus,		Cado.
Recido,is,recisamentũ		Cædo.
Recingo,		Cingo.

Rechedipnum uel ut aliĳ scribunt Recidipnum,gen.neut.& Recidipna, gen. fem.uestis cœnatoria, Stołowa sukniá. Vocabulum compositum ex Latino & Græco , scilicet ex recinio & δεῖπνον cœna.

Recinium, ij, neut. sec siue Recinus uestis antiquissima quadrata, cuius mediam partem retro incidebant, Płaszcz.

Recinium cucullatum, Hispáńska ká-pá.

Rennatus, a, um, Który tákowe odzienie no-si.

Reciperacia a ueteribus dicebatur cum inter ciuitates peregrinas lex con-uenit, ut res priuatæ reddantur singu-lis, recipianturq́;, sic Calep.

Recomminiscor, recomminisceris, recō-minisci, Rozpámiętawam się/przywodzę so-bie ná pámięć.

Reconcinno, as, are, Záś rządnie rozkłá-dam.

Recino,	Vide	Cano.
Recipio, receptus,		Capio.
Reciprocus, reciproco,		Proco.
Recisamentum,		Recido.
Recito,		Cieo.
Reclamo,		Clamo.
Reclino,		Clino.
Recliuis,		Cliuis.
Recludo,		Claudo.
Recogito,		Cogito.
Recognosco,		Nesco.
Recolligo,		Ligo.
Recolo,		Colo.
Reconcilio,		Concilio.
Recondo, reconditus,		Do.
Recoquo,		Coquo.
Recreo,		Creo.
Recresco, recrementum,		Cresco.
Recrudesco,		Crudus.
Rectio, Rector,		Rego.

Recordor, recordaris, recordatus sum, re-cordari, Pámiętam. Recordor huius rei, & recordor hanc rem, Pámiętam do-brze tę rzecz. Et si, ut recordor, misi, Aczkolwiek yáko pámiętam/etc. Recordari & cogitare, Multa de M. Antonio recor-datur, Wiele o Antoniusie pámięta.

Recordans, recordantis, participium, Pá-miętáiący/a/e.

Recordatio, Pámiętánie.

Recrastino, as, are, Dzień zá dzień odwłó-czę. Vide Cras.

Rectus, a, um, Prosty niekrzywy. Metaphor. Dobry/cnotliwy. Et apud Grammaticos rectus dicitur nominatiuus casus. Item a Medicis rectum intestinum uoca-tur, Yesito którym plugáwość wychodzi z człowieká. Quod alias aluus appellatur Zołądek.

Rectus & obliquus contraria, Prosty á krzywy. Consilium rectum, Dobra rádá. Hac recta platea, Tą prostą vlicą. Recta uia rem narrare, Práwie ták yáko się stáło. Recta conscientia, Dobre sumnienie. Re-cta tunica dicebatur quæ ita contexta erat, ut ueluti rigens staret, Festus. Re-cta cœna uel absolute recta, Známienita vczta wieczerza. opponit sportulę de qua alibi, Cœna igitur recta, Záwołána vczta gdy królowie xiążętá/álbo známienici pá-nowie do swego dworu ná cześć wzywáyą. Et cœnam rectam accipere, We dwo-rze yeść.

Ius rectæ cœnæ habere, Mieć stół ná páńskim dworze kiedy kto chce.

Recta aduerbium, Prosto. Recta domum perrexit, Prosto szedł do domu.

Recte aliud aduerbium, Dobrze/słusznie. Re-cte dicis, Dobrze mówisz. Non recte uin-ctus est, Niespráwnie to więzienie cier-pi.

Recte semper fugi has nuptias, O do-brzem się ya záwżdy wystrzegał tego wese-la.

Recte dare literas, W pewne ręce/álbo pew-nemu człowiekowi/etc. Nihil recte facitis Nic dobrego nie czynicie. Recte meministis Pámiętaliście to dobrze/nieomyliliście się? Si recte mihi in mentem uenit, Yesli dobrze pámiętam.

Ocia recte ponere, Czás dobrze obrócić.

Licebit rectius cœnare, Popráwiemy ná wieczerzy.

Rectius rem tenere quam antea, Lepiey rzecz rozumieć niżli przed tym. Rectitudo, dinis, fem. tert. Prostość.

Recubo,	Vide	Cubo.
Recudo,		Cudo.
Recula,		Res.
Recumbo,		Cubo.

Recupero, as, aui, are, Przychodzę záś ku swe-mu/ dostáyę/osięgam. Recuperare liberta-tem, Wybić się z niewoley. Veterem belli gloriam recuperare, Stárodáwną chwa-łę y cześć woienną záś osięgnąć. Ius suum recuperare, Záś ku swemu práwu przyść. Si hominem per te recupero, Yesli záś k niemu przez cię przydę. Aliquam hone-statis suæ partem recuperare, Popráwić záś nieco swey sławy.

Recuperatio uerbale, Osięgnienie/ przyście ku swemu.

Recuperator, recuperatoris, Sędzia który był od pretorá ku osobliwym spráwom wy-sadzon/podsędek.

Recupio,	Vide	Cupio.
Recuro,		Curo.
Recurro,		Curro.
Recuruus,		Curuus.
Recuſo,		Accuſo.

Recutitus,a,um,pen. prod. Obrzezániec/ ktoremu zwlaſzczá czlonek męski obrzezan yeſt/zid.

Recutilus legitur apud Martialem. Exulceratus, Zrániony/Zrázony.

Redabſoluo idem quod Abſoluo apud Plautum.

Redandruo, as, priſcum uerbum, Wracam ſię. pro Redire.

Redandruare inquit Feſtus proprie dicitur in Saliorum exultationibus, Cum præſul. Ampiruauit, quod eſt, motus edidit ei referuntur inuicē ijdem mot⁹.

Redanſpicare, ſiue Redanſpicari, apud Plautum pro Inci pere, uel denuo augurium experiri, Obſoletum.

Redambulo,	Vide	Ambulo.
Redamo,		Amo.
Redarguo,		Arguo.
Reddo,		Do.
Redemptor,		Redimo.
Redeo,		Eo.
Redhibeo,		Habeo.
Redigo, redigis,		Ago.
Redimo;		Emo.
Redemptio,		Emo.
Redinteger,		Integro.
Redintegro,		Integro.
Reditus,		Eo.

Redimio, is, iui, itum, ire, act. primæ con. Ex re & emio d interpoſitum. Compoſitum, & e in i mutata, Ochędozam przypráwiam/koronuię/około głowy oplatam Orno, corono, acupingo.

Redimitus,a,um,pen.prod. Opiękrzony/ Przyprawiony.

Redimiculum,li, muliebre capitis ornamentum, Podobno czepiec/ tkanká/ toczenicá/álbo yniſze ochędozenie ktore biale głowy ná głowie noſzą.

Redipiſcor, redipiſceris, redeptus ſum, redipiſci, id eſt, aſſequi, Oſięgnąć/doſtáć/ Obſoletum apud Plautum.

Rediuius, rediuij, ma. ſecund, Kleſzcz/ To yeſt Robak ktory ſię w ſkórę wpije á pirwey nie odpádnie áz opiwſzi ſię krwie zdechnie.

Græci κρότωνα uocant.

Rediuia, æ, uel, Reduuia, æ, Vt quidam ſcribunt, Odwſtánie ſkory y mięſá od paznokci. Morbus eſt. Legitur etiam in neutro genere Rediuium. Nam Rediuire apud Veteres ſignificabat reſoluere. Rozwiezáć/ Roſprowádzić.

Redoſtio, is, iui, Gratiam referre obſoletum.

Redoſtit, id eſt, Redijt, Nonius.

Reduncus,a,um, contrarium eſt Aduncо, Ná zad ſkrziwiony/ Ná zad odgięti.

Redulcero,	Vide	Vlcus.
Redundo,		Vnda.
Refello,		Fallo.
Refercio, refertus,		Farcio.
Referio,		Ferio.
Refero, Relatus,		Fero.

Refibulare pro Fibula retexere dixit Martialis.

Referueo, Referueſco, Vide Ferueo.

Rediuiuus,a,um, Vide Viuo.

Redoleo,	Vide	Oleo.
Redordior,		Ordior.
Redormio,		Dormio.
Reficio,		Facio.
Refigo,		Figo.
Refiguro,		Figura.
Reflecto,		Flecto.
Reflo, reflatus,		Flo.
Refloreo,		Floreo.
Refluo,		Fluo.
Refocillo,		Focillo. focus.
Refodio,		Fodio.
Reformo,		Formo.
Refoueo,		Foueo.
Refractarius,		Frango.
Refragor,		Fragor.
Refreno.		Fræñu Fræno.
Refrico,		Frico.
Refrigeratorius,		Frigeo.
Refrigeo,		Frigeo.
Refringo,		Frango.
Refugio. Refuga.		Fugio.
Refugium,		Fugio.
Refulgeo,		Fulgeo.
Refundo, Refuſe,		Fundo.
Refuto, Refutatio,		Futo.
Regalis, le,		Rego.
Regenero,		Genero.
Regermino,		Germino.
Regerminatio,		Germino.
Regero, regeſtum		Gero.
Regia,		Rego.
Regimen, regina,		Rego.

Reduco, reduces, Redux, Vide Duco.

Refrina, æ, femin. faba quæ ex ſacrificio referri ſolet domum ex ſegete cauſa auſpicij, Feſtus.

Regelo, as, pen, cor. are, Zás rozmárznąć álbo odmárznąć.

Regiesco, ueteres pro Cresco uſurparũt Calep.

Regilla, læ, Niejáki xtałt ſtároświeckiego odzienia.

Regillus, lacus eſt in Algidæ ſyluæ ingreſſu, Calep.

Reginoburgum, Alio nomine Auguſta Tiberij, Po niemiecku zową Regenſpurg. Vrbs Vindeliciæ ad Danubium in Germania.

Regio, Regionatim, Vide Rego.

Regium, oppidum Ciſalpinæ Galliæ cuius populi, Regini.

Regius. Regno, Vide Rego.

Reglutinoſus, a, um, Valde glutinoſum ſignificat, Plin. lib. 11. cap. 15. Inuſitatum.

Regum, Regnator, Regno, Vide Rego.

Rego, regis, rexi, rectum, regere, Rządzę Pánuję/ſpráwuję. Regere currum, Wozić wóz/woźnicą być.

Regere ingenium alicuius, Spráwowáć/ náuczáć kogo. Conſilio regere, Rádą ſpráwowáć. Rempub. regere, Rzeczą poſpolitą rządzić. Semetipſum regere, Sámego ſiebie rządzić.

Regere, moderari, gubernare, adminiſtrare Synonima. Regere diſciplina, Ná wodzy trzymáć/To jeſt nie dáć ſwey woley. Karność mieć.

Regendum iuuenem ſuſcipere, Ku uczeniu dobrych obyczáyów y nauk etc. Regere clauũ Wioſlem zádniem łódź ſpráwowáć. Qui nimio dolore caput regere non poteſt, Który dla wielkiego bolu nie może głowy podnośić.

Regito, as, are, frequentatiuum apud Varronem, Ustawicznie rządzę/pánuję.

Rectio, onis, fem. tert. uerbale, Pánowánie/Rządzenie.

Rector & Rectrix, Rządźiciel/Rządźicielká. Sprawcá/Vrzędnik.

Regimen, regiminis, neut. Páńſtwo/Pánowánie/Regiment.

Rex, regis, maſc. tert. Król. Siue reges ſiue inopes erimus coloni, Acz królmi to jeſt bogátemi/Acz ubogiemi będziemy. Reges ærarij, Szácowniey álbo poborce czy którzy ſzácunki vſtáwiáią y odbieráią.

Regina, æ, fe. p. Królowa/Też rządźicielká/ Allo páni pánuiąca. Reginæ, Bogáte niewiáſty.

Regulus, li, dimin. a rex, Królik/Xiąże/ Máley kráiny pan.

Reguli etiam dicuntur, Królewſcy y Xiążęcy ſynowie.

Regulus item, Królik. Nomen auis.

Regulus etiam, Báſyliſzek.

Regius, a, um, Królewski. Bellum regium, Conditio regia, Królewski ſtan. Conſuetudo regia, Królewski obyczay. Ornatus regius, Królewski ubiór. Principatus regius.

Regius morbus, Żołta niemoc. alias Icteris Vrbs regia, Królewskie miáſto.

Regia, æ, Królewski páłac. Regia uia, Wielka drogá/ Gośćiniec też ſtolecá mieſzkánie królewskie.

Regie, aduerbiũ, Po królewsku/Po páńsku. Regie politum ædificium, Forennie/ A koſztownie przypráwny dóm.

Regifice aduerbium, pro regie. Cicer. 3. Tuſculana 77. inuſitatum.

Regalis & hoc regale, Królewski. Nomen regale, Imię królewskie. Sententia regalis, Zdánie królewskie álbo też skazánie.

Regale ſolum, Królewska dziedziná. Ornatus regalis, Królewski ubiór.

Regaliter aduerbium, idem quod Regie, Po królewsku. Metaphorice, Známienicie/ Koſztownie/Pyſznie.

Regaliolus idem quod regulus cum refertur ad auem, Ptak królik.

Regio, onis, fem. tert. Kráiná/ Ziemiá/ Dziedziná. Regiones urbis, Dziedziny miáſtá tego.

Regnum regionibus continetur. Królewſtwo z kráyin á z dziedziny jeſt złożone.

Regio & Ora idem.

Regiones cœli uel orbis quatuor, Cztery kráiny álbo ſtrony niebieskie. Videlicet, Ortus, Occaſus, Meridies. Septemtrio. Wſchód Zachód Słońcá/Południe/Pułnocy. Natura & regio prouinciæ, Obyczáy y położenie kráiny.

Regionibus circumſcriptum uitę ſpacium, Wydzielony álbo zákryſzony wiek żywotá. Regionibus officij ſeſe continere, Záchowáć ſie miedzy kreſy álbo w zákryſzeniu ſwoiey powinności. De recta regione deflectere, Z práwego kreſu állo z práwey drógi wykroczić.

E regione tanquã aduerbium ponitur in oratione, Náprzećiwko/Przećiwko. E regione nobis, Proſto przećiwko/ nam.

Regionatim aduerb. Od jedney kráiny do drugiey/álbo od miáſtá do miáſtá.

Regnum, regni, neut. secund. Królewstwo

Regnum item, Wszeláka własna máyętność y dzierżáwá. Sub Veneris regno militat, Pod królewstwem boginiey Veneris żołnierzuye/ To yest miłuye. Appetere regnum, Stáć o królewstwo. Occupare regnum, Wiecháć y osieść królewstwo. Sub regno esse. W królewstwie być/ pod królem siedzieć nie pod miástem álbo ynszą Zwierzchnością.

Deferre regnum alicui, Zadáć kogo ná królewstwo.

Regnum etiam, Zwierzchność/ Powściągánie. Vt, Illud suum regnum iudiciale opposuit.

¶ Interregnum, interregni, Czás ten póki królewstwo wákuye / Póki królá niemász/ po śmierci królewskiey niżli drugiego obiorą/ Wákowánie królewstwá. Inire interregnum, W sobie álbo w sádzie sie miásto zwierzchnego páná ná stolec królewstwá wákuiącego.

¶ Interrex, interregis, Námiestnik álbo Administrator Krolewstwá áż do obránia królá.

¶ Interrex patricius. Namiestnik zacnego domu y záwołánia.

Regno, as, are, act, prim. Pánuyę/ Króluyę. Alicui populo regnare, Być królem niektórego ludu.

Regnatum est impersonale Liuius, Quia post Tatij mortem a sua parte non erat regnatum, Z yego rodzáyu żaden po tym nie królował. Regnata fœminis gens, Od niewiast/ álbo przez białe głowy rządzona. In quibus regnas, W których ty króluyesz. To yest nád kim masz zwierzchność/ które rządzisz y spráwuyesz.

Regnare etiā signifi, Mieć wielką powagę y záchowánie. Hic tu regnas, Tyś tu królem/ Ty tu masz co chcesz/ wszyscy sie ciebie wstydáyą.

Regnator, uerbale masc. tert. Pan/ Rządziciel/ Sprawcá.

Regnator agelli, Kmieć trosZkę zagonów máyący.

¶ Composi, a Rego, Arrigo, arrigis, pen. cor. arrexi, arrectum, arrigere, Podnieść/ Nástorzyć/ Nákrzepczyć, Comas arrigere, Nástorzyć álbo roztárcháć/ Roztudłáć włosy. Arrige aures Pamphile Terent. Nástórz uszy Pámphile / To yest słuchay słuchay pilnie. Arrigere aliquem seu alicuius animum, Pokrzepczyć kogo/ Dodáć mu dobrey otuchy/ sercá/ Nádzieyę dobrey przydáć.

¶ Arrectus, a, um, Nástorzony. Arrectus animus ad bellum, Nástorzona chęć ná bitwę / To yest chutliwa/ Gotowa. Arrexit mihi aures suo sermone, Nástorzył mi uszy swoią mową. To yest pocieszył mie. Dodał mi dobrey myśli.

¶ Arrectarius, a, um, ab arrectum supino, ut asser arrectarius, Podniesiona deszczká która zwłaszczá prosto stoi.

¶ Arrectio, onis, uerbale, Nástorzenie.

¶ Corrigo, Nákrzepczam záś y prostuyę. Metaph. Popráwiam/ Polepszam/ Karzę. Corrigere mendum, Pobłądzenia popráwić.

Corrigere, emendare &c. Corrigere aliquem, Skáráć kogo/ Złáyáć. Aliquem ad frugem corrigere, Polepszyć kogo. Vinum corrigere, Nápominác ku dobrym obyczáyóm. Vitia senectutis diligentia corrigenda sunt, Niedostátki starośći á usomności pilnością máyą być popráwione. Corrigere seipsum, Sam sie uznáć/ ubaczyć.

Corrector, oris, masc. tert. Popráwiciel/ Náprawiácz/ Polepszácz/ Náprászczácz.

¶ Corrector atq; Emendator idem.

¶ Correctio, onis, fem. tert. uerbale fe. Popráwienie/ Polepszenie. Cic. Hæc est correctio philosophię ueteris & emendatio, Popráwienie starádawney Philosophiey á mądrości.

¶ Correctio figura apud Rhetores, Quæ tollit id quod dictum est, & eo aliquid magis idoneum reponit, Polepszenie.

¶ Dirigo, Proszczę/ Składam/ Zmierzam/ Sciągam. Acies dirigere pro ordinare, Woyská uszykowáć. Cum ad Mutinam iter dirigerem, Gdym był złożył drógę do Mutyny/ To yest gdym sie był udał ná drógę/ álbo gdym sie do Mutyny przybliżał. Ad animi bona uel mala dirigenda omnis oratio est, Direxit eam a media linea ad leuam, Puśćił uchylił z pośrzredniey liniey ná lewą stronę. Dirigere artes suas ad uoluptatem, Sciągnąć nauki swoye ná roskoszy/ To yest ná roskosz sie bráć y sádzić. Ad scopum dirigere, Ku celowi zmierzáć. Vitam suam ad normam rationis dirigere, Sprawowáć sie wedle rozumu. Dirigere aliquid ad similitudinem alterius, Nieco prostowáć ná ksztalt czego drugiego. Vtilitate officium dirigere, Posługę swą zá pożytkiem nieść/ álbo wedle pożytku obrácáć/ kto więcey da temu zábiegáć.

Dirigere omnia uoluptate, Wßiſtko ná roskoß ſádźić, Eius tota ſimilitudo ad ſuccum Porri dirigitur, Wßiſtek ſmák yego ná czoſnkowy ſie ſuk ściąga. Dirigere aliquem ad rectum iter, Náprowádźić ná práwą drógę. Aliquem ad ſuam opinionem dirigere, Przywodźić ná ſwoye mniemánie.

Dirrectus, a, um, participium, Proſty/ Náproſtczony. Directi pedes, Directus ordo. Directum iter, Proſta.

¶ Directe ſiue Directo aduerbium, Proſto/ Po proſtu.

Directio deorſum ferri, Proſto ná dół páść/ Lecieć.

¶ Directarij qui in aliena cœnacula ſe dirigant furandi animo Vlpianus.

¶Erigo, Podnoßę/ Proſto poſtáwiam. Erigere ſcalas ad mœnia, & ad murum, Drabi przyſtáwić ku murowi. Erigere caudam falcatam in ſublime, Podnieść ogon w zgorę nád ſię.

Erigere in gradus, Podnieść ná nogi. In cliuum capitolinum erigunt aciem, Sżikuyą. Erigere aculeos iudicum in reum.

Erigere criſtas, Grzebień podnieść/ To yeſt Pyßnym á nádętym być. Prouerb. Afflictum erigere, Nędznego podnieść/ To yeſt ſpomoc/ pocießić. Erigere afflictam prouinciam, Rátowáć. Animos erigere, Pokrzepczić/ Smiáłośći á ſercá dodáć. Animos erigite ad audiendum, Poſłuchaycie pilnie/ Ocućcie ſie, Erigitur animus expectatione rerum bonarum, Podawa mi ſerce yákiś dobrey nádźieye.

Magnus animus & erectus, Cżiſte ſerce y mężne. Animus erectus & minime perturbatus idem, Námniey nie boyáźny. Aures erigere & animum intendere, Náſtorżić vßy. Erigite mentes aureſq; ueſtras, Podnieście wáße ſercá y vßy náſtorżcie/ To yeſt chcieycie báczić/ rozumieć co mówię.

Expectationem alicuius erigere, Pocießić kogo w yego nádźiei. Erectis omnibus expectatione nouarum rerum, Gdy wßelki czuhał á czekał y godźił n ánowiny.

Erigere ad ſpem & in ſpē, Nádźieye dodáć.

¶Erectus, a, um, nomen ex participio, Cice. Erectior ſenatus erat, Był nieco kráſnieyßi y Rządnieyßy/ Mężnieyßy/ Lepßy. Erectiore animo eſſe, Cżiſtego ſercá być. Ochotnieyßym.

¶Pergo, Idę/ Pochodzam/ Poſtępuię. Nunc ad eum pergam, Teras póydę ku niemu. Hac pergito, Tędy ydź. Horſum pergunt, Tędyć ydą/ k nam ſie máyą. Pergere iter, Drógi ſwoyi pátrżáć/ przed ſię rźeć. Perrexiq; Romamq; perueni, Pergit ire ad Phanorinum, Chce yść/ Gotuye ſie do Pháṅorinum. Pergam atq; inſequar longius, Póydę yeßcże dáley. Pergere per mare, Przes morze ſie wieść. Pergo præterita, Opußczam przeßłe á záſtárzáłę rzeczy. Item pergere, Trwáć/ Przed ſię pochodźić á poſtępowáć dáley. Si perrexerit in ſtudio literaram, Potrwáły w naukách. Si moleſtus pergis eſſe iam intro arripiere, Nie chceßli mie przeſtáć trapić á przykri mi być. etc.

Perge tu, Pátrz ty ſwego. Perge ad cætera, Powiedáy co ſtoyi dáley. Pergit in mea maledicta. Przed ſię mi łaye/ Złorzeczy etc. Perge ut cepiſti, Poſtępuy/ Pochodź Popráwuy ſie yákoś począł. Perge reliqua/ geſtio ſcire iſta omnia, Prowadź rzecz aż do końcá/ bárzo rad tego ſłucham. Pergite animo forti Lacedemonii, hodie forte apud inferos cœnabimus, Bądźcie dobrey myśli Łácedemonowie dźiś będźiem w piekle ná wieczerzi/ To yeſt będźie álbo tám álbo ſám álbo zyſk álbo ſtrátá.

Domum ire pergam ibi plurimum eſt quod agam, Póydę do domu tám naydę co będę miał czinić. Ad fores ſuſpenſo gradu placide ire perrexi, Chciałem z lekká ná przednich pálcách co naćißey do drzwi przyſtępić.

Perge in uirum, Rość ku męſtwu. Si perrexiſſet in ſtudio Philoſophiæ, By ſie był przed ſię vczył. Pergin, Comicum eſt pro pergis ne, Nie chceß przeſtáć/ przed ſię idźieß/ ták żeś ocięty.

Pergin uero pergere? Cóż tákżeś ſie yuż ná to vdał.

¶Porrigo, Rośćiągam/ Też podawam/ Podáyę. Porrigere in latitudinem, Ná dłuż ſie rośćiągnąć. Porrigit ſeſe mons in rectum, Rośćiąga álbo vkázuye ſie górá po proſtu. Ne digitū quidē porrigere in rem aliquā, I paluſzkiem ſie którey rzeczy nie dotknąć. Cui ciui ſupplici non illa dextra inuicta, & fidem porrexit & ſpem ſalutis oſtendit, I komu ręki nie śćiągnął y komu łáski nie okazał. Herbam porrigere prouerbium, Tráwę podáć/ To yeſt podáć ſie/ Znáć ſie być zwyciężonym. Porrigere manum, Podáć rękę/ Przywitáć. Et Metaph. Spomoc/ Rátowáć. Porrigere

manum

manum in mensam, Sciągnąć rękę ná stół/yeść.

¶Porectus,a,um, Rosciągniony/ Dlugi. Przewlekly. Porrecta in latitudinem stabula, Ná szerzą przewlekle.

Porrectus aliquando nomen est, Vt, Porrectiore fronte loqui, Weselen/Ochotnien/Swiebodnien mówić.

¶Exporrigo, Wyciągam. Exporrigere manum, Wyciągnąć rękę. Exporrige frontem, Ey bądź dobrey myśli / Wyciągni czoło,

¶Exporrectio,onis, fem.tert. Wyciągnienie. Surgo cum compositis Vide suo loco.

Regredior. Regressus, Vide *Gradior*.

Regula, læ, fem.p. Norma qua lineæ diriguntur, Sznur álbo linia do prostowánia á w práwą miárę czinienia czego. Metapho. Breuis rerum præceptio, Krótká nauká álbo drógá ku pospolitey nauce.

Regula philosophiæ, proba, regula Habere regulam qua uera & falsa discernantur, Mieć probę álbo naukę dobre rzeczy od złych rozeznawánia. Mediocritatis regula, Miernośći nauká. Demosthenis norma oratoris & regula, Przikład niepospolitego wymówce.

Exemplum & Regula idem. Ad regulam dirigere, Wedle proby á práwey náuki prostowáć.

Regale etiam dicitur, Nieyáki koszyk do oliwek należący.

Regularis & hoc regulare, quod secundum regulam est, Vprostowány/ Vmiárkowány / álbo co się pospolitey náuki dzierży y wedle niey sprawuye.

Et Metaph. Rządny/Státeczny/álbo ktory wedle vrzędu swego y powinnośći swey spráwuye / Nie wykrácza z niego nic ná vłoś áni ná stronę.

Regulare aes, Miedź która się łatwie da ciągnąć/Rospłáskowáć/wolna miedź.

Regulariter aduerbium, Wedle sznuru álbo liniey/ vmiárkownie.

Et Metaphori. Rządnie/Niewykrocznie/ Postępnie.

¶Irregularis, re, Nieprosty/Nieuprostowány/ Nieumiárkowány / Niepostępny / Nietráfiáyący/ Niedzierżący áni się mogący przigodzić ná regułę álbo pospolitą naukę. Vt uerbum irregulare, Które się niedzierży pospolitey reguły.

¶Irregulariter aduerbium, Nie wedle nauki pospolitey.

Regulo, as, are, Prostuyę/Vmierzam.

Regusto, as, are, Záś z nowu kosztuyę/ Vide *Gusto*.

Reijcio, Reiectus, Reiectio, Reiectanea, Reieculæ, Vide *Iacio*.

Reintegrare pro Redintegrare inusitatum, legitur apud Liu 6. Bello Punico.

Reniuitare inepta compositione in Biblijs legitur, Powtóre w gośćinę prośić.

Reiteratio uerbale a uerbo Reitero, Powtarzánie.

Relatio, Relator, Relatus, Relatiuum, Vide *Fero*.

Regulus, } Vide { *Rego*.
Relangue, } Vide { *Langueo*.
Relaxus, Relaxo, } Vide { *Laxus*.
Relego, Relegatio, } Vide { *Lego, as*.
Relego, Relectio, } Vide { *Lego, is*.
Releuo, } Vide { *Leuo*.

Relicinus, pen, prod, in occiput refugiente capillamento recrispum Obsolet.

Religio, onis, fem, tert. Boża służbá/Bogoboynośc/Nábożeństwo/Chwalá boska.

Religio aliquando ponitur pro Metu, uel sollicitudine, Miásto obawánia/Troski y Stáránia/ Albo o bciężliwośći sumnienia. Nam nihil dicere mihi religio est. Terent. Nie godzi mi się/álbo nie śmiem nic zátáyić/Zámilczeć.

Hinc dicimus religionem inijcere. W boyaźń á w stáránie wpráwić. Quod alias conscientiæ metum incutere, Náruszić komu sumnienia.

Religione exoluere, Z boyáźni y z myślenia wybáwić. Religionem colere, Pánu Bogu pilnie służić/Nábożnym być/Mieć Bogá przed oczymá. Cultum Dei suscipere & puram religionem, Práwą wiárę/ y práwą służbę bożą przyiąć. Religio officij, Pilnowánie swego vrzędu. Obligare uel restringere religione, Poprzisiąc kogo/ Obowiężáć yego sumnienie ku wypełnieniu tego álbo owego.

Venire in religionem res aliqua dicitur, W boyaźń y w lękánie przyść gdy się zwłaszczá ludzie którey rzeczy lękáyą. In religionem uertere, Sumnienie komu vczinić. Inducere religionem, idem.

Religio est mihi, Nie śmiem/ Miáłbym zá to obciążone sumnienie/ Boyę się Bogá.

Eximere religionem idem quod exoluere, Religione tangi, Bać się Bogá.

Exemplar antique religionis, Przikład stárodawnego nabożeństwá/y Boskiey służby. Cum intelligetis qua religione dicăt, Gdy wyrozumiecie yáką wiárą á yáką vprzeymośćią mówią. Pactorum fœderumq; religionem & fidem nunquam ista natio coluit, Nigdy ten lud przimierza y wiáry nie dzierżał.

Religioſus, a, um, Bogobojny/ Nábożny. Homo religioſus, Bogobojny człowiek.

Religioſus locus, Poświęcone mieyſce,

Religioſi dies, Stráſzne álbo przeklęte dni dla niejákiey złey przigody/ ktora ſie w ten dzień ſtáłá. Vide ſupra Ater.

Delubrum religioſum, Swięte mieyſce.

Religioſum eſt id facere, Boże vchoway tego vczynić/ Zábiye pán Bóg.

Religioſus aliquando idem quod ſuperſticioſus, Bożek/ Nábożnik.

Religioſe aduerbium, Pilnie/ Nabożnie/ Bogobojnie. Templum aliquod religioſiſsime colere, Pilnie/ Częſto á gęſto náwiedzáć.

Religioſe teſtimonium dicere, Wiernie á s dobrym ſumnieniem świádectwo dáć. Religioſiſsime amicitias colere, Vprzeymym w przyjáźni być. Commendo tibi officia mea quam poſſum religioſiſſime, Záliecam ſłużby ſwe jáko nápilniey mogę.

Religioſitas, atis, Ineptum nomen in Biblijs pro religioſitate.

¶ Irreligioſus, a, um, Niebogobojny/ Nienabożny/ Niepobożny/ Przesduſzny.

Irreligioſum ratus ſacerdotes publicos ſacraq; populi Romani pedibus ire, Zdáło mi ſie być niepobożnie áby duchowieńſtwo Rzymskie máło pyeſzo chodźić.

¶ Irreligioſitas, atis, in Biblijs tantum legitur nimium dura dictio, Niepobożność/ Beſduſzność.

Religo, Religatio, Vide Ligo.

Relinquo, Reliquus, Relictus, Vide Linquo.

Relino,		Lino.
Reluceo,		Lux uel Luceo.
Reluctor,		Luctor uel Lucta.
Reluo,		Luo.
Remancipo,		Mancipiū, uel man(cipio.
Remando,	Vide	Mando.
Remaneo,		Maneo.
Remanſio,		Maneo.
Remeo,		Meo.
Remecior,		Mecior.
Remigo,		Remus.
Remigro,		Migro.

Remano, as, pen. prod. remanare id eſt repetere, Obſoletum, & Remanare refluere Lucretius,

Remeculi nauigiorum genera Sipont.

Remedium, Vide Medium uel Medior.

Remeligines remoræ apud Plaut. Zawády/ Omieſzkánia.

Rememoror. raris, rari, Barbare dicitur in Biblijs pro Reminiſci.

Remandare probat Calep. ex Columel. lib. 2. cap. 17. uel etiam ſenas partiti cōplures tale Oleaſter remādauerunt ubi legendum Taleolas terræ mandauerunt.

Remigero, as, are, pro remigrare, Obſoletum.

Reminiſcor, Reminiſcentia, Vide Memini.

Remo, remis, remere, pro repetere, Wróćić ſie. Apud Ennium Obſoletum.

Remorbeſcere in morbū recidere obſoletum.

Remores, p. co. aues in auſpicijs dicūtur, quæ acturum aliquid remorantur, Feſtus.

Remoria locus in ſummo Auentino urbi, Remus de urbe condita fuerat auſpicatus, CC.

Semulinus ager dictus eſt a Remo poſſeſſus CC.

Remunero, Remuneratio, uide, Munus.

Remitto, Remiſſus,		Mitto.
Remollio,		Mollio.
Remora,		Moror.
Remordeo,		Mordeo.
Remoror,	Vide	Moror.
Remoueo, Remotus,		Moueo.
Remugio,		Mugio.
Remulcus, Remulco,		Remus.

Remus, remi, m. Wiosło. Ventis remiſq; in patriam omni feſtinatione properare, prouerb. apud Cic. S wielkim pędem y kwápliwośćią.

Remigo, as, are, Wieść ſie ćiągnąć/ wiosłem.

Remigiū, gij, Wożká/ Robienie wiosłem/ Też towarzyſtwo burſá á bráctwo tych ktorzy wiosłámi robią ná wielkich łodźiách. Etiā transfertur ad aues, Ptáſzy lot álbo ćiągnienie precz.

Remigatio, onis, uerbale idem quod Remigium,

Remulco, as, are, uerbum minus uſitatū, W máłey łodce wielką gálią ćiągnę. Vel etiam, Z lekká á z nienacká ſie wiozę/ niedonaglam wiosłámi.

Remulcus, ci, ma. ſec. Máła łodká ktorą zwykli żeglarze przi wielkiey łodźy miewáć.

¶ Promulco, as, are, Nauis agi dicitur cum fune ducitur, Calepin. ſine authore.

¶ Eremigo, as, are, Wyżeglowáć/ Błáźnić.

Ren, renis, m. t pen. pro, Nerká. Renes, Nerki. E renibus laborare, Bolenie około nerek mieć.

Renunculus, li, diminut, Nereczká.

Renanci

Renanciscor, eris, sci, pro reprehendere Festus obsoletum.
Renarro, as, aui, Powtóre powiedam. Vide Narro.
Repagulum, li, n. Zaworá/ Zaporá/ Rygel. Vide Pango.
Reor, reris, ratus sum, reri, d. s. Mniemam/ mam zá to/ Nadziewam się. Rebantur fore ut aliquid, Nádziewáli się czegoś nowego.
Vt ego reor, Jáko ja mniemam/ jle się mnie zda. Optimum factu ratus, Zdáłá mu się rzecz być pożyteczna.
Ratum, Firmum, Fixum idem.
Renũtio, Renũciatio, uide Nuncio, uel nũcius.
Renouo, Renouatio, Vide Nouo.
Renuntio, renũciatio, uide Nuncio, uel nuncius

Renascor,		Nascor.
Renauigo,		Nauigo.
Renideo,		Nideo.
Reno,		Rheno.
Reniteo,		Nitor, uel Niteo.
Renitor, renixus,		Nitor. uel Niteo.
Renumero,		Numerus, uel numero.
Renuo, Renutus,		Nuo.
Repandus,		Pando. as.
Repango,		Pango.
Reparco,	Vide	Parco.
Reparo,		Paro.
Repastino,		Pastinum.
Repecto,		Pecten.
Repedo,		Pes uel Pedo.
Repello, repulsus		Pello.
Rependo, repeso,		Pendo.
Repignero,		Pignus.
Repleo,		Pleo.
Replico,		Plico.

Repercutio, Repercussus, uide Percutio.
Reperio, Repertitius, uide Pario.
Repeto, Repetundarum, uide Peto.
Replaudo, is, ere, pro repercutere, Calepinus sine authore.
Repens, repentis, Nagły/ Nienádziány/ prętki/ a/e.
Repens tumultus, Prętka nagła zwádá. Repens pauor, Nagła bojaźń. Repens fama allata, Prętká sławá.
Repens & Expectatus contraria.
Repentinus, a, um, idem quod repens, Nagły/ w oce mgnieniu.
Repẽte aduer. Z nagłá w oce mgnieniu/ hnet/ Nátychmiást też mówią niektórzi. Sensim & repente contraria. Repente præter spẽ dixit, Hnet odpowiedział nád mniemánie.
Repente & Euegistio, Synonima.

Repentino, aliud aduerbium idem, Kwápiąc.
Replumbo, as, are, Odlutuję. Odporam.
Repo, repis, repsi, reptum, repere, neu. t. Łáżę/ mknę się jáko robacy czynią.
Repere etiam dicuntur radices, Rozrástáć się/ miedzy kámienie wrástáć. Repere in altitudinem, Mknąć się/ wzmykáć się w zgórę.
Repto, as, are, frequentatiuum, Ustáwić nie łáżę. Et per translationem, Leniwo ydę ledwey soba rucham.
Reptare pennis dicuntur locustę, Trzpiótáć skrzydłámi. Syluas inter reptare salubres, Horatius. W świeżych gájach się przechodzić.
Reptatus, huius reptatus, Łázenie/ mknienie się.
Reptilis, le, Łázący. Hoc nomine uocãtur, Wszystko robáctwo łázące.
Repens, tis, participiũ, ut repens humi, Łázac po ziemi.
¶Composita, Adrepo, is, ere, Przyłáżę.
Ad amicitiam alicuius adrepere, Metaph. Przylizáć się w czyję przyjaźń.
¶Correpo simul repo, Wespołek łáżę.
Correpere in nauem, Wemknąć się s kim drudim w łódź.
Correpere intra murum per translationem, W miásto się wemknąć/ Ciągnąć.
¶Irrepo, Włáżę/ Wmykam się. Metaph. Wsobiáć/ Wludzáć się/ Wnęcić.
Irrepere dicitur res aliqua, Z nienacká wniść w obyczay. Hæc lues primum irrepsit in Italia, Pierwey się záplónęłá zámnożyłá we Włoszech. Irrepsit scabies, Świerzb się wysypał. In tabulas publicas irripere, Potáyemnie być w mieyskie xięgi wpisan. Libenter irripere in opinionem gratiæ alicuius, Rad się wkudzić w to mniemánie do ludzi że nań kto łáskaw yest.
Irrepi in hominum mentes dissimulatio, Z nienacká się wsobia miedzy ludzie chytrość.
Cum cæteri aliquo modo irrepserunt in tabulas eorum municipiorum.
¶Obrepo fere idem, Obrepsit mihi somnus, Napadł mię sen/ Z nienacká mię obszedł.
Statim te obrepet fames, Przypádnie hnet ná cię głód.

Sed mors obrepet fortaſsis interim, Ale podobno przez ten czás śmierć ſnadź náleźy/ Nádeydźie Adoleſcentiæ ſenectus obrepit, Młodość wnet ſtárość náſláduye.

Mirabiles imagines obrepunt in animos dormientium, Dźiwne fántáſiye ná oczy láżą ſpiacym przez ſen/ Márzi ſie dźiwnie/ bywa też mówiono. Obrepere ad magiſtratum, Z lekká á potáyemnie ſie ták wludźić w vrząd. Item obrepere, Podeyść á oſzukáć kogo,

¶ Obrepto, as, are, frequentatiuum, Ytám y ſám bez przeſtanku łáżę.

¶ Obreptio, onis, Wemknienie/ Wludzenie.

Sic & Irreptio idem. Wſobienie/ Wtrącenie.

¶ Perrepo, Przełáżę/ Przemykam ſie. Ne feles aut uipera perrepat, By kot álbo yáſzczórká nieprzełáźłá. Ne ad præſepia ſus aut gallina perrepat, Aby ſie świná álbo kokoſz do źłobu yáko nie przitoczíłá.

Si uitis in aliena iugorum compluuia perrepſerit, Jeſli ſie wino ná ynſze roſztowánie przemknie.

Perrepto, as, are, frequentati. Uſtáwicznie ſie przechadzam.

In latebris omnibus perreptaui quærendo cōſeruam, Wſzyſtkim káty ſchodźił ſzukáyąc służebney dźiewki.

Perreptaui uſq; ad omne oppidum ad portam, ad lacum quo non: Przebieżáłam wſzyſtko miáſto do brány/ do yeziorá á niewiem gdźiem tile nie był.

¶ Prorepo, prorepis, Wyłáżam. Prorepunt e cauis terræ, Wyłáżą z yáskin ziemnych. Prorepere in luxuriem dicuntur radices uitium, Wyśilić ſie. Prorepentes oculi uitiū, Puſzczáyące ſie pączkowie ná winnicách. Subrepo ſeu Surrepo, ſubrepit, Podłáżę/ Táyemnie ſie podmykam. Subrepere alicui per Metaphor. Skráść ſie od kogo táyemnie.

Sub tabulas ſubrepere, Pod dyle podleść. Subrepit hæc appellatio paulatim, Ták z nienacká w obyczay weſzło. Subrepere animo dicitur res aliqua, ták z nienacká ná myśl wpáść/ Ná ſercu vróść.

Hinc obliuionem cibi ſubrepere aiunt, Powiedáyą że ták ná pámięci ſchodźi iż co yádł nie pámięta.

Repolleſcere pro Repulluleſcere, probāt quidam ex Columella lib. 4. cap. 24. ubi legitur Repulluleſcant.

Repono, Repoſitorium. Vide Pono.

Repotia, repotiorum, neut. plurale tantum, Bieśiadká/ á Kołáciya náząiutrz po weſelu v młodego páná.

Quaſi reficiatur potatio dicta, Gdy ſie zwłaſzczá ráno Muskátellą/ Málmaſią álbo gorzałką po wczoráyſzym przepiciu krzeźwią.

Reporto,	Vide	Porto.
Repoſco,		Poſco.
Repæhendo,		Præhendo.
Repræſento,		Præſento uel Sum.
Repręſentatio,		Idem.
Reprimo,		Premo.
Repreſſus,		Premo.
Reprobo,		Probus uel probo.
Reprobus,		Idem.
Repto, Reptile,		Repo.
Repromitto,		Promitto.
Repromiſſio		Idem.

Repropitiare in Bibijs Barbarum eſt uerbum pro reconciliare & pacare.

Repubeſco, as, are, Odmłádzam ſie. Vide Pubeſco.

Repudio, as, are, quaſi ob rem pudendam aliquam repello, Rozwodzę ſie z żoną. Albo yą odpuſzczam y zámietam od ſiebie/ Gárdzę

Repudio conſilium quod primum intenderam, Terent. Odrzucam/ álbo nie podobam ſie tą rádą którąm był przed ſię wziął.

Lex repudiata eſt, Cicer. Skázono tę vſtáwę/ Nie przyięto tego ſtátutu.

Repudiatus, repetor, Wzgárdzony záś bywam zádány.

Repudiare & Recipere contraria, Beneficium repudiare, Zgárdźić dobrodźieyſtwo.

Conditionem repudiare æquiſſimam, Nie chcieć przyiąć ſpráwiedliwych poſtępków/ nie chcieć przeſtáć ná bárzo ſłuſznych poſtępkách.

Gratiam alicuius repudiare, Zgárdźić łáską czyią.

Obſeruationem alicuius repudiare & aſpernari, Nie chcieć ſie dáć proźbámi vżyć.

Illud non repudio, Nie gárdzę tym nie odrzucam tego.

Voluntatem alicuius repudiare, Chucią czyią zgárdźić

Repudiata alicuius authoritas, Zgárdzona powagá.

Sed proprie dicitur de Remouenda uxore uel marito, Repudiare, Rozwieść ſie s żoną. Hinc repudium, Rozwód. Libellus repudij, Żałobá przed ſędzią ná piſmie dána ná ktorey bywáyą oſięgnione przicżiny rozwodu.

Repudium, alicui mittere & libellum repudij mittere, Rozwieść ſie. Renunciare repudium idem.

Repudiatio ſupplicum, Wzgárdzenie modlącemi.

Repudioſus, a, um, apud Plautum, Vt, Reſpudioſæ nuptiæ Obſoletum.

Repueraſco	Vide	Puer.
Repugno, repugnās		Pugno.
Repullulo,		Pullulo.
Repulſa, Repello,		Pello.
Repumicare,		Pumex.
Repumicatio,		Pumex.
Repungo,		Pungo.
Repurgo,		Purgo.
Reputo,		Puto.
Requies, Requieſco,		Quis.
Requiro,		Quæro.

Res, rei, fem. quin. Rzecz/ Wſzeláká ſpráwá/ przicżiná/ potrzebá/ máyętność/ mienie/ bogáctwo.

Res ſemper aliquid apportat noui. Skoſztowánie przinieſie ſobą záwżdy co nowego. Ad rem redi, Wroć ſie zás k rzecżi. Omnē rem ſcio ut ſit geſta, Wiem wſzyſtkę rzecz yáko ſie ſtáłá Salua res eſt, O dobrze chwałá bogu. Illos duos pro re tollebas una, Obiemáś dokucżał wedle twey przemożnośćy.

Res familiaris, Wſzelka yego máyętność/ Goſpodárſtwo/ ſtátki domowe.

Res priuata idem.

Reſpublica, Rzecz poſpolita/ to yeſt poſpolity ſtan/ y pożytek poſpolitego cżłowieká. Capeſſere rem publicam, Rzecżą poſpolitą ſpráwowáć/ rządźić y oney bronić.

Accedere ad Rempublicam. Być ná yáki ſtolec doſtoyności á ſtan Rzecżi poſpolitey wzięthym.

Quid tibi cum illo rei eſt, Co maſz s nim zá ſpráwę. Non ab re, Nie bez przicżiny. Nie dármo,

Aliquantulum ad rem eſt auidior, Przyskępſzym yeſt. Attentus ad rem idem.

Amicos res inuenit, Bogáctwá náyduyą przyiaciela.

Res eos iam pridem deficere cepit, Dawno ym pocżęło ſchodźić ná doſtátku y máyętnośći.

Rem habere, Bogátym być. Rem augere, Máyętnośći pomnáżáć. Nunquam rem facies, Nigdy ſie ták nie zbogáćiſz.

Quibus re ſalua profueram, Póki yeſzcże co mieli/ Póki cáłe bogáctwá mieli.

Non eſt e re noſtra, Nie godźi ſie nam/ Nie nieśie nam tá rzecz pożitku.

In rem tuam eſſe puto, Mam zá to żeć to pomoże/ że to zá tobą cżini.

Cogito quod res eſt, Myślę to co prawdą yeſt/ álbo yáko ſie rzecz ſámá w ſobie ma.

Re ipſa expertus ſum, Skoſztowałem tego vcżinkiem/ álbo doświádcżiłem ſie ſam przes ſię álbo rzecżą ſámą. Si non re ipſa tibi iſtuc dolet, Jeślić tego w prawdźie nie żal.

Vides quantum diſtet a re ipſa atque ueritate, Widźiſz yáko ſie dáleko s prawdą y s rzecżą miną. E re nata melius fieri haud potuit quam factum eſt, Nie mogło ſie lepiey z rzecży tráfić yáko ſie tráfiło.

Multum habent gratiæ ſi inter dicendum e re ipſa nata uideantur, Bárzo wielką máyą wdźięcżność gdy ſie ták ſámi z ſiebie w rzecz przitráfią. Antonij colloquium cum heroibus noſtris, pro re nata non incommodum, Wedle ksztáłtu á potrzeby tey rzecży/ etc.

Rem habere cum uiro dicitur mulier, S mężem ſpáć. Res tua agitur, Twoyá ſie rzecz dźieye.

Si in rem eſt utrique ut fiat accerſi iube, Jeſli tá rzecz obiemá pożitek nieſie/ káż ich záwołáć.

Ita rem illi eſſe dicito, Powiedz że ſie ták rzecz ma/ Ná tym rzecz ſtoyi.

Rem habere cum aliquo, Mieć nieyáką ſpráwę s kim. Verba ad rem conferre, Vcżinkámi słów podeprzeć.

Simulare mortem uerbis, re ipſa ſpem uitæ dare. Res uxoria, Małżeński ſtan.

Quam cito tandem adijcies animum ad rem uxoriam, Kiedyſz ſie ty wżdy ożeniſz.

Res mihi eſt cum illo, Mam s nim nieco ſpráwowáć. Rem uel res agere, Woynę wieść.

In Arabico ſinu res gerente Cæſare Auguſti filio, Gdy Ceſarz woyował w Arábiey. etc.

Res Romana erat ſuperior, Rzimiánie/ Rzymſcży żołnierze przepomagáli.

Rebus

Rebus suis diffidere, Wątpić w swych rzeczach Res ipsa indicat, Sámá rzecz przes się mówi. Re iuuare, Uczinkiem pomoc nie tilko słowy/obietnicámi. Quamobrem A przecz/á dla czego. Quam ob rem id tandem, A dla czegoż by to tákowego.

Si talentum rem reliquisset decem primus esses cognitus. Terent. By był dziesięć tysięcy koron zostáwił tedy by ty był pierwszy potomek do nich. Non capitis eius res agitur, Nie idzie mu o głowę.

Re uera duæ dictiones sunt, aut unica uice aduerbij, Záprawdę/Wprawdzie/O prawdę. Velut si re uera pugnēt, Jákoby się w prawdzie potykáli, Alias res agere, Nie mówić nic k rzeczy/Inszemi się rzeczámi pętáć.

Rem miseram aduerbium dolentis, O nieszczęście/ O nędzna rzeczy. Negas tantam similitudinem in rerum natura esse, Jesteś przeciwko temu álbo przeciwisz się tákowemu przykłádu/iżby to ná świecie nie było.

Resaluto,	Vide	Saluto. Salus
Resarcio,		Sartio. uel sartor
Rescindo,		Scindo.
Rescio, Rescisco,		Scio.
Rescribo.		Scribo.
Reseco. Resectio,		Seco.
Resecro,		Sacer.
Resedo,		Sedo.
Resero,		Sera.
Resideo, Resides,		Sedeo.
Resido,		Sedeo.
Resigno,		Signum.
Resilio, Resulto,		Salio.
Resipio, resipisco		Sapio.
Resisto,		Sisto.
Resoluo,		Soluo.
Resono,		Sono.
Resorbeo,		Sorbeo.
Respecto. respectus		Specio.
respergo, respersus		Spargo.
Respicio,		Specio.
Respiro,		Spiro.
Respiratio,		Spiro.
Resplendeo,		Splendor.
Respondeo, sum,		Spondeo.
Respuo,		Spuo.
Restagno,		Stagnum.
Restagnatio,		

Reseda herba apud Plin.

Recula, læ, diminutiuum, Rzeczká/sprawká.

Realis & hoc reale, Rzeczny/istotny. Realis actio, quæ in bona tantum extenditur, non in personam CC. Spráwá/ ná máiętność sięściągáiąca nie ná osoby.

Reses, residis, pen. cor. om. Leniwy/próżnuiący. Reses aqua, Stoiąca/wsmiárdła wodá. Reses animus, Gnuśny umysł/ Nieczerstwy.

Resinius, a, um, ex re & sinius Vide ibidem.

Resina, æ, secund. Żywicá.

Resina Therebinthima, Z tego drzewá płynąca żywicá.

Resinaceus, a, um, Żywici podobny.

Resinatus, a, um, Używicony/ żywicą poláný. Vinum resinatum, Żywicą przemieszáne álbo nátrącáiące żywicą.

Resinosus, a, um, Pełny żywice.

Rosinio, nis, pen. corep. seui, resitum, ere, pro Deserere, legitur apud Cicero. ad Quint. fratrem lib. 3. Vbi Budeus censet legendum Resignare.

Restibilis & hoc restibile. Vt, Ager restibilis, Rolá ná kożdy rok rodząca/ która zwłaszczá ná kożdy rok sprawowánie y nasienie cierpieć może.

Vinea restibilis & uinetum restibile, Ná kożdy rok odnawiáiąca która zwłaszczá ná kożdy rok sprawuią/ Kopáią y obrzezują.

Seges restibilis quæ germinat quasi cuius fecunditas in sequentem quoque annum resistat, Nasienie które się sámo przes się wtórego roku rodzi dla niewymowney tłustości y vrodzáyności roley iáko powiedáią o Podolu/gdzie może trzi látá iść po iednym zásianiu gdy się zwłaszcza iáko trochę da żytu przestać iż z niego pierszy gdy ie z polá zbieráią tedy przyszłego roku krom sprawowánia roley y nasienia rodzi.

Restibilis fecunditas, Ná kożdy rok rodząca/vrodzáyność.

Restio, is ire, id est, ad referandū laborandum colendumue aptum esse. Columella libro 3. cap. 21. Vbi quædam exemplaria pro restire habent maturescere, Ku szczepieniu/oraniu sprawowániu się godzi.

Ager restit, Rolá chce być orána/godzi się iuż oráć.

Restringuo,

Restinguo, restinctus, Vide Stingo siue Stingo.

Restipulor, Restipulatio, Vide Stipulor

Restis, gen. fem. tert in accusatiuo restem uel restim, Wić strziczek / witkę.

Ad restim mihi res redijt prouerbium, Ná wić mi przyszło / To yest práwie rozpaczam.

Aliorum connexa capita restes apud Plinium dicuntur, libro 20. capite 6. Restim ductare est puerorum puellarumq; consertis manibus chorum ducere, Rey wodzić rotę prowádzić.

Restio, restionis, mascul tert. Powroźnik etc. Apud Plautum, Szubienicznik / Który sie sam obiesił.

Resticula, læ, diminutiuum, Sznurek / Powrózek / Stryczek.

Restito, Vide Resto, in, Statuo.

Restituo,		Statuo.
Restitutio,		Statuo.
Restringo,		Stringo.
Restrictus,		Stringo.
Resulto,		Resilio, uel Salio.
Resumo,		Sumo.
Resuo,	Vide	Suo.
Resupino,		Supinus.
Resupinus,		Supinus.
Resurgo,		Surgo.
Retar,		Tardus.
Retardatio,		Tardus.

Resuscito, as, are, in Biblijs tantum legitur, Skrzesić tez obudzyć.

Retæ arbores quæ ex ripis fluminum eminent, aut in alueis ipsorum stant, Krzewie álbo krzewiná chróst ná brzegách álbo tez w sámicách rzek rostacá.

Gellius a retibus dictæ quod prætereuntes naues retinerent, instar retium Calep.

Retare flumina, a uirgultis purgare Obsoletum.

Reto huius retis, gen. neut, tert. Sieć.

Retem & retiam in accusatiuo mas, & femin. quidam probant ex Plauto, Vbi nunc legitur Rete & Retia.

Reticulum, reticuli, diminutiuum, Siatká / Tez siatká naglowna / To yest czepiec wiezziony.

Reticulum iunceum uel lineum, Rzeszoto. Et saccus uiatorum, Wyszywány mieszeczek / pytlik.

Reticula, e neruis, Zylowite mieysce.

Reticulatus, a, um, Wiezziony / álbo yáko sieć / Na xtalt sieci vczyniony.

Reticulatæ fenestræ, Okná krátkámi záczynione.

Retiaculum, retiaculi, diminutiuum a reti, quidam probant ex Plauto, Vbi alij legunt Iaculum.

Retiolum idem quod reticulum, Siatká / to yest wiezziony czepiec.

Retiarius, retiarij, qui rete immittit. Nam compositi gladiatores, per paria diuersa nomina sortiebantur. Nam alter dicebatur retiarius quod rete iaceret, Alter siquiltor perinde ac Retiarium fugiens uel fugam simulans sequeretur, Vide supra in dictione Mirmillo.

Contra retiarium ferula, prouerbium. Factum quod nemo non damnet aut exibilet uel infirmum presidium contra maxime instructum.

¶Composita, Irretio, irretis, irretiui, irretitũ, irretire, Uwikłáwam zámotáwam ysłowię yoymuyę. Metaph. Illecebris irretire, Zábáwić / Uwiezbić ná próżnych rzeczách

Cantiunculis irretitus, Ná piosnkách vsłowiony. Irretiuit ueste furiali me inscium, Usłowiłá mie ná vczárowány suknię.

Retego,		Tego.
Retendo,		Tendo.
Retento,		Tento.
Retexo,		Texo.
Reticulum,		Rete.
Reticeo,		Taceo.
Retineo,		Teneo.
Retinaculum,	Vide	Teneo.
Retondeo,		Tondeo.
Retorqueo,		Torqueo.
Retortus,		Torqueo.
Retorridus,		Torreo.
Retracto,		Retraho.
Retribuo,		Tribuo.

Retraho, Retractus, Retractatio, Vide Traho.

Retricam,

Retricam Veteres aquam appellabant qua horti rigabantur Festus.

Retrimentum, retrimenti, neut. secund. a Retero reteris, Wytárti y wyćiśniony álbo wyzęty sok/ Albo wodká z czegokolwiek.

Retrimentum, Párá z człowieczego gnoju y tákież wody/ Plugáwstwo/ Gówno/ Szczi= ny/ etc.

Retro aduerbium, Ná zad/ wstecz/ contra= rium habet ante, Retro & a tergo Sy= nonyma. Retro commemorare, Ná zad vstępowáć Retro ambulare, Ná zad yść/ wspak yść/ wstecz.

Retro cedere sine unica dictione. Re= tro cedere, Ná zad vstępowáć. Retro a= gere aliquem, Wspieráć/ przeć kogo ná zad.

Retro fluere amnes nostra uidit ætas, Ná zad płynąć.

Retroeo, is, ire, Ná zad ydę.

Retrogradior, retrograderis retrogres= sus sum, retrogredi, Ná zad vstępowáć wspák/ wstecz.

Retrogradus, a, um, adiectiuum apud Plin. lib. 2. cap. 17. Wspák chodzący. Re= trogradum animal cancer, Wspák łá= żący.

Retrorsus uel retrorsum aduerbium, Ná zad / wstecz.

Retrorsus, a, um, adiectiuum, Wspáczny/ álbo opáczny/ zádni. Retrorsa manu ter dicat, Opák wyciągnąwszy rękę.

Reuera ablatiuus ex res & Verum, Za= prawdę/ owszeli. Vide Res.

Retundo, Retusus,		Tundo.
Retrudo,		Trudo.
Reualesco,		Valeo.
Reueho,		Veho.
Reuelo,		Velo.
Reuello, Reuulsio,		Vello.
Reuenio,		Venio.
Reuereor,		Vereor.
Reuerentia,		Vereor.
Reuertor, Reuerto,		Verto.
Reuincio,		Vincio.
Reuiresco,	Vide	Vireo,
Reuisito,		Video.
Reuiso,		Video.
Reuiuisco,		Viuo.
Reunctores,		Vngo.
Reuoco, reuocatio		Voco
Reuolo,		Volo, as, aui,
Reuoluo, reuolut⁹		Voluo.
Reuomo,		Vomo.
Rex, regis,		Rego.

Reus, rei, masc. secund. Winny/ Pozwány/ obżálowány. Cuius relatiuum est actor. Nam reus est ille, Który bywa przed sąd przez powodną stronę pociągniony. Vt su= pra.

Reus testimonium denunciare poterit, Pozwana stroná może świádectwo dáć. Reum fieri, Być pozwanym/ przed sądem obżálowá= nym. Reum agere, Kogo przed sądem obża= łowáć. Reus promitendi. Obyetnicą obo= wiązány/ To yest obiecał się to spełnić.

Reus uoti, Slubem obowiązány / To yest ślubował. Postulare reum, Pociągnąć y obżáłowáć kogo przed práwem. Reus ambi= tus, Obżáłowány przed sądem/ że przes vpo= minki cźci / zábiegánie y dáry yáką dostoy= ność y vrząd chciał osięgnąć.

Reus auaritiæ, Obżałowány że bierze dá= ry od ludźy. Reus facti, Winny w którym vczynku. Reus de ui, Obżáłowány że się przećiwił álbo mówił przeciwko temu státu= towi.

Reus satis dandi, Borgámi obowiązány.

Reus pœnitudinis, Który żáłuje yákiego swego występu.

Reatus, huius reatus, reatui, mascul. pro culpa, Winá. In Biblijs tantum legi= tur.

R ante H.

Rha, mas. Bárzo wielka rzeká in Sármátia Asiatica gdźie teraz moskwá yest/ Wpáda w morze Káspium zwáne przy który korzenie álbo grzib nieposṕolitego lekárstwá rośćie. Rha uel Rheon, Barbarum, & uulgo Reubarbarum zwány.

Rachinon genus Phalangij CC.

Rhacomo genus herbæ, Plin.

Rhadamantus filius, Iouis & Europe, Rex Lyciæ, qui quod seuerus fuerit, & iustitiæ executor a Poëtis apud in= feros innocentum explorare culpas, Srogi sędźia nád duszámi w piekle.

Rhagades, & Rhagadia, mas. Vide su= pra Ragades.

Rhagion, genus Aranei & Græce aci- num paruum.

Rhagoides, Nieyáka skórká w oku około źrzenicce zwierzchu.

Rhamnus, rhamni, Drzewko nieyákie kę= dzierzáwe yágody rodzące yáko niektórzy mniemáyą.

Rhamnus, rhamnuntis, mascul. Atticæ regionis in Græcia pagus adiect.

Rhamnusius,

Rhamnusius,a,um,Yeden ztámtąd.

Rhamnusia,indignationis Dea quæ & Nemesis dicitur,cuius imago erat in templo eiusdem pagi,Vide in dictione Nemesis.

Raphanosagria herba apud Plin.

Rhaphins animal apud Plin.

Rhebanus,fluuius in faucibus,Bosphori Thracij.

Rhea,rheæ,gen.fem.Bogini.Cybeles uel Ops,Rhea siluia,Mátká Romuli y Rhemi.

Rheda,rhedæ,fem.prim.Wáségi álbo wásążek/wożek/ álbo kárá.

Rhedarius,redarij,masc.sec.Woźnicá/ furman.

Rhedarius,a,um,adiectiuum, ut rhedarius equus , Wáśązowy / wozowy koń. Epirrhedium idem quod quod Rheda.

Rhegium,gen.neut.Miásto we Włoszech ná gránicách włoskich przeciwko Sicliey. In Brutio agro.

Rhegius,a,um,adiectiuum, Kto ztamtąd yest.

Rhegium Lepidi,Drugie miásto włoskie w Lombárdiey nie dáleko od Parmy.

Reginensis,se,Yeden ztámtąd.

Rhemi,gen.mas. Lud we Fráncien/po fráncusku zową Remß.

Rheno,onis,m. Kożußek álbo pließek.Nam ζιν⊙ pellis est.

Rhenus & Rhenum,masc.uel neut. Rzéká Ren w niemcech.Olim Germaniam & Gallias diuidens,

Rheon quod & Rhea uel simpliciter Rha barbarum quod uulgo Rheu barbarum dicitur,Ziele álbo grzib w Aptekách znáyomy ktorego w lekárstwách wielmi vżywáyą.Vide Rha.

Rhesus fluuius Thraciæ , & Rex olim fuit.

Rhetia,masc. Kráyiná Europe w niemieckich stronách.Diuiditur in Primã & Secundam.Rhetia prima uel superior,Wßistká tá kráyiná poczowßi od tego miescá gdzie sie Ren rzeká wßczina/aż do rzeki Lycum/po niemiecku Lech wespolek s gorámi Alpibus y s yeziorem ktore Bodensee.Latine Acromus uel Brigantinus dictus,Y s powiátem álbo kráyiną ktorą Algauia po niemiecku Algow zową y s ßwábską ziemią áż do Dunáyu.

Rhetia secunda uel inferior, Kráyiná miedzy rzekámi Lycum & Oenum,Lech y Yn po niemiecku zwánemi też miedzy Dunáyem á miedzy gorámi Alpes leżąca w ktorey Reginoburgum uulgo Regenspurg Ratisbona.Et Patauium,Bassau miástá leżą/dziś Báwárską ziemią zową iż pod Báwárskiemi Xiążętámi málem więtßa część yey leży.

Rheti, Lud tychto kráyin.

Rheti Alpestres,hodie Grisones uocantur lege Vadianum in Epitome trium terre partium.

Rheticus,a,um,adiectiuum,ut Rheticum uinum , Ktore sie rodzi w tych kráyinach.

Rhetor,rhetoris,masc.ter.pen.cor.accusatiuo Rhetora, Wymowcá ktory vczy wymowności Orator.

Rhetorice, rhetorices, uel rhetorica, æ, fem.prim.Náuká kráśomowności.

Rhetorica,orum,idem.

Rhetoricus,a,um, Co ku wymowie á kráśomowności należy.

Rhetorici libri,Z ktorych sie kráśomowności vczimy.

Rhetorice aduerbium,Wymownie/ kráśomownie.

Rhetoricoteros apud Cic.Græcus comparati,Kráśomowny.

Rhetoricor,aris,ari, Obieram sie w náuce kráśomowney/álbo kráśomownie mowię.

Rethorissare, rehorice loqui , Obsoletum.

Rheuma,rheumatis,neut ter. Latine fluxus,Ryma/to yest cieczenie álbo flux z nosá idący.

Rheumaticus,a,um,Ktory má rymę.

Rheumatismus,mi, mascul. Flux głowy.

Rhexia herba,C C.

Rhibis fruticis genus,C C.

Rhinoceros,otis,masc.ter.Zwierzę Aegypskie ták wielkie yáko słoń máyący rog w nośie.Metaph.Nosiropny/ báczny á dobrze mądry człowiek.

Rhinocerotis nasum habere, prouerbium : dicitur sagax & prudens uir.

Rhinoceros item,Oleyowa bániá.

Rhinoclisia genus herbæ apud Plinium.

Rhizias succus e radice Laserpicij profluens,

Rhodanus,masc.sec.penul.cor. Fluuius Galliæ.

Rhodon, net. Latine rosa, Róża.
Rhodoma, latine Rosarium, Różány ogród.
Rhodinus, a, um, Różány. Vt Rhodinum oleum, Rożana wódká álbo oleyek.
Rhodites nomen gemmæ a Rosa uocata C C.
Rhododendros frutex officinis Oleander idem quod & Nerium.
Rhodope mons Thraciæ & ciuitas Ioniæ.
Rhodopeius, a, um, adiectiuum.
Rhodos, rhodi, fem. sec. Známienity wyspep álbo wyspá Licie/támże miásto Rhodis zwáne nie dawno od Turka posiędzione.
Rhodius, a, um, Kto ztámtąd yest.
Rhodiensis, e, & Rhodiacus, a, um, idem.
Rhodia species uitis.
Rœtus mons Troiæ.
Rhombus, masc. sec. Nieyáka geometrycha Figura cuius latera omnia sunt æqualia anguli uero obliqui, To yest tákowego ksztáltu y formy gdy czworogranna figure ná ukoś położy/yáko też bywáyą sklenáne szyby czworogranne.
Rhombus, Wiyádłá/ kołowrot / też kłab.
Rhombus item, Nieyáki rodzay morskich ryb.
Rhomphea, æ, Miecz álbo száblá.
Ronchus, ronchi, mascul, sec. Vide Ronchus.
Rhopadion herba, quæ & Leontopetalon dicitur.
Rhopalon herba quæ & Nymphæa dicitur.
Rhoxia regio quædam Septemtrionalis.
Rhoxolani, masc. qui hodie Rutheni uocantur, Populus in Sarmatia Europea Przi rzece Tanais/ biála ruś y s woliniámi.
Rhus, Nieyáki rodzay drzewká Aptekárzom znakomite.
Rhuteni populi Galliæ aquitanicæ.
Rhymnus fluuius a quo populi & montes Rhymnici dicti sunt.
Rhyndacus, pen. cor. Fluuius qui in Pontum euoluitur.
Rhytmus, rhitmi, masc. Latine consonantia uel modulatio, Rym/ wierśe polskie ná końcách się zgadzáyące w syllábách.

R ante I.

Rica, ricæ, Rąbek/czepiec/álbo ſiádká/też nieyáki ksztalt odzienia białych głów.
Ricula dimin. sudarium, Fácelet/też czepek. Festus.
Ricinus, ricini, masc, se. Nieyáki ksztalt odzienia.
Ricinus item, Pśia muchá/álbo kleszcz. Dicitur & Redinius.
Ricinus etiam genus fruticis, uulgo Palma Christi.
Rictus, huius rictus, masc. q. Wyszczerzánie vst/pászczeká. Diducere rictum, Rozdrzeć gęby/wyszczerzáć zęby.
Risu diducere rictum, Horat. Smieyąc się ná kogo zęby oszczerzáć/to yest błaznić z kogo álbo śmieyąc się ziáráć/rzegotáć. Contrahere rictum, eorum est qui mœsti aut meditabundi sedent, Włożić pyszczele w miech/kęsáć się w wárgi/to yest milczeć y smutnymi być.
Rideo, rides, risi, risum, ridere, neut. sec. Smieyę się. Ridere alicui, Smiać się komu.
Aliquem ridere, Náśmiewáć się z kogo.
Ridere de re aliqua, risum ridere.
Ridibundus, a, um, Smieyący się / śmieszek.
Ridiculum, ridiculi, neut. sec. Smiechowisko/śmieszna rzecz. Hui tam cito ridiculum? Ták rychło? śmiechowisko; to cóż mówisz/błaznisz że mnie?
Ridiculum est, istuc me admonere Clitipho, Smiechowisko; to Clitypho námniey mię w tym nie trzebá nápominać. Ridiculum, non enim cogitaras, Błazeństwo/ześ o tym nie myślił.
Per ridiculum, Błazniąc / náśmiewáyąc się.
Ridiculus, a, um, adiectiuum, Smieszny. ut Ridiculus homo, Smieszny człowiek.
Neq; ridiculus, neq; plagas pati possum, Ja nie mogę áni ná śmiewánia áni pogębkowánia cierpieć.
Ridiculum esse uidetur ei, Widzi mu się to śmiech.
Ridiculissimus, apud Plautum legitur.
Ridicule aduerbium, Smiesznie. Ridicule dicere, Smiesznie/ błazeńsko rzec.
Homo ridicule insanus, Wirudny błazen.
Ridicularius, pro ridicule, Obsoletum.

Risus, huius risus, masc. q. Smiech. Captare risum, Błaznić ládá co áby mu sie śmiano.

Risum concitare, Záśmieszić. Consequutus est risus, Poczęli sie chechotáć. Risum edere, Smiać sie.

Risus hominum de te erat, Co żywo sie z ciebie śmiało. Risus factus est, W śmiechowisko sie wszem obróciło / ládá kto błázni z niego.

Nequaquam potui tenere risum, Nie mogłem sie oddzierżeć od śmiechu. Erumpere in risum, Pársnąć śmiechem. Mouere risum & facere risum, Záśmieszić. Risui habere, Náśmiewáć sie / lekko ważić.

Risio, onis, idem quod risus, Smiech / śmianie.

Risibilis, & hoc risibile, Smieszny / co śmiesznego á tráfnego.

¶Composita, Arrideo, arrides, arrisi, arrisum, arridere, Smiać sie ku komu / vśmiecháć sie. Metaph. Podobáć sie. Etiam de inanimatis, Leuiter arridere, Z lekká sie vśmiecháć.

Arridet mihi hic liber, Podobáią mi sie ty xięgi. Pratum arridet floribus, Łąká sie zieleni y kwiatkámi świeci. Arridere & derideri contraria, Arrident mihi ædes Podobá mi sie dóm. Arridere enim res dicitur quæ placet.

¶Derideo, Náśmiewam sie / błáźnię z kogo.

Derides: Náśmiewasz sie ze mnie: Deridere atque contemnere.

¶Derisus, a, ū, Náśmiány. Vt derisum atque contemptum beneficium, Náśmiáne álbo w śmiech obrócone dobrodzieystwo.

¶Derisus, huius derisus, Náśmiewánie / błáznienie z kogo.

¶Derisio, onis, idem.

¶Derisor, derisoris, Náśmiewcá.

¶Deridiculum, li, Náśmiewisko. Deridiculum est, Błazeństwo yest. Vanitas deridicula.

¶Irrideo idem quod derideo, Irridere & contemnere aliquem, Náśmiewáć sie z kogo y gárdzić nim. Per iocum irridere, Smiechem sie náśmiać.

¶Irrisio uerbale, Náśmiánie.

¶Irrisor, Náśmiewcá.

¶Irrisus huius irrisus, Náśmiewisko. Irrisui esse, Błáznić sie.

¶Irridicule, aduerb. Błázeńskim / śmiesznym obyczáyem.

¶Subrideo, Vśmiecham sie. Modice subridere, Trochę sie vśmiecháć.

¶Subridicule aduerbium, Przimieszńie.

¶Perridiculus, a, um, Bárzo śmieszny á błázeński.

¶Perridicule aduerbium, ut perridicule dicere, Wielmi śmiesznie álbo błázeńsko.

Ridica, cæ, fem. Tycz winnicżna / palik / álbo kołki szczepáne / któremi winnice podtykáyą.

Ridiculus, Vide Rideo.

Rigeo, es, rigui, rigere, neut. sec. Zimno mi / kurczę sie przed zimnem. Et Metaphor. Zmartwieć / zdrętwieć / otwárdnąć / ścierpnąć. Rigent frigore partes mundi incultæ Leżą pusto dla zimná.

Rigere gelu, Zdrętwieć od zymná / zmárznąć yáko róg. Rigentes oculi, Wytrzeszczone / nieporuszone oczy. Corpus rigens, Krzepkie / mocne tęgie ciáło.

Rigesco, is, ere, Poczinam krzepnąć / drętwieć od zimná. Et Metaph. Zmartwieć / stwárdnąć.

Rigor, rigoris, masc. ter. Okrzepnienie / zmrożenie. Et Metaph. Zdrętwienie / ścierpnienie stwárdnienie. Calor & Rigor contraria, Ferri rigor, Skropáwość / surowość / etc.

Rigidus, a, ū, Surowy / zdrętwiáły / a / e. Rigidus homo, Surowy / gruby / też mowią niewyczosány człowiek / grundichwal. Quærcus rigidæ, Proste twárde tęgie dęby. Rigidæ innocentiæ homo, Prosty / niewinności człowiek / wyrudney prostoty. Leo rigidus Srogi / ogromny / álbo okrutny lew.

¶Composita, Dirigeo & dirigesco obrigeo & obrigesco, id est, totus frigore contrahor & induresco, Omárznąć / skrzepnąć / zmartwieć / zdrewnieć od zimná.

Rigo, as, aui, are, Pokrapiam / mokro czinię. Madefacio, adaquo, rigo, conspergo synonima sunt.

Rigatio, onis, Kropienie / mokro czinienie.

Riguus, a, um, Co łatwie może wodą oleyść. Eius contrarium est Siccaneum.

¶Composita irrigo, Pomokrzam / pokrápiam / polewam.

Irrigare hortos, Pokropić ogrody. Aquā irrigato leuiter in areas, Przywiedź wodę álbo pokrop.

¶Irrigatio, onis, Pokropienie / Polanie.

¶Irriguus, a, um, actiue, Polewáiący / pokrapiáiący. Vt fons irriguus, Zrzódło vstáwicznie płynące.

Irrigua aquarum, Wody ʒ ziemie pole- wáyące. Sed passiue significat, Pokro- piony/polány. Vt Irriguum pratum, Polána łąká álbo ktora łatwie może bydź mo- kra. Vt Irrigua prata, Mokre łąki w niżinie leżące. Hortus irriguus, Polány ogrod.

Rigomagus Vbiorum oppidum in Germania, Rhynmegen po niemiecku.

Rignus, Rigatio, Vide Rigo.

Rima, æ, fem. prim. Skáłá/rospádlina. Rimas agere, Szczepáć. Plenus rimarum sum, Terent. Pełnym yest skał/to yest/ nie mogę nic zámilczeć / wyzionę / wypowiem wnet.

Rimam inuenire, Dziurę skáłę náleść ku vcieczce / zwionąć precz.

Rimula, læ, diminutiuum fem. pri. Skáł- ká.

Rimosus, a, um, Skálisty/a/e/pełny skał.

Rimor, rimaris, ari, S pilnośćią ƒukam/ ƒczypam.

Rastris terram rimari, Grábiámi cżiście vgrábiáć/káżdą brełkę rozbić.

Rimari, Seruius apud Vergilium exponit pro expleri satiari, Násyćić/nápełnić.

Ringo, ringis, rinxi, rictum, ringere, neu. tert. Et Ringor, ringeris, ringeri, deponens significat os torqueo, Rozdżieram dre vstá/wyszczerzam zęby. Metaph. Gniewno mi/rozyadłem sie od gniewu.

Ille ringitur, Terent. Jest gniewny/vkąsił sie w wárgę.

Rictus, Vide paulo supra.

Ripa, ripæ, femin. prim. Brzeg á zwłaszcżá rzeczny/to yest ciekącey wody. Nam littus est maris quamuis & Ripa de mari aliquando dicitur.

Ripula, læ, dimi. Brzeżek.

Riparius, a, um, Ná brzegu mieszkáyący/a/e.

Riparia, æ, Niejáki rodzay ptaków ná brzegách sie legących.

Ripensis idem quod Riparius.

Riphæi, Góry w Tátárzech. In Scythia, scilicet Europea, ut olim creditum est, Z ktorych ziemie wielka rzeká Tánáis zwáná pochodźi.

Riscus, risci, mascul. sec. Spidwas/ƒafá. Pro- prie w murowáney ściennie wymurowána ku chowániu niczego.

Risus, huius risus, Vide Rideo.

Ritus, huius ritus, masc. q. Obyczay/záchowánie/ wziętość.

Ritus, mos, consuetudo, synonima.

Iste est ritus nostræ patriæ, Ten yest obyczay v nas.

Rites, ritis, mascul. apud Stacium lib. 2. Theb. pro eodem.

Rituales Hetruscorum libri, Xięgi o wziętych á záchowánych obyczáiách.

Rite aduerbium, Słusznie/dobrze/ godnie/ rządnie/spráwiedliwie.

Rite successit bonis, Spráwiedliwie dźiedźictwo posiadł.

Riualis, Vide Riuus.

Riuus, riui, masc. sec. Strugá. Strumień a ῥέω id est, fluo. Riuus sanguinis, Strumień krwie.

Riuulus, li, dimin. Struszká/strumieniek/strumyszek.

Riualis & hoc riuale. Przi strudze á strumieniu mieszkáiący.

Riualis, huius riualis, mascul. Ablatiuo ab hoc riuale & riuali, Metaphor. Sámpierz w miłośći / álbo swak.

Riuales, Dwá gámráći yedny miłuyący.

Eadem est amica ambobus, riuales sumus, Jedne oba dwá gámratkę máwá/ swakowiczwá sobie.

Sine riuali amore, Krom sámpierzá á swaká w miłośći.

Riuinus, masc. pro Riuali apud Plin. Obsoletum.

Riualitas, atis, Sámpierstwo w miłośći/swakowstwo.

¶Deriuo, as, are. pen. prod. Prowádzę wodę z iąd/álbo do iądkolwiek. Et Metaphor. Ciągnę/wiodę/przywodzę.

Omnem in se gloriam deriuat, Wszistkę sławę ná się ciągnie.

Deriuare iram alicuius in se, W gniew á w niełáskę sie cudzą wpráwiáć.

Deriuare suam culpam in aliquem, Swą winę ná ynszego złożić.

Deriuare crimen, idem.

Deriuare aliquid in domum suam, Wszistko ná swoy pożytek ciągnąć.

Deriuare alio responsionem alicuius, Cudzą odpowiedź ynácżey obrácáć/ynácżey rozumieć.

Deriuatio, onis, uerbale, Wywodzenie/ wyciągánie/ prowádzenie. Vt deriuatio aquæ, Prowádzenie wody. Deriuatio uerborum, Wywodzenie á wyciągánie z gruntu słów.

¶Deriuatiuus, a, um, Wywiedziony/ wyciągniony z kąd do ynąd. Paſsiue & actiue Wychodzący álbo pochodzący od kogo ynszego.

¶Corriuor, aris, ari, Weſpołek płynę/ ſpływam/ ściekam / zbiegam ſię weſpołek. Damnoſi torrentes corriuantur detracta collibus ſylua, Szkodzące ſtrumienie weſpołek ſię ściekáyą/ etc.

¶Corriuo, as, are, etiam (ut inquit) Sipontinus eſt ad eundem riuū potandi gratia conuenire, & eſt proprie brutorum, Do yedney ſtrugi chodźić pić.

¶Corriuales, Ktorzi z yednego zdroyu piyą.

Pro riualibus, Sipotinus ponit, Záſwáki ktorzi yednę miłuyą.

Rixa, rixæ, Swar/ hadrunek / zwádá. Academiæ noſtræ cum eo magna rixa eſt, Náſzy Colegiáci máyą s nim ſwaru do ząb. Rixa ſedata, Vśmierzona/ zwádá.

Rixoſus, a, um, Swarliwy/ zwádliwy / zwádły.

Rixor, aris, ari, Swárzę/ wádzę ſię. Rixantur inter ſe, Swárzą ſię s ſobą. Rixari de lana caprina, prouerbiū, O koźią ſierść ſię ſwárzić/ to yeſt prózno/ ni ocz/ co nie ſtoi zá pieniądz.

R ante O.

Robigo, robiginis, fem. Rdzá ná zycie / to yeſt/ śnieć czerw zytna ſkáżá zytna gdy ziołá álbo słoma czerwienie.

Robigo etiam pen. prod. Dea.

Robigus Deus, quem ueteres crediderunt robiginem amoliri.

Robigalia, orum, Swiętá tych iſtych bogów.

Robiginoſus ſeu Rubiginoſus, a, um, Sniećiſty.

Robur, uel robor, roboris neut. tert. ſpecies quercus duriſsime, Dąb bárzo twárdy/ też nadtwárſze á náymocnieyſze mieyſce w ziemnicy. Et Metaph. tam animi quam corporis fortitudo, Moc/ męzność/ śiłość.

Sumere robur corporibus, Zámágáć ſię w moc.

Robur accipere idem; robur & firmamentum fere ſynonima, Cum paulum iam roboris acceſsiſſet ætati, Gdy nieco męskośći przyſtąpi lat. Robur accuſationis, Grunt żáłoby. Tenere firmitatē & robur in uirtute, Stałym á krzepkim być we cnocie.

Roborarium.

Roboraria, antiqui appellauerūt omnia ædificia, ſepta, uillas, &c. quæ incluſa habent animalia, Obrąb w ktorym bydło y ynſze zwierzętá chowáyą.

Roboreus, a, um, ut roburneæ fruges, Żołędny owoc.

Robuſteus, a, um, aliud adiectiuum, ut Robuſta materies, Dębowa rzecz álbo drwá.

Robuſtus, a, um, Mocny/ krzepki/ żyłowáty. Et Metaph. Twárdy/ niedobyty. Vt Robuſta arx, Twárdy / niedobyty zamek. Exercitatione robuſtus, ætate robuſtus.

Roboro, as, are. Vmocniam / potwierdzam. Grauitatem conſtantia roborare, Powagę ſtáłośćią vmocnić.

Roborat ſe eloquentia, Pośila zámagá ſię w wymowę. Vox roboratur, Mięſzeye/ mężnieye.

¶Compoſita, Corroboro, Pośilam/ pomocniam.

Corroborare ſtomachum, Podeprzeć/ pośilić żołądká.

Corroborare per translationem. Cic. Coniurationem naſcentem non credendo corroborauerunt, Nie wierząc álbo niżacz nie máyąc wſzczynáyącego ſię buntowánia ſámi ye niewiernośćią álbo niedbálſtwem ſwym pośilili. Irroboro, as, are, idem.

Rodo, rodis, roſi, roſum, rodere, act. ter. Gryzę/ głodzę zębámi. Et Metaph. Złorzeczę/ łáyę.

Rodere famam alicuius, Przećiwko czyiey dobrey powieśći mowić/ plwáć w káſzę/ w przypowieśći.

Rodere aliquem, Omawiáć kogo.

Roſio, onis, Gryzienie/ głodánie.

¶Compoſita, Arrodo, Przygryzam/ przygłodzam.

Arrodere Rempub. per translationem Vſzkodźić Rzecz poſpolitą.

¶Arroſio, onis, Przygryzienie.

¶Corrodo, corrodis, Ogryzam/ ogłodawam.

¶Corroſus, a, um, Ogryziony/ ogłodány. Vt Corroſæ inſulæ, Wyſpy około brzegów ogryzione.

¶Corrosio, onis, Ogrizienie.

¶Erodo, Wygryzam. Erosus sale, Solą wygriziony.

¶Derodo, Odgryzam. Derosus a muribus, Obgriziony od myszy.

¶Perrodo, Przegryzam/rozgryzam.

¶Prærodo, Pirwey gryzę/naprzód głodzę vprzedzam kogo do gryzienia.

Rogo, as, aui, are, atum, act. prim. Proszę/żądam.

Auxilium rogare, O wspomożenie prosić.

Ab amico argentũ rogare, prosić przyiaciela áby pożyczył pienię dzy.

Maiore studio rogare non possum, Nie mogę się vprzeymiey álbo pilniey modlić.

Vtendum rogare, Chcieć pożyczić. Vasa inspicienda rogare, Prosić áby dano oglę dáć státki.

Rogare item pro querere, Pytáć. Accedo ad pedissequas quæ sit rogo, Przistąpiłem do pánny służebney pytałem yey coby zacz byłá.

Cultellum rogaui a crepidario sutore, Chciałem pożyczić nożá v szewcá ktory pantofle czyni. Gellius, De istoc rogare omitte, Nie pytay się potym. Roget quis, quid tibi cum illo? Mógłby mie kto pytáć á co masz s nim zá sprawę. Rogare legem, Statut vczinić/vstawę wnieść To yest pytánie mieć do pospólstwá/ yesliby się ten státut álbo ów podobał / áby przyięli.

Rogare sacramento, Przisięgę wziąć od poddánych.

Rogare sacramento militem idem, Przisięgę wziąć od służebnych. Rogare sententiam, Pytáć co się komu zda w niektórey rzeczy.

Cum esset sententiam rogaturus, hoc initio est usus, Cic. Gdy miał o skazánie pytáć w ty się słowá wdał. Comitia consulibus rogandis habere, Syem mieć dla obránia á postánowienia rády.

Rogatio pro lege, Miásto státutu y vstáwy.

Rogationes & plebiscita, Vstáwy y postánowienia pospolite.

Ferre rogationem ad populum, Státut nowy wnieść. Perferre rogationem per uim, Gwałtem nowy vstáwę wnieść wtłoczić y przymusić ku trzimániu. Accipere rogationẽ, Vczinony státut przyiąć y podtwirdzić. Reĳcere rogationem, Złamáć státut/nie chcieć przyiąć.

Rogatio item, Proszenie/prozbá/ też pytánie.

Nihil respondit ad rogationem, Nic mi nie chciał odpowiedzieć ná moye spytánie.

Rogatus, a, um, participium, Proszony też pytány. Sententiam rogatus, Pytány o swoye wotum/radę álbo wzdánie. Rogati creditores, Wezwáni.

Rogatus, huius rogatus, Prozbá / żądánie.

Cum ad eũ ipsius rogatu accersituꝗ uenissem, Gdym do niego ná yego prozbę y żądánie przyszedł.

Rogito, as, are, act. prim. frequentatiuum Vstáwicznie proszę/modlę się. Rogitat ad cœnam ut uenias, Ale á ále ábyś przyszedł ná wieczerzą.

Rogitare item, Pytáć. Quid rei sit rogitant, Co zá rzecz yest pytayą się?

Rogitatio, onis, fem. tert, Vczyniony státut/ ále yeszcze nie potwierdzony / też pytánie.

Rogitor aliud uerbale, ut rogator comitiorum, Oznaymiciel seymu.

Rogator etiam, Żebrak/ strych/vbogi.

Rogatiuncula, dimin. Máła sprawká/ máła vstáwká.

Rogatarius tabellio qui rogat quod quisꝗ stipulatur, hoc est, promittit, Sipont. sine autore.

¶Composita, Arrogo, Przywłaszczam/ przipisuyę/przisposobiam. Sumere & arrogare sibi, Sam sobie przywłaszczáć. Arrogare & tribuere idem.

¶Arrogare & Derogare contraria, Arrogare aliquem in filium, Przisposobić zá syná. Arrogare dictatorẽ consuli, Przisądzić k niemu większego vrzędniká.

¶Arrogans, arrogantis, Pyszny/ wysokiey myśli.

¶Arroganter, arrogantius, arrogantissime, aduerbium, Pysznie.

¶Arrogantia, æ, fem. prim. Pychá/ wysoka mysl. Arrogantia ingenĳ & eloquentiæ, Arrogantiam minuere, Vtrzeć komu rogów.

¶Arrogatio, Sipontinus, Obránie.

¶Corrogo. Wszędzie proszę że wszad sprosziwam/ y tu y owdzie zbierám/ zgromádzam. Corrogare sententias & uota, Głosy sobie zbieráć ná ráda rzecz. Corrogare nũmos de nepotum bonis, Zebráć pieniądze z máyętności synowców.

¶Corrogatus, a, um, Zebrány / zgromádzony/a/e. Vt Corrogata ad necessarios usus pecunia, Zebráne.

¶Derogo, as, pen. cor. Vwłaczam / vymuyę/

muyę/vmnieyszam. Derogare legi, W niektórych ártikulách álbo częśći státutowey vwliec nie chćieć zwłasczá czego przyiąć. Derogare alicuius honori, Vmnieyszić komu powagi/mniey go wáżić niżli chce. Derogare sibi, Mniey sam o sobie dzierżeć. Derogare de magnificentia alicuius, Vyąć komu czyney wielmożnośći. Derogare fidem alicui, Niechćieć komu wierzić. Derogare de fide testium aduersarij, Przećiwko świadkóm stroney przećiwney mówić.

¶Derogito, as, are, frequentatiuum, Bes przestanku się modlę.

¶Derogatio, Vyęcie/vwleczenie/vmnieyszenie.

¶Erogo, Wydawam / odzielam/wydzielam.

Erogare pecuniam in ædificia, Wydáć pieniądze ná budowánie. Pecuniam erogare per partes, Podzielić miedzy strony.

Vnde in eos sumptus erogaretur, Zkąd ná tá i kosztunek pieniędzy dostánie álbo będą wydáne.

¶Erogito, as, are, frequentatiuum, Wymadláć/czego ná kim bes przestanku prośić.

¶Erogatio, onis, uerbale, wydánie. Erogatio pecuniæ, Wydánie pieniędzy.

¶Irrogo, Wkłádam/vstáwiam. Irrogare mulctam, Włożić winę ná kogo. Irrogare uectigal, Vstáwić álbo włożić pobór. Tributum irrogare cui opponitur remittere idem.

Leges irrogare Státut vczynić. Labori non plus irrogādum est, quam quod somno supererit, Nie więcey ná robotę ma być czásu wkłádano/yedno to co od spánia zbywa.

¶Irrogatio, onis, uerbale, Włożenie. Irrogatio mulcte, Włożenie winy.

¶Perrogo, as, are, Káżdego z osobná o mniemánie/widzenie y rádę pytáć ná niektórą rzecz.

¶Prorogo, Odwłaczam / przedłużam/ przećiągam. Prorogare uitam, & prorogare ætatem, Przedłużić/ przećiągnąć żywotá. Vt sibi dies prorogetur, Aby mu dniá pomkniono. In Hyemes prorogant moras, Do zimy odwłaczáią. Prorogare imperiū, pánstwá rozszerzić/rospostrzeć. prorogatio, Odwłeczenie/pomknienie/oddalenie. Prorogatio legis, Podnieśienie álbo záwieszenie statutu.

¶Prærogo, Vprzedzam s prozbą/naprzód proszę. Pensionem integram prærogauit, S cáłym czinszem vprzedził/álko cáły czinsz zápłáćił przed czásem.

¶Prærogatiua, æ, Przodek / przedłożenie.

Habere prærogatiuam, Mieć przodek przed kim w którey rzeczy/pierwszy przistęp przewyższánie/przechodzenie / przedłożenie.

¶Prærogatiuus, a, um, adiectiuum, ut prærogatiua tribus, Przednie bráctwo / przednieysza rotá/bursá / álbo przednieyszy przedłożeńszi powiat/to yest/którego naprzód pytáyą/yákosz to tego który pierwszy głos y mieysce ma/miedzy ynemi vrzędy dostoynośćiámi y powiáty. Dicuntur etiam comitia, in comitijs prærogatiua, Seym/ pierwszy przodek máyący/przedłożeńszi.

¶Subrogo, subrogas, Mieysce czyie zásadzić/ kogo ynego ná to mieysce obráć y wsádzić.

Subrogare collegam consul dicebatur.

¶Interrogo, interrogas, pen. cor. Pytam/dowiáduyę się. Interroga si uenerit, Spytay więc yesli przyidzie. Interrogabat suos, quis famæ plebem necaret, Wywiádował się od swych ktoby głodem lud pomorzył.

¶Interrogassit, pro interrogauit, Obsoletum.

¶Interrogatio uerbale, Pytánie.

¶Interrogatiuncula, læ, dimin. Máłe pytánie.

Rogus, rogi, masc. sec. Kupá álbo stós drew ná których stárzi vmárłe ciáłá palili. Alias Pyra, Vsq; ad rogum, Aż do grobu/ do śmierći/do gárdłá.

Tuus sum usq; ad rogum, Przi tobie stoyę áż do gárdłá.

Roma, romæ, fem. prim. Rzym.

Romanus, a, um, Rzymiánin.

Romanensis, se, quod alibi ortum Romæ uersatur, Przichodzień do Rzymu/ Cato.

Romanicus, a, um, id est, Romanus, Obsoletum.

Romulus, li, mascul. Pierwszy fundowník y król Rzymski.

Romulida uel Romulides, Rzymszczik.

Romanula, læ, porta quædam Romæ,

Romula arbor sub qua Romulus & Remus pueri sunt inuenti.

Romandui, populi Galliæ.

Romamam, M. Anto. Sabellicus Thraciam uocat.

Ronchus chi,maſ. ſec. Chrápánie we ſnie. Ducere ronchos,Chrápáć / rzźeć przes ſen.

Ronchus aliquando ſignificat, Náśmiewánie/błaznienie z kogo.

Ronchiſſo,as,are,Chrápię.

Ronchiſonus,ni,ronchons ſonans,Chrápáłá.Et Metaph.Náśmiewcá. Sidonius inuſitatum.

Ros,roris,maſc.ter.Roſá.

Roſcidus,a,um,Rośny/pełny roſy.ut nox roſcida,Rośna noc.Mala roſcida,Jábłká roſą obeſłe.

Rorulentus,a,um.Droßony.

Rorarij milites,Lekkiey jázdy żołnierze/ huſárze ktorzy ná bárc wyjeżdżą/ naprzód ſie potykáją/vyecháć y doyecháć łatwie nieprzyiacielá mogą.Alias ferentarij.

Roro,as,are,dicitur,ros,Roſá páda.Rorat Pádnie roſá.

Roreſco,is,ere,ut terra roreſcens , Roſá opádłá.

Roratio,onis,fem.tert.Pádnienie roſy.

Roratio etiam, Czerw ná winnicách od wielkich á niewczeſnych deßczom czáſu kwitnienia.

Roſa,roſæ,fem.prim,Róża.

Roſeus,a,ū, Różáney. Roſeus pannus.roſea ueſtis,Różáney máśći.

Roſaceus,a,um,Co z róży yeſt. Roſaceum oleum,Różány oleyek.

Roſarium,roſarij,Różány ogrodek.

Roſeum idem.

Roſea,Pole,In agro Reatino.

Roſcidus,	Vide	Ros.
Roſea,		Roſá.
Roſio, onis,		Rodo.
Roſtellum,		Roſtrum.

Roſidus ſcribendum roſcidus, Vide Ros.

Roſmarinum,roſmarini uel roſmarinus, Roſmaryn ziele.

Roſtrum,roſtri,neut.ſec.Ptáßy nos. Dicitur autem non de ſolis auibus,ſed de reliquis animantibus roſtrum ceruorum, Jeleni pysk álbo gębá.Roſtrum ſuum,Pysk świni.Roſtrum canum, Páßczęká pśia.

Delphinorum roſtra , Pysk morskich świni.Caprarum roſtra, Teſtudinum, piſcium roſtra,Roſtra nauium,Przednieyßy lodźny nos/to yeſt ßpiczáſty á kończáty nos.

Roſtratus,a,um,ut roſtratæ naues, Noſáte lodźie/to yeſt ná przedniey ſtronie ßpiczáſty koniec máyące. Roſtratus impetus qui fit roſtro.

Roſtra,roſtrorum,plurale tantū,dictum eſt templum ſeu forum ante curiam hoſtiliam in quo erat pulpitum ornatum ex roſtris nauium Antiatium,ex quo loco concionari ſolebant, Plác w Rzymie ták zwány ná ktorym końce álbo noſy od łodźi nieprzyiacielòm woyennym obyczáyem odięte ná pámiątkę zwycięſtwá záwießáne y przibiyáne były.Vnde ſtatuā in roſtris alicui poſitam legimus. Et pro roſtris dicere,Mieć rzecz ku ludźiòm z kátedry álbo z kázálnice ktora ná tymże plácu byłá dla tego vczyniona.

Roſtrans uomer,apud Plin.roſtrum inpingens.

Roſtellum,roſtelli,Noſek.

Roſcius,ij,maſc.ſec. proprium nomen hiſtrionis nobiliſsimi , a quo omnes in aliqua re perfecti , Roſcij dicuntur.

Rota,rotæ,fem.prim.Koło. Rota fortunæ,Koło fortuny.

Rotæ etiam dicuntur,Niektóry rodzay kóz y rodzay ryb.

Rotula,læ,Kółko.

Rotundus,a,um,Okrągły.Metapho.Doskonáły/piękny.Hinc ore rotundo loqui Krótko ále wymownie y kráſomownie.Globoſus,rotundus,uolubilis fere ſynonima. Quadratum & rotundum contraria, Volubilis & rotundus Deus Ciceronis,propter eloquentiam,ſcilicet.

Rotunditas,atis,fem.tert.Okrągłość.

Roto,as,are,act.pri . Toczę/wálę/obrácam ná xtałt kołá.

Rotundo,as,are,Okrągło czynię. Et Metaphor.Doskonáło czynię.

Rotunde aduerbium, Okrągło. Apte & rotunde dictum,Cźiście/ſnádnie y tráfnie ſie rzekło.

R aute V.

Rubedo,rubefacio,Vide Rubeus.

Rubella,rubens,ruber, Vide Rubeus.

Rubeta,tæ,fem.prim.Wielka żábá kroſtáwa yádowita.

Rubeus,a,um,& Ruber,a,um , Czerwony/a/e.

Rubrum mare,Czerwone morze.

Rubrior comparatiuum,Czerwienßy.

Rubens latiuum eſſe negatur pro quo dicimus Rubeus,uel Ruber.

Rubens aliquando pro ſpineus a Rubo

Rubeus aliquando ponitur pro ſpineus a rubo qui & uitilium uſu commendatur a Plinio uel a Rubis oppido Campaniæ ut putat Seruius in Verg. 1. Georg.

Rubeo, es, rubui, rubere, Jeſtem czerwonym.

Rubeſco, rubeſcis, ere, Czerwienieię ſie.

¶ Erubeſco, is, ere, idem, & Metaph. Sromáć ſie / záploniać ſie od wſtydu. Erubeſcere ora alicuius, Sromáć ſie kogo.

Rubor, ruboris, maſc. tert. Czerwoność, & Metaph. Wſtydánie / záplonienie.

Rubicundus, a, um, Czerwonáwy / á / e.

Rubidus, a, um, Ciemnoczerwony / gniády / álbo ſmiádoczerwony. Aliquando ſcaber & aſper, Surowy / ſkropáwy. Rubidus panis, Złe vpieczony chléb á przeto czerwony we wnątrz.

Rubens, rubentis, Czerwony / á / e.

Rubefacio, Czerwienię / czerwono fárbuię.

Rubella, rubellæ, Czerwona máćicá winna. Nam rubellæ uites & rubellæ uineæ appellatæ ſunt, Ktorych ſie drzewo czerwienieie w rzezániu.

Rubellianus, a, um, ut Rubellianæ uites idem.

Rubellus, a, um, ut rubellum uinũ, Czerwonáwe wino / to ieſt nie práwie czerwone iákoby nápoły białe / á nápoły czerwone.

Rubellio piſcis, Nieiáki rodzay morskich ryb.

Rubrica, rubricæ, pen. pro. Czerwona glinká.

Rubrica terra idem. Et Metaph. Tytuły álbo napiſy ſtátutow / decretow / xiąg. Rubrica enim notabantur tituli & capita librorum quæ ob id rubricæ ſunt uocata.

Rubrica item, Cieśielski ſznur ktorym cechuią drzewá ku ćioſániu.

Rubricatus, a, um, Vczerwieniony / glinką vfárbowány.

Rubricoſus, a, um, Czerwony. Vt terra rubricoſa, Czerwonoglinna ziemiá.

Rubriceta, tæ, Barwki / ktoremi ſobie białe głowy twarz przyprawuią.

Rubi, orum, plur. tantum, maſc. Ciuitas Campaniæ rubis abundans.

Rubia, rubiæ, herba uulgo rubia tinctorum, Ziele / ktorym czerwono fárbuią / ták wełnę iáko y skory / ſkrzałki.

Rubicon, onis, maſc. fluuius Italiæ, qui diſterminat Italiam a Gallia citeriore ſeu togata inter Rauennam & Ariminium; ciuitates.

Rubicundus, rabidus, Vide *Rubeus*.

Rubigo, rubiginis, fem. tert. Rdzá. Idem quod Robigo, Vide ſupra. Erugo proprie fit in ære, Rdzá álbo pleśń ná miedźi. Sicut Ferrugo in ferro, Rdzá ná żelezie.

Rubiginoſus, a, um, Rdzáwy / zárdziewiáły / á / e.

Rubigino, as, are, Rdzewieię / rdzą olchodzę.

Rubigalia, orum, Feſti dies olim amoliendæ rubiginis inſtituti, Rdze żytnie / to ieſt śmieći oddaláiące.

Rubor, Vide *Rubeus*.

Rubrica, Vide *Rubeus*.

Rubus, rubi, maſc. ſec. uel fem. ſec. Kierz / álbo krzewiná czernie álbo głog ná ktorym iágody czerwone roſtą jeżyny. Morũ rubi, Jeżynne iágody.

Rubus caninus, Głog ná ktorym czerwone iágody roſtą.

Rubetum, rubeti, neut locus in quo rubi ſunt, Mieyſce gdźie wiele czernia álbo głogu álbo y ieżyn roście.

Ructus huius ructus, m. q. Rzygánie / odrzygánie Ructu grauis herba, Ziele nie dobrey woniey pobudzáiące rzygánie.

Ructo, as, are, neut. prim. Rzygam.

Ructor, aris, ari, deponens idem, pergin ructare in nos, Metaph. Tákżeś ſie vparł rzygáć ná nas / to ieſt / przikrym być.

Ructator, oris, maſ, tert. Et ructatrix, icis, fem. tert. Rzygáczká. Ructatrix herba, Ziele ktore rzygánie pobudza. Ructitare cœpit apud Columel. legitur, ſed mendoſe, pro agitare caput.

¶ Compoſita, Eructo, as, are, Odrzygam wyrzygam.

¶ Eructo, Wyrzucam / wypuſzczam / wyćiskam / wyźiewam. Dicitur etiam, Ructuo & Ructuor, Wyrzygam. Pro eodem.

¶ Irructo, as are, Nárzygam w co, rzygam komu w vſtá. Plaut. Quid tum malum ergo in os mihi ebrius irructas, A dyjabluſz mi opiwszy ſie w vſtá rzygaſz.

Rudens, Vide *Rudo*.

Rudero, rudetum, Vide *Rudus*.

Rudiæ, arum, urbs Salentinorum,

Rudiarius, Vide *Rudis* ſubſtantiuum.

Rudis,huius rudis,fe.ter, Rózgá álbo pręt ktorą ßermierze y zapáśnici wolni bywáli pußczáni z ßkoly y z vrzędu ßermierskiego. Hinc accipitur pro libertate, Miáſto zwoleńſtwá y świebody.

Rudem accipit, Wolność oſięgnal / yuß więcey nie powinien bywáć ná ßermierskich bitwách/ßkolách.

Rude donare, Wolność dáć. Ad rudem compellere,id eſt,certare, facere, Przimuśić ku ßermowániu. Rudem meruit, Godzien wyſwobodzenia / od vtáczek ßermierskich.

Rudiarius,ij, Tákowy ßermierz/od powinnośći ßermierskich wolno pußczony.

Rudiarius etiam qui ſaga ruida & noua polit,ait Hermolaus barbarus ex Feſto.

Rudicula.læ, fem.dimin. Máła pálicá ktora gdy wárzimy ogniá popráwiamy/przigrzebámy węgla/ożog/pociaßczek.

Rudis,& hoc rude adiectiuum, Proſtak/nowak,nievmieyętny. Metaph. Gruby/nievczony/nieuk.

Rudis recens impolitus, imperfectus, dur⁹,imperitus,ignarus, Tyro,hebes, fere ſynonima, Rudis animus, Twárdy/Gruby dowćip. Omnium diſciplinarum rudis, Zadney nauki nievmieyący. Rudis rei militaris, Niećwiczony w żolnierskich rzeczách.

Rudis rerũ omniũ, Silny proſtak/nievmie koźie ogoná záwięzáć przypowieść. Rudis exemplorũ & hiſtoriarum, Nie czytał hiſtoryey / nie ma zadney biegłośći w hiſtoriách.

Græcarum literarum rudis, Nie vmie nic po Grecku. Genus hominum rude accipe,& impolitum , Silne proſtaki y nieuki/etc.

Ad bella rudis, Niewálecznik. In iure ciuili rudis, Niećwiczony w świeckim práwie. Ad ſeditiones rudis , Nie wie co s ſobą ma począć w zwádách. Eruditum uulgus & rude contraria.

Ruditas,atis,fem.ter. Proſtotá/grubość/nievmieyętność.

Rudimentum,rudimenti,neut.ſe. Pierwßy początek nauk y ćwiczenia. Et pro principio accipitur,ut Rudimentum ponere, Począć ſię vczyć/wkłádáć w nauki/proſtoty y grubſtwá popußczáć. Rudimentum lucis, Początek żywotá. Rudimentum tyrocinij, Deponere ſub aliquo, Począć ſię vczyć. Idem ſcilicet quod ponere rudimendum.

R ante V.

Rudimenta & incunabula uirtutum, Poczatki cnot. Rudimentum puerilis regni.

Rudio,rudis,rudiui,& rudij , ruditum, rudire,act.q.id eſt,rudem doceo, Nievmieyętnego vczę.

¶Erudio,erudis,penult.cor. Náuczam. Quaſi perfecte quæ rudes ſcire oportet doceo, Puerum artibus erudire, W naukách ćwiczić. Erudire laboribus iuuentutem, Ku prácam nákłádáć. Erudiuit me ſatis uſus, Dobrze mie doświádczenie náuczilo.

Literæ quæ me erudiant de omni Reſpub. List z ktorego będę mogł wyrozumieć o wßech ſpráwách Rzeczypoſpolitey.

¶Eruditus,a,um, Náuczony/ dobrze wyćwiczony/wypolerowány. Eruditus omni doctrina, We wßeláki nauce dobrze ćwiczony.

Eruditus Græcis literis, W greckim yęzyku vmieyętny.

¶Eruditus nomen ex participio, ut erudita operatio, Foremna/ miſterna robotá/álbo wypráwá. Eruditum palatum Vſtá vmieyące dobrze kośtowáć/znáyące ſię ná ſmákách/łákotne vſtá.

¶Eruditio,onis,uerbale, Nauká vmieyętność. Sine eruditione Græca intelligi non poſſunt, Krom vmieyętnośći y niemá tego ćwiczenia Grecki yęzyk nie może być rozumian.

Rudo,rudis,rudi,rudere, neut.tert. Kwiczę/to yeſt ryczę yákoby ośieł. Rudere etiã abuſiue de leonibus & hominibus dicitur, Ryczeć/brzedźić álbo gęgáć.

Rudens,rudentis,ſubſtantiuum , maſc.& fem. Liná álbo powroz łodzny. Rudentum ſibilus, Pißczenie powrozow łodznych. Rudentem explicare, Popuśćić/nie ták tego dzierżeć.

Rudus,ruderis,n.t. Máteria áſtrychowa/ to yeſt rozbite á roſtłuczone kámienie s cegłą y s wapnem/z ktorych áſtrichy czinią/á páwimenti álbo tła á ziemię pokłádáyą. Et hoc dicitur rudus nouum,ſed uetus rudus, Rum/to yeſt/ ſtára materia ták kámienna yáko cegielna z rozwálonego budowánia/ſtáry mur.

Rudero, ruderas,are, Polewam materią áſtrychową páwiment czinię/też rumu przicziniam y nádwożę.

Ruderarius,a,um, Co ku tákowey máteriey á rumowi należy.

Ruderarium cribrum, Piaſeczne rzeßoto/ Item dicitur de uiliori & furfurario cribro apud Apul, Miáſto grubßego śitá.

Ruderatus

Ruderatus,a,um,ut Ruderatus ager, Pełny rumu stárego budowánia gdźie śie wiele pustych śiedlisk vkázuje.

Rudetum,rudeti,Mieysce pełne rumu też rola ktorą znowu drzeć rádłem poczęto.Quaſi quæ prius rudis fuerat & inculta tunc uero arata.

¶Compoſita,Erudero,as,are,Rumunę wywożę.Vt erudetare ſolum ſeu aream Siedlisko wyrumowáć / wywieść y wynośić precz z rozwálonego muru.

Rufrimaceriæ plural. numeri oppidum Campaniæ.

Rufus,a,um,Lisowáty/żołty.Vt rufi capilli,Zołte włosy.Color rufus, Materies ruſior & nodoſa,Rum żołtszy y gruzłowátszy.

Rufulus,a,um,Przilisowátszy.

Rufuli tribuni militum non a populo, ſed a conſule facti,Feſtus.

Rufo,as,are,Zołto fárbuję/ lisowáto czinię

Rufeo,es,neut.ſec.Lisowáto obrastam/ lisowátim śie stawam.

Rufeſco,is,ere,Lisowátim/żołtym być. Merula ſenectute rufeſcit,Od stárośći lisowáćieje.

Ruga,rugæ Smárská.

Rugæ,Smárski.

Rugæ ueſtium,Faldy.

Rugæ in arboribus,Rysy álbo skropowátośći.

Rugoſus,a,ũ,Zmárszczony/Pełny smárskow Rugoſa facies,Zmárszczona twarz. Frons rugoſus idem.

Cortex rugoſus dicitur,Skora drzewna skropowáta.

Rugo,as,are,act.prim . Zmarszczam. Et rugare dicitur ueſtis,Faldźistą być/ faldowáć śie.Rugata teſta.

¶Corrugo,Wespołek zármarszczam/ márszczę śie.Corrugare frontem,Zmárszczić czoło.Corrugatum acinum,Wespołek spoyone ſplecione grono álbo też od zwiędnienia zmárszczone.

¶Erugo,Odmarszczam/wyciągam smárski.

Rugio,gis,rugiui,uel rugij, rugitum,ire, n.q.Rycze yáko lew rzuję niektorzy mowią.

Ruitus, huius ruitus,Lwowy ryk.

¶Irrugio,is,ire,pro rugire in ſacris tantum legimus.

Rugium:Miásteczko w xiestwie Pomorskim Camyn po niemiecku.

Ruidus ſiue Ruuidus,a,um , Gruby/ nierowny.

Rulla,læ,fem.prim. Pługne żelázne naczinie/ do ochędożenia kroju oraczom należące.

Ruma,rumæ,idem quod Rumen,ruminis,neut.Gużycá/w szyey gárdźiel.

Rumus,rumi,maſc.idem.

Ruma & Rumen , Cycek / wymię.

Rumino,as,are,& Ruminor,aris,ari,deponens,Żuję/żucham/ trawię pokarm powtore.Vt ſolent poſt paſtum boues & alia animalia, retrahunt enim iterum cibum in gulam ſeu uentriculum & iterum coquunt,Z nowu żucháiąc y trawiąc.Metaph. ſumitur pro reminiſci, Pámiętáć.

Ruminabitur tuam humanitatem Vari, Będźie pámiętał ná twoię ludzkość.

Ruminatio,onis,uerbale,Żwánie/ żuchánie y z nowu powtore tráwienie.

Ruminalis,le,ut ruminalis ficus, Figowe drzewo pod ktorym wilczicá.Romulum & Rhemum, doyiáy żywilá.Hoſtiæ ruminales.Offiáry z bydłá powtore trawiącego. Quoniam hæc inter munda animalia recenſentur.

Rumina,æ,dicta eſt Dea quæ rumis, id eſt mammis,hoc eſt pueris lactentibus præſidebat.

Rumo,as,are,id eſt,lactare,Doię/náddawam mlieká.Non eſt amplius in uſu,ſed olim dicebant,Irrumare agnos, Podłożić yágnięta/podsádźić pod owce.

¶Subrumare idem.

Rumen,rumare,& rumino , ruminatio, ruminalis, Vide Ruma.

Rumentum,ti,abruptio inquit Feſtus ob ſoletum.

Rumex,rumicis,maſ.ter. Niektorzi zową/ Oman/niektorzi kobylí szczaw. Sunt enim rumices uarij generis , Mannelwurtz/ Wildsawrampfer / Placken/Schlangenkraut Niemieckie imioná.

Rumex etiã genus teli ſimile ſpari Gallici,Feſtus.

Rumia, Vide Ruma.

Rumiferare,rumorem ferre, Plautina dictio inepta rumigerare idem.

Rumis,huius rumis,idem quod Ruma quidam legunt Rumus, Vide ſupra.

Rumito,rumitas,are,quod Plaut. dixit Rumigerare obſoletum.

Rumor,rumoris,maſ.ter.Wieść.R umorem diſsipare,Wieść puśćić/roznośić.Rumoris neſcio quid afflauerat,Nie wiem co zá wieść byłá przyszłá. Qui de me rumores afferuntur,Co zá wieśći o mnie noszą/co o mnię mowią.Conſtans rumor, Pewna wieść/pewna nowiná.Rumor eſt, uel erat,Ták słyszeć álbo ták było słyszeć/ táka wieść byłá.

Qui

Qui erit rumor populi (inquit) si id feceris, Co ludzie będą mówić / (rzekł ku mnie) yesli to vczyniß / yákie wieśći będą o tobie.

Rumor ait, linguæ te esse malæ, Ták sliße tá yest wieść o tobie żeś nieprzyścią gliwego yęzyká.

Rumores dissipati, Rozsiáne / rozniesio ne wieśći.

Interea rumor uenit de occupata Prouincia, W ten czás wieść przißłá że kráyiná yest posiędziona.

Nihil certi audimus nisi quæ rumor perfert, Nic pewnego nie słyßimy yedno co wieśći pospolite przynoßą. Tristis & iucundus rumor contraria.

Rumusculus dimin. Mała wieść / powiastká.

Rumigerus, ri, masc. Wießczarz / który się nowinámi pęta.

Rumpo, rumpis, rupi, ruptum, rumpere, Łamię / rwę. Rumpere funem, Zerwáć powróz.

Me rupi currendo, Zerwałem się biežąc / to yest zmordowałem się. Mulos maiore onere rumpere, Muły zbytnemi brzdámi obłożić.

Rumpere silentium & uocem, Po długim milczeniu począć mówić. Rumpere moras, Kwápić / śpießić się. Rumpere rogationes, Połámáć álbo potáić vstáwy / niechcieć ich trzymáć.

Rumpere somnum, Porwáć się że snu. Fidem rumpere, Niedzierżeć słowá. Fœdus rumpere, Złamáć przymierze. Testamentum rumpere, Testáment złáźić.

Rumpi licentia quorundam, Rozśieść rozłápić się dla swey woley niektórych / to yest ták zá źle przyimowáć ich swą wolą / aż ku sercu idźie.

Rumpi malis, & non moueri malis, contraria.

Ruptus, a, um, participium, Złamány / zerwány. Vt rupta pacis fœdera, Złamáne przymierze.

Rupti etiam uocantur, Przepukli álbo wypukli zwłaßczá w łonie.

Ruptus asellus, Zmordowány zerwány / znędzony / spracowány / złichocony ośieł.

Ruptura, ræ, Przepukliná / wypukliná.

Ruptor, ruptoris, uerbale, masc. Łamácz / álbo łomiciel.

Rumpi, rumporum qui & traduces dicuntur, Vide Tradux in uerbo Duco,

Rumpotinum, rumpotini, neut. sec. Niektóry rodzay winnych máćic po niskich drzewkách się pußczáyących.

Rumpotinetum, ti, neut. sec. Mieysce tákowemi niskiemi drzewkámi dla winá náßczepione.

Rupes huius rupis, uenit a uerbo Rumpo, Skáłá / opoká.

Rupicapra, æ, fem. prim. Gemzá / dźika kozá.

¶ Composita, Abrumpo, abrumpis, abrupi, pen. prod. abruptum, abrumpere, Vłámuię / vrywam. Transfertur ad res incorporeas, ut abrumpere rem inchoatam, Poczętą rzecz opuśćić / prętko przestáć / prętko się skończyć.

Otium abrumpere, Próżnowánia pozostáć álbo opuśćić. Vitam abrumpere, Żywot skończyć.

Abrumpere se ab aliquo, Zedrzeć á schronić się precz od kogo / pozostáć s nim towárzystwá.

¶ Abruptus, a, um, participium siue nomen ex participio, Vłamány / vrwány Abrupta loca, Pogruchotáne álbo vrwáne mieyscá.

Sermo abruptus seu abrupta oratio, Rostrzeláná mowá którá nie wywieżystá álbo nie wiezbitá yest / gdźie się yedná sententia nie dźierży drugiey / álbo gdy żadney przedmowy niemaß / ále prosto o rzeczy się poczyna mówić krom rozmyślenia którego.

¶ Abruptio, onis, Vłamánie / vrwánie.

¶ Abrupte aduerbium, ut abrupte incipere, Nágle począć krom którey przedmowy / nie rozmyślnie á nie rozłacznie wskoczyć w rzecz.

¶ Corrumpo, uiciare significat & tam ad animum quam ad corpus refertur Kážę / psuię / twiwrecz obrácam. Cibus corrumpitur, Potráwy się przestáwáyą. Corrumpere muneribus iudicem, Przedárowáć.

Corrumpi situ, Psowáć się od pleśni. Corrūpere aliquid ex optimo, Zwieść kogo ná źle. Animum & mores corrumpere alicuius, Vmysł przychilność y obyczáye czyie skáźić. Literas corrūpere, Sfálßowáć / etc. Remfamiliarem corrumpere Vtrácáć / dom nißczyć.

¶ Corruptus, a, um, participium siue nomen ex participio. Skáżony / sepsowány

Corruptum iudicium, Skáżony sąd / to yest przedárowány. Vitiosa & corrupta consuetudo, Zły obyczay.

¶ Corruptio

¶Corruptio, onis, fem. tert. Skáżenie/ Sepsowánie.

¶Corruptor, oris, m. t. Skáżycá.
Corruptor & adulter, Sromotnik.

¶Corruptrix, uerbale fem. Skáziciel- ká.

¶Corrupte aduerbium Cic. De quibus neq; deprauate iudicant neq; corrupte, O ktorych áni źle sadzą áni z przedáwowánia.

¶Corruptibilis, le, Co látwie przeyść przeminąć y zniszczeć może. In Biblijs tantum legitur.

¶Corruptela, le, Skáżá/ Sepsowánie.
Corruptela morum, Zniszczenie dobrych obyczáiow. Corruptele mulierum, Sromocenie.

¶Dirumpo seu disrumpo, Odlamuię/ Rozdzieram/ Rozrywam. Dirumpere ludum, Grę álbo kunszty rozerwáć. Dirumpere societatem, Rosłwiąć towárzistwo. Dolore dirumpi, Od żálości sie rospuknąć.

¶Diruptus, a, um, Rozdárty/ Odlomiony/ Rozerwány/ etc. Diruptus homo, Przepukly.

¶Erumpo, Wypádam/ Wydzieram sie/ Wyrywam sie. Erumpunt se portis foras, Wypádli wysunęli sie z brány. Erumpere per castra hostiū, Przebić á przedrzeć sie przes woysko nieprzyiacielskie. Erumpere loco aliquo, Wyrwáć sie z niektorego mieysca. Erumpere ad pugnam, Wyrwáć/ Wydrzeć sie ku bitwie.
Erumpit ignis ex uaporario, Wibiya sie ná wirsch. Erumpit lachryma. Erumpit fœtus, &c. Erumpit furor & indignatio.
In actū erumpere, Ku vczinkowi przisć. Illustrantur & erūpunt omnia, Vkazuią sie. etc. Hęc quo eruptura sunt timeo, Obáwam sie w co sie to obroci. Erumpere stomachum in aliquem Gniew swoy wyzienąć ná kogo. Erumpere in gaudiū, Vderzić w wesele. Vereor ne istæc fortitudo in neruum erumpat deniq;, Obawam sie áby tá śmiáłość ná sęk nie tráfilá/ álbo áby to wysolo nie náziągal aż sie strunká spáda.

¶Eruptio, onis, Wyrwánie.

¶Eruptiones, Wytárgnienie/ Wysunienie/ gdy żołnierski lud gwałtem z kąd wytárgnie y wysunie sie.

¶Irrumpo, Wtárgam/ Wpádam/ Gwałtem wieżdżeć. In regnum irrumpere, W królewstwo wtárgnąć. Irrumpere in castra, Ná obóz przipáść/ Szturmem wtárgnąć. Oppidum irrumpere, W miásteczko wpáść. Irrumpere in ęrarium, Dobyć sie do skárbu.

¶Irrumpens participium, Wpádáiący/ Wtárgáiący. Irrumpens uentus, fluuius irrumpens, Wdzieráiący sie/ álbo przipadáiący.

¶Irruptio, onis, Wtárgnienie/ Wpádnienie/ przipáśćie/ Dobycie/ etc. Irruptionem in popinam facere, Wpáść w kárczmę.

¶Interrumpo, Przeymuię/ Przerywam/ Przeszkadzam/ Przekázuię. Colloquia interrumpere, Rozmowę przerwáć. Ordinem interrumpere, Szyk przerwáć. Ne interrupta Romanis acies uideretur, Aby sie Rzymiánow przerwány szyk nie dał/ nie widział. Longis interuallis interrupta consuetudo, Od dawnych czásow/ pozostány/ Opuszczony obyczay.
Interrupta contexere. Przerwáne spoić.
Interruptū & continuatum contraria.

¶Interrupte aduerbium, Przeymuiąc/ Przerywáiąc.

¶Prorumpo, Wypadam/ Wytárgam/ Wysuwam sie/ występuię. Sudor prorumpit, Pot wystepuie. Prorumpit fons ab una parte, Z iedney strony zrzodlo wyrzuca sie. Illa pestis immanis importuna Catilinæ prorumpet qua poterit, Wysunie sie gdzie będzie mogłá.

¶Proruptus, a, um, participium siue nomen ex participio, Vt, prorupta audacia, Szalona/ Besoblázna smiáłość. Proruptus murus, Polamány/ Zgruchotány mur.

¶Obrumpo, Oblámuię.

¶Perrumpo, Przerywam/ Przetárgam/ Gwaltem sie przedzieram/ Przebiram. Perrumpere castra & agmen, Nieprzyiacielski obóz przerwáć/ gwaltem przedrzeć.
Cum nequissent perrumpere ad suos, Gdy nie mogli przebić álbo przepráwić sie do swoich.
Iam in uestibulum templi perrumperant, Iuż sie byli do kościelney kruchty Albo kabincá ziálo niektorzi zowią/ przedárli/ Przećisnęli. Perrumpere per mediam hostium aciem, Przedrzeć álbo przebić sie przes pośrzodek woyská nieprzyiacielskiego.
Perrumpere leges, Połáźić práwá. Perrumpere periculum, Wywieść/ Wybić z nieiákiey niebespieczności.

¶Introrumpo idem quod irrumpo, Wtárgam/ wcisk am/ Wpieram/ Wdzieram sie w co. Recta in ędes introrumpam. Prosto sie w dom wedrę/ wráżę.

¶Præruptus,a,um, Przerwány/Stoczyſty/Skáliſty/Zálomony/Záwieśiſty. Præruptum ſaxum, Podruzgána/Skáliſta opoká. Præruptior multo collis nobis imminebat, Dáleko záwieśiſſa górá nád nami wiśiała. Præruptiſſima pars urbis, Bárzo ſtocziſta á przikra cżeść miáſtá.
Prærupta pro ipſis rupibus, Miáſto skał á pogruchotánych mieysc.
¶Prorupte aduerb. Vt, Mons prorupte altus, Górá z przikrá wyſoka.
Rumuſculus, Vide Rumor.
Runa,næ,genus teli Feſtus, Runata id eſt pilata Feſtus.
Runca,cæ,pro runcina Feſtus.
Runcina,æ, Wielka pilá ktorą drzewá przecierają/ tez motyká ktorą czernie wykopuyą.
Runco,as,are,act,p. Pielę/wytargam.
Runco,eruo,euello,ſyncnyma ſunt.
Runcare ſpinas, Wytárgáć/Wykopáwáć czernie.
Runcare ſegetes, Plieć przerywáć od zielská
Runcatio, Pielcie/Wytargánie/Wyrywánie.
Runcatio foliorũ, Wyſczikawánie kwiátków.
Runcator,oris,uerbale, Kopacz.
¶Erunco,as,are, Et Abrunco idem, Wypielam / wytárgawam / wyczyśćiam od zielská/od czernia. Metaph. Odwracam co/ Zábiegam czemu złemu áby ſie nie zámogło.
Ruo,rui,rutũ,ere,n.t. Pádam/ Lecę, Gwałtem pádnę. Nox ruit, Noc pádnie. Mole ruit ſua, Od ſwey ciężkośći pádnie. Ruit in dicendo, Prętko mówi by leciał. Ruere in amplexus, O koło ſzye ſie uwieśić.
Ruit uer, Wioſná yuż yeſt ná ſchodzie/álbo ydzie precz od nas. Emptorem pati ruere, Kupuyącemu dopuśćić upáść / To yeſt oſzukáć go. Aliquando accuſatiuo iungitur & ſignificat idem quod Eruo, uel impello. Cæteros ruerem aggerẽ, Drugiebych o ziemię uderzył. Vide ne quid imprudens ruas, Pátrz ábyś yáko z nieobácznośći nie padł. Illum ruere nunciant, Powiedáyą że ſie tu s wielkim pędem kwápi. Ad interitum ruere, Ku zniſczeniu lecieć. Ruere in fugam, Uciekáć/Miknąć. In media fata ruere, Wpáść/wrzućić/wtrąćić ſie w niebeſpieczność. In perniciem ſuã ruere, Ná ſwą ſzkodę gonić. Auidi in prælium ruunt, Ochotnie ſie ku bitwie bieżą/álbo ſypą. Ruit cœlum imbribus, Idzie deſzcz yáko cebrem lał. Ruant uenti licet & ſæuiant procellæ, Niechay dmą wiátry y náwalnośći ynſze yáko chcą. Ruit dies, Dzień ſie kończi.

Ruto,as,are,frequentatiuum, Uſtáwicznie pádnę/Lecę.
Ruina,æ,pen.prod. Padnienie/ tez ſzkodá.
Ruina domus, Padnienie domu. Ruina opreſſus, Prziległo go budowánie álbo západł w domu. Neronis ruina, Smierć Neroná. Magna impendet ruina/Wielka nádchodzi ſzkodá nędzá y nieſortuná.
Ruinæ fortunarum, Utrátá ymienia.
Ruinoſus,a,um, Pádnący/ Lecący/To yeſt ku pádnieniu nákłoniony. Ruinoſus paries, Pádnącá śćiáná. Multa ædificia ruinoſa ſunt, Wiele domów zgniłych/ Które co dzień pádną.
Rutrum,rutri, Nieyákie naczinie ktorem wapno rośćieráyą y roſpráwiáyą wápienna łopátá/ Szuflá/Kiellá y tákowym podobne naczinia.
Rutellum,li,diminut. Szufelká/Kielká.
¶Composi. Corruo, corruis,rui, tũ, ere, Ná kupę rázem wpádam/Połomiam y Pogruchotowamſie, Tez powalam ſie yáko długi yeſtem/z nieobácznośći Corruiſſe opes dicuntur quæ corruptæ ſunt, Które złie obrócone álbo utrácone ſą.
¶Diruo,is,ere, Walę/rozwalam/Lamię. Diruere & ędificare contraria. Diruere ædes, Rozwálić dom.
¶Dirutus,a,um, Rozwálony. Dirutum ædificium, Rozwálone domowſtwo. Deiectus & Dirutus ſynonyma.
¶Eruo, Wyciągam/Wygrábiam/wymuyę wydzieram. Eruere oculum, Wylupić oko. Ex tenebris eruere, Z ciemnośći wynąć/ wybáwić/wyrwáć. Librum ex tenebris eruere, Ná światłość wydáć. Eruere memoriam alicuius rei ex uetuſtate annalium, Wynąć z xiąg y wydáć ná świátłość pámiątkę niektórey rzeczy.
¶Irruo, Znienacká wpádam ná kogo. In mediam aciem irruere, W poſrzodek woyská wpáść. Irruere & impetum facere in aliquem, S wielkim pędem wpáść/ Przipáść ná kogo. Irruere ſe in odium alicuius, Przeſdzięki ſie w czinę nieláskę wpráwić.
¶Obruo, Przipádam/ Przilegam/ Prziwálam/Przitłaczam. Obruere lapidibus, Ukámionowáć. Obruere uino, Upoyić. Obruere ſale, Potrząść ſolą/álbo przeſolić. Obrutum ſitu uetuſtatis, Michem obroſło/Zároſło dla ſtárośći.
¶Obrutus,a,um,participiũ.pen.cor. Opádniony/ Potłumiony / Przywálony/ przitłoczony. Obrutus niuib⁹ pruiniſq; Opierzchł opadł śniegem/y ſrzonem.

Obrutus ſomno, Záſnął/zmorzony/ſnem Obrut⁹ negotijs, Wielkiemi ſpráwámi záfrudniony. Obruta itinera ſtrage. Pełno w drógách pobitych ludzi. Obrutus terra, Przipadł/Przitłoczon ziemią. Item obruere uino, Opić ſie. Obrui ære alieno, Bárzo ſie zádłużyć. Obruere nomen alicuius, Pámiątkę czyię zátłumić. Obrui negociorum multitudine tanquā fructu, Wielkiemi ſpráwámi być ogárnionym. Obruitur aratorum teſtimonijs, Wßiſci go oracze przeświądczáyą. Obruere riſu teſtem, Wyśmiáć świádká iż dáley słowá nie śmie rzec. Obruit eum obliuione uetuſtas, Dawność czáſu wyniosłá go z ludzkiey pámięci. Obliuione obruere facta ſua, Dopuścić zápomnieć.

¶Proruo, Wypádam/Wyſuwamſie/też wywrácam. Proruere ex ędibus, Wyſunąć ſie z domu/ Wypáść nagle/álbo wyſypáć ſie. Foras omnes ſimul procurrunt ſeſe, Wßiſcy ſie rázem wyſypáli z domu. Albam a fundamentis proruerunt, Albę miáſto z gruntu wywrócili. Ingenti lapſu in terram proruit, Pláſnął á padł o ziemię/by go porábił.

¶Prorutus, a, um, partici. O ziemię pádły/wywrócony. a/e.

¶Subruo, Podrywam/Podkopawam/wywrácam z gruntu.

Rupes, rupis, Skálá.

Rupicapra, Skálna kozá dźika.

Rurſus et rurſum aduerbia, Záś/Niektórzi piſzą záſię/ále to wątpliwe mówienie ſie być widzi/ iákoby rzekł zá ſie /czin to/nie zá mię ále zá ſię /też znowu /názad. Id rurſum ſi negant, A yeśli ſie też y tego przą. Rurſus denuo reuerſus eſt, Záś znowu ſie wrócił.

Rus, ruris. n. t. Wieść/Folwárk/ Rolá. Rus ibo, Póydę ná wieś. Rus mittere, Do wśi posłáć.

Rus tendere, Do wśi ſie zápuścić. Ruri eſt, Ná wśi yeſt. Rure eſſe autumant, Rure morans, Ná wśi mießkáyący/wieśniak. Omni rure paſcuntur/Po wßiſtkich rolách ſie páſą.

Rure uenire uel redire, Ze wśi przyść.

Rus amœnum, Weſolá wieś/ álbo też polá/Role.

Ruralis, le, Wieśny/Polny/Rolny.

Rureſtris, e, pro rurali uel ruſtico obſol.

Ruricula, f. p. Kmieć/wieśniak.

Rurig ena qui rurigignitur CC. Wieśny álbo ze wśi rodem.

Ruro, as, are, & Ruror, raris, ari, Ná wśi mießkáć / Kmiecy żiwot wieść.

Ruſticor, aris, ari, idem.

Ruſticatio, Wieśny żywot/Kmieci obchód.

Ruſticatim pro ruſtice obſoletum.

Ruſticus, a, um, adiect. Wieyski/Kmieci/ Chłopski. Vt, domus ruſtica, Wieyski/ Kmieci dóm. Vita ruſtica & aggreſtis, Kmieci á Gburski żywot. Prouerbium ruſticum, Chłopska przipowieść.

Ruſticus, ci, maſ. ſe. ſubſtant. Chłop/Gbur/ Kmieć/ Wieśniak. Ruſtica auis quæ & Ruſticula dicitur.

Ruſtica uinalia dies quo primum uinum in urbem deferebant, 4. Calend. Septembris.

Ruſtice aduerb. Po chłopsku/Grubo/Nietráfnie.

Ruſticulus, a, um, diminut. Przigrubßy/ nieyáko chłopskich obyczáyów. Ruſticula auis, Chruściel podobno / álbo chrząßcz.

Ruſticanus, a, um, idem quod ruſticus, Chłopski Kmieci. Verbum ruſticanum, Chłopskie słowo. Parſimonia ruſticana, Skępſtwo á kurczenie chłopskie.

Ruſticarius, a, um, Co chłopóm należy. Vt, ruſticaria falx, Kmiecia koſá.

Ruſticitas, atis, contraria eſt urbanitati, Grubſtwo / Nieobyczáyność / Głupość/ Próſtotá/Nietráfność.

Ruſcum, uel ruſcus, Jeſt nieyáki rodzay chróſtu kończiſte liście máyąc z którego miotły we włoßech czinią.

Ruſpor, aris, ari, ſepe et diligenter ſcrutari Obſoletum.

Ruſſus & Ruſſeus, appellationes ruſſi coloris ſunt.

Ruta, rutorum, apud Iuriſconſultos, ut, Ruta cæſa, Domowy ſprzęt drzewiány rußáyący / To yeſt yáko my mówiemy który gozdziem przibity nie yeſt. Ne in rutis quidem & cæſis prouerbium, Nie ták wiele yákoby pálec okwinąć/by yednego płatká. Ne in rutis quidem & cæſis receptis, id eſt, exceptis, prouerb. Nie záchowáyąc ſobie naymnieyßego płátá/álbo ßtuczki.

Ruta, rutæ, feminin. prim. herba, Rutá.

Rutaceus, a, um, Ruciány. Rutacea corona, Rucián wieniec.

Rutatus, a, um, idem, Lacerti rutati. Rutą opłecione.

Ruteni, Ruś/Ruſácy ſąśiedzi á brácia náßy Ducatus eſt Regi Polonorum ſubditus frumento, piſcibus, bobus, melle, cera, equis, & fluminibus mirum in modum fertilis.

Ruteni populi Galliæ non longe ab Auerna & Santonibus.

Rutabulum,li,neu.se. Pociask/ Pomiotło/ Ożóg.
Rutilo,as,are, aliquando actiue est prim. coniuga. Łśczę/Swiecę/Jásnieję sie.
Rutilo & Splendeo synonyma.
Rutilum aurum, Łśczące sie złoto.
Rutilesco,is,ere,idem.
Rutilus,a,um. Łśczący/a/e. Rutilus color, Gorąco żółta mąść.
Rutrum, rutri, Vide Ruo.
Rutellum ibidem.
Rutaba Prisca dictio idem quod perturbatio, Zásmuccenie/Zátroskánie/
Rutuli, pen.cor. populi Italiæ non longe a Roma.
Rutupinum, pen, prod. Promontorium, Britanniæ/Przedgórze Angielskiego królewstwá.

DE LITERA S.

S ante A.

SAba, fem. prim. ciuitas Aetiopiæ, Miásto murzińskiey ziemie które potym Meroe yest wezwano/tez tráyiná álbo powiat. Felicis Arabiæ Sabæi lud támże w których kádzidło y nyższe woniáyące rzeczy rosto.
Sabeus,a,um, Jeden ztámtąd.
Sabaoth, dictio Hebraica numeri pluralis, Latine militiarum uirtutum uel exercituum. Zastępów mocárstwo.
Sabatia.fem. ciuitas Liguriæ non procul a Genua, & Sabatia uada dicuntur, Zugowáte mieyscá/Błoniá álbo plonne pola/ przi których przed tym iármárki miewano.
Sabatius dictus est Iupiter. Który do nich wespołek s Ianusem przyszedł.
Sabbatum, sabbati, uox Hebraica, Latine Quies, Pokóy/Odpoczinienie. Prima Sabbati dicitur, Pierwszy dzień po pokoyu/To yest po dniu świętym niedźielá. Secunda sabbati, Poniedziałek. Tertia Sabbati, Wtorek.
Sabbatum ipsum, Siódmy dzień/ sobotá dzień święty żydowski. Ita enim Iudæi dies per septimanam nominant, sicut gentiles nominabant a dijs suis, uidelicet, Sole, Luna, Marte, ut dicant Dies Solis, Niedźielá. Dies Lunæ, Poniedziałek etc.
Sabbatismus mi celebritas sabbati, Świętobliwość dniá świętego.
Sabbatarius, rij, Sobotę dzierżący/Święcący. Vnde Iudæi Sabbatarij, Sobotnicy/ To yest Sobbotę zá święto trzimáyący.
Sabbatizare in Biblijs Barbare dicitur pro sabbatum celebrare.
Sabe Syrorum lingua mensis Februarius, Luty.
Sabellus,a,um, deriuatiuum, nomen a Sabinus, Co zwłaszczá Sabinis należy.
Sabini, mascu. populi erant in Italia non ita procul a Roma circa montem Apenninum.
Sabinam Illirij appellant telum uenabuli simile, Włocznia náwieprzá.
Sabina etiam herba & frutex, Sevenbaum po niemiecku.
Sabim Arabes Deum appellant.
Sabina, ni, Vide Sabellus.
Sabis fluuius Galliæ Cameracensem urbem interfluens.
Sabiusa porta Romę in Sabinos duces.
Sabora, urbs Arabiæ,
Sabulum, li, & Sabulo, onis, Gruby piasek.
Sabulosus,a,um, Piaseczny a/e.
Sabuletum, ti, Dół gdźie piasek kopáyą.
Saburra,æ, fem. prim. Lodziennj piasek którym łodzie zwykli żeglarze nápełniáć/To yest miałky á gruby piasek/tez osobliwy kąt álbo część miástá Rzymskiego tego ymienia.
Saburro, as, are, siue Suburro, Wáláć sie w tákowym piasku/ álbo kopáć yáko ptacy czinią/tez piaskiem łodzi násypowáć.
Saburratus,a,um, Piaskiem násypány/y nápełniony a/e.
Sacæ, masc. populus Scythiæ, Asiaticæ Et Sacarum regio. W którey potym Massagete mieszkáli.
Sacal electri species in Aegypto nascens CC.
Sacarum regio ultra mare Caspium Sogdianis contermina.
Saccarum, ri, uel etiam Saccar, ri, neut. secund. pen. cor. Cukier. Mel arundinis idem. Fuit autem longe aliud Saccarum apud ueteres quam, Zaccharum apud nos, nempe quod in arundinibus collectum concretione sua sali non dissimile. Et ideo, Sal Indicus etiā dicebatur, ad nostrum Zuccharum est succus ex peculiari planta expressus et ignis calore excoctus & defecatus etc.

Gulæ

Gulæ ſeruiens cum illud ad medicinam tantum uſui fuerit.

Saccus, ſacci, maſc. ſe. Wór/ Miech.

Sacculus, diminut. Worek/ Mieſzek.

Sacellus diminut. in Biblijs pro Sacculo inuſitatum.

Saccaria, æ, ſaccorum mercatura, Sprawowánie miechów ná przedawánie.

Saccarius, rij, maſc. ſecund. portitor ſaccorum, Ktory wory álbo miechy nośi.

Saccularius, rij, apud Juriſconſultos fraudulentus & impoſtor dicitur. Wyprózni mieſzek/ Wyprózni worek/ Wyprózni skrzinká/ złodziey.

Saccinus, a, um, in Biblijs tantum, Worowy/ Miechowy.

Sacciperium, rij, ex ſacco & pera compoſuit Plaut. ineptum eſt.

Sacellum, Vide Sacer.

Sacer, a, um, Swięty/ poświęcony/ bogu poślubiony. Aliquando contrarium ſignificat, Przeklęty diablu oddány. Sacer homo, Wywołániec/ wygnániec/ wieczny nędzarz.

Sacer morbus, Swiętego wálentego niemoc. Alias comicialis & Herculeus, Wielka niemoc/ padázká.

Sacer ignis, Swiętego Antoniego niemoc/ álbo piekielny ogień/ chorobá yeſt meyáka nieulecżona. Alias Anthrax, ut ſupra, Sacer locus, Swięte mieyſce. Sacra illorum deorum Inſula, Wyſpá ty̨m bogóm poślubiona/ to yeſt/ w ich obronie ſtoyąca.

Sacrum, cri, neut. ſe. ſubſtantiuum, Poſpolita ſchadzká ku bożey służbie y ofiarowániu u ſtárych nieyákie gry przi tym bywáły. Et ſacrum dicitur templum, Kośćiół. Sacrum eſt ritu, Pobożny/ chwalebny obchód álbo obyczay.

Sacra uia, Vlicá w Rzymie ktorą ći ktorzi triumph ſpráwowáli ku Ratuſzowi wieżdżáli.

Sacer cliuus idem.

Sacrum promontorium, Przedgórze in Luſitania uulgo caput S. Vincentij, Vide ſupra.

Sacra certamina, Cztery známienite gry/ y święta w Greciey. Vide in dictione Ludus.

Sacres porci appellabantur ad ſacrificium idonei, apued Ethnicos, id quod adhuc Moguntiæ ſeruatur in feſto S. Martini.

Sacellum, li, diminutiuum a ſacrum, Káplicá/ kośćiołek.

Sacro, as, are, Poświęcam/ oddawam/ poślubuyę pánu bogu. Templum Deo ſacrare Poświęcić.

Vota dijs ſacrare, Poślubić/ obiecáć co. Aliquando idē quod deuouere, Przekląć/ też wywołáć/ czci odſądzić/ káżdemu wolność dáć ná yego gárdle uśieść.

Sacratus, a, um, participium ſiue nomen ex participio, Swięcony/ ślubiony/ oddány.

Leges ſacratæ, Surowo zákazáne pod utrácenim gárdłá y ymienia/ álbo pod przisięgą przikazáne.

Sacratior, & hoc ſacratius, Plin. Nihil habent Druydes uiſco & arbore in qua naſcitur ſacratius, Druides ſobie nic známienitſzey y wyſzſzey nie wáżą yáko lep weſpołek s tym drzewem ná ktorym ſie rodzi.

Sacrarium, ij, neut. ſecun. Mieyſce gdzie co świętego chowáyą. Sacriſtia aliquando pro Sacello, Miáſto káplice.

Sacrarium etiam dicitur, Máła káplicá w domu.

Sacramentum, ſacramenti, Przisięgá/ ślub álbo przirzeczenie pod przisięgą. Sacramento adigere, Pod przisięgą obowięzáć/ to yeſt my mówiemy ślubem záwięzáć. Sacramentum militare, Slub á przisięgá żołnierska ktorą ſie obowiązowáli być wiernemi.

Sacramenta etiam dicuntur, Poprzisiężni/ służebni. Teneri ſacramento, Być obowiązan hetmánowi pod przisięgą w służbie chodzić.

Aliquē ſacramento rogare, Podprzisięgą kogo p. táć/ poprzisiąc áby prawdę wyznał.

Adigi ſacramento, Być poprzisiężon. Id quod militibus fiebat.

Sacramentum etiam, Pewna ſummá pieniędzy/ ktorą obiedwie ſtronie do ſędziego álbo biskupá kłádli/ á ktora ſtroná wygrálá/ tá záś ku ſwey ſummie przichodziłó/ ále przegráney ſtrony ſumma/ ku kośćiołowi á bożey służbie przipadáłá. Inde dicimus ſacramento contendere, Pod pewnym ſuntem á ſummą pieniędzy s niekim ſie przed ſądem ſpráwowáć.

Iuſto ſacramento contendere, Słuſzny ſunt ſádzić przećiwko komu do roſpráwienia rzeczy. Apud Theologos uero ſacramentum ſignificat ſacræ rei ſignum, Znák święty/ táyemnicá/ świątość á známię

mię świętey rzeczy. Vel inuiſibilis gratiæ uiſibilis forma, Nie widomey łáski widomy á oczywiſty znák/ to yeſt/ nie widomey nádzieye náſzey/ ktoráſzto ná słowie á obietnicy bożey ſądzimi widomy vpominek.

Sacroſanctum, ſacroſancti, Co wyſoko/ ſrogo á ciężko zákázano yeſt pod gárdlem/ nayświętſza rzecz nienáruſzona. Quod ſcilicet iureiurando erat inſtitutum, ut qui uiolaſſet morte pœnas penderet.

Sacroſancta poteſtas tribuni plebis apud Romanos uocabantur,

Sacroſanctus tribunus plebis, Od káżdego wyſoko ważon ma być.

Sacrifico, as, are, Ofiáruyę też łáski żądam Hoc eſt, ueniam peto, Przeprawam/ błágam. Cui ſacrificatur ad diem XII. Cal. Ianuarij, Którému ofiáry czynią.

Sacrificatio, onis, fem. uerbal. Ofiárowánie

Sacrificus, a, um, adiectiuum, ut Sacrificæ tibiæ, Tráby/ puſzczny których przi ofiárowániu vżiwano.

Sacrificus, ci, ſubſtan. Kaplan álbo ofierownik.

Sacrificulus idem, & Rex ſacrorum.

Sacrificium, ſacrificij, Ofiárá.

Sacrificium Euchariſticum, Ofiárá/ to yeſt dziękowánie zá okazáne dobrodzieyſtwo. Sacrificium facere, Ofiárowáć. Sacrilegus & Sacrilegum, Vide ſupra.

Sacerdos, ſacerdotis, com. t. Kápłan/ xiądz

Sacerdotiſſa apud Gel. Xięni.

Sacerdotium, ſacerdotij, n. ſ. Kápłáńſtwo.

Sacerdotium idem, Duchowny chléb/ Kanonia/ duchowny dochód.

Sacerdotalis, le, ad ſacerdotium pertinens, Kápłáński/ duchowieński.

¶Compoſita, Conſecro, conſecras, conſecrare, pen. cor. idem quod ſimplex, Poświęcam / ku służbie bożey przywłaſzczam y przypiſuyę. Conſecrare & publice dedicare aliquem Deum, Podnieść álbo kánonizowáć: Statuam alicui conſecrare, Słup komu ku czci vczynić. Conſecrare memoriam nominis pro immortalem reddere, Wieczną pámiątkę ſobie vczinić. Conſecrare aliquem omni genere monimentorum, Czynę pámiątkę wyſoko w piśmie y w Hiſtoriách vgruntowáć/ oſięgnąć.

¶Conſecratus, a, um, Poświęcony/ a/ e. Poślubiony/ a/ e/ etc. Conſecrata omniũ religione, Od wſzech wyſoko ważona álbo zá świętą miána. Conſecratus & addictus alicui ſcientiæ, Oddány ná którą náukę.

¶Conſecratio, & dedicatio, onis, Poświęcenie/ kánonizowánie którego vmárłego człowieká.

¶Conſecraneum pro conſecrato, obſoletum.

¶Deſecro, Odświącam / to yeſt gwałcę. Ex ſacro prophanum facio, Z świętey rzeczy świecką czinię. Plaut. Deſecrare eum prius oportet ne manus contaminem, Sipont.

¶Execro, as, & Execror, aris, ari, deponens quod magis uſurpatur. Przeklinam / wiáruyę ſie yáko czego złego. Horrori & abominationi habeo, Execratum malum odore atq; amaritudine, Przeklęta złość. Execranda res atq; peſſima, Przeklęta/ etc.

¶Execrabilis, & hoc execrabile, Przeklęty/ ogromny/ okrutny/ mierziony. Odium execrabile, Okrutny gniew. Animal execrabile, Okrutne zwierzę.

¶Execratio, Przeklinánie/ przeklęctwo/ też poprziśiężenie. Execrationibus publicis ſancitum, Poſpolitym przyśiężeniem vſtáwiono.

¶Execramentum, nomen inſolens in Biblijs pro Execratione.

¶Obſecro, Przez co świętego proſzę/ dla Bogá proſzę/ to yeſt bárzo niewymownie proſzę. Obſecrare precibus, Vprzeymie ſie modlić. Si me fas eſt obſecrare abs te pater, Ieſlimi ſie godzi wyprośić ná tobie oycze. Te per amicitiam & per amorem obſecro, principio ut ne ducas, Proſzę cie dla przyiáźniey y ſpolney miłośći náſzey.

¶Obſecro aliquando aduerbialiter ponitur, pro cedo, eſtq; ueluti rogantis cum interrogatione particula, Terent. Hem obſecro, an is eſt? I proſzę cię przebóg izali ten yeſt? Obſecro te quid agimus? Przemiły pán Bóg coż chcemy s tym dáley począć?

Obſecratio, Vprzeyma prozbá/ modlitwá.

¶Reſecro, Záś álbo z nowu vprzeymie á pilnie proſzę/ prozbą záś odpraſzam/ to yeſt/ to o com prośił/ nie proſzę. Plaut. Reſecro mater quod dudum obſecraueram, Odpraſzám mátko o com pierwey prośił. Reſecro religione abſoluo, Wypuſzczam z ślubu álbo od obiecánia yákiego wolno czynię.

Sacramentum, ſacratus, ſacrificio, Vide Sacer.

Sacoma, pen. pro. ſacomatis, Wagá w kłobie ſtoyąca/ práwa wagá. Aurum ad Sacoma appendere, Złoto aż do ſłobney miáry przidzie ważić.

Sæculum, Vide Seculum.

Sadducæi,maſc.Oſobna ſektá v żidów/ którzi nic o zmartwychwſtániu ciał náſzych/áni o Anyeliech/áni o duchách nie trzimáli.

Sæpe aduerbium,ſæpius,ſepiſsime, Częſtokroć.Sæpe,Vſtáwicżnie. In hac cauſa ſæpe & multum uerſatur, Vſtáwicżnie bez przeſtanku ná tey ſpráwie leży.Sæpe ac diu,Nimium,Nazbyt cżęſto. Iterum & ſæpius te rogo.

Sæpiuſculæ dimin. J tedy y owedy nie owſzeki cżęſto/nie bárzo tez rzadko.

¶Perſæpe,Bárzo cżęſto á gęſto.

Sæpenumero,idem quod ſæpe.

Sæuus,a,um,Srogi/a/e.Nielitośćiwy/a/e. Ogromny/ okrutny/ ſurowy/ ćięſzki/a/e. Sæuus hoſtis,Okrutny nieprzyiaciel. Seuiſsima Hyems,Ciężka álbo twárda zimá Sæuiſsimus quam qui unquam,Bárzo okrutny/yeſli kto kiedy był.

Sæuiter aduerbium,Okrutnie/ſrogo.

Sæuitia,æ,fem.pri. Okrucieńſtwo/ſrogość nielitośćiwość.

Seuitudo,inis,idem, ſed inſolens apud Liuium.

Sæuio,ſæuis,ſæui,uel ſæuij,ſæuitum,ſeuire,neut.q.Szálęę á wśćie tam ſie.

¶Deſæuio idem.

Saga,ſagæ,fem.pri.Czárownicá/yędzá. Aliquando in bonam partem pro muliere prudenti ſagaci & uerſuta.

Sagaria,& ſagarus,Vide Sagum.

Sagax ſagacis,om.tert.Mądry/dowćipny/roſtropny/báczny/ opátrzny.Sed hæc Metaphorice proprie aut ſignificat,Czuyny/łowny/oſtre powonienie máyąci/yáko pśi myś iwi.Vnde ſagax canis,Ciſty łowcá/ który bieży ná ptaká ráto ſtrzelił.Sagax ad pericula perſpicienda,Prętki ku przebaczeniu niebeſpiecżnośći.Sagaciſsimus rerum naturæ,W philoſophiey á mądrośći przirodzoney wielmi ćwiczony. Palatum ſagax in guſtu,Oſtrego ſmáku/,nie omyli ſie ná koſztowániu.

Sagacitas,atis,fem.Rozum/dowćip/roſtropność/oſtrość rozumu.

Sagaciter aduerbium,Bácznie/roſtropnie/powonnie.

Sagaciſsime odorari, Oſtrą wonią mieć.

Sagio,is,iui,ſagitum ſagire,id eſt, acute ſentio,Wybornie bacżę.Præſagio, præſagis,præſagiui,præſagitum præſagire,Przed tym bacżić/nádźiewáć ſie.

¶Præſagior,giris,depon.apud Plaut. legitur.

¶Præſagus,præſagi,uel præſaga,præſagæ,qui uel quæ præſagire nouit.

¶Præſagium,præſagij,præſenſio diuinatio,&c.

¶Præſagitio,uerbale idem.

Sagena,næ,fem.pen.prod.Niewód/ ribna śieć.Latine Verriculum.

Sagina,ſaginæ,fem.pri.pen.prod. Tłuſz álbo tucz/ktora tucza. Aliquando pro ipſa pinguedine. Miáſto zbytney tłuſtośći.

Sagimen,ſagiminis, Calep. probat ex Columel.pro Sagina, Vbi nunc non ſangimine,ſed ſanguine legitur.

Sagino,as,are,prim. Tucżę. Exquiſitis epulis ſaginare, Wymyślnemi potráwámi tucżić.Sanguine ciuium ſaginari.

Saginatio uerbale,Tucżenie.

Saginarius,ſaginarij,Sadz/ chléw do tucżenia.

Saginatus,a,um,Vtucżony.

Saginarius,a,um, Quod ſaginatum eſt Seruius,Vtucżony/otyły.

Sagio,is,Vide Sagax.

Sagitta,tæ,fem.prim.Strzała.Item nouiſsima ſurculi pars, Wirſzchołek ſzczytu ná látoroſli.Et genus herbæ.

Sagittarius etiam ſignum cœleſte, Známię niebieskie ſtrzelec zwáne.

Sagittarius,ſagittarij,maſc.ſec. ſubſtantiuum,Strzelec.

Sagittarius,a,um,adiectiuum,ut ſagittarius calamus, Ku ſtrzale należące.

Sagitto,as,are,Strzelam. Quidam contendunt non eſſe latinum.

Sagma,ſagmæ,uel ſagma ſagmatis,neu. tert.Sella ſuper quam componuntur ſarcinæ uel in ſtratum quo mollior fiat ſeſsio pro ſarcina quandoq; ponitur,ex Celio lib.11.cap.47.

Sagmen,ſagminis,neut.tert.herba.Eyſenkraut po niemiecku. Alias Verbenaca, Koſziſzczko.

Sagum,ſagi chlamys militaris quadra, Opończány ſáyan álbo kitlik lyt v Rzymianów ktorí zolnierze ná zbroyę przyoblocżyli/miáſto tez wſzyſtko cżáſu woyny tákowymże xtałtem ſzáty noſili krom Rzyców.

Saga, cucula,Kitlik/zupicá.

Sagulum dimin.Kitlicżek.

Sagulum Hiſpanum, Hiſzpański kitel. Sagulo

gulo militari coopertus, W żołnierski kitel vbrány.
Sagatus, a, um, Który tákowy kitel álbo płaszczik nośi. Sagati ad bellum ibant, Ad saga prouocare, Prou. Ná woynę woláć.
Sagarius, sagarÿ, Krámarz álbo kráwiec kitliki tákowe ná przedáy nárzadzáiący.
Sagaria, æ, Kupiectwo á obchodzenie s tákowymi płaszczámi.
Saguntus, fem. Hispaniæ ciuitas ab Hannibale oppugnata.
Saguntinus, a, um, Kto ztámtąd iest.
Sais urbs Ægypti & unum ex ostÿs.
Saiticus, a, um, adiectiuum.
Sal, salis, m & ne. in utroq; numero, Sól.
Sal aliquando pro sapientia accipitur, Miásto mądrośći o bycząynośći. Sed masc. tantum genere proferri consueuerunt.
Sales, lepor facetiæ, sal humanitatis, sal dicendi & facetiæ, synonyma sunt. Tráfność w rzeczy/ kunsztowánie/ śmieszki wdzięczność. Non est in toto corpore mica salis, Niema w sobie krzyny rozumu áni rostropnośći. Et Poëtis. Sal nonnunquam pro mari accipitur, Miásto morzá.
Salinum, ni, neut. sec. Solnicá.
Salillum, salilli, dimin. Solniczká.
Sallio, sallis, salliui, sallitum, sallire, neut. q. Solę, aliqui scribunt per simplex L.
Sallo, sallis, salsum, sallere, idem.
Sallitus, a, um, participium, Solony.
Salarius, salarÿ, qui salsamenta uendit, Który słone rzeczy przedáie.
Salari⁹, a, ū, adiec. ut salaria uia, Solna drogá w Rzymie którą sól od morzá przywożono
Salarium, rÿ, substant. n. s. Myto/ zápłátá.
Salitor, salitoris, qui salis tributum colligit, Cic. ad Atticum lib. 4. Imperata tamen pecunia data salitoribus Britanniæ, &c. Vbi quidam legunt, data a littoribus.
Salsus, a, um, Słony. Et Metaph. Tráfny/ kunsztowny/ a/ e.
Salse aduerbium, Tráfnie/ pięknie/ foremnie/ mądrze/ myśternie.
¶ Insulsus, a, um, Niesolony/ niesmáczny. Metaph. Głupi/ nietráfny/ gruby/ błazen. Efflagitatio insulsa, Szalona álbo prześćdziecżna prosbá.
Insulsitas, tis, Nietráfność/ beswdzięczność
¶ Insulse aduerb. Błazeńsko/ nietráfnie/ beswdzięcznie. Hoc ipsum non insulse interpretatur, Nie owszeki źle rozumieią álbo przyymuią.
Persalsus, Przesolony. Metaph. Bárzo tráfny
¶ Persalse aduerbium, Bárzo tráfnie.

¶ Præsalsus, a, um, & Præsalse idem.
Salsamentum, ti, Wszelákie rzeczy solone/ iáko śáriny śledzie węgorze/ mięso/ słonimy/ etc.
Salsamentarius, rÿ, m. s. Przekupnik solonych rzeczy/ przekupień.
Salsamentarius, a, um, adiectiuū, ut cadi salsamentarÿ, Stągwie ku soleniu należące
Salsura, ræ, idem.
Salsamentum, salina, salinæ, Solna szybá álbo studnia/ álbo mieysce gdzie kopáyą/ czerpáyą y wárzą sól.
Salit[illegible]æ, Solenie/ potrzęśienie solą.
Salnacidus, probat Calep. ex Plin. ubi legendum salmacidas.
Salledo, inis, & salsitudo, inis, Słonosć.
Salsilago, inis, & salsugo, inis, Rosół.
Salsicortex, genus arboris, C C.
Salinæ, arum, plu. tantum, ciuitas Siciliæ circa. Lylibeum, & Salum sali dicitur mare, Morze.
Salamoniacus, Vide alibi,
Sala nomen sex urbium, & nomen fluuÿ in Germania, Ciecze przes Turingią / y przes sáską ziemię/ wpádá w Albim wyższey Náydenburgu.
Salacia Dea aquæ.
Salaconia superbia, inusitatum latinis, & salacones superbi.
Salamandra, dræ, fem. Sálámándrá/ źwierzę iadu pełne y káżdey rzeczy szkodliwe/ yednák swymnomi nic nie szkodzy/ wogień wpádá płomień záduszá yednák sámo nie zgore.
Salamin & Salamina uel Salamis, Insula in Euboico mari, & in ea urbs eiusdē nominis.
Salamis, urbs Cypri, Hodie Famgusta
Salaminus, a, um, Kto ztego wyspu álbo z oney wyspy/ álbo miástá iest.
Salaria, & Salarium Vide Sal.
Salax, salacis, om. tert. Iurzny skłonny ku nieczystośći.
Salacitas, atis, Iurzność/ nieczystość.
Salebræ, arum, fem. a Saltu dicta, loca sunt inæqualia & aspera, quasi quæ sine saltu præteriri non possunt, Nierówne kámieniste / opoczyste á pogruchotáne mieyscá álbo drogá. Et Metaph. Nie xtałtowna nierymuiąca sie rzecz mowá álbo pisánie. Cic. Nunquā in tantas salebras incidisset, nigdy by był o niextałtowną mowę nie przyszedł.
Salebra in singulari apud Cicer. legitur.
Salebrosus, a, ū, Nierówny/ opoczysty/ połomisty/ ostry.
Salebrosa uia, Ostra/ opoczysta drogá.
Salebrosa oratio, Nie xtałtowna mowá.
Salentini populi, quos Strabo scripsit esse Cretenses,

Salentinorum

Salentinorum regio quæ nunc (ut quidam uolunt) terra Idrunti , ſiue terra de Bari uocatur in Italia ſita eſt,
Salentini campi, Polá w Apuliey/ nie dáleko od Tárentu.
Salentinus, Lacus dicitur Salentinorum.
Sales, Vide Sal.
Saletio, oppidum ad Rhenum infra Argentoratum in Germania, Saltz po niemiecku.
Salagma, orum, neut. plur. Wſzelákie konfekty z owocow vczinione/ álbo ſamy owoce/ yáko yábłká/ gruſzki/ yágodi/ wiśnie/ rzepá/ orzechy/ ná dlugie chowánie vlozone y przyprawione .
Salaginarius, rij, Przekupień tákowich rzeczy.
Sali genus auicularum, CC.
Salicaſtrum, ſtri, Nieyáki rodzay leśnych máćic winnych / po polách roſtących.
Salicetum, Salictū, Saligneus, Vide Salix.
Salientes, Vide Salio.
Salij, Sacerdotes Martis, Popi Bogá Mártesá w Rzymie. Dicti quod in portantis ancilibus ſaltare eos mos eſſet.
Saliaris, & hoc re, Co tym popom nalezáło. Saliares cœnæ, Známienite á koſztowne tich popow wieczerze / vżiwánia.
Salingoſtadium, oppidum in Germania ad Menum fluuium, Silgenſtad po niemiecku .
Salinæ & ſalinum, Vide Sal.
Salinum uulgo, Budá/ Budzin. Vrbs Pannoniæ ſecundæ, quæ Vngaria hodie.
Salio, ſalis. ſaliui, uel Salij uel ſalui diuiſis ſyllabis, ſaltum, ſalire, n. quar. Skacże. Saliendo ſe exercere, Skacząc ſie ćwiczyć. De muro ſalire, Z muru skoczyć. Salit mihi cor, per translationem, Skacże/ to yeſt Ráduye mi ſie ſerce.
Salire dicuntur animalia ratione carentia, Poyezdząć/ yáko gdy koniá do ſwierzobki przipuſzczáyą.
Salto, as, are, neut. prim. frequentatiuum, Tańcuye/ skacże . Nudus in conuiuio ſaltat, Nágo ná bieſiedzie táńcuye.
Saltito, as, are, aliud frequent. Vſtáwicżnie táńcuye.
Saltatio, uerbale, fe. te. Táńcowánie/ Taniec
Saltator, maſc. tert. Tánecżnik.
Saltatorius, a, um, Tánecżny. Vt, Ludus ſaltatorius, Szkołá tánecżna gdzie táńcowáć vczą.
Saltatrix, tricis, fe. tert. Tánecżnicá.
Saltatus huius ſaltatus, Táńcowánie/ Rey/ Reyu wodzenie.
Saltatura, ræ, id eſt Saltatio obſoletum.
Saltus huius ſaltus, Skok.
Saltus ſylua, Vide ſuo loco.
Saltuatim aduerb. Wskok / Skokiem. Saltuatim ſcribere, Wskok piſáć/ To yeſt nierzadnie/ y tám y ſám wyſtepowáć.
Saltim pro ſaltuatim obſoletum.
Salientes, Fiſtulæ ſeu aquæ ductus, Rurí wodne ktoremi wode przywodzą.
¶ Compoſi. Adſilio, ſiue Aſſilio aſſilis, aſſilui, aſſiliui, uel aſſilij, aſſuletum, aſſilire, Przyskákuye. Aſſilire ad aliud genus orationis, Ná ynſzy ſie ſtalt piſánia vdáć.
¶ Aſſulto, as, are, frequent. Przyskocżyć álbo wskocżyć ná kogo. Aſſultare in ceruicem, Ná Szyie álbo ná rámioná wskocżyć.
¶ Aſſultim, aduer. Skácząc álbo skokiem.
¶ Conſilio id eſt ſimul ſalio, Weſpołek s kim skacże.
¶ Deſilio, Skákuye z czego. Ab equo deſilire, Z koniá skocżić. Ad pedes deſilire, Ná nogi skocżyć/ To yeſt odzierżeć ſie ná nogách. Deſilire de rheda, Skocżyć z wozá. In nauem deſilire, W łodz ſie ſpuśćić.
¶ Deſulto, as, are, frequent. Vſtáwicżnie skákuye/ álbo poyezdzam.
¶ Deſultor. oris, Obyezdnik/ ktory vmie konie młode obyezdzáć. Deſultores, Obyezdnicy koni/ ktorych yeſt ten obyczay że ſtáwiáyą zrzebcá podle koniá / á z niego ná zrzebcá prętko wskákuyą/ á ták go oſiádáyą.
Deſultorius, a, um, per translationem, Vt, equi deſultorij, Odmienne álbo powodne konie. Duos huiuſmodi quondam in pugna habebant Romani.
¶ Diſſilio, Rozſkákuye/ Roskákuye.
¶ Diſſilire proprie ſignificat in diuerſas partes ſalire, I tám y ſám skocżyć.
¶ Diſſulto, as, are, frequent. idem.
¶ Deſalto, as, are, Vt, Deſaltare canticum, Wytáńcowáć nieyáką pioſnkę.
¶ Exilio, Wyskákuye. E cunis exiluit, Wyskocżył z kolebki. Properans de ſella exiluit, Kwápiąc ſie z śiodłá wyskocżył. Poſt quam aſpexi illico cognoui atque exilui, Iákom cie skoro vyźrzał y poznał wnetem k tobie wyskocżył.
¶ Exulto, as, are, frequent. Wyskákuye dla weſela / Weſołem/ Ráduye ſie. Exultantem leticiam comprimere, Skrocić/ skromić weſela.
¶ Exultare etiam ſignificat, Chwálić/ Bucżyć ſie.
¶ Exultanter aduerb. Wyskákuyąc/ S wielką rádośćią y weſelim.
¶ Exultatio, Wyskákowánie/ rádość/ weſe (lie.
¶ Exultantia, æ, idem, uel, Rádowánie/ weſelenie. Quandoquidem etiam iſta formari egregie poſſunt, ¶ Exiliū,

¶Exilium & Exul, Vide in dictione Solum,

¶Inſilio, Wskākuię w co, ālbo ná co. Vadis inſiluere, Wskoczyli w brody. In equū inſilire, Ná koniá wskoczyć. Saltu inſilire, Yednym skokiem wskoczyć.

¶Inſulto, as, are, frequentatiuum idem, Et aliquando, Náśmiewam ſie z kogo/ Błāznuię/ Nágrawam, Alicui inſultare, Nágráwáć kogo. Bonis inſultare, Dobrym ludźiōm vręgáć. In omnes inſultare, Ná wßiſtki wſtādáć/ to yeſt vręgáć.

¶Inſultatio, Vrągánie/ Náygrawánie/ wſiadānie ná kogo yáko my mōwiemy.

¶Præſalio, Naprzōd wskākuię/ álbo naprzōd skaczę.

¶Præſulto, as, are, Naprzōd tāńcuię/ Rey wodzę.

¶Præſultare alicui, Służyć komu w tańcu.

¶Pręſultor, oris, Przedtanecznik/ wodźirey

¶Præſul, lis, idē. Prelat/ to yeſt/ naywyßßy á nayſtārßy miedzy kápłány/ Martis/ Ktōry w tánu rey wodźił/ też Biſkup.

¶Præſulatus huius præſulatus, maſc. Doſtoynosć á vrząd Prelatá/ wodźireyá/ też Biſkupi vrząd.

¶Proſilio, Wyskākuię. Ex tabernaculo proſiluit, Z ſtánowiská/ álbo z przibytku wyskoczył. In concionem proſiliunt ſollicitant plebis animos.

Proſilire in altitudinem dicuntur frutices, Mknąć ſie wzgōrę. Proſiliunt lachrymæ, Rzućiły ſie łzy z oczu.

¶Reſilio, Odskākuię. Continuo reſiluit, Hnet záś odskoczył.

¶Reſilire dicitur Mamma, quando ſterileſcit. Ab hoc crimen reſilit, Niezoſtoyiſie álbo nie lnie żadna niecnotá ná tym. Reſiliare pro ſæpe reſilire dicebant ueteres Calep.

¶Reſulto, as, are, frequent. Częſto záś odskākuię. Reſultant colles, Brzmią/ Szumią. Reſultant tecta uocibus, Rozlięga ſie głos po domiech. Reſultans ſonus, Odbiyáyący głos álbo dźwięczący.

¶Subſilio, Podskākuię/ Podtrącam ſie.

¶Subſulto, frequent. Pomału tāńcuię, podskākuię trochę.

¶Subſultim. aduerb Trochę poskākuyąc

¶Tranſilio, Przeskākuię. Tranſiliare aliquid. Z nieobáczności co przeſtępić álbo opuśćić. Et item, tranſilire aliquid, Przeskoczyć przes co.

Saliſi populi Alpini.

Saliua, æ, uel Saliuum, ſaliui, idem quod ſputum, Ślina/ Piāná.

Saliua lachrymationum, Łzá.

Saliua uini, Piāná álbo ſuk winny.

Saliua turdorum, Smák.

Saliuoſus, a, um, Vt, humor ulmis ſaliuoſus, Yáko piāná ſmákuyący.

Saliuo, as, are, Śliną pomázuię/ Pienię/ lieczę.

Saliuarius, a, um, Co ku pienie należy.

Saliunca, cę, Herba quę Nardus Celtica dicitur, Spikánārdi/ Swiętey Máriey Mágdáleny kwiećie/ bárwierzę z niego wodkę czynią.

Saliuncula, dimin. in Biblijs legitur.

Salix, ſalicis, Rokićyná.

Salignus, a, um, Rokitowy/ a/ e.

Saligneus, a, um, idem.

Salicetum, ti. & per Syncopem. Salictum, ti, Rokitowy chrōſt/ mieyſce zwłaßczá gdźie wiele rokićyny rośćie/ też zielony chrōſt.

Sallio, Sallo, Vide Sal.

Salmacis fōs in Daria iuxta Halicarnaſſum.

Salmo, onis, maſc. tert. Łoſoś.

Salmoneus triſyllabum maſc. filius Eoli fuit, regnauit per Elidem qui a Ioue in infernum detruſus eſt, eo quod Dijs ſimilis eſſe uolebat, Iouem in iaciendis fulminibus imitabatur.

Salomon filius Dauidis, Krōl żydowski w Hieruſálem, Salomonius, a, um, adiect.

Salo fluius, qui & Bilbilis dicitur.

Salodurum antiquiſſimum oppidum in Heluetia, Soloturn po niemiecku.

Salon regio Bithiniæ. Salonenſis adiect.

Salone uel Salona ciuitas Liburniæ inter Dalmatas & Illyricos.

Salpa, æ, Sztockfiſch ribá yeſt.

Salpyga, ę, Nieyáki rodzay yádowitich mrōwek Cicero Solifugas uocat.

Salſamentum ſalſe. Salſilago, Salſitudo, Salſura, Vide Sal.

Saltator, Saltatrix, Vide Salio.

Saltatricula, læ, diminutiuū a Saltatrix, Trawny álbo łączny konik.

Saltem coniunctio, Tylko wżdy.

Saltiæ populi iuxta Pontum Euxinum.

Salto, Vide Salio.

Saltus huius ſaltus, uel Saltis, ti, m. Dąbrowá/ Chrōſt/ Gęſty lás.

Saltuoſus, a, um, Dąbrowiſti/ Chrośćiſty.

Saltuarius, Leśnik/ Strōż á doględácz dąbrōw y lāsōw, Saltuatim, Vide Salto.

Saluber, ſalueo, Vide Salus.

Saluia, æ, fem. Szałwiya.

Saluiatum, ti, Nieyáki trunk ku lieczeniu koni y ynego bydłá należący.

Saluio, as, are, Tākowym trunkiem bydło nápawam.

Salum, li, mare dicit, Morze. Vide Sal.

Salus,

Salus, salutis, fe. te. Zdrowie, Nosse omnia hæc salus est adolescentibus, Zdrowie yest mlodzieńcóm etc. Saluti esse alicui, Pomagáć komu. Consulere saluti, Zdrowie swe opátrzić. Ferre opem & salutem indigentibus, Potrzebuyące spomoc. Ad salutem reducere, Vzdrowić. Salutē alicui dicere, Pozdrowić kogo. Salutem dicito meis uerbis domino tuo, Kłaniay sie pánu swemu ode mnie. Salutem dicere foro & curiæ, Pożegnáć sie s sądy y s dworem. Rogauit ut tibi salutem adscriberem, Prosił mie ábych ći ymieniem yego pozdrowienie przypisał/álbo ábych ći sie kłániał od niego przes ten list. Salutem mihi tuis uerbis nunciauit, Pozdrowił mie od ciebie kłániał mi sie/bił mi czołem od ciebie.

Vna salus uictis nullam sperare salutem, Jedno yuż zwiciężonym płáci nie mieć nádzieye we zdrowiu.

Saluber, hæc salubris, & hoc salubre, uel hic & hæc salubris, & hoc salubre, Zdrowy. Aër, cibus, locus, salubres dicuntur, Zdrowe. Consilium salubre, Bárzo dobra rádá. Salubre corpus, Zdrowe ciáło. Si salubre factæ sunt, Jesli/álbo gdy ozdrowieyą.

Salubritas, atis, Zdrowość. Salubritas cœli atq; temperies, Zdrowe powietrze. Propter salubritatem, Dlá ozdrowienia okrzezwienia.

Salubriter aduerb. Se zdrowiem/Lekársko/ Trahi bellum salubriter potest, Woyná może być wleczona krom szkody.

Salutaris & hoc salutare, idem quod Saluber. Stella Iouis coniuncta cum luna ad ortus puerorum salutaris, Fortuná szczęśliwa. Digitus salutaris, Nożen podle wielkiego pálcá.

Salutariter aduerb. Zdrowo. Armis salutariter uti, Zdrowo álbo pożytecznie woynę wieść.

Saluto, as, are, act. p. Pozdráwiam. Domus te tota nostra salutat, Wszyscy sie w obec kłániayą. Deum salutare, Pánu Bogu sie polecić modlitwę k niemu uczynić. Deum precibus salutare, Páná Bogá ócz prosić. Salutari passim, Pozdrowionym być. Salutant te atq; cœnam uocant, Kazáli cie pozdrowić y ná wieczerzą prosić.

Salutatio, Pozdrowienie/Vkłon/witánie. Salutationibus tempus consumere, Witáyącsie czás prożno tráwić. (ciel.

Salutator, uerbale, m. Pozdrowiciel/vkłoni-

Salutatorius, a, um, ut, Salutatorium cubile. Plin. li. 16. ca. 11. Komorá do witánia.

Salutifer, ra, rū, Zdrowy/zdrowie przynoszący

Salutiger, a, um, apud Apul. & salutigerulus, a, um, apud Liu. qui salutem nūciat inusitatum.

Salue uerbum defectiuū, sic coniugatur Imperatiuo ad sec. person. Salue, Badź zdrów / te zobyczay yest mowienia/że zá pozdrowienie mowiemy/pomaga bóg.

Saluete, futuro salueto. plur. saluetote, Infinit. saluere. Here salue, Badź pozdrowión/pomagabóg pánie. Saluebis a meo Cicerone, Móy Cicero kazał cie pozdrowić. Dionisium uelim saluere iubeas, Proszęcie pozdrów ode mnie Dionisiusá/powiedz mu wiele dobrego ode mnie.

Saluus, a, um, Zdrowy/Nienáruszony/cáły/zupełny. Saluus sis Crito. Badź pozdrowión/Pomagabóg Crito. Saluus sum si hęc uera sunt, Dobrze sie około mnie dzieye/ieśli to prawdá yest, Salua res est, To dobrze chwałá bogu. Saluo capite, We zdrowiu.

Satin salue? Czóż tám/yáko sie macie/dobrzeście zdrowi álbo fortunni. Te saluum uenisse in Epirum uehementer gaudeo, Wielmi rad żeś we zdrowiu przyiechał do Epirá. Saluum signum est, Znák ten álbo cech namniey nienáruszony/Cáły yest. Vasa salua, Cáłe nienáruszone státki, Salua res & perdita contraria.

Salua epistola, Zupełny list/Nieodpieczętowány Salua fide, Dobrym słowem. Salua uenia fortunæ, Zá dobrym szczęściem/fortunnie. Salua lege, Krom náruszenia álbo wykroczenia przeciwko státutóm. Salua uenia, Zá łáską mówiąc álbo s odpuszczenim mówiąc. Saluo iure amicitiæ, Krom náruszenia/záchowánia przyiacielskiego, Saluis auribus uestris, Zá łáską wászą mówiąc. Salua magnitudine tua domine, Krom náruszenia łáski twey pánie.

Saluo, as, are, a. p. Zbáwiam/ non dicitur Latine. Nam apud Quint. li. 12, ca. 10. Et Cice. 2. de nati Deorum 14. mendū esse suspicantur docti.

Saluificare p eodē Barbare legi. in Bib.

Saluator, oris, m. t. Zbáwiciel.

¶ Compo. Consaluto, as, are, idem significat quod simplex, Pozdrawiam.

Cōsalutare intra se, Przywitáć sie wszepołek/y pitáć sie ná zdrowie yeden drugiego.

¶ Cōsalutatio, Pozdrowienie/przywitánie

¶ Persaluto idem.

¶ Resaluto, Záś pozdráwiam/temu ktory mie pozdrowił záś sprzam wszego dobrego.

Vt salutas ita resalutaberis, Jáki pomagabóg/táki Bóg zápłáć/yákie pozdrawiánie tákie podziękowánie.

¶ Insalubris, bre, Niezdrowy/to yest/co nie zdrowo yest. ¶ Insalu

Insalutatus, a, ū, Niepozdrowiony/Niepożegnány. Insaluto hospite abire, Niepożegnawszy gospodarzá yść precz. Abijt insalutatus, Szedł precz nierzekszy ku mnie yednego słówá.

Samara promontorium in Oceano orientali ubi deficit Caucasus.

Samaria, æ, fe. pri. Miásto w Pálestinie/to yest/w żydowskiey ziemi / Dzień yázdy od Hierusalem leżące/ potim Sebaste wezwano od którego okoliczna kráyiná miedzy morzem/ Gálileą á Judeą/Sámária byłá zwána w którey tez miásto. Sichem, Sichar uel Sichina, postea Neapolis, Wezwano.

Samaritę et Samaritani, Lud tey kráyiny/ którí byl żydowski. ex decem tribubus.

Samarobriga, ciuitas Picardiæ in Gallia, Po Fráncusku zową Amiens.

Samarobrinæ, Populi inter Belgas quos Cameracenses nonnulli putant, Alij urbem sancti Quirini.

Sambuca, æ, Niektóry instrument muzyczny strunámi náciągniony o trzech gránách.

Sambucina, Którí ná takowim instrumencie vmię gráć. Sambuca item, Niektóry woyenny rysunek do szturmowánia miast.

Sambucistria, æ, idem quod Sambucina.

Sambucus, ci, Bez/drzewo yest.

Sambuceus, a, um, Bzowy. a/e.

Samera, ræ, fem. semen Vlmi.

Samnium Regio Italiæ inter Picenum, Campaniam & Apuliam. Cuius populi Samnites.

Samos Insula maris Icarij, & alia prope Ithacam.

Samius, a, um, adiect. Co z tey wyspy yest. Vt samia uasa, Gliniáne náczynie z tey wyspy Samo.

Samium absolute idem.

Samiolus, a, um, diminut. Ex hac Insula Pytagoras & una ex Sybillis. Samia dicta quę de Christo prædixit, ortum habuit Iuno quoq; ibi nata educata et Ioui nupta esse fabulatur a Poëtis. Ferunt etiam hanc Insulā Thraciæ adiacere quæ postea ex comixtis. Thraciæ populis Samothracia appellabatur, Sed Same ciuitas in mari Ionio.

Sampsuchus, m. uel Sampsuchum n. uel Sampsychus. Herba quæ amaracus dicitur Maiorana, Máyeran.

Sampsuchinus, a, um, Vt, Oleum Sampsuchinum, Máyoránowy oleyek.

Samsa. sæ. siue sampsa siue sansa, Oliwne yądrká álbo pestki álbo pecki.

Sanates dicti sunt qui supra infraq; Romam habitauerunt, Festus.

Sancio, cis, iui, tum, uel sanxi, ctum, ire, a. q. aliquid sanctum uel consecratum facio, Vstáwę / Státut czynię gruntuyę/ przykázuyę nieco pod winą / Umocniam vtwierzam. Cauere, sancire, Synonima, Sanxerunt ne quis emeret mancipium, Státut vczynili áby żaden nie śmiał niewolniká kupowáć. Id ne fieret sancitum est legibus, Aby to nie było zágrodzono yest prawy. Sanxit edictio ne ex Asia frumentum exportari liceret, Dał wywołáć pod winą áby żytá nie wywożono z Asiey. Pœna aliquid santire, Pod winą nieco zákázáć.

Sancire execrationibus publicis.

De iure prædiorum sanctum est, ut in his uendendis uitia etiam dicerentur, yest vstáwiono áby ten który grunt chce yáki przedáć / był winien to powiedzieć ná czym temu gruntowi schodzy. Ceremonias sancire, Niektóre cerimonie á obrzędy álbo obchody vstáwić. Fidem dextra data sancire, Przyrzec komu co y dáć mu ná to rękę. Iureiurando sancire, Przysięgę potwierdzić. Sancire leges. Práwá vczynić y potwierdzyć.

Sanctio, onis, Vstáwá/Státut/zákazánie pod wielką winą.

Sanctus, a, um, Utwirdzony/Swięty/Umocniony/ Vgruntowány/Nienáruszony. a/e. Sanctus, integer, firmus, innocens, syncerus, fere Synonima. Sanctus atq; integer uir, Człowiek wielmi święty álbo wielmi dobry y cnotliwy. Amor sanctus, Cnotliwá á Krześciáńska miłość. Consilium sanctissimum, Nienáruszona rádá. Sancta fides induciarum, Wzięcie przymierza krom náruszenia ma być chowano.

Firmissima & sanctissima testimonia, Grutowne swiadectwá. Sanctissimus uir, Nayswiętszy mąż.

Sancte aduerbium, Cnotliwie/Rządnie/ Gruntównie/Swiątobliwie. Sancte promittere, Dobrym słówem przyrzec. Sancte adiurat se non posse, Przysięga się bárzo że niemoże/etc. Sanctissime semper uixit, Rządnie á cnotliwie się záwżdy chował ¶ Persancte aduerb. idem. Peierat per sancte, Teren. Przysięga bárzo páru Bogu.

Sanctulus, la, lum, diminut. a sanctus,

Sanctitas, atis, fem. t. Swiątobliwość/ Cnotá/ Dobroć/ Dobrotliwość.

Sanctimonia, æ, idem.

Sanctitudo, nis, idem, sed antiquis.

Sanctuarium, rij, Swięte mieyscá.

Sanctuarium, siue sanctuaria Mithridatis appellauit Plin. quæ alio loco arcana, Táyemne kownáty álbo komnáti/Pokoye álbo tez namioty

Sanctifico,as,are, id eſt ſanctum reddo, Poſwięcam / Oczyściam. In Biblijs tantū.

Sanctificatio , Poſwięcenie.

Sanctificium,Swiątość.Barbara dictio in Biblijs.

Sanctimonium,ſanctimonialium profeſſio,Slub zakonnych pánien.

Sanctimoniales dicuntur, Mnyszki/zakonniczki.

Sandapila,ſandapilæ,femin.prim. Máry.

Sandapilarius,ij,m.ſ.Ten ktōry vmárle chowa/do grobu noſi.

Sandalium,ſandalij,neut.ſec. σανδάλιον Latine ſolea,Pádtoflá.Terent. Vtinam tibi uideam Sandalio commitigari caput,A boze dáyżeć pántofla w łep náluczono/dayći boze pántofla glowę zmiękczono.

Sandalium etiam,Niejáki rodzay ziárná żytá.

Sandaligerus,a,um,Ktōry ná pántoflách chodzi.

Sandalides,Niejáki rodzay pálmowego drzewá.

Sandaliotis, pen. prod. Inſula Sardinia denominata eſt ab effigie Sandalij.

Sandaracha,ſandarachæ,gen.fem. Górna czerwień. Metallū eſt,Czerwona zwłaszczá fárbá w gōrách á przikopániách złota y śrebrna bywa naydowána. Vulgares aūt officinæ accipiunt pro eo quod uernicem uocant,Pokoſt.

Sandaraca adulterina , Páryska czerwień.

Sandaricinus,a,um, & Sandarachinus, a,um,Czerwonofárbny/co zwłaszczá tey fárbie podobne yeſt.

Sandarachatus,a,um,S táką czerwonością zmieszány.

Sandraſtos,gemma,quæ & Sandaſter & ſandaſerion falſo nominatur , Plinius.

Sandix,uel Sandyx ſandycis herba,Wret ziele ßmidło niektórzy zową. Item genus coloris ex Sandaracha Ceruſſa factus Niejáka fárbá czerwonośći górney/á z bleywáſu tákież z czerwoney glinki vczinioná.

Sandycinus,a,um , ut color Sandycinus. Fárbá z tákich ziōł y farb przyprawiona quæ eſt flammea.

Sane aduerbium affirmandi, Zápráwdę/ owszeki/zápewne.Ita ſane habet,Ták owszeki yeſt.

Sane homini præter opinionem improuiſo incidi,zápráwdem nań trafil gdy ſie mnie namniey nienádziewał. Bellū ſane difficilimum geſsit , Zápráwdę cięszką woynę wiódł. Aliquando concedendi particula eſt,Eſto ſane,A áczby ták było Bá dobrze niechayby ták było/ álbo niechay/ ták będzie.

Sane ſi placet,Y dobrze yeſlić ſie ták zda. Aliquando pro ualde, commotus eſt ſane,Bárzo ſie zágniewnął. Sane quam ſum gauiſus,Wielmim ſie vrádował.Nō ſane,Zápráwdę nie.Recte ſane, Za czyſtá rzeć/yákoby rzekł/diablu ſie godzy.

Saneſco, Vide Sanus.

Sanga, Cantabrorum fluuius.

Sangaris,fluuius Gallogræciæ qui per Phrygiam in Propontidem euoluitur.

Sanguis,inis,maſc.tert.quod & ſanguen gener. neut. dixerunt ueteres,Krew. Et Metaph.Rodzay/położenie/dōm.

Sanguinis miſsio,& ſanguinis detractio, Záćięcie żyły/puszczánie krwie. Plus ſanguinis in ipſa dimicatione factum, Więcey ſie krwie w potykániu roslało.Cohærere ſanguine alicui, Być powinowátym czyym.

Coniūgi ſanguine alicui, idē.Sanguis ærarij, Przemożność poſpolitego mieśćká/ álbo skárbu,Integer ſanguis, Zdrowa á żwieża krew. Plenus ſanguinis homo, Mordownik/zábiyak/morderskiego przirodzenia.

Sanguiculus,li,ſanguis hœdi uel ſuis in cibum formatus,Poſoká/czynią bo kiełbáſy y giszki wi ynych ſtronách/álbo poſoką/ krwią świnnią/ skopową / y ynych bydląt nádziewánie.

Sanguineus,a,um,Pełny krwie / krewnegó przirodzenia.

Color ſanguineus,Máść podobna krwi Imber ſanguineus,Krwáwy deszcz.

Sanguinolentus,a,um,Krwawy / vkrwáwiony/a/e.

Sanguinarius,a,um,Zábiyak/okrutny/łákomi álbo prętki ku rozlaniu krwie/morderskiego przirodzenia.

Sanguinaria iuuentus , Okrutna młódź.

Nuntius ſanguinarius,Odpowiedny poſeł.

Sententia ſanguinaria , Skazánie ná śmierć.

Sanguinaria herba,Wszelákie ziele krew dobrą mnożące / álbo też záſtáwiáyące / yáko yeſt podrożnik/krwawnik ſporyż/ktōre ziolá niektōrzy lekárze zową ye Sangwinaria.

Sanguinalis, & hoc ſanguinale, ut ſanguinalis herba, idem quod ſanguinaria.

Sanguino, as, are, Cieczе mi krew / krew ze mnie idzie.

Sanguiſuga, æ, f. p. Piyawkā. Hirudo alias

¶ Exanguis, & hoc exāgue, Beze krwie zſekły / martwy. Prope exanguis, Nápoły vmárły / álbo málem vmárły.

¶ Conſanguineus, a, um, Przirodzony / krewny / powinowáty.

¶ Conſanguinitas, atis, Krewność / powinowáctwo / przynáciełſtwo.

Sanies, ſaniei, fem q. Ropá / też poſoká / to yeſt rozlána krew. Sanies oleæ pro fæce, Miáſto drożdży.

Anioſus, a, um, Ropiáſty / vpoſoczony / a / e.

Sanitas, Vide Sanus.

Sanna, ſannæ, fem. prim. Podrzeźniánie / náśmiewánie / náygráwánie.

Sannio, ſannionis, Błazen / podrzeźniácz.

¶ Subſanno, as, are, Podrzeźniam / náygráwam.

¶ Subſannatio, idem quod ſanna, Albo przypodrzeźniánie.

¶ Subſannator, oris, Podrzeźniácz / náygráwácz.

Sano, ſanas, Vide Sanus.

Sanqualis, huius ſanqualis, gen. fe. Niektóry rodzay orłów.

Sanſæ, fem. Peſtki w oliwkách.

Sanſucus, ſanſuci, fe ſec. Herba Amaracus alias dicitur.

Sampſucus etiam Maiorana.

Sanſucinus, a, um, Máyeranowy / a / e.

Santalum, Drewniána pátyná.

Santerna, ſaternæ eadem quæ Chryſocolla, Vide C.

Santones, ſiue ſantoni, ſiue xantones, pe. co. & Xantonici populi Gallię, Quorum regio nunc Santomen dicitur.

Santonica herba quam abſynthium Santonicum uocat Plin.

Sanus, a, um, Zdrowy. Integri & ſani. Et ad animum etiam refertur. Sana mens Czyſte baczenie / dobri rozum. Sanus homo & ſanæ mentis homo, Czyſtego baczenia. Sanum iudicium, Rządne ſtáteczne á nieposſpolite zdánie á ſądzenie o rzeczách. Sanum conſilium, Bárzo dobra rádá. Sanum ex morbo fieri, Ozdrowieć wynióć z choroby. Medicamento ſanum fieri, Zá lekárſtwy przyść ku zdrowiu.

Sanitas, ſanitatis, fem. tert. Zdrowie. Ad ſanitatem redire, Wyzdrowieć. Sanitas animi, Rozum / dobre baczenie.

Sano, as, are, act. prim, Lécze / vzdrawiam.

Sanare uulnera Reipub, Rzeczypoſpolitey rátowáć / nágrodzić yey vpádki. Animos & mentes conſolatione ſanare, Ægram & labentem Rempub. ſanare & confirmare, Remediis ſanare.

Saneſco, is, ere, neut. tert. Zdrowieię / przichodzę ku zdrowiu / wyleczam ſie.

Sanatio, fem. tert, Vzdrowienie / wyleczenie.

Sanabilis, & hoc ſanabile, Co łatwie może być wyleczono.

¶ Compoſita, Inſanus, a, um, Szalony. Sano contrarium. Inſani fluctus, Szalone wſciekłe nawálności.

¶ Inſanum pro ualde ſano & docto, interpretatur in Perſio, Et Inſano multū laudanda magiſtro, Inſane uites, id eſt, triferæ in Plinio, Trzy kroć rodzące.

¶ Inſanior, Szaleńſzy.

¶ Inſaniſsimus, Nayſzaleńſzy.

¶ Inſanum aduerbialiter, ponitur pro ualde, Plaut. Inſanum bonum, Bezmiernie nád obyczay dobre.

¶ Inſane aduerbium, Plaut. Eſuriens inſane, Łáknąc yálo pies.

¶ Inſanio, is, ire, Szálenię / wściekam ſie. Amore alicuius inſanire, Szálec dla czyiey miłości.

¶ Inſaniturus, a, um, Cic. Nec tamen inſaniturum illum, Mam zá to że nie będzie ſzálał, Inſanire & furere, Synonyma.

¶ Inſaniens, inſanientis, Wściekliwy / ſzáleiący.

¶ Inſania, æ, Szaleńſtwo / wściekliwość.

¶ Inſanitas, inſanitatis, Niezdrowość.

¶ Inſanabilis, le, Trudny ku vleczeniu. Contumelia inſanabilis, Nieuleczona potwarz. Ingenium inſanabile, Nie vżytego pryrodzenia człowiek / ktōri ſobie nic mówić nie da.

¶ Perſano, as, are, Wyleczawam.

Præſanatus, a, um, Naprzód wyleczony. Præſanata uulnera.

Præſanaſco, is, ere, Przed tym wyzdrawiam.

Sapa, ſapæ, Wárzony moſzcz / álbo wino āż do trzeciey części wywárzone.

Saperda, æ, genus Conchæ mali odoris, Morski żółw / śmierdzący. Et apud ueteres Saperda pro ſapienti & eleganti, Obſoletum.

Sapidus, ſapientia, ſapiens, Vide Sapio.

Sapinus, ſapini, Vide, Sappinus.

Sapio,ſapis,ſapiui,uel ſapij,ſapitū, pen. prod.uel ſapui, ſapitum,pen.cor.ſapere,neut.tert,Smácżny yeſtem/ mam dobry ſmák. Metaph.ad animum transfertur Yeſtem mądry/rozumny/báczny Iucundiſſime ſapit,Czyścię ſmákuye/czyſty wdzięczny ſmák ma.
Sapit illi pectus, Ma rozum w glowie.
Sapere pleno pectore, Niepoſpolitego báczenia być.
Si recta ſaperet. Gdyby przy rozumie był.
Hic plane nihil ſapit, Nie ma krſzyny rozumu w ſobie.
Hic mihi quanto plus ſapit , quam egomet mihi,Terent. Dáleko lepiey może rzecż baczy y rozumie/nizli ya ſam . Aliquando ſapere idem quod olere,Tracyć/woniáć álbo pachnąć.Sapit mare,Tracy morzem/ álbo ma ſmák morski. Sapit aduſtionem, Tracy przygorzeliną. Sapit prouerbium, Ciągnie ſie ná przipowieść álbo zda ſie być przypowieścią.Sapere patruum, Stryowskich obyczáyów náśládowáć.
Sibi ſapere,O ſię ſámego ſie ſtáráć/ná ſwóy mlyn wodę ciągnąć.Foris ſapere, Ynſzich ludzy rzeczy baczić á ſwoych nic.
Sapiens,ſapientis,omnis tert.Mądry.Sapiens ad coniecturam rerum futurarū Prętki yeſt ná domyslenie rzeczy przyſzłych.
Sapientes mores,Mądre rządne ſtáteczne obyczáye.
Sapientia,æ,Mądrość.Erudita ſapientia & peruerſa,contraria,
Sapienter aduerbium,Mądrze. Sapienter facere,ſapienter mouere.
¶Perſapiens,Bárzo mądry.
¶Perſapienter aduerbium , Bárzo mądrze.
¶Sapor,ſaporis,maſc.tert.Smák.
Sapidus,a,um,Smáczny/a/e.
¶Inſipidus,a,um,Nieſmáczny / a/e.
¶Compoſita a Sapio,Deſipio, deſipis,pen.cor.deſipui uel deſipiui,deſipere,Blaznię ſie/glupie czinię / glupſtwo plodzę.Senectute deſipere, Dla ſtárości od rozumu odchodzić.
¶Deſipere,delirare,& dementem eſſe Synonyma.Deſipiens arrogantia,Szalona wyſoka myśl.
¶Reſipio , Nátracam nieyákim ſmákiem/ dáyę ſie czuć.Reſipit neſcio quid, Tráci nie wiem czym.
¶Reſipiſco,is,ere,Vpámiętawam ſie/przichodzę ku rozumowi/polepſzam ſie.
¶Reſipiſcentia,Polepſzenie/ vpámiętánie/ odſtánie od złości.
Sapo,ſaponis,gen.maſc,Mydło.
Sapor, Vide *Sapio.*
Sapphyrus ſiue Sapphirus ſapphiri, fe. ſec pen.prod.Szafir/blekitna perlá.
Sapphrinus,a,um,Száfirowy. Vt lapis Sapphrinus,idem.
Sappho,ſapphonis,fe,ter.Z wyſpy Lesbo. A quo carmen Sapphicum dicitur.
Sappinus,ſappini,gen.fem. Pień álbo odſpodnia część yodlowego drzewá króm ſękow.Nam ſuperior dicitur Suſterna, Wierſch yodlowy.
Saprum,ſapri,Yáblecznik z leżnych yáblek.
Saprophag⁹,ſaprophagi,Który yáblecznik á poziwa.
Sapſa obſoletum,pro Ipſa uel ſeipſa.
Sarcarius,fluuius Phrygiæ.
Sarcaſmos,Latine locus cum amaritudine,Podrzeźniánie / vrągánie.
Sarcina,ſarcinæ,fem.prim.Tlumok . Metaphor.Cięſzkie burdy.Sarcinas colligere,Tlumoki vkládáć. dicuntur milites.
Sarcinas,ſarcinatis,in neut. gen. dixit Plaut.
Sarcinula,læ,dimin.Tlumoczek.
Sarcino,as,are,Vkládam w tlumok/ związuyę weſpołek/ ściągam. Aliquando,Szyyę/ łatam. Vnde Conſarcino,as,are,idem.
Sarcinatus,a,um,Tlumokiem oblożony.
Sarcinarius, a,um,ut Sarcinaria iumēta, Które tlumoki noſzą.
Sarcinator,ſarcinatoris,maſ.ter. Kráwiec/ łatácz.
Sarcinatrix,Szwaczká.
Sarcio,is,ſarciui, uel ſarſi,ſartum,ſartire Łatam/ſzyię/popráwiam. Metaph. Náprawiam/nágradzam . Damnum ſarcire, Szkodę nágrodzić.Detrimentum ſarcire idem.
Inſaniam ſarcire, Oslawienie nágrodzić.
Sartor,ſartoris,maſc.ter.Kráwiec.
Sarte aduerbium,Zupełnie / cálo . Aliqui ſcribunt Sarctor,ſarcte.
Sartatecta,Poſpolite budowánie które nayęmuyą tym ſpoſobem áby záś w cáłości budowánie y dách oddano. Cui ſarta tecta exigere traditum eſt , Komu porucżono yeſt/áby poſpolite budowánie / gmáchámi y dáchem opátrzył. Dicitur interdum cum coniunctione, Sarta tectaq́; & ſartum & tectum cum plena eſſet locutio,Sartum ac tectum ab omni piaculo conſeruaui animum meū, Záchowalem ſwóy vmysł/ żadną niecnotą nienáruſzony. M.

Curium, Sartum & tectum ut aiunt, ab omni incommodo detrimento, molestia syncerum integrumq; conserues, Záchowan go w obronie od wßech/ mien nan miłośćiwe baczenie.

¶Composita, Consartio, Zßywam, látam.

¶Resarcio idem, Popráwiam.

Sarcimen, sutura apud Apul. inusitatum.

Sarcion, gemmæ species, C C.

Sarcocolla, Gumi z niektórego rodzáju drzewá z Persiey.

Sarcophagus, gen. masc. pen. cor. Latine carnem comedens, Mięso iędzący. Hinc ponitur pro sepulchro, Miásto grobu/ też niektóry kámień.

Sarculum, sarculi, neut. sec. Bróná też rydl.

Sarculo, as, are, Włóczę / bronámi rolą z perzu wyczyściam.

Sarrio, is, ire, idem.

Sarritor, sarritoris, Włócznik.

Sarculatio, onis, Włóczenie/ też kopánie.

Sarda, sardæ, gen. fem. Niektóry rodzay czerwonego kámieniá.

Sardanapalus, li, masc. sec. pen. prod. Vltimus Assiriorum rex omnis generis luxuriæ deditissimus, cuius est hoc Epitaphium, Ede, bibe, lude, post mortem nulla uoluptas, &c.

Sardinia, Insula in Tyrrheno seu Ligustico mari, una ex maximis Maris mediterranei, Leży między Sicilią y Afriką. Alias Ichnusa & Sandaliotis dicta.

Sardi indigenæ, qui in Sardinia nati sunt,

Sardi uenales prouerbialiter, Prośte nicżemne/álbo máley wagy rzeczy.

Sardous, Sardus, & Sardinensis adiectiua Co k tim należy.

Sardinia etiam, Niektóry rodzay ryb.

Sardonius, a, um, Vt Sardonius risus, id est fictus, amarulentus aut insanus, Szalony gorski śmiech.

Sardea, æ, Ziele w teyże wyspie rosnące ku śmiechu pobudzáiące gdy go kto skoßtuie. Hanc Dioscorides Sardomam uocat Niektórzy máią miásto Apium risus, to iest miásto kurzey nogi álbo kurzego zielá.

Sardis σαρδεις tantum pluraliter, gener. fem.

Sardium, sardibus, Główne miásto Lidiæ, Crœsi regia Sardis Horat.

Sardius & Sardinus, lapis preciosus in Biblijs.

Sardo, as, as, are, pro intelligere, Obsoletum.

Sardoa, Vide Sardinia.

Sardonix, sardonicis, masc. & fem. Niektóry rodzay drogiego kámienia tákiey fárby iákoby páznogieć człowieczy.

Sardonychus, chi, idem.

Sardonychatus, a, um, Tákowym kámieniem ochędożony.

Sarepta, fem. prim. Vrbs Phœniciæ inter Thyrum & Sidonem.

Sareptanus, a, um, Kto ztámtąd iest.

Sargacæ populi iuxta Mæotidem.

Sargus, sargi, masc. sec. Niektóry rodzay morskich ryb.

Sari, gen. neut. Genus herbæ

Sarissa, sarissæ, Długa włocznia Mácedońska.

Sarmatia, Regio Septemtrionalis duplex una Europæ, altera Asiæ, cuius populi Sarmatæ.

Sarmatia Europæa, Wßistko królewstwo Polskie wespołek s Xięstwy ku koronie należącemi/ iáko Pruskie/ Ruskie/ Mázowieckie Litewskie Xięstwo/ y też Zmodzka y Ziflánska ziemiá/ y po częśći Moskiewska.

Sarmatia Asiatica, Wielka tátárska ziemiá In Asia, Aż do góry Caucasum, Też áż do Hyperboreos gdzie iest rzeka Rha, nunc Wolgá.

Sarmaticæ pilæ, Wąskie skáły tey góry Caucasus rzeczoney.

Sarmatis terra, id est, Sarmatia.

Sarmentum, sarmenti, Rózgi álbo gáłąski/ które od winá odrzezuią/ mogą też być zwáne trąski álbo wiory.

Sarmentitius, a, um, Co z odrzezánych gałęzi winnych iest.

Sarmentitius cinis, Popiół z tákowych gáłęzi.

Sarmentosus, a, um, Pełny tákowych odrzezánych rózg.

Sarnois, fluuius Phrygiæ, C C.

Sarnus, fluuius Italiæ in Picentinis, oppidũ Sarniiuxta eundem fluuium Sarastes populi eius oppidi.

Saronicus, Sinus contra Corinthiacum Istmum.

Sarpa uinea putata inquit Festus, Obsoletum.

Sarpere, purgare Obsoletum.

Sarra ciuitas, postea Tyrus dicta.

Sarranus, a, um, & Sarrana, Miásto ßárłatney fárby.

Sarrabella, nomen Chaldaicum Brachæ uel Rhenones.

Sarraca, Nomē urbis Mediæ & alterius Arabiæ.

Sarraceni populi poſt Nabatheos in Arabia, Sáráceni/ przedtym rzeczeni Agarent ále ſobie imię odmienili/ potym ſie rozſzerzyli przes Aſiam y Afrikam y dlugi czás pánowáli/trzimáią/máchometowę wiárę yáko y Turcy przodek á pocżątek ſwóy licżą od Sary Abráhámowey zony/máyą ſie zá potomki Iſááktowe ſyná Abráhámowego przywlaſzczáyą ſobie obietnice boskie/które Pan bóg vczinil Abrahámowi y ynſzym Pátriarchum o których w Biblicy nápiſano yeſt.

Sarracum, ſarraci, uehiculi genus, Nieyáki wóz do wożenia kámienia.

Sarrio, ſarris, ſarriui, ſarritum, ſarrire, n. q. Pilę á chędożę poſiáne naſienie od perzu y ynſzego zielská. Raſtro ſarrire, Grábiámi vgrábiáć poſiáne naſienie/też zielsko wyrywáć.

Sarritura, ræ, id eſt, purgatio, Chędożenie czyśćienie od zielská álbo perzu.

Satura, æ, fem. prim. idem.

Sarritor, ſarritoris, maſ. t. Vgrábácz/kopácz/włóczník.

Sarritio, onis, idem quod Sarritura.

Sarſina, uetus ciuitas in Æmylia.

Sartæ, populi Europæ Scythiæ contermini.

Sartago, ſartaginis, fem. ter. Latine frixorium, Panew álbo ſánná.

Sartatecta, Vide Sarcio.

Sartor, Vide Sartio.

Sas pro eas uel ſuas, Obſoletum.

Saſo, Inſula a Brunduſio quincꝫ milia paſſuum diſtans.

Sat' aduerbium a ſatis, Dośić. Sat commode, Práwie wczás. Sat diu uixit, Dośić dlugo żył. Sat eſt, curabo, Dośić o tym/ma ták być.

Sat habeo, Dośić mam. Sat habet ſi tum recipitur, Przeſtánę ná tym yeſli w ten czás będzie przięt.

Nemo poſſet ſat ſcio, Wiem to zá pewne że by tego ynſzy nie mógł. Sat fecit in Aſia Scythica.

Satagite populi in Aſia Scythica.

Satago, ſategis, ſategi, ſatagere, pen. cor. Vśiłuyę/dowodzę/przewodzę/ dośić czynię/ pilnośći przykładam/też yeſtem prácowitim/ ſtáram ſie.

Suarum rerum ſatagit, Terent. Dośić ſam z ſiebie czyni.

Satagens, ſatagentis, Vśiłuyący/ dośić czyniący. Vt conſulibus de ui ac multitudine hoſtium ſatagentibus, Vśiłuyącym.

Satan dictio Hebraica quæ aduerſariū ſiue impeditorem omnis boni ſignificat, Przećiwnik/przeſzkadzcá/ſzatan. Satanas idem.

Satelles, ſatellitis, maſc. ter. Drábánt/ drab/ páchołek/służebnik.

Satellites uoluptatum uirtutes, Cnoty ſą yákoby drábánci roskoſzy.

Satelles Iouis. Aquila, Miniſtri ac ſatellites cupiditatum alicuius.

Satellitium, ſatellitij, neut. ſec. Hufiec drábántów/drabów.

Saterona, genus animalis, Calep.

Satin, Vide Satis.

Satio, as, are, act. prim. Náſycam. Satiari delectatione non poſſum, Nie mogę ſie náſyćić/ rozkoſzowániem.

Deſideria naturæ ſatiari, Potrzeby przirodzone náſyćić.

Satiatus, a, um, Náſycony/a/e. Somno ſaciatus, Do woley ſie náſpał.

¶Exatio, idem quod ſimplex.

Satiabilis, le, Łatwi ku náſyceniu / náſycony.

¶Inſatiabilis, le, Nienáſycony.

Sacietas, ſacietatis, fem. tert. Sytość/náſycenie/doſtátek. Et Metaph. Náprzykrzenie, álbo zprzykrzenie/tęgá/ſtążenie.

Rerum omnium ſacietas uitæ facit ſacietatem, Wſzelákich rzeczy doſtátek przynośi z ſobą żywotá ſtążenie. Sicubi eum ſatietas hominum ceperat, Yeſli ſie kiedy wſtążył miedzy ludźmi.

Ad ſacietatem trucidare, Do woley ſie námordowáć. Sacietas & auiditas contraria.

Satias pro ſacietas aliquando ponitur. Frumenti ex inopia graui ſacias facta eſt, Z wielkiego niedoſtátku wielki doſtátek żyta ſtał ſie.

Sacias eum cœpit amoris in uxore, Wſtążył ſie ná miłośći ſwey żony.

Satio, ſationis, Vide Sero.

Satis aduerbium per Apocopen ſat, de quo ſupra. Dośić.

Satis audacter, Dośić śmiele. Satis certo ſcio, Wiem to zá pewne. Satis ſupercꝫ Dośić y nádbyt.

Satis cum periculo, Nie bes wielkiey niebeſpiecżnośći.

Nequeo ſatis mirari, Nie mogę ſie wydziwić.

Satis magna pecunia, Dośić niemáłe pieniądze. Vt non ſatis ſit æſtimare pa-

rens homini melior an tristior nouerca fuerit. Satis perspicere oculis, Dosić dobrze obeyzrzeć. Satis diu uerba dedisti nobis, Dosćieś śie śie długo nas zá nos náwodził/dosćieś nas zwodził. Satis cum genitiuo. Satis causæ ad obiurgandum. Słuszna przyczyná ku karániu. Ad dicendum temporis satis, Dosić czásu ku mówieniu. Satis iam uerborum est, Dosić iuż o tym było.

Satin, pro satis ne, & satin sic est? Y dosić yest na tim. Satin salue,? Yáko śie tám wodzy.

Satius comparatiuus a satis, Lepiey. Mori satius est, quam turpiter uiuere, Lepiey vmrzeć niźli sromotnie żyć.

Satiuus, Vide sero.

Sator, Vide sero.

Satrapa, pæ, uel Satrapes, dictio Persica, Latine Præfectum significat, Stárostá/namiestnik.

Satrapia, æ, præfestura, Stárostwo.

Satur, a, um, Násycony/pełny/a/e. Omnium rerum satur, Wszech rzeczy pełen. Rus saturum, Płodna á vrodzáyna wieś.

Saturio, onis, pro eodem apud Plautū, Obsoletum.

Saturitas, atis, fem. tert. Sytość/násycenie/też vrodzáyność/płodność.

Saturo, as, are, Násycam. act. prim. Odium saturare, Gniew swóy násyćić.

Saturatus, a, um, Násycony/a/e. Expletus & saturatus, idem
Saturatæ uestes muricæ, Dobrze vfárbowáne. Homines honoribus saturati.

Satullare pro saturare, obsoletum.
¶Exaturo, & Obsaturo, idem quod simplex, Násycam dostátecznie/nápełniam Ne tu propediem istius obsaturabere, Terent. Ták mi śie zda/że ych w krótce będzieszsyt.

Satureia, satureiæ, uel Saturea, & Satyrea herba, alias Cumla & Tymbra, Czabr.

Saturninus, mons qui postea Tarpenis Romæ.

Saturnus, saturni, masc. sec. Pater Iouis, Iunonis, Neptuni, & Plutonis, O pogánow zá Bogá miany/etć.

Saturnus item, Yedná plánetá niebieska z siedmi plánet.

Saturnius, a, um, Co sáturnowi należy.

Saturnus pro Ioue, & Saturnia pro Iunone Poëtis usurpatur,

Saturnalia, orum, plur. tantū, Swiętá były obchodzone xiężycá grudniá ku czći Sáturnusowe/w które yeden drugiemu dáry y vpominki słáli.

Saturnalitia, orum, idem.

Saturnalitius, a, um, ad Saturnalia pertinens.

Saturo, as, are, Vide Satur.

Saturum, urbs Calabriæ non procul a Tarento.

Satum, sati, genus mēsuræ Palestinæ quæ capit sesquimodium.

Satyra, ræ, fem. prim. pen. cor. Carmen maledicum ad carpenda uitia compositum, Wierszé w ktorich rozmáyte niecnoti bywáya spominane á bespiecznie krom ktorego osob achylánia s wielkim vrągániem bywáya ym ná oczy wyrzucáne.

Satyricus, ci, masc. sec. Poëta ktori tákowe wiersze skłáda.

Satyrice aduerbiū, Vrągáyąc/náśmiewáyąc śie aż do żab/ná oczy wyrzucáyąc.

Satyriaca signa, satyrorum simulachra.

Satyria, æ, auis alias coruus Kruk.

Satyriasis, morbus qui & Priapismus dicitur.

Satyrion, gen. fe. Herba quæ Orchis dicitur, Kokorzek álbo liśie yáyká yáło niektorzi zową lekárze.

Saucio, as, are, act. pri. Obráżam/vrážam/ránię. Sanciare ferro, Mieczem ránić.

Sauciatus, a, um, participium, Ránion/a/e/vrániony/a/e.

Saucius, a, um, nomen quod nascitur a participio, Sauciatus quomodo lassus a lassatus idem significat, Animus saucius, Obráżony/nárußony vmysł. Saucius sæuo amore, Okrutną miłośćią ránony.
¶Consaucio idem quod simplex.

Sauior, sauium, Vide Suauium.

Saura, ræ, Latine lacerta in maceriis & lapidibus diu delitescens.

Saurites, tes, masc. gemma quæ in uentre uiridis lacertæ traditur inueniri.

Sauromate idem qui Sarmate, Vide in dictione Sarmatia.

Sauus fluuius Germaniæ, Po niemiecku/die Sauw.

Saxones Germaniæ populi, Sáskowie álbo Sásowie. Et Saxonia, Sás/Sáska ziemiá.

Saxum, saxi, neut. sec. Kámień / opoká. Aliquando pro scopulo, Miásto kopcá. Saxum uoluere prouerb. Próżno się prácowáć.

Saxum silex, Krzemienny.

Saxulum, saxuli, diminutiuum, Kámyk.

Saxeus, a, um, Kámienny/a/e.

Saxosus, a, um, Kámienisty/ a/ e/ opoczisty/ a/e.

Saxetum, saxeti, Kamieniste mieysce.

Saxetanus, a, um, Ná kámieniách się chowáiących.

Saxatilis, & hoc saxatile, ut Saxatiles pisces, Ryby w kámiennych rzékách się rády chowáiące. Piscatus saxatilis, Łowienie przi kámienistym mieyscu.

Saxifragum, & saxifraga uel saxifragia, Łamikámień ziele nieiákie Calculum álbo kámień łamiące.

S ante C.

Scabellum, Vide Scamnum.

Scaber, a, um, Skropáwy/a/e/niegładki/a/e. Surowy/a/e. Scabrum pecus, Krostáwe állo strupiáste bydło.

Scabre aduerbium, Skropáwo.

Scabratus, a, um, Skropowáty/a/e.

Scabricia, scabriciæ, Skropáwość.

Scabricies, ei, idem.

Scabrosus, a, um, idem quod scaber.

Scabies, scabiei, fem. q. Swierzb.

Scabiosus, a, ũ, Swierzbiásty/a/e. swierzbiączkę máiący/párszywy/a/e.

Scabile, scabilis, neut. idem quod Scabellum.

Scæa, fem. Braná w Troiey było.

Scæna, Vide Scena.

Scæna, næ, fem. Latine dicitur sinistra, Lewá ręká/mańká iáko niektórzi zową.

Scænæ qui sinistra manu pro dextra utuntur, Mańkáty.

Scænola inde dictus ciuis Romanus.

Scæuum aliqui uocarunt infaustum infelix & sinistrum.

Scala, læ, fem. prim. Drab.

Scalæ, scalarum plurale tantum, idem, Albo wschód. Et est frequentius in usu.

Scalde uel scaldis fluuius in Belgico, nomen suum etiam hodie retinens,

Scalmus, scalmi, Zerdź/hak álbo dyl w łodźi do którego wiosłá żeglarze przywiązuią. Inter scalmium, Mieysce miedzy wiosłámi.

Scalpo, scalpis, scalpsi, scalptum, scalpere act. tert. Ryię/skrobię/drapię.

Scalpere gemmam aut aliquid aliud dicimus autore Diomede non sculpere, Ryć álbo dłubáć.

Scalptus, a, um, ut e saxo scalptus, Z kámienia wydłubány/álbo wyryty/a/e.

Scalptor, scalptoris, masc. tert. Sznicer/który zwłaszczá vmie ryć kámienie álbo też obrázy rzezáć.

Scalptura, ræ, Rzezánie / rycie / dłubánie.

Scalpturio, is, scalpturiui, scalpturitum, scalpturire, Radbych drápał/grzebł. Galli gallinacei solent pedibus scalpturire, Grześć.

Scalprum sutorium, Swiecki nóż.

Scalprum librarium, Scriptural.

Scalprum chirurgium, Dłótko álbo szpatel bárwierski.

Scalper, scalpri. Nóż do rzezánia/strugalny nóż/strug.

Scapellum, li, & scalpelus, li, diminutiuũ a scalprum, Dłoteczko/rzywadlnik/puszczádło.

Scalpratus, a. um, ut ferramentum scalpratum, ut scalprum formatum, Zeláżo ná xtałt dłótká vczinione.

Scalpturatus, a, um, ut pauimentum scalpturatũ, Rzezány páwiment álbo ziemie położenie rzezáne.

Scamander siue xantus fluuius qui Europam ab Asia diuidit.

Scamandria urbs parua in portu Iliensi parum distans.

Scamnum, scamni, neut. sec. Łáwá.

Scabellum diminutiuum, Máła łáwká/podnożek.

Scamnum item dicitur, Brózdá / to yest podniesiona ziemiá iákoby liechá / miedzy dwiemá zágonomá którey nie orzą.

Scamonia, fem. prim. Scámonia / nieyákie ziele álbo chróst w Syriey ktorego sotu w lekárstwie do purgáciey vżywáyą.
Scandalides, palmæ species, CC.
Scandalum, scandali, neut. sec. pen. corr. Latine offendiculum, Zgorßenie / pogorßenie / zły przikład.
Scandalizare in Biblijs barbarum pro offendere.
Scandia, fem. alias Noruergia contra Cymbricum Chersonesum.
Scandianus, a, um, Vt Scandiana mala apud Columel. Norwenskie yabłká.
Scandinauia idem quod Scandia, uel ut quidam putant, alia Insula Oceani Sep temtrionalis.
Scandix, scandicis, fem. ter. herba.
Scando, scandis, scandi, scansum, scandere, Wstępuyę / włáżę. Scandere in subrectum felium modo, Wzgórę leść yáko by kot.
Scandor pasiuum, Plin. Scalis tectum Ephesiæ Dianæ scanditur, Po wschodziech bywa wstępowano do kośćiołá boginey Diány w Efezie.
Scansio, onis, fem. ter. uerbale, Wstępowánie.
Scansilis, le, Łatwi ku wstępowániu. Scansilis annorum lex, per quam ad ætatem ueluti quibusdam annorum gradibus ascendimus, quam Climatericam uocant.
¶Composita, Ascendo, Wstępuyę / wzgórę wsádzam. Ascendere equum & ascendere in equum, Wśieść ná koniá. Ascendere cœlum uel in cœlum, Do nieba wstępić. In oppidum ascendere, Do miástá yść. Ascendere nauem, & in nauim, W łodź wśieść. Ascendere in concionem, Ná kazalnicę wniść y kázáć. Ascendere in rostra idem, Ascendere in altiorem gradum, Ná wyßßy stolec / álbo dostoynosć postąpić. Ascendere ad honores, idem.
Ascendere gradibus magistratum, Postępuyąc co dáley to wyßey / przyść ku wielkiey dostoynośći. Ascendere etiam dicitur uox, Wzbiiáć sie.
¶Ascensus huius ascensus, Wstępowánie álbo też stopień. Prohibere ascensu, Nie dopuśćić wstępowáć. Ascensu ingredi arduo.
¶Ascensus pasiue in Biblijs legitur Insolens.
¶Ascensor in Biblijs pro equite & uectore insolens.
¶Ascensio, idem quod ascensus, Wstąpienie.
¶Conscendo, fere idem quod ascendo, Conscendere æquor nauibus, Ná morze sie wieść. Aliquando absolute ponitur, Cic. Velim bona & certa tempestate conscendas, ad meq; uenias, Aby ná morze wsiadł / etc. Currũ conscendere, Ná wóz wsieść. Conscendere equum, Wśieść ná koń.
¶Conscensio uerbale. Wsiedźienie.
¶Descendo, Stępuyę ná dół.
Descendere in harenam, Wyiecháć ná plac / albo ná plác ku potykániu. Descendunt ex oculis lachrymæ, Rzucáyą sie łzy z oczu. Ad forum descendere, Ná rynek yść. Descendere equo & ex equo, Z koniá z sieść. Descendere radice dicuntur arbores, Głęboko sie korzenić. Descendere obuiam alicui, Puśćić sie álbo wyiecháć przećiwko komu. In aciem descendere, Woysko vßikowáć ku bitwie / być pogotowiu. In certamen descendere, W pole wyiecháć / potykánia czekáć. Ad accusationem descendere, Żáłobę przećiw komu położyć przed sądem. Paratus ad omnia descendere, Gotów wßystko ćierpieć / wßistkiego sie podyąć. Descenditur gradibus, Po schodźie stępuyą Descendere pedibus in alterius sententiam, Dźierżeć s tim / ktorego mniemánia być.
¶Descensus huius descensus, Schód / śćieżká / drogá ná dół idąca.
¶Descensio, onis, Stępowánie ná dół. Descensiones facere, Ná dół sie spußczáć.
¶Inscędo, idem quod Ascendo, Currum inscendere, Ná wóz wsieść. In arborem inscendere, Ná drzewo wleść.
¶Transcendo, Przestępuyę. Alpes transcendere, Góry Alpes przeiecháć / przewieść. Transcendit ætatem primæ iuuentæ, Wyßedł z dźiećińſtwá. Transcensus, us, ui, in Biblijs, Przestąpienie / przeminienie álbo przeście.
Scandula, læ, fem. prim. Gonty / ßkudłá / ßindle / z niemieckiego wzięte słowo. Tectum scandulare, Gonciány / ßkudłány dách. Roznosć yest miedźi gonty y ßkudłámi / gonty przi yedney stronie wydrożone / ßkudłá nie drożone / pospolicie deßkowe bywáyą.
Scandulaca, æ, fem. pri. herba quæ alias Conuoluulus dicitur.
Scantiana genus pomorum, CC. rectius Scandiana.
Scapha, schaphæ, fem prim. Czołn / máła łodká.

Scaphula, læ, dimin. Lodeczká/czolneczek.

Scapharius, ſchapharij, Rybitw álbo żeglarz

Scaphium, ſcaphij, neut. ſec. Szczak/vrynal

Scaphium etiam, Nieyákie naczinie ktorym ſie nápináyą. Et quoddam inſtrumentum ruſticum.

Scaptenſula locus in Macedonia, Calepinus.

Scapula, læ, Plecy.

Scapilium idem, Albo grzbiet.

¶Interſcapilium, Co miedzy plecomi yeſt.

Scapularis, re, Co ku plecōm należy.

Scapus, ſcapi, maſc. ſec. Głowká w ktorey naſienie yeſt/yáko bywa mákowa głowká.

Scapus, in quibus uuarum grana ſunt, Gronne łodyſzki ná ktorych yágody winne ſtoyą.

Scarabæus, ſcarabei, maſc. ſec. Bąk ktory konie kąſa/krowką drudzi zową.

Scarabæus cornutus, Krowká.

Scardona Inſula in Mari Adriatico, Calepinus.

Scarifico, as, are, act. prim. Nácinam/náſiekam/nácieram/drápię w łaźniey. Scarificare dolorem, id eſt, locum dolentem, Puſzczádłkiem poſiekáć bolące mieyſce.

Sarcificatio, onis, Drapánie w łáźniey álbo też y krom łáźniey.

Scarites, æ, gemma.

Scarus, ri, maſc. ſec. Nieyáka rybá trawę yadáyąca á powtore po karm trawiąca yáko by woł.

Scates, ſcates, ſcatui, ſcatere, Płinę/wymietam ſie/ wyskákuyę. Metaph. Jeſtem pełny. Scateo, emaneo, erumpo, ebullio, ſynonyma, Si uino ſcateat, By winem płynęło. Solent neglecta ulcera ſcatere uermibus, Zwykli ſie we wrodzięch nieopátrznych robacy zálęgáć. Liber ſcatet mendis, Ty xięgi pełne ſą błędow. Scatens belluis pontus, Morze pełne yeſt rozmáitych zwierząt. Moleſtiarū ſcatebat cum genitiuo.

Scaturio, ſcaturis, ſcaturire, neut. q. idem quod ſimplex, Solum ſcaturit fontibus, Ziemiá pełna yeſt zrzodł/y tu y owdzie ſą zrzodłá po polách.

Scatebra, æ, fem. prim. Wybiyánie/płynienie wyskákowánie wody.

Scaturigo, ſcaturiginis, & ſcaturies, ei, idem, Zrzodło/zrzodlne żyły.

Scaturiginoſus, a, um, Zrzodliſti/pełny zrzodł Cræta ſcaturiginoſa, Pełna zrzodł.

Scaurus, ri, maſc. ſec. Ktory wielkie koſtki y ſzerokie pięty ma nożne/álbo też golenie krziwe. Eſt etiam proprium nomen Romanæ familiæ.

Scazon, ſcazonis, maſc. tert. Latine claudicans genus eſt carminis quod & Choriambicum dicitur, Verſus Iambici in fine pro Iambo ſpondæum habens & in quinta ſede ſemper Iambum.

Scelus, ſceleris, neut. ter. Zły vczinek/łotrowska ſztuká. Aliquando pro perſona, hoc eſt, pro ipſo ſcalerato ponitur, Złośliwy/ nic dobrego. Scelus facere & ſcelus edere in aliquem, Łotrowską ſztukę komu okázáć. Aſtringi ſcelere, Dopuśćić ſie złego vczinku. Nefarium, nefandum, deteſtabile, infeſtum & immane ſcelus, Niesláchetny/niecnotliwy / okrutny/ łotrowski vczinek.

Sceleſtus, a, um, Złośliwy/a/e/ Niecnotliwy a/e. Sceleſtum facinus Łotrowski vczinek. Seruitus ſceleſta.

Sceleſte aduerbium, Złośliwie / niecnotliwie.

Sceleroſus, a, um, Łotrowski/a/e. Wirudna/niecnotá/ſmárdy podſzyty przipowieść polska

Sceleratus, a, um, idem, Campus ſceleratus, Pole ná ktorym yáki zły vczinek yeſt popełnion. Audacia ſcelerata, Haſta ſcelerata, Szkodliwe á nieſpráwiedliwe dobr cziych przedánie.

Scelerate aduerbium, Złoſliwie/niecnotliwie łotrowsko.

Scelero, as, are, id eſt, polluo, Sromocę/pomázuyę. Conſcelero, as, are, idem.

Scena, ſcenæ, fem. prim. Játá/ namiot / nákrity plác álbo ſtanowisko. Et in theatro ſcena, Gmách álbo námiot w ktory ći ktorzy Komedie ſpráwuyą vſtępuyą / wchodzą y wychodzą. Dignus qui in ſcena ſpectetur W yácie álbo ná plácu miedzy ſzránkámi przyſtroyonym/etć. Scena totius rei hæc eſt Tá yeſt ſummá wſzyſtkiey ſpráwy. Seruire ſcenæ prouerbium, id eſt, accommodare ſeſe omnium moribus: loco, tempori, & perſonis ſeruire, Wedle ſpoſobu rzeczy/ perſon/tákieſz y mieyſc/ſobie poczináć. Scena minore pro minore apparatu dixit Suetonius, Nie s ták piſznym przirządzeniem.

Scenitæ, Lud w Arábiey/ ktorzi w namieciech álbo w yátách mieſzkáyą.

Scenofactor, Játnik/namiotnik ktory zwłásczá namioty czini. Inepta dictio in Biblijs

Scenicus, a, um, Co ku plácu ſpráwowánia gier należy. Et Scenici, Ci ktorzi gry ſpráwuyą. Artifices ſcenici.

¶Proſcenium, proſcenij, Przedyácie / to yeſt plác ná ktorym ſprawce comedien / ku grániu przirządzáyą.

Scenopegia

Scenopegia, orum, neut. feſta tabernaculorum in quibus Iudæi faciebant tabernacula ad ſimilitudinem tabernaculorum, in quibus habitarant, cum ex Ægypto peregrinarentur in eremo, Swięto żidowskie / liżawká / święto / kuczk tež zową.

Scepſis ciuitas Phrigiæ, adiecti.

Sceptius, a, um.

Sceptici, ſecta quædam Philoſophorum Latine conſideratores, Byli Philoſophi á mędrcy ktőrzi nic zá pewne nie trzimáli. Omnia in dubio & diſceptatione relinquebant.

Sceptrum, ſceptri, neut. ſec. Krolewski pálcat.

Sceptriger, Pálcat noſząc/to yeſt krol.

Scheda, dæ, fem. prim. Skorá z drzewá á zwłaſzczá z brzozowego ktőrych przed czáſy miáſto pápieru álbo tež pärgäminu vżiwano.

Scheda item, Kártá pápieru álbo párgaminu/ cedulká.

Schedæ etiam pro libris accipiuntur, Miáſto xiąg.

Schedula, læ, diminutiuum, Cedulká/ kártká.

Schedia, æ, Latine ratis, Plet. Łodź.

Schedia, orum, Græci uocant extemporanea ſcripta.

Schediaſma idem, Latine ſylua.

Schema, ſchematis, neut. tert. uel Schema æ, fem. Latine figura uel ornatus oratoribus eſt quod a ſimplici dicendi modo ornate mutatum eſt, Gdy od włáſnych słow odſtępuiąc nowe słowá dla ſpániełſzy á xtáltowniéyſzy rzeczy wykładámy.

Schematicos figuratæ.

Schiſma, ſchiſmatis, neut. Latine ſciſſura, Skálá/roſtąpienie/rozſtędzienie/odſzczepieńſtwo. A græco uerbo σχίσω, ſcindo, Kráyę.

Schiſtum, ſchiſti, neut. ſec. Siádłe mléko/gdy ſie mléko weſpołek śiędzie á wodę od ſiebie odſádzi.

Schœnus, maſc. Latine funis, Powroz. Et Schœnus menſura Ægyptiaca, Półſzoſtey mile włoskie 16. Stadia, Scœnoplocus, Latine reſtio, Powroznik.

Scœnobates, pen. cor. Latine funambulus Błazen po powroziech chodzący álbo látáiący.

Scœnobaticus, a, um, ut Scœnobaticum facere, Żiwot błázeński wieść/po powrozách chodzeniem ſie obchodzić.

Scœnos ſiue ſcœnum locus ſeu ciuitas Boeotiæ.

Scœnus, ſcœuntis, flumen Athenis proximum & ſcœnus arbor lentiſci.

Schola, læ, ſem, prim. Szkołá. Latine ſchola ſignificat uocationem ſeu locum uocationis, Pokoy/prożnowánie. Quia cæteris rebus omiſsis uacare liberalibus ſtudijs pueri debent, Scholam explicare, Szkołę to yeſt mniemánie nieyákiey ſekty wyłożić.

Scholæ etiam dicuntur, Diſputácie á mniemánia ktore w ſzkołách trzimawáyą.

Scholaſticus, ci, ſubſtantiuum, Żak w piśmie ſie obieráiący.

Scholaſticus, a, um, adiectiuum, & Scholaris & hoc ſcholare, Żakowski/co żakom należy.

Scholaſticus puer, Żaczek.

Scholium, ſcholij, neut. ſec. Krotki wykład.

Sciens, ſcientia, ſcienter, Vide Scio.

Scilicet aduerbium affirmandi, Zwłaſzczá wprawdzie. Et per Ironiam ponitur, Wiere prawdá/bá wierę ták/miły duſzko. Id populus curat ſcilicet, Bá w prawdzie ſie ludzie bárzo potym pytáyą/iákoby chciał rzec by namniey. Scilicet equidem iſtuc factum tibi ignoſcam, I wierę prawdá miły duſzko/wiecci tego mam przeyrzeć/mam ci to przepuśćić.

Scilicet ita res eſt, Zwłaſzczá/álbo zá prawdę ták yeſt. Fratris igitur Thais tota eſt C. ſcilicet, Bes pochyby/práwie ták iákoś rzekł. Aliquando declarandi particula, Non uides P. Video obſecro quem PH. hunc ſcilicet, Tego iſtego / zwłaſzczá.

Scilla, ſiue ſquilla, Morská cebulá.

Scillinus, a, um, ut acetum ſcillinum, S tym zielem przemieſzány.

Scillicitus, a, um, idem.

Scillites, ſcillitæ, idem, ut acetum ſcillites.

Scinipodium, Latine ſcabellum, Gellius lib. 18.

Scincus, genus Crocodili in Nilo natum, C C.

Scindo, ſcidis, ſcidi, ſciſſum, ſcindere, act. tert. Rzeżę/ pądam ſie / roſtępuię/ſzczepam. Dolorem ſuum ſcindere, Żáłość ſwą odnowić. Penulam ſcindere, Opończą komu rozedrzeć. Prouerbialiter, Przesdzięki odzierżawáć/nie chcieć kogo od ſiebie puśćić. Scindere ſententiam, Rozdzielić. Scindit incertũ ſtudia in contraria uulgus.

Scindidi

Scindidi præteritum antiquum, apud Plaut.

Scissus,a,um,participium, Vrzniony/ rozdárty/rozpádły/rostąpiony.

Scissus, huius scissus, & scisio, onis, Rznienie/rospádnienie / rozśiedzienie / rostąpienie.

Scissura,ræ, Rospádliná.

Scisilis, & hoc scisile, Pádáyący śię/rostępuyący/álbo látwi ku rozdárciu / rozrzezániu.

¶Composita, Abscindo, Odrzezuię/odćinam/oddzieram.

Ceruicibus caput abscidit, Głowę od rámion odciął/álbo z rámion wyciął. Insula abscissa a continenti, Odsádziłá śię wyspá od ziemie.

Abscindere sibi omnium rerum respectum, Ná żadną rzecz względu nie mieć.

¶Abscissus,a,um,participium, Odćięty odrzezány.

¶Abscissus, nomen ex participio, ut abscissus locus, Vrwáne mieysce/ to yest/ przikro stoczyste. Res abscissæ, Záginęłe rzeczy.

Omni spe abscissa, Wszistká nadzieyá byłá o ziemię.

¶Castigatio abscissa, Surowa sroga kázń

Abscisior iusticia, Tęga sroga spráwiedliwość.

¶Abscise aduerbium.

¶Conscindo, Rozdzieram/ podzieram. Pugnis & calcibus conscissus, Pięśćiámi y piętámi podárty/ potłumiony. Conscindere sibilis per translationem, Vkśikáć kogo.

Conscindere aliquem, Podrzeć kogo/ to yest nie zostawić ná niem czći zá pieniądz.

¶Conscissus,a,um,participium, Podárty/rozciemiezony/a/e.

¶Concisio,onis, Rozdárcie/podárcie.

¶Conscissura,ræ, idē, też podpádánie/ poguchotánie.

¶Discindo, Ná dwoie álbo yedno od drugiego odrzezuię. Amicitias discindere, Metaphoricos, Rozwieść/rosypáć przyiáźni s kim.

¶Interscindo & perscindo, Przerzezuię przećinam / przedzieram.

¶Præscindo idem.

¶Proscindo, Rozdzieram/ ják ma być porzę. Proscindere terram, Wzoráć/sproć rolą naprzód która odłogiem leżáłá. Vide in dictione Lira.

Proscindere cōuicijs, Rzućić śię konu ná

dobrą powieść/ nie zostáwić czći ná kim zá pieniądz.

¶Proscissus,a,um, Sproty. Procissa terra, Wzorána rola. Proscissum, proscisi, substantiuum. pro terra procissa, Sprota rola.

¶Proscisio, Sprocie/wzoránie.

¶Rescindo, Odćinam / odrzezuię. Metaphorice, Łamię/kázę. Vitem rescindere, Winnicę obrzezáć. Terram rescindere, Z nowu oráć. Rescindere decreta, Práwá połámáć. Damnationem rescindere, Przećiwko tomu vczinioną sentencią skázić.

Iudicia siue rem iudicatam rescindere, Osądzoną rzecz skáźić. Pactiones rescindere, Vmowy zrzućić. Voluntatem mortui rescindere, Testáment złámáć.

Scintilla,læ,fem.prim. Iskrá. Nulla scintilla incendij appareat, Aby naymnieysza yskierká ogniá nie byłá od którey by śię mogło zápalić. Scintilla belli, Przicziná walki.

Scintillula,læ,diminutiuum, Iskierká.

Scintillo,as,are,neut.pri. Iskrzę śię. Scintillat, Iskrzi śię.

¶Scintillatio,fem. Iskrzenie.

Scio,scis,sciui,scitum,scire,neu.q. Wiem/ vmiem. Scire fidibus, Vmieć gráć ná lutni Scio quid agam, Wiem co mam czinić. Cum Græce luculenter sciam, Cic. Gdy po Grecku nie pospolicie vmiem. Scito scire me ex hoc, Wiedz że to od tego wiem. Scire certum uelim, pro certo scire, Radbym zá pewne wiedział. Volo te scire mi Pæte, Oznaymuię álbo dawam ći znáć miły Pete/álbo chcę ćie wiedziec miły Pete.

Non uenerat quod sciam, Jeszcze był nie przyszedł ile ia wiem wedle wiádomośći moiey. Sciri facillime potest ex literis, publicis, Łatwie śię to może być wywiedziano z pospolitych vstaw z xiąg. Scibo in futuro facit & sciam. Scio item significat aliquando, Vstáwiam. Idem scilicet quod Sancio & Rogationes plurimas propter uos populus sciuit, Cic. Wiele vstaw dla was vstáwił. Scin pro scis ne, J wieszli.

Sciens, scientis, participium siue nomen ex participio, Cui contrarium est Nescius, Wiádomy/wiedzący/vmieiący. Vt tu sis sciens, Abyś wiedział. Sciens non faciam, S wiádomośćią álbo chcąc nie vczinię Villam prætereo sciens, Minąłem wieś wiedząc/chcąc.

Sciens cum genitiuo, Varro scientem esse oportet eorum animalium quæ in uilla ali possunt, Ma się rozumieć s temi zwierzęty które na wsiach mogą być chowane.
Omnibus scientibus abstulisti, Swiadomością wszystkich.
Scientior, scientissimus, Quis hoc homine scientior, I kto yest nad tego człowieka vmieyętnieyszy.
Vir regendæ Reipub. scientissimus, Człowiek ku sprawowaniu Rzeczy pospolitey wielmi vmieyętny.
Scientia, æ, fem. prim. Vmieyętność/ wiadomość/ nauka/ też rozum dowcip. Iuris ciuilis scientia, Vmieyętność prawa Cesarskiego.
Regionum terrestrium ac maritimarũ scientia, Swiadomość/ etc.
Consequi & comparare sibi scientiam longo usu, Długim ćwiczenim nabyć vmieyętności.
Habere scientiam magnarum artium Cwiczonym być w rozmaitych naukach. Tenere medicinæ scientiam, W lekarstwie dobrze ćwiczonym być.
Profiteri scientiam aliquam, Nieyakiey nauki vczić.
Scienter, scientius, scientissime, aduerbiũ Wiedząc/ s wiadomością/ też vmieyętnie/ misternie/ forenmie.
Nemo in eo genere scientius uersatus est Isocrate, Misternieу albo vmieyętnieу/ etc. Quæ tu scientissime complexus es, Któreś ty barzo misternie ogięgnął.
Scitus, a, um, adiectiuũ, Mądry/ rostropny też piękny/ forenmy/ misterny/ a/ e. Terent. Scitum hercle hominem hic, &c. I to czisty człowiek/ yakoby rzekł blazen. Scitum consilium, Mądra rada. Scitus puer, Piękne/ nadobne chłopiątko.
Scite aduerbium, Pięknie/ misternie/ mądrze rostropnie/ forenmie. Quam scite in mentem uenit, Jako mi wybornie przyszło na pamięć.
Satis scite promittit tibi, Dosiczić się pięknie obiecuye.
Scite facta & uenuste, Pięknie / forenmie/ etc.
Scitulus, a, um, dimin. Forenmiuchny/ nadobniuchny/ a/ e.
Forma scitula, Piękniuchna twarziczka.
Scius pro sciente, inusitatum.
Sciolus, li, Przezak / tak wczas nauczony.

¶Composita a Sciens, Insciens, inscientis, Nievmieyętny/ niewiedząc y.
¶Inscius, a, um, Niewiadomy/ nieświadomy/ a/ e.
Insciente me, Krom mоyey wiadomości.
Non insciente te, S wiadomością twą.
Me absente atq; insciente, W niebytności y w niewiadomości moyey. Abi sis insciēs, Ty dudku/ głuptaszno ydź precz. Quatas turbas conciui insciens, Jakom wielkie zamieszanie vczinił nie wiedząc albo nie chcąc.
Scio te inscientem atq; imprudentem dicere ac facere omnia, Insciens feci, Niechcącym vczinił.
¶Inscientia, æ, Nievmieyętność/ niewiadomość/ nieświadomość. Interpretum inscientia.
¶Inscienter aduerbium, Niewiedząc niewiadomie/ głupie. Inscienter facies, si illam relinquas, Głupie vczinisz yesli ya opuścisz.
Facere inscienter dicebant, Sprawować się że nie chcąc albo nie wiedząc/ vczinili.
¶Inscitus, a, um, Nietrafny/ nievmieyętny nieforemny/ gruby/ nierozumny/ głupi/ a/ e.
Quid est inscitius quam, &c. I co może być głupszego.
¶Inscite aduerbium, Nierozumnie/ nieładnie/ głupie/ nietrafnie.
¶Inscitia, æ, fem. Nievmieyętność/ prostota/ grubość.
Propter lini usus inscitiam, Dla nievmieyętności k czemu by len należał. Inscitia temporum, Dla nie vmieyętności ludzi tego to czasu.
Scisco, sciscis, sciui, scitum, scire, idem significat quod scio, Wiem/ vmiem/ też vstawiam/ vznawam/ postanowiam.
Scitor, scitaris scitari, Pytać/ dowiadować się
Sunt quæ ex te solo scitari uolo, Mam się niecz ego od ciebie samego dowiedzieć.
Sciscitor, aris, ari, deponens idem quod Scitor.
Sciscito, as, are, actiua uoce dixit Plaut. Obsoletum.
Scitum, sciti, Vstawa/ postanowienie / dowodze nie/ vznanie.
Hinc plebis scitum, Vstawa a postawienie pospolitego człowieka.
Scitamentum, ti, pluraliter tantum, Scitamenta, Gellius uocat scite excogitata orationis ornamenta, inusitatum: sic etiam dicuntur scite parata edulia, Forenmie przyprawne potrawy.

¶Composita

¶Composita a Scius,a,um,Conscius a,ū,Swiadomy/wiádomy/a/e. Mens sibi conscia recti,Człowiek dobrego sumnienia nic ná się niewiedzący.

Comperi ex his qui ei fuere conscij Wywiedziałem się od tych ktorzi go świádomi byli/álbo ktorzi s nim towárzistwo wiedli.

Ego conscia mihi sum a me culpam esse hanc procul,To wiem dobrze żem w tym nic nie winná. Mens conscia facinori,Czuiący się w iákim złym vczinku.Conscium facere aliquem, Zwierzić się komu swych táiemnic.

Conscius,Winny/czuiący się w czym.Conscius animus, Consciens sibi culpæ, maleficij,aut noxæ,Czuiący się/etc.

¶Conscientia,æ,fem.tert. Sumnienie. Conscientia bene actæ uitæ, Wiádomość dobrze wiedzionego żywota. Bona cōscientia, Dobre sumnienie.In conscientiam assumere aliquem,Zwierzić się komu swych rzeczy.

Oppressus conscientia scelerum suorum,Zádusiło go złe sumnienie iego. Te conscientiæ stimulant malefactorum tuorum,Dopiekáć sumnienie złych twoich vczinkow.

A recta conscientia transuersum unguem non oportet discedere.

¶Conscisco,consciscis,consciui, conscitum,consciscere,id est,consentio siue sciens consentiensq; infero,Przizwalam álbo wiedząc á chcąc wwodzę wnoszę y vstáwiam co.

Facinus in se fœdum consciscunt,Wiodą ná się sromotny vczinek/álbo się dopuszczáią.

Consciscere facinus , Nieiáką niecnotę popełnić. Consciscere fere ad mortem pertinet,pleruncq; enim legimus,mortem sibi consciuit,Sam się o gárdło przipráwił.Sam się zábił. Consciscere probat Calep.pro contrahere ex Columella ubi nunc legitur Consistere,lib, 7.cap.6.

¶Adscio,sed usitatius Adscisco,id est adiungo,Przyłączam/przimuię/przisadzam.Adsciscere sibi aliquem in societatem,Przyiąć kogo k swemu towárzistwu Adsciscere morbū,Przipráwić się ku chorobie,

¶Descisco,Odstáię/odpádam/ pozostawam obrácam się. Desciscere ab alicuius opinione,Odpáść od cudzego mniemánia. A parentum consuetudine desciscere,Záchowánia przodkow swoich pozostáć.Descisco a præceptore,Odstáię od swego mistrzá.Desciscere a Repub.Od Rzeczy pospolitey odstáć.Desciscere a se,Sam się siebie záprzeć.

Desciscere a ueritate , Od prawdy odpáść.

Desciscere a populo Romano ad Illergetes,Odstáć od ludu Rzimskiego á przistáć do Illergetow.Humidum solum desciuit in pratum,Niski grunt mokry obrocił się w łąkę.

¶Nescio,Niewiem. Hic nescit quidem nisi fœnus fabulari,Ten nie vmie ni o czym inym mowić iedno o świey lichwie. Serpit enim nescio quo pacto per omnem uitam amicitia,Bo się ynie nie wiem iákim sposobem przez wszistek żiwot przirażn.

Nescio profecto quid animus præsagit mali,Nie wiem owszeki co mi serce powieda złego.Nescire latine, Nie vmieć po łácinie. Nescio ego te : Nie mam ya ciebie znáć:

¶Nescius,a,ū,Niewiedzący/też nieświádomy/niewiadomy/a/e. Impendentes mali nescius,Niewiedząc nic o przyszłym nieszczęściu.

¶Perscitus,a,um,Cic.ad Atticum lib. 15.Epistolam tibi misi ut tu de prouincia Bruti & Casij perscita,&c.

¶Perscienter aduerbium,Bárzo trafnie/foremnie/misternie.

¶Præscio,is,ire,Wiem/przed tym przeglądam/przebaczam.Iam dudum ista presciui, Dawno ia to przeyźrzał/iż ták zwłaszczā miáło być.

¶Præscisco idem.

¶Præscientia,æ,Przeyźrzenie.

¶Præscita , Przeglądánie / przeznáczenie.

¶Rescio,Dowiáduię się.Rem omnem resciuit,Dowiedział się káżdey rzeczy.Rescisco idem,me abs te immerito accusatum postmodum rescisces, Dowiesz się potym żeś się niewinnie ná mię skárżył.

Sciona urbs Campaniæ,C C.

Sciomantia fem.Latine diuinatio ex umbra,Wieszczká z cieniu.

Sciopedes, masc.pen. cor. Lud o iedney nodze w Indiey ktora się zákriwáią od słonecżney gorącości.

Sciathericon,neut. σκιατήρικον Słoneczny zegar Nam sciatheras pen. prod. Jest gnomon/to iest pálcat álbo łaszczká ktora cień ná tákowym zegárze kłádzie álbo okázuie.

Scipio,ſcipionis,maſc.tert.Pálcat / laská/ pálicá do podpieránia. Scipio eburneus, Słoniowa laská. Vnde familia Romana Scipionum.

Scirpus,ſcirpi,maſc.ſec. Sitowie. Nodū in ſcirpo quæris prouerbium, Węzłá w śitowiu ßukaß / to yeſt názbyt ſie ſtáraß.

Scirpi apud Gellium dicuntur captiunculæ argutiæq;.

Scirpo,as,are,Sitowiem nieco zwięzuyę álbo plotę.

Scirpeus,a,um,Sitowy/a/e.

Scripea, æ, Koßyk z śitowia álbo z rokićiny vczijniony.

Scirpulum,li,dimin.Koßiczek.

Scirpula,le,Máły noźyk do obrzezowánia winnic/rzezak álbo przinoská.

Scirrum σκίῤῥον Twárde mięſo ktore mężczyźnie pod czás w brzuch roſcie/ kra niektorzi zową.

Sciſco,ſciſcitor, ſcitor , ſcitum , Vide Scio.

Sciſſile, Vide Scindo.

Sciurus,ſciuri,maſc.ſec.Wiewiórká.

Sclaui uel potius Slaui a nomine,Sławá Gloria,maſc.Lud sławácki yáko my yeſteśmy Polacy/Czechowie/Morawiánie/ Kárwáći/Dalmatowie/Croatowie/Illiricowie/ Serbowie/ Ruſacy álbo Ruś Vándálowie Venedi,uel Viniđe.

Sclopus ſonus eſt facticius,qui ex inflatione buccarum erumpit,C C.*Klaſk, Pukawka*

Scobs,ſcobis,fem.uel hic ſcobs maſcul. tert,Proch ktory páda pod piłkę gdy co trą álbo piłuyą/trocimy.

Scobina,æ,idem ſed Obſoletum.

Scodra,fem.pri. ciuitas Dalmatiæ uulgo Scutatim aliquando Venetorum fuit,nunc Thurcæ.

Scolecia,æ,genus æruginis in ære Cyprio.

Scolymos herba quæ & Cinnara dicitur.

Scolopendra,dræ,Nieyáki rodzay koſmátych robaków o wielu nogách/też nieyáki rodzay morskich ryb. Et Scolopendria nomen herbæ, uel Scolopendrium alias Calcifraga,yeleni yęzik.

Scombrus , ſcombri , Morska rybá w wodźie ſie zda być tákiey fárby yákoby ſárká.

In freto Hiſpanico frequens Marquerean Fráncuzowie zową.

Scitica herba. Hanc qui ore tenent, ij nunquam eſuriunt, vel ſitiunt, ita ſatiat: neq; tamen inde amittunt appetitum.

Scomma,ſcommatis,neut.tert.Latine cauillum,Vßczypliwe słowo / nieyáwnie ále pod przikrywką rzeczone / zwłaßczá gdy ynne mowiemy á ynne dawamy znáć.Morſus figuratus qui ſæpe fraude uel urbanitate tegitur,ut aliud ſonet,aliud intelligat.

Scopa uel potius ſcopæ,ſcoparum , in plurali tantum,Miotłá.

Scopa regia,herba.

Scopæ etiam dicuntur,Snopki ziół.Quas medici manipulos uocant , Gárść ziół.

Scopæ diſſolutæ prouerbium , Rozſuta miotłá / to yeſt nicżemna rzecz álbo ludźie.

Scopula,læ,dimin.Miotełká.Scoparius, ſcoparij,Vmiatácz/ſługá do chędożenia domu.

Scopo,as,are,pro uertere & mundare in Biblijs tantum.

Scoptula operta.

Scopes,aues quædam.CC.

Scopus,ſcopi,maſc.ſe,Cél do ktorego ſtrzelánia.

Scopus Metaphorice,Koniec á cél ku ktoremu ſie kto bierze y skłánia/przedſięwźięcie vmysłu.

Hic non eſt ſcopus meus, Nie to yeſt moye przedſięwźięcie. Scopum attingere, Cél vbić.Et prouerbialiter , Pożądáną rzecz oſiągnąć.A ſcopo aberrare, Chybić célu.

Scopulus,ſcopuli,maſc.ſec. Kopiec/też wyſoka ßpiczáſta skáła.

Scopuloſus,a,um,kopczyſty/skáliſty/a/e.Locus ſcopuloſos & difficilis , Skáliſte mieyſce bárzo trudne.

Scoria,æ,fem.prim.Szlák/ßimowiny/Iżudy álbo żużel od krußcá.Molybdæna idem, ponitur interdum pro cura & paſsione.

Scorpio,ſcorpionis,maſc.tert. Niedźwiadek.

Scorpius etiam ſiue ſcorpio ſignum cœleſte,Známię niebieskie niedźwiadek.

Scorpio item,Nieyáki inſtrument wyrzeczny xtałt niedźwiadkowy máiąc niektorzi lußa zową/też oſtrze czerniowe/ołowem ná końcach oblane/ bicze / yákiemi pogáńſtwo żywych męczenniki dla wiáry páná Chriſtuſowey biczowáć aż do śmierći.

Scorpiarij

Scorpiarij, Ktőrzi z tákowego naczinia ſtrzeláná. dicti ſunt.

Scorpius item herba ſemen habens ad ſimilitudinem caudæ ſcorpij, & ſcorpios piſcis, Plinio.

Scorpites gemma, etc.

Scorpiuros herba eadem quæ ſcorpius.

Scortum, ſcorti, neut. ſec. Skorá. idem quod corium.

Scortum etiam, Kurwá/ poſpolita málpá.

Scortulum, & ſcortillum diminutiuum, Kurewká.

Scortes teſtium, arietinorum pelles, Moßná báránie ſkőry.

Scorteus, a, um, Skőrzány/a/e.

Scortor, ſcortaris, ſcortari, Kurewſtwá pátrzę/nieczyſtość plodzę.

Scortator, ſcoratoris, maſc. tert. Kurwiarz/ kurewnik.

Scortatio, onis, fe. ter. Kurewſtwo / nierządu plodzenie.

Scoti populi Britannici, Lud Angelſkiego krolewſtwá.

Scotia, Kráyiná álbo krőlewſtwo Szodzkie.

Scoticus, a, um, Co k tym należy/ Szocki/a/e.

Scotoma, pen. prod, Scotomatis, neut. uertigo oculorum, Chorobá gdy ſie zámierzka miedzi oczimá.

Scoton fruticis genus, C C.

Scotuſſæ loca ſunt in Macedonia & Theſſalia.

Scranteum, pellem uocant in qua ſagittæ reponuntur, Sáydak/C C.

Scratia, æ, uermiculus habitans in frondibus, & per Metaph. meretrix, Poſpolita kurwá. Obſoletum.

Screo, ſcreas, are, act. pri. Charcham/ z cięſzkością flágmy zbywam.

Screatus huius ſcreatus, maſc. q. Chárchánie.

Screator, maſc. ter. Charchálá.

¶Excreo, Odcharcham. Excreatus, Odchárchánie.

Scriba, Vide Scribo.

Scribligo, inis, fem. tert. id eſt Solecíſmus Obſoletum, quidam etiam Scribligo ſcribunt.

Scriblita, ſcriblitæ, pen. prod. Pieczone álbo ſmáżone ciáſto/ yákie przi dworzech zwykli czinić.

Scribo, ſcribis, ſcripſi, ſcriptum, ſcribere, act. tert. Piſzę. Sua manu ſcribere, Włáſną ręką piſáć. Literas ſcribere ex ſermone alterius, Nápiſáć liſt do kogo z powieśći czyiey. Scribere pluribus ſubaudi uerbis Szerzey piſáć.

Scribere item, Piſáć/to yeſt ſkłádáć. Verſus uel carmina ſcribere, wierſze ſkłádáć. Scribere leges, id eſt, condere. Czynić vſtáwy Aliquem hæredem ſcribere, Zápiſáć komu ymienie/zoſtáwić go potomkiem. Scribere aliquem teſtamento, idem. Dicam alicui ſcribere, Pozwáć kogo. Scribere in animum, Dobrze ſobie w pámięć bráć. Scribere exercitum, Ludzie służebne przyimowáć.

Scribere notis, Nie zupełnych słőw piſáć/ znáki tilko yákiemi znáczić. Supplementum legionibus ſcribere, Przyimowáć służebne do wypełnienia záſtępőw. Scriptum reliquit, Ták nápiſał w ſwoyich xięgách. Vt ſcriptum uideo, Jle z xiąg wyrozumieć mogę.

Scriptito, ſcriptitas, ſcriptitare, frequentatiuum, a ſcripto, ſcriptas frequentatiuo, quod in uſu non eſt, Vſtáwicznie piſzę.

Scriptio, ſcriptionis, Piſánie.

Scriptus, huius ſcriptus, idem, Scriptu ſe abdicauit, Wyłamał ſie z piſmá/nie chce więcey piſáć. Scriptum facere, Piſániem ſie żywić.

Scriba, ſcribæ, fem. prim. Piſarz.

Scriptor, ſcriptoris, maſ. ter. Skłádácz xiąg Librarius celeberrimus ſcriptor, Známienity ſkłádácz.

Scriptor item idem quod ſcriba, Piſarz.

Scriptor legum, Vſtáwcá ſtátutőw.

Scriptorius, a, um, Co ku piſániu należy / piſarſki/a/e. Calamus ſcriptorius, Piőrko do piſánia.

¶Gladiolus ſcriptorius, Scriptural/ nożyk ktőrym piőrká temperuyą álbo rzezą ku piſániu.

¶Atramentum ſcriptorium, Jnkauſt czernidło co nim piſzą.

Scriptura, ræ, fem. prim. Piſmo.

Scriptura etiam, Skłádánie xiąg/też dochőd roczny ze cłá/álbo vrząd celniczy/celnictwo/ celnicze piſárſtwo. Proprie tantum, Dochody ktőre. Z paſtwiſk bywáyą zgromádzone.

¶Magiſter ſcripturæ, Nawyſzſzy celnik.

Scripturarius, ſcripturarij, Piſarz álbo podpiſek celniczy/ ſzáfárzá/ álbo podſkárbiego. Ager ſcripturarius, Náyętá rolá z czinſzu.

Scriptum, ſcripti, ſubſtantiuum, Piſmo.

Idem quod ſcriptura, Scriptis mandare, W xięgi popiſáć. E ſcripto recitare, Z piſmá czytáć.

Scripturio, is, ire, deſideratiuum, Rad bym piſał / piſzczą mi żeby ná piſánie.

Scribello, as, & Conſcribello pro ſcribo antiqui uſurpabant, obſoleta.

¶Compoſita, Adſcribo, ſeu Aſcribo Przipiſuię / przywłaſzczam. Adſcribito me fratris ſententiæ, Mieÿ mie zá to że weſpołek s brátem dzierżę. Tegom zwłaſzczá mniemánia yeſt co y ón.

Aſcribi in ciuitatem & ciuitati, Być wpiſan álbo przyięt w mieſckie práwo. Aſcribere in numerum ſcholaſticorum, Przyiąć za żaká.

Aſcribe me tertium in amicitiam, Przipiſz mie trzeciego k ſwemu towárzyſtwu. Aſcribere pœnam fœderi, Záłożić winę ná tego ktory ſtanie álbo przymierze łamie.

Aſcribit G. Pompeio gloria rei militaris, pompeiuſowi bywa przywłaſzczona chwała walecżna.

Aſcribit me ſotium tuis laudibus opinio hominum, Przywłaſzczáyą mi ludzie część twoiey chwały.

Aſcribere ad numerū, W liczbę poczitáć.

Aſcribere tutorem, Opiekuná ná teſtámencie zoſtáwić.

Aſcribere alicui ſalutem, Przipiſáć komu ná cżiym liście pozdrowienie / vkłon álbo czołem vderzenie.

Ne aſcribas mihi negligentiam, Nie przywłaſzczay mi niedbáłości. Aſcribere & attribuere idem.

¶Aſcriptio, onis, Przipiſánie / przywłaſzczenie.

¶Aſcriptitius, a, um, Przipiſány álbo wregiſtrowány / a / e. Ciuis aſcriptitius, Nowo wpiſány y przyięty w mieſckie práwo.

¶Aſcriptitij uocari poſſunt qui extraordinarij in collegijs magiſtratuū aſſumuntur, Przywzięci / przyobráni / przyſádzeni ku drugiey rádzie.

¶Aſcriptiuus pro Aſcriptio apud Plaut. Inuſitatum.

¶Aſcriptor, aſcriptoris, uerbale, Ktory przi powodney ſtronie w ſpráwie yego ſtoyi.

¶Aſcriptor & Subſcriptor pro fautore & aſtipulatore, Miáſto pomágácżá y poſwiádcżicielá. Autor & aſcriptor.

¶Conſcribo, Popiſuię / vſtáwiam / poſtánowiam co. Legem conſcribere, Státut vczinić. Quæſtionem conſcribere, Wyznánie w mękách złoczincowe w regiſtr nápiſáć. Librum conſcribere, Xięgi popiſáć. Parietes conſcribere, Sciány pomálowáć / piſmem pokriśić. Syngraphum conſcribere, Spiski miedzi ſobą vczinić / Handſchrifft álbo zapis ręki ſwey dáć ná ſię.

¶Conſcribellare & Conſcribillare ueteres dixerunt, obſoletum.

¶Conſcriptus, a, um, participium, Popiſány / a / e. Conſcriptæ literæ, Popiſáne liſty. Conſcripti, Popiſáni / to yeſt w regiſtry wpiſáni álbo wwiedzieni. Conſcripti etiam, Spiſáni ktorzi ſie weſpołek ná co ſpiſáli.

¶Conſcripti etiam dicebantur qui ex equeſtri ordine patribus aſcribebantur, ut numerus Senatorum expleretur.

¶Conſcriptio uerbale, Popiſánie też rozrządzenie y nápiſánie. Cic. Falſæ conſcriptiones quæſtionum, Fálſziwe nápiſánie wyznánia tych ktorzi ſie w mękách ſpowiedáyą.

¶Circumſcribo, Opiſuię. Metaph. Podchodzę / oſzukawam.

Circumſcribere pro conſtituere, ut circumſcribere aliquem locum habitanti, Náznácżić komu mieyſce budowánia. Exiguum nobis uitæ curriculum natura circumſcripſit, Krotki nam czás żiwotá nátura przirodzenie náznácżiło. Circumſcribere aliquem re aliqua, Podeyść kogo nieyáką rzeczą.

Circumſcribere ſeipſum, Sam ſie w niecżym oſzukáć. Sam ſobie krziw w niecżym być.

Circumſcribere atq; diripere ſynonyma.

¶Circumſcriptus, a, um, participium, ſiue nomen ex participio, Oſzukány / podeſzły też okryſzony / obmowiony állo krotki. Nihil circumſcriptius, Nic okryſzeńſzego to yeſt krotſzego.

¶Circumſcripte aduerbium, Krótko / krotkiemi słowy oſięgaiąc.

Circumſcriptæ dicere, Okrężnie mówić / to yeſt krotko.

¶Circumſcriptor uerbale, Oſzukácz / podchodziciel. Circumſcriptor teſtamentorum, Fałſzerz teſtámentów.

¶Circumſcriptio uerbale, Opiſánie.

Circumſcriptio terre, Okrążenie álbo ocełowánie.

Circumſcriptio adoleſcentium, Oſzukánie młodzieńców.

Temporis circumſcriptio, Opiſánie czáſu.

¶Circumſcriptio & ambitus orationis pro periodo,

¶Deſcribo

¶Describo, Przepisuię od kogo drugiego/ też rozrządzam też málowániem wyrážam. Describere librum, Przepisáć xięgi. Describe hanc Epistolam, Przepiß ten list/ zostaw go kopią álbo przepis.

Describere comedias Græcas, pro uerbis latinis eas exprimere, & ad exemplum earum similes eiusdemq; argumenti componere, Wyłożić/ przełożić ná łáciński yęzyk.

Duodena describit in singulos homines iugera, Ná káždego człowieká rachuye dwánaście stay álbo yutrzin. Item describere idem quod censum agere, Szácowáć/ ßácunki wkłádáć.

Describere pecuniam in ciuitates, Jle ktore miásto ßácunku ma dáć rozráchowáć rozrządzić/ rospráwić.

Ciuitatibus pro numero militum pecuniarum summas describere, Miástom wedle wielkości służebnych/ ßácunki vstáwić/ rozłożić.

Vectigal aliquibus æqualiter describere, Jednáki pobor vstáwić. Ipsorum bona comitibus compotoribusq; descripsit, Pobrawßy yem dobrá rozdzielił miedzy swe towárzistwo y biesiádniki. Describere urbis partes ad incendia, Miásto rozdzielić ná ktorychby mieyscách miał być ogień záłożon.

Describere iura, Káždemu swoye práwo powiedáć y rospráwiáć.

In genera describere, Niektore rzeczy ná pewne częśći álbo głowne ßtuki álbo artikuli rozdzielić.

Descriptus populus censu, ordinibus ætatibus, Rozdzielony lud wedle stanow dobr máyętności y dostoyności. Describere aliquid, Popisáć/ wymálowáć wyłożić słowy wyrznąć co tákowego. Latronem & siccarium aliquem describere, Łotrá á morderzá yákiego własnemi yego strefámi/ yáki yest á yáko godzien wystrychnąć/ słowy wyrznąć.

Definire & describere uerbum aliquod, Wyłożić.

Describere in Deos, W liczbę bogow policzáć.

¶Descriptus, a, um, participium & nomen ex participio, Vt descriptæ leges, Popisánie práwá.

Dimensa atq; descripta, Pomierzone y podzielone.

Natura nihil aptius nihil descriptius, Cic. Nic potemnieyßego y zrządnieyßego yáko przirodzenie.

¶Descriptio uerbale ipse discernendi actus, Przepisánie/ przepis. Vt descriptio & imago tabularum, Copia á listow przepis/ otworzistych mandatow.

Descriptio item pro definitione, Wykład/ wyłożenie/ opisánie ktorey rzeczy. Vt descriptiones temporum, Opisánie czásow/ co sie ktorego czásu stáło/ álbo sie też ma stáć/ to yest rozłożenie czásu. Descriptio populi, Rozłożenie ludźi ná roty Descriptio equitum peditumq;, Rozrządzenie.

Vrbs descriptione ædificiorum nobilis, Cic. Sławne miásto dla rządnego wystáwienia domow.

¶Exscribo idem quod describo, Przepisuię/ wypisuię co z czego. Exscribere alicui, Wypis komu pisáć z xiąg. Exscribere patrem similitudine, Być podobien oycu.

¶Inscribo, Wpisuię/ też mienię/ tytuł dawam. Quomodo inscripsit librum, Jáko pomienił/ álbo yáko tytuł dał xięgom. Vulgo intitulare dicunt, Inscribere uino Prouerbium, Zápamiętáć. Inscribere ædes, Dáć wywołáć dom ná przedánie/ y cenę yego pomienić.

In animo aliquam orationem inscribere, Wziąć w pámięć. Inscribitur Panathenaicus, Ma ten tytuł Pánáthenáikus.

Instatua inscripsit parenti optime merito, Ná słupie ktory oycu swemu postáwił słowá nápisał/ etc.

Parenti optime merito, Oycu swemu bárzo godnemu.

Inscribere etiam significat lacerare, Inscribere tergum uirgis, Pośládek náćechowáć rozgámi.

Inscribere corpus, Podrzeć ciáło/ niecżym náćechowáć.

¶Inscriptus, a, um, participium, Wpisány/ a/ e.

¶Inscriptus nomen, Nienápisány.

¶Inscriptum, inscripti, Cedułká/ wpisánie.

¶Inscriptio, onis, Napis/ tytuł. Non uides ex inscriptione cui pertinent literæ, Nie widziß z tytułá komu służy ten list álbo przisłucha.

Interscribo, W pośrzod co wpisuię/ miedzy co wrážam/ wsádzam com opuśćił.

Perscribo ad finem usq; scribo, Cáłowićie á zupełnie co wypisuię.

Scribo item, Piſzę do kogo / oznaymiam co komu. Diligentiſsime ad me de omnibus rebus perſcripſit, Pilnie o wſzech rzeczách popiſał.

Perſcribere pecuniam, Przes bánk komu pieniądze posłáć / to yeſt gdy ye włoży w Krákowię á dádzą mu liſtek od w banku śiedzących / tedy mu ye dádzą w Weneciey. Determino, legem pono, præcipio, præſcribo, ſynonyma. Præſcriptum, præſcripti, Piſmem oſtęgniono / w xięgi wwiedziono. Præſcriptum in tabulas idem.

¶ Prężcribo, Zápiſuię / zákriſzam / vſtáwiam yáko śię kto chowáć ma / zákázuię. Nonne tibi præſcripſeram, A zażem ći był nie zákryśił.

Præſcribere finem rei alicui, Koniec á cél ktorey rzeczy zápiſáć. Præſcribere quæ ſunt gerenda, Poſtánowić álbo roskázáć co kto ma czinić. Item præſcribere apud Iuriſconſultos, Dawnośćią wydzierżeć.

¶ Præſcriptio, Dawnośći wydzierżenie.

Præſcriptio item, Polecenie / roskazánie / zákazánie / poſtánowienie vſtáwá / ſtátut. Norma regula præſcriptio, idem.

¶ Præſcriptum, præſcripti, idem, Omnia ex præſcripto facere, Wſziſtko wedle vſtáwy á poſtánowienia czinić.

¶ Proſcribo aliquid per ſcripturam, uenale propono & publico, Oznaymuię piſmem / żemi yeſt nieco przedáynego przibiyam cedułkę ná dóm / oznaymuyąc że yeſt przedáyny. Qui mos antiquus fuit.

¶ Proſcribo etiam, Wywoławam z ziemie odśędźić go oyczizny.

¶ Proſcriptus, a, um, participium, Wywołány z ziemie.

¶ Proſcriptio, onis, Wywołánie z ziemie / wyświecenie.

¶ Proſcriptor, oris, Ten ktory kogo dawa wywołáć.

¶ Proſcripturio, proſcripturis, proſcripturiui, proſcripturitum, proſcripturire, Mieć wolą kogo wywołáć / ná to śię wſziſtko bráć chcąc kogo wywołáć.

¶ Reſcribo, Opiſuię / tez oddawam. Argentum iube reſcribi, Terent. Káż pieniądze oddáć záś położić / á zwłaſzczá przes bank záś odesłáć.

Reſcribas nobis ad omnia rogamus Odpiſz nam ná wſziſtki rzeczi o to ćie prośiemy.

Ad has literas ſtatim mihi reſcribe, Odpiſz.

Tuæ epiſtolæ nondum reſcripſi, Nie odpiſałem ná twóy liſt.

¶ Reſcriptum, reſcripti, Odpis / odpiſánie ná liſt.

¶ Subſcribo, Podpiſuię. Metaph. Dźierżę weſpółek s kim / przizwalam ná czinę mniemánie.

Non ſubſcribo tuæ ſententiæ, Nie dźierżę s tobą. Subſcribere uoluntati alicuius, Przeſtáć ná tym yáko śię komu zda. Si uoto fortuna ſubſcripſerit, By fortuná chćiáłá folgowáć / by śię wedle moyey żądliwośći ſtáło.

Odiis alicuius ſubſcribere, Pomágáć śię komu ná kogo gniewáć / ſurowić nieprziyáźni czinę przećiwko komu. Cauſam ſubſcribere, Przicżinę przywieść álbo przitoczić dla czego co czini.

Literas ſubſcribere, Liſt włáſną ręką podpiſáć.

¶ Subſcriptio, onis, Podpis / podpiſánie / tez pozwolenie komu w czym.

¶ Subſcriptor, ſubſcriptoris, Pozwoliciel ten zwłaſzczá ktory przi kim ſtoyi w ktorey rzeczy.

¶ Subſcriptor, & approbator.

¶ Tranſcribo idem quod deſcribo, Przepiſuię.

Autorem aliquem tranſcribere, Xięgi niektorego skłádáczá przepiſáć.

Tranſcribere, Zdáć / ſpuśćić. Alicui fundum tranſcribere, Nieyáki grunt komu ze wſzem práwem ſpuśćić.

¶ Tranſcribere item, Odmienić kupią zá kupią / towar zá towar wziąć / álbo kupią oddáć.

¶ Tranſcribere item, Práwo właſność / dług álbo co tákowego komu ná kim vkázáć / wzdáć y zápiſáć mu áby tego ná nim dochodźił / álbo tez pożiczáną ſumę od yednego wziąć á drugiemu dáć ná zapis.

Scrinium, ſcrinii, neut. ſecund. Skrzinią.

Scriptito, ſcriptura, Vide Scribo.

Scrobs, ſcrobis, tam maſc. quam fem. Párſk / dół.

Scrobis etiam in nominatiuo dicitur.

Scrobiculus, li, diminutiuum, Párſzczek / dołek.

Scrofa, æ, uel ut quidam scribũt scropha æ, Swinia/máciorká.

Scrofipascus, sci, masc. scropharum pastor, apud Plautum inepta compositio.

Scrofula, læ, diminutiuum, Swinká.

Scrofula etiam dicitur idem quod struma, Vide infra quid sit *Struma*.

Scrotum, scroti, neut. secund. Moßná/moßenká.

Scrupus, scrupi, mascul. secund. Máły kámyk.

Scrupulorum lusus, Dźiecinna á chłopięca grá máłemi kámykámi.

Scruposus, a, um, & Scrupeus, a, um, Kámienisty/a/e.

Scrupulus, li, dimin. Máluczki kámyczek yáko ten ktory zá trzewik zápádá/krzinká kámykowa. Metapho. Cięßkość/stáránie/trosłánie/trapienie.

Inijcere scrupulum, Zátrosłáć kogo/zádáć trudność.

Ex animo scrupulum euellere, Wyświebodźić kogo z tego co go trapiło. Exime mihi unum hunc scrupulum, Pozbaw mie tego yednego obáwánia.

Vnus scrupulus etiam restat qui me male habet, Jedná yeßcze rzeczká yest ktora mię tresce.

Aculeus, scrupulus, dubitatio, fere synonyma.

Scrupulus item siue scrupulum, scrupuli nomen ponderis, Latine obolus dicitur, Trzecia część dráchmy/ dwánasta część yednego łosu.

Scrupulus item mensura terræ habens pedes quadratos centum, & est ducentesima octogesima octaua pars iugeri.

Scrupulosus, a, um, Kámienisty/a/e. Metaphor. Zátrudniony/ pełny wątpliwośći y rostárgnienia vmysłu/troßczący sie. Scrupulosa disputatio, Zátrudniona/záwikłána disputacia.

Scrupulositas, scrupulositatis, Trudność/zátrudnienie/wątpliwość/rostárgnienie vmysłu/wątpienie.

Scrupularis, & hoc scrupulare, Plin. Dicunt quantum auri sit in ea scrupulari differentia.

Scrupulatim aduerbium, Ná ßtuczki/ná kąski/ná drobinki/ná krußinki.

Scruta, orum, plurale tantum, Stáre gráty yáko są stáre żelázá/ßáty/ßmácisłá stáre sprzęty domowe.

Scrutarius, scrutarij, Ktory tákowe rzeczy przedáye/wendetarz.

Scrutarius, a, um, adiectiuum, ut forum scrutarium, Wendetá.

Scrutaria, æ, Apul. Przekupowánie/y olchód s tákowemi stáremi grátámi.

Scruto, as, sed usitatius Scrutor, scrutaris scrutari, Szukam/wywiáduyę sie/sperunę/bádam sie po czym.

Scrutari scripturas, Bádáć sie po piśmie báwić sie pismem obierać sie w piśmie,

Vestigia domini sui scrutari dicitur canis, Śledźić zá páńskiemi stopámi. Tabellarios scrutari.

Scrutinium, scrutinij, Szukánie/wywiedowánie.

¶Perscrutor, aris, ari, idem quod simplex, Wysperowáć.

Qui perscrutatur arculas muliebres, Ktorzi zwykli wysperowáć skrzinki białych głow.

Literas legis perscrutari, Káżde słowko w zakonie przeczitáć y vważić.

Perscrutari penitus naturam criminis, Wysperowáć do końcá przirodzenie á własność ktorego występu.

¶Perscrutatio, perscrutationis, Wypytawánie/wybádánie/wysperowánie.

Scrutator, scrutatoris uerbale in Biblijs tantum legitur, Wybádácz álbo wybádownik/wysperownik/wywiádownik. Vt scrutator cordium dicitur Deus.

Sculmam pro sequestre ueteres usurpauere.

Sculpo, sculpis, sculpsi, sculptum, sculpere, act. tert, Rzeżę/dłubię/czinię álbo ciesę obrázy ták z kámienia yáko y z drzewá.

Sculptura, sculpturæ, Rzezánie/wydłubánie/vciosánie.

Sculptor, sculptoris, Snicer/okrąźnik/ albo obrázny może być zwan/ bo śnicer yest niemieckie słowo nie polskie.

Sculptilis, & hoc sculptile, Co bywa rzezano/ciosano/obraz nieyaka rzecz rzezana dłubana albo ciosana. In Biblijs tantum legitur.

Sculponea, fem. prim. Piślnianka.

Sculponeatus, a, um, W piślniankach chodzący/a/e.

Scurra, scurræ, masc. pri. Naśmiewcá / błazen/ lotr.

Scurrilitas, scurrilitatis, Wśetecznosć / błazeństwo/lekkość.

Scurrilis & hoc scurrile, pen. prod. Wśeteczny/lekki/ błazeński.

Scurriliter aduerbium, Wśetecznie/błazeńsko.

Scurro idem quod Scurra.

Scutella, Vide *Scutum*.

Scutica, scuticæ, Rzemienna puchá. Bicz tátárski. Nam σκοτ@, Latine corium, Rzemień.

Scuticula, læ, diminutiuum, fem. prim, Biczik.

Scutilum tenue ac macrum, Sipont. sine autore.

Scutriscum, scutrisci, uasis genus apud Catonem.

Scutum, scuti, neut. se. Tarczá/páwezá. Scuto uitare periculum, Tarczą odbić álbo ná tarcz wziąć yáki śtrch.

Scutatus, a, um, Páwęźnik / tarcznik ktory zwłaszczá tarczą nosi.

Scutarius, scutarij, substantiuum, Tarcznik ktory tarczą czini.

Scutarius, a, um, adiectiuum, Co ku tarczy należy/tarczenny/ páweźniczy. Fabrica scutaria, Wárstat tarczenny.

Scrutifer, scrutiferi, masc. sec, Chłopiec álbo páchołek zá pánem tarczą noszący. Alias Armiger.

Scutigerulus, pro eodem quasi scutum domini gerens apud Plaut. inusitatum.

Scutulum, scutuli, dimin. Tarczyczká/ páweźká.

Scutula. læ, uas octo unciarum capax, Krzinow.

Scutula, læ, Okrągła figurá tákiego ksztaltu yáko pąyączy zwykli czinić.

Scutella, læ, Misá.

Scutulatus, a, um, Ná ksztalt tarczy vczinion.

Scutulatus textus, Słoyerzowáte álbo wzorziste tkánie. Scutulata uestis, Słoyerzowáta sukniá/to yest kreski/strefy á cirkle okrągłe ná sobie máyąca / yáko bywáyą tarcze álbo misi málowáne.

Scylace urbs circa Cyzicum.

Scylla, scyllæ, filia Nisi Megarensium regis item filia Phorci, Ktora się (yákoż to Poetowie báyą) w opocziśtą skálę obrócilá/álbo w morski dziw śczekáyący yáko pies. Estque saxū in mari, periculosum mare faciens nautis, Euitata charybdi incidere in scyllam, Prouerbiū. Ze dżdżu pod rinnę vciec.

Scylla item, Nieyáki rodzay ryb y ptakow á zwłaszczá w rzece Lyri, in Campania.

Scylleta loca in quibus Scyllæ pisces capiuntur.

Scyllinus, a, um, ut Scyllinum acetum, Ocet s morską cebulą vczinion.

Scylliticus, a, um, ut acetum scylliticum idem.

Scyllites, scyllitæ, masc. figurate, neutro iungitur, ut Vinum scyllites, Vide Scillites in dictione Scilla.

Scyllaceum Atheniensium colonia in ultimo Italiæ.

Scyllæum promontorium in Peloponeso.

Scyllus, untis, oppidum Achaiæ.

Scymnus, Latine leonis catulus apud Lucret.

Scyphus, scyphi, masc. Kubek/krużyk/czászá/naczinie zwłaszczá z ktorego się rápuyą.

Scyritæ gentes inter Nomados Indos.

Scyros seu Scyrus Insula contra Magnesiam in mari Ægeo.

Scyrius, & Scyricus adiectiua.

Scyronia saxa, Okrutna skálá opocziśta. In Attica non procul a Megera.

Scyrpus, Vide *Scirpus*.

Scytala, læ, uel Scytale, les. fem. mus araneus latine dicitur.

Schytanum genus medicamenti CC.

Scythia, fem. prim. regio septemtrionalis, a Schytha Herculis filio ita dicta, & est duplex, altera Europea, altera Asiatica, Tártárska ziemiá / ktora yest

dwoyá

dwoyá/tá ktora ſie poczina z tey ſtrony rzeki Tánáis áż ku Dunáyowi bywa zwána Scythia Europea/á záś z drugiey ſtrony rzeki Tánáis áż do morzá Oceanum/do góry Taurum/do morzá Hyrcanum y dáley do Indiey áż ku morzu / zową Scythiam Aſiaticam rozmáyite ludźie oſiega w ſobie.

Scytha, æ, & Scythes, Tátárzin / Pogánin.

Scythius, a, um, & Scythicus, a, um, poſſeſsiua, Tátárski.

Scythotauri populi Scythiæ, Przi górze Taurum mieszkáyący.

Scythos genus lapilli, C C.

S ante E.

Se pronomen accuſatiui caſus a ſui.

Se præpoſitio ſemper compoſita inuenitur.

Sebaſtan neut. Latine Anguſtum uenerabile, Dźiewe/ zacne. Vnde Sebaſtia ciuitas Cappadociæ & alia Armeniæ.

Sebennytum urbs in Ægypto.

Sebennyticus, a, um, Kto ztámtąd yeſt.

Sebethus ſeu Sebethos pen. pro. fons apud Neapolim in Italia.

Sebinus. pen. pro. Lacus Italiæ quem hodie uulgus lacum Iſei uocat.

Sebritæ populi Inſulæ Meroe uicini.

Sebum, ſebi, Vide Seuum, Sebo ibidem.

Sebuſium oppidum infra Argentoratum iuxta montem, Wyſſenburg po niemiecku.

Secale, ſecalis, pen. pro. neut. Zito rodleyſze niżli reß.

Secarius, Vide Seco.

Secedo, ſeceſſus, Vide Cedo.

Secerno, ſecretus, ſecretio, Vide Cerno.

Seceſpita, tæ, fem. Przinoßká álbo nóż do rzezánia ofiar/ słomową koſcią obłozony. Qualibus Idolorum cultores uſi ſunt.

Seceſsio, ſeceſſus, Vide Cedo.

Secinium libum quod Seceſpita ſecatur, Feſtus.

Secius aduerbium, Mniey.

Secludo, Vide Claudo.

Seco, ſecas, ſecaui, ſectum, ſecare, act. pri. Siekę/ rozrinam/ rżnę. In duas partes ſecuit, Ná dwie częſci roſciął. Pabulum ſecare, Záć.

Sectus, a, um, participium, Sieczony/ roſcięty/ a/ e.

Secaturus pro ſecturus.

Secamentum, ſecamenti, Zrzas/ to yeſt odcięta ßtuká.

Secarius, a, um, adiectiuum, ut ſportæ ſecariæ, Koße do zrázów á odciętych ßtuk náleżące.

Sectio, ſectionis uerbale, Roſcięcie/ roſieczenie.

Sectio item media uel aliqua pars bonorum ſiue omnia quibus multatur, confiſcatio uulgo dicitur, Przipádnieme ymienia ku ręce Rzeczypoſpolitey álbo wzięcie ná króla ymienia czyego zá winę.

Sectio etiam dicitur Iuris perſecutio qua utuntur ſectores, Dochodzenie prawem yákiey winy ná kim.

Sector, ſectoris, maſc. tert. Aſconius, Sectores ſunt inquit qui ſpem lucri ſui ſecuti bona condemnatorum ſemel auctionabantur proq; his pecunias penſitabant ſingulis, ac impoſterum pro compendio ſuo ſingula queq; pecunia populo uendituri, Ktory ná zysk kupuye ymienie tych ktorzi ye ku ręku Rzeczypoſpolitey vtrácili. Valla.

Sector inquit ſignificat eum accuſatorem, qui ex damnatione accuſati, dimidium bonorum expectat illius, aut certe aliquam partem.

Sectrix uerbale, fem.

Sectura, ræ, idem quod ſectio, Rozrzezánie roſprocie/ też skáłá álbo yáskinia pod ziemią.

Sectilis, & hoc ſectile, Szczepány/ roſcięty/ roſproty álbo łatwi ku ßczepániu. Vt ſectile porrum, Szczepły czoſnek álbo luk/ pory ß ſie łatwie głowká yedná od drugiey ßczepa.

Sectiuus, a, um, idem.

¶ Compoſita, Circumſeco, Wkoło obſiekuyę/ obrzezuyę/ obcinam.

¶ Deſeco

¶Deſeco, Odcinam/odrzezuię/ odſiekuię. Spicarum faſcem deſecare, Wierzcholki kłoſów obiąć.

Deſecare prata, Pokośić łąki. Deſecare arborem ſerra, Piłą drzewo przetrzeć. Collum alicui deſecare, Szyię vciąć.

¶Deſecans, antis, Odſiekáiący/ odrzezuiący.

Deſectus, a, um, participium, a Deſecor, Odcięty/odſieczony.

Deſecta cum ſtramento ſeges. Przi ſámey ziemi pożęte żito. Deſectio, Odrzezánie odcięcie / też pożęcie/pokoßenie. Vt deſectio pratorum, Pokoßenie łąk.

¶Diſſeco, Rośćinam/rozśiekuię. Diſſecare pectus, Rośćiąć pierśi.

¶Execo, Wyćinam / wyſiekuię. Execare neruos urbis Metaph. Moc y zwierzchność miáſtu ktoremu odiąć. Execare peſtẽ Reipub. Wykorzenić to co Rzeczypoſpolitey ßkodzi. Execare medicina dicitur & ſanare.

¶Exectio uerbale, Wycięcie/ wyſieczenie/ wykorzenienie.

¶Interſeco, Przećinam/przeſiekuię / przeparam.

¶Perſeco idem, perſecare uitium aliquod ne ſerpat, Przećiąć/to ieſt záieżeć iákiey złości áby ſie nießerzyłá.

¶Proſeco, Roſparam/rozſiekuię rozrzezuię do końcá. Vnde proſecta dicta ſunt ab antiquis uiſcera quæ in ſacrificijs proſecaſſent, Wnętrzności / roſiekowánie z bydlat ná ofiárę dánych.

¶Præſeco, Náprzod obcinam / ogłádzam obſiekuię/nie dopußczę rogáto rość.

¶Præſegmen, præſegminis, Odćinek álbo vćinek.

¶Reſeco, Odćinam / odrzezuię / odparam co od czego.

Linguam reſecare, Język vrznąć. Vngues reſecare, Páznokcie obrzezáć. Reſecare per translationem, Prawie do końcá oberznąć. Vt, ad uiuũ reſecare, S żywym weſpołek odciąć do żiwego doiąć/to ieſt gruntownie á ſámego fundámentu co wyłożić.

Libidinem reſecare, Odiąć komu ſwąwolą.

¶Reſectio uerbale, Odcięcie/ opiłowánie/ obrzezánie.

¶Reſegmen, reſegminis, idem quod præſegmen. Plin. Omnia perſequuti ſumus uſq; ad præſegmina uuguium, Naymnieyßymi rzeczy nie opuśćili áż y odrzązow álbo vcżinkow páznokćich.

S ante E.

¶Subſeco, Podćinam/podſiekuię/ podrzezuię.

Segmen, ſegminis, & ſegmentum, ſegmẽti, uenit a Seco, Vćinek / odćinek, zrząs/ odrząs/ßtuczká / kes wßelákiey rzeczy.

Segmenta mundi, Liniie cyrkle álbo częśći świátá. Alias Paralelli & Climata, Vide ſupra.

Segmen item, Klenot niektori rzezány z máłych ßtuczek złotá vczyniony/kołnierz/Halsbant/też zową z niemieckiego.

Segmentarij, Rzemieśnicy ktorzy tákowe klenoty czynią.

Segmentatus, a, um, W rzezáne á ſtrefowáne klenoty vbrány.

Segmentata ueſtis, Rzezána / ſtrefowána á rozmáyicie náplátána ßátá.

Opus ſegmentatum, & ſegmentati aſſeres, Szlonrzowáta/ßrotowána / ſkrá rokotá/to ieſt z máłych ßtuczek ſpoyona/yáko kywána ſkrzinki. Inde fit præſegmen & reſegmen, de quibus ſupra.

Secors uel Socors, Vide in dictione Cor.

Secreto, ſecretus, ſecretum, Vide Cerno.

Sector, ſectaris, ſectator, ſecta, & ſectarius, Vide Sequor.

Secubo, Vide Cubo.

Secula, læ, fem. idem quod falx, Koſá álbo śierzp.

Seculum, ſeculi, neut. ſec. Swiat / wiek. Id eſt, Czás ſto lat w ſobie oſięgáiący. Sæpe pro tempore uſurpatur, Vt ſeculum ſterile, Niepłodny czás.

¶In multa ſecula, Ná wiele lat / ná długie czáſy.

Tot ſeculis latuit, Ták długo ſie táił. Aliquot ſeculis poſt Scipio Carthaginẽ cœpit, W wielu lat potym/etc. Mores huius ſeculi noſtri corruptiſsimi ſunt, Obyczáie wieku náßego/ ſą bárzo popſowáne/ złe/potániáłe.

Secularis & hoc ſeculare, ut ludi ſeculares, Gry ktore we ſtu lat bywáły ſpráwowáne.

Secularis in Biblijs, Swiecki/ świátá tego.

Secum dictio compoſita ex ablatiuo ſe pronominis ſui, & præpoſitione cum, quaſi dicas cum ſe. Snim/s ſobą.

Secundus

Secundus,a,um,Wtóry/a/e. Aliquando ſignificat,Fortunny/ßczęśliwy/a/e.Secunda fortuna,Dobre ßczęście.In rebus ſecundis,W dobrym ßczęściu.Secundo flumine nauigare,Po wodzie płinąć. Cui contrarium eſt aduerſo flumine, W zwodę.

Secunda uoluntate, S dobrą cziſtą wolą.

Secundus a rege, Pierwßy po krolu. Ad regium principatum,ſecundus idē id ſecundum erat de tribus.

Secunda aura,Cziſta pogodá. Secundis auibus,Fortunnie we ßczęściu. Secundis auribus aliquid accipere, Rad co słyßeć.

Iſtud ſecundis auribus accipio.To wiel mi rad słyßę.Secundæ authoritatis homo,Pierwßey powagi á zwierzchności po yednym.

Secunda fama,Dobra sławá/dobra powieść.

Secūdus hæres,Nayblißßy dziedzic krōm yednego/pierwßy po yednym.Secundo loco,Ná wtórym mieyſcu.

Nulli ſecundus, Nie ma ſobie równego.

Non habet ſecundum idem,In bonā & malam partem accipitur,Secunda menſa,& ſecundæ menſæ,Wet/to yeſt/oſtátnie potráwy/owoc/ſer/który ná oſtátku dáyą.Alias bellaria, Poſt ſecundas menſas uenire,Po wecie po obiedzie przyechác.

Panis ſecundus,Czeládni chlēb álbo pierwßy po pańskim. Secundo populo aliquid facere,Zá życzliwością poſpolſtwá/álbo to co rad poſpolity człowiek widzi czynić.

Ventus ſecundus,Dobry wiátr / dobra pogodá.

Secunda uoluntate hominum paludatus exijt, S zuprzęyną chucią wßech ludzy.

Secundæ, ſecundarum, plurali tantum membrana qua partus obuolutus utero prodit, quæ & uolucrum appellatur.

Secundum præpoſitio accuſatiuo caſui ſeruiens,Podle/po/wedle.Significat ſecundum aurem, Podle vchá. Secundum hunc diem,Po tym dniu / to yeſt yutro/názáyutrz.Secundum quietem, We ſnie/w ſpániu.

Secundum Deos homines hominibus utiles eſſe poſſunt,Po Bogu człowiek człowiekowi naylepiey może vczinić.

Secundum fratrem illis plurimum tribuebat,Po brácie ym pierwße mieyſce dawał.

Secundum ea quæro,ſeruatisne in eo fidem,Nád to was pytam chowacie ſobie w tym wiárę. Secundum & ante contraria.

Secundum te nihil eſt mihi amicius fratre tuo,Po tobie nikogo bárziey nie miłuyę yáko brátá twego.Secundum te litem do,Wedle woley á żądánia twego tę rzecz skázuyę,álbo zá tobą / zá twą ſtroną decret á skazánie wzdáwam.

De abſente ſecundum præſentem iudicare,W niebytności yedney ſtrony vczinić skazn wedle woley tego który oblicznie yeſt/á rzeczy ſwey przyſtrzega. Secundum cauſam multa diſputare,Rozmáyicie rzecz rozbieráć mowić wiele co k tey rzeczy náleży.

Secundum te decreuit, Zá tobą skazn vczinił.

Secundum fas iuſq;,Wedle práwá y ſpráwiedliwości.

Secundum arbitrium meum reguntur omnia, Wodzi mi ſie wßiſtko wedle myśli.

Secundo aduerbium, Powtóre/wtóry kroć

Secundo conſul, Wtóry kroć burmiſtrzem.

Secundarius,a,um,Wtóry/ wtórego rzadu mniey ważący/a/e. Vt panis ſecundarius, Czeládni chlēb. Qui fuit M.Craſsi quaſi Secundarius,id eſt ſecū dæ claſsis poſt Craſſum.

Secundanus,a,um,apud Plin.lib.3.cap.4.inuſitatum.

Secundo,as,are,Poßczęściam/poßczęśliwiam

¶Obſecundo,as,are, & obſecundor,aris,ari,Być posłußnym/ kwoley być/náśládowáć. Etiam uenti tempeſtateſq; obſecundarunt,Też wiátry y nawálności nam k woley były/ſłucháły nas.

Securus huius ſecuris, fem.pen. produ. Siekierá.

Securi ceruices ſubijcere,Wydáć ſie ná mieśne yátki / wpráwić ſie w niebeſpieczność.

Infligere ſecurim,uel inijcere, Siekierą ránić/siekierę w łęp wßczepić.

Securicula,læ,dimin.Siekierká/toporek.

Securicla,læ,Balczány bánt / álbo wiązáná krokwá/to yeſt drzewo nieyákie/które weſpołek ſpaya dwá bálki / álbo dwá dilá/dwoye drzewo/etc.

Securus, ſecuritas, Vide Cura.

Secus præpoſitio accuſatiuo iungitur, Przi/wedle. Vt ſecus decurſus aquarum Przi ściekániu wod.

Secus item aduerbium, Ináczey. Haud ſecus, Nie ynáczney. Nemo dicet ſecus, Zaden ynáczey nie rzece. Non ſecus ac ſi ipſe adeſſes, Nieynáczey yákobyś ſam przitym był.

Sed cōiunctio aduerſatiua, Ale. Sed quid tu es triſtis, ále czemuześ ſmutny. Sed quid hoc tandem eſt, Ale coż wżdy to tákowego yeſt.

Sed de his hactenus, Ale o tym ná ten czás doſić. Non odio ſed amore te monuit, Nie ze złey woley ále z chuci cie nápominał.

Sed enim, idem quod ſed, Sed enim nequeo ſatis mirari, Ale ſie nie mogę wydziwić.

Sedate, ſedatio, ſedatus, Vide Sedeo.

Sedeo, ſedes, ſedi, ſeſſum, ſedere, neu. ſec. Siedzę. Sedet equo, Siedzi ná koniu. An ſedere oportuit domi uirginem, A zaſz pánná miáłá domá śiedzieć/czekáć. Terent. Sedet animo, Wziąłem przed ſię. Tákem vmyślił.

Sedere anguſte, Ciáſno ſiedzieć. Duabus ſellis ſedere prouerb. Nieſtáteczny̆m być/teras temu / bnet ynemu k woley być

Ad gubernacula Reipub. ſedere. Rzeczi poſpolite ſpráwowáć/Rzecz poſpólitą rządzić.

Ad latus alicuius ſedere, Podle kogo śiedzieć. Sedere in ouis, Ná yáycách śiedziec ládz.

Sedent niues, Polegáyą śniegi / długo trwáyą.

Penitus ſedit hic tibi morbus, Zámogłá ſie/wkorzeniłá ſie w cię tá chorobá. Veſtis ſedere dicitur, Przyſtáć.

Sedere item, Prożnowáć. Si eſſent uenti nos Corcyræ non ſederemus, By były wiátry potemne nie ſiedzielibyśmy byli w Corcirze.

Si ſedet hoc animo, Jeſlić ſie ták zda/yeſliś ſie ná to vdał.

Sedens, ſedentis, participium, Siedzący. Sedens lactuca quæ & ſeſsilis, Niska/krótka nie wyſoko ſie od ziemie podnosząca.

Sedes, ſedis, fem tert. Stolec/ ſtołek też mieszkánie/śiedzenie.

Sedem & domicilium præbere, Mieszkániem opátrzić.

Incolere ſedem aliquam, Mieszkáć gdzie

Vt hanc ego ſedem incolo, Tu yá mieszkam/tu yeſt mōy ſtolec. Conſidere in proprijs ſedibus, Zoſtáć ſie przi ſwych właſnościách.

Sedes ſtabilis & domicilium certum Pewne poſtánowienie. Mutare ſedes, Przeprowadzić ſie ná ynſze mieyſce. Sedem ponere, Poſtánowić ſie ze wszem goſpodárſtwem.

Sedes luxuriæ, Mieyſce wszelákich zbytków.

Sedes etiam, Pośládek.

Sedicula, le, dimin. fem. prim. Stołek / ſtołeczek / ſiedzeniczko.

Sedile, ſedilis, neu Zedel/ſtolec/śiadánie. Vt ſedile auium, ſiadánie ptaſze/mieyſce zwłaszczá gdzie ptacy ſiadáyą.

Sedentarius, a, um, Co śiedząc bywa robiono. Vt opera ſedentaria, Siedząca robotá.

Sedentarij, Rzemieśnicy ſiedząc robiący yáko ſą kráwcy/ſzewcy/etc.

Seſsibulum pro ſedili, Plautus obſoletum.

Seſsio, ſeſsionis. Siedzenie / poſádzenie. Fruſtra laborauimus in hac ſeſsione, Prożnoſmy ſie prácowáli ná tym poſiedzeniu Prima ſeſsione hoc decretum aut concluſum eſt, Pierwszym poſádzenim to skázáli.

Seſsito, as, are, frequentatiuum, Vſtáwicznie ſiedzę. Hic tu perpetuo ſeſsitas, Ty tu vſtáwicznie przeſiedziſz.

Seſsilis, & hoc ſeſsile, Niski ſiedzący krótki/przyziemny. Seſsilis lactuca quæ & ſedens

Sella, ſellæ, fem. prim. idem quod ſedes, Stołek/łáwá / zedel.

Sellaria, æ, Mieyſce ná które ſtołki odſtáwuyą.

Sellarius, a, um, idem quod Sedentarius, Sellularij artifices, idem quod ſedentarij.

Sellariolus, a, um, Vt Sellariola popina, Kárczmá/mieyſce bieſiády á poſiedzenia.

¶Compoſita, Aſsideo, aſsides, aſſedi aſſeſſum, aſsidere, ſiedzę podle kogo. Aſsidere apud carbones, Przi węglu ſiedzieć.

Aſsidet ad focum, Siedzi przi kominie.

Aſsidere librum, Vſtáwicznie ſie vczić/ nád xięgámi leżeć,

Perpetuo aſsidet libris, Vſtáwicznie leży nád xięgámi.

Aſsidere ad portum, Przi brzegu ſiedzieć.

Aſsidere

Asideri pro obsidere, Być oblegnan.

¶Assessor, assessoris, uerbale, Radny pan. Qui scilicet præsidibus assidet, Ktory yest ku rádnym pánom przisádzony przisádnik álbo przisadnik wybornie może być zwan. Si usus uoluerit.

¶Assesio, assesionis, fem. ter. ipse assidendi actus, Przisiedzenie álbo przyposiedzenie.

Assessura idem apud Vlpianum de proxenetis.

Assestrix, assestricis, uerbale, fem. ab assessor, Przisadniczká. Composita alia,

¶Asido, asidis pe. longa præteritum & supinum habet ab Asideo, assedi, assessum, asidere, Przistádam sie do kogo/ siedzę przi czym álbo przi kim. Aside mihi propius, Przisiadź sie ku mnie bliżey.

Asidere mensæ, Przi stole álbo zá stolem siedzieć.

Asidere in Bibliotheca & Bibliothecæ, Siedzieć w Bibliotece/álbo przi Bibliotece.

Non facile hæc inter se dinoscuntur, asideo, & asido, quia utrumq; habet in Imperatiuo aside, præteritum & supinum idem, differunt tamen inter se, quia asido semper cum motu est, & de loco ad locum quandoq; tendit, Asideo autem quasi iuxta sedeo, sine motu, & in loco semper est; & sic de reliquis compositis intelligendum est, Assedit dextra Adherbalem, Siadł po práwey ręce Adherbalusowi.

¶Asidelæ mensæ ad quos sedentes flamines sacra faciebant.

¶Consido cum motu est de loco ad locum, Posádzić sie/upáść ná dół. Relinquito dum considat, Day pokiy áż sie ustoi/upádnie ná dół.

Vbi ira consedit, Gdy sie gniew ukoił.

¶Considitur impersonale, Siádło sie/usiedli sobie.

¶Circumsido, Oblegam/obganiam obożem.

¶Desido idem quod sedere, sed cum motu, Usiádam. Terra desedit, Ziemia upádłá/wgrążiłá sie.

¶Insido, Wsiadam. Apes æstate serena floribus insidũt uariis, Pßczoły pogodnego látá ná rozmánitych kwiatkách usiadáyą/záwießáyą sie.

Dum memoriæ insidant, Aż ná pámięci usiędą/utkną.

¶Insidens, pen. prod. Siedząci ná czym/ też spußczáyący sie ná co.

¶Oblido, Vide in Obsideo.

¶Resido, Znowu usiádam/udawam sie ná pokoy.

¶Subsido, Upádam ná dół/pogrążam sie. Opádam. Flumina subsidunt, Opádáyą wody. Vnde subsidunt idem, Subsidere & confringere contraria; Mulierum menses subsidunt, Umniey ßáyą sie/gdy sie zwłaßczą niemoc tá bárziey nie ßerzi/ ále ustáye. In loco aliquo subsidere, Usieść y mießkáć. Cui opponitur proficisci.

¶Persido, Upádam ná dół/ ustawam sie pogrążam sie. Vbi frigidus imber altius ad uiuum persedit, Gdy zimny deßcz do żywego doydzie.

¶Consedeo, siue Consideo, id est, simul sedeo, Wespolek s kim posádzam sie/ wespolek s kim postánowiam sie. Considere apud aliquem locum, Posádzić sie ná niektorim mieysczu. Considamus hic paululum, Posiadźmy tu troche. In solitudine considere, Na puszczy usieść/ to yest postánowić sie mießkáć. Cura consIdit, Prácá usiádłá/uspokoiłá sie. Antequam aliquo loco consedero literas a me non expectabis, Nie nádziewáy sie ode mnie listow/ áliß sie ná ktorym mieysczu postánowię. Ardor animi consedit; Zapalczywość umysłu uspokoiłá sie. In ocio considere, W pokoyu mießkáć. Consedit terra, Upádłá/pogrążiłá sie ziemiá.

¶Consessor, consessoris, Podlesiednik/ pospolu siedzący.

¶Consessus, huius consessus, Posádzenie to yest/zgromádzenie ludzi ná niektore spráwy siedzących.

Si talia in amplissimo uestro consessu audet dicere, Jesli to śmie przi zacnym posádzeniu á obliczności wáßey miłości mowić.

¶Circumsideo, Obsiádam w koło obgániam/ogárniam/oblegam. Circumsidere ciuitatem, Obegnáć miásto/położić oboz około wßego miástá.

¶Circumsideri pasiuum, Ze wßech stron być ogárnion á oblegnan od nieprzyiacielow.

¶Circumsesio, onis, uerbale, Oblegnanie/oblężenie.

¶Disideo, Niezgadzam sie/yestem rożny. Capitali odio a Q. Pompeio disidet, Jest mu głownym nieprzyiacielem. Disi-

derea se ipso secumque discordare, Sam sobie przeciwnym być. Non consiliis solum & studiis dissidebamus, Nie tilko radą ale tez zyczliwością/dalekośmy od siebie rozni byli/to yest ynaczey rádził y ynszemum zyczył niźli on.

Dissidet cum illo multis rebus. Wielka roznosć yest miedzi niemi. Inter se leuiter dissident, Máyą nieco yeden przeciwko drugiemu.

Inter dissident & discordant, Wadzą sie s sobą.

Nisi a senatu dissedisset, By sie był s radą zgadzał/by sie był nieodtrącił od rady

Animo & uoluntate ab aliquo dissidere, Nie mōdz sie przeciw iomu zdolyć ná dobrą chuć / vprzeymie iogo nienayrzeć.

Non rectum me in tantis rebus a Pompeio dissidere, Dissidere ad inanimata translatum, Plin. Adamas dissidet cum Magnete lapide, Máyą rozną á przeciwną náturę.

¶Dissidens, dissidentis, participium, Rozny. Dissidentes opiniones, Rozne mniemánia.

¶Dissidium, dissidii, Niezgodá/rozność/zwádá.

¶Dissensio & dissidium, Nieprzyiazń/gniew.

Dissidium uoluptatum, Dissidentia, æ idem quod dissidium.

¶Desideo, Siedzę/gniję/leżę/nic nie czinię. Totum desedit diem, Cały dzień przesiedzi nic nie czyniąc. Hinc deses, desidis, om. Leniwy/zgniły/prożnuyący.

¶Desidia, æ, fem. prim. Leniwstwo/zgniłość/plugáwość/niedbálstwo. Languori desidiæque se dedere, Vdać sie ná leniwstwo y prożnowánie.

¶Desidiosus, a, um, idem quod deses Inertissimum & desidiosissimum otiū Leniwe/á zgnile niedbálstwo.

¶Desidiosior, Varro, qui in oppido sederent quam qui rura colerent, desidiosiores putabant.

¶Insideo, Siedzę ná czym. Equo insidere, Ná koniu siedzieć. Insidet animo, Mam to przed sobą / ná tōm sie vdał/tkwi mi ná vmyśle. Insidet pedibus dolor, Bolesć w nogách tkwi. Quid animo illius insederit nescio, Nie wiem co przed sie wziął. Hic feruor animi inueterauit & tanquam in urnis medullisque insedit, Tá zápálczywość vmysłu zástárzáłá sie á yákoby we krwi w zyłách y w możgu sie vstálá.

Insidet in memoria mea penitus, Dobrze mi to tkwi ná pāmięci moyey. Portentis insidere, Nád dziwāmi siedzieć/to yest nie móc sie wydziwić.

¶Insidere item, Siedzieć / czuháć / strzedz wáżić na kogo. Itinera insidere, Drógi olledz.

¶Insideri passiue, Liui. Viæque omnes hostium præsidiis insiderentur, A drógi wszistki były od nieprzyiaciel obsiedzione.

¶Insidens, entis, participium, pe. cor. Leżący/siedzący ná czym. His malis insidentibus ne sani quidem esse possumus, Poki nam ty złe rzeczy ná szyiey leżą s trudnością sie mamy lepszey fortuny nádziewáć.

Cura insidens, Stáránie vstáwiczne nád szyią leżące.

¶Insessus, huius insessus, Vsiedzienie/leżenie nád czym.

¶Insidiæ, insidiarum, Stanie ná kogo/sidłá táyemne/vsadzká/zdrádá. Facere insidias, Stać ná kogo. Insidias parare alicui idem, Aucupemus ex insidiis clanculum quam rem gerant, Posłuchaymy potáyemnie co czinią. Ponere in insidiis, Zásádzić ná kogo/ná śládłu posádzić. Struere alicui insidias, Chcieć kogo schytrzić/ná sádzić sie ná kogo.

Aliquem per insidias interficere, Przez rozsádzenie ná kogo komu gárdło vrzinąć. Tendere, locare, struere, collocare, cōparare insidias, synonyma, Vitæ alicuius insidias parare, Stać komu o gárdło/czucháć / wáżić ná kogo. In aliquo loco insidias instruere, Timebant insidias alioquin persequuti fuissent longius hostem, Obawáli sie zdrády / gdyby nie to pusćiliby sie byli dáley zá nieprzyiacielem.

Erumpere ex insidiis in aliquem, Wyrwáć sie wyskoczić ná kogo z vsádzenia z vsadki.

¶Insidior, insidiaris, insidiari, Stać/czucháć/strzedz ná kogo.

Insidiemur apris, Chcemy ná czarne pole álbo czarny zwierz yecháć.

Insidiari leporibus, Záyące łowić / sidłá ná nie stáwiáć.

Qua gratia uenit nisi ut insidietur & obseruet, A dla czego ynego przyszedł yeno izby/etc.

¶Insidiosus

¶Insidiosus,a,um, Zrádliwy/zásádliwy/czuháyący/ważący/a/e. Insidiosissima conditio, Insidiosus latro.

¶Insidiose aduerbium, Ná vsadzce śiedząc/ stoyąc/ czuháyąc/ ważąc ná kogo zdrádliwie.

Sceleratissime & Insidiosissime tractare aliquem, Lotrowsko á zdrádliwie vkátowáć kogo.

¶Insidiator, insidiatoris, Ten ktory ná kogo stoi. Viarum insidiator, Zbóycá podrożny.

¶Obsideo, Oblegam woyskiem/obganiam obsiadam. Qui meum tempus obsideret, Ktoryby móy czás obsiedział / to yest miásto mnie móy czás zásiedział. Obsidere arcem, Oblec zamek. Obsideri & teneri, Być oblężon.

¶Obsidere etiam, Czekáć/siedźieć / zásiedźieć sie. Terent. Nunc domi certum est, obsidere usque donec redierit, Ták sie długo domá rozsiedzę / áż przydźie.

¶Obsido, obsidis, obsedi, obsidere idem significat quod Obsideo, nisi quod motus quidam inest, ut quasi sit obsidere, Obśieść/obledz.

¶Obsidior, obsidiaris, ari, Czuháć/ ná vsadzce siedźieć.

¶Obsessus,a,um, participium, Oblężony/woyskiem obegnány/obrażony nieprzyiacielmi.

Obsessis uiis commeatum interclusit, Oblegszy drogi potrzeby ku żywnośćiam odjął.

¶Obsidio, obsidionis, fem. tert. & obsidium, obsidii, neut sec. Oblężenie. Obsidium facere, Oblec/obozem obegnáć. Obsidione eximere, & obsidionem soluere, Przyciągnąć ná pomoc oblężonym/y wybáwić ye z oblężenia.

¶Obsessio, obsessionis, idem, też Obsiedzienie.

¶Obsessor, obsessoris, Ten ktory obległ kogo/oblężyciel / oblegierz. Obsidiæ, opsidiarum, Obsiedzienie/czuhánie/vsádzenie álbo vdánie sie ná co.

¶Obsidionalis, & hoc obsidionale, ab osidione deriuatum, Vnde Corona obsidionalis quæ debebatur ei qui obsessos ab hostibus liberasset, Wieniec dla przyciągnienia ná pomoc oblężonym y wybáwienia od oblężenia.

¶Obses, obsidis, gen. com. Więźień / to yest osobá nieprzyiaciełom w zástawie miásto zástáwy dána.

Obsides enim dicuntur qui traduntur imperio alicuius ea conditione. Vt si dator obsidis a fide data recedat receptor in obsidem habeat uitæ necisque potestatem, Hinc dicimus, Imperare obsides, Roskázáć więźnie stáwić dla pewnośći trzymánia przymierza.

¶Obses per translationem, Cic. habetis eius sententiam tanquam obsidem perpetuæ eius in Rempub. uoluntatis. Macie yego vmysłu otworzenie yákoby więźniá/zástáwę wieczney yego ku Rzeczypospolitey chući.

¶Possideo, Posiádam/ dzierżę/ trzymam/ mam w mocy / własność ktorey rzeczy mam.

Bonam partem bonorum possedit, Większą część ymienia posiadł/osięgnął. Bona ex edicto possidere, W więżáć sie w ymienie zá skazániem sadowym. Filius bona patris possidet, sine diminutione, Syn trzyma ymienie oycowskie bes ktorey vtráty.

Possidere aliquid communiter cum aliquo, Wespołek dzierżeć s kim/ nie dźielone ymienie mieć. Possidere palmam, Przodek á zwyćięstwo otrzymáć / wygráć. Possideri passiuum, Cic. Quo aliter ager possideatur, Aby ynym sposobem rolá byłá od niego trzymána.

¶Possessio, possessionis, Posiedzienie/dzierżáwá/ ymienie/máyętność. Possessio fiduciaria, Trzymánie ymienia yákiego k wierney ręce.

¶Possessiuncula, læ, dimi. Dzierżawká/ymieniczko.

¶Possessor, possessoris, Dzierżawcá/pan.

¶Possessiuus,a,um, adiectiuũ a Grammaticis fictum, Posiádáyący/osięgáyący.

¶Præsideo, præsides, Rządzę/ spráwuię yestem stárostą/przedłożonym/ obrońcá. Testor omnes Deos qui huic urbi præsident, Swiádczę wszemi bogi ktorzy to miásto w mocy/w zwierzchnośći y w obronie swey máyą/álbo świádczę pánem bogiem ktori to miásto w mocy swey ma.

Præsidere urbanis rebus, Nád tymi rzeczámi ktore sie miástá dotyczą zwierzchność mieć.

¶Præses, prӕsidis, Stárostá/vrzędnik/námiestnik/obrońca/przedłożony.

¶Præsidium, præsidii, Osádzenie miástá/zamku/álbo mieysca yakiego żołnierzmi ku obronie.

Præsidium oppido imponere, Służebnemi osadzić. Præsidium per translationem significat, Ucieczka/pomoc/nadzieja. Præsidio esse, Na pomocy być. Præsidiũ meum in te uno situm est, Wßystka moja nadzieja w tobie jednym wisy. Præsidia item pro castris, Miasto obozu/okopania wału/ßańców/etc. Castra præsidiaq; Præsidium magnum in pecunia. Qui præsidia contra feras inuenerunt Obrony/etc.

¶Præsidiarius, a, um, Co ku obronie osadzeniu a straży należy.

¶Præsidiarij in uitibus qui & custodes, Vide supra.

¶Resideo, Usiadam, posadzam sie/ odpoczywam/przestanę/zostawam. Sesideamus si placet, Usiądźmy trochę. Culpa in te residet, Na tobie sie ta wina zostawa. Residet spes in uirtute tua, W twojej cnocie nasza nadzieja.

Cum iræ resedissent, Gdy sie gniew uspokoił/gdy gniew opłonął. Cum tumor animi resedisset idem.

Residere esuriales ferias, id est, agere ferias esuritione plenissimas, Plautus.

¶Residens, residẽtis participiũ, Usiadszy/posadziwszy sie.

¶Residuus, a, um, Ostateczny/zbytny. Quicquid residuum erit, Cokolwiek zbędzie. Residua & uetus simultas, Ostatki staradawnej nieprzyjaźniej.

¶Reses, residis, gen. omnis, idem quod deses, Leniwy/zgniły/niedbały/gnuśny.

¶Subsideo, Usiadam sie na dnie/ na dno upadam/też trwam/zostawam sie. Quicquid fecis subsederit, Cokolwiek nieczystości na dno upadnie.

Subsidet pecunia apud eum. Zostawają sie pieniądze przy nim/ albo dzierżą sie go rady pieniądze.

Si quæ feces in fundis uasorum subsederint, Jesli jakie nieczystości na dnie usiędą.

Quæ in castris subsederat, Która była w obozie została. In uia subsidere, w drodze odpoczywać.

¶Subsidere item significat Insidiari, Usadzić sie/stać na kogo.

¶Subsessor, subsessoris, uerbale, Ten który stoji/strzeże a waży na kogo.

¶Subsessa, æ, Tajemne a zdradliwe usadzenie na kogo.

¶Subsidium, subsidij, Pomoc/ ucieczka. Belli subsidia, Pomocy wojenne. Venire subsidio, Na pomoc przybieć. Subsidium senectutis, Ucieczka starości. Industriæ subsidia atq; instrumenta uirtutis in libidine audaciaq; consumere.

¶Subsidiarius, a, um, Pomocny/pomagający. Vt cohortes subsidiariæ, Wojska na pomoc przyciągnęłe/przyszłe.

¶Subsidiarius palmes qui & præsidiarius ut refert Columella, a Catone custos & uinarius appellatur palmes.

¶Subselliũ, subsellij, subsellia, Niskie ławy/poławie niskie. A subsellis in rostra rem deferre, Niejakiej rzeczy sprawę od radnych a sadownych panów przed pospolitego człowieka przywieść a ich sie niesprawiedliwości przed pospólstwem skarżyć.

¶Subsellia pro ipsis iudicibus aliquando accipitur.

¶Supersedeo, Opuszczam/pozostawam/ popuszczam/przestanę czego. Supersedi scribere, Przestałem pisać. Consulo ut supersedeas ab hoc negotio, Radzę aby popuścił tej sprawy. Tributo ac delectu supersessum.

Sedimentum, Vide *Sido*.

Seditio, seditionis, fem, tert. Zwada. Concitare seditionem & discordiã, Zacząć zwadę. Facere seditionem, Zwadzić sie s kim. Commota seditione abijt, Jako sie skoro poczęli wadzić poszedł precz. Oritur seditio, Poczynają sie wadzić.

Seditiosus, a, um, Zwadliwy / a / e. Sediciose aduerbium, Zwadliwie/albo w zwadzie.

Sedo, as, are, act. prim. Uspokojam sie/usmierzam/koję/ błagam. Sedare seditionem, Usmierzyć zwadę.

Neq; habet qui sitim suam sedet. Nie ma tak wiele aby mógł swe pragnienie zagasić.

Bellum sine tumultu & motu sedare, Usmierzyć wojnę krom którego zamieszania. Controuersiam sedare, Rożności czyje pojednać/ porownać. Discordias sedare, Ziednać. Irã sedare, Ubłagać gniew. Mentes commotas, motus animi sedare, pauorem, tempestatem, tumultum sedare. Incendere & sedare contraria.

Sedatus, a, ũ, participium siue nomen ex participio, Spokojny skromny/cichy/ a/e. Homo sedatus, Skromny człowiek. Tempore sedatiore, Spokojniejszego czasu. Sedatiore animo scribere, Skromniej a składniej pisać.

Sedatio

Sedatio, Skromność/cichość. Animi ſedatio Cichość vmyslu. Sedationem afferre, Vſpokoić.

Sedatio pertubationum, Vſpokojenie zámieſzánia.

Reſedo, as, are, Powtóre álbo z nowu vſpokojam/vskromiam.

¶ Inſedatus, a, um, Nieukojny, nieuspokojony.

Seduco, Vide ſimplex.

Seduculum, genus flagelli, Feſtus.

Sedulus, a, um, Vſtáwiczny/pilny/pieczołowita/um.

Sedulitas, atis, fem. tert. Pilność / vſtáwiczność/pieczołowitość.

Sedulo aduerbium, Vſtáwicznie/pilnie/ też wiernie/vprzejmie. Sedule aliud aduerbium, idem.

Sedum, ſedi, gen. neut. Herba, alias Semperuiua & uulgo barba Iouis dicitur Rojownik álbo Bárwinek.

Sedum incolæ uallis Pœnine iuxta ueragros in Heluetia, Lud Szwáycerskiey ziemie/po niemiecku Walleſer / quorum oppidum eſt Sedunum Epiſcopi ſedes, Sitten in Wallis po niemiecku.

Segedonum, putatur eſſe Noremberg/miáſto w Rzeſzey niemieckiey.

Seges, ſegetis, fem. tert. pen. cor. Zboże wſzelákiego naſienia jeſzcże niepożęte. Aliquando ſignificat, Vpráwiona rola ku naſieniu.

Seges ac materia gloriæ, Metaph. Przicżyná á pochop ku chwale.

Segetia Dea a priſcis culta, quod lætas faceret ſegetes.

Segeſta, æ, oppidum peruetus in Sicilia.

Segmen, ſegminis, Vide Seco.

Segnis & hoc ſegne, Leniwy/gnuśny. Segnis homo, Gnuśny człowiek. Segnis ad credendum, Nie łatwi ku wierzeniu. Eo anno non ſegnior diſcordia Principum erit, Tego roku nie mnieyſze roſtyrki będą miedzy xiążęty. Segnis animus, Gnuśny niczemny człowiek.

Segnities, ſegnitiei, Leniſtwo/gnuſność.

Segnitia, æ, idem. Agrorum ſegnities, Nievrodzáyność pól.

Segnitas, atis, pro ſegnitie, Cic. de Orat. Fortaſsis mendoſe.

Segniter aduerbiũ, Leniwo/niedbále, gnuśnie

¶ Perſegnis, e, Niewymownie leniwy.

¶ Perſegniter, Bárzo leniwo.

Segobriga, oppidum Celtiberiæ.

Segrego, Vide Grex.

Segullum, ſegulli, Plin. lib. 33. cap. 4. Aurum qui quærunt ante omnia ſegullũ tollunt, ita uocatur indicium aluens ubi id eſt, aræneq; lauantur, atq; ex eo quod reſedit coniectura capitur.

Seianum equum habere, prouerbialiter dicitur, homo calamitoſus quod equus Seij Romani cuiuſdam. Omnibus dominis ſuis calamitatem attuliſſe creditus eſt.

Seier, mons in Idumæa.

Seiugi ſiue Seiuges, pen. cor. gen. maſcul. Trzi pari koni w jeden wóz wprzężone.

Seiugo, as, are, Rozprzęgam/rozłączam.

Seiungo, Vide ſimplex Iungo.

Selago, ſelaginis, herba.

Selectio, ſelectus, Vide Seligo.

Seleucia, æ, ciuitas Syriæ non procul ab Antiochia circa mare antea Pieria uocata, item alia ciuitas in Chaldæa inter Babyloniam & Ninum, Seleucia interamis dicta, Præterea Seleucia tertia ciuitas in Cilicia Tracheotis dicta.

Seleucus, ci, gen. maſcul. Zacny dworzánin wielkiego Alexándra/któri potim królem w Syriey zoſtał.

Selibra, æ, Pul funtá.

Seligo, ſelectus, Vide Lego.

Selinon, Latine Apium.

Seliquaſtra, æ, genus ſedilis Antiquis Feſtus.

Sella, ſellaria, ſellarius, Vide Sedeo.

Sela Hebraica uox, de hac uide Calep. in dictione Diapſalma.

Sembella, læ, id eſt, ſemiſsis ſiue ſelibra, Obſoletum.

Semel aduerbium, Raz/jeden kroć. Semel atq; iterum, Raz álbo dwá. Semel a condito æuo, Raz jáko świát ſtworzón. Vt ſemel finiam, Y ż razem wſziſtko wyrzekę.

Semele, pen. cor. fem. filia Cadmi, mater uero Bacchi.

Semen, ſeminis, ueut. ſec. Naſienie. Semina Soſzyki/látorośli. Semina deponere, Látorośli ſzczepić álbo młode drzewká wſádzáć przeſádzáć. Huius belli ſemen tu fuiſti, Metaph. Tyś ten woyny náśiał / tyś był przyczyna tey woyny.

Semen alicuius, Rodzay/pokolenie. Semina uirtutum ab innentute ætate imbibit, Nápił ſie wſzelákich cnot od ſámego dziectwá.

Seminium, ſeminij, idem quod ſemen, & apud Plaut. Seminis lucrum.

Seminarium, ſeminarij, neut. ſecund. ſub-

ſtantiuum, Mieſce do młodych ſczepów/ ſczepienia/ które potim ná ynße mieſcá gdy yuż odroſtą przeſadzáyą/ ſczepnik latorośli.

Fons & ſeminarium omnium malorum, Metaph. Początek á przyczyna wßelákich złośći.

Id autem eſt principium urbis & quaſi ſeminarium Reipub.

Seminarius, a, um, adiectiuum, Co ku ſtániu należy.

Sementis, huius ſementis, fem. tert. Siánie/ czás śiánia.

Sementem facere, Siać. Sementem malorum facere, Złe piwo wárzyć / to yeſt/ roſtyrki miedzi ludźmi plodzyć. Accipitur nonnunquam pro ſemine & ſegete.

Sementim in accuſatiuo apud antiquos.

Sementi in ablatiuo.

Seminalis & hoc ſeminale, Naśienny. Vt uitia ſeminalis, Wyká dobra ku naśieniu.

Sementicus, a, um, Co śię śiać godźy/ álbo co może być śiano.

Sementinus, a, um, Vt ſementina pyra a ſeminis copia uel quod uſq; ad ſementis tempus durent dicta.

Sementinæ feriæ inſtitute ut fruges grandeſcerent.

Semino, as, are, Śieyę.

¶Diſſemino, as, are, Rozśiewam. Et per translationẽ, Nieyáką ſławę rosławiam/ rozśiewam.

¶Proſemino, as, are, Pośiewam álbo záśiewam. Marem ſeminare, Rodźić.

Seminatio, onis, fem. tert. uerbale, Siánie.

Seminator, oris, maſc. tert. aliud uerbale.

Semento, as, are, ſemen produco, Naśienie dawam álbo przynoßę.

Semeſtris, Vide *Menſis*.

Semet pronomen accuſatiui uel ablatiui caſus, a Suimet genitiuo, Semet occidit Sám śię zábił.

Semiramis, ſemiramidis, gen. fe. coniunx Nini Aſſyriorum regis, Zacney ſławy biała głowá.

Semianimis, Vide *Semis*.

Semigro, Vide *Migro*.

Seminarium, ſeminium, ſemino, Vide *Semen*.

Semis, uel potius Semi, Pół/ połowicá.

Semis etiam dimidium aſsis, id eſt, Vnciæ ſex, Półfuntá/ to yeſt/ połowicá wßelákiey rzeczy. Hoc eſt aſsis, Vide ſupra in dictione Aſsis, a ſemis indeclinabili multa compoſita ueniunt.

Semeſus, ſa, ſum, Napoły źiedźiony.

Semianimis & ſemianime, Napoły vmárły.

Semiapertus, a, um, Napoły otworzony.

Semiaſſus, a, um, Napoły vpieczony.

Semicinctium ſemicinctij, Przepaſánie/ fártuch/ ßorc.

Semicirculis, li, Półcerklá/ połobręczki.

Semicircularis & hoc ſemicirculare, Połobręczny/ półcerkielny. Vt forma ſemicircularis, Połobręczna figurá.

Semicoctus, a, um, Napoły vwárzony.

Semicrudus, a, um, Napoły ſurowy.

Semidoctus, a, um, Napoły vczony.

Semiermis, & hoc ſemierme, Napoły we zbroyę vbrány/ pułkiriśnik.

Semiferus, a, um, Napoły dźiki/ a/ e.

Semiformis & hoc ſemiforme, Napoły vxtałtowány/ a/ e.

Semifultus, a, um, Napoły podpárty/ a/ e.

Semigermanus, a, um, Półniemcá.

Semipolonus, Półpolaká.

Semigræcus, Półgreká.

Semigrauis, e, ut aut ſopiti uino erant aut ſemigraues potabant, Albo ye ſpik morzył álbo ocięzáwßy ſámi w śię ták przez dźięki lali.

Semihomo, ſemihominis, Półczłowieká.

Semihora, Półgodźiny.

Semijugerum, ſemijugeri, Półſtáyá.

Semiliber, Napoły wolny.

Semilixa, æ, Vide in *Lixa*.

Semimadidus, ſemimadida, um, Napoły mokry/ a/ e.

Semimas, ſemimarſis. Półmęßcizny/ napoły wáłach.

Seminecis, ſemineci, ſeminecem, ſeminece Napoły martwy.

Seminudus, a, um, Napoły nági/ a/ e.

Semiobolus, CC. Półpieniądzá.

Semipes, ſemipedis, gen. maſc. Półſtopy.

Semipedalis, le. Półſtopny.

Semiplacentinus, Cic. in Piſon.

Semiplenus, a, um, Napoły piyány. Semiplotia/ ſoleæ quibus utebantur in uenando, Calep. ſine autore.

Semirutus, a, um, Napoły poſamány. Semiruta patria, Napoły wywrócona/ etc.

Semiſomnus, Napoły záſnęły.

Semiſonis, e, idem.

Semiſonarius, qui rotalia ſonitat quæ ueluti medij tintinabuli formam gerit, Plaut.

Semiſupinus, a, um, Napoły wznák złożony.

Semitritus,a,um, Nápoły podeptány álbo prochem opierßáły.
Semiuetus,a,um, Nápoły ſtáry/a/e. Semiuir, Pułmężá.
Semiuiuus, Nápoły żywy.
Semiuiua uox, Nápoły vmárły głos.
Semuncia,æ,pro Semiuncia, Łót.
Semiuncialis,le, Ták cięski yáko yeden łót/ łótowey wagi.
Semunciarius,a,um,idem.
Semiuſtulandus,a,um, Któri ma być nápoły opalón/nád płomieniem ożón.
Semiuſtulatus,a,um, Nápoły opalony/ożony.
Semiuſtus,a,um,idem.
Semiquinaria, Vide *Pentemimeris*.
Semiſeptenaria, Vide *Heptemimeris* ſupra.
Semeſtris, Vide *Menſis*.
Semimodius, Pułćwiértnie.
Semiſsis,huius ſemiſsis, idem quod Semis, Vide *Aßis*.
Semita,tæ,fem.pri. Scieſzká/drożyśko/chodnik z częstkiego yeżitá. Semitam pro uia dixit Cicero.
Semitæ in urbe, Vlice.
Semitarius,ÿ, Scießnik / co ſcießki náprawia.
Semito,as,are,neut.prim. Scießkę/ drógę náprawiam.
Semiuerbius,inepta dictio in Bibliÿs pro nugatore,quaſi uerborum ſeminatore.
Semiuiuus, ſemiuſtus & cætera a Semis compoſita, Vide in *Semis*.
Semoueo, Vide *Moueo*.
Semper aduerbium temporis, Záwżdi.
Sempiternus,a,um, Wieczny/wiekuiſti / a/e.
Semperuiuum,ſemperuiui, Herba quæ Græce dicitur Aizoon/ Rozchodnik.
Sena,æ,fem.prim. Wyſpá miedzy Angielskim á miedzy Fráncuskim króleſtwem. Item ciuitas Tuſciæ.
Senaculum,ſenaculi,neut.ſec. Vide *Senex*.
Senarius, Vide *Sex*. Senarÿ uerſus qui & ſenarioli dicti ſunt a ſex pedibus.
Senator,ſenatus,ſenatorius,&c. Vide *Senex*.
Senex,ſenis,com.ter. Stáry/ſtárzec. Senex memoria, Dawna pámięc.
Preſenex,perſenis, Bárzo ſtári.
Senior comparatiuus, Stárßy.
Seniores pro Senatu, Miáſto rády.
Senilis & hoc ſenile, Stárcowy/ſtárádawny ſtáreświecki/a/e. Vt ſenilis ſtatua, Stáreświecki słup.
Senili iudicio adoleſcens, Stárego á ſtátecznego baczenia młodzieniec. Senilis prudentia, Stárego człowieká rozum.
¶Perſenilis,le, Bárzo ſtári. In Bibliÿs.
Senecta,ſenectæ, & ſenectus ſenectutis, Stáróść.
Senectum corpus pro ſenectute confectum, Saluſt.lib.4.hiſt. Senectutem adipiſci, Stárzeć ſię. Homo confectus ſenectute, Człowiek zeßły od ſtárości. Ad ſummam ſenectutem uiuere, Wielmi ſię przeſtárzeć. Deſipere ſenectute, Zgłupieć od ſtárości.
Senium,ſeniÿ,idem quod ſenecta & ſenectus, & Metaph. Senium, Nędzá/lichotá/ dziwak / dziwność Senium lunæ, Pełnia xiężyczna.
Seneſco,ſeneſcis,ere, Stárzeię ſię. Seneſcit ciuitas otio, Ginie/w niwecz ſię obráca. Seneſcere fama dicitur aliquis, Gdy komu ná ſławie y chwale ſchodzy.
Seneſcit hyems, Zymá ſię káże/roſchodzy.
Seneſcunt literæ, Nißczeyą náuki. Seneſcit laus, Nißczeye chwalá. Seneſcēs luna, cui creſcens opponitur, Xiężyc ná ſchodzie.
Seneſcit morbus, Roſchodzi ſię choroba. Seneſcunt uitia, Vſtáwáyą/przeſtáyą.
Senetio,ſenetionis, Stárußek. Plin.Epiſt.5. Et Senetio herba, Kreuzwurtz po niemiecku/przymiotnik po polsku.
Senator huius ſenatoris,maſc,tert, Rádny pan.
Senatorius,a,um,adiectiuum poſſeſsiuū, Rádne páńſtwo/ſenatorski/a/e.
Conſilium ſenatorium, Rádá pánów rádnych.
Munus ſenatorium, Vrząd ſenatorski.
Ordo ſenatorius, Rádá/ſtan rádnych pánów.
Vir ſenatorius & ſenatorÿ ordinis, idem quod ſenator, Senatoriæ literæ Przywiley rádnych pánów.
Senatus huius ſenatus & ſenati, Rádá zgromádzenie pánów rádnych Cogere ſenatum Zgromádzić rádę.
Conuocare & uocare ſenatum, Dare ſenatum alicui, Pozwolić komu przed rádę przyść. Senatum habere, Rádę mieć/ w rádzie być.
Eo die non fuit ſenatus, Tego dniá pánowie w rádzie nie byli.
Senatus diſcedit. Rádá powſtáie / już po rádzie. Senatus mitti & dimitti dicitur, Powſtáć/roſchodzyć ſię z rády.

Senatum cooptare, Rádne pány obráć. In ſenatum aliquem legere, Do rády kogo wziąć/zá pána rádnego obráć. In ſenatum uenire, Do rády przyść. Mouere ſenatu, & ex ſenatu reijcere, Z rády wyſádzić.

Senatum extinguere, Doſtoyność/powagę y zwierzchność rádnych pánów potłumić.

Senatum conſilij in cor conuocare Plautina affectatio, Sam z ſobą rozwáżáć.

Senaculũ, li, Dóm/pálac/yzbá do rády/mieyſce zwłaſzczá ná ktore ſie pánowie rádni do rády ſchodzą.

Senatuſconſultum, ti, neut. ſec. Obznánie ſkázu/Decret á poſtánowienie pánów rádnych.

Senatuſconſultum, quod contra illum pro religione factum eſt.

¶Compoſita à Seneſco, is, ere, Zaſtarzam ſie/ſtárzeyę ſie/giną/niſzczeyę. Conſeneſcere in exilio, Stárzeć ſie ná wywołániu. Conſeneſcere mœrore & lachrymis, Od ſmutku á vſtáwicznego płakánia ſtárzeć ſie. Leges conſeneſcunt, Práwá niſzczeyą.

¶Conſenior in Biblijs, Towárzyſz w kápłáńſtwie. Inſeneſco idem.

Seni, æ, a, Vide Sex.

Senio, onis, Vide Sex.

Senium, ſenectus, Vide Senex.

Senones, populi Galliæ finitimi Belgis.

Senſibile, ſenſim, ſenſus, Vide Sentio.

Senta nomen Deæ Romanis cultæ quæ & Fatua dicebatur.

Sententia, Vide Sentio.

Sentina, æ, fem, prim. pen. prod, Spodek łodzny/do ktorego ſie ſmierdząca wodá / y wſzelkie ynſze nieczyſtości ściekáyą.

Sentina per translationem, Mieyſce wſzech nieſtátków y nierządów płodzenia / á wirudnego łotrowſtwá y niecnot zgromádzenia.

Sentinare pro ſatagere, obſoletum.

Sentinum umbriæ oppidum in Italia, quod nunc Saxum ferratum uocant.

Sentinas, atis, Kto ztámtąd yeſt.

Sentio, ſentis, ſenſi, ſenſum, ſentire, neut. q. Czuyę/też čuchnę/ trácę. Et Metaph. Rozumiem/bacżę/dźierżę co o kim. Cariem ſentit, Czuchnie wſtęchliną. Quid ſentis de iſthoc homine, Co ty dźierżyſz o tym człowieku/coć ſie zda o nim. Mirum eſt quod non dudum iſtuc ſenſiſti, Dźiwna rzecz yeſt żeś tego dawno nie wyrozumiał. Si me ſenſerit cum quæritare nunquam dicet, Yeſli pobaczy żem go ſzukał/etc. De dijs immortalibus uera ſentit, Práwe wierne mniemánie ma/álbo práwie yáko ſie godźi o boſtwie dźierży. De amicitia omnes ad unum idem ſentiunt, O przyjaźniey á záchowániu yednáko wſzyſcy trzymáyą/yednákie zdánie á widzenie máyą. Si iudices pro cauſa mea ſenſerint, Yeſli ſąd zá mną ſká zánie vczyni.

Iſte haud mecum ſentit, Ten ſe mną nie dźierży nie tego mniemánia yeſt co ya. Grauiter de aliquo ſentire, Źle komu życzyć. Sentiet qui uir ſiem, Poznáć woſk / doźnieć ſie comya zá człowiek/comya yeſt. Sentire famem, Łáknąć.

Senſus, huius ſenſus, maſc. q. Smyſł też łáczenie/rozum/czucie. Senſus ineſt formicis, Mrówki też rozum máyą. Tametſi nullus in te ſenſus fuit humanitatis, Acżkolwiek cie żadna ludzkość ku mnie nie poruſzyłá.

Oſtendere ſenſum ſuum, Swoye zdánie oznaymić. Vnus ſenſus bonorum omnium, Yednákie yeſt zdánie wola y mniemánie dobrych ludźi.

Senſus communis) Poſpolity rozum/ káżdemu przyrodzony.

Senſum, ſenſi, neut. ſec. idem quod ſenſus ut talia ſunt uulgi ſenſa, Ták poſpólſtwo o tim dźierży/álbo ten yeſt rozum á mniemánie poſpólſtwá.

Senſatus, a, um, quaſi ſenſu præditus uel ſapiens, in Biblijs tantum, Mądry/roſtropny/rozumny. Inſenſatus, a, um, Głupi niemądry/ a/e. eius contrarium.

Senſiculus, ſenſiculi, diminut. a ſenſus, Smyſłek/rozumek.

Senſim aduerbium, Z lekká/z nienácká/z nie nagłá/z cichá. Senſim & repente contraria. Senſim & modice creſcere, Z lekká róść. Senſim progredi, Po lekku poſtępowáć.

Senſibilis & hoc ſenſibile, Co łatwie yeſt ku poczuciu. Senſilis & hoc ſenſile, idem ¶Inſenſibilis, le, Trudny ku poczuciu/ nieczuty/nie czuyny.

Senſificus, a, um, ſenſus cauſam præſtans apud Macrob. legitur.

Sententia, æ, Zdánie/widzenie/mniemánie, otworzenie vmyſłu ſwego. Hæc eſt mea ſententia, To yeſt moye widzenie. Mea ſententia, uel iuxta meam ſententiam, Mym zdánim/mym rozumieniem/álbo yle ſie mnie zda. Stat ſententia, Ná tom ſie vdał/ tom przed ſię wziął. Mutaui ſententiam, Rozmyśliłem ſie / odmieniłem ſwe przedſię wzięcie.

wzięcie. In ſententiam ire alicuius, Przeſtáwáć ná cżiyim mniemániu / ták wotowáć yáko kto.

Rogare ſententiam, Vide ſupra. Scire ſententiam alicuius, Wiedzieć cżiyę wolą / y trzimánie o yákiey rzecży. Ego bene ſcio ſententiam hominis, Wiem dobrze yáko ōn o tym trzyma. Mihi per alium oſtendit ſuam ſententiam, Oznaymił mi przes drugiego ſwoye widzenie. In ea ſum ſententia, Ná timem yeſt. Eorum magis ſententiæ ſum, qua &c. S tymi więcey dzierżę álbo ku tym mniemániu rácżey przyſtępuyę / etć.

Ex ſententia alicuius dicere, Wedle woley chuci á podobánia cżiyego mōwić. Præcor ut tibi omnia cadant ex ſententia, Żądam ábyć ſie ná wßem wedle myſli wodziło.

Sententia item ſignificat, Piękna powieść / ſententia / namowá.

Sententia item, Skazánie á oſądzenie ſędziego Sententiam ferre & pronunciare, Skazánie vcżynić.

Sententia etiam, Spoſōb / álbo obycżay / xtałt Vt in eam ſententiam plurima leges apud Platonem, Ná ten xtałt / ná ten ſpoſōb / álbo w tym mniemániu wiele naydzieß v Plátoná.

Sententiola, læ, diminutiuum, Piękna powiaſtká ſentencyiká / namōwká. Sentenciolas quaſdā memoriæ mandaui, Wziąłem ſobie w pámięć niektōre piękne ſentencie álbo namowy.

Sententioſus, a, um, Pełny pięknych á známienitych przipowieści.

Sententioſe aduerbium, S pięknymi powieściámi / namownie.

¶ Compoſita, Aſſentio, aſſentis, aſſenſi aſſenſum, aſſentire, & aſſentior, aſſentiris, aſſentiri, Przyzwalam / dzierżę s kim. Aſſentio tibi, Dzierżę s tobą / to też yeſt moye widzenie.

Cui aſſenſi ſunt ad unum, Ktōrego mniemánia wßyſcy náſládowáli / to ſie ym zdáło co y yemu.

Aſſentior tuis literis, Dzierżę s twoyim liſtem. Aſſenſum eſt Bibulo, Náſládowáli mniemánia Bibuluſowego. Aſſentior illud Theophraſto, Pozwalam w tim Theophrāſtuſowi.

¶ Aſſenſus huius aſſenſus, & aſſenſio, onis, Przizwolenie / pozwolenie / życzliwość. Popularis aſſenſu, Poſpolitego człowieká życzliwość. Aſſenſu omnium dicere, Zā chucią y podobániem káżdego człowieká co mōwić. Aſſenſus, approbatio, aſſenſio idem.

¶ Aſſenſor, aſſenſoris, maſc. tert. uerbale, Pozwálácz / przizwoliciel.

¶ Aſſenſus, a, um, participium, Pozwolony / dopußczony / a / e.

¶ Aſſentor, aſſentaris, aſſentari frequētatiuum, Pochlebuyę. Aſſentatur omnia, Ná wßyſtko przizwala pochlebia y mowią ták on takież ták / yeſli nie / takież nie.

¶ Aſſentatio, onis, Pochlébſtwo / pochlebowánie.

¶ Aſſentatiuncula, læ, dimin. Piękne przę pochlebienie.

¶ Aſſentator, aſſentatoris, Pochlebcá / pāſorzyt.

¶ Aſſentatorie aduerbium, Pochlebskim obycżáyem.

¶ Conſentio, idem quod aſſentio, Zgadzam ſie. Conſentio tibi, Dzierżę s tobą. Sibi conſentire, Státecżnym á ſtálym być zawżdy á záwżdy w yednym przedſięwzieciu trwáć. Cum conſilijs tuis mea & facta & conſilia conſentiunt, Zgadzáyą ſie / Rymuyą ſie. De hoc non conſentiunt omnes, Nie zgadzáyą ſie wßyſcy o tym. Conſentire magna conſpiratione amoris, Vprzeymą chuć s miłością yeden ku drugiemu mieć. Conſentit uultus cum oratione, Zgadza ſie twarz álbo poſwiadcza tego twarz mową co vſtá mōwią.

Si conſenſerint poſſeſſores nō uendere quid futurum eſſet, Gdyby ſie zezwolili ſpiknęli / ná to vdáli / ći ktōrzy co máyą áby nic nieprzedawáli cóżby więc było. Conſenſum eſt duas eſſe eius partes.

¶ Conſentiens, conſentientis, participium, Zgodny / zgadzáyący ſie / poſwalaiący. Conſentiens fama de aliquo, Zgodna álbo yednáka sławá o kim. Conſentientes ſenſus, Yednoſtayne vmysły.

¶ Conſenſus, a, um, participium, Ziednány / zgodzony / a / e.

¶ Conſenſus huius conſenſus, Zgodá / yedność / przizwolenie. Conſenſus in eo mortalium, Wßiſtek świát yeſt tego mniemánia. Conſenſus æui, Omnium conſenſu ad eum defertur imperium, Zā wßech yednoſtaynym zezwoleniem ná páńſtwo wzięt yeſt. Conſenſus concentus idem, Conſpiratio conſenſusq́ uirtutum, Yednoſtāyność cnōt.

¶ Conſenſio, onis, Przyzwolenie / zezwolenie / yedność. Res omnium conſenſione laudata, Rzecz yednoſtāyniemi głoſy byłá chwalona. Cōſenſio firma, Státe zezwolenie

¶ Conſentaneus, a, um, Godny / ſłußny a / e. Virtuti ſunt conſentaneæ, Zgadzáyą ſie s cnotą.

Conſentaneus

Conſentaneus ſibi, Cic. Hæ igitur diſciplinæ ſi ſibi conſentaneæ eſſe uelint, Ty tedy nauki yeſli ſámy ſobie nie chcą być przećiwne / álbo yeſli chcą przy ſwey własnośći á przedſię wźiętim mniemániu zoſtáć.

¶Conſentaneum & Diſentaneum cõtraria, Conſentaneum eſt, ut illi aduentum gratularemus, Godźy ſie ábyſmy go przywitáli á wdźięczność okazáli przyiechánia yego.

¶Diſſentio, Niezgadzam ſie / yeſtem ynego mniemánia / nie dźierżę s kim. Diſſentio, a te in hac re, Nie dźierżę s tobą w tey rzeczy.

A ſe ipſo diſſentire, Sam ſobie przećiwnym być. Inter ſe diſſentiunt, Nie zgadzáyą ſie s ſobą.

Diſſentit uoluntas ſcriptoris cum ſcripto, Ynáczey trzyma á ynaczey piße / nie zgadza ſie yego vmyſł s piſániem yego.

¶Diſſentior genere deponenti annotat Calep.

¶Diſſenſio, onis, Niezgodá / różność. Diſſenſionem facere, Zwádźić / roſtyrk vczynić.

De hoc ſumma diſſenſio eſt inter magnos uiros, Wielka różność yeſt o tym miedźy známienitemi ludźmi.

¶Diſſentaneum, diſſentanei, Różny / niezgodny / nieſłußny.

¶Perſentio, id eſt, perfecte ſentio, Doſtátecznie álbo bárzo dobrze baczę / widzę / czuyę co ma być / álbo yeſt.

¶Perſentiſco, idẽ. Videor mihi aliquid quod nollem perſentiſcere, Widźi mi ſie że nieco czemu bych nie rad / przebaczam.

¶Præſentio, Naprzód álbo pirwey niż kto poczuwam / przebaczam.

Animo prouidere & præſentiſcere aliquid, Przeyzrzeć á domyſláć ſie niczego przed tym.

Iam dudum ego iſta præuidi præſenſi, Dawnom ya to przeyzrzał / widziałem że ták miáło być.

¶Præſentiſco, præſentiſcis, frequentatiuum idem.

¶Præſenſum, præſenſi, & præſentio, onis, Przeyzrenie / przebaczenie / domyślenie.

¶Subſentio, id eſt, aliquantulum ſentio aduerto, Nieco / mienąką trochę przebaczawam.

Sentis, huius ſentis, fem. tert. Ciernie. Sentis canis, Yeżynowe ciernie. Apud Columellam.

Senticoſus, a, um, Cierniſty.

S ante E.

Senticetum, Ciernie / to yeſt / mieyſce gdźie wiele ciernia rośćie.

Sentus, ta, tum, quaſi ſpinoſus, horridus, piloſus, Naſierßały / náyeżony / roskudłány ogromny.

Seorſum aduerbium, Oſobliwie / ná oſobliwym mieyſcu / też á zwłaßczá. Omnibus gratiam habeo & ſeorſum tibi præterea Demea, Wßitkim dźiękuyę á zwłaßczá wiec tobie Demea. Seorſum a te ſentio, Ynáczey w tey rzeczy dźierże mili ty. Dáleko ſie od ciebie odſtrzelam. Seducto homine ſeorſum, Odwiódwßy ſie s nim ná ſtronę.

Seorſus pro ſeorſum, Obſoletum.

Separo, Vide Paro.

Sepelio, ſepelis, pe. cor. ſepeliui, ſepultum ſepelire, act. q. Pogrzebam. Dolorem ſepelire, per translationem, Żáłość potłumić / przepámiętáć. Somnũ ſepelire, Plautina elegantia, Sepultum ac ſublatum bellum.

Sepultus, a, um, Pogrzebiony / a / e. Sepultus ſum, Iuß po mnie / zginąłem yáko pióro opalił.

¶Inſepultus, a, um, Niepogrzebiony / a / e. Inſepulta cadauera, Niepogrzebione trupy. Vino ſepultus, Obżárty / opiły / piyány / od piyáńſtwá záſnęły.

Sepultura, ræ, fem. prim. Pogrzeb też cmintarz / to yeſt gdźie vmárłe grzebą.

Sepulchrum, ſepulchri, neut. ſec. Grób.

Sepelibilis, & hoc ſepelibile quod ſepeliri dicitur, aut eſt ſepultum, Plautus.

Sepes, ſepis, uel ſeps ſepis, fem. ter. Płot.

Sepio, ſepis, ſepiui, ſepitum, uel ſepſi ſeptum, ſepire, Grodzę. Circundare & ſepire, Ogrodźić / płotem obwieść. Sepire ſe difficultate abrogationis lex dicitur, Státut być ogrodzón / to yeſt / opátrzón áby nie ták łatwie yáko ſie komu zda mógł być złaman.

Septus, a, um, Ogrodzony / obwiedziony / a / e. Septus muro, Obwiedziony murem / obmurowány.

Septus comitatu, Pocztem á dworzány ogárniony.

Septus ab hoſtibus, Obskoczony / obſtąpiony od nieprzyiacieli.

Septus, ſepti, ſubſtantiuum, Ogrodzenie / zámknione mieyſce / ßránki / też obrąb álbo obora gdźie bydło ſtawa.

Septum tranſuerſum, Przeczna błońká w ciele człowieczym / odſpodnie wnętrzności od zwierzchnych dźieląca. Alias Diaphragma, Vide ſupra.

Septa etiam dicuntur, Wrzucony brzég álbo grobelká niezáka dla wody áby ßkodliwie nie dárlá z ziemie/drzewá/ álbo z gnoyu vczyniona / támowánie álbo zátámowánie.

Sepimentum, ſepimenti, neut. ſec. Gródz zrąb/obrąb/ogrodzenie.

¶ Compoſita, Conſepio, Zágradzam.
Conſeptum, conſepti, Zágrodzenie.

¶ Interſepio, Przegradzam.

¶ Interſeptum, interſepti, Chrzesłká w noſie dziurki noſówe przegradzáyące. Item Przegrodzenie. Vt iter interſeptum, Zágrodzona przekopána záczyniona drógá.

¶ Obſepio, idem quod Circumſepio. Obſepire iter ad honores, Metaphor. Zágrodźić komu drógę do doſtoynośći y vrzędów. Obſepire alicui uiam adipiſcendi aliquid.

¶ Præſepio idem quod Interſepio uel etiã, conſepio, Zágradzam/ przegradzam.

Sepia, æ, fem. prim. Morski páyąk/ puſzcza z ſiebie czarny pot by ſadze álbo yákie czernidło gdy go chcą vłowić w którym ſie chce zátáyć. Et propterea Metaph. accipitur, Miáſto inkáuſtu álbo czermdłá.

Sepiola, læ, diminutiuum.

Sepio, ſepis, Vide *Sepes*.

Seplaſia, forum Capnæ in quo unguentarij negotiabantur, Rinek w mieśćie Capna ná którym tylko lekrástkie rzeczy y drzakwie przedáyą.

Seplaſiarius dicitur unguentarius & effœminatus, apud Lampridium in Helio gabalo.

Sepono, Vide *Simplex*.

Seps ſepis, gen. fem. Vide *Sepes*. Sed Seps ſepis, gen, maſc. Máły wężyk którego vkąßenie ciáło gnoi.

Septa, ſeptorum, Vide *Sepes*.

September, ſeptembris, maſ. tert. Páździernik.

Septem numerale non indeclinabile, Siedm.

Septangulus, a, um, ſeptem angulos habens, O ſiedmi rogách álbo kątách. Sipon. ſine autore.

Septempedalis, le, Siedmioſtopny/to yeſt/ ná ſiedmi ſtopách.

Septemuir, ſeptemuiri, ea forma dictum, qua Triumuir, Z ſiedmi mężów vrzędu á doſtoynośći ten iſty / yeden ſiedmiracki może być zwán.

Septemuiralis, & hoc ſeptemuirale, Co k tym ſiedmirackim należy.

Septemuiratus, huius ſeptẽuiratus, Vrząd á doſtoyność pánów ſiedmirackich w Rzymie.

Septenarius, a, um, Co ſiedm w ſobie oſięga. Vt ſeptenarius numerus, Liczbá ſiedm w ſobie oſięgáyąca.

Septemdecim indeclinabile, Siedmnaśćie.

Septemplex, ſeptemplicis, in Biblijs, Siedmkrotny.

Septennis, & hoc ſeptenne, Siedmletny.

Septennis, e, idem.

Septenus, a, um, diſtributiuum, Siódmy á ſiódmy/a/e. Aliquãdo apud Poëtas pro ſeptem ſed magis in plurali uſurpatur.

Septeni, æ, a, Siedm ku ſiedmi.

Septemtrio, onis, Kráyiná pułnocna. Septemtriones, Siedm gwiazd niebieskich / które wozem niebieskim náſzy zową. Sicut & Græci ἄμαξαν.

Septemtrionalis le, Pułnocney kráiny. Ventus ſeptemtrionalis, Pułnocny wiátr.

Septies aduerbium, Siedmkroć.

Septimus, a, um, Siodmy, a/ e.

Septimum aduerbium, Siodmy kroć. Vt ſeptimum conſul, Po ſiedmy kroć pánem radźkim álbo ſiedmy kroć.

Septingenarius, a, um, Siedmſetny/a/e. Vt Septingenarius grex, Stádo ſiedmſetne/ to yeſt/ ſiedmſet pogłowia w ſobie oſięgáyące.

Septingenti, æ, a, pluraliter tantũ, Siedmſetny/a/e.

Septingenteſimus, a, um, Siedmſetnaſty/a/e.

Septuaginta, Siedmdzieſiąt.

Septuagenus, a, um, Siedmdzieſiątny/a/e.

Septuagies aduerbium, Siedmdzieſiąt kroć.

Septulus, a, um, in Biblijs tantum, Siedmkrotny/a/e.

Septicollis, dicta eſt urbs Romana a ſeptem montibus intra muros Romanæ urbis continentibus.

Septiana mala dicuntur ab Inſitore Septio, CC.

Septicus, a, ũ, Gnoyący/ rozrapiáyący. Vt uis ſeptica aut unguentum ſepticum, Gnoyąca máść. Latine corroſiuus.

Septunx, ſeptuncis, Vide *As, aßis*.

Sepulchrum, ſepultura, Vide *Sepelio*.

Sepum, ſepi, quod & ſeuum dicitur, Łoy.

Sequana, æ, maſc. prim. pen. prod. Rzeká w Belgice ciecze przes Burgundią y przes miáſto Paryż we Fráncyey/ po Fráncusku Seine.

Sequani uocantur, Lud Burgundeyski w Arcibiskupſtwie Beſunckim około gori Iuraſſum mieszkáyacy gdźie teraz wyżſza Burgundia yeſt.

Sequani ciſiurani qui inter Dan & Baſilææ habitantes prope Milhuſen/ po niemiecku Sungeuwer.

Sequax, ſequela, Vide *Sequor*.

Sequeſter, hæc ſequeſtris & hoc ſequeſtre uel hic & hæc ſequeſtris, & hoc ſequeſtre.

Sequeſter, ſtra, ſtrũ, Ten ktòremu k wierney ręce polecána rzecz/ o ktòrą ſie dwá ſpráwuyą áż do roſpráwy/ kwiernoręcznik/ kwiernoporucznik może być zwan.

Sequeſter item, Yednacz ktòry bierze miedzy ſtronámi yednánie/ też ten ktory wyrozumiawſzy dobrze rzecz ſądowną powodney ſtroney/ bierze yą ná ſie á przed prokuratorem przekłáda y náucza yáko yą ſpráwowáć á czego ſie dźierżeć ma. Handlownik miedzy ſtroną á miedzy prokuratorem może być zwan. Pax ſequeſtra, Przimierze/ to yeſt/ podnieſienie woyny do niektòrego czáſu.

Sequeſtro, as, are, id eſt, ad ſequeſtrum depono, K wierney ręce dawam k wiernoręcznikowi. Interdũ ſignificat Separe, Wyſięczyć/ wydźielić. In Biblijs tantum.

Sequeſtratus, a, um, Vt ſequeſtrata res, K wierney ręce/ k wiernoporucznikowi dána.

Sequeſtro, aduerbium, Obſoletum.

Sequius, pro ſecius aduerbio, Ynáczey.

Sequor, ſequeris, ſecutus ſum, ſequi, dep. tert. Náſláduyę/ trzymam ſie kogo/ ydę zá kim. Sequi ſententiam alicuius, Trzimáć ſie domniemánia czyiego. Sequi lites Terent. Práwowáć/ pozywáć ſie. Sequi amicitiam alicuius, Stać przy kim. Autoritatem alicuius ſequi, Náſládowáć/ álbo dawáć wiárę komu w czym. Malo Ariſtotelis autoritatem ſequi, Ráczey wolę Ariſtotelesá náſládowáć.

Sequi ex fuga aliquem, Vdáć ſie zá tym ktòry vciéka.

Sequuta eſt fames, Głòd potym náſládował.

Fidem alicuius ſequi, Spuśćić ſie ná czyie przyrzeczenie. Cæſaris fidem ſequutus, Spuśćił ſie ná Ceſárskie obiecánie. Fidem populi Romani ſequi, Rzymánom przyſtáć.

Fortunam ſuam ſequi, Ważyć ſie/ koſztowáć ſwey fortuny. Gratiam Cæſaris ſequi, Łáski Ceſárskiey náſládowáć/ to yeſt, ſtać o yego łáskę.

Interuallo magno aliquem ſequi, Z dáleká zá kim yść. Militiam ſequi, Zołnierski żywot wieść.

Officium ſequi, Powinnośći ſwey ſirzedz/ dźierżeć ſie tego co komu przyſtoi y należy.

Pedibus aliquem ſequi, Pieſzo zá kim yść.

Promiſſa alicuius ſequi, Wierzyć czyimi obietnicom.

Sectam alicuius ſequi, Stronę czyię trzimáć. Liui. lib. 9. Pun. Sequi utilitates, Swego pożytku pátrzáć. Verbum aliquod ſequi, Wiele dźierżeć o czyim słowie. Veſtigijs ſequi, W teyże tropy zá kim yść. Inde ſequitur, Ztąd ſie zámyká/ álbo okázuie.

Sequitur, Poczyna ſie. Et ſequitur ſubaudi ulterius, Ták dáley ſtoi w tym álbo w owym texcie/ w tych albo w owych xięgách. Egon ocium ſequutus ſum, Terent. Yzam ſie ná prożny żywot vdał.

Sector, ſectaris, ſectari, frequentatiuum, Vſtáwicznie náſládowáć/ záwżdy przi kim álbo zá kim ſtać/ Trzimáć ſie czyiego widzenia.

Sectari aliquem totos dies, Y ná piędzi od kogo nie odſtępić cáły dźień. Sectari beluas, apros, ceruos, Łowić/ polowáć.

Sector, ſectrix, ſectio, Vide *ſeco*.

Sectator, ſectatoris, maſc. ter. Náſládownik zwolennik/ vczeń/ diſcipuł.

Secta, ſectæ, Sekta/ kſiedliwa nauká/ oſobliwa rotá/ máyąca oſobliwe mniemánie / náukę y wiárę w wielu rzeczách. Sectam & inſtitutionem aliquorum ſequi, Sekty y nauki czyey ſie dźierżeć.

Sectam & inſtitutionem aliquorum perſequi, Przenáſládowáć niektòrich náuk.

Sectula, læ, fem. prim. diminutiuum, Rotká/ ſektká.

Sectarius, a, um, ut Vernex ſectarius, Kiernos przed trzodą y tam y ſám chodzący/ wodz trzody.

Sequax, ſequacis, om. tert. Náſláduyący/ ktòri zwłaſczá łatwie czego náſláduye/ łatwie ſie vwieść da.

Sequax item, Ciągły co ſie da ciągnąć wlec. Vt ſequax bitumen, Ciągły kley / dáiący ſie wliec.

Sequax materia, Hedere ſequaces [illegible] wie ſie po płociech y po drzewiech [illegible] ce.

Sequela, læ, fem pri. ipſe ſequendi actus Calep. ſine autore, Náſládowánie.

¶ Compoſita

¶ Composita Assequor pen. cor. assequeris, assecutus sum, assequi, Dostawam / ośięgawam.
Nihil aliud assequeris, nisi quod tibi multos iratos facies, Nic inszego nie ośięgnieß yedno że ich wiele rozgniewaß.
Assequutus est quod sperabat, Ośięgnął czego śie nádźiewał.
Assequi propositum, Swoye przedśięwzięcie ośięgnąć.
Assequi merita alicuius, Oddźiáláć/ odsłużyć komu yego dobrodźieystwá.
Etiamsi uitam pro te effudero, nunquam tamen aliquam meritorum tuorum partem assequar, Bych też dobrze żywotá swego zá ćię nie litował / yednák bych nigdi nie mógł yedney cząstki twoich dobrodźieystw odsłużyć.
Assequi ingenium alterius, Wyrozumieć/ dośćignąć osądź pocżym śie kto ma/ ná co śie kto sadźy.
Assequi in cursu aliquem, Pośćignąć/ Dogonić. Assequi nomen, Sławy dobrey dostáć / osławić śie.
Coniectura aliquid assequi, Domyślić śie/ Dorozumieć śie. Scribe quod coniectura assequare, Piß mi wiec coć śie zda/ co pobaczyß/co wyrozumieß.
Assequi suspicione consilium alterius, Lękáiąc á obawáiąc śie doyśc czyiego przedśięwzięcia.
Consilium hominis suspitione assequutus sum, Tegom doszedł czegom śie obawiał.
Assector, assectaris, assectari frequentatiuum, Ustáwicżnie náśláduię / chodzę zá kim.
¶ Assectatio, onis, Náśládowánie / prowádzenie.
¶ Assectator, assectatoris, idem quod sectator. Assectator eloquentiæ aut literarum, Pilny náśládownik nauk.
Assectator Democriti Apollodorus, Náśládownik.
¶ Assecla clæ, idem quod assect at or.
¶ Consequor idem quod assequor, Non possum uerbis consequi, Nie mogę słowy ośięgnąć / to yest / wymowić.
Consequi aliquem, Pośćignąć kogo/ dogonić.
Consequuta est mors matrem ex ægritudine, Umárłá mátká w tento chorobie / álbo nie mogłá śię z tento chorobi wyleczić. Consequutus est mediocris risus, Wßczął śie zá tym wielki śmiech.
Quid ex eo consequutus es, Coś ná tym dostał / álbo coś śie w tym polepßił.
Inuestigare & consequi aliquam rem, Ośięgnąć á doyść ktorey rzeczy. Quantum coniectura consequebar, Jlem śie mógł domyślić ylem mógł baczyć.
Gloriam consequi, Chwałę ośięgnąć.
Si quid dicendo consequi possum, Yesli co słowy mogę przewieść
Suum quoddã institutum consequuntur, Dźierżą śie nieyákiego swego przedśięwzięcia.
Eum morem consequar, Ja w ten sposob tráfię. Commodum consequi, Pożytku dostáć. Consequi Datiuo iunctum, Viden homini farcinatos consequi, Widźyß ná toć wstaśawßy śie yda zá nim.
Consequi aliquid summa diligentia, Zá wielką pilnośćią co ośięgnąć.
¶ Consequens, consequentis, Participium, Náśláduiący/e.
¶ Consequentia, tiæ. f. p. quæ ex præcedentibus infertur, Przytoczenie/ Náśládowánie / Zámknienie / Wnośżenie.
Consequentiam inferre, Zámknienie to przytoczyć ktore z czego rośćie.
¶ Consequiæ, apud Apul. id est, Comitatus obsoletum.
¶ Consector, consectaris, consectari frequentatiuum, Ustáwicżnie czego náśládowáć. Opes consectari, Ná bogáctwo gonić/ Bogáctw szukáć.
Aliquem conuitijs consectari, Złemi słowy kogo doyeżdżáć. Consectari aliquid, Mieć śie po czym álbo śie stáráć o co.
Consectari alicuius beneuolentiam largitione, Dáry á upominkámi zábiegáć áby miał łáskę U kogo łáski szukáć.
¶ Consectari passiue teste Prisciano ueteres dixerunt non imitandi in hoc.
Consectatio, consectationis, Zábieganie czego/ Mienie śie po czym / stáránie.
¶ Consector uerbale, mas, Zábiegácz a quo consectatrix fœ. Zabiegáczká.
¶ Consectarium, consectarij. Est argumentum breuiter astrictum. Vulgus Quodlibeta uocat & Corollaria.
¶ Consecutio, onis, uerbale idem quod consequentia.
¶ Consecuta & impetrata passiue. Ośięgnione / Dostáne.
¶ Exequor, Wypełniam / Spráwiam.

Cżynię to co mi polecono. Mandata exeq̄. Polecone rzeczy wypełnić. Exequi negotium, Potrzeby ſpráwić / Incepta exequi, Poczęte rzeczy dokończyć. Exequi fugam, Vciecá zbiezeć ták dáleko áż doſyć yeſt. Exeq aſpectū alicuius, Ták dáleko zá kim pátrzić yáko go nadáley doyźrzeć może. Decreta exequi, Skazánym rzeczom doſić vczinić. Exequi egeſtatem, Vboſtwo przetrwáć. Exequi fatum alicuius, Aż do ſmierci przy kim ſtać.

Exequi funus, Vmárłego do grobu prowádzić. Exequi ius ſuum, Spráwiedliwości ſwey ſzukáć. Exequi laudes Braſſicæ longum eſt, Wyliczáć wſzyſtki chwały Kápuſtne / czarney álbo Broſkwie długo by było. Exequi mortem, Vmrzeć. Munus ſuum exequi, Swemu urzędowi doſić czinić. Exequi iniurias, Pomścić ſie krzywd.

¶ Exequens, entis, Nomen ex participio, Wypełniciel álbo Wypełniáiący. Philoſophus memoriarum ueterum Exequentiſſimus, Który zwłaſzczá / ſtáre hiſtorie rządnie piſmem oſięgnął wypełnił y wyrádził.

Executio, onis, Verbale, f, t. Wypełnienie / Spráwienie / Dokonánie.

¶ Exequiæ, arum, pluraliter tantum Pogrzebny obchód Pogrzeb. Parentalia, Iuſta idem, Ducere exequias, Pogrzeb ſpráwowáć.

Exequias celebrare idem. Exequio as, are, pro exequias facere obſoletū.

¶ Inſequor idem quod ſimplex, Gonię / Náśláduię kogo / aliquando Przenáśláduię kogo / złorzeczę komu Pergā atq; inſequar longius, Puſzczę ſie yeſzcze dáley zá nim Improborum facta primo ſuſpicio inſequetur deinde ſermo, Złych ludzi vczinków pirwey podeyźrzenie á potym omówka náśláduie to yeſt nie mogą być zátáyone. Inſequi clamore ac minis, Woláć zá kim y grozić. Inſequor contumelia, Złorzeczyć komu.

¶ Inſequēs participium, Náſtáiący / Náśláduiący. Annus inſequens, Náſtáiący rok.

¶ Inſequutus, a, um, Participium, Plin. Inſecutis menſibus geminos enixa eſt, Drugich álbo powtornych Xiężyców bliźnięta vrodziłá.

¶ Inſequenter Aduerbium, Nierzymowne Nieſkłádnie ku pierwemu / námniey nieprzytrafnie.

Inſector, inſectaris, inſectari, frequentatiuum, Przenáśláduię Podchodzę. Aliquem haſta uel lapidibus inſectari, Włocznią álbo kámieńmi kogo przeć. Inſectari aliquē maledictis, Rozzdrzeć ná kogo do uſzu gęby. Złorzeczić yáko pſu.

¶ Inſectatio, Złorzeczenie / párcie pędzenie.

¶ Obſequor, Yeſtem poſłuſznym / Słucham / Yeſtem powolny. Obſequi uoluntati alicuius, Czynić czyię wolą. Obſequi ſtudijs alicuius, Być komu k woley Obſequi alicui in omnibus, w niczym ſie nie przećiwić Obſequi animo ſuo, Co duſzá rácży czynić / pánicz owáć / bieſiadá towárzyſtwá pátrzić. Obſequor cum Accuſatiuo, Gell. Sed tamen ea quæ obſequi non oportet, Ale yednák ty w których mu poſłuſzeńſtwo nie ma być.

¶ Obſequens, obſequentis, om. t, Poſłuſzny, Powolny. Obſequens uoluntati homo, Oddány ná ſwą wolą

Obſequens quolibet flecti, Powolniuchny gdzie go kolwiek kto chce obrócić.

Item ſi refertur ad inanimata, Ciągły.

¶ Obſequenter obſequentius obſequentiſſime Aduerbium, Poſłuſznie Powolnie Plin. Vixit in contubernio aulæ obſequentiſſime, Powolniuchnym był káżdemu póki był w domu v Babki ſwoyey.

¶ Obſequium, obſequij, n. ſ. Poſługá Przisługá / Powolność.

Obſequela, læ, f. p. Poſłuſzeńſtwo. Poſłuſzność

¶ Obſequioſus, a, um, Poſłuſzny / Powolny Prętki / ku poſłudze. Obſequibilis le, idem.

¶ Perſequor, Przenáśláduię / ciſnę kogo / Dokuczam komu / też poczęte rzeczy konam / tam in bonam quam in malam partem. Perſequi aliquem bello, Ciſnąć kogo woyną. Przypieráć dokuczáć komu. Perſequi incepta, Poczęte rzeczy konáć Perſequi aliquem terra, & mari, Ziemią y powodzie przećiwko komu woynę wieść Perſequi aliquem ueſtigijs ipſius per translationem, W yego tropy zá kim yść. Perſequi artem aliquam, Báwić ſie około którey nauki / leżeć nad nią. Perſequi aliquem iudicio, Pozwy á práwy komu dokuczáć. Perſequi antiqua, Stárych rzeczy y dźieiów ſie wywiádowáć. Perſequi numeris curſus ſyderum, Liczyć zráchowáć niebieſkich gwiadz biegá. Perſequi iniurias, Mśćić ſie krzywd Perſequi factis, quod dicimus, Vczynkámi słów ſwych podeprzeć / Vczinkámi wypełnić

Persequi imperium patris, Roskazániu oycowskiemu dosyć uczynić. Persequi ius suũ, Swey sie sprawiedliwości upominać/szukać. Persequi mores patris, wobyczáye oycowsky kie wstępowáć / naśládowáć ych Persequi promissa alterius, Cisnąć kogo k temu áby swey obietnicey dosyć czynił Persequi scriptura, Popisáć. Persequi cuiuscunque modi uoluptates, Ná rozmáite sie roskoszy udáć Persequi uoce aliquid Nieco słowy wyliczyć / to yest. Z początku do końcá rospowiedzieć. Persequi uiam, Drógę swą odpráwić.

¶ Persequens, tis, Participium, siue Nomen ex Participio, Goniący/Przenáśládujący/Konáyący. Persequens flagitĳ, W łotrostwie swym trwáyący.

Persecutio, onis, Przenáśládowánie/ Pogonia/ tez konánie/ktorey rzeczy pełnienie.

¶ Prosequor, Pusczam sie po kim/Gonię Prę/Prowádzę togo/Prowádzę. Longius prosequi ueritus, Nie śmiał go dáley gonić. Prosequi usque ad locum aliquem Prowádzić. Prosequi & domum deducere, Doprowádzić do domu. Prosequi funus uel exequias funeris alicuius, Do grobu prowádzić. Prosequi aliquem donis, Poczcić kogo yákim dárem. Prosequi aliquem, Być komu dobrze. Prosequi amore, Miłowáć. Prosequi beneficĳs, Dobrodzieystwá okázowáć. Prosequi laudibus, Chwalić wysławiáć. Prosequi lachrymis mortuos, Opłákáwáć śmierć ich. W żałobie chodzić. Prosequi memoriam alicuius libello, Uczynić zmiankę o kim w Xięgách. Prosequi memoria, Z pámięci sie uczyć/ Ná pámięć bráć.

Prosequi aliquorũ gloriã immortalitatis memoria dicũtur literæ, Wieczną pámiątkę yednemu uczinić. Proseq mentionẽ alicuius cum honore summo, Z wielką uczćiwością ná kogo spomináć.

Prosequi præmio, Słusznym upominkiem obdárzyć.

Prosequi aliquem uerbis honoroficis Nádobnie á ukłádnie ku komu mówić.

Verbis uehementioribus aliquem prosequi, Obrzucić sie ná kogo słowy.

Prosequi stylo, Popisáć.

Prosequi aliquem uoto uel suffragio Głos swóy komu dáć ná yáką rzecz.

¶ Subsequor, Wnet zá tim ydę. Pergite ego mox subsequar, Ydźcie przedsię yá wnet zá wámi poydę, Subsequi aliquẽ & imitari, Náśládowáć álbo tráfiáć w cżiye obyczáye. Suo sermone subsequutus est humaniratem literarum tuarum, Stáką ludzkością y ochotą yał sie k nam mieć/yákoś ty do niego ukłádnie pisał. Quid inde aliud subsequatur non uideo, coby ynszego s tąd rość á zámykáć sie miáło nie widzę Subsequenti anno exitu ueris emittunt paruas locustas Wtórego roku ná końcu wiosny pusczáyą máłe száráncze.

Sera, æ, f.p. Kłotká/Zámek.

Sero, as, are, pro claudere, probat Calep. ex Colum. lib 7. ubi de mulæ feminibus loquitur.

¶ Obsero, as, are, Zámykam.

¶ Resero, as, are, Otwarzam. Reserare Italiam exteris gentibus.

Sera urbs in Asia Scythica,

Serapias herba quæ & Orchis.

Seraphim plur. num. g. m. Angeli sic dicti ob ardorem luminis, Hebraica dictio significat comburentes, ardentes Pałáyący/ Yásnieyący sie.

Serapis g. m. Przezwisko Osiridis Bogá Aegipskiego.

Serapis uel Seraphis etiam, Niektáki rodzay wężów w rzece Aegipskiey Nilusie.

Serbonis, Palus iuxta montem Cassium

Serenus, a, um, pen. prod. Jásny/Pogodny a/e. Nubes serenę, Jásne obłoki. Cœlũ serenum, Pogodny wiátr Piękna pogodá. Tranquilla & serena frons & uultus, Piękny wesoły wzrok. Serena & tranquilla lux ex turbido die, Piękna pogodá z niepogodnego dniá. Sereno ore annuere, Weseląc á śmiecháyąc sie przizwáláć. Color serenus, Jasna fárbá.

Sereno Ablatiuus, pro sereno tempore cum nubilo opponitur, W piękną pogodę.

Sereno, as, are, n. p. Oświecam/Obyáśniam álbo wyyáśniam,

Serenat, Wyyáśnia sie.

Serenitas, atis, f. t. Jásność/Pogodá/ Wyyáśnienie.

Serenitas & perturbatio cœli contraria.

Seresco, is, ere, pro siccus fio, quasi seresnesco, Podsycham obsoletum. Aliquando serescere est in serum abire, w serwatkę sie obróćić/Plin. Omneen lac ig spissatur, frigore serescit, Wszelkie mleko w cieple gęstnie/ ná zimnie serwátczeye.

Sergia olea apud Columel. lib 5. Ca. 8.

Seres,g.m. Lud in Scythia Aſiatica, v ktorich yedwab bywa ſpráwowan. In Nominatiuo ſingulari, Ser ſeris, uermiculus ſericum nens, Yedwabny robak.

Sericum Serici, Jedwab.

Sericus,ca,cum, Adiectiuum, Jedwabny/a/e

Serica ueſtis, Jedwábna ſzátá.

Sericatus,a,um, Wyedwabiony/w yedwabną ſzátę obleczony.

Sericarius ſericarij, Jedwabnik/Tkacz yedwabnych rzeczy.

¶Compoſita Holoſericum, Zwłaſzcżá cáły yedwab ὅλοσ enim totum ſignificat, to yeſt, Axámit.

¶Holoſericus, a, um, adiectiuum. Axámitny/Caloyedwabny.

Holoſericatus,a,um, Adiect. Wáxámicziony/a/e. W áxámit ubrány Axámitem ubrámowány.

Seria, ſeriæ, Gliniána Bániá

Seria uinaria, Winna lagwicá. Seriæ oleariæ, Bánie do chowánia oliwek.

Seriola læ diminutiuum, Bánká.

Ser ſeris, Vide Seres.

Sericum ſericatus, Vide Seres.

Series ſeriei, f.q. Vide Sero ſeris ſerui.

Serilla ſerillorum, funiculi qui ſparto conſeruntur Obſoletum.

Serio aduerbium Vide Serius.

Seriphum ſeriphi, Nieyáki rodzay oliwnego drzewá

Seriphus, Inſula in Aegeo mari, una ex Cycladibus. Seriphia rana prouerbialiter mutus, dicendi canendiq; imperitus, Nieuk/Proſtak.

Seriphius,a,um, Yeden zſtámtąd.

Seris huius ſeris, uulgo Endiuia, Endiwia álbo gęśi yęzyczek/ herba eſt.

Serius,a,um, Státeczny/Rządny/Bezluñſztny/á/e.

Serium & iocoſum contraria, mihi placent ſeria tu iocoſis delectaris, Mnie ſie ſtátek podoba ty ſie w kuñſztech kochaſz.

Serio Aduerbium, Státecznie/Rządnie Beſ kunſztu/po prawdzie. Serio hæc dicis, an ioco, Po prawdzieſz to mowiſz czyli śmiechem. Serio rem aggredi, Státecznie ſie rzeczy yąć obiemá rękomá.

Miſit porro orare ut uenirem ſerio, Dáłá mie ná koniec prośić álbo koniecznie ábych przyſzedł. Serio aliquid mādare, Koniecznie co przykázáć.

Serius fluuius Ciſalpinæ Galliæ, a quo uallis Seriana dicitur.

Sermo, ſermonis, m.t. Mowá/yęzyk.

S ante E.

Sermo & collocutio, Rozmowá.

Sermonem cum aliquo conferre, Rozmáwiáć ſie s kim. Nullus mihi omnino cum illo ſermo ulla unquam de re fuit, Nigdym ſie s nim nie mógł w żadną rozmowę wdáć.

Tractare aliquid Græco ſermone uel Attico, Greckim yęzikiem álbo po grecku nieco piſáć.

Dare ſermonem alicui, Dáć przyczynę ku mowieniu. Sermo eſt de te, O tobie mowią. Delabi in aliquem ſermonem, Wdáć ſie/ Zámowić ſie w co/z iedney rzeczy ku drugiey przyść.

Tota Aſia ſermo eſt diſſipatus, Pełna yeſt Aſiá tey ſławy roſiáłá ſie tá ſławá po wſzyſtkiey Aſiey. Sermo eſt eum huc aduentare, Powiedáyą że tu ciągnie.

Habere ſermonem cum aliquo, Rozmáwiáć ſie.

In ore atq; in ſermone omnium eſſe Wſzem ná uśćiech leżeć.

Inſtituere ſermonem cum aliquo, Wdáć ſie s kim w rzecz álbo począć ſie s kim rozmáwiáć

Longus ſermo & multus ſermo, Długa rozmowá. Multi ſermonis ſunt iſta Wiele by o tym trzebá mowić. Perferre ſermonem alcuius ad aliquem, Czyie słowá álbo wolą komu oznaymić.

Venire in ſermonem hominum, Bayką ſie ſtáć v wſzech ludzi. Per urbem ſolus ſermo eſt omnibus, Po wſzitkim mieśćie nie mowią ni o kim ynſzym yedno o nim.

Sermunculus li diminutiuum, Mowká/słowká/Powiaſtká mała. Sermunculum reſtinguere aut ſedare, Zágáśić tę powiaſtkę.

Sermocionor, pen. cor. aris, ari, Rozmawiam ſie s kim/Mam nieyáką ſpráwę s kim Ait ſe cum illo diligenter ſermocinaturum, Powieda że chce s nim pilnie mowić.

Sero ſeris ſeui, ſatum ſerere, n.t. Sieyę też sádzę/Szczepię. Serere uitem Szczepić Serere diſcordias per tranſlationem, Nieprzyiaźń śiać. Serere bella, Certamina ſerere cum aliquibus, Począć zwádę. Colloquia cum aliquo ſerere, Rozmáwiáć ſie s kim. Cum aliquo ſecreta colloquia ſerere, Táiemnie ſie s kim rozmáwiáć. Lites ſerere, Wádzić ludźie. Serere ſermones, Rozmáwiáć/diſputowáć ſie mowić y záś odmáwiáć.

Primo occulti tantum ſermones ſerebantur, Naprzod po cichu tylko o tym mowiono.

Serere

Serere occultis ſermonibus aliquid, Po cichu co rozsłáwiáć.

¶Satus, a, um, Participium, Siány álbo poſiány / też ſádzony/ßczepiony /Item idem quod generatus, Vrodzony. Vt ſanguine humano ſatus, Vrodzony. Sati & creati, Stworzeni.

¶Sata Subſtantiuum, pro ſegetibus, Miáſto naśienia.

¶Satus huius ſatus m. Śianie Sádzenie Szczepienie Conceptus & ſatus pecudum, Poczecie y porodzenie. Nata a primo ſatu, W pierwßym pośianiu.

Satio uerbale idem quod ſatus, Śianie. Sationes facere, Śiać.

¶Sator ſatoris, Ten ktory śieye álbo ßczepi. Sator cœleſtium corporum, Stworzyciel niebieskich plánet. Sator mundi, Stworzyciel świátá. Sator litis per translationem, Zwadźá ktory wadźi ludźie.

¶Satorius, a, um, Co ku śianiu / ſádzeniu y ßczepieniu nalezy. Vites ſatoriæ Látoroſli ku ßczepieniu godne.

¶Satiuus, a, um, cui contrarium eſt aggreſtis, Szczepny/Sádzony/a/e. Aggreſtis, Leśny. Satiua poma, Szczepne yábłká. Aggreſtia uero, Leśne.

¶Compo. Conſero conſeris, pen. corep. conſeui conſitum, conſerere, Poſiać/Rozśiać Rozſádzić. Poßczepić. Conſerere agrum fabis & uitia, Grochem y wyká rolą záśiać. Conſerere agrū generibus pomorum & pyrorum, Wßedźie po polu yáblonek y krußek rozmáitych náßczepić.

Conſerere leges per translationem, Praw y Státutow náczynić.

¶Conſitus, a, um, ut ſenectute conſitus, Stárośćią opleśniáły Záſtárzáły.

Conſitio uerbale, Záśianie Rozſádzenie. Szczepienie.

Conſitura, æ, Zágęßczenie/gęſtwá / też záſadzenie/ Záßczepienie/ álbo obßczepienie.

¶Inſero, Wśiewam/ Wſádzam/ Wßczepiuię.

Inſerere frumentum arboribus, Miedzy drzewá zitá náſiać.

Vitem inſerere, Wßczepić.

Arbori inſerere, W drzewo wßczepić.

In hortum inſerere, W ogrod wſádźić

Humida loca de uua alba, Sicca de nigra inſerito, Mokre mieyſce białemi yágodámi/á ſuche záś czarnemi záſadzay.

¶Inſitus, a, um, Participium, Wßczepiony/Wſadzony Wśiány/a/e.

Inſitum & innatum animis hominū, Methapho. Wpiło ſie w umysł ludzki. Inſitus menti amor cognitionis, Z przyrodzenia nam yeſt przydána miłość y chuć ku vmieyętnośći.

Inſitus urbi ciuis, Wźięty zá mießczániná.

Inſita penitus opinio, & uetuſta, Wkorzenione y záſtárzáłe mniemánie. Inſita feritas, Przyrodzona okrutność. Inſitus uitio genti mos ſub prætextu militiæ latrocinia exercendi, Wpoiony/ Wſobiony/Záſtárzáły obyczay ludu temu/ pod ſpoſobem zołnierskim drapieſtwo s morderſtwem plodźić.

¶Inſitus huius inſitus, Wſadzenie. Wśianie.

¶Inſitum inſiti, n. ſ. Sożik/látorośl do ßczepienia.

¶Inſitio, onis, quæ & Emplaſtratio dicitur, Szczepienie / Sádzenie.

¶Inſiticium inſiticij, Szczep.

¶Inſiticius, a, um, Vt inſiticius & inductus ſermo, cui patrius opponitur, Wſobiony /Wnieśiony yęzyk.

¶Inſitiuus, a, um, Wßczepiony Wſadzony/a/e. To yeſt nie ſam z ſiebie vrosły.

Securicula inſitiua, Toporeczek do ßczepienia należący.

¶Inſitor inſitoris, m. t. Ktory vmie ßczepić Szczepniarz álbo ßczepnik może być zwan Si uſus uolet.

¶Inſitiuus, a, um, Nieſiány / Nießczepiony/ſam pres ſię roſtący.

¶Interſero, W pośrzodek co wśiewam. Przeſiewam. Przeßczepiam.

Circumſero, Wkolo obſiewam Obßczepiam. Obſadzam.

Perſero etiam apud Plautum legitur, pro diſſeminare, Rozśiać. Inuſitatum.

¶Præſero, Naprzod śieyę/ Vprzedzam kogo w ſianiu.

¶Obſero, Záſiewám. Campum & ſingula iugera tritico obſerere, Pßenicą wßiſtki polá záſiać. Agrum uineis obſerere, Winnicámi záßczepić Záprawić.

¶Obſitus, a, um, ut pannis anniſq; obſitus, Látámi y látámi oteßły obſádzony/to yeſt bárzo ſtáry y ośárpány. Obſita ſquallore ueſtis, Szátá pleśnią á plugáwſtwem przypierzchła. Obſitus æuo Bárzo ſtáry/Zgrzybiáły. Obſita tenebris loca, Pełne ciemnośći. Confragoſa loca & obſita uirgultis Zarosłe y zágęſtwione álbo zágęßczone chroſtem.

¶Reſero, Z nowu ſieyę/Odſiewam.

Sero, ſeris, ſerui, diuiſis ſyllabis, ſertum, ſerere, a.t. id eſt admoueo texo & ordino, Przyſadzam. Spayam. Weſpołek ſtáwiam.

Sertus, a, um, Participium, Vt ſerti flores, Woſpołek zſadzone.

Sertæ coronæ, Vplecione wience.

Sertum ſerti, Subſtantiuū, n.ſ. Wieniec.

Series ſeriei, idem quod ordo, Rząd.

Et quaſi quædam rerum continuata progreſſio, ut in ſeriæ orationis, id eſt in contextu, W texcie/w rosłkádániu rzeczy.

Ordo, ſeries, continuatio, connexio, ſynonyma ſunt.

¶Compo. quæ etiam in præterito habent ui diuiſas ſyllabas.

¶Adſero ſiue aſſero, is pen. cor. aſſerui, aſſertum, aſſerere, Powiedam. Twierdzę. Zá pewne powiedam/tez Brónię/ Bczyce / Rátuię/ Wybáwiam/Przywłaßczam.

Aſſero in libertatem, Wymuię z niewoley á przywracam iu wolnośći.

Aſſero liberali cauſa manu idem apud Teren. Nam aſſerere manum, ueteres dixerunt, pro præhendere in libertatem, hoc eſt reſtituere libertati. Aſſere manu aliquem. Aſſere in ſeruitutem, Zá niewolniká wziąć. Niewolnikiem wiecznym ſwym vczinić.

Aſſerere ſibi cognomen, Przywłaßczić ſobie nieyákie przezwisko.

Felicis ſibi cognomen aſſeruit, Szczeſnego ſobie ymię przywłaßczil.

Aſſerere ſibi maieſtatem diuinam, pro aſſumere, arrogare.

Aſſerere ſe ſtudijs, Owßeki ſie ná náukę vdáć.

Aſſerere aliquem cœlo, Swietyem kogo czinić/ w niebo ſádzáć.

Quod omnes aſſerunt. Co wßiscy twierdzą.

Etiam tu id aſſeris, I ty tez to twirdziß. Aſſerere ſe ab iniuria obliuionis, uel aſſerere ſe a mortalitate, Wybáwić/Wyzwolić ſie od zápámiętánia / to yeſt wieczną pámiątkę ſobie vczinić.

¶Aſſertio aſſertionis, Twierdzenie. Poświádczánie słowy.

¶Aſſertor aſſertoris, m.t. Obróncá. Wybáwiciel/Wyświebodziciel/Rátownik/ ten zwłaßczá ktory ma moc z niewoli wyiąć/ tez w niewolą wziąć.

¶Conſero, Conſerui, in præterito perfecto, Weſpołek ſtáwiam. Zſádzam/ Spáyam/tez zwodzę. Conſerere manus Zwieść bitwę/Potykáć ſie.

Certamen conſerere idem. Conſerere pugnam inter ſe idem. Conſerere manum cum hoſtibus idem. Conſerere tegmen ſpinis, Dách ćierniem położony.

¶Conſertor uerbale, Waleczník.

¶Conſertus, a, um, Participium, Osádzony/Obłożony/a/e. yáko ßátá bramą álbo czym tákowym.

¶Conſerte, Aduerbium.

¶Deſero, Zoſtáwiam/Odbiegam/Vciekam od kogo.

Deſerere derelinquere idem.

Deſerere cauſam uel litem, Przeſtáć ſie práwowáć/ odbieżeć rzeczy ſwey ná práwie.

Deſeruit hominem in ipſo periculo, Vciekł od niego w nay więtßą niebeſpieczność.

Deſerere in malis, W nędzy go opuśćić.

Deſeri a magna parte militum, Być odbieżan / opußczōn od więtßey częśći zołnierzów.

Deſerere exercitum, Popuśćić/Pozoſtáć woyská.

Deſerere optime meritos ſocios, Opuśćić/Niechćieć rátowáć wiernego towárzyſtwá.

Deſerere ſuſceptum officium.

Deſerere maritum, Odbieżeć od męzá/ Rozwieść ſie s mężem.

Deſerit amicus amicam, Popußcza niedba więcey.

Deſerere pignus, Záſtáwę opuśćić W liſie zginąć.

Deſerere ſuum ius, Opuśćić práwo ſwe.

Deſertus homo, Deſerta mulier, Opußczony. Opuśćiáły/á/e.

Vadimonium deſerere, Zákład przepáść/nie ſtánąć ná náznáczony rok przed vrzędem.

Deſeruit me fides & fama, Vtráćiłem sławę y wiárę.

Deſerunt hunc pedes, Nie chcą mu nogi więcey służyć.

Deſeri a mente, Zbleśieć/Zgłupieć. Zeyść ná rozumie.

Deſerere uitam ſuam, Sam ſobie żywotá vkrocić.

¶Deſertus, a, um, Participium, Opußczony/a/e. Vt deſerta ſigna, Opußczone/Zoſtáwione.

¶Deſertus, a, um, etiam nomen, Vt

deſertæ

deſertæ ſolitudines, Puſte mieyſcá. Deſerta regio, Puſta kráyiná.

Deſertus ager, Puſta rola/ ktorey nie orzą.

Loci celebriores & deſerti contraria,

¶Deſertor deſertoris, m. t. uerbale, qui deſerit Vt deſertor amicorum, cui conſeruator opponitur, Opuſcićiel.

Deſertores ſalutis meæ, Ktorzi mie w moyey potrzebie opuſcili.

Deſertor miles, Ktory krom odpráwy á dozwolenia odieżdżi/ álbo ktory od ſwych vciekl. Deſertor Aſiæ, Wypędzony z Azyey/ zbieg.

¶Deſertio, onis, Opuſzczenie.

¶Deſerto, as, are, frequentatiuum obſoletum.

¶Diſſero, diſſeris, Roſſiewam. Et Methaphoricos, Mowię / Roſpráwiam. Wywodzę / Dlugą rzecz cżinię o cżym ku komu.

Diſſerere in contrarias partes, uel in utramque partem, Ná obie ſtronie rzecz rozbieráć.

¶Diſſero, diſputo, enarro, declaro, orationes inueſtigo, Synonyma ſunt.

¶Diſſerto, as, are, frequentatiuum, Bez przeſtanku mowię/ wiele roſpráwiam.

¶Diſceptatio ipſe diſſerendi actus, Roſpráwá. Wywodzenie / Rozbieránie rzeczy/ álbo rozmáyta mowá.

¶Diſſertabundus, a, um, qui diſſerit, Wiele roſpráwuyący/a/e.

¶Diſſertus, a um, Wymowny. Roſpráwny/a/e.

Oratio diſſerta & oratoria.

¶Diſerte, Aduerbium, Wimownie/ Wywodnie/ Roſpráwnie.

Diſerte loqui, Cżiśćie wywodnie mowić.

¶Diſertitudo, in Biblijs inſolens nomen pro facundia.

¶Diſſertio, diuiſio patrimonij inter conſortes, Calep. ſine authore.

¶Exero, Wyrażam/ wyſzcżiniam/ Dobywam. Vt exerere enſem, Dobyć miecżá.

Exerere caput, Wyſzcżinić glowę.

Exerere caput per translationem, Storzypiętką być/ Pyſznoſie nieść.

Exerere linguam, Wyſzcżinić yęzyk.

Exerere radicem, Wyrwáć korzen.

Exerere ſe domicilio dicuntur Cochleæ, Slimáki ſie z ſwych wyſzcżiniáią wychiláią.

¶Exertus, a, um, Participium ſiue Nomen ex Participio, Wyſzcżiniony. Plin. Dentes exerti ſunt apro, Wychodzą álbo wyſzcżiniáyą mu ſie z pyſku.

¶Exerto, as, are, frequentatiuum, Vſtáwicżnie bes przeſtanku wyſzcżiniáć.

Exertare linguam, Wſzyſtko yęzyk wyſzcżiniáć.

¶Inſero, Wrażam/ Wtykam / Wſzcżiniam. Penna per tranſuerſas inſerta nares, Pioro ná przek przes nos wetkmone yáko gęſiom cżinią.

Infantibus pueris in os inſerunt, W uſtá wrażáyą/ wtykáyą. Conſilium aliquod inſerere, Plaut. Porádzić co komu. Quod admirandis ſuis inſeruit, Cic. Co miedzi dziwy ſwemi położil álbo wſádzil.

Inſeratur huic loco fabula, Niechay tu będzie wſádzona wſtáwiona.

Oportet ea inſerere quæ omiſſa ſunt, Muśi ty rzecży wſádzić/ wpiſáć ktore ſie opuśćily.

¶Inſerto, as are, frequentatiuum, Vſtáwicżnie wcżimam / Wſádzam/ wrázam/ etc.

Inſertare manum in ſinum, Vſtáwicżnie ręce zánádrá kłáść.

¶Interſero, Wmieſzam / wporzodek wſádzam/ Wſtáwiam/ Wráżam/ Wtikam.

Sero, Aduerb. Serotinus. Vide *Serus*.

Seropta, æ, ciuitas Phœniciæ, unde Seroptanus, a, um.

Serpens ſerpentis, Vide *Serpo*.

Serpo, ſerpis, ſerpſi, ſerpere, n. t. Łáżę mkę ſie po ziemi yáko wąż álbo yniſzi robak.

Serpere dicuntur uermes, Leźć / Wlec ſie. Serpere etiam dicuntur herbæ per humum, Rozráſtáć Rozſzerzáć ſie po ziemi.

Serpere etiam dicitur homo, per translationem, Leźć/ Leniwo yść. Hoc in immenſum ſerpet, To ſie bezmiernie ſzeroko roſzerzy Rozlezie. Serpit per omnium uitam amicitia, Milość á záchowánie towárzyskie roſciąga ſie przes cáły żiwot.

Si paulatim hæc conſuetudo ſerpere cœperit, Jesli ſie pocżnie ten obrzyąd z lekká zámągáć. Serpit hic rumor, Tá ſláwá/ tá wieść ſie tu wire.

Simulatio quæ ſerpiebat indies, magnum dedit malum, Nieprzyiaźń ktora ſie co dzień mnożilá / wiele złego przynioslá. Vlcera ſerpentia, Wrzody álbo liſzáye ſie po ciele roſzerzáiące.

Serpit in dies latius, uel etiam longius hoc malum, Co dáley to ſie bárziey ßerzi.

Serpens ſerpentis, participium, Łáżący mknący ſie po ziemi / też rozßerzáyący. Zámagáyący ſie.

Sed ſerpens ſerpentis, Nomen ſubſtantiuum tam m. quam f. t. Wąż.

Serpula id eſt ſerpens, obſoletum

Serperaſtum, n. Nieyákie naczynie ktore dzieciom poki yeßcże w powiyániu leżą do nożek przywięzuyą áby ym krzywo nogi nie rosły. Dalipod.

¶Compo. Inſerpo, Wláżę w co. Proſerpo, Wyłáżę. Proſerpit herba Wkázuye ſie / poczyna wſchodzić.

Serpyllus, ſerpylli, m. ſ. uel ſerpillum li, n. ſ. herba, Macierza dußká ziele.

Serra, ſerræ, f. p. Piłá ktora drzewo trą.

Serula, læ, diminutiuum Piłká.

Serra etiam genus piſcis.

Serro, as, are, a. p. Trę / Piłuyę.

Serratus, a, um, Piłowány. Tarty / a / e.

Serratus item, Ná kſtałt piły vczyniony. Vt ſerrati dentes, Zęby yáko w piły.

Serrata, te, herba, Gamanderlin po niemiecku / ziele.

Seratula, æ herba, Bukwicá.

Sertor id eſt adſertor Feſtus obſoletum.

Sertula campana, herba quæ Melilorum, alias dicitur Sertula regio idem

Sertum, ſerti, Vide Sero ſerui.

Seruia, æ, Wiany z kwiatkow / álbo puß álbo rowniańká / yákie pánny pánicom do czapki yglełką przytykáyą.

Seruio, ſeruis, ſeruiui, ſeruitum ſeruire. n. q. Służę.

Seruire gloriæ, O sláwę ſie ſtáráć / Mieć ſie k temu yákoby dobrey sławy mógł doſtáć. Seruire rei alicui, Mieć ſie ku czemu / vdáć ſie ná co.

Ætati alicuius ſeruire, Vgádzáć á folgowáć czyiey ſtárości.

Auribus alicuius ſeruire, Pochlebiáć komu / to mowić co on rad słyßy.

Commodis alterius ſeruire, Pożytku komu nágániáć.

Culturæ ſeruire, Oráninу á goſpodárſtwa pilnowáć.

Defenſioni patriæ ſeruire, Stáráć ſie áby oyczyzna w dobrym pokoiu y obronie byłá.

Exiſtimationi ſuæ ſeruire, Powagi ſwey ſtrzedz.

Famæ ſuæ ſeruire, fere idem, Matrimonio puellæ ſeruire, Pánnę ráyić zámąż / yednáć yey przyiaźń v ludzi. Neceſſitatibus inſeruire.

Petitioni ſeruire, Mieć báczność á wzgląd ná czyię prozbę.

Poſteritati ſeruire, O pożytek potomkowſtu ſie ſtáráć. Rei familiaris ſeruire, Goſpodárſtwá pilnowáć. Scenæ ſeruire, & tempori ſeruire, Prouerb. Wedle czáſu á biegu świátá ſie ſpráwowáć. Seruitutem ſeruire, Niewolnikiem być. Valetudini ſeruire, Zdrowia ſwego ßánowáć. Rei ſeruiens, Terent. O bogáctwá ſie ſtáráyąc.

Libidini ſuæ ſeruire, Puścić wodze ſwey woley / vdáć ſie ná roſpuſtę.

Seruitur imperſonale, Cic. Vt communi vtilitati ſeruiatur, Aby ſie zá pożytkiem Rzeczypoſpolitey wßyſtko dziáło.

Seruibo & ſeruiam facit in futuro.

Seruiens, entis, Participium, Służący á / e.

Seruus ſerui, m. ſ. ſubſtantiuum, Sługá

Seruitus, ſeruitutis f. t. pen. prod. Niewola.

Seruitudo idem.

Seruitium ij, n. ſ. Służbá

Seruitium item ſed frequentius in plurali ſeruitia, Niewolnicze. Seruus ad limina, idem quod Atrienſis, Odźwierny.

Serua, æ, f. p. Służebnicá / Dziewká służebna.

¶Conſeruus, i, Weſpołek służący. Conſerua, æ, f. p. Weſpołek służąca niewolnicá Conſeruitium, conſeruitij, Weſpołek służebnictwo.

Seruulus li, m ſ. diminutiuum, Służká

Seruula, læ, f. p. Służebniczká.

Seruilis & hoc ſeruile, Służebniczy / Niewolniczy. Bellum ſeruile, Powſtánie wzburzenie á woyna niewolnych ludzi.

Indoles ſeruilis, Boyáźliwe przyrodzenie rádo wnęgi vderzáyące. Supplicio ſeruili animaduertere, Ták ſtáráć yáko ná niewolni á należy. Capita ſeruilia, Pogłowia niewolników.

Seruiliter Aduerbium, Po niewolnicku / Niewolniczym obyczáyem / To yeſt boyáźliwie / pierzchliwie / nie mężnie.

¶Compo. Adſeruio, ſiue Aſſeruio, Nádsługuyę.

¶Inſeruio, Służę / Jeſtem k woley / Przysługuyę ſie.

Inſeruiebat Publicanis, Celnikom nádsługował / około nich ſie chował.

Valetudini inſeruire, Zdrowia ßánowáć. Commodis ſuis inſeruire, Zá pozitkiem ſwoyim ſie nieść Plebi ſumma ope inſeruitum eſt, Poſpolſtwu ſie bárzo folgowáło / w naymnieyßey rzeczy ſie nie chiáło vprzikrzić.

¶Præſeruio, Záſługuyę ſie komu.

¶Subſeruio, Posługuyę. Orationi alterius ſubſeruire, Poświádczáć co kto mówi.

Seruo ſeruas ſeruare, n. p. Chowam. Rátuyę / wybáwiám / Brónię / Dzierzę.

Amicitiam ſeruare, W przyiázni trwáć. Conſuetudinem ſeruare, Obyczay chowáć. Seruare ad reditum, uel alia tempora, Chowáć / Oßczędzáć ſie.

Curſum eundem conſtantiſſime ſeruare, Stále w ſwym pocżętym biegu / álbo záchowániu trwáć.

Seruare de cœlo, Patrzáć co zá pogodę niebo obiecuye. Eo me ſeruaui, Ná tom ſkápił / ná tom ſie oßczędał. Fidem ſeruare, Przirzeczenie álbo słowo dzierzeć.

In uetuſtatem uinum ſeruare, Długo wino chowáć.

Inſtitutum ſeruare, W ſwym przedſięwzięciu trwáć.

Iura induciarum ſeruare, Dzierzeć przimierze / zupełnie ſie w dzierzeniu przimierza záchowáć.

Modum ſeruare, Miárę w káżdey rzeczy trzimáć. Promiſſum ſeruare, Obiecánia doſić czinić / Pełnić obiecáne rzeczy.

Seruare ſuum, Zás tu ſwemu przyść.

Seruatus, a, um, Záchowány Rátowány Wybáwiony / a / e. Vt ex undis ſeruatus, Z wód záchowány / to yeſt wypłynął.

Seruator ſeruatoris, m. t. Zbáwiciel Obrońcá.

Seruatrix ſeruatricis, uerbale f. Zbáwicielká

¶Compo. Adſeruo ſiue Aſſeruo, Przyſtrzegam. Piluyę. Chowam.

Aſſeruare magna diligentia, S wielką pilnośćią ſie nieść.

Aſſeruare aliquem in carcere, Trzimáć kogo w ciemnicy.

Aſſeruare carnes ſale, uel in ſale, W ſolić / w roſół włożić. Aſſeruare pro obſeruare, Doględáć kogo / mieć kogo ná pieczy / podſtrzegáć.

Aſſeruabo hinc quid rerum gerat, Podſtrzegę tu nań co tám czini.

¶Aſſeruatio, Sipont. Chowánie. Oßczędánie też záchowawánie kogo.

¶Conſeruo, Záchowawam.

Incolumem conſeruare, Przi zdrowiu záchowáć.

Patriam conſeruare, Oyczizny brónić / Záchowáć od yákiey niebeſpieczności.

Conſeruare conſuetudinem quæ nobis eſt cum aliquo, Záchowánia s kim wziętego nie wykráczáć.

Conſeruare libertatem populi, Poſpolitego człowieká przi ich wolności záchowáć.

Conſeruare memoriam alicuius rei, Bes przeſtanku ná co ſpomináć. Vires conſeruare, Mocy ßánowáć. Iuſiurandum conſeruare, Przisięgę doſić czinić.

Conſeruare rem ſuam, Swey rzeczy doględáć / Nieroſpráßać. Nie vtrácáć.

¶Conſeruator uerbale, ut Conſeruator urbis, Obrońcá.

¶Conſeruatio onis, Záchowanie / álbo przechowánie. Obroná.

Conſeruatio officiorum, Trzimánie powinnośći y záchowánia.

¶Obſeruo, Baczę. Rozumiem. Doglądam. Podſtrzegam. Herus me iuſſit Pamphilum obſeruare, Pan móy roskazał mi ábych Pámphiluſá przyſtrzegał álbo nań báczność miał. Obſeruare ianuam, Dliczki ſtrzedz. Obſeruant quemadmodum ſe unusquiſq; ueſtrum gerat, Podſtrzegáyą was yáko ſie ſpráwuyecie. Obſeruare nutum alicuius, Pilno baczić mrugnienia cżyiego. Obſeruatore quam blande mulieri palpabitur, Bá báczcie yedno. Obſeuare ſcripturam alicuius, Godzić ná cziye piſmo / chcąc ye przepiſáć.

¶Obſeruatum imperſonaliter, Doznano y Doświádczono tegó.

Obſeruo item ſignificat, Czczę. Ważę. Szánuyę. Miluyę. Ab ineunte adoleſcentia me obſeruauit ſemper & coluit, Począwßy od ſámego dzieciństwá wielmi mie miłował. Honore aut imperio affectos obſeruare & colere debemus, Doſtoyność álbo zwierzchność yáką ná ſobie máyącą czcić y ważić mamy. Me diligit & obſeruat ut alterum parentem, Nie mniey mie miłuye yáko własnego oycá. Obſeruare, colere, diligere, amore & ſtudio proſequi ſynonyma ſunt.

¶Obſeruans, obſeruantis, Participium ſiue nomen ex Participio Baczny / chutliwy / wzgląd máyący / łáskáwy a / e.

Obſeruantiſſimus tui, O wielmi ſłáſkáw ná cię/ Nie może ſie ciebie námiłowáć Semper illum obſeruantem mei cognoui, Záwżdym go k ſobie wielmi chutliwego znał. Obſeruantiſſimus omnium officiorum, Co jedno może komu k woli vczynić / to rad s wielką ochotą czyni.

¶Obſeruantia, Cżcżenie / ważenie. Chęćiwość. Miłość ku komu.

Summa me obſeruantia colit, Miłuje mie jáko ſwą duſzę / z ſercá mie miłuje/czći y waży.

¶Obſeruatio onis, Podſtrzegáne. Doglądánie kogo.

Obſeruationi operam dare, Podſtrzegáć kogo/ mieć ná kogo baczenie. Obſeruatio antiqui Sermonis.

¶Obſeruatio idem aliquando quod obſeruantia.

Obſeruatus huius obſeruatus idem quod obſeruatio, Doſwiadczenie. Doznánie Ex obſeruatu dicunt eum equum habere annos ſedecim, Z doznánia y z doświádczenia powiedáją że ten koń ma około ſzeſnaśćie lat.

¶Obſeruabilis & hoc obſeruabile, Co łatwie jeſt ku doznániu lu obaczeniu.

¶Præſeruo, Záchowawam od vpádku jákiego / nie dopuſzczam przyść o jáki vpádek. Quo quidam utuntur, apud idoneos authores non reperimus.

¶Reſeruo, Ná potym zoſtáwiam. Záchowam. Ad extremum reſeruare, Ná oſtátek zoſtáwić.

Reſeruabo in congreſſum noſtrum, Záchowam to áż ſie weſpołek zjedziemy.

In aliud tempus reſeruare, Ná jny czás záchowáć.

Præſenti ſermoni reſeruentur cetera, Záchowajmy drugie rzeczy áż do náſzego obliczncgo zjechánia.

Iudici reſeruare, Ná ſędziego záchowáć.

¶Inobſeruatus, a, um, Nieoſtrożny. Nie obaczny/a/e.

Inobſeruabilis, le, idem.

Serus, a, um, Póżny/a/e.

Sera arbor, Póżno kwitnące drzewo.

Serum eſt mihi alium querere regem Póżna rzecz jeſt mnie ſie o jnſzego kroʹlá ſtaráć.

Serior & ſeriſſimus, Comparatiuus & Superlatiuus.

Sero Aduerbium, Póżno Niewczás.

Longe abſum, ſero audio. Dalekom jeſt od was nie wczas ſłyſzę co ſie v was dzieje.

Sero poſt tempus, Nie wczás/po czáſie.

Sero item, Wieczór Wſmierſk. Nie rychło.

Serius Aduerbium comparatiuum. Póżny.

Ad myſteria biduo ſerius ueneram, Dwiemá dnomá póżniey.

Serotinus, a, um, a ſero pro ueſpere, ut ſerotina hora, Wieczorna godziná.

Serotinum tempus, Wieczór.

Serotinus a ſero pro tarde, ut ſerotina poma, Póżne jabłká/ Nierychło ſie doſtawájące. Pulli Serotini, Póżne kurczętá.

Serum, ſeri, Subſtantiuum n. ſ. Wieczór.

Quia ſerum erat diei, abſtinuere, Iż wieczór był tego dnia/przeſtáli.

Serum aliud Subſtantiuuum, Serwatká.

Sereſco ſereſcis ſereſcere, Obrácam ſie w ſerwatkę.

Seruus uide Seruio.

Seſama, æ, f. p. Niejáki rodzaj obcego ziárna álbo żytá.

Seſamum, n. & Seſama in Plurali frequens apud Columellam.

Seſamius, a, um, Vt ſeſamium oleum, Olejek z tego jſtego ziárná.

Seſamiodes herba.

Seſcunx uide As.

Seſcuplum pro ſeſquialtero, Calep.

Seſe Accuſatiuus a Sui Pronomine.

Seſelis huius ſeſelis, f herba, Niejáki rodzaj polnego kminku.

Seſqui uocabulum in Appoſitione inuentum, Połowicá.

Seſquialtera pars, Półtory częśći.

Seſquialtera proportio, Półtorne przirównánie/to jeſt gdźie jedná część połowicą więtſza jeſt niźli druga/ jáko trzy przećiwko dwiemá.

Seſquihora. Półtory godźini.

Seſquilibra, Półtoráfuntá. Et ſic in alijs compoſitis.

Seſquitertius, a, um, & ſeſquioctauus, a, um, leguntur apud Cic. Półczwárty. Półdziewiąter/a/e.

Seſquimenſis, Półtorá mieſiącá.

Seſquiiugerum. Półtorá ſtájá

Seſquimodius

Sesquimodius, Pôłtorá korcá Vide supra quid Modius
Sesquiopera, Pôłtora dnia roboty.
Sesquipes, Pôłtory stopy.
Sesquipedalis, le, Pôłtoro stopny. Vt sesquipedalis crassitudo, Ná pôłtory stopy ná miąƀ.
Sesquiplex, sesquiplicis, idem quod sesquialter uel dimidio tantum maior,
Sesquiplus pro sesquialtero, Calep.
Sesquiobolus, Pułtorá pieniądzá / To yest cżwarta cżęść.
Sessilis Sessio Vide Sedeo.
Sestans, sestantis, siue sextans, Vide As.
Sestertius, sestertij.
Sestiæ aquæ in Narbonensi prouincia in Gallia,
Sestiana mala, a Sestio dicta.
Sestos, f, ciuitas in Hellesponto in Chersoneso, Thraciæ.
Seta, setæ, f.p. Szczecina. Setæ leonis.
Setiger, a, um. Szczeciny ná sobie máiący /a/e.
Setosus, a, um, Szczecinjásty.
Setaceum, setacei, Szczotká.
Setania species Mespili, CC.
Setia, æ, urbs Campaniæ in Italia.
Setiuus, a, um, Kto ztamtąd yest.
Seu disiunctiua particula, Albo/Badź/Acz. Seu recte siue perperam fecerint, álbo dobrże álbo źle álbo ácz dobrże álbo źle. Badź źle bądź dobrże
Seueriana species pyrorum, CC.
Seuerus, a, um, pen prod. Srogi/ Surowy. Cięƀki. Trudny/a/ e. tez staly. Nieporuszny. Seuerus iudex, Srogi sędzia. Seuerus homo, Nieużyty człowiek, Amnis seuerus, Nie wesoła rzeká/Przikra. Seuerissimum consilium, Ostra á surowa radá. Acerbe seuerus in filium. Bezmiernie cięƀki ná syná.
Seueritas, seueritatis, f.t. Srogość Nieporuƀność etc. Tez okrutność. Okrucieństwo.
Adhibere seueritatem, Srogo á surowie sie nieść.
Seueritas animaduersionis, Srogie karánie.
Seueritas imperij, Srogie cięƀkie pánowánie.
Seueritas unguenti, Ostrość á wielka moc máści
Seueritudo seueritudinis, f.t. idem.
Seuere, Srogo/ Cięƀko. Okrutnie.
Grauiter & seuere, seuere dicere, seuerissime acta ætas,

Seueriter Aduerbium idem.
¶Compo, Adseuero, seu Asseuero asseueras, pend. pro. Twierdzę/ zápewne powiedam/Poświádczam. Asseuerare de re aliqua, Zá pewne twierdzić.
Asseuerare firmissime, Mocnie ktorą rzecz twierdzić.
¶Asseueranter Aduerbium, Zá pewnie twierdząc.
¶Asseuerate Aduerbium idem.
Asseueratrix uerbale, Twierdzenie / Poświadczánie.
¶Perseuero, Trwam.
Constanter perseuerare, Státecżnie
Perseuerare ad ultimum, Aż do koncá trwáć.
Peseuerare in proposito, W swoim przedsię wzięciu trwáć státecżnie
In eadem sentetia perseuerare, Trwáć w tymże mniemániu / Dzierżeć sie swego przed się wzięcia. Perseuerare in constantia.
¶Perseueratum est, Impersonale. Cic. Non est ab isto primo aduentu perseueratum.
¶Perseuerans, antis, Participium & Nomen ex Participio, Trwáiący /a/e. Columell. Perseuerantissimo colendorum agrorum studio, S wielką pilnością trwáiący w spráwowániu gospodárstwá.
¶Perseueranter, perseuerantius, perseuerantissime, Trwále/Stale/ Státecżnie.
Vereor ne perseuerantius seruirent.
¶Seuoco uide Voco.
Sæuum, sæui, quod & sebum uel sepum dicitur, n, s, Łoy.
Seuatius uel Sebatius, siue sepatius a, um, Łoyowy /a/e.
Sebatia candela, Łoyowa świécá
¶Seuosus, a um, Otłoyony / łoyem nátárty.
¶Sæuo, as, are, siue Sebo, as, are, Łoyem máżę.
Sebare lychnos, Knoty náciéráć łoyem.
Candelas sebare, Łoyowe świece cżinić.
Sex indeclinabile, Nomen numerale, Sześć.
¶Senus, a, um, distributiuum sed in plurali frequentius.
¶Seni, e, a. Sześć. Po ƀeśći á po ƀeśći.

Vt

Vt seni uiri proficiscebantur, Po sześci mężów w jednym rzędzie jechali.
Senarius, a, um, Sześciny. To jest sześć w sobie osięgający.
Sexaginta, indeclinabile, Sześćdziesiąt.
Sexagenus, a, um, distributiuum, Po sześcidziesiąt. Gerunt utero sexagenis diebus, Po sześćidziesiąt albo przes sześćdziesiąt dni płodem chodzą.
Sexagies. Aduerbium, Sześćdziesiąt kroć.
Sexangulus, li, O sześci rogach / Kończech. Sześciorożny.
Sexceni pro sexcenteni, Sześćsetny albo po sześciosetny.
Sexcenti. æ, ta, Sześćset.
Sexcentesimus, a, um. Sześćsetny. Plin. Anno urbis sexcentesimo quinquagesimo quinto, Od założenia miasta Rzymskiego sześćsetnego / piątoraśćiego y piątego.
Sexcenties Aduerbium, Sześćset kroć.
Sextus, a, um, Szósty / a / e.
Sexta ætas, Szósty wiek.
Sextum consul, aduerbialiter, Po szósty kroć rajcą.
Sexagenarius, a, um, Sześćdziesiąt lat mający / Sześćdziesiątletny.
Sextans, Vide As.
Sexcentoplagus, inepte fictum a Plauto nomen qui sexcentas plagas accepit.
Sedecies Aduerbium, Sześćnaście kroć.
Sexennis, & hoc sexenne, Sześcioletny / w szóstym roku stojący.
Sexennium, Sexennij Czas sześć lat w sobie osięgający. Post sexennium ad uos redibo, Po sześci sie lat do was nawrócę.
¶ Senio, senionis, m, t, Sześć / to jest żes na kostce / niektórzy mniemają kwater / to jest cztery.
In talo hic iactus aliquando utilis erat aliquando damnosus pro genere lusus, Vide infra quid sit Talus.
Sextarius, ij, m. s. mensura continens duodecim cyathos, Miara ciekących rzeczy około półkwarty.
Sextarius aquæ, Kruż wody. Vini sextarius, Półkwarty wina.
Sextilis huius sextilis, dicebatur qui nunc Augustus mensis, Sierpień.
Sextula, la, Szósta część łuciey, albo trzecia część łota.
Et duæ sextulæ duellam faciunt.
Sexus huius sexus, m, q. Płeć / Potomie / Pogłowie / Rodzay. Sexus uirilis, Męska płeć. Męskie pogłowie. Męski rodzay.
Sexus muliebris, Niewieścia płeć Niewieście pogłowie. Rodzay niewieści.

S ante I.

Si coniunctio, Jesli. Quando res facta significatur finitiuis iungitur. Verg. Si potuit manes arcessere coniugis Orpheus, Jesli Orpheus mógł etc. Subiunctiuis quoties conditionalis & incertus est sermo, ueluti, si facies Jesli uczynisz. Si faceres, Byś był uczynił. Finitiuis etiam iungitur, cum conditionem significat, Teren. Si illum relinquo, Jesli go opuszczę.
Si boni eritis Jesli będziecie dobremi. Si nihil aliud saltem ut eum, Jesli nic jnszego tylko aby go etc. Si quo pacto potes, Jesli którym obyczajem możesz.
Si pro quamuis Subiunctiuo iungitur, Teren. Redeam, non si me obsecret, By mie też raz prosiła
Sin ex si & ne componitur, abiecta E significatque Si uero, A jesli / jesli nie. Et fere semper in sequenti orationis membro ponitur ubi in priore fuerat Si. Teren. Si illum relinquo, eius uitæ timeo, sin opitulor, eius minas, Jesli go opuszczę rada siebie / boję sie o jego żywot / jesli go zasię ratować / przeciwko jego się (?) łai / tego się strachu grozi [illegible]
Si perficiunt, optime, sin minus, ad nostrum locum reuertamur. A jesli nie / etc.
Id si ita est, omnia faciliora sin aliter magnum negocium, A jesli jnaczej etc.
Siue Coniunctio. Albo / Acz Siue illum alterum, Albo onego jnego. Siue quis Antiochum narrabat ab Hectore uictum, siue Mœneciadem falsis cecidisse sub armis, Acz kto powiedał Antiocha być od Hektora porażonego / albo też Menecyadesa być zabitego etc. Postulo siue æquum est te oro, Chcę / albo jesli słuszno i proszę.
Siue aliquando coniunctio disiunctiua. Teren. Siue ista uxor siue amica est, Bądź twoja żona jest / Bądź gamratka. Nie twoja żona jest / Nie gamratka
Sian bis Insula in Oceano Britannico.

Sibaris oppidum non procul a Roma & aliud Calabriæ cuius populi Sibaritæ luxuria infames.

Sibaricæ & Sibariticæ deliciæ prouerbialiter, & menſa Sibaritica.

Sibaritici ludi, pro luxurioſis & petulantibus.

Sibaritanus, a, um, aliud adiectiuum, idem.

Sibi datiuus a ſui pronomine, Sobie. Sibi habeat ſuam fortunam, Niechay ſam ſobie ma ſwoye ſzczęście. Sibimetipſis conſciuere mortem, Sámi ſię przyprawili o śmierć álbo ku śmierci.

Sibilus, li, in ſingul, maſcul. in plurali neutri, Piſk/ſzykánie/ ſzum. Sibilo conſectari aliquem, Szykáć ná kogo/ álbo zá kim.
E ſcena ſibilo & conuicio explodi, Być wyſzykany y wyśmiewany z plácu gier. Sibilo ſignum dare, Sziłániem álbo ſzyknieniem znák dáć. Plauſus & Sibilus conrtaria.

Sibilo, as, are, Szikam / piſzczę.
¶Exibilo, Wyſzykawam / wyśmiewam.

Sibus callidus & aſtutus, Obſoletum.

Sibylla, læ, fem. pri. Prorokini / praktikarká o przyſzłych rzeczách powiedáyąca. Id enim quod apud Iudæos & populum Dei erant Prophetæ, id apud gentes Sibyllæ, quarum prædictiones ſacro ſancta habebātur tanquam ab ipſo Deo profectæ, ab Aeolica uoce σιὸς Deus & βουλὴ conſilium quaſi Dei conſilium, decretum, Hinc folium ſibyllæ Prouerbium, Iſta pewna y zupełney wiáry rzecz. Fuerunt huiuſmodi multæ, ſed Cumæa & Erithræa præcipue celebrantur.

Sybillinus, a, um, & Sibyllini libri, Xięgi Sybilline.

Sic aduerbium ſimilitudinis, Ták. Nonnunquam affirmantis, Datur ne illa hodie Pamphilo nuptum? G. Sic eſt, Hæc res ſic eſt, ut narro tibi, Tá ſię rzecz ták ma yákoć powiedam. Sine fores ſic, Niechay ták drzwi/ odſtęp. Sic eſt ingenium hominum, Ták ludzie zwykli. Sic ſum, ſi placeo utere, Ták mię máſz yeſli ſię podobam / vżiway mię.
Sic eſt uulgus ex ueritate pauca ex opinione multa exiſtimat, Tákie yeſt przyrodzenie poſpólſtwá / etć.

Siccine aduerbium interrogantis, pro an ſic? uel ſic ne? I tákli. Siccine eſt ſententia, I tákliś to przed ſię wziął / toli yeſt mniemánie twoye.
Siccine ais Parmeno, A ták że mówiſz Parmeno / tákli mówiſz Parmeno / yeſli ták yeſt yáko mówiſz.

Sica, ſicæ, fem. prim. Dagá álbo delá.

Sicula, læ, Daſzká / deczká. Dimin.

Sicarius, ſicarij, Morderz / mężóboycá.

Sicambri populi Germaniæ quos hodie Geldren & Cliuanos uel ut alij Veſtualos & Montenſes uolunt, Geldryskiego á Kliwskiego xięſtwá lud.

Sicani pen. indifferente, populi Hiſpaniæ.

Sicania Siciliæ pars & ipſa Sicilia a Sicanis populis ex Hiſpania in eam profectis.

Sicanis fluuius Siciliæ.

Sicaris, pen. cor. fluuius Hiſpaniæ.

Siccaneus, ſicceſco, Vide Sicco.

Siccine, Vide Sic.

Sicco, as, are, act. prim. Suſzę álbo ſchnę. In ſole ſiccare, Ná słońcu ſuſzić.

Siccus, a, um, Suchy. In ſicco, Ná ſuſzy/ ná ſuchym mieyſcu.
Sicca ligna, Suche drwá. Sicce aduerbiū Sucho. Sicce dicere per translationem, Sucho mówić / to yeſt krótko y ledwey / nierad / niedowodnie.

Siccitas huius ſiccitatis, fem. tert Suchość. Siccitas orationis, Nieſmáczność / niewdzięczność.

Sicceſco, is, ere, Poczinam ſchnąć.

Siccoculus nomen a Plauto fictum Siccos oculos habens.

Siccaneus, a, um, cui contrarium eſt irriguum, Suchy z przyrodzenia.
¶Compoſita, Deſicco & Exicco, Wyſuſzam. Exiccare pocula, Wyprózniáć ſzklanki / kupki.
¶Exiccatus, a, um, Wyſuſzony / wyſchły / a / e. Exiccatum genus orationis, Krótkie / nic nazbyt.

Sicelis, ſicelidis, pro Siculo apud Poëtas Kto z Syciliey yeſt.

Sicelinum herba quæ & pſyllion uocatur.

Sicera, fem. pen. cor. Hebræis omnis potus inebrians, Mocne picie / ktore pyáne go człowieká czyni.

Sicileo, ſiciles, ſicilui, uel ſicilio, ſicilis, ſiciliui, ſicilitum, ſicilire, eſt quæ male ſecta ſunt ſecare, Co żęcy álbo koſiarze opuśćili pożynáć.

Sicilimentum, ſicilimenti, Podzinki.

Sicilia Inſula Italiæ proxima, alias Trinacria.

Siculus, a, um, Co k tym należy/álbo co ztámtąd yeſt.

Sicilienſis, e, in Sicilia uerſans, Sicileyczik w Sycieliey mieſzkáiący.

Siciciſſo, as, are, Plautus licenter dixit Sicula lingua loqui.

Sicilices haſtarum ſpicula lata Feſtus, Grot.

Sicilicum, ſiue Sicilicus, pondus duarũ drachmarum quarta pars unciæ, Pul łótá.

Sicinus uel Sicinnis, fem. genus ſaltationis, Nieyáki taniec yáko Sátyry zwykli.

Siclus, ſicli, maſ. ſe. apud Hebræos, idem quod Stater apud Græcos, Mincá v żidów cztery drachmy ważąca, około czternaście groszy polskich álbo málem pul złotego. Vt Hieronymus ait, Rabbi Salomon, Żyd powieda że cztery ſikle czynią yeden Ryński złoty. Veteres autem Hebræi ſcribunt 355. grana ordei.

Sicubi aduerbium, Ieſli gdzie. Sicubi facile uiuitur tantum, &c. Yeśli gdzie łatwie yeſt wychowánie/tedy/etc. Sicunde, Ieſli kiedy/ álbo yeſli kędy.

Sicut ſicuti, aduerbia ſimilitudinis, Iáko rówinie/yáko/yákoby. Fiat ſicut dicis, Niech będzie yáko mówiſz.

Sicut ſolebat Antiochus, Iáko zwykł Antiochus czynić. Ferunt Craſſum auum, Craſsi nunquam riſiſſe, ſicut nec fleſſe multos, Powiedáyą o ſtárſzym Kráſuſie że ſie nie śmiał/yáko y teſz o wielu ich że nigdy nie płákáli.

Sicut ſicuti, interdum non res ſimiles ſed diuerſas ac plane contrarias denotatur, & ita in ſecundo membro ponitur. Plin. ſicut implicata ſuſpicionibus ita non ſatis conuinci prolationibus uiſa eſt,

Sicyona Inſula in mari Ægeo una ex Cycladibus.

Sicyona ſiue Sicyon urbs in Achaia, uel ut quidam uolunt in Peloponeſo, nũc uulgo Clarentia.

Sicyonius, a, um, Iedén ztámtąd.

Sideratus, ſiderens, Vide *Sidus*.

Siderepecilos nomen gemmæ, C C.

Siderion herba, Calep.

Sideris fluuius Hircaniæ.

Siderites, ſideritis, maſc. Nieyáki rodzay.

S ante I.

Siderites ſiue ſideritis herba quæ & Helxine dicitur, Swiętego Piotrá ziele.

Sido, ſidis, priore prod. ſedi ſeſſum, ſidere, mutuatur præteritum a ſedeo, Vſtawam ſie/ſpuſzczam ſie ná dół. Aues ſuper arbores ſidunt, Vergil. Siadáyą ná drzewiech. Vt nullæ anchoræ ſidant, Aby ſie żadne Anchory ná dół nie pogrążáły.

Sido habet proprium præteritum nempe ſidi apud Columel.

Sedimentum, ſedimenti, Vſtánie/ vpádnienie ná dół/to zwłaſzczá co ſie vſtawa.

¶ Compoſita, Adſido, ſeu aſsido, conſido, inſido, obſido, perſido, ſubſido, Vide in dictione *Sedeo*.

Sidon, fem. Známienite miáſto in Phoenicia było.

Sidonius, a, um, Iedén ztámtąd álbo co k temu należy.

Sidones, penult. prod. Populi Thraciæ quos Plinius Sidonos uocat, ſunt & aly Sidones in Scythia.

Sidus, ſideris, neut. tert. Gwiazdá tákowa która wiele gwiazd weſpołek około ſiebie ma.

Sidus aliquando pro una tantum ſtella, aliquando pro ſole & luna.

Sidereus, a, um, Gwiazdeczny/ też ſwiecący/ błyſzczący ſie/a/e.

Sideralis, le, idem.

Sideror, ſideraris, ſiderari, eſt ſidere afflari, Powietrzem być tracony zmilknąć ſie. Inde etiam dicimus ſydere afflari, Plánetą / plágą być ruſzon / to yeſt powietrzem tracon.

Sideratus, a, um, participium, Powietrzem tracony/zmilkniony/álbo też wylękły, a/e. Attonitus ſcilicet.

Sideratio, ſiderationis, fe. ter. Powietrzem záráżenie/tracenie. In frugibus idẽ quod carbunculatio.

Sideratio etiam morbi genus, Bárzo prętkie vſchnienie y zmilknienie którego członku.

Sifilare ueteres dixerunt pro Sibilare.

Sigæum Troiæ promontorium.

Sigæus, a, um, adiectiuum.

Sigillatim, Vide *Singillatim* in Singulus.

Sigillum, ſigillare, Vide *Signum*.

Signia urbs Campaniæ.

Signum, ſigni, neut. Znák / cechá / náznáczenie.

Signum etiam, Zołnierski proporczik.

Signifer, ri, Proporcznik / chorąży.

Signifer item dicitur circulus in ſphæra in quo 12. ſigna ſunt, Græce Zodiacus appellatur.

¶ Anteſignanus, ni, maſc. ſec. Przedproporcznik / ten zwłaſzczá ktory przi proporcznikú ſtoi / pilen yego y potyka ſie przed nim.

Signa ad ſalutem, Znáki zdrowia. Dare ſignum militibus, Rocie ſwey znák dáć. Ex ſignis coniecturam facere, Z znákow ſie domyśláć.

Id erit ſigni me initium facere quod non proſequar longius, Ten będzie znák mego przeſdzięcznego czinienia gdy ten rzeczy daley nie poprowádzę.

Signum item, Lany / wyćioſány / álbo wyrity obraz.

¶ Inſignis, & hoc inſigne, Známienity / znáczny / znákomity.

¶ Inſigniter, Známienicie znákomicie.

Sigillum, li, neu. ſe. dimi. Máły obrazek.

Sigillum item, Pieczęć. Sigilla annulo imprimere, Cic. 4. Acad. Sygnetem herby wybić.

Sigillo, as, are, act. prim. Pieczętuię / zámykam. Sigillare oculos pro claudere dixit Varro, Zámknąć oczy.

Sigillaria plur. num. Vlicá w Rzimie ná ktorey obrázy przedáyą.

Sigillatim aduerbium, Oſobliwie / oſobnie / á zwłaſzcza / káżdemu z oſobná.

Signifex, id eſt ſtatuarius Apul. inſolens Snyczerz.

Signo, as, are, act prim. Znáczę / cechuię. Argentum ſignare, Mynce bić. Ex auro denarium ſignare, Z złotá mynce bić. In animis ſignare, Wiobráźić / wziąć ſobie ná myśl.

Signare item ſignificat, Piſáć. Et ſubſignare, Podpiſáć. Signare numeris, Rymem vczinić. Columel. numeris ſignauit, id eſt uerſibus ſcripſit. Wierſzámi nápiſał. Signare appellationes, Włáſnym przezwyſkiem náznáczić.

Signatus, a, um, Znáczony / pieczętowány / też bity / a / e. Vt ſignata pecunia, Bita monetá / bite pieniądze.

Signator, ſignatoris, maſc. tert. Pieczętnik / znákomitnik / álbo znácziciel.

Signatorius, a, um, ut ſignatorius annulus, Pierśćień do pieczętowánia liſtow.

Signaculum pro ſigno in Biblijs, Znák známię / cechá.

Signate aduerbium, Znácznie / znákomicie.

Significo, as, are, act. prim. Znákuię / dáyę / znáć.

Significare & annuere, Dáć znáć / y skinąć.

Significare & aperte oſtendere, clare ſignificare, Jáwnie dáwáć znáć. Significauit mihi ſuam uoluntatem, Dał mi znáć ſwoyę chuć. Significare per literas, Liſtem oznaymić. Vt ſignificent ſi fures uenerint, Aby dáli znáć yeſliby złodzieię przyſzli.

Significatio, onis, fem. tert. Oznaymienie / dánie znáć. Significatio uirtutis & probitatis, Znák cnoty. Vt ex ipſa ſignificatione potuit cognoſci, Jle ſie mogło wyrozumieć z oznáymienia liſtow.

Significatus, huius ſignificatus, maſc. q. Známionowánie. Non memini me legiſſe in hoc ſignificatu, Nie pámiętam ábych kiedy czitał to słowo w tym známionowániu / álbo by go tym ſpoſobem vżywáli skłádácze.

Significanter aduerbium, Jáſnie / znákomicie / wywodnie.

Significans, antis, nomen ex participio, ut, uerba ſignificantia, Jáſne / wywodne słowá.

Signinus, a, um, adiectiuum, ut ſigninum opus, quod fractis teſtis addita calce conficiebatur, Nieyáka robotá z kámiennego rumu z skorup s wapnem przemieſzána.

Signinum uinum a patria ſic dictum Celſus lib. 4. cap. 5.

¶ Cōſignifico, as, are, eſt idem cum alio ſignificare uel exprimere Calep. To známionowáć co y drugie známionuye. Conſignificatione uſus eſt, Apul. pro ſignificatione.

Præſignifico, as, are, przed tym dáyę znáć przed tym oznaymiam. Præſignificare hominibus quæ ſunt futura, Oznaymić przed tym ludziom / co zá przyſzłych rzeczy máyą oczekawáć.

¶ Compoſita a ſigno, as, Adſigno ſeu aſsigno, Náznáczam / zákrzyſzam. Item idē quod eſt attribuo, Przywłaſzczam / przypiſuię.

Æqualiter aut ſorte legionibus agros aſsignare, Jednáko álbo loſem miedzy woyská role podzielić / rozdáć.

Aſsignare aliquantulum ex agro, Nieyáką część roley dáć / przywłaſzczić.

Assignauit cœlũ auibus natura, Przyrodzenie przypisáło/przysądziło powietrze ptakom.

Assignare locum alicui rei, Náznáczyć/ umówić mieysce ku spráwie niektórey rzeczy.

Assignare culpam fortunæ, Nieszczęście winowáć / złą przygodę nieforumie przypisowáć.

¶Assignatus, a, ũ, Náznáczony/ zrządzony/postánowiony. Vt assignati a prætore apparitores, Ceklarze od woytá postánowieni.

¶Assignatio, onis, uerbale, fem. tert. Náznáczenie/umówienie/postánowienie.

¶Consigno, as, are, id est, Sigillare, Zápieczętowáć/ náznáczyć/pieczęć przyłożyć. Tabellas consignare, Listy zápieczętowáć. Literis consignemus quæ mandare monumentis uolumus, Ostęzmy pismem to co chcemy áby długo było pámiętano/ to iest popiszmy.

Testata & consignata monumentis antiquitas, Pismem ostęgnione dzieye stároświeckie.

Consignatæ in animis nationes, Wpoione w umysły y ostęgnione umysłem.

¶Designo, as, are, Oznáczyć / oznamionowáć. Aliquando pro Eligo, Deputo, Decerno, Wybieram też postánowiam/wydzielam. Verbis aliquid designare, Słowy nieco oznaczyć.

Designare ædificio consules, Postánowić álbo wysádzić rayce którzyby mieli pieczą około budowánia. Designare agrum seminario, Ná zásianie wydzielić. Hæc notant & designant turpitudinem aliquã Łotrowską sztukę známionuyą. Designati consules, prætores, Tribuni plebis, id est electi, Wybráni.

¶Designare item significat, Dopuścić się czego/wyrządzić/ spráwić co złego álbo dobrego.

Maximam turpitudinem designasti, Szkárádego ś się uczynku dopuścił. Modo quid designauit nescis? Niewiesz co teraz dopiero spráwił? Me designari puto passiue, Mam zá to że mie dáye znáć.

¶Designator, oris, designatores in plurali dicti sunt funerum curatores, qui ludis funebribus præerant, Spráwce/ rządce którzy spráwuyą á rozrządzáyą yáko która rzecz ma yść á zwłaszczá około obchodów pogrzebnych.

¶Designatio, onis, uerbale, Rozrządzenie/rospráwá/postánowienie yáko co ma być czyniono.

¶Designatio atq; apparatus, Rospráwá y przyrządzenie. Sine designatione personarum & temporum, Króm rospráwy y rozrządzenia osób y czasów.

¶Circumsigno, as, are, Obznáczyć/ocechowáć/obrzezić w koło.

¶Exigno, id est perfecte signo noto Rządnie naznáczam.

¶Obsigno, as, are, idem quod consignare, Zápieczętowáć. Obsignare testamenta, Testáment zápieczętowáć / potwirdzić.

Obsignare literas uel Epistolas, Zápieczętowáć list. Testamentum tabulas signis adulterinis obsignauit, Sfałszował fałszywe podpisánie y pieczęć przyłożył.

¶Obsignator, obsignatoris, uerbale, Obsignatores quos Cornelius Tacitus tabellarios appellat, Jawne pisárze którzy testámenty piszą y swemi pieczęciámi podpisuyą.

¶Præsigno, as, are, Przed tym záznáczam.

¶Præsignis, & hoc præsigne, Známienity/zacny.

¶Præsigno legitur apud Liui. 5. bel. Punico, Poznáczyć/pocechowáć.

¶Resigno, Odpieczętuię/odłámuię/oddzieram znák álbo cechę. Resignare literas, Odpieczętowáć listy.

Tabellæ resignatæ sunt prius quam redditæ, Listy pirwey odpieczętowane są niżli oddáne.

¶Resigno item significat, Oddawam/ spuszczam. Præsertim apud Iurisperitos res resigno quas dedit Horatius, Wrácam/oddaię zaś. Resignare bona hæreditaria, Spuścić/ zápisáć / wzdáć sądownie.

¶Subsigno, Podznáczam / podpieczętuię/ podpisuię.

Facultates subsignatæ fisco, Máiętność do skarbu podpisana / naznáczona iáko tá która yest do królá álbo ynnej zwierzchności utrácona.

Signio, item signis, iui, itum, id est signo aliquo noto, Niektórym znákiem znáczę.

A quo compositum Insignio, Nácechuię / znákomitym czynię przez niektóry znák.

¶Insignitus, a, um, Náznáczony/ nácechowány.

¶Insignis, & hoc insigne, Známienity/ zacny/niepospolity.

¶Inſignite & inſigniter aduerbiũ, Znākomićie/ známienićie.

Sigma, ſigmatis, neut. ter. Wyrzezāna deßczkā ná xtalt pul xiężicá.

Sil, ſilis, neut tert. Nienāka żolta klinowáta ziemiá/ ktōra bywa w ßibāchá w kopāninách złotá y śrebrá nāndowāna.

Silaceus color, Fārbā z tākowey ziemie.

Silatum aliqui uocabant ientaculum, quod in eo uinum ſili conditum ſumerent.

Silanius mons Hyberniæ, Calep.

Silans herba apud Plinium, pro quo nomine tanquam mendoſo Hermolaus Barbarus Lauer cenſet eſſe legendum.

Sile, ſilis, neu. t. herba quæ alias Seſelis dicitur, unde uinum, Silatum antiqui faciebant.

Silenicium Corymbi genus, C C.

Silenus pen. cor. maſc, Imię tego ktōry Bachuſā wychowal.

Sileo, ſiles, ſilui, ſilere, neut. ſe. Milczę. Metapho. Silent leges inter arma, Cicer. Milczą/ przeſtáyą/ nie wážą nic práwá czāſu woyennego. Silent muſæ Varronis, Warro nie piße yuż nic więcey.

Siletur imperſonale, Milczy ſie.

Sileſco, is, ere, Cißeyę/ vſpokoyam ſie. Terent. Dum hæ ſileſcunt turbæ, Aż ſie to zámießānie vſpokoy/ vćichnie.

Silens, ſilentis, participium ſiue nomen ex participio, Milczący/ ćichy/ ſpokoyny.

Silens cœlum, Cichy wiātr. Silens dies a uentis, Cichy dzień.

Silens luna, Czās gdy xiężic nie świeći.

Silentis ſpiritus dies, Spokoynego powietrza dzień.

Silentes ſurculi, Jeßcze nie kwitnące. Silens flos, Nierozkwitły kwiāt. Silentes uenti, Spokoyne wiātry. Silentes uineæ, Jeßcze nie kwitnące.

Silenter pro tacite uel clam in Biblijs tantum, Cicho/ táyemnie.

Silentium, ſilentij, neut. ſec. Milczenie/ ćichość/ pokoy. Agere Silentium de aliquo Zámilczeć kogo nie wſpominác go. In ſilētiũ deſcendere, Zámilczeć. Silentium eſt cauſarum & iuris, Práwá ſą ná ten czās záwießone.

De Parto ſilentium eſt, Nieſłycháć nic o nim.

Miror quid ſibi uelit tam diutinum tuum ſilentium, Nie mogę ſie wydziwić/ iż tu mnie nic nie pißeß.

Silentium meum accuſari non tam moleſte fero, quam officium requiri gaudeo.

Silentium noctis pro intempeſta nocte quam alij concubium alij conticinium uocant, Twárdo głęboko w noc. Silentio præterire, Zámilczeć nie wſpominác.

Silentium uocamus in auſpicijs quod omni uitio caret, Cic. 2. de Diuinat.

Silentio uice aduerbij, ut nocte ſilentio creatus, Twárdo w nocy. Silentio aliquid ferre, Skromnie/ s pokorą co ćierpieć.

¶Compoſita, Conſileo, is, ere, Zámilczeć.

¶Conſileſco, is, ere, idem, Tez vćichnąć/ vſpokoić ſie. Conſileſcunt iam turbæ, Vćicha yuß zámießānie. Conſileſcunt uenti, Vćicháyą wiātry. Conſileſcunt bellorum tumultus, Przeſtáyą/ vćicháyą walki.

Siler, ſileris, Drzewo z rodzáyu rokitowego.

Silerus. pen. cor. uel Siler, maſ. fluuius Lucaniæ in Italia.

Silex, ſilicis, maſc. ter. Krzemień. Vergil. in fem. gen. protulit.

Silicatus, a, um, id eſt, Silice ſtratus. Krzemieniem położony. Calep. ſine autore.

Siliceus, a, um, Krzemienny/ a/ e. Lapides ſilicei, Krzemienne kámienie.

Silicernium, Nonius docet eſſe funebre conuiuium quod ſenibus exibetur, Stypá zádußna prze vboſtwo.

Silicernium, Feſtus uult eſſe genus farciminis quo familia in fletu ac luctu purgatur, Záłobne oczyśćienie czeládzi po wynieśieniu z domu vmárłego á pogrzebie.

Silicernium alij nomen fictum a Terent. exiſtimant pro ſene, Miáſto ſtárego ſtarußká zgārbiwßy ſie á wrāziwßy oczy w ziemię chodzącego. Quod in curuitate ſilices ſpectet.

Silicernium etiam Terent. ſenem uocat decrepitum tanquam dignum cui ſilicernium fiat.

Silicia, æ, herba, id eſt, fœnum Græcum.

Siligo, ſiliginis, femin. tert. Reß/ żyto.

Siligneus, a, um, Rżāny/ a/ e. Siligneus panis, Rżāny chleb.

Siliginem aliqui putant tritici genus.

Siliqua, æ, Zwierzchnia łuſzczina ktora yarzimy yako groch / tatarka / wielogroch ſoczka y tym rowne bywaya nakrywáne.

Siliqua etiam Fœnum Græcum alias dicitur.

Siliqua item, Nieyáki rodzay drzewa we włoſzech ktorego owoc też Silikua bywa zwan.

Siliquor, ſiliquaris, ſiliquari, id eſt, ſiliquas hoc eſt integumenta facio.

Siliquaſtrum herba quæ & Piperitis dicitur, Vide *Perſicaria.*

Silla ſiue Silia, ſtagnum quoddam Indiæ.

Silli, latine Dicacitates & ſales, Kunſztowánie / śmiechy / przicinánia komu.

Sillura Inſula in Oceano Britannico.

Silo, etiam eſt dictio Hebraica ſignificās miſſum & felicitatem, hoc eſt Chriſtū, qui miſſus eſt a Patre cœleſti ad oues quæ perierant de domo Iſrahel.

Silon Inſula Indiæ.

Siloſontis chlamis prouerbium, Koſztowna / piſzna ſzátá.

Silurus, maſc. Nieyáki rodzay ryb w rzéce Aegyptskiey Nilo.

Silphium, ſilphij, idem quod Laſerpicium, Jeſt nieyákie ziele ktore teras Angelika zowa / Ducha świętego korzenie álbo Dzięgiel / áczkolwiek niektorzi chcą iż Angelica Pánáx Heráklеos yeſt.

Silus, ſili maſc. ſec. Krziwonoſy álbo krotkonoſy ktoremu ſie nos wzgorę zákrziwił.

Sylis, id eſt Tanais.

Simbella pro ſemiſſe, Sipont. ſine autore Vide ſupra.

Simia, ſimię, & ſimius, ſimij, Málpá. Semper ſimia erit ſimia etiam ſi regia geſtet inſignia. Prouerbium, Záwżdy málpá málpą będzie / ácz krolewskiego ſceptrum álbo pálcatá nábędzie.

Simia caudata, Morski kot. Certopithecus.

Simia per translationem, Náśládownik / ktory zwłaſzczá náśláduye kogo w czym / wzorki z kogo wybiera / á onych náſláduye / w przipowieści bywa mowiono.

Simiolus, li, diminutiuum, Máła málpiczka.

Simila, læ, & Similago, ſimilaginis, fem. tert. Co naypięknieyſza co namielſza mąká pſzeniczna.

Similaginaceus, a, um, adiectiuum in Biblijs, ut Similaginaceus, panis, Z mąłki mąki pſzeniczney vczimony / żemłá / biały chléb.

Similox, Vide *Similax.*

Similis & hoc le, Podobny / rowny / yednáki / á / e. Cum genitiuo iunctum de moribus uel ingenio intelligitur. Vt domini ſimilis es, Terent. Tákiś yáko pan / nie odrodziłeś ſie od twego páná. Sed cum datiuo fere ad formam refertur, Os humeroſq; Deo ſimilis, Twarzą y zroſtem bogu podobny / to yeſt ták pięknу by bogiem był / álbo yáko my mowiemy / yáko by go mátká boża vrodziłá. Fratri ſimilior quam patri, Bárziey ſie tráfił / barziey ſie tráfił ku brátu niż ku oycu.

Spero eſt ſimilis maiorum ſuorum, Mam zá to że ſie nie odrodził od ſwoyich ſtárſzych.

Homines inter ſe cum forma tum morib9 ſimiles, Ludzie oſobámi y obyczáymi ſobie wielmi podobni / nie mogą ſie yeden drugiego przec.

Similes ſunt illorum, Rowni ſą tym.

Similor, & ſimilimus, Comparat, & Superlatiuus.

Similitudo, ſimilitudinis, Podobieńſtwo / przirownánie / przipodobánie / yednákość.

Similitudo periculi, Jednáka niebeſpieczność.

Similitudine ueri capi, Podobieńſtwem prawdy być vłowion / oſzukan.

Similitas, atis, per ſimilitudinem obſoletum.

Similiter aduerbium, Rownie / tákże / podobnie.

Similiter & illi faciunt, Ták też y oni czinią.

Similiter atq; ipſe eram commotus eſt, Tákże ſie też zágniewał yáko y ya.

Similiter cum datiuo, Plin. Similiter his & ſcorpiones terreſtres uermiculos ouorum ſpecie, pariunt, Rownie / podobnie yáko ci / etć.

Similime ſuperlatiuum.

Similo, as, are, act. prim. conſtruitur cum accuſatiuo, Jeſtem yednáki / podobny / rowny.

¶Compo-

¶Composita, Adsimilo seu Assimilo, Przirownawam/przypodobnawam. Adsimilis seu Assimilis, le, Bárzo podobny/ by yeden.

¶Assimiliter aduerbium, Rownie / ták że też.

¶Dissimilis, le, Nierowny / niepodobny/ ynákszy/rożny/a/e. Aliquando genitiuo iungitur, Cic. Non sunt dissimiles Aristonis, Nie są rożni od Aristoná. Item Datiuo, Cicer. Dissimile proximo ei continenti, Rożne od tego bliższego.

Dissimilia inter se, Rożne miedzy sobą.

¶Dissimilior, dissimilimus, ut dissimilior illarum, Rożnieyszy od tych.

¶Dissimiliter aduerbium, Rożnie. Cic. Ceteri dissimiliter morbi nascuntur, Ynsze wrzody ynáczey sie rodzą.

¶Dissimilitudo inis, Denominatiuum Rożność/ nierówność. Studiorum dissimilitudines Rożności nauk.

¶Consimilis & hoc consimile, idem quod Assimilis, Bárzo podobny/ yednáki.

Consimilis moribus cum datiuo, Yednákich obyczáyow.

¶Verisimilis & hoc uerisimile, Wierze podobny.

Verisimilem rem uidetur narrare, Podobną rzecz ku prawdzie zda sie powiedáć.

Simitu pro simul posuere ueteres.

Simius, Simiolus, Vide *Simia*.

Simois fluuius Phrygiæ qui ab Idamonte defluens, iuxta, uel per Troiam labitur.

Simones, pen. prod. gen. masc. qui sine naribus nati sunt, Plin. lib. 11. Ktorzy są bez nosá álbo bárzo wpádłych á przikłeskich plásktch nosdrzy. Est etiam cognomen Delphinorum, quo mire delectari illos ferunt, Delphinowie ryby morskie Simones Szymkámi bywáyą zwáni yest rzecz doswiádczeniem doznaná że sie bárzo w tym ymieniu kocháyą y dziwnie sie roskoszuyą.

Simus, a, um, Plaskonosy.

Simulus, li, diminut. Plaskonoski/máły kásek noská máyąci/a/e.

Subsimus, a, um, Przyplákonosy/nieyáką troche prziplászczym nos máyąci.

¶Resimus, a, um, Gárbonosy/a/e / ktory zwłaszczá krotki wzgárbiony á yákoby wskásány nos ma.

Simonia, æ, fem. prim. Vox est a Sipontino annotata, sed non latina, Theologis tamen familiaris a Simone mago, de quo in Actis Apostolorum, cap. 8. Deterrimum scelus sed nunc maxima uirtus gratia & benedictio quorundam, mutato nomine indulgentias uocantium, Dokupowánie pieniądzmi dárow duchownych/ ktore my odpusty zowiemy.

Simonia latinis ambitus dicitur, CC.

Simplex, simplicis, masc. ter. Nomen numerale cui opponitur duplex, Yednostáyny. Metaph. Prosty/dobry ktori nie był w ogroyczy.

Cum simplex animi natura esset, Gdy prostego z przyrodzenia vmysłu był. Homo simplex, Prosty/nie chytri człowiek.

Simplicitas, simplicitatis, fem. tert. Yednostáyność/prostotá.

Simpliciter aduerbium, Prosto / niechytrze/ yednostáynie.

Amice & simpliciter reprehenderunt, Práwie przyiacielskie nápomionęli. Elephas homine obuio forte in solitudine & simpliciter oberrante clemens placiduscp etiam demonstrare uiam traditur, Krom zdrády chytrości y wazenia nań/etc.

Simplicitus obsoletum pro simpliciter, Plautus. Mer. 3. 14. fortasse legendum simplicius.

Simplus, a, um, nomen numerale, significat semel tantum, Raz ták wiele. Plau. Liceat simplum soluere, Krom przeyęciá záplácić co spráwiedliwo á słuszno yest dáć.

Simplarius, a, um, uel etiam, simplaris & hoc simplare, Ktory tylko yedno myto ma.

Simplares milites & simplaris armatura, Yedno myto żolnierskie máyąci ná miesiąc.

Venditiones simplariæ, Przedánie yednostáyne/to yest gdy przekupień kupmowi nie yest dáley powinien / yedno to co nád zwysz (niż ktora rzecz stoyi) wziął/wroćyć/ gdy sie yáki brak á fálsz ná kupi okaże.

Simplus, simplarius, Vide *Simplex*.

Simpulum, simpuli, siue simpuuium, simpuuij, Nieyákie glinián e naczynie. In simpulo aliquid facere prouerbium, id est, Clam uel in re minuta & humili.

Simul, aduerbium congregandi, Wespolek zá raz/zá razem. Fruuntur nobiscū simul hac ciuitate, Máyą wespolek s námi mieyskie práwo/álbo mießczány wespolek s námi w yednym mieście. Simul animus cum re concidit, Wespolek serce s máyętnością vpádło.
Superbo simul ac procaci fastu, Duas res simul nunc agere decretum est mihi, Záraz/wespolek/etc. Simul quandoq; geminata legitur, & habet eandē pene uim quam cum & tum siue partim, Liui. Adeo omnes simul spernebant, simul tantam molem sibi metuebant, Simul ut quo postea consequitur aliud (simul) uel (statim) ut simul ut ortum est, simul & se ipsum diligit. Item simul ut accepi literas a Seleuco statim, &c. Jákom skoro od Seleukusá listi wziął wnetem/etc.
Simul sine particulis, ac uel atq;, Cic. Simul inflauit Tibicen, a perito carmē agnoscitur, Jáko skoro zádął w piszczel/etc.

Simulachrum, simulachri, neut. sec. Obraz proprie, Wykowány álbo wyciosány/ wyrzezány obraz/bákwan.
Effigies simulachrumq; Mithridatis, Twarz y wyobrázenie wszego xtałtu Mithridatesá.
Statuæ & imagines simulachra sunt corporū, Słupy y obrázy są wyobrázenie wzrostów ludzkich. Simulachra uirtutum, Znáki cnot.

Simulo, simulas, pen. cor. simulare, Zmyślam/vdáyę sie zá to czym nie yest/stáwię sie/etc.
Amicitiam simulare, Stáwić sie łágodnie ále nie pewnie. Simulabo quasi non nouerim, Będę sie zá to wydawał/yákobych rzkomo nie znał.
Simulat non sentire Rzkomo nie czuie. Simulabat se Romam rediturum cum in Affricam nauigaturus esset, Ták dawał znáć ze sławę puszczał yákoby sie rzkomo do Rzymu chciał wrócić gdy sie do Afriki puścić miał.

Simulatio, simulationis, femin. ter. Zmyślánie/stáwienie wydawánie sie zacz. Simulatio belli, Zmyślánie woyny. Fallax imitatio simulatioq; uirtutis.

Simulator, simulatoris, mas. ter. uerbale. Zmyśläcz/ postáwy dosyć á wątek mály w sobie máiący.

Simulate aduerbium cui opponitur ex animo, Nie gruntownie/ nie cále pod pokrywką/rzkomo.

Simultas, simultatis, Nienawiść/nieprzyiazń niechuć. Simultatē exercere cum aliquo, uel habere, item gerere, Nieprzyiazń á nienawiść s kim wieść. Simultates occulte & aperte.
¶Composita, Adsimulo seu Assimulo, idem quod simplex. Assimula te quasi ægrotus sis, Rzkomo sie rozniemoz.
Assimulo etiam, id est, adumbro, Represento, Znáczę/okázuię. Assimulari passiuum, Terent. Tum pol ego is essem uero qui assimulabar, Ták koniecznie bych był tym którym mie być zmyślano/ álbo zá którego mie vdawano.
Assimulatus, a, um, participium, ut uirtus assimulata, Zmyślona cnotá / nieprawa.
¶Assimulatio, onis, fe. tert. idem quod simulatio.
¶Dissimulo, as, are, pen. cor. id est, Astute celo ne quid nosci possit, Kryię/ táię námniey nie dam znáć/ácz co bácżę yednák tego nie dam po sobie znáć ábych bácżył. Dissimulare silentio acceptam iniuriam, Przemilczeć krzywdy. Fingere, dissimulare obtegere, celare, synonyma sunt. Dissimulant fore hoc futurum, Námniey tego nie dáyą znáć áby ták miáło być/ kryią/táyą tego.
¶Dissimulator, Chytrzec/skryty. Cic. ut qui dissimulatores studiorum fuerint, Którzy námniey tego nie dáli znáć / áby sie tego kiedy vczyli.
¶Dissimulatio, onis, Táyenie/krycie.
¶Dissimulantia, æ, idem quod dissimulatio.
¶Dissimulanter aduerbium, Táyemnie skrycie nic nie dáyąc znáć. Non dissimulanter irati, Nie táyemnie ále yáwnie sie ná sie gniewáyą.
¶Dissimulatim aliud aduerbium, idē
¶Insimulo, id est, accuso, crimen ingero, Dáyę winę komu/wiodę co ná kogo. Si herum insimulabis auariciæ male audies, Terent. Yesli ná páná łákomstwo chcesz wieść/álbo yesli go łákomym sobie náyduiesz nie vyrzwiesz tego że cię czcią.
Alio uorsum dixeram non eo quo tu insimulas, W ynszym sposób to był rzekł niżli ty ciągniesz/rozumiesz/wiedziesz. Audio in eos quos tu insimularas esse animaduersum, Słyszę że ty skarano ktoreś ty obwinowął ktorymeś winę dawał. Peccati se insimulant quod dolore intermiserint Sámi sie winnemi náyduyą/etc. Falso insimulare, Fálszywie co ná kogo wieść.

Aperte

Aperte inſimulare, Jáwnie winę dáwáć. Inſimulare aliquem facinus, Plautinū eſt, Inſimulatio, onis, Winowánie/ wiedzienie/ciągnienie co ná kogo.

Simus & Reſimus, Vide Simones.

Sin coniunctio, Vide Si.

Sina ſiue Sinai urbs Meſopotamiæ, & mons Arabiæ Petreæ, in qua lex diuina Decalogus lata eſt.

Sinapi indeclinabile, gen. neut. & Sinape pen. prod. Gorczycá.

Sinapis etiam, fe. gen. legitur apud Plaut. & Plin.

Sinarum, Regio Orientalis in Aſia.

Sinciput, Vide Syncipur. Przodek głowy/ Łysiná.

Sincerus, Vide Syncerus.

Sindon, ſindonis, pen. cor. g. m. Cienkiey á ſubtilney lniáney przędze przeſcierádło álbo rąbek/rąntuch

Sine præpoſitio ſeparatiua ſignificat abſq;, Bez. Sine controuerſia, Krōm wątpienia.

Sine impedimento, Bez zawády. Sine impendio, Krōm nákłádu/koſztunku. Non ſine negotio, Nie bez trudnośći/ nie ták łatwie.

Quod ſine moleſtia tua fiat, Co zá łáską twoią álbo krōm jákiey nieluboſcy. Sine mora, Wnet zā rázem. Sine parſimonia, Obficie/nieſkąpie. Sine ullo negotio, Sine repulſa, ſine ſcrupulo.

Singultus, huius ſingultus, maſ. q. Sczkánie/ ſczkotá.

Singultus gallinarum, Gdakánie álbo piſk/ álbo chrąpienie gárdłem od pipcia.

Singultio, ſingultis, ſingultiui, ſingultitum, ſingultire, Szkami ſie/nápádło mie ſczkánie.

Singultiens gallina, Gdakáiąca.

Singultans, antis, Sczkáiący.

Singultim aduerbium, Horat. Singultim pauca loquutus, Szczkáiąc kilká słow przerzekł.

Singulus, la, lum, Káżdy z oſobná/wſzelki/a/e. Singulis diebus, Ná kożdy dzień. In ſingulis annis, Ná kożdy rok. In ſingulos dies, Co dzień/ná dzień. In annos ſingulos, Od roku do roku/rocznie. In plurali frequentius uſurpatur, Singularis & hoc ſingulare, Jedyny/oſobliwy. Metaphor, Niepoſpolity. Hoc eſt excellens & tam in bonam quam in malam partem ſumitur, Vir ſingulari induſtria præditus, Człowiek oſobliwego á niepoſpolitego dowcipu.

Singulari ſegnicia præditi, Zbytnie gnuſny á leniwy. In philoſophia ſingularis.

Singularius, a, um, idem quod ſingulus obſoletum.

Sngulatim aduerbium, Oſobliwie ná oſobliwośći/káżdy z oſobná. Singulatim unicuiq; reſpondere, Káżdemu z oſobná odpowiedáć.

Singillatim, ſiue ſigillatim aduerbium idem.

Singillatim & Generatim ſiue uniuerſe contraria.

Singulariter aliud aduerbium, A zwłaſzczá z oſobná. Cic. Quem ego ſingulariter in prætura mea dilexiſſem, Ktoregom ja zwłaſzczá oſobliwie w moyim vrzędzie miłowáć miał.

Siniſtra, æ, fem. prim. Lewa ręká, A ſiniſtra, Z lewey ręki/po lewey ręce.

Siniſtra aduerbialiter poſitum, ſignificat a parte ſiniſtra.

Siniſter, ſtra, ſtrum, adiectiuum, Lewy/a/e. Metaph. Niefortunny/przeciwny/ ſzkodliwy/a/e.

Sed quantum ad auſpicia & auguria pertinet ſignificat proſperum, Siniſtra diligentia, Opáczna pilność. Siniſtris ſermonibus carpere aliquem, Źle o kim mowić.

Siniſteritas, ſiniſteritatis, fem. tert. Opáczność/nieprawość/nieszczęſliwość/nieluckość. Cui contrarium eſt Dexteritas.

Siniſtrorſum aduerbium, Ná lewą rękę álbo po lewey ręce.

Sinoſtrorſum diuertit, Ná lewą rękę ſie vdał.

Siniſtrinū ueteres dixerunt pro Siniſtro, Feſtus.

Sino, ſinis, ſiui, ſitū, ſinere, act. ter. Dawam pokōy/dopuſzczam/niecham. Sine ſic habere, Niechay ták będzie.

Sine ut ueniat, Puść go do mnie/álbo day jedno pokōy niechay przyidzie jákoby chciał rzec/tráfi ná woſk.

Sine ut primum ad me redeam, Day mi pokóy áż pirwey ſam k ſobie przidę.

Siui animum ut expleat ſuum, Terent. Dopuściłem mu ſwey woley/popuściłem mu wodze áby wyſzálał.

Situs, a, um, participium, Puſzczony/dozwolony. Vt, Concionatus eſt comitia haberi non ſiturum, Dał ſie jáwnie ſłyſzeć że nie chce ſeymu dopuśćić.

S ante I.

¶Desino, desinis, desiui, & per syncopen, desij, desitum, desinere, Przestánę/ kończę/ popuszczam. Desinas, milcz. Desine iam conclamatum est, Dayże pokóy iusz się stáło co się miáło stáć. Desinit dicto magistri esse obediens, Niechce dáley mistrzá być posłuszen.

Desine ei succensere, Nie gniewáy się dáley nań. Desinunt tremores cum uentus emersit, Przestáją drżenie ziemie gdy się wiátr z pośrzodku yey wyrwą. Desinere & incipere contraria, Desinere gradatim, Z lekká przestáć.

Desinere in orbem dicuntur Elenchi, Kończ[ą] się w okrąg yáko gruszki álbo yábłká Elenchy/ perły hoc loco intelliguntur. Desinere in uiolam dicitur gemma, Ciągnąć się ná fiołkową máść. Desita ars pro derelicta, Opuszczona/ zástárzáła. Primus Papisius est uocari desitus, Ostátni yest ná którym to ymię Pápisius przestáło/ álbo pirwszy yest który to ymię Pápisius vtrácił.

Desitum est, Przestáło się/ przestáły. Desinet me tedere, Ominie mie tęgá.

Sinope, sinopes, pen. prod. gen. fem. urbs Ponti.

Sinopis, sinopidis, Cinober/ rubriká/ yest czerwona fárbá do rozmáyitich rzeczy á zwłaszczá do pisánia á drukowánia xiąg należąca.

Sinopicus, a, um, Kto z támtego miástá Pontskiego yest.

Sinopica rubrica, Cynober.

Sinuessa, uel ut quidam scribunt Sinnessa ciuitas Campaniæ in Italia.

Sinuo, sinuosus, Vide Sinus.

Sinuessanus, a, um. idem.

Sinus, huius sinus, masc. q. Łono. Sed proprie Zánádrá.

Sinus item uestium, Wskasánie/ y też ręby álbo fałdy v szat. Sinum ex tunica facere, Łono vczinić z suknie/ suknią w łoro á w podołek vyąć.

Calumniatores ex sinu suo apposuit Metaph. Powtwarce z łoná swego/ to yest z swych przyiaciół záchowálrch, domowych przysádził. In sinu suo habere, W ręku á w mocy swey mieć. In sinu gaudere, Sam się w sobie rádowáć. Confugit in sinum suum concussa Respub. Znędzona á zniszczona Rzeczpospolita k tobie się vciekłá pomoci spomożenia y obrony żąda. Nam sinus pro securitate & confugio ponitur. In intimo sinu pacis, W czystym pokoyu/ w wielkiey bespieczności. In sinum alicuius aliquid effundere, Táyemnie się komu czego zwierzić/ po cichu powiedzieć. Soluto sinu, Otficie/ hoynie s dostátkiem. Sinus urbis, Przodek miástá.

Sinus item significat, Brzeg. Sinus maris Morski brzeg/ też dołki á łąki w oczu. Et Metaph. Wszeláka zábrzeżysta/ dolista/ dołowáta/ szeroka/ zákrzywiona łątna rzecz.

Sinus item pro retibus, Sieci. Aliquando pro uelo, Miásto żaglá.

Sinus item huius sinus, uel sinum sini, Nieyákie naczynie do mléká álbo winá należące. Et tunc S prodicitur teste Seruio.

Sinuosus, a, um, Zábrzeżysti/ dolisti/ złomisti. Vt mare sinuosum, Pełne dołów łomistych á zabrzeżystych mieysc. Sinuosa uestis, Szeroka długa rozwlekła szátá.

Sinuo, as, are, act. prim. Krzywię się/ fałduyę się/ y tám y sám się rozwlóczę/ rozpuszczam/ fałduyę y krzywię. Sinuata in orbem Luna, Xiężyc w okrąg skrzywiony.

¶Insinuo, Ná łono kłádę álbo wysuwam. Metaph. Wsobiam/ wludzam/ wdzieram/ przymiłuyę/ wkradam się w kogo. In amicitiam se alicuius insinuare, Wsáliáć á wkrádáć się w czyię przyiáźń. Aliquem alteri insinuare, w známomość y w łáskę u sábiáć/ łáskę yednáć komu. Insinuare se, Wludzić wláść się.

Blandiri & simpliciter se insinuare, idē. Me in ipsius consuetudinem insinuabo, Wdam się s nim w towárzystwo/ álbo wludzę/ wkrádnę się w yego przyiaźń. Insinuare se in quam maxime familiarem usum, W vprzeyme towárzystwo się wsábiáć. In philosophiam insinuare se, Włożyć się. In equitum turmas se insinuare, Wedrzeć się miedzy woyská yezdeckie. Aliquem insinuare animo alterius, Insinuatio, Włászenie/ przymilzowánie się. Apud oratores est figura, Gdy orator ná przodku rzeczey z lekká á z mienacká się wkráda/ á sobia á wludza w vmysły sędziów łáskę á chuci ych sobie tym yednáyąc. Et utuntur hac oratores in causis dubijs aut parum in speciem honestis.

Siparium, siparij, Zasłoná/ oponá álbo zapona zá którą cy którzy gry spráwuyą z placu vstępuyą.

Siphnos, Insula in Mari Ægeo.

Sipho, siphonis, siue siphon, siphonis, Cewká álbo rurká z miedzi/ z żelázá álbo z ynney máteriey v wodnych rur którą wodá wycieka też sikáwká.

Siphunculus, li, diminutiuum, idem.

Sipo, as, aui, id est, spargo, Rozrzucam/ rozsypuyę.

¶Composita

¶Compoſita, Diſsipo, Roſpráſzam/roʒmietam/roſtrácam/roʒſiewam. Metaphor. Vtrácam/trawię. Diſsipare ac perterrere hoſtes, Roſproſzić á przeſtrāſzyć nieprzyiacele.

Diſsipati fuga per agros, Roſtrʒeláli ſie po polách. Diſsipata claſsis, Ná morski obós roʒrʒucony. Diſsipare famam alicuius rei, Roʒsiać nieyáką sławę. Diſsipare glebas agrorum, Bryły ná rolách roʒbiyáć/roſtrácáć. Diſsipare uanos rumores, Nie pewnych nowin nasiać. Diſsipata connectere, Roſproſzone rʒeczy złaczáć.

Diſperdere ac diſsipare poſſeſsiones, Roſproſzyć/máyętność vtrácić. Libidines eum diſsipant, Nierʒąd á nieſtátek go gubi.

Diſperſum ac diſsipatum idem, Diſcordiam diſsipare, Nieprʒyiáʒni násiáć.

Conuiuijs patrimoniū diſsipare, Ná vcʒtách máyętność vtrácáć. Homo fractus ac pene diſsipatus, Człowiek ʒeſzły á málem w niwecʒ obrōcony.

¶Diſsipatio uerbale, Roſproſzenie / roʒrʒucenie teʒ vtrácenie.

¶Diſsipabilis, le, Łatwi ku roſproſzeniu. Diſsipabilia bona, Co łatwie ſie vtrácí.

¶Obſipo, as, are, idem quod Obijcio Przedrʒucam/ podſypuię. Obſipare gallinis eſcam, Podſypáć kurōm/etć. Ferme obſoletum eſt.

¶Inſipo, Wſypuię/wráʒam. In ollam nouam inſipato, Cato, W nowy gárnek wſyp wráʒ.

Sipontum, urbs Apuliæ in Italia iuxta Garganum montem, quæ & Sipus a Græcis & Sepius ſepiuntis dicitur.

Sipontinus & Sepiuntinus, a, um, adiectiua, Kto ʒtámtąd yeſt.

Siquando, aduerbium temporis, Yeſli kiedy. Primam productam & acutam habet.

Siquidem coniunctio cauſalis accentum habet in prima ſyllaba, Owſzeki. Vides ne quam ſero eloquentia prodierit in lucem, ſiquidem ante Solonis ætatem, Owſzeki yeſzcʒe prʒed Solonowym wiekiem. Aliquādo dubitādi particula eſt, Siquidem iſtæc uera ſunt quæ nuntiantur, Yeſli to prawdá yeſt co powiedáyą.

Siquis, ſiqua, ſiquod, uel ſiquid pronomen, Yeſli kto. Siquis alius, Yeſli kto ynſzy. Locutio ornata ut cum dicimus, Varro doctus eſt ſiquis alius, Yeſli kto ma być vcʒonym tedy Varro yeſt.

Siremps, id eſt ſimilis res ipſa, apud Catonem, Feſtus.

Siren, ſirenis uel Sirena, ſirenæ, fe. pri. monſtrum maris, pubetenus uirgo, reliqua parte corporis deorſum piſcis, Dʒyw morski pánieńskiey płci ʒ wierʒchu/ od ſpodku rybá. Poëtæ fingunt tres fuiſſe filias Acheloi, Ktōre łágodnym ſwym śpiewániem ludʒie ʒdradʒáyą/to yeſt vſypiáyą y ʒátapiáyą.

Sireneus, a, um, Co k tym dʒiwom naleʒy.

Sirenes item aues in Iudea.

Siri, Piwnice/párski álbo doły w ʒiemi do chowánia ʒytā naleʒące/ páſieki ruskie mogą teʒ być ʒwáne.

Siriaſis, huius ſiriaſis, fem. tert. Zápalenie á ʒágorʒenie moʒgu y błonki moʒgowey/á to ſie poſpolicie dʒieciōm prʒigadʒa.

Sirius, ij, maſc. ſec. Gwiaʒdá/ten gwiaʒdy ktōra Canicula álbo pſem ʒową/ktora wielmi ſzkodliwą gorącość cʒyni.

Sirnium, neut. ſec. Stáre miáſto w węgrʒech prʒy rʒece Sauo, uulgo Simach.

Sirpus, ſirpi, Vide Scirpus, Sirpea. Pleciony to ſzyk ʒ sitowia do fig naleʒący. Calep. Videtur accipere, Miáſto koſzá ʒ rokićiny vplećionego.

Sirpiculum, idem.

Sirpicula, læ, Rʒeʒak/ prʒynoská / ſirug/ktōremi rokićiny oſtruguyą y winnice obrʒeʒuyą.

Sirpo, as, are, idem quod Scirpo, Plotę. Vide ſupra.

Sis pro ſi uis dixere ueteres, Cic. Age nūc refer animum ſis ad ueritatem.

Siſama. Vide Seſama.

Siſamus urbs Paphlagoniæ.

Siſapo, pen. cor. locus in Hiſpania ubi minium celeberrimum naſcebatur in Bethica.

Siſara, ræ, frutex quem & Ericem uocant.

Siſaron, ſiue Siſarum ſiſari, appellant Græci, Quod Latini Siſor, eſt autem Siſer ſiſeris herba.

Siſelis Cyprius, herba quam & Ricinum uocant. CG

Siſto, ſiſtis, ſtiti, ſtatum, ſiſtere, act. tert. Stáwiam/ʒáſtánawiam. Siſte gradum, Poſtoy ták. Siſtere ſanguinem, Zaſtánowić krew. Siſtere gradum uel pedem, Záſtánowić ſie. Siſtere lachrymas, Przeſtáć płákáć. Siſtere uadimonium. Propria uox iuris, eſt ſiſtere iudici uel iudicio, Prʒed práwem poſtáwić. Aluum ſiſtere, Biegunkę ʒáſtánowić. Fugā ſiſtere, Nieucieká́ć dáley.

Sistere item, Stánąć/oblicznie stáwić się. Vte ante Cal. Ianuarias ubicunqꝫ erimus sistas, Abyś się przed pirwßym dniem Styczniá gdzießkolwiek ná ten czás będziemy stáwił y oblicznie stánął. Qui Rempub. sistere negat posse, Ktori nie chce dzierżeć tym áby się Rzecz pospolita mogłá zostáć. Statum supinum, Vt si statum non esset, Yesli by się nie stáwili. ¶Stator, statoris, Miescki párobek/ceklarz/butel. Stator Iupiter dictus est, quia stetit, id est, stare fecit Romanos a Samnitibus in fugã uersos.

¶Composita, Absisto, absistis, absisti pen. cor. absistere, Odstáwam / odstępuyę ná zad.

Absistere obsidione, oppugnatione, & similibus, Odciągnąć od oblężenia/odstáć/opuścić/etc. Nec prius obsistit quã, &c. Nie rychley odstánie przestánie/áliż/etc.

Tu non absistes ea facere donec uapules, Ty tego pirwey nie przestánieß czinić áliż kiyem wezmieß.

¶Absistitur impersonale, Vt si non absistitur bello, Yesli nie przestáną woyowáć.

¶Absistens, entis, participium, Odstępuyący. Spe haud absistens, Niewątpiąc.

¶Adsisto seu Assisto, Przymykam się/przystępuyę.

Prope hunc absiste, Przystęp się do tego.

Assistere prope aliquem, Stánąć podlę kogo.

Asșistere ad fores, Przimknąć się do drzwi.

¶Asșistens, asșistentis participiũ, Przikim/około kogo/ álbo podle kogo stoyący.

Quintilian. uel iudici asșistentibus, Albo sędziemu álbo około stoyącym się przy czym/ zástánowiam się.

¶Asșistrix in Bibliis inusitate, Przikim stoyąca.

¶Consisto, Zostawam/etc.

Non consistes, Nie zostoyß się. Consistere & commorari, Zástánowić się. In aliquo loco consistere, Pomießkáć niektóry czás ná niektorim mieyscu. Vbi consistamus non habemus, Niemamy się gdzie podzieć.

Hodie primũ uideor consistere, Dziś mi się dopiero zda odpoczywáć ku pokoyowi przyść.

Consistit aluus, Zástánowia się biegunká.

Consistit morbus cui opponitur increscit, Stoyi á trwa w yedney mierze/ nie mnoży się áni vbywa. Consistit aqua, Stoyi spokoyem.

S ante I.

Consistit spes illorum in ea re, Wßystká ych nádzieya ná tym wiśi/stoyi. Consistit fides utrinqꝫ, Bywa dzierżána wiárá z obu stron/álbo nálazłá się wiárá z obu stron. Similis in Bulbo suspicio consistebat, Rowńie w tákim podeyźrzeniu był Bulbus álbo od słowá do słowá tákie podeyrzenie yest zostawało się ná Bulbuie. In hoc gloriã uictoriæ puto consistere, Ná tym mniemam chwałę zwycięstwa nalezeć. Consistere in aliqua sententia, Zostáć się álbo trwáć przedsię w yákim mniemániu.

Non consistere mente, lingua, oratione, Rozum y mowę stráćić/ mowić niewiedzieć co.

Consistere pectore nequid consilium Nie wiem co s sobą mam zoczáć. Consistere cum aliquo in iudicio, Stać przykim ná sądzie.

¶Consistens, consistentis, ut nec consistens loco nec inambulans, Ani postać áni postępić ná nogách.

¶Consistorium, nouum quidem (inquit Sipontinus) sed elegans est uocabulum, pro loco in quo consultandi gratia patres consistunt & pro ipsa consistentium multitudine.

¶Desisto, Przestawam / odstawam. Desistere, cessare, desinere synonima sunt, Cic. Rogat ut id facere desistant, Prośi áby przestáli/ áby tego dáley nie czinili.

Desistere ab aliquo, Odstáć od kogo. Istis rebus desisti decet, Godzy się od tákowych rzeczy pozostáć. Desistere litibus, Przestáć się práwowáć. Desistere bello, Przestáć walczić.

Fuga desistere, Przestáć vciekáć. Incœpto desistere, Od swego przedsię wzięcia odstáć.

Desistere sententia & a sententia & de sententia, Porzućić precz swego mniemánia/ ostábieć ná swym mniemániu.

¶Desistens participium, Przestáyący/odstáyący. Desistente autumno, Náschodzie yesieni.

Existo, Yestem oblicżny/też powstáyę/ przichodzę.

Senectus diuturnitate temporum existit, Stárość s láty przichodzi.

Existit hoc loco quæstio subdifficilis, Powstáye ztąd gadká przitrudnieyßym. Ab inferis existitere, Zmartwy wstáć. Existit ex uictoria Tyrannis, Z zwycięstwa powstáye okrucieństwo.

Ex quo magnitudo animi exiſtebat, Ztadże wyſoka myśl rosłá. Ne in eum exiſtam crudelior, Abych okrućieńſtwá nád nim nie ſtroyil/ ábych nie bych okrutnieyßy nád nim. Vt etiam ſi præter conſuetudinem, Exciterit præter naturam tamen non poſsit exiſtere.

¶Inſiſto, Stoyę/ leżę nád czym/ymuię ſie czego/też vśiłuyę Item inſiſtere, Poſtać/záſtánowić ſie.

Nullam oram uidet in qua poſsit inſiſtere, Zadney kráyiny nie widźi ná ktoreyby mogł poſtać/álbo ſie záſtánowić. Prorſus incertus ſum quam inſiſtam rationem Práwie nie wiem czego ſie mam yąć.

Ne inſiſtas credere huic, Nie ſpuſzczay ſie ná to ábyś mu miał wierzić. Inſiſtere digitis, Ná pálcách ſtánąć.

Haſtæ inſiſtere, Podeprzeć ſie włocżnią.

Inſiſtere cui opponitur procedere & progredi, Záſtánowić ſie ná niektorim mieyſcu.

Quibus ueſtigijs primum inſtiti in ijs fere ſoleo perorare, Yákom ná przodku pocżął/etc.

Veſtigijs alienis inſiſtere, Náśládowáć kogo/dzierżeć ſie czyich tropow. Mente & animo inſiſtere in rem aliquam, Leżeć nád czym/ vdáć ſie ná co ze wßyſtkim vmyſłem ſwym.

Commeatus noſtros intercludere inſiſtunt, Stáráyą ſie o to, ná to czuháyą gonią állo godzą áby nam mogli plony odyąć.

Omnes itinera inſiſtant ſua, Káżdi ſie ſwey drogi dzierż.

Quam inſiſtam uiam, Ktorey ſie drogi mam dzierżeć/czego ſie mam yąć. Aliquod negotiū inſiſtere, Konáć/prowádźić przed ſię. Munus inſiſtere, W ſwym vrzędzie trwáć.

¶Obſiſto, Záwádzam/przećiwiam ſie/przeßkadzam.

Obſiſtere libidini alicuius, Przećiwić ſie ſwey woley czyiey. Obſiſti illi non poteſt Trudno mu ſie przećiwić. Obſiſtere alicui obuiam, Przećiwko ſie komu ſtáwić. Qui mihi in curſu obſtiterit uapulabit, Kto mi záwádźi w bieżeniu weźmie ná będen/będźie bit.

¶Perſiſto, Trwam/zoſtawam ſie. Niſi uelis in eadem imprudentia perſiſtere, Wyyąwßy byś chciał w tym nierozumie á nieobáczności przedſię trwáć.

¶Reſiſto, Záſtánowiam ſie/poſtawam. Reſiſte parumper, Poſtoy ták trochę. In hoc reſiſto, Ná tym ſie záſtánowiam/ ná tym trwam.

¶Reſiſto item, Przećiwiam ſie/ ſądze ſie przećiwko komu. Armis reſiſtere, Bronić ſie.

Alicui reſiſtere clamore hominum, Wßiſci ſpołem ná kogo kßikáć. Age reſtitero Peripateticis, Bá mi dobrze ácż ábych odpor vczynił Peripátetykom. Reſiſtens & ſalebroſa oratio, Niegládka/ nie yednoſtáyna rzecz.

¶Reſiſtitur impersonale, omnibus his reſiſtitur, Odpor czynią tym wßyſtkim.

¶Subſiſto, Vſtawam/ſtoyę s pokoyem/álbo ſam przes ſię ſtoyę. Subſiſtit unda, ſtoyi ſpokoyem.

Subſiſtunt opes Romanorum apud eas gentes, Bogáctwá Rzymskie zoſtawáyą ſie v tych ludźi.

Subſiſtit proceritas Balſami intra bina cubita, Nie rośćie dáley w zwyß ná dwá łokćiá/ przeſtánie dwu łokćiu wzwyß. Item ſubſiſtere, Trwáć/mießkáć ná yednym mieyſcu niektori czás.

¶Subſiſtentia idem quod Subſtantia Vide infra.

Siſtrum, ſiſtri, neut. ſec. Krzywy rożek ná xtałt tráby v Egyptow ktorey nádymáli gdy Bogini ſwey Iſidzie ofierowáli.

Siſyphus, pen. cor, gen. neut. Filius Æoli, Ktori (wedle báśni poeckich) w piekle tę mękę ma/że wi lki kámień ná wyſoką gorę muśi toczić/ á yáko skoro ná wierzch zátoczy ták záś kámień ſpádnie. Vnde Siſyphi ſaxum prouerbialiter, pro labore nunquam finiendo.

Sitamus, a, um, adiectiuum, ut Sitamus panis dicitur ex nouo frumento intra trimeſtre a tempore meſsis factus, Plinius lib 22. cap. 25.

Sitella, Vide Situla.

Sithon, ſithonis, mons in regione littorali Macedoniæ, quæ inde Sithonia dicitur.

Sithonia etiam dicitur Thracia.

Sithomus, a, um adiectiuum.

Siticines qui apud ſepultos, quaſi iam ſitos honoris cauſa cantus lamentabiles canere ſolebant. Nonius, obſoletum, Siticen itaqꝫ, Pogrzebny gracz/ pißczek/álbo trębácż.

Sitis, huius ſitis, femin. tert. Prágnienie. Metaphor. Wielka nieżmierna chćiwość. Depellere ſitim potione, Prágnienie záláć.

Sitim explere, Ochłodźić śie. Enectus siti Tantulus, Od prągnienia zdechł.

Sitio, sitis, sitiui, sitire, neut. q Prągnę/chce mi śię pić/ per translationem łakomić śie ná co.

Sitiri passiuum, Być prągnion/pożądan. Mire sitit gloriam, Łakomy ná chwałę. Sitire sanguinem alicuius, Prągnąć krwie czyiey to yest/o gardło komu stać.

Sitiens participium siue nomen ex participio, Prągnący.

Sitiens annus, Suchy rok. Loci sitientes Suche mieyscá. Sitiens uoluptatis, Ná rozkoszy śie twápiący.

Sitienter, aduerbium, Chćiwie / łákomie.

Siticulosus, a, um, Wyprągnęły/wyschły/ a /e. ut loca siticulosa, Wyschłe mieyscá.

Sitibundus, a, um, idem, ut sitibundus ad me uenit postulans uini potionem, Wyprągnawszy ku mnie przyszedł prosząc o trunek winá.

Situla, læ, Szrzinká álbo łoszyk.

Situla item, Wiádro do czerpánia wody. Dicta quod aquam sitiat.

Sitella, diminutiuum, Wiáderko. Situlum barbatum, uas aquarium humile & concauum, Festus.

Situs, sita, situm, participium sine uerbo Posádzony/położony/vsiadły. In quo nostra spes sita est, W ktorim nászá nádzieyá położona yest/to yest/w ktorym my dufamy mamy.

Situs erat mons ex aduerso, Górá byłá náprzećiwko. Ciuitas in medijs sita arenis, miásto w pośrzodku piasków vsiádłe zbudowáne.

In uobis situm est, W was to należy/ wszćie w tym.

Haud uererer si in te solo situm esset, Nie bym śie nie obawiał/gdy by tá rzecz ná tobie sámym należáłá/byłá/wisiáłá. Huiusce rei potestas omnis in uobis sita est, Macie cáłą zwierzchność w tey rzeczy. Hic siti sunt Arcananes, Tu ná tym mieyscu/w tę miarę leżą Arcananes. Siti (inquit Cic. lib.2. de legib.) dicuntur ij qui conditi sunt nec tamen eorum ante sepulchrū est, quam facta iusta, & corpus incensum est.

Situs huius situs, masc. q. Położenie ktorey kráyiny.

Situs regionis non est mihi cognitus, Niewiem położenia kráyiny. Vt situm castrorū cognosceret, Aby wyrozumiał yáko obóz leży.

Situs membrorum, Wzrost.

Situs, huius situs, masc. q. Lanugo ex humore creata, Pleśń/ omszenie. Situ obductus, Opleśniáły.

Situs item, Przipite/przylnęłe á wpoyone plugáwstwo ná skórę człowieczą ktorą z trudná może odmyć.

Siue coniunctio, Vide si.

S ante M

Smaragdus, di, gen. masc. Smárágd / drogi kámien zielony.

Smaragdinus, a, um, Smárágdowy/a/e.

Smaragdites gemma, C C.

Smecticum Græcis dicitur quod habet uim abstergendi & purgandi, Plin. lib.30. cap.40.

Smigma, smigmatis, neut. tert. Wszelaka rzecz ktora chędoży/ czyśći/ wymywa. Sicut est Sapo, Mydło ab σμίχω purgo abstergo.

Smigmaticus, a, um, id est, Detersorius, Czyśćiący/ purguiący/ a / e. Apud Plinium.

Smilax, smilacis, gen. fem. arbor quam latini Taxum uocant, Cis.

Smilax etiam herba.

Smyrna, urbs Ioniæ in minori Asia circa fluuium Melete, Græce etiam Myrrha dicitur.

S ante O.

Soana fluuius Asiæ. Soannes populi Asiæ Caucasi extrema obtinentes.

Soboles, sobolis, pen. cor. fem. tert. Płód/ dzieći/potomstwo/położenie/rodzay. Singularis numeri tantum, Propagatio & Soboles synonyma. Robur & Soboles militum interijt, Ne nouæ soboles diffugiant, Aby śie młody przyplodek zbieżoł nie rozlećiał.

Sobolesco, is, ere, neut. tert. Mnożę śię/plodzę śię.

Sobrinus,sobrina,sobrini, Ciotczone dźie-
ći od śióstr.Quasi sororini.
Sobrinus aliquando pro quocunq; co-
gnato.
¶Consobrinus,idem.
Sobrius,a,um,Trzezwy/ mierny w piciu y w
yedzeniu, Tu pol homo non es sobrius
Wierzs śie podobno vpił/ wierzeć náwiłá-
ło.
Cor sobrium habes,Báczny ś á rozumny
człowiek.
Sobrie aduerbium,Trzeźwie / miernie.
Sobrie & frugaliter idem.
Sobrietas,tatis, Trzezwiość / miernosć.
Soccus,socci,mas.sec. Stároświecki xtałt
obowia / álbo wysoki trzewik męszczyznie y
białey płci náleżący.
Socculus,li,dimin.
Socer,soceri,masc.sec. Cieść / to yest żony
moyey oćiec nie ktorzi świekrem zową / ále mę
własnie / bo świekier yest mężow oćiec/ kto-
rego tákież żową po Łáćinie Socer.
Socrus,Czcia. Vxoris meæ mater,Tej świe
krá żową niektorzi/ mężowa mátká.
¶Consocer,consoceri, Pocieść álbo po-
ćieśćiowie mogą być zwani/ći zwłaszczá kto-
rzi dzieci swoye wespołek złączyli/ yeden dał
dziewkę á drugi syná.
¶Prosocer,prosoceri,Swiekrow / Cieś-
ćiow oćiec. Qui & socer maior dici-
tur eius correlatiuū est progener, Mo-
yey żony stári oćiec.
Socrus autem & Socer dicitur,quia sibi
generum adsocient,Calep.
Socialis,Societas, Vide Socius.
Socius,socij,& socia,sociæ,Towárzisz/ to-
wárzisżká : Proprie in re seria & labo-
riosa cum aliquo particeps,Vczesnik á
pomocnik nieyákiey ważney sprawy. Socij po
puli Romani, vczesnicy buntu y przymierza
ludu Rzymskiego.Socius consiliorū,Vcze
snik rad.Socius doloris mei,Vczesnik mo
yey żáłość.Itinerū & periculorū meorū
socius, Towárzysz drog moych y wszelákich
niebespiecżnośći.
Socius flagitiorum & rapinarum, Po-
mocnik łotrowstwá y drapiestwá. Socium
sibi assumere , Przyłączyć sobie towárzi-
szá.Comes,Towárzisz w rodze. & socius
Pomocnik.Cæsar cum se uictorijs Pom
pei comitem esse mallet quam sociū,
Gdy wołał być náśládownikiem Pompeiu-
sowego zwyćięstwá nizli pomocnikiem.
Socius,a,um, Vt Socia arma, Pomoc ná
woynę.
Socialis,& hoc sociale,ut sociale bellum
Woyná miedzy buntowniki buntu, á przi-
mierza vczesniki.
Socialis equitatus,Yazdá od spoluprzi-
śiężnikow posłána.
Socialis exercitus , Woysko z buntnikow
zebráne.
Fœdus sociale,Bunt / sprzisiężenie wespołek
sobie pomagáć.Iudicium sociale,Sąd mie-
dzy námi á miedzy nászemi sprzisiężniki.
Sociabilis,le,Towárzisli / przetki ku towá-
rzistwu.
Sociabilitas,atis,Towárziskość.
¶Insociabilis,le, Nietowárziski.
¶Insociabilitas, Nietowárziskość.
Societas,societatis,fem.tert. Towárzistwo/
záchowánie.
Societatem inire cum aliquo uel paci-
sci,Sztáć s kim towárzistwo.Societate il-
li coniunctus,Ma s nim towárziskie zá-
chowánie.
Societatem fide colere,Vprzeymie á cnot-
liwie śie záchowáć w towárzistwie. Est tibi
societas eius criminis cum illo, Táks
ty w tym wiele trzim yáko on/ yesteś vczes-
nik yego niecnoty.
Socienus,ni,idem quod socius, obsolet.
Socio,as,are,act.prim.Potowárziszam/złą-
czam/przyłączam.Si cum scientia sociaue-
rint diligentiam,By ku vmiętności przi-
dáli pilnośći.
¶Consocio,idem, Consociare consi-
lia cum aliquo,Wespołek spiknąć śie / we-
społek śie rádzić.Consociare arma cum
populo aliquo, Spolną pomocą woynę
wieść.
Imperium consociare, Páństwo do pań-
stwá przyłączyć á yedno ze dwu vczynić.
Cōsociatus,a,ū, potowárziszony. złączony
Consociatus uehementer cum Senatu,
Wielmi z rádą potowárziszony.
¶Consociatus,a,um,nomen ex par-
ticipio,ut pro nostra consotiatissima
uoluntate,Wedle nászego vprzeymego sto-
wárziszenia.
¶Consotiatio,onis,Stowárziszenie/ złą-
czenie/ spięcie towárziskie.Communis totius
generis hominum conciliatio & con-
sociatio,Pospolite wszech ludzi yednośc y
potowárziszenie.
Consotiatio hominū atq; cōmunitas.
¶Dissocio,Rosparam towárzistwo/ rozłą-
czam/ rodzielam.Dissociatio , Rozłączenie/
rozporcie dobrego towárzistwá.
Socors,socordis qui & Secors, secordis,
Gnusny/ niechotny/ niebáczny/ nierostropny/
niewesoły.

Socordia,æ,fem.pri. Leniwſtwo / gnuſność / niebácżność / nieroſtropność.

Socorditer,ſocordius,ſocordiſsime, Leniwo / gnuśnie / nieroſtropnie.

Socerus, Vide *Socer.*

Sodalis,huius ſodalis, Towárzyſz. Proprie in rebus leuioribus utpote conuiuijs Bieſiedniczy towárzyſz / Fránt też niektórzy zową.

Sodales, Ktorzy ſą z yednego cechu álbo brácztwá.

Sodalitas,ſodalitatis, fem, tert. Towárzyſtwo.

Sodalitium,ſodalitij, idem.

Sodes, Blandientis & exhortantis aduerbium, Duſzko / móy yedyny / móy miły.

Sodoma,æ,& Sodomum, & Sodoma, orum,plur.tantum, Miáſto było w żydowſtwie in Páleſtina niebieskim ogniem zátrácone.

Sodomita,tæ, Sodomczyk ktory zwłaſzczá z támtego miáſtá yeſt / álbo ktory w tákich grzechách leży yáko y Sodomczykowie.

Sogdiana, Prouincia Aſiæ Bactrianæ & Saccaræ uicina in qua aræ ſunt Alexandri.

Sol,ſolis,maſc.tert. Słońce. A primo ſole Od wſchodu słońcá.

Soles in plurali numero pro diebus legimus, Dni. Soles longi, Dlugie dni. Sole nouo, Gdy słońce wſchodźi.

Soles item, Jáſność á promienie słoneczne.

Soles aliquando pro æſtu, Miáſto gorącośći słoneczney.

Solis gemma, ſpecies gemmæ dicitur.

Solis Inſula eſt in mari Indico.

Solaris,& hoc ſolare, Słoneczny / á / e. Vt Radij ſolares, Promienie Słoneczne.

Solaris herba, Ringelblaum po niemiecku.

Solanus,a,um,idem quod ſolaris.

Solarium,ſolarij, Słoneczny zegar.

Solarium item, Kownátá / letnie ſiedzenie ná górze vczynione.

Solarium item pro uectigali ſeu cenſu, Vide *Solum,ſoli.*

Solatus,a,um, Ná słońcu zágorzáły / chory od gorącośći słoneczney.

Solſtitium,ſolſtitij, Obrocenie słońcá gdy ſie do nas náwráca álbo od nas odwráca słońce Eſt aũt duplex,aliud Æſtiuale, Letne. Quod fit 8. Calend.Iulij, aliud Brumale, Zimne 8. Calend.Ianuarias.

Solſtitialis,& hoc ſolſtitiale, Vt circulus ſolſtitialis, Kres ſcerkel obrocenia słońcá. Dies ſolſtitialis.

S ante O.

Solſtitialis herba quæ & Condurdon dicitur, Słonecznik.

Solſtitialis morbus, Chorobá pulroczna ktorá ſześć mieśięcy trwa.

Inſolo,as,are,pen,prod. Ná słońce wyſtáwiam / ná słońcu ſuszę.

¶ Inſolatus,a,um,participiũ, Ná słońcu vſchły opalony / ogorzáły. Dies inſolati, Jáſne pogodne dni.

¶ Inſolatio, Suſzenie ná słońcu.

Solamen,ſolaminis, Vide *Solor.*

Solanum herba, Nocnacień / Nachtſchatten. po niemiecku.

Solaris & Solarium, Vide *Sol, & Solum ſoli.*

Soldum pro Solidum, Mart.

Solea,æ,fem.prim. Podeſzwá.

Solea item, Bernádinska trepká obów zwłaſzczá tylko podeſzwę nożną nákrywáyąca / ná wierzchu rzemieniem záwiązána.

Solea ferrea, Podkowá quæ equis & mulis applicantur.

Soleæ ligneæ, Drewniáne pátynki.

Solea item, Nieyákie naczynie álbo przypráwá ku biciu oleyu należąca.

Solea etiam, Morska rybá.

Solearius,ſolearij,maſc,ſe. Pátynnik ſzwiec zwłaſzczá ktori pátynki czyni.

Soleatus,a,um, Ná trepkách ná pátynkách chodzący.

Solenes,genus concharum, Calep,

Solennis & hoc ſolenne,compoſitum ex ſolo & anno, Roczny / vroczyſti / co zwłaſzczá w rok á w rok bywa trzymano y obchodzono.

Solēne inſtituere, Yáki vroczyſti obchód álbo yákie obrzędy vroczyſte vſtáwić.

Solenne & ſtatum ſacrificium, Vroczyſta ofiárá.

Solennia uerba, Słowá ktore ſą w obyczáyu y w vżywániu.

Solenne iter, Vroczyſta drogá.

Solennis dies, Vroczyſty dzień. Solenne ſuum facere aũt celebrare, Kiermáſz álbo ynſze vroczyſte świeto dzierżeć.

Solennitas,ſolennitatis, Vroczyſtość / roczny obchód.

Solennia,ſolenniorum, Vroczyſte obchody / kiermáſze.

Solenniter aduerbium, Vroczyśćie / wedle wziętego záchowánia.

Soleo,ſoles,ſolitus ſum,ſolere,neut. paſsiuum, Zwykłem / mam to w obyczáyu. Solitus eſt uerſus fundere ex tempore, Zwykł ták wierſze piſáć prętko by z rękę bez rozmyſłu.

Solere cum uiris dixit Plaut. pro consuetudinem habere.

Solito ablatiuus nisi aduerbijs aut nominibus camparatiuis non iungitur. Liuius, Sol rubere solito magis, Słońce się czerwiem nad zwyczay.

Solet impersonale, Cic. cum quædam ut solet controuersia esset orta, Gdy się nieyáka przá yákoż się to pospolicie tráfia wszczęłá.

Solito, as, are, frequentatiuum, Zwykłem vstáwicznie.

Solens, solentis, participiũ, Zwykły. Plau. Si dixero mendacium, solens meo more facio, Yesli zmatam/nie przeciw swemu obyczáyowi nie wystąpię.

¶Composita, Adsoleo idem quod simplex, sed fere impersonaliter legitur, Assolet, pen. cor. & in hac uoce tantum, Przigad'a się / przitráfia się/ bywá tak. Vt assolet, Yako się pospolicie przigádza.

¶Insolens, insolentis gen om. Niezwykły/rzadki / niepospolity/niezwyczáyny / a/e. Insolens uera accipiendi, Niezwykły prawdy słucháć. Verbum insolens, Niezwykłe słowo/ którego nie vżywáyą. Infamiæ insolens, Nienawiozony lekkości cierpieć. Quorum sum ignarus atq; insolens, O których żadney wiadomości/ ani świadomości nie mam.

¶Insolens itẽ, Buyny/nienáwiláły/ szalony wysokiey myśli/wściekły. Victoria insolens & superba est, Zwycięstwo pospolicie buyne á wysokiey myśli yest. Hostis insolens, Ostentatio insolens, Buyna nawiesłá chęłpliwość. In re aliena insolens, Ná cudzym chlebie sobie rospycha/ buyny á pyszny yest.

¶Insolentissimus superlatiuus, Náżbyt buyny/wściekły/pyszny. Insolenter aduerbium, Rzad o/niezwykle.

¶Insolenter etiam pro arroganter & superbe, Pysznie/buynie/rospustnie. Insolenter gloriari, Náżbyt się sławić.

¶Insolentia, æ, gen. fem. Niezwykłość/ rzadość. Insolentia sermonis, Niezwykła mowá.

¶Insolentia Pychá/rospustá/buyność. Ex arrogantia odium, ex insolentia arrogantia prouenit, Z pychy nienawiść/ z rospusty prchá się rodzi.

Loci ipsius insolentia moueor Rospustá mie miejsca tego żle ma. Voluptatum insolentia.

¶Insolesco, insolescis, insolescere, id est, efferor animo, Yestem rospustnym/ vnosi mie mona mysl / szaleye/ buyam.

Insolitus, a, um, idem quod insolens, Niezwykły/nieprziłożony/a/e. Rarum & insolitum, Rzadkie y niezwykłe. Insolita ratio dicendi, Niezwykły sposób mówienia.

Victoria insolita, Niezwykłe zwycięstwo. Insolita clementia & benignitas, Niepospolita osobliwa łaská / y miłościwość. Insolitus rerum bellicarum, Nieprziłożony rzeczom walecznym / álbo nienáłożony rzeczy walecznych.

Solers, solertis, om. tert. contrarium est inerti, Rostropny/baczny/dowcipny / mądry ostrego rozumu.

Solerti animo rem nouam excogitare, Ostrym rozumem co wymyślić. Solers ingeniosus, subtilis, prudens, prouidus, synonyma.

Prouida solersq; natura, Opátrznego á dowcipnego rozumu.

Solerti auditu animal, Zwierzę bárzo czuynego vczucia.

Solertiorem custodiam præbet anser quam canis, Gęś dáleko yest ostroimieysza czuynieysza niżli pies.

Solerter aduerbium, Mądrze/bácznie/ rostropnie / dowcipnie.

Solertia, solertiæ, Dowcip/rozum/ báczność/ rostropność.

Solertia in uenatu, Dowcip w łowiech w polowániu. Solertia agendi & cogitandi.

Soli, orum, σολοὶ ciuitas insignis Ciliciæ postea Pompeiopolis dicta.

Sollicitudo, sollicitudinis, fe. tert. Stáránie/troská. Adire sollicitudinem pro aliquo, Wprawić się w troskánie dla kogo.

Conficere alicui sollicitudines, Wprawić kogo w stáránie. Ex te duplex nos afficit solicitudo, Dwoyákie mamy stáránie o cię.

Esse sollicitudini alicui, Zadáwáć komu troski.

Esse solicitudini dicitur res aliqua, Troská á trapię kogo.

Exedi sollicitudine, Zgryziona á znędzony być od stárania.

Solicitus, a, um, aliqui per duo l, scribunt Pieczołowity/troskliwy/a, e. Res est soliciti plena timoris amor, Miłość yest troskliwego ogłáwánia / y pieczołowitości pełna.

Amor solicitus atq; anxius, Trapiąca miłość.

Suſpenſus & ſolicitus, Wiśi ná ſwym vmyśle / troſzcze ſie/y nie wie co s ſobą ma począć.

Anxio & ſolicito animo eſſe, Treſtáć ſie. Solicitum eſſe & angi, idem, Suſpecta atqꝫ ſolicita ſemper omnia in uita tyrannorum, Wſzelka rzecz yeſt w podeyrzeniu/y w boyáźni v okrutnikow. Solicitus eram de rebus urbanis, Troskalem ſie nie wiedząc co ſie w Rzimie działo. Ex hoc miſera ſolicita eſt, Ztądże ſie nieloſzá troſzcze.

Quæ animum meum magis ſolicitum reddunt atqꝫ anxium, Ktore rzeczy tym bárziey vmysł mõy trzeſcą y trapią. Miſere ſum ſolicitus, quidnam de prouincijs decernatur, O toć mi dopieka ſtáránie coli zá poſtánowienie o ſtároſtwách vczinią/ o to ſie bárzo kłopocę/etć. Tenere aliquẽ ſolicitum, Trapić kogo/dzierżeć go ná słowie.

Solicitior comparat, Cic. Solicitiorem hominem puto fuiſſe, Nie widziałem ná deń człowieká troskliwſzego.

Solicito, as, are, act. prim. proprie ſignificat, Zruſzam rolą/ode dná/porzę/ wzoriwam.

Dictum eſt enim ſolicitare, quaſi loco citare, id eſt, ex ſuo loco mouere, proprie enim ſignificat, Terram uerto, Ferro ſolicitauit humum, Tibur. Sprôł wzorał pługiem rolą. Metaphorica ſignificatio magis eſt in uſu, uidelicet, Solicitare, Treſtáć / trapić / tez ciſnąć kogo k czemu / námáwiáć/przimuſzáć. Solicitare, ex cruciare & augere ſynonyma, Precio animos ſolicitare, Stáráć ſie v kogo o co przes dáry álbo vpominkámi vmysłow ludzkich koſztowáć.

Pacem ſolicitare, O pokóy ſtáć/pokõy ſtánowić.

Solicitatio, onis. fem. tert. uerbale, Stáránie / nálegánie komu / Nápominánie kogo.

Solicitator, ſolicitatoris, maſ. ter. Ten ktõri nálega komu óczʒ/vpominácz.

Solidus, a, um, id eſt, plenus & integer nihil concaui aut uacui habens, Cáły/ zupełny/nie dzięty/a/e/ále yáko lity/łány áni drożony. Vt globus ſphæralis, ſolidus, Kulá okrągła/cáłowita/nie dzięta.

Solidus etiam ad tempus refertur, & ſignificat iuge & continuum, Vſtáwiczny cáły. Vt decem annos ſolidos, Cáłe dzieſięć lat.

Solidos ceruos haurire, Cáłe yelenie. Solidam & expreſſam, uirtutis effigiem tenere, Zupełny cnoty być. Argentum ſolidum, Kubek/naczinie yákie z czyrego śrebrá.

Solidum gaudium, Doskonáłe weſele. Corpus ſolidum & ſucci plenum.

Solidum corpus dicimus, quod conſtat longitudine, & latitudine & altitudine, Felicitas ſolida, Gruntowne ſzczęście. Solidum ſuum cuiqꝫ ſoluere, Káżdemu z oſobná ſwõy dług zápłáćić.

Solidus, ſolidi, maſ. ſec. ſubſtantiuum genus nummi, Szeląg/Mincá.

¶ Inſolidum aduerbialiter id eſt, integrum, Cáłowicie / nienáruſznie. Vt omnes promiſerunt in ſolidum, Wſzyſci ſpołem obiecáli. Locutio magis Iuriſconſultorum quam Oratorum.

Solide aduerbium, Cáłe/zupełnie.

Soliditas, ſoliditatis, fe. ter. Cáłość, zupełność.

Solidipes, ſolidipedis, Nieyákie zwierzę zupełnego/nieroſządlego kopytá.

Solidarios uenditores, Mozemy zwáć kupce ktorzy ſztukámi tácrámi przedáyą.

Solido, as, are, act. pri. Potwirdzam / vmocniam.

Solidanter fracta, Rozgłobione/połamáne kiwayą záś zgłabiáne.

Spuma maris ſolidata cum limo, Piáná morska ná glinę przikita/ przyśiádłá/przipoyona.

Solideſco, ſolideſcis, ere, Zraſtam ſie/ ſtáyę ſie duzym/krzepkim/mocnym.

Soldurius, a, um, priſca lingua Gallica dicebatur deuotus, Cæſar, 3. bello Gallico.

Soliferreum, ſoliferrei, Nieyáki xtałt ſirzały/kełtu.

Solifuga, gæ, gen. fem. Nieyáki rodzay mrowek yádowitych.

Solipunga, gæ, idem.

Soliſtimumum genus Tripudij auguralis,

Solitanus, a, ũ, ut cochleæ ſolitanæ quæ in Africa reperiuntur ampliſsimæ.

Solitarius, Vide Solus.

Solitaurilia, orum, gen. neut. plur. num. feſta erant ſiue Solennia ſacrificia Romanorum, in quibus trium diuerſi generis beſtiarũ immolatio fiebat, Tauri, arietis, & uerris.

Solito, as, are, & Solito ablatiuus, Vide Soleo.

Solitudo, Vide Solus.

Soliuagus,a,um,cni opponitur congregatus,Sam ſię błąkáiący. Soliuaga cognitio & ieiuna.
Solium,ſolij, neut. ſec. Krolewſki ſtolec/ trón. Conſedit ſolium rerumq; inualit habenas.
Solium item,Wánná łáziennà. Non uis in ſolio prius lauari,Nieß chce ſię pirwey w wánnie zmyć.
Solum etiam loculamentum ſepulchrale in quod conduntur ſepulchra mortuorum,Grob álbo mieyſce w ktorim chowáną vmárłe.
Solœciſmus, ſolœciſmi,ge.maſ.& Solœcon, Pobłędna/pochybna mowá álbo piſánie w ktorymkolwiek yęzyku gdy zwłaßczá nád zwyczay á záchowánie yęzyku onego nowość yáką w yęzyk wnośimy. Latine Imparilitas uel ſtribligo.
Solœciſmus per translationem, pro errore, Miáſto błędu.
Solœcophanes, figura eſt, quę & Alœoſis dicitur, Nadzwyczáyne wyrzeczenie słowá ktorego / w ktorymkolwiek yęzyku. Vt Terent. Eunuchum ſuam, cum Eunuchus ſit, gen neut. ſed autor retulit ad fabulam.
Solon,ſolonis,maſc. tert. Yeden z ſiedmi mędrcow greckich.
Solor,ſolaris,ſolari,Cießę. Hoc me ſolatur,Tá mie rzecz cießy.
Solatium,ſolatij,& Solamen, ſolaminis Pociechá.
Habet hæc res aliquid ſolatij,Ma w ſobie niemáłą pociechę. Hoc ſibi ſolatij proponebant, quod ſe, &c. Tym ſię cießili/etc.
Solatio aliquo luctum fratris leuare, Niemáłą pociechą ſmutku bráckiego vlżyć. Reportare ſolatiū ex aliqua re, Wziąć pociechę z niektorey rzeczy. Vti ſolatio, con ſolari ſe ſolatio.
¶Compoſita, Conſolor, aris, ari, Pocießam.
Conſolari aliquem ſpe, Dobrze tomu tußyć.
Conſolor me ſolatio, Cießę ſię ſam/dodawam ſobie dobrey myśli / dobrey otuchy. Conſolari aliquem de morte patris.
Conſolo, actiue obſoletum; Nonius. Conſolor paſsiue Aſinius dixit. Con ſolans, conſolantis participium, Pocießáiący.
Conſolabundus, a um. idem. Calep. Conſolabilis, le, Cic. Vix conſolabilis dolor, Záledwie może być pocießona álbo vlżona boleść.
Conſolatorius,a,um, Pocießny. Conſolatoriæ literæ, Pocießne liſty.
Conſolatio, onis, fem. tert. Pocießenie. Ad hæc omnia una conſolatio eſt.
Deſolor, aris, ari, Nie cießę/nie pocießam kogo.
¶Inſolabiliter aduerbium, Nieżocießnie.
Solum, ſoli, neut. ſec. Dno/grunt/ziemiá. Na tale ſolum, Oyczyzná. Solum uertere, Strzedz ſię oyczyzny ſwey / wywołánym być.
Solum ſtellatum cœlum eſt, Niebo. Solū etiam, Czynß álbo náyem ktori płáca od vżywánia gruntu cżyiego.
Solum etiam, Podeßwá v nog.
Solarium, ſolarij, gen. neut. apud Iuriſconſultos. Czynß z roley.
Soliſtimum, pen. cor. quod eſt ſoli, Co ku dnu á gruntowi należy.
¶Compoſita, Exul, Wywołániec / wygnániec z ziemie.
¶Exilium, exilij, Wywołánie / wygnánie.
Relegare in exilium, Wywołáć/wygnáć z ziemie.
¶Exulo, as, are, Yeſtem wywołan. A patria exulare, Na wywołániu być. Domo exulare, Nie śmieć do domu. Exulat auaritia ex urbe per tranſlationem, Nie ma mieyſcá łákomſtwo w mieyśćie. Religio pietas, pudor, ſimplicitas ab aulis exulat, Nie ma mieyſcá na dworzech.
Soluo, ſoluis, ſolui, ſolutum ſoluere, act. tert. Płácę/tez rozwiązuię/wybáwiam/wolnym czynię.
Soluere uota, Słub wypełnić. Soluiſti fidem, Terent. Wydzierżałeś słowo / dosićeś ſwemu słowu vczynil. Vt ſit per Ironiam dictum, uel ſoluiſti fidem, Złamałeś ſwe przyrzeczenie.
Soluere ſtipendium, Zołd / myto zápłáćić.
Solui curis ceteris, Terent, Pozbáwiłem was ynßych prac.
Aluum ſoluere, Wypróżnić ſię / potrzebę ſwą vczynić. Ebrietatem ſoluere, Wytrzeźwić ſię.
Soluere item abſolute, uel ſoluere nauem Puśćić ſię ná morze.
Soluere Alexandria, Z Alexándriey ſię puśćić.
Tertia ferre uigilia ſoluit Cæſar, Około trzeci godziny w noc puśćił ſię Ceſarz. Obóz náwodny rußył Ceſarz.

E portu ſoluere, & ſoluere naues e portu, Ruſzić obóz nawodny.

Soluere legibus, quod uulgo diſpenſare dicitur, Od obowiązánia praw wolnym vczinić. Gratiam legis facere, idem Soluere metu & curis animum, Z bojáźnien y troskliwośći wyświebodźić. Obſidione ſoluere & obſidionem ſoluere Wybáwić z oblężenia.

Soluere uentrem & uentris onus, idem quod aluum ut ſupra, Soluere morem, Wykroczić przećiw poſpolitemu záchowániu.

Naturæ debitum ſoluere, Vmrzeć. Morbo ſolutus, Vmárł. Pecuniam pro his rebus ſoluit, Dał pieniądze zá to. Soluere ad denarium, Do namnieyſzego pieniądzá zápłáćić.

Soluere uerbis, Terent. Neq; tu uerbis unquam ſolues quod mihi re maleféceris, Nigdy tego słowy nie nágrodźiſz coś mi złego wyrządźił.

Soluere iuſta funeri paterno, Obchód pogrzebny vczinić.

Soluitur acris Hyems, Táye pádnie zimá.

Soluendo eſſe, Mieć czym zápłáćić. Soluendo non eſſe, Nie mieć nic/nie módz zápłáćić. Soluendo æri alieno non eſſe, idem.

Solutus, a, um, Rozwiązány / wyſwiebodzony. Expeditus, ſolutus, liber, ſynonyma.

Anchoris ſolutis, Odwiązawſzy Anchori álbo kotwice.

Hoc liberiores & ſolutiores ſumus, Tymeſmy wolnieyſzy y ſwiebodnieyſzy. A cupiditatibus ſolutus.

Soluto ac uacuo animo cogitare.

Soluto ac quieto animo eſſe, Culpa liberatus & crimine nefario ſolutus. Wyświebodzony

Legibus ſolutus, Wolny vczyniony od práw.

Libido ſolutior, Swowolna rozpuſtá. Soluta oratio, id eſt proſa, Riſus ſolutus Bezmierne rozchechotánie. Somno uinoq; ſoluti, Leżąc yáko bydło popiwſzy ſie. Si eſſent mihi omnia ſolutiſsima, tamen &c. Bych wſzyſtki rzeczy miał po ſwey woley.

Soluta terra, Sucha roſypuyąca ſie ziemiá.

Solute aduerbium, Swiebodnie. Et in malam partem, Roſpuſtnie.

S ante O.

Solutio, onis, Zápłácenie też rozwiązánie/wyſwiebodzenie.

Solutio ſtómachi, Wyprożnienie żołądká.

Solutio rerum creditarũ, Zápłácenie długów.

Solutilis, le, Calep. ſine autore, Roſipuyący rozwieyący ſie/co trudno może być ſpoyono/ á łatwie ſie roſypie.

¶ Compoſita a ſoluo, Abſoluo, abſoluis, abſolui, abſolutum, abſoluere, cũ ad iudicium aut accuſationem pertinet, eſt iudicio reum omnino liberare, Wolnego vczinić.

Ab impetitione aduerſarÿ abſolui, Z pozwów z ſtroney przećiwney wolno puśćić/ niewinnego náleść.

Omnibus ſententÿs abſolui, Wſzelką ſkáźń zá ſobą otrzimáć.

Improbitatis abſoluere, in quo genere loquendi ſub auditur aliquis ablatiuus, ut crimine accuſatione, Náleść kogo niewinnie być w niecnoćie yákiey ćiągnionego.

Abſoluere reum, Pozwáną ſtronę wypuśćić z ſądów / zá niąskáźń vczinić. Abſoluere ſe iudicio ab aliquo, Roſpráwić ſie s kim ná ſądzie.

¶ Abſoluere item ſignificat, Skończić/ dokonáć/ſpráwić/odpráwić. Conficere, perficere, & abſoluere, ſynonyma ſunt Abſoluere & ad exitum perducere, Dokonáć yáko ma być.

Abſoluere penſum, Kądziel ſwą oprząść obrokowi ſwemu doſić vczinić. Promiſſum abſoluere, Obietnicę ſpełnić. Vt paucis uerum abſoluam, Ná krotce co prawdá yeſt mówiąc.

Vno uerbo abſoluam, Jednym słowem dokonam/ſpráwię. Vt te abſoluam, Abych cie odpráwił.

Quando tandem me abſolues, Ale kiedyſz mię wżdy odpráwiſz.

Non uno die hoc opus abſolues, Nie skończiſz tey roboty zá dzień.

Abſoluere creditorem, Odpráwić / roſprawić ſie s kim.

Hominem iſtum quamprimum abſoluito, Odpraw go co nayrychley. Abſoluere nauem, Odwiązáć.

¶ Abſoluere item, Puśćić ſie precz.

¶ Abſolutus, a, um, participium, Wolno puſzczony od prawá / wolno vczimony/ a/e.

Abſolutus,a,um,nomen,Zupełny/ doskonáły/dokonány/a /e. Abſolutum & perfectum opus, Doskonała robotá. Abſolutum nomen Grãmaticis eſt quod per ſe intelligitur, nec eget alterius coniunctionis nomen, ut, Deus, Perfecte abſolutus, Wyprawiony yáko ma być. Abſolutior & hoc abſolutius, Doskonálßy wyprawnieyßy.

¶ Abſolute aduerbium qualitatis, Zupełnie / doskonále Perfecte & abſolute, Abſolute doctus, Wielmi vczony.

¶ Abſolute item aduerbiũ apud Grãmaticos, id eſt, ſine adiunctione aliarũ partium orationis.

¶ Abſolutio uerbale, Dokonánie / tež wolno vczinienie. Et ad crimen relatum dicitur, Rozgrzeßenie.

¶ Abſolutorius,a,um, quod ad abſolutionem pertinet, ut tabula abſolutoria, List/decret skazñ wolno kogo z czego pußczáyący.

¶ Abſolutorium ſubſtantiuum, Odpráwienie/ rospráwienie.

¶ Diſſoluo, diſſoluis, diſſolui, diſſolutum, diſſoluere, Rozwięzuyę/ rozdziergam rosprowadzam yedno od drugiego. Diſſoluere interrogationem, Ná pytánie yátie odpowiedziec.

¶ Diſſoluere item, Popłácić. Diſſoluere æs alienum, Popłácić długi.

Diſſoluere periurium, Przisięgę płáćić/to yeſt trzimáć/ſtrzedz ſie/vpáść w krziwo przisięſtwo.

Diſſoluere aliquem, Krótkiemi słowy kogo odpráwić / nie wiele ſie s nim báwić.

Diſſoluere ſe, Wypráwić ſie z yákiey trudnośći.

Amicitias diſſoluere, Przyyazñ s kim rozerwáć/rozwieść.

Diſſoluere alicui, Poráchowáć ſie s kim y záplácić.

Pœnam diſſoluere, Winę záplácić/dáć.

Diſſoluere ſcopas, Vide *Scopæ*.

¶ Diſſolutus,a,um, participium ſiue nomen ex participio, Rozwiązány/ rozſypány.

Diſſoluti capilli, Roſtárgáne / roſpuſzczone włoſy.

Diſſolutis criminibus, Popláćiwßy to/ w czym mu winę dawano / to yeſt wypráwiwſzy ſie/niewinność ſwą okazawßy/ wyßedßy ze wßego złego mniemánia. Diſſolutos ſtomachos utiliſsime adiuuant, Zákáżonym żołądkóm pomaga.

¶ Diſſolutos etiam dicimus qui moribus legibuſq; a ſe ſoluti, luxum uitæ ſequuntur, quos Græci Azotos dicunt, Roſpuſtny/ bujny/ ſwowolny/ ná roſpuſtę á ſwą wolą vdány / nieſrómiezliwy.

Diſſolutus in re familiari, Niemierny/ rozrußny/niegoſpodárny/vtrátny. Diſſolutior libertas, Swowolna wolność.

¶ Diſſolutio,onis, cuius contrarium eſt cõiunctio, Roſypánie/ rozchwianie/rozucie.

Diſſolutio criminum, Wypráwienie ſie ze złey sławy. Diſſolutio naturæ, mors.

¶ Diſſolutio item, Roſpuſtá / ſwawola/ zbytek. Vt tanta eſt diſſolutio morum Romæ ut nuſquam gentium, Táki zbytek y roſpuſtá yeſt w Rzimie yż nigdziey z od słóńcem świátá.

¶ Diſſolutio ſtomachi, Zákáżenie żołądká álbo biegunká.

¶ Diſſolubilis,le, Łatwi ku rozwiązániu/ roſpráwiániu / zgãdnieniu.

¶ Indiſſolubilis,le, Trudny ku rozwiązániu/zgádnieniu.

Indiſſolubile argumentum, Dowód á podporá nie ták łatwia ku skażeniu álbo zgãdnieniu.

¶ Diſſolute aduerbium, Niedbále/ ládá yáko. Item roſpuſtnie/wzrzußnie. Diſſolute uiuere, Roſpuſtnie żyć/etć.

Diſſolute rem aliquam conficere, Leniwo/niedbále/ ládá yáko,

Clementer & Diſſolute contraria, Diſſolute uendere, Ládá yáko przedáwáć.

¶ Inſolubilis,le, idem quod Indiſſolubilis.

¶ Perſoluo, Popłácam / záplácam Perſoluere pœnas, Być skárán / karánie ćierpieć.

Pœnas Reipub. graues iuſtaſq; perſoluit, Dobrze á ſpráwiedliwie skarán zá ſwóy wyſtepek przećiwko poſpolitemu ſtanu.

Perſoluere uota, Slub trzimáć. Pœnas dijs hominibuſq; meritas debitaſq; perſoluat, Niecháy to ćierpi co záſłużył.

Persoluere grates, Dziękowáć. Persoluere promissum, Záplácić obiecánie/ to yest dosić mu vczinić.

Persolui primæ Epistolæ uenio ad secundam, Odpowiedziałem ći ná pirwßy list/przichodzę do wtórego. Persoluere receptum officium, Záchowáć sie w swey powinnośći przećiwko komu.

Persoluere rationem officij, Dáć ráchunek z swego vrzędu.

Persoluere stipendium, Zołd / myto záplácić.

Persoluere quæstionem, Záplácić komu czie pytánie / to yest rozdziergnąć go w nim.

¶Resoluo, Odwiezuyę. Enictas resoluite uestes, Odpáßcie sie. Resoluunt illi nodos, Knáfliki mu rozdziergáyą. Vincere & resoluere contraria, Literas resoluere, List otworzić.

Crines resoluere, Rosprowádzić/ rosczosáć włosy.

Humum resoluere, Oráć/ wzdzieráć rolą.

In puluerem resoluere, Ná proch spalić/ rozetrzeć/ álbo w proch obróćić. Aceti asperitas in tabem margaritas resoluit, Ostry ocet perły rozsádza. Item resoluere pro soluere, Płácić.

Resolui argentum cui debui, Popłáciłem długi komum był winien. Resoluere tristitiam animi, Smutku pozostáć.

¶Resolutus, a, um, participium, Rozwiązány/rozsuty/rozeßły / rostapiony/a/e. Resoluta hyems, Rostáyáłá zima. Niues resolutæ, Rostáyáły śnieg.

¶Resolutio uerbale, Rospráwienie / rosprowádzenie/rozwiązánie/rozsucie. Resoluitur hyems, Pádnie Táye zimá.

¶Resolutio argumentorum, Rozdziergnienie/rozebránie dowodów.

Solus, a, um, Sam / yedyny. Venit alicunde ex solo loco, Terent. Przißedł z kądkolwiek z pustego mieysca.

Solus more superlatiuorum genitiuum aliquando regit, ut sola piscium, Sámá yedyna miedzy wßemi rybámi. Solus ex omnibus, Sam yedyny ze wßech.

Solæ sumus, Sámesmy/nie mamy nikogo s sobą. Solus locus, Pußcza.

Sola arua, Puste pola/pastwiská.

Solæ terræ idem.

Solos nouem menses præfuit, Tilko dziewięć miesięcy panował.

Solus in genitiuo facit & soli, solæ, soli.

Solitarius, a, um, Osobliwy/ a/ e. nierad sie chowáyący miedzy ludźmi.

Solitus, a, um, adiectiuum a solus apud Plaut. in Amphitrione, qui soli inuiti cubant, Którzi sámi nierádzi sypiáyą. Insolens est.

¶Solitudo, pen. prod. solitudinis, Pußcza. Solitudo hominis, Opußczenie/sierocťwo.

Solitudo puerorum idem, Solitudo ab oratoribus in foro, Schodzi ná wymowcách przi sądziech/nie máß wymowców. Solitudo ante ostium, Pustoć przed domem/ nie zayrzeć nikogo przed drzwiámi.

Solum aduerbium, Tilko. Quasi uero atra bili solum mens ac non sæpe uel iracundia grauiore, uel timore moueatur, Jákoby tilko od kolery á nie częstokroć też od cięßkiego zágniewánia y łonáźniey ludzie od siebie odchodzili. Quasi uero perpetua oratio Rhetorum solum non etiam philosophorum sit.

Solymi populi iuxta Lyciam item Hierosolimitani, & Solymæ, arum, femin. urbs quæ & Hierosolymæ, arum.

Somnus, somni, masc. Sen/spik. Somnum hercle ego hac nocte oculis non uidi meis, Nie miałem tey nocy snu ná swych oczách. In somnis, We śnie. Capere somnum, Spáć.

Me arctior quam solebat somnus complexus est, Przipadł ná mię sen cięßßy niźli mój obyczay niesie. Dare se somno, Vkłáść sie/yść spáć. Excitare ex somno, Wzbudzić.

Priuare somno, Przebudzić. Petere somnum, Iść spáć. Per somnum, Przez sen. Repetere somnum, Záś sie vkłáść.

Somnium, somnij, Sen/śnienie. Admonitio in somnis, Somniorum interpres Chrysippus, Wykłádácz snów.

Coniector somniorum, Gádácz / wykłádácz snów.

Explicare interpretatione somnia, Wyłożić sny.

Vti somnijs iucundissimis, Bárzo miły sen mieć.

Somnium item, Metaph. Násmiewisko yáko kiedy by kto rzekł/coß báyeß/sen powiedaß/álbo wierz mu sie śni/báye bayki. Vt de argento somnium, O pieniądzách błazeństwo/śmiech/nie spominay nic/ prózną párę pußczaß z vst.

Somnio, as, are, neut. prim. Mam sen/ śni mi sie. Aliquem somniare, Sni mi sie o kim.

Somniari imperſonale, Plin. Primũ ſõmniari circa uernum tradunt.

Somnians participium, Sniący.

Somnioſus,a,um, Sniwy ktòry częſto ſny miewa.

Somnifer,a,um, Sen przinoſzący/a/e. Vt uis ſomnifera pauperi, Mák má w ſobie tę moc / że ſie rádo po nim wiele śni / máczi.

Somnificus,a,um,idem.

Somniculoſus,a,um, Spiący/oſpáły/leniwy/zgniły/ medbáły/a/e.

Somniculoſum genus mancipiorum, Oſpáły á leniwy rodzay ludzki yeſt ſłużby.

Somniculoſe aduerbium, Niedbále/oſpále/leniwo.

Somnolentus,a,um, ſomno plenus, huius exemplum nullum repperi.

Somnorinus, apud antiquos id dicebatur quod in ſomnis apparebat.

¶Inſomnium, inſomnij, idem quod ſomnium.

¶Inſomnis, & hoc inſomne, Nieſpiący czuyny/a/e.

Sonchos herba, Haſenkol po niemiecku.

Sono, ſonas, ſonui, ſonitum, & raro ſonaui, ſonatum, ſonare, neut. prim. Brzmię/dźwięczę / dźwięk dáyę/brząkam. Sonant idem hæc uerba, Jednáki dźwięk máyą/to yeſt/toſz też známionuyą. Sonat hominem hæc uox, Brzmi yákoby człowieczy głos.

Sonare pingnæ & peregrinum dicuntur rudes Poëtæ, Grubo brzmieć/nie wygárbowány yęzyk mieć. Aliquando ſonare pro pronunciare capitur, Wymáwiać mówić.

Vix poſſum hæc uerba ſonare, Ledwie mogę ty słowá wymáwiáć. Aliquando idem quod ſignificare, quid aliud ſonant Euangelia, Co ynſzego brzmią álbo známionuyą.

Sonus, ſoni, maſc. ſecun. Dźwięk. brzmienie/brzęk. Dulcis ſonus, Wdzięczny dźwięk. Sonum efficere, Zábrzmieć. Fundere ſonum, Pioſnkę yáką nocić / ſpiewáć. Inanis uocis ſonus, Prożny dźwięk.

Sonor, ſonoris, maſc. tert. Brzęg/ mocnieyſze brzmienie.

Sonorus,a,um, Brzmiący / głośny/ a/ e. Tempeſtates ſonare, Szumieyąca náwálność.

Sonitus, huius ſonitus, idem,

Sonoritas, ſonoritatis, Głoſność.

Sonipes, ſonipedis, om. apud Poëtas pro equo ponitur, Koń/ynſzt bárzo brzmiący/bárzo gdy nogámi idzie.

¶Compo. Abſonus,a,um, Źle brzmiący/a/e.

Homo uoce abſonus, Człowiek ktòry zły głos nie yednoſtayny ma. Clamor abſonus, Szkáráde/niezemne wołánie. Abſonũ fidei, Niepodobieńſtwo przeciw prawdzie.

¶Diſſonus,a,um, Nieſtroyny/niezgodny rożnie brzmiący/a/e. Diſſonus clamor, Niezgodne wołánie.

Diſſonæ ſermone gentes & moribus Rożny yęzyk y obyczáye máyący lud.

¶Diſſono, as, are, Niezgodnie brzmię/nie zgadzam ſie.

¶Diſſonantia, æ, Niezgodność głoſów/nieſtropność. Vocum diſcordia.

¶Altiſonus, a, um, Wyſoko brzmiący.

¶Adſono, pen. cor. Przibrząkam/przinocam.

¶Conſono, Weſpołek brzmię / zgadzam/ yeſtem ſtroyny.

Conſonant fides, Są ſtroyne ſtruny. Conſonat moribus oratio, Zgadza ſie mowá s obyczáymi.

¶Conſonans, antis, participium, Zgodny/ſtroyny/yednoſtáyny. Liui. Conſonante clamore nominatim, Quincium orare, Jednoſtaynemi głoſy Q. prośili.

¶Conſonans, nomen ex participio, Cic. Vt ſint alia conſonantiora, Aby drugie lepiey brzmiáły.

¶Conſonantes literæ apud Grammaticos quod cum uocalibus ſonent dicuntur, Weſpołek brzmiące / ſpołubrzmiące.

¶Conſonus,a,um, Słuſzny / podobny/ godny/a/e. Cic. conſonum eſt bene merentibus referre gratiam, Słuſzna á godna rzecz yeſt ná dobrodzienſtwá pámiętáć.

¶Conſonantia, æ, Zgodność głoſów/ ſtroyność/yedność dźwięków.

¶Conſonantia græce Euphonia, Latine etiam uocalitas & concordia uocum dicitur.

¶Inſono, Bárzo brzmię. Valde ſono.

¶Inſonus,a,um, apud Apul, ſine ſono Bez dźwięku álbo ku dźwięku.

¶Perſono

¶Perſono, Gloſem przebiyam. Aliquando perſonare idem quod diuulgare, Rosláwiáć.

Perſonare aures alicuius uoce aliqua, Perſonat domus cantu tibiarũ, Wßiſtek dõm grzmi/drzy/od rozmãyitych pyßczel y gránia.

Vlulatus perſonat tota urbe, Rozliega ſie huk/krzik/po wßiſtkim mieyśćie. Perſonare tumultu.

¶Reſono, id eſt, contra ſonantem ſono, Odbrzękam/odbiyam gloſem. Theatrũ reſonabat præ multitudine populi, Rozliegal ſie glos/ álbo trząs ſie wßiſtek plác od wielkośći ludzi.

Sons, ſontis, om. Winny/ten ktõry ſie w czym przewinil.

¶Inſons, inſontis, Niewinny.

Sonticus, a, um, qui nocet, Szkodliwy/ záßkadzáiący.

Morbus ſonticus, Szkodliwa niemoc świętego Wálentego niemoc.

Sonticus pro iuſto, Obſoletum.

Sophaci, id eſt, Affri, Calep.

Sophia, æ, Latine ſapientia, Mądrość.

Sophos ſeu ſophus, ſophi, Latine ſapiens Mądry.

Sophiſtes, ſophiſtæ, uel ſophiſta, Obieráiący ſie w naukách mądrośći álbo ſie chelpiący z nauki y mądrośći/mędrek / kráſomędrek. Olim idem quod Rhetor.

Sophiſma, ſophiſmatis, neut. Chytry/ oboyętny/oſtrorozumny/ſtryczek w rzeczy ále nie mocny.

Commentũ, deceptio, ſophiſma fraus, cautela, ſynonyma ſunt.

Sophiſtice & Sophiſtria, æ, Tákowa chytra á oboyętna nauká/wykręcenie.

Sophiſticus, a, um, Chytry/ oboyętny / wykrętny/a/e. ku podeśćiu á oßukániu.

Sopio, Vide Sopor.

Sopor, ſoporis, maſc. tert. Sen / morzenie ſnu, Inuaſit me ſopor, Morzi mie ſen.

Soporifer, a, um, Sen á ſpánie przywodzący/a/e.

Soporo, ſoporas, act. prim. pen. prod. ſoporare, Drzemáć / záſnąć / ſnem być morzon.

Soporatus, a, um, participium, Záſnęły/a/e.

Sopio, ſopis, ſopiui, ſopitum, ſopire, act. q. Vſpić/vſypiáć kogo.

Sopitus, a, um, participium, Vſnęły/ a/e.

Sopitus cantibus magicis anguis, Zážegnány/záklęty.

Vino epuliſq; ſopiti, Piyáńſtwem y obžárſtwem zmorzeni. Ignis ſopitus, Zátlumiony/zádußony ogień.

¶Conſopio, id eſt, totus ſopore obruor, Wielmi mie ſen morzi/nie mogę ſie ſnu álbo ſnowi odyąć.

¶Cõſopitus, a, ũ, Snem zmorzony/záſnęły/a/e.

Sora oppidum Volſcorum.

Soracte mons in Phaliſcis Italiæ Apollini dicatus, declinatur autem hæc Sorax, ſoractis, uel hæc ſoractis, uel hoc ſoracte, ſoractis.

Sorbeo, ſorbes, ſorbui, ſorbitum, uel ſorpſi, ſorptum, ſorbere, act. ſec. Sarkam/ rázem połykam/ wypiyam.

Ouum ſorbere, Iaye rázem wyłknąć/wyſarknąć.

Odia alicuius ſorbere per trãslationẽ Nieprzyiaźń á nieláskę czyię połknąć / to yeſt nie dbáć o yego gniew/álbo też skromnie cierpieć. Sorbere animo, Bráć ſobie ná myśl.

Sorbitio, onis, ipſe ſorbendi actus, Sarkánie / połknienie.

Sorbitio etiam, Polewka/zupká.

Sorbitiuncula, læ, dimin. idem.

Sorbillo, as, are, dimi. Po troße / po máłym kąsku ſie nápiyam / poſarkawam ſobie po kąsku.

Sorbillum, ſorbilli, neut. ſec. Zupká / polieweczká.

Sorbilis, & hoc ſorbile, ut ouum ſorbile Miękkie yáye/wrozmaczki/ktõre rázem álbo dwiemá może wyłknąć.

¶Compoſita, Abſorbeo, abſorbes, abſorbui, & abſorpſi, abſorptum, abſorbere, Wßiſtko połknąć.

Quodammodo abſorbet orationem Nie mówi ále połyká słowa. Abſorpſit penitus rupes palus, Práwie yáko ma być bloto skály połknelo/to yeſt vpádly/vtrũály pogrążily ſie skály w blocie. Ne æſtus nos abſorbeat, Alyśmy też nie poginęli od zbytney gorącośći.

Ne æſtus nos uulgi tumultuantis abſorbeat, Aby nás yáko ßalona ręká poſpólſtwá nie zátráciłá.

¶Exorbeo, Wyſarkam / wyſykam/wypiyam.

Exorbere difficultatem, per translationem, Trudność wykłnąć / álbo połknąć / to yest / przetrwáć.

¶Obsorbeo & obsorbo, bis, psi, ptum, Obsorbere idem.

¶Persorbeo, Popołykam / Potwypijam.

¶Sorbus, sorbi, f.s. genus mali arboris in Italia, Eschloßlim po niemiecku.

¶Sorbum, sorbi, eius arboris pomű.

Sordeo, sordes, sordui, sordere, n.s. Smierdzę / yestem plugáwym.

Sordere alicui res aliqua dicitur, Niewdzięczną á nieprzyiemną być.

Sordere suis, & contemni ab eis, Być mierzionym v swych.

Sordesco, sordescis, ere idem.

Sordes, sordis, f.t. Plugáwstwo / nieczistość / smród. Sordes urbis, Pospolstwo / nędzá / vbostwo.

Sordes etiam pro auaritia, Łákomstwo / zmindá / nieuczciwe zbieránie. Incusans eius sordes, Skárżąc się ná yego łakomstwo. Propter hominis sordes, Dla yego wielkiey zmindy.

Sorditudo, dinis, pro sordibus, obsoletum.

Sordidus, a, um, Plugáwy / á / e. Methap. Skąpy / Zmindak. Homo sordidus, Wielki zmindá / skępiec ktory się nie może chlebá náyeść. Sordido loco natus, Z podłego z niskiego á zrzedżnego stanu. Illiberalis & sordidus quæstus, Sromotne á zmindliwe nábywánie. Sordidum consiliű, Rádá pieniądzmi okupiona. Sordida oratio cui opponitur nitida.

Sordide, Aduerbium, Plugáwie. Et Metapho. Skąpie / Nędznie. Plin. Proconsulatum, sed sordide cesserat, Był pánem rackim ále się w nim s wielką zmindą bierząc dáry / á dokupßczáyąc się przedáwáć záchowal.

Sordide dicere uel concionari, Zá pieniądze rzecz spráwowáć.

Sordidulus, li, diminutiuum, Przyskępßi / przyplugáwßi.

Sordido, as, are, Plugáwię / Mázę.

Sordidatus, a, um, W Załobie chodzący / ták po zmárłych yáko po tych ktorzi są przed sądem obwinieni y obżálowáni. Sordidatus incedit, Chodzi w żálobie.

Sorex, soricis, m.t. Wodna myß ó álbo Tchórz yáko niektorzi zową.

Soriceus, um, Adiectiuum.

Soricinus, a, um, idem apud Plaut.

Soriculatus, a, um, Vt soriculata uestis, uarijs consuta coloribus, Plin, lib.8. cap. 4.

Sorilla, læ, nauigia Istrica CC.

Soritæ, populi quos Arabis fluuius ab Indis disterminat,

Sorites, m. Lat. coaceruatio, Zgromádzenie złożenie. Nam σωρος aceruus & cumulus est, Kupá / gromádá. Vocant autem Græci soritas captiosum & multiplex argumentandi genus, in quo ex uno concesso, ad multas conclusiones connexas assurgunt.

Soror sororis, f.t. Siestrá. Soror germana, Rodzona siostrá.

Sororius, a, um, adiectiuum, Siestrzeniec.

Sororiæ puellarum mammæ cum intumescunt, Calep. sine authore.

Sororius substantiuum, Zięć siestrzin mąß álbo siestrzanek / niektorzi własney zową ßwager z niemieckiego / bo oycu zięć gdy corkę yego bierze / á bratu ßwagier yż siostrá yego yest. A gdy ociec y syn tákowego zowie zięciem tedy niemáß żadney rożności miedzi oycem y synem, Calep. sine authore.

Sororicida, dæ, pen. prod. Mężoboycá siostry swey.

Sobrini & consobrini Vide supra.

Sorracus, sorraci, quo portantur instrumenta scenicorum Plaut.

Sors sortis, f. Łós / Szczęście.

Sorte sua contentus sis, Przestay ná swym / miey ná swym dosyć.

Malo sortem meam, licet exiguam, sine inuidia aliorum tueri quam cum inuidia multorum, diuitijs abundare, Wolę ná tym co mi Bóg dał zá przyiázń á záchowánim wßech przestáwáć / niżli sietákomie se złą wolą ynnych bogácić.

Quantum cuiq; sorte cedet, Jle się komu łósem dostánie.

Sorte trahere, Łósem podzielić.

Sors item, Głowna summá ná ymieniu włożona.

Sorciuncula, diminut, Łószyk / też głowna sumká

Sortes item, Wießczbá á práktykárstwo wießczych.

Sortilegus, sortilegi, Łósnik / práktykarz / wießczbiarz ktory o przyßłych rzeczách przes łósy práktikuye.

Sortilegium, Tákowe práktykárstwo / wießczká.

Sortior, ſortiris, ſortiri, d.p. Loſ puſzczam dzielę / Loſem doſtánę czego.
Sortiri aliquib. Puſzczáć los co ſie komu miedzy kilkiem ich ma doſtáć. Iudices ſortiri, Sadowne oſoby loſem obráć wedle ſtárego zwyczáyu.
Magiſtratum uel prouincias ſortiri, Loſem podzielić. Sic fata Deum rex ſortitur, Ták rządzi / ták ſpráwuye.
Sortio, onis, uerbale, Loſowánie / miotánie loſów / rozdzielenie przes los. Sortitio prouinciarum, Rozdzielenie ſtároſtw. Sortitio iudicum,
Sortitus, huius ſortitus, m. q. pro ipſa ſortitione.
Sortito, Aduerbium, Loſem / przes los.
Sortito dicere, Sortito ſacerdotem capere, Loſem obráć.
Sorti, aliud Aduerbium, idem.
¶Compo. Conſors, conſortis, om. Vczeſnik.
¶Conſors, particeps idem, Conſors conſilij publici, Vczeſnik rad á poſtánowienia poſpolitego. Nam honores petituri aſſiſtebant curiæ foribus, & conſilij publici ſpectatores antequam conſortes erant, Naprzód tylko przyglądáli yáko co ſpráwowano w rádzie niżli ye do rády brano / niżli mieli glos w radzie.
Socius & conſors laboris, Towárziſz á vczeſnik prac moyich.
¶Conſors caſus, id eſt conſimilis, Rowna przygodá. Conſortes periculorum Towárziſze we wſzelákich niebeſpiecznoſciách.
Conſortes mendicatorum, Cic. Fratres quidam conſortes ſunt mendicitatorum, Ták vbodzy á nędzni yeden yáko drugi. Conſortes alcuius in lucris & furtis Vczeſnik zyskow y kradziezey / tákże złodziey yáko yon.
¶Conſortium, ij, n.ſ. Vczeſnictwo / Towárziſtwo.
¶Conſortio, onis, uerbale idem.
¶Exors, ortis, om. Nievczeſnik / nie máyący częſci s kim. Exors matrimonij, Niemáyący zony.
Exors amicitiæ, Ktory s nikim przyiáźni y záchowánia nie ma. Exors culpæ, Niewinny.
Sos pro eos obſoletum,
Soſpes, ſoſpitis, com. t. quamuis ſoſpita fœmininum habeat, Zdrowy / szczęſcie ſie ná zdrowiu y ná fortunách máyący.
Soſpitas, atis, Zdrowie. in Biblijs tantum legitur.
Soſpitalis, & hoc ſoſpitale, Co zdrowie dáye / tez wybáwiciel / Obrończá.
Soſpito, as, are, W zdrowiu záchowawam wybáwiam / Rátuyę z niebeſpiecznoſci.
Sodadeum, genus carminis de quo apud Grammaticos.
Soter, ſoteris, m. Latine, ſeruator, Zbáwiciel / ktory záchowawa y wybáwia od czego.
Soteria orum, Swiątobliwoſć álbo obchód v ſtárych byt / dla oſięgnienia zdrowia.
Soticena Iuno dicta eſt ab antiquis, quaſi ſalutaris & ſuſpicatrix.

S ante P.

Spadix, icis, m. t. Brunatnoczerwona fárbá / tez rózgá od drzewá Dáctilowego odlamána.
Spadiceus, a, um, Brunatnoczerwony / a / e.
Spadicus, a, um, idem.
Spado, onis, m. t. dictio Græca, Beſ ſyl álbo członká męſkiego vrodzony / wnętr Nieduz / álbo wálách / Rzezániec Eunuchus. Spadones etiam, Nie vrodzáyne gáłęzi drzewne.
Spadonia lauri ſpecies CC.
Spargo, ſpargis, ſparſi, ſparſum, ſpargere, a. t. Roſpraſzam. Spargere ſemen, Siać / roſſiewáć naſienie. Spargere ſe in ariſtas uel brachia dicitur herba, Rozráſtáć á rozſzerzáć ſie.
Sparſerant ſe toto paſſim campo, Po wſziſtkim ſie polu roſpoſtárli / y tu y owdzie lezeli. Spargite me in fluctus, uaſtoq; immergite ponto, Wrzućcie mie w rzekę y vtopcie w glębokim morzu.
Sparſi per agros & per uias, Roſtrzeláli ſie po polách y po drógách. Spargere aliquid aqua, Pokropić wodą. Voces in uulgus ſpargere, Rozſławić nieyáką ſławę.
Sparſus, a, um, Participiũ, Roſproſzony / roſtrzelony / a / e. Sparſo ore, Szerokiey gęby. álbo pſtry yákoby bieliznámi pokropiony.
Sparſus nomen ex participio, Plin. Sparſior racemus, Rozwlekleyſzy / ciencieyſzy. Sparſæ humanitatis ſalæ literæ, Liſt pełny kunſztów y tráfnoſci.
Sparſæ manus, Rosciągnione ręce.
Sparſim, aduerbium, I tu y owdzie / rozſtrzelawſzy ſie.

¶Compo.

¶Compo. Aſpergo, aſpergis, aſperſi, aſperſum, aſpergere, Pokrápiam.

Aſpergere aquam, prouerbium, Wodę pokropić / to yeſt ochłodzić / pokrzezwić pocießić kogo.

Aſpergere ſalem carnibus, & aſpergere carnes ſale, Mięſo poſolić / ſolą potrząść. Aſpgit hoc mihi moleſtiæ hæc epiſtola, Przidáye mi niemáley troski y ſmutku ten liſt / Zatroskał mie ten liſt. Aſpergere maculis uitam alicuius, Zeſromocić á zgánbić kogo. Aſpergere comitati grauitatem, Ku ludzkosci á kußtowániu ſtátek s powagą przilącza weſpolek weſołym y ſtátecznym być / nie wßetecznym.

Aſpergi ſuſpitione uel infamia, Przić we złe mniemánie v ludzi. Aſpergere aliquid in epiſtolis, Krótkiemi słowy nieco dáć znáć.

¶Aſpergimen pro aſperſione, Calep. ſine authore.

¶Aſpergo, aſperginis, Pokropienie.

¶Aſperſio, onis, idem. Aſperſio aquæ, Pokropienie wodą.

¶Aſpergines parietum, Pot ktory ná ſciány wyſtępuye. Redolent aſperginem parietes noui, id eſt odorem, (& uulgus loquitur humaticum) Czuchną / Trącą.

¶Aperſus, a, um, Participium, Pokropiony / a / e.

¶Aſperſus huius aſperſus, m. q. Pokropienie. Exhorrui ad tuū aſperſum, Wezdrgnąłem ſie od twego pokropienia.

¶Aſpergillum, aſpergilli, Kropidło.

¶Conſpergo fere idem, Pokrapiam / polewam. Conſpergere lachrymis aliquē, Vpłákáć ſie nád kim / łzámi go polać.

Conſpergere hilaritate, Vweſelić.

Oratio conſperſa quaſi uerborum ſententiarumq́; floribus, Pełna pięknych ſentencey.

¶Conſperſio in Biblijs pro farina aqua conſperſa, Rosczyná / ciáſto / zágnieceniená plácki.

¶Diſpergo, Roſpraßam / roſrzucam / roſplaßam. Diſpergere hoſtes, Roſproßić nieprzyiaciele. Diſpergere gallinas Kury roſpłoßyć.

¶Diſperſus, a, um, Roſpłoßony / Roſproßony / Roſciągniony / a / e.

Bellum longe lateq́; diſperſum, Woyná dáleko y ßeroko roſciągniona. Multos ex fuga diſperſos excipiunt, Wiele zuciecki roſtrzelánych do ſiebie przymuyą.

Diſperſa fama per auras, Rozsławione / rozſiáne słowá.

¶Diſperſio, onis, Roproßenie.

¶Diſperſe ſiue diſperſum, aduerbiū I tám y ſám / y tu y owdzie. Cic. quæ diſperſe a me multis locis dicentur, O ktorych y tu y owdzie ná rozmáitych mieyſcách będę mowił

Separatim ac diſperſim ſynonyma.

¶Circumſpergo, Wkoło wokoł pokrapiam.

¶Circumſparſus, a um, Wokoł y tu y owdzie rozſiany.

¶Circumſperſio, Wokoliczne rozſianie.

¶Inſpergo intus uel ualde ſpargo, Dobrze nátrápiam. Oleam ſale inſpergere, Solą náſolić. Potioni aliquem puluerem inſpergere, W trunk nieyákiego prochu wſypáć.

¶Perſpergo, Wßędzie pokrápiam.

Quo tanquam ſale perſpargatur omnis oratio, Czym yákoby ſolą potrzęſiona ma być wßiſtká mowá.

¶Reſpergo, id eſt ſatis bene ſpargo, Wßędzie oblewam. Reſperſa menſa cruore, Stoł krwią oblany. Reſperſæ manus ſanguine, Krwáwe / vkrwawione / vpoſoczone ręce.

¶Reſperſus, a, um, Participium, Reſperſæ matris cruore uirgines, Krwią mátczyną polane.

¶Reſperſus, huius reſperſus, Polanie.

¶Reſperſio idem.

Sparta, æ, & Sparte ſpartes ciuitas eadem quæ & Lacedæmon uide ſupra, cuius populi & incolæ Spartiatæ, Spartæ & ſpartani, Spartam quam nactus es orna, Prouerbium, Strzeß powinnośći twey / báczcoć przyſtoi.

Sparta, lacus in Atropacia,

Spartacus, Známienitey sławy ßermierz ktory ſie kusił s rzymiány walczyć.

Spartopolia, gemma Calep.

Spartum ſparti, ſiue ſpartium, ij, n. ſ. Nieyákie ziele w Hyſpániey po Fráncusku Genet czynią z niey miotły. Latini geniſtam uocant, Sparto fiebant funes nautici, Liny zeglárskie.

Spartium, Mieyſce pełne tego ziela.

Hinc etiam fit adiectiuum,

Sparteus, a, um, Co z tákowego ziela yeſt. uidelicet. Spartei funes, ſpartea porta, ſparteæ urnæ & amphoræ.

Sparus, ri, uel ſparum, Chłopska broń krzywa pałká máczugá / bengel niektorzy zową.

Spaſmus ſpaſmi, ſiue ſpaſma, ſpaſmatis, n. Kurcz.

Spaſticus, a, um, Ktoremu ſie od kurczu żyły poſkurczyły. Calep. dicit quibus aliquid intus conuulſum eſt.

Spatha, ſpatæ, Miecz.

¶Semiſpatha, æ, Krotki miecz pul miecza. Quidam putant idem eſſe ſpatham frameam, Rompheam,

Spatha item, Koſá/tez wárzechá álbo wárzachew iáko niektorzy zową.

Spatula, læ diminutiuum.

Spathalium, ſpathalij, palmæ ramus, cum dactylis dependentibus, Gáląz pálmowego drzewá s owocem weſpolek ſchylona.

Spathalium, lij ornamentum muliebre, Plin lib. 13. Cap. 25.

Spathe, ſpathes, Nieiáki rodzay drzewá.

Spathe etiam, Pálmowego drzewá gáląz.

Spacium ſpacij n. ſ. Dlugość / álbo ſzerokość: mieyſcá placu y czáſu. Non ſolum enim de loco dicitur, ſed etiam de tempore. Qui ſpacium deliberandi habuerunt, Ktorzi czás y chwilę rozmyſlánia mieli.

Sumamus ſpacium ad cogitandum, Weźmimy ſobie czás ná rozmyſleme.

Vt ſpatiū ad colligendū homines haberent, Aby y czás mieli ku zbierániu ludzi,

Spacium & curriculum, Zawodniczy plác.

Spacium uitæ, Czás żywotá.

Spacium temporum, Czás. Trium dierum ſpacium, Czás trzech dni. Aliquid ſpacij ſurripe, Vkráść ſobie nieco czáſu. In medio ſpacio, W poſrzodku ſwych lat. Dare ſpacium, Cic. Vt mihi daretur ſpacium comparandi, Aby mi dáli czás ku ſpráwowániu.

Spacium item, Odwloká / chwilá.

Spatior, aris, ari, d. p. Przechodzę ſie.

Spatians, ſpatiantis, Przechodzący ſie.

Spacioſus, a, um. Szeroki / dlugi / a / e.

Spacioſe, ius, iſſime, Szeroko / dáleko.

Spacioſius & uberius amplecti.

Spaciolum diminutiuum, a ſpacio, Chwilká / placek.

¶Exſpacior, aris, idem quod ſimplex ſpacior.

Species, ſpeciei, f. q. Poſtáwá / oſobá / xtalt / formá / tez vrodá / pięknoſć. Speciem boni uiri præ ſe ferre, Zdáć ſie być dobrym człowiekiem / mieć poſtáwę dobrego człowieká. Species & figura humana, Oſobá człowiecza. Oris ſpecies, Xtalt twarzi.

Speciem item priſci Iuriſconſulti appellant quod recentiores legis caſum VIpianus, ut Marcellus animaduertit: in ſpecie eiuſmodi, W tákowey przigodzie potráfieniu.

Præter ſpecies ſtultus es, Szaleńſzis niż twoiá oſobá vkázuie.

Species urbis, Polożenie á ſtan miáſtá.

Specie quidem blanda ſed reipſa etc. Wdzięcznego weſolego milego w práwdzie wzroku y oſoby etc.

Speciem huius uitæ intueri, Zić.

Præclara claſſis in ſpeciem, Piękny okos ná poyzrzeniu. In ſpeciem uidetur eſſe bonus, Z poyzrzenia ſie zda bárzo dobry. Item in ſpeciem, Fálſzywie omylnie. Habent quidem ſpeciem gloriæ, Zdádzą ſie w práwdzie być chwalne.

Habere ſpeciē alicuius rei, Mieć xtalt oſobę / ſpoſob niektorey rzeczy álbo zdáć ſie.

Species in plurali.

Species etiam aliquando ſignificat, Korzenie / ziele.

Specialis, & hoc ſpeciale, Oſobliwy / Nieposſpolity / a / e.

Speciatim, Aduerbium, Oſobliwie / z oſobná. Cuius contrariū eſt generatim.

Specialiter, Aduerb. idem, A zwlaſzczá.

Specificus, a, um, pro ſpeciali, Calep, ſine authore,

Specioſus, a, um, Piękny / Vrodziwy / Xtaltowny / a / e. Specioſa dicta, Piękne ſlowá.

Specioſe, ſpecioſius, ſpecioſiſſime, aduerbium, Pięknie / Xtaltownie. Specioſe ingredi, Pyſznie / vbránie ſie noſić.

Specimen, inis, n, t. Okazánie / probá ſztuká / przikład / ſpoſob. Specimen innocentiæ, Przikład niewinnośći. Temperantiæ prudentiæq́ ſpecimen, Ták mierności iáko y mądrości przikład.

Exhibere ſpecimen ſuæ eruditionis, Okázáć nieiáką ſztukę á ſpoſob nauki ſwey. Dare ſpecimen ſui, Skoſztowáć á ſprobowáć ſie ſam. Specimen ſumere, Nieco miáſto proby álbo ná probę wziąć.

Specio, is, ſpexi, ſpectum, ſpecire apud antiquos in uſu fuit, quod uidere ſignificat.

Specito, as, are, frequentatiuum etiam antiquum, Spectio auium conſideratio. Calep. ſine authore.

Specto, as, are, frequentatiuum etiam quod iam eſt in uſu, Pátrzę / Przypátrzam / Przeglądam. Ad me ſpecta, Pátrz ná mię. Hære ne me ſpectes, me impulſore hæc non facit, Nie pátrz ná mię pánie nam w tym iście námniey nie krziwnie

nie czini tego zá moyą rádą. Spectat orientem, Ná wschód słońcá leży. Alter angulus ad orientem solem, inferior ad meridiem spectat, Jeden kąt ná wschód słońcá, odspodni ku południowi leży.

Spectare aliquem ex bona uita, non ex censu, Szácowáć kogo wedle cnotliwego záchowánia, nie wedle czinszów, dochodów y bogáctwá.

Animum alterius spectare ex suo, Ták o drugim rozumieć yáko o sam sobie.

Spectare aliquem, Mieć osobliwy wzgląd y baczenie ná kogo. Quorsum hæc spectat oratio, Kczemu sie sciąga tá mowá. Spectat ad concordiam, Sciągasie álbo należy ku zgodzie.

Spctat ad rebellionem res, Niesie sie ku zrzuceniu przimierza, ku zwádzie. Spectat ad seditionem, Niesie sie rzecz ná zwádę. Ad interregnum res spectat, K temu sie rzecz sciąga że sie przecże kainy królá, nizli sie ná wybránie yego zgodzimy.

Græciam spectat, Ku Greciey sie niesie. Spectandum ne cuiquam annulũ det, Muśi być pilno by komu pierzcieniá nie dał. Dignus spectatu, Godny obeyzrzenia.

Spectatus, a, um, adiectiuum, Zacny, Doświadczony, a, e. Probatus & spectatus, synonyma. Spectatus medicus, Doświádczony lekarz. Fortes & spectati uiri, Zacni á známienići ludzie.

Spectatæ integritatis uir, Zacny, poważny człowiek. Spectatus & cognitus in rebus iudicandis, Dobrze zacny y biegły człowiek w rzeczách rospolitych.

Spectatus & honestus uir, Dobry szláchetny człowiek. Spectatissimus sui ordinis, Zacny miedzy swemi y wielgiey powagi.

Spectate, Aduerbium, Zacnie, Známienićie, Pięknie, Nadobnie. Plin. Quæ spectatissime florent, celerrime marcescunt, Które naypięknyey kwitną bárzo pretko vwiędną.

Spectatio, onis, uerbale f. Pátrzánie, oglądánie. Spectatio pecuniæ, Probowánie pieniędzy.

Spectator, oris, m. t. Pátrzácz, przyględácz.

Spectator etiam, Ten który co ogląduye, áby vmiał rozeznáć y rozsąd dáć.

Spectatrix tricis, uerbale f. Doględáczká, przyględáczká.

Spectatiuus, a, um, quod uulgo dicimus contemplatiuum, Quintil. lib. 3. Cap. 5. Vt illa sit spectatiuæ partis, hæc actiuæ inusitatum,

¶Spectandus, a, um, Nadobny, piękny, foremny, a, e. Forma spectanda, Piękna osobá.

Spectabilis, & hoc spectabile, Zacny, poważny, známienity, wysokiey godnośći, vczciwy.

Spectaculũ, li, n. s. Grá, okázowánie á wywodzenie yákiey gry.

Spectaculum aliquando pro ipso loco theatri, Miásto wzniosłego mieysca z tárcic á dylów ku sprawowániu gier vczinionego.

Spectamen spectaminis, idem quod specimen.

¶Compo. a specio.

¶Aspicio, aspicis, aspexi, aspectum, aspicere, Pátrzam. Sed quid ego aspicio, Ale ná cożem sie wżdy zápátrzył.

Haud aspexeram te, Nie obaczyłem tie. Me huc aspice, Pátrz sám ná mię. Aspice uim & incitationem orationis, Obácz śilność á popędliwość wymowy. Aspicere, Cernere, Contemplari synonyma sunt. Aspicite ipsum cõtuemini os, Obaczcie go, obeyrzicie mu dobrze twarz. Aspicere ad terram, W ziemię pátrzáć. Aspicere aliquem, Pátrzáć ná kogo. Aspicere e longinquo, Z dáleká pátrzáć. Aspiciunt in obliquum cancri, Opák pátrzą. Aspiciebant inter se, Weyzrzał yeden ná drugiego. Aspicere lucem pro edi in lucem nascendo, Národzić sie ná świát. Aspicere aliquem, Weyzrzeć á zmiłowáć sie nád kim. Vt aspicit nos Deus nostri misertus.

¶Aspecto, as, are, frequentatiuum, Ustáwicznie pátrzam, Wzglądam.

¶Apectabilis, & hoc aspectabile, Godny obeyzrzenia.

¶Aspectus, huius aspectus, Wzgląd, weyzrzenie, twarz. Aspectu horridus, Ogromnego wzroku. In aspectu urbis, Práwie przed sámym miástem. Aspectum in curiam referre, Łáskáwie weyzrzeć ná rádę okázáć ym łáskę. Amittere aspectum, Stráćić wzrok. Definire aspectum, Wzrok skończyć, nie moc dáley doyzrzeć. Priuare aspectu, Z oczu znieść, álbo też oczy dáć wyłupić, oślepić. Sub aspectum uenire aut cadere, Widomym być. In aspectum proferre, Ukázáć, dáć ogledáć. Adducere copias in conspectum hostium, W obliczność nieprzyiacielską woysko przywieść. Hominum aspectum lucemq; uitare, Chrónić sie ludzi.

Alicuius aspectũ, præsentiamq; uitare, Uciekáć przed kim / nie śmieć sie komu ná oczy vkázáć. Primo quasi aspectu, Ná pirwszym poyzrzeniu. Præclarus ad aspectum, Piękny ná poyzrzeniu.

¶Conspicio fere idem, Oględunę / też obaczam. Conspicere ex alto, Z wysoká pátrząć. Aliquem mente conspicere, Obáczáć co w kim leży / bráć sobie kogo ná myśl. Corde conspicere, Myślić. Conspicere sibi quæ sint in rem suã.

¶Conspicior, conspiceris, conspici, Być widzian Conspici infestis omniũ oculis, Krzywo od wszech być pogladan/ nie mieć łáski v nikogo.

¶Conspectus, a, um, Nomen ex Participio, Vt nihilo mea turba quam illius conspectior erit, Nie mniey moyá gromádá będzie okazálá yáko y iego. Supplicium conspectius, Strácenie ná ktore więcey ludzi pátrzáło.

¶Conspectus huius cõspectus, Poyzrzenie/Obliczność. Fugere conspectum alicuius, Strzedz sie obliczności czyiey. Vix e conspectu Siculæ telluris in altum uela dabant læti, Ledwie z oczu z tey kráiny ziecháli. In conspectu omnia uidere, Wszystko mieć przed oczimá. Qui est in oppidi conspectu, Práwie przed miástem.

Cadere in conspectũ, Módz być widzian/widomym być. Conspectũ alicuius uereri Nie śmieć komu przyść ná oczy.

¶Conspector, oris. Pogládácz in Bib.

¶Conspicuus, a, um, Widomy / Jásny też zacny/Cnotliwy / Szláchetny. Conspicuus alicui, Ku wzrokowi dobrze położony. Conspicuus forma, Piękney vrody. Nadobny Homo conspicuus, Wysokiey sławy/chwalny. Conspicuus magnitudine Lunensis caseus, Chwalny dla swey wielkości Lunenski ser.

¶Conspicor, aris, ari, deponens idem quod Conspicio,

¶Conspicillũ, cilli, Okulárinę/też strażá to yest/mieysce ná ktorym ná co godzą.

¶Conspicillo conspicillonis, Szpieg przepátrzáwácz.

¶Despicio, Ná dół z góry pátrzę. In terram despicere, Ná ziemię z góry pátrząć. Et per translationem despicere, Gardzić, zá nic nie mieć. Despicere ac pro nihilo putare, contemnere & despicere synonymicos coniunguntur.

¶Despectus, a, um, Particip. Zgárdzony/a/e.

¶Despectus, huius ctus, Ná dół pátrzánie / też wzgárdzenie.

¶Despectus, & contemptus idem.

¶Despectio, onis, uerbale idem.

¶Despicientia, idem. Rerũ humanarum despicientia, Wzgárdzánie ludzkich álbo cielesnych rzeczy.

¶Despecto, as. are, frequentatiuum, Wzgárdzam á wzgárdzam.

¶Despicor, aris, ari, idem quod despicio, Gárdzę/Gánię.

Despicatus, a, um, Nomen ex Participio. Zgániony/Wzgárdzony.

¶Despicatus, huius despicatus, Zgánienie/Wzgárdzenie. Despicatui duci, Być wzgárdzon.

¶Despicatio, & despectatio, onis, Gánbá / Gárdzenie.

¶Despicabilis, le, id est contemptibilis, Calep. Zgárdzony/a/e.

¶Despicuus, id est intentus, uigil apud antiquos, obsoletum.

¶Dispicio, Pilnie ogládam/obaczam/ opátrzam / y tám y sám oczy wráziam. Et per translationem, Uwázam/Rozwázam Przepátrzawam á Rozrządzam ktorą rzecz Acie mentis despicere, Rozumem co rozebráć / Rozwáżyć.

¶Despicientia, æ, Pilne rozwáżánie/ Rozprawá / Rozrządzenie / Opátrzenie.

¶Circumspicio, Wkoło ogládam/opátrzawam. Circũspicere pro animaduertere, Mieć o sobie pieczą. Magnifice se circumspicere, Pogládáć po sobie

¶Circumspecto, as, are, frequentatiuum, Ustáwicznie pogládam. Rem aliquam circumspectare, Mieć pieczą ná niektorą rzecz.

¶Circumspector, oris, in sacris pro obseruatore, Ktory pieczą ma po czym/ Pieczołowník.

¶Circumspectus, a, um, Participium siue Nomen ex Participio, Opátrzny/ Mądry Pilny w swych rzeczách. Circumspectum iudicium, Dobrze báczny sąd.

¶Circumspectus, huius circumspectus, Opátrzenie/Ogládánie.

¶Circumspectio, onis, uerb, Opátrzność. Circumspectio, & acuta consideratio, Pilna á ostra opátrzność pieczá.

¶Circumspicentia, æ, idem.

¶Circumspecte, Aduerbium, Opátrznie/Pilnie/ Obácznie.

¶Circumspectator, cuius fœmin. Circũspectatrix, Ktory y tám y sám pátrzi/ mięce oczymá y tu y owdzie oczy wrázá.

Circumspicuus, a, um, Calep. Wkoło obeyrzliwy/co zwłászczá ze wszech stron może być obeyrzano.

¶Inſpicio, Pátrzę ná co/ Wglądam/ Wźiram. Marſupiũ inſpicere, Ná mieſzek kończ godźić. Item inſpicere, Oględáć. Cupio inſpicere has ædes, Rádbych ten dõm oglądał. Prædium inſpicere, Folwárk obeyźrzeć. Hominem propius inſpicere, Człowieká z bliská obeyźrzeć. Aliquem inſpicere experimentis, Doświádczyć kogo co w kim leży. Sententiam alicuius inſpicere, Weyźrzeć w mniemánie á w widzenie czyje to yeſt vważić. In ſpeculũ inſpicere W źwierciádło weyźrzeć. Inſpicere uitas hominũ W żywot ludzki wieyźrzeć/to yeſt ſpoſob á záchowánie obyczáyów ludzkich przed ſię wziąć

¶Inſpector, inſpectoris, Doględácz/ Przyględácz niektorey rzeczy/ Porucznik.

¶Inſpectio, is, uerb. Weyźrzenie/ Dogladánie. Prima inſpectiõe animaduertit, Pirwſzym weyźrzenim obaczył. Inſpectionẽ habere alicuius rei, Mieć w poruczeniu/ nieyákey rzeczy doględáć. Omni re inſpecta, Wſzelaką rzecz vważywſzi.

¶Inſpecto, as, are, frequentatiuum. Vſtáwicznie doglądam/ opátruyę. De tegulis inſpectare, Z dáchu ná co pilnie pátrzóć. Inſpectauit per noſtrum impluuium intus apud nos Philocomaſium, Przepátrzował go v nas przes dáſzny łoch. Populo inſpectãte, Inſpectãte et rege & populo Gdy ná to krol y wſzyſtko poſpolſtwo pátrzáło. Principẽ aliquẽ inſpectare, Poględáć/ nie módź ſię go nápátrzić.

¶Perſpicio, Przeglądam/ Przepátrzuyę/ też doznawam/ Doświadczam.

Perſpicere fidem alicuius, Doznáć wiáry czyiey. Perſpicere naturam loci, Przepátrzić położenie mieyscá. Perſpicere uirtutem & integritatem alicuius, Doznáć czyiey cnoty y záchowánia. Perſpicere uoluntatem alterius, Chuci czyiey doznáć. Non ſatis perſpicio quid hoc rei eſt, Nie mogę ſię domyślić/ nie mogę k temu przyść co to zá nowa rzecz yeſt.

Perſpicere coniectura, Domyślić ſię.

Facilime & optime perſpicere poteris, Bárzo łatwie tego możeſz doznáć.

Perpſectus, a, um, Par. Przeyźrzány/ Doznány Doświádczony a/e. et No. ex Par. Vt tua erga me mihi pſpectiſ. beneuolentia, Twoyá chuć á życzliwość przeciw mnie yeſt mi dobrze świádoma.

¶Perſpecto, as, are. frequentatiuum, Pilnie przeglądam/ Przepátruyę.

Perſpecte, Aduerb. Doſtátecznie. Vt pſpecte cognoſcere, Doſtátecznie doznáć.

¶Perſpicuus, a, um, Przezroczyſti/ Jáſny/ Czyſty/ Szczery/ á/e. Et per tranſlationem, Yáwny/ wiádomy/ łatwi/ a/e.

Omnia aperta omnia perſpicua reperientur, Wſziſtki rzeczy łatwie á łácne będą okazáne. Perſpicuum facere, Jáſno vczynić/ ſzerzey á łátwiey ktorą rzecz wyłożyć áby tym lepiey mogłá być poyęta.

Perſpicuum eſt omnib, hoc, Wſzem to yáwno/ wiedzą o tym wſzyſci.

¶Perſpicuitas, atis, Przezroczyſtość/ Jáſność. Meta. Łatwiość/ Jáwność/ Wiádomość. Perſpicuitas orationis, Łatwie piſánie / nie zátrudnione

¶Perſpicue, Aduerb. Przezroczyſto/ Jáſnie/ Jáwnie łatwie Wiádomie. Dilucide perſpicue, plane, aperte, ſynonyma ſunt, Plane & perſpicue expedire aliquid, Łácniuchno á yákoby oczywiście co wypráwić. Dilucide & pſpicue dicere.

¶Perſpicax, acis, g. om. Oſtrego rozumu/ Báczny/ rozumny. Acutum & perſpicax iudiciũ, Oſtrego á wyſokiego rozumu Perſpicatia æ Oſtrorozumność Báczność

¶Perſpicacitas, atis, etc. idem.

¶Proſpicio, Opátruyę ſię/ Pátrzę/ widzę. Parum oculi proſpiciunt, Nie dobrze widzą. Facile erat ex caſtris, C. Trebonij proſpicere in urbem, Łatwie mogło być w miáſto pátrzano z obozu C. Treboniuſá. Nec oculis proſpicio ſatis, Nie mogę dobrze doyźrzeć. Futura pſpiciunt, Opátruyą ſię ná przyſzłe rzeczy. Proſpicere in annũ, Opátrzić ſię ná cáły rok. pſpicere in poſterũ, Opátrzić ná potym. Proſpicere animo, Zgádnąć/ widzieć á baczyć co ma być Proſpicere mẽte & cogitatione, idem, Proſpicere multo ante, Dobrze przed tym co obaczyć. Proſpicere alicui, Opátrzić kogo. Proſpicere ſibi & ſaluti ſuæ, Opátrzić ſię y zdrowie ſwe. Nam pſpicio cũ Da. idẽ ſignificat, quod Conſulo, Proſpicere liberis ſuis, Opátrzić ſwe dzieci rozrządzić rozpráwić

¶Proſpectus, a, um, Vt bene illi proſpectum eſt, Dobrze go opátrzono/ dobrze mu ſię tráfiło Niſi proſpectum interea aliquid nobis eſt, deſertæ uiuimus, Yeśli nam w tym czáſie opátrzenia yákiego nie będzie vczyniono / pewnieſmy wielkie nędznice.

Proſpectus, huius ctus, Poyźrzenie/ wyźrzenie. Pulcherrimus undiquaque proſpectus, Bárzo piękne / weſołe ze wſzech ſtron poyźrzenie.

Proſpectum adimere, Weyźrzenie

rzenie odjąć/to yeſt zaſłonić/Zabudowáć. In proſpectum populi producere, Przed obliczność poſpólſtwá wywieść. Impedire proſpectum, Nie dopuścić komu weyzrzenia. Eripere proſpectum oculis idem. Proſpectu in urbem agrumq; capto, Odyąwſzy poyzrzenie ná pole y ná miáſto.

¶Proſpecto,as,are,frequentatiuum, Vſtáwicznie wyglądam.

¶Proſpicienter aduerb, Opátrzenie.

Proſpicuus , id eſt intentus,ac uigil, Stróż.Calep. ſine authore.

¶Proſpicientia,iæ , Opátrzenie.

¶Reſpicio,Oglądam ſie ná zad / też około ſiebie pátrzę. Tam longe reſpicere non poſſunt, Nie mogą ták dáleko ná zad zaś pátrzáć.

¶Reſpicere item ſignificat, Łáſkáwie á miłośćiwie ná kogo weyzrzeć / to yeſt zmiłowáć ſie. Reſpexit nos Deus, Pán Bóg ſie nád námi zmiłował. Niſi nos Deus reſpexerit, Yeſli pan Bóg ná nas nie będzie miłośćiwie weyzrzeć raczył.

Reſpicere Rempub. Vlitowáć ſie Poſpolitego ſtanu. Cæſarem reſpicere, Ceſárzá ſie obáwáć. Ætatem ſuam reſpicere, Mieć wzgląd á báczność ná ſwe láta. Quoad longiſſime poterit mēs mea reſpicere, Yle nadáley mogę pámiętáć.

¶Reſpecto.as, are, frequentatiuum, Poglądam á poglądam.

¶Reſpectus huius reſpectus, Wzgląd/ Báczność. Vt reſpectum habere in aliquem, Mieć ná kogo oſobliwy wzgląd.

¶Reſpectus item, Weyzrzenie / Pátrzánie. Vt miſerabilis reſpectus, Nędzne á żáłoſne pátrzánie ná co.

¶Suſpicio, Wglądam wzgorę/pátrzam/ metaph. czczę/waże/mam w wielkiey poczćiwośći. In cœlum ſuſpicere, W niebo weyzrzeć. Aliquem ſuſpicere, Łádá kogo mieć ná oczu. Aliquem ſuſpicere, pro ſuſpectum habere, Saluſt. in Iurgutha inuſitatum. Hominem ſuſpicio uenerор, & obſeruo ut dignus eſt, Mam go w wielkiey podżćciwośći y poważe yáko godzien yeſt.

¶Suſpecto, as, are, frequentatiuum, Vſtáwicznie wzgórę ku niebu poglądam.

¶Suſpicor,aris,ari , Obawam ſie/Boyę ſie/nádziewam ſie. Valde ſuſpicor fore ut infringatur hominum improbitas, Mam tę nádzieyę że ſię w ſwey złośći ułowią.

¶Suſpirans, ſuſpirantis, Obawáyący/ nádziewáyący ſie.

¶Suſpicio,onis,uerbale fœ. Podeyzrzenie/Obawánie/Wątpienie. Relinquitur ſuſpicio, Ták ſie obawáyą. Hominum ſuſpicio, Mniemánie ludzkie.

Augere ſuſpicionē, Przimnáżáć podeyzrzenia. Tum erat ſuſpicio dolo malo fieri hæc omnia, Mieli zá to álbo obawáli ſie/to wſzyſtko ná zdrádzie czinili. De me incidit ſuſpicio, Poczęli we mnie wątpić. Suſpicionem amoris referre, in alterum, Podeyzrzenie miłośći złożyć ná kogo ynſzego. Suſpicionem a ſe ſegregare, Wyprawić ſie z podeyzrzenia, Oddálić od ſiebie podeyzrzenie.

¶Suſpectio,onis,uerbale idem quod ſuſpicio uerbale.

¶Suſpicioſus,a,um,actiue & paſſiue, Podeyzrzliwy/ Niewierny/Niepewny. Terenti. Adelpho. 4 5. Omnes quibus res ſunt minus ſecundæ magis ſunt neſcio quomodo ſuſpicioſi, ad contumeliam omnia accipiunt magis, Wſziſci ci ktorym nędzá yáka dokłepuye niewiem przecz ſą podeyzrzliwi wſzyſtko we złe rádzi obrácáyą niż w dobre / to yeſt mniemáyąc áby o nich mówiono álbo ſie z nich śmiano . Negotium ſuſpicioſiſſimum, Et ſuſpicioſiſſimum tempus,

¶Suſpectus,a,um, Podeyzrzány/a c.

Suſpectus de aliqua uirgine, Podeyzrzány o niektórey pánnie . Locus ſuſpectus, Podeyzráne mieyſce. Suſpectos timores ſanat, Złe ſpuchnienie vlecza.

Suſpectum eſt mihi hoc, Nie chce mi ſie temu wierzić / obawam ſie yákiey kłuczki w tym.

¶Suſpectior , Comparatiuus, Quo quis uerſutior & callidior eſt, hoc inuiſior & ſuſpectior magis, Ym kto nábárziey chytrſzy/ tym bárziey zazdrośćiwſzy y podeyzrzenſzy álbo niewierniejſzy.

¶Suſpectus, huius ſuſpectus, Poyzrzenie wzgórę. Suſpectus uaſto turris, Wieżá wielka ná poyzrzeniu. Aſpectu & ſuſpectu refulgens.

¶Suſpicioſe, Aduerbium, Podeyzrzliwie. Suſpicioſe ac criminoſe aliquid dicere, Podeyzrzliwie á ze złey woley nie co przeciw komu mówić. Sed ne ſuſpicione quidem, Krom wſzelákiego podeyzrzenia. Venire in ſuſpitionem apud uulgus, Przyść we złe mniemánie do ludzy.

¶Introſpicio, Wglądam w co. Et metapho. Vważam / á roſbieram co.

Penitus

Penitus introſpicite Catilinæ cæterorumq; mentes, Dważcie á weyźrzicie dobrze w ych vmyſły y przedſię wźięcie. Introſpicite penitus in omnes Reipub. partes, Obaczcie dobrze wßiſtki ſpoſoby y okoliczności Rzeczypoſpolitey

Introſpice in mentem tuam ipſe, Obácz ſię ſam/weyźrzy ſam w ſię.

Specium ſpecij, Łopyſtká ktorą bárwierze glebokoſć w ranách mierzą.

Specillum, ſpecilli, diminutiuum, Łopyſteczká/też łyżeczká vßna / też źwierciádło/ y nieyaka też łopyſteczká do pomázowánia oczu należąca.

Spectabilis, ſpectaculum, ſpectator ſpectatus, ſpecto, Vide Specio

Spectrum, ſpectri, Matołká / Fálßywe wyobráżenie ná oczy lażące / tych rzeczy o ktorych myślimi/Fántaſia/Obłudá.

Specula, læ, f. p. Wieżá Báßtá/gorá/ yátá álbo ſtraż mieysce zwłaſzczá ná ktorym ſtrzegamy. In ſpeculis eſſe, Strzedz / godźić ná co. E ſpecula proſpectare tempeſtatem futuram, Z báßty poględáć przyßley pogody.

Specula item, Ganek / okno álbo wyłuß z ktorego z domu wyglądamy/ wypátrowniczá może być zwána.

Specula, diminutiuum a ſpe Vide Spes.

Speculor, aris, ari, a ſpecula fit, quaſi ex ſpecula ꝓſpecto, Wyglądam/ Strzegę/ Godzę ná co/ſperunę/metap. myślę Rozmyslám á Rozważam nieco ſam s ſobą.

Speculatus, a, um, Participium.

Speculatio, onis, Wyglądánie / Strzeżenie/ Et Metapho. Pilne rozważánie / myślą rzeczy rozbieránie.

Speculatus, huius ſpeculatus, m. q, Stráżą/Wyglądánie.

Speculator, oris, m. t. Szpieg/Stroż / wywiádownik / Przepátrownik. Speculator naturæ, Oględownik/ wywiádownik rzeczy przyrodzonych.

Speculatrix, tricis, uerbale fœ,

Speculatorius, a, um, Szpiegowniczy/Co ku ßpiegowániu należy. Nauigia ſpeculatoria, Máłe łodki do wyieżdżánia ná ßpieg ná ſtrażą należące.

¶Perſpeculor, aris, ari, Przeglądam/ Przepátruię.

¶Conſpicillũ & ſpecillũ, Okuláriya.

Speculum, culi, n. ſ, Zwierciádło.

Speculare, aris, g, n. & per Apocopen, Specular & ſpecularium, idem quod ſpeculum,

Speculare item, Szkło/aliquando Okno Metonymicos pars pro toto.

Specularis, & hoc ſpeculare, ut lapis ſpecularis, Przezroczyſty kámień by ſzkło in alia ſignificatione poſuit, Plin. cum inquit Specularem ſignificationem Troiano bello Sinon inuenit.

Specus, huius ſpecus & ſpeci ſecundæ & quartæ declinationis, tam fœm. quam Maſc. tertiæ uero ſolum neut. gen. Jáskiniá antiqui legebant, Hæc ſpeca, æ. Hoc ſpecum ſpeci, & hoc ſpecu indeclinabile, obſoleta,

Spelunca, æ, f. p. idem quod ſpecus ſpelæum.

Spelæum, ſpelunca, Vide Specus.

Sperchius, fluuius Theſſaliæ.

Sperma, atis, n. t. Latine ſemen, Naſienie/ Plemię.

Sperno, ſpernis, ſpreui. ſpretum, ſpernere, a. t. Wzgardzam / Gardzę.

¶Aſpernor, aſpernaris, ari, deponẽs idem.

¶Aſpernari, Contẽnere, Deſpicere, Reijcere ſynonyma ſunt. Aſpernari ſententiam alicuius, Gárdźić czyim widzeniem. Aſpernari regem peregrinum, Wzgárdźáć obcego krolá. Aſpernari dolorem, cui contrarium Appetere uoluptatem.

¶Aſpernatio, onis, Wzgárdzánie.

¶Aſpernabilis, le, Godny wzgárdzenia/Wzgárdzony/Niczemny/a/e.

¶Deſperno, is, idem quod ſimplex.

Spero, as, are, a. p. Nádziewam ſię. Mam nádzieię/Mam zá to/ też obawiam ſię.

Memoriam ſpero ſempiternam fore, Mam zá to że tá rzecz w wieczney pámiątce będzie. Spero fore ut contingat id nobis, Mam dobrą nádzieię że k temu przidziemy. Spero illum tibi ſaluum adfuturum, Mam nádzieię że ſię w dobrym zdrowiu k tobie náwroci.

Non uſus ueniet ſpero, Mam nádzieię że nie będziem potrzebowáć Sperabat ſumptum ſibi ſenex leuatum iri harum abitu, Będzie ſię nádziewał ſterzec że mu vbędzie vtráty y koßtunku yáko ty precz poydą.

Speratus, a, um, participium, Nádziewány/a/e. Speratus et iam pro eo qui in connubium petitur obſoletum,

¶Inſperatus, a, um, Nienádziewány/ Inſperatus aduenis, Namnieyśmy ſię ciebie nienádziewáli.

Spes, ſpei, f. q. Nádzieiá. Hac illi ſpe hoc incœperunt, Tą nadzieią to záczęli/ w to ſię wdáli.

Spes

Spes eſt de argēto, yeſt nádzieyā o pieniądzách. Spem abijcere de aliquo, Roſpáczáć o tim/nie mieć o tim dobrey nádzieye. Adducere nos in ſpem, dicuntur literæ, Potuchy nam dodáć.

In eam ſpem adducamur, ut, etc. Tego ſie nádziewamy/etć. Alere ſpem, Tuſzić ſobie dobrze/ Nádzieye ſobie dobrey przidáwáć. Spem adimere, Zepſowáć komu nádzieye.

A ſpe adipiſcendi auertunt, Odſtraſzáyą nas nie tuſząć nam doſtáć. Aufferre ſpem, Augere ſpem, Spe carere. Nie mieć żadney nádzieye. In quibus magnam ſpem dignitatis ſuæ collocant w ktorych wielką nádzieyę doſtoyności pokłádáyą. Omnes ſpes atq; opes conciderunt, Wſzyſtki nádzieye y bogáctwá vpádly.

Si effeceris meam de tua erga me beneuolentia ſpem confirmaris, Jeſli to vczyniſz ták moyę nádzieyę o twoyey przeciwko mnie łásce y życzliwości vtwierdziſz y vmocniſz.

Spem dare alicui, Potuſzyć komu dobrze. Tua profectio ſpem meam debilitat, Twoye odyechánie moyę nádzieyę mdli/umnieyſza y niſzczy.

De ſpe decidere, Z nádzieye wypáść.

Deſerit me ſpes, Schodzi mi nádzieye.

Deturbare ſpe uel ex ſpe, Zepchnąć kogo z nádzieye/ to yeſt/ owſzeki ſkáżić.

Spe ducor me poſſe, Mam nádzieyę że mogę/że zdołám. Erigere ad ſpem, Pokrzepczić czyiey nádzieye.

Eſſe ſpe bona uel maxima, Dobrey nádzieye być. Poſtquam extenuari, ſpem noſtram & euaneſcere uidi mutaui ſententiam, Yákom obaczył że nádzieyá náſzá ſchodziłá y niſzczáłá odmieniłem vmyſł ſwóy.

Facere ſpem, Dáć komu dobrą nádzieyę

Fallere ſpem alicuius, Omylić nádzieyę czyię y oczekawánie. Fallit eum ſpes, Myli ſie ná ſwey nádzieyi Spes eum fruſtratur, idem, Habere ſpem, Mieć dobrą nádzieyę.

Plus habent ſpei hæc quam timoris, Bliſzſzá tá rzecz yeſt do brey nádzieye niżli wątpienia. Habere aliquid in ſpe, Nádziewáć ſie niecżego.

Spes quæ in manibus habetur, Ták pewna nádzieyá yákoby ná kto w ręku miał. Impellere in ſpem, Kázáć dobrey myśli być. In te omnis ſpes eſt, W tobie wſzyſtká náſzá nádzieyá.

S ante P.

Dum in ſpe pax fuit, Gdy ſie nalepiey pokoyu nádziewáli. Induci in ſpem, Spodziewáć ſie. Spe inflari, Spyſznieć.

Infringi ſpes & langueſcere dicitur, Schodzić ná nádzieyey.

Ingredi in ſpem, Począć dobrey nádzieye być. Inijcere ſpem, Potuſzyć.

Inueteraſcit ſpes, Ginie/ leci o ziemię

Nanciſci ſpem, Nádzieye doſtáć. Nihil eſt ſpei, Wſzyſtká nádzieyá precż. Nie maſz ſie czego nádziewáć.

Spe qua iubes nitemur, Tą nádzieyą yáko ty chceſz będziem ſie podpieráć. Summam ſpem nunciabant fore, ut Antonius cederet, Ty nádzieye nam dawáli yákoby Antonius miał pierſcháć.

Orbari ſpe, Zyść koniecznie ná nádzieyi

Id quidem mihi in optima ſpe pono To ya przimuyę á poczytam zá naylepſzą nádzieyę.

Plura ponuntur in ſpe quam in pecunijs, Wiele ſádzą ná nádzieyi niżli ná pieniądzách. Aliciui præcidere uel incidere ſpem, Umnieyſzyć komu nádzieye

Reintegrare ſpem, Odnowić nádzieyę/ z nowu dodáć dobrey nádzieye.

Summa ſpe præditus adoleſcēs, Wielkiey nádzieye młódzieniec. Reſidet ſpes in uirtute tua, W twoyey cnocie wſzyſtká wiśi nádzieyá. Spem ſuperare Więcey vczynkiem á rzeczą okázowáć niżli ſie nádziewano.

In ſpem uenio appropinquare tuum aduentum, Nachodzi mie nádzieyá że ſie przibliża czás twego k nam nawrocenia. Si ſpem uidero aut ibidē, operiar aut me ad te conferam, Jeſli obaczę ábyſmy ſie mogli nieczego ſpodziewáć.

Quam in ſpem me uocas, Co mi zá nádzieyę dáyeſz.

Spes in plurali, Omnes ſpes atq; opes concidiſſe, Vide ſupra, Officio uincet omnes ſpes, Ludzkością záchowániem á vkłádnością więcey dokaże niżli ſię po nim nádziewano.

Speres ſperis, pro ſpes ſpei, obſoletum.

Specula, le diminutiuum, Máło troſká/ nádzieyá.

¶ Expes ſine ſpe, Nonius ſine authore imitando.

Spenticus, genus panis celerrimæ cocti Plin.

Sphæra, ſperæ, f.p. Latine Globus, Kuklá/gałká okrągła/aliquando pro pila luſoria, Miáſto piły.

Spherula, læ, diminutiuum, Kulká.

Spherica, ſphericæ, Nieyákie pączki kołacze plácki álbo oſußki okrągłemi gáłußkámi z ciáſtá nátikáne.

Spheriſterium Spheriſterij, Mieyſce á plác gdźie piłę grawáyą.

Spheriſterium item locus balnei ſpecie rotunda in quo uaria exercitationum genera ueteres habuere.

Spheromachia, æ, pilæ luſoriæ certamen, Gránie piły.

Sphennis, idis genus Pilæ CC.

Spheote, urbs Atticæ, Calep.

Sphinx, ſphingis uel ſphingos, g. f. Bárzo dźiwne á rzadkie źwierzę z rodzáiu małp człowiekowi podobnieyße niżli małpá/ ktore (yáko powiedáyą) ludźiom ydącem mimo ſię gadki zwykło zádáwáć/ á kto gadki zgádnąć nie może tego zábiia. Ædipus, Był yego gadkę zgadł. Inde Prouerbium, Dauus ſum non Ædipus, Proſtakem nie gádácz.

Sphirena, æ, Græcis animal marinum, quod Latinis Sudis dicitur, Plin.

Spica, æ, f. pri. Kłos. Frumentum in ſpicam exit, Zyto poczyna kłoſi puſzczáć. Spicus in maſculino genere in utroq; numero legitur etiam, Spicum uero tantum in ſingulari.

Spice item ſignum in cœlo oriens, in uirginis parte decima.

Spica mutica quæ non habet ariſtam, Ariſtæ enim quaſi cornua ſunt ſpicarum, Calep.

Spiceus a, um, Kłoſiány/a/e. Spicea corona, Wieniec z kłoſów żytnych vczinioṅy.

Spicilegium ſpicilegij Zbieránie ugrábie nie kłoſów. Spicilegium facere, Vbieráć/vgrábiáć kłoſy po odźięciu.

Spico, as, are, dicuntur frumenta, Puſzczáć kłoſy.

Spicatus, a, um, Kłoſiſti/a/e. Herbæ ſpicatæ, Kłoſiſte źiołá. Spicatum unguentum, ex ſpicanardi confectum,

Spicifer, ra, rum, Kłoſy przynoſzący/ Vt Ceres a Poetis Spicifera.

¶Inſpico, as, are, Ná kształt kłoſá ſię kończyć.

Spicio, ſpicis, ſpexi, ſpectum, ſpicere, id eſt, aſpicere obſoletum,

Spiculum ſpiculi, n. ſ. Száfelin/krotße drzewo żołnierſkie s grotem trzigránnym. Idem quod pilum,

Spiculum etiam ſumitur pro ſagitta, Miáſto ſtrzały.

Spiculum etiam, Grot v drzew żołnierſkich yáko też ſtrzał y bełtów kuſznych.

Spiculo, as, are, a. p. id eſt, cuſpidem acuo, Grot záoſtrzam/zákończam.

Spiculator, ſpiculatoris. m. t. Drábánt. Drab ktory z tákowemi ſzáfelimy przy pániech drábuie/ nonunquam accipitur, Miáſto kátá.

Spina, ſpinæ f. p. Cziernie.

Spina item, Grzbiet. Spinam facere dicitur Aſparagus.

Spinæ, Łupiny.

Spinæ per tranſlationem pro difficultatibus, Miáſto słow rzeczy y ſpraw bárzo zátrudnionych. Spinas parcendi & definiendi prætermittunt.

Spineus, a, um, Czerniowy a/e.. Spinea corona, Czerniowa koroná.

Spinoſus, a, um, Czerniſty. Spinoſa oratio per tranſlationem, Gruba niewdźięczna. Spinoſum diſſerendi genus, Zátrudniony zawikłány.

Spinetum, ſpineti, Czerniewiſko.

Spinus ſpini, Tárnkowe drzewo/Tárnká.

Spineolus, li, Tárnkowy owoc ge. maſ.

Spinter ſpinteris, n. t. Nieyákie ochędożenie biáłym głowam należące Zárękáwie/obręcz Kneflik álbo co tákowego.

Spintriæ repertores monſtroſarum libidinum,

Spionia, æ, Nieyáki rodzay wynnych mácie.

Spionicus, a, um, Vt ſpionicus ſuccus Z tych zwłaſzczá mácie pochodzący.

Spira, æ f. p. multa ſignificat, Primum ſpiræ ſunt Reuolutiones ſiue circuli q in ſeipſos non recurrunt, Kręs/okrąg álbo cirkiel ktorego ſię koniec z końcem nie ſchodźi ále ſię ták wiie w koło yákoby powroz álbo wąż. Et in ſerpētibus ſpira dicitur cum ſe in gyrum conuoluūt, Gdy ſię w okrąg zwiią. Vnde etiam pro ſerpente & funibus aliquando accipitur.

Spira item, Nieyáki ubior/łáńcuch/ álbo ynßy klenot/ ktory ná ſzyi álbo ná głowie bywa noſzon ták ſię w okoł wiiący/może być zwan też Turecki záwoy.

Spira item, Sznur podgárdłek v czapki.

Spira etiam dicitur, baſis columnæ, Podporá álbo nogá słupia.

Spira item genus operis piſtorij Prácel/ Obárzánek/ Begel/ álbo kołacz álbo ciáſto ná ten kształt uplecione.

S ante P.

Spiram etiam multitudinem hominum uocauit, Ennius, Gromádę ludźi.

Spirula, læ diminutiuum.

Spiro, ſpiras, ſpiraui, are, Wieię / Tchnę / Dmę.

Auguſto ſpirante, Gdy z poludniá wiátr wiał.

Tetrum odorem ſpirat, Szkárády ſmród z ſiebie puſzcza.

Dum anima ſpirabo mea, Póki duſzá w ćiele / póki źiewam / ná nogách ſtoię.

Lelij mens ſpirat in ſcriptis ſuis, Lelius żywie w ſwoiim piśmie. Spirat adhuc Zywli yeſt yeſzcze.

Spirans ſpirantis, Participium, Wieiąci / Dmąci / też woniáiąci y też żiwiący. Vt exta ſpirantia, Yeſzcze żywą.

Spiritus huius ſpiritus n. q. Dech. Wiánie / Powietrze / Dęcie Wiátr.

Spiritus in ſacris, Duch. Tribus rebus animantium uita tenetur, cibo, potione, ſpiritu, Trzemi rzeczámi żywot wſzech zwierząt bywa záchowan / Pokármem / Pićiem y Tchem.

Anguſtus ſpiritus, Ciáſne á Cięſzkie oddychánie. Aufferre ſpiritum ſine ſenſu doloris, Krom boleśći kogo żywotá zozbáwić. Ducere ſpiritum, Tchnąć álbo też bráć w ſię dech / & per translationem, Zyć.

Vitam & ſpiritum ducere, Zyć. Anhelans ſpiritus, Zieważący, Tchnący dech. Cœli ſpiritus, Wiátr. Communi ſpirtu frui, Zyw być.

Vſq; ad extremum ſpiritum, Aż do oſtáteczne go tchu / áż do skonánia. Tranquillum & ocioſum ſpiritum ducere, Zpokoynie żyć.

Patriæ reddere ſpiritum, Dla Oyczyzny ſwey umrzeć. Vno ſpiritu, Yednym tchem.

Spiritus item, Pychá / Nádźtość / Wyſoka myśl. Fiducia ac ſpiritus, Dufánie y nádźtość.

Mihi neſcio quos ſpiritus attulerunt, Nie wiem co mie zá wyſokiemi myślámi obłożyli.

Quis ſpiritus illi? Yáko wonia / Co zá wonność ma.

Spiritualis, le, & per Syncopen ſpiritalis, dicitur hoc ſpiritale, Wieiący Dmący / Tchnący a / e.

Spiritualis in ſacris, Duchowny.

Spiritualiter, aduerbium, Duchownie / in ſacris.

Spirabilis & hoc ſpirabile, Zywiąci / Wieiąci co zwłaſzczá dech dawa. Lumen ſpirabile, Zywot / życie.

Spiramentum ſpiramenti, n. ſ. Eſt per quod exit ſpiritus, Dziurá / Loch / skáłá zkąd wiátr wybija y dech wychodźi yednym słowem może być zwan / wiátrowy loch.

Spiramentum item, Dymny loch. Kominek zkąd dym wychodźi.

Spiramentum cauernæ, Yáskinia skáłá zkąd wiátr wychodźi / Wietrzny zloch.

Spiraculum, ſpiraculi, idem.

¶Compo. Adſpiro ſeu aſſpiro, as, pen. prod. are, Nádycham / Náduchám / Nádymam Et Methapho. Yeſtem życzliwym / przyiáźny / też yeſtem chciwy / Bierzę ſie ná co / ſtaram ſie á zábiegám o co.

Vt aſpirat ad Epiſcopatum, Bierze ſie ná biskupſtwo. Aſpirat ad gloriam, Ma ſie po temu chcąc być widziany ważon.

Aſpirare ad rem aliquam, Kuśić ſie o niektorą rzecz / Zábiegáć.

Aſpirare non poſſunt ad illam laudem, Niemogą ſie zdołáć ná tę sławę / álbo nie mogą k ten chwale á doſtoyności przyść.

Aſpirare in curiam, Bráć ſie á godźić áby mógł być wzięt w rádę.

Aſpirat illis felicitas. Folguie im ſzczęśćie / Máią ſzczęśćie po ſwey woley.

Aſpirat primo fortuna labori, Pomaga iu praci.

Dij cœptis aſpirent, Boże day ſzczęśćie / Boże pomagay. Item aſpirare, Przybić do brzegá. Vt claſſes aſpirare non potuerunt, Nie mogli przybić przypłynąć do brzegá.

Aſpirare nemo poteſt ad illum, Zaden nie może k niemu przyść.

Deus dicitur aſpirare, mentem, ingenium, & gratiam hominibus, id eſt, impartire & dare, Dáć udźieláć y oldárzić.

¶Aſpiratio, onis, Nádchnienie / Náchuchánie / Nádęcie.

Aſpiratio terræ, Dym / kurzáwá z źiemie pochodząca.

Animantes aſpiratione aeris ſuſtinentur quia illis aſpirat.

¶Conſpiro, Weſpołek dmę. Wieię. Metapho. Buntuię / Spiknienie czynię / przyſięgam ſie s kim / In bonam et malam partem ſumitur, Pugnam conſpirare, Sprzyiſiąc ſie ná nieiáką walkę.

Conſpirare in commune, Yednoſtáynie

nie ſie weſpolek ſpiknąć. Cōſpirare omnibus partibus ad aliquid faciendum, Wβelaka przemożność s pilnością k czemu obrōcić.

Populus Romanus uniuerſus ad liberandam Rempub. comſpirauit, Lud Rzimski yednoſtáynie ſie ſpiknął á zbuntowal ku wyświebodzeniu Rzeczyposp olitey.

Senatus cum populo Romano conſpirauit, Ziednoczył ſie/ etć.

¶Conſpirans, antis, participium, Weſpolek dmący. Metaph. Zbuntuyący ſpiknący ſie.

¶Conſpiratio uerbale tam in bonam quam in malam partem, Spiknienie/ ſprzisieżenie/ zbuntowánie/ zyednocenie. In malam contra ſceleratiſsimam conſpirationem hoſtium confligamus, Záſtawmy á mocnie ſie przećiwmy lotrowskiemu nieprzyiacioł náβych ſpiknieniu. In bonam, Cic. Noſtram conſpirationem in Rempub. bene gerenda dirimūt, Náβe ziednocenie á yedność ku dobrze ſpráwowániu Rzeczypoſpolitey roſprowádziły rozchwiały ſie.

¶Conſpiratio & conſenſus, Zyednocenie.

Amoris conſpiratione conſentire, Społecznie ſie miłowáć/ ſpołeczną chuć yeden ku drugiemu mieć.

¶Conſpiratus, huius conſpiratus idē quod conſpiratio.

¶Conſpirati, conſpiratorū, Sprzisiężnici.

¶Exſpiro, Vmieram/ konam. Exſpirauit libertas per tranſlationem, Wolność á świebodá zgásłá. Expirare auras dicitur amnis, Wiátr z ſiebie dawáć/ wiáć.

Animam expirare pro mori, Skonāć

Flammas exſpirare, Ogień rozdáć.

¶Expiratio, onis, uerbale, Skonánie vmárcie/ zgáśnienie/ zniβczenie / vpádnienie. Metapho.

¶Inſpiro, Nádycham/ nádymám. Modicis feneſtellis aquilonib. inſpirent, Máłym pułnocnym wiátrkiem niechay będą ochłodzone okrzeźwione álbo niechay máluczko wiátru z pułnoci okienká przypuβczą / niechay trochę vchylą okienek ná pułnocy.

Alicui literæ inſpirare, pro illi aſpirationem apponere uel præponere, Inſpiratio, Nádchnienie.

¶Reſpiro, Oddycham. Metaph. Odpoczywam/ mam pokoy.

Reſpirare & reddere animam, Odetchnąć.

Ciuitas reſpirat, Wydycha/ odpoczywa. Reſpirabo ſi te uidero, Wytchnę okrzeźwienę y ochłodnę yako cie skoro vyźrzę. Reſpiraſſet cupiditas atq; auaritia paululū, Zniemackáły ták tá chćiwość á łákomſtwo vſtáło/ zwietrzáło/ to yeſt zniβczáło y zgásło.

¶Reſpiratio, onis, uerbale, Odetchnienie odpocznienie/ wytchnienie Reſpiratio aquarum, Kurzenie z wody. Mora & reſpiratio in oratione, Wytchnienie/ etć.

¶Suſpiro, Wzdycham. Metaph. Żadam/ prágnę.

Matrem ſuſpirat, Wzdycha po mátce.

¶Suſpirium, ſuſpirij Weſtchnienie. Suſpirium etiam, Prętkie odkichnienie.

¶Suſpiratus, huius ſuſpiratus, idem.

¶Suſpirioſus, a, um, Wzdycháyący / tez rad kicháyący.

¶Interſpiro, as, are, Przewiewam/ przedymam. Item, idem quod reſpiro, Oddycham/ odpoczywam.

Interſpiratio, onis, idem quod reſpiratio, Odetchnienie.

Spiſſus, a, um, Gęſty/ miąβy. Spiſſa & ſolutioris humi regio contraria, Gęſta álbo tłuſta ziemia.

Spiſſus etiam, Leniwy/ długy. Spiſſum uerbum, Długie słowo / pełna go gęba.

Spiſſus Denſus, ſynonyma, Tardum & ſpiſſum, Spiſſum opus & operoſum Ciężka á długo trwáyąca robotá.

Spiſsior, ſpiſsiſsimus, Cōparatiuus & Superlatiuus.

Spiſsior gradus, Leniwβy chōd.

Spiſſe aduerbium, Miąβo/ gęſto. Spiſſe calcatis carbonibus. Vdeptawβy węgle yeden ná drugi/ miąβo włożywβy. Spiſſius uirens gemma, Ciemnozielona perłá. Spiſſe atq; uix, Leniwo y ledwo.

Spiſſo, as, are, act. prim. Gęβczę/ gęſto á miąβo czinię.

Spiſeſco, is ere, Gęſcieię/ mięβeię. Spiſsitudo ſpiſsitudinis, & ſpiſsitas, ſpiſsitatis, Gęſtość / miąβość/ grubość.

Spiſſamentum ſpiſſamenti, Treść/ drożdże/ miękiny y wβelákie oſtátki z wyżętych á wybitych rzeczy.

Spiſsigradus, di, gen maſc. nomen inepte compoſitum a Plauto qui frequenti

passuum motu graditur, Drobnostąpáią. Conspisso & inspisso idem quod simplex, Zgęszczam/zágęszczam.

Spithama, spithamæ Latine dodrans, Piądź/álbo miárá. Tres palmos, Trzi dłoni álbo dwánaście pálców ośięgáiąca.

Spitrillum, barba capræ, Calepin. sine autore.

Splen, splenis, masc. tert. Latine Lien, Słodzoná.

Spleneticus, a, um, Któri chorobę ma iáką ná słodzonie/chorosłodzenny. Qui ex splene laborat,

Splenium, splenij, neut. sec. Caput splenis pinguis, Wierzch słodzony tłusty.

Splenium in plurali splenia dicuntur, Nienáli plásterek iáko by poduszeczká z chust która ná rány przikładaną álbo co tákowego iest.

Spleniatus, a, um, ut spleniatum mentum Tákowym plástrem podwiązány/ podgárdlek.

Splendeo, splendes, splendui, splendere, neut. q. Iásnieię/ lśczę/ świecę sie.

Splendesco, is, ere, Poczynam sie lśczyć/ świécić.

Splendor splendoris, Iásność/ lśczenie/ świátłość.

Splendor per translationem, Dostoyność/ powagá/chwalá / cześć/cnotá / pánowánie/ okázáłość. Omnia ad gloriam & splendorem reuocanda sunt, Wszistki rzeczy máią być ku pirwszey chwale y dostoyności przywrócone. Summo splendore præditi, Wysokiey chwały, niepospolitey cnoty.

Splendor & dignitas idem. Homo eo splendore, ea uirtute qua omnes existimatis, Człowiek iest tey powagi, tey cnoti iáką mu wszyscy przywłaszczácie. Splendor nominis, Cześć / zacność. Splendor ordinis.

Splendidus, a, um, Iásny/ świetny/ okázáły/ a/e. Metaph. Sławny/páński / dostoyny. Propter uirtutem splendidus, Dla cnoty sławny.

Splendidus domi, gratiosus extra domum, W domu czyście ochędożny / spánily hoyny/á v wszech záchowáły. Splendidum nomen, sławne ymię. Ingenium splendidius, Niepospolity dowćip.

Splendide aduerbium, Pięknie/ Iásnie/ świetnie/hoynie. Splendide dicta, Pięknie foremnie/pánskie.

Magnifice & splendide adornare conuiuium, Pánską á hoyną wyrządźić ucztę.

Splendide acta ætas, Hoynie á s dostátkiem sie záwżdy miósł.

¶Resplendeo, Oświecam/ obiáśniam. Tota domus resplendet, Wszistek sie dóm lśczy.

Spodium, spodij, neu. se. Lat. Cinerula, est repurgamentum quod ex fornacum parietibus euerritur, in quibus æs cyprium aut plumbum decoquitur.

Spoletum & Spoletium ciuitas umbriæ in Italia.

Spolium, spolij, neut, secun. Łup/ korzyść/á zwłaszczá odzienie zdarte z nieprzyiacieli.

Spolio, as, are, act. prim. Zdzieram kogo/wyłupuię/pobieram. Fanum spoliare, Kośćioł wyłupić.

Opibus spoliare, Wydrzeć ymienie. Vestibus spoliare, Złupić z odzienia. Spoliare ad omnia alia transfertur, ut, Spoliare auxilijs, Nie dáć pomocy. Spoliare prouincia aliquem, Wysádźić kogo z stárostwá/wziąć mu stárostwo.

Detrahere & spoliare dignitatem, Z dostoyności kogo wyrzućić. Vita spoliare, Zábić / o gárdło przipráwić. Vitem Pampinis spoliare, Z pączków á z sosznyków obłámáć.

Spolior, aris, ari, Deponens, obsoletum.

Spoliatus, a, um, participium siue nomen ex participio, Zdárty/wyłupiony / obrány/a/e.

Nihil illo regno spoliatius. Cic. Nic nie może być zwybránszego/zwyłupieńszego/ złichoceńszego.

Spoliarium, ij, neut. sec. Zwłádlnia/ mieysce zwłaszczá gdźie sie ludźie zwłoczą.

Spoliatio, onis, uerbale, Obránie/zdárcie/wyłupienie/złupienie/obłupienie.

Spoliator, spoliatoris, uerbale, masc. tert. Drapieszcá/złodziey/obłupiciel / łotr / morderz.

Spoliatrix, fem. Drapieżnicá/ łotrynk.

¶Despolio, & Dispolio, as, are, idem quod simplex, Pobieram/ powyłupuię/ nędzę/lichocę/wyniszczam.

Sponda, spondæ, fem. prim. Łoże / deszczki zwłaszczá łożowe.

Spondalium, Cic. 2. de Oratore, Tamen in hoc genere sæpe uidi, cum ex persona mihi ardere oculi hominis histrionis uiderentur, spondalia illa dictis, segregare abs te ausus, aut sine illo Salamina ingredi.

Spondeo, ſpondes, ſpopondi, ſponſum, ſpondere, act. ſe. Obiecuyę/ przirzekam dobrym słowem.

Promittere & ſpondere, Spondere pro aliquo, Przirzec/ ręczić zá kogo, De me tibi ſpondere poſſum, Mogę to dobrym słowem obiecáć komu.

Spondere puellam dicitur pater alicui Zmowić dziewczkę zá mąż obiecáć komu.

Sponſus, a, um, participium, Obiecány/ przirzeczony/ w małżeńſtwo zmowiony/ a/ e.

Sponſus, huius ſponſus etiam, Przirzeczenie / zmowienie. Vt agere ex ſponſu, Práwem ná kim dochodzić/ z przirzeczenia á zmowioney rzeczy.

Sponſus, huius ſponſus, maſ. ſ. Oblubieniec młody pan.

Sponſa, ſponſæ, fem. pri. Oblubieńcá/ páni młoda.

Sponſo, as, are, act, prim. Wydawam zá mąż poſlubuyę.

Sponſor, ſponſoris, maſc. tert. Obiecnik/ przirzecznik/ rękoymia/ ten zwłaſzczá ktory co komu dobrym słowem obiecuye zmawia s kim/ y poſtánowia.

Sponſio, onis, maſc. ter. Wſzelákie dobrowolne komu czego obiecánie.

Sponſio item, Przirzeczenie / rękoyemſtwo/ zapis pod pewnym zakłádem. Sponſiones facere, Przirzec/ ręczić pod zakłádem. Sponſionem facere cum aliquo, Záłożyć/ wetowáć ſie s kim ocz. Sponſio uoti, Vczynienie ſlubu.

Sponſalia, orũ, plu. num. tantũ. Poſlubienie/ ſlub/ weſele w małżeńſtwo wſtępuiących.

Sponſalis, & hoc ſponſale, Co ku ſlubu á ſwádziebnemu weſelu należy.

¶ Compoſita, Deſpondeo, deſpondes deſpondi, deſponſum, deſpondere, act. ſec. Zmawiam/ poſlubuyę zá mąż. Deſpondere ſibi filiam alicuius, W małżeńſtwo wziąć.

Deſpondere animum, Wątpić/ roſpáczáć zeyść ná dobrey myſli.

¶ Deſpondere ſubaudi animum, Columel. Caueis clauſi plurimi deſpondent, W klatkách zámknieni poſpolicie rádzi ſchodzą ná myſli y zdychąyą. Deſpondere ſapientiam, Náoſięgnienie mądrośći wętpić.

Deſpondere ſibi domum alicuius, Przywłaſzczáć á dopieráć ſie domu cżyiego/ zá to mniemáć yákoby nań przipádáć miał.

¶ Deſpondebitur impersonale, Będzie poſlubiona.

dziewczká. Deſponſa & deſtinata laus, Obiecána chwałá. Deſponſa prouincia nondum decreta, Obiecáne ſtároſtwo ále yeſzcze nie dáne.

¶ Deſponſatus, a, um, participium, a Deſponſor, deſponſaris, Zmowiony zá mąż.

¶ Deſponſo, as, are, idẽ quod deſpondeo in Biblijs.

¶ Deſponſatio, Poſlubienie.

¶ Reſpondeo, Odpowiedam. Reſponde quod rogo, Odpowieday ná to o co cie pytam.

Quod reſpondes ad hæc. Co ná to mowiſz/ co odpowiedaſz / co zá odpowiedź dáyeſz.

Ad rogatum ſiue ad interrogata reſpondere, Ná to o co pytáyą odpowiedźieć.

Reſpondere maledictis, Odpowiedzieć ná złorzeczenie.

Criminibus reſpondere, Ná potwarzánie odpowiedzieć.

Ad nomina reſpondere, Ná popis álbo ná rok ſie ſtáwić álbo oblicznie odpowiedáć.

Non reſpondere, Nie ſtánąć. Reſpondere ad tempus uel ad diem debitor dicitur, Ná vmowiony czás zápłáćić. Non reſpondet ſuperiori, Nie zgádza ſie s pierwſzym/ nie táki yáki pierwſzy. Ad normã reſpondere, Práwie yáko ma być odpowiedzieć / by wyrznął ſłuſznie odpowiedzieć.

Quarta chorda ad ſeptimam, Czwartá struná s ſiodmą ſie zgadza. Haudquaquã ad ſpem euentus reſpondit, Nie wedle nádzieye ſie rzecz tráfiłá. Voto alicuius reſpondere, Stáć ſie wedle czyiey żądliwośći.

Si bonitas tua meo iudicio reſpõderit By mie twoyá dobroć nie chciáłá omylić.

Amore uel in amore alicui reſpondere, Rowną á yednáką miłość komu okázowáć.

Patri reſpondere, Ná oycá ſie tráfić/ obyczáyow yego náſládowáć. Mari reſpondet Gnoſia tellus, Leży práwie nád morzem.

Vbi aliquid non reſpondit, Gdy ſie komu nie wedle myśli wodzi. Reſponſum eſt imperſonale, Odpowiedziano yeſt / dano odpowiedzieć.

Reſpondere poculis, Pełnić. Vita non reſpondet doctrinæ, Nie zgadza ſie żywot s nauką. Reſponſu breue, Cic.

¶Reſponſo, as, are, frequentatiuum, Odmawiam/odwrikam/odwárkam / odmrukam. Cupidinibus reſpondere, Lubośćiam ſie przećiwić.

¶Reſponſito, as, are, aliud frequentatiuum idem.

¶Reſponſum, reſponſi, neut. ſec. Odpowiedź.

Dare reſponſum, Odpowiedźieć. Reddere reſponſum, idem.

¶Reſponſum item, Rádá boska/ słowo á odpowiedźenie boże.

¶Reſponſio, onis, Odpowiedźenie.

¶Reſponſus, huius reſponſus, maſ. q. Jednákość / rym/ zgodá co ſie zwłaſzczá weſpołek s czym zgadza / rymuje y tráfia.

Spondæus, ſpondæi, maſc. ſec, pen. pro. pes conſtans duabus ſyllabis longis – –

Spondyle ſpondylis, genus ſerpentis.

Spondylus, ſpondyli, maſ. ſe. Internodiū ſeu uertebrum ſpinæ, Páćierze w grzbiecie.

Spondylus etiam, Wartaczká álbo wártalka yáko niektorzi zową/paciorek zwłaſzczá ktory niewiáſty kłádą ná wrzeciono áby lepiey wartáło.

Spondylus oſtreorum, Ostrzelle álbo twárde mięſo ná morskich żołwiách.

Spondyli etiam, Przeguby ná członkách.

Spongia, æ, fem. prim. Gębká.

Spongiola dimin. Máła gębká.

Spongiolæ etiam dicuntur, Owoc ná polney rożey roſtący. Barbari Bedegar uocant.

Spongioſus, a, um, Dźiuráwy / rzadki by gębká.

Spongio, as, are, act. prim. Spongia detergere, Gębką vtrzeć. Obſoletum.

Spongia etiam capitur pro Aſparagi ſatiui radice apud Plin. & Columel.

Spongiolæ eius diminutiuum.

Spongites gemma, Plin.

Sponſa, ſponſalis, ſponſio, ſpōſor, Vide Spondeo.

Sponte ablatiuus ſolus, fem. Z dobrey woley/ſam z ſiebie. Sua ſponte, Z ſwey dobrey woley. Sponte naturæ, Z przyrodzenia.

Spontis genitiuus rariſsime inuenitur.

Sponte aduerbialiter poſitum, Dobrowolnie.

Spontaneus, a, um, Dobrowolny/a/e. ſam z ſiebie. In Biblijs tantum legitur.

Spontanee aduerbium, Dobrowolnie.

Spontalis & hoc ſpontale ultroneum Apul. inuſitatum.

Sporades Inſulæ quædam circa Cræetam in mari Carpathio.

Sporta, ſportæ, fem. prim. Pleciony koſz leśicą.

Sportula, læ, dimin. Koſzyk.

Sportula etiam, Dar/vpominek/ktory bogáći Rzymiánie dawáli tym ktorzy ráno ná nie czekáli/dobrego dniá ym ſprzyiáiąc. Erant autem centum quadrantes, Ktore okolo dźieśiąći groſzy náſzych polskich czinily. Conſtituebantur autem ſportulæ in limine domus.

Sportella, læ, aliud diminutiuum, Koſzyczek.

Spuma, ſpumæ, fem. prim, Piáná. Spumas agere, Szumowáć/piány zbieráć.

Spumeus, a, um, Ná kſztałt piány/álbo z piány. Spumeus color, Biała máść by piáná.

Spumoſus, a, um, Pieniſty.

Spumo, as, are, Pienię.

Spumatus, a, um, Cic. de diuinatione Saxaq; caua ſalis niueo ſpumata liquore.

¶Deſpumo, as, are, Szumuię / zmiatam piánę.

¶Diſpumo idem.

Spuo, ſpuis, ſpui, ſputum, ſpuere, Pluię.

Sputo, as, are, frequentatiuum, Spluwam.

Sputum, ſputi, neut ſec. Sliná. Dicitur & ſputus, ſputi, in gen. maſcul. pro eodem.

Sputamen, ſputaminis, pro ſputo in Biblijs inſolens.

Sputator, ſputatoris, maſc. ter, Spluwácz.

¶Compoſita, Deſpuo, Popluwam/ſpluwam. Deſpuere in mores, Popluwáć ná złe obyczaje.

¶Deſpui paſsiuum, Być poplwan.

¶Deſpuitur imperſonale Liui. Ibi deſpui religio eſt, Tám żaden nie śmie ſplunąć / máyą zá wyſtęp gdy kto ſpluwa.

¶Expuo, Wypluwam. Expuunt lachrymam oculi, Puſzczáyą łzy. Expuere miſeriam ex animo, Nędzę s vtrapieniem z ſercá zrzućić.

¶Inſpuo, Wpluwam / náplwam w co.

¶Inſputo, as, are, frequentatiuū, Wſzędzie náplwáć. Aliquem & alicui inſputare, Náplwáć ná kogo.

¶Reſpuo

¶Reſpuo, Odpluwam. Metap. Gárdzę ni-
żacz nie mam/odrzucam Reſpuere aliquid
dicuntur aures, Gdy czego nie rády ſły-
ßą.

Auribus hominem reſpuere, Nie chcieć
o kim ſlißeć, nie chcieć áby o kim mówio-
no.

Reſpuit hoc ſapientiſsimi cuiuſq; fi-
des, Zaden mądry nie chce temu wierzić.

Conditionē reſpuere, Zgárdzić mieyſcem.

Conſolationē reſpuere, Nie chcieć ſie dáć
pocießić.

Imperium reſpuere, Nie chcieć mieć páná
nád ſobą.

Reſpuit hoc ferri ictum, Odpáda żela-
zo od tego/ nie może pożić. Tergus reſpuēs
uulnus, Reſpuere ſecures dicitur lignū
Siekiérę odbiyáć/ nie chcieć ſie dáć pożić ſie-
kierą.

¶Reſpuens, entis, participium ſiue no-
men ex participio, Gárdzący.

Spurcus, a, um, Plugáwy/mierziony/ nieczyſty
ßpátny/a/e/też okrutny ogromny. Spur-
ciſsima tempeſtas; Wielka/ okrutna nie-
pogodá. Ita ſpurcus carnifex, Stráßny/
mierziony kát.

Spurciſsimus helluo prægustator li-
bidinum, mierziony/plugáwy pijánicá. Vi-
num ſpurcum, Wodne wino.

Spurce, ſpurcius, ſpurciſsime, aduer-
bium. Plugáwie/ſromotnie/mierziono. Spur
ce in aliquem dicere, Szpátnie/hámebnie
o kim mówić.

Spurcitia, æ, uel ſpurcities, ei, fe. Plugáw-
ſtwo/ mierzionoſć/ nieczyſtoſć.

Spurcificus, a, um, qui ſpurca facit, Mier
zieniec/ plugáwiec. Plaut. Obſoletum.

Spurcidicus, a, um, qui ſpurca dicit, Inſo
lens.

Spurco, as, are, uel ſpurcor aris, ari, de-
ponens, Plugáwię/ mażę/ nieczyſto czi-
nię.

¶Conſpurco, as, are, Poplugáwiam/ po-
mázuię.

Spurius, a, um, Bękárt/ báſtert/ niewiádo-
mego oycá ſyn. Transfertur etiā ad alia
ut ſpurius uerſus, Wierß ktorego autor
nie yeſt wiádomy.

S ante Q.

Squaldus pro Squalido, Obſole-
tum.

Squalor, ſqualoris, maſ. tert. Pulgáwſtwo/
nieczyſtoſć. Proprie, Przipite plugáwoſći
zázmądzenie á zákalenie ná ſkórze. Obſita
ſqualore ueſtis, Przipádłá wßem plugáu-
ſtwem.

Squaloris plenus ac pulueris, Squa-
lor ſordeſq; ſociorum, ſqualor &
mœror. In ſqualore & luctu eſſe, W
wielkim ſmutku y żáłoſći być. Inquinatio
ſordes, ſqualor, mœror, luctus, fere ſy
nonyma.

Squaleo, es, ſqualui, ſqualere, Pełny błotá
y plugáwſtwá być.

Squallent arua, Leżą puſtę polá/ nie ſprá-
wuyą ich.

Eſt in luctu ſenatus, ſqualet ciuitas pu
blico conſilio mutata ueſte, Jeſt w ſmut
ku rádá/ lámentuye wßiſtko miáſto/ wziąwßy
ná ſię żáłobne ßáty.

Arma ſquallent ſitu & rubigine, Zbroyá
poſmiedziáłá/ záplugáwiłá ſie rdzą.

Squalidus, a, um, Záſmiedziony/ poſmiedziá-
ły/ záplugáwiony.

Squalidus auro, Lßczący ſie od złotá.
etiam dicitur.

Squalide materiæ, Niewdzięczne.

Squalide aduerbium, Plugáwie.

Squalus pro ſqualidus, obſoletum.

Squalis, li, genus piſcis.

Squama, æ, fem. prim. Luſká.

Squama æris quæ ui decutitur ab ære,
Pleśń/ trosti.

Squameus, a, um, Luskáty.

Squamificus, ſquamis ſqualens, C C.
Inſolens.

Squamifer, a, um, Co łuſki ná ſobie
ma.

Squamoſus, a, um, Luskáty/a/e. Squam-
moſum pecus pro piſcibus.

Squamatim aduerbium, Ná xtált łu-
ski.

¶Deſquamo, as, are, Oczeſuyę łuskę/ ſprá
wuyę ryby.

Deſquamare piſcem, Oczoſáć rybę. De-
ſquamare etiam de arboribus dici-
tur, Z kory wyłupić.

Deſquamare ueſtem, Stárą ſuknią wy-
chędożić á ná wendetę nagotowáć.

Squamoſus, a, um, a ſquamarum ſimi-
litudine dictus cuius cutis aſſurgit ob
aſsiduam illuuiem, obſoletum.

Squatina, æ. Niektori rodzay ryb.

Joſephus Kamedula

Squilla, æ, Varroni, ſiue Scilla Plinio, & Scella Hippocrati, Vide Scilla.

Squilla, Nieyáki rodzay ryb.

Squinitij Italiæ populi Sabelli & Samnites antea dicti.

S ante T.

Stabilio, ſtabilis, pen. cor. ſtabiliui, ſtabilitum, ſtabilire, Vſtáwiam / vtwierdzam / vmocniam Hoc ſtabilito probe & fixo, Vſtánowiwſzy to yáko ſie godzi. Stabilire Rempub. cui opponitur euertere, Vmocnić / vgruntowáć.

Stabilis & hoc ſtabile, Stáły / mocny / gruntowny / a / e.

Stabilis & firmus animus, Pewny á vtwierdzony vmysł.

Stabile & immutabile, Stabilia mala, Dlugo trwáyące náblká. Matrimonium ſtabile & certum, Pewne małżeńſtwo. Stabilis & certa ſententia, Stałe á pewne przed ſię wzięcie. Stabile eſt me patri argentum reddere, Koniecżniem przed ſię wziął / etc.

Stabilimen, & Stabilimentũ, ti, Vtwierdzenie / vmocnienie / vgruntowánie.

Stabilitas, atis, Stáłość / ſtátek. Amicitiæ ſtabilitas uacillat, Stáłość przyiáźniey ſie rozchwiáłá.

Stabilitas & firmitas idem.

¶ Conſtabilio, is, ire, idem fere quod ſimplex, Pomocniam / potwierdzam.

Stabulum, ſtabuli, neu. ſe. Stáynia / goſcinny dóm / goſpodá / kárczmá.

Stabulum confidentiæ flagitij, nequitiæ, Schadzká á zgromádzenie wſzech niecnot.

Stabulum equorum, Końska ſtáynia.

Stabulum pauonum, Páwie ſiedlisko.

Stabulo, as, are, ſed frequentius Stabulor aris, ari, deponens, Stoię, poſtánowiam ſie ná goſćińcu / wieżdżę do goſćińca. Stabulare pecus, Do obory zgániáć.

Stabulatio, onis, Stáwiánie / poſtáwienie goſći.

Strabulatio etiam Stáwienie / to yeſt przetwory w ſtáyniách.

Stabularius, ij, maſc. Kárczmarz / Goſpodarz.

Stabularius item, Máſztálerz.

¶ Proſtibulum, proſtibuli, Nierżądnych máłp á kurew poſpolitich dóm / Zántus.

Stachys huius ſtachys herba.

Stache, ſtaches, fem. Nieyáki rodzay gumi to yeſt nalepſzey mirrhi.

Stacteus, a, um, Vt myrrha Stactea, Vide ſupra.

Stadium, ſtadij, maſc. ſec. Latine curriculum, Zawód / to yeſt plác do zawodu do gonitwy.

Stadium item, Dálekość ſto pięć y dwádzieśćiá krokow w ſobie oſiegáiącą. Et octo ſtadia conficiunt miliare Italicum.

Stadiodromos, ſtadiodromi, pen. cor. Zawodnik / curſor / biegun / wyśćigácz.

Stadiodromos item, Ten iſty zawodny plác.

Stagnum, ſtagni, neut. ſe. Jeziero ſpokoyem ſtoiąca wodá / ſtoiące legnisko.

Stagno, as, are, Rozliewam / poliewam álbo záliewam / to yeſt ſtawam ſie yeziorem / zátapiam niemále pole.

Stagnare enim terram dicimus, Wodą zábráć / zátopić nieyáki plác ziemie.

Stagnatus, a, um, participium, ut terra ſtagnata, Ziemiá wodą zábráná / zátopiona álbo oplynęła.

¶ Reſtagno, exundo as, are, Przelewam / wylewam z brzegów. Reſtagnatio uerbale Wylánie / przerwánie grobley.

Stalagma, atis, neut. Vnguentum quod ſucco conſtat, Plin.

Stalagnium genus inaurium, Nonius.

Stamen, ſtaminis, neut. tert. Poſtáwá plócienna / tkácka.

Stamen etiam quicquid in colo ad nendum ponitur, Przędzá.

Stamen panni, Poſtaw ſukná.

Stamina etiam dicuntur in ligno & herbis, Koſmáćiny álbo promienie ná ziołách y drzewiech.

Stamineus, a, um, Co ku poſtáwie plótná należy. Vena ſtaminea, S máłym promykiem.

Stannum, ſtanni, neut. ſec. Cená. Plubum ſcilicet candidum, Biały olów. Nam aliud eſt nigrum.

Stanneus, a, um, Cenowy / a / e.

Stapedes Strzemioná.

Staphis huius ſtaphidis, fem. tert. Quæ etiam ſtaphis agria herba eſt, Wſze ziele álbo wilcze łyko álbo korzeń.

Staphile, uitis alba quam alij Ampeloleucen uocant, alij melothron, Calep. Biała máćicá winna.

Staphylinus,ſtaphylini,maſcul. ſecund. Nieyáki rodzay żoltego páſternaku. Statanus Deus,puerilitatis præſes antiquis creditus.

Statarius, Vide Sto.

Stater,ſtateris,maſc. Nieyáka mincá / quatuor drachmas ualens, Málem około pułzłotego náſzego polskiego / też wagá cztery kwintle ważąca.

Statera,æ,fem.prim. Inſtrumentum quo res ponderatur ſine bilancibus, Przezmian podobno.

Statera,æ,etiam pro Tympano & quas Græci Magidas uocant,Plin,lib. 33. cap.11.

Stathmos,Poſtski cug/to yeſt xxviij.włoskich mil.

Statice,ſtatices,femin,genus herbæ, Plinius.

Staticulum,li,neut.ſec.Nieyáki xtałt wiſzącego kolebzánego wóską.

Staticulum item,Słup. Apud Hieronymum.

Staticulus,ſtaticuli,ſaltator,qui nunc proſilit nunc ſtat, Macrobius lib.3. Saturnal, Pląśnik/tanecznik.

Staticulum ipſum genus ſaltationis.

Statim aduerbium prima prod.a ſtando Hnet/wnet/skoro/ bes omieſzkánia. Confeſtim & ſtatim, continuo, ſynonyma ſunt.

Statim atq; negauit, Jáko skoro záprzał.

Statim in facto ipſo, Hnet / málem ná uczynku tymże.

Statim ut Romam rediit, Jáko ſie skoro do Rzymu wrócił. Vt me ſalutauit ſtatim Romam profectus eſt, Náwiedziwſzy mie wnet ſie do Rzimu vdał. Statim Catone abſoluto.

Statina Inſula de qua Papi in Syl.

Statio, ſtitiua, Vide Sto.

Stator, ſtatoris, Vide Sto.

Statuta & Statuarius, Vide Statuo.

Statuo,ſtatuis,ſtatui,ſtatutum, ſtatuere, Vſtáwiam poſtánowiám/vmocniam vtwierdzam/vmyślam á bierzę co przed ſię. Statuo terminum, Stáwiam cél/ kres. Diem ſtatuere, Náznáczić czás.

Modum ſtatuere, Miárę vſtáwić/zákreśić.

Sic apud animum meum ſtatui, Tákem to przed ſię wziął.

De me ſtatuant quid uelint, Niechay o mnie dzierżą/rozumieyą yáko chcą.

Statuere & decernere, Poſtánowić y skázáć.

Statuere & collocare aliquam ſtatuam Słup poſtáwić.

Ante oculos ſtatuere, Przed oczimá poſtáwić.

Vix ſtatuere apud animum meum poſſum utrum peior ipſa res an peiore exemplo agatur, Nie mogę rozeznác/ oſzácowáć/oſądzić/álbo nie mogę ſie z tego wyprawić / rozumem ſwym oſięgnąć yeſli etć.

Exemplum ſtatuere in aliquo, Jednego ná przikład ynſzym skáráć/áby ſie zwłaſzczá drudzy karáli.

Statuere in aliquem exemplum idem, Finem alicui rei ſtatuere, Koniec ktorey rzeczy vczinić.

De re aliqua ſtatuere, Poſtánowienie vczinić.

Sic habuit ſtatutum cum animo hac deliberatum omnes iudices reiicere, To miał ná myśli/ tę miał wolą/ná to ſie był vdał/że ſie nie chciał żadnemu ſędziemu dáć ſędzić.

Statuere in aliquem, Nieco przeciwko komu przed ſię wziąć.

Legem ſibi ſtatuere, Sam ſobie ſtátuę vłożyć.

Locum colloquio ſtatuere, Mieyſce náznáczić ku rozmowie.

Mercedem ſtatuere, Myto s kim zmówic/etć.

Modum ſtatuere alienæ induſtriæ, Miárę vſtáwić / etć.

Statuitur ne poſt M.Brutum proconſulem ſit Creta prouincia, Skázuyą/ chcą skázáć á decret vczinić áby wyſpá Creta po Brutuſie nie byłá zá ſtároſtwo poczitána.

Macedonibus trecenti nūmi in capita ſtatutum eſt præcium, Pogłownego czinſzu ná káżdego Mácedończiká z oſobná trziſtá pieniędzy włożono.

Statuite quāti hoc putetis, Oſzácuycie yáko ſie wam to drogo zda. Senatus ſtatuit, Rádá ſkazálá.

Stipendium alicui ſtatuere de publico Z poſpolitego ſkárbu Iurgielt komu dáć/ zá yurgieltniká przyiąć.

Terminos ſtatuere, Gránice/kopce vſypáć ográniczić.

Sublimem medium arriperem & capite primum in terram ſtatuerem, Pochwyciłbych cie w pás á wynioſłbych cie ná gorę/ nogámibych cie wzgorę poſtáwił. Statutum eſt, Skazano yeſt/poſtánowiono/decret vczyniono.

Statutus, a, um, participium, Pſtánowiony náznáczony/a/e. etć. Vt ſtatuta die, Náznáczonego dniá.

Statuti pali, Poſtáwione / wbite w ziemię pale.

Statua, ſtatuæ, fem. pri. Słup cioſány zwłaſzczá/wykowány álbo vlany obraz.

Statuarius, ſtatuarij, maſ. ſe. Snycerz obraznik/ktory obrázy á ſłupy rzeże.

Statuarius, a, um, ut ſtatuaria ars, Náuká cioſánia/rzezánia/kowánia / lánia ſłupow y obrázow.

Statura, ſtaturæ, fem. prim. Wzroſt ciáłá wſzerz y w zwyż. Statura arborum, Wyſokość.

Statumen, ſtatuminis, neut. ter. Tycz/podporá/pal. Pedamentum idem, Statumina.

Statumino, as, are, Tknąć tyczy/ podpieráć.

Lapidibus ſtatuminare, Kámienne podpory czinić.

¶ Compoſita, Conſtituo, Poſtánowiam vpewniam.

Conſtitutum eſt mihi, Vdałem ſie ná to/ tákem to przedſię wziął. Conſtituere alicui ſe uenturum, Obiecáć ſie do kogo przyść.

Conſtitueram ire Romam, Miałem wolą do Rzimu yecháć.

Conſtituimus inter nos ut ambulationem pomeridianam conficeremus in Academia, Ná toſmy ſie zgodzili/zmowili ábyſmy po południu przechadzkę nie ná ynſzym mieyſcu yedno w Akademiey miewáli.

Conſtitui cum quodam hoſpite, me eſſe illum conuenturum, Obiecałem ſie do niektorego gośćiá yść. De hac re cum aliquid conſtitueris uelim mihi perſcribas, Ieſli yáką rádę wynaydzieſz/ etć.

Conſtituere quendam in locum alterius, Wſádzić ná czyie mieyſce. Diem & tempus conſtituere, Náznáczić / zákryśić.

Conſtituere diem nuptijs colloquio, &c.

Conſtitutæ nuptiæ in hunc diem, Ná ten dzień yeſt weſele vmowiono. Conſtituere pro collocare, Intra ſyluam aciē conſtituerant, Woyſko w leſie położyli. In ordinem elephantes conſtituit, Vſzykował/etć.

Conſtituere amicitiam cum aliquo, Znáć/ vgruntowáć s kim záchowánie. Neceſsitudinem cum aliquo conſtituere idem, Conſtituere ſpem in aliquo, Nádzieię ſwoię ná kogo kłáść / ná kim ſádzić.

Conſtituere ſibi aliquod genus ætatis degendæ, Poſtánowić s ſobą ná yáki ſie ſtan żywotá mam vdáć.

Conſtituere ſibi aliquem uitæ modū idem, Locum reo conſtituere, Oſkárzonemu mieyſce náznáczić.

Conſtituere regem populis, Krolá poſtánowić/álbo wybráć.

Legem ciuitati conſtiture, Státut vczinić

Conſtituere documentum, Przikład dáć.

Conſtituere oppidum, Záłożić/fundowáć miáſto.

Poſt hanc conſtitutam urbem, Po záłożeniu álbo fundowániu tego miáſtá. Ciuitates conſtituere, Miáſto zákládáć/budowáć.

Conſtituere præſidia ſua in arce legis, Wſzyſtkę ſwą obronę/vcieczkę y fundáment rzeczy ſwey ná ſtátucie ſádzić.

Conſtituere aliquem magna gratia apud regem, W wieść á wpráwić kogo w wielką łáskę do krolá.

Fines in amicitia conſtituere, Kreſy wiedzienia przyiacielſtwa miedzy ſobą vſtáwić. Vt finis aliquando iudiciariæ rei conſtitueretur, áby kiedy ſądowne rzeczy koniec ſwoy nálázły.

Conſtituit utilitas amicitiam, Pożytek przyiáźniey wynálazł álbo poſtánowił. Conſtituere æra militantibus, Zołnierzom myto vſtáwić.

Conſtituere prouinciam alicui, Dáć komu ſtároſtwo.

Conſtituere pœnam & ſupplicium in aliquem, Skáráć kogo. Dico mercedem funeris ac ſepulturæ conſtitui nefas eſſe, Mowię że ſię nie godźi dokupowáć pogrzebów.

Conſtituere mercedulas prædiorum, Co z ktorego folwárku máyą płáćić náznáczyć.

Accuſationem conſtituere, Sądowną ſkárgę álbo żálobę przed ſądem położyć.

Actionem conſtituere, Náleść obyczay ktorym ſpoſobem ktora ſpráwá má być álbo może być ná ſądzie wiedźiona/ to przed tym ſędźia czynił wysłuchawszy obudwu ſtron rzeczy áby żaden ná ſwey ſpráwiedliwośći vkrocenia yákiego nie cierpiał. Inire & conſtituere conſilium, Porádźić ſię. Controuerſiam conſtituere quod uulgo dicitur medium, Náleść rożnicę á ſrzodek álbo ſędźiemu okázáć o co grá idźie ná ktorych punkciech rożnicá naywiętſza wiśi.

Conſtituere diſceptationẽ, Zmowić álbo położyć czás ku rozbieránu rzeczy áżeby ſię śrzodek mogł náleść á rożnicá skończyć.

In re præſenti optime deliberabis & conſtitues, W obliczności gry vyrzyſz/ náleżyey obaczyſz y roſpráwiſz co będźie potrzebá.

Conſtituere iudicium dicebant ueteres & conſtituere quæſtionem, pro eo quod eſt conſtituere actionem, Sądy/ wiece/ álbo roki położyć.

Conſtituere iudicium, Wiece położyć.

Conſtituere iudicium capitis in aliquem, Oſądźić práwo o kim. Nouã quæſtionem conſtituere, Nową żálobę przed ſądem położyć.

Teſtes conſtituere, Swiádki ſtáwić. Conſtituere ius, Práwo á ſtátut wyłożyć gdy zwłaſzczá zwierzchność rádá álbo krol nieyáki ártikuł w práwie/ ktory ma nie co w ſobie trudnośći wykłádáyą/ áby od kázdego rozumian mogł być.

Conſtituere ſummam totius litis in re aliqua, Ná yednym articule ſpor á rożnicę cáłey rzeczy ſądźić/ álbo yednego ſię ártikułu naybárźiey dźierżeć.

Conſtituere iudicium in uerbis idem quod conſtituere ius, Poſteaquam uictoria conſtituta eſt, Yáko ſię ſkoro náſtało kto zwyćięſtwo otrzymał álbo zwyćięſtwá przyczyną był.

Conſtituere in digitis ſingulas cauſæ partes, Wſzyſtki częśći ſpráwy ná pálcách wyliczyć.

Conſtituere quid accidere poſſet, przeyzrzeć obaczyć co by ſię mogło przygodźić.

Conſtitutum ex omnium ſentencia. Wſzyſcy yednoſtáynemi głoſy ták ſkazáli.

Pecuniam conſtituere, Zápíſány dług obiecáć/ zápłáćić/ położyć v xiąg. Conſtitutum pro certo ſtabilito, non controuerſo, Miáſto zámknionego zkończonego/ vmorzonego, vgruntowánego.

¶Conſtitutus, a, um, participiũ, Vſtáwiony/ poſtánowiony/ vmocniony/ vgruntowány/ náznáczony/ a/ e.

Conſtitutus locus a iudicibus, Náznáczone mieyſce. Cõſtituta præclariſsime Reſpub. dilabitur, W czyſtym rządźie poſtánowiona Rzeczpoſpolita yuż ſię rozláta.

Ad cœdem conſtitutus, Quintil. Qui tibi perſæpe ad cœdem conſtituti fuerunt, Ná ktorycheś gárdle ſobie obiecował vśieść.

Pax conſtituta, Wźięty/ poſtánowiony pokoy.

Diuinitus conſtituta literarum ſtudia, Z Boſkiego przeyrzenia zrządzone náuki.

Corpus bene conſtitutum, Ciáło zdrowe/ dobrego przyrodzenia. Venire ad conſtitutum ſubaudi diem, Ná náznáczony czás.

¶Conſtitutio, onis, uerbale, Poſtánowienie/ vſtáwá/ rozrządzenie.

Conſtitutio corporum quæ alias complexio dicitur, Przyrodzenie/ Complexia/ Płeć.

Conſtitutio religionum, Vſtáwienie bożey służby.

Corporis firma conſtitutio, Mocne przyrodzenie.

¶Inſtituo, Vſtáwiam/ vmyślam/ przed ſię biorę/ też náuczam/ poſtánowiam. In animo inſtituere, Vmyślić.

Ita ut facere inſtituit, Ták yáko vmyślił vczynić/ álbo yáko przed ſię wźiął.

Quæſo ut me iudices,ſicuti facere in-
ſtituiſtis benigne attenteq; audiatis,
Proſzę was zá to pilnie áby yáko ście poczęli
mnie łáskáwie s pilnośćią słucháli. Aſtu-
tiam inſtituere.Chytrość yáką wymyślić.
Certamen ſibi inſtituere cum aliquo,
W gonitwę álbo w zapáśnictwo ſię s kim
wdáć.

Conſuetudinem inſtituere, Przyiaźń s
kim ſiąć.

Delectum militum inſtituere, Począć
żołnierze przyimowáć. Nundinas inſtitue-
re, Iármark vſtáwić. Hæredem inſtitue-
re,Zá dziedzicá wziąć/ymienie wzdáć/ zápi-
ſáć.

Hæredem inſtituere ex aſſe uel ex om-
nibus bonis,Wſzyſtko imienie komu zá-
piſáć.

Iter inſtituere, Drógę przed ſię wziąć.Na-
ues inſtituere,Gotowáć. Quinqueremē
inſtituit Neſichton, Neſichton náprzód
nálazł.

Negotium inſtituere, Sprawę nieyáką
przed ſię wziąć.

Aueo ſcire quam rerum rationem in-
ſtituat,Radbym wiedział co myśli czinić/ co
przed ſię bierze.Regnum inſtituere, Kró-
lewſtwo poſtánowić.Sermonem inſtitue-
re,Począć mówić.Sapienter uitam inſti-
tuit,Mądrze ſobie poczinał/ mądrze ſwóy
żywot ſpráwował/wiódł. Vitem inſtituere
Szczepić/ſádzić.

Quem tu a puero inſtituiſti, Któregoś
ty z dzieciń ſtwá vczył.Inſtituere atq; eru-
dire ad turpitudines, Ku złemu náu-
czáć.

Senex inſtitui lyra non eruſcebat, Nie
ſromał ſię vczyć w ſtárości ná hárfie.
¶Inſtitutio, Náuká/náuczánie.

¶Diſciplina,inſtitutio,præceptio idē,
Ratio inſtitutioq; adminiſtrandæ
Reipub. Obyczay y náuká ſpráwowánia
Rzeczypoſpolitey.

Secta,inſtitutio.

¶Inſtitutum,inſtituti, Przed ſię wzięcie/
vmyſł.

Inſtituta plur.num, Dobre poſtánowienie
vſtáwy práwá.

Conſuetudo & inſtitutum maiorum,
Obyczay y poſtánowienie náſzych ſtárſzych.
More inſtitutoq; maiorum, Wedle zá-
chowánia przodków náſzych.

S ante T.

Inſtitutum aliquod uitæ capiendum,
Obráć ſobie ſtan żywotá którego. Inſtituto
ſuo aliquid facere,Wedle ſwego przedſię
wzięcia nieco czinić.

Vti inſtituto ſuo, Swe przedſię wzięcie
przed ſię prowádzić.

Leges & inſtituta iuris publici, Vſtáwy
y záchowánia práwá poſpolitego. Ciuitatis
ueſtræ leges, inſtituta, mores, iura,
præcepta & inſtituta: Alienum ab in-
ſtitutis meis, Nie mego ſtanu. Nihil eſt
alienius ab inſtitutis meis, Nie czego ſię
kárzey nie odrzekam / nie żegnam.

Tenere idem inſtitutum in omnibus,
Swego ſię przedſię wzięcia záwżdy dzierżeć
w káżdych rzeczách/álbo yednego ſię ſpoſobu
záwżdy dzierżeć.

¶Inſtitutum pro incepto, Plin. Hæc
ſunt rerum principia & inſtituta na-
turæ. Początki rzeczy przirodzonych. Fecu-
nia ab inſtitutis ſuis abduci, Dopuścić
ſię vwieść ſwego dobrego przed ſię wzięcia łá-
komſtwem.

¶Præſtituo, Záznáczam/zákreſlam. Diem
præſtituit operi faciendo Calendis de
cembris, Dzień náznáczył.

Argento hæc dies præſtituta eſt, Ten
dzień yeſt położon/náznáczon ku kládzieniu
pieniędzy.

¶Proſtituo, Nierząd płodzęwy/dawam
ſwe ciáło ná nieczyſtość dla pieniędzy, ut
meretrices. Suam pudicitiam proſti-
tuere, Skurwić ſię. Proſtituta frons, Nie-
ſromiezliwa twarz.

¶Proſtituta meretrix dicitur, Kur-
wá.

¶Proſtibulum, proſtibuli, Poſpolita
málpá nierządna niewiáſtá.

¶Proſtibula,læ,idem.

¶Reſtituo,is,ere, Wrácam zás/poſtáwiam
ſtáwiam/też odnawiam. Reſtitue in quem
me recepiſti locum, Wróć mię ná to
mieyſce z któregoś mię wziął.

Vicos quos incenderat iterum re-
ſtituere iuſsit, Wſi które był popalił/ka-
zał zás zbudowáć. Vt ſuis reſtituam ac
reddam, Abych ya yey przyiacielóm wróci-
łá y oddáłá. Terent. Corruptum ado-
loſcentē reſtituere, Skáżonego młodzieńcá
náwróćić.

Rem perditam reſtituere, Vtrácona á záſzła
rzecz przywróćić.

Fores efractas reſtituere, Wyłamáne
drzwi nápráwić.

Domum

Domum reſtituere, Popráwić. Aciem reſtituere,Woysko zás nápełnić/ záſádzić mieyſcá zbitych.

Animum alicui reſtituere,Sercá á śmiáłośći komu dodáć. Damnatum reſtituere Skazánego ná śmierć/ ku żywotowi przywróćić.

Reſtitue nobis aliquando ueterem illam tuam calliditatem , Vkaſzże nam ſtárą twoyę chytrość. In gratiam reſtituere, Ku łáſce wróćić / ziednáć/poyednáć. Me cum Ceſare reducit, reconciliat, reſtituit in gratiam, Jedna/etć. In integrũ reſtituere, Ták náprawić yáko przed tym było.

In locum antiquum gratiæ & honoris reſtituere, Ná pierwſze mieyſce łáskę y doſtoyność przywróćić.

In locum reſtituere unde quis decidit in poſſeſsionem reſtituere , W wieść przywróćić w ymienie.

In priſtinam dignitatem, in honorem tribunicium reſtituere, Imperium populo Rom. reſtituere, Zwierzchność przywróćić/etć.

Prælium ſeu pugnam reſtituere, Podkę á bitwę zás począć/począć ſię z nowu potykáć.

Reipub. reſtituti, Z wywołánia przywróceni.

Sanitatem reſtituere & ſanitati, Ozdrowieć.

Se reſtituere ac reuiuiſcere, Reſtitui ſibi dicuntur uina, Zás czyſtemi nie mętnemi y dobremi być.

Viſum reſtituere, Wzrok przywróćić.

¶ Reſtitutio, onis, Przywrócenie ku pierwſzemu ſwemu ſtanowi/náprawienie/etć. Secundum adiunctorum uarietatem.

¶ Reſtitutor uerbale, Przywróćićiel / náprawićiel.

¶ Subſtituo, Záſádzam álbo wſádzam ná ynſzego mieyſce.

Pro eis alia ſubſtituenda, Ná ich mieyſce máią być ynſze wſádzone.

In locum & uicem alterius ſubſtituere Kim drugim czyie mieyſce záſádzić.

Subſtitutio, onis, uerbale, Záſadzenie wſádzenie ná mieyſce zeſzłego.

Status, a, ũ, & ſtatus huius ſtatus, Vide Sto

Statielli populi Liguriæ.

Stealites gemma, C C.

Stechades, Vide Stæchades.

Stega, ſtegæ , a ſτεγάζω quod eſt tego, Chyż/cháłupá/kuczá.

Stega item locus in naui contextus, Pokład ná łodzi/yátá nákrita yáloby rydwan álbo namiot.

¶ Præſtega & Triſtega dicitur.

Stela, ſtelæ, fem. Latine pilæ , Murowány słup.

Stelis genus uiſci, C C.

Stella, ſtellæ, fem. pri. Gwiazdá.

Stella etiam, Nieyáki rodzay ryb.

Stello, as, are, act. prim. Swiécę/yáſnieyę yáko gwiazdy.

Stellans, antis, participium, Swiecący/a/e.

Stellans uolatus Græce dicitur Lampyris, Lecąca / pádnąca gwiazdá.

Stellatus, a, ũ, Gwiazdeczny/gwiazdziſty/a/e Cœlum ſtellatum.

Stellifer, a, um, idem.

Stellio ſtellionis, maſc. ter. Zwierzę we włoſzech zadek máyące pſtry y świecący yákoby gwiazdá. Item nieyáki pſtry páyąk w ziemi ſię chowáiący. Taratantula alias dicta ab hac beſtiola.

Stello, as, are, dicitur pro inuidere, Zayzrzeć/ nienáwidzieć.

Stellionatus huius ſtellionatus, maſc crimen apud Iuriſconſultos a ſtellione nomen ſumpſit, quod fit cum aliquid dolo actum ſit, aut ſi quis rem aliĳ obligatam diſsimulata obligatione per calliditatem aliĳ diſtraxerit, uel permutauerit, uel in ſolutum dederit, aut ſi quis merces ſuppoſuerit uel obligatas auerterit, uel corruperit aut impoſturam fecerit, Fálſz / zdrádá chybá w kupiectwie.

Stemma, ſtemmatis, neut. tert. Latine corona ſeu coronamentum, Wieniec.

Stemma item, Rodzay/ pokolenie ſláchetkie/ y ich herby/kleynoty / helmy y ynſze znáki przodków ich.

Stẽmata dicuntur, Które Rzimiánie ná woſku chowáli ku pámiątce wiádomośći y okázowánia potomkoſtwá ſwego. Vide in dictione Imago.

Stemma etiam, Sławney znamienitey á godney pámiątki vczinek.

Stentor, ab Homero inducitur uocaliſſimus & clamoſus, unde prouerbium Stentore clamoſior.

Stephanos, maſc. Latine corona ; Wieniec.

Stephanoplocus,ci, qui coronas conficit, C C. Wianecznik.

Stephanitæ uites, quæ per ſtatumina calamorum materijs ligatis in orbiculos gyroſq; flectuntur & materijs ſubmiſſis earundem ſtatuminibus per orbem & in coronam connectuntur.

Stercus, ſtercoris, maſcul. tert. Gnóy / gówno.

Stercoreus, a, um, Gnoyowy / gowniány/ á/e.

Stercoro, as, are, act. prim. Nágnayam/ gnoyem powożę.

Vitia & faba ſtercorare agrum dicuntur, Nágnoyić. Stercorare agrũ, Gnoyem powozić.

Stercoratus, a, um, participium, ſiue nomen ex participio, Nágnoyony. Locus ſtercoratiſsimus, Cżiśćie gnoyem powożone mieyſce.

Stercoratio, onis, Nágnoyenie/ gnoyem powożenie.

Stercorarius, a, um, Gnoyowy/a/e, Vt ſtercorarius currus, Gnoyowy wóz.

Stercoroſus, a, um, Gnoyiſty. Herbæ ſtercoroſæ, Zioła ktore przi gnoyách/ álbo ná dobrze nágnoyonych rolách roſtą. Stercoroſum ſolum, Dobrze nágnoyone dno / rola.

Sterquilinium, ſterquilinij, neut. ſec. Gnoyewisko/ mieyſce zwłaſzcżá gdźie gnóy/ ſmieći y ynſze plugáwſtwá wyrzucáyą.

Sterquilinium Lonenẽ uocat, Plau. Smród mierziennik/ Kurwiogoſpodarz.

Stercutius dictus eſt ſaturnus.

Stereoncium putatur eſſe Caſſel, Miáſto w Aſiey.

Sterilis & hoc ſterile, neut. Niepłodny. Februarius ſterilis, In gignendo ſterilis, amor ſterilis, Który ſwey gamratce nie ma co dáwáć/ vbogi.

Nullum temporis punctum ſterile, beneficio, Krom dobrodźieyſtwá.

Sterileſco, is, ere, neut. tert. Płonieię / ſtáyę ſię niepłodnym.

Sterilitas, ſterilitatis, fem. ter. Niepłodność/ płonność.

Sterno, ſternis, ſtraui, ſtratum, ſternere, act. tert. Porzucam/ porážam. Sternere hoſtium copias, Porážić woysko nieprzyiaćielſkie. Proprie Hiſtoricorum, ſternere ferro, Siec.

Sternere item ſignificat, Słáć/ roſpoſtrzeć/ przikryć.

Sternere equum, Koniá oſiodłáć. Lectos ſternere, Posłáć.

Flores humi ſternere, & ſternere humum floribus, Kwiatków po ziemi nátrząść.

Triclinia ſternere, Przigotowáć/ przipráwić prze goście śiedzenie.

Sternitur omne ſolum iaculis, Pełná ziemiá ſtrzał.

Sternere locum ſaxis, Kámień położyć.

Viam ſternere, Obrukowáć drogę. Sternere ſe ſomno, Położyć ſię/ yść ſpáć. Sternunt corpora paſsim, Tráca/ zábiyáyą ludźie y tám y ſám.

Quum omni parte cede ingenti ſternerentur, Gdy ze wſzech ſtron wielką ſzkodę w ludźiech cżinili.

Stratus, a, um, Posłány/a/e. Vt ſtratum triclinium, Przigotowáne/ przipráwione śiedzenie.

Via ſtrata, Brukowána/ kámieniem położona/ nágácona drogá.

Stratus ad pedes alicuius, Vpádły przed kim ná krzyż. Stratum lectum, Posłáne łoże.

Stratum, ſtrati, maſc. ſec. ſubſtantiuum Posłánie, też vbrukowána drogá.

Strages, ſtragis, fem. tert. Porážká / poráženie.

Stramentum, ſtramenti, Słomá do słánia.

Stratorium, ij, in Biblijs, Deká ná łoże/ álbo naſtołká ná koń. Barbarum, Sternax equus, Który rad miece/ zruca.

Stragula, læ, fem. prim. Wſzeláki nákryćie/ deká/ rogoża też może być zwána.

Stragulum, ſtraguli, Koc. Inſtragulum, idẽ

Stragulatus, a, um, in Biblijs in modum ſtragulæ.

¶ Compoſita, Conſterno, conſternis, conſtraui, conſtratum, conſternere, Pośćielam/ rośćielam. Aream conſternere ſilicibus & lapide, Kámieniem vbrukowáć/ vsłáć.

Conſternere contabulationem lapidibus lutoq;, Tło/ ziemię polepić / kámieniem położyć.

Cubilia gallinarum conſternere, Conſtratæ naues tempeſtatibus, Pokáżone/ roſruſzone.

¶ Conſterno, as, are, Przeſtrzáſzam / rzucam o ziemię/ záſmucam.

Conſternari dicitur animus, Vpáść ſerce/ vmysł.

Animos conſternare, Przeſtráſzić. Pauida & conſternata multitudo, Boyázne y wylękłe poſpólſtwo.

Animo conſternari, Nie mieć ſercá/lękáć ſie.

Conſternare hoſtes, Porážić nieprzyiacielе.

¶Conſternatio, Zlęknienie / zámyślenie/ vpádnienie ſercá.

¶Conſternatus,a,um, Wylękły / przeſtráßony/a/e. Conſternatiſsimo animo eſſe.

¶Externo,as,are, ueteres dixerũt, pro dementem facere.

¶Externus,a,um, Obcy/cudzy/a/e.

¶Inſterno, Náścielam/nátrząſam/ nákrywam. Tabulas ſuper inſtrauit, Tárcicámi wierzch położył. Inſtratus ornatu regio, Przibrány / przicędożony królewskim odzieniem.

¶Inſtratum, inſtrati, ſubſtantiuũ, Deká kołdrá.

¶Inſtragulum,li, idem quod ſtragulũ

¶Perſterno, idem quod conſterno.

¶Perſtratus,a,um participium, Roſpoſłány/a/e.

¶Proſterno, Porażam / porzucam o ziemię w ziemię vtłukam. Proſternunt acies proterunt armatos, Porażáią woyská / po zbroynych słápią, Proſternere corpora humi, Położić ſie ná ziemi. Perfregit ac proſtrauit omnia cupiditate & furore Wßiſtko wniwecz obrócił. Abiicere ſe atq; proſternere, Náżbyt ſie vniżyć y vkorzić nic o ſobie nie dzierżeć. Proſtratæ religiones. Rozrußone/roſproßone/w niwecz obrócone Boże służby.

Proſternere atq; obterere obtrectationes maleuolorum.

¶Subſterno, Podścielam / potrząſam. His oportet ſubſterni frondem, aliudue quid in cubilia quo mollius quieſcant, Muśi pod nie podesłáć liścia/chroſtu / álbo co tákowego áby miękcey leżeć mogli. Nidos moliſsime ſubſternere, Gniazda miękkuśieńko násłáć. Semina hordei ſubſternere, Podtrząść/podſypáć. Herbam ouibus ſubſternere, Trawy owcóm potrząść.

¶Subſtratus huius ſubſtratus, Podesłánie/potrzęſienie.

¶Subſtramen, ſubſtraminis, To co podścieláią/máteria podścyłánia.

¶Superſterno, Z wierzchu náścielam/ nátrząſam.

¶Interſterno, Prześcielam/przetrząſam co.

Præſterno, Przedtym náścielam.

Sternuo, ſternuis, ſternui, ſternutum, ſternuere, neut. tert. Kicham/ párskam.

Sternuto,as,are, frequentatiuum, idem.

Sternuatio,onis, uerbale, Kichánie / parskánie.

Strenutamentum,ti, idem.

Sterogonia, genus thuris quod latini maſculum dicunt, C C.

Sterquilinium, Vide Stercus.

Sterto, ſtertis, ſtertui, ſtertere, neut. tert. Chrápię/ ſpię twárdo, Metaph. Długo ſypiam/gniję.

Steſichorus,ri, maſc. ſec. Známienity Poetá. Inter Lyricos natione Siculus.

Steſichorites numerus octonarius a Steſichori ſepulchro, quod octo talorum figura confectum eſt, C C.

Stibadium, ſtibadij, Zedel/ vsłáne ſiedzenie ſtołowe.

Sella, abacus, triclinium fere idem.

Stibium, ſtibij, ſiue ſtibi abſolute uulgo Antimonium, Biały kámień w kopáninách śrebrnych bywa naydowan / którym oczy cziścią y wychędażáią / podobno kálcedanowy kámyk. Hunc alij Alabaſtrum alij Turbaſin appellant.

Stichus, maſc. Wierß/rząd.

¶Diſtichum, Dwa wierßá.

¶Tetraſtichum, Cztery wierße.

¶Hemiſtichium, Pułwierßá.

Stigma, ſtigmatis, neut. Latine nota uel ſignum, Piątno/znák/cechá. Metaphor. Lekkość/ſromotá/zelżywość/zła sławá. Stigmata imprimere uel inurere, Nipiątnowáć/to yeſt zelżić/zeſromocić.

Stigmaticus,a,um, Nápiątnowány/náćechowány. Metaph. Zeſromocony/ zelżony.

Stigmoſus,a,um, idem.

Stigo,as,aui,are, act. pri. id eſt ſtimulo, irrito, Podußczam / podßczuwam / drażnię.

¶Compoſita, Inſtigo, idem, Aliquem ad alterum inſtigare, Podußczić kogo ná kogo.

Sermonibus alicuius inſtigari, Być podußczon/ podeßczwan cziyemi powieściámi/ álbo zápalić ſie z ßcziyey powieśći przećiwko komu.

¶Inſtigans, antis, participium, Podußczáiący.

Inſtigante Deo, numine.

¶Inſtinctus,a,um, Podußczony/pobudzony.

¶Inſtinctus huius inſtinctus, Podußczenie / pobudzenie/nádchnienie. Sine cœleſti inſtinctu, Króm niebieskiego nádchnienia.

Inſtinctu diuino afflatuq; futura prædicere, Zá nádchnieniem boskim prorokowáć.

Alicuius inſtinctu facere, Zá podußczeniem cżynem cżinić.

¶Inſtinctor, inſtinctoris, Podußcziciel/ pobudziciel. Caſtigo, Karzę/ słowy nápominam.

Caſtigare literis, Przez liſt kárać. Caſtigare dictis, Segniciem alicuius caſtigare, Wyrzucáć komu ná oczy yego leniwſtwo.

Moras caſtigare, Z omießkawánia kárać/ łáyáć. Caſtigare librum, Polepßić xięgę/ błędy wyrzućić.

Improbos caſtigare, Zle skárać. Vinculis & carcere caſtigare, Polepßić ſię.

Caſtigatus animi dolor, Vmnieyßona żáłość.

¶Caſtigator, caſtigatoris, uerbale, Ktory słowy karze nápominá/ á wiedzie ku dobremu.

¶Caſtigator ſeculorum, Ktory przeßłe wieki karał.

¶Caſtigator lachrymarum atq; mercium, quærelarum.

¶Caſtigatio uerbale, fem. tert. Karánie kárá/ nápomnánie. Animaduerſio & caſtigatio omnis contumelia uacare debet, Napomnánie nie ma być s gniewem á s vrągániem cżiniono.

¶Caſtigatiuncula, læ, dimin. CC.

¶Caſtigabilis, le, Kárny/ álbo godny karánia.

Stilbon, ontis, Mercurij ſtella.

Stilla, læ, fem. prim. diminutiuum a ſtiria, Kropia álbo kroplá. Gutta idem, Mieyſce zwłaßcżá ná ktore wodá á kropie ſciekáyą z dachu.

Stillo, as, are, act. prim. Kápam/ kropię. Stillare lachrymam & lachryma, in ablatiuo arbores dicuntur, Pußczáć z ſiebie gumi/ kley/ żiwicę. Stillās pugio, Krwią płußczący.

Stillatio, onis, uerbale, Kápánie/ kropienie.

Stillatitius, a, um, Kápáyący. Vt reſina ſtillatitia, Zywicá z drzew kápáyąca/ ciekąca.

¶Compoſita, Deſtillo & Diſtillo, Sciekam/ skápam/ ſchodzę.

¶Diſtillare item ſignificat, Wódki palić álbo ziołá palić áż z ſiebie kropie pußczáyą.

¶Diſtillatio, onis, Palone wódki/ też ściekánie/ skápánie.

¶Diſtillatio etiam, Flegmy z głowy w nos ściekánie/ rymá/ ſápká.

¶Inſtillo, Wkápam/ wkropiam w co/ álbo ná co wpußczam.

Lumini oleum inſtilles, Przikrop oleiu ná knot áby łepiey gorzáło. Inſtillant guttæ ſaxa, Kropie pádáyą ná kámienie. Aliquid alicui inſtillare per translationem, Wliać/ wpuścić/ wkropić co komu/ to yeſt przipomnieć/ poßeptáć.

¶Inſtillatio, Wkápánie/ álbo nákápánie/ nápußczánie.

¶Extillo, as, are, Inſtillo contrarium, Wykápam/ wyciekam.

Extillare lachrymas, Płákáć/ łzy pußczáć.

Stilobatæ, Vide *Stylobatæ*.

Stimmi nomē indeclinabile idem quod Stibium.

Stilpho, ſtilphonis, maſc. tert. ueteribus idem quod Nanus, Kárzeł/ máły męzyk.

Stimulus, ſtimuli, maſc. ſec. ruſtica fuſtis qua boues ſtimulant, Kożicá/ pálicá/ pręt.

Stimulus per translationem, Wßiſtko to co kogo vpychá/ doliega/ dołucza/ popußcza á doymuie komu. Vnde dicimus ſtimulus conſcientiæ, Niepokóy ſumnienia/ trapienie.

Admouere alicui ſtimulos, Przipiec komu/ pobudźić/ oſtrogámi wezbráć.

Stimulam Deam ueteres dixerunt quæ ad agendum aliquid ſtimularet, CC.

Stimulo, as, are, act. prim. Podußczam/ pobudzam/ nápominam. Stimulat animum cura, Stáránie vmysłu dopieka/ to yeſt troßczę ſię/ trapi mie nieco.

Accendere & ſtimulare & incitare, ſtimulare ac pungere quaſi ſynonyma eleganter componuntur in oratione.

Stimulat me ſolicitudo, Dopieka/ doymuie mi, trapi mie ſtáránie.

Stimulatio, fem. tert. uerbale, Popychánie/ pobudzánie/ dopiekánie/ podußczánie.

Stimulator, oris, maſculin. tert. uerbale Pobudziciel/ podußcziciel.

Stimulator & concitator ſeditionis, Pobudziciel zwády.

Stimuleus, a, um, Kożiczny/ páliczny. Obſoletum.

¶Exſtimulo idem fere quod ſimplex, Pobudzam/ poduſzczam / ciſnę kogo k czemu.

Stingo & ſtinguo, is, xi, ctum, Gáſzę. Minus iam eſt in uſu ſed compoſita, Extinguo, extinguis, extinxi, extinctum, extinguere, Zágáſzam. Metaphor. Zágládzam/ zátrácam/ zábiyam.

Extinguere ignem, flãmam incendium Zágáśić/ etć.

Extinguere animam alicui, Zábyć/ pozbáwić kogo żywotá. Bellum extinguere, Woynę zgáśić/ vſpokoić. Conſuetudo & familiaritas extincta, Przyiaźń y towárzyſtwo zgáſło.

Extiguere famam proditionis, Sławę zdrádliwośći zátłumić. Formam extinguere, Xtałt zágáśić / to yeſt nie xtałtownie grubo vczinić.

Extinguere familiaritates, Dobre towárzyſtwo w niwecz obróćić. Extinguere ſuam infamiã re aliqua, Nieyáką rzeczą sławy ſwey rátowáć cnotliwym vczinkiem złą sławę zágáśić.

Gratiam extinguere, Leges exſtinguere, Práwá w niwecz obróćić. Morbo extingui, Od ciężki choroby vmrzeć. Obliuione extingui, Rumorem extinguere, Sławę zátáyić/ zátłumić.

Extincta omnis ſpes adipiſcendi, Zadney nádzieye nie mam ábych mógł k temu przyść.

Extincta uox omnium ſilentio, Wſzyſcy vmilkli. Extinguere urbem aliquam, Z gruntu wywróćić.

Extincta urbis ueſtigia, Zágłádzone.

Extinctus homo dicitur qui mortuus eſt.

¶Extinctor uerbale, Vſpokoiciel/ zágáśiciel. Extinctor coniurationis, zátłumiciel ſprzyſiężſtwá. Extinctor incendij, Vgáſiciel ogniá. Extinctor patriæ, Zátráćiciel oyczyzny. Extinctio uerbale, Zágáſzenie.

¶Diſtinguo, Rodzielam/ roſpráwiam/ rozwodzę yedno od drugiego. Diſtinguere ac ſeparare, Dijudicare & diſtinguere uera a falſis, Fałſz od prawdy odſadzić y rozeznáć.

Diſtinguere grauiora opera luſibus iociſq;, Potrzebne ſpráwy zá ſmieſzki á kunſztowánie zámienić.

Diſtinguere gemmis coronam Wieniec perlámi przeſádzáć. Diſtinguere etiã ſignificat, Vpárzyć /rozſadzić/ przeplatáć.

¶Diſtinguor paſsiue, Cic. Nota uerũ diſtinguebatur a falſo, Znákiem nieyákim prawda od fáłſzu byłá rodzielona / znáczona.

Diſtinguuntur inter ſe caudis, Różne ogony máyą/ nie yednákie.

¶Diſtinctio, onis, uerbale, Rozdzielenie/ cechá/ zn. k rozdzielenia. Diſtinctio pugnãtium ſentenciarum, Różność / rozeznánie przećiwnych ſentencey. Cauſarum diſtinctio, ac diſsimilitudo.

¶Diſtincte aduerbium, Różnie/ rozdzielnie.

Diſtincte & explicite uerbis dicere, Rozdzielnie á yáſnie mówić. Diſtincte ſcribere, Jáſnie / rozdzielnie piſáć.

¶Interſtinguo, Przedzielam/ przeſádzam.

¶Interſtinctus, a, um, participiũ, Marcianus ſtellantibus oculis interſtinctos. id eſt, Diſtinctos Budæus dubitat an ſit legendum intertinctos.

¶Inſtinguo, uel inſtingo, id eſt, intus commoueo, Wnątrz poruſzam. Inuſitatum uerbum, ſed eius deriuatiua Inſtinctus de quo ſupra in uerbo Stigo.

¶Reſtinguo, Zátłumiam/ záduſzam/ gáſzę/ zágłádzam. Ardere & reſtringuere contraria, Incendium reſtinguere, Ogień zágáśić/ zálać / záduśić. Omnium cupiditatum ardore reſtincto, Záduśiwſzy pałánie wſzech żądliwośći.

Flammam reſtinguere, Płomień vtłumić.

Improbitatem reſtinguere, Niecnotę wykorzenić. Iracundias & cupiditates reſtinguere, Gniewu y nierządnym chćiwośćiam ſię odyąć. Sermones ſiue rumores reſtinguere, ſitim reſtinguere, Prágnienie vgáśić.

Genus ſuum reſtinguere, Pokolenie ſwe zgłádzić.

Inceſum reſtinguere, Zápalonego/ rozgniewánego vbłágáć/ vkoić.

¶Reſtinctus, a, um, participium, Zágáſzony/ záduſzony/ zálany/ álbo vlany/ a/ e. Bellum reſtinctum.

¶Reſtinctio uerbale, Zágáſzenie/ záduſzenie/ etć.

¶Reſtinctio ſitis, Vgáſzenie prágnienia/ nápicie.

Stipa, Vide Stupa.

Stipator, Vide Stipo.

Stipendium, ſtipendij, neut. ſec. Myto żołnierzkie/ żołd. Facere ſtipendia, Służić żołnierzką. Facere ſtipendia pedibus, Drapską służyć. Decernere ſtipendium alicui Dáć mu ná poczet. Afficere ſtipendio idẽ,

Primis duobus ſtipendijs, W pierwßych dwu lieciech ſłużby yego. Mereri ſtipendia Zołnierskim ſie żywotem obchodzić. Numerare ſtipendia uel perſoluere, Zápłácić myto. Stipendium conferre, Vide Confero.

Stipendium aliquando ſignificat, Czinß pobor/tribut.

Stipēdiarius, a, um, id eſt, tributarius qui ſoluendo ſtipendio obnoxius eſt, Czinßowník ktory zwłaßczá dań/pobór/ y ynße podátki winien dáć. Vectigal ſtipendiarium, Vſtáwiony pobór.

Stipendialis, le, idem quod ſtipendiarius Calep. ex Sidonio inuſitatum.

Stipendiatus, a, um, & ſtipendioſus, a, ū, Zołnierz/ żurgeltnik z myta służący. Mercenarius alias.

Stipendior, aris, ari, Służę żołnierzką. Plin. Regi eorum peditum ſexcenta millia equitum, x x x. millia Elephantorum, nouem millia per omnes dies ſtipendiantur, Służą zá myto/máyą służbe ná ták wielkie poczty.

Stips, ſtipis, uel ſtipis huius ſtipis, fem. t. Mincá/monetá álbo ze złota álbo z śrebrá.

Mercenariæ ſtipis ancilla, Málpá/kurwá/ktora zá pieniądze káżdemu k woley yeſt.

Cogere ſtipem, Zgromádzáć/zbieráć pieniądze, Stipem conferre, Dań/ pobór dáwáć.

Stipem confert hæc res, Przinośi tá rzecz pieniądze, Stipem ſpargere, Pieniądze rozrzucáć/hoyrym/rozrußnym być.

Stipes, ſtipitis, maſc. ter. Kół/pal/pniak. Et per translationem accipitur pro ſtulto, inſulſo, & fatuo, Głogus/ błazen.

Stipo, as, aui, are, act. prim. id eſt, rimas obturo, condenſo, Zátykam/zápiekam/zátwárdzam.

Conſtipo idē, item ſtipare, circundare defendendi cauſa, Wokół obſtępić.

Stipatio, onis, uerbale, Obſtąpienie wokół.

Stipator, ſtipatoris, maſc. tert. qui in nauibus ſtipam hoc eſt, ſtupam componit, Zátykácz/ vtykácz ten zwłaßczá ktory z zgrzebi z chuſt pilki czini w łodzi do zátykánia dziur.

Stipatores etiam, Drábánci/hánczárowie ktorzy piedzią od ſwego páná nie zwykli odſtępowáć.

Stiparius, a, um, quod ad ſtipandū pertinet, Co ku vtykániu należy. Vt malleus ſtiparius, Młot do zátykánia należący ktorym zwłaßczá pilki z zgrzebi vczinione w dziury wodne bywáyą wbiyáne.

Stipticus, a, um, Obrzazny/obrzask w ſobie máyący/álbo zátykáyący/zápiekáyący. Scribit & per ypſilon.

Stips, ſtipis, uel ſtipis huius ſtipis, Vide Stipendium.

Stipula, ſtipulæ, calamus frumenti, Słomá żytna/ źdźbło.

Stipula item, Rżisko ktore zoſtáwa poożęciu żytá.

Stipulor, aris, ari, dep. pri. Pytam/żądam/ yeſliby chciał temu doſić czinić co zákázuye/ álbo náyduye. Sed proprie ſtipem obligo pecuniam ſpondeo, Obiecuyę/pieniądze ná poczet/ żołd. Quantum uis ſtipulare & protinus accipe quod do, Iuuenal. Żąday ile chceß á hnet weżmi coć dáyą. Hic in actiua ſignificatione ponitur.

Stipulor abs te, Pytam álbo żądam od ciebie. Aliquando paſsiue ſignificat ſtipulor, Bywam pytan. Eſt uerbum commune & contractibus accommodatum.

Stipulans, antis, participium, Pytáyący.

Solenniter ſtipulanti promiſit, Yáwnie pytáyącemu yeſliby to álbo owo chciał trzimáć/przizwolił/obiecał/przirzekł/ podyął ſie trzimáć.

Stipulator, ſtipulatoris, maſcul. tert. cuius correlatiuum eſt promiſſor, Ille qui per interrogationem obligat promiſſorem, Pytácz/dowiádowník ktory miedzy ſtronámi hánduye/ yeſliby to álbo owo chcieli trzimáć/ y zákład miedzy niemi zákłádá.

Stipulatio, onis, fem. tert. Przirzeczenie/ podyęcie ſie pełnić y czinić doſić przikázáney/ náydzioney á poſtánowioney rzeczy.

Stipulatus huius ſtipulatus idem quod ſtipulatio.

Stipulatiuncula, læ, diminutiuum.

¶Compoſita, Adſtipulor ſeu Aſtipulor, pen. cor. aſtipularis, ari, Przizwalam zgadzam ſie. Aſtipulari alicui, Przizwolić komu.

¶Aſtipulatio, aſtipulationis, Przizwolenie.

¶Aſtipulatus huius aſtipulatus idem.

¶Aſtipulator, oris, Ktori kogo náśláduye przizwala komu/ yednego s kim mniemánia yeſt.

¶Inſtipulor, idem quod ſimplex.

¶Reſtipulor, Nieprzizwalam.

Stiria, æ, gen. fem. Sopel lodowy.

Stirps, ſtirpis, cum de homine dicitur, fe. tert. dicitur & Stirpis huius ſtirpis, teſte Seruio, Potolenie / poczatek rodzáyu. Stirpe ad eum bona redierunt, Spádlo ymienie nań potomnym obyczáyem.

Stirps cum de arboribus dicitur, eſt g. maſc. Rodzay / korzeń / pień ßczep drzewá ktőrego. Inuenitur etiam fœmininum.

Stirpices qui ſtirpes euellunt, Calep. ſine authore.

Stirpeſco, is, ere, Przi pniu zoſtawam / nierozraſtam ſie / zápprziewe / zálißewe / bes owocu bywam / nie rodze.

Stirpitus aduerbium, Z gruntu / z fundámentu precz. Stirpitus eradicare, Z gruntu wykorzenić.

Stirpo, as, are, id eſt, radices aufero, Korzenie / odeymuye.

¶Extirpo, as, are, Wykorzeniam. Extirpare & funditus tollere uitia, per translationem, Zgládźić / wykorzenić. Humanitatem extirpare ex animo, Nieludzkim okrutnym kogo vczinić.

Extirpatio, onis, Wykorzenienie / zgládzenie / wyplenienie.

Stiua, ſtiuæ, fem. prim. aratri manica quæ tenetur in manibus cum aratur, Kozicá.

Stlata, æ, fem. pri. genus nauigij lati, Feſtus.

Stlatarius qui ſtlata uehit.

Stlatarius, a, um, adiectiuum, Stlata aduectus.

Stlembus, bi, maſc. ſec. Grauis & Tardus obſoletum.

Stlitibus iudicandis, dicebant ueteres pro litibus iudicandis, Sipont.

Stlopus, ſtlopi, maſc. ſec. Klásnánie yezikiem álbo gebą gdy zwlaßczá yeden policzki nádmie á ták vſtámi trzáśnie / klaśnie / álbo puknie.

Sto, ſtas, ſteti, ſtatum, ſtare, neut. pri. Stoye tez trwam dzierze ſie ſwego przedsie wzięcia tez dzierze / pelnie / czynie doſić. Dum ante oſtium ſto, Gdym przed drzwiámi ſtal.

Stare etiam de inanimatis dicitur, ut eſt nauis, flumē, currus, ſol, ſtare dicuntur, Stare & fugere contraria, Sta charine, Poſtoy ták Chárine. Quum ei qui ſteterit nihil tale euenit, Gdy temu ktőri ſpokoyem ſtal nie ſie tákowego nie przigodźilo.

Stare conuentis & ſtare pactis, Vmowione rzeczy pelnić / doſić czynić poſtánowionym rzeczōm. Stat a me, Przi mnie ſtoyi / zá mną te rzecz czyni. Stat a cauſa bonorū, Dzierzy s dobremi. Stetit ad eam diem ciuitas illi Lycurgi legibus, Trwálo á opierálo ſie áz do tego dniá zá prawy Lycurgowemi.

Stare animis, Stalemi á ſmiálemi być. Stare conditionibus & conuentis, Vmowione rzeczy trzimáć. Stare conſilio alicuius, Dzierzeć ſie yego rády. Stare contra aliquem, Przeciw komu być. Stare a mendatio contra uerum, Zá lzą przeciw prawdzie pomágáć.

Æquitas cum aduerſario ſtat, Spráwiedliwość yeſt przi przeciwney ſtronie. Stare decreto ſenatus, Przeſtáć ná vznániu pánōw rádnych.

Fide ſtare, Wiáre trzimáć. Stat parum fides apud eum, Nie bárzo pewnego slowā.

Stare fabula dicitur, Podobáć ſie ludu. Firmum ſtare, Stalym być. In acie ſtare, W ßiku ſtać.

In eadem ſententia ſtare, W yednym mniemāniu trwáć. Iudicio alicuius ſtare, Przeſtáwáć ná czijem zdāniu. Iureiurando alicuius ſtare, Spuśćić ſie á wierzić czijey przisiedze.

In fide ſtare, iudicata re ſtare, Oſadzoney rzeczy doſić czynić. Stat ius exemplis Práwo ſie gruntuye ná przikládách. Stare meliore loco, W lepßey fortunie być. Vt Reſpub. ſtat meliore loco; Dáleko ſie teraz lepiey okolo Rzeczypoſpolitey dzieye niz przed tym. Opinione alicuius ſtare Fundowáć ſie ná czijem mniemániu / dzierzeć ſie yego.

Stat per me, per te, per illum quo minus id fiat, Yam w tym / tyś w tym / on w tym / yß ſie to niedzieye. Stare pro aliquo Stáć zá kim / pomágáć mu. Ordine ſtare, Zá dobrym rządem á poſtānowieniem trwáć Promiſsis ſtare, Obiecániu doſić vczynić.

Stat illi res centum talentis, Stoyi go rzecz ſto funtōw / to yeſt koßtuye pláci ſto funtōw.

Stetit ſanguis, Przeſtálá. Ea omnes ſtant ſententia, Wßiſci ſą tego mniemánia. Stat ſententia, Ná tom ſie vdal / nie vczynie tego ynáczey.

Stat ſententia non minuere copias, Nie mam woley vmnieyßáć ciągu woyska zolnierskiego. Eodem ſtatu ſtare, W tymże

ſtanie trwáć. Stat conferre manũ Æneæ Pewnem przed ſię wziął potykáć ſie s Aeneaſem.

Multo ſanguine ac uulneribus ea pœnis uictoria ſtetit, Wiele krwie y ran Cártáginenſes to zwycięſtwo koſztowáło. Magno ei ſtetit ea nocte abſentem fuiſſe, Wiele go to koſztowáło że tey nocy nie był obliczny.

Omnis in Aſcanio ſtat cura parentis, Ni ocz ſie bárziey nie ſtára ociec yáko o Askániuſá.

Cum in Senatu pulcherrime ſtaremus Gdyſmy pięknie w rádzie ſtały. Statur impersonale, Terent. Quid agitur? P. Statur, Co ſie dzieye? P. Stoyi ſię. Standum eſt epiſtolis Domiciani, Muśi ſie przeſtáć ná liściech Domicianowych. Magno ſtetit, Wiele koſztuye. Per me non ſtat, Nie yam w tym winien.

Stans, ſtantis, participium, Stoyący / też trwáyący.

Status, a, um, Pewny/ſtały/a/e. Plin. Propter ſtatos ſyderum curſus, Dla pewnich biegów planet niebieskich. Statis diebus, Pewnych dni.

Stati reditus, Pewne náznáczone dochody.

Status dies cum hoſte, Nárzeczony/vmowiony czás potykánia z nieprzyiacielem. Solenne & ſtatum ſacrificium, Pewny vroczyſty obchód.

Status, huius ſtatus, m. q. Stan/poſtáć/ſpoſób/obyczay/xtalt/wzroſt/też vrząd. Srofæ laudant longiſsimi ſtatus, Swynie bywáyą chwalone które ſą dlugiego wzroſtu.

Status apud Rhethores, Punkt á náypirwſzy ártikuł / ná którym rzecz wiśi. Status corporis, Poſtánowienie/wzroſt ciáłá. Me ſtatus Reipub. non delectat, Nie mie nie cieſzy ten ſtan Rzeczipoſpolitey. Amittere ſtatum uitæ, Zyć ná fortunie. In ſtatu ampliſsimo collocare, Ná wyſoki ſtan wſádźić.

Concidere ex amplo ſtatu, Vpáść z wyſokiego ſtanu.

Conuellere de ſtatu, Odwieść ſwego ſtanu.

Conuellere Reipub. ſtatum, Rzecz poſpolitą zniſzczyć/pokázyć. De ſtatu ſuo declinare, Ynaczey czynić niźli przyſtoyi. Deducere aliquem de ſtatu uitæ ſuæ, Zwieść kogo z ſtanu żywotá yego. Aduerſarium de ſtatu deiicere, Zámotáć mu rzecz / vwieść go z rzeczy przedniey ſzego punktá. Aliquem de ſtatu ſuo deterrere, Z yego przedśięwzięcia odſtráſzyć. Dimouere de uel ex ſtatu, Zámotáć kim/Ruſzyć go z yego vmyſłu.

Peruenit in hunc ſtatum Reſpub. K temu ſtanowi przyſzłá. Tenere ſtatum ſuum W ſwym ſtanie trwáć. Tueri ſtatum ſuũ ibidem.

Figere & fundare ſtatum Reipub. Fundowáć ſtan Rzeczypoſpolitey.

Stabilis & hoc ſtabile, Stały / mocny/gruntowny/pewny.

Stabilitas, atis, fem. ter. Stałość/pewność/ gruntowność.

Stabilio, is, ire, firmare, Vide ſupra.

Statio, onis, fem. ter. uerbale, Vt Statio nauium, Brzeg morski/port.

Statio militũ, Straża żołnierska/ſzyk/huff.

Statio item, Poſpolity płác ná który ſię zgromádzáyą.

Statio item, Stan álbo ſtanie. Cic. ad Atticum lib. 6. Athenis Statio mea nunc placet, Podoba mi ſie teras mòy ſtan w Athenieh.

Statiuncula, læ, dimin.

Stationalis, & hoc ſtationale, id eſt firmiter ſtans, Mocny/ſtały/trwáły.

Stationarius, a, um, ut Stationarij milites ad cuſtodiam & ſtationes deſignati, Straż żołnierska. Calepin. ſine autore.

Statiua, ſtatiuorum uel ſtatiue ſtatiuarum Obóz/położenie woyská.

Statiuus, a, um, ſtatiua caſtra idem.

Statarius, a, um, a participio ſtatus, id eſt, ſtabilis & idoneus ad ſtandum, ut ſtatarij milites, Swego mieyſcá y ſtrożey pilnuyący/álbo dobrze ſwe mieyſce záſádzáyący.

Stataria comedia, Dobrze ſtała comedia s chucią y s pilnóścią áż do końcá słucháná.

Statura, æ, fem. pri. Wzroſt ludzki náżwyſz.

Statumen & ſtatumino, Vide ſupra,

Stator, ſtatoris, maſc. tert. Qui ad magiſtratũ aſsidue ſtat, Mieyſcki párobek/butel

¶ Comp. Adſto, ſeu Aſto, aſtas, aſtiti, aſtitũ uel aſtatũ, aſtare, Stoyę przy kim/ przyſtępuię ſie do kogo.

Vix aſto præ formidine, Ledwey ſtoyę ná nogách dla boyáźniey. Aſta atq; audi Przyſtęp ſie słuchay. Aſta te amabo, Proſzę cie poſtóy.

Aſtare ingenua, Vklęknąć. Aſtare in conſpectu, W obliczności ſtáyąc. Aſtante illo, W yego obliczności gdy on przy tym ſtał.

Aſtante & audiente Italia tota, W oblicznoſci

noſci wßyſtkiey wloskiey ziemie. Aſtare ad tumulum, id eſt, iuxta ſtare, Podle grobu ſtác.

Aſto aduocatus cuidã amico, Stoyę tu/yeſtem tu obliczny ymieniem przyiacielá mego rzeczy yego przyſtrzegáć y práwem ſpieráć chcąc.

Aſtant ſerui menſis dominorũ, Stoyą przy ſtolech/sluzą do ſtolá. Aſtitit mihi contra, Byl przeciwko mnie.

¶Aſtes, aſtitis, Ktory práwie podle kogo ſtoyi w ßyku.

¶Conſto, Poſtawam/ trwam/yeſtem pewny.

Non conſtat ei color nec uultus, Nie ma zadney pewney fárby álbo okráſy. Conſtitit nuſquam, Nigdziey nie poſtal. Triduum Romæ conſtitit, Trzi dni prze mießkal álbo odpoczywal w Rzymie. Conſtare ſibi, Wiedziec co mowić/ nie bladzić rzeczą.

Non conſtat ſibi hac in parte Græcorum diligentia, Nie zoſtawa przi ſwey zwykley á záchowáley pilnoſci/álbo odſtrzelilá ſie od ſwey zwykley pilnoſci. Ille ſibi conſtat, Wie yáko ſie ma ſpráwowáć/dzierzy ſie ſwego przedſię wzięcia.

In ſententia conſtare, W ſwym mniemániu trwáć.

Conſtant ſententiæ, Są yednákie/zgadzáyą ſie

Conſtare ſuæ humanitati, Przi ſwoyey ludzkoſci ſtáć/nie pußczáć ſie yey. Si conſtat principibus gratia, Yeſli ſą zgodni pánowie rádni.

Modo ut conſtiterit tibi fructus otij tui, Tylko ábyś wiedzial co zá pozytek ztąd wynieſieß/co ſie zá pozytek k tobie moze ztąd wrocić.

Mea tamen in te omnia officia conſtabunt non ſecus ac ſi te uidiſſem, Nie mniey k woley będę yáko bych ſie s tobą widzial/álbo wßyſtko to vczynię co yedno mogę/álbo co powinnoſć nieſć moze/ etc.

Conſtat mihi pluris, Stoyi mię/koßtuye mie więcey.

Mihi conſtat carius quam ſi in foro emiſſem, Więcey mie ſtoyi/ nizli gdybych byl w kramie kupil. Tibi gratis conſtat nauis, Nic cie lodz nie koßtuye. Minoris conſtat dimidio, Polowicą mniey wazy.

Viliſsime conſtat, Zá bárzo látwie pieniądze moze być ſpráwiono. E quibus omnia conſtant, Wßiſtki rzeczy powſtáyą/pochodzą/etc. Ex fraude fallacijs, mẽdacijs conſtare totus uidetur, Zda ſie być z zdrády/omylek y fálßiwoſci wßiſtek vczynion yákoby go ze wßech niecnot vlepil/álbo nic nie yeſt ynßego yedno wyrudna niecnotá/ obo yętká/ omylká/fálßywoſć y zdrádá. Conſtat Galliæ prouincia ex his hominum generibus, Z tych ludzi yeſt zgromadzona álbo ći á tákowi ludzie Fráncyą poſiadáyą.

¶Conſtat impersonale, Yáwno yeſt/wiádomo to wßem. Ex quatuor elementis conſtant, Wßyſtki rzeczy ſą y powſtáyą ze czterech zywiolow. Non ſatis conſtant animis, Liui. Nec ſatis conſtabat animis, Nie owßeki pewni byli ná ſwym vmyſle.

Conſtat plane, Cic. antequam plane conſtitit condemnatur, Pirwey skazan nizli ſie doſtátecznie rzecz okazálá. Conſtat de hac re, Niemaß zadney ſzory o ty rzeczy.

Conſtat de eius innocentia, Kázdemu wiádoma yego niewinnoſć. Conſtat hoc mihi tecum, W tym ſie zgadzawa.

¶Conſtans, conſtantis, gen. om. adiectiuum, Staly/ſtáteczny/a/e. Leuis & conſtans contraria, firmus, ſtabilis & conſtans amicus, Práwy ſtaly gruntowny przyiaciel.

Firma & conſtans aſſenſio, Pewne á ſtáteczne przizwolenie. Vir conſtans & grauis cui leuis & mobilis opponitur. Conſtans fama & rumor, Pewna slawá/wieſć.

Conſtanti rumore aſſeuerandum eſt, Miano to zá pewne.

¶Conſtantia, æ, Staloſć/ſtátek/rząd. Acerba ferre robuſti animi eſt, magnæq; conſtantiæ, Przeciwne á przykre rzeczi cierpieć yeſt/ ſtalego vmyslu y wielkiey ſtáteczności.

Conſtantia & animi firmitas, Staloſć.

Conſtantia & perpetuitas, Vſtáwicznoſć

Conſtantia & ſtabilitas, Conſtantia & ueritas.

¶Conſtanter aduerbium, Stale/ſtátecznie/mocnie, Conſtanter alicui adherere Mocnie przi kim ſtać. Conſtanter & ſedate ferre. Zá dobre przimowáć/skromnie cierpieć.

Firmius & conſtantius in perſpicuis manemus, mocnie á ſtátecznie ſie dzierzymy yáſnych rzeczy ktore rozumiemy. Conſtantiſsime exquirere quid dicatur, Pilnucho ſie wywiádowáć co ludzie miedzy ſobą mowią.

¶Inconstans, Niestały/niestáteczny/ niepewny. Literæ inconstantes, Nie pewne listy/niewiedźieć co w sobie zámykáią.
¶Inconstantia, æ, Niestałość / niestátek/ niepewność.
Mutatio consilij & inconstantia, Inconstantia mutabilitasq; mentis, Veritas & inconstantia & crebra tanquã tempestatum sic sententiarum commutatio.
¶Inconstanter aduerbium, Niestale/ niemocnie. Loqui inconstanter, Nie yednako powiedáć. Inconstantissima dicta.
¶Circumsto seu circunsto, Około stoyę/ w okoł stoyę.
¶Circumstantia, æ, Okoliczność.
¶Circumstatio apud Gellium, Obstąpienie/ ogárnienie/álbo okrąg w okoł stoyących.
¶Exto, extas, extiti, extitum, extare, Yestem oblicżny/zostałem/ też wychodzę nád co álbo z czego. Multa Ciceronis scripta non extãt, Wiele xiąg Ciceronowych poginęło. Extat capite solo ex aqua, Tylko głowę vkázuyą z wody.
Ita ut supra terram paululum extent, Ták yż się trochę nád ziemią podnoszą/ wychodzą.
Extant ædificia modice ab humo, Nie wysoko od ziemie wyniosłe budowánie.
Extat ex terra sesqui pede, Pułtori stopy wzwyż od ziemie rośćie. Extant libri orationes, picturæ, historiæ, & huiusmodi, Są oblicżne/niezáginęłe/etć. Extare & Intercidere cõtraria, Non extat alius autor eius doctrinæ, Niemász inszego skłádácżá/ktoriby o tym pisał. Extant exempla, Są przikłády po gotowiu. Extiterunt inimicitiæ inter eos, Powstáły nieprzyjáźni miedzi niemi. Extat literis, Nayduie się to w piśmie. Extat memoria, sunt tabulæ publicæ, redargue me si mentior, Pámiętáyą to/nayduie się też w xięgách zeprzij mie yeśli możesz. Omnia mea officia in te extabunt semper, Záwżdyć się chcę záchowáwáć/k woley być. Siquando aliquod officium extitit amici, in periculis, aut adeundis, aut, &c. Yeśli się kiedy yákie záchowánie y powinność okazálá przećiw przyiaćielowi/ álbo yeśli kiedy kto powinnowáctwo swe przyiaćielowi swemu okazał. Dum id extabit, Poki to trwa. Extat Senatusconsultum, Nayduie się ná to skazánie páńskie. Nostrum studium extabit in conueniendis magistratibus & senatoribus, Nic ná nászey pilnośći nie zeydzie/etć. Extant uestigia, Są tego yeszcze znáki. Vbiq; Platonis æmulus extitit, Záwżdy Plátoná przenásládował.
¶Extaturus a supino extatum.
¶Extantia, æ, Wychód co zwłászcżá nád co wychodzi/ koniec.
¶Insto, Stoyę nád kim/ przymuszam/przypędzam kogo k czemu/pobudzam. Instare mihi noli, ut iudicem, Niećiśni mie k temu ábych sądził. Funeri instare, S pogrzebem się kwápić.
Operi instare, Vestigijs alterius instare, násládowáć kogo w czym. Vestigijs alicuius instare, W teyże tropy zá kim yść. Instabant ut darem, Wiedli mię/ćisnęli mie ná to ábych ym dał. Instat ne mihi detur, Ná tym yest áby mi nie byłá dána. Instare usq; adeo, donec adiurat se, Ták mu dopiekáli aż się záprzysiągł. Vtrum hac aut illac iter institit, Yeśli się tą álbo ową drogą vdał.
Rectam instare uiam per translationem, Dobrze się spráwowáć. Ad eum ire instat, Chce przedsię do niego yść. Ego illud sedulo negare factum, ille instat factum, Yam tego koniecżnie przał/á on yednák ná to słowá nie dał rzec.
¶Instare item significat, Przybliżáć się Nox instat, Noc záchodzi. Placuit noctemq; instabat ibidem capere, Zdáło się ym przes tę noc zostáć ktora nádchodziłá Nescis quid instet boni, Niewiesz co dobrego nádchodzi. Instare & imminere idem Bellum instans, Nádchodząca woyná. Periculum instat, Niebespiecżność nádchodzi tuż zá pásem. Partus prope instat, Czás porodzenia nádchodzi.
¶Instito, as, are, frequentatiuum, Dopiekam/dokucżam uel etiam, Sprzećiwiam się.
¶Instans, instantis, Nádchodzący/ przybliżáyący się. Quæ uenientia metuuntur eadem efficiunt ægritudinem instantia.
¶Instãtia, æ, Vstánie nád kim álbo nád czym vstáwicżność/pilność/vsiłowánie/przymuszánie/pobudzánie. Peccata condicere necessitati & instantiæ, Grzechy muszeniu á nieustrzeżonemu przymuszániu y dopiekániu przywłászcżáć.
¶Instanter aduerbium, Vstáwicżnie/vsilnie / vsilownie. Instanter urgere negotium, Bez przestanku nád kim leżeć.
¶Instabilis, Vide supra.
¶Intersto, Miedzi czym stoyę/rozdźielam yedno od drugiego.

¶Interstitium, interstitij, Plác mieyſce mie dzi dwiemá rzeczomá/przedział/rostąpienie. Interstitium lunæ pro interlunio, inuſitatum apud Apul.

¶Interstitio, onis. Odpádnienie/odßczepienie co od czego/álbo rostąpienie.

¶Disto, Yeſtem dáleko/yeſtem rozny. Quibus rebus exculta hominum uita tantum distat a uictu & cultu beſtiarum Ma wielką roznośc. Quam procul diſtat hinc, Yáko dáleko yeſt ztąd. Multum inter ſe distant, Dáleko od ſiebie ſą/ niezgadzáyą ſie.

¶Distans, distantis, participium, ut Diſtantes loci, Dáleko od ſiebie lezące.

¶Distantia, æ, Dálekośc/roznośc. Tanta eſt inter eos morum ſtudiorumq; diſtantia, Ták wielka yeſt obyczáyow y náuk álbo woley miedzi niemi roznośc.

¶Distito, as, are, frequentatiuum a diſto, apud Columel. obſoletum.

¶Obſto, as, are, Záwadzam/ przeßkadzam ſtoyę komu przed czym. Paululum negotij mihi obſtat, Máło mi nieco záwádza.

Quid obſtat cur non uere fiant, A coß przeskadza/yz by nie práwe weſele miáło być. Obſtitiſti uidelicet ne ex Italia tranſire in Siciliam poſſent, Záwádziłeś áby nie mogli ze włoch do Siciliey przebyć.

¶Obſtaturus, Quintil. Video quoſdā in ipſo ſtatim limine obſtaturos mihi, Widzę że wnet ná ſámym początku będą mi niektorzi záwádząc/to yeſt/ będą przeciwko mnie mowic.

Obſtaculum, obſtaculi, Záwádá/przekáza.

¶Perſto, Trwam/mießkam. Perſtare in cœpto uel in incœpto, trwác w ſwym ſtanie. Perſtare in prauitate ſua, Trwác w ſwey złości. Perſtare in ſententia, Trzimác ſie ſwego mniemánia. Perſtare in ſocietate, Dzierzec ſie towárziſtwá/álbo w bunt ſie ſtác álbo przimierzenie dzierzec.

¶Præſto, Dáye/pełnię to com obiecał/okázuye czynie co prze kogo/ tez przewiciężam kogo w czym. Præſta te eum qui mihi a teneris unguiculis es cognitus, Okáß mi ſie tym/day ſie tym znác ktorymeś mi ſie od dzieciństwá záwzdy okázował. Præſtare alicui beneuolentiam, Láskę okázác. Præſtare diligentiam alicui, Pilnośc o tim miec. Præſtare officium, Powinnośc ſwą okázác. Præſtiti quod petebat, Uczynilem to co chciał. Præſtare quæſtum dicitur res aliqua, Pozitek przinośić. Præſtare ſe propugnatorem acerrimum libertatis, Mocnie ſtác zá wolnością poſpolitą.

Præſtari operam in re militari, Pomoc dác ku walce/ſtác przy tim. Præſtare ſe incolumem, Zdrowia ſwego ſtánowác. Præſtare ſilentium, Milczec. Præſtare uicem alicuius rei, Záwetowác co. Præſtare fidem ſuam negotijs alicuius, Wiernie ſie záchowác w czięy ſprawie przeciw komu.

Præſtare quod factum eſt impenſæ in bellum, Koßtunek przywrocic. Præſtare optima iucunda, Weſoły koniec uczynic.

¶Præſtare reuerentiam marito, Cżcic áważyc męzá.

Præſtare aliquem, Omáwiác kogo w czym/ nie dác mu w niczym ßkody cierpiec. Quancunq; ei fidem dederis præſtabo, Cokolwiek mu przirzeczeß zá mię/ trzimác chcę. Præſtare periculum, Oddálic niebeſpiecznośc.

Non modo facta ſed etiam dicta omnia præſtantia nobis ſunt, Nie tylko ná uczynki ále tez ná kázde naymnieyſze słowo muſimy odpowiec dác. Emptori damnum præſtare, Kupcowi zá ßkodę ſtác.

Ea conditione geſſeram, ut meum factum ſemper omnes præſtare tuericq; deberent, Sczięic y bronic/zá wdzięczne przymowác.

Præſtare culpam, Winę ná ſię wziác. Nihil eſt ſapientis præſtare niſi culpam Mądri człowiek z zadney rzeczi bárziey nie winien liczby dác yáko z wyſtępu ze ſie prze zeń ſtał álbo mądri ninacz bárziey nie winien odpowiedác yáko ná winę prze zeń dopußczoną.

Præſtare fidem, Słowu doſić czynic/trzimác wiárę. Præſtare fidem promiſsi, Pełnic obietnicę. Præſtare promiſſum, idem.

Præſtare fidem publicam, Gleyt komu trzimác.

Præſtare cum ſolo datiuo, Przewyßßác/ przewyciężác kogo w czym. Dij immortales homo homini quid præſtat, Miły boze w czym człowiek yeden drugiego przewyßßa.

Hem uir uiro quid præſtat, Co ma mąz nád męzá. Cæteris animantibus plurimum præſtat, Dáleko przewyßßa wßże zwierzętá. Hac re maxime beſtijs præſtāt q loqui poſſunt, w tym naywięcey wßże zwierzętá przewyßßáyą yß mowic mogą.

Nonnunqua m

Nonnunquam datiuus tacetur, Columel. Quamuis candore præstat, candore tamen uincitur, Aczkolwiek białością przewyßßa yednák waga á cießkością záś bywa przewyßßan. Præstabant numero militum, Mieli więcey służebnych.

Accusatiuum cum ablatiuo aliquando regit, Quintil. Præstat tamen ingenio alius alium, Przewißßa yeden drugiego dowcipem. Ablatiuū subticuit Vergilius dicens, Ibo animis contra uel magnū præster Achillem, Przećiśię poydę śmiele przećiw yemu by też dobrze mężnością Achillesowi rowien był/ álbo przewyßßał Achilesá.

Ciuitas magna inter Belgas autoritate ac hominum multitudine præstabat, Miásto było poważnieyße y náśiedleyße.

¶Præstat impersonaliter, pro melius est, Dáleko lepiey yest. Et datiuo construitur. Vt præstat furi hic suspendi quā apud inferos ardere, Dáleko lepiey yest tu złodzieyowi wiśieć niźli w piekle po vßy gorzeć. Datiuus tum ille raro exprimitur, Salust. Nonne emori per uirtutem præstat, quam hanc uitam, &c. A zaż nie lepiey podzćiwie vmrzeć/ niźli/etc.

¶Præstans participium & nomen ex participio, Przewyßßaiący. Præstans uirtute homo, Cnotliwy człowiek. Præstans animi, Wysokiego śláchetnego vmysłu. Nostræ ciuitatis & ingenio & industria præstantissimus, Niemamy w mieyscie náßym w rozumie y mądrośći známienitßego/ álbo wßitki przechodzi rozumem y mądrośćią miástá náßego. Præstantissima fœminarum, Wysokiey cnoty biała głowá. Nihil præstantius, Nic lepßego/ nic známienitßego.

¶Præstantia, æ, fem. prim. Przewyßßánie cnotá/śláchetność. Ingeniȷ præstantia, Cnotá. Morum præstantia, Śláchetność ludzkość/ obyczáyność.

¶Præstatio, onis, Płácenie/trzimanie/ pełnienie czego. Omnes hæredes ornare legatorum præstatione, Zostáwić álbo vkázáć ná dziedzicách długi odkazáne/obciążić álbo obowiezáć ye áby byli winni płáćić nie máło długów odkazánych.

¶Præstabilis, & hoc præstabile, Známienity/zacny. Nihil amicitia præstabilius, Nic nád przyiaźń zacnieyßego. Fuerat præstabilius ubiuis gentiū agere ætatē quā hucredire, Dáleko lepiey było gdzieß-

S ante T.

kolwiek bądź mießkáć niźli śię tu náwróćić.

¶Prosto, Stoię przed czym/yestem wystáwión/yestem przedayny. Mulier prostare dicitur, Być pospolitą/ nierząd płodźić.

¶Resto, Zostawam/ yestem ostatnim. Ex illorum nefaria cœde unus restat, Z onych niecnotliwych morderzów yeden yeßcze zostawa.

Hoc nunc restat, Syro ignoscas uolo Tego yeßcze niedostáie co potrzebá yest/ábyś Syrusowi odpuśćił. Restabat aliud nihil nisi oculos pascere, Nic śię ynßego niegodziło czynić yedno oczy páść. Nihil restabat aliud nisi crux, Nic ynßego nie zostawáło yedno ßubienicá.

Quid restat amplius, Co yeßcze więcey/ co mamy dáley czynić. Restat ut his respondeam, Tego dáley potrzebá ábych tym odpowiedź dał.

Restare etiam significat, Zástánowić śię trwáć ná yednym mieyscu/długo mießkáć. In Africa restitit, W Africe śię omießkał.

¶Restare item, Przećiwiáć śię. Restito as, are, frequentatiuum, Postáwáć/ zástánowić śię często w drodze. At etiam restitas fugitiue, A yeßcześ śię zástánawiaß, opieráß ty z biegu. Terent.

¶Substo, as, are, id est, Sustineo & Constans sum, Zostawam/ opieram śię/ trwam.

Vereor ut subsistere possit, Obawam śię áby śię mógł zostáć álbo ostáć/oprzeć.

¶Substantia, æ, Istność ktorey rzeczy/ máteria.

¶Substantia itē, Máyętność/ bogáctwo/ ymienie.

¶Substantia apud Dialecticos est fulcrum accidentium, Istność ná ktorą rozmáyite przemienności przipadáyą.

¶Substantiuus, a, um, apud Grammaticos quod per se substare potest, ut nomina rem significantia, Sam z śiebie stoiący/sam przez śię stoiący.

¶Supersto, stas, stiti, substitum, substare, Stoię ná nieczym/ też zostáię.

¶Superstito, as, are, Superstem, saluum & incolumem reddo, obsoletum.

¶Superstes, superstitis, Yeßcze żywiący/żywy/zdrowy. Deos quæso ut sit superstes Boże day mu zdrowie.

¶Superstes pro præsenti, obsoletum.

¶Superstitio, onis, Fálßiwa boża chwała y służbá/zowiárá czechowie zową. Superstitiosus, a, um, superstitiose.

Stoebe, stoebes, gen. fem. Nieyákie źiele nam nieznáyome/ bo nie yest to ktore pospolićie Scabiosam zową.

Stœchades, tres Inſulæ iuxta Maſsiliam

Stœchas, ſtœchadis herba, Stechados ciſtrinum zwáne.

Stoici, gen. ma. Philoſophowie mędrcy ktőrzy Zenoná náśládowáli ktőri w Atheniech w nieyákiey ßopie Phocile zwána zwolenniki á vcznie ſwe vczyl.

Stoa autem dicitur porticus.

Stola, ſtolæ, fem. pri. Wßelákie odzienie/ßátă ςολη enim Græce indumentum ſignificat, apud Priſcos poſtea ſtola dicta Vczćiwa poczeſna dluga bialey glowy ßátá.

Stolatus, a, um, W ßátę tákową vbrány. Mulier ſtolata, Biala glową poczeſna/ſpaniſa.

Stolidus, a, um, Szalony/á/e. Wilă / natręt/ nierozumny/a/e. Saxum ſtolidum, Plaut. Stolida fiducia, Szalone duſánie.

Stolide aduerbium, Szalenie / glupie/ Blazenstwo.

Stolo, ſtolonis, maſc. ter. Fruticatio inutilis, Wilk / to yeſt niepożyteczne gáłęzi á odnoßki ode pniá ſię pußczáyące.

Stomacace, fons in Germania, Plin. lib. 25. cap. 3.

Stomachus, ſtomachi, maſc. ſec. Wlaſnie yeſt/gardziel/drogá álbo yelito przez ktore potráwá do żolądká wchodzi. Alias gula bywa tez brano miáſto ſámego żolądká/brzuchá. Aliquando accipitur, Miáſto gniewu niechuci y przikrośći.

Mouere ſtomachum, Porußyć. Stomachum facere idem. Non eſt tui ſtomachi, uel non facit ad tuum ſtomachũ, Nie twoyski / nie godzi ſię przez cię. Ludi apparatiſsimi, ſed non tui ſtomachi, Cziśćie rządnie przipráwne gry ále yednák nie twoyskie/nie twego żolądká.

Stomacho ſuo uiuere, Wedle woley ſwey á podobánia żyć.

Non poſſum ſine ſtomacho legere, Nie mogę ſię nie gniewáć/czytáyąć mußę ſię gniewáć.

Bono ſane ſtomacho contenti ſunt, Rádzi ſię dobrze karmią. Præ ſtomacho, przed gniewem. Stomacho eſſe dicitur res aliqua, Przikrą nie lubą być.

Stomachum in aliquem effundere, wyrzignąć ſwőy gniew ná kogo. Non ſine ſtomacho, Nie bez gniewu á popędliwośći. Eraſmus habet mentem Chriſtianam ſed ſtomachum Luteranum.

Stomachor, ſtomacharis, ſtomachari, d. prim. Gniewam/rozmiátám ſię/nie ćirpliwy yeſtem.

Stomachans, antis, participium, Gniewáyący ſię/a/e.

Stomachoſus, a, um, Gniewliwy/niecierpliwy/łatwie ſię rozmiece od gniewu. Res ſtomachoſa, Gniewliwa/przikra. Literæ ſtomachoſiores, Gniewnieyßy liſt.

Stomachicus, a, um, Chori żywot álbo brzuch máyąci/ktőry częſto ná żywot vtiskuye.

Stomaticus, a, um, Ből á wrződ nieyáki w vſciech máyąci.

Stomoma, atis, Plin. lib. 34. cap. 11.

Squammæ eſt alterum genus ſubtilius ex ſumma ſcilicet lanugine decuſſum, quod uocant ſtomama.

Storax barbare dicitur pro Styrax.

Storea, ſtoreæ, Rogoża.

Strabo, ſtrabonis, maſcul. ter. Rozoki/zez/ brlok.

Strages, ſtragula, ſtragulum, Vide Sterno.

Stramen, ſtraminis, neut. ſec. Słomă. Stramentum, ſtramenti, Bărlők.

Stramineus, a, um, Słomiány/á/e.

Stramentitius, a, um, idem, Calep. ſine autore.

Strangulo, as, are, act. prim. Dawię/ dußę. Strangulare ſegetes dicitur nimia terrę lætitia, Zádußáć/ zátłumiáć od wyśilánia.

Strangulatus, a, um, participiũ, Vdawiony zádußony/a/e.

Strangulatus, huius ſtrangulatus, maſc. q. ut Strangulatus uuluæ, quæ & ſtrangulatio dicitur, Wyßla álbo zádußona máćicá.

Strangulatio, onis, fem. tert. Vdawienie/zádußenie. Vuluæ ſtrangulatio, ut ſupra.

Stranguria, æ, difficultas urinæ quando guttatim micturiunt, Latine ſubſtillum Ből gdy kto wody nie może pußczáć/ rzezánie.

Stratagema, ſtratagematis, neu. t. Aſtutiă rei militaris, geſta militaria a ςρατὸς exercitus & ἄγω dictus, Zołnierska chytrość w vtáczkách/á harcowániu / vtaczká/ kárc. Hoc ſtratagemate uſus eſt contra hoſtẽ, Ná ten kak nieprzyiacielă przywiődł. tego fortelu vżywał przeciw nieprzyiaciełowi.

Strategus, Latine Dux exercitus, Hetman.

Stratiotes

Stratiotes, ſtratiotis, maſc. ter. Latine miles, Zołnierz.

Stratia, æ, fem. prim. militia uel exercitus Zołnierſtwo.

Stratiocus, a, um, militaris, Zołnierski/służebny.

Strategia, æ, Hetmańſtwo.

Stratiotes herba, Garben oder Schaffrip po niemiecku nam nieznanome ziele.

Strator, ſtratum, Vide Sterno.

Stratuminare mendoſum eſt apud Plin. pro ſtatuminare.

Strebula, læ, lingua Vmbrorũ uocabantur partes carminum ſanctificatarum, Feſtus.

Strena, ſtrenæ, fem. prim. Kolędá/dar á vpominek nowego látá.

Strenuus, a, um, Mężny/śmiáły/ſpániły/czerſtwy.

Strenua facies, Mężna ſpánila twarz. Fortis, celer, uigilans, ad res regendas promptus, ſtrenuus, fere ſynonyma ſunt.

Hac re ſtrenuum ſe uirum præbuit, Tą rzeczą mężnym páchołkiem poſtáwił ſie. Strenuior pro magis ſtrenuus, & ſuperlatiuum ſtrenuiſsimus.

Strenue aduerbiũ, Mężnie/śmiele/rządnie/pilnie.

Sequere propere me ad macellũ ſtrenue, Pódz zá mną prętko ochotnie ná nogach do yátek. Domus utriuſq; noſtrum ædificatur ſtrenue, Pilnie bywa budowan.

Strenuitas, atis, Męskość/śmiáłość.

Strepo, ſtrepis, ſtrepui, ſtrepitum, ſtrepere neut. tert. Skrzypię/ßmerzę/ ßumię/chrobocę tez mowią niektorzy Strepunt aures clamoribus plorantium ſociorum, Pełne vßy ßmeru / ßumu/trzasku nárzekáyących towárzißów.

Strepito, as, are frequentatiuum, Vſtáwicznie ßmer czynię/woźę ſie nogámi po ziemi.

Strepitus, huius ſtrepitus, ßmer ßum/trzask od nóg. Strepitus rotarum, Pißczenie skrzypienie kół. Odio & ſtrepitu Senatus, Zá nieluboſcią y zácierániem nóg pánów rádnich.

Strepitus Metaphorice ſignificat, Prchá/pyßne chodzenie, tez poczet/ sludzy zá pánem ydący.

¶ Compoſita, Conſtrepo, is pen. cor. conſtrepui, conſtrepitum, conſtrepere Przyczyniam ßmeru/ßumu/trzasku.

¶ Circumſtrepo, W okół álbo wßędzie ßmer czynię.

S ante T.

¶ Inſtrepo, Bárzo ßmer czinię. Axis inſtrepit, Oś skrzypi.

¶ Interſtrepo, Miedzi nieczym ßmer czynię/przekażam/wádzę.

¶ Obſtrepo, contra aliquem ſtrepitum facio, Odwrykam/przeßkadzam. Vt quodam modo ipſi ſibi dicendo obſtrepere uideantur, Yz yákożkolwiek yeden drugiemu przeßkadzał.

Obſtrepi clamore, paſsiue, Záglußon być. Obſtrepente pluuia nihil ſenſere Pœni, Dla ßumu á pochwiścieli deßczowey nic nie vczuli Cartaginenſes.

¶ Obſtrepitur imperſonale. Liui. Eos concio audit, Decemuiro obſtrepitur.

¶ Perſtrepo Idem quod inſtrepo, hoc eſt, ualde ſtrepo.

Stria, æ, fem. prim. Laskowánie/to yeſt/ wyheblowány álbo wyciośány promień / ſtrefá ná slupiech/ná balkách/y ná ynßych rzeczách.

Strio, as, are, act. prim. Laskuyę / laskowániem przedzielam álbo przeplatam.

Striare etiam dicuntur boues, Zagón/ledę czynić gdy nimi orzą.

Striatus, a, um, Laskowány/a/e. Vt Columnæ ſtriatæ, Słupy laskowáne. Et Striatam frontem Apul. uocauit caperatã Zmárßczone czolo.

Stribiligo, inis, fem. tert. idem quod Soleciſmus obſoletum.

Stricte, ſtrictim, ſtrictus, ſtrictura, Vide Stringo.

Strideo, ſtrides, ſtridui, ſtridere, neut. ſec. & Strideo, dis, di, ere, ſine ſupino, Skrzypię, kwiczę/pißczę/ zgrzytam álbo rzężę, dawam dźwięk/chreßczę. Funes ſtridere dicuntur.

Stridor, ſtridoris, Skrzytánie/kwiczenie/skrzypienie. Stridor ſuis, Kwik świński.

Stridor rudentium, Skrzypienie. Sonum edunt paruuli ſtridoris.

Stridon, gen. fem. Miáſto pogránicżne miedzy węgierską ziemią á miedzy Dalmacią / z ktorego święty Hieronim rodem był/rodu y yęzyká sławáckiego.

Strigil uel ſtrigilis huius ſtrigilis, fem. tert. in ablatiuo ſtrigili, Grzebło / tez dziuráwy á purchaty kámień/ktorego w łáźni do wycierániá nóg vżywáyą.

Strigilem etiam accipiunt quidam pro uaſis genere apud quoſdam authores, ubi tamen poteſt recipi pro ſuperiori ſignificatione.

Strigiles(inquit Plinius) Hiſpania uocat auri paruulas maſſas, quod ſuper omnia ſolum in maſſa auramento capitur, cum cætera in metallis reperta igni perficiantur.

Strigiles in antiquis libris Vitruuij impreſsis bene legebatur, ubi nunc Striges legitur & Strigium, lib. 4. cap. 4. & lib. 5. cap. 7. Sic autem uocat partē Catapultæ qui Canaliculus ab eo dicitur.

Strigilecula dimin Grzebelko.

Strigillo, as, are, act. prim. Cudzę / czeſzę.

¶Obſtrigillo, as, are, Sprzećiwiam / nie dam nic ná kim. Obſoletum.

Strigmentum, ſtrigmenti, n. ſ. Proch z grzebłá / y wſzeláka zemknioná oſkrobáná nieczyſtość / ſtrup / plugáwſtwo. Olei ſtrigmēta, Oſkrobiny / ſuſzwálki z rąk od oleyu ná rękách ſzczyrmione.

Strigoſus, a, um, Suchy wywiędli yedny go kości chudy / a / e. Qui ſcilicet exhauſtus & macilentus eſt, Strigoſa iumenta, Wywiędłe chude bydło. Strigoſus orator per translationem, Suchy wymowcā / to yeſt / niewymowny / nie wdzięczney rzeczy.

Strigium ueſtis Hiſpanica apud Plautum, Calep.

Strigo, ſtrigonis, maſ. ter. antiquis denſarum uirium homo dicebatur, Krzepli mocny. ſurowy.

Strimon, fluuius Thraciæ, unde adiectiuū Strimonius.

Stringo, ſtringis, ſtrinxi, ſtrinctum, ſtringere, act. tert. Sczisk am / ſpinam / weſpołek ſtulam.

Stringere manum, Sćiſnąć rękę. Equos ſtringere, Weſpołek ſpiąć / ſpętáć. Vel ut quidam interpretantur, Cudzić. Vt idē ſit quod ſtrigillare, aliquando ſignificat rarefacere, excidere, przerzedzáć. Vt ſtringere frondes, Obćinąć przerzedáć gáłęzie. Quandoq; pro Decerpere, colligere, ut ſtringere lauri baccas, Zbieráć bobkowy owoc. Stringere quernas glandes, Zołądz zbieráć. Quandoq; pro radere, ut ſtringere ripas, Brzeg ogolić / odrzeć.

Stringere gladium, id eſt, nudare, euaginare, Dobyć mieczá. Stringere folia, Oczoſowáć liście z gáłęzy. Animū ſtrinxit pietatis imago, Spominánie ná oyczyznę ydzie mi k ſercu / zeymuyemi ſerce. Aliquando uerberare & uulnerare ſignificat, ut hunc primum leui haſta ſtrinxerat Naprzōd go włoczenką álbo drzewem doyechał / trącił / raz á ſztos mu zádał.

Strictus, a, um, participiū, Ciáſny / ściśnióny / też omknióny dobyty / a / e. Vt gladius ſtrictus, Dobyty goły miecz. Stricto gladio adoriri aliquem, Gołym mieczem nápáść ná kogo.

Stricta folia ex arboribus, Omknione. Stricta uia, Ciaſna drōgá. Strictus calceus, Ciáſny bot.

Strictim aduerbium, Krōtkiemi słowy / ná ręce.

Breuiter & ſtrictim, Krōtko y ná ręce / Strictim & multa dicere contraria.

Stricte aduerbium idem, Też ciāſno ściśle. Stricte ſedemus, Sćiśle ſiedzimy. Tam ſtricte ſedemus ad menſam ut alterā manum uix liberam habeamus, Ták ciáſno ſiedzimi przi ſtole yż ledwey yedney ręki ſwiebodną mamy.

Strictura, æ, fem. prim. in plurali Stricturæ, Skry z roſpalonego żeláżá pierzcháyące gdy go młotem zbieráyą.

Strictura etiam maſſa terræ unde ferrum fit, Rudá.

¶Compoſita, Adſtringo, Przyciągam / przipinam / zwodzę weſpołek / przywięzuyę / per translationem, Przymuſzam, obowięzuyę. Aſtringere aliquem ad columnam uel ad ſtatuam, Przywięzáć kogo do słupá. Hæc arctius aſtringi ratio non poteſt, Nie może być ściśley weſpołek ſpoyona / zwiedziona. Aſtringi neceſsitate Z muſzenia uczynić álbo potrzebą być przymuſzōn. Aſtringere homines beneficijs, Dobrodzieyſtwy ſobie obowiezáć.

Aſtringere oratione numeris, Mowę orácią rymem / uierſzámi uczynić / rimem oſięgnąć.

Aſtringere linguam mercede, Zátknąć komu gębę pieniądzmi / to yeſt / przedárowáć.

Aſtringere aliquem conditione, Pod pewnym obyczáyem kogo obowięzáć. Aſtringi ſacris, Ná służbę bożą być poślubiōn oddan.

Aſtringere fidem ſuam, Dobrym słowem przirzec / wziąć ná ſwą wiárę. Aſtringere iuuenem, Posłuſzeńſtwā náuczić. Aſtringi ad temperantiam, Ku mierności być mian y wiedzión.

Aſtringere ſe furti, W złodzieyſtwo ſie ſam wpętać/ſam náſię złodzieyſtwo wieść. Aſtringere ſe ſcelere idem, Aſtringi frigore. Skurczyć/zmárſzczić ſie/od zimná zmárznąć.

¶Aſtrictus,a,um, participium, Przipięty przyciągniony/przywiązány. Metaph. Przymuſzony/obowiązány. Dialectica quaſi contracta & aſtricta eloquentia putanda eſt, Dialektiká ma być miána yákoſz to ściſła á ukrócona wymowność. Aſtrictus & deuinctus, Obowiązány. Aſtricta frons Smárſzcone czoło.

Aſtrictus guſtus, Obrzáżny á przykry ku koſztowániu.

¶Aſtricte aduerbium, Ciáſno/ ściśle. Idem quod ſtricte, Aſtriſte facta oratio, Krótkiemi słowy odpráwiona rzecz.

¶Aſtrictio uerbale, Spáyánie/zátwárdzenie álbo zápiekánie. Plin. Guſtus amari cum aſtrictione, Przykre koſztowánie obrzask czyniące/od których zwłaſzczá nerzyk cierpnie. Aſtrictio neruorum, Scirpnienie żył.

¶Aſtrictorius,a,um, quod aptum eſt, ad ſtringendum, Co weſpołek ściąga/ ſpáya/ſtula/ ściągáyący/ ſtuláyący weſpołek.

¶Conſtringo, idem quod Aſtringo, Zwiężuyę/ſpinam weſpołek. Quadrupedem conſtringere, Koniá ſpętáć.

Catenis conſtringere, W łáńcuch włożyć łáńcuchy zwiężáć.

Omnibus uinculis deuinctum & conſtrictum tenere, W więzieniu trzymáć.

Conſtringere ſupplicio, Ná śmierć skázáć.

Conſtringendum ſe tradere libidinibus, Vdáć ſie ná ſwą wolą y lubość cieleſną.

¶Diſſoluere & Conſtringere contraria.

¶Deſtringo, id eſt, deorſum & ualde ſtringo, excido, Záciągam/ też odſiekam/ odłámuyę/odczoſuyę.

Auenas deſtringere, Pożąć/ poſiec. Deſtringere etiam pro Abradere, Ocioſáć omknąć.

Deſtringere & abradere aliquid bonis alicuius per translationem, Dobr czyich komu vyąć/ okroić mu ymienie. Splendor deſtringit aciem, Zbytna świátłość záślepia wzrok ſzkodzi wzrokowi. Nec illius animi aciem deſtringit ſplendor ſui nominis, Nie záślepiáyą go yego wielkie tytuły á napiſy doſtoyności y powagá/ áby przeto pyſznym á nádętym miał być/to yeſt/ nieumoſzą go yego známienite napiſy á doſtoyności/tytuły y powagá.

Deſtringere etiam ſignificat, Z wierzchu skrobáć.

Diſtringo, is, ere, Sciągnąć/ złuntowáć. Valde & diuerſis modis ſcilicet ſtringere.

¶Diſtringi, Roſtárgnionym być/ też obowiązánym.

¶Diſtringere etiam, Odczoſnąć álbo roſczoſnąć/ odskrobáć. Diſtringere cruſtam panis, Okroić/odbić skórę z chlebá. Diſtringere & eradere, Wygolić/ wyskrobáć.

¶Diſtringere pro decerpere, Zebráć/ obráć.

¶Diſtringere idem, Rozetrzeć/ rozdrobić.

Diſtringere gladium, Dobyć mieczá. Diſtrictos in Rempub. gladios retundimus, Zábieżeliſmy gwałtowney rzeczy która ſie przeciw Rzeczypoſpolitey brálá.

¶Diſtringens participium, Roſczoſniący álbo odczoſmący.

¶Diſtrictus,a,um, participium, Ogármony/ oſiádły czym.

Vita ambitionis ſiti diſtricta, Żywot prágnieniem pićia oſiádły/ogármony.

¶Diſtrictus & obligatus, Obowiązány/a/e.

Diſtrictus, nomen ex participio, Cic. Nunquam me a cauſis & iudicijs diſtrictiorem fuiſſe, Nigdym nie był ták bárzo ogármiony ſpráwámi ſądowemi.

¶Diſtricte aduerbium, Cic, Quæ diſtrictius dicuntur, Które krótcey bywáyą mówione.

Diſtriſte minari, Srogo grozić. Diſtricte præcipere, Srogo á ćięſzko przikázáć. Extringo idem apud Cic. Acade. uel quaſi extraſtringo, Z wierzchu ciągnąć. Apud Hieronymum, Z mienacká dotykam.

¶Interſtringo, Przeciągam/przepinam álbo záduſzam zádawiam. Obſtringo, Obciągam obwiężuyę/też obowiężuyę/powinnym czynię. Collum homini obſtringe, Vwięż go zá ſzyię. Obſtrictus uoluptatibus tenetur, Zięty roſkoſzámi nie wie co s ſobą ma począ́ć Obſtringere ſibi aliquem munere officio, beneficio, Obowiężáć/záchowáć ſobie kogo/etć.

obſtringere fidẽ ſuã alteri, dobrym ſłowem przirzec. Obſtringere iureiurando, Przyſięgą obowiężáć. Obſtringere religione, Ciáſne ſumnienie komu vczynić/álbo obciążyć go ná yego ſumnieniu/boyáźnią bożą go przeſtráßyć.

Nulla mendacij religione obſtrictus, Zadną nieprawdą nieobowiązany/nic nie obiecał nikomu czego by nie dżierżał. Obſtrictus religione uoti, Profeßowány / ktory ſlub vczynił.

Obſtringere ſe parricidio, periurio, ſcelere, & huiuſmodi, pro committere parricidium, ſcelus perpetrare, &c. Opętáć ſie wßemi niecnotámi/ to yeſt popełnić wßiſtki niecnoty.

Nefario ſe patriæ obſtrinxit ſcelere ſi quis Tyrannum occidit quamuis familiarem. Y záś ten niecnotę yáką popełnił/álbo ſie obowiązał yáką niecnotą/ktory okrutniká / áczkolwiek w towárziſtwie zábił.

Obſtringere ſe periurio, Krziwo przyſiąc krziwo przyſięſtwá ſie dopuśćić.

¶Perſtringo, Sciągam bárzo weſpołek. Perſtringere oculos ſplendore micanti Od błyskáyący yáſnośći záwrzeć / zámruzić oczy.

Perſtringere aciem aut oculos mentis & animorum aut boni ingenij, Zátłumić / zádusić. Perſtringere terram aratro, Wzoráć/ſproć rolą. Perſtringi horrore, Wezdrgnąć/zlęknąć ſie. Perſtringere aliquem, Liſtem/piſániem álbo słowem kogo rußyć/tknąć go w ſádno/ dáć mu znáć Perſtringere ſuſpicione, Tknąć kogo dáyąc znáć że yeſt w nieczym podeyzrzány.

Perſtringere rem aliquam, Krotkiemi słowy ná prętce dotknąć. Leuiter tranſire ac tantum modo perſtringere, unam quanque rem, Z nienacká ták trochę dotknąć tilko dáć znáć.

Quem locum breuiter perſtrinxi, Prętkom ſie z niego wyprawił/ nie wielem ſie ná tym mieyſcu báwił.

¶Perſtrictus, a, um participium, Bárzo ſciągniony.

¶Præſtringo fere idem, Oculorum tibi præſtringit aciem, Kázić wzrok. Præſtringere aciem ingenij, Metaph. Zátłumić.

Præſtringitur eboris nitor, Jáſność słoniowey kośći názbyt przebiyá álbo ſtawá ſie ciemna.

¶Reſtringo, Ná zádku ſciągam/záwięzuyę też odbiyam/odrażam. Reſtrictis a tergo manibus, Záwiązawßy opák ręce. Reſtringit nauſeam hæc herba, Odraża/odbiya przykrość.

¶Reſtrictus, a, um, participium, ſiue nomen ex participio, Ná zad ſciągniony/ związány/a/e.

¶Reſtrictus etiam, Sćisły/skąpy. Reſtrictus & tenax.

¶Reſtricte aduerbium, Sćisło/ skąpię. Reſtricte præfinire, Srogo ciáſno zákréśić to yeſt/przikázáć.

Parce & Reſtricte. Reſtrictum aliud aduerbium idem, obſoletum.

¶Subſtringo, Podciągam/podpinam. Effuſa ſubſtringere, Oſłábionych rzeczy przypiąć.

¶Subſtrictus, a, um, participium ſiue nomen ex participio, Podpięty/ podciągniony álbo też weſpołek ściągniony.

Strigillo, Vide *Strigil*. Sipontinus tamen idem uult eſſe quod Stringo.

Strio, Vide *Stria*.

Strix, ſtrigis, fem. tert. auis quædam nocturna & importuna a ſtridendo dicta Nachtfraw/ Galſterweib / Chrząßcz podobno.

Striges, Nieyáki rodzay ziela do yedzenia dobre.

Strobilus, ſtrobili, Nux pinea ſiue nucis pineæ nucleus

Strobilus etiam arbor ex pinaſtrorum genere.

Strobilum a Romanis carduum ſatiuũ uocari Diſcorides ait.

Strobus, ſtrobi, maſc. ſec. Animal marinum, Plin.

Stroma, atis, neut. ter omne quod ſternitur, Rogoża/ piernat/ Vnde *Periſtroma*, Vide ſupra.

Strongylos & Strongyle, les, pen. cor. Inſula in mari Ægeo quæ & Naxos dicitur.

Stroniben, Ladani genus uocant, Calep.

Stropha, ſtrophæ, fem. prim. Latine Acumen, ſubtilitas, Oſtrość/rozum/ tráfność/ ſubtilność.

Strophe etiam στροφη, Latine conuerſio

Strophades, Dwie wyſpie ná morzu Jonio rzeczonym/ktore przed tym Plote były zwáne w ktorych Hárpie ſą.

Strophium, ſtrophij, neut. ſec. Faſcia pectoralis, quæ uirginalem tumorem cohibet papillarum, Załoßká pierſna/ álbo brizyki przed pierſne v białych głow.

Strophiolum, li, diminutiuum, idem.

Strophia, æ, Wieniec z kwiatkow / pánieński vpominek.

Strophiarius, ij, gen. maſc. Wiąnecznik.

Structilis, ſtructor, ſtructura, ſtrues, Vide Struo.

Strufectari, dicebantur qui fartum libi genus afferebant ad ſacra, Feſtus.

Strufferrarios dicebant inquit Feſtus qui quædam ſacrificia ad arbores fulguritas faciebant a Ferto ſcilicet quodam ſacrificij genere.

Struma, ſtrumæ, fem. prim. Brodawká álbo purchawká pod gárdłem/wól tez zową niektórzi.

Strumula, læ, diminutiuum, Máła purcháwká.

Strumoſus, a, um, Ktori táką purchawkę ná ſzyi pod gárdłem ma/wólowáty/a/e.

Strumea, æ, herba, Waſſerepff po niemiecku ziele nam nieznáyome. Alijs herbarijs Vlcearia dicitur, alijs Scelerata.

Struo, ſtruis, ſtruxi, ſtructum, ſtruere, act. ter. Nárządzam/przyprawiam/buduyę. Aciē ſtruere, Woysko vſzykowáć. Aggeres ſtruere, Szance czynić. Bellum ſtruitur, Woyná ſie gotuye. Struere inſidias alicui Stać ſtrzedz álbo záſádzić ſie ná kogo. Sic dolos ſtruere, Sámołowkę ná kogo nárządzáć/wymyślić iákoby mogł zdrádzić oſzukáć. Focum ſtruere, Ogień czynić. Calamitatem alicui ſtruere, W nędzę kogo chcieć wpráwić.

Conſilia ſtruere, Rádzić ſie. Fercula luxurioſe ſtruere, Potráwy koſztownie nárządzáć. Mendacium ſtruere, Łeż iáką wymyślić.

Odium in aliquem ſtruere, Przipráwiáć kogo o nieláskę. Opes ſtruere, Pieniądze zbieráć/gromádzić ymienie. Orationem ſolutam ſtruere, Rzecz krom wierſzów álbo rymów gotowáć.

Ruinæ periculum ſtruere, Załomionemu budowániu pomágáć páść. Solicitudinem ſibi ſtruere, Sam ſie w trudność wpráwowáć/nárządzáć ſobie trudność. Num me fefellit hoſce id ſtruere? Yzażem ſie omylił że ná to czekali/że ſie ná to bráli.

Structilis & hoc ſtructile, Sádzony/ſtáwiony. Vt columnæ ſtructiles, Słupy z wielu ſztuk ſtáwione.

Structura, ræ, fem. prim. Budowánie/nágotowánie.

Structor, ſtructoris, Budownik/cieślá.

Structor item dapium, Podſtoli/ſtolnik álbo kráyczy. Structores annonæ, Ktorzy ſkupuyą á zgromádzáyą zytá do ſzpichlerzów dla drogości álbo oblężenia.

Strues, ſtruis, gen. fem. Gromádá/kupá. Strues lignorum, Kupá drew.

Strues etiam genus libi quod in ſacris antiqui prolibabant.

Struices antiqui uocabant omnium rerum extructores, Feſtus.

¶ Compoſita, Adſtruo, ſeu Aſtruo, aſtruis, aſtruxi, aſtructū, aſtruere, Przibuduyę.

Aſtruere aliquid magnificentiæ & dignitati per tranſlationem, Pomnożyć czyney powagi y doſtoyności / nieco ku pierwſzey doſtoyności przyſádzić. Aſtruere laudem alicui, Chwalić kogo. Aſtruere, id eſt, Affirmare, Twierdzić/zá pewne powiedáć.

Aſtruitur his, Bywa k temu przyſádzano.

¶ Conſtruo, Sſadzam weſpolek/ſtáwiam yedno s drugim. Vt, uerba conſtruere, Rządnie ſtáwiáć.

Conſtruo, item ſignificat, Buduyę wywodzę/wyſtáwiam iákie budowánie. Naues conſtruere, Łodz ſpráwić/zbudowáć. Conſtruere fauos, Plaſty czynić. Nidos gallinarum conſtruere. Gniazd náczynić kokoſzóm.

Vocabula rerum conſtruere, Mowę/słowá náydowáć. Conſtruere pecuniam & coaceruare, Gromádzić pieniądze.

¶ Conſtructus, a, um, participium, & nomen ex participio, Zbudowány/wyſtáwiony/wzgórę wywiedziony/a/e.

¶ Conſtructior & apparatior domus, Budownieyſzy y náprawnieyſzy dóm. Conſtructior omnibus rebus & apparatior.

¶ Conſtructio, onis, Zbudowánie / wyſtáwienie. Conſtructio uerborum, Stáwiánie weſpolek.

¶ Deſtruo, Kázę/rozwalam/łamię. Deſtruere teſtes, Przeciwko ich świádectwu mówić.

¶ Deſtructile, quod deſtrui poteſt, Calep. ſine autore probato.

¶ Extruo, is, ere, Zbudowáć/wynieść/wyſtáwić iákie budowánie.

Extruere ædificiū in alieno, Metaph. Ná cudzym ſie gruncie budowáć. Extruere ſtramenta in aceruum, W ſtóg gromádzić słomę. Aggerem in altitudinem extruere, Wyſoko podnieść groblą. Cumulum extruere, Kupę vczynić. Extruere menſas epulis, Koſztownemi potráwámi cżtę wyrządzić. Extructio uerbale, Zbudowánie/podnieſienie.

Inſtruo, Gotuyę/przigotowawam/przipráwiam/przirządzam/też náprawiam/náuczam

Inſtruere

Inſtruere menſam, Nágotowáć ſtół. Inſtruere pueros, Dzieci náuczáć. Accuſationem uel actionem, uel litem inſtruere, S przywilejmi/s liſty y s ſwiádkámi ſie ku ſpráwie ſądowney nágotowáć.

Aciem inſtruere, Woysko vſzykowáć. Cœnam inſtruere, Wieczerzą nárządzić ſpráwić.

Conſilia inſtruere, Mieć rádę pogotowiu pilnowáć ſwey rzeczy. Domum inſtruere Sprzętámi domowemi dóm nápráwić. Epulas inſtruere, Przipráwić/nárządzić. Inſidias inſtruere, Nárządzić záſádę ná kogo.

Magnas res in mentem inſtruere, Wielkie rzeczy przed ſię bráć. Legiones inſtruere Rozrządzić/rozſzykowáć. Diſcipulos inſtruere, Náuczáć. Ad omne officiŋ munus inſtruere, Ku wſzelákiemu záchowániu y vczciwośći mieć/wieść.

¶Inſtructus, a, um, participium, ſiue nomen ex participio, Náuczony/tez gotowy/nágotowány/opátrzony/a/e. Artibus ingenuis inſtructus, W naukách dobrze ćwiczony.

A philoſophia inſtructus idem. Inſtructus paterfamilias, We wſzelki rzeczy dobre opátrzony goſpodarz. Inſtructus & munitus ad rem aliquam, Gotowy. Ad cœdem inſtructus, ad mortem contemnendam inſtructus, Gotów śmierć podiąć nie dba nic ácz mu gárdło weźmą. Exercitus bombardis inſtructus, Dobrze w dziáła opátrzony. Inſtructiores peditum copiæ, Spoſobnieyſze/gotowſze. Vir inſtructiſsimus, Człowiek ná wſzem rządny/y gotowy ná káżdą rzecz. Artitus inſtructiſsimus.

¶Inſtructus, huius inſtructus, Gotowánie.

¶Inſtructio, onis, Nágotowánie/tez náuczánie. Exercitus inſtructio, Vſzykowánie woyská.

¶Inſtructor, inſtructoris, maſ. tert. aliud uerbale, Gotownik/gotuiący/przipráwuiący. Conuiuiŋ inſtructores.

¶Inſtrumentum, inſtrumenti, neut. ſec. Naczinie. Et item inſtrumentum, Środek/á wſzeláka rzecz przez ktòrą k czemu przichodzimy/y tez ktòrą co ſpráwuiemy/czinimy. Inſtrumenta multa habet homo ad adipiſcendam ſapientiam, nempe animum & ingenium, Człowiek ma wiele naczinia ku oſiągnieniu mądrośći/zwłaſzczá vmysł y dowcip. Triumphi inſtrumentum, Gotowánie ná Triumph.

¶Inſtrumenti nomine aliquando intelligitur monumentum ſcripturarũ Hiſtorie á xięgi dzieiów. Regni inſtrumentum, Xięgi o dzieiách krolewſtwá. Tribunatus inſtrumentum.

¶Obſtruo, Záſłániam/zámykam/świátłość komu zábuduię. Obſtruere os, Zátkáć/zátulić vſtá. Obſtruere ſenſus, Zátłumić zmysły.

Obſtruere luminibus, Vide Lumen, Obſtructa difficultatibus omnis cognitio, Wſzeláka nauká á vmieiętność ma w ſobie nieiáką trudność.

¶Obſtructio, Záſłonienie/zábudowánie świátłośći.

¶Præſtruo idem, Albo buduię przed czym náprzód.

¶Subſtruo, Podbuduię/podpráwiam. Capitolium ſaxo quadrato ſubſtructum Ratuſz czworogránnym kámieniem podbudowány.

¶Subſtructio, onis, Podbudowánie, podpráwienie.

Struppi inquit Feſtus uocabantur in puluinaribus faſciſculi de uerbenis facti qui pro Deorum capitibus imponebantur.

Struthia mala quę & Struthiomela, Quitten po niemiecku/iabłká ſą.

Struthium, ŋ, herba quæ & radicula dicitur.

Struthius, & Struthio, onis, maſ. ter. Strus wielki ptak.

Struthiocamelus, li, maſc. ſec. Zwierzę pierzym á ruſzamy nákrite.

Strychnos ſiue Strychnon herba quæ & Solanum dicitur.

Strygnõ herba quæ & Cõferua, ab aliŋs Coagulum dicitur, Sipont.

Studeo, ſtudes, ſtudui, ſtudere, neut. ſec. id eſt, do operam alicui rei, Vczę ſie/pilnuię czego/ćwiczę ſie w czym/leżę nád czim pilnośći vſtáwicznośći y prace przikłádam/tez ieſtem życzliwym/chutliwym ku komu. Studet meus audire Cicero quænam ſit, Radby niewymownie słyſzał. Omnes mulieres eadem æque ſtudent, Terent. Wſzyſtki białe głowy málem ſie iednákiemi rzeczámi báwią/álbo iednáką chuć máią. Studet literas Græcas, Vczy ſie greckiego ięzyká. Studet hoc, Ná to ſie ſądzi. Studet rem ad arma deduci, Ná to ciągnie áby z tego woyná vrosłá. Nouis rebus ſtudet, Ná nowe ſie rzeczy ſądzi/wnośi nowe rzeczy/zwádliwy ieſt. Optimis diſciplinis & artibus ſtudere, Vczić ſie nauk wyzwolonych. Artibus & literis ſtudere idem, Student magis mellificiŋs quam

fœtibus apes, więcey ſie przyczyniáyą o miód niżli o plód/álbo więcey pilnośći y prace podeymuyą.

Studere pecuniæ, Gromádźić pieniądze.

Studet rebus bellicis, Ná walecznych rzeczách yego wßiſtek vmyſl yeſt. Studebam doctior fieri, Cic. Chciałem być yeßcze vczeńßy.

Studet concordiæ, Rad pokóy á yedność miłuye/y ſtára ſie on gdźie może. Studet noſtris partibus, S námi dźierży/zá námi yeſt/łáſkaw ná nas. Studet placere omnibus, Rad ſie záchowa wßem. Studuit Catilinæ cum iam, &c. Był dobrze Catilinie/ życzył mu. Accuſatiuo iunctum ſignificat capere, Omnes unū ſtudetis, Wßyſcyśćie yednákiey myśli/ po yedney ſie rzeczy macie wßyſcy.

In id ſolum ſtudent, Ná to ſie tylko ſádzą. Genitiuo iunctum, qui te nec amet nec ſtudeat tui, Inuſitate dixit Cicero 3. de natura Deorum.

Studebatur impersonale, Plin. lib. 35. cap. 12.

Studium, ſtudij, neut. ſec. Pilność / náuká/ ćwiczenie/ vſtáwiczność/ też chuć/ życzliwość łáská/ też żądza / á wielka żądliwość ná co.

Studium tuum erga me mihi eſt perſpectiſsimum, Twoyá chuć przećiw mnie yeſt mi dobrze wiádoma. Alachritas & ſtudium, Ochotá y chuć / chęćiwość. Litteris tuis ſtudium illius in ſalutem noſtram facile perſpexi, Dobrzem z tego liſtu wyrozumiał/yego chuć przećiwko náßemu przywróceniu z wywołánia.

Tantū fuit in militibus ſtudium, Táka chuć byłá w żołnierſtwie. In quibus eſt ſtudium in Græciam mitto, Którzi yáką chuć máyą ku vczeniu do Grecyey posyłam.

Quibus militia in ſtudio eſt, Którym ſie podoba żywot żołnierski. Efferor ſtudio patris uidendi, Bárzobym niewymownie rad oycá widźiał.

Studio accuſare, Vmyślnie ná kogo skárżyć. Vt animum ad aliquot ſtudium adiungunt ſuum, Iż ſie yednák k czemukolwiek vdawáyą. Studia doctrinæ, Vczenie/ ćwiczenie w naukách. Studia pro literarum ſtudijs, Nauká. Studia Reipub. dixit, Z chući przećiw Rzeczypoſpolitey rzekł. Diſsimili ſtudio eſt, Inße ma przed ſię życie/álbo ynßego przyrodzenia. Studio aliquid habere, Vmyślnie co czynić. Scinditur incertum ſtudia in contraria uulgus, Płoche á nieſtáteczne poſpolſtwo.

Studioſus, a, um, Pilny/skłonny/ chutliwy/ vſtáwiczny/a/e. Literarum ſtudioſus, Pilny nauk. Defenſores ſtudioſiſsimi, Wielmi chutliwi obrońce. Laudis ſtudioſus, Łákomy ná prożną chwałę. Sunt tui ſtudioſi, Są skłonni k tobie y życzliwi. Venandi ſtudioſus, Mirze ná polowánie.

Studioſus nobilitatis, Osobliwe łáczenie y chuć máyący przećiwko ſláchćie. Tui ſemper ſtudioſiſsimus atq; obſeruantiſsimus fuit.

Studioſe aduerbium, Pilnie / też ochotnie.

Studioſe audire, Pilnie słucháć. Studioſe colere prædia, Pilnie ſpráwowáć oráninę.

Omnia ſtudioſe require, Sententiam alicuius ſtudioſe defendere.

¶ Perſtudioſus, a, um, Bárzo pilny / a/e.

Stultus, a, um, Szalony/a/e. Stultum capere conſilium, Szaloną rádę przed ſię wziąć.

Stulte aduerbium, Szalenie/głupie/ niebácznie.

Stulte dicere, ſtulte credere, ſtulte arrogans, Z głupia ßalon / wirudny błázen.

Stultitia, æ, fem. prim. Szaleńſtwo / głupſtwo.

Stultiloquium, Błaźeńſtwo.

Stupa, ſtupæ, uel ſtipa, Zgrzebi/pákłepi.

Stupeus, a, um, Zgrzebny/ pákłepny/a/e. Stupea uincula, Zgrzebne/grube/álbo konopne powrozy.

Stuparius, a, um, Co k temu należy. Vt ſtuparius malleus, Tárlicá / trzepáczká álbo młot do tárcia przędziwá.

Stupeo, ſtupes, ſtupui, ſtupere, neut. ſec. Zdumieć ſie/zdziwić ſie/też mięczyć e/zmilknąć.

Aliquem ſtupere, Niemoc ſie wydziwić komu.

Stupens ad frigus natura uini, Sirą moc trácące.

Stupefacio, ſtupefacis, ſtupefeci, ſtupefactum, ſtupefacere, Przeſtráßam kogo aż ſie zdumieye/zmilknie.

Stupeſco, is, ere, Zdumiewam ſie/ zmilkam od dźiwu.

Stupefio, is, ere, idem.

Stupidus, a, um, Zdumiáły/zmilkły / ochotny yáko pień ná ptaki/głupi by ſádło/przypowieść.

Membra stupida, Zmilkłe członki / nie czuyace sie.

Stupiditas,atis, fem.tert.idem quod Stupor, stuporis, zdumienie/zmilknienie/zadziwienie/głupstwo.

¶Composita, Obstupeo, obstupes, pen.cor. obstupui, obstupere, idem quod simplex.

Obstupesco,is,ere,idem in Biblijs.

Obstupidus,a,um, idem quod Stupidus & obstupefacio,idem quod stupefacio,Obstupefactus ac perterritus, Zdumiały/y wylękły/a/e.

Stuprum,stupri,neut.sec.Wszelakie nierząd u plodzenie przeciwko zakazaniu a zakonowi bozkiemu/kurewstwo/nierząd/nieczistość. Cum aliqua stuprum facere, Nierząd płodzić.

Stuprum uirginis, Uczinić gwałt dziewecże/pannie.In aliquam domum stuprum inferre,Zonę komu zesromocić. In stuprum illicere, Na nierząd przewabić.

Stuprum offerre, Vide Fero. Polluere stupro ceremonias.

Stuprum, Sromotá, lekkość. Antiquum est.

Stupre pro turpiter obsoletum.

Stupro,as,are,act.prim. Nierząd płodzę s białą głową.Per uim stuprare, Zgwałcić.

¶Constupro,as,are,idem.

Stuprator,oris,masc. tert.Kurewnik / sromotnik białych głów.

Stura insula in mari ultra Tyberina ostia in Antiano.

Sturnus,sturni,masc auis, Szpak . Vnde sturnatim aduerbium , Gromadą/ hufem.

Stylis,huius stylis,fem.Latine columna seu Columella dimin.Słupik/słup. Et Epistilium capitellum,Głowa/wierzch na słupie.

Stylus item locus quidam turriculæ modo erectus qui ex aduerso turrim in Peloro sitam respicit.

Stylobata,tæ,fem.pri.Fundament / grunt na ktorym słup stawiąna.

Stylus,styli,masc.sec.Pratek ktorym piszą na xiąszkach woskowych.

Stylus etiam, Wszelaka kończasta a śpiczasta rzecz na xtałt drzewa gończego albo z żelaza albo z drewna vczyniona.

Stylus item ratio loquendi seu scribendi, Obyczay/miara/xtałt / sposob a ćwiczenie w pisaniu y w wymowie. Exercitatio & stylus,Stylus exercitatus , Ćwiczona a dobrze polerowana rzecz / czista łaciná.

Stylo assequi,Przes pilność a ćwiczenie k czemu przyść.

Stylus etiam,Pisanie / pismo.

Stylus Columel.lib.5.cap.10.omnis autem nux radicem mittit & symplici stylo prorepit,Sic lib.11.cap.2.

Strymma,atis,neut.tert. idem quod spissamentum.

Stymphalus Lacus in Arcadia in cuius ripa.

Stymphalum oppidum.

Stymphalius,a,um,Kto ztamtąd yest.

Stymphalis,le,Co k temu należy.

Stymphalides genus auium.

Stypticus,a,um, Latine strictiuus,obduratiuus,Zapiekáyący/obrzask w sobie máyący/zátwárdzáyący.Medicamenta stiptica Zapiekáyące a zátwirdzáyące lekarstwa. Vide Stipo.

Styrax,styracis,masc.tert.Nieyakie drzewo gumi albo żywicę z siebie puszczáyące/ ktore Aptekarze Storax zową.

Strix,strigis, fem. tert. a Poëtis fingitur esse palus infernalis,Ług albo ługowisko a błoto piekielne.Est & alia palus in Ægypto iuxta Memphim.

Stygius,a,um,adiectiuum, possesiuum, Co k temu należy/piekielny/a/e.Nauigare ad stygiam paludem, Umarł / poszedł przed Abrama.

S ante V.

Suadeo,es,si,sum,ere,neu.tert.Radzę/napominam.

Suadere aliquid alicui contra alterum,Radzić co przeciwko komu. Hortari & suadere.

Suadere & rogare,Pacem & de pace suadere,Na pokoy radzić.

Legem suadere, Statut wnieść y stárać sie aby yi przyięto y potwierdzono.

Suadetur passiuum apud Plaut,Bywa radzono.Hinc uenit.

Suada,æ,& Suadela,læ,idem quod Suasio,Rada/radzenie.

Suada etiam & Suadela apud Plaut. Horat. & Quintil. Dea ſuadendi, Bogini rodzenia/ wymowy y kráſomownoſci. Quam Cic. Leporem uocat a Græcis πειτω & ψυχαγαγος Latine flexamina dicuntur.

Suaſio, onis, fem. tert, Nápominánie/wiedzienie k czemu/rádá.

Suadæmedulla idem quod Pito ſuaſionis Dea ſcilicet.

Suadibilis, le, Co ſie da łatwie rádzić. In Biblijs, barbarum.

Suaſor, ſuaſoris, uerbale, Rádnik / rádę dáwáiący/ten zwłaſzczá ktory komu ná co rádzi/wiedzie/y nápominá.

Suaſorius, a, um, Co ku rádzie należy.

¶Compoſita, Diſſuadeo, Rozrádzam/ nie rádzę. Diſſuadere noli, Nie rozrádzay mi.

¶Diſſuaſio, Rozrádzenie.

¶Diſſuaſor, oris, Rozrádnik.

¶Perſuadeo, perſuades pen. prod. perſuaſi, perſuaſum, perſuadere, Przerádzam przewodzę rádą á wymownoſcią ſwą nieo/ wiárę komu czinię.

Facile illi perſuadebo, Łatwie go ná to náwiodę. Ita mihi perſuadebo, Ták to przed ſię bierzę/ták o tym dzierzę/zá to mam. Ita perſuaſum eſt omnibus, Wſzyſcy zá to máią/káżdy ták o tym dzierży. Is mihi perſuadet nuptias quantum queam ut maturem, Ten mie ná ożenienie wiedzie ábych ſie s nim co nárichliey álbo co náprędzey poſpieſzał.

¶Perſuaſus, a, um, participium ſiue nomen ex participio, Przerádzony / má zá to/wierzy temu.

Perſuaſiſsimum habeo, Zá bárzo pewną rzecz mam.

¶Perſuaſio, Przerádzenie / przewiedzienie czego wymowroſcią ſwoią vczinienie wiáry. Hanc autore Valla Theologi fidem dixerunt.

¶Perſuaſorius, a, um, Mocny ku przerádzeniu / vmieiący co przewieſć rádą ſwą.

¶Perſuadibilis, le, Łatwy ku przewiedzieniu.

Sualternicum genus electri.

Suamet ablatiuus a ſuus cum ſyllabica adiectione met, ut Suamet induſtria, Przes ſwóy właſny doſtęp.

Suapte & Suopte ablatiui a ſuus cum ſyllabica adiectione pte, ut ſuapte natura, Swego właſnego przyrodzenia.

S ante V.

Suarius, Vide *Sus, ſuis.*

Suaſor, ſuaſio, Vide *Suadeo.*

Suaſum, ſuaſi, neut. ſec. color qui fit ex ſtillicidio fumoſo in ueſtimento, Plau. apud quem quidam legunt inſuaſum, alij ſic putant uocari omnem colorē qui fiat inficiendo, obſoletum.

Suatim ad ſimilitudinem ſuis, Nonius Obſoletum.

Suauis & hoc ſuaue, Łágodny/miły/wdzięczny/słodki/luby/a/e. Amicus ſuauis, Słodki przyiaciel.

Conſuetudo & coniunctio ſuauis, Miłe towárzyſtwo/á ſpolnoſć.

Suauitas, ſuauitatis, fem. tert. Łágodnoſć/ słodkoſć/wdzięcznoſć. Suauitas odoris, wdzięczna wonia.

Suauitudo, inis, idem.

Suauiter aduerbium, Miłe / łágodnie/ wdzięcznie.

Suaue neutrum uice aduerbij, pro Suauiter.

Suauiloquens om. Wdzięcznomowny/ kráſomowny/łágodnomowny.

Suauiloquentia, æ, fe. pri. Kráſomownoſć/ łágodne słowá.

Suauium, ſuauij, & ſauium, ſauij, per detractionem literæ u, Cáłowánie/ puſká też mówią.

Meum ſuauium quid agitur, Terent. Moiá miłá/moiá pieſzczko coſz tám. Suauium ſumere, Cáłowáć. Facere ſuauium idem, Dare ſuauium idem.

Suauiolum, ſuauioli, dimin.

Suauior, ſuauiaris, ari, Cáłuię/roſkoſzuię ſobie.

¶Diſſuauior, aris, ari, idem.

Suauiatio, Cáłowánie/lubowánie/ roſkoſzowánie.

¶Compoſita, Inſuauis, e, Nieluby/ niewdzięczny nełágodny/a/e.

¶Inſuauitas, Niełágodnoſć.

¶Inſuauiter, Niełágodnie.

¶Perſuauis, e, Bárzo łágodny / wdzięczny/a/e.

Sub præpoſitio accuſatiuo & ablatiuo iungitur, Pod.

Sub ueſtimentis ſecum habebant retia, Pod odzieniem s ſobą mieli ſięci. Sub Alexandro, Pod Alexándrem/ to yeſt czáſu Alexándrowego.

Sub aduentu & ſub aduentum pro in aduentu, Máło przed przyiechániem. Sub conditione, Pod vmową.

Sub dio ſiue diuo, Pod gołym niebem. Sub exitu uitæ, Máluczko przed śmierćią.

Sub manu tabellarios habere, Pod ręką / ná ręce / to yeſt po gotowiu mieć posły. Hoc ſuccedit ſub manus negotium, Idźie dobrze od ręku/ sczęśćie ſie tráfia. Sub ipſa die, Ráno przede dniem. Tanto ſub oculis accepto detrimento, Wźiąwßy ták ßkodę przed oczymá ſwemi. Sub ſpecie pacis, Pod xtaltem pokoyu/ zmyśláiąc pokóy.

Sub umbra fœderis, Pod cieniem przymierza. Sub urbe eſt agelli paululum, Pod miáſtem/przi mieyśćie yeſt trochę roley.

Sub imperio alicuius eſſe, Być pod czyiem pánowániem. Sub pœna capitis, Pod głowey vtráceniem/pod vtráceniem żywotá.

Sub item accuſatiuo fere iungitur cum tempus fere ſignificatur, ut ſub tempus & ſub idem tempus, Tego czáſu/pod tym czáſem. Sub noctem, Przed ſámą nocą.

Sub ueſperum; Pod wieczór/pózno. Sub lucem, & ſub lucis ortum, Máło przed dniem/ ná ſámym ſwitániu. Sub finem, Iuż ná końcu. Sub finem cœnæ uenit, Ná końcu wieczerzey álbo yuż málem po wieczerzy było.

Sub horam pugnæ, Około tey godźiny/ której ſie mieli potykáć.

Sub etiam ſignificat Poſt, Po. Sub hæc, Potym. Sub eas literas ſtatim recitatæ ſunt tuæ, Skoro po tych liśćiech twoye záś ſą czytáne. Non ſtatim ſub mentionem, Nie tedy po przipomnieniu. Poſtes ſub ipſos, Prawie pod ſáme progi. Sub etiam pro prope, in, & per exponitur, apud Vergil.

Subabſurdus, Vide *Surdus*.

Subacidus, a, um, Przikwáśnieyßy/ a/e Sub acidulus, la, lum, dimin.

Subaccuſare, Vskárżáć ſie ná kogo.

Subactus, Vide *Subigo in Ago*. Subagito ibidem.

Subæratus, Vide *Aes*.

Subagreſtis, ſte, Przigłupßim/chłopskich obyczáyów zákrawáyący.

Subalbico,	Vide	*Albus.*
Subalpinus,		*Alpes.*
Subamarus,		*Amarus.*
Subare,		*Subo.*
Subaro,		*Aro.*

Subularis, re, quod ſub alis eſt, apud Lampridium.

Subaqueus, a, um, quod ſub aqua eſt, Podwodny/a/e. Sipont.

Subaquilus, a, um, Zbronatná czarny / álbo ciemno bronátny/podpoláły/a/e.

Subargutus, & ſubargutulus, Vide *Argutus*.

Subarrogans, Vide *Arrogans in Rogo*.

Subauſculto, Vide *Auſculto*.

Subbaſilicanus, a, um, qui libenter & frequenter ſub Baſilica ſpaciatur, Plautus.

Subbibo, Vide *Bibo*.

Sublandior, *Blandus uel Blandior*.

Subcæruleus, a, ũ, Przibłękitnieyßym/ przibłękitny/a/e.

Subcandidus, a, um, Przibielßym/a/e.

Subcenturio, Vide *Centurio*.

Subcerniculum, farinarium cribrũ, Sito Calep. ſine autore. Sicut excuſſoriũ & pollinarium.

Subcinericius, a, um, ſubcineribus coctus W rzeżewiu vpieczony. In Biblijs tantum.

Subcingulum, Vide *Succingo*.

Subcontumelioſus, a, um, Nieyáko potwarzny/a/e.

Subcontumelioſe aduerbium.

Subcreſco, Vide *Creſco*.

Subcriſpus, a, um, Przikędzierzáwßim/a/e.

Subcrudus, a, um, Przisurowßym.

Subcruentus, a, um, Przikrwáwieńßim.

Subcurator, ſubcuratoris, Podßáfárzy/ namieſnik ßáfárski.

Subcuſtos, Podſtróży.

Subcutaneus, a, um, & Subtercutaneus, adiectiua apud Sipontinum, nullo autore probata leguntur pro Hydropico.

Subdebilitatus, a, um, Podemgłony / przyzemgłony/a/e.

Subdialis, Vide *Dialis*.

Subdifficilis, le, Przitrudnieyßim. Vide *Facilis*.

Subdiu, We dnie. Plaut. obſoletum.

Subdo, ſubditus, ſubdititius, Vide *Do*.

Subdoceo, Vide *Doceo*.

Subdolus, ſubdoloſe, Vide *Dolus*.

Subdubito

Subdubito,	Vide	Dubito.
Subduco,ſubductio,		Duco.
Subdulcis,		Dulcis.
Subeo,		Eo.

Suber,ſuberis,maſc.& fem.gen. ſæpius neutri , Drzewo ktőrego skőrę w pȧntofle kłȧdą/kőrkȧ. Subere lenior, Lżeyſzy niż kőrkȧ.

Subereus,a,um,Kőrkowy/a/e.

Subferuefactus.a,um,participium,a Subferuefacio,Nieyȧko troche zȧgrzany/wskipiȧły.

Subfibulum,Vide Suffibulum.

Subfrigidus,ſubfrigide,Vide Frigus

Subgrandis,e,Przywiętſzym/podniosły.

Subgrauis,e,Przicięſzim/przimocnieyſzim/przipowaznieyſzym.

Subgrundia,æ, ſiue ſuggrundia, Przeddȧſzek / ktőry przed budowȧnie wychodzi.

Subgrundatio,onis uerbale,Poddȧchowȧnie/podſienie / ȧlbo przedſienie.

Subgrundia,orum , plural. num.neut. idem.

Subhorridus,a,um. Vide Horridus.

Subigo,ſubactus,ſubactio. Vide Ago.

Subiicio,ſubiectus,ſubiectio. Vide Iaceo.

Subiaceo,	Vide	Iaceo.
Subiacto, & ſubiecto,		Iacio.
Subimpudens,		Pudor.
Subinanis,		Inanis.
Subinde,		Inde.
Subinuito,		Inuito.
Subiraſcor,		Iraſcor.

Subingere arietem inquit Feſtus eſt dare arietem,qui pro ſe cedatur.

Subinſulſus,a,um,Przisȧleenſzym/ przywilſzym/a/e.

Subintro,as,are,Potȧyemnie wchodzę/w ſobiam ſie z nienackȧ. In Bibliis tantum.

Subintroductus,a,um,part.in Bibliis tantum,Potȧyemnie wiedziony/a/e.

Subinuiſus, a,um,Przinielubſzym.

Subitus,a,um,Skory/nagły/prętki. Si tibi ſubiti nihil eſt, tantundem eſt mihi, Ieſli niemaſz co pilnego przed ſobą/yeſli ſie niemaſz przecz kwȧpić ya też niemam. Subitum eſt ei remigrare Calen. Quintil. Prętko nań/nie może tȧk prętko być gotőw,

Subito aduerbium, Skoro / prętko / z nagłȧ.

Subito, & improuiſo, Subito cum mihi dixiſſet Cælius, Iȧko mi skoro powiedział Cęlius. Vt ſubito ut propere, Iȧko z nagłȧ/yȧko z prętka. Subito,propere & celere obiectum eſt mihi negotium Z nagłȧ mi zȧdano pracą.

Subitatio, onis,pro feſtinatione Barbarum nomen in Bibliis tantum legitur.

Subitaneus, a, um , idem quod Subitus.

Subitarius,a,um,Idem, Milites ſubitarii Skora pomoc.

Subiugo,ſubiugalis,Vide Iugo uel Iugum.

Sublabor,Vide Labor,Laberis.

Sulabro,as,are,cibum intra labra mittere,Nonius obſoletum.

Subiugis,	Vide	Iugum.
Subiungo,		Iungo.
Sublate		Tollo.
Sublateo,		Lateo.
Sublacio,ſublatus.		Tollo.
Sublego,		Lego.
Subleuo,		Leuo.

Sublego,as,are,Calep.probat ex Iuſtino ubi legendum eſt ſublegendi non ſublegandi.

Subleſtus,a,um,antiquum,Mȧły/nędzny niczemny a/e.Obſoletum.

Sublica, æ,fem. prim.Sochȧ / długi pal moſtowy.

Sublicium,ſublicii,neut,ſec.idem.

Sublicius,a, um,ut pons ſublicius,Moſt nȧ ſochȧch poſtȧwiony/drzewiȧny zwłaſzczȧ moſt.

Subligo,ſubligar	Vide	Ligo.
Sublino,		Lino.
Subluo,		Luo.
Subluco,		Lucus.
Subluridus,		Luridus.
Subluſtris,		Luceo uel lux.
Subluuies,		Luo.
Submergo,		Mergo,
Subminiſtro,		Miniſtro.

Subluceo, ſublucanus , Vide Luceo uel Lux.

Submecum, id eſt , fere mecum apud Plaut.alii legunt ſubmetrum.

Submima ueſtis genus apud Plaut.

Sublimis,ſublimitas, Vide Limen.

Submitto,ſubmiſſus, Vide Mitto.

Submoleſtus, ſubmoleſte , Vide Moleſtus.

Submoneo, Submoueo, Sumorosus, Subnascor, Subnauigo, Subnecto, Subnego, Subneruo, Subnitor, Subnoto, Subnubilus, Subobscœnus, Subobscurus, Subodiosus, Suboffendo, Suboleo, Suborior, Suborno, Subpallidus, Subpinguis, Subraucidus, Subraucus, Vide Moneo. Moueo. Moros. Nascor. Nauigo. Necto, aut no. Nego. Neruus. Nitor. Noto. Nubes. Obscœnus. obscurus. Odiosus. Offendo. Oleo. Orior. Orno. Pallidus. Pinguis. Rancor. Raucus.

Subniger,a,um, Przyczerñ. Vide Niger.

Subo,as,are, est porcorum cum libidinem exercent aut appetunt, Slinić ſie / grzekáć / kiernozowáć álbo kiernozic. Transfertur etiam ad alia animalia.

Subacio uerbale, Poyeżdżánie świni.

Subregulus,li, Podnamieśnik / podstároſći / podrżąndzcá. In Biblijs.

Subriguus,a,um, idem quod Irriguus, Vide supra.

Subremigo, Subrepo, Subrideo, Subrigo, Subripio, Subrogo, Vide Remigo. Repo. Rideo. Rego. Rapio. Rogo.

Subrubicundus,a,um, Przyczerwieńſzym/a/e.

Subrufus,a,um, Przyliſowátſzym/a/e.

Subrumus, subrumo, Vide Ruma.

Subrostrarius,a,um, Oſtáwiczny ná plácu Rostra zwánym w Rzimie.

Subruo, Vide Ruo uel Ruma.

Subrutilis,le, Prziświetnieyſzim/przirumieñſzym/a/e.

Subrusticus,a,um, Przygrubſzym/ prziglupſzym/a/e.

Subsalsus,a,um, Przysłońſzim/a/e.

Subsanno, subsannatio, Vide Sanna.

Subscribo, subscriptio, Vide Scribo.

Subscus, subscudis, pen. prod. femin. tert, Listwá ktoremi dile / tárcice ták ná dłuż yáko y przek ſpuſzczáyą y skrzinie okládáyą.

Subsecundarius,a,um, ut Tempora sub secundaria.

Subseco, Vide Seco.

Subsellium, subsellij, Vide Sedeo.

Subsentio, Subsequor, Subsero, Subseruio, Subsideo, Subsido, subsalio, subsulto, Vide Sentio. Sequor. Sero. Seruio. Sedeo. Sido. Salio.

Subsidium, subsidiarius, Vide Sedeo.

Subsigno, Vide Signo, uel signum.

Subsilles inquit Festus dicebantur quædam Lamellæ sacrificijs necessariæ.

Subsimus, Vide Simus.

Subsisto, Vide Sisto uel Sto.

Subsolanus, in gen. masc. uentus a Sole oriente flans, Wiátr od wschodu słońcá wieyący.

Suborcior, suborcio, Vide Sors.

Substantia, Vide Sto.

Substerno, Vide Sterno.

Substillum tempus dicitur quod ante pluuiam uel post pluuiam est non siccum sed humidum, Wilkość / odwilgłość. Dictum quod stillet aut nondũ stillare desistat.

Substillum etiam, Nieyáka chorobá gdy yeden niemoże yedno po kropce wody puſzczáć.

Substituo, substitutio, Vide Statuo.

Substo, substantiuus, Vide Sto.

Substramen, Vide Sterno.

Substringo, Vide Stringo.

Substruo, Vide Struo.

Subsulto, Vide Salio.

Subsum, Vide Sum.

Substal, substalis, gen. neut. cauum pedis.

Subtegmen, subtegminis, Wątek do tkánia.

Subtegulanea, Loca sub tegulis, Plin. lib. 36. cap. 25.

Subtento, Vide Tendo.

Subtenuis, Vide Tenuis.

Subter præpositio utriusq; casui seruiens accusatiuo & ablatiuo relatiuum habet super, Pod.

Subter, sine casu posuit, Plin. Incisuras uero subter, ut manus humana.

Subterduco

Subterduco, Vide Duco.
Subterfluo, Vide Fluo.
Subterfugio, Vide Fugio.
Subterlabor, Vide Labor, laberis
Subterlino, Vide Lino.
Subtero, ſubtritus, Vide Tero.
Subteraneus, Vide Terra.
Subtexo, Vide Texo.
Subtraho, Vide Traho.
Subturpis, Vide Turpis.
Subueho, Vide Veho.
Subuenio, ſubuecto Vide Venio.
Subuereor, Vide Vereor.
Subuerto, Vide Verto.

Subtilis, & hoc ſubtile, Piękny / foremny / ſubtilny.
Subtile genus differendi, Argumẽtatio ſubtilis, Subtilne diſputowánie / ſubtilny dowòd. Iudicium ſubtile.
Subtilitas, ſubtilitatis, fem. tert. Subtilność foremność.
Mentis ſubtilitas, ſcriptorum ſubtilitas, iudiciorum ſubtilitas.
¶Perſubtilis, le, Bárzo ſubtilny / przeforemny.
Subtiliter aduerbium, Subtilnie / foremnie.
Subtiliter & dilucide, Iudicare ſubtiliter, Foremnie rozbieráć ktòrą rzecz / állo foremnie o niey mòwić. Subtiliſsime perpolitum, Foremnie wypráwiono.
Subtriſtis, ſte, Prziſmutnieyſzym. Videris mihi eſſe ſubtriſtior, Widziſz mie ſie być prziſmutnieyſzym.
Subtus aduerbium, Pod.
Subucula, læ, fem prim. Welniány álbo tez ploczenny plieſcek. Dicta quod ſubter induatur, Zupicá.
Subuculatus, a, um, Ktòry tákowy plieſzek noſi.
Subuerbuſta, æ, Verubus uſta Plautina compoſitio eſt.
Subueteribus, Loci nomen Romæ, Calepinus.
Subuexus, a, um, Zákrzyzony ná xtalt sklepu.
Subuiridis, e, Przyzielicńſzym.
Subula, læ, Szydło.
Subulo, pen. cor. ſubulonis, Nieráki rodzay jeleni o yednym rogu / y tym nieroſocháṫym ále yednoſtáynym.
Subulo etiam lingua Hetruſca dicitur tibicen, Feſtus.
Subulcus, ſubulci, gen. maſc. Swiński páſtuchá álbo páſturz.

S ante V.

Subuolo, Vide Volo, as.
Suburbia, Vide vrbs.
Suburra, æ, Vicus Romæ.
Suburranus adiectiuum.
Subuulturius, a, ũ, apud Plaut. quod rapit ad ſe homines ut ſolent uultures, inuſitatum.
Succedo, ſuccedis, Vide Cedo.
Succeſſus, ſucceſsio, ſucceſſor, Vide Cedo.
Succendo, is, di, ſum, ere, act. tert. Zażegam zápalam.
Succenſio, onis, Zapalenie / gorzenie. In Bibliis.
Succenſeo, es, ſui, ſuccenſere, Gniewam ſie ſie / gniewnomi.
Succenturio, as, are, Vide Centurio.
Succerda, dæ, Swinie gowno.
Succida, æ, fem. prim. Welna nowo oſtrzizoná.
Succidia, æ, fem. pri. Połeć mieſá świniego ſolona / ſzoldrá wieprzowego mieſá. Vel etiam Cála ſtroná mieſá wieprzowego.
Succinum, ſuccini, electrum deſudans de arboribus, uulgo Ambra citrina.

Succerno, Vide Cerno.
Succeſſor, Vide Cedo.
Succido, Vide Cedo.
Succingo, Vide Cingo.
Succino, Vide Cano.
Succlamo, Vide Clamo.
Succollo, Vide Collum.
Succreſco, Vide Creſco.
Succumbo, Vide Cubo.
Succurro, Vide Curro.

Succiſiuus, a, um, ut ſucciſiuũ tempus. Vide Cædo.
Succotrilla, nomen antiquum, uox tenuis & alta, Feſtus.
Succubo, pro ſuccumbo, Calep. ſine autore.
Succus, ſucci, maſc. ſec. Sok / przirozodna wilkość.
Succo hordei elephantos mitificari tradit Plinius.
Succus lactis, Serwátká. Succus arboris, Succus ciuitatis per translationem Siłá / moc á przemożność mieyſcka.
Succoſus, a, um, Sokáſty / wilgotny / a / e.
Succoſior liber arboris, Wilgotnieyſza skòrá drzewá.
Succidus, a, um, idem.
¶Inſucco, Záwildzam / wylgotno czinię ſwwildzam.

Succutio, ſuccuſſus, ſuccuſſor, Vide, Quatio.

Suctus, Vide, Sugo.

Sucula, læ, Diminut. a ſue Vide, Sus.

Sucula, item inſtrumentum fabrorum, Nieyákie wálki álbo noſidłá ná ktorych nie co z piwnic wyciągáyą / też kołowrot álbo windłá / Suculæ ſtellæ alias Hyades dictæ.

Sucula genus ueſtis apud Plautum.

Sudis, huius ſudis, f.t. genus piſcis, Plin.lib.32. Cap.11.

Sudes, huius ſudis, f.t. Dobrze opaloni mocny kij / może też być kół álbo pal zwan.

Sudo, as, are. n.p. Pocę ſie.

Sanguine multo ſudare, Krwią ſie pocić / ſpluſzczeć.

Eia ſudabis ſatis, ſi cum illo inceptas homine. Zápociſz ſie dobrze / będzieſz go miał s zgągę.

Quercus ſudabant roſcida mella, Płynęły miodem.

Sudor, ſudoris, m.t, Pot. Sudorem emittere, Pocić ſie.

Sudarium, ſudarij, Fáceliet / chuſtká.

Sudator, ſudatoris. m.t. Który ſie poci / pociciel.

Sudatrix, uerbale, fœ. Pocicielká.

Sudatorius, a, um, Co ku potowi należy.

¶Compo. Deſudo, as are, a quo deſudaſco, deſudaſcis, & Imperſonale Deſudaſcitur, Zápocam ſie / prácuię / robię

Deſudare atq; elaborare in re aliqua, Silney pracey y pilnośći przydáwáć /

¶Exudo, Bárzo ſie pocę áż po mnie ciecze.

Exudare laborem, Prácowáć áż do rzucenia potu.

Sudum, ſudi, n.ſ. Piękna pogodá / wytárcie wypogodzenie niebá.

Horologium mittam & libros, ſi erit ſudum, Jeſli będzie pogodá / etć.

Sueo, ſues, ſueui, ſuetum, ſuere, antiquum uerbum non amplius eſt in uſu, ſed Sueſco, ſueſcis, ſueſcere, Nákłádam ſie / przykłádam ſie.

¶Compo. Adſueſco ſeu aſſueſco idem. Aſſueſcere bella animis, Náłożyć ſie wonowáć.

Aſſueſcere legibus, Przyłożyć ſie / być poſłuſznym praw.

Aſſueſcere abſolutum, Verg. A teneris aſſueſcere, Z dzięćinſtwá ſie przyłożyć.

¶Aſſueſcitur, Imperſonale, Nákłádáyą ſie.

¶Aſſuetus, pen. prod. Participium ab Aſſueſcor, Náłożony / a / e.

¶Aſſuetior, Comparatiuum, Náłożeńſzy.

¶Aſſuetudo, inis, uerbale, Nałóg / náklad.

Aſſuetudo mali, Nałóg złego.

¶Aſſuefacio, aſſuefacis. pen. prod. aſſueſeci, aſſuefactum, aſſuefacere, Nákłádáć kogo.

Aſſuefecit parere imperio populi Romani, Náłożył ye być poſłuſzne páńſtwu Rzymskiemu.

Aſſuefacere quid aut aliquem alicui rei, Przyłożyć kogo czemu. Aſſuefacere ſe alicui rei, Przyłożyć ſie którey rzeczy.

¶Aſſuefactus, a, um, Náłożony. Vt aſſuefactus cum Luſitanis quodam belli genere.

¶Aſſuefactio, onis, Náłożenie / náklad.

¶Conſueſco, is, ere idem uel zwykam.

Conſueſcere pronunciare, Náłożyć ſie dobrze wymáwiáć słów.

Conſueſcere mori, Conſueſcere dolori, Conſueuere ſtagno aues, Náłożyły ſie chowáć około yeziorá.

Conſueſcere cum aliqua muliere uir dicitur uel mulier cum uiro, Mieſzkáć weſpołek / náłożyć ſie yeden drugiego obyáczáyów.

Conſueſcere iuuencum aratro, actiue dixit Columel.

¶Conſuetus, a, um, Zwykły / a / e.

Conſuetus amor, Zwykła miłość.

Conſuetionem pro conſuetudine dixit Plaut.

¶Conſuetudo, conſuetudinis, f.t. Zwyczáy / przyzwyczáyenie. Contra conſuetudinem meam hæc ad te pluribus ſcripſi, Nád obyczay mój do ciebiem ſzerzey piſał. Secundum conſuetudinem præcedentium temporum, Wedle zwyczáyu przeſzłych czáſów.

Conſuetudinem earum epiſtolarum tempus eripuerat, Czás przeſzkodził liſtów do ciebie piſánia.

Conſuetudo maiorum deflexit de curriculo Przodkowie wykroczili z pospolitego záchowánia.

Conſuetudo peccandi, Zwyczay złe czynienia.

¶Conſuetudo etiam ſignificat Towárzyſtwo / Záchowánie / znáyomość

Conſuetudo quotidianæ uitæ, Conſuetudini latine tradidit Cicero Oeconomicon Xenophontis, Wyłożył z greckiego yęzyká ná łáćińſki. Conſuetudinem facere, Znáyomość vczynić.

Redire in conſuetudinem priſtinam, Wróćić ſie do ſwych ſtárych obyczáyów.
Venire in conſuetudinem res aliqua dicitur, W vżywánie przyść.
¶Conſuefacio, is, ere, idem quod Aſſuefacio.
¶Deſueo, deſues, deſueui, antiquum.
¶Deſueſco, is ere, Odkładam ſie/odwykam.
¶Deſuetus, a, um, Odłożony/ odwykły/ a/e.
Rem deſuetam uſurpare, Odwykła á záſtárzáła rzecz ſpominác.
Deſueſcendus, a, um, Który czego ma być odłożon / oduczon.
¶Deſuetudo, dinis, f.t. Odłożenie/ odwyknienie/záſtárzáłość.
¶Deſuefacio, Odkłádam kogo/oduczam
¶Deſuefio, is, deſuefieri, Varr o Minutatim deſuefiunt, Z nienacká ſie ták odkłádáyą /oduczáyą.
Sueuia, æ, f.p. Szwabska ziemiá w niemcech.
Sueuus, Szwab. Sueui, Szwabowie. olim iuxta Albim in Saxonia ſedes habuerunt.
Sueuus fluuius, Po niemiecku Spre.
Suffarcino, as, are Podkáſuyę/ ſmáciskámi okłádam.
Suffarcinatus, a, um, Podkaſány/ od obłożenia nieczym opukáły. Suffarcinata anus, Stára bábá od ſmáćisk opukáła/ obciężáła.
Suffarraneus, a, um, qui far in caſtra conuehit, Który żyta á potrzeb po trosze do obozu dodawa.
Suffero, Vide, Fero.
Sufferueo, . Vide, Ferueo.
Suffes, ſuffetis, lingua punica Conſul dicitur.
Suffibulum, li, Podwiká/ Weſtwalskich białych głów przed czásy / obſoletum.
Sufficio, Vide Facio.
Suffigo, Vide Figo.
Suffio, Vide Fio.
Suffiſcus, ſuffiſci, m.ſ. folliculus teſtium arietinorum quo utebantur antiqui pro marſupio & adhuc apud nos hodie utuntur, Pęcherzynká/ obſoletum.
Sufflo, Vide Flo.
Sufflamen, inis, retinaculum quo decurrens rota inhibetur, Hamowánie kołá.
Suffoco, as, are, a.p. ex ſub & faux compoſitum au in o productam conuerſa, Zádawiam / Záduſzam. Fame urbem ſuffocare, Głodem wymorzić.
Suffocatio, Zádawienie/Záduſzenie/ zátłumienie / vmorzenie.
Suffodio, Vide Fodio.
Suffragium & ſuffrago, Vide Fragor.
Suffrago, inis, f.t. Zádnie koláno álbo piętká v zwierząt.
Suffragines item in arboribus dicuntur Przeraſtánie drzewá gdy po obcięttych gáłęziách z nowu záłomiſtym á zákrziwionym xtałtem odraſta yáko by nos.
Suffraginoſus, a, um, Vt ſuffraginoſus equus, Niepewny kóń ná poślednich nogách/máyący yáki niedoſtátek w piętách.
Suffrenatio, onis. Mocne ſpięcie á ſpoyenie kámieniá yeden ná drugim.
Suffuerat, pro ſub eodem tecto fuerat, antiquum, Feſtus,

Suffrico,	Vide	Frico
Suffringo,		Frango.
Suffrio, as, are,		
Suffugio,		Fugio.
Suffulcio,		Fulcio.
Suffumigo,		Fumus uel fumigo
Suffundo,		Fundo, is.
Suffundatus,		Fundo, as,
Suffuror,		Furor
Suggero,		Gero.
Suggeſtus.		Gero,

Suggrunda, æ, uel ſuggrundia, orum, Przeddáſzek álbo poddáſzek przed dom wychodzący á od cieczeniá ná ściany broniący.
Sugdrundatio, onis, Tákowe przeddáchowánie/to yeſt wywiedzienie tákiego przeddáſzku.
Suggrundia etiam ueteres dicebant ſepulchra infantiũ, qui nec dum quadraginta dies impleuiſſent, Vt inquit Fulgentius Placiades Sipontinus.
Sugillo, as, are, a.p. uel ut quibusdam placet, Suggillo, duplici g, id eſt, percuſſu carnem maculo, Segi wyczyniam/od licia á zwłaſzczá policzkowánia śiną twarz czinię. Et Metaphorice, Sugillare id eſt deridere, repræhendere, detrahere, Lżić/ ſromocić/ czci vwłóczyć.
Sugillatus, a, um, Siny od licia.
Sugillatio, onis, uerbale, Drągánie/ náśmiewánie/ Vwłóczenie czci / ſromocenie.
Sugo, ſugis, ſuxi, ſuctum, ſugere, n, t. quandiu ſuxiſti, Jákoś długo mátkę ſał.

Dicitur

Dicitur etiam in ſecunda coniugatione Sugeo, ſuges, & transfertur ad alia, Cic. Cum lacte nutricis errorem ſuxiſſe uidetur, Zda ſie że ſie weſpołek s mlekiem błędu tego nápił.

¶Exugo, Wyſyſam.

¶Suctus. huius ſuctus, Sánie / dźierżenie przi pierśiách.

Succus, ſucci, Wſzeláka wilkość / przirodzony ſok.

Sui, ſibi, Pronomen reciprocum, Duo ſunt Pronomina reciproca, alterum Primitiuum, quod uocant Sui, ſibi, ſe a ſe omne & utriuſq; numeri.
Alterum, Poſſeſſiuum Suus, ſua, ſuum, Dicuntur etiam Reciproca, quia ad eandem perſonam quæ præcedit uel præcedebat, redire ſolent, uel ad id reuertuntur, de quo loquimur, Vt, pater uult ut ad ſe uenias, Oćiec chce ábyś ku niemu prziſzedł / to yeſt ku oycu.

Sed pater uult ut ad eum uel ipſum uenias, Oćiec chce ábyś ku niemu / to yeſt ku komu ynſzewu á nie ku oycu prziſzedł.

Antonio ſibi coniuncto, Sprzijaćieliwſzy ſie s Antoniuſem.

Vt ſe dimitterem, Abych go puśćił.
Cum ſibi negotium daret Antonius, Gdy mu to Antonius polećił.
Rogat ut ad ſe ueniam, Prośi mie ku ſobie.

Quamuis etiam recepti authores interdum hanc differentiam non obſeruent. Et interdū Latine pro Sui & Suus licet uti Ipſius, Eius, uel illius, Et maxime amphibologiæ uitandæ cauſa, Nonunquam uarietatis aut ornatus gratia, ut ille repetit quod ſuum ſiue ipſius eſt, Zego ſie vpomina co yego yeſt.

Quintil. Qui ne id quidem quod in ipſos recidere poſſet euitent.
Hæc indifferentia ſæpe fit interuentu Præpoſitionis. Præpoſitio inter id habet peculiare, ut ſi anteceſſerit Genitiuus, Datiuus & Ablatiuus, ſemper liceat uti Ipſe & Sui, Si præceſſerit Nominatiuus uel Accuſatiuus reciprocum poſtulat.
Cic. Ipſorum inter ipſos conſenſu.

Quintil. Grammaticis inter ipſos & Philoſophis pugna eſt, Idem A doctis inter ipſos etiam mutuo repræhenſa.

Cic inter ſe omnes conſentiunt idem hoc inter ſe fuiſſe animo.
¶Sibi aliquando iungitur, Suo nulla neceſſitate ſed tantū cuiusdam feſtiuitatis gratia. Cic. Suo ſibi uictitant ſucco, Swym ſie włáſnym żiwią ſokiem.

¶Suus aliquando quod proprius, Własny ſwóy.
Suus cuiq; mos eſt, Káżdy ma ſwóy obyczay.

Sulcus, ſulci, m. ſ. Zagón.
Sulcus item, Oránie / wżdżierānie roley.
Hinc dicimus tertio uel quarto ſulco ſerere, Trzi kroć álbo cztery kroć wzoránim.

Sulcus aliquando ponitur pro foſſa, Miáſto rowu álbo brózdy miedzy zagony.

Sulculus, Diminutiuum, Zagonek / Lieſzká.

Sulco, ſulcas, ſulcare, a. p. Porzę / wzorywam rolą. zagon czinię.

Sulcatim, Aduerbium, Od zagoná / do zagoná albo po zagōnu.

¶Biſulcus, Zágón o dwu lechách álbo ſkład roley o dwu zagoniech.
Et Biſulcū animal, Które ma rozſzczepiono kopyto / yáko wół owcá.

¶Triſulcus, a, um, Vt triſulcum telum, Strzałá álbo hart beltowy o trzech ſpiczách / końcóch.

Sullanus pro Syllanus, legitur apud Ciceronem,

Sullaturio, is, ire, Cicero ficto uocabulo dixit pro proſcripturire, Wywoláć z ziemie.

Sulmo, ſulmonis, penultima producta, Miáſto we włoſzech álbo w kráinie Pelignorum, Oyczizna Owidiuſowá który Naſo był rzeczony.

Sulmonenſis, Z tákiey kráiny.

Sulphur, ſulphuris, n. t. Siárká.

Sulphuratus, a, um, Siarkowy / śiarką záczinióny / Osiárczony / a / e.

Sulphurata etiam, Drzarſzczki álbo nit siarką oblane do prętkiego zápalánia.
Sulphureus,a,um, Siárczány/co z własſczą z siárki yeſt/ álbo siárce podobno.
Color ſulphureus, Siárce podobna fárbá.
Sulphuraria,ſulphurariæ,f.p. Siárkownia/ to yeſt chyz álbo wárſtát gdzie siárkę ſpráwuyą/ wárzą.
Sultis ueteres dixerunt pro ſi uultis,
Sum,es,eſt,uerbum Subſtantiuum, Jeſtem/yeſteś/yeſt. Et in tertia perſona ſignificat aliquando, Wazy/yeſt meyákiey wagi.
Vt eſt aliquid, Jeſt nieco / to yeſt wazy/ álbo nie owſzeyki yeſt nic.
Aliquando copulat ſimiles caſus, Verg. Rex erat Æneas nobis, Mieliſmy królá Aeneaſzá.
Sum Genitiuo iungitur, Terentius Non eſſe horum te arbitror, Nie poczitam cie miedzy ty / mniemam ze k nim nie naleziſz.
Et tunc ſignificat ptinet, Vt, Eſt adoleſcentis cōpoſitis eſſe morib. Nalezy ná młodzieńcá skromnych być obyczáyów.
Erit humanitatis ueſtræ noſtram tenuitatem boni conſulere, Ná waſzę ludzkość będzie należało / álbo waſzá miłość będziecie raczili zá wdzięczne przyiąć náſzę chudobę.
Eſt maleuolorum, ut male uolentes ſint atq; inuideant bonis, To yeſt nędznych á mizernych ludzi przyrodzenie iż zawiśni ſą y máyą w wielkiey w nienawiści dobre.
Non eſt noſtrum onus, Nie náſz to vrząd yeſt / Nie przyſtoyi to nam by táká
Tanti eius apud ſe gratiam eſſe oſtendit, uti & Reipub. iniuriam, Ták go ſobie wyſoko wazy okázuye /etc.
Quod mihi plurimi eſt, Co yá ſobie bárzo wáżę.
Bona ſexti Roſcij quæ ſunt ſexagies,&c. Máyętność Roſcij która wazy.etc.
Ego ſum domi meæ, Jam yeſt domá/ w domu moym.
Sum Datiuo iungitur & ſignificat habeo, Verg. Sunt mihi bis ſeptem præſtanti corpore Nymphæ, Mam czternaście wielmi pięknych á vrodziwych bogiń.
Eſt certe columbis ars inter ſe blandiri, Máyą to przyrodzenie gołębie /etc.

Mihi eras mortuus, quia te non uiſitaui, Z moyey ſtrony byłeś málem vmárły yżem v ciebie nie bywał.
Eſt deriſui omnibus, Wſzyſcy ſie z niego śmieyą.
Eſt mihi melius, Dáleko mi lepiey,
Quibus occidi patrem, S. Roſcij bono fuit, Którym zámordowánie á śmierć Rościuſó pozytek przynieść miálá.
Eſſe odio, Być wzgardzan / być w nienawiści.
Eſſe teſtimonio alicui, Swiadczić komu.
Eſſe ad urbem, W mieście być.
Apud me ſis uolo, Radbym ábyś v mnie był.
Eſſe in armis, Gotów być ku woynie/ walczić.
Eſt in bonis, Ma dzierzy ſwe ymienie.
Eſſe in bonis apud aliquem, Mieć łáskę v kogo.
Eſt in commemoratione omnibus, omnium flagitiorum, Wſzyſcy o yego niecnotách mowią.
Cuius in ditione aut poteſtate ſunt: Pod kim ſą/ którego páná máyą:
Eſſe cum aliquo in gratia, Łáskáwie ſie s kim obchodzić/ być w ſpolney przyiáźniey s kim.
In expectando ſunt, W wielkim oczekawániu ſą.
Eſt in meis intimis, Jeſt z moyich vprzeymych yeden.
Non poterimus ulla eſſe in inuidia ſpoliati opibus, Nie może nam nikt záyzrzeć gdy nic nie będziemy mieć.
Eſſe in legationibus, W poſelſtwie być.
Eſſe alicui in mora, Omieſzkawáć kogo.
Eſſe in aliquo numero, atq; honore, Być w niektóriey powadze mian.
Eſſe in pabulo dicitur res aliqua, Godzic ſie do yedzenia.
Eſſe in procuratione regni, Królewſtwo ſpráwowáć.
Eſſe adminiſtratorem, Namieſtnikiem álbo tez królem być.
Eſſe in ſpe, Być dobrey nádzieie.
Fui illic in re præſenti, Byłem tám oblicznie.
Eſt in rem communem, Ku pospolitemu czimi pozytkowi.
Multum ſunt in uenationibus, Uſtáwicznie polnyą.
Eſſe in uita pro uiuere, Zyć.

Esse in usu, Być w używániu. Cum Ablatiuo sine Præpositione, ut hæc est præstanti corpore, Piękney yest vrody.
Esse summo honore, Być w wielkiey powadze.
Est magno præcio, Wysoko bywa ważon.
Incredibili sum solicitudine de ualetudine tua, Niewymownie sie stáram o twoym zdrowiu.
Sum sæpe Aduerbijs iungitur, Teren. Vbi illic dies est complures accersi iubet, Gdy tam niekilko dni mieszkal.
Cum Infinitiuo, Teren. Nostrum est intelligere, Mamy to rozumieć / ná nas należy.
Sum cum Infinitiuo significat licet ut cernere erat, Mógł káżdy wiedzieć
Es pro sis is, ut Bono animo es, Bądź dobrey myśli.
Est illi consuetudo, Náłożył sie.
Argentum quod daturus iam fui, Pieniądze którem yuż chciał dáć.
Est iam annus ut repulsam tulit, Już temu rok yest yáko opádł od dostoynośći / yáko go nie chciano ná dostoynosć przyiąć / yáko nim wzgárdzono.
Est mihi machera domi, Mam dobry miecz domá.
Est mihi nomen Hecyra, Mnie dzieyą Hecyra.
Nomen Mercurij est mihi, Mercurius yest ymię moye.
Est ita ut dicis, Jest ták yáko mowisz.
Est genus hominum, Są niektorzy ludzie tákowi.
Est quod uisam domum, Mam niecżego doyźrzeć domá.
Est quod gaudeas, Masz sie przecz weselić.
Erit ubi te ulciscar si uiuo, Przyidzie ten czás gdy sie nád tobą pomszczę.
Non tam facile ijs opitulari est, Nie ták yem látwie pomoc.
Sit sane ita, Bá ácżby ták było.
Futurus, a, um, Participium, Przyszły / nádchodzący / a / e.
Sperant præsidio esse futurum, Nádziewáyą sie go ná pomoc przybyć.
¶ Comp Absum, abes, abest, abfui, abesse, Niebyć obliczным.

Domo abesse, Niebyć domá.
Dum abs te absum, W tym czásie gdym v ciebie nie był.
Te abfuisse a nobis tandiu doleo, Zal mi żeś ták długo v nas nie był.
Abest a me filius tuus, Niemász go przi mnie.
Abesse a signis, Odstrelić sie od proporcá od chorągwie.
Abfuit tres menses, Niebył domá przez trzi miesiące. Bidui spacio abest ab eo, Przez dwá dni leży od niego.
Ne longius a castris triduo absit, Aby nie dáley leżał od obozu yedno przez trzy dni.
Nec longis inter se passibus absunt, Nie dáleko są yeden od drugiego.
Cuius hyberna aberant, ab eo millia passuum, 25. Ktorego obós á zimowne stánowisko od niego przez pięć á dwádzieśćiá tysięcy krokow było.
Cum paucorum dierum iter abesset Gdy w kilku dni mógł nádciągnąć.
Legiones magnum spacium absunt, cum abessent aliquot dierum uiam.
Abest non longe a me, Nie dáleko yest ode mnie.
Non cogitas hinc longius abesse: Nie myślisz sie ztąd dáley odnieść.
Propius abes, Nie dáleko tam od niego.
Ab eo plurimum absum, Dálekom yest od niego.
Nummus abesse hinc non potest, Náymnieyszego by pieniądzá nie miáło niedostáwáć.
Quid abest huic homini, Náczym mu schodzi.
Abest mihi animus etiam nunc, I do tego czásu sie nie mogę zdobyć ná dobrą myśl.
Vetustate dentes absunt, Od stárośći zębow nie ma.
Vnus abest, Jednego nam niedostáye.
Ab omni conditione abesse, Nie być zwádliwym / nie rad sie wádzić.
Abesse a crimine, Nie czuć sie w żadney niecnocie.
A culpa abesse, Nic nie być winien.
Abesse a sententia alicuius, Rożnego mniemánia być.
A qua suspicione ille aberat pluri-

mum, Namniey podeyzrzenia tego nie był winien / dáleko był od tego podeyzrzenia.

Longiſſime abeſſe a uero, Dáleko ſie mináć s prawdą.

Abeſſe a bello, Nie walczić.

Et abeſſe a bello per translationem, Niewalecznym być.

Abeſt a me culpa, Nicem w tym nie winien.

Auariciæ abſit ſuſpicio, Aby żadne podeyzrzenie łákomſtwá nie było.

Abeſſe longe a ſpe conſulatus, Nie nádziewáć ſie być pánem rádnym.

Nunquam ab oculis meis abfuerūt, Nigdy mi z oczu nie zeßly.

Abfuit uirtus ab oculis fori & curiæ, Nie mieli cnoty przed oczymá.

Nec multum abfuit quin caderet, Máluczko nie padł/nie dáleko od tego było yż trochę nie padł.

Non aberit quin rideatur. Nie może być áby nie mieli śmiechem parſknąc.

Abſit uerbo inuidia, Zá łáską mowiąc nie mówiąc tego nikomu ku krzywdzie.

Abeſſe, Nie doſtáć/ nieſpełná być.

¶ Abſens Participium, Nieobiliczny/ nie będący.

Præſens, abſens, contraria, Abſente nobis, figurata & antiqua locutio, pro eo quod eſt nobis abſentibus, W náßey niebytnośći.

¶ Abſentia, æ, f.p. Niebytność.

¶ Adſum, ades, adeſt, adfui, adeſſe adfuturus, Jeſtem obliczny.

Bello adeſſe, Stáwic ſie ná woynę.

Ad locum aliquem adeſſe, Stáwić ſie ná nieyákie mieyſce.

Adeſſe ad iudicium, Stánąć ná rok.

Non eſſe in cauſa dicitur orator, cui opponitur uerſari in iudicio, Hic continuo adero, Hnet ſie tu ſtáwię.

Domi adeſſe, Domá być.

Adeſt præſens, pro præſens eſt, Jeſt obliczny.

Coram adeſt idem, Adeſt dies, uel tempus, Czás nádchodzi.

Ad tempus adeſſe, W prawy czás tráfić.

In tempore adeſſe idem, Occaſio adeſt, Teras yeſt pogodá/ czás.

Quod adeſt, Co przed oczima yeſt.

Dona adſunt tibi a Phædria, Oto maß dáry od Phedriaßá.

Adeſſe animo uel animis, Zyczliwym być / pilnie ſłucháć.

Animo adeſſe, Smiałym być.

Adeſt ei animus, Czyſtego yeſt ſercá.

Adeſſe alicui conſilio, Rádą wſpomagáć.

Ad defendendam cauſam adeſt, Gotow yeſt rzeczy ſwey przyſtrzegáć.

Aderit Themæſſeus genius prouerbium, Nie zwiezie ſie to ták ſucho/ skarze to pan Bóg.

¶ Adeſdum Terent. Adesdum paucis te uolo, Choć ſam trzebámi cie trochę. Hic dum productio & adiectio ſyllabæ eſt frequens Comicis.

¶ Deſum, Niedoſtáyę.

Deeſſe plus eſt quam abeſſe, Deſunt aliquot nummi, Kilká pieniędzy niedoſtáyę.

Argentum deerat, Nie było pieniędzy.

Bello propter timiditatem abeſſe, Dlá boyáźniey nie być ná woynie.

Deeſſe officio ſuo & muneri, Nie ſtrzedz powinnośći ſwey / niedbáłym być

Deeſſe occaſioni, Opuśćić czás y pogodę ná ktorą rzecz.

Deeſſe ſibi, Sam o ſię nie dbáć.

Non deero tibi, Nie opuſzczę cie.

Deeſſe uoluntati amici, Nie chcieć być k woley przyiacielſkiey.

Non deerit ſapienti quod agat, Náydzie mądry co mączinić.

Defuit ei animus a principio, Nie miał sercá śmiáłośći ná przodku.

Non deſunt qui in malam partem interpretentur, Są niektórzi ktorzi to zlie rozumieyą.

Non metuo ne mihi deſit ſermo abs te, Nic ſie nie obawam ábyć ná rzeczy dla mnie nie ſchodziło.

¶ Interſum, Jeſtem obliczny/ też yeſtem miedzy czym álbo kim.

Publicis conſiliis interfuimus, Byliſmy obliczni przi rádzie.

In conuiuio interfuiſſe, Być ná weſelu.

Id morari uictoriam rati quod intereſſet amnis, Jż rzeká byłá w pośrzodku miedzy niemi/ etc.

Intereſt inter duos amnes, Leży miedzy dwiemá rzekomá.

Intereſt item compoſitum, ut quidam putant ab in re eſt, Należy / yeſt co ná tym.

Quid ergo intereſt proferantur nec ne: A coż ná tym ácż będą wyyęte álbo nie.

Intereſt uerbum Impersonale, Należy / yeſt pożyſtecżno / wiele ná tym.

Vt multum intereſt, Wiele ná tym.

Permagni intereſt, Bárzo wiele leży ná tym.

Inter hominem eruditum & idiotam plurimum intereſt, Miedzy vczonym człowiekiem á nieukiem wielka rożnośc yeſt.

Cum Datiuo aliquando iungitur & ſignificat præſentem eſſe, Omnibus negotijs interfuit, Przi wßiſtkich ſpráwach obliczny był.

Quid interfuit utrū hoc decerneres, Co ná tym leżáło.

Hæc intereſt hominum, Nic do tego ludziom należy.

Nihil intereſt eius, Nic nie do tego.

Vt uidit tua interſſe, Jáko skoro obaczył że ſie to cie bie dotykáło.

Quæ tua intereſſe exiſtimē, Co będę rozumiał tobie należeć álbo pożitek twoy mieść.

Nihil noſtra intereſt, Nic namá do tego obiemá.

Permagni intereſt ut iuuentus recte inſtituatur. Bárzo wiele ná tym áby młodz dobrze byłá wychowána.

Certe ad rem nihil intereſt, Owßeki to nic k rzeczy.

¶Intereſſe item pro differre & iungitur præpoſitioni Inter, ut inter hominem & beluam hoc maxime intereſt, Miedzy człowiekiem y beſtią á bydlęciem nierozumnym tá nawiętßa rożnoć yeſt.

Hoc inter me & illos intereſt, Tá yeſt miedzy mną y miedzy niemi rożnosć.

Stulto intelligens quid intereſt: Jáko dáleko rożny błázny od mądrego:

¶Intereſt aliquando componitur ab Inter & eſt, & coniungitur Interſum, interes, intereſt, & ſignificat præſentē eſſe, Obliczny być Vt ſupra.

Intereſt eius, iſtius, ipſius, Jemu yeſt do tego.

Nihil intereſt eius, Nic yemu do tego.

Oſtendam quantum ſalutis communis interſit duos conſules, Okáżę yáko wiele pożytku tá rzecż rzeczy nieſie, etc.

Ablatiuus his etiam iungitur mea, tua, ſua, noſtra, ueſtra, cuia, ſiue ſit perſonale ſiue imperſonale, ut Mea intereſt quod etiam Mea refert dicitur, Mnie do tego.

Vt uidit tua intereſſe, Jáko obaczył iż to bie należy / iż twemu pożytku służy.

Quæ tua intereſſe exiſtimem, Ktore ku twemu pożytkowi należeć będę rozumiał.

Permagni intereſt quomodo quiſq; primum inſtitutus ſit, Bárzo wiele ná tym yáko kto naprzod nauke ma.

¶Obſum, Szkodzę / záwádzam.

Multum obeſt ſanitati continua perpotatio Wiele ßkodzi zdrowiu vſtáwicżne bieſiádowánie.

Poſſum, Mogę.

Nihil poteſt per ſe, Nic nie może ſam przez ſię.

Si quid poſſum tua cauſa faciam libenter, Jeśli co będę mógł chutliwie wßiſtko dla cie bie vczinię.

Ingenio parum poſſum, Nie owßek wielki dowcip mam.

Pecunia qua multum poterant freti, Máyąc dufánie w pieniądzách ktorych názbyt mieli.

Huc fac ut ad me uenias ſi quid poteris, Dorwiſie do mnie yeśli może być.

Gratia & largitione plurimū poſſe, Záchowániem y hoynośćią wiele przemoc.

Tantum potuit a facundia, etc. Ták kim wymowcą był.

Potin mihi uerum dicere, I możeli być ábyśmi prawdę powiedział.

Fieri non poteſt, Nie może być.

Incende hominem amabo te quoad potes, Podußcz / podżiy go yáko naybárziey / etc.

Poterat utrumq; præclare, Mógł oboyey rzeczy wybornie zdoláć.

¶Poteſſe pro poſſe, Plaut.

¶Poſſibilis, & hoc poſſibile, Podobny/ co zwłaſzczá może być.

¶Poſibilitas, atis, Barbarum nomen in Biblijs pro facultate, Podobność/przemożność.

¶Impoſſibilis le, Niepodobny/a/e.

¶Potens, entis, Particip. tempus ſignificat & Accuſat. iungitur nominum, uel Infinitiuo, nec comparationem accipit, Mogący. Vt potens pugnare, Mogący walczić.

¶Potens, entis, Mocny/ a/e. Nomen caret tempore, & Genitiuo iungitur & comparationem accipit, ut potentior illo, Mocnieyſzy niżli ōn.

Dum liber, dum mei potens ſum, Pokim ſwiebodny/ pokim yeſt ſwey woley.

Potentiſſimus odor, Bárzo mocna wonia. Potentiſſima in toto orbe terrarum Græcia,

Potenter, Aduerbium in Biblijs tantum, Mocnie/krzepko.

¶Potentia, æ, f. p. Moc/ możność/też zwierſchność á powagá.

Augere potentiam, Możnośći ſwey rozſzerzáć.

Potentia in ui poſita eſt & armis, Nimia dominatur in ciuitate potentia.

Potentia, uis, poteſtas fere idem.

¶Potentatus huius potentatus, Pánowánie/ mocárſtwo.

¶Poteſſum pro poſſum, obſole.

¶Poteſtas, poteſtatis, f. t. Możność/ zwierſchność.

¶Poteſtates, Mocárſtwá/ to yeſt wielcy á znāmienici pánowie.

Gerere poteſtatem, Pánowáć/ Zwierſchność mieć nád czym.

In ditione ac poteſtate alicuius eſſe, W páńſtwie á w pánowániu czyiem być.

Dignus poteſtate ac dominatu omnium rerum, Godzien wſzelákiego páńſtwá y zwierſchnośći.

Deorum immortalium nutu ac poteſtate adminiſtrari, Quæ tum erat poteſtas, Jáko ſie mogło/ álbo yáko było podobno tego cżáſu.

Poteſtas tibi fuit quotidie hominem admonendi, Miałeś to w ſwey mocy yego záwżdy nápominác.

Quod poteſtas mittendi non fuit citius, Nie mogło ſie nam ſtáć ábyſmy rychley mogli posłáć.

Quoties mihi certorū hominū poteſtas erit, Jlekroć mi ſie kto pewny tráfi.

Cum poteſtate proficiſci in prouinciam, S mocą ciągnąć ná ſtároſtwo.

Dare poteſtatem, Dozwolić/ dopuśćić.

Vtricꝫ data petendi quod uelit poteſtate, Dozwoliwſzy obiemá áby proſili oczby yedno chcieli.

Simul ac mihi poteſtas data fuerit, Jáko mi skoro dozwolą.

Facere poteſtatem idem quod dare, Dáć moc. Vt iudices ſubſcribendi mihi fecerunt poteſtatem, Dali mi moc podpiſáć ſie.

Facere ſui poteſtatem, Kwoley być/ słucháć ludzkich ſpraw.

Summam poteſtatem habere in aliquo loco, Mieć zwierſchność náywiſzſzą ſtároſtą álbo namieſtnikiem być

Habere poteſtatem alicuius, Mieć kogo w ſwey mocy / álbo vżywáć kogo po ſwey woley.

In poteſtate alicuius eſſe, W mocy czyiey być.

In poteſtate tua eſt, Maſz to w mocy twey / możeſz vczinić chceſzli / ná twey to woley.

Per poteſtatem auferre aliquid alicui, Gwałtem co komu odyąć.

Permittere poteſtatem, Dopuśćić.

Ea poteſtate quæ ſibi ad dignitatem permiſſa erat, ad quæſtum utebatur, Te zwierſchność ktorei mu ku sławie á nábycia powagi pozwolono na łakomſtwo obrócił.

Redigere aliquem in ſuam ditionem & poteſtatem, Podbić kogo pod ſwą moc.

Venire in poteſtatem & arbitrium alicuius.

¶Perſum non dicitur, Nam quod apud Gellium lib. 2. cap. 18. legitur Socraticꝫ & Platoni perfuit familiaris per Tmeſin dictum eſt, pro fuit perfamiliaris.

¶Præſum, Jeſtem przełożonym / mam zwierſchność nád czym. Præeſſe ciuitati, Stároſtą być. Præeſſe agro colendo, Vrzędnikiem być. Præeſſe quæſtioni, dicitur iudex, Woytem być álbo tym ſędzią ktory skázuye ná śmierć.

¶Præſens, ntis, om. Obliczny. Adſum præſens præſenti tibi, O toſzmie maſz obliczného / w obliczośći twey.

Non quia ades præſens hoc dico, Nie dla tego to mowię iż słyſzyſz / yżeś tu yeſt.

Præsente nobis pro præsentibus nobis ueteres dixerunt, Przi obliczności nászey.
Animus præsens, Czistego sercá/śmiáły.
Fac præsenti animo sis, Bądź czyście śmiáłym.
Præsenti animo dicere, Smiele rzec.
Præsenti argento uel pecunia mercari uel uendere, &c, Zá gotowe pieniądze dáć.
Præsens malum, Gotowe nieszczęście.
Præsens succurre, Pomoż mi słokiem.
Præsens ingenio, Ostrego á prętkiego dowcipu.
Quin inuisimus præsentes Parentem Czemu oblicznie á osobámi nászemi nie náwiedziemy oycá.
¶In re præsenti uide In.
In præsens, in præsenti, in præsentia, Vide In.
¶Ad præsens Vide Ad.
¶Præsens non in Præteritum modo accipitur uerum etiam in Futurum, Vt Horati. pleraq; differat & præsens in tempus omittat, Niektóre niechay odłoży y áż do swego czásu zopuści.
Præsenti sermoni reseruantur, Aż do społecznego osób nászych ziechánia/ odkłádány.
Præsens Deus, Gotowy ku pomocy Bóg.
Non ulla magis præsens fortuna laborum est, Zadne niepewnieysze/niego kowsze bárziey pożytecznieysze szczęście.
Præsentissimum, Bárzo prętkie/ pewne/ mocne.
Vt præsentissimum remedium sanguis de aure emissus, Bárzo pewne á yákoby doświádczone liekárstwo.
Præsens medicina, Prętkie á pewne lekárstwo.
¶Præsentia, præsentiæ, Obliczność/ bytność/ gotowość/ też śmiáłość.
Præsentia animi, Czyste serce.
¶Præsento, præsentas, præsentare, Ofiáruyę/stáwiam przed kim.
¶Præsentare item, Okázowáć/ nienáką postáć dáwáć. Vt, Plinius, Foliis speciem passerum præsentantibus.
¶Præsentaneus, a, um, Prętki/ pewny/ gotowy/uel pogotowy zwłaszczá co się może wnetki stáć.
Vt præsentaneum remedium, Pogotowe á prętkie liekárstwo.
Et præsentaneum uenenum, Isty á pewny yad.
¶Præsentarius, a, um, Vt præsentarium argentum, Gotowe pieniądze.
¶Compositum a præsento, Repræsento as, are, Oblicznie okázuyę/ wystáwiam.
Se repræsentare, Oblicznie się stáwić/ przed oczimá być.
Repræsentare faciem ueri maris, Práwego mężá osobę á twarz mieć.
Imaginem sceleris repræsentare, Nic z siebie ynszego nie okázowáć yedno wierudną złość.
Si repræsentari morte mea libertas ciuitatis potest, Iesli moyą śmiercią zwoleństwo mieyskie może być przywrócono.
Ipsum templum repræsentabant memoriam consulatus mei, Kościół okázował pámiątkę burmistrstwá mego.
Sepræsentare improbitatem suam, Swą niecnotę yáwnie okázowáć chełpić się z niey.
Supplicia repræsentare Prętko skáráć.
Præcium rei emptæ repræsentare, Gotowe pieniądze położyć.
Diem promissorum repræsentare, Nieco ná obiecány czás pełnić/czynić dosić obiecániu swemu tego dniá ná który przirzekł.
¶Repræsentatio, onis, f. t. Oczywiste álbo ystne okazanie
Repræsentatio item, Gotowych pieniędzy położenie.
Prosum, Pomagam/yestem pomocny.
Prodest perspicuitati oculorum, Czyści oczy/pomaga yásności oczém.
Id mirum quantum profuit ad concordiam ciuitatis, Bárzo wielmi pomogło ku zgodzie á yedności Mieyskiey.
Contra araneorum ictus prodest hæc herba To ziele yest pomożno przeciw yádowi páyąkowemu.
¶Subsum, Yestem pod niekim álbo pod czym.
Subest intra cutem uulnus, Iest pod skorą rána.
Subest causa, Iest pod tym yáka przyczyná táyemna/ co kolwiek yest w tym.

Subeſt ſuſpicio, Jeſt niejákie podejrzenie/obawája ſię niejákiej w tym chytrości álbo zdrády.

Si aliqua ſpes noſtræ ſalutis ſubeſſet, By jedno jáka nádziejá náßego przywrocenia w tym byłá.

¶Superſum, Zoſtawam / jeſtem oſtátny álbo zbytny.

Auſculta q̃d ſupereſt fallaciæ, Słuchaj co ná oſtátek zá chytrość á zdrádá zoſtawa.

Quod ſupereſt, Ná oſtátek należy.

Victo ſupereſt ut tueri poſſit, Zwyciężonemu nic ynßego niezoſtawa jedno áby ſię vmiał brónić.

¶Supereſſe, Jeßcze żyć.

Supereſt adhuc tibi pater, Maß jeßcże żywego ojcá.

Mecum modo uita ſuperſit, Bych jedno tylko żyw był.

¶Inſum, ines, ineſt, Jeſtem w czym.

Ineſt in amore fructus, Jeſt niejáki pożytek w miłości.

Ineſt pictura in hac tabula, Jeſt málowánie ná tej tablicy.

Columbis ineſt quidam gloriæ intellectus, Gołębie máją w ſobie niejáki rozum á bácżność gdy je chwalą/ rozumieją gdy je chwalą.

Ineſt nobis ſpes, Mamy niejáką nádzieję.

Sumen, ſuminis, fit ex papillis ſuillis uno die poſt partum ſectis ac ſalitis Wymię świnie. Plin. lib. 8, cap. 51. uult ſumen & abdumen idem eſſe, Tłuſtość/smalc.

Alij ſumen putant eſſe lac ſuis extractum ac denſatum ſue occiſa, Sic adhuc ſub iudice lis eſt.

Summa, ſummæ, f. p. Summá/krótkie oſiężenie / oſięgnienie której rzeczy.

Ad ſummam pertinet, Ku wypełnieniu álbo dołożeniu ſummy należy.

Summa illa ſit ut quicquid officij tua cauſa præſtare poſſum faciam libenter, Summá tá niechaj będzie / álbo ná oſtátek chciej wiedzieć iż ci ſię we wßem rad záchowawam.

Summa illuc pertinet ut ſciatis, &c, Wßiſtká rzecz k temu ſię ściąga / ábyście wiedzieli/etc.

Summa uictoria in eo conſtat, Ná tym wßiſtko zwycieſtwo záleży.

Summa eſt in teſtibus, Swiadkowie to okażą/wßiſtko ná świakách należy.

Summam facere, W jedną ſummę zgromádzić.

Summa peccuniæ, Summá pieniędzy.

Subducamus ſummam, Sſumujmy wßiſtko weſpołek.

De ſumma detrahere, Nieco z ſummy odjąć.

Deceſſionem de ſumma facere, idem

Summam conficere, Weſpołek sſumowáć.

Congruit cum ſumma, Zgadza ſię s ſummą.

Hanc ſummam habuit orationis ut ſibi ignoſcerem, Ná tym ſię wßiſtká rzecz jego wiązáła/ ábych mu odpuścił.

In ſumma, Ná koniec / ná oſtátek.

Ad ſummam, Krotko mówiąc/ná krótce ſię wypráwiájąc.

Summatim, Aduerbium, Krotko/ kilkiem słów/ ná krotkim oſięgnieniu.

Dic ſummatim, Powiedz ná krotcey.

Summula, ſummulæ, Diminutiuum, Sumká.

Summus, a, um, Najwiętßy/ najwyßßy/ náznamienitßy /oſtáteczny /á/e.

Ad ſummam ſenectutem uixit optima ualetudine, Cżiście zdrów był áż ſię ſtárzał jáko grzib.

A ſummo uſq; deorſum, Od wierſchu áż ná dół.

Summum & profundum contraria,

Summa ſenectus, Oſtáteczne látá / ſtárość.

Summa ætas, Oſtáteczny wiek. Amicus ſummus meus, Wielki mój przyjaciel.

Summus aliquando abſolute ponitur, & intelligitur amicus, Teren. Plurima ſalute Parmenonem ſummum ſuum impertit Gnato, Gnato Pármenonowi wielkiemu ſwemu łáskawcowi czołem bije Gnáto/ Pármenoná ſwego nájwyßßego przyjaciela bárzo pozdrawia.

Summa aqua, Wierſch wody/ z wierſnia wodá.

Summa æſtate, W pośrzód látá gdy nájwiętßa gorącość.

Summo artificio facta, Bárzo forémnie á miſternie vczinione.

Summum beneficium, Wyſokie/ známienite dobrodzieyſtwo.

Summo clamore, Wielkim głoſem.

Summa contumelia, Wielka potwarz y vrągánie.

Dolor ſummus, Wielki okrutny ból.

Summa fide, Dobrym, cnotliwym słowem.

Puella ſumma forma, Wielmi piękna á vrodziwa pánná.

Summa hyeme, W pośrzód zimy/gdy naywiętße mrozy były. Summo ingenio præditus adoleſcens, Nieposſpolitego dofcipu młódzieniec. Summæ inſcitiæ mihi uidetur, Zda mi ſie że práwie nic nie vmie.

Summum ius ſumma iniuria, Oſtre práwo/oſtra álbo wielka krziwdá.

Summo loco natus, Známienitego domu. Summus mœror, Okrutnie ciężka żáłość. Summa quæſtio, Naypierwßę pytánie/ártikuł.

Summa ſenectute homo, Bárzo ſtáry człowiek. Summæ ſtulticiæ eſt, Wielka głupość yeſt.

Summa ſummarum in illo gloria fuit Aſiam ultimam prouinciarum accepiſſe, Plin, lib, 7. Cap. 26. Summus uir, Známietnity/nieposſpolity człowiek.

De ſumma re diſſentiunt, Idzie ym o wielką rzecz.

Summum & ad ſummnm pro eodem, Naywięcey. Fac plane ut ualeas nos ad ſummum, Miey ſie dobrze my zá łáską bożą mamy ſie bárzo dobrze.

Summe, Aduerb. Naybárzey/naywięcey/wielmi.

Summe miſer, Wirudny nędznik. Summe in aliquem officioſus. Bárzo mu ſie rad záchowawa. Naſcentem extingui ſumme ſtudui, Summe iucundum. Summarius, ij, Cic· ad Attic. lib 10. id eſt ſummũ eſſe & reliquis præeminere cupiens Beroaldus tamen ibi legit ſenatus pro Summarius.

Summarius, a, um adiect. Sumowny/a/e. co zwłaßczá ku krótkiemu oſięgnieniu należy

Summitas, atis. f. t, Wyſokość/wierſcholek.

Summitudo, inis, pro ſummitate Sipon. ſine authore, ſummates, ſummatum, plural. tantum qui & optimates & primates appellãtur, Zacnieyßy/powáżnieyßy/známienitßi ludzie.

¶ Conſumo, as, are, id eſt perficio, Dokonawam/wypełniam.

¶ Conſumatus, a, um, particip. Wypełniony/ſpełniony/dokonány/doskonáły a/e. Conſumatus homo, Doskonáły człowiek/to yeſt ſtáteczny/rządny człowiek. Conſumata ſapientia, Doskonáła mądrość. Conſummata ars,

¶ Conſumatio, onis, Doskonáłość/wypełnienie/ſpełnienie.

Submuto, ſeu ſummuto, as are, fere idẽ quod ſimplex muto, Zámieniam/przemieniam/odmieniam.

Sumo, ſumis, ſumpſi, ſumptum ſumere a. t. In manum ſumere, W rękę wziąć/też podeymuyę ſię czego. Sumere exemplum ab alijs, Bráć przikład od ynßych. Sumere ſibi aliquid, Podyąć ſie czego/álbo ważyć ſie czego. Non auſim mihi tantum ſumere, Nie śmiáłbych ſie ták wiele ważić/ták wiele ſobie przywłaßczáć. Non mihi tantũ ſumo, Nie dzierżę ták wiele o ſobie Hoc mihi ſumpſi ut hoc a te peterem, Ná tom ſie vdał/tegom ſie podyął etć. Mihi pro meo iure ſumo, Spráwuyę to/ſobie przywłaßczam. Alicũde ſumere, Pożyczyć. Fruſtra hanc operam ſumo, Prożno ſie o to ſtáram.

Hilarem hunc ſumamus diem, Bądźmy dobrey myśli tego dniá. Sumat aliquem ex populo, Niechay yednego obierze z pospólſtwá. Arbitrium ſumere, Iednaczá obráć. Arma ſumere, Walczyć/odpowiedzieć komu. Authoritatem ſibi ſumere, Beneficium ſumere, Dobrodzieſtwo oſięgnąć. Bellum ſumere, Walczyć. Confidentiam ſumere, Nádętość á pychę wziąć.

Curam ſumere, Prácę ná ſię podyąć.

Cibum ſumere, Ieść. Ientaculum ſumit, Sniáda. Inicium ſumere, Począć.

Iudicem de controuerſſia ſumere, Zdáć ſie ná ktorego yednaczá.

Iudiciũ ſibi ſumere, Ważyć ſie czego ſądzić. Mutuum ſumere, Pożyczyć.

Perſonam magiſtri ſumere, Miſtrzowskim ſie obyczáyem ſtáwić. Imperatorias partes ſumere, Hetmáńſtwá ſie podyąć. Principium ſumere a re aliqua, Począć.

Spacium ſumere ad cogitandum, Wziąć czás do myślenia. Spiritus ſibi ſumere & arrogationem, Nádęto á pyßnie ſie nieść.

Non mihi hoc honoris ſumo, Nie przywłaßczam ſobie ták wielkiey czci.

Supplicium ſumere, Skáráć. Pœnas ſumere idem, Tempus ſumere ad rem aliquam,, Teſtes & teſtimonium ſumere ſuper re aliqua, Swiádectwo wziąć/wysłucháć świádków.

Sumptito, as, are frequentatiuum, Vſtáwicznie bierzę/podeymuyę ſie czego przywłaßczam/przypisuye ſobie. Sæpius ſumptitare, Częſtokroć bráć.

Sumptus, a, um, Participium Wzięty a/e.

Sumptio, onis, Wzięcie.

Sumptus huius ſumptus, m. q. Koßt/nákład/też zbytek w ßátach yáko y w vżywániu.

Facere magnos ſumptus, Wiele wydáwáć wielki koßt wieść.

Effuſus ſumptus, Pyßny koßt.

Exiguus ſumptus, Máły koßt.

Sumptus infinitus, Niewymowny koßt.

Inſumere ſumptum magnum in rem aliquam, Wiele náłożyć.

Ponere ſumptum, Vtrácáć / koßtunek nie máły wieść.

Minuam ſumptus quantũ erit poſſibile, Będę ſie oßczędzał yáko naybárziey będę mógł.

Maligne ſumptus ſuppeditare, Nie s dobrą wolą skąpiey á ściśło nákłádáć.

Sumptum ſuppeditare, Dodáwáć pieniędzy / nákłádáć. Sumpti facere dixit Plautus inepta compoſitione, pro ſumptum facere.

Sumptuarius, a, um, Ku koßtunku należący. Vt ſumptuaria lex, Vſtawá ktorá bronilá wßech zbytnych koßtunków / ták ná ßátách noßeniu yáko y używániu.

Sumptuoſus, a, um, Koßtowny / vtrátny / hoyny / a / e. Magnificus & ſumptuoſus homo, Hoyny człowiek.

Conuiuia ſumptuoſa, Hoyne vczty. Funera ſumptuoſa, Sumptuoſa domus, Sumptuoſa cœna, Názbyt hoyna vczta.

Sumptuoſe, Aduerbium, Koßtownie / vtrátnie / Zbytnie / hoynie.

¶Compo. Adſumo, ſeu Aſſumo, aſſumis, per. prod. aſſumpſi, aſſumtum, aſſumere, Przymuię / podeymuię. Aſſumendas artes propter ſe putamus, Zda ſie nam nauki y rzemięsłá przyiąć dla ich ſamych pożytku.

Aſſumere noctem uel noctis aliquantum. Záiąć nieco nocy to yeſt zatrudnić rzecż.

Id onus inuitus aſſumpſi, Nád morem ſie wolą tego vrzędu podiął. Aſſumere generum, Wziąć zięciá / to yeſt córke wydáć zá mąß.

Aſſumere aliquem in conſilium, Przyiąć kogo do ſwey rady álbo záwołáć.

Aſſumere in ſocietatem. W towarzyſtwo przyiąć.

Aſſumere pro Eſitare, & cibum ſumere aliquando, Poiádáć ſobie / ieść po kęſit.

Aſſumere oratores dicuntur aliquid cum quid ad cauſam faciens aſſumunt. Nieco ku ſwey rzeczy ciągnąć.

Aſſumere ſibi, Przywłáßczáć ſobie / ſádzić ſie ná co.

S ante V.

Aſſumere ſuæ laudi, Sobie ku czći przywłáßczáć.

¶Aſſumptus, a, um, Praticipium, Przyięty / przywłaßczony / e.

Aſſumptus morbo, Zwiodł precż od wrzodu / vmarł.

¶Aſſumptio, aſſumptionis, Wzięcie álbo tez podięcie czego.

¶Aſſumptio, item particula orationis per quam id quod ex propoſitione ad oſtendendum pertinet aſſumitur, Przyciągnienie / przywiedzienie czego ku dowodu y potwierdzeniu.

¶Aſſumptiuus, a, um, pen. prod. Przyimuiący / przybieráiący / a / e. Pars aſſumptiua, Część przywzięta / pożyczona gdzie yndziey.

¶Abſumo, abſumis, Trawię / vtrácam.

Argentum abſumere, Pieniądze ſtráwić

Domos incendium abſumpſit, Ogień domy ſtrawił / to yeſt zniſzczył.

Pueros abſumpſit morbus, uinum abſumere, Wypić.

Diem laceſſendo abſumere, Wßiſtek dzień náygráwáiąc komu ſtrawić.

Morte abſumi, Vmrzeć. Cura abſumi, Od wielkich prac niſzczeć.

Obſeruatio abſumpta, Záchowánie zniſzczáło.

Putant dentes in cornua abſumi, Miáyą zá to ze ſie zęby w rogi obrácáyą.

Abſumpti ſumus, Juz po nas.

¶Conſumo idem, Conſumere aliquid uetuſtas dicitur, Zniſzcżić / ſtárzić.

Conſumi incendio, Zgorzeć. Per luxuriam effundere atq; conſumere omnia bona, Marnie / rozpuſtnie vtrácić wßiſtki dobrá.

Ætatem in ſtudio conſumere, Látá ſtráwić ná nauce.

Omne aurum in ludos conſumere, Ná gry włożyć.

Omnes eius curæ in te conſumuntur, Wßiſtki ſwe ſtárania ná cię iednego wkłádá / o cię ſie ſámego troßcze.

Simul ſceleratus Dauus ſi quid conſilij habet ut conſumat nunc, Tez áby ten przeklęty ſmard Dawus / yesli co przed ſobą za chytrości ma / áby ich teras pozbył / áby ſie tym czáſem iego chytrości mogły wyrázić.

Eum diem illic conſumpſi, Strawiłem / etc.

Conſumere omnem noſtram diligentiam in re aliqua, Wßiſtkę pilność

ſwą

swą obrócić ná ktorą rzecz. Fidem consumere, Wiárę vtrácić.

Consumere horas multas suauissimo sermone, Ná miłym rozmawiániu wiele godzin stráwić.

Iter consumere in rebus gestis legendis, Wszistkę drógę stráwić ná czitániu historiey.

Operam in re aliqua consumere, Pilność swą włożić.

Risum consumere, Odśmiać się / przestáć się śmiać.

Consumere tempus in Poëtis euoluendis, W czitániu poetów się obieráć.

Consumere ingenium in Musicis, Wszitek swóy dowcip ná muzikę włożyć.

¶Consumor, passiuum, Vt, Consumor siti, Niszczeyę od prágnienia.

¶Consumptus, a, um, Participium, Strawiony / znędzony / zlissony / a / e.

Consumptus sermo, Zástárzáłe / etć.

Multa oratione consumpta frustra legati discessere, Salust. Námowiwszy się poyecháli precz.

¶Consumptor uerbale, Strawcá.

¶Consumptio, onis, Strawienie.

¶Desumo, desumis, idem quod simplex, Desumere sibi aliquā partem, Wynąć / obráć sobie ktorą część.

¶Insumo, Nákłádam / wielki koszt czinię.

Multum insumpsi in munieda ciuitate, Wielem nálożył ná obwodzeniu murem miástá.

Nullus teruntius consumitur in quenq;, I yednego pieniądzá.

Insumere operam frustra, Dármo pracą podnąć.

¶Præsumo, id est prius sumo, Naprzód bierzę / vprzedzam.

Per translationem præsumere est temere audere, Wiele o sobie dzierżeć.

Præsumere animo, Nádziewáć się / zgádnąć.

Præsumere spe bellum, Obáwáć się woyny.

Præsumpta opinio, Przed tym obaczone / osięgnione rozumem mniemánie / to yest domyślenie że ták miało być.

¶Præsumptio, onis Vprzedzenie / przed tym osięgnienie.

¶Præsumptio, schema apud Rhetores dicitur, quæ Græce Prolepsis, cum id quod obijci potest præoccupamus ratione dissoluere, Gdy zwlaszczá ná to odpowiedamy / y każimy coby przeciwna stroná mogłá zá sobą przywieść.

¶Præsumptio etiam, Smiáłość / wiele dzierżenie o sobie.

¶Præsumptuosus, a, um, Názbyt bespieczny / smiały / wiele o sobie dzierżący / a / e.

¶Resumo, Znowu bierzę / powtarzam. Resumere uires, Resumere lectionem Theologicam a uindemia, Po zebrániu winnic wróćić się do czitánia Bibliey. Resumptis post longam ægritudinem uiribus.

Suo, suis, sui, suere, a.t. Szyię.

Suere aliquid capiti suo, Methapho, Sam się w yákie nieszczęście wpráwić.

Sutor, oris, m.t. Szwiec.

Sutorius, a, um, Szwiecki / szewcowy zwlaszczá.

Sutrina, æ, f.p. Szwiecki wárstat / też yátká szwiecka.

Sutrinus, a, um Adiectiuum, Vt Sutrina ars, Szwieckie rzemięsło.

Sutilis & hoc sutile, Sszywány / łatány / a / e.

Sutura, æ, Szew / szicie.

Et de alijs etiam rebus per similitudinem dicitur.

¶Compo, Adsuo, uel assuo, assuis, pen. correpta, assui, assutum, assuere, Przyszywam / łatam.

¶Assumentū, assumenti, n.s. inusitatū nomen in sacris literis legitur Łátá álbo ynsze przyszicie.

¶Consuo, Wespołek sszywam.

Consuere dolos per translationem, Zdrády á chytrośći wynáyndowáć.

¶Consutilis, le, Wespołek sszity / złatány / a / e.

¶Inconsutilis, le, Niesszyty / cáły zwlaszczá niełatány.

Tunica inconsutilis, Suknia krom ktorego szwá / álbo też niełatána.

¶Insuo, Wszywam álbo zászywam.

¶Insutus, a, um, Wszyty / zászity / a / e. Vt insutus culeo & insutus in culeum, W miech zászity.

¶Insuere per translationem, pro coniungere, Liui. Priuatamq; publicæ rei impensam insuerat, Swóy własny koszt z Rzeczypospolitey nákłádem był zmieszał.

¶Exuo, Wyzuwam / zzuwam / zwłóczę. Exuere castris hostem, Z obozu nieprzyyaciela wyrzućić / to yest wybić.

Exuere ægritudinem, Zewlec niemoc/ to yeſt wyzdrowieć.
Hominem ex homine exuere, Przirodzenie człowiecze odmienić.
Exuere iugum, & exuere ſe iugo, Wydrzeć ſie z yarzmá.
Exuere aliquem regno, Wybić kogo z krolewſtwá/wydrzeć komu krolewſtwo.
Exuere gratiam nouitatis dicitur id quod iam uetus eſſe incepit, Exuere humanitatem, Wſzelaką ludzkość oddalić.
Omnem humanitatem exuiſſe uidetur, Zda ſie w ſobie żadney ludzkości nie mieć.
Exuere mentem, Odmienić ſwoy vmyſł
Exuere mores ueteres, Stárych obyczáyow popuśćić.
Exuere obſequium, Nieposłuſzny dáćy być.
Exuere ſenectam dicuntur ſerpentes, Z ſkory ſtárey ſie vylinić.
¶Exutus, a, um, Participium, Wyzuty / Zuty/a/e.
¶Exuuiæ, arum, Zwleczone odzienie.
Exuuiæ item, Odárta ſkorá. Et Exuuium ut ſupra.
¶Perſuo, Przeſzywam / álbo ſzywam/ Calep. ſine authore.
¶Præſuo, Naprzod ſzywam/przeſzywam.
¶Reſuo, Z nowu ſzywam / látam co ſie zdárło/ſzywam.
Suppellex, ſuppellectilis, f, t. uel hic & hæc ſuppellectilis & hoc ſuppellectile, in plurali ſuppellectilia, in Ablatiuo ſingulari ſuppellectile uel ſuppellectili, Sprzęt domowy.
Inſtrumentum et ſuppellex oratorum ſuppellex, Suppellecticarios eſſe ſeruos qui ſint in ſuppellectile, neſcio unde Calep. annotauit.
Super, Præpoſitio utriq; caſui ſeruiens Accuſatiuo ſcilicet & Ablatiuo, Nád ná/zá.
Super lapidem ſedet, Siedzi ná kámieniu.
Super Garamantas & Indos proferet imperium, Będzie pánowal nád Garámánty/etc.
Super cœnam, Zá wieczerzą.
Super hæc, Nád to.
Sed ſuper hac re nimis, Ale o tym názbyt.
Nocte ſuper media, Dáley niż o pul nocy.
Super item efficitur Aduerbium ubi caſum deſijt habere, ſatis ſuperq; habeo, Mam dosyć y názbyt. Nec iam fuga ſuper, Verg. ſubaudi eſt, Uciekáć nie było yáko.
Super ſomnū ſeruus, Náde ſnem ſługá/to yeſt komornik/podkomorzi.
Loquemur poſtea ſuper hac re, Będziem potym mowić około tey rzeczy.
¶Inſuper coniunctio, Nád to/ dáley.
¶Inſuper pro deſuper, Zwirzchu.
Dum Claudio principe duos inſuper ordinarios conſulatus geſſit, Jeden rok po drugim.
Inſuper his, Nád tyrzeczy.
Superabundo, ſuperabundantia, Vide, Abundo.
Supperadditus, a, um, Náddány/ a/e/ in Biblijs tantum.
Superadultus, Vide ſupra.
Superædificare, Nád czym budowáć. In Biblijs tantum.
Superalligare, Przywiezáć.
Superbibo, Vide, Bibo.
Superbus, a, um, Pyſzny / wiſokiey myśli/ a/e.
Superbus aliquando, Tráfny / foremny ſláchetny niepoſpolity/a/e. Poſtes ſpolijs ſuperbi, Łupy á wydrániny odzdobione.
Superbas aures habere, Gárdźić czym/ nie chcieć ſłucháć.
Superbia, æ, f. p. Pychá / wyſoka myśl.
Superbiloquentia, æ. Spániſomowność/ pyſzna mowá.
Superbio, ſuperbis, ſuperbire, Pyſznić ſie.
Superbe Aduerb. Pyſznie. Superbe reſponſum reddere, Pyſznie odpowiedź dáć. Superbius aliquem appellare, Superbiter ſcripſit Ennius, pro ſuperbè inuſitatum.
Supercalco, Vide Calco.
Supercerno, Vide Cerno.
Supercido, Vide, Cado.
Supercilium, ſupercilij, n. ſ. Brew Aliquando accipitur, miáſto wyniosłegó á podniesłeyſzego mierſcá. Et Metaphorá, pro ſuperbia, Miáſto pychy.
Supercilium montis, Naywyſza wyſokość gory/ wierzchołek gory. Pone ſupercilium, Nie bądź ták wyſokiey myśli.
Superciliorum remiſſio aut contractio, Libidines quas fronte & ſupercilio contegis.
Superciliosus, a, um, Wyſokomyślny/ nádęty/ pyſzny/ a/e.

Superclaudo

Superclaudo,	Vide	Claudo.
Supercresco,		Cresco.
Supercubo,		Cubo.
Superdo,		Do.
Superduco,		Duco.
Superedo,		Edo.
Supereminéo,		Emineo.
Superexalto,		Salto
Superextendo		Tendo.
Superfero,		Fero.
Superficies,		Facies.
Superfluo,		Fluo.
Superfœto,		Fœtus.
Superfundo,		Fundo.
Supergero,		Gero.
Superimpono		Pono.
Superincido,		Cado.
Superinduco,		Duco.
Superingero,		Gero.

Superextollere, Nád co wyniesć/ podwyßßyć. in Biblÿs,

Superfit, pro supereſt, Zoſtawa nád zwyß. Quæ ſuperfieri poſſunt, Co może zbyć.

Superfloreo, ſuperflores, ſuperflorere, Nád owoc kwitnąć/ yáko widzimy ná korbách.

Superforaneum, pro ſuperuacaneo, Ca lep. annotat ex Sidonio Apollinari Inſolens.

Supergaudeo, ſupergaudes, ſupergaudere, Weſelić ſie nád czym/ Barbarum uerbum in Biblÿs legitur.

Supergradior, Vide Gradior uel greſſus.

Superhumerale, in Biblÿs non latina uox pro Epomide, Oboyczyk.

Superiacio, ſuperiacto, Vide Iacio.

Superilligo, as, are, Przywiązuję nád co.

Superillino, Vide Lino.

Superinduo, is, ere, Oblóczę ná co. In Biblÿs.

Superinÿcio,	V de	Iacio,
Superintego,		Tego.
Superintono,		Tono.
Superinungo,		Vngo.
Superlachrymo,		Lachrymo.
Superlatum.		Superfero.
Superliminare,		Limen.
Supermando,		Mando,
Supermeo,		Meo.
Supernato,		No.

Supernatus, ,um, Nádrodzony/a/e.

Supernus, ſuperior, ſupremus, Vide Supero.

Supero, as, are, a.p. Przeſtępuję/ przechodzę. Metapho. Przewyciężam.

Super o, ſupergredior, ſuperaſcendo, ſynonyma ſunt.

Superant montes, & flumina tranant, Aqua ſuperans genua, Wodá áż trochę zá koláná. Quamprimum ſuperauimus montem ciuitatem uidimus, Yákośmy skoro z gory zeßli.

Aliquem dolis ſuperare, Chytrośćią kogo podeiść. Doctrina aliquem ſuperare, Nauką zwyciężáć.

Iniurias malignæ fortunæ ſuperare, Złą fortunę wycierpieć. Opinionem hominum ſuperare, Nádzieję á mniemánie ludzkie zwyciężáć.

Superare etiam, Zbywáć/ Zoſtáć. Multa die ſuperante, Gdy yeßcze dniá nie mało zbywało.

Superare pro ſupereſſe, Ießcze być żyw. Superat ne adhuc? Żywli yeßcze?

Superabilis, le, Łatwy ku przebyciu/ prześću tez zwyciężeniu.

Supernus, a, um, Nagorny/ weſoly/a/e.

Superna parte, Ná wyßßey ſtronie.

Supernas, ſupernatis, idem.

Superne Aduerbium, Wyßßey wzgórę/ nágórze.

Superus, a, um, idem quod ſupernus.

Superi, orum, plural. num. tantũ, Zwierzchni bogowie ktorzy zwłaßczá nád nami ſą yáko niebiescy przećiwko ziemskim/ á ziemscy przećiwko piekielnym. Superi tibi male uelint, Boże cie záraź.

¶Compo. Exupero, Przewyßßam/ przechodzę.

Exuperare laudes alicuius, Przewyßßác kogo chwałą. Exuperare omnia cui mortuum eſſe opponitur, Być yeßcze żyw.

¶Exuberantia, æ, f.p. Zbytek/ przewyßßánie.

Superordino, as, are, Rozrządzam/ ynáczey rosprawiam. In Biblÿs tantum.

Superpendeo, es, ere, Ná nieczym wiśieć.

Superpingo, is, ere, Ná nieczym málowáć. Plin. lib. 35. cap. 11.

Superpondium. Nádważenie co zwłaßczá nád práwą wagę przydawáną. Apul. inuſitatum.

Superpono,	Vide	Pono.
Superrado,		Rado.
Superſedeo,		Sedeo.
Superſilio,		Salio.
Superſpargo		Spargo.

Superſcando, is, ere, Przyſtępuję.

Superſcribo, ſuperſcriptio, Vide Scribo.

Superſpero, as, are, Barbare legitur in Biblijs pro ſperare.
Superſterno, Vide Sterno.
Superſto, Vide Sto.
Superſtitio, ſuperſtitioſus, Vide Sto.
Superſum, Vide Sum.
Superuacuus, a, um, Zbytny / nyepotrzebny / a / e.
Superuacaneus, a, um, idem. Pro superuacaneo & inutili haberi, Myáſto zbytnego y nyepożytecznego być mnian.
Superuacuitas, atis, Zbytek / zbywáłość. In Biblijs ſatis barbare.
Superuado, is, pen, pro. ere, Przebieżeć.
Superuagor, aris, ari, Potuláć ſie.
Superuaganeus, a, um, ut auis ſuperuaganea dicebatur ab auguribus, cum ex ſummo cacumine uocē emiſiſſet, Feſtus.
Superualeo, es, ere, Krzepkim być / przemágá / in Biblijs barbare legitur, pro præualere.
Superuenio, Vide Venio.
Superueſtio. Vide Veſtis.
Superuolo, Vide Volo.
Superungo, Vide Vngo.
Superus, ſuperi, Vide Supero.
Supinus, a, um, Wznák leżący / a / e. Supinas manus ad cœlos tendere, Złożywſzy ręce k niebu wznośić. Iacet ſupinus, Leży wznák / Cuius contrariū eſt pronus, Ná nos.
Supinus, Metap. ocioſus mollis, negligens, Niedbáły / leniwy.
Supinum, ni, a, Grammaticis dicitur uerbum participiale, in um, & u.
Supino, as, are, uel potius Supinor, aris, Przez ſię pátrzę. Naſum in odore ſupinor, Hor. 2. ſermo. Id eſt nimium delector odoribus pulmentariorum naſum ideo erigens.
¶ Reſupino, as, pen, pro. are Krzywię / przegibam ſie wznák.
¶ Reſupinus, a, um idem quod ſupinus, Reſupinus in ungues, Páznokcie obrácający w zgórę k niebu.
Suppar, aris, compoſitum a ſub & par, Máłem równy / podobny / jednáki.
Supparaſitor, aris, ari, Przypochlebuję.
Supparus, ari, m. ſ. uel ſupparum, ri n. Niejákie odzienie ktore odeſpód oblóczymy zupicą może też być zwano / ſorc fártuch.
Supparum, etiam nauium inſigne uel linteum quod annectitur ipſi uelo, Herb álbo płáchtá ináglowna v łodzy.
Suppedito, as, are, a. p. Nadawam naddawam / podpieram / dodawam.

Suppeditare ſumptus, & ſuppiditare ſumptibus, apud Teren. Dodáwáć nákładów pieniędzy. Teſtes ſuppeditare, Náſtręczyć świádków.
Suppedito aliquando eſt generis neutri, & idem ſignificat quod ſuppeto, Vt: Si uita ſuppeditaſſet, conſul factus eſſet, Cic. By był do tych czáſów żyw, byłby był burmiſtrzem.
Non queo labori ſuppeditare Plaut. Nie mogę tey robocie zdołáć. Non ſuppeditant mihi chartæ, Nie doſtáwa mi pápiru. Studeant parare ea quæ ſuppeditent, & ad cultum & uictum, Nie chay ſie uczą ná ty rzeczy zdobywáć ktoreby dodawáły / doſtáły y ku żywności y ku przyrodzieniu.
Suppeditatio, onis, f. t. uerbale, Nádawánie / dodawánie.
Suppedito etiā ſignificat poſłuſznym być. Cic. Suppeditari turpiſſimum ſuperare pulcherrimum eſt, Być poſłuſznym álbo zwyciężonym ſzpátna to jeſt rzecz ále zwyciężyć bárzo pięknie y ozdobnie.
Suppellex, Vide Supellex.
Suppello lis, ſuppuli, ſuppulſum, ere, uerbum modo honeſtum modo turpe. Cic. ad Petum, lib. 9. 22.

Suppendo,	Vide	Suſpendo.
Supplanto,		Planto.
Supplex,		Plico.
Supplodo,		Plodo.
Suppœnitet		Pœnitet.
Supporto,		Porto.
Suppromo,		Promo.
Suppudet,		Pudet.

Suppilo. as, are, Odzieram / Złupię / Kradzież płodzę.
Suppleo, ſupplementum, Vide Pleo.
Supplico. ſupplicium, Vide Plico,
Suppono, ſuppoſitus, Vide Pono.
Supprimo, Suppreſſus, Vide Premo.
Suppuro, ſuppuratus, ſuppuratio, Vide Pus, puris.
Supputo, Supputatio, Vide Puto.
Supra, Præpoſitio, accuſatiuo caſui ſeruit, fere idem ſignificat quod ſuper, Nad.
Ecce ſupra caput homo leuis & ſordidus, Oto nád głową leży człowiek nikczemny y mierziony. Supra modum, Nád zwyczay / nád miárę. Supra morem, Nád obyczay. Supra ſpem humanam, Nád nad ięrę udziła.
Supra ſine caſu aliquando ponitur &

eſt

eſt aduerbium, Supra ſedet, Wyſoko ná gorze ſiedzi. Supra quam cuiquam credibile eſt, Dáleko więcey niżliby ſie ktō nádziewáć mōgł.

Quem ſupra deformaui, Ktōregom wyżſzey opiſał. Nihil ſupra, Teren. Lepide laute nihil ſupra, Nic nád to piękniejſzego y tráfniejſzego nie może być.

Superior, Wyżſzy.

Supremus, Naywyżſzy. Superior domus, Wyżſza część domu. Ætas ſuperior, Przeſzłe látá.

Superiores, Przodkowie/ſtárſzy też zwirzchni pánowie / też wyżſzy przewicieżáiący. Noſtri ſuperiores, Náſzy ſtárſzy.

Superiori anno, Przeſzłego roku. Superioribus diebus, Przeſzłych dni. Noſtri omnibus partibus ſuperiores fuerūt Dáleko ye náſzy vciekli / więtſzy przodek mieli.

Superior & inferior contraria, Potius ui ſuperiores quam iuſticia pares.

Superius, Wyżſzey. Cuius contrarium eſt inferius, Niżey.

Supremus, a, um. Naywyżſzy/a/e. Super. Supmo die uitæ ſuę, Oſtátecznego dniá żywotá ſwego. In ſuprema deſperatione W wielkiey roſpáczy. Supremis ſuis annis, Oſtátnych lat ſwych. Supplicium ſupremum, Oſtáteczna kaźń. Circa ſuprema Neronis principis, Okolo oſtátecznych lat Neroná Supremo, ná oſtátek. Aduerbium.

Supradictus, a, um, Wyżſzey ſpominiony.

Supradictus, quidam ſeparatim ſcribunt.

Suprapoſitus, a, ū, Wyżſzey położony/a/e.

Supraſcriptus, a, um, Wyżſzey nápiſány/a/e.

Supus, id eſt ſupinus obſoletum.

Sura, æ, f. p. Łyſt.

Surculus, Vide *Surus*.

Surdus, a, um, Głuchy/ a/e. Locus ſurdus, Głuche mieyſce gdzie ſie zwłaſzczá głos nie może rozlięgáć.

Surdæ herbæ Nieſłáwne/máłą známke o ſobie máiące.

Surdus color, Ciemna fárbá. Surdus ueritatis, Ten ktōry wzgárdza prawdę/ nierad ſłucha prawdy.

Surdaſter, ſurdaſtra, ſurdaſtrum, Głuſzek/ nie dobrze doſłyſzący.

Surditas, ſurditatis f. t. Głuchotá.

Surdeo, ſurdes, ſurdui, id eſt, ſurdus ſum, Jeſtem głuchy / nie ſłyſzę.

Surdeſco, is, ere, deriuatur a ſurdeo, id eſt ſurdus fio, Stawam ſie głuchym.

¶Obſurdeo, & obſurdeſco idem, Obſurdeſcimus tamen neſcio quomodo, nec ea ad q̄ admonemur audimus Nie wiem przecz ſie yednák yákoby głuchemi ſtawamy/nie ſłucháiąc tego k czemu bywamy nápominani.

Surdo, as, are, actiuum, Ogłuſzam / głuchym czynię.

¶Abſurdus, a, um, Mierziony / nietráfny/a/e.

¶Abſurde, Nietráfnie/ Mierzienie.

¶Subabſurdus, a, ū, Przimierzeńſzym/ przisromotnieyſzym przibłáznieyſzym.

¶Subabſurde, Aduerbi. Przibłazń/ przimierzeń.

Surgo, ſurgis ſurexi, ſurectum, ſurgere, n. t. Wſtáię.

A menſa ſurgere, Od ſtołu wſtáć.

Mature ſurgere, Wczás wſtáć.

Cubitu ſurgere, Z łożá z poſłánia wſtáć.

Surgentibus aſtris, Gdy gwiazdy wſchodzą.

Surgere dicuntur uenti, Powſtáć.

Surgere dicitur homo, Podnośić ſie/w zgōrę wzráſtáć.

Surgere etiam dicuntur ædificia, Iść/ wzgōrę być budowáne.

Surgunt herbæ, Podraſtáią wzgōrę.

Surgit meſſis, Zniwo náſtáie/Zito ſie doſtawa.

Quæ nunc tibi animo ſententia ſurgit, O czym teraz myśliſz/co w tobie teraz leży.

¶Compo. Aſſurgo, aſſurgis, aſſurexi, aſſurectum, aſſurgere, Powſtawam/ podnoſzę ſie.

Aſſurgere ex morbo, Powſtáć z niemocy.

Aſſurgere alicui, Przećiwko komu powſtáć/dla vczciwośći.

Cic. An uero reliquo tempore conſulem te quiſq̄ duxit? quiſquam tibi paruit? Quiſquam in curiam uenienti aſſurexit?

¶Aſſurgere montis uertex dicitur L. mille paſſuū, Pięćdzieſiąt tyſięcy krokōw ná wzwyſz być.

¶Aſſurgere dicitur orator, qui ſublimiter loquitur, Spániło á s popędliwośćią mōwić.

Aſſurgit animus, Powſtáie vmyſł/ſerce ſie podnośi.

¶Aſſurgi paſſiue.

¶Aſſurectum eſt Impersonale, Powſtáno

ſtano yeſt przećiwko komu dla vcżćiwośći.

¶Conſurgo, Weſpolek s kim powſtawam. Conſurgit ſenatus, Powſtáye/ruſza ſie rádá z rády. Ad bellum conſurgere, Ná woyne ſie ruſzić/gotowáć. Conſurgunt geminæ quercus, Podraſtáyą.

¶Conſurgitur, Impersonale in eadē ſignificatione qua aſſurgitur. Cic. In curiam uenimus honorifice ſane conſurgitur, Przyſzliſmy do rády/ vcżćiwie przećiw nam powſtano.

¶Conſurectio onis, uerb. Powſtánie.

¶Exurgo idem, Exurgere a genibus Z kolan powſtáć. Exurgere atq; erigere ſe, Powſtáć á podnieść ſie. Exurgit Respub. Powſtáye/zámaga ſie rzecz poſpolita. Exurgere ædificiis dicitur urbs, Ochotnie ſie budowáć.

Inſurgo Powſtáyę przećiwko komu/ze złey woley wſtądam ná kogo. Altius inſurgere, Wyſzſzey ſie podnieść.

Reſurgo, Z nowu wſtáyę/ zmartwy wſtáyę. Reſurgere dicitur herba, uel quæ iterū creſcit, Odnawiáć ſie/z nowu róść. Reſurgunt res humanæ contra ſpem, Záś z nowu powſtáye rzecz poſpolita Rzimſka nád nádzieyę.

Surpiculus, culi, m. Rokitowy koſzyczek.

Surrego ꝓ ſurgo, antiquū eſt & obſol.

Surrentum, ti, oppidū Campaniæ, unde Surrentinus, a, um.

Surrepto, Vide Subrepo.

Surrigo, is, pen. cor. ſurrexi, ſurectum, ſurrigere, Náſtorzić. Surrectis auribus, Náſtorzywſzy vſzy.

Surripio, ſurreptitius, Vide Rapio.

Surrogo, ſurrogatio, Vide Rogo.

Surſum, Aduerbium, Wzgórę.

Surſum, deorſum, Wzgórę y ná dół.

Surus, ri, m. Pal/kół/álbo tycz.

Surculus, li, m. Szczep/látorośl/ſzczep.

Surculo, as, are, Niepotrzebne á oſchłe gáłęſki obcináć.

Surcularius, a, um, Ku látoroślam á ſoſzikóm rocznym należący.

Surculoſus, a, ū, Pełny odnożek á látrośli.

Surculoſe, aduerb. Od ſoſzikudo ſoſzyku/od látorośli do látorośli.

Surcularis, & hoc ſurculare, Vt. Terra ſurcularis, Ziemiá wiele látorośli dáwáyąca.

Surculaceus, a, um, apud Colum. Soſzikowi podobny.

Sus pro ſurſum capit in compoſitione, Suſq; deq; habeo, Vide Habeo.

Sus ſuis, com. Swiniá/máciorká.

Succula, læ, diminutiuum, Swinká.

Suinus, a, um, Swini/ ſwiński/a/e. Suina caro, Swinie mięſo.

Suillus, a, um, idem adiecti, diminutiuum a ſuinus.

Suile, ſuilis, n. Swiński chlew.

Subulcus, ci, m. ſ. Páſtuchá ſwiński/ſwinopas.

Suſa. æ, & ſuſa ſuſorum, oppidum & metropolis Perſidis.

Suſinus, a, um, adiect. Kto ztámtąd yeſt.

Suſiana, Kráyiná támże Aſtriey á Bábiloniey pogránicżna.

Suſcito,	Vide	Cieo.
Suſcus,		Subſcus.
Suſiana.		Suſa.
Suſpendeo,		Pendo.
Suſpendo,		Pendo.
Suſcipio,		Capio.
Suſceptio,		Capio.

Suſpicio, onis, ſuſpectus, ſuſpicioſus Vide Specio.

Suſpiro, ſuſpirium, Vide Spiro.

Suſq; deq; id eſt plus minusue, Mniey álbo więcey. Et ſuſq; deq; habere, uel ferre, Nic nie dbáć/wſzyſtko zá yedno być. Vide ſupra Habeo.

Suſilio, is Vide Subſilio in Salio.

Suſtineo, Suſtento, Vide Teneo.

Subſterna pars, Vide Subſterno. Plin. lib. 16. cap. 39.

Suſtentaculum, ſuſtentatio, Vide Teneo.

Suſtollo, ſublatus Vide Tollo.

Suſtuli præteritū eſt ſuffero, ſuffers, a Suſtollo.

Suſum pro ſurſum, apud antiquos.

Suſurrus, ri, m. ſ. Máły ſzum / ſzmer / ſzemránie/ſzeptánie.

Suſurrum, ri, neutro genere dixit Oui.

Suſurro. as, are, Szemrzę/ſzepcę/ſzumię. Iam ſuſurrare audio ciuem Atticam eſſe hanc, Teren. A yuſz miedzy ſobą ſzepcą yáko by wrzkomo rodzicżką tā miáłą być Ateniénſká.

¶Inſuſurro, & conſuſurro idem, Inſuſurrare aliquid alicui in aurē, Poſzeptáć nieco komu w vcho.

Suſurro, onis, Omowcā/ſzczekarz.

¶Suſurratio, onis, uerbale idē quod Suſurrus, Szeptánie/ ſzemránie.

¶Inſuſurratio, Poſzeptánie.

Suſurrium Barbare legitur in Bibliis, pro ſuſurro.

Sutates dicuntur quaſi continue ſuentes uel in ſutrina ſtantes. Plaut. obſoletū.

Sutela, læ, doloſa aſtucia, Chytra zdrádá/ Obſoletum.

Suterna æ, id eſt ſutura, Szew. Siue opus Sutorium, obſoletum.

Sutilis, sutor, sutura, Vide *Suo, suis*.
Suus, sua, suum. pronom. recip. Swóy włásny. Plaut. Mihi talentum argenti ipse adnumerat sua manu, Swą właſną ręką. Suus cuiq; mos est, Káżdy ma swóy obyczay. Suis cum certis proprijsq; criminibus accusabo, Jego włásnemi go niecnotámi przed ſądem wyſtrychnę
Suo sibi telo, pro suo telo dixere ueteres.
Suus pro eius, Cic. Lege collegæ sui non tenebantur, Nie były obowiązowáni tym yego ſtátutem. Expendere oportet quid quisq; habeat sui, Co komu yeſt przyzwoitego álbo co zá przirodzenia kto yeſt.
Sua sponte, Z ſwey dobrey woley. Vt sua unius in his gratia esset, Aby yemu tylko sámemu zá to dziękowano. De Suus uide aliquid in Sui, Si substantiuum reciproci Suus respicit ad Nominatiuū, qui præcedit uerbum, tum elegantius in Reciprocatione utimur Suus quam Ipse, aut Eius, sed si substantiuum respicit ad obliquum qui uerbū sequitur tum præstat uti Ipse aut Is quam Suus. Tamén nec ratio nec authoritas uetat contrarium fieri, si tamen ei obliquo adiungatur adiectiuum, aut uerbum, ad quod fiat reciprocatio Suus utendum est non Ipsius.
Suapte culpa, Przez ſwą włáſną winę.
Suopte ingenio, Sam z ſiebie/ z ſwego włáſnego dowcipu.
Suopte nutu, Z włáſney ſwey ſkłonnośći.

S ante Y.

Sybaris oppidum uicinum Crotoni.
Sybaritæ populi eius oppidi luxu perditi.
Sybariticus, a, um, capitur pro luxurioso & obscœnis uoluptatibus dedito,
Sybotæ populi habentes secundum flumen Astapum.
Sycos, m. latine ficus, Figá.
Sycosis, pen. prod. morbus qui alias ficus, & marisca appellatur Vide *Ficus*.
Sycomorus, sycomori, f. s. Leśne figowe drzewo / álbo Aegiptſkie drzewo figowe. Vel ut quidam uolunt Rodzay drzewá miedzy figowym á miedzi Laurowym álbo bobkowym drzewem ſrodek máiący/ miáſto niesmácznych á złych fig bywá ráno. Ætymologia Græca, id est attestante a σύκος ficus & μωρός fatuus.
Sycophanta, tæ, f. p. aduerbium significat ficorū comestor, Zárłok figowy. Φαγεῖν enim comedere significat Pro calumniatore & deceptore sæpe ponitur, Potwarcá/ fálſzerz/ oſzuſt / łgarz.
Sycophantia, æ, f. p. Fálſzerſtwo/ leſz/ potwarz. Sycophantor, aris, ari, Oſzukawam/ zdradzam.
Sycophantisso, as, are idem,
Sycophantiose, aduerbium antiquum, Zdrádliwie.
Sydus, syderis, Vide *Sidus*.
Syene urbs in confinibus Æthiopiæ & Ægypti sub tropico cancri.
Sygæum, n, Przedgórze Troyáńſkie.
Syla mons Lucaniæ & sylua in eo.
Sylla Romanus nobilis ex antiqua Scipionum familia.
Syllaba, bæ, f. p. Syllábá / to yeſt oſiężenie / kilká liter yednym głoſem á przerzeczeniem/ rzeczy zową niektorzi.
Syllabatim Aduerbium, Po ſyllábách/ álbo od ſilláby do ſyllaby.
Syllaturio, is, ire, est syllam imitari Romanum nobilem ciuem & proscripturire, Cic. Attic. libro 9. 18.
Syllepsis, huius syllepsis, f. t. Figura cū singulare plurali connectitur, & contra, uel unum pro multis ponitur, & contra, latine conceptio uel comprehensio schema Grammaticorum.
Syllogismus, mi, m. s. latine racionatio, computatio, Rzadny á rozumny wywod/ niektorey rzeczy / álbo ráchowánie / dowod á rozbierânie rzeczy z ktorego ſie nieco kończy y zámyká.
Sylua, æ, f. p. Lás / á zwláſzczá z ktorego drzewo do palenia y budowánia wywożą. Metap. Máteria/ rzecz ktora.
Sylua etiam de herbis aliquando dicitur, Kupá ziela weſpołek zroſłego.
Sylua item dicitur, Co ſie ná prętce krom oſobliwey pilnośći nápiſáło yeſt.
Sylua etiam idem quod Græce Schedion de quo supra, Gromádá/ kupá á wielkość wſzelákich rzeczy.
Hinc dicimus Sylua rerum ac sententiarum comparanda est.
Syluula, læ, diminutiuum, Laſek.
Syluanus, a, um, Leśny/ a/ e. Vt Syluanus Deus, Faunus, Leśny Bóg.
Syluester hæc syluestris, & hoc sylue-

ſtre, uel hic & hæc ſylueſtris & hoc ſylueſtre, Leśny álbo leśniak/chłopski/kmiecí/a/e. (śpiewánie
Muſa ſylueſtris, Chłopskie pienie / álbo
Locus ſylueſtris, Leśniſte mieysce.
Materia ſylueſtris, Rzecz leśna.
Sylueſtria tecta, Chłopskie kmiecie chyży/chálupki. Sylueſtriora omnia tardiora.

Syluaticus, a, um, Leśny. Vt, Mus ſyluaticus, Leśna myß.
Poma ſyluatica, Leśne yáblká.

Syluifragus, a, um, ſyluas frangens obſoletum.

Syluiger, a, um, Vt Syluigeri montes, Leśniſte/láſem obrosłe góry.

Syluoſus, a, um, Pełny láſów. Inſula cedri genere ſyluoſa, Wyſpá pełna cedrowego drzewá.

Syluesco, is, ere, n.t. Rozraſtam / ßerzę ſię yáko láß Cic. Vitis putanda eſt ne ſyluescat ſarmentis & in omnes partes nimia fundatur, Látorośl winna ma być obſiekowána áby ſie bárzo w gáłęzi nie rozraſtálá áby yednáko rosłá.

Symbolum, ſymboli, n.ſ. Latine collatio, Skład/złożenie/to yeſt złożony obiad/koláciá álbo Bieſiádá.

Symbolum etiam ſiue ſymbolus, Háſło/ Cechá/Znák. Symbolū dedit, Ter. Dał ſwą część ná bieſiádę.
Symbolum militare, Háſło / quod alias teſſera militaris dicitur.

Symbola, læ, f.p. apud Plautum legit

Symbolum etiam, Krótka Sentencia, która táyemną á oſobliwą naukę w ſobie oſięga. Huiuſmodi ſymbola Pytagoræ philoſophi circumferuntur.
¶ Aſymbolus, a, um, Nieskłádny/Nietowárzyski który nic ku towárzyskim bieſiádom nie dáye.

Symmachus, ſymmachi, m.ſ. lat. concertator, auxiliator, Pomocnik/ſprzyſięźnik/Pomagáyący komu przeciw komu walczyć.

Symmachia æ Pomoc á towárzyſtwo ku wie dzieniu woyny.

Syme Inſula prius Ægle uocata & Metapontus.

Symetus fluuius Siciliæ.

Symmetria, æ, f.p. lat. Commenſuratio Pomierzenie/Vmiárkowánie/ mierne vformowánie.

Symmetros id eſt moderatus, Mierny

Symmonianum uel Symmoniacū trifolium, Nieyáki rodzay koniku trawy zwłaßczá w łąkách roſtącey niektórzy máyą zá to ziele które ſiedm czáſów zową.

Sympathia, æ, f.p. latine compaſſio naturalis quidam conſenſus.

Symphonia, æ, f.p. lat. conſonantia, uel concentus, Zgodne brzmienie/ſtroyne náſtroyenie.

Symphoniæ cantus, Pienie dobrze zgodnych á ſtroynych inſtrumentów muzycznych.

Symphonia etiam nomen herbæ, quæ & Gumphena dicitur.

Symphoniacus, a, um, Vnde Symphoniaci ſerui, Gracze/Pißczkowie/Trębacze którzy ná námorskich okrzech lud pieniem rozmáitym ku pocie á śmiáłemu potykániu nápomináyą.

Symphoniaca herba eadem quæ ſymphonia.

Symphrantides, Cic. lib. 2. de legibus 8. ubi doctorum ſententia ſymphreatides potius legendum eſt, id eſt eoſdem puteos communes habentes, aut ſymphratmonas id eſt eiuſdem cōſilij & commertij participes.

Symphiton herba, uulgo Conſolida maior, Koßtywał ziele.

Sympinium, id eſt, Sympulum, Calep

Symplegades, pen. prod. Inſulæ duæ. in Boſphoro Tracio alias Cyaneæ dictæ, ſiue duo ſcopuli.

Symplegas, adis, f.t. lat. complexio, Spoyenie.

Symplegma, atis, idem.

Sympoſium, n.ſ. lat. compotatio, conuiuium, Bieſiádá.

Sympotes, Bieſiedniki którzy weſpołek s ſobą bieſiáduyą.

Sympoſiarcha, m.p. Cechmiſtrz/ten zwłaßczá który wyrządza bieſiádę/álbo ſtárßym yeſt ná bieſiedzie

Symmiſtes, Vide *Myſterium*.

Sym in compoſitione ſimul ſignificat, Weſpołek.

Synæreſis, g.f. pen. cor. lat. contractio, Skrócenie / ściągnienie. Figura eſt qua duæ uocales in unam dipthongum, aut etiam uocalem coniunguntur, huic contraria eſt Diæreſis,

Synogoga, æ, f.p. pen. prod. lat. cōgregatio, Zgromádzenie/gmin/ześcieſię weſpołek. Ztąd miáſto Bóżnice álbo kościołá bywa bráne / Quia ibi congregatio populi fit ad colendum & inuocandum nomen Domini.

Synalæphe, g.f. latine compræhenſio, uel Coniunctio, Sſtáwienie/złączenie weſpołek. Figura eſt quando in fine dictionis uocalis eliditur ob ſequen-

tem

tem dictionem a uocali incipientem

Synanche, g.f. latine Angina, Zgága/ ſlinogórz mie ktorzi wláſniey zową / Barbari ſquinantiam uocant.

Synatræſmus, g.m. συναθροισμός Latine Congeries, Zgrábienie/ zebránie weſpolek. Schema eſt multarum dictionum idem ſignificantium in unum locum coaceruatio.

Synæctoſis, Figura qua communi opinioni cum ratione aduerſantur, diuerſas res coniungentes.

Syncategorema, pen. pro. g. n. latine conſignificans, Przyznámienuiący.

Syncerus, a, um, Szczyri/ Práwy/ Czyſty/ Nieprzipráwny Nieſſálſzowány/ Zupełny/ a/e. Mens ſyncera, Szczyrey cnoty vmysł Niczym nienáruſzony. Vas ſyncerum, Czyſte. Porci ſynceri, Chedodży.
Nihil eſt tam ſanctum tam ſyncerum in ciuitate quod, &c. Nic nie yeſt ták ſwietego á ták niepokalánego w mieśćie.
Syncerum & integrum aliquem con ſeruare, W dobrym zupełnym zdrowiu záchowáć. Syncera fide agere, Szczyrą prawdą/ cnotliwym ſláchetkim słowem ſie s kim obchodzić.

Synceritas, atis Szczirość/ Czyſtość. Nienáruſzność.

Syncere, Aduerb. Zupełnie/ Práwie/ Nieſfalſziwie. Hæc ut intelligatis a me ſyncere pronunciari, Abyśćie rozumieli że to z práwego ſercá mówię.

Synceriter, Aduerb. idem.

Synchronos, g.m. latine contemporaneus, Rowiennik/ yednego czáſu żywiący.

Synchyſis, g.f. Latine Confuſio, Zátrudnienie / zámotanie w mowie / alias Hyperbaton undiq; confuſum

Syncipur, itis, n.t. Przednia częśc głowy/ też ſwinia głowizná. Nam edulium in delitijs eſt habitum,

Syncopa, æ, figura cum litera uel ſyllaba e dictione tollitur.

Synchriſis dicitur, quæ & Antitheſis, Comparatio contrariorum.

Syndicus, ici, m.ſ. Vſtáwiony procurator poſpólſtwá którego ku ſpráwowániu rzeczy ich / ták ku bronieniu yáko y dochodzeniu czego/ Rzecznik / Prokurátor.

Synechdoche, g.f. latine compræhenſio, uel ut Cicero uertit, Intellectio, Oſięgnienie álbo wyrozumienie. Figura Grammatica cum a toto pars uel a parte totum intelligitur, Gdy tylko część kłádziemy á wſzyſtkę cáłość rozumiemy/ álbo zás wſzyſtkę cáłość kłádziemy á część tylko rozumiemy.

Synechtochicos Aduerb. compræhenſiue, Z yednego drugie rozumieyąc.

Synedrus, dri, latine conſeſſor & aſſeſſor, Poſádnik.

Synedrion, conſeſſus, Poſádzenie/ Rádá.

Syngrapha, æ, f.p. uel Syngraphus, ſyngraphi, g.m.

Syngraphum, phi, n.ſ. Spiſek/ Ręczny zapiſek wybornie może być zwan bo co zową Handſchrifft/ álbo Schuldbrieff ſą niemieckie słowá nie polskie.

Synnada ciuitas Aſiatica ad Cariæ fines dicitur & Synnas, adis.

Synochites itis, g.f. Gemma.

Synodia, orum, concentus, Cic. Attico lib. 10.196.

Synodus, odi. pen. cor. g.f. lat. conuẽtus cœtus Ziazd ſchód zgromádzenie syem.

Synodos, ontis, genus piſcis.

Synodontides gemma.

Synonyma plurale neutrum in ſingulari Synonymum, diuerſæ uoces idẽ ſignificantes, Rozmáyite słowá / ále yednę rzecz známienuiące.

Synodia Inſula ultra Tiberina oſtia.

Syntagma, atis, latine ordinatio, rerum conſtitutio, Zrządzenie/ Poſtánowienie.

Syntaxis latine conſtructio, Sſtáwienie słów weſpolek.

Syntexis, g.f. Niſzczenie / ſchodzenie / gdy yeden ſchodzi á niſzczeye ná zdrowiu/ mdość/ mdlenie Latine defectio Syntecticus, ktory tákową chorobę ma,

Syntheſis huius ſyntheſes, g.f. latine compoſitio, Słożenie weſpolek. Figura conſtructionis eſt cum nomen collectiuũ ſingulare uerbo pluralis numeri iungitur.

Syntheſis item, Krótkie odzienie niewolnicze z grubego ſuknią ſłá vczynione / Gunią może być zwano.

Sypharium, Vide *Syparium*.

Sypudearia a ueteribus funera dibebãtur, quibus ludos adhibebant, CC.

Syracuſæ, arum, ciuitas Siciliæ circa montem Pachinum nunc Sarragoſſe zową.

Syracuſius, a, um, Poſſeſſiuum Græce. Syracuſanus a, um, poſſeſ. Latine.

Syria, æ, f.p. Kráyiná w Aſiey/ po wſchodzie słõncá ma Euphraten rzekę na záchód morze Mediterraneum y Aegipt / ná pułnocy Ciliciam/ Ná południe Arábiam oſięgá w ſobie ty kráyiny Pheniciam/ Paleſtinam/ Sámariam y Comágenam.

Syrius

Syrius, a, um, Syreyski/ Vt. Syria pyra, Syreyskie gruſzki.

Syriacus, a um Poſſeſſiuum, Vt. Syriaci boues, Syreyskie woly.

Syriaca radix, Radix ſylphi ſiue Laſerpitij, Korzeń á ziele ktore Angelicam zową/ duchá świętego korzeń álbo dzięgiel ácz kolwiek niektorzy Angelicam nie zá Silphium ále zá Panax Heracleos máyą.

Syriacus ros uulgo Ben Iudaicum, Et ſuccus radicis Silphi.

Siricus, a, um, etiam Poſſeſſiuum, Vt Syrica mala, Syreyskie yábłká. Syricum, color factitius, ex Synopide & Sandice mixtis, Calep.

Syrus, a, um, poſſeſſ. idẽ quod Syricus,

Syrica, æ g. f. a Syrus.

Syringites, Gemma.

Syrites lapis, qui in ueſica lupi inuenitur,

Syrinx, g. f latine fiſtula, Piſzczałká.

Syrma, atis, g. n. Rucho v ſzat białych głow tez odzienie s ruchem.

Syrophœnix ora maritima Syriæ, cuius pars Idumæa & Iudæa.

Syrtes loca in mari periculoſa circà Affricæ fines Ægiptum uerſus.

Syrtigiæ nerui a cerebro ad oculos, Calep.

Syrus prima prod. Inſula Ionica, Aſiæ oppoſita.

Syrus aut ut alij ſcribendum cenſent, Syrus foſſa eſt ſubterranea condẽdis frumentis apta, Páſielá/ Pársk.

Syſſytia, g. n. plurale, Bieſiádá/ towárzyſtwo/ Burſá.

Syſtole g. f. p. cor. latine correptio, Vtrócenie. Figura eſt qua longa ſyllaba contra eius naturam corripitur.

DE LITERA T.

T ante A.

TAbanus, tabani m. ſ. idẽ quod Aſilus & Oeſtrũ Bak ktore lecie kąſáyący.

Tabella, tabellarius, Vide Tabula.

Taberna, næ, f. p. Kramnicá/ táſz/ wſzeláka zwłaſzczá yátá álbo namiotz ſtárcicz deſzczk á z dilow vczyniona w ktorey co przedáyą miáſto kárczmy á goſcinnego domu bywa brána.

Taberna diuerſoria, Goſciniec/ Goſcinny dom. Vinaria taberna, Kárczmá gdzie wino ſzinkuyą.

Taberna etiam idem quod officina, Wárſtát.

Tabernarius, ij, ſubſtant. m. ſ. Krámarz/ Kárczmarz ſzynkarz ktory nád ſwym towárem w táſzu álbo w kramnici vſtáwicznie ſiedzi á ná tym yeſt áby przedawał.

Tabernarius, a, um, Adiect. Co ku tákowym rzeczom należy.

Tabernariæ comœdiæ, Proſte komedie w ktorych lekkie perſony yáko rzemieśnicy/ ſzynkárze ecc. bywáyą wwodzone.

Tabernaculum, culi, n. ſ. Przybytek/ ſtánowiſko/ namiot.

Taberna item, uel tres tabernæ ciuitas Germaniæ ſedes Epiſcopi Argentinenſis ab Argenterato per tria miliaria diſtans, Po niemiecku Elſas zabern yákoby Alſáckie kárczmy. Tabernæ Rhenenſes alia ciuitas Germaniæ per unum miliare a Spira diſtans, Rheinzabern po niemiecku.

Tabernæ montanæ tertia ciuitas Germaniæ, fuerunt autem iſtæ tabernæ Romanorum.

Tabes, is, f. t. Niemoc ktorą ſuchotámi zową Huius ſunt tres ſpecies Atrophia cum corpus non alitur, & ita ſumma oritur macies,

Atrophi dicuntur, Ktorych ciał pokármy nie tuczą. Altera ubi malus corporis habitus eſt, ideoq; omnia alimenta corrumpuntur, hanc Græci Caceſiã appellant Tertia quam Græci Pthiſym uocant, cum in pulmonem a capite diſcendit pituita, & frequens tuſſis oritur.

Tabes etiam, Ropá.

Tabes arborum, Schnienie/ wypłonienie drzew.

Tabitudo, inis, idem.

Tabidus, a, um, Suchoty máyący/ zniſzczony tez Ropiſty.

Tabida nix, Táyący śnieg.

Tabificus, a, um, Suchoty czyniący/ rozrápiáyący/ a/ e Tabifica perturbatio, Fráſowánie ktore człowieká grizie.

Tabificabilis, le, idem quod tabificus, obſoletum.

Tabefacio, is, ere, n. t. Nędzę/ Lichocę/ fráſuyę/ in Biblijs tantum legitur,

Tabeſco, is, ere Schnę/ niſzczeyę/ Ginę/ Lecę/ Schodzę ná zdrowiu Miſeria & dolore tabeſcere, Od nędze á bolesći niſzczeć. Tabeſcit nix calore, Táyę śnieg od ciepłá. Deſiderio alicuius tabeſcere, Moleſtijs & morbo tabeſcere, Ocio tabeſcere,

¶Contabeſco, Diſtabeſco, Extabeſco, Intabeſco, idem quod ſimplex, Oſtawam/ſchodzę/Nędzieję/ Niſzczeję.

Tablinum, Vide Tabula.

Tabor mons in medio Galileæ ſublimis.

Tabula, læ, f.p. Tablicá / deſzczká / też liſt regiſtr y wſzeláka rzecz ná ktorey może piſáć.
Picta tabula, Málowána tablicá.
Tabula cerata, Woskowe xiąski dla pámięci piſánia.
Tabulæ accepti, Regiſtr á ſpiſek wziętych rzeczy do skárbu. Tabula expenſi, Regiſtr wydawánia z skárbu.
Hodie dati & accepti tabulæ dicuntur,

Tabulæ nouæ, Gdy zá wywołániem poſpolitym wſzyſtki dlugi/ rękozápiski / Schuldbriefy / Zápiſy / obowiązánia w niwecz obrácáyą.

Tabulæ numero plurali ſiue per Diminutiuum Tabellæ, ſubintelliguntur Teſtamenti, Przywiley / zápis á odkazánie ymienia Teſtámentowym obyczayem.

Tabella, læ, diminutiuum, Tábliczká/ też máłe Xiąszeczki/Regiſtrek/liſtek.

Tabellæ etiam in quibus iudices ſcribebant, Tábliczki do piſánia.

Tabellarius, tabellarij, Poſeł / kurſor/ Biegun ktorego ślią s liſty/ liſtownik.

Tabellio, tabellionis, m.t. Piſarz/ Jáwny piſarz/ aliquando idem quod tabellarius.
Tabellarius, a, um, Adiectiuum, ut Lex tabellaria, quæ in tabulis a iudicibus ſcripta relinquebatur.

Tabularis, & hoc tabulare, Vt tabulare æs, Miedź ku czynieniu blách álbo tablic należąca.

Tabellaris, re, Vt Tabellaris ſententia, idem quod lex tabellaria, Tablinum tablini, n.ſ. alias Grammatophilatium, ij, n.ſ. Cáncellária / Piſárska izká.

Tabellarium, tabellarij, idem, uel etiam Sklep á mieysce do chowánia poſpolitych ták Ziemskich / grodzkich/mieyskich yáko y konſiſtorskich Xiąg y przywileyów.

Tabulo, as, are, Z tárcic niecо buduię/ táſz kramnicę yatę/ ſtánowisko álbo namiot z deſzczk czynię/ tło álbo ziemię w gmáchu tárcicámi pokłádam.

Tabellatio, onis, Budowánie niecżego z tárcic.

Tabulatus, a, um, Participium, Deſzczkámi położony.

Tabulatus tranſitus, Przechod z deſzczk álbo z dylów uczyniony.
Tabulatum, ti, Przętr / tło/ dno/ ſtrop/ Aſtrych z tárcic uczyniony.
Hinc dicimus in primo, ſecundo, tertio, etc. tabulato, Ná pirwſzym wtorim trzecim etc przętrze.
Tabulata in arboribus, Ná dal y ná ſzerz rozłożone gáłęzi.
¶Contabulo, as, are, Pokłádam tárcicámi/ przętr czynię.

Taburnus mons Campaniæ in Italia Ná ktorey wiele oliwnego drzewá rośćie.

Tacape, ciuitas Affricæ in medijs arenis ſita, Plin.

Taceo, taces, tacui, tacitum, tacere, n.ſ. Milczę. Aliquando ſecurum eſſe quẽquam debere ſignificaturi tace dicimus, Vt, Teren. Tace egomet conueniam ipſum, Daysze yedno pokóy/ milcz/ nie ſtáraſie ya ſam pojdę do niego.
Tacere aliquid, zámilczeć zátáić czego.

Tacitum eſt Imperſonale, Zámilczano tego.

Tacens, tacentis, Milczący.

Tacendus, a, um, Co ma być milczano á táyono.

Tacitus, a, um, Cichi/ milczący skromny/ a/ e.
Tacitum mare hoc eſt quietum, Spokoyne ciche morze. Tu abi tacitus tuam uiam Ydź ty przedśię gdźieś poſzedł milcząc.
Tacita poterit eſſe indignitas noſtra, Może być zámilczána náſzá krzywdá.
Quid id eſt, C. tacitus citius audies, Day yedno pokoy milcz/ richley uſłyſzyſz.
Tacitum os præbere alicui, Dáć ſię pogęptowáć á słówká ná to nie rzec.

Tacitus aliquando paſſiue accipitur, Zámilczány to yeſt nieſpominány.
Tacitæ magis & occultæ inimicitiæ timendæ ſunt, quam indictæ & apertæ, O áleko ſię cięzey máyą bać táne tayemne nieprzyiáźni nizli yáwne odpowiedzi.

Tacite aduerbium, Cicho/ milcząc/ nic nie mówiąc.
Tacite dare poteſtatem, Po cichu przizwolić.
Tacite obſcureq; concedere idem,

Tacito aduerbium idem.

Taciturnus, a, um, Milczący / skromny/ cichy/ a/ e. Oſtium taciturniſſimum, Bárzo ciche drzwi / nie skripią nic.

Taciturnitas, atis, f.t. Cichość/ milczenie/ skromność. Taciturnitate celare & uultu tegere animi dolorem,

Compo-

 T ante A.

¶Compo. Conticeo, contices, pen. cor. conticui, conticitum, conticere. Zamilknąć.

Conticuerunt literæ uel literarum studia, Zamilknęli nauki/to yest zaszly/nie vczą sie ludzie.

¶Conticesco, is, ere, idem. Plin. Repente omnes conticescunt, Strzaskiem wszyscy vmilkáyą.

Conticescebantque paulatim tumultus, Vspokoyáłá cichłá sie ták z nienacká zwádá.

Artes conticescunt, De re aliqua conticere, Zámilczeć.

¶Conticinium, ij, n. s. Nocne umilknienie gdy nawiętszi pokoy yest.

¶Obticeo idem.

¶Reticeo idem, Nihil reticebo, Nie zámilczę nic.

Patefacere & reticere contraria, Negare & reticere.

De priuatis iniurijs reticent, Niechay nie wspomina nic własnych krziwd.

¶Reticentia, æ, Zmilknienie / zadzierżenie lilká słow/gdy zwlaszczá z gniewu álbo z nielubości yákiey niewymawiamy do końcá nácosmy sie zánieśli.

schema est Græce Αποσιωπησις Subticeo, Zámilczam.

Tactus Vide, Tango.

Tæda, Vide Teda.

Tædeo non usurpatur sed Impersonale, Tædet, tædebat, tæduit, & tæsum est, tædere, Teskno mie/zal mi/Mierzi mie.

Construitur cum Infinitiuo, aut Accusatiuo a parte anteriori, & Genitiuo a parte posteriori.

Tædet iam audire eadem millies, Mierzi mie to powtarzánie ták częste yedney rzeczy.

Tædet eum uitæ, Mierzi go świát/stesknił sie nád zywotem / Przikro mu że żywie.

Tædium ij, n s. Tesknosć/Tęgá.

Tædiosus, a, um, Testliwy mierziony a/e.

Tædulus, idest, fastidiosus, odiosus, obsoletum.

¶Pertædet, pertæduit, pertæsum, pertædere, Zalmi/ Zálunę.

Pertædescit, pertædescere, idem,

Pertæsum est enim leuitatis, assentionis animorum non officijs sed temporibus seruientium, Cteskniłem sie to s tą płochością/ etc.

¶Pertæsus, a, um, Participium sine uerbo, Vt inquit Seruius, Steskniony a/e. Ktorego co mierzi/ przikro mu.

Pertæsus sermonis, Stesknił sie mowiąc

Pertæsus ignauiam suam, Vtesknił sie nád swym leniwstwem.

Semetipse pertæsus talis epistolæ principio, Sam sie ulitował álbo sromał zá tákowy początek listu swego albo dla tákowego początku listu swego.

Tænarius pen. cor. in singulari generis masculini, in plurali generis neutri, locus tenebrosus, non in radice Maleæ promontorij Laconiæ, seu Spartæ, qua descensum esse ad inferos finxerunt uani homines.

Tænarius, a, um, & Tænareus, a, um, possessiua, Vt Tænarius lapis, hoc est Laconicum marmor.

Tæma, æ, f. p. Sznur v czepcow/ktoremi oko lo głowy czepiec ściągáyą álbo tez vplotká.

Tæmæ item extremitates quæ ab Insulis pendent.

Tæmæ etiam, Biale á podlugowáte strefy á promienie po kámieniu.

Tæma item genus piscis, apud Aristotelem pro gracilitate, & longitudine dictus.

Tæmola, læ, diminutiuum.

Tagasta ciuitas in Affrica.

Tagax, tagacis. generis omnis, formiculus, obsoletum.

Tago, tagis, tagere pro tangere obsoletum.

Tagus, tagi, m. s. Rzeká w Hispániey w krolewstwie Portugálskim w ktorey złoto náyduyą.

Talea taleæ, Gáłąź álbo rozgá z dołu y z wierzchu obcięta ktorą w ziemię wsádzáyą

Talea item, Karb/ rozerżnione drewno ná ktorym kárbuyą.

Talentum, ti, n, s. Wagá osiegáyąca w sobie sześdziesiąt minas ktore práwie yáko w kol przinoszą siedm set koron Fráncuskich/ cum de pecunia intelligitur, Budeo æstimatore, Est autem talentum multiplex, sed Atticum fere scriptoribus usurpatur.

Talentum magnum, Ma w sobie Osmdziesiąt funtow/ id est minas.

Talge Insula in mari Hircano, Calep.

Talia, æ, f. p. folliculus cæparum, Calep. Perze cebulne.

Talio, talionis, f. t. Rowne oddánie/Rowna záplátá/Rowna pomstá/gdy oko zá oko ręká zá ręke/ głowá zá głowę /wedle zakonu Moyzeszowego ydzie.

Lex talionis, Státut á vſtáwá tákowa.

Talio uindicta, hoſtimentum, fere ſynonyma ſunt.

¶Retalio, as, are, Oddawam/mśćzę ſie. In malam partem fere accipitur.

Talis & hoc tale, Táki. Aliquid tale putaui fore, Nádziewałem ſie cżego tákowego. Talibus quibuſdam argumentis, Tákiemi málem dowody. Vita talis fuit, ut nihil poſſet accedere, Ták cnotliwego żywotá był / iż trudná miał być ślachetnieyſzy. Eius correlatiuum eſt qualis talis, Yáki táki.

Ciuis talis qualis & prudentiſsimus & fortuna optima eſſe debet.

Taliter aduerbium, Táko. Qualiter taliter Jáko táko.

Talpa, talpæ, fem. & maſ. uel dubij gen. Kret. Talpa cecior, prouerbiū, Mniey widzi niż kret.

Talitrum, talitri, Szczudłek.

Talus, tali, maſc. ſec Koſtká w nodze nád piętą/też ſámá piętá. Etiam Talus dicitur.

Talaris & hoc talare, Co áż do koſtki záchodzi.

Talaris tunica, Aż do piąt záchodząca.

Talus etiam ſignificat, Koſtká po yedney ſtronie głęboka á yákoby wydrożona / á po drugiey ſtronie pláska w członkách żadnych nóg tych źwierząt które roſſczepione kopyto máyą roſtąca / kót którémi ſtárzi grawáli.

Talus etiam dicitur, Koſtká czworogránna którémi dziś grawáyą.

Talarius, a, um, Co ku tákowey grze należy. Talarius ludus, Gránie koſtek.

Talaria etiam dicuntur alata Mercurij calciamenta. Hinc Talaria induere, prouerbium, Gotowáć ſie ná látánie.

Taxillus, taxilli, diminut. Koſteczká. Talipædare, id eſt pedibus uacillare, obſoletum.

Tam & Quam, Priſciani ſententia aduerbia ſunt, quæ poſitiuo, comparatiuo & ſuperlatiuo adijciuntur, cum duo uel plures poſitiui, comparatiui & ſuperlatiui diuerſæ ſignificationis poſiti inter ſe æquantur, uel ijdem geminantur teſte Seruio. Poſitiuo, Non tam multum in iſtis rebus intelligo, quam multa uidi, Nie ták wiele w tych rzeczách rozumiem yákom wiele widział. Tam ſum Reipub. amicus, quam qui maxime, Ták wiele życzę Rzeczypoſpolitey yáko kto nawárziey. Comparatiuo, Cic. Tam in bellis infirmior, Superlatiuo, Terent. Adoleſcens quam minima in ſpe ſitus erit tam facilime patris pacem in leges conficiet ſuas, item in uerbis, Tam ego ſum homo, quam tu.

Tama cum labore uiæ ſanguis in crura deſcendit & tumorem facit, Obſoletum.

Tamarice, tamarices, uel tamarix, tamaricis, gen. fem. genus fruticis bis in anno florentis, ut quidam putant idem frutex qui ex Myrica, Portſch Tamariſchenbaum / Burtſchen po niemiecku zową.

Tamaritæ populi Aſiatici non longe a Caſpio mari, Calep.

Tamen coniunctio, Wſzákże/yednák wżdy. Tu tamen perge ut cœpiſti, Ty yednák pochadzay przedśię yákoś począł.

¶Attamen, A wſzákoſz. Veruntamen idem.

Tametſi copulatiua particula in principijs orationum poſita indicatiuo gaudet, Secundo etiam loco ſubiunctiuo Acżkolwiek. Terent. Obtundis tametſi intelligo, Bredziſz ácżkolwiek rozumiem/ álbo yákobych nierozumiał. Tametſi hoc uerum eſt, Acżkolwiek to prawdá yeſt. Tametſi cauſa poſtulat, tamen quia poſtulat non flagitat præterito.

Taminia, Nieyáki rodzay leśnych mácic winnych.

Tamino, as, are, non eſt in uſu, ſed eius compoſita, Contamino, Mázę/plugáwię. Contaminare aliquid uicijs per translationē. Nomen populi Romani ſcelere contaminare, Lekkość wyrządźić álbo niesławę vczynić yáką niecnotą. Veritatem mendacio contaminare.

¶Contaminatus, a, um, nomen, Pomázány. Cic. Parricidijs cōtaminatiſsimus & omni ſcelere coopertus, męzobóyſtwy pokaláyy y wſzemi niecnotámi nákryty. Homo multis flagitijs contaminatus, Wiele niecnot á nieślachetnych vczynków popełnił.

¶Contaminatus & Integer contraria.

¶Contaminatio, onis, fem. ter. Pokalánie/pomázánie.

¶Incontaminatus, a, um, Niepokaláyy/ cżiſty/ a/ e. Metaph. Niewinny/ślachetny.

Tanager, gen. maſc. fluuius Italiæ inter Campaniam & Calabriam.

Tanagra, Persidis oppidum,

Tanais, gen. mas. Rzeká tátárska bárzo wielka wpáda w morze Palus Meotis zwána dzieli Europam ab Asia.

Tanas oppidum Venetis parens, non longe a Tana.

Tandem aduerbium, Ná koniec/ná ostátek In interrogatione habet quiddam urgens, Quousq; tandem nobis expectandum erit, Y yákoż tedy dlugo mamy czekáć. Quamobrem tandem, Ale wżdy przecz.

Tandem aliquando uidetur expletiua esse, Terent. Ita ne tandem uxorem duxit Antipho iniussu meo, A także sie to śmiał Antipho ożenić nád wolą moię/ álbo y wierę sie ożenił. Vix tandem impetrauimus, Ledwysmy ná koniec vprosili.

At tandem tandem Aposiopesis cum Emphasi apud Plaut.

Tandiu aduerbium temporis, Ták dlugo Tandiu, quandiu liceat, Ták dlugo yáko sie dlugo godzi. Tandiu dum lego, Ták dlugo poki czytam.

Tango, tangis, tetigi, tactum, tangere, act. tert. Dotykam sie/poruszam. Cum sit proprie corporis tamen ad incorporea quoq; transfertur, Ciuitas hæc Rhenum tangit, Cæsar, Miásto to nád rzeką Rhenem leży.

Tangebatur animi dolore, Cic. Bylo mu żal/szlo mu k sercu. Leuiter unumquodq; tangam, Z nienacká káżdey rzeczy tilko dotknę/to yest przipomionę. Simul ac tetigit prouinciam, Yáko skoro stárostwá dotknąl/to yest/w stárostwo wyechal/wstąpil.

Tangere aliquem, Tknąć ruszyć kogo/ to yest/przyciąć komu slowy. Vbi Aristoteles ista tetigit, Gdzie o tym Aristoteles spomionąl.

Acu rem tetigisti, Tráfiles/zgadles. Vlcus tangere, Ruszyć kogo w sádno/to yest przierznąć mu kápturká/przimówić komu/wyrzucić mu ná oczy/ dáć mu winę w czymkolwiek.

Tetigit uox aures meas, Dowiedzialem sie.

Tetigit animum memoria earum rerū, Przyszly mi ná pámięć ty rzeczy. Si uestri nulla cura tangit, Yesli sámi o się nic nie dbacie. Quopacto Rhodū tetigerim in conuiuio, Terent, Yákom onego Rodenskiego mlodzienczyká ná biesiedzie slowy zágadl/ przikroyilem mu kápturká/przyciąlem mu slowy.

Tangi desiderio alicuius, Tęgę mieć po kim.

Minæ Clodij modice me tangunt, Nie bárzo mie dolegáyą grożby Klodiusowe/ nie bárzo sie ych lękam. Si te aliquod studium nostri tangit, Yesli yáką chuć k nam masz.

Tactio, tactionis, fem. tert. uerbale, Ruszenie/dotknienie.

Tactus, a, um, participium, Ruszony/dotkniony/też vderzony/a/e. Diuino spiritu tactus Duchem świętym podusczony/ nádchniony/ podwiedziony.

Tactus fulmine, Gromem vderzony/piorunem zábity. Villa de cœlo tacta est, Gromem vderzona/piorun yą zápalil.

Tactus huius tactus, Dotknienie/ ruszenie.

¶Intactus, a, um, Nieruszony/niedotkniony Metaph. Nienáruszony/ niepokaláńy. Intactus infamia, Nienáruszoney slawy. Intacti regione animi, Zadney bogo boyności przed oczymá niemáyący. Intacti, integriq; fugerunt, Vciekli bes ktorey obrázi.

¶Intactile, Niedáyące sie dotknąć.

¶Composita, Attingo, attigis, attigi, attactum, attingere, Dotykam / poruchám. Ne me attingas sceleste, Nie dotykay sie mnie zlosniku.

Nihil attingit ad rem, Nic to k rzeczy.

Hæc res me attingit, Mnie sie tá rzecz dotycze.

Attingit me sanguine, Yest mi krewny.

Attingere aliquem summa necessitudine, Yest mi bárzo bliski w rodzie. Attingere rem aliquā suspicione, Tego doyść á doznáć czego sie kto obawal.

Attingere infamia aliquem, Oslawić kogo.

Attingere senectutem, Stárzeć sie/ doyść do stárości.

Attingere oram aliquam seu regionē, Pogránicznym być.

Leuiter attingit studia, Tylko sie przekurzyl w náuce/ trochę sie pouczyl. Attingere rem aliquam, Kilkiem slow ktorey rzeczy dotknąć.

Strictim attingere aliquem librum, Prętko ná prętce przebieżeć.

Perquam breuiter perstringere atq; attingere, Kilkiem slōw dotknąć / tylko dáć znáć. Vt primum forum attigi, Yákom sie skoro ná rinek vkazal/álbo yákom skoro począl rzecz sprāwowāć.

Singillatim unamquanq; rem attingere, Osobliwie spomionąć. Hora quarta circiter attigit Britanniam, Okolo czwartey godziny wyechał w Angielskie Krolewstwo.
Si qua te attingit cura, Yesli masz iáką trudność przed sobą. Attingere cœlum digito se putant nostri principes si muli barbati in piscinis sint qui ad manus accedant, Nie máyą áby nusz nád nie nie było/rownáyą sie bogu/etc. Attingere digitis extremis aliquod uitæ genus, Tylko skosztowáć stanu żywotá niektorego. Primoribus labris attingere, Tylko sie dotknąć skosztowáć. Attingi inuidia, Zazdrości skosztowáć.
¶Attactus huius attactus, uerbale, Dotkmenie/przitknienie.
¶Contingo idem, Contingere metam Tráfić/vbić cel. Contingere terram osculo, Pocáłowáć ziemię. Nondum huius loci authoritatem contingere audens, Nie śmieyąć sie yeszcze tego mieyscá dotknąć.
¶Cōtingit in tertia persona significat Przigadza sie. Sæpe contingit, Częstokroć sie to przigadza. Aliud quā cupiebam contingit, Ynsza sie rzecz przigodziłá niźlim chciał. Hanc mihi expetiui contingit, conueniunt mores, Tyrem żądał dostáłá mi sie/obyczáye sie też s moyemi zgadzáyą. Si mihi uita contigerit, Yesli mi pan Bog da zdrowie / yesli będę żyw. Id contigit, ut salui potiremur domi uictores, Ták sie przigodziło/etc. Vtinam C. Cæsari contigisset ut esset Senatui carissimus, By go to było podkáło áby był mogł mieć przizn: ...n v Senatu álbo rády Rzimskiey. In magnis rebus id plerunq; contigit, Pospolicie sie to przigadza w wielkich rzeczách.
¶Contingens, contingentis, dicitur quod æque accidere & non accidere natura comparatum est, Przigodna rzecz z fortuny á przigody wiszaca.
¶Contactus a, um, participium, Dotkniony. Contacti religioni dies, Dni święte/święceniu poddáne. Ciuitas rabie contacta, Náwiláło/oszáláło/etc.
Contactus huius contactus, Dotknienie.
¶Contiguus, a, um, Pogránicżny/ przileg áyacy.
¶Contagium, ij, idem quod cōtactus, Dotknienie.
¶Contagium item, Záráżá / záráżáyące dotknienie/dziedziczaca álbo przirzucáyaca sie chorobá od drugiego.
¶Contagio, contagionis idem.
¶Contagio aspectus, Przirzucona chorobá z poyzrzenia. Contagio conscientiæ, Záráżá sumnienia/złe sumnienie. Cic. Sed etiam illos ad quos conscientiæ contagium pertinebit, Ale też y ony ktorzy są vczestnici tákowego złego sumnienia/álbo ktorzi tákże w tym są winni.
¶Contages, pen. prod. idem.
¶Contagiosus, a, um, ut morbus contagiosus, Przimietáyaca sie niemoc.
¶Contagiosa febris, Zimnica przirzucáyaca sie od drugiego.
¶Intingo, Wtikam/ wrazam w co/w maczam.
In acetum intingito, Wmocz w ocet Calamum intingere de scribente dixit Quintil. Piorko rozmoczyć.
¶Intinctus huius intinctus, Nieco w czym có maczáyą yáko salszá/przismák. Protinctura apud Plin.
¶Obtingo, Przigadzam sie/ dostawam sie. Sed impersonaliter usurpatur magis in tertijs personis. Obtingit, obtingebat, obtingere, Stáło sie/przigodziło przitráfiło/dostáło sie. Aliam Q. suauissimo fratri obtigisse audisti, Miam żá to żeś slisżał, że sie stárostwo á spráwowánie Asiey Q. fratri dostáło.
Cum tibi aquaria prouincia sorte obtigisset, Gdyć sie losem dostáłá. Tibi obtigit quod plurimi exoptant sibi, Przigodziłoć sie co wiele ich sobie żądáyą. Quod cuiq; obtigit id quisq; teneat, Co sie komu dostáło to niechay ma. Istuc tibi ex sententia tua obtigisse lætor, Radem żeć sie tráfiło wedle myśliey twey. Obtigit præter spem, Przitráfiło sie nad nádzieyę.
¶Pertingo, Wszędzie dotykam/mácam/ też dosięgam rosciągam. Ad oculis pertingit ad cerebrum, Od oczu áż do mozgu dosięga.
Per omnem mundum pertingentem, Rosciągáyącego sie po wszystkim świecie.
Tanis huius tanis metropolis Ægipti ubi Moses mira ædidit miracula.
Tanos gemma.
Tanquam similitudinis aduerbium, Jákoby/yáko. Tanquam si res tua agatur, Jákoby sie twa własna rzecz dziáłá.
Tanquam pro ut uel sicut Indicatiuum postulat, Terent. Tanquam Philosophorum habent disciplinæ ex ipsis uocabula, Jáko philosophskie á mądrich ludzi náuki máyą od swych philosophow ymioná.

T ante A.

Tanti, tantidem, tantillus, tanto, Vide *Tantus.*

Tantiſper, tantopere, tantum, Vide *Tantus.*

Tantalus, tantali, maſc. ſec. filius Iouis & Plotæ nymphæ, Rex Phrigiæ, Ktőri wedle fabuł poetkich w piekle łaknąc y prágnąc wielką mękę ma/áczkolwiek w wodzie áż do pogárdłká ſtoyi á yábłoń tez pełna yábłek nád nim yeſt.

Tantus, tanta, tantū, Ták wielki/tylki. Tantum laborem capere ob talem filium, Ták wielką prácę podeymowáć dla tákowego ſyná.

Sexcenta tanta reddam tibi ſi uiuo, Sześć ſet kroć więcey/etc. Tantus homo Ták známienity człowiek. Tantam ne rem tam negligenter agere, Ták wielką á známienitą rzecz niedbale ták ſpráwowáć. Tanti & quanti genitiui cum eorum compoſitis, Tantidem, quantilibet, quanticunqꝫ, ſimiliter, pluris & minoris iunguntur uerbis precium ſignificantibus qualia ſunt, Emo, Vendo, Veneo, Mercor, Comparo, Æſtimo, Conſtat, Cōduco, Loco, Fœneror, Paciſcor, Pago pepigi, condemno, poſtulo, & ſi qua ſunt ſimilia.

Vbi me dixero dare tanti, Yáko puſzczę/zácenię ták drogo.

Si nequeas paululo, at quanti queas, Yeſli nie możeſz máło/yednák yákokolwiek nandrożey możeſz. Nihil mihi eſt tanti, Nic ſobie nie ważę ták wyſoko.

Tanto ablatiuus cum uerbo (conſtat) aliquando reperitur, Plin. Tanto nobis delitiæ & fœmine conſtant, Ták wiele nas náſze roskoſzy y białe głowy koſztuyą.

Tanto aduerbium, ut ter tanto peior eſt ipſa, W troy náſob yeſt oná gorſza. Reperietis quinquies tanto amplius, Náydziecie w pięcior naſob więcey. Tanto minoris, Tym tániey.

Maior uis tanto quanto recentior, Tym więtſza moc ym ſwieſzſza.

Tantullus, a, um, diminutiuum, Tyluſieńki/ tyluchny/máłuczki. Non tantullum intermittit tempus quin eum nominet, Naymnieyſzego czáſu nieopuści ktőregoby nań nie wſpominał.

Tantula Epiſtola, ták máłuczki liſtek. Cur tantulo uenierint, Czemu ták tanie przedáli.

Tantillus, a, um, aliud diminutiuum a Tantulus, Ták máłuczki/ tyluchny. Quem ego puerum in manibus geſtaui meis Ktőregom yá máłuczkim chłopiątkiem piáſtował.

Tantum aduerbium, Tylko/ták wiele. Tantum eſt, Tylko yeſt. Tantum non, Máło co chybiáło/málem tilkieſz. Tantum & numerum, Plaut. Tanrum debuit, Ták wiele był winien.

Tantum mihi confido, Ták wiele ſam w ſobie dufam. Non hercle uerbis dici poteſt tantum, quam re ipſa nauigare incommodum eſt, Nikt nie może tak słowy tego ogárnąć yáko yeſt trudna rzecz wożba.

Si graderere tantū quantum loquere iam eſſes ad forum, Byś ták ochotnie pochadzał yáko mowiſz yuſzbyś dawno był v rinku.

Tantum abeſt, Eandem uim in oratione habet quam non ſolum, Hinc autem interdum geminum, ut poſtponitur, Interdum unum tantum, Tantum abeſt ut amicitiæ propter indigentiam colantur, ut hi qui, &c. Ták dáleko od tego/etc.

Milites noſtri tantum adfuerunt, ut perturbarentur ut incenſi potius atqꝫ incitati magnas acceſsiones fecerint in operibus hoſtiū expugnandis, Z náſzey ſtrony służebni ták dáleko od wſzelákiey boyáźniey zlęknienia y nieśmiałośći byli/etc.

Tantulum aduerbium diminutiuū, Máluczko/naymniey. Si quis tantulum de recta uia deflexerit, By yedno kto naymniey z práwey drogi vſtąpił. Tantillum aliud aduerbium, Máluczko/kąſeczek/naymniey. Plaut. Si tantillum peccaſſes, Byś ſie naymniey przewinił.

Tantiſper aduerbium poſtulat poſt ſe Dum pro Donec, ſiue quandiu uel quoad, Do tego czáſu/ták długo. Tantiſper impedior, Aż do tego czáſu bywam omieſzkawan.

Tibi cenſeo latendum tantiſper ibidem dum efferueſcit hæc ira, Rádzęć ábyś tám ták długo czekał áż ten gniew oppłonie.

Tantopere aduerbium ſignificat Tantum, Tam uehementer, Ták bárzo. Ne ſæui tantopere, Nie kátuy/ nie bądź ták bárzo okrutnym.

Quoniam tantopere diſſentiunt, Gdyż ták bárzo miedzi ſobą rożni.

Tantummodo, pen. cor. aduerbium, Tylko/yedno.

Tantundem significat æque tantum, Máłem ták wiele/álbo tyle drugie/tyle dwoye. Duos autem habet obliquos. Tantundem & tantidem, Tātundem argenti quantum miles debuit, Ták wiele pieniędzi yáko wiele był winien żołnierz. Quid uirgo cuia est? Ch. Nescio hercle, P. Vnde est? Ch. Tantundem, Páńná tá czyiá yest? Ch. Niewiem owßeki. P. Z kąd yest? Ch. Bá ták że wiele wiem/z kąd yest/yáko y czyiá yest.

Tantidē, genitiuus qui uerbis precij solet adijci, máłem ták drogo. Tantidē empta, Máłem zá tyß pieniądze yest kupiona/ Vndiq; enim ad inferos tantundē uiæ est, Wßistko zá yedno/w yedney dálekośći yest z tąd yáko y z kąd ynąd do piekłá.

Tanunia, labrusca, C C.

Taos gemma.

Tapetum, tapeti, uel hic tapes, tapetis uel hoc tapete, tapetis, Opona do obiyánia śćian należąca/też kobierzec.

Taphiæ quædam Insula apud Strabonem.

Taphiussa oppidum Cephaloniæ.

Taphnis ciuitas Ægypti.

Tapinosis, gen. fem. pen. prod. Latine Humiliatio, Uniżenie/ukorzenie. Figura est, cum rei magnæ expositio humili oratione perficitur.

Taposiris ciuitas Ægypti.

Taprobane magna Insula in Mari Indico ex aliqua parte circulum Æquinoctialem attingens.

Tapsus Insula decem stadijs a Sicilia distans, uersus Syracusas.

Tapyri populi in Parthia.

Taratinæ, arum, oppidum Volscorum in Campania Italiæ prius Anxur dictum.

Taracon, pen. prod. Insignis Hispaniæ ciuitas a qua circum circa adiacentes regiones Taraconenses dicuntur, nūc comprehendit in sese, Regna Cathelaniæ, Arragoniæ, Castiliæ, & Nauarræ.

Tarandula, seu Tarantula stellionis genus, Vide Stellio.

Taratantara, Trzebácki dźwiek/ßum/ brzek.

Tardus, a, um. Nierychły/leniwy/póżny/a/e. Metaph. Nierostropny/niedoſcipny. Tępy/a/e. Tardus incessu fluuius, Leniwo płynąca rzeká. Tardum ingenium, Twárdy dowćip. Tardi fructus, Póżny owoc. Tardū ingenium in accipiendis quæ traduntur, Niemogący rychło poyąć tego czego go náuczáyą. Tardi uenere bubulci, Vergil. Tępi á nierostropni wołopáſtuchowie przyßli. Tardus & hebes homo idem, Tardus fumus, Dym leniwo z kominá wychodzący.

Tardiusculus, la, lum, diminutiuum, Przileniwßym/ przytępßym.

Tarde aduerbium, Leniwo/nierychło/ póżno. Metaph. Tępo. Triennio tardius quam debuerat triumphauit, Trzemi láty póżniey/etc. Tardissime, Bárzo leniwo / póżno.

Tarditas, tarditatis, fem. tert. Leniwość/ nierychłość/póżność. Metaphor. Tępość/ twárdość ku wyrozumieniu czego. Cursu tarditatē corrigere, Ochotnie pochadzáyąc leniſtwo wytrácić / nágrodźić omießkánie.

Tarditas pedum, Tarditas & cunctatio.

Tarditas & procrastinatio, Afferre moram & tarditatem alicui rei, Omießkáwáć czego.

Tarditas ingenij, stupor, debilitasq; linguæ, synonyma.

Tardigradus, a, um, Leniwochody.

Tardipes apud Poëtas idem.

Tardiloquus, a, um, Leniwomowny/a/e.

Tarditudo, inis, fem. tert. idem quod Tarditas.

Tardicies, ei, pro tarditate, obsoletum.

Tardo, as, are, act. prim. Omießkawam komu y zámießkawam sie sam. Nam actiue & neutraliter inuenitur, Impetum hostis tardare, Náyecháníu á nátárciu nieprzyiacielskiemu być zmylić.

Studia alicuius retardare, Nauki czyie zámießkáć. Tardare & procrastinare negotium aliquod.

¶Retardo, as, are, Zámießkawam/zádźierżawam.

Menses mulierum retardare, Zástánowić.

Equū retardare, Zádźierżeć/powśćiągnąć koniá. Currum retardare, Wóz zádźierżeć

¶Retardatio, Zádźierżenie/ powśćiągnienie omießkánie.

Tarentum, gen. neut. Známienite miásto włoskie in Calabria przed tym magna Græcia zwáne.

Tarentinus, a, um, Kto z támtąd yest.

Tarmes genus uermiculi carnem exedentis, Festus.

Tarodunum, oppidium in Germania.

Tarpeius mõs Romæ in quo capitolium deinde ædificatum erat.

Tarpeius, a, um, adiectiuum & Tarpeiũ saxum & rupes tarpeia idem.

Tarquinij, orum, uetus oppidum Campaniæ.

Tarsus, tarsi, gen. fem. Glowne miásto Cilicie z ktorego S. Páwel Apostol rodem byl. Vnde Tarsensis, se, adiectiuum, possessiuum.

Tarsis Hebræis mare significat.

Tartarus, tartari, pe cor. in singulari, gen. masc. in plur. neu. Piekło / álbo mieysce ciemne w piekle.

Tartareus, a, um, Piekielny / a / e.

Tartarinum ueteres dixerunt horrendum.

Tartesus urbs in littore prope Gades.

Tarteliacus, a, um, possessiuum.

Tascanium terra similis Argillæ, C C.

Tata stagnum salis natiui in Cappadocia.

Tatæus adiectiuum.

Tatam pueri patrem uocant.

Tatæ interiectio canentis, Plaut.

Tatienses, tertia pars populi Romani a T. Tatio dicta.

Taura, taurea, taurinus, Vide *Taurus*.

Taurici populi Tauricæ regionis.

Taurinum oppidum in Pedemontana regione.

Taurias fluuius in Turgouia seu Heluetia.

Taurominium mons Siciliæ.

Tauromitanus, a, um, possessiuum.

Tauroscythæ, Schytæ Taurum montem inhabitantes.

Taurunnum ciuitas Vngariæ, Białogrod.

Taurus, tauri, masc. sec. Byk. Abusiue capitur pro quocunque forti boue, Wół.

Taurus item cœleste signum, Yedno známię ze dwunáście známion niebieskich / Byk.

Taurus pro radice arboris, Quintil. lib. 8. cap. 2.

Tauri numeri pluralis & Taurilia Ludi in honorem Deorum inferorum facti.

Taurus item, Wielkie á dlugie podgórze w Asiey rosciaga sie Per Armeniam in Ciliciam, & deinde usque ad Caucasum.

Taurinus, a, um, Bykowy / a / e.

Taura, æ, Yałowa krowá.

Taurea, æ, Puhá z bykowey skóry.

Taurica chersonesus, Pul wyspy Európy miedzi morzem Euxinio, Meotide Palude przi ktorim yest Cimmerius Bosphorus, támże miásto Theodosia. Nunc Capha dicta.

Tautologia, æ, gen. fem. figura qua idem multis uerbis idem significantibus explicatur, Częste powtarzánie yedney rzeczy ynszemi á ynszemi słowy. Latine sonat quasi eiusdem eloquium.

Tax, gen. neut. factitium nomen a sonitu idem quod percussio, Trząskánie od biczá. Apud Plaut. Yednym słowem biczowy trzask może być rzeczón.

Taxillus, Vide *Talus*.

Taxo, taxas, are, frequentatiuum a Tango ut quidam uolunt. Dotykam / też szácuyę. Metaph. Karzę / ruszam iogo w sádno / przicinam komu. Taxare aliquem, Káráć kogo. Tanti taxauerunt, Plin. Ták drogo oszáchowáli.

Taxatio etiam, Szácunek / oszácowánie.

Taxator, taxatoris, Karzący.

Taxus, taxi, Cis.

Taxo, taxonis, siue taxus, Vide *Melis*.

Taxim aduerbium pro sensim, Z nienácká z lekká. Obsoletum.

Taygetus, & taygeta, pen. cor. Mons Laconiæ sub quo Sparta seu Lacedemon & Amyclæ ciuitates.

T ante E.

Te syllabica adiectio quæ pronominibus, Tu & Te adiungitur, ut Tute Tete.

Tearus fluuius Thraciæ.

Techna, technæ, fem. prim. Latine Ars, Nauká / też chytrość / zdrádá.

Technophyon, Latine artis productio, Sueton. in Aug.

Tectorium & tectum, Vide *Tego*.

Tecum aduerbium compositum ex ablatiuo te, & præpositione cum, Tecum S tobą. Tecum sentio, Dzierżę s tobą.

Teda, tedæ, Drzewo żywiczne ciekące yáko y sosnia / ku palemu á świeceniu nie mniey yáko łuczywo dobre. Hinc accipitur pro face, Pochodnia. Teda pinea, Pochodnia łuczywna.

Teda etiam pro nuptijs, Miásto swádziebnego wesela.

Tegea

Tegea, fem. pri. ciuitas Arcadiæ in Græcia.

Tegeæus, a, um, uel Tegeaicus, a, um, Co k tym należy. Dicitur etiam Tegeum in neut. gen. Tegeates ciues Tegei.

Teges, tegillum, tegmen, Vide Tego.

Tego, tegis, texi, tectum, tegere, act. tert. Nákriwam/też táyę / w táyemnosći mam/ milczę.

Sententiam suã tegere, Mniemánia swego táić/nie dáć nikomu znáć co ná myśli ma. Rem turpissimam tegere, Szkárádey rzeczy táić.

Aliquem tegere ac tueri, Bronić. Armis patriã parentesq; tegere, Szczyćić.

Tectus, a, um, participium siue nomen ex participio, Nákrity / też táyemny/skryty/ a/e.

Tecta tacitaq; apud omnes, Táyemne v wszech.

Tectus innocẽtia, Niewinny. Tecta uerba, Skrite słowá.

Orator in dicendo tectus, Którego trudno podchwyćić w yego słowiech. Tectus tenebris.

Tectum genus ouium, Plin. lib. 8. cap. 47.

Tecte aduerbium Sákricie/táyemnie. Cui contrarium est Aperte.

Tectum, tecti, substantiuum, neut. secun. Dách.

Tectum pro domo frequenter synecdochycos ponitur, Dõm.

Tegmen, tegminis, neut. sec. Deká/ nákricie czym co zwłaszczã nákriwáyą / wieko.

Tegmen punici, Skórá ná grãnowitim yábłku.

Graues loricis alijsq; tegminibus, Cięszczi od páncerzów y ynszych vbiorów álbo zasłon. Tegmina pedum, Bótj.

Tegulum, teguli, idem.

Tegumen, teguminis, & tegmen, tegminis, idem.

Testudinis tegumen, Skorupá ná żołwiu.

Corporis tegumenta, Naodzianie/nákricie ciáła/száty/ odzienie.

Tegillum, tegilli, dimin.

Tegula, læ, Dáchowká. Meas confregisti imbrices & tegulas, Rynny y dáchówki/etc.

Teges, tegetis, fem. tert. Rogoża/álbo deká ze słomy vczyniona. Alias Storea.

Tegeticula, læ, diminutiuum, Rogożká/słomiána deczká.

Tectorium, tectorij, illinimẽtum & quasi pauimentum parietis atq; incrustatio, Máteria ku pobielániu á tynkowániu ściany/ bądź z wapna álbo z krety vczyniona.

Tectorius, a, um, Co ku potynkowániu należy. Vt Calx tectoria, Wapno do tynkowánia należące.

Tector, tectoris, masc. tert. Tynkarz álbo pobieláčz.

Tectoriolum, li, dimin.

¶Composita, Contego, Zákriwam/ przykriwam.

Contegere tumulo, Kupą ziemie przykrić.

Contegere iniuriam factam, Táyć/krić wyrządzoną krzywdę.

Contegere libidines tenebricosas pudore & temperantia.

¶Detego, Odkriwam. Metaph. obyáwiam yáwno czynię/roslawiam. Detegere insidias, Oznaymić / obyáwić Detegere magicas uanitates, Odkrić czarnoxięskie obłudności.

¶Detectus, a, um, participium, Odkryty obiáwiony/osławiony/a/e.

Detecta fraus, Wyyáwiona zdrádá. Patefacta & detecta, Wyyáwione rzeczy.

¶Intego idem quod simplex Habitabiles casas integere, Chálupy nákrić. Intecta stramento tecta, Poszyciem nákrite domy.

¶Integumentum, ti, Nákricie, deká.

¶Obtego, Ze wszad nákriwam / obściełam.

Obtegere se corpore alicuius, Zástąpić skrić sie zá kim. Obtegere peccatum, Zákrić grzech. Dissimulare & obtegere, Táić.

¶Protego, Bronię/zyczę. Protegat me Deus, Obroń mie / vchoway mie tego pan Bóg. Ab hyeme protegere, Opátrzić od zimna.

¶Pertego idem quod obtego, Wszedzie á wszedzie zákriwam / obściełam / opátrzuyę.

¶Retego, Zás odkriwam. Metaph, Wyyáwiam.

Teium urbs Paphlagoniæ est autem trisyllabum.

Teius, a, um, Kto ztámtąd yest.

Tela, telæ, fem. prim. Przędzá/ płótno. Telã ordiri prouerbialiter, Przędzę násnowáć postáwić/to yest/ záczyąć co trudnego y dziwnego. Tela uictum quærere, Terent. Wyprzędáć.

Telam retegere, prouerbium, Przędzę odsnowáć/to yest/po prożnu sie stárá.

Telamon,ge.maſ.Rex inſulæ Salaminenſis, Aiacis & Teucri pater.

Telamones dicuntur ut ait Seruius ſigna quæ ſuſtinent quæ Græci Atlantes uocant, Męſki obraz w budowániu bálki podpieráyąc/podporá/balek ná xtałt twarzy ludzkiey wyrzezány.

Telana ſpecies ficus, C C.

Teleboæ Ætoliæ populi.

Telemachus,gen.maſc. filius Vlyſsis & Penelopes.

Telephus,gen.maſc.filius Herculis.

Telicardios,gemma.

Telinum, Nieyáka máść.

Tellus,telluris,fem tert.Ziemiá.

Tellus etiam Dea terræ credita eſt antiquis, Bogini ziemska.

Tellus,telli,proprium nomen uiri.

Telonium, Vide *Telos.*

Telos,gen.maſc,Latine finis,Koniec.

Telos item,idem quod tributum uectigal, Pobór/dochód/cło.

Telonæ,Latine publicani,Celnici.

Teloneum,telonei,ſiue Telonium,ij.Cło/to yeſt celna komorá/álbo tez dóm/ſtół/mieyſce gdzie cło odbieráyą.

Telonarius,ij,maſc.ſec.Celnik.

Telum,teli,neut.ſec.Bełt/ſtrzałá/cymbułe y wßeláka broń pociskna. Tela iacere & immittere tela, Strzeláć. Tela ad manum ſubminiſtrare, Dodáwáć ſtrzał. Telum intentũ excipere, Odbić. Tela retundere idem.

Telum uenenatũ, Strzałá yádem nápußczona.

Temerarius,a,um, Vporny / Swowolny/a/e.

Temere aduerbiũ, Vpornie/ nierozmyślnie nieroſpámiętáwßy ſie / álbo bes przyczyny. Vel fortuito, Z przigody. Temere & nullo conſilio regi, Zadney rády nie mieć o ſobie.

Temere & impudenter. Homines non temere nec fortuito creati, Ludzie nie bes przyczyny/á nie z przigody tez ſtworzeni. Non pol temere eſt quod tu tam times, Muśi owßeki co być w tym yż ſie ták boyiß.

Temeriter aduerbium idem.

Temeritas,temeritatis,fem.tert. Vporá/ nie rozmyślność.

Temeritudo, pro temeritate, obſoletum.

Temero,as,are,act.prim. Gwałcę/ſromocę/obrážam á zwłaßczá poſwięcone á ſwięte rzeczy.

Temerator,oris, Gwałtownik/fálßerz.

¶Intemeratus,a,um, Niepokaláný/a/e. nienárußony/zupełny/czyſty/a/e.

Temetum,temeti,pro uino accipitur, Wino.

Temulentus,a,um, Pijány.

Temulentia,æ, Pijańſtwo.

¶Abſtemius,a,um, Który winá nie piya/wodką.

Temno,temnis,tempſi,temptum, tẽnere, act. prim. Gárdzę.

¶Contemno, Wzgárdzam. Contemnere deſpicere, abijcere, pro nihilo putare, non curare, intra ſe ducere, ſynonyma Aliquem præ ſe contemnere, Wzgárdzić kogo mimo ſię.

Contemnere aliquem & admirari contraria.

Deridere & contemnere, item irridere & contemnere alios præ ſe, Gárdzić kim.

¶Contempto,as,are, frequentatiuum apud Plautum.

¶Contemptus,a,um,nomen ex participio, Wzgárdzony. Homo cõtemptus & abiectus, Niczemny/ wzgárdzony człowiek.

Homo contempta & ſordida uita, Skąpy/ſmiendá.

Contemptiſsimi Philoſophi, Tenuiſsimus uictus atq; contempliſsime eſcæ.

¶Contemptus huius contemptus, Wzgárdzenie.

Laborare contemptu, Być v wßech wzgárdzonym.

¶Contemptibilis,le, Wzgárdzáyący. In Biblijs legitur.

¶Contemptor, Wzgárdzácz / pychotá.

¶Contemptrix uerbale, femin. Ferri igniſq; contemptrix, Która nic nie dbálá/ nic ſie nie zlękłá mieczá y ogniá.

¶Contemptio,onis, Wzgárdzenie. Contemptio mortis, Wzgárdzenie śmierci. Contemptio ac deſpicientia.

¶Contemptim aduerbium, Wzgárdliwie.

Temo,temonis,gen.maſ. Dißel. Aliquando pro ligno tranſuerſo, Przeczne drewno.

Tempe,gen.maſc.plur.num.amœniſsima Theſſaliæ loca.

Tempe etiam ſunt in Bœocia ad Teumeſſum montem item in Sicilia.

Tempe abuſiue dicuntur queq; tandem loca amœna ad amnes.

Tempero,as,are,act. prim. Vśmierzam/

vmnieyßam

wmnieyszam/rostwarzam/miernie czinię/mieszam.

Temperare calamum, Ku prawey mierze przywieść áby dobrze pisało. Temperare ciuitatem legibus, Pewne vstáwy miástu vłożyć.

Temperare uinum, Rostworzić/odiąć mu wielką siłę. Vectigalia temperare, Poborów vmnieyszyć. Æs temperare, Miedzi świą przisádę przidáć. Temperare alicui, Szánowáć kogo/przepuszczáć mu. Temperare a lachrimis, Powściągnąć sie od płáczu.

Vix mihi temperare potui a lachrimis, Ledwiem sie mogł zdzierżeć od płáczu.

Gulæ temperare, Nie obżeráć sie. Lingua temperare, Mieć pieczęć ná gębie/vśmierzáć wielomowności.

Manibus temperare, Powściągnąć sie od bicia.

Nequeo mihi temperare quo minus unum exemplum antiquitatis afferam, Nie mogę sie odzierżeć ábych nie miał iedney stárey historiey tu przipomionąć. Vino in unum diem temperare, Odiąć sie á nie pić przez ieden dzień winá. Victoriæ temperare, Miernie á nieokrutnie sie w zwycięstwie záchowáć.

Ab iniuria & maleficio temperare, Powściągnąć sie od wyrządzánia krzywd. In amore temperare, Vkrácáć strzemion swemu gámráctwu/powściągnąć sie od miłości. Temperare maledicere, Przestáć złorzeczyć.

Temperatum est impersonale, ut templis Deum temperatum est, Kościołóm przepuszczono/miano wzgląd ná kościoły.

Temperans, temperantis, participium, Mierny/skromny.

Temperans nomen genitiuo iunctum, ut temperans rei, Szánuiąc/przepuszcząiąc/etć.

Non temperans famæ, Nie szánuiąc/nie strzegąc swey sławy.

Temperanter aduerbium, Miernie/skromnie.

Temperatus, a, um, participium siue nomen ex participio, Mierny/cichy/skromny/a/e.

Temperatissimus homo & sanctissimus, Wielmi miernuchny á wysokiey cnoty człowiek.

Temperati & moderati mores, Skromne obyczáie.

Temperatissimum anni tempus, Napogodnieyszy czás roku. Temperata oratio, Mierna. Temperatum dicendi genus & æquabile.

Temperate aduerbium, Miernie.

Temperatio, Mierność. Aëris temperatio Mierność powietrza.

Temperantia, æ, Powściągliwość/vskromiánie.

Temperator uerbale, vmiernik/powściągácz vskrámiáć, Moderator & temperator.

Temperamentum, temperamenti, masc. sec. Miárá/mierność/wczesność. Temperamentum adhibere, Miárę przyłożyć. Linguæ temperamentum, Powściągánie ięzyká.

Sequi temperamentum in re aliqua, Miárę trzymáć. Tenere temperamentum idem.

Temperatura, ræ, idem quod Temperamentum, temperatura ferri, Rostworzenie á przisáda do prawey miáry/etć.

Temperies, temperiei, fem. q. Vt temperies cœli, Mierność powietrza/prawe/czysie miernuchne powietrze. Temperies morum, Obyczáyność.

¶Composita. Attempero, id est, iuxta tēporo, seu concordo, Przipodobam sie.

¶Attemperate aduerbium, Miernie/potráfnie.

¶Obtempero, Iestem posłuszny. Obtemperare imperio alicuius, Być posłusznym rozkazániu czyiemu. Obtemperare sibi & decretis suis parere, Sam siebie być posłuszen á nie wykráczáć nic nad swe vłożenie.

¶Obtemperatio, onis Posłuszeństwo.

¶Intemperans, intemperantis, Niemierny/niepowściągliwy/rozpustny. Intemperās uir & impudica mulier, Intemperantis enim arbitror esse scribere quæ occultari uelit, Ná niepowściągliwego należeć mniemam to pisáć coby táyemnego chciał mieć Auidus atq; intemperans plebeiorum animus.

¶Intemperātia, Niemierność/niepowściągliwość/niesromność. Immoderata intemperatio, Zbytna niemiárá. Intemperantia libidinis coercenda est, ioci intemperātia, Zbytny śmiech y kunsztowánie.

¶Intemperanter aduerbium, Niepowściągliwie/niemiernie.

¶Intemperantius suis opibus uti, Rozrzutnie żyć.

¶Intemperate aduerbium, idem.

¶Intemperatus, a, um, Niemierny/niesromny/niecierpliwy/a/e Intemperatissime perpotationes, vstáwiczne pijáństwo.

Tempeſtas, tempeſtiuus, Vide *Tempus*.

Templum, templi, neut. ſec. Kośćioł. Dictū autem eſt templum a tuendo, id eſt conſpiciendo, quia templum proprie locus eſt, in cœlo uel in terra notatus ab augure, qui ex omni parte conſpici uel ex quo omnis pars intueri poſsit. Oznáczone/oznaymionowáne okryśone mieyſce ab Augure y poświęcone/ w pośrzodku/ którego oni ſwoych práktik pilnowáli. Hinc aliquando pro cœlo ponitur.

¶Contemplor, contemplaris, contemplari, deponens, Poglądam/ pátrzam. Intentis oculis contemplari, Wytrzeſzczywſzy oczy pátrzáć.

Intueri & contemplari aliquem, Zápátrzić ſię ná kogo. Animo contemplari, Rozmyśláć/ rozważáć. Omnia acie ingenij contemplari.

¶Contemplari actiue dixit Plautus, obſoletum.

¶Contemplans, contemplantis participium, Pátrzáiący/ pogládáiący.

¶Contemplatio, onis, Pogládánie/ rozważánie/ rozmyślánie. Conſyderatio & cōtemplatio idem.

¶Contemplator, contemplatoris, Vt contemplator cœli, Ten który ſię w biegách niebieſkich obiera.

¶Contemplatiuus, a, um, Co ku pátrzániu á obeyrzeniu tákowych rzeczy należy.

Tempus, temporis, neut. tert. Czás. Tempora in plurali tantum, Skroni/ tá zwłaſzczá część głowy od oczu aż do vſzu. Pro tempore, Według czáſu. In tempore, W práwy czás.

Tempori amicorum ſeruire, K woley być przyiaciołom. Obedire tempori, Według czáſu á pogody ſię ſpráwowáć. Dum ætas tempus tulit perfuncta ſatis ſum, Poki czás młodośći dopuſzczał álbo pokim młoda byłá dosyćiem vżyłá. Aduerſum tempus Przećiwny czás. Ex antelucano tempore Poczawſzy od świtánia. Aſperum & atrox tempus, Srogi ćięſzki á okrutny czás. Commodum & oportunum tempus, Wygodny á potrzebny czás. Difficile & dubiū tempus. Niebeſpieczny czás. Miſerum & perditum tempus.

Miſerum & luctuoſum tempus, in grauiſsimis temporibus ciuitatis, W nacięſzſzych trudnośćiach á przigodách mieyſkich. Idoneum tempus, Potrzebny/ pogodny czás. Turbulentum tempus, Dziwny czás/ zámieſzány/ a/ e. Tranquillum & pacatum tempus, Spokoyny czás. Vno tempore, Iednego niektórego czáſu. Ab illo tempore, Od tego czáſu. Egere tempore, Potrzebowáć czáſu. Tempus traducere, Trawić czás.

Tempori aduerbialiter, W czás/ w ſłuſzny czás. Tempore etiam pro Tempori aliquando.

Temporius aduerbium deductum a tempori aduerbio, Rychley/ wcześniey. Temporius ad officinam redeant, Niechay ſię rychley do wárſtátu wrácáyą. Temporius & ſerius contraria.

Temporarius, a, um, Docześny/ nietrwáły/ a/ e.

Temporalis, le, idem.

Temporaneus, a, um, pro tempeſtiuo in Biblijs.

¶Extemporarius, a, um, Ná prędce nágotowány/ nagły/ a/ e.

¶Extemporaneus, a, um, idem.

¶Extemporalis, le, idem, Extemporale carmen, Ná prędce vczynione wierſze.

¶Contemporaneus, a, um, Iednego czáſu/ rowiennik/ iednoczeſny.

Tempeſtas, tempeſtatis, fe. ter. idem quod tempus, Czás. Ea tempeſtate flos Poëtarum fuit, Tego czáſu nayznámienitſzy poetowie żyli.

Tempeſtas etiā, Powietrze/ niepogodá/ zła álbo dobra/ pochwiśćie/ wiatr. Tempeſtatē prætermittere, Dobrey pogody przepuśćić/ pochybić. Bona tempeſtas, Czyſta pogodá. Bona & certa tempeſtate conſcendas, Niech śiádaſz iedno w dobrą pogodę. Ingens tempeſtas oborta eſt, Wielka niepogodá powſtáłá. Video quanta tempeſtas inuidiæ nobis impendat, Widzę iáko wielka mienawiść nas náśláduie.

Tempeſtas Metaph. Pobudzenie/ powſtánie/ poruſzenie iákich wielkich rzeczy. Quid ſibi hæc tempeſtas uult, Co chce vróść z tego záſępienia/ zánieſienia/ ſmutnego.

Tempeſtuoſus, a, um, Niepogodny/ powietrzny/ a/ e.

Tempeſtiuus, a, um, Czeſny/ práwoczeſny. Finus tempeſtiua, Sośnia w práwy á w ſłuſzny czás poćięta.

Tempeſtiuitas, atis, fem. tert. Słuſzność/ práwy czás/ potrzebność.

Tempeſtiue aduerbium, Czeſnie/ práwie w czás.

¶Intempeſtus, a, um, Nieczeſny. Intempeſta nox, Pośrod nocy/ álbo głęboko á twárdo w noc.

Intempeſtas, intempeſtatis, idem quod intemperies, Niepogodność/ pochwiśćie/ wiatr. Cœli intempeſtate, Dla wielkiego powietrza.

¶Intempeſtiuus

¶Intempestiuus,a,ũ, Niewczesny/niepotemny.
Intempestiua epistola, Nie wsłużny czas oddany list.
¶Intempestiuus etiam significat, Niefortunny/a/e. co zwłaszcza nakie nieszczescie okazuje.
¶Intempestiue aduerbium, Nie na czas.
Tempsa ciuitas Bruciorum, Calep.
Tempsis cacu... en T... di montis.
Temulentus, Vide Temetum.
Temulenter aduerbium, Pijanym obyczajem/opiwszy sie.
Tenasmus, tenasmi, gen. masc. τενεσμὸς. Gdy sie komu często a gęsto na przechod chce a wszak sie nie może wyprożnić. Tenasmus seu Tenesmus dicitur.
Tenax, tenacitas, Vide Teneo.
Tencha, æ, piscis.
Tendo, tendis, tendi, tensum, & tentum, tendere, act. tert. Sciągam/naciągam/napinam. Arcum tendere, Łuk napiąć. Tendere manus, Sciągnąć ręce/łaski a zmiłowania żądać.
Rete accipitri tendere, Sieć na jastrzęba zastawić. Tendere alicui insidias, Sidło na kogo zastawić.
Tendo item significat, Pokuszam/kosztuję.
Manibus tendit diuellere nodos, Pokusza/wydaje sie na to jakoby rękoma mógł rozerwać węzły.
Tendo aliquando, Iść, jechać/mknąć/kwapić sie/ciągnąć. Ad littora tendere, Do brzegą ciągnąć/ku brzegu sie mieć. Tendere aduersus autoritatem senatus nephas est, Przećiwić sądzie sie przeciw radzie jest wielki występ. Tendunt in diuersum sententiæ, Rożne sobie są wyroki a namowy. Pertinaciter tendere, Upornie sie sadzić.
Tendebat summa ope, ut consul creatur, Wielmi sie na to sadził chcąc być Burmistrzem. Postquam tendere ad se, Romanas naues uidit, Jako skoro obaczył że k niemu Rzymskie lodzie ciągneli/szli.
Tendere cursum aliquo, Zapuścić sie.
Tendimus in Latiũ, Ciągniemy/mkniemy pniemy wieziemy sie do włoch. Tēdit palmes sursum, Mknie sie wzgorę. Manus supplices ad cœlum tendere, Złożywszy ręce k niebu je podnosić.
Tendere manus supplices alicui uel apud aliquem, Dawać sie albo modlić sie/zmiłowania żądać/ etc.
Tendere aliquando significat, Namiot rozbić. Verg. Hic sæuus tendebat Achilles, W tę miarę okrutny Achilles swoje namioty rozbił/swe stanowiska rostawił.
Tendicula, læ, gen. femin. prim. Sidło/pomek.
Tentorium, tentorῆ, neut. sec. Namiot.
Tentoriolum diminutiuum, Namiotek.
¶Composita, Attēdo, attendis, attendi attentum, attendere, Baczę/pilnuję/rozumiem. Audi audi atq; attende, Słuchay y bacz.
Bene attendere, Dobrze baczyć. Nihil eorum attendit quæ loquuntur, Zadney na to baczności nie ma co mówią. Attendere rei alicui, Pilnować ktorey rzeczy.
Attende me diligenter, Miey mie na pieczy.
Attendere animum, Rozumu swego przyłożyć. Attendite animos ad ea quæ sequuntur, Słuchaycie tego pilno co dáley stoi.
Attendere æquo animo, Rad s czystą wolą słuchać.
¶Attentus, a, um, participium, siue nomen ex participio, Pilny/ baczny/a/e.
Facere attentum iudicem, Napominać go ku pilnemu słuchaniu. Attentior ad rem, skępszym.
Attentissimis animis audire, Pilniuchno przysłuchać.
Attentus ad rem, Pilney swey rzeczy/nie zaśpi gruszki w popiele przes przypowieść.
¶Attentio, onis, uerbale, Pilność / pilnowanie/baczność.
¶Attente aduerbium, Pilnie/bacznie. Atte legere, Pilnie czytać. Attentissime audire, S wielką pilnością słuchać. Benigne atq; attente audire, Łaskawie a pilnie słuchać.
¶Contendo, Ciągnę/mknę/prowadzę sie/pochadzam/idę/też żądam/stoję óczy też wadzę sie. Domum contendam, Do domu sie poprowadzę. Contendit a me, Stoi o to v mnie/leży o to nade mną. Contendit mecum, Wadzi sie ze mną. Quantum potero uoce contendam, ut hoc populus Romanus audiat, Cic. Będę wołał jako naybarziey będę mógł/etc.
¶Contendere item, Cisnąć strzelić. Telam in auras contendere, Strzałę na wiatr puścić/ strzelić. Quo hostes erant ad eos contendit, Na ktorey stronie nieprzyiaciele byli k nim sie udał.
Cursum contendere, Ochotnie pochadzać.
Romam contendit, Do Rzymu ciągnie/do Rzymu sie zapuścił.

In Ægyptum discendi causa contendit.

Contendere magnis itineribus in Italiam, Wielkim pędem mknąć do włoch. Contendit ut ad castra hodie perueniat, Pospiesza/ radby dziś w obozie noclegował.

Eniti & contendere, Stáráć sie. Ad magna contendere, Ná wysokie sie rzeczy bráć/ sádźić.

Omnibus neruis contendere, Wszelkiey pilności swey przyłożyć. Vt Asclepiades contendit, Iáko Asklepiades chce/ źe to ma/ dowodźi tego.

Contendere aliquid ab aliquo, Prośić o co kogo/ modlić sie v niego. Inimicissime & infestissime contendere cum aliquo, Do zab sie s kim swárźić / wádźić.

Iure cum aliquo contendere, Práwowáć sie s kim. Muneribus cum aliquo contendere, Vpominkámi sie vprzedzáć/ sádźić yeden ná drugiego. Contendunt uerbis inter se, non pugnis, Tilko sie swárzą/ nie biyą.

Summo iure contendere, Mocno sie s kim w práwo wdáć. Si causa cum causa contenderet, Gdyby rzecz przećiwko rzeczy vważył.

Contendere de re aliqua, Wádźić sie o nieco.

Bello cum aliquo contendere, Walczyć.

Contendere armis idem, Ciuiliter contendere, Ludzko sie s kim obchodźić/ rozbieráć rzecz/ w dobrey woley nie yecháć yeden ná drugiego.

Contendere iurgio cum aliquo, Swárzić sie s kim.

Contentus, a, um, participium, Contentum corpus ac remissum, Cum contento cursu in Italiā pergeret, Gdy wielkim pędem do włoch ciagnął / yechał.

¶Contentio, onis, uerbale, Słowne vśiłowánie prácowánie. Labor & contentio Pracá y vśiłowánie.

Contentio animi cui opponitur relaxatio, Vstáwiczność/ pilnosc. Contentionem animi adhibere, Sił á pilnośći swych przyłożić.

Contentio uocis & summissio uocis contraria, Podnieśienie głosu.

¶Contentio, Sporá/ zwádá / przećiwiánie.

Contentio inter eos de possesione, Wádzą sie o ymienie.

Venire in contentionem dicitur res aliqua, Ku sporu á rostirku przyść.

¶Contentio figura Rethorica est cum ex contrarijs rebus oratio conficitur, ut Habet assentatio iucunda principia, eadē exitus amarissimos affert Græce ἀντίθεσις.

¶Contente, contentius, contentissime, aduerbium, Vśiłownie. Contentius ambulare, Ochotnie pospieszáć.

¶Contentiosus, a, um, Vśiłowny/ też zwádliwy/ swarliwy/ a/ e. Contentiosa oratio, Vśiłowna rzecz. Homo contentiosus, Swarliwy/ a/ e.

¶Contentiose aduerbium, Vśiłownie też zwádliwie.

¶Distēdo, Rośćiągam/ rospościeram. Metaphorice, Nápełniam. Curas hominū distendere, Prace á stáránia ludźiom przimnożyć.

¶Distentus, a, um, participium, Rośćiagniony/ rospostárty. Metaph. Rostyły rozeszły.

Distenta ubera, Wymioná nápełnione.

¶Distento, as, are, frequent. Vstáwicznie rośćiagam.

¶Distensio, Rozszerzenie / rospostárcie.

¶Extendo, Wyćiągam/ roszerzam. Ibi suā ætatem extendebant non in latebris locis, Tám swóy żywot rozszerzáli/ prowádźili nie w kaciech.

Extendere consulatum, Vrzędu burmistrzkiego roszerzić.

Epistolam extendere, List roszerzić/ to yest dlugi vczinić.

Extēdere se supra uires, Wyćiągáć sie nád możność.

Extendere omnes imperij uires, Wszistkę przemożność páństwá ná co włożyć/ obróćić.

Extendere se magnis itineribus, Wielkie cugi á drogi czinić. Vitam extendere in Nestoreos annos, Przedłużyć żywotá ná dlugie wieki.

Extendere amplitudinem dicitur lacus, Rozszerzáć sie/ dáley zálicwáć.

¶Extentus seu Extensus, a, um, nomen ex participio, Wyćiągniony/ rozszerzony/ a/ e.

Extensus sonus, Daleko sie rozchodzący głos.

Extentissima uallis, Bárzo dlugo rozwlokły wał.

¶Extento

Frater Dionisij

¶Extento, as, are, frequentatiuũ, Ustáwicznie / rozszerzam / wyciągam á wyciągam.

¶Intendo, Náciągam/też mam wolą/bierzę co przed się/baczę / vdawam się ná co. Intendere animum studijs, Udáć się ná nauki.

Intendere consilium, Wziąć przed się jáką rádę.

Intendere uocem, Náciągnąć głosu / to jest wyższey podnieść/głosem wołáć. Intendere litem alicui, Grozić się kogo pozywáć.

Omnes neruos intendere, Wszystki śiły y przemożnośći swe włożyć. Arcum intendere cui contrarium est remittere, Náciągnąć/nápiąć ná ćięćiwę włożyć. Arcum in aliquem intendere, Łuk przećiwko komu wyciągnąć.

Aciem animi acrem in omnes partes intendere. Quo animum intendat facile perspicio, Rozumiem ná co się bierze. Si quod animo intenderat perficere potuisset, By mu się było mogło stáć co był przed się wziął. Actionem intendere idẽ quod litem, Perduellionis actionem intendere.

Bellum in aliquem intendere, Bráć się s kim walczić. Ad id unum omnes cogitationes intendit, Wszystek się ná to sádźi.

In alteram partem consideratione intendamus, Weźmiemy drugiey strony rzecz przed się/obaczmy á rozbierzmy drugą stronę.

Repudio consilium quod primum intenderam, Odrzucam precz pierwszego swego przed się wzięćia. Crimen in aliquem intendere, Przymowić komu. Totam curam in belli apparatu intendit. Fallaciam in aliquem intendere, Sidło jákie ná kogo gotowáć. Iniuriarum formulam intendere, O szkody/o krziwdy jákie kogo pozywáć.

Intendunt in ea quæ perspicua sunt, Ná tym się báwią co jásno przes się jest. In omnes occasiones rei gerende intendere, Iter ad prætorem intendere, Do sędźiego się zápuśćić/iść. Oculos intendere, Wytrzeszczić oczy.

Officia intendere, Powinnośći swych strzedz. Quo nunc primum intendam, Gdźie się teraz naprzód mam obroćić. Intendit petere Apuliam, Ma wolą jecháć do Apuliey. Intendere uincula collo, W łáńcuch kogo wsadźić.

¶Intendens participium siue nomen ex participio, ut Primis se intendentibus tenebris, Gdy pierwszy mrok nal pádáć.

¶Intensus siue intentus, a, um, participium siue nomen ex participio, Náciągniony/nápięty/a/e. Metaph. Pilny/ baczny/też wielki/ciężki. Arcus intentus, Nápięty łuk.

Intento opus est animo, Trzebá pilniuchno baczić.

Intentissimum frigus uel gelu, Wielki okrutny mróz.

Singula cura intentissima assequi, Zá wielką pilnośćią osięgnąć. Intento atq; infesto exercitu in Numidam procedit, S tym vmysłem jákoby się potykał á bitwę s nim zwiódł.

Oculis intentis contemplari aliquem, Wytrzeszczywszy oczy zápátrzyć się ná kogo. Vt intentiore cum custodia asseruarent Aby go pilnie strzeżono. Animus intentus ad fortissimum uirum liberandũ, Aliquo negotio intentus.

¶Intentus, huius intentus, masc. q. Wyciągnienie / rosciągnienie. Intentus palmarum, Złożenie á wyciągnienie rąk.

¶Intensio siue intentio, Náciągnienie/ Metaph. Pilność / pilne baczenie. Vocis intentio, Podnieśienie głosu. Cui opponitur remissio uocis, Intentio & remissio animi contraria, Pilnowánie. Intentio lusus, Márcie ná grę.

¶Intentio etiam, Przed się wzięcie, wola.

Non facile ab intentione sua seducitur Nie ták się łatwie da vwieść z tego gdy przed się weźmie. Operis intentio, Bránie się ná jáki vczinek. Intentione diligenti notare Pilnie baczić.

¶Intente, intentius, intentissime, aduerbium, Pilnie.

¶Intento, as, are, frequentatiuum, ut in aliquem manum intentare, Zánośić się ná kogo rękę. Manus alicui intentare, Grozić komu ręką. Intentant omnia mortem, Wszystki rzeczy śmiercią grożą. Intentare & minari, Aliquid alicui intẽdere Bráć grozić się ná kogo/chcieć mu co wyrządźić/zbroić.

¶Intentatus, a, um, participium, ut gladij intentati, Miecze przećiwko komu porwáne.

¶Intentatus, a, um, cum uenit a Tento significat, Niekuszony/a/e.

¶Obtento, Zástáwiam / zákładam/bronię/ zákriwam.

Obtendere rationem turpitudini, Nieyáka fálſziwa poſtáć zákládáć ſwey niecnocie.
Hi ſunt qui imbecillitati ſanitatis appellationem quæ eſt maxime contraria obtendunt.
¶Obtentus, a, um, participium, Záſtáwiony/záłożony/a/e. Obtentus, huius obtentus, Záſtáwienie. Vt ſub eius obtentu cognominis, liberator ille populi Romani animus latens aperiretur tempore ſuo, Pod poſtácią przezwiſká yego.
¶Oſtendo, oſtendis, oſtendi, oſtenſum & oſtentum, oſtendere, ab os & tendo compoſitum eſt, Vkázuyę. Oſtendere de excelſo loco carthaginem, Z wyſokiego mieyſcá vkázáć/etć. Oportune te mihi oſtendiſti, Práwieś mi ſie ná czás vkazał. Poſtquam eis mores oſtendi tuos, Jákom ym obyczáye twoye opowiedział/wykazył.
Oſtendere ſe uirum, Okázáć ſie być mężem/mężnym. Oſtendere ſe ſeu animum ſuum, Wſzyſtkę wolą ſwą okázáć.
¶Oſtento, as, are, frequentatiuum ab oſtentum ſupino formatum, Okázowáć/pyſznić/bućić ſie. Neq; pugnas narrat, neq; cicatrices ſuas oſtentat, Nie powieda nic o ſwych bitwách y potykániu / áni ſwoych blizn vkázuye. Oſtentare periculum capitis, Odpowiedáć komu ná głowę.
Oſtendere iugulum pro capite alterius, Do gárdłá ſwego przi kim ſtać.
¶Oſtentator, oſtentatoris, uerbale, Pyſzny/butny/a/e/powiedáyący o ſwych vczynkách.
¶Oſtentatio, onis, Pychá Omnia ad oſtentationem facere, Wſzyſtko ná pychę czinić.
¶Oſtentum, oſtenti, neut. ſe. Dziw/rzadka á dziwna rzecz.
¶Oſtenta, Znáki nieyákie co przyſzłego známienuyące.
¶Oſtentus, huius oſtentus, Náśmiewánie/náśmiewiſko. Oſtentui eſſe alicui, Náśmiewiſkiem czinem być.
¶Oſtenſio in Biblijs barbare dicitur pro declaratione & iudicio.
¶Oſtentus, a, um, participium, ut locus ſoli oſtentus, Mieyſce przeciwko słońcu leżące.
¶Pertendo, Dociągam/dowodzę/dopinam też doſtáyę/dochodzę. Ad regis caſtra pertendit, Doſtáye aż do krolewſkich námiotów.
¶Pertendere etiam ſignificat, Jedno podle drugiego rozciągáć/y pomierzáć porownáwać.
¶Pertendere, Teren. Video non licere ut cœperam hoc pertendere, Baczę że ſie nie godzi tego dowieść yákom był poczał.
Portendo, Známienuyę/przyſzłe rzeczy okázuyę á zwłaſzczá yákie nieſzczęśliwe. Famen quæ ſecuta eſt portendit haud dubie, Głód ktory po tym był bez pochyby známionowáło. Læta omnia proſperaq; portendere.
¶Portentum, portenti, fem. Dziw / też znák yákich przyſzłich rzeczy. Poëtarum & pictorum portenta conuincere, Poetckie y málárſkie vmysły / wymyślone rzeczy w niwecz obrocić. Duo Reipub. portenta ac pene funera.
¶Portentoſus, a, um, Dziwny/a/e. Pełny dziwow. Portentoſa Græciæ mendacia Bárzo dziwne Greckie łgárſtwá. Portentiſſimum opus.
¶Prætendo idē quod obtendo, prætendere retia, Záſtáwić ſieci. Prætendere ſepem ſegeti, Płot vczinić około żytá. Prætendere aliquid, Nieyáką przyczynę dáwáć/poſtáć yáką okázowáć. Quid prætendit quo minus uelit facere, Coż zá przyczynę dáye/czym ſie wymawia. Qui ſoles hominis doctiſsimi nomen tuis immanibus & barbaris moribus prætendere, Ktoryś zwykł/etc. Debitis meminiſſe quem titulum prætenderitis aduerſus Philippum, etc.
Fumos manu prætendere, Záſtáwić. Vergil. 4. Georg. Fumoſq; man præu tende ſequaces.
¶Protēdo, Pociągam/odwłoczę/ rozſzerzam dáley.
In Ianuarium menſem protendimus, Odkłádamy do mieſiąca Sticzniá.
¶Retendo, Spuſzczam/ſpinam/ też odsłániam/odkriwam.
Arcus retentus, Spuſzczony łuk z cięciwy
¶Supertendo, Po wierſchu pociągam.
Tenebræ, tenebrarum, plurale, Ciemności/ćmá.
Quæſo quid hoc eſt? aut quid agunt? mihi enim tenebræ ſunt, Mnie bowiem ciemności ſą/to yeſt nić nie rozumiem. In tenebris ruere.

Tenebræ Reipub. Zły czás/niefortunny/ smutek Rzeczypospolitey/zła przygodá. Offundere tenebras uel caliginem alicui rei, Záćmić co. Metaph. Zátrudnić. Obducere tenebras idem.

Obducere tenebras rebus clarissimis, Bárzo jáśne á przes się łatwie rzeczy zátrudnić.

Iacere in tenebris, W ciemnościách leżeć/ to yest/nie być ná jáwie. Tenebræ & cœcæ nubes, Czarne chmuráwy.

Tenebricus,a,um, & Tenebricosus,a, ū, Ciemny/a/e.

Tenebrosus,a,um,idem, Obscurus & tenebricosus locus, Ciemne niewidome mieysce.

Tenebricosissimum tempus, Bárzo ciemne záchmurzone zácpione niebo.

Tenebrio,tenebrionis,neu. Łotr/łgarz/ záćimiácz prawdy. Antiquum.

Tenebresco,is,ere, in Biblijs tantum, Stáwam się ciemny.

¶Contenebro, Zmierzkam się. Neutrum uerbum, Varro, pascunt quo ad contenebrauit, Páśą áż się zmierzknie / áż do mroku.

¶Obtenebro, Záćiniam/ zásłániam od świátłośći. In Biblijs tantum.

Tenedo, seu Tenedos, pen. cor. Insula maris Ægei uersus Troiam circa montem Sigæum,

Tenedius,a,um, adiectiuum.

Teneo, tenes, tenui, tentum, tenere, act. sec. Dzierżę/trzimam. Item, rozumiem/ baczę vmiem/wiem.

Tenere manu poculum, Kubek w ręku trzimáć.

Tenere aliquem oculis, auribus, complexu, omnibus horis, Mieć kogo vstáwicznie ná oczu/etc. Teneo memoria, Pámiętam/mam w pámięci. Quod Deo teste promiseris id tenendum est, Cic. Coś pod przisięgą komu przirzekł to masz trzimáć.

Tenet aures uestras mediocris orator, Żádá wymowcá może dosić vczinić wászym vszom.

Tenere cursum, Pochadzáć przed się. Negantium est, Vix tenet lachrymas, Ledwey się może zdzierżeć od płáczu. Tenere auribus lupum, prouerbium, Zá vszy wilká trzimáć/to yest nie wiedźieć czego się yąć/áni mie tám/áni mie sám. Sacietas me iam tenet studiorum istorum, Juzem się vtążył nád náukámi. Tenet me desyderium patriæ, Tęgá mie do oyczizny, bárzobym się rad domá widział. Rem tenes, Rozumiesz.

Populum contionibus tenere, Ná pięknych słowkách dzierżeć. Mare tenere, Morze trzymáć / to yest / pánowáć ná morzu.

Angustijs teneri, W ciásnym kacie być.

Tenet eum morbus, Nie może/chór yest.

Consuetudinem suam tenere, Obyczay swoy chowáć. Disciplinam tenere, Vmieć. Fides eum non tenit, sed merces, Rychley go pożytek vymie niżli wiárá. Summum imperij tenere, Naywiętszą zwierschność mieć.

Aliquos in officio tenere, W posłuszeństwie/á w ich powinnośći trzimáć. Quo tenetis iter? Do kąd ydźiecie? do kądeśćie się zápuśćili?

Iudicia tenere, Sądy mieć/ná sądzie sieǳieć.

Tenere ius, Vmieć práwo. Tenere caussam suam, Rozumieć práwo swoye. Tenere locum aliquem, Mieszkáć. Medium tenere, Miárę chowáć. Mediterraneum tenere idem.

Metu teneri, Báć się. Quam personam teneant non intelligunt, Co zá vrząd máyą ná sobie nie rozumieyą. Portum tenere, Do brzegá przybyć.

Tenere promissum, Dosić czinić obiecániu.

Ab improbis & perditis ciuibus Respub. tenetur, Przes złe á niesłáchetne ludźie Rzeczpospolita kiwa spráwowáná.

Risum tenere, Zdzierżawáć się od śmiechu.

Tenere sese castris, Nie wyyeżdżáć nigdźiey z obozu.

Tenere se domo, Domá się chowáć. Silentium inde aliquandiu tenuit, Silentiū tenet populus, Vmilknał lud/milczy s pokoyem.

Spem tenere, Nádźiewáć się. Tenes quod dicam, Rozumiesz co mowię.

Teneo melius ista quam meum nomen, Lepiey to rozumiem niżli swoye ymię.

Tene tibi, Miey sam dla ciebie. Hunc Phœnissa tenet Dido, Odźierżawa / zámieszkawa.

Ne uos diutius teneam, Bych was długo ná słowiech nie dzierżał.

Non tenebo te pluribus, Nie chcę cie dłużey ná słowie dzierżeć.

Tenuit nos uentus, Nie mogliśmy przed wiátrem. Redi, quo fugis nunc? tene, tene, Trzimay/trzimay/ etc. Teneri studio alicuius rei, Mieć chuć ku ktorey rzeczy.

Teneri cognatione alicuius, Być krewnym.

Imperio Romano teneri, Pod Rzimskim páństwem być.

Teneri iureiurando, Być komu obowiązan pod przisięgą.

Eum leges non tenent, Nie yest pod temi práwy.

Tulliam adhuc mecum teneo, Mam s sobą yeszcze Tullią. Verecundia teneri, Sromác się.

Summum me eorum studium tenet, sicut odium iam cæterarum rerũ, Mam wielką chuć przeciw ym/ yáko też y wielką nienawiść przeciwko ynszym. Teneri uoto, Slub mieć ná sobie.

Teneri promisso, Być obowiązan yáką obietnicą/komu pełnić obietnicę. Hinc uenit tenax, tenacis, Nieciągły/ duży / twárdy/ trwáły. Metaph. idem quod parcus, auarus, Skąpy/zmiendá/łákomy. Tenax equus, Twárdousty koń.

Tenax memoria, Trwáła pámięć. Morbus tenax, Chorobá długo trwáyąca.

Tenax propositi, Co przedsię weźmie w tym mocnie trwa. Tenax praui, Ocięthy/ przeciwny.

Tenacitas, tenacitatis, fem. tert. Dużość/nieciągłość / też skąpość/ skępstwo/twárdość.

Tenor, tenoris, neut. sec. Sposób/obyczay/ rząd. Proprie tamen, Jednostáyność/ yednákotrzimáłość/ álbo yádnákovstáwiczność ma być zwano.

Tenor, ordo, forma, cõtinuatio synonyma fere sunt.

Tenor item uitæ, Jednostáyność żywotá.

Vno tenore, Jednym sposobem/xtałtem.

Vno tenore in dicendo esse, Jednákim xtałtem rzecz prowádzić/to yest nie wzbiyáć/ nie vpuścić ná stronę áni vlżáć / álbo vpuszczáć.

Tenor pugnæ, Długa yednáko trzimałość bitwy.

¶Composita, Abstineo, abstines, pe. cor. abstinui, abstinere, Odzierżawam/ otrzimawam /powściągam / strzegę się od czego.

Furto abstinere, Powściągáć się od złodzieystwá.

Se ab alieno abstinere, Nie ruszáć cudzego.

Alieno se abstinere idem, Armis abstinere, Powściągnąć się od walki. Iurgijs abstinere, Zdzierżawáć się od swarow. Rebus urbanis abstinere, Nie podeymowáć się mieyskich praw.

Vino abstinere, Piyáństwá się od winá wystrzegáć.

Cibo abstinere, Nie yeść. Carne abstinere, Nie yeść mięsá. Publico abstinere, W domu leżeć / nie vkázowáć się ná wiátr. Manum alieno abstinere, Nie kráść. Abstinere cum infinitiuo, Plaut. Dum mihi abstineant inuidere, Tilko áby mi przestáli zayźrzeć.

Irarum abstinere pro ab ira, Przestáć się gniewáć.

¶Abstinetur passiuum in tertijs personis, Columel. Vno die abstinetur potione & pabulo, Przes cáły dzień áni yedzą ány piyą.

¶Abstinetur Impersonale, Liuius ut ab inermi abstineatur, Aby ná gołego nie máyącey żadney broniey nie sieczono.

¶Abstinens, penultim. cor. abstinentis nomen ex participio, Powściągliwy.

Abstinens alieni, Nie tknie cudzich rzeczy.

Abstinentissimus rebus uenereis, Wielmi czistość miłuyący.

¶Astinendus, a, um, Colum. primoq; die cibo abstinendus, Pierwego dnia nic mu nie ma być dano yeść.

¶Abstinentia, æ, fem. prim. Powściągliwość/mierność. Abstinentia uini.

¶Abstinenter aduerbium, Powściągliwie/niedotkliwie.

¶Contineo idem fere quod Abstineo Powściągam/też záchowawam/też ośięgam/ mam w sobie.

Iste liber multa bona continet, Ty xięgi osięgáyą w sobie wiele dobrego. Continere animam, Dech zádzierżeć/ zátáyić w sobie. Continere Rempub. Záchowáć. Continere exercitum uel equitatum castris, W obozie odzierżáć. Ciuitatem in officio continere, Nie dáć mieszczánom swey woley/ záchowáć ye w mierze y w ich powinności. Continere audita, Zámilczeć.

Aluum continere, Stolec zádzierżeć. Vix me contineo quin in caput inuolem uenefico, Ledwey ſie odzierżawam iżbych mu w łep nie welnął.

Continet me tempeſtas, Przeßkadza mi niepogodá/zádzierżawa mie. Continet epiſtola tertia eſſe tibi redditam orationē, Stoyi ná trzecim liśćie żecz yeſt oddána orácia.

Ciuitas legibus continetur, Miáſto práwy bywa záchowano.

Næ ille continebit poſthac ſi ſapiet manus, Terent. Wierz ná potym będzie skromnieyße ręce miał/ nie będzie ſie chwytał gdźie nic nie położył.

¶Continens, adiectiuum, Vſtáwny/dotykáyacy ſie/To zwłaßczá co yeſt yedno podle drugiego/yedno z drugiego rośćie.

¶Continentia fundo prædia habet, Podle rol folwárki ma.

Continens imber, Vſtáwny deßcz. Continens curſus, Vſtáwne biegánie. Continenti biduo, Cáłe dwá dni krom odpoczinienia.

Continens oratio, Vſtáwiczna nierozdzielna rzecz.

Velut continenti incendio omnia ardere uiſa, Ták ſie zdáło wßiſtko gorzeć yákoby yeden ogień był.

In continenti ſubaudi tempore, Náſtáyacego czáſu.

¶Continens item ſignificat, Powśćiągliwy/mierny.

¶Incontinens, Niepowśćiągliwy.

¶Continentia, æ, Powśćiągliwość.

¶Incontinentia, æ, Niepowśćiągliwość.

¶Continens item ſubſtantiuum, gen. fem. Ziemiá/kráyiná ktora nie wyſpa yeſt/ ále czyſta rowniá w polách.

¶Continens & firmamentum cauſæ dicitur latine, quod punctum litis deciſorium uocant, Naypierwßy ártikuł w ſądowney rzeczy.

¶Continēter aduerbium, Vſtáwnie/ bes przeſtanku.

Bellum continenter gerunt, Vſtáwicznie walczą.

¶Continenter item ſignificat, Powśćiągliwie.

Continenter uiuere, Powśćiągliwie żyć.

Continenter habere aliquem Plaut. W mierze á powśćiągliwośći kogo záchowáć.

¶Contentus, a, um, nomen adiectiuū potius quam participium, Przeſtáyacy ná czym.

Contentus eſt paruo, Ná rowney rzeczy przeſtáye.

Natura paucis contenta eſt, Przirodzenie ná máłe przeſtawa. Contentus hac poſſeſsione non fuit, Niemiał dośić ná tey máyętnośći.

Ad liberaliter uiuendum facile contentus, Ku rządnemu żyćiu bárzo łatwi á skłonny.

¶Contentus, a, um, participium quod continetur, Oſięgniony.

¶Contente aduerbium, contentius, contentiſsime, Vśilownie/vſtáwnie. Cic. Quum contente ipſe de ſe diceret, Gdy s wielkim vśilowániem ſam o ſobie mowił.

¶Contente pro parce & continenter, Plaut, Illum contente habet, Skromnie go chowa.

¶Continuus, a, um, Vſtáwiczny/ cáły.

Continuum triduum, Cáłe trzi dni. Labores continui, Vſtáwne roboty.

¶Continuus & Intermiſſus contraria, Continua laus, Stała chwałá/nie odmienna.

¶Continuo, as, are, Trwam/bes odpoczinienia co czinię.

Iter nocte & die continuare, W nocy y we dnie yecháć nieprzeſtáyac.

Continuare diem & noctem opus aliquod, Cáłą noc y dzień yákiey roboty z ręku nie puśćić.

Continuare etiam, Jedno podle drugiego czinić.

¶Iunctus & continuatus, Spoyony.

¶Continuatum & Interruptum contraria.

¶Continuatio, onis, Trwánie / czinienie czego bes przeſtanku/kończenie/prowádzenie przed ſię precz áż do końcá. Continuatio & ſerieſq; rerum. Cic. Mirabilis quædam cōtinuatio ſerieſq; rerum, & alia.

¶Continuo, aduerbiū, Hnet/ álbo wnet Cōtinuo exeo, Hnet wynidę Continuo hic ero uel adero, Wnet mie tu maćie/ wnet tu będę.

¶Continuo aut interrogatiue aut negatiue ponitur, & idem eſt quod non ideo uel num ideo, Vt continuo ne ſi ille ſtulte dixit, tu ſtultius facies, id eſt, num ideo, J wierzę zá rázem to miał czinić co on z ßaleńſtwá y głupośći rzekł.

¶Continuitas, Vſtáwiczność / trwánie.

¶Detineo, Zádzierzawam kogo / omieſzkawam komu.

Detineo te fortaſſe profecturus alio fueras, Zádzierzawam cie / á tyś podobno miał pilnieyſzą przed ſobą. Detinere aliquẽ & demorari idem.

Detines me ſuſpenſum, Długo mie dzierżyſz ná słowie.

Detinet me hoc negotium, Tá ſpráwá mi wiele záwadza.

Detinent terras niues, Leżą długo ná ziemi.

Detinere inani ſpe, Ná piekných słówkách kogo wiezbić / nádzieyą kogo karmić.

Vt non plus darent iuris quam detinerent, Aby nie wiecey ſpráwiedliwośći zádzierżeli niżliby przidáli.

Detineri uentis, Przed wiátry niemoc.

¶Diſtineo idem, diſtinere pacem, Odwłóczić poſtánowienie pokoyu. Per eum pax diſtinetur, On w tym iż pokóy nie może być poſtánowión.

Occupari & diſtineri, Być rozmáyitemi pracámi roſtárgnión.

Diſtentus & opera & animo, Ná vmyśle y rozmáyitemi ſpráwámi roſtárgniony.

¶Diſtentiſsimus pro occupatiſsimo dixit Cicero, Wielmi roſtárgniony.

¶Obtineo, Oſięgam/doſtawam czego. Obtinere cauſam, Wygráć ſwe ſpráwy. Obtinere & repelli contraria, Optinuit exiſtimari bonus, Wſobił ſie w to że był mian zá dobrego człowieká.

Obtinere admirationem, W wielkiey powadze y wźiętośći być. Noctem inſequentem eam caligo obtinuit, Wtóra noc tákże ciemna byłá yáko y pierwſza. Obtinere dignitatem pro retinere & conſeruare, Záchowáć ſwą powagę.

Obtinet fama, Sławá przedśię trwa/álbo tā yeſt pospolita sławá.

Obtinere firmitudinem animi, W ſtałośći trwáć.

Obtinemus ipſius Cæſaris ſummam illius erga nos humanitatem, Mamy álbo znamy oſobliwą ludzkość y skłonność przećiwko nam.

Obtinere & amittere litem contraria, Swą ſpráwę wygráć.

Obtinere locum infimum ciuitatis, Jeden z nayniżſzych być / naypodleyſzą doſtoyność w mieyśćie otrzymáć. Tertium locum Mileſiæ oues obtinent, Trzecie mieyſce Myleſeyskie owce máyą, to yeſt bywáyą poczitáne zá naylepſze po dwoyich. Prouerbij locum obtinuit, Weſzło w poſpolitą przipowieść.

Obtinet magnum locum in medicaminibus hæc herba, Tego zielá wielki pożytek yeſt w lekárſtwách.

Præcipuam obtinet nobilitatem, Bywáyą poczitáni zá naznámienitſzą ślachtę.

Obtinere nomen ſapientis, Być mián zá mądrego.

Obtinere noxiam ueneni, Szkodzić yáko yad.

Obtinere primatum apud regem, Pierwſze mieyſce mieć v królá. Obtinere principatum, W wielkiey powadze być. Qui principatum in ciuitate multis annis obtinuerat, Który przes wiele lat naypierwſze mieyſce w mieśćie miał. Obtinere prouinciam, Doſtáć ſtároſtwá.

Cum prouinciam Siciliam obtineret, Gdy ſtároſtwo Sicilieyskie trzimał. Obtinere ſummum & altiſsimum gradum ciuitatis, Przisć ku naypierwſzey doſtoynośći w mieśćie.

Sanguinis uicem obtinet, Jeſt miáſto krwie.

Obtinere uim diuinam dicitur lex naturalis, Przirodzony rozum/też to ſądzi co yeſt bárzo wedle páná bogá.

Obtinetur imperſonale,

¶Obtento, as, are, frequent.

¶Pertineo, ſignificat pertingere pertenire, & iungitur præpoſitioni in, uel ad, Doſięgáć / doſtáwáć do czego.

In tuas pertinet ædes, Aż do twego domu doſtánie.

Quæ ad poſteritatis memoriam pertinerent, Któreby do potomków náſzych pámięći doſtawáły/ álbo ná któreby mogli náſzy potomkowie pámiętáć.

Ad pulmones uſq; pertinet, Aż do płuc doſięga.

¶Pertinet imperſonale, Należy / przistoi.

Magis hæc malitia ad uiros pertinet quam ad mulieres, Więcey tá złość męſzczyźnie przistoi niżli biáłym głowóm. Ad quos pertineat facinus ueſtigia nulla extant, Niemáſz żadnych znáków kto by w tym winien był.

Pertinet

Pertinet ad rem, Należy k rzeczy. Pertinet ad Rempub. Ku pożytku pospolitey rzeczy należy.
Pertinet oratio mea ad plures, Sciąga się ná więcey ich.
Summa illuc pertinet ut sciatis, Summa się k temu ściąga/etc. Pertinet eodem, K temuż też służy. Pertinet ad officium meum, Ná moię powinność należy.
¶Pertinax, acis, om. Oćiętny/ vporny/a/e. Aliquando in bonam partem, Liuius, Vincit omnia pertinax uirtus, Stála trwála cnotá wszystkiemu zdola. Pertinax fama, Nieodmienna sławá. Pertinax certamen, Długo trwáiąca bitwá.
Pertinatior in disserendo uel disputando, Nieyáko vporniey szy. Pertinacissimus fueris si in eo perstiteris, Będzie ćie miał zá wielmi vpornego yeśli w tym trwáć będzieß chćiał.
¶Pertinatia, æ, fem. prim. Vporá/ oćiętność/ przećiwność.
¶Pertinaciter aduerbi. Vpornie/ oćiętnie.
Pertinaciter insequi, pertinaciter defendere, &c.
¶Retineo, Odzierżawám/ zádzierżawam/ záchowawam.
Retine me obsecro, Proszę zádzierż mie.
Pudore & liberalitate liberos retinere satius esse credo quam metu, Mam zá to że dáleko rychley yeden może dźieci w dobrych obyczáiách/y w posłuszeństwie odzierżeć wstydliwą bespiecznośćią niżli srogośćią bojáźnią/y zbytnią surowośćią. Sinistra manu equũ retinebat, Lewą ręką koniá zá dzierżawał.
Animo studia retinere, Mieć ná báczności nauki.
Fidem in amicitia retinere, Vprzeymość w przyiáźniey chowáć.
Humanitatem retinere, Vstáwnie się ludzko nieść.
In officio retinere, W posłuszeństwie á w dobrych obyczáiách odzierżawáć.
In sermone longo aliquem retinere, Długo s kim mówić.
Memoria retinere, Pámiętáć. Morbo retineri, Chorowáć.
Moremueterem retinere, Obyczáiu się stárego dzierżeć.
Officium retinere, Vrzędu á powinności swey przystrzegáć.

Labebar longius nisi me retinuissem, Lećiał bych/pádnał bych daley bych się był nie zá dzierżał.
Tempestatibus retineri, Przes niepogodę być odzierżawan.
¶Retento, as, are, frequentatiuum, Zádzierżawam/ podpieram/ spomagam kogo.
¶Retentus, a, um, participium, Zádzierżány/a/e.
¶Retentio uerbale, Zádzierżenie.
¶Retinens participium siue nomen ex participio, Zádzierżący/ ostrzegáiący/a/e.
Retinens dignitatis, Swey dostoyności strzegący.
¶Retinaculum, retinaculi, neut. quo aliquid retinetur, Wszelákie naczinie którym co zádzierżawáią.
¶Sustineo, Podeymuię/podpieram/też ćierpię.
Non sustineo, Nie przemogę / nie mogę wydzierżeć.
Rem in noctem sustinere, Aż do nocy odkładáć.
Aliquem sua authoritate sustinere, Przez możnośćią swą kogo brónić.
Causam alicuius rei sustinere, Ná sobie mieć/etc.
Ceruicibus suis Rempub. sustinere, Rzeczypospolitey podpieráć.
Cibo aliquo sustineri, Odżywiáć się.
Maximam hic solicitudinem curamq; sustineo, Mam sam ná się wielką prace.
Dignitatem & decus ciuitatis sustinere, Záchowáwáć powagę stanu mieyskiego.
Equos incitatos sustinere, Rozbodzione konie zádzierżeć/powśćiągnąć.
Magnam expectationẽ sustines, Wielka nadzieię masz o sobie / wiele o tobie ludźie dzierżą.
Sustinere ac tueri expectationem sui, Tym się okázowáć czego się po niem nádzieiwano / czimś dosyć oczekawániu swemu.
Humeris Rempub. sustinere, Być ná wielki pomocy Rzeczypospolitey/ná sobie ią dzierżeć.
Imperia alicuius sustinere, Cierpieć/zá dobre przyimowáć.
Impetum hostium sustinere, Zádzierżeć ná sobie nánachánie á nátarcie nieprzyiaćielskie/meżnie się im stáwić.

Nomen publicani ſuſtinere, Celnikiem być.

Munus conſulare ſuſtinere, Rayca być.

Onus magnum ſuſtinere Wielką pracę náſobie mieć.

Sermones hominum ſuſtinere, Omowki ludzkie cierpieć.

Sumptum ſuſtinere, Wielki koßt wieść.

Vultum alicuius ſuſtinere, Smiáło komu w oczy weyzrzeć.

Suſpicionem ſuſtinere, W podeyzrzeniu być.

¶Suſtinentia barbare legitur in Biblijs pro pacientia.

¶Suſtento, as, are. frequentatiuũ, Podpieram. Metaph. Żywię/karmię/ chowam. Plaut. Solus omnem familiam ſuſtentat, Jeden ſam wßitkę czeladź żywi. Famem ſuſtentare, Podeprzeć bokow / opátrzić ſie przećiw głodu.

Tenuitatem alicuius ſuſtentare, Chudoby czyiey podeprzeć.

Suſtenta te mea Terentia ut potes, Żyw ſie/wychowaway ſie/opátrzay ſie żywnośćią yáko możeß.

Tua te uirtute ſuſtentes, Cieß ſie cnotą twoią.

Præclara conſcientia ſuſtentor. Dobrym niewinnym ſumnieniem ſie cießę. Literis ſuſtentor & recreor, W naukách iedyną pociechę y ochłodę mam.

Aliquot malum ſuſtentare, Wyćierpieć.

¶Suſtentatum eſt, impersonale, Cæſar ægre eo die ſuſtentatum eſt. Ledwieſmy ſie mogli przećiwić.

Suſtentaculum, li, neut. ſecund. Podporá.

¶Suſtentatio, Podpieránie / cießenie / też odwłoczenie. Mora & ſuſtentatio.

Tener, a, um, Szczupły/cienki/ſubtylny/a/e. ¶Prætener, a, um, Bárzo cienki. Ætas tenera, Dziectwo / dziecińſtwo.

Tener puellus, Szczupłe chłopiątko. A tenero & a teneris ſubaudi annis, Od młodych lat/od ſámego dziectwá. Tenera & tractabilis uirtus cui dura & ferrea opponitur. Equus tener, Młody konik cui uetulus opponitur, Tenerior, tenerimus.

Tenellus, a, um, diminutiuum, Szczupluchny / cieniuchny/młodziuchny/a/e.

Tenella ætas Dziectwo /álbo dziecinſtwo.

Teneritas, teneritatis, fe. tert. Szczupłość ſubtilność / cienkość/ młodość.

Teneritudo, inis, idem.

Tenere, & teneriter aduerbium, Szczupło.

Teneraſco ſeu Tenereſco, is, ere, Szczuplęię/cieńczęię/ſubtilnieię.

Tenia, Vide Tænia.

Tenitæ credebantur eſſe ſortium Deæ, Feſtus.

Tenor, Vide Teneo.

Tenos alias Hydruſa Inſula una ex Cycladibus & in ea oppidum eiuſdem nominis.

Tentigo, pen. prod. tentiginis, fe. prurítus libidinis quo uirilia extenduntur, Żądza ku nieczyſtośći.

Tento, tentas, tentaui, are, act. prim. Kußę/ koßtuię.

Experiar & tentabo omnia, Chcę mi ſie skuśić y doſwiádczić wßego.

Tentare fortunam, Skoßtowáć fortuny.

Tentare pecunia iudicium, Kuśić ázaby ſie chćieli dáć przedárowáć Armis rem tentare, Woyną skoßtowáć.

Fruſtra aliquid tentare, Prożno ſie oczkuśić.

Tentaui quid in eo genere poſſem, Skoßtowałem śił ſwoyich yákoby tu mogły wydzierżeć.

Scientiam alicuius tentare, Skuśić co kto vmie.

Morbo tentari, Choroba być kußon. Tentare caput dicitur uinum, Záwrácáć głowę.

Tentatio, onis, fem. tert. Kußenie.

Tentamentum, ti, idem.

Tentabundus, a, um, Częſto á gęſto kußáiąc.

¶Attento, idem quod ſimplex. Kußę. Attentare fidem alicuius, Wiáry czyiey koßtowáć.

Attentare pudicitiam puellæ, Kuśić ſie dziewczkę przyprawić o cześć.

¶Pertento, as, are, Kuśić ſie ocz. Perſpice rem & pertenta, Obácz dobrze rzecz y skoßtuy.

Tremor pertentat tota equorum corpora, Poczináią ſie wßyſtki konie trząść.

¶Prætento, Naprzod koßtuię / doſwiádczam.

Prætentare iudicis miſericordiã, Skoßtowáć miłoſierdzia ſędziego. Prætentata & perſpecta cauſa, skoßtowawßy y obacżywßy rzecz.

Prætentatus, huius prætentatus, Koſztowánie/kuſzenie.

¶Retento, Powtòre ſie kuſze.

¶Retento, frequentatiuum a retineo, Vide ſuo loco.

Tentorium, Vide *Tendo*.

Tentyra ciuitas inferioris Ægypti uel (ut ait Plautus) Inſula Nilo circundata Tentyri & Tentyritæ incolæ Tentyri.

Tentyriticus, a, um, poſſeſsiuum.

Tenuis & hoc tenue, Cienki/máły/ ſubtylny.

¶Pertenuis, & prætenuis & hoc pertenue, & prætenue, Bárzo cienki/máluczki ſzczupluchny.

¶Subtenuis, e, Przyſubtelnieyſzy / przycień.

¶Tenuis Metaph. Vbogi. Aqua tenuis Miálka wodá/álbo máło wody. Cultu tenuiſsimo uiuere, Ná máley rzeczy przestáć.

Diſcrimen tenue, Máluczka rożność.

Tenuis homo cui locuples opponitur, Vbogi człowiek. Tenuo loco ortus, Z niskiego ſtanu.

Tenues opes, Máluczkie bogáctwá. Oppidum tenue, Nędzne mieyśćisko. Spes tenuis, Máła nádzieyá. Tenuia uellera, Cienka wełná.

Tenuiſsimus pannus, Miękuſienkie á cieniuchne ſukno.

Tenuitas, tenuitatis, fem. tert. Szczupłość/cienkość/ſubtilność. Metaph. Vboſtwo/chudobá.

Cauda in tenuitate deſinens, Ogōn co dáley ku końcowi tym cieńſzy. Ærarij tenuitas, Chudobá skárbu. Verborum tenuitas.

Tenuiter, tenuius, tenuiſsime, Cienko/ſzczupło. Metaph. Vbogo/chudo. Alutæ tenuiter confectæ, Zameſz foremnie wypráwny.

Tenuiter æſtimare, Lekko ſzácowáć.

Tenuiculus, la, lum, dimin. Máluczki/ſzczupluchny.

Tenuo, as, are, act. prim. Cienko á ſubtilno czynię.

¶Attenuo, as, are, Vmnieyſzam/vwłaczam Apud Medicos, Wyſuſzam. Attenuatum bellum atq; imminutum, Znędzone.

Attenuatæ prælijs legiones, Woyská bitwámi vmnieyſzone. Attenuatus uictus, Podnieſienie koryta/máły obroczek

¶Attenuate aduerbium, ut Attenuate præſſeq; dicere, Máluczko słów czynić.

¶Attenuatio, Vmnieyſzenie / vwłeczenie.

¶Extenuo idem, Extenuare cenſus cuiuſq; ciuis, Vmnieyſzić. Extenuare cibū dentibus, Zeżwáć.

Extenuare corpus, Wyſuſzić ſie. Crimen extenuare, Wyſtępek czyi lżić / omáwiáć.

Extenuatur mea ſpes & euaneſcit, Vmnieyſza ſie moyá nádzieya y znika.

¶Extenuatio, Lżenie/vmnieyſzánie. Figura eſt Rhetorica.

Tenus, huius tenus, uel teni idem quod laqueus, Stryczek/powrōzek.

Tenus præpoſitio ablatiuo ſeruit. ſemperq; in ſingulari poſtponitur ablatiuo, ut Capulo tenus, Aż do głowice. Vmbilico tenus, Aż do pępku. Hactenus Aż poty/áż do tąd. Verbo tenus, Słowem.

Oretenus, Vſtnie. In plurali ponitur cū genitiuo, & etiam cum ablatiuo, Virg: & crurum tenus a mento palearia pendent, Celſus, Demittere ſe inguinibus tenus in aquam calidam, Eſt quiddam prodire tenus cum non datur ultra.

Tepeo, Vide *Tepor*.

Tephrites gemma, C C.

Tepor, teporis, maſc. tert. Wolna ciepłość/śrzednia ciepłość.

Tepiditas, Chłodność.

Tepidus, a, um, Wolny/chłodny/a/e. Wczeſnociepły. Tepidum lac, Ták ciepłe yáko od krowy.

Tepidior tempeſtas, Wilgotnieyſze powietrze.

¶Subtepidus, a, um, Przywolnieyſzym.

Tepidus Metaphorice, Nieochotny/leniwy/niewesoły/a/e. Gnōy. Hic homo factus eſt tepidus, Stał ſie leniwy. Plaut. Tepidus homo, Leniwy/boyázny/pierſchliwy człowiek.

Tepido, as, are, eſt uites tignis circunfundere. Plin, lib. 17. cap. 26. inuſitatum.

Tepeo, es, tepui, tepere, neu. ſec. Chłodnę/yeſtem chłodny/álbo chłodnieyę. Temperate tepere, Ták w czás chłodnym być.

Tepefacio, is, ere, Chłodzę álbo zágrzewam izby wolno było.

Tepeſco, tepeſcis, tepui, tepeſcere.

¶Intepeſco & tepeſio, Wolnieyę.

Teporatus, a, um, Wolno vczyniony/ochłodły a/e.

Ter aduerbium, Trzi kroć/trzi rázy. Ter tanto peior, Trzi kroć gorszy.

Ter consul, Po trzecy ras Burmistrzem.

Ter tenus, Trzi kroć trzi. Ter in anno, Trzikroć w rok.

Tercentum, Trzi ſtá.

Tercenteni plurale tantum adiectiuum, Trziſtá á trziſtá / po trzech ſet.

Tergemini, Trzey zá raz vrodzeni / troiácy.

Tergeminus, a, am, Trzikrotny/a/e. Vt tergemina uictoria, Trzikrotne zwiciestwo.

Tertius, a, um, Trzeći/a/e. Tertius in precio, W pierwszey powadze po dwu. Tertio loco, Ná trzećim mieyſcu/álbo po trzecie.

Tertio, as, are, Trzeciakuię/po trzeći kroć czinię.

Vt terram uel ſolum tertiare, Po trzeći kroć ſpráwowáć/wzoráć. Tertia uerba Ledwey ná poly wyrzeczono słowá. Apuleius.

Tertiatio, onis. uerbale ipſe tertiandi actus, Trzeciakowánie.

Tertianus, a, um, ut Tertiana febris, Trzeciodzienna febrá/ zimnicá.

Tertiana abſolute idem ſignificat, ſed frequentius in plurali dicitur.

Tertio aduerbium, Po trzećikroć.

Tertium aduerbium idem, ut tertium conſul, Po trzeći kroć burmiſtrzem.

Tertiarius, a, um, ut ſtannum tertiarum, Cená trzeciego brantu.

Tertiarium, Trzećizná.

Ternus, a, um, Trzéći/ a/e. Idem ſcilicet, quod tres uel tria ſed fere pluraliter uſurpatur.

Terni, æ, a & diſtributionem ſignificat, Trzey á trzey / po trzech á po trech.

Terni idem, Po tridzieśći / álbo trzidzieśći á trzidzieśći.

Ternarius, a, um, Trzi w ſobie oſięgáiący.

Terapne Helenæ patria in Lacedæmonia.

Terapne item inſula in mari liguſtigo quam Corſicam uocant.

Terapneus, a, um, poſſeſsiuum.

Terebellum, Vide Terebra.

Terebinthus, thi, fem. Terpentinowe drzewo Arbor nigrum lignum cum ſplendore præſeferen s.

Terebinthinus, a, um, Co yeſt z tego drzewá.

Terebinthina reſina, Terpentiná żywicá ktora w wosk áby był miękki kłádą.

Terebra, æ, uel terebrum, Swider.

Terebellum, dimin. Swiderek.

Terebro, as, are, Swidrem wiercę.

¶Perterebro, Przewiertuię. Terebratio Wiercenie.

Terebratio, onis, Przewiercenie.

Teredo, teredinis, Prochnowy robak/álbo drzewny mol ktory drzewo grizie á ták prochnieye.

Terentum locus in campo Martio Romæ in quo omnium naſcentium & morientium nomina ſcribebantur.

Teres, teretis, om. tert. Obli/okrągły. Quicquid uidelicet rotundum oblungunque eſt, Teres ſtructura, Okrągłe/oble budowánie.

Totus teres atque rotundus, Wszistek obli y okrągły.

Teres oratio, Dobrze polerowána rzecz gdzie zwłaszczá nic nie zbywa/ani tez nie dostáwa.

Tergemini, Vide Ter.

Tergeſtum ciuitas in Limitibus Italiæ & Illyrici hodie Trieſtum uocatur. Trieſt ini friul zową. In foro Iulio.

Tergo, tergis, terſi, terſum, tergere, act. tert. uel Tergeo, terges, terſi, terſum, tergere, Ocieram / chędozę/cziśćię. Tergere foſſas ueteres, Wyrumowáć/wyszlámowáć ſtáre przekopy.

Terſus, a, um, participium, ſiue nomen ex participio, Czyſty/chędogi / szczyry/a/e.

¶Compoſita, Abſtergo idem quod ſimplex, Omywam/ochędozam. Transfertur etiam ad animum ſiue ad res animi, ut abſtergere dolorem, id eſt, deponere, Przeſtáć załowáć.

Faſtidia abſtergere & moleſtias abſtergere, Popuśćić precz wszech ſmutkow y cięszkośći.

¶Abſtergeo idem quod Abſtergo, nunc abſtergo eſt uſitatius.

Abſtergere lachrymas, Otrzeć łzy/przeſtáć płákáć.

Fletum abſtergere idem, Abſtergere pudorem, Niewſtidzić ſie.

¶Detergo, Zmywam/ ścieram / omykam.

Spurcitias detergere, plugáwſtwo zmyć/ zetrzeć.

Gemmas detegere, Pączki álbo pukánie drzew omknąć. Detergo idem.

¶Extergo, & Extergeo, Wyczyściam/ wychędożam.

¶Exterſus, a, um, participium, Wytárty wychędożony/a/e.

Exterſum atq; euerſum relinquere fanum aliquod, Złupić/odrzeć kośćioł niejáki.

¶Pertego, Wſzędźie omywam / ocieram.

Tergum, tergi, neu. ſec. Grzbiet/ zádek. Tergum & dorſum idem, Terga uertere, Podáć tyłu/vciekáć.

A tergo, Z zádku. Tergum collis, Zádnia część góry.

Tergum pro ſcuto apud Poëtas, Tarcza.

Aliquando pro Tergore ſeu corrigio Skórá.

Tergiuerſor, tergiuerſaris, tergiuerſari, Idę wſpák/podáwam tyłu/vciekam. Tergiuerſor fallo & dicta muto, ſynonyma ſunt, Metaphor. Opieram ſie/nie chcę być komu k woley/przećiwiam ſie. Tergiuerſari contra aliquem, Zápieráć ſie przećiw komu.

Huc & illuc tergiuerſari, I tákich y owákich wymowek ſzukáć.

Tergiuerſari etiam ſignificat, Trwożić ſobą/ſpachnąć/opieráć ſie / to yeſt począwſzy ná kogo co wieść skárżyć álbo pozywáć przeſtáć.

Tergiuerſatio, Opieránie/trwożenie/ſpachnienie/podánie tyłu.

Tergiuerſator, tergiuerſatoris, Spáchacz/ ktory zwłaſzczá nie chce doſtáć.

Tergus, tergoris, neut. tert. idem quod corium, Skórá/rzemień.

Terginus, a, um, poſſeſsiuum, Skórzány/ rzemienny.

Termentū pro detrimento poſuit, Plaut. Feſtus.

Termes, termetis, maſc, Gáłąź s owocem weſpołek odcięśniona.

Termes etiam eſt uermiculi genus carnem exedens, Mięsny robak.

Termile mons qui Chimera dicitur in Lycia, C C.

Termilum uaſis genus, C C.

Terminus, termini, maſc, Gránicá/kopiec/też cel/kres/koniec.

Contentionum terminus, Koniec ſwarów,

Terminus etiam Deus antiquis creditus in cuius tutela eſſent fines agrorum.

Terminalis & hoc terminale, Gránczny/ konieczny. Et Terminalia, orum, plurali tantum, Święta tego iſtego bogá Terminuſa./etć.

Terminalis lapis, Gránicżny kámień / to yeſt kopiec.

Termino, as, are, act. prim. Kończę / gránicżę.

Vitam terminare, Skończić żywot. Terminare bona uoluptate, Wſzyſtkę ſzczęśliwość ná roskoſzy ſádźić. Terminare modum alicuius artis, Miárę á kres zákreśić w ktorey nauce.

Terminatus, a, um, participium, ut terminatus ager, Ográniczony grunt. Diuitiæ terminatæ, Bogáctwá ku pewnemu kreſowi náznáczone.

Terminatio, onis, idem quod definitio, Skończenie.

¶Conterminus, a, um, Pográniczny w ſąſiectwie. Conterminalis, conterminale idem.

¶Determino, as, are, Ográniczam / kopce ſypę/ocelunę/okryſzam.

Determinant ſpacia aquilæ, Orłowie ſámi ſobie cel á kres zákreſzáyą w ktorym látáć máyą.

¶Determinare per translationem ſignificat, Skończić to yeſt náznáczić/rozpráwić.

¶Determinatus, a, um, participium, ut determinatus curſus equorum, Náznáczony / okreſzony cel zawodu końskiego.

¶Determinatio uerbale, Skończenie/roſpráwienie.

Nam ponitur determinatio pro definitione.

¶Diſtermino

Diſtermino, as, are, Rozgrániczam/ rozſtępuię gránice. Id eſt diuido, diſsipo.

¶Extermino, id eſt, expello & ueluti extra terminos mitto, Wygrániczam/ to ieſt wypędzam/ zá gránicę precz zápędzam/ wykorzeniam.

Exterminare regno, Wypędzić álbo wywołáć z krolewſtwá. Exterminare ex hominum communitate, Zákląć álbo wywołáć.

Exterminare inutiles quæſtiones, Niepożyteczne gadki á pytánia odrzucić/ wykorzenić.

¶Exterminatus, a, um, Wygrániczony/ wygnány/ wypędzony/ a/ e. Metaph. Wykorzeniony.

Expulſa atq; exterminata ſuis ſedibus Reſpub. Zniszczona/ wygnána precz Rzeczpoſpolita.

¶Exterminatio & Exterminium in Biblijs leguntur, Wygnánie / wypędzenie.

¶Exterminator uerbale, Wypędziciel.

¶Interminatus, a, um, Nieograniczony/ nieocelowány/ nieskończony/ a/ e.

Termonem ueteres pro termino dixerunt, C C.

Ternus, terni, Vide Ter.

Tero, teris, triui, tritum, terere, act. ter. Trę trawię. Terere oculos, Trzeć oczy. Terere tempus, diem, ætatem, Trawić czás. Crocum terere, Száfran trzeć/ wiercieć. Mola terere, Mleć. Iter terere, W drogę iść.

Sermonibus tempus terere, Ná rozmowách czás trawić. Otium terere idem.

Trito, as, are, frequentatiuum, Vſtáwicznie trę.

Tritus, a, um, participium, Tárty/ przenoszony/ poſpolity/ przetárty/ a/ e. Tritum iter, Tárta/ torowána/ pewna/ poſpolita drogá. Trita ueſtis, Przetárta/ przenoszona ſukniá. Tritum ſermone prouerbium, Poſpolita przypowieść v wszech ludzi. In Græco ſermone tritum atq; celebratum, W greckim ięzyku bárzo poſpolite. Trita laudis uia, Vtárta drogá chwały/ to ieſt chwałá od wielu ich komu przyſądzona.

Tritus, huius tritus, maſc. q. ipſe uidelicet terendi actus, Tárcie iedno o drugie.

Trituro, as, are, Młocę.

Tritura, æ, Młodzbá. Quæ apud nos tribulis fit in Syria inſtrumentis quibuſdam a bobus tractis, ſic & in Vngaria audio fieri apud quoſdã flagellis.

Tritor, tritoris, maſc. tert. Młocek.

¶Attero, atteris, pen. cor. attriui, attritũ, atterere, Náćieram/ vćieram/ przićieram/ przenoszę.

Atterere aures alicui, Metaph. Nátrzeć komu vszy / to ieſt/ námowić mu do woley.

¶Attritus, a, um, participium. ut attrita toga, Wytárta/ przenoszona ſukniá. Attritus uomer, Stępiony krój. Attritus lapillus unda, Kámyk w wodzie nátárty.

Attrita bellis Æthiopia, Przes walki zniszczona/ ſpuſtoszona. Atterere famam alicuius, Nárußić komu iego dobrey powieśći. Opes atterere, Nárußić ymienia.

¶Attritus huius attritus, Nátárcie/ przenoszenie.

Attritus calceamentorum, Przenoszenie butów.

¶Contero, Rośćieram/ tłukę/ mielę/ trawię.

¶Contero, id eſt, ſimul totũ tero frango, tundo, conſumo, ſynonyma ſunt. Radicem in puluerem conterere, Korzeń ná proch rozetrzeć.

Ætatem in priſtino conterere, Czás żywotá ſwego w nędzy ſtrawić.

Nationes aliquas conterere, Spuſtoszyć.

Ætatem litibus conterere, Látá pozywáiąc ſie ſtráwić.

Contriui diem dum aſto aduocatus cuidam, Cáłym dzień ſtrawił/ ſpráwuiąc rzecz niecziię.

Ambulando totum hunc contriui diem, Cáłym ten dzień ná przechadce ſtrawił.

Melius hic eum diem cum Dionyſio conteremus, Dáleko lepiey ten dzień obrócimy s Dioniſiuſem.

Conterere diem & noctem conuiuijs & ſtupris, Cáły dzień y noc przebieſiádowáć y przełotrowáć.

Operam conterere, Pracę ſwą próżno nákłáść/ zgubić.

Conterere

Conterere otiũ & tempus in studijs, Ná naukách swóy czás strawić.
Conterere tempus frustra, Dármo czás trawić.
¶Contritus, a, um, Stárty / stłuczony a/e. Cic. Cum caseo & uino contritus, S syrem y s winem wespolek stárty.
Contritum & contemptum, Stárodawne.
Contritum uetustate prouerbium, Stárodawna przipowieść.
¶Contritor uerbale, Ten ktory co roscierá.
¶Detero, Scieram/ rozcieram/ zmykam/ káżę te młocę.
Deterere frumenta, Zmłócić żytá.
Detritum milium, Otrzepáne proso.
Nimia cura deterit magis quam emendat, Zbytnia praca richley skáźi nizli náprawi.
Deterere sumptum, Niczemnie strawić/ vtráćić.
Laudes alicuius deterere, Chwały czijey nárußić.
¶Detrimentũ, ti, n. s. a detritu, Szkodá/ vtrátá.
Detrimentum accipere, Szkodę podiąć
Facere detrimentum idem, Incommodum & detrimentum idem.
Detrimenta atq; damna cum maximis iniurijs contumelijsq; perferre.
¶Detrimentosus, a, um, Szkodliwy/ a/e.
Deter siue deterus, deterior, deterimus, Zły/ gorßy/ nagorßy.
Deterior causa, Podleyßa rzecz. Deteriore conditione esse, Podleyßa rzecz mieć.
Deteriore iure esse, idem. Deterius facere, Zgorßić.
Deterius scripta, Gorzey nápisáne.
Deteriorem odorem uino adimere, Gorßy smák winu odiąć.
Deterrimus homo, Zły/ bezecny człowiek.
Deterrima uia, Bárzo zła drogá.
¶Distero, Roscieram.
¶Extero, Wycieram/ wymłacam wytłukam. Exterere literam, Wyskrobáć.
Messem & frumenta exterere, Gumná wymłóćić.
Exterere aciem ferri cote, Ostrości ostrą náostrzyć.
¶Intero, Náćieram/ nádrabiam.

Panem interere, Nádrobić chlebá.
Intrita, tæ, Drobinká álbo wespołek yedno o drugie nátárcie.
Intrita panis, Drobinká chlebá / piwo s chlebem álbo fármuská.
¶Intritum, ti, idem, cibus scilicet In mortario tritus.
Intertrigo, Vide suo loco.
¶Pertero idem quod contero uel distero.
¶Protero, Podeptuyę / rozdeptuyę / rozßłápuyę.
Catulos pedibus protriuit, Szczenięta nogámi rozßłápał.
Frumentum protritum, Podeptáne żyto.
Protritus, a, um, Podeptány/ a/e. Metapho. Niczemny/ podły. Protrita res, Podła rzecz.
¶Protrimentum, ti, Edulium & cibus ex carnibus frustulatim concisis aut alia re trita, Calep. sine authore, Pástet/ fármuská.
¶Retero, Odcieram / záś odskrobuyę álbo wyskrobuyę
Vnde retrimentum, ti, To co yest odtárto/ wyskrobano.
Terpsichore, f. pen. cor. Jedná z dziewiąci bogiń.
¶Subtero, Podcieram. Boues subterunt pedes, Podcieráyą sobie piętek.
¶Subtritus, a, um, Podtárty/ a/e. Subtritæ ungulæ.
Terra, æ, f. p. Ziemiá. Aliquando significat, Kráynę/ stronę á część świátá.
Terræ filius Prouerbium, Prosty/ podły/ niskiego stanu/ niepoważny człowiek.
Cuius contrarium est Cœli filius, Sławny poważny wysokiego domu człowiek.
Terram pro terra scilicet mutans prouerbialiter, Łázęká/ tułáyący sie y tu y owdzie/ zbieg/ wywołániec.
Terra defossum habere prouerbialiter, W ziemię zákopáć/ to yest mieć á nie vżywáć nikomu nie życzić.
Terram uidere prouerbialiter, Dlugiey á ciężkiey pracey koniec widzieć/ przibliżáć sie ku koncowi.
Terra mariq;, Ná wodzie y ná ziemi.
Terræ onus siue telluris onus, Prouerb. Páduch/ niczemny człowiek/ ktoremu ßkodá ziemie ná ktorey stoyi.
Terræ intestina. Prouerbium, Podłe/ niczemne rzeczy. Sunt autem terræ intestina lapides.

Territorium, ij, n.ſ. Powiát kráyiná / ziemiá woyewodſtwá álbo miáſtá yednego.

Terreus, a, um, Co z ziemie yeſt. Vas terreum, Ziemne / gliniáne naczinie.

Terrenus, a, um, Ziemski álbo poziemny/ a/e.

Terrenum iter, Poziemna drógá/ to yeſt nienáwodna. Terrena opera, Robotá około ziemie/ſpráwowánie roley.

Terrenum, terreni. ſubſtantiuum, Dno/ grunt álbo poległość ziemie,

Terreſtris, & hoc terreſtre, Ziemski/ a/e.

Dij terreſtres, Bogowie ziemſcy / ná ziemi mießkáyący.

Præſidium terreſtre, cui opponitur maritimum, terreſtria bona, Ziemskie ymienie.

Terrigenus, a, um, Z ziemie poßly/ vrodzony/a/e.

Terræmotus, huius terræmotus, m. q. Zádrżenie ziemie,

¶Conterraneus, nei, m. Ziemek.

¶Subterraneus, a, ū, Podziemny/ a/e,

Terraneola, Sipon. auis alaudæ ſimilis præterquam quod in capite apicem non habet ut alauda, ſine authore.

Terrefacio, terribilis, terriculum, Vide *Terror*.

Terror, terroris, m.t. Strách/ boyaźń.

Terrori eſſe, Stráchem być komu. Terrorem inijcere, Przeſtráßyć. Terrorem offerre idem,

Terreo, terres, terrui territū, terrere, a.t. Stráßę. Terrere uultu, Zákrżłwiániem yſt kogo ſtráßyć.

Territo, as, are, frequentatiuum, Vſtáwicznie ſtráßę. Metu territare, Stráßyć. Minis territare, Grożić.

Territus, a, um participium, ſiue nomē ex participio, Wylękły / zlękły/a/e.

Terrefacio, is, ere, Stráßę.

Terrifico, pro terrefacio, obſoletum.

Terrificus, a, um, Stráßny/ ſtráßliwy/a/e.

Terribilis, le, idem,

Terriloquus, terribiliter loquens, Lucretius licenter dixit, Stráßnomowny/ grożny.

Terriculum, terriculi, n.ſ. Nieco tákowego czym ſtráßą/máßkárá.

Terriculamentum, ti, idem, Calep ſine authore.

¶Compo. Abſterreo, abſterres abſterrui, abſterritum, pen. cor. abſterrere, Odſtráßam/odwodzę komu co.

De frumento anſeres abſterrere, Wyſtráßyć/ wywoláć z żytá.

¶Abſterritus, a, um, particip, Odſtráßony/ a/e.

¶Conterreo, Przeſtráßam.

Conterret latratu canis aduenientem

¶Deterreo idem quod abſterreo, Odſtráßam.

Deterrere atq; auocare a religione, Oſtráßyć y odwieść od práwey wiáry.

Deterrere a bello faciendo, Odwieść komu woynę.

A ſcribendo deterrere, Timore ab impugnanda patria deterrere, Nunquam ullo modo me potes deterrere quin loquar, hæc uti facta ſunt, Nigdy mi tego nie odwiedzieß ábych nie mał tego znáć co ſie ſtáło.

¶Deterritus, a, um, Particip. Odſtráßony/a/e.

¶Exterreo idem quod conterreo, Przeſtráßam.

Metu exterreri, Wylęknąć ſie.

Ouis exterrita, Wylękła owcá.

¶Perterreo idem, Perterritus metu, Wylękły.

¶Perterrefacio, is, ere, idem.

¶Proterreo, Záſtráßam. Proterruiſti hinc me, Záſtráßyłeś mie z tąd.

Terripauium & terripudium primum dictum eſt tripudium, CC.

Terta galea id eſt deterſa Varro obſoletum.

Tertianus, tertiarius, tertio. as, & tertius Vide *Ter*

Teruntium, uel teruntius, Vide *Vncia*.

Teſqua (inquit Nonius) loca augurio deſignata, Cic. aperta eſſe dicit, & difficilia.

Teſella, Vide *Teſſera*.

Teſſera, teſſeræ, Koſtká. Et figura Geometrica quæ cubus dicitur, dicta teſſera quod quatuor partes æquales habeat, Nam τέσσαρα Græcis, Latinis quatuor ſignificat.

Teſſara item, Hálso/ też wßeláki ynßy znák á cechá ktoreykolwiek rzeczy. Græce ſymbolum, Mendicorum teſſeræ, Zebráckie cechy/ znáki po ktorych ſie oni miedzy ſobą znáyą.

Teſſera hoſpitalis, Gościnne hásło/ to yeſt vpominek yáki álbo słowny álbo dárowny / po ktorym ſie goście gdy ſie potym gdzie ziadą znáyą.

Vnde teſſeram hoſpitalem confringere, Przeciwko záchowániu cżiyey znáyomości przyiaźni y towárzyſtwu wyſtępić wyłrocżić. Vide *Hoſpes*.

Teſſera aliquando idem quod talea, Karb.

Teſſaræ frumentariæ, Cechy żytne / ktore gdy kto w niektorych mieściech do ſpichlierzā przinieſie żytā mu pewną miárę dawáná.

Teſſeræ nummariæ, Pieniężne cechy oddánia álbo wźięcia pieniędzy.

Teſſerula, læ, & Teſella, læ, diminutiua, Koſteczká/hásło/ceſzká/znáczek / vpominaczek.

Teſſelatus, a, um, Vt pauimentum teſſelatum, Tłoā ziemiá czworogránnemi kámieńmi álbo cegłámi położona.

Teſſerarius, ij, m. Ktory hásło rozdáye.

Teſſerarius, a, um, adiectiuum, quod ad teſſeras pertinet, Calep. ſine authore.

Teſſo, is, ere, pro ſpoliare, obſoletum.

Teſta, æ, f. p. Gliniáne naczinie też skorupá, Teſta oui, Skorupá yáyowa.

Teſtæ eiam, Wſzelákie ryby w skorupách ſie chowáyące/yáko ſą żołwie.

Teſtatim, aduerbium comminutim, Podrużgano. Obſoletum.

Teſtula, læ, diminutiuum, Skorupká/zbáneczek/gárnuſzek/krużyk álbo ynſze gliniáne palone naczinie.

Teſtaceus, a, um, Skorupiány / gliniány/ a/e.

Opus teſtaceum, Gliniáne naczinie.

Teſtea operimenta, Gliniáne wieczká.

Teſteus, a, um, pro eodem, in Biblijs tantum.

Teſtamentum, Vide *Teſtis*.

Teſtis, com. Swiádek. Teſtis idoneus & locuples, Godny rządney á ſtáteczney wiáry ſwiádek.

Teſtis item uel teſtes in plurali, Moſzenká/świádek męſczizkośći.

Teſticulus, diminutiuum, Jądrko w moſzenkách/yáye męskie. Sed huius exemplum non reperi. Teſtibus præſentibus aliquid facere, cui contrarium, clam & furtim, Jáwnie pred ludźmi. Teſte Herodoto, Jáko o tym Herodotus ſwiádczy / piſze. Sine teſte dolere, Táyemnie w ſobie żal mieć/ táyemnie żáłowáć.

Teſtis incorruptus, atq; integer, Zupełney wiáry świádek. Teſtis uiuus & præſens, Optimus teſtis, Zupełney wiáry/etć. Citare teſtes in rem aliquam, Excitare teſtes ex monumentis annalium, Doſtác hyſtoryen ſtárych/ etć.

Deum habere teſtem, Pánem bogiem świádczić. Planum facere teſtibus, Dowieść ſwiádkámi. Producere teſtes ad iudicium, Stáwić ſwiádki przed ſądem.

Teſtimonium, n. ſ. Swiádectwo. Dicere teſtimonium, Swiádczić. Dare teſtimonium, Dáć ſwiádectwo o czym.

Dicere teſtimonium in aliquem uel contra aliquem, Swiádczić przeciwko komu.

Reddere teſtimonium, Swiádczić. Perhibere teſtimonium ueritati, Wyznáć prawdę. Nomine Deorũ ſancta teſtimoniorum fides, Práwe ſwiádectwo ktore bywa wzywániem ymienia boskiego potwierdzono.

¶ Teſtor, aris, ari, d. p. Swiádczę, ná ſwiádectwo kogo wzywam / álbo ſwiádczę kim. Deum immortalem teſtor, Pánem bogiem ſwiádczę.

Nec; culpa hoc eueniſſe diſſidium mea, id teſtor Deos, Swiádczę bogiem żem yá k temu przicziny nie dał.

Te per ſuperos omnes teſtatur, Ná cię ſie odzywa/cie bie ku ſwiádectwu wzywá bierze.

Teſtor eitam ſignificat, Teſtáment czinię/ odkázuyę co komu ná teſtámenćie.

Teſtatus, a, um, particip. ſiue nomen ex participio, Vt res teſtata, Dobrze yawna/ ſwiádoma. Clara atq; teſtata res, idem, Clarum, teſtatum, peruulgatum, Synonyma, Nota & teſtata res, Jáwna rzecz.

Teſtatum actis populi Romani, Vtwierdzono / popiſano w dziejách hiſtoryách Rzimskich. Teſtatum religione, Przisięgą potwierdzono.

Quo teſtatior eſſet pœna improborum, Aby tym yáwnieyſza byłá kaźń niecnotliwych ludźi. Quo teſtatior uirtus ipſius eſſet, Aby tym yáwnieyſza yego cnotá byłá.

¶ Inteſtatus, a, um, Bez teſtámentu.

Deceſſit inteſtatus, Vmárł nievczyniwſzy teſtámentu.

¶ Teſtatio, onis, Swiádczenie / dánie ſwiádectwá.

¶ Teſtificor, aris, ari, Swiádczę / poświadczam. Vt, Sæpe teſtificor, Jáko czę ſtokroć poświádczam/ álbo ná świádectwo przywodzę Deum teſtificari, Pánem Bogiem ſwiádczić.

Teſtificatus, a, um, Jáwnie oświadczony/ a/e.

Teſtificatio, Oświádczenie. Cum ſumma

ma teſtificatione tuorum erga ſe officiorum, S yáwnym oświádczenim álbo wyznawániem twego vprzeymego záchowánia przeciw yemu.

Teſtamentum, teſtaměti, n. t. Teſtáment. Teſtamento tutorem inſtitui, uel fieri uel creari, Teſtámentem / opiekunem być vczinon. Teſtamento relinquere, Odumrzeć álbo ná teſtámencie odkazáć. Componere teſtamentum, Teſtáment vczinić. Facere teſtamentum, Obſignare teſtamentum, Conſcribere teſtamentum, fere idem. Irritum facere teſtamentum, Skáźić teſtáment. Ruptū & ratum teſtamentum, contraria. Supponere & ſubījcere teſtamenta, Fálßywy teſtáment podrzućić.

Teſtator, oris, m. t. Teſtámentarz / ten zwłaßczá ktory teſtáment czini. Non fuit hæc uoluntas teſtatoris, Nie byłá to wola nieboßczikowa.

Teſtamentarius, a, um, Teſtamentowy / co zwłaßczá ku teſtámentu nalezy.

Teſtamentariæ tabellæ Teſtámentowy liſt.

Teſtamentarius, ſubſtant. Fálßerz teſtámentow.

Teſtamentarius item, Piſarz teſtámentow.

¶Compo. Atteſtor, aris, ari, Wzywam ná świádectwo poświádczam á potwierdzam kim. Atteſtari etiam pro teſtari, Poświádczáć.

¶Atteſtans, Particip. Poświádczáiący / a / e. Atteſtante omnium memoria, Jáko to káżdy pámięta.

¶Atteſtatus, a, um, Poświádczony / potwierdzony / a / e.

¶Atteſtatio in Biblijs, Poświádczánie.

¶Conteſtor idem. Conteſtari litem, Wdáć ſie we przę / wdáć ſie w práwo / álbo wrócić ſie / co w ten czás bywa gdy po, wodna ſtroná żáłoby przed ſądem kłádzie á záś pozwána ſtroná ná to odpowiedź dawa położenie żáłoby y odpowiedzenie nánię.

¶Conteſtatus, a, um, Particip. Vt Conteſtata uirtus, Dobrze yáwna cnotá.

Deteſtor meo teſtimonio, Rem abominor, improbo, Execro, Odrzekam ſie / mierzi mie / nie mogę poyrzeć álbo pomyśłić ná tę ſtronę. Deteſtari inuidiam, Wyſtrzegáć ſie nienawiści. Deteſtari iram Dei, Bać ſie gniewu bożego / wiárowáć ſie go. Vt a me iuſtam patriæ querimoniam deteſter, ac deprecer.

¶Deteſtatio, Odrzekánie / mierzienie / przeklinánie.

Deteſtatio apud Iuriſconſultos, Wyznánie czego w obliczności kilká świádkow.

¶Deteſtabilis, & hoc deteſtabile, Przeklęty / mierziony. Quo deteſtabilior iſtorum immanitas, Tym przekletßa tych okrutność. Deteſtabile ſcelus, Okrutnie zły vczinek. Deteſtabilis locus Deteſtabile & peſtiferum.

¶Obteſtor, Prze żywy Bóg proßę / poprzyſięgam. Per tuam fidem perq; huius ſolicitudinem te obteſtor, ne abs te hanc ſegreges, Proßę cie dlá wiáry álbo cnotliwego záchowánia twego y dla śieroctwá tey áby yey od ſiebie nie odłączał. Obteſtari Deos, Ná świádectwo á pomoc bogá wzywáć. Oro obteſtorq; te pro noſtra uetere coniunctione, ac neceſſitudine, proq; ſumma mea in te beneuolentia, &c. Prze ſtáre náße towárzyſtwo y záchowánie / tudzież prze mowę ktorąm záwżdy przeciw tobie miał chuć / y vprzeymość proßę cie.

Obteſtatur fidem ueſtram miſericordiamq; implorat, Odwoława ſie ná cnoty wáße y miłośierdzia żada. Oro obteſtorq; te, ut Q. fratrem ames, Zadam y pilnie proßę áby / etc.

¶Obteſtatio, uerbale, Vprzeyma prożbá modlenie / poprzyſięgánie / álbo też záprzyſiężenie. Cum obteſtatione aliquid affirmare, Záprzyſiężeniem nieco twierdzić.

¶Proteſtor, Oświádczam / yáwno wßem czinię.

¶Proteſtatio, onis, Jáwne oświádczenie.

Teſtiiulicium mendoſe quidam annotant pro titiiulicio.

Teſtu indeclinabile pro teſta, obſoletū.

Teſtudo inis, f. t. Zołw / żábi ſklep żábia ſkorupá / ßczeßuye / częśći żábie. Sunt autem teſtudines uariæ, nempe marinæ, paluſtres, terreſtres, lutariæ, ſiue limaces

Teſtudo item, Tarczenny dach / to yeſt naczinie woyenne / z wierzchu ſkorą á rzemieniem powleczone / do ßermowánia należące. Aries alias dicitur., Teſtudo item, Lutnia. Inſtrumentum muſicum, Też ſklep / ſklepiſte budowánie.

Teſtudineus, a, um, Sklepiſty / a / e / też leniwy. Gradus teſtudineus, Ták ochotny chód yáko żołwiow / leniwy zwłaßczá.

Teſtudineū hexaclinon, Zaſklepiony wrkuß / ganek.

Teſtudineatus, a, ū, Záſklepiony / ná xtałt ſklepu vczinony. Teſtudineatum lectū, Dách ná czterech ſtronách záłomiony.

Sicut

Sicut pectinatum, Ná dwu stronách.
Testus huius testus, m. q. & testum, n. Glimáne wieczko álbo pokrywká pod ktorą wieco bywa warżono/álbo pieczono. Testaceus, a, um, Subtestu coctus Varro.
Tetanus, m. Zmartwienie/zdrętwienie szyie iest chorobá niejáka od ktorey musi jeden prosto szyię dzierżeć/á nie może jey áni ná zad áni przed się zgárbić.
Tetanicus, a, um, Tákową chorobę máiący.
Tetara latine quatuor.
Tetartæus, a, um, quartanus, apud Columellam.
Tetartemerion latine quadrans apud Plinium.
Teter, tetera, teterum, Szkárády, szpátny/ ogromny/mierziony/okrutny/a/e. Tetra belua, Szkáráda/ szpátna bestia. Teter aspectus, Ogromny wzrok. Teterrima & immanis belua, Teter homo, Szkárády/mierziony człowiek.
Teter cruciatus, Okrutny bol. Teter odor, Szpátny smrod. Tetræ tenebræ, Strászliwe ogromne ciemnosci. Perditorum teterrimus, Nayszpatnieyszy miedzy wszemi niecnotámi. Teter in aliquem Okrutny przeciw komu.
Tetre, tetrius, teterrime, Okrutnie/szkárádzie/ogromnie.
Tetro, as, are, pro fœdare, Szkárádzę/plugáwię. obsoletum,
Tetra, latine quatuor palmarum, Ná czterzy dłoni w szerz, δῶρον enim palmũ significat.
Tetradrachma, æ, uel tetradrachmũ, mi, Niejáka moneta czterzy drachmy wążąca álbo máło mniey niż dwá orty złotego.
Tet ragnathius, ij, scorpionis genus.
Tetragonus, pen. cor. siue tetragonum. Czworográniy álbo czworokątny/co zwlasz czá iest o czterech kąciech.
Tetragrammaton, ti, Co czterzy litery ma iáko iest imię Boże v żydow Jehoua.
Tetrametrũ, tri, carmen quatuor syllabarum.
Tetraptoton, n. pen. prod. latine quatuor casuum, Co ma czterzy casus á spadki.
Tetrarcha, chæ, m. Xiąże álbo ynszy pan czterech pánstw/xięstw/Nam ἀρχὸς principem significat.
Tetrarchia, æ, Xięstwo ná czterzy części się dzielące.
Tetrastichon sententia tantum quatuor uersibus compræhensa, Czterzy wierszę.
Tetraones numerantur inter genera anserum.
Tetrapolis dicta est antiochia regio.
Tetricus, ci, Górá iest we włoszech bárzo ogromna y przikra. A qua homines tetrici dicti, Smutni/ surowi/ pochmurni/ zásępieni ludzie.
Tetys, os, f. Zoná Oceani id est, Neptuni, Cœli & Vestæ filia, ponitur pro mari, Nympharum mater.
Tetrinnare dicuntur anates natantes, Calep.
Teucer, m. filius Telamonis.
Teucer item & teucrus rex Troianorum, Vt teucer, a, um, possesiuum Troianus, Troiánski. Teucria gens, id est Troiani.
Teuchites iunci odorati species.
Teucrion herba est quam quidam Splenion alia Termion appellant.
Teumessus, Bœociæ exiguus mons.
Teurina locus Norici, Pernaw po niemiecku.
Teutates, pen. prod. lingua Gallica dictus est Mercurius.
Teuthalis, teuthalidos, herba quam alij Polygonaton appellant, alij Polygonon.
Teutones, Vide Theutones.
Teuthrama Troadis pars.
Teuthrion herba.
Teutoburgum uicus Pannoniæ,
Texo, is, ui, um, ere, n. t. Tkáć. Epistolã texere, List pisáć/ skłádáć. Texere plagas, Sieci wiązáć/dziáć. Texere historiam, Istorią skłádáć/dzieie popisowáć. Texere basilicam, Budowáć.
Opus texere, Niejáką robotę spráwowáć
Textus, huius textus, Tkánie.
Textum, texti, Tkániná/tkána robotá. Vimineum textum, Kosz. Textum orationis pro stilo, Cwiczenie się w wymowności.
Texens, ntis, Vt texentem telam studiose ipsam offendimus, Teren. Zastáliśmy ją pilnie zá krosnámi robiącą.
Textor, textoris, Tkacz.
Textrix, textricis, Tkaczká.
Textrina, næ, f. p. Tkaczownia/tkácka izbá.
Textrina, næ, Tkácka nauká álbo rzemięsło.
Textrinum, ni, Tkaczownia.
Textura, ræ, Tkániná/robotá tkácka.
Textilis, le, Tkány/pleciony/a/e.
Serta, textilia, Uwite wieńce.
Textim, aduerbium, id est texendo, Tkając. Calep. sine authore.
Textricula, læ, diminutiuum a textrix.

¶Compo. Attexo, attexis, attexui, attexum, attexere, Pritkáć / przisádźić/ przistoſowáć.

¶Contexo, Weſpolek tkę/ ſtawiam/ zſadzam/ ſtoſuię. Contexere extrema cum primis, Oſtáteczne ku pierwßym przistoſowáć. Interrupta contexere, Ocußczone rzeczy weſpolek ſtáwić. Crimen contexere, Skárgę ná kogo nárzadźić.

¶Contextus huius contextus, Spoienie/ ſtáwienie/ ſtoſowánie weſpolek. Vno contextu, Bes przeſtanku/ yednym rządem/ zá rázem. Contextu longiore loqui, Dlugo ſie yedney rzeczy trzimáć/ dlugo ná yedney rzeczy leżeć. Contextus orationis, Rząd/ ſpráwá mowy. Contextus rerum,.

¶Contextim aduerb. Plin. Nidificãtes pene contextim, Málem ſie lęgąc yedno podle drugiego.

¶Contexte aduerbium, Cic. Omnia contexte conſertequ fieri, Jedno ná drugim ſpiecie.

¶Detexo, Odtykam to yeſt rozſpuię com pierwey nátkal zpußczam/ odtykam to yeſt z krósn. Quod ſcilicet textum erat deſtruo aliquãdo ſignificat ualde texo, finio, perficio, Dotkáć/ dokonáć. Telã detexere, Dotkáć plótná.

¶Intexo, Wtykam/ przetykam/ też wmießawam.

Læta triſtibus intexere, Weſole w smutne wmießáć.

Aliquem intexere, Z rzeczy mowiąc kogo przipomionąć.

¶Intertextus, a, ũ, Przetkány/ przepleciony/ a/ e. Veſtis intertexta Przeplatána ſukniá.

¶Prætexo, id eſt prius facio, ſeu prius ordino, Naprzód ſpráwiam/ zrządam/ álbo oſadzam/ záſadzam. Vt quibus Danubij ora prætexitur, Któremi okolo Dunayá kráyiná bywa oſádzona.

Prætexere retia, Sieći záſtáwić. Prætexta tuguriorum, Ogrodzenie álbo otámowánie wieyskie.

¶Prætexo etiã ſignificat, contego, abſcondo, quaſi aliud quam ſit oſtendo, Nákriwam/ kryię/ táyę/ zámawiam/ ynße dáyę znáć.

Prætexere cauſam aliquam, Zámowić nieyáką przyczinę.

Nequ enim quiſquam poteſt exercitum cupere, apertequ petere, ut non prætexat cupiditatem triumphi, Aby tym nie nákriwal/ to yeſt nie dawal znáć chćiwośći ſwey ku triumfowániu.

¶Prætextus, a, um, ut prætextæ actiones ſeu Comœdiæ/ idem quod Fabulæ prætextatæ. Vide paulo infra.

¶Prætexta, æ, ſubſtantiuum, Sine prætexta toga, Nieyáki xtalt dlugi ßáty/ aż do piąt, ßarlatem álbo purpurą obrámowáney w których rádni pánowie w Rzimie też ich ſynowie y dziewczki áż do ſiodmegonaſtego látá ich ſtárośći chodźili/ házuká Rzimska.

¶Prætextus, huius pratextus, Zmyślánie/ zamówká/ ſpoſób á yáko by wieczko álbo pokrywká. Id eſt obtenus, Quod enim Cic. dicere ſolet, per cauſam & per ſimulationem Marcellus in tractatu de adulter, & Sueto. de Cæſare dicit prætextu, Pod tym ſpoſobem.

Pietatis prætextu ſuis rebus conſulit, Pod zmyslániem álbo xtaltem nábożeńſtwá mießká ſobie nábiya.

Sub prætextu ſtudiorum ablegauit ſeſe ab aula, Pod tą zamówką/ pod tym wieczkiem álbo pokriwką/ wydárl ſie od dworu że miał ná naukę yecháć.

¶Prætextum, ti, n. ſ. idem Sueton. de Cæſare.

¶Prætextatus, a, um, Który w przerzeczonych házukách Rzimskich chodźi.

¶Prætextati, & prætextatæ, Pánicy/ panięta á pánienki wyſokich domów Rzimskich.

Prætextati anni, ſiue ætas prætextata, Mlodość/ pánictwo, Nam fere poſt decimumſextum uel decimumſeptimum annum ſumebant uirilem togam, Męska ßátá.

Prætextati mores, Pánicze/ śliácheckie/ dworskie/ skromne/ piękne obyczáye.

Prætextatæ puellæ, Pánienki przerzeczone házuczki noßące.

Prætextatus ſermo, Obyczáyna/ ſpániła/ dworska/ vczćiwa/ wſtydliwa mowá.

Prætextatum aſſectari, uel prætextatam, Iuſtinianus dixit, pro eo quod eſt pudorem pueri ingenui atqu puellæ ſugillare & notam infamiæ tanquam ſcorto inurere, Budæus.

¶Prætextatus aliquando contrarium ſignificat, Vt homo prætextatus, Pyßny/ nádęty/ roſpuſtny człowiek. Et prætextatus ſermo, Wßeteczne roſpuſtne słowá. Fabula prætextata. Comedie w których ſpráwy á obyczáye wielkich pánów i ich paniąt bywáyą okázowáne.

¶Retexo

¶Retexo is, ere, Náwitą przedźe záś odſnowáć / káźić/ pſowáć. Et aliquando contrarium ſignificat, pro rurſus texere, renouare, Z nowu tkáć. Penelopes Telam retexere, prouerbialiter, Snowáć y záś odſnowáć/ ßić y roſparáć. Detexta retexere, Záś z nowu tkáć/ odſnowāne náſnowáć. Iam retexo orationem illam, Odwolawam com przed tym mōwil. Retexunt ſuperiora, Nowe boyāźni wznawiāyą ſtáre. Non poteſt niſi quæ locutus es retexueris, Nie może być ályź to coś mōwil odwołaß.

¶Subtexo, Podtykam/ podplatam/ przyſádzam co k czemu.

T ante H.

Thalamus, mi, m. ſ. Łożnicá/ kownátá/ przybytek młodegō páná s młodą pánią/ pokłádźiny. Epithalamium uide ſupra.

Thalamegos, Oſobliwy ktalt łodźi od Ptolomeuſa philopátrá vczimony.

Thalaſſicus color, Morska fárbá/ to yeſt Siwa yáko z brony álbo Błękitna. Thalaſſa enim latine mare ſignificat.

Thalaſſio, nis, m. nuptiale carmē, apud Romanos, Swádźiebnego weſela ſpiewánie. Liui. l. ab urbe, Varro tradit eſſe uas lanificijs aptum.

Thalaſſomel, n. indeclinabile unguentum quoddam.

Thales, m. Jeden z śiedmi mędrcōw Greckich.

Thalia, f. Jedná z dźiewiąćy bogiń muſſis zwánych.

Thalietrum herba.

Thalli, Głąby od źiela.

Thanatos, m. latine mors, ſeu mortalis, Smiertelny.

Athanatos immortalis, Nieśmiertelny.

Thaneni, metropolim Ægipti fuiſſe quidam dicunt.

Thapſus, Inſula decem ſtadijs a Sicilia diſtans, uerſus Syracuſas.

Tharſos Ciliciæ metropolis.

Thaſus Inſula maris Ægei non procul a Samothrace.

Thaſſius, a, um poſſeſ. Kto z támtąd yeſt.

Thaſſia nux Migdały. Thaſſiū uinū &c.

Theatrū, tri, n. ſ. Plác do gier/ turnieyōw/ gonitw/ ßermowánia/ skokōw zápáśnictwá etć wyſádzony/ gierna yātá álbo ßranki mo że być zwáno. Latine uiſoriū a Caſsiodoro, Speculatoriū a Cypriano uocatur, a θεάομαι id eſt uideo, ſpeculor. Erat autē ędificiū in ſpeciē hemycicli

Nápoły okrągłe yākoby puł mieśiącá.

¶Amphitheatrū, Plác że wßad okrągły yáko tálerz. Aliquando pro ipſis ſpectatoribus, Vt commouere theatrum, Porußić ty ktōrzy pátrzáyą / to yeſt zátráſnowáć to. Verſari in theatro per translationem, Vſtáwicznie być widźian nie kryć ſię / zwłaßczá wßiſtko czinić á beſpiecznie ſobie poczináć. Theatrum uirtutis cōſcientia, Dobre ſumnienie yeſt yáko by zwierciādło cnot, to yeſt kto dobre ſumnienie miłuye/ tām wyſoka cnotá pánuye.

Theatra tota reclamant, Nikomu ſie to podobáć nie może/ wßiſcy przećiw temu ſą/ wßiſcy ná to krzikáyą. Maioribus theatris propoſitæ eius uirtutes, Dáleko znāmienitßym á słáwnieyßym ſpráwōm yego cnotá ſprosta.

Magnum theatrū habet iſta prouincia, Twōy vrząd y doſtoyność / wielmi oświętny/ wyſoki á poważny yeſt. Magno theatro ſpectata familiaritas, Dobrze yāsna / yawna á sławna przyyāzń y záchowánie s kim. In theatro & ſpectaculis, Ná płácu/ w ßránkách.

Theatricus, a, um, & theatralis, le, Vt ſpectacula theatrica, Gry ná płácu miedzi ßránkāmi ſpráwowāne/ yáwne gry.

Theatridium, ij, dimin. forma Græca a theatro, Płácek/ yātká.

Thebæ, arum, uel thebe, es, f. Známienite miáſto w Egipcie było. Alias diopſolis dicta.

Thebæi, Lud tego miáſtá.

Thebæ item, Znāmienite miáſto Greckie w kráinie Boeocia zwáney.

Thebanus, a, um, adiect. Tebáńczik / tebánski.

Thebais, dis, patronymicū, Kięgi ſtáciuſowe o tym mieyśćie Boeociey.

Thebalis item, Kráyiná Aegyptká około miáſtá thebe.

Thebę etiam alia ciuitas Theſſaliæ, unde Thebæus.

Thebæ quoq; fuerunt aliæ in Italia Cilicia, Lucania & Corſica.

Thebaicæ ſeu thebaides Palmæ generoſiores.

Theca, æ, uagina f. Puzdro do chowánia czegokolwiek.

Theca calamaria, Petinal co piōrá w niēm chowáyą.

Theca nummaria, Káletá/ mießek/ álbo trzos.

Theca coclearum, Puzdro do łyżek.

Theca orbium, Puzdro do tálerzōw

Theca Grani ,gluma,Plewā.

Theleboæ,Caprearum populi qui ſunt in Inſula contra Neapolim ſita.

Theligonum, herbæ ſpecies Cratæo-goni.

Thelphuſſa urbs prope Orchomenon Arcadiæ.

Thelphuſsium,ſiue thelphoſsium urbs Bœociæ.

Thelypteris , huius thelypteris, f. filicis ſpecies CC.Rodzay páproći tego ziela.

Thelyphonon herba.

Thema,atis,n.t.latine propoſitio, ſiue propoſitum, Powieść/ pytánie/ gadká/ ku rozbierániu y diſputowániu wzięta. Et eſt duplex,aliud ſimplex unius uer-bi aliud compoſitum ex oratione conſtans.

Thembinachia regio, quæ & Nemea dicitur.

Themes oppidum Cypri.

Themæſeus,a,um,adiectiuum.

Themis Dea olim credita uiris dicta-trix,Bogini ſpráwiedliwośći.

Themiſones ſeu themiſonij populi pro pe Liciam.

Thenſa,æ,f.p.Známienicie pięknemi opon-kámi nákryta y obwieſzona koleſká álbo po-kłat ná których álbo pod którémi pogáni ſwe ſwiątośći y obrázy w proceſsią wynośili/v nas może być zwan Monſtránceyny grób.

Theologia,theologus, Vide Theos.

Theos,m.latine Deus,Θεος,Bóg.Vnde multa propria nomina compoſita,

Theodorus quaſi donum Dei,Boży dar

Dorothea,f.Boży dar.

Theophilus,amicus Dei,Bogumił.

Theophila, Bogumiła.

Theocritus Theophraſtus, &c.

Theologia,æ,f.p.Rozmawiánie o boſtwie. Ad uerbum ſonat, Náuká zwłaſzczá y vmieyętność Bożego słowá.

Theologus,gi,m.ſ.pen.cor. O bogu mo-wiący / theolog y w piśmie świętym náu-czony.

Theomachus,chi, Przećiwko bogu wal-czący/ przećiwiaiący ſie słowu bożemu.

Theobrotion herba.

Thera Inſula ſub Eubœa iuxta Atti-cam.

Theoria.f.latine ſpeculatio, Rozważánie ná vmyśle/rozum.

Theorema idem.

Therambum,urbs Theſſaliæ, CC.

Theriaca, æ, Driakiew/ lekárſtwo yeſt przećiwko yádom.

Therioma,atis,n. ulcus uirilium, Kilā álbo ynſzy łonowy wrzód.

Therionarca herba.

Theriotrophiū,ij,n. ſ.Zwierziniec/ ogród zwłaſzczá w ktorym rozmáyite zwierzętá chowáyą.

Theriſtrum,teriſtri, genus ueſtis tenuis, Letnik.

Thermæ, arum , g. f. Cieplice / łáźnie zwłaſzczá które ſámy z ſiebie z ſwego przyro-dzenia ciepłe ſą. Sudatorium autem eſt, Łáźnia do wypocenia. Et balneum, Wá-nienna łáźnia.

Thermulæ, arum , diminut. Cieplicz-ki.

Thermefacere inepte compoſitum a Plauto, Zagrzać ſie.

Thermodon ſeu thermodoon, Cappa-dociæ fluuius, & oppidum,

Thermopolium,ij,M ieyſce targ álbo ry-nek gdzie gotowe ciepłe twarzone rzeczy przedáyą/mieyſcká kuchnia.

Thermopotare inepte dicitur a Plauto Ciepło pić.

Thermopilæ,arum, f, pen. cor, Mons longus mediam fere Græciam diui-dens apud quem ſunt thermæ.

Therſites,m.Imie Greká yednego ná woy-nie Troyáńſkiey bárzo ſzkárádego/ mierzio-nego / z kąd którzi ſą ſzkárádzi Terſites bywáyą zwáni.

Theſaurus,theſauri,m.ſ.Skarb. Theſau rus mali, Fundáment wſzech złośći.

Theſaurizo,as,are,Skarb zbieram/zgro-madzam pieniądze.

Theſaurarius,a,um,adiectiuum, Vt the-ſaurarij fures Złodzieye skárbow poſpoli-tych.

Theſaurarius ſuſtantiuum, Podskárbi.

Thesbitis lacus,per quem Tigris fluit.

Theſeus,m.fluuius Ægei , rex Atheni-enſium,

Theſis, f. latine poſitio, Poſadzenie/zá-łożenie.

Theſmophoria,orum,Cereris ſacra & theſmophora cognomen,Cereris.

Theſpia, f. ciuitas Bœociæ in Græcia circa montem Helicon unde Muſæ dicuntur theſpiades.

Theſpici populi Græciæ.

Theſſalia,æ, f.p.Kráyiná Grecka pogrāni-czná Mácedoniey y Athenam w ktorey bár-zo wiele słáwnych gór y maſt leży.

Theſſalus,a,um, Kto ztámtąd yeſt álbo k Theſſáliey należy.

Theſſalicus,a, um idem.

Theſſalonica, Glowne miáſto Mácedonſkie/przed tym známienite/do ktorych świę ty páwel piſal/dziś Turek pośiadl.

Theſalonicenſis, & hoc theſſalonicenſe, Teſalonicki.

Thetis.idis,f.t.Zoná Pelei/mátká Achillis.

Theumeſus,m.pen.prod. Górá Boeocie/ ná ktorey Hercules okrutnego Lwá zábil.

Theutones, ſeu theutoni, m. Lud nád morzem niemieckim około Duńskiego krolewſtwá od ktorego wſziscy niemcy theutones bywáyą zwáni.

Theutonicus,a, um,Niemiecki. Alij ſcribunt ſine aſpiratione.

Theutrama,Vide Teuthrama.

Thlaſpi,ſiue ut alij Thlaſpidion herba eſt.

Thoes,Nieyáki rodzay wilków.

Tholus, θόλος m. teſtudo templi, umbilicus teſtudinis ubi munera dicata ſuſpenduntur, Srodek ſklepu kościelnego/ álbo ynſzego budowánia/gdzie ſie bátki álbo záłámowánie sklepiſte weſpolek ſchodzi w kościelech bywálá nieyáka kratá álbo co tákowego w pośrzodku ná ktorey pogáńſtwo ofiáry bogóm ſwym wieſzáli.

Tholos item locus ubi ſeruabātur publicæ ſcripturæ Athenis,& ubi ij qui ex Prytaneo eſſent cœnare ſolebant, Coel lib.7. cap.53.

Thonia metropolis Gebanitarum.

Thorax,acis,m.Pierśi álbo pierśiſte odzienie/kábat/pleſzek y wſzeláka zbroyá/ od páſá áż do wierzchu.

Thoraca,æ,idem ab accuſatiuo Græco thoraca.

Thorocatus a,um,W plieſzek vbrány.

Thrace,es, thraca,æ, & thracia,æ. Europæ regio a ſeptentrione Iſtrum habens, ab oriete Pontum, a meridie Ægeum mare, Macedoniā ſequens, Nie náśiadla kráyiná / nie bárzo też vrodzáyna/w ktorey miáſto Biſāncium/ktore teraz Conſtantinopolim zową/leży. Vulgo alias Romania

Thrax,thracus, thracius & thracenſis, thraicus,thraicius, threicus & threicius, adiectiua & fœminina thræſſa, traiſſa, threiſſa, threſſa,

Thraſceas & thraceas & thraſcias,uentus ſpirans inter ſeptentrionem & occaſum ſolſtitialem.

Thraſumenus,pen.prod.lacus in agro Peruſino in Italia.

Thronos,m. latine lamentum uel planctus,Płácz/lāment /nárzekánie/ żáłobá.

Threnodia,æ,Pogrzebne/zaduſzne /ſtypne/ żáłobne śpiewánie.

Thronus,ni,m.ſ.Stolec krolewski.

Thryiallis,huius thryiallis,f. herba.

Thryius,thryiuntis,urbs & fluuius Helidis.

Thule Inſula Oceani ultra Britanniam & Orchadam.

Thunnus nomen piſcis.

Thurianus piſcis.

Thurinum oppidum inter Cratim & Sybarim amnes.

Thurium,ſiue thurion ciuitas in Italia in ſinu Tarētino,in qua Herodotus Hiſtoriam ſuam contexuit.

Thurinus,a,um,adiectiuum.

Thus,thuris,m.t.Kádźidło.

Thureus,a,um,Kádźidłowy/a/e.

Thurifer,ra,rum, Kádźidło rodzący. Vt Saba thurifera.

Thuricremus, Nád czym kádźidło palą/ kádzą.

Thuribulum,li,n. Turybularz/ kádźidlnik po polsku może być zwan.

Thuſculum,li,diminutiuum,Kádźidłko.

Thuſſagetæ,populi Scythiæ ultra Sauromatas.

Thyamon mons Thraciæ.

Thyas,f.ſacrificula,Mniſzká álbo popowá bogá Bacchuſá.

Thiaſus, chorea in honorem Bacchi, Taniec ku czći Bacchuſowi.

Thyeſtes,m.filius Pelopis Atrei frater.

Thyinum lignum in Biblijs commemoratur.

Thymbra,æ f.herba latine Cunila, uel Satureia, Ogrodny álbo śiany Iſop.

Thymbræus cognomen Apollinis ab agro Troiæ uicino.

Thymele pen.prod.f. Imię niektorey niewiáſty/ktora tańce naprzód w scenách náláżlá.Pro ſcena ponitur,quid ſit ſcena uide ſupra.

Thymelicus,a,um,id eſt Scenicus, Thymelici ludij & hiſtriones, Tanecznicy błaznowie /kunſztownicy.

Thymiama,thymiamatis, Wdzięczna/ mila á słodka wonia z wybornych źiół á korzenia vczyniona.

Thymiamaterium

Thymiamaterium,ij, quod latine acerra dicitur, Thuribularz / kádźidnik.

Thymus,m. uel thymū, .n. Ziele ná ktorego kwiát pſzczoly niewymownie lną /włoski wrzos.

Thymus etiam, Niektóri rodzay morskich ryb.

Thymites uinum ea forma dictum ut Abſynthites.

Thyminus, a, um, ut mel thyminum, Miod z tego ziela zbierány.

Thymoſus, u,um, idem.

Thyoneus cognomen Bacchi.

Thyre ciuitas Meſſeniorum.

Thyretiaticus, a,um, adiectiuum.

Thyræum , oppidum Arcadiæ,

Thyricos, populus in Attica regione.

Thyrſus,ſi,m.ſ, Wſzelákich ziół nác álbo rózgá.

Thyrſi item, Młode ſośiki puſzczáiące ſie miedzy liśćiem á miedzy ſámym pniem/tákowych ſnopek ná długą żerdź ći przywięzowáli/ktorzi świetá Bácchuſowe obchodźili. Inde Thyrſigeri dicti, & Bacchus ipſe thyrſigerus dicitur.

T ante I.

Tiara,æ,f. Niektóri záwoy álbo czápká Perſkich biáłych głów/ potym tilko od krolów á kápłanów noſzona/záwoy álbo kiwior turecki.

Tibareni populi Scithici in Aſia.

Tibi Datiuus a pronomine Tu, Tobie.

Tibia, tibiæ, Goleń. Vide Pes.

Tibialia, Pończochy/vbránie. In ſingulari

Tibiale,is, n. Tibiale millitis, Goleń żołnierska od zbroyi ſie tſzcząca.

Tibia, Piſzczałká / fletnia/ſurmá / Quod primo ex gruum tibijs facta ſit ſic dicta.

Tibialis, & hoc tibiale, Piſzczałcy/zwłaſzczá co ku piskániu należy. Vt calamus tibialis, Trćiná ku piſzczałkom należąca.

Tibicen, pē.cor. tibicinis, Piſzczek Gracz.

Tibicina, næ, f.p. Piſzczkowa.

Tibicines in ædificijs appellantur columnæ, quibus ruſtici tecta ſua fulcire ſolent, Podpory/záſtrzały/ ktoremi dach podpieráyą.

Tibiſis fluuius Scythiæ,

Ticinus fluuius in Ducatu Mediolanenſi Padum illabitur, & Ticinum ciuitas ibidem uulgo Pauia , Páwey po włosku.

Tignus, ni, m.ſ. & Tignum tigni, n.ſ. Rámá / poſſowá / tram/ łátá/ też wſzeláka/ materia drzewna do budowánia.

Tignarius, a,um, Vt tignarius faber, Ćieślá.

Tigillum, li, diminutiuū, Łátká/tramek.

¶Contigno, as, are. Rámuyę/ połącam przętr czinię /tramy álbo dyle weſpołek ſtáwiam.

¶Contignatio, onis, Przętr/piętro też zową niektorzi. De ſecunda contignatione deſiliit, Ze wtorego przętru álbo piętrá skoczył.

¶Contignatio item actus ipſe trabes & tigna contignandi , ſicut coaſſatio aſſerum, Rámowánie álbo ſtámowánie/ Poſowy weſpołek złączenie/etc

Tigranæ urbs Mediæ.

Tigris, tigridis, f.t. Zwierzę wielmi prętkie á ogromne w Hirkániey.

Tigris item huius tigris uel tigridis, inſignis fluuius Aſiæ in Armenia maiori illabitur in ſinum Perſicum.

Tigraneus rex Armeniæ.

Tigranicerta ciuitas ad fluuiū Tigrim ſita.

Tigrinus, a, um, adiect. a tigris.

Tigurum, ciuitas antiqua una ex pagis Helueticis in ſuperiori Germania, alias Turegum, & Turegium dicitur Miáſto w Szwáyćerskiey ziemi / po niemiecku Zurich zową.

Tigurinus, a, um, Kto z tego miáſtá yeſt.

Tigurini olim quartam partem Heluetiæ tenebant.

Tilia, tiliæ, f p. Lipá.

Tiliæ etiam dicuntur aliarum arborum corticis interiores tunicæ.

Tiliaceus, a, um, Lipowy/a/e.

Tilium urbs Sardiniæ.

Tilos Inſula in mari Indico.

Timauus, pen. prod. fluuius iuxta Aquilegiam.

Timantes Sławnego málárzá ymię.

Timon, m. Imię człowieká wielkiego odludká w Ateniech. Miſantropos ob id uocatus, Odludek /nieludzki. Hoc eſt oſor hominum.

Timō etiam fuit alius Philoſophus qui Sillos ſcripſit.

Timeo, es, ui, ere, n.ſ. Boię ſie ſtrách mie zeymuye. Timeo tibi, Boię ſie o cię.

Timeo mihi, Obawam ſie z ſwey ſtrony áby mie co nie fortunnego nie podkáło.

Timeo mihi abs te Boię ſie ciebie.

De Republica ualde timeo, Bárzo ſie boię o Rzeczpoſpolitą.

Timeo furem tauro, Obawam ſie áby mi mego byká złodźiey nie vwiodł.

Timet ne deseras se, Boyi sie áby ś yey nie opuścił.
Timeo ne non impetrē Boyę sie że z trudná mam vprośić. Timeo qd fiet, Cżekam co będźie álbo dźiw mie co z tąd vrośćie
Timeo miser quam hic mihi nunc rem nunciet, Otoć mie niewymownie tęgá yż nie wiem comi zá poselstwo ten przinieśie. Timeo quemadmodū hæc explicari possim, Przycięższym to ná mię ábych to dobrze mógł wypráwić.
Nunc isthic quid agatur magnopere timeo, Bárzo mie teskno yż nie wiem co sie tám dźieye.
Nunc nostræ parti timeo, Terás sie lękam o swoyę stronę. Teren. Et meam et uestrā uicem timeam necesse est, Cic. Muszę sie sam zá was báć.
Timeo ut sustineas, Boyę sie yż nie wytrwasz.
Timeri passiuum, Mar. Colono tanquam sus calidonius timetur.
Timidus,a,um, Boyázny/a/e. Timidum atq; ignauum iudicari, Być mian zá boyáznego.
Timidus atq; tremens, Ne imbelles atq; timidi uideamur, Abysmy zá boyáźliwe nie byli miani.
Animus timidus, Timidus ad mortem, Boyący sie śmierći. Paulo timidiores, Przyboyáźliwszy.
Timiditas, timiditatis, f.t. Boyáźliwość.
Timide, Aduerb. Boyáźnie / nieśmiele.
Timor,is,m.t. Boyáźń. Afficere timore, Przestrászić. Magno timore de nobis afficiuntur, Bárzo sie o nas boyą.
Timor meus de te, Moyá boyáźń o to ćie. Magno timore sum, Bárzo sie boyę.
Facere timorem & inijcere timorem, Przestrászić.
Timore perculsus, Przestrászony.
Timoratus,a,um, pro religioso barbarum in Biblijs.
¶Com. Extimeo, siue, Extimesco, is,ere, Zlękłam sie/wylękam sie zumiewam sie od strachu.
Extimescere formidines, Wylękną sie przed strách. Nostris manibus casus erat extimescendus.
Pertimeo seu pertimesco, Bárzo sie boyę. De suis periculis fortunisq; omnibus pertimescunt, Bárzo sie wielmi boyą o swoye wszistki máyętności.
¶Pertimescitur, passiuum, Cic. Id etiam in leui persona pertimescitur.
¶Prætimeo idem.
¶Subtimeo, Przibawam sie nieyáką trochę. Obawam sie.
¶Subtimidus,a,ū, Przyboyáźliwszim.
Timotheus nomen proprium uiri Atheniensis, & alterius cuiusdam insignis Cytharedi.
Tin antiqui pro cum dixerunt,
Tinea, æ, f.p. Mól.
Tineæ item, Robaci w vlách pszczelnich sie zálęgáyący.
Tineæ item, Glisty w żywoćie.
Tingo uel tinguo, tingis, tinxi, tinctū, tingere, a.t. Wmaczam / wnarzam w fárbę kłádę/ Fárluyę. Tingere lanā, Wełnę fárlowáć. Tingere conchylio, Fiołkobronátną fárbą fárbowáć. Tincta murice uestis, Vfárbowána. Tinctus literis, Metap. Náuczony ćwiczony w náukách. Puer elegātia patris tinctus, Dźiećię obyczáynośćią oycowską obdárzone.
Tingens, entis, Partici. Wmaczáyąc/fárbuyąc. Id tingentium officinæ ignorant, Fárbierze tego nie umieyą.
Tinctus, huius tinctus, m.q. Wmaczánie farbowánie.
Tinctura, æ f.p. Fárbá.
Tinctilis, le, Fárbowány/ zámoczony.
Tinctor, oris, m.t. Fárbierz.
¶Intingo idem quod simplex, In acetū intingito, Wraz w ocet/ Vide Tango, Sic pertingo, Vide Tango.
Tinia apud antiquos, uasa uinaria fuere ut inquit Festus.
Tinnio, tinnis, tinniui, tinnitū, tinnire n.q. Brzmię/ dźwięczę/ zwonię/ proprie Metallorum.
Tinnulus, a, ū, Brzmiący. Tinnula uox, Brzmiący álbo rzezny głos. Tinnula æra Cynscie brzmiące.
Tinnimentum, ti, n.s. Brzęk/dźwięk/ zwonienie.
Tinnitus, huius tinnitus, idem.
Tintinabulum li, Czimbał/ zwonek/ fictitium nomem.
Tintinaculus, qui tinnimentum facit, obsoletum.
Tintino, as, are, pro resonare apud Catullum, inusitatum.
Tintinio, inis, iui, itum, ire, idē obsol.
Tinnunculus, li, genus accipitris.
Tiphernum n. ciuitas Vmbriæ in Italia nunc Castellicta.
Tiphys, Sławny stelmách.
Tipula, læ, Nawodny páyąk ktori sie po wodźie myka á nie zágrąźi sie.
Tiresias, g.m, Król y prátikarz thebáński ktori od Bogini Juno oślepion yest. Vnde pro cœco ponitur.

Tiryns tiryntis, g. m. fluuius in Argo, & Tiryus generis fœminini, ciuitas Peloponensi patria Herculis, unde Tirynthius dicitur, Tyrinthia, æ, idē.

Tis Genitiuus Antiquus a Tu Pronomine.

Titan & titanus, pen. prod. Saturni frater filius cœli & Vestæ qui pro Sole ponitur a Poëtis, quoniam a Titanibus duxit originem.

Tisiphone, g. f. pen. cor. Jedna z piekielnych jędz. Vide supra.

Titannus, mons Thessaliæ.

Tithonus, m. s. pen. prod. filius Laomedontis, pater Nemnonis ab aurora adamatus, quæ (ut fabulæ ferunt) in longum illi uitam produxit, ut tandem uitæ pertesus cuperet mori, unde Tithoni senecta Prouerbinm, Bárzo dlugi żywot.

Tithymalus, li, m, s. latine lactuca marina & herba iactaria, uel ut alĳ uolunt, Wolffsmilch po niemiecku / Wilcze mleko ziele.

Titia curia & Ticiensis tribus dicta à Tito Tacio Festus.

Titillo, as, are, Łekce.

Titillare per translationem, Cic. Voluptas quæ quasi titillat sensus, Rozkosz która jákoby łekce zmysły.

Voluptate titillari, Rozkoszą być zmiękczon.

Titillatus huius titillatus, & titillatio, onis, Łektánie.

Titio, onis, g. m. Głownia.

Titiuilitium, ĳ, g. n. nullius significationis, Nic / álbo jáko niektorzy mniemáją / mech á mszyny z płotná pod krosná pádájące obsoletum.

Titubo, as, are, a. p. Depcę Mácam nogámi / szwánkuję / waząc się idę. Metapho, cum ad animum transfertur significat, Wątpię / obawam / boję się / nie jestem stały / też zájąkam się / ná trepkách mi język chodzi / złe wymawiam.

Si uerbo titubabit, Jesli się w jednym słowku zájąknie.

Titubare & peccare, Si tantullum offensum titubatumq́ sit, By się jedno námniej zájąknęło.

Titubatus, a, um, particip. Verg. 5. Æneidos Titubata uestigia, Szlápáne / deptáne stopy.

Titubanter aduerbium, Depcąc / szwánkując / wazac się.

Titubatio, onis, Deptánie / mácánie nogámi / szwánkowánie / Et linguæ titubatio, Zájąkánie.

Titubantia, æ. idem, Titubantia oris, Zájąkánie

Titulus, tituli, m. s. Napis / tytuł. Titulus libri, Napis Xiąg.

Sub titulo Cæsaris, Pod titułem álbo pieczęcią Cesárską.

Quo titulo librum inscripsit, Co zá tytuł álbo imię dał Xięgom / jáko je názwał.

Titulus item, Dostojność / tytuł urzędu á dostojności jákiej / Chwałá / Powagá.

Titulus pro milite obsoletum.

Titus, Przezwisko niektórych domów Rzymskich.

Tityus, Iouis filius hic cum Latone uim inferre uellet ab Apolline sagittis confossus apud inferos magno cum cruciatu demersus est.

Tmesis, sis, g. f. est unius uerbi simplicis uel compositi sectio, una uel pluribus dictionibus interiectis.

Tmolus, pen. prod. mons Lydiæ apud quem fluuius Pactolus oritur.

T ante O.

Tocos, g. m. lat. fœtus uel partus, Płód / Naród.

Theotocos pen. cor. Boży naród álbo z Bogá národzony.

Toga, æ, Osobliwy Xtałt száty był v Rzymiánów / długa uczciwa á poczesna szátá. Gens togata, Rzymiánie.

Toga candida, Długa / biała szátá tych którzi się o dostojności á vrzędy w Rzeczy pospolitej stáráli.

Pura toga, Długa szátá jednej máści / niebrámowána purpurá.

Toga prætexta, Vide Prætexta.

Toga palmata, Szátá pálmowego drzewá gáłąskámi nátikána tych którzy zwycięstwo nád nieprzyjacioły otrzymawáli.

Nulla togæ necessitas, Nam nic nie potrzebá długiej száty.

Toga uirilis, Męska sukniá (Vide Texo) quam sumebant post 16. uel 17. annum. Et toga induebantur clientes & salutatores magnatum apud Romanos.

Toga picta summi magistratus utebantur.

Toga

Toga pulla in funeribus erat usui, Żáłobna ßátá.

Toga alba in epulo, Ná bieśiedzie. Togam raram optat Martialis ne cogatur bene mane togatus circumuolitare limina potentiorum salutationis officio defuncturus.

Toga etiam aliquando pro pace accipitur, Miásto pokoyu y przimierzá s nieprzyiacielmi. Vt dubium sit togane an bello præstantior fuerit, Plin. Ták iß niewiedziec yeśli czásu pokoyu / yeśli czásu woyny zacnieyßym był.

Togula, læ, diminutiuum, Szátká / sukienká.

Togatus, a, um, Dlugie vczćiwe ßáty noßący.

Togati dicebantur etiam qui togis amicti principes honoris causa deducebant in forum ac domum reducebant.

Togatæ Comediæ quæ scriptæ sunt secundum ritus Romanorum, Vt Palliatæ a Græcorum habitu dictæ.

Togatus dicitur, Miłośnik pokoyá / Pokoy miłuiący. pacis studiosus.

Togatulus diminutiuum, Ioco formatum.

Tolero, toleras, toleraui, are, act. pri. Cierpię / trwam w czym ciężkim / noßę. Cum tolerare huius sumptus nequæat, Terent. Gdy yego vtrat nie mogł cierpieć / álbo gdy ná yego vtráty nie mogł zdzyć. Frumentum omne quod eo tolerandæ Hyemis gratia diuexerat Cæsar, Wßystko zyto ktore tám był zwiozł ná przetrwánie álbo wychowánie cáłey zimy.

Tolerat hæc nauis mensuras trecentas, Może tá łodź znieść trzi stá miar zytá.

Tolerare etiam significat, Zywić / wychowáwáć.

Vitam tolerare, Zywić sie / podpieráć sie yáko táko.

Per latrocinia & rapinas tolerantes uitam, Łotrowstwem á drápániną sie obchodzić.

Famem tolerare, Głod cierpieć / álbo yáko táko sie w drogośći zywić.

Vitam colo tolerare, Wyprządáyąc sie zywić.

Laborem tolerare, Robić. Tolerare pecunia sua milites, Pieniądzmi swemi żołnierze wspomágáć / płácić im żołd. Sitim tolerare, Wstrzimáwáć sie od picia. Toleratu difficilis, Trudny ku wytrwániu.

Tolerans, tolerantis, particip. siue nomē ex particip. Cierpiący / znoßący / trwáyący w czym / wstrzimawáyący sie od czego. Penuriæ tolerantissimus, Mogący wiele nędze á vbostwá wytrwáć.

Toleranter, tolerantius, tolerantissime aduerbium, Cierpliwie / skromnie.

Toleratio, onis, Trwánie / cierpienie.

Tolerantia, æ, Cierpliwość / trwáłość.

Tolerabilis, le, Znośny / co łatwie yest ku wycierpieniu y wytrwániu.

Tolerabili conditione transire, Znośnym sie obyczáyem s kim rospráwić / zgodzić. Exemplum tolerabile, Nie owßeki zły przikład.

Patronus tolerabilis, Ták wczesny opiekun.

Iactura rei familiaris tolerabilis, Ták wczesna ßkodá.

In tolerabilem formam redigere ciuitatem, W miernym stanie postánowić ták yáko może być / ták wczás nie owßeki źle.

Tolerabiliter aduerbium, Znośnie / wczesnie ták wczesnie.

Tolerabiliter dixerimus, Nie owßeki źle rzeczemy. Tolerabilius pati dolores.

Tolerandus, Co ma być z dobrą wolą ćierpiano.

¶ Intolerabilis, le, Nieznośny / niecierpliwy / ciężki / trudny. Sæuicia intolerabilis, Nieznośne okrucieństwo. Frigus intolerabile, Okrutne zimno. Auaritia intolerabilis. Quid peruersius, quid tolerabilius, &c.

¶ Intolerabiliter aduerbium, Nieznośnie.

Intolerandus, a, um, idem, quod Intolerabilis, Barbaries immanis & intoleranda, Hyems intoleranda, Libido intoleranda.

¶ Intolerans, intolerantis, Niecierpliwy / nieznośny.

Intolerantissima laboris corpora, mdłe słábe ciáłá / ktore żadney prace wytrwáć nie mogą.

¶ Intoleranter, intolerantius, intolerantissime, Niecierpliwie.

¶ Intolerantia, æ, Niecierpliwość.

Toles uel Tolles, tumor in faucibus quæ per diminutionem, Tonsile dicuntur, Festus obsoletum, Węgry.

Tollenon, tollenonis, Wagá álbo żoraw / to yest drzewiány słup á ná niem naprzek długie drzewo ná zad kámieniem álbo klocmi ciężkimi obciążone áby wagę ná doł dawáło

gdy co z głęboká wyciągáyą yákie ſą żoráwie ſtudzienne.

Tollo,tollonis,uel Tollonus, tolloni idē quod Tollenon.

Tollo,tollis,ſuſtuli,neut.t.& apud antiquos tetuli ſublatum tollere,Podnoßę/ też bierzę.

Tollere anchoras, Ankori álbo kotwice podnieść.Funditus tollere,Z gruntu wywróćić.

Ad cœlum tollere, Bárzo wychwaláć.

Tollere in crucem,Obieśić.Tollere clamorem,Krzyk á huk zápocząć.Nunquam huc tetuliſſem pedem, Terent. Stopą bych tu był nie poſtał.Tollere e medio,Zábić/o gárdło przypráwić.Et tollere filium dicitur cui filius naſcitur,Sublatum ad frontem ſupercilium cui depreſſum opponitur, Podniosłe brwi / to yeſt weſoły wzrok.

Tectum altius tollam,Podnioſę tego dáchu wyßßey.

Tollere gradum, Kroczyć/ ochotnie ſtąpáć.

A terra ſe altius tollere dicuntur herbæ & arbores,Mknąć ſie wzgórę/podráſtáć.

Cachinnum tollere,Parzſnąć śmiêchem/ wielkim głoſem ſie śmiać.

In cœlum laudibus tollere,Wyſoko wychwaláć.

Laudibus tollere,idem,Laudes alicuius in aſtra tollere,Beſmiernie kogo chwalić.

In ſublime tollere, Ná wyß podnieść.

Conſuetudinem tollere, Odłożyć / oduczyć.

Controuerſias tollere, Rożnośćiam koniec vczynić.De foro aliquem clamore tollere,Wywołáć/wykßykáć kogo. Dolorem dentium tollere,Vſpokoyć.E rerum natura tollere,Semknąć kogo/posłáć go przed Abrámá.

Inducias tollere, Przymierze wypowiedźieć.Moram tollere, Kwápić/poßpießáć.

Metum tollere, Kazáć dobrey myśli być.

Teſtimonio aliquem tollere, Przeświádczyć kogo.

Tollere liberos ſiue pueros pro ſuſcipere, Płodu doſtáć. Animos tollere, Wzbić ſie/pyßnym być.

¶Sublatus,a,um,participium,Podnieśiony/a/e.

¶Sublatus pro mortuo,Vmárły.

¶Sublatus etiam, Wyſokiey myśli / nádęty/ pyßny.

T ante O.

¶Sublatio,onis,uerbale, Podnieſienie. Sublatio animi,Wyſoká myśl/ nádętość/ pychá.

¶Compoſita,Attollo idem quod ſimplex,Podnaßam wzgórę.Cum ſe quiſq; leuare uellet & attollere, Gdy ſie káżdy chciał podnieść y powſtáć.Attollere oculos Podnieść oczy.

Attollere ſigna,Proporczyki podnieść.Attolle pallium, Podnieś/wskáß ſukniey.

Attollere a terra,Z ziemie powſtáć. Attollere ſe e graui caſu, Wybrnąć ze złey przigody.

Attollere ſupercilium, prouerbium, Pyßnie/nádęto ſie ſtáwić. Attollere arcem tectis,phraſis Poëtica, pro ædificare, Podnieść áß do dáchu.

Attollit minas ſerpens, Podnośi ſie z yádem.

¶Pertolero,as,are,Przetrwáć/ przećierpieć.Protollo,Wyciągam/wynoßę/wyßczyniam.

¶Suſtollo idem quod ſimplex, In equum ſuſtollere,Ná koniá podnieść. Animos ſuſtollere,idem quod tollere, ut ſupra.

Aditum ſuſtollere,Przyſtęp odyąć. Libertatem ſuſtollere,Wolność odyąć. Vrbem funditus ſuſtollere, Z gruntu wywróćić. Suſtollere atq; irrita facere quæ quis fecit,W niwecz obróćić pokáżić. Æs alienum ſuſtollere, Długi cudze popłáćić. Virginem ſuſtollere,Vwieść/vnieść.

¶Sublatus,a,um,participium, ut ſupra.

¶Sublate aduerbium,ut Sublatius de ſe dicere,Pißnie o ſobie mówić/álbo wiele o ſobie dźierżeć.

Tolutarius uel Tolutaris,& hoc tolutare,ut Tolutarius equus, Jnochodnik/báchmat.Alias Gradarius & Aſturco ab Aſturcia Hiſpaniæ oppido.

Tolutim aduerbium,pen.pro.quaſi uolutim,hoc eſt uolubiliter,Prętko / czerſtwo.Tolutim incedere, Mknąć ſie by płynął.

Tolutiloquëtia,ę,uolubilis ſermo,obſol.

Tomaculum,tomaculi,g.n.uel Tomaclū cli,per ſyncopen,Wątrobna kiełbáſá.

Tomentū,ti, bárwá bárwicá/tá ktora v poſtrzigáczów zá nożycámi odchodźi/Sukienna álbo poſtrzigácka bárwá/áyß tákowemi bárwicámi wezgłówká y zagłówki bywáyą nátykáne / dla tego Tomentum zową wßelaką ynßą rzecz ſtrzyżoną/do náśćielánia álbo náſypowánia pierzyn/podußk/y piernatów/ etc. należącą/naſypá/náśćielánie.

Tomentum Leuconicum quod fiebat ex lana alba conciſa.

Tomentum circenſe ex arundinibus concisis factum quod erat ſtramentum plebeiorum in circo Romano, W niektórych ſtronách liśćiem ſuchym náśćieláiya.

Tomex, tomicis, Chomato końskie álbo też poduſzeczki máłe poboczne ktore do ślien álbo też gdźie indźiey przywięzuia áby koniá nie tárły.

Tomices item, Gruby miąſzy powrós bywá czynion.

Tomus, tomi, maſc. ſec. Sztuká álbo cżęść iedney Xięgi/ bo wielkie xięgi ná Tomos álbo cżęśći bywáią dźielone.

Tomus, tomi, uel Tomi, orũ, plurale tantum, Miáſto in Mœſia inferiore álbo Bulgaria nád morzem Euxino do ktorego Ouidius był odeslan.

Tomytis, pen. co. Známienita krolowa Maſſagætarum in Scythia.

Tondeo, tondes, totondi, tonſum, tondere, act. tert. Strzygę/ golę. Per pectimen tondere, Przez grzebień ogolić. Oues tondere, Owce ſtrzidz. Prata tondere, Łąki śiec.

Tondere caput ad cutem, Brzytwą głowę ogolić.

Tondere dumeta dicuntur iuuenci, Wycieráć chroſty/wyieść.

Tonſo, as, are, & Tonſito, as, are, frequẽtatiua, Strzygę á ſtrzigę vſtáwicznie.

Tonſus, a, um, participium, ut tonſus homo, Ogolony.

Tonſæ oues, Oſtrzizone owce. Valles tonſæ, Gole/ bez drzew álbo chroſtow. Tonſæ comæ, Oſtrzizone/vrznione kędźierze.

Tonſor, tonſoris, maſc. tert. Bárwierz. Aliquando, Poſtrzigácz.

Tonſorius, a, um, Bárwierski / poſtrzigácki.

Tonſorius culter, Brzytwá.

Tonſorius forfex, Poſtrzigáckie nożyce.

Tonſura, ræ, fem. prim. Oſtrzizenie / ogolenie.

Tonſtrix, tonſtricis, gen. femin. Bárwierká.

Tonſtrix panni, Poſtrzigáczká.

Tonſtricula, læ, diminutiuum.

Tonſtrina, næ, Poſtrzigádlnia też bárwierski wárſtát álbo dom.

Tonſilis & hoc tonſiſe, Oſtrzizony / ogolony.

Tonſus, huius tonſus, & Tonſio, tonſionis, Golenie/ſtrzizenie.

Tonſa, tonſæ, etiam dicuntur oues apud Hieronymum, Owce. Et Tonſa pro remo, Wiosło a circumcidendis fluctibus.

Tonſilla, læ, Pal/kol ná brzegu do ktorego łodźie przywięzuia.

Tonſillæ idem quod glandula & toles, Węgri/álbo żołzy pod ſkorą w ſzyiey.

¶ Compoſita, Attondeo, attondis, attondi, attonſum, attondere, Práwie przi ſámey pkći przistrzigam/ogolam. Attondere oleas, Oliwne drzewá ogolić/ álbo obćiąć. Attondere aliquem auro, Ogolić kogo z pieniędzi.

¶ Attonſus, a, um, participium, Ogolony przistrzizony.

Attonſa laus, Przistrzizona chwalá / to yeſt vmnieyſzona.

¶ Detondeo, Zeſtrzigam/zgalam. Detondere capillos, Oſtrzyc/zgolić włoſt. Detondere uirgulta uineæ.

¶ Intondeo, Oſtrzigam/wkolo ogalam/álbo okolo czego ogalam.

¶ Intonſus, a, um, Niegolony/nieſtrzizony/koſmáty/kudláti. Coma intonſa, Nieſtrzizone/niegládkie kędźierze. Intonſi homines & inculti, Kudłáci y grubi. Oues intonſæ Nieſtrzizone.

¶ Retondeo idem quod ſimplex uel Przegalam/przeſtrzigam.

Tonitru, Vide Tono.

Tono, tonas, tonui, tonitum, neut. prim. & aliquando tonaui, tonatum, tonare, Grzmię/ brzmię. Tonat Deus, Tonat cœlum, Grzmi.

Tonare murmure ac uerberibus, Nádymáć ſie/dęſáć/trzáskáć z nádętośći. Tonare laudes alicuius, Wyſoko kogo wychwaláć/brzmieć czyie chwały.

Tomimus, Veteres pro ſonare dixerunt C C.

Tonitrus huius tonitrus, maſc. q. uel hoc tonitru indeclinabile, in ſingulari in plurali tonitrua, Grzmienie/Grom.

Tonitruum, tonitrui, idem.

Toneſcit pro tonat obſoletum.

¶ Attono, as, are, pen. cor. Bárzo grzmię trzáskam. Verbum non uſq; adeo in uſu.

¶ Attonitus, a, um, participium, Zumiáły/wylękły/przeſtráſzony. Attonitus nouitate & miraculo, Zumiał ſie od nowey á dźiwney rzeczy. Attonitæ domus, Zlękle przeſtráſzone domy.

¶ Attonite aduerbium, Zumiale/Plin. Quæ hodie eam attonite celebrat tãtis

ceremoniȷs, Ták yż ſie yeden muſi zdziwić y zumieć.

¶Detono & Intono fere idem, Dęſáć/ odymáć ſie/ trzáskáć. Intonuit ingenti latratu canis. Zágrzmiał wielkim głoſem/ etć.

¶Superintono, Z wierzchu grzmię/ álbo grzmię nád kim.

Tonus, toni, Latine ſonus, Dźwięk/ brzęk/ głos.

Tonus etiam dicitur medius ſplendor inter lumen & tenebras, & in muſica minimum interuallum inter duos ſonos, &c.

Topazius, ȷ, gen. maſ. Nieyáki rodzay drogich kámieni.

Tophus, tophi, maſc. ſec. genus lapidis aſperi, leuis qui de facili in arenam reſoluitur, Lekki piaſczyſti kámień.

Thophinus, a, um, Co z tego kámienia yeſt.

Tophaceus, a, um, idem, ut terra tophacea.

Topiarium, topiarȷ, neut. ſe. dicitur opus ex arbore aut frutice, aut herba factū ad decorem, ut ſunt Teſtudines, cameræ, naues, auiculæ & huiuſmodi, Grunka z darnów uczyniona/ yátá ogrodek/ letnie ſiedzenie/ máyem/ zielem á kwieciem rozmáitym przipráwione.

Topium, topȷ, idem.

Topiarius, ȷ, maſc. ſec. Yátnik/ ktòri vmię yáty á letnie ſiedzenie w ogrodziech przipráwiáć.

Topiaria, æ, Nauká tákowa.

Topicus, Vide *Topus*.

Topus, gen. maſc. Latine locus, Mieyſce.

Topicus, a, um, localis & Topica, topicorum, Argumentorum ſedes, Vide ſupra in dictione *Locus*.

Topice, topices, gen. fem. Ars inueniendi argumenta ex locis Dialecticis.

Topographia, æ, Latine locorum deſcriptio, Opiſánie mieyſc.

Toparchia, Vrząd/ ſtároſtwo nád yednym oſobliwym mieyſcem.

Toparcha, æ, gen, maſc. Vrzędnik/ ſtároſtá/ namieſnik a τόπος locus ἀρχός princeps, hinc etiam uenit Topiarium de quo ſupra.

Topotheſia, Opiſánie yednego słowā.

Toppen, id eſt, cito, temere, fortaſſe, obſoletum.

Torcular, pen. prod. torcularis, gen. neu. & aliquando torculare, torcularis, Práſā y práſownia/ to yeſt/ dóm gdźie wino práſuyą/ wyciskáyą.

Torcularium, torcularȷ, idem.

Torculum, li, idem.

Torcularius, a, um, adiectiuum, ut Torcularia uaſa, Naczynie do práſowniey nálezące.

Torcularius ſubſtantiuum, Práſownik.

Torculus, a, ū, ut funis torculus, Powróz/ liná do práſowánia naleząca.

Toral & toralium, Vide *Torus*.

Tordile, tordilis, Naśienie źiela Seſelis zwanego/ dicitur & Tordilium.

Toreuma, toreumatis, neut. tert.

Toreumatum, toreumati, opus politum & cælatum, Nieyáka robotá ſoremnie rzezána/ cioſána álbo toczona/ yáko obras y ynſza ſztuká tákowa. Alias Tornatum opus

Torentice, torentices, Nauká tákowych rzemiosł. A τορεύω quod eſt ſculpo cælo.

Tormentum, ti, maſc, ſec. Męka/ ciągnienie ná drabi álbo yákózkolwiek ináczey yáko kátowie czinią. Tormenta adhibere, Męczyć/ pociągnąć/ przipiec.

Tormentum narium, Męká/ ból/ dręczenie/ etć.

Tormentum item, Dźiáło y wſzelákie inſze woyenne cięſzkie naczynie z ktòrego ſtrzeláyą.

Tormentum æreum, Ruſznicá.

Tormina, orum, gen. neut. plur. tantum, Grzizienie w żywocie/ biegunká/ czerwona niemoc. Græce dyſenteria.

Torminoſus, a, um, Ktòry tę chorobę ma.

Torminalis, torminale, ut Torminale ſorbum, Przipráwiáyąca o czerwoną chorobę.

Tornacum ciuitas Flandriæ ſeu Brabantiæ alias Nermorum, Po niemiecku Tornaw.

Toringi uel Turingi, Lud niemiecki/ Gottowie ſą przed czáſt nád morzem gdźie teraz Pruſowie y Lifláńci śiedzieli.

Torno, as, are, act. prim. Drożę/ toczę.

Tornus, torni, maſc. ſec. Dłoto álbo ynſze żelázo do drożenia.

Tornatilis, le, Drożony/ toczony.

Tornatura, re, in Biblȷs, Toczona robotá.

Tornarius, ȷ, maſ. ſec. Drożnik/ tocznik.

Detorno, as, are, Wydrażam/ wydłubuyę.

Toroſus, Vide *Torus*.

Torpeo, torpes, torpui, torpere, neut. ſec. Lenieyę/ gnuśnieyę. Manus torpet, Leniey e vſtáye/ mdleye. Torpet uox & ſpiritus, Vſtaye. Frigent & torpent conſilia, Zázięblány/ vſtawáyą ych przed ſię wzięcia. Metu torpere.

Torpeſco, is, ere, Nie ochotnym/ nie duzym być/ gnuśnieć.

Ingenium incultu atq; socordia torpescit, Rozum w plugáwstwie á lenistwie gnuśnieye/ álbo niedbálstwo s nieochędożnością rozum zágnuśniáyą.

Torpor, torporis, masc. tert. Gnusność/ ocięzalość członków.

Torpedo, inis, g. f. idem, & Torpedo, nieyáki rodzay morskich ryb/ ktore się w mule ná dole pogrążayą/ á táyą y ynse ryby około pliwáyące gnuśne czyną á ták ye pojeráyą.

Torporo, as, are, Torporem inducere obsoletum.

Tropidus, a, um, Gnuśny/ zleniály/ á/ e.

Torpidus homo, Gnuśny ocięzály człowiek.

¶Obtorpeo, obtorpes, obtorpui, obtorpere, a quo obtorpesco, is, ere, Martwieyę/ drętwieyę/ zumiewam się. Obtorpuit subito metu, Zumiał się álbo zmartwiał z nagłego przestráchu.

Obtorpuit manus, Scyrpłá/ zmartwiáłá ręká.

Obtorpuere squamæ, Łuski ná rybie okrzepnęły.

Torquatus, & Torques, Vide Torqueo.

Torqueo, torques, torsi, torsum, & tortum act. sec. Kręcę/ winę/ krziwię/ náginam/ też drapię/ dręczę/ męczę/ też ćiskam/ strzelam. Collum torquere, Kręćić/ wiercieć szyią. Oculos torquere, Wykrziwiáć/ wyblęszczáć oczi. Funē torquere, kręćić powróz. Ista uox me diu torsit, Długo mie to słowo trapiło. Długom się z niego nie mógł wyplesć álbo długo mną to słowo obrácáło. Torquere telum, Strzelić/ ćisnąć strzałą.

Os torquere, Krziwić gębę/ drżeć się/ poziewáć.

Torquere circum, Wkoło obrácáć. Torquere fusos dicuntur mulieres, Wrzecionámi wartáć. Ius torquere per translationem, Práwo kręćić/ opák wywrácáć.

Torqueri dies & noctes, Być trapion/ dręczon/ w noci y we dnie. Torqueri doloribus animi, Mieć męco ciężkiego ná sercu.

Expectatione torqueri, Tęgę mieć oczekawáyąc kogo. Torquet timor impendentis doloris, Męczy mie boyázń przisżłey boleści/ álbo co wspominę ná przyszłą bolesć to mi się boyázń sercá chwyci. Torquet ingentia saxa, Ciska wielkiemi kámieńmi. In diuersas partes torqueri, Rozmáyicie być rostárgnion/ niewiedziec co pierwey począć.

Tortus, a, um, quod non est rectum, sed flexum, Krziwy/ a/ e/ też trapiony/ dręczony/ a/ e. Vt Tortus uerberibus, Niesłáchetnie zbit/ stłuczon. Tortæ comæ, Krziwe włosi/ to yest/ kędzierzáwe. Tortæ conditiones, Opák kręcone.

Torti crines in nodum, Záwikłáne włosi/ skwitnęłe.

Tortus huius tortus, mascul. q. Krziwienie.

Tortum, torti, machina ad torquendum saxa, obsoletum.

Tortuosus, a, um, Krziwy, y tám y sám się winący/ zákrziwiony/ skrziwiony. Vt Tortuosus amnis, Krziwa rzeká. Tortuosum disputandi genus, Zátrudnione/ záwikláne wywodzenie. Vrina tortuosa, Krziwo wychodząca.

Torsio, onis. uerbale, Dręczenie/ trapienie/ męká.

Torsiones stomachi, Gryzienie w żywocie.

Tortilis, & hoc tortile, Wity/ skrziwiony/ kręcony.

Torto, as, are, frequentatiuum, obsoletum.

Tortor, tortoris, masc tert. Kát.

Tortura, æ, fem. prim. Męczenie/ ciągnienie ná drabi. In Biblijs tantum pro tormento.

Tortiuus, a, um, ut uinum tortiuum, Ktore ná posład bywa wyćiskáno/ pośledne wino.

Tortor etiam significat, Ciskácz/ strzelec.

Torques & Torquis etiam uenit a torqueo, tam masc. quam. fem. secundum Probum, Łáńcuch złoty/ kleynot ktori ná szyey bywa noszon.

Torquatus, a, um, Łáńcuch ná szyey noszący.

Torquatus, Przezwisko yednego Rzimániná Titus Manlius zwánego.

¶Composita, Contorqueo, Winę/ wespołek zwiyam/ skręcam/ skrziwiam/ też pocískam. Hastam contorquere, Rohátyną poćisnąć. Contorta arietis cornua, Skrziwione. Cōtortæ res, Záwikłáne/ zámotáne/ zátrudnione rzeczy. Verba contorquere, Rozmáyicie słowy krziwić. Contorta & aculeata sophismata, Contorta & acris oratio.

¶Contortulus, la, lum, dimi. Skręcony/ zwikłány. Cic. Qui contortulis quibusdam conclusiunculis effici uolunt nō esse malum dolorem, Ktorzy nieyákiemi z chytrá kręcemi dowody tego dowodzą yákoby bolesć nie miáłá być miedzy złemi rzeczámi poczytáná.

¶Contorte aduerbium, ut contorte aliquid dicere, Záwikłánie/kręto przitrudniey szym/etc.

Contortius concludere, Contortuplicata uerba dixit Plautus pro confragosis nimium licenter.

¶Detorqueo, Odkrziwiam/vstępuię/vwodzę/odwrácam. Detorquere in leuam, Vdáć sie/vstępić ná lewą rękę. Detorsit a latere in dextram partem, Stąpił z boku ná práwą stronę.

Recte facta detorquere, Co sie dobrze rzekło odwrácáć/álbo opák wywrácać/zlie rozumieć.

Flectere & detorquere uoluntatem testium, Rozmáyicie obrácáć/wykłádáć wolą swiádków.

Praue detorta opinio, Opák wyłożona.

Vide quorsum optime dicta detorsit, Bá bácz yákoć opák wywráca co sie w dobry sposób rzekło.

¶Distorqueo, Roskręcam/rozwiyam/odwrácam/odkrziwiam yedno od drugiego. Vide ut os sibi distorsit carnifex, Bá bácz yákoć sobie gębę nogieć rosczosnał, rozdárł.

¶Distortus, a, um, nomen ex participio, Roskręcony/roswity. Metaph. Szkárády/szpátny/mierziony. Distorto ingenio præditus, Dziwnego przirodzenia. Distortissimi & formosi contraria.

¶Distorsio, onis, Rozkrziwienie/roskręcenie.

¶Extorqueo, Wyciągam/wyćiskam/wywiyam/wykręcam. Mirismodis extorsit Dziwnemi obyczáynmy wykręcił. Extorsisti ut faterer, Wyćisnąłes ná mnie yzem sie musiał prziznáć. Ne uerbū quidē ab homine extorquere potui, Nie mogłem sie ná nim y yednego słówká dobádáć. Extorquere de uel ex manibus regis, Wyciągnąć/wyrwáć ná krolu.

Extorquebit ueritas ne repugnetis, Precibus extorquere, Wyprosić/wymodlić.

¶Extortor uerbale, Wyćiskácz/wyciągácz wybádácz.

¶Intorqueo, Wwiyam/wkręcam/wćiskam. Hastam alicui intorquere, Drzewem w kogo záwádzić. Telum in aliquem intorquere, Cisnąć przeciw komu.

Oratio intorta, Zámylona/zátrudniona rzecz.

¶Intortus, a, um, participium siue nomen ex participio, Wwikłány/wkręcony/skrziwiony/a/e.

Intortum circum leuum brachium paludamentū, Obwite około rámieniá. Intorta cauda suum, Skrziwiony skręcony ogon v świni/Crispum kedzierzáwe. Capilli intorti, Kedzierzáwe włosi. Intortus caudex, Záwiły/skręcony pień. Fauces intortæ.

¶Obtorqueo, Wkoło wiyę/obwiyam/obkręcam.

¶Retorqueo, Odwiyam/odkręcam/odbiyam.

Retorquere pilam, Piłę odbić. Telam retorquere, Przędzę odwić. Oculos ad urbem retorquere, Obrácáć oczy ku miástu.

¶Retortus, a, um, participium, Odwity odkręcony/odbity/a/e.

Torrens, torrentis, mas. tert. Deszczowa strugá/strumień nie sciekących wód/ále z deszczowych sie cziniący.

Oratio ueluti torrens, Metaph. Surowa bystra/sroga mowá. Torrens uerborum, Obfitość słów. Aliquando est adiectiuū

Torens, torentior, torentissimus, Bárzy/prętki/bystri/pędem wielkim idący. Torrentia flumina, Rzeki szumiące wielkim pędem á bystrze ciekące. Multo torrentior, Dáleko bystrszy.

Torreo, torres, torrui, torrere, act. sec. Suszę/sucho czynię/też pálę/piekę. Torrere igne frumenta, Słód ozdzić. Torrere pro uoluere in modum torrentis apud Lucanum.

Tostus, a, um, participium, ut tosta caro, Pieczone mięso/pieczisté. Tostum ordeum, ozdzony yęczmień/słód. Tosta maturitas, Stałość/yákoby przipiekła rumiána/vżrzáłą dostáłá.

Torridus, a, ū, Suchy/vsuszony/zwiędły/wyschły/pálący. Torridus macie, Wyschły yáko karcz. Torrida frigore pecora, Od mrozu skurczone zwiędłe bydło. Torrida æstas, Gorące pálące láto. Torridi fontes, Wyschłe zdroye. Torrida facies, Opálona/ogorzáła twarz.

Torrefacio, torefacis, torrefeci, torrefactum, torrefacere, Suszę/wędzę/ozdzę. Torresco, Więdnę/schnę.

¶Retorridus, a, um, Vschły/wywiędły/wywędzony/a/e.

Retorride frondes, Vschłe gáłęzi.

¶Retorride aduerbium, ut retorride nata, Sucho wrosła.

¶Retorresco idem quod simplex Torresco, uel vsycham vwiędam.

¶Retostus, a, um, Vwiędły/vschły.

Torris huius torris, masc. ter. Głownia yeszcze sie paląca.

Torrum, pro torrido, obsoletum.

Torta, tortæ, Kołacż/płácek. In Biblijs tantū legitur.

Tortula diminutiuum, Máły płácek/ osuszek.

Tortor, tortuosus, tortus, Vide Torqueo.

Torue, Vide Toruus.

Torus, masc. sec. Pościel/łoże.

Torulus, li, diminut. Łóżko.

Torale, lis, Deká ná łoże.

Torus item, Mięśiste ciáło gdźie máło kośći á wiele mięsá. Venarum tori, Miąższość á ociekłość żył gdy ná niektórych mieyscách żyły pełne krwie yákoby ye nádął.

Torosus, a, um, Mięśisty/żylowáty.

Torosa, Ziele yest nam nieznáyome.

Toruus, a, um, Srogi/a/e. Torua facies, Sroga twarz. Toruus uultus idem, Intueri toruo uultu, Srogo ná kogo weyzrzeć. Torui oculi, torua frons, Srogie oczy.

Toruitas, toruitatis, Srogość.

Torue aduerbium, Srogo. Torue aliquem inspectare, Srogo po oku ná kogo poglądáć.

Toruum aliud aduerbium pro torue, Toruum tueri, Srogo/krzywo poględáć.

Tot plurale, gen. om. indeclinabile, in utroq; numero, Ták wiele Quot homines tot sententiæ, Yáko wiele ludźi ták wiele rozumów/co głowá to rozum.

Totidem indeclinabile, Tákże wiele/też tylko. Bis totidem, Dwá kroć ták wiele.

Toties aduerbium, Tyle kroć/ták często. Toties quoties scribitur, Tyle kroć/yle kroć. Quoties ibis, toties magis placebit. Ym częściey poydźiesz tym śie bárziey będźie podobáło. Quotiescunq; idem.

Totus, a, um, Cáły/wszistek. Totæ ædes, wszystek dóm.

Totis ædibus tenebræ, Po wszistkim domu ciemnośći.

Hodie toto non uidi die, Przez cáły dźień/etc.

Totos hos menses quietum reddam, Przez cáłe ty mieśiące vkrócę vspokonę. Ne lacus totus effluat, Aby wszystek staw nie wypłynął. Tota erras uia, Bárzo błądźisz.

Totum & partes contraria, Totus displiceo mihi, Samem sobie omierzł. Tota mole corporis totoq; pondere nituntur.

Tota mente incumbere in curam aliquam, Wprzeymie śie ná co vdáć. Toto pectore aliquem amare, Z sercá y z duszę/ serdecznie kogo miłowáć.

Totis uiribus, Wszistkiemi śiłámi. Noster totus est, Wszistek nász yest/ nam prawie z práwey myśli przyiáźny.

Toxicum, toxici, neu. se. Jad którym strzały nápayáyą.

T ante R.

Trabalis, Vide Trabs.

Trabea, æ, Stároświeckie królewskie odźienie. Quo genere uestis & augures etiam utebantur.

Trabeatus, a, um, W tákowym odźieniu chodzący.

Trabs, trabis, uel trabes, trabis, gen. fem. Bałk. Plana trabs, Płáski rowny bałk który ociosány yest.

Trabicus, a, um, ut nauis trabica, Łódź z wielkich bałków vczyniona.

Trabalis, le, Bałeczny.

Trabalis clauus, Bałeczny gózdź.

Tracto, Vide Traho.

Trachali, appellantur muricum ac purpuræ superiores partes.

Trachea, Vide Trachys.

Trachys, g. m. Latine asper, Ostry niegłádki/á/e.

Trachea uel Trachea, æ, siue Trachia pen. prod. Rurká przez którą dech wychodźi/ płuczna álbo dechowá żyłá.

Trachoni, Góry w Gálileyi niepłodne.

Trachelum, li, siue Trachelus media pars est naualis ueli cuius summa Carchesium nominatur, Sipont.

Trachina oppidum Campaniæ, nunc Taracina.

Trachyna ciuitas Thessaliæ.

Trachonitis, dis, gen. fe. pars Iudeæ inter montem Libanum & Lacum Tiberiadis sita.

Tractatus, tractatim, tracto, tractus, Vide Traho.

Trado, traditio, Vide Do.

Traduco, tradux, traductio, traductor Vide Duco.

Tragacantha, Drzewko y gumi z tegosz istego drzewká Dragagantum zwánego.

Tragea, Insula ex Cycladibus.

Tragema,atis,Tragemata in plurali gen. neut. Wet/poślednie potrawy/ ſer/owoc Macrobio authore, Latine Bellaria.

Tragium ſiue Tragonis,genus fruticis in Creta,Lentiſco ſimilis.

Tragos,gen.maſc, Latine Hircus, Kozieł.

Tragelaphus,Zwierzę kozłowi álbo yeleniowi podobne.Hircoceruus.

Tragopogon latine,Hirci barba, Kozła brodá.

Tragos item nomen herbæ.

Tragœdia,æ,fem.prim. Stároſwiecki wymysł ſpráwowánia gier/w ktore známienitych ludzi yáko krolow/Xiążąt/rycerzow/etc. oſoby bywáły w wodzone/ych ſpoſoby y obyczáye byty okázowáne/ſrzodek gry bywał pyſzny okázáły/ále koniec ſmutny.Tragœdias agere,Prouerbium,Wadzić ludzie/ nieſpokoynie żyć/zwády á zámieſzánia yákie záczynáć.

Tragicus,ci,Poetá ktory tákowe gry piſze y ſpráwdá.

Tragicus,a,um,adiectiuum, ut Actor tragicus, Sprawcá/wywodziciel Trágediy.

Cantus tragici,Trágeckie pienie.Tragicum ſcelus,Okrutny uczynek.

Tragice aduerbium,Surowie/pyſznie/ nádecie/też okrutnie.

Tragœdus, di, Ktori tákowe gry ſpráwuye.

Tragopa,genus auis in Ætyopia.

Tragopogon,Vide Tragos.

Tragoriganon herba CC.

Tragula,læ,fem.prim. Stároświecka broń rohátinie podobna. Tragulam inijcere, prouerbium eſt,Dolum aliquē ſtruere.

Tragula item,Rybny ſák/też kłomia.

Tragum,tragi,Nieyáki rodzay żytá.

Tragum etiam genus piſcatoriæ retis,Calep.ſine authore.

Tragus genus conchæ & item genus ſpongiæ.

Tragurium inſula in mari Adriatico adiacens Dalmatiæ.

Traha,hæ,fem prim.Sanki álbo ſzlifá yáko nie ktorzy zową.

Traho,trahis,traxi,tractum,trahere,Ciągnę/wiodę/niekiedy odwłoczę/mieſzkam.In ius trahere aliquem,Przed prawo pociągnąć/pozwáć.Trahit ſua quenque uoluptas,Káżdego ſwa roskoſz wwodzi/ma káżdy w czym ſie oſobliwie kocha.De medio aliquem trahere,Z pośrzodku wywlec.Ex puteis aquam trahere, Czerpáć/wyciągáć. Magnes lapis ferrum ad ſe allicit atque trahit,Ciągnie do ſiebie. Trahere penſa, przą́ść.

Trahere uitam,Żyć. Trahere bellum, Długo woynę wlec. Trahere animam, Żyć.

Curæ trahunt diuerſæ animum, Rozmáyite prace umysł roſtárgniony czynią. Amici,diei partem ad ſe trahunt, K woley przyiacielom nie máło dnia ſie w niwecz obróci.

Alimentum maternum trahere dicitur agnus,Ssáć.Ad defectionem trahere,Ku odſtaniu wieść. Cariem trahere, Pleśnieć.

Colorem rubicundum trahere,Rumiány być.Trahere cōiecturam ex aliqua re,Domyśláć ſie.Fortunam tutam trahere,Spokoynie żyć.In diuerſum me trahit hæc res,Roſtárgnionym mie czyni.In ſuā trahere ſententiam, Ná ſwe mniemánie przeciągáć.

Trahitur e cœlo natura hominis,Idzie z nieba/etc.Noctem per pocula & uario ſermone trahere, Cáłą noc piyąc á mowiąc y to y owo ſtráwić.Originem a Rege trahere,Z krolewskiego pokolenia przodek mieć.

Pallorem trahere,Blednąć.Rubiginem trahere,Rdzewieć.Situm trahere,Pleśnieć. Trahere ſpiritum,Bráć w ſię dech. Studio laudis trahi,Chwałą być lektan/mrzeć ná chwałę. Victoriam ſecū trahit, Gdzie on yeſt tám też y zwycięſtwo yeſt.

Trahax,trahacis,gen.om.Rapax obſoletum.Trahere uoluptatem pro frui, Plaut.

Tracto,as,are,act.prim.frequentatiuum, Vstáwicznie ciągnę/ hándluyę / obchodzę ſie czim obieram ſie w czym / też cześtuyę/czczę. Male nos tractauit,Po diable nas uczcił/ źle nas uczęſtował.

Acerbius & durius aliquem tractare, Przyſurow á przykroſzym ſie s tim obchodzić.

Tractare aliquē liberaliter Hoynie kogo częſtowáć.

Qui autem tractant Muſicam,Terent. Ktorzy ſie około ſpiewánia obieráyą.Artem aliquam tractare, Obieráć ſie w yákim rzemieśle.Scelerate & inſidioſe tractare, Niecnotliwie á zdrádliwie ſie s kim obchodzić.Manum tractare,Vstáwicznie w ręku mieć.

Pecuniam

Pecuniam tractare, Z pieniądzmi się obchodzić/dawać y wydawać pieniądze. Rem suam minus cogitate tractare, Nie barzo s rozumem swą rzecz sprawowáć. Tractare se recte in munere aliquo, Rządnie się sprawowáć w yakim vrzędzie. Tractare rem aliquam, Sprawowáć/pisáć. Vulnera tractare, Leczyć rány. Tractare historiam, Historią pisáć.

Tractatus, a, um, participium, Sprawowány/hándlowány/też częstowány/czczony. Liberalius tractatus, Hoynie częstowány. Male tractatus, Zlie częstowány / álbo zlie sprawiony/zlie nápisany.

Tractatus, huius tractatus, m. q. Sprawienie/zrządzenie/też popisánie/Kśięgi yákie/dowód/prowadzenie á pismem ośięgnienie rzeczy yákiey.

Tractatio, onis, uerbale, Obierânie w czym. Vt tractatio armorum, Obierânie się w zbroyách.

Tractatio Philosophiæ, Obierânie się w naukách. Tractatio tibiarum, Cic. ab auríspicibus non accipiunt tractationem tibiarum, sed a musicis, Vczą się z piszczałkami obieráć/piskáć/etc.

Tractus participium, a traho, Ciągniony/rośwliekły. Tractã & fusam orationem opponit Cicero contortæ & acri.

Tractus, huius tractus idem quod spacium, regio, plaga, kráyiná/kręs/położenie ziemie á kráyiny ktorey.

Tractus etiam, Ciągnienie/ście/ yechánie/ ciąg.

Tractus pro tractatu, Plin. ut in tractatu pisce uiuentium Theophrastus tradidit, Yako Theophrástus w tych xięgách násisał.

Tractabilis & hoc tractabile, Latwi / powolny/ciągły. Pelagus tractabile, Morze spokoyne/pogodne ku żeglowániu. Non tractabile cœlũ, Niepogodna chwilá. Homo tractabilis, Powolny człowiek.

Tractabilitas, fem. tert. Powolność/ ciągłość.

¶Intractabilis, le, Niepowolny/ nieciągły też niedotkniony/w ręke nie wzięty.

Intractatus, a, ũ, Niewypráwny. ut equus intractatus, Płochy/nieobyeździony koń. Homo intractabilis, Dziwny/ swey głowy człowiek.

Tractatoria organa machinas esse quibus onera subducantur annotauit Calep. ex Vitruuio.

Tractim aduerbiũ, Yednym ciągiem/pędem/strichem/długo bes przestanku.

¶Composita, Abstraho, abstrahis, pen. cor. abstraxi, abstractum, abstrahere, Odciągam/odwodzę/odrywam. Aliquẽ ab amico abstrahere, Oddalić kogo od przyiaciela.

A malis abstrahere, Od złości odciągnąć.

A literis abstrahere, a conspectu abstrahere.

Abstractum apud Dialecticos quod consideratur sine subiecto, Calepinus.

¶Attraho, Przyciągám. Attrahere & allicere, Przywábić. Tu ipse tibi hoc accersiuisti atq; attraxisti malum, Sameś się w to nieszczęście przyprawił. Attrahere & reddere animam, Dycháć y oddycháć.

¶Attrecto, as, are, frequentatiuum, Dotykam/ymuyę. Noli me attrectare furcifer, Nie dotykay się mnie szubienico. Attrectare uxorem alterius noli, Nie dotykay się cudzey żony.

¶Attrectatus, huius attrectatus, Dotykánie/mácánie.

¶Contraho, Sciągam wespołek/zbieram/gromádzę/márszczę.

Contrahere æs alienum, Zadłużyć się.

Contraxit frontem, Zmárszczył czoło.

Contrahere & dissipare contraria, Cõtrahere omnia in unum locum, Ná yedno mieysce zgromádzić. Contrahere aliquot personas ad aliquod negotium, Zwieść wespołek kilká osób ná yáką spráwę.

Contrahi in commodis amici pro contristari, Zásmucić się.

Illud contractum est sua culpa, Sam się w to wpráwił.

Contrahere ad colloquium, Wespołek zwieść ná rozmowę. Virtus contrahit amicitiam, Cnotá przynośi przyiacielstwo. Animum contrahit musica, Zásmuca. Contrahere amicitiam, Siąć s kim przyiaźń.

Contrahere matrimonium, Ożenić się.

Contraxit matrimonium inuito patre Ożenił się nád wolą oycowską.

Certamen contrahere, Hadrunek nástronić.

Cõtrahere sibi causam mortis, Sam sobie być przyczyną śmierci.

Inimicitias contrahere, Nieprzyiaźni nágrodzić.

Morbum contrahere, W chorobę wpáść

Contrahere aduersam ualetudinem ex re aliqua, Przyść w chorobę z ukotórey rzeczy.

Tempus contrahere, Skrócić. Triſticiã contrahere, Záſmucić. Vela contrahere, Zagiel ſpuścić.

Opes contrahuntur indies, Co dźień to ſie bogactwo vmnieyſza.

¶Contraho item ſignificat, Obchodzę ſie s czym yáko s kupiectwem / s rzemięſlem.

Cum aliquo contrahere, Smówić s kim.

Contractæ res, ut: quemadmodum geſta & contracta eſt cognoſcatis, Yako ſie rzecz dźiałá y źięłá / vznaycie.

¶Contractus, a, um, participium, ut contractus exercitus, Weſpołek ſięty / zgromádzony.

¶Contractus nomen ex participio, Ciáſny Vt contracta manus, Skurczona ręká.

Contractior introitus, Ciesnieyſzy wchód.

Spacioſum contractum contraria, Ciáſno.

Contracta & aſtricta eloquentia, Contractiores noctes, Krótſze noci. Contracta paupertas, Skurczone vboſtwo.

¶Contractus item huius contractus, Smowá / skupienie / kupia.

¶Contractio, onis, fem. tert. Skurczenie Smárſczenie / sktócenie. Contractio neruorum, Skurczenie żył.

Superciliorum contractio, Zmárſczenie powiek.

Contractio frontis idem. Cotractio pagine, Wąskość / ciáſność. Contractio animi ex metu mortis, Záſmucenie / etc. Effuſio animi & contractio, contraria, Vkrotnienie.

Contractione breuius fieri uel longius Sciągnieniem / etc.

¶Contractiuncula, læ, diminutiuum, Vt Contractiunculæ quædam animi, Smutek á treſtánie niektore vmyſłu.

¶Contrecto, as, are, Dotykam / mácam / ymunę co / rucham. Contrectare aliquid animo, Rozwáżáć / rozmyśláć.

¶Contractatio, onis, Pomácánie / zmácánie.

¶Detraho, Sciągam / ſeymuię / zwłoczę / zrywam.

Nido detrahere fœtus implumes, Z gniazdáż zebráć. De collo detrahere, Sciągnąć zerwáć z ſzyie. Detrahere annulum de digito, Pierſcień z pálcá zerwáć. Detrahere torquem homini, Łáńcuch nieprzyiacielowi z ſzyie ſerwáć. Aliquid alteri detrahere vwlec. Ex ſumma detrahere, Z ſumy vwlec. De fama alicuius detrahere Vwłóczyć komu czći.

Detrahere de authoritate Senatus cui opponitur onerare ſenatum ſummis laudibus, Vwłóczyć yem powáżności / mniey o nich trzimáć.

Laudem detrahere, Źle dźierżeć o kim. Fidem uerbis alicuius detrahere, Nie wiele dźierżeć o czyiey powieśći Detrahere honorem debitum alicui aut honori alicuius, vwłoczyć komu czći álbo powinney podćiwośći komu nie chcieć wyrządzáć. Vt illum ab illa iniuria detraherent, Aby go z tey krzywdy wyięli. Aliquem de cœlo detrahere, Odwieść kogo od yego ſláchetnego przed ſię wźięcia.

Detrahere alicui calamitatem, Wywieść kogo z nędze.

¶Detractio, onis, Sięcie / ſciągnienie / zewleczenie. Detractio alieni, Złodźieyſtwo / vwleczenie cudzich rzeczy. Detractio moleſtiæ, Vlżenie / odelżenie.

¶Detractor, detractoris, Vwłoczyciel / to yeſt omowcá / złorzecznik.

¶Detracto, ſeu Detrecto, as, are, frequentatiuum, Zbraniam / przećiwiam ſie nie chcę. Vt Detractare pugnam, Nie chcieć ſie potykáć.

Detrectare militiam, Nie mieć chuci ku żołnierski służbie.

Aduerſæ res etiam bonos detrectant, Przećiwne rzeczy tez dobre ludźie vniżáyą y w zgárdzenie przipráwiáyą. Nam Detrecto aliquando ſignificat male tractare ſeu maledicere.

¶Defugio, deuito, recuſo, nego, detrecto ſynonyma ſunt.

¶Detrectatio, onis, Zbrániánie / wymawiánie ſie z czego.

Detrectatio militiæ, Zbrániánie / niechcenie ná służbę żołnierską.

¶Detrectator, oris, Zbrániácz / ten ktory ſie czego zbrania.

Detrectator laudum ſuarum, Zbrániáiący ſie ſwey właſney chwały.

¶Diſtraho, Rozdźieram / rozpráwiam. Metapho. Przedawam / cdkiwam kupier / rozpuſzczam precz towáru do ludźi. Diſtrahere & dilacerare, Rozedrzeć.

Diſtrahere coherentia, Spięte rzeczy roſpráwić.

Diſtrahere exercitus in diuerſiſsimas regiones, Rozſádźić / rozdźielić. Rem aliquam diſtrahere, Odwłóczyć. Diſtrahuntur animi in contrarias ſentẽtias, vmyſły rozmáycie ſzwáyą roztárgnione.

Diſtrahere

Ditrahere hominis industriã in plura studia, Roztárgnąć yego vmysł rozmáytimi naukámi.

Distrahit mediã Asiam Taurus mons hoc est separat, Dzieli. Distrahere merces, Rozprzedáć kupie.

¶Distractus, a, um, Rostárgniony/a/e.

¶Distractio, Rostárgnienie/oddalenie/oderwánie.

¶Extraho, Wyciągam/ wymunę/wywłóczę.

Vi aliquẽ in publicum extrahere, Gwałtem przed obliczność wszech wywlec. Extrahere se ex aliquo negotio, Wyrwáć się z yákiey spráwy.

Tollere atq; extrahere cupiditates radicitus, Swą wolą á rospustę z gruntu wykorzenić.

Extrahere ex animis assensionem, Pochlebstwo z vmysłów wyráźić. Extractum certamen usq; ad noctem, Aż się do noci bitwá przewlekłá.

Extrahere in annum rem aliquam, Do roku odwłóczyć.

¶Extractorius, a, um, Wyciągáyący. Plin. Extractoriam uim habet, Wyciągáyącą moc ma.

¶Pertraho, Przeciągam/przewłóczę. Pertraxit eum secum in castra, Námówił go s sobą do obozu. Pertrahere aliquem in suam sententiam, Przeciągnąć kogo ná swe mniemánie.

Pertrahere uitam, Przewliec ná długi czás żywotá.

¶Pertracto, as, are, frequentatiuum, Vstáwicznie przeciągam/ dotykam/ mácam. Pertractare bestias manibus, Pogłaskáć/etc.

¶Pertractare per translationem, Dobrze się rozmyślić/rozważyć którą rzecz. Omni cogitatione pertractans, Dobrze rozważáyąc. Pertractatas res habere, Dobrze wyłożone/ z gruntu wywiedzione/etc.

Pertractatio, onis, Pomuśnienie/pogłaskánie/też rospráwienie. Poëtarum pertractatio, Vstáwiczne czytánie poetow. Pertractatione omnium rerum publicarum.

¶Protraho, Odwłóczę. Protrahere & differre.

¶Protraho item, Pociągam / powłóczę/ álbo wywłóczę. Nudi in medium protrahebantur, Nágo ye przed oblicznością wyciągano. In conuiuium Sextũ Cominium protrahi iussit.

Eo ipso timore ad iudicium protraxit, Ná sąd pociągnął/etc.

¶Retraho, Powściągam/ zádzierżawam/ná zad też odciągam. Ex fuga retrahere, Z vciecki powściągnąć. Aliquem a studio retrahere.

Scipio Annibalem in Africam retraxit, Wstoczył go záś ná zad.

¶Retractus, a, um, participium, Ná zad powściągniony/zádzierżany/a/e. Et retractus nomen ex participio pro remoto Dáleki. Liui. Retractior a mari trium milium passuum in circuitu murus erat, Opodal był od morzá/etc. Retracti fugitiui dicuntur cum reprehenduntur, Zádzierżeni/poymáni. Tranquillus reprehensos dicit.

¶Retracto, as, are, frequentatiuum, Vstáwicznie zápowściągam/zádzierżawam też odwoławam.

Aliquid retractare, Odmienić / odwołáć co.

Largitiones retractare, Powściągnąć ych záś ná zad odmienić vmysł swóy. Diligenter retractare, Pilnie rozważáć. Sæpe secum retractare ac recogitare.

¶Retractans participium siue nomen ex participio, Odmieniáyący / odwoławáyący/też z nowu przeyzrzány. Vt retractatius opus, Z nowu pilnie przeyzrzáne xięgi.

Retractatio, onis, Odmienienie/odwołánie Cic. Sine ulla retractatione, Bes którego odmieniania.

¶Subtraho, Vymunę/vwłóczę/kradnę. Aliquid alicui subtrahere, Vkráść. Subtrahere se, Vkráść się. A curia se subtrahere, Od dworu się wyposáżyć Famæ subtrahere, Czći vwłóczyć. Se labori subtrahere, Chronić się roboty. Cum iudicio eum mors subtraxit.

¶Intertraho, Z pośrodku wywłóczę/ wyciągam.

¶Obtrecto, Gánię/ omawiam kogo/źle o kim dzierżę/mówię przeciwko komu. Obtrectare legi, Przeciwko státutowi mówić. Obtrectare aliquid, Smiać się z czego.

¶Obtrectatur impersonale, Cic. Si obtrectabitur utar autoritate senatus. Obtrectator uerbale, Omowcá.

¶Obtrectatio, onis, f. t. Omówká/ náśmiewánie. Tantum abest ab obtrectatione inuidiæ, Nie się o to nie bóy áby mu kto miał ná oczy wyrzucáć nieżyczliwość. Obtrectatio laudis, Gánienie,

Traiectum ciuitas in Hollandia, Vtrich po niemiecku zową.

Traiicio, traiectus, traiectio, Vide Iacio.

Tralatitius, Vide Transfero in Fero.

Trallis urbs Lydiæ & alia in Phrygia declinatur tantũ plur. nominatiuũ & accuſatiuum in is habens.

Trallianus, a, um, poſſeſsiuum, Kto ztámtąd yeſt.

Trama, æ, gen. fem. Wątek. Subtegmen alias.

Trames, tramitis, gen. maſc. Scieſzká.

Tramitto, is, ere, pro tranſmittere, Vide Mitto.

Trano, Vide No.

Tranquillus, a, um, Spokoyny cichy/a/e/ też beſpieczny.

Tranquillum ex irato facere, Vskromić/ vbłágáć czyi/gniew. Tranquillum eſt, Cichy wiátr mamy.

Nox tranquilla, Cicha noc. Locus tranquillus, Spokoyne mieyſce. Tranquilla res eſt, Dobrzeć/dobrze ſie dzieye.

Tranquille aduerbium, Spokoynie/Cicho.

Tranquillo, aliud aduerbium, Zá cichey pogody.

Tranquillitas, atis, fe. tert. Spokoyność/ cichość.

Maris tranquillitas, Cichość morská. Locus quietis & tranquillitatis pleniſsimus, Bárzo ſpokoyne mieyſce.

Tranquillo, as, are, Vſpokoyam/koyę. Perturbare & Tranquillare contraria.

Trans præpoſitio accuſatiui caſui ſeruit Przes/zá.

Nuncijs trans mare miſsis, Posławszy poſły zá morze.

Tranſactor,		Tranſigo.
Tranſalpinus,		Alpes.
Tranſcendo,	Vide	Scando.
Tranſcribo,		Scribo.
Tranſduco.		Duco.

Tranſcindo, Przerzezuyę. Inuſitatum.

Tranſcurro, tranſcurſus, Vide Curro.

Tranſdo, tranſdis, ere, Veteres dixerunt pro tradere.

Tranſenna, næ, Okno álbo okienko máłe w oknie ſzkláne okno.

Tranſenna etiam, Kratká álbo ogrodek z máłych/ szczebelków vczyniona ktora przed okno wyſtáwiáyą á przes nię z domu wyglądáyą.

Per tranſennam aſpicere, Prouerb. Z dáleká yákoby prze ze mgłę pátrząc.

Tranſennã itẽ pro laqueo, miáſto powrozá. quidam uolunt apud Plaut. accipi.

Tranſeo, tranſitio, tranſitus, Vide Eo.

T ante R.

Transfero, translatio, translatitius Vide Fero.

Transfiguro, transfiguratio, Vide Figura.

Transfugio, transfugium, transfuga, Vide Fugio.

Transfundo, transfuſio, Vide Fundo.

Transgredior, transgreſsio, Vide Gradior.

Tranſiectus, pro Traiectus a traijcio participium, Przerzucony/ przeſzuſtniony.

Transfigo, transfixus,		Figo.
Transfluo,		Fluo.
Transformo,		Forma.
Transfreto,		Fretum.
Tranſigo, tranſactus,		Ago.
Tranſilio,		Salio.
Tranſiungo,		Iungo.
Translator,		Fero.
Tranſmigro,	Vide	Migro.
Tranſmitto,		Mitto.
Tranſmoueo,		Moueo.
Tranſmuto,		Muto.
Tranſnato,		No. as.
Tranſno,		No as.
Tranſnomino,		Nomen.
Tranſpono,		Pono.
Tranſporto,		Porto.
Tranſueho,		Veho.
Tranſuerbero,		Verbero.

Tranſnauigo, Vide Nauigo uel nauis.

Tranſpadanus, a, um, Z oney ſtroney rzeki Pado mieszkáiący.

Tranſplanto, as, are, Przeſádzam szczep z yednego mieyſcá ná drugie. Alibi quam in Biblijs non legi.

Tranſquietus, id eſt ualde quietus, Plaut. Inſolens.

Tranſrhenanus, a, um, Z oney ſtrony Rhenu rzeki leżący.

Tranſtra, tranſtrorum, gen. neut, plurale tantum, Łáwy álbo przetry ná ktorych ſiedzą żeglarze wiosły robiąc.

Tranſtra item, Poprzeczne łaſki ná ktorych poſowę kłádą.

Tranſtyberinus, a, um, Zá rzeką Tyberym leżący.

Tranſuado, as, are, uado traijcere, Przebrnąć / przepráwić ſie przes brod. In Biblijs tantum legitur.

Tranſuerſus, tranſuerſarius, Vide Tranſuerto in uerbo uerto.

Tranſulto, as, are, a trans & ſalio compoſitum, Przeskakuyę.

Transſumptio, onis, fem. ter. figura eſt apud Rhetores quam Græci Metalepſin uocant cum rem ex alio ad aliū transmouemus.

Tranſuo, tranſuis, tranſui, tranſutum, tranſuere ex trans & ſuo cōpoſitum, Ygła przetknąć / przeſzyć.

Tranſuolo, Vide Volo, as.

Trapes, trapetis, maſc. tert. uel Trapetum trapeti, neut. ſec. mola olearia, Oleyny młyn, oleyna ſtępá / báran álbo práſá.

Trapetus, ti, maſc. ſec. idem.

Trapeza, gen. fem. Latine Menſa, Stół.

Trapezita, tæ, maſ. prim. Latine numularius, Mincá / monetnik. Vide ſupra.

Trapezus, trapezuntis, oppidum in ponti Cappadocum.

Trapezuncius, a, um, Kto ztámtąd yeſt.

Trapezophoron, ri, Cic. ad Gallum lib. 7. cap. 24.

Trapezophoron ſignum erat ſacerdotibus cuiuſdam huius nominis, qui cum alio Coſmo nomine omnia ſacra Mineruæ adminiſtrabat.

Tranſimenus, Lacus in agro Peruſino.

Traſton ſpecies Ammoniaci thuris, C C.

Traulus, li, maſ. ſe Latine balbus τραυλὸς Záyąkáłá / ktory ſie záyąká / nie może przetko wimawiáć.

Trebia, æ, fem. prim. Rzeká we włoſzech nie bárzo opodal od miáſtá Placenciey przi ktorey Rzimianie od Annibaleſa porażoni ſą.

Trebia item ciuitas Celtiberorum in Hiſpania, unde Trebellicum uinum, Ktore ſie tám rodzy.

Trebula oppidum non longe ab urbe Roma.

Trebulanus, a, um, adiectiuum.

Trecenti, æ, a, Trzyſtá.

Treceni, æ, a, idem.

Tredecies aduerbium pro ter decies, Trzynáſcie kroć.

Trechecedipnum mendoſe legitur apud Iuuenalem, pro Rechedipno.

Tremo, tremis, tremui, tremere, neu. tert. Drżę / trzęſę ſie. Tremo horreoq; poſtquam aſpexi hanc, Animo tremere, Okrutnie ſie wylęknąć.

Tremens, trementis, Trzeſący ſie / drżący. Vt tremente calamo, Drżało mi piorko w ręku.

Tremere etiam ſignificat, Bać / zlęknąć ſie.

Tremendus, a, um, Boyázny / ſtráſzliwy / a / e.

Tremebundus, a, um, Drżący / boyący ſie / a / e

Tremebundior comparatiuum.

Tremiſco, is, ere, Wzdrigam ſie od czego / wylękam ſie.

Tremefacio, is, ere, Przeſtráſzam kogo áż wezdrżi. Tremefacta libertas, Zádrżáłá / zátrzęſłá ſie wolność.

Tremulus, li, maſc. ſec. Drżący / trzęſący ſie. Flamma tremula, Płomień mygáyący ſie. Manus tremula, Drżąca ręká.

Tremor, tremoris, maſ. tert. Drżenie / trzęſienie / Boyaźń / ſtrách.

¶ Compoſita, Contremo, contremis, pen. cor. contremui, cōtremere, & contremiſco, is, ere, Zadrżeć / wezdrgnąć ſie od ſtráchu. Cuius in mea cauſa nunquam fides uirtusq; contremuit, Ktorego wiárá y cnotá w moyey rzeczy nigdy nieſzwánkowáłá.

¶ Intremo & Intremiſco idem, Pertremo & Pertremiſco idem.

Trepido, as, are, neut. prim. Boyę ſie / drżę / trzęſę ſie od ſtráchu. Maxime trepidatū eſt in oppido, Niewymowny ſtrách był ziął miáſteczko.

Trepidare etiā, Kwápić / kwápiąc / s boyáźnią cocżinić.

Trepidatio, onis, Boyaźń / lanie álbo boyáźliwe kwápienie. Trepidationem facere, Wſtráſzić kogo / w boyaźń przipráwić.

Trepidus, a, um, pen. cor. Boyázny / drżący od boyaźni. Trepidus metu, Trzęſie ſie od boyaźni. Res trepida, Stráſzliwa / boyáźliwa rzecz. Trepidi rerum ſuarum, Bárzo ſie boyą o ſwe rzeczy.

Trepide aduerbium, Boyáźliwie / boyáźnie álbo nieśmiele / drżąc.

Trepidanter aliud aduerbium, Boyáźliwie s wielkim ſtráchem.

¶ Intrepidus, a, um, Nieboyázny / śmiáły / beſpieczny / a / e.

¶ Intrepide aduerbium, Nieboyáźnie / śmiele / beſpiecznie.

Trepondo, indeclinabile, Quintil. lib. 1. cap. 9. obſoletum.

Tres & hæc tria pluralis numeri nomen numerale, Trzi.

Trium literarū homo, id eſt, fur, Złodziey. Apud Plau. Sed alias contrarium ſignificat nempe ingenuum & generoſum hominem, Vide Eraſ. in Chiliad. Tribus uerbis, Trzemi słowy / to yeſt kilkiem słow yáko nakrocey.

Tredecim indeclinabile, Trzinaśćie.

Treſuiri, orum, idem quod triumuiri.

Treſsis, huius treſsis, com. trium aſsium uel tres aſſes. Trzy áſses ważący. Homo treſsis, Prouerbium, id eſt, contemptiſſimus homuncio, Lichotká/nędzá. Vide ſupra quid ſit Aſsis.

Treua ciuitas Germaniæ, Hamburg po niemiecku.

Treuiri, treuirorum, maſc. Lud niemiecki w biskupſtwie trewirskim á po częśći też Veſtuali & Luceburgenſes Auguſta treuirorum, Miáſto Trewir.

Triambi qui terni ex proſcenio loquebantur, Feſtus.

Triangulus, trianguli, Trzigránny állo trzi kątny/nieco zwłaſzcza o trzech kąciech álbo grániach.

Triangulus ager, Rola ná ksztalt trzech gráni leżąca.

Triangularis, & hoc triangulare idem, Trzigránny.

Triarij, triariorum, maſc. Namężnieyſzy á nayzbroynieyſzy huf żołnierzów v Rzymianów/ktorzy ná zad w ſzyku ſtawáli/á oſtátnia potrzebę gdzie gwałt potrzebował záſtępowáli/yáko v nás krolewski dwór/álbo hetmáński huf. Hinc prouerbium res ad triarios redijt, Rzecz przißłá ku wielkiey niebeſpieczności/etc.

Triarchus, maſc. Stárſzy żeglarz w okręcie Triremis zwany. Galieynik állo Hetman.

Tribochi uel Triboni populi Germaniæ in Alſatia in Epiſcopatu Argentinenſi.

Tribrachus pes conſtans ex tribus breuibus ſyllabis notatur ſic ◡◡◡

Tribulum, li, neut. ſec. uel Tribula, læ, fe. prim. Koláſa/ſzlifá/wóz álbo ſánie do młocenia żytá. Nam uehiculis olim frumenta in areis terebantur, quemadmodum apud nos flagellis excutiuntur.

Tribularium, Mieyſce do chowánia tákowego naczinia.

Tribulis, Vide Tribus.

Tribulus, tribuli, pen. cor. maſ. ſec. Nieyáki rodzay oſtu o trzech ſzpicach Nam Tribulos Græce idem eſt quod latine Murex, Żelázo o trzech rogách. Vide ſupra.

Tribulus etiam, Wodny orzech rogáty / álbo morski oſet.

Tribunal, pen. prod. tribunalis, neut. tert. Sędziego ſtolec.

Tribunus, tribuni. m. ſ. Woyski/ też poſeł ziemski.

Tribunus plebis, Woyski poſpólſtwá/ ku obronie poſpolitego człowieká obrány/ktorego dóm w nocy y we dnie otworem ſtał/áby káżdy prętki á gotowy przyſtęp miał do niego. Nam non unius generis fuit Magiſtratus, & is magiſtratus Romæ ſacroſanctus erat, Przećiw vrzędowi temu żaden nie śmiał vſzczipliwego słowá rzec/álbo ſie w naymnieyſzey rzeczy przećiwić.

Tribunus militaris, Rotmiſtrz/álbo Hetman nád tyſiącem drabów állo alias naywyżſzego Hetmáná namieſtnik. Huic parebant Centuriones, Rotmiſtrze tego poſłuſzni byli. Ille legato, Hetmánowi álbo naywyżſzemu porucznikowi. Legatus conſuli, Hetman Burmiſtrzowi był poſłuſzen.

Tribunus, Græce Chiliarchus.

Tribuni ærarij, Naywyżſzy podskárbi/v nas może być zwan podskárbi koronny.

Tribunitius, a, um, Co ku woyskiemu należy. Vt tribunitia dignitas, Woyska doſtoyność.

Tribunatus, huius tribunatus, maſcul. q. Páńſtwo woyskie/hetmáńſtwo/ podskárbſtwo/etc.

Tribuo, tribuis, tribui, tributum, tribuere act. tert. Dawam/dáyę/dopuſzczam/też życzę komu. Tribuere fidem alicui, Dáwáć komu wiárę/to yeſt wierzić. Huic nec laus magna tribuenda eſt, Cic. Nie owſzeki z tego ma być chwalon. Multum tibi tribuunt, Wiele o tobie dzierżą. Primas alicui tribuere, Przodek komu w czym dáwáć.

Libenter alicui tribuere, Życzliwym być. Cui ſecundum fratrem plurimum tribuebat, O ktorym on więcey po brácie dzierżał/naywięcey ſie nań ſpuſzczał. Honorem tribuere, Czcić/ ważyć. Officium alicui tribuere, Chuć á záchowánie komu okázáć. Operam Reipub. tribuere, Rzeczypoſpolitey ſłużić/ pożitku yey przyſtrzegáć. Tempus alicui rei tribuere. Czáſu á chwile ná co nie żáłowáć. Valetudini aliquid tribuere, Zdrowia ſzánowáć. Veniam tribuere, Odpuśćić.

Tributum eſt imperſonale, Cic. id quod optimo cuique natura tributum eſt, Z przirodzenia dano yeſt.

Tributio, onis, uerbale, Przywłaſzczánie/ przipiſowánie czego komu.

Tributum, tributi, neut. ſec, pen. prod. Dány polór/podátek/ ſzos.

Tributus, maſc. apud Plautum idem.

Tributarius, a, um, Hołdownik / czynſzownik.

¶Compoſita

¶Compoſita, Attribuo, attribuis, attribui, attributum, attribuere, Przipiſuyę przywłaſzczam/przyſądzam. Aſcribere & attribuere idem.

Attribuere ſibi ſoli, Sámemu ſobie przywłaſzczáć.

Attribuere cauſam calamitatis alicui, Przyczynę niefortuny komu przypiſowáć. Attribuere crimen pro imputare, Quod is te lædit attribuas Seruilio, Iż ten ták przećiw tobie yeſt/álbo iż ćie obráźił/to przypiſuy Serwiliuſowi.

Attribuere pro dare & fidei committere, Liu. Eiq; ſacra omnia exſcripta exſignataq; attribuit, Polećił. Timor quē mihi natura pudorq; meus attribuit, Boyaźń y ſrumieźliwość ktora nam z przyrodzenia yeſt/etc.

Attributæ pecuniæ, Położone/przywłaſzczone pieniądze.

¶Attributio, onis, Przywłaſzczenie/przypiſánie.

¶Diſtribuo, Rozdáyę/podźielam/ rodźielam.

Id diſtributum eſt ſane ex ſententia, To yeſt owſzeki rozdano wedle myśli. Cauſam diſtribuere, Spráwę rzeczy ſwey rozdźielić ná kilká ártikułow álbo częśći. Exercitus per ciuitates diſtribuere, Rozłożyć po mieśćiech.

Diſtribuere partibus & in partes, Ná częśći rozdźielić.

Ortæ leges & diſtributæ ab Athenienſibus in omnes terras, Rozeſzły ſię po wſzech páńſtwách.

¶Diſtribute aduerbium, Rozdźielnie. Diſtribute ſcribere, Iáſnie co piſáć/dźieląć ná pewne częśći.

¶Diſtributor, oris, maſc. tert. Podźielcá rozdźielcá/ ſzáfarz/álbo obroczny.

¶Diſtributio, onis, Rozdźielenie/rozłożenie czego ná częśći.

¶Pertribuo, Dáyę. Publice teſtimoniū pertribuerunt, Iáwnie mu świádectwo o tym dano.

¶Retribuo, Oddawam.

¶Retributio, onis, Oddánie. In Biblijs tantum legitur.

Tribus, huius tribus, m. q. Cech/też pokolenie álbo rozłożenie á rozdźielenie ludu ná pewne częśći. ſicut Romæ principio populus diuiſus erat in tres partes Taciēſes, Rānenſes & Luceres quas tribus uocabant, poſtea aliæ additæ erant uſq; ad quindecim, V nas tribus w mieśćiech może być zwano bráctwo/ cech / burſá/rotá/ miedzy ſliáchtą powiát/álbo woyewodztwo.

Tribulis, huius tribulis, pen prod. maſc. Ktory do cechu/ bráctwá tákież powiátu y woyewodztwá należy.

¶Contribulis, huius contribulis, Cechowybrát / Z yednego bráctwá / powiátu/etć.

Tribulis etiam idem aliquando quod contribulis, ut tribulus tuus eſt, Z yednego cechu obádwá.

Tribuarius, a, um, Bráćki / cechowski/powiátowy/a/e.

Tributim aduerbium, Po wſzech cechách/ od powiátu do powiátu/ od bráctwá do bráctwá.

Tributum, Vide Tribuo.

Trica, æ, Apuliæ oppidum.

Tricæ, tricarum, fem. Włocháćiny/ yákie v nog gołębiom álbo kurom bywáyą. Metaphorice, Záwády/omieſzkánie / też niepożyteczne niczemne rzeczy. Tricæ Apianæ, Prouerbium, Niczemne /wſzeteczne powieśći.

Tricæ equinæ, Kośy w grzywách v koni.

Tricor, tricaris, tricari, deponens, Łádá co wſzetecznie mowię/ſzczebiecę.

¶Compoſita, Extrico, extricas, pen. cor. are, Wywikłáwam / roſprowadzam. Metaph. Wybawiam/rozwięzuyę. Extricare ſe ex aliqua re, Wypleść / wydrzeć ſię z ktorey rzeczy.

Extricare ſylueſtrem agrum, Wyplenić wykorzenić záróſłą rolą.

¶Extricabilis, le, Co łatwie może być roſprowádzono/ wywikłano.

¶Inextricabilis, le, Ták zámotány /zwikłány/zátrudniony. że trudno może być rozwikłan /nierozwikłány/a/ e.

¶Intrico, as, are, Wpłatam / wmotawam wwikławam/etć. Metaphorice. Zátrudniam.

Triceni adiectiuum plur. numeri a triginta g litera in c mutata, ſicut pro uigenti uiceni.

Triceni, Po trzydźieśći/álbo trzydźieśći á trzydźieśći. Diſtributiuum eſt.

Tricenarius, a, um, Trzydźieſtny/a/e. Tricēteni, Trzyſtá á trzyſtá.

Tricencies aduerbium, Trzyſtá kroć.

Triceps, tricipitis, omn. O trzech głowách.

Tricerberus, magnus cerberus, CC.

Triceſimus, a, um, Trzydźieſtny/a/e. Triceſimo quoq; die, Ná kożdy trzydźieſtny dźień.

Trichia,æ,genus piscis.

Trichilum,li,pen.prod. Nieyákie naczinie o trzech wárgách/álbo gębách.

Trichomanes,Ziele/namurna rutá. Alias capillus ueneris,Aptekárze polytrechon zową.

Trichrus,ri,masc.nomen gemmæ.

Tricies aduerbium a triginta, Trzidzieści kroć. Ad tricies lis æstimata,id est, ad tricies centena millia sestertium,Oko-ło ośmi á ośmidziesiąt złotych álbo talerów.

Tricies octies , Ośmkroć y trzidzieścikroć.

Triclinium,triclinij,neut.se.Kownátá/salá álbo gmách do yedzenia. Latine discubitorium,nam ueteres tribus ad conuiuium lectis utebantur & iacentes cœnabant,Trzi łóżká álbo vsłáne zedelki ná trzi gráni/ták bywáły v stárych rostáwiáne że trzy strony ogradzáły/czwarta wolna byłá/w pośrzedku prożny plác ná ktorym stoł stał/ okoloż tego ná przerzeczonych zedlách vsłánych s nogámi wespolek siadáli y yadáli. Sternere triclinium,Przikryć/ przirządzić co potrzebá do siedzenia zá stoł.

Triclinarium idem quod Triclinium.

Triclimorum lecti,Zedelki do siedzenia zá stoł.

Triclinaris & hoc triclinare, Kownátny/ co zwlaszczá zależy ku siedzeniu za stoł.

Triclinarius,idem.

Trico,triconis,masc.tert.morosus, contentiosus,Dziwak/zwádliwy. Obsoletum.

Tricolon,neut.pen.pro. Latine trimembre, O trzech członkách ártikulech álbo, częściách.

Tricongius,masc.Przezwisko yednego Mediolánczika Nouellus zwánego ktory zá ras k woley Tyberiusowi Cesárzowi tres congios wypił. Vide supra quid sit Congius.

Tricornium,tricornij,& hic & hæc tricornis, & hoc tricorne , O trzech rogách.

Tridacna genus magnorum Ostreorum,C C.

Tridens,tridentis,om.ter. O trzech rogách żelázo.Sceptrum neptuni,Wszeláka rzecz ktora trzi szpice/rogi/álbo końce ma.

Triduum,tridui,neut.sec.Trzidni. Toto triduo abfuit a domo, Przes cáłe trzi dni nie postáł domá.

Triennis,& hoc trienne, Trziroczny/a/e.

Triennium,triennij,Trzi látá.

Triens,trientis,masc.sec.Trzecia część wszelákiey rzeczy/też lwartnik może być rzeczon. Hoc est Assis, Vide As. Hæres ex triente, Dziedzic ná ktorego przipáda trzecia część máyętności.

Vsura triens,Lichwá cztery miesiące trwáyącá/ná káżdy xiężyc z trzech czterech yeden czynsz od głowney summy,ostátnie ośmi xiężycow ktore tu wespolek se czterma pierwszemi miásto ásem bywáya ráchowáne)są wolne/to yest ná kożdy rok cztery platy od yedney głowney summy.

Triens etiam,Mienicá/pienądz/ważący trzecia część ássis.

Triens item genus uasis potorij, Kubek/ kwartá.

Triental,trientalis,neut.uasis genus tertiam partem sextarij capiens.

Trientalis,etiam & hoc trientale,Co trzecią część ássis w sobie osięga. Vt si As in duodecim pollices diuidatur, Ná dwánaście wielkich pálcow. Iam triens erit Cztery palce.Trientalia folia , O trzecią część stopy wzwysz wielkie/to yest ná czterech wielkich pálcách álbo no piąci pálcách ynszych/to yest ná prawey dłoni.

Trieris,huius trieris,fem. Latine Triremis dicitur Galea,Okręt o troyich rządzich wiosł ná yedney łáwie nárządzonych.

Triearchus idem quod Triarchus, Vide supra.

Trieteris,huius trieteris,uel dis,pen.pro. fem.idem quod triennium,Czás trzech lat.

Trietericus,a,um,Trzileтni/a/e.

Trieterica,orum,plurale tantum, Swięto Bogá Bacchusá ktore we trzi látá bywáło obchodzono.

Trifariam aduerbium,Troyáko/ troyákim obyczáyem.

Trifaux , trifaucis , tres fauces habens.

Triferus,a,um,Trzikroć w rok owoc rodzący.

Trifidus,a,um,pen.cor. Trzicześny/ trziszczepny/to yest/ná trzi części się szczepáyący/ dzielący/a/e.

Trifolinum

Trifolinum uinum dictũ a nomine agri, C C.

Trifolium, trifolĳ, herba, Koniczyna. Vel planta Leonis, Lwia stopá.

Trifur, trifurcifer, Vide *Fur*.

Trifurcus, a, um, Trzirożny/ o trzech końcách/ yáko widły o trzech zębách.

Triga, gæ, fem. prim. Wóz/ wásąg w ktorym trzi konie yeden podle drugiego wprzężeni ciągną/ tez konie tyż iste ktore ciągną. Trigæ uocantur.

Trigarium, trigarĳ, Bitwá álbo mieysce ná ktorym się ná tákowych wásągách stárośwyeckim obyczáyem potykáyą.

Trigarius, trigarĳ, masc. sec. Woźnicá tákowym wásągiem rządzący.

Trigemini pluraliter tantum, Troyáczy/ to yest trzey zá raz vrodzeni/ álbo trzey bliznięta wie.

Trigemina porta quædam Romæ dicta est.

Trigemmis, huius trigemmis, masc. tert. Gáłąská winna o trzech pączkách.

Triginta indeclinabile nomen numerale, Trzidzieści.

Trigesimus, a, um, Trzidziesty/ a/ e.

Trigla genus piscis qui a nostris Mulus dicitur & Barbo, Toporek.

Trigles, itis, lapilli genus.

Trigon, trigonis, genus pilæ.

Trigonus, trigoni, masc. sec. Latine triangulus, Trzirożny/ trzikątny. Vide supra.

Trigonalis, le, idem.

Trilinguis, & hoc trilinguæ, qui tres linguas habet, Trzy yęzyki máyący/ álbo vmieyący. Vel qui aliud dicit, aliud cogitat Sipont. sine autore.

Trilix, Vide *Licium*. Aliquando idẽ quod triplex.

Triniacrus pes constans ex tribus longis syllabis, notatur sic – – –

Trimatus, Vide *Trimus*.

Trimestris, & hoc trimestre, Trzimiesięczny/ trzimiesiące stáry.

Trimetrum carmen constans tribus pedibus.

Trimodium, trimodĳ, Trzi miáry w sobie máyący.

Trimodia, æ, idem.

Trimorion, Latine quadrans rei in duodecim partes diuisæ.

Trimus, a, um, Trzirocżny/ trzi látá máyący/ trzelętny/ a/ e.

Trimulus, a, um diminutiuum.

Trimatus, huius trimatus, Stárość o trzech lat.

Trimixsos lucerna ad tria ellychnia ferenda, C C. Kágániec o trzech knociech.

Trinacria, fem. id est, Sicilia, Trinarcris idem.

Trinepos, pen. cor. trinepotis, masc. Abnepotis filius, Wnukowego syná wnuk.

Trinoctium, trinoctĳ, neut. sec. Trzy nocy yedná po drugiey.

Trinoctialis, le, Trzinocny/ a/ e.

Trinus, a, um, idem quod tres significat, Trzey.

Trini distributiuum, Trzey á trzey.

Trinundinum, Vide supra in dictione *Nouem*.

Triobulum, li, Nieyáka monetá máley wagi.

Triobolus, mas. Podły.

Trioboli homo, Niczemny człowiek/ nie stoyi zá trzi pieniądze.

Triobolaris, re, Podły/ niczemny/ trzipieniężny/ a/ e.

Triones, masc. Boues aratorĳ antiquis dicti sunt, Robotne/ rolne woły. Vnde septemtriones sydus cœleste, Wóz/ gwiazdá niebieská.

Triophthalmus genus lapilli.

Triorches, triorchis, herba, Wielka Centaurea.

Triorchis auis ex accipitrum genere.

Triparcus, a, um, Bárzo skąpy. Plaut, inusitatum.

Tripartitus, a, um, siue Tripertitus, Ná trzy części się dzielący. Tripertita bonorum ratio, Cic.

Tripartito, siue Tripertito, aduerbiũ, Ná trzy części.

Tripartinum dicebatur summa cœnarum lautitia ex tribus piscium ferculis.

Tripedalis, & hoc tripedale, Trzistopny/ ná trzech stopách.

Tripedalis latitudo, Szerokość trzistopná.

Tripedanus, a, um, idem.

Tripes, tripedis, Trzinóg / o trzech nogách.

Triplex, triplicis, om. ter. Troyáki. Triplici modo, Troyákim obyczáyem. Triplex pugna, Troyáká bytwá/ po trzy rázy zwlaszczá będąca.

Triplex quoddam tabellæ genus apud Marcialem.

Triplaris, id est, Triplex, Troyáki. Calep. sine autore.

Triplus, a, um, idem quod triplex.

Tripliciter aduerbium, Troyáko/trzikrotnie In Bibliis tantum.

Triplico, as, are, Troyákuyę / troyáko czinię.

Triplium uas simile canistro, CC.

Tripolis oppidum in Africa, & aliud in Syria.

Tripolitanus, a, um, adiectiuum.

Tripolium, tripolii, herba uulgo Turbit dicta.

Tripondium pondus trium Assium, Sipont. sine autore.

Tripontium Vmbriæ oppidum.

Triptotum, pen. prod. Nomen tantum tres casus habens.

Tripudium, tripudii, neut. sec. Taniec/ skok/krzik/ wesele. Cum tripudiis solenniq; cantu, Táńcuyąc y ochotnie śpiewáiąc.

Tripudium solistium, in auguriis dicebatur cum offa ex ore pulli ceciderat, Nam tripudium dicitur quasi terripauium, Vderzenie/trząśnienie ziemie pilnie bo tego Augures strzegli gdy karmia z gęby ptakóm padalá.

Tripudium inde ponitur pro ipso Augurio.

Tripudio, as, are, neut. prim. Táńcuyę/ skáczę.

Tripus tripodis, masc. tert.

Tripoda, dæ, fem. prim. idem quod Tripes, Trzinog. Aliquando pro mensa, Miásto stolá ná ktorym popowe álbo mniszki Apollinis prorokowáli Delphis. unde ex tripode dictum prouerbium, Gdy co zá pewne á zá istą prawdę chcemy mieć. Et in certaminibus præmia quondam fuerũt tripodes, Miedziáne gárnce o trzech nogách.

Triquetra, træ, uel triquetrum, tri, Trzigránny álbo trzikątny kształt.

Triquetra etiam dicitur Sicilia.

Triquetrus, a, um, idem quod scilicet trianguli formam habet

Triremis, huius triremis fe. Galea/ Okręt o trzech rzędzięch wiosł nárządzony.

Treis pro tres per ei diphtongum aliquando in accusatiuo legimus apud Antiquos.

Tris Latine Ter. Trzikroć. In compositione auget Trifur, Bárzo wielki złodziey.

Trias, triadis, Liczbá trzi w sobie osięgáiąca, troycá.

Trisulcum, Co ma trzy wierzchy / trzy wynioslości albo zagony. Vide supra.

Trissago, trissaginis, herba eadem quæ & Chamedris, Gamanderlin po niemiecku.

Tristega, orum, in Bibliis trium contignationum ædificia, Trzy przętry.

Trismegistus, masc. Latine ter maximus, Bárzo wielki. Nomen Mercurii in Ægypto qui Rex, Sacerdos, & Philosophus fuit.

Tristis & hoc triste Smutny/a/e. Tristis & mœstus, Smutny y żałosny. Tristis oratio.

Tristissimum nuncium, Bárzo smutne poselstwo.

Tristes iræ, Trapiący/nędzący człowieká.

Exta tristia, Wnętrzności smutne rzeczy známienuiące.

Succus tristis, Niewdzięczny / brzitki sok.

Tristis aliquando, Srogi/okrutny/surowy.

Tristis iudex, Surowy srogi sędzia. Accipio tristis, Teren. Smutnie skromnie. etc.

¶ Pertristis, e, Niewymownie smutny.

Tristiculus, a, um, Przismutnieyszy.

Tristitia, Smutek/troská/żáłość.

Tristitia & letitia, Seueritas & tristitia, Srogość. Deducere a tristitia, Mitigare tristitiam, Pociészić. Tradere se tristitiæ, Troskáć się.

Tristificus, a, um, Troskliwy állo troskę s smutkiem przinoszący.

Tristor, tristaris, tristari, deponens, Smucę się/trosczę się. In Bibliis tantum legitur ¶ Contristor, Zásmucam się/ zatroskawam się.

Tristo, as, are & Contristo, as, are, Zásmucam/troskę á smutek zádáyę.

Trisyllabus, a, um, tres syllabas habens.

Tritauus idem quod Atauus, Vide Auus.

Trithales herba, Die kleyner haußwurtz po niemiecku.

Triticum, tritici, neut. sec. Pszenicá.

Triticeus, a, um, Pszeniczny/a/e.

Triton, tritonis, m. tert. fluuius Africæ.

Tritonis stagnum in quod idem fluuius illabitur, & Tritonia Minerua dicta est.

Triton item Deus marinus Tibicen Neptuni.

Trituro, tritura, tritus, Vide Tero.

Triuenefica, æ, fem. prim. Wielka okrutna czarownicá.

Triuiritim

Triuiritim aduerbium, Od trzech / do trzech mężów/álbo po trzech á po trzech mężách.

Triuium, triuij, Rostánie / mieysce zwłaszczá gdźie sie trzi drógi schodzą.

Triuialis, & hoc triuiale, Pospolity/a/e.

Triuialia uerba, Pospolite słowá. Lingua triuialis, Pospolity język.

Triuia etiam, Bogini Diana.

Triumphus, triumphi, masc. sec. Pięßne kosztowne á známienite wiechánie w miásto Rzym Hetmáná ktorego/ktory sie po zwyćięstwie á po poráżeniu nieprzyiaciol Rzimskich do Rzimu náwrácał wielkim koßtunkiem tákowe wieżdżáne Rzimiáne wiedli / á zá naypierwße á nayznámienitße cżći wyrzażánie poczitáli / Triumph hetmáński álbo zwyćięski wiazd. Qui tot habuit triumphos, Który ták często zwyćięskim obyczáyem w Rzym wieżdżał.

Triumphum deportare aut reportare, Zwyćięski wiazd otrzymać / álbo zwyćięskim sposobem sie do domu wróćić. Ducere aliquem in triumpho, Jętego s sobą wieść w triumfie.

Triumpho, as, are, neut. prim. Triumphuję zwyćięskim obyczáyem wieżdżę. Metapho. Weselę/ráduję sie. Id uero serio triumphat, Terent. Da tego więc sobie hoynie poczyna.

De liguribus triumphauit, Zwyćięstwo otrzimał.

Triumphari impersonale, Liu. Tum primum populi iussu triumphatum est, Meum factum abs te probari triumpho atque gaudio, Żeć sie móy vczinek podoba/wielmi sie weselę y ráduję. Triumphare gaudio cœpit, Począł wielmi wesół być.

Triumpho si licet me latere, lecto abscedere, O bárzo temu będę rad / álbo o moyá rzecz będźie barzo dobra.

Triumphans participium, Zwićięskim obyczáyem wieżdżący.

Triumphatus, a, um, Zwićiężony / porážony po którego poráżeniu zwićięski wiazd yest spráwowan.

Triumphatus, huius triumphatus, Hetmáński po zwićięstwie wiazd.

Triumphator, oris, uerbale, Zwićięzyćiel/ który tákowym obyczáyem wieżdżał.

Triumphale, Co ku tákowemu wiazdu należy.

Vir triumphalis, Który zwićięskim obyczáyem wyechał.

Currus triumphalis, Koßtowny wóz ku wyechániu triumfskiemu należący.

Prouincia triumphalis, Podbita ziemiá pod moc Rzymską co w yechániem Triumfskim potwierdzono y poświadczano było.

Vestes triumphales, Száty ku wiázdu tákowemu należące.

Statuta triumphalis, Słup ku pámiątce w yechánia zwyćięskiego postáwiony.

Triumuir, triumuiri, masc. sec. Jeden ze trzech radnych pánów w Rzimie ktorzi rozmayte vrzędy miewáli.

Triumuiri capitales, Ktorzi mieli moc nád yętemi y złoczyńcami.

Triumuiri mensarij, Ktorzi nád monetą zwierzchność mieli áby odmianá monet dobrze szła.

Triumuiri nocturni, Ktorzi nád strażą zwierzchność mieli. Nam huiusmodi magistratus Romæ fuerunt.

Triumuiratus, huius triumuiratus, masc. q. Zwierzchność / moc práwo á dostoyność tych trzech pánów.

Triuncis, & hoc triunce, a tribus uncijs dicebatur quadrans idem est quod quadrans, Vide supra Terunicius ibidem.

Trixago, trixaginis, fem. eadem herba quæ trissago dicitur.

Troas, troadis, fem. Kráyiná mnieyßey Asiey/ która przed tym Troyá byłá zwána/ pográniczna Hellesponto y Mysiey w ktorey miásto Ilium álbo Troyá było/ też miásto nád Hellespontem w teyże kráyinie.

Trochæus, trochæi, masc. sec. pes constans duabus syllabis longa & breui, notatur sic ◡ –

Trochilus, li, masc. Máły ptaßek. Alias regulus, Królik.

Trochlea, æ, fem. prim. Koło/kołowrot álbo wał/ którym nieco ná górę wyciągáią/ yáko są nád studniámi/ żórawie/ wáły/ y koła.

Trochum, trochi, genus sellæ, Festus.

Trochus, trochi, masc. sec. Cyga/ kruglica/ wertalka álbo wartáczká/ dźiecinna grá. Alias Turbo.

Trochulus,li,dimin.Krugliczká.

Trochiſcus,trochiſci,aliud dimin. & ſignificat,Máluczkie okrągle áptekárskie kołaczki.

Troezene quadriſyllabum oppidum Peloponeſi in ſinu Argolico.

Troezena regio in minori Aſia.

Troglodytæ populi Ætiopiæ,W yáskiniach álbo w skáłách mieszkáiący.

Troia regio minoris Aſiæ eadem quæ Troas,adis,unde Tros,Troyáńczyk.

Troianus,a,um,Troyáński,a,e.

Troicus,a,um,& Troius,a,um,idem.

Troia etiam accipitur,Miásto ſámego miástá Troyáńskiego.Et genus ludi puerilis, zápáſnictwo młodych chłopiąt.

Troiugena,næ,Troyáńczyk.

Tropeus,tropei,maſc.ſe.Który kogo rwie/ zá włoſy pociąga / álbo co tákowego wyrządza/s trzaskiem ſie precz odwráca yákoby o tym nic nie wiedział.

Trophæum,trophæi,neut.ſec. Znák niektóry ná pámiątkę otrzymanego zwycięſtwá nád nieprzyiacielem vczinony. A τροπῆ hoc eſt hoſtium conuerſione, Metaph. Triumph/ zwycięſtwo.

Tropia plurale tantum,neut. Latine nutricia,Záplátá á oddánie zá dobrodzieyſtwo wychowánia y wićwiczenia.

Tropis,huius tropis,fe. Łodzne dno.

Tropus,tropi,maſc.ſec, Latine dici poteſt modus figura,conuerſio, uel potius motus uel mutatio , Przemienienie/ obrocenie gdy z włáſnego známionowánia ku niewłáſnemu bywa słowo które przemieniano álbo obrácano , Huius ſpecies ſunt Metaphora , Allegoria, Catachreſis, Metalepſis,&c.de quibus ſuis locis dictum eſt.

Tropicus,a,um,Obrácáiący/a/e. Et ſunt duo circuli qui dicuntur Tropici, Dwá cyrkłá ná niebie ná których ſie słońce obráca álbo ráczey przywráca y odwráca . Cancri ſcilicet & Capricorni de quibus in ſphera materiali.

Tropologia,æ,Figura,qua ad emendationem morum dirigitur.

Troſſullum,li,neu.ſe.oppidum Tuſciæ, & Troſſuli eius incolæ.

Troſſulus,li,maſc.ſec.troſſuli, in plurali milites qui ſub Romulo celeres dicebantur,Jezdny ſláchcic / żołnierz.

Troſſulus item idem quod obeſus,ſuccu lentus,opimus,Tłuſty/ ſiádły / mięſiſty/ gnaciſty/tyłowity.

Troximos,maſc.uua edulis quæ cibaria a Plinio uocatur,Grono winá ku karmi á potráwie náleżące nie ku piciu.

Trua,truæ,fem.prim.Drybus/potok / álbo fáská do potaczánia chuſt należąca.

Trulla,læ,fem.prim,dimin.Drybuſek / fáſeczká/ſzáflik.

Trulla item ſignificat uas quo uentris onus deponitur,Szczak.

Trulla item, Czáſzá z ktorey ſie nápiyáyą.

Thrulla etiam cum aſpiratione,Wapienna kielniá.

Truliſſo,truliſſas,truliſſare, Pomuskuię álbo potynkuię wapnem.

Trulliſatio,onis,Potynkowánie / pomuskowánie/gládzenie/porownánie wapná ná ściánách murowánych.

Truleum, id eſt,idem quod trulla,Száflik Obſoletum.

Trucido,truculentus, Vide Trux.

Trudo,trudis,truſi,truſum,trudere , act. tert.Trącam/popycham.

Trudi ad mortem & ad ſupplicium, Być przymuſzan/popychan ná śmierć. Fallacia alia aliam trudit, Jedná chytrość drugą popychá.

Truſatilis,& hoc truſatile, Co trącono álbo popychano bywa.Truſatilis mola, Żárná/ręczny młyn.

¶Compoſita,Detrudo,detrudis,pen. prod.detruſi , detruſum , detrudere, Strącam/ſpycham.

Deijcere ac detrudere, Zepchnąć / zrzucić.

Detrudunt naues ſcopulo, Z ſpycháyą z skáły.

Detrudi de ſaltu agroq; communi, Być zepchniōn z poſpolitey dąbrowy y roley.

Detrudere aliquem ad mendicitatem, Ku żebráninie kogo przyprawić.

Si aliquando neceſsitas nos ad ea detruſerit quæ noſtri ingenij non erunt, Jeśli nas potrzebá k temu kiedy będzie ciſnęłá / co yeſt przeciw náſzemu przyrodzeniu.

In luctum detrudi,W wielki ſmutek á żáłość być wpráwion.

De ſententia detrudere, Z mniemánia álbo przedſię wzięcia zepchnąć.

Aliquem

Aliquē regno detrudere, Z krolieſtwā zepchnąć/wygnąć z krolieſtwá.

¶ Extrudo, Wypycham/wytrącam. Extrudere ædibus uel ex ædibus, Wypchnąć z domu.

Foras extrudere, Wypchnąć precz. Inuitum extrudere, Po niewoley wypchnąć. Domo ſua aliquem extrudere, Tabellarios extrudere, Kwápiąc ye odpráwiáć.

Extrudi & prohiberi contraria, Extrudi per translationem pro abalienari, Byc oddalon od kogo.

¶ Intrudo, Wpycham//wtrącam/ wciskam/ wrażam.

Se inferre & intrudere, Wrážić ſie.

¶ Obtrudo, Przed co popycham/ nád chęć twoię co w kogo wtykam/ á ku wzięciu przymuſzam.

Et quoniam nemini obtrudi poteſt itur ad me, A iż yey nie mogą w nikogo wetknąć/álbo zá nikogo vdáć/do mnie ſię idą.

Nunquam auſus ſum recuſare eam quam obtrudit pater, Terent. Nigdym oycu tey nie śmiał odmowić/ ktorą w mię ociec chce wetknąć.

¶ Obſtrudo, Zákrywam/ zápycham / zátaiam.

Situ obſtruſos & quaſi ſepultos, Pleśnią poſzłe/nákrite á yákoby zágrzebione.

¶ Abſtrudo idem, In ſyluā abſtrudere Do láſá skryć.

¶ Abſtruſus, a, um, nomen ex participio, Skrity/ſchowány.

¶ Abſtruſior diſputatio, Przitrudnieyſzym diſputácia.

¶ Protrudo, Popycham/potrącam przed ſobą.

¶ Retrudo, Ná zad odpycham / odtrącam.

Retruſum adq; abditum, Skrite y zátrudnione.

Trudes dicitur, Zerdź ktorą łodź bywa popychána/ktorą ſie zwłaſzczā rybitw o dno á ziemie zápiera á ták łodź prowádźi.

Trulla, Vide *Trua*.

Truncus, trunci, maſ. ſec. Pień.

Truncus corporis, Ciáło krom głowy.

Truncus homo atq; ſtipes pro ſtupido, Człowiek yáko pień gnuśny/proſtak.

Truncus ægritudinum, Korzeń/mácicá / á przicziny chorob.

Trunculus, li, dimin. Pieniek.

Truncus, a, um, adiectiuum, Ochromiony/ obcięty/niecáły. Trunca manu, Chromą ręką.

Trunco, as, are, act. prim, Obcinam/ ochromiam.

¶ Detrunco idem, Vitem detruncare, Obrzezáć/obciąć. Detruncare alas auibus Skrzidłá ptałow obciąć. Detruncatio, onis, Obcięcie. Detruncatio ramorum, Obſieczenie gáłęzi.

¶ Diſtrunco, Rozcinam/rozſiekam.

¶ Obtrunco, Scinam/zábiyam.

¶ Obtruncatio, Zábicie/ścięcie.

¶ Prætrunco, Naprzod przed tym obcinam.

Truo, id eſt, Onocrotalus apud Cecilium.

Trutina, trutinæ, fem. prim. Wagá / złota waſzká/tez kobá v wazki. Et per translationem ponitur pro iudicio, Miáſto vważenia/rozważenia ſądu. Cic. Quadam populari trutina examinantur.

Trutino, as, are, Ważę. Metaphorice, Rozmyślam/ rozważam/rozbieram ktorą rzecz.

Trutinor, aris, ari, deponens idem.

Trux, trucis, om. tert. Ogromny / okrutny/ ſrogi.

Trux aſpectus, Okrutny wzrok. Truces oculi idem, Trux oris ſonus, truces uenti, trux tactu herba, Oſtre ziele ná dotknienu.

Truculentus, a, um, idem quod Trux, Tigris feris cunctis truculenta, Okrutnieyſze zwierzę miedzy wſzemi zwierzęty.

Truculenter, truculentius, truculentiſsime, Okrutnie/ogromnie.

Truciter, aliud aduerbium idem ſignificat.

Trucitas, trucitatis, & Truculentia, æ, fe. prim. Okrutność/okrucieńſtwo / ſrogość/ ogromność.

Trucido, as, pen. pro. trucidare, Okrutnie zábiyam/ zátrácam. Ferro trucidari.

Trucidatio, fem. tert. Okrutne mężobojſtwo.

Trychnon herba, uulgo Alquaquendi, Judenkirſen/ Boberellen oder ſchlutten po niemiecku.

Trygonon atramenti genus ex uini fecibus.

Tryxalis animal locuſtæ ſimilis ſine pennis.

T ante V.

Tu, tui, uel tis, tibi pronomen, Ty. Tibi eidem, Tobie ſámemu.

Tute, Ty ſam. Tibi eſt domi, Tobie yeſt domá / álbo ty łatwi maß przyſtęp do niego.

Tuatim aduerbiũ, id eſt, tuo more annotauit Calepin. ſine autore.

Tuopte ablatiuus compoſitus a tuus & pte ſyllabica adiectione, Tuopte ingenio, Twym właſnym doſćipem.

Tuba, tubæ, fe. prim. Trąbá.

Tuba ductilis, Miedziána trąbá.

Tuba lignea, Surmá. Sunt enim & ligneæ & corneæ.

Tuba belli ciuilis per translationem, Porwánie / początek / á przyczyná domowey woyny.

Tubicen, tubicinis, maſc. Trębácz.

Tuber, tuberis, fem. priore longa, Guzek / wzdęcie / brodawká.

Tuber in arboribus, Sęk. Metaphorice pro quouis tumore, Miáſto wßelákiego wzdęcia.

Tubera bina in dorſo habent cameli, Wielbłądowie ná grzbiecie máyą dwá guzy.

Tuber priore correpta arboris genus, Niektóri rodzay drzewá.

Tuber terræ, Grzib.

Tubera, uel Tuberes, Grzyby ktore dobre ſą ku yedzeniu.

Tuber, maſcul. tert. pro fructu arboris.

Tuberculum, tuberculi, dimin. Máły guzek.

Tubero, as, are, eſt tubera proferre, Calep. ſine authore.

¶Extubero, as, are, Nádymam / wyſádzam ſię ná wierſch.

Tuburcinor, aris, atus ſum, ari. raptim comedere, Prętko / łákomo zrzeć. Obſoletum.

Tubus, tubi, maſ. ſec. Gliniána Ryná ku vwodzeniu á vpußczániu wody.

Tubos etiam uiſcerum dicimus.

Tubulus, li, dimin. Ryneczká. Et quondã parietibus huiuſmodi Tubuli erant incluſi per quos calor in Triclinia aut fumus extra ædes ſpirabat, Kominek.

Tuceta, tæ, fem. pri. Páſtet / potráwá drápánym mięſem vczyniona.

Tudertum, tuderti, oppidum in ducatu Spaletano in Italia.

Tudicula, læ, inſtrumentum ſeu ſtylus quo uaſis ſigna imprimuntur, Zeláżo / dłuto / piątno do cechowánia kłód / beczek / y ynſzych ſędów należące.

Tuticula item, Wielga wárzechá. Aliĳ uolunt eſſe, Stępká do bicia oleyu.

Tudiculo, as, are, Przybiyam / przypalam cechę. Metaphorice, Porußam. Obſoletum.

Tudites, id eſt, Mallei, Feſtus.

Tudito, as, are, lucri gratia negotium agere, Obſoletum.

Tueor, tueris, tutus uel tuitus ſum, tueb, dep. ſec. Brónię / záchowawam / ſtrzegę. Arientem tueri, Tuendam habere ædem W obronie ſwey mieć. Ædificia tueri, W ſwym poruczeniu mieć / dáchy y gmáchy opátrowáć.

Dignitatem tueri, Doſtoyności ſwey ſtrzedz.

Amicitias tueri, Cnotliwie ſię w przyiáźni záchowáć.

Mediocritatem tueri, Srzodku ſię trzymáć.

Munus ſuum tueri, Powinności / vrzędu ſwego ſtrzedz.

Fidem noſtram facile tuebere, Cicer. Łatwie ſię zoſtoniß przy náßym przyrzeczeniu / álbo łatwie temu doſić vczyniß coſmy zá cię przyrzekli. Rempub. tueri, Rzeczypoſpolitey brónić.

Perſonam alicuius dicendo tueri, Zámáwiáć / wczyniać ſię zá kim. Tueri ſe.

Tuto, tutas, are, pro tutari, antiquum Plaut.

Tutor, tutaris, tutari, frequentatiuũ, Vſtáwicznie á s pilnością brónię / opátrzuyę / ſtrzegę. Tutari a frigore.

Tutor, tutoris, maſc. tert. Opiekun / obrońcá.

Tutorẽ teſtamento inſtituere, Opiekunem kogo vczynić ná teſtámencie. Tutores regni, Obrońce królewſtwá.

Tutorius, a, um, Opiekunski / co zwłaßczá ná opiekuny należy.

Tutela, læ, fem. prim. Opieká / obroná / yáko ſierot.

Filius eius paruus qui tibi in tutelam datus eſt, Który w opiekę yeſt poruczón. In tutela alicuius eſſe, W opiekunſtwie czyym być.

Tutelæ fundorum idem ſignificat, Grúnic opiekun.

Tutelaris, & hoc tutelare, Vt tutelaris Deus qui & aduocatus dicitur. Procurator / rzecznik. Calepinus ſine autore.

Tutelaris, tutelarĳ, maſc. ſec. Száfarz / máyący która rzecz w poruczeniu.

Tutamentum, tutamenti, neut. ſec. Bronienie / ſtrzyżenie / opiekunſtwo.

Tuitio, onis, idem, Tuitio ſui Cic. Bronienie ſámego ſiebie.

Tutus, tutior, tutiſsimus, Beſpiecżny od nieprzyiacieli. A perfidia tutus, Tutus a ui, Beſpiecżny od gwałtu. Tutus ad omnes ictus, Dobrże vbrány przećiwkó káżdemu ſtichowi.

Tutum conſilium, Pewna beſpiecżna rádá

Tutus locus, portus tutiſsimus, receptus tutiſsimus, Beſpiecżne vſtąpienie. In tuto eſſe, Ná beſpiecżnym mieyſcu być. Tuto eſſe pro in tuto.

Tuto aduerbium, Beſpiecżnie. Tuto & ſine metu, tuto & libere.

Tueor aliquando ſignificat, Pátrzę. Et id proprie.

¶Compoſita, Contueor, contueris, contuitus, & contutus ſum, contueri, Poglądam.

Contueri in cœlum, Pátrząć w niebo. Contueri oculis.

¶Contuens, contuentis, participium, Poglądáyący/a/e.

¶Contuitus, huius contuitus. Poyzrzenie / poglądnienie. Veſter iſte in me oculorum animorumq; contuitus, Wáße to ná mie oczi y vmysłów wáßych obrócenie. Intueor, Wzglądam.

Qui alterum incuſat probri ipſum ſe intueri oportet, Kto komu w czym winę chce dáć / muśi ſam w ſię dobrże weyzrzeć.

Terram intuens modeſte, Spuśćiwßy pokornie oczy k ziemi. Intuemini paulilper animis iuuentutem, Mieycie baczenie ná młódź. Veritatem intueri, báczność mieć ná prawdę.

Aliquid intueri & intento animo, Pilnie co vważyć. Hos ego tum animo intuebar, Ty ya ná ten czás ná myśli miałem. Aliquem coram intueri, Oblicżnie ná kogo patrząć. Huc atq; illuc intueri, J tám y ſám oczy wrázić.

¶Intueri & contemplari aliquem, Poględáć.

¶Intutus, a, um, pen. prod. nomen a tueor pro defendo, Niebeſpiecżny/ a/e. Vrbs intuta, Niebeſpierżne miáſto. Intutum eſt ſcribere ſtylo, ut uetuſtiſsimi prodiderunt, Nie yeſt beſpiecżno/etc.

¶Intuitus, huius intuitus, maſ. q. Weyzrzenie/oblicże.

¶Obtueor, Oglądam.

¶Obtutus, huius obtutus, Obeyzrzenie/ oglądánie.

¶Obtueor, obtueris, obtuitus, uel obtutus ſum, obtui, idem.

¶Obtuitus idem quod obtutus, ſic & Contuor, intuor, idē quod contueor & intueor, contuoſi oculi dicuntur in anguſtum coacti continentibus palpebris, Feſtus.

Tugium oppidum in Heluetijs antiquū Po niemiecku Zug.

Tugurium, tugurij, Chálupá/ kmieći chyż.

Tuguriolum, dimin. Chálupká/chyżik.

Tuliſurgium putatur eſſe ciuitas Germaniæ quæ Brunßwig dicitur ad Viſurgim, &c.

Tulit Vide Fero

Tullios, alij dixere eſſe Silanos, alij riuos alij uehementes proiectiones ſanguinis arcuatim fluentis, Feſtus.

Tullum, uel Tullium oppidum leucorum in Luturingia,

Tum aduerbium temporis, Ná ten czás Tum ei placebat, Ná ten czás mu ſie podobał.

Tum autem hoc timet ne deſeras ſe, Tego ſie tez obawa/ etc. Tum demum coactus cum multa indignitate, Jednák ná oſtátek muśiał s wielkim gniewem.

Tum aliquando eſt copulatiua particula & frequenter ſequitur dictionem cum, Cum minus quiddam uel magis generale proponit, Tum uero maius uel minus generale finitiuo fere iungitur, Vide cum, tum, deniq;, Ná koniec Tum uero, Nád to/ k temu tez. Non tum demum incipit lex eſſe ſcripta, ſed tum orta eſt, Nie dopiero w ten czás poczina/etc.

Tumba, bę, Locus in terra concauus, Jáskinia / skałá w ziemi. Item ſepulchrum, Grób.

Tumeo, tumes, tumui, tumere, neut. ſec. Spucham/wzdymam ſie.

Tumeſco, tumeſcis, tumeſcere, Wzdymam ſie/ſpucham. Tumere per translationem, Pyßnym nádętym być. Inflatus ac tumens animus, Wyſoka nádęta myśl.

Tumefacio, tumefacis, ere, nádymam/ wzdymam/ſpuchło czinię.

Tumor, tumoris, Spuchlinā/ wzdęcie/ állo wzdętość. Tumor animi, Pychá/wyſoka myśl. Tumor rerum, Zámießánie/powſtánie yákich rzeczy.

Tumidus, a, um, Spuchły/wzdęty/a/e. Metaphorice, Nádęty/pyßny.

¶Compoſita, Extumeo, extumes, pe. cor. uel Extumeſco, extumeſcis, extumeſcere, Nápuchnąć/nádąć ſie.

¶Intumeo, & intumesco, idem, Locus intumescens, Podniosłe mieysce.

Tumultus, huius tumultus, Zwádá / huk / krzik á zámieszánie wielu ludzi / też niepokóy / gęstwá / wołánie. Tumultus nocturnus, Nocne wołánie / cekłowánie.

Tumultus proprie significat, Trwogá / álbo okrzik / gdy z przikrá ná służebny lud przidzie okrzik áby byli gotowi.

Tumultuosus, a, um, Zwádliwy / niespokoyny a / e. też pełny zámieszánia y gęstwy. Tumultuosum genus pugnæ, Pełne huku y wołánia.

Tumultuosa & sediciosa uita cui opponitur quieta, Zwádliwy niespokoyny żywot. Tumultuosus nuncius, Strászliwy poseł.

Tumultuose, tumultuosius, tumultuosissime, aduerb. Niespokoynie.

Tumultuo, as, are, & tumultuor, tumultuaris, ari, deponēs. Wádzę / rostyrk czinię / zámieszánie yákie wnoszę.

Tumultuatio, onis, fem. tert. Tłuczenie / kołátánie / niepokóy / tułánie.

Tumultuarius, a, um, ut Tumultuarius exercitus, Woysko z prętká á z nagłá popisáne.

Tumultuarius miles, Niewszykowány lud y ták y owák się tułáiący. Tumultuarius & subitarius miles, Żołnierz z nagła popisány.

Opus tumultuarium, Kwápliwa robotá.

Sermo tumultuarius, Zátłumiona / kwápiona rzecz.

Dux tumultuarius, Hetman s trzaskiem wysádzony.

Tumultuanter aduerbium, idem quod Tumultuose.

¶Pertumultuosus, a, um, Bárzo zwádliwy / a / e.

Tumulus, tumuli, masc. sec. Mogiłá / górá, Abusiue, Grób.

Tumulus honorarius, Próżny / częzy grób / który tylko ná pámiątkę ku czci komu wystáwiony yest. Alias Cenotophium dicitur.

Tumulo, as, are, act. prim. Chowam vmárłego / grzebę.

Tumulosus, a, um, Mogilisty / a / e. ut locus tumulosus, Mieysce mogił y grobów pełne.

Tunc aduerbium temporis de omnibus temporibus dicitur, Tedy / ná ten czás. De præsenti Plaut, Tunc ad eam accede cum potes, Tedy chodź ku niey gdyć się może stáć. De præterito, Virg. Tunc decuit cum sceptra dabas, Ná ten czás się godziło / etc. De futuro, Plaut. Ego tūc adero cum tui uidendi mihi copia erit, Ja ná ten czás będę / etc. Tunc temporis, Ná ten czás. Tunc demum, Dopiero ná koniec.

Tundo, tundis, tutudi, tusum & tunsum, tundere, act. tert. Tłukę / gniotę. Eandem incudem tundere, Prouerb. W yedney nákowádlnię záwżdy tłuc / to yest / yedne á yedne rzecz wszistko prowádzić. Aures alicuius tundere pro obtundere, Zágluszáć kogo wielemownością swą.

Tundere etiam significat, W stępie álbo w moździerzu tłuc.

¶Composita, Contundo, contundis, contudi, contusum, cōtundere, Zbiyam stłukam / zgniatam / álbo też rostłukam / rozbiyam. Contundere aliquem pugnis, Wstrzępáć kogo pięściámi. Contundere & comprimere cor alicuius, Skróćić kogo / vyąć mu sercá. Animum contundere, Vskromić vmysł czy,

Calumniam contundere, Potwarz á przimówkę z siebie zrućić. Contundere iras, Gniew vskromić / vspokoyić. Contundere alicuius facta dixit Plaut. pro superare.

¶Contusus, a, um, Zbity / stłuczony / a / e. Contusæ opes, Vmnieyszone bogáctwá.

¶Contusio, onis. Stłuczenie / zbicie.

¶Extundo, Wybiyam / wytłukam / wytrącam co z czego.

¶Obtundo, Zátłukam / zábiyam / też tępię / tępo czinię / ostrze kázię. Metaph. Zágłuszam / zásmucam / przikrość czinię / złość wyrządzam.

Obtundere mentem, cui opponitur acuere mentem, Záduszáć á zátłumiáć dowcip.

Obtudere aciem oculorū, Stępić ostrość wzroku. Obtudere auditum, Zágłuszić. Obtundere uocem, Chrápkiem vczinić. Obtundere aliquem longis epistolis, Długiemi listy kogo zábáwiáć.

¶Obtusus, a, um, participium, Tępy / nieostry / a / e.

Obtusus animi uigor, Zágłuszony álbo záduszony. Obtusus pugnis, Pięściámi uczbrány.

Obtusum ingenium, Twárdy dowcip. Obtusus uisus, Nieostry wzrok / błáde mdłe oczy.

¶Obtusus etiam legitur sed minus frequenter & usitate.

¶Obtuse, obtusius, obtusissime, Tępo / twárdo / nie ostrym rozumem.

¶Pertundo, Przetłukam / dziuráwię / przebiyam / álbo też rostłukam.

¶Pertusus

¶Pertusus, a, um, Dziuráwy/ przetłuczony/a/e. Pertusum doliū, Dziuráwy/ ciekący ſąd/ fáſá.

In pertuſum dolium dicta ingerere, W niwecz á próžno co komu mówić.

¶Retundo, Odbiiam/odtłukam/ przeciwiam ſie.

Retundere gladios in Rempub. diſtrictos, per translationem, Gwałtowi przeciw Rzeczypoſpolitey gotowánemu zábieżeć.

Retundere quorundam linguam & ſermones, Zátkáć ktorym ludziom gęby.

¶Retuſus, a, um, Participium, ſiue nomen ex Participio, idem quod obtuſus, Stępiony/a/e.

Retuſum ingenium, cui contrarium eſt acutum, Leniwy/twárdy dowcip.

Tunetum, ſiue (ut quidam dicunt) Tunicium, Miáſto w Affrice nie dáleko od Kártáginy Tunis/ Vbi nunc regis Libyci Metropolis eſt.

Tuneteus, a, um, uel tunyſæus, Kto ztámtąd yeſt.

Tungri Germaniæ populi.

Tunica, tunicæ, f. p. Suknia/ żupicá krom rękawów/wſzelákie zwłaſzczá odſpodne odzienie.

Tunica pulla, Grubey fárby ſuknia.

Tunica ima, Koſzulá. Interula olim, Tunicis uti manicatis non ſine probro habebatur.

Tunica manicata, Suknia s rękawy. Tunica arboris, Skórá/ álbo yáko niektorzi zową kori.

Tunicæ oculorum, Powieká.

Tunicæ purpuram laciorem Plinius uocauit latum clauum.

Tunicula diminutiunm, Żupiczká/ ſukienká/ też powieká.

Tunico, as, are, a. p.

Tunica induere, W ſuknią oblec. obſoletum.

Tunicatus, a, um, W ſuknią ubrány/a/e. y ſukniony też może rzec.

Tuopte, Vide *Tu.*

Tueor, tueris, tutum, uel tuitum, tui, quod non eſt in uſu, Pátrzę/ poględuyę. Vide *Tueor, unà cum compoſitis.*

Turba, turbæ, f. p. Zámieszánie ludzi wádzących ſie/nierządna gęſtwá y motánie ludzi. Nam rixa duorum eſt, turba plurium,

Turba item, Tłuszczá/ rotá/ huf/kupá/gromádá/ wielkość ludzi/rzeszá.

Turba prunorum, Rozmáyite śliwy.

Turba uulnerum, Wielkość ran. Plin. lib. 11. cap. 37.

Turbella, læ, diminutiuum, Máła zwádká/ poswarek.

Turbidus, a, um, Zámieszány/Mętny/a/e.

Mare turbidum, Pełne nawálności.

Dies turbidus, Niepogodny dzień. Homo turbidus, Smutny/ pochmurny człowiek.

Liquor turbidus, Mętny. Tempeſtas turbida, Niepogodna chwilá. Turbidum & tranquillum tempus, contraria, Nieſpokoyny/ zámieszány czás.

Turbidus, confuſus, non clarus, tumes, ſynonyma ſunt.

Turbidus, etiā, Dziki/ szalony/wszeteczny.

Turbide aduerbium, Zámieszále/ nierządnie/płocho.

Turbulentus, a, um, Zwádliwy/nieſpokoyny/ płochy/zámieszány/ mętny/ a/e.

Animus turbulentus, Płoche zwádliwe przirodzenie. Conciones turbulentæ, Zwádliwe ſeymy.

Concurſio turbulenta, Nierządne zbiegánie. Mens turbulenta, Tempeſtas turbulenta, Szalony wiátr.

Negotium turbulentum, Nieſpokoyna ſpráwá. Tribunatus turbulentus,

Turbulente aduerbium, Nierządnie/ nieſtátecznie/płocho.

Turbulento, as, are, pro turbare, Apul. inuſitatum.

Turbo, as, are, Mieszam/ſtrászę/męczę/zámieszawam. Pacem turbare, Pokoy zámieszáć.

Capillos turbare, Zieżić włosy.

Turbare fontē, Zámęcić wodę w zdroyu. Turbare hoſtem, Przeſtraszyć nieprziyaciela.

Turbauit mihi animum, Vczynił mię nieſpokoynym.

Turbaſſit pro turbauit antiquum.

Turbor paſsiuum, Smucę ſie.

Turbatum eſt imperſonale, Ter. Neſcio quid profecto abſente nobis turbatum eſt domi, Niewiem co ſie w domu zá zámieszánie ſtáło w niebytności nászey.

Turbatus, a, um, participium, Zásmucony/ zámieszány/a/e.

Turbate, Nierządnie.

Turbator uerbale, Zámieszácz/zwayccá.

Turbatio, Zásmucenie.

¶Compo. Conturbo, as, are, idem, Zásmucam/ Zámieszawam.

Conturbare fortunas ſuas, Vtrácić mányetność ſwą.

¶Conturbatus, a, um, nomen ex participio, Záſmucony/á/e.

¶Conturbatio & conturbator, idem quod turbatio & turbator.

¶Diſturbo, Rozrzucam/rozmietam/rozpraſzam.

¶Diſturbo, diſsipo, diſijcio ſynonyma ſunt.

Diſturbare ac diſsipare omnia, Wſzyſtko roſpróć / rozchwiać / popſowáć.

Ne eſſet nobis ſpacium ad diſturbandas nuptias, Teren. Abyſmy nie mieli czáſu ku rozchwiániu á roſprociu tego weſela.

Tollere ac diſturbare iudicium ambitus.

¶Diſturbatus, a, um, Rozproſzony/rozrzucony. Diſturbata porticus, Pokáżona álbo rozchwiána ód wiátru.

¶Diſturbatio onis, f.t. Rozproſzenie/rozchwiánie / rosmietánie.

¶Deturbo, Zmietam/ zrzucam ná dół/ ſpycham. Deturbare aliquem ex æquo Zrázić kogo z koniá.

Deturbare milites ex inſidijs & ſtationibus, Wyſtráſzyć / wygnać / wyſturmowáć z ych ſtánowiſk.

Deturbare de tribunali, Z ſtolcá zepchnáć. Aliquem ſedibus deturbare, Wypędźić z mieſzkánia kogo. Deturbare poſſeſsione, uel de poſſeſsione, Z dzierżenia wybić. Ex ſpe deturbare, Deturbare de mente.

¶Exturbo, as, are, Wypycham/ wyrzucam/wyrážam/wytrącam

Expellere atque exturbare aliquem, Wypchnąć.

Penatibus exturbare, Z domu wygnáć/ wybić z właſney máyetnoſci.

Exturbare ſede, Z ſtolká zrzućić.

Aliquem foras exturbare. Przede drzwi wypchnąć.

Exturbare homines a poſſeſsionibus. Præcipitem ex prouincia exturbari, S trzaskiem ze ſtároſtwá być wygnan.

Ex numero uiuorũ exturbare, Przed Abrámá posłáć/zábić.

Ex animo ægritudinem exturbare, Ze ſmutku wywieść.

Exturbare mentem alicuius, Zbłáznić kogo.

Exturbare ſpem pacis, Nádzieyę pokoyu ná wiátr obróćić.

¶Interturbo, Zámieſzawam/záwadzam/niepokoy czynię.

Dauus interturbat omnia, Teren. Dawus wſzemi rzeczámi zámieſzawa.

¶Interturbatio, Zámieſzánie / niepokoy / zátrudnienie.

¶Interturbo, & Obturbo, Záſmucam.

Obturbare ſolitudinem alicuius, Sieroctwo czyie záſmućić / o náki niepokoy przyprawić.

¶Perturbo idem, Tez zámotawam/zátrudniam.

Perturbare mentes & animos hominum, Záſmućić.

Perturbare Rempub. Zádáć yáką trudność Rzeczypoſpolitey.

Perturbare ocium.

Perturbare pactiones bellicas periurio, Wyłroczić przećiwko przymierzu.

Perturbatur omnis uitæ ſtatus.

¶Perturbatus, Nomen ex Participio, Záſmucony. Cicero, Nunquam uidi hominem perturbatiorem metu, Nigdym nie widźiał człowieká bárziey ſie wylękłego.

¶Perturbate, Aduerbium, Nieſpokoynie.

¶Perturbator uerbale, maſculinum, Zátrudniciel /zámieſzácz / záſmućiciel.

¶Perturbatrix, uerbale, fœmininum.

¶Perturbatio, perturbationis, uerbale fœmininum. Záſmucenie / niepokoy.

¶Proturbo, idẽ quod deturbo, Wypycham/ wyrážam.

Extra tecta proturbantur, Z domu bywáią wypycháne.

Adſilientem admiſſarium calcibus proturbat, Piętámi odbiia.

Turbaſis genus lapidis CC.

Turbo, turbinis, maſculinum, tertiæ declinationis, Wietrzny wiér/wicher/ wiądł/ ſzturm.

Turbo item idem quod trochus, Kruglicá / y wſzeláka ynſza rzecz ktora okrągła á ku końcowi ſpiczáſta yeſt.

Turbino, turbinas, turbinare, Okrągło á kończyſto czynię.

Turbinatus, turbinata, turbinatum, Adiectiuum, Kończyſty á okrągły / a/e.

Turbinata

Turbinata pyra, Podługowáte końcżyste grußki.

In mucronem turbinatus, Kończysti.

Turbinatior pyris figura.

Turbinatio, turbinationis, generis fœminini. Okrągły/ kończysty ksztáłt yáko grußká.

Turbistum, medicamenti & coloris genus, CC.

Turcæ, generis masculini, Lud in Sarmatia Asiatica / Turci yuß to 263. lat pánuyą tego roku 1563. od pierwßego ych krolá Ottomana ráchuyąc. Quondam obscura et contēpta gens, Dziś in Europa & Asia známienite páństwa trzimáyą.

Turca etiam significat uastatorem, Pustoßyciel/ Kázićiel.

Turduli populi Hispaniæ Bethice quæ nunc granata uocatur.

Turdetani idem, & Turdetania ipsa prouincia ab incolis sic appellatur.

Turdus, turdi, generis masculini, Kramacvogel po niemiecku/po polsku kwiczoły yálowcem sie żywiące ptáży/ krolewcu mieście w Prusiech wiele sie ych kawiáyą/ niektorzy yárząbkámi zową ále nie własnie/bo ty zową łáćinnici Bonosas / niemci Haselhüner.

Turdus etiam, Nieyáki rodzay morskich ryb.

Turdulus, turduli, generis masculini, diminutiuum.

Turdarium, locus in quo turdi aluntur, Calep. sine autho re.

Turdela, turdelæ, generis fœminini, Drozd.

Turgeo, turges, tursi, turgere, neutrum, secundæ coniugationis, Nádymam / nástárzam sie.

Turgere alicui, Przećiwko sie komu odymáć.

Turgesco, turgescis, turgescere, idem.

Turgidus, turgida, turgidum, Nádęty / odęty / nástorzony / Metapho. pyßny / butny.

Turgidus, inflatus, tumens, synonyma sunt.

¶ Composita, Inturgeo, & obturgeo idem significant, Odymam/ nádymam sie.

¶ Deturgeo, deturges, Opádam, Potęchám.

Deturgente Nilo, Plinius. Gdy w nilusie wodá opáda/ potęchá.

Turia, generis masculini, fluuius Hispaniæ, circa Saguntum, Alij Duria, uel Durium uocant.

Turia, planta apud Columellam, libro tertio, capite octauo, mendose legitur, pro Thurea planta.

Turio, turionis, generis masculini, tertiæ declinationis, Gibká zwierzchnia rośczká ná drzewie y náchrośćie.

Turma, turmæ, generis fœminini, primæ declinationis, Hufiec / poczet yezdnych nie máły. Quorum præfectus Decurio dicitur, Rotmistrz.

Turmalis, turmale, Co ku tákowemu hufcowi należy.

Turmatim aduerbium, Po hufcu á ko hufcu/ yeden poczet zá drugim.

Turpis, & hoc turpe contrarium pulchro, & ad corpus & animum refertur, Szpátny / żádny / ßkárády / niepoczesny/ mierziony.

Turpis & miser, Szpátny y nędzny.

Turpis fuga, Szkáráda niepoczesna zelżywa ućiecżká.

Turpe caput, Gruby okrutny łep.

Turpis aliquando significat, Okrutny/ ogromny.

Turpe est, Szkarādzie yest / Niegodzi sie to.

Turpiculus, turpiculi, diminutiuum, Żádniuchny / ßpátniuchny / álbo przißpátnieyßym.

Turpitudo, turpitudinis, generis fœminini, tertiæ declinationis, Szpátnosć / ßkárādosć / też sromotá.

Turpiter, aduerbium, Szkárādzie/ßpátnie / niepocżesnie.

Turpiter se dare, Nie tráfnie sobie począć w czym.

Turpificatus, a, um, Vßkárādzony/ zeßpácony/a/e.

Turpo, turpas, turpare, pro fœdare, Cicero, primo Tuscul. inusitatum.

¶ Deturpo, Szkárādzę / ßpácę.

Poma deturpare rugis dicitur aquilo, Sußyć/wędzyć/ etc.

¶Perturpis, perturpe, Bárzo ʃzkárády.
¶Subturpis, e, Przijádnienʃzym ták wczás cudny.
Turris huius turris, maſ. ter. Wieżá.
Turricula, læ, diminutiuum, fœ. pri. Wieżká.
Turrritus, turrita, turritum, penultima producta, Wyſoki álbo pełny wież.
Vrbes turritæ, Miáſtá pełno wież ná murzech máyące.
Turriti Elephanti, Słonie wieże ná ſobie noʃzący.
Turriger, turrigera, turrigerum, Wieże noʃzący.
Vt Elephanti turrigeri.
Turſio, turſionis, generis maſculini, genus piſcis.
Turtur, turturis tam maſ. quam fe. Synogárlicá.
Turtur etiam, Niektóry rodzay morskich ryb.
Turus, uel taurias, gen. maſ. fluuius Hel uetiæ.
Turunda, turundæ, generis feminini, Odrobiná/ kąſek nieżmiernego chlebá ktore mi kury tuczą.
Turunda item, Mech z chuſty náskrobány ktory w rány kłádą aby ná ſię ropę z ran wyciągał.
Tus, tuſculum, turribulum, Vide Thus
Tuſcania oppidum Tuſciæ, unde Tuſcanenſis.
Tuſcia, fe. prim. Kráyná we włoſzech miedźi rzeką Macra Tybrim á morzem Tyrrheno/ alias Tyrrhenia & Hetruria, La Toſcane po włosku/ ma w ſobie známienite pyʃzne á budowne miáſtá/ Florentiam/ Piſas/ Lucam/ etć.
Tuſcus, a, um, & Hetruſcus, a, um, Kto z tám tąd yeſt.
Tuſculum, generis, feminini oppidum Lacij ſeu Italiæ, non procul a Roma.
Tuſculanum, Wieś á dźiedźiczne ymienie Ciceronowe nád Rzymem.
Tuſcus uicus Romæ.
Tuſsis huius tuſsis, fe. ter. Káʃzel.
Tuſſedo, tuſſedinis, generis feminini, idem, Apul.
Tuſsicula, tuſsiculæ, diminutiuum, Káʃzelek.
Tuſsio, tuſsis, tuſsiui, tuſsitum, tuſsire, Káʃzláć.
Tuſsilago, tuſsilaginis, generis fem. herba quæ tuſsim ſedat.
Tutanus, penultima producta, Deus olim creditus tutor omnium.
Tute, id eſt tu ipſe, Ty ſam/ Vide Tu.
Tutela, tutor, tutus, tuto, tutas, & tutor, tutaris, Vide Tueor.
Tutilina, Dea olim credita, Vt Tutanus.
Tutulus, ornamentum capitis Flaminicarum Calep.
Tuus, a, um, pronomen poſſeſsiuum, a Tu, Twóy/ a/ e.
Tuum eſt, Ná ćię należy/ To bie to przyſtoi.
Tuo arbitratu, Wedle twego zdánia.
Tetigin tui quicquam? Ruʃzyłemći czego twego?
Tui ſtudioſus, Tobie powolny/ życzliwy/ vprzeymy.
Tui charitas, Miłość przećiw tobie.
De tuis unus, Yeden z twoich.
Tua uirtus, Twoyá cnotá.
Pro amicitia tua, Wzgłędem przyjáźniey moiey/ k tobie/ álbo ś tobą.
Tua ſui memoria, Twoye nań ſpomińánie.
Tuo tibi iudicio eſt utendum, Maʃz ſię twego własnego zdánia rádźić.

T ante Y.

Tyana, æ, g. f. Græca ciuitas in Cappadocia.
Tyanæus, tyanæa, tyanæum, & Tyanenſis adiectiuũ, Ex hac fuit Apollonius Tyanæus, Sławny philoſow á mędrzec.
Tyber tyberis, uel tybris huius tyberis m. t. Rzeká we włoſzech przes miáſto Rzym ciekąca wczynaſię in monte Apennino in Tuſcia, alias Albula dictus.
Tyberinus, a, um, Tyberski co zwłaſzczá k temu należy.
Tyberius, Ceſarz Rzymski ktori po Auguſtuſie pánował/ pod ktorym też pan Chriſtus vkrzyżowan yeſt.
Tybur ſiue tyburium urbs non longe a Roma Tyuoli.

Tyburs, tyburtis, ge.om. & hic & hæc tyburs, & hoc tyburte, quod est ex tybure.

Tyburtinus, a, um, idem.

Tydeus, g. mas. dissyllabum filius, Oenei Calidome regis, Vnde Tydides patronymicum, sic dictus fuit Diomedes nam filius Tydei fuit.

Tylus, uermiculus est pluribus pedibus, colore fusco sub lapidibus aut figulinis uasis uiuens, CC,

Tymbra Troadis campus, Ná ktorym Apolinow kośćioł był/ztądze. Tymbræus był zwan.

Tymber fluuius Tymbræ campi.

Tymbus, tymbi, mas. sec. Grob.

Tympanum, tympani, neut. sec. Beben.

Tympanum item uehiculum tectum, Ridwanik/ nákrity wożek/ seu ut alii uolunt, testudo supra radios, Zwono nád kolnemi szpicámi/ to iest kolne zwono.

Tympanum item accipitur pro machina tractoria, Zoraw/ koło álbo kołowrot ktory stapiąc obrácáią á ták ná wierzch co ciężkiego wciągáią.

Tympanum etiam, Misá/ czászá/ álbo stárosświeckie iákieś naczynie.

Tympanista, æ, mas. sec. Bebennicá.

Tympanistria, æ, Bebenniczká.

Tympanistes, æ, idem quod tympanista.

Tympanizo, as, are, Bebnię / biię w beben.

Tympanotriba, bæ, idem quod tympanista.

Tympanites, huius tympanitis, genus hydropisis, Spuchnienie żywotá.

Tympanicus, a, um, Co do bebná zależy.

Tyndarus, m. s. rex Oebaliæ pater Castoris, & Pollucis, Clytemnestræ, & Helenæ, quæ inde Tyndaris, & tyndarides dicitur.

Typhoëus mas. sec. trisyllabum, Stoliman / obrzym álbo stwolin / Titani & Terræ filius.

Typhoëus, a, um, possessiuū tetrasyllabum, Vt tela typhoëa, Verg.

Tymphæi Ætoliæ Thesprotiæ ue populi.

Tympheticus, a, um, & tymphaicus, a, um, adiectiua.

Tympheron siue tymphæ mons apud eos populos & tymphæa urbs Tymphæorum.

Typha, Czypałká / trćinna pałká.

Typhon, thyphonis, Wielki wiátr.

Typus, typi, mas, sec. forma, Przikład wszelákiey rzeczy/ Græca dictio, latine Exemplar & figuram significat.

¶Protypus, pi, latine primum exemplar, Pierwsza figurá / formá / przikład

¶Archetypus, Naypirwsza formá / początek / Vnde Prototypon de quo supra.

Typographus, typographi, mas. sec. Drukarz / tłoczyciel xiąg.

Tyrannus, tyranni, mas. sec. olim idem quod rex, Krol álbo Xiążę. Postea uiolenter & per insolentiam imperans, Okrutnik ktory nie wedle praw ále wedle swego zdánia / bądź práwie bądź bez práwie pánuie.

Tyrannis, tyrannidis, fem. ter. Okrutne besprawne pánowánie.

Tyrannicus, a, um, Okrutny / bezpráwny/ a/e.

Tyrannicum factum, Okrutny bez práwny vczynek.

Tyrannice aduerbium, Okrunie/ besprawnie.

Tyrannicida, dæ, pen. pro. mas. sec. Mezobojcá/ okrutnik ten ktori tyránną á okrutniká zábiia.

Tyrannoctonus, tyrannoctona, tyrannoctonum, idem.

Tyrianthinus, ex Tyrio & Iantino coloribus compositus.

Tyrius, generis feminini, urbs Achaiæ.

Tyrinthius, a, um.

Tyrius etiam nomen fluuiј.

Tyro, tyronis, mas. ter. Nowy żołnierz/ młodzik / nowak / Metaphorice, Wszelki ktory sie dopiero w ktorą naukę wdáie/ Tyro itaq; Młodziak/ zwolennik/ vczeń w nákiezkolwiek nauce.

Tyro ac rudis in re aliqua, Nowotny á iesscze nie ćwiczony vczeń.

Tyrunculus, li, diminutiuum, Młodzyczek/ nowaczek / prostáczek / zwolenniczek.

Tyrocinium, tyrociniј, neut. sec. Vczniowe látá álbo ćwiczenie w nauce rzemięsłá swego/ nowo poczęte ćwiczenie.

Tyrocinium facere, Rzemiesłá swego sztukę mistrzom okázáć / z vczniowych á sposobie bnych lat wynisć.

Ponere tyrocinia, idem.

Tyrocinium nauium, Nowotne używánie wozby ná lodziách.

Tyrocinium animi, Máły rozumek / pierwsza mądrostká.

Tyronnianus, a, um, tanquam a tyrone profectum, Gel. lib. 1. cap. 7. inusitatum.

Tyros generis masculini, latine caseus, Ser.

Tyrocuestis, Zelázo którym co rościeráyą.

Tyros, gen. fem. urbs Phœniciæ, quæ est in Syria, Et Insula purpura & cōchylio nobilis.

Tyrius, a, um, possessiuum, Tyriæ uestes purpura Tyria infectæ.

Tyria maria, prouerbium, Wielki okrutny niepokóy.

Tyrotarichus, tyrotarichi, gen. mas. genus Obsonij ex Caseo ac salsamentis confecti.

Tyrenus, mas. sec. id est Hetruscus & Tuscus, Vide quid sit Hetruscus in dictione Tuscia.

Tyrenia eadem regio quæ & Tuscia.

Tyrhenum mare, Morze ktore mimo Tuscią bieży / a Ligurijs scilicet usque Siciliam, alias mare inferum ut supra.

Tyrsis ambitus murorum, & uiarum per quem curri potest, Calep.

Tyrus, oppidum in ripis Phasidis fluminis.

DE LITERA V.

V ante A.

Acanter, Vide vaco.

Vacca uaccæ, fem. p. Krowá.

Vaccula, læ, diminutiuum, Krówká.

Vaccinus, a, um, pen. pro. Krowi.

Vaccinum lac, Krowie mléko.

Vacerra, æ, mas. prim. idem quod uecors & uesanus, Szálá / płochy / wściekły.

Vacerra item, stipes ad quem ligantur equi in stabulo, Drąg álbo żłob álbo słup v którego konie bywáyą vwiązáne w stáyni.

Vacerra item Przegrodzenie stáyni ná ksztalt kraty álbo drabi vczyniona / przerąb / przekrácenie / przegrodá.

Vacillo, uacillas, uacillare, neut. prim. Szwánkuyę / drżę / słápie / niekrzepko stoyę / chwieyę się Metaphorice Jestem niestatecznym / niestałym / nievstáwicznym.

Vacillantibus literulis scripta epistola, Drżącą ręką nápisány list.

Memoriola uacillare, Słábą á krótką pámięć mieć.

Testis uacillans, Niepewny / niegruntowny szwánkuyący świádek.

Vacillat iusticia uel potius iacet, Słábo się dzierży spráwiedliwość álbo yuż zádłá

Vacillat & claudicat res, Słábieye rzecz.

Vacillare uidetur stabilitas amicitiæ, Zda się słábieć oná vprzymość w przyiaźni.

Et naues uacuæ uacilllare dicuntur,

Vacillans, uacillantis, Participium, Niekrzepki / słáby / szwánkuyący / drżący.

Vacillans legio, Słáby nieduży álbo niemężny zastęp.

Vacinium, uacinij, neutrum, secundæ declinationis flos qui alias Hyacintus dicitur, Brónátny fiołek / uel ut quidā putant Rittersporn po niemiecku. Ziele ktore Ostrószki zową.

Vacinia, uaciniæ, feminini generis, primæ declinationis, Niektóry rodzay drzewá.

Vaco, uacas, uacaui, uacare, neutrum, primæ coniugationis, id est do operam, Pilnuyę / uczę się czego / leżę nád czym & construitur cum Datiuo.

Vacare Philosophiæ, Obieráć się w náukách / etć.

Vacare uoluptatibus, Ná roskoszy/ ná łostowanie się udáć.

Vacare postulationibus dicitur magistratus, Słuchać spraw á potrzeb poddánych.

Consul a prandio postulationibus uacabit, Będzie po obiedzie śiedział ná sprawách.

Corpori uacare, Zdrowia swego strzedz/ szanowáć.

Sermoni alicuius uacare, Słucháć kogo.

Sibi uacare, Sam sobie k woley być/ rzecz swą spráwowáć.

Vitæ uacare.

Vacare cum Ablatiuo, Być prożen/ prożnym/ nie mieć nic ná sobie/ leżeć pusto.

Vacare culpa maximum est solacium, Być prożen wszelakiego występu álbo nie być nic winien nikomu / nie czuć się w niczym wie ta yest pociechá.

Vacare ab omni administratione rerum, Nie mieć żadnego vrzędu ná sobie.

Animo uacare, Czystego swiebodnego vmysłu być.

In quo accusabar uacabam culpa, Nicem w tym nie był winien w czym mi winę dawano.

Vacauit lamentis mors eius, Nie barzo lamentowano po nego śmierći.

Omni molestia uacare, Być prożen wszelákiego niewczasu y przikrośći.

A metu uacare, Nic się nie bać.

Populo uacare, O pospolite mowy/ wieśći nic nie dbáć.

Et cum aliis casibus, Vt. Vacant agri Pusto leżą / nie spráwuyą ych.

Nullum locum uacare uolo, Nie chcę áby ktore mienysce puste leżało.

Vacat domus, locus, triclinium, Yest pusti/ prożny/ nie máß nic w nim.

Hæc a custodibus classium loca uacabant, Nie byly strażą opátrzone.

Quantum temporis uacacit ab officio publico, Y e mi się czásu może dostáć nád spráwy pospolite/ álbo ile czásu sobie będę mógł vyąć etc.

Vacare a scribendo, Nie pisáć nic / nie mieć co pisáć.

Nullum tempus ei uacabat a cogitando, Nigdy nie przestał myślić.

Scribes aliquid si uacabis, Jeśli będzieß miał czás / yeśli nie będzieß zátrudnion/ etc.

Vacat, impersonale, Vt. Si uacat, Yeśliś maß czás/ yeśliś czym nie zátrudnion.

Profecto non uacat, Záprawdę mi teras trudno.

Reperitur etiam personale in eadem significatione, Vt. Vacat mihi esse diserto, Podobámi się/ chce mi się okázáć yákom wymowny yest.

Vacans, uacantis, participium, Prożnuyący.

Vacanter, aduerbium, Prożnuyąc.

Vacatio, uacationis, uerbale, Prożnowánie./ odpoczinienie/ przestánie / chwilá/ pokoy.

Vacatio militiæ, Stánie przimierzá s nieprzyiacielem.

Vacatio omnium munerum, Prożnowánie od wszech vrzędow.

Dare uacationem omnium rerum, Od wszelakich powinnośći wolnym vczynić.

Vacationem habere, Mieć pokoy.

Vti uacatione, Swiebody á pokoiu/ używáć.

Militiæ uacationem habent, Cæsar, Máyą stanie/ są wolni od woyowánia.

Vacuus, uacua, uacuum, Prożny/ czysty.

Colles uacui arboribus, Gołe pagorki.

Si es animo uacuo expone nobis quid quærimus, Yeśli niemaß czego ná vmyśle co by cie zábawiało / yeśliś wolny swiebodny/ etc.

Vacuos dies habere, Nie być niczym zátrudnion.

Vacuus equus, Prożni koń ná ktorym nikt nie śiedzi.

Operarii uacui, Prożni robotnici.

Vacua prædia, Cicie.

Vacuus a periculo, Bezpieczny.

Nihil tutum, nihil insidijs uacuum, Nic nie yest bespiecznego etc.

Vacuum ab omni molestia esse, & aliquam solicitudinem habere, contraria.

Nulla pars Galliæ ab exercitibus uacua, Po wszystkiey Francuskiey ziemi sa woyská.

Vacuus a negotijs,

Timore uacuus.

Virium uacuus, Słáby / mdły.

Vacuus ad narrandum aliquid, Máyacy czás ku powiedániu czego.

¶Vacuitas, uacuitatis, gen. fem. Prózność / tesz pokóy / prózinowánie / chwilá.

Liberatio, & uacuitas omnis molestiæ, Swiebodność od wszelakiego niewczasu.

Vacuo, as, are, a. p. Prózinię / Prózno co czynię.

¶Euacuo, as, are, Wyprózniam.

¶Interuaco, compositum a Vaco, Przestánę / odpoczywam.

Vacuna, næ Dea ociosorum olim credita, Bogini świebodności / prózności y pokoiu.

Vacunalis, le, adiectiuum, Co k tey bogini naleszy.

Vadimonis, lacus in agro Viterbiensi.

Vadimonium, uadis huius uadis, Vide *Vas, uadis*.

Vado, uadis, uasi, uasum, uadere, n. t. Ydę.

Vadere in prælium, Ná woynę yść.

Per media castra uadentes, Przes pośrzodek obozu ydący.

Euphrates in Mesopotamiam uadit per ipsam Seleuciam, Ciecze / idzie / bieży / etc.

Vadum, uadi, neut. sec. Bród.

Res est in uado, prouerbium, Dobrze sie wodzi / Rzecz yest bespieczna.

Vado, as, are, n. prim. Brodzę álbo przebradzam przes bród.

Vadosus, a, um, Brodzisty / a / e. Pełny brodów.

Vadosus amnis, Rzeká máyąca częste miálkie mieysca ktore może przebrádzác.

Flumen facile uadari potest, Łatwie może być przebrodzona / przebyta.

¶Compo. Circunuado, as, are, Wkoło ze wszech strón obchodzę / opadam / otaczam / obgániam.

Circumuasit urbem terror, Strách ziął miásto.

Circumuasit milite hostem, Obległ woyskiem nieprzyiaciela.

¶Euado, Uciekam / vbiegam / vtronam / wychodzę z czego / wynidę ná górę / wymykam sie etc.

Euadere morbo, Wypleść sie z choroby.

Euadere e manibus hostium, Vtronacz z ręku nieprzyiacielskich.

Euadere ex iudicio aliquo, Wolnie wynidź álbo być puszczon.

Euadere perpetuam ualetudinem, pro mori, Vmrzeć.

Euadere ad uel in muros, Muri obleżeć.

In summum euadere, Ku naywyższemu stanowi przyść.

Ardua euadere, Z trudnych sie rzeczy wypleść.

Euasit spes, Poszłá nádzieyá / padłá o ziemię.

Si quando aliquod somnium uerũ euaserit, Yesli sie kiedy prawie sen wiyáwi.

Perfectus Epicureus euasit, Stał sie doskonáłym Epicureusem.

Nunquam euadesne te sacrificem, Zadnym mi sie obyczáyem nie wydrzesz / ábych cie nie miał zábić ná ofiárę.

Quo euadas nescio, Ya nie wiem gdzie sie masz podzieć.

Timui semper quorsum euaderet, Záwżdym sie bał w coby sie ná ostátek miał obrócić.

Euadet in aliquod magnum malum Tá rzecz wynidzie ná coś bárzo złego.

¶Euasio, onis, in Biblijs pro effugio legitur, Uciecżká / wymknienie / vtronienie.

¶Inuado, Nácieram / nádieżdżam / nápádam / doieżdżam tesz zeymuię kogo / przypadam ná kogo.

Inuadere aliquem uel in aliquem, Náieżdżáć kogo.

Dolor repente inuasit, Boleść z nágłá przypádłá.

Filius uiginti quinq; annorum consulatum inuasit, Moc yę wziął y trzimał przes pięć y dwádzieściá lat.

Argentum inuadere, Gwałtem sie ná cżiye pieniądze rzucić.

Bellum inuadere, id est incipere bellum.

Inuaſit cupiditas, pleriſq; & pleroſq; Więtßa część oſtádło łákomſtwo.

Ea inuaſit homines habendi cupido, ut poſſideri magis quam poſsidere uideantur, Tákiego ſię łákomſtwá zęli ludźie etc.

Dic mihi an dolor repente inuaſit, Ieśli z nagłá boleść przipádłá.

Morbus eum inuaſit grauis, Cięßka go chorobá nápádłá.

Inuaſit fames Sycionios, Nápadł ye głód.

Inuaſit hoc malum in Rempublicā Wſobiłá ſię tá złość w Rzeczpóſpolitą.

Inuaſit peſtis in uitam hominum, Mór przipadł ná ludźie.

Tantus omnes terror inuaſerat, Táki ſtrách był źiął wßiſtki.

Tanta uis auaritiæ in animos eorum inuaſerat, Ták ye okrutne łákomſtwo źięło / álbo ták ſię wielkiego łákomſtwá zęli.

In hoſtem inuadere, Nátrzeć ná nieprzijacielá.

In arcem cauſæ inuadere, Nanwiętßego ártikułu cziyey rzeczy doſtac

In oppidum inuadere, W miáſteczko wpaść.

In fortunas alicuius inuadere, Gwałtownie komu w ymienie wnechác.

Vi in urbes euadere, Reperitur etiam in paſsiua ſignificatione, Cic. Me inuadi ab inuidis & improbis audio, Słyßę że ſię przećiw mnie złośliwi ludzie strony.

¶ Peruado, Przechodzę/przebiegam/przegániam / álbo áż do czego dochodzę / idem quod inuado.

Pauor peruaſit omnes, Strách źiął wßyſtki.

Pars eius belli in Italiam peruaſit, Aż y do włoch doßłá / álbo áż ſię o włochy opárłá tá woyná.

Clamor urbem peruaſit, Po wßiſtkim ſię mieśćie głos rozliegał.

Cum ea fama forū atq; urbem peruaſiſſet ſubito ad curiam concurſus fuit, Gdy ſię tá słáwá po rynku y po mieśćie rozeßłá yeli ſię hnet do ratußá zbiegáć/ſipáć/gromadźić.

Cum peruaſiſſet caſtra rumor, Gdy wieść do obozu przißłá.

Peruaſit ea opinio per animos hominum, Wſobiło ſię to mniemánie w vmysły ludzkie.

Væh, uel ſine aſpiratione Væ interiectio dolentis & execrantis, O nieſtetyß.

Væneo, Vide Veneo.

Veſanus, Vide Veſanus.

Vafer, uafra, uafrum, Chytry/obonętny.

Vafer, callidus, aſtutus, ſynonyma ſunt.

Vafricies, uafriciei femininum. quint. Chytrość.

Vaframentum, idem,

Vafre aduerbium, Chytrze.

Vageni, pen prod. Populi inter Alpinas gentes.

Vagina næ, fem. prim. penultima producta, Nożne poßwy.

Vagina idem quod Theca, Pusdro.

Vagina gladii, Poßwy v mieczá.

Vagina frumenti, Miech álbo kłos.

Vaginula, uaginulæ, dimin. Nożenki / Poßewki.

Euagino, euaginas, euaginare, in Biblijs barbare legitur, pro ſtringere gladium, Dobyć mieczá / wyrwáć miecz z poßew.

Vagio, uagis priore producta, uagiui, uagitum, uagire, neutrum quartæ coniugationis, Płáczę / wrzeßczę yáko dźieci młode w powiciu.

Vagit infans, Płácze dźiecię.

Vagitus huius uagitus, Wrzask / płácz młodego dźiecięciá.

Vagor, uagoris, idem obſoletum,

¶ Obuagio, Opłákawam yáko dźiecię w pieluchách.

Vagus, a, um, Tułácz / łáziká / tułáyący ſię / Nieſtały.

Vaga iuuentus, Młódź ktora ſię rádá y tu y owdźie tuła.

Vagi greſſus, Niepotrzebny chód.

Vagæ libidines, Nierządne/nieſtáteczne miłości.

Errans, & uaga ſententia, cui certa & ſtabilis opponitur, Niepewne mniemánie / obłędliwa namowá.

Vagum nomen herbæ.

Vagabundus, a, um, idem quod Vagus, Tułáyący / tłukący ſię y tu y owdźie / Biegun.

Vage

Vage aduerbium, Y tám y sám/ y ták y owák.

Vagor, uagaris, uagari, d. p. Błąkam / tulam się y tu y owdzie / biegam y tám y sám.

Per orbem terrarum uagari, Po świecie się błąkáć.

Vagantur læti atque erecti, passim toto foro, Tuláyą się po wszystkim rynku.

Animus uagatur, Zábieżał się vmysł/ niemász go domá/tula się.

Vagari & perstringere, contraria, Szeroko záczyąć/ z dáleká záczyąć szeroko około czego mówić.

Vago, uagas, uagare, obsoletum.

Vagatio, onis, uerbale, Tulánie / Błąkánie/ łázękánie/etc.

Vagationes militum.

¶Euagor, penultima correpta, euagaris, Wychodzę z kresu dáleko / zánoszę się / vnoszę się dáleko.

Euagantur aquæ, Wychodzą z brzegów.

Euagatur longius cupiditas habendi, Záynuye dáley łákomstwo.

Euagatur capparis per agros, Rośćiągá się w szerzą / rozchodzi się.

Euagata est latæ uis morbi, Szeroko szkodźiłá tá chorobá.

¶Euagari etiam significat, Wykroczyć/od przed się wziętey rzeczy odstępić ynszego co powiedáyąc.

¶Peruagor, Przebiegam/ przechodzę y tám y sám wiele kráyn zwiedzam.

Dolor omnia membra peruagatur, Rozchodźi się po wszystkim ciele.

Etiam doctorum uirorum mentes superstitionis istius peruasit contagio.

¶Peruagatus, peruagata, peruagatum, participium, Kto wszędzie zwiedźił.

Peruagatum nomen, Ymię wszemu świátu yáwne.

Peruagatum & celebratum commemoratione alicuius, Yáwne á rozsłáwione pismem czyim.

Peruagatissimus ille uersus qui uetat artem pudere proloqui quam factites, Yáwny á pospolity on wierß/ etc.

Vah, interiectio admirantis, Oko/ gdy się czemu dźiwuyemy álbo też násmiewamy.

Vaha, interiectio exultantis, uel ridentis, Chá/chá/chá.

Valde aduerbium, Bárzo / wielmi.

Positiuis iungitur, etiam uerbis & aduerbijs, Valde recusat, Bárzo się zbrania.

Literas tuas ualde expecto, Wielmi oczekawam listów twoych.

Aduerbijs, Cicero, Illud ualde grauiter tulerunt, Bárzo zá złe przyjmowáli.

Valde existimaui bene, Poczytáłem zá bárzo dobrze.

Positiuis, Valde studiosus ac diligens, Bárzo pilny.

Valde magnus, Bárzo wielki.

Nihil est tam ualde uulgare, quam nihil sapere, Nic nie yest ták bárzo pospolitego / álbo nic nie yest pospolitszego yáko nic nie vmieć.

Nimis ualde, Bárzo násbyt.

Valde quam paucos habet, Bárzo niewymownie máło/ etc.

Valeria uulgo Croacia, Kárwácka ziemiá nád rzeką Draunus.

Valerius, & ualeria, Przezwisko niektórych Rzymiánów.

Valeo, uales, ualui, ualitum, ualere, generis neutri, secundæ coniugationis, Mogę/yestem zdrów.

Valere, & ægrotare contraria.

Valet pedibus, Krzepki ná nogách.

Valet cursu, Nie wrzód mu w nogi/ może dobrze biegáć.

Valet memoria, Ma dobrą pámięć.

Valet gratia, Ma wielkie záchowánie.

Male ualeo, Niemogę / chórem.

Valere a peccunia, & ualere ab oculis & similia, Przemożność mieć.

Valet gratia apud regem, Wiele może u królá / má łáskáwego páná ná się.

Valere opibus & potentia, Bogátym y przemożnym być.

Valere stomacho, Dobrze tráwić/ zdrowy żołądek mieć.

Valere apud aliquem, Być w powadze u kogo.

Valet in id, Godźi się ná to.

Valet apud eum mea gratia & authoritas.

Valet

Valet authoritas illius apud plebem, Wielkie záchowánie ma v pospolitego człowieká / álbo przemoże wiele v pospolstwá.

Viribus ualere ad luctandum, Dobrze dużym być do zápásu.

Voluntate ualere, Cic. Nam neque authoritate quisquam apud me plus te ualere potest neque uoluntate, Niki bo nie yest ktorego bych ya sobie ták wysoko lásko ważył / á ku ktoremu bych też sklonnieysza chuć y vprzeymość miał yáko ku tobie.

In arte aliqua ualere, Być dobrze ćwiczonym á vmiętnym w yákiey nauce.

Valet in uulgus insipientum opinio, Godzi się prze pospolstwo szalonych ludzi zdánie.

Valet hæc res causis, Waży/ma mieysce w sprawách.

Valet ut lex, Ták waży wiele yáko yeden statut.

Valere etiam ad præcium refertur, tuncque præcium in ablatuo casu ponitur, Plin. In singulis ualet sestertijs uicenis, Waży dwádzieściá sesterciow.

Sestertius fere uno grosso ualet, Ták wiele waży yáko grosz.

Accusatiuum dedit Varro dicens, Denarij quot denos æris ualebant.

Valor, ualoris, Wagá / ważność/ to yest/ yáko co wiele waży godno yest álbo w sobie ma.

Talitura, æ, idem.

Vale imperatiuus, salutantis uox in digressu, Mieysię dobrze / Bog żegnay/ czołem też my mowiemy / Day W. M. zdrow był.

Vale mi Tito, Vale & salue, Boday mi zdrow był moy miły Tite.

Valere iussi, id est ualedixi, Pożegnałem.

Et cum discere & abire iubemus aliquem cum stomacho, Gdy s gniewem kogo odpráwuyemi mowimy/ Vale, wieś się precz / wynoś się precz / porywáy wodże.

Valeat & ualeant, Porwáni wszemu złemu.

Valeant qui inter nos dissidium uolunt, Niechże się wiozą precz ktorzi miedzi námi rostyrk czynią.

Valens, Participium siue Nomen ex Participio, Mogący / zdrowy / krzepki / mocny/ możny.

Valentiorum hic laterum est, Możnieyszych ten yest bokow.

Valens & imbecillus siue infirmus, contraria.

Valentior ad omnia, Potemnieyszy słusznieyszy ná wszistko.

Cum ualentiore pugnare, S możnieyszym walczyć / możnieyszemu się przeciwić.

Adiumentum ualentissimum, Pomoc bárzo można.

Valentulus, diminutiuum, Miáluczko krzepki. Plaut.

Valenter aduerbium, Mocnie / możnie/ krzepko.

Valentia, ualentiæ, Przemożność / siłá/ moc / krzepkość.

Valentia, ciuitas Hispaniæ, in ea parte, quæ olim Taraconensis, nunc Cathelonia uocatur.

Validus, a, um, Mocny / możny/ silny/ Duży/a/e.

¶Præualidus, præualida, præualidum, Barzo duży / przemożny.

Validus ex morbo, Dobrze pokrzepczony á zás wyzdrowiáły z choroby.

Validus facundia, Wielkiey wymowy.

Valida urbs muris, Twárde/niedobyte miásto / Dobrze obronne.

Opes ualidæ, Wielkie bogáctwá.

Valide, aduerbium, Mocnie / duże / zdrowo /swieżo.

Te ualidissime diligo, Bárzo cie okrutnie miłuyę.

Verborum magnificentia non ualidius est affectanda, Spániłość słow/ nie bárzo ma być chwytána,

Validissime fauere alicui, Vprzeymie komu życzyć.

Valetudo, ualetudinis, fœmininum, tertiæ declinationis, tam bona quam mala dicitur, Przemożność zła álbo dobra / to yest / zdrowie álbo chorobá.

Amittere ualetudinem, Zeyść ná zdrowiu.

Infirma & ægra ualetudo, Chore/mdłe zdrowie.

Emergere ex incommoda ualetudine Wyskrobáć/wypleść śie z trudney choroby. Nondũ plane sum confirmata ualetudine, Jeszczem mdły/słáby/nieowszetkim śie z choroby pokrzepczył.

Cura ualetudinem tuam diligenter. Mieÿ piecżą o twym zdrowiu/ szánuy zdrowia.

Dare operam ualetudini, Szánowáć/strzedz zdrowia. Seruire ualetudini, idem, Parcere ualetudini idem.

Longa & pertinax ualetudo Titi Aristonis, Dluga á ociętna / álbo dlugo trwáyąca chorobá Aristone sá.

Valetudine incommoda fuit, Zlie śie miał / chór był.

Valetudinem istam infirmam uexare noli, Cic. Nieporuszay śie w ták mdłym zdrowiu twoym.

Erat illo tẽpore infirma ualetudine, Chorował ná ten czás. Infirmitas ualetudinis idem.

Valetudine nouissima conflictari, Ná śmierć niemoć / ná śmiertelney pościeli leżeć.

Valetudine aliqua tentari, Być kuszon yáką chorobą/ to yest/czuć śie być nie owszeki świeżym.

Tenui ualetudine homo, Słábego/mdłego zdrowia.

Valetudo oculorum, Bolenie oczów.

Valetudinarius, a, um, Chory/często á gęsto choruyący / nátorgnionego zdrowia.

Valetudinarium, ualetudinarij substantiuum, n. s. Izbá / kownátá álbo komorá choruyących/ Vulgo infirmaria, chorownia álbo chorowny gmách po polsku może być zwan / si usus uolet.

Valefacere pro ualedicere, in Biblijs barbare dicitur.

¶Comp. Conualeo, conuales, pen. cor. siue conualesco, conualescis, conualui, conualere, siue conualescere, Ozdrowieć / wyzdrowieć / powstáć z choroby / Przyść zás ku zdrowiu.

Ex morbo conualescere, Powstáć z choroby.

Conualescunt opes, Zámagáyą śie/ rosą /powstáyą bogáctwá.

Conualuit flamma, Zámógł śie płomień wziął moc ogień.

Conualescit tam perniciosa opinio, Szerzy/ mocni / zámaga śie ták szkodliwe/ niepobożne mniemánie miedzy ludźmi.

Conualuit opinio, Záyęłá/ zá mogłá śie.

¶Eualeo, & eualesco, Poprawiam/ pokrzepczam śie / dużeię.

¶Inualeo, Zámagam śie w zdrowie.

Consuetudo inualuit, Wsobił/wrosł/ zámógł śie ten obyczáy. Difficile est mutare alquem morem, postquam inualuit, Trudno wykorzenić yákiego obyczáyu gdy śie yuż zámógł.

¶Inualesco, is, ere, idem, Aliquando tamen inualescere significat, Zeyść/ zniszczeć/zginąć / z vżywánia wynść.

¶Inualetudo, inis, Chorobá / mdłość/ słábość ná zdrowiu.

¶Inualentia, æ, idem.

¶Inualidus, a, um, Niemocny / słáby/ mdły/chory/ blady/a/e.

Milites inualidi, Niemężni żołnierze/ Herba inualida, Niemáyące w sobie śił. Sus inualida, Chora świniá.

¶Præualeo, Przemagam / przepomagam / przewiciężam / przeważam.

¶Præualesco, is, ere, idem. Non potuit præualescere, Nie mógł przepomoc/ przewieść.

¶Præualidus, a, um, Bárzo mocny.

Præualida urbs, quæ & præpotens dicitur, Mocne / trwałe miásto.

Præualidus iuuenis, Duży páchołek.

¶Præualide aduerb. Przemężnie/ Duże.

¶Reualeo, & reualesco idem quod conualeo. Nondum reualuit ex morbo, Yeszcze śie nie wylizał z choroby.

Valesius, pro Valerius dixerunt antiqui.

Valgus, ualgi, m. s. Ten który łysty yeden od drugiego odwrócone ma/ koślawy/szpotáwy. Varus idem.

Valgustus, fustis uncus, Calep. sine authore.

Vallatum, oppidum Vindeliciæ in Germania, Feilenbath po niemiecku.

Valles, uallis, f. t. uel hæc uallis, huius uallis, planicies duobus lateribus inclusa, Niwá.

Vallecula, læ, diminutiuum, Niwká.

Vallis Pœnina, regio Germaniæ.

¶Conuallis, Okrągła niwá / że wszech stron wokoł góry máyąca.

Vallonia, Dea uallium olim credita, Calep.

Vallus. ualli, m. s. Pal / kół.

Vallum, ualli, n. s. Wał z palów á z ziemie vsypány.

Vallum significat nonnunquam uannum, Opałká.

Vallaris & hoc uallare, Wałowy / co własczá ku wałowi należy.

Corona uallaris, wieniec ktori miásto wypominká ku czći temu bywał dawan ktory na przod wał á ßance nieprzyiacielskie vbieżał.

Vallo, as, are, act. prim. & Obuallo, as, are, Wálem otaczam/obwodzę/ßancámi obstępuję.

Munire & Vallare contra feras, Opátrzić á obßáncowáć przeciwko zwierzu. Sepimento uallare, Obrąbić / żrąbem obwieść.

¶ Stipatus & Vallatus, Ogárniony/ obstąpiony. Vallescit ueteres pro perierit usurparunt, quod in Vallo obiiciuntur pro perditis habentur, CC.

¶ Composita, Circumuallo, idem quod simplex, Wokoł wálem obwodzę. Tot res repente circumuallant, unde emergi non potest, Metapho. Ták mie wiele rzeczy z naglá nápadáią/otrząsáią/przychodzą ná mię z ktorych sie trudno wyplieść/ wybrnąć/wynorzić mogę.

¶ Interuallum, Szerokość álbo długość miedzi palámi. Et per translationem, Wßeláká dálekość/ czás / chwilá miedzi czym.

Longo interuallo disiiti sunt, Dáleko yest yeden od drugiego. Eodem interuallo, Yednegoß czásu álbo tegoß też czásu. Longo interuallo ad me nihil dedisti literarum, Przes długiś czás ku mnie nie pisał. Per interualla, Przes chwilki odpoczywáiąc y tedy y owedy popußczáiąc á zás kierząc. Paribus interuallis, W yednákiey rożności/dálekości. Fuit longo interuallo ita liber Senatus, ut &c. Miálá rádá przes długi czás táką swiebodę/etc. Vt te tanto interuallo uiderem, Abych cię po ták długiey chwili widział. Si interuallum longius erit mearum literarum, ne sis admiratus, Yesli przes długi czás do ciebie pisáć nie będę niechay ći to dziwno nie będzie. Ex tanto interuallo, Liu. Cur ex tanto interuallo rem adsuetam usurparent, Czemu wznawiáią rzecz ktora dawnymi czásem yest zászłá/ álbo z obyczáiu wyszłá.

Ex interuallis aliquid scribere, W dochwatli co pisáć/y tedy y owedy.

Valua, uel potius Valuæ, arum, plurale tantum, Wrotá/drzwi/kramá o dwu skrzidłách/pierzeye álbo wierzeye wespołek sie schodzące.

Valuulus, li, mas. sec. ualui folliculæ fabarum & aliorum leguminum, Łuski yárzynne ktoremi yárzyny są okrąione.

Vandali seu Vandili, masc. sec. Łud słowáckiego yęzika przed czást nád morzem ná pograniczu niemieckim Liflanckim y Pruskim siedzieli/ też nád wisłą ad Vistulam fluuium qui Vandalus fuit appellatus, Od ktorych Bárgundiones po częśći poßli potym przes Gotty wyiśnieni do Gáliey y Hispániey/y ná ostátek do Afriki wyciągneli wielkich bitw y zwyćięstw wygrawßy przes niektori czás támże w Africe pánowáli. Plin. & tacitus inter Germanicas gentes numerat hoc tamen certum est eos sermone differre a Germanis, Dziś ich część siedzi miedzi Márgrábską ziemią á miedzi lipskiem pod Ferdinándem. Hinc Vandia, Tego ludu kráyiná.

Vandalicus, a, um, adiectiuum, Co k nim náleży.

Vangiones populi Germaniæ in Vormaciensi Episcopatu.

Vanitas, Vide Vanus.

Vannus, uanni, mas. sec. Opałká.

Vanno, as, are, Opálam.

¶ Euanno, as, are, idem, Zopálam.

Vanus, a, um, Prożny/czczy/ też niczemny/ nędzny/omylny/łżywy/prożnemi á niepráwdziwemi sie powieśćiámi petáiący. Vanus & mendax, Vanus & perfidiosus, Vanus autor, Vana fides, Fáłßywa omylná wiárá.

Vana oratio, Prożnomowność. Vanus ingenio, Lekki niestały z przirodzenia. Inceptum uanū, Prożne/niepożyteczne dármę. Vanus ictus, Dárme sieczenie.

Vanitas, uanitatis, fem. tert. Prożność/ lekkość/niestałość/niestátek/nierząd. Vanitati opponitur constantia, Nieustáwiczność/płochość.

Vanitudo, inis, fe. ter. idem, sed obsolet.

Vanesco, uanescis, uanescere, Prożnieyę. Nißczeyę/w niwecz sie obracam.

¶ Euanesco, is, ere, idem. Euanescit spes, Leći o ziemię nádzieyá/nißczeye.

Vanidicus, a, um, id est, Vaniloquus, Plautus.

Vaniloquus, a, um, Prożnomowny/a/e. Wßetecznego yęziká/ ládá co bredzący.

Vaniloquium & Vaniloquentia, æ, Prożna mowá / prożnomowność álbo wßetecznomowność.

Vaniloquidocus, a, ū, adiectiuū, inepte a Plauto compositum, id est, uana de donis loquens.

Vano, as, are, pro fallere, Łudzić / omylić. Obsoletum.

Vapor, uaporis, mas. ter. Exhalatio calida, Kurzáwá/ dym / wßeláka zwłaßczá z ciepłośći á zágrzánia pochodząca. uapor solis

Párá słoneczna. Vapor pro Calore.

Vaporo, as, are, pen. prod. uaporare, neutrum uerbum, Kurzę ſię/ kurzáwę z ſiebie dawam. Vaporare actiuum, Okurzáć/odymiać.

Vaporatio, onis, fem. tert. Kurzenie/dymienie.

Vaporarium, uaporarÿ, neut. ſec. accipitur pro Tepidario ſiue hypocauſto, Yzbá/alias łáźnia y kurzáwnia.

Vappa, æ, fem. prim. genus uini quod ſponte deferbuit & odorem ſaporemq; amiſit, Wywietrzáłe/álbo zwietrzáłe wino. Metaph. Niemiły/ nierostropny/ niewdzięczny człowiek.

Vappo, onis, genus uolucris apud Lucretium.

Vapulo, as, are, uerbum neutropaſsiuū, Bywam bit/bywam kyiowan. Si perges eſſe moleſtus, uapulabis, weźmieß ná łeb ben.

Vapulare ſermonibus, Omawian być/ cierpieć omówki. Vapularis qui uapulat, Plautus in Perſa obſoletum.

Varico, Vide varix.

Varius, a, um, Rozmáity/ dziwny odmienny a/e. Peruarius, a, um, Bárzo dziwny. Varius & multiplex Plato, Rozmáity w ſwey wymowności Plato. Varia fortuna Rozmáite ßczęście yuß dobre/yuß złe/odmienne.

Varius etiam ſignificat, Pſtry/ rozmáitey fárby.

Varie aduerbium, Rozmáicie.

¶Peruarie, Przerozmáicie. Varie ſum affectus literis tuis, Rozmáicie mie twóy liſt vcießył. Varie ualui, dziwnie á rozmáyciem ſię miał.

Varietas, atis, fem. fe. tert. Rozmáitość/odmienność. Varietate gentium conſtans prouincia, Rozmáite ludźie ma w ſobie.

Variantia, æ, pro uarietate, obſoletum.

Variatim aduerbium, Rozmáicie.

Vario, as, are, Odmienię/ rozmáicie czynię/ nietrzimam ſię yednoſtáyności. Ociū labore uariare, Prożnowānie pracą przemieniáć/to yeſt/część robić/część prożnowáć. Variauit ſententiam timor, Boyaźń mi pomyſliłá moye przedſię wzięcie/ álbo niemogłem od boyáźni ták rzeczy wypráwić yákom chciał. Variant nonnulla de morte eius ſcriptores, Nie yednáko piſzą/ten ták owák. Variant Græcorum exemplaria, Są rożne/ nie yednákie. Variata acu tapetia, Kołdrá álbo deká/álbo też kobierzec rozmáicie wyßywány, Somnum uariare alicui, Przerwáć komu ſen. Variare miſtura locorum materiam aliquam.

Variare neutrum aliquando uel neutraliter poſitum, Odmienić ſię. Si uariaret, A gdy by ſię odmienił/álbo gdy by ſię odmienność przitráfiłá.

Variatur imperſonale, Liu. Cum ſententÿs uariaretur, Gdy nie yednoſtáyną wolą mieli.

Variantibus adhuc & aceribis uuis, Poki yeßcze niedoyrzáłe yágody były.

Cœlum uarians, Nieſtáteczne powietrze.

Ciuile ius pro moribus ubiq; uariatur, Mieyſckie práwo mieni ſię wßędzie wedle obyczáiów ludzkich.

Variego, as, are. Rozmáicie przibieram/przistroiam kogo/pſtrzę.

Variegatus, a, um, Rozmáicie przistroiony/ vpſtrzony. Variegatæ ueſtes, Vpſtrzone ßáty.

Varix, uaricis, fem. tert. uel maſc. Ociekła/ nádęta/miąßa żyłá/widoma/ też czeciwna żyłá.

Varicula, læ, dimin.

Varicoſus, a, ū. Który miąße náciekłe żyły ma.

Varico, as, are, uel uaricor, uaricaris, ari id eſt, deflecto, tranſgredior, quaſi uarices tranſcendo, Goleni/ kolána rozkładam/kráczam ſię.

Varicus aduerbium, id eſt, cruribus diuaricatis diuiſiſq;, Kráczaiąc ſię. Apul. inuſitatum.

¶Diuarico, as, are, & Diuaricor, aris, ari, Rozkráczam/ rozkłádam ſię też roſciągam/rozwodzę/yáko gdy cirkiel rozwodzę gdy im chcę okrąg czynić. Diuaricare crura Rozłożyć golem/ roskráczyć ſię.

¶Præuaricor, aris, ari, actus ſum, dep. prim. Przeſtępuię práwo/dopußczam ſię czego złego/ſtępuię z drógi. Arator niſi incuruus præuaricatur.

Præuaricari accuſationi, Porozumienie mieć s powodną ſtroną.

¶Præuaricator, præuaricatoris, maſc. tert. Przeſtępcá. Apponere ſibi præuaricationem, Dopuścić ſię pozywáć temu/który da záś ná ſobie práwo przewieść.

¶Præuaricatio, onis, fem, Przeſtąpienie

Varolus genus piſcis, CC.

Varus qui introrſum pedes uel cruta obtorta gerit, Kośláwy.

Varus, a, um, adiectiuum pro obtorto, Okrąiony/okwity/okrziwiony/a/e.

Varus fluuius Italiam a Narbonēſi Gallia diuidens.

Vari etiam ſeu Varioli, Dziecinne krosty/ oſpice.

Vas, uadis, maſc. tert. Vadis huius uadis primo dicebatur deinde per ſyncopé Vas, Rękoymia á zwłaßczá w rzeczy o głowę ydącey.

Vadimoniũ, Rękoyemſtwo/základ. Vadimonium miſſum facere, Nie doſtáwáć roku ná kogo.

Vadimonium conſtituere, Pod záklá dem rok komu vczynić áby ſie ſtáwił ná ſądzie.

Promittere uadimonium, Przyiąć ná ſie základ ku ſtáwieniu ſie ná pewny rok do práwá. Differre uadimonium, Rozſpiſáć rok s ſtroną/ pomknąć go dáley. Vadimonium concipere, Formę/minutę álbo kopią zapiſu základnego poyąć wedle ktorey ſie yeden zápiſáć ma.

Vadium, uadÿ idem, Calep. ſine autore.

Vador, uadaris, uadari uerbum commune eſt ſecundum Priſcianum, Ręczyć ku práwu Vadari uis = promittit, Chceß áby ſie ręczył/ Chce ſie ręczić. obiecuye ſie obręczić = Vadari aliquem, Ciſnąć kogo áby ſie ręczył rękoyemſtwo ſtáwił / że ſie chce do práwá ſtáwić. Vadimonium deſerere, Omießkáć roku/przepáść základ. Non uenire ad uadimonium idem & hoc Græce Eremodiciũ uocatur, Vadimonium mortis accipere, Rękoymię przyiąć zá yednego ná śmierć skázanego/ że go ná pewny czás ma ſtáwić.

Vas, uaſis, priore prod. neut. tert. in ſingulari, in plurali, ſec. Fáſá / beczká / kłodá. Eſt enim nomen generale omnium uaſorom, Naczinie.

Vaſa uinaria, Winne fáſy. Vas ceruiſiæ, Kłodá / beczká piwá.

Vaſa magnifice & præcioſe cœlata, Státki/służba/kubki/známienitey á koßtowney roboty.

Vaſa colligere, Rumowáć/bráć ſie precz/ chcieć yndzie wyciągnąć. Conclamare uaſa, Vide Conclamo, Inclamo.

Vaſum, uaſi, neut. ſec. dixerunt ueteres teſte Gellio.

Vaſculum, uaſculi, dimin. Fáská/ ſtáteczek naczinie.

Vaſarium, uaſarÿ, neut. ſec. ut ueſtiarium Srzebrna służbá / kredencia.

Vaſcularius, uaſcularÿ, maſ. ſec. qui uaſa conficit, Bednarz/tez złotnik/ ktory kubki y ynße śrzebrne ſtátki czini.

¶ Compoſita, Conuaſo, conuaſas, pe. prod. conuaſare, aliquid furto colligo Táyemnym á krádzionym obyczáyem zágrábiam/pozgrabiam.

Terentius, aliquid conuaſaſſem atq; hinc me protinus conÿcerem in pedes, Zágrábił bych wżdy nieco/á potym bych wnet w nogi vderzył.

¶ Conuaſare item ſignificat, Włożyć/zwięzáć/ſpiąć weſpołek. Librorum ſupellectilem conuaſare, Zgromádzić/ w báłlę vłożyć.

Vaſcones populi ulterioris Hiſpaniæ quæ in Gallicum & Britannicũ Oceanum uergit.

Vaſto, as, are, act. prim. Puſtoßę.

¶ Deuaſto & Peruaſto, Wypuſtoßam/ kążę/ pſuyę / w niwecz obracam / łupię/ drę.

Omnia ferro & incendÿs uaſtare, Nieprzyiacielskim mieczem á ogniem wßiſtko popuſtoßić.

Vaſtatio & deuaſtatio, Spußtoßenie/wydárcie/złupienie.

Vaſtus, a, um, Bárzo niewymownie ßeroki dáleki / tez puſty nienáſiádły/tez wielki/ rozwiekły/a/e.

Incendium uaſtiſsimum, Szeroki ogień

Vaſtus ac deſertus ager, Szeroka á puſta rola.

Vaſta & agreſtris India, Szeroka/gruba nienáſiádłá India.

Vaſtus homo atq; fœdus, Wielki rozwiekły człowiek y ßkárády. Vaſta ſolitudo, Szeroká pußcza.

Vaſtus atq; agreſtis motus corporis, Nietráfney ochotności/ták ochotnie by pień ná ptaki.

Vaſte, uaſtius, uaſtiſsime, aduerbium, Szeroko/wielko/dáleko. Vaſtius deducere uerba, Szeroko gębę rozdzieráć.

Vaſtitas, uaſtitatis, fem. tert. Puſtość/ ßerokość/nienáſiádłość / ogromne puſtinie.

Vaſtitas etiam, Spuſtoßenie.

Vaſtitudo, inis, fem. tert. idem.

Vaſtities, uaſtitiei, fem. q. idem.

Vaſtificus, a, um, Puſtoßący/a/e.

Vates, uatis, maſ. te, Prorok/wießczek/práktikarz/tez poetá/ skłádácz wierßow álbo rymow.

Vates medicinæ, Ktory lekárską naukę rymem popiſał.

Vaticinor, uaticinaris, ari, dep. pri. Prorokuyę/práktikuyę.

Vaticinor tibi te pro tam crudelibus auſis. Prorokuyęć zá to twe ták okrutne przedśię wzięcie.

Vaticinium,ij,neut.sec.Proroctwo.

Vaticinatio,onis,fem.tert. Prorokowánie/ wieszczbá/práktikowánie.

Vaticanus , Bóg w Rzimie prorokowánia.

Vaticanus,etiam a,um,adiectiuum , Co k temu należáło.

Vaticanus collis, Górá w Rzimie nie bárzo opodal od Tyru rzeki. ad castrum angeli, Ná ktorey świętego Piotrá kośćiół yest.

Vaticinus siue uaticinius, a,um,Prorocki/ wieszczbiarski / práktikárski/a/e Vt liber uaticinus seu uaticinius, Práktikárskie xięgi.

Vatidicus,a,um,pro Fatidicus,CC.

Vatinianum odium,Wielki/ okrutny/nieprzerednány gniew. Prouerb. Vatinius enim quidam populo Romano fuit inimicissimus.

Vatius,uatij,masc.sec. Krziwogłozny/ to yest ktory ma zakrziwione goleni álbo też kośláwy.

Vatrax,uatracis,om.& Vatricosus,a,ū, qui crura uiciosa habet , Obsoletum.

V ante B.

Vber, Vide Huber.

Vbi aduerbium loci,Kędy/gdzie. Interrogatiue aliquando ponitur, Terentius . Sed ubi est frater? Ale gdzie yest brat?

Vbi ego audierim,A gdziem yam miał o tym słyszeć.

Vbi uis,accede, Kiedy chcesz/przystąp. Aliquando temporis aduerbium est, Potym/álbo gdy.

Vbi te non inuenio, ibi ascendo in quendam excelsum locum,A gdym cie tám nie nálazł/etć.

Vbiubi compositum pro ubicunq;,Kędyszkolwiek.

Vbiubi erit inuenta,mater redimet, Kędyszkolwiek yedno będzie náleziona/mátká ią odkupi. Aliquādo adduntur genitiui nominum.

Vbi terrarum esses ne suspicabar quidem, Cic. Gdzieś sie chował nie mógłem sie domyślić/álbo áni mi sie o tym śniło/ ábyś w tych kráinách był. Vbi gentium idem.

Vbicunq; aduerbium compositum, Kędyżkolwiek . Cicero . Vbicunq; erimus,sistas, Gdzieszkolwiek będziemy/zástánów.

Vbicunq; terrarū sunt, Gdzieszkolwiek pod słońcem świátá są. Vbicunq; erit gentium a nobis diligetur , Gdzieszkolwiek sie obroci/etć.

Vbi nam gentium sumus , Ale gdzie widy yesteśmy. Vbi primum, Jako skoro.

Vbiuis & ubiuis gentiū, Wszędzie y tám y sám.

Vbiq; idem.

Vbij populus Germanicus, Lud niemiecki ktory przed czásy w kolenskim biskupstwie siedział.

V ante D.

Vdo, udonis, masc,tert. Niejáki státoświeckiego odzienia xtałt.

Vdus,a,um, Mokry/wilki/wilgotny/a/e. Vdus aqua, Mokry od wody. Vdus aleator, Pijány/opiły.

V ante E.

Ve disiunctiua coniunctio est & enclitica, Cic. Bis terue literas miserat, Dwá álbo trzy kroć listy posłał. Geminata eleganter postponitur negatiue, Cic. Peto a te ut id a me neue in hoc,neue in alijs quæras, Proszę cie ábyś mie o to áni w tym/áni w ynym nie pytał.

Ve aliquando diminutionē significat in cōpositione, Vegrādis, Ni owszeki wielki álbo nie xtałtownego wzrostu/ wielki ále nie rázny.

Vecors, uecordia, Vide Cor.

Vectiarius, uecticularius, Vide Vectis.

Vectigal, uectigalis, neut.tert. Cło/ pobór/ dań/dochód własnie furlón. Imponere uectigal, Dań/pobór vstáwić. Pendere uectigal, Dochody płácić.

Exercere & exigere uectigal , Leuare agrum uectigali.

Vectigalis, & hoc uectigale, Holdowny/ czynszowny/kto zwłaszczá cło/pobór/ dań y ynsze podátki winien dáć. Vectigalis & stipendiarius, equi uectigales, Nayemne konie.

Pecunia uectigalis, Pieniądze z dochodów zebráne/celne pieniądze. Vectigales facere, Holdowniki vczinić / podbić pod swą moc.

Socij uectigales, Holdowni towárzisze/ też podátki winni dáwáć.

Vectis, huius uectis, Odzwierny rygiel/záworá/záporá/też wálek álbo obli kiy/ którym co trącáyą/podnaszáyą/ też kołowrotny rigiel/ktorym kołowrot obrácáyą.

Vectes etiam, Nosidłá.

Vecticularius, uecticularij, Ten który kołowrotnym riglem co ciągnie.

Vecticularius, a, um, adiectiuum, Złodziey który się w domy ludzkie wlámuye y krádnie przełomi płot / przełomi wrotá. Vecticulariam uitam uiuere, Krádzieżą się olchodzić.

Vecto, as, Vectura, Vide Veho.

Vegeo, ueges, uegui, uegere, neut. sec. id est, in sanitate sum, Jestem świeżym/krzepkim / zdrowym/czuyę się ná mocy.

Vegetus, a, um, Zdrowy świeży/duży/żywy/ ochotny/a/e.

Mens uegeta, Czysty ochotny vmysł. Ingenium uegetum, Prętki/ ostry dowcip.

Se uegetum & acrem præbere ad aliquid faciendum, Ochotnym się okázáć. Aspectus uegetior, Przespieczny/ śmiáły wzrok.

Interuallum temporis uegetissimum agricolis, Czista/świeża/zdrowa/ pogodna chwilá ná oracze.

Veges, uegetis, idem quod uegetus.

Vegeto, uegetas, are, act. prim. W zdrowiu w świeżości / krepkości / dużości záchowawam/ochłádzam/vwesełam. Memoriæ uegetandæ gratia, Aby się pámięć mnożyłá/ krzepczyłá.

Memoriam uegetare, Pámięć ćwiczenim potwierdzáć.

Vegrandis, & hoc uegrande, Vide in dictione Ve.

Veha, æ, Drógá. Obsoletum.

Vehemens, uehementia, Vide Mens.

Vehes, Vide veho.

Veho, uehis, uexi, uectum, uehere, act. tert. Wiozę ták końmi yáko łodzią. Vehor equo, Jádę ná koniu. Vehor rheda, Wozem yádę. Vehor naui, Wiozę się w łodzi.

Fructus ex agris uehere, Zboże z pól zwozić.

Vehunt per maria uasta ratibus, Vehitur oratio tanquam in mari per translationem, Płynie á mknie się.

Vehes, uehis, & uehis, huius uehis, fem. tert. idem quod plaustrum, Wóz czymkolwiek nákłodzony/furá. Vehes lignorum, Wóz álbo furá drew.

Vehes stercoris, Wóz gnoyu. Vna uehes Jedna furá.

Vehem fœni largæ onustum transmitteret, Dobrze nákłodzony wóz siáná mógłby tędy wnieść.

Vehiculum diminutiuum, Wózek/wáskąziek álbo wąszęzny wózek.

Vehicularius, ij, masc. sec. Woźnicá.

Vehicularis, & hoc uehiculare, Co ku wozowi należy.

Vehia, æ, Oscorum lingua Plaustrum dicitur.

Vehiare pro uehere, Obsoletum.

Vecto, as, are, & Vectito, as, are, frequentatiuum, Vstáwnie wożę/wożę á wożę.

Vectio, onis, fem. tert. Wiezienie / wozbá/ też yechánie.

Vectabulum, li, idem quod uehiculum.

Vector, uectoris, mas. ter. Który ná nayemnym koniu álbo łodzi yedzie. Aliquando pro eo qui uehit, Furman/ woźnicá / też przewoźnik.

Vectura, uecturæ, fem. prim. Furá. Id est ipsa uectionis actio, & item uectura, Furlon/myto zwłaszczá furmáńskie álbo przewóz.

Quantum soluisti pro uectura, Co cie furá kosztuye / wieleś dał od przewiezienia.

Equi ad uecturam idonei, Konie godne w wóz/godzą się do furmáná. Longa difficilisq; uectura.

¶Composita, Aueho, auehis, auexi, auectum, auehere, Odwożę.

¶Aueho, Przywożę. Aduehere ex India Z Yndiey przywieść. Per mare aduehere Po morzu przywieść. Naue aduehere, equo aduehere, nauem aduehere, Łodź przywieść.

¶Aduectio, onis, uerbale, Przywiezienie.

¶Conueho, Wespołek zwożę. Camelis conuehere, Wielbłądámi zwieść. Conuehere ex diuerso, Wespołek zwieść. Ex Hispagia merces conuehere.

¶Conuecto, as, are, frequentatiuum, Vstáwicznie zwożę.

¶Conuectio uerbale, Zwożenie. Ipſe ſcilicet conuectandi actus.

¶Conuector uerbale, maſc. Który ſie wespolek s drugiemi ná łódź álbo ná zad zuſzcza.

¶Deueho, Ná dół zwożę. Deuehunt Liparas, puścili ſie do Lipár. Ego celeriter ueliam deuectus, Prętkom ſie ná łodźi ſpuścił do Velias miáſtá. Deuexit Tyberis commeatum, Rzeká Tyberis wſzech potrzeb dodálá.

Deuehere in ultimas terras, Ná kray świátá záwieść / to yeſt dáleko gdźie záwieść.

Deuehi quam molliſsime, Wolniuchno ſie wieść.

¶Eueho Wywożę. Anguſto tramite euehere, Ciaſnym kątem wywieść. Euehere ſuas merces, Kupią ſwą precz wywieść. Aquas ex planis locis euehere, Przepuśćić precz wodę z rownych plástich mieyść. Euehi equo, Wyyecháć/etc. In altum euehere, Ná głębią wyecháć.

¶Euectio uerbale, Wywieźienie. Et Metaphorice qui extollentia, Podwyżſzenie. Euectiones, Podwyżſzenia.

¶Euectus, huius euectus, Wyyechánie tak na wodę yáko ná źiemię.

¶Inueho, W wożę. Curru inuehi, Ná woźie wyecháć/ być w wieźión. Equo inuehi, W wyecháć.

Ex alto in portum inuehi, Z głębokâ ku brzegu przyſtępowáć. Flumine inuehi, Rzeką wyecháć.

Inuectus portũ, inuectus urbem, pro in portum & in urbem, W wieźiony/etc.

Inuehebant ſe hoſtes & in partibus extremis iã oppugnabantur, Wpádáli/ wpuſzczáli ſie nieprzyiaciele/etc. Tantum in ærarium pecuniæ inuexit, Táką ſummę pieniędzy do ſkárbu wniosł / przyſporzył.

Mala inuehere, Złe rzeczy wnośić. Corruptiſsimos mores ſecum inuexit in patriam, Dźiwną roſpuſtność á nierząd s ſobą wniosł do oyczyzny. Incommoda per aliquem inuecta, Wnieſione. Quemcunque caſum fortuna inuexit hunc apte & quiete ferat, Jákążkolwiek przygodę fortuna przyniosłá táką muśi ſkromnie ćierpieć.

¶Inuehor, inueheris, inuehi, deponẽs, Wſkadam/wſkákuię ná kogo ſłowy/ złorzecę/á wyrzucam co komu ná oczy. Cur inueheris in hominem innocentem, Czemu wſkákuyeſz/álbo czemu ták źle mowiſz o niewinnym człowieku.

¶Inuectus, a, ũ, participium, W wieźiony/wnieſiony / wyechány. Vt triplici triũpho inuectus, Po trzykroć zwyćięſkim obyczayem wyechał.

¶Inuectus, huius inuectus, Wyechánie.

¶Inuectio, onis, idem.

¶Inuectio item, Wſkoczenie ná kogo s vſzczypliwemi ſłowy.

¶Inuectiuus, a, ũ, Łáyący/złorzeczący/a/e. Vt inuectiue orationes dicuntur acerbius in aliquem ſcriptæ.

¶Inuectiuus, a, um, Z kąd ynąd wnieſiony.

Inuectitij mores, Nowo z kąd ynąd wnieſione obyczáye.

¶Perueho, Dowożę/aż do mieyſcá dowożę.

Peruectus ad littus, Aż do brzegá dowieźiony.

Peruehi ad exitus optatos, Doyść żądliwośći ſwey.

Præterueho, Mimo wiozę/przemiiam/ Vt tuto præteruceheretur oram Italiæ, Aby beſpiecznie przeminął włoſki kray. Inſulam tutam præteruectus eſt, Po wſzyſtkiey ſie wyſpie wiosł. Præteruehere aliquid ſilentio, id eſt, præterire ſilentio, Opuśćić/ zámilczeć.

¶Præteruectio, Minienie.

¶Proueho, Dáley wiozę/pochodzę / poſtępuię/prowadzę ſie dáley. Vbi ſumus prouecti in altum, Jákoſmy ſkoro dáley ná głębią wyecháli.

Prouectus ante ſtationes equo, Wyſádźił ſie ná konia przed poczet. Prouehi amore per tranſlationem, Zábáwiáć ſie miłośćią.

Prouehi in altum, Puśćić ſie precz ná głębią.

Prouexit orationem meam ueſtra benignitas, Pociągnęłá dáley moyey rzeczy wáſzá łáſká/y pilne ſłuchánie. Prouehi in maledicta, Zánieść ſie w vſzczypliwe ſłowá.

Prouehere uitam ſuam in periculum, W niebeſpieczność wpráwić. Prouehi ad optatos exitus, Zadzę ſwą oſięgnąć. Hæc ſpes adeo eos prouexit, ut, &c. Tákiego ym ſercá tá nádźieyá dodálá. Prouehere ſtudioſos, Pomágáć vczącym ſie.

Multum prouexit literarum ſtudia, Wiele pomógł nauk tém.

Prouectus ad dignitatem, Ná dostoy⸗ność wsádzony.

Quorum usq; ad extremum spiritū prouecta est prudentia, Których mądrość áż do ostátniego tchu trwáłá. Prouecti longius in amicitiam, Długo sobie dobrze byli.

¶Prouectus, a, um, participium siue nomen ex participio, Vt prouecta ætate, uel prouectus ætate homo, Srzednich lát człowiek. Longius prouectus ætate, Obstárzáły/wcześnie stáry/podstárzáły.

¶Reueho, Záś odwożę. Consulem in castra reuehere, Záś do obozu záwieść. Equo reuehi, Wróćić się ná koniu. Prædam reuehere, Łup záś powróćić/odwieść.

Famam reuehere, W dobrą sławę záś wpráwić.

¶Subueho, Podwożę / podwożę⸗dźam.

Flumine aduerso subuehi, W zwodę iecháć.

Naues amne subuehere, Łodźie z wody zwieść.

Ad arcem subuchi, Ná zámek być wwieźion.

In altitudinem subuehere, Ná głębią wyiecháć.

¶Subuecto, as, are, frequentatiuum.

¶Subuectio, onis, uerbale.

Veĳ ors urbs Hetruriæ.

Viens & Vientanus, a, um, Kto ztámtąd yest.

Veiouis, ueteribus erat Deus cui detracta esset iuuandi facultas.

Vel coniunctio disiunctiua, Albo. Plaut. uel adest uel non, Albo yest albo nie. Aliquando copulatiua, Terent. Hanc tu mihi uel ui, uel clam, uel præcario fac tradas, Bądź gwałtem / bądź táyemnie/ bądź przes wyprosżenie pátrz ábyś mi yą podał.

Vel pro ueluti, Terent. uel hic Pamphilus iurabat quoties Bacchidi, &c. Jáko ten Pámphilus/etć.

Vel aliquando pro etiam V, el hoc quis non credat abs te ortum, Terent. A ktoby temu nie chciał wierzyć/ żeś ty tego náłożył. Vt uel perire maluerit quam perdere omnia, Iżby też rácżey wolał zginąć niżliby wszystko vtrácić miał. Vbi ego hinc abiero, uel occidito, Gdy ná ztąd otey de chocaſz go ſmiedź nie rzekę o to y słowá.

Velabrum, uelabri, Mieysce płotkiem obwieszone gdźie oleynicy oliwę przedawáli/ mieysce yest w Rzymie przi gorze Auentico.

Velabrensis, & e, adiectiuum.

Velamen, uelamentum, Vide Velo.

Velarium, uelarĳ, uelaria, Płótna álbo kołdry któremi gierny plac obwieszano/zasłoná kołdrá.

Velaria etiam, Mieysce zasłonámi obwieszone.

Valatus, Vide Velo, as, in Velo.

Velatura, Vide Velo.

Veles, uelitis, masc. tert. Velites, Lekki żołnierski lud / lekkozbroyny yáko ci którzi proce nośili apud ueteres. V nás husárze álbo strzelcy mogą być zwáni. Dicuntur & ferentarĳ olim enim trifariam milites diuidebātur, in Armatos, quę grauis armatura dicitur, Kyryśnicy. In Peltatos, Páweżnicy/v nas husárze mogą być zwáni.

Et in Velites qui leuissime omnium armabantur, Vtacżnicy/ procnicy/v nas strzelcy zowa Qui & Rorarĳ Ferentarĳ & Accensi uocantur.

Velites per translationem, Swarliwi/ hadrownicy/wielomowni/ yákoby przekupki.

Velitor, uelitaris, uelitari, Ná vtacżkę wyieżdżam, hárcuię. Metaph. Swárzę się/ kądrunkuię.

Velitatio, onis, Vtacżká/ hárcowánie. Metaph. Swar/hadrunek.

Velitaris, & hoc uelitare, Co ku lekko zbroynemu ludu należy.

Velitaris pugna, Hárcowánie / náutacżne potykánie.

Velitatim, aduerbium idem quod saltuatim, Vtacżnym obycżáiem. Apud Sisennam legitur, ubi alĳ legunt Vellicatim.

Velia Palus Italiæ apud Calabros, & Lucaniæ oppidum, etiam in Italia, & alia in Latio.

Velinus, a, um, possessiuum, ut Velina regio in urbe Roma.

Velificus, Vide Velo.

Velitaris uelitor, Vide Veles.

Velitræ ciuitas Volscorum in Italia, unde Veliternus, a, um possessiuum.

Vella, læ, ab antiquis dicebatur pro uilla, unde Vellaturam facere, Wieśniakiem/furmánem być/furmánstwem á wozbą się obchodźić.

V ante E.

Vello, uellis, uelli, & uulsi, uulsum, uellere, act. tert. Szczykam/ skubę/ bierzę. Vellere linum, Bráć len.

Vellere radicitus, uel cum radice. S korzeniem wydzieráć/ wyrywáć. Comam uellere, Kędzierze wyriwáć. Tondere radere & uellere fere synonyma.

Vulsus, a, um, participiũ, Oskubiony/ wyszczykány/ wirwány wybrány/ a/ e.

Vulsura, æ, Szczykánie/ skubienie / bránie. Vt uulsura lini, Bránie lnu.

Vellico, as, are, frequentatiuum, Szczipię. Metaphorice pro Criminor, mordeo, lacero, Gánię / przigániam/ złorzeczę/ vszczipliwie o kim mówię.

Opus alicuius uellicare, Xięgi czyie álbo tez ynszą robotę szczypáć/ to yest gánić/ hánbić.

Vellicatus, huius uellicatus, uellicatim. Vide Velitatim in Veles.

¶Composita, Auello, auellis, auelli & auulsi, auulsum, auellere, Oddzieram/ odrywam/ obrywam.

Auellere poma cruda ex arboribus, Nievzrzałe yábłká oberwáć.

¶Auulsus, a, um, Oddárty / oderwány/ a/ e.

Auulsus a suis, Odstrzelony/ oddalony od swych.

Auellere rem aliquam a fratre, Oddalić co od brátá.

Auellere se a meretrice, Popuścić precz kurwy/ odyąć sie swey woley. Auellere atq; abstrahere filium a matris complexu, Oddalić od mátki syná.

Auulsio uerbale, Oderwánie / oddárcie.

¶Auulsor, auulsoris, Oddzieracz/ odrywácz.

¶Conuello, Wydzieram/ wyciągam / wykorzeniam / gládzę. Conuulsa sedibus domus, Z gruntu poruszony dóm/ vszly ná stronę.

Conuellere repagula atq; effringere fores, Wyrwáć zápory y wytrącić drzwi. Conuellere fundamenta, Wyruszić/ dotknąć/ etć.

Conuellere opinionem mente comprehensam, Wytrącić/ wyrázić komu z vmysłu yego mniemánie. Conuellere acta alicuius, Pokázić/ popsowáć/ zniszczić. Ex manibus conuellere, Z ręku wydrzeć. Conuellere aliquem de pristino statu Wysadzić/ zepchnąć kogo z yego stanu. Conuellere gratiam alicuius, Zełżyć czyie záchowánie / zgánić go, Conuellere ius societatis atq; amicitiæ, Potárgáć s kim towárzistwo y záchowánie rozsipáć.

Statum Reipub. conuellere, Zámotáć/ zniszczyć stan Rzeczypospolitey. Conuellere aliquid alteri, Drwáć/ vwlec/ vkráść komu co.

Labefactata atq; conuulsa cogitatio, Zniszczona y potárgána/ w niwecz obrócona.

Cum cuncta auxilia Reipub. labefactari conuelliq; uideat, Gdy wszistki pomocy Rzeczypospolitey lecieć y w niwecz sie obrácáć widzi.

¶Conuulsus, a, um, participium, Stárgány / zerwány / potárgány/ tez skurczony/ a/ e.

Conuulsi nerui, Skurczone żyły. Conuulsa cutis, Zmárszczona skórá. Conuulsus musculus, Skurczony.

¶Conuulsio, onis, Skurczenie.

¶Deuello, idem quod auello.

¶Diuello, Rozdzieram/ rozriwam/ rostárgam/ tez wykorzeniam. Cõmoda ciuium diuellere, Wydrzeć ym ich pożytek. Dolore diuelli & distineri, Rospychan być boleścią.

Nec diuelli nec distrahi potest a uoluptate, Ani oderwan áni odciągnion może być od swych roskoszy.

Conglutinationes diuellere, Spoienie rozedrzeć.

Dissolutam & diuulsam rem conglutinare, Rospáną á rostárgnioną rzecz spoić/ zbić.

Consensus ordinum est diuulsus, Rozsipáłá sie zgodá miedzy stany.

¶Euello, Wyciągam/ wyriwam / wyskubuię/ wytárgam.

Euellere sese ex cœno, Wywlec sie z błotá.

Ex complexu euellere, Z obłápienia zrámion wyrwáć.

Euellere sibi scrupulũ ex animo, Metaphoricos, Wypuścić/ odrzućić z vmysłu yákie trapienie.

Opinionem aliquam ex animis hominum euellere, Wyrząć z vmysłów ludzkich yákie mniemánie.

Euellere ex intimis mentibus. Euulsio uerbale, Wyrwánie/ wytárgnienie. Euulsio dentis, Wyrwánie zębu.

¶Interuello, Z pośrodku wyriwam / wyciągam/ álbo tez rozrywam/ rostárgam yedno od drugiego.

¶Peruello

¶Peruello, Przeßczipam/ vßczipam/ przez kubam.
Peruellere aliquem Metaph. Zátroskáć/ ſtrapić kogo yákoby ſczypiąc á vßczipliwie trapiąc.
Peruellere ius ciuile, Przeskuść mieyſckie práwo/ to yeſt źle o nim mówić.
¶Reuello, Odrywam/ odzieram. Effringere multorum fores & claustra reuellere, Odedrzeć.
Effracta & reuulſa ianua, Wyłamána y oddárta vliczká.
Sublato aditu reuulſis gradibus. Tabula reuulſa, Oddárta tablicá. Tela reuellere de corpore Reipub. Metaph. To co Rzeczypoſpolitey ſzkodzi oddalić. Reuellere tabulam in qua nomina ciuitate donatorum inſcripta ſunt.
¶Reuulſio, Oderwánie/ oddárcie.
Vellus, uelleris, Koſm / oſtrzyżona wełná.
Velo, as, aui, are, act. prim. Nákriwam / zákriwam/ zásłániam.
Velatus, a, um, participium, Zákrity / zásłoniony/ a/ e.
Capite uelato, Znákrita głowa. Velanda corporis, Członki człowiecze ktore máyą być zákriwáne.
Velamen, uelaminis, neut. Zasłoná.
Velamentum, ti. neut. sec. idem.
Velarium, Vide ſupra.
Velum, li, neut. sec. Zagiel/ płáchtá zwłaſzczá ná okręciech ktora dla wiátru roſciągána.
Dare uela, Zagiel rozſzerzić/ álbo roſpuſciwſzy zagiel yecháć/ żeglowáć. Dare uela retrorſum, Ná zad zagiel puſcić / ná zad zás żeglowáć.
Vela facere idem quod uela dare, uela dare ſuæ famæ per translationem Puſcić wodze ſwey sławie/ to yeſt/ nic ſobie dobrey powieſci nie ważyć. Vela uentis permittere, Okręt puſcić precz / pochádzáć/ to yeſt ważyć ſie puſcić ſie w ymię boże ná ſczęſcie. Vela contrahere, Spuſcić żagle okręcić płáchtę żagielną okolo słupá żaglowego.
Velis uentiſq; Wodą y ziemią / to yeſt/ wßiſtkiemi śiłámi. Prouerbium, Remis uelisq; idem.
Velum aliquando idem quod uelamē Zasłoná.
Velifico, as, are, uel Velificor, aris, ari, deponens, Żegluię/ to yeſt roſpuſciwſzy żagiel ná płáchtę yádę/ wiozę ſie po wodzie. Velificari honori ſuo per translationem Powaźnie ſie mieć/ chwały czći y powagi ſzukáć.
Velificatio, onis, Żeglowánie / yechánie. Aliquando, Wagá/ ważenie ná fortunę. Mutata uelificatione, Obroćiwßy żagiel/ odmieniwßy ſwe przed śięwzięcie.
Velificus, a, um, Żeglowny/ a/ e. Vt uelificus curſus, Wiezienie s roſpuſzczonym żaglem.
Veliuolus, a, um, in quo uela uolant, W czym żagle latáyą.
Velito, as, are, pro uelifico, Calep. ſine autore.
Velatura, æ, Furłon/ myto od woźby. Facere uelaturam, Vide in dictione Vella.
¶Compoſita, Euelo & Reuelo, Odkriwam/ odsłániam/ też oznaymiam/ wyiáwiam Id eſt, detego non reperiuntur apud bonos autores.
¶Reuelatio, Obiáwienie/ ziáwienie.
Velox, uelocis, om. tert. Prętki / chutki/ skory.
Velocitas, atis, Prętkość / rychłość / skorość.
Velociter aduerbium, Skoro / prętko.
¶Præuelox, Bárzo chutki/ prętki.
Velut, ueluti, aduerbia ſimilitudinis, Jákoby/ rownie ták/ yáko.
Vena, næ, fem. prim. Żyłá. Venam inciſdere, quod medici phlebotomare ex Græco deflexa uoce dicunt, Puſcić krew/ záciąć żyłę. Vena pro arteria, Tętnowá álbo wietrzna żyłá. Venæ concidere dicuntur, Moc trácić/ mdlieć/ leciec/ ſchodzić ná zdrowiu.
Venas cuiuſq; generis hominum tenere, Káżdego człowieká przirodzenie wiedzieć. Venæ arborum, Promienie po drzewie yákoby żyły.
Venæ etiam per translationem dicuntur in terra, uenæ ſcilicet auri & argenti, &c.
Vena, ſcribendi natura, Chuć / skłonność przirodzenia ku piſániu wierſzów. Et aliquid ſimile, Non habet uenam dicendi, Nie ma po temu przirodzenia áby mogł wymownie wdzięcznie á łágodnie piſáć.
Venoſus, a, um, Żylowáty. Metaph. Duży/ gruby/ świeży/ a/ e.
Interuenium, ij, neut. sec. Dálekość miedzy żyłámi ziemnemi.
Venabulum, li, neut. se. Włocznia/ ná ſzarmy zwierz/ polna włocznia.
Venalis, & hoc uenale, Vide Veneo.

Venaphrum ciuitas Italiæ in Campania oleo nobilis.

Venaticus, uenatus, Vide Venor.

Vendico, Vide Dico.

Vendo, uendis, uendidi, uenditum, uendere, act. tert. Przedáyę. Cum ablatiuo construitur si precium exprimatur, Plaut, Viginti minis uendere, Zá dwádzieścia funtów przedáć. Et cum genitiuis tanti, quanti, pluris, minoris, Cic. Vendo meum non pluris quam ceteri, Nie drożey przedáyę yáko ynszy. Quanti uendis, Jáko drogo dáyesz. Quanti emisti, Jákoś drogo kupił. Vendere grandi pecunia, Drogo przedáć. Magno uendidit, Drogo przedał.

Vendax, uendacis, om. Który rad przedáye/ nie rad długo chowa/ popuszcza przecz do ludzi.

Vendito, as, are, frequentatiuum, Vstáwicznie przedáyę/ przedáyno mam.

Venditare item ostentare, Okázowáć sie chełpić sie/ vdatnym sie czinić/ przywłaszczáć sobie co. Ab institoribus tracta Metaphora.

Venditatio, onis, Chełpienie/ okázowánie.

Venditatio & ostentatio idem.

Venditarius qui uenditat Plaut. Vendibilis & hoc uendibile, Przedayny/ też skupny/ wdzięczny/ a/ e. Venditio uerbale Przedánie.

Venditor, uenditoris, Przedawcá/ przedaynik/ krámarz/ kupiec.

¶Composita, Diuendo, Rosprzedawam.

¶Reuendo, Záś przedawam com kupił.

Veneficus, Vide Venenum.

Venenum, ueneni, neut. sec. Jad/ truciznã. Bibere uenenum, Pić yad. Facere malum uenenum, Zádáć komu yad. Venenũ infundere idem. Veneno necare, Otruć.

Venenum alicui parare, Truciznę ná kogo nárządzić. Tollere ueneno, Jádem zgłádzić.

Celere uenenum & lene contraria, Venenis erepta memoria, Czáry komu pámięć odięta.

Venenatus, a, um, Jádowity/ a/ e. Caro uenenata, Jádem zárázone. Munera uenenata, sagittæ uenenatæ, Jádem nápuszczone. Morsus uenenatus, Jádowite vkąszenie.

Venenarius, ij, neut. sec. Który iády przedáye ál bo ludzie truye. Apul. inusitatum

V ante E.

Venenosus, a, um, Jádem nápuszczony. Calep. sine autore.

Veneficus, uenefici, Jád zádáyący/ czárownik.

Venefica, æ, Czárownicá/ yędzá.

Veneficus, a, um, adiectiuum, ut ueneficus aspectus, Jádowity/ czárowniczi wzrok.

Veneficium, uenefici, Oczárowánie/ też otrucie.

Veneo, uenis, ueniui, & sæpius uenij per syncopen, uenum uenire, Być przedan.

Quamplurimo uenire, Bárzo drogo przedan być. V enum ire & uenum ibit dicimus, Być przedan.

Venundo, as, are. Vide in Do, as.

Venalis & hoc uenale, Przedáyny.

Venalis item, Skupny/ kto zwłaszczá yest łá komy/ ná dáry łatwie sie da przedáwáć.

Venalis, Przedáyny/ własny/ niewolniczy.

Venelatitius, a, um, Co bywa przedawano. Vt uenelatitij serui, Niewolni którzi przedawáni bywáyą.

Venalititius, ij, masc. sec. aliquando substantiue, Kupiec/ przedawcá.

Venalitium, uenalitij. Mieysce á targ ná którym niewolniki przedáyą.

Venalitiarius, ij, masc. sec. Kupiec/ przekupień niewolnych ludzi.

Veneror, uenerаris, uenerari, com. Czczę/ ważę/ cześć wyrządzam. Eum uenerãtur, ut Deum, Máyą go w podćiwości by Bogá.

Veneratio, Czczenie/ czći á podćiwośći wyrządzánie.

Venerabilis, le, Godny czći y powagi.

Venerandus, a. um, idem.

Venerabundus, a, ũ, Vczćiwy/ álbo pięknie sie s ludźmi obchodzący/ obyczáyny/ vczćiwie sobie poczynáyący.

Veneranter aduerbium, Vczćiwie. Apul. inusitatum.

¶Irreuerenter aliud aduerbium, Nievczćiwie nieobyczáynie/ z prostá.

Veneti populi Italiæ quæ Gallia togata dicitur incipiens a ciuitate Rauenensi usque ad Histriam, Wenetowie. Fuerunt etiam Veneti populi in Gallia circa Celtas ad mare superum.

Venetiæ, arum, Miásto Wenecia.

Venetia ciuitas Galliæ, Vannes po Fráncusku.

Venetus, a, um, Wenecki/ a/ e. Venetus color, Błękitna álbo modra máść.

Venetus lacus, Jezioro Weneckie.

Venetes accolæ illius, Ktőrzi nád tym yeziorem mieszkáyą.

Venia, æ, fem. pri. Odpuszczenie winy y ynszego wykrocenia.

Venia item, Dozwolenie / dopuszczenie. Cum bona uenia audire, S dobrą wolą słuchać.

Cum tua uenia, Zá łáską twą. Si me bona uenia audire uis, dicam, Jśli mie chcesz łáskáwie á cierpliwie słucháć, powiem.

Bona tua uenia dixerim, Zá łáską twą mowiąc.

Veniam petere, Łáski żędáć. Habere ueniam paulo pluribus uerbis, Nie mieć zá złe ácz kto wiele słow czyni. Dare ueniam alicui, Odpuśćić komu. Voluntario facinori uenia dari non debet, Swowolny vczinek nie ma być przepuszczon.

Dabis hanc ueniam mi frater ut nostros Græcis anteponam, Dozwolisz á dopuśćiszmi tego miły bráćie/ etć. Venia sit, Muśi sie y tego y owego przenyżrzeć.

Venia sit dicto, Zá łáską wszech mowiąc.

Impetrare ueniam, Ofięgnąć łáskę/ od- odpuszczenie.

Veniæ in plurali dicuntur uulgus indulgẽtias uocat, Odpusty grzechow. Veniale uenia dignum apud Macrobium legitur.

Venio, uenis, ueni, uentum, uenire, Przichodzę /ydę/ydę. Venit ab exercitu, Przyszedł z woyská.

Venire angiporto pro ab Angiporto, a Roma uenire, Z Rzimu przichodzić. Venio pedes, Pieszki ydę. Supplicem uenire ad aliquem, Pokornie przed kogo przyść.

Illic ueniunt fecilius uuæ, Tám sie liepiey wino vdawa/álbo nadawa. Veniunt sponte ex arboribus, Sámy z siebie rostą. Vsu uenit, Przigadza sie. Sæpe usu uenit, Częstokroć sie przigadza. In mentem istuc uenit, To mi ná myśl przipádło. At istuc mihi in mentẽ nõ uenerat, Nicem o tym nie mislił.

Scribis in Italia te moraturũ, dũ tibi literæ meæ ueniant, Piszesz że chcesz ták dlugo we włoszech mieszkáć/áż ći listy moye przidą.

In orationem uenire, Vdáć sie sw rzecz.

Ad extrema uentum foret, nisi, &c. Stáłoby sie było naygorzey/ by/ etć.

Celerius ista ad nasum ueniunt, Pretko przichodzą do nosá/to yest/ wnet sie dáyą czuć.

Venit ad aures meas, Dowiedziałem sie/ wyrozumiałem.

Venire ad finem dicitur res aliqua, Być skończona.

Ad inimicitias res uenisset, nisi, &c. Przyszłiby były ku zwadzie/by/etć. Venire ad internecionem, W niwecz sie obrocić.

Ad nihilum uenire idem. Ad nimiũ uenire, Názbyt sie stáć. Ad pactionem uenire, Zgodzić/ziednáć sie. Ad uadimonium non uenire, Nie stánąć ná rok/przepáść zákład.

Venire alicui aduersum, Wyniść/wyieocháć przećiwko komu.

Venire alicui auxilio, Ná pomoc komu przyść.

Veniunt hinc ad Rempub. plurima commoda, Wielki pożytek z tąd ma Rzecz pospolita.

Venire cum impetu, S popędliwośćią ná kogo przyść.

Eo uenere mores, K temu przyszły obyczáye.

Fœliciter istam rem tibi uenire cupio Boże dayći sie szczęśliwie w tey rzeczy wodziło.

Venit Hyems, Nádchodzi zima. In amicitiam uenire aliquorum, Zyąć záchowánie/álbo przyść w przyiaźń niektorych. Venire in arbitrium ac potestatem alicuius, W moc czyię przyść.

Quod in buccam uenerit, scribito, Coć ślinká przyniesie do gęby/pisz.

Venire in calamitatem, W nieszczęśćie wpáść.

Venire in certamen, Ku zwadzie przyść/ zwádzić sie.

In complexum alicuius uenire, Być obłápion od kogo.

Venit in confessum ea res, Wyiáwiá sie tá rzecz/szerzi sie.

In conspectum alicuius uenire, Przed obliczność czyię przyść.

Ad me in conspectum uenire ueteram, Zákazałem mu był áby mi ná oczy nie chodził.

In contemptionem uenire, & in contemptum uenire, Być wzgardzon.

Venit

Venit iam in contentionem, utrum sit probabilius, O tym sie dziś swarzą/gadáyą/disputuyą/etc.

Quæ in controuersiam ueniunt, O ktorych rożnosc yest.

In contentionem de accusando uenire, Wspieráć sie sadownie ktoby powodną stroną miał być á żałobę naprzod kłáść. In contentionem honoris uenire, Zá pásy chodzić o poważnieysze mieysce. In deditionem uenire, Przisć w ręce nieprzyiacielskie/dá sie.

In discrimen uenire, W niebespiecznośc sie wdáć/álbo przisć. Venire in diuitias, Zbogácić sie.

Mihi uenit in dubium tua fides & constantia, Nie wiele dzierżę o twey wierze y stałości/wątpię o tobie.

Tua fama & gnatæ uita in dubium ueniet, przidzie we złe mniemánie álbo wprawiß tym obyczáyem swą sławę/ y dziewki twoiey żywot we złe mniemánie. Non ueniunt in dubium de uoluntate, Nie wątpią nic o ich woley.

De sorte uenio in dubium miser, Też mi nędznikowi idzie o głowną summę/też sie o głowną summę muszę bać / zadáyą mi trudnośc o nię.

In dubium de ciuitate uenire, Wątpić yeśli kto yest mieszczáninem á ma mieyskie práwo ktorego miástá.

Quod constitutum erat in dubium uenit, Co było postánowiono yuß sie záś rosschwiewa.

In familiaritatem alicuius uenire, Potowárzißić/polubić sie s kim. Venire in fidem alicuius, Zdáć/á spuśćić sie ná czyię wiárę.

In medium uenire, Występić przed obliczność ná yáśność. Hoc ex hac re uenit in mentem mihi, To mi ztąd wpádło w myśl.

Venit mihi Plato in mentem, Wspomionąłem ná Platoná / wpadł mi ná myśl Plato.

Quæ mihi ueniebant in mentem, Ktore mi ná ten czás przichodziły ná myśl. In mentem tibi non uenit quid negotij sit causam publicam sustinere, Nic podobno o tym nie myśliß co za wielka rzecz yest Rzeczpospolitą ná sobie mieć. Tibi in mentem ueniat facito quemadmodum uitam huiusce depinxeris, Rospámiętay á rozmyśl sie dobrze ná to ábyś mogł iáko náślepiey yego żywot wystrichnąć. Venit mihi fama loci religionis illius in mentem, Wspomionąłem.

In notitiam uenire, Ku znáyomości przisć oznaymić sie.

In numerum oratorum uenire, Miedzy wymowce/ á rzeczniki być poczitan. In obliuionem uenire, Być zápámiętan. Veniam in odium si amicum destitero tueri, Przidę w nienawiść yeśli przi przyiacielu stać nie będę w yego potrzebie. In ordinem Senatorium uenire, W rádę być wzięt/ Woiewodą álbo kásztelánem zostáć. Cum in otium uenerimus, Gdy ku pokoiu przidziemy/ álbo gdy czásu dostániemy.

In partem impense uenire, O część kosztu u ná ktorą rzecz przisć. Venit in periculum ne illud amittat, Nie dáleko od tego że to podobno musi vtrácić.

In possessionem uenire, W dzierżenie przisć.

In possessionem Reipub. uenire, Sprawowanie Rzeczypospolitey k rzu wziąć/álbo Krolem/Xiążęciem zostáć.

Vulgatum illud in prouerbium uenit Weßło w pospolitą przypowieść.

In prouerbij consuetudinem uenit largitionem fundum non habere, W obyczay przipowieści weßło/ álbo ták pospolicie mowią / rozrußnośc dná nie ma.

Subita mors in quæstionem uenit, Bywa bádano y pytano co zá przicziná yest ták nagley śmierci.

In religionem uenit illi hæc res, Rußa go yego sumnienie o tę rzecz. In sermonem hominum & uituperationem uenit, Wßedł ná yęzyk ludziom/wßiscy o nim źle mowią.

Quoniam in sermonem iam uenisti, Gdyżeś sie w rzecz vdał.

In societatem laudũ alicuius uenire, Stáć sie vczestnikiem chwały czyiey. In spem uenire, Mieć dobrą nadzieię.

In sortem prouinciæ uenire, Jednym z trzech być ktorzi sie losem o stárostwo álbo ynßy vrząd rosprawuią.

In spem uentum erat discordia intestina dissolui rem Romanam posse, Nádziewano sie/etc.

In

In suspicionem uenire, W podeyzrzenie prisć.

Qui tibi in suspicionem nullo suo delicto uenit, Który do ciebie w podeyzrzenie wszedł/ namnieyszey drobiny w tym nie będąc winien.

Audiuimus eum uenisse in suspicionē Torquato de morte Pansæ, słyszelismy że go Torquatus ma zá podeyzrzánego w śmierci Panse.

In uitam uenire, Národźić się. Veni in tempore, Práwiem w czás przyszedł. In unitatem uenire, Ziednoczić się. In usum uenire, W vżywánie przyść.

Mœror summus uenit in eum morte fratris, wielka go żáłość ogárnęłá z śmierci bráckiey.

Quum Pisas nauibus uenisset, Gdy się w łodźi przywiosł do Pisás. Quo propius spem uenerāt, Im się bárziey nádziewáli/ ym więtszą nádzieyę mieli.

Subsidio uenire, Ná pomoc przyść. Venire suppetias idem.

Vinum tedio uenit ei, Sprzikrzyło mu się wino.

Si usus ueniat, Jesli się potráfi/ yesli będzie potrzebá.

Mihi usu uenturum non arbitrabar, Nie nádziewałem się áby mi k temu miáło przyść/ ábych tego miał potrzebowáć. Venit idem usu mihi quod tu tibi scribis, Równie się ták mnie przygodziło yáko y tobie.

In tomenti usum ueniunt, Miásto postrzigáckiey bárwice ich vżywánia.

Venio oratum, uenio emptum, uenit derisum.

Venit impersonale, Cic. Ad me uētum est Przyszło yest ku mnie. Si maximum in discrimē uenietur, Gdyby więc wielka tego potrzebá byłá.

Veniens, uenientis, participiū, Przychodzący/ nádchodzący Annus ueniens, Przyszły rok.

Ventio, onis, Przyśćie. Plaut. obsoletum.

Vento, as, are, & Ventito, as, are, frequētatiuum, Vstáwicznie przichodzę/ przichodzę á przichodzę.

Sæpius uentitare in agrum, Vstáwicznie doglądáć folwárku.

¶ Composita, Aduenio, aduenis, penult. cor. aduení, aduentum, aduenire, Nádchodzę/ przichodzę k czemu álbo ku komu.

Aduenis modo? Teraz żeś dopiero przyszedł?

Pace aduenio & pacem ad uos affero, W pokoyu przichodzę y pokoy wam przynoszę. Interea dies aduenit, W tey chwyli dźień nadszedł.

Aduenire morbus dicitur quando incipit, Chorobá nádchodźić/ etć. Aduenire pro uenire simplici eodem modo sæpe indiferenter accipitur, ut uenisti in tempore & aduenisti in tempore, Prāwies w czās przyszedł.

Per tempus aduenire & oportune aduenire idem.

Aduenisse senectus dicitur cum quis ad eam peruenit.

¶ Aduenìens, aduenientis, Nádchodzący przichodzący participium.

¶ Aduento, as, are, frequentatiuum antiquis pro primitiuo ponebatur sicut adiuto pro adiuuo.

¶ Aduentare item pro appropinquare nunc de tempore dicitur, nunc de persona, nunc de re aliqua, Vt aduentat decimus mensis, Przybliża się dźiesiąty miesiąc.

Aduentare & prope iam esse debes, Przybliżáć y nie dáleko iuż masz być. Si autem mors aduentet, Jesliby się przed tym śmierć przybliżyłá.

¶ Aduentor uocabulum a Plauto nimium licenter fictum, Ten który z mieyscá nadszedł.

Aduentorium prandium Viues uocat Przywitānia vczta który się náwróci do domu.

¶ Aduentus, huius aduentus, mascul. Przyśćie. Aduentus & discessus contraria.

¶ Aduentitius, a, um, Obcy / przichodny/ cudzoziemski/ a/ e.

Aduentitijs & externis adiumentis uti Obcych á zład ynad przichodzących pomocy vżywáć.

Aduentitia & transmarina doctrina, Nowa/ obca/ zámorska nauká. Aduentitium innato & insito opponitur, aduentitijs regum & nationum copijs iuuari.

Humor aduentitius, Nowoprzichodna wilkość.

Pecunia aduentitia cui respondet ex aduerso pecunia sua & propria, Cudzoziemska monetá.

¶ Aduentito, as, are, aliud frequentatiuum, Vstáwicznie nádchodzę. Calepinus.

¶Conuenio, Schadzam/gromádzę sie wespolek.
Conuenire undiq;, Ze wßad sie zyść.
Conuenire in unum locum, Zejść sie ná yedno mieysce.
Vndiq; ad Cæsarem legati conuenerunt, Ze wßad sie poslowie do Cesárzá ziechali.
Quo amici conueniunt ad exequias cohonestandas, Gdźie sie przyiacielstwo schodźi ku poczciwośći pogrzebnemu o chodu.
Conuenire de re aliqua, Zgromádźić sie dla ktorey rzeczy.
Cōuenire de re Venerea etiam dicitur, Doyść białey głowy/etc.
¶Conuenio item, Zgadzam sie / vmawiam/postánowiam s kim. Ita mecum conuenit, Ták sie ze mną zgodźił/ ná tymeswá obádwá przestáłá.
Quomodo inter ad eos cōuenit, Jáko sie s sobą zgadzáyą. Optime cum aliquo conuenire, Bárzo zgodnym á przyiaznym być.
Conueniebat mulier uiro in manum, Niewiástá mężowi obiecowáłá dáyąc mu ná to rękę á to w ten czás gdy (v stárych) niewiástá przichodźiłá w moc mężowę nie ynáczey yákoby własna dziewka yego byłá od tego czásu gospodinią byłá zwána/ á to sie dźiáło z obudwu stron/ nie ynáczey yáko v nas bywa gdy stadło zá mąß zmawiáyą.
Ne inter consules quidem satis conueniebat, Nie owßem zgodni byli. Conuenit inter eos ratio accepti & expensi, Zgadza sie sumá wźięćia s sumą wydawánia porachowáli sie / nie mniey sie wydáło yáko y wźięło.
Conuenit hoc fratri mecum, W tym żadney różnośći s brátem nie mam/ yesteśwá w tym zgodna. Nec locus, nec sermo conuenit mihi cum eo, Nie mam s nim żadney sprawy/nic s nim nie mam mowić áni sprawowáć. Conuenit mihi cum hoc de re, Co sie tknie tey rzeczy/nic sie od niego nie odstrzelam.
Conuenit mihi cum aduersarijs matrem esse interfectam a filio, Znam to wespolek z porwaną stroną że mátkę syn zábił. álbo nie przi tego przećiwna stroná że mátká od syná zábita yest/w tym nie máß żadnego sporu.
Mihi cum Deiotaro conuenit, ut ille in meis castris esset cum suis copijs, Postánowiłem ták s Deyotarem. Posterius priori non conuenit, Nie zgadza sie koniec s przodkiem. Conuenire sibi, Nie ßwánkowáć/záwżdy yedne miárę y obyczay trzimáć.
Conuenit subaudi inter eos, ut sit, conuenit inter eos, Zgodźili sie/ vmowę y postánowienie miedzy sobą vczinili. Pacto conuenit ut cum, &c. Vmowę s sobą vczinili.
De hoc parum conuenit, Jeßcze to nie owßem pewno. De facto conuenit, Co sie tknie vczinku niemáß żadnego sporu o tym.
Sæuis inter se conuenit ursis, Zgadzáyą sie s sobą.
Id conuenerat signum, To zá znák spolnie sobie wßiscy dáli. Conuenit pax, Pokoy yest postánowion. Conueniunt mores, Zgadzáyą sie obyczáye. Tempus & locus conuenit, O czás y o mieysce sie zgadzáyą.
Conuenit numerus quantum debui, Trafiłá sie liczbá. Non conueniunt hæc nuptijs, Nie należą ty rzeczy ku weselu.
Non omnis ætas ludo conuenit, Nie każde látá trafne są ná kunßtowánie. Erat nemo in quem ea suspitio conueniret, Nie był yeden ná kogo by to podeyzrenie przypáść mogło.
Conuenit ad eam hæc contumelia, w czás nań tá potwarz/godźien tego. Conuenit optime ad pedem cothurnus, Práwie mi go w czás ná nogę.
¶Conuenire cum accusatiuo significat alloqui, Mowić s kim/ doyść do togo.
Nemo me adhuc super ea re conuenit, Nikt mi o to yeßcze słowa nie rzekł.
De hoc conueniam preceptorē, Spytam o to mistrzá/etc.
Conuenire aliquem in ius, Pociągnąć kogo ná práwo.
Conuenire & colloqui, Conuentus est a me, Mowiłem s nim.
Conueniunt multi populi Carthaginem, Schodzą gromádą/ śpią sie wespołek do Kártáginy.

¶Conuenit impersonale, Godzi ſie. Plaut. Ignoſcere his te conuenit, Godzi ſie ym odpuśćić.

Haud conuenit una ire amicam cum Imperatore in uia, Nie przyſtoi/nie godzi ſie áby ſie pan ricerz weſpołek s pánią duſzką prowádzić miał przes vlicę. Non decet neq; conuenit, Ani ſie godzi / áni przyſtoi.

¶Conueniens, entis, participium ſiue nomen ex participio, godny/słuſzny/przyſtoyny/tráfny/potemny / ſpoſobny k czemu.

Nihil eſt tam naturæ aptum, tam conueniens ad res ſecundas, Nic nie yeſt ták potemnego/ták ku ſzczęśćiu ſpoſobnego álbo słuſznego/etć.

Conuenientiſsimum mihi eſſe putaui Miálem że to námię nawięcey nalezeć y naybarziey przyſtáć miáło.

¶Conuenienter aduerbium, Słuſznie tráfnie / potemnie/ práwie dobrze. Conuenienter ad præſentem fortunæ noſtræ ſtatum loquuti eſtis, Práwieśćie czyśćie mówili wedle ſtanu dziſieyſzego ſzczęśćia náſzego wedle tego yáko dziś rzecz náſzá nieſie.

Congruenter naturæ conuenienterq; uiuere, Wedle tego yako przyrodzenie ciągnie á yáko yey zdrowie nieſie żyć.

¶Conuenientia, æ, fem. prim. Zgodá też słuſzność/przyſtoyność/potemność/ ſpoſobność. Vt conuenientia partium, Zgodá miedzy ſtronámi/ vmówienie / poſtánowienie.

Conuenientia & coniunctio naturæ, Zgodá á złączenie przyrodzenia. Conuentæ dicebatur conditio cum primus ſermo de nuptijs & earum conditione habebatur, Sipont.

¶Conuentus, a, um, participium, ut pax conuenta, Vmówiony/poſtánowiony pokóy.

Conuento Hircio opus eſt, Muſzę yść do Hirciuſá.

¶Conuentus, huius conuentus, Ziechánie/ziad/ześćie / zgromádzenie/ſyem. Conuentus agere, Seymowáć /ſyem/roki álbo wiece trzymáć álbo ſądzić.

¶Conuenticula, orum Schadzki/mienſcá zwłaſzczá gdzie ſie ná bieſiády ſchodzą. Sed fere in malam partem.

Conuenæ, arum, Cudzoziemcy/lud zwłaſzczá z rozmáitich ludzi weſpołek zbieżány ku ſpołecznemu mieſzkániu.

¶Conuectio, onis, uerbale, Zmowá/ vmowa/zgodá/poſtánowienie.

¶Deuenio idem quod ſimplex, Przychodzę. Vel etiam, Dochodzę / doyeżdżam/ wpádam/potráfiam.

Deuenire domum, Doyść do domu. Ad legionem deuenit, Aż do záſtępu doſzedł.

In Cæſaris caſtra deuenire, Do obozu Ceſárskiego doyść.

Deuenire ad Senatum, Vcieć ſie do rády.

Deuenire ad maturitatē, Dorość/ przyść ku męſtwu.

Ex uno ſermone in alium deuenire, Z yedney rzeczy w drugą wpáść. Deuenire in inſidias, Wpáść w ręce ſtoyącym ná ſię/álbo ná ty ktorzi nań ſtáli potrafić. Deuenire in uictoris manus, Przyść w ręce zwięzkie.

In aliquem deuenire, Wpáść ná kogo.

Deuenire in medium certamen atq; diſcrimen, W pośrzód bitwy przyść/ być obſtąpiōn.

Miſeret me tantum deueniſſe ad eum mali, Zal mi że go ták wiele nieſzczęśćia nádeſzło/podkało.

Nolebam illum noſtrum familiarem ſermonem in alienas manus deuenire, Nie byłá to moyá wola áby ty ſpólne náſze słowá miáły w obce ręce przyść / to yeſt/ wyyáwić/rosłáwić ſie.

¶Euenio, Wychodzę/przigadzam/ ſtawam ſie/przytráfiam. Plautus, Euenire rus, Wyniść ná wieś.

Si eueniunt quæ opto, Yeſli ſie ſtánie co żądam.

Euenit aliter, Ynáczey ſie tráfiło. Ex ſententia euenit, Tráfiło ſie wedle moyey myśli.

Præter ſententiam & ſpem euenit, Nád mniemánie y nádzieyę ſie przygodziło. Euenit facile, Łatwie ſie to przigadza. Euenit ut moreretur ille, Przigodziło ſie to że vmárł.

Euenit illi commodum, Podkáło go ſzczęśćie.

Damnum maximum illi euenit, wielką ſzkodę popadł.

Diſceſsio euenit, Przygodziło ſie że yeden tám muſiał drugi ſám.

Illis iter incommodum euenit, Ná złą drógę tráfili/złą drógę mieli. Partus clam patrem euenit, Dziecię ſie vrodziło bez wiádomośći oycowskiey.

Male illis eueniat, Boże day ym wszystko złe.

Vsu hoc euenit, Rado sie to pospolicie przigadza.

Hæc blanda dicta quo eueniant male metuo, K czemu sie ty słówka ták łágodne zámosły/ná co sie sciągáyą álbo k czemu wynidą bárzo sie boię.

Metello Numida euenit, Wpádł mu w ręce/etć.

¶Euenit impersonale pro ita cecidit, Terent. Quid Athenas insolés: C. euenit, Przigodziłosie.

¶Euentus, huius euentus, ui, gen. mas. quart. declin. tam in singulari quam in plurali, Wychod/wyście/skonczenie. Qui euentus futuri sint huius belli incertum, Co zá wychód albo skonczenie tey woyny będzie/nikt nie wie.

¶Euentum, ti, in plurale Euenta, euentorum, Trafunek/ przygodá.

¶Circumuenio, Ze wszech stron okrążam/ obstępuię/opádam/obgániam. Metaphorice, Podchodzę/zdradzam/ etć. Hostē circumuenire, Obstąpić/ obskoczić nieprzyiaciela.

Circumuentus omnibus necessitudinib. Wszemi dobremi uczynkámi ogárnion/ obdarzon.

Circumuenire per insidias, Chytrze á táyemnie opáść/ogárnąć/obtoczyć. Circūuenire in colloquio, Mówiąc s kim yego oszukáć.

Circumuenire & opprimere, Podszedszy zátłumić.

Circumuentus pecunia innocens, Pieniądzmi niewinny nieborak oszukan, to yest/ od sędziow pieniądzmi przedárowánych sądzon.

Circumueniri iudicio, W niesprawiedliwym sądzie być oszukan. Per arbitrium circumuenire, Przes yednaczá kogo podeyść.

Periculo circumuentus, Niebespieczności ogárnion/to yest wszędzie nań złe gdzie sie obroci.

¶Circumuentio, onis in Biblijs, Zdrádá/podeyście/oszukánie.

¶Inuenio, Náyduyę/wynayduyę/ wymyślam/smyślam. Inueni quod agam, Nálazłem/wiem co mam czynić. Inuenitur apud authores & in authoribus, Bywa náydowano / przigadza sie v skłádáczow.

Inuenitur inter exempla, idem.

¶Inuenire item, Náleść/to yest dostáć/ostygnąć.

Hinc sibi nomen inuenit, Z tądże sobie ymię nálazł/z tądże ymieniá dostał. Vt seruet quod labore inuenit, Aby chowal czego prácą dostał.

Pamphila mea inuenta est ciuis, Nálázła sie być rodziczką miástá. Aditum inuenire ad rem aliquam, Náleść przystęp ku ktorey rzeczy.

Inuenta est causa qua te expelleret, Yest wymyślona przyczyná zá ktorą cie chce wypchnąć.

Orationē sperat inuenisse se, Terē. Ma nádzieię że naydzie co będzie miał mowić. Nec certum inueniri poterat, Niemogło sie nic pewnego náleść/doświádczyć. Facinus inuenire, Zmyślić. Fallaciam inuenire, Sámolówkę ná kogo wymyślić.

Nec postero die res finem inuenit, Y názayutrz rzecz nie mogłá końcá náleść, to yest/nie mogłá sie skonczyć. Gratiam inuenire, Łáskę náleść/ościęgnąć. Quem hominem inueniemus ad eam rem utilē, Kogo naydziemy k tey rzeczy potrzebnego.

In culpa es inuentus, Náleziones być winnym.

Labore aliquid inuenire, Prácą ościęgnąć.

Veni huc si uis inuenire infortunium Chodź sám yesli chceß áby cie co złego potkáło.

Laudem inuenire, Chwałę ościęgnąć. Timeo ne mea malefacta antiqua nunc senex inueniat omnia. Obawam sie áby sie stáre moye niecnoty teraz stárcowi wyiawiły. Inde nomē diuinum inuenit, Z tądże ślachetnego ymieniá dostał. Obtrectationes inuenire, Nó yęzyk ludziom uniść.

Pecuniam bono modo inuenire, Dobrym obyczáyem dostáć/pobożnie sie vbogácić. Quomodo crimen cōmentitium confirmaret non inueniebat, Yáko miał zmyśloną przimowkę potwierdzić/álbo dowieść nie mógł náleść. Remedium alicui rei inuenire, Lekárstwo ná ktorą rzecz náleść. Inuenire atque deprehendere, Doświádczyć.

Inuentus, a, um, participium siue nomen ex participio, Náleziony/ a/e. Inuento opus est, Musi być náleziono.

¶Inuentum substantiuum, Wynaydzienie/wymysł/leß/smyślenie.

¶Inuentus, huius inuentus, Náleźienie nayδźienie.
¶Inuentio, onis, idem.
¶Inuentio, atq; excogitatio idem.
¶Inuentor, inuentoris, Nálezcá/naleźiciel.
Inuentor & princeps Stoicorũ, Inuentor ueritatis & quasi architector beatæ uitæ, Wynáleźyciel prawdy y yákoby cieślá á zbudownik ſczęśliwego żywota. Voluptatum inuentor, Wynaleźiciel/roskoſzy.
¶Inuentrix uerbale, fem. Naleźicielká.
Princeps & inuentrix belli. Doctrinarum inuentrix, Inuentrix & magistra legum.
¶Inuentarium, ij, Regeſtr/xięgi regeſtrowe.
¶Interuenio, Nádchodźę/przychodźę k czemu álbo miedźi czym/tráfiam ſie ták z nienacká k czemu.
Nouum interuenit uicium, Nowa ſie w tym czáſie przytráfilá przygodá. Numerabatur forte argentum. Interuenit homo de improuiſo, Tráfil ſie/nádſzedł ták z nieobáczności/etc. Nox interuenit, Noc záſzlá.
¶Interuentum eſt, imperſonale, Terent. Vbi de improuiſo eſt interuentum mulieri, Gdy ná nię z nieobáczności przyſzlo.
Interuentus huius interuentus, Nádſcie nápádnienie/nádyechánie/przybycie. Interuẽtu collegæ ipſe exercitus eſt ſeruatus, Zá nádyechániem przybyciem towárzyſzá on y wſzyſtko woysko yeſt záchowano/żadney ſzkody nie wźięło. Noctis interuentum, Przez zápádnienie nocy.
¶Interuentor, oris, Ten ktory nádchodźi zástawa y potráfia ſie z przygody.
¶Inuentor aliquando pro fideiuſſorẽ Rękoymia/przyrzecznik zá kogo.
Interueniens participium, Z przygody náchodzący/tráfiáyący ſie. Flumine interueniente cui nomen eſt Vior, Zá potráfunkiem rzeki ná przed ciekącey. Interuenientibus deſertis, Gdys my puſzcze w pośrzodku leżące nádyechálí.
¶Interuenium, Vide *Vena*.
¶Obuenio, Nágadzam/przigadzam/przytráfiam ſie. Eas eram daturus ei qui primus obueniſſet, Miálem wolą dáć temu ktoby mi ſie náprzod nágodźil. Obuenit illi optima hæreditas, Przypádlo nań wyborne ymienie.

In domo quæ mihi hæreditate obuenit habito, W tym domu ktorymi ſie z oyczyſtego dźiedźictwá doſtál mieſzkam.
¶Obuentio, onis, Nágodzenie/też pożytek czynſzow y ynſzych podátkow/dochod rocznych.
¶Peruenio, Aż ná mieyſce dochodźę. Si ad herũ hæc res peruenit perÿſtipulchre, Yeſliſie tá rzecz pánã donieſie/weyzmieſz pieknie ná beben.
Sine me peruenire quo uolo, Dopuść mi dóść gdźie chcę/to yeſt/wſziſtko do powiedziec co mam wolą. Vix ad aures meas iſtius ſuſpicionis fama peruenit Ledwey mi przyſzlá ku vſzu sláwá podeyźrzenia tego/to yeſt málememem coś o tym násłycháł/ledweymi ſie o vſzy otárlo. Peruenit hæreditas ad filiã, Ná dźiewkę przipádlo ymienie.
Peruenire ad manus, K miecżom przyść/zwádźić ſie.
Peruenire in poteſtatẽ alicuius, Przyść w czyię moc.
¶Peruenio, Vprzedzam/náprzod przichodźę. Vt Beneficio peruenirent deſyderiũ plebis, Aby dobrodźieyſtwem vprzedźili żądliwość poſpolitego człowieká. Pinus & picea præueniunt germinatore XV. fere diebus, Sośnia vprzedzá kwitnieniem ynſze drzewá málem piętnáście dni.
¶Prouenio, Pochodźę/roſtę/wſchodźę/wzraſtam/ydę wzgorę. Proprie de ſegetibus & ÿs quæ e terra naſcuntur, Proueniunt ſtudia hilaritate, Náuki pochádzáyą/roſtą/mnożą ſie od weſołości. Prouenit ſatiua myrrha; Roſcie wſchodźi.
¶Prouentus, huius prouentus, Roczny vrodzay/roczne żyto/pożytek/dochod. Prouentus uini, Vrodzay winá. Studiorum prouentus & ingeniorum prouentus Mnożenie/oſtrzenie rozumu.
¶Reuenio, Wrácam ſie/záś przichodźę.
¶Subuenio, Pomagam/ná pomoc przychádzam.
Huic ut ſubueniat neceſſe eſt, Aby temu pomogł potrzebá yeſt.
Succurrere & ſubuenire, Solicitudini alicuius ſubuenire, Sieroctwu czyiemu pomoc.
Subuenitur imperſonale, Huic rei ſubuentum eſt, Pomożono yeſt.
¶Subuento, as, are, frequentatiuum, Vſtáwicznie pomagam/zákládam kogo.
¶Superuenio, idem quod Interuenio Nádchodźę.

Lætitiæ alicuius superuenire, Nádeyść kogo á ón sie ráduye. Superuenire cum accusatiuo, Colum. Si multorum annorum negligentia superuenerit iugum, Yeśliby przestąpili/etc.

¶Superuentus, huius superuentus, Nádeście.

Venor, uenaris, uenari, dep. pri. Łowię/ poluyę/ Metaphor. Szukam / zábiegam/ czuham/ godzę ná co/ pilnuyę. Pisces uenari Ryby łowić.

Venari laudem, gloriam, Szukáć chwały

Venari occasionem, Ná czás czuháć/ godzić/ pilnowáć.

Apros in in mari uenari & pisces in acre prouerbium, Prożno co zaczynáć/ w niwecz prácowáć.

Venatus, huius uenatus, mas. q. Łowienie/ polowánie/ myśliwstwo. Venatu ueniens, Przichodzac z polowánia.

Venatio, onis, fem. ter. idem.

Venator, uenatoris, masc. ter. Myśliwiec/ łowiec.

Venatrix, uenatricis, fe ter. Myśliwcowa.

Venaticus, a, um, Myśliwy / polny/ łowny. Venaticus canis, Polny pies.

Venaticus, a, um, idem. Vt uenatoria retia, Polne sieci. Venatoria uestimenta, Naczynie polne,

Venabulum, li, sec. Włocznia ná czarny źwierz. Venarius culter, idem.

¶Peruenor, aris, ari, idem fere quod simplex, Łowię/ zá źwierzem bieżę/ ośłáda źwierzu dochodzę. Metaphor. Przepátrzawam/ wynáydiam/ śperuyę.

Venter, tris, neut. ter. Brzuch. Ventrē ferre dicitur mulier, Cięszką chodzić.

Ventriculus, li, dimi. Zołądek/ żywot. Ventriculus cordis, Dołek w piersiách.

Venter aliquando etiam idem quod uentriculus, Zołądek. Metaph. Brzuch/ to yest żárłok/ obżercá.

Ventricosus, a, um, Brzucháty/ a/ e.

Ventrosus, a, um, idem.

Ventrale, lis, neu. ter. Fártuch/ szorc / álbo przedszorce.

Ventilo, as, are, neu. pri. Wieyę / rzucam ná powietrze/ wzdymam/ dmę.

Ventilare frumentum, Wyać żyto. Ignem uentilare, Ogień wzdymáć. Vinum uentilare, Wiátr puśćić do winá.

Ventilare item significat per manus uersare, W ręku przebieráć / gráć/ y tám y sám y tak y owák kołysáć/ bálkáć.

Ventilatio, onis, fem. ter. Wianie.

Ventilator, oris, masc. tert. Ten ktory wieye Naturę uentilator, Dwajácz przirodzenia

Ventilatores etiam dicuntur, Błaznowie/ kuklarze.

Ventilabrum, uentilabri, Wieyáczká opałká/ szuflá do wiania.

¶Composita, Euentilo, as, are, Wywiewam/ czyśćię/ chędożę.

¶Euentilatio, onis, Wywianie.

Ventus, uenti, neut. sec. Wiatr. Ventus uehemens & immoderata tempestas, Wielki wiátr y okrutna niepogodá. Ventorū ui agitari, Nawálnośćią wiátrów być taczan.

Ventus operam dat, Mamy wiátr á pogodę po swey woley/ folguye nam powietrze.

Secundus uentus, Powiátr/ tylny wiátr/ álbow tył wiatr też szczęśliwy wiatr Ventus secundus pro secunda fortuna, per translationem, Dobre szczęście. Colligere concionum uentos, Stáráć sie o dúć pospolitego człowieká. Ventum popularem querere in re aliqua, Cwały á wysławiania szukáć u pospolitego człowieká.

Ventulus, uentuli, diminutiuum, Wiátrek.

Ventulum huic sic facito, Wiey ták náń z lekká czyń ney wiátrek.

Ventosus, a, um, Wietrzny/ a/ e. Metapho. Pusty/ prożny/ czczy. Ventosa regio, Wietrzna pustá kráiná. Ventosa cœli qualitas, Zámosło sie niebo ná wiátr. Ventosus cœli status, idem. Ventosus follis, Wietrzny miech yákie są kowalskie. Ventosa uerba, Prożne niczemne słowá. Ventosum horreum, Czcza prożna stodołá.

Ventosus etiā, butny/ nádęty/ pyszny. Homo uentolissimus, Wielmi wysokiey myśli. Gloria uentolissima, Prożná chwałá.

¶Subuentaneus, a, um, Prożny / czczy/ zwietrzáły/ wywietrzały. Vt ouum subuentaneum Czcze yáye.

Venum a uenio quasi uenium, usurpatur pro supino uerbi ueneo, Liu. Se uenum a primoribus datos, Ná przedánie być dan od starszych.

Venundo, as, are, Venundatio, Vide Do.

Venuculus uel ueniculus aut Venunculus, a, um, apud Colum. & Plin. legitur fortasse mendose, pro Vernaculus.

Venus, ueneris, fem. tert. Pogáńska bogini miłośći. Vnde plerunq; pro libidine ponitur, Miásto nierządney miłośći/ Gámractwo.

Venus etiam, Jutrzenká/ yutrzna gwiazdá.

Venus item pro amica, Gámratká. Item Venus, Piękność/ okrasa/ wdzięczność. Cum quadam uenere dictum est & resipit uenerem hæc oratio, Ma wdzięczność á gładkomowność w sobie.

Venereus, a, um, Miłosny/ gámratny/ też co bogini Venus należy. Homo uenereus, Człowiek bogini Venus poślubiony/ miłosny też wdzięczny/ miły. Venerea res & Venereæ uoluptates, Gámrackie. Venerea pyra apud Colum.

Venustus, a, um, Piękny/ nadobny/ gładki/ wdzięczny/ a/ e.

Vultus uenustus, Piękna osobá. Venustus corporis gestus, Piękne ułomy/ piękne obyczáye, Venustus & urbanus, Gładki y obyczáyny.

Venustulus, a, um, dim. Niebszkárády/ niezádny/ ták w czas gładki.

Venustas atis, fem. tert Piękność/ gładkość/ wdzięczność. Venustas, pulchritudo corporis, Festiuitas & uenustas dicendi, Wdzięcznomowność/ krásomowność.

Lepore & uenustate affluens, Agere cũ dignitate & uenustate, Pięknie á poważnie sobie poczynáć.

Venuste aduerbium, Pięknie/ obyczáynie/ wstydliwie.

¶ Inuenustus, a, um, Niecudny/ żádny/ mierziony.

¶ Inuenuste aduerbium, Żádnie.

¶ Deuenusto, as, are, Szpácę/ bzkárádzę.

Vepres. uepris, tam in singulari quam in plurali gen. mas. secundum probum, & fem. secundum Priscianum, Czernie.

Veprecula, læ, diminutiuum, Czerneczko.

Vepretum, uepreti, Mieysce gdzie wiele czernia rośćie.

Ver, ueris, neut. tert. Wiosná. Vere nouo, Ná nástániu/ ná poczatku wiosny. Primo uere, idem, Ver sacrum in quo sacra & ludos faciebant antiqui.

Vernus, a, um, Wiesienny/ a/ e. Verni flores, Wiesienne kwiatki.

Vernalis & hoc uernale idem.

Verno, as, are, Zielenieyę się/ roskwitam się/ kwitnę/ pukam się.

Vernãt auiculæ, Spiewáyą ná wiosnę/ witáyą śpiewánim wiosnę. Anguis uernat, Wąż się odmładza y wyliniá się ná wiosnę. Cœlũ uernans, Jásne wesołe niebo. Ager uernans, Zieleniaca się rola. Arbores uernantes, Kwitnące/ roskwitáyące się.

Vernatio, onis, Łupież/ stára skórá z którey się węże wyliniáyą ná wiosnę. Exuuium serpentinum.

Vernactũ, cti, Rola która ná wiosnę odwracáyą álbo porzą. Aliqui legunt Veruactũ

Veracitas, Vide *Verum*.

Veragri, populi Germaniæ in Heluetia Episcopatu Sedunensi. Walliser po niemiecku.

Vetratrum, uetrati, herba quæ & helleborum dicitur ἐλλέβορος Ciemierzycá.

Verax, Vide *Verum*.

Verbanus, Lacus Cisalpinæ Galliæ per quem Ticinus fluuius labitur.

Verbascum herba, Wilkraut po niemiecku/ strzałki niktórzy zową.

Verbena, æ, herba, Koszyszczko. Phisicorũ de hac herba sententia est quod hilaritatem per domum aspersa in animis hominum exciter, ideo ea ad exhilerandos hospites utuntur.

Verbenas abusiue uocabant omnes frondes sacratas, ut est Laurus, Oliua Myrtus.

Verbenaca, æ, idem quod Verbena.

Verber, eris, neut. ter. Pręt/ rózgá/ wić y káżda rzecz ynsza czym biyą yáko pálica/ lasská bić/ też plagá degá.

Verbero, as, are, act. pri. Biyę. Tormentis uerberare, Z dział bić/ strzeláć. Verberari sole, luna, imbre, ac uentis, Być trafiony nadchmiony/ oświecony. Verberat alas irundo, Trzepie skrzydłámi. Me illis hæc uerberat uerbis, Mnie temi słowy trafia/ albo mnie dáye znáć/ ná mię przymawia.

Verberare cogitationis conuitio, Złe o kim myślić.

Verberito, as, are, frequent. obsoletum.

Verberalis, uerberalior, uerberalissimus id est, uerberibus dignus, obsoletum.

Verbero, onis, act. tert. Który godzien yest kiyowánia/ też łotr/ smard/ nogiec/ wyrudná niecnotá.

Verbereus, a, um, ediectiuum idem.

Verberatus, huius uerberatus, idem.

Verberatio, onis, idem.

¶ Deuerbero, as, are, Tłukę, wielką mocą biyę/ też stracam/ zbiyam.

¶ Diuerbero, Rozbiyam/ rostłukam/ rostrącam

¶ Reuerbero, Odbiyam/ odtrącam.

¶ Transuerbero, Przebiyam.

Verbum, bi, neut. s. Et apud Grammaticos pars orationis actionem aut passionem significans Jedná część mowy/ czynienie/ álbo ćierpienie známienuiąca.

De exclusione uerborum nullum, O wypchnieniu áni słówká yednego niespominá.

Si uerbo turbarit, Yesli yednym słowkiem zámieszá.

Verbum de uerbo, uel e uerbo exprimere, Słowo do słowá wyłożić/álbo od słowá do słowá.

Verbum pro uerbo reddere, idem.

Totidem uerbis transferre, idem. Verba de uerbis trahere, Rzecz z rzeczy ciągnąć.

Verba istæc sunt, Słowkáć to / to yest/ prożna mowá. Verba sunt atq; ineptiæ, idem.

Mortuo uerba facere, Prouerbium, Nád vmárłym spiewáć/w niwecz á prożno co poczynáć.

Vtinam istuc uerbum ex animo ac uere dixeris, Boże day to ábyś to słowo w prawdźie á z uprzeymego sercá rzekłá. Terent. Quid istuc uerbi est, Coż to zá rzecz/co sie przes to rozumie.

Verbis meis salutem ei adscribito, Przipiszmu ná tym liście moyim ymieneim vkłon/ pozdrowienie/czołem vderzenie. Verbum sat est, Dość yest ná yednym słowie.

Verba dare, Zdrádźić / oszukáć / słówki podeyść.

Verba ad rem conferre, Słowá vczynkiem wypełnić.

Verbotenus disserere, słownie/ vstnie mówić.

Verbi gratia & uerbi causa, quod & exempli gratia dicitur, Náto rzekąc/w obyczay przykłádu mowiąc.

Verbigero, as, are, uerba facere, Apul. obsoletum.

Verbalis & hoc uerbale, quod a uerbo descendit, Słowny. Dictio Grāmaticis tantum familiaris.

Verbosus, a, um, Wielosłowny / wielomowny.

Habes Epistolam fortasse uerbosiorē quam uelles, Masz list snadź wielosłownieyszey niżliś chciał. Homo uerbosus, Wielmowny człowiek.

Verbose aduerbium. Wielmownie, wielosłownie. Ad te scripsi uerbosius, Szerzym do ciebie pisał. Rationem omnium reddam uerbosius, Szerzey/etc.

Verbositas, atis, wielosłowność/wielomowność.

Vercellæ, plur. tantum, g. f. Ciuitas Liguriæ siue in ea parte Italiæ quæ nunc uulgo Pedemontana regio dicitur, Bemund po niemiecku.

V ante E.

Vere, Vide Verus

Verecundia, æ, f. p. Sromieźliwość/wstid/ wstidliwość. Verecundia & pudor, Ætatis uerecundia. In uerecundiam adducere, Zásromáć / zárumienić kogo. Verecundia in rogando, Wstidliwa prozbá.

Verecundus, a, um, Sromieźliwy / wstidliwy/a/e.

Verecundus & parcus in transferendo cui audax opponitur, Verba parum uerecunda, Nieobyczáyne/niewstidliwe słowá.

Verecundum est dicere, Sromotá yest mówić.

Verecundor, aris, ari, dep. p. Sromam sie srom mie.

Verecunde aduerbium, Sromieźliwie/wstidliwie.

Verecunde & modeste, Wstydliwie y obyczáynie/skromnie.

¶ Inuerecundus, a, um, Niesromieźliwy/ niewstidliwy/ a/e.

¶ Inuerecunde aduerbium, Niewstidliwie.

Veredus, ueredi, pen. prod. m, l. Był przedláty koń w wielkiey kárze állo tolásie ku prętkiemu mknięmu gotowy/ yáko dźis konie ktore yośli zową/ powodny koń v nás zową.

Veredarius, m. l. Poseł ná poście álbo ná podwodźie mknący. Sed in Biblijs tantum legitur, &c.

Vereor uereris, ueritus sum, uereri, com. sec. obawiáć sie/ sromáć wstydáć sie. Vereor dicere, Nie śmiem rzec/srom mie powiedźieć. Vereri annonæ caritatem, Obáwáć sie drogości zboża. Conspectum patris uereri, Nie śmieć sie oycu ná oczy vkázáć/ wystrzegáć sie go. Vereri cum datiuo, Cic. Mihi ueremini ne labar ad opinionem Boycie sie o mię ábych nie wpadł w to mniemánie

Vereri ab aliquo, Bać sie kogo, Verebar quorsum euaderet, Dźiwno mie było czemu sie zánosił. Vereor ut placari possit, Boyę sie że z trudná ma być przeyednan / przepráwion.

Verens, uerentis, participium, siue nomen ex participio, Obawáiący sie/ sromáiący/ nieśmieiący/wstydáiący sie. Plagarum uerentes, Boyą sie chłosty.

Verendus, Máiący być bany/wstydány.

Verenda, orum, plur. tantum, gen. neut. Łono álbo łonny członek.

¶Reuereor, eris, reueritus ſum idem quod ſimplex, Boyę wſtidam/ſromam ſie reuereri & colere.

¶Reuerens, reuerentior, reuerentiſsimus, Podćiwość okázuyąci/czcząci/ważąci/ſzánuyąci/etć.

¶Reuerentia, æ, fem. prim. Cżcżenie/ważenie/mienie w podćiwośći. Præſtare reuerentiam, Podćiwość komu wyrządźić.

Reuerentia debetur parentibus, Rodźice máyą być w poczćiwośći miani.

¶Reuerenter aduerbium, Vczćiwie s poczeſnośćią.

Subuereor, Przyobawam ſie nieyáką/troche.

Veretrum, tri, neut. ſec. pro mutone in Bibliis Deut. 23.

Vergiliæ, arum, g. f. quæ & Pleiades dicuntur, Siedm gwiazd niebieskich.

Vergo, gis, uerſi, uel ſecundum Diomedem uerxi, uerſum, uergere, neut. tert. Ściągam/skłániam/chylę ſie k czemu. Vergit ad ſeptemtrionem, Chyli ſie ná půłnoci. In meridiem uergit, Ná południe ſie śćiąga. Vergebat in longitudinem paſſuum circiter quadragentorum, Sciągnął ſie ná dłużą/etć.

Deuergo & Inuergo, idem quod ſimplex

Veredicus, ueriſsimile, ueritus, Vide Veru uel Verus.

Vermis huius uermis, m. t. Robak.

Vermiculus, li, dimin. Robaczek.

Verminoſus, a, um, Pełny robaków/robáczny/robaczywy.

Vermiculor, aris, ari, dep. prim. Robaczywieyę/prochnieyę/álbo bywam grizion od robaków ſicut arbores.

Vermiculor itē, Drobną pſtrą czworogránną robotę czynię. Hinc Vermiculatum opus, Robotá tákowa czworogránowita/yákie bywáyą ſtoły y skrzynki/też tłá gránowitym áſtrychem rozmáitych farb położone.

Vermiculatio, onis, Robáczywienie/ſzkodá zwłaſzczá ták w naſieniu yáko y w drzewiech roſtących/czerw.

Verminatim, aduerbium, id eſt, minutim Po kąsku/po ſztůtcze.

Vermino, as, are, Gliſty/robaki/rzezánie w żywocie mám.

Vermina, orum, plur. tantum, gen. neut. Gryzienie/rzezánie w żywocie.

Verminatio, onis, idem, Pueri uermināt, Máyą grizienie/robaki w żywocie.

Verna, æ, com. prim. Seruus & ancilla domi natus, Rodźic y rodźiczká w domu náſzym vrodzona/niewolnik/wychowániec.

Vernula, læ, dimin.

Vernaculus, a, um, Domodny/właſny/wſzyſtko zwłaſzczá co w náſzym domu/ziemi/y oyczyznie vrodzonego yeſt. Vt lingua uernacula, quæ & plebeia, Właſny przyrodzony yęzik ktorego ſie od mátek vczymy.

Vernaculus mos, id eſt, domeſticus, Domaci tey ziemie á kráiny obyczay. Vernaculæ uolucres cui aduenæ opponūtur, Domowi poſpolici ptaci. Vuæ peculiares atque uernaculæ Italiæ, Właſne yágody winne w włoſzech roſtące/to yeſt/nieprzynośne zkąd ynąd.

Vernaculum aliquando dicitur quod eſt ueris, Wieſienny.

Vernilis & hoc uernile, id eſt, Seruilis ſiue ſcurrilis, Slugá przyzwoyty/ſmárdowski/służebny.

Vernilitas, atis, Niewolnicza przyzwoytość też ſmárdowſtwo/łotrowſtwo.

Vernilitus, id eſt, Adulator antiquum & obſoletum.

Verniliter aduerbium, Wſzetecznie/podleyskim/ſmárdowskim obyczáyem. Id eſt, Scurriliter & adulatoriæ.

Vernaliter, aliud aduerbium idem.

Vernix, uernicis, Pokoſt.

Vero, diſcretiua coniunctio, Ale. Vt Achilles quidem fortis fuit Vlyſſes uero aſtutus, Achylles w prawdźie mocny był/ále Vlyſſes chytry. Ain uero, Yeſzczeſz mowiſz/álbo y cżoſz mowiſz/á prawdáſz to/bez kunſztu to mowiſz.

Aut uero, Albo też. Herus tuus ubi amabo eſt, Ter. Eia uero quaſi non ſit intus, Miły duſzlo yákoby go nie było domá.

Vero fluuius Celtiberiæ.

Verones populi circa eum habitantes.

Verona ciuitas Venetiæ, ſeu Lombardiæ.

Veronius, a, um, & Veronenſis.

Verpus, id eſt, Decorticatus, pellem non habens, Odárty/obłupiony.

Verpus item medius digitus, Srzedni pálec.

Verpi etiam dicti ſunt Iudæi, Obrzezáńci/żydowie.

Verpa, æ, femin. prim. Męski członek.

Verra, ara Romæ ad quam orabant ne Agrippæ naſcerentur.

Verrea

Verrea,orum,ſacra a Verre inſtituta.

Verres,uerris,maſc.ter.Kiernos.

Verres etiam nomen proprium uiri Romani contra quem Cicero orationē habuit quas Verrinas appellauit.

Verrinus,a,um,Kiernozi/a/e. Verrina caro,Kiernozie mięſo.

Verriculatus,a,um , adiectiuum , apud Columel.lib.2.cap.21.ubi uide, num ſit legendum Verticulatus aut Vermiculatus.

Verro,uerris,uerri,& uerſi,uerſum,uerre, act. tert.Ciągne / wlekę/ tez vmietam/ chędozę.Proprie retis eſt, Verre pauimentum Iuuena, vmieść tхlo á ziemię.Hipocauſtum uerre,Yzbę vmieść.

Verriculum,uerriculi,neut.ſec. Niewód/ śieć ná ryby.

Veretrum,ueretri,Męſki członek.

¶Conuerro,Weſpolek zmietam.

¶Deuerro,Zmętam z czego/ wymietam.

Verſus,a,um,participium a Verro,Wieczony/ tez pomieciony/etc.

Verruca,æ,fem.prim.Brodawká.Et Metapho. Æditior locus alicuius montis, Podnieyśienſza gorká yákiey gory/gorká ná gorzę pagorek.

Verrucula,læ,dimIn.Brodaweczká.

Verrucoſus,a,um,Pełny brodawek / brodáwczáty.

Loca uerrucoſa,Przikre/gorzyſte/wyſokie nierowne mieyſcá.

Verrucaria,æ,herba.

Verrunco,as,are,pro uertere,obſoletū,

Verſatilis,Verſicolor,Verſipellis,Verſo, Vide Verto.

Verſiculus,Vide Verſus in uerto.

Verſus præpoſitio accuſatiuū caſum requirit & ſemper poſtponitur, Przeciw Ku. Cic.Cum Brunduſium uerſus ires Gdyś ku Bruncuſium yechał. Habet quandoq; adiunctam præpoſitionem . Vt ad occidentem uerſus, Ná zachod słońcá.Et tunc eſt aduerbium , ut nonnullis placet,Surſum uerſus,Práwie nád ſię wzgorę/ku gorze.Deorſum uerſus, Ná doł. Verſus ad eum pro aduerſus eum, Przeciw niemu.Quoquo uerſus.Kędyſzkolwiek ná kázdą ſtronę. Vtroq; uerſus, Ná obie ſtronie . Vndiq; uerſus , Ze wſząd.

Verſutus,uerſutia, Vide Verto,

Vertagus,gi,maſc.ſec.Wyborny polny pies ktori ſam nośi zwierz do domu.

Vertebra, æ, ſeu uertibulū,uertex, Vide Verto.

Verticulum, uertigo, Vide Verto.

V ante E.

Vertius,Mocny/duzi.Calep.ex Pompeio annotat,inſolens.

Verto,uertis,uerti,uerſum,uertere,act. t. Obrácam, wywrácam/przemieniam.Omnia uertere,Wſzyſtko obrocić zmienić. Ad luxuriam uertere uſum alicuius rei , W zbytek á w roſpuſtę obrocić.Ad ſe uertere partem alicuius rei, Przyciągnąć k ſobie częśc ktorey rzeczy.

Ad ſpem uel in ſpem uertere, Dobrey nádzieię dodáć.

Agrum uertere,Oráć.Arma uertere ad uerſus Carthaginenſes pro Romanis, Walczyć przeciwio Karthagineńskim zá Rzymiány.

Si res melius uertiſſet , Gdyby rzecz ná lepſzą fortunę wyſzłá . Bene tibi uertat hæc res, Boże day ći ſię ſzczęśliwie wodźiło.

Dij bene uertant,Boże ſzykay. Quæ res tibi male uertat,Boże day ći tá rzecz ná złe wyſzła.

Culpam in gloriam uertere,Niecnotliwy vczynek w chwałę obráćáć.In contumeliam uertere quod alius bene geſſerit, We złe obrácáć co kto w dobry ſpoſob czynił.

In crimen uertere quod gloriæ eſſe debet,W lekkość á w ſromotę obrácáć coby ku czci málo być.

In diſcrimine uerti dicuntur res,W niebeſpieczności ſtáć.

In dorſum uerti, Nágrzbiet być obrócon.

Vertere ſeſe in hirundinem , Przewierzgnąć ſię w yáskołkę.In lupos uertere homines,Przemieniać/przewierzgáć/etć. Aliquē in fugam uertere,W tył/w vciecżkę obrocić.

Vertere terga,Tyłu podáć/ vciekáć. Vertere aliquid in iocum,W ſmiech obrácáć. In unius poteſtate & moderatione uertuntur omnia,W yednego mocy wſzyſtki rzeczy ſą/álbo yeden wſzemi władnie. Non in ſupplicio crimen meum uertitur, Nie ydzie mi o głowę w tey rzeczy w ktorei mi winę przed ſądem dáyą/w ktorym yeſt oskárżon.

In peiorem partem ſunt uerſa atq; mutata omnia,we złe ſą obrocone. Tribus in rebus fere uertitur omnis uirtus, Ná trzech rzeczach málem wſzyſtká cnotá wiśi/leży/obráca/toczy ſie.

Iras in aliquem uertere, Gniew przeciwko komu obrocić.

Iter retro uertere , Ná zad ſię vdáć.

Prælium

Prælium eo uersum est, Bitwę w tę stronę obrócili.

Quo me uertam nescio? Gdzie się podzieć mam nie wiem?

In se oculos omnium uertere, Wszech oczy ná się obrócić. Quoquo te uerteris, Gdziesz kolwiek się obrócisz. Vertere Rempub. in meliorem statum. Vertitur res in periculo, Stoi w niebespieczności.

Salus mea in eo uertitur, Ná tym stoi/ wisi/ obraca się/ etc.

Vertere sententiã retro, Odmienić vmysł swój.

Terram bidentibus uertere, Motykámi kopáć. Vertere in aliam linguam, Przełożyć/ wyłożić/ przetłumáczyć ná ynszy yęzyk.

Vertere uela, Prouerbium, Żagle obróćić/ to yest/ ynszą rádę przed się wziąć. Stylum uertere, Ynáczey pisáć. In cinerem uertere, W popiół obróćić/ spalić. Anno uertente, Gdy się rok obroći/ to yest/ skończy.

Nemo tibi uicio uertit, Nikt ći nie ma/ niepoczyta/ niprzypisuye zá złe. In omnia se uertit, Káżdey rzeczy pokusza. Tempus Hyemis uertitur, uel mutatur æstate, Odmienia się zá láto.

Vertere stulticiæ aut uitio aliquid alicui, Zá szaleństwo poczytáć. Quis erit uitio qui id non uertat tibi, Ktoć tego nie będzie zá złe poczytał. In latinum Græca uertere, W łáćinski yęzyk wykłádáć. Vertere fabulas, Platonem, Aristotelem, Wykłádáć/ etc.

Vertere pro uerti, Liuius. Iam uerterat fortuna iam deorum opes, Odmięniło się yusz było szczęście etc. In ludibriũ uertere, W śmiechowisko obróćić. Vertunt res male, Złie się wodzi.

Male uertit res pecuaria mihi apud uos, Nie chce mi się bydło od was nádáć.

In perniciem alicui uertere dicitur res aliqua, W szkodę w zgubę się obróćić.

Vertor deponens eiusdem significationis, cum uerto, Vergil. Vertitur interea cœlum & ruit Oceano nox, W tym się czáśie niebo obráca y noc zápáda.

Verso, as, are, act. prim. frequentatiuum, Y ták y owák obrácam/ vstáwicznie obrácam.

Versat animum cupido regni, Obraca vmysł chćiwość pánowánia/ to yest/ trapi/ nędzi.

Animum muliebrem uersare in omnes partes, Białą głowę rozmáyicie obrácáć.

Dolos uersare, Ná myśli mieć/ sidło ná kogo gotowáć.

Versare in corde, Ná sercu vwáżáć/ rozmyśláć.

Oues uersare, Owce y ták y owák po polu pędzáć.

Pectora uersat illis pudor, Trapi ym serce srom/ to yest srom ych. Versat se quærit quid agat, Warta się y ták y owák/ etc.

Versabat se in utramq́ partem non solum mente, sed etiam corpore, To ná tę/ to ná owę stronę się obrácał/ etc. Huc & illuc Torquate uos uersetis luet, Bą kręćcie się yáko chcecie/ etc. Terrã uersare, Oráć.

Verso saxum prouerbium, Taczam kámień/ to yest/ mam wielką ciężką robotę ná się.

Versare diu quid ferre recusem, Długo się rozmyśláć/ etc.

Secum in animis uersare idem. Versare testes, Swiádkámi obrácáć/ rozmáyicie ych pytáć/ káráć.

Versor, aris, ari, deponens, Obieram się w czym/ mieszkam/ ćwiczę się.

Versabatur mihi ante oculos tempus illud, Lasł mi ná oczy czás ón/ álbo nie mogł mi z myśli zeyść.

Mihi ante oculos dies noctesq́ uersaris, Wiyesz mi się w nocy y we dnie ná oczu/ nie możesz mi z myśli zeyść/ wypáść. Versat circa res omnes Rhetorice, Obiera się/ náleży ku káżdey rzeczy/ rośćiąga á rozchodzi się po wszech rzeczách.

Versari cum aliquo, Obieráć się s kim/ wiele towárzyszywá s kim wieść. In angustijs uersari, W ciásnym łacie być/ ciężko ná się mieć.

In labijs primoribus modo uersabatur mihi, Dopiero mi się ná yęzyku plotło.

In acie uersari, W szyku stać álbo y tám y sám się przeyezdzić.

In discrimine uersari, W złey przigodzie być.

In loco aliquo uersari, Mieszkáć. Versatur in memoria hominum & sermone, Pámiętáyą y mówią częstokroć ludzie o niem.

In munere suo uersari, Urzędu á powinności swey przistrzegáć. Vbi nunc uersaris in tuo opere, Jákoś iusz dáleko w tey robocie záiedł.

Vertens

Vertens, uertentis, participium a Verto, Obracáiący.

Annus uertens, Okoliczny rok. Mense uertente, Po okoliczność tego miesiąca.

Versus, a, um, participium & nomen ex participio, Obrócony/a/e.

Versus etiam præpositio, Vide ordinem Alphabeticum.

Versus huius uersus, masc. q. Wiersz. Facere uersus, Wiérsze czynić. Scribere uersibus, Wierszámi pisáć.

Versus etiam linia álbo rząd pismá & uersus remorum, Rząd wiosł. Versus arborum, Rząd drzew.

Versus item, Plác ziemie ná stu stóp w dłusz y w szerz.

Versus etiam in cantu, Wiersz/ to yest część spiewánia.

Versiculus, li, masc. sec. diminu, Wierszyk też rządek.

Versifico, Wiersze skłádam.

Versificatio, Skłádánie wierszów.

Versificator, oris, masc. tert. Skłádáć wierszów.

Versura, ræ, Obrócenie.

Versura etiam, Obrócenie wołów ná końcu roley w oraniu/ wrócenie álbo odwrot. Ad uesuram uenire, Do odwrotu woły dognáć.

Versura etiam flexus ipse angulorum in ædificijs & parietibus exterior, Kąt/ węgieł/ w budowániu gdzie się budowánie od budowánia odwráca.

Versura soluere & uersura dissoluere, Długi popłácić/ wziąwszy u kogo pieniędzy w plát/ etc.

Versuram facere est æs alienum ex ære alieno soluere, Pieniądzmi w lichwę wziętemi długi popłácić/ máłe zwłaszczá długszki popłácić á więtszych nábić. Versurā facies, Terent. id est, Creditorem mutabis, Yednemu dłużnikowi zápłácisz á u drugiego pożyczysz.

Versatilis, & hoc uersatile, Obrotny/ chytry prętki/ skóri. Ingenium ad omnia uersatile, Obrotny/ prętki skóri/ dowcipny ná wszystko rozum.

Acies uersatilis, Szyk woyska które w okół może być toczone. Et Versatilia tornatiles res dicuntur, Toczne rzeczy.

Versicolor, uersicoloris, om. tert. Mienioney máśći. Sericum uersicoloris, Mieniona kitayká.

Versicolor item, Rozmáńitey fárby/ pstry.

Versipellis, & hoc uersipelle, Skórę swą álbo twarz obrácáiący/ to yest, Umieiący postáwę stroić/ chytry/ lis/ strony postáwá.

Versutus, a, um, Obrotny/ toczny/ a/ e. Versutior quam rota figularis, Tocznieyszy niżli zduński kołowrot. Et Metaph. Niestáteczny/ niestały.

Versutus item, Chytry/ prętkiego/ ostrego rozumu.

Versutus & Callidus, idem.

Versute aduerbium, Chytrze.

Versutia, æ, Chytrość/ ostrość rozumu. In Biblijs.

Versiloquus, a, um, qui uersuta loquitur, Chytromowny/ a/ e. Coacta compositio est inusitatum.

Vertex, uerticis, masc. ter. & uortex uorticis, Wir/ ták wietrzny yáko y wodny.

Vertex etiam, Wierzchołek wszelákiey rzeczy.

Vertex capitis, Wierzch głowy. Hinc dicimus a uertice usque ad calcem, Od wierzchu áż do piąt.

Vertex arboris, Wierzchołek koniuszek drzewá.

Vertex montis, Wierzchołek góry.

Vertex etiam, Przedział.

Vertex capitis, Przedział głowy też wierzch.

Vertices cœli quos Græci Polos dicūt, Hak/ szpicá/ wierzchołek niebieski

Vertices etiam, Oddzwirne háki ná których záwiosy chodzą.

Verticosus, a, um, Wyrowáty. Vt uerticosus amnis, Wyrowáta/ kręcąca się rzeká.

Verticulum, li, Wrzecienna wartálká álbo wartaleczká.

Verticillum, li, dim. Wartáleczká.

Verticillatus, a, um, Dwártalczány ná xtałt wartálki álbo wártaczki.

Vertigo, uertiginis, f. t. záwrácánie w głowie

Vertigus, pen. cor. g. m. motus in orbe factus, W koło obrócenie.

Versatio, onis, uerbale a uerso, Obieránie się s czym. y tám y sám obrácánie. Metaph. Rozmyślánie/ rozważánie.

Versorius, a, um, ut Versoriam capere pro reuerti apud Plautum.

Vertunus, antiquis creditus Deus inuertendarū rerū, id est, emendarū, & uendendarū

Vertunalia uertuni festa.

¶Comp. Aduerto, tis, ti, aduersum, ere, Przymykam/ przychylam/ mam báczność/ baczę. Aduertere urbi agmen & similia Przymknąć woyská ku miástu. Aduertere animum, Baczyć/ pilno słucháć. Aduerti Hercle animū, Terē. Dobrzem to pobaczył

¶Animaduerto, is, ere, uide supra.

Grauiter

Grauiter aliquid aduertere, Bárzo ſobie co ciężyć / k ſercu bráć.
Aurem fabulis aduertere, Báśni ſłucháć.
Oculos aduertere, Oczymá gdźie rzućić.
Huc mentem aduerte, Słuchay / bácz tego pilnie.
¶Aduertebatur, Impersonal. Baczono dobrze.
Hominem aduertunt res inſigniores, Obrácáyą ná ſię człowieká zacnieyſze rzeczy.
¶Aduerſor, aris, ari, Sprzećiwiam ſie Vide ſupra.
¶Aduerto, Odwrácam. Auertere ſe ab aliquo, Odwroćić ſie od kogo.
Auertere hoſtem a portis, Odpędźić odegnáć nieprzyiaćielá od brámy.
Auertere ab urbe, Wesprzeć od miáſtá.
Auertere peſtem, Vchowáć powietrza.
Ibes auertunt peſtem ab Ægipto, Odwrácáyą.
Auertere hoſtem a ceruicibus populi, Od ſzyey vbogich ludźi nieprzyiacielá odegnáć.
Auertere ſe a ſermone alicuius, Odwróćić ſie od kogo / nie chcieć go słucháć.
Auertere ſe ab amicitia alicuius, Odwroćić ſie od czyiego przyiaćielſtwá.
Auertere hominem ab alterius amicitia, Odwieść kogo od czyiey przyiaźni.
Auertere ſe in mercaturam, Ná kupiectwo ſie vdáć.
Auertere a cæteris oculos omniū in ſe, Obróćić oczy mimo ynſze wſzyſtki ná ſie.
Auertere crimen a ſe, Wyprawić ſie z tego w czym mu winę dawano / okázáć ſwą niewinność.
Auertere in fugam, W zad obróćić.
Quod omen dij auertant, Tego boże vchoway.
Deus auertat hoc malum, idem.
Auertere ſenſus magicis artibus, Zbłaźnić zmamić kogo czárámi.
¶Auerſus, a, um, participium, Odwrócony / a / e.
Auerſa pars, Zádnia część.
Auerſum collū lynx circumuagit, Ná zad ſzyię nośi.
Auerſis pedibus pilas uolutare, Ná zad piłę nogámi odbiyáć.
Auerſis poſt crura plantis, Stopámi ná zad obróconemi.
Auerſis a Sole cornibus Lunā ſemper ſi creſcat ortus ſpectare, Xiężyc záwżdy tyłem rożkámi ſtoi do słońcá przed pełnią.

Auerſus a propoſito, Odwrócony od ſwego przed ſię wźięcia.
Auerſus a uero, Auerſus a ſuis, Auerſus a Muſis, Ktoremu nauki bárzo ſą przećiwne y ma ye w nienawiśći.
Auerſus a uenereis amoribus, Wſzego gámráctwá prożen.
Auerſus, pro iratus, Rozgniewány.
Auerſi Dij a ſalute populi Romani, Szczęśćiu ludu Rzymſkiego przećiwni.
¶Auerſus nomen ex Participio, Vt animus auerſiſſimus, Vmysł wielmi odwrócony oddalony y przećiwny.
¶Auerſio, onis, uerbale, Odwrócenie / oddalenie.
Auerſione uel per auerſionem aliquid emere, Tym obyczáyem co kupić yżby ſzkodá tego była ktory kupuye / yeśliby ſie yáko przytráfiłá nie tego ktory przedáye.
¶Auerſor, auerſaris, auerſatus ſum, auerſari, dep. Odwrácam ſie od czego / mierźi mie co / przykrom / wielką niechuć mam k czemu / wzgárdzam kim.
Auerſari aliquem, Mierźić ſie kim / ſtrzedz ſie kogo / wzgárdzáć go.
Auerſari preces alicuius, Nie dáć słowá ná rzecz / nie chcieć słucháć / odwrácáć ſie precz od czyich prozb.
Auerſari honorem, Nie łákomym być ná cześć.
¶Auerſatio, onis, uerbale, Odwrácánie / mierźienie.
¶Auerſor, oris, uerbale ab Auerto, Odwroćićiel / oddalićiel / Vt auerſor pecuniæ publicæ, Oddalićiel rośpolitego dochodu.
¶Conuerto, Obrácam / náwrácam.
Conuertere ſe domum, pro reuerti, Obroćić ſie k domu.
Deinde ad me conuertar, Potym ſie obrócę ſam k ſobie / to yeſt przyidę k ſobie / vznam ſie ſam.
Conuertere ſe ad uerum, Náwroćić ſie ku prawdźie.
Conuertere ſe ad dolos, Náchytrośći ſie udáć.
Conuertere ſe ad ocium, Vdáć ſie ná próżnowánie.
Connertere ſe aliquo mente & cogitatione, Vdáć ſie ná co ze wſzem vmysłem ſwym.
Conuertere ſe ad aliquem Philoſophum legendum.
Conuertemus nos in Aſiam, Przywróćiemy ſie do Aſiey.

Conuerti in beluam, Być przewirzgnion w nieme zwierzę.

Conuertere ſe in fugam, Vciekáć.

Conuertere mentes hominum oratione, Náwróćić.

Conuerſa ad Aquilonem, Spelunca Jáskiná przećiwko pulnoci leząca.

Graue bellum ad pacem conuertere, Ciężką woynę w pokóy obroćić.

Conuertere aliquem ad fidem, Náwróćić kogo ná wiárę.

Conuertere ſigna, Proporce záś obróćić.

Terga conuertere, Podáć tyłu / vciekáć.

Conuertere fugam, Obróćić ſie záś z vcieczki.

In ſerium conuertere, W prawdę obroćić coſie kunſztem rzekło.

¶Conuertere, Wykłádáć.

In orationibus e Græco conuerſis, Z Greckiego wyłożonych.

E Græco in Latinum conuertere.

¶Conuerſus, a, um, Náwróćony. & pro emendato, Polepſzony.

¶Conuerſio uerbale, Obrócenie / nawrócenie.

Conuerſiones aſtrorum, Obrócenie / gwiazd.

Conuerſio ſuppurationis, Przemienie ropy.

¶Couuerſo, as, are, freq. Y tám y ſám obrácam / nawrácam.

¶Conuerſor, aris, ari, deponens idē quod ſimplex Verſor, Obieram ſie w czym / obcuię / mieſzkam.

Conuerſatus ſum cum eo quam familiariter, Żyłem s nim bárzo w vprzeymym towárzyſtwie.

¶Conuerſatio, onis, fem. ter. Obierānie / mieſzkānie / obcowánie.

¶Diuerto, & diuertor, diuerteris, diuerti, deponens, Vſtępuię / vchodzę vdawam ſie gdzie / też ſtoię ná goſpodzie wieżdżę do gośćincá. apud Comicos legitur.

¶Deuorto & deuortor quod idem eſt, Diuerterat ad Terentiam ſalutatum, Wſtąpił do niey áby iey zdrowie náwiedził.

In uillam diuertere, Do wśi ſie vdáć / wſtąpić / wyecháć w wieś.

Locusq; ei publice quo diuerteretur, datus eſt, Dano mu mieysce gdźie miał ſtánąć / goſpodą być.

Diuerti ad aliquem in hoſpitium, Wyecháć ná goſpodę.

V ante E.

Diuertere uia, Z drógi uſtąpić. Vbi diuertiſti, Gdzieś goſpodą yeſt.

Diuertere Maſsiliam, Ku Maſſiliey ſie udáć.

Diuertere in tabernam, Do kárczmy wyecháć.

¶Diuertere, Vſtępić od rzeczy. Vt. Sed redeamus ad illud ubi diuertimus, wróćmy ſie do tąd z kądeśmy vſtąpili.

¶Diuerſito, as, are, apud Gellium, pro deflectere obſoletum.

¶Diuerſor, aris, ari, Yeſtem ná goſpodźie / w gośćincu mieſzkam.

Diuerſari in aliqua domo, Goſpodą być / ſtać.

Laute diuerſari, Pyſzną goſpodę mieć.

¶Diuerſorium, diuerſorij, neut. ſec. Goſpodá / gośćiniec / kárczmá.

Diuerſorium flagitiorum, & officina nequitiæ, Goſpodā łotrowſtwá y wárſtát wſzech niecnot.

Diuerſorium potatorium & libidinum, Kárczmá / ſchadzká pijánicy wſzech nierządów.

¶Diuerſorium ſermonis, Opárcie záſtánowienie mowy.

Diuerſoriolum, diminutiuum, Goſpodká / kárczemká.

¶Diuerticulum, li, Kárczmā / gośćiniec nád drógą álbo podle drōgi leżący.

¶Diuerticula, Vſtęrki / rozchodzenie dróg.

Diuerticulum quærere peccatis, aut dolis, Vcieczki wyprawienia wyśćia ſzukáć z iákich złych vczynków.

¶Diuerſus, a, um, adiectiuum, Ynáko obrócony / różny / rozmáity.

Maxime diuerſi inter ſe, Dáleko ſą od ſiebie rōżni. Ex diuerſis locis, Z rozmáitich mieyśc. A diuerſis emebantur inſciente te, Od rozmáitych ludźi skupowáne były bez wiádomośći twey. In diuerſum concitatis equis, Rozbodſzy y tám y ſám konie etć.

In diuerſum curuari, Y ták y owák ſie krzywić. Diuerſi interrogantur, id eſt ſeorſim, Z oſobná káżdy bywa pytan.

Diuerſa de cauſa, Dla rōżney przyczyny / álbo ynſzey przyczyny.

Diuerſa pars, Przećiwna ſtroná. A te totus diuerſus eſt, Dáleko rożny yeſt od ciebie / dáleko ynáczey o tym dzierży niżli ty

Diuerſæ eſt quam lactuca naturæ, Ynſzego yeſt przyrodzenia niżli sáłatá.

Diuerſum diſtrahi, Rozmáićie być roſtárgnion.

¶Diuerſior, Różnieyſzy/dáleko ynſzy/ Comparatiuus.

¶Diuerſitas, diuerſitatis, Różność.

¶Diuortium, diuortij, neut. ſec. Rozwód miedzy małżonkámi.

Diuortium facere cum uxore, Rozwieść ſie s żoną. Quemadmodum repudium eſt ſponſi & ſponſæ ſeparatio ante nuptias, Odeſłánie wieńcá/ſpáchuenie.

Diuortium tamen aliquando ſignificat, Roſtánie/ rozłączenie.

Diuortium uiarum, Roſtánie dróg.

Diuortium facere cum aliquo, Roſtáć ſie s kim.

Obijciunt equites ſeſe ad diuorcia nota, Puſcili ſie yezdni ná wiádome vſtepki y zdrożne mieyscá.

¶Diuerſe aduerbium, Różnie rozmáyicie/ ná rozlicznych mieyscách y tám y ſám.

¶Diuerſum pro diuerſe.

¶Euerto, Wywrácam.

Rempublicam euertere, Rzeczpoſpolitą wywrócić/zniſzczyć/zgłádźić.

Leges & ſtatuta maiorum euertere, Prawá á vſtáwy przodków náſzych połámáć pokáżić.

Euertere aliquem bonis ſeu fortunis, Wyrchnąć/ wyciſnąć kogo z yego máyętnośći.

¶Euerſus, a, um, parricipium, Wywrócony.

Euerſa ui tempeſtatis quercus, Dąb od powietrza wywrócony.

Euerſæ ceruices, Zwieſzona ſzyiá/vskromiona. Dicitur etiã, de illo qui uictus eſt & domitus.

Euerſus fortunis, Zdárty/złupiony ze swey máyętnośći.

¶Euerſio uerbale, Wywrócenie.

¶Euerſiones uehiculorum, Przewrocenie wozów álbo sanek.

¶Euerſor, uerbale, maſ. Wywróćiciel.

¶Euerſor ciuitatis. Euerſor iuris humani, Przewroćiciel / wywroćiciel/ etć.

¶Inuerto, Opák ynáczey obrácam.

Inuerſa uerba, Opák wywrócone słowá

Negocium aliquod inuertere, Wywróćić ynáczey á zámotáć.

Ordinem inuertere, Przodek w zád obroćić/opák vczynić.

Conſuetudo inuerſa, Zmieniony obyczay.

Inuerſus, a, um, participium, Vt inuerſa manus, Wywrócona/obrocona ręká.

Inuerſio, interuerſionis, uerbale, Opáczne wywrócenie / w co ynſzego obrócenie.

¶Interuerto, id eſt callide ſurripio, Táyemnie á chytrze wykręcam co ná kim/ rozumem á chytrością czemu záchodzę.

Dicimus inuertere aliquem, & inuertere aliquem re aliqua, & inuertere rem aliquam, Przerzucić kogo przes nogę/w przypowieśći mowieny/to yeſt zwieść podeyść/schytrzić kogo.

Interuertere & ad ſe transferre, Wykręćić co ná kim y sobie przywłaſzczyć.

Interuerſo regali dono, Wykręciwſzy królewski dar.

Interuertere etiam ſignificat, Wywróćić / popſowáć/pokáźić.

¶Obuerto, Obrácam ſie przećiwko komu.

Feneſtras obuertere in aquilonem, Okná ná pułnoc obróćić.

Signa in hoſtem obuertit, Proporce przećiw nieprzyiacielowi obrocił.

¶Obuerſo, as, are, frequenratiuum, Vſtáwicznie y ták y owák obrácam.

¶Obuerſor, aris, ari, deponens, Obchodzę ſie s czym / obieram ſie około czego.

Obſeruari dicitur res, Vſtáwicznie ná vmyśle leżeć / álbo w głowie ſie wić / motáć.

Mihi ante oculos uerſatur Reipub. dignitas, quæ me ad ſe rapit, Leży mi ná oczu wiye mi ſie przed oczymá poważność Rzeczypoſpolitey ktora mie do ſiebie przyciąga.

Obſeruatur ſpecies in ſomnis, Ták ſie zdá we ſnie / álbo przichodzi ná oczy poſtáć mieyáła we snie.

Necis periculum ſuum obuerſatur animo, Nic ſie nie roſpámiętawa ná złą przygodę.

Candinæ cladis memoria, non animus modo, ſed prope oculis obuerſatur, Pámiątká kándińskiey porażki nie tilko ná vmyśle ále málem ná oczu leży/málem ſie przed oczymá plecie.

Obuerſatio, onis, uerbale, Obieránie ſie w czym / łnienie / śćie / leżienie czego ná myśl álbo wicie / plecienie czego ná oczu.

¶Præuerto, Vprzedam/ vbiegam / pirwey przichodzę.

Præuertere aliquem præ Repub. Wyſſzey kogo wáżić niż Rzeczpoſpolita/nád Rzeczpoſpolitą kogo przedkładáć.

Nec aliam rem præuerti cenſebat, Nie chciał áby która rzecz pierwey poczinano nád tę.

Illuc præuertamur, Vprzedźmy ye/ vbieżmy ye do tego mieyscá.

Iuſiurandi religionem amori præuertere, Wyſſzey ważić przisięgę niżli miłość/powinowactwo y záchowánie.

Mandatis rebus præuerti nolo, Nie chcę ábyscie ſie czego domyśláć mieli nád to niżli wam roskázuyą.

¶Anteuerto idem, Prius teſtudo leporē anteuerterit, prouerbium, Pierwey żółw záyacá vcieże /vbieży/ wiśćignie/ to yeſt nie yeſt rzecz podobna.

Alicui anterertere, Vciec kogo / pirwey przibieżeć.

Anteuertere pro præponere, Plaut. Rebus aliȷs anteuertā, quæ mandas mihi, Wſſiſtkiego ynſſego popuſſczę mimo to co mi roskázuyeſſ.

Anteuertere relatum ad ſermonem, Cic. Atq; id ipſum cum tecum agere conarer Faunus anteuertit, Vprzedził mie Faunus do tego com ya s tobą chciał mówić.

¶Anteuorta Dea Romanis culta quæ futura proſpicere credebatur.

¶Præteruerto, Przedkładam yedno mimo drugie. Et per translationem, Cic. Si habes aliquid quod huic ſermoni præteruertendū putes, Ieśli maſſ coby mniemał przed tą mową poſádzić / álbo przeciw temu mówić.

¶Peruerto, Przewrácām / opák obrácam.

Labefactare & peruertere, Peruertere officium, Przewróćić powinność / to yeſt skáżić / przeciwko powinnośći vczinić.

Peruertere omnia rapinis, incendȷs, cœdibus, Ogniem/drapieſtwem/ mieczem wſſiſtko wywróćić.

Peruertere aliquem, Przewróćić go/ to yeſt zmiſſczić/ znędzić.

Peruertere uectigalia, Rzeczy poſpolitey dochody odyąć.

¶Peruerſus, a, um. nomen ex participio, Przewrotny/zły/ opáczny / złośliwy/á/e.

Præpoſterus, & peruerſus, Opáczny y złośliwy.

Illic & hic p̄uerſus, Wſſedzie zły gdźie ſie obróci/nie może ſie z dobić áby był dobrym.

Quid peruerſius? quid intollerabilius? I co może być opácznieyſſego? co nie znośnieyſſego.

Peruerſiſsimi oculi, Krnąbrne złe oczy.

¶Peruerſe aduerbium, Przewrotnie/ opácznie/zlie.

Peruerſe abuti, Opácznie zlie vżywáć.

¶Peruerſitas, peruerſitatis, Przewrotność/krnąbrość/złość opáczność.

¶Reuertor, reuerteris, &c. deponens, Wrácām ſie.

Ad diem reuerti, Ná pewny dzień ſie wróćić.

Ad cauſam reuerti, ad priſtinum actum reuerti, Ad propoſitum reuerti, Wróćić ſie k temu z kąd ſie od rzeczy odſtąpiło.

In gratiam cum aliquo reuerti, Poyednáć ſie s kim.

Ad Chriſippi laqueos reuertamur, Wróćmy ſie záś do Chryſippowych ſámołowek / chytrośći /śidł.

¶Reuerto, reuertis, actiue ſæpe apud Ciceronem legitur, ſed non niſi in præterito, aut in temporibus a præterito formatis.

¶Reuerſio uerbale, fem, ter, Wrócenie przyscie.

¶Reuerſo, as, are, Vſtáwicznie ſie wrácam. In Bibliȷs tantum legitur.

¶Subuerto idem quod euerto, Wywrácam.

Decretum conſulis ſubuertere, Vznánie á skazn burmiſtrzowską wywrácáć/ to yeſt kázić.

¶Subuerſo, as, are, frequentatiuum apud Plautum.

¶Transuerto pro peruerto, Przewrácam, Etiam in Bibliȷs legitur ſed non reperitur apud probatos authores.

¶Transuerſus, a, um, Poprzeczny/ przeczny/a/e.

Itinera transuerſa, Przeczne drógi,

Tranſuerſa tueri, Przeko / zezem álbo przes rámioná pátrząc.

In transuerſum poſitus, Ná przeki położony.

¶Tranſuerſarius, a, um, idem. Vt. Tranſuerſaria tigna, Przeczne bálki.

¶Controuerſor, aris, ari, Sprzećiwiam ſie.

Hinc Controuerſus, a, um, O co ſie yeſſcze práwuyą czego yeſſcze nie rozſądzono w przi á wątpieniu/ ſtoyący.

Aliquando idem quod contumax, Ocięttny/ krnąbrny/ przeciwny.

Vt gens controuersa natura, Ludź przirodzenia ocięttny/ swowolny/ twárdouśtny.

Res controuersa & plena dissensionis inter doctissimos, Rzecz wątpliwa swarliwa á o ktorą sie vczeni ludzie nie mogą zgodzić.

Dubium & controuersum,

¶ Controuersia, Prza/ rożnicá wspieránie ná práwie.

Controuersia huius rei nulla est, Zádney rożnośći tu niemáß.

Controuersia mihi tecum erit nulla, Zádnego spornego słowá k tobie nie rzekę.

De eo omnis est controuersia, Ná tym wßistek spor wiśi.

Sine controuersia, Bez wątpienia.

Et extra controuersiam, Krom wątpienia.

Vocari in controuersiam dicitur res, W spor przyść.

Versaui in controuersia dicitur etiam res, We przy á w sporze stać.

Possedit sine ulla controuersia, Spokoynie pośiadł krom ktorego sporu y sprzećiwienia.

¶ Controuersiosus, a, um, idē quod controuersus.

Vertunus, uertunalia, Vide Verto.

Veru indeclinabile, neut. Rożen. In plurali uerua, Też nieyáka krōn gończemu drzewu álbo ßirmierskiemu ßpisowi podobna.

Veruculum, ueruculi, diminutiuum, Rożenek.

Veruactum, uide Ver.

Veruex, ueruecis, mas. t. Skop/ cźiśćiony báran.

Vervecevs, a, um, & ueruecinus, a, um, Skopowy.

Veruecina caro, Skopowe mięso.

Veruina, id est uerutum, Calep. sine authore,

Verum coniunctio, Ale/ wżdy/ yednák.

Verum uidi Cantharam suffarcinatam, Alem widział Kántharę podkasáną

Verum ut ut es facturus hoc quidem hercle haud reticebo tamen, Jednák jákożkolwiek maß wolą vczinić etć.

Non loquuntur solum uerum etiam personant, Nie tylko mowią ále też y śpiewáyą/ brzmią.

Verum enimuero, A wßák że wżdy/ yednák wżdy/ nic tym mniey.

Veruntamen, A wßákże mimo to wßistko.

Verus, a, um, Prawdźiwy/ a/ e.

Verum & falsum contraria, & uerum, ueri, substantiuū, Prawdźiwość/ práwość/ ßczyrość/ niefalßiwość.

Color uerus corpus solidum, Nieprzipráwna płeć/ ciáło świeże/ cżyrstwe.

Vera laus, Prawdźiwa / práwa chwałá.

Nuptiæ uere, Nie kunßtowne wesele ále prawdźiwe.

Si quidem istuc impune habueris, Py. uerum, Być yedno tego sowicie nie oddano/ álbo byś sie yedno sucho z tąd wywiodł. Py. uerum, Bá wierę prawdá/ bá bárźoć sie tego boye/ etć.

Veri similitudo & similitudo ueri, Postáć prawdy/ zdánie á o. ázálość prawdy.

Vero uerius ista, Szczira prawdá.

Simile uero uidebatur, Zdáło sie prawdźiwe álbo prawdźie podobno.

Verior, & uerissimus.

Vere aduerbium, Prawdźiwie/ práwie.

Vere, ficte & false, contraria,

Verissime dicis, Práwie mowiß.

Verax, ueracis, om. ter. Práwy prawdźiwy/ a/ e.

Veracitas, atis, fem. ter. Práwość/ prawdźiwość.

Veridicus, a, ū Prawdosłowny/ prawdomowny/ a/ e/ to yest stały w prawdźiwey rzeczy.

Verificus, a, um, idem.

Verifico uerbum, Sipont. sine authore.

Veriloquium, Cicero in Topicis interpretatur Etymologiam, inusitatum,

Veriuerbium, uerus sermo, Plautinum est.

Verisimilis, uerisimile, Podobny/ wierze podobny.

Verisimili similiora quam uestra, Podobnieyße prawdźie niźli wáße.

Verisimilior, uerisimilimus, Prawdźie podobnieyßy.

Non est uerisimile, Nie yest rzecz podobna.

Mihi quidem hoc hercle non fit uerisimile, Mnie sie to owszeki nie zda byc podobno.

Veritas, ueritatis, femininū, tert. Prawda.

Ad ueritatem rationem uocare, Prziwię prawdziwie ktorą rzecz uważyć.

Proferre in lucem ueritatis, Ná świátłość wydáć.

Cultor ueritatis, Milosnik prawdy.

Veritas & imago contraria, Prawdá á postáć.

In rei ueritate, Záprawdę / w prawdzie, owszeki.

Veraciter aduerbium, Prawdziwie/wiernie.

Verimonia, uerimoniæ, idem quod ueritas, apud Plautum, Obsoletum.

Vero, ueras, uerare, uerum dicere Obsoletum.

Verare, uerum repræsentare, Sidonius, inusitatum.

Verutum, ueruti, neut, sec. Pocisnka rohatinką.

Vesanus, uesana, uesanum, Szalony/wściekły/a/e.

Vesanus & furiosus.

Vesania, uesaniæ, fem. prim. Wściekliwość/ szalonosc.

Simulata uesania, Zmyślne szaleństwo.

Vesanio, uesanis, uesanitum, uesanire, Vt. Vesamente uento, Gdy wiátr szalenie á okrutnie szturmował.

Vescor, uesceris, uesci, dep. ter. sine præterito & supino, Jém /yadam/ pożywam.

Ex manu uesci, Z ręki yeśc.

Vesci aura ætherea, pro uiuere, Zić.

Vesci auide, Łákomie/chciwie yeśc.

Vix sunt uescendo, Ledwey mogą być yedzione.

Vesci uoluptatibus, Używáć roskoszy.

Vescus, uesca, uescum, Jedziony/yedzący / co zwłaszczá dobrego ku yedzeniu yest.

Vescę salicum frondes, Dobre ku yedzeniu.

Vescus etiam, Chętki/to yestco s chęcią bywa yedzono.

Vescum, Miękki/ mdły / też máły/szczupły.

Vesculus, a, um, diminutiuum, Máluczki/ szczupluchny/ drobniuchny/a/e.

Veseuus, penultima producta, mons Italiæ non longe a Neapoli.

Vescia, æ, f. p. Wodny pęchérz álbo szczinny pęcherz ták ludzki yáko y ynszich zwierząt.

Vesicula, læ, fem. prim. diminutiuum, Wodny pęchérzik.

Vesicaria, uesicariæ, Zidowskie wiśnie.

Vespa, uespæ, generis feminini, primæ declinationis, Osá.

Vesper, uesperis, mas. ter. Wieczorna gwiazdká/Venus.

Vesperugo, uesperuginis, fem, ter, & Hesperus idem.

Vesper item, Wieczór.

Primo uespere, Gdy sie poczęło zmierzkáć/gdy począł mrok pádáć.

Vespera, uesperæ, femininum, declinationis primæ pro eodem dicitur.

Vesperi siue uespere aduerbium, W wieczór / w wieczorny czás.

Prima uesperi, Skoro po záchodu słońcá.

Vesper, ra, rum, etiam dicimus, unde cum uesperum dicimus neutro genere subaudimus tempus, Wieczorny czás.

Vespertinus, a, um, Wieczorny/ a/e. Vt. Tempus uespertinum. Wieczorna chwilá.

Literæ uespertinæ, W wieczór wzięty list.

Vesperascit, & aduesperascit in tertijs personis tantū Wieczór nádchodzi/mrok pádá.

¶Inuesperascit idem, Iam inuesperascebat, Juz wieczór zachodził.

Vesperna, id est cœna, Obsoletum.

Vespertilio, onis, mas. Nietoperz.

Vesperugo, Vide vesper.

Vespices, fruteta densa, Obsoletum.

Vespilo, onis, Ten ktory vmárle chowa.

Vesta, æ, f. p. antiquis Dea ignis est credita, filia fuit Saturni, & Opis, aliquando pro terra accipitur.

Vestalis, Mniszká / xięni álbo popowá tey Boginiey Vestæ.

Vester, a, um, Wász/a/e.

Omnium uestrum bona, pro omnia uestra, Wßistki wáße dobrá.

Vestibulum, li, neut. sec. Prózny plác przed domem/ podsienie/ przisienie/ ganek.

Vestibulum templi, Przedkośćiele / kruchtá.

Vestibula & aditus templi idem.

Primus aditus & uestibulum ædium Przeddomie.

Vestibulum curiæ & Senatus, Przedratuße.

Vestibulum sepulchri, Wchód do grobu.

Vestibulum artis ingredi, Począć śie ćwiczić w którey nauce.

Vestibulum Siciliæ, Przistęp do Sicilicy.

Vestibulum cellarij, Przedpiwnicze śiná piwniczna.

Vesticeps, uesticipis, Ten który poczina obrástáć / którému śie brodá poczina sypáć.

Vestigium, uestigij, neut. sec. Stopá/ trop/ ślak / ośládá. Metaphorice, Znak którey rzeczy.

Vestigium item, Podeßwá stopna.

Hinc dicimus a uestigio ad uerticem Od podeßwy stopny áż do wierzchołku głowy.

Aduersis uestigijs cõtra nostra uestigia stant Antipodes, Antipodes máyą stopy swe práwie przeciwko náßym stopam.

Vestigium canis, Trop/ ślap pśi.

Vestigium equi, Trop końskí który kopytem wybił.

Vestigia ferarum, Ośládá ná źwierz.

Vestigia corporis, Náćechowánie / piątno/ znak ná ćiele.

Consequi uestigijs W yego tropy zá kim yść.

Imprimere uestigium, Wyłyć stopę ná czym/ yáko ná śniegu álbo glinie.

Inflectere uestigia cursus sui, Vstępić z swey drógi.

Insistere uestigijs, Vide Insisto in Sto.

Persequi aliquem uestigijs alicuius, W yego tropy zá kim mknąć.

Vbicunq; posuit uestigia, Gdźiekolwiek yedno postał, oślády ná śię dodał.

Præmere uestigia leuiter, Po lekku nogę stáwiáć.

Fallere uestigium, dicitur locus lubricus, Pośliznąć śie dopuśćić.

In uestigio hærere, Zástánowić śie/ nie wiedząc gdźie dáley.

Omnibus uestigijs indagare, Pilnie kogo ßukáć.

Vestigia amoris, Znáki / vpominki miłośći.

Nullum amplius extat uestigium ciuitatis, Jednego znáku niemaß gdźie było miásto.

Vestigia antiqui officij remanent, Stárá dáwnego záchowánia znáki / xtałty/ sposoby są.

Vestigio temporis, Hnet s trasńiem.

In uestigio occubuit, Przeuśienie ciáło/ zlieby stopą przewróćił áż poßedł do Abráhámá.

Vestigo, as, are, W stopy/ w tropy/ ślakiem czinem zá kim ydę / ßukam/ gonię/ śliedzę/ ßpieguię.

Oculis uestigare, Oczimá kręćić / y tám y sám zrzeć.

Odores uestigare, Wonnośći śliedźić/ to yest zá wonnośćią yść.

Vestigare escam oculis & naribus,

Vestigator, uestigatoris, m. ter. Ośliednik/ myśliwiec/ ten zwłaßczá który oślady źwierzu dochodźi.

¶Inuestigo, inuestigas, penultima producta, inuestigare, idem quod simplex, Śliedzę/ ßukam/ oślady dochodzę/ Metaphorice Wywiaduię śie/ ßpieguię.

Quærendo inuestigare, Szukáyąc wywiádowáć śie.

Inuestigatum est quod latebat, Náleziono yest co táyemno było.

Quo eam, nequeo cum animo certo inuestigare, Gdźie śie mam podźieć / nie mogę ná vmyślie mym doyść.

Nihil inuestigo quicquam de illa muliere, Nic śie nie wywiáduię o niey.

Nequeo satis inuestigare quid sibi iste locus uelit, Nie mogę práwie doyść co śie rozumie przes to mieysce / co chce ten autor iż ták mówi.

Habeo certam uiam qua omnes illorum conatus inuestigare & consequi possum, Mam pewny obyczay którym wßistkich ich rady y vśilowánia łatwie doydę.

¶Inueſtigabilis, le, in Biblijs tantum Niewyſperowány/niewyśledziony/trudny ku gruntownemu dośćiu. Non latine dicitur pro Inexplorato.

¶Inueſtigatio, Sperowánie/ śledzenie/ y nálezienie.

¶Inquiſitio & inueſtigatio, Szukánie/ pytánie/wywiādowánie.

¶Inueſtigator uerbale, Sperownik/ ſzpieg / ſzukácz.

Diligentiſsimus ueri inueſtigator, Bárzo pilny wyſperowik prawdy.

¶Perueſtigo, Ták dlugo ſzukam áż náyde/wysperuię / wyśliedzam.

Non potuit hominem perueſtigare, Nie mógł go wyſzpiegowáć/przeznáć.

Perueſtigata & cognita, Doſzle y wywiedziāne.

Perueſtigatio, Wyſperowánie/ wyśliedzenie/ wyſzpiegowánie / wywiedzenie.

Veſtini ſunt populi Italiæ inter Mauricinos & Sabinos.

Veſtis, huius ueſtis, fem. ter. Odzienie/ ſzátā.

Veſtis ſtragula, Vide *Stragula*, ponitur interdum pro barba, Brodá.

¶Inueſtes imberbes appellantur, Golowąsi.

Veſtio, ueſtis, ueſtiui, ueſtitum, ueſtire, act. quart. Odziewam/ odzieniem opátrzuię.

Pilo ueſtiri, Włosy obráſtáć.

Veſtire parietes tabulis, Tárcicámi ściány pokryć.

Veſtitus, a, um, Odziány/a/e.

Veſtitus ueſtem, Szátą odziány. Oculi membranis ueſtiti, Powiekámi nákryte.

Veſtitæ gramine ripæ, Brzegi trawą obrosłe.

Veſtiti montes ſyluis, Góry lásy obrosłe. Veſtita floribus terra, arboribus, frugibus, &c.

Veſtiarium, ueſtiarij, neut. ſec. Szatownia/komorá / álbo kownátá / álbo ynſzy gmách do chowánia ſzat.

Aliquando tamen ueſtiarij nomine, ueſtitus intelligitur, Odzienie.

Veſtiarius, ueſtiaria, ueſtiarium, adiectiuum, Szátny/ odzienny/a/e. Vt arca ueſtiaria, Szátna ſkrzinia

Veſtimentum, ueſtimenti, neutri generis, ſecundæ declinationis, idē quod ueſtis.

Veſtitus, huius ueſtitus, generis maſculini, quartæ declinationis, Száty/ odzienie.

Veſtitiſsimus, ueſtitiſsima, ueſtitiſsimum, adiectiuum, Bárzo dobrze odziány/vſzacony.

Veſtiarius, etiam ſubſtantiue ſignificat, Szátownik/odziennik/to yeſt krawiec/ ſukiennik.

Veſtiſpicus, ueſtiſpici, generis maſculini, ſecundæ declinationis, Podkomorzi / ſługá zwłáſzczá ktory ſwego paná ſzáty w mocy y w oprátrznośći ſwey ma Obſoletum.

Veſtiſpica, ueſtiſpicæ, generis feminini, primæ declinationis, Panna służebna/ podkomorzia.

Veſticeps, Vide paulo ſupra.

¶Conueſtio, conueſtis, conueſtiui, conueſtitum, conueſtire, Przyodziewam.

Conueſtiuntur herbis prata, Łąki bywáyą ziołámi przyodziāne.

Conueſtire locum aliquem dicitur hædera, Roſpoſtrzić ſie po ktorym mieyscu/

Conueſtita lucis domus, Dóm gáwkiem ogárniony/ obłeſzły.

¶Circumueſtio, idem quod conueſtio, Wkoło odziewam / ſzátą ogárniam.

¶Inueſtio, inueſtis, &c. Odziewam/ chędożę / piękrzę. Plinius. Publicas porticus inueſtiuit pictura, Przypięknił málowánim.

¶Inueſtis, huius inueſtis, pro inermi & impubere ſiue imberbi rarum eſt & inſolens.

¶Superueſtio, Nádodziewām / nákrywam.

Veſulus, maſculinum, mons Liguriæ in Italia in quo fluuius Padus oritur uulgo Montanys.

Vaſuuius, maſ. mons Italiæ qui & Veſeuus dicitur,

Veter, ueternus, ueterimus, ueteranus, ueternoſus, Vide *Vetus*.

Veto, uetas, uetaui, uetatum, & uetui uetitum, uetare, act. prim. Zákázuię.

Vetare & iubere contraria.

Vetari aliquid prouerbio, Przepowieścią być co zákázano.

Ridentem dicere uerum quid uetat, J co wādzi smiechem ſie prawdy námówić.

Vetans, uetantis, participium, Zákázuiący.

Vetatio uetationis, Zākazánie.

Vetitus, a, um, Participium, Zákazány/a/e.

Vetitum, uetiti, ſubſantiuum, Zākazánie.

Vetaturus, a, um, participium, futuri temporis, Non uetiturus, Niáyący zākázáć.

Vetones populi Hiſpaniæ.

Vetolonium, ſiue uetolania, locus in Hetruria.

Vetus, ueteris, om. ter. Stáry/ dawny. Et in plurali ueteres, Przodkowie.

Vetus adagium, Stára przipowieść.

Vetus hoſpita, Dawna goſpodini.

Veteres calcei, Stāre bóty.

Vetulus diminutiuum, Stāruſzek / ſtrych/ ſtārzuchny.

Equus uetulus, cui opponitur tener, Przistārſzym kōń.

Vetula, læ, Stārá nietrżąſtá/ bābā.

Vetuſtus, a, um, idem quod uetus, Liuius, Poſſe quidem ſe uetuſto iure agere, Stárym prāwem czinic / dochodzić.

Vetuſte, uetuſtius, uetuſtiſsime, aduerbium, Stáro. Plin. Vetuſtiſsime in uſu eſt, Z ſtárodawnā w obyczāyu yeſt.

Vetuſtas, uetuſtatis, feminin. ter. Stāroſć.

Ex uetuſtate uerba ſumere, Stároświeckich słów dobywáć.

Vetuſtate abijt memoria, Stārością záſzłá pámięć.

Vetuſtâte poſſeſsionis ſe defendunt, Dawnością ſie dzierżenia brōnią.

Magna uetuſtas, magna conſuetudo mihi cum illo intercedit, Mam s nim wielkie vprzeymie ſtárádawne záchowánie.

Vetero, ueteras, ueterare, Stárzeię ſie.

Vetuſteſco, uetuſteſcis, uetuſteſcere, idem.

Veteraſco, ueteraſcis, ueteráſcere, idem.

Vinum celerius uetuſceſcit adhibito fumo, Rychley ſie ſtárzeie wino / gdy ye ſiárką okurzi.

¶ Inueteraſco, inueteraſcis, inueteraſcere, Záſtárzeię ſie.

Veterator, ueteratoris, maſculinum, tertiæ declinationis, Stáry ćwik/ łotr/ mędrek/ chytrek/ złosnik / lis.

Veterator nequiſsimus, Silny smard /

Veterator in omni arte & inſtituto, Stáry ćwik w każdey nauce.

Aduocatus ueterator, Stáry / nie łātoſi/ dobrze ćwiczony rzecznik.

Veteratorius, a, um, adiectiuum, Nielátośi/ dawny/ ćwiczony/ chytry / też smárdy podſzyty/a/e.

Veteratoria ratio dicendi, ueteratoria & perſpicua, contraria.

Veteratorie, aduerbium, Chytrze / pochwitliwie / wſzetecznie / niesromiezliwie.

Veteranus, a, um, idem ꝙ uetus aliquãdo, Stáry żołnierz v Rzymiánów Veteranus był zwan / ktory dwádzieściá lát żołnierzował á potym yuſz był od żołnierzowánia wolen.

Hoſtis ueteranus, Stáry nieprzyiáciel.

Pecus ueteranum, Stāre bydło.

Veteramentarius ſutor, Stárych rzeczy łátacz.

Veter, ueteris, adiectiuum trium generum, Stáry.

Veterior, comparatiuum, Stárſzy.

Veterrimus, ſuperlatiuus, Nayſtárſzy.

Cicero. Veterrimi Poetæ, Bárzo dawni Poetowie.

Author ueterrimus, Dáwniuchny składacz.

Societas ueterrima, Stáre towārziſtwo.

Veterinus. a, um, Vt. Veterina animalia, Bydlętá ktōrych ku robocie vżywáyą yāko konie / osły / wielbłady/ muły/ mulice ktōrzi ná grzbiecie burdy á brzemioná noſzą.

Veterinarius, a, um, adiectiuum, Vt. Veterinaria medicina, Końskie / bydlęce lekárſtwo.

Veterinarius, ij, m. Powodny kōń/ ālbo ynſze bydlę tlumoki noſzące.

Veterinarius item, Końſki bydlęcy lekars,

Veternus, ueterni, maſ. ſec. Spiącą chorobá / yeſt nieyáka niemoc ktōra vſtáwicznie człowieká ſpikiem morzi.

Letargus

(Lexicon)

Letargus alias, ueternus ciuitatem occupauit, Spik zmorzil to miásto / to yest lenistwá niedbáłośći y prożnowánia sie yelo.

Veternus aliquando pro pigritia ponitur, Ospáłość/lenistwo / niedbałość.

Mirum in modum in ueterno pinguescunt, Niewymownie od ospáłośći tyią.

Veterno pigrior.

Veternosus, a, um, adiectiuum, Ospáły/ leniwy / zgniły/a/e.

Veternosum Eunuchum erat, Teren. Veternosum etiam Cato hydropicum appellat.

¶Compo. a uetero & ueterasco,

¶Inuetero, inueteras, penultima correpta, inueterare, Zástarzawam sie.

Inueterauit hæc opinio, Zástárzáło sie to mniemánie.

¶Inueterasco, inueterascis, inueteraui, inueteratum, inueterascere idem, & per translationem, W obyczay wnieść / wsobić sie.

Si iam inueterauit morbus, Jeśli sie zástárzáłá álbo wsobiłá choroba.

Inuerterascere & corroborari, Dlugo trwáć.

Consuetudo inueterauit, Zástárzał sie obiczay.

¶Inueteratus, a, um, Zástárzáły.

Malum inueteratum cui nascens opponitur, Zástárzáłe złe / dlugo trwáiące.

¶Inueteratus, & recens ; contraria.

Inueteratus dolor, Zástárzáła złość.

Inuidia inueterata, Stáradawna nieprzyiaźń.

¶Inueteratio, Zástárzenie.

¶Peruetus pen. correpta, om. Bárzo stáry / dawny.

Peruetus epistola, List bárzo dáwno pisány.

Perueteres nuces, Dawno leżące orzechy.

¶Peruetustus, , a, um, idem, ut peruetusta uerba.

Vexillum, uexilli, net. sec. Chorągiew/ proporzec / Diminutiuum a uelo accipitur pro manipulo, seu contubernio militum, Miásto roty żołnierzów.

Hinc dicimus quinq; uexilla, Pięć proporców / to yest pięć rot.

Sub uno uexillo mitti, W yedney rocie/ pod yednym proporcem być posłan.

Vexillarius, uexillarij, ut uexillifer, uexilliferi, mas. sec. Chorąży/proporcznik.

Vexillatio, onis, fem. ter. Proporzec / huf zwłaszcza álbo rota żołnierzów pod yeden proporzec należący.

Vexo, as, are, prim. Dręczę/gábam/ trápię tresczę niepokóy á trudność zadawam własnie y támy sám pociągam.

Agros uexare, Náyeżdżáć/wypásáć/ etć.

Fortunas alterius uexare, Wmietáć sie w cziię máyetność.

Vxorem alterius uexare, Gábáć cudzą żonę.

Vindemia uexata nimbis continuis, Vstáwiczny deszcz był czásu zbieránia winá.

Pestilentia uexari, Morowym powietrzem być trapion.

Vexare & spoliare, uastare & uexare, populari, diripere & uexare, Łupić drzeć / náieżdżáć.

Vexare aliquem contumelijs & probris, Potwarz/ sromotę á lekkość na tego wieść/treśiąc go.

Vexare nos dicuntur uicia, Trápić nas.

Vexatus, a, um, Treśtány/trapiony/gábány a/e.

Diu uexatus febri, Dlugo go febrá trestálá.

Vexator, uexatoris, m. ter. Trestarz/trapnik/gábácz.

Vexatio, uexationis, Gabánie/ treśtánie/ trapienie/dręczenie.

Vexatio dat intellectum, Gábánie/ trápienie dáie rozum/ po szkodzie polak mądry. prouerbium,

¶Diuexo, as, are, idem quod simplex, Nágábam /dręczę/ trescę/ trapię/ też rospraszam. Vt rem suam diuexare Máyętność swą rosproszić.

Agros ciuium diuexare, Poszkodźić wypásć.

Diuexare & diripere omnia, Rosproszić wyłupić wszistko.

V ante F.

Vfens, ufentis, fluuius Italiæ in agro Volscorum non procul, a Tarracinæ qui labitur per Pontinas paludes.
Vfentinus, a, um, adiectiuum.

V ante I.

Via, uiæ, fem. prim. Drógá / abusiue, Vlicá / chód / sćieβká.
Via publica, Via regia, Via prætoria & consularis, Wielka / wolna / pospolita / krolіewska drógá / tež gośćiniec.
Via militaris, fere idem, Wielka / zwlaβczá βeroka drógá.
Viæ uicinales, Drogi ode wśi. Viæ urbis Vlice.
Tres uiæ sunt ad Mutinã, Trzi drógi są do Mutiny.
Quot dierum est uia, Wiele dni mámy vczinić nizli doćiągniemy do mieyscá.
Æstuosa uia, Górąca drógá.
Breuior & compendiosior uia, Krotβa y prostβa drógá.
Via certa & facilis, Nie milna drógá.
Via deterrima, Bárzo zła drógá.
Via trita, Tartá / torówáná / bita drógá.
Viam conficere, Drógę odpráwić álbo obiechác.
Dare uiam alicui per fundum suum, Dopuśćić mu ciągnąć przes swą máyetność.
In uiam dare se, & committere se uiæ Puśćić śie ná drógę.
De uia decedere, Z drógi ſtępić.
Tota erras uia, prouerbium, Bárzo ś śie záblądźił / nie wieβ nic.
In uia esse, W drodze być. Indagare uiam inusitatam, Wypytác śie drógi nieświádomey.
Viam munire, Náprawić drógi / mosty opátrzić. Viam facere, Otworzić drógę / puśćić dobrowolnie yecháć y przeyśc.
Pergere uiam, Swey drógi pátrzić / pochádząc przed śię.
Viam procedere, Postępowáć dáley.
Progredi uiã idem. Quum iam progressus esset multorum dierum uiam, Gdy yuβ przes kilká dni był ná drodze.
In uiam redire per translationem, Náwróćić / vpámiętáć śie.
Hæc est uia qua itur Ennam, Tá yest drógá ktora chodzą do Enny.
Viam uenire, Z drógi przyecháć.
Cum de uia languerem, Gdym nieyáko z drógi vtrudzon był.
Via item significat, Obyczay / sposób / srodek ku ktorey rzeczy.
Via docendi quæ Græce Methodus dicitur, Obyczay vczenia.
Via populi uti, Wedle pospolitego záchowánia żyć.
Via ac ratio, Via ad gloriam proxima, Naybliββa naypewnieyβa drógá ku sławie.
Viam inuenire, Obyczay k czemu náleść.
Tenere uias omnes amoris, Wβiſtki przeſtoki wiedźieć w miłośći.
Noscere omnes uias pecuniæ, Vmieć wβiſtki przestoki ku nabywániu pieniędzy.
Omnes uias persequar, quibus putabo ad id quod uolumus peruenire posse, Zadney drógi nie opuβczę / wβiſtkiego skoβtuyę / etc.
Sequi uiam, Jednego śie obyczáyu dzierżeć.
Viam tentare, Kuśić śie o co ktorym sposobem.
Tradere uiam optimarum artium alicui, Drógę vkázáć ku obierániu śie w náukách.
Via peruulgata patrum, Wedle pospolitego záchowánia przodków.
Vio, as, are, pro iter facere, uerbum barbarum in Bibliis legitur.
Viator, uiatoris, mas. ter Podrożny / ktory w drodze ſtoyi.
Viator item, Biegun / kursor / posel.
Viatorius, a, um, Podrożny álbo podrożniczy / a / e. Vt uas uiatorium, Fláβká podrożna / no drogę należąca.
Viaticum, uiatici, neut. sec. Pieniądze ná drógę / koβt ná podrożną ſtrawę.

Viaticus, a, um, adiectiuum, Vt uiatica cœna quæ datur abituro apud Plautum, sed inusitatum.

Viaticor, uiaticaris, pro uiaticum parare, Plaut. obsoletum.

¶Compo. Auius a, um, Bezdrożny. Vt. Auia loca, Mieysce bezdrożne/ błędliwe/gdźie żadney drógi niemász.

Auia uirgulta, Bezdrożny chróst.

¶Inuius, a, um, idem, Niedrożny / bezdrożny.

Inuij saltus, Bezdrożne dąbrowy.

¶Obuio, as, are, Wychodzę/wyieżdżam przećiwko komu / potikam się s kim w drodze /& per traslationem, Sprzećiwiam się / zábiegam czemu,

Obuiare oportet huic rei, Muśi się tey rzeczy zábieżeć.

¶Obuius, a, um, Nadrożny / przećiwko komu wychodzący/ potikáiący się s kim w drodze. Metapho. Pospolity/prosty.

Obuius, & expositus homo, Nadrożny człowiek/ktorego łatwie náleść/nietrzebágo długo szukáć.

Obuius tibi sum, Obuius tibi fio, & obuium me tibi fero, dicimus, Potikam się s tobą/wychodzę przećiwko tobie.

Se mihi obuium dedit, Podkał się se mną / álbo wyszedł przećiwko mnie.

Sin autem ingredienti cum armata multitudine obuius fuerit, Yeśli wynidźie przećiwko s zbroyną rzeszą.

Fac ut mihi tuæ literæ uolent obuiæ Chcey uczynić áby mi twoie listy skokiem przećiwko wyszły.

Obuia urbs inimicis, Miásto ná drodze nieprzyiaćielom leżące.

¶Obuiam, aduerbium, Teren. Ego obuiam conabor tibi Daue, Postáram się Dawuśie iákoś zábieżę.

Longe mihi obuiam cum suis omnibus procesſit, Dálekoż wszystkiemi swemi przećiwko mnie wyszedł.

Multi obuiam prodierunt de prouincia, decedenti, Wiele ich przećiwko iemu wyszło gdy zieżdżał ze stárostwá.

Properare obuiam alicui, Kwápić się przećiw komu.

Ire obuiam, Mittere obuiam, Cic. Illi obuiam misimus Athenas, Wysłáliśmy przećiwko iemu áż do Athen.

Obuiam mihi fit tabellarius, Potkał się se mną posel s listy.

Obuiam ire cupiditatibus, Zábiegáć nierządnym chćiwośćiam.

Nihil mihi nunc fit obuiam cum maxime uelim, Nie może mi się nic nágodźić/gdy mi naybárźiey potrzebá.

Si nihil aliud obuiam tibi est, emas hoc, Jeślić się nie może co ynszego nágodźić/ tedy kup to.

¶Peruius, a, um contrarium, Auio & Iuuio, Przechodźisty / przestrony/drożysty / pełny drog.

Peruiæ transitiones, Przechodźiste álbo łatwie ku prześćiu przechody.

Peruij saltus, Drożyste / przestrone dąbrowy.

Peruia uentis domus, Wszemi wiátry przechodzący dom.

¶Deuius, a, um, Zdrożny/ dáleko z drogi leżący.

Deuia & syluestris gens, Zdrożny á dźiki lud / to yest dáleko od ludźi odemkniony.

Deuium iter, Zdrożna drogá.

Nobis erit periucundum & tibi non sane deuium, Nam będźie bárzo miło / á tobie nic z drogi nie będźie.

Deuio, as, are, in Biblijs legitur pro declinatore a uia.

¶Præuius, a, um, Uprzedzáiący / náprzod idący / przedrożny może być mowiono.

Præuius auroræ, Uprzedza świtánie.

¶Biuium biuij, Dwu drog rostánie/ dwodroże może być zwano.

¶Triuium, Trzech drog rostánie / trzidroże,

Quadriuium, Czworodroże/álbo czterodroże.

Viadus, uel uiadrus fluuius per Slesiam & Pomeraniam fluens, Ader po niemiecku.

Vibex, uibicis, fem. ter. Ręgá / streſá/ promień náćiele od bicia.

Vibrisſi seu uibrisſæ & Vibrici Włosy w dźiurkách nośnych/ Festus obsoletum.

Vibrisſo, as, are, est uocem in cantando, crispare, Trząść głos w śpiewániu/ to yest drżeć/ trząść á wytrząć głosem.

Vibro, as, aui, are, neu, prim, Ciskam/ strzelam/ rzucam.

Telum uibrare in hostem, Cisnąć/ strzelić ná nieprzyiaćielá.

Vibrare dicitur mare, Trząść/ miekceć á tsnąć się álbo też miotáć sobą gdy poczyna grac / ruszáć się y powstawáć nawálność.

Vibrant fulmina, Łyszczy / łyska się grom.

¶Vibrans

Vibrans, uibrantis, om. par. Ciskáiący/ rzucáiący/a/e.

Vibrans sonus, Drżący á przenikáiący głos.

Incitata & uibrans oratio, Popędliwa á przenikáiąca rzecz.

Sententiæ uibrantes, Surowe przenikáiące sententie á namowy.

Vibratus, a, um, participium præteritum, Vt. Hasta uibrata, Ciśniona włocznia.

Vibratum, uibrati, neut, Kędzierzáwy/ zwiły / zwikłány/a/e.

Viburnum, ni, genus fruticis.

Vicarius, ,uicem, Vide Vicis.

Vicatim, Vide Vicus.

Vicenarius, a, um, Dwádzieśćia w sobie osięgáiący/dwádziestną liczbę w sobie máiący.

Vicies aduerbium pro uigesies, Dwádzieśćiá kroć.

Vicesimus, a, um, pro uigesimus, Dwádziesty.

Vicesima, æ, fem. prim. Dwádziestność álbo dwadziestnoczęsty pobór/był táki podátek v stárich gdzie dwádziestną część od wszech rzeczy zá podátek dawano.

Vigesima, æ, idem.

Vigesimarius, a, um, & Vicesimarius, a, um, Vt. Aurum uigesimarium, seu uicesimarium, Pieniądze z tákowego dwudziestnoczęstnego poboru zebráne.

Vigesimus, a, um, idem quod uicesimus, Dwudziesty.

Viginti om. plural. tantum indeclinabile, Dwádzieśćiá.

Vicenus, a, um, & Vigenus, a, um, idem quod uiginti, sed usitatius in plurali cum est disttributiuum.

Viceni & uigeni, æ, a, Po dwudziestu / álbo dwádzieśćiá á dwádzieśćiá.

Vicia, æ, fem. prim. Wyká.

Viciarius, a, um, Wyczány/wyczny/ a/e.

Vt. Cribrum uiciarium, Wyczne rzeszoto.

Viciarium, uiciarij, substantiuum, Wyczisko / rola zwłaszczá gdzie wyká byłá.

Vicinia, uicinus, Vide Vicus.

Vicis, uici, uicem, uice, sed rarissime uicis, & uici legitur.

Vicem Accusatiuus, & uice ablatiuus, usitatissimi sunt, in plurali uices, uicium, uicibus integrum est.

Vices, Rázy też odmienność/ przemienność/ szkodá/przigodá.

Quot uicibus, Iáko wiele rázów / ile kroć.

Vicibus reticere, Po rázu milczeć/ yeden yeden raz / drugi drugieraz.

Nihil est in opere naturæ, quod non aliquas uices feriarum uelit, Nie yest yedná rzecz w rzeczy przirodzonych ktoraby wodmianki odpoczywánia nie żądáłá.

Per uices, W odmianki / po rázu.

Vicibus idem, Vicicus annorum, W rok á w rok/álbo yeden rok zá drugim.

Vice patris, Miásto oycá.

Vtar uice cotis, Miásto osły będę miał.

Vicem solis supplet, Miásto słońcá yest/álbo tak wiele czyni yáko słońce.

Nostram uicem ultus est ipse per sese, Pomśćił się nászey krziwdy sam przez się.

Fungi aliena uice, Námiesnikiem czyim być/zastępowáć kogo w czym.

Sardanapali uice in suo lectulo mori Tym sposobem vmrzeć yáko Sardánápálus.

Ipsius uicem minime dolemus. Namniey nam nie żal yego przigody.

Reipub. uicem doleo, Vpádku Rzeczypospolitey żáłuię.

Reddam uicem si reposces, Oddam ći zás kiedy będziesz chciał.

Vicarius, a, um, adiectiuum, Zástępcy/ namieśnicy / a/e.

Vicariam ei operam impendi, Zástąpiłem go w yego vrzędzie.

Quibus in rebus ipsi interesse nō possumus, in his operæ nostræ uicariam fidem amicorum supponimus, W tych rzeczách w ktorych sámi nie możemy być tám przyiacieł nászych yákoby námiesnicza pomoc y wiárę zásadzamy.

Vicarius item, uicarij, substantiuum, Namiesnik/podstárośći / vrzędniki/sługá mieysce páńskie trzimáiący.

Dare uicarium, Zásádzić mieysce swe/ namiesniká dáć.

Succedere uicarium muneri alterius, Przyść / wstąpić ná czey vrząd.

Vicisſim, aduerbium, Záś/ w odmianki/ przemieniáć ſie.

Pro tuo in me amore, & mea uicisim in te obſeruantia; Dla miłośći twey prze ćiw mnie / á moyi záś chući przećiw to- bie.

Ego admiratione quadam uirtutis eius ille uicisſim opinione, fortaſſe nonnulla quam de moribus meis habebat me dilexit, Ja dla ſpodzie- wienia oſobliwey cnoty yego / on záś dla mnimánia snadź nieyákiego / ktoreſzto o obyczáyách/ y záchowániu moyim był poyął vprzeymie mie miłował.

Viciſſatim, idem ſed Obſoletum,

Viciſsitudo, uiciſsitudinis, generis fe- minini, tertiæ declinationis, Odmien- ność / przemienność / nieſtáłość ſzczę- śćia.

Omnium rerum uiciſsitudo eſt, Wſzyſtki ſie rzeczy mienią / álbo nic nie- przywoyitſzego w rzeczách ludzkich yáko przemienność.

Viciſsitudines dierum & noctium, Przemienność dni y nocy.

Viciſsitudo tædium aufert, Odmienność odeymuye ſprzikrzenie / to yeſt co ſie w od- miánki czini/ to ſie nie może ſprzikrzić.

Viciſsitas, uiciſsitatis, idem ſed Obſo- letum.

Victima, uictimæ, generis feminini, primæ declinationis, Bitá ofiárá/ bydło ná ofiárę pobite.

Victimarius, uictimarij, generis maſcu lini, ſecundæ, d. Rzeźnik / ktory bydło ku bitym ofiárom przedáyne miewał.

Victimo, uictimas, uictimare, pro Im- molare, barbarum uerbum in Bi- bliis lectum.

Victito, Vide Viuo

Victoria, uictoriatus, uictrix, uictus participium, Vide Vinco.

Victus nomen, Vide Viuo.

Vicus, uici, generis maſculini, ſecundæ declin. Vlicá/ wieś.

Vicus ruri ſeu ruſticus, Pokáć ná wśi.

¶ Magiſter uici, Szołtyſz/ włodarz.

Vicanus, uicani, generis maſculini, ſe- cundæ declinationis, Kmieć / wieśniak chłop.

Viculus, uiculi, diminutiumm, Vliczká też wioská.

Vicinus, uicini, generis maſculini, ſe- cundæ declinationis, Saſiad.

Vicina, uicinæ, idem.

Finitimus ac uicinus Pográniczny y ſa ſiad.

Vicinus proximus, Naypirwſzy / nay- bliſzſzy ſaſiad.

Interior uicinus, Saſiad ná lewą ſtro- nę.

Vicinus, uicina, uicinum, adiectiuum, Saſiedzki / bliski / pográniczny.

Vt, Malum uicinum, Bliskie nieſzczę- śćie.

Vicina ad pariendum, Bliska poro- dzenia.

Vicinum pecus, Saſiedzkie bydlę.

Vicina & finitima Rhetorica Diale- cticæ Bárzo bliska Rhetoriká diálectiki.

Vicinus illi, Podobien yemu / nie dáleko ſie od niego twarzą odſtrzelił.

Vicinitas, uicinitatis, Saſiedztwo / też zgro mádzenie ſaſiádow weſpołek.

Vicinitas etiam, Saſiedztwo/ to yeſt bli- skość / bliskie ográniczenie mieyscá.

Verſari in uicinitate, W ſáſiedztwie mieſzkáć.

Syluæ uicinitas, Bliskość láſu.

Vicinitas nominis, Bliskość ymienia/ to yeſt yednákość álbo romnobrzmien- ność

Vicinia, uiciniæ, idem.

In uicinia urbis, Podle miáſtá / prawie nád miáſtem.

Vicinalis, & hoc uicinale, Saſiedzki/ bli- ski.

Vicinales uiæ, Saſiedzkie drogi.

Vicatim aduerb. Ode wśi do wśi / álbo też od ulice do ulice / z yedney vlice w drugą.

Vicinium, uicinij, generis neutri, ſe- cundæ declinationis, idem quod uicinia.

Victricus, Vide Vitricus.

Videlicet, aduerbium confirmandi, Zwłaſzczá/ wierę / wprawdzie.

Huic tu moleſtus eſſe uidelicet no- luiſti quem nunc reſpirare non ſinis, Temuś ſie ty zwłaſzczá nie chciał przikrzić ktoremu teraz nie daſz wytchnąć.

Videlicet eſt ille Cliniæ ſeruus tardiuſculus, Wierę to ón yeſt przileniwſzym Cliniaſzow ſługá.

Videlicet cum Relatiuo, Cic. Hoc uidelicet natura uoluit, Tego w práwdzie przyrodzenie chciáło.

Caſte iubet lex adire ad Deos animo uidelicet, S czyſtem zwłaſzczá vmyſlem.

Videlicet etiam aliquando eſt aduerbium declarandi, To yeſt, ták zwłáſzczá.

Video, uides, uidi, uiſum, uidere, actiuum, ſecundæ coniugationis, Widzę/baczę/pátrzę.

Vide ut incedit, Bá bácz yákoć ſobie poſtępuye.

Fient me uide, Pátrz tezo ná mię.

Videre oculis, Práwie rzadnie widzieć. Metaphorice, Domyſlam ſie/rozumiem/baczę.

Non ſatis uideo quid tibi uelis, Terentius, Nieowſzeki rozumiem czego by ty chciał.

Ego iſtuc uidero, Bierzę to ná ſię/chcę tego ſam doyźrzeć/moyá to praca niechây będzie.

In quiete uidit, We ſnie widział/śniło mu ſie.

Somnum hac nocte non uidi, Nie vſypiałem by drobiny tey nocy álbo nie miáłem ſnu ná oczu.

Aliquid animo uidere, Báczić co/przeyźrzeć przed tym.

Hiſce oculis egomet uidi ut eos pene oculis uidere poſſemus, Iześmy ich máłem mogli doyźrzeć.

Suo tuo conſulatu ſomnum non uidit, Przes cáły czás vrzedu ſwego oká nie zmruzył.

Plus ſpei uideo quam uolo, Więcey nádzieye widzę niźli bym chciał.

Quē ego diē ſi uidero & ſi in ueſtrū complexum uenero, Jeśli mi dá pan Bóg tego dniá doczekáć etc.

Sed (ut ſpero) propediem te uidebo, Ale yáko ſie nádziewam w krotce cie oglądam.

Auaricia uide quid facit, Bacz co łákomſtwo vmie.

Recte ego mihi uidiſſem, Dobrze bych ſie był ſam opátrzył.

Vide quid agas, Bacz co czyniſz/rozmiśl ſie dobrze.

Vide ut ſatis modo contemplata ſis, Bacz byś yedno dobrze oglądáłá.

Videat Epicurus de hac re, Epicuruſowi to zoſtáwiam.

Videndū eſt ne obſit benignitas, Ná to ſie godzi rozpámiętáć/álbo baczmy yedno tego áby mu zbytnia łáská nie ſzkodziłá.

Videre uerum dicere, Zda ſie ku prawdzie co powiedaſz.

Videre uideor iam illum diem cum hinc egens profugi & aliquo militatum, Bá yáko lych ná to pátrzáłá gdy zádłużywszy ſie/wymknie ſie z tąd ná żołnierską służbę.

Mihi ſic hoc uidetur, Mnie ſie to ták zda.

Facies me ſi tibi uidebitur certiorem, Day mi znáć będzielić ſie zdáło.

Eſt autem hoc loco Videor deponens, Audire uocem eius uiſa ſum ante ædes modo, Zda mi ſie yákobych go dopiero przed drzwiámi ſłyſzáłá.

Id mihi uiſus eſt dicere abi cito, & ſuſpende te, Jákoby mi ták rzekł ydź ce náprędzey á obieś ſie.

Viſus ſum mihi cum Calba ambulare, Zdáło mi ſie yákobych s Galbą chodził.

Facies tamen quod tibi uiſum fuerit, Jednák vczyniſz coć ſie będzie podobáło.

Viſum eſt faciendos certiores uos facere, Zdá ſie nam ábyſmy wam dáli znáć.

Videndo Gerundij modus, a paſsiuo, Vergilius, Vrit uidendo fœmina, Pá li gdy bywa na nię patrzáno niewiáſtá.

Viden' pro uides ne: J widziſz/widziſzli?

Vide ſis pro uide ſi uis, Bacz chceſzli.

Viſus, uiſa, uiſum, participium, Widziány/a/e.

Viſo eſt opus, Muśi ſie doyźrzeć/opátrzić.

Iam pedum uiſa eſt uia.

Viſurus, uiſura, uiſurum, participium futuri temporis, uiſuros ad uidendum miſſos dixit Saluſtius.

Viſio, uiſionis, generis feminini, tertiæ declinationis, Widzenie.

Viſus, huius uiſus, maſ, quart. Wzrok/poyźrzenie.

Viſibilis & hoc uiſibile, Widomy/co może być widziano.

Viſum, uiſi, generis neutri, ſecundæ declinationis, Okazánie/zjawiánie.

¶Inuiſibilis & hoc inuiſibile, Niewidomy / co nie może być widziano.

Viſo, uiſis, uiſi, uiſum, uiſere, actiuum, tertiæ coniugationis, Idę ku widzieniu náwiedzam/dogladam.

Viſam ad forum, Wyzrzę co ſię ná rynku dzieje.

Viſam ſi domi eſt, Spátrzę go domā.

Viſe redierit ne iam an nondum domum, Spátrz jeśli juß przißedł do domu álbo nie.

Id uiſo tu ne an illi inſaniant, Ola tegom przißedł ábych doznał tyli czili ом ßaleją.

Viſo iunctū cum (uenio) aut (eo, is) ſignificat uideo, Terentius, Noſtra illico id uiſere, ad eam admiſit nemo Náßā wnet ßłā āby ją ogladálá/ nie ... ciano jej dopuścić.

Viſo idem ſignificat iunctum cum gratia, cauſa, ſtudio, &c. Ne mittas uidendi cauſa quenquam, Nie śli ku ogladánu żadnego.

Viſitur, paſsiuum, Cicero. Domus Cn. Octauij quotidie uiſebatur, Dōm Oktawiuſów był oględowan / ālbo mógł być od káżdego poſpolicie ogledowan.

Viſendus, uiſenda, uiſendum, participium, Godny widzenia / & nomen ex participio, Vt. Viſendæ magnitudinis arbor, Drzewo w dziw wyſokie.

Viſito, uiſitas, uiſitare, frequentatiuum, Náwiedzam.

Viſitatio, uiſitationis, generis feminini, tertiæ declinationis, Náwiedzenie.

¶Compoſita a Video, Circumuideo, Wokolwidzę/wkolooglądam.

¶Euideo, Doſtátecznie widzę. Raro in uſu eſt.

¶Euidens, euidentis, penultima correpta, generis omnis, magis in uſu eſt, Jáſny / jáwny / pewny / wiádomy.

Perſpicuæ & euidentes res, Jáwne rzeczy.

Euidens ratio, Jáſny / pewny dowōd.

Euidens argumentum, Doſtáteczny pewny dowód.

Euidentiſsimum id fuit.

¶Euidentia, euidentiæ, Jáſność/jáwność.

¶Euidenter aduerbium, Jáſnie/jáwnie/dowodnie/ſtátecznie.

¶Inuideo, Zayzrzę/mieziczę.

Datiuo aliquando iungitur, Terent. Inuidere omnes mihi, Wßiscy mi zayzrzeli.

Aliquando accuſatiuo, Vergilius. Inuidet imperium, Zayzrzi mu páńſtwā.

Inuidet mihi honorem datiuo & accuſatiuo, Zayzrzi mi czći.

Dijs hominibusq; inuiſus, Bogu y ludziōm mierziony álbo od Bogā y od ludzi wzgārdzony.

¶Inuideor, paſsiuum, Cicero. Inuidia, non in eo, qui inuidet ſolum uidetur, ſed etiam in eo cui inuidetur, Zazdrość nie ná tego tilko przipáda ktōry zayzrzi ále też ná tego ktōremu zayzrzą/ álko bywa zayzrzano.

¶Inuidere pro negare. Plinius. Cæteris totum id natura conceſsit, oleum ac uinum inuidit tantum, Oleju á winá tilko zábroniło/ nie dálo przirodzenie.

¶Inuidia, æ, fem. ptim. Zazdrość/zawiść. Aliquando pro odio, Miáſto nienáwiści/nieżiczliwości/niechuci przeciwko komu złą wolą/ wpráwić go w nieláskę ludzką.

Concitare inuidiam alicui, Pobudzić przeciw komu.

Quærere inuidiam in aliquem, Szukáć przeciwko komu przicziny gniewáma ſię nań.

Facere inuidiam alicui, Przipráwić kogo ku nieláſce. & facere inuidiam, Trapić á dręczić kogo.

Omnia rapit in inuidiam, quod & trahere & adducere dicitur, Wßiſtko we złe obráca.

Conferre inuidiam mortis alicuius in alterum, Złożić ná jnßego winę.

Flagrare inuidia, Okrutną nieláskę y nieżyczliwość ludzką k ſobie znáć/ być w wielkiej nienawiści.

Vocare aliquid in inuidiam.

¶Inuidiola, inuidiolæ, generis feminini, primæ declinationis, diminutiuum, Máła nienawiść/zazdrość.

¶Inuidentia

¶Inuidentia, inuidenciæ, Zayzrzenie/ záwisność.

¶Inuidus, inuida, inuidum, Záwisny/a/e.

¶Inuidiosus, Inuidiosa, inuidiosum, Zazdrośćiwy/zazdrośćiwego przirodzenia. & aliquando passiue, Niemily/ nievprzeymy. Vt. Inuidiosum ad bonos, Nieprzijemno v dobrych/álbo nie może sie to dobrym podobáć.

¶Inuidiosus item, Wzgárdzony / a/e.

Inuidiosus apud bonos, Jestw wielkim zgardzeniu v dobrych.

Res inuidiosa, Rzecz pełna nienawiści y nieláski.

Crimen inuidiosum, Nieprzijemna skárgá/ dánie zwłaszczá winy komu w czym która sie mało ludziom podoba.

Judicium iuuidiosum, Inuidiosum nomen uoluptatis,

¶Inuidiose, aduerb. Zazdrośćiwie/ nienáwistnie.

¶Inuiso, inuisis, penultima produ. inuisi, inuisum, inuisere, Nawiedzam.

Vt etiam inuisas nos non solum rogo sed etiam suadeo, Abyś też nás náwiedził nietilko proszę ále też rádzę.

Ad eum inuiso, Idę ábych go náwiedził.

¶Inuisus, inuisa, inuisum, Niewidziány. Contrarium uiso.

¶Inuisus item, Wzgárdzony/ czego nie radzi ludzie widzą.

Inuisum & odiosum, Vita iuuisa.

¶Inuisior, comparatiuus, Wzgárdzieńszy.

¶Inuisissimus, superlatiuus, Naywzgardzeńszy.

Quid hoc inuisior? J co wzgardzeńszego?

Vrtica quid esse inuisius potest, Co może być wzgárdzeńszego yáko pokrziwá.

¶Peruideo, peruides, peruidere, Przezrzeć dobrze á práwie yáko ma być/ baczić/widzieć.

¶Præuideo, Przed tym baczę / widzę co ma być.

Bene ista præuidi, Dobrzem to przeyzrzał iż ták miáło być.

Futura præuidere, Przyszłe rzeczy przeyzrzeć/przeobaczić.

¶Prouideo, Opátrzuyę / też przed tym baczę / widzę

Prouidere exitus, Przed tym obáczić koniec/ skonczenie.

Prouidere in posterum, Ná potym opátrzić.

Si non astu prouidebitur, Jeśli sie chitrością nie opátrzi.

Ne accidat prouidebo, Zábieżę temu áby sie nie stáło.

Prouidere sibi ex iniuria alterius, Opátrzić sie/ nábić sobie mieszek s krziwdą ynszego.

Prouidere rebus necessarijs, Opátrzić sie potrzebnemi rzeczámi.

Prouidere rei frumentariæ, & prouidere in rem frumentariam, Zitá przicżinić.

Prouidere in hyemes pabulum, Przirządzić pice ná zimę.

Prouisum est hoc legibus, Opátrzono to yest práwy.

Prouisum a Dijs immortalibus.

Prouisum est rationibus multis ne noceri possit uerri.

¶Prouisus, prouisa, prouisum, Opátrzony/też przeyzrzány.

¶Prouisio, prouisionis, generis feminini, tertiæ declinationis, Opátrzenie/też przeyzrzenie czego.

Multum potest prouisio animi & præparatio ad minuendum dolorem, Wiele waży przeyzrzenie á przigotowánie ku vlżeniu prisiego smutku y żáłości.

Caucio & prouisio.

¶Prouisor, prouisoris, pro procuratore in Biblijs tantum legitur, Opátrznik/opátrzownik/ vrzędnik/ spráwcá.

¶Prouidens, prouidentior, prouidentissimus, Opátrzny.

¶Prouidenter, prouidentius, prouidentissime, Opátrznie.

¶Prouidus, prouida, prouidum, idem quod prouidens, Opátrzny/ pilny/prácowity/pieczołowity/á/e.

Parum cauti prouidiq;, Nie bárzo ostrożni/ áni opátrzni.

Prouida solersq; natura, Consultrix & prouida natura.

¶Prouide, aduerbium, Opátrznie/pieczołowicie/pilnie / ostrożnie.

¶Prouidenita, prouidentiæ, Opátrzność/pieczołowitość/ pilnowánie.

¶Prouidentia, pro Deo aliquando ponitur.

¶Prouiſo, prouiſis, &c. Idę przećiwko tomu ku oglądániu / ſpátrzeniu / wywiedzeniu co ſię s nim dzieje.

Prouiſo quid agat Pamphilus, Pondę ſpátrzę co czini Pamphilus.

Ego huic ad res prouiſam quam mox uirginem accerſant, Iá k nim pondę pátrząć yáko rychło będą chcieć pánny záwołáć.

¶Reuiſo. Powtore álbo záś pátrzam / ydę ku oglądániu / opátrzuyę / doglądam.

Item idem quod inuiſo, Náwiedzam.

Reuiſe nos aliquando, Náwiedź nás kiedy.

Reuiſe ad me, Nayzrzi kiedy do mnie / záſtań mię domá.

Agrum ſæpe reuiſere, Częſtokroć roley doglądáć.

¶Reuiſito, reuiſitas, reuiſitare, Záś náwiedzam / náglądam / doglądam.

Nundinis urbem reuiſitabant, W yermárk miáſto náwiedzali.

¶Interuiſo, I tedy y owedy / pod czás náwiedzam.

Crebro interuiſere. Częſto náwiedząć.

Vidrus fluuius Phryſiæ.

Vidua, uiduæ, generis feminini, primæ declinationis, Wdowá.

Viduus, Wdowieć, ſubſtantiuum.

Viduus, uidua, uiduum, adiectiuum, Oſierociáły / opuściáły / tez złupiony / zdarty.

Arbor uidua, Drzewo yedine zoſtáwione.

Viduus pecudibus ager, Puſte polá od bydlá.

Viduum ſolum arboribus, Ziemiá nie máyąca laſów / drzew.

Lectus uiduus, Loże bez poſcieli.

Viduitas, uiduitatis, generis feminini, tertiæ declinationis, Wdowſtwo / wdowi ſtan / & Metaphorice, Opuściáłość / ſierotctwo.

Viduo, uiduas, uiduare, generis actiui, primæ coniugationis, Odzieram / oſierocam / złupiam / oddalam co od kogo.

Viduare ciuibus urbem, Miáſto z mieſzczan złupić.

Viduertas, uiduertatis, id eſt calamitas, Obſoletum.

Vidulum, uiduli, in quo aliquid ſeruatur, Wacek álbo ſumki.

Vienna, uiennæ, urbs Metropolis quondam Allobrogũ ad Rhodanũ prope Lugdunum, Tez Wiedeń miáſto w Rákuſiech.

Vieo, uies, uieui, uietum, uiere, generis actiui, ſecundæ coniugationis, Wiąże zwiezuyę / Proprie, Witkámi co zwięzuyę.

Viere etiam, Pleść / okręcáć / opłátáć.

Vietus, uieta, uietum, Gibki / mietki / słáby / a / e. Vt. Homo uietus, Słáby człowiek.

Exiguum & uietum cor, Midłe nie śmiałe ſerce.

Vietor, uietoris, Bednarz.

Vigeo, uiges, uigui, uigere, generis neutri, ſecundæ coniugationis, Mnożę ſię / śił / mocy / krzepłośći / duzośći nábywam / rozraſtam ſię.

Florere & uigere, Kwitnąć.

Viguit uſq; ad noſtram ætatem hæc ratio, Trwał ten ſpoſob aż do náſzich lat.

Apud quos uenandi & equitandi laus uiget, V ktorych zá nawiętſzą chwałę bywa poczitano myśliwſtwo y yezdectwo álbo v ktorych pierwſzą wziętość ma ten ktory zwierz śmiele bije á koniá dobrze wiedzie, koniem dobrze toczy.

Vigere animo, Cziſtego ochotnego weſołego ſercá być.

Vigent leges Lycurgi, Trwáyą vſtáwy Lycurguſowe / dzierzą ſię ich ludzie mocno.

Viget nomen Pythagoræorum, Słynie / ſzerzi ſię sławá ymienia Pithagoreſów.

Vigere memoria, Dobrą trwáłą pámięć mieć.

Purpura uigebat eo tempore, Szárłat w ten czas w wielkiey wadze był dzierżeli ſię go ludzie / skupny był.

Vigens, uigentis, Participium, Siluiący / tez świeży / krzepki / duży / ſilny.

Vigor, uigoris, generis maſculini, tertiæ declinationis, Siłá / moc / świezość.

Vigor ingenij, Oſtrość / ochotność rozumu.

Vigeſimus, uigeſima, uigeſimæ, Vide Vicenarius.

Vigeſsis, huius uigeſsis, generis maſcul. tert. declinationis, uiginti aſsibus ualens.

Vigil, uigilis, generis communis, tertiæ declinationis, Stróż. Metaphorice, Pilny/ czuyny. Vnde peruigil, id eſt induſtrius, & qui uigilans eſt, Bárzo czuyny/roſtropny.

Vigil etiam, Straża.

Vigilo, uigilas, uigilaui, uigilare, generis neutri, primæ coniugationis, Strzegę/ czuię.

Vſq; ad lucem uigilare, Aż do dniá ſtrzedz.

Ad multam noctem uigilare. Długo w noc czuć / nie ſpáć.

Vigilare de multa nocte idem.

Pro re alterius uigilare, Cziyey rzeczy przyſtrzegáć / pilnowáć.

Vigilatur, imperſonale, Strzegą / czuyą.

Vigilans, uigilantis, generis omnis, Czuyący / nieſpiący / też czuyny /oſtrożny/ nieoſpáły/piłny/ pieczołowity.

Vigilantia, uigilantiæ, generis feminini, primæ declinationis, Czuyność/ pilność/uſtrożność.

Vigilantia & ſolicitudo animi, Czuyność y pieczołowitość umysłu.

Vigilanter aduerbium, Czuynie / pilnie/ oſtrożnie/pieczołowicie.

Vigilax, uigilacis, pro uigilante, Czuyny.

Vigilia, uigiliæ, generis feminini, primæ declinationis, Straża. Sed frequentius in plurali Vigiliæ, uigiliarum, Nocna ſtraż.

Vigilias agere, Strażą trzimáć.

Vigiliæ aliquãdo pro ipſis cuſtodibus & uigilibus, Stróże ći ktorzi ſtraż dzierżą.

Nox enim in quatuor uigilias erat diuiſa, ut ſupra annotatum eſt in dictione Nox.

Vigilia ſua reddere aliquem uacuum, Pilnoscią swą kogo wyswiebodzić z trudnośći.

Vigilia etiam, Wigilia/to yeſt poſt pewnych czáſów vſtáwiony áby tym ſpoſobnieyſzy lud był ku czuynośći modlitwie y nabożeńſtwu. Latine dies profeſti dicuntur.

¶Compoſita. Aduigilo, aduigilas, penultima correpta, aduigilare, Przyſtrzegam / pilnie ſtrzegę/yeſtem bárzo czuyny.

Aduigilare ad cuſtodiam legis, Być pilen áby ſię co niewykrocilo przeciw práwóm.

¶Euigilo, Ocucam / przecucam ze snu.

In ſtudio euigilare, Pilnośći przyłożyć ku nauce.

Conſilia euigilata, Ocucone / zbudzone rády / to yeſt dobrze mądre/bączne á roſtropne.

¶Inuigilo, inuigilas, inuigilare, Pilnuię / doglądam / przyſtrzegam ktorey rzeczy / leżę vſtáwicznie nád ktorą rzeczą / godzę.

¶Peruigilo, peruigilas, peruigilare, Swego czáſu ſtrzegę / nieſpię / nie mogę ſpáć.

Peruigilat noctes totas, Przeczuyc cáłą noc/cáłey nocy nie ſpi/nie poſtoyi mu ſen ná oczu przes cáłą noc.

¶Peruigil, Vide paulo ſupra.

¶Peruigilium, peruigilij, generis neutri, ſecundæ declinationis, Przeczucie/ nievſipiánie.

¶Peruigilium etiam, Czucie ktore ſtárzi ſwym bogom ku czći trzimawáli.

¶Peruigilatio, peruigilationis, Nievſipiánie.

Viginti generis omnis, nomen indeclinabile, Dwádzieśćiá.

Vigintiuiri, Vrząd dwádzieściá oſobámi záſadzony.

Vigintiuiratus, huius uigintiuiratus, Doſtoyność á zwierzchnosć tákowego vrzędu.

Vigeſimus, uigenus, Vide ſupra Vicenarius.

Vigiſonus, lacus in agro Patauino, Calep.

Vigor, oris, Vide Vigeo

Vilis, & hoc uile, Podły/ proſty / poślednı/ nieważny.

Vilis & præcioſus, contraria.

Vile & uulgare, Vilis uobis honor meus, Lekce ſobie ważycie moyę poczćiwość.

Vilis oratio cui opponitur accurata, Nie pilnie piſána/etć.

Vile etiam, Tanie.

Vili uendere, Tanie przedáć.

Vili emere, Łatwie kupić.

Vile precium, Máłe myto.

Vilius, uiliſsime, aduerb. Podło / ſakwio/ tánie.

Viliſsime conſtat, Bárzo máło koſztu- ie.

Vilitas, uilitatis cui opponitur caritas, Tániość/ podłość.

Vilitas annonæ, Tániość żytá.

Subito illo ipſo die cariſsimam annonam inopinata uilitas conſecuta eſt.

Vileo, uiles. uilis ſum, generis neutri, ſecundæ coniugation. Jeſtem podłym/ tanim/ nie bywam mian w żadney powadze.

Vileſco, uileſcis, uileſcere, uilis fio, Támieię / podłym ſie ſtawam.

¶Euileo & euileſco idem.

Vilito, uilitas, uilitare. pro uile facere, Obſoletum.

¶Peruilis, & hoc peruile, Bárzo tani/ podły/ niczemny/ máłey wagi.

Villa, uillæ, generis feminini, primæ declinationis, Wieś/ kmieci dom/ wieyski dworzec/ podworze álbo folwark.

Villa ruſtica, Część budowánia kmiecie- go w ktorym álbo ogrodnik álbo náiemnik/ álbo komornik śiedźi.

Villa urbana, quæ & prætorium dicitur, Budowánie to w ktorym ſam goſpodarzą dźiedźic onego ymienia śiedźiał/ páńſki álbo biały dom może być zwan/ przed tym tákowe domy piſznie w ogrodźiech ná weſołych mieyſcách ſtárzy wyſtáwiáli á zwłaſzczá we Włoſzech.

Villula, uillulæ, diminutiuum, Folwárczek.

Villanus, qui in uilla habitat, Kmieć/ wieśniak / gbur. Calep. ſine authore.

Villaticus, uillatica, uillaticum, Kmieći/ wieyſki/ folwárkowy/ a/e.

Villaticus canis, Folwárkowy pies.

Villicus, uillici, Włodarz/ włodek.

Vicilla, uicillæ generis feminini, primæ declinationis, Włodarzowa / włodkowa.

Villico, uilliconis, id eſt uillicus, Obſoletum.

Villico, uillicas, uillicare, & Villicor, uillicaris, uillicari, deponens, Kmiecią ſie rzeczą obchodzę/ ná wśi ſie obieram/ wieyſką rzecz á oránie prowádzę.

Villicari aliquando eſt uilla præeſſe, Włodarzem być.

Villicatio, Włodowánie / też kmiecią rzeczą ſie obchodzenie.

Villaris & hoc uillare, idem quod uillaticus, Vt. Villares gallinæ, Folwárkowe kokoſzy.

Villus, uilli generis maſculini, ſecundæ declinationis, Koſm/ włos.

Villoſus, uilloſa, uilloſum, Koſmáty/ włochaty /a/e/ pełny koſmow.

Pectus uilloſum, Obroſłe pierśi.

Villoſa radice herba, quæ & capillaris dicitur, Włochátego korzenia źiele.

Villum, Vide *Vinum.*

Vimen, uiminis, generis maſculini, Wſzeláki chróſt gibki/ ku wiązániu godny/ wić/ rokicina/ prątek.

Vimen breue, Krotka wić.

Viminibus factæ feneſtræ, Krátki okienne z cienkich prątkow upłecione.

Lentum uimen, Gibka wić.

Vimineus, uiminea, uimineum, Vt. Vaſa uiminea, Koſze z rokitowych prątkow álbo ynáſzych upłecione.

Viminalis, uiminale, Ku zwiezowániu/ pleceniu náleżący.

Viminalis collis urbis Romæ, & Viminalis uia,

Vinaceus, Vinarius, Vide *Vinum.*

Vinago palumbis uel palumbæ ſpecies, ab uſu labruſcæ qua ueſcitur CC. ſine authore.

Vinca, uincæ, herba, Strit oder todlenkraut po niemiecku.

Vinca peruinca. idem.

Vincio, uincis, uinxi, uincire, Zwiezuię/ ściągam.

Vincire, & conſtringere, Zwiezáć y ściągnąć.

Locum præſidijs uincire, Mieyſce ktore służebnemi oſádźić.

Vinciri & constringi amicorum custodijs, Być ogarnion strzeżeniem przyjacielskim.

Legibus uincire, Práwy zwiężáć/ to yest/ zágrodzić co práwy.

Vincire numeris membra orationis, Spoyić/ álbo wierszámi ośięgnąć.

Vinctus, uincta, uinctum, particpium, Związány/ a/ e.

Vincto pectore uirgo, Pánná ściągnionych piersi.

Vincta amicitia inter aliquos, Spoyone vgruntowáne przyjáźni miedzy kilkiem ich.

Vinctus etiam, Jęty / podbity / przymuszony.

Vinctus, huius uinctus, & Vinculum, uinculi. Związká/ związánie/ stryczek/ wić.

Vincula, uinculorum, per translationem, Ciemnicá/ kłodá / wieżá/ yęctwo.
In uinculis esse, W ciemnicy być/ álbo w kłodzie/ w pęcie w łáńcuchu w yęctwie w żelezie.
In uincula conijcere, W ciemnicę wsádzić.
Vincula concordiæ, Związki/ zgody.
Vincula iuris, Związki dzierżące práwá.
Reuellere uincula iudiciorum, Związki sądowne rozerwáć / to yest porázić/ spustoszić záchowánie sądów á praw pospolitych.
Vincula rumpere, Dobyć sie z ciemnice/ vciec z łáńcuchá álbo z kłody.
E uinculis causam dicere, Wypráwowáć sie czego przed sądem z ciemnice / to yest będąc yętym y wsádzonym.
Vinculis amoris esse cum aliquo coniunctum, W vprzeymy miłości stáć s kim.
¶Composita, Deuincio, deuincis, deuinxi, deuinctum, deuincire, Mocno zwiężuyę / śćiągam/ spinam álbo też przywiężuyę/ przypinam.
Ad taurum deuinxere, Do byká przywiązáli.
Deuinctus & constrictus omnibus uinculis, Twárdo związány.
Deuincire sibi aliquem beneficijs, Zwiciężić kogo sobie dobrodzieystwy.
Charitate deuincere, Miłością etc.
Sermone & familiaritate sibi deuincire aliquem, Pozyskáć sobie kogo wdzięczną mową y vkłádnośćią.
Deuinciri firma societate, Vprzeymym towárzystwem być obowiązan komu.
His studijs quibus uterque nostrum deuinctus est, Ná ktoreswá sie obadwá vdáłá/ álbo w ktorych sie obádwá rádá obierawá/ kochawá.
Deuincire templum religione, Boyaźń bożą w kośćiół wnieść / wwieść.
Deuincire se scelere, Sam sie dla złego swego vczynku w kaźń wpráwić.
Deuinctus est mihi, Jest mi wielmi vprzeymym.
Tibi deuinctissimus dedititissimusque Tobie we wszem powolny y vprzeymy.
Deuinctam consuetudine domum habere, Pozyskáć sobie záchowánie w ktorym domu/ vprzeymym towárzystwem álbo częstym bywániem.
Deuinctæ firma pace nationes.
¶Reuincio, Opák záwiężuyę / przywiężuyę.
Post terga deuinctus, Opák związány.

Vinco, uincis, uici, uictum, uincere, generis actiui, tertiæ coniugationis, Zwyciężam / porażám / Metaphorice, Przechodzę kogo w czym/ prześięgam.
Cursu uincere, Vciec kogo / wybieżeć kogo ná zawodzie.
Omnium expectationem uincam, Prześięgę wszech nádzieyę o sobie.
Vinum uicit quod bibi, Terentius, Dáło mi sie znáć wino ktorem pił / zwyciężyło mie / vpiłem sie.
Vincere aliquem gloria & similibus, Przyść kogo chwałą / etc.
Vincere ceruum cursu, uel cochleam tarditate, Przyść/ vciec.
Causa uicta, Vtrácona rzecz.
Cibum uincere, Strawić.

Difficultates

Difficultates locorum uincere, Wyzolátáć ſie z trudnych mieysc.
Vincere aliquid iudicio, Práwem co wygráć.
Vincere numero, Ludźbą przechodźić.
Officio uincet ſpes omnes, Vſłádnością á záchowániem wßiſtkie nadzieye przeydźie.
Se ipſum uincere, Sam ſiebie zwyciężyć/ to yeſt nie dopuśćić ſobie swey woley áby miał czinić coby ſie nań podobáło.
Vince & uale, Boże day tO ábyś wygrał á zdrów zoſtał.
Victus, uicta, uictū, particip. Zwyciężony/ a/e.
Victi & ſubacti populi, Lud zwyciężony y podbiti pod moc.
Victæ opes, Vtrácone.
Victus ſomno, Snem zmorżony.
Præcibus uictus, Voluptate uictus.
Victor, uictoris, Zwyciężyciel.
Victrix, uictricis, generis femini, tertiæ declinationis, Zwyciężycielká.
Victrices literæ, Manus uictrices.
Victoria, uictoriæ, femininum, primæ declinationis, Zwycięſtwo / poráženie / wygránie bitwy.
Conſequi uictoriam, Wygráć bitwę.
Reportare uictoriam idem.
Excedit uictoria e manibus, Práwie nam zwycięſtwo z ręku wypádło.
Victorioſus, uictorioſa, uictorioſum, Zwyciężyſty / ktory wiele nad nieprzyiacielem zwycięſtw otrzymał.
Victoriatus, Stároswiecka mincá pul pieniadzá ktory Denarium zową wrażaca. Hoc eſt quincq́ aſſes, Mialem około dwu großu polſkich.
Victoriatus, Ná wadze ſiodma część lotu czini.
Vincibilis, & hoc uincibile, Łatwy ku zwyciężeniu.
¶Inuictus, inuicta, inuictum, Niezwyciężony / twárdy / mocny.
Victima, uictimarius, Vide ſupra.
¶Preuinco, preuincis, preuici, preuictum preuincere, Przezwyciężam, oſięgam / zwycięſtwá doſtawam.
Vindelicia, prouincia Europæ ab occaſu, Rhetiam ab oriente, Noricum a ſeptemtrione Danubium a meridie Alpes habens, alias Rhetia ſecunda, Bawárska ziemiá miedzy rzekámi yn á lech.
Vindelici, Lud tey kráiny.
Auguſta uindelicorum, Augſpurg miáſto známienite.
Vindemia, uindemiæ, femininum, primæ declinationis, Zbieránie winá.
Vindemia mellis, Podbieránie pſczoł zbieránie miodu.
Vindomiola, uindomiolæ, diminutiuum.
Vindemio, uindemias, uindemiare, generis neutri, primæ couiugationis, Zbieram wino.
Vindemiator, uindemiatoris, gen. maſculini, tertiæ declinationis, Winarz/ ten ktory zbiera wino.
Vindemitor apud Ouidium.
Vindemiator etiam ſydus cœleſte.
Vindemiatorius, a, um, Vt. Vaſa uindemiatoria, Naczinie do zbieránia winá náleżące.
Vindex, uindiciæ, uindico, uindicatio, uindicta, Vide ſupra in dictione Dico,
Vindibona, uel Iuliobana, Wino w Rakuſiech tego ymienia.
Vindoniſſa, uicus Germaniæ, olim ciuitas, Windiſch.
Vinea, uinetum, uinoſus, Vide *Vinum*.
Vinum, uini, neut. ſec. Wino.
Villum, uilli, diminutiuum, Winko.
Vini ſapores quatuor, dulce, acutum lene, auſterum.
Vinum acidum, Skwáśniáłe wino.
Vinum mucidum, Spleśniáłe.
Vinum torlinum, Moßcz / nowe wino.
Fugiens uinum, Nieſtáłe wino / ktore ſie rado dobywa.
Pendens uinum, Vide *Pendeo*.
Vetuſtatem ferre, dicuntur uina quædam, Winá ktore ſie godzą ná długie chowánie.
Acere uinum dicitur, Kwáśem nátracać.
Euaneſcunt uetuſtate uina, Wywietrawáyą od ſtárośći.

Vinum Arusinum, uel aruisium, penultima correpta, alias Creticum uulgo Maluasinū seu maluaticum, Malmázia.

Plenus uini, Piyány/ opiły.

Sumere uinum meracius, Nieprzemieszáne wino wodą pić.

Vinacea, uinaceorum, uel per I, Vinacia, substantiuum, plurale, neutrum, Winna trześć.

Vinaceus, masculinum, pro eodem.

Vineacea, uineaceæ, uel Vinacia idem.

Vinaceus, uinacea, uinaceum, adiect, Winny.

Acinus uinaceus, Grono winne.

Vinalia, uinaliorum, tam secundæ, quam quartæ declinationis feriæ degustandis uinis nouis institutæ.

Vinarius, uinarij, generis masculini, secundæ declinationis, Winny ſink/ kárczmarz wino ſinkuyący/ Metaphor. Piyānicá.

Vinarius, a, um, adiectiuum, Winny/ a/e.

Vt. Taberna uinaria, Winna kárczmā.

Vinarij lacus, Stągwie/kádzi winne.

Vinetum, uineti, generis neutri, secundæ decinationis, Pole winem záſādzone / winnicá.

Vinip otor, uinipotoris, generis masculini, tertiæ declinationis, Winny piyanicá.

Vinitor, uinitoris, generis masculini, tertiæ declinationis, Winarz.

Vinolentus, uinolenta, uinolentum, Opiły/a/e.

Vinolentus furor, Szaleństwo opilskie.

Vinolentia, uinolentiæ, Piyaństwo.

Vinosus, uinosa, uinosum, Winem czuchnący/też piyány/a/e.

Succus uinosus, Winem trącący.

Sapor uinosus, Winny smák.

Vinulus, uinuli, molliter se gerens ut ebriosus quispiam, Piyániczká. Plautinum est.

Vinea, uineæ, generis feminini, primæ declinationis Winnicá. & uinea, Szturmowny dách / było przed czáſt woyenne naczinie pod ktorym sie drabi do ſturmu pușczáli.

Vinearius, uinearia, uinearium, Vt. Vinearius collis, Górá wino rodząca.

Vineaticus, a, um, Winiczny. Vt Vineaticæ falces, Rzezaki ktoremi ná winnicách robią/ wino obrzezują.

Vinealis & hoc uineale, idem. Vt. Terra uinealis, Ziemiā ku ſādzeniu winá dobra.

Viola, uiolæ, generis feminini, primæ declinationis, Fiyołek.

Violarium, uiolarij, Ogródek / bindarzik fiyołkowy.

Violaceus, a, um, Fiyołkowy/ a/e.

Violaris & hoc uiolare, idem. Calep. ex Plauto annotat.

Violarius, ij, mas. sec. Fárbierz fiyołków.

Violo, as, are, act, prim. Gwałcę / łamię.

Amicitiam uiolare, Przyiaźn zgwałcić/wykroczić przeciw przyiáźniey.

Virginem uiolare, Pánnę zgwałcić.

Existimationem alicuius uiolare, Náruszić powagi czyiey.

Fidem coniugij uiolare, Wykroczić/ z łożá / zgwałcić małżeński stan.

Fœdus uiolare, Przimierze złamáć.

Parentes uiolare, Wykroczić co przeciwko rodzicóm.

Rempub. uiolare, Zámieszáć á w trudność iáką wpráwić Pospolitystan.

Hospites uiolare, Zelżić/lekkość wyrządzić.

Voce aliquem uiolare, Zesromocić kogo.

Qui iusiurandum uiolat, fidē uiolat, Cic. Który przisięgę łamie/ ten y wiárę łamie/ to yest / ten wiáry niema który przisięgi nie dzierzi.

Violatus, a, um, participium, siue nomen ex participio, Zgwáłcony /a / e.

Violabilis, le, aptus ut uioletur, Calep. sine authore. Łatwi ku zgwałceniu.

¶ Inuiolabilis, le, Nienáruszny/cáły.

¶ Inuiolatus, a, um, Niezgwałczony/ nienáruszony/a/e.

Violatio, uiolationis, fem. tert. Zgwałcenie.

Violator, uiolatoris, masculinum, ter. Gwałtownik.

Violentus, uiolenta, uiolentum, Gwałtowny/ a/ e.

Violentissimo cœli statu, Bárzo w gwałtowny wiātr /w okrutną niepogodę.

Pectora uiolenta, Swowolna myśl

Violens, pro uiolentus.

Violenter Aduerbium, Gwałtownie.

Violenter inuadere, Gwałtownie náieżdżáć.

Violentia, uiolentiæ, femininum, primæ declinationis, Gwałt / przymuſzenie / nieſprawiedliwość.

Vipera, uiperæ, generis feminini, primæ declinationis, Jaſzczorka.

Viperinus, uiperina uiperinum, Jaſzczórczy / a / e.

Vipones, generis maſculini, Młode zorawie.

Vir, uiri, maſculinum, ſecundæ declina tionis, Mąż / męſczyzna.

Vir etiam, Mąż to yeſt męski / mayące męskie láta.

Vir etiam, Mąż / to yeſt małżonek.

Vir etiam, Mąż / to yeſt mężny / śmiáły.

Vir etiam de brutis dicitur. Verg. Vir gregis ipſe caper, Męzczyzna trzody.

Viripotens, uiripotentis, femininum, tertiæ declinationis, Dziewka ná wydániu zá mąż / godna męzá.

Virago, uiraginis, femininum tertiæ declinationis, Swieża mocna / krzepka á śmiała lixła głowá / męska biała głowá / ktora ſie nie lęknie chłopá.

Virilis, & hoc uirile, Męski.

Sexus uirilis, aut ſtirps, Męska płeć.

Metaphorice, Mocny / śmiáły / mężny.

Virilis animus, Męskie ſerce.

Parum uirile eſt, Nie męska rzecz yeſt / nie przyſtoi to ná męzá.

Pro uirili parte, uel ſimpliciter pro uirili, Wedle przemożności.

Virilitas, uirilitatis, Męskość / męska płeć / też mężność / śmiáłość.

Virilia, uiriliorum, plurale tantum, Męski członek.

Viriliter aduerbium, Mężnie / męsko / śmiáło.

Viriliter & magno animo.

Viritim aduerbium, Od męzá do męzá álbo káżda oſobá z oſobná.

Viritim dimicare, Sam á ſam ſie potikáć / páchołek s páchołkiem.

Viroſus, Vide Virus.

¶ Compoſita, Semiuir, Půłmęzá / mdły / nieśmiáły / niewieści.

¶ Leuir, Męzá mego brát / dziewierz.

¶ Duumuir, triumuir, triumuiratus, Vide ſupra.

Viroſa, uiroſæ, generis feminini, primæ declinationis, Jurżna biała głowá / męzá chcąca.

¶ Euiro, euiras, euirare, Cziścię / wáłáſzę.

¶ Euiratus, euirata, euiratum, Wywáłáſzony / wnętr / wáłách.

¶ Euiratio, euirationis, Oczyścienie / owáłáſzenie.

¶ Euiratio pilorum, apud Plinium.

Virbuis, maſculinū idem eſt quod alias Græco nomine dicitur Hyppolitus, Vide ſupra.

Virdo fluuius Germaniæ, Wertach po niemiecku / ciecze mimo Augſpurg ku Dunáyowi.

Virectum, uiridis, uide Vireo.

Vires, Vide Vis.

Vireo, uires, uirui, uirere, neutrum, ſecundæ coniugationis, Zieleniey ſie.

Vireſco, uireſcis, uireſcere, Poczinam ſie zielenieć / ſtawam ſie zielonym.

Virido, uiridas, uiridare, Czinię zielono / świeżo.

Viridis, & hoc uiride, Zielony.

Iuuenta uiridis, Swieża kwitnąca młodość.

Riparum ueſtitus uiridiſsimi, Piękne brzegi / zieleniuchne.

Ligna uirida, Mokre drwá.

Viridis ſenecta, Swieża / krzepka ſtárość.

Ceſpes uiridis, Zielony darn.

Viridans, uiridantis, Zieleniejący ſie.

Viriditas, uiriditatis, fem. ter. Zieloność.

Metaphorice Swieżość / krzepkość / dużość.

Amittere uiriditatem, Zeyść ná mocy / vtrácić moc.

Viridiarium, uiridiarij, neut. ſec. Winnicznik / ogródek do ziół.

Viridarius, a, um, adiectiuū, Vt, Viridarij ſerui, Słudzy ogrodnych rzeczy pilnuiących / zioła á kwiecie opátrzuiących.

Viretum ſeu uirectum, Zieleniejące ſie mieyſce álbo ziołá / zielony plac od rozmáitich ziół.

Viretus, adiectiuum, probat Calepinus ex Columella, ubi legendum Vietus.

Viridicatus, uiridicata, uiridicatum, Wzieleniony / a / e.

Viror, uiroris, id eſt uiriditas, ſed huius nullum exemplum reperitur.

¶Peruiridis, de, Bárzo zielony.

¶Reuireſco, is, ere, Odmładzam ſię/ z nowu ſię zielenię y kwitnę.

Virga, gæ, fem. pri. Rózgá/ pręt.

Virgula, dimin. Róſzczká/ prątek.

Virgeus, a, um, Rózdzány/ chroſtowy co z rózg yeſt. Virgeam ſepem interponere, Chróſtowym plotem przegrodzić.

Virgetum, ti, neut. ſec. Chróſt.

Virgindemia, Chróſtu gromádzenie/ wywożenie/ wyrębowánie chróſtów.

Virgultum, ti, idem quod Virgetum, Chróſt/ pień zwłaſzczá chróſt puſzczáiący.

Virgator, uirgatoris, Prętownik/ to yeſt/ który rozgámi ſiecze. Obſoletum.

Virgatus, a, um, ut ſagulum uirgatum, Płaſzczik purpurą oſtrefowány/ obrámowány Nam uirga Gallorum lingua dicitur purpura, Calep.

Virgo, uirginis, com. ter. Dziewicá/ pánná.

Virguncula, læ, dimi, Dziewczká/ pámienká.

Virginalis, & hoc uirginale, Pánieńſki/ dziewiczy. Vt Modeſtia uirginalis, Pánieńska wſtydliwość. Virginali uerecundia homo, Wſtydliwy człowiek by pánná. Virginalis habitus atq; ueſtitus, Pánieńſki vbiór.

Virginarius, a, um, idem.

Virgineus, a, um, idem.

Virginitas, uirginitatis, fem. ter. Dziewictwo/ pánieńſtwo.

Virgo aliquando ſignificat, Swieża mocna niewieśći płći biała głowá.

Viria, æ, uel Viriola, læ. Kołnierz/ zaponá álbo ynſzy klenot ná ſzyię z zielonych drogich kámieni ſpráwiony.

Viriatus, id eſt, magnis uiribus prædi-tus, Obſoletum.

Viriculum, li, Pociskna broń którą Grekowie Ceſtron zową.

Viridis, uiridans, uiridarium, uiretum, uireſco, Vide Virco.

Virilis, uiripotens, Vide Vir.

Viroſus, Vide Virus.

Virtus, uirtutis, fe. tert. proprie, Moc/ śiłá/ mężność/ ſtałość/ nienaruſzność vmyſłu Inde pro omni quod uitio contrariũ eſt, Cnotá. Virtute formæ id euenit, te ut deceat quicquid habeas, Vrodziwość oſoby twoyey czini żeć przyſtoyi cokolwiek maſz.

Virtus herbæ, Mocá śilność którego ziela. Virtus uerbi & dictionis, uis & uirtus dicẽdi, tua uirtute feciſti, Twą włáſną mocą vczyniłeś to. Virtus animi, Cnotá.

Vir ſingulari uirtute præditus, Człowiek niepoſpolitey cnoty L. Piſo qui tanta uirtute atq; integritate fuit, Który tákiey cnoty ſtátku y vprzeymośći był. Pro tuis maximis clariſsimisq; uirtutibus.

Virtutes pro uitijs per Ironiam aliquando ponitur.

Virus, neut. indeclinabile aſperitas odoris in homine iam adulto, Pot/ czuchnienie/ yákie bywa pod pachámi/ párkot.

Virus caprarum, Kozi párkot.

Virus alarum, Podpáſzy pot. Virus malũ, Jad. Virus amatorium. Trunek/ napóy dla miłośći/ podż zá mną zową nie ktorzy/ álbo żądánie z kolaná. Virus Paludis, ſmrod błotny.

Virus etiam, Przirodzone náſienie káżdego zwierzęciá/ tákież y człowieká/ náturá/ przirodzenie.

Virulentus, a, um, Jádowiti/ a/ e.

Viroſus, a, um, adiectiuum, a uir prima cor, ut Viroſæ mulieres, Jurne białe głowy/ którym ſię męża chce.

Viroſus, a, um, adiectiuum a uirus prima prod. Párkotny/ potem śmierdzący/ też yádowity.

Virulentia, æ, fem. prim. Jádowitość/ ziádłość.

Vis, huius uis, fe. ter. Gwałt. Hanc uim pluraliter uis, accuſatiuo uis, uocatiuo uis, apud ueteres, nunc antiquo ſingulari dicimus, hæ uires, uirium, uiribus, &c. Siłá/ moc/ mocność/ niekiedy gwałt/ nawálność/ też wielkość. Vis & effectus radicum, Moc korzenia. Vis naturæ, Siłá/ moc przirodzenia. Vis & facultas dicendi Wymowność. Vi & neceſſitate coacti, Gwałtem przimuſzeni. Vis in manibus, Moc/ dużość w ręku. Vis amicitiæ eſt in animorum conſenſione, Magna uis eſt conſcientiæ, Ciężka rzecz yeſt złe ſumnienie. Vis frigoris, Okrutność zimná. Magna uis pecuniæ, Wielká gromádá pieniędzi. Vis ingenij, Przemożność dowcipu. Omni ui retinere, Gwałtem otrzimać. Vim ui defendere, Gwałt gwałtem odpieráć. Adhibere uim, Przidáć śił.

Vim afferre mulieri, Zgwałćić/ przimuśić yą.

Vim denunciare alicui, Odpowiedzieć komu ná gárdło.

Vim inferre, Gwalt vczynić. Vis ueneni Moc iadu. Vis in uerbis, Vis uerborũ Vis magna seminum, Wielka wielkość nasienia. Vis militum, Wielkość żolnierskiego ludu.

Viribus & lacertis pugnare, Wszystka mocą á rámionmi vsilowáć. Agere pro uiribus, Czynić wedle przemożenia. Maximis uiribus uir, Duży pácholek. Accipere uires, Wzmágáć. Colligere uires idem.

Deficiunt uires, Niedostáje mi sił / schodzi mi ná mocy. Dare uires, Exercere uires,

Vires alicuius habere, Viriculæ, arũ, diminutiuum Calep. sine autore, Siłki mocki / etc.

Viscus, uisci, masc. sec. Lep. Viscum, uisci, gen. neut. idem.

Viscosus, a, um, Lnący / kliowáty / a / e.

Viscatus, a, um, Lepem oślniony. Viscata munera & hamata pro eodem, Lnące dáry.

Viscidus, a, um, idem quod Viscosus.

Viscum item, neut. sec. Iemiołá.

Viscus, eris, neu. t. Wszelákie wnętrzne mięso miedzy skórą á miedzy kośćiámi / też wnętrzności / to jest / jelitá. Viscera montis, Wnętrzności góry.

Visceror, uisceraris, ari, Rozdawam / surowe mięso miedzy lud.

Visceratio, onis, Tákowe wydawánie surowego mięsa miedzy pospolstwo co bywáło v stárych ná pogrzebiech známienitych osób / álbo vroczyste świątobliwości.

Visceratim aduerbium per uiscera, Jedno wnętrzne zá drugim Obsoletum.

¶ Euiscero, as, are, Wywnętrzam.

Visibilis uiso, uisendus, uisito, uisitatio, Vide Video.

Visontio, ciuitas Burgundiæ superioris, Bysánc.

Vistula & Istula, Wisłá, rzeká.

Visulæ, genus uitium Colum. lib. 5. cap. 2.

Visurgis, fluuius Germaniæ, Weser / ciecze przez Sáskie y Bráńswickie Xięstwo.

Visus, uisum, uisi, Vide Video

Vita, uitalis, Vide Viuo

Vitellus, li, masc. sec. Lutea pars oui, Jáiczy żoltek.

Vitellinus, a, um, adiectiuum, ut Assum uitellinum genus edulij, quo ueteres mensas claudebant, quas ab ouo incipiebant.

Vitellinum alij a Vitello, alij a uitulo deriuant, Cic. ad Pætum lib. 9. cap. 20.

Vitellina salicis species est, C C.

Vitex, icis, femin. tert. Nieiáki rodzay zielá Agnus castus zwánego / owczá wełná / Abrámowe drzewo niektórzy zową.

Vitiarium, uiticula, Vide Vitis.

Vitiligo, iginis, fem. ter. Szkárade zmázy á psiroćiny po ciele człowieczym / czásem białe czásem śniade / przyczerń iákoby piegi.

Vitiligo, as, aui, are, act. pri. Háńbię / łżę / gánię / vszczypliwie omawiam. Scio multos fore qui uitiligent, Wiem że będą którzy vszczypliwie háńbić.

Vitiligator, uitiligatoris, masc. t. Przeczny rá / łáńbiarz álbo háńebnik / omowcá / łácowník.

Vitilitigator idem.

Vitilis & hoc uitile, Gibki / słáby / miękki.

Vitiosus. Vide Vitium.

Vitis huius uitis, fem. tert. Winna wić álbo máćicá.

Vitis item gestamen centurionis non carnificis aut lictoris, horificentior enim erat pœna a Centurione illata.

Vitis alba quæ & Ampeloleuce dicitur, Białe wino rodzące.

Viticula, le, diminutiuum, Winna witká.

Viticulum, li, qui & capreolus dicitur, Rososzká winney wići.

Vitiarium, uitiarij, Winni ogród / szczepnik / sádzuk winny / mieysce zwłaszczá gdzie odchowáwáią winne szczepy.

Vitigineus, a, um, Winnicżny / a / e. Vt folia uitiginea, Winnicżne liśćie.

Vitifer, a, um, ut Regio uitifera, Kráiná wiele winá dáiąca.

Vitiscat apud Colum. de arboribus, Calep. 7. mendose legitur, pro uitiscit.

Vitisator, pen. cor. uitisatoris, Który winne szczepy sádzi. Ita dictus est Saturnus.

Vitium, uitij, contrarium uirtuti, Niecnotá / występ / wykroczenie przećiwko cnoćie / grzech / też sromotá.

Abesse a uitijs, Nie czuć się w żadney niecnoćie.

A uitijs abstinere, Strzedz się złych sromotnych vczynków.

Vitio carere, Prożen być niecnot. Cumulari uitijs, Pełny wszech niecnot być.

Delabi in uitiũ, W páść w jáką niecnotę / dopuśćić się czego złego.

Vitium

Vitium concipere, idem, Vitia declinare, Wystrzegać się złych vczynków. Ponere uitium, Popuścić precz. Vitio dare, Zá złe poczytáć/dáwáć winę. In uitio ponere idem, Vitium offerre uirgini Zgwałćić.

Vitium item significat, Winá/niedostátek/wádá. Si nullum habet uitium, Yesli żadney wády nie ma. Dant mihi uitio, Poczytáyą mi zá złe. Vertunt mihi uitio idē. Pudicitiæ uitium afferre, Pánnę zesromoćić.

Viciositas, uiciositatis, fem. tert Niedostátek / wádá.

Vitiosus, a, um, Złośliwy/zły/niedobry/niecnotliwy. Vitiosa & flagitiosa uita, sromotny/zły żywot. Vita uitiosa cui opponitur pura, Niedostáteczny. Nux uitiosa Skáżony robaczywy orzech. Materia uitiosa, Zła máterya Oues uitiose, Owce chore. Suffragium uitiosum, Okupione/przedárowáne.

Vitiose aduerbium, Źle/niedobrze. Vitiose se habet membrum, Cierpi nieyáki niedostátek. Vitiose concludere cui recte concludere opponitur.

Vitio, as, are, Káżę/sromocę. Vitiare uirginem, Z sromoćić pánnę/czystość ey odiąć. Vitiare & corrumpere, Luculli uxorem uiciauit, Zelżył/zesromoćił małżeństwo ey. Vitiatum opus, Skáżone niedostáteczne.

Vito, as, aui, are, act. prim. Strzegę się. Vitare frigus, Strzedz się zimna. Mortem fuga uitare, Vciecżką się śmierći vstrzedz. Suspiciones uitare.

Vitabundus, a, um, Strzegący się.

Vitatio, onis, uerbale, Strzeżenie/wystrzegánie.

¶ Deuito & Euito, Wystrzegam się. Incommodum deuitare, Vyść/vstrzedz się szkody. Aliquem deuitare, Strzedz się kogo.

¶ Deuitatio uerbale, Wystrzegánie.

¶ Euito, as, are, Calep. ex Cic. lib. 5. Tuscu. probat pro uita priuare.

¶ Euitatio, Vstrzeżenie/vyśćie czego.

¶ Inuito, inuitas, pen. prod. are, Wzywam/podusczam/drażnię. Inuitare ad nuptias, Wezwáć ná wesele. A cœnam & epulas inuitare, Prośić ná biesiádę. Inuitare & allectare, Pobudzáć y przyludzáć. Poculis aliquem inuitare, Pić do kogo Inuitare tecto ac domo, Do swego domu kogo wezwáć.

¶ Inuitatus, a, um, participiū, Wezwány

¶ Inuitatus huius inuitatus, mascul, q. Wezwánie.

Inuitatio uerbale idem.

¶ Inuitamentum, ti, Wzywánie / poduszczánie.

¶ Inuitabilis, le, Poduszczáyący / pobudzáyący.

¶ Inuitus, a, um, Vide supra.

Vitricus, uitrici, masc, sec. Oyczym.

Vitrum, uitri, neut. sec. Szkło.

Vitreus, a, um, Szklány. Vt poculum uitreum, Szklenicá.

Vitrarius, uitrarij, mas. se. Hutnik/szklarz.

Vitriolum, li, dimin.

Vitriosum siue uitreolum uulgus officinarum pro chalcitide sumit, Koperwasser.

Vitta, tæ, fem. prim, Czepiec/śiatká ná głowę álbo mycká/czapeczká.

Vittatus, a, um, Vmyczkowány/mycke álbo śiatkę/czepiec ná głowie noszący.

Vitudurum oppidum uetustissimū Tauricorum in Heluetia.

Vitulus, uituli, masc. sec. Cielę.

Vitulus elephantorum, equorū, pisciū etiam dicitur, Młody płód wszech zwierząt.

Vitulus item marinus, Nieyáki rodzay morskich ryb alias Phoce.

Vitulinus, a, um, Cielęcy. Vt, Caro uitulina, Cielęce mięso.

Vitula, læ, gen. fem. Yáłowicá.

Vitula etiam dea læticiæ apud Romanos, Calep.

Vitulor, aris, ari, pro uoce letari ueteres usurparunt, obsoletum.

Vitupero, as, aui, act. prim. Gánię/Łżę/sromocę.

Vituperium, neut. sec. Przygáná/Gánienie/Łżenie.

Vituperatio, onis, f. t. idem Gánbá. Laudatio & uituperatio contraria. Venire in uituperationem, Zgániōn być.

Vituperabilis, le, Godny gánienia.

Vituperator, uituperatoris, masc. tert. Gániący/sromotnik.

Vitupero, onis pro eodem, Calep. sine autore.

Viuax, uiuacitas, Vide Viuo.

Viuarium, uiuarij, neut. s. Locus in quo uel aues, uel pisces, uel feræ continētur Sadz/sadzawká/ogrōd/leśicá do chowánia ptaków/ryb / y zwierząt.

Viuerra, æ, fem. prim. animal paruum quidem sed magni uigoris mustella rustica uel syluestris dicitur, Tchórz Græce Ictis ut supra.

Viuidus, Vide Viuo.

Viuiradix, uiuiradicis, g. f. Szczep/to yest/

wßeláka płonká ktora s korzenim wespołek ſádza / á ktorey korzeń zoſtáye ácz płonká vſycha.

Viuiſco, is, Vide Viuo.

Viuo, uiuis, uixi, uictum, uiuere, neu. tert. Zywię/żyię. Viuunt bacchanalia, Zywią we wßelákim nierzadzie y roſpuśćie. Cum ſit uerbum neutrum, tamen accuſatiuos elegãter admittit, etiam propriorum nominum, Viuere Epicurum, W roskoßy żyć. In diem uiuere, Dźień zá dźień żyć/ni ocz ſie nietroskáć. Sibi uiuere Terent. Wedle woley ſwey żyć. Viuere caſeo, lacte, rapto, & ſimilibus, Viuere ætatem.

Viuere annis uel annos centum. Cum Neuio familiariter uiuit, S Newiuſem vprzeyme towárzyſtwo wiedźie. E natura uiuere, Wedle przyrodzenia żyć. Viuit honeſte, Uczćiwie ſie záchowáwa / ſpráwuye.

In oculis ciuium uiuere, Swiebodnie á hoynie w mieyśćie ſobie poczynáć. Viuere ſtudijs, Wiek ſwoy na naukách tráwić. Viuere uitam, Prowádźić żywot. Ita uiuam Boże bych ták zdrow był. Ne uiuam ſi ſcio, Yeſli o tym wiem day bych nagle zdechł.

Viuitur imperſonale, Terent. Hoc ibi fit ubi non uere uiuitur, To ſie tám przigadza kędy ſie nieprawie s ludźmi obchodzą.

Victo, as, are, apud Plaut legitur pro uictitare fortaſſe mendoſe.

Victito, as, are, frequentatiuum, Używam/ żywę dobrze. Bene libenter uictitat, Rad ſie dobrze karmi/Rad dobrze żyie.

Victus huius uictus, maſ. q. Zywność. Ad uictum & ualetudinem neceſſaria, Ku żywnośći y ku zdrowiu potrzebne. Victibus annuis ſufficiens prædium, Folwárk dáiący doſtátek żyta ná wychowánie rok od roku. Tenuiſsimus uictus, Miernichne/skąpe żyćie. Victum lacte tolerare, Mlekiem ſie żywić.

Victuis in genitiuo, pro uictus obſoletum, C C.

Viuus, a, um, Zywy/a/e. Mortuo contrarium, Exturbari ex numero uiuorum Być zgubion. Viuos uultus ducere de marmore, By żywą twarz ná mármorowym kámieniu wyćioſáć. Viui lacus, Swieży wody yezioro. Viua aqua, Swieża zdroyowa wodá. Ad uiuum reſecare, Do żywego doyąć/ dobráć. Aliquid de uiuo reſecare, Aż do krwie zárżnąć też od głowney ſummy nieco odiąć.

Viuus etiam, Duży/wielki. Vt uiuus amor Wielka okrutna miłość.

Viuax, uiuacis, om. tert. Zywy / świeży/ trwáły.

Viuacitas, uiuacitatis, fem. tert. Swieżość/ trwáłość żywota.

Viueſco, uiueſcis, ere. Okrzeżwieię/ świeżeię pokrzepczam ſie ná zdrowiu / zbieram ſie ná zdrowie.

Viuidus, a, um, idem quod uiuax, Też ochotny/weſoły/duży. Ingenium uiuidum Ochotny/ prętki dowćip.

Vita, uitæ, fe. pri. Zywot. Mea uita, Moyá roskoßy/ moy miły. Vitam adimere, Wydrzeć komu gárdło. Agere uitam, Zyć. Vitam colore, idem.

Continetur uita corpore & ſpiritu, E uita diſcedere, Umrzeć. Degere uitam Zyć.

Effluit uita cum ſanguine, Eripere uitam.

Expellere aliquem uita, Wyſtráßyć kogo z tory/to yeſt/zábić. Effundere uitã pro aliquo, Nielitowáć śmierći dla kogo podiąć.

Viuere uitam, Zyć. Sic uita eſt hominum, Ták ludźie żywkli. Amara uita, Mierziony/ gorski ſtan. Acerba uita idem.

Vita breuis eſt curſus gloriæ ſempiternus, Zywot krotki yeſt chwałá wieczna.

Vita uitioſa & flagitioſa, In mea uita, Yáko dawno pámiętam. Integerrime uitã agere, Wielmi ſłáchetnie żywot ſwoy wieść.

Vita in plurali pro moribus, Obyczáie.

Vitalis, & hoc uitale, Zywotny/żywy.

Vitale cui opponitur mortiferum, Vitalis fœtus, Zywy świeży płod. Vitalis homo haud unquam eſt ante ſeptimũ menſem, Nie bywa żywy płod ktory ſie przed ſiodmym miſiącem rodzi. Sanguis uitalis, Vitales partus edere, Vitalis uita, Vitalia capitis, Mozg.

Vitalitas, atis, pro uita.

¶Semiuiuus, a, um, nápoły vmárły/mdły/ chorzuchny.

¶Compoſita, Conuiuo, conuiuis, pen. prod. conuixi, conuictum, conuiuere, Mießkam / żywię s kim wespołek.

Alicui conuiuere, Wespołek s kim żyć/ ſtráwowáć ſie.

¶Conuiuor

¶Conuiuor, aris, ari, dep. Używam/ bieſiaduję/ goduję. Conuiuari de publico, Używać z poſpolitego ſkarbu.

¶Conuiuium, ij, Bieſiádá / gody. Acceſſere in conuiuium, W gośćinę proſić. Inſtruere & parare conuiuium & ornare & apparare conuiuium, Bieſiadę wyrządzić/ náproſić gośći. Opipare paratum erat conuiuium, Hoyne byłá przyrządzona vcztá. Verſari in conuiuijs, Ná vcztách vſtáwicżnie bywáć.

¶Conuiua, æ, com. prim, Gość. Voc̄et conuiuam neminem, Niechay żadnego gośćiá nieżáproſza. Hodie conuiuas aliquod expecto domi, Dziś ſie kilká gośći v ſiebie nadziewám.

¶Conuiuator, Ten ktory gośćie cżeſtuie.

¶Conuictor, oris, Do ſtolá chodzący/ máiący ſtráwę s kim/ vcżeſnik ſtolá y mieſzkánia s kim.

¶Conuiualis, & hoc le, Bieſiádny/ godowny. Conuiualia oblectamenta, Bieſiádne krotochwilne/ etc.

¶Conuictus, huius conuictus, maſ. q. Życie weſpołek s kim/ mieſzkánie/ towárzyſzenie. Conuictum habere cum aliquo Żyć weſpołek s kim/ ſtráwę ſtoł y mieſzkánie mieć s nim.

¶Conuiuiones, id eſt, compotores, Calep. ſine autore.

¶Peruiuo, Przedłużam/ wſciągam żywotá ſwego.

¶Reuiuo, uel potius Reuiuiſco, Ożywam. Et per translationem, Powſtáię ku pierwſzemu ſtanu przichodzę.

¶Superuiuo, Zoſtáię w żywocie po kim/ dłużey żywię. In Biblijs tantum.

¶Rediuiuus, a, um, Odnowiony/ odmłodły/ przywrocony/ á/ e.

¶Irrediuiuus, a, ū, Nieprzywrocony/ á/ e.

Vix aduerbium, Ledwiey. Vix dum dimidium dixeram intellexerat, Ledwim nápoły mowił á iuż wyrozumiał. Vix ægre amatorculos iuuenimus, Bárzoſmy z ſirudna gámráty ty náleźli. Vix ita tamē uiuimus, Ledwey y ták żywiemy/ ledwiey ſie y tym wychowawamy.

V ante L.

Vlciſcor, ceris, ultus ſum, ulciſci, dep. t. Mſzczę ſie. Aliquod factum ulciſci, Pomśćić ſie niektorego vczynku. Iniurias ulciſci, Krzywd ſie pomśćić.

Vltor, oris, maſc. tert. Pomśćiciel.

Vltrix, fem.

Vltio, onis, Pomſtá.

Vltus, a, um, Pomſzczony/ a/ e.

¶Inultus, a, um, Niepomſzczony/ a/ e.

Vlcus, ulceris, maſc. tert. wrzod. Vlcus tangere, Ruſzić kogo w ſádno/ to yeſt / tráfić mu tę rzecz ktora go mierzi á w niey winien yeſt. Vlcus eſt quicquid attigerit horū Czego ſie yedno dotknie/ to yeſt/ wrzod to yeſt w niwecz ſie obrácá.

Vlcuſculum, li, dimin. Wrzodek.

Vlcero, as, are, id eſt, Dilanio, Drápię/ drę rozyátrzam ciáło.

Vlceroſus, a, um, Wrzedziſti/ pełny wrzodow Vlceroſum ad arbores translatum, Sropowáte.

¶Exulcero, exulceras, exulcerare, Wrzod rozráżam rozyátrzam/ per translationem Surowię/ wznawiam/ gorſze ktorą rzecz. Exulcerare gratiam alicuius, Zyątrzić/ to yeſt/ náruſzić czyiey łáski. Exulcerare animum, Rozdrázńić.

¶Exulceratio, onis, Rozyátrzenie. Metapho Rozdrażnienie.

¶Exulceratorius, a, um, ut Exulceratorium medicamentum, Lekárſtwo zyátrzáiące/ otwieráiące wrzod.

¶Exulceratrix, uerbale, fem. Plinius. Vis ei ſtiptica & exulceratrix.

¶Redulcero, Ránę álbo wrzod znowu álbo powtore otwarzam.

Vlex, ulicis, Plin. lib. 33. cap. 4. fruticis ſpecies.

Vligo, uliginis, fem. tert. Wilkość ziemie.

Vliginoſus, a, um, Wilki/ wilgotny / a/ e. co vſtáwicżnie wilkiego yeſt.

Vlius Apollo dicebatur, quod ſalubritatis eſſe autor, C C.

Vllus, Vide Aliquis.

Vlmus, ulmi, fem. ſec. Arbor uineis amica, Tyká.

Vlmeus, a, um, ut Virgæ ulmeæ, Trczáne.

Vlmitriba, bæ, ge. mal. nomen a Plauto fictum qui uirgis ulmeis cæditur ineptum.

Vlmarium, ij, locus ulmis conſitus.

Vlna, ulnæ, fem. pri. Łokieć/ tez łokieć miárá ktora mierzą. Quidam tamen menſuram quatuor cubitorum eſſe aiunt, Sążen.

Vlpicum, ulpici, neut. ſec. Niekáki rodzay czoſnku.

Vls, Antiquum eſt inquid Feſtus, unde ultra & ultimus.

Vltimus, Vide Vltra.

Vltra præpoſitio accuſatiuo cauſui ſeruiens, Dáley z oney ſtrony. Vltra modicum progredi, Trochę dáley poſtępić. Aliquando eſt aduerbium cum ſine caſu ponitur,

Vltra citraqꝫ peruolare, Y tám y ſám ſie przelatáć

Nihil ultra requiratis, Nie pytayćie ſie nic dáley.

Vlterior, comparatiuus, Dálſzy. Vlterior Gallia idem quæ & Celtica.

Vltimus, a, um, ſuperlatiuus, Nayoſtáteczniejſzy.

Vltimis in ædibus, W oſtáteczniejſzym domu.

Vltimum & maximum telum neceſsitas, Potrzebá yeſt oſtátnia y naywiętſza przigodá/to yeſt/yáko my mowiemy potrzebá álbo niewolá zákon álbo żeláżo łámie. Inopia ultima, Wielka nędzá. Pœna ultima Oſtátnia kaźń/to yeſt/zgubienie/ zátrácenie/ śmierć.

Vltima experiri, Oſtáteczných á natrudnieyſzych ſie przigod ważyć. Vltima pati, W nawiętſzey przigodzie ſtáć.

Vltimus pro primus aliquando ponitur ut uarijs ab ultima antiquitate repetitis, Rozmáynte rzeczy od pierwſzych lat przipominájąc.

Vltimum principium, Nayoſtáteczniejſzy przodek/álbo naypierwſzy od początku.

Vltimum aduerbium, Ná oſtátek / ná koniec.

Vlcio, Vide vlciſcor.

Vlterior, Vide Vltra.

Vltro aduerbium, Z dobrey woley ſam z ſiebie/z ſwoyey dobrey woley. Etiam me ultro accuſatum aduenit, Yeſzcze ſie k temu bes ktorey moyey winy ták z ſwey dobrey woley ná mie skárży. Et te ultro accuſabis, Terent. Będzieſz ſam ſiebie z ſwey dobrey woley winowáł.

Vltro item, ut ultro citroqꝫ, Y tám y ſám y z oney y z tey ſtrony.

Vltroneus, a, um, pro Voluntario, Dobrowolny/a/e. In Biblijs tantum legitur.

Vlna, æ, f. pri. herba paluſtris, Mostraut po niemiecku.

Vlubræ, ciuitas in Italia.

Vlula, læ, fem. pri. Sowá puſzczyk też zową niektorzy Sówka/málá.

Vlulo, as, are, Hukam yáko ſowá/wyye.

Vlulatus huius ululatus, maſc. q. Huk/ hukánie/wycie.

Vlysbona ciuitas in Hiſpania.

Vlyſipo, onis, idem quod Vlysbona, uulgo Lysbona.

Vliſſes, gen. maſc. filius Laërtis Rex Ithacæ.

V ante M.

Vmbilicus, umbilici, maſc. ſec. pen. pro. Pępek. Metaph. Srzodek wſzelákiey rzeczy.

Vmbilicus item, Pukiel ná xięgách. Ad umbilicum ducere prouerbium, Skończyć doskonále á zupełnie ktorą rzecz wypráwić.

Peruenimus uſqꝫ ad umbilicos, Skończyliſmy/ doskonáliſmy.

Vmbilici etiam, Małe/głádkie á okrągłe kámyki.

Vmbilicatus, a, um, Co xtałt pępkowy ma/ pępkowáty.

Vmbilicatim per umbilicos aduerbium Calep. ſine autore.

Vmbo, umbonis, maſc. tert. Pośrodek tarczy. Abuſiue pro Clypeo máſię tarczy.

Vmbo in gemma, Okrągła wyniosła wyſokość ná drogim kámieniu.

Vmbra, æ, fem. prim. Cień.

Vmbra etiam, Przybyty gość/ktory nie yeſt wezwány ále ſie k temu przyłączył/álbo przes tego ktory proſzon yeſt pociągnion á wźięt ná bieſiádę ktory yeſt wezwan.

Vmbræ item, Duſze/duchy zmárłych. Suam ipſius umbram metuere, Sam ſie ſwego cienia bać.

Vmbra & Imago cui opponitur ſolida & expreſſa effigies, Vmbras falſæ gloriæ conſectari, Ná próżno ſie chwały kráć.

Habet quaſdam ueritatis umbras, Ma niejáki xtałt á podobieńſtwo prawdy/ zda ſie być prawdá.

Sub umbra tribunicia delitere, Pod obroną/etc.

Vmbræ pictorum, Pierwſze liniye málárskie/pierwſze náznáczenie málowánia.

Vmbella, læ, dimin. idem. Cieniek. Vmbellam in floribus quidam uocant, ſine authore, quod muſtarium eſt.

Vmbraculū, umbraculi, Mieyſce w cieni zásłoná/letnia yátá / obroná słoneczna. Tegmen & umbraculum.

Vmbracula, Mieyſcá w cieni.

Vmbro,as,are,a.p. Cień czynię/ Záćimiam Zasłániam.

Vmbratilis & hoc umbratile, Cieniowy/ Vt uita umbralis & delicata, Zywot pod dáchem w cieni/ to yest spokoyny á swiebodni.

Exercitatio umbratilis, Cwiczenie ſie w cieniu.

Vmbraticus,a,um,idem, W cieni mieszkáyący. Scholasticæ & umbraticæ, literæ, Szkolny á w cieniu nápiſany liſt.

Vmbrifer,a,um, Cień przinoszący.

Vmbroſus, umbroſior, umbroſiſsimus, Cieniſty/ pełny cieniá.

¶Compo. Adumbro, Záćimiam/ záslániam/ Metaphó. Náznáczam/ nákriſzam/ pierwszy xtałd á linią kládę/ yáko czynią malárze niżly práwy xtáłd málowánia kládą.

Adumbrare & exprimere contraria.

Adumbrare uites, Winnicóm cień vczynić áby nie wygorzáły od słońcá.

Gloria non adumbrata, Nie ciemna chwało ále yáſna á wiádoma.

Intelligentia adumbrata, Nieyáka troche podpárty rozum. Opinio adumbrata, Fałszywe mniemánie.

¶Adumbratio, onis, uerbale, Náćechowánie pierwsze nákriszenie náznáczenie.

¶Inumbro,as,are, Náćimiam/ násłániam.

¶Præumbro, Zásłániam komu od ogniá/ odeymuię swiátło.

¶Obumbro,idem, Zásłániam/ záćimiam. Obumbratus amnis, Rzeká ktorey brzegi geſtwą zárosły.

¶Obumbrare per translationem, Brónić/ ſczyćić.

Obumbratur ſapientia uino, Mądrość bywa záćmiona od piyańſtwá.

¶Obumbratio, Zásłonienie/ záćmienie.

Vmbria, æ, fem. prim. regio Italiæ, quæ hodie Ducatus Spoletanus uocatur, a ciuitate Spoleto.

Vmber, umbri, Kto ztámtąd yeſt.

Vmbro, nomen fluuij Inſubriæ, Calep.

V ante N.

Vna, aduerbium congregandi, & acuitur in fine, una ad differentiam ablatiui nominis unus, Weſpołek/ zá rázem.

Amantes una inter ſe, Weſpołek yeden drugiego miłuyący. Vna mecum ad matrē uirginis eas, Pódź ſie mną zá rázem/ etć.

Vnanimis, & hoc unanime, & Vnanimus, Vide Animus.

Vncia,æ,fem.prim. Dwánaſta część funtu/ hoc eſt aſsis, pondi, libræ, minæ, hæc enim unū ſunt, to yeſt/ dwánaſtná część cáley sztuki wszelakich rzeczy/ ná funcie przinosi ták wiele yáko dwá łoty.

Vncia agri, Dwánaſtná część roley. Hæres ex uncia, Dziedzic ktoremu ſie doſtawa dwánaſtna część máyętnośći.

¶Semiuncia. Terentius. Quincunx, Deunx, Vide ſupra in dictione As, aſsis.

Vnciola, læ, diminutiuum.

Vnciatim aduerbium, Po dwunáſtney części/ po dwu łotu/ po sztucce.

Vnciarius,a,um, Co w ſobie yednę vncią ma.

Vnciaria lex, Byłá yedná vſtáwá ktora zákázowála áby nie więcey yeno yeden płát álbo lichwá od głowney ſummy w rok był płacōn/ ktoriszto rok tu miáſto aſſem á mieſiącá/ miáſto vncias bywáyą ráchowáni.

Fœnus unciarum, Lichwá yeden czinsz w rok/ od głowney ſummy przinoſząca. Stips unciaria, Drobny pieniądz v Rzimiánów ktory dwánaſtną część w ſobie miał Aſsis, hoc eſt unciam, Rzimski halerz.

Vnciariæ uites, Rzadko ſadzone winnice yáko by dwánaſtną część yednego ſtáyá przinoszący.

Vncialis & hoc unciale, Vt. Aſsis uncialis, Tylko yednę vncią ważący.

Vncialis altitudo, Ná wielkim pálcu wzwyż álbo w głęb dwánaście wielkich pálców w yednę ſtopę ráchuyą.

Vnctum, Vide Vngo.

Vncus, unci, maſ. ſec. Hak/ hacżiſty zákrziwiony ki.

Vncus, unca, uncum, adiectiuum, Krziwy/ hakowity/ a/ e. Ná xtałd haku krziwy.

¶Aduncus, a, um, & Reduncus, a, um, idem.

Vncinus, uncini, idem quod uncus, in Biblijs, alij uolunt eſſe diminutiuum ab eodem.

Vncinatus, a, um, Pełny haków/ hakowity.

Naſus aduncus, Krzywy nos yáko v yáſtrzębow. Vngues adunci Krzywe pázнokcie.

¶Aduncitas, atis, denominatiuum, Krzywość.

¶Adunco, as, are, Krzywię/ſkrzywiam, apud Calepinum nullo probato authore.

Inunco, as, are, Nákrzywiam/náginam/ hakiem przyciągam.

Obuncus, a, um, Obkrzywiony/obgięty/ álbo też zágięty.

Vnda, æ, fem prim. Wodny wał / wodny wełm/też bałwan/aliquando pro aqua wodá. Vnde Comiciorum per translationem, Zwádá á niepokoy poſpolſtwá.

Vndoſus, á, um, Wełniſty/ wáliſty/ a/e.
Vndoſum mare, Wełniſte morze.

Vndiſonus, a, um, undis perſtrepens, Szumiący od wełnow. Calep.

Vndiuomus, a, um, undas euomens, Calep. Wełny wyrzigáyący.

Vndans, undantis, participium, Vt, Vndans fretum, Morze od wełnow powſtáyące. Ætna undans, Górá Aetná/ wielkie płomienie wyrzucáyąca.
Vndantia lora, Troki y ták y owák ląkáyące wiyące ſię. Vndantem clamydē facere, Szeroki s ogony płaſzczyce uczynić.

Vndabundum mare, apud Gellium, Wełniſte morze.

Vndatus, a, um, idem quod undoſus.

Vndatim aduerbium, Ná kſztáłt wełnow álbo obficie.

¶Compo. Abundo, as, are, Obfituię/mam dosić. Abundare doctrina, ingenio honoribus, lætitia, bellicis, laudibus, ocio, rebus, Venere, Obfitowáć / pełnym być.

Audacia abundare, Smiáłem być. Copia frumenti abundare, Mieć dosić zboża.

Abundare, Bogátym być. In omnem partem abundat fons, Zrzodło ſię wzlewa ná káżdą ſtronę.

¶Abundans, abundantis, participium, Obfituiący. Lactis abundans, Máiący doſić mleká.

Homo abundanti doctrina, Człowiek niepoſpolicie uczony. Rerum copia abundantiſsimus, We wſzem doſtáteczny.

¶Abundantia, æ. f. p. Obfitość/Bogáctwo. Oñ abundantia, Dosić czáſu. Abundadtia amoris tui effecit, Obfitość wrzemy miłości twey/etc.

V ante N.

¶Abundanter aduerbium, Obficie/ Podácie. Hoynie. Copioſe & abundanter loqui, Obficie á ſzeroko mowić. Abuntanter & preſſe dicere contraria, Obficie á ściśle wąsko mowić.

¶Abunde aliud aduerbium, Názbyt hoynie/ doſtáteczne. Abunde pulchrum. Wielmi piękne.

Abunde tibi adſunt omnia, Maſz wſzego dosić.

¶Exundo, as, are, Wylewám z brzegow ciekę przes wierzch. Riuis per quos exundat piſcina, Zrzodły przes ktore wylewa ſadzawka / álbo ktoremi zábiera/ álbo nábiera wody.

¶Exundatio, onis, uerbale, Wylánie/ wytoczenie wod.

¶Inundo idem, uel Rozlewam / polewam/popływam. Terra infimum tenet hanc inundat aqua, Ziemiá nániżſze mieysce miedzi żywioły tę wodę zopływa polewa.

Sanguine inundari, Być krwie pełen/ polać ſię krwią.

¶Inundatio, Potop/ rozlánie wod / polánie á zopłynienie wodámi.

¶Redundo, Yeſtem pełny / wylewam/ obfituię/zbywam. Redundat pituita, Zbytná ſię flágmá mnoży.

Redundauit ſanguine forum, Pełny krwie był rinek/ yákoby yi krwią polał. Redundare heſterna cœna, Pełnym być/ nie przetrowáć wczoráſzey wieczerzy.

Omnibus ornamentis, uirtutum redundat, Wyſokiemi cnotámi obdárzon yeſt.

Vno digito redundat, O yeden pálec przidłuſzym yeſt. Hoc facinus in tuum caput redundabit, Tá złość ná twoy łep wpádnie / álbo tráfi cię w łep / ná twoyey ſię głowie zoſtoni.

Quod redundaret ex frumentario quæſtu, Co by zytá zbywáło/etc.

¶Reduntans, antis. Zbywáiący obfity/Vt. Redundans homo, Obfity/ bogáty człowiek.

¶Reduntatio, onis, uerbale, Obfitowánie/zbywánie. Vt. Reduntatio ſtomachi, Obżercie / obetkánie / żołądká.

¶Reduntantia, æ, fem. prim. Zbytek/ item idem quod abundantia, Obfitość.

Vndulatus, a, um, adiectiuum, Vt. Vndulata ueſtis, Czámletowa ſzátá. Vndulata tela, Czámlet.

Vndulatus, Vide vnda.

Vnde, aduerbium interrogatiue & infinite accipitur. Zkąd / zkądże. Puer hic unde eſt? Zkąd yeſt to dziecię? Eſt unde hæc fiant, Ma zkąd ná to wydawa. Vnde haſce ædes emeram, Od ktoregom ten dom był kupił. Vnde tantum uirium cœco, Zkądże ſię bierze táka moc ślepemu. Vnde gentium, idem quod unde, Plaut. Nam obſecro unde hæc gentium, Zkąd ſię ty rzeczy biorą. Vnde ſcis? D. audiui & credo, Zkąd to wieſz?

Vndecunq; aduerbium, Zkąd kolwiek.

Vndelibet, Zkądże zkądże.

Vndeunde idem.

Vndecentum, Sto bes yednego/to yeſt/dziewięćdzieſiąt y dziewięć.

Vnde quadraginta indeclinabile, Czterdzieści bes yednego.

Vndequadragies aduerbium, Czterdzieści razów bez razu.

Vndequinquaginta indeclinab. Krom yednego pięć dzieſiąd álbo dziewięć y czterdzieści.

Vndeſexaginta, 59.

Vndetrigeſimus, 29.

Vndeuiceſimus, 19.

Vndeuiginti, 19.

Vndecim pluralis num, indeclinab. g. omnis, Jedennáście.

Vndeceni, orum, adiectiuum, idem quod undecim, Yedennaście á yedennaście álbo po yedennaście.

Vndecies aduerbium, Yedennáściekroć.

Vndecimus, a, um, Yedennaſty/a/e.

Vndeciremis, huius undeciremis, Náſad/okręt/álbo Galia o yedennaście rzędów wiosł ná yedney łáwie nárządzona.

Vndeni, undenorum, adiectiuum, Po yedennaście álbo yednnaście zá raz.

Vndiq; aduerbium, Ze wſząd. Cum undiq; homines nequiſsimos conquiſiſſet, Zebrawſzy łotrowſtwo ze wſzech ſtron. Vndiq; aliquem proripere & uerberare.

Vnedo idem quod arbutum, Vide ſupra.

Vngo, ungis, unxi, unctum, unger, & unguo, unguis, ungui, unctum, ungere, ſecundum Priſcianum, Mażę. Vnguentis ungere, Máściámi mázáć.

Vnctus, uecta, unctum, participium, ſiue nomen ex participio, Mázány/pomázány/ wyſtrychniony / vmueſkiony / nam unctus opponitur ſqallido. Vnctior loquendi conſuetudo, Foremnieyſzy á wyſtrychnieyſzy ſpoſob mowienia.

Vnctum, ſubſtantiuum, probat Calepinus, ex Columella ubi nunc legitur uitium, lib. 6. cap. 30.

Vnctiuſculus, diminutiuum, ab unctus, adiectiuum, apud Plaut.

Vnctito, unctitas, unctitare, Vſtáwicznie mážę.

Vnctio, unctionis, femininum, ter. Mázánie.

Vnctor, unctoris, generis maſculini, tertiæ decinationis, aliud uerbale, Ten ktory máże.

Vnctura, uncturæ, idem quod unctio.

Vnctorius, a, um, Co ku mázániu należy. Vt. Vnctorium hypocauſtū, Izdebká do mázánia.

Vnguentum, ti, neut. ſec. quod & ungentum dicitur, Máść/oleyek/dobrze wuniey ąca o pachnąca máść Non enim ſignificat medicamentū ſeu Emplaſtrum, ſed quod ad uoluptatem paratur ad ſuauiolentiam.

Vnguen, unguinis, neut. tert. idem.

Vnguinoſus, a, um, Vt unguinoſum medicamentum, Oleykowe lekárſtwo/z czyſtych woniáyących oleykow vczynione.

Vnguentarius, ij, maſ. ſec. & Vnguentaria, æ, gen. fem. Ktory máśći czyni y przedáye/aptekarz/lekarz.

Vnguentaria, Nauká czynienia oleykow.

Vnguentarius, a, um, adiectiuum, Vt. Vnguentaria uaſa, Státki do máśći chowánia.

¶Comp. Inungo, Námázuyę/oleykámi nácieram.

¶Inunctio, inunctionis, Námázánie/pomázánie.

¶Exungo, Wymázuyę/ pomázuyę.

¶Perungo, Wſzędzie pomázuyę.

¶Perunctio, onis idē quod inunctio.

¶Reunctores, Pomázownici / ktorzi ſię przed czáſſi olieykámi dáli nácieráć do zápáſowánia.

¶Superungo, & ſuperinungo, Po wierzchu námázuyę.

Vnguis, huius unguis, maſ. ter. Páznogieć.

Vnguis, pro ungula, Kopyto.

Vngues etiam dicuntur, Soßiki á gáłąski które ſie dopiero poczynáyą puſzczáć.
Vnguis arborum, Plin. lib. 12. cap. 9.
Vnguem latū non diſcedere, aut transuerſum digitum a re aliqua, Ná paznokciu ſie od czego nieodſtrzeláć / nieodſtępowáć.
Ab imis unguibus uſq; ad uerticem, ſummum, Począwßy od páznokciuw nożnych áż do wierzchu głowy.
Medium unguem oſtendere alicui, prouerbium To yeſt Gárdźić á niżacz ſobie kogo nie mieć / álbo yáko my mowiemy / Pálec mu przes ſpáry vkázáć / náśći kęcik.
Vngues arrodere, prouerbium, Vkąsić ſie w pálec.
Vnguiculus, li, neu. ſ. diminut. Páznoktek.
Mihi a teneris unguiculis eſt cognitus, Znam ſie s nim od ſámego dziectwá álbo dziećińſtwá.
Ad unguem aliquid exprimere, Doskonále / zupełnie / áż do namnieyſzego páznoktuſzká co wyſtrychnąć.
Vngula, læ, fem. prim. Kopyto / ſtopá zwłáßczá tych zwierząt które pálców nie máyą. Toto corpore atq; omnibus ungulis, ut dicitur, Obiemá rękomá y nogomá / to yeſt / wielmi pilnie.
Vngulanos, Cato uocat Magnis & ſcabris ungulis præditos.
Vngulum, li, antiqui uocabant Annullum.
Vngulus pro eodem.
Vnicaulis & hoc unicaule, O yednym głąbie.
Vnicolor, unicoloris, Yedney fárby.
Vnicornis, huius unicornis, maſ. tert. ſiue unicornius, ij, uel Vnicornium, ij, O yednym rogu.
Vnicornis, & hoc unicorne, Yednorożny.
Vnicus, unigenitus, unio, Vide Vnus.
Vnijugæ uineæ, Winnice o yednym rámieniu álbo po yedney ſtronie tylko podpráwione.
Vnimanus, unimani, maſ. ſec. Yedno ręki.
Vnioculus, & unoculus, unoculi, maſ. ſec. Yednooki.
Vniſtirps & hoc uniſtirpe, O yedem pniu álbo ſczepu.
Vniuerſus, a. um, Wßyſtek poſpolicie.
Vniuerſi, Spolem wßyſci / wßyſci poſpolicie
Pars, & uniuerſum, contraria.

V ante N.

Singula & uniuerſa, contraria.
In uniuerſum, Wßiſtko / etc.
Vniuerſe, aduerbium. Społecznie / wßiſtko zá raz / cui ſingulatim opponitur,
Vniuerſalis, & hoc uniuerſale, Græce catholicos, καθολικοσ Wßiſtkoſpolny / wßiſtkozborny / wßiſtkogminny / álbo rácżey wßoſpolny / wßrozborny / wßogminny / wßego zebránia.
Vniuerſitas, uniuerſitatis, gen fe. Wßoſpolnoſć / wßozbornoſć.
Vniuerſipotens, adiectiuum, unde uniuerſipotentia, Sipontinus annotauit licenter compoſita nomina.
Vnitas, uniuocum, Vide Vnus,
Vnni uel potius Hunni, Scytica gens, Tatárski lud który wielkie ßkody in Europa poczyniwßy / málem wßiſtki Europę przeßedßy ſpuſtoßyli / część ich vſiádłá in Pannonia ſecunda, którą teraz węgierskim królewſtwem zową. Inde & hodie Vngariam ab Hunnis dictum eſſe affirmant.
Vnoculus, Vide Vnioculus.
Vnquam, aduerbium, Nigdy. Aliquando Niegdy / niekiedy. Plaut. Neq; hunc hominem hodie ad ædes has ſinam unquam accedere, Zadnym go obyczáyem dziś k domu nie przipuſzczę.
Ita ſum affectus ut nemo unquam, Tákem podubzony iż żaden nigdy ták.
Vnquam gentium, Cic. Quis homo te exuperauit unquam gentium impudentia.
Vnus, a, um, unius genitiuum facit, pe. pro. Jeden / a / e. Illum curo unum, Tego tilko yednego mam w ſwym porucżeniu.
Vnus, & alter, Jeden álbo dwá.
Vnus aliquando pro ſolus, genitiuo iungitur, & fere cum adiectiuo omnis, Cic. Diceres unum omnium loquaciſsimum, Rzekłbyś ſámego ze wßech náwielomownieyßego.
Vnus omnium, Sam yedyny ze wßech.
Ad unum, Do yednego.
Aderit una in unis ædibus, W tymże domu / w yednymże domu.
Vno animo omnes ſocrus oderunt nurus, Jednoſtáynie / etc.
In uno atq; altero die, W yednym álbo we dwu dniu.
Vno exemplo omnes uiuunt, Jednym ſpoſobem wßiscy żywią.

Te unum ex omnibus amat, Ciebie yednego mimo wßę ynße miluye. Vno ictu, Jednym ſtekiem/rázem. Simplex & unius modi, Jednáki. Vnis morib⁹, Jednátich obyczáyów.

Vna opera, Zá yedną drogą. Vno quocq; gradu, Zá kozdym krokiem. Vno tempore, Jednego czáſu. Vno uerbo eloquere Jednym słowem wymowić.

Vnoſe ueteres dixerunt pro ſimul CC. Jednáko/weſpołek.

Vnuſquiſq;, unaquæq;, unumquodq; & unumquidq;, Jedenkáżdy yáko y czechowie mowią/ wßelki/káżdy z oſobná.

Vnitas, atis, fem. ter. Jednośc.

Vnigenitus, ti, maſc, Jedinak/ yednorodzony.

Vnigenus, a, um, quod ſuo in genere ſolum eſt obſoletum.

Vnio, unionis, maſc. ter. Margáritá/ perłá.

Vnio, onis, fem. Jednośćć/ zgodá. Quamuis non habet exemplum ex ueteribus.

Vnio, unis, uniui, unire, act. q. id eſt, con iungo, unum facio, Złączam/ zgadzam/ yednam/yednoſtáyno czinię.

Vniuocum Grammatici ficto nomine uocant quod Græci Homonymum ſiue Synonymum cuius idem nomen & eadem ſubſtantiæ ratio eſt.

Vniuſmodi nomen indeclinabile, Jednoſtayny.

V ante O.

Voberca, Villa iuxta Bilbilim amnem, CC.

Vocabulum, uocalis, Vide Voco.

Vocecius, pars Iuraſsi montis.

Vocifero, Vide Voco.

Voco, as, are, act. pri. Wołam/wzywam/ zowę. Vocare ad cœnam, Ná wieczerzą wezwáć/prośić. Vocare conuiuam idē. Ad nuptias uocare, Ná weſele prośić. Viu uocem huc ad te, J chceß iż go k tobie záwołam.

Voca illum meo nomine, Proś/wzowgo moyem ymieniem. Vocaueras me in hunc diem, Dałeśmi rok ná ten czás álbo dzień. Vocat pluuiam cornix, Wroná woła deßczu/to yeſt známionuye deßcz. Ad calculos aliquem uocare, Ráchunku od kogo żądáć. Ad libertatem ſeruos uocare, Z niewoley wypuśćić. Vocare in certamen, Wyzywáć kogo ná rękę. In crimen uocatur, Kłádą nań skárgę przed vrzędem.

Hodie in ius uoco te, Pozywam cie ná práwo.

Nemo in dubium uocabit, Nikt tego ná wątpliwość nie będzie odzywał/to yeſt/ nie będzie wątpił/przał. Vocare uel reuocare ſub incudem, Prouer. Popráwiáć/ lepßić.

Si te fata uocant, Jeśli ták pan Bóg chce/ yeśli to yeſt twoye obiecánie. Tempus uocat, Czás potrzebuye. Ad exicium & uaſticatem uocare, Zniſzczić y ſpuſtoßić. Ad procurationem alicuius rei uocari ſermone plebis, Ná vrząd yáki być obran/ wſádzon przes poſpolſtwo.

Ad teſtimonium uocare, Ná ſwiádectwo bráć.

Tu me ad uerbum uocas? non ante uenio quam recuſato, Ty mie ku słownemu á zwierzchno rozumnemu textu ku rozmowie wzywaß/álbo ty chceß ábyſmy tilko ná zwierzchnym wyrozumieniu textu leżeli/ ále ſie ya nie pierwey w to wdam/ áliſzći okáżę żec tego ſpráwnie mam odmowić/żec w tym żadnym obyczáyem nie mogę pozwolić.

In locum mortui uocare, Ná zmárłego mieyſce záſádzić.

In luctum uocare, W ſmutek wpráwić.

In odium uocare, W niełáskę przipráwić.

In periculum uocare, W niebeſpieczność wpráwić.

In medium uocare, Jáwnie oznaymić.

In ſpem uocare, Dobrey nádzieye dodáwáć.

Auaritiam in crimen & in iudicium uoco, Skárżę ſie ná ſądzie ná twoye łákomſtwo.

Tanti uocat ille pudicam, Ták wyſoko wazy.

Vocito, as, are, frequent. Uſtáwicznie wołam/zawoławam.

Vocator, atoris, Wzywácz/ ten ktory wzywa.

Vocatiuus, a, um, adiectiuum a Grammaticis fictum, Wołáyący.

Vocatiue aduerbium, id eſt, per uocatiuum caſum, Gel, lib. 12, cap. 21.

Vox

Vox,uocis,fem.ter.Glos. Canora uox, Glośny/ostry glos. Clara & suauis uox Contentio uocis & remissio contraria,Podnieslenie glosu.

Atq; hæc una uox omnium est,To yest pospolite mniemánie wßech.Vna uoce, Jednostáynie.

Hæc uox, Ciuis,&c,To slowo/to slowko Ciuis.Audire & reddere uoces notas,Vkladnie sie s kim rozmawiać. Vocē mittere contra aliquem,Puśćić yáką slawę o kim.

Vox de quæstura nulla missa est, Jednego slowá nie spominiono.

Vocula,læ,dimin.fem.prim.Glosek / też slowko.

Vocalis,& hoc uocale,Glośny. Vocalior uox,Rzewnieyßy/glośnieyßy glos.

Vocales apud Grammaticos quinq; literæ,a,e,i,o,u,Glośne litery álbo glosniki pewny glos wydawáyące.

Vocalitas,atis,fem.tert. Græce εὐφωνία, Zgodność/stroyność glosow.

Vocabulum,li, neut, sec. Slowo ktorym która rzecz zową/ymię wßech rzeczy.

Vocabulum pro nomine substantiuo accipit Gellius lib.1.cap.16.

Vocatio,onis,femin.tert. Wezwánie / też stan.

Exercere opera uocationis,To czynić co ná stan á wezwánie czyye należy. Deserere uocationem , Vrząd/stan á wezwánie swe opuśćić.

Vociferor,aris,ari,dep.prim. Wrzeßczę/wielkim glosem wolam.

Vociferare,actiue protulit Cic.

Vociferans,antis,participium , Wrzeßczący/wielkim glosem wolàyący/a/e.

Vociferatio,onis,fem.tert.Wrzask/wolánie.

¶Composita,Auoco,as,pen.co.auocare,Odziwam/ odwolawam/ odwabiam Metaph. Odwodzę.

Auocata rebus gerendis senectus, Stárość odwodzi od spráwowánia rzeczy.

Auocare a peccatis,Odwieść od zlośći, Auocare milites a signis, Zolnierze od proporcá odwábić/odwieść/odstrzelić. Ab hisce rebus animum & cogitationem tuam auoca,Przestań o tym myślić/ popuść tego precz. Deterrere atq; auocare a religione, Od boiey slużby odwieść. Abstrahere & auocare synonyma.

¶Auocatio,uerbale fem. Odezwánie/odwiedzienie/odwabienie.

¶Auocamentum,ti, idem.

Aduoco,Przyziwam/przywolawam. Aduocare aliquem,Przyzwáć kogo/ ku pomocy álbo ku rádzie wziąć.Aduocor causæ,Zá rzecznika á spráwcę rzeczy ktorey być wzięt.

Aduocare ad concionem, Ku pospolstwu záwolać. Concionem aduocare, Gromádę zeście / zgromádzenie ludzi zwieść.

Animum aduocare ad se ipsum, Rozkaczić sie sam w sobie.

¶Aduocatus,aduocati,mas.se.Rzecznik/procurator/sprawcá/ piercá rzeczy moiey.Inuocare aduocatum ad causam defendendam,Wziąć prokuratora ku bronieniu rzeczy.

¶Aduocatus aliquando pro oratore Wymowcá.

¶Aduocatio,id est,actus aduocādi, Stánie przy kim w ktorey rzeczy/ sprawowánie á bronienie rzeczy czyey.

¶Aduocatio item,Przyzwánie/ zgromadzenie ku rádzie.

¶Aduocito,as,are,frequentatiuū pro sæpe aduocare obsoletum,Festus.

¶Conuoco,Zwolawam/zwodzę zzywam wespolek.

Piscatores ad se conuocauit,Zezwal k sobie wßistki ribitwy. Dissipatos homines congregauit ad & societatē uitæ conuocauit.

Conuocare in animum consilia, Sam s sobą rzecz rozważáć. Conuocare consilium, Postánowić consilium czás ku ziazdu dla porády o pospolite dobro postánowić. Conuocare comicia, Polożyć seym.Conuocare populum in tribus , Zezwáć/ zgromádzić lud do kractw. Conuocare concionem uel in concionem, Pospolstwo zgromádzić/gromádę uczynić.

¶Conuocatio uerbale,Zezwánie/zebránie/zgromádzenie.

¶Deuoco , Zwolawam / zwabiam z kąd.

Vt,Deuocare e cœlo Philosophiam Philosophią á naukę mądrośći z niebá zwolać/zwieść.

Deuocare de prouincia,Z stárostwá wysádzić álbo zezwáć k sobie.

Ad auxilium deuocare , Ku pomocy zwoláć.

Deuocare in dubium suas fortunas, Máiętność swą w niebespieczność wpráwić.

In suspicionem maleficij deuocari, W podeyzrzenie przyść yákiey niecnoty.

¶Euoco, Wyzywam/wywabiam/ wywoławam.

Aliquem foras euocare, Ná vlicę kogo wyzwáć.

Euocare aliquē foras uerbis alicuius, Imieniem czyiem kogo wyzwáć przed drzwi.

Euocate huc Sosiani, Káżcie mu áby tu przyszedł/etć.

Ad cœnam euocare, Ná wieczerzą prosić. Ad pugnam euocare, Ná rękę wywábiáć.

Euocare aliquem Romā aut ad aliud iudicium, Wyzwáć z własnego powiátu do cudzego.

Euocari ex Insula Cyprios non licet Nie godzi się Cypriós z ich wyspy przed ynszy sąd pociągáć.

Euocare ad arma, Ná gwalt záwołáć.

Euocare aliquem literis, Listem kogo wyzwáć.

Mentem ab oculis auocare, O czym ynszym myślić niżli o tym co przed oczymá yest.

Vis uitium omnis euocatur in palmites, Wszystká siłá á moc winnic roschodzi się po gáłęziach.

¶Euocatus, a, um, participium siue nomen ex participio, Wyzwány/ wywabiony/a/e. Euocati milites, Ná przetce zebráne nie popisane żołnierze. Alias promilites dicti.

¶Euocans, antis, participium, Wyzywáiący/a/e.

¶Euocator, oris, masc. tert. uerbale, Odwodziciel/zwoidcá ktory nád przykazánie osobne sobie seymy á schadzki czini/zwodząc ludzie.

¶Euocatio, onis, Wyzwánie.

¶Inuoco, Wzywam/proszę/modlę się. Iunonem Lucinam in pariendo inuocāt Wziwáyą ná pomoc przi porodzeniu. Subsidium inuocare, Ná ratunek wołáć. Deum inuocare, Páná Bogá prosić/ wzywáć go ná pomoc.

¶Inuocatus, a, um, Niewezwány/nieproszony/a/e.

Multi uenient non inuocati. Wiele ich przyidzie nie proszonych.

¶Inuocatio, onis, fem. tert. Wzywánie/ proszenie / modlitwá.

Inuocatio nominis diuini, Modlitwá.

¶Introuoco, W dom wzywam/ záwołáwam kogo w dom.

¶Prouoco, Z dáleká wołam/ tez podższczam/poludzam/tez odziwam się do wyszego sądu/áppelunę.

¶Prouocare etiam, Wyzywáć / wywábiáć kogo ná rękę. Pamphilam cantatū prouocemus, Kazmy yey spiewáć. Prouocare ad certamen, Ná rękę wywábiáć. Prouocare in aleam, Wywabić kogo ná grę/ álbo ku grze.

Prouocare minimo, subaudi digito, Máłym palusżkiem kogo powábić. Cum ad Regem prouocasset, Gdy do krolá áppelował/odzywał się.

Tribunos plebis appello & prouoco ad populum, Appelunę / odziwam się/

¶Prouocatus, a, um, participium, Powabiony/a/e.

Prouocatus cum Gallo depugnauit, Prouocatus beneficio.

¶Prouocatio, fem. tert. Powabienie/ pozwánie.

Prouocatione certare, Zá powabieniem się s kim potikáć.

Ex prouocatione interfecit eum, Zábił go zá yego powabieniem.

Prouocatio item, Appellowánie, odezwánie się do ynszego sądu.

¶Prouocator, prouocatoris, mas. ter. Powabiciel/ wywabiácz/tez ten ktory áppelune á odzywa.

¶Prouocatorius, a, um, ut Prouocatoria dona militaria, id est, quę meruit prouocatus.

¶Reuoco, Odzywam odwoławam zás/wrácam kogo zkąd.

Pedem reuocare, Ná zad vstępowáć. Morem reuocare, Obyczay zás wnieść. Mentem a sensibus reuocare, Zápámiętáć/nie czuć się/nie myślić nic o sobie. Prætermissum reuocare, Co się opuściło nágrodzić.

Intermissa studia reuocare, Wrocić się do opuszczonych nauk / álbo zás przed się wziąć.

Defunctos reuocare, Vmárłe wskrzesić.

A consilio aliquem reuocare, od przedsię wzięcia odwieść/odwabić/etć. Ab exilio reuocare, Przywrocić do oyczizny z wywołánia.

Ab incepto studiorum cursu reuocare, od poczętych nauk odezwáć. Ad arbitriū suum reuocare rem aliquam, Wedle swey woley co chcieć postánowić/wedle swego zdánia rzecz prowádzić.

Ad quæ exempla me reuocas? Co zá ku przykłádom mie ciągniesz / odwoławasz?

A scelere

A scelere reuocare, Odwieść od złego vczinku.

Ab inferis, a morte, a lumine mortis reuocare, Wskrześić. Ab opere aliquem reuocare, Od roboty odwieść. Rem ad sortem reuocare, O nieyáką rzecz łósy miotáć/łósem sie rozpráwić. Ad manus rem reuocare, Ku zwádzie rzecz przywieść. Ad uitam reuocare, Ożywić. Ad potentiam suam omnia reuocare, Pod moc swą poddáć/przywłaßczyć swey zwierzchności/chcąc áby v niego wßistko z ręku pátrzano.

Ex itinere reuocare, Z drógi wróćić. In lucem reuocare aliquid, Nieco záßłego záś wznowić/ná świat wydáć. Reuocare errorem, Błąd odwołáć/wyznáć swóy błąd.

Reuocare se, Ztknąć sam swego sumnienia.

¶Reuocatio, Odwołánie/też wrócenie kogo zląd.

¶Reuocabilis, le, Łatwi ku odwołániu.

¶Irreuocabilis, le, Nieodwołány/trudny ku odwołániu

¶Seuoco, Odzywam/odwodzę ná stronę. Ante ædes seuocare, Przed dóm kogo záwołáć.

Animum ab omni negotio seuocare, Pożegnáć sie ze wßemi trudnośćiámi. Seuocari a societate, Od towarzistwá ná stronę być odwiedzión.

¶Seuocatio, Odezwánie kogo ná stronę.

Voconia genera pyrorum, Plin. lib. 5. cap. 15.

Vocula diminutiuum, a Vox, Vide voco.

Vogasus, masc. pen. cor. uel Vogesus, ut apud Lucanum legitur libro primo, Góry miedzy Alsácią niemiecką kráiną á miedzy Lotoryngią xięstwem Francuskiego królewstwá.

Vola, uolæ, fem. prim. Dłóń/pośrzodek dłoni w ręku/też pośrzodek przyßwy pod nogą.

¶Inuolare uerbum, Przyßwą co oberwáć/w ręce vyąć.

Volatile, Vide Volo, as.

Volema, orum, neut. genera pyrorum, Columel. lib. 5. cap. 10.

Volo, as, are, neut. prim. Łatam. Volare membranis dicuntur cicadæ, uespertiliones, Metaphorice, Idę/bieżę słokiem Nauis uolat, Mknie sie/słokiem płynie.

Volat ætas, Leci latá/prętko záchodzą. Volat telorum uis.

Volito, as, are, frequentatiuum, Vstáwicznie latam/y tám y sám sie przelatam. Cupiditate gloriæ uolitare, Nie posiedzieć s pokoyem dla chwały/stárájąć sie o sławę.

Volitare in foro, I tám y sám sie po rynku przechodzić.

Tota urbe uolitare, Biegáć by ßalony po mieyśćie.

Per ora uirorum uolitare, ná języku być v ludzi.

Volatus, huius uolatus, masc. q. Łatánie/lot.

Volatura, æ, fem. pri. idem.

Volaticus, a, um, Łatájący/niestáteczny y tám y sám sie winący/a/e.

Volatilis, & hoc uolatile, Lotny/mogący latáć. Abusiue, Ptak. Volatile pecus, Col. lib. 8. cap. 4.

Volucer, hæc uolucris, hoc uolucre, Prętki/skory. Et Volucris, huius uolucris, fem. Wßelkie zwierzę mogące latáć/lotne zwierzę/ptak.

¶Inuolucris & hoc inuolucre, Nie mogący latáć. Auis inuolucris, Nielotny ptak.

¶Inuolucer hæc inuolucris hoc inuolucre idem.

¶Composita, Aduolo, as, are, Przylatam.

Caprarum uberibus aduolant, Aduolare ad homines translatum, Prętko sie przymknąć/kret przybieżeć. In auxilium aduolare, Ku pomocy przymknąć. Aduolauit illi fama tanti mali, Tá sławá sie go donosłá.

¶Aduolatus, huius aduolatus, Przylot przyleceme. Metaph. Przybycie.

¶Auolo, Vlatam. Metaph. Prętko sie wymykam. Auolat uoluptas.

¶Conuolo, Wespołek sie zlatam/zbiegam śiekam.

Conuolarunt ex Italia ad me reuocandum, Zlecieli sie/etc.

¶Deuolo, Zlatam/rozlatam sie. Deuolare deorsum, Ná dół zlecieć. Fortuna dilapsa deuolant omnes, Iáko skoro fortuná przestanie służyć rozlatáją sie wßiscy. Pauore in forum deuolant.

¶Circumuolo, Oblatam/wkoło latam.

¶Euolo, Wylatam/wymykám sie/vciekam.

Euolare ex flamma aut ex periculo aliquo, Umknąć ſie/vyść ſzkody. Euolare pœnam, Umknąć ſie kaźni. Euolare ex ſeueritate iudicis, Utronąć. Euolare ex corporum uinculis tanquam ex carcere.

¶ Euolito, as, are, frequentatiuum, Wylatam/wymykam ſie vſtawicznie. Euolatici homines apud Plaut.

¶ Inuolo, Wlatam. Nidis ipſis inuolare, Na gniazda wlecieć.

In aliquem inuolare, Napáść/uráźić ſie ni kogo s ręką.

Vix me contineo quin inuolem in capillum, Ledwey ſie odzierżawam iż mu w łep nie wełnę.

Inuolare in poſſeſsionem, Gwałtem w máiętność wpáść/wiecháć.

Inuolare a uola deductum, Vide Vola.

¶ Peruolo, Przelatam/z iednego mieyſcá ná drugie lecę.

¶ Peruolare per tranſlationẽ, Skokiem ſie przemknąć.

¶ Peruolito, as, are, frequentatiuum, I tám y ſám ſie przelatam.

¶ Præuolo, Náprzód przilatam/vprzedzam.

¶ Præteruolo, Mimo lecę/minam.

¶ Prouolo, Polatam. Metaph. Wyskákuyę/wyciekam przed ynſze. Prouolãt ante ſigna, Wyſádźili ſie przed proporzec.

¶ Reuolo, Odlatam/wrácam ſie nã zad/álbo ſie záś nawrácam/przilinam do ręki.

Subuolo, podlatam/trochę polatam przes co

¶ Superuolo, idem.

¶ Transuolo, Przelatam.

Volo, uis, uult, uolui, uelle, anomalum, Chcę/żądam.

Volo te, (ſubaudi) alloqui, & uolo te tribus aut paucis uerbis, Chcę s tobą mowić/trzebá mi cie nã słowo álbo ná dwie.

Velint, nolint, Bądź rádźi/bądź nieradźi.

Volo Arpinum (ſubaudi) proficiſci, Mam wolą do Arpinum iechać. Volo omnia tua cauſa, Wſzistko dla ciebie rad vczinię/nic mi nie będzie ciężko dla ciebie.

Valde eius cauſa uolo, Jeſtem mu vprzeymie dobrze.

Quid uultis amplius, Cóż dáley chcecie.

Volo tibi hunc honorem Deum fortunare, Boże day ábyć ſie w tey doſtoyności ſzczęśliwe wodźiło. Volo tuam gratiam, Proſzę ábyś ná mię łáskaw był. Volo defenſam, id eſt cupio defendi, Volo me iſtis excuſatum, Chcę ſie ym wymówić.

Quid ſibi uult iſtud? Co ſie przes to rozumie.

Volt pro uult comicum.

Volens, entis, participium, Chcący/życzliwy/przyiáiący.

Volentia paſsiue, Saluſt. lib. 4. Multiſq; ſuſpicionibus uolentia plebi facturus habebatur, Nonius.

Voluntas, uoluntatis, fem. ter. Wolá/chuć/życzliwość/vprzeymość. Volũtate ſumma alicuius facere, Zá wielką życzliwością.

De tua erga me uoluntate nunquam dubitaui, Nigdym nie wątpił o twoiey vprzeymości przeciwko ſobie. Omnium uoluntate, Zá chucią wſzech.

Voluntarius, a, um, Dobrowolny/a/e. Auxilia uoluntaria, Dobrowolna pomoc.

Amicus uoluntarius, Chciwy/chutliwy priiaciel.

Volens aduerbialiter, Chcąc/z ſwey dobrey woley.

Voluntarie aduerbium, Dobrowolnie/z dobrą wolą.

¶ Compoſita, Malo, mauis, mauult, pluraliter, malumus, mauultis, malunt.

Præterito imperfecto, malebam, &c.

Præterito pluſquamperfecto, malueram.

Futuro, malam, males, malet, &c. Imperatiuo caret, Optatiuo, mallem, &c. Præterito perfecto & pluſquamperfecto maluiſſem. Futuro malim. Coniunctiuo, malim.

Præterito imperſecto, mallem, Præterito perfecto, maluerim, Præterito pluſquamperfecto, maluiſſem, Futuro maluero.

Infinitiuo malle, Præterito perfecto & pluſquamperfecto, maluiſſe, cæteris caret.

Malo, Wolę. Mallem mori, Wolałbych vmrzeć.

¶ Nolo, Niechcę. Etiam ſic coniungatur ſicut Malo uidelicet, Nolo, nonuis, nonuult, pluraliter, nolumus, non uultis, nolunt, nolebam, nolui, nolueram, nolam, noles, Imperatiuo

Noli, pluraliter nolite, Futuro ad secundam personam nolito, pluraliter nolitote, Optatatiuo, nollem, noluissem, nolim, Coniunctiuo, nolim, nollem, noluerim, noluissem, noluero, Infinitiuo, nolle, noluisse, &c Nolo offensum, Niechce go rozgniewáć/ nieradbym go rozgniewał.

Hanc iniuriam nolit mihi factam esse, Nierad mie przipráwił ku tey szkodzie. Nollem dixisse, Wolał bych był zámilczeć. Non nolle pro uelle, Chcieć.

Volones, Niewolnicy którzi w niedostátku ludzi ku żołnierskiey służbie swe pány dobrowolnie w bitwách zástępowáli á ztąd je potym zá mieszczány byli bráni. Apud Liuiū aliquoties legitur.

Volsci Italiæ populi.

Volsella, læ, siue uulsella, æ, Kliesczki do wytárgánia włosów/ strupów álbo czego tákowego.

Volsus, a, um, pro Vorsus & uersus de industria fictum a Martiale, libro 5. cap. 119.

Volturena alias uallis Terina regio Germaniæ in Alpibus Leopontijs & Rheticis.

Volua, æ, Vide Vulua.

Volubilis, Vide Voluo.

Volucer, uolucris, Vide Volo, as, aui.

Volucra, æ, genus animalis quod prærodit teneres Pampinos,

Volumen, Vide Voluo.

Voluntas, Vide Volo.

Voluo, uoluis, uolui, uolutum, uoluere, act. tert. Taczam/ walam/ obrácam. Animo uoluere, Pilnie rozważáć sam w sobie którą rzecz.

Libros uoluere, Kárty przewrácáć. Secū aliquid uoluere, Nieco sam w sobie rozmyśláć.

Iras in pectore uoluere, Gniew ná umyśle mieć.

Orbem uoluere, Wokół po świecie látáć y tám y sám sie po świecie tłuc. Sisiphum uoluere prouerbium, Vstáwnie ciężko przez przestánku prácowáć.

Voluens, uoluentis, participium siue nomen ex participio, Taczający/ obrácający.

Celeriter uerba uoluens, Cic. Prętko słowā wymawiáiący. Metaph. Rozmyśláiący.

Voluendus, a, um, aliud particip. Który ma być taczan.

Volumen, uoluminis, neu. ter. Jedna część cáłych xiąg.

Abusiue pro libro, Miásto xiąg. Volumen epistolarum, Xiegi epistoł.

Volumen item, Toczenie. Vt, Volumina sortis humanæ, Toczenie álbo przemienność stanu ludzkiego.

Voluto, as, are, frequentatiuum, Et uolutor, aris, ari, deponens, Vstáwicznie taczam/ walam. In luto nolutari, W błocie sie waláć by świniá. In stupris uolutatur per translationem, Nierządu pátrzi/ niestátku sie dzierży. Animum cogitationibus uolutare, Rozmáyiąc sie sam w sobie rozmyśláć.

Secum uolutare aliquid idem, In animo uolutare idem,

In secreto cum amicis aliquid uolutare, Táyemnie s przyiacioły którą rzecz rozbieráć.

Volutatus, huius uolutatus, Walánie/ taczánie.

Volutatio, onis, femin. tert. uerbale, idem.

Volutatus, a, um, participium, Wlány/ taczány/ a/ e.

In quibus te uideo uolutatum, W których cie widzę taczánego/ walánego/ obieránego być.

Volutatim aduerbium, Waláiąc/ taczáiąc.

Volutabrum, uolutabri, Kał/ błoto w którym sie świnie zwykły waláć/ czwaláć.

Volubilis, & hoc uolubile, Toczny/ obrotny/ a/ e.

Fortuna uolubilis, Toczne/ obrotne szczęście/ to yest niepewne/ niestateczne.

Volubilitas, uolubilitatis, fem. tert. Toczność/ obrotność. Fortunæ uolubilitas, Nieustáwiczność/ niestáłość szczęściá.

Volubilitas linguæ, Prętkość/ toczność/ ochotność yęzyká. Volubilitas uerborum Prętkość słów.

Volubiliter aduerbium, prętko/ obrotnie/ tocznie/ skoro.

¶Composita, Aduoluo, aduoluis, aduolui, aduolutum, aduoluere, Przitaczam/ przywalam.

Saxū aduoluere, Przitoczić kámień. Ad ignem aduolutus, Do ogniá przitoczony.

Genibus aduolutus, Ná kolánách przipadł.

¶Conuoluo, Wespołek staczam/ zwalam/ też wespołek zwiyam/ zwikławam/ strząm.

Conuoluti in ſemel dracones, Smokowie ſámi w ſię wokol skrążeni.

¶Conuoluolus, Trawny robak nieyáki ktory ſie w okol skrąza.

Voluola & Inuoluolus idem.

¶Conuoluolus, eſt etiam nomen herbæ, Ziele nam nie znáyone.

¶Deuoluo, deuoluis, &c. Staczam/zwalam z czego.

Ex ſublimi deuolutis, Gdy ſie z wyſoká ná dol ſtoczili/ſpuśćili. Deuolutus monte præcipiti torrens, Rzeczká z wyſokiey gori ſpáda álbo ſpádlá. Deuolui retro, Ná zad ſie toczić álbo być wſpieran.

Deuolui ad ocium, Vdáć ſie ná prożnowánie.

Eo uideo rem deuolui, Widzę że ſie k temu rzecz nieſie/ciągnie.

¶Euoluo, Wywalam/ wytaczam/ wypadam.

Euoluitur in pontum ſex fluminibus Wypáda álbo wylewa w morze. Euoluere alicunde argentum ſibi per tranſlationem, Doſtáć kędy kolwiek pieniędzy. Euoluere ſe turba & ex turba pro expediri & liberare, Wytoczić ſie z gromády.

Librum euoluere, Przebieżeć / przeczitáć. Euoluere Poëtas, Leżeć ná czitániu Poetow/przeczitáć Poety. Euoluere naturam rerum, Vważáć/wywiádowáć ſie. Non poſſum euoluere exitum rei, Nie mogę konćá náleść/álbo nie mogę wywikláć co ſie zámotálo.

¶Euolutus, a, um, participium, Wywálony, wytoczony/a/e.

¶Euolutio, onis, Wywálenie / wytoczenie.

¶Inuoluo, Wwalam/wtaczam/też zámotawam/ zátrudniam per tranſlationem też obwinam záwinam.

Obuolutum caput, Obwita záwiązána glowá.

Inuoluta obſcuritate cauſa, Zátrudnioná.

Inuolutæ & occultæ res, Zámotáne á táyemne rzeczy.

Occulta quædam & quaſi inuoluta aperire, Táyemne á yákoby záwikláne rzeczy otworzić.

Se literis inuoluere quod & abdere ſe literis dicitur, Naukámi ſie obtoczić / to yeſt/vdáć ſie ná naukę. Bellum inuolutũ pacis nomine, Pod ymieniem pokoiu pewna woyná dyſzy/tayi ſie. Inuoluens umbra magna terramq; polumq;, Ogárniáyąc álbo nákrywáyąc.

¶Inuoluolus idem uermiculus qui & conuoluolus ut ſupra.

¶Inuolucrum, inuolucri, neut. ſ. Wſzyſtko to czym nieco bywa obwinano / odziewano / álbo obleczono / odzieczká / ſlonká.

¶Inuolucra & Integumenta ſynonyma ſunt.

¶Inuolucre, inuolucris, Bárwierska chuſtá ktorey on vżywa gdy kogo w ránách opátrzuye áby ſie golą ręką vrázu nie dotikal.

¶Inuolumentum inepta dictio in Biblijs legitur pro inuolucro.

¶Inuolutatus, a, um, id eſt, non reuolutus, Nie odwálony/a/e.

¶Obuoluo, Obwinam/obtaczam. Obuoluere caput, Obwić/záwić glowę. Obuoluere uicium, Zawić wyſtęp/ to yeſt / zátáyić.

Prouoluo, Potaczam/powaliam/pomykam dáley.

Prouoluere ſe ad genua & ad pedes alicuius, Vpáść przed kim ná koláná/prze bog zmilowánia żądáyąc.

¶Reuoluo, Odtaczam/odwaliam. Reuoluere lapidem, Odwálić/ odtoczić kámień.

¶Reuoluo item ſignificat, K temu záś przichodzę.

Ad communes rerum & generum ſummas reuoluentur, Záś przijdą/ tráfią/vgodzą záś.

In eandem uitam reuolui, Ná tęże żywot tráfić.

Reuolui eo uel eodem, W toż ſie záś obrocić.

Origenes reuoluere, Kroniki á ſtáre dzieye pilnie przeczitáć / wywiádowáć ſie ich.

¶Reuolutus, a, um, participiũ, Odwálony/odtoczony. Liu. Reuolutus diſpenſationem inopiæ, Subuoluo, Podtaczam/podwalam.

Voluola, Vide Voluo

Voluptas, uoluptatis, fem. tert. Roſkoſz/ochlodá/weſele. Voluptatem magnam nuncias, Roskoſz wielką powiedaſz. Cum uoluptate legere, S roſkoſzą czitáć. Spero fore nobis hanc coniunctionem uoluptati, Mam zá to że z náſzego złączenia roskoſzy rádośći y weſela będziem vżywáć.

Voluptas item, Roſpuſtá / puſtość.

Voluptuoſus, a, um, Roskoſzny/a/e. álbo ku

V ante O.

roskoszy á pustości skłonny. Homo uoluptuosus, Skłonny ku roskoszy. Res uoluptuosa, Roskoszna / miła / wdzięczna rzecz.

Volup uel uolupe, id est, delectabile, uenire saluum uolupe est, Mam z tego rā dość y wesele. Volupe est, Miło mi yest.

Voluptuarius, a, um, uel Voluptarius, a, um, Miły / roskoszny / wdzięczny. Quod scilicet adfert, Locus uoluptuarius, Roskoszne mieysce. Homo uoluptuarius Ku roskoszam skłonny.

Voluptabilis, & hoc uoluptabile, id est, gratus, uoluptuosus, Miły / wdzięczny. Plaut. obsoletum.

Voluptia, uoluptatis, Dea habita, Calepinus.

Voluox, uoluocis, masc. uermis qui & conuoluolus dicitur. & uolucra, Vide Voluo.

Voluta, æ, Vide Vitruuium libro septimo, cap. 5.

Volutabrum, uolutatim, uoluto, Vide Voluo.

Vomer, uomeris, & Vomis, uomeris, Kroy / płużny kroy.

Vomica, Vide Vomo.

Vomo, uomis, uomui, uomere. neut. ter. Bluyę / wrācam.

In mensam uomere, Oblwāć sie ná stół.

Vomor, uomeris, passiuum, Bywam wy blwan.

Vomitur impersonale, Cic. ab hora tertia bibebatur, ludebatur, uomebatur Od trzeci godziny piło / grāło / wracāło sie.

Vomito, as, are, frequentat. Vstāwicznie bluyę.

Vomitus, huius uomitus, m. q. Wracánie / blwānie.

Vomitio, onis, fem. tert. idem.

Vomitorius, a, um, Co wrácánie czini.

Vomica, uomicæ, fem. prim. Wrzedzienicá / ropiste wzdęcie / spuchlinā z s ktorey ropā wyciekā.

¶Euomo, euomis, pen. cor. euomui, euomitum, euomere, Zwrócić wyblwāć.

Euomere pestem forasq; eiicere, Zāchwycenie powietrza zwrocić. Euomere aliquid in aliquem, Sgniewem á s yādem có ná kogo wyrzignąć.

Euomere iram in aliquem, Wyrzignąć.

Euomere uirus acerbitatis ápud aliquem, Gorskość yadu swego wyrzignąć przed kim.

¶Reuomo, Zās wracam / zbluwam com wziął.

Vopiscus, uopisci, masc. sec. Niewczesny / ālbo zostāły bliznek / to yest / gdy yeden z bliznkōw czās rodzenia vprzedza á martwo sie rodzi / drugi sie yednāk przi żywocie zostawa.

Voro, as, aui, are, act. prim. Zrę / łákomo yem / połykam nie żuyąc. Literas uorare, Chciwie sie vczić. Hamum uorat, Wędę połyka.

Vorago, uoraginis, idem quod barathrum, Przepáść / przezgruncie / bezdenność / bezmierna głębokość. Vorago patrimonij, Przełykacz oyczizny swey / ten ktòry māyętność swą przełknął / przepił / vtrācił.

Voraginosus, a, um, Przepāściisty, bezgruntny / bezdenny / wirowaty.

Vorax, uoracis, om. tert. Zārłok.

Voracitas, atis, fem. tert. Zarłoctwo.

¶Composita, Deuoro, as, are, pen. cor. deuorare, Połyram / połykam. Deuorare pecuniam, Pożrzeć pieniądze / to yest / vtrácić.

Deuorare molestiam paucorum dierum, Kilko dni przikrość wycierpieć. Tedium deuorare, Teskność przechowāć.

Deuorare hominum ineptias & stulticias, Nie baczić nic / pusczāć mimo sie nietráfność á głupstwo ludzkie. Deuorare orationem alicuius, S przikroscią kogo słuchāć mowiącego.

Orationem hanc dulces aures deuorant, Powieść tā miła á wdzięczna yest ku sluchániu.

Deuorare urbes, Przipráwić ku szkodzie / ālbo zātopić / zātrácić / zniszczić.

Deuorator pro Comedone in Biblijs legitur, Zárłok.

¶Deuoratrix in Biblijs legitur, Zárłoczkā.

¶Deuoratio, Pożārcie / zārłoctwo.

¶Peruoro, idem.

Vortex, Vide Verto.

Vorsura, æ, Vide Versura.

Vorto, uortis, Vide Verto.

Vos, uestrum, uel uestri, pronomen pluralis numeri a tu, uos, Wy.

Vosmetipsi & uosipsi, Wysámi.

Votum, Vide Voueo.

Voueo, uoues, uoui, uotū, uouere, neut. sec. Slubuyę.

Votum uouere, Slub vczinić. Aliquando ſignificat, Wydawam ſie. Vt Caput uouere pro ſalute patriæ, Nie żałowáć gárdłá dla poſpolitego dobrá oyczyzny ſwey/wydáć gárdło ſwe dla oyczyzny.

Votus, a, um, particip Slubiony/a/e.

Voto, as, are, freq. Calep. ſine autore.

Votum, ti, neut. ſec. Slub. Preces & uota Modlitwy. Votum & promiſſum, Obietnicá. Vota facere, eſt orare, Modlić ſie pánu bogu/ proſić páná bogá. Vota facere pro aliquo, Proſić páná bogá zá kogo. Votum facere & uotum nuncupare, Slubić/ obiecać. Reddere uota, Slubowi ſwemu doſić czinić. Soluere uota idem, Liberari uoto, Być wybawion z ſlubu.

Votum item, Zadliwość / wynſzowánie też mowią niektórzi z niemieckiego. Melior fingi ne uoto quidē poſſet. Cōpos uoti, Który ſwą zadliwość oſiegnął. Compotem uoti facere, Dozwolić komu tego oczſtáł. Pro uotis, Wedle myśli. Reus uoti, Vide ſupra.

Votiuus, a, um, Slubiony/ a/e. ślubny też mowią niektórzi. Verba uotiua, Slubne słowá/to yeſt / słowá któremi ślubują. Ludi uotiui, Votiua legatio.

¶Compoſita, Deuoueo, deuouis, pe. cor. deuoui, deuotum, deuouere, Poślubuię/ przirzekam/też podawam álbo wydawam ſie. Deuouere ſe alicuius amicitiæ, Podáć ſie komu w przyaźń.

Deuouere ſe, Slubem ſie obowiezáć. Se & caput deuouere, Sam ſiebie y żiwot ſwoy ślubem obowiezáć.

¶Deuouere item ſignificat, Przekląć/ wſzemu złemu oddáć.

¶Deuotus, a, um, participium, Poślubiony/poświecony/oddány/a/e. Deuota ſacrificia, Ofiáry ku świetym ofiárom poślubione/zrządzone/nárzeczone / oddáne. Deuotus, Ku vprzeymy służbie y powolności yednemu gotowy/chetliwy / chciwy. Deuotus uobis animus, Ku wſzelakiey poſłudze ná yedno pálcá kinienie gotowiuchny. Deuotus & donatus ſtudijs, Vprzeymie ná nauki vdány.

¶Deuotus etiam ſignificat, Przeklety/ wſzemu złemu oddány.

¶Deuotio, onis, Poślubienie/przywłaſzczenie/poświecenie.

¶Deuotio etiam Przeklecie / oddánie wſzemu złemu.

¶Deuoto, as, are, frequent. Vſtáwicznie poślubuię.

¶Deuotorius, a, um, Co ku oddániu álbo przekleńcu należy. Carmina deuotoria, Rymy którémi yeden bywa przeklinan/álbo poprzyſiegan.

Vox, Vide Voco, as.

Vpilio, upilionis, maſcul. tert. poſitum eſt a Vergilio pro Opilione, uide ſupra

Vpupa, upupæ, fem. prim. Dudek.

V ante R.

Vrania, æ, fem. prim. pen. cor. Jedna z dziewiąci Bogiń.

Vranoſcopos piſcis Plin. lib. 32. cap. 7.

Vrbs, urbis, fem. ter. Miáſto, Aliquando pro Antonomaſiā, Rzym miáſto. Vrbs libera, Wolne miáſto.

Vrbs aliquando ponitur pro ciuibus.

Vrbicula, læ, dimin. fem. pri. Miáſteczko.

Vrbicus, a, um, Mieyski/a/e.

Vrbicarius, a, um, pro urbano Cale. ſine authore.

Vrbanus, a, um, cui ruſticus opponitur Mieyſki/a/e/ co zwłaſzczá k miáſtu należy.

Vrbanus aliquando ſignificat, Obyczáyny/vczciwy/ochedożony/ludzki/vkłádny/ſkłonny/a/e. Vita urbana cui opponitur ruſtica, Mieyſki żywot/mieyſki ſtan. Vrbani ſerui, mieyſcy ſłudzy. Prædia urbana, Folwárk álbo wyſtáwne budowánie bądź w mieyſcie bądź ná wśi. Quia urbanum prædium non locus facit ſed materia inquit Vlpianus.

Vrbanitas, atis, f. t. Obyczáyność / ludzkość vkłádność.

Vrbane aduerbium, Obyczáynie.

Vrbanatim aduerbium, Mieyſkiem obyczáyem. Obſoletum.

¶Inurbanus, a, um, Nieludzki / nieobyczayny/chłopskich obyczáyow/nietráfny/ a/ e.

¶Inurbane, Nieobyczáynie/ nietráfnie.

¶Suburbia, orū, ge. n. plur. tant. Przedmieſcie.

¶Suburbanum, ſuburbani, & plural. ſuburbana, orū, Folwárk przed miáſtem

¶Suburbana plur. tantum, Przedmieſcie przed ſámym miáſtem leżące.

Suburbanus, a, ū, adiectiuum, Przedmieyſki/a/e/też przyobyczaynieyſzym/ nieowſzeki grubych obyczáyow. Ager ſuburbanus, przedmieyſka rolá. hortulus ſuburbanus

¶Suburbanitas, ſuburbanitatis, Saſiectwo przedmieſczánow.

¶Perurbanus, a, um, Bárzo obyczáyny/ ochedożny/vkłádny/a/e. Cum ruſticis potius quam cum ijs perurbanis.

Vrbina, æ, Teli genus apud Plaut. ubi Fulgentius legit Veruinam.
Vrceus, urcei, masc. sec. Wodne naczynie / kILLó/wiaderko/álbo ßtopiec.
Vrcei aquarij, Wodne wiáderká.
Vrceolus diminutiuum, Wiádereczko/álbo máły ßtopiec.
Vrceolaris herba, quæ alias perdicium dicitur.
Vredo, uredinis, Vide Vro.
Vrgeo, urges, ursi, ursum, urgere, Prze/przypieram/przynaglam/naglo czynię komu/cisnę/przymußam/przypiekam komu ocz/ etc.
Vrgere institutũ, Pochádzáć swym przedsię wzięciem / przynáglać temu co się przed się wzieło.
Vrgere opus, Ochotnie swą robotę wieść/ pilnie robic. Angustijs urgeri, W ciásnym kácie być. Vrget somnus, Przynagla/morzi mię sen.
Necessitas urget, Potrzebá przyciska.
Calceus urget, Prouerbium, Trzewik ciśnie.
Sopor me urget, Sen mię morzi. Literis urgeri, Mœrore urgeri, Morbo urgeri. Famæ feroç urgeri. Vrget tempus moriendi.
Ius crassus æquitatem, Antonius urgebat, Krassus ná práwo/Antonius ná spráwiedliwość sámi się odziwoli/álbo Krassus práwem/Antonius spráwiedliwością donagłał.
De ædificatione tua Cyrum urgere non cesso, Nie przestánę go nápominać.
Vrgens, urgentis, participium, Cisnący/donaglájący.
¶Perurgeo, es, ere, in Biblijs legitur, Bárzo donaglam/przypieram.
Adurgeo, idem.
Vreteres, Cedzące żyłki które wodę odnerek wyciągáją/á przez się ye do pęcherzá wodnego przecedzáją.
Vrus, gen. masc. Dźiki wol/leśny wol/ żubr własnie.
Vrica, uricæ, fem. prim. Splowienie żytá/ gdy od wody álbo wiátrzu sá takie iákoby ye opalił.
Vriculum latinis quæ Græce Encaston C C. sine autore.
Vrigo, uriginis, pro uredine quæ ex caustica ui alicuius medicamentis peruenit.
Vrina, æ, fem. prim. Wódá/ßczyny/ mokrz.
Vrina genitalis, Przyrodzone nasienie. Vrinam facere uel reddere pro meiere, Wodę puścić/mokrzić.

Vrino, as, are, Pußczam wodę/ßczę.
Vrinor, urinaris, urinari, deponens, & Vrino, as, are, Nurkiem pływam/ kryię się pod wodę.
Ranæ diu sub aqua urinantur, Plin. Żáby długo pływáją pod wodą/ długo się nie wynurzáją.
Vrinator, Ktory nurkiem pływa/nor/nurownik.
¶Inurino, as, are, idem quod simplex Nurkiem pływam.
Vrinum, ouum apud Plaut. lib. 10. ca. 58 Irritum ouum uocatur quod turtures & palumbes non fouent ad educandum.
Vrna, urnæ, fem. prim. Wiádro.
Vrnula, dimin. Wiáderko.
Vrna item, Gliniány zban/zwierschu wąski w ktory tych ymioná ná kártkách były wrzucáne ktorzy się o co losem rozpráwiáli álbo ßczęścia pátrzáli.
Vrna imaginis mortui. Gárniec álbo zban w ktorym popiol vmárłych spalonych chowano.
Vrna etiam mensura continens quaternos congios, Wiádro winá pułomy.
Vrinalis, & hoc urinale, ut Vrinales caliculi uel urcei, Naczynie do moczu álbo do winá.
Vrinarium, urinarij, neut. sec. Wodnego naczynia stoł álbo służbá w kuchni ná ktorey zbany/kotły/ etc. s wodą stáwiáją.
Vro, uris, ussi, ustum, urere, act. ter. Palę etiam de frigore dicitur, Żżę. Metaph. Trapię/dręczę. Vri calore, Być palon gorącością. Vri uirgis, Rozgámi być bit. Vror uirga idem. Vro hominem per translationem, Trápię / trescę go/ dopiekam/dociegam mu. Vritur amore, Pala miłością. Scin ut te male urat, Terent. Aby cie co naybárziey trapiłá / álbo ábyć złość wyrządziłá.
Vredo, uredinis, f. Pal/zágorzenie/yest niejáka plagá ná żytá/rasienia/ zielá / y drzewá.
Vredo item, Párzenie/iáko yest pokrzyw.
Vstrigo, ustriginis, fem. ter. idem, In uitibus carbunculus in frugibus rubigo dicitur, Rdzá. Vrit atrox Iuno dixit Verg. pro cruciatur.
Vrito, as, are, frequent. obsoletum.
Vstus, a, um, partic. Palony/ożżony.
Vstio, onis, Palenie.
Vstio item, Palenie gorącim żelázem/piątnowánie álbo cechowánie.

Vrens, urentis, particip. Zgaci. Vt urens uentus, Zgacy wiátr.

¶ Vstrina, æ, f p. pe. pro. Locus in quo metalla candescunt, ut laborentur, Mieysce zwlaszczá gdzie kowale y ym równi rzemieśnici żelazá y ynsze kruszce rospaláyą/ tez mieysce gdzie trupy palono wedle obyczáyu pogáńskiego.

¶ Vstor, ustoris, masc. t. Który trupy pali.

¶ Composita, Aduro, aduris, pe. pro. adussi, adustũ, adurere, Przipiekam/ przipalam/ przizegam. Adurit solis calor, adurit etiam frigus.

¶ Adustus, a, um, Przipalony/ przisw̨edzony/a/e. Vt cibus adustus, Przisw̨edzona potráwa.

¶ Adustior comparatiuum, Liuius, Si qui forte adustioris coloris ex recenti uia essent, Yesliby którzi snadz ogorzeńszy z drógi byli.

Adustio uerbale, Przipalenie/ przisw̨edzenie. Iste cibus sapit adustionem, Tá potráwa pachnie przisw̨edliną.

¶ Comburo, Spalam. Horreum combussit, Gumno spalil.

¶ Combustio, Spalenie.

¶ Combustura, æ, Pogorzel. In Biblijs insolens.

¶ Deuro, Opalam/ álbo opalam/ ozegam.

¶ Exuro, Wypalam.

¶ Exustus, a, um, Wypalony. Exustus sole caseus, Wypiekly ná słóncu.

¶ Exustio, onis, Wypalenie / wygorzenie. Exustio solis, Wielka gorącość słóneczna

¶ Inuro, Przipalam/ przizegam/ cechuyę. Inurere notam, Cechę przipálić/ spiątnowáć/ Metaph. Zelżyć/ zesromocić. Inurere infamiam alicui idem, Maculam sibi inurere, Nieodmyta bliznę sobie przipalić/ to yest/ złey sławy dostáć. Peruro, Przepalam przezegam. Perustus ardentissima febri, Przapalony/ wyschly od okrutney gorączki. Perurere cor alicuius, Złość yáką komu wyrządzić. Perustus homo & inanis, Wyschly.

¶ Præuro, Naprzód opalam/ ozegam. Præustum, Náprzód opalono/ ozżono.

Vropygium & Oropygium, Guzica yáko v kur y inego ptástwá w której ogonowy pusz stoi. Vltima spinæ pars Martialis lib. 3 cap. 15.

Vrpix, urpicis, masc. ter. Instrumentum rusticum, Cato, cap. 10.

Vrruncum, urrunci, dicitur bassicula spice, Significat enim inutile & uanum infimumq; spicæ folliculum, ubi culinus grunescere incipit.

Vrsus, ursi, masc. sec. Niedwiedz.

Vrsa, æ, fem, Niedzwiedzicá.

Vrsulus, li, dimin. Niedzwiadek.

Vrsinus, a, um, Niedzwiedzi/a/e. Vrsina cutis, Niedzwiedzia skórá.

Vrtica, æ, fe. prim. Pokrziwá. Vrtica mortua, Martwa pokrziwá która nie pali.

Vrtica item, Nieyáki rodzay morskich ryb.

Vruum, urui, aratri curuatura, a quo Vruo, as, are, quod est aratio definire, obsoletum.

V ante S.

Vsio, Vide Vtor.

Vsipij uel usipetes, populi inferioris Germaniæ in Ducatu Cleuensi.

Vsitatius. Vide Vtor.

Vspiam aduerbium in loco, Niegdzie. Num me expertus uspiam, Yzali mie niegdzie álbo w niczym doswiádczyl.

Vsquam aduerbium in loco idem significans, An quisquam usquam gentium est æque miser, Yzasz yeden gdzie ná świecie yest ták nędzny yáko ya. Nusquã & nuspiam, Nigdy/ ná zadnym mieyscu.

Vsq; præpositio, Az. Vsq; ad summam senectutem, Az do ostáteczniey szy stárości. Vsq; ad Romam uel Romam usq;, Az do Rzimu. Vsq; aliquando est aduerbium, Od. A cunabulis usq;, Od sámego dziectwá. Vsq; a pueris, Od dziecińs twá. Vsq; a Romulo, Yákosz od czásu Romulusowego.

Celatum est usq; adhuc, Táyono yest áz do tego czásu. Ex Æthiopia est usq; hæc Az z Aethiopiey álbo z Murzińskiey ziemie yest tá.

Vsq; adeo, Ták bárzo. Igni coquito usq; adeo dum fiat tam crassa quam mel, Ták bárzo álbo ták dlugo przi ogniu miey áz sie zgęstnie yáko miód. Me pugnis miserum usq; occidit, Málem mie pieściámi zábil. Ego uapulãdo ille uerberando usq; ambo defessi sumus, On biyąc ná będąc bit áz es wá sie obá zmordowálá. Vsq; ualuisti, Mógleś áz do tego czásu.

Vsquequaq; aduerbium, Ze wszad/ y z tąd y z owąd. Aut undiq; religionem tolle aut usquequaq; conserua, Albo bożą służbę znisz cz álbo yą ze wszad cálowicie á nienáruszenie álbo króm nárusze nia záchowąy.

Vsquequo, Yáko dlugo/ yáko dáleko. Quo te spectabimus usq;, Martialis per Thmesim dixit.

Vstio, ustrina, ustulo, ustus, Vide Vro.
Vsualis, Vide Vtor.
Vsucapio, usura, usuarius, Vide Vtor.
Vsurpo, as, are, id est, in frequenti usu habeo, Záwżdy potrzebuię / vżywam / spominam / też przywłaszczam / przypisuię sobie.
Vsurpare & dicere pro eodem, Mowić / ná ięzyk bráć. Aliquid usurpare ex alterius bonis, Przywłaszczáć sobie nieco z cudzich dobr. Vsurpare memoriam alicuius, Vstáwicznie ná kogo spominác. Vsurpare nomen ciuitatis, Zwáć się mieszczáninem miástá ktorego. Dictum alterius usurpare, Słowo czyie często spominác. Hoc genus pœnæ sæpe in improbos est usurpatum, Tá kaźnia częstokroć złoczyńce karano. Apud Platonem usurpata oratio, Często vżywána álbo przywodzoná.
Vsurpatio, onis, uerbale fe. ter. Przywłaszczánie / vżywánie / spominánie / też przypisowánie. Vsurpatio ciuitatis, Spominánie miástá. Vsurpatione uocis abstinere, Niemowić / milczeć / skąpo słow vżywáć. Superba usurpatio nominum.
Vsus, Vide Vtor.
Vsufructus, Vide Vtor.

V ante T.

Vt aduerbium similitudinis, Iáko. Nonnunquam temporis, ut uidi, Iákom go ro vyźrzał. Aliquando est coniunctio causatiua, Aby. Vt redires aliquando Abyś się niekiedy wrocił.
Vt aliquando pro quanquam, ut desunt uires tamen est laudanda uoluntas, Acżkolwiek ná siłách schodzi iednák wola má być chwalona.
Vt aliquando idem quod neu, non, Dies hic mihi ut si uereor, Boię się áby mi ten dźień ná to wystaczył.
Vtut & utcunque, Iákożkolwiek / iáko táko niechay będzie iáko chce.
Vti similitudinis aduerbium, Iáko gdy. Vtique, Iednák. Vt puta, Zwłaszczá / álbo náto mowiąc.
Vtpote, Bo álbo iáko gdy.
Vtcunque aduerbium, Iákożkolwiek / ládá iáko. Plaut. Vtcunque animo collubitū est meo, Iákoszkolwiek mi się zdáło. Vtcunque est uentus, Iákoszkolwiek wiátr iest.
Vtensile, Vide Vtor.
Vter, uteri, gen. masc. uel uterus, uteri, Mátká / máćicá. Alias loci locorum dicuntur & uulgo matrix sed falsō, Inde uterum ferre, Ciężką chodźić / dźiatkámi chodźić / brzemienną być. Abusiue accipitur pro uentre, Brzuch / żywot.
Vterculus, li, diminutiuum. Brzuszek / żywotek.
Vterinus, a, um, ut uterinus frater, Brát iedney mátki á inszego oycá.
Vter, utris, masc. tert. pellis qua uinum aut oleum deferri solet, Skorzány sák álbo kápsá w ktorey wino álbo oley noszą / skorzána flászá / rzemienna oleyna Báńá.
Vtriculus, li, diminutiuum, & item utriculus significat, Łuská álbo plewá żytna w ktorey ziárno leży.
Vtricularius, ij, gen. masc. Dudá ktory skorzáne dudy ma / gáydá. Sueton. in Nerone.
Vter, utra, utrū. Ktory ze dwu. Vter odit alterum, Ktory z tych dwu nienawidźi drugiego.
Videte utrum sit æquius, Obaczćie co iest ze dwu rzeczu spráwiedliwszego.
Vter alteri dixerit nescio, Nie wiem ktory ktoremu powiedźiał iesli ten iemu álbo ow temu.
Neuter utri inuidet, Nieząyrzy ieden drugiemu, áni ten temu áni ow iemu.
Vtercunque aduerbium, Ktoryszkolwiek / niechay będźie kto chce.
Vterlibet pen. cor. idem.
Vterque, utraque, utrunque, utriusque, in genitiuo, Oba / obá.
Vterque, utrique est exercitus in conspectu, Iedno woysko drugiemu w ocżu stoy / álbo oboye woysko pátrzą ná się.
Vterque alterum uerberauit, Ieden drugiego vderzył / spolna bitwá byłá. Vtraque lingua, Oboy ięzyk.
Vteruis, Ktorego chcesz / wszystko zá iedno ácż ten ácż ow.
Vtrinque aduerbium, Z obu stron.
Vtro, id est, Versus quam partem, Ná ktorą stronę. Plinius libro octauo, capite 19.
Vtrobique aduerbium, Ná obu mieyscu / y ná tey / y ná owey stronie.

Vtroq; aduerbium loci, ut utroq; exercitus missi, Ná obie mieyscá.

Vtrum interrogandi aduerbium idem quod (num) significans & sequentem fere semper habet particulam (an) Vtrum ne uestra ea an nostra culpa est Yeśli my álbo wy yesteśćie w tym winni. Vtrum tibi accumbo? Yesli mam podle ciebie śieść álbo nie. Vtrum optabilius sit nescio, Niewiem czego bych miał bárziey żądáć.

Vti particula idem significat quod Vt uide ibidem.

Vtica, pen. cor. fem. prim. ciuitas Africæ distans a Carthagine 30. mille passuum in qua Cato se interemit.

Vticensis & hoc uticense, Co k temu miastu należy. Et Cato Vticensis dictus est.

Vtilis, Vide Vtor.

Vtinam aduerbium optādi, Boże day to/ o by. Vtinam Deus ita faxit, Pánie boże day to/o by to pan bóg dał. Vtinam saluti nostræ consulere possimus, Boże day to ábyśmy mogli yáką rádę nálesć zdrowiu nászemu. O utinam tunc cum Lacedæmona classe petebat, O by był/ etc.

Vtiq; aduerbium affirmandi, Widy/ yednák/ w prawdźie mówiąc. Aliquando tantum est expletiua particula.

Vtor, uteris, usus sum, uti, com. tert Vżywam/ potrzebuyę czego záwżdy/ muszę mieć záwżdy ná gotowiu/ niektórzi mówią ná doręczu álbo ná doręczu. Dabis mihi commodato hunc librum si ipse non uteris, Pożyczysz mi tych xiąg yesli ych sam nie vżywasz/ nie potrzebuyesz. Vtor hanc rem etiā dicimus, Potrzebuyę yey záwżdy.

Vti aliquo familiariter, Vprzeymie towárzistwo y záchowánie s kim mieć. Vti aliquo plurimum, idem, Vicinis aliisq; mulieribus quam minimum utatur, Niechay śie s sąsiády y s ynszemi niewiástámi nie w zbytnie towárzistwo wdawa. Placatis his utor, Nayduyę ye przećiw sobie lásкáwą/ niegniewáyą śie więcey ná mię. Nimis stulte amicis uteris, Nie vmiesz przyiaciół vżywáć/ szálenie á płocho śie s niemi obchodzisz. Vti amore surrepto, Krádzioną miłość wieść/ táyemnie gámrātowáć/ miłowáć. Ad furta uti aliquo homine, Ku pomoci krádźieżney vżywáć.

Aura uti dicuntur naues, Dobry wiátr mieć.

Æquo homine uti, Położnym go znáć przećiwko sobie. Benignis uti aliquibus Łáskáwe/ skłonne/ vkładne k sobie znáć. Consilio uti, Niepoczynáć nic bez rády.

Vti defensore aliquo, Mieć opiekuná/ álbo pod czyią obroną być. Vix equo propter ætatem poterat uti, Ledwey mógł ná koniá wśieść dla stárośći/ álbo ledwey śie mógł ná koniu ośiedźieć. Vti foro prouerbium, Spráwowáć śie wedle czásu/ mieyscá/ rzeczy y pogody.

Vti hortatione, Nápominác. Horis suis uti, Godzin swych vżywáć/ to yest/ nieomiszkáwáć pewnych sobie rozłożonych czásów.

De rebus ipsis utere tuo iudicio, O sámych rzeczach vżyway álbo radź śie głowy á rozumu twego.

Vtar illis ut meis, Jáko własnych swych vżywáć ich chcę. Vti inuidia minore, Mnieyszą nienawiść k sobie znáć. Vti officio improbi uiri, Spráwowáć/ obchodźić śie s kim yáko yeden z niecnót. Opera alterius uti, Vżywáć kogo w czym. Progressionibus uti, Pochadzáć/ co dáley to śie bárziey zámāgáć.

Sermonibus morologis uti, Błázeńskie rzeczy mówić. Vti spe duplici, Dwoyę nádźieyę mieć.

Vti solatio aliquo, Cieszyć śie czym. Simulatione itineris uti, Vdáwáć śie zā tego yákoby śie ná drógę brał. Teste aliquo uti, Ná świadectwo kogo bráć. Valetudine uti minus cōmoda, Nie owszeki śie dobrze mieć ná zdrowiu.

Vti ualetudine firma, Czyście świeżym á zdrowym być.

Si uniuersa prouincia loqui posset, hac uoce uteretur, By rzecz podobna byłá áby wszistká kraiiná mogłá mówić/ tedy by tych słów vżywáłá.

Mea lege utar, Terent. Chcę śie mego prāwá/ obyczáyu/ á záchowánia dźierżeć. Certe oculis uteris, Plaut. Záprawdę masz oczy/ widźisz dobrze/ nie dasz śie oszukáć.

Vtendus, a, um, adiectiuum, Ku vżywániu á potrzebowániu należący.

Vtenda uasa rogare, Statków ku potrzebie swey pożyczáć.

Vtendum accipere, Pożyczyć. Illa ætas magis ad hæc utenda idonea est, Ty látá są potemnieysze ku vżywániu tych rzeczy.

Vtenda & possidenda tradere bona alicui, Ku vżywániu y dźierżeniu wzdáć.

¶ Vsus, huius usus, m q. Używánie/potrzebowánie/potrzebá / też pożytek. Vsus sermonis, Używánie mowy.

In usu esse, W używániu być / być używan/potrzebowan.

Ad medicinæ usum spectat, Należy ku lekárstwu / w lekárstwo yest dobre. Et usus aliquando, pro experientia, ut Cato multarū rerū usum habuit, Cato wiele rzeczy skosztował/był ćwiczony w biegu pospolitym.

Vsu rerum antecedere, Dáleko ćwiczeńszym być w wielu rzeczách/skosztowáć y tego y owego więcey niż kto ynszy.

Ex usu nostro est, Mam to ku pożytku.

Vsui esse, Być pożytecznym. Si quid usu uenerit, Yesli sie co przida / potráfi / przigodzi.

Non usus ueniet spero, Mam nádzieię że nie będzie potrzebá/álbo nie przidzie k temu.

Mihi sic est usus, tibi ut opus est facito face, Jam sie ták náłożył/ ten yest mój obyczay.

Vsu uenit, Często sie to przigadza. Eadem mihi usu uenirent omnia, Toż by sie też mnie wszystko mogło przigodzić. Hoc illud his usu uenire solet, ut quicquid dixerint negēt, Przizwoyta/pospolita to tym nie nowiná ym co/rzekszy co zás przeć. Vsu comperi, Doświadczyłem.

Vsuuenio, is, ere, Przegadzam/ przitráfiám sie.

Vsu uenit, Przigodziło sie. Accidere, euenire, usuuenire, synonyma sunt.

Vsus item idē quod consuetudo, Towárzyszenie/záchowánie/obcowánie przyiaźń s kim.

Est mihi cum illo quotidianus usus, Mam s nim uprzeyme towárzistwo/ustáwicznie bywam u niego á ōn u mnie. Vsus mihi magnus cum cum eo, idem. Inter nosmetipsos uetus usus intercedit, Mamy s sobą stárádawne záchowánie.

Cum qua illi longius fuit usus, S ktōrą ōn długo mieszkał / pospolitował/obcował.

Vsio, usionis, femin. tert. idem quod usus.

¶ Vsufructus, huius usufructus, ma. q. dzierżenie/używánie ymienia yákiego ktōr go własność ynszemu należy/ bez szkody tego ktōrego własność yest.

Vsucapio, usucapis, usucepi, usucaptū usucapere, Długim á dawnym używániem sobie przywłaszczam, dawność wydzierżawam/niemam ynszego práwá ná ktōre ymienie yedno stárádawne trzymánie.

Vsucapio, usucapionis, f. t. Własność dawnością dzierżenia osięgniona y przywłaszczona.

¶ Vsura, æ, fe. pri. idem quod usus, Używánie / trzymánie / pożytek też lichwá/ płāt/zysk.

Vsura falsi gaudij frui, Dármo sie rádowáć.

Vsuram huius lucis eripere alicui, Używánie żywotá á świátłości tey komu odiąć/to yest/zábić kogo/o gárdło go przipráwić.

Vsura temporis, Używánie czásu. Vt aliquam usuram amicitiæ tuæ habeam, Abych mōgł mikego towárzistwá twego używáć.

¶ Vsurarius, a, ū, Ku używániu pożyczony álbo wzięty/nie co zwłaszczá z kąd komu pożytek przichodzi/ pożytek przinoszący ex quo scilicet capitur usus.

Vsuarius dicimus qui rei usum capit, cuius usus est, Ten ktōry bierze pożytek/ dzierżawcá.

¶ Vsurpo, Vide supra.

¶ Vsitatus, a, ū, Pospolity/częgo pospolicie używány / pospolito użyteczny / zwykły/a/e.

Consuetudo usitata, Zwykły obyczay.

Iudicium usitatum, Zwykły sąd. Mos usitatus, Zwykłe záchowánie. Vocabula usitata, Zwykłe słowá / ktōre są w pospolitym używániu.

Vsitatum est, Zwykło pospolito yest. In multis rebus usitatum, Ku wielu rzeczōm sie przigadza.

¶ Vsitate aduerbium, Zwykle / pospolicie.

¶ Vsitor, usitaris, usitari, frequent. ab utor, Ustáwicznie używam/potrzebuie. Gel. lib. 10. cap. 10.

Vsualis, & hoc usuale, Potrzebny/ku potrzebie á używániu sprāwiony.

¶ Vsuarius, a, um, adiectiuum, idem.

Vtensile, huius utensilis, neu. t. Wszelakie naczynie ku używániu potrzebne.

Vtensilia domus, Státki narzędy naczynie domowe/sprzęt domowy.

Vtilis & hoc utile, Pożyteczny / przigodny.

Fel ad multa medicamenta utile, Zołć yest ku wielu lekarstwom pożyteczna. Bis utilis arbor pomis, Yáblon dwá kroć w rok owoc rodząca.

Neutro pede satis utilis, Nie może sie áni ná tę áni ná owę nogę przigodzić/ álbo ná obie nodze pies/to yest nie może sobie nic pomoc.

Vtibilis, & hoc utibile, idem. Magis ad rem non potest esse utibile, Nie może sie lepiey k rzeczy rymowáć/tráfiáć/ pożyteczno być.

Vtilitas, utilitatis, fe. tert. Pożytek. Si nulla utilitas sit ex amicitia, Yeśli żadnego pożytku nie masz z przyiaźniey. Fructum utilitatis alicui præbere, Pożytku komu popráwić.

Vtilitatem afferre idem. Seruire utilitati alicuius, Nágániáć nabyáć tomu pożytku.

Parere utilitatibus alicuius idem. Vtilitatibus tuis possum carere, Mogę sie obeyść krom twoych powolnośći.

Vtiliter aduerbium, Pożytecznie / uyteczne.

¶Inutilis, & hoc inutile, Niepożyteczny/ niczemny.

¶Inutilitas, Niewżytek/szkodá.

¶Inutiliter, Niepożytecznie / niczemnie.

¶Perutilis, le, Bárzo uyteczny.

¶Composita, Abutor, pen. product. abuteris, abusus sum, abuti, Zle używam/zle obracam/ nierząd plodzę. Abuti muliere, Nierząd á nieczystość s nią plodzić.

Abuti translatum ad res incorporeas, Vt abuti alicuius pacientia, Cierpliwośći czyiey zle używáć/to yest/ co dáley to więtszą przikrość wyrządzáć/ nie mieć nań względu.

Immoderate facilitate alicuius abuti, Zadnego względu nie mieć ná czyię powolność.

Ignoratione alicuius in suam utilitatẽ abuti, W niewiádomośći czyiey swoych pożytkow przigladáć.

Otio & literis abuti, Zle czás w náukách swoych obrácáć.

Abuti auribus alicuius, Mowić co diabeł każe/zle mowić wobliczności tego przed ktorymby nie máło być mowiono. Legibus ad quæstum abuti, Práwá sobie ku pożytku ciągnąć/obrácáć. Nomine alieno ad suos quæstus abuti, Swego pożytku pátrząć/ nabyáć sobie mieszek pod ymieniem kogo ynszego.

Abuti fortunis hominum ad cupiditatem, Máyętność ludzką ná swą wolą obrácáć.

¶Abusiuus, a, um, Niezwykły / niezwyczáyny.

¶Abusiue aduerbium, Niezwykle.

¶Abuti item significat in usu consumere, Zle używáć/ álbo ynaczey obroćić niszli sie godzi.

Abutendum se permittere, Dopuśćić sie zle użyć.

¶Abuti ueteres etiam passiue dixerant.

Abuti operam, antique dicitur cum accusatiuo.

¶Abusus huius abusus, Zle używánie zle obrácánie, rosrustá.

¶Abusio, onis, fem. tert. Zle użycie / zle obrocenie.

¶Coutor, couteris in Ioanne, cap. 4. legitur insolenter pro commercium habere, Towárzyszyć/obcowánie mieć.

Vtrinque, utro, utrobique, utroque, Vide Vter, a, um.

Vtrum, aduerbium, Vide Vter, a, um.

Vtut, Vide Vt.

V ante V.

Vua, æ, fem. prim. Yagodá. Sed proprie Winna yagoda. Et aliquando pro ipsa uite accipitur, Verg. 2. Georg. Fert uua racemos.

Vua in homine, Yęziczek w szyi.

Vua item de apibus, Roy pszczoł/kupka pszczoł.

Vua passa, Rozynki / więtsze gronà winne.

Vueus, a, um, Yagodziány/a/t. co zwłaszczá z winnych gron yest.

Vuidus,a,um,Wilki/mokri. Vuida ueſtis Wilka ſuknia.

Vulcanus,uulcani, maſc. ſec. antiquis creditus Deus ignis,Bóg ogniá. Mulciber dictus aliquando pro igne ponitur Metonimicos, Vulcano dicare Spalić.

Vulcanius,a,um,adiectiuum,Co tego bogá Wulcánuſá yeſt.

Vuulcanalia,orum,num.plur.gen.neu. Vulcani feſta,Swiętá tego bogá.

Vuitæ,uel Vitæ populi Heluetici in Germania.

Vulga,æ,idem quod Bulga, Vide ſupra.

Vulga antiquis pro uulua ſumptum eſt, Lucil.

Vulgus,uulgi,maſ.ſe.& hoc uulgus,uulgi,gen.neut.Poſpólſtwo/gmin/ poſpolity lud.

Imperitum uulgus. Nieumieyętne poſpólſtwo.Et cum genitiuo iunctum ſignificat contemptum,ut Vulgus medicorum,Poſpólſtwo lékarzów/to yeſt/ládá lékárze.

In uulgus probatur,Wßiſci poſpolicie chwalą/zda ſie wßem być dobrze. Tribuere in uulgus, Pozwáláć poſpólſtwu. Quod uulgus ſeruorũ ſolet,Yáko poſpolicie álbo więtßa część ſlug zwykłá czynić.

Vulgo aduerbialiter poſitum, Poſpolicie Vulgo dicitur,uel dici ſolet,Ták poſpolicie mówią. Vulgo audieram,Słyßałem miedzi poſpólſtwem. Vulgo appellare aliquem ſapientem, Poſpolicie álbo przed káżdym kodo mądrym zwáć. Vulgo homines illud requirunt,To ſie więtßey części ludu zda.

Vulgo occidi,Yáwnie przed wßem świátem być zábit.

Vulgo oſtendere,Yáwnie wßędzie y tu y owdzie vkázowáć.

Vulgaris & hoc uulgare,Poſpolity. Viã uulgarem ingredi,Wielką poſpolitą drógą yść/wedle poſpolitego obyczáyu żyć. Vile & uulgare, Podle y poſpolite. Artes uulgares quæ uulgo mechanicæ dicuntur, Ręczne rzemięsłá. Vulgare eſt,Poſpolite/podle yeſt.

Non uulgaris commendatio, Niepoſpolite zálecánie.

Vulgariter aduerbium,Poſpolicie.

Vulgo,as,are,Rożnoßę/rozslawiam/poſpolito czynię. Famam uulgare,Slawę rozslawić.

Vulgari facinus eius per omnes uolo,Chcę yego niecnotę wßemu świátu yáwną vczinić.

Vulgatur rumor, deinde duas deeſſe tabulas,Potym sławá przißłá że nie doſtáye dwu tablic. Nonne hoc ueſtra uoce uulgatum eſt,Yzaß to nie z wáßich vſt vrosło/rozſtáło. Vulgare corpus ſuũ dicitur meretrix, Kaſdemu k woley być.

Vulgatus,a,um,participium ſiue nomẽ ex participio,Poſpolity/a/e. Vulgatus cibus,Fama uulgarior eſt, Ludibrio fratris Renum nouos tranſiluiſſe muros,Poſpolitßa sławá yeſt/etć.

Vulgiuagus,a,um,pro Plebeio, obſoletum.

¶Compoſita,Diuulgo, Rozslawiam/ rozßerzam/ rozſiewam co miedzi poſpolſtwo Sermonibus aliquid diuulgare, Rozwoláć/wywołáć co.

¶Diuulgatus,a,um,participium,ſiue nomen ex participio,Rozslawiony/rozwolány/rozſiány miedzi poſpólſtwo. Leuiſſimus & diuulgatiſsimus magiſtratus Bárzo podły á niski vrząd.

¶Euulgo,idem.

¶Peruulgo,idem.

Vulnus,eris,ne. t. Ráná. Metaph. Szkodá/ vtrátá. Vulnus infligere, ránić/ránę zádáć Vulneribus confectus,Ránjony. Imponere uulnus idem quod infligere. Refricare uulnus, Odnowić ránę. Sanare uulnus iniuriæ,Zálecżyć ránę krzywdy/to yeſt nágrodzić co ſie przeciw komu wykroczyło.

Vulnera tabellarum recentia,pro lituris,Nowe roſpádliny roſtąpienia.

Vulnero,as,are,act.prim. Ránić/zádáć ránę/ vrázić.

Voce uulnerare,Słowy ránić/ to yeſt/ vßczipliwie przimówić.

Vulneratus,a,um,Rániony/a/e.

Vulnerabilis,le,Łatwi ku ránieniu.

¶Inuulnerabilis,Nierány/trudny ku ránieniu.

Vulneratio,onis,Ránienie.

Vulnerarius,uulnerarij,maſc.ſec. Ránny lekarz.

Vulnerarius,a,um,adiectiuũ, Ránny/ co zwłaßczá ku ránie należy.

Vulnificus,a,um, Zrániáyący / rozrániáyąci.

Vulpes,huius uulpis,& uolpes fem. ter. Lis/lißká.

Vulpecula,læ,dimin. Lißkó.

Vulpinus, a, um, Liśy/a/e. Vulpina pellis Liśia skórá.
Vulpinus, Metaphorice significat astutū Chytry.
Vulpinor, aris, ari, Chytrośći zákráwam. Vulpinari cum uulpe prouerbium, Chytrze ſie s liśką obchodźić.
Vulſella, idem quod Volſella.
Vulſinus, pen. prod. Lacus in Hetruria
Vulſinij oppidum Hetruriæ.
Vulſienſis, ſe, adiectiuum.
Vulſura, æ, fem. prim. a Vulſum ſupino uerbi uello, Wiśćzypnienie / wytárgnienie.
Vultur, uulturis, maſ. tert. & Vulturis, huius uulturis, & uulturius, uulturij, Sęp.
Vulturius homo per translationem pro rapace, Drapieżcá.
Vulturinus, a, um, adiectiuum, Sępi.
Vulturnus, ni, maſc. ſec. Wiátr od wschodu słońcá wieyącí. Ab oriente hyberno ſcilicet.
Vulturnum oppidum campanorū, & fluuius.
Vulturnum item oppidum Hetruſcorum.
Vultus, huius uultus, uultui, maſcul. q. Twárz/oſobá/poſtáć. Et eſt hominis tantū Serenus uultus, Weſoła twarz. Triſtis ac demiſſus uultus, Smutna á pochmurna twarz.
Vulta, gen. neut. plur. num. apud Lucretium.
Vulticulus, li, dimin. Twarzicżká.
Vultuoſus, a, um, Pochmurny/záſępiſty/ niewesoły twárzi/niewdźięcżnego wrzoku.
Vultuoſe aduerbium, Pochmurnie poſępiſto/ niewesoło.
Vulua, uæ, fe. pri. Máćicá/ żywot. Idem quod loci & uterus aliquando pro ore uuluæ accipitur.

V ante X.

Vxor, uxoris, fem. ter. Zoná/málżonká.
Vxorcula, læ, diminutiuum, Zonká/ niewiaſtká.
Vxorius, a, um, Zenin álbo żeński.
Vxorius, uxorij, Ktorym zoná obraca yáko chce.

DE LITERA X.

X ante A.

Anthenes, gemma quędam, Plin. libro 37 cap. 10.
Xanthicus in Biblijs uocatur Aprilis menſis.
Xanthij populi Aliæ.
Xantipe, gen. fem. Zoná Sokrátesowá.
Xanthos gemmæ nomen, Plin. lib. 37. cap. 10.
Xanthus, gen. maſ. Latine flauus, Płowy/ żołty.
Xanthus etiam fluuius Troianus qui & Scamander dicitur & nomen urbis Lyciæ.

X ante E.

Xenium, xenij, Dar, vpominek/á zwłaſzcżá ktory gośćiem dáno/gośćinny vpominek/ też kolędá. Lautia latine, Vide ſupra.
Xeniolum dimin. Vpominecżek.
Xenos, gen. maſc. Latine hoſpes, Gość/ nowotny przychodźień. Vnde multa compoſita propria.
Xenocrates, Xenodotus, Xenodorus, Xenophon, Xenodochium, gen neu. pen. prod. Gośćinny ſzpitál / pielgrzymny dom/ gdźie pielgrzymy przimuyą.
Xerampelinæ ueſtes, quæ ſunt coloris inter coccinum & muricem medij. Calep. ex Probo.

X ante I.

Xiphia, æ, nomen piſcis Xiphiæ, ſtellæ ex cometarum genere in mucronem faſtigiatæ.
Xiphion quod etiam Xiris dicitur. Vulgo iris ſiluestris dicitur, Klein blaw ſchwertel po niemiecku.

X ante Y.

Xylocaſia, æ, Lignum Caſiæ.

Xylon,

X ante Y.

Xylon, g.n. Latine lignum, Drewno.

Xylinum, Báwełna/ y wszystko to cokolwiek z báwełny bywá czyniono/ yáko yest Bárchan/ etc.

Xylinæ uestes. Báwełniáne száty.

Xylophagus, Robak drzewo gryząci.

Xyloballamum, xylobalsami, Bálzamowe drzewo.

Xyris, huius xyris, Vide Xyphion.

Xystus, xysti, masc. sec. Szeroki / nákrity plác álbo mieysce ku przechadzce y krotochwili należąci/ też szeroka yátá álbo szopá w ktorych sie szermierze czásu zimy ćwiczyli.

Xystum. neut. sec. Yáwny plác do przechadzki krom dáchu.

Xysticus, xystici, Szermierze w przerzeczonych yátách sie ćwiczący.

Xystis urbs Cariæ, Xystianus, a, um. adiectiuum.

DE LITERA Z.

Z ante A.

Acanthæi, zacynthiorũ coloni in medio Pyrenei montis siti, & iuxta fluuium Iberum habitantes.

Zacynthus, Insula Ionij maris cuius incolæ zacynthij.

Zagrus mons quo media a Babylonia diuiditur.

Zancle oppidum Poloponesi in Messenia regione & aliud oppidum Siciliæ.

Zancleus, a, um, Kto stámtąd yest.

Zancleum saxum in freto Siculo, a zancle uicino oppido dictum.

Z ante E.

Zea, æ, fem. prim. Nieyáki rodzay żytá/ Dunkel korn po niemiecku.

Zelo, zelas, zelare, & zelor, zelaris, zelari, Latine Emulor, Nawidzę/ z nawiśći náśláduyę.

Zelus, zeli, masc. se. Nawiść/ nayzrzenie/ álbo zawiść y zazdrość / náśládowánie z nawiśći. Latine Æmulatio & inuidia.

Zelotes, zelotis, gen. mas. Zawisny/ zazdrośćiwy/ gorliwy yáko y Czechowie mowią/ ktori zwłaszczá nie może sámpierzá w miłośći ćierpieć.

Z ante E.

Zelotypus, zelotypi, gen. masc. idem. Albo ktory swey żenie dla wielkiey miłośći niewierzy/ zawisny małżonek/ álbo miłośnik gorliwy.

Zelotypa, æ, fe. Zawisna/ gorliwa małżonká

Zelotypia, æ, femin. prim. Zawiść / zawisna/ gorliwa miłość.

Zeno, zenonis, ma. tert. Philosoph á záłożyciel sekty Stoicorum.

Zephyrus, masc. pen cor. Latine Fauonius, Wiátr od zachodu słońcá wieyący.

Zephyrius, a, um, ut zephyria oua quæ quidam a uento zephyro putant generari Plin lib. 10. cap. 60.

Zephyrium promontorium Italiæ uersus mare Ionium.

Zeretra, Arcades uocant uadi foramina quædam, per quæ Erasinus fluuius e lacu Stymphalo erumpit in Argiuã terram.

Zeros lapis preciosus, Plin. lib. 37. ca. 9.

Zeta mendose legitur apud Plin. iuniorem lib. 2. epist. 41, pro Dieta, tametsi apud Lampridium in Heliogabalo zeta legatur pro nomine loci uel Bibliotheca.

Zeugites, calami arundinisq; seu tibiæ genus, OC.

Zeugma, zeugmatis, neut. tert. Latine adiunctio, Przyłączenie álbo złączenie. Figura est cum plures sensus uno connectuntur uerbo.

Zeus, zei, Nieyáki rodzay ryb.

Z ante I.

Zignis, Lacertæ species.

Zingiber, zingiberis gen. neu. Imbier.

Zizania, æ, fem. prim. & zizanium, zizanij, neut. sec. Kąkol.

Zizipha Vulgo Iuiube, Yest owoc nieyáki.

Z ante M.

Zmilaces, gemma quædam.

Z ante O.

Zodiacus, ci, penult. cor. Latine Signifer Okrągły cerkiel ná niebie/ ktory má ná sobie dwánaśćie známion niebieskich/ może być zwan niebieskich známion cerkel.

zoilus

Zoilus, li, masc. sec. Poetá Któri Homerusowi záyźrzał á we wßem gogánił/ideo Homeromastix dictus,

Zoilus prouerbialiter, Miasto wßelkiego złorzeczniká/przyganicielá a omowce bywa bran.

Zona, æ, f. p. Latin. cingulus, Pás.

Zonam perdidit, Pas zgubił/to yest/ pieniądze vtrácił / bo przed tym pieniądze w pásiech noßono yáko v nás w trzośiech.

Zonæ cœli Metaphorice dicuntur, Pięć ßerokich okresów niebieskich w ktore wßystko niebo bywa dźielono.

Zonarius, ij, mas. sec. Pásnik ktory pási czyni/też trzośnik.

Zonarius, a, um, adiectiuum, Vt. Sector zonarius, wyrzezniemießek/ vrzinácz/ rzeznik mießków.

Zoopthalmon herba.

Zopissa, zopisse, latine quasi uiua pix, Zywa żywicá/yest żywicá z morskich okretów oskrobána/ woskiem przemießána.

Zopyron herba quæ & clinopodion dicitur.

Zoroanda, lacus quem effecit Tigris fluuius ab uno latere Tauri montis.

Zoromsios gemma Plin.

Zostor genus ignis sacri medium hominem ambientis, & enecantis si cinxerit.

Z ante V.

Zura, æ, semen Paliuri ab Afris uocatur.

Z ante Y.

Zygia a Græcis carpinus arbor uocatur, & apud Apul. tibia nuptialis, Calep.

Zygos, latine iugum, Yárzmo.

Zyme, gen, fem. lat. fermentum, Kwás kwáśne / kinione/álbo kwáßone ciásto.

¶ Azymus, a, um, Przásny/niekwáśny.

Zythus, zythi, generis masculini, & zythum, zythi, generis neutri, latine ceruisia, Piwo/też márzecálbo czarne piwo.

FINIS.

SERIES CHARTARVM HVIVS VOLVMINIS.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vu Xx Yy Zz.

AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL MM NN OO PP QQ RR SS TT VV XX YY ZZ.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo. Omnes terniones præter Ppp & Qqq. quaterniones.

PECCATVM